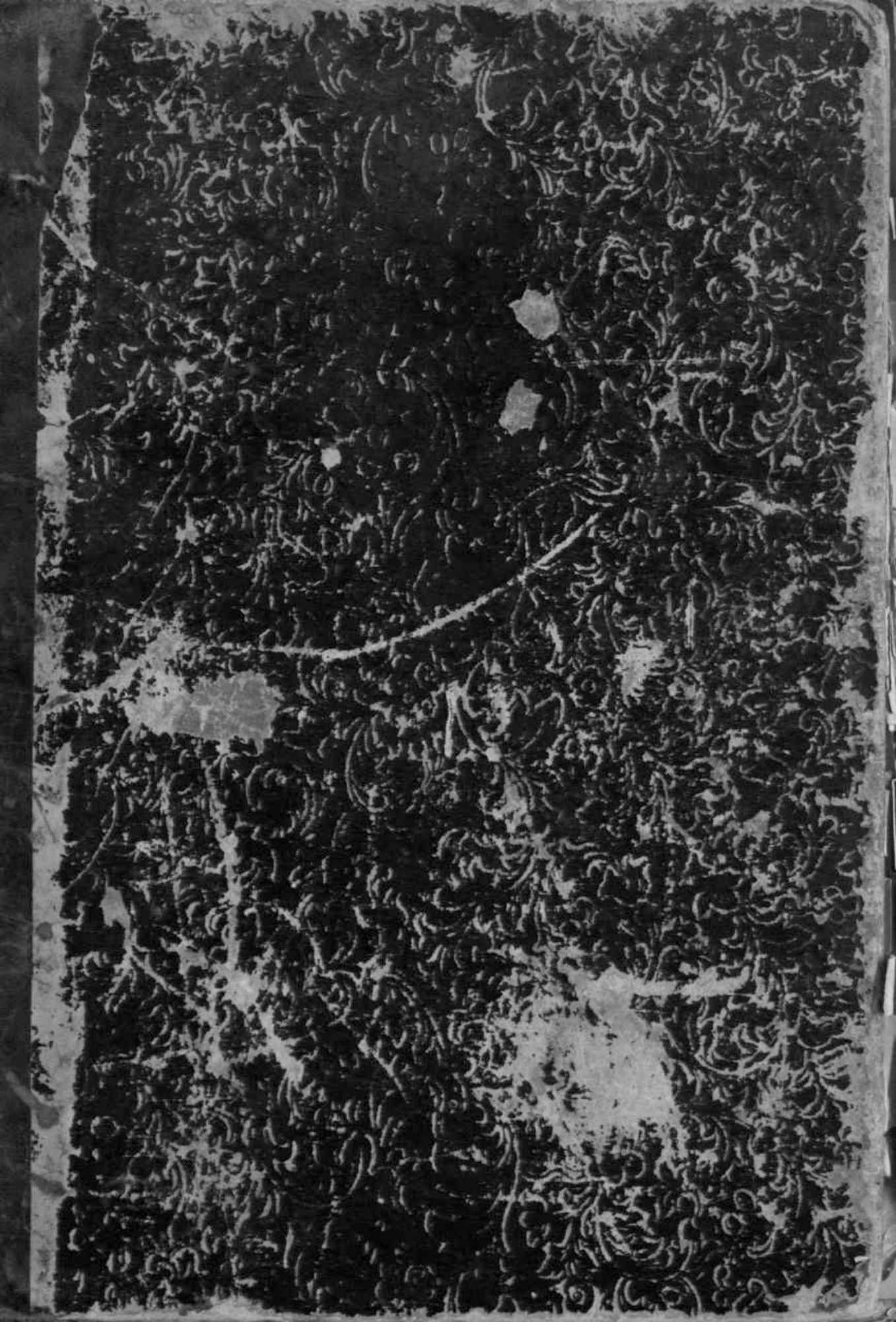


ιδιωτικό βιβλιοφυλακείο

Δημοτικόν Αναγνωστήριον Βενετοκλεί-
ου και Αδ. Μαυρομ-

122



ΤΑ
ΔΙΑΒΟΗΤΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ

ΥΠΟ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΔΟΥΜΑ

ΕΚ ΤΟΥ ΓΑΛΛΙΚΟΥ

ΥΠΟ

ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ.

Ἐκδίδονται τὸ πρῶτον

ΥΠΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΧΑΥΓΙΑΡΙΔΟΥ·

ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΩΝ.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΤΥΠΟΙΣ ΤΖΑΜΑΙ-ΧΑΝ.

1873



Θεωρεῖται κλοπίμαῖον καὶ καταδιώκεται πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον τὴν
ἰδιόχειρον ταύτην ὑπογραφήν



Εἶναι δυνατόν, προκειμένου περὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ, νὰ περιορισθῇ τις εἰς ὀλίγας λέξεις καὶ νὰ ἀποφύγῃ μακρὸν πρόλογον ἐν βιβλίῳ τοσούτῳ πολυμιγεῖ καὶ ποικίλῳ οἷον τὸ ἐπιγραφόμενον ΤΑ ΔΙΑΒΟΗΤΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ;

Οὐχὶ βεβαίως, διότι καὶ ὁ συγγραφεὺς καὶ τὸ θέμα, ἢ μᾶλλον τὰ θέματα αὐτοῦ, χρῄζουσι πολυσελίδων προλεγομένων.

Ἀλλὰ φρονοῦμεν ὅτι ὁ μακρὸς πρόλογος ἐρεθίζει ὑπὲρ τὸ δέον τὴν περιέργειαν τοῦ ἀναγνώστου, κρατεῖ αὐτὸν ἐπὶ πολὺ μετέωρον, καὶ εἶναι μακρὰ ὁδὸς ἄγουσα πρὸς πηγὴν ὕδατος μακρόθεν δεικνυμένην τῷ διψῶντι ὁδοιπόρῳ, ὅστις καλεῖται ἀναγνώστης.

Ὅθεν νομίζομεν ὅτι συντέμνοντες τὴν ὁδὸν ἀπαλλάττομεν μείζονος κόπου τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας.

Τὸ ὄνομα τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ εἶναι γνωστὸν παντὸς τῆς ὑφηλίου, καὶ τὰ γραφέντα ὑπ' αὐτοῦ μετεφράσθησαν καὶ ἐξακολουθοῦσι μεταφραζόμενα εἰς πάσας τὰς γλώσσας, καὶ εἰς αὐτὴν ἔτι τὴν ὀθωμανικήν, εἰς ἣν ἐσχάτως μετεφράσθη ὁ κόμης Μοντε-Χρῆστος.

Ὁ Ἀλέξανδρος Δουμᾶς ἀπέθανεν ὅτε ἡ Γαλλία διετέλει ὑπὸ τὸ ἀδηρίτον σθένος τοῦ Ἄρεως τῆς Πρωσσίας καὶ ὁ βρόμος τοῦ τηλεβόλου ἐκάλυψε τὴν τελευταίαν πνοὴν τοῦ Πόρθου τῆς μυθιστοριογραφίας· ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἡ τοῦ Γουτεμβέργου τέχνη πολλαπλασιάζει καὶ διασπείρει κατὰ μυριάδας εἰς τὴν οἰκουμένην τὰ ἔργα αὐτοῦ, θὰ διατηρῆται ἡ μνήμη τοῦ ἀνδρός· θὰ καταθώπτῃ μετὰ φλογερᾶς περιεργείας ὁ νεανίας ἀναγνώστης τὰς ὡραίας σκηνὰς τῶν ΤΡΙΩΝ ΣΩΜΑΤΟΦΥΛΑΚΩΝ, τοῦ ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΣΙΝ ΕΤΗ καὶ τοῦ ΥΠΟΚΟΜΗΤΟΣ ΤΗΣ ΒΡΑΖΕΛΩΝΗΣ, θὰ ἀλλῇ ἡ καρδία τῆς κόρης ἀναγινωσκούσης τὰς περιπετείας τοῦ βίου τῆς μάρτυρος βασιλίσσης Μαρίας Ἀντωνιέττας ἐν τοῖς ΙΑΤΡΟΥ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΣΙ, καὶ ὁ ἀνὴρ θὰ ἐντρυφᾷ εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν ἀγρίων καὶ μεγαλοπρεπῶν σκηνῶν τῆς πρώτης γαλλικῆς ἐπαναστάσεως καθ' ἣν ὁ λαὸς ἐκήρυξεν ὀλέθριον πόλεμον κατὰ τῶν κεφαλῶν τῆς ἀριστοκρατίας.

Τὰ ΔΙΑΒΟΗΤΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ δὲν εἶναι μυθιστορία. Εἶναι ἀφήγησις ἱστορικῶν γεγονότων, ἀλλ' ἀφήγησις ἣν μόνος ὁ Δουμᾶς δύναται νὰ καταστήσῃ τοσοῦτον ἐπαγωγόν. Ἕκαστον διήγημα τοῦ βιβλίου τούτου εἶναι δρᾶμα ὁλόκληρον, δράμα φοβερόν, ὅπερ πολλάκις λύει ὁ πέλεκυς τοῦ δημίου. Οἱ ἐν αὐτῷ δρῶντες δὲν εἶναι κακοῦργοι συνήθεις, ἀλλ' ἐγκληματίαι ἐξ ὑπερβολῆς ὁποῖα

περιωπῆς, πάσης χώρας, πάσης θρησκείας, παντὸς βαθμοῦ, βαρῶνοι, μαρκήσιοι, δοῦκες, πρίγκηπες, βασιλεῖς, αὐτοκράτορες, πάπαι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες· πανδαιμόνιον ὅλον ἐγκληματιῶν, ὧν ἡ ὑψηλὴ κοινωνικὴ θέσις καθίστησιν ἀσφαλεστέραν τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἐγκλήματος.

Ἀφ' ἑνὸς τὸ δηλητήριον καὶ ἡ μάχαιρα τοῦ δολοφόνου, ἀφ' ἑτέρου ἡ ἀγχόνη, ὁ πέλεκυς, τὸ κνοῦτον, τὰ βασανιστήρια, ὁ διὰ τοῦ πυρὸς θάνατος.

Ἡ μαρκησία Βριμβιλλιὲρ, παρὰ τὴν Ἰωάνναν τῆς Νεαπόλεως, οἱ Βοργίαι παρὰ τὰς σφαγὰς τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας, οἱ μεγάλοι αἱρεσιάρχαι παρὰ τὴν ἱερὰν ἐξέτασιν κτλ. κτλ.

Πάντα τὰ βαθέως συγκινήσαντα τὴν ἀνθρωπότητα ἐγκλήματα εὑρίσκουσι τὸν ζωγράφον αὐτῶν ἐν τῷ Ἀλεξάνδρῳ Δουμᾷ, ὅστις ἀποτελεῖ δι' αὐτῶν πινακοθήκην ἀπαισίων πινάκων, ἐμποιοῦσαν οἵαν ἐντύπωσιν δύναται νὰ ἐμποιήσῃ ἡ θέα τῶν κολαζομένων τοῦ Δάντου, φρίκην ὁμοῦ καὶ θλῖψιν βαθεῖαν ἐπὶ τῇ ὑπάρξει τοιούτων τεράτων φερόντων τὸ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου.

Αἱ εἰκόνες ἐζωγραφήθησαν διὰ μέλανος χρώματος, εἶναι πλήρεις σκιᾶς καὶ σκότους, ἀλλ' ἐζωγραφήθησαν κατὰ φύσιν, οὐχὶ διὰ τῆς ψυχρᾶς φωτογραφικῆς μηχανῆς, ἥτις ζωγραφεῖ τὸ σῶμα ἄνευ τῆς ψυχῆς, τὸ ὅμμα ἄνευ τοῦ βλέμματος, τὸ μέτωπον ἄνευ ἀστραπῶν νοημοσύνης.

Ἐνώπιον τῶν ἀπαισίων τούτων εἰκόνων, τῶν φρικωδῶν καὶ μεγαλοπρεπῶν ὡς ἡ δευτέρα παρουσία τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου, ἰλιγγιᾷ ἡ διάνοια, καταπλήσσεται ἡ φαντασία καὶ ῥήγνυται ἡ καρδία. Ἀλλὰ τίς ὁ μὴ ἐπιζητῶν ἰσχυρὰς ἐντυπώσεις; Μήπως καὶ αὐταὶ αἱ εὐαισθητότατα καρδίαι τοῦ ὡραίου φύλου, αἱ λειποθυμοῦσαι ἐπὶ τῇ σφαγῇ ὀρνιθίου, δὲν ἀρέσκονται εἰς τὰ αγικώτερα τῶν δραμάτων, καὶ δὲν συρρέομεν οἱ πάντες περὶ τὴν λαιμητόμον ὠθούμενοι ὑπὸ δάμεως ἀκαταμαχήτου;

Ἰδοὺ ἀναπετάννυται πρὸ ὑμῶν ἡ αὐλαία. Τὰ διδαχθησόμενα δράματα ἔπλεξε τὸ ἔγκλημα καὶ ἔλυτεν ἡ δικαιοσύνη, ὁτὲ μὲν ἡ θεία ὁτὲ δὲ ἡ ἀνθρωπίνη.

Ἔμπροὸς ὑποκριταὶ οἱ ἔχοντες ὑποβολέα τὸ ἔγκλημα· οἱ θεαταὶ ἀναμένουσι τὴν ἐμφάνισιν ὑμῶν ὡπλισμένοι δι' ἀποστροφῆς καὶ μίσους καθ' ὑμῶν· ἕτοιμοι νὰ χύσωσιν ὑπὲρ τῶν θυμάτων σας ἓν δάκρυ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ 1 ἰανουαρίου 1873.

Κ. Ν. Τ.



Η ΜΑΡΚΗΖΙΑ ΒΡΙΜΒΙΛΙΕΡ.

1676.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1665, ὡραίαν τινὰ φθινοπωρινὴν ἑσπέραν, ἱκανὸν πλῆθος ἦτο συνηγμένον ἐπὶ τοῦ πρὸς τὴν ὁδὸν Δελφίνου μέρους τῆς Νέας Γερμύρας.

Τὴν δὲ περιέργειαν τοῦ πλήθους εἶλκυεν ἐν τῷ κέντρῳ αὐτοῦ ἅμαξα κατάκλειστος, ἧς τὴν θυρίδα ἠγωνίζετο ν' ἀνοίξῃ ἄνθρωπος τῆς ἀστυνομίας, ἐνῷ τέσσαρες κλητῆρες συνοδεύοντες αὐτὸν ἐκράτουν οἱ μὲν δύο τοὺς ἵππους, οἱ δὲ ἕτεροι δύο τὸν ἁμαξηλάτην, ὅστις κωφεύων εἰς τὰς προσκλήσεις αὐτῶν, ἐπειρᾶτο ὅπως καλπάσωσιν οἱ ἵπποι.

Ἡ τοιαύτη πάλη διήρκει ἀπό τινος ὅτε αἴφνης, μιᾶς τῶν θυρίδων ἀνοιχθείσης ὁρμητικῶς, ἐπήδησεν εἰς τὸ λιθόστρωτον νέος ἀξιωματικὸς φέρων τὴν στολὴν λοχαγοῦ τοῦ ἱππικοῦ καὶ ἔκλεισε μὲν ἐντυτῷ ταχέως τὴν θυρίδα δι' ἧς ἐξῆλθεν, ἀλλ' οἱ πλησιέστεροι ἱστάμενοι ἠδυνήθησαν νὰ διακρίνωσιν εἰς τὸ βάθος τῆς ἁμάξης, μανδύαν περιβεβλημένην καὶ κηδεμονα φέρουσαν γυναῖκα, ἥτις ἐφαίνετο μεγάλως ἐπιθυμοῦσα νὰ μὴ γνωρισθῇ.

— Κύριε, εἶπεν ὁ νέος, ἀποτεινόμενος ἀγερώχως καὶ δεσποτικῶς τῷ ἀνθρώπῳ τῆς ἀστυνομίας, ἐπειδὴ συμπεραίνω, ὅτι ἂν δὲν συνέβη λάθος, ἐμὲ μόνον ζητεῖτε, παρακαλῶ νὰ μοὶ εἴπητε ἐν τίνι δικαιώματι ἐμποδίζετε τὴν ἅμαξαν ἐντὸς τῆς ὁποίας εὑρίσκομαι

δὲ ἀφοῦ ἐξῆλθον, διετάξατε τοὺς ἀνθρώπους σας ν' ἀφήσωσιν ἐλεύθερον τὸν δρόμον της.

— Καὶ πρῶτον, ἀπεκρίνατο ὁ ἀστυνομικὸς ὑπάλληλος μὴ πτοηθεὶς ἐκ τοῦ ἀριστοκρατικοῦ τούτου τρόπου καὶ νεύων πρὸς τοὺς κλητῆρας νὰ μὴ ἀνολύσωσιν οὔτε τὸν ἁμαξηλάτην οὔτε τοὺς ἵππους, εὐαρεστήθητε ν' ἀποκριθῆτε εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου.

— Ἀκούω, εἶπεν ὁ νεανίας, μόλις κρατῶν ἑαυτοῦ

— Εἶσθε τῷ ὄντι ὁ ἱππότης Γωδῖνος δὲ Σαιντ Κροά ;

— Ὁ ἴδιος.

— Λοχαγὸς εἰς τὸ τάγμα τοῦ Τρασύ ;

— Ναί, Κύριε.

— Λοιπὸν σᾶς συλλαμβάνω ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως.

— Κατὰ ποίαν διαταγήν.

— Κατὰ τὸ ἔνταλμα τοῦτο.

Ὁ ἱππότης διέτρεξε ταχέως διὰ τοῦ βλέμματος τὸ ἔγγραφον, καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως ἀναγνωρίσας τὴν ὑπογραφὴν τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἀστυνομίας, ἐφρόντισε μόνον περὶ τῆς ἐν τῇ ἁμάξῃ γυναικὸς καὶ ἐπανέλαβεν ἀμέσως τὴν πρώτην ἐρώτησιν.

— Πολὺ καλά, κύριε, εἶπε τῷ ὑπαλλήλῳ ἀλλὰ τὸ ἔνταλμα φέρει μόνον τὸ ὄνομά μου, καὶ σᾶς ἐπαναλαμβάνω, ὅτι δὲν σᾶς δίδει τὸ δικαίωμα νὰ ἐκθέτετε, ὡς πράττετε, εἰς τὴν δημοσίαν περιέργειαν τὸ πρόσωπον μετὰ τοῦ ὁποίου ἤμην ὅτε μὲ συνελάβετε. Δότε λοιπόν, σᾶς παρακαλῶ, διαταγὴν εἰς τοὺς κλητῆρας σας ν' ἀφήσωσιν ἐλεύθερον τὸν δρόμον τῆς ἁμάξης, καὶ ὕστερον ὁδηγήσατέ με καὶ εἶμαι ἕτοιμος νὰ σᾶς ἀκολουθήσω.

Ἡ αἴτησις αὕτη ἐφάνη δικαία τῷ δημοσίῳ ὑπαλλήλῳ, ὅστις ἔνευσε τοῖς περὶ αὐτὸν ν' ἀπολύσωσι τὸν ἁμαξηλάτην καὶ τοὺς ἵππους· οὗτοι δὲ ὡς εἰ ἀνέμενον τὴν στιγμὴν ταύτην ὅπως κινηθῶσιν αὖθις, διέσχισαν ἀμέσως τὸ πλῆθος παραμερίσαν πρὸ αὐτῶν καὶ ἀπήγαγον ἐν τάχει τὴν γυναῖκα περὶ ἧς τοσοῦτον ἐδείκνυτο μεριμνῶν ὁ συλληφθείς.

Ἀφ' ἑτέρου κατὰ τὴν ὑποσχεσιν αὐτοῦ ὁ Σαίντ Κροὰ οὐδαμῶς ἀντέστη· ἠκολούθησε δὲ τὸν ὁδηγὸν αὐτοῦ ἐπί τινος στιγμὰς διὰ μέσου τῶν ἠθροισμένων θεατῶν ὧν ἡ περιέργεια ἐφαίνετο ἐπ' αὐτοῦ ἐστραμμένη καὶ κατὰ τὴν γωνίαν τοῦ παρακειμένου τοῦ Ὡρολογίου, ἑνὸς τῶν κλητήρων προσεγκόντος ἅμαξαν ἐκ μισθώσεως, ὁ νεανίας ἀνέβη εἰς αὐτὴν μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἀγερώχου καὶ ὑπερηφάνου ὕφους, ὅπερ ἐτήρησε καθ' ὅλην τὴν προηγηθεῖσαν σκηνήν. Ὁ ἀστυνομικὸς ὑπάλληλος ἐκάθησε παρ' αὐτῷ, δύο τῶν κλητήρων ἀνέβησαν ὄπισθεν καὶ οἱ ἕτεροι δύο κατὰ τὰς διαταγὰς ἃς βεβαίως εἶχον λάβει παρὰ τοῦ προϊσταμένου αὐτῶν ἀπεχώρησαν ἐκσφενδονίζοντες πρὸς τὸν ἁμαξηλάτην αὐτῶν τὸν τελευταῖον τοῦτον λόγον· « Εἰς τὴν Βαστιλλίαν ! »

Καὶ νῦν συγχωρηθήτω ἡμῖν παρὰ τῶν ἀναγνωστῶν νὰ σχετίσωμεν αὐτοὺς στενότερον μετὰ τοῦ πρώτου εἰς τὴν σκηνὴν τῆς ἱστορίας εἰσαγομένου.

Ὁ ἱππότης Γωδῖνος δὲ Σαίντ-Κροὰ, οὗ ἠγνοεῖτο ἡ καταγωγὴ, ἦτο κατὰ τοὺς μὲν νόθος υἱὸς μεγάλου ἄρχοντος, κατ' ἄλλους δὲ γόνος ἐνδεῶν γονέων, ὅστις βαρέως φέρων τὸ ἀφανὲς τοῦ γένους αὐτοῦ, προείλετο ἐπίχρυσον ἀτιμίαν ὑποκρινόμενος πλαστὸν πρόσωπον ἐν τῷ κόσμῳ. Τοῦτο μόνον θετικῶς περὶ αὐτοῦ ἐγνωρίζετο, ὅτι ἐγεννήθη ἐν Μοντωδὰν· καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν παροῦσαν ἐν τῷ κόσμῳ θέσιν του, ἦτο λοχαγὸς ἐν τῷ τάγματι τοῦ Τρασύ.

Ὁ Σαίντ Κροὰ, καθ' ὃν χρόνον ἄρχεται ἡ ἀφήγησις αὕτη, ἤτοι περὶ τὰ τέλη τοῦ 1665 ἦγε τὸ εἰκοστὸν ὄγδοον ἢ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας· ἦτο δὲ ὡραῖος νεανίας θελκτικὴν ἔχων καὶ ἀγχινουστάτην τὴν φυσιογνωμίαν, φαιδρὸς ὀργίων σύντροφος καὶ λοχαγὸς ἀνδρεῖος, εὐάγωγος εἰς τας ἡδονὰς, εὔστροφος τὸν χαρακτῆρα καὶ παρασυρόμενος ὑπ' εὐσεβοῦς σκοποῦ μεθ' ὅσης εὐκολίας παρεσύρετο ὑπὸ συνευωχίας· ἄλλως δὲ εὐάλωτος τὴν καρδίαν ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, ζηλότυπος μέχρι λύσσης καὶ δι' αὐτὴν τὴν ἑταίραν, ἂν ἤρεσκεν αὐτῷ, ἐδαπάνα τὰ χρήματα ὡς πρίγκηψ καὶ τὴν ἀσωτείαν αὐτοῦ οὐδὲν εἰσόδημα ὑπεστήριζε· τέλος εὐερέθιστος πρὸς τὰς ὕβρεις, καθὼς οἱ ἕνεκα τῆς ἐξαιρετικῆς αὐτῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσεως, οἵτινες φρονοῦσιν ἀκαταπαύστως ὅτι πᾶς ὁ τὸ γένος αὐτῶν ὑπαινιττόμενος προτίθεται νὰ προσβάλῃ αὐτούς.

Ἰδοὺ δὲ πῶς ἐκ τῆς ἀλληλουχίας τῶν περιστάσεων ἀφίκετο εἰς ὃ σημεῖον εὑρίσκομεν αὐτόν.

Περὶ τὸ 1660, ὁ Σαίντ-Κροὰ, ἐν τῷ στρατῷ εὑρισκόμενος ἐγνωρίσθη μετὰ τοῦ μαρκησίου Βριμβιλλιὲρ συνταγματάρχου ἐν τῷ τάγματι τῆς Νορμανδίας. Τὸ ἴσον σχεδὸν τῆς ἡλικίας, τὸ στάδιον ὅπερ ἦγεν αὐτοὺς πρὸς τὴν αὐτὴν ὁδὸν, ἡ ὁμοιότης τῶν πλεονεκτημάτων καὶ τῶν

ἐλαττωμάτων αὐτῶν μετέβαλον σχεδὸν ἀμέσως τὴν ἁπλῆν ταύτην σχέσιν εἰς εἰλικρινῆ φιλίαν· ὥστε ἐπανελθὼν ἐκ τοῦ στρατοῦ ὁ μαρκήσιος Βριμβιλλιὲρ παρουσίασε τὸν Σαϊντ-Κροὰ τῇ συζύγῳ αὐτοῦ καὶ ἐγκατέστησεν ἐν τῇ ἰδίᾳ του οἰκίᾳ.

Ἡ οἰκειότης αὕτη ἐπήγαγε μετ' οὐ πολὺ τὰ συνήθη ἀποτελέσματα. Ἡ μαρκησία Βριμβιλλιὲρ, ἦγε τότε μόλις τὸ εἰκοστὸν ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας νυμφευθεῖσα τῷ **1651**, ἤτοι ἐννέα ἔτη πρότερον, τὸν μαρκήσιον Βριμβιλλιὲρ, ἔχοντα εἰσόδημα τριάκοντα χιλιάδων φράγκων, καὶ ᾧ ἔφερε προῖκα διακοσίας χιλιάδας φράγκων, ἐκτὸς τῶν κληρονομικῶν ἐλπίδων, ὠνομάζετο δὲ μαρκησία Μαγδαληνή· εἶχε δύο ἀδελφοὺς καὶ μίαν ἀδελφὴν, καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς δὲ Δρὲ δ' Ὠδράϋ ἦτο πρωτοδίκης ἐν τῷ πρωτοδικείῳ τῶν Παρισίων.

Εἰκοσαέτις ἡ μαρκησία Βριμβιλλιὲρ ἦτον ἐν ὅλῃ τῇ ἀκμῇ τοῦ κάλλους, ἔχουσα βραχὺ μὲν ἀλλ' ἐντελῶς ἐσχηματισμένον τὸ σῶμα, στρογγύλον καὶ γοητευτικώτατον τὸ πρόσωπον· τοὺς δὲ χαρακτῆρας τοσούτῳ μᾶλλον κανονικοὺς καθ' ὅσον ὑπ' οὐδεμιᾶς ἐνδομύχου ἐντυπώσεως παρεμορφώθησαν καὶ ἐφαίνοντο οἱονεὶ ἀγάλματος χαρακτῆρες, ἀγάλματος, ὅπερ διὰ μαγικῆς δυνάμεως ἐζωογονήθη αἴφνης, καὶ ἕκαστος ἠδύνατο νὰ ἐκλάβῃ ὡς ἀνταύγειαν τῆς γαλήνης ψυχῆς ἀγνῆς τὴν ψυχρὰν ἐκείνην καὶ σκληρὰν ἀπάθειαν, ἥτις ἦτο προσωπεῖον ἵνα καλύπτῃ τοὺς ἐλέγχους τοῦ συνειδότος.

Ὁ Σαϊντ-Κροὰ καὶ ἡ μαρκησία ἰδόντες ἀλλήλους ἠγαπήθησαν ἐκ πρώτης ὄψεως καὶ ἐγένοντο ζεῦγος ἐραστοῦ καὶ ἐρωμένης. Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν μαρκήσιον, εἴτε διότι ἦτο πεπροικισμένος ὑπὸ τῆς συζυγικῆς φιλοσοφίας, ἧς ἄνευ εὐγενὴς φιλοκαλία δὲν ὑπῆρχε κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, εἴτε διότι αἱ ἴδιαι αὐτοῦ ἡδοναὶ ἀπησχόλουν αὐτὸν καὶ δὲν εἶχε καιρὸν νὰ παρατηρήσῃ τὰ σχεδὸν ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ συμβαίνοντα, οὐδὲν παρενέβαλε πρόσκομμα διὰ τῆς ζηλοτυπίας αὐτοῦ, καὶ ἐξηκολούθει κατασπαταλῶν τὴν περιουσίαν αὐτοῦ τοιουτοτρόπως ὥστε ἡ μαρκησία ἥτις τοῦ λοιποῦ δὲν ἠγάπα αὐτὸν καὶ ἐν τῇ ζέσει τοῦ νέου ἔρωτος ἐπόθει ἔτι μείζονα ἐλευθερίαν ἠθέλησατο καὶ ἔλαβε χωρισμὸν τοῦ συζύγου αὐτῆς. Καταλιποῦσα δὲ τὴν συζυγικὴν στέγην καὶ πάντα χαλινὸν ἀποπτύσασα ἐδείκνυτο πανταχοῦ καὶ δημοσίως μετὰ τοῦ Σαϊντ-Κροά.

Ἡ δὲ σχέσις αὕτη συμφωνοῦσα ἄλλως πρὸς τὴν διαγωγὴν τῶν μεγάλης περιωπῆς ἀριστοκρατῶν οὐδεμίαν ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν τῷ μαρκησίῳ Βριμβιλλιὲρ, ὅστις εὐθύμως ἔτρεχε πρὸς τὴν καταστροφὴν τῆς περιουσίας του μὴ ἀνησυχῶν περὶ τῶν πράξεων τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. Ἀλλ' οὐχ οὕτως εἶχε τὸ πρᾶγμα καὶ διὰ τὸν κ. δὲ Δρὲ δ' Ὠδράϋ, διατηροῦντα εἰσέτι τὰς προλήψεις τῶν εὐγενῶν τῆς δικαστικῆς τάξεως· σκανδαλισθεὶς ἐκ τῶν ἀκολασιῶν τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ καὶ φοβούμενος μὴ κηλιδωθῇ δι' αὐτῶν ἡ ὑπόληψίς του, κατώρθωσε νὰ λάβῃ ἔνταλμα δι' οὗ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐνεργήσῃ τὴν σύλληψιν τοῦ Σαϊντ-Κροὰ ὁ φέρων αὐτὸ πανταχοῦ ὅπου ἤθελε τὸν ἀπαντήσει. Εἴδομεν δὲ πῶς ἐξετελέσθη ἡ σύλληψις καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Σαϊντ-Κροὰ ἦτον ἐν τῇ ἀπάξῃ τῆς μαρκησίας Βριμβιλλιὲρ, ἣν οἱ ἡμέτεροι ἀναγνῶσται ἀνεγνώρισαν ἀναμφιβόλως ὡς τὴν τοσούτῳ ἐπιμελῶς κρυπτομένην γυναῖκα.

Ἐννοεῖται δὲ πόσον ἠγωνίσθη ὁ Σαϊντ-Κροὰ τοιοῦτον ἔχων χαρακτῆρα, νὰ μείνῃ ἀπαθὴς καὶ νὰ μὴ παροξυνθῇ ὑπὸ τῆς ὀργῆς ὅτε συνελήφθη ἐν μέσῃ τῇ ὁδῷ. Καθ' ὅλον τὸν ὁρόμον οὐδεμίαν ἐξεφώνησε λέξιν, ἀλλ' ἦτον εὔκολον νὰ ἐννοήσῃ τις ὅτι φοβερὰ θύελλα συνεκυκᾶτο ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, θύελλα μεθ' οὗ πολὺ ἐκραγησομένη· ἀλλ' ὅμως διετήρει τὴν αὐτὴν ἀπάθειαν, ἣν μέχρις ἐκείνου ἐδείκνυεν, οὐ μόνον ὅτε εἶδε κλειομένας τὰς ἀπαισίας πύλας, αἵτινες, ὡς αἱ τοῦ Ἅδου τοσάκις εἶπον τοῖς ὑπ' αὐτῶν καταβροχθιζομένοις νὰ καταλίπωσιν ἐξωθεν αὐτῶν τὰς ἐλπίδας, ἀλλὰ καὶ ὅτε ἀπεκρίνετο εἰς τὰς συνήθεις ἐρωτήσεις τοῦ διοικητοῦ· ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἦτον ἀτάραχος καὶ διὰ σταθερᾶς χειρὸς ὑπέγραψε τὸ πρωτόκολλον τῆς φυλακῆς. Ἀμέσως δὲ δεσμοφύλαξ λαβὼν τὰς διαταγὰς τοῦ διοικητοῦ, ἐκάλεσε τὸν δεσμώτην, καὶ μετά τινας περιστροφὰς ἐντὸς τῶν ψυχρῶν καὶ ὑγρῶν διαδρόμων, εἰς οὓς ἐνίοτε εἰσέδυε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἀλλ' ὁ ἀὴρ οὐδέποτε, ἀνέῳξε τὴν θύραν δωματίου, εἰς ὃ ἅμα εἰσελθὼν ὁ Σαϊντ-Κροὰ ἤκουσε τὴν θύραν κλειομένην ὄπισθεν του.

Ὁ Σαϊντ-Κροὰ ἐστράφη πρὸς τὸν τρυγμὸν τῶν μοχλῶν· ὁ δεσμοφύλαξ ἀφῆκεν αὐτὸν ἄνευ ἄλλου φωτὸς ἐκτὸς τοῦ τῆς σελήνης διολισθαίνοντος διὰ τῶν κιγκλίδων παραθύρου, ἔχοντος ὕψος ὀκτὼ ἢ δέκα ποδῶν, διαχεομένου ἐπὶ ἀθλίας στρωμνῆς, ἣν μόλις ἐφώτιζε, καὶ ἀφίνοντος ἐν βαθεῖ σκότει τὸ λοιπὸν τοῦ δω-

ματίου. Ὁ δεσμώτης ἔστη ἐπὶ στιγμὴν ὄρθιος καὶ ἠκροάσθη· ἀφοῦ δὲ ἤκουσε τὸν ἦχον τῶν βημάτων ἐξαφανιζόμενον, βεβαιωθεὶς τέλος ὅτι ἦτο μόνος καὶ ἀνελθὼν εἰς τὸν βαθμὸν ἐκεῖνον τῆς ὀργῆς, καθ' ὃν ἡ καρδία ἐκρήγνυται ἢ συντρίβεται, ἐρρίφθη ἐπὶ τῆς κλίνης βάλλων βρυχθημὸν ἀγρίου θηρίου μᾶλλον ἢ ἀνθρωπίνου πλάσματος, κατηράσθη τοὺς ἀνθρώπους, εἶτα νες ἀφήρπαζον μέρος τῆς τερπνῆς ζωῆς του καὶ τὸν ἐκλεισεν εἰς εἱρκτήν, καταρώμενος τὸν συγχωροῦντα τοιαύτας πράξεις θεὸν, καὶ καλῶν εἰς βοήθειαν οἱανδήποτε δύναμιν χορηγοῦσαν τὴν ἐκδίκησιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν.

Τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς στιγμὴν, καὶ ὡς εἰ ἐξήγαγον αὐτὸν οἱ λόγοι του ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς, ἄνθρωπος ἰσχνὸς, ὠχρὸς, μακρὰν τρέφων τὴν κόμην καὶ μέλαν ἔνδυμα φέρων, εἰσῆλθε βραδέως εἰς τὸν κύκλον τοῦ ἀπὸ τοῦ παραθύρου διαχεομένου κυανολεύκου φωτὸς, καὶ προσῆλθε παρὰ τὴν κλίνην, ἐφ' ἧς ἔκειτο ὁ Σαϊντ-Κρουά. Μεθ' ὅλην τὴν γενναιότητα τοῦ δεσμώτου, ἡ ἐμφάνισις αὕτη, τοσούτῳ συνεπρώνει πρὸς τοὺς λόγους αὐτοῦ, ὥστε κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ὅτε ἐπιστεύοντο εἰσέτι τὰ μυστήρια τῆς ἐνσαρκώσεως καὶ τῆς μαγείας, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐδίστασεν ὅτι ὁ ἐχθρὸς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ὁ περὶ τὸν ἄνθρωπον ἐσαεὶ περιστρεφόμενος, ἤκουσε τῆς φωνῆς αὐτοῦ καὶ ἐπεράνη. Ὅθεν ἀνεκάθησεν ἐπὶ τῆς κλίνης μηχανικῶς φέρων τὴν χεῖρα πρὸς τὴν λαβὴν τοῦ ξίφους, ἐν ᾗ θέσει εἶχεν αὐτὸ πρὸ δύο ὡρῶν, καὶ αἰσθανόμενος ὅτι καθ' ἕκαστον πρὸς αὐτὸν βῆμα τοῦ μυστηριώδους καὶ φανταστικοῦ ὄντος ὠρθοῦντο αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς του καὶ θρόμβοι ψυχροῦ ἱδρῶτος ἔρρεον ἐπὶ τοῦ προσώπου του. Τὸ φάντασμα τέλος ἐστάθη, καὶ ἀμφότεροι ἠτένισαν ἐπὶ μικρὸν ἀλλήλους ἀσκαρδαμυκτί, τὸ δὲ μυστηριῶδες ὂν λαβὸν πρῶτον τὸν λόγον εἶπε διὰ βαρείας φωνῆς.

— Ἐζήτησες, νέε, παρὰ τοῦ Ἅδου μέσον διὰ νὰ ἐκδικηθῇς τοὺς διώκτας σου, καὶ νὰ παλαίσῃς πρὸς τὸν Θεὸν ὅστις σ' ἐγκαταλείπει· ἔχω ἐγὼ τὸ μέσον τοῦτο καὶ ἔρχομαι νὰ σοὶ τὸ προσφέρω. Ἔχεις τὴν γενναιότητα νὰ τὸ δεχθῇς;

— Ἀλλὰ πρῶτον, ἠρώτησεν ὁ Σαϊντ-Κρουά, τίς εἶσαι σύ;



Ἄνθρωπος ἰσχνὸς, ὠχρὸς, μακρὰν τρέφων τὴν κόμην καὶ μέλαν ἔνδυμα φέρων εἰσῆλθε βραδέως.

—Τί ἀνάγκην ἔχεις νὰ μάθῃς, τίς εἶμαι; ἐπανέλαβεν ὁ ἄγνωστος, ἀφοῦ ὅταν μὲ καλῇς ἔρχομαι καὶ ὅτι ζητῇς, σοὶ τὸ φέρω;

— Ἀδιάφορον, ἀπήντησεν ὁ Σαϊντ-Κρουά φρονῶν εἰσέτι ὅτι ὑπερφυσικὸν ὂν ἔχει ἐνώπιόν του· τοιοῦτον συμβόλαιον ὅταν πρόκειται νὰ συνάψῃ τις, δὲν εἶναι δυσάρεστον νὰ μάθῃ μετὰ τίνος τὸ συνάπτει.

— Ἀφοῦ λοιπὸν θέλεις νὰ τὸ μάθῃς εἶμαι ὁ ἰταλὸς Ἐξίλης.

Ὁ Σαϊντ Κρουὰ ᾐσθάνθη νέαν φρικίασιν διαπερῶσαν τὰς φλέβας του, διότι ἀπὸ καταχθονίου ὀπτασίας μετέπιπτεν εἰς φοβερὰν πραγματικότητα. Ἀληθῶς τὸ ὄνομα ὅπερ ἤκουσε διεβοεῖτο τότε φρικωδῶς οὐ μόνον καθ' ἅπασαν τὴν Γαλλίαν ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλην τὴν Ἰταλίαν. Δραχθεὶς ἐκ Ῥώμης, ἔνθα ὑπώπτευον αὐτὸν ὡς ἔνοχον πολυαρίθμων δηλητηριάσεων, ὧν ἀποδείξεις δὲν εὑρέθησαν, ὁ Ἐξίλης μετέβη εἰς Παρισίους, ἔνθα ἐφειλκύσατο ἐφ' ἑαυτοῦ, ὡς καὶ ἐν τῇ γενεθλίῳ αὐτοῦ χώρᾳ τὰ βλέμματα τῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ καὶ ἐν Παρισίοις

οὐχ ἧττον ἢ ἐν Ῥώμῃ, δὲν ἀνεκαλύφθη ἡ ἐνοχὴ τοῦ μαθητοῦ τοῦ Ρεναίου καὶ τοῦ Τροφάνα. Μεθ' ὅλα ταῦτα, καὶ ἐν ἐλλείψει πάσης ἀποδείξεως, ὑπῆρχεν ἱκανῶς μεγάλη ἠθικὴ πεποίθησις, ἥτις ἐπήνεγκε τὴν ἄνευ διαταγμῶν προφυλάκισιν αὐτοῦ, καὶ ὁ Ἐξίλης ἐφυλακίσθη ἐν Βαστιλλίᾳ, ἔνθα ἀπὸ ἓξ περίπου μηνῶν διέμενε μέχρι τῆς καθείρξεως τοῦ Σαϊντ-Κροά. Ἐπειδὴ δὲ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν οἱ δεσμῶται ἦσαν πολυάριθμοι, ὁ διοικητὴς ὡδήγησε τὸν νέον ξένον αὐτοῦ εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ ἀρχαιοτέρου, καὶ συνήνωσεν οὕτως ἐπὶ τὸ αὐτὸ τὸν Ἐξίλην καὶ τὸν Σαϊντ-Κροὰ ἀγνοῶν ὅτι συζευγνύει δύο δαίμονας. Ἤδη οἱ ἀναγνῶσται ἡμῶν ἐννοοῦσι τὰ λοιπά. Ὁ Σαϊντ-Κροὰ εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον, ἔνθα ὁ δεσμώτης ἀφῆκεν αὐτὸν ἄνευ φωτὸς. καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ δὲν διέκρινε τὸν σύντροφόν του· ὑπέκυψε δὲ εἰς τὴν ὁρμὴν τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ ἐξῆψε τὸ μῖσος τοῦ Ἐξίλη διὰ τῶν ἀρῶν του· οὗτος δὲ ἐπωφεληθεὶς τὴν εὐκαιρίαν ἠθέλησε νὰ μορφώσῃ μαθητὴν ἰσχυρὸν καὶ πιστόν, ὅστις ἅμα ὡς ἀπελύετο θὰ ἐνήργει τὴν ἀπόλυσιν καὶ αὐτοῦ, ἢ τουλάχιστον θὰ ἐξεδίκει τὴν φυλάκισίν του, ἂν ἐπέπρωτο νὰ μένῃ ἐν τῇ εἱρκτῇ ἐφ' ὅρου ζωῆς.

Ἡ ἀποστροφὴ τοῦ Σαϊντ-Κροὰ πρὸς τὸν συνδεσμώτην δὲν διήρκεσε πολύ, ὁ δὲ ἔμπειρος διδάσκαλος εὗρεν ἄξιον μαθητήν. Ὁ Σαϊντ-Κροὰ ἀλλόκοτον ἔχων χαρακτῆρα, κρᾶμα ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, ἄθροισμα προτερημάτων καὶ ἐλαττωμάτων, μίγμα κακιῶν καὶ ἀρετῶν, εὑρίσκετο ἐν τῷ ὑπερτάτῳ σημείῳ τῆς ζωῆς, καθ' ὃ ἔπρεπε τὰ μὲν νὰ ὑπερισχύσωσι τῶν δέ. Ἂν δ' ἐν ᾗ καταστάσει διετέλει, ἐλάμβανεν αὐτὸν ἄγγελος ἀπὸ τῆς χειρὸς ἴσως θὰ καθωδήγει τὰ βήματά του πρὸς τὸν Θεόν· ἀλλ' ἀπήντησε δαίμονα, καὶ ὁ δαίμων ἔσυρεν αὐτὸν πρὸς τὸν Σατανᾶν.

Ὁ Ἐξίλης δὲν ἦτο χυδαῖος δηλητηριαστής· ἦτο μέγας τεχνίτης ἐν δηλητηρίοις· ἐφάμιλλος τῶν Μεδίκων καὶ τῶν Βοργιῶν. Δι' αὐτὸν ὁ φόνος καθίστατο τέχνη, ἣν ὑπέβαλεν εἰς ὡρισμένους καὶ θετικοὺς κανόνας· οὕτω δ' ἐπὶ τοσοῦτο προέβη, ὥστε δὲν ἤγετο ὑπὸ τοῦ συμφέροντος ἀλλ' ἠθάνετο ἀκαταμάχητον κλίσιν πρὸς τὸ ἐκτελεῖν πειράματα. Ὁ Θεὸς ἐπεφύλαξε τὸ δημιουργεῖν εἰς μόνην τὴν θείαν δύναμιν, καὶ τὸ καταστρέφειν κατέλιπεν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην δύναμιν· ἐκ τούτου ἐξάγεται ὅτι ὁ ἄνθρωπος νομίζει ἑαυτὸν ἐξισούμενον πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ καταστρέφειν. Τοιαύτη ἦτον ἡ ὑπεροψία τοῦ Ἐξίλη, ἀπαισίου καὶ πελιδνοῦ ἀλχημιστοῦ τοῦ μηδενός, ὅστις καταλείπων ἄλλοις τὴν φροντίδα περὶ εὑρέσεως τοῦ μυστηρίου τῆς ζωῆς εὗρε τὸ τοῦ θανάτου.

Ὁ Σαϊντ-Κροὰ ἐδίστασεν ἐπί τινα χρόνον· ἀλλὰ τέλος ἐνέδωκεν εἰς τὰ σκώμματα τοῦ συντρόφου αὐτοῦ ὅστις κατηγόρων τῶν Γάλλων ὡς εὐσυνειδήτων καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἐγκλήμασιν αὐτῶν κατέδειξεν αὐτῷ τούτους ἀείποτε ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν ἐκδικήσει περιπεπλεγμένους καὶ μετὰ τοῦ ἐχθροῦ αὐτῶν ὑποκύπτοντας, ἐνῷ ἠδύναντο νὰ ἐπιζήσωσιν αὐτῷ καὶ νὰ ἐφυβρίσωσι τὸν θάνατόν του. Ἀπέναντι δὲ τοῦ θορύβου, ὅστις πολλάκις ἐπισύρει κατὰ τοῦ φονέως θάνατον σκληρότερον ἢ τὸν ὑπ' αὐτοῦ διδόμενον, ἔδειξε τὸν φλωρεντινὸν δόλον, μετὰ τοῦ μειδιῶντος ρόματος καὶ τοῦ ἀδυσωπήτου δηλητηρίου του. Ἠρίθμησε τὰς κόνεις καὶ τὰ ποτά, ὧν τὰ μὲν ὑποσκάπτουσι τοσοῦτῳ βραδέως καὶ καταναλίσκουσι βαθμηδὸν τὰς δυνάμεις, ὥστε ὁ δηλητηριασθεὶς ἀποθνήσκει μετὰ μακρὰς ἀλγηδόνας, τὰ δὲ εἶναι τοσοῦτῳ σφοδρὰ καὶ ὀξέα, ὥστε φονεύουσιν ὡς ὁ κεραυνὸς πρὶν ἢ τὸ θῦμα προφθάσῃ νὰ βάλῃ φωνήν. Κατὰ μικρὸν δὲ ὁ Σαϊντ-Κροὰ ἤρξατο ἐνδιαφερόμενος εἰς τὸ φοβερὸν παίγνιον, δι' οὗ ἡ ζωὴ πάντων τίθεται εἰς τὰς χεῖρας ἑνός, καὶ ὅτε μετὰ παρέλευσιν ἑνὸς ἔτους ἐξῆλθε τῆς Βαστιλλίας, ὁ μαθητὴς ἦτο σχεδὸν ἐφάμιλλος τοῦ διδασκάλου.

Ὁ Σαϊντ Κροὰ ἐπανήρχετο εἰς τὴν πρὸς στιγμὴν ἐξορίσασαν αὐτὸν κοινωνίαν ἐνισχυθεὶς ὑπὸ ὀλεθρίου μυστικοῦ, δι' οὗ ἠδύνατο ν' ἀνταποδώσῃ αὐτῇ τὸ κακὸν ὅπερ ὑπ' αὐτῆς ἔπαθε. Μικρὸν μετὰ ταῦτα ἐξῆλθε τῆς εἱρκτῆς καὶ ὁ Ἐξίλης, ἄγνωστον διὰ ποίων ἐνστάσεων, καὶ ἐπανεῦρε τὸν Σαϊντ-Κροὰ, ὅστις ἐνοικίασε δωμάτιον ἐν ὀνόματι τοῦ ἐπιστάτου αὐτοῦ Μαρτίνου δὲ Βρέλλ, κείμενον κατὰ τὴν ἀδιέξοδον τῶν ἱπποπωλῶν τῆς πλατείας Μωβέρτου καὶ ἀνῆκον τῇ κυρίᾳ Βρουνέτου.

Ἀγνοοῦμεν ἂν κατὰ τὴν ἐν Βαστιλλίᾳ διαμονὴν αὐτοῦ, ἡ μαρκησία Βριμβιλλιὲρ εὗρεν εὐκαιρίαν νὰ ἴδῃ τὸν Σαϊντ-Κροά, ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἅμα τῇ ἀπολύσει τοῦ δεσμώτου, οἱ δύο ἐρασταὶ συνηντήθησαν πολλῷ ἐρωτικώτεροι. Μαθόντες δ' ἐκ πείρας τί ἔπρεπε νὰ φοβῶνται ἀπεφάσισαν νὰ δοκιμάσωσιν ὅσον τάχιον τὴν ἐπιστήμην, ἣν ἐσπούδασεν ὁ Σαϊντ-Κροά, καὶ ὁ κ. δ' Ὠδράϋ ἐξελέγη ὑπ' αὐτῆς τῆς θυγατρός του ὡς πρῶτον

θῦμα. Οὕτω δ' αὕτη ἀπηλλόσσετο αὐστηροῦ καὶ ὀχληροῦ κριτοῦ τῶν ἡδονῶν αὐτῆς, ἐν ᾧ ταὐτοχρόνως ἠνώρθου διὰ τῆς πατρικῆς κληρονομίας τὴν σχεδὸν κατασπαταληθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς περιουσίαν της.

Ἐπειδὴ ὅμως ὅταν τοιοῦτον τραῦμα καταφέρηται πρέπει νὰ ἦναι ἀποφασιστικόν, ἡ μαρκησία ἠθέλησε νὰ δοκιμάσῃ τὰ δηλητήρια τοῦ Σαϊντ-Κροὰ ἐπὶ ἄλλου, ἐκτὸς τοῦ πατρὸς αὐτῆς. Πρὸς δὲ τοῦτο ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν ἡ θαλαμηπόλος αὐτῆς Φραγκίσκα Βοῦσσελ εἰσήργετο παρ' αὐτῇ μετὰ τὸ πρόγευμα αὐτῆς, τῇ ἔδωκεν ἵνα προγευματίσῃ τ μάγον χειρομηρίου καὶ φραγκοστάφυλα σακχαρωτά. Ἡ νεᾶνις, ἄνευ δυσπιστίας, ἔφαγεν ὅ,τι ἔδωκεν αὐτῇ ἡ κυρία της· ἀλλ' ἀρέσως σχεδὸν ἠδιαθέτησεν, αἰσθανομένη δυνατὸν πόνον εἰς τὸν στόμαχον καὶ ὡς νὰ τὴν ἐκέντων μέχαρφίτσας τὴν καρδίαν. Θάνατος ὅμως δὲν ἐπῆλθε καὶ ἡ μαρκησία εἶδεν ὅτι τὸ δηλητήριον εἶχεν ἀνάγκην μείζονος ὀξύτητος· κατὰ συνέπειαν ἀπέδωκεν ἐκεῖνο τῷ Σαϊντ Κροὰ, ὅστις μετ' ὀλίγας ἡμέρας τῇ ἔδωκεν ἄλλο.

Τῆς χρήσεως αὐτοῦ ὁ καιρὸς ἐπέστη. Ὁ κ. δ' Ὡδράϋ ἀπαυδήσας ἐκ τῶν ἐργασιῶν τῆς θέσεως αὐτοῦ, ἔμελλε νὰ διέλθῃ τὰς διακοπὰς ἐν τῇ ἐπαύλει αὐτοῦ ἐν Ὀφρεμόντῳ. Ἡ κ. μαρκησία Βριμβιλλιὲρ προσηνέχθη οἰκειοθελῶς ὡς συνοδοιπόρος αὐτοῦ. Ὁ κ. δ' Ὡδράϋ ἐνόμιζεν ὅτι αἱ μετὰ τοῦ Σαϊντ-Κροὰ σχέσεις αὐτῆς ἦσαν διαλελυμέναι καθ' ὁλοκληρίαν· ὅθεν ἐδέχθη μετὰ χαρᾶς τὴν πρότασιν.

Τὸ Ὀφρεμόντον ἦτον ἐρημιτήριον καταλληλον εἰς ἐκτέλεσιν παρομοίου ἐγκλήματος. Κείμενον ἐν μέσῳ τοῦ ὄρυμοῦ τοῦ Αἴγκου, τρεῖς ἢ τέσσαρας λεύγας μακρὰν τῆς Κομπιένης, ἔδωκε καιρὸν εἰς τὸ δηλητήριον νὰ ἐνεργήσῃ πρὶν ἢ φθάσωσιν οἱ ἀναγκαῖαι βοήθειαι.

Ὁ κ. δ' Ὡδράϋ ἀνεχώρησε μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ καὶ ἑνὸς μόνου ὑπηρέτου. Οὐδέποτε ἡ μαρκησία ἐδείχθη πρεθυμοτέρα εἰς περιθαλψιν τοῦ πατρὸς αὐτῆς, οὐδέποτε ἔδωκεν αὐτῷ πλείονα δείγματα συμπαθείας καὶ τρυφερᾶς στοργῆς. Ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ δ' Ὡδράϋ, ὡς ὁ Χριστὸς, ὅστις καὶ μὴ ἔχων τέκνα εἶχε πατρὸς καρδίαν ἠγάπα αὐτὴν τρυφερώτερον μετανοοῦσαν ἀφ' ὅσον θὰ τὴν ἠγάπα ἀναμάρτητον.

Τότε προσέλαβε βοηθὸν ἡ μαρκησία τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἀπάθειαν, περὶ ἧς ἤδη ἐλαλήσαμεν· ἀκαταπαύστως παρὰ τῷ πατρὶ αὐτῆς κοιμωμένη ἐν τῷ παρακειμένῳ δωματίῳ, μετ' αὐτοῦ συντρώγουσα, μεριμνῶσα περὶ αὐτοῦ, θωπεύουσα καὶ περιποιουμένη αὐτὸν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε δὲν ἐδέχετο νὰ ὑπηρετήσῃ αὐτὸν οἱοσδήποτε ἄλλος, ἐὰν νὰ σχηματίσῃ ἐν μέσῳ τῶν ἀτίμων αὐτῆς σχεδίων γελόεν καὶ εἰλικρινὲς τὸ πρόσωπον, ἐφ' οὗ καὶ ὁ μᾶλλον δύσπιστος ὀφθαλμὸς οὐδὲν ἄλλο θ' ἀνεγίνωσκεν ἢ τὴν στοργὴν καὶ τὴν εὐσέβειαν. Τὸ δὲ προσωπεῖον τοῦτο φέρουσα προσήνεγκεν αὐτῷ ἑσπέραν τινὰ ζωμὸν περιέχοντα δηλητήριον. Ὁ κ. δ' Ὡδράϋ ἔλαβεν αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν της, ἐκείνη δὲ εἶδεν αὐτὸν προσεγγίζοντα εἰς τὰ χείλη τὸ θανατηφόρον ποτὸν, ἠκολούθησεν αὐτὸ διὰ τῶν ὀμμάτων μέχρι τῶν μυχῶν τοῦ στήθους του, καὶ ἐξ οὐδενὸς σημείου ἐφωράθη ἐπὶ τοῦ ὠχαλκίνου προσώπου ἡ τρομερὰ ἀγωνία ἥτις θὰ κατέτρυχε τὴν καρδίαν αὐτῆς. Ἀφοῦ δὲ ὁ κ. δ' Ὡδράϋ ἔπιεν ὅλον τὸν ζωμὸν, ἀφοῦ ἔλαβεν ἄνευ τρεμούσης χειρὸς τὸ κενωθὲν κύπελλον ἐπὶ τοῦ πιναχίου, ἀπεχώρησεν εἰς τὸ δωμάτιόν της ἀναμένουσα καὶ ἀκροωμένη.

Τοῦ ποτοῦ τὰ ἀποτελέσματα ἐπῆλθον ταχέα· ἡ μαρκησία ἤκουσε τὸν πατέρα αὐτῆς παραπονούμενον καὶ κατόπιν γογγύζοντα. Τέλος δὲ μὴ δυνάμενος ν' ἀντιστῇ τοῦ λοιποῦ κατὰ τῶν πόνων, ἐκάλεσε τὴν θυγατέρα του γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ. Ἡ μαρκησία εἰσῆλθε.

Ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας αὐτῆς ἐτυποῦτο ζωηροτάτη ἀνησυχία καὶ ὁ δ' Ὡδράϋ ἠναγκάσθη νὰ ἐμψυχώσῃ αὐτήν· ἐνόμιζε δὲ ὅτι ἔπασχεν ἐλαφρὰν ἀδιαθεσίαν καὶ δὲν ἠθέλησε κατ' οὐδένα τρόπον νὰ προσκληθῇ ἰατρός. Τέλος κατελήφθη ὑπὸ ἐμετῶν τοσούτῳ φοβερῶν καὶ μετ' αὐτοὺς ὑπὸ πόνων τοῦ στομάχου τοσοῦτον ἀφορήτων, ὥστε ἐνέδωκεν εἰς τὰς παρακλήσεις τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ καὶ διέταξε νὰ ζητήσωσι βοήθειαν. Ἰατρὸς ἦλθε περὶ τὴν ὀγδόην τῆς πρωΐας· ἀλλ' ἤδη πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ ὁδηγήσῃ τὰς ἐρεύνας τῆς ἐπιστήμης ἦτον ἐξηφανισμένον· ὁ δὲ ἰατρὸς ἀκούσας τὰ συμπτώματα τῆς ἀσθενείας ἐχαρακτήρισεν αὐτὴν ὡς δυσπεψίαν, διώρισεν αὐτῷ τὴν ἀπαιτουμένην δίαιταν, καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Κομπιένην.

Καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡ μαρκησία ἔμεινε παρὰ τὸν πάσχοντα. Ἐπελθούσης δὲ τῆς νυκτὸς ἔστησε κλίνην ἐν τῷ αὐτῷ δωματίῳ, καὶ εἶπεν ὅτι αὐτὴ μόνη ἤθελε νὰ ἐπαγρυπνῇ ἐπ' αὐτοῦ· ὅθεν ἠδυνήθη νὰ σπουδάσῃ πάσας τὰς πρόοδους τῆς νόσου καὶ ν' ἀκολουθήσῃ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν

τὴν πάλην ἣν συνεκρότουν ἐν τῷ στήθει τοῦ πατρὸς αὐτῆς ὁ θάνατος καὶ ἡ ζωή.

Τῇ ἐπιούσῃ ἐπανῆλθεν ὁ ἰατρός· ὁ δ' Ὠδρὰν ἔπασχε δεινότερον· ὁ ἐμετὸς ἔπαυσεν· ἀλλ' οἱ πόνοι τοῦ στομάχου ἐγένοντο ξύτεροι καὶ ἀλλόκοτον πῦρ ἔκαιε τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ· διέταξε θεραπείαν ἀπαιτοῦσαν τὴν ἐπάνοδον τοῦ πάσχοντος εἰς Παρισίους. Ἦτον ὅμως ἤδη τοσοῦτον ἀδύνατος, ὥστε ἐδίσταζεν ἂν ἔπρεπε νὰ μεταβιβασθῇ ἁπλῶς μόνον μέχρι Κομπιένης· ἀλλ' ἡ μαρκησία τοσοῦτον ἐπέμενε λέγουσα ὅτι ἦτον ἀνάγκη θεραπείας ἐν τελεστέρας καὶ νοημονεστέρας τῆς ἔξω τοῦ οἴκου αὐτοῦ, ὥστε ὁ Ὠδρὰν ἀπεφάσισε νὰ ἐπανέλθῃ οἴκαδε.



Τέλος, μετὰ τεσσάρων ἡμερῶν ἀγωνίαν, ἐξέπνευσεν ἐν ταῖς ἀγκάλαις τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, εὐλογῶν τὴν δολοφονήσασαν.

Ἠδυνήθη δὲ διὰ τῆς ἁμάξης αὐτοῦ ἐρειδῶν τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς κόρης του· οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν διεψεύσθη τὸ ἐξωτερικὸν αὐτῆς, καὶ καθ' ὅλην τὴν ὁδοιπορίαν ἡ μαρκησία δὲ Βριμβιλλὲρ ἔμενεν ἡ αὐτή· ὁ ἰατρὸς ὅστις εἶδε τὰ συμπτώματα δὲν θὰ ἔβλεπε τὴν ἀγωνίαν τοῦ θανάτου· οὐδεὶς ὀφθαλμὸς θὰ ἠδύνατο σπουδάζων τὰς προόδους τῆς νόσου ν' ἀνακαλύψῃ τὰς αἰτίας· τὸ νῆμα τῆς ἐρεύνης ἐκόπη ἐν τῷ μέσῳ, τὰ δὲ δύο ἄκρα τοσοῦτον ἀπεῖχον ἀλλήλων ὥστε δὲν ὑπῆρχε πιθανότης ὅτι θὰ δεθῇ ἐκ νέου.

Μεθ' ὅλας τὰς τρυφερωτάτας περιθάλψεις ἡ κατάστασις τοῦ Ὠδρὰν ἐδεινοῦτο· ἡ δὲ μαρκησία πιστὴ εἰς τὴν ἀποστολήν αὐτῆς οὐδ' ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἐγκατέλειπεν αὐτόν· τέλος, μετὰ τεσσάρων ἡμερῶν ἀγωνίαν ἐξέπνευσεν ἐν ταῖς ἀγκάλαις τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ εὐλογῶν τὴν δολοφονήσασαν.

Τότε ἡ λύπη τῆς μαρκησίας ἐξερράγη δι' αἰσθημάτων τοσούτῳ ζωηρῶν καὶ λυγμῶν τοσούτῳ βαθέων, ὥστε ἡ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς εφάνη ψυχρὰ ἀπέναντι τῆς ἰδικῆς της. Ἄλλως δὲ, ἐπειδὴ οὐδεὶς ὑπώπτευε τὸ ἔγκλημα, δὲν ἐνηργήθη αὐτοψία, καὶ ὁ τάφος ἐχώσθη οὐδεμιᾶς ὑπονοίας περιϊπταμένης ἄνωθεν αὐτοῦ.

Ἐν τούτοις ἡ μαρκησία μόνον τὸ ἥμισυ τοῦ σκοποῦ αὐτῆς ἐπέτυχε, διότι ἐκτήσατο μὲν μείζονα ἐν τῷ ἔρωτι αὐτῆς ἐλευθερίαν, ἀλλ' ἡ πατρικὴ κληρονομία δὲν ἦτο τοσοῦτον ἐπιχερδὴς ὅσον ἤλπιζε· τὸ πλεῖστον τῶν κτημάτων αὐτῆς μετὰ τοῦ ὑποῦργήματος ἔλαχεν εἰς τὸ μερίδιον τοῦ πρωτοτόκου ἀδελφοῦ καὶ τοῦ δευτεροτόκου, ὅστις ἦτο σύμβουλος ἐν τῷ κοινο-

βουλίφ· ὅθεν ἡ θέσις τῆς μαρκησίας μετρίως ἐβελτιώθη κατὰ τὴν περιουσίαν.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν Σαϊντ-Κρουά, οὗτος διῆγε βίον φαιδρὸν καὶ πριγκηπικόν· ἐνῷ πάντες ἐγίνωσκον ὅτι δὲν ἐπλούτει, εἶχεν ἐπιστάτην ὀνόματι Μαρτῖνον, τρεῖς ὑπηρέτας ὀνομαζομένους Γεώργιον, Λαπιέρρον καὶ Λασωσσαὶ ἐκτὸς τῆς ἀμάξης καὶ τῶν ἀποσκευῶν διὰ τὰς νυκτερινὰς ἐκδρομάς. Ἄλλως δὲ ἐπειδὴ ἦτο νέος ὡραῖος δὲν ἀνησύχουν πολὺ περὶ τῆς πηγῆς τῆς πολυτελείας αὐτοῦ. Ἦτον ἀρκούντως σύνηθες κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους τὸ οὐδένος νὰ στερῶνται οἱ ὡραῖοι νεανίαι, καὶ περὶ τοῦ Σαϊντ-Κρουὰ ἐλέγετο ὅτι εὗρε τὸν φιλοσοφικὸν λίθον

Κατὰ τὰς κοινωνικὰς αὐτοῦ σχέσεις συνεδέθη διὰ φιλικῶν δεσμῶν μετὰ πολλῶν εὐπατριδῶν ἢ πλουσίων· εἷς δὲ τούτων ἦτον ὁ Ῥεὶς δὲ Πενωτιὲ γενικὸς εἰσπράκτωρ τοῦ κλήρου καὶ ταμίας τῆς ἐν Λαγγεδόκῃ συνελεύσεως· ἦτο δὲ βαθύπλουτος ἑκατομμυριοῦχος, εἷς τῶν ἐν παντὶ πράγματι τυχηρῶν ἀνθρώπων, οἵτινες φαίνονται διὰ τῶν χρημάτων αὐτῶν δίδοντες νόμους εἰς πράγματα ἅτινα μόνος ὁ Θεὸς διέπει διὰ τῶν νόμων αὐτοῦ.

Τῷ ὄντι ὁ Ῥεὶς δὲ Πενωτιὲ ἦτο συνέταιρος Ἀλιβέρτου τινὸς, πρώην ὑπαλλήλου του, ἀποθανόντος αἴφνης ἐξ ἀποπληξίας γνωστῆς γενομένης τῷ Πενωτιὲ, πρὶν ἡ γνωσθῇ ὑπὸ τῆς οἰκογενείας· τὰ δὲ ἀποδεικνύοντα τὴν συντροφίαν ἔγγραφα ἐξηφανίσθησαν ἄγνωστον πῶς καὶ ἡ γυνὴ καὶ τὸ τέκνον τοῦ Ἀλιβέρτου κατεστράφησαν.

Ὁ γαμβρὸς τοῦ Ἀλιβέρτου, Μαγδεληνῆς, συνέλαβεν ὑποψίστους ὑπονοίας περὶ τοῦ θανάτου τούτου καὶ ἠθέλησε νὰ ἐξακριβώσῃ αὐτάς· ἐπομένως ἤρξατο ποιούμενος ἐρεύνας, ἀλλ' ἐν μέσῳ τῶν ἐρευνῶν αὐτοῦ αἴφνης ἀποθνήσκει.

Ὑπὸ μίαν μόνην ἔποψιν ἡ τύχη ἐφάνη ἐγκαταλείπουσα τὸν εὐνοούμενον αὐτῆς· ὁ Πενωτιὲ μεγάλως διεκαίετο ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ κληρονομήσῃ τὸν Μεννεβιλλὲτ, εἰσπράκτορα τοῦ κλήρου· ἡ δὲ θέσις ἐτιμᾶτο ἀντὶ ἑξήκοντα χιλιάδων φράγκων περίπου, καὶ γινώσκων ὅτι ὁ Μεννεβιλλὲτ ἔκελλε νὰ παραιτηθῇ πρὸ τοῦ πρώτου ὑπαλλήλου αὐτοῦ Πέτρου ἄρχοντος Σαὶν Λωρὰν ἐποιήσατο πάντα τὰ ἀπαιτούμενα δοκήματα ὅπως ἀγορασθῇ αὐτὴν ἐπιζημίᾳ τούτου· ἀλλ' ὁ ἄρχων τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου γενναίως ὑποστηριζόμενος ὑπὸ τῶν κληρικῶν ἔλαβε δωρεὰν τὴν θρεπομένην θέσιν τοῦθ' ὅπερ οὐδέποτε ἐγένετο. Ὁ Πενωτιὲ προσήνεγκε τότε αὐτῷ τεσσαράκοντα χιλιάδας σκούδων, ἵνα καταστῇ σύντροφος κατὰ τὸ ἥμισυ ἐν τῷ ὑπουργήματι· ἀλλ' ὁ Σαὶν Λωρὰν ἀπεποιήθη, Μεθ' ὅλα ταῦτα αἱ σχέσεις αὐτῶν οὐδαμῶς διεκόπησαν καὶ ἐξηκολούθουν βλέποντες ἀλλήλους· ἄλλως δὲ ὁ Πενωτιὲ ἐθεωρεῖτο ἄνθρωπος τοσοῦτῳ τυχηρός, ὥστε οὐδεὶς ἐδίσταζεν ὅτι θὰ κατελάμβανέ ποτε τὴν ἐπίζηλον θέσιν δ' οἱουδήποτε μέσου.

Οἱ μὴ πιστεύοντες εἰς τὰ μυστήρια τῆς ἀλχημείας ἔλεγον ὅτι ὁ Σαϊντ-Κρουὰ ἔκαμε δουλειὰς μετὰ τοῦ Πενωτιέ.

Ἐν τούτοις, παρελθόντος τοῦ πένθους, αἱ σχέσεις τοῦ Σαϊντ-Κρουὰ μετὰ τῆς μαρκησίας ἀνέλαβον ὅλην τὴν προτέραν αὐτῶν δημοσιότητα. Οἱ δ' Ὡδράϋ ὡμίλησαν περὶ αὐτῶν τῇ κ. δὲ Βριμλιλλιὲρ διὰ μέσου ὑστεροτόκου ἀδελφῆς ἣν εἶχεν ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῶν Καρμηλιτῶν, καὶ ἡ μαρκησία ἐνόησεν ὅτι ὁ δ' Ὡδράϋ ἀποθνήσκων κατέλιπε τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς τὴν ἐπιτήρησιν τῆς διαγωγῆς της.

Οὕτω τὸ πρῶτον ἔγκλημα τῆς μαρκησίας ἀπέβαινε σχεδὸν ἀνωφελές· ἠθέλησε νὰ ἀπαλλαγῇ τῶν ἐπιπλήξεων τοῦ πατρὸς καὶ νὰ κληρονομήσῃ τὴν περιουσίαν του· ἡ δὲ περιουσία αὕτη περιήρχετο εἰς τὴν κατοχήν της ἠλαττωμένη ὑπὸ τοῦ μεριδίου τῶν πρεσβυτέρων ἀδελφῶν, ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε μόλις ἐπήρκει εἰς ἀπότισιν τῶν χρεῶν της· καὶ ἰδοὺ αἱ ἐπιπλήξεις ἀνεφύοντο ἐν τῷ στόματι τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς, ὧν ὁ εἷς, ὡς πρωτοδίκης, ἠδύνατο νὰ τὴν χωρίσῃ καὶ δεύτερον ἀπὸ τοῦ ἐραστοῦ αὐτῆς.

Τὰ πράγματα ἔπρεπε νὰ προληφθῶσιν· ὁ Λασωσσαὶ παρητήθη τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Σαϊντ Κρουὰ καὶ μετὰ τρεῖς μῆνας εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐν τῷ κοινοβουλίῳ συμβούλου, ὅστις κατῴκει μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τοῦ πρωτοδίκου.

Τὴν δὲ φορὰν ταύτην δὲν ἔπρεπε νὰ μεταχειρισθῇ δηλητήριον τοσοῦτον ὀξὺ καὶ ἀμέσως φέρον τὸν θάνατον, ὡς τὸ δι' οὗ ἐπετίσθη ὁ δ' Ὡδράϋ· ὁ θάνατος πλήττων τοσούτῳ ταχέως ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ οἰκογενείᾳ θὰ διήγειρεν ὑπονοίας. Τὰ πειράματα ἤρξαντο ἐκ νέου, οὐχὶ ἐπὶ ζώων, διότι αἱ ἀνατομικαὶ διαφοραὶ, αἵτινες ὑφίστανται μεταξὺ τῶν διαφόρων διοργανισμῶν, θὰ ἤμβλυνον ἴσως τὴν δραστικότητα τοῦ φαρμάκου, ἀλλὰ καθὼς καὶ τὴν πρώτην φορὰν, ἐδοκίμασαν τὰς σκευασίας των in anima vili.

Ἡ μαρκησία ἦτο γνωστὴ ὡς γυνὴ εὐσεβὴς καὶ ἀγαθοποιὸς, σπανίως δὲ ἔμενον ἄνευ ἀνακουφίσεως οἱ προσφεύγοντες αὐτῇ ἐνδεεῖς καὶ μάλιστα συνεμερίζετο τὰς φροντίδας τῶν εὐσεβῶν γυναικῶν, αἵτινες ἀφιέρουν τὸν βίον εἰς περίθαλψιν τῶν νοσούντων, καὶ διέτρεχεν ἐνίοτε τὰ νοσοκομεῖα ὅπου ἔστελλεν οἶνον καὶ φάρμακα· ὅθεν οὐδαμῶς ἄπορον ἐφάνη ὅτε κατὰ τὸ σύνηθες εἶδον αὐτὴν ἐπισκεπτομένην τὸ νοσοκομεῖον· τὴν δὲ φορὰν ταύτην ἔφερε μεθ' ἑαυτῆς δίπυρα καὶ γλυκύσματα διὰ τοὺς ἀναῤῥωνύοντας· τὰ δῶρά της, ἐγένοντο, ὡς πάντοτε, δεκτὰ μετ' εὐγνωμοσύνης.

Μετὰ παρέλευσιν ἑνὸς μηνὸς, ἐπανῆλθεν εἰς τὸ νοσοκομεῖον καὶ ἠρώτησε περί τινων ἀσθενῶν, ὑπὲρ ὧν ἔδειξεν ὅτι ζωηρῶς ἐνδιαφέρετο· ἀπὸ τῆς ἐπισκέψεως αὐτῆς ἐγένετο ὑποτροπίασις, καὶ ἡ νόσος ἀλλάζουσα χαρακτῆρα κατέστη σοβαρωτέρα· θανάσιμος χάυνωσις ἦγε πρὸς τὸν θάνατον τὸν πάσχοντα, διὰ παραδόξου μαρασμοῦ. Ἠρώτησε τοὺς ἰατροὺς, οἱ ἰατροὶ οὐδὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀποκριθῶσιν· ἡ νόσος ἦτον αὐτοῖς ἄγνωστος, καὶ ἐματαίου πάσας τὰς βοηθείας τῆς ἐπιστήμης.

Μετὰ πεντεκαίδεκα ἡμέρας ἐπανῆλθε· τινὲς τῶν ἀσθενῶν ἦταν τεθνεῶτες, ἄλλοι δὲ ζῶντες ἔτι, ἀλλ' ἐν ἀγωνίᾳ θανάτου, ἄψυχοι σκελετοὶ μόνα σημεῖα ζωῆς ἔχοντες τὴν φωνὴν, τὴν ὅρασιν καὶ τὴν πνοήν.

Ἐντὸς δύο μηνῶν πάντες ἀπέθανον, ἡ δὲ ἰατρικὴ ἐδείχθη τοσούτῳ τυφλὴ ἐν τῇ αὐτοψίᾳ τοῦ πτώματος ὅσῳ καὶ κατὰ τὴν θεραπείαν τοῦ θνήσκοντος.

Τοιαῦτα δοκίμια ἐνέπνεον θάῤῥος· ὅθεν ὁ Λασωσαὶ διετάχθη νὰ ἐκτελέσῃ τὰς ὁδηγίας αὐτοῦ. Ἡμέραν τινὰ, ὑπὸ τοῦ πρωτοδίκου προσκληθεὶς διὰ τοῦ κώδωνος ὁ Λασωσαὶ, ὅστις, ὡς εἴπωμεν, ὑπηρέτει παρὰ τῷ συμβούλῳ, εἰσῆλθεν ἵνα λάβῃ τὰς διαταγάς του καὶ εὗρεν αὐτὸν ἐργαζόμενον μετὰ τοῦ γραμματέως του, ὀνόματι Κουστέ· ὁ δ' Ὡβράϋ ἤθελε ποτήριον ὕδατος καὶ οἴνου. Ὁ Λασωσαὶ ἐπανῆλθε μετὰ μικρὸν φέρων τὸ ζητηθέν.

Ὁ πρωτοδίκης προσήγγισε τὸ ποτήριον εἰς τὰ χείλη, ἀλλ' εἰς τὴν πρώτην κατάποσιν ἀπεμάκρυνεν αὐτὸ ἀνακράζων, — Τί μ' ἔδωκες ἐδῶ, ἄθλιε; νομίζω, θέλεις νὰ μὲ δηλητηριάσῃς. — Εἶτα τείνων τὸ ποτήριον πρὸς τὸν γραμματέα του. — Ἰδέ, τῷ εἶπε, Κουστε, τί ἔχει μέσα;

Ὁ γραμματεὺς ἐγεύθη σταγόνων τινῶν διὰ μικροῦ κοχλιαρίου καὶ ἐπλησίασεν αὐτὸ εἰς τὴν ῥῖνα καὶ τὰ χείλη· τὸ ὑγρὸν εἶχε τὴν ὀσμὴν τοῦ βιτριολίου. Τούτων γινομένων, ὁ Λασωσαὶ προσῆλθε τῷ γραμματεῖ λέγων ὅτι ἤξευρε τί συνέβη, ὅτι θαλαμηπόλος τοῦ συμβούλου ἐπῆρε ἰατρικὰ τὴν ἰδίαν ἡμέραν τὸ πρωΐ, καὶ ὅτι χωρὶς νὰ προσέξῃ ἔφερε βεβαίως τὸ ποτήριον, ἀφ' οὗ ἔπιε τὸ ἰατρικόν του ὁ ὑπηρέτης· ταῦτα δὲ λέγων ἔλαβεν ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ γραμματέως τὸ ποτήριον, ἐπλησίασεν αὐτὸ εἰς τὸ στόμα καὶ προσποιούμενος ὅτι πίνῃ καὶ αὐτὸς, εἶπεν ὅτι ἦτο καλόν· ὅτι ἀνεγνώριζε τὴν αὐτὴν ὀσμὴν, καὶ ἔῤῥιψε τὸ ὑγρὸν εἰς τὴν θερμάστραν.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ πρωτοδίκης δὲν ἠνωχλήθη ἐκ τοῦ ποτοῦ, διότι ἔπιεν ὀλίγην ποσότητα, ἐλησμόνησε ταχέως τὸ περιστατικὸν τοῦτο καὶ ἐξήλειψεν ἀπὸ τῆς διανοίας του πᾶσαν ὑποψίαν· καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν Σαϊντ-Κροὰ καὶ τὴν μαρκησίαν, εἶδον ὅτι ἀπέτυχον, καὶ κινδυνεύοντες νὰ περικλεισθῶσιν ἐν τῇ ἐκδικήσει αὐτῶν, πολλὰ ἄτομα ἀπεφάσισαν νὰ μετάσχεισθῶσιν ἄλλο μέσον.

Τρεῖς μῆνες παρῆλθον καὶ οὐδεμία εὐνοϊκὴ περίστασις παρουσιάσθη· ἀλλὰ περὶ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ ἀπριλίου τέλος, τῷ 1670, ὁ πρωτοδίκης συνεπήγαγε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σύμβουλον ἵνα διέλθῃ μετ' αὐτοῦ τὰς ἑορτὰς τοῦ Πάσχα εἰς τὸ ἐν Βιλλερσᾷ τῆς Βώκης κτῆμά του· ὁ δὲ Λασωσαὶ ἠκολούθησε τῷ κυρίῳ αὐτοῦ· καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλε ν' ἀναχωρήσῃ ἔλαβε νέας ὁδηγίας.

Τῇ ἐπαύριον τῆς ἐν τῇ ἐξοχῇ διατριβῆς παρετέθη εἰς τὸ γεῦμα πλακοῦς μετὰ περιστερίων, ἐξ οὗ ἑπτὰ οἱ φαγόντες ἠσθάνθησαν ἀδιαθεσίαν μετὰ τὸ γεῦμα, τρεῖς δὲ μὴ φαγόντες οὐδὲν ἔπαθον.

Οἱ ἄνθρωποι ἐφ' ὧν ἰδίως ἐνήργησεν ἡ δηλητηριώδης οὐσία ἦσαν ὁ πρωτοδίκης, ὁ σύμβουλος καὶ ὁ πρωτοφύλαξ. Ὁ πρωτοδίκης εἴτε διότι ἔφαγεν εἰς μείζονα ποσότητα, εἴτε διότι ἡ δοκιμὴ τοῦ δηλητηρίου, οὗ πρότερον ἐγεύσατο προδιέθεσεν αὐτὸν εἰς ἰσχυροτέραν ἐπίδρασιν πρῶτος ἐκυριεύθη ὑπὸ ἐμετῶν· μετὰ παρέλευσιν δύο ὡρῶν, ὁ σύμβουλος ἠσθάνθη τὰ αὐτὰ συμπτώματα· ὁ δὲ πρωτοφύλαξ καὶ οἱ ἄλλοι συνδαιτυμόνες ἔπασχον ἐπί τινας ἡμέρας φρικώδεις πόνους εἰς τὸν στόμαχον· ἀλλ' ἡ κατάστασις αὐτῶν οὐδαμῶς εἶχε χαρακτῆρα τοσούτῳ σοβαρὸν ὅσῳ παρὰ τοῖς δύο ἀδελφοῖς.

Καὶ τὴν φορὰν ταύτην, καθὼς πάντοτε, αἱ βοήθειαι τῆς ἐπιστήμης ἀπέβησαν ἀνωφελεῖς.

Τῇ 12 ἀπριλίου, ἤτοι πέντε ἡμέρας μετὰ τὴν δηλητηρίασιν, ὁ πρωτοδίκης καὶ ὁ σύμβουλος ἐπανῆλθον εἰς Παρισίους ἠλλοιωμένοι ἀμφότεροι τόσον, ὥστε ἐνόμιζέ τις ὅτι ἔπαθον δεινὴν καὶ μακρὰν νόσον. Ἡ κ. δὲ Βριμβιλλιὲρ ἦτο τότε ἐν τῇ ἐξοχῇ, ἔνθα ἔμενε καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἀσθενείας τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς.

Εὐθὺς δὲ ἀπὸ τοῦ πρώτου ἰατροσυμβουλίου περὶ τοῦ πρωτοδίκου οἱ ἰατροὶ ἀπώλεσαν πᾶσαν ἐλπίδα περὶ τῆς ἀναῤῥώσεως αὐτοῦ. Τὰ συμπτώματα τῆς νόσου ἦσαν τὰ αὐτὰ πρὸς τὰ τοῦ πατρὸς δ' Ὠβράϋ· ὅθεν παρεδέχθησαν ὅτι ὑπάρχει κληρονομικὴ νόσος ἄγνωστις καὶ ἐκήρυξαν ἀξιωματικῶς ἀνίατον τὸ πάθος.

Ἀληθῶς δὲ ἡ κατάστασις τοῦ ἀσθενοῦς ὁσημέραι ἐδεινοῦτο· ἠσθάνετο ἀνυπέρβλητον ἀποστροφὴν πρὸς πᾶν εἶδος κρέατος καὶ ὁ ἐμετὸς αὐτοῦ ἦτον ἀκατάπαυστος. Κατὰ τὰς τελευταίας τρεῖς ἡμέρας τῆς ζωῆς του παρεπονεῖτο ὅτι εἶχε φλογερὸν πῦρ ἐν τῷ στήθει καὶ ἡ βιβρώσκουσα αὐτὸν ἐσωτερικὴ φλὸξ ἐξήρχετο διὰ τῶν ὀφθαλμῶν του, μόνου μέρους τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὅπερ ἔμενε ζῶν εἰσέτι, ἐνῷ τὸ λοιπὸν ἦτο πτῶμα. Τέλος τῇ 13 ἰουνίου 1670 ἐξέπνευσε· τὸ δηλητήριον ἀπετέλεσε τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐντὸς ἑβδομήκοντα δύο ἡμερῶν.

Αἱ ὑπόνοιαι ἤρξαντο φυόμεναι· ὁ πρωτοδίκης ἐσχίσθη καὶ συνετάχθη πρακτικὸν περὶ τῆς αὐτοψίας αὐτοῦ. Τῆς ἐπιστημονικῆς ἐξετάσεως τοῦ σώματος γενομένης ἐνώπιον τῶν κ. κ. Δυπρὲ καὶ Δουράνδου, χειρούργων, καὶ τοῦ Γαβὰρ φαρμακοποιοῦ, ὑπὸ τοῦ Βασὼ ταχτικοῦ ἰατροῦ τῶν δύο ἀδελφῶν, εὑρέθησαν ὁ στόμαχος καὶ τὸ δωδεκαδάκτυλον μέλανα καὶ πίπτοντα κατὰ τεμάχια, τὸ δὲ ἦπαρ γαγγραινῶδες καὶ κεκαυμένον. Ἀνεγνώρισαν δὲ ὅτι τὰ σημεῖα ταῦτα ἦσαν ἀποτελέσματα τοῦ δηλητηρίου· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ παρουσία ὑγρῶν τινῶν τοῦ σώματος ἐπιφέρει ἐνίοτε τὰ αὐτὰ φαινόμενα, δὲν ἐτόλμησαν νὰ διαβεβαιώσωσιν ὅτι ὁ θάνατος τοῦ πρωτοδίκου δὲν ἦτο φυσικὸς καὶ ἐνεταφιάσθη ἄνευ οὐδεμιᾶς μετὰ ταῦτα ἐρεύνης.

Ὡς ἰατρὸς τοῦ συμβούλου κυρίως ἐξητάσατο τὴν αὐτοψίαν τοῦ ἀδελφοῦ του. Ἐφαίνετο πάσχων ὑπὸ τῆς αὐτῆς νόσου μετὰ τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ, ὁ δὲ ἰατρὸς ἤλπιζεν ὅτι θὰ εὕρισκεν ἐν αὐτῷ τῷ θανάτῳ ὅπλα ὑπὲρ τῆς ζωῆς. Ὁ σύμβουλος κατετρύχετο ὑπὸ σροδροῦ πυρετοῦ καὶ ἀδιαλείπτων διανοητικῶν ἢ σωματικῶν ταραχῶν· ἀείποτε μεταβάλλων θέσιν ἐπὶ τῆς στρωμνῆς καὶ μὴ ὑποφέρων οὐδ' ἐπὶ ὀλίγα λεπτὰ τὴν αὐτήν. Ἡ κλίνη δι' αὐτὸν ἦτο βάσανος· καὶ ὅμως ἅμα ἠγείρετο ἀπ' αὐτῆς τὴν ἀνεζήτει, διὰ ν' ἀλλάξῃ τοῦ πόνου τὸ εἶδος τοὐλάχιστον. Τέλος μετὰ παρέλευσιν τριῶν μηνῶν, ἀπεβίωσεν. Εἶχε τὸν στόμαχον, τὸ δωδεκαδάκτυλον καὶ τὸ ἦπαρ ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει τῆς ἀποσυνθέσεως, ἐν ᾗ εὑρέθησαν καὶ παρὰ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ἐκτὸς δὲ τούτου καὶ τὸ σῶμα κεκαυμένον ἐξωτερικῶς· τοῦθ' ὅπερ ἦτο, λέγουσιν οἱ ἰατροί, ἀναντίῤῥητον σημεῖον δηλητηριάσεως, μολονότι ἐνίοτε συμβαίνει, προσθέτουσι, νὰ παραγάγῃ τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα μία κακοχυμία. Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν Λασωσαί, οὗτος τοσοῦτον ἀπεῖχε τοῦ νὰ θεωρηθῇ ἔνοχος τοῦ θανάτου τούτου, ὥστε ὁ σύμβουλος εὐγνωμῶν ἐπὶ τῇ περιθάλψει, ἧς ἔτυχε κατὰ τὴν τελευταίαν νόσον, ἀφῆκεν αὐτῷ ἐν τῇ διαθήκῃ του ἑκατὸν σκοῦδα· ἀφ' ἑτέρου δὲ ἔλαβε χίλια φράγκα παρὰ τοῦ Σαὶντ Κροὰ καὶ τῆς μαρκησίας.

Ἐν τούτοις τοσαῦτα θύματα ἐν μιᾷ μόνῃ οἰκογενείᾳ οὐ μόνον κατέθλιβον τὴν καρδίαν ἀλλὰ καὶ κατεφόβιζον τὴν διάνοιαν. Ὁ θάνατος δὲν τρέφει μῖσος· εἶναι δὲ τυφλὸς καὶ κωφός· ὅθεν ὁ κόσμος ἐξεπλήττετο ἐπὶ τῇ λύσσῃ αὐτοῦ πρὸς τὸ καταστρέφειν πάντας τοὺς φέροντας τὸ αὐτὸ οἰκογενειακὸν ὄνομα. Ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς ὑπώπτευε τοὺς ὀλεθρίους ἐνόχους· τὰ βλέμματα ἐπλανήθησαν, αἱ ἔρευναι ἐξηπατήθησαν· ἡ μαρκησία ἔφερε τὸ πένθος τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς, ὁ δὲ Σαὶντ-Κροὰ ἐξηκολούθει τὴν σπατάλην αὐτοῦ, καὶ τὰ πάντα ἔλαβον τὴν συνήθη πορείαν των.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, ὁ Σαὶντ-Κροὰ ἐγνωρίσθη μετὰ τοῦ Σαὶν Λωράν, αὐτοῦ ἐκείνου παρ' οὗ ὁ Πενωτιὲ ἐπεκαλέσθη ἀνωφελῶς τὴν παραχώρησιν τῆς θέσεως καὶ μετ' αὐτοῦ συνεδέθη· μολονότι δ' ἐν τῷ μεταξύ, ὁ Πενωτιὲ ἐκληρονόμησε τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Λεσὲκ, ἀποθανόντα αἰφνιδίως καὶ ἀπροσδοκήτως καὶ καταλιπόντα αὐτῷ τὴν δευτέραν θέσιν ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ τῆς Λαγγεδόκης καὶ κολοσσαίαν περιουσίαν, οὐδαμῶς ἐπαύσατο θηρεύων τὴν θέσιν τοῦ εἰσπράκτορος τοῦ κλήρου, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ περιστάσει ἐδοκίθησεν αὐτῷ ἡ τύχη· διότι μετά τινας ἡμέρας, ἀφοῦ ἔλαβε παρὰ τοῦ Σαὶντ-Κροὰ ἄλλον ὑπηρέτην ὀνόματι Γεώργιον, ὁ Σαὶν Λωράν ἠσθένησε, καὶ ἡ ἀσθένειά του παρουσίασε μετ' μικρὸν τὰ σπουδαῖα συμπτώματα, ἅτινα παρετηρήθησαν εἰς τὴν τῶν δ' Ὠβράϋ πατρὸς καὶ υἱοῦ· ὑπῆρξε δὲ

μόναν ὀξυτέρα ὅτι διήρκεσεν εἰκοσιτέσσαρας μόνας ὥρας. Τέλος, καθὼς ἐκεῖνος, ὁ Σαὶν Λωρὰν ἐξέπνευσε βασανιζόμενος ὑπὸ φρικτῶν ἀλγηδόνων. Αὐθημερὸν δὲ ἦλθε νὰ ἴδῃ αὐτὸν ὑπάλληλος τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου, ἤκουσε παρ' αὐτοῦ πάσας τὰς λεπτομερείας τοῦ θανάτου τοῦ φίλου αὐτοῦ καὶ κατὰ συνέπειαν τῆς ἐκθέσεως τῶν συμπτωμάτων καὶ τῶν συμβάντων, εἶπεν ἐνώπιον τῶν ὑπηρετῶν, εἰς τὸν συμβολαιογράφον Σαιμφρού ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀνοιχθῇ τὸ πτῶμα. Μίαν ὥραν μετὰ ταῦτα ὁ Γεώργιος ἐγένετο ἄφαντος οὐδὲν εἰπὼν εἰς οὐδένα καὶ μὴ ζητήσας τοὺς μισθοὺς αὐτοῦ. Ἐκ τοῦ περιστατικοῦ τούτου γύζησαν αἱ ὑπόνοιαι· ἀλλὰ καὶ τὴν φορὰν ταύτην ἔμειναν ἀόριστοι. Ἡ αὐτοψία ἔδειξε γενικὰ φαινόμενα οὐδαμῶς ἰδιάζοντα τῇ δηλητηριάσει· μόνον τὰ ἐντόσθια ἅτινα δὲν προέλαβε νὰ καύσῃ ἡ θανατηφόρος οὐσία, καθὼς τὰ τῶν δ' Ὡδρύ, ἔφερον ὑπερύθρους κηλίδας ὁμοίας πρὸς δήγματα ψύλλων.

Κατ' ἰούνιον τοῦ **1669** ὁ Πενωτιὲ ἔλαβε τὴν θέσιν τοῦ Σαὶν Λωράν.

Τούτων γινομένων, ἡ χήρα συνέλαβεν ὑποψίας μεταβληθείσας σχεδὸν εἰς βεβαιότητα διὰ τῆς φυγῆς τοῦ Γεωργίου. Ἕτερα δὲ περιπτώσεις ἐστερέωσε τοὺς ὑποπτασμοὺς αὐτῆς καὶ μετέτρεψεν αὐτοὺς εἰς πεποίθησιν. Ἀββᾶς τις ἐκ τῶν φίλων τοῦ μακαρίτου, γνώστων τὰ τῆς φυγῆς τοῦ Γεωργίου, ἀπήντησεν αὐτὸν μετά τινας ἡμέρας ἐν τῇ ὁδῷ τῶν Τεκτόνων, πλησίον τῆς Σορβόννης· ἀμφότεροι ἦταν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μέρους τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐχωρίζοντο ἀπ' ἀλλήλων δι' ἁμάξης φερούσης χόρτον. Ὁ Γεώργιος ἐγείρει τὴν κεφαλήν, παρατηρεῖ τὸν ἀββᾶ, τὸν ἀναγνωρίζει ὡς φίλον τοῦ πρώην κυρίου του, κύπτει ὑπὸ τὴν ἅμαξαν, διέρχεται εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος, καὶ κινδυνεύων νὰ συντριβῇ, διαφεύγει τὰ ὄμματα ἀνθρώπου, οὗ μόνη ἡ θέα ἀνακαλεῖ αὐτῷ τὸ ἔγκλημά του καὶ τὸν ἐκφοβίζει.

Ἡ κ. Σαὶν Λωρὰν κατεμήνυσε τὸν Γεώργιον, ἀλλὰ μεθ' ὅλας τὰς ἐρεύνας ἀδύνατον ὑπῆρξε ν' ἀνευρεθῇ.

Ἡ φήμη ὅμως τῶν παραδόξων, ἀγνώστων καὶ αἰφνιδίων τούτων θανάτων διεσπείρετο ἐν Παρισίοις, ἔνθα ἤρξαντο συγκινούμενοι οἱ ἄνθρωποι. Ὁ Σαὶντ-Κροὰ, κομψὸς πάντοτε καὶ χαρίεις ἱππότης, ἀπήντησε τὰς φήμας ταύτας ἐν ταῖς αἰθούσαις ἐν αἷς ἐσύχναζε καὶ ἤρξατο ἀνησυχῶν. Οὐδεμία ὑπόνοια, εἶναι ἀληθὲς, ἐπλανᾶτο ἐπ' αὐτοῦ εἰσέτι· ἀλλ' αἱ προφυλάξεις δὲν ἦσαν πάντη ἀνωφελεῖς· ὁ Σαὶντ-Κροὰ, διενοήθη πῶς ν' ἀπαλλαγῇ παντὸς φόβου. Θέσις τις παρὰ τῷ βασιλεῖ ἐμέλλεν ὅτον οὔπω νὰ κενωθῇ ἐπωλεῖτο δὲ ἀντὶ ἑκατὸν χιλιάδων σκούδων· ὁ Σαὶντ-Κροὰ, ὡς εἴπομεν, οὐδένα εἶχε φαινόμενον πόρον· ἀλλ' οὐχ ἧττον φήμη διεδόθη ὅτι ἔμελλε ν' ἀγοράσῃ αὐτήν.

Ἀπηυθύνθη δὲ τῷ Βελλεγυίζῃ διὰ νὰ πραγματευθῇ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην μετὰ τοῦ Πενωτιέ. Τὸ ποσὸν ἦτο μέγα· ὁ δὲ Πενωτιὲ δὲν εἶχε τοῦ λοιποῦ ἀνάγκην τοῦ Σαὶντ-Κροά· εἶχε πάσας τὰς κληρονομίας ὅσας προυτίθετο νὰ λάβῃ· ὅθεν ἐπειράθη ν' ἀποτρέψῃ αὐτὸν τοῦ σκοποῦ τούτου.

Καὶ ἰδοὺ τί ἔγραψε τότε ὁ Σαὶντ-Κροὰ τῷ Βελλεγυίζῃ.

« Εἶναι δυνατὸν, ἀγαπητέ μου, νὰ γένῃ ἀνάγκη καὶ δευτέρων παρακλήσεων περὶ ὑποθέσεως τοσοῦτον ὡραίας, τοσούτῳ σπουδαίας καὶ μεγάλης ὡς τὴν γνωστὴν εἰς ὑμᾶς, καὶ ἥτις δύναται νὰ δώσῃ καὶ εἰς τοὺς δύο ἡμᾶς ἰσόβιον ἀνάπαυσιν! Τὸ κατ' ἐμέ, νομίζω ὅτι ὁ διάβολος ἀναμιγνύεται εἰς αὐτὴν, ὅτι δὲν θέλετε νὰ σκεφθῆτε λογικῶς. Σκέφθητε λοιπὸν ἀγαπητέ μου, σᾶς παρακαλῶ, καὶ ἐξετάσατε τὴν ὑπόθεσίν μου ὅπως θέλετε, ὅσῳ λοξὰ θέλετε ἰδέτε την, περιστρέψατέ την, ἀνατρέψατέ την, καὶ θὰ εὕρετε ὅτι πρέπει καὶ πάλιν νὰ μὲ ἱκανοποιήσετε, διότι ἔκαμα τοιουτοτρόπως τὰ πράγματα πρὸς ἀσφάλειάν σας, διότι πάντα τὰ συμφέροντα ὑμῶν θὰ συναυτισθῶσιν ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ. Τέλος, ἀγαπητέ μου, βοηθήσατέ με, σᾶς παρακαλῶ, ἔστε δὲ βεβαιότατος περὶ τῆς τελείας εὐγνωμοσύνης μου, καὶ ὅτι οὐδέποτε θὰ πράξητέ τι εὐαρεστότερον ἐν τῷ κόσμῳ δι' ὑμᾶς, καὶ δι' ἐμέ. Γινώσκετε τοῦτο ἱκανῶς, διότι σᾶς ὁμιλῶ περὶ τούτου εἰλικρινέστερον ἢ πρὸς τὸν ἴδιον ἀδελφόν μου. Ἂν λοιπὸν δύνασθε νὰ ἔλθητε σήμερον μετὰ μεσημβρίαν εἰς τὴν κατοικίαν μου ἢ εἰς τὰ πέριξ, εἰς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μέρος, ὅπου θὰ σᾶς περιμένω αὔριον τὸ πρωΐ, ὅπου θὰ ὑπάγω νὰ σᾶς εὕρω, κατὰ τὴν ἀπάντησίν σας, θὰ ἦμαι κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα ὑμέτερος ἐξ ὅλης καρδίας. »

Τὸ οἴκημα τοῦ Σαὶντ-Κροὰ ἦτο κατὰ τὴν ὁδὸν τῶν Βερναρδίνων, τὸ δὲ μέρος ἐν ᾧ ἔμελλε ν' ἀναμείνῃ τὸν Βελλεγυίζην, ἦτο τὸ δωμάτιον ὅπερ ἐνοικίασε παρὰ τῇ χήρᾳ Βρουνέτου, κατὰ τὴν ἀδιέξοδον τῆς πλατείας Μωβέρτου.

Ἐν τῷ δωματίῳ τούτῳ καὶ παρὰ τῷ φαρμακοποιῷ Γλάζερ, ἐξετέλει τὰ πειράματα αὐτοῦ ὁ Σαϊντ-Κροά· ἀλλὰ κατὰ δίκαιον ἀντίποινον, ἡ σκευασία τῶν δηλητηρίων ἀπέβαινεν ὀλεθρία τοῖς παρασκευάζουσιν αὐτά. Ὁ μὲν φαρμακοποιὸς ἠσθένησε καὶ ἀπεβίωσεν, ὁ δὲ Μαρτῖνος κατελήφθη ὑπὸ σφοδροῦ ἐμετοῦ· αὐτὸς δὲ ὁ Σαϊντ-Κροὰ, ἀδιαθετῶν καὶ μὴ γινώσκων τὴν αἰτίαν τῆς ἀδιαθεσίας, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξέλθῃ κἂν τῆς οἰκίας, τοσοῦτῳ δὲ μεγάλη ἐκυρίευσεν αὐτὸν ἀδυναμία, ὥστε πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν πειραμάτων ἠναγκάσθη νὰ μετακομίσῃ παρ' ἑαυτῷ τὰ ἀναγκαῖα σκεύη.

Ὁ Σαϊντ-Κροὰ ἠσχολεῖτο εἰς εὕρεσιν δηλητηρίου δυναμένου νὰ φονεύσῃ διὰ μόνης τῆς ὀσμῆς, διὰ μόνης τῆς ἀναθυμιάσεως. Ἤκουσε πολλὰ περὶ τοῦ δηλητηριώδους ἐκείνου χειρομάκτρου, δι' οὗ ὁ διάδοχος τοῦ γαλλικοῦ θρόνου καὶ ἀδελφὸς Καρόλου τοῦ Ζ' σπογγίσας τὰς χεῖρας, ἐνῷ ἔπαιζε τὴν σφαῖραν, ἐδηλητηριάσθη θανασίμως· ἕναυλοι δὲ εἰς τὰς ἀκοὰς αὐτοῦ καὶ ζῶσαι σχεδὸν ἦσαν αἱ λεπτομέρειαι περὶ τῶν χειροκτίων τῆς Ἰωάννας δ' Ἀλβρέτου· καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι τὰ μυστικὰ ἐκεῖνα ἀπωλέσθησαν ἀλλ' ὁ Σαϊντ-Κροὰ ἤλπιζεν ὅτι θ' ἀνεύρισκεν αὐτά.

Τότε συνέβη ἓν τῶν παραδόξων ἐκείνων γεγονότων, ἅτινα φαίνονται οὐχὶ τύχης παίγνια ἀλλὰ θεία τιμωρία. Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Σαϊντ-Κροὰ ἐπὶ τῆς χοάνης αὐτοῦ κύπτων ἔβλεπε τὴν θανατηφόρον σκευασίαν ἀνερχομένην εἰς τὸν ὕψιστον τῆς ἐντάσεως βαθμόν, ἀπεσπάσθη αἴφνης τὸ ὑάλινον προσωπεῖον δι' οὗ ἐκάλυπτε τὸ πρόσωπον ἵνα προφυλαχθῇ ἀπὸ τῶν θανατηφόρων ἀναθυμιάσεων, αἵτινες ἐξέφευγον τοῦ ζέοντος ὑγροῦ, καὶ ὁ Σαϊντ-Κροὰ ἔπεσεν ὡς κεραυνόπληκτος.

Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ δείπνου, ἡ σύζυγός του μὴ βλέπουσα αὐτὸν ἐξερχόμενον τοῦ δωματίου, ἐν ᾧ ἐκλείσθη, ἔκρουσε τὴν θύραν· οὐδεμίαν δ' ἀκούσασα ἀπάντησιν, καὶ γινώσκουσα ὅτι ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἠσχολεῖτο εἰς σκοτεινὰ καὶ μυστηριώδη ἔργα ἐφοβήθη μὴ ἔπαθέ τι, προσεκάλεσε τοὺς ὑπηρέτας, οἵτινες ἀνέῳξαν διὰ τῆς βίας τὴν θύραν, καὶ εὗρε τὸν Σαϊντ-Κροὰ κείμενον ἐκτάδην παρὰ τὴν κάμινον τὸ δὲ ὑάλινον προσωπεῖον συντετριμμένον παρ' αὐτῷ.

Ἀδύνατον ἀπέβαινε νὰ κρυβῶσιν εἰς τὸ δημόσιον αἱ περιπτώσεις τοῦ αἰφνιδίου καὶ παραδόξου τούτου θανάτου· οἱ ὑπηρέται εἶδον τὸ πτῶμα καὶ ἠδύναντο νὰ ὁμιλήσωσιν. Ὁ δὲ εἰσαγγελεὺς Πικάρδος προσεκλήθη ἵνα θέσῃ τὰς σφραγῖδας, καὶ ἡ χήρα ἐφρόντισε μόνον πρὸς ἐξαφάνισιν τῶν συντριμμάτων τοῦ προσωπείου.

Ἡ φήμη τοῦ συμβάντος διεσπάρη ἀμέσως καθ' ὅλην τὴν πόλιν τῶν Παρισίων. Ὁ Σαϊντ-Κροὰ ἦτο γνωστότατος, ἔτι δὲ μᾶλλον διεδόθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὅτε ἠκούσθη ὅτι προὐτίθετο νὰ ἀγοράσῃ ὑπούργημα ἐν τῇ αὐλῇ. Πρῶτος δὲ ὁ Λασωσαὶ ἔμαθε τὸν θάνατον τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ πληροφορηθεὶς ὅτι ἐσφραγίσθη τὸ σπουδαστήριόν του συνέταξεν ἐν τάχει τὴν ἑπομένην ἔνστασιν.

« Ἔνστασις τοῦ Λασσωσαὶ, εἰπόντος ὅτι ἀπὸ ἑπτὰ ἐτῶν ἦτον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἀποβιώσαντος· ὅτι παρακατέθηκεν εἰς χεῖρας αὐτοῦ πρὸ δύο ἐτῶν, ἑκατὸν πιστόλας καὶ ἑκατὸν ἀργυρᾶ σκοῦδα, ἅτινα ἐμπεριέχονται ἐντὸς σάκκου ὄπισθεν τοῦ παραθύρου τοῦ σπουδαστηρίου, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ σάκκῳ ὑπάρχει ἔγγραφον δι' οὗ ἀποδεικνύεται ὅτι ἀνήκει αὐτῷ τὸ ἄνω εἰρημένον ποσὸν, καὶ ἕτερον ἔγγραφον, δι' οὗ μεταβιβάζεται εἰς τὸν Λασὲρ τὸ ποσὸν τριακοσίων φράγκων ὀφειλομένων τῷ Λασωσαὶ ὑπὸ τοῦ μακαρίτου δ' Ὡδράϋ, καὶ τρεῖς ἀποδείξεις ἐξ ἑκατὸν φράγκων ἑκάστη· τὰ δὲ ποσὰ ταῦτα καὶ τὰ ἔγγραφα ἀπαιτεῖ. »

Ὁ Λασωσαὶ ἔλαβεν ἀπάντησιν ὅτι ἔπρεπε ν' ἀναμείνῃ τὴν ἀποσφράγισιν, καὶ ὅτι ἂν εἶχον ὡς ἔλεγεν τὰ πράγματα, θὰ τῷ ἀπεδίδοντο ὅσα ἀνῆκον αὐτῷ.

Ἀλλὰ δὲν ἐθορυβήθη μόνος ὁ Λασωσαὶ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ Σαϊντ-Κροά· ἡ μαρκησία ἥτις ἦτο μεμυημένη εἰς τὰ μυστήρια τοῦ ἀπαισίου σπουδαστηρίου, ἅμα ὡς ἤκουσε τὰ συμβάντα παρὰ τῷ εἰσαγγελεῖ, καὶ μολονότι ἦτον ἡ δεκάτη ἑσπερινὴ ὥρα, ἠθέλησε νὰ τῷ ὁμιλήσῃ· ἀλλ' ὁ πρῶτος γραφεὺς, Πέτρος Φράδερ τὸ ὄνομα, ἀπήντησεν ὅτι ὁ προϊστάμενός του ἐκοιμᾶτο· ἡ δὲ μαρκησία ἐπέμενεν ἐξαιτουμένη ἀκρόασιν, παρεκάλει νὰ ἐξυπνίσωσιν αὐτὸν καὶ ἀπῄτει, τὴν ἀπόδοσιν μικροῦ κιβωτίου, ὅπερ ἐπεθύμει νὰ λάβῃ κλειστόν. Κατὰ συνέπειαν ὁ γραφεὺς ἀνέβη εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ κυρίου Πικάρδου ἀλλὰ κατέβη σὺθις λέγων ὅτι ἀδύνατον νὰ γείνῃ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὅ,τι ἐζήτει ἡ μαρκησία, ἐπειδὴ ὁ εἰσαγγελεὺς ἐκοιμᾶτο. Ἡ κ. δὲ Βριμβιλλιὲρ βλέπουσα ὅτι ἀνωφελεῖς ἀπέβησαν αἱ δεήσεις αὐτῆς, ἀπῆλθεν εἰποῦσα ὅτι τῇ ἐπιούσῃ θὰ πέμψῃ ἄνθρωπον

ὅστις τῷ ὄντι ἐπέμφθη προσφέρων τῷ εἰσαγγελεῖ πεντήκοντα λουδοβίκεια ἀντὶ τοῦ κιβωτίου· ἀλλ' ὁ εἰσαγγελεὺς ἀπεκρίνατο ὅτι τὸ κιβώτιον ἦτον ὑπὸ τὰς σφραγίδας, ὅτι θ' ἀνοιχθῇ ἅμα ἀποσφραγισθῇ τὸ σπουδαστήριον, καὶ ἦτο τὸ ἐξοχικὸν ἐνδιαίτημά της, καὶ αὐθημερὸν περὶ τὴν ἑσπέραν ἀπῆλθε διὰ ταχυδρομικῆς ἁμάξης εἰς Λιέγην, ὅπου ἀφίκετο μετὰ δύο ἡμέρας καὶ ἀνεχώρησεν εἰς μοναστήριον.

Τὸ σπουδαστήριον τοῦ Σαὶντ Κροὰ ἐσφρα-



Ἀπεσπάσθη αἴφνης τὸ ὑάλινον προσωπεῖον, δι' οὗ ἐκάλυπτε τὸ πρόσωπον ἵνα προφυλαχθῇ ἀπὸ τῶν θανατηφόρων ἀναθυμιάσεων, αἵτινες ἐξέφευγον τοῦ ζέοντος ὑγροῦ, καὶ ὁ Σαὶντ-Κροὰ ἔπεσεν ὡς κεραυνόπληκτος. — Σελ. 16.

ὅτι ἂν τὰ ὑπὸ τῆς μαρκησίας ἀπαιτούμενα ἀνήκωσι πράγματι αὐτῇ θὰ τῇ ἀποδοθῶσιν ἀκριβῶς.

Ἡ ἀπάντησις αὕτη ἔπληξεν ὡς κεραυνὸς τὴν μαρκησίαν, ἥτις ἄνευ ἀναβολῆς χρόνου ἐπέστρεψεν εἰς τὴν νέαν ὁδὸν τοῦ Ἁγίου Παύλου, ἔνθα ἔκειτο ἡ ἐν τῇ πόλει οἰκία της, εἰς Πίκπον ἔνθα

γίσθη τῇ 31 Ἰουλίου 1672, ἡ δὲ τῶν σφραγίδων ἄρσις ἤρξατο τῇ 8 αὐγούστου τοῦ αὐτοῦ ἔτους· Καθ' ἣν στιγμὴν ἐγίνετο ἡ ἀποσφράγισις, πληρεξούσιος τῆς μαρκησίας ἐνεφανίσθη καὶ κατεχώρησεν εἰς τὸ πρακτικὸν τὸ ἑξῆς ἔγγραφον.

« Ἐμφανισθεὶς ὁ πληρεξούσιος τῆς κυρίας δὲ Βριμβιλλιὲρ Ἀλέξανδρος Δελαμὰρ, ἐδήλωσεν ὅτι, ἂν ἐν τῷ εἰρημένῳ κιβωτίῳ εὑρεθῇ ὁμόλογον τριάκοντα χιλιάδων φράγκων φέρον τὴν ὑπογραφὴν αὐτῆς, εἶναι ἔγγραφον πλαστὸν, ἐν περιπτώσει δὲ καθ' ἣν ἡ ὑπογραφὴ αὐτῆς εἶναι ἀληθὴς, προτίθεται νὰ κινήσῃ ἀγωγὴν ἵνα κηρύξῃ αὐτὸ ἄκυρον.

Ἐκτελεσθέντος δὲ καὶ τοῦ τύπου τούτου προέβησαν εἰς τὴν ἀποσφράγισιν τοῦ σπουδαστηρίου τοῦ Σαϊντ-Κροὰ, οὗ ἡ κλεὶς ἐδόθη τῷ εἰσαγγελεῖ Πικάρδῳ ὑπὸ μοναχοῦ ὀνόματι Βικτωρίνου. Ὁ εἰσαγγελεὺς ἀνέῳξε τὴν θύραν· τὰ ἐνδιαφερόμενα μέρη, οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι καὶ ἡ χήρα εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ, καὶ ἤρξαντο τιθέμενοι κατὰ μέρος τὰ ἔγγραφα χαρτία, ἵνα κατὰ τάξιν καὶ ἀλληλοδιαδόχως ἐξετάσωσιν αὐτά. Ἐνῷ δὲ ἠσχολοῦντο εἰς τὴν λεπτομέρειαν ταύτην, ἔπεσε μικρὸς κύλινδρος, φέρων γεγραμμένας τὰς λέξεις· Ἡ ἐξομολόγησίς μου· πάντες δ' οἱ παρεστῶτες, οὐδεμίαν ἔχοντες ἀφορμὴν ἵνα ὑποπτεύσωσιν ὡς πονηρὸν ἄνθρωπον τὸν Σαϊντ Κροὰ, ἀπεφάσισαν ὅτι δὲν ἔπρεπε ν' ἀναγνωσθῇ τὸ ἔγγραφον ἐκεῖνο. Συμφωνήσαντος δ' εἰς τοῦτο καὶ τοῦ ἀντεισαγγελέως, ἡ ἐξομολόγησις τοῦ Σαϊντ Κροὰ, ἐκάη.

Μετὰ δὲ τὴν εὐσυνείδητον ταύτην πρᾶξιν ἤρξατο ἡ ἔρευνα. Τὸ πρῶτον παρατηρηθὲν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐξουσίας ἦτο τὸ ἀπατηθὲν ὑπὸ τῆς κ. δὲ Βριμβιλλιὲρ κιβώτιον. Αἱ δεήσεις αὐτῆς ὑπὲρ ἀποδόσεως τοῦ κιβωτίου διήγειρον τὴν περιέργειαν· ὅθεν ἀπ' αὐτοῦ πρῶτον ἤρξαντο καὶ ἕκαστος προσῆλθεν ἵνα ἴδῃ τί περιεῖχεν. Ἐνταῦθα παραχωροῦμεν τὸν λόγον εἰς τὴν ἔκθεσιν τῆς κατ' οἶκον ἐρεύνης ἧς ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οὐδὲν ἐντονώτερον καὶ φοβερώτερον.

« Ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ τοῦ Σαϊντ-Κροὰ εὑρέθη μικρὸν κιβώτιον ἐξ ὀστρακοειδοῦς ποδὸς, τούτου δ' ἀνοιχθέντος ἐφάνη ἡλιφύλλου χάρτου ἐπιγραφόμενον ἡ διαθήκη μου, γεγραμμένον ἐπὶ τοῦ ἑνὸς μόνου μέρους καὶ περιέχον τὰς ἑξῆς λέξεις.

« Δέομαι ταπεινότατα ἐκείνων εἰς ὧν τὴν ἐξουσίαν θὰ περιέλθῃ τὸ κιβώτιον τοῦτο νὰ δώσωσιν αὐτὸ εἰς χεῖρας τῆς κ. μαρκησίας δὲ Βριμβιλλιὲρ, κατοικούσης κατὰ τὴν Νέαν ὁδὸν τοῦ Ἁγίου Παύλου, καθότι πάντα τὰ περιεχόμενα ἀφορῶσιν αὐτὴν καὶ εἰς αὐτὴν μόνην ἀνήκουσιν· ἄλλως δὲ οὐδενὶ εἶναι ὠφέλιμα τὰ ἐν αὐτῷ· ἐν περιπτώσει δὲ καθ' ἣν ἡ μαρκησία ἀποθάνῃ πρὸ ἐμοῦ, νὰ καύσωσιν αὐτὸ καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὐδὲν ἀνοίγοντες. Ὅπως δὲ μὴ προφασίζωνται ἄγνοιαν, ὀμνύω εἰς τὸν Θεὸν ὃν λατρεύω καὶ εἰς ὅτι ἔχω ἱερώτερον ὅτι πάντα ὅσα εἶπον εἶναι ἀληθῆ. Ἂν δὲ παραβιασθῶσιν αἱ ὀρθαὶ καὶ εὔλογοι δεήσεις μου ἐπιβάλλω εἰς τὴν συνείδησιν τῶν παραβατῶν τὴν εὐθύνην ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, διαμαρτυρόμενος ὅτι αὕτη εἶναι ἡ ἐσχάτη θέλησίς μου.

« Ἐγένετο ἐν Παρισίοις, τῇ 25 μαΐου, μετὰ μεσημβρίαν, 1672. Ὑπογεγραμμένος δὲ Σαϊντ-Κροά. »

» Καὶ κάτωθεν εἶναι γεγραμμέναι αἱ ἑπόμεναι λέξεις.

« Εἷς μόνος φάκελλος ἀπευθυνόμενος τῷ κ. Πενωτιὲ πρέπει νὰ δοθῇ αὐτῷ. »

Ἐννοεῖται δὲ ὅτι τοιαύτη ἀρχὴ ἔτι μᾶλλον ἐπηύξησε τὴν γενικὴν περιέργειαν, ἥτις ἐξεφροζετο διὰ ψιθυρισμῶν· σιωπῆς δὲ γενομένης αὖθις, ἐξηκολούθησεν ἡ ἔρευνα ὡς ἕπεται.

« Εὑρέθη φάκελλος ἐσφραγισμένος δι' ὀκτὼ σφραγίδων μετὰ διαφόρων σημάτων, ἐφ' οὗ εἶναι γεγραμμένον· « ἔγγραφα διὰ καύσιμον ἐν περιπτώσει θανάτου οὐδὲν οὐδενὶ ὠφελοῦντα. Καθικετεύω ταπεινότατα ὅσους εὑρωσιν αὐτὰ νὰ τὰ καύσωσι χωρὶς ν' ἀνοίξωσι τὸν φάκελλον.» Ἐν δὲ τῷ φακέλλῳ τούτῳ εὑρέθησαν δύο χαρτία περιέχοντα ὑδροχλωρικὸν ὑδράργυρον (σουλιμᾶ).

« Ὁμοίως, ἕτερος φάκελλος ἐσφραγισμένος δι' ἓξ σφραγίδων μετὰ διαφόρων σημάτων, ἐφ' οὗ ἦτο παρομοία ἐπιγραφὴ, καὶ ἐν τῷ ὁποίῳ εὑρέθη ἕτερος ὑδροχλωρικὸς ὑδράργυρος ζυγίζων ἡμίσειαν λίτραν.

« Ὁμοίως, ἕτερος φάκελλος ἐσφραγισμένος δι' ἓξ σφραγίδων μετὰ διαφόρων σημάτων, ἐφ' οὗ ἦτο παρομοία ἐπιγραφὴ, καὶ ἐν ᾧ εὑρέθησαν τρία χαρτία περιέχοντα τὸ μὲν ἡμίσειαν οὐγγίαν ὑδροχλωρικοῦ ὑδραργύρου, τὸ δὲ δύο οὐγγίας καὶ ἓν τέταρτον λίτρας ῥωμαϊκοῦ βιτριολίου, τὸ δὲ τρίτον βιτριόλιον παρεσκευασμένον.

« Ἐν τῷ κιβωτίῳ εὑρέθη μεγάλη τετράγωνος φιάλη, πέντε περίπου λιτρῶν, πλήρης ὕδατος διαυγοῦς, ὅπερ παρετηρήθη ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ Μοαρὼ· οὗτος δὲ εἶπεν ὅτι δὲν ἠδύνατο ἄνευ πειράματος νὰ ὁρίσῃ τὴν ἰδιότητα αὐτοῦ.

« Ὁμοίως, ἑτέρα φιάλη ἓν ἡμίξεστον περιέχουσα διαυγοῦς ὕδατος εἰς οὗ τὸ βάθος ὑπάρχει ὑπόλευκον κατακάθισμα. Ὁ Μαρὼ εἶπε καὶ περὶ τούτου ὅ,τι καὶ περὶ τοῦ προηγουμένου.

« Μικρὸν φαγεντιανὸν ἀγγεῖον, ἐν ᾧ ὑπῆρχον δύο ἢ τρεῖς κόκκοι παρεσκευασμένου ὀπίου.

« Ὁμοίως, χαρτίον διπλωμένον, ἐν ᾧ ὑπῆρχον δύο δραχμαὶ κοπανισμένου ὑδραργύρου.

« Προσέτι δὲ μικρὰ θήκη, ἐν ᾗ εὑρέθη εἶδος πέτρας ὀνομαζομένης πέτρας τῆς κολάσεως.

« Προσέτι χάρτης περιέχων κόνιν μετ' ἐπιγραφῆς· « Αἱμοστατικὸν διὰ τὰς γυναῖκας. » Ὁ Μαρὼ εἶπεν ὅτι ἦτον ἄνθος κυδωνέας καὶ ξηροὶ πυρῆνες κυδωνίων.

« Ὁμοίως, εὑρέθη φάκελλος ἐσφραγισμένος δι' ἓξ σφραγίδων, ἐφ' οὗ ἦτο γεγραμμένον· « χαρτία διὰ καύσιμον ἐν περιπτώσει θανάτου, » καὶ ἐν ᾧ εὑρέθησαν τριάκοντα τέσσαρες ἐπιστολαί, αἵτινες ἐλέγοντο γραφεῖσαι ὑπὸ τῆς κυρίας δὲ Βριμβιλλιέρ.

« Ὁμοίως, ἕτερος φάκελλος ἐσφραγισμένος δι' ἓξ σφραγίδων, ἐφ' οὗ εἶναι γεγραμμένη παρομοία ἐπιγραφὴ καὶ ἐν ᾧ εὑρέθησαν εἰκοσιεπτὰ τεμάχια χάρτου, φέροντα ἕκαστον τὴν ἐπιγραφήν· « Διάφορα περίεργα μυστικά. »

Ὁμοίως, ἕτερος φάκελλος, περιέχων ἐπίσης ἓξ σφραγίδας, ἐφ' οὗ ἦτο γεγραμμένη παρομοία ἐπιγραφή, καὶ ἐν ᾧ εὑρέθησαν ἑβδομήκοντα πέντε φράγκα εἰς ὄνομα διαφόρων προσώπων. »

Ἐκτὸς δὲ τῶν ἀντικειμένων τούτων εὑρέθησαν ἐν τῷ κιβωτίῳ δύο ὁμόλογα, τὸ μὲν τῆς κ. μαρκησίας δὲ Βριμβιλλιέρ, τὸ δὲ τοῦ Πενωτιέ, τὸ πρῶτον τριάκοντα χιλιάδων φράγκων, τὸ δεύτερον δέκα χιλιάδων· τὸ μὲν ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸν χρόνον τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς δ' Ὠδράϋ, τὸ δὲ πρὸς τὸν θάνατον τοῦ Σαὶν Λωράν. Ἐκ δὲ τῆς διαφορᾶς τῶν ποσῶν καταδείκνυται ὅτι ὁ Σαὶντ Κροὰ εἶχε δικτίμησιν καὶ ὅτι ἡ πατροκτονία ἦτον ἀκριβωτέρα τῆς δολοφονίας.

Οὕτως ὁ Σαὶντ-Κροὰ ἀποθνήσκων, κληροδοτεῖ τὰ δηλητήριά του τῇ ἐρωμένῃ καὶ τῷ φίλῳ αὐτοῦ, δὲν κορέννυται ἐκ τῶν παρελθόντων ἐγκλημάτων ἀλλὰ θέλει νὰ συμπράξῃ καὶ ὑπὲρ μελλόντων.

Ἡ πρώτη φροντὶς τῶν δημοσίων λειτουργῶν ὑπῆρξε νὰ καθυποβάλωσι τὰς διαφόρους ἐκείνας οὐσίας εἰς ἀνάλυσιν, καὶ νὰ ἐκτελέσωσι πειράματα ἐπὶ διαφόρων ζώων.

Ἰδοὺ ἡ ἔκθεσις τοῦ φαρμακοποιοῦ Γούη Σίμωνος ἐπιτραπέντος τὴν ἀνάλυσιν καὶ τὰ πειράματα ταῦτα.

« Τὸ δολερὸν τοῦτο δηλητήριον διαφεύγει πᾶσαν ἔρευναν· εἶναι τοσούτῳ παρηλλαγμένον ὥστε δὲν ἀναγνωρίζεται, τοσούτῳ λεπτὸν ὥστε ἐξαπατᾷ τὴν ἐπιστήμην, τοσούτῳ διαπεραστικὸν ὥστε διαφεύγει τὴν ἱκανότητα τῶν ἰατρῶν· ἐπὶ τοῦ δηλητηρίου τούτου τὰ πειράματα εἶναι ψευδῆ, οἱ κανόνες λελανθασμένοι, οἱ ἀφορισμοὶ γελοῖοι.

« Τὰ ἀσφαλέστερα καὶ κοινότερα πειράματα ἐκτελοῦνται διὰ τῶν στοιχείων ἢ ἐπὶ τῶν ζώων.

« Ἐντὸς τοῦ ὕδατος ἡ βαρύτης τοῦ συνήθους δηλητηρίου κατακρημνίζει αὐτὸ εἰς τὸν βυθόν· εἶναι ἀνωτέρα καὶ ὡς ἐκ τούτου ὑπακούει καὶ ὑποτάσσεται.

« Οὐχ ἧττον ἀσφαλὴς εἶναι ἡ διὰ τοῦ πυρὸς βάσανος· τὸ πῦρ ἐξατμίζει, διασκορπίζει, καταναλίσκει ὅ,τι ἀδλαβὲς καὶ καθαρόν, καταλεῖπον μόνον ὁρισμένην καὶ ὀξεῖάν τινα ὕλην, ἥτις μόνη ἀνθίσταται εἰς τὴν πίεσιν αὐτοῦ.

« Τὰ ἐπὶ τῶν ζώων ἀποτελέσματα τοῦ δηλητηρίου εἶναι ἔτι ἐπαισθητότερα· φέρει τὴν ὀξύτητα αὐτοῦ εἰς πάντα τὰ μέλη, καθ' ἃ διανέμεται καὶ διαστρέφει πᾶν ὅ,τι ἐγγίση· πυρολεῖ, ἐψήνει διὰ παραδόξου καὶ σφοδροῦ πυρὸς τὰ σπλάγχνα.

« Τὸ δηλητήριον τοῦ Σαὶντ-Κροὰ ὑπεβλήθη εἰς πᾶσαν βάσανον καὶ ἐμπαίζει πάντα τὰ πειράματα· ἐπιπλέει ἐπὶ τοῦ ὕδατος, εἶναι ἀνώτερον αὐτοῦ· ἐν δὲ τῇ διὰ τοῦ πυρὸς βασάνῳ καταλείπει γλυκεῖαν καὶ ἀβλαβῆ οὐσίαν· ἐν τοῖς ζῶσι κρύπτεται τοσοῦτον ἐντέχνως καὶ ἐπιδεξίως, ὥστε εἶναι ἀδύνατον ν' ἀναγνωρισθῇ· πάντα τὰ μέλη τοῦ ζώου εἶναι σῶα καὶ ὑγιᾶ· ταυτοχρόνως δὲ ἐνῷ ἀνοίγει πηγὴν θανάσιμον ῥέουσαν ἐν αὐτῷ, τὸ δολερὸν δηλητήριον, ἐπιτυπόνει τὴν εἰκόνα καὶ τὰ σημεῖα τῆς ζωῆς.

« Παντοειδεῖς δοκιμαὶ ἐγένοντο· ἐν τῇ πρώτῃ ἐχύθησαν ὀλίγαι σταγόνες ὑγροῦ εὑρεθέντος εἰς μίαν τῶν φιαλῶν, εἰς τὸ ταρταρικὸν ἔλαιον καὶ εἰς τὸ θαλάσσιον ὕδωρ, οὐδὲν δὲ κατεκρημνίσθη εἰς τὸν πυθμένα τῶν ἀγγείων εἰς ἃ ἐχύθη τὸ ὑγρόν· ἐν τῇ δευτέρᾳ, ἐτέθη τὸ αὐτὸ ὑγρὸν ἐντὸς ἀμμώδους ἀγγείου, καὶ ἐν τῷ πυθμένι αὐτοῦ οὐδεμία εὑρέθη ὕλη ξηρὰ ἢ ὁρι-

μεῖα εἰς τὴν γεῦσιν, σχεδὸν δὲ οὐδαμῶς κατακρήνισμα ἐν τῇ τρίτῃ ἐδοκιμάσθη ἐπὶ ἰνδικοῦ ὀρνίθος, ἐπ. περιστερᾶς κυνὸς καὶ ἄλλων ζώων, ἅτινα μετὰ μικρὸν ἐκπνεύσαντα καὶ ἀνοιχθέντα τῇ ἐπιούσῃ οὐδὲν ἕτερον ἴχνος ἐκτὸς πεπηγότος αἵματος ἐν τῷ κοιλώματι τῆς καρδίας.

« Ἑτέρας δὲ δοκιμῆς γενομένης διὰ λευκῆς κόνεως δοθείσης εἰς γαλῆν ἐπὶ κρέατος, ἡ γαλῆ ἔπαθεν ἐμετὸν διαρκέσαντα ἡμίσειαν ὥραν, καὶ εὐτρεθεῖσα τῇ ἐπαύριον νεκρὰ ἀνετμήθη, ἀλλ' οὐδὲν μέλος εὑρέθη βεβλαμμένον ὑπὸ τοῦ δηλητηρίου.

« Δευτέρας δὲ δοκιμῆς τῆς αὐτῆς κόνεως γενομένης ἐπὶ περιστερᾶς, τὸ πτηνὸν ἐξέπνευσε μετ' ὀλίγον καὶ ἀνετμήθη, ἀλλ' οὐδὲν ἰδιαίτερον εὑρέθη, ἐκτὸς ὀλίγου ἐρυθροῦ ὕδατος ἐν τῷ στομάχῳ. »

Αἱ δοκιμαὶ αὗται ἀποδεικνύουσαι ὅτι ὁ Σαϊντ-Κροὰ ἦτο βαθὺς χημικός, ἐγέννησαν τὴν ἰδέαν ὅτι δὲν ἐπεδίδοτο δωρεὰν εἰς τὴν τέχνην ταύτην· οἱ αἰφνίδιοι καὶ ἀπροσδόκητοι θάνατοι ἐπανῆλθον εἰς τὴν μνήμην πάντων, τὰ δὲ ὁμόλογα τῆς μαρκησίας καὶ τοῦ Πενωτιὲ ἐφαίνοντο ὡς ἡ τιμὴ τοῦ αἵματος· ἐπειδὴ δὲ ἡ μὲν ἦτον ἀπόρα, ὁ δὲ τοσοῦτον ἰσχυρὸς καὶ πλούσιος, ὥστε δὲν ἐτόλμων νὰ συλλάβωσιν αὐτὸν ἄνευ ἀποδείξεων, ἀνεμνήσθησαν τῆς ἐνστάσεως τοῦ Λασωσαί.

Ἐν τῇ ἐνστάσει ταύτῃ ἐλέγετο ὅτι ἀπὸ ἑπταετίας ὁ Λασωσαὶ ἦτον ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Σαϊντ Κροά· ἄρα ὁ Λασωσαὶ δὲν ἐθεώρει ὡς διακοπὴν τῆς ὑπηρεσίας τὸν χρόνον ὃν διῆλθε πορὰ τὸν Ὠδράϋ. Ὁ σάκκος ὅττις περιεῖχε τὰς χιλίας πιστόλας καὶ τὰς τρεῖς ὁμολογίας τῶν ἑκατὸν φράγκων, εὑρέθη εἰς τὴν ὁρισθεῖσαν θέσιν· ἄρα ὁ Λασωσαὶ ἐγίνωσκεν ἐντελῶς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ σπουδιστηρίου· ἂν δ' ἐγίνωσκε τὸ σπουδαστήριον θὰ ἐγίνωσκε βεβαίως καὶ τὸ μικρὸν κιβώτιον, καὶ ἂν ἐγίνωσκε τὸ κιβώτιον δὲν ἠδύνατο νὰ ἦναι ἀθῶος.

Αἱ μαρτυρίαι οὗται ἦρκεσαν ὅπως ἡ κ. Μαγγὼ δὲ Βιλλαρσὼ χήρα τοῦ δ' Ὠδράϋ υἱοῦ τοῦ πρωτοδίκου, ἐνόξῃ αὐτόν· κατὰ συνέπειαν δὲ τῆς ἀγωγῆς ταύτης ὁ Λασωσαὶ ἐπροσωποκρατήθη καὶ ἐφυλακίσθη. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν συνελαμβάνετο εὑρέθη ἐπ' αὐτοῦ δηλητήριον.

Ἡ ὑπόθεσις ἀνηνέχθη εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον, ὁ Λασωσαὶ ἠτιμάθη ἐπιμόνως· οἱ δὲ κριταὶ νομίζοντες ὅτι δὲν εἶχον ἀποχρώσας μαρτυρίας, κατεδίκασαν αὐτὸν εἰς προπαρασκευαστικὴν βάσανον. (1) Ἡ κ. Μαγγὼ δὲ Βιλλαρσὼ ἐποιήσατο ἔκκλησιν τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ἥτις πιθανῶς θὰ ἔσωζε τὸν ἔνοχον, ἂν εἶχε τὴν δύναμιν ν' ἀντιστῇ κατὰ τῶν πόνων καὶ οὐδὲν νὰ ὁμολογήσῃ· συμφώνως δὲ πρὸς τὴν ἔκκλησιν ταύτην, ἐξεδόθη ἀπόφασις ὑπὸ ἠερομηνίαν 4 μαρτίου 1674, καθ' ἣν ἐκρύσσετο ὁ Ἰωάννης Ἀμελῖνος, ὁ λεγόμενος Λασωσαί, ἔνοχος δηλητηριάσεως τοῦ πρώην πρωτοδίκου καὶ τοῦ συμβούλου, ὃ' ὃ κατεδικάσθη εἰς τὸ νὰ διασπασθῇ ζῶν καὶ νὰ ἐκπνεύσῃ ἐπὶ τοῦ τροχοῦ, ἀφοῦ προηγουμένως ὑποστῇ τὴν τακτικὴν καὶ ἔκτακτον βάσανον, ὅπως μαρτυρήσῃ τοὺς συνενόχους αὐτοῦ. »

Διὰ δὲ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως ἡ μαρκησία δὲ Βριμβιλλιὲρ, κατεδικάσθη ἐξήμην εἰς καρατόμησιν.

Ὁ Λασωσαὶ ὑπέστη τὴν βάσανον τῶν πεδίλων, καθ' ἣν ἐδένετο ἑκάστη τῶν κνημῶν τοῦ καταδίκου μεταξὺ δύο σανίδων, προσηγγίζοντο δὲ αἱ δύο κνῆμαι πρὸς ἀλλήλας διὰ σιδηροῦ κρίκου, καὶ ἐνεπήγνυντο σφῆνες εἰς τὸς ἐν τῷ μέσῳ σανίδας· καὶ ἡ μὲν τακτικὴ βάσανος εἶχε πέντε ἡ δὲ ἔκτακτος ὀκτὼ σφῆνας.

Εἰς τὴν τρίτην σφῆνα, ὁ Λασωσαὶ ἐδήλωσεν ὅτι ἦτο ἕτοιμος νὰ λαλήσῃ· κατὰ συνέπειαν ἡ βάσανος διεκόπη, μετεκόμισαν αὐτὸν ἐπὶ στρωμνῆς, καὶ ἐπειδὴ ἦτο λίαν ἀδύνατος καὶ μόλις ἠδύνατο νὰ ὁμιλήσῃ ἐζητήσατο προθεσμίαν ἡμισείας ὥρας. Ἐνταῦθα παρατίθεμεν αὐτὸ τὸ ἀπόσπασμα τῆς ἐκθέσεως περὶ τε τῆς βασάνου καὶ τῆς θανατώσεως.

« Ὁ Λασωσαὶ ἀπολυθεὶς τῆς βασάνου ἐτέθη ἐπὶ στρώματος· τοῦ δὲ ἀνακριτοῦ ἀποχωρήσαντος, μεθ' ἡμίσειαν ὥραν, ὁ Λασωσαὶ παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ ἐπανέλθῃ· τῷ εἶπεν ὅτι ἦτον ἕνοχος· ὅτι ἡ κυρία δὲ Βριμβιλλιὲρ ἔδωκεν αὐτῷ τὰ δηλητήρια διὰ νὰ δηλητηριάσῃ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς ὅτι ἐδηλητηρίασεν αὐτοὺς διὰ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ζωμοῦ, ἔβαλεν ἐρυθρὸν ὕδωρ εἰς τὸ ποτήριον τοῦ πρωτοδίκου ἐν Παρισίοις, καὶ καθαρὸν ὕδωρ εἰς τὸν πλακοῦντα τοῦ Βιλλεκοά· ὅτι ὁ Σαϊντ-Κροὰ τῷ ὑπεσχέθη ἑκατὸν πιστόλας καὶ νὰ διατηρῇ πάντοτε αὐτὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του· ὅτι περιέγραφεν αὐτῷ τὴν ἐνέργειαν τῶν δηλητηρίων· ὅτι ὁ Σαϊντ-Κροὰ τῷ ἔδωκεν ἐκ τοῦ εἰρημένου ὕδατος πολλάκις. Ὁ Σαϊντ Κροὰ τῷ εἶπεν ὅτι ἡ κυρία δὲ Βριμβιλλιὲρ οὐδὲν ἐγίνωσκεν ἐκ τῶν ἄλλων δηλητηριάσεων· ἀλλὰ νομίζει ὅτι τὸ ἐγίνωσκε, διότι ὡμίλει πάντοτε εἰς αὐτὸν τὸν Λασωσαὶ περὶ τῶν δηλητηριάσεών της ὅτι ἤθελε νὰ τὸν

ἀναγκάσῃ νὰ φύγῃ καὶ νὰ τῷ δώσῃ δύο σκοῦδα διὰ ν' ἀπέλθῃ· ὅτι τὸν ἠρώτα ποῦ ἦτο τὸ μικρὸν κιβώτιον καὶ τί περιεῖχεν· ὅτι ἂν ὁ Σαὶντ Κροὰ ἠδύνατο νὰ θέσῃ τινὰ παρὰ τῇ κ. δ' Ὠδράϋ τῇ συζύγῳ τοῦ πρωτοδικου θὰ τὴν ἐδηλητηρίαζεν ἴσως καὶ αὐτήν· τέλος ὅτι ὁ Σαὶντ Κροὰ ἐπεθύμει τῆς θεσποινίδος δ' Ὠδράϋ.»

Ἡ δήλωσις αὕτη οὐδεμίαν καταλείπουσα ἀμφιβολίαν ἐγέννησε τὴν ἐξῆς κλῆσιν, ἣν ἐξάγομεν ἐκ τοῦ πρακτικοῦ τοῦ κοινοβουλίου.

« Τὸ δικαστήριον ἰδὸν τὴν ἔκθεσιν τῆς βασάνου καὶ τῆς θανατώσεως τῆς 24 τοῦ τρέχοντος μηνὸς μαρτίου 1673, τὴν περιεχουσαν τὰς καταθέσεις καὶ μαρτυρίας τοῦ Ἰωάννου Ἀμελίνου τοῦ λεγομένου Λασωσαί, διατάττει ἵνα οἱ ὀνομαζόμενοι Βελεγυίζης, Μαρτῖνος, Ποατεβεν, Ὀλιβιέρος, ὁ πατὴρ Βερὼν, ἡ γυνὴ τοῦ ὀνομαζομένου Κεσδὼν, τοῦ κομμωτοῦ, ἐμφανισθῶσιν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ἵνα ἐρωτηθῶσι. καὶ κατασθέτωσι τὰς μαρτυρίας αὐτῶν περὶ τῶν ἐκ τῆς δικης ἐξαγομένων περιπτώσεων· διατάττει δὲ ὅτι θέλουσιν ἐκτελεσθῇ ἥ τε προσωποκράτησις τοῦ ὀνομαζομένου Λαπιέρρ καὶ ἡ προσαγωγὴ τοῦ Πενωτιὲ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ὡς μαρτύρων· ἐγένετο ἐν τῷ κοινοβουλίῳ, τῇ 27 μαρτίου 1673. »

Συμφώνως πρὸς τὴν κλῆσιν ταύτην, τῇ 21, 22 καὶ 24 ἀπριλίου, ἀνακρίνονται ὁ Πενωτιὲ, ὁ Μαρτῖνος καὶ ὁ Βελεγυίζης.

Τῇ δὲ 26 ἰουλίου, ὁ Πενωτιὲ ἀπολύεται, διατάσσεται αὐστηροτέρα ἀνάκρισις τοῦ Βελεγυίζη καὶ ἐκδίδοται ἔνταλμα συλλήψεως κατὰ τοῦ Μαρτίνου.

Ὁ Λασωσαὶ ἐθανατώθη ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς Γρέβης τῇ 24 μαρτίου.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν Ἐξίλην, τὴν πηγὴν παντὸς κακοῦ, ἐγένετο ἄφαντος, ὡς ὁ Μεφιστοφιλῆς μετὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ Φάουστ, καὶ οὐδεὶς ἤκουσέ τι περὶ αὐτοῦ.

Περὶ τὸ τέλος τοῦ ἔτους ὁ Μαρτῖνος ἀπελύθη δι' ἔλλειψιν ἀποχρώντων ἀποδείξεων.

Τούτων γινομένων, ἡ μαρκησία δὲ Βριμβιλλιὲρ ἦτο πάντοτε ἐν Λιέγῃ, καὶ μολονότι διέτριβεν ἐν μοναστηρίῳ οὐδαμῶς ἀπηρνήθη ἓν τῶν κοσμικωτέρων μερῶν τῆς ζωῆς· παρηγορηθεῖσα ἀμέσως ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ Σαὶντ-Κροὰ, ὃν ἠγάπα μέχρι τοιούτου βαθμοῦ ὥστε ἠθέλησε καὶ νὰ φονευθῇ ὑπὲρ αὐτοῦ (2) ἀντικατέστησεν αὐτὸν ὁ ἄτινος ὀνόματι Θερία περὶ οὗ ἐκτὸς τοῦ ὀνόματός του, συνεχῶς μνημονευομένου ἐν τῇ δίκῃ, οὐδὲν ἄλλο γινώσκομεν.

Καθὼς εἴδομεν, πᾶσαι αἱ μαρτυρίαι τῆς κατηγορίας ἐπεβάρυνον αὐτὴν· ὅθεν ἀπεφασίσθη νὰ καταδικασθῇ μέχρις αὐτοῦ τοῦ ἀναχωρητηρίου, ἐν ᾧ ἐνόμιζεν ἑαυτὴν ἀσφαλῆ, τοῦθ' ὅπερ ἦτο δυστυχὴς καὶ λεπτὴ πρὸ πάντων ἀποστολὴ, ἣν ἀνέλαβεν εἷς τῶν ἐμπειροτέρων ἀνθρώπων τῆς ἀστυνομίας, ὁ Δεγραὶ, νεανίας ὡραῖος, τριάκοντα ἕξ ἕως τριάκοντα ὀκτὼ ἐτῶν, οὐδαμῶς ἐννοούμενος ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ὡς θηρευτικὸς κύων τῆς ἀστυνομίας, φέρων ἀνέτως πᾶσαν ἐνδυμασίαν καὶ διατρέχων πάσας τὰς βαθμίδας τῆς κοινωνικῆς κλίμακος διὰ τῶν μεταμφιεσμῶν αὐτοῦ.

Ὁ Δεγραὶ ἀνεχώρησεν εἰς Λιέγην, συνοδευόμενος ὑπὸ πολλῶν τοξοτῶν καὶ φέρων γράμμα τοῦ βασιλέως πρὸς τὸ συμβούλιον τῶν Ἑξήκοντα τῆς πόλεως, δι' οὗ Λουδοβῖκος ὁ ΙΔ' ἐζήτει τὴν ἔνοχον ἵνα τιμωρήσῃ αὐτήν. Ἐξιτασθείσης δὲ τῆς δικογραφίας, ἣν ἐφρόντισε νὰ ἔχῃ μεθ' ἑαυτοῦ ὁ Δεγραὶ, τὸ συμβούλιον ἐπέτρεψε τὴν ἀπαγωγὴν τῆς μαρκησίας.

Καὶ ἦτο μὲν πολὺ τοῦτο, ἀλλ' ἀνεπαρκές· ἡ μαρκησία, ὡς εἴπομεν, εὗρεν ἄσυλον ἐν μοναστηρίῳ, ἔνθα ὁ Δεγραὶ δὲν ἐτόλμα νὰ συλλάβῃ αὐτὴν διὰ τῆς βίας δύο λόγων ἕνεκα· πρῶτον διότι ἠδύνατο νὰ προειδοποιηθῇ ἐγκαίρως καὶ νὰ κρυβῇ εἴς τινα τῶν μοναστικῶν ἐκείνων κρυπτῶν, ὧν τὸ μυστικὸν ἔχουσι μόναι αἱ ἡγούμεναι· δεύτερον δὲ διότι, ἐν πόλει τοσούτῳ φιλοθρήσκῳ οἵα ἦτον ἡ Λιέγη, θὰ ἐθεωρεῖτο ἴσως βεβήλωσις ἡ ἀπαγωγὴ γυναικὸς ἐκ μοναστηρίου καὶ θὰ ἐξήγειρεν εἰς στάσιν τὸ πλῆθος, ἡ δὲ μαρκησία ἠδύνατο τότε νὰ διαφύγῃ.

Ὁ Δεγραὶ ἠρεύνησε τὸ ἱματιοφυλάκιον αὐτοῦ, καὶ νομίζων ὅτι διὰ τῆς ἐνδυμασίας κάλλιστα ἠδύνατο ν' ἀπομακρύνῃ πᾶσαν ὑπόνοιαν, παρουσιάσθη πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ μοναστηρίου ὡς συμπολίτης ἐκ Ῥώμης ἐρχόμενος καὶ θέλων ἐνῷ διήρχετο διὰ τῆς Λιέγης νὰ ἴδῃ τὴν μαρκησίαν, γυναῖκα τοσούτῳ περίφημον διά τε τὸ κάλλος καὶ τὰ δεινὰ αὐτῆς. Ὁ Δεγραὶ εἶχε συμπεριφορὰν ἀληθοῦς εὐπατρίδου, ἦτο κόλαξ ὡς αὐλικὸς, τολμητίας ὡς σωματοφύλαξ· ἐν δὲ τῇ πρώτῃ συνεντεύξει μετὰ τῆς μαρκησίας ἔδειξε θελκτικωτάτην εὐφυΐαν καὶ τόλμην· ὅθεν εὐκολώτερον ἀφ' ὅσον ἤλπιζε παρεχωρήθη αὐτῷ καὶ δευτέρα ἐπίσκεψις.

Ὁ Δεγραὶ ἐπορεύθη τῇ ἐπαύριον παρὰ τῇ μαρκησίᾳ, ἥτις μεγάλως ἐκολακεύθη ἐκ τῆς σπουδῆς ταύτης καὶ ὑπεδέξατο φιλοφρονέστερον τὸν Ἀββᾶν. Εὐφυὴς καὶ ὑψηλῆς ἀνατρο-

φῆς γύνη, στερουμένη ἀφ' ἑνὸς περίπου ἔτους πάσης μετὰ τοῦ εὐγενοῦς κόσμου συγκοινωνίας ἀνεύρισκεν ἐν τῷ Δεγραὶ τὰς παρισιανὰς ἕξεις αὐτῆς. Δυστυχῶς ὁ θελκτικὸς Ἀββᾶς ὤφειλε ν' ἀπέλθῃ τῆς Λιέγης μετ' ὀλίγας ἡμέρας· ὅθεν ἐγένετο ἀπαιτητικώτερος, καὶ ἠτήσατο ἐπίσκεψιν ἥτις ἔφερε τὸν χαρακτῆρα ἐρωτικῆς συνεντεύξεως.

Ὁ Δεγραὶ ἦλθεν ἀκριβῶς κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν· ἡ δὲ μαρκησία ἀνέμενεν αὐτὸν ἀνυπόμονος· ἀλλ' ἐξ ἀλληλουχίας περιστάσεων ἃς προπαρεσκεύασε βεβαίως ὁ Δεγραί, ἡ ἐρωτικὴ συνδιάλεξις διεκόπη δὶς ἢ τρὶς καθ' ἣν μάλιστα στιγμὴν θερμοτέρα γενομένη ἐφοβεῖτο περισσότερον τοὺς μάρτυρας· ὁ Δεγραὶ παρεπονέθη ἐπὶ τῇ ὀχληρᾷ ταύτῃ διακοπῇ, ἥτις ἄλλως ἠδύνατο νὰ βλάψῃ τὴν ὑπόληψιν τῆς μαρκησίας καὶ νὰ προσάψῃ μῶμον εἰς τὸ σχῆμα ὅπερ αὐτὸς οὗτος ἔφερε. Παρεκάλεσε τὴν μαρκησίαν νὰ τῷ παραχωρήσῃ συνέντευξιν ἔξω τῆς πόλεως εἰς μέρος τοῦ περιπάτου ἱκανῶς ἔρημον, ἔνθα δὲν ὑπῆρχε φόβος μὴ παρατηρηθῶσιν· ἡ δὲ μαρκησία ἠρνήθη μόνον ἐφ' ὅσον ἤρκει διὰ νὰ καταστήσῃ ἐπιθυμητοτέραν τὴν ἐρωτικὴν θυσίαν καὶ ὡρίσθη ὥρα συνεντεύξεως τῇ αὐτῇ ἑσπέρᾳ.

Ἡ ἑσπέρα ἐπῆλθεν· ἀμφότεροι δ' ἀνέμενον αὐτὴν μετ' ἴσης ἀνυπομονησίας, ἀλλὰ μετὰ πάντῃ διαφερούσης ἐλπίδος· ἡ μαρκησία εὗρε τὸν Δεγραὶ ἐν τῇ συμφωνηθείσῃ θέσει· οὗτος δὲ τῇ ἔδωκε τὸν βραχίονα, καὶ ἀφοῦ ἐκράτησε τὴν χεῖρά της ἐν τῇ χειρί του ἐποίησε νεῦμα, εἰ τοξόται ἐνεφανίσθησαν, ὁ ἐραστὴς κατέθεσε τὸ προσωπεῖον, καὶ ὁ Δεγραὶ ἀπεκαλύφθη· ἡ μαρκησία ἦτον ὑπὸ κράτησιν.

Ὁ Δεγραὶ ἀφῆκε τὴν κ. δὲ Βριμβιλλιὲρ εἰς χεῖρας τῶν κλητήρων καὶ ὁραμῶν πρὸς τὸ μοναστήριον ἔδειξε τὴν διαταγὴν τοῦ συμβουλίου τῶν ἑξήκοντα καὶ ἀνέῳξε τὸν θάλαμον τῆς μαρκησίας. Ὑπὸ τὴν κλίνην εὗρε κιβώτιον ὅπερ ἐσφράγισεν, ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἐπανελθὼν διέταξε ν' ἀναχωρήσωσιν.

Ὅτε ἡ μαρκησία εἶδε τὸ κιβώτιον ἐν χερσὶ τοῦ Δεγραί, κατ' ἀρχὰς ἐφάνη καταβεβλημένη ἀλλ' ἀμέσως συνελθοῦσα ἐζήτησεν ἔγγραφον ἐν αὐτῷ περιεχόμενον καὶ φέρον τὴν ἐξομολόγησιν αὐτῆς. Ὁ Δεγραὶ ἠρνήθη, καὶ ἐνῷ ἐστρέφετο διὰ νὰ διατάξῃ τὴν ἀναχώρησιν τῆς ἁμάξης, ἡ μαρκησία ἐπειράθη νὰ πνιγῇ καταπίνουσα καρφίδα· ἀλλ' εἷς τῶν τοξοτῶν, ὀνόματι Κλαύδιος Ῥόλλας, ἐνόησε τὸ κίνημα αὐτῆς καὶ ἀπέσυρεν ἀπὸ τοῦ στόματός της τὴν καρφίδα. Ὁ Δεγραὶ διέταξε νὰ διπλασιασθῇ ἡ ἐπαγρύπνησις.

Ἔστησαν διὰ νὰ γευματίσωσι· τοξότης ὀνόματι Ἀντώνιος Βαρβιὲ παρίστατο εἰς τὸ γεῦμα καὶ προσεῖχε νὰ μὴ τεθῇ ἐπὶ τῆς τραπέζης οὔτε μάχαιρα οὔτε περόνη, οὔτε οὐδὲν κοπτερὸν ἐργαλεῖον. Ἡ Κ. δὲ Βριμβιλλιὲρ φέρουσα τὸ ποτήριον εἰς τὰ χείλη, ὡς διὰ νὰ πίῃ, συνέτριψε τεμάχιον ὑαλίου τῶν ὀδόντων· ὁ δὲ τοξότης τὸ παρετήρησεν ἐγκαίρως καὶ ἐβίασεν αὐτὴν νὰ τὸ πτύσῃ εἰς τὸ πινάκιόν της. Τότε εἶπεν αὐτῷ ὅτι ἂν τὴν ἔσωζε θὰ ἔκαμνε τὴν τύχην του· ἠρώτησεν αὐτὴν τί ἔπρεπε νὰ πρόξῃ πρὸς τοῦτο· ἡ μαρκησία τῷ προέτεινε νὰ κόψῃ τὸν λαιμὸν τοῦ Δεγραί, ἀλλ' ἐκείνος ἠρνήθη λέγων αὐτῇ ὅτι διὰ πᾶν ἄλλο πρᾶγμα εἶναι εἰς τὰς διαταγάς της. Κατὰ συνέπειαν ἠτήσατο παρ' αὐτοῦ γραφίδα καὶ χάρτην, καὶ ἔγραψε τὴν ἑξῆς ἐπιστολήν·

« Ἀγαπητέ μοι Θερία, εἶμαι εἰς χεῖρας τοῦ Δεγραί, ὅστις μὲ ἀπάγει διὰ τῆς ἀπὸ Λιέγης εἰς Παρισίους ὁδοῦ. Ἔλθὲ ταχέως νὰ μὲ λυτρώσῃς. »

Ὁ Ἀντώνιος Βαρβιὲ ἔλαβε τὴν ἐπιστολήν, ὑποσχόμενος ὅτι θὰ τὴν ἀποστείλῃ εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον, ἀλλ' ἀντὶ τούτου ἐνεχείρισεν αὐτὴν τῷ Δεγραί.

Τῇ ἐπαύριον νομίζουσα ὅτι ἡ ἐπιστολὴ δὲν ἦτο τοσοῦτῳ κατεπείγουσα ἔγραψεν αὐτῷ δευτέραν, ἐν ᾗ ἔλεγεν ὅτι οἱ φυλάσσοντες αὐτὴν ἦσαν μόνον ὀκτώ, εὐκόλως καταβαλλόμενοι ἂν ἐπετίθεντο ἐναντίον αὐτῶν τέσσαρες ἢ πέντε ἀποφασιστικοὶ ἄνδρες, καὶ ὅτι παρ' αὐτοῦ ἀνέμενε τὸ τόλμημα τοῦτο.

Τέλος ἀνησυχοῦσα διότι ἔμενον τὰ γράμματά της ἄνευ ἀποτελέσματος, ἔπεμψε καὶ τρίτην ἐπιστολὴν τῷ Θερίᾳ, ἐν ᾗ ὥρκιζεν αὐτὸν εἰς τὴν ψυχήν του, ἂν δὲν ἦτον ἱκανῶς ἰσχυρὸς ἵνα ἐπιτεθῇ κατὰ τῶν φυλάκων καὶ ἐλευθερώσῃ αὐτήν, νὰ φονεύσῃ τοὐλάχιστον δύο τῶν τεσσάρων ἵππων τῆς ἁμάξης, καὶ ἐκ τῆς στιγμιαίας ταραχῆς ὠφελούμενος ν' ἁρπάσῃ τὸ κιβώτιον καὶ νὰ ῥίψῃ αὐτὸ εἰς τὸ πῦρ· ἄλλως, ἔλεγεν, ἀπόλωλε.

Ὁ δὲ Θερίας καίπερ οὐδεμίαν τῶν τριῶν ἐπιστολῶν λαβών, διότι πᾶσαι ἐδόθησαν τῷ Δεγραί, οὐχ ἧττον ἐξ οἰκείας θελήσεως ἔστη κατὰ τὴν ὁδὸν δι' ἧς ἔμελλε νὰ διέλθῃ ἡ μαρκησία ἐν Μαεστρίχτῃ καὶ ἐπειράθη ὅπως

δωροδοκήτη τοὺς τοξότας προσφέρων αὐτοῖς δεκακισχίλια φράγκα, ἀλλ' οἱ τοξόται ἔμειναν ἀδιάφθοροι.

Ἐν Λοκροὰ ἡ συνοδεία συνήντησε τὸν σύμ-

στησεν ἰδίως αὐτῷ τὸ παλύκροτον κιβώτιον. Ὁ δὲ Παλλυὼ ἀνέῳξεν αὐτὸ καὶ εὗρε μετ' ἄλλων πραγμάτων χάρτην ἐπιγραφόμενον Ἡ ἐξομολόγησίς μου.



Οὕτως δὲ τῇ ἔδωκε τὸν βραχίονα, καὶ ἁρπᾷ ἐλάβησε τὴν χεῖρά της ἐν τῇ χειρί του, ἐποίησε νεῦμα, οἱ τοξόται ἐναρανίσθησαν, ὁ ἀναστὴς κατέβασε τὸ προσωπεῖον, καὶ ὁ Δεγραὶ ἀπεκαλύφθη· ἡ μαρκησία ἦτον ὑπὸ κράτησιν. — Σελ 22.

βουλον Παλλυὼ σταλέντα παρὰ τοῦ κοινοβουλίου ἵνα ἐξ ἀπροόπτου ἀνακρίνῃ τὴν μαρκησίαν ἀπροπαρασκεύαστον ἔτι οὖσαν, ὁ Δεγραὶ ἐμύησεν αὐτὸν εἰς τὰ διατρέξαντα, καὶ συνέ-

Ἡ ἐξομολόγησις αὕτη ἦτο παράδοξος ἀπόδειξις τῆς ἀνάγκης ἣν αἰσθάνονται οἱ ἔνοχοι τοῦ νὰ παραδίδωσι τὰ ἐγκλήματά των εἰς τοὺς κόλπους τῶν ἀνθρώπων ἢ εἰς τὸ ἔλεος

τοῦ Θεοῦ. Εἴδομεν ὅτι καὶ ὁ Σαϊντ-Κροὰ ἔγραψεν ἐξομολόγησιν κακεῖσαν, ἰδοὺ δὲ καὶ ἡ μαρκησία εἰς τὴν αὐτὴν περιπίπτει ἀπερισκεψίαν. Ἄλλως δὲ ἡ ἐξομολόγησις αὕτη ἦτις περιεῖχεν ἑπτὰ ἄρθρα καὶ ἤρχετο ἀπὸ τῶν ἀκολούθων λέξεων «ἐξομολογοῦμαι τῷ Θεῷ καὶ ὑμῖν, πάτερ μου, ἦτον ἐντελὴς ὁμολογία πάντων τῶν ὑπ' αὐτῆς διαπραχθέντων ἐγκλημάτων.

Ἐν τῷ πρώτῳ, ἄρθρῳ κατηγόρει ἑαυτῆς ὡς ἐμπρηστρίας.

Ἐν τῷ δευτέρῳ, ἔλεγεν ὅτι ἐπαύσατο οὖσα παρθένος ἀφ' ἡλικίας ἑπτὰ ἐτῶν.

Ἐν τῷ τρίτῳ, ὅτι ἐδηλητηρίασε τὸν πατέρα της.

Ἐν τῷ τετάρτῳ, ὅτι ἐδηλητηρίασε τοὺς δύο ἀδελφούς της.

Ἐν τῷ πέμπτῳ, ὅτι ἐπειράθη νὰ δηλητηριάσῃ τὴν ἀδελφήν της μοναχὴν τοῦ τάγματος τῶν Καρμηλιτῶν.

Τὰ δὲ δύο ἕτερα ἄρθρα ἀφιεροῦνται εἰς τὴν ἀφήγησιν ἀλλοκότων καὶ τερατωδῶν ἀκολασιῶν. Ἡ γυνὴ αὕτη ἦτον ἐν ταύτῳ Λοκούστα καὶ Μεσσαλίνα.

Ὁ Παλλυὼ ἐκ τῆς γνώσεως τοῦ σπουδαίου τούτου ἐγγράφου ἐνισχυθεὶς ἤρξατο ἀμέσως τῆς ἀνακρίσεως, ἣν ἀναφέρομεν κατὰ λέξιν, εὐτυχεῖς λογιζόμενοι ὁσάκις δυνάμεθα ν' ἀντικαταστήσωμεν δι' ἐπισήμων ἐγγράφων τὴν ἰδίαν ἡμῶν ἀφήγησιν.

Ἐρωτηθεῖσα διατί ἔφυγεν εἰς Λιέγην.

— Ἀπεκρίνατο ὅτι ἀπεσύρθη τῆς Γαλλίας ἕνεκα τῶν μετὰ τῆς νύμφης αὐτῆς ὑποθέσεων.

Ἐρωτηθεῖσα ἂν εἶχε γνῶσιν τῶν ἐν τῷ κιβωτίῳ ἐγγράφων.

— Ἀπεκρίθη ὅτι ἐν τῷ κιβωτίῳ της ὑπάρχουσι πολλὰ οἰκογενειακὰ αὐτῆς ἔγγραφα, καὶ ἐν τοῖς ἐγγράφοις μία γενικὴ ἐξομολόγησις ἣν ὅμως ὅτε ἔγραφεν εἶχε τεταραγμένας τὰς φρένας· δὲν ἠξεύρει τί ἐν αὐτῇ ἔγραψε, ὁ ὅτι ἦτον ἀναίσθητος, εὑρίσκετο ἐν ξένῃ χώρᾳ καὶ ἦτον ἠναγκασμένη νὰ ζανεζεται.

Ἐρωτηθεῖσα περὶ τοῦ πρώτου ἄρθρου τῆς ἐξομολογήσεως αὐτῆς, ποίαν οἰκίαν ἐνέπρησεν.

— Εἶπεν ὅτι καμμίαν καὶ ὅτι γράφουσα τὸ τοιοῦτον εἶχε τεταραγμένας τὰς φρένας.

Ἐρωτηθεῖσα περὶ τῶν ἐξ ἄλλων ἄρθρων τῆς ἐξομολογήσεως αὐτῆς.

Εἶπεν ὅτι ἀγνοεῖ τί σημαίνουσι ταῦτα καὶ οὐδὲν ἐνθυμεῖται.

Ἐρωτηθεῖσα ἂν δὲν ἐδηλητηρίασε τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς.

— Εἶπεν ὅτι οὐδὲν περὶ τούτου γινώσκει.

Ἐρωτηθεῖσα ἂν ὁ Λασωσαὶ δὲν ἐδηλητηρίασε τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς·

— Εἶπεν ὅτι οὐδὲν περὶ τούτου γινώσκει.

Ἐρωτηθεῖσα ἂν δὲν ἤξευρεν ὅτι ἔμελλε νὰ ζήσῃ πολὺν χρόνον, διότι ἐδηλητηριάσθη.

— Εἶπεν ὅτι προέβλεπε τοῦτο, διότι ἡ ἀδελφή της ἔπασχε τὰ αὐτὰ συμπτώματα μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς· ὅτι ἀπώλεσε τὴν ἀνάμνησιν τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἔγραψε τὴν ἐξομολόγησίν της· ὁμολογεῖ δὲ ὅτι ἐξῆλθε τῆς Γαλλίας κατὰ συμβουλὴν τῶν γονέων της.

Ἐρωτηθεῖσα διατί ἐδόθη αὐτῇ τοιαύτη συμβουλὴ παρὰ τῶν γονέων της.

— Εἶπεν ὅτι τῇ ἐδόθη ἕνεκα τῆς ὑποθέσεως τῶν ἀδελφῶν της· ὁμολογεῖ ὅτι εἶδε τὸν Σαϊντ-Κροὰ μετὰ τὴν ἐκ τῆς Βαστιλλίας ἔξοδόν του.

Ἐρωτηθεῖσα ἂν ὁ Σαϊντ-Κροὰ δὲν τὴν ἔπεισε ν' ἀπαλλαγῇ τοῦ πατρὸς αὐτῆς.

— Εἶπεν ὅτι δὲν ἐνθυμεῖται, μὴ ἐνθυμουμένη οὔτε ἂν ὁ Σαϊντ-Κροὰ τῇ εἶπεν ὅτι ἤξευρε τὸ μέσον νὰ κατασταθῇ αὐτὴν πλουσίαν.

Παρουσιάσθησαν αὐτῇ ὀκτὼ ἐπιστολαὶ καὶ προσεκλήθη νὰ δηλώσῃ τίνι ἔγραφεν αὐτάς.

— Εἶπεν ὅτι δὲν ἐνθυμεῖται.

Ἐρωτηθεῖσα διατί ἔδωκεν ὁμόλογον τριάκοντα χιλιάδων φράγκων τῷ Σαϊντ Κροά.

— Εἶπεν ὅτι προυτίθετο νὰ παρακαταθέσῃ εἰς χεῖρας τοῦ Σαϊντ-Κροὰ τὸ ποσὸν τοῦτο διὰ νὰ χάμῃ χρῆσιν αὐτοῦ ἐν ἀνάγκῃ, νομίζουσα αὐτὸν φίλον της· ὅτι δὲν ἤθελε διόλου νὰ φανῇ τοῦτο, ἕνεκα τῶν δανειστῶν αὐτῆς· ὅτι εἶχεν ἀπόδειξιν παρὰ τοῦ Σαϊντ Κροὰ, ἣν ἀπώλεσε κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν· ὅτι οὐδὲν ἐγίνωσκε περὶ τοῦ ποσοῦ τούτου ὁ πατὴρ αὐτῆς.

Ἐρωτηθεῖσα ἂν τὸ ὁμόλογον ἐγένετο πρὸ τοῦ θανάτου ἢ μετὰ τὸν θάνατον τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς.

— Εἶπεν ὅτι οὐδὲν ἐνθυμεῖται, καὶ ὅτι τοῦτο οὐδὲν σημαίνει.

Ἐρωτηθεῖσα ἂν γνωρίζῃ φαρμακοποιὸν ὀνόματι Γλάζερ.

— Εἶπεν ὅτι τρὶς ἐπεσκέψατο αὐτὸν διὰ χρυολογήματα.

Ἐρωτηθεῖσα διατί ἔγραψε τῷ Θεαίᾳ ν' ἁρπάσῃ τὸ κιβώτιον.

— Εἶπεν ὅτι δὲν ἤξευρε τί πρᾶγμα ἦτο.

Ἐρωτηθεῖσα διατί, γράφουσα τῷ Θερίᾳ, ἔλεγεν ὅτι ἀπόλωλεν, ἂν δὲν ἡρπάζετο τὸ κιβώτιον καὶ ἡ δικογραφία.

— Εἶπεν ὅτι δὲν ἐνθυμεῖται.

Ἐρωτηθεῖσα ἂν ἐνόησε κατὰ τὴν εἰς Ὀρφεμόντου μετάβασιν τὰ πρῶτα συμπτώματα τῆς νόσου τοῦ πατρὸς αὐτῆς.

— Εἶπεν ὅτι δὲν ἐνόησεν ἂν ὁ πατὴρ αὐτῆς ἔπασχε τῷ 1836 ὅτε μετέβαινεν εἰς Ὀρφεμόντον ἢ ὅτε ἐπέστρεφεν.

Ἐρωτηθεῖσα ἂν δὲν εἶχεν ἐμπορικὰς σχέσεις μετὰ τοῦ Πενωτιέ.

— Εἶπεν ὅτι οὐδεμίαν ἄλλην συναλλαγὴν εἶχε μετ' αὐτοῦ, ἐκτὸς τριάκοντα χιλιάδων φράγκων ἃς τῇ ἐχρεώστει.

Ἐρωτηθεῖσα πῶς ἐχρεώστει αὐτῇ ὁ Πενωτιὲ τὰς τριάκοντα χιλιάδας φράγκων.

— Εἶπεν ὅτι ὁ ἀνὴρ αὐτῆς καὶ ἡ ἰδία ἐδάνεισαν τῷ Πενωτιὲ δέκα χιλιάδας σκούδων, ἅτινα ἀπέδωκεν αὐτοῖς, καὶ ὅτι ἀπὸ τῆς πληρωμῆς ταύτης εἰς οὐδεμίαν ἦλθον σχέσιν.

Ὡς βλέπομεν, ἡ μαρκησία ὡχυροῦτο ἐντὸς ὅλως ἀρνητικοῦ συστήματος. Ἀφικομένη δ' εἰς Παρισίους καὶ φυλακισθεῖσα ἐν τῇ Conciergerie ἐξηκολούθει ἐν τῷ αὐτῷ συστήματι ἐμμένουσα· ἀλλὰ μετ' οὐ πολύ, εἰς τὰς φοβερὰς κατηγορίας, αἵτινες ἐπεβάρυνον αὐτὴν προστεθῆσαν καὶ ἄλλαι.

Ὁ κληρὸς Κλυὲ κατέθεσεν

Ὅτι βλέπων τὸν Λασωσαὶ ὑπηρέτην τοῦ συμβούλου δ' Ὡβράϋ, συνάμα δὲ καὶ τοῦ Σαϊντ-Κροὰ, εἶπεν εἰς τὴν κ. Βριμβιλλιὲρ, ὅτι ἂν ἐγνώριζεν ὁ πρωτοδίκης τὸν Λασωσαὶ ὡς ὑπηρέτην τοῦ Σαϊντ-Κροὰ δὲν θὰ τὸν ἤρεσεν· ἡ δὲ εἰρημένη κυρία Βριμβιλλιὲρ ἀνεφώνησε τότε.

— Θεέ μου! μὴ τὸ εἴπητε εἰς τοὺς ἀδελφούς μου, διότι θὰ τὸν δείρουν καὶ καλλίτερον νὰ ὠφελήθῃ αὐτὸς παρὰ ἄλλος.

Ὅθεν οὐδὲν εἶπε τοῖς εἰρημένοις κυρίοις δ' Ὡβράϋ, μονονότι εἶδε τὸν Λασωσαὶ πορευόμενον καθ' ἑκάστην παρὰ τῷ Σαϊντ Κροὰ καὶ τῇ εἰρημένῃ κυρίᾳ δὲ Βριμβιλλιὲρ, ἥτις ἐκολάκευε τὸν Σαϊντ Κροὰ διὰ νὰ λάβῃ τὸ κιβώτιόν της, καὶ ὅτι ἤθελε νὰ τῇ ἀποδώσῃ ὁ Σαϊντ-Κροὰ τὴν ἀπόδειξιν τῶν δύο ἢ τριῶν χιλιάδων πιστολίων ἄλλως θὰ ἔβαλλε νὰ τὸν μαχαιρώσουν· εἶπε δὲ ὅτι παρὰ πολὺ ἐπεθύμει νὰ μὴ ἴδωσι τί περιεῖχε τὸ εἰρημένον κιβώτιον· ὅτι τὸ πρᾶγμα θὰ εἶχε σπουδαιοτάτας συνεπείας καὶ ὅτι αὐτὴν μόνην ἀπέβλεπε. Προσεθήκε δὲ ὁ μάρτυς ὅτι μετὰ τὸ ἄνοιγμα τοῦ κιβωτίου εἶπε τῇ εἰρημένῃ κυρίᾳ, ὅτι ὁ Πικάρδος εἶπε τῷ Λασωσαὶ ὅτι εὑρέθησαν παράδοξα πράγματα· ὅτι τότε ἡ κυρία δὲ Βριμβιλλιὲρ ἠρυθρίασε καὶ ἤλλαξεν ὁμιλίαν. Ἠρώτησεν αὐτὴν ἂν δὲν ἦτο συνένοχος· ἐκείνη δὲ ἀπεκρίθη — Διατί ἐγώ; Εἶτα προσέθηκεν ὡς ὁμιλοῦσα καθ' ἑαυτήν· — Πρέπει νὰ στείλωμεν τὸν Λασωσαὶ εἰς Πικαρδίαν. — Εἶπε δὲ πρὸς τούτοις ὁ καταθέτης ὅτι ἀπὸ πολλοῦ ἐξελιπάρει τὸν Σαϊντ Κροὰ ἵνα λάβῃ τὸ εἰρημένον κιβώτιον καὶ ἂν τὸ ἐλάμβανε θὰ τὸν ἔσφαζεν. Ὁ αὐτὸς μάρτυς προσετίθησιν ἔτι ὅτι εἶπεν εἰς τὸν Βριαγκοὺρ ὅτι ὁ Λασωσαὶ συνελήφθη καὶ ἀναμιβόλως θὰ ἔλεγε τὰ πάντα, ὁ δὲ Βριαγκοὺρ ἀπήντησεν ὁμιλῶν περὶ τῆς Κυρίας δὲ Βριμβιλλιὲρ, — Αὐτὴ ἡ γυναῖκα εἶναι χαμένη. — Ὅτι τῆς δεσποινίδος δ' Ὡβράϋ εἰπούσης ὅτι ὁ Βριαγκοὺρ ἦτον ἀπατεών, ἀπήντησεν, αὐτὸς ὁ Βριαγκοὺρ, ὅτι ἡ δεσποινὶς δ' Ὡβράϋ ἠγνόει ὁποίαν ὑποχρέωσιν ὤφειλεν αὐτῷ· ὅτι ἠθέλησαν νὰ δηλητηριάσωσιν αὐτὸν, αὐτὴν καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πρωτοδίκου καὶ ὅτι αὐτὸς ἐμπόδισε τὸ πρᾶγμα. Ἤκουσε δὲ λέγοντα τὸν Βριαγκοὺρ ὅτι ἡ κυρία δὲ Βριμβιλλιὲρ ἔλεγε συνεχῶς ὅτι ὑπῆρχον μέσα πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῶν ὀχληρῶν ἀνθρώπων, καὶ ὅτι ἠδύνατό τις νὰ πυροβολήσῃ αὐτοὺς δι' ἑνὸς ζωικοῦ ὡς διὰ πιστολίου.

Ἡ Ἕδμη Οὐέτου κατέθηκεν ὅτι ὁ Σαϊντ Κροὰ ἐπορεύετο καθ' ἑκάστην παρὰ τῇ κυρίᾳ δὲ Βριμβιλλιὲρ καὶ ὅτι ἐντὸς κιβωτίου ἀνήκοντος τῇ εἰρημένῃ κυρίᾳ εἶδε δύο μικρὰς θήκας περιεχούσας ψευδάργυρον εἰς κόνιν ἢ εἰς ζύμην· τοῦθ' ὅπερ ἐνόησε καλῶς ὡς θυγάτηρ φαρμακοποιοῦ. Προσετίθησι δὲ ὅτι ἡ εἰρημένη κυρία δὲ Βριμβιλλιὲρ γευματίζουσά ποτε μετ' ἄλλων συνδαιτυμόνων καὶ εὔθυμος οὖσα ἔδειξεν αὐτῇ μικρὰν θήκην, λέγουσα. — Ἰδοὺ μέσον δι' οὗ δύναταί τις νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς ἐχθρούς του· ἡ θήκη αὕτη δὲν εἶναι μεγάλη ἀλλ' εἶναι πλήρης κληρονομιῶν. — Ὅτι τῇ ἐνεχείρισε τὴν θήκην ἀλλ' ἀμέσως συνελθοῦσα ἀνεφώνησε, — Θεέ μου τί ἐκάθησα καὶ σᾶς εἶπα! μὴν εἰπῆτε τίποτε κανενός. — Ὅτι Λαμβέρτης ὁ δικαστικὸς γραφεὺς τῷ εἶπεν ὅτι ἐκόμισε τὰς δύο μικρὰς θήκας εἰς τῆς κυρίας δὲ Βριμβιλλιὲρ ἐκ μέρους τοῦ Σαϊντ Κροὰ· ὅτι, ὁ Λασωσαὶ συχνάκις ἐπορεύετο εἰς τὴν οἰκίαν της καὶ ὅτι ἐπειδὴ αὕτη ἡ Ἕδμη Οὐέτου δὲν ἐπληρώνετο παρὰ τῆς κυρίας δὲ Βριμβιλλιὲρ τὰς ὀφειλομένας αὐτῇ δέκα πιστόλας παρεπονέθη ἐπὶ τούτῳ τῷ Σαϊντ Κροὰ, καὶ ἠπείλησεν ὅτι θὰ εἴπῃ τῷ πρωτοδίκῃ ὅσα εἶδε· τούτου δ' ἕνεκα ἐδόθησαν αὐτῇ αἱ δέκα πιστόλαι· ὅτι ὁ Σαϊντ-Κροὰ καὶ ἡ εἰρημένη κυρία δὲ Βριμβιλλιὲρ εἶχον πάντοτε ἐφ' ἑαυτῶν ὀχληρίον ἵνα τὸ με-

ταχειτισθῶσιν ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἤθελον συλληφθῆ.

Ὁ δὲ Λευρέντιος Περέττης, κατικῶν παρὰ τῷ Γλάζερ τῷ φαρμακοποιῷ, κατέθηκεν

Ὅτι πολλάκις εἶδε κυρίαν ἐρχομένην παρὰ τῷ αὐθέντῃ αὐτοῦ μετὰ τοῦ Σαὶντ Κρεά· ὅτι καθὰ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἀκόλουθος τῆς κυρίας ἐκείνης, ἦτον ἡ μαρκησία δὲ Βριμβιλλιέρ· ὅτι τὴν κεφαλήν του ἐστοιχημάτιζεν, ἂν δὲν κατεσκεύαζον δηλητήριον εἰς τοῦ Γλάζερ· ὅτι ἐρχόμενοι ἄρπαναν τὴν ἅμαξαν αὐτῶν εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ Ἁγίου Γερμανοῦ.

Ἡ Μαρία δὲ Βιλλεραὶ ἀκόλουθος τῆς εἰρημένης κυρίας δὲ Βριμβιλλιὲρ κατεθηκε τὰ ἑξῆς·

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συμβούλου δ' Ὠβράϋ, ὁ Λασωταὶ ἦλθεν εἰς τῆς κυρίας δὲ Βριμβιλλιὲρ καὶ τῇ ὡμίλησεν ἰδιαιτέρως· καθὰ δὲ τῇ εἶπεν ὁ Βριαγκοὺρ, ἡ εἰρημένη κυρία ἐθανάτωνε τιμίους ἀνθρώπους, αὐτὸς δὲ ὁ ἴδιος Βριαγκοὺρ καθημέραν ἐλάμβανεν ἀντιφάρμακον φοβούμενος μὴ δηλητηριασθῇ, καὶ οὕτω προφυλαττόμενος ἔσωσε βεβαίως τὴν ζωὴν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐφοβεῖτο μὴ δολοφονηθῇ δι' ἐγχειρίδιον, διότι τῷ εἶπε τὸ μυστικὸν τῆς δηλητηριάσεως· ἔπρεπε δὲ νὰ εἰδοποιηθῇ ἡ δεσποινὶς δ' Ὠβράϋ ὅτι ἤθελον νὰ δηλητηριάσωσιν αὐτήν· τὸν αὐτὸν δὲ σκοπὸν ἔτρεφον περὶ τοῦ παιδαγωγοῦ τῶν τέκνων τῆς κυρίας δὲ Βριμβιλλιέρ. Προστίθησι δὲ ἡ Μαρία δὲ Βιλλεραὶ ὅτι δύο ἡμέρας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συμβούλου ἐνῷ ὁ Λασωταὶ ἦτον ἐν τῷ δωματίῳ τῆς κ. δὲ Βριμβιλλιὲρ, καὶ ἀνηγγέλθη αὐτῇ ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Κουστὰ, γραμματέως τοῦ ἀποθνόντος πρωτοδίκου, ἔκρυψεν ὀπίσθεν τῆς κλίνης αὐτῆς τὸν Λασωταὶ, ὅστις ἐκόμισε τῇ μαρκησίᾳ ἐπιστολὴν τοῦ Σαὶντ Κρεά.

Ὁ Φραγκίσκος Δεγραὶ ἀστυνομικὸς κλητὴρ κατέθηκε τὰ ἑξῆς

Φέρων τὸ ἔνταλμα τῆς συλλήψεως συνέλαβεν ἐν Λιέγῃ τὴν κυρίαν δὲ Βριμβιλλιὲρ, εὗ εν ὑπὸ τὴν κλίνην αὐτῆς κιβώτιον ὅπερ ἐσφράγισεν· ἡ δὲ εἰρημένη κυρία ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ χαρτίον τι ἐκ τοῦ κιβωτίου περιέχον τὴν ἐξομολόγησιν της ἀλλ' αὐτὸς ἠρνήθη· κατὰ δὲ τὴν πρὸς τοὺς Παρισίους ὁδοιπορίαν ἡ κ. δὲ Βριμβιλλιὲρ τῷ εἶπεν ὅτι, καθὼς ἐφρόνει, τὰ δηλητήρια παρεσκεύαζε τῷ Σαὶντ-Κρεὰ ὁ Γλάζερ· ὁ δὲ Σαὶντ Κρεὰ δοὺς μιᾷ τῶν ἡμερῶν συνέντευξιν τῇ κυρίᾳ δὲ Βριμβιλλιὲρ ἐν τῷ στουδιῷ τοῦ Ἁγίου Ὀνωρίου ἔδειξεν αὐτῇ τέσσαρας φιαλίδας λέγων, — Ἰδοὺ τί μ' ἔστειλεν ὁ Γλάζερ. Αὕτη δὲ τῷ ἐζήτησε μίαν, ἀλλ' ὁ Σαὶντ Κρεὰ ἀπήντησεν ὅτι πρότιμᾷ ν' ἀποθάνῃ παρὰ νὰ τὴν δώσῃ. Προστίθησι δὲ ὅτι ὁ τοξότης Ἀντώνιος Βαρδιὲ τῷ ἐνεχείρισε τρεῖς ἐπιστολὰς ἃς ἔγραφε τῷ Θερίᾳ.

Ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ τῷ ἔλεγε νὰ λυτρώσῃ αὐτὴν μετὰ σπουδῆς ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν φρουρούντων αὐτὴν στρατιωτῶν.

Ὅτι διὰ τῆς δευτέρας τῷ ἔλεγεν ὅτι ἡ φρουρὰ συνέκειτο μόνον ἐξ ὀκτὼ ἀνδρῶν οὓς ἠδύναντο νὰ καταβάλωσι πέντε,

Καὶ διὰ τῆς τρίτης, ὅτι ἂν δὲν ἠδύνατο νὰ τὴν λυτρώσῃ ἀπὸ τῶν ἀπαγόντων αὐτὴν νὰ πορευθῇ τοὐλάχιστον παρὰ τῷ ἀστυνομικῷ ὑπαλλήλῳ, νὰ φονεύσῃ τὸν ἵππον τοῦ θαλαμηπόλου του καὶ δύο τῶν τεσσάρων ἵππων τῆς ἁμάξης, ν' ἁρπάσῃ τὸ κιβώτιον καὶ τὴν δικογραφίαν καὶ νὰ καύσῃ αὐτὰ, ἄλλως ἦτο χαμένη.

Λαβιολὲτ ὁ τοξότης κατέθηκεν,

Ὅτι αὐθημερὸν τὸ ἑσπέρας τῆς συλλήψεως ἡ κυρία δὲ Βριμβιλλιὲρ ἠθέλησε νὰ πνιγῇ καταπίνουσα μακρὰν καρφίδα, ὅτι τὴν ἐμπόδισε καὶ τῇ εἶπεν ὅτι ἦτον ἀθλιεστάτη· ὅτι ἔβλεπεν ἀληθῆ τὰ περὶ αὐτῆς λεγόμενα καὶ ὅτι ἐδηλητηρίασεν ὅλην αὐτῆς τὴν οἰκογένειαν· πρὸς δὲ ταῦτα ἐκείνη ἀπήντησεν ὅτι ἔπραξε τοῦτο ὑπείκουσα εἰς κακὴν συμβουλὴν, καὶ ὅτι ἄλλως ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι πάντοτε εἰς τὰ καλά του.

Ἀντώνιος Βαρδιὲ ὁ τοξότης κατέθηκεν

Ὅτι ἡ κυρία δὲ Βριμβιλλιὲρ παρακαθημένη εἰς τὴν τράπεζαν καὶ πίνουσα ἐκ ποτηρίου ἠθέλησε νὰ φάγῃ τεμάχιον αὐτοῦ, καὶ ἐνῷ τὴν ἐμπόδιζεν, ἐκείνη τῷ εἶπεν, ὅτι ἂν ἔστεργε νὰ τὴν σώσῃ θὰ ἔκαμνε τὴν τύχην του· ὅτι ἔγραψε πολλὰς ἐπιστολὰς τῷ Θερίᾳ, ὅτι καθ' ὅλην τὴν ὁδοιπορίαν ἔπραξε πᾶν τὸ δυνατὸν διὰ νὰ καταπιῇ ὕαλον, χῶμα ἢ καρφίδας· ὅτι τῷ ἐπρότεινε νὰ σφάξῃ τὸν Δεγραὶ, νὰ φονεύσῃ τὸν θαλαμηπόλον τοῦ ὑπαστυνόμου, τῷ εἶπεν ὅτι ἔπρεπε νὰ λάβῃ καὶ νὰ καύσῃ τὸ κιβώτιον, ὅτι ἔπρεπε νὰ φέρῃ τὴν θρυαλλίδα πρὸς πυρπόλησιν πάντων, ὅτι ἔγραψε τῷ Πενωτιὲ ἐκ τῆς εἱρκτῆς, ὅτι τῷ ἔδωκε τὴν ἐπιστολὴν ἵν' προσεποιήθη ὅτι θὰ ἐγχειρίσῃ κατὰ τὴν ἐπιγραφήν.

Τέλος ἡ Φραγκίσκη Βοῦτσελ κατέθηκεν

Ὅτι ἦτον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς κυρίας δὲ Βριμβιλλιὲρ, ὅτις ἡμέραν τινὰ τῇ ἔδωκε νὰ φάγῃ σακχαρωτὰ φραγκοστάφυλα· ὅτι ἔφαγεν ἐξ αὐτῶν διὰ τῆς αἰχμῆς μαχαιρίου καὶ ἀμέσως ἠσθάνθη ὅτι ἔβλαψαν αὐτήν. Τῇ ἔδωκε

προστέτι τεμάχιον χοιροκηρίου, ὅπερ ἔφαγε καὶ ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου ἠσθάνετο ὀλιμεῖς πόνους εἰς τὸν στόμαχον, ὡς εἰ ἐκεντᾶτο ἡ καρδία αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τρία ἔτη διετέλει ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ νομίζουσα ὅτι ἐδηλητηριάσθη.

Δυσχερὴς ἀπέβαινεν ἡ ἐξακολούθησις τοῦ συστήματος τῆς ἀπολύτου ἀρνήσεως ἀπέναντι τοιούτων ἀποδείξεων. Ἡ μαρκησία δὲ Βριμβιλλιὲρ οὐχ ἧττον ἐπέμενεν ὑποστηρίζουσα ὅτι οὐδαμῶς ἦτον ἔνοχος, ὁ δὲ κ. Νιβέλλης, εἷς τῶν ἀρίστων τότε δικηγόρων, ἀνέλαβε τὴν ὑπεράσπισιν αὐτῆς.

Κατεπολέμησεν ἀλληλοδιαδόχως πάσας τὰς μαρτυρίας τῆς κατηγορίας μετὰ πολλῆς τῆς δεινότητος, ὁμολογῶν μὲν τὰς ἀθεμίτους σχέσεις τῆς μαρκησίας μετὰ τοῦ Σαὶντ Κροὰ ἀλλ' ἀρνούμενος τὴν ἔνοχὴν αὐτῆς εἰς τοὺς φόνους τῶν δ' Ὡβράϋ πατρός τε καὶ υἱοῦ, ἢν ἐπέρριπτε καθ' ὁλοκληρίαν εἰς ἐκδίκησιν ἣν ἔτρεφε κατ' αὐτῶν ὁ Σαὶντ Κροά. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐξομολόγησιν, ἥτις ἦτον ἡ ἰσχυροτέρα καὶ κατ' αὐτὸν ἡ μόνη μαρτυρία, ἣν ἠδύναντο ν' ἀντιτάξωσι κατὰ τῆς κυρίας δὲ Βριμβιλλιὲρ, προσέβαλε τὸ κῦρος τῆς τοιαύτης μαρτυρίας διὰ γεγονότων ἐξηγμένων ἐκ παρομοίων περιστάσεων, καθ' ἃς οὐδαμῶς ἐγένετο δεκτὴ ἡ καθ' ἑαυτῶν μαρτυρία τῶν ἐνόχων σιρώνως πρὸς τὸ ἄξιωμα τῆς νομοθεσίας «Non auditur perire volens.» (Τῶν βουλομένων ἀπολεσθῆναι μὴ ἀκούειν).

Ἐμνημόνευσε δὲ τριῶν παραδειγμάτων· καὶ ἐπειδὴ δὲν ἀμοιροῦσιν ἐνδιαφέροντος, ἀντιγράφομεν αὐτὰ κατὰ λέξιν ἐκ τοῦ ὑπομνήματος αὐτοῦ.

ΠΡΩΤΟΝ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ.

Ὁ Δομίνικος Σότος, περιφημότατος ἐν τῷ κανονικῷ δικαίῳ καὶ μέγιστος θεολόγος, πνευματικὸς δὲ Καρόλου τοῦ πέμπτου καὶ παραστὰς εἰς τὰς πρώτας συνεδριάσεις τῆς ἐν Τριδέντῳ συνόδου ἐπὶ Παύλου τοῦ Γ', προτείνει τὸ ζήτημα ἀνθρώπου ἀπολέσαντος τὸ χαρτίον, ἐφ' οὗ ἔγραψε τὰ ἁμαρτήματά του· ἐκκλησιαστικός δέ τις κριτὴς εὗρε κατὰ τύχην τὸ ἔγγραφον καὶ θελήσας νὰ κάμῃ χρῆσιν αὐτοῦ κατὰ τοῦ γράψαντος, ἐτιμωρήθη δικαίως ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου αὐτοῦ, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ ἐξομολόγησις εἶναί τι ἱερόν, καὶ ὅτι πᾶν τὸ εἰς αὐτὴν χρησιμεῦον δέον νὰ θάπτηται εἰς σιγὴν αἰωνίαν. Κατὰ συνέπειαν τῆς προτάσεως ταύτης ἐξεδόθη ἡ ἀκόλουθος ἀπόφασις, ἥτις ἀναφέρεται ἐν τῇ Πραγματείᾳ περὶ τῶν Πνευματικῶν τοῦ περιωνύμου πορτογάλου ἀρχιεπισκόπου Ροδερίκου Ἀκούγνου.

Καταλανὸς δὲ γεννηθεὶς ἐν Βαρκελόνῃ καὶ καταδικασθεὶς εἰς θάνατον ἐπὶ ἀνθρωποκτονίᾳ ἣν διεπράξατο καὶ ὡμολόγησεν, ἠρνήθη νὰ ἐξομολογηθῇ, ὅτε ἐπέστη ἡ ὥρα τῆς θανατώσεως. Μεθ' ὅλας δὲ τὰς κατηγορίας τοσοῦτον ἰσχυρῶς ἀντέστη οὐδένα διδοὺς λόγον τῶν ἀρνήσεων αὐτοῦ, ὥστε ἕκαστος ἐπείσθη ὅτι ἡ διαγωγὴ αὕτη, ἥτις ἀπεδίδοτο εἰς τὴν ταραχὴν τῶν φρενῶν του προῆλθεν ἐκ τοῦ φόβου τοῦ θανάτου.

Περὶ τῆς ἰσχυρογνωμοσύνης ταύτης ἐπληροφορήθη ὁ ἅγιος Θωμᾶς δὲ Βιλλενὲλ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Βαλεντίας ἐν Ἱσπανίᾳ, ἥτις ἦτον ὁ τόπος ἐν ᾧ ἐξεδόθη ἡ ἀπόφασις. Ὁ χρηστὸς κληρικὸς ἐξ εὐσπλαγχνίας ὁρμώμενος ἠθέλησε νὰ πείσῃ τὸν ἐγκληματίαν εἰς τὸ νὰ ἐξομολογηθῇ ὅπως μὴ ἀπολέσῃ μετὰ τοῦ σώματος καὶ τὴν ψυχήν. Ἀλλὰ μεγάλως ἐξεπλάγη ὅτε, ἐρωτήσας διὰ ποῖον λόγον ἠρνεῖτο νὰ ἐξομολογηθῇ ἤκουσε παρὰ τοῦ καταδίκου ὅτι ἔπρεπε ν' ἀποστέφηται τοὺς πνευματικούς, διότι κατεδικάσθη ἀποκαλυφθείσης τῆς ἐξομολογήσεως αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ πνευματικοῦ καὶ φανερωθείσης οὕτω τῆς ἀνθρωποκτονίας· ὅτι οὐδεὶς ποτε ἔλαβε γνῶσιν τοῦ πράγματος, ἀλλ' ὅτι ἐξομολογηθεὶς ὡμολόγησε τὰ ἐγκλήματα καὶ ἐφανέρωσε τὸ μέρος ἔνθα ἔθαψε τὸν δολοφονηθέντα καὶ πάσας τὰς λοιπὰς περιπτώσεις τοῦ ἐγκλήματος· ὅτι τῶν περιπτώσεων τούτων ἀποκαλυφθεισῶν ὑπὸ τοῦ πνευματικοῦ του, δὲν ἠδύνατο ν' ἀναιρέσῃ αὐτὰς, οὕτω δὲ προέκυψεν ἡ καταδίκη αὐτοῦ καὶ ὅτι κατ' ἐκείνην μόνον τὴν ὥραν ἔμαθεν ὅσα ἠγνόει ὅτε ἐξωμολογήθη, ἤτοι ὅτι ὁ πνευματικὸς αὐτοῦ ἦτον ἀδελφὸς τοῦ φονευθέντος ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐκδικήσεως παρώτρυνε τὸν ἄθλιον ἐκεῖνον ἱερέα εἰς ἀποκάλυψιν τῆς ἐξομολογήσεως αὐτοῦ.

Ὁ Ἅγιος Θωμᾶς δὲ Βιλλενὲλ, ἐπὶ τῆς κατ' ἀθέσεως ταύτης βασιζόμενος ἔκρινεν ὅτι ἡ περίπτωσις αὕτη ἦτο πολλῷ σπουδαιοτέρα καὶ αὐτῆς τῆς δίκης, ἥτις ἀπέβλεπε μόνην τὴν ζωὴν ἰδιώτου, ἐνῷ ἐνταῦθα προύκειτο περὶ τῆς τιμῆς τῆς θρησκείας, ἧς αἱ συνέπειαι ἦταν ἀνυπολόγιστοι. Ἐνόμισε δὲ ὅτι ἔδει νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῆς ἀληθείας τῆς καταθέσεως ταύτης, μετεπέμψατο τὸν πνευματικὸν καὶ ἀκούσας παρ' αὐτοῦ ὅτι ἀπεκάλυψε τὸ μυστικὸν τῆς ἐξομολογήσεως, ὑπεχρέωσε τοὺς δικαστὰς οἵτινες κατεδίκασαν τὸν κατηγορούμενον ν' ἀκυρώσωσι τὴν ἀπόφασιν αὐτῶν καὶ ν' ἀπολύσωσιν αὐτὸν ἀθῶον, τοῦθ' ὅπερ ἐγένετο σὺν τῷ

αυμασμῷ καὶ ταῖς ἐπευφημίαις τοῦ ὄχλου.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν πνευματικόν, οὗτος κατεδικάσθη εἰς βαρυτάτην ποινήν, ἣν ὁ ἅγιος Θωμᾶς δὲ Βιλλενεύ ἐκόλασε λαβὼν ὑπ' ὄψιν τὴν ταχεῖαν ὁμολογίαν ἣν ἐποιήσατο τῶν ἐγκλημάτων αὐτοῦ, καὶ μάλιστα τὴν ἀρνησιν ἣν ἔδωκεν ὅπως καταδειχθῇ τὸ σέβας ὅπερ οἱ δίκασταὶ ὀφείλουσι πρὸς τὰς ἐξομολογήσεις.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Τῷ 1579, καπηλός τις ἐκ Τολώσης ἐρόνευτε μόνος καὶ ἐν ἀγνοίᾳ παντὸς τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἀλλοδαπὸν ὃν ἐφιλοξένει καὶ ἔθαψεν αὐτὸν μυστικῶς ἐντὸς τοῦ ὑπογείου αὐτοῦ. Καταπτυχόμενος δὲ ὑπὸ τῶν ἐλέγχων τοῦ συνειδότος ὁ ἄθλιος ἐξωμολογήθη τὴν δολοφονίαν, ἐφανέρωσε πάσας τὰς περιπτώσεις αὐτῆς καὶ ἔδειξε μάλιστα τῷ πνευματικῷ τὸ μέρος ἔνθα ἐθάψε τὸ πτῶμα. Οἱ συγγενεῖς τοῦ ἀποθανόντος μεθ' ὅλας τὰς ζητούσας εὑρεῖν πρόφασιν νέων ἀποδείξεων, ἐδημοσίευσαν τέλος ἐν τῇ πόλει ὅτι γενναία ἀμοιβὴ ἐδίδοτο τῷ ἀποκαλύψοντι τί ἐγένετο. Ὁ δὲ πνευματικὸς ὑπὸ τῆς ἀμοιβῆς ταύτης δελεασθεὶς ἐμήνυσε κρύφα ὅτι ἤρξατο νὰ ἐρευνήσωσιν ἐν τῷ ὑπογείῳ τοῦ κοπίλου καὶ θὰ εὕρωσι τὸ πτῶμα, ὅπερ ὄντως εὗρεθη. Ὁ κάπηλος ἐρρίφθη εἰς τὴν εἱρκτὴν, ὑπεβλήθη εἰς τοὺς βασάνους καὶ ὡμολόγησε τὸ ἔγκλημά του. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ὁμολογίαν ταύτην, ἐξηκολούθει ὑποστηρίζων ὅτι μόνος ὁ πνευματικὸς αὐτοῦ ἠδύνατο νὰ τὸν προδώσῃ.

Τότε τὸ κοινοβούλιον ἀγανακτοῦν ἐπὶ τῷ μέσῳ δι' οὗ ἀνεκαλύφθη ἡ ἀλήθεια, ἐκήρυξεν αὐτὸν ἄθῶον μέχρις ἰσχυροτέρων ἀποδείξεων.

Ὁ δὲ πνευματικὸς κατεδικάσθη εἰς τὸν δι' ἀγχόνης θάνατον καὶ τὸ πτῶμα αὐτοῦ ἐρρίφθη εἰς τὸ πῦρ· τοσοῦτον ἐμερίμνησε τὸ δικαστήριον ἐν τῇ συνέσει αὐτοῦ ὅπως ἐξασφαλισθῇ μυστήριον ἀναπόφευκτον πρὸς σωτηρίαν τῆς ψυχῆς.

ΤΡΙΤΟΝ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ.

Ἀρμενία τις ἐνέπνευσεν ἔρωτα σφοδρὸν ὁ. θωμανῷ νεανίᾳ· ἀλλ' ἡ σωφροσύνη τῆς γυναικὸς ἀτέβαινεν ἐπὶ μακρὸν πρόσκομμα κατὰ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ ἐραστοῦ, ὅστις πάντα χαλινὸν ἀποπτύσσων ἠπείλησεν ὅτι θὰ φανεύσῃ αὐτὴν καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς, ἂν δὲν συγκατένευε νὰ ἱκανοποιήσῃ αὐτόν. Καταπλαγεῖσα δ' ἐκ τῆς ἀπειλῆς ταύτης ἣς ἐθεώρει βεβαιοτάτην τὴν ἐκτέλεσιν, ὑπεχρέωθη ὅτι ἐνδίδει καὶ ἔδωκε τῷ ὀθωμανῷ νεανίᾳ συνέντευξιν ἐν τῇ οἰκίᾳ τ.ς καθ' ἣν στιγμὴν ἦτον, ὡς ἔλεγεν, ἀπὼν ὁ σύζυγός της· ἀλλ' ἐν ᾧ α συμπεφωνημένῃ ἐπῆλθεν ὁ σύζυγος καὶ μολονότι ὁ ὀθωμανὸς ἦτον ὡπλισμένος διὰ σπάθης καὶ δύο πιστολίων, τὰ πράγματα ἔλαβον τοιαύτην τροπὴν, ὥστε φονεύσαντες τὸν κοινὸν αὐτοῖς ἐχθρὸν, ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ των οὐδενὸς μαθόντος τὸ πρᾶγμα.

Ἡμέρας δέ τινας μετὰ τὸ συμβὰν τοῦτο, ἐπορεύθησαν πρὸς ἐξομολόγησιν παρά τινι ὁμοεθνεῖ ἱερεῖ, εἰς ὃν ἀπεκάλυψαν μεθ' ὅλων αὐτῆς τῶν λεπτομερειῶν τὴν τραγικὴν ἱστορίαν. Ὁ ἀνάξιος ἐκεῖνος λειτουργὸς τοῦ Ὑψίστου ἐνόμισε τότε ὅτι ἐν χώρᾳ διοικουμένῃ ὑπὸ μωαμεθανῶν, καὶ ἐν ᾗ ὁ χαρακτὴρ τοῦ ἱερατείου καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ πνευματικοῦ εἶναι ἄγνωστα ἢ προγεγραμμένα, δὲν θὰ ἐξητάζετο ἡ πηγὴ τῶν πληροφοριῶν ἃς διεβίβαζε τῇ δικαιοσύνῃ, καὶ ὅτι ἡ μαρτυρία αὐτοῦ θὰ εἶχε τὴν βαρύτητα τῆς μαρτυρίας παντὸς ἄλλου· ὅθεν ἀπεφάσισε νὰ ἐπωφεληθῇ τὰς περιστάσεις χάριν τῆς φιλαργυρίας αὐτοῦ, καὶ ἐπανειλημμένως ἠργυρολόγει τὸ ἀνδρόγυνον ἀπειλῶν ὅτι θὰ φανερώσῃ τὸ κακούργημα.

Καὶ ἐν ἀρχῇ μὲν τὸ ἀτυχὲς ζεῦγος ἱκανοποίει πᾶς ἀπαιτήσεις τοῦ ἱερέως· ἀλλ' ἦλθε τέλος στιγμὴ, καθ' ἣν ἀπογυμνωθὲν τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἠναγκάσθη νὰ μὴ τῷ δώσῃ τὸ ζητούμενον χρηματικὸν ποσόν. Ἐκτελῶν δὲ τὴν ἀπειλὴν οὗτοῦ ὁ ἱερεὺς ἀμέσως ἐπορεύθη παρὰ τῷ πατρὶ τοῦ ἀποθανόντος ἵνα καταγγείλῃ αὐτοὺς καὶ ἀργυρολογήσῃ ἐκ νέου. Οὗτος δὲ ἀγαπῶν τὸ τέκνον αὐτοῦ ἐπορεύθη παρὰ τῷ βεζίρῃ, εἶπεν αὐτῷ ὅτι ἐγνώριζε τοὺς φονεῖς τοῦ υἱοῦ του ἐκ τῆς καταθέσεως τοῦ ἱερέως εἰς ὃν ἐξωμολογήθησαν, καὶ ἐζήτησε δικαιοσύνην· ἀλλ' ἡ καταμήνυσις αὕτη οὐδαμῶς ἐπήνεγκε τὸ προσδοκώμενον ἀποτέλεσμα, καὶ ὁ βεζίρης ἐξ ἐναντίας ἠθάνθη τοσοῦτον οἶκτον ὑπὲρ τῶν δυστυχῶν Ἀρμενίων ὅτην ἀγανάκτησιν κατὰ τοῦ προδόντος αὐτοὺς ἱερέως.

Τότε εἰσήγαγε τὸν κατήγορον εἰς δωμάτιον παρὰ τὸ διβάνιον, καὶ μετεπέμψατο τὸν ἀρμένιον ἐπίσκοπον, ἵνα ἐρωτήσῃ τι πρᾶγμα ἦτον ἡ ἐξομολόγησις, ποίας τιμωρίας ἄξιος ἦτον ὁ ἀποκαλύπτων αὐτὴν ἱερεὺς καὶ ποία ἦτον ἡ τύχη τῶν ἐγκλημάτων, ὧν τὰ ἐγκλήματα ἀπεκαλύπτοντο διὰ τοῦ μέσου τούτου. Ὁ δ' ἐπίσκοπος ἀπεκρίνατο ὅτι τὸ ἀπόρρητον τῆς ἐξομολογήσεως ἦτον ἀπαραβίαστον, ὅτι κατὰ τοὺς νόμους τῶν χριστιανῶν πᾶς μὲν ὁ προδίδων

αὐτὴν ἱερεὺς ἐκαίετο, ὁ δὲ κατηγορούμενος ἀπελύετο τῆς κατηγορίας, διότι τὴν πρὸς τὸν ἱερέα ὁμολογίαν τοῦ ἐνόχου ἐνετέλλετο ἡ χριστιανικὴ θρησκεία ἐπὶ ποινῇ αἰωνίας κολάσεως.

Ὁ δὲ βεζίρης ἐκ τῆς ἀπολύσεως ταύτης εὐχαριστηθείς, εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς ἄλλο ὠμάτιον, καὶ προσεκάλεσε τοὺς κατηγορουμένους ἵνα μάθῃ παρ' αὐτῶν τὰς περιπτώσεις τῆς ὑποθέσεως ταύτης· οὗτοι δὲ οἱ δύστηνοι ἡμιθανεῖς ἐρρίφθησαν πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ βεζίρου. Ἡ γυνὴ ἔλαβε τότε τὸν λόγον, καὶ παρέστησεν οὑτῷ ὅτι ἐξ ἀνάγκης πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς τιμῆς καὶ τῆς ζωῆς αὐτῶν ὤπλισαν τὴν χεῖρά των ἥτις κατήνεγκε τὰ τραύματα ἐξ ὧν ἀπέθανεν ὁ ἐχθρὸς αὐτῶν· προσέθηκε, δὲ ὅτι μόνος ὁ Θεὸς ὑπῆρξε μάρτυς τοῦ ἐγκλήματος αὐτῶν, καὶ ὅτι τὸ ἔγκλημα θὰ ἠγνοεῖτο εἰσέτι, εἰ μὴ ὑπεχρέου αὐτοὺς ὁ νόμος αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ νὰ διαπιστευθῶσι τὸ ἀπόρρητον αὐτοῦ ἑνὶ τῶν λειτουργῶν του ἵνα τύχωσι τῆς ἀφέσεως, ἀλλ' ὅτι ὁ ἱερεὺς ὑπ' ἀπλήστου φιλοχρηματίας κινούμενος κατεμήνυσεν αὐτοὺς ἀφοῦ τοὺς ἀπεγύμνωσεν.

Ὁ βεζίρης μετεβίβασεν αὐτοὺς εἰς τρίτον δωμάτιον καὶ ἐκάλεσε τὸν προδότην ἱερέα ὃν ἔθετο ἐνώπιον τοῦ ἐπισκόπου· ἐρωτήσας δὲ αὖθις τοῦτον ποῖαι ἦσαν αἱ ποιναὶ τῶν κατακρωμένων τὸ μυστήριον τῆς ἐξομολογήσεως καὶ ἐφαρμόζων τὸν χριστιανικὸν νόμον ἐπὶ τοῦ ἐνόχου κατεδίκασεν αὐτὸν νὰ καῇ ζῶν ἐν δημοσίᾳ πλατείᾳ μέχρις οὗ καῇ καὶ εἰς τὴν κόλασιν, ἔνθα ἀφεύκτως θὰ ἐτιμᾠρεῖτο διὰ τὰς ἀπιστίας καὶ τὰ ἐγκλήματα αὐτοῦ.

Ἡ ἀπόφασις ἐξετελέσθη παραχρῆμα.

Ὁ δικηγόρος ἀγαθὰς ἐλπίδας ἔτρεφε περὶ τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν τριῶν τούτων παραδειγμάτων, ἀλλ' εἴτε διότι οἱ κριταὶ ἀπέρριψαν αὐτά, εἴτε διότι παραδραμόντες τὴν ἐξομολόγησιν, ἔκριναν ἀποχρώσας τὰς λοιπὰς ἀποδείξεις, οἱ πάντες ἐναργῶς ἐνόησαν ἐκ τῆς τροπῆς ἣν ἔλαβεν ἡ δίκη, ὅτι ἡ μαρκησία θὰ καταδικασθῇ. Οὕτω δὲ πρὶν ἔτι ἐξενεχθῇ ἡ ἀπόφασις, τῇ πρωΐᾳ τῆς πέμπτης 16 ἰουλίου 1676 εἶδεν εἰσερχόμενον εἰς τὴν εἰρκτὴν αὐτῆς τὸν ἱερέα τῆς θεολογικῆς σχολῆς Πιρώ, ὃν ἔπεμψε πρὸς αὐτὴν ὁ πρῶτος πρόεδρος, ὅστις ὡμολόγει ὅτι καίπερ εἰθισμένος ὢν εἰς τὸ βλέπειν τοὺς ἐνόχους ἐφοβεῖτο τὴν φοβερὰν ῥώμην τῆς κ. Βριμβιλλιέρ. Τὴν παραμονὴν τῆς ἡμέρας καθ' ἣν μετεκαλέσατο τὸν Πιρὼ εἰργάσθη εἰς τὴν διεγραφίαν τῆς μαρκησίας ἀπὸ πρωΐας μέχρι νυκτὸς, καὶ ἐπὶ δεκατρεῖς ὥρας ἀντιπαρέβαλλε τὴν κατηγορουμένην πρὸς τὸν Βριαγκοὺρ, ἕνα τῶν μάλιστα ἐπιβαρυνόντων αὐτὴν μαρτύρων. Αὐθημερὸν δὲ ἑτέρα πεντόωρος ἀντιπαράθεσις ἐγένετο, καὶ ἀμφοτέρας ὑπέστη ἡ κατηγορουμένη μετὰ σεβασμοῦ μὲν πρὸς τοὺς δικαστὰς ὑπερηφίας δὲ πρὸς τὸν μάρτυρα ὃν ἀπεκάλει ἐλεεινὸν καὶ μέθυσον ὑπηρέτην, διωχθέντα ἐκ τῆς οἰκίας της διὰ τὰς ἀκολασίας του καὶ ἐπομένως οὐδεμίαν ἔχοντα βαρύτητα ἐν τῇ μαρτυρίᾳ αὐτοῦ. Ὅθεν ὁ ἀρχιπρόεδρος μόνον ὁ ἁπλοῦς λειτουργὸς τοῦ Ὑψίστου ἤλπιζεν ὅτι θὰ δυνηθῇ νὰ κάμψῃ τὴν ἄκαμπτον ἐκείνην ψυχήν· διότι δὲν ἤρκει νὰ θανατωθῇ αὕτη μόνη ἐν Γρέβῃ, ἀλλ' ἔπρεπε ν' ἀποθάνωσι μετ' αὐτῆς καὶ τὰ δηλητήριά της, ἄλλως οὐδεμίαν θὰ εἶχεν ἀνακούφισιν ἡ κοινωνία ἐκ τοῦ θανάτου αὐτῆς.

Ὁ Πιρὼ παρουσιάζετο τῇ μαρκησίᾳ φέρων ἐπιστολὴν τῆς ἀδελφῆς της, ἥτις, ὡς εἴπομεν, ἦτο μοναχὴ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς ἀδελφῆς Μαρίας· ἐν δὲ τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ διὰ συγκινητικωτάτων λόγων παρεκαλεῖτο ἡ κ. Βριμβιλλιὲρ νὰ ἐμπιστευθῇ τῷ ἀγαθῷ ἱερεῖ, καὶ νὰ θεωρῇ αὐτὸν οὐ μόνον ὡς στήριγμα ἀλλὰ καὶ ὡς φίλον.

Ὁ Πιρὼ παρουσιάσθη ἐνώπιον τῆς κατηγορουμένης μικρὸν μετὰ τὴν ἀνάκρισιν αὐτῆς, καθ' ἣν ἐπὶ τρεῖς ὥρας διαρκέσασαν οὐδὲν ὡμολόγησε καὶ οὐδαμῶς ἐδείχθη συγκινηθεῖσα ἐξ ὅσων εἶπεν αὐτῇ ὁ πρῶτος πρόεδρος, μολονότι ἀφοῦ ἐξετέλεσε τὸ δικαστικὸν αὐτοῦ καθῆκον ὡμίλησεν αὐτῇ ὡς χριστιανὸς, παρέστησεν αὐτῇ τὴν ἀξιοθρήνητον κατάστασιν ἐν ᾗ διετέλει, πανύστατον ἤδη ἐμφανιζομένη ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων καὶ μέλλουσα ὅσον οὔπω νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ τῇ εἶπε διὰ νὰ τὴν συγκινήσῃ τοιαῦτα πράγματα, ὥστε οἱ λόγοι του διεκόπτοντο ὑπὸ τῶν δακρύων καὶ αὐτοὶ οἱ ἀρχαιότεροι καὶ μᾶλλον ἀπεσκληρυμμένοι δικασταὶ ἔκλαιον αὐτοῦ ἀκούοντες. Ἡ μαρκησία ἅμα ὡς εἶδε τὸν ἱερέα μὴ ἀμφιβάλλουσα ὅτι ἡ δίκη αὐτῆς ἐλάμβανε τὴν πρὸς τὸν θάνατον τροπὴν, ἐχώρησε πρὸς αὐτὸν λέγουσα.

— Λοιπὸν ὁ κύριος ἔρχεται διὰ νὰ . . . .

Ἀλλὰ τὰς λέξεις ταύτας ἀκούσας ὁ πατὴρ Σαβινὺ, ὅστις συνώδευε τὸν Πιρὼ, διέκοψεν αὐτὴν εἰπών·

— Κυρία ἂς ἀρχίσωμεν πρῶτον ἀπὸ τῆς προσευχῆς.

Κλίναντες δὲ τὸ γόνυ καὶ οἱ τρεῖς ἐπεκαλέσθησαν τὴν ἀντίληψιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· τότε ἡ κ. Βριμβιλλιέρ ᾐτήσατο παρὰ τῶν παρισταμένων τὴν προσθήκην μιᾶς ἔτι δεήσεως τῇ Παναγίᾳ· περατωθείσης δὲ καὶ ταύτης, προσῆλθε τῷ καθηγητῇ καὶ ἐπαναλαβοῦσα τὴν φράσιν αὐτῆς.

— Βεβαίως, κύριε, εἶπεν, ὑμᾶς ἀποστέλλει ὁ πρῶτος πρόεδρος διὰ νὰ μὲ παρηγορήσῃ· μεθ' ὑμῶν ὀφείλω νὰ διέλθω τὴν ὀλίγην ἔτι ζωὴν ἥτις μοὶ ὑπολείπεται. Ἀπὸ πολλοῦ διακαῶς ἐπεθύμουν νὰ σᾶς ἴδω.

— Κυρία, ἀπήντησεν ὁ θεολόγος, ἔρχομαι νὰ σᾶς ἀπονείμω πᾶσαν πνευματικὴν ἐκδούλευσιν, λυπούμενος μόνον διότι ἀπονέμω τὴν ἐκδούλευσίν μου ὑμῖν ἐν τοιαύτῃ περιστάσει.

— Κύριε, ὑπέλαβεν ἡ μαρκησία μειδιῶσα, τὰ πάντα πρέπει νὰ ὑπομείνωμεν.

Στραφεῖσα δὲ τότε πρὸς τὸν πατέρα Σαβινὸ

—Πάτερ μου, ἐξηκολούθησε λέγουσα, σᾶς εἶναι παρὰ πολὺ ὑπόχρεως διότι μ' ἐφέρατε τὸν κύριον καὶ δι' ὅλας τὰς ἐπισκέψεις σας. Δέεσθε ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ Θεοῦ, σᾶς παρακαλῶ. Τοῦ λοιποῦ θὰ ὁμιλῶ πρὸς μόνον τὸν κύριον· διότι ἔχω νὰ πραγματευθῶ μετ' αὐτοῦ ὑποθέσεις κατὰ μόνας συζητουμένας. Χαίρετε λοιπὸν πάτερ μου. Ὁ Θεὸς θὰ σᾶς ἀνταμείψῃ διὰ τὰς περὶ ἐμοῦ φροντίδας.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ ἱερεὺς ἀπεχώρησεν ἀφεὶς τὴν μαρκησίαν μόνην μετὰ τοῦ διδάκτορος καὶ τῶν δύο ἀνδρῶν καὶ τῆς γυναικὸς, οἵτινες ἐφύλασσον πάντοτε αὐτήν, ἐντὸς μεγάλου θαλάμου κειμένου ἐν τῷ πύργῳ Μογγομερὺ καὶ ἐκτεινομένου καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ πύργου. Πρὸς τὸ βάθος αὐτοῦ ὑπῆρχε κλίνη μετὰ φαιῶν παραπετασμάτων διὰ τὴν κυρίαν, καὶ δερματίνη κλίνη διὰ τὴν φύλακα. Ἦτο δὲ ὁ αὐτὸς θάλαμος ἐν ᾧ ἄλλοτε, ὡς ἔλεγον, ἐκλείσθη ὁ ποιητὴς Θεόφιλος, καὶ ἐσώζοντο εἰσέτι ἰδιόγραφοι αὐτοῦ στίχοι ἐπὶ τοῦ τοίχου.

Μόλις ἰδόντες οἱ δύο ἄνδρες καὶ ἡ γυνὴ διὰ ποῖον σκοπὸν ἦλθεν ὁ διδάκτωρ, ἀπεχώρησαν πρὸς τὸ βάθος τοῦ θαλάμου καὶ ἀφῆκαν τὴν μαρκησίαν ἐλευθέραν ἵνα ζητήσῃ καὶ δεχθῇ τὰς πραγματείας τοῦ λειτουργοῦ τοῦ Γῴστου. Τότε ἡ μαρκησία καὶ ὁ διδάκτωρ παρεκάθησαν ἕκαστος ἑκατέρωθεν τῆς τραπέζης. Ἡ μαρκησία ἐνόμιζεν ἤδη ἑαυτὴν καταδεδικασμένην καὶ συνεπῶς πρὸς τοὺς στοχασμοὺς αὐτῆς κατήρξατο τῆς συνδιαλέξεως· ἀλλ' ὁ διδάκτωρ εἶπεν αὐτῇ ὅτι δὲν ἐδικάσθη εἰσέτι, ὅτι δὲν ἐγίνωσκε καλῶς ἀκριβῶς πότε θὰ ἐκδοθῇ ἡ ἀπόφασις καὶ ἔτι ὀλιγώτερον τί θὰ ἦτο τὸ περιεχόμενον αὐτῆς· ἀλλ' ἐνταῦθα διέκοψεν αὐτὸν ἡ μαρκησία.

— Κύριε τῷ εἶπε, τὸ μέλλον δὲν μὲ θλίβει. Ἂν ἡ ἀπόφασίς μου δὲν ἐξεδόθη, θὰ ἐκδοθῇ ὅσον οὔπω. Ἀναμένω δὲ αὐτὴν σήμερον, τὸ πρωΐ, καὶ τὴν ἀναμένω φέρουσαν ἐξ ἅπαντος τὸν θάνατον· ἡ μόνη χάρις ἣν ἐλπίζω παρὰ τοῦ προέδρου τοῦ δικαστηρίου εἶναι ἡ ἀναβολὴ τῆς ἐκτελέσεως· διότι τέλος πάντων ἂν μ' ἐθανάτωναν σήμερον ὀλίγιστον χρόνον θὰ εἶχα διὰ νὰ προπαρασκευασθῶ καὶ αἰσθάνομαι, κύριε, ὅτι ἔχω χρείαν περισσοτέρου χρόνου.

Ὁ διδάκτωρ δὲν προσεδόκα ν' ἀκούσῃ τοιούτους λόγους· ὅθεν μεγάλως ἐχάρη ἰδὼν αὐτὴν τρεπομένην πρὸς τοιαῦτα αἰσθήματα. Τῷ ὄντι ἐκτὸς τῶν ὅσων εἶπεν αὐτῇ ὁ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου, ὁ πατὴρ Σαβινὸ διηγήθη αὐτῇ ὅτι τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐξήγησεν αὐτῷ τὸ ἀδύνατον τῆς ἀπαλλαγῆς αὐτῆς ἀπὸ τῆς θανατικῆς ποινῆς, καὶ ὅτι καθ' ὅσον ἠδύνατο νὰ κινῇ ἐκ τῶν ἐν τῇ πόλει διαδιδομένων, ἔπρεπεν ἡ μαρκησία νὰ βασισθῇ ἐπ' αὐτῶν. Πρὸς τοὺς λόγους τούτους κατ' ἀρχὰς ἐθορυβήθη καὶ εἶπεν αὐτῷ περίφοβος.

— Πάτερ μου, θ' ἀποθάνω λοιπὸν ἕνεκα τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς;

Καὶ ἐπειδὴ ἠθέλησε νὰ εἴπῃ αὐτῇ παραμυθητικούς τινας λόγους, ἀνήγειρεν ἀμέσως καὶ ἔσεισε τὴν κεφαλὴν εἰποῦσα ὑπερηφάνως·

— Ὄχι, πάτερ μου, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ μ' ἐμψυχώσητε, ἐγὼ μόνη μου θὰ λάβω τὴν ἀπόφασιν, αὐθωρεὶ μάλιστα, καὶ θ' ἀποθάνω ὡς ἰσχυρὰ γυνή.

Καὶ ἐπειδὴ τότε ὁ πατὴρ εἶπεν αὐτῇ ὅτι ὁ θάνατος οὐδόλως ἦτο πρᾶγμα εἰς ὃ παρεσκευάζετό τις τοσούτῳ ταχέως καὶ μετὰ τοσαύτης εὐκολίας, ἀλλ' ἀπεναντίας πρέπει μακρόθεν νὰ προβλέπῃ τις αὐτόν, ἵνα μὴ ἀπροπαράσκευος καταληφθῇ, ἀπεκρίνατο ὅτι εἰς αὐτὴν ἓν μόνον τέταρτον τῆς ὥρας ἤρκει διὰ νὰ ἐξομολογηθῇ, καὶ ἓν διυτερόλεπτον διὰ ν' ἀποθάνῃ. Ὅθεν ὁ διδάκτωρ μεγάλως ἐχάρη ἰδὼν ὅτι μετέβαλε φρόνημα ἀπὸ τῆς κυριακῆς μέχρι τῆς πέμπτης.

— Ναί, ἐξηκολούθησε λέγουσα μετὰ μικρὰν παῦσιν, ἐφ' ὅσον σκέπτομαι φρονῶ ὅτι μία μόνη ἡμέρα δὲν ἀρκεῖ διὰ νὰ προετοιμασθῶ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τοῦ Θεοῦ, μετὰ τὸ δικαστήριον τῶν ἀνθρώπων.

— Κυρία, ἀπήντησεν ὁ διδάκτωρ, δὲν ἠξεύρω τί θὰ περιέχῃ ἡ ἀπόφασις οὔτε πότε θὰ

ἐκδοθῇ· ἀλλὰ καὶ θανατικὴ ἀπόφασις ἂν ἦτο, καὶ σήμερον ἂν ἐξεδίδετο, τολμῶ νὰ σᾶς ἀπαντήσω ἐκ τῶν προτέρων ὅτι αὔριον θὰ ἐκτελεσθῇ. Ἀλλὰ μολονότι ὁ θάνατις εἶναι εἰσέτι ἀβέβαιος, ἐπιδοκιμάζω καθ' ὅλα τὴν προπαρασκευήν σας διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον.

— Ὦ! καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν θάνατόν μου, τὸν ἔχω βέβαιον, καὶ δὲν πρέπει νὰ τρέφωμαι ὑπὸ ματαίων ἐλπίδων. Θὰ σᾶς ἐξομολογηθῶ ὅλον μου τὸν βίον, ἀλλὰ πρὶν ἢ πράξω τοῦτο, πάτερ μου, συγχωρήσατέ μοι νὰ μάθω παρ' ὑμῶν αὐτῶν ὁποίαν ἰδέαν ἐσχηματίσατε περὶ ἐμοῦ καὶ τί νομίζετε ὅτι ὀφείλω νὰ πράξω ἐν ᾗ θέσει εὑρίσκομαι.

—Μὲ προλαμβάνετε, κυρία, αὐτὸ τοῦτο διενοούμην καὶ ἐγώ. Πρὶν ἢ εἰσδύσω εἰς τὰ βάθη τῆς συνειδήσεώς σας, πρὶν ἢ ἀρχίσω τὴν ἐξέτασιν τῶν μετὰ τοῦ Θεοῦ ὑποθέσεών σας, χρίνω διότι δύναμαι νὰ δώσω κανόνας τινὰς τῆς ἀπὸ τοῦδε διαγωγῆς σας. Δὲν γινώσκω ὑμᾶς εἰσέτι ἔνοχον, καὶ οὐδὲν δύναμαι νὰ κρίνω περὶ τῶν προσαπτομένων ὑμῖν ἐγκλημάτων, διότι διὰ μόνης τῆς ἐξομολογήσεως θὰ τὰ μάθω. Ὅθεν ὀφείλω ν' ἀμφιβάλλω εἰσέτι περὶ τῆς ἐνοχῆς σας ἀλλὰ δὲν ἀγνοῶ τὰς καθ' ὑμῶν κατηγορίας, αἵτινες ἐγένοντο δημοσίᾳ· ἄλλως δὲ ἡ δίκη σας κατέστη πολύκροτος.

— Ναί, ναί, εἶπεν ἐκείνη μειδιῶσα, ἠξεύρω ὅτι εἶμαι εἰς τὰ στόματα ὅλου τοῦ κόσμου.

— Λοιπὸν τὸ ἔγκλημα ἐφ' ᾧ κατηγορεῖσθε εἶναι ἡ δηλητηρίασις, καὶ σᾶς λέγω ὅτι ἂν ἦσθε ἔνοχος, ὡς ὁ κόσμος φρονεῖ, δὲν πρέπει νὰ ἐλπίζετε παρὰ τοῦ Θεοῦ συγχώρησιν, ἂν δὲν ἀποκαλύψετε εἰς τοὺς δικαστὰς τὸ εἶδος τοῦ δηλητηρίου, τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς αὐτοῦ, τὸ ἀντιφάρμακον καὶ τὸ ὄνομα τῶν συνενόχων σας. Πρέπει, κυρία, οὐδενὸς νὰ φεισθῆτε, διότι ἄλλως θὰ ἐξακολουθοῦτι ποιούμενοι χρῆσιν τοῦ δηλητηρίου σας, καὶ τότε θὰ ἦσθε ἔνοχος πάντων τῶν μετὰ τὸν θάνατόν σας δηλητηριάσεων, καὶ ἠθέλατε ζῇ τρόπον τινὰ ἐν τῷ ἐγκλήματί σας. Ἠξεύρετε δὲ, κυρία, ὅτι ἡ ἁμαρτία μετὰ τοῦ θανάτου ἡνωμένη οὐδέποτε συγχωρεῖται, καὶ ὅτι διὰ νὰ λάβετε ἄφεσιν τοῦ ἐγκλήματός σας, πρέπει καὶ τοῦτο μεθ' ὑμῶν ν' ἀποθάνῃ· διότι ἂν δὲν φονεύσητε αὐτό, κυρία, προσέξατε θὰ σᾶς φονεύσῃ τὸ ἴδιον.

— Ναί, σύμφημι, κύριε, εἶπεν ἡ μαρκησία μετὰ στιγμιαίαν σιωπὴν καὶ σκέψιν, καὶ χωρὶς ἀκόμη νὰ ὁμολογήσω ὅτι εἶμαι ἔνοχος, σᾶς ἀπαντῶ, ἂν ἦμαι, νὰ ζυγίσετε καλῶς τὰς ἀρχάς σας. Ἀλλὰ σᾶς ὑποβάλλω, κύριε, ἓν ζήτημα, καὶ σκέφθητε ὅτι μοὶ ἀναγκαῖοι ἡ λύσις αὐτοῦ. Δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἐγκλημά τι ἀσυγχώρητον; Δὲν ὑπάρχουσιν ἁμαρτήματα τοσοῦτῳ τερατώδη καὶ πολυάριθμα, ὥστε νὰ μὴ τολμᾷ νὰ χορηγῇ ἡ ἐκκλησία τὴν ἄφεσιν αὐτῶν, ἁμαρτήματα ἀριθμούμενα μὲν ὑπὸ τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ, μὴ συγχωρούμενα δὲ ὑπὸ τῆς εὐσπλαγχνίας αὐτοῦ; Μὲ συγχωρεῖτε, ἂν ἀρχωμαι ἀπὸ τῆς ἐρωτήσεως ταύτης, κύριε, διότι ἂν δὲν ὑπάρχῃ ἐλπὶς, ἀνωφελὲς εἶναι νὰ ἐξομολογηθῶ.

— Παραδέχομαι, κυρία, εἶπεν ὁ διδάκτωρ, ἀτενίσας μετὰ φόβου τὴν μαρκησίαν ὅτι οὕτως ὁμιλοῦσα ὑποβάλλετε γενικὸν ζήτημα, οὐδαμῶς ἀποβλέπον τὴν συνείδησίν σας. Ὅθεν σᾶς ἀπαντῶ χωρὶς νὰ ἐφαρμόσω τὸ ζήτημα ἐφ' ὑμῶν κατ' οὐδένα τρόπον. Ὄχι, κυρία, δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἀσυγχώρητα ἐγκλήματα ὅτῳ τερατώδη, ὅσῳ πολυαριθμα καὶ ἂν ὦσιν. Εἶναι δὲ τοῦτο ἄρθρον πίστεως τοιοῦτον, ὥστε ἂν ἀμφιβάλλετε περὶ αὐτοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀποθάνητε καθολική. Θεολόγοι τινὲς, εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὑπεστήριζον ἄλλοτε τὸ ἐναντίον, ἀλλὰ κατεδικάσθησαν ὡς αἱρετικοί. Μόνον ἡ ἀπελπισία καὶ τὸ ἀμετανόητον τοῦ ἁμαρτωλοῦ εἶναι ἀσυγχώρητα καὶ θανάσιμα ἁμαρτήματα.

— Κύριε, ἀπεκρίνατο ἡ μαρκησία, χάριτι θείᾳ, εἶμαι πεπεισμένη περὶ τῶν ὅσων μοὶ λέγετε. Πιστεύω ὅτι ὁ Θεὸς ἀφῆκε πάντα τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν· πιστεύω, ὅτι πολλάκις ἔπραξε τοῦτο. Τώρα δὲ φοβοῦμαι μόνον μήπως δὲν θελήσῃ νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν ἀγαθότητα αὐτοῦ ἐπὶ ὄντως τοσοῦτον ἀθλίου οἷον εἰμὶ ἐγώ, ἐπὶ πλάσματος τοσοῦτον ἀναξίως τυχόντος μέχρι τοῦδε τῆς χάριτος αὐτοῦ.

Ὁ δὲ διδάκτωρ ἐνιψύχωσεν αὐτὴν ὅσον ἠδύνατο καὶ ἤρξατο προσεκτικῶς παρατηρῶν αὐτὴν ἐνῷ ὡμίλει. «Ἥτο, λέγει, γυνὴ φύσει ἀτρόμητος καὶ γενναιοτάτη· ἐφαίνετο πεποιικισμένη διὰ φαντασίας ἐπανωθεν γλυκείας, ὅρους πρὸς πάντα ἀδιαφόρου, νοῦ ζωηροῦ καὶ ὀξέος, σαφέστατα ἀντιλαμβανομένου τῶν πραγμάτων, ἐκφράζοντος αὐτὰ ὀρθῶς καὶ λακωνικῶς ἀλλὰ μετ' ἀκριβείας μεγάλης, εὐχερῶς ἐπινοοῦντος τρόπους πρὸς ἀπαλλαγὴν ἐκ δυσχερῶν θέσεως, καὶ αὐθωρεὶ ἀποφασίζοντος ἐν ταῖς δυσχερεστάταις τῶν περιστάσεων· κατὰ δὲ τὰ ἄλλα ἐπιπολαίου καὶ ἀψικόρου, ἀνωμάλου καὶ ἀστάθους, ἀποστρεφομένου τὴν συχνὴν ὁμιλίαν

περὶ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος· τοῦθ' ὅπερ, ἐξακολουθεῖ λέγων ὁ διδάκτωρ, μὲ ὑπεχρέωσε νὰ ποικίλλω ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὴν συνδιάλεξίν μου, καὶ νὰ παρουσιάζω αὐτῇ τὸ αὐτὸ θέμα ὑπ' ἄλλην ὄψιν. Ἐλάλει ὀλίγα καὶ ὁπωσοῦν καλῶς καὶ ἀνεπιτηδεύτως καὶ ἑτοίμως· ἐπειδὴ δὲ ἐντελῶς ἐκράτει ἐκυτῆς, καὶ ἀείποτε παρουσίαν πνεύματος εἶχε, καὶ ἔλεγε μόνον ὅ,τι ἀληθῶς ἤθελε νὰ εἴπῃ, ὑπ' οὐδενὸς ἐξελαμβάνετο εἴτε ἐκ τῆς φυσιογνωμίας εἴτε ἐκ τῆς συνδιαλέξεως ὡς γυνὴ τοσούτῳ διεφθαρμένη ὅσον ἐκ τῆς δημοσίου ὁμολογίας τῆς πατροκτονίας αὐτῆς ἐξήγετο· ὅθεν ἄπορον φαίνεται καὶ κινεῖ ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ κύπτωμεν ἐνώπιον τῶν τοῦ Θεοῦ βουλῶν ἐγκαταλείποντες τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ βούλησιν, τὸ βλέπειν ὅτι ψυχὴ φύσει μεγαλοπράγμων, ἀδιάσειστος ἐν ταῖς μάλιστα ἀπροσδοκήτοις περιπετείαις καὶ καταφρονεῦσα τοῦ θανάτου, ἐμολύνθη διὰ τοιαύτης πράξεως. Οὐδὲν ἐπὶ τῆς μορφῆς αὐτῆς προέδιδε τοσοῦτο παράδοξον μοχθηρίαν· ἡ κόμη αὐτῆς ἦτο καστανὴ καὶ πυκνοτάτη, τὸ πρόσωπον στρογγύλον καὶ ἀρκούντως κανονικόν· τοὺς ὀφθαλμοὺς εἶχε κυανοῦς, γλυκεῖς καὶ ἐντελῶς ὡραίους, τὴν ἐπιδερμίδα χιονόλευκον, τὴν ῥῖνα ἱκανῶς εὔσχημον· οὐδὲν χαρακτηριστικὸν δύσμορφον, ἀλλὰ καὶ οὐδὲν ἐγένει τὸ λίαν θελκτικὸν ἐν τῷ προσώπῳ ὅπερ ἔφερεν ἤδη ὀλίγας ῥυτίδας καὶ ἐδείκνυεν ἡλικίαν μείζονα τῆς ἀληθοῦς. Εἰσερχόμενος τὴν ἠρώτησα περὶ τῆς ἡλικίας της, καὶ — Κύριε, μοὶ εἶπεν, ἂν ἔζων μέχρι τῆς Μαΐου τῆς Μαγδαληνῆς θὰ ἤμην τεσσαράκοντα ἓξ ἐτῶν. Κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐγεννήθην καὶ βαπτισθεῖσα ὠνομάσθην Μαρία Μαγδαληνή. Ἀλλ' ὅσῳ πλησίον καὶ ἂν εἴμεθα εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην, ἐγὼ δὲν θὰ ζήσω· πρέπει νὰ τελειώσω σήμερον ἢ τὸ πολὺ αὔριον, καὶ χάριν θὰ μὲ κάμουν ἂν ἀναβάλωσι τὴν ποινὴν ἐπὶ μίαν ἡμέραν· καὶ ὅμως τὴν χάριν αὐτὴν ἐλπίζω βασιζομένη ἐπὶ τῆς ὑποσχέσεώς σας. — Ὁ βλέπων αὐτὴν θὰ τὴν ἐνόμιζε τεσσαράκοντα ὀκτὼ ἐτῶν τὴν ἡλικίαν. Ὅσῳ δὲ γλυκὺ καὶ ἂν ἐφαίνετο τὸ πρόσωπον αὐτῆς, ὅταν θλίψις τις διεπέρα τὴν φαντασίαν της, ἐξέφραζεν αὐτὴν διὰ μορφασμοῦ, ὅστις κατ' ἀρχὰς ἠδύνατο νὰ ἐμπνεύσῃ φόβον καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν παρετήρουν σπασμοὺς δηλοῦντας ἀγανάκτησιν, ὑπεροψίαν καὶ πεῖσμα. Ἐλησμόνησα δὲ νὰ εἴπω ὅτι ἦτο λίαν βραχύσωμος καὶ ἰσχνή.

Ἰδοὺ ἐν ὀλίγοις ἡ περιγραφὴ τοῦ σώματος καὶ τῆς διανοίας αὐτῆς, ὑπὸ τοῦ διδάκτορος.

Ἐν μέσῳ τῆς πρώτης σκιαγραφίας τοῦ ζώου αὐτῆς ὃν ἀπεικόνιζε τῷ πνευματικῷ ἡ μαρκησία ἐνεθυμήθη ὅτι δὲν ἔψαλεν εἰσέτι τὴν λειτουργίαν, καὶ εἰδοποίησεν ὅτι καιρὸς ἦτο νὰ ψάλῃ αὐτήν, ὁρίζουσα ἡ ἰδία πρὸς τοῦτο τὸ παρεκκλήσιον τῆς φυλακῆς καὶ παρακαλοῦσα αὐτὸν νὰ ἐπικαλεσθῇ ὑπὲρ αὐτῆς τὴν ἀντίληψιν τῆς Παναγίας ἣν εἶχε πάντοτε προστάτιδα καὶ ἰδιαζόντως ἐλάτρευεν ἐν μέσῳ τῶν ἐγκλημάτων καὶ παρεκτροπῶν αὐτῆς· ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠδύνατο νὰ καταβῇ εἰς τὸ παρεκκλήσιον μετὰ τοῦ ἱερέως, ὑπεσχέθη ὅτι θὰ παραστῇ μετ' αὐτοῦ κατὰ διάνοιαν.

Κατὰ τὴν δεκάτην καὶ ἡμίσειαν ἀρῆκεν αὐτὴν, καὶ ἐντὸς τεσσάρων μόνων ὡρῶν διὰ τῆς τρυφερᾶς εὐσεβείας του καὶ τῆς γλυκείας ἠθικῆς παρώτρυνεν αὐτὴν εἰς ἐξομολογήσεις, ἃς δὲν ἴσχυσαν ν' ἀποσπάσωσιν ἀπὸ τοῦ στόματός της αἱ ἀπειλαὶ τῶν κριτῶν καὶ ὁ τῶν βασάνων φόβος.

Ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὴν φυλακὴν, ἐνῷ ἔπινε ποτήριον οἴνου, ἔμαθε παρὰ βιβλιοπώλου τινὸς κατὰ τύχην ἐκεῖ εὑρεθέντος, ὅτι ἡ κ. Βριμβιλλιὲρ κατεδικάσθη καὶ ἀπεφασίσθη νὰ κοπῇ ἡ χεὶρ αὐτῆς. Κινηθεὶς δὲ εἰς οἶκτον ἐκ τῆς τοιαύτης εἰδήσεως ἀνέβη ἀμέσως παρὰ τῇ μαρκησίᾳ, ἥτις ἅμα ὡς εἶδε τὴν θύραν ἀνοιγομένην προσῆλθεν αὐτῷ γαλήνιος καὶ τὸν ἠρώτησεν ἂν ἐδέησθή ὑπὲρ αὐτῆς· βεβαιωθεῖσα δὲ περὶ τούτου,

— Πάτερ μου, εἶπε δὲν θὰ δυνηθῶ νὰ κοινωνήσω πρὶν ἀποθάνω ;

— Κυρία μου, ἀπήντησεν ὁ πνευματικὸς, ἂν καταδικασθῆτε εἰς θάνατον θ' ἀποθάνητε βεβαίως ἀκοινώνητος, καὶ ἂν παρεῖχον ὑμῖν τὴν ἐλπίδα τοιαύτης χάριτος, θὰ σᾶς ἐξηπάτων. Εἴδομεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀποθανόντα ἕνα κοντόσταυλον, ὅστις δὲν ἔτυχεν αὐτῆς τῆς χάριτος, μεθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς δεήσεις. Ἐθανατώθη δὲ ἐν Γρέβῃ, πρὸ τῶν πύργων τῆς Παναγίας. Ἔκαμε τὴν προσευχήν του, καθὼς δύνασθε νὰ κάμετε τὴν ἰδικήν σας, ἂν ἡ αὐτὴ τύχη σᾶς περιμένῃ. Ἀλλ' οὐδὲν πλέον τούτου· ὁ δὲ Θεὸς ἐπιτρέπει ἵνα ἀρκῇ τοῦτο μόνον. — Ἀλλὰ, ἐπανέλαβεν ἡ μαρκησία, μοὶ φαίνεται, πάτερ μου, ὅτι οἱ κ. κ. δὲ Σαὶν-Μὰρς καὶ δὲ Θοῦ ἐκοινωνησαν πρὸ τῆς θανατώσεως αὐτῶν.

— Δὲν πιστεύω, ἀπεκρίνατο ὁ διδάκτωρ διότι οὔτε εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματα τοῦ Μοντρεζὸρ, οὔτε εἰς ἄλλο βιβλίον ἀφηγούμενον τὴν θανάτωσιν αὐτῶν, τὸ ἀπήντησα.

— Ἀλλ' ὁ κ. δὲ Μομμορενσύ;

— Ἀλλ' ὁ κ. δὲ Μαριλλιάκ; ἀντεῖπεν ὁ διδάκτωρ.

Τῷ ὄντι δὲ ὁ μὲν πρῶτος ἔτυχε τῆς χάριτος ταύτης, ὁ δὲ δεύτερος οὐχί, καὶ τὸ παράδειγμα τοῦτο ἐξέπληξε τὴν μαρκησίαν, καθ' ὅσον ὁ Μαριλλιάκ ἦτο συγγενὴς αὐτῆς καὶ ἐπὶ τῇ συγγενείᾳ ταύτῃ ἐσεμνύνετο μεγάλως. Ἀναμφιβόλως, ἠγνόει ὅτι ὁ Δὲ Ῥοὰν ἐκοινώνησε τῶν ἀχράντων μυστηρίων, ἐν τῇ νυκτερινῇ λειτουργίᾳ, ἣν ἔψαλεν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς αὐτῆς ὁ πατὴρ Βουρδαλοῦ· διότι οὐδόλως περὶ τούτου ὡμίλησε, καὶ μόνον ἐστέναξεν ἀκούσασα τὴν ἀπόκρισιν τοῦ διδάκτορος.

— Ἄλλως δὲ ἐξηκολούθησε λέγων οὗτος, ὅταν μοὶ ἀναφέρετε ἔκτακτόν τι παράδειγμα μὴ βασίζεσθε ἐπ' αὐτοῦ σᾶς παρακαλῶ διότι αἱ ἐξαιρέσεις δὲν ἀποτελοῦσι νόμον· Δὲν πρέπει νὰ ἐλπίζετε παραχώρησιν προνομίων· τὰ πράγματα θ' ἀκολουθήσωσιν ὡς πρὸς ὑμᾶς τὸν συνήθη αὐτῶν ῥοῦν, καὶ θὰ γείνῃ δι' ὑμᾶς ὅ,τι ἔγεινε διὰ τοὺς ἄλλους καταδίκους. Τί λοιπὸν θὰ συνέβαινεν ἂν ἐγεννᾶσθε καὶ ἀπεθνήσκατε ἐπὶ Καρόλου τοῦ ΣΤ'; Μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ ἡγεμόνος ἐκείνου, οἱ ἔνοχοι ἀπέθνησκον ἀνεξομολόγητοι, καὶ μόνον κατὰ ῥητὴν διαταγὴν αὐτοῦ ἔπαυσε τὸ σκληρὸν τοῦτο μέτρον· Ἄλλως, δὲ, κυρία, ἡ μετάληψις δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαία πρὸς σωτηρίαν, μεταλαμβάνει δέ τις καὶ κατὰ διάνοιαν ἀναγινώσκων τὸν θεῖον λόγον, καὶ πάσχων, ὡς ὑμεῖς, κατὰ τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ βίου του. Ἂν ἀποστρέφεσθε ἐξ ὅλης καρδίας τὸ ἔγκλημά σας, ἂν ἔχετε εὐσπλαγχνίαν καὶ πίστιν, ὁ θάνατός σας γίνεται μαρτύριον καὶ οἱονεὶ δεύτερον βάπτισμα.

— Ὦ! Θεέ μου, ἀλλ' ἀροῦ διὰ νὰ σώσω τὴν ψυχήν μου ἀπαιτεῖται ἡ χεὶρ τοῦ δημίου, τί λοιπὸν θὰ ἐγενόμην καὶ ποῦ θὰ ἤμην αὐτὴν τὴν ὥραν ἂν ἀπέθνησκον ἐν Λιέγῃ; Καὶ ἂν ἀκόμη δὲν συνελαμβανόμην, ἀλλ' ἔζων εἰσέτι εἴκοσιν ἔτη ἔξω τῆς Γαλλίας, τί θὰ ἦτον ὁ θάνατός μου, ἀφοῦ διὰ νὰ ἐξαγνισθῇ εἶχεν ἀνάγκην ἱκριώματος; Τώρα, κύριε, συναισθάνομαι τὰ παραπτώματά μου, καὶ ὡς μέγιστον θεωρῶ τὸ ὕστατον πάντων, ἤτοι τὴν ἐνώπιον τῶν δικαστῶν ἀναισχυντίαν μου. Ἀλλὰ δόξα τῷ Θεῷ, οὐδὲν εἰσέτι ἀπωλέσθη, καὶ ἐπειδὴ θὰ ὑποβληθῶ εἰς τελευτίαιαν ἀνάκρισιν θὰ ἐξομολογηθῶ ἐντελῶς ὅλον μου τὸν βίον. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ ὑμᾶς, κύριε, ζητήσατε ἰδιαιτέρως συγχώρησιν ὑπὲρ ἐμοῦ παρὰ τοῦ κ. ἀρχιπροέδρου· χθὲς ἐνῷ ἐκαθήμην εἰς τὸ σκαμνίον, μοὶ εἶπε συγκινητικώτατα πράγματα, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησα νὰ δείξω τὴν συγκίνησίν μου, φρονοῦσα ὅτ. ἐλλειπούσης τῆς ἐμῆς ὁμολογίας, δὲν θὰ ὑπῆρχον ἱκανῶς ἰσχυραὶ ἀποδείξεις ἐναντίον μου· ἀλλὰ τὰ πράγματα ἔλαβον ἀλλοίαν τροπὴν καὶ οἱ δικασταί μου ἐσκανδαλίσθησαν βεβαίως ἐκ τῆς θρασύτητός μου. Ἀναγνωρίζω τὸ σφάλμα μου καὶ θὰ τὸ διορθώσω. Προσθέσατε, κύριε, ὅτι ἀντὶ νὰ μνησικακῶ κατὰ τοῦ κυρίου προέδρου διὰ τὴν ἀπόρασιν ἣν σήμερον ἐκφέρει ἐναντίον μου, ὅτι ἀντὶ νὰ παραπονοῦμαι κατὰ τοῦ κ. ἀρχιγραμματέως, ὅστις ἐξητήσατο τὴν ἔκδοσιν αὐτῆς, εὐχαριστῶ καὶ τοὺς δύο ταπεινότατα, διότι ἀπ' αὐτῆς ἐξηρτᾶτο ἡ σωτηρία μου.

Ὁ διδάκτωρ ἔμελλε ν' ἀπαντήσῃ ἐμψυχῶν αὐτὴν ἐν τῇ νέᾳ διαγωγῇ της, ὅτε ἀνεῴχθη ἡ θύρα καὶ εἰσεκομίσθη τὸ γεῦμα τῆς κατοδίκου, διότι ἡ ὥρα ἦτο μία καὶ ἡμίσεια. Ἡ δὲ μαρκησία διακόψασα τὴν συνδιάλεξιν προσεῖχεν εἰς τὰ τοῦ γεύματος τοσοῦτον ἀνέτως ὡς εἰ εὑ.σκετο ἐν τῇ ἀγροτικῇ αὐτῆς ἐπαύλει. Ἐκάλεσε δὲ παρὰ τὴν τράπεζαν τοὺς φύλακας αὐτῆς δύο ἄνδρας καὶ τὴν γυναῖκα καὶ στραφεῖσα πρὸς τὸν διδάκτορα. — Κύριε, τῷ εἶπεν, ἐπιθυμεῖτε νὰ φέρωνται πρὸς ὑμᾶς ἐλευθέρως· οἱ ἀγαθοὶ οὗτοι ἄνθρωποι συνειθίζουν νὰ τρώγουν μετ' ἐμοῦ διὰ νὰ μὲ κρατοῦν συντροφίαν, καὶ ἂν εὐαρεστῆσθε τὸ αὐτὸ θὰ πράξωμεν σήμερον. Εἶναι, τοῖς εἶπε, τὸ τελευταῖον μεθ' ὑμῶν γεῦμά μου. Εἶτα πρὸς τὴν γυναῖκα στραφεῖσα.

— Πτωχή μου κυρία Ῥοὺς προσέθηκεν, ἀπὸ πολλοῦ σᾶς δίδω βάρος· ἀλλ' ἔχετε ἀκόμη ὀλίγην ὑπομονὴν καὶ θ' ἀπαλλαγῆτε τοῦ βάρους τούτου. Αὔριον δύνασθε νὰ ὑπάγητε εἰς Δράβετον· ἔχετε πρὸς τοῦ ο ἱκανὸν καιρὸν, διότι εἰς τὰς ἑπτὰ ἢ τὰς ὀκτὼ δὲν ἔχετε πλέον νὰ κάμετε μαζή μου, καὶ θὰ ἦμαι εἰς τὰς χεῖρας τοῦ κυρίου, καὶ δὲν θὰ ἔχετε τὴν ἄδειαν νὰ μὲ πλησιάσετε. Ἀπ' αὐτῆς τῆς στιγμῆς λοιπὸν δύνασθε ν' ἀναχωρήσητε, διότι πιστεύω ὅτι δὲν θὰ ἔχετε τὴν γενναιότητα νὰ μὲ ἰδῆτε ἀποκεφαλιζομένην.

Ἔλεγε δὲ πάντα ταῦτα μετὰ μεγάλης ἀταραξίας καὶ ἄνευ ὑπεροψίας· ὕστερον δὲ ἐπειδὴ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν οἱ δεσμοφύλακες ἐστρέφοντο διὰ νὰ κρύψωσι τὰ δάκρυά των, ἐδείχθη συγκινουμένη. Βλέπουσα δὲ ὅτι τὸ γεῦμα ἔμενε παρατεθειμένον καὶ ἀνέπαφον ἐκάλεσε

τὸν διδάκτορα προσφέρουσα αὐτῷ τὸν ζωμόν της καὶ συγγνώμην αἰτουμένη διότι ὁ μάγειρος ἀνέμιξε μετ' αὐτοῦ λάχανον. Ἐκείνη δὲ ἔπιεν ὀλίγον ζωμὸν καὶ ἔραγε δύο ὠὰ λέγουσα πρὸς τοὺς συνδαιτυμόνας νὰ τῇ συγχωρήσωσι διότι δὲν προσέφερεν αὐτοῖς τὸ φαγητόν, ἀλλὰ δεικνύουσα ὅτι οὔτε μαχαίριον οὔτε περόνιον εἶχε.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ γεύματος, παρεκάλεσε τὸν διδάκτορα ὅπως τῇ ἐπιτρέψῃ νὰ πίῃ εἰς ὑγείαν του. Ὁ δὲ διδάκτωρ ἀνταποδίδων τὰ ἴσα ἔπιεν εἰς ὑγείαν της καὶ ἡ μαρκησία εὐχαριστήθη μεγάλως ἐκ τῆς συγκαταβάσεως ταύτης.

— Λύριον εἶναι νηστεία, εἶπε θέτουσα ἐπὶ τῆς τραπέζης τὸ ποτήριον, καὶ μολονότι δι' ἐμὲ ἡ αὔριον εἶναι ἡμέρα μεγάλου κόπου, διότι αὔριον θὰ ὑποστῶ τὴν βάσανον καὶ τὸν θάνατον, δὲν θέλω νὰ παραβῶ τὰς ἐντολὰς τῆς ἐκκλησίας καταλύουσα κρέας.

— Κυρία, ἀπήντησεν ὁ διδάκτωρ, ἂν ἔχετε ἀνάγκην ζωμοῦ διὰ νὰ λάβητε δυνάμεις, δὲν πρέπει νὰ σᾶς τύπτῃ ἡ συνείδησις, διότι καταλύετε ἐξ ἀνάγκης καὶ ὁ ἐκκλησιαστικὸς νόμος τὸ ἐπιτρέπει.

— Κύριε, ἐπανέλαβεν ἡ μαρκησία, δὲν θὰ ἐδυσκολευόμην νὰ τὸ πράξω, ἂν εἶχον ἀνάγκην καὶ ἂν ὑμεῖς τὸ διετάσσετε· ἀλλ' ἐλπίζω ὅτι θὰ ἦναι περιττὸν, καὶ ἕνα ζωμὸν θὰ λάβω μόνον ἀπόψε, τὴν ὥραν τοῦ δείπνου καὶ ἄλλον δυνατώτερον τοῦ συνήθους μικρὸν πρὸ τοῦ μεσονυκτίου· μετὰ δὲ τὴν βάσανον δύο νωπὰ ὠά.

« Εἶναι ἀληθὲς, λέγει ὁ ἱερεὺς ἐν τῇ ἐκθέσει, ἀφ' ἧς ἀρυόμεθα πάσας τὰς λεπτομερείας ταύτας, ὅτι ἡ τοσαύτη ἀπάθεια μ' ἐξέπληττεν, ὅτι ἐφρικίων κατ' ἐμαυτὸν βλέπων αὐτὴν τοσούτῳ γαληνιαίως διατάττουσαν νὰ τῇ δοθῇ ζωμὸς δυνατώτερος τοῦ συνήθους, καὶ νὰ τῇ ἔχουν ἑτοίμους δύο ζωμοὺς πρὸ τοῦ μεσονυκτίου. Περατωθέντος τοῦ γεύματος, ἐξακολουθεῖ λέγων ὁ κ. Πιρὼ, τῇ ἔδωκαν χάρτην καὶ μελάνην καὶ μὲ εἶπεν ὅτι πρὶν ἢ μοὶ ὑπαγορεύσῃ νὰ γράψω θὰ μὲ κάμῃ μίαν ἐπιστολήν.

Ἡ δ' ἐπιστολὴ αὕτη ἦτις, ὡς ἔλεγε, τὴν ἐστενοχώρει καὶ μεθ' ἣν θὰ ἦτον ἐλευθερωτέρα ἀπερυθύνετο πρὸς τὸν σύζυγόν της. Ἔδειξε δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν τοσαύτην τρυφερότητα, ὥστε ὁ διδάκτωρ ἐξεπλάγη καὶ θέλων νὰ τὴν δοκιμάσῃ, τῇ εἶπεν ὅτι ἡ τρυφερότης αὕτη δὲν ἦτον ἀμοιβαία, διότι ὁ σύζυγος ἐγκατέλιπεν αὐτὴν ἀβοήθητον καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς δίκης· ἀλλ' ἡ μαρκησία διακόψασα αὐτὸν εἶπε·

— Δὲν πρέπει, πάτερ μου, νὰ κρίνετε τοσούτῳ ταχέως καὶ ἐκ τῶν φαινομένων· ὁ κ. δὲ Βριμβιλλιὲρ ἐνδιεφέρετο ὑπὲρ ἐμοῦ πάντοτε καὶ δὲν ἔπραξε μόνον ὅ,τι δὲν ἠδυνήθη νὰ πράξῃ· οὐδέποτε ἔπαυσεν ἡ ἀλληλογραφία μας ἐν ὅσῳ ἤμην εἰς τὸ ἐξωτερικόν· μὴ ἀμφιβάλλετε δὲ ὅτι ἅμα ἔμαθε τὴν φυλάκισίν μου θὰ ἤρχετο εἰς Παρισίους, ἂν οἱ ὑποθέσεις του τὸ συνεχώρουν νὰ ἔλθῃ ἀσφαλῶς· ἀλλὰ πρέπει νὰ μάθετε ὅτι εἶναι μέχρι λαιμοῦ βυθισμένος εἰς τὰ χρέη, καὶ ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ φανῇ ἐδῶ, χωρὶς νὰ ἐνεργήσωσιν οἱ δανεισταὶ τὴν σύλληψίν του.

Μὴ πιστεύετε λοιπὸν ὅτι εἶναι πρὸς ἐμὲ ἀναίσθητος.

Ταῦτα δ' εἰποῦσα ἤρξατο γράφουσα τὴν ἐπιστολὴν τὴν ἣν ἔδωκε τῷ διδάκτορι λέγουσα.

— Εἶσθε κύριος ὅλων μου τῶν αἰσθημάτων μέχρι τῆς ὥρας τοῦ θανάτου μου· ἀναγνώσατε τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, καὶ ἂν εὕρητέ τι χρῆζον διορθώσεως, εἰπατέ μοι.

Ἦτο δὲ συντεταγμένη ἡ ἐπιστολὴ ὡς ἕπεται·

« Ἕτοιμος οὖσα νὰ παραδώσω τὴν ψυχήν μου εἰς τὸν Θεὸν, ἠθέλησα νὰ βεβαιώσω ὑμᾶς περὶ τῆς ἀγάπης μου μέχρι τῆς ὑστάτης ὥρας τοῦ βίου μου. Σᾶς ζητῶ συγχώρησιν διὰ πᾶν ὅ,τι ἔπραξα ἐναντίον τῶν ὅσων σᾶς ὀφείλω· ἀποθνήσκω δι' ἐπονειδίστου θανάτου, ὃν οἱ ἐχθροί ἐπέσυρον κατ' ἐμοῦ. Τοῖς συγχωρῶ ἐξ ὅλης μου καρδίας καὶ παρακαλῶ ὑμᾶς νὰ συγχωρήσητε αὐτούς. Ἐλπίζω δὲ ὅτι θὰ μὲ συγχωρήσητε καὶ ὑμεῖς διὰ τὸ ὄνειδος ὅπερ δυνατὸν ἐφ' ὑμῶν ν' ἀντανακλασθῇ· ἀλλὰ σκέφθητε ὅτι ἐντεῦθα προσωρινῶς μόνον εὑρισκόμεθα, καὶ ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἤσθε ἴσως ἠναγκασμένος νὰ δώσητε τῷ Θεῷ ἀκριβῆ λόγον τῶν πράξεών σας μέχρις αὐτῶν τῶν ματαίων λόγων, καθὼς ἐγὼ νῦν εἶμαι εἰς κατάστασιν νὰ τὸ πράξω. Μεριμνᾶτε περὶ τῶν ἐγκοσμίων ὑποθέσεών σας καὶ περὶ τῶν τέκνων μας, καὶ δίδετε αὐτοῖς ὁ ἴδιος τὸ καλὸν παράδειγμα· συμβουλεύθητε δὲ πρὸς τοῦτο τὴν κ. Μαριλλιὰκ καὶ τὴν κ. Κουστέ. Παραγγείλατε ὑπὲρ ἐμοῦ ὅσῳ πλείονας δύνασθε εὐσεβείας, καὶ ἔστε βέβαιος ὅτι ἀποθνήσκω

ὅλως ὑμετέρα

Δ' Ὡβρόϋ. »

Ὁ δ διδάκτωρ ἀνέγνω τὴν ἐπιστολὴν ταύτην μετὰ προσοχῆς καὶ εἶπε τῇ μαρκησίᾳ.

— Κυρία, ἐχθροὺς ἔχετε μόνα τὰ ἐγκλήματά σας, καὶ ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους ἐχθροὺς ὀνομάζετε εἶναι οἱ ἀγαπῶντες τὴν τιμὴν τοῦ κ. πατρός σας καὶ τῶν κκ. ἀδελφῶν σας, ἄνθρωποι οὓς ἔπρεπε ν' ἀγαπᾶτε πλειότερον αὐτῶν.

— Ἀλλὰ, κύριε, οἱ τὸν θάνατόν μου ἐπιδιώξαντες δὲν εἶναι ἐχθροί μου, καὶ δὲν εἶναι χριστιανικὸν τὸ συγχωρεῖν αὐτοῖς ;

— Ὄχι, κυρία, δὲν εἶναι ἐχθροί σας ἐκεῖνοι· ὑμεῖς εἶσθε ἐχθρὰ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. οὐδεὶς δὲ ὑπάρχει ἐχθρός σας διότι τὸ ἔγκλημά σας δὲν δύναται νὰ τὸ συλλογισθῇ τις ἄνευ φρίκης.

— Λοιπὸν, πάτερ μου, ἂν μνησικακῶ κατ' αὐτῶν, καὶ ἐπιθυμῶ νὰ ἴδω ἐν τῷ παραδείσῳ τοὺς μᾶλλον συντελέσαντας εἰς τὴν σύλληψίν μου.

— Πῶς ἐννοεῖτε τοῦτο ; Οὕτως ὁμιλοῦντες ἐνίοτε εὐχόμεθα ὑπὲρ τοῦ θανάτου τῶν ἄλλων· ἐξηγήθητε, λοιπὸν, σᾶς παρακαλῶ.

— Ἐγὼ νὰ τὸ λέγω ὑπὸ τοιαύτην ἔννοιαν! Θεὸς φυλάξοι, πάτερ μου! Ἀπεναντίας μάλιστα· ὁ Θεὸς νὰ τοῖς δίδῃ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὀλβιότητα καὶ ἐν τῷ ἄλλῳ μακαριότητα καὶ δόξαν αἰωνίαν. Ὑπαγορεύσατέ με ἄλλην ἐπιστολήν, καὶ τὴν γράφω ὡς θέλετε.

Τῆς δ' ἄλλης ἐπιστολῆς γραφείσης, ἡ μαρκησία περὶ μόνης τῆς ἐξομολογήσεώς της ἐσκέπτετο, καὶ παρεκάλεσε τὸν διδάκτορα νὰ λάβῃ τὸν κάλαμον.

— Διότι, τῷ εἶπεν, εἰς τόσα ἁμαρτήματα καὶ ἐγκλήματα ὑπέπεσα ὥστε δὲν δύναμαι νὰ τὰ ἐκθέσω ἀκριβῶς διὰ στόματος.

Τότε ἀμφότεροι ἔκλιναν τὸ γόνυ ἐπικαλούμενοι τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἡ ἐξομολόγησις ἤρξατο.

Τὴν ἐννάτην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν, εἰσῆλθεν εἰς τὴν φυλακὴν ὁ πατὴρ Σαβινὸ, ἡ δὲ μαρκησία καίπερ ἐνοχληθεῖσα ἐκ τῆς ἐπισκέψεώς του ἐδέχθη αὐτὸν μεθ' ἱλαρότητος.

— Πάτερ μου, τῷ εἶπε, δὲν ἐπίστευα ὅτι θὰ σᾶς ἴδω τόσον ἀργά· ἀλλὰ, σᾶς παρακαλῶ, ἄφετέ με εἰσέτι ὀλίγας στιγμὰς μετὰ τοῦ κυρίου. — Ὁ δὲ πατὴρ Σαβινὸ ἀπεσύρθη.

— Τί ἦλθε νὰ κάμῃ ; ἠρώτησε τότε ἡ μαρκησία μετ' αἰσθήματος μέχρι τρόμου βαίνοντος.

— Κυρία, θὰ πράξω ὅ,τι ἀγαπᾶτε, ἀπήντησεν ὁ διδάκτωρ, ἀλλὰ θὰ μὲ ὑποχρεώσητε, ἂν εὐαρεστηθῆτε ν' ἀποσυρθῶ ὀλίγον εἰς τὸ οἴκημά μου καὶ νὰ μείνῃ μεθ' ὑμῶν ὁ πατὴρ Σαβινὸ . . . .

— Ἄχ! κύριε, ἀνεφώνησε συμπλέκουσα τὰς χεῖρας, μὴ ὑπεσχέθητε νὰ μ' ἀποχωρισθῆτε μόνον εἰς τὴν ἐσχάτην ὥραν καὶ τώρα φεύγετε! Συλλογίσθητε ὅτι σᾶς εἶδον σήμερον τὸ πρωὶ πρώτην φοράν· ἀλλ' ἀπὸ τῆς πρωΐας κατελάβετε ἐν τῇ ζωῇ μου θέσιν μεγαλητέραν ἢ πᾶς ἄλλος ἐκ τῶν ἀρχαίων φίλων μου.

— Κυρία, ἀπήντησεν ὁ ἀγαθὸς διδάκτωρ, πᾶν ὅ τι θέλετε καὶ ἐγὼ τὸ θέλω, ἀλλὰ σᾶς ζητῶ ὀλίγην ἀνάπαυσιν διὰ ν' ἀρχίσω πάλιν αὖριον τὸ καθῆκόν μου μετὰ περισσοτέρων δυνάμεων. Φοβοῦμαι δ', ἂν δὲν μὲ δώσητε ὀλίγας ὥρας ἀνάπαυσιν, μήπως δὲν ἔχω δύναμιν αὔριον νὰ σᾶς παρασταθῶ μέχρι τέλους.

— Κύριε, ἀπεκρίνατο ἡ μαρκησία, μὴ φράττετε τὸ στόμα μὲ τοὺς λόγους σας. Ἡ αὔριον εἶναι δι' ἐμὲ πολὺ ἐπισημοτέρα τῆς σήμερον· καὶ εἶχον ἐγὼ δίκαιον εἰς ὅ,τι εἶπον· πρέπει ν' ἀναπαυθῆτε ἀπόψε. Ἀλλ' ἂς τελειώσωμεν μόνον αὐτὸ τὸ ἄρθρον καὶ ἂς ἀναγνώσωμεν πάλιν τὸ πρότερον γραφέν.

Τούτου δὲ γενομένου, ὁ διδάκτωρ ἠθέλησε ν' ἀποσυρθῇ, ἀλλ' ἐπειδὴ παρετέθη τὸ δεῖπνον ἡ μαρκησία προσεκάλεσεν αὐτὸν νὰ δειπνήσῃ καὶ ἔπεμψε τὸν θυρωρὸν νὰ εὕρῃ ἄμαξαν· ἐκείνη δὲ ἔπιε ζωμὸν καὶ ἔφαγε δύο ὠά. Μετὰ μίαν στιγμὴν ἀνεφάνη ὁ θυρωρὸς καὶ εἶπεν ὅτι ἡ ἄμαξα ἦτον ἑτοίμη ἡ δὲ μαρκησία ἀπεχαιρέτισε τὸν διδάκτορα ἱκετεύουσα νὰ δεηθῇ ὑπὲρ αὐτῆς καὶ αὔριον τὴν ἕκτην ὥραν νὰ εὑρεθῇ ἐν τῇ φυλακῇ. Ὁ δὲ διδάκτωρ ὑπεσχέθη τοῦτο.

Τῇ ἐπαύριον ἐπανερχόμενος εἰς τὸν πύργον εὗρε τὸν πατέρα Σαβινὸ, ὅστις ἀντικατέστησεν αὐτὸν παρὰ τῇ μαρκησίᾳ, γονυκλινῆ μετ' αὐτῆς καὶ προσευχόμενον. Καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς ἔκλαιεν ἡ δὲ μαρκησία ἦτον ἀπαθὴς καὶ ὑπεδείξατο αὐτὸν ἀτάραχος ὡς καὶ πρότερον. Ὁ πατὴρ Σαβινὸ ἅμα ὡς εἶδε τὸν διδάκτορα εἰσερχόμενον ἀπεσύρθη. Ἡ δὲ μαρκησία τῷ εἶπε νὰ δέηται ὑπὲρ αὐτῆς καὶ νὰ ἐπανέλθῃ· ἀλλ' ὁ ἱερεὺς δὲν ἔδωκε τὴν ὑπόσχεσίν του. Ἡ μαρκησία τότε προσερχομένη τῷ διδάκτορι εἶπεν αὐτῷ, — Εἶσθε ἀκριβὴς, κύριε, ἀλλὰ πόσον σᾶς ἐπεθύμουν, καὶ πόσον ἐβράδυνε σήμερον ἡ ἕκτη ὥρα!

— Ἰδοὺ ἐγὼ, κυρία, ἀπεκρίνατο ὁ διδάκτωρ· ἀλλ' ἂς ἐρωτήσω πρῶτον πῶς ἦλθατε τὴν νύκτα ;

— Ἔγραψα τρεῖς ἐπιστολὰς, αἵτινες μολο-

νότι σύντομοι μὲ ἀπησχόλησαν πολλὴν ὥραν· τὴν μίαν πρὸς τὴν ἀδελφήν μου, τὴν δευτέραν πρὸς τὸν Κ. δὲ Μαριλλιὰκ καὶ τὴν τρίτην πρὸς τὸν Κ. Κουστέ. Ἐπεθύμουν νὰ τὰς δείξω εἰς ὑμᾶς, ἀλλ' ὁ πατὴρ Σαβινὺ ἀνέλαβε τὴν ἐγχείρισίν των, καὶ ἐπειδὴ τῷ ἐφάνησαν καλαὶ δὲν ἐτόλμησα νὰ τῷ φανερώσω τὴν ἀνησυχίαν μου. Μετὰ τὰς ἐπιστολὰς, συνωμιλήσαμεν ὀλίγον, προσηυχήθημεν, καὶ ἐπειδὴ ἐγὼ ἐκουράσθην, τῷ ἐζήτησα τὴν ἄδειαν νὰ ἡσυχάσω καὶ δύο ὥρας ἐκοιμήθην ἀτάραχος, ἄνευ ὀνείρων· ἀφοῦ δ' ἐξύπνησα καὶ ἐνῷ προσηυχόμεθα εἰσῆλθατε ὑμεῖς.

— Ἂν εὐαρεστῆσθε λοιπὸν, κυρία, ἐπαναλαμβάνομεν τὰς πρὸς τὸν Θεὸν δεήσεις.

Ἡ μαρκησία ὑπακούσασα προσηυχήθη θερμῶς καὶ εὐλαβῶς, ἐνῷ μετὰ τὸ τέλος τῆς προσευχῆς, ὁ Πιρὼ ἡτοιμάζετο ν' ἀναλάβῃ τὸν κάλαμον καὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ γράφων τὴν ἐξομολόγησιν. — Κύριε, τῷ εἶπε, συγχωρήσατε νὰ σᾶς ὑποβάλω πρῶτον ζήτημα τὸ ὁποῖον μὲ βασανίζει. Χθὲς μοὶ ἐδίδατε μεγάλας ἐλπίδας περὶ τῆς θείας εὐσπλαγχνίας· ἀλλὰ δὲν τολμῶ νὰ πιστεύσω ὅτι θὰ σωθῶ χωρὶς νὰ μείνω ἱκανὸν χρόνον ἐν τῷ καθαρτηρίῳ· τόσῳ θηριώδεις εἶναι τὸ ἔγκλημά μου, ὥστε μόνον ἐπὶ τῷ ὅρῳ τούτῳ θὰ τύχω τῆς ἀφέσεως τοῦ Θεοῦ, καὶ πολὺ μεγαλειτέραν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην ἂν εἶχα ποτὲ δὲν θὰ ἤλπιζον ὅτι ἠδύνάμην νὰ εἰσέλθω εἰς τοὺς οὐρανίους μονὰς πρὶν ἢ δὲ ἐλθω διὰ τοῦ καθαρτηρίου πυρὸς, ὅπερ θὰ ἐξαγνίσῃ τὰ ἀνομήματά μου καὶ πρὶν ἢ ὑποστῶ τὰς κολάσεις τῶν ἁμαρτιῶν μου.

— Τὴν ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ, κυρία, θ' ἀκούσητε καθ' ἣν στιγμὴν θὰ σᾶς ἐγγίσῃ ὁ πέλεκυς τοῦ δημίου, ἐκτὸς ἂν ἤσθε ἐξηγνισμένη ἤδη διὰ τοῦ πυρὸς τῆς εὐσπλαγχνίας, καὶ τότε ἀμέσως λαμβάνετε τὸ ἄθλον τοῦ μαρτυρίου σας μετοξὺ τοῦ περὶ τὸν θρόνον τοῦ Ὑψίστου χοροῦ τῶν μακάρων.

— Κύριε ἐπανέλαβεν, ἡ μαρκησία, ἔχω τοσαύτην πίστιν εἰς τοὺς λόγους σας, ὥστε ἀπὸ τοῦδε μεγάλην αἰσθάνομαι ἀνακούφισιν.

Ὁ διδάκτωρ καὶ ἡ μαρκησία ἤρχισαν αὖθις τὴν διακοπεῖσαν ἐξομολόγησιν· ἡ μαρκησία ἐνεθυμήθη τὴν νύκτα ἄρθρα τινὰ καὶ προσέθηκεν αὐτὰ εἰς τὰ λοιπὰ, καὶ ἐξηκολούθουν οὕτω τοῦ διδάκτορος ἱσταμένου ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, ὅταν ἦσαν μεγάλα τὰ ἁμαρτήματα διὰ νὰ φέρῃ αὐτὴν εἰς κατάνυξιν.

Μετὰ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν εἰδοποίησαν αὐτὴν νὰ καταβῇ καὶ ὅτι ὁ γραμματεὺς ἀνέμενεν αὐτὴν ἵνα τῇ ἀναγνώσῃ τὴν ἀπόφασιν. Τὴν δὲ εἴδισιν ταύτην ἤκουσε μετὰ πολλῆς τῆς γαλήνης μένουσα γονυκλινὴς καὶ στρέψασα μόνον τὴν κεφαλήν· ἄνευ δὲ οὐδεμιᾶς ἐν τῇ φωνῇ ἀλλοιώσεως. — Ἀρέσως, εἶπε· δύο λέξεις θὰ εἴπω εἰς τὸν κύριον καὶ κατόπιν εἶμαι ὅλως ὑμετέρα. — Ἐξηκολούθησε δὲ ὄντως μετὰ μεγάλης ἀταραξίας ὑπαγορεύουσα τῷ διδάκτορι τὸ τέλος τῆς ἐξομολογήσεως αὐτῆς. Καὶ ἀφοῦ ἐνόμισεν ὅτι ἔφθασεν εἰς τὸ τέλος, ἠτήσατο παρ' αὐτοῦ νὰ προσευχηθῇ μετ' αὐτῆς ἵνα παράσχῃ αὐτῇ ὁ Θεὸς ἐνώπιον τῶν σκανδαλισθέντων κριτῶν μετάνοιαν ἀνάλογον πρὸς τὴν παρελθοῦσαν αὐτῆς ἀναισχυντίαν· μετὰ δὲ τὴν προσευχὴν ἔλαβε τὸν μανδύαν της, ἓν προσευχητάριον δοθὲν αὐτῇ παρὰ τοῦ πατρὸς Σαβινὺ καὶ ἠκολούθησε τὸν θυρωρὸν μέχρι τοῦ βασανιστηρίου.

Ἐν τῷ βασανιστηρίῳ ἐγένετο πεντάωρος ἀνάκρισις, καθ' ἣν ἡ μαρκησία εἶπε πανθ' ὅσα ὑπεσχέθη νὰ εἴπῃ, ἀρνουμένη ὅτι εἶχε συνενόχους, καὶ βεβαιοῦσα ὅτι οὔτε τὴν σύνθεσιν τῶν δηλητηρίων ἐγνώριζεν οὔτε τὸ ἀντιφάρμακον αὐτῶν· μετὰ δὲ τὴν ἀνάκρισιν, ἀνεγνώσθη ἡ ἀπόφασις, ἣν ἡ μαρκησία ἤκουεν ὀρθία, καὶ δι' ἧς ὑπεβάλλετο εἰς αἰτησιν συγγνώμης δημοσίᾳ ἐνώπιον τῆς κυριωτέρας ἐκκλησίας τῶν Παρισίων, ἐντὸς λασποφορείου, σχοινίον φέρουσα περὶ τὸν λαιμὸν, καὶ δαυλὸν ἀνὰ χεῖρας ζυγίζοντα δύο λίτρας, νὰ κηρύξῃ δὲ γονυκλινὴς ὅτι μοχθηρῶς, χάριν ἐκδικήσεως καὶ διὰ νὰ σρετερισθῇ τὴν περιουσίαν των, ἐδηλητηρίασε τὸν πατέρα, τοὺς δύο ἀδελφοὺς αὐτῆς, καὶ ἐπειράθη ἵνα δηλητηριάσῃ τὴν ἀδελφήν της· νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ Θεοῦ, τοῦ βασιλέως καὶ τῆς δικαιοσύνης συγχώρησιν, καὶ μετὰ ταῦτα νὰ ὁδηγηθῇ εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Γρέβης ἵνα κοπῇ ἡ κεφαλὴ αὐτῆς ἐπὶ ἐκριώματος ἐπὶ τούτῳ ἱδρυθησομένου ἐν τῇ εἰρημένῃ πλατείᾳ, νὰ καῇ τὸ σῶμα καὶ ἡ τέφρα αὐτοῦ νὰ ῥιφθῇ εἰς τὸν ἄνεμον· πρὸ δὲ τούτων πάντων νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν τακτικὴν καὶ τὴν ἔκτακτον βάσανον ὅπως ἀποκαλύψῃ τοὺς συνενόχους αὐτῆς. Ἐκήρυττε δ' αὐτὴν ἡ ἀπόφασις ἀπόκληρον καὶ ἐδήμευε τὴν περιουσίαν της, ἐξ ἧς τετρακισχίλια φράγκα ἐδίδοντο ὡς πρόστιμον τῷ βασιλεῖ, τετρακόσια ὑπὲρ τῆς ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν θυμάτων αὐτῆς, δεκακισχίλια ὡς ἀποζημίωσις τῇ κυρίᾳ Μαγγὼ, κτλ.

Ἡ μαρκησία ἤκουσε τὴν ἀπόφασιν ταύτην

ἀτρόμητος· ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς εἶπε τῷ γραμματεῖ.

—Κύριε, λάβετε τὴν καλωσύνην νὰ τὴν ἐπαναλάβητε· τὸ ἀμάξιον ἐκεῖνο δὲν τὸ ἐπερίμενα καὶ τόσον μὲ κατέπληξε, ὥστε δὲν ἐπρόσεξα εἰς τὰ ἄλλα μέρη τῆς ἀποράσεως.

Ὁ δὲ ἀρχιγραμματεὺς ἀνέγνω ἐξ ἀρχῆς τὴν ἀπόρασιν· μεθ' ὃ, ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἡ κατάδικος ἀνῆκε τῷ δημίῳ, προσῆλθεν οὗτος· ἡ δὲ μαρκησία ἐγνώρισεν αὐτὸν ἰδοῦσα ὅτι ἔφερε σχοινίον ἀνὰ χεῖρας καὶ εὐθὺς ἔτεινε τὰς χεῖρας αὐτῆς προσδλέπουσα αὐτὸν ψυχρῶς ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν καὶ οὐδὲν αὐτῷ λέγουσα. Τότε οἱ κριταὶ ἀπεχώρησαν ἀλληλοδιαδόχως καὶ ἐφάνησαν τὰ ὄπισθεν αὐτῶν κρυπτόμενα βασανιστήρια. Ἡ δὲ μαρκησία ἠτένισεν εὐσταθῶς τὰ φοβερὰ ἐκεῖνα ὄργανα ἅτινα τοσοῦτα μέλη ἐστρέβλωσαν καὶ τοσαύτας πόνου κραυγὰς ἐγέννησαν· παρατηροῦσα δὲ τὶ δι' αὐτὴν ἑτοιμασθέντα τρία δοχεῖα ὕδατος ἐπεστράφη πρὸς τὸν γραμματέα, μὴ θέλουσα νὰ ὁμιλήσῃ τῷ δημίῳ, καὶ εἶπε με διῶσα.

— Βεβαίως, διὰ νὰ μὲ πνίξετε ἐφέρατε τόσο νερὸν, κύριε; διότι κατὰ τὸ σῶμα, ὁποῦ ἔχω, δὲν πιστεύω ὅτι ἀπαιτεῖτε νὰ μὲ τὸ ποτίσετε ὅλον.

Ὁ δὲ δήμιος, οὐδὲν ἀποκριθεὶς, ἐξέβαλε τὸν μανδύαν αὐτῆς καὶ ἤρξατο ἐκδύων αὐτὴν μέχρις οὗ ἔμεινεν ἐντελῶς γυμνὴ, εἶτα ὡδήγησεν αὐτὴν πρὸς τὸν τοῖχον, καὶ τὴν ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς στρέβλης τῆς συνήθους βασάνου, ἥτις εἶχεν ὕψος δύο ποδῶν.

Αὐτόθι δὲ ἡ μαρκησία ἠρωτήθη ἐκ νέου περὶ τοῦ ὀνόματος τῶν συνενόχων αὐτῆς, ὁποῖα ἦτον ἡ σύνθεσις τοῦ δηλητηρίου, καὶ ποῖον τὸ ἀντιφάρμακον· ἀλλ' ἀπεκρίνατο ὅ,τι καὶ τῷ διδάκτορι, προσθεῖσα μόνον τὰ ἑξῆς.

— Ἂν δὲν πιστεύετε τοὺς λόγους μου, τὸ σῶμά μου εἶναι εἰς χεῖράς σας καὶ δύνασθε νὰ τὸ βασανίσητε.

— Ἅμα τῇ ἀπαντήσει ταύτῃ ὁ γραμματεὺς ἔνευσε τῷ δημίῳ νὰ ἐκτελέσῃ τὸ καθῆκόν του.

Ὁ δήμιος ἔδεσε τοὺς πόδας τῆς μαρκησίας εἰς δύο ἔμπροσθεν αὐτῆς κρίκους, τὸν ἕνα πλησίον τοῦ ἄλλου καὶ προσηλωμένους εἰς τὸ σανίδωμα· εἶτα ἀνατρέψας αὐτὴν ὑπτίαν πρὸς τὰ ὀπίσω προσέδεσε τὰς δύο αὐτῆς χεῖρας εἰς τοὺς κρίκους τοῦ τοίχου, ἀπέχοντας ἀλλήλων περὶ τοὺς τρεῖς πόδας. Τοιουτοτρόπως δὲ ἡ κεφαλὴ ἦτον εἰς τὸ αὐτὸ μετὰ τῶν ποδῶν ὕψος, ἐνῷ τὸ σῶμα ὑπὸ τοῦ τρίποδος ὑποβασταζόμενον διέγραφε καμπύλην, ὡς εἰ ἔκειτο ἐπὶ τροχοῦ. Πρὸς δὲ μείζονα ἔντασιν τῶν μελῶν, ὁ δήμιος ἔστρεψε δὶς στροφέα, ὅστις ἐβίαζε τοὺς πόδας ἀπέχοντας τῶν κρίκων ἕνα σχεδὸν πόδα, νὰ προσεγγίσωσιν αὐτοῖς κατὰ ἓξ δακτύλους.

Καὶ ἐντοῦθα ἔτι καταλείποντες τὴν ἡμετέραν ἀφήγησιν ἀναδημοσιεύομεν τὸ πρακτικὸν τῆς βασάνου.

« Ἐπὶ τοῦ μικροῦ τρίποδος, καὶ κατὰ τὸν τανυσμὸν, εἶπε πολλάκις.

» — Ὦ Θεέ μου! μὲ φονεύουν, καὶ ὅμως εἶπα τὴν ἀλήθειαν.

» Ἐπότισαν αὐτὴν ὕδωρ (4)· περιεστράφη, ἐκινήθη πολὺ, καὶ εἶπε τὰς λέξεις ταύτας·

» — Μὲ φονεύετε.

» Προσκληθεῖσα τότε νὰ ὀνομάσῃ τοὺς συνεχους, εἶπεν ὅτι ἄλλον δὲν εἶχεν ἐκτὸς ἀνθρώπου, ὅστις πρὸ δέκα ἐτῶν τῇ ἐζήτησε δηλητήριον διὰ ν' ἀπαλλαγῇ τῆς γυναικός του, ἀλλ' ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἀπέθανε.

» Ἐπότισαν αὐτὴν ὕδωρ· περιεστράφη καὶ ἐκινήθη ὀλίγον, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ ὁμιλήσῃ.

» Ἐπότισαν αὐτὴν ὕδωρ· περιεστράφη καὶ ἐκινήθη ὀλίγον, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησεν ἐπίσης νὰ ὁμιλήσῃ.

Προσκληθεῖσα νὰ εἴπῃ διατί, ἂν δὲν εἶχε συνένοχον, ἔγραψεν ἐκ τῆς φυλακῆς πρὸς τὸν Πενωτιὲ, παρακαλοῦσα νὰ πράξῃ ὑπὲρ αὐτῆς ὅτι ἠδύνατο καὶ ἀναμιμνήσκουσα αὐτῷ ὅτι τὰ συμφέροντά των συνεταυτίζοντο ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ.

» Εἶπεν ὅτι ποτὲ δὲν ἔμαθεν ἂν ὁ Πενωτιὲ ἦτο τόσῳ συνδεδεμένος μετὰ τοῦ Σαϊντ-Κρὰ ἐν τῇ ὑποθέσει τῶν δηλητηρίων, καὶ ἂν ἔλεγε τὸ ἐναντίον θὰ ἐψεύδετο πρὸς τὴν συνείδησίν της. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῷ κιβωτίῳ τοῦ Σαϊντ-Κρὰ, εὑρέθη γραμμάτιον ἀφορῶν τὸν Πενωτιὲ καὶ εἶδεν αὐτὸν πολλάκις μετὰ τοῦ Σαϊντ-Κρὰ, ἐνόμισεν ὅτι ἡ μεταξὺ αὐτῶν φιλία δυνατὸν νὰ προέβη μέχρι τῆς ὑποθέσεως τῶν δηλητηρίων· ὅτι τὴν ἀμφιβολίαν ταύτην ἔχουσα ἐτόλμησε νὰ τῷ γράψῃ ὡς εἰ ἦτο βεβαία περὶ τοῦ πράγματος, τοῦ διαβήματος τούτου μὴ βλάπτοντος τὴν ὑπόθεσίν της· ὅτι, ἢ ὁ Πενωτιὲ ἦτο συνένοχος τοῦ Σαϊντ-Κρὰ, ἢ δὲν ἦτον· ἂν μὲν ἦτο θὰ ἐπίστευεν ὅτι ἡ μαρκησία ἦτον εἰς θέσιν νὰ καταμηνύσῃ αὐτὸν, καὶ τότε θὰ ἔπραττε πᾶν τὸ ἐπ' αὐτῷ ὅπως λυτρώσῃ αὐτὴν ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς δικαιοσύνης· ἂν δὲ δὲν ἦτον, ἡ ἐπιστολὴ αὐτῆς ἐγράφετο εἰς μάτην, καὶ οὐδὲν πλέον.

» Ἐπότισαν αὐτὴν ἐκ νέου ὕδωρ· περιεστράφη καὶ ἐκινήθη πολύ, ἀλλ' εἶπεν ὅτι περὶ τούτου οὐδὲν δύναται νὰ εἴπῃ· διότι ἂν ἔλεγε ἔστη, ὅπως ἑτοιμάσῃ τὴν ἔκτακτον βάσανον. Ἐπομένως, ἀντὶ τοῦ δύο καὶ ἡμίσεως ποδῶν τὸ ὕψος τρίποδος, ἐπέρασεν ὑπὸ τὴν ὀσφὺν αὐτῆς



Ὁ δὲ ἥμιος εὐθὺν ἀποκριθεὶς ἐξέβαλε τὸν μανδύαν αὐτῆς καὶ ἤρξατο ἐκδύων αὐτὴν μέχρις οὗ ἔμεινεν ἐντελῶς γυμνή. — Σελ. 37.

πλείονα θὰ ἐπεβάρυνε τὴν συνείδησίν της. »

Ἡ συνήθης βάσανος ἐξηντλήθη· ἡ μαρκησία κατέπιε τὸ ἥμισυ τοῦ ὕδατος, ὅπερ ἐνόμιζεν ὅτι ἤρκει διὰ νὰ πνίξῃ αὐτήν· ὁ δὲ δήμιος τρίποδα τριῶν ποδῶν καὶ ἡμίσεως, ὅστις ἔτι μᾶλλον ἐκαμπύλωσε τὸ σῶμα· ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἐγένετο χωρὶς νὰ δοθῇ περισσότερον μῆκος εἰς τὸ σχοινίον, τὰ μέλη ἠναγκάσθησαν νὰ τα-

νυσθῶσιν ἐκ νέου, τὰ δὲ δεσμὰ συσφιγγόμενα περὶ τοὺς καρποὺς τῶν χειρῶν καὶ τὰ σφυρὰ τῶν ποδῶν εἰσέδυσαν εἰς τὴν σάρκα μέχρις αἵματος· ἀμέσως δὲ ἤρξατο αὖθις ἡ βάσανος διακοπτομένη ὑπὸ τῶν ἐρωτήσεων τοῦ γραμματέως καὶ τῶν ἀποκρίσεων τῆς βασανιζομένης. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς κραυγὰς αὐτῆς ἐφαίνοντο ὡς νὰ μὴ ἠκούοντο.

« Ἐπὶ τοῦ μεγάλου τρίποδος καὶ κατὰ τὸν τανυσμὸν εἶπε πολλάκις.

» Θεέ μου! μὲ διαμελίζετε! Κύριε συγχώρησόν με! Κύριε ἐλέησόν με!

» Προσκληθεῖσα νὰ μαρτυρήσῃ ἄλλο τι περὶ τῶν συνενόχων της.

» Εἶπεν ὅτι ἠδύναντο καὶ νὰ τὴν φονεύσωσιν, ἀλλ' ὅτι δὲν ἔλεγε ποτὲ ψεῦμα κολάζον τὴν ψυχήν της.

» Κατὰ συνέπειαν ἐπότισαν αὐτὴν ὕδωρ· ἐβασανίσθη ὀλίγον καὶ ἐκινήθη ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ ὁμιλήσῃ.

» Προσκληθεῖσα ν' ἀποκαλύψῃ τὴν σύνθεσιν τῶν δηλητηρίων αὐτῆς καὶ τὸ ἀντιφάρμακον αὐτῶν.

» Εἶπεν ὅτι ἠγνόει τὰς οὐσίας ἐξ ὧν ἦσαν συντεθειμένα, ἐνθυμεῖται δὲ μόνον ὅτι περιεῖχον φρύνους, ὅτι ὁ Σαὶντ-Κρὰ ποτὲ δὲν ἀπεκάλυψε αὐτῇ τὸ μυστικὸν τοῦτο· ἄλλως ἐφρόνει ὅτι δὲν κατεσκεύαζεν αὐτὰ ὁ ἴδιος, ἀλλὰ παρεσκευάζοντο ὑπὸ τοῦ Γλάζερ· ἐνθυμεῖται δὲ καὶ νομίζει ὅτι τινὰ τούτων ἦσαν ἠρωιωμένον ἀρσενικόν· ὅτι καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἀντιφάρμακον μόνον τὸ γάλα ἐγνώριζεν ὡς τοιοῦτον, ὁ δὲ Σαὶντ-Κρὰ τῇ εἶπεν ὅτι ἂν ἔπινέ τις γάλα τὸ πρωὶ καὶ ἓν ποτήριον γάλακτος κατὰ τὴν πρώτην ἐνέργειαν τοῦ δηλητηρίου, οὐδὲν ἐφοβεῖτο.

» Προσκληθεῖσα νὰ εἴπῃ ἂν εἶχέ τι νὰ προσθέσῃ·

» Εἶπεν ὅτι ὡμολόγησε πᾶν ὅ,τι ἤξευρε, καὶ ὅτι τώρα ἠδύναντο μὲν νὰ φονεύσωσιν αὐτὴν, ἀλλ' οὐδὲν πλέον θὰ ἐμάνθανον.

» Κατὰ συνέπειαν ἐπότισαν αὐτὴν ὕδωρ· ἐβασανίσθη ὀλίγον καὶ εἶπεν ὅτι ἀπεθνήσκει, ἀλλὰ κατ' οὐδένα τρόπον ἠθέλησε νὰ λαλήσῃ.

» Ἐπότισαν αὐτὴν ὕδωρ· περιεστράφη πολὺ καὶ ἐκινήθη, δὲν ἠθέλησε νὰ λαλήσῃ.

» Ἐπότισαν αὐτὴν καὶ αὖθις ὕδωρ· οὔτε περιεστράφη οὔτε ἐκινήθη· εἶπε μετὰ μεγάλου στεναγμοῦ.

» —Θεέ μου! Θεέ μου! ἀπέθανα!

» Ἀλλ' ἄλλο τι δὲν ἠθέλησε νὰ εἴπῃ.

» Κατὰ συνέπειαν, ἄνευ ἄλλης βασάνου, ἐλύθη, κατεβιβάσθη καὶ μετεκομίσθη πρὸ τοῦ πυρὸς, κατὰ τὰ νενομισμένα. »

Πλησίον τοῦ πυρὸς τούτου, πρὸ τῆς θερμάστρας τοῦ θυρωροῦ, ἀνακεκλιμένην ἐπὶ τῆς στρωμνῆς τοῦ βασανιστηρίου, ἐπανεῦρεν αὐτὴν ὁ διδάκτωρ ὅστις ἐνώπιον τοιούτου θεάματος αἰσθανόμενος ἐκλειπούσας τὰς δυνάμεις του, ἠτήσατο τὴν ἄδειαν ν' ἀφήσῃ αὐτὴν διὰ νὰ ψάλῃ ὑπὲρ αὐτῆς λειτουργίαν, ὅπως ὁ Θεὸς τῷ χορηγήσῃ θάρρος καὶ ὑπομονήν.

Βλέπουσα δὲ ὅτι ὁ ἀγαθὸς ἱερεὺς δὲν ἐδείθη τοῦ Θεοῦ εἰς μάτην,

— Ἀχ! κύριε εἶπεν ἡ μαρκησία ἅμα ὡς εἶδεν αὐτὸν, ἀπὸ πολλοῦ ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς ἴδω διὰ νὰ παρηγορηθῶ μεθ' ὑμῶν. Ἡ βάσανός μου ἦτο μακρὰ καὶ ὀδυνηρὰ, ἀλλ' εἶναι ἡ τελευταία φορὰ καθ' ἣν ἔχω νὰ κάμω μὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τώρα πλέον περὶ μόνου τοῦ Θεοῦ θ' ἀσχοληθῶ. Ἴδετε, κύριε, τὰς χεῖράς μου, ἴδετε τοὺς πόδας μου· δὲν εἶναι ἐσχισμέναι καὶ τετραυματισμέναι, καὶ οἱ δήμιοί μου δὲν μ' ἐπλήγωσαν εἰς τὰ αὐτὰ μετὰ τοῦ Χριστοῦ μέλη;

— Κυρία, αἱ ὀδύναι αὗται τὴν στιγμὴν ταύτην εἶναι εὐτυχία· ἑκάστη βάσανος εἶναι βαθμὶς, ἥτις πλησιάζει ὑμᾶς πρὸς τὸν οὐρανόν. Ὅ-θεν, ὡς εἴπατε, περὶ μόνου τοῦ Θεοῦ πρέπει ν' ἀσχοληθῆτε· καὶ ἐπειδὴ οὐδὲν ἀκάθαρτον δύναται νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὸν οὐρανὸν παρὰ τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ πρέπει νὰ καθαρισθῆτε ἀπὸ πάσης κηλίδος.

Εὐθὺς δὲ ἡ μαρκησία ἠγέρθη βοηθουμένη ὑπὸ τοῦ διδάκτορος, διότι μόλις ἠδύνατο νὰ στηριχθῇ καὶ προύχώρησε κλονουμένη μέσῳ αὐτοῦ καὶ τοῦ δημίου, ὅστις γενόμενος κύριος αὐτῆς μετὰ τὴν ἀπόφασιν ὤφειλε νὰ μένῃ πλησίον της μέχρι οὗ θανατώσῃ αὐτήν. Εἰσῆλθον δὲ καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ παρεκκλήσιον ἔνθα ὁ διδάκτωρ καὶ ἡ μαρκησία τὸ γόνυ κλίναντες προσηυχήθησαν πρὸ τῆς θείας κοινωνίας. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐφάνησαν ἐν τῷ νάρθηκι περίεργοί τινες καὶ ἐπειδὴ ἠνώχλουν τὴν μαρκησίαν, ὁ δήμιος κλείσας τὸ κιγκλιδωτὸν, ὡδήγησεν αὐτὴν ὄπισθεν τοῦ θυσιαστηρίου, ἔνθα αὕτη μὲν ἐκάθησεν ἐπὶ ἕδρας, ὁ δὲ διδάκτωρ ἐπὶ θρανίου ἀπέναντι αὐτῆς. Τότε δὲ μόνον βλέπων αὐτὴν ὑπὸ τὸ φῶς τῶν παραθύρων παρετήρησε πόσον ἠλλοιώθη. Τὸ συνήθως ὠχρότατον πρόσωπον αὐτῆς ἦτο περιλογισμένον, οἱ ὀφθαλμοί της φλογεροὶ καὶ πυρετώδεις, ὅλον

δὲ τὸ σῶμα της ἀνέρριτσεν ὑπ' αἰφνιδίων φρικιάσεων. Ὁ διδάκτωρ ἠθέλησε δι' ὀλίγων λόγων νὰ παραμυθήσῃ αὐτήν· ἀλλ' ἐκείνη μὴ δίδουσα ἀκρόασιν.

— Κύριε, τῷ εἶπεν, ἠξεύρετε ὅτι ἡ κατ' ἐμοῦ ἀπόφασις μοὶ προστρίβει ὄνειδος καὶ ἀτιμίαν; Ἠξεύρετε ὅτι ὑπάρχει πῦρ ἐν αὐτῇ;

Ὁ διδάκτωρ οὐδὲν ἀπεκρίνατο· ἀλλ' εἶπε διὰ τοῦ δημίου νὰ πέμψωσιν οἶνον, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μαρκησίᾳ ἥτις μόλις ἐνέδαψεν εἰς τὸ ποτήριον τὰ χείλη· εἶτα παρατηρήσασα ὅτι εἶχε γυμνὸν τὸ στῆθος ἐκάλυψεν αὐτὸ διὰ τοῦ χειρομάκτρου της, καὶ ἐζήτησε, παρὰ τοῦ κομίσαντος τὸν οἶνον δεσμοφύλακος καρφίδα διὰ νὰ προσηλώσῃ τὸ χειρόμακτρον· ἐπεὶ δὴ δὲ οὗτος ἐβράδυνε ζητῶν καρφίδα ἐφ' ἑαυτοῦ, ἐνόμισεν ὅτι ἐφοβεῖτο μὴ πνιγῇ δι' αὐτῆς, καὶ σείουσα μετὰ θλιβεροῦ μειδιάματος τὴν κεφαλήν.

— Ἄχ! εἶπε, τώρα μὴ φοβῆσαι· ἐγγυητὴς εἶναι ὁ κύριος ἐδῶ, ὅτι δὲν θὰ θελήσω νὰ κακοποιήσω ἐμαυτήν.

— Κυρία, τῇ εἶπεν ὁ δεσμοφύλαξ ἐγχειρίζων αὐτῇ τὴν καρφίδα σᾶς ζητῶ συγγνώμην διότι ἤργησα. Δὲν εἶχα δυσπιστίαν καθ' ὑμῶν, σᾶς τὸ ὁρκίζομαι.

Καὶ τὸ γόνυ κάμψας ἐνώπιον αὐτῆς, ἠθέλησε ν' ἀσπασθῇ τὴν χεῖρά της, ἣν ἀμέσως τῷ ἔδωκεν ἐκείνη καὶ εἶπεν αὐτῷ νὰ δέηται ὑπὲρ αὐτῆς τοῦ Θεοῦ.

— Ὦ ναί, ἀνεφώνησεν ὁ δεσμοφύλαξ μετὰ λυγμῶν, ἐξ ὅλης μου καρδίας.

Τότε ἐνέπηξεν ὡς ἠδύνατο τὴν καρφίδα διὰ τῶν δεδεμένων αὐτῆς χειρῶν, ἀφοῦ δὲ ὁ δεσμοφύλαξ ἀπεσύρθη καὶ εὐρέθη μόνη μετὰ τοῦ διδάκτορος.

— Δὲν μὲ ἠκούσατε, κύριε; εἶπε καὶ δευτέραν φοράν. Σᾶς εἶπον ὅτι εἰς τὴν ἀπόφασιν ὑπάρχει πῦρ. Πῦρ! . . . ἐννοεῖτε καλῶς; Καὶ μολονότι τὸ σῶμά μου θὰ ῥιφθῇ εἰς τὸ πῦρ μετὰ θάνατον πάλιν εἶναι μεγάλη ἀτιμία εἰς τὴν μνήμην μου. Μὲ ἀπαλλάττουν ἀπὸ τῶν σωματικῶν πόνων ἀλλὰ μοὶ προστρίβουσι τὸ αἴσχος καὶ τὴν ἀτιμίαν, τὴν ἀτιμίαν, ἀκούετε; τὴν ἀτιμίαν φοβοῦμαι.

— Κυρία, διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς σας εἶναι ἀδιάφορον ἂν τὸ σῶμά σας καῇ καὶ μεταβληθῇ εἰς τέφραν διὰ τοῦ πυρὸς ἢ φαγωθῇ ὑπὸ τῶν σκωλήκων ἐν τῇ γῇ· ἀδιάφορον ἂν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ συρόμενον ῥιφθῇ εἰς τὸν βόρβορον ἢ κατατεθῇ εἰς πολυτελὲς μαυσωλεῖον βαλσαμωθὲν διὰ τῶν μύρων τῆς Ἀνατολῆς. Οἱονδήποτε καὶ ἂν ᾖναι τὸ τέλος αὐτοῦ θ' ἀναστηθῇ κατὰ τὴν ὡρισμένην ὥραν καὶ ἂν κριθῇ ἄξιον τοῦ οὐρανοῦ, θὰ ἐξέλθῃ τῆς τέφρας αὐτοῦ ἐνδοξότερον βασιλικοῦ πτώματος ἀναπαυομένου τὴν ὥραν ταύτην ἐντὸς ἐπιχρύσου φερέτρου. Ἡ νεκρικὴ πομπὴ εἶναι διὰ τοὺς ἐπιζῶντας, κυρία, οὐχὶ δὲ διὰ τοὺς ἀποθνήσκοντας.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠκούσθη θόρυβος πρὸς τὴν θύραν τοῦ χοροῦ· ὁ διδάκτωρ προσελθὼν εἶδεν ἄνθρωπον ἐπιμένοντα νὰ εἰσέλθῃ καὶ σχεδὸν παλαίοντα μετὰ τοῦ δημίου· ἦτο δὲ οὗτος κατασκευαστὴς ἐριππείων παρ' οὗ ἡ κ. Βριμβιλλιὲρ ἠγόρασε, πρὶν ἢ ἀπέλθῃ τῆς Γαλλίας, ἅμαξαν ἣν ἐπλήρωσεν ἐν μέρει καὶ ἐχρεώστει εἰσέτι χίλια διακόσια φράγκα. Ἔφερε δὲ τὸν λογαριασμὸν ἐφ' οὗ ἦταν ἐν τέλει γεγραμμέναι ἐν τάξει αἱ διάφοροι δόσεις. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μαρκησία δὲν ἤξευρε τί συνέβαινεν, ὁ διδάκτωρ καὶ ὁ δήμιος προσῆλθον αὐτῇ.

— Μήπως ἦλθον νὰ μ' ἐπάρουν; εἶπε· τὴν στιγμὴν αὐτὴν δὲν εἶμαι καλῶς προητοιμασμένη· ἀλλ' ἀδιάφορον, εἶμαι ἕτοιμος.

Ὁ διδάκτωρ ἐνεθάρρυνεν αὐτὴν καὶ τῇ εἶπε τί συνέβαινεν.

— Ἔχει δίκαιον ὁ ἄνθρωπος, ἀπεκρίθη εἰπατέ του, ἐξηκολούθησεν ἀποτεινομένη τῷ δημίῳ ὅτι θὰ τακτοποιήσω τὸν λογαριασμόν του ὅσον δύναμαι. Εἶτα βλέπουσα τὸν δήμιον ἀπομακρυνόμενον.

— Κύριε εἶπε τῷ διδάκτορι, πρέπει ν' ἀναχωρήσωμεν; Θὰ μ' ἔκαμναν χάριν ἂν μ' ἔδιδαν ἀκόμη ὀλίγον καιρόν· διότι εἶμαι μὲν ἕτοιμος, ὡς εἶπα, ἀλλ' ὄχι παρεσκευασμένη. Πάτερ μου, συγχωρήσατέ μοι, προσέθηκε· ἀλλ' ἡ βάσανος καὶ ἡ ἀπόφασις μὲ παρεζάλισαν· τὸ ἐν τῇ ἀποφάσει πῦρ λάμπει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ὡς τὸ τῆς κολάσεως. Ἂν ὅλην τὴν ὥραν μ' ἄφιναν πλησίον σας, θὰ ἦτον ὠφελιμώτερον διὰ τὴν σωτηρίαν μου.

— Κυρία, ἀπήντησεν ὁ διδάκτωρ, δόξα τῷ Θεῷ, ἔχομεν πιθανῶς καιρὸν μέχρι τῆς νυκτὸς διὰ νὰ συνέλθητε καὶ σκεφθῆτε περὶ ὅσων ἔτι μέλλετε νὰ πράξητε.

— Ὦ! κύριε, εἶπε μειδιῶσα, μὴ τὸ πιστεύητε καὶ δὲν ἀνησυχοῦ, τόσῳ πολὺ διὰ μίαν δυστυχῆ καταδικασθεῖσαν εἰς τὸ πῦρ· τοῦτο δὲν ἐξαρτᾶται ἀφ' ἡμῶν. Ὅταν ἑτοιμασθῶσιν ὅλα θὰ ἔλθουν νὰ μᾶς εἰδοποιήσωσιν ὅτι εἶναι καιρὸς καὶ πρέπει νὰ βαδίσωμεν.

— Κυρία ὑπέλαβεν ὁ διδάκτωρ, δύναμαι νὰ

σᾶς ἐγγυηθῶ ὅτι θὰ σᾶς παραχωρήσουν τὸν ἀναγκαῖον καιρόν.

— Ὄχι, ὄχι, εἶπεν ἐκείνη μετὰ διακεκομμένης καὶ πυρετώδους φωνῆς, ὄχι, δὲν θέλω νὰ μὲ περιμένουν. Ὅταν ἔλθῃ τὸ ἀμάξιον εἰς τὴν θύραν μου, φθάνει νὰ μὲ τὸ εἰποῦν καὶ καταβαίνω.

— Κυρία, ἀπήντησεν ὁ διδάκτωρ, δὲν θὰ σᾶς ἠργοπόρουν, ἂν σᾶς ἔβλεπα ἕτοιμον νὰ ἐρφανισθῆτε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, διότι, ἐν ᾗ θέσει εὑρίσκεσθε εὐσεβὲς ἔργον εἶναι νὰ μὴ ζητήσητε ἀναβολὴν ἀλλὰ ν' ἀναχωρήσητε κατὰ τὴν ὡρισμένην ὥραν· πάντες ὅμως δὲν εἶναι τόσῳ καλῶς παρεσκευασμένοι ὅπως πράττωσιν ὡς ὁ Χριστὸς, ὅστις ἀφῆκε τὴν προσευχὴν καὶ ἐξύπνισε τοὺς ἀποστόλους. διὰ νὰ ἐξέλθῃ εἰς συνάντησιν τῶν ἐχθρῶν του, ἀλλ' ὑμεῖς, κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, εἶσθε ἀδύνατος, καὶ ἂν ἔλθουν νὰ σᾶς ζητήσουν θὰ ἐναντιωθῶ.

Μείνατε ἥσυχος, κυρία, δὲν ἦλθεν ἀκόμη ἡ ὥρα, — εἶπε προβάλλων τὴν κεφαλὴν ὁ δήμιος, ὅστις ἤκουσε τὴν συνδιάλεξιν, καὶ κρίνων ἀδιαφιλονείκητον τὴν μαρτυρίαν του ἤθελεν ὅσον τὸ ἐπ' αὐτῷ νὰ ἐψυχώσῃ τὴν μαρκησίαν· — βία δὲν ὑπάρχει, καὶ δυνάμεθα νὰ ὑπάγωμεν ἐντὸς δύο ἢ τριῶν ὡρῶν.

Ἡ διαβεβαίωσις αὕτη ἐνεψύχωσέ πως τὴν κ. Βριμβιλλιὲρ καὶ εὐχαρίστησε τὸν δήμιον. Εἶτα στρεφομένη πρὸς τὸν διδάκτορα.

Κύριε, εἶπεν, αὐτὸ τὸ κομβολόγιον δὲν ἐπεθύμουν νὰ πέσῃ εἰς χεῖρας τοῦ ἀνθρώπου τούτου· ὄχι διότι δὲν δύναται νὰ κάμῃ καλὴν αὐτοῦ χρῆσιν· διότι καίπερ ἔχοντες τοιοῦτον ἐπάγγελμα, νομίζω καὶ αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι εἶναι χριστιανοί, καθὼς ἡμεῖς. Ἀλλὰ τέλος πάντων ἐπεθύμουν κάλλιον νὰ τ' ἀφήσω εἰς ἄλλον.

— Κυρία, ἀπήντησεν ὁ διδάκτωρ, εἴπατε εἰς ποῖον ἐπιθυμεῖτε νὰ τὸ δώσω καὶ τὸ δίδω.

— Φεῦ! κύριε, εἶπε, δὲν ἔχω ἄλλον παρὰ τὴν ἀδελφήν μου καὶ εἰς αὐτὴν μόνην δύναμαι νὰ τὸ ἀφήσω· ἀλλὰ φοβοῦμαι μήπως ἐνθυμουμένη τὸ κατ' αὐτῆς ἔγκλημά μου αἰσθανθῇ φρίκην καὶ δὲν θελήσῃ νὰ ἐγγίσῃ πρᾶγμα εἰς ἐμὲ ἀνῆκον. Καὶ ὅμως μεγάλως μὲ παρηγόρει ἡ ἰδέα ὅτι μετὰ τὸν θάνατόν μου θὰ τὸ ἐκράτει ἐκείνη καὶ θὰ τὴν ἐνεθύμιζε νὰ δέηται ὑπὲρ ἐμοῦ· ἀλλὰ μεθ' ὅσα διέτρεξαν μεταξύ μας, τὸ κομβολόγιον τοῦτο θὰ ἦναι βεβαίως δι' αὐτὴν ἐνθύμιον ἐπονειδίστου μνήμης. Θεέ μου! Θεέ μου! εἶμαι πολὺ ἁμαρτωλὴ, θὰ μὲ ἀξιώσῃς ἀρά γε τοῦ ἐλέους σου;

— Κυρία, ἀπήντησεν ὁ διδάκτωρ, νομίζω ὅτι ἀπατᾶσθε καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν κ. Δ' Ὠβράϋ. Εἴδατε ἐν τῇ ἐπιστολῇ της ποῖα αἰσθήματα τρέφει πρὸς ὑμᾶς. Προσεύχεσθε ἀδιαλείπτως καὶ μετὰ συντριβῆς, ὡς ἁρμόζει εἰς ἔνοχον μετανοοῦσαν, καὶ σᾶς ἐγγυῶμαι. κυρία. ὅτι ἐγὼ ὁ ἴδιος θὰ τὸ ἐγχειρίσω καὶ ὅτι θὰ γείνῃ εὐχαρίστως δεκτόν.

Καὶ ἡ μαρκησία ἥτις ἀπὸ τῆς ἀνακρίσεως δὲν ἠδύνατο νὰ προσηλώσῃ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν εἰς τὴν προσευχὴν συνῆλθε, χάρις εἰς τὴν ὑπομονὴν τοῦ διδάκτορος, καὶ ἤρξατο προσευχομένη μετὰ τῆς προτέρας ζέσεως.

Προσηυχήθη δὲ οὕτω μέχρι τῆς ἑβδόμης ὥρας, ὅτε ὁ δήμιος οὐδὲν εἰπὼν ἦλθε καὶ ἔστη ἐνώπιον αὐτῆς· ἐκείνη δὲ ἐνόησεν ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα καὶ ὁράττουσα τὸν βραχίονα τοῦ διδάκτορος.

— Ὀλίγην ὥραν ἀκόμη, εἶπεν, ὀλίγας στιγμὰς ἀκόμη, σᾶς παρακαλῶ.

— Κυρία, ἀπήντησεν ὁ διδάκτωρ ἐγειρόμενος, ἄγωμεν νὰ προσκυνήσωμεν τὸ θεῖον αἷμα ἐν τῇ μεταλήψει, καὶ νὰ δεηθῶμεν αὐτοῦ νὰ ἐξαλείψῃ ἀφ' ἡμῶν τὰς ὑπολειπομένας κηλίδας· οὕτω δὲ θὰ τύχητε τῆς ἀναβολῆς ἣν ἐπιθυμεῖτε.

Τότε ὁ δήμιος ἔσφιγξε περὶ τὰς χεῖράς της τὰ σχοινία ἅτινα πρότερον ἀφῆκε χαλαρὰ καὶ σχεδὸν κυματίζοντα, καὶ ἡ μαρκησία προέβη μετὰ βήματος ἱκανῶς σταθεροῦ ἵνα κλίνῃ τὸ γόνυ πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου, ἐν μέσῳ τοῦ ἐρημερίου τῆς εἰρκτῆς καὶ τοῦ διδάκτορος. Μετὰ δὲ τὸ πέρας τῶν δεήσεων ὁ ἐρημέριος ἔδωκεν αὐτῇ τὴν εὐχὴν τῆς μεταλήψεως. Εἶτα, τοῦ δημίου προπορευομένου ἵνα ἑτοιμάσῃ ὑποκάμισον, ἐξῆλθε τοῦ παρεκκλησίου, στηριζομένη ἐκ δεξιῶν μὲν ἐπὶ τοῦ βοηθοῦ τοῦ δημίου, ἐξ εὐωνύμων δὲ ἐπὶ τοῦ [δ]ιδάκτορος. Κατὰ δὲ τὴν ἔξοδον ταύτην ἠσθάνθη τὸ πρῶτον σύγχισιν. Δέκα ἢ δώδεκα ἄνθρωποι ἀνέμενον αὐτήν, καὶ αἴφνης εὐρεθεῖσα ἐνώπιον αὐτῶν ὠπισθοχώρησεν ἓν βῆμα καὶ διὰ τῶν χειρῶν, καίπερ δεδεμένων, κατεβίβασε τὸ ἔμπροσθεν μέρος τῆς καλύπτρας αὐτῆς καὶ ἐκάλυψεν ἐξ ἡμισείας τὸ πρόσωπον. Ἀμέσως δὲ διῆλθεν ὑπὸ θυρίδα κλεισθεῖσαν ὄπισθέν της, εἰς τρόπον ὥστε εὑρέθη μόνη ἐν μέσῳ δύο θυρῶν μετὰ τοῦ διδάκτορος καὶ τοῦ βοηθοῦ τοῦ δημίου· κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν, ἐκ τῆς ὁρμῆς τοῦ κινήματος, δι' οὗ ἔκρυψε τὸ πρόσωπον, ἐλύθη τὸ κομβολόγιον καὶ κόκκοι τινὲς ἔπεσαν

χαμαί. Ἀλλ' ἐκείνη οὐχ' ἧττον ἐξηκολούθει προβαίνουσα καὶ μὴ δίδουσα προσοχὴν εἰς τὸ πρᾶγμα· ὁ δὲ διδάκτωρ ἀνεκάλεσεν αὐτὴν, ἔκυψε, καὶ συνέλεξε τοὺς κόκκους τοῦ κομβολογίου μετὰ τοῦ ὑπηρέτου τοῦ ὄχλου, ὅστις συναθροίσας πάντας ἐν τῇ χειρί του ἔθηκεν αὐτοὺς εἰς τὴν χεῖρα τῆς μαρκησίας. Τότε εὐχαριστοῦσα αὐτῷ ταπεινῶς ἐπὶ τῇ φιλοφρονήσει ταύτῃ.

— Κύριε, τῷ εἶπεν, ἠξεύρω ὅτι οὐδὲν πλέον ἔχω ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὅτι πᾶν ὅ,τι ἔχω ἐπ' ἐμοῦ σᾶς ἀνήκει, ὅτι οὐδὲν δύναμαι νὰ δώσω ἄνευ τῆς συγκαταθέσεώς σας· ἀλλὰ σᾶς παρακαλῶ ἐπιτρέψατέ μοι πρὶν ἢ ἀποθάνω, νὰ δώσω τὸ κομβολόγιον εἰς τὸν κύριον· τίποτε δὲν χάνετε, διότι δὲν εἶναι μεγάλης ἀξίας, καὶ τὸ δίδω μόνον διὰ νὰ τὸ μεταβιβάσῃ εἰς χεῖρας τῆς ἀδελφῆς μου. Συγκατανεύσατε λοιπὸν, κύριε, σᾶς καθικετεύω, νὰ πρόξω οὕτω.

— Κυρία, ἀπήντησεν ὁ βοηθὸς, μολονότι κατὰ τὴν συνήθειαν, τὰ ἐνδύματα τῶν καταδίκων μας ἀνήκουσιν, εἰσθε κυρία παντὸς ὅ,τι ἔχετε· καὶ μεγαλειτέρας ἀξίας ἂν ἦτο δύνασθε νὰ τὸ διαθέσητε κατ' ἀρέσκειαν.

Ὁ διδάκτωρ κρατῶν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ βραχίονος ἠσθάνθη ὅτι ἐφριτίασεν ἀκούσασα τὴν φιλοφρόνησιν ταύτην τοῦ βοηθοῦ τοῦ δημίου, ἥτις, ὡς ἦτον ἀγέρωχος τὸν χαρακτῆρα ἡ μαρκησία, ἐταπείνου αὐτὴν τὰ μέγιστα· ἀλλ' ἡ συγκίνησις αὐτῆς ὑπῆρξε μόνον ἐνδόμυχος καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου της οὐδὲν ἐφάνη. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εὑρίσκετο ἐν τῷ προθύρῳ τῆς εἱρκτῆς μεταξὺ τῆς αὐλῆς καὶ τῆς πρώτης πύλης, ἔνθα ἐκάθισαν αὐτὴν, ἵνα προπαρασκευασθῇ πρὸς τὴν δημοσίαν ἐξομολόγησιν καὶ μετάνοιαν. Ἐπειδὴ δὲ ἕκαστον βῆμα τότε προσήγγιζεν αὐτὴν εἰς τὸ ἐσχάτωμα, πᾶσα περιπέτεια ἐνέβαλλεν αὐτὴν εἰς μείζονα ἀνησυχίαν. Ἐστράφη λοιπὸν ἐν ὀδύνῃ, καὶ εἶδε τὸν δήμιον ἐρχόμενον μεθ' ὑποκαμίσου ἀνὰ χεῖρας. Αὐθωρεὶ δὲ ἀνοιχθείσης τῆς θύρας τοῦ προθύρου εἰσῆλθον πεντήκοντα περίπου ἄνθρωποι, ἐν οἷς ἦσαν ἡ κόμησσα Σοασσὼν, ἡ Ῥεφούζ, ἡ Σκουδερὺ, ὁ Ῥοκελὼρ καὶ ὁ ἀββᾶς δὲ Σιμαί. Τούτους ἰδοῦσα ἡ μαρκησία ἐγένετο κατακόρυφος ὑπ' αἰσχύνης καὶ κύπτουσα πρὸς τὸν διδάκτορα.

— Κύριε, τῷ εἶπεν, ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς θὰ μ' ἐκδύσῃ λοιπὸν καὶ δευτέραν φοράν, καθὼς εἰς τὸ βασανιστήριον; Σκληραί, πολὺ σκληραὶ εἶναι ὅλαι αὐταὶ αἱ προετοιμασίαι καὶ παρὰ τὴν θέλησίν μου μ' ἀπομακρύνουσι τοῦ Θεοῦ.

Ὁ δὲ δήμιος ὅστις ἤκουσε τοὺς λόγους τούτους, καίπερ σιγηλῇ τῇ φωνῇ λεχθέντας, ἐνεψύχωσεν αὐτὴν λέγων ὅτι οὐδὲν ἔνδυμα θὰ ἐκβάλῃ καὶ ὅτι θὰ περάσῃ τὸ ὑποκάμισον ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἐνδυμάτων. Τότε προσῆλθεν αὐτῇ καὶ ἐπειδὴ αὐτὸς μὲν ἦτον ἀφ' ἑνὸς ὁ δὲ βοηθὸς ἀφ' ἑτέρου, ἡ μαρκησία ἥτις δὲν ἠδύνατο νὰ ὁμιλήσῃ τῷ διδάκτορι, ἐξέφραζεν αὐτῷ διὰ τῶν βλεμμάτων ὅτι βαθέως ἠσθάνετο τὸ ἐπονειδιστον τῆς θέσεώς της· ἀφοῦ δὲ ἔλυσε τὰς χεῖρας αὐτῆς, ἵνα ἐνδύσῃ αὐτὴν τὸν χιτῶνα, ἀνεβίβασε τὴν καλύπτραν, ἔδεσεν αὐτὴν περὶ τὸν τράχηλόν της, ἐδέσμευσεν ἐκ νέου διὰ σχοινίου τὰς χεῖρας αὐτῆς, περιέζωσεν αὐτὴν δι' ἑτέρου σχοινίου ἀντὶ ζώνης, περιετύλιξε δι' ἄλλου τὸν λαιμόν της, καὶ γονυπετήσας μετὰ ταῦτα ἐξέβαλε τὰς ἐμβάδας καὶ τὰς περικνημίδας αὐτῆς. Τότε ἐξέτεινε πρὸς τὸν διδάκτορα τὰς δεδεμένας αὐτῆς χεῖρας.

— Ὦ! κύριε, τῷ εἶπε, δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, βλέπετε τί μὲ κάμνουν· καταδέχθητε λοιπὸν νὰ μὲ πλησιάσητε διὰ νὰ μὲ παρηγορήσητε.

Ὁ δὲ διδάκτωρ προσῆλθεν ἀμέσως αὐτῇ ὑποβαστάζων τὴν ἐπὶ τοῦ στήθους ἐσκυμμένην κεφαλήν της· καὶ ἠθέλησε νὰ τὴν ἐνισχύσῃ· ἀλλ' ἐκείνη μετὰ θρηνώδους καὶ σπαρακτικῆς φωνῆς.

— Ὦ! κύριε, εἶπε, ἀτενίζουσα τοὺς καταδιβρώσκοντας αὐτὴν διὰ τοῦ βλέμματος, δὲν εἶναι παράδοξος καὶ βάρβαρος αὐτὴ ἡ περιέργεια;

— Κυρία, ἀπεκρίνατο ὁ διδάκτωρ μετὰ δακρύων, μὴ ἀποδίδετε τὴν παρουσίαν αὐτῶν εἰς τὴν βαρβαρότητα καὶ τὴν περιέργειαν, μολονότι ἴσως εἶναι τὰ ἀληθῆ ἐλατήρια τῆς ἐλεύσεώς των· ἀλλὰ θεωρεῖτε αὐτοὺς ὡς αἰσχύνην παρὰ τοῦ Θεοῦ στελλομένην πρὸς ἐξιλέωσιν τῶν ἁμαρτιῶν σας. Ὁ Θεὸς ἀθῶος ὢν ὑπεβλήθη εἰς πολλοὺς ὀνειδισμούς, καὶ ὅμως ὑπέμεινεν αὐτοὺς μετὰ χαρᾶς, διότι, ὡς λέγει ὁ Τερτυλλιανὸς, ἦτο θῦμα παχυνθὲν ἐκ τῆς τροφῆς τῶν παθῶν.

Ἐνῷ δὲ ὁ διδάκτωρ ἔλεγε ταῦτα, ὁ δήμιος ἔδωκεν εἰς χεῖρας τῆς μαρκησίας τὸν ἀνημμένον δαυλὸν, ἵνα φέρῃ αὐτὸν οὕτω μέχρι τῆς Παναγίας, ἔνθα ὤφειλε νὰ ὁμολογήσῃ δημοσίᾳ τὰ ἐγκλήματά της, καὶ ἐπειδὴ ἦτο πολὺ βαρὺς, ζυγίζων δύο λίτρας, ὁ διδάκτωρ ὑπεστήριζεν αὐτὸν διὰ τῆς δεξιᾶς, ἐνῷ δευτέραν ἤδη φορὰν ὁ γραμματεὺς ἀνεγίνωσκεν αὐτῇ τὴν ἀπόφασιν, ἣν ὁ διδάκτωρ ἐμπόδιζε τὴν

μαρκησίαν ν' ἀκούσῃ λαλῶν αὐτῇ ἀκαταπαύστως περὶ τοῦ Θεοῦ· Ἀλλ' ἐκείνη ὡχρίασε φρικωδῶς ὅτε ὁ γραμματεὺς ἀνέγνω τοὺς ἑξῆς λόγους· «Καὶ τούτου γενομένου, θέλει ὁδηγηθῇ ἐντὸς λασποφορείου, γυμνόπους, σχοινίον φέρουσα περὶ τὸν τράχηλον καὶ δαυλὸν ἀνημμένον εἰς τὰς χεῖρας, δύο λίτρας ζυγίζοντα· » ὁ δὲ διδάκτωρ δὲν ἀμφίβαλλεν ὅτι μεθ' ὅλος τὰς προσπαθείας του, ἠκούσθη ὑπ' αὐτῆς ἡ ἀπόφασις. Δεινότερον δ' ἐγένετο τὸ πρᾶγμα, ὅτε ἔβλεπεν εἰς τὸν οὐδὸν τοῦ προσώπου, καὶ εἶδε τὸ μέγα πλῆθος, ὅπερ ἀνέμενεν αὐτὴν ἐν τῇ αὐλῇ. Τότε ἔστη ταραττομένη ὑπὸ σφοδρῶν τοῦ προσώπου σπασμῶν καὶ στηριζομένη ἐφ' ἑαυτῆς, ὡς εἰ ἤθελε νὰ ἐμπήξῃ τοὺς πόδας εἰς τὴν γῆν. — Κύριε εἶπε τῷ διδάκτορι ἀγρίως καὶ παραπονετικῶς, κύριε, εἶναι δυνατὸν ὕστερον ἀφ' ὅτα συμβαίνουσι τὴν ὥραν ταύτην, νὰ ἦναι ὁ κύριος Βριμβιλλιὲρ τόσον ἄκαρδος ὥστε νὰ μένῃ μεταξὺ τοῦ πλήθους τούτου ;

— Κυρία, ἀπεκρίνατο ὁ διδάκτωρ, ὅτε ὁ Κύριος ἡμῶν ἦτον ἕτοιμος ν' ἀποχωρισθῇ τῶν ἀποστόλων, δὲν ἐδεήθη τοῦ Θεοῦ ν' ἀναλάβῃ αὐτοὺς ἀπὸ τῆς γῆς, ἀλλὰ νὰ μὴ ἀφήσῃ αὐτοὺς νὰ πέσωσιν εἰς τὴν ἄβυσσον τῆς κακίας Ἂν λοιπόν, κυρία, ζητῆτέ τι παρὰ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τοῦ κ. Βριμβιλλιὲρ, δεήθητε μόνον νὰ διατηρῇ αὐτὸν ὑπὸ τὴν σκέπην του.

Ἀλλ' οἱ λόγοι οὗτοι ὑπῆρξαν ἀνίσχυροι· τὸ αἴσχος ἦτο μέγα καὶ πάνδημον· ἐμόρφασε, συνωφρυώθη, ἠκόντισε βλέμματα φλογερά, συνέσπασε τὸ στόμα, ἔλαβεν ὕφος φοβερόν, καὶ ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἀπεκαλύφθη ὁ ἐν αὐτῇ ἐνδιαιτώμενος δαίμων. Κατὰ δὲ τὸν παροξυσμὸν τοῦτον, ὅστις διήρκεσε σχεδὸν ἓν τέταρτον τῆς ὥρας, ὁ Λεβρούν (5) πλησίον αὐτῆς ἱστάμενος ἠσθάνθη ἰσχυρὰν ἐντύπωσιν ἐκ τῆς μορφῆς αὐτῆς καὶ διετήρει αὐτὴν τοσοῦτον ἀνεξάλειπτον ἐν τῇ μνήμῃ, ὥστε τὴν ἀκόλουθον νύκτα μὴ δυνάμενος νὰ κοιμηθῇ καὶ ἔχων ἀκαταπαύστως πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν μορφὴν αὐτῆς ἐζωγράφησε τὴν ὡραίαν ἐκείνην εἰκόνα τῆς μαρκησίας, ἥτις σώζεται μέχρι τοῦ νῦν ἐν τῷ μουσείῳ τοῦ Λούβρου, ἀπέναντι δὲ αὐτῆς κεφαλὴν τίγριδος. Θέλων νὰ δείξῃ ὅτι τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικὰ ἦταν τὰ αὐτὰ, καὶ ὅτι ἡ μία ὡμοίαζε πρὸς τὴν ἄλλην.

Ἡ βραδύτης τῆς πορείας προήρχετο ἐκ τῆς μεγάλης ἐν τῇ αὐλῇ συσσωρεύσεως τοῦ πλήθους, ὅπερ διεσχίσθη μόνον ὑπὸ τῶν τοξοτῶν, καὶ τότε ἡ μαρκησία ἠδυνήθη νὰ ἐξέλθῃ· ὁ δὲ διδάκτωρ, ὅπως μὴ περισπᾶται ὑπὸ τῆς θέας τοῦ πλήθους, ἔδωκεν αὐτῇ σταυρὸν καὶ παρήγγειλεν αὐτῇ ν' ἀτενίζῃ αὐτὸν ἀδιακόπως· τοῦθ' ὅπερ ἐκείνη ἔπραξε μέχρι τῆς ἔξω θύρας, ἔνθα ἀνέμενεν αὐτὴν τὸ ἅμαξιον, καὶ ἠναγκάσθη νὰ ἐγείρῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ ἐνώπιον αὐτῆς ἀτίμου πράγματος.

Τὸ ἅμαξιον ἐκ τῶν μικροτάτων τοῦ εἴδους του, ἦτον ἐστρωμένον δι' ἀχύρου. δὲν εἶχε κάθισμα, ἔφερεν εἰσέτι τὰ ἴχνη τῆς λάσπης καὶ τῶν πατρῶν, καὶ πρὸς ἐπίμετρον τῆς ἀθλιότητός του ἐσύρετο ὑπὸ λίαν τυχαίου ἵππου.

Ὁ δήμιος ἀνεβίβασεν αὐτὴν πρώτην, ἐκείνη δὲ μεθ' ἱκανῆς δυνάμεως καὶ εὐκινησίας ἐπέβη τοῦ ἁμαξίου, ὡς διὰ ν' ἀποφύγῃ τὰ περὶ αὐτὴν βλέμματα καὶ συνεστάλη ὡς ἄγριον θηρίον ἐν τῇ ἀριστερᾷ γωνίᾳ καθημένη ἐπὶ τοῦ ἀχύρου καὶ ἐστραμμένην ἔχουσα τὴν ῥάχιν πρὸς τὸν ἵππον. Ὁ διδάκτωρ ἀνέβη κατόπιν καὶ ἐκάθησε παρ' αὐτὴν, ἐν τῇ δεξιᾷ γωνίᾳ· εἶτα ὁ δήμιος ἀνέβη καὶ αὐτὸς, ἔκλεισε τὴν πρὸς τὰ ὄπισθεν σανίδα καὶ ἐκάθησεν ἐπ' αὐτῆς ἐκτείνων τοὺς πόδας ἐν μέσῳ τῶν τοῦ διδάκτορος. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν βοηθὸν, ὅστις ἔργον εἶχε νὰ ἡνιοχῇ, οὗτος ἐκάθησεν ἐπὶ τῆς ἐμπροσθεν σανίδος στρέφων τὰ νῶτα πρὸς τὴν μαρκησίαν καὶ τὸν διδάκτορα, τοὺς δὲ πόδας ἔχων διεστῶτας. Οὕτως ἡ μαρκησία μετέβαινεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας.

Μόλις δὲ ἡ συνοδεία προυχώρησεν ὀλίγα βήματα καὶ ἡ πρὸς μικρὸν ἡσυχάσασα μαρκησία ἐταράχθη ἐκ νέου· οἱ ὀφθαλμοί της οἵτινες ἠτένιζον ἀσκαρδαμυκτὶ τὸν σταυρὸν ἐτόξευσαν ἔξω τοῦ ἁμαξίου δύο πύρινα βλέμματα, καὶ ἀμέσως τοσοῦτῳ βλοσυροὶ κατέστησαν, ὥστε ὁ διδάκτωρ ἐφοβήθη καὶ ἐνόησεν ὅτι πρᾶγμά τι ἐτάραττεν αὐτὴν ἠρώτησε τί εἶδε.

— Τίποτε, κύριε, εἶπε ζωηρῶς καὶ ἐπαναφέρουσα τὰ βλέμματα ἐπὶ τοῦ διδάκτορος· δὲν εἶναι τίποτε.

— Ἀλλὰ, κυρία, δὲν δύνασθε νὰ διαψεύσητε τοὺς ὀφθαλμούς σας, καὶ ἀπὸ μιᾶς στιγμῆς ὑπάρχει εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σας πῦρ τοσοῦτῳ διάφορον ὥστε βεβαίως ἐγεννήθη ὑπὸ τῆς θέας λυπηροῦ τινος Τί ἆρά γε νὰ ἦναι ; εἰπατέ μοι, σᾶς παρακαλῶ, διότι μοὶ ὑπεσχέθητε νὰ μὲ εἰδοποιῆτε περὶ παντὸς πειρασμοῦ σας.

— Κύριε, ἀπεκρίνατο ἡ μαρκησία, θὰ τὸ πράξω, ἀλλὰ δὲν εἶναι τίποτε. — Εἶτα αἴφνης ἀτενίζουσα τὸν δήμιον, ὅστις, ὡς εἴπομεν,

ἦτον ἐνώπιον τοῦ δημίου. — Κύριε εἶπεν αὐτῷ ζωηρῶς, καθήσατ' ἐμπρός μου, σᾶς παρακαλῶ, καὶ κρύψατέ μου αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον. — Καὶ ἐξέτεινε τὰς δύο δεδεμένας αὐτῆς χεῖρας πρὸς ἄνθρωπον ἀκολουθοῦντα ἔφιππον τὸ ἁμάξιον, ἀπωθοῦσα διὰ τοῦ κινήματος τούτου τὸν δαυλόν, ὃν ὁ διδάκτωρ ἐκράτησε, καὶ τὸν σταυρόν, ὅστις ἔπεσε χαμαί. Ὁ δήμιος εἶδεν ὄπισθέν του, καὶ παρεμέρισεν, ὡς παρεκάλεσεν αὐτόν, νεύων διὰ τῆς κεφαλῆς καὶ ψιθυρίζων. — Ναί, ναί, ἐννοῶ τί τρέχει. — Καὶ ἐπιδὴ ὁ διδάκτωρ ἐπίμενε.

— Κύριε, τῷ εἶπεν ἐκείνη, δὲν εἶναί τι λόγου ἄξιον, καὶ ἐξ ἰδίας μου ἀδυναμίας δὲν ἀντέχω νὰ βλέπω ἄνθρωπον, ὅστις μὲ μετεχειρίσθη κακῶς. Ὁ ἄνθρωπος τὸν ὁποῖον εἴδατε ἐγγίζοντα τὰ ὄπισθεν τοῦ ἁμαξίου εἶναι ὁ Δεγραί, ὅστις μὲ συνέλαβεν ἐν Λιέγῃ, καὶ τόσῳ κακῶς μὲ μετεχειρίσθη καθ' ὅλον τὸν δρόμον, ὥστε ἅμα τὸν ἐπανεῖδον δὲν ἠδυνήθην νὰ κρατηθῶ.

— Κυρία, ἤκουσα νὰ γίνεται λόγος περὶ αὐτοῦ, καὶ ὑμεῖς ἡ ἰδία μοὶ ὡμιλήσατε εἰς τὴν ἐξομολόγησίν σας· ἀλλ' ἦτον ἄνθρωπος σταλεὶς διὰ νὰ σᾶς συλλάβῃ, ἐγγυώμενος περὶ τῆς συλλήψεώς σας, φέρων ἀνωτέρας διαταγὰς καὶ ἐπομένως δίκαιον ἔχων νὰ σᾶς φυλάττῃ ἐκ τοῦ πλησίον καὶ νὰ σᾶς ἐπιτηρῇ αὐστηρῶς· καὶ αὐστηρότερον ἂν σᾶς ἐφύλαττε, τὴν ἐντολήν του θὰ ἐξεπλήρου. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, κυρία, ἐθεώρει τοὺς δημίους ὡς λειτουργοὺς τῆς διαφθορᾶς ὑπηρετοῦντας τὴν ἀδικίαν καὶ ἐξ ἰδίων προσθέτοντας πᾶσαν ὠμότητα ἐχομένην εἰς τὸν νοῦν αὐτῶν, ἀλλ' ὅμως καθ' ὅλην τὴν πρὸς τὸν Γολγοθᾶν πορείαν, ἔβλεπεν, αὐτοὺς μεθ' ὑπομονῆς καὶ εὐχαριστήσεως, ἀποθνήσκων δὲ ἐδέετο ὑπὲρ αὐτῶν.

Ἐν τῇ ψυχῇ τῆς μαρκησίας συνεκροτήθη τότε σφοδρὰ πάλη, ζωγραφηθεῖσα ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτῆς, ἀλλὰ μίαν μόνην σιγμὴν διήρκεσε, καὶ εὐθὺς ἀνέλαβε τὴν συνήθη ἀπάθειαν καὶ γαλήνην· εἶτα·

— Κύριε, προσέθηκεν, ἔχετε δίκαιον καὶ ἁμαρτάνω τῷ ὄντι τοιαύτην ἀδυναμίαν δεικνύουσα· ζητῶ λοιπὸν συγχώρησιν παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ τὸ ἐνθυμηθῆτε ἐπὶ τοῦ ἱκριώματος, ὅταν θὰ μὲ δίδητε τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν μου, καθὼς μοὶ τὸ ὑπεσχέθητε, διὰ νὰ πάσῃ καὶ ἐπὶ τῆς ἁμαρτίας μου ταύτης ἡ ἄφεσις· στραφεῖσα δὲ πρὸς τὸν δήμιον.

— Κύριε, ἐξηκολούθησε, καθήσατε ὡς πρότερον, καὶ ἂς βλέπω τὸν κ. Δεγραί. Ὁ δήμιος ἐδίστασε νὰ ὑπακούσῃ, ἀλλ' εἰς ἓν νεῦμα τοῦ διδάκτορος, ἀνέλαβε τὴν προτέραν θέσιν του· ἡ δὲ μαρκησία προσέβλεψεν ἐπὶ μικρὸν μετὰ πραότητος τὸν Δεγραὶ ψιθυρίζουσα ὑπὲρ αὐτοῦ προσευχήν, καὶ ἐπαναφέρουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἤρξατο αὖθις προσευχομένη ὑπὲρ ἑαυτῆς· ταῦτα συνέβαινον πρὸ τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Γενεβιέφης.

Τὸ δὲ ἁμάξιον μεθ' ὅλην τὴν βραδύτητα αὐτοῦ ἀφίκετο τέλος ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς Παναγίας. Τότε δὲ οἱ τοξόται ἠραίωσαν τὸ πλῆθος καὶ τὸ ἁμάξιον ἔστη κάτωθεν τῶν βαθμίδων. Αὐτόθι δὲ ὁ δήμιος κατέβη, ἀφῆσε τὴν ὄπισθεν σανίδα, ἔλαβεν ἐν ταῖς ἀγκάλαις τὴν μαρκησίαν καὶ κατέθηκεν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου· ὁ διδάκτωρ κατέβη μετ' αὐτήν, τοὺς πόδας ἔχων νεναρκωμένους ἕνεκα τῆς στενοχώρου θέσεως ἣν εἶχεν ἀπὸ τῆς εἰρκτῆς ἐν τῷ ἁμαξίῳ, ἀνῆλθε τοὺς βαθμίδας τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἔστη ὄπισθεν τῆς μαρκησίας, ἥτις ἵστατο ὀρθία ἔχουσα ἕνα γραμματέα ἐκ δεξιῶν, τὸν δήμιον ἐξ εὐωνύμων, καὶ ὄπισθεν αὐτῆς ἄπειρον πλῆθος συρρεῦσαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἧς αἱ πύλαι ἦταν ἀνοικταί. Διέταξαν αὐτὴν νὰ γονυπετήσῃ, τῇ ἔδωκαν τὸν ἀνημμένον δαυλὸν ὃν μέχρις ἐκείνης τῆς ὥρας ἔφερε σχεδὸν ἀδιακόπως ὁ διδάκτωρ εἶτα ὁ γραμματεὺς ἀνέγνω αὐτῇ τὴν δημοσίαν ἐξομολόγησιν, ἣν εἶχε γεγραμμένην ἐπὶ χάρτου καὶ ἣν ἐπανέλαβε μετ' αὐτὸν ἀλλὰ τοσούτῳ σιγηλῶς ὥστε ὁ δήμιος εἶπεν αὐτῇ γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ.

— Λέγετε, ὡς ὁ κύριος, καὶ ἐπαναλαμβάνετε ὅλα μετ' αὐτόν. Δυνατώτερα! δυνατώτερα! — Ἐκείνη δὲ τότε ὕψωτε τὴν φωνὴν εὐστόχως ἅμα καὶ εὐλαβῶς, καὶ ἐπανέλαβε τὰ ἀκόλουθα. «Ἀναγνωρίζω ὅτι μοχθηρῶς καὶ χάριν ἐκδικήσεως, ἐδηλητηρίασα τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφούς μου, καὶ ἀπεπειράθην νὰ δηλητηριάσω τὴν ἀδελφήν μου, διὰ νὰ λάβω τὴν περιουσίαν των, δι' ὃ ἐξαιτοῦμαι συγχώρησιν παρὰ τοῦ Θεοῦ, τοῦ βασιλέως καὶ τῆς δικαιοσύνης.»

Μετὰ δὲ τὸ τέλος τῆς δημοσίας ἐξομολογήσεως, ὁ δήμιος ἔλαβεν αὖθις αὐτὴν ἐν ταῖς ἀγκάλαις, μετεκόμισεν αὐτὴν εἰς τὸ ἁμάξιον καὶ ὧδευσε πρὸς τὴν Γρέβην. Ἀπὸ δὲ τῆς στιγμῆς ταύτης μέχρις οὗ ἀφίκετο εἰς τὸ ἱκρίωμα εἶχεν ἀφίποτε τὰ βλέμματα ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ὃν ὁ διδάκτωρ ἐδείκνυεν αὐτῇ διὰ τῆς

ἀριστερᾶς χειρὸς κρατῶν αὐτὸν, παραινῶν αὐτὴν εἰς εἰλικρινῆ μετάνοιαν, καὶ πειρώμενος ν' ἀποστρέψῃ τὴν προσοχὴν αὐτῆς ἀπὸ τῶν περὶ τὴν ἅλαξιν σφενδονιζομένων φοβερῶν λόγων, ἐν οἷς εὐχερῶς διεκρίνοντο αἱ ἀραὶ τοῦ πλήθους.

Ἀφικόμενον εἰς τὴν πλατείαν τῆς Γρέβης, τὸ ἀμάξιον ἔστη οὐ μακρὰν τοῦ ἱκριώματος· τότε ὁ γραμματεὺς ὀνόματι Δρουὲ προύχώρησεν ἔφιππος, καὶ τῇ μαρκησίᾳ ἀποτεινόμενος.

— Κυρία, τῇ εἶπε, δὲν ἔχετε νὰ προσθέσητέ τι εἰς ὅσα εἴπατε; Ἂν ἔχητε νὰ καταθέσητε ἄλλο τι δυνάμεθα νὰ μετακόμεν εἰς τὸ δημαρχεῖον.

— Ἀκούετε, κυρία, ἐπανέλαβεν ὁ διδάκτωρ, ἰδοὺ ἐφθάσαμεν εἰς τὸ τέλος τοῦ ὁρόμου μας, καὶ, δόξα τῷ Θεῷ, δὲν ἐλειποψυχήσατε καθ' ὁδόν· μὴ καταστρέψητε πᾶν ὅ,τι ᾠκοδομήσατε μὴ ἀφανίσητε τὸ ἀποτέλεσμα τῶν μέχρι τοῦδε καὶ τῶν μελλόντων παθῶν σας, κρύπτουσα ὅσα ἠξεύρετε πλείονα τῶν ὅσων εἴπατε.

— Εἶπον πᾶν ὅ,τι ἤξευρα, ἀπήντησεν ἡ μαρκησία, καὶ ἄλλο τι δὲν δύναμαι νὰ εἴπω·

— Ἐπαναλάβετέ το λοιπὸν δυνατά, εἶπεν ὁ διδάκτωρ νὰ τ' ἀκούσωσι πάντες.

Τότε ἡ μαρκησία, ἐπανέλαβε διὰ τῆς ἰσχυροτέρος αὐτῆς φωνῆς.

— Εἶπα πᾶν ὅ,τι ἤξευρα, κύριε, καὶ ἄλλο τι δὲν δύναμαι νὰ εἴπω.

Τούτου δὲ λεχθέντος, ἠθέλησαν νὰ προσεγγίσωσιν ἔτι πλέον τὸ ἀμάξιον εἰς τὸ ἱκρίωμα· ἀλλὰ τὸ πλῆθος ἦτο τοσοῦτῳ συμπεπυκνωμένον ὥστε ὁ βοηθὸς τοῦ δημίου δὲν ἠδύνατο νὰ τὸ διασχίσῃ, μεθ' ὅλους τοὺς ῥαβδισμοὺς οὓς κατέφερεν ἐμπροσθέν του. Ὅθεν ἐδέησε νὰ σταθῶσιν ὀλίγα βήματα μακρὰν, ὁ δὲ δήμιος καταβὰς προσήρμοζε τὴν κλίμακα.

Κατὰ τὴν φρικώδη ταύτην στιγμὴν, ἡ μαρκησία προσέβλεπε τὸν διδάκτορα μετὰ γαλήνης καὶ ὕφους εὐγνωμοσύνην ἐκφράζοντος· ἐπειδὴ δὲ ἐνόησεν ὅτι τὸ ἀμάξιον ἔπαυσε προχωροῦν.

— Κύριε, τῷ εἶπεν, ἐδῶ βεβαίως δὲν θὰ χωρισθῶμεν, καὶ μὲ ὑπεσχέθητε νὰ μὴ μ' ἀφήσητε πρὶν ἡ κοπῇ ἡ κεφαλή μου· ἐλπίζω ὅτι θὰ κρατήσητε τὸν λόγον σας.

— Ναὶ ἀναμφιβόλως, θὰ τὸν κρατήσω, κυρία· μόνος ὁ θάνατος θὰ μᾶς χωρίσῃ· μὴ στενοχωρῆσθε λοιπὸν, διότι δὲν σᾶς ἐγκαταλείπω.

— Ἤλπιζον αὐτὴν τὴν χάριν ἀφ' ὑμῶν, καὶ μοὶ τὴν ὑπεσχέθητε τοσοῦτον ἐπισήμως, ὥστε οὔτε κἂν τὴν ἰδέαν θὰ ἔχητε ν' ἀθετήσητε τὴν ὑπόσχεσίν σας. Θὰ ἦθε ἂν εὐαρεστῆσθε, ἐπὶ τοῦ ἱκριώματος μετ' ἐμοῦ καὶ πλησίον μου· τώρα δὲ, κύριε, ἐπειδὴ πρέπει νὰ προλάβω τὸν τελευταῖον ἀποχαιρετισμὸν, καὶ τὰ πολλὰ πράγματα περὶ ὧν θὰ ἐνασχοληθῶ ἐπὶ τοῦ ἱκριώματος δυνατὸν ν' ἀποσπάσωσι τὴν προσοχήν μου, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς εὐχαριστήσω ἀπὸ τοῦδε· διότι ἂν αἰσθάνωμαι τὴν δύναμιν νὰ ὑποστῶ τὴν ἀπόφασιν τῶν κριτῶν τῆς γῆς καὶ ν' ἀκούσω τὴν τοῦ οὐρανοῦ, πάντα ταῦτα χρεωστῶ εἰς ὑμᾶς, κύριε, καὶ φανερῶς τὸ κηρύττω· ἄλλο τι δὲν μὲ μένει λοιπὸν ἢ νὰ ζητήσω συγχώρησιν διὰ τὴν ἐνόχλησιν τὴν ὁποίαν σᾶς ἔδωκα, καὶ παρακαλῶ νὰ μοὶ συγχωρήσητε. — Καὶ ἐπειδὴ τὰ δάκρυα διέκοπτον τὴν φωνὴν τοῦ διδάκτορος καὶ δὲν ἠδύνατο ν' ἀπαντήσῃ. — Δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι μὲ συγχωρεῖτε; ἐπανέλαβεν. — Ὁ δὲ διδάκτωρ ἠθέλησε νὰ τὴν ἐμψυχώσῃ· ἀλλ' αἰσθανόμενος ὅτι ἂν ἤνοιγε τὸ στόμα, θὰ ἔβαλλε λυγμοὺς, ἐξηκολούθει σιωπῶν· τοιοῦτον ὅπερ ἡ μαρκησία βλέπουσα ἐπανέλαβε καὶ τρίτην φοράν. — Σᾶς καθικετεύω, κύριε, νὰ μὲ συγχωρήσητε, καὶ νὰ μὴ λυπηθῆτε δι' ὅσον καιρὸν ἐξωδεύσατε πλησίον μου· θὰ εἴπητε ἐπὶ τοῦ ἱκριώματος τὸν ψαλμὸν « ἐκ βαθέων ἐκέκραξά σοι Κύριε », τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου μου, καὶ αὖριον θὰ ψάλητε μίαν λειτουργίαν ὑπὲρ ἐμοῦ· μοὶ τὸ ὑπόσχεσθε, δὲν ἔχει οὕτω;

— Ναί, κυρία, εἶπεν ὁ διδάκτωρ μετὰ διακεκομμένης φωνῆς, ναὶ, ναὶ, μείνατε ἥσυχος, θὰ πράξω ὅ,τι μὲ διατάσσετε.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν, ὁ δήμιος ἀφῆρεσε τὴν σανίδα καὶ ἔσυρε τὴν μαρκησίαν ἐκ τοῦ ἁμαξίου· ἐνῷ δὲ οὗτος ἐχώρει βήματά τινα πρὸς τὸ ἱκρίωμα καὶ πάντων οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν ἐστραμμένοι πρὸς αὐτὴν, ὁ διδάκτωρ ἠδυνήθη νὰ κλαύσῃ μίαν στιγμὴν ἐν τῷ χειρομάκτρῳ αὐτοῦ κρυφίως· ἀλλ' ἐνῷ ἀπεμάσσετο τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὁ βοηθὸς τοῦ δημίου τῷ ἔτεινε τὴν χεῖρα διὰ νὰ καταβῇ· ταυτοχρόνως δὲ ἡ μαρκησία ἀνέβαινε τὴν κλίμακα ὑπὸ τοῦ δημίου ὁδηγουμένη, ὅστις ὅτε ἀφίκετο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ἱκριώματος ἐγονάτισεν αὐτὴν, πρὸ κορμοῦ ἐγκαρσίως τεθειμένου· τότε ὁ διδάκτωρ, ὅστις ἀνῆλθε τὴν κλίμακα διὰ βήματος ὀλιγώτερον σταθεροῦ ἔπεσε γονυκλινὴς παρ' αὐτῇ, ἵνα τῇ λαλῇ εἰς τὸ οὖς, ἀλλ' ἐστραμμένος ἀντιθέτως πρὸς ἐκείνην, διότι ἡ μὲν μαρκησία ἔβλεπε πρὸς τὸν ποταμὸν ὁ δὲ

διδάκτωρ πρὸς τὸ Δημαρχεῖον. Εὐθὺς δ' ἅμα ἔλαβον τὰς θέσεις ταύτας, ὁ δήμιος ἀπεκάλυψε τὴν κατάδικον καὶ ἔκειρε τὴν κόμην στρέφων καὶ μεταστρέφων τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, ἐνίοτε μάλιστα μεθ' ἱκανῆς τραχύτητος· μολονότι δὲ ἡ φρικώδης αὕτη κόμμωσις διήρκεσε περὶ τὴν ἡμίσειαν ὥραν, οὐδένα γογγυσμὸν ἔβαλε καὶ ὡς μόνα σημεῖα πόνου ἔρρευσαν ἐπὶ τῶν παρειῶν της οἱ θρόμβοι σιγηλῶν δακρύων. Μετὰ τὴν κουράν, ἔσχισε, διὰ νὰ γυμνώσῃ τοὺς ὤμους, τὸ ἄνω μέρος τοῦ χιτῶνος, ὃν ἐνέδυσεν αὐτὴν ὅτε ἐξήρχετο τῆς εἱρκτῆς. Τέλος περιέδεσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς καὶ ἀνυψῶν διὰ τῆς χειρὸς τὴν σιαγόνα της διέταξεν αὐτὴν νὰ κρατῇ τὴν κεφαλὴν ὀρθίαν· ἐκείνη δὲ ὑπήκουσεν εἰς πάντα ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀντιστάσεως, ἀκούουσα ἀδιακόπως ὅ,τι τῇ ἔλεγεν ὁ διδάκτωρ, καὶ ἐπαναλαμβάνουσα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τοὺς λόγους αὐτοῦ, ὅταν ἤρμοζον πρὸς τὴν θέσιν αὐτῆς. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, ὁ δήμιος ἱστάμενος ἐπὶ τῶν ὄπισθεν τοῦ ἱκριώματος, ἐφ' ὧν ἐστηρίζοντο τὰ πρὸς τὴν πυρὰν ἕτοιμα ξύλα, ἔρριπτεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὰ βλέμματα ἐπὶ τοῦ μανδύου αὐτοῦ, ἀφ' οὗ τὰς πτυχὰς ἐφαίνετο προέχουσα ἡ λαβὴ μακρᾶς καὶ εὐθείας σπάθης, ἣν ἐφρόντισε νὰ κρύψῃ οὕτως, ἵνα μὴ ἴδῃ αὐτὴν ἡ κ. Βριμβιλλιὲρ ἀναβαίνουσα εἰς τὸ ἱκρίωμα· καὶ ἐπειδὴ ἀφοῦ ἔδωκε τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν τῇ μαρκησίᾳ ὁ διδάκτωρ στρέψας τὴν κεφαλὴν εἶδεν ὅτι ὁ δήμιος δὲν ἦτον εἰσέτι ὡπλισμένος, εἶπεν αὐτῇ ἐν εἴδει προσευχῆς τοὺς ἑξῆς λόγους, οὓς ἐκείνη ἐπανέλαβεν· «Ἰησοῦ, υἱὲ τοῦ Δαυὶδ καὶ τῆς Μαρίας ἐλέησόν με· Μαρία, θυγάτηρ τοῦ Δαυὶδ καὶ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ, δέου ὑπὲρ ἐμοῦ· Θεέ μου ἐγκατέλειπω τὸ σῶμα, ὅπερ εἶναι χοῦς ἁπλοῦς, καὶ ἀρίνημι αὐτὸ τοῖς ἀνθρώποις ἵνα καύσωσιν αὐτό, ἵνα ἀποτεφρώσωσιν αὐτὸ καὶ ποιήσωσιν αὐτῷ ὅ,τι ἂν βούλωνται. σταθερὰν ἔχουσα πίστιν ὅτι μίαν ἡμέραν θέλεις ἀναστήσει καὶ ἑνώσει αὐτὸ μετὰ τῆς ψυχῆς μου, περὶ ἧς καὶ μόνης μεριμνῶ· εὐδόκησον, Θεέ μου, ἵνα παραδώσω σοι αὐτήν, δέχθητι αὐτὴν ἐν τοῖς κόλποις σου, ὅπως ἀνέλθῃ εἰς τὴν πηγὴν ἀφ' ἧς κατῆλθεν· ἀπὸ σοῦ ἐκπορεύεται ἐπανελθέτω πρὸς σε· ἀπὸ σοῦ ἐξῆλθε, παρὰ σοὶ εἰσελθέτω· σὺ εἶσαι ἡ πηγὴ καὶ ἡ ἀρχὴ αὐτῆς, ἔσο Θεέ μου, τὸ κέντρον αὐτῆς καὶ τὸ τέλος! »

Ἡ μαρκησία ἐπανελάμβανε τὴν τελευταίαν λέξιν, ὅτε ὁ διδάκτωρ ἤκουσε κρότον ὑπόκωφον, ὡς τὸν κρότον κοπίδος, δι' ἧς κόπτεται κρέας ἐπὶ σανίδος· τὴν αὐτὴν στιγμὴν ἐκόπη ἡ φωνή. Ἡ μάχαιρα τοσούτῳ ταχέως διῆλθεν, ὥστε ὁ διδάκτωρ οὔτε τὴν ἀστραπὴν αὐτῆς εἶδεν· ἔστη δὲ ὠρθωμένην ἔχων τὴν κόμην καὶ περιέβλυτον τὸ μέτωπον ὑπὸ ἱδρῶτος· διότι μὴ βλέπων πίπτουσαν τὴν κεφαλήν, ἐνόμισεν ὅτι ὁ δήμιος ἀπέτυχε καὶ ἔμελλε νὰ ἐπαναρχίσῃ· ἀλλ' ὁ φόβος του ὑπῆρξε βραχύς, διότι τὴν αὐτὴν σχεδὸν στιγμὴν ἡ κεφαλὴ ἔκλινε πρὸς τ' ἀριστερά, ὠλίσθησεν ἐπὶ τοῦ ὤμου, καὶ ἀπὸ τούτου ἐκυλίσθη ὀπίσω, ἐνῷ τὸ σῶμα ἔπιπτεν ἐμπρὸς ἐπὶ τοῦ ἐγκαρσίως τεθειμένου κορμοῦ, ὑφούμενον τοιουτοτρόπως ὥστε οἱ θεαταὶ ἔβλεπον τὸν λαιμὸν ἀποκεκομμένον καὶ αἱμοσταγῆ· ταυτοχρόνως δὲ ὁ διδάκτωρ, κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του, εἶπε τὸν ψαλμὸν «Ἐκ βαθέων ἐκέκραξά σοι, Κύριε.»

Ἀφοῦ δὲ ὁ διδάκτωρ ἐπεράτωσε τὴν δέησιν αὐτοῦ, ἤγειρε τὴν κεφαλὴν καὶ εἶδεν ἐνώπιόν του τὸν δήμιον σπογγίζοντα τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.

— Πῶς σᾶς φαίνεται, κύριε, εἶπε τῷ διδάκτορι δὲν ἦτον ὡραῖον τὸ κτύπημα; Εἰς τοιαύτας περιστάσεις ἐπικαλοῦμαι πάντοτε τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, ὅστις μὲ βοηθεῖ πάντοτε· πολλὰς ἡμέρας τώρα μ' ἀνησυχοῦσεν αὐτὴ ἡ γυναῖκα· ἀλλ' ἔδωκα νὰ μοῦ κάμουν ἕνα ἐξαλείτουργο καὶ ἔνοιωσα τὴν καρδιά μου γερὴ καὶ τὸ χέρι μου στερεό. — Ταῦτα δ' εἰπὼν ἔλαβε κάτωθεν τοῦ μανδύου του φιάλην, ἣν ἔφερεν ἐπὶ τοῦ ἱκριώματος καὶ ἔπιε μίαν· κατόπιν δὲ λαβὼν ὑπὸ τὴν μίαν μασχάλην τὸ σῶμα ἐνδεδυμένον ὡς ἦτο καὶ ὑπὸ τὴν ἄλλην τὴν κεφαλὴν φέρουσαν εἰσέτι τὸν ἐπίδεσμον τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρριψεν ἀμφότερα εἰς τὴν πυρὰν, ἣν ἀμέσως ἀνῆψεν ὁ βοηθὸς αὐτοῦ.

« Τῇ ἐπαύριον, λέγει ἡ κ. δὲ Σεβινὲ, (6) ἐζήτουν τὰ ὀστᾶ τῆς μαρκησίας Βριμβιλλιὲρ, διότι ὁ λαὸς ἔλεγεν ὅτι ἦτον ἁγία. »

Τῷ 1814, ὁ κ. δ' Ὀφρεμόντος, πατὴρ τοῦ νῦν ἰδιοκτήτου τῆς ἐπαύλεως, ἐν ᾗ ἡ μαρκησία Βριμβιλλιὲρ ἐδηλητηρίασε τὸν κ. δ' Ὠβράϋ, φοβηθεὶς τὴν ἐπέλευσιν τῶν συμμαχικῶν στρατευμάτων, ἤνοιξεν εἰς ἕνα τῶν πυργίσκων πολλὰς κρύπτας ἔνθα ἔκρυψε τὰ ἀργυρᾶ σκεύη καὶ ἄλλα πολύτιμα πράγματα εὑρισκόμενα ἐν τῇ μεμονωμένῃ ταύτῃ ἐξοχῇ, ἐν μέσῳ τοῦ δάσους τοῦ Λαίγη. Τὰ δὲ ξένα στρατεύματα διέβησαν ἅπαξ καὶ δὶς διὰ τοῦ Ὀφρεμόντου,

καὶ μετὰ τρίμηνον κατοχὴν ἀπεχώρησαν πέραν τῶν συνόρων.

Τότε ἐτόλμησαν νὰ σύρωσιν ἀπὸ τῶν κρυπτῶν τὰ κρυβέντα, καὶ ἐνῷ ἠρεύνων τοὺς τείχους φοβούμενοι μὴ λησμονήσωσί τι, ἤκουσαν ἦχον σημαίνοντα τὴν ὕπαρξιν ἀγνώστου κοιλώματος. Ὅθεν ἐκρήμνισαν διὰ μοχλῶν καὶ ἀξινῶν τὸν τοῖχον, καὶ ἀφοῦ πολλαὶ πέτραι ἔπεσαν ἐφάνη μέγα σπουδαστήριον ἐνειδὲς χημικοῦ ἐργαστηρίου, ἐν ᾧ ἀνευρέθησαν πύραυνα, χημικὰ ἐργαλεῖα, πολλαὶ φιάλαι ἑρμητικῶς κεκλεισμέναι καὶ περιέχουσαι εἰσέτι ἄγνωστον ὕδωρ, τέλος δὲ τέσσαρες θῆκαι κόνεως διαφόρων χρωμάτων. Δυστυχῶς οἱ ἀνακαλύψαντες τὸ μυστικὸν ἐργαστήριον ὀλιγίστην ἢ μεγίστην ἀπέδωκαν εἰς αὐτὸ σπουδαιότητα, καὶ ἀντὶ νὰ ὑποβάλωσι τὰς διαφόρους ἐκείνας ὕλας εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης, ἐξηφάνισαν μετὰ μεγάλης φροντίδος θήκας καὶ φιάλας περιδεεῖς αὐτοὶ οὗτοι γενόμενοι ἐκ τῶν θανατηφόρων οὐσιῶν ἃς περιεῖχον ἴσως.

Οὕτω δὲ ἀπωλέσθη ἡ παράδοξος αὕτη ἴσως δὲ καὶ τελευταία εὐκαιρία τοῦ ν' ἀναγνωρισθῶσι καὶ ἀναλυθῶσιν αἱ οὐσίαι ἐξ ὧν συνέκειντο τὰ δηλητήρια τοῦ Σαὶντ-Κροὰ καὶ τῆς μαρκησίας Βριμβιλλιέρ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ·

(1) Δύο εἴδη βασάνων ὑπῆρχον· ἡ προπαρασκευαστικὴ βάσανος καὶ ἡ προοιμιώδης· ἡ μὲν προπαρασκευαστικὴ ἐγίνετο ὅταν οἱ δικασταὶ δὲν ἦσαν πεπεισμένοι, καὶ ἤθελον νὰ σχηματίσωσι πεποίθησιν ἐξ αὐτῶν τῶν ὁμολογιῶν τοῦ ἐνόχου· ἡ δὲ προοιμιώδης ἐρρημόζετο ἐξ ἐναντίας μετὰ τὴν δίκην καὶ πρὸς ἀποκάλυψιν τῶν συνενόχων. Ἐντῇ πρώτῃ πολλάκις ὁ δέσμιος ἐλπίζων νὰ σώσῃ τὴν ζωήν του ἀνθίστατο κατὰ τῶν φρικωδεστάτων ἀλγηδόνων, ἐνῷ ἐν τῇ δευτέρᾳ ὁ ἔνοχος ἠξεύρων ἑαυτὸν καταδεδικασμένον, σπανίως προσέθετεν εἰς θάνατον τοσοῦτῳ φοβερὸν τὰς ἀλγηδόνας τῶν βασάνων. Καθ' ὅσον παρουσιάζεται ἡμῖν εὐκαιρία θέλομεν ἐξηγεῖ ποῖαι ἦσαν αὐταὶ καθ' ἑαυτὰς αἱ διαφόρων εἰδῶν βάσανοι.

(2) Μεταξὺ τῶν τριάκοντα τεσσάρων ἐπιστολῶν τῆς μαρκησίας Βριμβιλλιέρ, αἵτινες εὑρέθησαν ἐν τῷ κιβωτίῳ τοῦ Σαὶντ-Κροὰ, ὑπῆρχε μία συντεταγμένη ὡς ἑπεται·

« Ἔκρινα καλὸν νὰ δώσω τέλος εἰς τὴν ζωήν μου· πρὸς δὲ τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐπῆρα ὅ,τι τόσον ἀκριβά μοὶ ἐδώκες· εἶναι συνταγὴ τοῦ Γλάζερ, καὶ ἐκ τούτου θὰ ἰδῆτε ὅτι θυσιάζω δι' ὑμᾶς εὐχαρίστως τὴν ζωήν μου· ἀλλὰ δὲν σᾶς ὑπόσχομαι πρὶν ἀποθάνω, ὅτι δὲν σᾶς περιμένω που διὰ νὰ σᾶς εἴπω τὸ τελευταῖον ὑγιαίνετε. »

(3) Ἐπειδὴ τὸ ἔγγραφον τοῦτο οὐδαμοῦ εὑρέθη, ἀρκούμεθα εἰς τὴν παράθεσιν τῶν λεγομένων ὑπὸ τῆς κ. Σεβινιὲ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς αὐτῆς.

« Ἡ κ. Βριμβιλλιὲρ πληροφορεῖ ἡμᾶς ἐν ἐξομολογήσει αὐτῆς ὅτι ἐπαίτις ἔπαυσεν οὖσα κόρη, ὅτι ἐξηκολούθει τηροῦσα τὴν αὐτὴν διαγωγὴν, ὅτι ἐδηλητηρίασε τὸν πατέρα της, τοὺς ἀδελφούς της, ἓν τῶν τέκνων αὐτῆς, ὅτι ἐδηλητηρίασεν αὐτὴ ἑαυτὴν, διὰ νὰ δοκιμάσῃ ἓν ἀντιφάρμακον. Οὔτε ἡ Μήδεια δὲν ἔπραξε τόσα. Ὡμολόγησε δὲ ὅτι ἡ ἐξομολόγησις ἦτον ἰδιόγραφος αὐτῆς, καὶ ἦτο μεγάλη ἀνοησία, ἀλλ' ὅτι ἔγραψεν αὐτὴν πάσχουσα πυρετὸν, ὅτι ἦτο παραφροσύνη καὶ ὑπερβολὴ μὴ δυναμένη ν' ἀναγνωσθῇ σπουδαίως. (Ἐπιστολαὶ τῆς Κ. Σεβινιὲ).

(4) Ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ ὕδατος εἰς τὸ στῆθος ἐγίνετο ὡς ἑξῆς.

Ὁ δήμιος εἶχε παρ' αὐτῷ, διὰ μὲν τὴν συνήθη βάσανον τέσσαρα δοχεῖα πλήρη ὕδατος, διὰ δὲ τὴν ἔκτακτον εἴκοσιν ἄτινα ὁ βασανιζόμενος ἐδιάζετο νὰ καταπίῃ· ὁ δὲ δήμιος ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρα κέρας περιεκτικὸν ὕδατος ἑνὸς δοχείου· εἰσῆγε τὸ κέρας εἰς τὸ στόμα τοῦ βασανιζομένου, καὶ μεθ' ἑκάστην δόσιν δύο καὶ ἡμίσεως μέτρου ἔπαυε μίαν στιγμὴν διὰ νὰ μαρτυρήσῃ ὁ βασανιζόμενος· ἀλλ' ἂν ἐξηκολούθει ἀρνούμενος, ἐξηκολούθει καὶ αὐτὸς τὴν βάσανον μέχρις ἐκκενώσεως τῶν ὀκτὼ δοχείων. Πολλάκις συνέβαινε νὰ σφίγγῃ τοὺς ὀδόντας ὁ βασανιζόμενος, ἵν' ἀντιστῇ ἐφ' ὅσον ἠδύνατο κα-

τὰ τῆς βασάνου ταύτης· τότε δὲ ὁ δήμιος ἔ-κλειε τὴν ῥίνα αὐτοῦ συμπιέζων αὐτὴν διὰ τοῦ ἀντίχειρος καὶ τοῦ δείκτου· οὕτω δὲ ὁ βασανιζόμενος ἠναγκάζετο ν' ἀνοίξῃ τὸ στόμα διὰ ν' ἀναπνεύσῃ, καὶ ὁ δήμιος ἐπωφελεῖτο τὴν στιγμὴν ἐκείνην διὰ νὰ χώσῃ τὸ κέρας.

(5) Ὁ Κάρολος Λεβρούν, εἷς τῶν μεγάλων ζωγράφων τῆς Γαλλίας, ἐγεννήθη ἐν Παρισίοις τῷ **1619**, ἐσπούδασε παρὰ τῷ Σίμωνι Βουέτῳ, ἤκουσε τοῦ Πουσσίνου, καὶ ἀπέθανε τῷ **1690**· ὃ ἔπρεψε δὲ ὡς καλλιτέχνης μόλις ἄγων τὸ πεντεκαιδέκατον τῆς ἡλικίας ἔτος, καὶ διωρίσθη ὑπὸ τοῦ Κολβέρτου ἀρχιζωγράφος τοῦ βασιλέως τῷ **1662**. Κατέλαβε δὲ ὁ Λεβρούν ἔξοχον ἐν τοῖς ζωγράφοις θέσιν διὰ τῆς Σταυρώσεως τοῦ Ἁγίου Στεφάνου καὶ τοῦ Μωϋσέως βράχον πατάσσοντος. Εἷς τῶν κυριωτέρων ἱστορικῶν αὐτοῦ πινάκων εἶναι αἱ Μάχαι τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

(6 Ἡ Μαρία δὲ Ῥαβουτὲν Σαντὰλ μαρκησία δὲ Σεβινιὲ, περιώνυμος συγγραφεὺς ἀπαθανατισθεῖσα διὰ τῶν ἐπιστολῶν αὐτῆς, ἐγεννήθη ἐν Παρισίοις τῇ 5 φεβρουαρίου **1626** καὶ ἀπέθανε τῷ **1696**. Κατέλαβε δὲ διακεκριμένην θέσιν ἐν τοῖς δοκιμωτάτοις γάλλοις συγγραφεῦσι τοῦ ΙΖ'. αἰῶνος.

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΜΑΡΚΗΣΙΑΣ ΒΡΙΜΒΙΛΛΙΕΡ.





ΟΙ ΒΟΡΓΙΑΙ.

1492—1507

Τῇ 8 ἀπριλίου 1492, ἐντὸς κοιῶντος τοῦ μεγάρου Καρρέτζη, μίαν περίπου λεύγαν μακρὰν τῆς Φλωρεντίας, τρεῖς ἄνδρες ἦσαν συνηγμένοι περὶ κλίνην, ἐφ' ἧς τέταρτος ἀνὴρ ἔπνεε τὰ λοίσθια.

Ὁ πρῶτος τῶν τριῶν ἀνδρῶν, ὁ καθήμενος παρὰ τοὺς πόδας τῆς κλίνης, καὶ ἐξ ἡμισείας καλυπτόμενος διὰ τῶν χρυσοϋφάντων παραπετασμάτων ὅπως κρύψῃ τὰ δάκρυά του, ἦτον ὁ Ἑρμόλαος Βάρβαρος, ὁ συγγραφεὺς τῆς περὶ Ἀγάμου βίου πραγματείας καὶ τῶν περὶ Πλινίου μελετῶν, ὅστις πρὸ ἑνὸς ἔτους διατελῶν ἐν Ῥώμῃ πρεσβευτὴς τῆς Φλωρεντινῆς δημοκρατίας προεχειρίσθη ὑπὸ τοῦ πάπα Ἰννοκεντίου τοῦ Η' πατριάρχης Ἀκυιλείας.

Ὁ δεύτερος ὅστις ἐκάθητο ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ ἐκράτει μίαν τῶν χειρῶν τοῦ θνήσκοντος ἦτον ὁ Ἄγγελος Πολιτιανός, ὁ Κάτουλλος τοῦ πεντεκαιδεκάτου αἰῶνος, διάνοια ἀρχαϊκὴ καὶ ἀνθηρά, ἐκ τῶν λατινικῶν αὐτοῦ στίχων ὡς ποιητὴς τῶν χρόνων τοῦ Αὐγούστου ἐκλαμβανόμενος.

Τέλος ὁ τρίτος, ὅστις ἵστατο ὄρθιος ἐρειδόμενος ἐπὶ μιᾶς τῶν στηλῶν τοῦ προσκεφαλαίου, καὶ παρηκολούθει μετὰ βαθείας μελαγχολίας τὴν πρόοδον τῆς νόσου ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ θνήσκοντος, ἦτον ὁ περιώνυμος Πίκ δὲ λὰ

Μιρανδόλ, ὁ ἐν ἡλικίᾳ εἴκοσιν ἐτῶν λαλῶν εἰκοσιδύο γλώσσας καὶ προτείνων ὅτι δύναται ν' ἀπαντήσῃ εἰς ἑκάστην αὐτῶν ἐπὶ ἑπτακοσίων ζητημάτων ὑποβαλλομένων αὐτῷ ὑπὸ εἴκοσι τῶν σοφωτάτων ἀνδρῶν τῆς οἰκουμένης, ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ συναχθῶσιν ἐν Φλωρεντίᾳ.

Ὁ δὲ θνήσκων ἦτο Λαυρέντιος ὁ Μεγαλοπρεπής, ὅστις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔτους ἀσθενήσας ἐκ κακοήθους πυρετοῦ, μεθ' οὗ ἠνώθησαν οἱ ρευματισμοί, κληρονομικὴ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ του ἀσθένεια, καὶ βλέπων τέλος ὅτι οἱ διαλελυμένοι μαργαρῖται οὓς ἐπότιζεν αὐτὸν ὁ ἀγύρτης Λεόνης ἐκ Σπολητίου, ὡς εἰ ἤθελε νὰ δώσῃ φάρμακα ἀνάλογα πρὸς τὰ πλούτη μᾶλλον ἢ πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ πάσχοντος ἦσαν ἀνωφελεῖς καὶ ἀνίσχυροι ἐνόησεν ὅτι ὤφειλε ν' ἀποχωρισθῇ τῶν μελιγλώσσων αὐτοῦ γυναικῶν, τῶν ἡδυμελῶν ποιητῶν του, τῶν χρυσοβαφῶν ἀνακτόρων, καὶ μετεκαλέσατο, πρὸς ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν του, ἃς ἐν ἦτον ὑψηλῇ κοινωνίᾳ θὰ ὠνόμαζον ἴσως ἐγκλήματα, τὸν δομινικανὸν Ἱερώνυμον Φραγκίσκον Σαβοναρόλαν.

Μετ' ἐνδομύχου δὲ φόβου καθ' οὗ ἦσαν ἀνίσχυρα τὰ ἐγκώμια τῶν φίλων του, ἀνέμενεν ὁ φιλήδονος ἄρπαξ τὸν σκυθρωπὸν καὶ αὐστηρὸν ἱεροκήρυκα, οὗ ὁ λόγος συνεκύκα τὴν Φλωρεντίαν, καὶ παρ' οὗ προσεδόκα διὰ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν τὴν ἐν ἄλλῳ κόσμῳ ἀνάπαυσιν. Ὄντως δὲ ὁ Σαβοναρόλας ἦτον εἷς τῶν μαρμαρίνων ἐκείνων ἀνδρῶν, οἵτινες ὅμοιοι πρὸς τὸ ἄγαλμα τοῦ ταξιάρχου, κρούουσι τὴν θύραν τῶν ἐν τρυφῇ βιούντων, ἐν μέσῳ τῶν εὐωχιῶν καὶ τῶν ὀργίων, ἵνα ἀγγείλωσιν αὐτοῖς ὅτι ἐπέστη ἡ ὥρα καθ' ἣν ὀφείλουσι νὰ προσηλώσωσιν εἰς οὐρανοὺς τὴν διάνοιαν. Γεννηθεὶς ἐν Φερράρᾳ, ἔνθα ἡ οἰκογένειά του, μία τῶν ἐπιφανεστάτων τῆς Παδούης, προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ μαρκησίου Νικολάου τῆς Ἔστης, ἔφυγε τὴν πατρικὴν στέγην ὑπ' ἀκαταμαχήτου κλήσεως ἀγόμενος, καὶ περιεβλήθη τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῶν δομινικανῶν τῆς Φλωρεντίας· ἐνταῦθα δὲ διορισθεὶς ὁ νέος δόκιμος ὑπὸ τῶν προϊσταμένων αὐτοῦ καθηγητὴς φιλοσοφικῶν μαθημάτων, ἐδέησε κατ' ἀρχὰς νὰ παλαίσῃ πρὸς τὸ ἀσθενὲς καὶ ἄκαμπτον τῆς φωνῆς αὐτοῦ, τὴν κακὴν ἀπαγγελίαν καὶ μάλιστα τὴν ἐξασθένησιν τῶν σωματικῶν αὐτοῦ δυνάμεων προελθοῦσαν ἐκ τῆς ὑπερμέτρου ἐγκρατείας.

Ἀπὸ δὲ τούτου ὁ Σαβοναρόλας κατεδίκασεν ἑαυτὸν εἰς ἀπόλυτον μόνωσιν καὶ κατεκρύβη εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ μοναστηρίου του, ὡς εἰ ἐκάλυπτεν αὐτὸν λίθος ἐπιτύμβιος· αὐτόθι δὲ τὸ γόνυ κλίνων ἐπὶ τῶν πλακῶν, προσευχόμενος ἀκαταπαύστως πρὸ ξυλίνου σταυροῦ, ἐξαλλος ὑπὸ τῆς ἀγρυπνίας καὶ τῶν σωματικῶν κακώσεων, μετέπεσε ταχέως ἀπὸ τῆς μελέτης τῶν θείων εἰς τὴν ἔκστασιν καὶ ἤρξατο αἰσθανόμενος τὴν μυστικὴν ἐκείνην καὶ προφητικὴν ὥθησιν ἥτις παρώτρυνεν αὐτὸν εἰς τὴν ἀναμόρφωσιν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀλλ' ἡ ἀναμόρφωσις τοῦ Σαβοναρόλα, μᾶλλον συνεσταλμένη τῆς τοῦ Λουθήρου, ἥς προηγεῖτο κατὰ εἰκοσιπέντε περίπου ἔτη, ἐσέβετο τὰ πράγματα ἐνῷ προσέβαλλε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ προὐτίθετο ν' ἀλλάξῃ μὲν τὰ ἀνθρώπινα δόγματα οὐχὶ δὲ καὶ τὴν θείαν πίστιν. Δὲν ἐνήργει, ὡς ὁ γερμανὸς μοναχός, διὰ τοῦ λόγου, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Ἡ λογικὴ παρ' αὐτῷ ὑπεχώρει πάντοτε ἀπέναντι τῆς ἐμπνεύσεως· δὲν ἦτο θεολόγος, ἀλλὰ προφήτης.

Οὐχ' ἧττον ὅμως τὸ μέτωπον αὐτοῦ κύπτον μέχρις ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐνώπιον τοῦ κράτους τῆς Ἐκκλησίας, ἀνέκυψεν ἤδη ἐνώπιον τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας τῶν παπῶν. Ἐθεώρει τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν ὡς δύο ἐπίσης ἁγίας παρθένους· εἰς τρόπον ὥστε ἔκρινε τὸν Λαυρέντιον τοσοῦτον ἔνοχον διότι ὑπεδούλωνε τὴν μίαν ὅσῳ καὶ τὸν πάπαν Ἰννοκέντιον Η' ἀτιμάζοντα τὴν ἄλλην. Ἐκ δὲ τούτου προέκυπτεν ὅτι ἐνόσῳ ὁ Λαυρέντιος ἔζη πλούσιος, εὐτυχὴς καὶ μεγαλοπρεπής, ὁ Σαβοναρόλας οὐδέποτε ἠθέλησε μεθ' ὅσας δήποτε παρακλήσεις, νὰ καθιερώσῃ διὰ τῆς παρουσίας του ἐξουσίαν ἣν ἐθεώρει παράνομον. Ἀλλ' ὁ Λαυρέντιος καλῶν αὐτὸν ἀπὸ τῆς κλίνης τοῦ θανάτου ἦτον ἄλλος ἄνθρωπος. Ὁ αὐστηρὸς ἱεροκήρυξ ἐπορεύθη ἀμέσως παρ' αὐτῷ γυμνὸς τοὺς πόδας καὶ τὴν κεφαλήν, ἐλπίζων ὅτι θὰ σώσῃ οὐ μόνον τὴν ψυχὴν τοῦ θνήσκοντος ἀλλὰ καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῆς δημοκρατίας.

Ὁ Λαυρέντιος, ὡς εἴπομεν, ἀνέμενε τὴν ἄφιξιν τοῦ Σαβοναρόλα ἀνυπομόνως καὶ ἀνησύχως· ὅθεν ὅτε ἤκουσε τὸν κρότον τῶν βημάτων αὐτοῦ, τὸ ὠχρὸν πρόσωπόν του ἐγένετο πελιδνότερον, ἐνῷ ταὐτοχρόνως ἀνηγείρετο ἐρειδόμενος ἐπὶ τοῦ ἀγκῶνος καὶ διατάσσων τοὺς τρεῖς ἄλλους ν' ἀπομακρυνθῶσιν. Οὗτοι δὲ ὑπήκουσαν ἀμέσως, καὶ ἅμα ἐξῆλθον διὰ μιᾶς θύρας ἀνυψώθη ἡ θυρὶς τῆς ἄλλης, καὶ ἐπεφάνη

ὁ μοναχὸς ὠχρὸς, ἀκίνητος καὶ σοβαρός. Παρατηρῶν δ' αὐτὸν Λαυρέντιος ὁ ἀπὸ Μεδίκων καὶ ἀναγινώσκων ἐπὶ τοῦ μαρμαρίνου μετώπου του τὴν ἀκαμψίαν ἀγάλματος ἔπεσεν αὐθις ἐπὶ τῆς κλίνης βάλλων στεναγμὸν τοσούτῳ βαθὺν, ὥστε ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ τις ὅτι ἦτον ὁ τελευταῖος.

Ὁ μοναχὸς περιέστρεψε τὸ βλέμμα ἐν τῷ θαλάμῳ ὡς ἵνα βεβαιωθῇ ὅτι ἀληθῶς ἦτο μόνος μετὰ τοῦ θνήσκοντος· εἶτα προέβη βραδεῖ καὶ ἐπισήμῳ τῷ βήματι πρὸς τὴν κλίνην. Ὁ Λαυρέντιος μετὰ φόβου εἶδεν αὐτὸν πλησιάζοντα, καὶ ὅτε ἦλθε παρὰ τὴν κλίνην.

— Ὦ πάτερ μου πολὺ ἁμαρτωλὸς ὑπῆρξα! ἀνεφώνησε.

— Τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἄπειρον, ἀπεκρίνατο ὁ μοναχὸς, καὶ ἐνώπιόν σου εἶμαι ὁ ἐπιτετραμμένος τὸ θεῖον ἔλεος.

— Πιστεύετε λοιπὸν ὅτι ὁ Θεὸς θὰ μοὶ συγχωρήσῃ τὰ ἁμαρτήματά μου; ἀνεφώνησεν ὁ θνήσκων, ἀναλαβὼν τὰς ἐλπίδας του ὅτε ἤκουσε τοσοῦτον ἀπροσδοκήτους λόγους ἐξερχομένους τοῦ στόματος τοῦ μοναχοῦ.

— Τὰ ἁμαρτήματά σου καὶ τὰ ἐγκλήματά σου, ὁ Θεὸς πάντα θὰ σοὶ τὰ συγχωρήσῃ· ἀπήντησεν ὁ Σαβοναρόλας, ὁ Θεὸς θὰ σοὶ συγχωρήσῃ τὰς ματαίας ἡδονάς σου, τὰς μοιχευτικὰς ἡδυπαθείας σου, τὰς αἰσχρὰς διασκεδάσεις σου· καὶ ταῦτα μὲν διὰ τὰ ἁμαρτήματά σου· καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ ἐγκλήματά σου· ὁ Θεὸς θὰ σοὶ συγχωρήσῃ διότι ὑπεσχέθης ἁμοιβὴν δισχιλίων φλωρινίων εἰς τὸν κομίσοντα τὴν κεφαλὴν τοῦ Διετισάλβη, τοῦ Νερόνη Νίγη, τοῦ Ἀγγέλου Ἀντινόρη, τοῦ Νικολάου Σοδερίνη, καὶ τὸ διπλοῦν εἰς τὸν παραδώσοντα αὐτοὺς ζῶντας· ὁ Θεὸς θὰ σοὶ συγχωρήσῃ διότι ἐθανάτωσες ἐπὶ τοῦ ἱκριώματος ἢ τῆς ἀγχόνης τὸν υἱὸν τοῦ Πάπη Ὀρλάνδη, τοῦ Φραγκίσκου δὲ Βρισιγέλλα, τοῦ Βερνάρδου Νάρδη, τοῦ Ἰακώβου Φρεσκοβάλδη, τοῦ Ἀμμοράττη, τοῦ Βαλδοβινέττη, τοῦ Πέτρου Βαλδούκη, τοῦ Βερνάρδου δὲ Βωδίνου, τοῦ Φραγκίσκου Φρεσκοβάλδη καὶ πλέον ἢ τριακοσίων ἄλλων, ὧν τὰ ὀνόματα ἦσαν μὲν ἧττον περιφανῆ τούτων ἀλλ' οὐχ' ἧττον προσφιλῆ τῇ Φλωρεντίᾳ. — Ἐφ' ἑκάστου δὲ τῶν ὀνομάτων τούτων, ἅτινα ὁ Σαβοναρόλας προέφερε βραδέως, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀτενίζων ἐπὶ τοῦ θνήσκοντος, οὗτος ἀπεκρίνετο διὰ στεναγμοῦ ἀποδεικνύοντος ὅτι ἡ μνήμη τοῦ μοναχοῦ ἦτο πιστοτάτη. Ἀφοῦ δ' ἐτελείωσε.

— Καὶ πιστεύετε, πάτερ μου, ἀπήντησεν ὁ



Αὐτόθι δὲ τὸ γόνυ κλίνων ἐπὶ τῶν πλακῶν, προσηύχετο ἀκαταπαύστως πρὸ ξυλίνου σταυροῦ. . . . Σελ. — 50

Λαυρέντιος μετὰ τόνου φωνῆς ἀμφιβολίαν σημαίνοντος, ὅτι ἀκαρτήματα καὶ ἐγκλήματα θὰ μοὶ τὰ συγχωρήσῃ πάντα ὁ Θεός;

— Πάντα εἶπεν ὁ Σαβοναρόλας, ἀλλ' ὑπὸ τρεῖς ὅρους.

— Ποίους; ἠρώτησεν ὁ θνήσκων.

— Πρῶτον εἶπεν ὁ Σαβοναρόλας, θὰ αἰσθανθῇς πίστιν ἀκεραίαν εἰς τὴν δύναμιν καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

— Πάτερ μου, ἀπεκρίνατο μετὰ ζωηρότητος ὁ Λαυρέντιος, τὴν πίστιν αὐτὴν τὴν αἰσθάνομαι εἰς τὰ μυχαίτατα τῆς καρδίας μου.

— Δεύτερον, εἶπεν ὁ Σαβοναρόλας, θ' ἀποδώσῃς τὰ ἀλλότρια ὅσα ἀδίκως ἐδήμευσας καὶ κατεκράτεις.

— Πάτερ μου, θὰ προφθάσω νὰ τὸ πράξω; ἠρώτησεν ὁ θνήσκων.

— Ὁ Θεὸς θὰ σοὶ δώσῃ καιρόν, ἀπεκρίνατο ὁ μοναχός.

— Ὁ Λαυρέντιος ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς ἵνα σκεφθῇ ἀνετώτερον, καὶ μετὰ στιγμιαίαν σιωπήν.

— Ναί, πάτερ μου, θὰ τὸ πράξω, ἀπεκρίνατο.

— Τρίτον, ἐπανέλαβεν ὁ Σαβοναρόλας θ' ἀποδώσῃς εἰς τὴν δημοκρατίαν τὴν προτέραν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν ἀρχαίαν ἐλευθερίαν.

Ὁ Λαυρέντιος ὠρθώθη ἐπὶ τῆς κλίνης ὑπὸ σπασμωδικοῦ κινήματος ἀνεγερθείς, ἐρωτῶν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ δομινικανοῦ, ὡς θέλων νὰ μάθῃ ὅτι δὲν ἠπατήθη καὶ ἂν ἤκουσε καλῶς. Ὁ Σαβοναρόλας ἐπανέλαβε τοὺς αὐτοὺς λόγους.

— Ποτέ! ποτέ! ἀνέκραξεν ὁ Λαυρέντιος πίπτων αὖθις ἐπὶ τῆς κλίνης του καὶ σείων τὴν κεφαλήν... Ποτέ!

Ὁ δὲ μοναχὸς οὐδεμίαν εἰπὼν λέξιν, προέβη κατὰ ἓν βῆμα ὅπως ἀποσυρθῇ.

— Πάτερ μου! πάτερ μου! εἶπεν ὁ φυγοβράγων μὴ ἀπομακρύνεσθε· τοιουτοτρόπως ἐλεήσατέ με!

— Ἐλέησον τὴν Φλωρεντίαν, εἶπεν ὁ μοναχός.

— Ἀλλὰ, πάτερ μου, ἀνέκραξεν ὁ Λαυρέντιος, ἡ Φλωρεντία εἶναι ἐλευθέρα, ἡ Φλωρεντία εἶναι εὐτυχής.

— Ἡ Φλωρεντία εἶναι δούλη, ἡ Φλωρεντία εἶναι πτωχή, ἀνεφώνησεν ὁ Σαβοναρόλας, πτωχὴ τῷ πνεύματι, πτωχὴ ταῖς χρήμασι, πτωχὴ τῇ γενναιότητι. Πτωχὴ τῷ πνεύματι, διότι μετὰ σὲ, Λαυρέντιε, ἐλεύσεται ὁ υἱός σου Πέτρος· πτωχὴ ταῖς χρήμασι, διότι διὰ τῶν προσόδων τῆς δημοκρατίας ἐστήριξας τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς οἰκογενείας σου καὶ τὴν πίστιν τῶν ἐμπορικῶν καθιδρυμάτων σου· πτωχὴ τῇ γενναιότητι, διότι ἀφήρπασας ἀπὸ τῶν νομίμων ἀρχόντων τὴν ἐξουσίαν ἣν ἔδιδεν αὐτοῖς τὸ πολίτευμα, καὶ ἀπέτρεψας τοὺς συμπολίτας σου τοῦ διπλοῦ στρατιωτικοῦ καὶ πολιτικοῦ σταδίου, ἐν ᾧ, πρὶν ἢ ἐκθηλύνῃς αὐτοὺς διὰ τῆς πολυτελείας σου, ἐνεδείξαντο ἀρχαϊκὰς ἀρετάς· ὅθεν ἤγγικεν ἡ ἡμέρα, ἐξηκολούθησεν ὁ μοναχὸς μετ' ὀφθαλμῶν ἀτενῶν καὶ φλογερῶν, ὡς εἰ ἀνεγίνωσκεν εἰς τὸ μέλλον, καθ' ἣν οἱ βάρβαροι ἀπὸ τῶν ὀρέων ἀθρόοι ἐπελεύσονται, καὶ τὰ τείχη τῶν ἡμετέρων πόλεων πεσοῦνται, ὡς τὰ τῆς Ἰεριχοῦς, πρὸς μόνον τὸν ἦχον τῶν σαλπίγκων αὐτῶν.

— Καὶ θέλετε ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ θανάτου ν' ἀποσπασθῶ τῆς ἐξουσίας ἥτις ὑπῆρξεν ἡ δόξα ὅλης τῆς ζωῆς μου; ἀνέκραξε Λαυρέντιος ὁ ἀπὸ Μεδίκων.

— Ἐγὼ δὲν τὸ θέλω, ἀλλ' ὁ Κύριος, ἀπεκρίνατο ψυχρῶς ὁ Σαβοναρόλας.

— Ἀδύνατον! ἀδύνατον! ἐψιθύρισεν ὁ Λαυρέντιος.

— Καλά! ἀπόθανε λοιπὸν ὡς ἔζησας! ἀνεκραύγασεν ὁ μοναχὸς, ἐν μέσῳ τῶν αὐλικῶν καὶ τῶν κολάκων σου, καὶ ἂς κολάσωσι τὴν ψυχήν σου καθὼς ἐκόλασαν τὸ σῶμά σου!

Καὶ μετὰ τὰς λέξεις ταύτας ὁ αὐστηρὸς δομινικανὸς μὴ δίδων ἀκρόασιν εἰς τὰς κραυγὰς τοῦ θανατιῶντος, ἐξῆλθε τοῦ θαλάμου ὡς ὅτε εἰσῆλθε μετὰ τῆς αὐτῆς ἐκφράσεως τοῦ προσώπου καὶ τοῦ αὐτοῦ βήματος· τοσοῦτον ἐφαίνετο πνεῦμα τῆς γῆς ἀποσπασθὲν καὶ ὑπεράνω τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων περιϊπτάμενον.

Πρὸς τὴν κραυγὴν ἣν ἔβαλε Λαυρέντιος ὁ ἀπὸ Μεδίκων βλέπων αὐτὸν ἀπερχόμενον, ὁ Ἑρμόλαος, ὁ Πολιτιανὸς καὶ ὁ Πὶκ δὲ λὰ Μιρανδόλ, οὗτινες ἤκουσαν τὰ πάντα, ἐπανῆλθον εἰς τὸν θάλαμον καὶ εὗρον τὸν φίλον αὐτῶν θλίβοντα σπασμωδικῶς εἰς τὰς ἀγκάλας του μεγαλοπρεπῆ σταυρὸν, ὃν ἀπέσπασεν ἐκ τοῦ προσκεφαλαίου τῆς κλίνης του. Μάτην δ' ἐπειράθησαν ὅπως ἐμψυχώσωσιν αὐτὸν διὰ φιλικῶν λόγων· Λαυρέντιος ὁ Μεγαλοπρεπὴς ἀπεκρίνετο μόνον διὰ λυγμῶν, καὶ μίαν ὥραν μετὰ τὴν σκηνήν, ἣν ἀφηγήθημεν, τὰ χείλη ἔχων προσκεκολλημένα εἰς τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ ἐξέπνευσεν ἐν τοῖς ἀγκάλαις τῶν τριῶν ἐκείνων ἀνδρῶν, ὧν ὁ μᾶλλον προνομιοῦχος, μολονότι

καὶ οἱ τρεῖς ἦσαν νέοι τὴν ἡλικίαν, δὲν ἔμελλε νὰ ἐπιζήσῃ αὐτῷ ὑπὲρ τὰ δύο ἔτη.

—Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀπώλειά του ἔδει νὰ συνεπενέγκῃ πολλὰς συμφοράς, ὁ οὐρανὸς —λέγει ὁ Νικόλαος Μακκιαβέλης,—ἠθέλησε νὰ δώσῃ βεβαιότατα προμηνύματα· ὁ κεραυνὸς ἐνέσκηψεν ἐπὶ τοῦ δώματος τῆς ἐκκλησίας Σάντα Ῥεπαράτα, καὶ ὁ Ῥοδερῖκος Βοργίας ἐξελέγη πάπας.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ πεντεκαιδεκάτου αἰῶνος ἦτοι καθ' ὃν χρόνον ἄρχεται ἡ ἀφήγησις αὕτη, ἡ πλατεῖα τοῦ Ἁγίου Πέτρου τῆς Ῥώμης πόρρω ἀπεῖχε τῆς μεγαλοπρεποῦς θέας ἣν ἔχει ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν διὰ τοὺς φθάνοντας εἰς αὐτὴν ἀπὸ τῆς πλατείας dei Rusticucci.

Ἡ μητρόπολις τοῦ Κωνσταντίνου δὲν ἐσώζετο πλέον, ἡ δὲ τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου, ἀριστούργημα τριῶν αἰώνων καὶ δαπάνη διακοσίων ἑξήκοντα ἑκατομμυρίων δὲν ὑπῆρχεν ἔτι. Τὸ ἀρχαῖον κτίριον, ὅπερ διήρκεσε χίλια ἑκατὸν τεσσαράκοντα πέντε ἔτη, ἦτον ἑτοιμόρροπον περὶ τὸ **1440**, καὶ Νικόλαος Ε' ὁ καλλιτεχνικὸς πρόδρομος Ἰουλίου τοῦ Β' καὶ Λέοντος τοῦ Γ', κατεδάφισεν αὐτὸ μετὰ τοῦ συνεχομένου ναοῦ τοῦ Πρόβου Ἀνικίου, καὶ κατέβαλεν εἰς τὴν θέσιν των, διὰ τῶν ἀρχιτεκτόνων Ῥοσσελίνη καὶ Βαπτιστοῦ Ἀλβέρτη, τὰ θεμέλια νέου ναοῦ· ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἐτῶν, Νικολάου τοῦ Ε' ἀποθανόντος καὶ τοῦ Ἐνετοῦ Παύλου Β' δυνηθέντος νὰ χορηγήσῃ μόνον πεντακισχίλια σκοῦδα πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ σχεδίου τοῦ προκατόχου αὐτοῦ, τὸ μνημεῖον ἔστη μόλις ἐξελθὸν τῆ γῆς, ὡς θνησίτοκος οἰκοδομή, ἐρειπίου θλιβερώτερα τὴν θέαν.

Ἡ δὲ πλατεῖα, δὲν εἶχεν ἔτι, ὡς ἐννοεῖται ἐκ τῶν ἀνωτέρω, οὔτε τὸ ὡραῖον περιστήλιον τοῦ Βερνίνη, οὔτε τὰς ἀναβρυτηρίους κρήνας, οὔτε τὸν αἰγυπτιακὸν ὀβελίσκον, ὅστις, κατὰ τὸ λέγειν τοῦ Πλινίου, ἐρρύθη ὑπὸ τοῦ Φαραὼ Νυγκορέου ἐν Ἡλιουπόλει καὶ μετεκομίσθη εἰς Ῥώμην ὑπὸ τοῦ Καλιγούλα στήσαντος αὐτὸν ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ τοῦ Νέρωνος, ἔνθα ἔμεινε μέχρι τοῦ **1586**. Ἐπειδὴ δὲ τὸ Ἱπποδρόμιον τοῦ Νέρωνος ἔκειτο ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐδάφους ἐφ' οὗ νῦν ἐγείρεται ὁ Ἅγιος Πέτρος, καὶ ὁ ὀβελίσκος ἐκάλυπτε διὰ τῆς βάσεώς του τὴν θέσιν ἐν ᾗ κεῖται τὸ νῦν Ἱερὸν, ἐφαίνετο ὡς γιγαντιαία τις βελόνη ἀνατεινομένη ἐν μέσῳ ἠκρωτηριασμένων στηλῶν, ἀνίσων τοίχων καὶ ἡμιλελαξευμένων λίθων.

Δεξιόθεν δὲ τοῦ ἐν σπαργάνοις ἐρειπίου τούτου, ὑψοῦτο τὸ Οὐατικανὸν, λαμπρὸς πύργος Βαβὲλ, εἰς ὃν εἰργάσθησαν πάντες οἱ περιώνυμοι ἀρχιτέκτονες τῆς ῥωμαϊκῆς σχολῆς ἀπὸ χιλίων ἐτῶν· δὲν εἶχεν εἰσέτι κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τὰ δύο μεγαλοπρεπῆ παρεκκλήσια, τὰς δώδεκα μεγάλας αἰθούσας, τὰς εἰκοσιδύο αὐλὰς, τὰς τριάκοντα κλίμακας καὶ τὰ δισχίλια δωμάτιά του· διότι ὁ πάπας Σίξτος Πέμπτος, ὁ ἔξοχος ἐκεῖνος συβώτης, ὅστις ἐν πενταετεῖ βασιλείᾳ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα ἔπραξε, δὲν ἠδυνήθη εἰσέτι νὰ προσθέσῃ τὴν ἀπέραντον οἰκοδομὴν, ἥτις ἀπ' ἀνατολῶν ὑπέρκειται τῆς αὐλῆς τοῦ Ἁγίου Δαμασίου· ἀλλ' ἦτο τὸ παλαιὸν καὶ ἱερὸν ἀνάκτορον τὸ πλῆρες ἀρχαίων ἀναμνήσεων, ἐν ᾧ ἐφιλοξενήθη Κάρολος ὁ Μέγας, ὅτε ἐστέφθη ὑπὸ τοῦ πάπα Λέοντος τοῦ Γ'.

Τῇ 9 αὐγούστου **1492**, σύμπασα ἡ Ῥώμη, ἀπὸ τῆς πύλης τοῦ Λαοῦ μέχρι τοῦ Κολυσαίου, καὶ ἀπὸ τῶν Λουτρῶν τοῦ Διοκλητιανοῦ μέχρι τοῦ πύργου τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου ἐφαίνετο ὡς εἰς συνέντευξιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνελθοῦσα, καὶ τοσοῦτον ἦτο τὸ συρρεῦσαν πλῆθος ὥστε πανταχόθεν ἐξεχείλιζεν εἰς τὰς πέριξ ὁδοὺς καὶ συνεκεντροῦτο ἐν τῷ μέσῳ ὡς ἀστέρος ἀκτῖνες· δίκην δὲ σαλευομένου ποικιλοχρόου τάπητος ἀνέβαινεν εἰς τὴν μητρόπολιν, συνεσωρεύετο ἐπὶ τῶν πετρῶν, ἀνηρτᾶτο ἀπὸ τῶν στηλῶν, ἠπλοῦτο ἐπὶ τῶν τοίχων, εἰσήρχετο διὰ τῶν θυρῶν τῶν οἰκιῶν καὶ ἀνεφαίνετο ἐπὶ τῶν παραθύρων, τοσούτῳ πολυάριθμον, τοσούτῳ συμπεπυκνωμένον, ὥστε θὰ ἔλεγέ τις ὅτι ἕκαστον παράθυρον ἦτο κεφαλόκτιστον. Ἅπαν δὲ τὸ πλῆθος ἐκεῖνο πρὸς ἓν καὶ μόνον σημεῖον τοῦ Βατικανοῦ ἠτένιζε τοὺς ὀφθαλμούς, διότι τὸ Βατικανὸν περιεῖχε τὸ κογκλάβιον (συνέδριον τῶν καρδιναλίων,) καὶ ἐπειδὴ πρὸ ἑκκαίδεκα ἡμερῶν ἀπέθανεν Ἰννοκέντιος ὁ Η', τὸ κογκλάβιον ἠσχολεῖτο εἰς τὴν ἐκλογὴν νέου πάπα.

Ἡ Ῥώμη εἶναι τῶν ἐκλογῶν ἡ πόλις· ἀπὸ τῆς θεμελιώσεως αὐτῆς μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ἦτοι ἐπὶ εἰκοσιὲξ ὡς ἔγγιστα αἰῶνας ἀεννάως ἐκλέγει τοὺς βασιλεῖς, τοὺς ὑπάτους, τοὺς δημάρχους, τοὺς αὐτοκράτορας καὶ τοὺς πάπας αὐτῆς· ὅθεν κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ κογκλαβίου ἡ Ῥώμη φαίνεται ὑπὸ παραδόξου πυρετοῦ κατεχομένη, πυρετοῦ ὠθοῦντος ἕκαστον πρὸς τὸ Βατικάνον ἢ πρὸς τὸ Μόντε-Κάββαλλον, κατὰ τὴν ἐνταῦθα ἢ ἐκεῖσε συγκρότησιν

τῆς πορφυρᾶς συνελεύσεως· εἶναι δὲ μεγάλη τῷ ὄντι ἀναβρασμοῦ αἰτία καὶ ὑπόθεσις τὸν κόσμον ἐνδιαφέρουσα ἡ ἐκλογὴ νέου ποντίφηκος· διότι, ἐπειδὴ, κατὰ μέσον ὅρον, ἀπὸ τοῦ ἁγίου Πέτρου μέχρι Γρηγορίου τοῦ ΙΣΤ', ἕκαστος πάπας διατηρεῖται ὀκτὼ ὡς ἔγγιστα ἔτη, τὰ ὀκτὼ ταῦτα ἔτη εἶναι, κατὰ τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἐκλεγέντος, περίοδος ἡσυχίας ἢ ταραχῶν, δικαιοσύνης ἢ παρανομίας, εἰρήνης ἢ πολέμου.

Οὐδέποτε ὅμως, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐκάθησεν ἐπὶ τοῦ ποντιφικοῦ θρόνου ὁ πρῶτος διάδοχος τοῦ ἁγίου Πέτρου, μέχρι τῆς μεσοβασιλείας εἰς ἣν ἀφικόμεθα, ἐξεδηλώθη ἀνησυχία τοσούτῳ μεγάλη ὅσῳ καθ' ἣν στιγμὴν ἐδείξαμεν ὅλον τὸν λαὸν ἐκεῖνον συνωθούμενον ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Ἁγίου Πέτρου καὶ τῶν εἰς αὐτὴν ἀγουσῶν ὁδῶν. Εἶναι δὲ ἀληθὲς ὅτι οὐχὶ ἀλόγως ἐξεδηλοῦτο τοσαύτη ἀνησυχία, διότι Ἰννοκέντιος ὁ Η', ὃν ἀπεκάλουν πατέρα τοῦ λαοῦ του, ὡς αὐξήσαντα τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑπηκόων του κατὰ ὀκτὼ υἱοὺς καὶ ἄλλας τόσας θυγατέρας, ἀφοῦ διῆλθεν ἐν ἡδοναῖς τὸν βίον, ἀπέθανε πρὸ μικροῦ, ὡς εἴπομεν, μετ' ἀγωνίαν, καθ' ἣν, ἂν πρέπῃ νὰ πιστεύσωμεν τὸ ἡμερολόγιον τοῦ Στεφάνου Ἰμφεσσούρα, διακόσιοι εἴκοσι φόνοι διεπράχθησαν ἐν ταῖς ὁδοῖς τῆς Ῥώμης. Ἡ ἐξουσία λοιπὸν περιήρχετο, ὡς ἔθος, εἰς τὸν πρωθυπουργὸν καρδινάλιον, ὅστις κατὰ τὴν μεσοβασιλείαν γίνεται κυριάρχης, ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτος ἐχρεώστει νὰ ἐκπληρώσῃ πάντα τὰ καθήκοντα τοῦ ἀξιώματός του, ἤτοι νὰ κόψῃ νόμισμα ἐπ' ὀνόματί του καὶ μετὰ τῶν σημάτων αὐτοῦ, νὰ ἐκβάλῃ τὸν δακτύλιον τοῦ ἁλιέως ἀπὸ τοῦ δακτύλου τοῦ τεθνεῶτος πάπα, νὰ ἐνδύσῃ, ξυρίσῃ, ψιμυθιώσῃ καὶ βαλσαμώσῃ τὸ πτῶμα, νὰ καταβιβάσῃ μετὰ τὴν ἐννεαήμερον νεκρικὴν πομπὴν τὸ φέρετρον εἰς τὸν προσωρινὸν σηκόν, ἔνθα ὀφείλει νὰ ἵσταται ὁ πρὸς Κύριον ἀποδημήσας πρώην πάπας, μέχρις οὗ ἔλθῃ νὰ λάβῃ τὴν θέσιν του ὁ διάδοχός του καὶ πέμψῃ αὐτὸν εἰς τὸν ὁριστικὸν τάφον του· τέλος ἐπειδὴ ἔδει νὰ τειχίσῃ τὴν θύραν τοῦ κογκλαβίου καὶ τὸ παράθυρον τοῦ ἐξώστου ἀφ' οὗ κηρύσσεται ἡ τοῦ ποντίφηκος ἐκλογή, οὐδὲ στιγμὴν ἠὐκαίρησεν ὅπως ἀσχοληθῇ εἰς τὰ ἀστυνομικά· τούτου δ' ἕνεκα αἱ δολοφονίαι ἐπῆραν δρόμον, ὡς κοινῶς λέγομεν, καὶ οἱ πάντες γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ ἐζήτουν χεῖρα στιβαρὰν ὅπως ἐπαναθέσῃ εἰς τὴν θήκην πάντα τὰ ξίφη καὶ τὰ ἐγχειρίδια.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ πλήθους ἦσαν, ὡς εἴπομεν, προσηλωμένοι ἐπὶ τοῦ Βατικάνου, καὶ ἰδίως ἐπὶ καπνοδόχης, ἀφ' ἧς ἔμελλε νὰ δοθῇ τὸ πρῶτον σημεῖον, ὅτε αἴφνης, καθ' ἣν στιγμὴν ἐλέγετο τὸ Χαῖρε Μαρία, ἤτοι καθ' ἣν ὥραν ἡ ἡμέρα ἄρχεται σβεννυμένη, κραυγαὶ μεγάλαι μετὰ καγχασμῶν μεμιγμέναι ὑψώθησαν ἀπὸ παντὸς τοῦ πλήθους ἐκείνου, πολυμιγὴς ψιθυρισμὸς ἀπειλῶν καὶ σκωμμάτων· διατί; διότι εἶδον ἐπ' ἄκρου τῆς καπνοδόχης μικρὸν καπνόν, ὅστις ὡς νέφος ἐλαφρὸν ἀνέβαινεν εὐθὺ πρὸς τὸν οὐρανόν. Ὁ καπνὸς ἐκεῖνος ἀνήγγελλεν ὅτι ἡ Ῥώμη ἐξηκολούθει οὖσα ἄνευ κυρίου, καὶ ὁ κόσμος δὲν εἶχεν εἰσέτι πάπαν· διότι ὁ καπνὸς ἐκεῖνος προήρχετο ἐκ τῶν καιομένων ψηφοδελτίων· ἀπόδειξις ὅτι οἱ καρδινάλιοι δὲν συνεφώνησαν.

Μόλις δὲ φανέντος καὶ διασκεδασθέντος ἀμέσως τοῦ καπνοῦ, ἅπας ὁ ἀναρίθμητος ἐκεῖνος λαὸς εὖ εἰδὼς ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἔπρεπε ν' ἀναμένῃ, καὶ ὅτι τὸ πᾶν ἦτον ὡρισμένον μέχρι τῆς αὔριον κατὰ τὴν δεκάτην πρὸ μεσημβρίας, ὅτε οἱ καρδινάλιοι προέβαινον εἰς τὴν πρώτην ψηφοφορίαν, ἀπεσύρθη θορυβώδης καὶ σκωπτικός, ὡς μετὰ τὸ τελευταῖον πυροτέχνημα ἐν ἡμέρᾳ πανηγύρεως, καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν οὐδεὶς ἄλλος ἔμεινεν ἐπὶ τοῦ μέρους ἔνθα πρὸ ἑνὸς τετάρτου συνεταράσσετο κόσμος ὁλόκληρος, ἐκτὸς ὀλίγων ὑστερησάντων περιέργων, οἵτινες κατοικοῦντες ἐν τοῖς πέριξ ἢ ἐπ' αὐτῆς τῆς πλατείας, δὲν ἔσπευδον ὅσον οἱ λοιποὶ ἵνα ἐπανέλθωσιν οἴκαδε· βαθμηδὸν δὲ καὶ αἱ τελευταῖαι ὁμάδες ἠραιώθησαν ἀνεπαισθήτως· διότι ἐννάτη καὶ ἡμίσεια ἐσήμανε, καὶ κατὰ τὴν ὥραν ἤδη ταύτην ἐξέλειπεν ἡ ἀσφάλεια ἀπὸ τῶν ὁδῶν τῆς Ῥώμης· εἶτα τὰς ὁμάδας ἐκείνας διεδέξατο μονήρης τις καὶ τὸ βῆμα σπεύδων διαβάτης· αἱ θύραι ἐκλείσθησαν ἀλληλοδιαδόχως, τὰ παράθυρα ἐσβέσθησαν τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο· τέλος, ὅτε ἐσήμανεν ἡ δεκάτη, ἐξαιρουμένου ἑνὸς μόνου παραθύρου τοῦ Βατικάνου, ἐν ᾧ ἐφαίνετο ἀγρυπνοῦσα ἐπίμονος λυχνία, οἰκίαι, πλατεῖαι καὶ ὁδοὶ τὸ πᾶν ἐβυθίσθη εἰς σκότος βαθύτατον.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν, ἀνὴρ μανδύαν περιβεβλημένος ὠρθώθη ὠσεὶ σκιὰ παρὰ μίαν στήλην τῆς ἀτελοῦς μητροπόλεως, καὶ εἰσδύων βραδεῖ τῷ βήματι μετὰ προσοχῆς ἐν μέσῳ τῶν περὶ τὰ θεμέλια τοῦ νέου ναοῦ πετρῶν, προέβη μέχρι τῆς κρήνης ἥτις ἀπετέλει τὸ

κέντρον τῆς πλατείας, καὶ ἠγείρετο ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μέρους ἔνθα ὑψοῦται σήμερον ὁ ὀβελίσκος, περὶ οὗ ἤδη ἐλαλήσαμεν· ἀφικόμενος δ' αὐτόθι ἔστη κρυπτόμενος ὑπό τε τοῦ σκότους τῆς νυκτὸς καὶ ὑπὸ τῆς σκιᾶς τοῦ μνημείου, καὶ ἀφοῦ περιέστρεψε τὰ βλέμματα ὅπως ἴδῃ ἂν ἦτο πράγματι μόνος, ἐξιφούλκησε καὶ πλήξας τρὶς διὰ τῆς αἰχμῆς τὸ λιθόστρωτον τῆς πλατείας ἐξήγαγε δι' ἑκάστου κτυπήματος σπινθῆρας. Τὸ δὲ σύνθημα τοῦτο, διότι τοιοῦτον ἦτο, δὲν ἀπέβη μάταιον· ἡ τελευταία λυχνία ἥτις ἠγρύπνει εἰσέτι ἐν τῷ Βατικάνῳ ἐσβέσθη, καὶ αὐθωρεὶ πρᾶγμά τι ῥιφθὲν ἀπὸ τοῦ παραθύρου ἔπεσεν ὀλίγα βήματα μακρὰν τοῦ μανδυοφόρου, ὅστις ὁδηγούμενος ὑπὸ τοῦ ἀργυροῦ ἤχου ὃν ἀπετέλεσε πεσὸν ἐπὶ τῶν πλακῶν, δὲν ἐβράδυνε νὰ θέσῃ ἐπ' αὐτοῦ τὴν χεῖρα μεθ' ὅλον τὸ πυκνὸν σκότος καὶ ἅμα ἔλαβεν αὐτὸ ἀπεμακρύνθη ταχέως.

Ὁ ἄγνωστος ἐβάδισεν οὕτω καὶ μὴ στρέφων τὴν κεφαλὴν μέχρι τῶν μέσων τοῦ Βόργο-Βέκκιο, ἀλλ' ἐνταῦθα τραπεὶς πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ἐκλέξας ὁδὸν ἥτις κατὰ τὴν ἄλλην ἄκραν εἶχε Παναγίαν μετὰ λυχνίας, προσῆλθεν εἰς τὸ φῶς, καὶ ἔσυρε τοῦ θυλακίου του τὸ ῥιφθὲν αὐτῷ πρᾶγμα, ὅπερ οὐδὲν ἄλλο ἦτον ἢ ῥωμαϊκὸν σκοῦδον· ἀλλὰ τὸ σκοῦδον ἐκεῖνο ἠνοίγετο δι' ἕλικος, ἦτο κοῖλον καὶ περιεῖχεν ἐπιστολήν, ἣν ἤρξατο ν' ἀναγινώσκῃ ὁ πρὸς ὃν ἀπηυθύνετο, ἐκ τῆς πολλῆς βίας τοῦ νὰ μάθῃ τὸ περιεχόμενον μὴ σκεπτόμενος ὅτι ἐκινδύνευε ν' ἀναγνωρισθῇ.

Λέγομεν δ' ἐκινδύνευε ν' ἀναγνωρισθῇ, διότι ἐν τῇ βίᾳ του ὁ νυκτερινὸς ἀνταποκριτὴς ἔρριψεν ὀπίσω τὴν κουκούλαν τοῦ μανδύου, καὶ ἐπειδὴ ἡ κεφαλή του ἦτον ὅλη ἐκτεθειμένη εἰς τὸν φωτεινὸν κύκλον τῆς λυχνίας, εὐκόλως διεκρίνετο ἐν τῷ φωτὶ ὡραῖος νεανίας εἰκοσιπέντε ἕως εἰκοσιὲξ περίπου ἐτῶν ἐνδεδυμένος ἰόχρουν ὑπενδύτην ἀνοικτὸν εἰς τοὺς ὤμους καὶ τοὺς ἀγκῶνας, ἵνα φαίνηται ὁ χιτὼν, καὶ φέρων ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ αὐτοῦ χρώματος κάλυμμα, οὗ τὸ μακρὸν μέλαν πτερὸν ἔπιπτε μέχρι τοῦ ὤμου του. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ στάθμευσις αὐτοῦ δὲν ὑπῆρξε μακρά· διότι περατώσας τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς ἢ μᾶλλον τοῦ ἐπιστολείου, ὅπερ ἔλαβε τοσούτῳ μυστηριωδῶς καὶ παραδόξως, ἔθετο αὐτὸ εἰς τὸ ἀργυροῦν χαρτοφυλάκιόν του, καὶ διευθετῶν τὸν μανδύαν αὐτοῦ ἵνα καλύψῃ ὅλον τὸ κάτω μέρος τοῦ προσώπου, ἐπανέλαβε τὸν δρόμον του ταχεῖ τῷ βήματι, ὁ ἦλθε τὸ Βόργο-Σὰν-Σπίριτο καὶ ἐτράπη τὴν ὁδὸν τῆς Λογγάρας, ἐφ' ἧς ἐβάδισε μέχρι τῆς ἐκκλησίας Regina Cœli. Αὐτόθι δ' ἀφικόμενος ἔκρουσε ταχέως τρὶς τὴν θύραν οἰκίας ὡραίου ἐχούσης ἐξωτερικὸν, ἥτις ἀμέσως ἀνεῴγη· εἶτα ἀναβὰς εὐκινήτως τὴν κλίμακα, εἰσῆλθεν εἰς δωμάτιον, ἔνθα ἀνεμένετο ὑπὸ δύο γυναικῶν μετὰ τοσούτῳ φανερᾶς ἀνυπομονησίας, ὥστε ἀμφότεραι ἅμα ἰδοῦσαι αὐτὸν ἀνεφώνησαν ὁμοῦ.

— Λοιπόν, Φραγκίσκε, τί νέα;

— Καλὰ, μῆτέρ μου καὶ ἀδελφή μου, ἀπεκρίνατο ἀσπαζόμενος τὴν μίαν καὶ τείνων τῇ ἄλλῃ τὴν χεῖρα· ὁ πατήρ μας ἐκέρδησε σήμερον τρεῖς ψήφους, ἀλλὰ τῷ λείπουν ἀκόμη ἓξ διὰ νὰ ἔχῃ τὴν πλειονοψηφίαν.

— Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν μέσον νὰ τὰς ἀγοράσωμεν; ἀνεφώνησεν ἡ πρεσβυτέρα τῶν δύο γυναικῶν, ἐνῷ ἡ ἄλλη σιωπῶσα ἠρώτα διὰ τοῦ βλέμματος.

— Ὑπάρχει βέβαια, ὑπάρχει, μῆτέρ μου, ἀπήντησεν ὁ νέος, καὶ ἴσα ἴσα περὶ τούτου ἐσκέφθη ὁ πατήρ μου. Δίδει εἰς τὸν καρδινάλιον Ὀρσίνην τὸ ἐν Ῥώμῃ παλάτιόν του μετὰ δύο του ἐπαύλεων τοῦ Μοντικέλλου καὶ τοῦ Σοριάνου· δίδει εἰς τὸν καρδινάλιον Κολόνναν τὴν ἡγουμενείαν του ταῦ Σουβιάκου· δίδει εἰς τὸν καρδινάλιον Σαντάγγελον τὴν ἐπισκοπὴν τοῦ Πόρτου μετὰ τῶν κινητῶν αὐτῆς καὶ τῆς οἰναποθήκης, εἰς τὸν καρδινάλιον τῆς Γενούης τὴν ἐκκλησίαν Σάντα-Μαρία-Ἰνβία-Λάτα, καὶ τέλος εἰς τὸν καρδινάλιον Σαβέλλην τὴν ἐκκλησίαν τῆς Σάντα-Μαρία-Ματζιόρα καὶ τὴν πόλιν Τσίβιτα Καστελλάνα· ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν καρδινάλιον Ἀσκάνιον Σφόρτζαν, ἠξεύρει ἤδη ὅτι προχθὲς τῷ ἐπέμψαμεν τέτσαρας ἡμιόνους μὲ χρήματα καὶ ἀργυρᾶ σκεύη, καὶ ἐκ τῶν χρημάτων τούτων ὑπεχρεώθη νὰ δώσῃ πέντε χιλιάδας δουκάτων εἰς τὸν πατριάρχην καρδινάλιον τῆς Ἑνετίας.

— Ἀλλὰ πῶς θὰ γνωστοποιήσωμεν εἰς τοὺς ἄλλους τοὺς σκοποὺς τοῦ Ῥοδερίκου; ἠρώτησεν ἡ πρεσβυτέρα τῶν δύο γυναικῶν.

— Ὁ πατὴρ προεῖδε τὰ πάντα, καὶ μᾶς ἀνοίγει δρόμον εὔκολον· ἠξεύρετε, μῆτέρ μου, μετὰ ποίας ἐθιμοταξίας φέρεται τὸ γεῦμα τῶν καρδιναλίων.

— Ναί, ἐπὶ φορείου, ἐντὸς μεγάλου κανίστρου μετὰ τῶν σμάτων τοῦ εἰς ὃν ἀνήκει τὸ γεῦμα.

—Ὁ πατήρ μου ἠγόρασε τὸν ἐπισκεπτόμενον αὐτὸν ἐπίσκοπον· αὔριον εἶναι χρεατινή· θὰ σταλῶσιν εἰς τοὺς καρδιναλίους Ὀρσίνην, Κολόνναν, Σαβέλλην, Σαντάγγελον, τῆς Πάρμας καὶ τῆς Γενούης ὀρνίθια ἀντὶ ψητοῦ, καὶ ἕκαστον ὀρνίθιον θὰ περιέχῃ δωρητήριον ὑπ' ἐμοῦ γενόμενον ἐξ ὀνόματος τοῦ πατρός μου, οἰκιῶν, παλατίων, ἢ ἐκκλησιῶν.

— Θαυμάσια, εἶπεν ἡ πρεσβυτέρα τῶν δύο γυναικῶν· τώρα, εἶμαι βεβαία, τὰ πάντα θὰ ὑπάγουν καλά.

—Καὶ ἐλέῳ Θεοῦ, ἀπήντησεν ἡ νεωτέρα μετὰ μειδιάματος παραδόξως σκωπτικοῦ, ὁ πατήρ ἡμῶν θὰ γείνῃ πάπας.

— Ὢ θὰ ἦναι ὡραία ἡμέρα δι' ἡμᾶς! ἀνεφώνησεν ὁ Φραγκίσκος.



*Ἔκρουσε ταχέως τρὶς τὴν θύραν οἰκίας ὡραῖον ἐχούσης ἐξωτερικὸν ἤτις ἐμίσως ἀνεώγη. — Σελ. 35

—Καὶ διὰ τὴν χριστιανωσύνην, ἀπεκρίνατο ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ μετ' ἐκφράσεως ἔτι μᾶλλον εἰρωνικῆς.

— Λουκρητία, Λουκρητία, εἶπεν ἡ μήτηρ, δὲν εἶσαι ἀξία τῆς ἐρχομένης εἰς ἡμᾶς εὐτυχίας.

—Καὶ τί βλάπτει, ἀφοῦ ἢ οὕτως ἢ ἄλλως ἔρχεται; Ἔπειτα γνωρίζετε τὴν παροιμίαν, μῆτερ μου. «Αἱ πολυμελεῖς οἰκογένειαι εὐλογοῦνται ὑπὸ τοῦ Κυρίου.» κατ' ἰσχυρότερον δὲ λόγον ἡ ἰδική μας, ἥτις τόσον ὁμοιάζει πρὸς τὰς πατριαρχικάς.

Ταὐτοχρόνως δὲ ἠκόντισε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς βλέμμα τοσοῦτο λάγνον, ὥστε ὁ νεανίας ἠρυθρίασεν· ἀλλ' ἐπειδὴ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν εἶχεν ἄλλα νὰ σκεφθῇ ἐκτὸς τῶν αἱμομικτικῶν ἐρώτων του, διέταξε νὰ ἐξυπνίσωσι τέσσαρας ὑπηρέτας, οἱ ἐνῷ οὗτοι ὡπλίζοντο ὅπως συνοδεύσωσιν αὐτὸν, συνέτοξε καὶ ὑπέγραψε τὰ ἐξ δωρητήρια, ἅτινα ἔπρεπε νὰ σταλῶσι τῇ ἐπαύριον πρὸς τοὺς καρδιναλίους διότι μὴ θέλων νὰ φανῇ παρ' αὐτῖς προὐτίθετο νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τοῦ σκότους τῆς νυκτὸς ἵνα ἐγχειρίσῃ αὐτὰ ὁ ἴδιος εἰς τοὺς διαφόρους ἀνθρώπους τῆς ἐμπιστοσύνης του, οἵτινες ἔμελλον νὰ τὰ διαβιβάσωσιν ἐκείνοις, καθὼς συνεφωνήθη, τὴν ὥραν τοῦ γεύματος. Εἶτα ἀφοῦ τὰ δωρητήρια ἐγένοντο ἐν καλῇ τάξει, καὶ οἱ ὑπηρέται ἡτοιμάσθησαν, ὁ Φραγκίσκος ἐξῆλθε μετ' αὐτῶν, καταλείπων τὰς δύο γυναῖκας εἰς τὰ χρυσᾶ των ὄνειρα περὶ τοῦ μέλλοντος μεγαλείου.

Εὐθὺς ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, ὁ λαὸς συνέρρευσεν ἐκ νέου ἀθρόος, ἀκράτητος καὶ διψῶν εἰδήσεων καθὼς τὴν προτεραίαν, ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Βατικάνου, ἔνθα κατὰ τὴν ὡρισμένην ὥραν, ἤτοι τὴν δεκάτην πρὸ μεσημβρίας, ἦλθε πάλιν ὁ καπνὸς κατὰ τὸ σύνηθες, ἐγείρων τοὺς γέλωτας καὶ τοὺς ψιθυρισμοὺς, καὶ ἀναγγέλλων ὅτι οὐδεὶς τῶν καρδιναλίων ἔτυχε τῆς πλειονοψηφίας. Ἤρξατο ὅμως διαδιδομένη ἤδη ἡ φήμη ὅτι αἱ ἐλπίδες τῆς ἐπιτυχίας διενέμοντο μεταξὺ τριῶν ὑποψηφίων, τοῦ Ῥοδερίκου Βοργία, τοῦ Ἰουλιανοῦ δὲ λὰ Ῥοβέρα, καὶ τοῦ Ἀσκανίου Σφόρτζα, διότι ὁ λαὸς ἠγνόει εἰσέτι τὴν περίπτωσιν τῶν τεσσάρων ἡμιόνων μετὰ τῶν ἀργυρῶν σκευῶν καὶ τῶν χρημάτων, οἵτινες ἐστάλησαν πρὸς τὸν τελευταῖον, καὶ ἀνθ' ὧν παρεχώρησε τὰς ψήφους αὐτοῦ εἰς τὸν ἀντίπαλόν του. Ἐν μέσῳ τῆς ταραχῆς, ἡ διηγειρεν ἐν τῷ πλήθει ἡ νέα αὕτη ἀποτυχία, ἠκούσθησαν ψαλμῳδίαι προερχόμεναι ἐκ λιτανείας ἣν διέταξεν ὁ πρῶτος τῶν καρδιναλίων ὅπως δώσῃ ὁ οὐρανὸς ταχεῖαν ἐκλογὴν πάπα, καὶ ἥτις ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας Ara Cœli τοῦ Καπιτωλίου ὁρμηθεῖσα ἔμελλε νὰ σταθμεύσῃ ἐνώπιον τῶν κυριωτέρων Παναγιῶν καὶ τῶν μᾶλλον συχναζομένων ἐκκλησιῶν. Ἅμα ὡς ἐφάνη ὁ προηγούμενος αὐτῆς ἀργυροῦς σταυρὸς, βαυτάτη σιωπὴ ἐγένετο, καὶ ἕκαστος ἔπεσε γονυκλινὴς, εἰς τρόπον ὥστε ἄκρα εὐλάβεια διεδέξατο τὸν θόρυβον καὶ τὴν βοὴν, ἅτινα πρὸ μικροῦ ἠκούοντο καὶ εἰς ἕκαστον νέον κατοπτρον προσελάμβανον ἀπειλητικώτερον χαρακτῆρα. Ὅθεν πολλοὶ ἐσκέφθησαν ὅτι ἡ λιτανεία μετὰ τοῦ θρησκευτικοῦ εἶχε καὶ πολιτικὸν σκοπὸν, ἡ δ' ἐπιρροὴ αὐτῆς ἔμελλε ν' ἀποβῇ μεγάλη ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἂν τοιοῦτος ἦτον ὁ σκοπὸς τοῦ πρώτου καρδιναλίου, δὲν ἠπατήθη, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα δὲν διέψευσε τὰς ἐλπίδας του· διελθούσης δὲ τῆς λιτανείας, ἐξηκολούθησαν οἱ γέλωτες καὶ οἱ ἀστεϊσμοί· ἀλλ' οἱ κραυγαὶ καὶ αἱ ἀπειλαὶ ἔπαυσαν ὁλοσχερῶς.

Ὅλη ἡ ἡμέρα παρῆλθε τοιουτοτρόπως διότι ἐν Ῥώμῃ οὐδεὶς ἐργάζεται· ἕκαστος εἶναι ἢ καρδινάλιος ἢ οἰκέτης, καὶ πάντων ἡ ζωὴ εἶναι μυστήριον. Τὸ πλῆθος λοιπὸν ἦτον οὔθις ποτὲ ἀριθμότατον, ὅτε περὶ τὴν δευτέραν ὥραν μετὰ μεσημβρίαν, ἑτέρα λιτανεία, ἀλλ' ἥτις εἶχε τὸ προνόμιον τοῦ νὰ προκαλῇ τοσοῦτον θόρυβον ὅσην σχεδὸν ἡ ἄλλη, διῆλθε καὶ αὐτὴ τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἁγίου Πέτρου· ἦτο δὲ αὕτη ἡ λιτανεία τοῦ γεύματος. Ὁ λαὸς ὑπεδέξατο αὐτὴν μετὰ τῶν συνήθων καγχασμῶν του, μὴ ὑποπτεύων, ὁ ἀσεβὴς, ὅτι μετὰ τῆς λιτανείας ταύτης, ἀποτελεσματικωτέρας τῆς πρώτης, διέβη ὁ νέος πάπας.

Ἡ ὥρα τοῦ Χαῖρε Μαρία ἦλθεν ὡς καὶ τὴν προτεραίαν, ἡ προσδοκία τῆς ἡμέρας ὅλης ἐματαιώθη, σημαινομένης δὲ τῆς ὀγδόης καὶ ἡμισείας ὥρας, ὁ καθημερινὸς καπνὸς ἀνεφάνη ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς καπνοδόχης. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν αὐτὴν στιγμὴν, φῆμαι ἐκ τῶν ἔνδον τοῦ Βατικανοῦ διασπαρεῖσαι ἀνήγγελλον ὅτι, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἡ ἐκλογὴ θὰ ἐγίνετο τῇ ἐπαύριον, ὁ ἀγαθὸς ἐκεῖνος λαὸς ἔλαβεν ὑπομονήν. Ἄλλως δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἦτο καύσων ὑπερβολικὸς, καὶ τοσοῦτῳ κατεπονήθη ὑπὸ τοῦ κόπου, τοσοῦτῳ ἐκάη ὑπὸ τοῦ ἡλίου, αὐτὸς ὁ ἐκ τῆς ὀρόσου καὶ τῆς ὀκνηρίας τρεφόμενος, ὥστε δὲν εἶχε κἂν τὴν δύναμιν νὰ φωνάξῃ.

Ἡ ἐπιοῦσα, ἥτις ἦτον ἡ 11 αὐγούστου 1492, ἀνέτειλε θυελλώδης καὶ σκοτεινή, ἀλλ' οὐχ ἧττον τὸ πλῆθος κατεπλημμύρει πλατείας, ὁδοὺς, θύρας, οἰκίας καὶ στοάς. Ἄλλως δὲ ἡ τοιαύτη τοῦ καιροῦ διάθεσις ἦτον ἀληθὴς

εὐλογία τοῦ οὐρανοῦ, διότι καύσων μὲν ἦτον ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἥλιος.

Περὶ τὴν ἐννάτην ὥραν φοβερὰ θύελλα συνεπυκνώθη ἐπὶ παντὸς τοῦ Τρανστεβέρου· ἀλλὰ τί ἔμελεν εἰς τὸ πλῆθος ἐκεῖνο βροχή, ἀστραπαὶ καὶ κεραυνός; πάντη διάφορος φροντὶς ἀπησχόλει αὐτό· ἀνέμενε τὸν πάπαν του· τῷ τὸν ὑπεσχέθησαν δι' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ ἐκ τῶν διαθέσεων ἑκάστου ἐφαίνετο, ὅτι ἂν ἡ ἡμέρα παρήρχετο ἄνευ ἐκλογῆς, τότε πιθανώτατα θὰ ἐγίνετο στάσις· ὅθεν ἐφ' ὅσον ἡ ὥρα προύχώρει, μείζων ἀπέβαινεν ἡ ταραχή. Ἐννάτη, ἐννάτη καὶ ἡμίσεια, δεκάτη ὥρα παρὰ τέταρτον ἤχησε, καὶ οὐδὲν ἐβεβαίου ἢ δὲ ψευδὲν εἰσέτι τὰς ἐλπίδας του· τέλος ἠκούσθη ὁ πρῶτος ἦχος τῆς δεκάτης ὥρας· πάντες οἱ ὀφθαλμοὶ ἐστράφησαν πρὸς τὴν καπνοδόχην· δέκα ὧραι ἤχησαν βραδέως, ἑκάστης αὐτῶν ἀντηχούσης εἰς τὴν καρδίαν τοῦ πλήθους· Τέλος ἐβόμβησε τὸν ἀέρα ὁ δέκατος ἦχος, εἶτα ἐξηφανίσθη κυματίζων ἐν τῷ κενῷ, καὶ μεγάλη κραυγὴ ἀπὸ χιλίων ἐκφυγοῦσα στηθῶν διεδέξατο τὴν γενικὴν σιγήν. — Non v' e fumo! Δὲν ὑπάρχει καπνός!... — Δηλαδή· — Ἔχομεν πάπαν.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἤρξατο πίπτουσα ἡ βροχή· ἀλλ' οὐδόλως προσέσχον εἰς αὐτήν· τοσούτῳ μεγάλαι ἦταν αἱ παραφοραὶ τῆς χαρᾶς καὶ ἀνυπομονησίας ὅλου ἐκείνου τοῦ λαοῦ. Τέλος μικρὰ πέτρα ἀπεσπάσθη ἀπὸ τοῦ πρὸς τὸν ἔξωστην τετειχισμένου παραθύρου, ἐφ' οὗ πάντες οἱ ὀφθαλμοὶ ἦταν προσηλωμένοι· γενικὴ ἀνευφημία ὑπεδέξατο τὴν πτῶσιν αὐτῆς· μικρὸν δὲ κατὰ μικρὸν ἐλευθύνθη τὸ ἄνοιγμα καὶ ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν ἐγένετο τοσοῦτον εὐρὺ ὥστε ἠδύνατο νὰ ἐξέλθῃ ἄνθρωποειδὲς τὸν ἐξώστην.

Τότε ἐνεφανίσθη ὁ καρδινάλιος Ἀσκάνιος Σφόρτζας· ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλε νὰ ἐξέλθῃ, φοβηθεὶς τὴν βροχὴν καὶ τὰς ἀστραπὰς εἰσέτρεσε μικρὸν καὶ τέλος ὀπισθοχώρησεν· ἀμέσως δὲ ἐκ τοῦ πλήθους ἅπαντος ἐξερράγη καταιγὶς κραυγῶν, ἀρῶν, ὠρυγῶν κατὰ τοῦ Βατικάνου, ὅπερ ἠπείλει ὅτι θὰ κρημνίσῃ, καὶ ὅτι μόνον θὰ πορευθῇ ἵνα εὕρῃ τὸν πάπαν αὐτοῦ. Πρὸς τὸν θόρυβον τοῦτον ὁ καρδινάλιος Σφόρτζας μᾶλλον φοβηθεὶς τὴν καταιγίδα τοῦ λαοῦ ἢ τὴν τοῦ οὐρανοῦ, προῆλθεν ἐπὶ τοῦ ἐξώστου, καὶ μεταξὺ δύο βροντῶν, ἐν στιγμῇ σιγῆς ἀκατανοήτου εἰς ὄντινα ἤκουσε πρὸ ὀλίγου τὴν προσηγορευθεῖσαν ὀχλοβοήν, διεκήρυξε τὰ ἀκόλουθα.

— Εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην· ὁ ἐξοχώτατος καὶ σεβασμιώτατος κύριος Ῥοδερῖκος Λενζουόλος Βοργίας, ἀρχιεπίσκοπος Βαλεντίας, καρδινάλιος καὶ ἰάκονος τοῦ Σὰν-Νικολάου - ἐν Καρτσέρε, ὑποκαγκελάριος τῆς Ἐκκλησίας ἐξελέγη πάπας, καὶ προσέλαβε τὸ ὄνομα Ἀλεξάνδρου τοῦ ΣΤ'.

Ἡ εἴδησις τῆς ἐκλογῆς ταύτης ἐγένετο δεκτὴ μετὰ παραδόξου χαρᾶς. Ὁ Ῥοδερῖκος Βοργίας ἔχαιρε φήμην διεφθαρμένου ἀνδρός, εἶναι ἀληθές, ἀλλ' ἡ ἀκολασία ἀνέβη ἐπὶ τοῦ θρόνου μετὰ Σίξτου τοῦ Δ' καὶ Ἰνοκεντίου τοῦ Η' ὥστε καινοφανὴς δὲν ἦτο τοῖς Ῥωμαίοις ἡ μοναδικὴ θέσις πάπα ἔχοντος ἐρωμένην καὶ πέντε τέκνα. Τὸ οὐσιωδέστερον πρὸς τὸ παρὸν ἦτο νὰ περιέλθῃ ἡ ἐξουσία εἰς χεῖρας στιβαρὰς, καὶ ἐνδιέφερε τὴν ἡσυχίαν τῆς Ῥώμης νὰ κληρονομήσῃ ὁ νέος πάπας τὸ ξίφος τοῦ ἁγίου Παύλου μᾶλλον ἢ τὰς κλεῖδας τοῦ ἁγίου Πέτρου.

Ὅθεν ἐν ταῖς ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τοῦ νέου Πάπα τελεταῖς ἐπικρατεῖ πολεμικὸς μᾶλλον ἢ θρησκευτικὸς χαρακτὴρ ἁρμόζων οὐχὶ εἰς τὴν προχείρισιν γέροντος ποντίφηκος ἀλλ' εἰς τὴν ἀναγόρευσιν νέου ζωηρικτήτορος· μυρία δὲ λογοπαίγνια καὶ προφητικαὶ ἐπιγραφαὶ ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅπερ δευτέραν ἤδη φορὰν ὑπέσχετο τοῖς Ῥωμαίοις τὴν κοσμοκρατορίαν, καὶ αὐθημερὸν τὸ ἐπέρας, ἐν μέσῳ τῆς ζωηρᾶς φωταψίας καὶ τῶν πυροτεχνημάτων, δι' ὧν ἡ πόλις μετεβάλλετο εἰς λίμνην πυρίνην, ἀνεγινώσκετο, ἐν τῇ βοῇ τῶν ἀνευφημιῶν τοῦ ὄχλου, ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή·

Ἐπὶ Καίσαρος τὸ πάλαι διὰ τῶν ναυῶν ἡ Ῥώμη
Αὐτοκρατεῖρα ὑπῆρχε καὶ ἐβασπος· νῦκλεῶς·
Πλὴν τὸ κλέος της θ' αὐξήσῃ ὁ Ἀλέξανδρος ἀκόμη.
Ἦτον ἄνθρωπος ὁ Καίσαρ κ' Ἀλέξανδρος θεός.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν νέον ποντίφηκα, οὗτος μόλις ἐκπληρώσας τοὺς τύπους τῆς ἐθιμοταξίας οὓς ἐπέβαλεν αὐτῷ ἡ ἀνάρρησίς του, καὶ πληρώσας τὸ ἀντίτιμον τῆς σιρωνίας του, ἔτρεψεν ἀπὸ τοῦ ὄψους τοῦ Βατικανοῦ τὰ ὄμματα πρὸς τὴν Εὐρώπην, εὐρὺ πολιτικὸν ζατρίκιον ὅπερ ἤλπιζεν ὅτι θὰ διευθύνῃ κατ' ἀρέσκειαν τῆς μεγαλοφυΐας αὐτοῦ.

Ὁ κόσμος ἀνῆλθεν εἰς μίαν τῶν ὑπερτάτων ἐκείνων ἐποχῶν, καθ' ἃς τὸ πᾶν μεταμορφοῦται, ἐν μέσῳ περιόδου φθινούσης καὶ χρονολογίας ἀρχομένης· ἐν ἀνατολῇ ἡ Τουρκία, πρὸς μεσημβρίαν ἡ Ἱσπανία, ἐν τῇ δύσει ἡ Γαλλία, πρὸς βορρᾶν ἡ Γερμανία προσεκτῶ το ἤδη με-

τὰ τοῦ τίτλου τῶν μεγάλων ἐθνῶν τὴν ἐπιῤῥοὴν ἣν ἔμελλον νὰ ἐξασκήσωσιν ἐπὶ τῶν δευτερευόντων Κρατῶν. Θὰ ῥίψωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου ΣΤ' ἓν ταχὺ ἐπ' αὐτῶν βλέμμα, καὶ θὰ ἴδωμεν ὁποία ἦτον ἡ ἀμοιβαία θέσις αὐτῶν πρὸς τὴν Ἰταλίαν, ἣ ἐπόθουν πάντα ὡς λείαν πολύτιμον.

Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος ὁ Δραγάτσης, πολιορκούμενος ὑπὸ τριακοσίων χιλιάδων Τούρκων, ἀφοῦ μάτην ἐκάλεσεν εἰς βοήθειάν του ὅλην τὴν χριστιανωσύνην, μὴ στέργων νὰ ἐπιζήσῃ εἰς τὴν ἀπώλειαν τῆς αὐτοκρατορίας αὐτοῦ, εὗρεν ἐν μέσῳ τῶν νεκρῶν, παρὰ τὴν πύλην τοῦ Τὸπ Καπὺ, τῇ δὲ 29 μαΐου 1453 Μωάμεθ ὁ Β' εἰσῆλασεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔνθα μετὰ βασιλείαν, καθ' ἣν ἐπαξίως ἐπωνομάσθη Φάτιχ, ἤτοι νικητὴς, ἀπέθανε καταλιπὼν δύο υἱούς, ὧν ὁ πρωτότοκος ἀνέβη ἐπὶ τοῦ θρόνου ὑπὸ τὸ ὄνομα Βαγιαζήτου τοῦ Β'.

Ἐν τούτοις ἡ ἀνάῤῥησις τοῦ νέου σουλτάνου οὐδαμῶς ἐτελέσθη μετὰ τῆς ἡσυχίας ἣν δικαίως ἠδύνατο νὰ προσδοκᾷ ἐκ τῆς πρωτοτοκίας καὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· Ζιζὲμ, ὁ ὑστερότοκος αὐτοῦ ἀδελφὸς, γνωττότερος ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ζιζίμ, ἐκαυχᾶτο ὅτι ἦτο Πορφυρογέννητος, δηλαδὴ ὅτι ἐγεννήθη ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Μωάμεθ, ἐνῷ ὁ Βαγιαζήτης μεταγενέστερος ὢν ἦτον υἱὸς ἁπλοῦ ἰδιώτου. Ἠ. το δὲ αὕτη κακὴ στρεψοδικία· ἀλλ' ἐκεῖ ὅπου τὸ πᾶν εἰς τὴν δύναμιν συνίστατο τὸ δὲ δίκαιον ἦτο μηδὲν, ἦρκει πρὸς ἔκρηξιν πολέμου. Οἱ δύο ἀδελφοὶ, στρατὸν ἄγοντες ἕκαστος συνηντήθησαν ἐν Ἀσίᾳ τῷ 1482. Ὁ Ζιζὲμ ἡττήθη μεθ' ἑπτάωρον μάχην, καὶ κατεδιώχθη ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅστις δὲν ἔδωκεν αὐτῷ καιρὸν νὰ συνενώσῃ ἐκ νέου τὰ στρατεύματα αὐτοῦ. ἠναγκάσθη ν' ἀποπλεύσῃ ἐκ Κιλικίας. καὶ κατέφυγεν εἰς Ῥόδον, ἔνθα ἐπεκαλέσθη τὴν προστασίαν τῶν Ἱπποτῶν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, οἵτινες μὴ τολμῶντες νὰ δώσωσιν αὐτῷ ἄσυλον ἐν τῇ τοσοῦτον ἐγγὺς τῇ Ἀσίᾳ νήσῳ των, ἔπεμψαν αὐτὸν εἰς Γαλλίαν ἔνθα ἔθε το αὐτὸν ὑπὸ φύλαξιν αὐστηρὰν εἰς μίαν τῶν ταξιαρχιῶν αὐτῶν, μεθ' ὅλας τὰς δεήσεις τοῦ σουλτάνου τῆς Αἰγύπτου Καὶτ Βαῦ, ὅστις ἐπαναστατήσας κατὰ τοῦ Βαγιαζήτου, ἐπεθύμει, ὅπως δώσῃ εἰς τὴν ἀνταρσίαν του χαρακτῆ α νομίμου πολέμου, νὰ ἔχῃ τὸν νέον πρίγκηπα ἐν τῷ στρατῷ αὐτοῦ. Ἄλλως δὲ ἡ αὐτὴ αἴτησις ἐγένετο ἀλληλοδιαδόχως καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν πολιτικὸν σκοπὸν ὑπὸ τοῦ Ματθίᾳ Κορβίνου, βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας, τοῦ Φερδινάνδου, βασιλέως τῆς Ἀραγῶνος καὶ Σικελίας, καὶ τοῦ Φερδινάνδου, βασιλέως τῆς Νεαπόλεως.

Ὁ δὲ Βαγιαζήτης ἀφ' ἑτέρου, ὅστις ἐγίνωσκεν ὅλην τὴν σπουδαιότητα τοιούτου ἀντιζήλου ἂν ἄποξ ἐγίνετο σύμμαχος τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἑτέρου τῶν ἡγεμόνων καθ' ὧν εἶχε πόλεμον, ἀπέστειλε πρέσβεις πρὸς Κάρολον τὸν Η' προτείνων αὐτῷ, ἂν ὑπεχρεοῦτο νὰ κρατήσῃ παρ' ἑαυτῷ τὸν Ζιζὲμ, σημαντικὴν ἐπιχορήγησιν, καὶ τὴν κυριαρχίαν τῆς ἁγίας γῆς διὰ τὴν Γαλλίαν, ἅμα ἐκυρίευε τὴν Ἱερουσαλὴμ ὁ Σουλτάνος τῆς Αἰγύπτου. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἐδέχθη.

Ἀλλὰ τότε παρενέβη Ἰννοκέντιος ὁ Η'. ἀπαιτῶν καὶ αὐτὸς τὸν Ζιζὲμ, κατὰ μὲν τὸ φαινόμενον ὅπως ὑποστηρίξῃ διὰ τῶν δικαιωμάτων τοῦ προγεγραμμένου σταυροφορίαν ἣν ἐνήργει κατὰ τῶν Τούρκων, πράγματι δὲ ὅπως λάβῃ τὴν ἐκ τεσσαράκοντα χιλιάδων δουκάτων ἐπιχορήγησιν ἣν ὑπέσχετο ὁ Βαγιαζήτης εἰς οἱονδήποτε τῶν χριστιανῶν ἡγεμόνων στέργοντα νὰ γείνῃ δεσμοφύλαξ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Κάρολος ὁ Η' οὐδόλως ἐτόλμησε ν' ἀρνηθῇ τῷ πνευματικῷ ἀρχηγῷ τῆς χριστιανωσύνης τὴν ἐκτέλεσιν αἰτήσεως ἐρειδομένης ἐπὶ τοσούτῳ ἁγίων λόγων· ὅθεν ὁ Ζιζὲμ κατέλιπε τὴν Γαλλίαν, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ μεγάλου μαγίστορος Ὠδουσσὼν ὑφ' οὗ τὴν ἄμεσον ἐπιτήρησιν διετέλει καὶ ὅστις συγκατετέθη νὰ παραδώσῃ τὸν αἰχμάλωτόν του ἀντὶ ἑνὸς καρδιναλικοῦ πίλου. Ἐπομένως τῇ 13 μαρτίου 1489, ὁ δύστηνος νεανίας σκοπὸς τοσούτῳ ποικίλων συμφερόντων, εἰσῆλθεν εἰς Ῥώμην ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει, ὡραῖον ἵππον ἱππεύων, φέρων λαμπρὰν ἀνατολικὴν ἐνδυμασίαν, ἐν μέσῳ τοῦ ἐξάρχου τῆς Ὠδερνίας, ἀνεψιοῦ τοῦ μεγάλου μαγίστορος τῆς Ὠδουσσῶνος καὶ τοῦ Φραγκίσκου Κίβου, υἱοῦ τοῦ πάπα.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἔμεινεν ἐκεῖ, καὶ ὁ Βαγιαζήτης, πιστὸς εἰς ὑποσχέσεις ὅς εἶχε μέγα συμφέρον νὰ ἐκπληρώσῃ, ἀπέτισεν ἀκριβῶς τῷ παντίρηκι τὴν ἐκ τεσσαράκοντα χιλιάδων δουκάτων ἐπιχορήγησιν.

Ταῦτα ὡς πρὸς τὴν Τουρκίαν.

Ὁ Φερδινάνδος καὶ ἡ Ἰσαβέλλα ἐβασίλευον τῆς Ἱσπανίας καὶ κατέβαλλον τὰ θεμέλια τοῦ ἀπεράντου ἐκείνου κράτους, ὅπερ ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις ἔδωκεν ἀφορμὴν Καρόλῳ τῷ πέμπτῳ νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ ἥλιος δὲν ἔδυεν ἐντὸς τῶν χωρίων αὐτοῦ. Ὄντως δὲ οἱ δύο οὗτοι ἡγεμό-

νες οἵτινες ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἐφύλαξαν τὸ ὄνομα τῶν καθολικῶν, κατεκτήσαντο ἀλληλοδιαδόχως πάσας σχεδὸν τὰς Ἱσπανίας καὶ ἐξήλασαν τοὺς Μαύρους τῆς Γρενάδας, τοῦ τελευταίου αὐτῶν χαρακώματος, ἐνῷ δύο μεγαλοφυεῖς ἄνδρες, ὁ Βαρθολομαῖος Διάζ καὶ ὁ Χριστόφορος Κολόμβος ἀνεύρισκον ὁ μὲν ἀπολεσθέντα κόσμον, ὁ δὲ κατεκτᾶτο κόσμον ἄγνωστον. Ὅθεν διὰ τῶν νικῶν αὐτῶν ἐν τῷ ἀρχαίῳ κόσμῳ καὶ τῶν ἀνακαλύψεων ἐν τῷ νέῳ ἐκτήσαντο πορὰ τῇ ῥωμαϊκῇ αὐλῇ ἐπιρροὴν ἣν οὐδεὶς τῶν προκατόχων αὐτῶν ἐξήσκησε.

Ταῦτα ὡς πρὸς τὴν Ἱσπανίαν.

Ἐν Γαλλίᾳ, Κάρολος ὁ Η' διεδέξατο τῇ 30 αὐγούστου 1483, τὸν πατέρα αὐτοῦ Λουδοβῖκον ΙΑ', ὅστις διὰ τῶν συχνῶν θανατώσεων κατέστησεν αὐτῷ τὸ βασίλειον ἥσυχον καὶ ἁρμόζον εἰς παιδί ν ἀναβαίνον τὸν θρόνον ὑπὸ τὴν ἀντιβασιλείαν γυναικός, ἀντιβασιλείον ἄλλως ἔνδοξον περιστείλασαν τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἐξ οἴματος πριγκήπων καὶ περατώσασαν τοὺς ἐμφυλίους πολέμους διὰ τῆς εἰς τὸ στέμμα προσαρτήσεως πάντων τῶν εἰσέτι ἀνεξαρτήτων μεγάλων φεούδων. Ἐκ δὲ τούτων ἐξάγεται, ὅτι καθ' οὓς χρόνους εὑρισκόμεθα, Κάρολος ὁ Η' ἄγων τὸ εἰκοστὸν δεύτερον περίπου ἔτος ἦτον, ἂν πρέπῃ νὰ πιστεύσωμεν τὸν Λὰ Τρεμοὺλ, — ἢ γ μὲν μικρὸς μὲν τὸ σῶμα, μέγας δὲ τὴν καρδίαν, — ἂν πρέπῃ νὰ πιστεύσωμεν τὸν Κομμίνην, — παιδίον μόλις ἐξελθὸν τῆς φωλεᾶς του, πτωχὸν διανοητικῶς καὶ χρηματικῶς, ἀσθενὲς τὸ σῶμα, ἰσχυρογνώμον, καὶ συνεδευόμενον ὑπὸ τρελλῶν μᾶλλον ἢ φρονίμων ἀνθρώπων. — Τέλος δὲ ἂν δώσωμεν πίστιν εἰς τὸν Γουϊκκιαρδίνην, ὅστις καθὸ Ἰταλὸς δυνατὸν νὰ ἔκρινε μεροληπτικῶς, — νεανίας δύσνους καὶ φλεγόμενος ὑπὸ διακαοῦς φιλοδοξίας, ἐπιθυμίας ἰσχυρᾶς πρὸς τὸ βασιλεύειν, ἐπιθυμίας μᾶλλον ἐπὶ τῆς κουφότητος καὶ τῆς ὁρμητικότητος αὐτοῦ ἐρειδομένης ἢ ἐπὶ τῆς συναισθήσεως τῆς περιποίησεως του· ἐχθρὸς παντὸς κόπου καὶ πάσης ἐργασίας καὶ ὁσάκις ἐπειρᾶτο ν' ἀσχοληθῇ εἰς ἔργον τι πάντοτε σχεδὸν ἀμοιρῶν συνέσεως καὶ κρίσεως. Ἂν ὑπῆρχέ τι παρ' αὐτῷ ἐπαίνου ἄξιον ἐκ πρώτης ὄψεως, ἐκ τοῦ πλησίον ἐξιτάζόμενον ἐφαίνετο μᾶλλον ἐλάττωμα ἢ πρωτέρημα. Ἦτον ἐλευθέρι ς, εἶναι ἀληθὲς, ἀλλ' ἀπερισκέπτως, ἄνευ μέτρου καὶ ἀκρίσεως. Ἐνίοτε εἶχε θέλησιν ἀδιάσειστον, ἀλλ' ἐξ ἰσχυρογνωμοσύνης οὐχὶ ἐκ σταθερότητος· ὅτι δὲ οἱ κόλακες ἀπεκάλουν παρ' αὐτῷ ἀγαθότητα προσφυέστερον ἠδύνατο νὰ ὀνομασθῇ ἀναισθησία πρὸς τὰς ὕβρεις καὶ μικροψυχία.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν σωματικὴν αὐτοῦ εἰκόνα, ἂν πρέπῃ νὰ πιστεύσωμεν τὸν αὐτὸν συγγραφέα, ἦτον ἔτι ὑποδεεστέρα καὶ θαυμασίως ἀντεστοίχει πρὸς τὴν ἀσθένειαν τῆς διανοίας καὶ τοῦ χαρακτῆρος. — Ἦτο βραχύς, εἶχεν ὀγκώδη τὴν κεφαλὴν, παχὺν καὶ βραχὺν τὸν λαιμὸν, εὐρὺ τὸ στῆθος, πλατεῖς καὶ ὑψηλοὺς τοὺς ὤμους, μακροὺς καὶ λειποσάρκους τοὺς μηροὺς καθὼς καὶ τὰς κνήμας· ἐπειδὴ δὲ σὺν τούτοις ἦτο δυσειδὲς τὸ πρόσωπον, ἐκτὸς τοῦ βλέμματος ἐν ᾧ ὑπῆρχεν ἀξιοπρέπεια καὶ δύναμις, καὶ πάντα τὰ μέλη αὐτοῦ ἦσαν δυσανάλογα, εἶχε τὸ ὕφος τέρατος μᾶλλον ἢ ἀνθρώπου.

Τοιοῦτος ἦτον ὁ ἀνὴρ, ᾧ ἐπέτρωτο ν' ἀναδειχθῇ κατακτητὴς, καὶ εἰς ὃν ὁ οὐρανὸς ἐπεφύλαττε δόξαν δυσβάστακτον ὡς πρὸς τὰς δυνάμεις του.

Ταῦτα καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν Γαλλίαν.

Ἡ γερμανικὴ αὐτοκρατορία κατεῖχετο ὑπὸ Φρειδερίκου τοῦ Γ', ὅστις δικαίως ἐπωνομάσθη Εἰρηνικὸς, ὄχι διότι διετήρησε πάντοτε τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ διότι ἀείποτε ἡττώμενος ἠναγκάζετο νὰ συνομολογῇ αὐτήν.

Τὸ δὲ πρῶτον δεῖγμα τῆς ὅλως φιλοσοφικῆς ταύτης μεγαλοψυχίας του ἔδωκεν ὅτε μετέβη ἵνα χρισθῇ εἰς Ῥώμην. Διερχόμενος τὰ Ἀπέννινα ἐληστεύθη ὑπὸ λῃστῶν, καθ' ὧν οὐδεμίαν ἐνήργησε καταδίωξιν. Ὅθεν ἐκ τοῦ παραδείγματος καὶ τῆς ἀτιμωρησίας τῶν μικρῶν κλεπτῶν ἐμψυχούμενοι ἀνεμίχθησαν καὶ οἱ μεγάλοι. Ὁ Ἀμουράτης ἥρπασε μέρος τῆς Οὐγγαρίας, ὁ Ματθίας Κορβῖνος ἐκυρίευσε τῆς Κάτω Αὐστρίας, ὁ δὲ Φρειδερίκος παρηγορεῖτο πρὸς τὰς ἁρπαγὰς ταύτας ἐπαναλαμβάνων τὸ ἐξῆς ῥητόν· Ἡ λήθη εἶναι φάρμακον κατὰ τῶν ἀπολεσθέντων πραγμάτων. Καθ' οὓς χρόνους εὑρισκόμεθα, ἐμνήστευσε, μετὰ βασιλείαν πεντήκοντα τριῶν ἐτῶν, τὸν υἱόν του Μαξιμιλιανὸν μετὰ τῆς Μαρίας τῆς Βουργονδίας, καὶ ἀπέβαλε τῆς αὐτοκρατορίας τὸν γαμβρόν του Ἀλβέρτον τῆς Βαυαρίας ὅστις ἐθήρευε τὴν κυριαρχίαν τῆς Τυρολίας. Ἠσχολεῖτο λοιπὸν εἰς οἰκογενειακὰς ὑποθέσεις καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς Ἰταλίας. Ἄλλως δὲ κατεγίνετο εἰς εὕρεσιν ἀποθέγματος διὰ τὸν οἶκον τῆς Αὐστρίας, τοῦθ' ὅπερ ἦτο σπουδαιότατον ἔργον δι' ἄνθρωπον ἔχοντα τὸν χαρακτῆρα τοῦ Φρειδερίκου Γ'. Τέλος τὸ

ἀπόρθεγμα τοῦτο, ὅπερ ἔμελλε νὰ πραγματοποιήσῃ σχεδὸν Κάρολος ὁ Πέμπτος, εὑρέθη, πρὸς μεγάλην χαρὰν τοῦ γέροντος αὐτοκράτορος, ὅστις κρίνων ὅτι οὐδὲν ὑπελείπετο αὐτῷ νὰ πράξῃ ἐπὶ τῆς γῆς, μετὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο δεῖγμα τῆς συνέσεώς του, ἀπέθανε τῇ 19 αὐγούστου 1493, καταλειπων τὴν αὐτοκρατορίαν τῷ υἱῷ αὐτοῦ Μαξιμιλιανῷ.

Συνέκειτο δὲ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀπόρθεγμα ἁπλούστατα ἐκ πέντε μόνων φωνηέντων, A E I O U, ἀρχικῶν τῶν ἑξῆς πέντε λέξεων·

Austria est im orbi universo

ὅπερ μεθερμηνευόμενον ὁλικῶ·

Τῇ Αὐστρίᾳ δίδεται τὸ ἔρχειν παντὸς τοῦ κόσμου.

Ταῦτα ὡς πρὸς τὴν Γερμανίαν.

Νῦν δὲ ἀφοῦ ἐστρέψαμεν τὰ βλέμματα ἐπὶ τῶν τεσσάρων ἐθνῶν, ἅτινα, ὡς εἴπομεν, ἔτεινον εἰς τὸ νὰ καταστῶσιν εὐρωπαϊκαὶ δυνάμεις, ἐπαναστρέψωμεν αὐτὰ ἐπὶ τῶν δευτερευόντων Κρατῶν, ἅτινα ἀπετέλουν στενότερον περὶ τὴν Ῥώμην κύκλον καὶ ἔμελλον νὰ χρησιμεύσωσιν, ὡς εἰπεῖν, ἀντὶ πανοπλίας τῇ πνευματικῇ βασιλίσσῃ τοῦ κόσμου, ἂν εὑρισκετο τις τῶν πολιτικῶν γιγάντων οὓς περιεγράψαμεν, νὰ διασκελίσῃ, ὅπως ἐπιτεθῇ κατ' αὐτῆς, τὰς θαλάσσας ἢ τὰ ὄρη, τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον ἢ τὰς Ἄλπεις, τὴν Μεσόγειον ἢ τὰ Ἀπέννινα. Ἦσαν δὲ ταῦτα τὸ βασίλειον τῆς Νεαπόλεως, τὸ δουκάτον τῶν Μεδιολάνων, ἡ μεγαλοπρεπὴς δημοκρατία τῆς Φλωρεντίας ἢ ἡ γαληνοτάτη δημοκρατία τῆς Ἐνετίας.

Τὸ βασίλειον τῆς Νεαπόλεως ἦτον εἰς χεῖρας τοῦ γέροντος Φερδινάνδου, οὗ ἡ γέννησις ἦτον οὐ μόνον παράνομος ἀλλὰ πιθανῶς καὶ αἱμομικτική. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἀλφόνσος τῆς Ἀραγῶνος εἶχε τὸ στέμμα παρὰ τῆς Ἰωάννας τῆς Νεαπόλεως ἥτις ἐδέξατο αὐτὸν ὡς διάδοχον, ἀλλ' ἐπειδὴ φοβουμένη μὴ μείνῃ ἄνευ κληρονόμου, ἡ βασίλισσα ἀπὸ τῆς κλίνης τοῦ θανάτου διώρισεν ἕνα ἀνθ' ἑνός, ὁ Ἀλφόνσος ἔδει νὰ διεκδικήσῃ τὰ δικαιώματά του πρὸς τὸν Ῥενατῖον. Οἱ δύο μνηστῆρες διεφιλονείκησαν ἐπί τινα χρόνον τὸ στέμμα. Τέλος δέ, ὁ οἶκος τῆς Ἀραγῶνος ὑπερίσχυσε κατὰ τοῦ τῆς Ἀνδεγαυΐας καὶ τῷ 1442, ὁ Ἀλφόνσος ἐστερεώθη ὁριστικῶς ἐπὶ τοῦ θρόνου. Θέλομεν δὲ ἰδεῖ ὅσον οὔπω Κάρολον τὸν Η' ἀπαιτοῦντα τὰ δικαιώματα τοῦ ἐξωσθέντος μνηστῆρος τοῦ θρόνου.

Ὁ Φερδινάνδος οὔτε τὴν ἀνδρείαν οὔτε τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εἶχεν, ἀλλ' ἐθριάμβευσεν ἀλληλοδιαδόχως κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ· εἶχε δὲ δύο ἀντιζήλους ἀμφοτέρους πολλῷ αὐτοῦ ὑπερτέρους κατὰ τὴν ἀξίαν. Ὁ μὲν ἦτον ὁ κόμης τῆς Βιάνης, ἀνεψιός του, ὅστις τὴν αἰσχρὰν γέννησιν τοῦ θείου αὐτοῦ ὀνειδίζων ἦρχεν ἁπάσης τῆς ἀραγωνικῆς μερίδος· ὁ δὲ ἦτον ὁ δοὺξ Ἰωάννης τῆς Καλαβρίας, ἔχων ὑπὸ τὴν διάθεσίν του ὅλην τὴν ἀνδεγαυϊκὴν μερίδα. Ἀπεμάκρυνεν ὅμως ἀμφοτέρους, καὶ διετηρήθη ἐπὶ τοῦ θρόνου, διὰ τῆς μεγάλης αὐτοῦ φρονήσεως, ἥτις πολλάκις ἔβαινε μέχρι δισπροσωπίας. Εἶχε καλλιεργημένον τὸν νοῦν, ἦτον ἐπιστήμων καὶ ἐνέκυψεν ἰδίως εἰς τὴν σπουδὴν τῆς νομοθεσίας. Εἶχε μέτριον τὸ ἀνάστημα, μεγάλην καὶ ὡραίαν τὴν κεφαλήν, τὸ μέτωπον ἀνοικτὸν καὶ θαυμασίως περιστεφόμενον ὑπὸ ὡραίας λευκῆς κόμης μέχρις ὤμων πιπτούσης. Τέλος, μολο ὁτι σπανίως ἤσκει τὴν σωματικὴν αὐτοῦ ῥώμην διὰ τῶν ὅπλων, ἦτο τοσοῦτω ῥωμαλέος, ὥστε μιᾷ τῶν ἡμερῶν, ἐνῷ εὑρίσκετο ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς Νέας ἀγορᾶς, ἐν Νεαπόλει, ἐδράξατο ἀπὸ τῶν κεράτων ταύρου διαφυγόντα, καὶ συνεῖχεν αὐτὸν ὑπὸ τὴν στιβαράν του χεῖρα ἀκίνητον μεθ' ὅλους τοὺς ἀγῶνας οὓς κατέβαλλεν ὅπως ἐκφύγῃ. Ἡ ἐκλογὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου μεγάλως ἐλύπησε τὸν Φερδινάνδον, καὶ μεθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν φρόνησιν, δὲν ἠδυνήθη νὰ κρύψῃ ἀπὸ τοῦ κομίσαντος αὐτῷ τὴν εἴδησιν ὅτι οὐ μόνον δὲν ἔχαιρεν ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ ταύτῃ, ἀλλ' οὔτ' ἐφρόνει ὅτι θὰ χαρῇ ποτε χριστιανὸς ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει τοιούτου πάπα, καθότι ὁ Βοργίας κακὸς ἄνθρωπος ὤν, θὰ ἦτο βεβαίως καὶ πάπας κακός. Ἄλλως δὲ, προσέθετο, καὶ ἐξαίρετος ἂν ἦτον ἡ ἐκλογὴ αὕτη, καὶ πᾶσιν ἐν γένει ἀρεστὴ, θ' ἀπέβαινεν οὐχ' ἧττον ὀλεθρία τῷ οἴκῳ τῆς Ἀραγῶνος μολονότι ἐγεννήθη ὑπήκοος αὐτοῦ καὶ ὤφειλεν αὐτῷ τὴν πηγὴν καὶ τὴν πρόοδον τῆς τύχης του, διότι ὅπου εἰσχωροῦσι πολιτικοὶ λόγοι ἀποσκορακίζονται οἱ δεσμοὶ τοῦ αἵματος καὶ τῆς συγγενείας καὶ κατ' ἰσχυρότερον λόγον ἑπομένως αἱ ἁπλαῖ σχέσεις ὑπηκόου καὶ εὐεργετηθέντος.

Ὡς βλέπομεν, ὁ Φερδινάνδος ἔκρινε τὸν Ἀλέξανδρον ΣΤ' μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ εὐθυκρισίας, τοῦθ' ὅπερ δὲν ἀπέτρεψεν αὐτὸν, ὡς θέλομεν ἰδεῖ μετ' ὀλίγον, νὰ συνάψῃ πρῶτος μετ' αὐτοῦ συμμαχίαν.

Τὸ δουκάτον τῶν Μεδιολάνων ἀνῆκε κατ' ὄνομα τῷ Ἰωάννῃ Γαλεάτ, ἐγγόνῳ τοῦ Φραγκίσκου Σφόρτζα, ὅστις ἐκυρίευσεν αὐτὸ διὰ

τῆς βίας, τῇ 26 φεβρουαρίου 1450, καὶ ἐκληροδότησεν αὐτὸ τῷ υἱῷ του Γαλεάζ Μαρία, πατρὶ τοῦ βασιλεύοντος ἡγεμονόπαιδος· λέγομεν δὲ κατ' ὄνομα, διότι ὁ ἀληθὴς κύριος τῆς Μεδιολανίας, ἦτο, κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον, οὐχὶ ὁ νόμιμος κληρονόμος, ὅστις ἐνομίζετο κάτοχος αὐτῆς, ἀλλ' ὁ θεῖός του Λουδοβίκος ὁ ἐπονομασθεὶς il Moro ἕνεκα τῆς ἐπὶ τοῦ οἰκοσήμου αὐτοῦ μωρέας. Ἐξορισθεὶς μετὰ τῶν δύο του ἔφθασεν εἰς ἡλικίαν εἰκοσιδύο ἐτῶν, ὁ Λουδοβίκος ἐξηκολούθει κυβερνῶν, καὶ πιθανῶς θὰ ἐκυβέρνα ἐπὶ μακρὸν εἰσέτι, διότι ἡμέρας τινὰς ἀφ' ὅτου ἐδήλωσε τὴν ἐπιθυμίαν του ν' ἀναλάβῃ τὴν ἐξουσίαν, ὁ δύστηνος νεανίας ἠσθένησε, καὶ φανερῶς ἐλέγετο ὅτι ἔπιεν ἓν τῶν βραδέων ἀλλὰ θανατηφόρων ἐκείνων δηλητηρίων, ἅτινα τοσούτῳ συνεχῶς μετεχειρίζοντο οἱ ἡγεμόνες τῶν τότε χρόνων ὥστε καὶ



Ἐδράξατο ἀπὸ τῶν κεράτων ταῦρον διαφεύγοντα καὶ συνεῖχεν αὐτὸν ὑπὸ τὴν στιβαρὰν του χεῖρα ἀκίνητον μεθ' ὅλους τοὺς ἀγῶνας οὓς κατέβαλλεν ὅπως ἐκφύγῃ. — Σελ. 61.

ἄλλων ἀδελφῶν του, τοῦ Φιλίππου, ὅστις δηλητηριασθεὶς ἀπέθανε τῷ 1479, καὶ τοῦ Ἀσκανίου, ὅστις ἐγένετο καρδινάλιος, ἐπανῆλθεν εἰς Μεδιόλανα ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Γαλεάζ Μαρία, ἥτις ἐγένετο τῇ 6 δεκεμβρίου 1476 ἐν τῇ μητροπόλει τοῦ ἁγίου Στεφάνου, καὶ ἥρπασε τὴν ἀντιβασιλείαν τοῦ νέου δουκός, ὅστις ἦτο τότε μόλις ὀκταέτης. Ἀπ' ἐκείνης δὲ τῆς ἐποχῆς καὶ μολονότι ὁ ἀνεψιός φυσικῆς οὔσης τῆς ἀσθενείας, ἐζητεῖτο πάντοτε ὡς αἰτία αὐτῆς μέγα τι συμφέρον. Ὅπως δήποτε ὅμως ὁ Λουδοβίκος περιώρισε τὸν ἀνεψιόν του ἀσθενῆ καὶ μὴ ἀντέχοντα εἰς τὰς φροντίδας τῶν δημοσίων πραγμάτων, εἰς τὴν ἔπαυλιν τοῦ Παταυΐου, ἔνθα ἐμαραίνετο ὑπὸ τὰ ὄμματα τῆς γυναικός του Ἰσαβέλλας, θυγατρὸς τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως Φερδινάνδου.

Ἦτο δὲ ὁ Λουδοβίκος φιλόδοξος, πλήρη

γενναιότητος καὶ πανουργίας, ἐξωκειωμένος πρὸς τὸ ξίφος καὶ τὸ δηλητήριον ἅτινα, κατὰ τὰς περιστάσεις, μετεχειρίζετο ἐναλλὰξ οὐδὲν ἀποστρεφόμενος ἢ εὐνοῶν περισσότερον καὶ στερρὰν ἀπόφασιν εἶχε νὰ κληρονομήσῃ τὸν ἀνεψιόν του, εἴτε ἀπεθνήσκεν εἴτε μή.

Ἡ Φλωρεντία καίπερ διατηρήσασα τὸ ὄνομα τῆς δημοκρατίας ἀπώλεσε κατὰ μικρὸν πάντας τοὺς ἐλευθέρους αὐτῆς θεσμούς, καὶ ἀνῆκε, πράγματι εἰ μὴ δικαιώματι, Πέτρῳ τῷ ἀπὸ Μεδίκων, ᾧ ἐκληροδότησεν αὐτὴν ὁ Λαυρέντιος, ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω, μὲ κίνδυνον τῆς ψυχικῆς σωτηρίας του, ὡς πατρικὸν κτῆμα. Δυστυχῶς ὅμως ὁ υἱὸς πόρρω ἀπεῖχε τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ πατρός· ἦτον ὠροῖς, ἀληθῶς, ἐνῷ ἀπεναντίας ὁ Λαυρέντιος ἦτον ἀρκούντως δυσειδής· εἶχε δὲ φωνὴν γλυκεῖαν καὶ ἁρμονικήν, ἐνῷ ὁ Λαυρέντιος ἐλάλει πάντοτε ἐρρίνως· ἦτον εἰδήμων τῆς ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς, εὐπροσήγορος καὶ ἐράσμιος ἐν τῇ συναναστροφῇ, ἠὐτοσχεδίαζε δὲ στίχους τοσοῦτῳ καλῶς ὅσῳ καὶ ὁ ἐπονομασθεὶς Μεγαλοπρεπής· ἀλλ' ἦτο, καίπερ ἀδαὴς τῶν πολιτικῶν, ἀγέρωχος καὶ θρασὺς πρὸς τοὺς ἐγκύψαντας εἰς τὴν σπουδὴν αὐτῶν. Κατὰ δὲ τὰ ἄλλα φιλήδονος εἰς ἄκρον, θηλυμανής, ἀπαύστως ἀσχολούμενος εἰς τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις δι' ὧν ἠδύνατο νὰ διαπρέψῃ ὑπὸ τὰ ὄμματα τῶν γυναικῶν, καὶ μάλιστα εἰς τὸ σφαιροπαίγνιον, ἐν ᾧ μεγάλως ἐξεῖχε, διενοεῖτο ἅμα τῇ παρελεύσει τοῦ πένθους αὐτοῦ, ν' ἀπασχολήσῃ οὐ μόνον τὴν Φλωρεντίαν ἀλλὰ καὶ τὴν Ἰταλίαν ὅλην διὰ τῆς λαμπρότητος τῆς αὐλῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ θορύβου τῶν πανηγύρεων. Οὕτω τοὐλάχιστον ἔδοξε Πέτρῳ τῷ ἀπὸ Μεδίκων· ἀλλὰ τῷ οὐρανῷ ἄλλως ἔδοξε.

Ἡ δὲ γαληνοτάτη Ἐνετικὴ δημοκρατία, ἧς δόγης εἶναι ὁ Λεονάρδος Λοριδάνος, εὑρίσκετο τότε εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν τῆς δυνάμεως καὶ τῆς δόξης. Ἀπὸ τοῦ Κάβηκος μέχρι τῆς Μαιώτιδος λίμνης δὲν ἔχει λιμένα μὴ ἀνοικτὸν εἰς τὸ ἀπειράριθμα αὐτῆς πλοῖα· κέκτηται δ' ἐν Ἰταλίᾳ, ἐκτὸς τῆς τεναγώδους παραλίας καὶ τοῦ ἀρχαίου δουκάτου τῆς Βενετίας, τὰς ἐπαρχίας τῆς Βεργάμου, τῆς Βρεσκίας, τῆς Κρέμας, τῆς Βερώνης, Βικεντίας καὶ Παδούης· ἔχει τὴν Τρεβιζανὴν Μαρχίαν, ἥτις περιλαμβάνει τὸ Φελτρίνον, τὸ Βελλουνοά, τὸ Καδορίνον, τὴν Πολεζίναν τοῦ Ροβίνου, καὶ τὸ πριγκηπάτον τῆς Ραβέννης· ἔχει τὴν Φριούλ, ἐκτὸς τῆς Ἀκυιλείας· τὴν Ἰστρίαν, ἐκτὸς τῆς Τεργέστης· ἔχει ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς τοῦ κόλπου τὴν Ζάραν, τὸ Σπάλαθρον καὶ τὴν παραλίαν τῆς Ἀλβανίας· ἐν τῷ Ἰονίῳ πελάγει τὰς νήσους τῆς Ζακύνθου καὶ τῆς Κερκύρας· ἐν Ἑλλάδι τὴν Ναύπακτον καὶ τὸς Πάτρος· ἐν Πελοποννήσῳ, τὴν Μεθώνην, τὴν Κορώνην, τὴν Νεάπολιν τῆς Ῥωμανίας καὶ τὸ Ἄργος· τέλος ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει, ἐκτὸς διαφόρων μικρῶν πόλεων καὶ παραλίων καθιδρυμάτων, ἔχει τὴν Κρήτην καὶ τὸ βασίλειον τῆς Κύπρου.

Οὕτω λοιπὸν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Πάδου μέχρι τῆς ἀνατολικῆς ἐσχατιᾶς τῆς Μεσογείου ἡ γαληνοτάτη δημοκρατία δεσπόζει πάσης τῆς παραλίας, ἡ δὲ Ἰταλία καὶ ἡ Ἑλλὰς εἶναι οἱονεὶ προάστεια τῆς Ἐνετίας.

Ἐν ταῖς μεταξὺ ἐλευθέραις χώραις μέσῳ τῆς Νεαπόλεως, τῶν Μεδιολάνων, τῆς Φλωρεντίας καὶ τῆς Ἐνετίας, ἐγκατέστησαν τυραννίσκοι ἀπόλυτον ἐξασκοῦντες τυραννίαν ἐπὶ τῆς περιοχῆς αὐτῶν· οὕτως οἱ Κολόνναι εἶναι ἐν Ὀστίᾳ καὶ Νεττούνῳ, οἱ Μοντεφέλτροι ἐν Οὐρβίνῳ, οἱ Μαμφρέδοι ἐν Φαγεντίᾳ, οἱ Βεντιβόλιοι ἐν Βολωνίᾳ, οἱ Μαλατέσται ἐν Ἀριμίνῳ οἱ Βιτέλλοι ἐν Città di Castello, οἱ Βαλλιόνοι ἐν Περούζῃ, οἱ Ὀρσίνοι ἐν Βικοβάρῳ, καὶ οἱ πρίγκηπες τῆς Ἔστης ἐν Φερράρᾳ.

Τέλος ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ ἁπεράντου τούτου κύκλου ὅστις συνέκειτο ἐκ τῶν μεγάλων δυνάμεων, ἐκ δευτερευόντων Κρατῶν καὶ τυραννίσκων, ἐγείρεται ἡ Ῥώμη ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς κλίμακος, ἡ ὑψηλοτάτη ἀλλὰ καὶ ἀσθενεστάτη πάντων ἄνευ ἐπιρροῆς, ἄνευ γῆς, ἄνευ στρατοῦ καὶ ἄνευ χρυσίου.

Ἀπόκειται δὲ τῷ νέῳ ποντίφηκι νὰ χορηγήσῃ αὐτῇ πάντα ταῦτα. Ἴδωμεν λοιπὸν ὁποῖος ἄνθρωπος ἦτον Ἀλέξανδρος ὁ ΣΤ' πρὸς ἐπιχείρησιν καὶ ἐκτέλεσιν τοιούτου σκοποῦ.

Ὁ Ῥοδερῖκος Λενζιόλης ἐγεννήθη ἐν Βαλεντίᾳ τῆς Ἱσπανίας τῷ **1430** ἢ **1431**, καὶ πρὸς μητρὸς εἶλκε τὸ γένος ἐξ οἰκογενείας καταγομένης, ὡς πολλοὶ συγγραφεῖς μαρτυροῦσιν, ἐκ βασιλικοῦ γένους, καὶ ἥτις πρὶν ἢ θηρεύσῃ τὴν τιάραν ἐπεδίωξε τὴν κατάληψιν τῶν στεμμάτων τῆς Ἀραγῶνος καὶ τῆς Βαλεντίας· ἔδωκε δ' ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων δείγματα θαυμασίας διανοητικῆς ζωηρότητος, καὶ καθ' ὅσον προέβαινεν ἡ ἡλικία αὐτοῦ ἐδείκνυε νοῦν εὐφυέστατον πρὸς τὴν σπουδὴν τῶν ἐπιστημῶν μάλιστα δὲ τῶν νομικῶν, ἐκ δὲ τούτου προέκυψεν ἡ πρόοδος αὐτοῦ ἐν τῷ δικηγορικῷ σταδίῳ, ἐν ᾧ διὰ τῆς δεινότητος αὐτοῦ πε-

ρὶ τὸ διεξάγειν τὰς συζητήσεις τῶν ἀκανθωδεστάτων ὑποθέσεων, ἐκτήσατο ἐν τάχει μεγάλην φήμην. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἐκορέσθη ἐκ τοῦ σταδίου τούτου, ὅπερ ἐγκαταλιπὼν ἠσπάσθη τὸ στρατιωτικὸν καθὼς ὁ πατὴρ αὐτοῦ· ἀλλὰ μετά τινα ἔργα ἀποδεικνύοντα τὴν ἀταραξίαν καὶ γενναιότητα αὐτοῦ ἐκορέσθη καὶ τούτου, καὶ ἐπειδὴ ὅτε κατελάμβανεν αὐτὸν ὁ κόρος ἀπέθανεν ὁ πατήρ του καταλιπὼν σημαντικὴν περιουσίαν, ἀπεφάσισεν οὐδὲν τοῦ λοιποῦ νὰ πράττῃ ἀλλὰ νὰ ζῇ κατὰ τὰς ἰδιοτροπίας καὶ τὴν φαντασίαν αὐτοῦ. Περὶ τοὺς χρόνους τούτους ἐγένετο ἐραστὴς χήρας ἐχούσης δύο θυγατέρας. Ἡ χήρα ἀπέθανεν· ὁ δὲ Ῥοδερῖκος ἔλαβε τὰς νέας ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν του, εἰσήγαγε τὴν μίαν εἰς μοναστήριον καὶ ἐπειδὴ ἡ ἄλλη ἦτο μία τῶν περικαλλεστέρων γυναικῶν, ἐξ' ὅσων δύναται νὰ ἴδῃ ὀφθαλμὸς ἀνθρώπινος, προσέλαβεν αὐτὴν ὡς παλλακίδα του. Ἦτο δὲ ἡ γυνὴ αὕτη ἡ διαβόητος Ῥόζα Βανότσα, ἐξ ἧς ἐγέννησε πέντε τέκνα. Φραγκίσκον, Καίσαρα, Λουκρητίαν καὶ Γουϊφρηνν· τοῦ πέμπτου τὸ ὄνομα ἀγνοεῖται.

Ὁ Ῥοδερῖκος, ἀποχωρήσας τῶν δημοσίων πραγμάτων ἦτο καθόλου ἀφωσιωμένος εἰς τὰς φροντίδας τῶν ἐρώτων καὶ τῆς οἰκογενείας του, ὅτε ἔμαθεν ὅτι ὁ θεῖός του, ὅστις ἠγάπα αὐτὸν ὡς υἱόν του, ἐξελέγη πάπας ὑπὸ τὸ ὄνομα Καλλίστου τοῦ Γ'. Ἀλλ' ὁ νεανίας τοσοῦτον ἐδάκνετο ὑπὸ τοῦ ἔρωτος κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, ὥστε ὁ ἔρως κατεσίγαζεν ἐν αὐτῷ τὴν φιλοδοξίαν, καὶ σχεδὸν ἐροβήθη μαθὼν τὴν ἀνάρρησιν τοῦ θείου αὐτοῦ, ἀνάρρησιν ἥτις βεβαίως θὰ ἠνάγκαζεν αὐτὸν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰ πολιτικά. Κατὰ συνέπειαν, ἀντὶ νὰ σπεύσῃ εἰς Ῥώμην, ὡς θὰ ἔπραττε πᾶς ἄλλος ἀντ' αὐτοῦ, ἠρκέσθη νὰ γράψῃ τῇ αὐτοῦ ἁγιότητι ἐπιστολὴν ἐν ᾗ ἠτεῖτο παρ' αὐτοῦ τὴν ἐξακολούθησιν τῶν εὐεργεσιῶν του καὶ ηὔχετο αὐτῷ μακρὰν καὶ αἰσίαν ποντιφικίαν.

Ἡ ἀποχὴ αὕτη ἐνὸς τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἐν μέσῳ τῶν φιλοδοξιῶν ἃς καθ' ἕκαστον βῆμα ἀπήντα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, ἐξέπληξε σφόδρα Κάλλιστον τὸν Γ' ὅστις ἐγίνωσκε τὴν ἀξίαν τοῦ νέου Ῥοδερίκου, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ἐπολιόρκουν αὐτὸν πανταχόθεν ἄνθρωποι μετρίας ἀξίας, ἔτι πλέον ἐμεγεθύνετο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του ἡ ἐν παραδύστῳ κρυπτομένη ἀρετὴ τοῦ ἀνεψιοῦ του· ὅθεν ἀμέσως ἀπήντησε τῷ Ῥοδερίκῳ ὅτι ἅμα λάβῃ τὴν ἐπιστολήν του πρέπει ν' ἀπέλθῃ ἐξ Ἱσπανίας εἰς Ἰταλίαν καὶ ἀντὶ τῆς Βαλεντίας νὰ εὕρῃ τὴν Ῥώμην.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη μετετόπιζε τὸν Ῥοδερῖκον ἐκ τοῦ κέντρου τῆς εὐζωΐας ἣν ἐσχημάτισε, καὶ ἐν ᾗ θὰ ἐκοιμᾶτο ἴσως ὡς τυχαῖος ἄνθρωπος, ἂν ἡ τύχη δὲν ἔσυρεν οὕτως αὐτὸν ἀπὸ τῆς γιλιός. Ὁ Ῥοδερῖκος ἦτον εὐτυχὴς, ὁ Ῥοδερῖκος ἦτο πλούσιος· τὰ δὲ ἐν αὐτῷ ἔμφυτα κακὰ πάθη ἂν δὲν ἐσβέσθησαν τοὐλάχιστον ἦσαν νεαρκωμένα· ἐροβήθη διαλογισθεὶς ὅτι ἔμελλε ν' ἀνταλλάξῃ τὸν ἥρεμον αὐτοῦ βίον πρὸς ἄλλον πολυτάραχον καὶ φιλόδοξον καὶ ἀντὶ νὰ ὑπακούσῃ τῷ θείῳ αὐτοῦ, ἀνέβαλε τὰς προετοιμασίας τῆς ἀναχωρήσεως, ἐλπίζων ὅτι ὁ Κάλλιστος θὰ τὸν ἐλησμόνει. Ἀλλ' οὕτως ἐγένετο· δύο μῆνας μετὰ τὴν ποντιφικὴν ἐπιστολήν, ῥωμαῖος ἔξαρχος κομίζων τὸν διορισμὸν τοῦ Ῥοδερίκου εἰς ὑπούργημα ἀποφέρον ἐνιαυσίως εἰκοσαχιλίαι δουκάτα καὶ διαταγὴν ὅπως ὅσον τάχιον καταλάβῃ τὴν θέσιν του ὁ διοριζόμενος, ἀφίκετο εἰς Βαλεντίαν.

Τοῦ λοιποῦ ἡ ὀπισθοχώρησις ἦτον ἀδύνατος· ὅθεν ὁ Ῥοδερῖκος ὑπήκουσεν· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἔστεργε νὰ χωρισθῇ τῆς πηγῆς ἀφ' ἧς ἠύξετο τὴν εὐδαιμονίαν του ἀπὸ ὀκτὼ ἐτῶν, ἡ Ῥόζα Βανότσα ἀνεχώρησε καὶ αὐτὴ, καὶ ἀπῆλθεν εἰς Βενετίαν, ἐνῷ ἐκεῖνος μετέβαινεν εἰς Ῥώμην, συνοδευομένη ὑπὸ δύο ὑπηρετῶν τῆς ἐμπιστοσύνης αὐτῆς, καὶ ὑπὸ τὴν φύλαξιν ἱσπανοῦ εὐπατρίδου, ὀνόματι Μανουὴλ Μελχιόρη.

Ἡ τύχη ἐτήρησε τὰς πρὸς τὸν Ῥοδερῖκον ὑποσχέσεις· ὁ πάπας ἐδεξιώθη αὐτὸν ὡς υἱόν του καὶ προεχειρίσθη ἀλληλοδιαδόχως ἀρχιεπίσκοπος Βαλεντίας, καρδινάλιος διάκονος καὶ ἀντικαγκελάριος. Πρὸς δὲ τούτοις ὁ Κάλλιστος προσέθηκεν εἰσόδημα τεσσαράκοντα χιλιάδων δουκάτων· ὅθεν ἐν ἡλικίᾳ μόλις τριάκοντα πέντε ἐτῶν ὁ Ῥοδερῖκος ἐγένετο πλούσιος καὶ ἰσχυρὸς ὡς ἡγεμών.

Ὁ Ῥοδερῖκος ἐδέξατο μετά τινος δυσκολίας τὸ καρδιναλικὸν ἀξίωμα ὅπερ προσήλου αὐτὸν ἡ Ῥώμη, καὶ προέκρινεν ἄλλην θέσιν ὅπως ἐλευθερώτερον βλέπῃ τὴν ἐρωμένην καὶ τὴν οἰκογένειάν του· ἀλλ' ὁ θεῖος αὐτοῦ Κάλλιστος ὑπέδειξεν αὐτῷ ὅτι θὰ ἐγίνετο πιθανῶς διάδοχός του ἐν τῷ παπικῷ θρόνῳ, καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας τοσοῦτον ἰσχυρῶς ἐκυρίευε τὸν Ῥοδερῖκον ἡ ἰδέα ὅτι θὰ καταστῇ ποτε ἀνώτατος ἀρχηγὸς τῶν βασιλέων καὶ τῶν λαῶν, ὥστε ἀείποτε εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν σκοπὸν ὃν ὑπέδειξεν ὁ θεῖός του.

Τότε ἐγεννήθη παρὰ τῷ νέῳ καρδιναλίῳ ἡ

δύναμις ἐκείνη τῆς ὑποκρισίας ἥτις κατέστησεν αὐτὸν τὴν ἐντελεστάτην ἐπὶ τῆς γῆς ἐνσάρκωσιν τοῦ διαβόλου, καὶ ὁ Ῥοδερῖκος δὲν ἦτο τοῦ λοιποῦ ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος· ταπεινοφροσύνης καὶ μετανοίας λόγους φέρων ἐν στόματι, νεύων πρὸς τὴν γῆν τὸ μέτωπον ὡς εἰ ἔκυπτεν ὑπὸ τὸ ἄχθος τῶν παρελθυθότων αὐτοῦ παραπτωμάτων, καταφρονῶν τοῦ ἰδίου πλούτου, ὅστις, ἔλεγεν, ἐπειδὴ ἦτο κτῆμα τῶν πτωχῶν ὤφειλε νὰ ἐπιστραφῇ τοῖς πτωχοῖς. διήρχετο τὴν ζωὴν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, τοῖς μοναστηρίοις ἢ τοῖς νοσοκομείοις, κτώμενος λέγει ὁ ἱστορικὸς αὐτοῦ, παρ' αὐτοῖς τοῖς ἐχθροῖς τὴν φήμην Σολομῶντος κατὰ τὴν σύνεσιν, Ἰὼβ κατὰ τὴν ὑπομονὴν καὶ Μωϋσέως κατὰ τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου· μόνη δὲ ἡ Ῥόζα Βανότσα ἐν τῷ κόσμῳ ἠδύνατο νὰ κρίνῃ κατὰ πόσον ἠλήθευεν ἡ μετάνοια τοῦ εὐσεβοῦς καρδιναλίου.

Κάλλιστα δὲ ἔπραξεν ὁ Ῥοδερῖκος, τοσοῦτον ἁγίαν διαγωγὴν ὑποκριθείς· διότι ὁ προστάτης αὐτοῦ ἀπεβίωσε μετὰ βασιλείαν τριῶν μηνῶν καὶ ἐννεακαίδεκα ἡμερῶν, καὶ τοῦ λοιποῦ διὰ μόνης τῆς ἰδίας ἀξίας ὑπεστηρίζετο κατὰ τῶν πολυαρίθμων ἐχθρῶν οὓς ἐκτήσατο ἕνεκα τῆς αἱμοβόρου ὑφώσεώς του· ὅθεν καθ' ὅλην τὴν βασιλείαν Πίου τοῦ Β' διετέλει πάντοτε μακρὰν τῶν πραγμάτων καὶ μόλις ἀνεφάνη ἐπὶ Σίξτου τοῦ Δ' ὅστις ἐδωρήσατο αὐτῷ τὴν ἡγουμενίαν τοῦ Σουβιάκου, καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν ὡς λεγάτον παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τῆς Ἀραγῶνος καὶ τῆς Πορτογαλλίας. Κατὰ δὲ τὴν ἐπάνοδόν του, ἥτις ἐγένετο ἐπὶ τοῦ πάπα Ἰννοκεντίου τοῦ Η' ἀπεφάσισε τέλος ἵνα μεταχαλέσηται εἰς Ῥώμην τὴν οἰκογένειάν του, ἣν ἤγαγεν ὁ υἱὸν Μελχιόρης, ἀπὸ τοῦδε ὡς σύζυγος τῆς Βανότσας θεωρούμενος καὶ ὀνομαθεὶς κόμης Φερδινάνδος τῆς Καστιλλίας. Ὁ καρδινάλιος Ῥοδερῖκος ἐδέξατο τὸν εὐγενῆ Ἱσπανὸν ὡς ὁμογενῆ καὶ φίλον· οὗτος δὲ ὅστις προὐτίθετο νὰ διέλθῃ βίον λίαν μεμονωμένον, ἐνοικίασεν οἴκημα ἐν τῇ ὁδῷ δέλλα Λούγγαρα, πλησίον τῆς ἐκκλησίας Ρετζίνα Τσαίλη καὶ ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Τιβέρεως. Αὐτόθι, δὲ ἀρτίως διήρχετο τὴν ἡμέραν προσευχόμενος καὶ εἰς εὐσεβῆ ἔργα ἀσκούμενος ὁ καρδινάλιος Ῥοδερῖκος ἀπέθετε τὸ προσωπεῖον. Τότε, ἔλεγον, μολονότι οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ τὸ ἀποδείξῃ, ἐτελοῦντο ἄτιμα ἔργα ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ· λόγος ἐγίνετο περὶ αἱμομιξίας τοῦ πατρὸς μετὰ τῆς κόρης, τῶν δύο ἀδελφῶν μετὰ τῆς ἀδελφῆς· ὅθεν ὅπως κατασιγάσῃ τὰς φήμας ταύτας αἵτινες ἤρξαντο διασπειρόμεναι, ὁ Ῥοδερῖκος ἔπεμψε τὸν Καίσαρα ἵνα σπουδάσῃ εἰς Πεῖσαν καὶ ἐνύμφευσε τὴν Λουκρητίαν μετ' ἀραγωνίου εὐπατρίδου· οὕτω δ' ἔμειναν ἐν τῇ οἰκίᾳ μόνη ἡ Βανότσα καὶ οἱ δύο αὐτῆς υἱοί· τοιαύτη ἦτον ἡ τῶν πραγμάτων κατάστασις, ὅτε ἀπέθανε μὲν Ἰννοκέντιος ὁ Η', ἀνηγορεύθη δὲ πάπας ὁ Ῥοδερῖκος Βοργίας.

Εἴδομεν διὰ τίνων μέσων ἐγένετο ἡ ἐκλογή· ὅθεν οἱ πέντε καρδινάλιοι οἵτινες οὐδαμῶς μετέσχον τοῦ σιμωνισμοῦ τούτου, ἤτοι οἱ καρδινάλιοι τῆς Νεαπόλεως, τῆς Σιέννης, τῆς Πορτογαλίας, τῆς Ἁγίας Μαρίας τοῦ Πορτίκου καὶ τοῦ Ἁγίου Πέτρου τῶν Δεσμῶν διεμαρτυρήθησαν ἐντόνως κατὰ τῆς ἐκλογῆς, ἣν ἀπεκάλεσαν δολίαν, ἀλλ' ὁ Ῥοδερῖκος διετέλει οὐχ ἧττον διακοσιοστὸς δέκατος ἕκτος διάδοχος τοῦ ἁγίου Πέτρου.

Ἀλλ' ὅμως καίπερ τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ τυχὼν Ἀλέξανδρος ὁ ΣΤ' οὐδόλως ἐτόλμησεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ν' ἀποθέσῃ τὸ προσωπεῖον ὅπερ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἔφερεν ὁ καρδινάλιος Βοργίας, μολονότι μαθὼν τὴν ἀνάῤῥησιν αὐτοῦ δὲν ἴσχυσε νὰ ὑποκρύψῃ τὴν χαράν του, καὶ ἀνεφώνησε τείνων πρὸς οὐρανὸν τὰς χεῖρας μετὰ φωνῆς δηλούσης τὴν ἱκανοποίησιν τῆς φιλοδοξίας του, ὅτε ἀνήγγειλαν αὐτῷ ὅτι ηὐνοήθη ὑπὸ τῆς κάλπης. — Εἶμαι λοιπὸν ὁ ἐπίτροπος τοῦ Χριστοῦ. Εἶμαι λοιπὸν ἡ κλεὶς τοῦ θόλου τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου!

— Ναί, πάτερ ἅγιε, ἀπήντησεν αὐτῷ ὁ καρδινάλιος Ἀσκάνιος Σφόρτζας, — ὁ αὐτὸς ὅστις ἐπώλησε τῷ Ῥοδερίκῳ τὰς ἐννέα ψήφους ἃς διέθετεν ἐν τῷ κογκλαβίῳ ἀντὶ τεσσάρων ἡμιόνων φερουσῶν χρυσίον— καὶ ἐλπίζομεν ὅτι διὰ τῆς ὑμετέρας ἐκλογῆς θὰ παράσχωμεν δόξαν τῷ Θεῷ, εἰρήνην τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ χαρὰν τῇ χριστιανωσύνῃ, καθότι ἐξελέγητε ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Παντοδυνάμου ὡς ὁ ἀξιώτατος πάντων τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν.

Ἀλλ' ὅσῳ βραχεῖα καὶ ἂν ἦτον ἡ ἀπάντησις αὕτη, ὁ νέος πάπας ἀνέλαβεν εὐθὺς ἅπαν τὸ ἐφ' ἑαυτοῦ κράτος, καὶ διὰ φωνῆς ταπεινῆς τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους σταυρώσας.

— Ἐλπίζομεν, εἶπεν ὅτι ὁ θεὸς χορηγήσῃ ἡμῖν τὴν ἰσχυρὰν αὐτοῦ βοήθειαν, ἕνεκα τῆς ἡμετέρας ἀσθενείας καὶ πράξῃ ὑπὲρ ἡμῶν ὅ,τι ἔπραξεν ὑπὲρ τοῦ ἀποστόλου, ὅτε ἔθηκεν εἰς χεῖρας αὐτοῦ τὰς κλεῖδας τοῦ οὐρανοῦ, καὶ διεπιστεύσατο αὐτῷ τὴν διοίκησιν τῆς ἐκκλη-

σίας, διοίκησιν ἥτις, ἄνευ τῆς θείας βοηθείας, βαρὺ ἀποβαίνει τῷ θνητῷ φορτίον· ἀλλ' ὁ Θεὸς ὑπεσχέθη αὐτῷ τὴν διαφώτισιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος· οὕτω καὶ ὑπὲρ ἡμῶν θὰ πρόξῃ, ἐλπίζω· ὑμεῖς δ' ἀφ' ἑτέρου δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι ἔχετε πάντες τὴν ἁγίαν ἐκείνην ὑπακοὴν ἥτις ὀφείλεται τῷ ἀρχηγῷ τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ μίμησιν ἐκείνης ἣν ὤφειλε νὰ ἔχῃ τὸ τοῦ Χριστοῦ ποίμνιον τῷ κορυφαίῳ τῶν ἀποστόλων.

Ἀμέσως δὲ μετὰ τὸ λογίδριον τοῦτο, ὁ Ἀλέξανδρος ἐνεδύθη τὰ ποντιφικὰ ἐνδύματα, καὶ διέταξε νὰ ῥίψωσιν ἀπὸ τῶν παραθύρων τοῦ Βατικανοῦ τὰς χαρτίνας ταινίας ἐφ' ὧν ἦτο γεγραμμένον λατινιστὶ τὸ ὄνομά του, καὶ αἵτινες ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἀναρπαζόμεναι ἀνήγγελλον οἱονεὶ παντὶ τῷ κόσμῳ τὸ μέγα γεγονὸς ὅπερ ἔμελλε ν' ἀλλάξῃ τὸ πρόσωπον τῆς Ἰταλίας.

Αὐθημερὸν δὲ ταχυδρόμοι ἐστάλησαν εἰς πάσας τὰς εὐρωπαϊκὰς αὐλάς.

Ὁ Καῖσαρ Βοργίας ἔμαθε τὴν εἴδησιν τῆς ἐκλογῆς τοῦ πατρός του ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Πίσης, ἔνθα ἐσπούδαζεν· ἡ φιλοδοξία του ὡχριοπόλει ἐνίοτε τοιαύτην τύχην καὶ ὅμως ἡ χαρά του ὑπῆρχε σχεδὸν μανιώδης. Ἦτο τότε νεανίας εἰκοσιδύο ἕως εἰκοσιτεσσάρων ἐτῶν, δεξιὸς ἐν πάσῃ σωματικῇ ἀσκήσει ἰδίως δ' ἐν τῇ χρήσει τῶν ὅπλων· ἱππεύων ἄνευ ἐφιππείου τοὺς μᾶλλον ἀδαμάστους ἵππους, τέμνων τὴν κεφαλὴν ταύρου δι' ἑνὸς μόνου διαξιφισμοῦ κατὰ δὲ τὰ ἄλλα ἦτον ἀγέρωχος, ζηλότυπος, ὑποκριτὴς καὶ κατὰ τὸ λέγειν τοῦ Τομμάζη, μέγας ἐν ἀτεβέσιν, ὡς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Φραγκίσκος ἦτον ἀγαθὸς ἐν μεγάλοις. Περὶ δὲ τῆς μορφῆς αὐτοῦ καὶ αὐτοὶ οἱ σύγχρονοι συγγραφεῖς κατέλιπον ἀντιφατικὰς περιγραφάς· διότι οἱ μὲν ἐζωγράφησαν αὐτὸν ὡς τέρας δυσειδέστατον, οἱ δὲ ἐγκωμιάζουσιν αὐτοῦ τὸ κάλλος· αἰτία δὲ τῆς ἀντιφάσεως ταύτης εἶναι ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ κατά τινας ὥρας τοῦ ἔτους καὶ ἰδίως κατὰ τὸ ἔαρ, ἐκαλύπτετο ὑπ' ἐξανθημάτων καθιστώντων αὐτὸ ἐφ' ὅσον διήρκουν ἀηδὲς καὶ ἀποτρόπαιον, ἐνῷ καθ' ὅλον τὸν λοιπὸν χρόνον ἦτον ὁ σκυθρωπὸς καὶ μέλας τὴν κόμην ἱππεύς, ὁ ὠχρὸς τὴν χροιὰν καὶ ξανθὸς τὸ γένειον, ὃν ἔδειξεν ἡμῖν ὁ Ῥαφαὴλος ἐν τῇ ὡραίᾳ εἰκόνι αὐτοῦ. Ἄλλως δὲ, ἱστορικοί τε καὶ χρονογράφοι καὶ ζωγράφοι ὁμοφώνως ἀναφέρουσιν ὅτι εἰς τὰ βάθη τοῦ ἀτενοῦς καὶ ἰσχυροῦ βλέμματος αὐτοῦ, ἔλαμπεν ἄσβεστος φλὸξ καταχθονιόν τι καὶ ὑπεράνθρωπον εἰς αὐτὸ διδουσα. Τοιοῦτος ἦτον ὁ ἄνθρωπος οὗ πάσας τὰς ἐλπίδας ἐπλήρωσεν ἡ τύχη, καὶ ὅστις ἔλαβεν ὡς σύνθημα **Aut Cesar, aut nihil.** — Ἢ Καῖσαρ ἢ μηδέν.



Ἱππεύων ἄνευ ἐφιππείου τοὺς μᾶλλον ἀδαμάστους ἵππους.

Ὁ Καῖσαρ ἀνεχώρησε διὰ ξηρᾶς μετά τινων τῶν οἰκείων αὐτοῦ· μόλις δὲ ἀρικόμενος πρὸ τῶν πυλῶν τῆς Ῥώμης ἔτυχεν ὑποδοχῆς ἐξ ἧς κατεδείκνυτο ἡ ἐπὶ τὰ κρείττω μεταβολὴ τῆς τύχης του· ἐν δὲ τῷ Βατικανῷ ἐδιπλασιάσθησαν αἱ πρὸς αὐτὸν τιμαὶ καὶ οἱ μεγιστᾶνες ὑπέκλινον ἐνώπιόν του ὡς πρὸς ἄνδρα κραταιότερον αὐτῶν. Ὅθεν ἐν τῇ ἀνυπομονησίᾳ αὐτοῦ, πρὶν ἢ ἐπισκεφθῇ τὴν μητέρα του, ἀνέβη εὐθὺ πρὸς τὸν πάπαν ὅπως ἀσπασθῇ τοὺς πόδας αὐτοῦ· καὶ ἐπειδὴ ὁ πάπας προεγίνωσκε τὴν ἄφιξίν του, ἀνέμενεν αὐτὸν ἐν μέσῳ λαμπάδων καὶ πολυκρίθμου συνελεύσεως καρδιναλίων ἔχων τοὺς ἑτέρους τρεῖς ἀδελφούς του ὀρθίους ὄπισθεν ἑαυτοῦ. Ἡ αὐτοῦ ἁγιότης ἐδέξατο αὐτὸν μεθ' ἱλαρᾶς μορφῆς, ἀλλὰ παραλείπων τὰς ἐνδείξεις τῆς πατρικῆς στοργῆς, ἔκυψε πρὸς αὐτόν, ἠσπάσθη αὐτὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ τὸν ἠρώτησε πῶς εἶχε κατὰ τὴν ὑγείαν καὶ πῶς ἐταξειδεύσει. Ὁ δὲ Καῖσαρ ἀπεκρίνατο ὅτι κατὰ τὴν ὑγείαν εἶχε θαυμάσια καὶ ἦτο προθυμότατος θεράπων τῆς Αὐτοῦ Ἁγιότητος· ὅτι καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ ταξείδιον, αἱ μικραὶ αὐτοῦ ἐνοχλήσεις καὶ ὁ βραχὺς κόπος ἀντημείβοντο πέραν τοῦ δέοντος διὰ τῆς χαρᾶς ἣν ἠσθάνετο δυνάμενος νὰ προσκυνῇ ἐπὶ τῆς ποντιφικῆς ἁγίας ἕδρας τὸν τοσούτῳ ἐπαξίως κατέχοντα αὐτήν. Πρὸς δὲ τὰς λέξεις ταύτας ἀρεὶς τὸν Καίσαρα γονυκλινῆ ὡς ἦτο καὶ καθεσθεὶς αὖθις διότι ὅπως ἀσπασθῇ αὐτὸν ἠγέρθη μικρὸν τῆς ἕδρας του, ὁ πάπας ὑπεκρίθη σοβαρὸν ὕφος καὶ ἐλάλησεν ὡς ἔπεται γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ εἰς ἐπήκοον πάντων καὶ ῥαδέως ὅπως ἕκαστος τῶν παρεστώτων ζυγίσῃ καὶ τηρήσῃ ἐν τῇ μνήμῃ τὸν ἐλάχιστον τῶν λόγων αὐτοῦ.

— Ἐσμὲν λίαν πεπεισμένοι, Καῖσαρ, ὅτι μοναδικὴν αἰσθάνεσθε χαρὰν βλέποντες ἡμᾶς ἐπὶ τῆς ὑπερτάτης ταύτης κορυφῆς, τοσοῦτον ὑπεράνω τῆς ἀξίας ἡμῶν, εἰς ἣν ηὐδόκησε ν' ἀνυψώσῃ ἡμᾶς ἡ τοῦ θεοῦ ἀγαθότης. Ἡ χαρὰ αὕτη ὠφείλετο ἡμῖν πρῶτον εἰς ἀντάλλαγμα τῆς στοργῆς ἣν ἐδείξαμεν ἀείποτε ὑμῖν καὶ τρέφομεν εἰσέτι πρὸς ὑμᾶς, καὶ δεύτερον χάριν τοῦ ἰδίου ὑμῶν συμφέροντος, διότι δύνασθε νὰ προσδοκᾶτε ὅτι τοῦ λοιποῦ θέλετε λαμβάνει ἐκ τῆς ἡμετέρας ποντιφικῆς χειρὸς τὰς ἀνταξίας τῶν ἔργων σας χάριτας· ἀλλ' ἂν ἡ ὑμετέρα χαρά, καὶ τοῦτο λέγομεν ὑμῖν, καθὼς εἴπομεν καὶ τῷ ἀδελφῷ ὑμῶν, ἐπὶ ἄλλων ἐρείδηται βάσεων, πλανᾶσθε πλάνην μεγάλην, Καῖσαρ, καὶ θλιβερὰ ἔσται ἡ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια. Ἐποθήσαμεν ἴσως, καὶ ἐξομολογούμεθα τοῦτο ἐνώπιον πάντων, μετ' ἀπεριορίστου πόθου τὴν κυριαρχίαν τῆς ποπωσύνης καὶ ὅπως τύχωμεν αὐτῆς ἐτράπημεν πᾶσαν ὁδὸν τῆς ἀνθρωπίνης ἐπινοίας· ἀλλ' οὕτως ἐπράξαμεν ὁμνύοντες ὅτι ἅμα ὡς τύχωμεν τοῦ ποθουμένου θέλομεν τραπῇ τὴν ὁδὸν ἥτις ἄγει πρὸς τὴν καλλίστην τοῦ θεοῦ διακονίαν, τὴν μεγίστην τῆς ἁγίας ἕδρας ἀνύψωσιν, ὅπως ἡ ἔνδοξος μνήμη τῶν μελλόντων ἔργων ἡμῶν ἐξαλείψῃ τὴν ἐπονειδιστον ἀνάμνησιν τῶν παρελθυθότων, ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε νὰ καταλίπωμεν τοῖς ἐπελευσομένοις διαδόχοις, ὡς ἐλπίζω, ὁδὸν ἐφ' ἧς ἂν δὲν εὑρίσκωσι τὰ ἴχνη ἁγίου, θὰ δύνανται τοὐλάχιστον νὰ βαίνωσιν ἐπὶ τὰ βήματα ποντίφηκος. Ὁ Θεὸς ὁ βοηθήσας ἡμῖν κατὰ τὰ μέσα ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν τὸ ἀποτέλεσμα, καὶ ἐσμὲν πρόθυμοι εἰς ἐντελῆ ἐκπλήρωσιν τοῦ μεγάλου τούτου πρὸς αὐτὸν χρέους· τούτου ἕνεκα δὲν θέλομεν νὰ ἐξεγείρωμεν διὰ τῶν ὁλοπλοκιῶν ἡμῶν τὴν αὐστηρότητα τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ. Ἓν μόνον κώλυμα ἠδύνατο νὰ παρεμποδίσῃ τὰς ἀγαθὰς ἡμῶν προθέσεις· εἶναι δὲ τοῦτο ὑπερβολικὴ περὶ τοῦ συμφέροντος ὑμῶν μέριμνα. Ὅθεν ἐκ τῶν προτέρων τεθωρακισμένοι ἐσμὲν κατὰ τῆς ἡμετέρας στοργῆς, καὶ ἐδεήθημεν τοῦ Θεοῦ ὅπως στηρίζῃ ἡμᾶς, ἵνα μὴ ἕνεκα σοῦ προσκόψωμεν· διότι ἐν τῇ ὁδῷ τῆς εὐνοίας, ὁ ποντίφηξ δὲν δύναται νὰ ὀλισθήσῃ καὶ νὰ μὴ πέσῃ, καὶ πεσὼν μεγάλως παραβλάπτει τὴν τιμὴν τῆς ἁγίας ἕδρας Θέλομεν θρηνῆ διὰ βίου ἐπὶ τοῖς σφάλμασιν εἰς ἃ ὀφείλομεν τὴν πεῖραν τῆς ἀληθείας ταύτης· εἴθε δὲ μὴ φέρῃ σήμερον ἐν τῷ καθαρτηρίῳ ἡ αἰσία μνήμη τοῦ ἡμετέρου θείου Καλλίστου μᾶλλον τὸ βάρος τῶν ἡμετέρων ἢ τῶν ἑαυτοῦ ἁμαρτιῶν! Θεῦ! ἐπλούτει πασῶν τῶν ἀρετῶν, ἔθριεν ἀγαθῶν διαθέσεων, ἀλλ' ἠγάπα ὑπὲρ τὸ δέον τοὺς οἰκείους, καὶ ἐν αὐτοῖς ἡμᾶς ἰδίως· τυφλῶς δὲ ὑπὸ τῆς ἀγάπης ταύτης παρασυρόμενος καὶ τῆς πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτοῦ, οὓς ὑπὲρ τὸ δέον ἐθεώρει ὡς σάρκα ἐκ τῆς σαρκός του, συνεσώρευσεν ἐπὶ ὀλίγων κεφαλῶν τῶν ἀναξιωτέρων ἴσως, τὰ κέρδη ἅτινα ἔδει ν' ἀνταμείψωσι πολλῶν τὰς ἀρετάς. Τῷ ὄντι, παρακατατέθηκεν εἰς τὸν οἶκον ἡμῶν τοὺς θησαυροὺς οὓς δὲν ἔπρεπε νὰ συλλέξῃ ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἀπόρων, ἢ νὰ τρέψῃ αὐτοὺς πρὸς χρῆσιν καλλιτέραν. Ἀπέκοψε τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Κράτους, τοῦ ἡ-

δη τοσοῦτον ἀσθενοῦς καὶ περιωρισμένου, τὸ δουκάτον τοῦ Σπολητίου, καθὼς καὶ ἄλλας πλουσίας κτήσεις, ἵνα καταστήσῃ αὐτὰς φέουδα ἡμῶν· ἐστήριζεν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἀσθενείας τὴν ἀντικαγγελαρίαν, τὴν ὑπονομαρχίαν τῆς Ῥώμης τὴν στρατηγίαν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ παντα τὰ λοιπὰ σημαντικώτατα ἀξιώματα, ἅτινα ἀντὶ νὰ γίνωνται οὕτω μονοπώλια ἡμῶν, ἔδει ν' ἀπονέμωνται τοῖς μᾶλλον ἀνταξίοις αὐτῶν. Ὑπῆρξάν τινες διὰ τῆς συστάσεως ἡμῶν ἀνυψωθέντες εἰς ἀνώτατα ἀξιώματα καὶ ὡς μόνην ἀξίαν ἔχοντες τὴν λίαν μεροληπτικὴν ἡμῶν προστασίαν· ἐνῷ ἄλλοι παρηγκωνίσθησαν ἐκ μόνης τῆς ἡμετέρας ζηλοτυπίας. Ὅπως ἁρπάσῃ παρὰ τοῦ Φερδινάνδου τῆς Ἀραγωνίας τὸ βασίλειον τῆς Νεαπόλεως, ἀνῆψε πόλεμον φοβερόν, οὗ ἡ μὲν αἰσία ἔκβασις οὐδὲν ἄλλο ἐπήνεγκεν ἢ τὴν αὔξησιν τῆς ἡμετέρας περιουσίας, ἡ δὲ ὀλεθρία θὰ προσέτριβεν αἴτιος καὶ θὰ ἐπέφερε ζημίαν εἰς τὴν Ἁγίαν Ἕδραν. Τέλος ἀγόμενος καὶ φερόμενος ὑπὸ τῶν θυσιαζόντων τὸ κοινὸν ὑπὲρ τοῦ ἰδίου συμφέροντος ἐπήνεγκε σημαντικὴν βλάβην οὐ μόνον τῷ ποντιρικῷ θρόνῳ οὐ μόνον τῇ φήμῃ αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦθ' ὅπερ ὁλεθριώτερον, καὶ αὐτῇ τῇ ἰδίᾳ συνειδήσει. Καὶ ὅμως, ὦ σορία τῶν τοῦ Θεοῦ βουλευμάτων! μεθ' ὅλην τὴν συνεχῆ καὶ ζωηρὰν αὐτοῦ μέριμναν πρὸς τὸ εὖ εἶναι ἡμῶν, μόλις ἀροῦ κατέλιπε κενὴν τὴν ὑψίστην θέσιν ἣν σήμερον κατέχομεν ἐκρημνίσθημεν ἀπὸ τῆς κορυφῆς εἰς ἣν ἀνέβημεν, παρεδόθημεν εἰς τὴν μανίαν τοῦ λαοῦ καὶ τὰ φιλέκδικα μίση τῶν ῥωμαίων βαρώνων οἵτινες ἐθεώρουν ἑαυτοὺς ὑβριζομένους ἐκ τῆς ἡμετέρας μεροληπτικῆς ἀγαθότητος ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. Ὅθεν οὐ μόνον, ὡς λέγω ὑμῖν, Καῖσαρ, ἐδέησε νὰ κατακρημνισθῶμεν ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ μεγαλείου ἡμῶν, καὶ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν ἀξιωμάτων ἅτινα συνεσώρευσεν ὁ ἡμέτερος θεῖος ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν, ἀλλὰ πρὸς τούτοις, ὅπως μὴ ἀπολέσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ τοὺς φίλους ἡμῶν προσελκύσωμεν εἰς ἐκούσιον ἐξορίαν, δι' ἧς καὶ μόνης κατωρθώσαμεν νὰ διαφύγωμεν τὴν ἐκ τῆς ὑπερμέτρου εὐτυχίας ἡμῶν γεννηθεῖσαν καταιγίδα.

Τοῦτο ἐναργὴς προέκειτο ἡμῖν ἀπόδειξις, ὅτι ὁ Θεὸς γινώσκει νὰ ἐμπαίζῃ τὰς τῶν ἀνθρώπων βουλὰς ὁσάκις εἶναι ἄδικοι, μεγάλως δὲ σφάλλουσιν οἱ ποντίφηκες μεριμνῶντες μᾶλλον περὶ τῆς ἰδιοκτησίας οἴκου ὀλίγα ἔτη διατηρουμένου ἢ περὶ τῆς δόξης τῆς Ἐκκλησίας ἥτις εἶναι αἰώνιος, καὶ ὅτι μεγάλη ἀφροσύνη εἶναι διὰ τοὺς πολιτικοὺς ἐκείνους ἰδίτινες ἔχοντες τὴν κυβέρνησιν κτήματος μὴ κληρονομικοῦ οὔτε αὐτοῖς οὔτε τοῖς διαδόχοις αὐτῶν, δὲν θεμελιοῦσι τὸ μεγαλεῖον αὐτῶν ἐπὶ ὑψηλῶν καὶ κοινωφελῶν ἀρετῶν καὶ νομίζουσιν ὅτι ἐξασφαλίζουσι τὴν διάρκειαν τῆς τύχης αὐτῶν δι' ἄλλων μέσων καὶ οὐχὶ διὰ τῶν περιστελλόντων τοὺς ἀπροσδοκήτους ἀνεμοστροβίλους οἵτινες ἐγειρόμενοι ἐν μέσῳ τῆς γαλήνης δύνανται νὰ γεννήσωσι καταιγίδα, ἤτοι νὰ προσπορίσωσιν αὐτοῖς ἐχθρῶν σμῆνος, ὧν εἷς καὶ μόνος σπουδαίως ἐνεργῶν μείζονα βλάβην προξενεῖ αὐτοῖς ἀφ' ὅσην ὠφέλειαν δύνανται νὰ παράσχωσιν ἑκατὸν φίλοι.

— Ἂν ὑμεῖς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν ὁδεύητε ἐπὶ τῆς εὐθείας ὁδοῦ ἣν ἀνοίγομεν ὑμῖν, οὐδεμίαν θέλετε συλλάβει ἐπιθυμίαν μὴ ἐκπληρουμένην ἐν τῷ ἅμα· ἀλλ' ἐὰν τραπῆτε τὴν ἐναντίαν ὁδόν, ἂν ἐλπίζητε ὅτι ἡ ἡμετέρα ἀγάπη θέλει δειχθῇ συγκαταβατικὴ πρὸς τὰ ἀτακτήματα ὑμῶν, θέλομεν ἀποδείξει ὑμῖν ἀμέσως ὅτι εἴμεθα ποντίφηξ ὡς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν οὐχὶ δὲ ὡς πρὸς τὸν οἶκον ἡμῶν, καὶ ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Χριστοῦ θέλομεν νὰ πράττωμεν ὅ,τι κρίνομεν καλὸν τῇ χριστιανωσύνῃ, ἀλλ' ὄχι ὅ,τι κρίνετε ὑμεῖς ὡς ἴδιον συμφέρον· ταῦτα δὲ καλῶς ἀκούσαντες δέχθητε, Καῖσαρ, τὴν ἡμετέραν ποντιφικὴν εὐλογίαν.»

Ταῦτα δ' εἰπὼν Ἀλέξανδρος ὁ ΣΤ' ἠγέρθη, ἐπίθηκε τὰς χεῖρας τῷ υἱῷ αὐτοῦ γονυκλινεῖ εἰσέτι καὶ ἀπεχώρησεν εἰς τὰ ἴδια μὴ προσκαλέσας αὐτὸν ν' ἀκολουθήσῃ.

Ὁ νεανίας ἔμεινεν ἐμβρόντητος ἐκ τοῦ πάντη ἀπροσδοκήτου τούτου λόγου ὅστις ἐν ἀκαρεῖ κατέστρεφε τὰς προσφιλεστάτας τῶν ἐλπίδων του. Ὅθεν ἐγερθεὶς πλήρης ζάλης, κλονούμενος ὡς μεθύων καὶ ἐξελθὼν αὐθωρεὶ τοῦ Βατικάνου ἔδραμε πρὸς τὴν μητέρα του, περὶ ἧς ἐν ἀρχῇ δὲν ἐσκέφθη καὶ παρ' ᾗ ἐπέστρεφεν ἐγκαταλειφθεὶς ἀβοήθητος. — Ἡ Βανότσα εἶχεν ἐν ταὐτῷ πάντα τὰ ἐλαττώματα καὶ πάσας τὰς ἀρετὰς ἱσπανίδος ἑταίρας· εὐλαβὴς πρὸς τὴν παρθένον μέχρι δεισιδαιμονίας, τρυφερῶς ἀγαπῶσα τὰ τέκνα της μέχρις ἀδυναμίας, συγκαταβατικὴ τῷ Ῥοδερίκῳ μέχρις ἀκολασίας· ἀλλ' ἐνδομύχως στερεὰν ἔχουσα πεποίθησιν εἰς ἐξουσίαν ἣν ἐξήσκει ἀπὸ τριάκοντα περίπου ἐτῶν, καὶ βεβαία, ὡς ὁ ὄρνις, ὅτι ἔπνιγε διὰ τῶν συσπειρώσεών της ὅταν δὲν ἠδύνατο νὰ γοητεύσῃ διὰ τοῦ βλέμματος. Ἡ Βανότσα ἐγίνωσκε

τὴν βαθεῖαν ὑποκρισίαν τοῦ γέροντος ἐραστοῦ αὐτῆς καὶ ἐπομένως εὐχερῶς παρεμύθησε τὸν Καίσαρα.

Ἡ Λουκρητία ἦτο πλησίον τῆς Βανότσας ὅτε ἀφίκετο ὁ Καῖσαρ· οἱ δὲ δύο νέοι ἀντήλλαξαν ὑπ' αὐτὰ τὰ ὄμματα τῆς μητρὸς αἱμομικτικὸν φίλημα· καὶ πρὶν ἢ ἀπέλθῃ ὁ Καῖσαρ συνεφώνησε συνέντευξιν αὐθημερὸν τὸ ἑσπέρας μετὰ τῆς Λουκρητίας, ἥτις χωρισθεῖσα τοῦ συζύγου αὐτῆς ᾧ ἐχορήγει σύνταξιν ὁ Ῥοδερῖκος, ἔζη μετὰ πάσης ἐλευθερίας ἐν τῷ μεγάρῳ αὐτῆς κατὰ τὴν ὁδὸν Πελλεγρίνου, ἀντικρὺ τοῦ Πεδίου τῶν ἀνθέων.

Τῇ ἑσπέρᾳ κατὰ τὴν συμφωνηθεῖσαν ὥραν, ὁ Καῖσαρ ἐπορεύθη παρὰ τῇ Λουκρητίᾳ, ἀλλ' εὗρεν ἐκεῖ τὸν ἀδελφόν του Φραγκίσκον. Οἱ δύο νεανίαι οὐδέποτε ἠγαπήθησαν· ἐπειδὴ ὅμως αἱ καρδίαι αὐτῶν ἦταν πάντῃ διάφοροι, τὸ μῖσος παρὰ τῷ Φραγκίσκῳ ἦτον ὁ ἔνστικτος φόβος ὃν ἡ δρακὰς αἰσθάνεται πρὸς τὸν κυνηγόν· ἐνῷ τὸ μῖσος παρὰ τῷ Καίσαρι ἦτον ἡ ἀνάγκη ἐκείνη τῆς ἐκδικήσεως καὶ ἡ δίψα τοῦ αἵματος ἥτις ἀκαταπαύστως ζῇ ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς τίγριδος. Οὐχ ἧττον ὅμως οἱ δύο ἀδελφοὶ ἠσπάσθησαν ἀλλήλους, ὁ μὲν ἐξ ἀγαθότητος ὁ δὲ ἐξ ὑποκρισίας· ἀλλ' ὅτε προσέβλεψαν ἀλλήλους, τὸ αἴσθημα τῆς διπλῆς αὐτῶν ἀντιζηλίας ἐν τῇ εὐνοίᾳ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτῶν ἀνεβίβασε τὸ ἐρύθημα εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Φραγκίσκου καὶ τὴν πελιδνότητα εἰς τὸ τοῦ Καίσαρος. Οἱ δύο νεανίαι ἐκάθησαν λοιπὸν ἀπόφασιν ἔχοντες νὰ μὴ ἐξέλθωσιν ὁ εἷς ἄνευ τοῦ ἄλλου, ὅτε ἐκρούσθη ἡ θύρα καὶ ἀνηγγέλθη ἡ ἔλευσις ἀντιζήλου ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ὤρειλον ἀμφότεροι ν' ἀποστυρθῶσιν. Ἦτον ὁ πατὴρ αὐτῶν.

Ἡ Βανότσα εἶχε δίκαιον νὰ ἐμψυχώνῃ τὸν Καίσαρα. Τῷ ὄντι Ἀλέξανδρος ὁ ΣΤ' καίπερ λάβρος καταφερόμενος ἐναντίον τῶν παρεκτροπῶν τῆς οἰκογενείας ἐνόει ἤδη οἷον πολιτικὸν ὄφελος ἠδύνατο νὰ ἐξαγάγῃ ἐκ τῶν υἱῶν καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ· διότι ἐγίνωσκεν ὅτι ἐν παντὶ πράγματι ἠδύνατο νὰ ἐρεισθῇ οὐχὶ ἐπὶ τοῦ Φραγκίσκου καὶ τοῦ Γουίφρη, ἀλλ' ἐπὶ τῆς Λουκρητίας καὶ τοῦ Καίσαρος. Ὄντως δὲ ἡ ἀδελφὴ ἦτον ἀνάξιος τοῦ ἀδελφοῦ σύντροφος. Ἀκόλαστος ἕνεκα τῆς ζωηροτάτης φαντασίας αὐτῆς, ἀσεβὴς ἐξ ἰδιοσυγκρασίας, φιλόδοξος ἐξ ὀπισθοβουλίας, ἡ Λουκρητία κατεβιβρώσκετο ὑπ' ἀσβέστου δίψης ἡδονῶν, ἐγκωμίων, τιμῶν, χρυσοῦ, πολυτίμων λίθων, μεταξίνων ὑφασμάτων καὶ λαμπρῶν μεγάρων. — Ἱσπανὶς ὑπὸ ξανθὴν κόμην, ἑταῖρα ὑπὸ τὸ ἀφελὲς αὐτῆς ὕφος, εἶχε κεφαλὴν Παναγίας τοῦ Ῥαφαήλου καὶ Μεσσαλίνας καρδίαν· ὅθεν ἦτο προσφιλὴς καὶ ὡς θυγάτηρ καὶ ὡς ἐρωμένη τῷ Ῥοδερίκῳ, ὅστις ἔβλεπεν ἐν αὐτῇ, ὡς ἐν μαγικῷ κατόπτρῳ, ἀνταναπλώμενα πάντα τὰ πάθη καὶ τὰς κακίας αὐτοῦ. Ἡ Λουκρητία λοιπὸν καὶ ὁ Καῖσαρ ἦσαν οἱ ἐκλεκτοὶ τῆς καρδίας του, καὶ ἀπήρτιζον τὴν διαβολικὴν τριάδα ἥτις ἔμενεν ἕνδεκα ἔτη ἐπὶ τοῦ παπικοῦ θρόνου, ὡς ἱερόσυλος παρῳδία τῆς οὐρανίας Τριάδος.

Κατὰ πρῶτον οὐδὲν διέψευσε τὰς ἀρχὰς ἃς ἐξήνεγκεν ὁ Ἀλέξανδος ἐν τῷ λόγῳ αὐτοῦ πρὸς τὸν Καίσαρα, καὶ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς παπωσύνης αὐτοῦ ὑπερηκόντισε τὰς ἐλπίδας τῶν Ῥωμαίων ἐκ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ. Ἐφρόντισε περὶ πληρώσεως τῶν δημοσίων σιτοβολώνων μετὰ τοσαύτης ἐλευθεριότητος, ὥστε οὐδεὶς ποτε ἐνεθυμεῖτο ἐν Ῥώμῃ θαυμασιωτέραν εὐθηνίαν, καὶ ὅπως διαδοθῇ ἡ εὐζωΐα μέχρι τῶν κατωτάτων τάξεων, ἄφθονοι διανομαὶ χρημάτων ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ταμείου, ἐπέτρεψαν καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀπόροις νὰ μετάσχωσι τῆς γενικῆς τραπέζης ἧς ἐπὶ μακρὸν ἀπεκλείοντο. Ἡ δὲ τῆς πόλεως ἀσφάλεια ἀποκατέστη ἅμα τῇ στέψει αὐτοῦ, διὰ σταθερᾶς καὶ ἀγρύπνου ἀστυνομίας, καὶ δικαστηρίου συγκειμένου ἐκ τεσσάρων ἀνεπιλήπτων δικαστῶν ἐπιτετραμμένων τὴν καταδίωξιν πάντων τῶν τοσούτῳ συνήθων νυκτερινῶν ἐγκλημάτων ἐπὶ τοῦ προηγουμένου ποντίφηκος, ὥστε τὸ πολυάριθμον αὐτῶν ἐγένετο τὴν ἀτιμωρησίαν, καὶ οἵτινες εὐθὺς ἀπὸ τῶν πρώτων ἀποφάσεων αὐτῶν ἔδωκαν δείγματα αὐστηρότητος ἣν δὲν ἰσχυον νὰ ἐλαττώσωσιν οὔτε ἡ κοινωνικὴ θέσις οὔτε ὁ πλοῦτος τῶν ἐνόχων. Τοσούτῳ δὲ μεγάλην ἀντίθεσιν ἀπετέλουν τὰ τοιαῦτα πρὸς τὴν διαφθορὰν τῆς προηγουμένης βασιλείας, καθ' ἣν ὁ ὑποθαλαμηπόλος ἀπεκρίνετο δημοσίᾳ τοῖς ψέγουσι τὸ εὐδωροδόκητον τῆς δικαιοσύνης, — Ὁ Θεὸς δὲν θέλει τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλὰ νὰ ζῇ καὶ νὰ πληρώνῃ, — ὥστε ἡ πρωτεύουσα τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου ἐνόμισεν ἑαυτὴν ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἀναδραμοῦσαν εἰς τὰς ὡραίας ἡμέρας τῆς παπωσύνης. Ὅθεν μετ' ἐνιαύσιον κυβέρνησιν, Ἀλέξανδρος ὁ ΣΤ' ἀνεκτήσατο τὴν ὑπὸ τῶν προκατόχων του ἀπολεσθεῖσαν πνευματικὴν ἰσχύν· ἀπῃτεῖτο δὲ εἰσέτι πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ πρώτου μέρους τοῦ γιγαντιαίου αὐτοῦ σχεδίου ἡ ἀνάκτησις

τῆς πολιτικῆς ἐπιρροῆς, πρὸς ἣν δύο μέσα ἦγον αὐτά· αἱ συγγενεύσεις ἢ αἱ κατακτήσεις. Ὁ ἀραγώνιος εὐπατρίδης, ὅστις ἐνυμφεύθη τὴν Λουκρητίαν ὅτε ἦτον εἰσέτι θυγάτηρ τοῦ καρδιναλίου Ῥοδερίκου Βοργία, δὲν ἦτον ἄνθρωπος ἀρκούντως ἰσχυρὸς οὔτε κατὰ τὸ γένος οὔτε κατὰ τὸν πλοῦτον, οὔτε κατὰ τὸν νοῦν, ὅπως εἰσχωρήσῃ μετά τινος ἐπιρροῆς εἰς τοὺς συνδυασμοὺς τοῦ πάπα Ἀλεξάνδρου τοῦ ΣΤ'· ὅθεν ὁ χωρισμὸς μετετράπη εἰς διαζύγιον, καὶ ἡ Λουκρητία Βοργία ἦτον ἐλευθέρα ὅπως ἔλθῃ εἰς δευτέρου γάμου κοινωνίαν.

Ἀλέξανδρος ὁ ΣΤ' κατήρξατο δύο ἐν ταὐτῷ διαπραγματεύσεων· εἶχεν ἀνάγκην συμμάχου δυναμένου ν ἀγρυπνῇ ἀντ' αὐτοῦ ἐπὶ τῆς πολιτικῆς τῶν πέριξ Κρατῶν. Ὁ Ἰωάννης Σφόρτζας, ἔγγονος τοῦ Ἀλεξάνδρου Σφόρτζα, ἀδελφὸς τοῦ μεγάλου Φραγκίσκου Α', δοῦκὸς τῶν Μεδιολάνων, ἦτον ἄρχων τοῦ Πεζάρου· ἡ τοπογραφία τῆς θέσεως ταύτης κειμένης ἐπὶ τῆς παραλίας μεταξὺ τῆς Φλωρεντίας καὶ Βενετίας ἤρμοζε λοιπὸν αὐτῷ θαυμασίως· ὅθεν ἔρριψε κατ' ἀρχὰς ἐπ' αὐτοῦ τὰ βλέμματα, καὶ ἐπειδὴ ἑκατέρωθεν συνεταυτίζοντο τὰ συμφέροντα, ὁ Ἰωάννης Σφόρτζος ἐγένετο ἀμέσως δεύτερος σύζυγος τῆς Λουκρητίας.

Ταυτοχρόνως προτάσεις ἐγένοντο τῷ Ἀλφόνσῳ τῆς Ἀραγῶνος, ἐπιδόξῳ διαδόχῳ τοῦ στέμματος τῆς Νεαπόλεως, ὅπως συναρθῇ συνοικέσιον μεταξὺ τῆς δόνας Σανσίας, θετῆς αὐτοῦ θυγατρὸς, καὶ τοῦ Γουίφρη, τρίτου υἱοῦ τοῦ πάπα· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ γέρων Φερδινάνδος ἤθελε νὰ ὠφεληθῇ ὅσῳ τὸ δυνατὸν περισσότερον ἐκ τοῦ συνοικεσίου τούτου, ἐμήκυνε τὰς διαπραγματεύσεις, προφασιζόμενος ὅτι οἱ μελλόνυμφοι δὲν ἦσαν ἐν ὥρᾳ γάμου, καὶ ἐπομένως, μολονότι μεγάλως ἐτίμα αὐτὸν τοιαύτη συγγένεια, οὐδεμία σπουδὴ αἰτία ὑπῆρχεν ἐν τῇ μνηστεύσει. Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα, πρὸς μεγάλην δυσαρέσκειαν Ἀλεξάνδρου τοῦ ΣΤ' ὅστις οὐδόλως ἠπατήθη ἐκ τῆς ἀναβολῆς ταύτης, ἀλλ' ἐνόησεν ὅτι ἐσήμαινεν ἄρνησιν. Ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ὁ Φερδινάνδος ἔμειναν λοιπὸν ἐν τῇ προτέρᾳ θέσει, πολιτικοὶ ἰσοδύναμοι ἀντίπαλοι, καὶ ἀναμένοντες ὅπως τὰ γεγονότα κηρυχθῶσιν ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἑτέρου. Ἡ τύχη ηὐνόησε τὸν Ἀλέξανδρον.

Ἡ Ἰταλία καίπερ ἡσυχίαν ἄγουσα, ᾐσθάνετο ὅτι ἡ ἡσυχία αὕτη ἦτο νάρκωσις προαγγέλλουσα καταιγίδα. Πλουσιωτάτη καὶ εὐτυχεστάτη οὖσα ἐφθονεῖτο ὑπὸ πάντων τῶν λοιπῶν ἐθνῶν. Τῷ ὄντι, ἡ ἀμέλεια καὶ ἡ ζηλοτυπία τῆς φλωρεντινῆς δημοκρατίας δὲν εἶχον εἰσέτι μεταβάλει εἰς βάλτους τὰς πεδιάδας τῆς Πείσης, οἱ πόλεμοι τῶν οἴκων Κολόννα καὶ Ὀρσίνη δὲν εἶχον μετατρέψει τὰς εὐφόρους ἐξοχὰς τῆς Ῥώμης εἰς ἔρημον ἀκαλλιέργητον, ὁ μαρκήσιος Μαριγνιὰν δὲν εἶχεν εἰσέτι κατασκάψει ἐν μόνῃ τῇ δημοκρατίᾳ τῆς Σιέννης ἑκατὸν εἴκοσι χωρία· τέλος ἡ maremme ἦτον ἤδη νοσώδης ἀλλ' οὐχὶ θανατηφόρος, καὶ ὁ Φλάβιος Βλόνδος περιγράφων τῷ 1450, τὴν Ὀστίαν, ἥτις ἀριθμεῖ σήμερον τριάκοντα μόλις κατοίκους, ἀρκεῖται λέγων ὅτι ἦτον ὀλιγώτερον ἀκμαία ἢ ἐπὶ τῶν χρόνων τῶν Ῥωμαίων, ὅτε ἠρίθμει πεντήκοντα χιλιάδας.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς ἰταλοὺς χωρικούς, ἦσαν οἱ εὐτυχέστεροι ἴσως τῆς γῆς· ἀντὶ νὰ ζῶσι διεσπαρμένοι ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ μεμονωμένοι ἀπ' ἀλλήλων, κατῴκουν ἐν κώμαις τετειχισμέναις, αἵτινες προεφύλαττον τὰς συγκομιδὰς αὐτῶν, τὰ κτήνη καὶ τὰ ἐργαλεῖά των, αἱ δὲ οἰκίαι των, αἱ σωζόμεναι τοὐλάχιστον ἀπ' ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ἀποδεικνύουσιν ὅτι εἶχον πρὸς τὰς οἰκοδομὰς αὐτῶν μείζονα φιλοκαλίαν καὶ τέχνην τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἡμῶν ἀστῶν. Τέλος τὸ ἄθροισμα τῶν κοινῶν ἐκείνων συμφερόντων, ἡ συσσώρευσις ἀνθρώπων ἐντὸς ὠχυρωμένων πολιχνῶν, ἔδωκεν αὐτοῖς κατὰ μικρὸν σπουδαιότητα ἣν οὔτε οἱ ἐργάται τῆς Γαλλίας εἶχον οὔτε οἱ δουλοπάροικοι τῆς Γερμανίας· εἶχον ὅπλα, κοινὸν ταμεῖον, ἐκλεγομένους ἄρχοντας, καὶ ὅταν ἐπολέμουν, ἐκεῖνοι τοὐλάχιστον, ἔπραττον τοῦτο πρὸς ὑπεράσπισιν πατρίδος.

Ἄλλως δὲ τὸ ἐμπόριον ἦν οὐχ ἧττον ἀκμαῖον τῆς γεωργίας· ἡ Ἰταλία κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐκαλύπτετο ὑπ' ἐργοστασίων, ἐν οἷς κατειργάζοντο τὴν μέταξαν, τὸ ἔριον, τὸ κάνναβι, τὸς διυθέρας, τὸ νίτρον, τὸ θεῖον καὶ τὴν ἄσφαλτον· ὅσα δὲ προϊόντα δὲν παρῆγεν ἡ γῆ αὐτῆς ἐφέροντο εἰς τοὺς λιμένας της ἀπὸ τῆς Μαύρης θαλάσσης, τῆς Αἰγύπτου, τῆς Ἱσπανίας καὶ τῆς Γαλλίας, καὶ πολλάκις ἐπανεφέροντο εἰς τὰς χώρας ἀφ' ὧν ἤρχοντο, ἀφοῦ ἐδιπλασιάζετο διὰ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς τέχνης ἡ ἀξία αὐτῶν· ὁ πλούσιος ἔφερε τὰ ἐμπορεύματά του, ὁ πένης τὴν βιομηχανίαν αὐτοῦ.

Ἡ δὲ τέχνη ἀφ' ἑτέρου οὐδαμῶς ὀπισθοδρόμει· ὁ Δάντης, ὁ Γιόττος, ὁ Βρουνελλέσκης ὁ Δονατέλλος ἦσαν τεθνεῶτες, ἀλλ' ἐγεννήθησαν ὁ Ἀριόστος, ὁ Ῥαφαὴλος, ὁ Βραμάντης

καὶ ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος ἡ Ῥώμη, ἡ Φλωρεντία καὶ ἡ Νεάπολις ἐγένοντο κληρονόμοι τῶν ἀριστουργημάτων τῆς ἀρχαιότητος, τὰ δὲ χειρόγραφα τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Εὐριπίδου, ἦλθον, διὰ τῆς κατακτήσεως Μωάμεθ τοῦ Β', παρὰ τὰ ἀγάλματα τοῦ Ξανθίππου, τοῦ Φειδίου καὶ τοῦ Πραξιτέλους.

Οἱ κυριώτεροι ἡγεμόνες τῆς Ἰταλίας ἐνόησαν λοιπόν, ἐφιστῶντες τὰ βλέμματα ἐπὶ τοῦ ἀρθόνου τούτου ἀμητοῦ, ἐπὶ τῶν πλουσίων χωρίων, τῶν ἀκμαίων ἐργοστασίων καὶ τῶν θαυμασίων ἐκκλησιῶν καὶ στρέφοντες αὐτὰ πρὸς τοὺς πέριξ βαρβάρους, πτωχοὺς καὶ μαχίμους λαούς, ὅτι ἡμέραν τινὰ θὰ ἐγίνοντο τοῖς ἄλλοις ἔθνεσιν ὅ,τι ἐγένετο τῇ Ἱσπανίᾳ ἡ Ἀμερικὴ, ἤτοι εὑρὺ ἐκμεταλλεύσιμον χρυσωρυχεῖον. Ἑπομένως ἀπ' αὐτοῦ ἔτι τοῦ 1480, ἡ Νεάπολις, τὰ Μεδιόλανα, ἡ Φλωρεντία καὶ ἡ Φερράρα ὑπέγραψαν συνθήκην συμμαχίας καὶ ἐπιμαχίας ἑτοίμην ἵν' ἀντιταχθῇ πρός τε τοὺς ἐσωτερικοὺς καὶ τοὺς ἐξωτερικοὺς ἐχθρούς, πρὸς τοὺς χερσονησίους καὶ τοὺς ὑπερπελαγείους. Ὁ Λουδοβίκος Σφόρτζας, ὅστις ἐνδιεφέρετο πλέον παντὸς ἄλλου ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τοῦ συνασπισμοῦ τούτου, διότι ἦτον ὁ πλησιέστερος τῇ Γαλλίᾳ, ἀφ' ἧς ἐφαίνετο ὅτι ἔμελλε νὰ ἐνσκήψῃ ἡ καταιγὶς, εἶδεν ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ νέου πάπα νέον μέσον, οὐ μόνον πρὸς σύσφιγξιν τῆς συμμαχίας, ἀλλὰ καὶ ὅπως δείξῃ αὐτὴν ἐνώπιον τῆς Εὐρώπης ἐν τῇ ἰσχύϊ καὶ ἑνότητι αὐτῆς.

Καθ' ἑκάστην νέου ποντίφηκος ἀνάρρησιν, ἔθος ἐπικρατεῖ ν' ἀποστέλλωσιν εἰς Ῥώμην πάντα τὰ χριστιανικὰ κράτη ἐπίσημον πρεσβείαν ὅπως ἀνανεώσωσιν ἐν ὀνόματι ἑκάστου αὐτῶν τὸν πρὸς τὸν ἅγιον πατέρα ὅρκον πίστεως. Ὁ Λουδοβίκος Σφόρτζας συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ συνενώσῃ τοὺς πρεσβευτὰς τῶν τεσσάρων δυνάμεων οὕτως ὥστε νὰ εἰσέλθωσιν αὐθημερὸν εἰς Ῥώμην καὶ νὰ διορισθῇ εἷς μόνος τῶν ἀπεσταλμένων, ὁ τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως, φέρ' εἰπεῖν, ὅπως ὁμιλήσῃ ἐξ ὀνόματος πάντων.

Δυστυχῶς τὸ σχέδιον τοῦτο κακῶς ἤρμοζε πρὸς τὰ μεγαλοπρεπῆ σχέδια Πέτρου τοῦ ἀπὸ Μεδίκων. (1.) Ὁ ἀλαζὼν νεανίας διορισθεὶς πρεσβευτὴς τῆς φλωρεντινῆς δημοκρατίας ἐθεώρει τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ ὡς μέσον πρὸς ἐπίδειξιν τῆς πομπῆς καὶ τῶν θησαυρῶν αὐτοῦ. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας τοῦ διορισμοῦ του, τὸ μέγαρόν του ἦτο πλῆρες ῥαπτῶν, χρυσοχόων καὶ ἐμπόρων· παρήγγειλε δὲ ἐνδύματα λαμπρὰ, πολυτίμοις λίθοις κοσμούμενα ἐκ τοῦ θησαυροφυλακείου τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ. Πάντες οἱ ἀδάμαντες καὶ οἱ λοιποὶ πολύτιμοι λίθοι αὐτοῦ, οἱ πολυτιμότατοι ἴσως τῆς Ἰταλίας, ἦσαν ἐσπαρμένοι ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων τῶν οἰκετῶν αὐτοῦ, εἰς δὲ τούτων, ὁ εὐνοούμενός του, ἔφερε περιδέραιον ἐκ μαργαριτῶν ἐκτιμηθὲν αὐτὸ καὶ μόνον ἀντὶ ἑκατοντακισχιλίων δουκάτων ἤτοι περὶ τὸ ἓν ἑκατομμύριον φράγκων. Ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ ἐπίσκοπος Ἀρρήτιου, Γεντίλης, ὅστις ἐχρημάτισε διδάσκαλος Λαυρεντίου τοῦ ἀπὸ Μεδίκων, ἦτον ὁ δεύτερος διορισθεὶς πρεσβευτὴς, καὶ ὤφειλε νὰ ὁμιλήσῃ, προπαρασκευάσας δὲ τὸ λογίδριόν του ἤλπιζεν ὅτι διὰ τῆς εὐγλωττίας αὐτοῦ θὰ ἐγοήτευε τὰ ὦτα ὅτου θὰ ἐθάμβονε τοὺς ὀφθαλμοὺς Πέτρος ὁ ἀπὸ Μεδίκων. Ἆρα ἡ εὐγλωττία τοῦ Γεντίλη ἐματκιοῦτο ἂν ὡμίλει ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως, ἢ δὲ μεγαλοπρέπεια Πέτρου τοῦ ἀπὸ Μεδίκων ἔμενεν ἀθέατος ἂν εἰσήλαυνεν εἰς Ῥώμην ἀναμεμιγμένος μετὰ πάντων τῶν ἄλλων πρεσβευτῶν. Τὰ δύο ταῦτα σπουδαῖα συμφέροντα παραβλαπτόμενα ὑπὸ τῆς προτάσεως τοῦ δουκὸς τῶν Μεδιολάνων ἤλλαξαν ὅλην τὴν φάσιν τῶν πραγμάτων τῆς Ἰταλίας.

Ὁ Λουδοβίκος Σφόρτζας εἶχεν ἤδη τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Φερδινάνδου εἰπόντος ὅτι τὸ κατ' αὐτὸν θέλει συμμορφωθῇ πρὸς τὸ σχέδιον ὅπερ ἐπενόησεν, ὅτε ὁ γέρων βασιλεὺς κατὰ παράκλησιν τοῦ Πέτρου, ἀπέσυρεν αἴρνης τὸν λόγον του. Ὁ Σφόρτζας ἠρώτησε πόθεν προήρχετο ἡ μεταβολὴ αὕτη καὶ ἔμαθεν ὅτι ἡ ἐπιρροὴ τοῦ Πέτρου ἐνίκησεν αὐτόν. Ἀδυνατῶν δὲ νὰ ἐξακριβώσῃ τὰ ἀληθῆ αἴτια ἅτινα ὑπηγόρευσαν τὴν ἀντιπολίτευσιν ταύτην, ἐξέλαβον αὐτὴν ὡς μυστικὸν κατ' αὐτοῦ συνασπισμὸν, καὶ ἀπέδωκεν εἰς τὸν θάνατον Λαυρεντίου τοῦ ἀπὸ Μεδίκων τὴν μεταβολὴν ταύτην τῆς πολιτικῆς. Ἄλλως δὲ οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦτον ἡ αἰτία, ἔσλαπτεν αὐτὸν ὀρθαλμοφανῶς· ἡ Φλωρεντία, γηραιὰ σύμμαχος τῶν Μεδιολάνων, ἐγκατέλιπεν αὐτὸν καὶ ἐνεκολποῦτο τὴν Νεάπολιν. Ἀπεφάσισε νὰ βίψῃ ἀντίρροπον εἰς τὴν πλάστιγγα καὶ ἀποκαλύπτων τῷ Ἀλεξάνδρῳ τὴν πολιτικὴν τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Φερδινάνδου προὔτεινεν αὐτῷ συμμαχίαν καὶ ἐπιμαχίαν, εἰς ἣν θὰ ἠνοῦτο καὶ ἡ Ἐνετικὴ δημοκρατία· ὁ δοὺξ Ἡρακλῆς Γ' τῆς Φερράρας θὰ προσεκαλεῖτο ταυτοχρόνως, ὅπως κηρυχθῇ ὑπὲρ

τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης τῶν δύο συμμαχιῶν. Ἀλέξανδρος ὁ ΣΤ' λυπηθεὶς ἐπὶ τῇ διαγωγῇ τοῦ Φερδινάνδου πρὸς αὐτὸν, ἐδέξατο τὴν πρότασιν τοῦ Λουδοβίκου Σφόρτζα καὶ ἡ συνθήκη τῆς ὁμοσπονδίας δι' ἧς οἱ νέοι σύμμαχοι ὑπεχρεοῦντο νὰ συναγείρωσι πρὸς διατήρησιν τῆς δημοσίας εἰρήνης, στρατὸν ἐξ εἴκοσι χιλιάδων ἱππέων καὶ δεκαπεντάδων πεζῶν, ὑπεγράφη τῇ 22 ἀπριλίου 1493.

Ὁ Φερδινάνδος μετὰ φόβου εἶδε συνομολογουμένην τὴν ὁμοσπονδίαν ταύτην· ἀλλ' ἐνόμισεν ὅτι ἔχει τὸ μέσον νὰ μηδενίσῃ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς ἀποστερῶν τὸν Λουδοβίκον Σφόρτζαν τῆς ἐξουσίας ἥτις δὲν εἶχε μὲν ἁρπαγῇ ἔτι ἀλλὰ παρετείνετο πέραν τῆς ἀπαιτουμένης προθεσμίας, διότι μολονότι ὁ ἔγγονος αὐτοῦ Γαλέας ἐφθασεν εἰς ἡλικίαν εἰκοσιδύο ἐτῶν, ὁ Λουδοβῖνος Σφόρτζας οὐχ ἧττον ἐξηκολούθει κηδεμονεύων αὐτόν. Ἑπομένως προσεκάλεσε θετικῶς τὸν δοῦκα τῶν Μεδιολάνων ὅπως παραδώσῃ τὴν ἀρχὴν εἰς χεῖρας τοῦ ἀνεψιοῦ του, ἄλλως, ἔλεγε, θὰ ἐκηρύσσετο ἅρπαξ.

Τὸ τραῦμα ἦτο δεινότατον· ἀλλ' ὑπῆρχε κίνδυνος μὴ ἕνεκα τούτου προσφύγῃ ὁ Λουδοβῖκος Σφόρτζος εἴς τινας τῶν πολιτικῶν ἐκείνων συνδυασμῶν οὓς ἀνθ' οἱουδήποτε κινδύνου ἐνεκολπεῦτο. Οὕτω δὲ συνέβη ὄντως· ὁ Σφόρτζας ἐνοχλούμενος ἐν τῇ κατοχῇ τοῦ δουκάτου αὐτοῦ ἀπεφάσισε ν' ἀπειλήσῃ τὸν Φερδινάνδον.

Οὐδὲν ἦτο τούτου εὐκολώτερον· ἐγίνωσκε τὸ φιλοπόλεμον Καρόλου τοῦ Η' καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ οἴκου τῆς Γαλλίας ἐπὶ τοῦ βασιλείου τῆς Νεαπόλεως. Ἀπέστειλε δύο πρεσβευτὰς δι' ὧν ἔλεγε τῷ νέῳ βασιλεῖ ν' ἀπαιτήσῃ τὰ δικαιώματα τοῦ οἴκου τῆς Ἀνδεγαυΐας ἁρπαγέντα ὑπὸ τοῦ τῆς Ἀραγῶνος, καὶ ὅπως ἔτι μᾶλλον ὠθήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν μακρὰν καὶ ῥιψοκίνδυνον ταύτην στρατείαν, προσήνεγκεν αὐτῷ εὐχερῆ δίοδον διὰ τῶν ἰδίων Κρατῶν του.

Ἕνεκα τοῦ γνωστοῦ χαρακτῆρος Καρόλου τοῦ Η' τοιαύτη πρότασις δὲν ἠδύνατο ν' ἀποτύχῃ· λαμπρὸς ὁρίζων ἀληθῶς ἠνοίγετο ἐνώπιόν του ὡς διὰ μαγείας· ὁ Λουδοβῖκος Σφόρτζας προσέφερεν αὐτῷ τοιουτοτρόπως τὴν κατοχὴν τῆς Μεσογείου, τὴν προστασίαν ἁπάσης τῆς Ἰταλίας· τέλος δ' ἐδίδεν αὐτῷ διὰ τῆς Νεαπόλεως καὶ τῆς Βενετίας ἀνεικτὴν ὁδὸν ἄγουσαν ἴσως εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς Τουρκίας ἢ τῆς ἁγίας Γῆς ἂν ἐπεθύμει νὰ ἐκδικήσῃ τὰ ἐν Νεαπόλει ἢ τὰ ἐν Μανσούρᾳ δεινοπαθήματα. Ὅθεν ἡ πρότασις ἐγένετο δεκτὴ καὶ μυστικὴ συμμαχία συνωμολογήθη δι' ἀντιπροσώπων μεταξὺ τοῦ Λουδοβίκου Σφόρτζα καὶ Καρόλου τοῦ Η'.

Ἀντὶ δὲ πολλῶν θυσιῶν ὁ νέος βασιλεὺς ἔκλεισεν εἰρήνην μετὰ πάντων τῶν γειτόνων αὐτοῦ καὶ ἠδυνήθη νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ὑπὸ τοῦ Λουδοβίκου Σφόρτζα προταθέντος σχεδίου.

Οὕτω λοιπὸν ἡ ματαιοφροσύνη ἑνὸς διδασκάλου καὶ ἡ ἀλαζονεία ἑνὸς μαθητοῦ ἔμελλον νὰ συνταράξωσι τὸν κόσμον ἀπὸ τοῦ Ταραντινοῦ κόλπου μέχρι τῶν Πυρηναίων.

Ἀλέξανδρος ὁ ΣΤ' ἱστάμενος ἐν μέσῳ τοῦ μεγίστου τούτου σεισμοῦ, οὗ ἡ Ἰταλία δὲν εἶχεν αἰσθανθῇ εἰσέτι τὰς πρώτας ὀνήσεις, ἐπωφελήθη τὴν γενικὴν τῶν πνευμάτων ἀπασχόλησιν ὅπως πρῶτον ἤδη διαφεύσῃ τὸν ἀνωτέρω μνημονευθέντα πολυθρύλητον λόγον, ἀναγορεύων καρδινάλιον τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ Ἰωάννην Βοργίαν, ὅστις ἐπὶ τοῦ προηγουμένου ποντιφηκος, διωρίσθη ἀρχιεπίσκοπος Μονρεάλ καὶ διοικητὴς τῆς Ῥώμης. Ἡ δὲ προχείρισις αὕτη τελεσθεῖσα ἀθορύβως, ἕνεκα τῶν προηγουμένων τοῦ προχειρισθέντος ἐγένετο ὡσεὶ δοκιμή τις Ἀλεξάνδρου τοῦ ΣΤ', ὅστις μετ' οὐ πολὺ παρεχώρησε τῷ Καίσαρι Βοργίᾳ τὴν ἀρχιεπισκοπὴν τῆς Βαλεντίας. Ὁ δὲ ὀξὺς νεανίας μετὰ μεγάλης δυσκολίας ὑπεκρίνετο τὰς ἀρετὰς ἐκκλησιαστικοῦ ἀνδρὸς, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκ στόματος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐγίνωσκεν ὅτι τὰ ἀνώτατα ἀξιώματα ἐπεφυλάσσοντο τῷ πρωτοτόκῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ, ἀπεφάσισε νὰ δεχθῇ ὅ,τι τῷ ἔδιδον φοβούμενος μήπως οὐδὲν ἕτερον λάβῃ· κύξησε δὲ τὸ κατὰ τοῦ Φραγκίσκου μῖσός του· διότι ἀπὸ τούτου ἐγένετο δι-ς ἀντίζηλός του, ἀντίζηλος ἔν τε τῷ ἔρωτι καὶ τῇ φιλοδοξίᾳ.

Αἴφνης Ἀλέξανδρος ὁ ΣΤ' εἶδεν ἀπροσδοκήτως ὅτι ἐπανήρχετο πρὸς αὐτὸν ὁ γέρων βασιλεὺς Φερδινάνδος. Ὁ πάπας λίαν ἔμπειρος πολιτικὸς ὢν δὲν ἀρῆκεν ἀνεξερεύνητα τὰ αἴτια τῆς παλινῳδίας ταύτης καὶ ταχέως μαθὼν τὰ ἐν τῇ αὐλῇ τῆς Γαλλίας τεκταινόμενα κατὰ τοῦ βασιλείου τῆς Νεαπόλεως ἐνόησε τὰ πάντα.

Τότε ἦλθεν ἡ σειρά του νὰ ἐπιβάλῃ καὶ αὐτὸς ὅρους, καὶ ᾐτήσατο τὰ ἑξῆς.

Τὸν γάμον τοῦ τρίτου αὐτοῦ υἱοῦ Γουΐφρη μετὰ τῆς θετῆς θυγατρὸς τοῦ Ἀλφόνσου δόνας Σανσίας, μετὰ τοῦ πριγκιπάτου Σκύλλας, τῆς κομητείας Καριάτης, εἰσοδήματος δεκαχισχι-

λίων δουκάτων καὶ τοῦ ὑπουργήματις τοῦ ἀρχισυμβολαιογράφου ἀντὶ προικός.

Διὰ δὲ τὸν πρωτότοκον αὐτοῦ υἱόν, ὃν Φερδινάνδος ὁ Καθολικὸς εἶχεν ἤδη ἀναγορεύσει δοῦκα τῆς Γανδίας, τὸ πριγκηπάτον τοῦ Τρικαρίκου, τὰς κομητείας Κιαραμόντε, Λαυρίας καὶ Καρινόλας μετ' εἰσοδήματος δωδεκακισχιλίων δουκάτων καὶ τὴν πρῶτον χηρεύουσαν θέσιν ἐκ τῶν ἑπτὰ μεγάλων ὀρφικίων.

Διὰ δὲ τὸν πρεσβευτὴν αὐτοῦ παρὰ τῇ αὐλῇ τῆς Νεαπόλεως Βιργίνιον Ὄρσινην τὸ τρίτον τῶν μεγάλων ὀρφικίων, τὸ τοῦ κοντοσταύλου, ἤτοι τὸ πάντων ἐξοχώτερον.

Τέλος ἠτήσατο ὅπως ὁ Ἰουλιανὸς δὲ λὰ Ῥοβέρας, εἷς τῶν ἐναντίον τῆς ἐκλογῆς του διαμαρτυρηθέντων πέντε καρδιναλίων, καὶ ὀχυρωθεὶς ἐν Ὀστίᾳ ἔνθα ἡ ὁρῦς ἀφ' ἧς ὠνομάσθη καὶ ἥτις ἀποτελεῖ τὸ οἰκόσημον αὐτοῦ εἶνε εἰσέτι γεγλυμμένη ἐπὶ πάντων τῶν τοίχων, διωχθῇ ἐκ τῆς πόλεως καὶ παραδοθῇ αὐτῷ ἡ πόλις.

Πανθ' ὅσα ἠτήσατο Ἀλέξανδρος ὁ ΣΤ' παρεχωρήθησαν.

Εἰς ἀντάλλαγμα δὲ Ἀλέξανδρος ὁ ΣΤ' ὑπεχρεώθη μόνον νὰ μὴ ἀποσύρῃ τοῦ ἀραγωνικοῦ οἴκου τὸ στέμμα τοῦ βασιλείου τῆς Νεαπόλεως ὅπερ ἦτον ὡς φέουδον τοῦ παπικοῦ θρόνου, διότι μόνος ὁ πάπας ἐδικαιοῦτο νὰ ἐκλέγῃ τὸν βασιλεύοντα μνηστῆρα τοῦ στέμματος τούτου.

Οὕτω λοιπόν, ὡς βλέπομεν, ἀφ' ἑνὸς μόλις ἔτους ἐπὶ τοῦ ποντιφικοῦ θρόνου καθήμενος Ἀλέξανδρος ὁ ΣΤ' ἐκραταίωσε καὶ ἐξέτεινε μεγάλως τὴν κοσμικὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν, διότι κατεῖχε μὲν ἀληθῶς τὴν ἐλαχίστην χώραν τοῦ Ἰταλικοῦ ἐδάφους ἀλλὰ διὰ τοῦ συνοικεσίου τῆς θυγατρός του Λουκρητίας μετὰ τοῦ ἄρχοντος τοῦ Πεζάρου ἐξέτεινε μίαν τῶν χειρῶν μέχρις Ἐνετίας, ἐνῷ διὰ τοῦ γάμου τοῦ πρίγκηπος τῆς Σκύλλας μετὰ τῆς δόνα Σανσίας καὶ τῶν γενομένων τῷ δουκὶ τῆς Γανδίας παραχωρήσεων ἤγγιζε διὰ τῆς ἑτέρας τὴν ἐσχατιὰν τῆς Καλαβρίας.

Ὑπογραφείσης δὲ τῆς τοσοῦτον ἐπωφελοῦς αὐτῷ συνθήκης, ἐπειδὴ ὁ Καῖσαρ παρεπονεῖτο ὅτι ἐλησμόνει πάντοτε αὐτὸν ὁ πατὴρ ἐν τῇ διανομῇ τῶν χαρίτων αὐτοῦ, ἐχειροτόνησε τὸν Καίσαρα καρδινάλιον τῆς Σάντα-Μαρία Νοβέλα.

Ἐπειδὴ ὅμως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δὲν ὑπῆρχε παράδειγμα ὅτι περιεβλήθη ποτὲ νόθος τὴν πορφύραν, ὁ πάπας εὗρε τέσσαρας ψευδομάρτυρας οἵτινες ἐμαρτύρησαν ὅτι ὁ Καῖσαρ ἦτον υἱὸς τοῦ κόμητος Φερδινάνδου τῆς Καστιλλίας· ὅθεν, ὡς βλέπομεν, ἦτο πολύτιμος ἄνθρωπος ὁ δὸν Μανουὴλ Μελχιόρης, ἄνθρωπος ὑποκριθεὶς τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς μεθ' ὅσης σοβαρότητος ὑπεκρίθη τὸ τοῦ συζύγου.

Ὁ δὲ γάμος τῶν δύο νόθων ἐτελέσθη μεγαλοπρεπῶς, διπλῆν ἔχων τὴν πομπὴν ἔκ τε τῆς βασιλείας καὶ τῆς ἐκκλησίας· ἐπειδὴ δὲ ὁ πάπας ἠθέλησε νὰ κατοικήσωσι παρ' αὐτῷ οἱ νεόνυμφοι, ὁ νέος καρδινάλιος Καῖσαρ Βοργίας ἀνέλαβεν ὅπως κανονίσῃ τὴν πομπὴν τῆς εἰσόδου καὶ ὑποδοχῆς αὐτῶν ἐν Ῥώμῃ εἰς ἣν ἡ Λουκρητία, ἥτις ἀπήλαυσε παρὰ τῷ πατρὶ αὐτῆς εὐνοίας ἀνηκούστου ἐν τῇ αὐλῇ τῶν παπῶν, ἐπεθύμει νὰ δώσῃ ὅσην ἠδύνατο λαμπρότητα. Ὅθεν ἐκεῖνος μὲν ἐπορεύθη πρὸς δεξίωσιν τοῦ νέου ζεύγους μετὰ λαμπρᾶς καὶ μεγαλοπρεποῦς συνοδείας ἀρχόντων καὶ καρδιναλίων, αὕτη δὲ ἀνέμενε τὴν ἔλευσίν του μετὰ τῶν περικαλλεστάτων καὶ εὐγενεστάτων δεσποινῶν τῆς Ῥώμης ἐντὸς αἰθούσης τοῦ Βατικανοῦ ἔνθα ἦτο παρεσκευασμένος τῷ πάπᾳ θρόνος καὶ παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ προσκεφάλαια διὰ τὴν Λουκρητίαν καὶ τὴν δόνα Σανσίαν — εἰς τρόπον ὥστε, λέγει ὁ Τομμάζης Τομμάζης — ἐκ τῆς θέας τῆς ὁμηγύρεως καὶ τῶν συνδιαλέξεων αὐτῆς θὰ ἐνόμιζέ τις μᾶλλον ὅτι παρίστατο εἰς τὴν μεγαλοπρεπῆ καὶ ἡδυπαθῆ ἀκρόασιν βασιλέως τινὸς τῆς παλαιᾶς Ἀσσυρίας, ἢ εἰς τὸ ἀνώτερον συνέδριον ῥωμαίου ποντίφηκος οὗ πᾶν ἔργον δέον νὰ λαμπρύνῃ τὴν ἁγιότητα τοῦ ὀνόματος ὅπερ φέρει. Ἀλλὰ — προστίθησιν ὁ αὐτὸς ἱστορικὸς — ἂν ἡ παραμονὴ τῆς πεντηκοστῆς διῆλθεν ἐν ταῖς σεμναῖς ταύταις τελεταῖς, ἡ πομπὴ μεθ' ἧς ἐπανηγυρίσθη τὴν ἐπιοῦσαν ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὑπῆρξεν οὐχ ἧττον ἄτεμνος καὶ ἀντιβαίνουσα πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας, διότι ἰδοὺ τί περὶ αὐτῆς λέγει ὁ τελετάρχης ἐν τῷ ἡμερολογίῳ αὐτοῦ.

« Ὁ πάπας ἦλθεν εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ πλησίον αὐτοῦ ἐκάθησαν παρὰ τῷ μαρμαρίνῳ ἀναλογίῳ, ἔνθα λέγεται ὁ ἀπόστολος καὶ τὸ Εὐαγγέλιον, ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Λουκρητία καὶ ἡ νύμφη του Σανσία, περὶξ δ' αὐτῶν, πρὸς μέγα τῆς Ἐκκλησίας αἶσχος καὶ μέγα τοῦ λαοῦ σκάνδαλον, πολλαὶ ἄλλαι γυναῖκες μᾶλλον ἁρμόζουσαι εἰς τὸ ἄστυ τῆς Μεσσαλίνας ἢ εἰς τὴν πόλιν τοῦ Ἁγίου Πέτρου. »

Οὕτως ἐν Ῥώμῃ καὶ Νεαπόλει ἐκοιμῶντο πρὸ τῆς ἐπικειμένης καταστροφῆς· οὕτως ἐχάνετο ὁ καιρὸς καὶ ἐδαπανῶντο τὰ χρήματα εἰς

ράταιον ὑπερηφανείας καπνὸν, καὶ ταῦτα ἐνῷ οἱ Γάλλοι ἐντελῶς ἔξυπνοι ἐκράδαινον ἤδη τοὺς δαυλοὺς δι' ὧν ἔμελλον νὰ ἐμπρήσωσι τὴν Ἰταλίαν.

Τῷ ὄντι οὐδεὶς τοῦ λοιποῦ ἀμφέβαλλε περὶ τῶν κατακτητικῶν σκοπῶν Καρόλου τοῦ Η'. Ὁ νέος βασιλεὺς ἔπεμψεν εἰς τὰ διάφορα κράτη τῆς Ἰταλίας πρεσβείαν συγκειμένην ἐκ τοῦ Πιέρρων δὲ Βάσκη, τοῦ Ρεσσννὲ, τοῦ δ' Ὡβινὺ καὶ τοῦ προέδρου τοῦ κοινοβουλίου τῆς Προβηγκίας, ἀποστολὴν δὲ εἶχεν ἡ πρεσβεία αὕτη νὰ ζητήσῃ παρὰ τῶν Ἰταλῶν πριγκήπων τὴν συναρωγὴν αὐτῶν πρὸς ἀνάκτησιν τῶν ἐπὶ τοῦ στέμματος τῆς Νεαπόλεως δικαιωμάτων τοῦ οἴκου τῆς Ἀνδεγαυίας.

Ἡ πρεσβεία ἀπετάθη τὸ πρῶτον τοῖς Ἐνετοῖς παρ' ὧν ἠτεῖτο βοήθειαν καὶ συμβουλὴν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως κυρίου του. Ἀλλ' οἱ Ἐνετοὶ πιστοὶ εἰς τὸ πολιτικὸν αὐτῶν σύστημα, ἐξ οὗ ἐπωνομάσθησαν οἱ Ἰουδαῖοι τῆς χριστιανωσύνης, ἀπεκρίθησαν ὅτι δὲν ἠδύναντο νὰ ὑποσχεθῶσι βοήθειαν τῷ νέῳ βασιλεῖ, καθόσον ἠναγκάζοντο νὰ ἵστανται ἀείποτε ἕτοιμοι εἰς ἀπόκρουσιν τῶν Τούρκων, ὅτι δὲ καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν συμβουλὴν μεγάλη οἴησις ἤθελεν εἶσθαι ἂν αὐτοὶ ἔδιδον τὴν γνώμην των εἰς ἡγεμόνα περικυκλούμενον ὑπὸ στρατηγῶν τοσούτῳ πολυπείρων καὶ ὑπουργῶν τοσούτῳ συνετῶν.

Ὁ Πιέρρων δὲ Βάσκης μὴ τυχὼν ἄλλης ἀπαντήσεως ἐστράφη πρὸς τὴν Φλωρεντίαν. Πέτρος ὁ ἀπὸ Μεδίκων ἀνέμενεν αὐτὸν ἐν μεγάλῳ συμβουλίῳ. Ὁ γάλλος πρεσβευτὴς ἐξέθηκε τὴν αἴτησίν του, καθ' ἣν ἐζήτει τὴν διέλασιν τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ διὰ τῆς χώρας τῆς δημοκρατίας, καὶ τὴν ἀντὶ χρημάτων προμήθευσιν ἐφοδίων. Ἡ δὲ μεγαλοπρεπὴς δημοκρατία ἀπήντησεν ὅτι ἐὰν Κάρολος ὁ Η' ἐπορεύετο κατὰ τῶν Τούρκων θὰ ἔσπευδεν ὅπως χορηγήσῃ αὐτῷ πᾶν τὸ ζητούμενον. Ἀλλ' ἐπειδὴ συνεδέετο μετὰ τοῦ οἴκου τῆς Ἀραγῶνος διὰ συνθήκης συμμαχίας, δὲν ἠδύνατο νὰ παραβῇ αὐτήν.

Οἱ πρεσβευταὶ διηυθύνθησαν τότε εἰς Σιέννην. Ἡ πτωχὴ μικρὰ δημοκρατία περιδεὴς ἐκ τῆς τιμῆς ἣν περιεποίουν αὐτῇ ἀπεκρίθη ὅτι ἐπεθύμει νὰ τηρήσῃ αὐστηρὰν οὐδετερότητα καὶ ὡς ἐκ τῆς ἀδυναμίας αὐτῆς δὲν ἠδύνατο νὰ κηρυχθῇ ἐκ τῶν προτέρων ὑπὲρ ἢ κατὰ τοιούτων ἀντιπάλων ἠναγκασμένη οὖσα νὰ ἐγκολπωθῇ τὴν μερίδα τοῦ ἰσχυροτέρου. Φέροντες τὴν ἀπάντησιν ταύτην ἤτις εἶχε τοὐλάχιστον τὸ πλεονέκτημα τῆς εἰλικρινείας, οἱ γάλλοι ἀπεσταλμένοι ὥδευσαν πρὸς τὴν Ῥώμην καὶ εἰσαχθέντες παρὰ τῷ πάπᾳ ἠτήσαντο ὑπὲρ τοῦ βασιλέως τὴν περιβολὴν τοῦ στέμματος τῆς Νεαπόλεως.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ΣΤ' ἠρνήθη ἀντιτάξας τὰ προνόμια τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰπὼν ὅτι ἡ προσβολὴ κατὰ τοῦ βασιλεύοντος ἦτο προσβολὴ κατ' αὐτῆς τῆς Ἐκκλησίας.

Τὴν ἀποτυχίαν ταύτην βλέπων ὁ Κάρολος Η' ἀπεφάσισε νὰ ἐλπίζῃ ἐπὶ μόνον τὸν σύμμαχον αὐτοῦ Λουδοβίκον Σφόρτζαν καὶ τὴν τύχην τῶν ὅπλων· τὴν δ' ἀπόφασιν αὐτοῦ ἐνίσχυσεν ἔτι μᾶλλον ὁ θάνατος τοῦ Φερδινάνδου, τῇ **25** Ἰανουαρίου **1494**.

Ὁ διαδεξάμενος αὐτὸν Ἀλφόνσος ὁ πρωτότοκος υἱός του, ἦτον ἐμπειροπόλεμος, ἀγωνισθεὶς κατὰ τῶν Φλωρεντινῶν καὶ τῶν Ἐνετῶν καὶ διώξας τοὺς Τούρκους ἐξ Ὑδροῦντος· ἐθεωρεῖτο δὲ καὶ πολιτικὸς δεινὸς περὶ τὴν λεπτὴν ῥαδιουργίαν τῶν τότε ἰταλικῶν αὐλῶν τοσοῦτον ὥστε ἤλπιζεν ὅτι θὰ συνηθῇ νὰ προσλάβῃ σύμμαχον καὶ αὐτὸν τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ Βαγιαζήτην τὸν Β.

Ἑπομένως ἐμήνυσεν αὐτῷ διὰ τοῦ Καμίλλου Πανδόνη, ὑπουργοῦ τῆς ἐμπιστοσύνης του, ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἐξεστράτευε κατὰ τῆς Ἰταλίας ὅπως προσεγγίσῃ εἰς τὰς μωαμεθανικὰς κατακτήσεις, καὶ ὅτι ἅμα ἔφθανεν ἐπὶ τοῦ Ἀδριατικοῦ, ἐντὸς δύο μόνων ἡμερῶν ἑπέρα εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ ἐντεῦθεν ἐπορεύετο εἰς Κωνσταντινούπολιν. Κατὰ συνέπειαν, ἠτεῖτο παρὰ τοῦ Βαγιαζήτου πρὸς ὑποστήριξιν τῶν κοινῶν αὐτῶν συμφερόντων, ἑξακισχιλίους ἱππεῖς καὶ τοσούτους πεζοὺς, οὓς ὑπέσχετο νὰ μισθοδοτῇ ἐφ' ὅσον ἔμενον ἐν Ἰταλίᾳ. Τὸν δὲ Πανδόνην ἔμελλε νὰ συναντήσῃ ἐν Τάραντι ὁ Γεώργιος Βουκκιάρδας ἀπεσταλμένος Ἀλεξάνδρου τοῦ ΣΤ' καὶ ἐπιτετραμμένος ἵνα καλέσῃ ἐν ὀνόματι τοῦ πάπα τοὺς Τούρκους κατὰ τῶν χριστιανῶν. Ἀναμένων δὲ τὴν ἀπάντησιν τοῦ Βαγιαζήτου, ἥτις ἴσως θὰ ἐβράδυνεν ἐπὶ πολλοὺς μῆνας, ὁ Ἀλφόνσος ἠτήσατο συνέντευξιν ἑαυτοῦ μετὰ τοῦ πάπα καὶ Πέτρου τοῦ ἀπὸ Μεδίκων ὅπως ἀποφασίσωσι περὶ τῶν κατεπειγουσῶν ὑποθέσεων. Ἡ συνέντευξις ἐγένετο ἐν Βικοβάρῳ πλησίον τοῦ Τίβολι, ὁ δὲ πάπας ὑπεχρεώθη νὰ στέρξῃ εἰς τὴν θέλησιν τῶν συμμάχων αὐτοῦ ἀφεὶς τὸν μὲν ὅπως ὑπερασπίσῃ τὰ Ἀπέννινα κατὰ τῶν Γάλλων τὸν δὲ ὅπως ἀπαλλαγῇ τῶν γειτόνων αὐτοῦ Ῥωμάνων. Αὐτὸς δὲ ὁ ἴδιος ἀνέλαβε

τὴν ὑπεράσπισιν τῶν στενῶν τῆς Ἀβρουττίας.

Τῇ 23 ἀπριλίου, κατὰ τὴν τρίτην ὥραν πρὸ μεσημβρίας, Ἀλέξανδρος ὁ ΣΤ' ἀπηλλάγη τοῦ πρώτου καὶ ἀσπονδοτάτου τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, τοῦ Ἰουλιανοῦ δὲ λὰ Ῥοβέρα, ὅστις ἀπέπλευσεν εἰς Σαβόνην, μὴ δυνάμενος ν' ἀντιστῇ ἐπὶ πλέον κατὰ τοῦ Ἀλφόνσου.

Ὁ δὲ Κάρολος Η' ἐν Λυὼν εὑρισκόμενος διελογίζετο ἤδη τὰς ὀλεθρίας συνεπείας τῆς στρατείας αὐτοῦ, ἀπεδειλία βλέπων ὅτι οὐδαμοῦ εὗρισκε συμμάχους, καὶ ἡτοιμάζετο ὅπως ἀναστείλῃ τὴν πορείαν τοῦ στρατοῦ, ὅτε ἐνεψύχωσεν αὐτὸν ὁ καρδινάλιος Ἰουλιανὸς δὲ λὰ Ῥοβέρας παρουσιασθεὶς ἐνώπιόν του καὶ περιγράψας αὐτῷ τὰς διαιρέσεις καὶ διχονοίας τῶν πολεμίων· τῇ δὲ 2 αὐγούστου 1494 ὑπερέβη τὰς Ἄλπεις ἀμαχητεί.

Ἀφαιρέσας δὲ ἀπὸ τῶν ἀντιβασιλισσῶν τοῦ Πεδεμοντίου καὶ τοῦ Μομφερράτου τοὺς ἀδάμαντας αὐτῶν καὶ δοὺς αὐτοὺς ἐνέχυρον ἀντὶ 24000 δουκάτων, διηυθύνθη πρὸς τὸ Ἄστυ, ἔνθα συνηντήθη μετὰ τοῦ Λουδοβίκου Σφόρτζα καὶ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ πρίγκηπος Ἡρακλέους τῆς Ἔστης, δουκὸς τῆς Φερράρας, οἵτινες οὐ μόνον στρατεύματα καὶ χρήματα ἔφερον ἀλλὰ καὶ αὐλὴν συγκειμένην ἐκ τῶν περικαλλεστάτων γυναικῶν τῆς Ἰταλίας.

Οἱ χοροί, αἱ πανηγύρεις, καὶ αἱ ἀγῶνες ἤρξαντο μετὰ μεγαλοπρεπείας ἐκτάκτου ἐν Ἰταλίᾳ· ἀλλ' αἴφνης διεκόπησαν, ἀσθενήσαντος τοῦ βασιλέως, ὅστις πρῶτος ἐν Ἰταλίᾳ ἔπαθε τὸ μόλυσμα ὅπερ ἤνεγκεν ὁ Χριστόφορος Κολόμβος ἐκ τοῦ Νέου Κόσμου καὶ οἱ μὲν Ἰταλοὶ ἀπεκάλεσαν «γαλλικὰ πάθη» οἱ δὲ Γάλλοι «ἰταλικὰ πάθη». Τὸ δὲ πιθανὸν εἶναι ὅτι μέρος τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου ἐκ Γενούης ὂν ἢ ἐκ τῶν πέριξ, εἶχεν ἤδη κομίσει ἐξ Ἀμερικῆς τὴν παράδοξον καὶ σκληρὰν ταύτην ἀντιστάθμισιν τῶν χρυσωρυχείων αὐτῆς. Θεραπευθεὶς δ' ἐντὸς ὀλίγων ἑβδομάδων ὁ βασιλεὺς ἐπορεύθη εἰς Παταυΐον ἔνθα ἔπνεε τὰ λοίσθια ὁ πρῶτος αὐτοῦ ἐξάδελφος Ἰωάννης Γαλέας, κατά τινας μὲν ἐκ τῆς ἀκολασίας ἐξαντληθείς κατ' ἄλλους δὲ ποτισθεὶς βραδὺ καὶ θανατηφόρον δηλητήριον· ἐντεῦθεν δ' ἀνεχώρησεν ἀφοῦ μάτην καθικέτευσεν αὐτὸν ἡ γυνὴ τοῦ Γαλέα ὅπως μὴ βλάψῃ τὸν πατέρα Ἀλφόνσον ἢ τὸν ἀδελφὸν Φερδινάνδον. Τῇ ἐπαύριον Κάρολος ὁ Η' ἐν Πάρμᾳ εὑρισκόμενος ἔμαθε τὸν θάνατον τοῦ Γαλέα, ἐξ οὗ ἐθλίβη μεγάλως καὶ ἐνδομύχως ἐσχημάτισε τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ Λουδοβίκος Σφόρτζας (θεῖος τοῦ Ἰωάννου Γαλέα) ἐφόνευσεν αὐτόν, ὁ δὲ φονεὺς εὐκόλως γίνεται καὶ προδότης.

Ἐν μέσῳ τῶν δισταγμῶν καὶ τῶν φόβων τοῦ Καρόλου Η' ἦλθεν εἰς βοήθειάν του ἡ κενοδοξία Πέτρου τοῦ ἀπὸ Μεδίκων, ὅστις ἐπετράπη τὴν φύλαξιν τῆς Τοσκάνης, ἀλλ' ὅτε εἶδε τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ καταβαίνοντα τὰς Ἄλπεις ἠτήσατο βοήθειαν παρὰ τοῦ πάπα. Μόλις ὅμως διαδοθείσης τῆς ὑπεραλπείου ἐπιδρομῆς, οἱ Κολόνναι ἐκηρύχθησαν στρατιῶται τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας, ὁ δὲ πάπας ἀντὶ νὰ πέμψῃ στρατεύματα εἰς Φλωρεντίαν συνήθροισε πάσας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ παρὰ τὴν πρωτεύουσαν καὶ ἐμήνυσε τῷ Πέτρῳ ὅτι ἂν ὁ Βαγιαζήτης πέμψῃ τὰ ζητηθέντα στρατεύματα θέλει θέσει αὐτὰ ὑπὸ τὴν διάθεσίν του. Ὁ δὲ Πέτρος ὁ ἀπὸ Μεδίκων πρὶν ἔτι ἀποφασίσῃ τι ἔμαθε ταὐτοχρόνως ὅτι οἱ Γάλλοι κυριεύσαντες ἐξ ἐφόδου τὸ Φιβιτσάνον ἐπέρασαν τοὺς κατοίκους ἐν στόματι μαχαίρας, καὶ ὁ Γιλβέρτης δὲ Μομπανσιὲ κατέσφαξεν ἀποσπασμα στελλόμενον παρὰ τοῦ Παύλου Ὀρσίνη πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς φρουρᾶς τοῦ Σαρζάνου.

Ὁ δὲ Πέτρος ὁ ἀπὸ Μεδίκων ἐκ τοῦ γενικοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν πνευμάτων περιδεὴς γενόμενος προσῆλθε τῷ βασιλεῖ τῆς Γαλλίας ὅπως συνθηκολογήσῃ μετ' αὐτοῦ, καὶ συγκατένευσεν εἰς τὴν παράδοσιν τῶν κλειδῶν τῆς Πιέτρα-Σάντα, τῆς Πίζας, Λιβραφάττας καὶ Λιβόρνου· πρὸς δὲ τούτοις ἐδάνεισε τῷ Καρόλῳ διακοσίας χιλιάδας φλωρινίων, καὶ ὁ ἔγγονος Κοσμᾶ τοῦ Μεγάλου καὶ Λαυρεντίου τοῦ Μεγαλοπρεποῦς συνώδευσε τὸν γάλλον βασιλέα ἐν τῇ θριαμβευτικῇ πορείᾳ του διὰ μέσου τῆς Τοσκάνης.

Αἱ παραχωρήσεις αὗται ἐνεποίησαν τοῖς ὑπηκόοις τοῦ Πέτρου θλιβερωτάτην ἐντύπωσιν, καὶ ἠναγκάσθη νὰ ἐπανέλθῃ μετημφιεσμένος εἰς τὸ ἐν Βία Λάργκα παλάτιον αὐτοῦ.

Τῇ ἐπιούσῃ ἠθέλησε νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον τῶν ἀρχόντων, ἀλλ' ὅτε ἀρίκεσο ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Παλαιοῦ Παλατίου εἶδε προσερχόμενον τὸν Ἰάκωβον Νέρλην ὅστις τῷ εἶπεν ὅτι ἦτον ἀνωφελὲς νὰ προβῇ περαιτέρω καὶ τῷ ἔδειξε τὸν Λουκᾶν Κορσίνην ὀρθιον πρὸ τῆς θύρας ξίφος ἐν τῇ χειρὶ φέροντα καὶ φρουροὺς ὄπισθέν του ἔχοντα ἐπιτετραμμένους νὰ φυλάττωσι τὴν θύραν. Πέτρος ὁ ἀπὸ Μεδίκων ἐκπλαγεὶς ἐκ τῆς πρωτοφανοῦς αὐτῷ ἀντι-

στόσεως οὔτε ἐπειράθη κἂν ὅπως ἐναντιωθῇ ἀλλ' ἀπεχώρησεν εἰκαδε, καὶ ἔγραψε τῷ Παύλῳ Ὀρσίνῃ νὰ ἔλθῃ μετὰ τῶν χωροφυλάκων του. Δυστυχῶς ὅμως ἡ ἐπιστολή του ἐκλάπη. Ἡ ἀριστοκρατία ἐθεώρησε τὸ πρᾶγμα ὡς στρασιαστικὴν ἀπόπειραν, καὶ ἐκάλεσεν εἰς βοήθειαν τοὺς πολίτας, οἵτινες ὁπλισθέντες μετὰ σπουδῆς ἐξῆλθον ἀθρόοι καὶ συνεσωρεύθησαν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Παλατίου. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ καρδινάλιος Ἰωάννης ὁ ἀπὸ Μεδίκων ἱππεύσας καὶ νομίζων ὅτι θὰ εἶχε βοηθὸν τὸν Ὀρσίνην, ὁ ἔτρεχε τὰς ὁδοὺς τῆς Φλωρεντίας συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ καὶ βάλλων τὸ πολεμικὸν αὐτοῦ σύνθημα,—Πάλλε Πάλλε! —Ἀλλ' οἱ καιροὶ μετεβλήθησαν, τὸ δὲ σύνθημα δὲν εὗρισκεν ἠχώ, καὶ ὅτε ὁ καρδινάλιος ἀφίκετο εἰς τὴν ὁδὸν τῶν Καλτζαϊόλη, τοσοῦτοι ἠκούσθησαν γογγυσμοὶ ὥστε ἐνόησεν ὅτι ἀντὶ ν' ἀναστατώσῃ τὴν Φλωρεντίαν, αἱρετώτερον ἦτο νὰ ἐξέλθῃ τῆς πόλεως πρὶν ἡ δεινωθῇ ἔτι μᾶλλον ὁ γενικὸς ἀναβρασμός. Ἀπεχώρησε ταχέως εἰς τὸ παλάτιόν του νομίζων ὅτι θ' ἀνεύρῃ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ Πέτρον καὶ Ἰουλιανόν. Ἀλλ' οὗτοι ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ὀρσίνη καὶ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ, ἔφυγον διὰ τῆς πύλης τοῦ Σὰν Γάλλο. Ὁ κίνδυνος ἦτον ἀφευκτος· Ἰωάννης ὁ ἀπὸ Μεδίκων ἠθέλησε νὰ μιμηθῇ τὸ παράδειγμά των· ἀλλὰ πανταχοῦ ὅθεν διέβαινεν ὑπεδέχοντο αὐτὸν ἀπειλητικαὶ φωναί. Τέλος βλέπων ὅτι ὁ κίνδυνος ηὔξανεν ὁλονέν, ἀφίππευσε καὶ εἰσῆλθεν εἰς οἰκίαν ἀνοικτὴν ἔχουσαν τὴν θύραν. Ἡ οἰκία αὕτη συνεκοινώνει εὐτυχῶς μετὰ μοναστηρίου τῶν Φραγκισκανῶν· εἰς δὲ τῶν μοναχῶν ἐδάνεισε τῷ φυγάδι τὸ ῥάσον αὐτοῦ καὶ ὁ καρδινάλιος ὑπὸ τὸ ταπεινὸν τοῦτο ἔνδυμα ἐξελθὼν τῆς Φλωρεντίας εὗρε τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ εἰς τὰ Ἀπέννινα.

Αὐθημερὸν οἱ Μεδίκοι ἐκηρύχθησαν προδόται καὶ ἀντάρται, πρεσβευταὶ δὲ ἐστάλησαν παρὰ τῷ βασιλεῖ τῆς Γαλλίας εἰς Πίσαν, ἔνθα ἀπέδιδε τὴν ἐλευθερίαν τῇ πόλει ἥτις ἀπὸ ὀγδοήκοντα ἑπτὰ ἐτῶν ἦτον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Φλωρεντινῶν. Κάρολος ὁ Η' οὐδὲν ἀπήντησε τοῖς πρεσβευταῖς, ἀλλ' ἀνήγγειλεν ὅτι πορεύεται ἐπὶ τὴν Φλωρεντίαν.

Ἡ ἀπάντησις αὕτη κατεφόβησεν, ὡς εἰκός, τὴν μεγαλοπρεπῆ δημοκρατίαν. Ἡ Φλωρεντία οὔτε καιρὸν εἶχεν ὅπως παρασκευασθῇ πρὸς ἄμυναν οὔτε δυνάμεις ὅπως ὑπερασπίσῃ ἑαυτήν. Καὶ ὅμως ἑκάστη μεγάλη οἰκογένεια συνέλεξε περὶ ἑαυτὴν τοὺς οἰκέτας καὶ ὑποτελεῖς αὐτῆς καὶ ὁπλίσασα αὐτοὺς ἀνέμενε προτιθεμένη νὰ μὴ ἀρχίσῃ πρώτη τὰς ἐχθροπραξίας, ἀλλ' ἀπέφασιν ἔχουσα ν' ἀντισταθῇ, ἂν ἐπετίθεντο οἱ Γάλλοι. Συνεφωνήθη δὲ ὅτι ἐν ἀνάγκῃ θὰ ἐδίδοτο τὸ γενικὸν σύνθημα διὰ τῶν κωδώνων τῆς πόλεως, τοῦθ' ὅπερ ἦτο φοβερωτάτη ἐν Φλωρεντίᾳ ἀπόφασις· Τὰ ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου σωζόμενα μέγαρα τῆς πόλεως εἶναι αὐτόχρημα φρούρια, καὶ οἱ ἀένναοι διαπληκτισμοὶ τῶν Γουέλφων μετὰ τῶν Γιβελίνων ἐξωπλίσαν τοὺς Τοσκανοὺς πρὸς τὸν πόλεμον τῶν ὅπλων.

Ὁ βασιλεὺς παρουσιάσθη τῇ 17 νοεμβρίου τὸ ἑσπέρας πρὸ τῆς πύλης τοῦ Σὰν Φρεδιάνο, ἔνθα εὗρε τὴν φλωρεντινὴν ἀριστοκρατίαν λαμπροστόλιστον μετὰ κλήρου ψαλμῳδοῦντος καὶ τοῦ λαοῦ ὅστις ἐπὶ πάσῃ μεταρρυθμίσει ἤλπιζεν ὅτι διὰ τῆς πτώσεως τῶν Μεδίκων θ' ἀναλάβῃ μικρὰν ἐλευθερίαν. Κάρολος ὁ Η' ἔστη ὑπὸ χρυσῆν σκηνὴν ἐπιτηδες παρασκευασθεῖσαν καὶ ἀπήντησεν ἀορίστως πρὸς τοὺς λόγους τῆς ἀριστοκρατίας, εἶτα τὴν λόγχην αὐτοῦ ζητήσας ἐστήριξεν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ μηροῦ καὶ διέταξε νὰ εἰσελάσωσιν εἰς τὴν πόλιν ἣν διῆλθεν ὁλόκληρον μετὰ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ, καὶ κατέλυσεν εἰς τὸ παλάτιον τῶν Μεδίκων. Πρὸς δὲ τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς ἀριστοκρατίας οἵτινες προέτειναν αὐτῷ νὰ ἐπικυρώσῃ τὴν συνθήκην Πέτρου τοῦ ἀπὸ Μεδίκων, ἀπεκρίνατο ὅτι ἡ Φλωρεντία ἦτο κατάκτησις αὐτοῦ, ὡς ἀπέδειξε τοῦτο εἰσελαύνων τῇ προτεραίᾳ μετὰ τῆς λόγχης ἐν χειρί· ὅτι, κατὰ συνέπειαν, θὰ εἰδοποιήσῃ αὐτοὺς ἂν προύτίθετο νὰ παλινορθώσῃ τοὺς Μεδίκους, ἢ νὰ παραδώσῃ τὴν ἐξουσίαν εἰς χεῖρας τῆς ἀριστοκρατίας· ὅτι ἄλλως ἦρκει νὰ ἐπανέλθωσι τῇ ἐπαύριον, καὶ θὰ δώσῃ αὐτοῖς τὸ τελεσίγραφον αὐτοῦ.

Ἡ ἀπάντησις αὕτη κατέθλιψε τὴν Φλωρεντίαν· ἀλλ' οἱ Φλωρεντινοὶ οὐχ ἧττον ἐπέμενον ἐν τῇ περὶ ἀμύνης ἰδίᾳ. Ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ Κάρολος ἐξεπλάγη ἰδὼν τὸν παράδοξον πληθυσμὸν τῆς πόλεως, διότι οὐ μόνον πᾶσαι αἱ ὁδοὶ δι' ὧν διῆλθεν ἔβριθον πλήθους, ἀλλὰ καὶ αἱ οἰκίαι πᾶσαι ἀπὸ τῶν στεγῶν μέχρι τῶν ὑπογείων ἐφαίνοντο ἐκχειλίζουσαι ὑπὸ κατοίκων. Ἀληθῶς δὲ ἡ Φλωρεντία περιεῖχε τότε ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιάδας ψυχῶν.

Τῇ ἐπαύριον, κατὰ τὴν συμφωνηθεῖσαν ὥραν, οἱ ἀντιπρόσωποι μετέβησαν παρὰ τῷ βα-

σιλεῖ, καὶ αἱ συζητήσεις ἐπανελήφθησαν. Ἐπειδὴ δὲ συνεννόησις δὲν ἐπήρχετο, ὁ βασιλικὸς γραμματεύς, ὅστις ἵστατο ὄρθιος παρὰ τὸν θρόνον ἐφ' οὗ ἐκάθητο τὸν πῖλον φέρων Κάρολος ὁ Η', ἀνέπτυξε χαρτίον καὶ ἤρξατο ἀναγινώσκων ἄρθρον πρὸς ἄρθρον τοὺς ὅρους τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας. Ἀλλὰ μόλις ἐν τῷ τρίτῳ τῆς ἀναγνώσεως, ἐπαναληφθείσης ἔτι σφοδρότερον τῆς συζητήσεως, καὶ τοῦ Καρόλου εἰπόντος ὅτι οὕτω θὰ γείνῃ, ἄλλως θὰ ἠχήσωσιν αἱ σάλπιγγές του, ὁ Πέτρος Καππόνης, γραμματεὺς τῆς δημοκρατίας, ὃν ἀπεκάλουν Σκιπίωνα τῆς Φλωρεντίας, ἥρπασεν ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ βασιλικοῦ γραμματέως τὴν προτεινομένην ἐπονειδιστον συνθηκολόγησιν καὶ κατασχίζων αὐτήν,



Ἀνακρισις Βοργίας.

— Καλὰ λοιπόν! μεγαλειότατε, εἶπεν, ἂς ἠχήσωσιν αἱ σάλπιγγές σας· θὰ ἠχήσωσιν οἱ κώδωνές μας!

Καὶ ῥίψας κατὰ πρόσωπον τοῦ ἐμβροντήτου ἀναγνώστου τὰ τεμάχια, ὥρμησεν ἔξω τοῦ δωματίου ὅπως δώσῃ τὴν τραμερὰν διαταγήν

ἥτις ἔμελλε νὰ μεταβάλῃ τὴν Φλωρεντίαν εἰς πεδίον μάχης.

Παρὰ πᾶσαν δὲ προσδοκίαν ἡ τολμηρὰ αὕτη ἀπάντησις ἔσωσε τὴν πόλιν. Οἱ Γάλλοι ἐνόμισαν ὅτι ἐπειδὴ ὡμίλουν τοσοῦτον ἀγερώχως πρὸς αὐτοὺς μάλιστα οἵτινες οὐδὲν εὗρον εἰσέτι πρόσκομμα, οἱ Φλωρεντινοὶ θὰ εἶχον ἄγνωστα μὲν ἀλλ' ἀσφαλῆ ἀμυντικὰ μέσα· οἱ δὲ ὀλίγοι συνετοὶ ἄνδρες οἵτινες εἶχον ἐπιρροὴν παρὰ τῷ βασιλεῖ συνεβούλευσαν αὐτὸν νὰ ἐλαττώσῃ τὰς ἀπαιτήσεις του· ὄντως δὲ Κάρολος ὁ Η' ὑπέβαλεν ἄλλους ἐπιεικεστέρους ὅρους, οἵτινες ἐγένοντο δεκτοί, ὑπεγράφησαν καὶ ἐδημοσιεύθησαν τῇ 26 νοεμβρίου κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, ἐν τῇ μητροπόλει τῆς Ἁγίας Μαριάνθης.

Δύο δὲ ἡμέρας μετὰ τὴν νέαν συνθήκην, Κάρολος ὁ Η' κατέλιπε τὴν Φλωρεντίαν καὶ ἐστράτευσεν ἐπὶ τὴν Ῥώμην διὰ τῆς ὁδοῦ Ποτζιβόνδη καὶ Σιέννης.

Ὁ πάπας ἤρξατο συμμεριζόμενος τὸν γενικὸν τρόμον, ὅτε ἔλαβε τὴν ἀπάντησιν τοῦ Βαγιαζήτου ἔχουσαν ὡς ἕπεται.

« Ὁ Σουλτάνος Βαγιαζήτης, υἱὸς τοῦ Σουλτάνου Μωάμεθ τοῦ Β', ἐλέῳ Θεοῦ αὐτοκράτωρ τῆς Ἀσίας καὶ Εὐρώπης, τῷ πατρὶ καὶ αὐθέντῃ πάντων τῶν χριστιανῶν, Ἀλεξάνδῳ τῷ ΣΤ', ποντίφηκι τῆς Ῥώμης καὶ πάπᾳ τῇ βοηθείᾳ τῆς θείας προνοίας· μετὰ τὸν ἀσπασμὸν ὃν ὀφείλομεν καὶ δίδομεν αὐτῷ ἐκ ψυχῆς ἡμῶν γνωστοποιοῦμεν τῇ ὑμετέρᾳ μεγαλειότητι διὰ τοῦ ἀπεσταλμένου τῆς κραταιότητος αὐτῆς Γεωργίου Βουκκιάρδα ὅτι ἐράθομεν τὴν ἀνάῤῥωσιν αὐτῆς ἐξ ἧς μεγάλην ἠσθάνθημεν χαρὰν καὶ παρηγορίαν, μεταξὺ δὲ ἄλλων, ἐπειδὴ ὁ εἰρημένος Βουκκιάρδας ἀνήγγειλεν ἡμῖν ὅτι ὁ ἐφ' ἡμᾶς στρατεύων βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἐξέῤῥασε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ λάβῃ εἰς χεῖράς του τὸν ἡμέτερον ἀδελφὸν Δζὲμ ὅστις εἶναι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν σας, τοῦθ' ὅπερ οὐ μόνον ἀντίκειται εἰς τὴν θέλησιν ἡμῶν ἀλλὰ μεγάλην ἤθελεν ἐπενέγκει βλάβην τῇ τε ὑμετέρᾳ μεγαλειότητι καὶ πάσῃ τῇ χριστιανωσύνῃ, σκεφθέντες μετὰ τοῦ ὑμετέρου ἀπεσταλμένου Γεωργίου εὕρομεν ἐξαίρετον μέσον πρὸς ἡσυχίαν πρὸς ὠφέλειαν, πρὸς τιμὴν τῆς δυνάμεώς σας συνάμα δὲ καὶ πρὸς ἰδίαν ἡμῶν εὐχαρίστησιν· ἤθελεν εἶσθαι καλὸν ἂν ὁ ἡμέτερος ἀδελφὸς Δζὲμ, ὅστις καθὸ ἄνθρωπος ὑπόκειται εἰς θάνατον, καὶ εὑρίσκεται εἰς χεῖρας τῆς μεγαλειότητός σας, ἀποθάνῃ ὅσον τάχιον, καθότι ὁ θάνατος αὐτοῦ ὅστις ἐν ᾗ θέσει διατελεῖ, εἶναι εὐτύχημα γενήσεται ὠφελιμώτατος τῇ ὑμετέρᾳ δυνάμει, συντελεστικώτατος πρὸς ἀνάπαυσιν ὑμῶν, συνάμα δὲ λίαν εὐάρεστος ἐμοὶ τῷ φίλῳ σας· ἂν, ὡς ἐλπίζω, ἐγίνετο δεκτὴ ἡ πρότασις αὕτη ὑπὸ τῆς ὑμετέρας μεγαλειότητος ἐπιθυμούσης ἵνα εὐαρεστήσῃ ἡμῖν, κάλλιον ἤθελεν εἶσθαι πρὸς τὸ καλὸν τῆς ὑμετέρας μεγαλειότητος καὶ πρὸς ἰδίαν ἡμῶν εὐχαρίστησιν, ἂν ἐγίνετο τὸ πρᾶγμα ταχύτερον καὶ διὰ τοῦ ἀσφαλεστέρου τρόπου, ὃν ἠθέλατε ἐκλέξει, νὰ μεταβῇ δὲ ὁ εἰρημένος Δζὲμ ἀπὸ τῶν δεινῶν τοῦ κόσμου τούτου εἰς κόσμον καλλίτερον καὶ ἡσυχώτερον, ἐν ᾧ θὰ εὕῃ τέλος τὴν ἀνάπαυσιν· ἂν δὲ ἡ ὑμετέρα μεγαλειότης δέχηται τὴν πρότασιν ταύτην, καὶ πέμψῃ ἡμῖν τὸ σῶμα τοῦ ἡμετέρου ἀδελφοῦ, ὑποχρεούμεθα ἡμεῖς ὁ εἰρημένος Σουλτάνος Βαγιαζήτης νὰ ἐγχειρίσωμεν τῇ ἡμετέρᾳ μεγαλειότητι, ὁπουδήποτε καὶ εἰς οἱουδήποτε χεῖρας, κατ' ἀρέσκειαν αὐτῆς, τὸ ποσὸν τριακοσίων χιλιάδων δουκάτων, δι' οὗ δύναται ν' ἀγοράσῃ ὡραῖόν τι κτῆμα διὰ τὰ τέκνα της, καὶ πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἀγορᾶς ταύτης, θὰ συγκατανεύσωμεν, ἀναμένοντες τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ πράγματος, εἰς τὸ νὰ ἐγχειρίσωμεν τὰς τριακοσίας ταύτας χιλιάδας δουκάτων εἰς τρίτου χεῖρας, ὅπως ἡ ὑμετέρα μεγαλειότης εἶναι βεβαία περὶ τῆς παραλαβῆς αὐτῶν ἐν ὡρισμένῃ ἡμέρᾳ καὶ ἀντὶ τῆς παραδόσεως τοῦ σώματος τοῦ ἡμετέρου ἀδελφοῦ. Ἐκτὸς δὲ τούτου ὑπόσχομαι τῇ ὑμετέρᾳ κραταιότητι, πρὸς μείζονα ἱκανοποίησιν, ὅτι ἐν ὅσῳ μένῃ ἐπὶ τοῦ παπικοῦ θρόνου, οὐδεμία βλάβη γενήσεται ὑπὸ τῶν ὁμογενῶν μου τοῖς χριστιανοῖς οἱασδήποτε κοινωνικῆς θέσεως, εἴτε κατὰ γῆν εἴτε κατὰ θάλασσαν, πρὸς μείζονα δ' εὐχαρίστησιν καὶ ἀσφάλειαν τῆς ὑμετέρας μεγαλειότητος, καὶ ὅπως οὐδεμία ὑπολείπηται αὐτῇ ἀμφιβολία περὶ ἐκτελέσεως τῶν ὅσων ὑπόσχομαι, ὡρκίσθην καὶ διεβεβαίωσα, ἐνώπιον τοῦ ἀπεσταλμένου ὑμῶν Βουκκιάρδα, εἰς τὸν ἀληθῆ Θεὸν ὃν λατρεύομεν καὶ ἐπὶ τῶν ἡμετέρων εὐαγγελίων, ὅτι θὰ τηρηθῶσι καταλεπτῶς ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς τελευταίας· νῦν δὲ πρὸς ἑτέραν ἔτι καὶ μείζονα ἀσφάλειαν τῆς ὑμετέρας μεγαλειότητος καὶ ὅπως οὐδεμίαν τρέφῃ ἡ ψυχὴ ὑμῶν δυσπιστίαν ἀλλὰ πεισθῇ βαθέως περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων μου, ἐγὼ ὁ εἰρημένος σουλτάνος Βαγιαζήτης, ὀμνύω εἰς τὸν ἀληθῆ Θεὸν ὅστις ἔπλασε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ πάντα τὰ

ἐν αὐτοῖς, ὀμνύω, λέγω, εἰς μόνον τὸν ἀληθῆ Θεὸν ὃν πιστεύομεν καὶ λατρεύομεν ὅτι θὰ τηρήσωμεν θρησκευτικῶς πάντα τὰ ἀνωτέρω ρηθέντα, καὶ οὐδὲν οὔτε θὰ πράξωμενο ὔτε θὰ ἐπιχειρήσωμεν ἐν τῷ μέλλοντι ἐναντίον τῆς ὑμετέρας μεγαλειότητος.

α Ἐγράφη ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν τοῖς ἡμετέροις ἀνακτόροις τῇ 12 σεπτεμβρίου 1494 ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως.»

Ἡ ἀπάντησις αὕτη ἐβράδυνε διότι ὁ τοῦ πάπα ἀπεσταλμένος καὶ ὁ νεαπολιτανὸς πρεσβευτὴς συνελήφθησαν ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου δὲ λὰ Ῥοβέρα, ἀδελφοῦ τοῦ καρδιναλίου Ἰουλιανοῦ, καθ' ἣν στιγμὴν ἀπέβαινον εἰς Σινιγάλειαν. Ἕφερον δὲ καὶ προφορικῶς ἀπάντησιν ὅτι ὁ Σουλτάνος ὢν ἀπησχολημένος εἰς τριπλοῦν πόλεμον μετὰ τοῦ σουλτάνου τῆς Αἰγύπτου, τοῦ βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας, καὶ τῶν Ἑλλήνων τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἠπείρου, δὲν ἠδύνατο καίπερ ἐπιθυμῶν τοῦτο, νὰ βοηθήσῃ διὰ τῶν ὅπλων τὴν αὐτοῦ ἁγιότητα· ἀλλὰ συνωδεύοντο ὑπ' εὐνοουμένου τοῦ σουλτάνου, φέροντος τὴν ἀνωτέρω ἰδιαιτέραν ἐπιστολὴν Ἀλεξάνδρῳ τῷ ΣΤ', ὅστις μεγάλως ἐχάρη ἀναγνοὺς αὐτὴν, προτιμῶν τὴν χρηματικὴν συνδρομὴν ἀντὶ τῆς στρατιωτικῆς, ἐνοχοποιούσης αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ χριστιανισμοῦ. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἐν ὅσῳ ἔζη ὁ Δζὲμ, ὁ Ἀλέξανδρος ἐλάμβανεν εἰσόδημα ἑκατὸν ὀγδοήκοντα χιλιάδων λιρῶν, ἐκ κεφαλαίου δυο περίπου ἑκατομμυρίων· ἀλλ' ὅταν ἔχῃ τις ἀνάγκην χρημάτων, πρέπει νὰ θυσιάζῃ ἐκπίπτων ἀπὸ τοῦ ὅλου ποσοῦ. Ὁ Ἀλέξανδρος ὅμως οὐδὲν ὁριστικὸν ἀπεφάσισε, θέλων νὰ ὁδηγηθῇ ἐκ τῶν περιστάσεων.

Βλέπων δὲ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ κανονίσῃ τὰς μετὰ τοῦ Καρόλου Η' σχέσεις του ἔπεμψε παρ' αὐτῷ τὸν καρδινάλιον Φραγκίσκον Πικκολομίνην. Ὁ Πικκολομίνης ὑπεβλέπετο ὑπὸ τοῦ Καρόλου ὡς ἀνεψιὸς τοῦ Βίου Β', λυσσωδῶς καταπολεμήσαντος τὸν οἶκον τῆς Ἀνδεγαυΐας, ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ΣΤ' ἔπεμψεν αὐτὸν ἐπίτηδες ἵνα ἔλθῃ εἰς συνεννόησιν μετὰ τῶν συμβούλων τοῦ βασιλέως, οἷς ὑπέσχετο καρδιναλικὸν πῖλον, ἂν ἔπειθον τὸν κύριόν των νὰ στέρξῃ εἰς τὰς προτάσεις του, βέβαιος ὢν ὅτι ὁ βασιλεὺς δὲν θὰ ἐδέχετο τὸν καρδινάλιον. Καὶ οὕτως ἐγένετο τῷ ὄντι. Ὁ Πικκολομίνης ἐκινήθην εἰς Ῥώμην φέρων τὴν ἄρνησιν τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπόσχεσιν τῶν συμβούλων Βρισσονὲ καὶ Φιλίππου Λουξεμβούργου ὑποσχεθέντων ὅτι θὰ ἐνεργήσωσιν ὑπὲρ τοῦ πάπα καὶ θὰ παρασκευάσωσι τὸν βασιλέα ὅπως δεχθῇ νέαν πρεσβείαν.

Προβαίνοντος δὲ τοῦ Καρόλου καὶ ἀλλεπαλλήλως πόλεις κυριεύοντος, ὁ πάπας πέμπει καὶ δευτέραν πρεσβείαν, ἥτις ἔλαβε τὴν ἐξῆς ἀπάντησιν.

1ον. Ὁ βασιλεὺς ἤθελε πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ εἰσέλθῃ ἀκωλύτως εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ ἐπὶ τῷ ὅρῳ τῆς ἐκουσίου καὶ εἰλικρινοῦς καὶ ἀδόλου ταύτης ὑποδοχῆς θὰ σεβασθῇ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἁγίου πατρὸς καὶ τὰ προνόμια τῆς Ἐκκλησίας.

2ον. Νὰ παραδοθῇ αὐτῷ ὁ Δζὲμ ὅπως μεταχειρισθῇ αὐτὸν ὅπλον κατὰ τοῦ σουλτάνου ὅταν μετενέγκῃ τὸν πόλεμον εἴτε εἰς Μακεδονίαν, εἴτε εἰς Τουρκίαν, εἴτε εἰς τὸν Ἅγιον Τάφον.

3ον. Ὅτι καθ' ὅσον ἀφορᾷ τοὺς λοιποὺς ὅρους ἦσαν τοσοῦτον ἀσήμαντοι ὥστε θὰ ἐλύοντο ἐν τῇ πρώτῃ συνδιασκέψει.

Οἱ πρεσβευταὶ προσέθηκαν ὅτι ὁ γαλλικὸς στρατὸς ἀπεῖχε τῆς Ῥώμης δύο μόλις ἡμέρας καὶ ὅτι τῇ ἐπαύριον τὸ ἑσπέρας θὰ ἐζήτει ἴσως τὴν ἀπάντησιν αὐτὸς ὁ ἴδιος.

Ὅθεν ὁ Ἀλέξανδρος εἰδοποίησε τὸν Φερδινάνδον ὅτι ἔπρεπεν ὅσον τάχιον χάριν τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀσφαλείας ν' ἀπέλθῃ τῆς Ῥώμης. Ἀλλ' ὁ Φερδινάνδος εἶπεν ὅτι θὰ ἐξέλθῃ διὰ μιᾶς πύλης μόνον ὅταν εἰσέλθῃ δι' ἄλλης ὁ Κάρολος. Τῇ ἐπαύριον τῷ ὄντι ὁ γαλλικὸς στρατὸς εἰσήλαυνεν εἰς Ῥώμην.

Ἀπὸ πολλῆς ὥρας τὸ πλῆθος ἀνέμενε τὴν ἔλευσίν του ἐπιθυμοῦν νὰ ἴδῃ τοὺς ὑπεραλπείους στρατιώτας, τοὺς τοσούτῳ καινοφανεῖς αὐτῷ καὶ παραδόξους, καὶ ἤκουσε μετ' ἀνησυχίας ὑπόκωφον κρότον ὁλονὲν προσεγγίζοντα καὶ ὅμοιον πρὸς τὸν παρατεταμένον βρόμον τῆς βροντῆς· αἴρνης δὲ ἡ γῆ ἐφαίνετο τρέμουσα, αἱ ὕαλοι τῶν παραθύρων ἐσείθησαν καὶ ὀπισθεν τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς ἐφάνησαν συρόμενα ὑπὸ ἓξ ῥωμαλέων ἵππων ἕκαστον τριάκοντα καὶ ἓξ τηλεβόλα, ἔχοντα μῆκος μὲν ὀκτὼ ποδῶν, ἄνοιγμα δὲ ὅσον κεφαλῆς ἀνθρώπου, καὶ τὸ βάρος ἑκάστης τῶν φοβερῶν ἐκείνων μηχανῶν, τῶν σχεδὸν ἀγνώστων εἰς τοὺς Ἰταλοὺς τότε, ὑπελογίζετο εἰς ἑξακισχιλίας περίπου λίτρας· ἐκτὸς δὲ τοτων ἤρχοντο καὶ ἄλλα μικρότερα.

Αὐθημερὸν τὸ ἑσπέρας, μετὰ τὴν εἴσοδον ὅλου τοῦ στρατοῦ, ἥτις διήρκεσεν ἓξ ὅλας ὥρας, ἐκομίσθησαν τῷ βασιλεῖ αἱ κλεῖδες τῆς Ῥώμης

καὶ τῆς πύλης τοῦ κήπου Βελβεδέρε.

Ὁ πάπας ἀπεχώρησεν εἰς τὸ φρούριον τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου μεθ' ἓξ μόνων Καρδιναλίων· ὅθεν εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἐπιούσης, ὁ νέος βασιλεὺς εὑρέθη ἔχων περὶ ἑαυτὸν αὐλὴν πολλῷ λαμπροτέραν τῆς τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας. Τότε ἐτέθη ἐκ νέου ὑπὸ συζήτησιν ἡ συγκάλεσις συνόδου πρὸς καθαίρεσιν Ἀλεξάνδρου τοῦ ΣΤ ἐπὶ σιμωνισμῷ κατηγορουμένου. Ἀλλ' οἱ κυριώτεροι σύμβουλοι τοῦ βασιλέως, ἀγορασθέντες, ὡς εἴπομεν, ἔλεγον ὅτι ἀκαίρως θὰ ἐγεννᾶτο νέον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ σχίσμα, ἐνῷ προὔκειτο νὰ στρατεύσωσιν ἐπὶ τοὺς ἀπίστους. Ἐπειδὴ δὲ τοιαύτη ἦτον ἡ ἐνδόμυχος γνώμη καὶ τοῦ βασιλέως, εὐχερῶς ἔπεισαν αὐτὸν καὶ ἀπεφασίσθη ἡ μετὰ τῆς αὐτοῦ ἁγιότητος συνθηκολόγησις.

Μόλις δ' ἀρξάμεναι αἱ διαπραγματεύσεις μικροῦ δεῖν διεκόπτοντο, διότι τὸ πρῶτον πρᾶγμα ὅπερ ἐζήτησεν ὁ Κάρολος Η' ὑπῆρξεν ἡ παράδοσις τοῦ φρουρίου τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου· ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου, ὁ πάπας βλέπων ὅτι ἐν τῷ φρουρίῳ τούτῳ εὗρισκεν ἀσφάλειαν, οὐδαμῶς ἔστεργεν εἰς τὴν παράδοσιν ταύτην. Διὸ ἐν τῇ νεανικῇ αὐτοῦ ἀνυπομονησίᾳ Κάρολος ὁ Η ἠθέλησε νὰ κυριεύσῃ διὰ τῆς βίας ὅ,τι δὲν συγκατένευον νὰ παραδώσωσιν αὐτῷ ἑκουσίως, καὶ ἔστρεψε τὰ τηλεβόλα του πρὸς τὴν κατοικίαν τοῦ ἁγίου πατρός· ἀλλ' οὗτος ἔμεινεν ἀναίσθητος πρὸς τὰς ἀπειλὰς ταύτας, καὶ τὴν φορὰν ταύτην, μεθ' ὅλην τὴν ἰσχυρογνωμοσύνην αὐτοῦ, ἐνέδωκεν ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας.

Ὅθεν ἀφέντες κατὰ μέρος τὸ ἄρθρον τοῦτο συνεφώνησαν ἐπὶ τῶν ἀκολούθων ὅρων.

Ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας, μεταξὺ τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ ἁγίου πατρός, εἰλικρινὴς φιλία καὶ σταθερὰ συμμαχία.

Μέχρι τῆς ὁριστικῆς κατακτήσεως τοῦ βασιλείου τῆς Νεαπόλεως, ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας θὰ κατελάμβανε πρὸς ὄρελος καὶ ἀνάπαυσιν τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ τὰ φρούρια τῆς Τσίβιτα Βέκκια τῆς Τερρακηνῆς καὶ τοῦ Σπολητίου.

Τέλος δὲ ὁ καρδινάλιος Βαλεντῖνος (οὕτως ὠνόμαζον τὸν καρδινάλιον Βοργίαν ἐκ τῆς ἐν Βαλεντίᾳ ἀρχιεπισκοπῆς του) ἔμελλε ν' ἀκολουθήσῃ τὸν βασιλέα Κάρολον Η' ὡς ἀποστολικὸς λεγάτος ἢ μᾶλλον ὡς ὅμηρος.

Ἀποφασισθέντων δὲ τῶν ὅρων τούτων, ἐκανονίσθη ἡ ἐθιμοτυπία τῆς συνεντεύξεως. Ὁ βασιλεὺς Κάρολος Η' κατέλιπε τὸ παλάτιον τῆς Ἐνετίας καὶ κατῴκησε τὸ Βατικάνον. Ἐν ὥρᾳ δὲ συμφωνηθείσῃ, εἰσῆλθε διὰ μιᾶς θύρας τοῦ κήπου ὅστις συνείχετο μετὰ τοῦ παλατίου, ἐνῷ ὁ πάπας, ὅστις δὲν ἀπῆλθε τοῦ φρουρίου τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου χάρις εἰς τὸν διάδρομον δι' οὗ συγκοινωνεῖ τὸ ἓν παλάτιον μετὰ τοῦ ἄλλου, κατέβαινεν ἀφ' ἑτέρας θύρας εἰς τὸν αὐτὸν κῆπον. Ἐκ δὲ τούτου προέκυψεν ὅτι μετὰ μίαν στιγμὴν ὁ βασιλεὺς παρετήρησε τὸν πάπαν, καὶ ἔκλινε τὸ γόνυ πρώτην φοράν· ἀλλ' ὁ πάπας ὑπεκρίθη ὅτι οὐδὲν εἶδε, ὅθεν ὁ βασιλεὺς προέβη εἰσέτι ὀλίγα βήματα καὶ ἔκλινε τὸ γόνυ καὶ δευτέραν φοράν· ἐπειδὴ δὲ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἡ αὐτοῦ ἁγιότης ἐκρύπτετο ὄπισθεν στήλης, καὶ ἐδικαιολογεῖτο ἐκ νέου, ὁ βασιλεὺς ἐκτελῶν ὅλην τὴν ἐθιμοτυπίαν ἀνηγέρθη αὖθις, καὶ προβὰς ἐκ νέου ὀλίγα βήματα ἔκλινε τρίτην φορὰν τὸ γόνυ ἐνώπιον τοῦ ἁγίου πατρός, ὅστις εἶδε τέλος αὐτὸν καὶ προσερχόμενος ὡς ἵνα ἐμποδίσῃ τὸν βασιλέα τοῦ νὰ γονυπετήσῃ, ἀρήρεσε τὸ κάλυμμα αὐτοῦ καὶ θλίβων αὐτὸν ἐν ταῖς ἀγκάλαις του, τὸν ἀνήγειρε τὸν ἠσπάσθη τρυφερῶς εἰς τὸ μέτωπον, καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ καλυφθῇ πρὶν ἢ καλύψῃ τὴν κεφαλὴν ὁ βασιλεύς, εἰς ὃ αὐτὸς ὁ πάπας διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ χειρῶν τὸν ἐβοήθησε. Τότε μείναντες ἐπὶ στιγμὴν ὄρθιοι ἀντήλλαξαν φιλοφρονητικοὺς καὶ φιλικοὺς λόγους, ὁ δὲ βασιλεὺς καθικέτευσε τὴν αὐτοῦ ἁγιότητα ὅπως εἰσαγάγῃ εἰς τὸ ἱερὸν συνέδριον τὸν Γουλλιέλμον Βρισοννὲ ἐπίσκοπον τοῦ Σὰν Μαλό. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο προσυμπεφωνημένον μεταξὺ τοῦ κληρικοῦ τούτου καὶ τῆς αὐτοῦ ἁγιότητος, μολονότι ὁ βασιλεὺς ἠγνόει τοῦτο, ὁ Ἀλέξανδρος συγκατετέθη ἀμέσως καὶ ἔπεμψεν ἵνα κομίσωσιν ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦ καρδιναλίου Βαλεντίνου, κουκούλαν καὶ πῖλον. Λαβὼν δὲ τότε ἀπὸ τῆς χειρὸς τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας, ὁ πάπας ἤγαγεν αὐτὸν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Ψιττακοῦ, ἔνθα ἔμελλε νὰ γείνῃ ἡ τελετὴ τῆς ὑποδοχῆς τοῦ νέου καρδιναλίου. Ἡ δὲ ἐπίσημος πρᾶξις τοῦ ὅρκου τῆς ὑποταγῆς ὃν ὤφειλε νὰ δώσῃ Κάρολος ὁ Η' τῇ αὐτοῦ ἁγιότητι ὡς ὑπερτάτῳ ἀρχηγῷ τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ἀνεβλήθη εἰς τὴν ἐπαύριον.

Κατὰ τὴν ἐπίσημον ἐκείνην ἡμέραν, πάντες οἱ ἰσχυροὶ ἀριστοκράται, ὁ ὑψηλὸς κλῆρος καὶ οἱ διακεκριμένοι στρατιωτικοὶ συνήχθησαν

περὶ τὴν αὐτοῦ ἁγιότητα· Κάρολος δὲ ὁ Η', ἐπορεύθη εἰς τὸ Βατικάνον μετὰ λαμπρᾶς συνοδείας πριγκήπων, κληρικῶν καὶ ἀξιωματικῶν. Κατὰ τὸν οὐδὸν τοῦ παλατίου εὗρε τέσσαρας καρδιναλίους προϋπαντήσαντας αὐτόν· καὶ δύο μὲν ἔστησαν ἐκατέρωθεν αὐτοῦ, οἱ δὲ δύο ἄλλοι ὄπισθέν του, καὶ πᾶσα ἡ συνοδεία του ἀκολουθοῦσα ἀμέσως, διῆλθε μακρὰν γραμμὴν αἰθουσῶν, αἵτινες ἦσαν πλήρεις φυλάκων καὶ οἰκετῶν, καὶ ἀφίκοντο τέλος εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς, ἔνθα ὁ βασιλεὺς ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ ἔχων ὄπισθεν του τὸν υἱὸν αὐτοῦ Καίσαρα Βοργίαν. Φθάσας δὲ εἰς τὴν θύραν, ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἤρξατο ἐκτελῶν τὴν συνήθη ἐθιμοταξίαν· καὶ μετὰ βὰς ἀπὸ τῶν γονυκλισιῶν εἰς τοὺς ἀσπασμοὺς τῶν ποδῶν, τῆς χειρὸς καὶ τοῦ μετώπου, ἔστη ὄρθιος ἐνῷ ὁ πρόεδρος τοῦ κοινοβουλίου τῶν Παρισίων, προβὰς καὶ αὐτὸς ὀλίγα βήματα, εἶπε γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ·

α Ἁγιώτατε πάτερ,

» Ἰδοὺ ὁ βασιλεύς μου προθυμότατος ἵνα δώσῃ τῇ ὑμετέρᾳ ἁγιότητι τὸν ὀφειλόμενον ὅρκον τῆς ὑπακοῆς· ἀλλ' ἔθος ἐπικρατεῖ ἐν Γαλλίᾳ ὁ προσφέρων τῷ κυρίῳ αὐτοῦ τὴν ὑποταγήν του νὰ λαμβάνῃ εἰς ἀντάλλαγμα τὰς χάριτας ἃς ἐξαιτεῖται παρ' αὐτοῦ. Ἑπομένως ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης, ὀφείλει ὑποχρεουμένη ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ νὰ μεταχειρισθῇ ἀπέναντι τῆς ἁγιότητός σας μείζονα ἐλευθεριότητα τῆς ὑμετέρας, καθικετεύει αὐτὴν ὅπως τὸ παραχωρήσῃ τρεῖς χάριτας. Αἱ δὲ τρεῖς αὗται χάριτες εἶναι πρῶτον ἡ ἐπικύρωσις τῶν ἤδη παραχωρηθέντων προνομίων αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, τῇ βασιλίσσῃ συζύγῳ αὐτοῦ, καὶ τῷ διαδόχῳ υἱῷ του· ἔπειτα τὴν περιβολὴν τοῦ στέμματος τῆς Νεαπόλεως δι' αὐτὸν καὶ τοὺς διαδόχους του· Τέλος τὴν παράδοσιν τοῦ Σουλτάνου Ζιζὲμ, ἀδελφοῦ τοῦ αὐτοκράτορος τῶν Τούρκων. »

Πρὸς δὲ τὸ λογίδριον, τοῦτο ὁ πάπας ἔμεινεν ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἔκπληκτος· διότι δὲν προσεδόκα τὰς τρεῖς ταύτας αἰτήσεις, ἃς ἀφ' ἑτέρου Κάρολος ὁ Η' ἠτήσατο δημοσίᾳ ὅπως τῷ ἀφαιρέσῃ πᾶν μέσον ἀρνήσεως. Ἀλλ' ἀναλαβὼν ἀμέσως τὴν διανοητικὴν αὐτοῦ ἑτοιμότητα καὶ ἀταραξίαν ἀπήντησε τῷ βασιλεῖ ὅτι εὐχαρίστως ἐπιτυγοῖ τὰ παραχωρηθέντα ὑπὸ τῶν προκατόχων του τῷ οἴκῳ τῆς Γαλλίας· ὅτι κατὰ συνέπειαν, ἠδύνατο νὰ θεωρῇ τὴν πρώτην ταύτην αἴτησιν ὡς παραχωρηθεῖσαν· ὅτι καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν περιβολὴν τῆς βασιλείας, ἦτον ὑπόθεσις ἥτις ἔδει νὰ ὑποβληθῇ εἰς συνδιάσκεψιν ἐν τῷ συμβουλίῳ τῶν καρδιναλίων, ἀλλ' ὅτι θὰ ἐνεργήσῃ πᾶν τὸ ἐπ' αὐτῷ ὅπως στέρξωσιν εἰς τὰς θελήσεις του· τέλος δὲ ὅτι ὡς πρὸς τὸν ἀδελφὸν τοῦ Σουλτάνου, ἀνέβαλλεν εἰς καταλληλοτέραν περίστασιν τὴν περὶ τούτου συζήτησιν μετὰ τοῦ ἱεροῦ συνεδρίου, βεβαιῶν ὅτι ἐπειδὴ ἡ παράδοσις αὕτη θ' ἀπέβαινεν ὠφέλιμος τῇ χριστιανωσύνῃ, διότι ἐζητεῖτο χάριν ἀσφαλεστέρας ἐπιτυχίας τῆς σταυροφορίας, δὲν θὰ ἔσφαλλεν ὁ ἴδιος ἂν ὁ βασιλεὺς δὲν ἔμενε καὶ ἐπὶ τούτου εὐχαριστημένος.

Μετὰ τὴν ἀπάντησιν ταύτην Κάρολος ὁ Η' ὑπέκλινεν εἰς σημεῖον ὅτι ἦτον εὐχαριστημένος· ἐνῷ δὲ ἵστατο ἀσκεπὴς ἐνώπιον τοῦ πάπα ὁ πρόεδρος ἐπανέλαβεν ὡς ἕπεται τὸν λόγον.

α Ἁγιώτατε πάτερ,

»Κατ' ἀρχαῖον ἔθος οἱ χριστιανοὶ βασιλεῖς, καὶ ἰδίως οἱ χριστιανικώτατοι βασιλεῖς τῆς Γαλλίας, δηλοῦσι διὰ μέσου τῶν πρεσβευτῶν αὐτῶν τὸ σέβας αὐτῶν πρὸς τὴν ἁγίαν ἕδραν καὶ τοὺς ἀνωτάτους ποντίφηκας οὓς ἐπ' αὐτῆς ἀνυψοῖ ἡ θεία Πρόνοια· ἀλλ' ὁ χριστιανικώτατος βασιλεὺς ἐπιθυμήσας νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν τάφον τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ἠθέλησεν οὐχὶ διὰ πρεσβευτοῦ, οὐχὶ δι' ἀντιπροσώπου ἀλλὰ αὐτοπροσώπως νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ θρησκευτικὸν τοῦτο χρέος, ὅπερ ὡς ἱερὸν θεωρεῖ· ἕνεκα τούτου, ἁγιώτατε πάτερ, ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἀναγνωρίζει ὑμᾶς ὡς τὸν ἀληθῆ τοῦ Χριστοῦ ἐπίτροπον, τὸν νόμιμον διάδοχον τῶν ἁγίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, ὑπόσχεται δὲ καὶ ὀμνύει τὴν υἱϊκὴν καὶ εὐσεβῆ πίστιν ἣν εἰθίσθησαν ἵνα ὑπόσχωνται καὶ ὀμνύωσιν ὑμῖν, ἀφοσιούμενος αὐτὸς καὶ πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ὑμετέρας ἁγιότητος καὶ τὰ συμφέροντα τῆς ἁγίας ἕδρας.»

Ὁ πάπας ἠγέρθη φαιδρότατος· διότι ὁ ὅρκος οὗτος γενόμενος μετὰ τοσαύτης δημοσιότητος ἀφῄρει ἀπ' αὐτοῦ πάντα φόβον περὶ συγκαλέσεως συνόδου· ὅθεν πρόθυμος ὢν νὰ παραχωρήσῃ, ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας, τῷ βασιλεῖ τῆς Γαλλίας πᾶν ὅ,τι ἤθελε ζητήσει, ἔλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς, βραχέως μὲν ἀλλὰ φιλικῶς ἀπαντήσας, καὶ ἀποκαλῶν αὐτὸν πρωτότοκον υἱὸν τῆς Ἐκκλησίας.

Τῆς τελετῆς περατωθείσης ἐξῆλθον τῆς αἰθούσης, τοῦ πάπα κρατοῦντες ἀπὸ τῆς χειρὸς τὸν βασιλέα καὶ ἐβάδισαν οὕτω μέχρι τοῦ θαλάμου ἐν ᾧ κατατίθενται τὰ ἱερὰ ἄμφια, ἐνταῦθα δὲ ὁ πάπας ὑπεκρίθη ὅτι θέλει νὰ προπέμψῃ τὸν βασιλέα μέχρι τῶν θωμάτων αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦ βασιλέως μὴ ἀνεχομένου τοῦτο, ἐχαιρετίσθησαν ἐκ νέου ἀμφότεροι καὶ ἀπεχώρησαν ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια.

Ὁ βασιλεὺς ἔμεινεν εἰσέτι ὀκτὼ ἡμέρας ἐν τῷ Βατικανῷ, εἶτα ἐπανέκαμψεν εἰς τὸ μέγαρον τοῦ ἁγίου Μάρκου. Κατὰ τὸ ὀκταήμερον τοῦτο παν' ὅσα ᾐτήσατο Κάρολος ὁ Η' συνεζητήθησαν καὶ ἐκανονίσθησαν εὐνοϊκῶς ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ συνεφωνήθη, καθ' ἣν ὥραν θ' ἀνεχώρει, νὰ παραδώσῃ αὐτῷ ὁ πάπας ἀντὶ ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδων λιρῶν τὸν ἀδελφὸν τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντινουπόλεως. Θέλων δὲ νὰ ὠθήσῃ μέχρις ἐσχάτων τὴν φιλοξενίαν, ὁ πάπας προσεκάλεσεν εἰς γεῦμα τὸν Δζὲμ τὴν αὐτὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἔδει ν' ἀπέλθῃ τῆς Ρώμης μετὰ τοῦ νέου αὐτοῦ προστάτου.

Κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀναχωρήσεως Κάρολος ὁ Η' ἵππευσεν ἵππον κατάφρακτον καὶ ἐπορεύθη εἰς τὸ Βατικάνον μετὰ λαμπρᾶς καὶ πολυαριθμου συνοδείας· ἐλθὼν δὲ πρὸ τῆς πύλης, ἀφίππευσε, καὶ καταλιπὼν τοὺς περὶ αὐτὸν ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Ἁγίου Πέτρου ἀνέβη μετ' ὀλίγων μόνον ἀρχόντων. Εὗρε τὴν αὐτοῦ ἁγιότητα ἐν τῷ θαλάμῳ ἔνθα ἀνέμενεν αὐτὸν ὁ πάπας ἔχων δεξιόθεν μὲν τὸν καρδινάλιον Βαλεντῖνον, ἀριστερόθεν δὲ τὸν Δζὲμ, ὅστις, ὡς εἴπομεν, συνεγευμάτισε μετ' αὐτοῦ, καὶ πέριξ αὐτοῦ τρισκαίδεκα καρδιναλίους· ἀμέσως δὲ ὁ βασιλεὺς τὸ γόνυ κάμψας ᾐτήσατο παρὰ τοῦ ἁγίου πατρὸς τὴν εὐλογίαν, καὶ ἔκυψεν ἵνα ἀσπασθῇ τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἠνέχθη τοῦτο, ἔλαβεν αὐτὸν ἐν ταῖς ἀγκάλαις καὶ μετὰ στόματος πατρὸς καὶ καρδίας ἐχθροῦ ἠσπάσθη αὐτὸν τρυφερῶς ἐπὶ τοῦ μετώπου. Τότε ὁ πάπας παρουσίασε τῷ βασιλεῖ τῆς Γαλλίας τὸν υἱὸν Μωάμεθ τοῦ Β', ὅστις ἦτον ὡραῖος νεανίας, εὐγενὲς καὶ βασιλικὸν ἔχων τὸ ὕφος, καὶ οὗ ἡ λαμπρὰ ἀνατολικὴ στολὴ ἀντέκειτο κατά τε τὴν εὐρυχωρίαν καὶ τὸ σχῆμα πρὸς τὸ στενὸν καὶ σοβαρὸν ἔνδυμα τῶν χριστιανῶν. Ὁ Δζὲμ ἐχώρησε πρὸς τὸν Κάρολον Η', ἄνευ ταπεινώσεως, ἀλλὰ καὶ ἄνευ ὑπεροψίας, καὶ ὡς υἱὸς αὐτοκράτορος μετὰ βασιλέως διαπραγματευόμενος, ἠσπάσθη αὐτοῦ τὴν χεῖρα καὶ ὕστερον τὸν ὦμον· εἶτα, στρεφόμενος πρὸς τὸν ἅγιον πατέρα, εἶπεν αὐτῷ ἐν γλώσσῃ ἰταλικῇ, ἣν κάλλιστα ἐλάλει, ὅτι παρεκάλει αὐτὸν νὰ τὸν συστήσῃ εἰς τὸν μέγαν βασιλέα, ὅστις εὑρεστεῖτο νὰ λάβῃ αὐτὸν ὑπὸ τὴν προστασίαν του, βεβαιῶν τὸν ποντίφηκα ὅτι οὐδέποτε θὰ μετανοήσῃ διότι τῷ ἀπέδωκε τὴν ἐλευθερίαν καὶ λέγων Καρόλῳ τῷ Η' ὅτι καθὼς ἤλπιζε θὰ ἐφείλκυε τὴν ὑπόληψίν του, ἀνθ' ὧν τὴν κατάληψιν τῆς Νεαπόλεως μετέβαινεν, ὡς προὐτίθετο, εἰς Ἑλλάδα. Οἱ δὲ λόγοι οὗτοι ἐλέχθησαν μετὰ τοσαύτης ἀξιοπρεπείας, καὶ τοσαύτης γλυκύτητος συνάμα, ὥστε ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἔτεινεν ἀόκνως καὶ ἱπποτικῶς τὴν χεῖρα τῷ σουλτανικῷ γόνῳ τιμῶν αὐτὸν ὡς συμπολεμιστήν. Γενομένης δὲ τῆς παραδόσεως ταύτης, Κάρολος ὁ Η' ἀπεχαιρέτισε καὶ τελευταῖον τὸν πάπαν, καὶ κατέβη εἰς τὴν πλατεῖαν. Αὐτόθι ἀνέμεινε τὸν καρδινάλιον Βαλεντῖνον, ὅστις, ὡς εἴπομεν, ὤφειλε ν' ἀκολουθήσῃ αὐτῷ ὡς ὅμηρος, καὶ ἔμεινεν ὀπίσω ὅπως ἀνταλλάξῃ λόγους τινὰς μετὰ τοῦ πατρός του. Μετὰ παρέλευσιν μιᾶς στιγμῆς, ἐνεφανίσθη ὁ Καῖσαρ Βοργίας ἐπιβαίνων χρυσοφαλάρου ἡμιόνου καὶ ἄγων ὄπισθέν του ἓξ ἵππους μεγαλοπρεπεῖς, οὓς ἐθωρεῖτο τῷ βασιλεῖ τῆς Γαλλίας ὁ ἅγιος πατήρ. Κάρολος ὁ Η' ἵππευσεν ἀμέσως ἕνα τούτων, ὅπως τιμήσῃ τὸ δῶρον τοῦ πάπα, καὶ ὥδευσε πρὸς τὸ Μαρτῖνον, ἔνθα ἀφίκετο αὐθημερὸν τὸ ἑσπέρας.

Ἐνταῦθα ἔμαθεν ὅτι ὁ Ἀλφόνσος διαφεύδων, τὴν φήμην, ἧς ἀπήλαυεν ὡς ἔμπειρος πολιτικὸς καὶ μέγας στρατηγός, ἐπέβη μετὰ πάντων τῶν θησαυρῶν αὐτοῦ στολίσκου ἐκ τεσσάρων γαλερῶν, καταλείπων τὴν φροντίδα τοῦ πολέμου καὶ τὴν διοίκησιν τοῦ βασιλείου του τῷ υἱῷ αὐτοῦ Φερδινάνδῳ. Οὕτω τὸ πᾶν ἐβοήθει τὴν θριαμβευτικὴν πορείαν Καρόλου τοῦ Η'· αἱ πύλαι τῶν πόλεων ἠνοίγοντο μόνον κατὰ τὴν προσέλευσιν αὐτοῦ· οἱ ἐχθροί του ἔφευγον ἀμαχητεί, καὶ πρὶν ἡ συνάψῃ μίαν μόνην μάχην ἐκτήσατο ἤδη τὸ ὄνομα τοῦ κατακτητοῦ.

Τῇ ἐπαύριον, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, ἐξεκίνησεν ὁ στρατὸς, καὶ βαδίσας ὅ' ὅλης τῆς ἡμέρας, ἔστη τὸ ἑσπέρας ἐν Βελλέτρῃ. Ἐνταῦθα ὁ βασιλεὺς, ὅστις ἀπὸ τῆς πρωΐας ἦτον ἔφιππος, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ καρδιναλίου Βαλεντίνου καὶ τοῦ Δζὲμ κατέλιπε τὸν ἕνα εἰς τὸ κατάλυμά του καὶ ἀπαγαγὼν μεθ' ἑαυτοῦ τὸν ἄλλον ἐπορεύθη εἰς τὰ ἴδια. Τότε ὁ Καῖ-

σᾶρ Βοργίας, ὅστις εἶχεν ἐν τῇ ἀποσκευῇ τοῦ στρατοῦ εἴκοσι βαρέα φορτία ἐφοδίων ἐξήγαγε λαμπρὰ ἐπιτραπέζια σκεύη μεθ' ὅλων τῶν ἀναγκαιούντων ἀργυρῶν δοχείων καὶ διέταξε νὰ ἑτοιμάσωσι τὸ δεῖπνόν του. Ἐπελθούσης δὲ τῆς νυκτὸς ἐκλείσθη ἐντὸς μεμονωμένου δωματίου καὶ ἀπεκδυθεὶς τὴν καρδιναλικὴν στολὴν ἐνεδύθη ἐνδυμασίαν ἱπποκόμου. Οὕτω δὲ μετημφιεσμένος ἐξῆλθεν ἀγνώριστος τῆς οἰκίας ἥτις ὡρίσθη αὐτῷ ὡς κατάλυμα, διῆλθε τὰς ὁδούς, διέβη τὰς πύλας καὶ ἀφίκετο εἰς τοὺς ἀγροὺς. Ἡμίσειαν δὲ περίπου λεῦγον μακρὰν τῆς πόλεως ὑπηρέτης ἀνέμενεν αὐτὸν μετὰ δύο ἵππων. Ὁ Καῖσαρ ἐξαίρετος ὢν ἱππεύς, ἐπήδησεν εἰς τὸ ἐφίππειον, καὶ μετὰ τοῦ συντρόφου αὐτοῦ, ἀπὸ ῥυτῆρος τρεχόντων τῶν ἵππων, ἐτράπη τὴν πρὸς τὴν Ῥώμην ὁδόν, ἔνθα ἀφίκετο ὅτε ὑπέφωσκεν ἡ ἡμέρα. Ὁ Καῖσαρ κατέβη παρὰ τῷ Φλώρῃ, συμβούλῳ τῆς Ῥότας, ἔνθα ἔλαβε νέον ἵππον καὶ ἀμόδια ἐνδύματα· εἶτα ἀμέσως μετέβη παρὰ τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ἥτις ἰδοῦσα αὐτὸν ἔβαλε κραυγὴν χαρᾶς· διότι βωβὸς καὶ μυστηριώδης πρὸς πάντας, καὶ πρὸς αὐτὴν ἔτι τὴν μητέρα, ὁ καρδινάλιος οὐδὲν εἶπε περὶ προσεχοῦς ἐπανόδου εἰς Ῥώμην.

Ἡ δὲ κραυγὴ αὕτη τῆς χαρᾶς ἣν ἔβαλεν ἡ Βανότσα ἐπαναβλέπουσα τὸν υἱὸν αὐτῆς ἦτο κραυγὴ ἐκδικήσεως μᾶλλον ἢ μητρικῆς στοργῆς. Ἐσπέραν τινά, ἐνῷ γενικὴ ὑπῆρχε πανήγυρις ἐν τῷ Βατικανῷ, ὅτε Κάρολος ὁ Η' καὶ Ἀλέξανδρος ὁ ΣΤ' ὤμνυον ἀλλήλοις φιλίαν ἣν οὐδέτερος τῶν δύο εἶχεν ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ ἀντήλλασσον ὅρκους ἐκ τῶν προτέρων καταπεπατημένους, διαγγελεὺς ἐκ μέρους τῆς Βανότσας ἔφερε τῷ Καίσαρι ἐπιστολὴν δι' ἧς παρεκάλει αὐτὸν νὰ μεταβῇ ἄνευ ἀναβολῆς εἰς τὴν ἐν τῇ ὁδῷ τῆς Λουγγάρας οἰκίαν της. Ὁ Καῖσαρ ἠρώτησε τὸν διαγγελέα· ἀλλ' οὗτος ἀπήντησεν ὅτι οὐδὲν ἠδύνατο νὰ τῷ εἴπῃ καὶ ὅτι θὰ μάθῃ πᾶν ὅ,τι ἐπεθύμει ν' ἀκούσῃ ἐκ στόματος τῆς μητρὸς αὐτοῦ. Ὅθεν ἅμα ὡς ἠλευθερώθη ὁ Καῖσαρ, φέρων ἔνδυμα λαϊκοῦ καὶ εὐρὺν μανδύαν περιβεβλημένος, κατέλιπε τὸ Βατικανὸν καὶ ἐπορεύθη πρὸς τὴν ἐκκλησίαν Ῥετζίνα Τσέλι, ἧς πλησίον εἴπομεν, ὡς ἐνθυμεῖσθε βεβαίως, ὅτι ἔκειτο ἡ οἰκία ἐν ᾗ κατῴκει ἡ ἐρωμένη τοῦ πάπα.

Πλησιάζων εἰς τὴν οἰκίαν τῆς μητρός του ὁ Καῖσαρ ἤρξατο παρατηρῶν παράδοξα σημεῖα διαρπαγῆς. Ἡ ὁδὸς ἦτο κατεσπαρμένη ὑπὸ συντετριμμένων ἐπίπλων καὶ ῥάκη πολυτίμων ὑφασμάτων ἦσαν ἐῤῥιμένα τῇδε κἀκεῖσε. Φθάσας δὲ εἰς τὰ κάτω τῆς κλίμακος ἥτις ἦγε πρὸς τὴν θύραν τῆς εἰσόδου, εἶδε τεθραυσμένα τὰ παράθυρα καὶ τὰ λείψανα τῶν παραπετασμάτων κυματίζοντα· οὐδὲν δὲ ἐννοῶν ἐκ τῆς τοιαύτης ἀταξίας ὥρμησεν εἰς τὰ ἔνδον διέδραμε πολλὰ τῆς οἰκίας διαμερίσματα ἔρημα καὶ κατεστραμμένα, εἶτα βλέπων τέλος ἐπὶ τῶν συντριμμάτων ἐβενίνου κιβωτίου πεποικιλμένου δι' ἀργύρου καὶ ἐλεφαντοστοῦ. Βλέπουσα δὲ τὸν Καίσαρα ἠγέρθη ὠχρὰ, λυσίκομος καὶ δεικνύουσα διὰ τῆς χειρὸς τὴν περὶ αὐτὴν ἐρήμωσιν.

— Ἰδέ, Καῖσαρ, εἶπε· ἰδοὺ τὸ ἔργον τῶν νέων σου φίλων.

— Τί τρέχει λοιπὸν, μῆτέρ μου; ἠρώτησεν ὁ καρδινάλιος, καὶ πόθεν ἡ περικυκλοῦσα ὑμᾶς ἀταξία;

— Τρέχει, ἀπήντησεν ἡ Βανότσα τρίζουσα ὑπὸ λύσσης τοὺς ὀδόντας, ὅτι ὁ ὄρις τὸν ὁποῖον ἐθερμάνατε ἐδάγκασεν ἐμὲ, φοβούμενος ἀναμφιβόλως μήπως συντρίψῃ ἐφ' ὑμῶν τοὺς ὀδόντας.

— Ποῖος τὰ ἔκαμεν αὐτά; ἀνεφώνησεν ὁ Καῖσαρ· εἰπέτε μῆτέρ μου, καὶ, μὰ τὸν οὐρανὸν, σᾶς ὁρκίζομαι, θὰ τοῦ τὸ πληρώσω μὲ τὸ παραπάνω.

— Ποῖος τὰ ἔκαμεν αὐτά; ἐπανέλαβεν ἡ Βανότσα· ὁ βασιλεὺς Κάρολος ὁ Η' διὰ τῶν χειρῶν τῶν πιστῶν αὐτοῦ συμμάχων τῶν Ἑλβετῶν. Ἔμαθον ὅτι ἔλειπεν ὁ Μελχιόρης καὶ ἐπομένως ὅτι ἦμην μόνη μὲ ὀλίγους ἀθλίους ὑπηρέτας· καὶ τότε ἦλθον συντρίβοντες τὰς θύρας ὡς νὰ ἐκυρίευσαν ἐξ ἐφόδου τὴν Ῥώμην. ἐνῷ δὲ ὁ καρδινάλιος Βαλεντῖνος ὑπεδέχετο πανηγυρικῶς τὸν κύριόν των, ἐκεῖνοι διήρπαζον τὴν οἰκίαν τῆς μητρός του, ποτίζοντες αὐτὴν τοσαύτας ὕβρεις καὶ ἐνειδισμοὺς, ὥστε χειρότερα οὔτε παρὰ τῶν Τούρκων καὶ τῶν Σαρακηνῶν ἠδύνατο νὰ πάθῃ.

— Καλὰ, καλὰ, μῆτέρ μου, εἶπεν ὁ Καῖσαρ, μείνατε ἥσυχος· τὸ αἷμα θὰ πλύνῃ τὸ αἶσχος. Ὅσον δι' ὅσα ἐχάσαμεν, σκεφθῆτε ὅτι δὲν εἶναι τίποτε ἀπέναντι τῶν ὅσων θὰ ἐχάναμεν· ὁ πατήρ μου καὶ ἐγὼ, μείνατε ἥσυχος, θὰ σας ἀποδώσωμεν περισσότερα τῶν ἁρπαγέντων.

— Ὑποσχέσεις δὲν ζητῶ ἐγὼ, ἀνεφώνησεν ἡ Βανότσα, ἀλλ' ἐκδίκησιν.

— Μῆτέρ μου, εἶπεν ὁ καρδινάλιος, ἢ θὰ σᾶς ἐκδικήτω ἢ ὄχι εἶμαι υἱός σας.

Καὶ ἐμψυχώσας διὰ τῶν λόγων τούτων τὴν μητέρα του, συνώδευσεν αὐτὴν εἰς τὸ παλάτιον

βῶς, καὶ ἐν μέσῳ τῆς νέας ἐκείνης πολυτελείας, ἀλλὰ μετὰ τοῦ αὐτοῦ μίσους ἐν τῇ καρδίᾳ, ἀνεῦρεν ὁ Καῖταρ τὴν μητέρα του. Ἐκ τούτου προῆλθεν ἡ κραυγὴ τῆς χαρᾶς ἣν ἐ-



Ἰδέ, Καῖσαρ, εἶπεν· ἰδοὺ τὸ ἔργον τῶν νίων σου φίλων.—Σελ 83.

τῆς Λουκρητίας, ἥτις ἔζη ἐλευθέρως ἕνεκα τοῦ γάμου αὐτῆς μετὰ τοῦ ἄρχοντος τοῦ Πεζάρου, καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὸ Βατικανόν, δίδων διαταγὰς ὅπως τεθῶσι νέα ἔπιπλα ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς μητρός του μεγαλοπρεπέστερα τῶν προτέρων. Αἱ διαταγαί του ἐξετελέσθησαν ἀκρι-

βάλεν ἐπανιδοῦσα τὸν υἱόν της.

Ὁ υἱὸς καὶ ἡ μήτηρ ὀλίγους ἀντήλλαξαν λόγους· εἶτα ὁ Καῖταρ ἱππεύσας αὖθις ἐπανῆλθεν εἰς τὸ Βατικανόν, ἔνθα πρὸ δύο ἡμερῶν ἐξῆλθεν ὡς ὅμηρος. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος προγινώσκων τὴν φυγὴν ταύτην καὶ οὐ μόνον ἐπι-

δοκιμάζον αὐτὴν ἀλλὰ καὶ ὡς ποντίφηξ ἐκ τῶν προτέρων δοὺς τῷ υἱῷ αὐτοῦ τὴν ἄφεσιν τῆς μελλούσης ἐπιορκίας, ὑπεδέξατο αὐτὸν μετὰ χαρᾶς, ἀλλ' οὐχ ἧττον συνεβούλευσεν αὐτὸν νὰ κρυβῇ, διότι πιθανώτατα ὁ Κάρολος Η' θ' ἀνεζήτει ὅσον οὔπω τὸν ὁμηρόντου.

Τῷ ὄντι δὲ τῇ ἐπιούσῃ, κατὰ τὴν ἔγερσιν τοῦ βασιλέως, παρετηρήθη ἡ ἀπουσία τοῦ καρδιναλίου Βαλεντίνου· καὶ ἐπειδὴ Κάρολος ὁ Η' ἀνησύχει μὴ βλέπων αὐτὸν παρουσιαζόμενον ἔπεμψεν ἵνα μάθῃ τίνος ἕνεκα δὲν ἤρχετο παρ' αὐτῷ. Ὁ ἀπεσταλμένος ἐλθὼν εἰς τὸ κατάλυμα ὅθεν ἀπῆλθε τῇ προτεραίᾳ ὁ Καῖσαρ, ἔμαθεν ὅτι ἐξῆλθε περὶ τὴν ἐνάτην μετὰ μεσημβρίαν καὶ δὲν ἐπέστρεψε. Τὴν εἴδησιν ταύτην ἀνήγγειλε τῷ βασιλεῖ, ὅστις ὑπώπτευσεν ἀμέσως ὅτι ἀπέδρα, καὶ ἐν τῇ πρώτῃ ὁρμῇ τῆς ὀργῆς του ἐκοινοποίησε παντὶ τῷ στρατῷ τὴν ἐπιορκίαν ταύτην. Οἱ στρατιῶται ἐνεθυμήθησαν τότε τὰ εἴκοσι βαρέα φορτία, ἀφ' ἑνὸς τῶν ὁποίων ὁ καρδινάλιος ἐνώπιον πάντων ἐξήγαγε τοσούτῳ λαμπρὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ σκεύη, καὶ μὴ ἀμφιβάλλοντες ὅτι τὰ λοιπὰ περιεῖχον ἐπίσης πολύτιμα πράγματα, κατεκερμάτισαν αὐτά, ἀλλ' εὗρον ἐντὸς αὐτῶν πέτρας καὶ ἄμμον· τοῦθ' ὅπερ ἀπέδειξε τῷ βασιλεῖ ὅτι ἡ ὁραπέτευσις ἦτον ἀπὸ πολλοῦ προπαρεσκευασμένη καὶ ἐδιπλασίασε τὴν κατὰ τοῦ πάπα ὀργήν του. Ὅθεν ἄνευ ἀναβολῆς ἔπεμψεν εἰς Ῥώμην τὸν ὕστερον δοῦκα τῆς Σαβοΐας Φίλιππον δὲ Βρέσσην, μετ' ἐντολῆς νὰ ἐκφράσῃ τῷ ἁγίῳ πατρὶ πᾶσαν τὴν δυσαρέσκειαν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ διαγωγῇ τοῦ Καίσαρος. Ἀλλ' ὁ πάπας ἀπεκρίνατο ὅτι ἠγνόει καθ' ὁλοκληρίαν τὴν ὁραπέτευσιν τοῦ υἱοῦ του καὶ ἐξέφραζε τὴν εἰλικρινῆ λύπην του τῇ αὐτοῦ μεγαλειότητι παντελῶς ἀγνοῶν ποῦ εὑρίσκετο, καὶ βεβαιῶν ὁπωσδήποτε ὅτι δὲν ἦτον ἐντὸς τῆς Ῥώμης. Ὄντως δὲ τὴν φορὰν ταύτην ὁ πάπας ἔλεγεν ἀλήθειαν, διότι ὁ Καῖσαρ ἀπεσύρθη μετὰ τοῦ καρδιναλίου Ὀρσίνη εἰς μίαν τῶν γαιῶν αὐτοῦ ἔνθα ἐκρύπτετο πρὸς ὥραν.

Ἡ ἀπάντησις αὕτη ἐκομίσθη Καρόλῳ τῷ Η' ὑπὸ δύο τοῦ πάπα διαγγελέων, τῶν ἐπισκόπων τῆς Νέπης καὶ τῆς Σούτρης. Ἀφ' ἑτέρου ἔπεμψε καὶ ὁ λαὸς πρεσβευτὴν τῷ βασιλεῖ, τὸν πρεσβύτερον τῆς Ῥότας Πορκάρην, ὅστις ἐνετάλη νὰ ἐκφράσῃ αὐτῷ τὴν δυσαρέσκειαν τῶν Ρωμαίων μαθόντων τὴν παράβασιν τῆς ὑποσχέσεως τοῦ Καρδιναλίου. Ὁ δὲ Κάρολος Η καὶ περ μὴ θέλων νὰ διαβουκοληθῇ ὑπὸ λόγων κενῶν ἠναγκάσθη ν' ἀσχοληθῇ εἰς σπουδαιοτέρας φροντίδας καὶ ἐξακολουθήσας τὴν πορείαν του εἰσῆλθεν εἰς Νεάπολιν τῇ κυριακῇ 22 φεβρουαρίου 1495.

Μετὰ τεσσάρων ἡμερῶν παρέλευσιν ὁ δυστυχὴς Δζὲμ ἀσθενήσας ἐν Καπούῃ ἀπέθανεν ἐν τῷ Νέῳ Πύργῳ. Χωριζόμενος ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ συμποσίῳ τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ, Ἀλέξανδρος ὁ ΣΤ' ἐδοκίμασεν ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δηλητηρίου ἐκείνου οὗ προὐτίθετο ὕστερον νὰ ποιήσῃ τοσούτῳ συχνὴν χρῆσιν ἐπὶ τῶν καρδιναλίων, καὶ οὕτινος, κατὰ δικαίαν ἀνταπόδοσιν, ἐπέπρωτο νὰ αἰσθανθῇ αὐτὸς οὗτος τὰ ἀποτελέσματα. Οὕτως ὁ πάπας ὁπλῇ ἐπιχειρῶν κερδοσκοπίαν ἐπὶ τοῦ δυστήνου νεανίου ἐπώλησεν ἐνταὐτῷ τὴν ζωήν του ἀντὶ ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδων λιρῶν τῷ Καρόλῳ Η', καὶ τὸν θάνατόν του ἀντὶ τριακοσίων χιλιάδων δουκάτων τῷ Βαγιαζήτῃ.

Ἀναβολή τις μόνον ἐπῆλθεν ἐν τῇ δευτέρᾳ πληρωμῇ· διότι ὁ αὐτοκράτωρ τῶν Τούρκων, ὡς ἐνθυμούμεθα, ὤφειλε νὰ παραδώσῃ τὸν ἀδελφοκτόνον χρυσὸν ἀντὶ τοῦ πτώματος, τὸ δὲ πτῶμα, κατὰ διαταγὴν τοῦ Καρόλου Η, ἐτάφη ἐν Γαέτᾳ.

Ὅτε ἔμαθεν ὁ Καῖσαρ Βοργίας τὰς εἰδήσεις ταύτας, ἐλλόγως ἔκρινεν ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἀσχολούμενος εἰς τὴν ἐν τῇ νέᾳ πρωτευούσῃ του ἐγκαθίδρυσιν καὶ πολύφροντις ὢν δὲν εἶχε καιρὸν νὰ σκέπτηται περὶ αὐτοῦ· ὅθεν ἀνεφάνη ἐν Ῥώμῃ καὶ σπεύδων ὅπως ἐκπληρώσῃ τὴν πρὸς τὴν μητέρα του ὑπόσχεσιν ἐσημείωσε τὴν ἐπάνοδόν του διὰ τῆς ἐκδικήσεως.

Ὁ καρδινάλιος Βαλεντῖνος εἶχεν ὑπομίσθιον Ἱσπανόν τινα ὃν κατέστησεν ἀρχηγὸν τῶν δορυφόρων του· ἦτο δὲ οὗτος ἀνὴρ τριάκοντα πέντε ἢ τεσσαράκοντα ἐτῶν, οὗ ὁλόκληρος ὁ βίος ὑπῆξεν ἀντορσία μακρὰ κατὰ τῶν νόμων τῆς κοινωνίας, καὶ ὅστις ἀπέναντι οὐδεμιᾶς πράξεως ὀπισθοδρόμει, ἂν ἐλάμβανε τὸ ἀκριβὲς ἀντίτιμον αὐτῆς. Ὁ δὸν Μιχαὴλ Κορρέγλιας, ὅστις ἐκτήσατο αἰματηρὰν φήμην ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Μικελότσου, εἶχε πρὸς τὸν Καίσαρα ἀπεριόριστον ἀφοσίωσιν, ὁ Καῖσαρ εἶχε πρὸς τὸν Μικελόττον πλήρη ἐμπιστοσύνην. Τοῦτον ὁ καρδινάλιος διώρισεν ἐν μέρει ἐκτελεστὴν τῆς ἐκδικήσεώς του.

Ὁ δὸν Μιχαὴλ διετάχθη νὰ διαβράψῃ τὰ περίχωρα τῆς Ῥώμης, καὶ νὰ κατασράξῃ πάν-

τας τοὺς προστυγχάνοντας Γάλλους. Ἐκεῖνος δὲ ἐπελήφθη τοῦ ἔργου ἀμέσως καὶ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἔτυχε τῶν μάλιστα εὐαρέστων ἀποτελεσμάτων, διότι ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν ἐλαφυραγωγήθησαν καὶ ἐβολοφονήθησαν, ἐν δὲ τούτοις καὶ ὁ υἱὸς τοῦ καρδιναλίου Σαὶν Μαλό, ὅστις ἀνέκαμπτεν εἰς Γαλλίαν, καὶ ἐφ' οὗ ὁ Μικελόττος εὗρε τρισχίλια σκοῦδα.

Ὁ δὲ Καῖσαρ ἀφ' ἑτέρου ἐφρόντισε περὶ τῶν Ἑλβετῶν· διότι οἱ Ἑλβετοὶ ἰδίως ἠρήμωσαν τὴν οἰκίαν τῆς Βανότσας· ὁ πάπας εἶχεν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ του ἑκατὸν πεντήκοντα ὡς ἔγγιστα στρατιώτας ἐκ τοῦ ἔθνους τούτου, οἵτινες εἶχον ἐν Ρώμῃ τὸς οἰκογενείας των, καὶ ἐπλούτησαν ἔκτε τοῦ μισθοῦ αὐτῶν καὶ ἐξ ἰδιαιτέρου βιομηχανικοῦ ἐπαγγέλματος. Ὁ καρδινάλιος ἐνήργησε ν' ἀπολυθῶσι πάντες μετὰ διαταγῆς νὰ ἐξέλθωσι τῆς μὲν Ρώμης ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν τῶν δὲ ῥωμαϊκῶν Κρατῶν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν. Οἱ δύσμοιροι ὅπως ὑπακούσωσιν εἰς τὴν διαταγὴν συνήχθησαν πάντες μετὰ γυναικῶν καὶ παίδων καὶ ἐφοδίων ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ ἁγίου Πέτρου, ὅτε αἴρνης, ὁ καρδινάλιος Βαλεντῖνος περιέζωσεν αὐτοὺς πανταχόθεν διὰ δισχιλίων ἱσπανῶν, οἵτινες ἤρξαντο πυροβολοῦντες κατ' αὐτῶν καὶ ἐπιτιθέμενοι διὰ τῆς σπάθης, ἐνῷ ὁ Καῖσαρ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐθεῶντο τὴν σφαγὴν ἀφ' ἑνὸς παραθύρου. Ἐφόνευσαν δὲ οὕτω πεντήκοντα ἢ ἑξήκοντα περίπου· ἀλλ' οἱ λοιποὶ συνενωθέντες ἀντετάχθησαν πρὸς τοὺς δολοφόνους, καὶ μὴ διασπῶντες τὰς τάξεις αὐτῶν ὑπεχώρησαν μέχρις οἰκίας ἐν ᾗ ὠχυρώθησαν καὶ ἠμύνοντο τοσοῦτον ἀνδρείως, ὥστε ἔδωκαν καιρὸν τῷ πάπᾳ, ὅστις ἠγνόει τίς ἦτον ὁ αὐτουργὸς τῆς σφαγῆς ταύτης, ν' ἀποστείλῃ τὸν ἀρχηγὸν τῆς φρουρᾶς αὐτοῦ, ὅστις τῇ βοηθείᾳ ἰσχυροῦ ἀποσπάσματος κατώρθωσε νὰ ἐξαγάγῃ τῆς πόλεως αὐτοὺς συμπεσουμένους περὶ τοὺς τεσσαράκοντα· οἱ δὲ λοιποὶ ἐσφάγησαν ἐπὶ τῆς πλατείας ἢ ἐφονεύθησαν ἐν τῇ οἰκίᾳ.

Ἀλλὰ δὲν ἦτον αὕτη ἀληθὴς ἐκδίκησις· διότι οὐδαμῶς ἔβλαπτε Κάρολον τὸν Η', τὸν ἀληθῆ καὶ μόνον αὐτουργὸν πασῶν τῶν δοκιμασιῶν ἃς ἀφ' ἑνὸς ἔτους ὑφίστατο ὁ πάπας καὶ ἡ οἰκογένειά του· ὅθεν ὁ πάπας ἐγκατέλιπεν ἀμέσως τὰς εὐτελεῖς ταύτας μηχανορραφίας ὅλως ἀσχοληθῇ εἰς ὑψηλότερα συμφέροντα, καὶ παντὶ σθένει ἐπεδόθη εἰς σύνδεσιν τῆς ὁμοσπονδίας τῶν Ἰταλῶν πριγκήπων, ὁμοσπονδίας διαλυθείσης ἐκ τῆς λειποταξίας τοῦ Σφόρτζα, τῆς ἐξορίας τοῦ Πέτρου καὶ τῆς ἥττης τοῦ Ἀλφόνσου.

Ἡ ἐπιχείρησις αὕτη ἐτελέσθη μετὰ μείζονος εὐκολίας ἢ ὅσην ἤλπιζεν ὁ πάπας.

Οἱ Ἐνετοὶ δὲν εἶδον ἄνευ ἀνησυχίας Κάρολον τὸν Η διαβαίνοντα τοσοῦτῳ πλησίον αὐτῶν καὶ ἔτρεμον μήπως κυριεύσας ἅπαξ τῆς Νεαπόλεως, συλλάβῃ τὴν ἰδέαν τῆς κατακτήσεως τῆς λοιπῆς Ἰταλίας. Ὁ δὲ Λουδοβῖκος Σφόρτζας ἀφ' ἑτέρου ἤρξατο φοβούμενος, ἐπειδὴ ἔβλεπε πόσον ταχέως ἐξεθρόνισεν ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας τὸν οἶκον τῆς Ἀραγῶνος, μήπως μετ' οὐ πολὺ θεωρῇ τοὺς συμμάχους μικρὸν διαφέροντας τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ. Ὁ δὲ Μαξιμιλιανὸς ἐζήτει εὐκαιρίαν ἵνα λύσῃ τὴν στιγμιαίαν εἰρήνην ἣν ἐχορήγησεν ἀντὶ παραχωρήσεων. Τέλος δὲ ὁ Φερδινάνδος καὶ ἡ Ἰσαβέλλα συνεβουλεύθησαν μετὰ τοῦ ἐκθρονισθέντος οἴκου. Ὅθεν ἔχοντες ἐναντία μὲν τὰ συμφέροντα κοινὸν δὲ τὸν φόβον, συνεφώνησαν ἀμέσως περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ ἐκδιώξωσι Κάρολον τὸν Η', οὐ μόνον ἐκ Νεαπόλεως, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς Ἰταλίας καὶ ὑπεσχέθησαν διὰ παντὸς δυνατοῦ μέσου εἴτε διὰ διαπραγματεύσεων, εἴτε δι' αἰφνιδίου ἐπιθέσεως, εἴτε διὰ τῆς βίας, ὅπως συντελέσωσιν εἰς τὴν ἔξωσιν ταύτην. Μόνοι οἱ Φλωρεντινοὶ ἠρνήθησαν νὰ μετάσχωσι τῆς στρατολογίας ταύτης, καὶ ἐτήρησαν πιστῶς τὴν ὑπόσχεσίν των.

Κατὰ τοὺς μεταξὺ τῶν ὁμοσπόνδων συμφωνηθέντας ὅρους, ἡ συμμαχία ἔπρεπε νὰ διαρκέσῃ εἰκοσιπέντε ἔτη καὶ σκοπὸν εἶχε τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ μεγαλείου τοῦ ῥωμαίου ποντίφηκος καὶ τῶν συμφερόντων τῆς χριστιανωσύνης· ὅθεν τὰς προπαρασκευὰς ταύτας ἠδύνατο νὰ ἐκλάβῃ τις ὡς γενομένας πρὸς σταυροφορίαν κατὰ τῶν Τούρκων, ἂν ὁ πρεσβευτὴς τοῦ Βαγιαζήτου δὲν παρίστατο πάντοτε εἰς πάσας τὰς συνδιασκέψεις, μολονότι οἱ χριστιανοὶ ἡγεμόνες δὲν ἐτόλμων νὰ δεχθῶσιν εἰς τὴν ὁμοσπονδίαν τὸν αὐτοκράτορα τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὤφειλον δὲ οἱ σύμμαχοι νὰ συναγείρωσι στρατὸν ἐκ τριάκοντα τεσσάρων χιλιάδων ἱππέων καὶ εἰκοσακισχιλίων πεζῶν, ἑκάστῳ δὲ ὡρίσθη ἀνάλογος συνεισφορά.

Κάρολος ὁ Η' ἔμαθε τὰ περὶ τῆς συμμαχίας ταύτης καὶ τὴν ἀποστασίαν δύο πόλεων εὑρισκόμενος ἐν Νεαπόλει καὶ ἀπεφάσισε ν' ἀνακάμψῃ εἰ τὰ ἴδια ὅπως ἀποφύγῃ τὸν ἀπὸ τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν Ἱσπανῶν κίνδυνον· διώρισε

δὲ ἀντιβασιλέα τὸν Γιλβέρτον δὲ Μομπανσιὲ ἐκ τοῦ βουρβωνικοῦ οἴκου.

Ὀκτὼ δὲ ἡμέρας πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του ἔπεμψε πρεσβευτὰς εἰς Ῥώμην ἐντολὴν ἔχοντας νὰ διαβεβαιώσωσι τὸν Ἀλέξανδρον ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἐπεθύμει εἰλικρινέστατα νὰ ἔχῃ τὴν σταθερὰν αὐτοῦ φιλίαν. Οὕτω δὲ ὁ Κάρολος σφοδρῶς ἐπεθύμει ν' ἀποσπάσῃ τῆς ὁμεσπονδίας τὸν πάπαν ὅπως ἔχῃ τὴν πνευματικὴν καὶ κοσμικὴν αὐτοῦ ὑποστήριξιν· ἀλλὰ βασιλεὺς νέος, ὁρμητικός, φιλόδοξος καὶ ἀνδρεῖος δὲν ἦτο γείτων ἀρεστὸς τῷ Ἀλεξάνδρῳ ΣΤ'· ὅθεν οὐδὲν ἠθέλησε ν' ἀκούσῃ, καὶ ἐπειδὴ τὰ στρατεύματα, ἅτινα ἠτήσατο παρὰ τοῦ δόγη καὶ τοῦ Λουδοβίκου Σφόρτζα δὲν ἦρκουν πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς Ῥώμης, εἰσήγαγε ζωοτροφίας εἰς τὸ φρούριον τοῦ ἁγίου Ἀγγέλου, ἐν ᾧ ἔθετο φοβερὰν φρουράν, ἀφῆκε τὸν καρδινάλιαν τοῦ ἁγίου Ἀναστασίου νὰ ὑποδεχθῇ τὸν Κάρολον καὶ ἀπεχώρησε μετὰ τοῦ Καίσαρος εἰς Ὀρβιέττον·

Ὁ Κάρολος διέμεινε τρεῖς μόνας ἡμέρας ἐν Ῥώμῃ, ἀπελπιζόμενος διότι δὲν ἠθέλησε ν' ἀναμείνῃ τὴν ἄφιξιν αὐτοῦ ὁ πάπας Κατὰ δὲ τὰς τρεῖς ταύτας ἡμέρας, ἀντὶ νὰ δώσῃ ἀκρόασιν εἰς τὰς συμβουλὰς τοῦ Ἰουλιανοῦ δὲ λὰ Ροβέρε, ὅστις παρῄνει αὐτὸν νὰ καθαιρέσῃ διὰ συνόδου τὸν πάπαν, παρέδωκε πρὸς ἐξευμένισιν αὐτοῦ τὰς ἀκροπόλεις τῆς Τερράκινης καὶ τῆς Τσίβιτα Βέκκιας, φυλάξας μόνον τὴν τῆς Ὀστίας ἣν ὑπεσχέθη τῷ Ἰουλιανῷ. Παρελθουσῶν δὲ τῶν τριῶν ἡμερῶν, ἐξῆλθε τῆς Ῥώμης, καὶ διεμυθύνθη, διαιρέσας τὸν στρατὸν εἰς τρία, πρὸς τὴν Τοσκάνην, τῇ δὲ 13 φεβρουαρίου ἀφίκετο εἰς Σιέννην, ἔνθα εὗρε τὸν Φίλιππον δὲ Κομμίνην, ὃν ἔπεμψε παρὰ τῇ ἐνετικῇ δημοκρατίᾳ, καὶ παρ' οὗ ἔμαθεν ὅτι οἱ πολέμιοι ἔχοντες τεσσαράκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν ἦσαν ἕτοιμοι εἰς μάχην. Ἡ εἴδησις αὕτη ἐκίνησεν εἰς γέλωτα τὸν βασιλέα καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν εὐγενεῖς, γέλωτα περιφρόνησιν δηλοῦντα πρὸς ἐχθροὺς τοσοῦτον εὐχειρώτους.

Ἀλλ' ἐν Σὰν Τερράτσῳ διατρίβων ὁ Κάρολος ἔμαθεν ὅτι ἡ ἐμπροσθοφυλακή του ὑπὸ τὸν στρατάρχην δὲ Γιὲ, συνηντήθη ἀφικομένη εἰς Φόρνεβον μετὰ τῶν συμμάχων ἐν Γυαρέλῃ. Σπεύσας δὲ καὶ αὐτὸς σὺν τῷ πυροβολικῷ, ὅπερ ἀνεβίβασε διὰ τοῦ ὄρους Ποντρεμέλη, συνηνώθη μετὰ τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς.

Ὁ βασιλεὺς διῆλθε τὴν νύκτα ἐν μεγάλῃ ἀνησυχίᾳ· καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ὁ καιρὸς ἦτο βροχερός· ὁ δὲ μεταξὺ τῶν δύο στρατῶν ποταμὸς Τάρος ἐπλημμύρησε τὴν νύκτα ὅτε φοβερὰ θύελλα ἐξερράγη. Ὅθεν ἀπὸ τῆς ἕκτης ὥρας πρὸ μεσημβρίας ὁ βασιλεὺς ἔνοπλος καὶ ἔφιππος ὢν ἐκάλεσε τὸν Κομμίνην, καὶ διέταξεν αὐτὸν νὰ συνεννοηθῇ μετὰ τῶν ἐνετῶν ἀπεσταλμένων, οἵτινες ἀπὸ τῆς προτεραίας ἠτήσαντο ἀκρόασιν· ἀλλὰ τοῦ βασιλέως μόλις τὴν διαταγὴν ταύτην δόντος, μεγάλα κραυγαὶ ἠκούσθησαν ἀπὸ τῆς ἄκρας τῆς δεξιᾶς πτέρυγος τῶν Γάλλων. Οἱ στρατιῶται εἰσχωρήσαντες εἰς τὸ ἐν μέσῳ τῶν δύω στρατοπέδων δάσος ἐπετέθησαν αἰφνιδίως κατὰ γάλλων φρουρῶν καὶ σφάξαντες αὐτοὺς ἀνήρτησαν, ὡς συνείθιζον, τὰς κεφαλὰς τῶν νεκρῶν ἀπὸ τοῦ ἐφιππείου των. Ἀπόσπασμα ἱππικοῦ κατεδίωκεν αὐτούς, καταφυγόντας ὡς ἄγρια θηρία εἰς τὰ ἄβατα τοῦ δάσους. Ἡ ἀπροσδόκητος αὕτη συμπλοκὴ ἦτον ἐφ' ὅλης τῆς γραμμῆς ὡς σπινθὴρ πεσὼν ἐπὶ σωροῦ πυρίτιδος. Μάτην ὁ Κομμίνης καὶ οἱ ἐνετοὶ ἀπεσταλμένοι ἠγωνίσθησαν ὅπως ἐμποδίσωσιν ἑκατέρωθεν τὴν μάχην. Ὁ Κάρολος διέβη τὸν ποταμὸν μετὰ τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς· Αἴφνης δὲ φοβερὰ σύγχρουσις ἐγένετο ὄπισθεν τοῦ μεταξὺ τῆς γαλλικῆς φρουρᾶς καὶ τοῦ μαρκησίου τῆς Μαντούης, σύγχρουσις ἐν ᾗ ἕκαστος ἐξέλεγε τὸν ἀντίπαλόν του ὡς ἐν τοῖς δημοσίοις ἀγῶσιν, αἱ δὲ λόγχαι τῶν ἰταλῶν ἱπποτῶν συνετρίβοντο καὶ οἱ οὕτως ἀφοπλιζόμενοι ἔδραττον τὰ ξίφη· ἐπειδὴ δὲ ἦσαν πολλῷ ἀνώτεροι τὸν ἀριθμὸν ἐφαίνοντο ἕτοιμοι εἰς περικύκλωσιν τῆς δεξιᾶς πτέρυγος τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ· ταὐτοχρόνως μεγάλαι κραυγαὶ ἀντήχησαν ἐκ τοῦ κέντρου τῶν Γάλλων, αἱ κραυγαὶ τῶν στρατιωτῶν διαβαινόντων τὸν ποταμόν.

Ὁ Βασιλεὺς διήρεσεν ἀμέσως τὸ στρατιωτικὸν αὐτοῦ σῶμα εἰς δύο ἀποσπάσματα καὶ διατάξας τὸν νόθον Βουρβῶνον ν' ἀντιταχθῇ πρὸς τοὺς στρατιώτας μετὰ τοῦ ἑνός, ὥρμησε μετὰ τοῦ ἄλλου κατὰ τῶν πολεμίων μαχόμενος ὡς στρατιώτης. Ὑπὸ τῆς ἐπικουρίας ταύτης βοηθουμένη ἡ ὀπισθοφυλακὴ ἀντέστη σταθερῶς καίπερ πενταπλασίων ὄντων τῶν ἀντιπάλων, ἡ δὲ μάχη αὐτόθι ἐξηκολούθει μετὰ θαυμασίας λύσσης.

Ὁ δὲ νόθος Βουρβῶνος ὑπὸ τοῦ ἵππου αὐτοῦ παρασυρόμενος εἰσεχώρησε βαθέως εἰς τὰς ἐχθρικὰς τάξεις καὶ ἐγένετο ἅπαντος ἐν αὐταῖς· ἡ δὲ ἀπώλεια αὕτη τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ ὁ θηριώδης τοῦ πολεμεῖν τρόπος τῶν ἐναντίων,

καὶ ἡ παράδοξος αὐτῶν πανοπλία ἐνέσπειρον φόβον εἰς τὰς τάξεις τῶν Γάλλων. Ὁ Κάρολος ἦτο πανταχοῦ παρών οἱ δὲ Ἰταλοὶ ὑποχωρήσαντες τέλος ἀπέναντι τῆς γαλλικῆς ὁρμῆς ἔστρεψαν τὰ νῶτα καὶ ἐτράπησαν εἰς φυγήν, διαβαίνοντες αὖθις ἐν σπουδῇ καὶ μετὰ μεγάλης δυσκολίας τὸν ποταμὸν ὅστις ἐξεχείλισεν ἐκ τῆς καθ' ὅλην τὴν μάχην πιπτούσης βροχῆς.

Τινὲς ἔδιδον γνώμην νὰ καταδιώξωσι τοὺς ἡττηθέντας· διότι τοσαύτη ἐπεκράτει ἐν τῷ στρατῷ αὐτῶν ἀταξία, ὥστε ἔφευγον κατὰ παντοίας διευθύνσεις καταπλημμυροῦντες τὰς πρὸς τὴν Πάρμαν καὶ τὸ Βέρκεττον ὁδούς· ἀλλ' ἡ γνώμη τοῦ στρατάρχου Γιέ, τοῦ Γυίζη καὶ τοῦ δὲ λὰ Τριμοὺλ ὑπερίσχυσε καὶ ὁ ἐχθρὸς δὲν κατεδιώχθη.

Ὁ βασιλεὺς ὑπεχώρησεν εἰς μικρὸν χωρίον ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Τάρου, καὶ ἀφωπλίσθη.

Κατὰ τὴν νύκτα τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ τοσοῦτον ἐξωγκώθησαν, ὥστε καὶ ἂν συνήρχετο ἐκ τοῦ τρόμου ὁ ἰταλικὸς στρατὸς δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ καταδιώξῃ τὸν γαλλικὸν στρατόν. Ὁ δὲ βασιλεὺς, ὅστις δὲν ἤθελε νὰ φανῇ φεύγων μετὰ τὴν νίκην, διετήρησε καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τὸν στρατὸν πρὸς μάχην παρατεταγμένον, τὸ δὲ ἑσπέρας κατέλυσεν ἐν Μεδεσένᾳ, μικρῷ χωρίῳ ἓν μίλιον ἀπέχοντι τῆς πολίχνης, ἐν ᾗ ἀνεπαύθη μετὰ τὴν μάχην.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ πάπας ἐπανῆλθεν εἰς Ρώμην, ἔνθα ἔμαθεν εἰδήσεις λίαν εὐνοϊκὰς τῇ πολιτικῇ αὐτοῦ. Ἔμαθεν ὅτι ὁ Φερδινάνδος διέβη ἐκ Σικελίας εἰς Καλαβρίαν μεθ' ἑξακισχιλίων ἐθελοντῶν καὶ σημαντικοῦ ἀριθμοῦ ἱππέων μετὰ πεζῶν ἱσπανῶν, οὓς ἦγεν αὐτῷ ἐκ μέρους τοῦ Φερδινάνδου καὶ τῆς Ἰσαβέλλας, ὁ περιώνυμος Γονζάλβης Κορδούβιος, ἐρχόμενος εἰς Ἰταλίαν μετὰ φήμης μεγάλου πολεμιστοῦ, φήμης ἣν ἐβλαψέ πως ὕστερον ἡ ἐν Σεμινάρᾳ ἧττα. Σχεδὸν δὲ ταὐτοχρόνως ἡττήθη ὁ γαλλικὸς στόλος ὑπὸ τοῦ ἀραγωνικοῦ· τέλος δὲ ἡ μάχη τοῦ Τάρου καὶ περ ἀποβᾶσα ὀλεθρία τοῖς συμμάχοις, ἦτο νίκη διὰ τὸν πάπαν, διότι ἀνέῳξε τὴν πρὸς τὴν Γαλλίαν ὁδὸν, τῷ θανασιμωτέρῳ τῶν ἐχθρῶν του. Ὅθεν ἐννοῶν ὅτι οὐδεὶς ὑπῆρχε φόβος, ἔπεμψε τῷ Καρόλῳ ὀνδόῳ διάταγμα δι' οὗ ὡς ποντίφηξ διέτασσεν αὐτὸν νὰ ἐξέλθῃ τῆς Ἰταλίας καὶ ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ν' ἀνακαλέσῃ τὸν ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Νεαπόλεως στρατὸν αὐτοῦ, ἄλλως θέλει ἀφορίσει αὐτὸν καὶ θὰ τὸν προσκαλέσῃ νὰ ἐμφανισθῇ αὐτοπροσώπως ἐνώπιόν του.

Ὁ δὲ Κάρολος Η' ἀπήντησε·

1ον Ὅτι δὲν ἐνόει πῶς ὁ πάπας, ἀρχηγὸς ὢν τῆς συμμαχίας, διέτασσεν αὐτὸν νὰ ἐξέλθῃ τῆς Ἰταλίας, ἐνῷ οἱ σύμμαχοι οὐ μόνον ἠρνήθησαν αὐτῷ τὴν διάβασιν, ἀλλ' ἐπειράθησαν, καὶ περ ἀνωφελῶς, καθὼς βεβαίως ἔμαθεν αὐτὸ ἡ αὐτοῦ ἁγιότης, ὅπως κλείσωσιν αὐτῷ πᾶσαν πρὸς τὴν Γαλλίαν ἐπάνοδον.

2ον. Ὅτι καθ' ὅσον ἀπέβλεπε τὴν ἐκ Νεαπόλεως ἀνάκλησιν τῶν στρατευμάτων, δὲν ἦτο τόσον ἄθρησκος ὥστε νὰ πράξῃ τοῦτο, καθότι εἰσῆλθον τῇ συγκατανεύσει καὶ εὐλογίᾳ τῆς αὐτοῦ ἁγιότητος.

3ον. Ὅτι, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν αὐτοπροσώπως ἐμφάνισίν του εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου σφόδρα ἐξεπλήσσετο βλέπων τὸν πάπαν ἀπαιτοῦντα τὸ τοιοῦτον κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, ἀφοῦ πρὸ ἓξ ἑβδομάδων, ἐνῷ ζωηρῶς ἐπεθύμει, κατὰ τὴν ἐκ Νεαπόλεως πάνοδον νὰ προσομιλήσῃ τῇ αὐτοῦ ἁγιότητι ὅπως δώσῃ αὐτῇ σεβασμοῦ καὶ ὑπακοῆς δείγματα, ἡ αὐτοῦ ἁγιότης ἀντὶ νὰ παραχωρήσῃ αὐτῷ τὴν αἰτουμένην χάριν ἔφυγεν ἐκ Ρώμης κατὰ τὴν προσέλευσιν αὐτοῦ μετὰ τοσαύτης σπουδῆς, ὥστε δὲν ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ αὐτόν. Μεθ' ὅλα ταῦτα, ὡς πρὸς τὸν τελευταῖον τοῦτον ὅρον, ὑπέσχετο τῇ αὐτοῦ ἁγιότητι, ἂν ἔστεργε ν' ἀναμείνῃ αὐτὸν, ὅτι θέλει πληρώσει τὴν ἐπιθυμίαν της, ἐπανερχόμενος εἰς Ρώμην ἅμα ὡς περατωθῶσιν αἰσίως αἱ ἀνακαλοῦσαι αὐτὸν εἰς τὸ βασίλειόν του ὑποθέσεις.

Ἀλλὰ μεθ' ὅλην τὴν ἐν τῇ ἀπαντήσει ταύτῃ σκωπτικὴν ὑπερηφάνειαν, Κάρολος ὁ Η' ἠναγκάσθη ὑπὸ τῶν περιστάσεων νὰ ὑπακούσῃ ἐν μέρει εἰς τὸ παράδοξον διάταγμα ὅπερ ἔλαβε, διότι ἡ παρουσία αὐτοῦ ἐν Γαλλίᾳ ἦτον ἀναπόφευκτος. Συνωμολόγησεν εἰρήνην μετὰ τοῦ Λουδοβίκου Σφόρτζα παραχωρήσας αὐτῷ τὴν Νοβάρραν, ἐνῷ ὁ Γιλβέρτης δὲ Μομπανσιὲ καὶ ὁ δ' Ὠβιννὺ ἀφ' ἑτέρου, ἀφοῦ ὑπερήσπισαν τὴν Καλαβρίαν τὴν Βασιλικάτην καὶ τὴν Νεάπολιν βῆμα πρὸς βῆμα, ἠναγκάσθησαν τέλος μετὰ πολιορκίαν τριάκοντα δύο ἡμερῶν, νὰ ὑπογράψωσι, τῇ 20 ἰουλίου 1496, τὴν συνθηκολόγησιν τῆς Ἀτέλλας δι' ἧς ὡρίζετο ἡ παράδοσις τῷ Φερδινάνδῳ Β', βασιλεῖ τῆς Νεαπόλεως, πάντων τῶν φρουρίων καὶ πασῶν τῶν ὀχυρῶν θέσεων τοῦ βασιλείου του· βασιλείου, φρουρίων καὶ θέσεως ὧν ἀπήλαυσε μόλις ἐπὶ τρεῖς μῆνας,

ἀποθανὼν ἐκ μαρασμοῦ τῇ 7 τοῦ ἑπομένου σεπτεμβρίου ἐν τῇ ἐπαύλει τῆς Σόμμας ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Βεσουβίου μεθ' ὅλας τὰς περιθάλψεις τῆς νέας αὐτοῦ γυναικὸς ἦς ἡ καλλονὴ ἐγένετο αἰτία τῆς καταστροφῆς του.

Διεδέξατο δ' αὐτὸν ὁ θεῖός του Φρειδερῖκος, καὶ οὕτως ἀπὸ τριῶν ἐτῶν, καθ' ἃ ἦτο πάπας, ὁ Ἀλέξανδρος εἶδεν ἐφ' ὅτον ἐστερεοῦτο ἐπὶ τοῦ παπικοῦ θρόνου, πέντε βασιλεῖς διελθόντας ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Νεαπόλεως· ἦσαν δ' οὗτοι Φερδινάνδος ὁ Α', Ἀλφόνσος ὁ Β', Κάρολος ὁ Η', Φερδινάνδος ὁ Β' καὶ Φρειδερῖκος.

Πάντες οὗτοι οἱ σεισμοὶ τῶν θρόνων καὶ ἡ ταχεῖα διαδοχὴ τῶν ἡγεμόνων ὠφέλουν τὰ μέγιστα τὴν τύχην Ἀλεξάνδρου τοῦ ΣΤ', διότι πᾶς νέος μονάρχης ἦτον ἀληθὴς βασιλεὺς ἐπὶ τῷ ὅρῳ τοῦ ν' ἀναγνωρισθῇ ὑπὸ τοῦ ἀνωτάτου ποντίφηκος. Ἐκ δὲ τούτου προέκυψεν ὅτι κατά τε τὴν δύναμιν καὶ τὴν ὑπόληψιν, μόνος ὁ Ἀλέξανδρος ἐκέρδαινεν ἐκ πασῶν τῶν μεταβολῶν τούτων, διότι ἀλληλοδιαδόχως οὐ μόνον ἀνεγνωρίζετο μεθ' ὅλους τοὺς σιμωνισμοὺς αὐτοῦ ὡς ὁ ὕπατος τῆς ἐκκλησίας ἄρχων, ὑπὸ τοῦ δουκὸς τῶν Μεδιολάνων, τῶν δημοκρατιῶν τῆς Φλωρεντίας καὶ τῆς Ἐνετίας, αἵτινες ἦλθον εἰς διαπραγματεύσεις μετ' αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀλληλοδιαδόχως προσεκύνησαν αὐτῷ οἱ ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Νεαπόλεως καθήσαντες πέντε βασιλεῖς. Ἐσκέφθη λοιπὸν ὅτι ἦλθεν ἡ στιγμὴ νὰ θεμελιώσῃ τὴν δύναμιν τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἐρειδόμενος ἀφ' ἑνὸς ἐπὶ τοῦ δουκὸς τῆς Γανδίας, ὅστις ὤφειλε νὰ ἐκπληρώσῃ πάντα τὰ ἀνώτατα κοσμικὰ καθήκοντα, ἐνῷ ὁ Καῖσαρ Βοργίας ἔμελλε νὰ διορισθῇ ἐπὶ πάντων τῶν μεγάλων ἐκκλησιαστικῶν καθηκόντων. Ὁ πάπας ἐξησφάλισε τὰ νέα αὐτοῦ σχέδια διορίσας τέσσαρας ἱσπανοὺς καρδιναλίους, οἵτινες ἀναβιβάζοντες εἰς εἰκοσιεῖς τὸν ἀριθμὸν τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ συνεδρίῳ ἀπήρτιζον διαρκῆ καὶ βεβαίαν πλειονοψηφίαν.

Ἡ πρώτη ἀνάγκη τῆς παπικῆς πολιτικῆς ἦτο νὰ καθαρίσῃ τὰ περίχωρα τῆς Ῥώμης ἀπὸ πάντων τῶν μικρῶν ἀρχόντων οἵτινες ὠνομάζοντο βικάριοι τῆς ἐκκλησίας, καὶ οὓς αὐτὸς ὁ Ἀλέξανδρος ἀπεκάλει δεσμὰ τῆς παπωσύνης. Εἴδομεν δὲ ὅτι κατήρξατο ἤδη τοῦ ἔργου διεγείρων τοὺς Ὀρσίνας κατὰ τῶν Κολοννῶν, ὅτε ἡ ἐπιχείρησις Καρόλου τοῦ Η' ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ συνενώσῃ πᾶσαν τὴν ῥαδιουργικὴν αὐτοῦ ἱκανότητα καὶ πάσας τὰς δυνάμεις τῶν Κρατῶν αὐτοῦ, ὅπως φρουρήσῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀσφάλειαν.



Σαβοναρόλας

Ἀλλ' ἰδοὺ ὅτι ἐν τῇ ἀφροσύνῃ αὐτῶν οἱ Ὀρσίναι, οἱ ἀρχαῖοι τοῦ πάπα φίλοι, ἐγένοντο μίσθιοι τῶν Γάλλων καὶ εἰσῆλασαν μετ' αὐτῶν εἰς τὸ βασίλειον τῆς Νεαπόλεως, οὕτως, ὥστε ὁ Βιργίνιος, εἷς τῶν πρωτίστων ἀρχηγῶν τοῦ ἰσχυροῦ τούτου οἴκου, ἠχμαλωτεύθη ἐπὶ τοῦ πολέμου καὶ ἦτον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν Φερδινάνδου τοῦ Β'. Ἦτο δ' αὕτη περίστασις ἣν δὲν ἠθέλησε ν' ἀπολέσῃ ὁ Ἀλέξανδρος· ὅθεν, ἀφοῦ ἐμήνυσε τῷ βασιλεῖ τῆς Νεαπόλεως νὰ μὴ ἀπολύσῃ, ἐκεῖνον ὃν ἀπὸ τῆς 1ης Ἰουνίου 1496 ἐκήρυξεν ἀντάρτην, τῇ 26 ὀκτωβρίου, ἤτοι κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς βασιλείας τοῦ Φρειδερίκου, ὃν ἐγίνωσκεν ἀρωσιωμένον αὐτῷ, διότι εἶχεν ἀνάγκην νὰ χρισθῇ βασιλεύς, ἐξέδωκεν ἐν μυστικῷ συνεδρίῳ ἀπόφασιν δημεύσεως κατὰ τοῦ Βιργινίου Ὀρσίνη καὶ πάσης τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ· εἶτα ἐπειδὴ δὲν ἤρκει μόνον νὰ κηρυχθῇ ἡ δήμευσις τῆς περιουσίας, ἀλλ' ἔπρεπε ν' ἀποστερηθῶσιν αὐτῆς οἱ ἰδιοκτῆται, ἤρξατο διαπραγματευόμενος μετὰ τῶν Κολοννῶν, λέγων ὅτι πρὸς ἀπόδειξιν τῆς μετ' αὐτῶν συμμαχίας διώριζεν αὐτοὺς ἐκτελεστὰς, ὑπὸ τὰς

διαταγὰς τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Φραγκίσκου, δουκὸς τῆς Γανδίας, τῆς ἐναντίον τῶν παλαιῶν ἐχθρῶν των ἀποφάσεως, ἐξασθενῶν οὕτως ὁλονὲν τοὺς γείτονάς του δι' ἀλλήλων, μέχρις οὗ δυνηθῇ νὰ προσβάλῃ ἀκινδύνως καὶ νὰ ἐξαφανίσῃ νικητὰς καὶ ἡττηθέντας.

Οἱ Κολόνναι ἐδέξαντο τὴν πρότασιν, καὶ ὁ δοὺξ τῆς Γανδίας διωρίσθη στρατηγὸς τῆς ἐκκλησίας.

Τὰ πράγματα ἔβαινον ἐν ἀρχῇ κατ' εὐχὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ ΣΤ', καὶ πρὸ τοῦ τέλους τοῦ ἔτους ὁ παπικὸς στρατὸς ἦτο κύριος πολυαρίθμων ἐπαύλεων καὶ φρουρίων ἀνηκόντων τοῖς Ὀρσίναις· ὅθεν οὗτοι ἐθεωροῦντο ἤδη κατεστραμμένοι, ὅτε Κάρολος ὁ Η', οὗ τὴν βοήθειαν ἐπεκαλέσαντο ἄνευ πολλῶν ἐλπίδων, διότι ἔβλεπον αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἰδίων του ὑποθέσεων ἀπασχολούμενον, ἔπεμψεν αὐτοῖς ἐν ἐλλείψει ὅπλων καὶ στρατευμάτων τὸν Κάρολον Ὀρσίνην, υἱὸν τοῦ Βιργινίου, ὅστις ἦτον αἰχμάλωτος, καὶ τὸν Βιτελλότσον Βιτέλλην, ἀδελφὸν τοῦ Καμίλλου Βιτέλλη, ἕνα τῶν τριῶν ἀνδρείων μισθωτῶν αὐτοῦ ἐξ Ἰταλίας, οἵτινες ἐπολέμησαν ὑπὲρ αὐτοῦ κατὰ τὴν διάβασιν τοῦ Τάρου. Οἱ δύο οὗτοι ἀξιωματικοί, ὧν ἡ ἀνδρεία καὶ ἐμπειρία ἦσαν γνωσταί, ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν σημαντικὴν ποσότητα χρημάτων γενναίως χορηγηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Καρόλου· ὅθεν ἅμα ὡς εὑρέθησαν ἐν Τσιτὰ δὶ Καστέλλο, κέντρῳ τῆς μικρᾶς αὐτῶν κυριαρχίας, καὶ ἐξέφρασαν τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ συλλέξωσι σῶμα χωροφυλάκων, παρουσιάσθησαν πανταχόθεν ἄνδρες ὅπως καταταχθῶσιν ὑπὸ τὴν σημαίαν αὐτῶν, καὶ ἐγυμνάσθησαν εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ὅπλων κατὰ τὸν γαλλικὸν τρόπον ὁπλισθέντες διὰ μακροτάτων λογχῶν. Προσλαβὼν δὲ μετ' ὀλίγον χρόνον ὁ Βιτελλότσος Βιτέλλης ἐπικουρίας ἐκ τῶν πόλεων τῆς Περούζης, τῆς Τόδης καὶ τῆς Νάρκης, ἐπορεύθη πρὸς τὸ Βρεσκιανὸν, ὅπερ ἐπολιόρκει ὁ δοὺξ τοῦ Οὐρβίνου.

Ὁ ἐνετὸς στρατηγὸς μαθὼν τὴν προσέλευσιν τοῦ Βιτελλότσου ἦλθεν εἰς συνάντησίν του καὶ οἱ δύο στρατοὶ συνεπλάκησαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ Σοριάνου. Ὁ παπικὸς στρατὸς εἶχε σῶμα ἐξ ὀκτακοσίων Γερμανῶν, ἐφ' οὓς ἤλπιζον κυρίως οἱ δοῦκες τοῦ Οὐρβίνου καὶ τῆς Γανδίας, δικαίῳ τῷ λόγῳ, διότι ἦσαν ὄντως οἱ ἄριστοι στρατιῶται τοῦ κόσμου· ἀλλ' ὁ Βιτελλότσος Βιτέλλης ἔταξεν ἐναντίον τῶν στρατιωτῶν τούτων τὸ πεζικὸν αὐτοῦ, ὅπερ ὡπλισμένον διὰ τῶν φοβερῶν αὐτοῦ δοράτων διεπέρα αὐτοὺς μὴ δυναμένους νὰ τραυματίσωσι τοὺς ἀντιπάλους διὰ τῶν ὅπλων αὐτῶν βραχυτέρων καὶ τὰ τέσσαρας πόδας· ταὐτοχρόνως περιεστρέφετο κατὰ τὰς πλευρὰς τοῦ στρατοῦ τὸ ἐλαφρὸν πυροβολικὸν, ἀκολουθοῦν τὰς ταχυτάτας τῶν κινήσεών του καὶ καταπαῦον διὰ τῆς εὐθυβολίας καὶ εὐκινησίας του τὸ πῦρ τῶν πολεμίων· ὅθεν μετὰ μακρὰν ἀντίστασιν τὰ παπικὰ στρατεύματα ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, συμπαρασύροντα μεθ' ἑαυτῶν τὸν Ῥονσιλιόνην, δοῦκα τῆς Γανδίας, τραυματισθέντα διὰ λόγχης εἰς τὸ πρόσωπον, τὸν Φαβρίκιον Κολόνναν καὶ τὸν ληγάτον· ὁ δὲ δοὺξ τοῦ Οὐρβίνου, ὅστις ἐμάχετο ἐν τῇ ὀπισθοφυλακῇ ὅπως βοηθήσῃ τὴν ὑποχώρησιν, συνελήφθη αἰχμάλωτος μεθ' ὅλου τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τῆς ἀποσκευῆς τοῦ ἡττηθέντος στρατοῦ.

Ἀλλ' ἡ νίκη αὕτη μεθ' ὅλην τὴν σπουδαιότητα αὐτῆς, οὐδαμῶς ἐξώγκωσε τὴν ὑπερηφάνειαν τοῦ Βιτελλότσου Βιτέλλη, οὐδ' ἐτύφλωσεν αὐτόν· ἐνόησεν ὅτι οἱ Ὀρσίναι καὶ αὐτὸς λίαν ἀνίσχυροι ἦσαν ἀπέναντι τῆς διεξαγωγῆς τοιούτου πολέμου· ὅτι τὸ μικρὸν ταμεῖον εἰς ὃ ὤφειλε τὴν ὕπαρξιν τοῦ στρατοῦ του ταχέως ἔμελλε νὰ ἐξαντληθῇ καὶ μετ' αὐτοῦ θὰ ἐξέλιπεν ὁ στρατός. Ὅθεν ὑπέβαλε τῷ πάπᾳ ὅρους οὓς δὲν θὰ ἐδέχετο αὐτὸς ἡττώμενος, καὶ οἱ ὅροι οὗτοι ἐγένοντο παραχρῆμα δεκτοὶ ὑπὸ τοῦ πάπα, ὅστις ἐν τῷ μεταξὺ ἔμαθεν ὅτι ὁ Τριβούλκιος ὑπερέβη αὖθις τὰς Ἄλπεις καὶ εἰσήλασεν εἰς Ἰταλίαν ἀγων τρισχιλίους Ἑλβετούς, καὶ ὅστις ἐφοβεῖτο μήπως ὁ Ἰταλὸς στρατηγὸς ἄγῃ τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας. Κατὰ συνέπειαν, συνεφωνήθη ν' ἀποτίσωσιν οἱ Ὀρσίναι ἑβδομήκοντα χιλιάδας φλωρινίων ὡς ἔξοδα τοῦ πολέμου, καὶ ν' ἀνταλλαγῶσιν ἀμφοτέρωθεν πάντες οἱ αἰχμάλωτοι ἄνευ λύτρων, ἐκτὸς τοῦ δουκὸς τοῦ Οὐρβίνου. Πρὸς ἐξασφάλισιν δὲ τῆς ἀποτίσεως τῶν ἑβδομήκοντα χιλιάδων φλωρινίων οἱ Ὀρσίναι ἔδωκαν ἐνέχυρον, εἰς χεῖρας τῶν καρδιναλίων Σφόρτζας καὶ Σὰν Σεβερίνου τὰ φρούρια τῆς Ἀγγουϊλάρας καὶ τῆς Κερβέτρης· εἶτα, ἐπειδὴ κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν δὲν εἶχον τὴν ἀρκοῦσαν χρηματικὴν ποσότητα, ἐξετίμησαν τὸν αἰχμάλωτον αὐτῶν δοῦκα τοῦ Οὐρβίνου ἀντὶ 40,000 δουκάτων καὶ ἐπέρασαν αὐτὸν εἰς λογαριασμὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ ΣΤ', ὅστις τὴν φορὰν ταύτην αὐστηρὸς τηρητὴς τῶν συνθηκῶν, ἐπληρώθη διὰ τῶν

ἰδίου αὐτοῦ στρατηγοῦ, τὰ ὀφειλόμενα τοῖς πολεμίοις λύτρα.

Ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ πάπας παρέδωκε τῷ Καρόλῳ Ὀρσίνῃ καὶ τῷ Βιτελλότσῳ Β.τέλλῃ τὸ πτῶμα τοῦ Βιργινίου, ὅστις, κατὰ παράδοξον δυσμοιρίαν, ἀπέθανεν ὀκτὼ ἡμέρας πρὸ τῆς ὑπογραφῆς τῆς συνθήκης, ἐκ τῆς αὐτῆς νόσου ἐξ ἧς καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Βαγιαζήτου.

Ἀφοῦ δὲ ὑπεγράφη ἡ εἰρήνη, ἀφίκοντο εἰς Ρώμην μετὰ νεαπολιτανῶν καὶ ἱσπανῶν στρατιωτῶν ὁ Πρόσπερος Κολόννας καὶ Γονζάλβης ὁ Κορδούβιος, οὓς ἠτήσατο παρὰ τοῦ Φρειδερίκου ὁ πάπας. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ὅστις τοῦ λοιποῦ δὲν ἠδύνατο νὰ μεταχειρισθῇ αὐτοὺς κατὰ τῶν Ὀρσινῶν, μὴ θέλων νὰ λέγωσιν ὅτι εἰς μάτην προσεκλήθησαν, ἀνέθετο αὐτοῖς τὴν ἀνάκτησιν τῆς Ὀστίας. Ὁ Γονζάλβης ἀντημείφθη ἐπὶ τῷ πολεμικῷ τούτῳ ἔργῳ λάβων ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ πάπα τὸ χρυσοῦν ῥόδον, ἤτοι τὴν ὑψίστην τιμὴν ἣν ἠδύνατο ν' ἀπονείμῃ ἡ αὐτοῦ ἁγιότης. Συνεμερίσθη δὲ τὴν τιμὴν ταύτην μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος Μαξιμιλιανοῦ, τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας, τοῦ δόγη τῆς Ἐνετίας καὶ τοῦ μαρκησίου τῆς Μαντούης.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτων ἦλθεν ἡ πανηγυρικὴ πομπὴ τῆς Ἀναλήψεως εἰς ἣν προσεκλήθη καὶ ὁ Γονζάλβης, ὅστις ἀναχωρήσας ἐκ τοῦ μεγάρου αὐτοῦ, ἐπορεύθη μετὰ μεγάλης πομπῆς εἰς προϋπάντησιν τοῦ παπικοῦ ἱππικοῦ, καὶ ἐτάχθη ἀριστερόθεν τοῦ δουκὸς τῆς Γανδίας, ὅστις ἐφείλκυε τὰ βλέμματα πάντων διὰ τῆς καλλονῆς αὐτοῦ καθωραϊζομένης ἔτι πλέον ὑπὸ τῆς πολυτελείας ἣν ἔκρινεν εὔκαιρον νὰ ἐπιδείξῃ κατὰ τὴν τελετὴν ταύτην. Ἠκολουθεῖτο ὑπὸ συνοδείας θεραπόντων τοσούτῳ λαμπρῶς ἐνδεδυμένων ὥστε οὐδέποτε ἐν Ρώμῃ, τῇ κατ' ἐξοχὴν πόλει τῶν θρησκευτικῶν τελετῶν, ἐφάνη μείζων πολυτέλεια. Πάντες οἱ ἀκόλουθοι καὶ οἱ θεράποντες τοῦ δουκὸς ἵππευσαν μεγαλοπρεπεῖς ἵππους, κεκαλυμμένους δι' ἐφιππείων ἐκ βελούδου μετ' ἀργυρῶν κροσσῶν καὶ κωδωνίσκων. Αὐτὸς δὲ ἔφερε [illegible] περιδέραιον ἐκ τῶν ὀγκωδεστάτων καὶ ὡραιοτάτων μαργαριτῶν τῆς Ἀνατολῆς, μαργαριτῶν ὧν πολυτιμωτέρους οὐδέποτε ἴσως ἔφερεν ἄλλος τις τῶν χριστιανῶν πριγκήπων, καὶ περὶ τὸν πῖλον αὐτοῦ χρυσῆν ἄλυσον ἀδαμαντοκόσμητον, ἧς ὁ ἐλάχιστος ἀδάμας ἐτιμᾶτο ἄνω τῶν εἰκοσακισχιλίων δουκάτων. Ἐγίνετο δὲ ἡ πολυτέλεια αὕτη καταφανεστέρα ἐκ τῆς ἀντιθέσεως ἣν ἀπετέλει πρὸς τὴν ἁπλότητα τῆς στολῆς τοῦ Καίσαρος Βοργία, ὅστις οὐδὲν ἔφερε κόσμημα ἐπὶ τοῦ πορφυροῦ αὐτοῦ ἐνδύματος. Τούτου δ' ἕνεκα καὶ ὁ Καῖσαρ διπλῶς ζηλοτυπῶν τὸν ἀδελφὸν, νέον συνέλαβε κατ' αὐτοῦ μῖσος ἀκούων τὰ περὶ αὐτοῦ ἐγκώμια καθ' ὅλην τὴν πορείαν τῆς πομπῆς. Ὅθεν ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης, ὁ καρδινάλιος Βαλεντῖνος ἀπεφάσισε καθ' ἑαυτὸν περὶ τῆς τύχης τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ὃν ἀκαταπαύστως εὕρισκεν ἐπὶ τοῦ σταδίου τῆς ἀλαζονείας, τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς φιλοδοξίας του.—Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν δοῦκα τῆς Γανδίας, — λέγει ὁ ἱστορικὸς Τομμάζος,—ἔπραττε κάλλιστα, βεβαίως, ὁ ἀτυχὴς νεανίας, καταλείπων, ἐν τῇ τελετῇ ταύτῃ, τὴν δημοσίαν ταύτην ἀνάμνησιν τῆς κομψότητος καὶ λαμπρότητος αὐτοῦ, διότι ἡ πομπὴ αὕτη ἦν ἡ τελευταία προηγηθεῖσα τῆς νεκρικῆς αὐτοῦ πομπῆς.

Ἀφ' ἑτέρου ἡ Λουκρητία ἦλθεν εἰς Ρώμην ὑπὸ τὴν πρόφασιν ὅτι ἐπεθύμει νὰ μετάσχῃ τῆς τελετῆς, πράγματι ὅμως, ὡς θέλομεν ἴδει μετ' ὀλίγον, ὅπως γένηται νέον φιλοδοξίας ὄργανον εἰς χεῖρας τοῦ πατρὸς αὐτῆς.

Ἐπειδὴ ὁ πάπας οὐδόλως ἱκανοποιεῖτο ἐκ τοῦ ματαίου θριάμβου τῆς ἀλαζονείας καὶ ὑπερηφανείας τοῦ υἱοῦ του, ὁ δὲ πρὸς τοὺς Ὀρσίνας πόλεμος δὲν παράγαγε τὰ προσδοκώμενα ἀποτελέσματα, ἀπεφάσισε πρὸς αὔξησιν τῆς περιουσίας τοῦ πρωτοτόκου τέκνου του, νὰ πράξῃ ὅ,τι κατηγόρει τὸν πάπαν Κάλλιστον ὡς πράξαντα, ἤτοι νὰ διαμελίσῃ τὸ ἐκκλησιαστικὸν κράτος ἀφαιρῶν ἀπ' αὐτοῦ τὰς πόλεις Βενεβέντον, Τερρακηνὴν καὶ Ποντεκορβον, καὶ σχηματίζων ἐξ αὐτῶν δουκάτον, ὅπερ ἔμελλε νὰ δώσῃ προῖκα τῷ υἱῷ αὐτοῦ. Ἑπομένως ἡ πρότασις αὕτη ἐγένετο ἐν πλήρει συνεδρίῳ, καὶ ἐπειδὴ τὸ καρδιναλικὸν συνέδριον ἀνῆκε ψυχῇ τε καὶ σώματι Ἀλεξάνδρῳ τῷ ΣΤ', οὐδὲν παρενεβλήθη πρόσκομμα. Ἡ νέα αὕτη χάρις πρὸς τὸν πρεσβύτερον ἀδελφὸν παρώξυνε τὸν Καίσαρα, καίπερ τιμηθέντα ὑπὸ τοῦ πατρὸς διὰ τοῦ ἀξιώματος ληγάτου παρὰ τῷ Φρειδερίκῳ καὶ ἐπιτραπέντα νὰ στέψῃ αὐτὸν ἰδίαις χερσὶν ἐν ὀνόματι τοῦ πάπα.

Ἡ δὲ Λουκρητία ἀφοῦ διῆλθεν ἐν ἑορταῖς ἡμέρας τινὰς μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς ἀνεχώρησεν εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου Σίξτου, οὐδενὸς γινώσκοντος τὴν ἀληθῆ αἰτίαν τῆς ἀναχωρήσεως, καὶ μεθ' ὅλας τὰς παρακλήσεις τοῦ Καίσαρος, ὅστις ἔτρεφε πρὸς

αὐτὴν ἔρωτα τοσοῦτῳ παράδοξον ἅμα καὶ τερατώδη, καὶ ἔλεγεν αὐτῇ ν' ἀναμείνῃ τοὐλάχιστον τὴν ἐπαύριον τῆς ἀναχωρήσεώς του ἐκ Νεαπόλεως, ὅπως χωρισθῇ τοιουτοτρόπως ἀπὸ τοῦ κόσμου. Ἄλλως δὲ ἡ ἐπιμονὴ τῆς ἀδελφῆς του ἐλύπησεν αὐτὸν βαθέως· διοτι ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐφάνη ὁ δοὺξ τῆς Γανδίας ἐν τῇ τελετῇ λαμπροστόλιστος, ἐνόμιζεν ὅτι ἡ αἱμομικτικὴ ἐρωμένη του ἐψυχράνθη πρὸς αὐτὸν καὶ τοσοῦτον κῦξησε τὸ κατὰ τοῦ ἀντιζήλου μῖσός του, ὥστε ἀπεφάσισε ν' ἀπαλλαγῇ αὐτοῦ δι' οἱουδήποτε μέσου. Κατὰ συνέπειαν ἐμήνυσε τῷ ἀρχηγῷ τῶν κατασκόπων αὐτοῦ νὰ ἔλθῃ τὴν αὐτὴν ἑσπέραν.

Ὁ Μικελόττος ἦτον εἰθισμένος εἰς τὰς μυστηριώδεις ταύτας προσκλήσεις, αἵτινες σχεδὸν ἀείποτε σκοπὸν εἶχον τὴν συνδρομὴν ἐρωτικῆς ἐπιχειρήσεως ἢ τὴν ἐκτέλεσιν ἐκδικήσεως. Ὅθεν ἐπειδὴ κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιστάσεις ἀρῶς ἠμείβετο ἔσπευσε προθύμως εἰς τὴν συνέντευξιν, καὶ κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν εἰσήχθη παρὰ τῷ πάτρωνι αὐτοῦ.

Ὁ Καῖσαρ Βοργίας ἀνέμενεν αὐτὸν στηρίζων τὴν ῥάχιν ἐπὶ μεγάλης θερμάστρας, φέρων οὐχὶ τὴν ἐσθῆτα καὶ τὸν πίλον τοῦ καρδιναλίου, ἀλλὰ μέλανα ἐκβελούδου ὑπενδύτην, οὗ αἱ σχισμαὶ ἠνοίγοντο ἐπὶ μεταξίνου χιτῶνος τοῦ αὐτοῦ χρώματος. Ἡ μία τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἔπαιζε μηχανικῶς μετὰ τῶν χειροκτίων του, ἐνῷ ἡ ἑτέρα ἀνεπαύετο ἐπὶ τῆς λαβῆς δηλητηριώδους ἐγχειριδίου ὅπερ ἀείποτε ἔφερεν ἐφ' ἑαυτοῦ. Τὴν στολὴν ταύτην ἔφερε κατὰ τὰς νυκτερινὰς ἐκδρομάς· ὅθεν ὁ Μικελόττος δὲν ἐξεπλάγη ἰδὼν αὐτὸν οὕτως ἐνδεδυμένον· μόνον οἱ ὀφθαλμοί του ἐξηκόντιζον φλόγα ἀπαισιωτέραν τοῦ συνήθους, καὶ αἱ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὠχραὶ παρειαί του ἦσαν πελιδναί. Ὁ Μικελόττος δι' ἑνὸς μόνου βλέμματος ἐνόησεν ὅτι μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Καίσαρος ἔμελλε νὰ συμβῇ τι τρομερόν.

Ὁ Καῖσαρ ἔνευσεν αὐτῷ νὰ κλείσῃ τὴν θύραν, καὶ εἰς τὴν διαταγὴν ταύτην ὑπήκουσεν ὁ Μικελόττος· εἶτα μετὰ στιγμιαίαν σιωπήν, καθ' ἣν οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Βοργία ἐφαίνοντο θέλοντες ν' ἀναγνώσωσιν εἰς τὰ μύχια τῆς ψυχῆς τοῦ ἀμερίμνου μισθωτοῦ, ὅστις ἵστατο ὀρθιος καὶ ἀσκεπὴς ἐνώπιόν του.

— Μικελόττε, τῷ εἶπε μετὰ φωνῆς ἐν ᾗ ἀντὶ παντὸς σημείου συγκινήσεως διεπέρα ἐλαφρὸς τόνος σκωπτικότητος, πῶς μὲ πηγαίνει αὐτὴ ἡ στολή;

— Θαυμάσια ἐξοχώτατε, μ' αὐτὴν φαίνεσθε πολεμιστής, ὡς ἔχετε καὶ πολεμιστοῦ καρδίαν.

— Χαίρω πολὺ διότι τοιαύτην ἔχεις γνώμην, εἶπεν ὁ Καῖσαρ. Καὶ τώρα ἠξεύρεις διὰ ποίαν αἰτίαν ἀντὶ αὐτοῦ τοῦ φορέματος τὸ ὁποῖον τὴν νύκτα μόνον δύναμαι νὰ φορῶ, ἀναγκάζομαι νὰ μεταμορφόνωμαι τὴν ἡμέραν ὑπὸ πῖλον καὶ φόρεμα καρδιναλικὸν καὶ νὰ διέρχομαι τὰς ὥρας μου τρέχων ἀπὸ ἐκκλησίας εἰς ἐκκλησίαν, καὶ ἀπὸ συνεδρίου εἰς συνέδριον, ἐνῷ ὤφειλον νὰ διοικῶ ἐπὶ πεδίου μάχης λαμπρόν τινα στρατὸν, ἐν ᾧ θὰ εἶχες βαθμὸν ἀξιωματικοῦ, ἀντὶ νὰ ἦσαι ἀρχηγὸς ἀθλίων δορυφόρων;

— Ναὶ, ἐξοχώτατε, ἀπήντησεν ὁ Μικελόττος, ὅστις ἐκ τῶν πρώτων λόγων ἐνόησε τὸν Καίσαρα· ὁ αἴτιος πάντων τούτων εἶναι ὁ ἐξοχώτατος Φραγκίσκος δοὺξ τῆς Γανδίας καὶ τοῦ Βενεβέντου, πρεσβύτερος ἀδελφός σας.

— Ἠξεύρεις, ἐπανέλαβεν ὁ Καῖσαρ νεύων διὰ τῆς κεφαλῆς πρὸς ἀπάντησιν καὶ ἐπιδοκιμάζων τοὺς λόγους τοῦ Μικελόττου διὰ πικροῦ μειδιάματος, ἠξεύρεις τίς ἔχει τὰ πλούτη καὶ δὲν ἔχει τὸ πνεῦμα, τίς ἔχει τὴν περικεφαλαίαν καὶ ὄχι τὴν κεφαλὴν, τὸ ξίφος καὶ ὄχι τὴν χεῖρα;

— Πάλιν ὁ δοὺξ τῆς Γανδίας, εἶπεν ὁ Μικελόττος.

— Ἠξεύρεις, ἐξηκολούθησεν ὁ Καῖσαρ, τίς εἶν' ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον εὑρίσκω ἀκαταπαύστως ἐπὶ τοῦ δρόμου τῆς φιλοδοξίας μου, τῆς τύχης μου, τοῦ ἔρωτός μου;

— Ὁ δοὺξ τῆς Γανδίας πάντοτε, εἶπεν ὁ Μικελόττος.

— Καὶ τί φρονεῖς περὶ αὐτοῦ; ἠρώτησεν ὁ Καῖσαρ.

— Φρονῶ ὅτι πρέπει ν' ἀποθάνῃ, ἀπήντησε ψυχρῶς ὁ μίσθιος.

— Αὐτὸ τοῦτο φρονῶ κ' ἐγὼ, Μικελόττε, εἶπεν ὁ Καῖσαρ χωρῶν ἓν πρὸς αὐτὸν βῆμα καὶ δράττων τὴν χεῖρά του, ἡ δὲ μόνη μου λύπη εἶναι ὅτι δὲν τὸ ἐφρόνησα ταχύτερα· διότι ἂν περνοῦσιν ὅτε ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἐβγῆλθεν ἐξ Ἰταλίας, εἶχα τὸ ξίφος ἐπὶ τοῦ μηροῦ, ἀντὶ νὰ ἔχω τὴν καρδιναλικὴν βακτηρίαν εἰς τὴν χεῖρα, θὰ ἤμην σήμερον κύριος ὡραίου κτήματος. Ὁ πάπας θέλει νὰ μεγεθύνῃ τὸν οἶκόν του, τὸ πρᾶγμα εἶναι φανερὸν, ἀλλ' ἀπαιτᾶται ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν μέσων· ἐμὲ ἔπρεπε νὰ κάμῃ δοῦκα, καὶ τὸν ἀδελφόν μου

νὰ χειροτονήσῃ καρδινάλιον. Ἂν μ' ἔκαμνε δοῦκα βεβαίως ἤθελα συνενώσει μετὰ τῆς ἐπιρροῆς τῆς δυνάμεώς του τὸ ἀτρόμητον καρδίας ἤτις θὰ καθίστα αὐτὴν ἰσχυροτέραν. Ὅστις θέλει ν' ἀνοίξῃ δρόμον πρὸς ἀπόκτησιν κτήσεων καὶ βασιλείου πρέπει νὰ καταπατῇ ὑπὸ τοὺς πόδας του τὰ καθ' ὁδὸν προσκόμματα, καὶ νὰ τρέχῃ ἐλευθέρως εὐδαμῶς προσέχων εἰς τὴν φωνὴν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, ἐπὶ τῶν ὀξυτάτων ἀκανθῶν· πρέπει ἀφόβως νὰ βάφῃ τὰς χεῖρας εἰς τὸ ἴδιον αἷμά του· πρέπει τέλος ν' ἀκολουθῇ τὰ παραδείγματα ἅτινα ἐδόθησαν αὐτῷ παρὰ πάντων τῶν ἱδρυσάντων αὐτοκρατορίας ἀπὸ τοῦ Ῥωμύλου μέχρι τοῦ Βαγιαζήτου, οἵτινες ἀμφότεροι ἐγένοντο βασιλεῖς διὰ μόνης τῆς ἀδελφοκτονίας. Λοιπόν, τὸ εἶπες Μικελόττε· αὐτὴ εἶναι ἡ θέσις μου, καὶ ἀπόφασιν ἔχω νὰ μὴ ὀπισθοδρομήσω ἀπέναντι αὐτῆς. Τώρα ἠξεύρεις διατί σ' ἐμήνυσα· κακῶς ἔπραξα νὰ ἐλπίσω ἐπὶ σέ;

Ὡς ἦτον ἐπόμενον ὁ Μικελόττος, ὅσπις ἐν τῷ ἐγκλήματι τούτῳ ἔβλεπε τὴν τύχην του, ἀπεκρίνατο τῷ Καίσαρι ὅτι ἦτο προθυμότατος εἰς τὰς διαταγάς του, καὶ νὰ ὁρίσῃ μόνον τὸν καιρὸν, τὸν τόπον καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐκτελέσεως. Ὁ Καῖσαρ ἀπήντησεν αὐτῷ ὅτι ὁ καιρὸς ἔπρεπε φυσικῶς νὰ μὴ εἶναι μακρὰν, διότι, αὐτὸς ὁ Καῖσαρ, ἦτον ἕτοιμος ν' ἀναχωρήσῃ εἰς Νεάπολιν· ὅτι καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν τόπον καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐκτελέσεως, ἐξηρτῶντο ἐκ τῆς περιστάσεως ἣν ἕκαστος αὐτῶν ὤφειλε νὰ καραδοκῇ, καὶ νὰ δράξῃ ἅμα ὡς διεγνώθῃ εὐνοϊκή.

Τῇ ἐπιούσῃ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἐλήφθη ἡ ἀπόφασις αὕτη, ὁ Καῖσαρ ἔμαθεν ὅτι ὡς ἡμέρα τῆς ἀναχωρήσεώς του ὡρίσθη ἡ πέμπτη τῆς 15 Ἰουνίου· ταὐτοχρόνως δὲ ἔλαβε παρὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ πρόσκλησιν ἵνα δειπνήσῃ παρ' αὐτῇ τῇ 14. Τὸ δεῖπνον τοῦτο ἐδίδετο εἰς τιμὴν αὐτοῦ, καὶ πρὸς ἀποχαιρετισμόν. Ὁ Μικελόττος διετάχθη νὰ ἦναι ἕτοιμος τῇ ἐνδεκάτῃ ὥρᾳ τῆς νυκτός.

Ἡ τραπεζα ἦτο παρατεθειμένη ἐν ὑπαίθρῳ καὶ ἐντὸς ὡραίου ἀμπελῶνος, κτήματος τῆς Βανότσας πλησίον τοῦ ἁγίου Πέτρου τῶν δεσμῶν, συνδαιτυμόνες δ' ἦσαν ὁ Καῖσαρ Βοργίας, ὁ ἥρως τοῦ συμποσίου, ὁ πρίγκηψ τῆς Γανδίας, ὁ πρίγκηψ τῆς Σκύλλας· ἡ γυνὴ αὐτοῦ δόνα Σανσία· ὁ καρδινάλιος τοῦ Μόν-Ρεάλ, ὁ Φραγκίσκος Βοργίας, υἱὸς Καλλίστου τοῦ Γ', ὁ δὸν Ῥοδερῖκος Βοργίας, ἀξιωματικὸς τοῦ ἀποστολικοῦ παλατίου· ὁ δὸν Γοδεφρὸϊ, ἀδελφὸς τοῦ καρδιναλίου Ἰωάννου Βοργία, τοῦ τότε ληγάτου ἐν Περούζῃ, καὶ τέλος ὁ ἀνεψιὸς τοῦ πάπα δὸν Ἀλφόνσος Βοργίας· πᾶσα λοιπὸν ἡ οἰκογένεια ἦτο παροῦσα, ἐκτὸς τῆς Λουκρητίας, ἥτις μακρὰν τοῦ κόσμου ζῶσα δὲν ἠθέλησε νὰ ἔλθῃ.

Τὸ δεῖπνον ὑπῆρξε λαμπρόν· ὁ Καῖσαρ ἐδείχθη ἐν αὐτῷ εὔθυμος ὡς πάντοτε· ὁ δὲ δοὺξ τῆς Γανδίας ἐφαίνετο εὐθυμότερος παρά ποτε.

Ἐν μέσῳ τοῦ δείπνου ἀνὴρ προσωπιδοφόρος ἐκόμισεν αὐτῷ ἐπιστολήν· ὁ δοὺξ ἀπεσφράγισεν αὐτὴν ἐρυθριῶν ὑπὸ χαρᾶς, καὶ ἀφοῦ τὴν ἀνέγνωσεν ἀπήντησε διὰ τῆς λέξεως·—Θὰ ὑπάγω· — εἶτα ἔκρυψεν αὐτὴν ζωηρῶς ἐν τῷ θυλακίῳ τοῦ ὑπενδύτου αὐτοῦ· ἀλλ' ὅσον καὶ ἂν ἔσπευσεν ὅπως προφυλάξῃ αὐτὴν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν πάντων, ὁ Καῖσαρ προέλαβε νὰ βλέψῃ ἓν βλέμμα καὶ ἐνόμισεν ὅτι ἀνεγνώρισε τὸν χαρακτῆρα τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Λουκρητίας. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ γραμματοκομιστὴς ἀπεσύρθη φέρων τὴν ἀνωτέρω ἀπάντησιν, μόνος δὲ ὁ Καῖσαρ προσέσχεν εἰς τὰ γενόμενα· διότι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἔθος ἐπεκράτει νὰ πέμπωνται ἐρωτικαὶ ἐπιστολαὶ διὰ προσωπιδοφόρων ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν ὑπὸ πέπλον κρυπτομένων.

Κατὰ τὴν δεκάτην ὥραν, ἠγέρθησαν ἀπὸ τῆς τραπέζης, καὶ ἐπειδὴ ὁ ἀὴρ ἦτο γλυκὺς καὶ καθαρὸς, περιεδιάβασαν εἰσέτι ὀλίγην ὥραν ὑπὸ τὰς μαγαλοπρεπεῖς πεύκας αἵτινες ἐσκίαζον τὸν οἶκον τῆς Βανότσας, ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἐπαύσατο ἐπιτηρῶν ὁ Καῖσαρ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Κατὰ τὴν ἐνδεκάτην ὥραν ὁ δοὺξ τῆς Γανδίας ἀπεχαιρέτισε τὴν μητέρα αὐτοῦ. Αὐτὸ δὲ τοῦτο ἔπραξε καὶ ὁ Καῖσαρ προφασιζόμενος ὅτι ἐπεθύμει νὰ διέλθῃ τὴν αὐτὴν ἑσπέραν ἐν τῷ Βατικανῷ ὅπως ἀποχαιρετίσῃ τὸν πάπαν, τὸ δὲ καθῆκον τοῦτο δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκπληρώσῃ τῇ ἐπαύριον καθότι ὤφειλε ν' ἀναχωρήσῃ περὶ τὴν αὐγήν. Ἡ δὲ πρόφασις ἦτο τοσούτῳ μᾶλλον πιθανὴ καθόσον ὁ πάπας ἠγρύπνει κατὰ πᾶσαν νύκτα μέχρι τῆς δευτέρας ἢ τρίτης μετὰ τὸ μεσονύκτιον.

Οἱ δύο ἀδελφοὶ ἐξῆλθον ὁμοῦ, ἵππευσαν ἵππους ἀναμένοντας πρὸ τῆς θύρας, καὶ ὥδευσαν ὁ εἷς παρὰ τὸν ἄλλον μέχρι τοῦ παλατίου Βοργία, ὅπερ κατῳκεῖτο τότε ὑπὸ τοῦ Καρδιναλίου Ἀσκανίου Σφόρτζα, λαβόντος αὐτὸ δῶ-

ρον παρὰ τοῦ πάπα Ἀλεξάνδρου τῇ παραμονῇ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ. Ἐνταῦθα ἀπεχαιρέτισεν ὁ δοὺξ τῆς Γανδίας τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ λέγων αὐτῷ μετὰ μειδιάματος ὅτι δὲν εἶχε σκοπὸν νὰ ἐπανέλθῃ οἴκαδε, διότι θὰ διέλθῃ πρότερον ὀλίγας ὥρας μετὰ γυναικὸς ὡραίας ἀναμενούσης αὐτόν. Ὁ Καῖσαρ ἀπεκρίνατο τῷ δουκὶ τῆς Γανδίας ὅτι ἦτο κύριος νὰ διαθέτῃ κατ' ἀρέσκειαν τὸν καιρὸν αὐτοῦ, καὶ εὐχήθη αὐτῷ καλὴν νύκτα.

Ὁ δοὺξ τῆς Γανδίας ἐτράπη πρὸς τὰ δεξιὰ ὁ δὲ Καῖσαρ πρὸς τ' ἀριστερά· παρετήρησε δὲ μόνον ὁ Καῖσαρ ὅτι ἡ ὁδὸς ἣν ἐτράπη ὁ δοὺξ τῆς Γανδίας ἦγε πρὸς τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου Σίξτου, ἔνθα, ὡς εἴπομεν, ἀπεσύρθη ἡ Λουκρητία· εἶτα γενομένης τῆς παρατηρήσεως ταύτης, ἥτις ἐπεκύρου τὰς ὑπονοίας του, διηυθύνθη πρὸς τὸ Βατικανὸν, ἔνθα εὑρὼν τὸν πάπαν ἀπεχαιρέτισεν αὐτὸν καὶ ἔλαβε τὴν εὐχήν του.

Ἀπὸ δὲ τῆς στιγμῆς ἐκείνης, τὰ πάντα εἶναι μυστηριώδη ὡς ἡ σκιὰ ἐν ᾗ ἐτελέσθη τὸ φοβερὸν γεγονὸς ὅπερ θ' ἀφηγηθῶμεν.

Ἰδοὺ ὅμως τί περὶ αὐτοῦ πιστεύεται.

Χωρισθεὶς ἀπὸ τοῦ Καίσαρος, ὁ δοὺξ τῆς Γανδίας ἀπέπεμψε τοὺς ἀνθρώπους του καὶ ἔμεινε μόνος μετὰ πιστοῦ θεράποντος μεθ' οὗ ὥδευσε πρὸς τὴν πλατεῖαν τῆς Γιουδέκκας. Αὐτόθι δὲ ἀφικόμενος, εὗρε τὸν προσωπιδοφόρον ἄνδρα, ὅστις ἦλθε καὶ ὡμίλησεν αὐτῷ κατὰ τὸ δεῖπνον· τότε δὲ ἀπαγορεύσας τῷ θεραπόντι ν' ἀκολουθήσῃ αὐτῷ περαιτέρω, διέταξεν αὐτὸν ν' ἀναμείνῃ ἐπὶ τῆς πλατείας ἐν ᾗ ἦσαν, λέγων αὐτῷ ὅτι τὸ πολὺ ἐντὸς δύο ὡρῶν θὰ ἐπιστρέψῃ καὶ διαβαίνων θὰ συμπαραλάβῃ αὐτόν. Τῷ ὄντι, κατὰ τὴν ῥηθεῖσαν ὥραν, ὁ δοὺξ τῆς Γανδίας ἀνεφάνη, ἀπέπεμψε καὶ αὐτὸς τὸν προσωπιδοφόρον ἄνδρα, καὶ ἐτράπη αὖθις τὴν πρὸς τὸ μέγαρον αὐτοῦ ὁδόν. Ἀλλὰ μόλις ὅτε ἔκαμψε τὴν γωνίαν τοῦ Ghetto τῶν Ἰουδαίων, τέσσαρες πεζοὶ ἄνδρες ὑπὸ τρίτου ἐφίππου ἀνδρὸς ὁδηγούμενοι ἐπέπεσαν κατ' αὐτοῦ. Νομίζων ὅτι περιέπεσεν εἰς χεῖρας κλεπτῶν ἢ ἐγένετο θῦμα ἀπροσεξίας, ὁ δοὺξ τῆς Γανδίας εἶπε τὸ ὄνομά του· ἀλλ' ἀντὶ τὸ ὄνομα τοῦτο νὰ ἐμποδίσῃ τὰ ἐγχειρίδια τῶν φονέων, ἐδιπλασιάσθησαν τὰ τραύματα αὐτῶν, καὶ ὁ δοὺξ τῆς Γανδίας ἔπεσεν εὐθὺς νεκρὸς, παρὰ τὸν θνήσκοντα θεράποντα αὐτοῦ.

Τότε ὁ ἔφιππος ἀνὴρ, ὅστις, ἀκίνητος καὶ ἀπαθὴς, εἶδεν ἐκτελουμένην τὴν δολοφονίαν, ἐβίασε τὸν ἵππον του νὰ πλησιάσῃ ὀπισθοδρομῶν εἰς τὸ πτῶμα· εἶτα οἱ τέσσαρες φονεῖς ἐφόρτωσαν ἐπὶ τῶν ὀπισθίων τοῦ ἵππου τὸ σῶμα, καὶ βαδίζοντες παρὰ τὸν ἵππον ὅπως ὑποστηρίζωσιν αὐτὸ, εἰσεχώρησαν εἰς τὴν ὁδὸν ἥτις ἄγει πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Σάντα-Μαρία-ἴν-Μοντσιτσέλη. Ὁ δυστυχὴς θεράπων, ὃν ἐξέλαβον ὡς νεκρὸν, ἐγκατελείφθη ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου. Ἐπειδὴ ὅμως μετὰ μίαν στιγμὴν ἀνέλαβεν ὀλίγας δυνάμεις οἱ στεναγμοί του ἠκούσθησαν παρὰ τῶν κατοίκων πενιχροῦ οἰκίσκου, οἵτινες ἔδραμον καὶ μετεκόμισαν αὐτὸν ἐπὶ κλίνης, ἐφ' ἧς ἐξέπνευσε σχεδὸν ἀμέσως μὴ δυνηθεὶς νὰ δώσῃ πληροφορίας περὶ τῶν δολοφόνων ἢ τῆς δολοφονίας.

Ὁ δοὺξ ἀνεμένετο δι' ὅλης τῆς νυκτὸς καὶ τῆς ἐπιούσης πρωΐας· εἶτα ἡ προσδοκία ἐγένετο φόβος καὶ ὁ φόβος μετεβλήθη εἰς ταραχήν· ἐπορεύθησαν παρὰ τῷ πάπᾳ καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ ὅτι ἀπὸ τῆς ἐξόδου του ἐκ τῆς οἰκίας τῆς μητρός του, ὁ δοὺξ τῆς Γανδίας οὐδαμῶς ἀνεφάνη ἐν τῷ μεγάρῳ αὐτοῦ. Μεθ' ὅλα ταῦτα ὁ Ἀλέξανδρος ἐπειράθη ὅπως μείνῃ εἰσέτι ἀτάραχος καθ' ὅλον τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας, ἐλπίζων ὅτι ὁ υἱός του ὑπὸ τῆς ἡμέρας καταληφθεὶς ἐν ἐρωτικῷ τινι ἐπεισοδίῳ, ἀνέμενεν ὅπως ἀπέλθῃ τὴν ἐπάνοδον τοῦ σκότους μεθ' οὗ καὶ ἐπορεύθη εἰς συνάντησιν τῆς ἐρωμένης αὐτοῦ. Ἀλλ' ἡ νὺξ παρῆλθε καθὼς καὶ ἡ ἡμέρα ἄνευ οὐδεμιᾶς εἰδήσεως· ὅθεν τῷ ἐπαύριον, ὁ πάπας, καταπτοχόμενος ὑπὸ θλιβερωτάτων προαισθήσεων καὶ τῆς ἀληθείας φωνῆς τοῦ λαοῦ, ἥτις ἀναγγέλλει τὰ μεγάλα δυστυχήματα, ἐκυριεύθη ὑπὸ βαθυτάτης ἀπελπισίας, μὴ δυνάμενος, ἐν μέσῳ τῶν στεναγμῶν καὶ τῶν λυγμῶν αὐτοῦ, νὰ εἴπῃ ἄλλο τι τοῖς ἐμφανιζομένοις ἐνώπιόν του, ἐκτὸς τῶν ἑξῆς λέξεων χιλιάκις ἐπαναληφθεισῶν· — Ἂς τὸν ζητήσουν, ἂς τὸν ζητήσουν, καὶ ἂς μάθουν πῶς ἀπέθανεν ὁ δυστυχής. —

Τότε ἕκαστος ἤρξατο ἐρευνῶν· διότι, ὡς εἴπομεν, ὁ δοὺξ τῆς Γανδίας ὑπὸ πάντων ἠγαπᾶτο· ἀλλὰ μεθ' ὅλας τὰς ἐν τῇ πόλει ἐρεύνας οὐδὲν ἀνεκαλύφθη, ἐκτὸς τοῦ σώματος τοῦ δολοφονηθέντος ἀνθρώπου, ὃν ἀνεγνώρισαν ὡς θεράποντα τοῦ δουκός. Τοῦ κυρίου οὔτε ἴχνος κἂν ἐφαίνετο· ὅθεν εὐλόγως ἐσκέφθησαν ὅτι πιθανῶς ἐρρίφθη εἰς τὸν Τίβεριν, καὶ ἤρξαντο ἐρευνῶντες τὰς ὄχθας αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς Ῥιπέττας, ἐρωτῶντες πάντας τοὺς λεμβούχους ἢ τοὺς ἁλιεῖς, οἵτινες δυνατὸν νὰ εἶδον εἴτε ἀπὸ

τῶν οἰκιῶν αὐτῶν, εἴτε ἀπὸ τῶν λέμβων τί συνέβη ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὰς δύο προηγηθείσας νύκτας. Κατ' ἀρχὰς πᾶσαι αἱ ἐρωτήσεις ἀπέβησαν ἀνωφελεῖς· ἀλλ' ἀφικόμενοι εἰς τὴν ὁδὸν δὲ λ Φ α ν τ α ν ό ε, εὗρον τέλος ἄνθρωπον, ὅστις εἶπεν ὅτι εἰδέ τι συμβὰν κατὰ τὴν νύκτα τῆς **14** πρὸς τὴν **15**, ὅπερ ἴσως εἶχε σχέσιν πρὸς τὸ περὶ οὗ ἀνησύχουν· ἦτο δὲ ὁ ἄνθρωπος οὗτος Σκλαβώνιος ὀνόματι Γεώργιος, ὅστις προσαναβαίνων τὸν ποταμὸν, ἔφερε ξύλων φορτίον εἰς Ριπέτταν. Ἰδοὺ δὲ οἱ ἴδιοι αὐτοῦ λόγοι·

« Ἀφεντικὰ, εἶπε, τὴν τετράδη τὸ βράδυ ξεφόρτωσα τὰ ξύλα μου 'στὴν ἀκροποταμιὰ, φόβος. Εἶδανε τὸ λοιπὸν, πῶς οὖλα τὰ πάντα ἤτανε κατὰ πῶς τὰ θέλανε, κ' ἔγνεψαν τοὺς συντρόφους των ν' ἄλθουν νὰ τοὺς βροῦνε· ἐτότες φάνηκεν ἕνας καβαλάρης ἀπάνω σ' ἕνα ἄλογο ψαρὸ, ποῦ σήκονε 'πίσω 'ς τὰ καπούλια τὸ σῶμα ἑνὸς ἀποθαμμένου μὲ τὴν κεφαλὴ καὶ τὰ χέρια κρεμασμέν' ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος καὶ τὰ ποδάρια ἀπὸ τ' ἄλλο, καὶ ποῦ τὸ βαστοῦσαν ἀπὸ κάτω οἱ δυὸ ποῦ ἤλθανε τὴν πρώτη φορὰ νὰ κυττάξουνε τὸ δρόμο. Οἱ τρεῖς ἤλθαν κοντὰ 'ς τὸν ποταμὸ, κ' οἱ ἄλλοι φυλάγανε τὸ δρόμο· ἐτότες ἐπήγανε κοντὰ 'ς τὸν ὀχετὸ, μὲ συμπάθειο, ποῦ χύνουνται οἱ βρῶμαις μὲς 'ς τὸν Τίβερι· ὁ καβαλάρης γύρισε τὰ πισινὰ τοῦ ἀ-



Τὴν τρίτη φορὰ, τὸν ἐσφενδόνισαν 'ς τὸν ποταμό.

ἔμεινα μὲς τὴ βάρκα μου κ' ἐξεκουραζόμουν 'στὴ δροσιά· εἶχα τὰ 'μμάτια μου τέσσερα μὴ πάῃ καὶ μοῦ φορτωθῇ κανένας ὅ,τι ἐγὼ ξεφόρτωσα· ἐκεῖ λοιπὸν στῆς δυὸ ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα ὁποῦ θὰ σᾶς ὁρίσω, εἶδα κ' ἐξετρύπωσαν ἀπ' τὸ σωκάκι ποῦ 'ναι ζερβὰ 'ς τὸν Ἅι Γερώνυμο δυὸ ἀνθρῶποι ποῦ ἤλθαν ἴσα μὲ τὴ μέση τοῦ δρόμου, καὶ ἀπὸ τὸ πολὺ κύτταγμα ποῦ 'καναν τριγύρω τους ἐφαίνουντον πῶς ἤλθαν νὰ δοῦν ἂν περνᾷ κανένας. Καὶ τῷ ὄντι, κατὰ ποῦ σᾶς λέω, σὰν ἐβεβαιωθήκανε πῶς ἦταν ἐρημιὰ 'στὸ δρόμο ἐγύρισαν πίσω 'στὸ ἴδιο τὸ παρασώκακο, κ' ἐβγῆκαν ἀπὸ 'κεῖ ἄλλοι δυὸ μὲ τὴν ἴδια προσοχὴ, γιὰ νὰ βεβαιωθοῦνε πῶς δὲν ἦτανε λόγου του μεριὰ τὸν ποταμό· καὶ οἱ δύο ἀνθρῶποι ποῦ 'στέκουνταν 'ς τὰ πλάγια του, πήρανε τὸ νεκρὸ, ὁ ἕνας ἀπ' τὰ ποδάρια, ὁ ἄλλος ἀπὸ τὰ χέρια, τὸν ἐκούνησαν τρεῖς φοραῖς· καὶ τὴν τρίτη φορὰ, τὸν ἐσφενδόνισαν 'ς τὸν ποταμό· ἐτότες 'σὰν ἐπαπλάκισε μὲς τὸ νερὸ τὸ σῶμα, ὁ καβαλάρης ρώτηξε· — Ἐγένηκε; καὶ οἱ ἄλλοι τοῦ εἶπαν· — Ναί, αὐθέντα, — ἐκεῖνος γύρισε μιὰ τὸ ἄλογό του, καὶ 'σὰν εἶδε πῶς τὸ 'πανωφόρι τοῦ νεκροῦ ἔπλεε μὲς 'ς τὸ ποτάμι, ἀρώτηξε τί ἦταν ἐκεῖνο τὸ μαῦρο πρᾶμα ποῦ δὲν ἐβουλοῦσε. — Εἶναι τὸ 'πανωφόρι του αὐθέντα, εἶπεν ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους του· τότες ἕνας ἄλλος πῆρε πέτραις καὶ τὸ βού-

λιαξε. Τότες ἐκεῖνοι 'σὰν εἶδανε πῶς βούλιαξε φύγανε, περπάτηξαν ὀλίγο 'στὸ μεγάλο δρόμο, καὶ πῆραν τὸ σωκάκι ποῦ βγάζει κατὰ τὸν ἅϊ Τζάκομο. — Αὐτὰ εἶδα, ἀφεντικά, καὶ τίποτις ἄλλο δὲν 'μπορῶ νὰ πῶ σ' ὅσα μὲ 'ρωτᾶτε.»

Πρὸς τὰς λέξεις ταύτας, αἵτινες ἀφῆρουν πᾶσαν ἐλπίδα ἀπὸ τῶν ἐλπιζόντων τι εἰσέτι, εἷς τῶν οἰκετῶν τοῦ πάπα ἠρώτησε τὸν ἄνθρωπον, πῶς ἀφοῦ ἔγεινε μάρτυς τοιούτου πράγματος, δὲν κατήγγειλεν αὐτὸ εἰς τὸν διοικητήν. 'Αλλ' οὗτος ἀπήντησεν, ὅτι ἀφ' ὅτου μετέρχεται τὸ ἐπάγγελμά του ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, ἑκατοντάκις εἶδε νεκροὺς ῥιπτομένους τοιουτοτρόπως εἰς τὸν Τίβεριν καὶ ποτὲ δὲν ἤκουσε νὰ λέγωσιν ὅτι ἐφρόντισέ τις περὶ αὐτῶν· ἦτο λοιπὸν πεπεισμένος ὅτι καὶ διὰ τὸ πτῶμα τοῦτο θὰ ἐγίνετο ὅ,τι καὶ διὰ τὰ ἄλλα, καὶ ἐνόμισεν ὅτι δὲν ἦτον ἀνάγκη νὰ τὸ κάμῃ λόγον, φρονῶν ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν ἤθελε θεωρηθῇ σπουδαιότερον τῶν παρελθόντων.

Ὑπὸ τῶν πληροφοριῶν τούτων ὁδηγούμενοι οἱ θεράποντες τῆς αὐτοῦ ἁγιότητος προσεκάλεσαν ἀμέσως τοὺς λεμβούχους καὶ τοὺς ἁλιεῖς, οἵτινες συνείθιζον νὰ διαπλέωσι τὸν ποταμόν· καὶ ἐπειδὴ ὑπεσχέθησαν ἀδρὰν ἀμοιβὴν τῷ ἀνακαλύψοντι τὸ πτῶμα τοῦ δουκός, πλέον ἢ ἑκατὸν ἤρξαντο ἐρευνῶντες, καὶ μετὰ τοσαύτης ἐπιμελείας, ὥστε αὐθημερὸν πρὸ τῆς ἑσπέρας τῆς παρασκευῆς, δύο ἄνθρωποι ἀνεσύρθησαν ἐκ τῶν ὑδάτων, ὧν ὁ εἷς ἀνεγνωρίσθη ὅτι ἦτον ὁ δύστηνος δούξ.

Ἐκ τῆς πρώτης ἐξετάσεως τοῦ πτώματος, ἀμφιβολία δὲν ἔμεινε περὶ τοῦ εἴδους τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Ἔφερεν ἐννέα τραύματα, ὧν τὸ κυριώτερον ἔκοψε τὴν ἀρτηρίαν τοῦ λάρυγγος. τὰ δὲ ἐνδύματά του ἦσαν ἀνέπαφα· Εἶχε τὴν στολὴν καὶ τὸν μανδύαν του, τὰ χειροκτιά του εἰς τὴν ζώνην, καὶ τὸ χρυσίον του ἐν τῷ βαλαντίῳ· ἄρα ὁ δοὺξ ἐδολοφονήθη ἐξ ἐκδικήσεως καὶ οὐχὶ ἐκ πλεονεξίας.

Ἡ λέμβος ἐν ᾗ ἦτο τὸ πτῶμα προσανέπλευσε τὸν Τίβεριν μέχρι τοῦ φρουρίου τοῦ ἁγίου Ἀγγέλου, ἔνθα ἀπεθέσαν αὐτό· ἀμέσως δὲ ἐκόμισαν ἐκ τοῦ μεγάρου τοῦ δουκὸς τὴν λαμπρὰν στολὴν ἣν ἔφερε κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς τελετῆς καὶ ἐνέδυσαν αὐτόν, εἶτα ἔθεντο παρ' αὐτῷ τὰ παράσημα τοῦ στρατηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας. Οὕτως ἔμεινεν ἐκτεθειμένος δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, ὁ δὲ ἀπηλπισμένος αὐτοῦ πατὴρ δὲν εἶχε τὴν γενναιότητα νὰ ἴδῃ αὐτόν· Τέλος, ἐπελθούσης τῆς νυκτὸς, οἱ πιστότατοι καὶ ἱκανώτατοι θεράποντες αὐτοῦ μετεκόμισαν αὐτὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας τοῦ Λαοῦ, μεθ' ὅλης τῆς πομπῆς δι' ἧς ἥ τε αὐλὴ καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐνταὐτῷ ἠδύναντο νὰ περιβάλωσι τὴν κηδείαν υἱοῦ τοῦ πάπα.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ Καῖσαρ Βοργίας ἔθετο διὰ τῶν αἱματοβρέκτων αὐτοῦ χειρῶν τὸ βασιλικὸν στέμμα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Φρειδερίκου τῆς Ἀραγῶνος.

Τὸ τραῦμα τοῦτο διεπέρασε τὰ μυχαίτατα τῆς καρδίας Ἀλεξάνδρου τοῦ ΣΤ'. Ἐπειδὴ κατ' ἀρχὰς ἠγνόει τίνα νὰ ὑποπτεύσῃ ἔνοχον ἔδωκεν αὐστηροτάτας διαταγὰς πρὸς καταδίωξιν τῶν φονέων· ἀλλὰ βαθμηδὸν ὡρθώθη ἐνώπιον αὐτοῦ ἡ αἱματηρὰ ἀλήθεια. Εἶδεν ὅτι τὸ πλῆττον τὸν οἶκον αὐτοῦ τραῦμα ἐξήρχετο ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ οἴκου, καὶ τότε ἐκ τῆς ἀπελπισίας ἐγένετο ἔξω φρενῶν· ἔτρεχεν ὡς παράφρων διὰ μέσου τῶν θαλάμων τοῦ Βατικανοῦ, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἐν πλήρει συνεδριάσει συνέδριον, μετ' ἐσχισμένων ἐνδυμάτων, μετὰ τεφροσκεποῦς κόμης, ὡμολόγησε κλαίων πάσας τὰς ἀκολασίας τῆς παρελθούσης ζωῆς του, ἀναγνωρίζων ὅτι τὸ δυστύχημα ὅπερ ἔπληττε τὸ αἷμα του διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ αἵματος ἦτο δικαία τιμωρία τοῦ Θεοῦ· εἶτα, ἀποχωρήσας εἰς ἕνα τῶν μυστικωτέρων καὶ σκοτεινοτέρων θαλάμων τῶν ἀνακτόρων του, ἐκλείσθη ἐν αὐτῷ λέγων ὅτι ἤθελε ν' ἀποθάνῃ ἐξ ἀσιτίας. Οὕτως δὲ ὑπὲρ τὰς ἑξήκοντα ὥρας οὔτε ἔτρωγεν ἐν ἡμέρᾳ οὔτε ἀνεπαύετο ἐν νυκτὶ, ἀπαντῶν τοῖς κρούουσι τὴν θύραν καὶ δεομένοις αὐτοῦ νὰ ζήσῃ, διὰ στεναγμῶν ὡς γυνὴ ἢ διὰ βρυχηθμῶν ὡς λέων· τοσούτῳ δὲ ἰσχυρὰ ἦτον ἡ θλῖψις αὐτοῦ ὥστε τῆς νέας αὐτοῦ ἐρωμένης, ἣν ἐπωνόμαζον Ὡραίαν Ἰουλίαν, μὴ δυναμένης νὰ κάμψῃ αὐτὸν, ἠναγκάσθη νὰ εὕρῃ τὴν Λουκρητίαν, τὴν διπλῶς ἀγαπωμένην θυγατέρα, ὅπως πραΰνῃ τὸ δακέθυμον ἄλγος αὐτοῦ. Ἡ Λουκρητία ἐξῆλθε τοῦ ἀναχωρητηρίου ἐν ᾧ ἐθρήνει τὸν δοῦκα τῆς Γανδίας, ἵνα παρηγορήσῃ τὸν πατέρα. Ἀληθῶς δὲ πρὸς τὴν φωνὴν αὐτῆς ἀνεῴγη ἡ θύρα, καὶ τότε μόνον ὁ καρδινάλιος τῆς Σεγοβίας, ὅστις ἀπὸ μιᾶς περίπου ἡμέρας ἦτο γονυκλινὴς ἐπὶ τοῦ κατωφλίου, καθικετεύων τὴν αὐτοῦ ἁγιότητα νὰ παρηγορηθῇ, ἠδυνήθη νὰ ἐμβῇ μεθ' ὑπηρετῶν κομιζόντων οἶνον καὶ ὀλίγην τροφήν.

Ὁ πάπας ἔμεινε μόνος μετὰ τῆς Λουκρητίας ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, εἶτα

ἀνεφάνη εἰς τὸ δημόσιον εἰ μὴ γαλήνιος τοὐλάχιστον ὅμως παρηγορημένος· διότι, καθὰ βεβαιοῖ ὁ Γουϊκιαρδίνης, ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ κατέδειξεν αὐτῷ ὅτι μεγάλως ἐκινδύνευε δεικνύων τοσοῦτον ἀπροκαλύπτως ἐνώπιον τοῦ δολοφόνου, ὅστις ἔμελλε νὰ ἐπανέλθῃ, τὴν ἀπεριόριστον ἐκείνην πρὸς τὸ θῦμα στοργήν.

Τούτων γενομένων ὁ Καῖσαρ Βοργίας ἔμεινεν ἐν Νεαπόλει ἀφ' ἑνὸς μὲν μέχρις οὗ πραϋνθῇ ἡ πατρικὴ θλῖψις ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅπως διεκπεραιώσῃ νέαν διαπραγμάτευσιν ἀφορῶσαν προτάσεις συνοικεσίου τῆς Λουκρητίας μετὰ τοῦ δὸν Ἀλφόνσου τῆς Ἀραγῶνος, δουκὸς τῆς Βικέλλης καὶ πρίγκηπος τοῦ Σαλέρνου, θετοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀλφόνσου Β', καὶ ἀδελφοῦ τῆς δόνα Σανσίας. Ἦτον ἀληθὲς ὅτι ἡ Λουκρητία ἦτο νενυμφευμένη μετὰ τοῦ ἄρχοντος τοῦ Πεζάρου· ἀλλ' ἦτο καὶ θυγάτηρ πατρὸς ἔχοντος παρὰ Θεοῦ τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν καὶ τοῦ λύειν. Ὅθεν τὸ πρόσκομμα ἦτον ἀνάξιον προσοχῆς καὶ ἑτοίμων ὄντων τῶν μελλονύμφων ἐχορηγεῖτο τὸ διαζύγιον. Ὁ Ἀλέξανδρος ἄριστος ὢν πολιτικὸς δὲν θὰ ἔστεργε βεβαίως ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ νὰ μένῃ σύζυγος ἀχρήστου ἀνδρός.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ αὐγούστου ἔμαθεν ὅτι ὁ ληγάτος περατώσας κατ' εὐχὴν τὴν πρεσβείαν αὐτοῦ παρὰ τῷ νέῳ βασιλεῖ ἔμελλε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ῥώμην, ὅπου τῷ ὄντι εἰσῆλθε τῇ 5ῃ σεπτεμβρίου, ἤτοι τρεῖς μόλις μῆνας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ δουκὸς τῆς Γανδίας, καὶ τῇ ἐπιούσῃ 9 ἐπορεύθη ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας Σάντα Μαρία Νοβέλλα ἧς ἔμπροσθεν ἀνέμενον αὐτὸν ἵππροι, κατὰ τὸ ἔθιμον, οἱ καρδινάλιοι καὶ οἱ πρεσβευταὶ τῆς Ἱσπανίας καὶ τῆς Ἐνετίας, εἰς τὸ Βατικάνον, ἔνθα ἦδρευεν ἡ αὐτοῦ ἁγιότης· ἐνταῦθα δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὸ συνέδριον, ἔνθα ὑπεδέξατο αὐτὸν ὁ πάπας ὅστις, κατὰ τὴν ἐθιμοταξίαν, ηὐλόγησε καὶ ἠσπάσθη αὐτόν· εἶτα συνοδευόμενος αὖθις, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὑπὸ τῶν καρδιναλίων καὶ τῶν πρεσβευτῶν, μετέβη εἰς τὰ δώματα αὐτοῦ, ἀφ' ὧν, ἅμα ὡς ἔμεινε μόνος, εἰσῆλθεν εἰς τὰ τοῦ πάπα· διότι ἐν τῷ συνεδρίῳ οὐδὲνα λόγον ἀντήλλαξαν, μυρία δὲ ὅσα ἐδύνασθε νὰ εἴπωσιν ὁ υἱὸς καὶ ὁ πατήρ, οὐχὶ ὅμως, ὡς ἐγὼ ἄμεθα νὰ ὑποθέσωμεν, περὶ τοῦ δουκὸς τῆς Γανδίας, διότι τὸ ὄνομα αὐτοῦ οὔτε ἐλέχθη κἂν, καὶ οὔτε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην οὔτε μετέπειτα ἐγένετο λόγος περὶ τοῦ τάλαινος νεανίου, ὡς εἰ οὐδέποτε ὑπῆρξεν.

Εἶναι ὅμως ἀληθὲς ὅτι ὁ Καῖσαρ ἔφερε καλὰς εἰδήσεις. Ὁ βασιλεὺς Φρειδερῖκος συγκατένευσεν εἰς τὴν προταθεῖσαν ἕνωσιν· κατὰ συνέπειαν, ὁ γάμος τοῦ Σφόρτζα καὶ τῆς Λουκρητίας ἠκυρώθη ἐπὶ λόγῳ ἀναφροδισίας. Εἶτα ἐπέτρεπε τὴν ἔκθλιψιν τοῦ πτώματος τοῦ Ζίζμ, ὅπερ, ὡς ἐνθυμούμεθα, ἐτιμᾶτο τριακοσίων χιλιάδων δουκάτων.

Τότε, ὡς ἐπεθύμησεν ὁ Καῖσαρ, αὐτὸς, ἀντὶ τοῦ δουκὸς τῆς Γανδίας, κατέστη ἰσχυρότερος μετὰ τὸν πάπαν· καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐνόησαν ἀμέσως τὴν ἀντιβασιλείαν ταύτην ἐκ τοῦ ἀκαταμετρήτου καὶ νέου βήματος τῆς Ῥώμης πρὸς τὴν διαφθοράν. Πανταχοῦ καὶ καθ' ἑκάστην ἐγίνοντο πανηγύρεις, χοροὶ καὶ προσωπιδοφορίαι· κυνηγέσια, ἐν οἷς ὁ Καῖσαρ, ὅστις ἤρξατο ἀπεκδυόμενος τὸ καρδιναλικὸν ῥάσον, οὗ τὸ χρῶμα ἴσως ἐκούραζεν αὐτὸν, ἐνεφανίζετο φέρων ἔνδυμα κατὰ τὸν γαλλικὸν συρμὸν, ἀκολουθούμενος ὡς βασιλεὺς ὑπὸ καρδιναλίων, πρεσβευτῶν καὶ σωματοφυλάκων· ὅθεν ὁλόκληρος ἡ παπικὴ πόλις, ἔκθετος γενομένη ὡς ἑταίρα εἰς τὰ ὄργια καὶ τὰς ἀκολασίας αὐτῆς, —οὐδέποτε ἐδείχθη,—λέγει ὁ καρδινάλιος τῆς Βιτέρβης, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἔτι τῶν χρόνων τῶν Νερώνων καὶ Ἡλιογαβάλων, ὁρμητικωτέρα πρὸς στάσιν, θερμοτέρα πρὸς ἡδονὴν καὶ αἱμοχαρεστέρα. Οὐδέποτε πλείονα δεινὰ ἐνέκηψαν ἐπ' αὐτῆς, οὐδέποτε πλείονες κατάσκοποι ἠτίμασαν αὐτὴν, οὐδέποτε πλείονες μισθωτοὶ ἔλουσαν αὐτὴν δι' αἱμάτων. Τοσούτῳ πολυάριθμοι ἦσαν οἱ κλέπται καὶ τοσοῦτον τὸ θράσος αὐτῶν, ὥστε ἀδύνατον ἦτο νὰ διέλθῃ τις τὰς πύλας τῆς πόλεως· ἐντὸς ὀλίγου μάλιστα οὔτε ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ὑπῆρχεν ἀσφάλεια. Οὔτε οἶκος οὔτε πύργος παρεῖχεν ἄσυλον. Οὔτε δίκαιον οὔτε δικαιοσύνη ὑφίστατο. Ὁ χρυσὸς, ἡ βία καὶ ἡ ἡδονὴ ἦσαν βασιλεῖς.

Ὁ χρυσὸς ἐτήκετο κατὰ τὰς ἑορτὰς ταύτας ὡς ἐν καμίνῳ, καὶ κατὰ τὴν δικαίαν τοῦ οὐρανοῦ τιμωρίαν, ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ὁ Καῖσαρ ἤρξαντο ἐμφθαλμιῶντες εἰς τὴν περιουσίαν αὐτῶν τῶν ἀργυρωνήτων, δι' ὧν ἀνῆλθον εἰς τὴν ὑψηλὴν θέσιν ἣν κατεῖχον. Ἡ δὲ πρώτη ἀπόπειρα τοῦ νέου τούτου νομισματοκοπείου ἐγένετο ἐπὶ τοῦ καρδιναλίου τῆς Κοσέντσας, καὶ ἰδοὺ πῶς.

Ἐδόθη πρό τινος ἄδεια δοκίμῳ τινὶ μοναχῷ, τελευταίᾳ κληρονόμῳ τοῦ στέμματος τῆς Πορτογαλίας, ἄδεια δι' ἧς ἡ μοναχὴ ἐνυμφεύθη θετὸν υἱὸν τοῦ πρώην βασιλέως. Τὸ συνοικέσιον τοῦτο ἦτον ὅσον οἱόν τε ἐπιβλαβὲς εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ Φερδινάνδου καὶ τῆς Ἱσα-

βέλλας τῆς Ἱσπανίας· ὅθεν ἔπεμψαν πρεσβευτὰς Ἀλεξάνδρῳ τῷ ΣΤ' παραπονούμενοι ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ διαγωγῇ, καθ' ἣν ὥραν ἔμελλε νὰ συνδεθῇ δι' ἐπιγαμίας ὁ οἶκος τῆς Ἀραγῶνος μετὰ τῆς ἁγίας ἕδρας. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐνόησε τὰ παράπονα ταῦτα καὶ ἀπεφάσισε νὰ διορθώσῃ τὸ πρᾶγμα. Κατὰ συνέπειαν, ἠρνήθη ὅτι ἔχει γνῶσιν τῆς ἀδείας ταύτης, ἀνθ' ἧς ἔλαβεν 60,000 δουκάτων, καὶ κατηγόρησε τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Κονσέντζας, γραμματέως τῶν ἀποστολικῶν διαταγμάτων, ὡς ἐκδόντος πλαστὴν ἄδειαν. Ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος ὑπὸ τὸ βάρος τῆς κατηγορίας ταύτης ἀπήχθη εἰς τὸ φρούριον τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου καὶ ἤρξατο δικαζόμενος.

Ἀλλ' ἐπειδὴ εὔκολον δὲν ἦτο ν' ἀποδειχθῇ τοιαύτη κατηγορία, καὶ μάλιστα ἂν ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐξηκολούθει βεβαιῶν ὅτι ἡ ἄδεια ἐδόθη πράγματι παρὰ τοῦ πάπα, ἀπεφασίσθη νὰ προσράψωσι τὴν ἀλωπεκῆν εἰς τὰς πρὸς τὸν καρδινάλιον προτάσεις.

Ἔσπειραν τινὰ ὁ καρδινάλιος τῆς Κοσέντζας εἶδεν εἰσερχόμενον τὸν καρδινάλιον Βαλεντῖνον εἰς τὴν εἰρκτὴν αὐτοῦ· ἤρχετο δὲ μετὰ τοῦ ἐλευθέρου καὶ προσηνοῦς ἤθους ὅπερ τοσούτῳ καλῶς ὑπεκρίνετο ὅταν ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ αὐτῷ, ὅπως ἐκθέσῃ τῷ δεσμώτῃ τὴν ἀμηχανίαν ἐν ᾗ διετέλει ὁ πάπας καὶ ἀφ' ἧς μόνος ὁ ἀρχιεπίσκοπος, ὃν ἡ αὐτοῦ ἁγιότης ἐθεώρει ἄριστον φίλον, ἠδύνατο νὰ ἐξαγάγῃ αὐτόν,

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἀπήντησεν ὅτι ἦτο προθυμότατος εἰς τὰς διαταγὰς τῆς αὐτοῦ ἁγιότητος.

Τότε ὁ Καῖσαρ Βοργίας ἐκάθησεν ἐτέρωθεν τῆς τραπέζης ἐφ' ἧς ἐστήριζε τὸν ἀγκῶνα ὁ δεσμώτης ὅτε εἰσῆλθε, καὶ ἐξέθηκεν αὐτῷ τὴν ἀρήχανον θέσιν τῆς ἁγίας ἕδρας. Καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλε νὰ συναφθῇ τοσούτῳ σημαντικὴ συγγένεια τοῦ οἴκου τῆς Ἀραγῶνος, διὰ τῶν γάμων τῆς Λουκρητίας καὶ τοῦ Ἀλφόνσου, δὲν ἠδύναντο νὰ ὁμολογήσωσι τῷ Φερδινάνδῳ καὶ τῇ Ἰσαβέλλᾳ ὅτι ἕνεκα ὀλίγων ψωροδουκάτων ὑπέγραψεν ἡ αὐτοῦ ἁγιότης ἄδειαν ἥτις συνήνου ἐπὶ τοῦ ἀνδρογύνου πάντα τὰ νόμιμα δικαιώματα ἐπὶ στέμματος, ἐφ' οὗ ὁ Φερδινάνδος καὶ ἡ Ἰσαβέλλα εἶχον μόνοι κατακτήσεως δικαιώματα. Ἡ ὁμολογία αὕτη ἔλυεν ἀναγκαίως πάσας τὰς διαπραγματεύσεις, καὶ ὁ παπικὸς οἶκος εὗρισκε τὴν πτῶσιν αὐτοῦ προσκόπτων εἰς αὐτὸ τὸ ὑπόβαθρον ὅπερ ἔδει νὰ μεγαλύνῃ αὐτόν. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος λοιπὸν τῆς Κοσέντζας ἔπρεπε νὰ ἐννοήσῃ τί ἀνέμενεν ὁ πάπας ἐκ τῆς ἀποσιώσεως καὶ τῆς φιλίας αὐτοῦ· δηλαδὴ νὰ ὁμολογήσῃ καθαρώτατα καὶ ἁπλούστατα ὅτι καθὰ ἐνόμισεν, ἠδύνατο ν' ἀναλάβῃ τὴν χορήγησιν τῆς ἀδείας ταύτης.—Ἆρα, ἐπειδὴ ἡ περὶ τοιούτου πταίσματος κρίσις ἐξηρτᾶτο ἀπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ ΣΤ', εὐκόλως ὁ κατηγορούμενος ἐνόει ὅτι ἡ ἀπόφασις θὰ ἦτον ὅλως πατρική. Ἄλλως δὲ ἥ τε ἀμοιβὴ καὶ ἡ τιμωρία ἐν ταῖς αὐταῖς χερσὶν ἔκειντο, καὶ ἂν ἡ ἀπόφασις ἦτο πατρική, ἡ ἀμοιβὴ ἀφ' ἑτέρου θὰ ἐγίνετο βασιλικῶς, ἀποστελλομένου τοῦ ἀρχιεπισκόπου ὡς ληγάτου καὶ μετὰ τοῦ τίτλου τοῦ καρδιναλίου εἰς τοὺς γάμους τῆς Λουκρητίας καὶ τοῦ Ἀλφόνσου.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κοσέντζας ἐγίνωσκε τοὺς ἀνθρώπους μεθ' ὧν διεπραγματεύετο· ἤξευρεν ὅτι ἀπέναντι οὐδενὸς μέσου πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ αὐτῶν ὀπισθοδρόμουν· ἤξευρεν ὅτι εἶχον κόνιν ἔχουσαν τὴν γεῦσιν καὶ τὴν ὀσμὴν τῆς σακχάρεως, ἀδιοράτως ἀναμιγνυμένην μετὰ τῶν τροφῶν καὶ φονεύουσαν διὰ βραδέος ἢ ταχέους θανατου, κατ' ἀρέσκειαν αὐτῶν καὶ οὐδὲν ἴχνος καταλείπουσαν· (2) ἐγίνωσκε τὸ μυστικὸν δηλητηριώδους κλειδίου, ὅπερ ἦτο πάντοτε ἐπὶ τῆς θερμάστρας τοῦ πάπα, καὶ ὅτε ἡ αὐτοῦ ἁγιότης ἤθελε ν' ἀπαλλαγῇ τινος τῶν οἰκείων διέτασσεν αὐτὸν ν' ἀνοίξῃ ἐρμάριόν τι· ἀλλ' ἡ λαβὴ τοῦ κλειδίου ἐκείνου εἶχε μικρὰν αἰχμήν, καὶ ἐπειδὴ τὸ κλεῖθρον τοῦ ἐρμαρίου δὲν ἐκινεῖτο εὐκόλως, ἐσφίγγετο ἡ χεὶρ περὶ τὸ κλειδίον· τότε τὸ κλεῖθρον ἐνέδιδε καὶ ὁ ἀνοίξας ἔβλεπε μικρὰν ἀμυχὴν ἐπὶ τῆς χειρός του· ἡ ἀμτχὴ ἐκείνη ἦτο θανάσιμος. Ἤξευρε τέλος ὅτι ὁ Καῖσαρ ἔφερε δακτύλιον ἐκ δύο κεφαλῶν λεόντων, οὗ τὴν πέτραν ἔστρεφε πρὸς τὰ ἔσω ὅταν ἤθελε νὰ σφίγξῃ τὴν χεῖρα φίλου. Τότε οἱ ὀδόντες τοῦ λέοντος ἐγίνοντο ἐχίδνης ὀδόντες, καὶ ὁ φίλος ἀπέθνησκε καταρώμενος τοὺς Βοργίας. Ἐνέδωκε λοιπὸν τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ φόβου παρασυρόμενος τὸ δὲ ὑπὸ τῆς ἀμοιβῆς ἐκθαμβούμενος, καὶ ὁ Καῖσαρ ἐπανῆλθεν εἰς τὸ Βατικάνον, φέρων τὸ πολύτιμον ἔγγραφον δι' οὗ ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κοσέντζας ἀνεγνώριζεν ὅτι ἦτον ὁ μόνος ἐνεχόμενος εἰς τὴν παραχώρησιν τῆς ἀδείας ἥτις ἐδόθη τῇ βασιλικῇ μοναχῇ.

Δύο δὲ μετὰ ταῦτα ἡμέρας, διὰ τῶν ἀποδείξεων ἃς εὐηρεστήθη νὰ δώσῃ ὁ καρδινάλιος, ὁ πάπας ἐνώπιον τοῦ διοικητοῦ τῆς Ρώμης,

καὶ τῶν λοιπῶν ἀνωτάτων ἀξιωματικῶν, ἐξήνεγκε τὴν ἀπόφασιν δι' ἧς ὁ καρδινάλιος τῆς Κοσέντζας καθηρεῖτο ἀπὸ παντὸς ἐκκλησιαστικοῦ βαθμοῦ καὶ ἀπεστερεῖτο παντὸς εἰσοδήματος, ἡ δὲ περιουσία αὐτοῦ ἐδημεύετο, ἐν αὐτὸς παρεπέμπετο εἰς πολιτικὸν δικαστήριον. Δύο δὲ ἡμέρας ὕστερον, ὁ πολιτικὸς δικαστὴς ἐπορεύθη εἰς τὴν εἱρκτὴν ὅπως ἐκτελέσῃ τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ οἵαν ἔλαβεν αὐτὴν παρὰ τοῦ πάπα, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἀκολουθούμενος ὑφ' ἑνὸς γραμματέως δύο ὑπηρετῶν καὶ τεσσάρων φυλάκων. Ὁ γραμματεὺς ἀνέπτυξε τότε τὸ ἔγγραφον ὅπερ ἔφερε καὶ ἀνέγνω τὴν ἀπόφασιν· οἱ δὲ δύο ὑπηρέται ἔλυσαν δέμά τι, καὶ ἐκδύσαντες τὸν δεσμώτην τῶν ἐπισκοπικῶν ἀμφίων, ἐνέδυσαν αὐτὸν βάσον ἐκ χονδροῦ λευκοῦ ὑφάσματος καταβαῖνον μόλις μέχρι γονάτων, ἐσώβρακον ὅμοιον καὶ ζεῦγος χονδρῶν σανδαλίων. Τέλος δὲ οἱ φύλακες ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς ἓν τῶν βαθυτάτων ὑπογείων δωματίων τοῦ φρουρίου τοῦ ἁγίου Ἀγγέλου, ἔνθα ὡς μόνα ἔπιπλα εὗρε ξύλινον σταυρὸν, τράπεζαν, καθέκλαν καὶ κλίνην· πρὸς δὲ τούτοις λυχνίαν, μίαν Ἁγίαν Γραφὴν καὶ ἓν προσευχητάριον· ἀντὶ δὲ τροφῆς δύο λίτρας ἄρτου καὶ βαρέλιον ὕδατος, ὅπερ καθὼς καὶ τὸ φιαλίδιον, ὅπερ περιεῖχεν ἔλαιον πρὸς συντήρησιν τῆς λυχνίας, ἐπληροῦτο κατὰ πᾶν τριήμερον.

Μετὰ παρέλευσιν ἑνὸς ἔτους ὁ δύστηνος ἀρχιεπίσκοπος ἀπέθανεν ἐξ ἀπελπισίας ἀφοῦ κατέφαγεν ἐν τῇ ἀγωνίᾳ του τοὺς βραχίονας αὐτοῦ.

Τῇ δ' αὐτῇ ἡμέρᾳ καθ' ἣν κατήχθη εἰς τὴν εἱρκτὴν, ὁ Καῖσαρ Βοργίας, ὅστις τοσοῦτον αἰσίως διεξήγαγε τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, ἐγένετο ὑπὸ τοῦ πάπα κάτοχος πάσης τῆς περιουσίας τοῦ κατα.κασθέντος.

Ἀλλὰ τὰ κυνηγέσια οἱ χοροὶ καὶ αἱ προσωπιδοφορίαι δὲν ἦσαν αἱ μόναι ἡδοναὶ τοῦ πάπα καὶ τῆς οἰκογενείας του· ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἔδιδεν αὐτῇ παράδοξα θεάματα, ἐξ ὧν δύο μόνα θέλομεν σημειώσει· τὸ μὲν εἶναι βάσανος, τὸ δὲ ἁπλουστάτη σκηνὴ ἱπποστασίου. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἀμφότερα παρέχουσι λεπτομερείας ἃς δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ θεωρήσωσιν οἱ ἡμέτεροι ἀναγνῶσται ἀποκυήματα τῆς φαντασίας ἡμῶν, προειδοποιοῦμεν αὐτοὺς ὅτι μετερράσθησαν κατὰ λέξιν ἐκ τοῦ λατινικοῦ ἡμερολογίου τοῦ Βυρχάρδου.

«Περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον (ἤτοι περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1499,) ἐφυλακίσθη ἑταίρα τις ὀνόματι Κορσέττα, ἥτις εἶχεν ἐραστὴν ἱσπανὸν Μαῦρον ἐπισκεπτόμενον αὐτὴν ὑπὸ γυναικεῖα ἐνδύματα, καὶ ὀνομαζόμενον Ἱσπανοβαρβάραν. Πρὸς ἐξιλέωσιν τοῦ σκανδάλου τούτου ἀμφότεροι διὰ μέσου τῆς πόλεως ἀπήχθησαν, ἐκείνη μὲν ἄνευ χιτῶνος καὶ ὑποχιτωνίου, ἀλλὰ μετὰ μόνης τῆς ἐσθῆτος τοῦ Μαύρου, ἧς οὐδὲν κομβίον ἦτο κεκομβωμένον καὶ ἥτις ἐπομένως ἦτον ἔμπροσθεν ἀνοικτή· οὗτος δὲ μετὰ τῶν γυναικείων ἐνδυμάτων αὐτοῦ, τὰς χεῖρας ὄπισθεν δεδεμένας καὶ τὰ ὑποχιτώνια ἀνυψωμένα μέχρι τοῦ στομάχου, οὕτως ὥστε τὸ ἀμαρτῆσαν μέλος νὰ ἦναι ἐκτεθειμένον εἰς τὰ ὄμματα πάντων· ἀφοῦ δὲ οὕτω περιέδραμον τὴν πόλιν, ἡ Κορσέττα ἐστάλη εἰς τὴν φυλακὴν αὐτῆς μετὰ τοῦ Μαύρου. Ἀλλὰ, τῇ 7 τοῦ ἐπιόντος ἀπριλίου, οὗτος ἐξήχθη αὖθις τῆς φυλακῆς καὶ ἀπήχθη μετὰ δύο κλεπτῶν εἰς τὸ πεδίον τῶν Ἀνθέων.

Τῶν τριῶν καταδίκων προηγεῖτο κλητὴρ ἐπιβαίνων ἀντιστρόφως ὄνου, καὶ ἔχων ἐν χειρὶ μακρὸν κοντάριον, εἰς οὗ τὴν ἄκραν ἦταν δεδεμένα αἱμοσταγῆ τὰ γεννητικὰ μόρια ἰουδαίου ἀποκοπέντα ἕνεκα τῶν ἀθεμίτων αὐτοῦ σχέσεων μετὰ χριστιανῆς· ὅτε δὲ ἀφίκοντο εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως, οἱ μὲν δύο κλέπται ἀπηγχονίσθησαν, ὁ δὲ δυστυχὴς Μαῦρος προσεδέθη εἰς πάλον ὑπὸ ξύλων περικυκλούμενον, ἔνθα ἔμελλε νὰ καῇ· ἀλλ' ἀφθόνου βροχῆς πεσούσης, τὸ πῦρ δὲν ἀνήπτετο μεθ' ὅλας τὰς προσπαθείας τοῦ δημίου.»

Τὸ ἀπρόοπτον τοῦτο ἐπεισόδιον ὅπερ ὁ λαὸς ἐθεώρησε θαῦμα ἐστέρησε τὴν Λουκρητίαν τοῦ περιεργοτέρου μέρους τῆς ἐκτελέσεως· ἀλλ' ὁ πατὴρ αὐτῆς ἐπεφυλάσσετο ὅπως ἀποζημιώσῃ αὐτὴν ὕστερον δι' ἄλλου εἴδους θεάματος. Προειδοποιοῦμεν δ' ἐκ νέου τὸν ἀναγνώστην ὅτι αἱ ὀλίγαι γραμμαὶ ἃς θέλομεν αὖθις ὑποβάλει ὑπὸ τὰ ὄμματα αὐτοῦ εἶναι πάλιν μετάφρασις τοῦ ἀγαθοῦ Γερμανοῦ Βυρχάρδου, ὅστις τὰ αἱματηρότατα ἢ καὶ ἀσελγέστατα τῶν συμβάντων ἐθεώρει ὡς καθημερινὰ γεγονότα ἅτινα μετ' ἀπαθείας γραφέως κατέγραφεν ὑπ' οὐδεμιᾶς παρατηρήσεως συνοδεύων αὐτὰ, οὔτε κρίσεις ἐπιφέρων.

«Τῇ ἑ.δεκάτῃ νοεμβρίου χωρικός τις εἰσῆλθεν εἰς Ῥώμην μετὰ δύο φορτίων ξύλων ἐφ' ἵππων, οἱ δὲ θεράποντες τῆς αὐτοῦ ἁ ι τητ ς, καθ' ἣν στιγμὴν διήρχετο μετ' αὐτῶν τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἁγίου Πέτρου, ἔκοψαν τὰ δύο

λωρίκα, εἰς τρόπον ὥστε τὰ φορτία τῶν ξύλων ἔπεσαν χαμαὶ μετὰ τῶν σαγμάτων καὶ ἀπήγαγον τοὺς δύο ἵππους εἰς αὐλὴν κειμένην μεταξὺ τοῦ παλατίου καὶ τῆς πύλης· τότε ἀνέῳξαν τὰ ἱπποστάσια, καὶ τέσσαρες ἵπποι νέοι, ἐλεύθεροι, ἀχαλίνωτοι ὥρμησαν εἰς καταδίωξιν τῶν θηλέων ἵππων, καὶ μετὰ μεγάλων χρεμετισμῶν, λακτισμῶν καὶ ὀηγμάτων, ὤχευσαν αὐτὰς ἀφοῦ βαρέως τὰς ἐπλήγωσαν ἐν τῇ συμπλοκῇ. Ὁ δὲ πάπας καὶ ἡ κυρία Λουκρητία, ἀπὸ τοῦ ἄνωθεν τῆς θύρας τοῦ παλατίου παραθύρου, μεγάλως ἐτέρποντο ἐκ τῆς συμπλοκῆς ταύτης καὶ τῶν ἐπακολούθων αὐτῆς.»

Πράττοντες ὡς ὁ Βυρχάρδος, ἀπέχομεν παντὸς σχολίου.

Ἐντούτοις τὸ μηχάνημα τοῦ Καίσαρος Βοργία πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῆς Κοσέντζας, ἔτυχε τοῦ προσδοκωμένου ἀποτελέσματος. Ἡ Ἰσαβέλλα καὶ ὁ Φερδινάνδος δὲν ἠδύναντο τοῦ λοιποῦ ν' ἀποδίδωσιν Ἀλεξάνδρῳ τῷ ΣΤ' τὴν ὑπογραφὴν τοῦ διατάγματος ἐφ' οὗ ἐξέφρασαν τὴν δυσαρέσκειαν αὐτῶν· ὅθεν οὐδὲν τοῦ λοιποῦ ἀντέκειτο πρὸς τὸ συναικέσιον τῆς Λουκρητίας μετὰ τοῦ Ἀλφόνσου· ἡ δὲ βεβαιότης αὕτη ἐνεποίησε μεγάλην χαρὰν τῷ πάπᾳ, ὅστις τοσούτῳ μᾶλλον ἐθεώρει σπουδαῖον τὸν πρῶτον γάμον καθ' ὅσον ὠνειροπόλει ἤδη δεύτερον, μεταξὺ τοῦ Καίσαρος καὶ τῆς δόνα Καρλόττας, θυγατρὸς τοῦ Φρειδερίκου.

Ἀληθῶς, ὁ Καῖσαρ ἔδειξε διὰ πασῶν αὐτοῦ τῶν πράξεων ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τὴν ὀλίγην αὐτοῦ κλῆσιν πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ζωήν· ὅθεν οὐδεὶς ἠπόρησεν ὅτε τοῦ Ἀλεξάνδρου ΣΤ' συγκαλέσαντος μιᾷ πρωΐᾳ τὸ συνέδριον, ὁ Καῖσαρ εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸ καὶ τῷ πάπᾳ ἀποτεινόμενος ἤρξατο λέγων ὅτι ἀπὸ τῶν πρώτων ἔτι αὐτοῦ ἐτῶν ἐφέρετο ὑπό τε τοῦ νοῦ καὶ τῶν κλίσεων αὐτοῦ πρὸς τὰ κοσμικὰ ἐπαγγέλματα, καὶ ὅτι μόνον ὅπως ὑπακούσῃ εἰς τὰς ἀπολύτους ἐντολὰς τῆς αὐτοῦ ἁγιότητος ἐνεκολπώθη τὸ ἐκκλησιαστικὸν στάδιον, ἐδέξατο τὴν πορφύραν, τὰ λοιπὰ ἀξιώματα καὶ τέλος τὸ ἱερὸν τῆς διακονίας σχῆμα· ἐννοῶν δὲ ὅτι ἐν τῇ ἡλικίᾳ καὶ τῇ θέσει αὐτοῦ ἦτο τοσοῦτον ἀνάρμοστον νὰ ἐκδοθῇ εἰς τὰς ἡδονὰς αὐτοῦ ὅσον ἀδύνατον καὶ ν' ἀντισταθῇ πρὸς αὐτάς, καθικέτευε ταπεινῶς τὴν αὐτοῦ ἁγιότητα ὅπως εὐαρεστηθῇ νὰ συγκαταθῇ εἰς τὰς ἀκαταμαχήτους αὐτοῦ κλίσεις, καὶ νὰ ἐπιτρέψῃ ὅπως ἀπεκδυθῇ τὸ σχῆμα καὶ τὰ ἐνδύματα τῆς ἐκκλησίας, ὅπως ἐπανέλθῃ εἰς τὸ λαϊκὸν σχῆμα καὶ συνάψῃ νόμιμον γάμον· παρακαλῶν ταὐτοχρόνως τοὺς ἐξοχωτάτους καρδιναλίους ὅπως εὐαρεστηθῶσι νὰ μεσιτεύσωσι παρὰ τῇ αὐτοῦ ἁγιότητι, εἰς ἣν οἰκειοθελῶς ἀπέδιδε πανθ' ὅσα ἔλαβεν, ἐκκλησίας, μοναστήρια, εἰσοδήματα καὶ λοιποὺς ἐκκλησιαστικοὺς βαθμούς. Οἱ δὲ καρδινάλιοι δικαιοῦντες τὸν Καίσαρα ἐπέδωκαν παμψηφεὶ τῷ πάπᾳ τὴν περὶ τούτου ἀπόφασιν, καὶ, ὡς εἰκὸς, ὁ πάπας, ὡς πατὴρ ἀγαθὸς, καὶ μὴ θέλων νὰ παραβιάσῃ τὰς κλίσεις τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἐδέξατο τὴν παραίτησιν· ἀμέσως δὲ ὁ Καῖσαρ ἀπεξεδύθη τὴν πορφύραν ἥτις κατὰ τοῦτο μόνον ἐνέπρεπεν αὐτῷ,—λέγει ὁ ἱστορικός του Τομμάζις Τομμάζης,—καθότι ἦτον αἱματόχρους.

Τῷ ὄντι ἡ παραίτησις αὕτη ἦτο κατεπείγουσα καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ παρέρχηται ὁ χρόνος. Κάρολος ὁ Η' ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν ἐξῆλθεν ἐπὶ θήραν καὶ ἐπανέκαμψε βραδέως καὶ καταπεπονημένος, ἔπλυνε τὴν κεφαλὴν διὰ ψυχροῦ ὕδατος, παρακαθίσας δὲ εἰς τὴν τράπεζαν ἀπέθανεν ἐξ ἀποπληξίας ἀμέσως μετὰ τὸν δεῖπνον καταλιπὼν τὸν θρόνον τῷ ἀγαθῷ Λουδοβίκῳ ΙΒ', ὅστις δύο μεγάλας ἀδυναμίας εἶχε, αἵτινες ἄλλως ἀμφότεραι ἀτυχεῖς ἀπέβησαν, τὴν ἀγάπην τῶν κατακτήσεων καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς τεκνοποιΐας. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ὅστις παρεμόνευε πᾶσαν πολιτικὴν μεταβολὴν εἶδεν ἐκ πρώτης ὄψεως κατὰ πόσον ἠδύνατο νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τῆς στέψεως Λουδοβίκου τοῦ ΙΒ', καὶ ἕτοιμος ἦτον ὅπως ἐπωφεληθῇ τῆς ἀνάγκης ἣν εἶχεν αὐτοῦ ὁ νέος βασιλεὺς τῆς Γαλλίας πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς διπλῆς αὐτοῦ ἐπιθυμίας. Τῷ ὄντι, ὁ Λουδοβίκος ΙΒ' εἶχεν ἀνάγκην τῆς κοσμικῆς αὐτοῦ βοηθείας διὰ τὴν ἐκστρατείαν αὐτοῦ κατὰ τοῦ δουκάτου τῶν Μεδιολάνων, ἐφ' οὗ, ὡς εἴπομεν, εἶχε δικαιώματα παρὰ τῆς προμήτορος αὐτοῦ Βαλεντίνης Βισκοντίνη καὶ τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ βοηθείας πρὸς διάλυσιν τῶν γάμων αὐτοῦ μετὰ τῆς Ἰωάννας θυγατρὸς Λουδοβίκου τοῦ ΙΑ', ἥτις ἦτο στεῖρα καὶ τέρας κατὰ τὴν δυσμορφίαν, καὶ ἣν ἐνυμφεύθη ὑπείκων εἰς τὸν φόβον ὃν ἐνέπνευσεν αὐτῷ ὁ πατήρ του. Ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος προθύμως παρεχώρει πάντα ταῦτα Λουδοβίκῳ τῷ ΙΒ' καὶ πρὸς τούτοις ἐδωρεῖτο καρδιναλικὸν πῖλον τῷ φίλῳ αὐτοῦ Γεωργίῳ τῷ ἐξ Ἀμβρακίας, ἂν ἀφ' ἑτέρου ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἔστεργε νὰ μεταχειρισθῇ τὴν ἐπιρροήν του ὅπως πείσῃ τὴν ἐν τῇ αὐλῇ του νέαν δόναν

Καρλόττην νὰ νυμφευθῇ τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

Ὅθεν ἐπειδὴ ἡ διαπραγμάτευσις αὕτη ἦτον ἤδη λίαν προκεχωρημένη, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ καθ' ἣν ὁ Καῖσαρ ἀποθέμενος τὴν πορφύραν ἐνεδύθη λαϊκὴν ἐνδυμασίαν, ὁ ἄρχων Βιλλενεὺβ ἀπεσταλμένος τοῦ Λουδοβίκου ΙΒ', ὅστις ἐντολὴν εἶχε νὰ συνοδεύσῃ εἰς Γαλλίαν τὸν Καίσαρα, ἀφίκετο εἰς Ῥώμην καὶ παρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ πρώην καρδιναλίου, ὅστις ἐπὶ ἕνα μῆνα ἐδεξιοῦτο αὐτὸν ἐν Ῥώμῃ μεθ' ὅλης τῆς συνηθους αὐτῷ πολυτελείας, μεθ' ὅλης τῆς περιθάλψεως δι' ἧς τοσούτῳ καλῶς ἐγίνωσκε νὰ ὑποδέχηται ἐκείνους ὧν εἶχε τὴν ἀνάγκην· μετὰ δὲ τοῦτο ἀνεχώρησαν, προπορευομένου ταχυδρόμου τοῦ πάπα, ὅστις διέτασσε τὰς πόλεις δι' ὧν ἔμελλε νὰ διαβῇ νὰ ὑποδέχωνται αὐτοὺς μετὰ παντοίων τιμῶν καὶ φιλοφρονήσεων. Ἡ αὐτὴ δὲ διαταγὴ ἐστάλη καὶ καθ' ὅλην τὴν Γαλλίαν, ἔνθα ἐδόθη τοῖς ἐνδόξοις ὁδοιπόροις φρουρὰ τοσούτῳ πολυάριθμος καὶ τοσοῦτο πλῆθος συνέβρευσεν ἵνα ἴδῃ αὐτοὺς ὥστε ἀφοῦ διῆλθον τοὺς Παρισίους οἱ περὶ τὸν Καίσαρα ἔγραψαν εἰς Ῥώμην ὅτι ἐν Γαλλίᾳ οὔτε δένδρα, οὔτε οἰκίας, οὔτε τείχη εἶδον, ἀλλὰ μόνον ἄνδρας, γυναῖκας καὶ ἡλίου ἀκτῖνας.

Ὁ βασιλεὺς προφασισθεὶς ὅτι ἐξήρχετο ἐπὶ θήραν ἦλθεν εἰς προϋπάντησιν τοῦ ξένου του δύο λεύγας μακρὰν τῆς πόλεως· ἐνταῦθα δὲ, ἐπειδὴ ἤξευρεν ὅτι ὁ Καῖσαρ ἠγάπα πολὺ τὸ ὄνομα τοῦ Βαλεντίνου, ὅπερ ἔφερε καρδινάλιος ὤν, καὶ ἐξηκολούθει φέρων εἰσέτι τὸν τίτλον τοῦ κόμητος, μολονότι ἀπέδωκε τὴν ἀρχιεπισκοπὴν ἐξ ἧς ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦτο, ἐχορήγησεν αὐτῷ τὴν ἐν τῷ Δελφινάτῳ Βαλεντίαν, μετὰ τοῦ τίτλου τοῦ δουκὸς, καὶ συντάξεως ἐξ εἰκοσακισχιλίων φράγκων· εἶτα ἀφοῦ ἐδωρήσατο αὐτῷ τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦτο δῶρον καὶ συνδιελέχθη ἐπὶ δύο περίπου ὥρας μετ' αὐτοῦ, ἀπῆλθεν ὅπως δώσῃ αὐτῷ καιρὸν νὰ ἐκτελέσῃ τὴν λαμπρὰν εἰς τὴν πρωτεύουσαν εἴσοδον πρὸς ἣν ἦτο παρεσκευασμένος.

Τῇ τετάρτῃ 18 δεκεμβρίου εἰσῆλθεν ὁ Καῖσαρ Βοργίας εἰς τὴν πόλιν Σινὼν μετὰ πομπῆς ἐμπρεπούσης υἱῷ τοῦ πάπα ἐρχομένῳ ἵνα νυμφευθῇ τὴν θυγατέρα βασιλέως. Ὁ ἵππος τοῦ Καίσαρος ἐκαλύπτετο ὑπὸ θώρακος ἐκ χρυσῶν φύλλων θαυμασίων τὴν τέχνην, ἀφ' ὧν ὡς ἄνθη ἀνεφύοντο μαργαριτῶν δέσμαι καὶ βότρυς πολυτίμων λίθων. Πανταχοῦ δὲ ἐπὶ τῶν ἱππέων καὶ τῶν ἵππων, ἐπὶ τῶν πίλων καὶ τῶν ὑποδημάτων ἤστραπτεν ὁ χρυσὸς καὶ κατήγαζον τὰ ὄμματα αἱ μαρμαρυγαὶ τῶν ἀδαμάντων, οὕτως ὥστε τὸ σύνολον τοῦ θεάματος εἶχε τι μαγικὸν, καὶ ὡμοίαζε πρὸς ἄραβος ποιητοῦ ὀνειροπόλημα.

Ἐν τῇ συνοδείᾳ τοῦ Καίσαρος δύο παῖδες εἵλκυον τὰ βλέμματα πάντων διά τε τοῦ κάλλους καὶ τῆς λαμπρᾶς αὐτῶν στολῆς, ἥτις ἦτον ὅλη χρυσοΰφαντος καὶ κροσσωτή· ἡ δὲ θέα τῶν παίδων τούτων, καθὰ λέγει ὁ γάλλος ἱστορικὸς Βραντὼμ, ἐγέννησε παραδόξους ὑπονοίας περὶ τῆς προτιμήσεως ἣν ἐδείκνυεν αὐτοῖς ὁ υἱὸς τοῦ πάπα.

Τὸ δὲ θαυμασιώτερον πάντων ἐν τῇ πομπῇ ταύτῃ ἦτον ὅτι πᾶσαι αἱ ἡμίονοι καὶ πάντες οἱ ἵπποι τῆς συνοδείας ἔφερον πέταλα ἐκ σφυρηλάτου χρυσοῦ τοσούτῳ κακῶς προσηρμοσμένα ὥστε ὑπὲρ τὰ τρία τέταρτα αὐτῶν ἐσπάρησαν καθ' ὁδόν. Ἐφέγετο δ' ἐπὶ τῇ πολυτελεῖ ταύτῃ ἐπιδείξει ὁ Καῖσαρ παρὰ πολλῶν οἵτινες λίαν θρασὺ ἐνόμιζον τὸ προσηλοῦν οὕτως ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν ἵππων του μέταλλον δι' οὗ γίνονται τῶν βασιλέων τὰ στέμματα.

Ἀλλὰ φρούδη καὶ κενὴ ἀπέβη πᾶσα ἡ πομπὴ αὕτη, διότι ὅτε εἶπον τῇ δόνα Καρλόττᾳ ὅτι ἐπὶ τῇ ἐλπίδι τοῦ νὰ γένῃ σύζυγος αὐτῆς ἦλθεν ὁ Καῖσαρ Βοργίας εἰς τὴν Γαλλίαν, ἀπεκρίθη.

— Οὐδέποτε θὰ λάβω σύζυγον αὐτὸν ὅστις οὐ μόνον ἱερεὺς εἶναι ἀλλὰ καὶ υἱὸς ἱερέως· οὐ μόνον δολοφόνος ἀλλὰ καὶ ἀδελφοκτόνος· οὐ μόνον ἄνθρωπος ἐκ γενετῆς ἄτιμος ἀλλ' ἔτι ἀτιμώτερος κατὰ τὰ ἤθη καὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ.

Ἐν ἐλλείψει ὅμως τῆς ὑπερηφάνου Ἀραγωνίας, ὁ Καῖσαρ Βοργίας εὗρεν ἀμέσως ἑτέραν ἐξ εὐγενοῦς αἵματος ἡγεμονίδα ἥτις συγκατετέθη νὰ γένῃ σύζυγός του· ἦτο δ' αὕτη ἡ δεσποινὶς δ' Ἀλβρέτου, θυγάτηρ τοῦ βασιλέως τῆς Ναβάρρας· ὁ δὲ γάμος ἀποφασισθεὶς ἐπὶ τῷ ὅρῳ ὅτι ὁ πάπας θὰ δώσῃ διακοσίας χιλιάδας δουκάτων προῖκα τῇ μελλονύμφῳ καὶ θὰ χειροτονήσῃ τὸν ἀδελφόν της καρδινάλιον, ἐτελέσθη τῇ 10 μαΐου· καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐπιούσης Πεντηκοστῆς ὁ δοὺξ τοῦ Βαλεντινοὰ ἐγένετο ἱππότης τοῦ τάγματος τοῦ Ἁγίου Μιχαὴλ, συστάντος ὑπὸ Λουδοβίκου τοῦ ΙΑ' καὶ τιμωμένου πλέον ἢ πᾶν ἄλλο ὑπὸ τῶν βασιλέων τῆς Γαλλίας συστάν.

Ἡ εἴδησις τοῦ γάμου τούτου δι' οὗ ἐξησφαλίζετο τῇ Ῥώμῃ ἡ συμμαχία Λουδοβίκου τοῦ ΙΒ' ἐγένετο δεκτὴ μετὰ μεγάλης χαρᾶς ὑπὸ τοῦ πάπα ὅστις ἀμέσως διέταξε καθ' ὅλην

τὴν πόλιν πυροτεχνήματα καὶ φωταψίας.

Ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ Λουδοβῖκος ΙΒ,' ἐκτὸς τῆς εὐγνωμοσύνης ἣν ᾐσθάνετο πρὸς τὸν πάπαν ὡς διαλύσαντα τὸν γάμον αὐτοῦ μετὰ τῆς Ἰωάννας τῆς Γαλλίας καὶ ἐπιτρέψαντα τὸν μετὰ τῆς Ἄννας τῆς Βρετανίας, ἐθεώρει ἀναπόφευκτον διὰ τοὺς σκοποὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς Ἰταλίας τὴν συμμαχίαν τοῦ πάπα· ὅθεν ὑπεσχέθη τῷ δουκὶ τοῦ Βαλεντινοὰ νὰ θέσῃ, ἅμα ὡς εἰσέλθῃ εἰς Μεδιόλανα, τριακοσίους ἄνδρας ὑπὸ τὰς διαταγάς του, ὅπως ποιήσηται χρῆσιν αὐτῶν ὡς βούλεται καθ' οἱουδήποτε ἐχθροῦ, ἐκτὸς τῶν συμμάχων τῆς Γαλλίας. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν κατάκτησιν τῶν Μεδιολάνων, ταύτην ἔμελλον νὰ ἐπιχειρήσωσιν ἅμα προσελάμβανεν ὁ Λουδοβῖκος ΙΒ' συμμάχους τοὺς Ἐνετοὺς ἢ ἐκηρύσσοντο οὗτοι οὐδέτεροι· ἔπεμψε δὲ εἰς Ἐνετίαν πρεσβευτὰς ὑποσχομένους ἐν ὀνόματι αὐτοῦ τὴν παράδοσιν τῆς Κρεμώνης καὶ Γκιέρα δ' Ἄδδα ἅμα κατεκτᾶτο τὴν Λομβαρδίαν.

Τὸ πᾶν λοιπὸν ἐβοήθει ἐξωτερικῶς τὴν ἐπιδρομικὴν πολιτικὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ ΣΤ, ὅτε ἠναγκάσθη ν' ἀποστρέψῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τῆς Γαλλίας ὅπως στρέψῃ αὐτοὺς πρὸς τὸ κέντρον τῆς Ἰταλίας· διότι ἐν μέσῳ τῆς Φλωρεντίας ὑπῆρχεν ἀνὴρ ἄνευ δουκάτου, ἄνευ στέμματος, ἄνευ ξίφους, μόνην δύναμιν ἔχων τὴν τῆς μεγαλοφυΐας αὐτοῦ, μόνην πανοπλίαν τὴν ἀγνότητα καὶ μόνον ἀμυντικὸν ὅπλον τὸν λόγον αὐτοῦ, καὶ ὅστις ἤρχετο ἀποβαίνων αὐτῷ κινδυνωδέστερος πάντων τῶν βασιλέων, δουκῶν ἢ ἡγεμόνων τῆς γῆς· ὁ ἀνὴρ οὗτος ἦτον ὁ πτωχὸς δομινικανὸς μοναχός, Ἱερώνυμος Σαβοναρόλας, ὁ αὐτὸς ὅστις ἠρνήθη τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν Λαυρεντίῳ τῷ ἀπὸ Μεδίκων, διότι οὐδαμῶς ἠθέλησε ν' ἀποδώσῃ τὴν ἐλευθερίαν τῇ πατρίδι αὐτοῦ.

Ὁ Ἱερώνυμος Σαβοναρόλας προεῖπε τὴν εἴσέλασιν τῶν ὑπεραλπείων εἰς Ἰταλίαν, καὶ Κάρολος ὁ Η' κατεκτήσατο τὴν Νεάπολιν· ὁ Ἱερώνυμος Σαβοναρόλας προεῖπε Καρόλῳ τῷ Η' ὅτι πρὸς τιμωρίαν του διότι δὲν ἐξεπλήρου τὴν ἀπελευθερωτικὴν ἀποστολὴν ἣν ἔλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἠπειλεῖτο ὑπὸ μεγάλου δυστυχήματος, καὶ Κάρολος ὁ Η' ἀπέθανε· τέλος ὅμοιος τῷ ἀνθρώπῳ ὅστις περιερχόμενος τὴν ἁγίαν πόλιν ἀνέκραζεν ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας·— Οὐαί σοι Ἱερουσαλήμ! καὶ τῇ ἐνάτῃ ἡμέρᾳ ἐρώνησεν·— Οὐαὶ ἐμοὶ αὐτῷ! — ὁ Σαβοναρόλας προεῖπε τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ πτῶσιν· ἀλλὰ μὴ στέργων νὰ ἀπισθοδρομήσῃ ἀπέναντι τοῦ κινδύνου, ὁ φλωρεντινὸς ἀναμορφωτὴς στερεὰν οὐχ ἧττον ἀπόφασιν εἶχε νὰ πολεμήσῃ τὸν ἐπὶ τῆς ἕδρας τοῦ ἁγίου Πέτρου μυσαρὸν κολοσσόν· ὅθεν κατὰ πᾶσαν νέαν ἀκολασίαν, ἢ καθ' ἕκαστον νέον ἔγκλημα ἀναισχύντως εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας φαινόμενον ἢ πειρώμενον ὅπως κρυβῇ αἰσχυντηλῶς ἐν τῷ σκότει τῆς νυκτὸς, ἐδείκνυε τῷ λαῷ διὰ τοῦ δακτύλου καταδιώκων αὐτὸν διὰ τοῦ ἀναθέματός του, τὸν καρπὸν τῆς παπικῆς λαγνείας ἢ φιλοδοξίας· Οὕτως ἐμαστίγωσε διὰ τῶν λόγων αὐτοῦ τοὺς νέους ἔρωτας Ἀλεξάνδρου τοῦ ΣΤ μετὰ τῆς ὡραίας Ἰουλίας τῆς Φαρνεσίας, ἥτις κατ' ἀπρίλιον νέον προσέθετο υἱὸν τῇ οἰκογενείᾳ τοῦ πάπα· οὕτω κατεδίωξε διὰ τῶν ἀ.ῶν αὐτοῦ τὸν φόνον τοῦ δουκὸς τῆς Γανδίας, τὴν ἀδελφοκτονίαν ἥτις προῆλθεν ἐκ τῆς ζηλοτυπίας ἑνὸς αἱμομίκτου· τέλος ἐδείκνυε τοῖς συμπολίταις αὐτοῦ, οἵτινες ἦσαν ἀποκεκλεισμένοι τῆς κατ' ἐκείνην τὴν ὥ.αν συγκροτουμένης ὁμοσπο.δίας, τὴν ἀναμένουσαν αὐτοὺς τύχην ὅταν οἱ Βοργίαι, κύριοι τῶν μικρῶν ἡγεμονιῶν ἐπιτεθῶσι κατὰ τῶν δουκάτων ἢ τῶν δημοκρατιῶν. Ἄρα πνευματικὸς ἅμα καὶ κοσμικὸς ἐχθρὸς ἠγείρετο κατ' αὐτοῦ, τούτου δὲ τὴν ὀχληρὰν καὶ ἀπειλητικὴν φωνὴν ἔπρεπεν ἀνθ' οἱασδήποτε θυσίας νὰ κατασιγάσῃ.

Ἀλλ' ὅμως μεθ' ὅλην τὴν ἰσχὺν τοῦ πάπα, εὔκολος δὲν ἦτον ἡ ἐκτέλεσις σκοποῦ τοιούτου. Ὁ Σαβοναρόλας, ὅστις ἐκήρυττε τὰς αὐστηρὰς ἀρχὰς τῆς ἐλευθερίας, συνήνωσεν ἐν μέσῳ αὐτῆς τῆς πλουσίας καὶ φιληδόνου Φλωρεντίας σημαντικὴν μερίδα γνωστὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν Μετανοούντων ἢ Pianigioni· συνέκειτο δὲ ἐκ πολιτῶν, οἵτινες ἐπιθυμοῦντες ἐνταὐτῷ πολιτικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν ἀναμόρφωσιν κατηγόρουν ταὐτοχρόνως τῶν τε Μεδίκων ὡς ὑποδουλωσάντων τὴν ἰδίαν πατρίδα καὶ τῶν Βοργιῶν ὡς διασεισάντων τὴν πίστιν· ἠτοῦντο δὲ ὅπως ἡ μὲν δημοκρατία ἀναλάβῃ τὴν δημοτικὴν αὐτῆς ἀρχὴν ἡ δὲ θρησκεία τὴν ἀρχέτυπον αὐτῆς ἁπλότητα. Ἄλλως δὲ, ἐπὶ τοῦ πρώτου τῶν ζητημάτων τούτων ἐποιήσατο ἤδη μεγάλας προόδους, διότι παρὰ τὰς ἐνεργείας τῶν δύο ἄλλων φατριῶν, τῆς τῶν Ἀρραμπιάτων ἢ λυσσαμένων, ἥτις συγκειμένη ἐκ νέων εὐπατριδῶν τῶν πλουσιωτέρων καὶ εὐγενεστέρων τῆς Φλωρεντίας, ἤθελε κυβέρνησιν ὀλιγαρχικὴν, καὶ τῆς τῶν Bigi ἢ Στακτε-

ρῶν, οἵτινες ἐπεθύμουν τὴν ἐπάνοδον τῶν Μεδίκων, καὶ οὓς ὠνόμαζον οὕτω διότι συνωμότουν ἐν τῷ σκότει, παρεχωρήθη αὐτοῖς ἀλληλοδιαδόχως ἡ ἀμνηστεία πάντων τῶν ἐγκλημάτων καὶ πλημμελημάτων, ἅτινα διεπράχθησαν ἐπὶ τῶν ἄλλων κυβερνήσεων, ἡ κατάργησις ἑνὸς τῶν ἀριστοκρατικῶν προνομίων, ἡ ἵδρυσις ἀνωτάτου συμβουλίου, συγκειμένου ἐκ χιλίων ὀκτακοσίων πολιτῶν, καὶ αἱ ὀτμοτικαὶ ἐκλογαὶ ἀντικατέστησαν τὴν κλήρωσιν ἢ τὴν ὀλιγαρχικὴν ἐκλογήν.

Τὸ πρῶτον μέτρον ὅπερ μετεχειρίσθη Ἀλέξανδρος ὁ ΣΤ' κατὰ τῆς μεγεθυνομένης ἰσχύος τοῦ Σαβοναρόλα ἦτο νὰ κηρύξῃ αὐτὸν αἱρετικόν, καὶ ὡς τοιοῦτον νὰ ἐμποδίσῃ αὐτὸν τοῦ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος· ἀλλ' ὁ Σαβοναρόλας ὑπεξέφυγε τὴν ἀπαγόρευσιν ταύτην κηρύττων διὰ στόματος τοῦ ἐκ Πεστκίας Δομινίκου Μπονβιτσίνη, μαθητοῦ καὶ φίλου αὐτοῦ. Ἐκ τούτου ἔπεται ὅτι αἱ ἀρχαὶ τοῦ διδασκάλου ἐξήρχοντο ἀπ' ἄλλου στόματος καὶ οὐδὲν πλέον, ὁ δὲ σπόρος τοῦ κηρύγματος, καίπερ δι' ἄλλης σπειρόμενος χειρὸς οὐχ ἧττον ἔπιπτεν ἐπὶ γῆς εὐφόρου καὶ γονιμωτάτης. Ἄλλως δὲ ὁ Σαβοναρόλας τιθέμενος διὰ τὸ μέλλον τὸ παράδειγμα ὅπερ ἠκολούθησε τοσοῦτον εὐδοκίμως ὁ Λούθηρος, ὅτε εἰκοσιδύο ἔτη ὕστερον ἔκαυσεν ἐν Βιττεμβέργῃ τὸν ἀφορισμὸν Λέοντος τοῦ Ι', ἐκήρυξε, λύσας τὴν σιωπὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῦ πάπα Πελαγίου ἐρειδόμενος ὅτι ὁ ἄδικος ἀφορισμὸς οὐδὲν ἔφερεν ἀποτέλεσμα, καὶ ὅτι ὁ ὑπ' αὐτοῦ πληττόμενος δὲν εἶχε κἂν ἀνάγκην νὰ τύχῃ ἀφέσεως. Ἑπομένως ἐκήρυξε τῇ ἡμέρᾳ τῶν Χριστουγέννων τοῦ **1597**, ὅτι ὁ Κύριος ἐνέπνευσεν αὐτὸν ν' ἀποσείσῃ τὸν παπικὸν ζυγὸν ἕνεκα τῆς διαφθορᾶς τοῦ πάπα καὶ ἐπανήρξατο κηρύττων ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ μετὰ φήμης τοσούτῳ μείζονος καθ' ὅσον αἱ διδαχαὶ αὐτοῦ διεκόπησαν, καὶ ἐπιρροῆς τοσούτῳ φοβερωτέρας καθ' ὅσον ἠρείδετο ἐπὶ τῶν συμπαθειῶν ἃς ἐμπνέει πάντοτε εἰς τὰ πλήθη ὁ ἄδικος διωγμός.

Τότε Ἀλέξανδρος ὁ ΣΤ', ὅπως τιμωρήσῃ τὸν ἀποστάτην, ἀπηυθύνθη Λεονάρδῳ τῷ ἀπὸ Μεδίκων, ἐπιτρόπῳ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς τῆς Φλωρεντίας, ὅστις ὑπακούων εἰς τὰς ἐκ Ῥώμης διαταγὰς ἐδημοσίευσε προκήρυξιν ἀπαγορεύουσαν τοις πιστοῖς τὸ συρρέειν εἰς τὰς διδαχὰς τοῦ Σαβοναρόλα. Κατὰ τὴν προκήρυξιν ταύτην οἱ ἀκροώμενοι τῶν λόγων τοῦ ἀφωρισμένου ἀπεκλείοντο τῆς ἐξομολογήσεως καὶ τῆς κοινωνίας, ἐπειδὴ δὲ ἂν ἀπέθνησκον ἔφερον τὸν ῥύπον τῆς αἱρέσεως, ἕνεκα τῆς μεθ' αἱρετικοῦ πνευματικῆς σχέσεως, τὰ σώματα αὐτῶν θὰ ἐτύροντο χαμαὶ καὶ θὰ ἔμενον ἄταφα. Ὁ Σαβοναρόλας προσέδραμεν εἰς τὸν λαὸν καὶ τὴν ἀριστοκρατίαν, ἀμφότεραι δὲ αἱ ἐξουσίαι ἡνωμένα ἔδωκαν ἐν ἀρχῇ τοῦ **1498** διαταγὴν τῷ ἐπισκοπικῷ ἐπιτρόπῳ νὰ ἐξέλθῃ τῆς Φλωρεντίας ἐντὸς δύο ὡρῶν.

Ἡ ἔξωσις αὕτη Λεονάρδου τοῦ ἀπὸ Μεδίκων ἦτο νέος τοῦ Σαβοναρόλα θρίαμβος· ὅθεν θέλων νὰ στρέψῃ πρὸς ὄρελος τῆς ἠθικῆς μορφώσεως τὴν μεγεθυνομένην ἐπιρροήν του ἀπεφάσισε νὰ μεταβάλῃ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῆς Ἀπόκρεω, ἥτις ἦτο μέχρις ἐκείνου καθιερωμένη εἰς τὰς κοσμικὰς ἡδονάς, εἰς ἡμέραν θρησκευτικῆς κατανύξεως. Τῷ ὄντι, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τῆς Καθαρᾶς Τρίτης πολυάριθμοι παῖδες συνενωθέντες ἔμπροσθεν τῆς μητροπολιτικῆς ἐκκλησίας διηρέθησαν εἰς φάλαγγας αἵτινες διατρέχουσαι τὴν πόλιν εἰσήρχοντο ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν ἀπαιτοῦσαι τὰ βέβηλα βιβλία, τὰς ἀτέμνους εἰκόνας, τὰς κιθάρας καὶ τὰ ψαλτήρια, τὰ παιγνιόχαρτα καὶ τοὺς κύβους, τὰ κοσμητικὰ καὶ τὰ μῦρα, τέλος πάντα τὰ μυρία ὅσα προϊόντα τῆς παραλελυμένης κοινωνίας καὶ τοῦ διεφθαρμένου πολιτισμοῦ, δι' ὧν ὁ Σατανᾶς πολεμεῖ ἐνίοτε τοσούτῳ τροπαιοφόρως τὸν Θεόν. Οἱ δὲ κάτοικοι τῆς Φλωρεντίας ὑπακούοντες εἰς τὴν πρόσκλησιν ταύτην, ἐκόμισαν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Δώματος πάντα τὰ ἔργα τῆς ἀπωλείας, δι' ὧν ἐν βραχεῖ ἀπετέλεσαν κολοσσαίαν πυρὰν, εἰς ἣν ἔθεντο πῦρ οἱ νέοι ἀναμορφωταὶ ψάλλοντες θρησκευτικοὺς ὕμνους καὶ ψαλμούς. Ἐνταῦθα ἐκάησαν πλεῖστα ἀντίτυπα τοῦ Βοκκακίου, τοῦ Μοργάντου Ματζιόρε, καὶ αἱ εἰκόνες τοῦ ἀδελφοῦ Βαθολομαίου (Φρὰ Βαρτολομέο,) ὅστις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἀπαρνηθεὶς τὴν κοσμικὴν ζωγραφικὴν ἐπεδόθη ὅλως εἰς τὸ ζωγραφεῖν θρησκευτικὰς σκηνάς.

Τοιαύτη ἀναμόρφωσις κατεφόβησε τὸν Ἀλέξανδρον· ὅθεν ἀπεφάσισε νὰ πολεμήσῃ τὸν Σαβοναρόλαν διὰ τῶν αὐτῶν ὅπλων δι' ὧν ἐπολέμει οὗτος, ἤτοι διὰ τῆς εὐγλωττίας. Ἐξελέξατο ὡς ἀντίπαλον αὐτοῦ ἱεροκήρυκα φημιζόμενον ἐπὶ ῥητορικῇ δεινότητι, ὀνόματι Φραγκίσκον δὲ Πούλλην καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς Φλωρεντίαν, ἔνθα ἤρξατο κηρύττων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Σταυροῦ καὶ κατηγορῶν τοῦ Σαβοναρόλα ὡς αἱρετικοῦ καὶ ἀσεβοῦς. Ταυτοχρόνως

ὁ πάπας διὰ νέου διατάγματος ἐκήρυξε τῇ ἀριστοκρατίᾳ ὅτι ἂν δὲν ἀπαγορεύσῃ τῷ αἱρεσιάρχῃ τὸν λόγον, πάντα τα κτήματα τῶν φλωρεντινῶν ἐμπόρων ὅσα ἔκειντο ἐπὶ τοῦ παπικοῦ ἐδάφους θὰ ὁημευθῶσι, καὶ ἡ ὁημοκρατία θέλει κηρυχθῇ πνευματικὴ καὶ κοσμικὴ ἐχθρὰ τῆς ἐκκλησίας.

Ἡ ἀριστοκρατία ἐγκαταλειφθεῖσα ὑπὸ τῆς Γαλλίας καὶ βλέπουσα φοβερῶς προαγομένην τὴν ὑλικὴν δύναμιν τῆς Ρώμης, ἠναγκάσθη νὰ ἐνδώσῃ τὴν φορὰν ταύτην, καὶ ἐπέβαλε τῷ Σαβοναρόλᾳ σιωπήν. Ὁ Σαβοναρόλας ὑπήκουσε, καὶ ἀπεχαιρέτισε τὸ ἀκροατήριόν του διὰ λόγου πλήρους εὐφραδείας καὶ εὐσταθείας.

Ἀλλ' ὅμως ἡ ἀποχώρησις τοῦ Σαβοναρόλα ἀντὶ νὰ πραΰνῃ τὸν ἀναβρασμὸν ἐπηύξησεν αὐτόν· ἐγίνετο λόγος περὶ τῶν πληρωθεισῶν προφητειῶν αὐτοῦ· καὶ ὀπαδοὶ θερμότεροι τοῦ διδασκάλου, ἀπὸ τῆς ἐμπνεύσεως εἰς τὸ θαῦμα μεταβαίνοντες τρανῶς ἔλεγον ὅτι ὁ Σαβοναρόλας προέτεινε νὰ καταβῇ μετὰ τοῦ ἀνταγωνιστοῦ αὐτοῦ εἰς τοὺς τάφους τῆς μητροπολιτικῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐκεῖ πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ἦσαν ἀληθῆ τὰ δόγματα αὐτοῦ ν' ἀναστήσῃ ἕνα νεκρόν, ὑποσχόμενος ὅτι θὰ ὁμολογήσῃ ἑαυτὸν ἠττημένον ἂν τὸ θαῦμα ἐγίνετο ὑπὸ τοῦ ἀντιπάλου αὐτοῦ. Αἱ φῆμαι αὗται ἦλθον εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ ἀδελφοῦ Φραγκίσκου τῆς Πούλλης, καὶ ἐπειδὴ ἦτον εἷς τῶν βιαιότατα πάθη ἐχόντων ἀνδρῶν, οἵτινες εἰς οὐδὲν λογίζονται τὴν ζωήν, ὅταν ἡ θυσία τῆς ζωῆς αὐτῶν δύναται ν' ἀποβῇ ὠφέλιμος εἰς τοὺς σκοποὺς αὐτῶν, ἐκήρυξεν ἐν τῇ ταπεινότητι αὐτοῦ, ὅτι ἐθεώρει ἑαυτὸν πολὺ μέγαν ἁμαρτωλὸν, ὁ δὲ Θεὸς δὲν θὰ τῷ ἐχορήγει τὴν δύναμιν νὰ θαυματουργήσῃ· ἀλλὰ προέτεινεν ἑτέραν πρόκλησιν, ἤτοι νὰ εἰσέλθῃ μετὰ τοῦ Σαβοναρόλα εἰς πυρὰν καιομένην. Ἐγίνωσκεν ὅτι θὰ ἀπέθνῃσκεν, ἔλεγεν· ἀλλὰ τοὐλάχιστον ἀπέθνῃσκεν ἐκδικῶν τὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως, διότι ἦτο βέβαιος ὅτι μεθ' ἑαυτοῦ θὰ συμπαρασύρῃ καὶ τὸν πειρασμὸν, ὅστις τοσαύτας ψυχὰς προέπεμπε μετὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ψυχῆς εἰς τὴν αἰωνίαν κόλασιν.

Ἡ ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Φραγκίσκου γενομένη πρότασις ἀνηγγέλθη τῷ Σαβοναρόλᾳ, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν προεκάλεσεν αὐτὸς πρῶτος, ἐδίσταζε νὰ δεχθῇ τὴν δευτέραν πρόκλησιν, ὅτε ὁ μαθητὴς αὐτοῦ, ἀδελφὸς Δομίνικος Μπονδιτσίνης, μᾶλλον πεποιθὼς ἢ αὐτὸς ὁ ἴδιος εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ δύναμιν ἐκήρυξεν ὅτι ἦτον ἕτοιμος νὰ δεχθῇ ἀντὶ τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ τὴν διὰ πυρὸς δοκιμασίαν, βέβαιος ὢν ὅτι ὁ Θεὸς θὰ θαυματουργήσῃ τῇ μεσιτεύσει τοῦ προφήτου αὐτοῦ. Αὐθωρεὶ δὲ φήμη διεσπάρη ἐν Φλωρεντίᾳ ὅτι ἡ μέχρι θανάτου πρόκλησις ἐγένετο δεκτή· οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Σαβοναρόλα, οἵτινες πάντες ἦσαν ἄνθρωποι στερεὰς ἔχοντες πεποιθήσεις, δὲν ἀμφέβαλλον ὅτι θὰ θριαμβεύσωσιν. Οἱ δὲ ἐχθροὶ κατεγοητεύοντο βλέποντες αἱρετικὸν ἑκουσίως εἰς τὰς φλόγας παραδιδόμενον· τέλος οἱ ἀδιάφοροι ἐθεώρουν τὴν δοκιμασίαν ταύτην ὡς θέαμα φοβερὸν καὶ περιεργείας ἄξιον.

Ἀλλ' ἡ ἀροσίωσις τοῦ ἀδελφοῦ Μπονδιτσίνη τοῦ ἐκ Πεσκίας δὲν ἱκανοποίει τοὺς σκοποὺς τοῦ ἀδελφοῦ Φραγκίσκου τῆς Πούλλης· ἤθελεν ὄντως ν' ἀποθάνῃ ἐκ φοβεροῦ θανάτου, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὅρῳ ν' ἀποθάνῃ μετ' αὐτοῦ ὁ Σαβοναρόλας. Ἀληθῶς, τί ἔμελεν αὐτῷ ὁ θάνατος ἀσήμου μαθητοῦ οἷος ἦτον ὁ ἀδελφὸς Μπονδιτσίνης; Τὸν διδάσκαλον ἔπρεπε νὰ παταξῃ, τὸν αἱρεσιάρχην νὰ κατακρημνίσῃ. Ἐκήρυξε λοιπὸν ὅτι μετὰ μόνου τοῦ Σαβοναρόλα ἀναβαίνει εἰς τὴν πυρὰν καὶ οὐδέποτε συγκατένευε ἐνῷ παίζει τὸ φοβερὸν τοῦτο παιγνίδιον διὰ λογαριασμόν του, νὰ παίζῃ ὁ ἀντίπαλός του δι' ἀντιπροσώπου.

Τότε συνέβη τι βεβαίως ἀπροσδόκητον· δηλαδὴ ἀντὶ τοῦ ἀδελφοῦ Φραγκίσκου τῆς Πούλλης, ὅστις ἤθελε πρὸς μόνον τὸν διδάσκαλον ν' ἀγωνισθῇ, παρουσιάσθησαν ὑὸ φραγκισκανοὶ μοναχοὶ ἵνα πρὸς τὸν μαθητὴν ἀγωνισθῶσιν. Ἦσαν δὲ οὗτοι ὁ ἀδελφὸς Νικόλαος τῆς Πίλλυ καὶ ὁ ἀδελφὸς Ἀνδρέας Ῥονδινέλλης. Παρευθὺς οἱ περὶ τὸν Σαβοναρόλαν βλέποντες τὴν πρὸς τοὺς ἀνταγωνιστὰς ἐλθοῦσαν ἐπικουρίαν παρασκευάσθησαν σωρηδὸν ὅπως ἀποπειραθῶσι τὴν δοκιμασίαν.

Οἱ δὲ Φραγκισκανοὶ ἀφ' ἑτέρου δὲν ἠθέλησαν νὰ δειχθῶσιν ὑποδιέστεροι, καὶ ἕκαστος ἐκηρύχθη ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἑτέρου. Ἡ Φλωρεντία σύμπασα ἐφαίνετο ὡς φρενοκομεῖον· ἕκαστος ἤθελε τὴν πυρὰν, ἕκαστος ἐζήτει νὰ ἐμβῇ εἰς τὸ πῦρ· τοῦ λοιποῦ οὐ μόνον ἄνδρες προεκάλουν ἀλλήλους ἀλλὰ καὶ γυναῖκες καὶ παιδία. Τέλος δὲ οἱ ἄρχοντες σεβόμενοι τὰ δικαιώματα τῶν πρώτων παρουσιασθέντων διέταξαν νὰ γένῃ ἡ παράδοξος μονομαχία μεταξὺ μόνου τοῦ ἀδελφοῦ Δομινίκου Μπονδιτσίνη καὶ τοῦ Ἀνδρέα Ῥονδινέλλη· δέκα δὲ πολῖται ὤφειλον νὰ κανονίσωσι τὰς λεπτομερείας αὐτῆς.

Ἡμέρα δὲ ὡρίσθη ἡ 7 Ἀπριλίου 1498, καὶ τόπος ἡ πλατεῖα τοῦ Παλατίου.

Οἱ ἀγωνισταὶ προέβησαν ἐπισταμένως εἰς τὰς προπαρασκευὰς αὐτῶν· ἱκρίωμα ἀνηγέρθη τῇ ἐπιστασίᾳ αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ὁρισθέντος μέρους, πέντε ποδῶν τὸ ὕψος, δέκα τὸ πλάτος καὶ ὀγδοήκοντα τὸ μῆκος. Ἐπὶ δὲ τοῦ ἱκριώματος τούτου καλυπτομένου ὅλου διὰ φρυγάνων καὶ κλάδων, στηριζομένων διὰ φραγμῶν ἐξ ὅσου τε ξηροῦ ξύλου, ἀφῆκαν δύο στενὰς ἀτραπούς δύο τὸ πολὺ ποδῶν τὸ πλάτος καὶ ἑβδομήκοντα τὸ μῆκος, ὧν ἡ εἴσοδος ἔτεινε πρὸς τὴν Λότζια δὲϊ Λάντσι, ἡ δὲ ἔξοδος πρὸς τὴν ἀντίθετον ἄκραν. Ἡ δὲ Λότζια ἐχωρίσθη καὶ αὐτὴ εἰς δύο διὰ ξυλίνου διαφράγματος, ὅπως ἕκαστος τῶν ἀντιπάλων ἔχῃ εἴσοδόν τι δωματίου καὶ παρασκευασθῇ ἐν αὐτῷ, ὡς ἔχει ἐν τῷ θεάτρῳ ἕκαστος τῶν ὑποκριτῶν ἰδιαίτερον δωμάτιον ὅπως ἐν αὐτῷ ἐνδύηται· κατὰ τοῦτο μόνον διαφέρει τὸ πρᾶγμα, καθότι ἐνταῦθα ἡ διδαχθησομένη τραγῳδία δὲν ἦτο πλαστή.

Οἱ Φραγκισκανοὶ ἀφίκοντο εἰς τὴν πλατεῖαν καὶ εἰσῆλθον ἐντὸς τοῦ ἰδιαιτέρου αὐτῶν μέρους ἄνευ οὐδεμιᾶς θρησκευτικῆς διαδηλώσεως, ἐνῷ τοὐναντίον ὁ Σαβοναρόλας ἐπορεύθη εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ θέσιν πομπωδῶς, φέρων τὰ ἱερὰ ἄμφια μεθ' ὧν ἔψαλε τὴν θείαν λειτουργίαν καὶ ἔχων ἐν χειρὶ τὴν ἁγίαν μετάληψιν, καταφανῆ τοῖς πᾶσι, διότι τὸ περιέχον αὐτὴν διαφανέστερον ἦτο κρυστάλλινον. Ὁ ἀδελφὸς Δομίνικος, ὁ ἥρως τῆς τελετῆς, εἵπετο μετὰ σταυροῦ, καὶ πάντες οἱ δομινικανοὶ μοναχοί, ἔχοντες ἐρυθρὸν σταυρὸν ἐν χειρὶ ἐᾴδιζον ὄπισθεν αὐτοῦ ψαλμῳδοῦντες, καὶ κατόπιν τῶν ἐπισημοτέρων πολιτῶν τῆς μερίδος αὐτῶν δαυλοφοροῦντες· διότι βέβαιοι ὄντες περὶ τοῦ θριάμβου αὐτῶν ἤθελον αὐτοὶ οὗτοι ν' ἀνάψωσι τὴν πυράν. Ἡ δὲ πλατεῖα ἔβριθε τοσούτου πλήθους, ὥστε ἐξεχείλιζε πρὸς πάσας τὰς ὁδούς. Αἱ θύραι καὶ τὰ παράθυρα ἐπληροῦντο κεφαλῶν, οἱ ἐξώστται ἐκαλύπτοντο ὑπὸ πλήθους, καὶ μέχρις αὐτῆς τῆς στέγης τοῦ δώματος καὶ ἐπὶ τοῦ κωδωνοστασίου ἐφαίνοντο περίεργοι.

Ἀλλ' ἀπέναντι τῆς δοκιμασίας οἱ Φραγκισκανοὶ τοσαύτας παρενέβαλον δυσκολίας ὥστε φανερῶς ἀπεδείκνυτο ὅτι ὁ ἀγωνιστὴς αὐτῶν ἤρξατο δειλιῶν.

Ἐξέφρασαν δὲ τὸ πρῶτον τὸν φόβον αὐτῶν εἰπόντες ὅτι ἴσως ὁ ἀδελφὸς Μπονδιτσίνης ἦτο μάγος, καὶ ὡς τοιοῦτος εἶχεν ἐφ' ἑαυτοῦ θαυματουργόν τι φυλακτήριον κατὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ πυρός. Ὅθεν ἀπῄτησαν νὰ γυμνωθῇ ἐντελῶς καὶ νὰ ἐνδυθῇ φορέματα ἐξετασθέντα ὑπὸ μαρτύρων. Ὁ ἀδελφὸς Μπονδιτσίνης οὐδὲν ἀντέλεξε, μολονότι τοιαύτη ὑπόνοια ἦτο λίαν ταπεινωτική, καὶ ἤλλαξε χιτῶνα, ἐσθῆτα καὶ βάσον. Οἱ Φραγκισκανοί τότε ἰδόντες ὅτι ὁ Σαβοναρόλας ἔδιδεν εἰς χεῖρας αὐτοῦ τὰ ἄχραντα μυστήρια, ἀνεφώνησαν ὅτι τὸ νὰ ἐκτεθῶσι ταῦτα εἰς τὸ πῦρ ἦτο βεβήλωσις· ὅτι τοῦτο δὲν περιείχετο ἐντὸς τῶν συμφωνιῶν, καὶ ἂν ὁ Μπονδιτσίνης ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ τὸ ὑπερφυσικὸν ταῦτο βοήθημα, θὰ παρητοῦντο τῆς δοκιμασίας. Ὁ Σαβοναρόλας ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδαμῶς ἄπορον ἦτον ἂν ὁ τῆς πίστεως ἀθλητὴς ἐπὶ τὸν Θεὸν πεποιθὼς, ἔφερεν ἐν χερσὶν αὐτὸν τὸν Θεὸν ἀφ' οὗ προσεδόκα τὴν σωτηρίαν του. Ἡ ἀπόκρισις αὕτη ἀπήρεσκε τοῖς Φραγκισκανοῖς, οἵτινες ἐνέμενον ἐν τῇ ἀπαιτήσει αὐτῶν· Ὁ δὲ Σαβοναρόλας ἀφ' ἑτέρου, ἵστατο ἀκλόνητος ἐν τῷ δικαίῳ του· ὅθεν ἐπὶ τέσσαρας περίπου ὥρας οὕτως ἐν συζητήσεσι παρερχομένας καὶ καθ' ἃς οὐδέτερος ὑπεχώρει, τὰ πράγματα ἔμενον ὡς εἶχον. Κατὰ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον, ὁ λαὸς ἀπὸ τῆς αὐγῆς συναθροισθεὶς ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπὶ τῶν στεγῶν καὶ τῶν ἐξωστῶν ἤρξατο ἀνυπομονῶν, καὶ ἡ ἀνυπομονησία του προυδίδετο ἐκ τῶν μέχρι τῶν ἀθλητῶν ἀκουομένων γογγυσμῶν, καὶ οἱ περὶ τὸν Σαβοναρόλαν βέβαιοι ὄντες ὅτι θὰ ἐγίνετο θαῦμα, τοσαύτην εἶχον εἰς αὐτὸν πίστιν, καθικέτευον αὐτὸν νὰ ἐνδώσῃ κατὰ πάντα. Ὁ Σαβοναρόλας ἀπεκρίνατο ὅτι ἂν αὐτὸς ὑπίστατο τὴν βάσανον ἤθελε δειχθῇ συγκαταβατικώτερος, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἄλλος ἐκινδύνευεν ἦτον ἀνάγκη πολλῶν προφυλακτικῶν μέτρων. Δύο εἰσὶ ὧραι παρῆλθον καθ' ἃς ἐπὶ ματαίῳ ἐπολέμησαν τὰς ἀντιρρήσεις αὐτοῦ οἱ ὀπαδοί του. Τέλος ἐπειδὴ προύχώρει ἡ νύξ, ὁ δὲ λαὸς ἐδείκνυτο ὁλονὲν ἀνησυχώτερος καὶ οἱ γογγυσμοὶ αὐτοῦ κατέστησαν ἀπειλητικοί, ὁ Μπονδιτσίνης ἐκήρυξεν ὅτι ἦτον ἕτοιμος νὰ διαβῇ τὴν πυρὰν σταυρὸν μόνον ἔχων ἐν χειρί. Τὴν δ' αἴτησιν ταύτην οὐδεὶς ἠδύνατο ν' ἀρνηθῇ· ὅθεν ὁ ἀδελφὸς Ρονδινέλλης ἠναγκάσθη νὰ δεχθῇ τὴν πρότασιν καὶ ἀνηγγέλθη τῷ λαῷ ὅτι οἱ ἀθληταὶ συνεφώνησαν, ἡ δὲ δοκιμασία ἐγίνετο μετ' ὀλίγον. Ταῦτα μαθὼν ὁ λαὸς ἠύχασεν, ἐλπίζων ὅτι θ' ἀποζημιωθῇ τέλος ἡ μακρὰ ὑπομονή του· ἀλλ' αὐθωρεὶ θύελλα ἀπὸ πολλοῦ ἐπὶ τῆς Φλωρεντίας συμπυκνουμένη ἐξερράγη μετὰ τοσαύτης δυνάμεως, ὥστε παραχρῆμα ἐσβέσθη ὑπὸ

τῆς βροχῆς ἡ μόλις ἀναρθεῖσα πυρὰ καὶ ἀδύνατον ἀπέβη ν' ἀναῤῥῇ ἐκ νέου. Ἀπὸ τούτου τὸ πλῆθος ἐνόμισεν ὅτι ἐνικήθη, ὁ δὲ ἐνθουσιασμὸς αὐτοῦ μετετράπη εἰς περιφρόνησιν· ἀγνοοῦν πόθεν προῆλθον οἱ ἀναβολαὶ ἐπέβριψε τὴν εὐθύνην ἐπὶ τῶν δύο ἀθλητῶν. Ἡ δὲ ἀρχὴ προβλέπουσα τὰς ἐπισυμβησομένας ταραχὰς διέταξε τὴν δημήγυριν ν' ἀποσυρθῇ· ἀλλ' ἡ δημήγυρις δὲν ἐσάλευσεν ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς καὶ μεθ' ὅλην τὴν ποταμηδὸν πίπτουσαν βροχὴν ἀνέμενε τὴν ἔξοδον τῶν δύο ἀντιπάλων. Ὁ Ῥονδινέλλης ἀπεπέμφθη μετὰ χλευασμῶν, καὶ λιθοβοληματων, ὁ δὲ Σαβοναρόλας, τὰ ἱερὰ αὐτοῦ ἄμφια φέρων καὶ τὴν ἁγίαν μετάδοσιν διῆλθεν ἡσύχως ἐν μέσῳ τοῦ ὄχλου ἐκείνου, τοῦθ' ὅπερ ἦτο θαῦμα ἰσοδύναμον πρὸς τὴν μέσῳ τοῦ πυρὸς διέλασιν.

Ἀλλὰ μόνον τὸ μεγαλεῖον τῶν ἀχράντων μυστηρίων διεφύλαξε τὸν ἄνδρα ὅστις ἀπὸ τοῦδε ὡς ψευδοπροφήτης ἐθεωρεῖτο καὶ μετὰ πολλὴν τῆς θλίψεως τὸ πλῆθος διερεθιζόμενον ὑπὸ τῆς μερίδος τῶν λυτσασμένων, εἵτινες ἀπὸ πολλοῦ ἐκήρυττον τὸν Σαβοναρόλαν ψεύστην καὶ ὑποκριτήν, ἀφῆκεν αὐτὸν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ μοναστήριόν του. Ὅθεν, ὅτε, τῇ ἐπιούσῃ, ἥτις ἦτο Κυριακὴ τῶν Βαΐων, ἀνέβη ἐπ' ἄμβωνος ὅπως ἐξηγήσῃ τὰ αἴτια τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ, οὐδ' ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἠκούσθη ἐν μέσῳ τῶν ὕβρεων, τῶν χλευασμῶν καὶ τοῦ γέλωτος. Μετὰ μικρὸν μάλιστα αἱ κραυγαὶ ἀπὸ σκωπτικῶν ἐγένοντο ἀπειλητικαί· ὁ δὲ Σαβοναρόλας λίαν ἀσθενῆ ἔχων τὴν φωνὴν δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑπερισχύσῃ τοῦ θορύβου, κατέβη ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος καὶ ἀποχωρήσας εἰς τὸ μοναστήριον ἐκλείσθη ἐν τῷ κελλίῳ του. Ταὐτοχρόνως δὲ φωνὴ ἠκούσθη ἀμέσως ἐπαναληφθεῖσα ὑπὸ πάντων τῶν παρισταμένων — Εἰς Ἅγιον Μάρκον! εἰς Ἅγιον Μάρκον! — Ὁ ἐπαναστατικὸς οὗτος πυρὴν ἐξωγκώθη, διαπερῶν τὰς ὁδοὺς ἐκ παντὸς τοῦ ὄχλου καὶ προσέκρουσεν εἰς τοὺς τοίχους τοῦ μοναστηρίου ὡς θάλασσα τροφόσσα. Αἱ κλεισταὶ πύλαι ἔτριξαν ὑπὸ τὴν ἰσχυρὰν πίεσιν τοῦ πλήθους, ὅπερ ἐν ἀκαρεῖ συντρίβει πᾶν τὸ προστυγχάνον· τὸ κῦμα τοῦ λαοῦ διεχύθη ἐντὸς δευτερολέπτου εἰς ὅλον τὸ μοναστήριον, ὁ δὲ Σαβοναρόλας, καὶ οἱ δύο αὐτοῦ προσήλυτοι, ὁ Δομίνικος Μπονδιτσίνις μετὰ τοῦ Σιλβέστρου Μαρούφφη, συνελήφθησαν ἐντὸς τῶν κελλίων αὐτῶν, ἀπήχθησαν εἰς τὴν φυλακὴν ἐν μέσῳ τοῦ ὄχλου, ὅστις ἀείποτε ὑπερβολικὸς ἐν τῷ ἐνθουσιασμῷ ἢ τῷ μίσει αὐτοῦ, ἤθελε νὰ κατακερματίσῃ αὐτούς, καὶ μόλις κατεπραΰνθη ἀκούσας ὅτι διὰ τῆς βίας θὰ ἐκτελέσωσιν οἱ συλληφθέντες ὅ,τι ἠρνήθησαν νὰ πράξωσιν ἑκουσίως.

Ἀλέξανδρος ὁ ΣΤ', ὅστις, ὡς εἰκός, εἰ μὴ αὐτοπροσώπως, τοὐλάχιστον ὅμως διὰ τῆς ἐπιῤῥοῆς αὐτοῦ, διενήργησε τὴν ταχεῖαν καὶ παράδοξον ταύτην ἀνατροπήν, μόλις μαθὼν τὴν πτῶσιν καὶ τὴν σύλληψιν τοῦ Σαβοναρόλα, ἀπῄτησεν αὐτὸν ὡς ὑπαγόμενον εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν δικαιοσύνην. Ἀλλὰ παρὰ τὰς ἀφέσεις, μεθ' ὧν συνώδευεν ὁ πάπας τὴν αἴτησιν ταύτην, αἱ ἀρχαὶ ἀπῄτησαν ὅπως ἡ δίκη τοῦ Σαβοναρόλα διεξαχθῇ ἐν Φλωρεντίᾳ, καὶ ὅπως μὴ φανῶσιν ἐξ ὁλοκλήρου ὑπεξαιροῦντες τὸν ἔνοχον τῆς παπικῆς δικαιοδοσίας, ᾐτήσαντο παρὰ τοῦ πάπα τὴν προσθήκην δύο ἐκκλησιαστικῶν κριτῶν εἰς τὸ φλωρεντινὸν δικαστήριον. Ἀλέξανδρος ὁ ΣΤ', βλέπων ὅτι οὐδὲν ἄλλο παρεχώρει αὐτῷ ἡ μεγαλοπρεπὴς δημοκρατία, ἀπέστειλε παρ' αὐτῷ τὸν Ἰωακεὶμ Τουρριανὸν ἐκ Βενετίας, ἀρχηγὸν τῶν Δομινικανῶν, καὶ τὸν Φραγκίσκον Ῥαμολίνην διδάκτορα τῆς νομικῆς, εἵτινες ἐκ τῶν προτέρων ἔφερον τὸ περιεχόμενον τῆς ἀποφάσεως καθ' ἣν ὁ Σαβοναρόλας καὶ οἱ συνέχοντες αὐτοῦ ἐκηρύσσοντο αἱρετικοί, σχισματικοί, διῶκται τῆς ἁγίας ἐκκλησίας καὶ λαοπλάνοι.

Ἄλλως δὲ ἡ ἐπιμονὴ αὕτη τῶν Φλωρεντινῶν ἐν τῇ ἀπαιτήσει τῶν δικαστικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων ἦτο ματαία ἐπίδειξις καὶ κατ' ἐπιφάνειαν ἱκανοποίησις· τὸ δικαστήριον συνέκειτο ἐξ ὀκτὼ μελῶν, γνωστῶν πάντων ὡς ἀσπόνδων ἐχθρῶν τοῦ Σαβοναρόλα, οὗ ἡ δίκη ἤρξατο ἀπὸ τῶν βασάνων. Ὁ Σαβοναρόλας ἀσθενὴς τὸ σῶμα, εὐαίσθητος καὶ νευρικὸς τὴν κρᾶσιν, δὲν ἀντέσχε πρὸς τὴν βάσανον τοῦ σχοινίου, καὶ δαμασθεὶς ὑπὸ τῶν ἀλγηδόνων καθ' ἣν στιγμὴν ἀνηρτήθη ἐκ τῶν καρπῶν τῆς χειρὸς ὑπὸ τοῦ δημίου καὶ κατερῥίφθη δύο πόδας ἀπὸ τοῦ ἐδάφους, ὡμολόγησεν, ὅπως τύχῃ μικρᾶς ἀναψυχῆς, ὅτι αἱ προφητεῖαι αὐτοῦ ἦσαν ἁπλοῖ εἰκασίαι. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἅμα ὡς ἐπανῆλθεν εἰς τὴν εἰρκτὴν διεμαρτυρήθη κατὰ τῆς ὁμολογίας ταύτης, λέγων ὅτι τὸ ψεῦδος τοῦτο ἀπέσπασε τοῦ στόματός του ἡ ἀσθένεια τῆς σαρκὸς, ἀλλ' ὅτι πολλάκις ἐχρηματίσθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἀποκαλύψαντος αὐτῷ ὅσα εἶπε.

Ἡ διαμαρτύρησις αὕτη ἐπήνεγκε νέαν ἐφαρ-

μογὴν τῆς βασάνου, ἐφαρμογὴν, καθ' ἣν ὁ Σαβοναρόλας ὑπέκυψεν ἐκ νέου εἰς τὴν δύναμιν τοῦ ἄλγους καὶ ἀνήρεσε τὰ πρότερον λεχθέντα. Ἀλλὰ μόλις λυθεὶς καὶ ἐνῷ ἐκοίτετο εἰσέτι ἐπὶ τῆς στρωμνῆς τῆς βασάνου, ἐκήρυξεν ὅτι αἱ ὁμολογίαι του ἦσαν ἔργον τῶν δημίων αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν θὰ πέσωσιν· ἀλλ' ὅτι, τὸ κατ' αὐτὸν, διεμαρτύρετο ἐκ νέου κατὰ παντὸς ἐνδεχομένου νὰ ἐξέλθῃ τοῦ στόματος αὐτοῦ. Ἀληθῶς δὲ καὶ τρίτην φορὰν ἡ βάσανος ἐπήνεγκε τας αὐτὰς ὁμολογίας καὶ τὴν αὐτὴν ἀναίρεσιν ἡ ὕστερον ἀνάπαυσις ὅθεν οἱ δικασταὶ, ἀφοῦ κατεδίκασαν αὐτὸν καὶ τοὺς δύο αὐτοῦ μαθητὰς εἰς τὸν διὰ πυρὸς θάνατον, ἀπεφάσισαν ἵνα μὴ ἀναγνωσθῇ μεγαλοφώνως ἡ ἐξομολόγησις αὐτοῦ ἐπὶ τῆς πυρᾶς, κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἔθιμον, βέβαιοι ὄντες ὅτι καὶ τὴν φορὰν ταύτην θέλει διαψευσθῇ ὑπ' αὐτοῦ καὶ δημοσίᾳ μάλιστα· τοῦθ' ὅπερ, δι' ὄντινα γινώσκει τὸ εὐμετάβλητον τοῦ λαοῦ φρόνημα, ἠδύνατο νὰ ἐμποιήσῃ χειρίστην ἐντύπωσιν.

Τῇ 23 μαΐου ἡ προγελθεῖσα τῷ λαῷ πυρὰ ἀνηγέρθη ἐκ νέου ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ παλατίου, καὶ τὴν φορὰν ταύτην τὸ πλῆθος συνέβρευσε βέβαιον ὅτι δὲν θ' ἀναμείνῃ εἰς μάτην τὸ πολυπόθητον θέαμα. Τῷ ὄντι δὲ περὶ τὴν ἑνδεκάτην πρὸ μεσημβρίας, ὁ Ἱερώνυμος Σαβοναρόλας, ὁ Δομίνικος Μπονβιτσίνης καὶ ὁ Σίλβεστρος Μαρούφφης ἤχθησαν ἐπὶ τοῦ τόπου τῆς θανατώσεως, καὶ ἀφοῦ ἐγυμνώθησαν τῶν βαθμῶν αὐτῶν παρὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κριτῶν προσεδέθησαν ἐν τῷ κέντρῳ πελωρίου στήλης ξύλων καὶ οἱ τρεῖς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πάλου. Τότε ὁ ἐπίσκοπος Πιγνιανόλης ἐκήρυξε τοῖς κατοδίκοις ὅτι ἐχώριζεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας.—Τῆς πολεμούσης; — ἀπεκρίνατο ὁ Σαβοναρόλας, ὅστις ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας εἰσήρχετο διὰ τοῦ μαρτυρίου εἰς τὴν θριαμβεύουσαν ἐκκλησίαν. Ταῦτα καὶ μόνα εἶπον οἱ καταδίκοι, διότι κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἰς τῶν Ἀρραμπιάτων, προσωπικὸς ἐχθρὸς τοῦ Σαβοναρόλα, διαβὰς τὸν περὶ τὴν πυρὰν φραγμὸν τῶν φρουρῶν, ἥρπασεν ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ δημίου τὸν δαυλὸν καὶ μετέδωκε τὸ πῦρ εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς πυρᾶς. Ὁ δὲ Σαβοναρόλας καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἅμα ὡς εἶδον ὑψούμενον τὸν καπνὸν, ἤρξαντο ψάλλοντες ἕνα ψαλμὸν, καὶ ἐνῷ ἡ φλὸξ περιέβαλεν αὐτοὺς πανταχόθεν διὰ τοῦ φλογεροῦ πέπλου αὐτῆς, ἠκούετο εἰσέτι τὸ θρησκευτικὸν ᾆσμα ὅπερ ἔκρουεν ἀντ' αὐτῶν τοῦ οὐρανοῦ τὴν πύλην.

Οὕτως ἀπηλλάγη τοῦ φοβερωτάτου ἐχθροῦ ὅστις ἠγέρθη ποτὲ κατ' αὐτοῦ, ὁ πάπας Ἀλέξανδρος ΣΤ'· ἡ δ' ἐκδίκησις τοῦ ποντίφηκος κατεδίωξε καὶ μετὰ θάνατον τοὺς καταδίκους· οἱ ἄρχοντες εἰς τὰς αἰτήσεις αὐτοῦ ἐνδίδοντες ἔδωκαν διαταγὰς ὅπως ῥιφθῇ εἰς τὸν Ἄρνον ποταμὸν ἡ τέφρα τοῦ προφήτου καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ· ἀλλ' ἡμικεκαυμένα τινὰ ὀστᾶ συνελέγησαν ὑπ' αὐτῶν τῶν στρατιωτῶν, οἵτινες ἐντολὴν εἶχον νὰ ἐμποδίσωσι τὸν λαὸν τοῦ νὰ πλησιάσῃ εἰς τὴν πυρὰν, τὰ δὲ ἅγια ἐκεῖνα λείψανα, ἐκτίθενται ἔτι καὶ σήμερον, καταμέλανα ὑπὸ τῶν φλογῶν, εἰς τὴν προσκύνησιν τῶν πιστῶν δυτικῶν, οἵτινες ἂν δὲν θεωροῦσι νῦν τὸν Σαβοναρόλαν ὡς προφήτην, θεωρῶσιν αὐτὸν ὡς μάρτυρα τοὐλάχιστον.

Τούτων γενομένων, ὁ γαλλικὸς στρατὸς ἡτοιμάζετο τὸ δεύτερον ἵνα ὑπερβῇ τὰς Ἄλπεις ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἰακώβου Τριβουλκίου. Ὁ βασιλεὺς Λουδοβίκος ΙΒ' συνώδευσε μέχρι τοῦ Λυὼν τὸν Καίσαρα Βοργίαν καὶ τὸν Ἰουλιανὸν δὲ λὰ Ῥοβέραν, οὓς ἔβιασε νὰ συνδιαλλαγῶσι, καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς μαΐου προεξαπέστειλε τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν ἣν ἠκολούθησε μετὰ μικρὸν τὸ σῶμα τοῦ στρατοῦ. Αἱ δυνάμεις τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην στρατείαν συνέκειντο ἐκ χιλίων ἑξακοσίων λογχοφόρων, πεντακισχιλίων Ἑλβετῶν, τετρακισχιλίων Γασκώνων καὶ τριῶν χιλιάδων πεντακοσίων πεζῶν στρατολογηθέντων πανταχόθεν τῆς Γαλλίας. Τῇ 13 αὐγούστου, τὸ σῶμα τοῦτο συμποσούμενον εἰς πεντεκαίδεκα χιλιάδας ἀνδρῶν περίπου, καὶ ὀφεῖλον νὰ συνδράμῃ τὰς κινήσεις αὐτοῦ μετὰ τῶν κινήσεων τῶν Ἑνετῶν, ἀφίκετο ὑπὸ τὰ τείχη τοῦ Ἀρρήτιου, καὶ ἀμέσως ἐπολιόρκησε τὴν πόλιν.

Ἡ θέσις τοῦ Λουδοβίκου Σφόρτζα ἦτο τρομερὰ, καὶ τὴν ὥραν ἐκείνην ὑρίστατο τὴν ποινὴν τῆς ἀνοησίας, εἰς ἣν ὑπέπεσε καλέσας εἰς Ἰταλίαν τοὺς Γάλλους· πάντες ἐνταυτῷ οἱ σύμμαχοι ἐφ' οὓς ἤλπιζεν ἐγκατέλιπον αὐτὸν εἴτε διότι ἠσχολοῦντο εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν ὑποθέσεις εἴτε φοβηθέντες τὸν ἰσχυρὸν ἐχθρὸν τοῦ δουκὸς τῶν Μεδιολάνων.

Ἀλλ' ὁ Λουδοβίκος Σφόρτζας ὠχύρωσεν ἀμέσως τὴν Ἀννόναν, τὴν Νοβάραν, καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἔπεμψε τὸν Καζοτζὸν μετ' ὀλίγης δυνάμεως εἰς τὰ μετὰ τῆς Ἑνετίας συνορεύοντα μέρη τοῦ δουκάτου καὶ συνήθροισε πάσας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Πάδου. Αἱ

προφυλάξεις ὅμως αὗται ἀνωφελεῖς ἀπέβησαν κατὰ τῆς γαλλικῆς ὁρμῆς· ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἠλώθη τὸ Ἀρρήτιον, ἡ Ἀννόνσα, ἡ Νοβάρα, ἡ Βογγιέρα, τὸ Καστελνουόβον, ἡ Πόντε-Κουρόνα, ἡ Τορτόνη καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια, ὁ δὲ Τριβούλιος ἐπορεύθη κατὰ τῶν Μεδιολάνων. πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του διεπιστεύσατο τὴν φύλαξιν τοῦ φρουρίου τῶν Μεδιολάνων τῷ Βερναρδίνῳ δὰ Κόρτε. Μάτην οἱ φίλοι αὐτοῦ εἶπον αὐτῷ νὰ δυσπιστῇ κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου, μάτην ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀσκάνιος προέτεινε νὰ κλεισθῇ ἐν τῷ φρουρίῳ, ὑποσχόμενος



Προσεδίθησαν ἐν τῷ κέντρῳ πελωρίου στήλης ξύλων καὶ οἱ τρεῖς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πάλου—Σελ. 107.

Ὁ Λουδοβίκος Σφόρτζας ἀπελπισθεὶς ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων τούτων νικῶν, κατέφυγεν εἰς Γερμανίαν μετὰ τῶν τέκνων του καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀσκανίου τοῦ καρδιναλίου καὶ τοῦ θησαυροῦ του, ὅστις ἐντὸς ὀκτὼ ἐτῶν ἀπὸ ἑνὸς ἑκατομμυρίου καὶ πεντακοσίων χιλιάδων ἐξέπεσεν εἰς διακοσίας χιλιάδας δουκάτων. Ἀλλὰ ὅτι θ' ἀντιστῇ μέχρις ἐσχάτων· ὁ Λουδοβίκος ἀνεχώρησε τῇ 2 σεπτεμβρίου καταλιπὼν ἐν τῇ ἀκροπόλει τρισχιλίους πεζοὺς καὶ ἐφόδια πρὸς πολύμηνον πολιορκίαν.

Τῇ ἐπιούσῃ τῆς ἀναχωρήσεώς του οἱ Γάλλοι εἰσῆλασαν εἰς Μεδιόλανα καὶ μετὰ δέκα ἡμέρας ὁ Βερναρδῖνος παρέδωκεν ἀμαχητεὶ τὸ φρούριον.

Ὁ Λουδοβῖκος ἔμαθεν ἐν Λυὼν τὰς νίκας τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ καὶ εἰσῆλθεν ἀμέσως εἰς Μεδιόλανα ἔνθα ἐγένετο δεκτὸς μετὰ διαδηλώσεων εἰλικρινοῦς χαρᾶς. Ὁ δὲ Καῖσαρ Βοργίας ὅστις συνώδευσε τὸν γάλλον βασιλέα ἵνα μετάσχῃ τῆς μεγάλης ἰταλικῆς λαφυραγωγήσεως, μόλις ἰδὼν αὐτὸν τυχόντα τοῦ ποθουμένου ἀπῄτησε τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποσχέσεως ἣν ἔδωκεν αὐτῷ, ὑποσχέσεως ἐκπληρωθείσης ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας μετὰ τῆς παροιμιώδους αὐτοῦ χρηστότητος. Παρεχώρησε τῷ Καίσαρι Βοργίᾳ τριακοσίους λογχοφόρους διοικουμένους ὑπὸ τοῦ Ἴβη δ' Ἀλλέγρου, καὶ τετρακισχιλίους Ἑλβετοὺς ὅπως καθυποτάξῃ τοὺς βικαρίους ἢ ἐπιτρόπους τῆς ἐκκλησίας.

Κατὰ τοὺς ἀεννάους πολέμους τῶν Γουέλφων καὶ τῶν Γιβελίνων, καὶ κατὰ τὴν μακρὰν ἐξορίαν τῶν παπῶν ἐν Αὐενιῶνι, αἱ πλεῖσται τῶν πόλεων ἢ φρουρίων τῆς Ῥωμανίας κατεκτήθησαν ἢ ἡρπάγησαν ὑπὸ τυραννίσκων, οἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐλάμβανον παρὰ τῆς αὐτοκρατορίας τὴν κυριαρχίαν τῶν νέων κτήσεων αὐτῶν· ἀλλ' ἀφότου ὑπερέβη τὰ ὄρη ἡ γερμανικὴ ἐπιῤῥοή, οἱ δὲ πάπαι κατέστησαν αὖθις τὴν Ῥώμην κέντρον τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, πάντες οἱ ἡγεμονίσκοι οὗτοι στερηθέντες τῆς πρώτης αὐτῶν ὑποστηρίξεως συνησπίσθησαν περὶ τὴν ἁγίαν ἕδραν, ἔλαβον νέα κυριαρχικὰ δικαιώματα ἐκ τῶν ποντιφικῶν χειρῶν καὶ ἀπέτιον ἐνιαύσιον φόρον ἀνθ' οὗ ἐτιτλοφοροῦντο δοῦκες, κόμητες, ἄρχοντες ἢ ἐλάμβανον τὴν γενικὴν ἐπωνυμίαν ἐπιτρόπων τῆς ἐκκλησίας.

Εὐκόλως δὲ ἠδύνατο Ἀλέξανδρος ὁ ΣΤ' λεπτομερῶς ἐτάζων ἀπὸ ἑπταετίας τὴν διαγωγὴν καὶ τὰ ἔργα τῶν κυρίων τούτων νὰ εὕρῃ τι ἐπιλήψιμον καὶ τιμωρίας ἄξιον· ὅθεν ὑπέβαλε τὰ παράπονά του ἐνώπιον δικαστηρίου πρὸς τοῦτο συστάντος καὶ ἐξεδόθη ἀπόφασις δημεύουσα τὰς κτήσεις τῶν ἐπιτρόπων, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀποφάσεως ἀπέβαινε δυσχερὴς τῷ πάπᾳ διώρισεν ἐκτελεστὴν αὐτῆς τὸν νέον δοῦκα τοῦ Βαλεντινικοῦ.

Οἱ ἄρχοντες οὗτοι ἦσαν οἱ Μαλατέσται τοῦ Ἀριμίνου, οἱ Σφόρτζαι τοῦ Πεζάρου, οἱ Μαμφρέδοι τῆς Φαγεντίας, οἱ Ῥιάριοι τῆς Ἰμόλας καὶ τῆς Φόρλης, οἱ Βαράνοι τοῦ Καμερίνου, οἱ Μοντεφέλτροι τοῦ Οὐρβίνου, καὶ οἱ Γαετάνοι τῆς Σερμονέττας.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας ἐκ Μεδιολάνων, ἀπῆλθε καὶ ὁ Καῖσαρ Βοργίας εἰς Ῥώμην, ἔνθα εὗρε μεγάλως ἐκτεθεῖσαν τὴν ἰσχὺν τῆς ἀδελφῆς του Λουκρητίας, οὐχὶ ἐκ τοῦ συζύγου αὐτῆς Ἀλφόνσου, οὗ ἐξεναντίας, ἕνεκα τῶν νικῶν Λουδοβίκου τοῦ ΙΒ', τὸ μέλλον ἦτον ἀσφαλέστατον, τοῦθ' ὅπερ ἐπήνεγκε ψυχρότητα μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀλλ' ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἐφ' οὗ ἐξήσκει νῦν θαυμασιωτέραν παρά ποτε ἐπιρροήν.

Ὁ πάπας διώσισε τὴν Λουκρητίαν Βοργία τῆς Ἀραγῶνος ἰσόβιον διοικήτριαν τοῦ Σπολητίου καὶ τοῦ δουκάτου αὐτῆς, μετὰ πάντων τῶν προνομίων καὶ προσόδων αὐτοῦ· ἡ δὲ θέσις αὕτη τοσοῦτον ἐμεγέθυνε τὴν δύναμίν της, ὥστε τοῦ λοιποῦ ἐνεφανίζετο εἰς τὸ δημόσιον μετὰ συνοδείας διακοσίων ἵππων ὧν ἐπέβαινον αἱ ἐπιφανέσταται δέσποιναι καὶ οἱ εὐγενέστατοι νέοι τῆς Ῥώμης. Ἐπειδὴ δὲ ἡ διπλῆ ἀγάπη τοῦ πατρὸς πρὸς αὐτὴν ἦτο πασίγνωστος, οἱ πρῶτοι ἐκκλησιαστικοὶ ἄνδρες, οἱ συχνάζοντες εἰς τὸ Βατικανόν, οἱ στενοὶ φίλοι τῆς αὐτοῦ ἁγιότητος, ἐγένοντο ταπεινότατοι αὐτῆς θεράποντες· ὅθεν ἔβλεπέ τις καρδιναλίους τεινοντας αὐτῇ τὴν χεῖρα ὅταν κατέβαινεν ἀπὸ τοῦ φορείου ἢ ἀπὸ τοῦ ἵππου αὐτῆς, καὶ ἀρχιεπισκόπους ἀνθαμιλλωμένους ἵνα παρ' αὐτῇ λειτουργήσωσι.

Ὅπως γένηται κάτοχος τῶν νέων αὐτῆς κρατῶν ἡ Λουκρητία ἔδει ν' ἀπέλθῃ τῆς Ῥώμης· ἐπειδὴ ὅμως ὁ πατὴρ δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπομείνῃ ἐπὶ μακρὸν τὸν χωρισμὸν τῆς ἀγαπητῆς αὐτῷ θυγατρός, ἀπεφάσισε νὰ καταλάβῃ τὴν πόλιν τῆς Νέπης, ἣν ἄλλοτε, ὡς ἐνθυμούμεθα βεβαίως, ἔδωκε τῷ Ἀσκανίῳ Σφόρτζᾳ ἀντίτιμον τῆς ψήφου αὐτοῦ. Ὁ Ἀσκάνιος ἀπώλεσε φυσικῶς τὴν πόλιν ταύτην παρακολουθῶν τὴν τύχην τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δουκὸς τῶν Μεδιολάνων· καὶ ἐπειδὴ ὁ πάπας ἔμελλε ν' ἀναλάβῃ αὐτὴν προσεκάλεσε τὴν θυγατέρα του Λουκρητίαν εἰς συνάντησίν του ἐν αὐτῇ καὶ ὅπως παρευρεθῇ εἰς τὰς τελετὰς τῆς ἀνακτήσεως.

Ἡ σπουδὴ μεθ' ἧς ἡ Λουκρητία ὑπήκουσεν εἰς τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἀντημείφθη διὰ νέου δώρου, τῆς πόλεως καὶ τῆς περιφερείας τῆς Σερμονέττας ἰδιοκτησίας τῶν Γαετάνων. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὸ δῶρον τοῦτο διετηρεῖτο εἰσέτι μυστικὸν, διότι ἔδει ν' ἀπαλλαγῶσι τῶν νομίμων κατόχων, οἵτινες ἦσαν ὁ Ἰάκωβος Γαετάνος, ἀποστολικὸς πρωτονοτά-

ριος καὶ ὁ Πρόσπερος Γαετάνες νεανίας πλήρης ἀγαθῶν ἐλπίδων· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀμφότεροι κατῴκουν ἐν Ῥώμῃ καὶ οὐδεμίαν συνέλαβον ὑπόνοιαν, νομίζοντες ὅτι ὁ μὲν διὰ τῆς θέσεώς του ὁ δὲ διὰ τῆς ἀνδρείας του ἀπήλαυον τῆς εὐνοίας τῆς αὐτοῦ ἁγιότητος, τὸ πρᾶγμα δὲν ἐκρίθη πολὺ δυσκατόρθωτον. Ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς Ῥώμην, ἐπὶ τῇ προφάσει ἀδήλου ἐγκλήματος, ὁ Ἰάκωβος Γαετάνος συλληφθεὶς καὶ φυλακισθεὶς ἐν τῷ φρουρίῳ τοῦ ἁγίου Ἀγγέλου ἐδηλητηριάσθη, ὁ δὲ Πρόσπερος Γαετάνος ἐπνίγη ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ οἰκίᾳ. Κατὰ συνέπειαν τοῦ θανάτου τούτου, ὅστις τοσοῦτον αἰφνίδιος ὑπῆρξεν ὥστε οὐδεὶς τῶν δύο ἔλαβε καιρὸν νὰ γράψῃ τὴν διαθήκην του, ὁ πάπας ἐκήρυξε τὴν Σερμονέτταν καὶ πάντα τὰ λοιπὰ κτήματα τῶν Γαετάνων ὑπαγόμενα εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἀποστολικῶν ἀνακτόρων, ἅτινα μετεπώλησαν αὐτὰ τῇ Λουκρητίᾳ ἀντὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδων σκούδων, ἀποδοθέντων αὐτῇ παρὰ τοῦ πατρὸς τῇ ἐπαύριον τῆς πληρωμῆς. Μεθ' ὅλην λοιπὸν τὴν σπουδὴν αὐτοῦ ὁ Καῖσαρ Βοργίας εἶδεν, ἐλθὼν εἰς Ῥώμην, ὅτι ὁ πατὴρ προεπορεύθη αὐτοῦ ἐν τῇ ἐνάρξει τῶν κατακτήσεων.

Ἑτέρα δὲ τύχη ἀνεπτύχθη ἐπίσης ἀλοσσαίως κατὰ τὴν ἐν Γαλλίᾳ διαμονήν του· ἡ τοῦ Ἰωάννου Βοργία, ἀνεψιοῦ τοῦ πάπα, ὅστις μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἦτον εἷς τῶν πιστοτάτων φίλων τοῦ δουκὸς τῆς Γανδίας. Ἐλέγετο δὲ ἀπροκαλύπτως ἐν Ῥώμῃ ὅτι ὁ νέος καρδινάλιος ὤφειλε τὰς τιμὰς τῆς αὐτοῦ ἁγιότητος πολλῷ μᾶλλον εἰς τὰς ἀδελφῆς τὴν προστασίαν ἢ τοῦ ἀδελφοῦ τὴν μνήμην. Ἦσαν δὲ ταῦτα δύο αἴτια καθιστῶντα τὸν Ἰωάννην Βοργίαν ἰδιαιτέρως ὕποπτον τῷ Καίσαρι, ὅστις ὀμνύων ἐνδομύχως ὅτι δὲν θ' ἀφήσῃ αὐτὸν ἐπὶ πολὺ ἀπολαύοντα τῆς εὐτυχίας ταύτης ἔμαθε τὴν προχείρισιν τοῦ ἐξαδέλφου του Ἰωάννου ὡς καρδιναλίου παντὸς τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, καὶ ὅτι ἀνεχώρησεν ἐκ Ῥώμης ὅπως περιέλθῃ τὰ ποντιφικὰ κράτη μετὰ συνοδείας ἀρχιεπισκόπων, ἐπισκόπων ἐξάρχων καὶ ἱππέων τοιούτης, ὥστε καὶ αὐτῷ τῷ πάπᾳ ἠδύνατο τιμὴν νὰ περιποιήσῃ.

Ὁ Καῖσαρ ἦλθεν εἰς Ῥώμην ἁπλῶς μόνον ὅπως λάβῃ προφορικὰς ὁδηγίας· ὅθεν μόλις τρεῖς ἡμέρας διατρίψας ἐπανεῦρε τὸν στρατὸν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Ἔνζα, ἄγων πάσας τὰς δυνάμεις ἃς ἠδυνήθη νὰ διαθέσῃ ὁ πάπας, καὶ ἐπορεύθη ἐπὶ τὴν Ἰμόλαν, ἣν ἐγκαταλειφθεῖσαν ὑπὸ τῶν κυρίων αὐτῆς ἐκυρίευσε διὰ συνθηκολογήσεως, καὶ ἐντεῦθεν ἐπὶ τὴν Φόρλην, ἔνθα σπουδαία ἀντίστασις ἐκώλυσε τὴν πορείαν του, καὶ ὅμως ἡ ἀντίστασις αὕτη προῆρχετο ἐκ γυναικός.

Ἡ Αἰκατερίνη Σφόρτζα, κόρη τοῦ Ἱερωνύμου καὶ μήτηρ τοῦ Ὀκταβιανοῦ Ῥιαρίου, κατέρυγεν εἰς τὴν πόλιν ταύτην καὶ ἐξῆψε τὴν γενναιότητα τῆς φρουρᾶς τιθεμένη ψυχῇ τε καὶ σώματι ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῆς. Ὁ Καῖσαρ εἶδε λοιπὸν ὅτι ἐνταῦθα ἀπητεῖτο οὐχὶ ἐξ ἐφόδου ἅλωσις ἀλλὰ πολιορκία τακτική· ὅθεν ἤρξατο παρασκευαζόμενος πρὸς τοῦτο καὶ στήσας κανονοστοιχίαν ἀπέναντι τοῦ ἀσθενεστάτου μέρους τῶν τειχῶν διέταξε νὰ κανονοβολῶσιν ἀδιακόπως μέχρις οὗ γένηται μέγα ῥῆγμα.

Ἀφοῦ δ' ἔδωκε τὴν διαταγὴν ταύτην εὗρεν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τὸν Ἰωάννην Βοργίαν μεταβαίνοντα ἐκ Φερράρας εἰς Ῥώμην. Ὁ δὲ Καῖσαρ ἐδεξιώθη αὐτὸν μετ' ἐκχύσεως πλαστῆς χαρᾶς καὶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐφιλοξένει αὐτόν· τῇ δὲ τετάρτῃ συνεκάλεσε πάντας τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ τοὺς αὐλικούς του εἰς μέγα γεῦμα ἀποχαιρετισμοῦ, καὶ ἐγχειρίσας τῷ ἐξαδέλφῳ αὐτοῦ γράμματα πρὸς τὸν πάπαν ἀπεχαιρέτισεν αὐτὸν μεθ' ὅσων σημείων ἀγάπης ἔδειξε κατὰ τὴν ἄφιξίν του.

Ὁ καρδινάλιος Ἰωάννης Βοργίας ἀνεχώρησεν ἐγερθεὶς τῆς τραπέζης, ὅτε ἀφικόμενος εἰς Οὐρβῖνον κατελήφθη ὑπ' ἀδιαθεσίας τοσοῦτον αἰφνιδίου καὶ παραδόξου, ὥστε ἠναγκάσθη νὰ σταθῇ· ἀλλὰ μετ' ὀλίγας στιγμὰς αἰσθανόμενος ὀλίγην ἀνακούφισιν ἐπανέλαβε τὸν δρόμον του· μόλις ὅμως εἰσελθὼν εἰς Ρόκκα Κοντράδα, τοσαύτην ἀδιαθεσίαν ἠσθάνθη αὖθις, ὥστε ἀπεφάσισε νὰ μὴ προβῇ περαιτέρω καὶ διέτριψε δύο ἡμέρας ἐν τῇ πόλει. Τέλος αἰσθανόμενος ὀλίγην βελτίωσιν τῆς ὑγείας του καὶ μαθὼν ὅτι ἠλώθη ἡ Φόρλη, ἡ δὲ Αἰκατερίνη Σφόρτζα περιρωμένη νὰ καταφύγῃ εἰς τὸ φρούριον ἠχμαλωτεύθη, ἀπεφάσισε νὰ ἐπανέλθῃ πρὸς τὸν Καίσαρα ὅπως συγχαρῇ αὐτῷ ἐπὶ τῇ νίκῃ· ἀλλ' ἐν Φοσσομβρόνῃ, καὶ περ ἀντικαταστήσας τὴν ἅμαξάν του διὰ φορείου, ἠναγκάσθη νὰ σταθῇ καὶ τρίτην φοράν. Οὗτος ἦτον ὁ τελευταῖος αὐτοῦ σταθμός· κατεκλίθη ὅπως μὴ ἐγερθῇ τοῦ λοιποῦ· τρεῖς ἡμέρας μετὰ ταῦτα ἦτο νεκρός.

Τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐκομίσθη εἰς Ῥώμην καὶ ἐτάφη ἄνευ οὐδεμιᾶς πομπῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ

τῆς Ἁγίας Μαρίας τοῦ Λαοῦ, ἔνθα ἀνέμενεν αὐτὸν τὸ πτῶμα τοῦ φίλου αὐτοῦ δουκὸς τῆς Γανδίας. οὐδεὶς δὲ τοῦ λοιποῦ λόγος ἐγένετο περὶ αὐτοῦ· διότι οὕτως ὤχετο σκοτεινῶς καὶ ἀθορύβως πᾶν ὅ,τι παρέσυρεν ὁ χείμαρρος τῶν φιλοδοξιῶν τῆς φοβερᾶς τριάδος ἥτις ἐκαλεῖτο Ἀλέξανδρος, Καῖσαρ καὶ Λουκρητία.

Ταυτοχρόνως σχεδὸν ἑτέρα δολοφονία κατέπλησσε τὴν Ρώμην. Ὁ δὸν Γιοβάννης Σερβιλιόνης, εὐπατρίδης καὶ ἀνδρεῖος στρατιώτης, ἀρχηγὸς τῶν σωματοφυλάκων τῆς αὐτοῦ ἁγιότητος, προσεβλήθη ἐνῷ ἐπέστρεφεν ἐκ δείπνου νέων συνελήφθη. Φήμη μόνον διεσπάρη, ὅτι κατὰ τὴν ἐν Ρώμῃ βραχεῖαν διαμονὴν αὐτοῦ, ὁ Καῖσαρ ἦλθεν εἰς ἐρωτικὴν συνέντευξιν μετὰ τῆς γυναικὸς τοῦ Σερβιλιόνη, ἥτις ἀνῆκεν εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν Βοργιῶν, καὶ ὅτι ὁ ἀνὴρ αὐτῆς μαθὼν τὴν παράβασιν ταύτην τῶν συζυγικῶν καθηκόντων ἠπείλησεν αὐτὴν καὶ τὸν ἐραστήν· ἡ δὲ ἀπειλὴ αὕτη ἐκοινοποιήθη τῷ Καίσαρι, ὅστις προσαρτῶν εἰς τὸν βραχίονα αὐτοῦ τὴν χεῖρα τοῦ Μικελόττου ἔπληξεν ἐκ Φόρλης τὸν Σερβιλιόνην ἐν μέσῳ τῆς Ρώμης.

Ἕτερος ἀπρόοπτος θάνατος ἠκολούθησε το-



Βλέπων ὅτι δὲν ἠπατᾶτο, ἐνέπηξεν ἐγχειρίδιον εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ.

παρὰ τῷ δὸν Ἐλισαίῳ Πινιατέλλῃ, ἱππότῃ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου ὑπὸ δολοφόνων, ὧν ὁ εἷς ἠτώτησε τὸ ὄνομά του, καὶ ἐνῷ ἔλεγεν αὐτό, βλέπων ὅτι δὲν ἠπατᾶτο, ἐνέπηξεν ἐγχειρίδιον εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ, ἐνῷ ἄλλος, διὰ τοῦ ξίφους ἔκοπτε τὴν κεφαλήν του, ἥτις ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ σώματος πρὶν ἢ αὐτὸ τὸ σῶμα πέσῃ.

Ὁ διοικητὴς τῆς Ρώμης ἠτήσατο παρὰ τοῦ πάπα δικαστικὴν ἔρευναν περὶ τῆς δολοφονίας ταύτης, ἀλλ' ἐκ τοῦ τρόπου μεθ' οὗ ἤκουσε τὴν εἴδησιν ἡ αὐτοῦ ἁγιότης βλέπων ὅτι κάλλιον ἤθελεν εἶσθαι ἂν ἀπεσιώπα τὸ πρᾶγμα ἐπαύσατο ἐνεργῶν ἐρεύνας· οὕτω δὲ οὐδεὶς τῶν φονέων συνελήφθη. Φήμη μόνον διεσπάρη, ὅτι κατὰ τὴν ἐν Ρώμῃ βραχεῖαν διαμονὴν αὐτοῦ, ὁ Καῖσαρ ἦλθεν εἰς ἐρωτικὴν συνέντευξιν μετὰ τῆς γυναικὸς τοῦ Σερβιλιόνη, ἥτις ἀνῆκεν εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν Βοργιῶν, καὶ ὅτι ὁ ἀνὴρ αὐτῆς μαθὼν τὴν παράβασιν ταύτην τῶν συζυγικῶν καθηκόντων ἠπείλησεν αὐτὴν καὶ τὸν ἐραστήν· ἡ δὲ ἀπειλὴ αὕτη ἐκοινοποιήθη τῷ Καίσαρι, ὅστις προσαρτῶν εἰς τὸν βραχίονα αὐτοῦ τὴν χεῖρα τοῦ Μικελόττου ἔπληξεν ἐκ Φόρλης τὸν Σερβιλιόνην ἐν μέσῳ τῆς Ρώμης.

Ἕτερος ἀπρόοπτος θάνατος ἠκολούθησε τοσούτῳ συντόμως τὸν τοῦ δὸν Γιοβάννη Σερβιλιόνη, ὥστε ἀπεδόθη εἰ μὴ εἰς τὴν αὐτὴν αἰτίαν τοὐλάχιστον ὅμως εἰς τὴν αὐτὴν πηγήν. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κοσέντσας καὶ ἀντιληγάτος τοῦ Βιτέρβου Ἀγνέλλης Μαντούχης ὑποπεσὼν, ἄδηλον τίνος ἕνεκα, εἰς τὴν δυσμένειαν τῆς αὐτοῦ ἁγιότητος, ἐδηλητηριάσθη παρὰ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ τραπέζῃ, παρ' ᾗ διῆλθε μέρος τῆς νυκτὸς φαιδρῶς διαλεγόμενος μετὰ τριῶν ἢ τεσσάρων συνδαιτυμόνων, ἐνῷ ὁ θάνατος διωλίσθαινεν ἤδη ὑπούλως εἰς τὰς φλέβας αὐτοῦ· καὶ ἐνῷ κατεκλίθη ὑγιέστατος εὑρέθη τῇ ἐπαύριον νεκρὸς ἐν τῇ κλίνῃ. Ἀμέσως δὲ ἡ περιουσία αὐτοῦ διεμελίσθη εἰς τρία με-

ρίδια· αἱ μὲν γαῖαι καὶ αἱ οἰκίαι περιῆλθον εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ δουκὸς τοῦ Βαλεντινικοῦ· ὁ δὲ Φραγκίσκος Βοργίας, υἱὸς τοῦ πάπα Καλλίστου τοῦ Β', ἔλαβε τὴν ἐπισκοπήν, καὶ ἡ θέσις τοῦ παπικοῦ γραμματέως ἐπωλήθη ἀντὶ πεντακισχιλίων δουκάτων τῷ Βεντούρᾳ Βενναισαί, σιενναίῳ ἐμπόρῳ, ὅστις δοὺς εἰς χεῖρας τοῦ Ἀλεξάνδρου τὸ ποσὸν τοῦτο κατῴκησεν ἐν τῷ Βατικανῷ.

Ὁ θάνατος οὗτος ὥρισε νέον δικαίωμα ἐκρεμὲς μέχρι τοῦδε· ἐπειδὴ οἱ κληρονόμοι τοῦ Ἀγνέλλη ἀντέταξαν δυσκολίαν τινὰ μέχρις οὗ ἀποκληρωθῶσιν, ὁ Ἀλέξανδρος ἐξέδωκε διάταγμα ἀφαιροῦν ἀπὸ παντὸς καρδιναλίου ἢ ἱερέως τὸ δικαίωμα τοῦ διαθέτειν τὴν ἰδίαν αὐτοῦ περιουσίαν καὶ κηρύττον ὅτι πάντα τὰ χρεύοντα κτήματα περιήρχοντο εἰς τὴν ἐξουσίαν του.

Ἐν μέσῳ τῶν νικῶν αὐτοῦ ὁ Καῖσαρ εὗρε πρόσκομμα παρεμποδίσαν τὴν θριαμβευτικὴν αὐτοῦ πορείαν. Διὰ τῶν ἐν τῷ ταμείῳ αὐτοῦ ἀπολειφθέντων διακοσίων χιλιάδων δουκάτων, ὁ Λουδοβίκος Σφόρτζας ἐστρατολόγησε πεντακοσίους βουργουνδίους καὶ ὀκτακισχιλίους Ἑλβετοὺς πεζούς, μεθ' ὧν ἐπανῆλθεν εἰς Λομβαρδίαν. Ὁ Τριβούλκιος ἠναγκάσθη λοιπόν, ὅπως ἀντιταχθῇ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ν' ἀνακαλέσῃ τὸν Ἴβην δ' Ἀλέγρην καὶ τὰ στρατεύματα ἅτινα ἐχορήγησε τῷ Καίσαρι ὁ Λουδοβίκος ΙΒ'· ἐπομένως ὁ Καῖσαρ κατέλιπε φρουρὰν ἐν Ἰμόλᾳ καὶ Φόρλῃ καὶ μετὰ τῆς λοιπῆς αὐτοῦ δυνάμεως ἐπορεύθη εἰς Ῥώμην.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἠθέλησε νὰ καταστήσῃ θριαμβευτικὴν τὴν εἴσοδον τοῦ νικητοῦ εἰς Ῥώμην· ἐπειδὴ δὲ ἡ χαμέρπεια τῶν ὑπακουόντων εἶναι ἀείποτε μείζων τῆς ἀλαζονείας τῶν διοικούντων αἱ θελήσεις αὐτοῦ οὐ μόνον ἐξετελέσθησαν ἀλλὰ καὶ ὑπερηκοντίσθησαν.

Ἡ εἴσοδος τοῦ Καίσαρος ἐγένετο τῇ 26 φεβρουαρίου 1500, ἐν πλήρει ἰουβιλαίῳ· οὐχ' ἧττον ὅμως αἱ ἑορταὶ τῶν ἀποκρέω ἐπανήρξαντο ἔτι θορυβωδέστεραι καὶ ἀκολαστότεραι τοῦ συνήθους· ὅθεν, ἀπὸ τῆς ἐπαύριον, ὑπὸ τὸ πρόσχημα προσωπιδοφορίας, ὁ νικητὴς παρεσκεύαζε νέαν τελετὴν ὑπὲρ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀλαζονείας· καὶ ὡς εἰ ἐβούλετο νὰ οἰκειοποιηθῇ τὴν δόξαν, τὴν μεγαλόνοιαν καὶ τὴν τύχην τοῦ ὁμωνύμου αὐτῷ μεγάλου ἀνδρός, ἀπεφάσισε νὰ παραστήσῃ τὸν θρίαμβον τοῦ Καίσαρος ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς Ναβόννης, τοῦ συνήθους τόπου τῶν ἑορτῶν τῆς ἀποκρέω. Ἐπομένως, ἀπὸ τῆς πλατείας ταύτης ὁρμηθεὶς διέδραμε πάσας τὰς ἀγυιὰς τῆς Ῥώμης μετ' ἀρχαϊκῶν στολῶν καὶ ἁρμάτων, αὐτὸς οὗτος ἅρμα πολεμικὸν ἑλαύνων, φέρων τὴν τήβεννον τῶν ῥωμαίων αὐτοκρατόρων, ἐστεμμένον ἔχων τὸ μέτωπον διὰ χρυσοδαφνίνου στέμματος καὶ περικυκλούμενος ὑπὸ ῥαβδούχων, στρατιωτῶν, σημαιοφόρων μετὰ σημαιῶν, ἐφ' ὧν ἦτο γεγραμμένον τὸ πολυθρύλητον ἐκεῖνο «Ἢ Καῖσαρ ἢ μηδέν.»

Τέλος τῇ τετάρτῃ κυριακῇ τῆς Τεσσαρακοστῆς, ὁ πάπας ἀπένειμε τῷ Καίσαρι τὸ τοσοῦτῳ ποθητὸν αὐτῷ ἄξιωμα τοῦ στρατηγοῦ καὶ γομφαλονιέρου τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, ὁ Σφόρτζας ὑπερέβη τὰς Ἄλπεις καὶ διέβη τὴν λίμνην τῆς Κώμης, ἀνευφημούμενος ὑπὸ τῶν πρώην ὑπηκόων του, οἵτινες ταχὺ ἀπώλεσαν τὸν ὑπὲρ τοῦ Λουδοβίκου ΙΒ' ἐνθουσιασμόν. Τοσούτῳ δὲ θορυβωδῶς ἐξερράγησαν αἱ ὑπὲρ τοῦ Σφόρτζα διαδηλώσεις ἐν Μεδιολάνοις, ὥστε ὁ Τριβούλκιος ἔκρινε φρόνιμον ν' ἀποχωρήσῃ μετὰ τῆς γαλλικῆς φρουρᾶς εἰς Νοβάραν· μόλις δὲ διήλασε μέσω τοῦ ἐξηρεθισμένου λαοῦ μετὰ προτεταμένης τῆς λόγχης καὶ τοῦ ξίφους ἐν χειρί, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν ἀρῶν καὶ κραυγῶν τοῦ πλήθους μέχρι τῶν ὀγθῶν τοῦ Τεσίνου. Ὁ Τριβούλκιος κατέλιπεν ἐν Νοβάρᾳ τετρακοσίους λογχοφόρους, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τοὺς τρισχιλίους Ἑλβετοὺς οὓς ὁ Ἴβης δ' Ἀλέγρης ἦγεν αὐτῷ ἐκ Ῥωμανίας, καὶ διηυθύνθη εἰς Μορτάραν, ἔνθα ἀνέμεινε τὴν ἐπικουρίαν τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας. Ὄπισθεν δ' αὐτοῦ ὁ καρδινάλιος Ἀσκάνιος καὶ ὁ δοὺξ Λουδοβίκος εἰσήλασαν εἰς Μεδιόλανα ἐν μέσῳ τῶν γενικῶν ἀνευφημιῶν τῆς πόλεως.

Ἀμφότεροι δὲ θέλοντες νὰ ἐπωφεληθῶσιν ἀμέσως τὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ λαοῦ ἀνέλαβον ὁ μὲν Ἀσκάνιος τὴν πολιορκίαν τοῦ φρουρίου τῶν Μεδιολάνων, ὁ δὲ Λουδοβίκος τὴν διάβασιν τοῦ Τεσίνου καὶ τὴν κατὰ τῆς Νοβάρας ἐπίθεσιν.

Πολιορκηταὶ καὶ πολιορκούμενοι εὑρέθησαν τότε τέκνα τοῦ αὐτοῦ ἔθνους· διότι ὁ Ἴβης δ' Ἀλέγρης μόλις εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ τριακοσίους Γάλλους, καὶ ὁ Λουδοβίκος πεντακοσίους Ἰταλούς. Κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἀπὸ ἓξ ἤδη ἐτῶν, οἱ Ἑλβετοὶ ἦσαν οἱ μόνοι πεζοὶ στρατιῶται ἐν Εὐρώπῃ καὶ πᾶσαι ἀδιακρίτως αἱ δυνάμεις ἠρύοντο, διὰ τοῦ χρυσοῦ ἀνὰ χεῖρας, ἀπὸ τῆς εὐρείας δεξαμενῆς τῶν ὀρέων

αὐτῶν. Ἐκ δὲ τούτου προέκυπτεν ὅτι τὰ τραγέα ἐκεῖνα τέκνα τοῦ Γουλιέλμου Τέλλου, οὕτως ὑπὸ τῶν ἐθνῶν δημοπρατούμενα, ἀγόμενα κατὰ τὰς διαφόρους αὐτῶν ὑποχρεώσεις ἀπὸ τῶν πτωχῶν καὶ ἀγόνων αὐτῶν ὀρέων εἰς τὰς πλουσιωτάτας καὶ τρυφηλοτάτας χώρας, καὶ περ διασώζοντα τὴν ἀνδρείαν αὐτῶν, ἀπώλεσαν διὰ τῆς μετὰ τῶν ξένων λαῶν ἐπιμιξίας τὴν ἀρχαϊκὴν ἐκείνην αὐστηρότητα τῶν ἀρχῶν ἧς ἕνεκα ἐπὶ μανρὸν ὡς πρότυπα τιμῆς καὶ εἰλικρινείας ἐφημίζοντο, καὶ κατέστησαν ἐμπόρευμα ἀείποτε ἕτοιμον εἰς πώλησιν τῷ πλειοδοτοῦντι. Πρῶτοι δὲ οἱ Γάλλοι πεῖραν ἔλαβον τῆς ἀργυρωνησίας ταύτης, ἥτις ὕστερον ἔμελλε ν' ἀποβῇ τοσοῦτον ὀλεθρία τῷ Λουδοβίκῳ Σφόρτζᾳ.

Οἱ Ἑλβετοὶ τῆς φρουρᾶς τῆς Νοβάρας εἰς συγκοινωνίαν ἐλθόντες μετὰ τῶν ὁμοεθνῶν αὐτῶν, τῶν ἀπαρτιζόντων τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν τοῦ δουκικοῦ στρατοῦ, καὶ μαθόντες ὅτι οὗτοι οἵτινες δὲν ἐγίνωσκον εἰσέτι τὴν προσεχῆ ἐξάντλησιν τοῦ ταμείου τοῦ Λουδοβίκου, ἐτρέφοντο καὶ ἐμισθοδοτοῦντο κάλλιον αὐτῶν, ὑπεσχέθησαν νὰ παραδώσωσι τὴν πόλιν καὶ νὰ μεταβῶσιν ὑπὸ τὰς μεδιολανικὰς σημαίας, ἂν ἔστεργον νὰ δώτωσιν αὐτοῖς τὸν αὐτὸν μισθόν. Ὁ δὲ Λουδοβίκος, ὡς ἦτον ἐπόμενον, ἐδέξατο τὴν συμφωνίαν. Ἡ Νοβάρα παρεδόθη αὐτῷ, ἐκτὸς τῆς ἀκροπόλεως, φρουρουμένης ὑπὸ τῶν Γάλλων, καὶ ὁ ἐχθρικὸς στρατὸς κῦξησε κατὰ τρισχιλίους ἄνδρας. Ὁ Λουδοβίκος τότε κακῶς ποιῶν ἀντὶ νὰ πορευθῇ εὐθὺ ἐπὶ τὴν Μορτάραν μετὰ τῆς νέας ἐπικουρίας, ἔστη ὅπως πολιορκήσῃ τὸ φρούριον. Συνεπείᾳ δὲ τῆς ἀναβολῆς ταύτης, ὁ Λουδοβίκος ΙΒ' ἠδυνήθη νὰ ἐξαποστείλῃ ἐγκαίρως ἐπικουρικὰς δυνάμεις τῷ Τριβουλκίῳ, διατάξας στρατολογίαν Ἑλβετῶν καὶ τὸν πρωθυπουργὸν αὐτοῦ καρδινάλιον τῆς Ἀμβοκίας νὰ ὑπερβῇ τὰς Ἄλπεις καὶ νὰ ἐγκαταστῇ ἐν Ἄστῃ ὅπως ἐπισπεύσῃ τὴν συνάθροισιν τοῦ στρατοῦ. Ὁ καρδινάλιος εὗρεν αὐτόθι τριτχιλίους ἄνδρας ἀποτελοῦντας τὸν πυρῆνα τοῦ ὅλου στρατοῦ. Ὁ Λὰ Τριμοὺλ ἤγαγεν αὐτῷ χιλίους πεντακοσίους λογχοφόρους καὶ ἑξακισχιλίους γάλλους πεζούς· ὁ δὲ διοικητὴς τῆς Διζῶν ἦλθε μετὰ δεκακισχιλίων Ἑλβετῶν· ὅθεν συμπεριλαμβανομένου τοῦ ἐν Μορτάρᾳ στρατεύματος ὑπὸ τὸν Τριβούλκιον, ὁ Λουδοβίκος ΙΒ' εἶχε πέραν τῶν ὀρέων τὸν ἄριστον στρατὸν ὃν ποτε παρέταξεν εἰς μάχην βασιλεὺς τῆς Γαλλίας. Πορευθεὶς δι' ἐμπείρου πορείας καὶ πρὶν ἢ ὁ Λουδοβίκος μάθῃ τὴν συνάθροισιν ἢ τὴν δύναμιν αὐτοῦ, ὁ στρατὸς οὗτος ἦλθε μέσῳ τῆς Νοβάρας καὶ τῶν Μεδιολάνων διακόπτων πᾶσαν συγκοινωνίαν τοῦ δουκὸς μετὰ τῆς πρωτευούσης. Ἠναγκάσθη λοιπὸν ὁ δοὺξ καὶ περ ὑποδεέστερος τὸν ἀριθμὸν νὰ παρασκευασθῇ ἐπὶ μάχην. Ἀλλ' ἐνῷ ἐκατέρωθεν ἐγίνοντο προπαρασκευαὶ ἐπὶ κρίσιμον συμπλοκήν, ἡ ἑλβετικὴ δίαιτα μαθοῦσα ὅτι τὰ τέκνα τῶν αὐτῶν τοπαρχιῶν ἦσαν ἕτοιμα εἰς ἀλληλοκτονίαν, ἔπεμψε διαταγὴν πρὸς πάντας τοὺς Ἑλβετοὺς τοὺς ὑπηρετοῦντας εἴτε ἐν τῷ στρατῷ τοῦ δουκὸς τῶν Μεδιολάνων εἴτε ἐν τῷ τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας ν' ἀκυρώσωσι τὰς συμφωνίας των καὶ ν' ἀνακάμψωσιν εἰς τὰς ἑστίας αὐτῶν. Ἀλλὰ κατὰ τὸ δισάτημα τῶν δύο μηνῶν οἵτινες παρῆλθον μεταξὺ τῆς παραδόσεως τῆς Νοβάρας καὶ τῆς ἀφίξεως τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ πρὸ τῆς πόλεως ταύτης, τὰ πράγματα ἤλλαξαν φάσιν ἕνεκα τῆς ἐξαντλήσεως τοῦ ταμείου τοῦ Λουδοβίκου Σφόρτζα. Νέαι συνδιαλέξεις ἐγένοντο ἐν τῇ ἐμπροσθοφυλακῇ, καὶ τὴν φορὰν ταύτην, διὰ τῶν σταλέντων ὑπὸ τοῦ Λουδοβίκου ΙΒ' χρημάτων, οἱ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Γαλλίας Ἑλβετοὶ ἐτρέφοντο καὶ ἐμισθοδοτοῦντο κάλλιον τῶν ὁμοεθνῶν αὐτῶν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ χρηστοὶ Ἑλβετοί, ἀφ' ὅτου δὲν ἐμάχοντο ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, ἐγίνωσκον ἄριστα τὴν τιμὴν τοῦ αἵματος αὐτῶν, καὶ οὐδεμίαν σταγόνα ἔχυνον, ἂν ἡ σταγὼν αὕτη δὲν ἠγοράζετο δι' ἰσοβαροῦς χρυσοῦ, ἀφοῦ ἐδιήχθησαν προδότας τῷ Ὕδῃ δ' Ἀλέγρῃ, ἀπεφάσισαν νὰ προδώσωσι τὸν Λουδοβίκον· καὶ ἐνῷ οἱ νεοσύλλεκτοι τοῦ διοικητοῦ τῆς Διζῶν ἔμενον σταθεροὶ ὑπὸ τὰς σημαίας τῆς Γαλλίας, παρὰ τὴν διαταγὴν τῆς διαίτης, οἱ ἐπίκουροι τοῦ Λουδοβίκου ἐκήρυξαν ὅτι πολεμοῦντες πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἐγίνοντο ἔνοχοι ἀνταρσίας κατὰ τῶν διαταγῶν τῆς διαίτης, καὶ ἐπομένως ἐξετίθεντο εἰς κεφαλικὴν ποινήν ἣν μόνη ἡ ἄμεσος ἀπότισις τῆς καθυστερούσης μισθοδοσίας των ἠδύνατο νὰ πείσῃ αὐτοὺς ὅπως περιφρονήσωσιν. Ὁ δὲ δοὺξ, ὅστις ἐξήντλησε καὶ τὸ τελευταῖον αὐτοῦ δουκάτον, καὶ εὑρίσκετο μακρὰν τῆς πρωτευούσης, εἰς ἣν διὰ νίκης μόνον ἠδύνατο νὰ εἰσέλθῃ, ὑπεσχέθη τοῖς Ἑλβετοῖς οὐ μόνον τὸν καθυστεροῦντα μισθόν, ἀλλὰ καὶ τὸ διπλοῦν αὐτοῦ, ἂν ἤθελον νὰ καταβάλλωσι μετ' αὐτοῦ ἕσχατον ἀγῶνα. Δυστυχῶς ἡ ὑπόσχεσις αὕτη ὑπέκειτο εἰς τὰς ἀμφιβόλους τῆς μάχης περιπετείας, καὶ οἱ Ἑλ-

βετοὶ ἐκήρυξαν ὅτι ἐξ ἀποφάσεως δὲν ἤθελον νὰ παραδῶσι τὰς διαταγὰς τῆς σεβαστῆς πατρίδος, καὶ ὅτι ὡρκίσθησαν δὲν ἔχυνον τὸ αἷμα τῶν προστριλῶν αὐτοῖς ἀδελφῶν· ἐπομένως ὁ Σφόρτζας δὲν ἔπρεπε τοῦ λοιποῦ νὰ ἐλπίζῃ ἐπ' αὐτοὺς, καθότι ἅμα τῇ ἐπαύριον ἀπόφασιν εἶχον ν' ἀνακάμψωσιν εἰς τὰς ἑστίας αὐτῶν. Τότε ὁ δοὺξ, βλέπων ὅτι τὸ πᾶν ἀπώλετο, καὶ ἐπικαλούμενος ὑστάτην φορὰν τὴν τιμιότητα αὐτῶν, καθικέτευσεν αὐτοὺς νὰ τὸν ἐξασφαλίσωσι τοὐλάχιστον συμπεριλαμβάνοντες αὐτὸν ἐν τῇ συνθηκολογήσει ἣν ἔμελλον νὰ συνομολογήσωσιν. Οὗτοι ὅμως ἀπεκρίναντο ὅτι ὁ ὅρος οὗτος ἤθελε καταστήσει τὴν συνθηκολόγησιν εἰ μὴ ἀδύνατον, τοὐλάχιστον ἀνεπικερδῆ. Ἀλλὰ προσποιούμενοι ὅτι συνεκινήθησαν τέλος ἐκ τῶν δεήσεων ἐκείνου οὗ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἤκουον τὰς διαταγὰς, προέτειναν αὐτῷ νὰ κρυβῇ ὑπὸ τὴν στολὴν των ἐν ταῖς τάξεσιν αὐτῶν. Ἡ πρότασις αὕτη ἦτον ἀπατηλή· ὁ Σφόρτζας γέρων ἤδη ὢν καὶ βραχύσωμος, ἀδύνατον ἦτο νὰ μὴ ἀναγνωρισθῇ ἐν μέσῳ ἀνδρῶν ὧν ὁ μὲν πρεσβύτατος εἶχεν ἡλικίαν μόλις τριάκοντα ἐτῶν, ὁ δὲ βραχύτατος πέντε ποδῶν καὶ ἓξ δακτύλων ὕψος. Καὶ ὅμως αὐτὸ ἦτο τὸ ἔσχατον πρὸς σωτηρίαν μέτρον· ὅθεν μὴ ἀπορρίπτων αὐτὸ ὁλοτελῶς, ἐζήτησε μέσον, ὅπως τροποποιῶν αὐτὸ τὸ μεταχειρισθῇ ἀποτελεσματικῶς. Τὸ μέσον τοῦτο συνίστατο εἰς τὸ νὰ μεταμφιεσθῇ εἰς σχοινόζωστον μοναχὸν καὶ ἀθλίου ἐπιβαίνων ἵππου νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἐρημέριος αὐτῶν· ὅτον δ' ἀφορᾷ τὸν Γαλέαν Σὰν Σεβερῖνον, ὅστις ὑπ' αὐτὸν ἐστρατήγει, καὶ τοὺς δύο αὐτοῦ ἀδελφοὺς, ἐπειδὴ καὶ οἱ τρεῖς ἦσαν ὑψηλοὶ τὸ σῶμα, ἐνεδύθησαν στρατιωτικὰς στολὰς, ἐλπίζοντες ὅτι θὰ μεταβῶσιν ἀπαρατήρητοι εἰς τὰς ἐλβετικὰς τάξεις.

Μόλις δὲ τούτων ἀποφασισθέντων, ὁ δοὺξ εἰδοποιήθη ὅτι ὑπεγράφη ἡ συνθηκολόγησις τοῦ Τριβουλκίου μετὰ τῶν Ἐλβετῶν. Οὗτοι δὲ, οἵτινες οὐδὲν συνεφώνησαν ὑπὲρ τοῦ δουκὸς καὶ τῶν στρατηγῶν αὐτοῦ, ἔμελλον νὰ διαβῶσι τῇ ἐπαύριον μετὰ τῶν ὅπλων καὶ ἀποσκευῶν διὰ μέσου τῶν γάλλων στρατιωτῶν· τὸ ἔσχατον καταφύγιον τοῦ ἀτυχοῦς Λουδοβίκου καὶ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ ἦτο λοιπὸν ἡ μεταμφίεσις. Ὄντως δὲ τοῦτο ἔπραξαν. Ὁ Σὰν Σεβερῖνος καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ κατετάχθησαν εἰς τὰς γραμμὰς τῶν πεζῶν, καὶ ὁ Σφόρτζας περιβεβλημένος τὸ μοναχικὸν ῥάσον καὶ τὴν καλύπτραν μέχρις ὀφθαλμῶν ἔχων, ἐτέθη ἐν μέσῳ τῶν ἀποσκευῶν.

Ὁ στρατὸς ἦρξατο παρελαύνων· ἀλλ' οἱ Ἐλβετοὶ, ἀφοῦ ἐξηργύρωσαν τὸ ἑαυτῶν αἷμα, διενοήθησαν πῶς νὰ ἐξαργυρώσωσι καὶ τὴν τιμὴν αὐτῶν. Οἱ Γάλλοι προειδοποιήθησαν περὶ τῆς μεταμφιέσεως τοῦ Σφόρτζα καὶ τῶν στρατηγῶν αὐτοῦ. Ὅθεν καὶ οἱ τέσσαρες ἀνεγνωρίσθησαν, ὁ δὲ Σφόρζτας συνελήφθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Λὰ Τριμούλ·

Λέγεται ὅτι ἀντίτιμον τῆς προδοσίας ταύτης ἐγένετο ἡ πόλις τῆς Βελλινζόνας, ἥτις ἀνῆκε τοῖς Γάλλοις, καὶ ἣν οἱ Ἐλβετοὶ ἀποχωροῦντες εἰς τὰ ὄρη των κατέλαβον, τοῦ Λουδοβίκου ΙΒ' οὐδὲν ἐνεργήσαντος ὕστερον πρὸς ἀνάκτησιν αὐτῆς.

Ὅτε ὁ Ἀσκάνιος Σφόρτζας, ὅστις, ὡς εἴπομεν, ἔμεινεν ἐν Μεδιολάνοις, ἔμαθε τὴν εἴδησιν τῆς ἀνάνδρου ταύτης λειποταξίας, ἔκρινεν ὅτι ἔχασε τὸ παιγνίδι, κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον, καὶ θὰ ἔπραττε καλῶς ἂν ἔφευγε, πρὶν ἢ ἐκ τῆς παλιμβουλίας τοῦ ὄχλου γένηται αἰχμάλωτος τῶν πρώην ὑπηκόων τοῦ ἀδελφοῦ του, οἵτινες ἴσως συνελάμβανον τὴν ἰδέαν νὰ ἐξαγοράσωσι τὴν συγχώρησιν αὐτῶν ἀντὶ τῆς ἐλευθερίας του· ἐπομένως ἔφυγε νύκτωρ μετὰ τῶν κυριωτέρων ἀρχηγῶν τῆς γιβελινικῆς ἀριστοκρατίας, καὶ ἐτράπη τὴν ὁδὸν τῆς Πλακεντίας ὅπως ἀφίκηται εἰς τὸ βασίλειον τῆς Νεαπόλεως. Ἀλλ' εἰς Ριβόλταν ἐλθὼν, ἀνεμνήσθη ὅτι ἐν τῇ πόλει ταύτῃ εἶχε παλαιὸν φίλον ἐκ τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ὀνόματι Κορράδον Λάνδον, ὃν μεγάλως εὐηργέτησεν ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἰσχύος αὐτοῦ· ἐπειδὴ δὲ αὐτὸς καὶ οἱ σύντροφοί του ἦταν ἐξηντλημένοι ἐκ τοῦ καμάτου τῆς ὁδοιπορίας, ἀπεφάσισε νὰ τῷ ζητήσῃ φιλοξενίαν ἐπὶ μίαν νύκτα. Ὁ δὲ Κορράδος ἐδέξατο αὐτοὺς δεικνύων χαρὰν ζωηροτάτην καὶ ἔθετο ὑπὸ τὴν διάθεσίν των τὸν οἶκον καὶ τοὺς θεράποντας αὐτοῦ. Ἀλλ' εὐθὺς ἅμα κατεκλίθησαν ἀπέστειλε ταχυδρόμον εἰς Πλακεντίαν, ὅπως εἰδοποιήσῃ τὸν Κάρολον Ὀρσίνην, διοικοῦντα τὴν ἐνετικὴν φρουρὰν, ὅτι ἦτον ἕτοιμος νὰ παραδώσῃ αὐτῷ τὸν καρδινάλιον Ἀσκάνιον καὶ τοὺς πρωτίστους ἀρχηγοὺς τοῦ μεδιολανικοῦ στρατοῦ. Ὁ δὲ Κάρολος Ὀρσίνης οὐδενὶ θέλων νὰ διαπιστευθῇ τοσοῦτῳ σπουδαίαν ἀποστολὴν, ἵππευσεν ἀμέσως μετ' εἰκοσιπέντε ἀνδρῶν, καὶ περιζώσας τὴν οἰκίαν τοῦ Κορράδου, εἰσῆλθε ξιφήρης εἰς τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ ἦτον ὁ καρδινάλιος Ἀσκά-

ντος καὶ οἱ σύντροφοι αὐτοῦ, οἵτινες αἴρνης ἐνῷ ἐκοιμῶντο καταληφθέντες παρεδόθησαν ἄνευ ἀντιστάσεως. Οἱ συλληφθέντες ἀπήχθησαν εἰς Βενετίαν· ἀλλὰ κατ' ἀπαίτησιν τοῦ Λουδοβίκου ΙΒ' παρεδόθησαν.

Οὕτως ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἐγένετο κύριος τοῦ Λουδοβίκου Σφόρτζα καὶ τοῦ Ἀσκανίου, ἐνὸς νομίμου ἀνεψιοῦ τοῦ μεγάλου Φρειδερίκου Σφόρτζα, ὀνόματι Ἔρμου, δύο νόθων ὀνομαζομένων Ἀλεξάνδρου καὶ Κοντινοῦ, καὶ Φραγκίσκου τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀτυχοῦς Ἰωάννου Γαλέα ὅστις ἐδηλητηριάσθη παρὰ τοῦ θείου αὐτοῦ.

Λουδοβῖκος ὁ ΙΒ' θέλων ν' ἀπαλλαγῇ ἐν τῷ ἅμα ὅλης τῆς οἰκογενείας ἐβίασε τὸν Φραγκίσκον νὰ εἰσέλθῃ εἰς μοναστήριον, ἔκλεισεν ἐν εἱρκτῇ τὸν Ἀλέξανδρον, τὸν Κοντινὸν καὶ καὶ τὸν Ἔρμον περιώρισεν ἐν τῷ πύργῳ τῆς Βούργης τὸν καρδινάλιον Ἀσκάνιον, καὶ τέλος ἀφοῦ μετήγαγε τὸν δύστηνον Λουδοβῖκον ἀπὸ τοῦ φρουρίου Πιὲρ Ἀνσὶζ, εἰς Λὺ-Σαὶν Ζὸρζ, καθεῖρξεν αὐτὸν ὁριστικῶς ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς Λὸς, ἔνθα μετὰ δεκαετῆ αἰχμαλωσίαν ἀπέθανε καταρώμενος τὴν ὥραν καθ' ἣν ἐπῆλθεν αὐτῷ ἡ ἰδέα τοῦ νὰ προσκαλέσῃ τοὺς Γάλλους εἰς Ἰταλίαν, μονώτατος καὶ γυμνητεύων.

Ἡ εἴδησις τῆς πτώσεως τοῦ Λουδοβίκου καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ἐνεποίησε τοῖς Ρωμαίοις χαρὰν ὑπερβολικήν· διότι στερεοῦσα τὴν δύναμιν τῶν ὑπεραλπείων ἐν τῷ δουκάτῳ τῶν Μεδιολάνων, ἐνίδρυε τὴν τῆς ἁγίας ἕδρας ἐν Ρωμανίᾳ, καὶ οὐδὲν τοῦ λοιποῦ ἀνθίστατο πρὸς τὰς κατακτήσεις τοῦ Καίσαρος. Ὅθεν σημαντικὰ δῶρα ἐδόθησαν τοῖς ταχυδρόμοις, οἵτινες ἐκόμισαν τὴν εἴδησιν ἧτις ἐδημοσιεύθη καθ' ὅλην τὴν Ρώμην μετὰ σαλπίγγων καὶ τυμπάνων. Παραγρῆμα αἱ κραυγαὶ — Γαλλία! Γαλλία! — καὶ — Ὄρσο! Ὄρσο! — ἀντήχησαν ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς, αἵτινες τὸ ἑσπέρας ἐφωταγωγήθησαν ὡς εἰ ἠλώθη ἡ Κωνσταντινούπολις ἢ ἡ Ἱερουσαλήμ. Ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ πάπας ἔδωκε τῷ λαῷ πανηγύρεις καὶ πυροτεχνήματα, οὐδόλως ἐμποδιζόμενος ἐκ τῆς μεγάλης καὶ ἁγίας ἑβδομάδος, καὶ τῆς ἕνεκα τοῦ ἰουβιλαίου συρροῆς διακοσιακισχιλίων καὶ ἐπέκεινα ψυχῶν εἰς Ρώμην· διότι, καθὰ ἐφρόνει, τὰ κοσμικὰ συμφέροντα τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἔδει νὰ ὑπερέχωσι τῶν πνευματικῶν συμφερόντων τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ.

Ἓν μόνον πρᾶγμα ἔλειπε πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἐπιτυχίας τῶν εὐρυτάτων σχεδίων, ἅτινα ὁ πάπας καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ συνέλαβον ἐλπίζοντες ἐπὶ τὴν φιλίαν καὶ συμμαχίαν Λουδοβίκου τοῦ ΙΒ', τὰ χρήματα· ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἦτον ἄνθρωπος εἰς ἀμηχανίαν περιερχόμενος ἐκ τοιούτου ἀσημάντου προσκόμματος· εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ πώλησις τῶν ὑπουργημάτων ἦτον ἐξηντλημένη, οἱ τακτικοὶ καὶ ἔκτακτοι φόροι εἰσπεπραγμένοι δι' ὅλον τὸ ἔτος, ἡ δὲ κληρονομία τῶν καρδιναλίων καὶ ἐξάρχων ἦτο λίαν ἀσθενὲς στήριγμα, ἀφοῦ οἱ πλουσιώτεροι τούτων ἐδηλητηριάσθησαν· ἀλλ' ὑπελείποντο εἰσέτι τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἕτερα μέσα, ἦττον συνήθη μὲν ἀλλ' οὐχ ἧττον ἀποτελεσματικά.

Καὶ πρῶτον μὲν διέσπειρε τὴν φήμην ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἦσαν ἕτοιμοι ὅπως ἐπιτεθῶσι κατὰ τῶν χριστιανῶν ἐν γένει καὶ ὅτι, καθὰ θετικῶς ἐγίνωσκε, πρὶν ἢ παρέλθῃ τὸ θέρος, ὁ Βαγιαζήτης θ' ἀποβῇ μετὰ δύο στρατιῶν εἰς Ρωμανίαν καὶ Καλαβρίαν· συνεπείᾳ δὲ τούτου ἐξέδωκε δύο ἐγκυκλίους, τὴν μὲν ὅπως συλλεχθῇ καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην τὸ δέκατον τῶν ἐκκλησιαστικῶν εἰσοδημάτων, οἱασδήποτε φύσεως, τὴν δὲ ὅπως ὑποχρεώσῃ τοὺς ἰουδαίους νὰ χορηγήσωσι τὸ αὐτὸ ποσόν· αἱ δύο αὗται ἐγκύκλιοι περιεῖχον αὐστηροτάτους ὁρισμοὺς κατὰ τῶν ἀρνηθησομένων νὰ ὑπακούσωσιν ἢ τῶν πειραθησομένων νὰ ἐναντιωθῶσι.

Δεύτερον δὲ ἐπώλησε πρῶτος αὐτὸς ἀφέσεις ἢ συγχωροχάρτια (2), ἅτινα ἐπεβάρυνον τοὺς ἐξ ἀσθενείας ἢ ὑποθέσεων κωλυθέντας νὰ ἔλθωσιν εἰς Ρώμην κατὰ τὸ ἰουβιλαῖον· διὰ δὲ τοῦ μέσου τούτου, ἡ εἰς Ρώμην μετάβασις ἀπέβαινε περιττή, καὶ ἀντὶ τοῦ τρίτου τῶν ἐξόδων, συνεχωρεῖντο αἱ ἁμαρτίαι ἐπίσης ἐντελῶς ὡς εἰ ἐξεπλήρουν οἱ πιστοὶ πάντας τοὺς ὅρους τῆς προσκυνήσεως αὐτῶν. Συνέστη δὲ πρὸς εἰσπραξιν τοῦ φόρου τούτου ἀληθὴς στρατὸς εἰσπρακτόρων, οὗ ἀρχηγὸς διωρίσθη Λουδοβῖκος τις δὲ λὰ Τόρρε. Ἀναρίθμητα ποσὰ εἰσέπραξε τὸ ποντιφικὸν ταμεῖον τοῦ Ἀλεξάνδρου διὰ τοῦ μέσου τούτου· ἰδέαν δὲ τῆς ἀργυρολογίας ταύτης δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν ἂν ἴδωμεν ὅτι μόνη ἡ Ἑνετικὴ χώρα ἀπέτισεν ἑπτακοσίας ἐννενήκοντα ἐννέα χιλιάδας λίρας χρυσᾶς.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ Τοῦρκοι ὄντως προέβησαν εἰς διαδηλώσεις κατὰ τὰ σύνορα τῆς Οὐγγαρίας, καὶ οἱ Ἑνετοὶ ἐφοβοῦντο μὴ ἔλθωσι μέχρις αὐτῶν, ἠτήσαντο βοήθειαν παρὰ τοῦ πάπα, ὅστις διέταξε πανταχοῦ τῶν κρατῶν αὐτοῦ νὰ λέγηται κατὰ τὴν μεσημβρίαν τὸ Θεοτόκε Παρθένε, χαῖρε κεχαριτωμένη, ὅπως

δέωνται τοῦ Θεοῦ ν' ἀπομακρύνῃ τὸν κίνδυνον ὅστις ἠπείλει τὴν γαληνοτάτην δημοκρατίαν. Αὕτη δὲ ὑπῆρξεν ἡ μόνη βοήθεια ἣν ἔλαβον οἱ Ἐνετοὶ παρὰ τῆς αὐτοῦ ἁγιότητος, ἀντὶ τῶν ἑπτακοσίων ἐννενήκοντα ἑννέα χιλιάδων χρυσῶν λιτρῶν ἃς παρ' αὐτῶν ἔλαβε.

Ἀλλ' ὅμως ὡς εἰ ὁ Θεὸς ἠβουλήθη νὰ δι-αμηνύσῃ τῷ ἀλλοκότῳ αὐτοῦ ἀντιπροσώπῳ ὅτι ὠργίσθη ἐκ τοιούτου χλευασμοῦ τῶν ἁγίων πραγμάτων, τῇ παραμονῇ τοῦ Ἁγίου Πέτρου, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Ἀλέξανδρος διέβαινε κάτωθεν τοῦ Κωδωνοστασίου, πορευόμενος εἰς τὸ ἅγιον βῆμα, τεράστιος σιδηροῦς ὄγκος ἀπεσπάσθη καὶ ἔπεσε πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ· ἀλλ' ὡς εἰ μὴ ἤρκει μία μόνη προειδοποίησις τῇ ἐπαύριον, ἡμέρᾳ τοῦ Ἁγίου Πέτρου, ἐν ᾧ ὁ πάπας εὑρίσκετο ἐν δωματίῳ τοῦ συνήθους αὐτοῦ καταλύματος, μετὰ τοῦ καρδιναλίου Καπουανοῦ καὶ τοῦ ἐξοχωτάτου Πότου, τοῦ μυστικοῦ αὐτοῦ θαλαμηπόλου, εἷδε διὰ μέσου τῶν ἀνοικτῶν παραθύρων συμπυκνούμενον νέφος τοσοῦτο μέλαν, ὥστε καταιγίδα προβλέπων διέταξε τὸν καρδινάλιον καὶ τὸν θαλαμηπόλον νὰ κλείσωσι τὰ παράθυρα. Ὁ πάπας δὲν ἠπατήθη· διότι ἐνῷ ὑπήκουον εἰς τὴν διαταγὴν ταύτην, ἐπῆλθε ῥιπὴ ἀνέμου τοσοῦτο σφοδρὰ, ὥστε ἡ ὑψηλοτέρα καπνοδόχη τοῦ Βατικανοῦ, ἀνατραπεῖσα ὡς δένδρον ἐκριζωθέν, κατέπεσεν ἐπὶ τῆς στέγης, ἣν ἐκρήμνισε, καὶ συντρίψασα τὸ ἄνω σανίδωμα ἔπεσεν εἰς αὐτὸ τὸ δωμάτιον.

Πρὸς τὴν πτῶσιν ταύτην ἥτις ἔσεισεν ὅλον τὸ παλάτιον, καὶ τὸν θόρυβον ὃν ἤκουσαν ὄπισθεν αὐτῶν, ὁ καρδινάλιος Καπουάνος καὶ ὁ ἐξοχώτατος Πότος ἐστράφησαν, καὶ βλέποντες τὸ δωμάτιον πλῆρες κονιορτοῦ καὶ συντριμμάτων ἐπήδησαν ἀμέσως ἐπὶ τῶν παραθύρων κράζοντες πρὸς τοὺς φύλακας τῆς θύρας·—Ὁ πάπας ἀπέθανεν! ὁ πάπας ἀπέθανε!

Πρὸς τὰς κραυγὰς ταύτας, ὁραμόντες εὗρον τρεῖς ἄνδρας ἐκτάδην κειμένους ἐν τοῖς ἐρειπίοις, τὸν ἕνα νεκρὸν καὶ τοὺς δύο θνήσκοντας· ὁ νεκρὸς ἦτο σιενναῖος εὐπατρίδης ὀνόματι Λαυρέντιος Τσίγνς, οἱ δὲ δύο θνήσκοντες, ἄνθρωποι τοῦ Βατικανοῦ, οἵτινες ἀναβαίνοντες εἰς τὴν ἀνωτέραν ὀροφὴν παρεσύρθησαν μετὰ τῶν ἐρειπίων.

Ἐν τούτοις ὁ Ἀλέξανδρος δὲν εὑρίσκετο· ἐπειδὴ δὲ προσκαλούμενος δὲν ἀπεκρίνετο ἐπεκυρώθη ἡ περὶ τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ ἰδέα καὶ διεσπάρη ἡ φήμη αὐτῆς καθ' ὅλην τὴν πόλιν. Ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν ὀλίγης ὥρας, ἐπειδὴ ἦτο λειποθυμημένος μόνον καὶ ἤδη συνήρχετο, ἠκούσθη γογγύζων καὶ εὑρέθη σκοτοδινιῶν, τραύματα φέρων ἐλαφρὰ πολλαχοῦ τοῦ σώματος. Ἐσώθη δὲ ὡς ἐκ θαύματος· ἡ ὀλὸς ἥτις ἐν τῷ μέσῳ συνετρίβη, ἐσχημάτισεν ἄνωθεν τοῦ ποντιφικοῦ θρόνου εἶδος στέγης, ὁ δὲ πάπας ὑπὸ τοῦ αὐτοσχεδίου τούτου θόλου σκεπόμενος ἔπαθεν ὀλίγους μώλωπας μόνον.

Αἱ δύο ἀντιφατικαὶ εἰδήσεις τοῦ αἰφνιδίου θανάτου καὶ τῆς θαυμασίας διασώσεως τοῦ πάπα διεσπάρησαν ἀμέσως ἐν Ρώμῃ, καὶ ὁ δοὺξ τοῦ Βαλεντινικοῦ περιδεὴς γενόμενος ἐκ τῆς μεταβολῆς ἣν τὸ ἐλάχιστον δυστύχημα τοῦ ἁγίου πατρὸς ἐπέφερεν εἰς τὴν τύχην του, ἔδραμεν εἰς τὸ Βατικανὸν θέλων ἰδίοις ὄμμασι νὰ βεβαιωθῇ. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἔψαλε δεξιολογίαν ἐπὶ τῇ διασώσει αὐτοῦ, καὶ ἐδωρήσατο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μεγαλοπρεπῆ κύλικα περιέχουσαν τριακόσια χρυσᾶ σκοῦδα. Ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταύτῃ ἦτον ἐκτεθειμένη εἰς τὴν προσκύνησιν τῶν πιστῶν ἡ ἐρωμένη αὐτοῦ Βανότσα ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς Παναγίας.

Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἀπέλθῃ τῆς Ῥώμης πρὸς κατάκτησιν τῆς Ρωμανίας, ὁ δοὺξ τοῦ Βαλεντινικοῦ ἐσκέφθη πόσον ἀνωφελὴς ἀπέβη αὐτῷ τε καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ὁ τοσούτῳ ποθητὸς ἄλλοτε γάμος τῆς Λουκρητίας μετὰ τοῦ Ἀλφόνσου. Πρὸς δὲ τούτοις ἡ ἀνάπαυσις τοῦ Λουδοβίκου ΙΒ ἐν Λομβαρδίᾳ ἦτον ἁπλῆ σταθμευσις, καὶ, ὡς ἐφαίνετο, ἡ Νεάπολις ἦτον ἀφετηρία τῶν Μεδιολάνων. Ἴσως δὲ καὶ ὁ Λουδοβίκος ΙΒ' ὑπέβλεπε τὸν γάμον τοῦτον δι' οὗ ὁ ἀνεψιὸς τοῦ ἐχθροῦ του ἐγίνετο γαμβρὸς τοῦ συμμάχου αὐτοῦ. Ἂν δὲ ἀντὶ τούτου, ἀπέθνησκεν ὁ Ἀλφόνσος, ἡ Λουκρητία θὰ ἐνυμφεύετο ἰσχυρόν τινα ἄρχοντα τῆς Μαρκίας, τῆς Φερράρίας ἢ τῆς Βρέσσης, δυνάμενον νὰ συνδράμῃ τὸν γυναικάδελφόν του εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς Ρωμανίας. Ἄρα ὁ Ἀλφόνσος καθίστατο οὐ μόνον ἐπικίνδυνος, ἀλλὰ καὶ ἀνωφελὴς, τοῦθ' ὅπερ ὡς ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τῶν Βοργιῶν ἦτον ἴσως ἔτι χεῖρον. Ὁ θάνατος τοῦ Ἀλφόνσου ἀπεφασίσθη.

Ἐν τούτοις, ὁ σύζυγος τῆς Λουκρητίας ἀπὸ πολλοῦ ἐννοήσας ὃν διέτρεχε κίνδυνον μένων παρὰ τῷ φοβερῷ αὐτοῦ πενθερῷ ἀπεχώρησεν εἰς Νεάπολιν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῇ ἀδιαλείπτῳ αὐτῶν ὑποκρισίᾳ, οὔτε ὁ Ἀλέξανδρος οὔτε ὁ Καῖσαρ μετέβαλον μετ' αὐτοῦ τὴν φύσιν τῶν σχέσεων αὐτῶν διελύοντο ἤδη οἱ φόβοι του, ὅτε ἔλαβε πρόσκλησιν παρὰ τοῦ πάπα καὶ τοῦ

υἱοῦ αὐτοῦ ὅπως μετάσχῃ ἱσπανικῆς ταυρομαχίας διδομένης πρὸς τιμὴν τοῦ ἀναχωροῦντος δουκός. Ἐν τῇ ἀμηχανίᾳ ἐν ᾗ διετέλει ὁ οἶκος τῆς Νεαπόλεως συμφέρον ἦτο τῷ Ἀλφόνσῳ οὐδεμίαν ῥήξεως πρόφασιν νὰ παράσχῃ τῷ Ἀλεξάνδρῳ· ὅθεν ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν καὶ μετέβη εἰς Ῥώμην. Ἐπειδὴ ὅμως περιττὸν ἔκρινε νὰ συμβουλευθῇ τὴν Λουκρητίαν ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ, καθότι ἐν δυσὶν ἢ τρισὶ περιστάσεσιν ἔδειξε τῷ συζύγῳ αὐτῆς γελοίαν ἀφοσίωσιν, κατέλιπεν αὐτὴν ἀνενόχλητον ἐν τῇ διοικήσει τοῦ Σπολητίου.

στραν ὁ Ἀλφόνσος τῆς Ἀραγῶνος καὶ ὁ Καῖσαρ Βοργίας, οἵτινες πρὸς ἔνδειξιν τῆς μεταξὺ αὐτῶν ἁρμονίας ἀπεφάσισαν ὅπως ὁ μὲν διώκων τὸν Καίσαρα ταῦρος φονευθῇ ὑπὸ τοῦ Ἀλφόνσου, ὁ δὲ διώκων τὸν Ἀλφόνσον ὑπὸ τοῦ Καίσαρος.

Ὄντως δὲ τοῦ Καίσαρος ἀπολειφθέντος μόνου καὶ ἐφίππου ἐν τῇ παλαίστρᾳ, ὁ Ἀλφόνσος ἐξῆλθε διὰ θύρας ἥτις ἔμεινεν ἡμιανεῳγμένη, ὅπως δυνηθῇ νὰ ἔμβῃ ἄνευ ἀναβολῆς ἅμα ἔκρινεν ἀναγκαίαν τὴν παρουσίαν αὐτοῦ. Ταὐτοχρόνως δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἀπέναντι μέρους εἰ-



Κραυγὴ γυναικὸς ἐξῆλθεν ἀφ' ἑνὸς τῶν παραθύρων.

Τὸν Ἀλφόνσον ἐδεξιώθησαν ὁ πάπας καὶ ὁ δοὺξ τοῦ Βαλεντινικοῦ εἰλικρινῆ δεικνύοντες φιλίαν, καὶ ἔδωκαν αὐτῷ ἐν αὐτῷ τῷ Βατικανῷ, ἐν τῷ διαχωρίσματι ὅπερ λέγεται Τόρρε-Νόβα, τὸ οἴκημα ἐν ᾧ κατῴκησεν ἄλλοτε μετὰ τῆς Λουκρητίας.

Μεγαλη παλαίστρα προητοιμάσθη ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Ἁγίου Πέτρου, ἧς ἔφραξαν τὰς ὁδοὺς, καὶ ἔστησαν θεωρεῖα ἐπὶ τῶν παραθύρων τῶν πέριξ οἰκιῶν. Ὁ πάπας καὶ ἡ αὐλὴ αὐτοῦ ἦσαν ἐπὶ τῶν ἐξωστῶν τοῦ Βατικανοῦ.

Ἡ τελετὴ ἤρξατο διὰ ταυρομάχων ἐμπίσθων· εἶτα ἀφοῦ οὗτοι καλῶς ἐνεδείξαντο τὴν ῥώμην καὶ δεξιότητα αὐτῶν, κατέβη εἰς τὴν παλαίσήχθη ταῦρος, ὅστις κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν ἐκαλύφθη ὑπὸ δοράτων καὶ βελῶν, ὧν τινα περιεῖχον πυροτέχνημα καὶ φλεγόμενα ἠρέθισαν τὸν ταῦρον ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε κυλισθεὶς χαμαὶ ἐκ τῆς ὀδύνης ἀνηγέρθη ἐμμανὴς, καὶ βλέπων ἔφιππον ἄνδρα ἐπέπεσεν ἐν τῷ ἅμα κατ' αὐτοῦ. Τότε, ἐν τῇ στενῇ ἐκείνῃ παλαίστρᾳ, ὑπὸ τοῦ ὠκύποδος ἐχθροῦ διωκόμενος ὁ Καῖσαρ ἀνέπτυξε τὴν δεξιότητα ἥτις ἀνεδείκνυεν αὐτὸν ἕνα τῶν πρώτων ἱππέων τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ. Μεθ' ὅλην ὅμως τὴν ἐμπειρίαν αὐτοῦ δὲν θὰ διέφευγεν ἐπὶ πολὺ, ἐν τῷ συνεσφιγμένῳ χώρῳ, ἐν ᾧ ἐκινεῖτο, τὸν ἀνταγωνιστὴν καθ' οὗ μόνην τὴν φυγὴν ἠδύνατο

ν' ἀντιτάξῃ, ἂν δὲν εἰσήρχετο αἴφνης ὁ Ἀλφόνσος, ὅτε ὁ ταῦρος ἤρξατο καταρθάνων ἤδη τὸν Καίσαρα, σείων διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ἐρυθρὸν μανδύαν καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ μακρὸν καὶ λεπτὸν ἀραγωνικὸν ξίφος. Ἦτο καιρός· ὁ ταῦρος μόλις ὀλίγα βήματα ἀπεῖχε τοῦ Καίσαρος, ὁ δὲ κίνδυνος ἐφαίνετο τοσοῦτον ἄφευκτος, ὥστε κραυγὴ γυναικὸς ἐξῆλθεν ἀφ' ἑνὸς τῶν παραθύρων· ὁ ταῦρος ὅμως ἰδὼν ἄνδρα παίζον ἔστη αἴφνης, καὶ κρίνων ὅτι εὐχερέστερος ἦτον ὁ πρὸς τὸν ἐχθρὸν τοῦτον ἀγών, ἐστράφη ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ μείνας ἐπὶ στιγμὴν ἀκίνητος. μυκώμενος, ἀνατινάζων διὰ τῶν ὀπισθίων ποδῶν τὸ χῶμα καὶ διὰ τῆς οὐρᾶς τυπτόμενος τὰς πλευράς, ὥρμησε κατὰ τοῦ Ἀλφόνσου, αἱματόεντας ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν γῆν ἀροτριῶν διὰ τοῦ κέρατος. Ὁ Ἀλφόνσος ἀνέμεινεν αὐτὸν ἡσύχως· ὅτε δὲ ἦλθε τρία βήματα μακράν, ἐπήδησε πρὸς τ' ἀριστερά, τείνων πρὸς τὰ κάτωθι τοῦ ὤμου τὸ ξίφος αὐτοῦ, ὅπερ ἀμέσως ἐνεπάγη μέχρι λαβῆς, καὶ εὐθέως ὁ ταῦρος στὰς ἐν μέσῳ τοῦ δρόμου αὐτοῦ, ἔμεινε μικρὸν ἀκίνητος καὶ φρίσσων ἐπὶ τῶν τεσσάρων αὐτοῦ ποδῶν, ἔκαμψε τὰ γόνατα, ἔβαλεν ὑπόκωφον μυκηθμόν, καὶ κατακλιθεὶς ἐπ' αὐτῆς τῆς θέσεως ἐν ᾗ ἔστη, ἐξέπνευσεν οὔτε βῆμα προχωρήσας.

Αἱ ἀνευφημίαι ἀντήχησαν πανταχόθεν ἐκφράζουσαι τὸν γενικὸν θαυμασμὸν ἐπὶ τῇ δεξιότητι καὶ ταχύτητι τοῦ τραύματος. Ὁ δὲ Καῖσαρ ἔμεινεν ἔρριπος ἀναζητῶν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, ἀντὶ νὰ προσέξῃ εἰς τὰ περὶ αὐτόν, τὴν εὐαίσθητον γυναῖκα ἥτις ἔδειξεν ὑπὲρ αὐτοῦ τοσοῦτῳ ζωηρὰν συμπάθειαν· ἡ δ' ἔρευνα αὐτοῦ δὲν ἀπέβη ματαία καὶ ἀνεγνώρισε μίαν τῶν κυριῶν τῆς τιμῆς τῆς δουκίσσης τοῦ Οὐρβίνου Ἐλισάβετ, ἥτις ἦτο μεμνηστευμένη μετὰ τοῦ Ἰωάννου Βαπτιστοῦ Καρακκιόλου, ἀρχιστρατήγου τῆς Ἐνετικῆς δημοκρατίας.

Ἦλθεν ἡ σειρὰ τοῦ Ἀλφόνσου νὰ τρέξῃ καὶ τοῦ Καίσαρος ν' ἀγωνισθῇ· ὅθεν οἱ νεανίαι ἦλλαξαν θέσεις, καὶ ἀφοῦ τέσσαρες ἡμίονοι ἔσυραν ἔξω τῆς παλαίστρας τὸ πτῶμα τοῦ ταύρου, οἱ δὲ οἰκέται τῆς αὐτοῦ ἁγιότητος, ἐκάλυψαν δι' ἄμμου τὸ αἱμόβρεκτον στάδιον, ὁ Ἀλφόνσος ἐπέβη γαύρου ἵππου τῆς Ἀνδαλουσίας γένους ἀραβικοῦ, πτερόποδος, ὁρμητικοῦ ὡς ὁ ἄνεμος, γεννηθέντος ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Σαχάρας, ἐνῷ ὁ Καῖσαρ ἀριππεύων ἀπεχώρει ὅπως ἀναφανῇ καθ' ἣν στιγμὴν περιήρχετο ὁ Ἀλφόνσος εἰς τὸν κίνδυνον ἀφ' οὗ διέσωσεν αὐτόν.

Τότε ἕτερος ταῦρος εἰσήχθη παροξυνθεὶς ἐπίσης δι' αἰχμηρῶν ὀρράτων καὶ φλογερῶν βελῶν. Καθὼς δὲ ὁ πρῶτος, ἄνδρα βλέπων ἐρίπτον, ἐφώρμησε κατ' αὐτοῦ, καὶ τότε ἤρξατο δρόμος θαυμάσιος, ἐν ᾧ ἀδύνατον ἀπέβαινε νὰ ἐννοήσῃ τις ἕνεκα τῆς ἀστραπιαίας αὐτῶν ταχύτητος ἂν ὁ ἵππος τὸν ταῦρον ἐδίωκεν ἢ ὁ ταῦρος τὸν ἵππον. Μετὰ πέντε ὅμως ἢ ἓξ περιστροφὰς ὁ ταῦρος ἤρξατο καταρθάνων τὸ τέλος τῆς ἐξόδου καὶ διεκρίνετο ἤδη ὁ διώκων ἀπὸ τοῦ διωκομένου· ὅτε δὲ μετὰ μικρὸν ἀπεῖχον ἀλλήλων ὅσον δύο ὀρράτων μῆκος, ἐπεφάνη αἴφνης ὁ Καῖσαρ Βοργίας ὡπλισμένος διὰ μακροτάτου ξίφους, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ταῦρος προσεγγίζων τῷ Ἀλφόνσῳ, διέβαινεν ἐνώπιόν του, ὁ Καῖσαρ ὡς ἀστραπὴν κραδαίνων τὴν ῥομφαίαν κατέβαλεν αὐτοῦ τὴν κεφαλήν, ἐνῷ τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς ὁρμῆς τοῦ δρόμου φερόμενον ἔπιπτε δέκα βήματα πορρώτερω. Τὸ τραῦμα τοῦτο ἦτο τοσοῦτον ἀπροσδόκητον, καὶ μετὰ τοσαύτης δεξιότητος κατηνέχθη, ὥστε οὐ μόνον ἀνευφημίαι ἀλλ' ἐνθουσιώδεις καὶ παράφοροι κραυγαὶ ἠκούσθησαν ἀπὸ τοῦ ἀπείρου πλήθους τῶν θεατῶν. Ὁ δὲ Καῖσαρ ὡς εἰ διετήρει ἐν μέσῳ τοῦ θριάμβου αὐτοῦ μόνην τὴν ἀνάμνησιν τῆς κραυγῆς ἣν ἤκουσεν ὅτε διέτρεχε τὸν πρῶτον κίνδυνον, ἔλαβε τὴν κεφαλὴν τοῦ ταύρου καὶ δοὺς αὐτὴν ἐνὶ τῶν ἱπποκόμων αὐτοῦ, διέταξε νὰ καταθέσῃ αὐτὴν ὡς τιμῆς δεῖγμα πρὸ τῶν ποδῶν τῆς ὡραίας Ἐνετῆς, ἥτις τοσούτῳ ζωηρὰν ἔδειξεν ὑπὲρ αὐτοῦ συμπάθειαν.

Ἡ τελετὴ αὕτη, ἐκτὸς τοῦ θριάμβου ὃν παρέσχεν ἑκάστῳ τῶν νεανίσκων, εἶχε καὶ ἄλλον σκοπόν, προτιθεμένη ν' ἀποδείξῃ τῷ λαῷ ὅτι διῆγον ἐν ἀρίστῃ πρὸς ἀλλήλους ἁρμονίᾳ, ἀφοῦ ἀμοιβαίως ἔσωσαν ὁ εἷς τοῦ ἄλλου τὴν ζωήν. Τούτου δ' ἕνεκα ἂν συνέβαινέ τι κακὸν τῷ Καίσαρι, οὐδεὶς ποτε θὰ ὑπώπτευεν ὡς αἴτιον τὸν Ἀλφόνσον, οὔτε τὸν Καίσαρα ἂν συνέβαινε τι τῷ Ἀλφόνσῳ.

Ἐν τῷ Βατικανῷ ἐδίδοτο δεῖπνος· ὁ Ἀλφόνσος ἐνεδύθη κομψῶς, καὶ, περὶ τὴν δεκάτην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν, ἡτοιμάσθη ἵνα μεταβῇ ἀπὸ τοῦ καταλύματος αὐτοῦ εἰς τὰ δώματα τοῦ πάπα· ἀλλ' ἡ χωρίζουσα τὰς δύο αὐλὰς θύρα ἦτο κλειστή, καὶ μάτην ἔκρουσεν αὐτὴν ὁ Ἀλφόνσος. Τότε ἐσκέφθη ὅτι ἁπλούστατον ἦτο νὰ διέλθῃ διὰ τῆς πλατείας τοῦ ἁγίου Πέτρου· ὅθεν ἐξελθὼν ἄνευ συνοδείας διὰ μιᾶς θύρας τοῦ κήπου τοῦ Βατικανοῦ, ὡδευ-

σε διὰ μέσου τῶν σκότεινῶν ὁδῶν αἵτινες ἦγον πρὸς τὴν κλίμακα τῆς πλατείας, ἀλλὰ μόλις ἐπὶ τῶν πρώτων βαθμίδων πατήσας προσεβλήθη ὑπὸ σωροῦ ἐνόπλων ἀνδρῶν. Ὁ Ἀλφόνσος ἠθέλησε νὰ ξιφουλκήσῃ· ἀλλὰ πρὶν ἡ σύρῃ τὸ ξίφος ἐτραυματίσθη ὀλίγα ὑπὸ ὁράτος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ ὤμου· ἄπαξ εἰς τὴν πλευρὰν διὰ ξιφιδίου, καὶ δὶς διὰ λόγχης κατὰ τὸν κρόταφον καὶ κατὰ τὴν κνήμην. Ἀνατραπεὶς ὑπὸ τῶν πέντε τούτων τραυμάτων, ἔπεσεν ἀναίσθητος· οἱ δὲ δολοφόνοι νομίσαντες αὐτὸν νεκρὸν ἀνέβησαν ἀμέσως τὴν κλίμακα, καὶ εὑρόντες ἐπὶ τῆς πλατείας τεσσαράκοντα ἱππεῖς ἀναμένοντας, ἐξῆλθον ἡσύχως ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῶν διὰ τῆς Πορτεσίας πύλης.

Ὁ Ἀλφόνσος εὑρέθη θνήσκων, ἀλλ' οὐχὶ νεκρὸς, ὑπὸ διαβατῶν ὧν τινες ἀναγνωρίσαντες αὐτὸν ἐκόμισαν αὐθωρεὶ τὴν εἴδησιν τῆς δολοφονίας εἰς τὸ Βατικανὸν, ἐνῷ οἱ λοιποὶ ἐγείραντες τὸν τραυματίαν μετήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ ἐν Τόρρε Νόβα κατάλυμά του. Ὁ πάπας καὶ ὁ Καῖσαρ, μαθόντες τὴν εἴδησιν καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλον νὰ δειπνήσωσι τοσαύτην ἔδειξαν θλῖψιν ὥστε ἐγκατέλειψαν τοὺς συνδαιτυμόνας καὶ παραχρῆμα μετέβησαν παρὰ τῷ δὸν Ἀλφόνσῳ ἵνα βεβαιωθῶσιν ἂν ἦσαν τὰ τραύματα θανατηφόρα, καὶ εὐθὺς ἀπὸ πρωΐας τῆς ἐπιούσης ὅπως διασκεδάσωσι τὰς καθ' ἑαυτῶν ἐνδεχομένας ὑπονοίας, διέταξαν τὴν σύλληψιν τοῦ Φραγκίσκου Γαζέλλα πρὸς μητρὸς θείου τοῦ Ἀλφόνσου, συνοδεύσαντος τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ εἰς Ρώμην. Ἀποδειχθεὶς δὲ διὰ ψευδομαρτύρων αὐτουργὸς τῆς δολοφονίας, ὁ Γαζέλλας ἐκαρατομήθη.

Μεθ' ὅλα ταῦτα, τὸ πρᾶγμα ἦτον ἡμιτελές· αἱ ὑπόνοιαι καλῶς ἢ κακῶς διασκεδασθεῖσαι δὲν ἐπεβάρυνον τοὺς ἀληθεῖς δολοφόνους· ἀλλ' ὁ Ἀλφόνσος δὲν ἀπέθνησκε, καὶ διὰ τῆς ῥώμης τῆς κράσεώς του, διὰ τῆς ἐπιστήμης τῶν ἰατρῶν οἵτινες ἐξέλαβον σπουδαίους τοὺς θρήνους τοῦ πάπα καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καὶ ἐνόμισαν ὅτι εὐηρέστουν αὐτοῖς θεραπεύοντες τὸν γαμβρὸν αὐτῶν, ὁ τραυματίας ἔβαινεν ἐπὶ τὰ κρείττω· ταὐτοχρόνως δὲ ἦλθεν ἡ εἴδησις ὅτι ἡ Λουκρητία μαθοῦσα τὸ πάθημα τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἡτοιμάζετο νὰ ἔλθῃ ἡ ἰδία πρὸς περίθαλψιν αὐτοῦ. Ὁ χρόνος ἦτο πολύτιμος· ὁ Καῖσαρ προσεκάλεσε τὸν Μικελόττον.

«Κατὰ τὴν αὐτὴν νύκτα, —λέγει ὁ Βυργάρδος, —ὁ δὸν Ἀλφόνσος, ὅστις δὲν ἤθελε ν' ἀποθάνῃ ἐκ τῶν τραυμάτων αὐτοῦ, ἐπίγη ἐν τῇ κλίνῃ»

Τῇ ἐπαύριον ἐγένετο ἡ κηδεία αὐτοῦ οὐχὶ μὲν ὡς ἥρμοζεν εἰς τὴν κοινωνικὴν αὐτοῦ θέσιν ἀλλὰ τοὐλάχιστον μεθ' ἱκανῆς εὐπρεπείας. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κοσέντσας δὸν Φραγκίσκος Βοργίας συνώδευσε τὸ φέρετρον εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Πέτρου, ἔνθα τὸ πτῶμα ἐτάφη ἐντὸς τοῦ παρεκκλησίου τῆς ἁγίας Μαρίας τῶν Πυρετῶν.

Τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἦλθεν ἡ Λουκρητία, ἥτις καλῶς γινώσκουσα τὸν πατέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς δὲν ἠπατήθη· μολονότι δὲ ὁ δοὺξ τοῦ Βαλεντινικοῦ διέταξεν, ἅμα τῷ θανάτῳ τοῦ δὸν Ἀλφόνσου, τὴν σύλληψιν οὐ μόνον τῶν ἰατρῶν καὶ χειρούργων αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ δυστυχοῦς τινος κυφοῦ χρησιμεύοντος ἀντὶ θαλαμηπόλου, ἡ Λουκρητία εἶδεν ὅτι ἐξ οἰκείων ἐτοξεύθη τὸ βέλος· ὅθεν φοβουμένη μήπως ἡ λύπη ἦν ἀληθῶς ὁρμεῖαν ἠσθάνετο τὴν φορὰν ταύτην ἀφαιρέσῃ ἀπ' αὐτῆς τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ, ἀπεχώρησεν εἰς Νέπην μεθ' ὅλου τοῦ οἴκου, πάσης τῆς αὐλῆς αὐτῆς καὶ ἐπέκεινα τῶν ἑξακοσίων ἱππέων, ὅπως διέλθῃ αὐτόθι τὸν χρόνον τοῦ πένθους.

Κανονισθείσης δὲ τῆς μεγάλης ταύτης οἰκογενειακῆς ὑποθέσεως, καὶ χηρευσάσης τὸ δεύτερον τῆς Λουκρητίας, ἥτις ὡς ἐκ τῆς χηρείας ἦτον αὐθις ἑτοίμη εἰς ἐξυπηρέτησιν τῶν νέων πολιτικῶν συνδυασμῶν τοῦ πάπα, ὁ Καῖσαρ Βοργίας ἔμεινε τοῦ λοιποῦ ἐν Ρώμῃ μόνον ἐφ' ὅσον ἔδει ὅπως ὑποδεχθῇ τοὺς πρεσβευτὰς τῆς Γαλλίας καὶ Βενετίας· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐβράδυνε μικρὸν ἡ ἄφιξις των, αἱ δὲ τελευταῖον δοθεῖσαι τελεταὶ ἀνέφξαν ῥῆγμα ἐν τῷ ταμείῳ τοῦ πάπα, προέβη εἰς νέαν χειροτονίαν δώδεκα καρδιναλίων· χειροτονίαν ἐξ ἧς προέκυψαν δύο καλά· ἦτοι ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰσήχθησαν ἑξακόσιαι χιλιάδες δουκάτων εἰς τὸ ποντιφικὸν ταμεῖον, ἑκάστου πίλου πωληθέντος ἀντὶ πεντήκοντα χιλιάδων δουκάτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐξησφαλίσθη τῷ πάπᾳ βεβαία πλειονοψηφία ἐν τῷ ἱερῷ συμβουλίῳ.

Οἱ πρεσβευταὶ ἀφίκοντο τέλος· τούτων δὲ ὁ πρῶτος, ὅστις ἦτον ὁ Βιλλενέβ, αὐτὸς ὁ ἐν ὀνόματι τῆς Γαλλίας ἐλθὼν ἵνα ζητήσῃ τὸν δοῦκα τοῦ Βαλεντινικοῦ, καθ' ἣν στιγμὴν εἰσήρχετο εἰς Ρώμην, συνήντησε καθ' ὁδὸν προσωπιδοφόρον ἄνδρα, ὅστις μὴ ἀφαιρέσας τὴν προσωπίδα, ἐξέφρασε τὴν χαρὰν ἣν ἠσθάνετο ἐπὶ τῇ ἀφίξει αὐτοῦ.

Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦτον αὐτὸς ὁ Καῖσαρ, ὅστις μὴ θέλων νὰ γνωρισθῇ ἀνεχώρησε μετὰ

βραχεῖαν συνδιάλεξιν καὶ μὴ ἀποκαλύψας τὸ πρόσωπον. Ὁ Βιλλενὲβ εἰσῆλθε κατόπιν αὐτοῦ καὶ εὗρε πρὸς τὴν πύλην τοῦ Λαοῦ τοὺς πρεσβευτὰς τῶν διαφόρων δυνάμεων, καὶ αὐτοὺς τοὺς τῆς Ἱσπανίας καὶ Νεαπόλεως, ὧν οἱ ἡγεμόνες δὲν ἦσαν ἔτι φανεροὶ ἐχθροὶ τῆς Γαλλίας. Τότε, ἐπειδὴ οὗτοι, φοβούμενοι μὴ ἐνοχοποιηθῶσιν, ἠκοῦντο λέγοντες, ἀντὶ πάσης φιλοφρονήσεως, τῷ γάλλῳ συναδέλφῳ αὐτῶν Κύριε, καλῶς ὡρίσατε, ὁ τελετάρχης ἐκπληττόμενος ἐπὶ τῇ τοσούτῳ βραχείᾳ φιλοφρονήσει, ἠρώτησεν αὐτοὺς ἂν δὲν εἶχον ἄλλο τι νὰ εἴπωσι, καὶ ἐπειδὴ ἀπεκρίθησαν ὄχι, ὁ Βιλλενὲβ ἔστρεψε πρὸς αὐτοὺς τὰ νῶτα, ἐπαναλαμβάνων— ὅτι οἱ οὐδὲν ἔχοντες νὰ εἴπωσι δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην ἀπαντήσεως· —εἶτα ἐν μέσῳ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τοῦ Ῥηγίου, τοῦ διοικητοῦ τῆς Ῥώμης, καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Ραγούζης, ἐπορεύθη εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, ἑτοιμασθέντα πρὸς ὑποδοχὴν αὐτοῦ.

Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἡμερῶν ἦλθε καὶ ὁ Μαρίας Γεώργιος ἔκτακτος πρεσβευτὴς τῆς Ἐνετίας, ἐντολὴν ἔχων οὐ μόνον νὰ κανονίσῃ μετὰ τοῦ πάπα τὰς ὑπαρχούσας ὑποθέσεις ἀλλὰ καὶ ν' ἀπονείμῃ τῷ Ἀλεξάνδρῳ καὶ τῷ Καίσαρι τὸν τίτλον τῶν εὐγενῶν ἐνετῶν καὶ τὴν ἐγγραφὴν τῶν ὀνομάτων αὐτῶν ἐν τῇ Χρυσῇ Βίβλῳ, τοῦθ' ὅπερ ἦτο τιμὴ τὰ μάλιστα αὐτοῖς περισπούδαστος ἕνεκα τῆς νέας ἐπιρροῆς μᾶλλον ἢν περιεποίει αὐτοῖς ὁ νέος οὗτος τίτλος ἢ τῆς ἐξ αὐτοῦ ματαίας δόξης.

Μετὰ ταῦτα ὁ πάπας προέβη εἰς τὴν ἀπονομὴν τῶν πωληθέντων τοῖς δώδεκα καρδιναλίοις πίλων. Οἱ νέοι πρίγκηπες τῆς Ἐκκλησίας ἦσαν ὁ δὸν Διέγος δὲ Μενδόκης, ἀρχιεπίσκοπος Σεβίλλης· Ἰάκωβος, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ὀριστάγνης, γενικὸς ἐπίτροπος τοῦ πάπα· Θωμᾶς, ὁ Στριγονίας· Πέτρος ὁ Ῥηγίου, διοικητὴς Ρώμης· Φραγκίσκος Βοργίας, ὁ Κοσέντσας γενικὸς θησαυροφύλαξ· Ἰωάννης ὁ Σαλέρνου, ὑφυπουργός· Λουδοβίκος Βοργίας, ὁ Βαλεντίας, γραμματεὺς τῆς αὐτοῦ ἁγιότητος καὶ ἀδελφὸς τοῦ ὑπὸ τοῦ Καίσαρος δηλητηριασθέντος Ἰωάννου Βοργία· Ἀντώνιος ὁ ἐπίσκοπος Κώμης· Ἰωάννης Βαπτιστὴς Φερράρος, ὁ Μοδένης· Ἀμεδαῖος δ' Ἀλβρέτου, ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Ναβάρας, γυναικάδελφος τοῦ δουκὸς τοῦ Βαλεντινικοῦ· καὶ τέλος ὁ Μάρκος Κορνάρος, Ἐνετὸς εὐπατρίδης δι' οὗ ἀνταπέδιδεν ἡ αὐτοῦ ἁγιότης τῇ δημοκρατίᾳ τὴν τιμὴν ἣν παρ' αὐτῆς ἔλαβε.

Εἶτα, ἐπειδὴ οὐδὲν ἄλλο ἀπησχόλει τὸν δοῦκα τοῦ Βαλεντινικοῦ ἐν Ῥώμῃ, ἐρρόντισε μόνον νὰ δανεισθῇ παρὰ πλουσίου τραπεζίτου ὀνόματι Αὐγουστίνου Τσίγη, ἀδελφοῦ τοῦ Λαυρεντίου Τσίγη ὅστις ἐφονεύθη καθ' ἣν ἡμέραν ὁ πάπας μικροῦ δεῖν ἐφονεύετο καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς πτώσεως καπνοδόχης, καὶ ἀνεχώρησεν ἀπερχόμενος εἰς Ῥωμανίαν μετὰ τοῦ Βιτελλότσου Βιτέλλη, τοῦ Ἰωάννου Παύλου Βαγλιόνη, καὶ τοῦ Ἰακώβου δὲ Σάντα Κρότσε,—τῶν τότε φίλων, καὶ ὕστερον θυμάτων αὐτοῦ.

Καὶ πρῶτον μὲν ὁ Καῖταρ ἐγένετο ἀμαχητεὶ κύριος τοῦ Πεζάρου, οὗ ὁ ἡγεμὼν Ἰωάννης Σφόρτζας ἔφυγεν εἰς Δαλματίαν, καὶ τοῦ Ἀριμίνου ἐγκαταλειφθέντος ἐπίσης ὑπὸ τοῦ Μαλατέστα· κατόπιν δὲ ἐστράτευσεν ἐπὶ τὴν Φαγεντίαν διοικουμένην ὑπὸ τοῦ περικαλλοῦς καὶ ἀνδρείου νεανίου Ἄστορος Μαμφρέδη, ἄγοντος τὸ ὀκτωκαιδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας, ὅστις καίπερ ἐγκαταλειφθεὶς ὑπὸ τῶν στενῶν αὐτοῦ συγγενῶν τῶν Βεντιβολίων, ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν καὶ τῶν φλωρεντινῶν συμμάχων αὐτοῦ, ἀπεφάσισεν ἀντιστῇ μέχρις ἐσχάτων. Αἱ προπαρασκευαὶ τούτου πρόξαμυναν εἰς μικρὰν ἀνησυχίαν ἐνέβαλον τὸν Καίσαρα, ἔχοντα λαμπρὸν στρατὸν ἐξ Ἰταλῶν καὶ Γάλλων, μετὰ στρατηγῶν οἷος αὐτὸς, ὁ Παῦλος καὶ Ἰούλιος Ὀρσίνης, ὁ Βιτελλότσος Βιτέλλης καὶ ὁ Παῦλος Βαγλιόνης, ἤτοι οἱ ἄριστοι πολεμισταὶ τῶν χρόνων ἐκείνων. Ὅθεν κατήρξατο ἀμέσως τῆς πολιορκίας στρατοπεδεύσας μέσῳ τῶν ποταμῶν Ἀμόνα καὶ Μαρτσιάνου, καὶ στήσας τὸ πυροβολικὸν πρὸς τὴν Φόρλην ἀπέναντι ἰσχυροῦ προχώματος τῶν πολιορκουμένων.

Μετά τινων ἡμερῶν κανονοβολισμὸν, ῥήγματος ἱκανῶς μεγάλου γενομένου, ὁ δοὺξ τοῦ Βαλεντινικοῦ διέταξε τὴν ἔφοδον, καὶ ἰδὼν τοῖς στρατιώταις τὸ παράδειγμα προεπορεύθη ἐπὶ τοὺς πολεμίους. Ἀλλὰ μεθ' ὅλην τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν στρατηγῶν, ὁ Ἄστωρ Μαμφρέδης τοσούτῳ καλῶς ἠμύνατο, ὥστε οἱ πολιορκηταὶ ἀπεκρούσθησαν μετὰ μεγάλης ζημίας καταλιπόντες ἐν ταῖς τάφροις τῆς πόλεως τὸν Ὀνώριον Σαβέλλον, ἕνα τῶν ἀνδρειοτέρων μαχητῶν.

Μεθ' ὅλα ταῦτα ἡ Φαγεντία δὲν θὰ ἠδύνατο ν' ἀντιστῇ ἐπὶ μακρὸν κατὰ τοσούτῳ φοβεροῦ στρατοῦ, ἂν δὲν ἐπήρχετο ὁ χειμών. Καταληφθεὶς ὑπὸ τῆς δριμύτητος τοῦ ψύχους, ἄστεγος καὶ ἄνευ πυρὸς, διότι οἱ χωρικοὶ κατηδάφισαν τὰς οἰκίας καὶ ἀπέσπασαν τὰ δένδρα, ὁ

δοὺξ τοῦ Βαλεντινικοῦ ἠναγκάσθη νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν καὶ νὰ διαχειμάσῃ ἐν ταῖς πλησίον πόλεσιν, ὅπως ἦ ἕτοιμος κατὰ πάντα τῷ κηθῇ. Διῄρεσε λοιπὸν εἰς τρία μέρη τὸν στρατόν, ἔπεμψε τὸ ἓν τρίτον εἰς Ἰμόλαν, τὸ ἄλλο εἰς Φόρλην, καὶ ἐστάθμευσε μετὰ τοῦ ἀπολει-



ΓΧ.

Μικελόττος.

προσεχεῖ ἔαρι· διότι ὁ Καῖσαρ θυμωθεὶς ἐκ τῆς ἀντιστάσεως μικρᾶς πόλεως, μακρὰν εἰρήνην ἀγούσης, ὑπὸ παιδὸς διοικουμένης, καὶ πάσης ξένης ἐπικουρίας ἐστερημένης, ὥμοσε νὰ ἐκδι-

φθέντος ἐν Καισήνῃ, ἥτις ἀπὸ πόλεως τρίτης τάξεως μετεβλήθη αἴφνης εἰς πολυτελὲς καὶ φιλήδονον ἄστυ.

Φύσει ῥέκτης ὢν ὁ Καῖσαρ εἶχεν ἀείποτε

ἀνάγκην πολέμων ἢ ἑορτῶν. Ὅθεν τοῦ πολέμου διακοπέντος, ἤρξαντο αἱ ἑορταὶ πομπώδεις καὶ σφριγώδεις ὡς ἐγίνωσκε νὰ ἄγῃ αὐτὰς ὁ Καῖσαρ· καὶ αἱ μὲν ἡμέραι διήρχοντο μετ' ἀγώνων καὶ ἱππασιῶν, αἱ δὲ νύκτες μετὰ χορῶν καὶ ἐρώτων· διότι αἱ περικαλλέσταται γυναῖκες τῆς Ρωμανίας, ἤτοι τοῦ κόσμου, ἀπετέλεσαν περὶ τὸν νικητὴν χαρέμιον ἐπίφθονον καὶ αὐτῷ τῷ μάλιστα θηλυμανεῖ αὐτοκράτορι τῆς Ἀνατολῆς.

Περιδιαβάζων δέ ποτε ἐν τοῖς πέριξ τῆς πόλεως μετὰ τῶν αὐλοκολάκων εὐπατριδῶν αὐτοῦ καὶ τῶν τιτλοφόρων μεγιστάνων οἵτινες ἀείποτε συνώδευον αὐτόν, ὁ Καῖσαρ εἶδεν ἐρχομένην ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ Ἀριμίνου συνοδείαν πολυπληθῆ, ἰδὼν δὲ ὅτι τὸ κύριον αὐτῆς πρόσωπον ἦτο γυνὴ ἐπλησίασε καὶ ἀνεγνώρισεν αὐτὴν ἐκείνην τὴν κυρίαν τῆς δουκίσσης τοῦ Οὐρβίνου, ἥτις ἐπὶ τῆς ταυρομαχίας ἔβαλε φωνήν, ὅτε ὁ Καῖσαρ μικροῦ δεῖν κατεφθάνετο ὑπὸ τοῦ μαινομένου ζώου. Ἦτο δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ὡς εἴπομεν, μεμνηστευμένη τὸν Ἰωάννην Καρακκιόλον, στρατηγὸν τῶν Ἐνετῶν. Ὅθεν ἡ προστάτις καὶ ἀνάδοχος αὐτῆς Ἐλισάβετ δὲ Κονζάγκη, ἀπέστελλεν αὐτὴν, μετὰ λαμπρᾶς ἀκολουθίας εἰς Βενετίαν, ἔνθα ἔμελλον νὰ τελεσθῶσιν οἱ γάμοι.

Ἡ καλλονὴ τῆς νεάνιδος ἔτρωσεν ἤδη ἐν Ρώμῃ τὸν Καίσαρα, ἀλλὰ νῦν ἐράνη αὐτῷ περικαλλεστέρα, καὶ ἀπὸ τῆς ὥρας ταύτης ἀπεφάσισε νὰ ὀρέψῃ αὐτὸς τὸ εὐθαλὲς ἐκεῖνο τοῦ ἔρωτος ἄνθος, παρ' ᾧ μετεμελεῖτο διότι τοσάκις διέδη ἀπαθής. Ὅθεν προσηγόρευσεν αὐτὴν ὡς ἀρχαίαν φίλην, ἠρώτησεν ἂν προὐτίθετο νὰ διατρίψῃ μικρὸν ἐν Καισήνῃ, καὶ ἔμαθεν ὅτι ἔμελλε νὰ διαβῇ μόνον ἐκεῖθεν, διότι ἀναπομόνως ἀνεμένετο καὶ ὅτι τὸ ἑπτέρυξ κατέλυεν ἐν Φόρλῃ. Τοῦτο μόνον ἤρκει τῷ Καίσαρι, ὅστις ἐκάλεσε τὸν Μικελόττον καὶ ἐψιθύρισεν αὐτῷ λόγους ὑπ' οὐδενὸς ἀκουσθέντος.

Τῷ ὄντι ἡ συνοδεία, ὡς εἶπεν ἡ περικαλλὴς νύμφη σταθμεύσασα μικρὸν ἐν τῇ πλησίον πόλει ἀνεχώρησεν εὐθὺς εἰς Φόρλην· μόλις ὅμως κατὰ μίαν λεύγαν προχωρήσασαν περιέζωσεν αὐτὴν ὕλη ἱππέων ἐκ Καισήνης ὁρμηθεῖσα. Οἱ δὲ τῆς συνοδείας στρατιῶται καὶ περὶ ὀλίγοι τὸν ἀριθμὸν ἠθέλησαν νὰ ὑπερασπίσωσι τὴν γυναῖκα τοῦ στρατηγοῦ αὐτῶν, ἀλλὰ φονευθέντων τινῶν, οἱ λοιποὶ περίφοβοι ἐτράπησαν εἰς φυγήν· καὶ ἐπειδὴ ἡ γυνὴ κατέβη ἐκ τοῦ φορείου πειρωμένη νὰ φύγῃ, ὁ ἀρχηγὸς ἔλαβεν αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας του, ἔθετο αὐτὴν ἔμπροσθέν του ἐπὶ τοῦ ἵππου, εἶτα διατάξας τοὺς στρατιώτας νὰ ἐπαναλάβωσιν ἄνευ αὐτοῦ εἰς Καισήνην, ἐκέντησε τὸν ἵππον καὶ ἀπῆλθε καλπάζων διὰ μέσου τῶν ἀγρῶν, τοῦ δὲ λυκόφωτος ἐπερχομένου, ἐγένετο ἄφαντος ἐν τῷ σκότει.

Ὁ Καρακκιόλος ἔμαθε ταῦτα παρ' ἑνὸς τῶν φυγάδων, ὅστις εἶπεν αὐτῷ ὅτι ἀνεγνώρισεν ἐν τῇ ἀπαγωγῇ τοὺς στρατιώτας τοῦ δουκὸς τοῦ Βαλεντινικοῦ. Κατ' ἀρχὰς ἐνόμισεν ὅτι δὲν ἐνόησε καλῶς, δυσκολευόμενος νὰ πιστεύσῃ τὴν φοβερὰν ταύτην εἴδησιν· ἀλλ' ἐρωτήσας αὖθις καὶ ἀκούσας τὰ αὐτὰ ἔμεινεν ἐπὶ στιγμὴν ὡς ἐμβρόντητος· εἶτα αἴφνης συνελθὼν ἐκ τῆς ἐκπλήξεως ἔβαλε φωνὴν ἐκδικήσεως, ἔδραμε πρὸς τὸ δουκικὸν παλάτιον, ἐν ᾧ ἦτο συνηγμένον τὸ συμβούλιον τῶν Δέκα μετὰ τοῦ δουκὸς Βαρβαρίγου, καὶ εἰσχωρήσας μέχρις αὐτῶν, καθ' ἣν στιγμὴν ἐμάνθανον καὶ οὗτοι τὸ ἔγκλημα τοῦ Βαλεντινοῦ δουκός.

— Γαληνότατοι ἄρχοντες, ἀνεφώνησεν, ἔρχομαι ν' ἀποχαιρετίσω ὑμᾶς, ἀπόφασιν ἔχων νὰ θυσιάσω εἰς ἀτομικὴν ἐκδίκησιν ζωὴν ἣν ἐνόμισα ὅτι δύναμαι ν' ἀφιερώσω εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς δημοκρατίας. Ἐξυβρίσθην ἐν τῷ εὐγενεστέρῳ μέρει τῆς ψυχῆς μου,—ἐν τῇ τιμῇ μου. — Μ' ἔκλεψαν τὸ προσφιλέστατον ἀγαθόν μου, — τὴν γυναῖκά μου· — ὁ δὲ τοῦτο πράξας εἶναι ὁ πλέον ἄπιστος, ὁ πλέον ἱερόσυλος, ὁ πλέον ἄτιμος τῶν ἀνθρώπων, εἶναι ὁ Βαλεντινός! Μὴ δυσαρεστῆσθε, ἄρχοντες, ἂν ὁμιλῶ τοιουτοτρόπως περὶ ἀνθρώπου καυχωμένου ὅτι εἶναι εἷς τῶν ἡμετέρων εὐπατριδῶν καὶ διατελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν σας· δὲν ἀληθεύει τοῦτο· ψεύδεται· καὶ διὰ τῶν ἀνάνδρων πράξεων καὶ διὰ τῶν ἐγκλημάτων αὐτοῦ κατέστη ἀνάξιος ἀμφοτέρων, ὡς ἀναξίως φέρει καὶ τὴν ζωὴν ἣν θὰ τῷ ἀποσπάσω διὰ τοῦ ξίφους τούτου. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ ἐκ γενετῆς ἱερόσυλος, ὁ ἀδελφοκτόνος, ὁ τῶν ἀλλοτρίων ἅρπαξ ὁ καταπιεστὴς τῶν ἀθώων, ὁ τῶν τριόδων δολοφόνος, ὁ παραβιάζων πάντα νόμον, καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ τοῖς βαρβάροις λαοῖς σεβαστόν, τὸν νόμον τῆς φιλοξενίας, ὅτι ἄνθρωπος παραβιάζων ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ χώρᾳ, παρθένον διερχομένην, ἐνῷ ἐδικαιοῦτο αὕτη νὰ ἐλπίζῃ παρ' αὐτοῦ ἐξεναντίας οὐ μόνον τὸ ὀφειλόμενον εἰς τὸ φῦλον καὶ τὴν κοινωνικὴν θέσιν αὐτῆς σέβας, ἀλλὰ καὶ τὸ πρὸς τὴν γαληνοτάτην δημοκρατίαν, ἧς εἶμαι στρατηγός, καὶ ἣν ὑβρίζει δι'

ἐμοῦ ἀτιμάζων τὴν γυναῖκά μου· εἶναι ἀληθὲς, λέγω, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος δέον ν' ἀποθάνῃ δι' ἄλλης καὶ οὐχὶ διὰ τῆς ἰδίας ἐμοῦ χειρός. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ὀφείλων νὰ τιμωρήσῃ αὐτὸν, εἶναι, ἀντὶ ἡγεμόνος καὶ δικαστοῦ, πατὴρ ἔνοχος ὅσον καὶ ὁ υἱὸς, πορεύομαι ἐγὼ αὐτὸς εἰς συνάντησίν του, καὶ θυσιάζω τὴν ζωήν μου οὐ μόνον πρὸς ἐκδίκησιν τῆς κατ' ἐμοῦ ὕβρεως καὶ τοῦ αἵματος τοσούτων ἀθώων, ἀλλὰ καὶ πρὸς σωτηρίαν τῆς γαληνοτάτης δημοκρατίας, ἣν ἐπιθυμεῖ νὰ καταπιέσῃ ὡς τὰ λοιπὰ κράτη τῆς Ἰταλίας.

Ὁ δόγης καὶ οἱ γερουσιασταὶ ἤκουσαν αὐτοῦ μετὰ μεγάλης προσοχῆς καὶ ἀγανακτήσεως, καὶ πάντες ὤμοσαν ἐπὶ τῆς ἰδίας τιμῆς ὅτι ἂν ἀνέθετεν αὐτοῖς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐκδικήσεως, ἀντὶ νὰ κυριεύηται ὑπ' ὀλεθρίας ὀργῆς, ἢ θ' ἀπεδίδοτο αὐτῷ ἡ γυνή του ἄνευ τῆς ἐλαχίστης αἱματηρᾶς κηλίδος ἐπὶ τοῦ νυμφικοῦ αὐτῆς πέπλου, ἢ θὰ ἐξεδίκουν αὐτὸν ἀναλόγως πρὸς τὴν ὕβριν. Παραχρῆμα δὲ καὶ πρὸς ἔνδειξιν τῆς μερίμνης τοῦ εὐγενοῦς δικαστηρίου περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ὁ γραμματεὺς τῶν Δέκα, Λουδοβῖκος Μανέντης ἐστάλη εἰς Ἰμόλαν, ἔνθα ἐλέγετο ὅτι διέτριβεν ὁ δοὺξ, ὅπως ἐκφράσῃ αὐτῷ τὴν δυσαρέσκειαν τῆς γαληνοτάτης δημοκρατίας ἐπὶ τῇ γενομένῃ τῷ στρατηγῷ αὐτῆς ὕβρει. Ταὐτοχρόνως δὲ, τὸ συμβούλιον τῶν Δέκα καὶ ὁ Δόγης, ἐπορεύθησαν παρὰ τῷ πρεσβευτῇ τῆς Γαλλίας, δεόμενοι αὐτοῦ νὰ ἑνωθῇ μετ' αὐτῶν καὶ νὰ μεταβῇ αὐτοπροσώπως μετὰ τοῦ Μανέντη παρὰ τῷ δουκὶ τοῦ Βαλεντινικοῦ, ὅπως ἐνόμματι τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου ΙΒ' ὑποχρεώσωσιν αὐτὸν ν' ἀποστείλῃ αὐθωρεὶ εἰς Βενετίαν τὴν ἁρπαγεῖσαν κόρην.

Οἱ δύο ἀπεσταλμένοι μετέβησαν εἰς Ἰμόλαν, ἔνθα εὗρον τὸν Καίσαρα, ὅστις ἤκουσε τὴν ἀπαίτησιν αὐτῶν μετὰ μεγάλης ἀπορίας, ἀρνούμενος τὴν εἰς τοιοῦτον ἔγκλημα ἐνοχὴν αὐτοῦ, λέγων ὅτι ὁ Μανέντης ἐλευθέρως ἠδύνατο νὰ καταδιώξῃ τοὺς αὐτουργοὺς μετὰ τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλίας, καὶ ὑποσχόμενος ὅτι θὰ βοηθήσῃ δραστηρίως τὰς ἐρεύνας των. Ὁ δοὺξ τοσοῦτον εἰλικρινὴς ἐφαίνετο, ὥστε οἱ ἀπεσταλμένοι τῆς γαληνοτάτης δημοκρατίας ἠπατήθησαν μικρὸν, καὶ ἐπελήφθησαν αὐστηροτάτων ἐρευνῶν. Μεταβάντες εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν ἐν ᾗ ἐγένετο ἡ ἁπαγωγὴ προέβησαν εἰς ἀνακρίσεις. Ἐπὶ τῆς μεγάλης ὁδοῦ εὗρον τοὺς νεκροὺς καὶ τοὺς τραυματίας. Ἄνθρωπος ἀπάγων γυναῖκα ὁλοφυρομένην παρετηρήθη διαβαίνων ἐφ' ἵππου τρέχοντος ἀπὸ ῥυτῆρος· καταλιπὼν δὲ τὴν μεγάλην ὁδὸν ὥρμησε διὰ μέσου τῶν ἀγρῶν. Χωρικὸς ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ ἐπιστρέψων εἶδεν αὐτὸν φαινόμενον καὶ ἀφανιζόμενον ὡς σκιὰν, διευθυνόμενον δὲ πρὸς μεμονωμένην οἰκίαν. Γραῖά τις εἶπεν ὅτι εἶδεν αὐτὸν εἰσβαίνοντα εἰς τὴν οἰκίαν. Ἀλλὰ τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἡ οἰκία ἐξηφανίσθη ὡς διὰ μαγείας καὶ ἐπὶ τῆς θέσεως αὐτῆς διῆλθε τὸ ἄροτρον τοῦ γεωργοῦ· ὅθεν οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ εἴπῃ τί ἐγένετο ἡ ἀναζητουμένη, διότι οἱ τὴν οἰκίαν κατοικοῦντες ἐξηφανίσθησαν μετ' αὐτῆς τῆς οἰκίας.

Ὁ Μανέντης καὶ ὁ πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας ἐπανῆλθον εἰς Βενετίαν, ἀφηγούμενοι ὅ,τι ἤκουσαν παρὰ τοῦ δουκὸς τοῦ Βαλεντινικοῦ, ὅ,τι ἔπραξαν καὶ πῶς ἀπέβησαν ἄκαρποι αἱ ἔρευναι αὐτῶν. Οὐδεὶς ἀμφιβαλλεν ὅτι ὁ Καῖσαρ ἦτον ἔνοχος· οὐδεὶς ὅμως ἐπίσης ἠδύνατο ν' ἀποδείξῃ τοῦτο. Ἐπομένως, ἡ γαληνοτάτη δημοκρατία, ἥτις ἕνεκα τοῦ πρὸς τοὺς Τούρκους πολέμου δὲν ἠδύνατο νὰ ἔλθῃ εἰς ῥῆξιν μετὰ τοῦ πάπα, ἀπηγόρευσε τῷ Καρακκιόλῳ πᾶσαν ἰδιωτικὴν ἐκδίκησιν, ὁ δὲ θόρυβος τοῦ συμβάντος ἠλαττοῦτο βαθμηδὸν μέχρις οὗ οὔτε λόγος κἂν ἐγίνετο περὶ αὐτοῦ.

Αἱ χειμερινὰι διασκεδάσεις οὐδαμῶς ἀπέτρεψαν τὸν Καίσαρα τῶν κατὰ τῆς Φαγεντίας σχεδίων του. Ὅθεν, ἅμα τῷ ἔαρι, ἐπορεύθη ἐκ νέου ἐπὶ τὴν πόλιν, ἐστρατοπέδευσεν ἀντικρὺ τοῦ φρουρίου καὶ νέον ῥῆγμα ἀνοίξας εἰς τὸ τεῖχος, διέταξε γενικὴν ἔφοδον καθ' ἣν πρῶτος αὐτὸς ἀνέβη· ἀλλὰ μεθ' ὅλην τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀνδρείαν καὶ τὸν ἡρωϊσμὸν τῶν στρατιωτῶν του ἀπεκρούσθη ὑπὸ τοῦ Ἄστορος, ὅστις ἡμύνετο πρὸ τοῦ ῥήγματος, ἐνῷ αὐταὶ αἱ γυναῖκες ἐκύλιον ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων πέτρας καὶ δένδρων κορμούς. Μετὰ μιᾶς ὥρας ἀγῶνα ἐκ τοῦ συστάδην, ὁ Καῖσαρ ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ καταλείπων δισχιλίους ἄνδρας ἐντὸς τῶν τάφρων τῆς πόλεως καὶ ἐν τούτοις τὸν Βαλεντῖνον Φαρνέζην, ἕνα τῶν ἀνδρειοτέρων αὐτοῦ μαχητῶν.

Τότε ὁ Καῖσαρ βλέπων ὅτι ἀνίσχυροι ἀπέβαινον οἵ τε ἀφορισμοὶ καὶ οἱ ἔφοδοι μετέτρεψε τὴν πολιορκίαν εἰς ἀποκλεισμόν· πᾶσαι αἱ ἄγουσαι πρὸς τὴν Φαγεντίαν ὁδοὶ κατελήφθησαν, πᾶσα συγκοινωνία διεκόπη, καὶ ἐπειδὴ πολλὰ σημεῖα ἀνταρσίας ἐφάνησαν ἐν Καισήνῃ ἔθετο διοικητὴν ἄνδρα οὗ ἐγίνωσκε τὴν ἰσχυρὰν θέλησιν, τὸν ὀνομαζόμενον Ραμίρον δ' Ὀρ-

κον, μετ' ἐξουσίας ζωῆς καὶ θανάτου ἐπὶ τῶν κατοίκων· εἶτα ἀνέμεινεν ἥσυχος πρὸ τῆς Φαγεντίας ἐλπίζων ὅτι ὁ λιμὸς θὰ ἠνάγκαζε τοὺς κατοίκους νὰ ἐξέλθωσι τῶν τειχῶν, ἅτινα μετὰ τοσαύτης λύσσης καὶ ἐπιμονῆς ὑπερήσπιζον. Ὄντως δὲ μετὰ παρέλευσιν ἑνὸς μηνὸς, καθ' ὃν οἱ Φαγεντινοὶ ἔπαθον τὰ πάνδεινα ἐκ τοῦ λιμοῦ, ἦλθον κήρυκες εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ

παράδοξον ἔρωτα πρὸς τὸν καλὸν καὶ γυναικοειδῆ νεανίαν· ὅθεν ἔλαβεν αὐτὸν μεθ' ἑαυτοῦ, τιμῶν ὡς ἡγεμονόπαιδα, καὶ ἐνώπιον πάντων δεικνύων ὅτι ζωηρὰν ἔτρεφε φιλίαν πρὸς τὸν νέον· εἶτα, μιᾷ τῶν ἡμερῶν ὁ Ἄστωρ ἐγένετο ἄφαντος, ὡς ἡ μνηστὴ τοῦ Καρακκιόλου, οὐδενὸς μαθόντος τι περὶ αὐτοῦ. Αὐτὸς δὲ ὁ Καῖσαρ ἐδείχθη λίαν ἀνήσυχος, εἶπεν ὅτι ἀναμ-



Ὁ ἀρχηγὸς ἔλαβεν αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας του.—Σελ. 122.

Καίσαρος προτείνοντες συνθηκολόγησιν. Ὁ Καῖσαρ, ὅτις εἶχεν εἰσέτι πολλὰς ἀσχολίας ἐν Ρωμανίᾳ, ἐδείχθη, παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν, συγκαταβατικὸς, καὶ ἡ πόλις παρεδόθη ἐπὶ τῷ ὅρῳ ὅτι θὰ μείνωσιν ἀβλαβεῖς οἵ τε κάτοικοι καὶ αἱ περιουσίαι αὐτῶν, ὁ δὲ νέος ἡγεμὼν αὐτῆς Ἄστωρ Μαμφρέδης θ' ἀποσυρθῇ ὅπου ἐβούλετο ἀπολαύων τῶν εἰσοδημάτων αὐτοῦ.

Αἱ συνθῆκαι πιστῶς ἐξετελέσθησαν καθ' ὅσον ἀπέβλεπε τοὺς κατοίκους· ἀλλ' ὁ Καῖσαρ ἰδὼν τὸν Ἄστορα, ὃν δὲν ἐγνώριζε, συνέλαβε φιβδόλως ἐδραπέτευσε, καὶ ὅπως καταστήσῃ πιθανὴν τὴν φυγὴν ἐξαπέστειλε πανταχοῦ ταχυδρόμους εἰς ἀναζήτησίν του.

Ἓν ἔτος μετὰ τὸν διπλοῦν τοῦτον ἐξαφανισμὸν, εὑρέθη εἰς τὸν Τίβεριν μικρὸν κατωτέρω τοῦ φρουρίου τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου, τὸ σῶμα περικαλλοῦς νεανίδος, ἧς αἱ χεῖρες ἦσαν δεδεμέναι ὄπισθεν τῆς ῥάχεως, καὶ τὸ πτῶμα ὡραίου νεανίου, ἔχοντος εἰσέτι περὶ τὸν λαιμὸν τὴν χορδὴν τόξου δι' ἧς ἐπνίγη. Ἡ μὲν νεᾶνις ἦτον ἡ μνηστὴ τοῦ Καρακκιόλου, ὁ δὲ νεανίας ὁ Ἄστωρ.

Ἀμφότεροι ἐχρησίμευσαν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰς τὰς ἡδονὰς τοῦ Καίσαρος, ὅστις κορεσθεὶς αὐτῶν τέλος, διέταξε νὰ ῥιφθῶσιν εἰς τὸν Τίβεριν.

Διὰ τῆς ἁλώσεως τῆς Φαγεντίας ὁ Καῖσαρ ἐτιτλοφορήθη δοὺξ τῆς Ῥωμανίας ἐν πλήρει συνεδρίῳ ὑπὸ τοῦ πάπα, ὁ δὲ τίτλος οὗτος ἐτεκυρώθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας, τῆς δημοκρατίας τῆς Ἐνετίας, τῶν βασιλέων τῆς Καστιλίας καὶ τῆς Πορτογαλίας. Ἡ περὶ τῆς ἐπικυρώσεως ταύτης εἴδησις ἐκομίσθη εἰς Ῥώμην, τῇ παραμονῇ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ὁ λαὸς συνείθιζε νὰ ἑορτάζῃ τὴν ἐπετηρίδα τῆς αἰωνίας πόλεως· ἡ δὲ τελετὴ αὕτη χρονολογουμένη ἀπὸ τοῦ Ποπωνίου Λαίτου νέαν προσεκτήσατο λαμπρότητα ἐκ τῶν αἰσίων νέων ἅτινα ἔμαθεν ὁ κυριάρχης αὐτῆς. Καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκρότει τὸ τηλεβόλον εἰς σημεῖον χαρᾶς· τῇ δ' ἑσπέρᾳ ἐγένοντο φωταψίαι καὶ πυροτεχνήματα, καὶ ἐν μέρει τῆς νυκτὸς, ὁ πρίγκηψ τῆς Σκύλλας συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν πρώτων ῥωμαίων εὐπατριδῶν διέδραμε τὰς ἀγυιὰς τῆς πόλεως, δαυλοὺς φέρων καὶ κράζων· Ζήτω ὁ Ἀλέξανδρος! ζήτω ὁ Καῖσαρ! ζήτωσαν οἱ Βοργίαι! ζήτωσαν οἱ Ὀρσίναι! ζήτω ὁ δοὺξ τῆς Ῥωμανίας!

Ἐν τούτοις ἡ φιλοδοξία τοῦ Καίσαρος ηὔξανε μετὰ τῶν νικῶν αὐτοῦ· μόλις γενόμενος κύριος τῆς Φαγεντίας, καὶ ὑπὸ τῶν Μαρισκόττων, παλαιῶν ἐχθρῶν τῶν Βεντιβολίων, παροτρυνόμενος, ἔστρεψε τὰ βλέμματα πρὸς τὴν Βολωνίαν· ἀλλ' ὁ Ἰωάννης δὲ Βεντιβόλιος, οὗ οἱ πρόγονοι κατεῖχον τὴν πόλιν ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων, οὐ μόνον εἰς μακροχρόνιον ἀντίστασιν παρεσκευάσθη, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας ἐτέθη· ὅθεν ἅμα μαθὼν ὅτι ὁ Καῖσαρ κατηυθύνετο πρὸς τὰ σύνορα τοῦ Βολωνικοῦ μετὰ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ, ἔπεμψε ταχυδρόμον πρὸς Λουδοβίκον τὸν ΙΒ' αἰτούμενος τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς δοθείσης ὑποσχέσεως, ἣν ὁ Λουδοβίκος ἐξεπλήρωσε μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ εἰλικρινείας, καὶ ὅτε ὁ Καῖσαρ ἦτο πρὸ τῆς Βολωνίας ἔλαβε διαταγὴν παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας νὰ μὴ ἐπιχειρήσῃ τι ἐναντίον τοῦ συμμάχου αὐτοῦ Βεντιβολίου· ὁ Καῖσαρ ὅμως δὲν ἦτον ἄνθρωπος εὐκόλως ἀποτρεπόμενος τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ, καὶ συνωμολόγησε τοὺς ὅρους τῆς ἀποχωρήσεως αὐτοῦ οὓς ὑπέγραψεν ὁ Βεντιβόλιος, εὐτυχῆ ἑαυτὸν λογιζόμενος διότι ἀπηλλάγη τοῦ δεινοῦ ἀντιπάλου παραχωρήσας μὲν τὸ Βολωνικὸν φρούριον ὅπερ ἔκειτο μέσῳ τῆς Ἰμόλας καὶ τῆς Φαγεντίας, ὑποσχεθεὶς δὲ φόρον ἐννεακισχιλίων δουκάτων καὶ τὴν ἰδίαν δαπάνην διατήρησιν ἑκατὸν ὁπλιτῶν καὶ δισχιλίων πεζῶν. Εἰς ἀμοιβὴν δὲ τῶν παραχωρήσεων τούτων ὁ Καῖσαρ Βοργίας διεπιστεύθη τῷ Βεντιβολίῳ ὅτι ἐπεσκέψατο αὐτὸν ὑπείκων ταῖς συμβουλαῖς τῶν Μαρισκόττων· εἶτα ἐνισχυθεὶς ἐκ τῆς συνδρομῆς τοῦ νέου αὐτοῦ συμμάχου, ἐτράπη τὴν ὁδὸν τῆς Τοσκάνης· ἀλλὰ μόλις ἀπομακρυνθέντος αὐτοῦ, ὁ Βεντιβόλιος ἔκλεισε τὰς πύλας τῆς Βολωνίας, ἐνετείλατο τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἑρμῇ νὰ δολοφονήσῃ ἰδίᾳ χειρὶ τὸν οἰκογενειάρχην Ἀγαμέμνονα Μαρισκόττην, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου κατέσφαζε τριάκοντα τέσσαρας τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, υἱῶν, θυγατέρων ἢ ἀνεψιῶν καὶ διακοσίους τῶν συγγενῶν καὶ φίλων αὐτῶν. Ἡ σφαγὴ αὕτη ἐξετελέσθη ὑπὸ τῶν εὐγενεστέρων νέων τῆς Βολωνίας, οὓς ὁ Βεντιβόλιος ἐβίασε νὰ βάψωσι τὰς χεῖρας εἰς τὸ αἷμα ὅπως συνέχῃ αὐτοὺς διὰ τοῦ φόβου τῆς ἀντεκδικήσεως.

Τὰ περὶ τῆς Φλωρεντίας σχέδια τοῦ Καίσαρος δὲν ἦσαν τοῦ λοιποῦ μυστηριώδη· ἀπὸ τοῦ ἰανουαρίου ἔπεμψεν εἰς Πεῖσαν τὸν Ρενιέρον δὲ λὰ Σασσέταν καὶ τὸν Πέτρον δὲ Γάμβαν Κόρτην, μετὰ χιλίων ἕως χιλίων διακοσίων ἀνδρῶν, καὶ ἅμα ὡς ἐπερατώθη ἡ κατάκτησις τῆς Ρωμανίας, ἐξαπέστειλε κατὰ τῆς πόλεως ταύτης τὸν Ὀλιβερόττον δὲ Φέρμον, μετὰ νέων ἀποσπασμάτων. Αὐτὸς δ' ἀφ' ἑτέρου, ὡς βλέπομεν, ἐνίσχυσε τὸν στρατὸν αὐτοῦ δι' ἑκατὸν ὁπλιτῶν καὶ δισχιλίων πεζῶν καὶ συναντηθεὶς μετὰ τοῦ Βιτελλότσου Βιτέλλη καὶ τῶν Ὀρσινῶν προσέλαβε δισχιλίους ἢ τρισχιλίους ἔτι ἄνδρας· ὅθεν εἶχεν ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ, μὴ συναριθμουμένων τῶν εἰς Πεῖσαν σταλέντων στρατευμάτων, ἑπτακοσίους ὁπλίτας καὶ πεντακισχιλίους πεζούς.

Ἀλλ' ὅμως καίπερ ἔχων τοσαύτην δύναμιν, εἰσῆλθεν εἰς Τοσκάνην διαμαρτυρόμενος ὅτι ἔτρεφεν εἰρηνικοὺς σκοποὺς καὶ κηρύττων ὅτι ἤθελε μόνον νὰ διέλθῃ τὰς χώρας τῆς δημοκρατίας ἵνα μεταβῇ εἰς Ῥώμην, ἐπὶ τῇ ὑποσχέσει ὅτι θὰ πληρώσῃ τοῖς μετρητοῖς πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ καταναλισκόμενα τρόφιμα. Ἀλλ' ὅτε, διελθὼν τὰ στενὰ τῶν ὀρέων, ἀφίκετο εἰς Βαρβεριῖνον, ἐπειδὴ ἐνόησεν ὅτι ἡ πόλις ἦτον εἰς τὴν διάθεσίν του, καὶ οὐδὲν τοῦ λοιποῦ ἠδύνατο νὰ ἐμποδίσῃ αὐτὸν τῆς εἰς αὐτὴν εἰσελάσεως, ἤρξατο ἐκμεταλλευόμενος τὴν προταθεῖσαν φιλίαν καὶ ὅρους ἐπι-

βάλλων. Ἀπήτησεν ἵνα Πέτρος ὁ ἀπὸ Μεδίκων, συγγενὴς καὶ σύμμαχος τῶν Ὀρσινῶν ἐπανέλθῃ εἰς τὰ πράγματα· ἐξ δὲ τῶν πολιτῶν παραδοθῶσιν αὐτῷ ὅπως διὰ τοῦ θανάτου των ἐξιλεώσωσι τὴν ἄδικον θανάτωσιν τοῦ Παύλου Βιτέλλη ὑπὸ τῶν Φλωρεντινῶν· νὰ ὑποσχεθῶσιν οἱ ἄρχοντες ὅπως οὐδεμίαν παράσχωσι συνδρομὴν τῷ ἄρχοντι Πιομβίνῳ, ὃν προὐτίθετο ἀμέσως ν' ἀποβάλῃ τῆς ἐξουσίας· τέλος δὲ νὰ προσλάβῃ ἡ δημοκρατία αὐτὸν τὸν Καίσαρα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῆς μετὰ μισθοῦ ἀναλόγου πρὸς τὴν ἀξίαν του.

Ἀλλ' ἐνῷ ἐν τοιούτῳ σημείῳ διετέλουν αἱ μετὰ τῆς Φλωρεντίας διαπραγματεύσεις του, ὁ Καῖσαρ διετάχθη παρὰ Λουδοβίκου τοῦ ΙΒ' νὰ παρασκευασθῇ, ὡς εἶχον συμφωνήσει, ὅπως ἀκολουθήσῃ αὐτῷ σὺν τῷ στρατῷ εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς Νεαπόλεως, ἣν ἦτο τέλος εἰς κατάστασιν νὰ ἐπιχειρήσῃ. Ὁ Καῖσαρ οὐδόλως ἐτόλμα νὰ παραδῇ τὴν ὑπόστχεσίν του πρὸς σύμμαχον τοσοῦτον ἰσχυρόν· ὅθεν ἐμήνυσεν αὐτῷ ὅτι ἦτο πρόθυμος εἰς τὰς διαταγάς του, καὶ ἐπειδὴ οἱ Φλωρεντινοὶ ἠγνόουν ὅτι ἐβιάσθη νὰ καταλίπῃ τὴν Τοσκάναν, ἐπώλησε τὴν ὑποχώρησίν του ἀντὶ τριάκοντα ἓξ χιλιάδων δουκάτων κατ' ἔτος ὑποχρεούμενος νὰ ἔχῃ ἀείποτε ἑτοίμους εἰς ὑπεράσπισιν τῆς δημοκρατίας τριακοσίους ἄνδρας.

Ἤλπιζε δὲ ὁ Καῖσαρ ὅτι διαβαίνων θὰ κατεκτᾶτο τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Πιομβίνου διὰ πολεμικοῦ τινος τολμήματος, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν χώραν Ἰωάννου τοῦ Δ' τοῦ Ἀπιανοῦ, ἀλλ' οὗτος ἠρήμωσεν ἐκ τῶν προτέρων τὴν γῆν αὐτοῦ, ἔκοψε τὰ δένδρα, ἔκαυσε τὸν χόρτον, ἀνέσπασε τὰς ἀμπέλους καὶ κατέστρεψε πολυαρίθμους κρήνας παρεχούσας ὑγιεινὸν ὕδωρ. Μεθ' ὅλα ταῦτα ὁ Καῖσαρ κατέλαβεν ἐν ὀλίγαις ἡμέραις τὸ Σεβερέτσον, τὸ Σκαρλίνον, τὴν νῆσον τῆς Ἔλβας καὶ τὴν Πιανόζαν· ἠναγκάσθη ὅμως νὰ σταθῇ ἔμπροσθεν τοῦ γενναίως ἀνθισταμένου φρουρίου, μέχρις οὗ νέα διαταγὴ ἐκάλεσεν αὐτὸν τῇ 27 Ἰουλίου παρὰ τῷ Λουδοβίκῳ ΙΒ', καὶ καταλιπὼν πρὸς ἐξακολούθησιν τῆς πολιορκίας τὸν Βιτελλότσον καὶ τὸν Ἰωάννην Παῦλον Βαγλιόνην, ἀνεχώρησε τῇ ἐπαύριον.

Τὴν φορὰν ταύτην ὁ Λουδοβῖκος ΙΒ' ἐχώρει πρὸς τὴν Νεάπολιν οὐχὶ μετὰ τῆς ἀκαθέκτου ἀπρονοησίας Καρόλου τοῦ Η' ἀλλὰ μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ περισκέψεως. Ἐκτὸς τῆς συμμαχίας αὐτοῦ μετὰ τῆς Φλωρεντίας καὶ τῆς Ῥώμης συνωμολόγησε μυστικὴν συνθήκην μετὰ Φερδινάνδου τοῦ Καθολικοῦ, ὅστις διεξεδίκει ἐπὶ τοῦ βασιλείου τῆς Νεαπόλεως τὰ αὐτὰ δικαιώματα μετὰ τοῦ Λουδοβίκου ΙΒ'. Διὰ τῆς συνθήκης ταύτης, οἱ δύο βασιλεῖς διενέμοντο ἐκ τῶν προτέρων τὴν κατάκτησιν αὐτῶν.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως ὥπλισε κατὰ τοῦ συμμαχικοῦ στρατοῦ, συγκειμένου ἐκ 17,000 ἀνδρῶν, 7,300 μαχητάς, ἀλλ' ἤλπιζε πολλὰ ἐκ τοῦ Ἱσπανοῦ ἥρωος Γονζάλβου τοῦ Κορδουβίου, ὅστις ἔμελλε νὰ ἑνωθῇ μετ' αὐτοῦ ἐν Γαέτᾳ, καὶ ἤνοιγε πάντα τὰ φρούρια τῆς Καλαβρίας.

Ὁ διαμελισμὸς τῆς κυριευθησομένης χώρας ὑπὸ τῶν δύο συμμάχων ἡγεμόνων εἶχε πολλὴν πιθανότητα, καθόσον ὁ Φρειδερῖκος νομίζων ὡς πιστὸν φίλον τὸν Φερδινάνδον ἔμελλε ν' ἀνοίξῃ αὐτῷ τὰς πύλας τῶν ἰδίων πόλεων καὶ νὰ δεχθῇ ἀντὶ συμμάχων ἐν τοῖς φρουρίοις νικητὰς καὶ δεσπότας. Τὸ τοιοῦτον δὲν ἦτο βεβαίως λίαν ἔντιμον παρὰ βασιλέως ἐπὶ μακρὸν χρόνον πεθήσαντος καὶ λαβόντος τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ Καθολικοῦ, ἀλλ' ὀλίγον ἔμελε τῷ Λουδοβίκῳ ΙΒ ὅστις ὠφελεῖτο ἐκ τῆς προδοσίας μὴ συμμετέχων αὐτῆς.

Ἀλλ' ἡ ἀσφάλεια ἣν ἐνέπνεε τῷ Φρειδερίκῳ ὁ ἄπιστος αὐτοῦ σύμμαχος δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολύ· οἱ γάλλοι καὶ οἱ ἱσπανοὶ ἀπεσταλμένοι ἀφικόμενοι εἰς Ῥώμην ὑπέβαλον τῷ πάπᾳ τὴν ἐν Γρενάδᾳ ὑπογραφεῖσαν συνθήκην ὑπὸ Λουδοβίκου τοῦ ΙΒ' καὶ Φερδινάνδου τοῦ Καθολικοῦ, συνθήκην διατηρηθεῖσαν μέχρις ἐκείνου μυστικήν. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, ὅστις προβλέπων τὰ μέλλοντα ἔλυσε διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀλφόνσου πάντας τοὺς μετὰ τοῦ ἀραγωνικοῦ οἴκου δεσμούς, ἐν ἀρχῇ μὲν ἀντέταξε δυσκολίαν τινά, ἀλλ' ὅτε ἀπεδείχθη αὐτῷ ὅτι ὁ τοιοῦτος συμβιβασμὸς ἐγένετο πρὸς κραταίωσιν τῶν χριστιανῶν ἡγεμόνων κατὰ τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, ἀπεφάσισε, τῇ 25 ἰουνίου, νὰ συγκαλέσῃ σύνοδον ἥτις ἐκήρυξε τὸν Φρειδερῖκον ἔκπτωτον ἀπὸ τοῦ θρόνου τῆς Νεαπόλεως.

Ὁ Φρειδερῖκος μαθὼν ἐνταῦτῳ τὴν ἄφιξιν τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ εἰς Ῥώμην, τὴν προδοσίαν τοῦ συμμάχου αὐτοῦ Φερδινάνδου, καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου κηρυχθεῖσαν ἔκπτωσιν, ἐνόησε καλῶς ὅτι τὸ πᾶν ἀπώλετο· οὐχ ἧττον ὅμως δὲν ἔστεργε νὰ λέγηται ὅτι ἐγκατέλιπε τὸ βασιλειόν του ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀντιστάσεως. Ἐπομένως διέταξε τοὺς δύο νέους

αὐτοῦ στρατηγοὺς Φαβρίκιον Κολόνναν καὶ τὸν Ρανούκιον δὲ Μαρκιανὸν, νὰ ἐξέλθωσιν εἰς συνάντησιν τῶν Γάλλων πρὸ τῆς Καπούης, μετὰ τριακοσίων ὁπλιτῶν, εὐζώνων τινῶν ἱππέων καὶ τρισχιλίων πεζῶν, κατέλαβε δὲ ὁ ἴδιος τὴν Ἀβέρσαν, ἐνῷ ὁ Πρόσπερος Κολόννας ἔμελλε νὰ ὑπερασπίσῃ μετὰ τῆς λοιπῆς δυνάμεως τὴν Νεάπολιν καὶ ν' ἀντιταχθῇ τοῖς Ἱσπανοῖς πρὸς τὸ μέρος τῆς Καλαβρίας.

Μόλις ληφθέντων τῶν μέτρων τούτων, ὁ δ' Ὠδινὸ διαβὰς τὸν Οὐολτοῦρνον, ἔστησε τὴν πολιορκίαν πρὸ τῆς Καπούης, ἥτις ἐβιάσθη εἰς συνθηκολόγησιν, μεθ' ὅλην τὴν ἡρωϊκὴν ἀντίστασιν τοῦ Φαβρικίου Κολόννα.

Ἀλλ' ἡ συνθηκολόγησις δὲν ἤρκεσε τῷ Καίσαρι, διότι ἀφῄρει ἀπ' αὐτοῦ τὴν ἐλπίδα τῆς διαρπαγῆς. Ὁ Καῖσαρ μείνας ὀπίσω ἵνα συνδιαλεχθῇ μετὰ τοῦ πάπα, συνήντησε τὸν γαλλικὸν στρατὸν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ καθ' ἣν ὡρίσθη ἡ ἐπαύριον ὡς ἡμέρα τῆς συνθηκολογήσεως. Ἑπομένως ἦρξατο καὶ αὐτὸς ἐρχόμενος μεθ' ἑνὸς τῶν ἐπιτετραμμένων τὴν φρούρησιν μιᾶς πύλης εἰς διαπραγματεύσεις, διαπραγματεύσεις ὑπούλους καὶ χρυσᾶς, ἀείποτε ταχυτέρας καὶ ἀποτελεσματικωτέρας πάσης ἄλλης· ὅθεν καθ' ἣν ὥραν ὁ Φαβρίκιος Κολόννας συνεζήτει ἔν τινι προεξέχοντι ὀχυρώματι τοὺς ὅρους τῆς συνθηκολογήσεως μετὰ τῶν γάλλων ἀξιωματικῶν, ἠκούσθησαν αἴφνης κραυγαὶ ἀπελπισίας· ὁ Βοργίας οὐδὲν προειδοποιήσας, καὶ συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ πιστοῦ αὐτοῦ στρατοῦ τῆς Ρωμανίας εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἦρξατο σφάζων τὴν φρουράν, ἥτις πιστεύουσα ὅτι μετ' ὀλίγον ἔμελλε νὰ ὑπογραφῇ ἡ συνθηκολόγησις ἐχαλάρωσε τὴν ἐπαγρύπνησιν αὐτῆς. Οἱ δὲ Γάλλοι ἀφ' ἑτέρου βλέποντες τὴν πόλιν ἐξ ἡμισείας παραδεδομένην, ἐπετέθησαν μετὰ τοσαύτης ὁρμῆς κατὰ τῶν πυλῶν, ὥστε οἱ πολιορκούμενοι οὔτε κἂν ἐπειράθησαν νὰ ὑπερασπίσωσιν αὐτὰς, καὶ εἰσῆλασεν εἰς Καπούην ἀπὸ τριῶν διαφόρων μερῶν· τότε οὐδὲν ἠδύνατο ν' ἀντιταχθῇ πρὸς τὴν ἀκατάσχετον φορὰν τῶν πολιορκητῶν. Ἦρξατο ἡ σφαγὴ καὶ ἡ λεηλασία· τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς ἔδει καθ' ὁλοκληρίαν νὰ ἐκτελεσθῇ· μάτην ὁ Φαβρίκιος Κολόννας, ὁ Ρανούκιος δὲ Μαρκιανὸς καὶ ὁ δὸν Οὐγὼ δὲ Καρδόνας ἠγωνίσθησαν ὅπως ἡνωμένοι ἀντιπαραταχθῶσι, μετ' ὀλίγων ἀνδρῶν οὓς συνήθροισαν κατὰ τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ἱσπανῶν.

Ὁ Φαβρίκιος Κολόννας καὶ ὁ δὸν Οὐγὼ ἠχμαλωτεύθησαν· ὁ Ρανούκιος τραυματισθεὶς ὑπὸ βέλους ἔπεσεν εἰς χεῖρας τοῦ δουκὸς τοῦ Βαλεντινικοῦ· ἑπτακισχίλιοι κάτοικοι ἀπεσφάγησαν ἐν ταῖς ὁδοῖς, καὶ σὺν τούτοις ὁ παραδοὺς τὴν πύλην προδότης· αἱ ἐκκλησίαι ἐσυλήθησαν, τὰ γυναικεῖα μοναστήρια παρεβιάσθησαν, καὶ τότε τινὲς τῶν καλογραιῶν ἐρρίφθησαν εἰς φρέατα ἢ εἰς τὸν ποταμὸν τοὺς στρατιώτας φεύγουσαι. Τριακόσιαι τῶν εὐγενεστάτων γυναικῶν τῆς πόλεως κατέφυγον εἰς ἕνα πύργον· ὁ δὲ Καῖσαρ διέρρηξε τὰς πύλας, ἐξελέξατο τεσσαράκοντα τὰς περικαλλεστάτας τῶν γυναικῶν καὶ παρέδωκε τὰς λοιπὰς τοῖς στρατιώταις.

Ἡ λεηλασία διήρκεσε τρεῖς ἡμέρας.

Τῆς Καπούης ἁλωθείσης, ὁ Φρειδερῖκος ἐνόησεν ὅτι ἀνωφελὴς ἀπέβαινεν ἡ περαιτέρω ἀντίστασις, ἐκλείσθη ἐντὸς τοῦ Νέου Φρουρίου, καὶ ἐπέτρεψε τῇ Γαέτᾳ καὶ τῇ Νεαπόλει νὰ συνθηκολογήσωσι μετὰ τοῦ νικητοῦ· ἡ Γαέτα ἀπηλλάγη τῆς λεηλασίας ἀποτίσασα ἑξήκοντα χιλιάδας δουκάτων, ἡ δὲ Νεάπολις παραδώσασα τὸ φρούριον τῷ δ' Ὠδινὸ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Φρειδερίκου, ἐπὶ τῷ ὅρῳ ὅτι δύναται νὰ μετενέγκῃ τὰ χρήματα αὐτοῦ, τὰ κειμήλια καὶ τὰ ἐπιπλα εἰς τὴν νῆσον Ἰσχίαν, καὶ νὰ μείνῃ αὐτόθι μετὰ τῆς οἰκογενείας του ἀσφαλὴς ἀπὸ πάσης καταδιώξεως. Ἡ δὲ συνθήκη αὕτη ἐτηρήθη πιστῶς ἀμφοτέρωθεν.

Ἡ ἅλωσις τῆς Νεαπόλεως ἀπέδωκε τῷ δουκὶ τοῦ Βαλεντινικοῦ τὴν ἐλευθερίαν του· ὅθεν κατέλιπε τὸν γαλλικὸν στρατὸν, ἀφοῦ ἔλαβε παρὰ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτοῦ νέας διαβεβαιώσεις περὶ τῆς φιλίας τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου ΙΒ', καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Πιομβίνου. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ὁ πάπας Ἀλέξανδρος ἐπεσκέπτετο τὰς κατακτήσεις τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ διέτρεχε τὴν Ρωμανίαν συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς Λουκρητίας ἥτις παρηγορήθη τέλος ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ οὐδέποτε ἀπῆλαυε μείζονος παρὰ τῇ αὐτοῦ ἁγιότητι εὐνοίας, συγκατοικήσασα μετὰ τοῦ πατρὸς ὅτε ἐπανῆλθεν εἰς Ρώμην. Ἐκ δὲ τῆς αὐξήσεως ταύτης τῆς ποντιφικῆς εὐνοίας προέκυψαν δύο διατάγματα, δι' ὧν ἀνηγορεύοντο δουκάτα αἱ πόλεις τῆς Νέπης καὶ τῆς Σερμονέτας· καὶ ἡ μὲν ἐδόθη τῷ Ἰωάννῃ Βοργίᾳ, ἐνὶ τῶν νόθων τοῦ πάπα ἐξ ἄλλης ἐρωμένης παρὰ τὴν Βανότσαν καὶ τὴν Ἰουλίαν Φαρνεσίαν, ἡ δὲ τῷ δὸν Ροδερίκῳ τῆς Ἀραγῶνος, υἱῷ τῆς Λουκρητίας καὶ τοῦ Ἀλφόνσου· προσαρ-

τήματα δὲ τῶν δύο τούτων δουκάτων ἦσαν αἱ γαῖαι τῶν Κολοννῶν.

Ἀλλ' ἐκτὸς τούτων, ὁ Ἀλέξανδρος ὠνειροπόλει νέαν αὔξησιν περιουσίας διὰ τοῦ γάμου τῆς Λουκρητίας μετὰ τοῦ δὸν Ἀλφόνσου τῆς Ἔστης, υἱοῦ τοῦ δουκὸς Ἡρακλέους τῆς Φερράρας, γάμου ὑπὲρ οὗ ἐμεσίτευσεν ὁ Λουδοβῖκος ΙΒ'.

Ἐνῷ δὲ ἡ αὐτοῦ ἁγιότης ἔβλεπε τὰ πάντα βαίνοντα κατὰ ῥοῦν, ἔμαθεν αὐθημερὸν ὅτι τὸ Πιομβῖνον παρεδόθη καὶ ὁ δοὺξ Ἡρακλῆς τῆς Φερράρας ἔδωκε τὸν λόγον του τῷ βασιλεῖ τῆς Γαλλίας.

Τὴν δευτέραν εἴδησιν ἤκουσε μετ' ἀγαλλιάσεως ὁ πάπας, προσεκάλεσεν εἰς Ῥώμην τὸν δοῦκα τοῦ Βαλεντινικοῦ ἵνα μετάσχῃ τῆς οἰκογενειακῆς εὐφροσύνης, καὶ καθ' ἣν ἡμέραν ἐκοινοποιήθη ἡ εἴδησις, ὁ διοικητὴς τοῦ φρουρίου τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου διετάχθη νὰ πυροβολῇ κατὰ πᾶν τέταρτον τῆς ὥρας ἀπὸ τῆς μεσημβρίας μέχρι τῶν μεσανύκτων.

Κατὰ τὴν δευτέραν ὥραν, ἡ Λουκρητία, μνηστῆς περιβεβλημένη στολήν, συνοδευομένη ὑπὸ τῶν δύο αὐτῆς ἀδελφῶν τοῦ δουκὸς τοῦ Βαλεντινικοῦ καὶ τοῦ δουκὸς τῆς Σκύλλας, ἐξῆλθε τοῦ Βατικανοῦ, ἀκολουθουμένη ὑπὸ πάσης τῆς ῥωμαϊκῆς ἀριστοκρατίας, καὶ ἐπορεύθη ἵνα δοξάσῃ τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ νέᾳ ταύτῃ χάριτι ἣν κατέπεμψε τῷ οἴκῳ αὐτῆς, εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας τοῦ Λαοῦ, ἐν ᾗ ἦσαν τεθαμμένοι ὁ δοὺξ τῆς Γανδίας καὶ ὁ καρδινάλιος Ἰωάννης Βοργίας· τῇ δ' ἑσπέρᾳ μετὰ τῆς αὐτῆς ἐφίππου συνοδείας λαμπροτέρας ὑπὸ τὸ φῶς τῶν δαυλῶν καὶ τὴν λάμψιν τῆς φωτοχυσίας, διέβαμε τὴν πόλιν ἅπασαν ἐν μέσῳ τῶν κραυγῶν·

— Ζήτω Ἀλέξανδρος ὁ ΣΤ'· ζήτω ἡ δούκισσα τῆς Φερράρας !

Τὰς κραυγὰς ταύτας ἔβαλλον κήρυκες χρυσοΰφαντον στολὴν ἐνδεδυμένοι.

Τῇ δ' ἐπαύριον, ἐδημοσιεύθη καθ' ὅλην τὴν πόλιν ὅτι γυναικεῖαι ἱπποδρομίαι συνέστησαν ἀπὸ τοῦ φρουρίου τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου μέχρι τῆς πλατείας τοῦ Ἁγίου Πέτρου· ὅτι κατὰ πᾶσαν τρίτην ἡμέραν θὰ δίδωνται ταιρομαχίαι κατὰ τὸν ἱσπανικὸν τρόπον, καὶ ὅτι ἀπὸ τοῦ ὀκτωβρίου μέχρι τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς Τεσσαρακοστῆς συνεχωροῦντο αἱ προσωπιδοφορίαι ἐν ταῖς ἁγυιαῖς τῆς Ῥώμης.

Καὶ τοιαῦται μὲν ἦσαν αἱ ἐξωτερικαὶ πανηλύρεις· τῶν δὲ ἐν τοῖς ἔνδον τοῦ Βατικανοῦ δὲν ἐδόθη τῷ λαῷ τὸ πρόγραμμα, διότι, κατὰ τὸ λέγειν τοῦ αὐτόπτου μάρτυρος Βυρχάρδου, ἰδοὺ ὁποῖαί τινες ἦσαν.

« Τῇ τελευταίᾳ κυριακῇ τοῦ μηνὸς ὀκτωβρίου, πεντήκοντα ἑταῖραι ἐδείπνησαν ἐν τοῖς ἀποστολικοῖς ἀνακτόροις, ἐντὸς τοῦ θαλάμου τοῦ Καίσαρος Βοργία, καὶ δειπνήσασαι ἐχόρευσαν μετὰ τῶν ἱπποκόμων καὶ τῶν ὑπηρετῶν, πρῶτον μὲν ἐνδεδυμέναι τὰ ἐνδύματα αὐτῶν, ὕστερον δὲ γυμναί· μετὰ τὸν δεῖπνον ἀφῃρέθη ἡ τράπεζα, ἐτέθησαν μετὰ συμμετρίας χαμαὶ οἱ λυχνοστάται, καὶ ἐσπάρησαν ἐπὶ τῶν σανίδων πάμπολλα κάστανα, ἅτινα αἱ πεντήκοντα γυμναὶ γυναῖκες συνέλεγον τετραποδητεὶ βαδίζουσαι μέσῳ τῶν ἀνημμένων λύχνων· ὁ πάπας Ἀλέξανδρος, ὁ δοὺξ τοῦ Βαλεντινικοῦ καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ Λουκρητία, βλέποντες ἀπὸ βήματος τὸ θέαμα τοῦτο, ἐνεψύχουν διὰ τῶν ἀνευφημιῶν αὐτῶν τὰς ἐπιτηδειοτέρας καὶ εὐκινητοτέρας, αἵτινες ἔλαβον βραβεῖον κεντητὰς περικνημίδας, μεταξίνας ἐμβάδας καὶ κεφαλοδέσμους χρυσοϋφάντους μετὰ τριχάπτων· εἶτα μετέβησαν εἰς ἄλλας ἡδονάς, καὶ, ...

. . . . . »

Αἰτούμεθα ταπεινότατα συγγνώμην παρὰ τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν, καὶ μάλιστα τῶν ἀναγνωστριῶν, ἀλλ' ἀφοῦ εὕρομεν λέξεις διὰ τὸ πρῶτον μέρος τοῦ θεάματος, ἰδοὺ ὅτι μάτην ζητοῦμεν ἄλλας διὰ τὸ δεύτερον· ἀρκούμεθα λοιπὸν λέγοντες ὅτι ὡς ἐτέθησαν βραβεῖα τῆς ἐπιδεξιότητος, ἐτέθησαν καὶ τῆς λαγνείας ἢ τῆς κτηνωδίας.

Ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν παράδοξον ταύτην ἑσπερίδα, ἥτις τοσοῦτον ἀνεκάλει εἰς τὴν μνήμην τὰς ῥωμαϊκὰς νύκτας τῶν Τιβερίων, Νερώνων καὶ Ἡλιογαβάλων, ἡ Λουκρητία χρυσοκέντητον φέρουσα στολήν, ἧς δύο λευχειμονοῦσαι καὶ ῥοδοστεφεῖς νεάνιδες ἐβάσταζον τὴν οὐράν, ἐξῆλθε τοῦ μεγάρου αὐτῆς ἐν χορδαῖς καὶ ὀργάνοις, πατοῦσα ἐπὶ ταπήτων ἐστρωμένων κατὰ τὰς ὁδοὺς δι' ὧν ἔμελλε νὰ διαβῇ· συνοδευομένη δὲ ὑπὸ τῶν εὐγενεστάτων νέων καὶ τῶν καλλιμορφωτάτων γυναικῶν τῆς Ῥώμης ἐπορεύθη εἰς τὸ Βατικανόν, ἔνθα ἀνέμενον αὐτήν, ἐν τῇ Παυλικῇ αἰθούσῃ, ὁ πάπας, ὁ δοὺξ τοῦ Βαλεντινικοῦ, ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ δουκὸς Ἀλφόνσου Φερδινάνδος, καὶ ὁ ἐξάδελφος αὐτοῦ καρδινάλιος τῆς Ἔστης. Ὁ πάπας παρεκάθησεν εἰς τὴν τράπεζαν, ἐνῷ οἱ ἀπεσταλμένοι τῆς Φερράρας ἵσταντο ὄρθιοι ἀπέναντι αὐτοῦ· τότε ἡ κυρία Λουκρητία προῆλ-

θεν εἰς τὸ μέσον, καὶ ὁ δὸν Φερδινάνδος ἔθηκεν εἰς τὸν δάκτυλον αὐτῆς τὸν νυμφικὸν δακτύλιον· μετὰ ταῦτα προσελθὼν ὁ καρδινάλιος τῆς Ἔστης προσήνεγκε τῇ νύμφῃ τέσσαρας λαμπροὺς δακτυλίους κοσμουμένους διὰ πολυτίμων λίθων· κατόπιν δὲ ἐτέθη ἐπὶ τῆς τραπέζης πινάκιον πολυτελῶς δι' ἐλεφαντοστοῦ κατειργασμένον, ἀφ' οὗ ὁ καρδινάλιος ἐξήγαγεν ἄρθρα κειμήλια, ἀλύσους καὶ περιδέραια, μαργαρίτας καὶ ἀδάμαντας, ὧν ἡ ἔντεχνος ἐργασία ἦν οὐχ ἧττον πολύτιμος τῆς ὕλης, καὶ παρεκάλεσεν αὐθις τὴν Λουκρητίαν νὰ δεχθῇ ταῦτα ἀναμένουσα τὰ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ μνηστῆρος αὐτῆς προσενεχθησόμενα δῶρα, ἅτινα ἦσαν μᾶλλον ἀντάξια τῆς μνηστῆς.

Ἡ Λουκρητία ἐδέξατο τὰ δῶρα ταῦτα μεγίστην δεικνύουσα χαράν· εἶτα ἀπεχώρησεν εἰς τὸ πλησίον δωμάτιον ἐρειδομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ πάπα, καὶ ἀκολουθουμένη ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὴν κυρῶν, ἀφοῦ παρήγγειλε τῷ δουκὶ τοῦ Βαλεντινικοῦ νὰ φιλοφρονήσῃ ἐν τῷ Βατικανῷ τοὺς ἄνδρας. Τῇ ἑσπέρᾳ, συνῆλθον ἐκ νέου οἱ προσκεκλημένοι, καὶ ἐνῷ λαμπρὰ πυροτεχνήματα ἐκαίοντο ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Ἁγίου Πέτρου, ἐχόρευσαν μέχρι τῶν μεσανύκτων.

Μετὰ τὴν τελετὴν τῶν ἀβαπτίστων, ὁ πάπας καὶ ὁ δουξ τοῦ Βαλεντινικοῦ ἠσχολήθησαν εἰς τὰς προετοιμασίας τῆς ἀναχωρήσεως Ὁ πάπας ὅστις ἐπεθύμει νὰ καταστῇ ἡ πορεία ὅσον οἷόν τε ταχυτέρα, ἔδωκεν ἀκολούθους τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ, ἐκτὸς τῶν δύο ἀνδραδέλφων αὐτῆς καὶ τῶν περὶ αὐτοὺς εὐγενῶν, τὴν ῥωμαϊκὴν γερουσίαν καὶ πάντας τοὺς εὐπατρίδας οἵτινες διὰ τοῦ πλούτου αὐτῶν ἠδύναντο νὰ ἐπιδείξωσι μεγίστην πολυτέλειαν ἐπὶ τῶν ἰδίων ἐνδυμάτων ἢ τῆς οἰκοστολῆς τῶν θεραπόντων αὐτῶν.

Ἐν τῇ λαμπρᾷ ταύτῃ ἀκολουθίᾳ διέπρεπον ὁ Ὀλιβιέρος καὶ Ραμίρος Ματτεΐ, υἱοὶ τοῦ Πέτρου Ματτεΐ, καγκελαρίου τῆς πόλεως καὶ θυγατρὸς ἣν ἐγέννησε πρὸ ἑτῶν ὁ πάπας ἐξ ἄλλης παρὰ τὴν Βανότσαν γυναικός· πρὸς δὲ τούτοις ἡ αὐτοῦ Ἁγιότης διώρισεν, ἐν συνελεύσει τοῦ καρδιναλικοῦ συνεδρίου, ἀντιπρόσωπον τὸν καρδινάλιον τῆς Κοσέντσας, Φραγκίσκον Βοργίαν, ὅπως προπέμψῃ τὴν θυγατέρα του μέχρι τῶν παπικῶν μεθορίων.

Ὁ δὲ δουξ τοῦ Βαλεντινικοῦ ἔπεμψε διαγγελεῖς εἰς πάσας τὰς πόλεις τῆς Ρωμανίας, ὅπως ὑποδεχθῶσι τὴν Λουκρητίαν ὡς ἡγεμονίδα καὶ κυρίαν αὐτῶν· ἀμέσως δὲ μεγάλαι προετοιμασίαι ἐγένοντο πρὸς ἐπίλεσιν τῶν διαταγῶν τοῦ δουκός. Περὶ τῆς Καισήνης ὅμως οἱ διαγγελεῖς ἀνήγγειλαν αὐτῷ ὅτι ἐφοβοῦντο μήπως ἐγερθῶσιν ἐν αὐτῇ γογγυσμοί.

Ἐν τῇ πελει ταύτῃ, ὡς ἐνθυμούμεθα, ὁ Καισαρ κατέλιπε διοικητὴν καὶ πληρεξούσιον τὸν Ραμίρον δ' Ὄρκον.

Ὁ δὲ Ραμίρος δ' Ὄρκος τοιούτῳ καλῶς ἐξεπλήρωσε τὸ καθῆκόν του, ὥστε οὐδεὶς τοῦ λοιποῦ φόβος ὑπῆρχε περὶ στάσεως, διότι τὸ ἔκτον τῶν κατοίκων ἀπωλέσθη ἐπὶ τοῦ ἰκριώματος.

Ὁπωσδήποτε ὅμως ἀδύνατον ἦτο πόλις πενθηροτοῦσα νὰ δείξῃ χαρᾶς διαδηλώσεις οἵας προσεδόκων οἱ Βοργίαι παρὰ τῆς Ἰμιόλης, τῆς Φαγεντίας καὶ τοῦ Πεζάρου· ἀλλ' ὁ δουξ τοῦ Βαλεντινικοῦ διώθωσε τὸ ἀτόπημα τοῦτο μετὰ τῆς μοναδικῆς αὐτοῦ ταχύτητος καὶ ἀποτελεσματικότητος. Πρωΐαν τινὰ ἐγερθέντες ἀπὸ τοῦ ὕπνου οἱ κάτοικοι τῆς Καισήνης εὗρον τὸ ἰκρίωμα ἐπὶ τῆς πλατείας, καὶ ἐπὶ τοῦ ἰκριώματος ἄνδρα διαμελισμένον εἰς τέσσαρα, ἄνωθεν δ' αὐτοῦ ἐμπεπηγμένην εἰς πάλον τὴν ἀποκοπεῖσαν κεφαλήν του.

Ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ἦτον ὁ Ραμίρος δ' Ὄρκος, ὃν ἔβλαψε, φαίνεται, ὁ πολὺς αὐτοῦ ζῆλος.

Οὐδεὶς ποτε ἔμαθε διὰ ποίων χειρῶν ἐστήθη τὸ νυκτερινὸν ἰκρίωμα, οὔτε ὑπὸ ποίων δημίων ἐξετελέσθη ἡ φοβερὰ καρατόμησις.

Ἡ δημοκρατία τῆς Φλωρεντίας ἠρώτησε τὸν ἐν Καισήνῃ ἀντιπρόσωπον αὐτῆς Μακκιαβέλλην, τί ἐφρόνει περὶ τοῦ θανάτου τούτου, ὁ δὲ Μακκιαβέλλης ἀπεκρίνατο·

« Ἐλαμπρότατοι ἄρχοντες,

» Οὐδὲν δύναμαι νὰ εἴπω ὑμῖν ἀφορῶν τὴν θανάτωσιν τοῦ Ραμίρου δ' Ὄρκου. ἐκτὸς τοῦ ὅτι ὁ Καῖσαρ Βοργίας εἶναι ὁ πρίγκηψ ὅστις ἄριστα γινώσκει νὰ ποιῇ καὶ νὰ ἐκποιῇ τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτῶν.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΑΚΚΙΑΒΕΛΛΙΣ. »

Ὁ δουξ τοῦ Βαλεντινικοῦ δὲν ἠπατήθη· ἡ μέλλουσα δούκισσα τῆς Φερράρας ἔτυχε θαυμασίας ὑποδοχῆς ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι δι' ὧν διῆλθε, καὶ ἰδίως ἐν Καισήνῃ.

Ἐνῷ δὲ ἡ Λουκρητία ἐπορεύετο εἰς Φερράραν παρὰ τῷ τετάρτῳ αὐτῆς συζύγῳ, ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ὁ δουξ τοῦ Βαλεντινικοῦ ἀπεφάσισαν νὰ ἐξελθωσιν εἰς περιοδείαν ἐν τῇ τε-

λεταία αὐτῶν κατακτήσει, τῷ δουκάτῳ τοῦ Πιομβίνου. Ὁ φαινόμενος σκοπὸς τῆς περιοδείας ταύτης ἦτον ἡ ὁρκωμοσία τῶν νέων τοῦ Καίσαρος ὑπηκόων, ὁ δὲ πραγματικὸς ἡ ἐν τῇ πρωτευούσῃ τοῦ Ἰακώβου Ἀππιανοῦ σύστασις ὁπλοστασίου πλησίον τῆς Τοσκάνης, ἧς οὔτε ὁ πάπας οὔτε ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐπαύσαντο ἐπιθυμοῦντες. Ἀμφότεροι λοιπὸν ἀπέπλευσαν ἐκ τοῦ λιμένος τοῦ Κορνέτου μεθ' ἓξ γαλερῶν, συνοδευόμενοι ὑπὸ πολυαρίθμων καταδιναλίων καὶ κληρικῶν, τῇ δ' αὐτῇ ἑσπέρᾳ ἀφίκοντο εἰς Πιομβῖνον.

Ἡ παπικὴ αὐλὴ διέτριψεν αὐτόθι ὀλίγας ἡμέρας ὅπως συντελέσῃ εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ δουκὸς τοῦ Βαλεντινικοῦ ὑπὸ τῶν κατοίκων καὶ παραστῇ εἴς τινας ἱεροτελεστίας, ὧν ἡ κυριωτέρα ἦτο λειτουργία ψαλεῖσα ὑπὸ τοῦ καρδιναλίου τῆς Κοσέντσας τῇ τρίτῃ κυριακῇ τῆς τεσσαρακοστῆς, εἰς ἣν ὁ πάπας παρέστη ὡς ποντίφηξ μετὰ τοῦ δουκὸς καὶ τῶν καρδιναλίων.

Εἶτα ἀπὸ τῶν σπουδαίων αὐτοῦ καθηκόντων μεταβαίνων εἰς τὰς συνήθεις αὐτῷ ἡδονάς, ὁ πάπας μετεκαλέσατο τὰς περικαλλεστάτας ἐγχωρίους νεάνιδας, καὶ διέταξεν αὐτὰς νὰ χορεύσωσιν ἐνώπιόν του τοὺς ἐθνικοὺς αὐτῶν χορούς.

Τοὺς δὲ χοροὺς τούτους διεδέξαντο συμπόσια μοναδικὰ τὴν λαμπρότητα, ἐν οἷς ἐνώπιον πάντων, καίπερ τεσσαρακοστῆς οὔσης, ὁ πάπας οὐδαμῶς ἐδύνατο νὰ μὴ νηστεύσῃ. Ἄλλως δὲ πᾶσαι αἱ εὐωχίαι αὗται ἀπέβλεπον εἰς τὸ νὰ διασπείρωσιν ἀφθόνως τὸν χρυσὸν ἐν τῷ τόπῳ καὶ νὰ καταστήσωσι δημοτικὸν τὸν δοῦκα τοῦ Βαλεντινικοῦ ὅπως λησμονηθῇ ὁ δυστυχὴς Ἰάκωβος Ἀππιανός.

Μετὰ τὸ Πιομβῖνον, ὁ πάπας καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐπεσκέψαντο τὴν νῆσον Ἔλβαν, ἔνθα διέτριψαν μόνον ἐφ' ὅσον ἤρκει ὅπως ἐπισκεφθῶσι τὰ παλαιὰ ὀχυρώματα καὶ διατάξωσι τὴν κατασκευὴν νέων.

Τέλος, οἱ ἐπιφανεῖς περιηγηταὶ ἀπέπλευσαν κατευθυνόμενοι εἰς Ρώμην· ἀλλὰ μόλις ἀναχθέντες εἰς τὸ πέλαγος κατελήφθησαν ὑπ' ἐναντίων ἀνέμων, τοῦ δὲ πάπα μὴ στέργοντος νὰ εἰσέλθῃ εἰς Πόρτο Φερράγιο, ἔμειναν πέντε ἡμέρας ἐπὶ τῶν γαλερῶν, αἵτινες εἶχον ζωοτροφίας δύο μόνων ἡμερῶν. Κατὰ τὰς τρεῖς τελευταίας ἡμέρας ὁ πάπας ἐτρέφετο δι' ὀλίγων τηγανητῶν ἰχθύων, μετὰ μεγάλης δυσκολίας ἁλιευομένων, ἕνεκα τῆς τρικυμίας, μέχρις οὗ ἦλθον ἔξωθεν τοῦ Κορνέτου, ἔνθα ὁ δοὺξ τοῦ Βαλεντινικοῦ ἐπιβαίνων ἰδιαιτέρου πλοίου καὶ βλέπων ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ προσεγγίσῃ εἰς τὴν ξηράν, εἰσῆλθεν εἰς τὸν λιμένα διὰ λέμβου.

Ὁ δὲ πάπας ἠναγκάσθη νὰ τραπῇ πρὸς τὴν Ποντερκόλην, ὅπου ἀφίκετο τέλος, ἀφοῦ ὑπέστη τρικυμίαν τοσούτῳ σφροδρὰν, ὥστε πάντες οἱ περὶ αὐτὸν ἦσαν καταβεβλημένοι ὑπὸ τῆς ναυτιάσεως ἢ τοῦ φόβου.

Μόνος ὁ πάπας ἐφαίνετο ἀτρόμητος, μένων καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς τρικυμίας ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, καθήμενος εἰς τὸ θρονίον αὐτοῦ, ἐπικαλούμενος τὴν ἀντίληψιν τοῦ Χριστοῦ καὶ σταυροκοπούμενος.

Ἀποβὰς δὲ εἰς Ποντερκόλην, εὗρε τὸν δοῦκα καὶ ἀνέκαμψεν εἰς Ρώμην μεθ' ἑνὸς μηνὸς ἀπουσίαν. Σχεδὸν δὲ ταὐτοχρόνως ἤρχετο καὶ ὁ καρδινάλιος τοῦ Ἀλβρέτου ζητῶν τὸν καρδιναλικὸν αὐτοῦ πῖλον καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν ἐπιδόξων διαδόχων τῆς Ναβάρας, οὓς ἐδεξιώθησαν οἱ Βοργίαι μετὰ μεγάλων τιμῶν.

Ἐν τούτοις ἦλθεν ἡ ὥρα ὅπως ἐπαναλάβῃ ὁ δοὺξ τοῦ Βαλεντινικοῦ τὸν δρόμον τῶν κατακτήσεων αὐτοῦ. Ὅθεν, ἐπειδὴ τῇ πρώτῃ μαΐου τοῦ παρελθόντος ἔτους ὁ πάπας ἐν πλήρει καρδιναλικῇ συνελεύσει ἀπήγγειλε τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ κατὰ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος δὲ Βαράνου, καθ' ἣν ἐπὶ τῷ φόνῳ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ῥοδόλφου καὶ τῷ ἀσύλῳ ὅπερ ἐχορήγησε τοῖς ἐχθροῖς τοῦ πάπα, ἐδημεύοντο αἱ ἐν Καμερίνῳ κτήσεις αὐτοῦ, ὁ Καῖσαρ ἀνεχώρησεν ἐκ Ρώμης πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως.

Ἑπομένως ἀφικόμενος εἰς τὰ σύνορα τῆς Περούζης, ἥτις ἀνῆκε τῷ τοποτηρητῇ αὐτοῦ Ἰωάννῃ Παύλῳ Βαγλιόνῃ, ἀπέστειλε τὸν Ὀλιβερόττον δὰ Φέρμο καὶ τὸν Γραβίναν Ὀρσίνην εἰς λεηλάτησιν τῆς Μαρκίας τοῦ Καμερίνου, ἐνῷ ταὐτοχρόνως παρεκάλει τὸν Γούην δ' Οὐβάλδον δὲ Μοντεφέλτρον, δοῦκα τοῦ Οὐρβίνου, νὰ δανείσῃ αὐτῷ τοὺς στρατιώτας καὶ τὸ πυροβολικόν του, τοῦθ' ὅπερ ὁ δυστυχὴς δοὺξ φιλικωτάτας ἔχων σχέσεις μετὰ τοῦ πάπα καὶ οὐδεμίαν αἰτίαν δυσπιστίας κατὰ τοῦ Καίσαρος δὲν ἐτόλμησε ν' ἀρνηθῇ.

Ἀλλὰ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ καθ' ἣν ἐπορεύοντο ἐπὶ τὸ Καμερῖνον τὰ στρατεύματα τοῦ δουκὸς τοῦ Οὐρβίνου, ὁ στρατὸς τοῦ δουκὸς τοῦ Βαλεντινικοῦ εἰσῆλαυνεν εἰς τὸ δουκάτον τοῦ Οὐρβίνου καὶ κατελάμβανε τὴν Κάγλην, μίαν τῶν τεσσάρων πόλεων τῆς μικρᾶς ταύτης ἐπικρατείας.

Ὁ δοὺξ ἐνόησε τί ἔμελλε νὰ πάθῃ ἂν ἀπε πειρᾶτο ν' ἀντισταθῇ, καὶ ἔφυγε κρυφίως φέρων ἐνδύματα χωρικοῦ· ὅθεν ἐν μιᾷ μόλις ἑβδομάδι ὁ Καῖσαρ ἐγένετο κύριος τοῦ δουκάτου αὐτοῦ, ἐξαιρουμένων τῶν φρουρίων τοῦ Μαιόλου καὶ τοῦ Σὰν-Λέο.

Ὁ δοὺξ τοῦ Βαλεντινικοῦ ἐτράπη ἀμέσως πρὸς τὸ Καμερῖνον, ὅπερ ἀνθίστατο εἰσέτι παρατρυνόμενον ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος αὐτοῦ, Ἰουλίου Καίσαρος δὲ Βαράνου, καὶ τῶν δύο υἱῶν του, Βεναντίου καὶ Ἀννίβα· ὁ δὲ πρωτότοκος ὀνόματι Ἰωάννης Μαρίας ἦτον ἐν Βενετίᾳ σταλεὶς ὑπὸ τοῦ πατρός.

Ἡ ἐμφάνισις τοῦ Καίσαρος ἐπήνεγκε διαπραγματεύσεις τῶν πολιορκητῶν μετὰ τῶν πολιορκουμένων. Συνθήκη δὲ συνετάχθη, καθ' ἣν ὁ Βαράνος ὑπεχρεοῦτο νὰ παραδώσῃ τὴν πόλιν ἐπὶ τῷ ὅρῳ ὅτι αὐτὸς καὶ οἱ υἱοί του θὰ ἐξέλθωσι σῶοι καὶ ἀκέραιοι, ἀποκομίζοντες μεθ' ἑαυτῶν τὰ ἔπιπλα, τοὺς θησαυροὺς καὶ τὰς ἀποσκευάς των.

Τοιαῦται ὅμως δὲν ἦσαν αἱ βουλαὶ τοῦ Καίσαρος· ὅθεν ἐπωφεληθεὶς τὴν χαλάρωσιν ἣν ἐπήνεγκεν ἡ εἴδησις τῆς συνθηκολογήσεως ἐπὶ τῆς ἀγρύπνου φυλακῆς τῆς φρουρᾶς, κατέλαβε μὲν αἰφνης τὴν πόλιν νύκτωρ τῇ προτεραίᾳ τῆς παραδόσεως, συνέλαβε δὲ τὸν Καίσαρα δὲ Βαράνον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ, διὰ τοῦ δὸν Μικέλη Κορρέγλια, ὅστις, καίπερ ἀπὸ μισθίου δορυφόρου προβιβασθεὶς εἰς ἀρχηγὸν ἐπανήρχετο ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν εἰς τὸ πρῶτον ἐπάγγελμα.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, ὁ Βιτελλόττσος Βιτέλλης, ὅστις ἐλάμβανε τὸν τίτλον στρατηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ εἶχεν ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ ὀκτακοσίους βαρέως ὡπλισμένους ἄνδρας καὶ τρισχιλίους πεζοὺς, κατὰ τὰς μυστικὰς καὶ ῥητὰς ὁδηγίας τοῦ Καίσαρος, ἠκολούθει τὸ ἐπιδρομικὸν σύστημα καθ' ὃ ἡ Φλωρεντία ἔμελλε νὰ περιζωσθῇ διὰ σιδηροῦ πλέγματος καὶ νὰ καταστῇ ἀδύνατος πᾶσα αὐτῆς ἄμυνα.

Ἀνταξιος μαθητὴς τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ, παρ' ᾧ ἔμαθε νὰ προσράπτῃ τὴν ἀλωπεκῆν, ὅπου δὲν ἐξικνεῖτο ἡ λεοντῆ, ἦλθεν εἰς μυστικὴν συνεννόησιν μετά τινων νέων εὐπατριδῶν τοῦ Ἀρρητίου περὶ παραδόσεως τῆς πόλεως. Ἀνακαλυφθείσης ὅμως τῆς συνωμοσίας ὑπὸ τοῦ Γουλλιέλμου Πάτση, ἐπιτρόπου τῆς φλωρεντινῆς δημοκρατίας, συνελήφθησαν δύο συνωμόται· ἀλλ' οἱ λοιποὶ πολυάριθμοι ὄντες διεσπάρησαν εὐθὺς καθ' ὅλην τὴν πόλιν καλοῦντες τοὺς πολίτας ἐπὶ τὰ ὅπλα, πᾶσα δὲ ἡ δημοκρατικὴ μερὶς, ἥτις ἐφρόνει ὅτι δι' οἱασδήποτε ἐπαναστάσεως ἠδύνατο ν' ἀποσείσῃ τὸν ζυγὸν τῆς Φλωρεντίας, ἠνώθη μετ' αὐτῶν, ἠλευθέρωσε τοὺς αἰχμαλώτους, συνέλαβε τὸν Γουλλιέλμον, καὶ κηρύξασα τὴν παλινόρθωσιν τοῦ πρώην πολιτεύματος, ἔστησε πολιορκίαν πρὸ τῆς ἀκροπόλεως, ὅπου κατέφυγεν ὁ Κῶμις Πάτσης, ἐπίσκοπος Ἀρρητίου, υἱὸς τοῦ Γουλλιέλμου, ὅστις βλέπων ἑαυτὸν πανταχόθεν περιζωσθέντα, ἐξαπέστειλε κατεπειγόντως ταχυδρόμον εἰς Φλωρεντίαν βοήθειαν αἰτούμενος. Κατὰ κακὴν τύχην τοῦ καρδιναλίου, τὰ στρατεύματα τοῦ Βιτελλόττσου Βιτέλλη ἦσαν ἐγγύτερον τῶν πολιορκητῶν ἢ οἱ στρατιῶται τῆς γαληνοτάτης δημοκρατίας· ὅθεν ἀντὶ τῆς ἐπικουρίας εἶδε ἐρχόμενον ὅλον τὸν ἐχθρικὸν στρατὸν ἐναντίον του, ὑπὸ τὸν Βιτελλόττσον, τὸν Ἰωάννην Παῦλον Βαγλιόνην καὶ τὸν Φαβρίκιον Ὀρσίνην ἀγόντων μεθ' ἑαυτῶν τοὺς δύο Μεδικους, τρέχοντας πανταχοῦ ὅπου ὑπῆρχε συνασπισμὸς κατὰ τῆς Φλωρεντίας, καὶ ὑπηρετοῦντας τῷ Βοργίᾳ ὅπως ἐφ' οἱῳδήποτε ὅρῳ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν ἀφ' ἧς ἐδιώχθησαν.

Τῇ ἐπαύριον, ἀφίκετο ἐπίσης ἑτέρα συνδρομὴ χρημάτων καὶ πυροβολικοῦ σταλεῖσα παρὰ τοῦ Πανδόλφου Πετρούκκη· ὅθεν, τῇ 18 Ἰουνίου, ἡ ἀκρόπολις τοῦ Ἀρρητίου, ἥτις οὐδεμίαν ἔλαβεν ἀπάντησιν ἐκ Φλωρεντίας, ἠναγκάσθη νὰ παραδοθῇ.

Ὁ Βιτελλόττσος κατέλιπε φύλακας τῆς ἰδίας αὐτῶν πόλεως τοὺς Ἀρρητίους, ἔκλεισε τὸν Φάβιον Ὀρσίνην ἐν τῇ ἀκροπόλει μετὰ χιλίων ἀνδρῶν, καὶ ὠφελούμενος ἐκ τοῦ φόβου ὃν διέσπειραν πανταχοῦ τοῦ μέρους τούτου τῆς Ἰταλίας αἱ ἀλλεπάλληλοι ἁλώσεις τοῦ Οὐρβίνου, τοῦ Καμερίνου καὶ τοῦ Ἀρρητίου, ἐξήλασεν ἐπὶ τὸ Μόντε-Σὰν-Σεβερῖνον, τὸ Καστιλιόνε-Ἀρετῖνον, τὴν Κροτώνην καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις τῆς κοιλάδος τῆς Κιάνας, αἵτινες ἀλληλοδιαδόχως παρεδόθησαν σχεδὸν ἀμαχητεί.

Ἐλθὼν δὲ οὕτω δέκα ἕως δώδεκα μόνας λεύγας μακρὰν τῆς Φλωρεντίας, καὶ οὐδὲν αὐθαιρέτως τολμῶν νὰ ἐπιχειρήσῃ κατ' αὐτῆς, ἐμήνυσε τῷ δουκὶ τοῦ Βαλεντινικοῦ εἰς ποῖον σημεῖον εὑρίσκοντο τὰ πράγματα. Οὗτος δὲ φρονῶν ὅτι ἤγγικε τέλος ἡ ὥρα τῆς ὑστάτης πληγῆς, ἣν ἀπὸ τοσούτου χρόνου ἀνέβαλλε, ἐξελαύνει παραχρῆμα φέρων αὐτὸς οὗτος τὴν ἀπόκρισιν τοῖς πιστοῖς αὐτῷ τοποτηρηταῖς.

Ἀλλ' οἱ Φλωρεντινοὶ προσέδραμον τῷ διοι-

κητῇ τῆς Μεδιολανίας λέγοντες αὐτῷ ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ Γαλλία διέτρεχε κίνδυνον ἐκ τῆς ἀπεριορίστου φιλοδοξίας τοῦ Καίσαρος. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Λουδοβίκος ΙΒ' ἀφ' ἑνὸς μὲν ἔμαθεν ὅτι ἐν ἡσυχίαν τῆς πόλεως καὶ ἠπείλησεν αὐτὸν ἐν περιπτώσει παρακοῆς διὰ τῶν ὅπλων.

Ὁ δὲ Καῖσαρ μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ εὐστροφίας ἔγραψεν ἀμέσως τῷ Βιτελλότσῳ κε-



Ο πάπας μετεκαλέσατο τὰς περικαλλεστάτας ἐγχωρίους νεάνιδας, καὶ διέταξεν αὐτὰς νὰ χορεύσωσιν ἐνώπιόν του τὸ ἓν κατὰ αὐτῶν χορούς.—Σελ. 130

Νεαπόλει ὁ κόμης τοῦ Ἀρμινιακοῦ καὶ ὁ Γονζάλβης Κορδούβιος ἦλθον εἰς ἔριδας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἔβλεπεν ὅτι εἶχεν ἀείποτε ἀνάγκην τῆς Φλωρεντίας, ἣν εὗρε πιστὴν καὶ ἀφοσιωμένην, διέταξε τὸν Καίσαρα νὰ μὴ ταράξῃ τὴν ραυνσβόλον ἐπιστολὴν ἐν ᾗ ἐμέμφετο αὐτοῦ ὡς ἐνοχοποιήσαντος τὸν κύριόν του χάριν ἰδίου συμφέροντος, καὶ διέταττε ν' ἀποδοθῶσιν ἀμέσως αἱ ἀλωθεῖσαι πόλεις καὶ τὰ φρούρια.

Μετὰ ταῦτα, ὁ Καῖσαρ ἐπορεύθη εἰς Μεδιό-

λανα πρὸς συνάντησιν τοῦ αὐτόθι ἐλθόντος Λουδοβίκου ἀποδεικνύων οὕτως ὅτι ἐσυκοφαντήθη ἀδίκως. Συγχρόνως δὲ ἀποστολὴν εἶχε παρὰ τοῦ πάπα ν' ἀνανεώσῃ τὸν τίτλον τοῦ δι' ὀκτωκαίδεκα εἰσέτι μῆνας ἀπεσταλμένου ἐν Γαλλίᾳ τοῦ καρδιναλίου τῆς Ἀμβακίας.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Καῖσαρ ἀείποτε ἐπεθύμει δι' εὐφυοῦς τινος συνδυασμοῦ νὰ ἐξέρχηται τῶν καταστρεπτικῶν περιπετειῶν οὐχὶ τεταπεινωμένος ἀλλ' εὐτυχέστερος, ἐσκέφθη ἀμέσως πῶς ἠδύνατο νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τῆς παρακοῆς δῆθεν τῶν τοποτηρητῶν αὐτοῦ· καὶ πολλάκις μέχρι τοῦδε ἐπιθυμήσας τῶν πόλεων αὐτῶν ἐνόμισεν ὅτι ἦλθεν ἴσως ἡ ὥρα τοῦ νὰ ἐξαφανίσῃ αὐτὰς καὶ διὰ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν κτήσεων αὐτῶν ν' ἀποζημιωθῇ ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τῆς Φλωρεντίας ἥτις ἐξέφευγεν ἀείποτε τῶν χειρῶν αὐτοῦ.

Ὄντως δὲ ὀχληρὰ ἀπέβαινεν τὰ ἐν μέσῳ τῆς ὡραίας Ρωμανίας φρούρια καὶ πολίσματα ἅτινα ἠγείροντο ὑπὸ ξένην σημαίαν, ἐνῷ αὐτὸς προὐτίθετο νὰ καταστήσῃ τὴν χώραν βασιλειόν του.

Ὁ δοὺξ τοῦ Βαλεντινικοῦ ἔλαβε παρὰ τοῦ Λουδοβίκου ΙΒ' τριακοσίους ἄνδρας ὅπως στρατεύσῃ ἐπὶ τοὺς ἰσχυροὺς αὐτοῦ τοποτηρητάς.

Ὁ Βιτελλότσος Βιτέλλης ἐνόησε τοὺς σκοποὺς τοῦ Καίσαρος ἅμα ὡς ἔλαβε τὴν ἐπιστολήν του, καὶ συνεκάλεσεν ἐν Μαγγιόνῃ τὸν Παῦλον Ὀρσίνην, τὸν Ἰωάννην Παῦλον Βαγλιόνην, τὸν Ἑρμῆν Βεντιβόλιον, ἀντιπροσωπεύοντα τὸν πατέρα του Ἰωάννην· τὸν Ἀντώνιον Βενάφρον, ἀπεσταλμένον τοῦ Πανδόλφου Πετρούκκη· τὸν Ὀλιβερόττον δὲ Φέρμον καὶ τὸν δοῦκα τοῦ Οὐρβίνου· οἱ ἓξ πρῶτοι ἐκινδύνευον ν' ἀπολέσωσι τὰ πάντα, ὁ δὲ τελευταῖος τὸ πᾶν ἀπώλεσε.

Συμμαχία καὶ ἐπιμαχία συνήφθη μεταξὺ αὐτῶν· ὁ δὲ Καῖσαρ ἔμαθε τὰ τῆς συμμαχίας ταύτης ἐκ τοῦ πρώτου αὐτῆς ἀποτελέσματος· ὁ δοὺξ τοῦ Οὐρβίνου λατρευόμενος ὑπὸ τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ, ἐνεφανίσθη μετά τινων στρατιωτῶν πρὸ τοῦ φρουρίου τοῦ Σὰν-Λέο, ὅπερ παρεδόθη αὐτῷ, καὶ ἐντὸς ὀκτὼ μόλις ἡμερῶν, τῶν πόλεων καὶ τῶν φρουρίων ἀκολουθησάντων τὸ παράδειγμα τοῦτο, ὅλον τὸ δουκάτον περιῆλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ δουκὸς τοῦ Οὐρβίνου. Ταὐτοχρόνως, ἕκαστος τῶν συμμάχων ἐκηρύχθη φανερῶς πολέμιος τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ.

Ὁ δοὺξ διέτριβεν ἐν Ἰμμόλᾳ σχεδὸν ἄνευ στρατιωτῶν ἀναμένων τὰ γαλλικὰ στρατεύματα· ὅθεν ἂν ὁ Βεντιβόλιος, ὅστις κατεῖχε μέρος τῆς χώρας, καὶ ὁ δοὺξ τοῦ Οὐρβίνου, ὅστις ἀνεκτήσατο τὸ λοιπὸν, ἐπορεύοντο κατ' αὐτοῦ, πιθανῶς θὰ ἠχμαλώτευον αὐτὸν ἢ θὰ τὸν ἠνάγκαζον νὰ φύγῃ καταλείπων τὴν Ρωμανίαν καθόσον μάλιστα ὁ δὸν Οὐγὼ δὲ Καρδόνας καὶ ὁ Μικελόττος μὴ τηρήσαντες καλῶς τὰς ὁδηγίας του εὑρίσκοντο μακρὰν αὐτοῦ, καὶ προσβληθέντες ὑπὸ τοῦ Ὀρσίνη, τοῦ Γραβίνα καὶ τοῦ Βιττελότσου, ἀντέστησαν μὲν ὡς λέοντες, ἀλλὰ τὸ μικρὸν αὐτῶν στράτευμα κατεκερματίσθη, ὁ δὲ Οὐγὼ δὲ Καρδόνας ἠχμαλωτεύθη, καὶ ὁ Μικελόττος μόλις διέφυγε τὴν αἰχμαλωσίαν ὑποκριθεὶς τὸν νεκρόν· ἐπελθούσης δὲ τῆς νυκτὸς ἀπεσύρθη εἰς Φανόν.

Μεθ' ὅλα ταῦτα, ἐν τοιαύτῃ καταστάσει διατελοῦντα καὶ ἄνευ στρατιωτῶν ἐν Ἰμμόλᾳ, οἱ σύμμαχοι δὲν ἐτόλμησαν νὰ προσβάλωσιν αὐτὸν, εἴτε ἐκ τοῦ φόβου ὃν ἐνέπνεεν, εἴτε διότι ἐσέβοντο τὸν φίλον τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας· ἠρκέσθησαν δὲ εἰς τὴν ἅλωσιν τῶν πέριξ πόλεων καὶ φρουρίων. Ὁ Βιτελλότσος ἀνεκτήσατο τὰ φρούρια τοῦ Φοσσομβρόνου, τοῦ Οὐρβίνου, τῆς Κάγλης καὶ τοῦ Ἀγοββίου· ὁ Ὀρσίνης καὶ ὁ Γραβίνας ἀνεκτήσαντο τὸν Φανὸν καὶ ὅλην τὴν ἐπαρχίαν· τέλος ὁ Ἰωάννης Μαρίας δὲ Βαράνου, αὐτὸς ὁ διαφυγὼν διὰ τῆς ἀπουσίας του τὴν σφαγὴν ὅλης τῆς οἰκογενείας του, ἐπανῆλθεν εἰς Καμερῖνον, φερόμενος ἐν θριάμβῳ ὑπὸ τοῦ λαοῦ του.

Οὐδὲν τούτων πάντων κατέστρεψε τὴν πεποίθησιν ἣν εἶχεν ἐπὶ τῆς τύχης αὐτοῦ ὁ Καῖσαρ, καὶ ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ἐπέσπευδε τὴν ἄφιξιν τῶν γαλλικῶν στρατευμάτων, καὶ ἐκάλει ὑπὸ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ πάντας τοὺς μικροὺς εὐπατρίδας οἵτινες ἐκαλοῦντο σπασμέναι λόγχαι, διότι διέτρεχον τὴν χώραν μετὰ πέντε ἢ ἓξ μόνον ἱππέων, εἰσερχόμενοι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ τυχόντος, διεπραγματεύετο μετὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, βέβαιος ὢν περὶ τῆς ἀπωλείας αὐτῶν ἂν ἤρχοντο εἰς συνέντευξιν μετ' αὐτοῦ.

Τῷ ὄντι ὁ Καῖσαρ ἔλαβε παρὰ τῆς φύσεως τὸ ὀλέθριον δῶρον τῆς πειθοῦς· ὅθεν ὅσῳ προκατειλημμένος καὶ ἂν ἦτό τις κατὰ τῆς διπροσωπίας του, ἀδύνατον ἦτο ν' ἀντιστῇ οὐχὶ κατὰ τῆς εὐγλωττίας του, ἀλλὰ κατὰ τοῦ ὕφους τῆς ἀφελοῦς εἰλικρινείας καὶ ἁπλοϊκότητος, ὅπερ τοσούτῳ καλῶς ὑπεκρίνετο, καὶ ἐκίνει εἰς θαυμασμὸν τὸν Μακκιαβέλην, ὅστις μεθ' ὅλην τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ δεινότητα καὶ βαθύνοιαν ἀπειράκις ἠπατήθη.

Ἔπεμψε λοιπὸν τοῖς συμμάχοις ὡς ὅμηρον

τὸν καρδινάλιον Βοργίαν ὅπως ὑποχρεώσῃ τὸν Παῦλον Ὀρσίνην, νὰ διαπραγματευθῇ μετ' αὐτοῦ ἐν Ἰμόλᾳ· ὁ δὲ Παῦλος Ὀρσίνης ἀφόβως ἀφίκετο εἰς Ἰμόλαν τῇ 25 ὀκτωβρίου 1502.

Ὁ δοὺξ τοῦ Βαλεντινικοῦ ἐδέξατο αὐτὸν ὡς ἀρχαῖον φίλον, ἀφ' οὗ ὀλίγας ἡμέρας ἦτο κεχωρισμένος ἕνεκα ἐλαφρῶν καὶ στιγμιαίων διενέξεων.

Ὡμολόγησε μετὰ παῤῥησίας ὅτι ἀναμφιβόλως ἔπταιε κατὰ πάντα, διότι ἀπώλεσε τὴν φιλίαν ἀνθρώπων ἐντίμων ἅμα δὲ καὶ ἀνδρείων πολεμιστῶν· ἀλλὰ μεταξὺ αὐτῶν, εἶπε, μία εἰλικρινὴς καὶ ἁδόλος ἐξήγησις διώρθου τὰ πάντα. Τότε, πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι οὐχὶ ἐκ φόβου ἀλλ' ἐξ οἰκείας θελήσεως ἐπέστρεφε πρὸς αὐτούς, ἔδειξε τῷ Ὀρσίνῃ τὰς ἐπιστολὰς τοῦ καρδιναλίου τῆς Ἀμβακίας, δι' ὧν ἀνηγγέλλετο ἡ προσεχὴς ἄφιξις τῶν γαλλικῶν στρατευμάτων καὶ προσέθηκε πολλὰς κολακευτικὰς φιλοφρονήσεις.

Ὁ Ὀρσίνης ἦτον ὁ ἀναγκαῖος τῷ Καίσαρι ἄνθρωπος· ὑπεροψίας καὶ πεποιθήσεως εἰς ἑαυτὸν ἔμπλεως, ἦτο πεπεισμένος περὶ τῆς ἀληθείας τῆς ἀρχαίας παροιμίας, λεγούσης ὅτι— «Ὀκτὼ ἡμέρας δὲν δύναται νὰ βασιλεύσῃ πάπας, ἂν ἔχῃ καθ' ἑαυτοῦ τοὺς Κολόννας καὶ Ὀρσίνας.»—Ἐπίστευε λοιπόν, εἰ μὴ εἰς τὴν καλὴν πίστιν τοῦ Καίσαρος, τοὐλάχιστον ὅμως εἰς τὴν ἀνάγκην ἣν εἶχε νὰ ἐγκολπωθῇ αὐτούς· ἐπομένως συνυπέγραψε μετὰ τοῦ Καίσαρος συνθήκην εἰρήνης καὶ συμμαχίας, τῇ 18 ὀκτωβρίου 1502.

Συγχρόνως δὲ ἐνῷ ὁ Ὀρσίνης συμπεριελάμβανε τοὺς συμμάχους ἐν τῇ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Καίσαρος συνθήκῃ, ὁ Βεντιβόλιος μὴ στέργων νὰ παραδεχθῇ τοὺς ὅρους αὐτῆς προέτεινε τῷ Καίσαρι νὰ περατώσωσι τὴν διαφορὰν αὐτῶν δι' ἰδιαιτέρας συνθήκης, καὶ ἔπεμψε τὸν υἱόν του ἵνα συντάξῃ τοὺς ὅρους αὐτῆς, οἵτινες μετ' ὀλίγας συνδιασκέψεις συνωμολογήθησαν ὡς ἕπεται.

Ὁ Βεντιβόλιος ὤφειλε νὰ χωρίσῃ τὴν περιουσίαν του ἀπὸ τῆς τῶν Βιτελλῶν καὶ Ὀρσινῶν.

Νὰ χορηγῇ ἐπὶ ὀκτὼ ἔτη τῷ δουκὶ τοῦ Βαλεντινικοῦ ἑκατὸν ὁπλίτας καὶ ἑκατὸν ἐφίππους τοξότας.

Νὰ δίδῃ κατ' ἔτος τῷ Καίσαρι χίλια διακόσια δουκάτα πρὸς συντήρησιν ἑκατὸν ἀνδρῶν.

Ἀντὶ δὲ τούτων, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀννίβας νὰ νυμφευθῇ τὴν ἀδελφὴν τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ἐννης, ἥτις ἦτον ἀνεψιὰ τοῦ δουκὸς τοῦ Βαλεντινικοῦ, καὶ ὁ πάπας ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν ἐπὶ τῆς Βολωνίας κυριαρχίαν του.

Ἐγγυηταὶ τῆς συνθήκης ταύτης ἦσαν ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας, ὁ δοὺξ τῆς Φερράρας καὶ ἡ δημοκρατία τῆς Φλωρεντίας.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτων ἡ συνθήκη τοῦ Ὀρσίνη δυσκόλως ἐγένετο δεκτὴ παρὰ τῶν συμμάχων· ὁ Βιτελλότσος Βιτέλλης μάλιστα, ὅστις ἐγίνωσκε κάλλιον τὸν Καίσαρα, οὐκ ἐπαύετο λέγων τοῖς λοιποῖς στρατηγοῖς ὅτι ἡ εἰρήνη ὑπέκρυπτε παγίδα διότι ἦτο λίαν ταχεῖα καὶ εὔκολος· ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ δοὺξ τοῦ Βαλεντινικοῦ συνέλεξεν ἀξιόλογον δύναμιν ἐν Ἰμόλᾳ, οἱ δὲ τετρακόσιοι ἄνδρες, οὓς παρεῖχεν αὐτῷ ὁ Λουδοβίκος ΙΒ' ἀφίκοντο τέλος, ὁ Βιτελλότσος καὶ ὁ Ὀλιβερόττις ἀπεφάσισαν νὰ ὑπογράψωσι τὴν ὑπὸ τοῦ Ὀρσίνη κομισθεῖσαν συνθήκην, νὰ πείσωσι δὲ καὶ τὸν δοῦκα τοῦ Οὐρβίνου καὶ τὸν ἄρχοντα τοῦ Καμερίνου νὰ ὑπογράψωσιν, καὶ ἐννοοῦντες ὅτι τοῦ λοιποῦ ἀδύνατον ἦτο νὰ ὑπερασπίσωσιν ἑαυτοὺς μόνοι, ἀπεχώρησαν ὁ μὲν εἰς Τσιττὰ δι Καστέλλο ὁ δὲ εἰς τὸ βασίλειον τῆς Νεαπόλεως.

Ὁ δὲ δοὺξ τοῦ Βαλεντινικοῦ οὐδὲν εἰπὼν περὶ τῶν σκοπῶν αὐτοῦ, κατηυθύνθη τῇ 10 δεκεμβρίου πρὸς τὴν Καισήνην μετὰ τοῦ ἰσχυροῦ στρατοῦ ὃν συνέλεξεν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν αὐτοῦ.

Παρευθὺς πάντες ἤρξαντο περιδεεῖς γινόμενοι οὐ μόνον ἐν Ρωμανίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ τῇ ἀρκτῴᾳ Ἰταλίᾳ· ἡ Φλωρεντία, ἥτις ἔβλεπεν αὐτὸν ἀπομακρυνόμενον ἐφοβεῖτο μήπως ἡ πορεία αὕτη ἐγίνετο ὅπως ὑποκρυβῇ ὁ ἀληθὴς αὐτοῦ σκοπός· ἡ δὲ Βενετία ἥτις ἔβλεπεν αὐτὸν πλησιάζοντα εἰς τὰ σύνορά της ἔστειλε πάσας τὰς δυνάμεις αὐτῆς εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Πάδου.

Ὁ Καῖσαρ παρετήρησε τὸν φόβον τοῦτον, καὶ ἐπειδὴ ἠδύνατο νὰ βλάψῃ τὰ σχέδιά του ἐμπνέων δυσπιστίαν, ἀπέπεμψεν ἀφικόμενες εἰς Καισήνην πάντας τοὺς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ του Γάλλους, ἐξαιρουμένων ἑκατὸν ὁπλιτῶν ἀγομένων ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ δὲ Κανδάλη· ὅθεν εὑρέθη ἔχων περὶ ἑαυτὸν μόλις δισχιλίους ἱππεῖς καὶ δεκαεπτακισχιλίους πεζούς.

Ἡμέραι τινὲς διῆλθον ἐν συνδιαλέξεσι, διότι ὁ δοὺξ τοῦ Βαλεντινικοῦ εὗρεν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἀπεσταλμένους τῶν Βιτελλῶν καὶ τῶν Ὀρσινῶν, οἵτινες ἡγοῦντο τοῦ στρατοῦ αὐτῶν ἐν τῷ δουκάτῳ τοῦ Οὐρβίνου, ἀλλ' εὐθὺς ἀπὸ

τῶν πρώτων συζητήσεων περὶ τῆς μελλούσης πορείας ἐν τῇ ἐξακολουθήσει τῶν κατακτήσεων τοιαῦται δυσχέρειαι ἠγέρθησαν μεταξὺ τοῦ ἀρχιστρατήγου καὶ τῶν πρακτόρων, ὥστε αὐτοὶ οὗτοι ἐνόησαν ὅτι οὐδὲν ἠδύναντο ν' ἀποφασίσωσι διὰ μεσαζόντων, καὶ ὅτι κατεπείγουσα ἦτον ἡ μετὰ τοῦ Καίσαρος συνδιάσκεψις ἑνὸς τῶν ἀρχηγῶν.

Ἑπομένως ὁ Ὀλιβερόττος δὰ Φέρμο ῥιψοκινδυνεύων ἦλθε πρὸς τὸν δοῦκα τοῦ Βαλεντινικοῦ προτείνων αὐτῷ νὰ πορευθῇ ἐπὶ τὴν Τοσκάνην ἢ νὰ καταλάβῃ τὴν Σινιγάλειαν· ὅθεν ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν Φανόν.

Ἡ δὲ θυγάτηρ τοῦ Φρειδερίκου, πρώην δουκὸς τοῦ Οὐρβίνου, ἥτις εἶχε τὴν πόλιν τῆς Σινιγαλείας καὶ ὠνομάζετο ἔπαρχος, διότι ἐνυμφεύθη τὸν Ἰωάννην δὲ λὰ Ροβέραν, ὃν ὁ θεῖος αὐτῆς Σίξτος Δ' διώρισεν ἔπαρχον τῆς Ῥώμης, κρίνουσα ὅτι ἀδύνατος ἀπέβαινεν ἡ ἀντίστασις κατὰ τῶν δυνάμεων τοῦ δουκὸς τοῦ Βαλεντινικοῦ, κατέλιπε τὴν ἀκρόπολιν εἰς χεῖρας στρατηγοῦ παραγγείλασα αὐτῷ νὰ τύχῃ τῶν συμφερωτέρων ὅρων πρὸς παράδοσιν, καὶ ἀπέπλευσεν εἰς Βενετίαν.

Ὁ δοὺξ τοῦ Βαλεντινικοῦ ἔμαθε ταῦτα ἐν Ἀριμίνῳ, παρ' ἀγγελιαφόρου τοῦ Βιτελλότσου καὶ τῶν Ὀρσινῶν, ὅστις ἤγγειλεν αὐτῷ ὅτι ὁ διοικητὴς τῆς ἀκροπόλεως, ἀρνηθεὶς νὰ παραδώσῃ αὐτήν, ἦτον ἑτοιμότατος νὰ διαπραγματευθῇ μετ' αὐτοῦ· ὅτι κατὰ συνέπειαν παρήγγελλον αὐτῷ νὰ πορευθῶσιν εἰς τὴν πόλιν ταύτην πρὸς περάτωσιν τῆς ὑποθέσεως. Ὁ Καῖσαρ ἐμήνυσεν αὐτοῖς ὅτι συνεπῶς πρὸς τὴν συμβουλὴν ἣν ἔδιδον αὐτῷ, ἀπέπεμπεν εἰς Καισήνην καὶ Ἰμόλαν μέρος τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ, ἀνωφελὲς αὐτῷ διότι εἶχε τὰ ἰδικά των, ἅτινα συνηνωμένα μετὰ τῆς φρουρᾶς ἣν διετήρει θὰ ἦσαν ἀρκετά, καθότι οὐδένα ἕτερον σκοπὸν εἶχεν ἢ τὴν εἰρηνοποίησιν τοῦ δουκάτου τοῦ Οὐρβίνου· ἀλλ' ἡ εἰρηνοποίησις αὕτη ἀπέβαινεν ἀδύνατος ἂν οἱ ἀρχαῖοι φίλοι του ἐξηκολούθουν ὑποπτεύοντες μέχρι τοιούτου βαθμοῦ ὥστε νὰ συζητῶσιν ἐμμέσως δι' ἐπιτετραμμένων σχέδια ἐν οἷς ἀμφοτέρων ἡ τύχη ἐνδιεφέρετο.

Ὁ ἀπεσταλμένος ἐπέστρεψε φέρων τὴν ἀπόκρισιν ταύτην τοῖς συμμάχοις, οἵτινες καὶ περὶ κατανοοῦντες τὴν ἀλήθειαν εἰς γνώμης τοῦ Καίσαρος, οὐχ ἧττον ἔπραξαν ἀδιστάκτως ὅ,τι ἐζήτει· ὁ Βιτελλότσος Βιτέλλης μάλιστα ἐδείκνυε κατὰ τοῦ δουκὸς τοῦ Βαλεντινικοῦ δυσπιστίαν ἀκατανίκητον· ἐπὶ τέλους ὅμως ὑπὸ τοῦ Ὀλιβερόττου, τοῦ Γραβίνα καὶ τοῦ Ὀρσίνη παρακινούμενος συγκατετέθη ν' ἀναμείνῃ τὸν δοῦκα· ἀλλὰ τοῦτο ἔπραττε μᾶλλον ὅπως μὴ δειχθῇ τοῖς ἑταίροις δειλότερος αὐτῶν ἢ ἐξ ἐμπιστοσύνης πρὸς τὴν φαινομένην φιλίαν τοῦ Βοργία.

Ὁ δοὺξ ἔμαθε ταύτην τὴν περιπόθητον αὐτῷ ἀπόφασιν, ἀφικόμενος εἰς Φανόν, τῇ 20 δεκεμβρίου 1502. Παρευθὺς δὲ ἐκάλεσε παρ' ἑαυτῷ ὀκτὼ τῶν πιστοτέρων αὐτῷ, ἐν οἷς τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ Ἔνναν, τὸν Μικελόττον, τὸν Οὐγὼ δὲ Καρδόναν καὶ διέταξεν αὐτοὺς ἅμα φθάσωσιν εἰς Σινιγάλειαν καὶ ἴδωσι τὸν Ὀλιβερόττον, τὸν Γραβίναν, τὸν Βιτελλότσον καὶ τὸν Ὀρσίνην ἐρχομένους εἰς συνάντησίν του, νὰ θέσωσι, πρὸς τιμὴν δῆθεν, ἑκατέρωθεν ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν δύο ἄνδρας, ἑτοίμους ὅπως, ἐν δοθησομένῳ σημείῳ, ἢ συλλάβωσιν ἢ πλήξωσιν αὐτοὺς δι' ἐγχειριδίων· εἶτα ὥρισεν ἐνὶ ἑκάστῳ τὸν ἄνδρα παρ' ᾧ ὤφειλε νὰ τεθῇ παραγγέλλων νὰ μὴ ἀπέλθωσι πρὶν ἢ εἰσέλθῃ εἰς Σινιγάλειαν, καὶ φθάσῃ εἰς τὸ κατάλυμά του· κατόπιν δὲ πέμψας διαταγὰς εἰς τοὺς ἐν τοῖς πέριξ κατεσκηνωμένους στρατιώτας αὐτοῦ, ἐμήνυσεν αὐτοῖς νὰ συναθροισθῶσι περὶ τοὺς ὀκτακισχιλίους ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Μεταύρου, μικροῦ ποταμοῦ τῆς Ὀμβρικῆς, ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, καὶ κατέστη περίφημος ἐκ τῆς αὐτόθι ἥττης τοῦ Ἀσδρούβα.

Ὁ δοὺξ ἀφίκετο εἰς τὸν στρατόν του τῇ 31 δεκεμβρίου, καὶ ἀμέσως προεξαπέστειλε διακοσίους ἱππεῖς, ἀκολουθουμένους ὑπὸ τοῦ πεζικοῦ· εἶτα ἐξήλασε καὶ αὐτὸς ἐν μέσῳ τῶν φρουρῶν αὐτοῦ, βαδίζων ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης, δεξιόθεν ἔχων τὰ ὄρη καὶ ἀριστερόθεν τὴν θάλασσαν, ἐνίοτε δὲ τοσούτῳ στενοχωρούμενος, ὥστε μόλις δέκα ἄνδρες ἠδύναντο νὰ περάσωσι κατὰ μέτωπον.

Μετὰ τετράωρον πορείαν, ὁ δοὺξ, ἀπό τινος καμπῆς τῆς ὁδοῦ, εἶδε τὴν Σινιγάλειαν, ἀπέχουσαν τῆς θαλάσσης ἓν μίλιον ὡς ἔγγιστα καὶ τῶν ὀρέων ὅσον τόξου βολή· μέσῳ δὲ τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς πόλεως ἔῤῥεε ῥύαξ, οὗ τὰς ὄχθας ἠναγκάσθη νὰ κάμψῃ καταβαίνων· εὑρὼν δὲ τέλος γέφυραν ζευγνύουσαν τὰς ὄχθας ἀντικρὺ προαστείου τῆς πόλεως διέβη καὶ παρέταξεν ὡς ἐπὶ μάχην τὸ πεζικὸν ἐν τῇ μεγάλῃ πλατείᾳ τῆς πόλεως.

Ἀφ' ἑτέρου δὲ, ὁ Βιτελλότσος, ὁ Γραβίνας

καὶ ὁ Ὀλιβερόττος, τόπον δίδοντες τῷ στρατῷ τοῦ δουκὸς, ἔστησαν τὰς σκηνὰς τῶν στρατιωτῶν αὐτῶν εἰς μικρὰς πόλεις ἢ χωρία ἐν τοῖς περιχώροις τῆς Σινιγαλείας· μόνος ὁ Ὀλιβερόττος ἐφύλαξε παρ' ἑαυτῷ χιλίους ὡς ἔγγιστα πεζοὺς καὶ ἑκατὸν πεντήκοντα ἱππεῖς ἔχοντας τὸν στρατῶνα αὐτῶν ἐν τῷ προαστείῳ ὅπου εἰσήρχετο ὁ δούξ.

Ὁ Καῖσαρ μόλις ὀλίγα βήματα χωρήσας πρὸς τὴν πόλιν, εἶδε πρὸ τῆς πύλης τὸν Βιτελλόττσον, τὸν Γραβίναν καὶ τὸν Ὀρσίνην ἐρχομένους εἰς προϋπάντησίν του· τούτων οἱ δύο τελευταῖοι ἦσαν ἱκανῶς εὔθυμοι καὶ ἀνύποπτοι, ἀλλ' ὁ πρῶτος τοσοῦτῳ κατηφὴς καὶ καταβεβλημένος ἦτον, ὥστε ἐφαίνετο οἱονεὶ προαισθανόμενος τὴν ἀναμένουσαν αὐτὸν τύχην· ἀναμφιβόλως δὲ προησθάνετό τι, διότι χωριζόμενος τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ ἀπεχαιρέτισε τοὺς στρατιώτας ὡς εἰ ἔμελλε νὰ μὴ ἐπανίδῃ αὐτούς, παρήγγειλε τοῖς ἀξιωματικοῖς νὰ ἐπαγρυπνῶσιν ἐπὶ τῆς οἰκογενείας του καὶ δακρυχέων ἠσπάσθη τὰ τέκνα αὐτοῦ· τοῦθ' ὅπερ ὑπὸ πάντων παράδοξος ἐθεωρήθη ἀδυναμία τοῦ τοσοῦτον ἀνδρείου πολεμιστοῦ.

Ὁ δούξ προσῆλθε καὶ ἔτεινεν αὐτοῖς εἰς σημεῖον λήθης τὴν χεῖρα, τοσοῦτον ἀδόλως καὶ φαιδρῶς, ὥστε ὁ Γραβίνας μετὰ τοῦ Ὀρσίνη οὐδεμίαν τοῦ λοιποῦ εἶχον ἀμφιβολίαν περὶ τῆς φιλίας του, μόνος δὲ ὁ Βιτελλόττσος Βιτέλλης ἐξηκολούθει κατηφὴς ὤν.

Κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν, οἱ ἀφωσιωμένοι τοῦ δουκὸς ἐτάχθησαν ἑκατέρωθεν τῶν ἀνδρῶν οὓς ὤφειλον νὰ ἐπιτηρῶσι, καὶ οἵτινες παρῆσαν πάντες, ἐκτὸς τοῦ Ὀλιβερόττου, ὃν ὁ δούξ δὲν ἔβλεπε καὶ ἤρξατο ἀναζητῶν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἀνησύχως· ἀλλὰ διερχόμενος τὸ προάστειον εἶδεν αὐτὸν γυμνάζοντα ἐπὶ τῆς πλατείας τὸν στρατόν του.

Παρευθὺς δὲ ἔπεμψε τὸν δὸν Μικέλην καὶ τὸν Ἔνναν, ἵνα εἴπωσιν αὐτῷ ὅτι δὲν ἦτο φρόνιμον νὰ ἔχῃ τοιουτοτρόπως ἔξω τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, ἅτινα ἴσως θὰ ἤρχοντο εἰς ἔριδας μετὰ τῶν τοῦ δουκὸς καὶ θὰ προύκάλουν ῥῆξιν· ὅτι κάλλιον ἦτο νὰ περιορίσῃ αὐτὰ εἰς τοὺς στρατῶνας καὶ νὰ ἔλθῃ πρὸς τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ παρὰ τῷ Καίσαρι.

Ὁ δὲ Ὀλιβερόττος ὃν ἡ μοῖρά του παρέσυρε μετὰ τῶν ἄλλων, οὐδὲν ἀντειπὼν διέταξε τοὺς στρατιώτας νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰ καταλύματά των, καὶ καλπάζοντος τοῦ ἵππου αὐτοῦ, ἤρχετο πρὸς τὸν Καίσαρα φρουρούμενος ἐκατέρωθεν ὑπὸ τοῦ Ἔννα καὶ τοῦ Μικελόττου.

Ὁ Καῖσαρ ἅμα ὡς εἶδεν αὐτὸν, τὸν ἐκάλεσε, τῷ ἔτεινε τὴν χεῖρα, καὶ ἐπανέλαβε τὴν πρὸς τὸ μέγαρόν του ὁδὸν ἔχων ὄπισθέν του τὰ τέσσαρα θύματα αὐτοῦ.

Ἐλθὼν πρὸ τῆς θύρας, ὁ Καῖσαρ ἀφίππευσε πρῶτος, καὶ νεύσας τῷ ἀρχηγῷ τῶν φρουρῶν αὐτοῦ ν' ἀναμένῃ τὰς διαταγάς του, εἰσῆλθε πρῶτος, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Ὀλιβερόττου, τοῦ Γραβίνα, τοῦ Βιτελλόττσου Βιτέλλη καὶ τοῦ Ὀρσίνη, ἑκάστου συνοδευομένου ὑπὸ τῶν δύο ἐπιτηρητῶν· ἀλλ' ἅμα ὡς ἀνέβησαν τὴν κλίμακα καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν πρῶτον θάλαμον, ἡ δὲ θύρα ἐκλείσθη ὄπισθεν αὐτῶν, ὁ Καῖσαρ στραφεὶς λέγει·

— Ἰδοὺ ἡ ὥρα!

Ἦτο δὲ τοῦτο τὸ σύνθημα.

Ἐν τῷ ἅμα ἕκαστος τῶν πρώην συμμάχων ἁρπάζεται, ἀνατρέπεται καὶ διὰ τοῦ ἐγχειριδίου ἐπὶ τοῦ λάρυγγος ἀπειλούμενος βιάζεται νὰ παραδώσῃ τὰ ὅπλα.

Ταὐτοχρόνως δὲ, καὶ ἐνῷ ἀπῆγον αὐτοὺς εἰς τὴν εἱρκτὴν, ὁ Καῖσαρ ἀνοίγει τὸ παράθυρον, καὶ προβαίνων ἐπὶ τοῦ ἐξώστου, φωνεῖ πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τῶν φρουρῶν αὐτοῦ·

— Ἔμπρός!

Ὁ ἀρχηγὸς τῶν φρουρῶν ἦτο προειδοποιημένος· ἔβαμε μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν εἰς τοὺς στρατῶνας ἔνθα περιωρίσθησαν οἱ στρατιῶται τοῦ Ὀλιβερόττου, καὶ ἠχμαλώτευσεν αὐτοὺς εὑρὼν ἀπροετοιμάστους· εἶτα οἱ στρατιῶται τοῦ δουκὸς ἤρξαντο λεηλατοῦντες τὴν πόλιν, καὶ αὐτὸς προσεκάλεσε τὸν Μακκιαβέλην.

Ὁ δούξ τοῦ Βαλεντινικοῦ καὶ ὁ ἀπεσταλμένος τῆς Φλωρεντίας ἔμειναν ἐπὶ δύο σχεδὸν ὥρας ὁμοῦ κεκλεισμένοι· ἐπειδὴ δὲ αὐτὸς ὁ Μακκιαβέλης ἀρνεῖται τὸ θέμα τῆς συνδιαλέξεως ταύτης, παρατίθεμεν ἐνταῦθα τοὺς ἰδίους αὐτοῦ λόγους.

«Μὲ προσεκάλεσε, λέγει ὁ Φλωρεντινὸς ἀπεσταλμένος, καὶ μοὶ ἐξέφρασε μετὰ λίαν γαληνίου ὕφους τὴν χαρὰν ἣν ἠσθάνετο ἐκ τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης, περὶ ἧς διεβεβαίου ὅτι μοὶ ὡμίλησε τῇ προτεραίᾳ, τοῦθ' ὅπερ ἐνθυμούμην, μολονότι δὲν ἐνόησα τότε τί ἤθελε νὰ μοὶ εἴπῃ· κατόπιν δὲ ἐξήγησε, διὰ συνετωτάτων καὶ συμπαθεστάτων λόγων ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας πόλεως, τὰς διαφόρους αἰτίας ὧν ἕνεκα ἐπόθει τὴν συμμαχίαν σας, ἐλπίζων ὅτι συμμερίζεσθε τὸν πόθον αὐτοῦ. Τελευτῶν δὲ μοὶ παρήγγειλε νὰ διαβιβάσω τρεῖς αἰτή-

σεις πρὸς τὰς Ὑμετέρας ἐκλαμπρότητας· πρῶτον νὰ συνευρανθῆτε μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συγχρόνῳ ἐξαρανίσει τῶν θανασίμων ἐχθρῶν τοῦ βασιλέως, αὐτοῦ καὶ ὑμῶν, δι' ἧς κατεστρέφοντο πάντα τὰ σπέρματα τῶν ταραχῶν καὶ διχονοιῶν αἵτινες συνετέλουν εἰς ἐρήμωσιν τῆς Ἰταλίας· ἡ δὲ ἐκδούλευσις αὕτη καὶ ἡ διαταγὴ ἣν ἔδωκε τοῖς αἰχμαλώτοις νὰ μὴ πορευθῶσιν ἐναντίον ὑμῶν ἔδει νὰ κινήσῃ ὑμᾶς εἰς εὐγνωμοσύνην· δεύτερον παρακαλεῖ ὑμᾶς νὰ τῷ δώσητε κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην λαμπρὸν δεῖγμα τῆς φιλίας σας, κινοῦντες πρὸς τὸ Βόργον τὸ ἱππικόν σας, καὶ συναθροίζοντες αὐτόθι πεζικόν, ὅπως, ἐν ἀνάγκῃ, δυνηθῇ νὰ στρατεύσῃ ἐπὶ τὸ Καστέλλον ἢ τὴν Περούζην. Ἐπιθυμεῖ τέλος, νὰ συλλάβητε τὸν δοῦκα τοῦ Οὐρβίνου, ἂν ἀπὸ τοῦ Καστέλλου καταφύγῃ εἰς τὸ ὑμέτερον ἔδαφος, μαθὼν τὴν σύλληψιν τοῦ Βιτελλόττσου.

«Ἐμοῦ δὲ γνωμοδοτήσαντος ὅτι δὲν ἦτον ἀξιοπρεπὲς τῇ δημοκρατίᾳ νὰ τῷ παραδώσῃ αὐτὸν, καὶ ὅτι οὐδέποτε ἠθέλατε συγκατανεύσει, ἐπεδοκίμασε τὴν γνώμην μου, καὶ μοὶ εἶπεν ὅτι ἤρκει νὰ συλλάβητε αὐτὸν καὶ νὰ μὴ τὸν ἀπολύσητε ἄνευ τῆς θελήσεώς του.

«Πάντα ταῦτα ὑπεσχέθην τῇ αὐτοῦ ἐξοχότητι νὰ διαβιβάσω ὑμῖν ἀναμένων ἀπάντησιν.»

Τῇ αὐτῇ νυκτὶ, ὀκτὼ προσωπιδοφόροι κατέβησαν εἰς τὴν εἰρκτὴν τῶν αἰχμαλώτων, οἵτινες ἐνόμισαν ὅτι ἦλθε πάντων ἡ ἐσχάτη ὥρα.

Ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν οἱ δήμιοι περὶ μόνου τοῦ Βιτελλόττσου Βιτέλλη καὶ τοῦ Ὀλιβερόττου ὤρειλον νὰ φροντίσωσι.

Ὅτε ἀνηγγέλθη τοῖς δύο τούτοις στρατηγοῖς ἡ καταδίκη των, ὁ Ὀλιβερόττος ἐμέμφθη τοῦ Βιτελλόττσου Βιτέλλη ὡς αἰτίου τῆς κατὰ τοῦ δουκὸς ἀνταρσίας· οὗτος δὲ σιωπῶν εἶπε μόνον ὅτι ἐδέετο τοῦ πάπα νὰ χορηγήσῃ αὐτῷ πλήρη ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Τότε οἱ δύο προσωπιδοφόροι ἐξέβαλον ἀμφοτέρους, καὶ ἀπήγαγον τοὺς ἐκλεκτοὺς τούτους τοῦ θανάτου εἰς ἔρημον τόπον, ἔξω τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, ἔνθα ἀπεπλίγησαν καὶ ἐτάρησαν ἀμέσως εἰς δύο ἐσκαμμένους ἤδη λάκκους.

Οἱ λοιποὶ δύο ἐφυλάσσοντο ζῶντες μέχρις οὗ μάθωσιν ἂν ὁ πάπας συνείλαβε καὶ αὐτὸς τὸν καρδινάλιον Ὀρσίνην, τὸν ἀρχιεπίσκοπον Φλωρεντίας καὶ τὸν ἄρχοντα τοῦ Ἁγίου Σταυροῦ ἅμα δ' ἐλήφθη καταφατικὴ ἀπάντησις παρὰ τῆς αὐτοῦ ἁγιότητος, ἀπεπνίγη ὁ Γραβίνας καὶ ὁ Ὀρσίνης, μετακομισθέντες εἰς τὸ φρούριον τῆς Πιέδρης.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν δοῦκα, ἀφοῦ κατέλιπε τὰς ὁδηγίας αὐτοῦ τῷ Μιχελόττῳ, ἀνεχώρησεν ἐκ Σινιγαλείας ἅμα ὡς ἐγένετο ἡ πρώτη θανάτωσις, βεβαιωθεὶς τὸν Μακκιαβέλλην ὅτι οὐδὲν ἄλλο διενοήθη ποτὲ ἢ πῶς νὰ εἰρηνεύσῃ τὴν Ρωμανίαν καὶ τὴν Τοσκάνην, ἐφρόνει δὲ ὅτι κατώρθωσε τοῦτο διὰ τῆς συλλήψεως καὶ τοῦ θανάτου τῶν ταραξιῶν, αἱ δὲ ἐνδεχόμεναι τοῦ λοιποῦ στάσεις ἦσαν σπινθῆρες ὑπὸ σταγόνος ὕδατος σβεννύμεναι.

Ὁ δὲ πάπας ἅμα μαθὼν ὅτι ὁ Καῖσαρ εἶχεν ὑποχειρίους τοὺς ἐχθρούς του, ἀνήγγειλε τῷ καρδιναλίῳ Ὀρσίνῃ, περὶ μέσας τὰς νύκτας, ὅτι ὁ υἱός του ἐκυρίευσε τὴν Σινιγάλειαν καὶ νὰ ἔλθῃ ἀπὸ τῆς πρωΐας τῆς ἐπιούσης ὅπως συνδιαλεχθῶσι μετ' αὐτοῦ περὶ τῆς αἰσίας ταύτης εἰδήσεως.

Ὁ καρδινάλιος δελεασθεὶς ὑπὸ τοῦ δείγματος τούτου τῆς εὐνοίας τοῦ πάπα ἔσπευσε προθύμως εἰς τὴν δοθεῖσαν συνέντευξιν, καὶ ἀπὸ πρωΐας ἱππεύσας ἐπορεύετο εἰς τὸ Βατικανόν· ἀλλὰ κάμπτων τὴν πρώτην ὁδὸν, συνήντησε τὸν διοικητὴν τῆς Ρώμης μετ' ἀποσπάσματος ἱππέων, ὅστις ἐξέφρασεν αὐτῷ τὴν χαρὰν του ὅτι εἶχεν αὐτὸν κατὰ τύχην συνοδοιπόρον, καὶ συνώδευσεν αὐτὸν μέχρι τῶν πυλῶν τοῦ Βατικανοῦ αὐτόθι ὁ καρδινάλιος ἀφίππευσε, καὶ ἤρξατο ἀναβαίνων τὴν κλίμακα.

Ἐνῷ δὲ μόλις εἶχεν ἀναβῇ τὰς πρώτας βαθμίδας, ἐκλείσθησαν ἐν τοῖς ἱπποστασίοις τοῦ παλατίου οἱ ἡμίονοι καὶ ἡ ἀποσκευὴ αὐτοῦ.

Αὐτὸς δὲ εἰσελθὼν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Ψιττακοῦ περιεζώσθη μετὰ τῆς ἀκολουθίας του ὑπ' ἐνόπλων ἀνδρῶν, οἵτινες ἦγαγον αὐτὸν εἰς ἄλλην αἴθουσαν τοῦ Βικαρίου λεγομένην, ἔνθα εὗρε τὸν ἀββᾶν Ἀλβιανὸν, τὸν πρωτονοτάριον Ὀρσίνην, τὸν Ἰάκωβον-Σάντα-Κρότσε καὶ τὸν Ρινάλδον Ὀρσίνην αἰχμαλώτους ὡς αὐτόν.

Συγχρόνως δὲ ὁ διοικητὴς διετάσσετο νὰ καταλάβῃ τὸ φρούριον τοῦ Μόντε-Γιορδάνο, ἀνῆκον τοῖς Ὀρσίναις καὶ ν' ἁρπάσῃ πάντας τοὺς θησαυροὺς αὐτοῦ.

Ὁ διοικητὴς ἐξεπλήρωσεν εὐσυνειδήτως τὴν ἐντολὴν ταύτην, καὶ ἐκόμισεν εἰς τὸ Βατικανὸν πάντα τὰ ἁρπαγέντα μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ καταστίχου τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τοῦ καρδιναλίου.

Τὸ κατάστιχον τοῦτο ἐρευνήσας ὁ πάπας παρετήρησε δύο πράγματα· τὸ μὲν ὅτι δισχίλια δουκάτα ἐχρεωστοῦντο τῷ καρδιναλίῳ ὑπ' ἀνωνύμου ὀφειλέτου, τὸ δὲ ὅτι ὁ καρδινάλιος ἠγόρασε πρὸ τριῶν μηνῶν ἀντὶ χιλίων πεντακοσίων ρωμαϊκῶν δουκάτων λαμπρὸν μαργαρίτην μὴ εὑρεθέντα μεταξὺ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ.

Διέταξεν ἐπομένως ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης μέχρις οὗ διορθωθῶσιν οἱ λογαριασμοὶ τοῦ καρδιναλίου νὰ μὴ εἰσέρχωνται εἰς τὸ φρούριον τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου οἱ δὶς τῆς ἡμέρας κομίζοντες αὐτῷ τροφὴν ἐκ μέρους τῆς μητρός του.

Αὐθημερὸν ἡ μήτηρ τοῦ καρδιναλίου ἀπέστειλε τῷ πάπᾳ τὰ δισχίλια δουκάτα, τῇ δὲ ἐπαύριον ἦλθεν ὑπ' ἀνδρικὴν ἐνδυμασίαν ἡ ἐρωμένη του φέρουσα ἡ ἰδία τὸν ζητούμενον μαργαρίτην.

Ἀλλ' ἡ αὐτοῦ ἁγιότης γοητευθεῖσα ἐκ τῆς καλλονῆς αὐτῆς ὑπὸ τὴν στολὴν ἐκείνην, ἀφῆκεν αὐτῇ, καθὰ βεβαιοῦσι, τὸν μαργαρίτην ἀντὶ τῆς αὐτῆς τιμῆς δι' ἧς ἐπλήρωσεν αὐτὸν τὴν πρώτην φοράν.

Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν καρδινάλιον, ὁ πάπας ἔδωκε τὴν ἄδειαν νὰ κομίζωσιν αὐτῷ, ὡς πρότερον, τὴν τροφήν του. ἐξ ἧς καὶ ἀπέθανε δηλητηριασθεὶς τῇ 22 φεβρουαρίου, ἤτοι δύο ἡμέρας μετὰ τὴν τακτοποίησιν τῶν λογαριασμῶν του.

Τῇ ἑσπέρᾳ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ὁ πρίγκηψ τῆς Σκύλλας ἐπορεύθη εἰς κατάληψιν τῶν γαιῶν τοῦ τεθνεῶτος, ἐν ὀνόματι τοῦ πάπα.

Τούτων γινομένων, ὁ δοὺξ τοῦ Βαλεντινικοῦ ὥδευσε πρὸς τὴν Τσιττὰ δὶ Καστέλλο καὶ τὴν Περούζην, καὶ κατέλαβεν αὐτὰς ἀναιμωτεί· διότι οἱ μὲν Βιτέλλαι ἔφυγον ἐκ τῆς πρώτης, ὁ δὲ Ἰωάννης Παῦλος Βαγλιόνης ἐγκατέλιπε τὴν δευτέραν ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀντιστάσεως. Ὑπελείπετο εἰσέτι ἡ Σιέννη, ἐν ᾗ ἐκλείσθη ὁ Πανδόλφος Πετρούκκης, ὁ μόνος ἐκ τῶν ὑπογραψάντων τὴν κατ' αὐτοῦ ὁμοσπονδίαν.

Ἀλλ' ἡ Σιέννη ἦτον ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Γάλλων. Ἐκτὸς δὲ τούτου, ἡ Σιέννη δὲν ἀνῆκεν εἰς τὰς χώρας τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὁ Καῖσαρ οὐδὲν εἶχεν ἐπ' αὐτῆς δικαίωμα. Ὅθεν ἀπῄτησε μόνον ν' ἀποχωρήσῃ εἰς Λούκκαν ὁ Πανδόλφος Πετρούκκης, καὶ κατέλιπε τὴν πόλιν.

Τότε, ἐπειδὴ τὸ πᾶν ἐνταῦθα ἠρέμει καὶ ἡ Ρωμανία ὅλη ἦτον ὑποτεταγμένη, ὁ Καῖσαρ ἐπανέκαμψεν εἰς Ῥώμην ἀφοῦ ἐκυρίευσε πάσας τὰς περὶ αὐτὴν πόλεις καὶ ἐξέτεινε τὸ παπικὸν Κράτος ἀπὸ τῶν συνόρων τῆς Νεαπόλεως μέχρι τῶν ἑνετικῶν.

Ἀρίκετο δὲ ὁ Καῖσαρ ἀκριβῶς καθ' ἣν στιγμὴν ἠδύνατο νὰ διανεμηθῇ μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου τὴν κληρονομίαν τοῦ καρδιναλίου Ἰωάννου Μιχαήλ, δηλητηριασθέντος ὑπὸ οἰνοχόου ὃν ἔλαβε παρὰ τῶν χειρῶν τοῦ πάπα.

Ὁ μέλλων βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας εὗρε τὸν πατέρα του ἀσχολούμενον εἰς μεγάλην κερδοσκοπίαν· ἀπεφάσισε πρὸς πανηγυρισμὸν τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Πέτρου νὰ χειροτονήσῃ ἐνέα καρδιναλίους. Ἆρα ἰδοὺ τί ἐκέρδαινεν ἐκ τῶν χειροτονιῶν τούτων.

Οἱ χειροτονούμενοι καρδινάλιοι κατέλειπον πάντες χηρευούσας θέσεις, αἱ δὲ θέσεις αὗται περιήρχοντο εἰς χεῖρας τοῦ πάπα, ὅστις ἐπώλει αὐτάς.

Ἕκαστος τῶν νεοχειροτονήτων ἠγόραζεν ἀναλόγως τῆς περιουσίας αὐτοῦ τὴν ἐκλογήν του· τὸ δὲ ἀντίτιμον συνεποσοῦτο κατ' ἀρέσκειαν τοῦ πάπα εἰς δέκα χιλιάδας μέχρι τεσσαράκοντα χιλιάδων δουκάτων.

Τέλος, ἐπειδὴ καρδινάλιοι γινόμενοι ἔχανον τὸ δικαίωμα τοῦ διαθέτειν τὴν περιουσίαν αὐτῶν, ὁ πάπας δηλητηριάζων αὐτοὺς ἐκληρονόμει· τοῦθ' ὅπερ ἔφερεν αὐτὸν εἰς τὴν θέσιν τοῦ κρεωπώλου, ὅστις, ὅταν ἔχῃ ἀνάγκην χρημάτων, σφάζει τὸ παχύτερον πρόβατον τοῦ ποιμνίου του.

Ἡ χειροτονία ἐγένετο· νέοι καρδινάλιοι ἐξελέγησαν οἱ ἑξῆς· Γιοβάννης Καστελλὰρ Βαλεντῖνος, ἀρχιεπίσκοπος Τράνης· Φραγκίσκος Ῥεμολῖνος, πρεσβευτὴς τοῦ βασιλέως τῆς Ἀραγῶνος· Φραγκίσκος Σοδερίνης, ἐπίσκοπος Βολτέρρας· Μελχίωρ Κόπης ὁ Βρισίνης· Νικόλαος Φιέσκος ὁ Φρέγιου· Φραγκίσκος δὲ Σπάρτης, ὁ Λεόνης· Ἀδριανὸς Καστελλένσης, ὁ γραφεὺς τοῦ Βατικανοῦ, γενικὸς θησαυροφύλαξ καὶ γραμματεὺς τῶν διαταγμάτων· Φραγκίσκος Λόρης ὁ Ἕλβας, πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως καὶ γραμματεὺς τοῦ πάπα, καὶ Ἰάκωβος Καζανόβας πρωτονοτάριος καὶ ἐξ ἀπορρήτων κοιτωνοφύλαξ τῆς αὐτοῦ ἁγιότητος.

Ἀφοῦ δ' ἀπέτισαν τὸ ἀντίτιμον τοῦ σιμωνισμοῦ αὐτῶν, καὶ ἐπωλήθησαν αἱ χηρεύουσαι θέσεις των, ὁ πάπας ἐξελέξατο ὅσους ἤθελε νὰ δηλητηριάσῃ, τρεῖς τὸν ἀριθμόν, ἕνα ἀρχαῖον καὶ δύο νέους· ὁ μὲν ἀρχαῖος ἦτον ὁ καρδινάλιος Καζανόβας, οἱ δὲ νέοι ὁ Μελχίωρ Κό-

πης καὶ ὁ Ἀδριανὸς Καστελλένσης, ὅστις ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦ Ἀδριανοῦ δὲ Κορνέτου ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, ἐν ᾗ ἐγεννήθη, καὶ ἐκ τῶν ὑπουργημάτων, τοῦ γραφέως τοῦ Βατικανοῦ, τοῦ γενικοῦ θησαυροφύλακος καὶ τοῦ γραμματέως τῶν διαταγμάτων, συνέλεξεν ἄπειρον πλοῦτον.

Ἑπομένως, συμφωνηθέντων τούτων ὑπὸ τοῦ πάπα καὶ τοῦ Καίσαρος, προσεκλήθησαν οἱ ὡς συνδαιτυμόνες ἐκλεγέντες ἵνα δειπνήσωσιν ἐντὸς ἀμπέλου παρὰ τὸ Βατικανὸν, ἀνηκούστῳ καρδιναλίῳ Κορνέτῳ· ἀπὸ πρωΐας δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἥτις ἦτον ἡ 2 αὐγούστου, ἔπεμψαν τοὺς θεράποντας καὶ τὸν ἐπιστάτην αὐτῶν ὅπως παρασκευάσωσι πάντα τὰ χρειώδη, καὶ ὁ Καῖσαρ παρέδωκεν ὁ ἴδιος τῷ κλειδούχῳ τῆς αὐτοῦ ἁγιότητος δύο φιάλας οἴνου περιέχοντος τὴν λευκὴν ἐκείνην κόνιν, (3) ἥτις ὡμοίαζε πρὸς σάκχαριν, καὶ ἧς τοσάκις ἐδοκίμασε τὰς θανατηφόρους ἰδιότητας, παραγγέλλων νὰ προσενέγκῃ τὸν οἶνον τοῦτον ἅμα τῇ διαταγῇ αὐτοῦ καὶ μόνον εἰς τοὺς ὁρισθησομένους ἀνθρώπους.

Πρὸς δὲ τὸν σκοπὸν τοῦτον, ὁ κλειδοῦχος ἔθετο τὸν οἶνον ἐπὶ ἰδιαιτέρας θέσεως, παραγγέλλων αὐστηρῶς τοῖς ὑπηρέταις νὰ μὴ ἐγγίσωσιν αὐτὸν διότι ἦτον ὡρισμένος πρὸς ἰδίαν χρῆσιν τοῦ πάπα.

Περὶ τὸ ἑσπέρας Ἀλέξανδρος ὁ ΣΤ' ἐξῆλθε πεζῇ τοῦ Βατικανοῦ, ἐρειδόμενος ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ Καίσαρος, καὶ διηυθύνθη πρὸς τὴν ἄμπελον συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ καρδιναλίου Καράφφα.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ καύσων ἦτον ἀφόρητος καὶ ὀπωσοῦν τραχεῖα ἡ ἄνοδος, ὁ πάπας ἀναβὰς ἔστη μικρὸν πρὸς ἀνάπαυσιν· μόλις δὲ σταθεὶς, ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ στήθους τὴν χεῖρα καὶ παρετήρησεν ὅτι ἐλησμόνησεν ἐν τῷ κοιτῶνι ἅλυσον ἣν συνείθιζε νὰ φέρῃ ὡς περιδέραιον, καὶ ἀφ' ἧς ἦτον ἐξηρτημένον φυλακτήριον περιέχον ὄστιαν τῆς θείας μεταλήψεως.

Τὸ φυλακτήριον τοῦτο εἶχε κατὰ συμβουλὴν ἀστρολόγου προειπόντος αὐτῷ ὅτι ἐφ' ὅσον ἔφερε τὴν ὄστιαν τῆς ἁγίας μεταλήψεως, ἦτο τεθωρακισμένος κατά τε τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ σιδήρου.

Ὅθεν βλέπων τὸ φυλακτήριον ἐλλεῖπον διέταξε τὸν ἐξοχώτατον Καράφφαν νὰ ὁράμῃ ἀμέσως εἰς τὸ Βατικανὸν ὁδηγήσας αὐτὸν ποῦ τὸ ἄφηκε, καὶ ἄνευ ἀναβολῆς νὰ ἔλθῃ φέρων αὐτὸ εἰς τὴν ἄμπελον.

Εἶτα, ἐπειδὴ ἐδίψησεν ἐκ τοῦ δρόμου, νεύων πρὸς τὸν ἀπεσταλμένον νὰ ταχύνῃ τὸ βῆμα, ἐστράφη πρὸς ἕνα τῶν ὑπηρετῶν καὶ ἐζήτησε ποτόν· ὁ δὲ Καῖσαρ διψήσας καὶ αὐτὸς, διέταξε τὸν ὑπηρέτην νὰ λάβῃ δύο ποτήρια.

Κατὰ παράδοξον συγκυρίαν, ὁ κλειδοῦχος ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Βατικανὸν ἵνα λάβῃ ἐκλεκτὰ καὶ σπάνια ροδάκινα, αὐθημερὸν δωρηθέντα τῷ πάπᾳ, καὶ ἅτινα ἐλησμόνησε νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ.

Ὁ ὑπηρέτης ἀπετάθη λοιπὸν τῷ ὑποκλειδούχῳ, λέγων ὅτι ἡ αὐτοῦ ἁγιότης καὶ ὁ ἐξοχώτατος δοὺξ τῆς Ρωμανίας ἐδίψων καὶ ἐζήτουν νὰ πίωσι.

Τότε ὁ ὑποκλειδοῦχος, βλέπων δύο φιάλας οἴνου ἰδιαιτέρως, καὶ ἀκούσας ὅτι ὁ οἶνος οὗτος ἦτον ὡρισμένος εἰς χρῆσιν τοῦ πάπα, ἔλαβε μίαν τῶν φιαλῶν, καὶ φέρων διὰ τοῦ ὑπηρέτου δύο ποτήρια ἐπὶ δίσκου, ἐκέρασεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ οἴνου τούτου, ὃν ἔπιον ἀμφότεροι μὴ ὑποπτεύοντες ὅτι ἦτον ὁ ὑπ' αὐτῶν τούτων παρασκευασθεὶς πρὸς δηλητηρίασιν τῶν συνδαιτυμόνων.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ καρδινάλιος Καράφφας ἔτρεχεν εἰς τὸ Βατικανὸν, καὶ ἐπειδὴ ἦτον ἐξῳκειωμένος πρὸς τὰ ἔνδον αὐτοῦ, ἀνέβαινεν εἰς τὸν θάλαμον τοῦ πάπα, φῶς ἔχων ἐν χειρὶ καὶ παρ' οὐδενὸς τῶν οἰκετῶν συνοδευόμενος.

Κατὰ τὴν καμπὴν ἑνὸς τῶν διαδρόμων ὁ ἄνεμος ἔσβεσε τὸ φῶς· ἀλλ' ὡς ἦτον εἰθισμένος εἰς τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ παλατίου διαίρεσιν ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του, νομίζων ὅτι δὲν ἦτον ἀνάγκη φωτὸς πρὸς εὕρεσιν τοῦ ζητουμένου.

Ἀνοίγων ὅμως τὴν θύραν τοῦ θαλάμου ὀπισθοχώρησε κατὰ ἓν βῆμα κραυγὴν τρόμου βαλών.

Φοβερὰ ὀπτασία ἐνεφανίσθη αὐτῷ· τῷ ἐφάνη ὅτι ἔβλεπεν ἐνώπιόν του, ἐν μέσῳ τοῦ θαλάμου, μεταξὺ τῆς θύρας καὶ τοῦ ἐπίπλου, ἐφ' οὗ ἦτο τὸ χρυσοῦν φυλακτήριον, τὸν Ἀλέξανδρον ΣΤ', ἀκίνητον, πελιδνὸν, ἐντὸς φερέτρου κείμενον, εἰς οὗ τὰς τέσσαρας γωνίας ἕκαιον τέσσαρες λαμπάδες.

Ὁ καρδινάλιος ἔστη μίαν στιγμὴν ἀτενεῖς ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ὀρθότριχα τὴν κόμην, οὔτε νὰ προχωρήσῃ οὔτε νὰ ὀπισθοδρομήσῃ δυνάμενος· ἀλλ' ἐπὶ τέλους σκεφθεὶς ὅτι ἦτον ἀπάτη τῶν αἰσθήσεών του ἢ καταχθόνιός τις ὀπτασία ἐποίησε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἐπι-

καλούμενος τὸ ἅγιον ὄνομα τοῦ Θεοῦ· παραχρῆμα δὲ τὰ πάντα ἐξηφανίσθησαν, λαμπάδες, φέρετρον, πτῶμα, καὶ ὁ νεκρικὸς θάλαμος ἐσκοτίσθη αὖθις.

Τότε ὁ καρδινάλιος Καράφφας, ὁ καὶ ἀφηγηθεὶς τὸ παράδοξον τοῦτο συμβεβηκός, χρηματίσας δὲ ὕστερον πάπας ὑπὸ τὸ ὄνομα Παύλου τοῦ Δ', εἰσῆλθεν ἀποφασιστικῶς εἰς τὸν θάλαμον, καὶ περίῤῥυτος τὸ μέτωπον ὑπὸ ψυχροῦ ἱδρῶτος, προέβη εὐθὺ πρὸς τὸ ἔπιπλον, καὶ ἐν τῷ καταδειχθέντι συρταρίῳ εὑρὼν τὴν χρυσῆν ἅλυσιν καὶ τὸ φυλακτήριον, ἔλαβεν αὐτὰ καὶ ἐξῆλθεν ἐσπευσμένως ἐπιστρέφων παρὰ τῷ πάτᾳ.

Εὗρε δὲ παρατεθειμένον τὸν δεῖπνον, τοὺς συνδαιτυμόνας συνηγμένους καὶ τὴν αὐτοῦ ἁγιότητα ἑτοίμην νὰ παρακαθήσῃ εἰς τὴν τράπεζαν· ἅμα ὡς εἶδεν αὐτὸν μακρόθεν ἐρχόμενον ὁ πάπας, ὅστις ἦτον ὠχρότατος, προέβη ἓν βῆμα πρὸς αὐτόν· ὁ Καράφφας ἐδιπλασίασε τὴν ταχύτητα αὐτοῦ καὶ παρουσίασε τῇ αὐτοῦ ἁγιότητι τὸ φυλακτήριον· ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ὁ πάπας ἐξέτεινε τὸν βραχίονα ἵνα λάβῃ αὐτό, ἀνετράπη πρὸς τὰ ὀπίσω βάλλων κραυγὴν μεθ' ἣν κατελήφθη ὑπὸ σφοδρῶν σπασμῶν· μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων λεπτῶν καὶ ὁ Καῖσαρ ἔπαθε τὰ αὐτά· ἡ ἐνέργεια ἐγένετο ὀξυτέρα τοῦ συνήθους· διότι ὁ Καῖσαρ ἐδιπλασίασε τὴν δόσιν τοῦ δηλητηρίου, καὶ ἡ θερμότης τοῦ σώματος αὐτῶν καθ' ἣν ὥραν ἔπιον ἐπηύξανεν ἀναμφιβόλως τὴν δραστικότητά του.

Οἱ δύο πάσχοντες μετεκομίσθησαν ὁ εἷς παρὰ τὸν ἄλλον μέχρι τοῦ Βατικανοῦ, ἔνθα ἐχωρίσθησαν ἵνα πορευθῶσιν ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια· ἀπὸ δὲ τῆς ὥρας ἐκείνης δὲν ἐπανεῖδον ἀλλήλους.

Μόλις κατακλιθεὶς, ὁ πάπας κατελήφθη ὑπὸ σφοδροῦ πυρετοῦ, καθ' οὗ οὔτε τὰ ἐμετικὰ οὔτε αἱ φλεβοτομίαι ἴσχυσαν, καὶ ὅστις προύκάλεσε σχεδὸν ἀμέσως τὴν ἐφαρμογὴν τῶν τελευταίων μυστηρίων τῆς ἐκκλησίας.

Ἀλλ' ἡ θαυμασία κρᾶσις τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὅπερ ἐφαίνετο ἐξαπατῆσαν τὸ γῆρας, ἐπάλαισεν ὀκτὼ ἡμέρας κατὰ τοῦ θανάτου· τέλος δὲ, μετὰ ὀκταήμερον ἀγωνίαν, ἀπέθανεν, οὐδ' ἅπαξ εἰπὼν τὸ ὄνομα τοῦ Καίσαρος ἢ τῆς Λουκρητίας, οἵτινες ἦταν οἱ δύο πόλοι περὶ οὓς ἐστρέφοντο πᾶσαι αἱ συμπάθειαι καὶ τὰ ἐγκλήματα αὐτοῦ. Ἦγε δὲ τὸ ἑβδομηκοστὸν δεύτερον ἔτος τῆς ἡλικίας καὶ ἐπάπευσεν ἕνδεκα ἔτη.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν Καίσαρα, εἴτε διότι ἔπιεν ὀλιγώτερον ἀπὸ τοῦ ὀλεθρίου ποτοῦ, εἴτε ἐκ τῆς ῥώμης τῆς νεότητος αὐτοῦ, ἥτις κατεδάμασε τὴν ἰσχὺν τοῦ δηλητηρίου, εἴτε τέλος, ὡς τινες εἶπον, διότι ἐπανελθὼν εἰς τὰ ἴδια κατέπιεν ἀντιφάρμακον αὐτῷ καὶ μόνῳ γνωστὸν, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἠπατήθη περὶ τῆς δεινῆς αὐτοῦ θέσεως, καὶ καλέσας τὸν πιστὸν αὐτῷ Μικελόττον, μετὰ τῶν μᾶλλον ἀφωσιωμένων αὐτῷ ἀνδρῶν, διεμοίρατε τὸν στρατὸν εἰς τὰ διάφορα δωμάτια τὰ προηγούμενα τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ, καὶ διέταξε τὸν ἀρχηγὸν νὰ μὴ ἀπομακρυνθῇ τῆς κλίνης του, ἀλλὰ νὰ κοιμᾶται ἐπὶ ἐφαπλώματος τὴν χεῖρα ἔχων ἐπὶ τῆς λαβῆς τοῦ ξίφους του.

Ἡ θεραπεία τοῦ Καίσαρος ἦτον ὁμοία πρὸς τὴν τοῦ πάπα· μόνον εἰς τὰ ἐμετικὰ καὶ τὸς φλεβοτομίας προσετέθησαν λουτρὰ παράδοξα, ἅτινα αὐτὸς ὁ Καῖσαρ ἠτήσατο, ἀκούσας ὅτι ἐν παρομοίᾳ περιστάσει ἄλλοτε ἐθεράπευσαν τὸν βασιλέα τῆς Νεαπόλεως Λαδίσλαον.

Τέσσαρες δοκοὶ, στερεῶς ἐπὶ τοῦ σανιδώματος καὶ τῆς ὀροφῆς προσηλωμέναι, ἠγείροντο ἐν τῷ δωματίῳ αὐτοῦ, ὁμοιαι πρὸς τὴν μηχανὴν δι' ἧς οἱ πεταλωταὶ πεταλόνουσι τοὺς ἵππους· καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐφέρετο ταῦρος ἀνατετραμμένος ἐπὶ τῆς ῥάχεως καὶ προσδεδεμένος ἀπὸ τῶν τεσσάρων ποδῶν εἰς τὰς τέσσαρας δοκούς· ἀφοῦ δὲ οὕτως ἐδένετο ἠνοίγετο κατὰ τὴν κοιλίαν αὐτοῦ τομὴ ἑνὸς καὶ ἡμίσεος ποδὸς, ἀφ' ἧς ἐσύροντο ἔξω τὰ ἐντόσθια, καὶ ὁ Καῖσαρ εἰσδύων εἰς ἐκείνην τὴν ζῶσαν ἔτι κολυμβήθραν ἐλούετο διὰ λουτροῦ ἐξ αἵματος· ἐκπνέοντος δὲ τοῦ ταύρου, ὁ Καῖσαρ ἐξήρχετο καὶ ἐκυλίετο ἐπὶ θερμοτάτων καλυμμάτων, ἔνθα μετ' ἀρθόνους ἱδρῶτας, ἠσθάνετο πάντοτε ἀνακούφισιν.

Κατὰ πᾶσαν δευτέραν ὥραν ὁ Καῖσαρ ἔπεμπεν ἀνθρώπους πληροφοροῦντας αὐτὸν περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ πατρός του· μόλις δὲ ἅμα ἔμαθεν ὅτι ἀπέθανε, καίπερ θνήσκων αὐτὸς οὗτος, ἀνέλαβε τὴν συνήθη δύναμιν τοῦ χαρακτῆρος καὶ τὴν διανοητικὴν ἀταραξίαν, διέταξε τὸν Μικελόττον νὰ κλείσῃ τὰς πύλας τοῦ Βατικανοῦ, πρὶν ἢ διαδοθῇ ἐν τῇ πόλει ἡ φήμη τοῦ θανάτου, καὶ ἀπηγόρευσε τὴν ἔισοδον οἱουδήποτε εἰς τὰ δώματα τοῦ πάπα, ἐν ὅτῳ ὑπῆρχον τὰ ἐγγραφα καὶ τὰ χρήματα· ὁ Μικελόττος ὑπήκουσεν ἀμέσως, εὗρε τὸν καρδινάλιον Καζανόβαν, ἔθηκε τὸ ἐγχειρίδιον ἐπὶ τοῦ λάρυγγος αὐτοῦ, ἥρπασε τὰς κλεῖδας τῶν δωματίων καὶ τῶν

γραφείων τοῦ πάπα, καὶ ὑπ' αὐτοῦ ὁδηγούμενος, ἁρπάσας δύο πλήρεις χρυσοῦ σάνδυκας περιέχοντας ἴσως ἑκατὸν χιλιάδας ῥωμαϊκῶν σκούδων εἰς νομίσματα, πολλὰ κιβώτια γέμοντα πολυτίμων κοσμημάτων, πλῆθος ἀργυρῶν σκευῶν καὶ πολυτελῆ ἀγγεῖα· πάντα δὲ ταῦτα μετεκομίσθησαν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Καίσαρος· οἱ φυλάττουσαι αὐτὸν φρουραὶ ἐδιπλασιάσθησαν· εἶτα αἱ πύλαι τοῦ Βατικανοῦ ἀνεῴγησαν, καὶ ἐκηρύχθη ὁ θάνατος τοῦ πάπα.

Ὁ θάνατος οὗτος καίπερ ἀναμενόμενος παρήγαγεν οὐχ ἧττον δεινὴν ἐντύπωσιν καθ' ὅλην τὴν πόλιν, διότι ἔζη μὲν εἰσέτι ὁ Καῖσαρ, ἀλλ' ἡ κατάστασις τῆς νόσου αὐτοῦ συνεῖχε τοὺς πάντας μετεώρους.

Βεβαίως ἂν ὁ ἀνδρεῖος δοὺξ τῆς Ῥωμανίας, ἂν ὁ ἰσχυρὸς πολεμιστής, ὅστις ἐντὸς πενταετίας ἐκυρίευσε τριάκοντα πόλεις καὶ πεντεκαίδεκα φρούρια, ἐπέβαινε τοῦ πολεμικοῦ ἵππου αὐτοῦ ξιφήρης, τὰ πράγματα οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν θὰ ἦσαν κυμαινόμενα καὶ ἀμφίβολα· διότι, ὡς ὕστερον εἶπε τῷ Μακκιαβέλλῃ, ὁ φιλόδοξος αὐτοῦ καὶ δαιμόνιος νοῦς τὰ πάντα προεῖδε διὰ τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου τοῦ πάπα, ἐκτὸς τοῦ ὅτι καὶ αὐτὸς θὰ ἐκινδύνευεν· ἀλλ' ἦτο κλινήρης καὶ ἀγωνιῶν ὑπὸ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δηλητηρίου, διατηρῶν τὴν δύναμιν τοῦ σκέπτεσθαι καὶ οὐδὲν δυνάμενος, ἠναγκασμένος ν' ἀναμένῃ καὶ νὰ ὑπομένῃ τὰ συμβησόμενα, ἐνῷ ἔδει νὰ προλάβῃ καὶ ἀναστείλῃ αὐτά.

Ἐδιάσθη λοιπὸν νὰ κανονίσῃ τὰς πράξεις του, οὐχὶ κατὰ τὸ ἴδιον αὐτοῦ σχέδιον, ἀλλὰ κατὰ τὰς περιστάσεις. Οἱ λυσσωδέστεροι τῶν ἐχθρῶν του, οἱ δυνάμενοι νὰ περιορίσωσιν αὐτὸν στενότερον, ἦσαν οἱ Ὀρσίναι καὶ οἱ Κολόνναι· τῶν μὲν ἔλαβε τὸ αἷμα, τῶν δὲ τὴν περιουσίαν· ἀπετάθη ἐκείνοις οἷς ἠδύνατο ν' ἀποδώσῃ ὅ,τι ἔλαβε, καὶ κατήρξατο τῶν μετὰ τῶν Κολοννῶν διαπραγματεύσεων.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο προέβησαν εἰς τὴν κηδείαν τοῦ πάπα· ὁ ἀντικαγκελάριος ἀπέστειλε διαταγὰς τοῖς προκρίτοις τοῦ κλήρου, τοῖς ἡγουμένοις τῶν μοναστηρίων καὶ τοῖς συναδέλφοις τῶν λαϊκῶν, νὰ πορευθῶσι, κατὰ τὸ σύνηθες, ἐπὶ ποινῇ καθαιρέσεως, κατὰ τὴν ὡρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν εἰς τὸ ποντιφικὸν μέγαρον, ἀφ' οὗ τὸ σῶμα ἔμελλε νὰ μετακομισθῇ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Πέτρου, ἔνθα ἔδει νὰ ἐνταφιασθῇ.

Εὑρέθη δὲ τὸ πτῶμα μόνον καὶ ἐγκαταλελειμμένον ἐν τῷ νεκρικῷ θαλάμῳ· διότι πᾶν ὅ,τι ἐκαλεῖτο Βοργίας, ἐξαιρουμένου τοῦ Καίσαρος, ἐκρύβη· πάντες οἱ Βοργίαι ἠγνόουν τί ἔμελλε νὰ συμβῇ, καὶ καλῶς ἔπραττον, διότι ὕστερον, ἕνα καὶ μόνον συναντήσας ὁ Φάβιος Ὀρσίνης, ἔπληξεν αὐτὸν δι' ἐγχειριδίου, καὶ εἰς σημεῖον τοῦ μίσους ὅπερ ὤμοσαν κατ' ἀλλήλων, ἐπλύθη τὸ στόμα καὶ τὰς χεῖρας διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ.

Ἄλλως δὲ τοσαύτη ἦτον ἡ ἐν Ῥώμῃ ταραχή, ὥστε καθ' ἣν στιγμὴν τὸ πτῶμα Ἀλεξάνδρου τοῦ ΣΤ' εἰσήρχετο εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἠγέρθη ὁ θόρυβος ἐκεῖνος, ὅστις αἴφνης διέρχεται τὸν ἀέρα κατὰ τὰς ὥρας τῶν καταιγίδων τοῦ λαοῦ· ἀμέσως δὲ τοσαύτην παρήγαγε ταραχὴν ἐν τῇ νεκρικῇ πομπῇ, ὥστε οἱ φρουροὶ παρετάχθησαν ὡς ἐπὶ μάχην, καὶ οἱ κληρικοὶ κατέφυγον εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ ἐφημερίου· τοῦ δὲ βαστάζοντος τὸ φέρετρον ἀφέντος αὐτό, καὶ τοῦ λαοῦ ἁρπάσαντος τὸ ἐπ' αὐτοῦ σουδάριον, τὸ πτῶμα ἔμεινεν ἀσκεπές, καὶ ἕκαστος ἠδυνήθη νὰ ἴδῃ ἐγγύτερον ἀτιμωρητεὶ ἐκεῖνον ὅστις πεντεκαίδεκα ἡμέρας πρότερον ἐποίει τρέμειν ἀπὸ περάτων ἕως περάτων πρίγκηπας, βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορας.

Ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ θρησκευτικοῦ πρὸς τὸν τάφον σεβασμοῦ ὃν πᾶς τις αὐτομάτως αἰσθάνεται καὶ ὅστις μόνος ἐπιζῇ εἰς πᾶν ἄλλο θρησκευτικὸν αἴσθημα ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀθέου, τὸ φέρετρον ἤρθη ἐκ νέου καὶ μετεκομίσθη παρὰ τὸ μέγα θυσιαστήριον τοῦ Ἁγίου Πέτρου, ἔνθα ἐπὶ τριπόδων ἐρεισθὲν ἐξετέθη εἰς τὰ ὄμματα τοῦ δημοσίου.

Ἀλλ' ὁ πάπας ἐγένετο τοσούτῳ μέλας, δύσμορφος καὶ ἐξωγκωμένος, ὥστε φρίκην ἐνεποίει τοῖς θεωμένοις· ἀπὸ τῆς ῥινὸς αὐτοῦ ἐξεχεῖτο αἱματοειδὴς ὕλη, τὸ στόμα ἔχαινεν ἀποτρόπαιον, ἡ δὲ γλῶσσα τοσούτῳ τερατωδῶς ἐξωγκοῦτο, ὥστε ἐπλήρου πᾶσαν τὴν κοιλότητα τοῦ στόματος· μετὰ δὲ τῆς βδελυκτῆς ταύτης ὄψεως ἠνοῦτο τοσαύτη δυσωδία, ὥστε μολονότι ἔθος ἐπικρατεῖ κατὰ τὴν κηδείαν τῶν παπῶν ν' ἀσπάζωνται τὴν χεῖρα ἥτις ἔφερε τὸν δακτύλιον τοῦ ἁλιέως, οὐδεὶς προσῆλθεν ἵνα δώσῃ τῷ ἐπὶ τῆς γῆς ἀντιπροσώπῳ τοῦ Θεοῦ τὸ δεῖγμα τοῦτο τῆς εὐλαβείας καὶ τοῦ σεβασμοῦ.

Περὶ τὴν ἑβδόμην μετὰ μεσημβρίαν, ὅτε δηλαδὴ τὸ λυκόφως καθίστησι τοσούτῳ θλιβερὰν τὴν σιγὴν τῶν ἐκκλησιῶν, τέσσαρες ἀχθοφόροι καὶ δύο ξυλουργοὶ ἐκόμισαν τὸ πτῶμα εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐν ᾗ ἔμελλε νὰ ταφῇ, καὶ κατέκλι-

ναν αὐτὸ εἰς τὸ φέρετρον, τὸ ὕστατον αὐτοῦ μέγαρον.

Ἀλλὰ κατὰ τύχην τὸ φέρετρον ἦτο λίαν βραχύ· ὅθεν τὸ σῶμα δὲν ἐχώρει ἂν δὲν ἔκαμπτον τὰ γόνατα καὶ δὲν ἔσπρωχναν αὐτὰ δι' ἰσχυρῶν γρόνθων· τότε οἱ ξυλουργοὶ ἔθηκαν τὸ ἐπίπωμα καὶ ἐνῷ εἷς τούτων ἐπεκάθητο αὐτοῦ, κάμπτων διὰ τῆς βίας τὰ γόνατα, οἱ λοιποὶ καθήλωσαν αὐτὸ ἐν μέσῳ τῶν σαιξπηρικῶν ἐκείνων ἀστεϊσμῶν, οἵτινες εἶναι ὁ ὕστατος ἐπιτάφιος λόγος ὁ ἀντηχῶν εἰς τὸ οὖς τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς· εἶτα ἐτέθη, λέγει ὁ Τομμάζος



Ἐνῷ εἷς τούτων ἐπεκάθητο αὐτοῦ, κάμπτων διὰ τῆς βίας τὰ γόνατα οἱ λοιποὶ καθήλωσαν αὐτό.

Τομμάζης, ἀριστερόθεν τοῦ μεγάλου θυσιαστηρίου τοῦ Ἁγίου Πέτρου, ὑπὸ τάφον ἱκανῶς ἄσημον.

Τῇ ἐπαύριον εὑρέθη γεγραμμένον ἐπὶ τῆς πλακὸς τὸ ἑξῆς ἐπιτύμβιον.

Ἀλέξανδρος ἐπώλησε τὰς κλεῖδας, τὸ θυσιαστήριον καὶ τὸν [Χριστὸν
Ἄλλως δὲ ἠδύνατο νὰ τὰ πωλήσῃ ὡς ἀγοράσας πρότερον [αὐτά.

Ἐκ τῆς ἐντυπώσεως ἣν ἐνεποίησεν ἐν Ῥώμῃ ὁ θάνατος Ἀλεξάνδρου τοῦ ΣΤ', δύναται νὰ κρίνῃ τις περὶ τῆς οὐχὶ μόνον ἐν Ἰταλίᾳ ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ λοιπῷ κόσμῳ· ἡ Εὐρώπη ἐκάμφθη ἐπὶ στιγμὴν, διότι ἔπεσεν ὁ κίων ὁ ὑποστηρίζων τὸν ὄλον τοῦ πολιτικοῦ οἰκοδομήματος, καὶ ἐσβέσθη ὁ ἀστὴρ ὁ πυριφλεγῆ ἔχων τὰ βλέμματα καὶ αἱματηρὰς τὰς ἀκτῖνας, πρὸς ὃν τὰ πάντα ἐστρέφοντο ἐπὶ ἕνδεκα ἔτη· ἕνεκα δὲ τούτου ὁ κόσμος, ἀκινήτων αἴφνης, ἔμεινεν ἐπὶ στιγμὴν ἐν σιγῇ καὶ σκοτίᾳ.

Μετὰ τὴν πρώτην ὅμως ἔκπληξιν, πάντες οἱ τρέφοντες πάθος ἐκδικήσεως ἐξαναστάντες ἔδραμον ἐπὶ τὴν πεσοῦσαν ὁρῦν καὶ ἐξυλεύοντο.

Ὁ Σφόρτζας ἀνεκτήσατο τὸ Πέζαρον, ὁ Βαγλιόνης τὴν Περούζην, ὁ Γούης δ' Οὐβάλδος τὸ Οὐρβῖνον, καὶ ὁ Ροβέρας τὴν Σινιγάλειαν· οἱ Βιτέλλαι ἐπανῆλθον εἰς Τσιττὰ δὶ Καστέλλο, οἱ Ἀππιανοὶ εἰς Πιομβῖνον, οἱ Ὀρσίναι εἰς Μόντε Γιορδάνον καὶ ταῖς λοιπαῖς αὐτῶν χώραις· μόνη ἡ Ῥωμανία ἔμεινεν ἀκίνητος καὶ πιστὴ, διότι ὁ λαὸς, ὅστις οὐδαμῶς μεριμνᾷ περὶ τῶν ἐρίδων τῶν μεγάλων, ὅταν μέχρις αὐτοῦ δὲν κατέρχωνται, οὐδέποτε ἦτον εὐτυχέστερος ἢ ἐπὶ τῆς κυβερνήσεως τοῦ Καίσαρος.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς Κολόννας, οὗτοι ὑποσχεθέντες οὐδετερότητα ἀνέλαβον εἰς ἀμοιβὴν τὰς πόλεις καὶ τὰ φρούρια αὐτῶν καλλωπι-

σθέντα καὶ κάλλιον ὀχυρωθέντα ὑπὸ τοῦ πάπα.

Ἄλλως δὲ ὁ Καῖσαρ κατεῖχε τὸ Βατικανὸν μετὰ τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ ὅπερ πιστὸν αὐτῷ καὶ ἐν τῇ δυστυχίᾳ ἠγρύπνει περὶ τὸ παλάτιον, ἐν ᾧ συνεστρέφετο ἐπὶ τῆς ὀδυνηρᾶς κλίνης αὐτοῦ βρυχώμενος ὡς τραυματίας λέων.

Οἱ δὲ καρδινάλιοι ἀφ' ἑτέρου διασπαρέντες ὑπὸ τοῦ φόβου συνήρχοντο ὁτὲ μὲν ἐν Μινέρβᾳ ὁτὲ δὲ παρὰ τῷ καρδιναλίῳ Καράφφᾳ. Φοβούμενοι τὰς ὑπολειπομένας τῷ Καίσαρι δυνάμεις καὶ μάλιστα διότι ἡ διοίκησις αὐτῶν ἀνετέθη τῷ Μικελόττῳ, συνήνωσαν πάντα τὰ χρήματα αὐτῶν ὅπως συναγείρωσι στρατὸν ἐκ δισχιλίων ἀνδρῶν οὗ ἀρχηγὸς ὡρίσθη ὁ Κάρολος Τάνεος, φέρων τὸν τίτλον στρατηγοῦ τοῦ ἱεροῦ συνεδρίου· ἤλπιζον λοιπὸν ὅτι ἀποκατέστη ἡ ἡσυχία, ὅτε ἔμαθον τὴν ἔλευσιν τοῦ Προσπέρου Κολόννα μετὰ τρισχιλίων ἀνδρῶν ἀπὸ τῶν μερῶν τῆς Νεαπόλεως, καὶ τοῦ Φαβίου Ὀρσίνη ἀπὸ Βιτέρβου μετὰ διακοσίων ἱππέων καὶ ἐπέκεινα τῶν χιλίων πεζῶν. Ὄντως δὲ εἰσῆλθον εἰς Ρώμην, μιᾶς μόνης ἡμέρας ὁρόμον ἀπέχοντες ἀλλήλων· ἦτον ἡ ἐλαύνουσα αὐτοὺς ἐπιθυμία τῆς ἐκδικήσεως.

Οὕτως ἐν Ρώμῃ ὑπῆρχον πέντε στρατοὶ ἀπέναντι ἀλλήλων· ὁ τοῦ Καίσαρος, κατέχων τὸ Βατικανὸν καὶ τὸ Βόργον· ὁ τοῦ Ἐπισκόπου Νικάστρου, ἐπιτραπεὶς παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου τὴν φύλαξιν τοῦ προαυλίου τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου, ὅστις κλεισθεὶς ἐν αὐτῷ ἠρνεῖτο νὰ τὸ παραδώσῃ· ὁ τοῦ ἱεροῦ συνεδρίου, σταθμεύων ἐν τοῖς πέριξ τῆς Μινέρβας· τοῦ Προσπέρου Κολόννα, ἐστρατοπεδευμένος ἐν τῷ Καπιτωλίῳ, καὶ τοῦ Φαβίου Ὀρσίνη, καταλύων ἐν Ρισέττᾳ.

Οἱ Ἱσπανοὶ ἀφ' ἑτέρου προυχώρησαν μέχρι τῆς Τερράκινης, καὶ οἱ Γάλλοι μέχρι Νέπης.

Οἱ καρδινάλιοι ἐνόησαν ὅτι ἡ Ρώμη ἦτον ἐπὶ ὑπονόμου, ἤν ὁ ἐλάχιστος σπινθὴρ ἠδύνατο ν' ἀνατινάξῃ· συνεκάλεσαν τοὺς πρεσβευτὰς τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, τῶν βασιλέων τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἱσπανίας καὶ τῆς ἐνετικῆς δημοκρατίας, ὅπως ὑψώσωσι τὴν φωνὴν ἐν ὀνόματι τῶν κυρίων αὐτῶν. Οἱ δὲ πρεσβευταὶ ἐκήρυξαν μὲν ἀπαραβίαστον τὸ ἱερὸν συνέδριον, διέταξαν δὲ τοὺς Ὀρσίνας, τοὺς Κολόννας καὶ τὸν δοῦκα τοῦ Βαλεντινικοῦ ν' ἀπέλθωσι τῆς Ρώμης καὶ νὰ πορευθῶσιν ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια.

Μόνος δὲ ὁ Καῖσαρ ἐκήρυξεν ὅτι ἂν δὲν ἐδέχοντο ὑπὸ ὅρους τὴν ἀναχώρησίν του θ' ἀνατινάξῃ μετὰ τῶν διωκτῶν αὐτοῦ τὸ Βατικανὸν, εἰς οὗ τὰ ὑπόγεια, ἔσκαψεν, ὡς ἔλεγεν, ὑπονόμους.

Ὅθεν συνεφωνήθη νὰ ἐξέλθῃ ὁ Καῖσαρ μετὰ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ, τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τῶν ἀποσκευῶν, χορηγουμένων αὐτῷ παρὰ τοῦ ἱεροῦ συνεδρίου, πρὸς μείζονα ἀσφάλειαν, τετρακοσίων πεζῶν.

Ὤρειλον δὲ οἱ ἐξόριστοι ν' ἀπέχωσι τῆς Ρώμης δέκα μίλια καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ κογκλαβίου, καὶ οὐδὲν νὰ ἐπιχειρήσωσι κατὰ τῆς πόλεως.

Ὁ Καῖσαρ ἐξῆλθε διὰ τῆς πύλης τοῦ Βατικανοῦ ἐντὸς φορείου, ἐρειδόμενος ἐπὶ προσκεφαλαίων τοιουτοτρόπως ὥστε πάντες ἔβλεπον τὸ πρόσωπόν του οὗ τὰ μὲν χείλη ἦσαν ἰόχροα, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αἱματόεντες· εἶχε δὲ παρ' ἑαυτῷ τὸ γυμνὸν ξίφος του, θέλων διὰ τούτου νὰ δείξῃ ὅτι μεθ' ὅλην τὴν ἀδυναμίαν του, θὰ ἐποιεῖτο ἐν ἀνάγκῃ χρῆσιν αὐτοῦ· ὁ ἄριστος πολεμικὸς αὐτοῦ ἵππος, πολυτελῶς ἐστολισμένος καὶ τὰ χρυσότευκτα ὅπλα αὐτοῦ φέρων, ἐβάδιζε παρὰ τὴν κλίνην του, ἀγόμενος ὑπὸ θεραπόντος, ἵνα ἐν περιπτώσει ἐπιθέσεως ἱππεύσῃ ἀμέσως· ἔμπροσθεν δὲ καὶ ὄπισθεν αὐτοῦ, δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ, ἐβάδιζεν ὁ στρατὸς, ὑψωμένα τὰ ὅπλα φέρων, ἀλλ' ἄνευ τυμπανισμῶν καὶ σαλπισμάτων, τοῦθ' ὅπερ καθίστη πενθιμωτάτην τὴν συνοδείαν ὅλην, ἥτις κατὰ τὴν πύλην τῆς πόλεως συνηντήθη μετὰ τοῦ Προσπέρου Κολόννα.

Ὁ Καῖσαρ ἐνόμισε κατ' ἀρχὰς ὅτι ὁ Πρόσπερος Κολόννας, παραβαίνων, ὡς ὁ ἴδιος, τὸν λόγον του, ἔμελλε νὰ ἐπιτεθῇ κατ' αὐτοῦ· διέταξε λοιπὸν ἀμέσως νὰ σταθῇ ὁ στρατὸς καὶ ἡτοιμάσθη νὰ ἱππεύσῃ· ἀλλ' ὁ Κολόννας ἦλθε παρὰ τὴν κλίνην αὐτοῦ ἐνοήσας τὴν ὑπόνοιάν του, καὶ προσηνέχθη συνοδοιπόρος αὐτοῦ φοβούμενος ἐνέδραν τοῦ Φαβίου Ὀρσίνη, ὅστις ὤμοσε παῤῥησίᾳ ὅτι ἢ θὰ ἐκδικήσῃ τὸν θάνατον τοῦ Παύλου Ὀρσίνη ἢ θ' ἀπολέσῃ τὴν τιμήν αὐτοῦ.

Ὁ Καῖσαρ εἰς Καστελλάνον μεταβὰς, εὑρέθη οὐ μόνον κύριος τῆς ἰδίας τύχης ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν ἄλλων· ἐκ τῶν εἴκοσι καὶ δύο ψήφων, ἃς εἶχεν ἐν τῷ καρδιναλικῷ συνεδρίῳ, δώδεκα ἔμειναν αὐτῷ πισταὶ, δι' ὧν ἔκλινε κατ' ἀρέσκειαν τὴν πλειονοψηφίαν, καὶ ἐνήργησεν ὅπως ἐκλεγῇ πάπας, τὸ δημιούργημα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὁ Φραγκίσκος Πικκολομίνης, καρδινάλιος τῆς Σιέννης, τῇ 8 ὀκτωβρίου, ὑπὸ τὸ ὄνομα

τοῦ Πίου Γ', ὅστις μόλις ἐκλεγεὶς ἀνεκάλεσε τὸν Καίσαρα.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, οἱ Ὀρσίναι, τοὺς ἐκδικητικοὺς αὐτῶν σκοποὺς κατὰ τοῦ Καίσαρος ἐπιδιώκοντες συνήθροιζον πολυάριθμον στρατὸν ἐν Περούζῃ καὶ τοῖς πέριξ ὅπως ἐπιτεθῶσιν ἐν αὐτῇ τῇ Ρώμῃ ἐναντίον τοῦ Καίσαρος, ὅστις συνωμολόγησε συνθήκην συμμαχίας μετὰ Λουδοβίκου τοῦ Β' πρὸς ἀνάκτησιν τῶν ἀπολεσθεισῶν χωρῶν του.

Αὐθημερὸν δὲ ὅτε ἐγνώσθη ἡ συνθήκη αὕτη ὁ Γονζάλβης Κορδούβιος διεκήρυξε μετὰ σαλπισμάτων, κατὰ τὰς ὁδοὺς τῆς Ρώμης ὅτι πᾶς ὑπήκοος τοῦ βασιλείου τῆς Ἱσπανίας, ὑπηρετῶν ἐν ξένῳ στρατῷ, ὤφειλε νὰ διαλύσῃ αὐθωρεὶ τὰς συμφωνίας του, ἄλλως ἐθεωρεῖτο ἔνοχος ἐσχάτης προδοσίας.

Διὰ τοῦ μέτρου τούτου ἀπώλεσεν ὁ Καῖσαρ δέκα ἢ δώδεκα τῶν ἀρίστων αὐτοῦ ἀξιωματικῶν καὶ τριακοσίους περίπου στρατιώτας.

Τότε οἱ Ὀρσίναι, βλέποντες οὕτως ἐλαττωθέντα τὸν στρατὸν αὐτοῦ, εἰσῆλθον εἰς Ρώμην, ὑποβοηθούμενοι παρὰ τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Ἱσπανίας, καὶ ἐνήγαγον τὸν Καίσαρα ἐνώπιον τοῦ πάπα καὶ τοῦ ἱεροῦ συνεδρίου, ὅπως δώσῃ λόγον τῶν ἐγκλημάτων αὐτοῦ.

Ὁ δὲ Πῖος Γ' πιστῶν ὅρων τῆς συμφωνίας αὐτοῦ ἀπεκρίνατο ὅτι ὡς ἡγεμὼν ὁ δοὺξ ἦτον αὐτεξούσιος καὶ μόνῳ τῷ Θεῷ ὤφειλεν ἀπολογίαν τῶν πράξεών του.

Ἐπειδὴ ὅμως ὁ πάπας οὗτος ἠθάνετο ὅτι μεθ' ὅλην τὴν καλήν του θέλησιν, δὲν ἦτον ἴσως ἱκανὸς νὰ προστατεύσῃ ἐπὶ πολὺ τὸν δοῦκα τοῦ Βαλεντινικοῦ κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, συνεβούλευσεν αὐτὸν νὰ ἐνωθῇ μετὰ τοῦ πρὸς τὴν Νεάπολιν βαίνοντος γαλλικοῦ στρατοῦ. Ὁ Καῖσαρ ἀπεφάσισε ν' ἀποχωρήσῃ εἰς Βρακκιανόν, ἔνθα ὁ ἄλλοτε συνοδεύσας αὐτὸν εἰς Γαλλίαν Ἰωάννης Ἰορδάνης Ὀρσίνης, ὅστις μόνος ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ δὲν ἐκηρύχθη πολέμιος τοῦ Βοργία, προσέφερεν ἄσυλον αὐτῷ ἐν ὀνόματι τοῦ καρδιναλίου τῆς Ἀμβακίας· ὅθεν διατάξας ἐν μιᾷ πρωΐᾳ τὰ στρατεύματα αὐτοῦ νὰ κινηθῶσιν ἐτέθη μέσῳ αὐτῶν καὶ ἐξῆλθε τῆς Ρώμης.

Οἱ Ὀρσίναι ταῦτα μαθόντες ἔκοψαν τὸν δρόμον τοῦ Καίσαρος. ὅστις ὅμως δι' ἐμπείρου ὑποχωρήσεως ἐσώθη ἀπὸ βεβαίου κινδύνου, καὶ κατέλυσεν εἰς τὸ Βατικανόν, οὗ πάσας τὰς ἐξόδους ἐφρούρουν στρατιῶται.

Ἀληθῶς δὲ οἱ Ὀρσίναι ἀποφασίσαντες ν' ἀπαλλαγῶσι τοῦ Καίσαρος ἀπεφάσισαν νὰ ἐπιτεθῶσι κατ' αὐτοῦ πανταχοῦ ὅπου ἂν εὑρεθῇ καὶ μὴ σεβόμενοι τὴν ἁγιότητα τοῦ τόπου, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἀπεπειράθησαν, ἀλλ' ἀνεπιτυχῶς, διότι πανταχόθεν εὗρον ἄγρυπνον φυλακὴν καὶ ἰσχυρὰν ἀντίστασιν.

Ἀδυνατοῦντες νὰ διαρρήξωσι τὰς πύλας τοῦ φρουρίου τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου, ἤλπισαν ὅτι θὰ νικήσωσιν εὐκολώτερον τὸν δοῦκα ἂν ἐξήρχοντο τῆς Ρώμης καὶ ἐπετίθεντο διὰ τῆς Τοριώνης πύλης· ἀλλ' ὁ Καῖσαρ προεῖδε τὴν κίνησιν ταύτην καὶ εὗρον τὴν πύλην ὠχυρωμένην καὶ φρουρουμένην. Οὐχ ἧττον ὅμως ἐπελήφθησαν τοῦ ἔργου, προσρυγόντες εἰς τὴν φανερὰν δύναμιν, ἀφοῦ ὁ δόλος δὲν ἐξυπηρέτει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν· καὶ καταλαβόντες ἐξ ἀπροόπτου τὰ παρὰ τὴν πύλην μέρη, ἐνέπρησαν αὐτά· ἀνοιχθείσης δὲ τῆς διόδου ταύτης, εἰσεχώρησαν εἰς τοὺς κήπους τοῦ φρουρίου, ἔνθα εὗ ον τὸν Καίσαρα ἀναμένοντα αὐτοὺς μετὰ τοῦ ἱππικοῦ.

Ὁ δοὺξ ἀνεῦρε πρὸ τοῦ κινδύνου πάσας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ· ὅθεν ἐπετίθη πρῶτος κατὰ τῶν πολεμίων, καλῶν μεγάλῃ τῇ φωνῇ τὸν Ὀρσίνην, ὅπως συμπλακῇ μετ' αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ Ὀρσίνης ἢ οὐδαμῶς ἤκουσεν αὐτὸν ἢ δὲν ἐτόλμησε νὰ προσέλθῃ· ὥστε μετὰ λυσσώδη πάλην ὁ Καῖσαρ, ὅστις ἦτο κατὰ τὰ δύο τρίτα ἀσθενέστερος τὸν ἀριθμὸν τοῦ ἀντιπάλου αὐτοῦ, εἶδε κατακερματισθὲν τὸ ἱππικὸν αὐτοῦ, καὶ ἀφοῦ ἔπραξε θαύματα ῥώμης καὶ ἀνδρείας, ἠναγκάσθη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ Βατικανόν.

Ἐνταῦθα εὗρε τὸν πάπαν πνέοντα τὰ λοίσθια.

Οἱ Ὀρσίναι, διὰ μέσου τοῦ Πανδόλφου Πετρούκκη, ἠγόρασαν τοῦ πάπα τὸν χειρουργόν, ὅστις ἐπέθηκεν εἰς πληγὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κνήμης δηλητηριώδες ἔμπλαστρον.

Ὁ πάπας ἐξέπνευσε λοιπὸν ὅτε ὁ Καῖσαρ κονισαλέος καὶ αἱματσταγής, εἰσῆλθεν εἰς τὸν θάλαμον αὐτοῦ διωκόμενος ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του, οἵτινες ἔστησαν πρὸ τῶν τοίχων αὐτοῦ τοῦ παλατίου, ὧν ὄπισθεν ἀνθίσταντο εἰσέτι τὰ λείψανα τοῦ στρατοῦ.

Ὁ Πῖος Γ', ὅστις ἠθάνετο ἐγγὺς τὸν θάνατον, ἀνηγέρθη ἐπὶ τῆς κλίνης του, παρέδωκε τῷ Καίσαρι τὴν κλεῖδα τοῦ ἄγοντος εἰς τὸ φρούριον τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου διαδρόμου, καὶ διέταξε τὸν διοικητὴν νὰ ὑπακούσῃ αὐτὸν καὶ τὴν οἰκογένειάν του, νὰ ὑπερασπίσῃ αὐτὸν μέχρις ἐσχάτων, καὶ ν' ἀφήσῃ αὐτὸν ἐλευθέρως νὰ ἐξέλθῃ ἂν θέλῃ· εἶτα ἔπεσεν αὖθις λιποθυμήσας ἐπὶ τῆς κλίνης.

Ὁ Καῖσαρ ἔλαβεν ἀπὸ τῆς χειρὸς τὰς δύο αὐτοῦ θυγατέρας, καὶ ἀκολουθούμενος παρὰ τῶν μικρῶν δουκῶν τῆς Σερμονέτας καὶ τῆς Νέπης, κατέφυγεν εἰς τὸ ὕστατον αὐτοῦ ἄσυλον.

Κατὰ τὴν αὐτὴν νύκτα ὁ πάπας ἀπέθανε, παπεύσας ἓξ καὶ εἴκοσι μόνας ἡμέρας.

Ἀφοῦ ὁ ἐξέπνευσε, καὶ περὶ τὰς δύο μετὰ τὰ μεσάνυκτα, ὁ Καῖσαρ, ὅστις ἐβρίφθη ἐνδεδυμένος ἐπὶ τῆς κλίνης, ἤκουσεν ἀνοιγομένην τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ, ἀγνοῶν δὲ τί παρ' αὐτοῦ ἤθελον ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ, ἠγέρθη μικρὸν ἐπὶ τοῦ ἀγκῶνος στηριχθεὶς καὶ διὰ τῆς ἑτέρας τῶν χειρῶν ζητῶν τὴν λαβὴν τοῦ ξίφους αὐτοῦ· ἀλλ' ἐκ πρώτης ὄψεως ἀνεγνώρισε τὸν νύκτωρ ἐρχόμενον εἰς ἐπίσκεψίν του· ἦτον ὁ Ἰουλιανὸς δὲ λὰ Ῥοβέρας.

Καί περ ὑπὸ τοῦ δηλητηρίου βιβρωσκόμενος, ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ ἐγκαταλειφθείς, καὶ ἀπὸ τοῦ κολοφῶνος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ πεσών, ὁ Καῖσαρ, ὅστις κατ' οὐδὲν τοῦ λοιποῦ ἦτον ἑαυτῷ ὠφέλιμος, ἠδύνατο εἰσέτι νὰ δημιουργήσῃ πάπαν· ὁ Ἰουλιανὸς δὲ λὰ Ῥοβέρας ἤρχετο ν' ἀγοράσῃ παρ' αὐτοῦ τὰς ψήφους τῶν δώδεκα αὐτοῦ καρδιναλίων.

Ὁ Καῖσαρ ἔθετο τοὺς ὅρους αὐτοῦ, οἵτινες ἐγένοντο δεκτοί.

Ἅπαξ ἐκλεγεὶς ὁ Ἰουλιανὸς θὰ ἐβοήθει τῷ Καίσαρι εἰς ἀνάκτησιν τῶν ἐν Ῥωμανίᾳ χωρῶν· ὁ δὲ Καῖσαρ θὰ ἔμενε στρατηγὸς τῆς Ἐκκλησίας· τέλος ὁ Φραγκίσκος Μαρίας δὲ λὰ Ῥοβέρα, ἔπαρχος τῆς Ῥώμης, θὰ ἐνυμφεύετο μίαν τῶν θυγατέρων τοῦ Καίσαρος.

Ὑπὸ τοὺς ὅρους τούτους, ὁ Καῖσαρ ἐπώλησε τῷ Ἰουλιανῷ τοὺς δώδεκα αὐτοῦ καρδιναλίους.

Τῇ ἐπαύριον, κατ' αἴτησιν τοῦ Ἰουλιανοῦ, τὸ καρδιναλικὸν συνέδριον διέταξε τοὺς Ὀρσίνας ν' ἀποχωρήσωσι τῆς Ῥώμης καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ κογκλαβίου.

Τῇ 31 ὀκτωβρίου 1503, κατὰ τὴν πρώτην ψηφοφορίαν, ὁ Ἰουλιανὸς δὲ λὰ Ῥοβέρας ἐξελέγη πάπας, καὶ ὠνομάσθη Ἰούλιος Β'.

Εὐθὺς ἅμα ἐγκατέστη ἐν τῷ Βατικανῷ, πρώτη φροντὶς αὐτοῦ ὑπῆρξε νὰ καλέσῃ παρ' ἑαυτῷ τὸν Καίσαρα, ᾧ ἀπέδωκε τὸ ἀρχαῖον αὐτοῦ κατάλυμμα· τότε ὁ δοὺξ, ἐπειδὴ ἀνελάμβανεν ἐντελῶς τὰς δυνάμεις του, ἤρξατο ἀσχολούμενος περὶ τακτοποιήσεως τῶν ὑποθέσεων αὐτοῦ, αἵτινες ἀπό τινος διετέλουν ἐν δεινῇ καταστάσει.

Διότι ἡ ἧττα τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ καὶ ἡ εἴσοδός του εἰς τὸ φρούριον τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου, ἔνθα ἐνομίζετο κρατούμενος, ἐπήνεγκον μεγάλας μεταβολὰς ἐν Ῥωμανίᾳ. Ἡ Καισήνη ἐτέθη αὖθις ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς Ἐκκλησίας, ἀφ' ἧς ἄλλοτε ἐξηρτᾶτο· ὁ Ἰωάννης Σφόρτζας ἐπανέκαμψεν εἰς Πέζαρον· ὁ Ὀρδελάφης κατέλαβε τὴν Φόρλην· ὁ Μαλατέστας ἀπῄτει τὸ Ἀρίμινον· οἱ κάτοικοι τῆς Ἰμόλας κατέσφαξαν τὸν διοικητὴν αὐτῶν, καὶ ἡ πόλις διῃρέθη εἰς δύο μερίδας, τῆς μὲν ἀπαιτούσης τὴν ἐπάνοδον τῶν Ῥαρίων εἰς τὰ πράγματα, τῆς δὲ νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· ἡ Φαγεντία ἔμεινε πιστὴ πλέον ἢ ἄλλη πόλις· ἀλλ' ἐπὶ τέλους, ἀπελπισθεῖσα περὶ τῆς εἰς τὴν ἐξουσίαν ἐπανόδου τοῦ Καίσαρος, ἐκάλεσε τὸν Φραγκίσκον, νόθον υἱὸν τοῦ Γαλεόττου Μαμφρέδη, μόνον καὶ τελευταῖον κληρονόμον τῆς ἀτυχοῦς ταύτης οἰκογενείας ἧς πάντες οἱ νόμιμοι ἀπόγονοι κατεσφάγησαν ὑπὸ τοῦ Βοργία.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὰ φρούρια τῶν διαφόρων τούτων πόλεων οὐδαμῶς συμμετέσχον τῶν ἀποστασιῶν καὶ ἐτήρησαν ἀδιάσειστον πίστιν τῷ δουκὶ τοῦ Βαλεντινικοῦ.

Ὅθεν ὁ Καῖσαρ καὶ ὁ Ἰούλιος Β' δὲν ἐφοβοῦντο μὴ ἀποστατήσωσιν αἱ πόλεις αὗται, ἃς εὐκόλως ὑπέτασσον διὰ τῶν φρουρίων, ἀλλ' ἀνησύχουν βλέποντες τὴν Ἐνετίαν ἀπαλλαγεῖσαν διὰ τῆς εἰρήνης τῶν αἰωνίων αὐτῆς ἐχθρῶν, τῶν Τούρκων, καὶ συναγαγοῦσαν τὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις πρὸς τὴν Ρωμανίαν· τὰ ἐνετικὰ στρατεύματα ὥδευσαν πρὸς τὴν Ραβέννην, τὴν τελευταίαν ὀχυρὰν θέσιν τῶν χωρῶν αὐτοῦ, καὶ ἐτέθησαν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Ἰακώβου Βενιέρη, ὅστις μικροῦ δεῖν ἐκυρίευεν ἐξ ἀπροόπτου τὴν Καισήνην, καὶ ἀπέτυχεν ἕνεκα τῆς ἀνδρείας τῶν κατοίκων· ἀλλ' ἡ ἀποτυχία αὕτη ἐθεραπεύθη ἀμέσως διὰ τῆς παραδόσεως τῶν φρουρίων τῆς κοιλάδος τοῦ Λαμόνη καὶ τῆς Φαγεντίας, διὰ τῆς ἁλώσεως τῆς Φορλιμπουπόλεως, καὶ τῆς παραδόσεως τοῦ Ἀριμίνου, ὅπερ ἀντήλλαξεν ὁ ἄρχων αὐτοῦ Πανδόλφος Μαλατέστας ἀντὶ τῆς αὐθεντίας τῆς Σιταδέλλας, ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Παδούης, καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐνετικῆς εὐγενείας.

Τότε ὁ Καῖσαρ προέτεινε τῷ Ἰουλίῳ Β' νὰ παραχωρήσῃ προσωρινῶς τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰς ἐν Ῥωμανίᾳ χώρας αὐτοῦ, ὅπως σωθῶσιν ἀπὸ τῶν Ἐνετῶν, οἵτινες θὰ ἐσέβοντο βεβαίως τὴν ἐπ' αὐτῶν δικαιοδοσίαν τοῦ ἀνωτάτου ποντίφηκος· ἀλλὰ, λέγει ὁ Γουϊκκιαρδίνης, Ἰούλιος ὁ Β', ἐν ᾧ ἡ φυσικὴ τοῖς κυβερνῶσι φιλοδοξία, δὲν ἀπέπνιξεν εἰσέτι πᾶν λείψανον χρηστότητος, ἀπέβριψε τὴν πρότασιν, φοβούμενος μὴ εἰσενεχθῇ

εἰς πειρασμὸν καὶ κατακρατήσῃ τὰς πόλεις παρὰ τὴν ὑπόσχεσίν του.

Ἀλλὰ τὸ κατεπεῖγον τῶν περιστάσεων βλέπων προέτεινε τῷ Καίσαρι ν' ἀπέλθῃ τῆς Ρώμης, καὶ ἀπὸ τῆς Ὀστίας νὰ πλεύσῃ εἰς Σπέτσιαν, ἔνθα ἔμελλε νὰ ὑποδεχθῇ αὐτὸν ὁ Μικελόττος, ἡγούμενος ἑκατὸν ὁπλιτῶν καὶ ἑκατὸν εὐζώνων ἱππέων, τῶν μόνων λειψάνων τοῦ ἰσχυροῦ αὐτοῦ στρατοῦ, καὶ ἐντεῦθεν διὰ ξηρᾶς νὰ μεταβῇ εἰς Φερράραν, ἀπὸ δὲ τῆς Φερράρας εἰς Ἰμόλαν, ἔνθα ἅπαξ ἀφικόμενος ἠδύνατο νὰ ἐξεγείρῃ τὴν Ρωμανίαν ὅλην διὰ τῆς πολεμικῆς αὐτοῦ κραυγῆς.

Ἦτο δ' αὕτη συμβουλὴ ἀρέσκουσα τῷ Καίσαρι, ὅστις ἀμέσως ἐδέξατο αὐτήν.

Ἡ ἀπόφασις αὕτη ὑποβληθεῖσα εἰς τὸ καρδιναλικὸν συνέδριον ἐπεδοκιμάσθη, καὶ ὁ Καῖσαρ ἀνεχώρησεν εἰς Ὀστίαν, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Βαρθολομαίου δὲ λὰ Ροβέρα, ἀνεψιοῦ τῆς αὐτοῦ ἁγιότητος.

Ὁ Καῖσαρ ἐνομίζετο τέλος ἐλεύθερος καὶ ἐκ τῶν προτέρων ἐφαντάζετο ὅτι ἵππευε τὸν καλὸν αὐτοῦ πολεμικὸν ἵππον, φέρων καὶ δευτέραν φορὰν τὸν πόλεμον καθ' ὅλους τοὺς τόπους ἐν οἷς ἤδη ἐπολέμησεν, ὅτε ἀφικόμενος εἰς Ὀστίαν, συνηντήθη μετὰ τῶν καρδιναλίων τοῦ Σορρέντου καὶ τῆς Βολτέρρας, οἵτινες ἐν ὀνόματι Ἰουλίου τοῦ Β' ἠτοῦντο τὴν παράδοσιν τῶν αὐτῶν ἀκροπόλεων ἃς τρεῖς ἡμέρας πρότερον ἠρνήθη νὰ παραδώσῃ· διότι ἐν τῷ μεταξὺ ὁ πάπας ἔμαθεν ὅτι οἱ Ἐνετοὶ ἐποιήσαντο νέας ἐπιδρομὰς, καὶ ἀνεγνώρισεν ὅτι μόνον τὸ ὑπὸ τοῦ Καίσαρος προταθὲν μέσον ἠδύνατο νὰ ἐμποδίσῃ αὐτούς.

Νῦν ὅμως καὶ ὁ Καῖσαρ ἠρνεῖτο, ἀνησυχῶν ἐκ τῶν τοιούτων στρεψοδικιῶν καὶ φοβούμενος μὴ ὑποκρύπτωσι παγίδα· ἐκήρυξε δὲ ὅτι ἡ παρὰ τοῦ πάπα αἰτουμένη παραχώρησις ἦτον ἀνωφελὴς, διότι, τοῦ Θεοῦ βοηθοῦντος, θὰ φθάσῃ εἰς Ρωμανίαν πρὶν ἢ παρέλθωσιν ὀκτὼ ἡμέραι. Οἱ καρδινάλιοι τοῦ Σορρέντου καὶ τῆς Βολτέρρας ἀνέκαμψαν λοιπὸν εἰς Ρώμην ἄπρακτοι.

Τῇ ἐπαύριον ἀπὸ πρωΐας, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Καῖσαρ ἐπέβαινε τοῦ πλοίου δι' οὗ ἀνεχώρει, συνελήφθη ἐν ὀνόματι τοῦ πάπα Ἰουλίου Β'.

Ὁ Καῖσαρ ἐνόμισε κατ' ἀρχὰς ὅτι ἦλθεν ἡ ἐσχάτη ὥρα αὐτοῦ· ἦτον εἰθισμένος εἰς τὰ τοιαῦτα, καὶ ἐγίνωσκε πόσον βραχεῖα ἦτον ἡ ἀπὸ τῆς εἱρκτῆς μέχρι τοῦ τάφου ἀπόστασις· τὸ πρᾶγμα ἦτο τοσούτῳ μᾶλλον εὐχερὲς ἀπέναντι αὐτοῦ, καθ' ὅσον βεβαίως ὁ πάπας, ἂν ἐβούλετο, πολλὰς εὗρισκε προφάσεις ἵνα δικάσῃ αὐτόν.

Ἀλλ' ἡ καρδία τοῦ Ἰουλίου Β' καίπερ εἰς ὀργὴν εὐκατάφορος εὐκόλως ἐμαλάσσετο ὑπὸ τῆς ἐπιεικείας· ὅθεν ὅτε ὁ δοὺξ τοῦ Βαλεντινικοῦ ἦλθεν εἰς Ρώμην φρουρούμενος ὑπὸ τῶν φρουρῶν τοῦ πάπα, ἐγένετο δεκτὸς ἐν τῷ Βατικανῷ μετὰ τῶν συνήθων φιλοφρονήσεων, μολονότι εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἐνόησεν ὅτι αὐστηρῶς ἐπεβλέπετο.

Ἀντὶ δὲ τῆς καλῆς ταύτης ὑποδοχῆς ὁ Καῖσαρ παρεχώρησε τῷ πάπᾳ τὸ φρούριον τῆς Καισήνης, ὡς πόλεως ἀποδιδομένης τῇ Ἐκκλησίᾳ εἰς ἣν ἀνῆκε· ἐγχειρίσας δὲ τὸ ὑπογραφὲν ὑπὸ τοῦ Καίσαρος ὡρητήριον ἑνὶ τῶν στρατηγῶν αὐτοῦ ὀνόματι Πέτρῳ δ' Ὀβιέδῳ, ὁ Ἰούλιος Β' διέταξεν αὐτὸν νὰ καταλάβῃ τὸ φρούριον ἐν ὀνόματι τῆς ἁγίας ἕδρας.

Ὁ Πέτρος δ' Ὀβιέδος ὑπήκουσε, καὶ ἀπελθὼν ἀμέσως εἰς Καισήνην, ἐνεφανίσθη φέρων τὸ ἔγγραφον ἐνώπιον τοῦ δὸν Διέγου Σινιόνη, εὐγενοῦς ἱσπανοῦ πολεμιστοῦ διοικοῦντος τὸ φρούριον ἐν ὀνόματι τοῦ δουκὸς τοῦ Βαλεντινικοῦ.

Ἀλλ' ἀναγνοὺς αὐτὸ ἀπεκρίνατο ὅτι ἐπειδὴ ὁ αὐθέντης καὶ κύριος αὐτοῦ ἦτον αἰχμάλωτος, ἄτιμον ἦθελεν εἶσθαι ἂν ὑπήκουεν εἰς διαταγὴν πιθανώτατα διὰ τῆς βίας ἀποσπασθεῖσαν, καὶ ὅτι ὁ κομίσας αὐτὴν ἦτο θανάτου ἄξιος ὡς ἐπιτετραμμένος ἐντολὴν αἰσχράν· ἐπομένως, διέταξε τοὺς στρατιώτας αὐτοῦ νὰ συλλάβωσι τὸν Πέτρον δ' Ὀβιέδον καὶ νὰ κρημνίσωσιν αὐτὸν ἀπὸ τῶν τειχῶν, τοῦθ' ὅπερ ἐν τῷ ἅμα ἐξετελέσθη.

Τὸ δεῖγμα τοῦτο τῆς πίστεως μικροῦ δεῖν ἀπέβαινεν ὀλέθριον τῷ Καίσαρι· τὴν πρὸς τὸν ἀπεσταλμένον αὐτοῦ διαγωγὴν μαθὼν ὁ πάπας τοσοῦτον ἐθυμώθη, ὥστε καὶ δευτέραν φορὰν ὁ αἰχμάλωτός του ἐνόμισεν ὅτι ἦλθεν ἡ ἐσχάτη αὐτοῦ ὥρα· ὅθεν ὅπως ἐξαγοράσῃ τὴν ἐλευθερίαν του ὑπέβαλε τῷ Ἰουλίῳ Β' νέας προτάσεις συνταχθείσας ἐν εἴδει συνθήκης καὶ κυρωθείσας διὰ βούλλας. Κατὰ τὰς προτάσεις ταύτας, ὁ δοὺξ τοῦ Βαλεντινικοῦ ὑπεχρεοῦτο νὰ παραδώσῃ εἰς χεῖρας τῆς αὐτοῦ ἁγιότητος, ἐντὸς τεσσαρακονθημέρου προθεσμίας τὰ φρούρια τῆς Καισήνης καὶ τοῦ Βερτινόρου νὰ δώσῃ δὲ τὰ ἐπὶ τοῦ Φόρλη δικαιώματα, ἐπὶ τῇ ἐγγυήσει δύο τραπεζιτῶν τῆς Ρώμης ἐγγυωμένων διὰ πεντεκαίδεκα χιλιάδων δουκάτων, ἀντὶ τῶν ἐξόδων ἅτινα, ὡς ἔλεγεν, εἶχεν ὁ διοικητὴς ἐν τῷ φρουρίῳ διὰ λογαριασμὸν τοῦ δουκός.

Ὁ δὲ πάπας ἀφ' ἑτέρου ὑπεχρεοῦτο νὰ πέμψῃ εἰς Ὀστίαν τὸν Καίσαρα ὑπὸ μόνην τὴν ἐπιτή-

ρησιν τοῦ καρδιναλίου τοῦ Ἁγίου Σταυροῦ καὶ δύο ἀξιωματικῶν, οἵτινες θ' ἀπέλυον αὐτὸν ἅμα ὡς ἐκπληρωθῶσιν αἱ ὑποχρεώσεις του· ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, ὁ Καῖσαρ θὰ ἐπανήγετο εἰς Ρώμην καθειργόμενος ἐν τῷ φρουρίῳ τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου.

Πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς συνθήκης ταύτης, ὁ Καῖσαρ κατέβη τὸν Τίβεριν μέχρι τῆς Ὀστίας, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ θησαυροφύλακος τοῦ πάπα καὶ πολλῶν αὐτοῦ θεραπόντων· ὁ δὲ καρδινάλιος τοῦ Ἁγίου Σταυροῦ ἀνεχώρησε κατόπιν αὐτοῦ, καὶ εὗρεν αὐτὸν αὐθημερόν.

Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Καῖσαρ ἐφοβεῖτο μήπως μετὰ τὴν παράδοσιν τῶν φρουρίων Ἰούλιος ὁ Β', παραβαίνων τὴν ὑπόσχεσίν του κατακρατῇ αὐτὸν αἰχμάλωτον, ἠτήσατο διὰ μέσου τῶν καρδιναλίων Βοργία καὶ Ρεμολίνου, οἵτινες μὴ νομίζοντες ἑαυτοὺς ἀσφαλεῖς ἐν Ρώμῃ ἀπεχώρησαν εἰς Νεάπολιν, διαβατήριον παρὰ τοῦ Γονζάλβη Κορδουβίου καὶ δύο πλοῖα.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτων ὁ καρδινάλιος τοῦ Ἁγίου Σταυροῦ μαθὼν ὅτι, κατὰ διαταγὴν τοῦ δουκὸς, οἱ διοικηταὶ τῆς Καισήνης καὶ τοῦ Βερτινόρου παρέδωκαν τὰ φρούρια τοῖς στρατηγοῖς τῆς αὐτοῦ ἁγιότητος, ἐχάλασε κατὰ μικρὸν τὴν πρὸς τὸν αἰχμάλωτον αὐτοῦ αὐστηρότητα, καὶ ἐπειδὴ ἐγίνωσκεν ὅτι ἔμελλε ν' ἀπολυθῇ θᾶττον ἢ βράδιον, ἤρξατο νὰ χορηγῇ αὐτῷ ἄδειαν τοῦ ἐξέρχεσθαι ἄνευ φυλάκων.

Ὁ Καῖσαρ τότε, φοβούμενος μὴ πάθῃ ἐπιβαίνων τῶν πλοίων τοῦ Γονζάλβη, ὅ,τι ἔπαθεν ἐπὶ τῶν πλοίων τοῦ πάπα, ἤτοι μὴ καὶ δεύτερον συλληφθῇ, ἐκρύβη ἐντὸς οἰκίας ἔξω τῆς πόλεως, καὶ τῆς νυκτὸς ἐπελθούσης ἀφίκετο ἱππεύων ἄθλιον ἵππον εἰς Νεττοῦνον, ἔνθα ναυλώσας πλοιάριον ἀπέπλευσεν εἰς Μὸν-Δραγόνε, καὶ ἐντεῦθεν ἐπορεύθη εἰς Νεάπολιν.

Ὁ Γονζάλβης ἐδέξατο αὐτὸν μετὰ τοσαύτης χαρᾶς, ὥστε ὁ Καῖσαρ δὲν ἐνόησε τὴν ἀληθῆ αὐτῆς αἰτίαν, καὶ τὴν φορὰν ταύτην ἐνόμισε τέλος ὅτι ἐσώθη.

Ἡ ἐμπιστοσύνη αὐτοῦ ἐδιπλασιάσθη ὅτε, φανερώσας τοὺς σκοποὺς αὐτοῦ τῷ Γονζάλβῃ, καὶ εἰπὼν ὅτι προὐτίθετο νὰ πορευθῇ εἰς Πεῖσαν, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ρωμανίαν, ἤκουσεν εἰς ἀπάντησιν ὅτι εἶχε τὴν ἄδειαν νὰ συλλέξῃ ἐν Νεαπόλει ὅσους στρατιώτας ἐβούλετο, ὑποσχόμενος αὐτῷ δύο πλοῖα.

Ὁ Καῖσαρ ἀπατηθεὶς ἐκ τῶν τοιούτων φιλικῶν ἐνδείξεων, ἔστη περὶ τὰς ἓξ ἑβδομάδας ἐν Νεαπόλει, βλέπων καθ' ἑκάστην τὸν ἱσπανὸν διοικητὴν καὶ συζητῶν μετ' αὐτοῦ περὶ τῶν σκοπῶν καὶ σχεδίων του.

Ἀλλ' ὁ Γονζάλβης εἶχεν εἰσέτι παρ' ἑαυτῷ τὸν Καίσαρα, ὅπως ἀναγγείλῃ τῷ βασιλεῖ τῆς Ἱσπανίας ὅτι ὁ ἐχθρὸς αὐτοῦ ἦτον εἰς χεῖράς του· ὁ δὲ Καῖσαρ νομίζων ὅτι ἤγγικεν ἡ ὥρα τῆς ἀναχωρήσεώς του, μετέβη εἰς τὸ φρούριον ὅπως ἀποχαιρετίσῃ τὸν Γονζάλβην. Ὁ ἱσπανὸς διοικητὴς ἐδέξατο αὐτὸν μετὰ τῆς συνήθους εὐπροσηγορίας, ηὐχήθη αὐτῷ πᾶν καταθύμιον καὶ χωριζόμενος αὐτοῦ τὸν ἠσπάσθη· πρὸ τῆς πύλης ὅμως τοῦ φρουρίου, ὁ Καῖσαρ εὗρεν ἕνα τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Γονζάλβη ὀνόματι Νοῦγχον Καμπέγιον, ὑφ' οὗ συνελήφθη ἐν ὀνόματι Φερδινάνδου τοῦ Καθολικοῦ.

Ὁ Καῖσαρ βαθὺ τότε στενάξας κατηράσθη τὴν τύχην, ἥτις ὤθησεν αὐτὸν νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς τὸν λόγον ἐχθροῦ, αὐτὸς, ὅστις τοσάκις παρέβη τὴν ὑπόσχεσίν του.

Ἀπήχθη δὲ ἀμέσως εἰς τὸν πύργον τοῦ φρουρίου, ἔνθα ἡ θύρα τῆς εἱρκτῆς ἐκλείσθη ὄπισθέν του, οὐδενὸς ἐλθόντος εἰς βοήθειάν του, διότι τὸ μόνον ἐν τῷ κόσμῳ ἀφιερωμένον αὐτῷ ὂν ἦτον ὁ Μικελόττος, καὶ, καθὰ ἔμαθεν, ὁ Μικελόττος, συνελήφθη παρὰ τὴν Πεῖσαν κατὰ διαταγὴν Ἰουλίου τοῦ Β'.

Ἐνῷ δὲ ἀπῆγον εἰς εἱρκτὴν τὸν Καίσαρα, ἀξιωματικὸς μετέβαινε παρ' αὐτῷ ὅπως ἀναλάβῃ τὸ ὑπὸ τοῦ Γονζάλβη δοθὲν διαβατήριον.

Τῇ ἐπαύριον τῆς συλλήψεως, ἥτις ἐγένετο τῇ 27 Μαΐου 1504, ὁ Καῖσαρ ἐπεβιβάσθη πλοίου ἀποπλέοντος εἰς Ἱσπανίαν· καθ' ὅλον δὲ τὸν διάπλουν, ἕνα μόνον ἀκόλουθον εἶχεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του, καὶ ἅμα τῇ ἀποβάσει αὐτοῦ ἀπήχθη εἰς τὸν πύργον τῆς Μεδίνας δὲλ Κάμπο.

Δέκα ἔτη μετὰ ταῦτα, ὁ Γονζάλβης, προγεγραμμένος ὢν καὶ αὐτὸς, ὡμολόγει ἐν Λόξᾳ ἐπὶ τῆς κλίνης ἐφ' ἧς ἔπνεε τὰ λοίσθια, ὅτι μέλλων νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ᾐσθάνετο δύο πράξεις ἐπιβαρυνούσας τὴν συνείδησίν του· τὴν πρὸς τὸν Φερδινάνδον προδοσίαν, καὶ τὴν πρὸς Καίσαρα παράβασιν τῆς ὑποσχέσεώς του.

Ὁ Καῖσαρ ἔμεινε δύο ἔτη ἐν τῇ εἱρκτῇ, ἐλπίζων πάντοτε ὅτι Λουδοβῖκος ὁ ΙΒ' θ' ἀπαιτήσῃ αὐτὸν ὡς πατρίκιον τῆς Γαλλίας· ἀλλ' ὁ Λουδοβῖκος ΙΒ' βαρέως φέρων τὴν ἐν Καριγλιάνῳ ἧττα, ἧς ἕνεκα ἀπώλεσε τὸ βασίλειον τῆς Νεαπόλεως, ἦτο λίαν ἀπησχολημένος εἰς τὰς ἰδίας αὐτοῦ ὑποθέσεις.

Ὁ αἰχμάλωτος ἤρξατο ἀπελπιζόμενος, ὅτε μιᾷ τῶν ἡμερῶν κόπτων τὸν ἄρτον αὐτοῦ ἵνα

προγευθῇ, εὗρε ῥινίον, φιαλίδιον περιέχον ναρκωτικόν, καὶ ἐπιστολίδιον τοῦ Μικελόττου ὅστις ἀνήγγελλεν αὐτῷ ὅτι ἐξελθὼν τῆς φυλακῆς, ἀπῆλθεν ἐξ Ἰταλίας, ἠκολούθησεν αὐτῷ εἰς Ἱσπανίαν, καὶ ἦτο κεκρυμμένος μετὰ τοῦ κόμητος Βενεβέντου ἐν τῷ πλησίον χωρίῳ· προσέθετο δὲ ὅτι ἀπὸ τῆς ἐπαύριον θ' ἀναμένωσιν αὐτὸν, κατὰ πᾶσαν νύκτα, ἐπὶ τῆς ἀπὸ τοῦ φρουρίου πρὸς τὸ χωρίον ὁδοῦ μετὰ τριῶν ἀξιολόγων ἵππων· ἤδη δὲ ἀπ' αὐτοῦ ἐξηρτᾶτο νὰ ὠφεληθῇ ὅσον ἠδύνατο κάλλιον ἐκ τοῦ ῥινίου καὶ τοῦ φιαλιδίου.

Οὕτως, ἀφοῦ ἅπαντες ἐγκατέλιπον τὸν δοῦκα τῆς Ρωμανίας, εἷς μίσθιος ἐμνήσθη αὐτοῦ.

Ἡ εἱρκτὴ ἐν ᾗ ἐκρατεῖτο ἀπὸ δύο ἐτῶν ἦτο λίαν ἐπαχθὴς τῷ Καίσαρι, ὅστις νῦν οὔτε λεπτὸν ἤθελε ν' ἀπολέσῃ· ὅθεν αὐθημερὸν ἤρξατο ῥινίζων τὴν κιγκλίδα τοῦ παραθύρου, ὅπερ ἠνοίγετο πρὸς ἐσωτερικὴν αὐλήν, καὶ κατέστησεν αὐτὸ τοιοῦτον ὥστε ἐλαφρῶς σειόμενον ἠδύνατο ν' ἀποσπασθῇ.

Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ ὕψους τοῦ παραθύρου ὅπερ ἀπεῖχε τῆς αὐλῆς περὶ τοὺς ἑβδομήκοντα πόδας, ἡ μία καὶ μόνη τῆς αὐλῆς ἔξοδος ἐπεφυλάσσετο ἰδίως τῷ διοικητῇ, ὅστις εἶχε τὴν κλεῖδα αὐτῆς, καὶ οὐδενὶ ἐνεπιστεύετο αὐτήν· τῇμὲν ἡμέρᾳ ἦτον ἐξηρτημένη ἀπὸ τῆς ζώνης αὐτοῦ, τῇ δὲ νυκτὶ ἐτίθετο ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιόν του· ἐνταῦθα λοιπὸν ἐνέκειτο ἡ πρωτίστη δυσκολία.

Ἀλλ' ὁ Καῖσαρ καίπερ αἰχμάλωτος ὢν ἐτύγχανε πάντοτε τῶν ὀφειλομένων αὐτῷ τιμῶν· καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ γεύματος, ἤγετο ἐκ τοῦ δωματίου αὐτοῦ παρὰ τῷ διοικητῇ, ὅστις προσέφερεν αὐτῷ τὸ γεῦμα ὡς εὐγενὴς καὶ εὐπροσήγορος ἱπποτης.

Ἀληθεύει δ' ἐπίσης ὅτι ὁ δὸν Ἐμμανουὴλ ἦτο γέρων πολεμιστὴς ἐντίμως ὑπερετήσας παρὰ τῷ βασιλεῖ Φερδινάνδῳ, ὅθεν εἶχε μὲν ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν αὐτοῦ τὸν Καίσαρα, ὡς αὐστηρῶς διετάχθη, ἀλλ' ἐσέβετο μεγάλως στρατηγὸν τοσοῦτον ἀνδρεῖον καὶ μετὰ πολλῆς τῆς εὐχαριστήσεως ἤκουε τὴν ἀφήγησιν τῶν μαχῶν του.

Ἐπέμενε λοιπὸν ὅπως ὁ Καῖσαρ οὐ μόνον γευματίζῃ ἀλλὰ καὶ προγευματίζῃ μετ' αὐτοῦ· εὐτυχῶς δὲ ὁ αἰχμάλωτος, ἐκ προαισθήματος ἴσως, δὲν ἐδέχετο τὴν τιμὴν ταύτην, καὶ καλῶς ἔπραττε, διότι, μεμονωμένος ὤν, ἠδυνήθη νὰ λάβῃ τὰ παρὰ τοῦ Μικελόττου σταλέντα πρὸς ὁραπέτευσιν.

Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἔλαβε ταῦτα, ὁ Καῖσαρ ἀναβαίνων εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἐξήρθρωσεν ἐκ τύχης τὸν πόδα αὐτοῦ· ἐλθούσης δὲ τῆς ὥρας τοῦ γεύματος, ἐπειράθη νὰ καταβῇ ἀλλ' εἶπεν ὅτι τοσοῦτον ἄλγος ᾐσθάνετο, ὥστε ἦτον ἀδύνατον νὰ βαδίσῃ. Ὁ διοικητὴς ἐλθὼν εὗρεν αὐτὸν κατακεκλιμένον.

Τῇ ἐπαύριον, ὁ Καῖσαρ μὴ αἰσθανόμενος βελτίωσιν ἐγευμάτισεν ἐν τῇ κλίνῃ, ὡς διέταξεν ὁ διοικητὴς, ὅστις ἐπεσκέψατο αὖθις αὐτόν· εὗρε δὲ τὸν αἰχμάλωτον τοσοῦτον ἀνιώμενον ἐν τῇ μονώσει, ὥστε προέτεινεν αὐτῷ νὰ συνδειπνήσωσιν· ὁ Καῖσαρ ἐδέξατο μετ' εὐγνωμοσύνης.

Τὴν φορὰν ταύτην, ὁ αἰχμάλωτος ἐφιλοφρόνει τὸν ξενίζοντα αὐτόν· ὅθεν ὁ Καῖσαρ ἐδείξε γοητευτικὴν εὐγένειαν· ὁ διοικητὴς ἠθέλησε νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς εὐκαιρίας ὅπως ἐρωτήσῃ αὐτὸν περὶ τῆς αἰτίας τῆς συλλήψεώς του, καὶ ἠθέλησε νὰ μάθῃ ὡς γέρων Καστιλανὸς, κηδόμενός πως τῆς τιμῆς αὐτοῦ, τὴν ἀλήθειαν περὶ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀπιστίας τοῦ Γονζάλβη καὶ τοῦ Φερδινάνδου.

Ὁ Καῖσαρ ἐδείχθη ὅσον οἷόν τε πρόθυμος εἰς ἐκμυστήρευσιν· ἀλλὰ διὰ νεύματος κατέδειξεν αὐτῷ ὅτι ἡ παρουσία τῶν ὑπηρετῶν ἦτον ὀχληρά.

Ἡ προφύλαξις αὕτη ἐφαίνετο τοσοῦτον φυσικὴ, ὥστε ὁ διοικητὴς οὐδεμίαν συνέλαβεν ὑπόνοιαν, καὶ εὐθὺς ἀπέπεμψε πάντας, ὅπως ὅσον τάχιον μείνῃ μόνος μετὰ τοῦ συνδαιτυμόνος αὐτοῦ.

Κλεισθείσης δὲ τῆς θύρας, ὁ Καῖσαρ ἐπλήρωσε τὸ ποτήριόν του καὶ τὸ τοῦ διοικητοῦ, προτείνων πρόποσιν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως· ὁ διοικητὴς ἐδέχθη τὴν πρόποσιν· ὁ δὲ Καῖσαρ ἀμέσως ἤρξατο ἀφηγούμενος· ἀλλὰ μόλις ὅτε ἦλθεν εἰς τὸ τρίτον τῆς ἀφηγήσεως, ἥτις ἦτο περιεργοτάτη, οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ διοικητοῦ ἐκλείσθησαν ὡς διὰ μαγείας, καὶ ὠλίσθησεν ὑπὸ τὴν τράπεζαν βαθέως ἀποκοιμηθείς.

Μετὰ παρέλευσιν ἡμισείας ὥρας, οἱ ὑπηρέται, οὐδένα θόρυβον ἀκούοντες, ἐπανῆλθον καὶ εὗρον τοὺς δύο συνδαιτυμόνας τὸν μὲν ἐπὶ τῆς τραπέζης τὸν δὲ ὑποκάτω αὐτῆς· ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτον ἀσύνηθες καὶ οὐδεμία διηγέρθη ὑπόνοια· μετεκόμισαν μόνον τὸν δὸν Μανουὴλ εἰς τὸ δωμάτιόν του, καὶ τὸν Καίσαρα εἰς τὴν κλίνην του, εἶτα ἀναβάλλοντες ἐς αὔριον τὴν παράθεσιν τῶν ἐπιδορπίων τοῦ δείπνου, ἐπανέκλεισαν μετὰ μεγίστης προσοχῆς τὴν θύραν, ἀφέντες μόνον τὸν αἰχμάλωτον.

Ὁ Καῖσαρ ἔμεινεν εἰσέτι μίαν στιγμὴν ἀκίνητος καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον εἰς βαθὺν παραδεδομένος ὕπνον· ἀλλ' ὅτε ἤκουσεν ἀπομακρυ-

νόμενα τὰ βήματα, ἤγειρεν ἠρέμα τὴν κεφαλὴν, ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς, διωλίσθησεν ἀπὸ τῆς κλίνης, ἐβάδισε πρὸς τὴν θύραν βραδέως μὲν, εἶναι ἀληθὲς, ἀλλ' οὐδαμῶς φαινόμενος ὅτι ἠσθάνετο πόνους, ἔστη ἐπί τινα λεπτὰ ἔχων τὸ οὖς προσκεκολλημένον ἐπὶ τοῦ κλείθρου· εἶτα ἀνορθῶν μετ' ἀνεκφράστου ὑπερηφανείας τὴν κεφαλὴν, ἀπέμαξε διὰ τῆς χειρὸς τὸ μέτωπον, καὶ πρώτην φορὰν ἀπὸ τῆς ἐξόδου τῶν φυλάκων, ἀνέπνευσεν ἐλευθέρως καὶ μεθ' ὅλης τῆς δυνάμεως τῶν πνευμόνων αὐτοῦ.

Ὁ χρόνος ἦτο πολύτιμος· κατὰ πρῶτον ἐφρόντισε νὰ κλείσῃ ἐσωθεν τὴν θύραν στερεῶς ὅσον ἦτο κεκλεισμένη ἔξωθεν, νὰ σβέσῃ τὸν λύχνον, ν' ἀνοίξῃ τὸ παράθυρον, καὶ νὰ ῥινίσῃ ὁλοσχερῶς τὴν κιγκλίδα.

Περατωθείσης δὲ τῆς ἐργασίας ταύτης, ἔλυσε τοὺς περὶ τὴν κνήμην αὐτοῦ ἐπιδέσμους, ἀφῆρεσε τὰ παραπετάσματα τοῦ παραθύρου καὶ τῆς κλίνης, ἔσχισεν αὐτὰ εἰς λωρίδας, προσέθηκε τὰς σινδόνας, τὴν ὀθόνην τῆς τραπέζης, τὰ χειρόμακτρα, καὶ διὰ τούτων πάντων συνδεδεμένων ἐσχημάτισε σχοινίον πεντήκοντα ἕως ἑξήκοντα ποδῶν τὸ μῆκος, ἔδεσε κόμβους κατὰ διαστήματα, προσέδεσε στερεῶς ἀπὸ τῆς μιᾶς ἄκρας τὸ σχοινίον εἰς τὴν πλησίον τῆς ῥινισθείσης κιγκλίδα, εἶτα ἀναβὰς ἐπὶ τοῦ παραθύρου, κατήρξατο τοῦ ἀληθῶς κινδυνώδους μέρους τῆς ἐπιχειρήσεως, χερσί τε ποσὶν ἀναρτώμενος ἀπὸ τοῦ ἀδυνάτου σχοινίου.

Εὐτυχῶς ὁ Καῖσαρ ἦτον ἰσχυρὸς ὅσῳ καὶ ἐπιτήδειος· ὅθεν διέδραμεν ἀβλαβῶς ὅλον τὸ μῆκος τοῦ σχοινίου· ἀλλ' ἐλθὼν εἰς τὸν τελευταῖον κόμβον μάτην ἐζήτησε τὴν γῆν ὑπὸ τοὺς πόδας του· τὸ σχοινίον ἦτο λίαν βραχύ.

Ἡ θέσις αὐτοῦ ἦτο τρομερά· ὡς ἐκ τοῦ σκότους τῆς νυκτὸς ὁ φυγὰς δὲν ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ πόσον ἀπεῖχε τὸ ἔδαφος, ἀπαυδήσας δὲ οὔτε κἂν ἀπεπειρᾶτο ν' ἀναβῇ αὖθις.

Ὁ Καῖσαρ εἶπε μικρὰν προσευχήν· αὐτὸς μόνος ἠδύνατο νὰ εἴπῃ ἂν ἐδέετο τοῦ Θεοῦ ἢ τοῦ Σατανᾶ· εἶτα ἀφεὶς τὸ σχοινίον, ἔπεσεν ἀπὸ ὕψους δώδεκα ἕως πεντεκαίδεκα περίπου ποδῶν.

Ὁ φυγὰς τὸν ἔσχατον διατρέχων κίνδυνον μικρὸν ἐμερίμνα περί τινων ἐλαφρῶν μωλώπων οὓς ἔπαθε κατὰ τὴν πτῶσιν αὐτοῦ· ἀνηγέρθη λοιπὸν ἀμέσως, καὶ, ἐκ τῆς διευθύνσεως τοῦ παραθύρου ὁδηγούμενος, ἐβάδισεν εὐθὺ πρὸς τὴν μικρὰν θύραν τῆς αὐλῆς, ἔνθα ἔθηκε τὴν χεῖρα εἰς τὸ θυλάκιον αὐτοῦ, — ψυχρὸς ἰδρὼς ἔβρεξε τὸ μέτωπον αὐτοῦ· εἴτε λησμονήσας ἐν τῷ δωματίῳ του, εἴτε ἀπολέσας αὐτὸ ὅτε ἔπεσε, δὲν εἶχε τὸ κλειδίον.

Ἀνακαλῶν ὅμως τὰς ἀναμνήσεις αὐτοῦ, ἐθεώρησεν ὡς μόνην πιθανὴν τὴν δευτέραν ἰδέαν· διῆλθε λοιπὸν ἐκ νέου τὴν αὐλὴν, προσπαθῶν ν' ἀναγνωρίσῃ τὸ μέρος ἔνθα ἔπεσε, τῇ βοηθείᾳ τοῦ τοίχου δεξαμενῆς ἐφ' ἧς ἔθηκε τὴν χεῖρα ἀνεγειρόμενος· ἀλλὰ τὸ ἀπολεσθὲν πρᾶγμα ἦτο τοσοῦτῳ μικρὸν καὶ ἡ νὺξ τοσοῦτῳ σκοτεινὴ, ὥστε μικρὰν ἐλπίδα ἐπιτυχίας εἶχε.

Μεθ' ὅλα ταῦτα ὅμως ὁ Καῖσαρ ἠρεύνα μετὰ μεγάλης ἀγωνίας, διότι ἐν τῷ κλειδίῳ τούτῳ ἀπέκειτο ἡ ἐσχάτη αὐτοῦ ἐλπίς· ὅτε αἴφνης ἀνεῴγη ἡ θύρα, καὶ νυκτερινὴ περίπολος ἐφάνη ἧς προεπορεύοντο δύο ἄνδρες δαυλοὺς φέροντες.

Ὁ Καῖσαρ ἐνόμισεν ἐπὶ μικρὸν ὅτι ἀπώλετο· ἀλλ' ἐνθυμηθεὶς τὴν ὄπισθεν αὐτοῦ δεξαμενὴν, κατέβη εἰς αὐτὴν ἀμέσως, καὶ ἀφεὶς μόνην τὴν κεφαλὴν ἔξω τοῦ ὕδατος παρηκολούθει ἐναγωνίως τὰς κινήσεις τῶν στρατιωτῶν, οἵτινες προέβησαν πρὸς τὸ μέρος αὐτοῦ, διῆλθον ὀλίγα βήματα μακρὰν του καὶ ἐγένοντο ἅπαντοι ἐξελθόντες δι' ἀντιθέτου θύρας.

Ἀλλ' ἡ φωτεινὴ αὐτῶν ἐμφάνισις καίπερ βραχυτάτη ἐφώτισε τὸ ἔδαφος· ὁ Καῖσαρ ὑπὸ τὸ φῶς τῶν δαυλῶν εἶδε στίλβον τὸ περιζήτητον κλειδίον, καὶ μόλις κλεισθείσης τῆς θύρας, δι' ἧς ἔφευγον οἱ στρατιῶται, ἦτο κύριος τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ.

Κατὰ τὸ ἥμισυ τῆς ἀπὸ τοῦ πύργου πρὸς τὸ χωρίον ὁδοῦ, δύο ἱππεῖς καὶ εἷς ἵππος ἀνέμενον· οἱ δύο οὗτοι ἱππεῖς ἦσαν ὁ κόμης τοῦ Βενεβέντου καὶ ὁ Μικελόττος.

Ὁ Καῖσαρ ἐπήδησεν ἐπὶ τοῦ ἵππου, ὅστις ἦτον ἄνευ κυρίου, ἔσφιγξε τὴν χεῖρα καὶ τοῦ μισθίου καὶ τοῦ κόμητος· εἶτα καὶ οἱ τρεῖς ἔδραμον πρὸς τὰ μεθόρια τῆς Ναβάρρας, ὅπου ἀφίκοντο μετὰ τριήμερον πορείαν, καὶ ἔτυχε θαυμασίας ὑποδοχῆς παρὰ τῷ βασιλεῖ Ἰωάννῃ δ' Ἀλβρέτῳ, τῷ γυναικαδέλφῳ αὐτοῦ.

Ἀπὸ τῆς Ναβάρρας, ὁ Καῖσαρ προὐτίθετο νὰ μεταβῇ εἰς Γαλλίαν, καὶ ἐκεῖθεν τῇ βοηθείᾳ τοῦ βασιλέως ΙΒ΄ νὰ ἐπιχειρήσῃ στρατείαν ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν· ἀλλὰ κατὰ τὴν κάθειρξιν αὐτοῦ ἐν τῷ πύργῳ τῆς Μεδίνας δὲλ Κάμπο, ὁ Λουδοβίκος ΙΒ΄ συνωμολόγησεν εἰρήνην μετὰ τῆς Ἱσπανίας· ὅθεν ὅτε ἔμαθε τὴν δραπέτευσιν τοῦ Καίσαρος, ἀντὶ νὰ συνδράμῃ αὐτὸν, ὡς ἐδικαιοῦτο ὁπωσοῦν νὰ ἐλπίζῃ, διότι ἦτον ἐξ ἀγχιστείας συγ-

γενής του, ἥρπασεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δουκάτον τοῦ Βαλεντινικοῦ καὶ ἀφήρεσε τὴν ἐπιχορήγησίν του. Ἀλλ' ὑπελείποντο τῷ Καίσαρι διακόσιαι χιλιάδες δουκάτων ἐπὶ τῶν τραπεζιτῶν τῆς Γενούης· ἔγραψε δ' αὐτοῖς ὅπως τῷ ἐμβάσωσι τὸ ποσὸν τοῦτο, δι' οὗ προύτίθετο νὰ συλλέξῃ στρατεύματα ἐν Ἱσπανίᾳ καὶ Ναβάρᾳ, καὶ νὰ στρατεύσῃ ἐπὶ τὴν Πεῖσαν· πεντακόσιοι ἄνδρες, διακόσιαι χιλιάδες δουκάτων, τὸ ὄνομα καὶ τὸ ξίφος αὐτοῦ, πάντα ταῦτα ὑπερήρκουν ὅπως μὴ ἀπολεσθῇ πᾶσα ἐλπὶς αὐτοῦ.

Οἱ τραπεζῖται ἠρνήθησαν τὴν παρακαταθήκην.



Ἀλλ' ἐλθὼν εἰς τὸν τελευταῖον κόμβον μάτην ἐζήτησε τὴν γῆν ὑπὸ τοὺς πόδας του.—Σελ. 149.

Ὁ Καῖσαρ περιῆλθεν εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ γυναικαδέλφου αὐτοῦ.

Εἷς τῶν ὑποτελῶν τοῦ βασιλέως τῆς Ναβάρρας, ὀνόματι πρίγκηψ Ἀλαρῖνος, ὕψωσε τότε τὴν σημαίαν τῆς ἀποστασίας. Ὁ Καῖσαρ ἔλαβε τὴν διοίκησιν τοῦ στρατοῦ, ὃν ὁ Ἰωάννης δ' Ἀλβρέτου ἔπεμψε κατ' αὐτοῦ, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Μικελόττου, πιστοῦ εἴς τε τὴν ἀτυχίαν καὶ τὴν εὐτυχίαν τοῦ κυρίου του.

Διὰ τῆς εὐψυχίας τοῦ Καίσαρος καὶ τῶν συνετῶν αὐτοῦ διατάξεων, ὁ πρίγκηψ Ἀλαρῖνος ἡττήθη ἐν πρώτῃ συμπλοκῇ· ἀλλὰ τῇ ἐπιούσῃ τῆς ἥττης ταύτης, οὗτος, συναθροίσας αὖθις τὸν στρατὸν αὐτοῦ, προὐκάλεσε μάχην περὶ τὴν τρίτην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν· ὁ δὲ Καῖσαρ ἐδέξατο.

Ἐπὶ τέσσαρας σχεδὸν ὥρας ἐπολέμησαν ἑκατέρωθεν μετὰ λύσσης· ἐν τέλει ὅμως, κλινού-



Ὁ Καῖσαρ ἐτόξευσε βλασφημίαν πρὸς τὸν Ὀλιβιὲρ καὶ ἐξέπνευσε. — Σελ. 152.

σης ἤδη τῆς ἡμέρας, ὁ Καῖσαρ ἠθέλησε νὰ καταστήσῃ τὴν μάχην ἀποφασιστικὴν ἐπιτιθέμενος αὐτὸς οὗτος μεθ' ἑκατοντάδος στρατιωτῶν, κατὰ σώματος ἱππικοῦ, ἀποτελοῦντος τὴν κυρίαν τοῦ ἀντιπάλου δύναμιν.

Ἀλλὰ μεγάλως ἐξεπλάγη, ὅτε κατὰ τὴν πρώτην σύγκρουσιν, τὸ ἱππικὸν ἐκεῖνο ἐκλονίσθη καὶ ἐτράπη εἰς φυγήν, διευθυνόμενον πρὸς μικρὸν δάσος, ἐν ᾧ ἐφαίνετο ζητοῦν καταφύγιον.

Ὁ Καῖσαρ κατεδίωξεν αὐτὸ φέρων τὴν λόγχην παρὰ τὴν ὀσφὺν μέχρι τῆς ἄκρας τοῦ δάσους· ἐνταῦθα ὅμως αἵφνης οἱ διωκόμενοι ἐπεστράφησαν· τριακόσιοι ἢ τετρακόσιοι τοξόται ἐξώρμησαν τοῦ δάσους καὶ ἦλθον εἰς βοήθειάν των· οἱ δὲ περὶ τὸν Καίσαρα βλέποντες τότε ὅτι περιέπεσαν εἰς ἐνέδραν, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν ἀνάνδρως, ἐγκαταλιπόντες τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν.

Μόνος ἀπολειφθεὶς ὁ Καῖσαρ, δὲν ἠθέλησε οὔτε βῆμα νὰ ὀπισθοχωρήσῃ· ἴσως μάλιστα ἐβαρύνθη τὴν ζωὴν καὶ ὁ ἡρωϊσμὸς αὐτοῦ προήρχετο ἐξ ἀπονοίας μᾶλλον ἢ γενναιότητος. Ὅπως δήποτε ὅμως ἠμύνατο ὡς λέων· ἀλλὰ κατατρωθεὶς ὑπὸ βελῶν καὶ λογχῶν, ὁ ἵππος του κατέπεσε τέλος περιπλέκων τὴν κνήμην αὐτοῦ.

Παρευθὺς οἱ ἀντίπαλοι ἐπέπεσαν κατ' αὐτοῦ, καὶ εἷς τούτων στηρίξας δόρυ μετὰ λεπτῆς καὶ ὀξείας σιδηρᾶς αἰχμῆς ὑπὸ τὴν μασχάλην αὐτοῦ διεπέρασε τὸ στῆθός του.

Ὁ Καῖσαρ ἐτόξευσε βλασφημίαν πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐξέπνευσε.

Τούτων γινομένων, τὸ λοιπὸν τοῦ στρατοῦ κατετροποῦτο διὰ τῆς ἀνδρείας τοῦ Μικελόττου, ὅστις ἐμάχετο ὡς γενναῖος μαχητής· ἀλλὰ τῇ ἑσπέρᾳ ἐπανερχόμενος εἰς τὸ στρατόπεδον, ἔμαθε παρὰ τῶν εἰς φυγὴν τραπέντων, ὅτι ἐγκατέλειψαν τὸν Καίσαρα, καὶ ὅτι ὁ Καῖσαρ οὐδόλως ἀνεφάνη.

Τότε βεβαιότατος ὤν, ὡς ἐκ τῆς γενναιοτάτης εὐτολμίας τοῦ κυρίου αὐτοῦ, ὅτι ἔπαθέ τι δεινόν, ἠθέλησε νὰ δώσῃ αὐτῷ ὕστατον ἀφοσιώσεως δεῖγμα μὴ ἐγκαταλείπων τὸ σῶμα αὐτοῦ εἰς βορὰν τῶν λύκων καὶ τῶν ὀρνέων.

Ἥναψε λοιπὸν δαυλούς, διότι ἦτο σκότος πυκνότατον, καὶ δέκα ἢ δώδεκα τῶν καταδιωξάντων μετὰ τοῦ Καίσαρος τὸ ἱππικὸν μέχρι τοῦ μικροῦ δάσους συγκατανευσάντων ν' ἀκολουθήσωσιν αὐτῷ, ἤρξατο ἀναζητῶν τὸν κύριον αὐτοῦ.

Ἐλθὼν δὲ εἰς τὸ καταδειχθὲν μέρος, εἶδε πέντε ἄνδρας ἐκτάδην κειμένους παρ' ἀλλήλους· τέσσαρες ἦσαν ἐνδεδυμένοι, ἀλλ' ὁ πέμπτος, οὗ τὰ ἐνδύματα ἁφῃρέθησαν, ἦτον ἐντελῶς γυμνός.

Ὁ Μικελόττος ἀφίππευσεν, ἀνήγειρε τὴν κεφαλήν του, ἐρείδων αὐτὴν ἐπὶ τοῦ γόνατος, καὶ πρὸς τὸ φῶς τῶν δαυλῶν, ἀνεγνώρισε τὸν Καίσαρα.

Οὕτως ἔπεσε, τῇ 10 μαρτίου 1507, ἐπὶ ἀγνώστου πεδίου μάχης, παρ' ἀφανὲς χωρίον, Βίανον καλούμενον, συνεπείᾳ ἀθλίας ἀψιμαχίας μεθ' ὑποτελοῦς ἑνὸς βασιλίσκου, ἐκεῖνος ὃν ὁ Μακκιαβέλης προβάλλει τοῖς ἡγεμόσιν ὡς πρότυπον ἐμπειρίας, πολιτικῆς καὶ ἀνδρείας.

Ὅσῳ δ' ἀφορᾷ τὴν Λουκρητίαν, ἡ ὡραία τῆς Φερράρας δούκισσα ἀπεβίωσε πλήρης ἡμερῶν καὶ τιμῶν λατρευομένη παρὰ τῶν ὑπηκόων αὐτῆς ὡς βασίλισσα καὶ ὑμνουμένη ὡς θεὰ ὑπὸ τοῦ Ἀριόστου καὶ τοῦ Βέμβου.

Ὑπῆρχέ ποτε ἐν Παρισίοις, καθὰ ἀφηγεῖται ὁ Βοκκάκιος, ἀγαθός τις καὶ ἔντιμος ἄνθρωπος, ἔμπορος τὸ ἐπάγγελμα, ὀνόματι Ἰωάννης δὲ Σιβίγνυ, ὅστις ἐνήργει μέγα ἐμπόριον ὑφασμάτων, καὶ συνέδεσεν ἐμπορικὰς καὶ γειτονικὰς σχέσεις μετὰ πλουσιωτάτου συναδέλφου αὐτοῦ, ὀνόματι Ἀβραάμ, ὅστις, καίπερ ἰουδαῖος, ἔχαιρε καλὴν ὑπόληψιν.

Ἐκτιμήσας δὲ ὁ Ἰωάννης δὲ Σιβίγνυ τὰς ἀρετὰς τοῦ ἀγαθοῦ ἰσραηλίτου ἐφοβήθη μήπως μεθ' ὅλην τὴν ἀγαθότητα αὐτοῦ σταλῇ κατ' εὐθεῖαν ἡ ψυχή του εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον ἵνα κολάζηται αἰωνίως ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ· ὅθεν ἤρξατο πράως καὶ φιλικῶς ἱκετεύων αὐτὸν ν' ἀποσκορακίσῃ τὴν πλάνην ἐν ᾗ εὑρίσκετο, καὶ ν' ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν χριστιανικὴν πίστιν, ἥτις, ὡς ἠδύνατο καὶ ἐκεῖνος νὰ κρίνῃ, εὐωδοῦτο καὶ ἐκραταιοῦτο ὁσημέραι, οὖσα ἡ μόνη καλὴ καὶ ἀληθής· ἐνῷ ἡ ἰδική του, ὡς ἦτο πρόδηλον, τοσοῦτον ἰσχυρῶς ἠλαττοῦτο, ὥστε μετ' οὐ πολὺ ἐξ ὁλοκλήρου θὰ ἐξέλειπεν ἀπὸ τοῦ κόσμου.

Ὁ δὲ ἰουδαῖος ἀφ' ἑτέρου ἀπεκρίνετο ὅτι ἔξω τῆς ἰουδαϊκῆς θρησκείας οὐκ ἔστι σωτηρία, ὅτι ἐν αὐτῇ ἐγεννήθη, ἐν αὐτῇ ἐπεθύμει νὰ ζήσῃ καὶ ν' ἀποθάνῃ, καὶ οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ ἔπειθεν

αὐτὸν νὰ μεταβάλῃ γνώμην. Οὐχ ἧττον ὅμως, ἐν τῷ προσηλυτιστικῷ αὐτοῦ ζήλῳ, ὁ Ἰωάννης δὲν ἐθεώρει ἑαυτὸν ἀποτυχόντα καὶ καθ' ἑκάστην μέραν τακτικῶς, διὰ τῶν ὁλεασταικῶν ἐκείνων λόγων, δι' ὧν γοητεύει ὁ ἔμπορος τὸν ἀγοραστήν, ἐπεδείκνυε τὴν ὑπεροχὴν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἐπὶ τῆς ἰουδαϊκῆς· μολονότι δὲ ὁ Ἀβραὰμ ἦτο δεινότατος περὶ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον, εἴτε ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν Ἰωάννην δὲ Σιβίγνυ φιλίας, εἴτε διότι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα κατέβη ἐπὶ τῆς γλώσσης τοῦ νέου ἀποστόλου, ἤρξατο τέλος ἡδυνόμενος ἐκ τῶν διδαχῶν τοῦ χρηστοῦ ἐμπόρου, μολονότι ἀείποτε ἐμμένων εἰς τὴν πίστιν αὐτοῦ, δὲν ἠθέλησε ν' ἀλλαξοπιστήσῃ· ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἐνέμενεν εἰς τὴν πλάνην αὐτοῦ, ἐπὶ τοσοῦτον ὁ Ἰωάννης ἐπεδίωκε τὸν προσηλυτισμόν· ὥστε ἐπὶ τέλους, ἀφοῦ, τῇ τοῦ Θεοῦ συνάρσει, διέσεισε τὴν πίστιν αὐτοῦ, ὁ Ἀβραὰμ τῷ εἶπε μιᾷ τῶν ἡμερῶν·—Ἄκουσε, Ἰωάννη· ἐπειδὴ τόσῳ πολὺ ἐπιθυμεῖς νὰ μὲ προσηλυτίσῃς, ἰδοὺ ἐγὼ εἶμαι ἕτοιμος νὰ σ' εὐχαριστήσω· ἀλλὰ θέλω πρότερον νὰ ὑπάγω εἰς τὴν Ῥώμην, νὰ ἰδῶ ἐκεῖνον ὁποῦ ὀνομάζεις ἐπίτροπον τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, νὰ σπουδάσω τὸν τρόπον τῆς ζωῆς του καὶ τὰ ἤθη του, καθὼς καὶ τὰ τῶν ἀδελφῶν του καρδιναλίων· ἂν δὲ, ὡς δὲν ἀμφιβάλλω, συμφωνοῦν μὲ τὴν ἠθικὴν τὴν ὁποίαν μὲ διδάσκεις, θὰ ὁμολογήσω, καθὼς καὶ σὺ τόσον ἐκοπίασες διὰ νὰ μὲ τὸ ἀποδείξῃς, ὅτι ἡ πίστις σου εἶναι καλητέρα τῆς ἰδικῆς μου, καὶ θὰ πράξω ὅ,τι ἐπιθυμεῖς, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας, ἂν δὲν ἔχῃ οὕτω τὸ πρᾶγμα, θὰ μείνω ἰουδαῖος ὡς εἶμαι· διότι εἰς τὴν ἡλικίαν μου δὲν ἀξίζει τὸν κόπον ν' ἀλλάξω τὴν πίστιν μου πρὸς ἄλλην χειροτέραν.

Ὁ Ἰωάννης σρόδρα ἐλυπήθη ἀκούσας ταῦτα, διότι εἶπε τότε καθ' ἑαυτὸν θλιβερῶς· — Ἰδοὺ λοιπὸν ἔχασα τὸν καιρόν μου καὶ τὸν κόπον μου ἐπὶ ματαίῳ, ἐνῷ ἐφρόνουν ὅτι κατώρθωσά τι, καὶ ἤλπιζα ὅτι προσηλύτισα τὸν ταλαίπωρον Ἀβραάμ· διότι, ἂν καθὼς εἶπε, μεταβῇ, κατὰ κακὴν μοῖραν, εἰς Ῥώμην, καὶ ἴδῃ τὴν κακοῦργον ζωὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτῆς ἀνδρῶν, ἀντὶ ἀπὸ ἰουδαίου νὰ γένῃ χριστιανὸς, θὰ ἐγίνετο μᾶλλον ἀπὸ χριστιανοῦ ἰουδαῖος.—Τότε στραφεὶς πρὸς τὸν Ἀβραὰμ τῷ εἶπεν·

— Εἰς τὸν Θεόν σου φίλεμου, διατὶ θέλεις νὰ ἐξοδεύσῃς τόσα μεταβαίνων εἰς Ῥώμην; Δὲν συλλογίζεσαι καὶ τοῦτο, ὅτι δι' ἄνθρωπον πλούσιον ὡς σὲ, τὸ ταξεῖδι εἶναι ἐπικίνδυνον, εἴτε διὰ ξηρᾶς εἴτε διὰ θαλάσσης; Νομίζεις λοιπὸν ὅτι δὲν εἶν' ἐδῶ κανεὶς νὰ σὲ βαπτίσῃ; καὶ ἂν σὲ μένῃ καμμία ἀμφιβολία ὡς πρὸς τὴν πίστιν τὴν ὁποίαν σοὶ ἐφανέρωσα, ποῦ θὰ εὕρῃς κάλλιον ἀπ' ἐδῶ θεολόγους ἱκανοὺς νὰ καταπολεμήσουν καὶ νὰ ἐξαφανίσουν αὐτήν; Διὰ τοῦτο, βλέπεις, μοὶ φαίνεται ὅλως διόλου περιττὸν τὸ ταξεῖδι· φαντάσου ὅτι οἱ κληρικοὶ εἶναι καὶ ἐκεῖ ὅπως εἶν' ἐδῶ, καὶ τόσῳ μάλιστα καλήτεροι καθ' ὅσον εἶναι πλησιέστερον τοῦ ἀνωτάτου ποιμένος τῆς ἐκκλησίας. Ἐμπρὸς λοιπόν! πίστευσε τὴν συμβουλήν μου, καὶ μὴ λαμβάνῃς τὸν κόπον νὰ ταξειδεύσῃς παρὰ μόνον ὅταν ὑποπέσῃς εἰς βαρύ τι ἁμάρτημα, καὶ θελήσῃς νὰ λάβῃς τὴν ἄφεσίν του· τότε σὲ κρατῶ συντροφιὰ καὶ πηγαίνομεν μαζῆ.

Ἀλλ' ὁ ἰουδαῖος ἀπήντησε.

— Πιστεύω, Ἰωάννη μου, ὅτι τὰ πάντα εἶναι καθὼς μοὶ εἶπες· ἀλλ' ἠξεύρεις πόσον ἐπίμονος εἶμαι. Λοιπὸν ἢ θὰ ὑπάγω εἰς Ῥώμην ἢ δὲν γίνομαι χριστιανός.

Τότε ὁ Ἰωάννης βλέπων τὴν ἐπιμονήν του, ἔκρινεν ὅτι ἀνωφελὲς ἦτο νὰ καταπολεμήσῃ αὐτὴν περισσότερον καὶ ηὐχήθη αὐτῷ κατευόδιον· καθ' ἑαυτὸν ὅμως ἀπώλεσε πᾶσαν ἐλπίδα· διότι ἦτο βέβαιος ὅτι ἂν ἡ ῥωμαϊκὴ αὐλὴ ἦτον ὡς εἶδεν αὐτὴν, ὁ φίλος του θὰ ἐπανήρχετο ἐκ τῆς προσκυνήσεως τοῦ Βατικανοῦ ἰουδαϊκώτερος παρά ποτε.

Ὁ Ἀβραὰμ ἀνεχώρησεν ἔφιππος κατευθυνόμενος εἰς Ῥώμην μὲ ὅσης ἠδύνατο σπουδῆς, καὶ κατὰ τὴν ἄφιξίν του ὑπεδέξαντο αὐτὸν θαυμάσια οἱ ὁμόθρησκοί του.

Διατρίψας δὲ ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ἐνταῦθα ἤρξατο σπουδάζων τὴν διαγωγὴν τοῦ πάπα, τῶν καρδιναλίων, τῶν λοιπῶν κληρικῶν καὶ πάσης τῆς αὐλῆς.

Ἀλλὰ πρὸς μεγάλην αὐτοῦ ἔκπληξιν, ἔκ τε τῶν ὑπ' ὄψιν του διατρεχόντων καὶ ἐκ τῶν ὅσων ἤκουσεν ἐνόησεν ὅτι ἀπὸ τοῦ πάπα μέχρι τοῦ ἐσχάτου ἱερέως τοῦ Ἁγίου Πέτρου, πάντες διέπραττον ὅσον οἷόν τε αἰσχρῶς τὸ ἁμάρτημα τῆς λαγνείας, καὶ τοῦτο ἄνευ οὐδενὸς χαλινοῦ, ἢ ἐλέγχου τοῦ συνειδότος ἢ αἰσχύνης· οὕτως ὥστε αἱ ὡραῖαι κόραι καὶ οἱ ὡραῖοι νέοι ἠδύναντο νὰ τύχωσι πάσης εὐνοίας καὶ χάριτος.

Ἐκτὸς δὲ τῆς λαγνείας εἰς ἣν δημοσίᾳ ἔκδοτοι ἐγίνοντο, εἶδεν ὅτι ἦσαν λαίμαργοι καὶ μέθυσοι· τοῦτο δὲ μέχρι τοιούτου βαθμοῦ, ὥστε καθίσταντο μᾶλλον δοῦλοι τῆς κοιλίας των ἢ τὰ ἀδηφαγότατα τῶν ζώων.

Ὅτε δὲ ἔτι πρωΐτερον ἠρεύνησεν, ἀνεκάλυψεν

ὅτι ἦσαν τοσοῦτον φιλάργυροι καὶ πλεονέκται, ὥστε ἐπώλουν καὶ ἠγόραζον τοῖς μετρητοῖς τὸ ἀνθρώπινον αἷμα καὶ τὰ θεῖα, καὶ τοῦτο μετ' ὀλιγωτέρας εὐσυνειδησίας τῶν ἐν Παρισίοις πωλούντων ὑφάσματα καὶ ἄλλα ἐμπορεύματα.

Ταῦτα λοιπὸν ἰδὼν καὶ ἄλλα πολλὰ τοσοῦτον αἰσχρά, ὥστε δὲν ἁρμόζει νὰ εἴπωμεν αὐτὰ ἐνταῦθα, ἐνόμισεν ὁ Ἀβραὰμ, ὅστις ἦτον ἄνθρωπος σεμνὸς, σώφρων καὶ εὐθὺς, ὅτι ἱκανὰ εἶδε, καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Παρισίους, τοῦθ' ὅπερ ἔπραξε μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ ταχυβουλίας.

Ὁ Ἰωάννης δὲ Σιβίγνυ, ἐδεξιώθη αὐτὸν πανηγυρικῶς, καὶ περ ἀπολέσας πᾶσαν ἐλπίδα περὶ τοῦ προσηλυτισμοῦ αὐτοῦ· ἀφῆκε δ' αὐτὸν ν' ἀναπαυθῇ, πρὶν ἢ τῷ εἴπῃ τι, φρονῶν ὅτι εἶχε καιρὸν νὰ μάθῃ τὴν ἀναμενομένην κακὴν εἴδησιν.

Μετ' ὀλιγοήμερον ἀνάπαυσιν, ὅτε ὁ Ἀβραὰμ ἦλθεν ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν φίλον του, ὁ Ἰωάννης ἐτόλμησε νὰ ἐρωτήσῃ αὐτὸν τί ἐφρόνει περὶ τοῦ ἁγίου πατρὸς, τῶν καρδιναλίων καὶ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων τῆς ποντιφικῆς αὐλῆς.

Πρὸς τοὺς λόγους τούτους, ὁ Ἰουδαῖος ἀνεφώνησε·

— Ὁ Θεὸς νὰ τοὺς κολάσῃ ὅλους των! διότι ὅσῳ καὶ ἂν ἤνοιξα τὰ μμάτια μου, καμμίαν ἁγιότητα δὲν ἠδυνήθην ν' ἀνακαλύψω εἰς αὐτοὺς, καμμίαν εὐλάβειαν, κανὲν καλὸν ἔργον· ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας τὴν λαγνείαν, τὴν φιλαργυρίαν, τὸν δόλον, τὸν φθόνον, τὴν ὑπερηφάνειαν, καὶ ἀπ' αὐτὰ χειρότερα ἂν ὑπάρχουν χειρότερα· μ' ἐφάνη πῶς ἡ μηχανὴ αὐτῶν ὅλη κινεῖται μᾶλλον ὑπὸ διαβολικοῦ ἐλατηρίου ὠθουμένη ἢ ὑπὸ θείας δυνάμεως. Ἄρα, ἐπειδὴ ἐξ ὅσων εἶδα, βαθεῖαν ἐσχημάτισα πεποίθησιν, ὅτι ὁ πάπας σας, καὶ ἐπομένως μετ' αὐτοῦ καὶ οἱ ἄλλοι, μεταχειρίζονται ὅλον τὸν νοῦν, τὴν τέχνην των, τὴν προσοχὴν αὐτῶν εἰς τὸ νὰ ἐξαλείψωσιν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, τῆς ὁποίας ὤφειλον νὰ ἦναι θεμέλιον καὶ στήριγμα, καὶ ἐπειδὴ, μεθ' ὅλους τοὺς πρὸς τοῦτο ἀγῶνας αὐτῶν, βλέπω ὅτι ἡ θρησκεία σας αὐξάνει ὁσημέραι, καὶ καθ' ἑκάστην λαμπροτέρα καὶ ἀγνοτέρα καθίσταται, μοὶ φαίνεται ἀποδεδειγμένον ὅτι αὐτὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τὴν προστατεύει καὶ τὴν ὑπερασπίζει, ὡς τὴν μόνην ἀληθῆ καὶ τὴν μόνην ἁγίαν· διὰ ταῦτα λοιπὸν, ὅσῳ κωφὸν εἰς τὰς συμβουλάς σου καὶ ἐναντίον εἰς τὴν ἐπιθυμίαν σου μὲ εὗρες πρὶν ἢ πορευθῶ εἰς Ῥώμην, τόσῳ, ἀφ' ὅτου ἐπανῆλθον ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως τῶν Σοδόμων, ἔχω τὴν ἀκλόνητον ἀπόφασιν νὰ γένω χριστιανός. Ἐμπρὸς λοιπὸν ἀμέσως· ἄγωμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν φίλε Ἰωάννη, διότι εἶμαι ἑτοιμότατος νὰ δεχθῶ τὸ βάπτισμα.

Νῦν δὲ εἶναι περιττὸν νὰ εἴπωμεν ἂν ὁ Ἰωάννης δὲ Σιβίγνυ, ὅστις ἀνέμενεν ἄρνησιν, ἐχάρη ἐκ τῆς συγκαταθέσεως ταύτης· ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀναβολῆς, ἐπορεύθη μετὰ τοῦ ἀναδέκτου αὐτοῦ εἰς τὴν Παναγίαν τῶν Παρισίων, ἔνθα παρεκάλεσε τὸν πρῶτον τυχόντα ἱερέα νὰ βαπτίσῃ τὸν προσήλυτον, τοῦθ' ὅπερ ἐκεῖνος μετὰ σπουδῆς ἔπραξεν· ὁ δὲ νεοφώτιστος μετωνομάσθη Ἰωάννης, καὶ ἐπειδὴ διὰ τῆς εἰς Ῥώμην μεταβάσεως ἐκτήσατο πίστιν βαθεῖαν, αἱ ἀρεταὶ αὐτοῦ τοσοῦτον ἀνεδείχθησαν ἐν τῇ ἐξασκήσει τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ θρησκείας, ὥστε μετὰ παραδειγματικὸν βίον, ἀπέθανεν ἐν ὀσμῇ ἁγιότητος.

Τὸ διήγημα τοῦτο τοῦ Βοκκακίου (6) τοσούτῳ θαυμασίως ἀπαντᾷ πρὸς τὴν ἐπὶ ἀσεβείᾳ μομφὴν ἣν ἴσως ἀποτείνωσιν ἡμῖν οἱ περὶ τοῦ σκοποῦ ἡμῶν ἀπατώμενοι, ὥστε οὐδεμίαν προτιθέμενοι νὰ δώσωμεν ἀπάντησιν, ἀδιστάκτως παρεθέσαμεν αὐτὸ ὁλόκληρον ὑπὸ τὰ ὄμματα τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν. Ἄλλως δὲ, μὴ ἐπιλαθώμεθα, ὅτι, ἂν ἡ παπωσύνη ἔσχε τοὺς Ἰννοκεντίους Η' καὶ τοὺς Ἀλεξάνδρους ΣΤ', οἵτινες εἶναι τὸ αἶσχος αὐτῆς, ἔσχεν ἐπίσης τοὺς Πίους Ζ' καὶ τοὺς Γρηγορίους ΣΤ', οἵτινες εἶναι ἡ τιμὴ αὐτῆς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(1) Τῆς ἐνδόξου οἰκογενείας τῶν Μεδίκων τὴν καταγωγὴν ἀναφέρουσιν οἱ γενεαλογισταὶ μέχρι Καρόλου τοῦ Μεγάλου, ἀληθὴς δὲ γενάρχης αὐτῆς ὑπῆρξεν ὁ Ἐβράρδος, ἀρχηγὸς ἢ κυβερνήτης τῆς Φλωρεντινῆς δημοκρατίας τῷ 1344. Τῷ 1378, Σιλβέστρος ὁ ἀπὸ Μεδίκων, κυβερνήτης ἐπίσης, ἀνέτρεψε τὴν δημοκρατίαν ὅπως ταπεινώσῃ τὴν οἰκογένειαν τῶν Ἀλβιτζίων, καθ' ἧς ἀπέλυσε λυσσῶντα ὄχλον. Ἀλλὰ τῷ 1371, πεσὼν καὶ αὐτὸς ἐξωρίσθη εἰς Μοδέναν. Μεθ' ὅλα ταῦτα οἱ Μέδικοι κατέστησαν αὖθις ἰσχυροὶ ἐν Φλωρεντίᾳ διὰ τοῦ πλούτου αὐτῶν ὃν ἐκ τοῦ ἐμπορίου ἐκέρδησαν, καὶ ἀνεφάνησαν εἰς τὰ πράγματα τῷ 1421 Ἰωάννου τοῦ ἀπὸ Μεδίκων ἀναγορευθέντος προέδρου τῆς δημοκρατίας. Ὁ Ἰωάννης ἀπέθανε τῷ 1429, καταλείπων δύο υἱοὺς, τὸν Κοσμᾶν καὶ τὸν Λαυρέντιον, ὧν οἱ ἀπόγονοι ἐδοξάσθησαν. Ἀπὸ μὲν τοῦ Κοσμᾶ κατάγονται Λαυρέντιος ὁ Μεγαλοπρεπὴς, οἱ δοῦκες τοῦ Νεμοὺρ καὶ τοῦ Οὐρβίνου, οἱ πάπαι Λέων Ι' καὶ Κλήμης Ζ', ἡ Αἰκατερίνη τῶν Μεδίκων, βασίλισσα τῆς Γαλλίας, καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, δοὺξ τῆς Φλωρεντίας, μεθ' οὗ τελευτᾷ ἡ γραμμὴ αὕτη τῷ 1537. Ἀπὸ δὲ τοῦ Λαυρεντίου κατάγονται Λορεντζῖνος ὁ ἀπὸ Μεδίκων, ὅστις ἐδολοφόνησε τὸν Ἀλέξανδρον τῷ 1537, Κοσμᾶς ὁ Α', μέγας δοὺξ τῆς Τοσκάνης, ἓξ ἕτεροι μεγάλοι δοῦκες, καὶ ἡ βασίλισσα τῆς Γαλλίας Μαρία ἡ ἀπὸ Μεδίκων. Ὁ δεύτερος οὗτος κλάδος ἐξέλιπε τῷ 1737 μετὰ τῆς παλατίνης πριγκιπίσσης Ἄννης, ἀδελφῆς Ἰωάννου Γάστωνος τοῦ ἀπὸ Μεδίκων, τελευταίου μεγάλου δουκὸς. Κατά τινα παράδοσιν, οἱ Μέδικοι ἦσαν Ἕλληνες τὸ γένος.

(2) Αἱ Ἀφέσεις εἶναι συγχωρήσεις ἁμαρτιῶν χορηγούμεναι παρὰ τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας τοῖς μετανοοῦσιν ἁμαρτωλοῖς, ὑπὸ τὸν ὄρον νηστείας, προσευχῆς, ἢ εὐσεβοῦς ἔργου (ἐλεημοσύνης, προσκυνήσεως, συνεισφορῶν πρὸς ἀνέγερσιν ἐκκλησιῶν, νοσοκομείων, κτλ.) Διαιροῦνται δὲ εἰς ὁλικὰς καὶ μερικὰς, ὧν μόνος ὁ πάπας χορηγεῖ τὰς πρώτας. Ἡ διανομὴ ἀφέσεων ἐν Γερμανίᾳ παρὰ τοῦ μοναχοῦ Τέτζελ, ἐν ὀνόματι τοῦ πάπα Λέοντος Ι' ὑπὲρ τῶν συντελούντων πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ ἐν Ῥώμῃ Ἁγίου Πέτρου, ἐγένετο ἀφορμὴ τῶν διδαχῶν τοῦ Λουθήρου, τῷ 1517. Ἡ ἐν Τριδέντῳ σύνοδος κατήργησε τὴν κατάχρησιν ἀλλὰ διετήρησε τὸ δικαίωμα.

(3) Τὸ δηλητήριον τῶν Βοργιῶν, λέγουσιν οἱ σύγχρονοι συγγραφεῖς, ἦτο δύο εἰδῶν, εἰς κόνιν καὶ ῥευστόν.

Τὸ μὲν εἰς κόνιν δηλητήριον ἦτον εἶδος λευκοῦ ἀλεύρου σχεδὸν ἀψηλαφήτου, γεῦσιν ἔχοντος σακχάρεως, καὶ ὠνομάζετο Καντα ρέλλα. Ἡ σύνθεσις αὐτοῦ ἠγνοεῖτο.

Τὸ δὲ ῥευστὸν δηλητήριον, παρεσκευάζετο, ὡς βεβαιοῦται, διὰ παραδόξου καὶ ἀξιοσημειώτου τρόπου, ὃν παρατίθεμεν ἐνταῦθα οἷον ἀνέγνωμεν αὐτὸν οὐδὲν μεταβάλλοντες καὶ κατ' οὐδὲν εὐθυνόμενοι, καθότι φοβούμεθα μὴ διαψεύσῃ ἡμᾶς ἡ ἐπιστήμη.

« Ἔδιδον εἰς ἀγριόχοιρον νὰ καταπίῃ ἱκανὴν δόσιν ἀρσενικοῦ· εἶτα, καθ' ἣν στιγμὴν τὸ δηλητήριον ἐνήργει, ἐκρέμων ἀπὸ τῶν ποδῶν τὸ ζῶον· σπασμοὶ δὲ κατελάμβανον αὐτὸ μετὰ μικρὸν, καὶ θανάσιμος σίαλος ἔῤῥεεν ἀφθόνως ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ· ὁ σίαλος οὗτος συναγόμενος ἐντὸς ἀργυροῦ πινακίου, καὶ μετακενούμενος εἰς φιαλίδιον καλῶς κεκλεισμένον ἀπετέλει τὸ ῥευστὸν δηλητήριον.»

(4) Βοκκάκιος, περιώνυμος ἰταλὸς συγγραφεὺς, γεννηθεὶς ἐκ πατρὸς ἐμπόρου τῷ 1313 ἐν Παρισίοις ἢ ἐν Φλωρεντίᾳ (περὶ τοῦ τόπου τῆς γεννήσεως αὐτοῦ ὑπάρχει ἀσυμφωνία,) ἀποθανὼν ἐν Κερτάλδῳ, τῇ 9 δεκεμβρίου 1375. Εἰκοσαέτης ὁ Βοκκάκιος εὑρίσκεται ἄδηλον πῶς ἐν Νεαπόλει. Ὑπεράνω τῆς Νεαπόλεως ὑψοῦται, ὡς γνωστὸν, τὸ γελόεν Παυσίλυπον καὶ ἐπὶ τοῦ κλασικοῦ τούτου λόφου παλαιὸν ἠρίον, ὅπερ οἱ σοφοὶ, οἱ ἐνθουσιασταὶ καὶ ὁ λαὸς ἀποκαλοῦσι τάφον τοῦ Βιργιλίου. Ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τούτων, λέγουσιν, ὁ Βοκκάκιος συνέλαβε μεγάλην ἀπόφασιν· διεσκόρπισεν εἰς τὸν ἄνεμον τὰ ἐμπορικά του κατάστιχα, καὶ ἐγένετο ποιητὴς παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, σπουδάσας τὸ κανονικὸν δίκαιον, τὴν λατινικὴν καὶ τὴν ἑλληνικὴν, διότι κατ' ἐκείνους τοὺς ὡραίους χρόνους καθ' οὓς ἤρξαντο ἐκθαπτόμενοι οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς, ὁ δὲ Δάντης καὶ ὁ Πετράρχης ὑπεβοήθουν τὰς τοιαύτας τάσεις διὰ τοῦ ἰδίου παραδείγματος, ἔδει νὰ ἦναί τις σοφὸς διὰ νὰ γράψῃ εἴτε πεζῶς εἴτε ἐμμέτρως.

Τὸ κυρίως δοξάσαν τὸν ἀναμορφωτὴν τοῦτον τῆς πεζῆς ἰταλικῆς γλώσσης πόνημα εἶναι τὸ ἐπιγραφόμενον «Decamerone», ἐν ᾧ ὑπερέχει

ἡ ἀφελὴς χάρις τῶν ἐνστίχων διηγημάτων, τὸ λεκτικὸν ἀνελίσσεται ἠρέμα, ἡσυχῇ, μαλθακῶς καὶ νωχελῶς ὡς οἱ κελαρύζοντες ἐκεῖνοι ῥύακες, ὧν τὸ ὕδωρ εἶναι ὁμαλὸν ὡς κάτοπτρον καὶ τὸ ῥεῦμα ἀγνοεῖ τί ἔστι κῦμα καὶ ἀφρός. Ἂν οἱ πάντες ὁμοφώνως καταφέρωνται ἐναντίον τῆς ἀναισχυντίας τῶν «Ἑκατὸν Διηγημάτων», ἅτινα περιέχονται ἐν τῷ «Decamerone» (τοῦθ' ὅπερ ἐπικίνδυνον καὶ ἀνωφελὲς ἤθελεν εἶσθαι ν' ἀρνηθῶμεν) συγχωρεῖται τοὐλάχιστον ν' ἀνεύρωμεν τὴν αἰτίαν αὐτῆς εἰς τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῆς ἐποχῆς καὶ μάλιστα τοῦ τόπου. Τὰ γελοῖα ἢ τραγικὰ συμβάντα ἅτινα ἀπαντῶσιν ἐν τῷ «Decamerone» τιθέμενα παρὰ τοῦ Βοκκακίου εἰς τὸ στόμα τῶν περικαλλῶν ἐκείνων φλωρεντινῶν νέων καὶ νεανίδων, αἵτινες τὸν λοιμὸν φεύγουσαι ἐτέρποντο ἐν εὐσκίῳ καὶ δροσερῷ ἀγροκηπίῳ, ἐνῷ οἱ συμπολῖται αὐτῶν ἐθερίζοντο ἡμίσειαν λεύγαν μακρὰν ὑπὸ τοῦ λοιμοῦ, τὰ συμβάντα ταῦτα καὶ σήμερον ἔτι ἐξηγοῦσιν ἔν τισι κοινωνικαῖς τάξεσι μεσημβρινῶν κλιμάτων τὴν ἀπὸ πέντε αἰώνων φημιζομένην αὐτῶν ἀκηδίαν *(far niente)* καὶ τὸν τοῦ Βοκκακίου τρόπον τοῦ γράφειν καὶ τὸ πλῆθος τῶν *novellieri*, οἵτινες κατέκλυσαν τὴν ἰταλικὴν φιλολογίαν. Ἄλλως δὲ ὁ Βοκκάκιος ἐκπαιδευθεὶς ἐν τῇ σχολῇ τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν ἥκιστα σεμνῶν μυθιστοριογράφων τοῦ μέσου αἰῶνος οὐδαμῶς ἔμαθε τὴν τέχνην τῶν ὑποκεκρυμμένων ἐννοιῶν, καὶ τῶν τετορευμένων φράσεων, λέγων τὴν σκάφην σκάφην καὶ τὰ σῦκα σῦκα καὶ μὴ ὢν ἀναιδὴς ἀναβιβάζει τὸ ἐρύθημα ἐπὶ τῶν παρειῶν τοῦ ἀναγνώστου. Ἕνεκα τούτου τὸ «Decamerone» τίθεται ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἀπηγορευμένων βιβλίων καὶ δύναται νὰ δοθῇ μόνον εἰς χεῖρας τῶν χαλκοπροσώπων φιλολόγων. Ἡ ζωηρὰ τοῦ λοιμοῦ ἀπεικόνισις (τοῦ συμβάντος ἐν ἔτει 1348), ἥτις ἀπαντᾷ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τοῦ «Decamerone» παρεβλήθη πολλάκις πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου περιγραφὴν τοῦ ἐν Ἀθήναις λοιμοῦ καὶ εἶναι αὐτόχρημα ἀριστούργημα. Ὁ Βοκκάκιος εἶναι ὁ δημιουργὸς τοῦ παρ' Ἰταλοῖς πεζοῦ λόγου, καὶ προεξάρχει τῶν λογογράφων, καθὼς ὁ Δάντης καὶ ὁ Πετράρχης προεξάρχουσι τῆς χορείας τῶν ἰταλῶν ποιητῶν.



Η ΚΟΜΗΣΣΑ ΣΑΙΝ ΓΕΡΑΝ.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1639, ὅλη ἱππέων ἀφίκετο, μεσούσης τῆς ἡμέρας, εἰς μικρόν τι χωρίον κατὰ τὴν ἐσχατιὰν τῆς Ὠβερνίας, πρὸς τὸ μέρος τῶν Παρισίων. Οἱ δὲ ἐγχώριοι ἀκούσαντες τὸν ποδοβολητὸν συνέρρευσαν καὶ εἶδον τὸν ἀρχηγὸν τῆς χωροφυλακῆς καὶ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦ. Ὁ καύσων ἦτον ὑπερβολικός, οἱ ἵπποι περίρρυτοι ὑπὸ ἱδρῶτος, οἱ δὲ ἱππεῖς κονισαλέοι ὡς εἰ ἐπανέκαμπτον ἐκ σπουδαίας στρατείας. Εἷς τούτων ἀποσπασθεὶς τοῦ λοποῦ σώματος ἠρώτησε γραῖαν γυναῖκα κλώθουσαν πρὸ τῆς θύρας αὐτῆς ἂν ὑπῆρχέ που ξενοδοχεῖον. Ἡ δὲ γυνὴ καὶ τὰ παιδία ἔδειξαν αὐτῷ κλάδον πύξου κρεμάμενον ἄνωθεν θύρας, κατὰ τὴν ἐσχατιὰν τῆς μοναδικῆς ὁδοῦ τοῦ χωρίου, καὶ τὸ ἱππικὸν ἀπόσπασμα ἐπανέλαβε τὴν πορείαν του. Τότε ἐφάνη μεταξὺ τῶν ἱππέων νεανίας καλῆς φυσιογνωμίας καὶ πολυτελῶς ἐνδεδυμένος, ὅστις ἐφαίνετο αἰχμάλωτος. Ἡ ἀνακάλυψις αὕτη ἐδιπλασίασε τὴν περιέργειαν, καὶ οἱ χωρικοὶ ἠκολούθησαν τοὺς ἱππεῖς μέχρι τῆς θύρας τοῦ καπηλείου. Ὁ κάπηλος προσῆλθε κρατῶν τὸν σκοῦφον αὐτοῦ, ὁ δὲ ἀρχηγὸς τῶν ἱππέων ἠρώτησεν αὐτὸν μετὰ δεσποτικοῦ ὕφους ἂν ἡ καλύβη του ἠδύνατο νὰ χωρήσῃ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς ἵππους του.

Ὁ κάπηλος ἀπεκρίθη ὅτι εἶχε τὸν καλήτερον ἐγχώριον οἶνον διὰ τοὺς βασιλικοὺς ἀνθρώπους καὶ ὅτι εὔκολον ἦτο νὰ συνάξωσιν ἀπὸ τὴν γειτονίαν ἀρκετὸν ἄχυρον διὰ τοὺς ἵππους. Ὁ διοικητὴς ἤκουσε μετὰ ὑποπιστίας τὰς λαμπρὰς ταύτας ὑποσχέσεις, ἔδωκε τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς περὶ τῶν ληπτέων μέτρων καὶ ὠλίσθησεν ἠρέμα ἀπὸ τοῦ ἵππου αὐτοῦ χαμαὶ βλασφημῶν τὸν καύσωνα καὶ τὸν κάματον. Οἱ δὲ ἱππεῖς συνεπυκνώθησαν περὶ τὸν νεανίαν· καὶ εἷς μὲν αὐτῶν ἐκράτησε τὸν ἀναβολέα του ὁ δὲ ἀρχηγὸς ἀφῆκεν αὐτὸν φιλοφρόνως νὰ εἰσέλθῃ πρῶτος εἰς τὸ ξενοδοχεῖον. Ἀμφιβολία δὲν ὑπῆρχε τοῦ λοιποῦ ὅτι ἦτον ἐπίσημος αἰχμάλωτος καὶ οἱ θεαταὶ ἔπιπτον ἀπὸ συμπεράσματος εἰς συμπέρασμα. Οἱ μὲν ἄνδρες ἤθελον νὰ ὑποπτεύωσι μέγα τι ἔγκλημα δικαιολογοῦν τὴν σύλληψιν τοσοῦτον ἐπισήμου ἄρχοντος, αἱ δὲ γυναῖκες τοὐναντίον οὐδαμῶς παρεδέχοντο ὅτι νέος τόσον εὐγενὴς τὸ ὕφος δὲν ἦτον ἀθῶος.

Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ ξενοδοχείου τὸ πᾶν ἀνεκινεῖτο· οἱ ὑπηρέται ἔτρεχον ἀπὸ τοῦ ὑπογείου εἰς τὸ ὑπερῷον, ὁ ξενοδόχος ἐβλασφήμει καὶ ἐξαπέστελλε τὰς ὑπηρετρίας του πρὸς τοὺς γείτονας, ἡ δὲ ξενοδόχος ἐπέπληττε τὴν θυγατέρα της, ἥτις πρσεκόλλα τὸ πρόσωπον εἰς τὰς ὑάλους χθαμαλῆς αἰθούσης διὰ νὰ βλέπῃ τὸν νέον.

Ἐν τῇ κυρίᾳ αἰθούσῃ τοῦ καταστήματος ὑπῆρχον δύο τράπεζαι. Ὁ ἀρχηγὸς ἐπλησίασεν εἰς τὴν πρώτην καὶ ἀφῆκε τὴν ἄλλην εἰς τοὺς στρατιώτας, οἵτινες ὁ εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου ἀπήρχοντο ἵνα φροντίσωσι περὶ τῶν ἵππων αὐτῶν ὑποκάτω σταύλου ἐν τῇ αὐλῇ· εἶτα ἔδειξε τῷ αἰχμαλώτῳ σκαμνίον, καὶ ἐκάθησεν ἀπέναντι αὐτοῦ πλήττων τὴν τράπεζαν διὰ τῆς μεγάλης ῥάβδου του.

— Οὔρ! ἀνεφώνησε, βάλλων νέον στεναγμὸν κόπωσιν δηλοῦντα, σᾶς ζητῶ συγγνώμην, κύριε μαρκήσιε, διὰ τὸ ἄθλιον κρασί, ποῦ σᾶς προσφέρω!

Ὁ δὲ νεανίας φαιδρῶς ἐμειδία.

— Διὰ τὸ κρασὶ πλέον ἂς ἦναι, εἶπεν, ἀλλὰ δὲν σᾶς κρύπτω ὅτι μὲ λύπην μου στέκομαι καθ' ὁδὸν, ὅσον εὐχάριστος καὶ ἂν μὲ ἦναι ἡ συντροφία σας· βιάζομαι νὰ τελειώσω, ν' ἀπαλλαχθῶ τῆς γελοίας θέσεώς μου, καὶ ἐπεθύμουν νὰ ἦμαι φθασμένος διὰ νὰ λάβῃ τέλος ἀμέσως ἡ ἀνόητος αὐτὴ ὑπόθεσις.

Ἡ νεάνις τῆς οἰκίας ἵστατο ἔμπροσθεν τῆς τραπέζης κρατοῦσα κασσιτέρινον δοχεῖον, καὶ ἅμα ἤκουσε τὰς λέξεις ταύτας ὕψωσε τοὺς ὀ-

φθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ αἰχμαλώτου, μετὰ βλέμματος ὅπερ ἐφαίνετο λέγον· «Ἤξευρα ἐγὼ ὅτι ἦτον ἀθῶος.»

— Ἀλλὰ, εἶπεν αὖθις ὁ μαρκήσιος φέρων τὸ ποτήριον εἰς τὰ χείλη, τὸ κρασὶ δὲν εἶναι τόσον ἄσχημον ὅσον λέγετε, κύριε.

Καὶ στραφεὶς πρὸς τὸ παρατηροῦν τὰς χειρίδας του κοράσιον.

— Εἰς ὑγείαν σου εὔμορφο κορίτσι μου, εἶπε.

— Τότε, εἶπεν ὁ ἀρχηγὸς ἐκπλαγεὶς ἐκ τοῦ ἀμερίμνου τούτου ὕφους θὰ σᾶς παρακαλέσω ἴσως νὰ μὲ συγχωρήσητε διὰ τὴν κλίνην σας.

— Πῶς! ἐδῶ θὰ κοιμηθῶμεν;

— Κύριε, ἔχομεν ἀκόμη δεκαεξ λευγῶν δρόμον, οἱ ἵπποι μας εἶναι ἐξηντλημένοι, καὶ τὸ κατ' ἐμὲ ὁμολογῶ ὅτι δὲν εἶμαι καλλίτερος τοῦ ἵππου μου.

Ὁ μαρκήσιος ἔπληξε τὴν τράπεζαν, καὶ ἐφάνη καταληφθεὶς ὑπὸ σφοδροῦ πείσματος. Ὁ δὲ διοικητὴς ἠσθμαινεν ὡς κεκοπιακὼς, ἐξήπλωνε τὰ μακρά του ὑποδήματα καὶ ἀπέμασσε διὰ τοῦ χειρομάκτρου τὸ μέτωπον. Ἦτο δὲ τῷ ὄντι παχύσαρκος ἄνθρωπος, περυσιωμένος τὸ πρόσωπον, καὶ εὐκόλως ὑπὸ τοῦ κόπου κατεβάλλετο.

— Κύριε μαρκήσιε, ἐξηκολούθησε λέγων, μολονότι, διὰ νὰ σᾶς ἀποδώσω τὴν αὐτὴν φιλοφρόνησιν, ἡ συντροφία σας μοὶ εἶναι πολυτιμοτάτη, δὲν ἀμφιβάλλετε βεβαίως ὅτι ἐπεθύμουν ν' ἀπολαύω αὐτῆς εἰς περιστάσεις καλλιτέρας. Ἂν, ὡς λέγετε, εἰς τὴν ἐξουσίαν σας ἦναι ν' ἀπαλλαγῆτε τῶν χειρῶν τῆς δικαιοσύνης, ἐπιθυμῶ κ' ἐγὼ νὰ γείνῃ τοῦτο ταχέως. Ἀλλὰ σᾶς καθικετεύω νὰ συλλογισθῆτε εἰς ποίαν κατάστασιν εὑρισκόμεθα. Τὸ κατ' ἐμὲ σήμερον δὲν δύναμαι οὔτε μίαν ὥραν νὰ σταθῶ ἔφιππος· μήπως καὶ ὑμεῖς δὲν ἀπηυδήσατε ἐκ τῆς ταχείας πορείας μας ὑπὸ τόσῳ φλογερὸν ἥλιον;

— Εἶναι ἀληθὲς, εἶπεν ὁ μαρκήσιος, ὑποκρινόμενος ὅτι κρεμᾷ τὰς χεῖρας.

— Τότε λοιπὸν ἂς ἀναπαυθῶμεν, ἂς δειπνήσωμεν ἐδῶ, ἂν δυνάμεθα, καὶ αὔριον ἀναχωροῦμεν ἐλαφρωμένοι μὲ τὴν δρόσον τῆς πρωΐας.

— Ἔστω· ἀλλ' ἂς περάσωμεν τὸν καιρὸν ἐντίμως. Μοὶ μένουν δύο πιστόλαι· ἂς δώσουν εἰς τὰ παλληκάρια κρασί. Εἶναι δίκαιον νὰ τὰ κεράσω διότι ἐξ αἰτίας μου κοπιάζουν.

Ἔβγαλε δὲ δύο ἀργυρᾶ νομίσματα ἐπὶ τῆς τραπέζης τῶν στρατιωτῶν, οἵτινες ἐν χορῷ ἀνεφώνησαν.—Ζήτω ὁ κ. μαρκήσιος!—Ὁ διοικητὴς ἠγέρθη, ἐπορεύθη ἵνα στήσῃ σκοποὺς, καὶ μετέβη εἰς τὸ μαγειρεῖον, ἔνθα διέταξεν ὅσον οἷόν τε καλὸν δεῖπνον.

Οἱ ἱππεῖς ἔπαιξαν κύβους πίνοντες συγχρόνως. Ὁ δὲ μαρκήσιος ὑπετονθόρυσεν ἄσμά τι ἐν μέσῳ τῆς αἰθούσης, ἀνορθῶν τὸν μύστακα, στρεφόμενος ἐπὶ τοῦ ἑνὸς τῶν ποδῶν καὶ τῇδε κἀκεῖσε βλέπων λαθραίως· ἐξήγαγε δὲ ἡσύχως βαλάντιον ἐκ τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ καὶ ἐνῷ τὸ κοράσιον τοῦ ξενοδοχείου διέβαινε περιέβαλεν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ ὡς διὰ νὰ τὸ ἀσπασθῇ, καὶ τῷ εἶπεν εἰς τὸ οὖς, εἰσάγων εἰς τὴν χεῖρά του δέκα λουδοβίκεια.

— Τὸ κλειδὶ τῆς ἔξω θύρας εἰς τὸ δωμάτιόν μου καὶ κρασὶ εἰς τοὺς σκοποὺς, μὲ σώζεις τὴν ζωήν.

Ἡ νεάνις ὠπισθοχώρησε μέχρι τῆς θύρας, καὶ στρέφουσα μετ' ἐκφραστικοῦ βλέμματος, ἔνευσε διὰ τῆς κεφαλῆς τὸ ναί. Ὁ διοικητὴς ἐπανῆλθε, καὶ μετὰ δύο ὥρας παρετέθη τὸ δεῖπνον. Ἔπιε καὶ ἔφαγεν ὡς ἄνθρωπος ἀντέχων περισσότερον πρὸ τῆς τραπέζης ἢ ἐπὶ τοῦ ἵππου. Ὁ μαρκήσιος δὲν ἐλυπεῖτο τὰ κεράσματα, καὶ τοῦ ὕπνου βοηθοῦντος τοὺς ἀτμοὺς ὄυνατοῦ οἴνου, ἐπανελάμβανεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μεθ' ἡμικλείστων ὀφθαλμῶν.

— Σ' τ' ἀνάθεμα! δὲν ἠμπορῶ κύριε μαρκήσιε νὰ πιστεύσω ὅτι εἶσθε τόσῳ μεγάλος κακοῦργος, καθὼς λέγουν· μοῦ φαίνεσθε λαμπρὸς ἄνθρωπος ἀδελφὲ, ἄνθρωπος τῆς συντροφιᾶς.

Ὁ μαρκήσιος ἐνόμιζεν αὐτὸν ἀναίσθητον ἐκ τῆς μέθης καὶ ἐθώπευε τὴν κόρην τοῦ ξενοδόχου, ὅτε παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς ἀποχωρήσεως, διότι πρὸς μεγάλην του ἔκπληξιν ὁ διαβολοδιοικητὴς προσεκάλεσε τὸν λοχίαν του καὶ εἶπεν ὑψηλοφώνως ὅτι θὰ λάβῃ τὴν τιμὴν νὰ ὁδηγήσῃ τὸν κύριον μαρκήσιον εἰς τὴν κλίνην του, καὶ ὅτι δὲν θὰ κοιμηθῇ πρὶν ἢ ἐκτελέσῃ τὸ χρέος τοῦτο. Ὄντως δὲ συμπαρέλαβε τρεῖς τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ φέροντας φανοὺς, ἐξήτασε προσεκτικῶς τὸ δωμάτιον, ὅπερ ἔδιδον τῷ αἰχμαλώτῳ, καὶ κατέλιπεν αὐτὸν μετ' ἀφθόνων ὑποκλίσεων.

Ὁ μαρκήσιος κατεκλίθη μὴ ἐκβαλὼν τὰ ὑποδήματά του καὶ ἀκούων ὡρολόγιον σημαῖνον τὴν ἐννάτην. Ἤκουσε τοὺς ἵππους κινουμένους ἄνω καὶ κάτω εἰς τὸν σταῦλον καὶ ἐν τῇ αὐλῇ. Ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν μιᾶς ὥρας, ἐπειδὴ ἕκαστος ἦτον ἐξηντλημένος, ἐπεκράτει σιγὴ γενική. Ὁ δὲ αἰχμάλωτος ἠγέρθη τότε ἡσύχως, καὶ ἠρεύνησε ψηλαφητεὶ ἐπὶ τῆς θερμάστρας, ἐπὶ τῶν ἐπίπλων, καὶ μέχρις αὐτῆς τῆς σινδόνης

τῆς κλίνης του, ζητῶν τὸ κλειδίον, ὅπερ ἤλπιζε ν' ἀπαντήσῃ. Δὲν εὗρεν αὐτό. Καὶ ὅμως δὲν ἠπατήθη ὡς πρὸς τὴν συμπάθειαν τῆς νεάνιδος, καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἐνεπαίχθη. Τὸ δωμάτιον τοῦ μαρκησίου εἶχε παράθυρον βλέπον πρὸς τὴν ὁδόν, καὶ θύραν ἀνοίγουσαν πρὸς ἀθλίαν ξυλίνην στοάν, ἐξώστου γελοιογραφίαν, ὡς εἰπεῖν, ἧς ἡ κλίμαξ ἦγεν εἰς τὰς καλλιτέρας αἰθούσας τοῦ ξενοδοχείου. Ἡ δὲ στοὰ αὕτη ὑπερέκειτο τῆς αὐλῆς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὕψους μετὰ τοῦ παραθύρου. Ὁ μαρκήσιος ἤρκει νὰ πηδήσῃ ἐκεῖθεν ἢ ἐντεῦθεν, καὶ τοῦτο διενοεῖτο ἀπό τινος. Ἐνῷ δὲ ἀπεφάσιζε νὰ ὁρισθῇ πρὸς τὴν ὁδόν, κινδυνεύων νὰ συντρίψῃ τὴν νεφαλὴν, ἔκρουσαν ὀλίς καὶ ἀσθενῶς τὴν θύραν του. Ἀνεσκίρτησε, καὶ εἶπεν ἀνοίγων· —Ἐσώθην.

Σκιά τις παρεισέδυσεν εἰς τὸ δωμάτιον· ἡ νεάνις ἔτρεμε σύσσωμος καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ εἴπῃ λέξιν. Ὁ δὲ μαρκήσιος ἐνεψύχωσεν αὐτὴν διὰ παντοίων θωπειῶν.

— Ἄχ! κύριε, ἂν μᾶς πιάσουν, θὰ μὲ φονεύσουν.

— Ναὶ, εἶπεν, ὁ μαρκήσιος· ἀλλ' ἂν μ' ἐκβάλῃς ἀπ' ἐδῶ, ἔκαμες τὴν τύχην σου.

— Μάρτυς μου ὁ Θεὸς, τὸ ἐπιθυμῶ ἐξ ὅλης ψυχῆς· ἀλλὰ θὰ σᾶς δώσω εἴδησιν τόσῳ θλιβερὰν.....

Ἐσιώπησε πνιγομένη ὑπὸ διαφόρων συγκινήσεων. Ἡ τάλαινα κόρη ἦτο γυμνὴ τοὺς πόδας, φοβουμένη μὴ ἀκουσθῶσι τὰ βήματά της καὶ θὰ ἔλεγέ τις ὅτι κατελήφθη ὑπὸ βρυγμοῦ.

— Τί τρέχει; ἠρώτησεν ὁ μαρκήσιος μετ' ἀνυπομονησίας.

— Ὁ κ. Ἰνωματάρχης, πρὶν νὰ πλαγιάσῃ, ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν πατέρα μου ὅλα τὰ κλειδιὰ τοῦ σπητιοῦ καὶ τὸν ἔβαλε νὰ ὁρκισθῇ μεγάλον ὅρκο, πῶς δὲν ἔχει κανὲν ἄλλο κλειδί. Ὁ πατέρας μου τοῦ τὰ ἔδωκεν ὅλα· καὶ δὲν φθάνει αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ εἰς κάθε πόρτα φυλάει καὶ σκοπός· εἶναι ὅμως πολὺ κουρασμένοι οἱ στρατιῶται καὶ τοὺς ἤκουσα νὰ μουρμουρίζουν· γι' αὐτὸ κ' ἐγὼ τοὺς ἔδωτα περισσότερο κρασὶ ἀφ' ὅσο μὲ εἴπατε.

— Θὰ κοιμηθοῦν, εἶπεν ὁ μαρκήσιος ἀταράχως, καὶ μέγα εὐτύχημα εἶναι ὅτι ἕνεκα τοῦ βαθμοῦ μου δὲν ἠθέλησαν νὰ μὲ κλειδομπαρώσουν ἐδῶ μέσα.

— Ἔχει, ἐπανέλαβεν ἡ νεάνις, ἕνα μέρος τοῦ κήπου μέσα 'ς τὰ χωράφια περιτειχισμένο μὲ σανίδια ὄχι πολὺ στερεά· ἀλλὰ....

— Ὁ ἵππος μου ποῦ εἶναι;

— Κάτω 'ς τὸ σταῦλο, βέβαια μὲ τοὺς ἄλλους μαζί.

— Θὰ πηδήσω εἰς τὴν αὐλήν.

— Θὰ σκοτωθῆτε.

— Τόσῳ τὸ καλλίτερον!

— Ἄχ! κύριε μαρκήσιε, τί λοιπὸν ἐκάματε; εἶπε μετ' ὀδύνης ἡ νεᾶνις.

— Τί ἔκαμα; ἔκαμα τρέλλαις, σχεδὸν τίποτε· ἀλλὰ τρέχει κίνδυνον ἡ κεφαλή μου. Καιρὸν ἂς μὴ χάνωμεν, ἀπεφάσισα.

— Σταθῆτε, ἐπανέλαβε τὸ κοράσιον σφίγγον τὸν βραχίονά του· 'ς τὴ γωνιὰ τῆς αὐλῆς, ἀπὸ τὸ ζερβὸ μέρος, ἔχει ἕνα μεγάλο σωρὸ ἄχυρα, καὶ.....

— Ὡραῖα! θὰ κάμω λοιπὸν ὀλιγώτερον κρότον καὶ δὲν θὰ πάθω τόσον. Ἐχώρησεν ἓν βῆμα πρὸς τὴν θύραν, τὸ δὲ κοράσιον ἠθέλησε νὰ κρατήσῃ αὐτὸν εἰσέτι χωρὶς νὰ ἠξεύρῃ καὶ αὐτὸ τί κάμνει· ἀλλ' ἐκεῖνος ἀπεσπάσθη τῶν χειρῶν του καὶ ἤνοιξεν.

Ἡ σελήνη κατεφώτιζε τὴν αὐλήν· οὐδένα θόρυβον ἤκουσε. Προυχώρησε μέχρι τῆς ἄκρας τῆς ξυλίνης στοᾶς καὶ διέκρινε τὸν ἱκανῶς ὑψούμενον κοπροβολῶνα· ἡ μικρὰ ἔκαμε τὸν σταυρόν της. Ὁ μαρκήσιος ἔτεινεν ἅπαξ ἔτι τὸ οὖς, οὐδὲν ἤκουσε καὶ ἀνέβη ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς σανίδος. Ἔμελλε δὲ νὰ πηδήσῃ, ὅτε ὡς ἐκ θαύματος ἤκουσεν ἐγκαίρως φωνὴν βαρεῖαν ψιθυρίζουσαν. Δύο τῶν ἱππέων κιρνῶντες ἀλλήλους συνδιελέγοντο. Ὁ μαρκήσιος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν θύραν του κρατῶν τὴν ἀναπνοήν του· ἡ δὲ μικρὰ ἀνέμενεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ κατωφλίου.

— Καλὰ σᾶς ἔλεγα 'γὼ πῶς δὲν εἶναι καιρὸς ἀκόμη, τῷ εἶπε.

— Δὲν ἔχεις τοὐλάχιστον ἕνα μαχαίρι νὰ τὸ καρφώσω 'ς τὸ λαιμὸ αὐτῶν τῶν ἀχρείων;

— Περιμείνατε, σᾶς παρακαλῶ μιὰ ὥρα, μιὰ μόνον ὥρα, ἐψιθύρισε τὸ κοράσιον, καὶ σὲ μιὰ ὥρα θὰ κοιμοῦνται ὅλοι τους.

Ἡ φωνὴ τοῦ κορασίου ἦτο τοσούτῳ γλυκεῖα, αἱ πρὸς τὸν μαρκήσιον τεινόμεναι χεῖρες ἦσαν τοσοῦτον ἱκετευτικαὶ, ὥστε οὗτος ἔμεινε, καὶ μετὰ παρέλευσιν μιᾶς ὥρας, τὸ κοράσιον ἔλεγεν αὐτῷ νὰ φύγῃ.

Ὁ μαρκήσιος ἤγγισε διὰ τελευταίαν φορὰν τὸ στόμα ἐπὶ τῶν χειλέων ἐκείνων τῶν μέχρι τῆς χθὲς τοσοῦτον ἀθώων, εἶτα ἤνοιξεν ὀλίγον τὴν θύραν, καὶ τὴν φορὰν ταύτην ἤκουσε μόνους τοὺς κύνας ὑλακτοῦντας μακρὰν ἐν τῇ ἐξοχῇ ἐν μέσῳ μεγάλης σιγῆς. Κύψας δὲ εἶδε καθαρώτατα στρατιώτην κείμενον ἐκτάδην πρηνῆ ἐπὶ τοῦ ἀχύρου.

— Ἂν ξυπνήσουν; ἐψιθύρισεν ἐναγωνίως τὸ κοράσιον.

— Ὅ,τι καὶ ἂν γείνῃ ζωντανὸν δὲν μὲ πιάνουν, μεῖνε ἥσυχος, εἶπεν ὁ μαρκήσιος.

— Γιαίνετε λοιπὸν, ἐπανέλαβεν ἐκείνη μετὰ λυγμῶν, καὶ ὁ Θεὸς νὰ σᾶς φυλάττῃ!

Ὁ μαρκήσιος διεσκέλισε τὸν ἐξώστην, συνέστειλε τὸ σῶμα καὶ ἔπεσε βαρέως ἐπὶ τοῦ κοπροβολῶνος.

Ἡ παῖς εἶδεν αὐτὸν τρέχοντα εἰς τὸ ἱπποστάσιον, λύοντα μετὰ σπουδῆς ἵππον, πηδῶντα ἐπ' αὐτοῦ, διαβαίνοντα ὄπισθεν τοῦ τοίχου μιᾶς φάτνης, πτερνίζοντα δι' ἀμφοτέρων τῶν ποδῶν, καταπατοῦντα τὰ λάχανα τοῦ κήπου, παρορμῶντα τὸν ἵππον κατὰ τοῦ ξυλίνου φραγμοῦ, ἀνατρέποντα, ὑπερπηδῶντα αὐτὸν καὶ διὰ μέσου τῶν ἀγρῶν φθάνοντα εἰς τὴν μεγάλην ὁδόν.

Τὸ δυστυχὲς κοράσιον ἔστη κατὰ τὸ ἄκρον τῆς στοᾶς καὶ εἶχε προσηλωμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ ἱππέως τῆς χωροφυλακῆς ἕτοιμος νὰ φύγῃ ἅμα ὡς ἔβλεπε τὸ ἐλάχιστον κίνημά του. Ὁ κρότος τῶν πτερνιστήρων ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου καὶ τοῦ ἵππου εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς αὐλῆς ἀφύπνισαν αὐτὸν ἐξ ἡμισείας. Ἠγέρθη καὶ ὑποπτεύων ὅτι συμβαίνει τι, ἔδραμεν εἰς τὸ ἱπποστάσιον, ἔνθα ὁ ἵππος του δὲν ὑπῆρχε πλέον· ὁ μαρκήσιος ἐν τῇ βίᾳ του ἔλυσε τὸν πρῶτον ὑπὸ τὴν χεῖρά του τυχόντα ἵππον, ὅστις ἦτον ὁ τοῦ στρατιώτου. Ἀμέσως ὁ στρατιώτης φωνεῖ εἰς τὰ ὅπλα, καὶ οἱ σύντροφοι αὐτοῦ ἐξυπνοῦσι. Τρέχουσιν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ αἰχμαλώτου, εὑρίσκουσιν αὐτὸ κενόν. Ὁ ἐνωμοτάρχης ἐξέρχεται τῆς κλίνης του ὅλως ἔκθαμβος. Ὁ αἰχμάλωτος ἐδραπέτευσε.

Τότε τὸ κοράσιον, ὑποκριθὲν ὅτι ἐξύπνησεν ἐκ τοῦ θορύβου φέρει βραδύτητα εἰς τὰς προετοιμασίας χάνον τὰς ἀποσκευὰς, ταράττον τοὺς ἱππεῖς ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι βοηθεῖ αὐτούς· ἀλλ' οὐχ' ἧττον ἐντὸς ἑνὸς τετάρτου τῆς ὥρας ὅλον τὸ ἀπόσπασμα ἐκάλπαζεν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. Ὁ ἐνωμοτάρχης ἐβλασφήμει ὡς ἄπιστος. Οἱ καλλίτεροι ἵπποι προέτρεχον, ὁ δὲ σκοπὸς, ὅστις ἐπέβαινε τοῦ ἵππου τοῦ μαρκησίου, καὶ ἐδάκνετο περισσότερον ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ συλλάβῃ τὸν δέσμιον, προεπορεύθη πολὺ τῶν συντρόφων αὐτοῦ· ἠκολουθεῖτο δὲ ὑπὸ τοῦ λοχίου, ἐπίσης καλὸν ἵππον ἱππεύοντος· καὶ ἐπειδὴ ἠδυνήθησαν νὰ ἴδωσιν ἐπὶ τῆς φραγῆς ποῖον δρόμον ἐτράπη, ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν εἶδον τὸν φυγάδα ἀλλ' εἰς μεγάλην ἀπόστασιν. Καὶ ὅμως ὁ μαρκήσιος ἔμενεν ὀπίσω, διότι ὁ ἵππος ὃν ἥρπασεν ἦτον ὁ χείριστος τοῦ ἀποσπάσματος καὶ ἐξήντλησεν αὐτόν. Στρέψας εἶδε τοὺς στρατιώτας ἡμίσειαν βολὴν πυροβόλου μακρὰν αὐτοῦ· παρορμᾷ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὸν ἵππον, σπαράττων τὰς πλευρὰς αὐτοῦ διὰ τῶν πτερνιστήρων· ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου ὁ ἵππος οὐ ἐκόπη ἡ ἀναπνοὴ πίπτει χαμαί· ὁ δὲ μαρκήσιος κυλίεται μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ χῶμα· ἀλλὰ κυλιόμενος κρατεῖται ἀπὸ τῶν θηκῶν τοῦ ἐφιππίου καὶ παρατηρεῖ ὅτι αἱ θῆκαι περιέχουσι πιστόλια· μένει κεκλιμένος παρὰ τὸν ἵππον, ὡς εἰ ἐλυποθύμησε, μετὰ πιστολίου ἑτοίμου εἰς τὴν χεῖρα. Ὁ σκοπὸς, ὅστις ἐπέβαινε τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἵππου, ἵππου πολυτίμου, καὶ ὅστις προέτρεχε τοῦ ἰλάρχου του ὑπὲρ τὰ διακόσια βήματα, φθάνει μέχρι τοῦ φυγάδος. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ μαρκήσιος ἀνεγείρεται πρὶν ἢ προφθάσῃ ὁ στρατιώτης νὰ λάβῃ θέσιν ἀμυντικὴν, τῷ συντρίβει τὴν κεφαλὴν, ὁ ἱππεὺς πίπτει, ὁ μαρκήσιος ὁρμᾷ εἰς τὴν θέσιν ἐκείνου μὴ φροντίσας κἂν νὰ πατήσῃ τὸν πόδα εἰς τὸν ἀναβολέα, κινεῖ τὸν ἵππον του εἰς καλπασμὸν, καὶ φεύγει πάλιν πτερωτὸς ὡς ἄνεμος, ἀφίνων πεντήκοντα βήματα ὄπισθέν του τὸν ἴλαρχον ἀπολιθωθέντα ἐκ τῶν ὅσων εἶδεν ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ.

Τὸ πλεῖστον τοῦ ἀποσπάσματος ἔτρεχε καλπάζον, νομίζον ὅτι συνελήφθη ὁ φυγὰς, ὁ δὲ διοικητὴς ἐξελαρυγγίζετο κραυγάζων·—Μὴ τὸν φονεύετε!—Ἀλλὰ μόνον τὸν λοχίαν ἐπανεῦρον, ὅστις προσεπάθει ν' ἀναζωογονήσῃ τὸν ἱππέα του, ὅστις εἶχε τὸ κρανίον φρικωδῶς συντετριμμένον καὶ ἐξέπνευσεν ἐν ἀκαρεί.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν μαρκήσιον οὗτος ἐγένετο ἄφαντος, διότι φοβούμενος νέας καταδιώξεις ἐρρίφθη πρὸς ἄλλην ὁδὸν, ἔνθα ἐπὶ μίαν ὅλην ὥραν ἔτρεχεν εἰσέτι ἀπὸ ῥυτῆρος. Ἀφοῦ δὲ σχεδὸν ἐβεβαιώθη ὅτι ἡ χωροφυλακὴ ἀπώλεσε τὰ ἴχνη του, καὶ οἱ ἄθλιοι αὐτῆς ἵπποι δὲν ἠδύναντο τοῦ λοιποῦ νὰ καταφθάσωσιν αὐτὸν, ἀπεφάσισε νὰ σταθῇ φειδόμενος τοῦ ἵππου του, οὗ τὸ βῆμα μετέτρεψεν εἰς βραδὺ, ἐντὸς κοίλης ὁδοῦ, ὅτε εἶδε μακρόθεν ἐρχόμενον χωρικόν· ἠρώτησε δὲ αὐτὸν περὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ Βουρβωναὶ καὶ ἔρριψεν αὐτῷ ἓν σκοῦδον. Ὁ δὲ ἄνθρωπος ἔλαβε τὸ σκοῦδον καὶ ἔδειξε τὸν δρόμον· ἀλλὰ μόλις ἤξευρε τί ἔλεγε, καὶ ἠτένιζεν ἀσκαρδαμυκτὶ τὸν μαρκήσιον μετὰ παραδόξου τρόπου. Ὁ μαρκήσιος ἐφώνησε πρὸς αὐτὸν νὰ βαδίσῃ τὸν δρόμον του· ἀλλ' ὁ χωρικὸς ἔμεινε προσηλωμένος ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς ὁδοῦ οὔτε ἓν βῆμα προχωρῶν. Ὁ μαρκήσιος προέβη ἀπειλῶν αὐτὸν, καὶ ἠρώ-

τησε διατὶ ἔχει τὴν αὐθάδειαν ν' ἀτενίζῃ αὐτὸν τοιουτοτρόπως.

— Διότι, εἶπεν ὁ χωρικὸς, ἔχετε..... Καὶ ἐδείκνυε τὸν ὦμον καὶ τὴν στολὴν αὐτοῦ.

Ὁ δὲ μαρκήσιος ἐπαναφέρων τὸ βλέμμα ἐφ' ἑαυτοῦ, εἶδεν ὅτι ἡ στολή του ἦτο καθημαγμένη, ὡς ἐκ τούτου δὲ καὶ τῆς ἀταξίας καὶ τοῦ κονιορτοῦ τῶν φορεμάτων του, ἐνόησεν ὅτι ἡ θέα του θὰ ἦτον ἀρκούντως τρομακτική.

— Ἠξεύρω τί εἶναι, εἶπεν· ἐγὼ καὶ ὁ ὑπηρέτης μου ἐχωρίσθημεν πρὸ ὀλίγου εἰς μίαν συμπλοκὴν μὲ μεθυσμένους Γερμανούς· τὰ ἐγκόνδρύναμεν ὀλίγο, καὶ εἴτε μ' ἐτσουγγράνισαν, εἴτε παλαίων μὲ κανένα των αἱματώθηκα. Ἀλλὰ δὲν εἶναι τίποτε. Ταῦτα δὲ λέγων ὑπεκρίνετο ὅτι ψηλαφᾶται πανταχοῦ.



Ὁ μαρκήσιος ἀνεγείρεται πρὶν ἡ προφθάσῃ ὁ στρατιώτης νὰ λάβῃ θέσιν ἀμυντικὴν, τῷ συντρίβει τὴν κεφαλὴν, ὁ ἵππεὺς πίπτει. Σελ. —160.

— Καὶ ὅμως, ἐπανέλαβεν, εὐχαρίστως θὰ ἐκαθαριζόμην· πάω νὰ σκάσω μάλιστα ἀπὸ τὴν δίψα καὶ τὴν ζέστην· καὶ τὸ ἄλογό μου δὲν ὑποφέρει ὀλιγώτερον ἀπὸ ἐμένα. Ἠξεύρεις πουθενὰ μέρος ν' ἀναπαυθῶ;

Ὁ χωρικὸς ὑπεσχέθη νὰ ὁδηγήσῃ αὐτὸν εἰς

τὴν ἰδίαν του οἰκίαν, ἥτις ὀλίγα βήματα ἀπεῖχε. Μία γυνὴ καὶ παιδία ἐργαζόμενα ἀπεσύρθησαν ἐκ σεβασμοῦ, καὶ ἐψιθύρισαν περὶ τῶν ἀναγκαιούντων ἤτοι περὶ οἴνου, ὕδατος, ὀπωρῶν καὶ μεγάλου τεμαχίου μέλανος ἄρτου. Ὁ μαρκήσιος ἐσπόγγισε τὴν στολήν του, ἔπιε μίαν, καὶ ἐκάλεσε τοὺς ἀνθρώπους τῆς οἰκίας, οὓς ἠρώτησε μετ' ἀδιαφορίας, ζητῶν πληροφορίας ἅπαξ ἔτι περὶ διαφόρων ὁδῶν πρὸς τὸ Βουρβονναῖ, ὅπου ἐπορεύετο νὰ ἴδῃ ἕνα συγγενῆ του, περὶ τῶν χωρίων, τῶν ἐγκαρσίων ὁδῶν, τῶν ἀποστάσεων, καὶ ὕστερον ὡμίλησε περὶ τοῦ τόπου, περὶ τοῦ θερισμοῦ, καὶ ἠρώτησε τί νέα ὑπῆρχον.

Ὁ δὲ χωρικὸς πρὸς ταῦτα ἀπήντησεν ὅτι ἀπορίας ἄξιον ἦτο πῶς ἐγίνοντο κακαὶ συναντήσεις εἰς ἕνα μεγάλον δρόμον, ὅπου βέβαια τὴν στιγμὴν ἐκείνην θὰ εὑρίσκοντο ἀποσπάσματα χωροφυλακῆς, τὰ ὁποῖα πρὸ μικροῦ ἐνήργησαν σπουδαίαν σύλληψιν.

— Καὶ ποῖον συνέλαβον; ἠρώτησεν ὁ μαρκήσιος.

— Ὦ! εἶπεν ὁ χωρικὸς ἕνα εὐγενῆ, ὅπου ἔκαμε μεγάλα κακὰ εἰς τὸν τόπον.

— Πῶς ἕνας εὐγενὴς ἔπεσεν εἰς χεῖρας τῆς δικαιοσύνης;

— Ναὶ δά! καὶ εὐγενὴς ποῦ 'μπορεῖ νὰ φάγῃ καὶ τὸ κεφάλι του.

— Καὶ λέγουν τί ἔγκλημα ἔπραξε;

— Ὦ! εἶναι νὰ φρίξῃ κανείς· φοβερὰ πράγματα· ἀλλὰ θὰ λογαριασθοῦμε, θὰ λογαριασθοῦμε. Ὅλη ἡ ἐπαρχία εἶναι παρωργισμένη.

— Τὸν γνωρίζετε;

— Ὄχι, ἀλλ' ἔχομεν ὅλοι μας τὰ χαρακτηριστικά του.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ εἴδησις αὕτη οὐδὲν εἶχεν ἐνθαρρυντικόν, ὁ μαρκήσιος, μετά τινας τοῦ αὐτοῦ εἴδους συνδιαλέξεις, ἐπλησίασε τὸν ἵππον του, ἐθώπευσεν αὐτὸν διὰ τῆς χειρὸς, ἔρριψεν ὀλίγα χρήματα εἰσέτι εἰς τὸν χωρικὸν καὶ ἐγένετο ἄφαντος διὰ τῆς ὁδοῦ ἣν ἔδειξαν αὐτῷ.

Ὁ διοικητὴς τῆς χωροφυλακῆς προύχώρησεν εἰσέτι ἡμίσειαν λεύγαν, ἀλλ' ἐννοῶν ὅτι ἀνωφελὴς ἦτον ἡ καταδίωξις, ἀπέστειλεν ἕνα τῶν ἱππέων του εἰς τὸ γραφεῖον, ἵνα δοθῶσι διαταγαὶ παντοχοῦ τῆς ἐπαρχίας, καὶ ἀνεχώρησε μετὰ τῶν ἀνθρώπων του εἰς τὸ μέρος ὅθεν ἀπῆλθε τὴν πρωΐαν. Ὁ μαρκήσιος εἶχε συγγενεῖς ἐν τοῖς πέριξ, καὶ εὐλόγως ἠδύνατο νὰ ὑποπτεύσῃ τις ὅτι θὰ ἐπανέλθῃ ἴσως νὰ κρυβῇ παρ' αὐτοῖς. Ὅλον τὸ χωρίον ἔδραμεν εἰς προϋπάντησιν τῶν ἱππέων, οἵτινες ἠναγκάσθησαν νὰ ὁμολογήσωσιν ὅτι ἐνεπαίχθησαν ὑπὸ τοῦ ὡραίου αἰχμαλώτου. Τὸ δὲ πρᾶγμα διεφημίσθη πανταχοῦ καὶ διάφορα ἐγίνοντο σχόλια.

Ὁ διοικητὴς ἐπανῆλθεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, γρονθοκοπῶν τὰ ἔπιπλα καὶ πρὸς πάντας ἐρίζων διὰ τὸ δυστύχημα ὅπερ ἔπαθεν. Ἡ δὲ θυγάτηρ τοῦ ξενοδόχου κυριευθεῖσα κατ' ἀρχὰς ὑπὸ σφοδρᾶς ἀνησυχίας, μόλις ἠδύνατο νὰ κρατῇ τὴν χαρὰν αὐτῆς.

Ὁ διοικητὴς ἤπλωσε τὰ ἔγγραφά του ἐπὶ τῆς τραπέζης, ὡς διὰ νὰ ὑποθάλψῃ τὴν δυσθυμίαν του.

— Ὁ μεγαλείτερος κατεργάρης τοῦ κόσμου! ἀνεφώνησεν· ἔπρεπε νὰ τὸ περιμένω.

— Εἶχε τὸ ὕφος τόσῳ γλυκύ! ἔλεγεν ἡ ξενοδόχος.

— Ἕνας τετραπερασμένος κακοῦργος! Ξεύρετε πῶς ὀνομάζετε; εἶναι ὁ μαρκήσιος Σαὶν Μαιξάν!

— Ὁ μαρκήσιος Σαὶν Μαιξάν! ἀνέκραξαν πάντες μετὰ φρίκης.

— Ναὶ βέβαια, ὁ μαρκήσιος Σαὶν Μαιξὰν κατηγορούμενος ἢ μᾶλλον ἀποδειχθεὶς ὡς ἔνοχος κιβδηλοποιΐας καὶ μαγείας.

— Ἄ!

— Ἀποδειχθεὶς ἔνοχος τοῦ ἐγκλήματος τῆς αἱμομιξίας.

— Ὦ Θεέ μου!

— Ἀποδειχθεὶς ὅτι ἔπνιξε τὴν γυναῖκά του διὰ νὰ νυμφευθῇ ἄλλην, τῆς ὁποίας ἐσχεδίαζε νὰ μαχαιρώσῃ τὸν ἄνδρα.

— Κύριε τοῦ ἐλέους!

Πάντες ἐσταυροκοποῦντο.

— Ναὶ, καλοί μου ἄνθρωποι, ἐξηκολούθησε μανιωδῶς, ἰδοὺ τί παληκαράκι διαφεύγει τὴν βασιλικὴν δικαιοσύνην.

Ἡ θυγάτηρ τοῦ ξενοδόχου ἐξῆλθε τῆς αἰθούσης, διότι ἐλειποθύμει.

— Καὶ δὲν ὑπάρχει ἐλπὶς νὰ συλληφθῇ πάλιν; εἶπεν ὁ ξενοδόχος.

— Σχεδὸν δὲν ὑπάρχει πλέον, ἂν ἐπῆρε τὸν δρόμον τοῦ Βουρβονναῖ· διότι νομίζω ὅτι εἰς ἐκείνην τὴν ἐπαρχίαν ἔχει εὐγενεῖς συγγενεῖς του, καὶ δὲν θὰ τὸν ἀφήσουν νὰ συλληφθῇ πάλιν.

Ὁ φυγὰς τῷ ὄντι οὐδεὶς ἄλλος ἦτον ἢ ὁ μαρκήσιος Σαὶν Μαιξὰν, κατηγορούμενος δι' ὅλα τὰ τερατώδη ἐγκλήματα, ἅτινα ἠρίθμησεν ὁ διοικητὴς, καὶ διὰ τῆς τολμηρᾶς αὐτοῦ φυγῆς ἐλθὼν εἰς θέσιν νὰ λάβῃ ἐν τῶν κυριωτέρων ὁρώντων προσώπων ἐν τῇ παραδόξῳ ἱστορίᾳ ἣν μέλλομεν ν' ἀφηγηθῶμεν ἐνταῦθα.

Τῷ ὄντι πεντεκαίδεκα περίπου ἡμέρας μετὰ

τὰ γεγονότα ταῦτα, ἱππεύς τις ἐσήμαινε τὸν κωδωνίσκον τῆς ἐπαύλεως τοῦ Σαὶν Γερὰν, κατὰ τὰς πύλας τῆς Μουλέν. Ἦτον ἀργὰ, καὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐπαύλεως οὐδόλως ἔσπευδον ν' ἀνοίξωσιν. Ὁ ἄγνωστος ἤρξατο σείων αὖθις τὸν κώδωνα ἐξουσιαστικῶς, καὶ εἶδε τέλος ἄνθρωπον τρέχοντα ἐκ τῶν ἐνδοτέρων τῆς δενδροστοιχίας. Ὁ ὑπηρέτης παρετήρησε διὰ μέσου τοῦ κιγκλιδωτοῦ, καὶ μόλις διακρίνων ὑπὸ τὸ ἐσπερινὸν λυκόφως, ὁδοιπόρον ἀτάκτως ἐνδεδυμένον, πλήρη κονιορτοῦ, ἄνευ ξίφους καὶ φέροντα καθέτως κεχωσμένον τὸν πῖλον, ἠρώτησεν αὐτὸν τί ἐζήτει· ὁ δὲ ἄγνωστος ἀπήντησεν ἄνευ προοιμίων ὅτι ἤθελε νὰ ἴδῃ τὸν κόμητα Σαὶν Γερὰν καὶ «νὰ κάμῃ γλίγωρα.» Ὁ ὑπηρέτης εἶπεν ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν· ὁ δὲ ξένος δυσηρεστήθη.

— Ποῖος εἶσθε; ἠρώτησεν ὁ ἄνθρωπος τῆς οἰκίας.

— Ἀνόητε! ἀνεφώνησεν ὁ ἱππεὺς πολλὰ μιλεῖς. Πήγαινε εἰπὲ εἰς τὸν Σαὶν Γερὰν ὅτι εἶναι ὁ μαρκήσιος Σαὶν Μαιξὰν, ὁ συγγενής του, καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ τὸν ἴδῃ ἀμέσως.

Ὁ ὑπηρέτης ἐζήτησε μυριάκις συγγνώμην, ἤνοιξε τὸ κιγκλιδωτὸν, εἰδοποίησε καὶ ἄλλους ὑπηρέτας, οἵτινες ἦλθον νὰ κρατήσωσι τὸν ἀναβολέα, καὶ ἔδραμε ν' ἀναγγείλῃ τὴν ἄφιξιν τοῦ Σαὶν Μαιξάν. Ὁ κόμης ἔμαθε τὴν ἔλευσιν αὐτοῦ ἐνῷ ἔμελλε νὰ παρατεθῇ ὁ δεῖπνος, ἐπορεύθη ἀμέσως εἰς ὑποδοχὴν τοῦ μαρκησίου, ἠσπάσθη αὐτὸν πολλάκις καὶ ἐδεξιώθη αὐτὸν φιλικώτατα. Ἤθελε δὲ νὰ παρουσιάσῃ αὐτὸν ἀμέσως τῇ οἰκογενείᾳ του ἐν τῷ ἐστιατορίῳ, ἀλλ' ὁ μαρκήσιος ἠρνήθη ἕνεκα τῆς ἀτάκτου ἐνδυμασίας του καὶ ἠτήσατο ὀλίγων λεπτῶν συνδιάλεξιν. Ὁ δὲ κόμης εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἔνθα ἐνέδυσεν αὐτὸν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν ἐνῷ συνδιελέγοντο. Τότε δὲ ὁ μαρκήσιος ἀφηγήθη ἀγνοοῦμεν ποίαν ἱστορίαν τῷ Σαὶν Γερὰν ὡς πρὸς τὴν ἐπιβαρύνουσαν αὐτὸν κατηγορίαν. Ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ὁ κόμης οὐκ ἐπαύσατο φιλοφρονητικώτατος ὢν τῷ συγγενεῖ αὐτοῦ, καὶ οὗτος ἠδύνατο ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης νὰ θεωρῇ τὴν ἔπαυλιν τοῦ Σαὶν Γερὰν ὡς ἀσφαλὲς ἄσυλον. Ἀφοῦ δὲ τέλος ἐνεδύθη, ἠκολούθησε τὸν κόμητα, ὅστις παρουσίασεν αὐτὸν ἐνώπιον τῆς κομήσσης καὶ τῆς λοιπῆς οἰκογενείας.

Ἁρμόζει δὲ νῦν νὰ καταστήσωμεν γνωστὰ τὰ ἐν τῇ ἐπαύλει πρόσωπα καὶ ν' ἀναφέρωμεν προγενεστέρας τινὰς λεπτομερείας πρὸς ἐξήγησιν τῶν κατόπιν ἐξιστορουμένων.

Ὁ ἐκ τοῦ ἐνδόξου οἴκου τοῦ Γουΐχη στρατάρχης Σαὶν Γερὰν καὶ διοικητὴς τοῦ Βουρβονναὶ ἦλθεν εἰς πρώτου γάμου κοινωνίαν μετὰ τῆς Ἄννης Τουρνὼν, ἐξ ἧς ἐγέννησε τὸν Κλαύδιον Γουΐχην καὶ κόρην νυμφευθεῖσαν τὸν μαρκήσιον Βουλλιέ. Ἀποθανούσης δὲ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἦλθεν εἰς δεύτερον γάμον μετὰ τῆς Σωσάννης Ὠζεπὼλ, ἥτις ἐπίσης δεύτερον συνῆπτε γάμον, οὖσα πρότερον σύζυγος τοῦ ἀποθανόντος κόμητος Λογγγωναὶ, ἐξ οὗ ἔτεκε τὴν Σωσάναν Λογγωναί.

Ὁ στρατάρχης καὶ ἡ κυρία Σωσάννα Ὠζεπὼλ, πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἐκ τοῦ πρώτου γάμου τέκνων των ἀπεφάσισαν νὰ συζεύξωσιν αὐτὰ καὶ συνέζευξαν αὐτὰ διὰ διπλῶν δεσμῶν. Ὁ Κλαύδιος Γουΐχης, υἱὸς τοῦ στρατάρχου, ἐνυμφεύθη τὴν Σωσάνναν Λογγωναί.

Τὸ δὲ συνοικέσιον τοῦτο μετὰ πολλοῦ πείσματος, εἶδεν ἡ μαρκησία Βουλλιὲ, ἡ τελευταία θυγάτηρ τοῦ στρατάρχου, ἥτις ἔμενεν ἄνευ ἄλλων δεσμῶν μετὰ τῆς μητρυιᾶς αὐτῆς, ἄλλως δὲ ἔτυχεν, ὡς ἔλεγε, συζύγου κακοῦ παρέχοντος αὐτῇ ἀφορμὰς παραπόνων, ὧν ἡ ἀρίστη ἦτον ὅτι ἦτον ἑβδομηκοντούτης.

Τὸ προικοσύμφωνον τοῦ Κλαυδίου Γουΐχη καὶ τῆς Σωσάννης Λογγωναὶ ὑπεγράφη ἐν Ρουέν τῇ 17 φεβρουαρίου 1619· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ γαμβρὸς ἦτο πολὺ νέος ἄγων μόλις τὸ ὀκτωκαιδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας, ἀπεφασίσθη νὰ περιηγηθῇ πρότερον τὴν Ἰταλίαν, ὅθεν ἐπανῆλθε μετὰ παρέλευσιν δύο ἐτῶν, καὶ μόνη ἡ στείρωσις ἐτάραττε τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ νέου ζεύγους. Ἡ κόμησσα βαρέως ἔφερε τὴν στείρωσιν ταύτην, ἐξ ἧς ἠπειλεῖτο ἡ καταστροφὴ μεγάλου ὀνόματος, ἡ ἀπόσβεσις εὐγενοῦς οἰκογενείας. Τὰ ταξίματα, αἱ προσκυνήσεις, οἱ ἐπιστήμονες καὶ οἱ ἐμπειρικοὶ ἰατροὶ εἰς οὐδὲν ὠφέλησαν αὐτήν.

Ὁ στρατάρχης Σαὶν Γερὰν ἀπεβίωσε τῇ 30 δεκεμβρίου 1632 φέρων μεθ' ἑαυτοῦ τὴν ἐπὶ τῇ ἀτεκνίᾳ τοῦ υἱοῦ του θλῖψιν. Οὗτος δὲ γενόμενος κόμης Σαὶν Γερὰν, διεδέξατο τὸν πατέρα ὡς διοικητὴς τοῦ Βουρβονναὶ, καὶ ἐχειροτονήθη ἱππότης τῶν βασιλικῶν ταγμάτων.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτων, ἡ μαρκησία Βουλλιὲ διεζεύχθη διὰ πολυκρότου διαζυγίου τὸν γέροντα μαρκήσιον καὶ κατῴκησεν ἐν τῇ ἐπαύλει τοῦ Σαὶν Γερὰν, χαίρουσα μεγάλως ἐπὶ τῷ συνοικεσίῳ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς, οὗ πᾶσα ἡ περιουσία ἔμελλε νὰ περιέλθῃ εἰς χεῖράς της, διότι ἐκτὸς αὐτῆς δὲν εἶχεν ἄλλους κληρονόμους.

Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἀφίκετο

εἰς τὴν ἔπαυλιν ὁ μαρκήσιος Σαὶν Μαιξὰν, νέος καλλίμορφος καὶ πανουργότατος, ὅστις κατεγοήτευσε τὰς γυναῖκας καὶ εἵλκυσε τὴν ἀγάπην πασῶν μέχρις αὐτῆς τῆς γραίας Σαὶν Γερὰν ἥτις κατῴκει μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς. Κυρίως δὲ εἶδεν ἀμέσως ὅτι ἠδύνατο νὰ συνδέσῃ σχέσεις μετὰ τῆς μαρκησίας Βουλλιέ.

Ἡ περιουσία αὐτοῦ, τοῦ μαρκησίου Σαὶν Μαιξάν, ἔπαθε μεγάλως ἐκ τῶν ἀκολασιῶν αὐτοῦ καὶ τῶν δικαστικῶν καταδιώξεων ἢ μᾶλλον ἀπωλέσθη καθ' ὁλοκληρίαν. Ἡ μαρκησία ἦτον ἐπίδοξος κληρονόμος τοῦ κόμητος· ὑπελόγιζε δὲ ὅτι ταχέως ἔμελλε νὰ στερηθῇ τοῦ συζύγου της· ἄλλως δὲ ὁ θάνατος ἑβδομηκοντούτου γέροντος δὲν ἀνησύχει ἄνθρωπον οἷος ἦτον ὁ μαρκήσιος· κατόπιν ἠδύνατο νὰ πείσῃ τὴν μαρκησίαν ὅπως νυμφευθῇ αὐτὸν, καὶ οὕτω καταστῇ κύριος τῆς μεγίστης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ περιουσίας.

Ἤρξατο περιθάλπων αὐτὸν καὶ πρὸ παντὸς ἄλλου ἀποφεύγων πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ διεγείρῃ ὑπονοίας. Ἀλλ' ἀρκούντως εὐχερὲς ἦτο νὰ συνεννοηθῇ μετὰ τῆς μαρκησίας διαφεύγων τὴν προσοχὴν τῶν μὴ ἐνδιαφερομένων. Ἡ δὲ μαρκησία προδιατεθειμένη ἤδη ὑπὲρ τοῦ Σαὶν Μαιξὰν ἕνεκα τῆς εὐειδοῦς μορφῆς του, ἐνόησεν αὐτὸν ταχέως, καὶ ἐγένετο εὐάλωτος αὐτῷ λείᾳ. Ἀλλὰ δὲν εὑρίσκοντο εὐκαιρίαι ἵνα βλέπωνται κατ' ἰδίαν. Ἡ κόμησσα ἀναμιγνύετο ἀθῴως εἰς πάσας αὐτῶν τὰς συνδιαλέξεις· ὁ δὲ κόμης ἀπῆγε μεθ' ἑαυτοῦ πολλάκις τὸν μαρκήσιον εἰς τὸ κυνήγιον· τὰς ἡμέρας διήρχοντο οἰκογενειακῶς. Ὁ Σαὶν Μαιξὰν εἶπεν ἤδη μόνον ὅσα γυνὴ τιμία ὀφείλει νὰ ὑποκρίνηται ὅτι δὲν ἐννοεῖ· ἡ δὲ ἐρωτικὴ αὕτη ῥαδιουργία μεθ' ὅλον τὸ ἐφευρετικὸν τοῦ μαρκησίου ἐπὶ μακρὸν παρετείνετο.

Ἡ κόμησσα, ὡς εἴπομεν ἤδη, ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν οὐκ ἐπαύσατο ἐλπίζουσα ὅτι διὰ τῶν δεήσεων αὐτῆς θὰ ἐχάριζεν ὁ Θεὸς υἱὸν τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. Ἤκουσε δὲ τὰς συμβουλὰς παντοειδῶν ἀγυρτῶν, οἵτινες κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἠκούοντο καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς ὑψηλῆς κοινωνίας. Μετεκαλέσατό ποτε ἐξ Ἰταλίας ἀστρολόγον ὅστις μικροῦ δεῖν ἐδηλητηρίαζεν αὐτὴν διὰ φοβεροῦ φαρμάκου, καὶ ὃν ἠναγκάσθησαν ν' ἀποπέμψωσιν ἐν τάχει εἰς τὴν πατρίδα του εὐτυχῆ λογιζόμενον διότι τόσον εὐθηνὰ τὴν ἐγλύτωσε.» Τούτου δ' ἕνεκα ἡ κ. Σαὶν Γερὰν ἐπετιμήθη αὐστηρῶς ὑπὸ τοῦ πνευματικοῦ αὐτῆς· τέλος δὲ, τοῦ χρόνου προϊόντος, συνείθισεν ἐν τῇ φρικώδει ταύτῃ ἰδέᾳ, ὅτι θὰ μείνῃ ἄτεκνος, καὶ παρεμυθεῖτο ἐν τοῖς κόλποις τῆς θρησκείας. Ὁ δὲ κόμης τὴν αὐτὴν τρυφερὰν ἀγάπην δεικνύων αὐτῇ πάντοτε, οὐδεμίαν ἔτρεφεν ἐλπίδα καὶ αὐτὸς περὶ κληρονόμου, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἰδέας ταύτης ἔγραψε τὴν διαθήκην του. Αἱ ἐλπίδες τῆς μαρκησίας μετεβλήθησαν εἰς βεβαιότητα, ὁ δὲ κ. Σαὶν Μαιξὰν, ἐντελῶς ἥσυχος, διενοεῖτο μόνον περὶ τῶν ἰδιαιτέρων αὐτοῦ σκοπῶν ἐπὶ τῆς κ. Βουλλιὲ, ὅτε περὶ τὰ τέλη νοεμβρίου 1640, ὁ κόμης Σαὶν Γερὰν ἠναγκάσθη ἕνεκα ἐργασιῶν τινων νὰ μεταβῇ ἐν σπουδῇ εἰς Παρισίους.

Ἡ κόμησσα, ἥτις δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὸν χωρισμὸν τοῦ συζύγου της ἠρώτησεν ἂν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Ὁ δὲ μαρκήσιος πλήρης χαρᾶς ἕνεκα τῆς περιπετείας ταύτης ἥτις κατέλειπεν αὐτὸν σχεδὸν μόνον ἐν τῇ ἐπαύλει μετὰ τῆς κ. Βουλλιὲ, ἐζωγράφησεν αὐτῇ τὸ εἰς Παρισίους ταξείδιον διὰ τῶν γοητευτικωτέρων χρωμάτων καὶ ἔπραξε τὸ πᾶν ἵνα καταπείσῃ αὐτήν. Ἡ δὲ μαρκησία ἀφ' ἑτέρου μετὰ μεγάλης ὑπουλότητος ἠγωνίζετο νὰ πείσῃ αὐτὴν, καὶ τέλος ἀπεφασίσθη ν' ἀναχωρήσῃ ἡ κόμησσα μετὰ τοῦ κ. Σαὶν Γερὰν, μόλις δυνηθεῖσα νὰ προετοιμασθῇ, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀπῆλθον.

Ὁ μαρκήσιος τότε ἀφόβως ἔδειξεν ὅλον αὐτοῦ τὸν ἔρωτα καὶ εὐχερῶς ἀνέφλεξε τὴν καρδίαν τῆς κ. Βουλλιὲ, ὑποκρινόμενος διακαεστάτην ἀγάπην. Οἱ δύο ἐρασταὶ διωργάνιζον διασκεδάσεις καὶ περιοδείας καθ' ἃς ἀπεμάκρυνον τοὺς ὑπηρέτας, καὶ διήρχοντο κατὰ μόνας ὁλοκλήρους ἡμέρας εἰς ἔρημόν τι μέρος τοῦ κήπου ἢ ἐντὸς τῶν κοιτώνων. Ἡ τοιαύτη διαγωγὴ ἦτον ἀδύνατον νὰ μὴ γεννήσῃ ἄπειρα σχόλια παρὰ τῷ τάγματι τῶν ὑπηρετῶν, καθ' ὧν ἀδιαλείπτως ἔδει νὰ λαμβάνωσι προφυλακτικὰ μέτρα. Ὅθεν ἡ μαρκησία ἠναγκάσθη μετ' οὐ πολὺ ν' ἀγοράσῃ τὴν σιωπὴν τῶν ἀδελφῶν Κυινὲ θαλαμηπόλων αὐτῆς, τοῦθ' ὅπερ εὐκόλως κατώρθωσε διότι ἦσαν αὐτῇ λίαν ἀφωσιωμέναι. Ἦτο δὲ τοῦτο τὸ πρῶτον αἴσχος διὰ τὴν κυρίαν Βουλλιὲ καὶ πρῶτος βαθμὸς διαφθορᾶς διὰ τὰ πλάσματα ἐκεῖνα ἅτινα μετὰ μικρὸν ἔμελλον νὰ περιπλακῶσιν εἰς φοβερωτέραν συνωμοσίαν. Πρὸς δὲ τούτοις, ὑπῆρχεν ἐν τῇ ἐπαύλει Σαὶν Γερὰν ἀνὴρ ὑψηλὸς, ἰσχνὸς, ὠχρὸς, δύσνους, ἔχων ἀκριβῶς τοσαύτην νοημοσύνην ὅση ἀπαιτεῖται πρὸς ἐκτέλεσιν, ἂν ὄχι πρὸς σύλληψιν, κακῆς πράξεως, καὶ ἐπιβλέπων τοὺς ὑπηρέτας· ἦτο δὲ οὗτος ἁπλοῦς χωρικὸς, ὃν ὁ μὲν στρατάρχης κατεδέχθη ν' ἀναθρέψῃ, ὁ δὲ κόμης ἀνύψωσε κατὰ μι-

κρὸν εἰς τὴν θέσιν τοῦ οἰκονόμου ἕνεκα τῆς ἐν τῷ οἴκῳ ἀρχαιότητος αὐτοῦ, καὶ διότι ὑπηρέτει αὐτῷ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων· δὲν ἠθέλησε δὲ νὰ συμπαραλάβῃ αὐτὸν μεθ' ἑαυτοῦ φοβούμενος μὴ δὲν ἦναι ἱκανὸς νὰ ὑπηρετῇ ἐν Παρισίοις, καὶ διεπιστεύσατο αὐτῷ τὴν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων του ἐπιτήρησιν.

Ὁ μαρκήσιος ἔλαβε κατ' ἰδίαν τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, ἐβολιδοσκόπησεν αὐτὸν πανούργως, διέστρεψε τὰς ἰδέας του, ἔδωκεν αὐτῷ ὀλίγα χρήματα καὶ κατεκτήσατο αὐτὸν ψυχῇ τε καὶ σώματι. Οἱ διάφοροι οὗτοι πράκτορες ἀνέλαβον νὰ διακόψωσι τὰ σχόλια τῶν ὑπηρετῶν, καὶ ἀπὸ τούτου οἱ ἐρασταὶ ἀσυστόλως διετήρουν τὰς σχέσεις αὐτῶν.

Ἑσπέραν τινὰ, ἐνῷ ὁ Σαὶν Μαιξὰν ἐδείπνει κατὰ μόνας μετὰ τῆς μαρκησίας ἤχησε θορυβωδῶς ὁ κώδων τῆς ἔξω θύρας τῆς ἐπαύλεως καὶ ἐγένετο ταραχὴ εἰς ἣν δὲν ἔδωκαν μεγάλην προσοχήν.

Ταχυδρόμος ἐκ Παρισίων ἐρχόμενος ἀπὸ ρυτῆρος εἰσήρχετο εἰς τὴν αὐλὴν μετ' ἐπιστολῆς τοῦ κόμητος Σαὶν Γερὰν πρὸς τὸν μαρκήσιον· ἀναγγελθεὶς δὲ εἰσήχθη εἰς τὸ ἐστιατώριον ἀκολουθούμενος ὑπὸ πάντων σχεδὸν τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐπαύλεως. Ὁ δὲ μαρκήσιος ἠρώτησε τί ἐσήμενε τοῦτο, καὶ δι' ἑνὸς νεύματος ἀπέπεμψεν αὐτοὺς, ἀλλ' ὁ ταχυδρόμος εἶπεν ὅτι κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ κ. κόμητος ἔπρεπεν ἡ ἐπιστολὴ ν' ἀναγνωσθῇ ἐνώπιον πάντων. Ὁ δὲ μαρκήσιος οὐδὲν ἀπαντήσας ἤνοιξεν αὐτὴν, διέτρεξε διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ γραφόμενα καὶ ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀλλοιώσεως ἀνέγνω αὐτὴν γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ· ὁ κόμης ἀνήγγελλεν εἰς τοὺς ἀγαθοὺς συγγενεῖς του καὶ ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ ὅτι ἡ κόμησσα ἔδειξε συμπτώματά τινα ἐγκυμοσύνης, ὅτι ἅμα ὡς ἀφίκετο εἰς Παρισίους ἠσθάνθη λειποθυμίας, ναυτιάσεις, ἐμέτους, ὅτι μεθ' ἡδονῆς ὑπέφερε τὰ συμπτώματα ταῦτα καθὰ προμηνύοντα τοκετὸν, οἱ δὲ ἰατροὶ οὐδεμίαν εἶχον ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ἀληθείας τῶν σημείων τούτων· αὐτὸς δὲ μεγάλως ἔχαιρεν ἐπὶ τῷ συμβάντι τούτῳ, ὅπερ ὑπερεπλήρου τοὺς πόθους του, ὅτι ἐπεθύμει ἀπὸ τοῦδε νὰ εὐθυμῶσιν ἐν τῇ ἐπαύλει, ἄλλως δὲ ὅτι μετ' ὀλίγας ἡμέρας θὰ ἔλθωσι καὶ θὰ φέρῃ τὴν κόμησσαν ἐπὶ φορείου πρὸς πλείονα ἀσφάλειαν· εἴποντο δὲ λεπτομέρειαι περὶ διανομῆς χρηματικοῦ ποσοῦ τοῖς ὑπηρέταις.

Οἱ οἰκέται ἔβαλον χαρμοσύνους κραυγάς· ὁ δὲ μαρκήσιος καὶ ἡ μαρκησία ἓν μόνον ἀντήλλαξαν βλέμμα, ἀλλὰ βλέμμα καλῶς ἐκφράζον ὅλην τὴν ταραχὴν αὐτῶν· ἀλλ' ὅμως ἐκράτησαν ἑαυτῶν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε ὑπεκρίθησαν μεγάλην ἀγαλλίασιν, ὁ δὲ μαρκήσιος προέβη μέχρι καὶ τοῦ νὰ συγχαρῇ τοῖς ὑπηρέταις ἐπὶ τῇ ἀφοσιώσει ἣν εἶχον ὑπὲρ τοῦ κυρίου των. Μετὰ δὲ ταῦτα ἔμειναν μόνοι καὶ κατηφεῖς, ἐνῷ ὑπὸ τὰ παράθυρα ἐμαίνοντο αἱ μουσικαὶ καὶ τὰ πυροτεχνήματα. Ἐτήρησαν ἐπὶ μικρὸν σιωπὴν, πρώτη δ' αὐτῶν σκέψις ὑπῆρξεν ὅτι ὁ κόμης καὶ ἡ κόμησσα ἠπατήθησαν ἐκ συμπτωμάτων τοσούτῳ κοινῶν ὅσῳ καὶ ἀσημάντων, ὅτι ἠθέλησαν νὰ κολακεύσωσι τὰς ἐλπίδας των, ὅτι ἀδύνατον ἦτο κρᾶσις γυναικὸς νὰ μεταβληθῇ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν μετὰ εἴκοσιν ἔτη, καὶ ὅτι ἡ νομιζομένη αὕτη ἐγκυμοσύνη ἦτον ἴση τῷ μηδενί. Ἡ γνώμη αὕτη ἐνισχύθη κατὰ μικρὸν ἐν τῇ διανοίᾳ των καὶ καθησύχασεν αὐτοὺς ὀλίγον.

Τῇ ἐπαύριον περιεδιάβαζον ἐντὸς μεμονωμένης δενδροστοιχίας τοῦ κήπου καὶ ἀνεθεώρουν τὰς περιπετείας τῆς θέσεώς των. Ὁ Σαὶν Μαξαὶν ἐξέθετε τῇ μαρκησίᾳ τὴν ἐκ τοῦ συμβάντος τούτου ὑπερβολικὴν ζημίαν· κατόπιν δ' ἔλεγεν ὅτι, ὑποτιθεμένης ἀληθοῦς τῆς εἰδήσεως, ὑπῆρχον εἰσέτι πολλοὶ ἐπικίνδυνοι σκόπελοι. Ἔπρεπε δὲ νὰ μὴ πάθῃ τι ἡ μαρκησία, καὶ ἐκτὸς τούτου ν' ἀποβῇ αἴσιος ὁ τοκετός.

— Ἠμπορεῖ ν' ἀποθάνῃ τὸ παιδίον, εἶπε τέλος.

Καὶ διέφυγον αὐτὸν ἀπαίσιοί τινες λόγοι περὶ τοῦ ὅτι μικρὸν κακὸν εἶναι ἡ ἀπώλεια ἀσθενοῦς πλάσματος, ἄνευ νοῦ, ἄνευ πνεύματος, ἄνευ συμφερόντων, ὅπερ, ἔλεγεν, ἄλλο δὲν ἦτον εἰμὴ τεμάχιον κακῶς διωργανισμένης ὕλης, καὶ εἰς μάτην ἐγεννᾶτο διὰ νὰ φέρῃ τὴν καταστροφὴν γυναικὸς τοσοῦτον ἀξιοτίμου ὡς τὴν μαρκησίαν.

— Ἀλλὰ πρὸς τί νὰ βασανιζώμεθα; ἐπανέλαβεν ἀνυπομόνως· ἡ κόμησσα δὲν εἶναι ἔγκυος· δὲν εἶναι ἀληθὲς, δὲν εἶναι δυνατόν.

Κηπουρὸς ἐργαζόμενος ἤκουσε τὸ μέρος τοῦτο τῆς συνδιαλέξεως, ἀλλ' ἐπειδὴ βαδίζοντες ἀπεμακρύνοντο, δὲν ἤκουσε τὰ λοιπά.

Ἡμέρας δέ τινας μετὰ ταῦτα ἄνδρες ἔφιπποι προαποσταλέντες ὑπὸ τοῦ κόμητος εἰσῆλθον εἰς τὸν πύργον, λέγοντες ὅτι οἱ κύριοί των ἦσαν ἐγγύτατα· καὶ μετὰ μικρὸν ἐφάνη τὸ φορεῖον τῆς κομήσσης παρ' ὃ καθ' ὅλην τὴν ὁδοιπορίαν ἦτον ἔφιππος ὁ Σαὶν Γεράν.

Ἡ ὑποδοχὴ αὐτῶν ἐγένετο θριαμβευτική· πάντες οἱ χωρικοὶ καταλιπόντες τὰ ἔργα των ἐπλήρουν τὸν ἀέρα δι' ἀνευφημιῶν· οἱ δὲ ὑπη-

ρέται ἔτρεχον εἰς προϋπάντησιν τῆς κυρίας των καὶ οἱ γηραιότεροι ἔκλαιον ὑπὸ χαρᾶς βλέποντες τοσοῦτῳ φαιδρὸν τὸν κόμητα καὶ ἐλπίζοντες ὅτι ὁ κληρονόμος του θὰ κληρονομήσῃ τὰς ἀρετὰς τοῦ πατρός του. Ὁ δὲ μαρκήσιος Σαὶν Μαιξὰν καὶ ἡ μαρκησία Βουλλιὲ ἔπραξαν ὅ,τι ἠδύναντο ἵνα μιμηθῶσι τὴν γενικὴν ἀγαλλίασιν.

Ἡ γραῖα Σαὶν Γερὰν ἔδραμεν αὐθημερὸν εἰς τὴν ἔπαυλιν, καὶ μὴ δυναμένη νὰ πιστεύσῃ τὴν καλὴν εἴδησιν ἐπείσθη πρὸς μεγάλην αὐτῆς χαρὰν ἐπιθέσασα τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς κοιλίας τῆς θυγατρὸς αὐτῆς καὶ αἰσθανθεῖσα τὰ σκιρτήματα τοῦ πολυποθήτου τέκνου.

Ὁ κόμης καὶ ἡ κόμησσα ἠγαπῶντο θερμῶς ἐν Βουρβωνναί· τὸ δὲ εὐτυχὲς ἄκουσμα ἐνεποίησε χαρὰν τοῖς πᾶσι, καὶ ἰδίως ταῖς πολυαρίθμοις συγγενικαῖς οἰκογενείαις. Εὐθὺς ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν ὑπὲρ τὰς εἴκοσιν εὐγενεῖς κυρίας ἦλθον μετὰ σπουδῆς εἰς ἐπίσκεψίν της δεικνύουσαι πόσον ἐνδιεφέροντο εἰς τὴν ἐγκυμοσύνην αὐτῆς. Πᾶσαι δὲ αἱ κυρίαι αὗται ἠσθάνθησαν κατὰ καιροὺς τὰ σκιρτήματα τοῦ ἐμβρύου ἐν τοῖς σπλάγχνοις τῆς μητρὸς, καὶ πολλαὶ τούτων ἔλεγον εὐαρέστους τῇ κομήσσῃ ἀστεϊσμοὺς, καὶ ὡς προφήτιδες προέλεγον ὅτι θὰ γεννήσῃ—υἱόν. Ἄλλως δὲ ἡ ἐξόγκωσις τοῦ στήθους καὶ τῶν πλευρῶν, καὶ πάντα τὰ λίαν ἐναργῆ καὶ συνήθη συμπτώματα οὐδεμίαν κατέλειπον ἀμφιβολίαν· οἱ ἐγχώριοι ἰατροὶ ἦσαν σύμφωνοι. Ὁ κόμης ἐκράτησε παρ' ἑαυτῷ ἕνα τῶν ἰατρῶν τούτων ἐπὶ δύο μῆνας, καὶ εἶπε τῷ μαρκησίῳ Σαὶν Μαιξὰν ὅτι προὐτίθετο νὰ προμηθευθῇ ἐπὶ ταῖς αὐταῖς συμφωνίαις μίαν καλὴν μαῖαν. Τέλος ἡ γραῖα Σαὶν Γερὰν, ἥτις ἔμελλε νὰ βαπτίσῃ τὸ βρέφος παρήγγειλεν ὡς ὧρον πολυτελεστάτην κοιτίδα.

Ἡ μαρκησία κατέτρωγε τὸ πεῖσμά της, καὶ μεταξὺ τῶν ὑπὸ τῆς χαρᾶς τυφλουμένων οὐδεὶς διέκρινε τὴν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῆς ὑποκαίουσαν ὀδύνην. Τὸν μαρκήσιον ἔβλεπε καθ' ἑκάστην, οὗτος δ' ἐξῆπτεν ἔτι μᾶλλον τὴν θλῖψιν αὐτῆς καὶ παρώξυνεν αὐτὴν ἀδιαλείπτως ἐπαναλαμβάνων ὅτι ὁ κόμης καὶ ἡ κόμησσα ἐπανηγύριζον τὴν δυστυχίαν της καὶ ὑπαινιττόμενος ὅτι ἐμηχανεύθησαν τὴν γέννησιν τοῦ παιδίου διὰ νὰ τὴν ἀποκληρώσωσιν. Ἤρξατο δὲ πρῶτον, ὡς εἴθισται παρά τε τοῖς ἰδιώταις καὶ τοῖς πολιτικοῖς, διαστρέφων τὰς ἰδέας τῆς μαρκησίας καὶ ἀπομακρύνων αὐτὴν ἀπὸ τῆς θρησκείας ἵνα προδιαθέσῃ αὐτὴν εἰς τὸ ἔγκλημα. Ὁ μαρκήσιος ἦτον εἷς τῶν σπανίων ἀκολάστων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, οἵτινες βαθύτατα ἐνέκυψαν εἰς τὴν ἐπιστήμην τῆς ἀθεΐας καὶ ἐτελειοποίησαν αὐτήν. Εἶναι δὲ σημειώσεως ἄξιον ὅτι οἱ μεγάλοι ἐγκληματίαι τῶν χρόνων ἐκείνων, ὁ Σαὶντ Κρὼά, παραδείγματος χάριν, καὶ ὁ φοβερὸς δηλητηριαστὴς Ἐξίλης, ὑπῆρξαν οἱ πρῶτοι ἄπιστοι καὶ ὅτι ἐγένοντο πρόδρομοι τῶν σοφῶν τοῦ ἐπιόντος αἰῶνος ἔν τε τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ τῇ ἀποκλειστικῇ σπουδῇ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, παρ' ὧν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐζήτησαν δηλητήρια. Ὁ ἔρως, τὸ συμφέρον, τὸ μῖσος ἠγωνίσθησαν ὑπὲρ τοῦ μαρκησίου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Βουλλιέ.

Ὁ μαρκήσιος Σαὶν Μαιξὰν εἶχεν ἄνθρωπον ἰδικόν του, δόλιον, θρασὺν, ἐπιδέξιον, ὃν μετεκαλέσατο ἐκ τῶν γαιῶν αὐτοῦ, ὑπηρέτην ἐξ ἀπορρήτων ἀντάξιον τοιούτου κυρίου, ὃν ἀπό τινος ἀπέστειλεν εἰς ἐκτέλεσιν παραγγελίας τινὸς εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Σαὶν Γεράν.

Ἐσπέραν τινὰ, ἐνῷ ὁ μαρκήσιος ἔμελλε νὰ κατακλιθῇ, ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἐπανῆλθεν ἀπὸ μιᾶς τῶν ἐκδρομῶν αὐτοῦ, εἰσεχώρησεν εἰς τὸ δωμάτιόν του ἔνθα ἔμεινεν ἐπὶ πολλὴν ὥραν, τῷ εἶπεν ὅτι εὗρε τέλος τὸ ζητούμενον καὶ τῷ ἐνεχείρισε χαρτίον περιέχον ὀνόματα τόπων καὶ προσώπων.

Τῇ δ' ἐπαύριον, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, ὁ μαρκήσιος διέταξε νὰ ἑτοιμάσωσι δύο τῶν ἵππων αὐτοῦς προεφασίσθη ὅτι ἐζητεῖτο ὑπὸ τῆς οἰκογενείας του διὰ σπουδαίαν τινὰ ὑπόθεσιν, εἰδοποίησεν ὅτι πιθανὸν ἦτο νὰ λείψῃ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας, παρεκάλεσε νὰ ζητήσωσιν ἐκ μέρους του συγγνώμην παρὰ τοῦ κόμητος καὶ ἀνεχώρησε ὁρμαῖος ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ ὑπηρέτου.

Τὸ ἑσπέρας κατέλυσαν εἰς ξενοδοχεῖον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς Ὠδερνίας, ὅπως ἀποπλανήσωσι τοὺς δυναμένους ν' ἀναγνωρίσωσιν αὐτοὺς, καὶ λοξοδρομοῦντες ἔφθασαν ἐντὸς δύο ἡμερῶν εἰς μεγάλην πολίχνην ἧς ἐφαίνοντο ἀπέχοντες πολὺ μακρὰν πρὸς τ' ἀριστερά.

Ἐνταῦθα, κατὰ τὸ προάστειον, ὑπῆρχε γυνὴ τὴν μαῖαν ἐπαγγελομένη, καὶ γνωστὴ ὡς τοιαύτη ἐν τοῖς περιχώροις, ἀλλ' ἔχουσα, ὡς ἔλεγε, διὰ τοὺς καλοπληρωτὰς μυστηριώδεις καὶ ἀτίμους συνταγάς. Ἄλλως δὲ ἐπιδεξίως ἐπωφελήθη τὴν ἐπιῤῥοὴν ἣν ἐξήσκει ἡ τέχνη αὐτῆς ἐπὶ εὐπίστων ἀνθρώπων.

Κατὰ τοὺς πελάτας αὐτῆς, ἐθεράπευε τὰς χοιράδας, κατεσκεύαζε φίλτρα, ἐρωτικὰ φάρμακα, ἐβοήθει τὰς εὐγενεῖς νεάνιδας, ἀνεμιγνύετο εἰς ἐρωτικὰς ῥαδιουργίας, καὶ ἐξήσκει τὴν μαγείαν παρὰ τοῖς χωρικοῖς.

Τοσούτῳ δὲ καλῶς εἰργάζετο, ὥστε οὐδόλως ἦτο γνωστὴ ὑπὸ τὰς διαφόρους ταύτας τέχνας, καθ' ὅσον μάλιστα ὅσαι δυστυχεῖς ἐλάμβανον ἀνάγκην αὐτῆς ἦσαν ἠναγκασμέναι νὰ τηρῶσι μεγίστην ἐχεμύθιαν· καὶ ἐπειδὴ προσέφερε τὰς ἐκδουλεύσεις της ἀντὶ ἀδρᾶς ἀμοιβῆς, ἔζη ἀνέτως ἐν ἰδιοκτήτῳ οἰκίᾳ ἐν ᾗ κατῴκει μόνη. Ἄλλως δὲ, ἔχαιρε φήμην καλὴν ὡς πρὸς τὴν μαιευτικὴν, καὶ ἀπήλαυε τῆς εὐνοίας τῶν εὐπολη πτοτέρων. Ἡ γυνὴ αὕτη ὠνομάζετο Λουΐζα Γοαλλάρ.

Ἐνῷ δὲ ἐσπέραν τινὰ ἦτο μόνη, ἀφοῦ ἐσήμανεν ἡ ὑποχώρησις, ἤκουσε κρουομένην ἰσχυρῶς τὴν θύραν, καὶ εἰθισμένη οὖσα εἰς τὸ δέχεσθαι ἐπισκέψεις κατὰ πᾶσαν ὥραν τῆς νυκτὸς, ἔλαβεν ἀφόβως τὴν λυχνίαν καὶ ἤνοιξεν.

Ἀνὴρ ἔνοπλος ὥρμησεν εἰς τὴν αἴθουσαν ὡς μαινόμενος. Ἡ δὲ Λουΐζα Γοαλλὰρ τοσοῦτον ἐφοβήθη, ὥστε ἔπεσεν ἐπὶ καθέκλας· ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἦτον ὁ Σαὶν Μαιξάν.

— Μὴ φοβῆσθε, καλή μου κυρία, σᾶς παρακαλῶ, εἶπεν ὁ ξένος πνιγόμενος καὶ διακόπτων τοὺς λόγους· μὴ φοβῆσθε, διότι ἐγὼ πρέπει νὰ ταράττωμαι καὶ ὄχι ὑμεῖς. Δὲν εἶμαι κακὸς ἄνθρωπος, καὶ ἀντὶ νὰ φοβῆσθε σεῖς ἀπὸ ἐμὲ, ἐγὼ ἀπεναντίας ἔρχομαι νὰ ζητήσω τὴν βοήθειάν σας.

Ἔρριψε δὲ τὸν μανδύαν του εἰς μίαν γωνίαν, ἔλυσε τὴν ζώνην του καὶ κατέθεσε τὸ ξίφος· εἶτα πίπτων ἐπὶ ἕδρας.

— Ἐπιτρέψατέ μοι πρῶτον ν' ἀναπαυθῶ, εἶπε, Ὁ μαρκήσιος ἔφερεν ὁδοιπορικὴν στολὴν, ἀλλὰ μολονότι δὲν εἶπε τὸ ὄνομά του, ἡ Λουΐζα Γοαλλὰρ δι' ἑνὸς καὶ μόνου βλέμματος εἶδεν ὅτι πόρρω ἀπεῖχε τοῦ νὰ ἦναι οἷος ἐξέλαβεν αὐτὸν, καὶ ὅτι τοὐναντίον ἦτον ὡραῖος εὐπατρίδης ἀγαθῇ τύχῃ πρὸς αὐτὴν ἐλθών.

— Σᾶς παρακαλῶ νὰ μὲ συγχωρήσητε, διότι σᾶς προσέβαλα μὲ τὸν φόβον μου. Ἐμβήκατε τόσον ὀγλίγωρα, ὥστε δὲν ἐπρόφθασα νὰ ἴδω μὲ ποῖον εἶχα τὴν τιμὴν νὰ κάμω. Ἡ οἰκία μου εἶναι ὀλίγον μεμονωμένη· εἶμαι μόνη, καὶ ἴσως ἤθελε κανεὶς νὰ βλάψῃ μίαν πτωχὴν γυναῖκα τόσῳ κακότυχον.... Ζῶμεν εἰς καιροὺς τόσον ἀθλίους!.... Μὲ φαίνεσθε κουρασμένος. Νὰ σᾶς δώσω νὰ μυρίσετε τίποτε;

— Δόσατέ μου μόνον ἕνα ποτῆρι νερό.

Ἡ Λουΐζα Γοαλλὰρ ἐκόμισεν ἐκ παρακειμένου δωματίου προχύτην.

Ὁ μαρκήσιος ὑπεκρίθη ὅτι ὀρσίζει τὰ χείλη του καὶ εἶπε.

— Ἔρχομαι ἀπὸ πολὺ μακρὰν δι' ὑπόθεσιν ἐκ τῶν σπουδαιοτάτων, καὶ λάβετε ὑπ' ὄψιν ὅτι θ' ἀνταμείψω καλῶς τὰς ἐκδουλεύσεις σας.

Ἐρευνήσας δὲ εἰς τὸ θυλάκιόν του ἐξήγαγε βαλάντιον, ὅπερ ἔρριψε διὰ τῶν δακτύλων.

— Θὰ μοὶ ὁρκισθῆτε πρῶτον, ἐπανέλαβεν ὅτι θὰ φυλάξετε ἄκραν μυστικότητα.

— Μεταξύ μας δὲν ὑπάρχει ὅρκου ἀνάγκη, εἶπεν ἡ Λουΐζα Γοαλλάρ· εἶναι ὁ πρῶτος ὅρος τοῦ ἐπαγγελματός μας.

— Μοὶ χρειάζονται ἰσχυρότεραι ἐγγυήσεις, καὶ ὁ ὅρκος σας ὅτι δὲν θὰ φανερώσητε εἰς οἱονδήποτε ἐν τῷ κόσμῳ ὅ,τι θὰ σᾶς ἐμπιστευθῶ.

— Σᾶς δίδω λοιπὸν τὸν λόγον μου, ἀφοῦ τὸ ἀπαιτεῖτε· ἀλλὰ καὶ πάλιν σᾶς λέγω, εἶναι περιττὸν, δὲν μὲ γνωρίζετε.

— Σκεφθῆτε ὅτι πρόκειται περὶ σοβαρωτάτων πραγμάτων· ὅτι εἶναι τὸ ἴδιον ὡς νὰ παρέδιδα εἰς χεῖράς σας τὴν κεφαλήν μου, καὶ ὅτι προτιμῶ νὰ θυσιάσω χιλιάκις τὴν ζωήν μου παρὰ ν' ἀποκαλυφθῇ τὸ μυστήριον.

— Ἀλλὰ σκεφθῆτε καὶ ὑμεῖς, ὅτι πρῶται ἡμεῖς ἐνδιαφερόμεθα εἰς ὅσα μυστικὰ μᾶς ἐμπιστεύονται· ὅτι διὰ τῆς προδοσίας χάνομεν τὴν ὑπόληψίν μας, καὶ ὅτι ὑπάρχουν μάλιστα περιστάσεις.... Δύνασθε νὰ ὁμιλήσητε.

Ἀφοῦ δὲ ὁ μαρκήσιος ἐνεθάρρυνεν αὐτὴν τοιουτοτρόπως περὶ ἑαυτοῦ, ἐπανέλαβε·

— Ἠξεύρω ὅτι εἶσθε γυνὴ ἐπιτηδειοτάτη.

— Ἐπεθύμουν τῷ ὄντι νὰ ἦμαι διὰ νὰ σᾶς ὑποχρεώσω.

— Ὅτι ἐξετείνατε ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατὸν τὰ ὅρια τῆς τέχνης σας.

— Θὰ ἐγκωμίασαν ἴσως πολὺ τὴν ταπεινοτάτην δούλην σας.

— Καὶ ὅτι ἀνεκαλύψατε τὰ μέσα τοῦ μαντεύειν τὰ μέλλοντα.

— Ἄ, ὅσῳ δι' αὐτὸ, μὲ συγχωρεῖτε, σᾶς ἠπάτησαν.

— Πρὸς τί τάχα τὸ ἀρνεῖσθε; μήπως ἀπὸ τώρα δὲν δέχεσθε νὰ μοὶ φανῆτε ὠφέλιμος.

Ἡ Λουΐζα Γοαλλὰρ ἐπὶ μακρὸν ἀντέστη μὴ ἐννοοῦσα πῶς ἄνθρωπος τοιαύτης περιωπῆς ἔδιδε πίστιν εἰς τὰς μαντείας ἃς ἐξήσκει παρὰ τῷ ἀμαθεῖ λαῷ καὶ τοῖς ὀψιπλούτοις κτηματίαις· ἀλλ' ὁ μαρκήσιος τοσοῦτον ἐπέμενεν ὥστε καὶ αὐτὴ δὲν ἤξευρε τί νὰ εἴπῃ.

— Ἀκούσατε, εἶπεν οὗτος, εἶναι περιττὸν νὰ κρύπτεσθε ἀπὸ ἐμέ· γνωρίζω τὰ πάντα. Μείνατε ἥσυχος, παίζομεν παιγνίδι εἰς τὸ ὁποῖον κερδίζετε ἓν εἰς τὰ χίλια· κ' ἔπειτα ἰδού,

λάβετε αὐτὰ διὰ τὴν ἐνόχλησιν ὁποῦ σᾶς δίδω.

Ταῦτα δ' εἰπὼν ἔθετο ἐπὶ τῆς τραπέζης στήλην χρυσίου· Ἡ δὲ μαῖα ἀσθενῶς πως ὡμολόγησεν ὅτι ἐνίοτε ἠσχολήθη εἰς ἔρευναν ἀστρολογικῶν συνδυασμῶν, οὐχὶ πάντοτε ἐπιτυχῶς καὶ ὁρμωμένη ἐκ μόνου τοῦ πρὸς τὴν ἐπιστήμην ἔρωτος. Περὶ δὲ τῶν μυστικῶν αὐτῆς πελατῶν οὐδὲν ἐφανέρωσε.

— Ἂν ἔχῃ οὕτω τὸ πρᾶγμα, ἐπανέλαβεν ὁ μαρκήσιος, θὰ ἠξεύρετε ἤδη ὁποία εἶναι ἡ θέσις μου· θὰ ἠξεύρετε ὅτι παραφερόμενος ὑπὸ τοῦ φλογερωτέρου καὶ τυφλωτέρου ἔρωτος προέδωκα τὴν ἐμπιστοσύνην γέροντος εὐπατρίδου καὶ παρεβίασα τοὺς νόμους τῆς φιλοξενίας ἀπατήσας τὴν κόρην αὐτοῦ ἐν τῇ ἰδίᾳ του οἰκίᾳ· ὅτι τὰ πράγματα εἶναι εἰς χειρίστην θέσιν, καὶ ἡ εὐγενὴς νέα, ἣν ἀγαπῶ ἐμμανῶς ἔγκυος οὖσα κινδυνεύει ν' ἀπολέσῃ τὴν ζωὴν καὶ τὴν τιμήν, ἂν ἀνακαλυφθῇ τὸ σφάλμα της, οὗ αἴτιος εἶμαι ἐγώ.

Ἡ μαῖα ἀπήντησεν ὅτι,

— Οὐδὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μάθῃ περὶ προσώπου τινός, ἄνευ ἰδιαιτέρων ἐρωτήσεων, καὶ ὅπως ἐκθαμβώσῃ κάλλιον τὸν μαρκήσιον, ἐκόμισε κιβώτιον φέρον παράδοξα σημεῖα καὶ ἐμβλήματα, καὶ ἀνοίξασα αὐτὸ ἀφοῦ συνεδύασε σχήματά τινα αὐτοῦ, ὡμολόγησεν ὅτι ἦσαν ἀληθῆ τὰ λεγόμενα, καὶ ὅτι ἡ θέσις τοῦ μαρκησίου ἦτο δεινοτάτη. Προσέθηκε δὲ ἵνα ἐκφοβήσῃ αὐτόν, ὅτι ἠπειλεῖτο ὑπὸ δεινοτέρων ἔτι περιπετειῶν, ἀλλ' ὅτι εὐκόλως ἠδύνατο νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ προλάβῃ τὰς περιπετείας ταύτας διὰ νέων μαντειῶν.

— Κυρία, ἀπήντησεν ὁ μαρκήσιος, ἓν μόνον πρᾶγμα φοβοῦμαι, τὴν ἀτιμίαν τῆς ἐρωμένης μου. Δὲν ὑπάρχει μέσον νὰ προλάβωμεν τὰς συνήθεις ἐνοχλήσεις τῶν τοκετῶν;

— Δὲν γνωρίζω κανέν, εἶπεν ἡ μαῖα.

— Ἡ νέα κατώρθωσε νὰ κρύψῃ τὴν ἐγκυμοσύνην της καὶ θὰ τῆς ἦτον εὔκολον νὰ γεννήσῃ χωρὶς θόρυβον.

— Ἐβρίψοκινδύνευσεν ἤδη τὴν ζωήν της, καὶ δὲν συγκατανεύω ν' ἀναμιχθῶ εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, διότι φοβοῦμαι μὴ τύχῃ τίποτε.

— Δὲν εἶναι δυνατόν, παραδείγματος χάριν, νὰ γεννήσῃ χωρὶς πόνους;

— Ὅσῳ δι' αὐτό, δὲν ἠξεύρω, ἀλλὰ καὶ ἂν ἤξευρα, ποτὲ βέβαια δὲν θὰ ἐδοκίμαζα νὰ ἐφαρμόσω μέθοδον ἐμποδίζουσαν τοὺς σκοποὺς τῆς φύσεως.

— Μὲ ἀπατᾶτε· τὴν μέθοδον τὴν γνωρίζετε, καὶ τὴν μετεχειρίσθητε εἰς πρόσωπον, τὸ ὁποῖον δύναμαι νὰ σᾶς ὀνομάσω.

— Καὶ ποῖος τολμᾷ νὰ μὲ συκοφαντῇ τοιουτοτρόπως; ἐγὼ μόνον κατὰ τὰς ἀποφάσεις τῶν ἰατρῶν ἐργάζομαι. Θεὸς φυλάξοι! πῶς νὰ ἐπισύρω κατ' ἐμοῦ τὸ ἀνάθεμα ὅλων τῶν ἰατρῶν καὶ νὰ διωχθῶ ἴσως ἐκ τῆς Γαλλίας!

— Θὰ μ' ἀφήσετε λοιπὸν ν' ἀποθάνω ἐκ τῆς ἀπελπισίας; Ἂν ἤθελα νὰ κάμω κακὴν χρῆσιν τῶν μυστικῶν σας θὰ ἠδυνάμην καὶ τώρα, διότι τὰ γνωρίζω. Δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, μὴ κρύπτεσθε περισσότερον, καὶ εἴπατέ μοι πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ καταπραΰνωμεν τὰς ὠδῖνας τοῦ τοκετοῦ; Θέλετε ἀκόμη χρυσίον; Ἰδοὺ, λάβετε.

Καὶ ἔθετο εἰσέτι λουδοβίκεια τινα ἐπὶ τῆς τραπέζης.

— Σταθῆτε, εἶπεν ἡ μαῖα, ἴσως ὑπάρχει κανὲν μέσον τὸ ὁποῖον νομίζω ν' ἀνεκάλυψα καὶ ποτὲ δὲν τὸ μετεχειρίσθην, ἀλλὰ πιστεύω ὅτι φέρει ἀποτέλεσμα.

— Ἀλλ' ἂν ποτὲ δὲν τὸ μετεχειρίσθητε, δυνατὸν νὰ ἦναι ἐπικίνδυνον καὶ νὰ βλάψῃ τὴν ζωὴν τῆς ἐρωμένης μου.

— Λέγω ποτὲ, ἀλλὰ τὸ μετεχειρίσθην μίαν φορὰν μὲ μεγάλην ἐπιτυχίαν. Μείνατε ἥσυχος.

— Ἄ! ἀνεφώνησεν ὁ μαρκήσιος, θὰ σοὶ εἶμαι διὰ βίου εὐγνώμων! Ἀλλὰ, ἐπανέλαβεν, ἂν ἠδυνάμεθα νὰ προλάβωμεν καὶ αὐτὸν τὸν τοκετὸν καὶ νὰ ἐξαλείψωμεν ἀπὸ τοῦδε τὰ συμπτώματα τῆς ἐγκυμοσύνης.

— Ἄ! κύριε, μέγα ἔγκλημα εἶναι αὐτὸ ὁποῦ λέγετε!

— Φεῦ! ἐπανέλαβεν ὁ μαρκήσιος ὡς ὁμιλῶν καθ' ἑαυτὸν ἐν τῇ ἐξάψει ζωηρᾶς θλίψεως, προτιμῶ νὰ στερηθῶ ἀγαπητοῦ τέκνου, προϊόντος τοῦ ἔρωτός μας, παρὰ νὰ φέρω εἰς τὸν κόσμον δυστυχὲς πλάσμα, τὸ ὁποῖον ἴσως θὰ θανατώσῃ τὴν μητέρα του.

— Δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, κύριε, παύσατε· φοβερὸν ἁμάρτημα εἶναι καὶ νὰ τὸ συλλογισθῇ κανείς.

— Ἀλλὰ πῶς λοιπόν! καλλίτερον εἶναι νὰ θανατωθοῦν δύο ἄνθρωποι καὶ ὁλόκληρος ἴσως οἰκογένεια ἐξ ἀπελπισίας; Ὦ! κυρία σᾶς παρακαλῶ, ἀπαλλάξατέ μας τῆς δεινῆς θέσεώς μας!

Ὁ μαρκήσιος ἔκρυψε τὸ πρόσωπόν του διὰ τῶν χειρῶν, καὶ ἔβαλε λυγμοὺς ὡς εἰ ἔκλαιεν ἀφθόνως.

— Ἡ ἀπελπισία σας μὲ συγκινεῖ πολὺ, εἶπεν ἡ μαῖα· ἀλλὰ συλλογισθῆτε ὅτι γυνὴ ὡς

ἐμὲ τρέχει τὸν ἔσχατον κίνδυνον εἰς τοιαύτας ὑποθέσεις.

— Τί μὲ ὁμιλεῖτε περὶ ἐσχάτου κινδύνου; Καὶ τὸ μυστήριόν μας, ἡ ἀσφάλειά μας ἡ ὑπόληψίς μας; Πρὶν ἀνακαλύψωσιν ὑμᾶς θ' ἀποθάνῃ καὶ θ' ἀτιμασθῇ πᾶν ὅ,τι ἔχω ἀγαπητὸν ἐν τῷ κόσμῳ.

— Θὰ ἠδυνάμην ἴσως τότε... ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, πρέπει πρῶτον νὰ ἐξασφαλισθῶ κατὰ τῶν καταδιώξεων τῆς ἐξουσίας, κατὰ τῶν δημεύσεων, καὶ νὰ ἦμαι βεβαία ὅτι θὰ ἐξέλθω σῶα τοῦ βασιλείου.

— Ὦ! δὲν σημαίνει τίποτε! λάβε τὴν περιουσίαν μου! τὴν ζωήν μου! Καὶ ἔρριψεν ὅλον αὐτοῦ τὸ βαλάντιον ἐπὶ τῆς τραπέζης.

— Ἀφοῦ ἔχει οὕτω, καὶ μόνον διὰ νὰ σᾶς λυτρώσω ἀπὸ τοῦ ἐσχάτου κινδύνου συγκατατίθεμαι νὰ σᾶς δώσω ἓν ποτὸν καί τινας συμβουλάς, δι' ὧν ἡ κυρία ἀμέσως θὰ ἐλευθερωθῇ. Πρέπει νὰ λάβῃ μεγάλας προφυλάξεις, καὶ νὰ προσέξῃ νὰ ἐκτελέσῃ ἀκριβῶς ὅ,τι θὰ σᾶς εἴπω. Θεέ μου! μόνον εἰς τοιαύτας κατεπειγούσας ἀνάγκας ἀποφασίζω νὰ.... ὁρίστε.... Ἔλαβε φιαλίδιον ἐξ ἐρμαρίου, καὶ ἐξηκολούθησε λέγουσα·

— Ἰδοὺ ποτὸν τὸ ὁποῖον οὐδέποτε ἀπέτυχε.

— Ἄχ! κυρία μου, μᾶς σώζετε πλέον ἢ τὴν ζωήν! μᾶς σώζετε τὴν τιμήν! Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ τοῦτο· εἴπατέ μοι πῶς πρέπει νὰ μεταχειρισθῶ αὐτὸ τὸ ὑγρὸν, καὶ ποίας δόσεις νὰ δίδω.

— Πρέπει, νὰ λάβῃ ἡ ἔγκυος τὴν πρώτην ἡμέραν μία χουλιαρὶ, τὴν δευτέραν δύο, τὴν τρίτην...

— Θὰ τὸ λησμονήσω· γράψατέ μου σᾶς παρακαλῶ αὐτὴν τὴν συνταγὴν εἰς τὸ χαρτοφυλάκιόν μου.

Ἡ μαῖα ἐδίστασεν ἐπὶ μίαν στιγμὴν· ἀλλ' ἀνοιχθέντος τοῦ χαρτοφυλακίου, ἐξέφυγε καλὸν τῷ φέροντι πεντακοσίων φράγκων· ὁ δὲ μαρκήσιος ἔλαβε τὸ καλὸν καὶ προσήνεγκεν αὐτὸ τῇ μαίᾳ.

— Λάβετε, εἶπεν, ἀφοῦ εὐγῆκε δὲν ἀξίζει τὸν κόπον νὰ ἔμβῃ πάλιν.

Τὸ τελευταῖον τοῦτο δῶρον ἦτο τόσῳ γενναῖον ὥστε ἡ μαῖα οὐδεμίαν διετήρησεν ὑποψίαν, καὶ ἔγραψεν ὁλόκληρον τὴν συνταγὴν ἐπὶ τοῦ χαρτοφυλακίου τοῦ μαρκησίου.

Ὁ δὲ μαρκήσιος ἔθετο εἰς τὸ θυλάκιόν του τὴν φιαλίδα, ἔλαβε τὸ χαρτοφυλάκιον, ἐβεβαιώθη ὅτι πράγματι ἦτον ἐντὸς αὐτοῦ ὁλόκληρος ἡ συνταγὴ, καὶ στρέφων πρὸς τὴν μαῖαν μετὰ διαβολικοῦ μειδιάματος.

— Τώρα, φιλτάτη μου, ἀνεφώνησε, σᾶς κρατῶ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μου.

— Τί θέλετε νὰ εἰπῆτε, κύριε; ἠρώτησεν ἔκπληκτος ἡ μαῖα.

— Θέλω νὰ εἴπω, ὅτι εἶσθε ἄτιμος μάγισσα, καὶ ἐλεεινὴ φαρμακεύτρια. Θέλω νὰ εἴπω ὅτι ἔχω τὴν ἀπόδειξιν τῶν ἐγκλημάτων σας, καὶ ὅτι τώρα ἢ θὰ κάμνετε ὅ,τι θέλω, ἢ θ' ἀποθάνετε ἐπὶ τῆς πυρᾶς.

— Ἔλεος! ἔλεος! ἀνεφώνησεν ἡ γραῖα πίπτουσα πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ μαρκησίου.

— Τὸ ἔλεος ἀπὸ σᾶς ἐξαρτᾶται· εἶναι εἰς τὰς χεῖράς σας, ἀπεκρίνατο ἡσύχως ὁ μαρκήσιος.

— Λοιπὸν τί πρέπει νὰ κάμω; ἠρώτησεν ἡ γραῖα· εἶμαι εἰς ὅλα πρόθυμος.

— Τότε, ἦλθε λοιπὸν ἡ σειρά μου νὰ σᾶς εἰπῶ κ' ἐγὼ τὰ μυστικά μου· ἀλλὰ δὲν θὰ τὰ γράψω ἐγώ.

— Λέγετε, αὐθέντα, καὶ θὰ σᾶς εὐχαριστήσῃ ἡ ἀφοσίωσίς μου.

— Καθήσατε λοιπὸν καὶ ἀκούσατέ μου.

Ἡ μαῖα ἀνηγέρθη καὶ ἔπεσεν ἐπὶ ἕδρας.

— Ἐμπρὸς, βλέπω ὅτι ἐννοεῖτε, εἶπεν ὁ μαρκήσιος· ἢ τὴν εἰρκτὴν, τὰς βασάνους, τὸ πῦρ, ἢ τρὶς τόσον χρυσίον ἀφ' ὅσον ἔχετ' ἐδῶ, δηλαδὴ εὐπορίαν καθ' ὅλον τὸ ἐπίλοιπον τῆς ζωῆς.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς μαίας ἀνέλαβον τὴν λάμψιν αὐτῶν, καὶ διὰ νεύματος τῆς κεφαλῆς ηὐχαρίστησε τὸν μαρκήσιον δεικνύουσα ὅτι ἦτον ἀφωσιωμένη αὐτῷ ψυχῇ τε καὶ σώματι.

— Τριάκοντα λεύγας μακρὰν ἀπ' ἐδῶ, εἶπεν ὁ μαρκήσιος, ἀτενίζων τὸ βαθύ του βλέμμα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ἀθλίας γυναικὸς, ἐντὸς ἐπαύλεως, ὑπάρχει γυνὴ μεγάλης οἰκογενείας ἔγκυος ὀλίγων μηνῶν. Ἡ γέννησις τοῦ παιδίου μοὶ εἶναι μισητή. Θ' ἀναλάβητε τὴν ἐπιστασίαν τοῦ τοκετοῦ. Θὰ σᾶς εἴπω τί πρέπει νὰ πράξετε, καὶ θὰ πράξετε πᾶν ὅ,τι σᾶς εἴπω. Τώρα εἶναι ἀνάγκη ν' ἀναχωρήσητε ἀπόψε. Θὰ μὲ ἀκολουθήσετε. Ἔχω ἵππους ὀλίγα βήματα μακράν. Σᾶς πηγαίνω εἰς μέρος ὅπου θὰ περιμένετε τὰς διαταγάς μου. Θὰ σᾶς εἰδοποιήσουν ὅταν ἦναι καιρός. Δὲν θὰ σᾶς λείψῃ τίποτε, καὶ θὰ ἔχετε ἄφθονα χρήματα.

— Εἶμαι ἕτοιμος, εἶπε λακωνικῶς ἡ μαῖα.

— Θὰ μὲ ὑπακούητε καθ' ὅλα.

— Σᾶς τὸ ὁμνύω.

— Λοιπὸν ἂς ἀναχωρήσωμεν.

Ἐζήτησε μόνον καιρὸν ἵνα λάβῃ μεθ' ἑαυτῆς ὀλίγα νυκτικὰ ἐνδύματα, ἐτακτοποίησε πράγματά τινα, ἐκλείδωσε τὰς θύρας αὐτῆς, καὶ ἐξῆλθε τῆς οἰκίας μετὰ τοῦ μαρκησίου. Μετὰ παρέλευσιν ἑνὸς τετάρτου τῆς ὥρας ἐκάλπαζον ἐν μέσῳ τῆς νυκτὸς, ἀγνούσης ἐκείνης ποῦ ὡδήγειτο ὑπὸ τοῦ μαρκησίου.

Ὁ μαρκήσιος ἀνεφάνη μετὰ τρεῖς ἡμέρας εἰς τὴν ἔπαυλιν, καὶ ἐπανεῦρε τὴν οἰκογένειαν τοῦ κόμητος ὡς ἀφῆκεν αὐτὴν, ἤτοι μεθύουσαν ὑπὸ χαρμοσύνων ἐλπίδων καὶ ὑπολογίζουσαν τὰς μέχρι τῆς ἐλευθερώσεως τῆς κομήσσης ὥρας καὶ ἑβδομάδας. Ἠτήσατο δὲ συγγνώμην ἐπὶ τῇ κατεσπευσμένῃ ἀναχωρήσει του προφασισθεὶς ὅτι προῆλθεν ἐκ σπουδαίας ὑποθέσεως, καὶ ὁμιλῶν περὶ τῆς ὁδοιπορίας του παρὰ τὴν τράπεζαν, ἀνέφερε πόσον κρότον ἔκαμε θαυμάσιόν τι συμβὰν οὗ μάρτυς αὐτόπτης ἐγένετο ἐν τῷ τόπῳ ἀφ' οὗ ἐπανήρχετο.

Γυνὴ, εἶπεν, ὑψηλῆς περιωπῆς κατελήφθη αἴφνης ὑπὸ τῶν ὠδίνων δυσκολωτάτου τοκετοῦ· ὅλη ἡ σοφία τῶν προσκληθέντων ἰατρῶν ἐναυάγησεν ἀπέναντι τῶν δυσχερειῶν αὐτοῦ· ἡ δὲ κυρία ἦτον εἰς τὸ χεῖλος τοῦ τάφου, ὅτε ἀπελπισθέντες πάντες ἐμήνυσαν μαῖαν μεγάλως φημιζομένην παρὰ τοῖς χωρικοῖς τῶν περιχώρων, ἀλλ' οὐδέποτε προσκαλουμένην εἰς τὰς καλὰς οἰκογενείας. Ἡ γυνὴ αὕτη παρουσιάσθη μετριοφρόνως δυσπιστοῦσα αὐτὴ καθ' ἑαυτῆς. Εὐθὺς δὲ ἀπὸ τῶν πρώτων περιθάλψεών της, αἱ ὠδῖνες ἔπαυσαν ὡς διὰ μαγείας, ἡ πάσχουσα ἠσθάνθη ἀπερίγραπτον γλυκυθυμίαν, καὶ τέλος μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ὡρῶν ἔτεκεν αἰσίως παιδίον ὡραιότατον· ἀλλ' ἐλευθερωθεῖσα ἀπὸ τοῦ τοκετοῦ κατελήφθη ὕστερον ὑπὸ σφοδροῦ πυρετοῦ, ὅστις ὀλίγον ἔλειψε νὰ τὴν θανατώσῃ. Τότε ἀπεφάσισαν νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν βοήθειαν τῶν ἰατρῶν, παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ οἰκοδεσπότου, ὅστις εἶχεν ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν ἱκανότητα τῆς μαίας. Ἡ δὲ θεραπεία τῶν ἰατρῶν ἐδείνωσε τὴν νόσον. Προσέδραμον αὖθις εἰς τὴν μαῖαν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἀνάγκῃ, καὶ ἐντὸς τριῶν ἑβδομάδων, ἡ κυρία ὡς ἐκ θαύματος ἀνέλαβε, τοῦθ' ὅπερ, προσέθηκεν ὁ μαρκήσιος ἐπεσφράγισε τὴν φήμην τῆς μαίας, περὶ ἧς ἐν τῇ πόλει καὶ τοῖς περιχώροις οἱ πάντες ὡμίλουν μετ' ἐπαίνων.

Ἡ ἀφήγησις αὕτη ἐνεποίησε τοῖς πᾶσιν ἐντύπωσιν, ἕνεκα τῆς θέσεως τῆς κομήσσης· ἡ δὲ γραῖα Σαὶν Γερὰν προσέθετο ὅτι ἀδίκως πολλάκις χλευάζονται οἱ ταπεινοὶ σοφοὶ τῶν χωρίων, καὶ ὅτι ἐνίοτε διὰ τῆς πείρας καὶ τῆς ὀρθῆς κρίσεως ἀνεκάλυπτον μυστικά ἅτινα δὲν ἐγινώσκοντο ὑπὸ τῆς σπουδῆς καὶ τῆς ὑπεροψίας τῶν ἐπιστημόνων. Ὁ δὲ κόμης ἐπὶ τούτοις ἀνεφώνησεν ὅτι ἐζήτει μαῖαν, καὶ ὅτι τοιαύτης γυναικὸς εἶχεν ἀληθῶς ἀνάγκην.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἡ συνδιάλεξις περιεστράφη εἰς ἄλλα θέματα, καὶ πρῶτος ὁ μαρκήσιος ἤλλαξεν ὁμιλίαν, ἀρκούμενος εἰς τὴν καταβολὴν τῶν πρώτων σπερμάτων τοῦ σχεδίου αὐτοῦ.

Μετὰ τὸ γεῦμα οἱ συνδαιτυμόνες περιεπάτησαν ἐπὶ τοῦ δώματος. Ἐπειδὴ δὲ ἡ γραῖα Σαὶν Γερὰν δὲν ἠδύνατο νὰ περιπατήσῃ πολὺ ἕνεκα τῆς προβεβηκυίας ἡλικίας της, ἡ μὲν κόμησσα καὶ ἡ κ. Βουλλιὲ ἐκάθησαν ἐκατέρωθεν αὐτῆς, ὁ δὲ κόμης περιεπάτει ἄνω καὶ κάτω μετὰ τοῦ Σαὶν Μαιξάν.

Ὁ μαρκήσιος ἠρώτησε φυσικῶς πῶς ἐπέρασαν πάντες κατὰ τὴν ἀπουσίαν του, καὶ ἂν ἡ κ. Σαὶν Γερὰν δὲν ἠσθάνθη ἄλλην ἀδιαθεσίαν· διότι ἡ ἐγκυμοσύνη αὐτῆς ἐγένετο τὸ σπουδαιότερον οἰκιακὸν ζήτημα. Ὅθεν ἡ συνδιάλεξις περιεστράφη αὖθις ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου.

— Ἀληθινὰ, εἶπεν ὁ κόμης, πρὸ ὀλίγου μᾶς ἐλέγατε περὶ μιᾶς ἐμπειροτάτης μαίας· δὲν δύναμαι ἀρά γε νὰ τὴν προσκαλέσω;

— Νομίζω, ἀπεκρίνατο ὁ μαρκήσιος, ὅτι θὰ ἐκάμνατε καλὴν ἐκλογὴν, καὶ ὅτι καμμία ἐκ τῶν περιχώρων δὲν δύναται νὰ παραβληθῇ μ' ἐκείνην.

— Μεγάλως ἐπιθυμῶ νὰ τῆς μηνύσω ἀμέσως, καὶ νὰ τὴν κρατήσω ἀπὸ τώρα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς κομήσσης, διὰ νὰ σπουδάσῃ καὶ γνωρίσῃ ἐγκαίρως τὴν κρᾶσιν αὐτῆς. Ἠξεύρετε ποῦ πρέπει νὰ τῆς μηνύσω;

— Μὰ τὴν πίστιν μου, εἶπεν ὁ μαρκήσιος, κατοικεῖ ἐν χωρίον, ἀλλὰ ποῖον δὲν ἠξεύρω.

— Ἠξεύρετε τοὐλάχιστον τὸ ὄνομά της;

— Μόλις τὸ ἐνθυμοῦμαι· Λουΐζα Βοαγιὰρ, νομίζω, ἢ Πολλιὰρ, καλὰ, καλὰ κ' ἐγὼ δὲν ἠξεύρω.

— Πῶς! οὔτε τὸ ὄνομα κἂν δὲν σᾶς ἔμεινεν εἰς τὴν μνήμην;

— Ἤκουσα μόνον τὸ θαῦμα, καὶ τίποτε ἄλλο. Ποῖος διάβολος θὰ ἐνθυμηθῇ ὄνομα ποῦ ἤκουσεν εἰς τὰ χαμένα;

— Πῶς! καὶ δὲν ἐσυλλογίσθητε διόλου τὴν κόμησσαν;

— Εἶναι τόσῳ μακρὰν ἀπ' ἐδῶ. Δὲν ἐφαντάζόμην ποτὲ ὅτι θὰ ἐζητούσατε ἕως ἐκεῖ αὐτὴν

τὴν γυναῖκα. Ἐνόμιζα ὅτι εἴχατε φροντίσει.

— Καὶ πῶς νὰ τὴν εὕρωμεν τώρα;

— Ἂν εἶναι τοῦτο μόνον, ἔχω ὑπηρέτην μὲ πολλὰς γνωριμίας καὶ ἀρκετὰ ἄξιον· ἂν θέλετε τὸν στέλλω νὰ τὴν εὕρῃ.

— Ἂν θέλω! τὴν ἰδίαν στιγμὴν μάλιστα.

Τὴν αὐτὴν ἑσπέραν ὁ ὑπηρέτης λαβὼν τὴν παραγγελίαν, τὰς ὁδηγίας τοῦ κόμητος καὶ πρὸ πάντων τὰς τοῦ κυρίου του, ἀνεχώρησε τρέχων ἀπὸ ῥυτῆρος. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι πολὺ μακρὰν δὲν ἐζήτησεν ἐκείνην ἣν ὤφειλε νὰ ἐπαναγάγῃ· ἀλλ' ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἔμεινεν ἔξω ἐπιτηδὲς, καὶ μετ' αὐτὰς ἡ Λουΐζα Γοαλλὰρ ἐγκατέστη ἐν τῇ ἐπαύλει.

Ἦτο δὲ γυνὴ ἁπλῆ καὶ σοβαρὰ τὸ ἐξωτερικὸν ἐλκύσασα ἐκ πρώτης ὄψεως τὴν γενικὴν ἐμπιστοσύνην. Ὅθεν αἱ μηχανορραφίαι τοῦ μαρκησίου καὶ τῆς κ. Βουλλιὲ ἐπλέκοντο μετὰ φοβερᾶς ἐπιτυχίας· ἀλλ' ἐπῆλθε περιπέτειά τις ἤτις μικροῦ δεῖν ἐμηδένιζεν αὐτὰς, καὶ μεγάλου δυστυχήματος πρόξενος γενομένη, ἠδύνατο νὰ τεθῇ ὡς φραγμὸς κατὰ τοῦ ἐγκλήματος.

Ἡ κόμησσα μεταβαίνουσα εἰς τὸ δωμάτιόν της περιεπλάκη τοὺς πόδας εἰς τάπητα, καὶ ἔπεσε χαμαὶ βαρέως. Τὰς δὲ φωνὰς ὑπηρέτου ἀκούσαντες πάντες οἱ οἰκεῖοι ἔδραμον τεταραγμένοι, καὶ μετεκόμισαν τὴν κόμησσαν εἰς τὴν κλίνην αὐτῆς· ἀλλὰ τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο δὲν εἶχε συνεπείας, καὶ ἐγένετο νέα ἀφορμὴ ἐπισκέψεων, αἵτινες ἅπαξ ἔτι ἀπεδείκνυον τὴν ἀγάπην τῶν γειτόνων καὶ τῆς ἐπαρχίας. Ταῦτα συνέβησαν περὶ τὰ τέλη τοῦ ἑβδόμου μηνός.

Ἤγγισε τέλος ἡ στιγμὴ τῆς ἐλευθερώσεως. Ἐπειδὴ δὲ τὰ πάντα ἦσαν ἀπὸ πολλοῦ παρεσκευασμένα οὐδεμιᾶς προετοιμασίας ἦτον ἀνάγκη διὰ τὸν τοκετόν. Ὁ μαρκήσιος διῆλθεν ἅπαντα τὸν χρόνον εἰς τὸ νὰ ἀποσοβῇ ἀπὸ τῆς κ. Βουλλιὲ τοὺς ἐλέγχους τῆς συνειδήσεως.

Ἔβλεπεν ἐπίσης λαθραίως τὴν Λουΐζαν Γοαλλὰρ καὶ ἔδιδεν αὐτῇ ὁδηγίας· ἀλλ' ἐνόησεν ὅτι κυρίως ἦτον ἀναγκαία αὐτῷ ἡ δωροδοκία τοῦ Βωλιὲ, οἰκονόμου τῆς ἐπαύλεως. Ὁ Βωλιὲ ἦτον ἤδη μεμυημένος εἰς τὰ μυστήρια τοῦ παρελθόντος ἔτους, δι' ἀδρᾶς δὲ ἀμοιβῆς καὶ πολλῶν ὑποσχέσεων ἐξηγοράσθη ἐντελῶς. Ὁ ἄθλιος οὗτος δὲν ἠσχύνθη νὰ μετάσχῃ συνωμοσίας χαλκευομένης κατὰ τοῦ κυρίου του εἰς ὃν ὤφειλε τὸ πᾶν. Ἡ δὲ μαρκησία ἀφ' ἑτέρου καὶ πάντοτε κατ' εἰσήγησιν τοῦ Σαὶν Μαιξὰν, κατώρθωσε νὰ προσηλυτίσῃ εἰς τὸ μυσαρὸν σχέδιον τὰς θαλαμηπόλους αὐτῆς, τὰς ἀδελφὰς Κυινέ· εἰς τρόπον ὥστε πανταχοῦ περὶ τὴν ἐξαίρετον ταύτην οἰκογένειαν ὑπῆρχε προδοσίας καὶ συνωμοσίας δίκτυον, μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων οὓς συνήθως ἀποκαλοῦμεν ἀνθρώπους τῆς ἐμπιστοσύνης μας. Οἱ συνωμόται οὕτω παρεσκευασμένοι ἐκαραδόκουν τὴν εὐκαιρον στιγμήν.

Τῇ 16 αὐγούστου 1641, ἡ κόμησσα Σαὶν Γερὰν κατελήφθη αἴφνης ὑπὸ τῶν ὠδίνων τοῦ τοκετοῦ ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τῆς ἐπαύλεως, ἔνθα ἠκροᾶτο τῆς θείας λειτουργίας. Μετεκομίσθη δὲ εἰς τὸ δωμάτιόν της πρὸ τοῦ τέλους τῆς λειτουργίας· αἱ γυναῖκες ἔδραμον πρὸς αὐτὴν, ἡ δὲ γραῖα Σαὶν Γερὰν διέθεσε τὴν κόμην αὐτῆς ὡς εἴθισται παρὰ ταῖς γυναιξὶν, αἵτινες μέλλουσι νὰ γεννήσωσι καὶ ἐπὶ μακρὸν δὲν δύνανται νὰ κτενισθῶσιν.

Αἱ ὠδῖνες διεδέχοντο ἀλλήλας φοβεραὶ καὶ ὁλονὲν σφοδρότεραι. Ὁ κόμης ἀκούων τὰς κραυγὰς τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἔκλαιε. Μεγάλη συρροὴ πλήθους ἐγένετο εἰς τὸ δωμάτιον.

Αἱ δύο ἐκ δευτέρου γάμου θυγατέρες τῆς γυναικὸς τοῦ στρατάρχου, ὧν ἡ μία ἄγουσα τὸ ἑκκαιδέκατον τῆς ἡλικίας ἐνυμφεύθη ὕστερον τὸν δοῦκα Βενταδοὺρ καὶ παρέστη εἰς τὴν δίκην, ἠθέλησαν νὰ παρευρεθῶσιν εἰς τὸν τοκετὸν, ὅστις διὰ νέου γόνου διηώνιζεν ἔνδοξον γενεὰν κινδυνεύουσαν νὰ ἐκλείψῃ.

Παρίσταντο δὲ προσέτι ἡ κυρία Σαλιγνὺ, ἀδελφὴ τοῦ ἀποθανόντος στρατάρχου Σαὶν Γερὰν, ὁ μαρκήσιος Σαὶν Μαιξὰν καὶ ἡ μαρκησία Βουλλιέ.

Τὰ πάντα ἐφαίνοντο ἐξυπηρετοῦντα τὰ σχέδια τῶν δύο τούτων, ὧν οἱ διαλογισμοὶ πόρρω ἀπεῖχον τῆς γενικῆς μερίμνης. Ἐπειδὴ δὲ αἱ ὠδῖνες ἐσφοδρύνοντο ἄνευ ἀποτελέσματος, καὶ ὁ τοκετὸς ἦτον ἐκ τῶν δυσκολωτάτων, ἡ δὲ κόμησσα σχεδὸν ἔπνεε τὰ λοίσθια, ἀπεστάλησαν ταχυδρόμοι εἰς τὰς πλησιοχώρους ἐνορίας ὅπως αἰτήσωνται δεήσεις ὑπὲρ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ τέκνου. Ἐν δὲ ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Μουλὲν ἐψάλλοντο παρακλήσεις.

Ἡ μαῖα ἠσχολεῖτο μόνη περὶ πάντων. Προεφασίσθη ὅτι τοιουτοτρόπως ἐργάζεται ἀνετώτερον καὶ μετὰ προθυμίας ὑπήκουον εἰς τὰς ἐλαχίστας αὐτῆς ἰδιοτροπίας.

Ἡ κόμησσα διετέλει ἄναυδος καὶ τὴν φοβερὰν σιγὴν διέκοπτε διὰ σπαραξικαρδίων κραυγῶν. Λίφνης ἡ κ. Βουλλιὲ, ἥτις ἐδείκνυτο πολὺ κοπιάζουσα εἶπεν ὅτι ἡ μεγάλη συρροὴ ἠνώχλει τὴν κόμησσαν καὶ λαμβάνουσα ὕφος ἐπιτακτικὸν, συγχωρούμενον αὐτῇ ἕνεκα τῆς πλαστῆς

στοργῆς ἣν ἐδείκνυεν ὑπὲρ τῆς τικτούσης, προσέθηκεν ὅτι ἔπρεπε πάντες ν' ἀποσυρθῶσι, νὰ μείνωσι δὲ παρὰ τῇ πασχούσῃ μόνα τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα πρόσωπα· ἡ δὲ κ. τοῦ στρατάρχου ν' ἀποσυρθῇ πρώτη δίδουσα τὸ παράδειγμα ὅπως μὴ ἐγερθῶσι παράπονα. Ὠφεληθέντες δὲ τῆς εὐκαιρίας ταύτης ἀπέσπασαν τὸν κόμητα τῆς ἀλγεινῆς ταύτης σκηνῆς καὶ πάντες ἐξῆλθον κατόπιν τῆς γραίας Σαὶν Γεράν. Δὲν ἠθέλησαν μάλιστα νὰ ἐπιτρέψωσι τὴν ἐν τῷ δωματίῳ παρουσίαν οὐδ' αὐτῶν τῶν ὑπηρετριῶν τῆς κομήσσης, ἀλλ' ἔδωκαν αὐταῖς διαταγὰς δι' ὧν ἀπεμακρύνθησαν. Ἄλλως δὲ εὑρέθη ἡ πρόφασις ὅτι τῆς νεωτέρας μόλις οὔσης πεντεκαίδεκα ἐτῶν, δὲν ἤρμοζεν εἰς τὴν παρθενικὴν αὐτῶν αἰδὼ νὰ παραστῶσι μάρτυρες τοῦ τοκετοῦ. Παρὰ τὴν κλίνην ἔμειναν μόνη ἡ μαρκησία Βουλλιὲ, ἡ μαῖα καὶ αἱ δύο θυγατέρες Κυινέ· ὅθεν ἡ κόμησσα ἔμεινε παραδεδομένη εἰς χεῖρας τῶν ὠμοτέρων αὐτῆς ἐχθρῶν.

Ἦτον ἑβδόμη ἑσπερινὴ ὥρα, οἱ δὲ πόνοι ἐξηκολούθουν· ἡ πρωτότοκος τῶν δύο ἀδελφῶν Κυινὲ συνεῖχε τὴν πάσχουσαν διὰ τῆς χειρός. Ὁ κόμης καὶ ἡ κ. στρατάρχου ἔπεμπον ἀπὸ λεπτοῦ εἰς λεπτὸν ἵνα μανθάνωσι τὰ περὶ αὐτῆς. Οἱ δὲ ἔνδοθεν ἐμήνυον ὅτι τὰ πάντα ἔβαινον καλῶς, καὶ μετὰ μικρὸν θὰ πληρωθῶσιν οἱ πόθοι των· ἄλλως δὲ ἠρνήθησαν πᾶσι τοῖς ὑπηρέταις τὴν εἰς τὸ δωμάτιον εἴσοδον.

Τρεῖς ὥρας μετὰ ταῦτα ἡ μαῖα ἐγνωμάπευσεν ὅτι ἡ κόμησσα δὲν θὰ ἠδύνατο παντελῶς ν' ἀνθέξῃ ἂν δὲν ἄφινον αὐτὴν ν' ἀναπαυθῇ ὀλίγον. Ἐπότισε δ' αὐτὴν ποτὸν ὅπερ τῇ ἔχυνον διὰ κοχλιαρίου εἰς τὸ στόμα. Ἡ κόμησσα ἔπεσεν εἰς ὕπνον τοσούτῳ βαθὺν, ὥστε ἐφαίνετο νεκρά. Ἡ νεωτέρα τῶν θυγατέρων Κυινὲ ἐνόμισε πρὸς στιγμὴν ὅτι ἐφόνευσαν αὐτὴν καὶ ἤρξατο κλαίουσα εἰς μίαν γωνίαν. Ἡ δὲ κ. Βουλλιὲ ἐνουθέτησεν αὐτήν.

Διαρκούσης τῆς φρικαλέας ἐκείνης νυκτὸς, σκιά τις περιεπόλει εἰς τοὺς διαδρόμους, διέτρεχε σιωπηλῶς τὰς αἰθούσας, ἤρχετο μέχρι τῆς θύρας τῆς αἰθούσης, ὡμίλει σιγηλοτάτῃ τῇ φωνῇ μετὰ τῆς μαίας καὶ τῆς μαρκησίας Βουλλιέ. Ἡ σκιὰ ἐκείνη ἦτον ὁ μαρκήσιος Σαὶν Μαιξάν, ὅστις ἔδιδε διαταγὰς, ἐνεψύχου τοὺς ἀνθρώπους του, ἠγρύπνει ἐπὶ πάντων τῶν σημείων τῆς πλεκτάνης αὐτοῦ, κατατρυχόμενος καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῆς ἀγωνίας ἥτις συνοδεύει τὰς προετοιμασίας μεγάλου ἐγκλήματος.

Ἡ στρατάρχις ἕνεκα τῆς προβεβηκυίας ἡλικίας της εἶδεν ὅτι εἶχεν ἀνάγκην ἀναπαύσεως. Ὁ δὲ κόμης ἠγρύπνει κατάκοπος, ἐντὸς χθαμαλῆς αἰθούσης δύο βήματα μακρὰν τοῦ μέρους ἔνθα διεδραματίζετο ἡ καταστροφὴ τῶν προσφιλεστάτων αὐτῷ ἐν τῷ κόσμῳ.

Ἡ κόμησσα ἐν τῷ βαθεῖ αὐτῆς ληθάργῳ, ἔτεκεν ἀναισθητοῦσα βρέφος ἄῤῥεν, ὅπερ οὕτως ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον ἔπιπτεν εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, μὴ δυναμένης τοὐλάχιστον τῆς μητρὸς αὐτοῦ νὰ τὸ ὑπερασπίσῃ διὰ τῶν κραυγῶν ἢ τῶν δακρύων της. Ἀνοιχθείσης τῆς θύρας, εἰσήχθη ἄνθρωπος ἀναμένων, ὁ οἰκονόμος τῆς ἐπαύλεως Βωλιέ.

Ἡ μαῖα ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι θὰ περιθάλψῃ τὸ νεογνὸν ἔστρεψεν αὐτὸ πρὸς μίαν γωνίαν. Ὁ Βωλιὲ εἶδεν ἓν τῶν κινημάτων αὐτῆς, καὶ ὁρμήσας ἔδραξεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ βραχίονος. Ἡ ἀθλία ἐνεπήγνυε τοὺς δακτύλους εἰς τὸ κρανίον τοῦ δυστήνου βρέφους, ὅπερ ἥρπασε μὲν ἐγκαίρως ὁ Βωλιὲ, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἔφερε τὰ σημεῖα τῶν δακτύλων.

Ἴσως ἡ μαρκησία Βουλλιὲ δὲν ἠδυνήθη ν' ἀνθέξῃ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοσούτῳ μεγάλου ἐγκλήματος· ἀλλὰ πιστεύεται μᾶλλον ὅτι ὁ οἰκονόμος τῆς ἐπαύλεως ἐμπόδισεν αὐτὸ κατὰ διαταγὴν τοῦ Σαὶν Μαιξάν. Εἰκάζεται δὲ ὅτι ὁ μαρκήσιος, δυσπιστῶν κατὰ τῆς Βουλλιὲ ἥτις ὑπεσχέθη νὰ νυμφευθῇ αὐτὸν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου της, ἤθελε νὰ φυλάξῃ τὸ παιδίον ὅπως ἀναγκάσῃ αὐτὴν νὰ τηρήσῃ τὴν ὑπόσχεσίν της ἀπειλῶν ὅτι θὰ ἐνεργήσῃ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ παιδίου ὡς νομίμου κληρονόμου, ἂν ἐδείκνυτο ἄπιστος. Ἄλλως δὲν βλέπομεν ἄλλους λόγους δυναμένους νὰ πείσωσι τοιούτου χαρακτῆρος ἄνθρωπον εἰς τὸ νὰ περιθάλψῃ τοσούτῳ τρυφερῶς τὸ θῦμά του.

Ὁ Βωλιὲ ἐσπαργάνωσε τὸ βρέφος, ἔθεσεν αὐτὸ ἐντὸς κανίστρου, τὸ ἔκρυψεν ὑπὸ τὸν μανδύαν του, καὶ ἐπανῆλθεν ἵνα εὕρῃ τὸν μαρκήσιον μετὰ τῆς λείας του· ἀφοῦ δὲ συνδιεσκέφθησαν ἐπὶ μικρὸν, ὁ οἰκονόμος διῆλθεν ὑπὸ χθαμαλὴν θύραν ἄγουσαν εἰς τὰς τάφρους τῆς ἐπαύλεως, καὶ ἀφίκετο εἰς γέφυραν φέρουσαν πρὸς τὸν κῆπον. Ὁ δὲ κῆπος εἶχε δώδεκα θύρας ὧν εἶχε πάσας τὰς κλεῖδας. Ἵππευσεν ἵππον ταχὺν ὃν εἶχεν ἕτοιμον ὄπισθεν τοίχου καὶ ἀνεχώρησε δρομαῖος.

Διῆλθεν αὐθημερὸν τὸ χωρίον τῶν Ἐσχερόλλων, μίαν λεῦγαν μακρὰν τοῦ Σαὶν Γερὰν, ἔνθα ἔστη παρά τινι τροφῷ, συζύγῳ τοῦ χειριδοποιοῦ Κλαυδίου, ἥτις ἐθήλασε τὸ βρέφος· ἀλλὰ μὴ τολμῶν νὰ καταλύσῃ ἐν χωρίῳ τοσούτῳ πλησίο

τοῦ Σαὶν Γεράν, ἐπέρασε τὸν ποταμὸν Ἀλλιέρον, καὶ ἀφιππεύσας παρά τινι ὀνομαζομένῳ Βουκώ, ἐγαλακτούχησεν αὖθις τὸ παιδίον διὰ τῆς οἰκοδεσποίνης καὶ ἐπανέλαβε τὸν δρόμον του πρὸς τὴν Ὠβερνίαν.

ἁμάξῃ τὸ παιδίον, ἧς ὁ ἴδιος ἐπέβη φέρων αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας. Ὁ δὲ ἵππος ἠκολούθησε δεδεμένος ὄπισθεν.

Μετὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου συνομιλῶν ὁ Βωλιὲ εἶπεν ὅτι δὲν ἐφρόντιζε τόσῳ διὰ τὸ μικρὸν,



Ἡ ἀθῶα ἐνεκήγυα τοὺς δακτύλους εἰς τὸ κρανίον τοῦ δυστήνου βρέφους.
Σελ.—173.

Ἦτο καύσων ἀφόρητος· ὁ ἵππος ἐξηντλήθη καὶ τὸ παιδίον ἐφαίνετο ἐνοχλούμενον. Διέβη ἀμαξηλάτης ἀπερχόμενος εἰς Ῥιόμ. Ἦτο δ' οὗτος ὁ τακτικὸς ἀγωγιάτης τῆς ὁδοῦ ταύτης, ὀνόματι Παῦλος Βοαθιών, ἐκ τῆς πόλεως Λίγκεπέρσης. Ὁ Βωλιὲ συνεφώνησε μετ' αὐτοῦ διὰ νὰ θέσῃ ἐν τῇ

ἂν δὲν κατήγετο ἀπὸ τῆς πρώτης οἰκογενείας τοῦ Βουρβονναί. Ἀφίκετο δὲ εἰς τὸ χωρίον τοῦ Σὲ περὶ τὴν μεσημβρίαν. Ἡ οἰκοδέσποινα παρ' ᾗ ἐστάθμευσεν εἶχε θηλάζοντα βρέφη καὶ συγκατένευσε νὰ δώσῃ ὀλίγον γάλα τῷ παιδίῳ. Τὸ ταλαίπωρον ἦτο καθημαγμένον· ἡ δὲ χωρικὴ ἐθέρμανεν

ὕδωρ, ἔπλυνεν αὐτὸ καὶ ἤλλαξε τὰ σπάργανά του.

Ὁ ἀμαξηλάτης ἔφερεν αὐτὸ οὕτω μέχρι τῶν πέριξ τῆς Ῥιόμ, ἔνθα ὁ Βωλιὲ ἀπηλλάγη αὐτοῦ εἰπὼν ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃ μὲ τὴν ἰδίαν ἅμαξαν· τραπεὶς δὲ πρὸς τὴν μονὴν τοῦ Λαβοὰν, ἀφίκετο εἰς τὸ χωρίον Δεσκουτοῦ ἐπὶ τῶν ὀρέων μεταξὺ Λαβοὰν καὶ Θιὲρς, ἔνθα ἡ μαρκησία Βουλλιὲ εἶχεν ἔπαυλιν εἰς ἣν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀπεσύρετο.

Τὸ παιδίον ἀνετράφη ἐν Δεσκουτοῦ ὑπὸ τῆς Γαβριέλλας Μοανώ, ἥτις προεπληρώθη ἓν μηνιαῖον· ἀλλὰ μόλις ἐφύλαξεν αὐτὸ ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ἡμέρας, διότι ἠρνήθησαν νὰ τῇ εἴπωσι τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ νὰ τῇ φανερώσωσι ποῦ ἔπρεπε ν' ἀπευθύνηται ὁσάκις ἤθελε νὰ δίδῃ εἰδήσεις περὶ τοῦ θηλαζομένου. Ἐπειδὴ ἡ γυνὴ αὕτη διέδωκε τὸ πρᾶγμα, οὐδεμία τροφὸς ἔστεργε νὰ θρέψῃ τὸ παιδίον. Ὅθεν ἀπήχθη ἐκ τοῦ χωρίου Δεσκουτοῦ. Οἱ δὲ ἀπαγαγόντες αὐτὸ ἐτράπησαν τὴν μεγάλην ὁδὸν τῆς Βουργονδίας, διῆλθον μεγάλην ὁδὸν χώραν καὶ αὐτόθι ἀπωλέσθησαν τὰ ἴχνη των.

Αἱ λεπτομέρειαι αὗται ἐμαρτυρήθησαν ὑπὸ τῶν τροφῶν, τοῦ ἁμαξηλάτου καὶ ἄλλων μαρτύρων ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου. Ἀναφέρομεν δ' αὐτὰς διότι ἐν τῇ δίκῃ ἐφάνησαν σπουδαιότατα. Οἱ δὲ συγγραφεῖς ἀφ' ὧν ἀρυόμεθα τὴν ἀφήγησιν, παρέλειψαν μόνον νὰ εἴπωσιν ἡμῖν πῶς ἐξηγήθη ἐν τῇ ἐπαύλει ἡ ἀπουσία τοῦ οἰκονόμου· εἶναι δὲ πιθανὸν ὅτι ὁ μαρκήσιος ἀπὸ πολλοῦ εἶχε προπαρεσκευασμένην εὔλογον πρόφασιν.

Ἡ νάρκωσις τῆς κομήσσης διήρκεσε μέχρι τῆς αὐγῆς. Ἐξύπνησε δὲ αἱμόῤῥεκτος, καταβεβλημένη, ἀλλ' αἰσθανομένη ἀνακούφισιν ἐξ ἧς ἐνόησεν ὅτι ἠλευθερώθη. Οἱ πρῶτοι αὐτῆς λόγοι ἦσαν διὰ τὸ τέκνον της. Ἤθελε νὰ τὸ ἴδῃ, νὰ τὸ ἐναγκαλισθῇ· ἠρώτα ποῦ εἶναι. Ἡ δὲ μαῖα ἀπήντησεν ἀπαθῶς, ἐνῷ αἱ παριστάμεναι νεάνιδες ἀπέστρεφον τὸ πρόσωπον ἐντρεπόμεναι ἐπὶ τῇ ἀναισχυντίᾳ αὐτῆς, ὅτι δὲν ἐγέννησεν. Ἡ κόμησσα ἀντέλεγεν, ἐπειδὴ δὲ ἐφαίνετο καθ' ὑπερβολὴν τεταραγμένη, ἡ μαῖα προσεπάθησε νὰ καθησυχάσῃ αὐτὴν, καὶ διεβεβαίωσεν αὐτὴν ὅτι ὅπως δήποτε δὲν θὰ βραδύνῃ ἡ ἐλευθέρωσίς της, ἐκ δὲ τῶν νυκτερινῶν συμπτωμάτων ἐφαίνετο ὅτι θὰ γεννήσῃ ἄῤῥεν. Ἡ ὑπόσχεσις αὕτη ἐνεψύχωσε τὸν κόμητα καὶ τὴν γραῖαν Σαὶν Γερὰν, ἀλλ' οὐδαμῶς ἔπεισε τὴν κόμησσαν, ἥτις ἐπέμενε λέγουσα ὅτι ἔτεκε τὸ παιδίον.

Τῇ αὐτῇ πρωΐᾳ κοράσιον ὑπηρετοῦν εἰς τοὺς ὀρνιθῶνας συνήντησε γυναῖκα καταβαίνουσαν εἰς τὸ χεῖλος τοῦ νεροῦ, ἐντὸς τῶν τάφρων τῆς ἐπαύλεως καὶ φέρουσαν δέμα, ἐγνώρισε δὲ ὅτι ἦτον ἡ μαῖα, ἠρώτησεν αὐτὴν τί ἐβάστα καὶ ποῦ ἐπήγαινε τόσῳ πρωΐ, κἀκείνη ἀπεκρίθη.

— Πολὺ περίεργος εἶσαι· δὲν εἶναι τίποτε. Ἀλλὰ τὸ κοράσιον προσποιηθὲν μετὰ γέλωτος ὅτι δυσηρεστήθη ἐκ τῆς ἀπαντήσεως ταύτης, ἔσυρε μίαν ἄκραν τοῦ δέματος πρὶν ἢ δυνηθῇ νὰ ἐναντιωθῇ ἡ μαῖα καὶ ἀπεκάλυψε «ἁπανὰ βουτημένα 'ς τὰ αἵματα.»

— Λοιπὸν ἐγέννησεν ἡ Κυρία; εἶπε τότε πρὸς τὴν μαῖαν.

— Ὄχι, ἀπήντησεν αὕτη, μετὰ ζωηρότητος διόλου δὲν ἐγέννησε.

Τὸ δὲ κοράσιον μὴ πεισθὲν εἶπε·

— Καὶ πῶς δὲν ἐγέννησε, ἀφοῦ τὸ εἶπε καὶ ἡ κ. μαρκησία ποῦ ἦτον ἐμπρός;

Ἡ δὲ μαῖα συγχισθεῖσα ἐπανέλαβε.

— Πολὺ μακρυὰ θὰ ἦν' ἡ γλῶσσά της, ἂν τὸ εἶπε.

Ἡ δὲ μαρτυρία τοῦ κορασίου τούτου ἐγένετο κατόπιν μία τῶν σπουδαιοτέρων.

Ὁ ἐρεθισμὸς τῆς κομήσσης ἐδεινώθη τῇ ἐπαύριον. Μετὰ φωνῶν καὶ δακρύων παρεκάλει νὰ τῇ εἴπωσι τοὐλάχιστον τί ἔγεινε τὸ τέκνον της, ὑποστηρίζουσα ὁλονὲν ὅτι διόλου δὲν ἠπατᾶτο περὶ τοῦ τοκετοῦ αὐτῆς. Ἡ δὲ μαῖα ψυχρῶς ἔλεγεν ὅτι ἡ νέα σελήνη ἐμπόδισε τὸν τοκετὸν, καὶ ἔπρεπε νὰ περιμένουν «τὴ γέμισι τοῦ φεγγαριοῦ,» ὅτε θὰ ἐγίνετο εὐκολώτερον διότι ἡ ἔγκυος ἦτο προπαρεσκευασμένη.

Αἱ παραφοραὶ τῶν πασχόντων δὲν ἐμπνέουσι μεγάλην ἐμπιστοσύνην, ἀλλ' ἡ σταθερότης τῆς κομήσσης θὰ διέσειε τοὺς πάντας, ἂν ἡ Σαὶν Γερὰν δὲν ἔλεγεν ὅτι, καθὼς ἐνθυμεῖτο, εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐννάτου μηνὸς μιᾶς ἐγκυμοσύνης της, εἰς μάτην ἠσθάνθη πάντα τὰ πρόδρομα τοῦ τοκετοῦ σημεῖα, καὶ μόλις ἠλευθερώθη μετὰ ἓξ ἑβδομάδας.

Ἡ λεπτομέρεια αὕτη μεγάλην πεποίθησιν ἐνέπνευσεν. Ὁ μαρκήσιος καὶ ἡ κ. Βουλλιὲ οὐδὲν παρέλειψαν ὅπως ἐπικυρώσωσι τοὺς λόγους τῆς μαίας· ἀλλ' ἡ κόμησσα οὐκ ἐπαύετο ἐναντιουμένη καὶ αἱ ἀδιάκοποι παραφοραὶ αὐτῆς διήγειρον ζωηροτάτην ἀνησυχίαν.

Ἡ μαῖα, ἥτις ἠγνόει πῶς νὰ κερδήσῃ καιρὸν, καὶ ἀπηλπίζετο βλέπουσα τὴν ἀκλόνητον πεποίθησιν τῆς κ. Σαὶν Γερὰν, ὑπὸ τοῦ φόβου ὠθουμένη ἀπεφάσισε νὰ θυσιάσῃ αὐτὴν· τῇ εἶπεν

ὅτι τὸ παιδίον της ἠγωνίζετο νὰ ἐξέλθῃ ἀλλ' ἀναμφιβόλως ἐκρατεῖτο εἰς τὰ στέρνα καὶ ἔπρεπε ν' ἀποσπασθῇ διὰ βιαίας ἀσκήσεως. Ἡ δὲ κόμησσα σταθερῶς ἐν τῇ ἰδέᾳ αὐτῆς ἐμμένουσα, ἠρνήθη τὴν ἐκτέλεσιν τῆς συνταγῆς ταύτης· ἀλλ' ὁ κόμης, ἡ γραῖα Σαὶν Γερὰν καὶ ὅλη ἡ οἰκογένεια τοσούτῳ θερμῶς παρεκάλεσαν αὐτήν, ὥστε ἐνέδωκε.

Ἀνεβίβασαν αὐτὴν εἰς κλειστὸν ὄχημα καὶ ἐπὶ μίαν ὅλην ἡμέραν περιῆγον αὐτὴν διὰ μέσου γεωργημένων ἀγρῶν, διὰ τῶν τραχυτέρων καὶ δυσβατωτέρων ὁδῶν. Τοσούτω δ' ἐτινάσσετο καὶ ἐταλαντεύετο ὥστε δὲν ἠδύνατο ν' ἀναπνεύσῃ, καὶ μόνον ἕνεκα τῆς ἰσχυρᾶς αὐτῆς κράσεως ἀντέστη κατὰ τῆς βασάνου ταύτης, βασάνου γινομένης ἐπὶ γυναικὸς μόλις τεκούσης. Ἐκόμισαν δ' αὐτὴν πάλιν εἰς τὴν κλίνην μετὰ τὸν σκληρὸν τοῦτον περίπατον, καὶ βλέπουσα ὅτι δὲν ἐπίστευον εἰς τοὺς λόγους της παρεδόθη εἰς τοὺς κόλπους τῆς θείας Προνοίας καὶ εὗρε παραμυθίαν διὰ τῆς θρησκείας· ἡ δὲ μαῖα ἔδωκεν αὐτῇ ἰσχυρὰ φάρμακα διὰ νὰ τρέξῃ τὸ γάλα της· ἀλλ' ἐκείνη ἀντέστη κατὰ πάσης φονικῆς ἀποπείρας καὶ βραδέως ἀνέρρωσε.

Ὁ πάντων τῶν δεινῶν ἰατρὸς χρόνος κατεπράϋνε βαθμηδὸν τὰ τῆς κομήσσης· ἀλλ' οὐχ ἧττον ἡ θλῖψις αὐτῆς ἐξερρήγνυτο εἰσέτι ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διὰ τῆς ἐλαχίστης ἀφορμῆς· τέλος ὅμως ἐσθέσθη μέχρις οὗ ἐπῆλθον γεγονότα συνδαυλίσαντα αὐτὴν καὶ ἅτινα θέλομεν ἀφηγηθῆ.

Ὑπῆρχεν ἐν Παρισίοις ὁπλοδιδάσκαλος καυχώμενος ὅτι ἐσυγγένευε δι' ἑνὸς τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ μετὰ μεγάλης οἰκογενείας καὶ ἐνυμφεύθη τὴν Μαρίαν Πιγορώ, θυγατέρα κωμικοῦ. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἀποθανὼν ἐνδεὴς κατέλιπε τὴν γυναῖκά του μετὰ δύο τέκνων. Ἡ Πιγορὼ δὲν ἔχαιρε τόσῳ καλὴν φήμην ἐν τῇ συνοικίᾳ καὶ ἄγνωστον ἦτο πῶς ἐπορίζετο τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ὅτε αἴφνης, μετὰ βραχείας ἀπουσίας καί τινας ἐπισκέψεις ἀγνώστου ἀνθρώπου ἐρχομένου περὶ τὸ ἑσπέρας καὶ κεκρυμμένην ἔχοντος τὴν ῥῖνα ἐντὸς τοῦ μανδύου του, ἐπεδείκνυε μείζονα εὐπορίαν· παρετηρήθησαν παρ' αὐτῇ πολύτιμα σκεύη, μεγαλοπρεπῆ σπάργανα, καὶ τέλος ἐγένετο γνωστὸν ὅτι ἀνατρέφει ξένον παιδίον.

Περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἐγένετο ἐπίσης γνωστὸν ὅτι παρακατέθεσε δύο χιλιάδας λιρῶν εἰς χεῖρας παντοπώλου τῆς συνοικίας, ὀνόματι Ραγκενέ· ὀλίγας δ' ἡμέρας μετὰ ταῦτα, ἐπειδὴ ἀνέβαλλον βεβαίως τὴν βάπτισιν τοῦ παιδίου φοβούμενοι μὴ προδοθῇ ἡ καταγωγή του, ἡ Πιγορὼ ἀνέλαβε νὰ βαπτίσῃ αὐτὸ ἐν τῷ Ἁγίῳ Ἰωάννῃ τῆς Γρέβης. Ἀπέφυγε δὲ τὴν σύμπραξιν τῶν γειτόνων εἰς τὴν βάπτισιν καὶ εὗρε τρόπον νὰ εἴπῃ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός.

Ἀνάδοχον προσέλαβε τὸν νεκροθάπτην τῆς ἐνορίας, Παῦλον Μαρμίωνα, ὅστις ὠνόμασε τὸ παιδίον Βερνάρδον.

Ἡ Πιγορὼ ἵστατο ἐντὸς ἐξομολογητηρίου κατὰ τὴν τελετήν, καὶ ἔδωκε χρήματα εἰς τὸν ἀνάδοχον. Ἡ δὲ ἀνάδοχος ὠνομάζετο Ἰωάννα Σεβαλιέ, πτωχὴ γυνὴ τῆς ἐνορίας.

Ἐν δὲ τῷ κώδικι ἐγράφη.

«Τῇ ἑβδόμῃ τοῦ μηνὸς μαρτίου τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ δευτέρῳ ἔτει ἐβαπτίσθη ὁ Βερνάρδος, υἱὸς τοῦ..... καὶ τῆς..... ὑπὸ τοῦ ἀναδόχου Παύλου Μαρμιὼν, νεκροθάπτου τῆς ἐνορίας ταύτης, καὶ τῆς ἀναδόχου Ἰωάννας Σεβαλιὲ, χήρας τοῦ Πέτρου Θιβοῦ.»

Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἡμερῶν ἡ Πιγορὼ ἔδωκε τὸ παιδίον ἐν τῷ χωρίῳ Τορσὺ τῆς Βρίας, εἰς τροφὸν σύντεκνον αὐτῆς, ἧς ὁ σύζυγος ὠνομάζετο Παλλιάρ. Εἶπε δ' αὐτῇ ὅτι ἦτο παιδίον μεγάλης οἰκογενείας, καὶ δὲν θὰ ἐδίσταζε νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν ζωὴν του διὰ τῆς ζωῆς ἑνὸς τῶν ἰδικῶν της. Ἡ τροφὸς δὲν ἐφύλαξεν αὐτὸ ἐπὶ μακρὸν χρόνον, διότι ἠσθένησεν· ἡ δὲ Πιγορὼ ἦλθε νὰ λάβῃ αὐτὸ συλλυπουμένη ἐπὶ τῇ ἀσθενείᾳ, εἶπεν ὅτι δυσάρεστον ἦτο νὰ μὴ δύναται ν' ἀναθρέψῃ τὸ παιδίον, καὶ ὅτι θὰ ἐκέρδαινε τόσα ὥστε θὰ διήρχετο ἡσύχως τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς της.

Ἐντεῦθεν παρέδωκεν αὐτό, ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ, τῇ χήρᾳ χωρικοῦ ὀνόματι Μάρκου Πεγουίνου. Τὰ τροφεῖα ἐπληρώθησαν ἀκριβῶς καὶ τὸ παιδίον ἀνετρέφετο ὡς εὐγενές. Ἡ Πιγορὼ εἶπε πάλιν τῇ γυναικὶ ταύτῃ ὅτι τὸ γαλουχούμενον ἦτον υἱὸς μεγάλου ἄρχοντος, ὅστις ὕστερον θὰ ἔκαμνε τὴν τύχην ἐκείνων οἵτινες ὑπηρέτησαν αὐτόν.

Ἄνθρωπος ὀπωσοῦν προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν, ὃν ἐξελάμβανον ὡς τὸν πατέρα, ἀλλ' ὃν ἡ Πιγορὼ ἔλεγε θεῖόν του, ἤρχετο συνεχῶς εἰς ἐπίσκεψίν του.

Ὅτε τὸ παιδίον ἀφίκετο εἰς ἡλικίαν ὀκτωκαίδεκα μηνῶν, ἡ Πιγορὼ ἀπέσυρε καὶ ἀπεγαλάκτισεν αὐτό. Ἐξ δύο υἱῶν οὓς ἔτεκεν ὁ μὲν πρῶτος ὠνομάζετο Ἀντώνιος, ὁ δὲ δεύτερος ἂν ἔζη ἤθελεν ὀνομασθῇ Ἐρρῖκος, ἀλλ' ἐγεννήθη τῇ 9 αὐγούστου 1639, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ

πατρὸς αὐτοῦ, φονευθέντος κατ' ἰούνιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους, καὶ ἀπέθανε μικρὸν μετὰ τὴν γέννησίν του. Ἡ Πιγορὼ ἀπεφάσισε νὰ δώσῃ τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δευτέρου τούτου υἱοῦ τῷ ξένῳ παιδίῳ, καὶ διὰ τοῦ μέσου τούτου νὰ θάψῃ διὰ παντὸς τὸ μυστικὸν τῆς γεννήσεώς του. Πρὸς δὲ τοῦτο, ἔφυγεν ἐκ τῆς συνοικίας, ἐν ᾗ κατῴκει, καὶ ἐκρύβη εἰς ἐνορίαν ἐν ᾗ δὲν ἦτο γνωστή.

Τὸ παιδίον ἔζησεν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἐρρίκου, δευτέρου υἱοῦ τῆς Πιγορώ, μέχρις ἡλικίας δύο καὶ ἡμίσεος ἐτῶν· ἀλλὰ τότε εἴτε διότι ὑπεχρεώθη νὰ φυλάξῃ αὐτὸ μέχρις ἐκείνου τοῦ χρόνου, εἴτε διότι ἐδαπάνησε τὰς δύο χιλιάδας φράγκων τοῦ παντοπώλου Ραγκενέ, καὶ δὲν ἐλάμβανε τὰ πρὸς διατήρησίν του, ἀπεφάσισε ν' ἀπαλλαγῇ αὐτοῦ.

Ἠκούσθη δὲ λέγουσα ἡ γυνὴ αὕτη ὅτι οὐδόλως ἀνησύχει περὶ τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ της, διότι ἦτο βεβαιοτάτη περὶ τῆς τύχης τοῦ δευτέρου· καὶ ἐπειδὴ τῇ ἔλεγον ὅτι προκειμένου νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς τῶν δύο, ἦτο προτιμώτερον νὰ φυλάξῃ τὸ δεύτερον, ὅπερ ἦτον ὡραῖον παιδίον, ἀπεκρίνατο ὅτι τοῦτο δὲν ἐξηρτᾶτο ἀπ' αὐτῆς, καὶ ὅτι τὸ δεύτερον παιδίον, εἶχε θεῖον εὐκατάστατον ἄνθρωπον, ὅστις περὶ αὐτοῦ μόνου ἤθελε νὰ φροντίσῃ. Ὡμίλει δὲ συνεχῶς περὶ τοῦ εὐκαταστάτου θείου, τοῦ ἀνδραδέλφου της, ὅστις, ἔλεγεν, ἦτον οἰκονόμος μεγάλης οἰκογενείας.

Πρωΐαν τινά, ὁ θυρωρὸς τῆς ἐπαύλεως Σαὶν Γερὰν εἶπε τῷ Βωλιὲ ὅτι γυνή τις παιδίον φέρουσα ἐζήτει αὐτόν· ὁ δὲ Βωλιὲ ἦτο τωόντι ἀδελφὸς τοῦ ὁπλοδιδασκάλου καὶ ἀνάδοχος τοῦ δευτέρου υἱοῦ τῆς Πιγορώ. Νῦν δὲ μαντεύομεν ὅτι αὐτὸς ἦτον ὁ ἄγνωστος ὅστις διεπιστεύθη αὐτῇ τὸ παιδίον καὶ ἐπεσκέπτετο αὐτὸ παρὰ τῇ τροφῷ.

Ἡ Πιγορὼ ἐξέθετο αὐτῷ διὰ μακρῶν τὴν θέσιν της. Ὁ δὲ οἰκονόμος πλήρης συγκινήσεως ἔλαβε τὸ παιδίον, καὶ εἶπε τῇ Πιγορὼ ν' ἀναμένῃ τὴν ἀπάντησίν του, ὀλίγα βήματα μακρὰν τοῦ μεγάρου.

Ἡ γυνὴ τοῦ Βωλιὲ σφόδρα ἐθυμώθη κατ' ἀρχὰς βλέπουσα ὅτι ἔμελλε ν' αὐξήσωσι κατὰ ἓν τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας, ἀλλὰ κατώρθωσε νὰ καταπραΰνῃ αὐτὴν ἐξηγῶν τὴν ἀνέχειαν τῆς νύμφης αὐτῆς καὶ λέγων ὅτι εὐχερῶς θὰ ἔπρατε τὸ καλὸν τοῦτο ἔργον ἐν οἰκίᾳ τοιαύτῃ ὡς τὴν τοῦ κόμητος.

Κατόπιν ᾐτήσατο τὴν ἄδειαν παρὰ τῶν κυρίων του ν' ἀναθρέψῃ τὸ παιδίον ἐντὸς τῆς ἐπαύλεως.

Κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ κόμης καὶ ἡ κόμησσα ἀντέστησαν εἰς τὸ σχέδιόν του, καὶ εἶπον αὐτῷ, ὅτι ἔχων ἤδη πέντε τέκνα, δὲν ὤφειλε νὰ λάβῃ τὸ νέον τοῦτο βάρος, ἀλλὰ τοσούτῳ θερμῶς παρεκάλεσεν αὐτοὺς ὥστε ἔτυχε τοῦ ποθουμένου.

Ἡ κόμησσα ἠθέλησε νὰ τὸ ἴδῃ, καὶ ἐπειδὴ ἔμελλε ν' ἀπέλθῃ εἰς Μουλὲν, εἶπεν ὅτι θὰ βάλῃ αὐτὸ εἰς τὴν ἅμαξαν τῶν γυναικῶν αὐτῆς· ὅτε δὲ παρουσίασαν αὐτῇ τὸ μικρὸν, ἀνεφώνησε.

— Τί ὡραῖο παιδί!

Εἶχε δὲ ὄντως κανονικώτατα χαρακτηριστικὰ, ξανθὴν τὴν κόμην καὶ μεγάλους κυανοῦς ὀφθαλμούς· ἐπεδαψίλευσεν αὐτῷ μυρίας θωπείας, ἃς τὸ παιδίον προθυμότατα ἀνταπέδιδε. Ἀμέσως δ' ἠγάπησεν αὐτὸ, καὶ μετανοήσασα εἶπε τῷ Βωλιέ.

— Δὲν θέλω ν' ἀναβῇ εἰς τὴν ἅμαξαν τῶν γυναικῶν μου, ἀλλὰ θὰ τὸ πάρω μαζή μου εἰς τὴν ἰδικήν μου.

Ὅτε δὲ ἀφίκετο εἰς τὴν ἔπαυλιν Σαὶν Γερὰν ηὔξησεν ἡ στοργὴ αὐτῆς πρὸς τὸν Ἐρρίκον, ὃν πολλάκις ἠτένιζε θλιβερῶς, τὸν ἠσπάζετο θερμῶς καὶ ἔθλιβεν αὐτὸν πολλὴν ὥραν ἐπὶ τοῦ στήθους της. Ὁ κόμης συνεμερίζετο τὰ αἰσθήματά της πρὸς τὸν λεγόμενον ἀνεψιὸν τοῦ Βωλιὲ, ὃν υἱοθέτησαν, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ἀνέθρεψαν ὡς τέκνον εὐγενοῦς οἰκογενείας.

Ὁ μαρκήσιος Σαὶν Μαιξὰν καὶ ἡ κ. Βουλλιὲ δὲν ἐνυμφεύθησαν καίπερ ἀποθανόντος πρὸ πολλοῦ τοῦ γέροντος μαρκησίου Βουλλιέ. Φαίνεται δὲ ὅτι δὲν προυτίθεντο τοῦ λοιποῦ νὰ νυμφευθῶσι. Ἡ μὲν μαρκησία συνείχετο βεβαίως ὑπὸ τύψεων τοῦ συνειδότος, ὁ δὲ μαρκήσιος ἀπετρέπετο τοῦ γάμου ὑπὸ τῶν ἀκολάστων αὐτοῦ ἕξεων. Λέγεται δὲ ὅτι ἀπεζημιώθη δι' ἄλλων ὑποχρεώσεων καὶ κυρίως διὰ κολοσσαίων χρηματικῶν ποσῶν.

Περὶ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐθήρευε τὰς συναναστροφὰς καὶ ἐθεράπευε τὴν δεσποινίδα Ζακελίναν δὲ λὰ Δάρδ, ἥτις τοσοῦτον ἐδελεάσθη ὑπ' αὐτοῦ, ὥστε μόνην τὴν ἐγκυμοσύνην καὶ τὰς ὠδῖνας ἐφοβεῖτο. Ὁ μαρκήσιος ὑπεσχέθη τότε αὐτῇ νὰ τῇ προμηθεύσῃ μαΐαν πολύπειρον μηδενίζουσαν τὰς ὠδῖνας. Ἡ αὐτὴ δὲ Ζακελίνα δὲ λὰ Δάρδ ἀφηγήθη προσέτι ὅτι ὁ Σαὶν Μαιξὰν πολλάκις ἐκαυχήθη ἐπὶ τῇ ἀπαγωγῇ τοῦ υἱοῦ διοικητοῦ τινος καὶ ἐγγόνου στρατάρχου τῆς Γαλλίας, λέγων ὅτι τὸ τοιοῦτον ἦτο τεχνικωτάτη ῥᾳδιουργία· ὁμιλῶν δὲ περὶ τῆς μαρκησίας Βουλλιὲ ἔλεγεν ὅτι κατέστησεν αὐτὴν πλουσιωτάτην

καὶ ὅτι ὤφειλεν αὐτῇ τὴν μεγάλην περιουσίαν της· τέλος δὲ ὅτε ἡμέραν τινὰ ἐπορεύθη μετ' αὐτοῦ εἰς ὡραίαν ἐξοχὴν αὐτῷ ἀνήκουσαν καὶ ἐκείνη ἐπῄνεσεν αὐτὴν λέγουσα ὅτι ἦτον ὡραῖος τόπος (beau lieu,) ἐκεῖνος ἀπήντησε μειδιῶν καὶ παίζων μὲ τὰς λέξεις beau lieu, ὅτι ἐγνώριζεν ἄλλον *Beaulieu*, χορηγήσαντα αὐτῷ τὸ μέσον τοῦ ν' ἀποκτήσῃ περιουσίαν πεντακοσίων χιλιάδων σκούδων.

Εἶπε δ' ἐπίσης τῷ Ζαδελών, ἄρχοντι τῆς Βαρβεσάγγης, ἐπανερχόμενος ἐκ Παρισίων μετ' αὐτοῦ, ὅτι ἡ κόμησσα Σαὶν Γερὰν ἔτεκεν υἱὸν ὅστις ἦτον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του.

Ὁ μαρκήσιος δὲν εἶχεν ἰδεῖ τὴν κ. Βουλλιὲ ἀπὸ πολλοῦ· ὁ δὲ κοινὸς κίνδυνος προσήγγισεν αὐτούς. Μετὰ τρόμου ἔμαθον ἀμφότεροι τὴν ἐν τῷ μεγάρῳ Σαὶν Γερὰν παρουσίαν τοῦ Ἐρρίκου. Συνεσκέφθησαν δὲ περὶ τούτου, καὶ ὁ μαρκήσιος ἀνέλαβε τὴν ἀπόκρουσιν τοῦ κινδύνου. Οὐδὲν ὅμως φανερὸν ἐτόλμησε νὰ ἐπιχειρήσῃ κατὰ τοῦ παιδίου, καὶ τοῦτο ἦτο νῦν πολλῷ δυσκολώτερον, διότι τινὲς τῶν περιπετειῶν αὐτοῦ διεδόθησαν· οἱ δὲ Σαὶν Γερὰν ψυχρῶς ἐφέροντο αὐτῷ.

Ὁ Βωλιὲ, καθημερινὸς μάρτυς τῶν θωπειῶν τοῦ κόμητος καὶ τῆς κομήσσης πρὸς τὸν μικρὸν Ἐρρῖκον μικροῦ δεῖν προὐδίδετο ἑκατοντάκις καὶ ὡμολόγει αὐτοῖς τὰ πάντα. Κατεδιβρώσκετο ὑπὸ τῶν ἐλέγχων τῆς συνειδήσεως. Διέφευγον δ' αὐτὸν λόγοι οὓς ἐνόμιζεν ὅτι ἠδύνατο νὰ λέγῃ ἄνευ συνεπείας, ἕνεκα τοῦ παρελθόντος χρόνου, ἀλλ' οἱ λόγοι οὗτοι παρετηρήθησαν. Ὅτε μὲν ἔλεγεν ὅτι εἶχεν εἰς τὰς χεῖράς του τὴν ζωὴν καὶ τὴν τιμὴν τῆς κ. μαρκησίας Βουλλιὲ, ὅτε δὲ ὅτι ὁ κόμης καὶ ἡ κόμησσα εἶχον πλείονας λόγους ἢ ὅσους ἐπίστευον, τοῦ ν' ἀγαπῶσι τὸν Ἐρρῖκον.

Μιᾷ δὲ τῶν ἡμερῶν ὑπέβαλε τὸ ἑξῆς ζήτημα συνειδήσεως ἐκκλησιαστικῷ τινι. «Δύναται ἄνθρωπος συντελέσας εἰς τὸν ἐξαφανισμὸν παιδίου ν' ἀναπαύσῃ τὴν συνείδησίν του δίδων αὐτὸ ἀγνώριστον εἰς τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα του;» Ἀγνοεῖται δὲ τί ἀπήντησεν ὁ ἱερεὺς, ἀλλ' ὡς φαίνεται οὐδὲν εὐχάριστον εἶπε. Ἀπεκρίθη δὲ πρεσέτι κατοίκῳ τινὶ τῆς Μουλὲν, ὅστις συνέχαιρεν αὐτῷ διότι εἶχεν ἀνεψιὸν τόσῳ καλῶς περιθαλπόμενον ὑπὸ τῶν κυρίων του, «ἔπρεπε βέβαια νὰ τὸν ἀγαποῦν, διότι ἦτον ἰδικός των.»

Οἱ λόγοι οὗτοι συνελέγησαν ὑπ' ἄλλων ἐκτὸς τῶν στενῶς ἐνδιαφερομένων ὑπὲρ τοῦ παιδίου. Ἡμέραν τινὰ προμηθευτὴς ἀλλοδαπῶν οἴνων προέτεινε τῷ Βωλιὲ τὴν ἀγορὰν ἱσπανικοῦ οἴνου καὶ τῷ ἔδωκε νὰ δοκιμάσῃ ὡς δεῖγμα μικρὰν φιάλην· τὸ δ' ἑσπέρας κατελήφθη ὑπὸ σφοδροτάτου πόνου καὶ μετακομισθεὶς εἰς τὴν κλίνην του συνεστρέφετο βάλλων φοβερὰς κραυγάς. Μία μόνη σκέψις ἐβασάνιζεν αὐτὸν ὅτε ἀνελάμβανε τὰς αἰσθήσεις του, καὶ πολλάκις ἐν τῇ ἀγωνίᾳ του ἐπανέλαβεν ὅτι ἐπεθύμει νὰ ζητήσῃ συγχώρησιν παρὰ τοῦ κόμητος καὶ τῆς κομήσσης διὰ μεγάλην βλάβην ἣν προὐξένησεν αὐτοῖς. Οἱ δὲ περιεστῶτες ἀπήντησαν ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν εἶχε μεγάλην σπουδαιότητα καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ ταράξῃ τὰς τελευταίας αὐτοῦ στιγμάς· ἀλλ' ἐκεῖνος τοσούτῳ θερμῶς παρεκάλεσε νὰ τοὺς προσκαλέσωσιν, ὥστε ἐπορεύθη τις ἵνα καλέσῃ αὐτούς.

Ὁ κόμης ἐνόμισεν ὅτι πρόκειται περὶ μικρᾶς τινος ζημίας, περὶ χρηματικῆς καταχρήσεως, καὶ φοβούμενος μὴ ἐπισπεύσῃ τὸν θάνατον τοῦ δυστυχοῦς διὰ τῆς αἰσχύνης καὶ τῆς ὁμολογίας τοῦ πταίσματος, δὲν ἠθέλησε νὰ τὸν ἴδῃ. Ὁ Βωλιὲ ἐξέπνευσε φέρων μεθ' ἑαυτοῦ τὸ μυστικόν του. Ταῦτα ἐγένοντο τῷ 1648.

Τὸ παιδίον ἐπταετὲς ὂν ἐγίνετο ὁσημέραι χαριέστερον· ὁ δὲ κόμης καὶ ἡ κόμησσα τρυφερωτάτην ᾐσθάνοντο πρὸς αὐτὸ στοργὴν καὶ τὸ ἐδίδασκον χορὸν καὶ ὁπλασκίαν. Ἔδωκαν δ' αὐτῷ ὑποδήματα καὶ στολὴν ἀκολούθου. Ὁ μαρκήσιος ἔστρεψε τὰ ὅπλα αὐτοῦ πρὸς τὸ μέρος τοῦτο. Ἠσχολεῖτο δὲ ἀναμφιβόλως εἰς μηχανορραφίαν φοβερὰν ὡς τὰς προηγουμένας, ὅτε ἡ δικαιοσύνη ἀνεκάλυψε τὰ ἴχνη ἄλλων τερατωδῶν αὐτοῦ ἐγκλημάτων.

Ἡμέραν τινὰ ἐνῷ ἐζήτει πληροφορίας ἐν τῇ ὁδῷ παρ' ὑπηρέτου τοῦ μεγάρου Σαὶν Γερὰν, συνελήφθη καὶ ἀπήχθη εἰς τὴν εἱρκτήν.

Φῆμαι δὲ τινες διεσπείροντο ἐν Βουρβονναὶ περὶ τῶν ἀληθῶν λεπτομερειῶν τῶν ἀνωτέρω συμβάντων, εἴτε κατὰ συνέπειαν τῶν λόγων του εἴτε ἕνεκα τῶν ἤδη σημειωθεισῶν μαρτυριῶν, καὶ αἱ φῆμαι αὗται περιῆλθον συγκεχυμένως εἰς τὰ ὦτα τοῦ κόμητος καὶ τῆς κομήσσης, ἀλλὰ μόνην τὴν θλῖψιν αὐτῶν ἀνενέωσαν οὐδὲν ἴχνος τῆς ἀληθείας ἀποκαλύψασαι.

Τούτων γινομένων, ὁ κόμης μετέβη εἰς τὰ λουτρὰ τοῦ Βισὺ, ὅπου ἠκολούθησαν αὐτῷ ἡ κόμησσα καὶ ἡ κ. Βουλλιέ. Ἐκεῖ δὲ κατὰ τύχην ἀπήντησαν τὴν μαῖαν Λουΐζαν Γοαλλὰρ, ἥτις συνέδεσεν αὖθις σχέσεις μετὰ τῆς οἰκογενείας καὶ ἐπεσκέπτετο πρὸ πάντων συχνὰ τὴν μαρκησίαν Βουλλιέ. Μιᾷ τῶν ἡμερῶν, ἡ κόμησσα εἰσελθοῦσα αἴφνης εἰς τὸν θάλαμον τῆς μαρκησίας

εὗρεν αὐτοὺς κρυφίως συνδιαλεγομένους, σιωπήσαντας ἅμα ὡς εἶδον αὐτὴν καὶ ἐκπλαγέντας.

Ἡ δὲ κόμησσα παρετήρησε τοῦτο, ἀλλὰ δὲν ἐθεώρησε σπουδαῖον τὸ πρᾶγμα, καὶ ἠρώτησεν αὐτοὺς περὶ τοῦ θέματος τῆς συνδιαλέξεως.

— Δὲν εἶναι τίποτε, εἶπεν ἡ μαρκησία.

— Τί εἶναι λοιπόν; ἐπανέλαβεν ἡ κόμησσα βλέπουσα αὐτὴν ἐρυθριῶσαν.

Ἡ δὲ μαρκησία μὴ δυναμένη τότε νὰ σιωπήσῃ καὶ αἰσθανομένη αὐξάνουσαν τὴν ταραχὴν αὐτῆς.

— Ἡ κυρὰ Λουΐζα, εἶπε, μ' ἐπαινεῖ τὸν ἀδελφόν μου, διότι δὲν τὴν ὑπεδέχθη ψυχρῶς.

— Καὶ διατί; εἶπεν ἡ κόμησσα ἀπευθυνομένη τῇ μαίᾳ· διατὶ ἐφοβεῖσθε μήπως σᾶς ὑποδεχθῇ ψυχρῶς ὁ σύζυγός μου;

— Ἐφοβούμην, εἶπεν ἀδεξίως ἡ Λουΐζα Γοαλλὰρ μήπως μνησικακῇ κατ' ἐμοῦ δι' ὅσα συνέβησαν ὅταν ἐνομίζαμεν πῶς θὰ γεννήσετε.

Τὸ ἀσαφὲς τῶν λέξεων τούτων καὶ ἡ ταραχὴ τῶν δύο γυναικῶν ἐξέπληξαν τὴν κόμησσαν ἀλλ' ἐκράτησεν ἑαυτῆς καὶ δὲν ἐξέτεινεν ἐπὶ πλέον τὴν ὁμιλίαν. Ἡ συγκίνησις ὅμως αὐτῆς οὐδαμῶς διέφυγε τὴν μαρκησίαν.

Τῇ ἐπαύριον, διέταξε νὰ ζεύξωσι τοὺς ἵππους καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὸ ἐν Λαβοὰν κτῆμά της. Ἡ ἀδεξιότης αὕτη ἐνίσχυσε τὰς ὑπονοίας.

Ἡ πρώτη ἀπόφασις τῆς κομήσσης ὑπῆρξε νὰ συλλάβῃ τὴν Λουΐζαν Γοαλλάρ· ἀλλ' ἐνόησεν ὅτι ἐν ὑποθέσει τοσούτῳ σοβαρᾷ οὐδὲν ἔπρεπε νὰ ῥιψοκινδυνεύσῃ ἐπιπολαίως. Συνεβουλεύθη δὲ τὸν κόμητα καὶ τὴν γραῖαν Σαὶν Γεράν, καὶ μετεκαλέσατο ἄνευ σκανδάλου τὴν μαῖαν, ἵνα ἐρωτήσῃ αὐτὴν ἀπροετοίμαστον. Ἡ δὲ μαῖα πολλάκις διέφευσεν ἑαυτὴν καὶ περιέπεσεν εἰς ἀντιλογίας· ἄλλως δὲ ἤρκει ὁ φόβος αὐτῆς, ὅπως ἀποδείξῃ τὴν ἐνοχήν της εἰς ἔγκλημα· ὅθεν παρελύθη εἰς χεῖρας τῆς δικαιοσύνης καὶ ὁ κόμης Σαὶν Γερὰν κατέθεσε μήνυσιν εἰς τὸ ἐν Μουλὲν δικαστήριον.

Ἡ μαῖα ὑποβληθεῖσα εἰς πρώτην ἀνάκρισιν ὡμολόγησε τὴν ἀλήθειαν περὶ τοῦ τοκετοῦ, ἀλλὰ προσέθηκεν ὅτι ἡ κόμησσα ἔτεκε κοράσιον θνησιγενές, καὶ ἔθαψεν αὐτὸ ὑπὸ πέτραν πλησίον βαθμίδος παρὰ τὸν ὀρνιθῶνα.

Ὁ δὲ δικαστὴς συνοδευόμενος ὑπὸ ἰατροῦ καὶ χειρούργου μετέβη ἐπιτοπίως καὶ οὔτε πέτραν εὗρεν, οὔτε πτῶμα, οὔτε ἄλλο τι ἴχνος. Ἀνωφελῶς δὲ ἠρεύνησαν καὶ ἀλλαχοῦ. Ἡ γραῖα Σαὶν Γερὰν εἰδοποιηθεῖσα ἀπήντησεν ὅτι ἀμέσως ἔπρεπε νὰ δικασθῇ ἡ τερατώδης ἐκείνη γυνή.

Ἡ Λουΐζα Γοαλλὰρ ἐν δευτέρᾳ ἀνακρίσει ἐβεβαίωσεν ὅτι ἡ κόμησσα δὲν ἐγέννησε.

Ἐν τῇ τρίτῃ, ὅτι ἐγέννησε μύλην.

Ἐν τῇ τετάρτῃ, ὅτι ἐγέννησεν ἄρρεν ἀπαχθὲν ὑπὸ τοῦ Βωλιὲ ἐντὸς κανίστρου.

Ἐν τῇ πέμπτῃ διετείνετο ὅτι διὰ τῆς βίας ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐτῆς ἡ μαρτυρία περὶ τοῦ τοκετοῦ τῆς κομήσσης. Τὴν δὲ κ. Βουλλιὲ καὶ τὸν μαρκήσιον Σαὶν Μαιξὰν οὐδόλως ἐφανέρωσε.

Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου μόλις ἐν τῇ εἱρκτῇ κλεισθεῖσα ἀπέστειλε τὸν υἱόν της Γυιλλεμὲν πρὸς τὴν μαρκησίαν, ἵνα τῇ εἴπῃ μόνον ὅτι συνελήφθη. Ἡ δὲ μαρκησία ἐνόησε τὴν ἀπειλὴν καὶ ἐλυπήθη· ἔπεμψε δὲ παραχρῆμα τὸν ἱπποκόμον αὐτῆς Φορεστερῆ παρὰ τῷ συμβούλῳ αὐτῆς, τῷ θανασίμῳ ἐχθρῷ τοῦ κόμητος, ὅπως συμβουλεύσῃ αὐτὴν περὶ τοῦ πρακτέου· οὗτος δὲ ἔδωκε γνώμην νὰ ζητηθῇ ἀνακοπὴ, καὶ ἡ μαρκησία ἔτυχεν αὐτῆς δι' ἀφθόνου χρυσίου, ἀλλὰ μετὰ μικρὸν ἡ ἀνακοπὴ ἦρθη.

Ὁ Φορεστερῆ ἦτο διατεταγμένος νὰ μεταβῇ ὕστερον εἰς Ῥιὸμ, ἔνθα κατῴκουν αἱ ἀδελφαὶ Κυινέ, καὶ διὰ χρημάτων ν' ἀγοράσῃ τὴν ἐχεμύθειαν αὐτῶν. Ἡ πρωτότοκος καταλείπουσα τὴν ὑπηρεσίαν τῆς μαρκησίας ἠπείλησεν αὐτὴν εἰποῦσα ὅτι θὰ μετανοήσῃ διότι τὰς ἀπέπεμψε, καὶ ὅτι τὰ πάντα θὰ μαρτυρήσῃ ἐφ' οἱαδήποτε θυσίᾳ. Αἱ ἀδελφαὶ Κυινὲ εἶπον ὅτι παρεκάλουν τὴν μαρκησίαν νὰ παραλάβῃ αὐτὰς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν της, ὅτι ἡ κόμησσα προέτεινεν αὐταῖς ἐπικερδεῖς συμφωνίας ἂν ἤθελον νὰ ὁμιλήσωσι· ἠρωτήθησαν δὲ μάλιστα ἐν ὀνόματί της ὑπό τινος φύλακος τῶν καπουτσίνων, ἀλλ' οὐδὲν εἶπον ὅπως λάβωσι πρῶτον ὁδηγίας περὶ τοῦ τί ἔδει ν' ἀποκριθῶσιν. Ἡ δὲ μαρκησία ἠναγκάσθη ν' ἀνακαλέσῃ τὰς δύο ἀδελφὰς, ἐξ ὧν ἐφύλαξε τὴν ὑστερότοκον καὶ ἐνύμφευσε τὴν ἄλλην μετὰ τοῦ ἐπιστάτου αὐτῆς Δελίλη.

Ἀλλ' ὁ Φορεστερῆ, ὅστις διὰ τῶν σχέσεων τούτων ἐμυήθη εἰς παράδοξα μυστήρια, ἀηδίαν αἰσθανθεὶς πρὸς τοιαύτην κυρίαν, ἀπῆλθε τῆς οἰκίας.

Ἡ μαρκησία χωριζομένη ἀπ' αὐτοῦ τῷ εἶπε·

«— Ἂν ἦσαι τόσον ἀκριτόμυθος ὥστε ν' ἀποκαλύψῃς μίαν καὶ μόνην λέξιν ἐξ ὅσων ἔμαθες παρὰ τῶν Κυινὲ θὰ βάλω τὸν ἐπιστάτην μου Δελίλην νὰ σοὶ δώσῃ ἑκατὸν πληγὰς ἐγχειριδίου.»

Οὕτω δὲ ἐνίσχυσε τὴν γραμμὴν τῶν χαρακωμάτων αὐτῆς, καὶ ἐνόμιζεν ἑαυτὴν ἀπηλλαγμένην πάσης συμπλοκῆς· ἀλλὰ, κατὰ κακὴν

αὐτῆς τύχην, ἀκόλουθός τις τοῦ μαρκησίου Σαὶν Μαιξὰν, ὀνόματι Βεργέρος, ὅστις ἐπεσκέπτετο αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ διέδωκε παραδόξους διασαφήσεις περὶ τῆς ὑποθέσεως. Ὁ κύριός του διηγήθη αὐτῷ πάσας τὰ λεπτομερείας τοῦ τοκετοῦ τῆς κομήσσης καὶ τῆς ἁρπαγῆς τοῦ παιδίου.

— Ἀπορῶ, κύριε, τῷ εἶπεν ὁ ἀκόλουθος, πῶς ἀφοῦ ἔχετε βεβαρυμένην τὴν συνείδησιν διὰ τόσων λυπηρῶν ὑποθέσεων, δὲν τὴν ἐλαφρύνετε ἀπ' αὐτὴν τοὐλάχιστον;

— Σκοπεύω, εἶπεν ὁ μαρκήσιος ν' ἀποδώσω τὸ παιδὶ εἰς τὸν πατέρα του, καθὼς μοὶ παρήγγειλεν ὁ πνευματικός μου.

Ὁ μαρκήσιος εἶχε τότε τὴν ἄδειαν νὰ ἐξέρχηται ἐνίοτε τῆς φυλακῆς, δίδων τὸν λόγον του ὅτι δὲν θὰ ὀραπετεύσῃ· ἐκ δὲ τῆς ἀδείας ταύτης ὠφελούμενος ἔδειξε τῷ ἀκολούθῳ αὐτοῦ παιδίον ἑπταετὲς περίπου, ξανθὸν καὶ καλλίμορφον, λέγων·

— Ἰδὲ καλὰ αὐτὸ τὸ παιδὶ, διὰ νὰ τὸ γνωρίζῃς, ὅταν σὲ στείλω νὰ μανθάνῃς περὶ τῆς ὑγείας του.

Κατόπιν δὲ ὡμολόγησεν αὐτῷ ὅτι ἦτον ὁ υἱὸς τοῦ κόμητος Σαὶν Γεράν.

Ἡ δικαιοσύνη καταπλαγεῖσα ἐκ τῶν φημῶν τούτων ἐνόμισεν ὅτι ἔχει ὁριστικὰς μαρτυρίας, ἀλλ' αἱ φῆμαι διεσπάρησαν καθ' ὃν χρόνον ἕτεραι κατηγορίαι ἠγείροντο κατὰ τοῦ μαρκησίου. Μετεκλήθη δὲ μετὰ σπουδῆς ἐκ τῆς φυλακῆς· ἀλλ' οἱ δεσμοφύλακες εἶπον ὅτι ὁ μαρκήσιος ἀσθενῶν ἐκοινώνει τῶν ἀχράντων μυστηρίων. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐξουσίας ἐπέμενον, οἱ τῆς φυλακῆς ἐπλησίασαν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ μαρκησίου, ἀφ' οὗ ἐξήρχετο ὁ ἱερεὺς λέγων ὅτι ἔπρεπε νὰ προσκληθῶσιν ἄνθρωποι εἰς οὓς ὁ ἀσθενὴς θ' ἀποκαλύψῃ μυστικόν τι, ὅτι ἔπνεε τὰ λοίσθια, καὶ καθὼς ὁ ἴδιος τῷ εἶπεν, ἔπιε ὀληγτήριον· πάντες εἰσῆλθον εἰς τὴν φυλακήν.

Ὁ Σαὶν Μαιξὰν ἐκυλίετο ἐπὶ τῆς στρωμνῆς του, ὁτὲ μὲν ὠρυόμενος ὡς ἄγριον θηρίον, ὁτὲ δὲ ψελλίζον ἀσυναρτήτους λόγους.

Οἱ ἄνθρωποι τῆς δικαιοσύνης ἤκουσαν τὰ ἑξῆς·

— Τὸν κύριον κόμητα.... φωνάξατε... τὴν κόμησσαν... Σαὶν Γεράν... ἂς ἔλθουν...

Οἱ ἄνθρωποι τῆς δικαιοσύνης προσῆλθον μετὰ σπουδῆς καὶ ἐβίασαν αὐτὸν νὰ ἐξηγηθῇ.

Ὁ μαρκήσιος ὑπέστη νέαν κρίσιν, καὶ ὅτε ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς εἶπεν αὖθις·

— Φέρετε τὴν κόμησσαν... ἂς μὲ συγχωρήσουν... Θέλω νὰ τῆς τὰ εἰπῶ ὅλα.

Τῷ εἶπον ὅτι ἠδύνατο νὰ ὁμιλήσῃ καὶ εἰς μάλιστα τῶν ἀνθρώπων τῆς δικαιοσύνης ἐπενόησε νὰ τῷ εἴπῃ ὅτι ὁ κόμης ἦτο παρών. Ὁ δὲ μαρκήσιος ἐστράφη ψιθυρίζων·

— Θὰ σᾶς εἴπω...

Εἶτα μεγάλην κραυγὴν βαλὼν ἐξέπνευσε.

Ἐφαίνετο λοιπὸν ὅτι ἡ μοῖρα ἀπεφάσισε νὰ κλείσῃ πάντα τὰ στόματα ἀφ' ὧν ἠδύνατο νὰ ἐκφύγῃ ἡ ἀλήθεια. Ἀλλ' ἡ διάθεσις αὕτη τοῦ μαρκησίου πρὸς τὸ ὁμολογῆσαί τι ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ θανάτου τῷ κόμητι Σαὶν Γεράν, καὶ αἱ ἐξηγήσεις τοῦ παρὰ τὸν θνήσκοντα ἱερέως ἀπετέλεσαν σημαντικὴν κατάθεσιν.

Ὁ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου συνάγων πάσας τὰς εἰρημένας περιπτώσεις ἀπετέλεσεν ἐξ αὐτῶν σῶμα, ἐν ᾧ πᾶς τις ἀνεγνώριζε τὴν ἀλήθειαν. Ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ἐνεφανίσθησαν ἀμαξηλάται, τροφοὶ καὶ ὑπηρέται, τὸ δὲ δρομολόγιον καὶ αἱ περιπέτειαι τοῦ παιδίου ἐγένοντο γνωστὰ ἀπὸ τῆς γεννήσεως μέχρι τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ εἰς τὸ χωρίον Δεκουτοῦ.

Εἰς τὰς πηγὰς τοῦ ἐγκλήματος ἀνατρέχουσα ἡ δικαιοσύνη δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ θέσῃ τὴν μαρκησίαν Βουλλιὲ ὑπὸ κράτησιν· ἀλλ' ὡς φαίνεται ὁ κόμης Σαὶν Γεὰν ἐμπόδισε παντὶ σθένει τὴν σύλληψιν αὐτῆς φοβούμενος τὴν ἐκ τῆς ἀδελφῆς ἐπ' αὐτοῦ ἀνταπακλωμένην ἀτιμίαν.

Ἡ μαρκησία καταβιβρωσκομένη ἐν τῇ μονώσει ὑπὸ τοῦ σκώληκος τῆς συνειδήσεως οὐδόλως ἀνεφάνη.

Ἀπέθανε δὲ μετὰ παρέλευσιν ὀλίγου χρόνου φέρουσα τὸ ἄχθος τοῦ μυστικοῦ αὐτῆς μέχρις ὑστάτης πνοῆς.

Τὸ δικαστήριον τῆς Μουλὲν ἐξέδωκε τέλος τὴν ἀπόφασίν του, δι' ἧς ἐκήρυξε τὴν μαΐαν ἔνοχον τῆς ὑπεξαιρέσεως τοῦ παιδίου κατὰ τὸν τοκετὸν τῆς κομήσσης καὶ κατεδίκαζεν αὐτὴν εἰς τὴν ἀγχόνην ἀφοῦ ὑποστῇ τὴν βάσανον.

Ἡ δὲ μαΐα ἐφεσιβαλοῦσα τὴν ἀπόφασιν ὕστερον μετεκομίσθη εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ Μεγάρου τῆς Δικαιοσύνης.

Οἱ δὲ εὐγενεῖς σύζυγοι Σαὶν Γεὰν, μόλις ἰδόντες τὰς ἀλλεπαλλήλους ἀποδείξεις τῆς δικογραφίας δὲν ἀμφιβαλλον τοῦ λοιποῦ ὅτι ὁ οἰκέτης αὐτῶν εἶναι υἱός των, ἐξέδυσαν ἀμέσως αὐτὸν τὴν οἰκετικὴν στολὴν, τῷ ἀπέδωκαν τοὺς τίτλους, τὰ προνόμια αὐτοῦ καὶ τὸν ὠνόμασαν κόμητα δὲ λὰ Παλίς.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτων ἰδιώτης τις ὀνόματι Σεκεβίλλ εἶπε τῇ κομήσσῃ ὅτι ἔκαμε σπουδαιοτάτην δι' αὐτὴν ἀνακάλυψιν· ὅτι παιδίον τι ἐβαπτίσθη τῷ **1642** ἐν τῷ Ἁγίῳ Ἰωάννῃ τῆς

Γρέβης, καὶ ὅτι γυνή τις ὀνόματι Μαρία Πιγορὼ ἔλαβε μέγα μέρος εἰς τὴν ὑπόθεσιν.

Ἐρεύνης δ' ἐνεργηθείσης κατὰ συνέπειαν τῆς μαρτυρίας ταύτης, ἀνεκαλύφθη ὅτι τὸ παιδίον ἀνετράφη ἐν τῷ χωρίῳ Τορσύ. Ὁ δὲ κόμης οὐδενὸς ἠμέλησεν ὅπως συλλέξῃ πάσας τὰς ἀκτῖνας τῆς ἀληθείας.

Καθ' ὃν δὲ χρόνον ἐγίνοντο πᾶσαι αἱ ἀπαιτούμεναι ἀποκαλύψεις, ἡ μαῖα ἀπέθανεν ἐν τῇ φυλακῇ ὑπὸ τῆς θλίψεως καὶ τῶν τύψεων τοῦ συνειδότος κατατρυχομένη.

Μετὰ τὸν θάνατόν της ὁ υἱὸς αὐτῆς Γυιλλεμὲν ὡμολόγησεν ὅτι ἔμαθε παρὰ τῆς μητρός του πάντα τ' ἀφορῶντα τὴν ὑπόθεσιν τοῦ παιδίου.

Ἐνῷ δὲ αἱ δικαστικαὶ ἔρευναι προέβαινον ὁλονέν, ὁ κόμης Σαὶν Γεραὶν ὑπεδέξατο ἐν Μουλὲν τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασιλομήτορα καὶ παρουσίασεν ὡς υἱόν του τὸν κόμητα δὲ λὰ Παλίς, ὃν αἱ Αὐτῶν Μεγαλειότητες ἀνεγνώρισαν ὡς τοιοῦτον. Ἀλλὰ κατὰ τὴν διατριβὴν τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης ἐν Μουλὲν, ὁ Σαὶν Γεραὶν ἠσθένησεν, ἀποκαμὼν βεβαίως ἐκ τοῦ πολλοῦ ζήλου ὃν κατέβαλεν ὅπως ἐπαξίως ὑποδέξηται αὐτούς.

Κατὰ δὲ τὴν ἀσθένειάν του διαρκέσασαν μόλις ὀκτὼ ἡμέρας, ἀνεγνώρισεν ἐκ νέου τὸν υἱόν του διὰ διαθήκης, καὶ διώρισε τοὺς ἐκτελεστὰς αὐτῆς πληρεξουσίους πρὸς ἀποπεράτωσιν τῆς δίκης του.

Οἱ τελευταῖοι αὐτοῦ λόγοι ἐλέχθησαν περὶ τῆς γυναικός του καὶ τοῦ τέκνου του· ἐθλίβετο δὲ μόνον διότι δὲν ἠδυνήθη νὰ περατώσῃ τὴν ὑπόθεσίν του.

Ἀπέθανε τῇ 31 Ἰανουαρίου 1659.



Ὁ δὲ μαρκήσιος ἐστράφη ψιθυρίζων.—Θὰ σᾶς εἴπω.... Εἶτα μεγάλην κραυγὴν βαλὼν ἐξέπνευσε. Σελ.—179.

Ἡ μητρικὴ στοργὴ τῆς κομήσσης δὲν εἶχεν ἀνάγκην τῆς ὠθήσεως τοῦ συζύγου· ὅθεν ἀνέλαβε μετὰ ζέσεως τὴν διεκπεραίωσιν τῆς δίκης, καὶ μετὰ τρία ἔτη ἔλαβεν ἀπόφασιν ὑπὲρ ἧς αὐτὸς ὁ βασιλεὺς « Παρέπεμπε τὰ διαφερόμενα μέρη εἰς τὰς τρεῖς Βουλάς.»

Οὐδέποτε ἴσως ἐφάνη δίκη μετὰ μείζονος ἰσχυρογνωμοσύνης διεξαχθεῖσα ἑκατέρωθεν, μάλιστα δὲ ὑπὸ τῶν μελλόντων ν' ἀπολέσωσιν αὐτήν. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν κόμησσαν, ἥτις ὑπεκρίνατο καλῶς τὸ πρόσωπον τῆς ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ ἀληθοῦς μητρός, τοσούτῳ θερμῶς ἐπεδίωκε τὴν διεκπεραίωσιν τῆς δίκης, ὥστε πολλάκις εἶπε τοῖς δικασταῖς ὅτι ἂν δὲν ἀνεγνώριζον τὸν υἱόν της, θὰ τὸν ἐνυμφεύετο καὶ θὰ ἔδιδεν ὅλην αὐτῆς τὴν περιουσίαν.

Ὁ δὲ νέος κόμης δὲ λὰ Παλὶς, γενόμενος κόμης Σαὶν Γερὰν διὰ τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐνυμφεύθη, τῷ 1667, τὴν Κλαυδίαν Φραγκίσκην, μονογενῆ θυγατέρα τοῦ Φραγκίσκου δὲ Μομφρεβίλλη καὶ τῆς Μαργαρίτας Ζουρδαὶν δὲ Καρβὸν δὲ Κανίζη.

Ἐγέννησε δὲ μίαν μόνην κόρην, τῷ 1688, ἥτις ἐγένετο μοναχή.

Ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ πεντήκοντα πέντε ἐτῶν.

Οὕτως ἐσβέσθη ἡ ἐπιφανὴς αὕτη οἰκογένεια.

1279
1659
=320



ΙΩΑΝΝΑ ΤΗΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ.

1343—1382.

Κατὰ τὴν νύκτα τῆς 15 πρὸς τὴν 16 ἰανουαρίου τοῦ 1343, οἱ κάτοικοι τῆς Νεαπόλεως εἰς νήδυμον ὕπνον παραδεδομένοι, ἀφυπνίσθησαν αἴφνης ὑπὸ τῶν κωδώνων τῶν τριακοσίων ἐκκλησιῶν ἃς κέκτηται ἡ ὀλβία αὕτη πόλις. Ἐν μέσῳ τοῦ γενικοῦ θορύβου τῆς τοσοῦτον αἰφνιδίας ὑπὸ τοῦ ὕπνου ἐξεγέρσεως, πρώτη πᾶσιν ἰδέα ἐπῆλθεν ὅτι πανταχόθεν ἐπυρπολεῖτο ἡ πόλις, ἡ ἐχθρικὸς στρατὸς, λάθρα ἐν τῷ σκότει τῆς νυκτὸς ἀποβὰς ἤρχετο νὰ κατασφάξῃ τοὺς πολίτας. Ἀλλ' οἱ πένθιμοι καὶ διαλείποντες ἦχοι πάντων τῶν κωδώνων ἐκείνων, οἵτινες διαταράσσοντες τὴν σιγὴν ἐκ διαλειμμάτων βραχέων καὶ ἴσων ἐκάλουν τοὺς πιστοὺς εἰς τὰς ὑπὲρ τῶν θνησκόντων δεήσεις, ἐγνωστοποίησαν ἀμέσως ὅτι οὐδὲν ἠπείλει τὴν πόλιν δεινὸν, καὶ ὅτι μόνος ὁ βασιλεὺς ἐκινδύνευε. Τῷ ὄντι, ἀπὸ πολλῶν ἡμερῶν μεγίστη ἀνησυχία ἐφαίνετο· ἐπι-

κρατοῦσα ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ Νέου Πύργου· οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ στέμματος συνεκαλοῦντο τακτικῶς δὶς τῆς ἡμέρας, οἱ δὲ μεγιστᾶνες τοῦ βασιλείου οἱ ἔχοντες τὸ δικαίωμα τοῦ ἐμβαίνειν εἰς τὰ δώματα τοῦ μονάρχου, ἐξήρχοντο ὑπὸ βαθείας καταβεβλημένοι θλίψεως.

Ἀλλ' ὅμως, καὶ περ θεωρουμένου τοῦ θανάτου τοῦ βασιλέως ὡς ἀναποφεύκτου δυστυχήματος, ὅτε ἐβεβαιώθη ὡς ἐγγίζουσα ἡ ὑστάτη αὐτοῦ ὥρα, τὴν πόλιν ὅλην ζωηρὰ κατέλαβε θλῖψις, ἣν εὐκόλως ἐννοεῖ τις, ἂν προσθέσωμεν ὅτι ὁ ἀποθνήσκων μετὰ βασιλείαν τριάκοντα τριῶν ἐτῶν καὶ ὀλίγων ἡμερῶν, ἦτον ὁ Ροβέρτος τῆς Ἀνδεγαυΐας, ὁ δικαιότατος, συνετώτατος καὶ ἐνδοξότατος τῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Σικελίας καθεσθέντων ἡγεμόνων. Ὅθεν συναπεκόμιζεν εἰς τὸν τάφον αὐτοῦ τὴν ἀγάπην καὶ τὰ ἐγκώμια πάντων τῶν ὑπηκόων.

Οἱ στρατιῶται ἐλάλουν μετ' ἐνθουσιασμοῦ περὶ τῶν μακρῶν πολέμων οὓς διεξήγαγε κατὰ τοῦ Φρειδερίκου καὶ τοῦ Πέτρου τῆς Ἀραγῶνος, κατὰ τοῦ Ἑρρίκου Ζ' καὶ τοῦ Λουδοβίκου τῆς Βαυαρίας, καὶ ἠσθάνοντο πάλλουσαν τὴν καρδίαν αὐτῶν πρὸς τὰς ἐνδόξους ἀναμνήσεις τῶν στρατιῶν τῆς Λομβαρδίας καὶ τῆς Τοσκάνης· οἱ ἱερεῖς ἐξεθείαζον αὐτὸν μετ' εὐγνωμοσύνης ὡς ἀκάματον ὑπερασπιστὴν τῶν παπῶν κατὰ τῶν Γιβελίνων, καὶ ἰδρύσαντα καθ' ἅπαν τὸ βασίλειον μοναστήρια, νοσοκομεῖα, ἐκκλησίας· οἱ λόγιοι ἐθεώρουν αὐτὸν ὡς τὸν σοφώτατον βασιλέα τῆς χριστιανωσύνης· ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ Πετράρχης ἐκ μόνων τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἠθέλησε νὰ λάβῃ τὸν στέφανον τοῦ ποιητοῦ, καὶ ἀπήντησεν ἐπὶ τρεῖς κατὰ συνέχειαν ἡμέρας εἰς τὰς ἐρωτήσεις, ἃς ὁ Ροβέρτος κατεδέξατο ν' ἀποτείνῃ αὐτῷ ἐπὶ παντὸς κλάδου τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων.

Οἱ νομοδιδάσκαλοι, θαυμάζοντες τὴν σύνεσιν τῶν νόμων, δι' ὧν ἐπλούτισε τὸν νεαπολιτικὸν κώδηκα, ἐπωνόμασαν αὐτὸν Σολομῶντα τοῦ μέσου αἰῶνος· οἱ εὐπατρίδαι ἔχαιρον βλέποντες πῶς ἐσεβάσθη τὰ προνόμια αὐτῶν, καὶ ὁ λαὸς ἀνύμνει τὴν ἐπιείκειαν, τὴν εὐσέβειαν, τὴν πραότητα αὐτοῦ.

Τέλος ἱερεῖς καὶ στρατιῶται, σοφοὶ καὶ ποιηταί, εὐπατρίδαι καὶ δημόται, μετὰ φρίκης ἀνελογίζοντο ὅτι ἡ κυβέρνησις περιέπιπτεν εἰς χεῖρας ἑνὸς ἀλλοεθνοῦς καὶ μιᾶς νεάνιδος, καὶ ἀνεμιμνήσκοντο τῶν λόγων τοῦ Ροβέρτου, ὅστις ἀκολουθῶν τὸ φέρετρον τοῦ Καρόλου, τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ, καθ' ἣν στιγμὴν διέβαινε τὸ κατώφλιον τῆς ἐκκλησίας, ἐστράφη πρὸς τοὺς βαρῶνας τοῦ βασιλείου, καὶ ἀνεφώνησε μετὰ λυγμῶν·

— Σήμερον τὸ στέμμα ἔπεσεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μου, δυστυχία μου! δυστυχία μου!

Καὶ νῦν ὅτε οἱ κώδωνες ἐσήμαινον τὴν ἀγωνίαν τοῦ ἀγαθοῦ βασιλέως, πάντων ἡ διάνοια κατείχετο ὑπὸ τῶν προφητικῶν ἐκείνων λόγων· αἱ μὲν γυναῖκες εὐχοντο τοῦ Θεοῦ, οἱ δὲ ἄνδρες πανταχόθεν τῆς πόλεως κατηυθύνοντο πρὸς τὴν βασιλικὴν κατοικίαν, ὅπως μάθωσιν αὐθεντικωτέρας καὶ ταχυτέρας εἰδήσεις· ἀλλὰ μετά τινων στιγμῶν προσδοκίαν, καθ' ἣν ἀντήλλαξαν τοὺς θλιβεροὺς αὐτῶν διαλογισμούς, ἠναγκάσθησαν ν' ἀνακάμψωσιν ἄπρακτοι, διότι οὐδὲν τῶν ἐν τοῖς κόλποις τῆς οἰκογενείας διατρεχόντων διεδίδοτο εἰς τὰ ἔξω· ὁ πύργος ἦτο βεβυθισμένος εἰς βαθύτατον σκότος, ἡ γέφυρα ἀφῃρημένη κατὰ τὸ σύνηθες, καὶ οἱ φρουροὶ ἠγρύπνουν εἰς τὴν θέσιν των.

Ἂν ὅμως οἱ ἡμέτεροι ἀναγνῶσται ἐπιθυμῶσιν ἐκ περιεργείας νὰ παραστῶσιν εἰς τὴν ἀγωνίαν τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ Ἁγίου Λουδοβίκου καὶ τοῦ ἐγγόνου τοῦ Καρόλου τῆς Ἀνδεγαυΐας, δυνάμεθα νὰ εἰσαγάγωμεν αὐτοὺς εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ θνήσκοντος κατεχόμενον θάλαμον.

Ἀλαβαστρίνη λυχνία, ἀπὸ τῆς ὀροφῆς ἀνηρτημένη, φωτίζει τὸ εὐρὺ καὶ σκοτεινὸν δωμάτιον, οὗ οἱ τοῖχοι ἐπιστρώννυνται διὰ μέλανος βελούδου κρινανθέμοις πεποικιλμένου. Παρὰ τὸν τοῖχον ὅστις εἶναι ἀπέναντι τῶν δύο θυρῶν δι' ὧν εἰσέρχονται εἰς τὸ δωμάτιον, καὶ αἵτινες κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην εἶναι κλεισταί, ἐγείρεται ὑπὸ μετάξινον οὐρανὸν ἐβενίνη κλίνη βασταζομένη ὑπὸ τεσσάρων συνεστραμμένων στηλῶν καὶ συμβολικὰς φέρουσα γλυφάς.

Ὁ βασιλεύς, ἀφοῦ ἐπάλαισε κατὰ σφοδρᾶς κρίσεως, ἔπεσε λειποθυμος εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πνευματικοῦ καὶ τοῦ ἰατροῦ αὐτοῦ, οἵτινες δραξάμενοι ἕκαστος μιᾶς τῶν χειρῶν τοῦ θνήσκοντος συμβουλεύονται ἀνησύχως τὸν σφυγμὸν αὐτοῦ καὶ συνεννοοῦνται διὰ τῶν βλεμμάτων.

Παρὰ τὸ κάτω μέρος τῆς κλίνης ἵσταται ὀρθία γυνὴ πεντηκοντοῦτις ἴσως, συμπλέκουσα τὰς χεῖρας, ὑψοῦσα πρὸς τὸν οὐρανὸν τὸ βλέμμα μετὰ στάσεως ἐμφαινούσης ἐγκαρτεροῦσαν θλῖψιν· ἡ γυνὴ αὕτη εἶναι ἡ βασίλισσα. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς δὲν ἔχουσι δάκρυα, καὶ αἱ ἰσχναὶ παρειαί της δεικνύουσι τὰς χροιὰς ἐκείνας τοῦ κιτρίνου κηρίου, ἃς βλέπομεν ἐπὶ τῶν ἐκ θαύματος διατηρουμένων σωμάτων τῶν ἁγίων. Ἡ ὄψις

αὐτῆς δείκνυσι τὴν ἀντίθεσιν ἐκείνην τῆς γαλήνης πρὸς τὴν ὀδύνην, ἥτις ἐλέγχει ψυχὴν δοκιμασθεῖσαν ὑπὸ τῆς δυσπραγίας καὶ δαμασθεῖσαν ὑπὸ τῆς θρησκείας.

Μετὰ παρέλευσιν μιᾶς ὥρας, καθ' ἣν οὐδεμία κίνησις ἐτάραξε τὴν περὶ τὴν νεκρικὴν ἐκείνην κλίνην βαθεῖαν σιωπήν, ὁ βασιλεὺς ἐσκίρτησεν ἀσθενῶς, ἀνέῳξε τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἠγωνίσθη μικρὸν ὅπως ἐγείρῃ τὴν κεφαλήν. Εἶτα εὐχαριστῶν διὰ μειδιάματος τὸν ἰατρὸν καὶ τὸν ἱερέα, οἵτινες μετὰ σπουδῆς διηυθέτουν τὰ προσκεφάλαιά του, παρεκάλεσε τὴν βασίλισσαν νὰ πλησιάσῃ, καὶ εἶπεν αὐτῇ διὰ φωνῆς συγκεκινημένης, ὅτι ἐπεθύμει νὰ συνδιαλεχθῇ μετ' αὐτῆς ἄνευ μαρτύρων. Ὁ ἰατρὸς καὶ ὁ πνευματικὸς ἀπεσύρθησαν βαθέως ὑποκλίνοντες, ὁ δὲ βασιλεὺς ἠκολούθησεν αὐτοὺς διὰ τοῦ βλέμματος μέχρις οὗ ἐκλείσθη ἡ μία τῶν θυρῶν ὄπισθεν αὐτῶν. Τότε ἔτριψε διὰ τῆς χειρὸς τὸ μέτωπον ὡς εἰ θέλων ν' ἀποδιώξῃ ὀχληρὸν διαλογισμὸν, καὶ πάσας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις συνάγων ἐν τῇ ὑπερτάτῃ ταύτῃ στιγμῇ, εἶπε τοὺς ἑξῆς λόγους.

— Ὅ,τι θὰ σᾶς εἴπω κυρία, οὐδένα ἀφορᾷ τῶν δύο σοβαρῶν ἀνθρώπων οἵτινες ἦσαν ἐδῶ πρὸ μικροῦ, διότι ἐκείνων τὸ καθῆκον ἐξεπληρώθη. Ὁ μὲν ἔπραξεν ὑπὲρ τοῦ σώματός μου πᾶν ὅ,τι τῷ ἐνέπνευσεν ἡ τῶν ἀνθρώπων ἐπιστήμη οὐδὲν ἄλλο κατορθώσας ἢ τὴν μικρὰν παράτασιν τῆς ἀγωνίας μου· ὁ δὲ ἀπέπλυνε τὴν ψυχήν μου πάσης ἁμαρτίας, ὑποσχόμενος τὴν θείαν συγχώρησιν, ἀλλὰ δὲν ἴσχυσε ν' ἀπομακρύνῃ τὰς ἀπαισίους ὀπτασίας αἵτινες ὀρθοῦνται ἐνώπιόν μου κατὰ τὴν φοβερὰν ταύτην ὥραν. Δὶς κατὰ συνέχειαν μὲ εἴδατε σφαδάζοντα ὑπὸ πίεσιν ὑπεράνθρωπον. Τὸ μέτωπόν μου ἦτο περιῤῥυτὸν ὑπὸ ἱδρῶτος, τὰ μέλη μου ἐσκληρύνοντο, αἱ κραυγαί μου ἐπνίγοντο ὑπὸ σιδηρᾶς χειρός. Ἦτον ἀρά γε ὁ κακὸς δαίμων πειράζων με κατὰ θείαν παραχώρησιν; ἦτον ἡ τύψις τῆς συνειδήσεως μορφὴν φάσματος λαμβάνουσα; Ὅπως δήποτε τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι αἱ δύο κρίσεις ἃς ὑπέστην, τοσοῦτον ἐξησθένισαν τὰς δυνάμεις μου, ὥστε δὲν θὰ δυνηθῶ ν' ἀνθέξω κατὰ τρίτης προσβολῆς. Ἄκουσόν με, λοιπόν, Σανσία μου, διότι θὰ σοὶ δώσω παραγγελίας, ἀφ' ὧν ἐξαρτᾶται ἴσως ἡ ψυχική μου ἀνάπαυσις.

— Κύριε καὶ αὐθέντα μου εἶπεν ἡ βασίλισσα μετὰ φωνῆς ὀλιγούσης πραότατην εὐπείθειαν, ἰδοὺ εἶμαι ἑτοίμη ν' ἀκούσω τὰς διαταγάς σας· καὶ ἂν ὁ Θεὸς, κατὰ τὰς ἀνεξιχνιάστους αὐτοῦ βουλὰς, ἀπεφάσισε νὰ σᾶς καλέσῃ εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ νὰ μᾶς βυθίσῃ εἰς τὴν ὀδύνην ἡμᾶς, αἱ τελευταῖαι σας θελήσεις θέλουσιν ἐκτελεσθῇ ἐπὶ τῆς γῆς μετ' ἐντελοῦς ἀκριβείας. Ἀλλὰ συγχωρήσατέ μοι, προσέθηκε μεθ' ὅλης τῆς μερίμνης ἥτις ἀπορρέει ἐκ βασανιζομένης συνειδήσεως, συγχωρήσατέ μοι νὰ χύσω ὀλίγας σταγόνας ἁγιάσματος διὰ νὰ διώξω τὸν κατηραμένον ἀπὸ τοῦ δωματίου τούτου, καὶ ν' ἀπαγγείλω ἓν τροπάριον συντεθὲν ὑφ' ὑμῶν πρὸς τιμὴν τοῦ ἁγίου ἀδελφοῦ σας, ὅπως ἐπικαλεσθῶ τὴν προστασίαν του καθ' ἣν στιγμὴν εἶναι ἡμῖν τοσοῦτον ἀναπόφευκτος.

Ἀνοίξασα δὲ βιβλίον πολυτελῶς δεδεμένον, ἀνέγνωσε μετ' ἐνθερμοτάτης εὐλαβείας τροπάριά τινα τῆς ὑπὸ τοῦ Ροβέρτου γραφείσης παρακλήσεως, ἐν γλαφυρωτάτῃ λατινικῇ γλώσσῃ εἰς μνήμην τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Λουδοβίκου, ἐπισκόπου Τολώσσης, παρακλήσεως ψαλλομένης μέχρι τῆς ἐν Τριδέντῳ συνόδου.

Ὑπὸ τῆς ἁρμονίας τῶν αὐτοσχεδίων αὐτοῦ δεήσεων βαυκαλιζόμενος ὁ βασιλεὺς ταχέως ἐλησμόνησε τὸ θέμα τῆς συνδιαλέξεως, ἣν μετὰ τοσαύτης σπουδῆς καὶ ἐπισημότητος ἠτήσατο, καὶ ὑπ' ἀορίστου μελαγχολίας παραφερόμενος, ἐψιθύρισεν ὑποκώφως·

— Ὦ! ναὶ, ἔχετε δίκαιον, δέεσθε ὑπὲρ ἐμοῦ μεγαλειοτάτη, διότι καὶ ὑμεῖς ἐπίσης εἶσθε ἁγία, ἐνῷ ἐγὼ ἄθλιος ἁμαρτωλὸς μόνον εἶμαι.

— Μὴ τὸ λέγητε τοῦτο, μεγαλειότατε, ὑπέλαβεν ἡ δόνα Σανσία· εἶσθε ὁ μέγιστος, ὁ συνετώτατος, ὁ δικαιότατος τῶν βασιλέων τοῦ θρόνου τῆς Νεαπόλεως.

— Ἀλλ' ὁ θρόνος αὐτὸς ἡρπάγη, ἐπανέλαβεν ὁ Ροβέρτος μετ' ἀπαισίου φωνῆς· τὸ ἠξεύρετε, τὸ βασίλειον ἀνῆκεν εἰς τὸν Κάρολον Μάρτελον, τὸν πρεσβύτερον ἀδελφόν μου· καὶ ἐπειδὴ ὁ Κάρολος κατεῖχε τὸν θρόνον τῆς Οὐγγαρίας, κληρονομήσας αὐτὸν παρὰ τῆς μητρός του, τὸ βασίλειον τῆς Νεαπόλεως περιήρχετο δικαιωματικῶς εἰς τὸν πρωτότοκον υἱόν του Καροβέρτον, καὶ οὐχὶ εἰς ἐμὲ, ὅστις εἶμαι ὁ τρίτος υἱὸς τῆς οἰκογενείας. Καὶ ὅμως ὑπέμεινα νὰ μὲ στέψωσιν ἀντὶ τοῦ ἀνεψιοῦ μου, ὅστις ἦτον ὁ μόνος νόμιμος βασιλεύς· ἀντικατέστησα τὸν πρωτότοκον κλάδον διὰ τοῦ ὑστεροτόκου, κατέπνιγον ἐπὶ τριάκοντα τρία ἔτη καὶ ἐπέκεινα τοὺς ἐλέγχους τῆς συνειδήσεώς μου. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἐκέρδησα μάχας, ἔθεσα νόμους, ἐθεμελίωσα ἐκκλησίας· ἀλλὰ μία μόνη λέξις διαψεύδει πάντας τοὺς πομπώδεις τίτλους, δι' ὧν περιβάλλει τὸ ὄνομά μου ὁ τῶν λαῶν θαυμασμὸς, ἡ δὲ λέξις αὕτη

ἀντηχεῖ ἐν τῇ ψυχῇ μου ἰσχυρώτερον πασῶν τῶν αὐλικῶν κολακειῶν, τῶν ᾠδῶν τῶν ποιητῶν, τῶν πανηγυρικῶν ἀνευφημιῶν τοῦ πλήθους·— εἶμαι ἅρπαξ.

— Μὴ ἀδικῆτε ὑμᾶς αὐτὸν μεγαλειότατε, καὶ σκέφθητε ὅτι ἂν δὲν παρητήθητε χάριν τοῦ νομίμου κληρονόμου, ἐπράξατε τοῦτο θέλοντες νὰ προλάβητε μεγαλείτερα δεινὰ διὰ τὸν λαόν. Περιπλέον δὲ, ἐξηκολούθησεν ἡ βασίλισσα μετὰ τῆς βαθείας πεποιθήσεως ἣν ἐμπνέει ἐπιχείρημα ἀκαταμάχητον, ἐφυλάξατε τὸ βασίλειον τῇ συγκαταθέσει καὶ ἀδείᾳ τοῦ ἁγίου ἡμῶν πατρὸς, τοῦ ὑπερτάτου ποντίφηκος, ὅστις διαθέτει αὐτὸ κατὰ βούλησιν ὡφκτῆμα τῆς Ἐκκλησίας.

— Ἐπὶ πολὺν χρόνον διεβουκολούμην διὰ τῶν λόγων τούτων, ἐπανέλαβεν ὁ θνήσκων, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ πάπα ἐπέβαλε σιγὴν εἰς πάσας τὰς ὑπονοίας μου· ἀλλ' οἱανδήποτε ἀσφάλειαν καὶ ἂν ἀπολαμβάνῃ τις κατὰ τὸν βίον, ἔρχεται ὥρα ἐπίσημος καὶ φοβερὰ, καθ' ἣν πᾶσαι αἱ ὀνειροπολήσεις ἐξαφανίζονται· καὶ ἡ ὥρα αὕτη ἦλθε δι' ἐμὲ, διότι ὅσον οὔπω ἐμφανίζομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὅστις εἶναι ὁ μόνος ἀλάνθαστος κριτής.

— Καὶ ἂν ἡ δικαιοσύνη του ἦναι ἀλάνθαστος, τὸ ἔλεός του δὲν εἶναι ἄπειρον; ἐξηκολούθησε λέγουσα ἡ βασίλισσα μετὰ τῆς ὁρμῆς ἁγίας ἐμπνεύσεως. Καὶ βάσιμος ἂν ἦταν ὁ ταράττων τὴν ψυχήν σας φόβος, ὁποῖον πταῖσμα δὲν θὰ ἐξήλειφε τοσοῦτον εὐγενὴς μετάνοια; Ἄλλως δὲ, δὲν ἐθεραπεύσατε τὴν τυχὸν προσγενομένην τῷ ἀνεψιῷ σας Καροβέρτῳ ἀδικίαν καλοῦντες εἰς τὸ βασίλειον τὸν ὑστερότοκον ἀδελφόν του Ἀνδρέαν, καὶ νυμφεύοντες αὐτὸν μετὰ τῆς Ἰωάννας, τῆς πρωτοτόκου θυγατρὸς τοῦ δυστυχοῦς σας Καρόλου; Δὲν εἶναι κληρονόμοι τοῦ στέμματός σας;



Ἰωάννα τῆς Νεαπόλεως

— Φεῦ! ἀνεφώνησεν ὁ Ροβέρτος, βαθὺ στενάζων, ὁ Θεὸς μὲ τιμωρεῖ ἴσως, διότι πολὺ βραδέως ἐσκέφθην περὶ τῆς δικαίας ταύτης ἱκανοποιήσεως. Ὦ εὐγενής μου καὶ ἀγαθὴ Σανσία, ἐθίξατε χορδὴν ἀλγεινῶς δονουμένην ἐν τῇ ψυχῇ μου, καὶ ὑμεῖς αὐτὴ προκαλεῖτε τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ θλιβεροῦ μυστικοῦ μου· ἔχω ἀπαισίαν προαίσθησιν,—καὶ αἱ ὑπὸ τοῦ θανάτου ἐμπνεόμεναι προαισθήσεις εἶναι προφητεῖαι,—ἔχω προαίσθησιν, λέγω, ὅτι οἱ δύο υἱοὶ τοῦ ἀνεψιοῦ μου, Λουδοβῖκος ὁ βασιλεύων τῆς Οὐγγαρίας ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ πατρός του, καὶ ὁ Ἀνδρέας, ὃν ἠθέλησα νὰ καταστήσω βασιλέα τῆς

Νεαπόλεως, ἔσονται ἡ μάστιξ τῆς οἰκογενείας μου. Ἀφ' ἧς ἡμέρας ὁ δεύτερος τούτων ἐπάτησε τὸν πόδα εἰς τὸν πύργον ἡμῶν, παράδοξος δυσμοιρία λυσσωδῶς ἀντιπράττει κατὰ πάντων τῶν σχεδίων μου. Ἤλπιζον ὅτι ἂν ἀνέτρεφον ὁμοῦ τὴν Ἰωάνναν καὶ τὸν Ἀνδρέαν, τρυφερὰ φιλία ἤθελε συνδέσει τὰ δύο παιδία, καὶ τοῦ οὐρανοῦ ἡμῶν τὸ κάλλος, ἡ ἡμερότης τῶν ἠθῶν μας, ἡ γοητευτικὴ εἰκὼν τῆς ἡμετέρας αὐλῆς θὰ ἐξομαλύνωσιν ἐπὶ τέλους τὸν τραχὺν χαρακτῆρα τοῦ σύγγρου παιδός· καὶ ὅμως, μεθ' ὅλους τοὺς ἀγῶνάς μου, τὸ πᾶν συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ παρεμβάλῃ μέσῳ τῶν δύο συζύγων ἀποστροφὴν καὶ ψυχρότητα. Ἡ Ἰωάννα πεντεκαίδεκα ἐτῶν μόλις, καὶ ἤδη πολλῷ ἀνωτέρα τῆς ἡλικίας της, πεπροικισμένη διὰ λαμπρᾶς καὶ εὐστρόφου διανοίας, εὐγενοῦς καὶ ὑψηλοῦ χαρακτῆρος, ζωηρᾶς καὶ φλογερᾶς φαντασίας, ὁτὲ μὲν ἐλευθέρα καὶ παιγνιώδης ὡς παιδίον, ὁτὲ δὲ ἀξιοπρεπὴς καὶ ὑπερήφανος ὡς βασίλισσα, εὔπιστος καὶ ἀφελὴς ὡς νεᾶνις, περιπαθὴς καὶ εὐαίσθητος ὡς γυνή, ἀποτελεῖ καταπληκτικωτάτην ἀντίθεσιν πρὸς τὸν Ἀνδρέαν, ὅστις, ἀφοῦ ἔφεινε δέκα ἔτη ἐν τῇ αὐλῇ ἡμῶν, εἶναι ἀγριώτερος, σκυθρωπότερος καὶ ἀπροσιτότερος παρά ποτε. Τὰ ψυχικὰ αὐτοῦ χαρακτηριστικά, ἡ ἀπαθὴς φυσιογνωμία του, ἡ ἀποστροφή του κατὰ πασῶν τῶν ἡδονῶν, ἃς φαίνεται ἀγαπῶσα κατὰ προτίμησιν ἡ γυνὴ αὐτοῦ, ἤγειρον μέσῳ τῆς Ἰωάννας καὶ αὐτοῦ φραγμὸν ἀδιαφορίας καὶ ἀντιπαθείας. Πρὸς τὰς ἡδυτάτας ἐκχύσεις τῆς καρδίας, ἀπαντᾷ διὰ λέξεως ξηρᾶς προφερομένης διὰ περιφρονητικοῦ μειδιάματος, διὰ συσπάσεως τῶν ὀφρύων καὶ οὐδέποτε φαίνεται τοσοῦτον εὐτυχὴς, ὅσον ὅταν, ὑπὸ τὴν πρόφασιν ὅτι ἐξέρχεται εἰς τὸ κυνήγιον, δύναται ν' ἀπομακρυνθῇ τῆς αὐλῆς. Ἰδού, μεγαλειοτάτη, ὁποῖοι εἶναι οἱ νεόνυμφοι, ἐφ' ὧν τὸ μέτωπον μετατίθεται τὸ στέμμά μου, καὶ οἵτινες ἐντὸς ὀλίγων στιγμῶν ἐκτίθενται εἰς πάντα τὰ πάθη ἅτινα ὑποκώφως βρέμουσι κάτωθεν ἀπατηλῆς γαλήνης, καὶ ἀναμένουσιν ὅπως ἐκραγῶσι τὴν στιγμὴν τῆς ὑστάτης πνοῆς μου.

— Θεέ μου! Θεέ μου! ἐπανελάμβανεν ἡ βασίλισσα καταβεβλημένη, κρεμῶσα τὰς χεῖρας ὡς τὰ ἐπὶ τῶν μνημάτων κλαίοντα ἀγάλματα.

— Ἀκούσατέ μου, δόνα Σανσία. Ἠξεύρω ὅτι ἡ καρδία σας ἦτο πάντοτε μακρὰν τῶν ματαιοτήτων τῆς γῆς, καὶ ὅτι ἀναμένετε τὴν ὥραν καθ' ἣν ὁ Θεὸς θὰ μὲ καλέσῃ πλησίον του ὅπως ἀποσυρθῆτε εἰς τὸ μοναστήριον τῆς Ἁγίας Μαρίας τοῦ Σταυροῦ, τὸ ὁποῖον ὑμεῖς ἡ ἰδία ἐθεμελιώσατε ἐλπίζουσα ὅτι ἐκεῖ θὰ τελειώσητε τὰς ἡμέρας σας. Δὲν θέλω βεβαίως καθ' ἣν στιγμὴν καταβαίνω εἰς τὸν τάφον, πεπεισμένος περὶ τῆς μηδαμινότητος τοῦ ἀνθρωπίνου μεγαλείου νὰ σᾶς ἀποτρέψω τῆς ἁγίας ὑμῶν κλήσεως. Παραχωρήσατέ μοι μόνον, πρὶν ἢ καταστῆτε νύμφη τοῦ Κυρίου, ἓν ἔτος χρείας, καθ' ὃ θὰ πενθηφορῆτε καὶ θὰ ἐπαγρυπνῆτε ἐπὶ τῆς Ἰωάννας καὶ τοῦ συζύγου αὐτῆς, ἀποτρέπουσα τῶν κεφαλῶν αὐτῶν πάντα ἐπαπειλοῦντα κίνδυνον. Ἀπὸ τοῦδε μεγάλην προσεκτήσαντο ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἐγγόνης ἡμῶν ἡ σύζυγος τοῦ ἀρχιδικαστοῦ καὶ ὁ υἱὸς αὐτῆς· προσέξατε μεγαλειοτάτη, καὶ ἐν μέσῳ πάντων τῶν συμφερόντων, πασῶν τῶν ῥᾳδιουργιῶν, πασῶν τῶν διαβολῶν, ὑφ' ὧν θέλει περικυκλωθῇ ἡ βασίλισσα, φυλάττεσθε πρὸ πάντων ἀπὸ τῆς τρυφερότητος τοῦ Βερτράνδου τῆς Ἀρτεσίας, τῆς καλλονῆς τοῦ Λουδοβίκου τοῦ Τάραντος καὶ τῆς φιλοδοξίας τοῦ Καρόλου τῆς Δούρας.

Ὁ βασιλεὺς ἔστη, ἐξηντλημένος ἐκ τοῦ ἀγῶνος ὃν κατέβαλεν ὅπως λαλήσῃ· εἶτα στρέφων πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἱκετευτικὸν βλέμμα καὶ τείνων αὐτῇ τὴν λειποσάρκον χεῖρά του, προσέθηκε μεθ' ἡμιεσβεσμένης φωνῆς.

— Καὶ πάλιν σᾶς καθικετεύω, μὴ ἀπέλθητε τῆς αὐλῆς πρὶν ἢ παρέλθῃ ἓν ἔτος. Μοὶ τὸ ὑπόσχεσθε, μεγαλειοτάτη;

— Σᾶς τὸ ὑπόσχομαι, μεγαλειότατε.

— Τώρα λοιπόν, ἐξηκολούθησεν ὁ Ροβέρτος, οὗ ἡ φυσιογνωμία ἀνεζωογονήθη πρὸς τοὺς λόγους τούτους, ἀνακαλέσατε τὸν πνευματικόν μου καὶ τὸν ἰατρόν μου καὶ συνάξατε τὴν οἰκογένειαν· διότι ἤγγικεν ἡ ὥρα, καὶ ἐντὸς ὀλίγου δὲν θὰ ἔχω δύναμιν νὰ εἴπω τοὺς τελευταίους μου λόγους.

Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων στιγμῶν, ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ ἰατρὸς ἐπανῆλθον εἰς τὸν κοιτῶνα, ὑπὸ δακρύων περιῤῥεόμενοι. Ὁ βασιλεὺς ηὐχαρίστησεν αὐτοὺς ἐκθύμως ἐπὶ ταῖς περιθάλψεσιν ἃς ἐδαψίλευσαν αὐτῷ κατὰ τὴν τελευταίαν ἀσθένειάν του, καὶ παρεκάλεσεν αὐτοὺς νὰ βοηθήσωσιν αὐτῷ ἵνα ἐνδυθῇ τὰ χονδρὰ ἐνδύματα τῶν φραγκισκανῶν μοναχῶν, ὅπως ὁ Θεὸς, ἔλεγε, βλέπων αὐτὸν θνήσκοντα ἐν πενίᾳ, ταπεινότητι καὶ μετανοίᾳ, εὐδοκήσῃ νὰ δώσῃ αὐτῷ εὐχερέστερον τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν του.

Ὁ πνευματικὸς καὶ ὁ ἰατρὸς ὑπέδεσαν τοὺς γυμνοὺς αὐτοῦ πόδας διὰ σανδαλίων τῶν ἐπαίτων ἀδελφῶν, ἐνέδυσαν αὐτὸν τὸ ῥάσον τοῦ ἁγίου Φραγκίσκου καὶ ἔδεσαν περὶ τὴν ζώνην

αὐτοῦ σχοινίον. Οὕτω κοιτόμενος ἐπὶ τῆς κλίνης, περιστεφόμενος τὸ μέτωπον ὑπὸ σπανίων τριχῶν, βαθὺν καὶ λευκὸν καθειμένος τὸν πώγωνα, ἐσταυρωμένας ἔχων ἐπὶ τοῦ στήθους τὰς χεῖρας, ὁ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως ὡμοίαζε πρὸς ἕνα τῶν γηραιῶν ἀναχωρητῶν ὧν ὁ βίος κατατρίβεται εἰς κακώσεις τῆς σαρκὸς, ἡ δὲ ψυχὴ ἀπορροφωμένη ὑπ' οὐρανίων μελετῶν, μεταβαίνει ἀνεπαισθήτως ἀπὸ τῆς τελευταίας αὐτῆς ἐκστάσεως εἰς τὴν αἰωνίαν μακαριότητα.

Ἔμεινεν οὕτως ὀλίγην ὥραν κλειστοὺς ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ δέησιν ἄφωνον ἀποτείνων τῷ Θεῷ· εἶτα, εἰπὼν νὰ φωτίσωσι τὸν εὐρὺν αὐτοῦ κοιτῶνα, καθάπερ εἰθίζετο ἐν ταῖς μεγάλαις τελεταῖς, ἔνευσε πρὸς τοὺς δύο ἄνδρας, ὧν ὁ μὲν ἔστη πρὸς τὸ προσκεφάλαιον ὁ δὲ πρὸς τοὺς πόδας τοῦ θνήσκοντος.

Κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν ἀνεπετάσθησαν αἱ θύραι, καὶ πᾶσα ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια, προπορευομένης τῆς βασιλίσσης καὶ ἑπομένων τῶν πρωτίστων βαρώνων τοῦ βασιλείου, ἐτάχθη ἐν σιγῇ περὶ τὴν κλίνην τοῦ μονάρχου, ὅπως ἀκούσῃ τὰς τελευταίας αὐτοῦ θελήσεις.

Τὰ ὄμματα τοῦ βασιλέως ἐστράφησαν πρὸς τὴν Ἰωάνναν, ἥτις πρώτη ἔστη δεξιόθεν αὐτοῦ, ἄῤῥητον ἐκφράζουσα στοργὴν καὶ θλῖψιν. Εἶχε δὲ τοσοῦτῳ σπάνιον καὶ ἀνέκφραστον κάλλος, ὥστε ὁ πάππος αὐτῆς, γοητευθεὶς ὑπὸ τῆς ἐκλάμπρου ταύτης ἐμφανίσεως, ἐξέλαβεν αὐτὴν ὡς ἄγγελον παρήγορον παρὰ τοῦ Θεοῦ στελλόμενον.

Αἱ λαμπραὶ γραμμαὶ τῆς ὡραίας κατατομῆς τοῦ προσώπου αὐτῆς, οἱ μεγάλοι, μέλανες καὶ τακεινοὶ αὐτῆς ὀφθαλμοὶ, οἱ ἀείποτε ὑγροὶ, τὸ καθαρὸν καὶ ἀνοικτὸν μέτωπόν της, ἡ ὡς κόραξ πτέρυξ μέλαινα κόμη, τὸ γλαφυρὸν αὐτῆς στόμα, τὸ σύνολον τέλος τῆς θαυμασίας ἐκείνης μορφῆς κατέλειπεν ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν θεωμένων βαθεῖαν ἐντύπωσιν μελαγχολίας καὶ ἡδύτητος, καὶ ἐνεχαράσσετο δι' ἀνεξαλείπτων χαρακτήρων εἰς τὴν διάνοιαν. Ὑψηλὴ καὶ εὐκίνητος, δὲν εἶχε τὴν ὑπερβολικὴν ἀκαμψίαν τῶν κορασίων, ἀλλὰ διατήρει τὰς πλήρεις εὐλυγισίας καὶ νωχελείας κινήσεις αἵτινες μεταδίδουσιν εἰς τὸ σῶμα τὸ κυματοειδὲς ἄνθους, οὗ τὸ στέλεχος σείεται ὑπὸ τὴν πνοὴν τῆς αὔρας.

Ὑπὸ τὸ γελόεν ὅμως καὶ ἀγελὲς τοσούτων χαρίτων, διεφαίνετο ἤδη ἐν τῇ διαδοχῇ τοῦ Ροβέρτου στερεὰ καὶ ἀδιάσειστος θέλησις πᾶν πρόσκομμα περιφρονοῦσα, ὁ δὲ κυανοῦς κύκλος ὁ περιζωννύων τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς περικαλλοῦς γυναικὸς ἀπεδείκνυεν ὅτι ἡ ψυχὴ αὐτῆς κατεβιβρώσκετο ὑπὸ πρωΐμων παθῶν.

Παρὰ τὴν Ἰωάνναν ἵστατο Μαρία ἡ νεωτέρα αὐτῆς ἀδελφὴ ἄγουσα τὸ δωδέκατον ἢ δέκατον τρίτον τῆς ἡλικίας, θυγάτηρ καὶ αὐτὴ Καρόλου τοῦ δουκὸς τῆς Καλαβρίας, ὅστις δὲν εἶδεν αὐτὴν γεννωμένην, καὶ τῆς Μαρίας τῆς Βαλεσίας, ἥτις κατέλιπεν αὐτὴν ἐν τῇ κοιτίδι· θαυμασία τὸ κάλλος καὶ δειλήμων, ἐφαίνετο συστελλομένη ἐνώπιον τοσούτου πλήθους ἐπισήμων ἀνθρώπων, καὶ ἐπλησίαζεν ἠρέμα πρὸν τὴνσύζυγον τοῦ ἀρχιδικαστοῦ Φιλίππαν, τὴν ἐπονομαζομένην Καταναίαν, παιδαγωγὸν τῶν ἡγεμονίδων, αἵτινες ἐσέβοντο αὐτὴν ὡς μητέρα.

Ὄπισθεν τῶν ἡγεμονίδων καὶ παρὰ τὴν Φιλίππαν, ἵστατο ὁ υἱὸς αὐτῆς Ροβέρτος δὲ Καβάνης, ὡραῖος νεανίας ὑπερήφανος καὶ εὐθυτενὴς, θωπεύων διὰ τῆς ἀριστερᾶς τὸν ὀξὺν καὶ λεπτὸν αὐτοῦ μύστακα, καὶ λάθρα τοξεύων πρὸς τὴν Ἰωάνναν βλέμμα φοβερὸν τὴν θρασύτητα. Τὸ σύμπλεγμα ἐκλείετο διὰ τῆς δόνα Κανσίας, νέας θαλαμηπόλου τῶν ἡγεμονίδων, καὶ τοῦ κόμητος τῆς Τελίτσης, ὅστις ἀντήλλασσε μετὰ ταύτης ὁτὲ μὲν λαθραῖον ἰλλωπισμὸν, ὁτὲ δὲ καταστελλόμενον μειδίαμα.

Τὸ δεύτερον σύμπλεγμα συνέκειτο ἐκ τοῦ Ἀνδρέα, τοῦ συζύγου τῆς Ἰωάννας, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ Ροβέρτου, παιδαγωγοῦ τοῦ ἡγεμονόπαιδος, ὅστις ἠκολούθησεν αὐτῷ ἐκ Βουδὰς καὶ οὔτε στιγμὴν ἐγκατέλειπεν αὐτόν.

Ὁ Ἀνδρέας ἦγε τότε τὸ ὀκτωκαιδέκατον περίπου τῆς ἡλικίας· ἐκ πρώτης ὄψεως ἐντύπωσιν ἐνεποίει ἡ ὑπερβολικὴ κανονικότης τῶν χαρακτηριστικῶν αὐτοῦ, ἡ ὡραία καὶ εὐγενὴς μορφή του περιστεφομένη ὑπὸ μεγαλοπρεποῦς ξανθῆς κόμης· ἀλλ' ἐν μέσῳ πασῶν ἐκείνων τῶν ἰταλικῶν φυσιογνωμιῶν, τῶν ζωηρῶν καὶ ἐκπληκτικὴν ἐχουσῶν κάλλος, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐστερεῖτο ἐκφραστικότητος, τὰ ὄμματά του ἐφαίνοντο ἐσβεσμένα, τραχὺ δέ τι καὶ παγερὸν ἀπεκάλυπτε τὸν ἄγριον αὐτοῦ χαρακτῆρα καὶ τὴν ἀλλόφυλον καταγωγήν. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν παιδαγωγὸν αὐτοῦ, ὁ Πετράρχης ἐφρόντισε νὰ καταλίπῃ ἡμῖν τὴν εἰκόνα του· «πρόσωπον ἐρυθρὸν, γένειον καὶ κόμη πυῤῥόθριξ, σῶμα βραχὺ καὶ ῥικνὸν· ὑπερήφανος ἐν τῇ πτωχείᾳ του, πλούσιος ἐν τῷ ῥύπῳ αὐτοῦ, καὶ ὡς ἄλλος Διογένης, μόλις καλύπτων διὰ τοῦ ῥάσου του τὰ εἰδεχθῆ καὶ δύσμορφα μέλη του.»

Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ συμπλέγματι ἦτον ἡ χήρα τοῦ Φιλίππου πρίγκηπος τοῦ Τάραντος, ἀδελφοῦ

τοῦ βασιλέως τιμωμένη ἐν τῇ αὐλῇ τῆς Νεαπόλεως διὰ τοῦ τίτλου τῆς αὐτοκρατείρας Κωνσταντινουπόλεως, τίτλου ὃν ἐκληρονόμησεν ὡς ἐγγόνη τοῦ Βαλδουΐνου Β'.

Ἄνθρωπος εἰθισμένος εἰς τὸ βολιδοσκοπεῖν τὸν σκοτεινὸν πυθμένα τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ἤθελον ἐννοήσει, δι' ἑνὸς μόνου βλέμματος ἅπαν τὸ ἐν τῇ γυναικὶ ταύτῃ κρυπτόμενον ἀδυσώπητον μῖσος, τὴν δηλητηριώδη ζηλοτυπίαν καὶ τὴν καταβιβρώσκουσαν φιλοδοξίαν ὑπὸ τὴν πελιδνὴν αὐτῆς ὠχρότητα.

Περιεκυκλοῦτο ὑπὸ τῶν τριῶν αὐτῆς υἱῶν τοῦ Ροβέρτου, τοῦ Φιλίππου καὶ τοῦ Λουδοβίκου τοῦ νεωτάτου τῶν τριῶν. Ἂν ὁ βασιλεὺς ἐξέλεγεν ἐκ τῶν ἀνεψιῶν αὐτοῦ τὸν ὡραιότερον, τὸν γενναιότερον, τὸν ἀνδρειότερον, οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπῆρχεν ὅτι ὁ Λουδοβῖκος τοῦ Τάραντος θὰ ἐλάμβανε τὸ στέμμα.

Ἐν ἡλικίᾳ εἴκοσι καὶ τριῶν ἐτῶν, ὑπερέβη κατὰ τὴν ὁπλασκίαν τοὺς περιφημοτάτους τῶν ἱπποτῶν· εἰλικρινὴς, ἄδολος, τολμηρὸς, μόλις σχέδιόν τι συλλαμβάνων ἐξησφάλιζε τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ. Τὸ μέτωπον αὐτοῦ ἔλαμπε διὰ τῆς διαυγοῦς ἐκείνης λάμψεως, ἥτις εἰς τὰς προνομιούχους φύσεις εἶναι ὡς ὁ στέφανος τῆς νίκης· οἱ ὡραῖοι ὀφθαλμοί του, οἱ γλυκὺ ἔχοντες καὶ στιλπνὸν ὡς τὴν μέταξαν χρῶμα, καθυπεδούλουν τὰς ψυχὰς, εἰς ἃς ἀδύνατος ἀπέβαινεν ἡ ἀντίστασις, τὸ δὲ θωπευτικὸν αὐτοῦ μειδίαμα παρεμύθει τοὺς ἡττηθέντας ἐπὶ τῇ ἥττῃ αὐτῶν. Τέκνον τῆς φύσεως προνομιοῦχον ἤρκει μόνον νὰ θελήσῃ· ἄγνωστος δύναμις, εὐεργετικὴ νηρηΐς τῆς γεννήσεως αὐτοῦ προστᾶσα ἀνελάμβανε τὴν ἐξομάλυνσιν παντὸς ἐμποδίου καὶ τὴν πλήρωσιν πάσης ἐπιθυμίας καὶ παντὸς πόθου αὐτοῦ.

Παρὰ τὴν πλευρὰν σχεδὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ τετάρτῳ συμπλέγματι, συνέσπα τὴν ὀφρῦν ὁ ἐξάδελφος αὐτοῦ Κάρολος δὲ Δούρας. Ἡ μήτηρ τούτου Ἀγνὴ, χήρα τοῦ Ἰωάννου, δουκὸς τῆς Δούρας καὶ τῆς Ἀλβανίας, ἑτέρου ἀδελφοῦ τοῦ βασιλέως, ἐθεώρει αὐτὸν μετὰ φόβου, καὶ ἐβλιβεν ἐπὶ τῆς καρδίας αὐτομάτως τοὺς δύο νεωτέρους υἱούς της, τὸν Λουδοβῖκον, κόμητα τῆς Γραβίνας, καὶ τὸν Ροβέρτον, πρίγκηπα τοῦ Μωρέως.

Ὁ Κάρολος, ὠχρὸς τὴν μορφὴν, βραχεῖαν ἔχων τὴν κόμην, καὶ βαθὺν πώγωνα τρέφων, ἔφερε τὰ φιλύποπτα αὐτοῦ βλέμματα ὁτὲ μὲν ἐπὶ τοῦ θνήσκοντος θείου του, ὁτὲ δὲ ἐπὶ τῆς Ἰωάννας καὶ τῆς μικρᾶς Μαρίας, καὶ ἐνίοτε ἐπὶ τῶν ἐξαδέλφων αὐτοῦ, ἐφαίνετο δὲ τοσούτῳ ταραττόμενος ὑπὸ τῶν τρικυμιωδῶν αὐτοῦ διαλογισμῶν ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ σταθῇ ἐν τῇ αὐτῇ θέσει. Ἡ ἀνήσυχος καὶ πυρετώδης αὐτοῦ στάσις ἀντέκειτο παραδόξως πρὸς τὸ γαλήνιον καὶ ῥεμβώδες πρόσωπον τοῦ Βερτράνδου τῆς Ἀρτεσίας, ὅστις ὑποχωρῶν τῷ πατρὶ αὐτοῦ Καρόλῳ ἐπλησίαζεν οὕτω πρὸς τὴν βασίλισσαν ἱσταμένην παρὰ πόδας τῆς κλίνης καὶ οὕτως εὑρίσκετο ἀπέναντι τῆς Ἰωάννας. Ὁ νεανίας τοσοῦτον ἀπησχολεῖτο ὑπὸ τοῦ κάλλους τῆς ἡγεμονίδος, ὥστε αὐτὴν μόνην ἐφαίνετο βλέπων ἐν τῷ θαλάμῳ.

Ἅμα ἡ Ἰωάννα καὶ ὁ Ἀνδρέας, οἱ πρίγκηπες τοῦ Τάραντος καὶ τῆς Δούρας, οἱ κόμητες τῆς Ἀρτεσίας καὶ ἡ βασίλισσα Σανσία ἔλαβον τὰς θέσεις αὐτῶν περὶ τὴν νεκρικὴν κλίνην, σχηματίζοντες ἡμικύκλιον, καθ' ἣν τάξιν περιεγράψαμεν, ὁ ὑποκαγκελάριος τοῦ βασιλείου διῆλθε τὰς τάξεις τῶν βαρώνων, οἵτινες συνεπυκνοῦντο κατὰ τὸν βαθμὸν αὐτῶν κατόπιν τῶν ἐξ αἵματος πριγκήπων, καὶ ἀφοῦ ὑπέκλινεν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ἀνέπτυξε μεμβράναν ἐσφραγισμένην διὰ τῆς βασιλικῆς σφραγίδος, καὶ ἀνέγνω ἐπισήμῳ τῇ φωνῇ, ἐν μέσῳ σιγῆς βαθυτάτης τὰ ἑξῆς.

«Ροβέρτος, ὁ ἐλέῳ Θεοῦ βασιλεὺς τῆς Σικελίας καὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ, κόμης τῆς Προβηγκίας, τοῦ Φορκαλκυιέρου καὶ τοῦ Πεδεμοντίου, ἐπίτροπος τῆς ἁγίας ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ὀνομάζει καὶ κηρύττει γενικὴν κληρονόμον αὐτοῦ ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Σικελίας ἐκεῖθεν καὶ ἐντεῦθεν τοῦ Φάρου, καθὼς καὶ ἐν ταῖς κομητείαις τῆς Προβηγκίας, τοῦ Φορκαλκυιέρου καὶ τοῦ Πεδεμοντίου, καὶ ἐν πάσαις ταῖς λοιπαῖς κτήσεσιν αὐτοῦ, τὴν Ἰωάνναν, δούκισσαν τῆς Καλαβρίας, πρωτότοκον θυγατέρα τοῦ ἐξοχωτάτου καὶ ἀειμνήστου Καρόλου τοῦ δουκὸς τῆς Καλαβρίας.

» Ὁμοίως ὀνομάζει καὶ κηρύττει τὴν σεβαστὴν νεάνιδα Μαρίαν, δευτερότοκον θυγατέρα τοῦ μακαρίτου δουκὸς τῆς Καλαβρίας κληρονόμον αὐτοῦ ἐν τῇ κομητείᾳ τῆς Ἄλβας καὶ τῇ δικαιοδοσίᾳ τῆς κοιλάδος τῆς Γράτης καὶ τῆς γῆς τοῦ Ἰορδάνου, μετὰ πάντων τῶν πύργων καὶ ἐξαρτημάτων, διατάττει δὲ νὰ δεχθῇ αὐτὰ ἡ ῥηθεῖσα νεᾶνις ὡς ἄμεσον κτῆμα τῆς προειρημένης δουκίσσης καὶ τῶν κληρονόμων αὐτῆς· ἐπὶ τῷ ὅρῳ ὅμως, ὅτι ἂν ἡ δούκισσα δώσῃ καὶ παρακαταθέσῃ τῷ ἐπιδόξῳ αὐτῆς ἀδελφῷ, ἢ τοῖς δικαιούχοις αὐτῆς τὸ ποσὸν δεκακισχιλίων οὐγγιῶν χρυσοῦ, ὡς ἀποζημίωσιν, νὰ μένωσιν ἡ

εἰρημένη κομητεία καὶ ἡ δικαιοδοσία κτῆμα τῆς κυρίας δουκίσσης καὶ τῶν κληρονόμων αὐτῆς.

» Ὁμοίως θέλει καὶ διαττάτει, διὰ λόγους μυστικούς, νὰ συνάψῃ ἡ εἰρημένη Μαρία γάμον μετὰ τοῦ ἐνδοξοτάτου πρίγκηπος Λουδοβίκου, τοῦ νῦν βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας. Ἂν δὲ κώλυμά τι ἐμποδίσῃ τὸν γάμον, ἕνεκα τοῦ συνοικεσίου, ὅπερ, ὡς λέγεται, συνωμολογήθη καὶ ὑπεγράφη μεταξὺ τοῦ βασιλέως τῆς Βοημίας, καὶ τῆς θυγατρός του, ὁ βασιλεὺς καὶ κύριος ἡμῶν διατάττει νὰ συνάψῃ ἡ ἔνδοξος δεσποινὶς Μαρία γάμον μετὰ τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ τοῦ ὑψηλοτάτου ἄρχοντος δὸν Ζουὰν, δουκὸς τῆς Νορμανδίας πρωτοτόκου υἱοῦ τοῦ νῦν βασιλέως τῆς Γαλλίας.»

Κατὰ τὸ χωρίον τοῦτο, ὁ Κάρολος τῆς Δούρας ἠκόντισεν ἐπὶ τῆς Μαρίας παραδόξως ἐκφραστικὸν βλέμμα, διαφυγὸν πάντας τοὺς παρεστῶτας, ὧν ἡ προσοχὴ προσηλοῦτο εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς διαθήκης τοῦ Ῥοβέρτου. Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ κοράσιον, ἀφ' ὅτου ἤκουσε προφερόμενον τὸ ὄνομά του, αἱ παρειαί του κατέστησαν πορφυραῖ, συνεστάλη, ἐταράχθη, καὶ τοῦ λοιποῦ ἐπ' οὐδενὸς ἐτόλμησε νὰ ἐγείρῃ τοὺς ὀφθαλμούς. Ὁ ὑποκαγκελάριος ἐξηκολούθησε.

« Ὁμοίως ἠθέλησε καὶ διέταξε νὰ ἦναι πάντοτε καὶ διαρκῶς αἱ κομητεῖαι τοῦ Φορκαλκυιέρου καὶ τῆς Προβηγκίας ἡνωμέναι μετὰ τοῦ βασιλείου του, ὑπὸ μίαν μόνην κυριαρχίαν καὶ ὡς ἀπαρτίζουσαι μίαν μόνην ἀδιαχώριστον ἰδιοκτησίαν, καὶ ἂν ἔτι ὑπάρχωσι πολλοὶ υἱοὶ ἢ θυγατέρες, ἢ οἱοσδήποτε ἄλλος λόγος, τῆς ἑνώσεως ταύτης τὰ μέγιστα ἐνδιαφερούσης τὴν ἀμοιβαίαν ἀσφάλειαν καὶ εὐημερίαν τοῦ βασιλείου καὶ τῶν εἰρημένων κομητειῶν.

» Ὁμοίως, ἀπεφάσιτε καὶ διέταξεν, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἡ δούκισσα Ἰωάννα ἀποθάνῃ,— ἃ μὴ δῴη Κύριος! — ἄνευ νομίμων τέκνων ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῆς σαρκὸς, ὁ ἐνδοξότατος ἄρχων Ἀνδρέας δοὺξ τῆς Καλαβρίας, ὁ σύζυγος αὐτῆς, νὰ λάβῃ τὸ πριγκηπάτον τοῦ Σαλέρνου, μετὰ τοῦ τίτλου, τῆς ἐπικαρπίας, τῶν εἰσοδημάτων καὶ πάντων τῶν δικαιωμάτων, πρὸς δὲ καὶ πρόσοδον δισχιλίων οὐγγιῶν χρυσοῦ πρὸς διατήρησιν αὐτοῦ.

» Ὁμοίως ἀπεφάσισε καὶ διέταξεν, ἡ βασίλισσα κυρίως, καθὼς καὶ ὁ αἰδέσιμος πατὴρ δὸν Φίλιππος δὲ Καβασσόλας, ἐπίσκοπος Καβαλλιῶνος, ὑποκαγκελάριος τοῦ βασιλείου τῆς Σικελίας καὶ οἱ ἐκλαμπρότατοι ἄρχοντες Φίλιππος τοῦ Σαγγουϊνέτου, διοικητὴς τῆς Προβηγκίας, ὁ Γοδεφρεῖδος δὲ Μαρσὰν κόμης τῆς Σκύλλας, ναύαρχος τοῦ βασιλείου, καὶ ὁ Κάρολος τῆς Ἀρτεσίας, κόμης τῆς Αἴρης, ὅπως ὧσι καὶ ὀφείλουσι νὰ ὦσι διοικηταὶ, ἀντιβασιλεῖς καὶ διευθυνταὶ τοῦ εἰρημένου ἄρχοντος Ἀνδρέου, καὶ τῶν εἰρημένων κυριῶν Ἰωάννας καὶ Μαρίας, μέχρις οὗ ὁ ὄρχων δοὺξ, ἡ κ. δούκισσα καὶ ἡ ἐνδοξοτάτη δεσποινὶς Μαρία ἔλθωσιν εἰς τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας κτλ. κτλ.»

Ἀφοῦ ἐπεράτωσεν ὁ ὑποκαγκελάριος τὴν ἀνάγνωσιν, ὁ βασιλεὺς ἀνεκάθησεν ἐπὶ τῆς κλίνης, καὶ περιβλέψας τὴν ὡραίαν καὶ πολυμελῆ οἰκογένειάν του.

—Τέκνα μου, εἶπεν, ἠκούσατε τὰς τελευταίας μου θελήσεις. Σᾶς ἐκάλεσα πάντας εἰς τὴν νεκρικήν μου κλίνην, ὅπως ἴδητε τίνι τρόπῳ παρέρχεται ἡ δόξα τοῦ κόσμου τούτου. Ἐκεῖνοι οὓς ὁ λαὸς ὀνομάζει μεγάλους καὶ δυνατοὺς τῆς γῆς ἐπὶ μὲν τῆς ζωῆς αὐτῶν ὀφείλουσι νὰ ἐκπληρώσωσι τὰ μέγιστα τῶν καθηκόντων, μετὰ δὲ τὸν θάνατον τὰς μεγίστας εὐθύνας νὰ δώσωσιν· ἰδοὺ εἰς τί τὸ μεγαλεῖον αὐτῶν συνίσταται. Ἐβασίλευσα τριάκοντα ἔτη, καὶ ὁ Θεὸς, οὗ ἐνώπιον ἐμφανίζομαι μετὰ μικρὸν, ὁ Θεὸς ὅστις πολλάκις τοὺς στεναγμούς μου ἤκουσε κατὰ τὸ μακρὸν καὶ ἐπαχθὲς στάδιόν μου, μόνος γινώσκει τοὺς κατασπαράσσοντας τὴν ψυχήν μου διαλογισμοὺς ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς ἀγωνίας μου. Μετ' ὀλίγον θ' ἀναπαύωμαι ἐν τῷ τάφῳ, καὶ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ θὰ ζῶ ἐν μόνῃ τῇ μνήμῃ τῶν ὑπὲρ ἐμοῦ δεομένων. Ἀλλὰ πρὶν ἢ χωρισθῶ ἀφ' ὑμῶν διὰ παντὸς, ὑμεῖς αἱ δὶς θυγατέρες μου, ἃς ἠγάπων διὰ διπλῆς ἀγάπης, ὑμεῖς ἀνεψιοί μου, περὶ ὧν εἶχον πάσας τὰς φροντίδας καὶ τὴν στοργὴν τοῦ πατρὸς, ὑποσχέθητέ μοι ὅτι θὰ ἦσθε πάντοτε ἡνωμένοι ψυχῇ τε καὶ φρονήματι, ὡς ἐν τῇ καρδίᾳ μου εἴσθε. Ἐπέζησα εἰς τοὺς πατέρα σας, ἐγὼ ὁ πρεσβύτατος πάντων, καὶ ὁ Θεὸς, ἀναμφιβόλως, οὕτως ηὐδόκησεν ὅπως συσφίγξῃ τοὺς δεσμοὺς τῆς ἀγάπης σας, ὅπως ἐθίσῃ ὑμᾶς εἰς τὸ ζῆν ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ οἰκογενείᾳ καὶ σέβεσθαι ἕνα μόνον οἰκογενειάρχην. Σᾶς ἠγάπησα πάντας ἐξ ἴσου, ὡς ὀφείλει ν' ἀγαπᾷ πατὴρ, ἄνευ ἐξαιρέσεως, ἄνευ προτιμήσεως. Διέθεσα τὸν θρόνον συμφώνως πρὸς τὸ δικαίωμα τῆς φύσεως καὶ τὰς ἐμπνεύσεις τῆς συνειδήσεώς μου. Ἰδοὺ οἱ κληρονόμοι τοῦ στέμματος τῆς Νεαπόλεως, σὺ Ἰωάννα, καὶ σὺ Ἀνδρέα, μὴ λησμονῆτε ποτὲ τὸ πρὸς ἀλλήλους ὀφειλόμενον σέβας καὶ τὴν ἀγάπην τῶν συζύγων, περὶ ὧν ἐπισήμως ὡρκίσθητε

πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου· καὶ ὑμεῖς πάντες ἀνεψιοί μου, βαρῶνοί μου, ἀξιωματικοί μου, χαιρετίσατε τοὺς νομίμους ὑμῶν ἡγεμόνας. Ἀνδρέα τῆς Οὐγγαρίας, Λουδοβίκε τοῦ Τάραντος, Κάρολε τῆς Δούρας, ἐνθυμεῖσθε ὅτι εἶσθε ἀδελφοί· οὐαὶ ἐκείνῳ ὅστις θέλει μιμηθῇ τὴν ἀπιστίαν τοῦ Κάϊν! τὸ αἷμα νὰ πέσῃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, καὶ ἐπικατάρατος ἔστω παρὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὡς ἐπικατάρατος εἶναι ἐκ στόματος ἑνὸς θνήσκοντος, καὶ εἴθε ἡ εὐλογία τοῦ Πατρὸς, τοῦ Γιοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νὰ κατέλθῃ ἐπὶ τῶν χρηστῶν ἀνθρώπων, καθ' ἣν ὥραν ὁ πολυέλεος Θεὸς ἀνακαλεῖ τὴν ψυχήν μου.

Ὁ βασιλεὺς ἔμεινεν ἀκίνητος, τὰς χεῖρας ἔχων ὑψωμένας, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀτενεῖς πρὸς τὸν οὐρανὸν, τὰς παρειὰς ὑπ' ἐκτάκτου ἐρυθρότητος ζωογονουμένας, ἐνῷ οἱ πρίγκηπες, οἱ βαρῶνοι καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς αὐλῆς ἔδιδον τῇ Ἰωάννᾳ καὶ τῷ συζύγῳ αὐτῆς τὸν ὅρκον τῆς πίστεως καὶ τῆς ὑποταγῆς. Ὅτε ἦλθεν ἡ σειρὰ τῶν πριγκήπων τῆς Δούρας, ὁ Κάρολος διέβη ἀγερώχως πρὸ τοῦ Ἀνδρέα, καὶ κάμπτων ἐν γόνυ ἐνώπιον τῆς ἡγεμονίδος, εἶπεν ἰσχυρᾷ τῇ φωνῇ καὶ ἀσπαζόμενος τὴν χεῖρά της.

— Ἰμᾶς, βασίλισσά μου, προσαγορεύω.

Πάντων τὰ βλέμματα ἐστράφησαν μετὰ δέους πρὸς τὸν θνήσκοντα· ἀλλ' ὁ ἀγαθὸς βασιλεὺς οὐδὲν ἤκουσε. Βλέπουσα δ' αὐτὸν πίπτοντα ἐπὶ τῆς κλίνης ξηρὸν καὶ ἀκίνητον, ἡ δόνα Σανσία κατελήφθη ὑπὸ λυγμῶν καὶ ἀνεφώνησε δακρύουσα.

— Ὁ βασιλεὺς ἀπέθανε, δεηθῶμεν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ.

Ἀλλ' ἐν ἀκαρεῖ πάντες οἱ πρίγκηπες ἐξώρμησαν τοῦ κοιτῶνος, καὶ πάντα τὰ μέχρις ἐκείνης τῆς ὥρας ὑπὸ τῆς παρουσίας τοῦ βασιλέως περιστελλόμενα πάθη ἐξεχείλισαν ταὐτοχρόνως ὡς χείμαρρος τοὺς φραγμοὺς αὐτοῦ ῥηγνύων.

— Ζήτω ἡ Ἰωάννα! ἀνεφώνησαν πρῶτοι ὁ Ροβέρτος τῆς Καβάνης, ὁ Λουδοβίκος τοῦ Τάραντος καὶ ὁ Βερτράνδος τῆς Ἀρτεσίας, ἐνῷ ὁ παιδαγωγὸς τοῦ ἡγεμόνος, ἐμμανὴς, διασχίζων τὸ πλῆθος καὶ ἀποτόμως ἀποστρέφων τὸν λόγον πρὸς τὰ μέλη τοῦ συμβουλίου τῆς ἀντιβασιλείας, ἐπανελάμβανε καθ' ὅλην τὴν διαπασῶν τῆς φωνῆς αὐτοῦ,

— Ἄρχοντες λησμονεῖτε ἤδη τὰς θελήσεις τοῦ βασιλέως, πρέπει νὰ κράζητε καὶ —Ζήτω ὁ Ἀνδρέας!— εἶτα συνενῶν τὸ παράδειγμα μετὰ τῆς θεωρίας, καὶ αὐτὸς μόνος τοσοῦτον θόρυβον ποιῶν ὅσον πάντες ὁμοῦ οἱ βαρῶνει, ἀνεφώνησε μετὰ βροντώδους φωνῆς.

— Ζήτω ὁ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως! Ἀλλ' ἡ φωνὴ αὕτη ἔμεινεν ἄνευ ἠχοῦς, καὶ ὁ Κάρολος τῆς Δούρας καταμετρῶν τὸν Δομινικανὸν διὰ φοβεροῦ βλέμματος ἦλθε πρὸς τὴν βασίλισσαν καὶ λαβὼν αὐτὴν ἀπὸ τῆς χειρὸς ἔσυρεν ἐπὶ τῶν κρίκων τὸ παραπέτασμα τοῦ ἐξώστου, ἀφ' οὗ ἐφαίνετο ἡ πλατεῖα καὶ ἡ πόλις. Πλῆθος ἄπειρον ὑπὸ κυμάτων φωτὸς πλημμυρούμενον, κατεκάλυπτε πᾶσαν τὴν ὑπὸ τῶν ὀφθαλμῶν περιλαμβανομένην ἔκτασιν, καὶ χιλιάδες κεφαλῶν ὑψώθησαν πρὸς τὸν ἐξώστην τοῦ Νέου Πύργου, ὅπως ἀκούσωσι τὰ ἀγγελθησόμενα. Τότε ὁ Κάρολος τῆς Δούρας εὐσεβάστως παρεκλίνας καὶ δεικνύων διὰ τῆς χειρὸς τὴν ὡραίαν αὐτοῦ ἐξαδέλφην.

— Λαὲ τῆς Νεαπόλεως, εἶπεν, ὁ βασιλεὺς ἀπέθανε, ζήτω ἡ βασίλισσα!

— Ζήτω Ἰωάννα, ἡ βασίλισσα τῆς Νεαπόλεως! —ἀπήντησεν ὁ λαὸς μετὰ μιᾶς μόνης ἀπείρου κραυγῆς ἥτις ἀντήχησε καθ' ὅλας τὰς συνοικίας τῆς πόλεως.

Τὰ γεγονότα ἅτινα διεδέξαντο ἀλλήλα κατὰ τὴν νύκτα ταύτην μετὰ τῆς ταχύτητος ὀνείρου, παρήγαγον ἐπὶ τῆς διανοίας τῆς Ἰωάννας ἐντύπωσιν τοσούτῳ βαθεῖαν, ὥστε συντριβεῖσα ὑπὸ μυρίων διαφόρων συγκινήσεων, ἀπεχώρησεν εἰς τὰ ἰδιαίτερα δωμάτιά της καὶ κλεισθεῖσα ἐντὸς τοῦ κοιτῶνος αὐτῆς ἔδωκεν ἐλευθέραν ἔξοδον εἰς τὴν λύπην της.

Ἐνῷ πάντων ἡ φιλοδοξία συνεκυκᾶτο περὶ τὸ φέρετρον τοῦ νεαπολιτανοῦ μονάρχου, ἡ νέα βασίλισσα, ἀπορρίπτουσα πᾶσαν παραμυθίαν, ἐθρήνει πικρῶς τὸν θάνατον τοῦ πάππου, ὅστις ἠγάπα αὐτὴν λίαν φιλοστόργως. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐνεταφιάσθη ἐπισήμως εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Σάντα-Κιάρας, ἣν ἐθεμελίωσε καὶ ἀφιέρωσεν εἰς τὴν Ἁγίαν Μετάδοσιν, ἀφοῦ κατεκόσμησεν αὐτὴν διὰ μεγαλοπρεπῶν τοιχογραφιῶν τοῦ Γιόττου καὶ πολλῶν πολυτίμων λειψάνων, ἐν οἷς δείκνυνται ἔτι καὶ σήμερον, ὄπισθεν τοῦ βήματος τοῦ θυσιαστηρίου, δύο στῆλαι ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ἀφαιρεθεῖσαι ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος. Ἐκεῖ δὲ κεῖται καὶ σήμερον ἐξεικονισμένος ἐπὶ τοῦ τύμβου αὐτοῦ ἐν ἐνδύματι βασιλικῷ καὶ ἐσθῆτι μοναχοῦ, δεξιόθεν τοῦ μνημείου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Καρόλου, δουκὸς τῆς Καλαβρίας.

Ἀμέσως μετὰ τὴν κηδείαν, ὁ παιδαγωγὸς τοῦ Ἀνδρέα συνεκάλεσεν ἐν σπουδῇ τοὺς πρω-

τίστους τῶν οὔγγρων ἀρχόντων, καὶ ἐν τῷ συμβουλίῳ τούτῳ, συγκροτηθέντι ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τῇ συγκαταθέσει τοῦ πρίγκηπος, ἀπεφασίσθη νὰ σταλῶσι γράμματα τῇ μητρὶ αὐτοῦ Ἐλισάβετ τῆς Πολωνίας, καὶ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Λουδοβίκῳ τῆς Οὐγγαρίας, γνωστοποιοῦντα τὴν διαθήκην τοῦ Ροβέρτου, ταὐτοχρόνως δὲ νὰ παραπονεθῶσιν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Αὐενιῶνος κατὰ τῆς διαγωγῆς τῶν πριγκήπων καὶ τοῦ λαοῦ τῆς Νεαπόλεως, οἵτινες ἀνηγόρευσαν τὴν Ἰωάνναν μόνην βασίλισσαν τῆς Νεαπόλεως παραγνωρίσαντες τὰ δικαιώματα τοῦ συζύγου αὐτῆς, νὰ ζητηθῇ δὲ χάριν αὐτοῦ τὸ περὶ στέψεως διάταγμα. Ὁ ἀδελφὸς Ροβέρτος ὅστις μετὰ βαθείας γνώσεως τῶν αὐλικῶν βαϊουργιῶν συνήνου τὴν πεῖραν τοῦ σοφοῦ καὶ τὴν πανουργίαν τοῦ μοναχοῦ ἔπεισε τὸν μαθητὴν αὐτοῦ ὅτι ἔδει νὰ ἐπωφεληθῇ τὴν λύπην εἰς ἣν ὁ θάνατος τοῦ βασιλέως ἐβύθισε τὴν Ἰωάνναν, καὶ νὰ μὴ δώσῃ καιρὸν εἰς τοὺς εὐνοουμένους αὐτῆς νὰ περικυκλώσωσιν αὐτὴν διὰ τῶν γοήτρων καὶ τῶν συμβουλῶν αὐτῶν.

Ἀλλ' ὅσῳ ζωηρὰ καὶ θηρυβώδης ὑπῆρξεν ἡ λύπη τῆς Ἰωάννας, τοσούτῳ τάχιον παρηγορήθη· οἱ σχεδὸν πνίγοντες τὸ στῆθος αὐτῆς λυγμοὶ ἐκόπασαν αἴφνης· νέοι δὲ διαλογισμοὶ ἦτον πένθιμοι καὶ γλυκύτεροι ἐπῆλθον εἰς τῆς βασιλίσσης τὴν διάνοιαν· τὰ ἴχνη τῶν δακρύων αὐτῆς ἐξηλείφθησαν, καὶ μειδίαμα ἐλαφρὸν ἐπήνθισεν εἰς τὰ ὑγρὰ αὐτῆς ὄμματα λάμπον ὡς ἀκτὶς ἡλιακὴ μετὰ βαγδαίαν βροχήν.

Ἡ μεταβολὴ αὕτη κατασκοπευομένη μετὰ παλμῶν, καὶ καρδοκουμένη μετ' ἀνυπομονησίας, παρετηρήθη ἀμέσως ὑπὸ τῆς νέας θαλαμηπόλου τῆς Ἰωάννας· εἰσέδυ εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς βασιλίσσης, καὶ προσπίπτουσα γονυκλινὴς, μετὰ τῆς κολακευτικωτέρας φωνῆς καὶ τῶν τρυφερωτέρων λόγων ἀπηύθυνε τῇ νέᾳ δεσποίνῃ αὐτῆς τὰ πρῶτα συγχαρητήρια.

Ἡ Ἰωάννα ἀνέῳξε τὰς ἀγκάλας καὶ ἔθλιβεν αὐτὴν ἰκανὴν ὥραν ἐπὶ τῆς καρδίας της· καθότι ἡ δόνα Κανσία ἦτο πολλῷ πλέον ἢ θαλαμηπόλος αὐτῆς, ἦτον ἡ σύντροφος τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ἡ θεματοφύλαξ πάντων τῶν μυστικῶν αὐτῆς, ἡ ἐξ ἀποῤῥήτων τῶν κρυφιωτάτων αὐτῆς διαλογισμῶν.

Ἄλλως δὲ δι' ἑνὸς καὶ μόνου βλέμματος ἐπὶ τῆς νεάνιδος ἐκείνης, ἐνόει τις οἷον γόητρον ἐξήσκει ἐπὶ τῆς διανοίας τῆς νέας βασιλίσσης. Ἦτο γελόεσσα καὶ ἱλαρὰ μορφὴ ἐξ ἐκείνων αἵτινες ἐμπνέουσιν ἐμπιστοσύνην καὶ ἀγχμαλωτεύουσιν ἐκ πρώτης ὄψεως τὰς καρδίας. Ἡ χρυσόξανθος αὐτῆς κόμη, τὰ κυανᾶ καὶ διαυγῆ ὄμματα, αἱ πανούργως πρὸς τὰ ἄνω βέπουσαι πτυχαὶ τοῦ στόματος, ἡ λεπτοφυεστάτη σιαγὼν αὐτῆς παρεῖχον εἰς τὴν φυσιογνωμίαν αὐτῆς θέλγητρον ἀκαταμάχητον. Τρελλὴ, παιγνιώδης, ἄστατος, ἐν τῇ ἡδονῇ μόνῃ τρυφῶσα, τὸν ἔρωτα μόνον ἀκούουσα, θαυμασίως ἀγχίνους, γοητευτικῶς ἄπιστος, ἐκκαιδεκαέτις, ἦτον ὡραία ὡς ἄγγελος καὶ διεφθαρμένη ὡς δαίμων. Πᾶσα ἡ αὐλὴ ἐλάτρευεν αὐτὴν, καὶ ἡ Ἰωάννα ἠγάπα αὐτὴν ὑπὲρ τὴν ἰδίαν ἀδελφήν της.

— Λοιπὸν, Κανσία μου, ἐψιθύρισεν ἡ βασίλισσα μετὰ στεναγμοῦ, μὲ βλέπεις πολὺ λυπημένην καὶ πολὺ δυστυχῆ!

— Κ' ἐμὲ, ὡραία μου βασίλισσα, ἀπεκρίνατο ἡ ἐξ ἀποῤῥήτων ἀτενίζουσα βλέμμα θαυμασμοῦ ἐπὶ τῆς Ἰωάννας, μὲ βλέπετε εὐτυχεστάτην ἀπεναντίας, διότι δύναμαι νὰ καταθέσω εἰς τοὺς πόδας σας, πρὸ τῶν ἄλλων, τὴν ἔκφρασιν τῆς χαρᾶς ἣν αἰσθάνεται κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ὁ λαὸς τῆς Νεαπόλεως. Οἱ ἄλλοι θὰ ζηλεύσωσιν ἴσως τὸ ἐπὶ τοῦ μετώπου σας λάμπον στέμμα, τὸν θρόνον τοῦτον, ὅστις εἶναι εἷς τῶν ὡραιοτάτων τῆς οἰκουμένης, τὰς ἀνευρημίας μιᾶς ὅλης πόλεως, αἵτινες ὁμοιάζουσι πολλῷ μᾶλλον πρὸς λατρείαν ἢ πρὸς σεβασμόν· ἀλλ' ἐγὼ, μεγαλειοτάτη, ζηλεύω τὴν ὡραίαν μέλαιναν κόμην σας, τὸ ἀστραπηβόλον βλέμμα σας, τὴν ὑπεράνθρωπον χάριν σας, ὧν ἕνεκα λατρεύεσθε ὑπὸ πάντων τῶν ἀνδρῶν.

— Τὸ ἠξεύρεις ὅμως, Κανσία μου, ὅτι εἶμαι ἀξιολύπητος καὶ ὡς βασίλισσα καὶ ὡς γυνή· εἰς ἡλικίαν δεκαπέντε ἐτῶν εἶναι βαρὺ τὸ στέμμα, καὶ δὲν ἔχω κἂν τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἐσχάτου τῶν ὑπηκόων μου, τῶν συμπαθειῶν τὴν ἐλευθερίαν· διότι πρὶν ἡ ὡριμάσῃ τὸ λογικόν μου, ἀνήλικα εἰσέτι, μ' ἐθυσίασαν εἰς ἄνδρα ὃν οὐδέποτε θὰ δυνηθῶ ν' ἀγαπήσω.

— Ἐν τοσούτῳ, μεγαλειοτάτη, ἐπανέλαβεν ἡ θαλαμηπόλος μετὰ πανουργοτέρας φωνῆς, ἐντὸς τῆς αὐλῆς ταύτης ὑπάρχει νέος ἱππότης, ὅστις διὰ τοῦ σεβασμοῦ, τῆς ἀφοσιώσεως καὶ τοῦ ἔρωτος αὐτοῦ, ἔπρεπε νὰ σβέσῃ ἀπὸ τῆς μνήμης σας τὰ ἐλαττώματα τοῦ ξένου ἐκείνου, ὅστις οὔτε βασιλεὺς ἡμῶν οὔτε σύζυγος ὑμῶν ἀντάξιος εἶναι.

Ἡ βασίλισσα ἔβαλε βαθὺν στεναγμόν.

Ἀπὸ πότε, ἐπανέλαβεν, ἀπέμαθες ν' ἀναγινώσκῃς εἰς τὴν ψυχήν μου; Πρέπει νὰ σοὶ ὁμολογήσω ἐπίσης ὅτι ὁ ἔρως οὗτος μὲ καθιστᾷ δυσ-

βημάτων θόρυβος ἠκούσθη ἐν τῇ παρακειμένῃ αἰθούσῃ, καὶ ἡ φωνὴ τῆς συζύγου τοῦ ἀρχιδικαστοῦ, συνδιαλεγομένης μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς τῆς βασιλίσσης· μόνη δὲ ἡ Ἰωάννα μετὰ τῆς θαυμαστῆς ἐκείνης ἀταραξίας ἣν ἀείποτε εἶχεν ὕστερον καὶ κατ' αὐτὰς τὰς χρισιμωτέρας πε-



Λαὲ τῆς Νεαπόλεως, εἶπεν, ὁ βασιλεὺς ἀπέθανε, ζήτω ἡ βασίλισσα!
Σελ.—190

ἔπληξε τοὺς τρεῖς νέους ὡς κεραυνός. Ἡ θαλαμηπόλος ἐκλονίσθη ὠχρὰ ὡς ὁ θάνατος, ὁ Βερτράνδος ἐνόμισε τοσούτῳ μᾶλλον ὅτι ἀπώλετο καθ' ὅσον ἡ παρουσία του κατέστρεφε τὴν τιμὴν ριπετείας τοῦ βίου αὐτῆς, ὦθησε τὸν νεανίαν πρὸς τὸ γεγλυμμένον προσκεφάλαιον τῆς κλίνης αὐτῆς, καὶ ἔκρυψεν αὐτὸν ἐντελῶς ὑπὸ τὰς εὐρείας πτυχὰς τοῦ παραπετάσματος, εἶτα ἔνευσε

τυχῆ; Εἶναι ἀληθὲς ὅτι κατὰ τὰς πρώτας στιγμὰς ἡ ἐγκληματικὴ αὕτη συγκίνησις μ' ἐφάνη πολὺ ζωηρά· ἠσθάνθην νέαν ζωὴν ἀναγεννωμένην ἐν τῇ ψυχῇ μου, παρεσύρθην, ἐγοητεύθην ὑπὸ τῶν δεήσεων, τῶν δακρύων, τῆς ἀπελπισίας τοῦ νέου τούτου, τῆς εὐκολίας ἣν ἔδιδεν εἰς ἡμᾶς ἡ μήτηρ του, τὴν ὁποίαν ἐθεώρησα πάντοτε ὡς ἰδίαν μου μητέρα· τὸν ἠγάπησα..... Θεέ μου! τόσῳ νέα εἰσέτι, καὶ νὰ ἔχω παρελθὸν τοσοῦτῳ θλιβερόν! Ἐνίοτε μ' ἔρχονται εἰς τὸν νοῦν ἀλλόκοτοι διαλογισμοί, μοὶ φαίνεται ὅτι δὲν μὲ ἀγαπᾷ πλέον, ὅτι ποτὲ δὲν μὲ ἠγάπησεν, ὅτι ἡ φιλοδοξία, τὸ συμφέρον, ἀγενῆ σίτια, ὦθησαν αὐτὸν εἰς τὴν ὑπόκρισιν αἰσθήματος ὅπερ οὐδέποτε ἠσθάνθη· ἐγὼ αὐτὴ αἰσθάνομαι ἀκατανόητον ψυχρότητα· ἡ παρουσία του μ' ἐνοχλεῖ, τὸ βλέμμα του μὲ θορυβεῖ, ἡ φωνή του μὲ κάμνει νὰ τρέμω· τὸν φοβοῦμαι. καὶ θὰ ἔδιδα ἓν ἔτος τῆς νεότητός μου διὰ νὰ μὴ τὸν ἤκουα ποτέ.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐφάνησαν συγκινήσαντες τὴν νέαν ἐξ ἀπορρήτων μέχρι τῶν μυχῶν τῆς ψυχῆς· τὸ μέτωπον αὐτῆς ἐκάλυψε νέφος θλίψεως, ἐτανείνωσε τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐπὶ ὀλίγην ὥραν οὐδὲν ἀπεκρίνετο, δεικνύουσα μείζονα θλῖψιν ἢ ἀπορίαν. Εἶτα, ῥῆμα τὴν κεφαλὴν ἐγείρουσα, προσέθηκε μετὰ φανερᾶς ἀμηχανίας.

— Ποτὲ δὲν ἤθελα τολμήσει νὰ φέρω κρίσιν τοσοῦτον αὐστηρὰν ἐπὶ τοῦ ἀνδρός, ὃν ἡ βασίλισσά μου ὕψωσεν ὑπεράνω τῶν λοιπῶν ἀτενίζουσα ἐπ' αὐτοῦ εὐμενῶς τὸ βλέμμα· ἂν ὅμως ὁ Ροβέρτος δὲ Καβάνης ἐφάνη ὄντως ἄστατος καὶ ἀχάριστος, ἂν ἀνάνδρως ἐδειλίθη ἐπίορκος, εἶναι πανάθλιος, διότι τότε περιφρονεῖ τιμὴν, ἣν ἄλλοι θὰ ἐζήτουν παρὰ τοῦ Θεοῦ καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς ζωῆς των διὰ νὰ τὴν πληρώσωσι μὲ τὴν αἰωνιότητα αὐτῆς. Γνωρίζω τινὰ κλαίοντα νυχθημερὸν ἄνευ ἐλπίδος καὶ παρηγορίας, πάσχοντα καὶ τηκόμενον ὑπὸ βραδείας καὶ σκληρᾶς νόσου, καὶ ὃν μία λέξις οἰκτίρμων θὰ ἠδύνατο εἰσέτι νὰ σώσῃ, ἂν ἡ λέξις αὕτη ἐξήρχετο τῶν χειλέων τῆς εὐγενοῦς δεσποίνης μου.

— Δὲν θέλω ν' ἀκούσω πλέον τίποτε, ἀνεφώνησεν ἡ Ἰωάννα αἴφνης ἐγειρομένη. δὲν θέλω νὰ προσθέσω καὶ ἄλλον ἔλεγχον εἰς τὴν ζωήν μου. Ἡ δυστυχία ἔπληξε καὶ τὸν θεμιτὸν καὶ τὸν ἀθέμιτον ἔρωτά μου, θὰ κύψω τὸ μέτωπον ἀγογγύστως· εἶμαι βασίλισσα, ἔχω χρέος ν' ἀφοσιωθῶ εἰς τὴν εὐημερίαν τῶν ὑπηκόων μου.

— Θὰ μοὶ ἀπαγορεύσητε, μεγαλειοτάτη, ἐπανέλαβεν ἡ δόνα Κανσία μεθ' ἡδείας καὶ θωπευτικῆς φωνῆς, θὰ μοὶ ἀπαγορεύσητε νὰ προφέρω ἐνώπιόν σας τὸ ὄνομα τοῦ Βερτράνδου τῆς Ἀρτεσίας, τοῦ δυστυχοῦς ὅστις ἔχει ἀγγέλου ὡραιότητα καὶ κορασίου συστολήν; Καὶ νῦν ἀφοῦ εἶσθε βασίλισσα ἔχουσα εἰς χεῖρας ὑμῶν τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον τῶν ὑπηκόων σας δὲν θὰ δείξητε ὀλίγην ἐπιείκειαν πρὸς ἕνα δυστυχῆ, ὅστις κατὰ τοῦτο μόνον ἔπταισε καθ' ὅτι σᾶς λατρεύει καὶ συνάγει πάσας τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ὅπως μὴ ἐκπνεύσῃ ἐξ εὐδαιμονίας ὁσάκις ἠδυνήθη νὰ συναντήσῃ ἓν βλέμμα σας.

— Καὶ ὅμως πολὺν ἀγῶνα κατέβαλον ὅπως ἀποστρέψω ἀπ' αὐτοῦ τὸ βλέμμα! ἀνεφώνησεν ἡ βασίλισσα μετ' ἐγκαρδίου ὁρμῆς ἣν δὲν ἴσχυσε νὰ περιστείλῃ· ἀλλ' εὐθὺς, ὅπως ἐξαλείψῃ τὴν ἐκ τῆς ὁμολογίας ταύτης ἐντύπωσιν τῆς θεραπαινίδος, προσέθηκεν αὐστηρᾷ τῇ φωνῇ.

— Σοὶ ἀπαγορεύω νὰ προφέρῃς ἐνώπιόν μου τὸ ὄνομά του· καὶ ἂν ποτε ἐτόλμα νὰ φανερώσῃ παράπονον, σὲ διατάττω νὰ τῷ εἴπῃς ἐκ μέρους μου, ὅτι καθ' ἣν ἡμέραν ὑποπτεύσω τὴν αἰτίαν τῆς λύπης του θὰ ἐξορισθῇ διὰ παντὸς μακρὰν ἐμοῦ.

— Λοιπὸν, μεγαλειοτάτη, διώξατε κ' ἐμὲ μακρὰν σας· διότι ποτὲ δὲν θὰ ἔχω τὴν δύναμιν νὰ ἐκπληρώσω διαταγὴν τόσῳ σκληράν· ὅσῳ διὰ τὸν δυστυχῆ ὅστις δὲν ἀδυνατεῖ νὰ κινήσῃ εἰς συμπαθὲς αἴσθημα τὴν καρδίαν σας, δύνασθε νὰ πλήξητε αὐτὸν ὑμεῖς αὐτὴ ἐν τῇ ὀργῇ σας, διότι ἰδοὺ αὐτὸς ἔρχεται ν' ἀκούσῃ τὴν ἀπόφασιν ὑμῶν καὶ ν' ἀποθάνῃ εἰς τοὺς πόδας σας.

Πρὸς ταῖς λέξεσι ταύταις αἵτινες ἀπηγγέλθησαν δι' ἐντόνου φωνῆς, ὅπως ἀκουσθῶσιν ἔξωθεν, ὁ Βερτράνδος τῆς Ἀρτεσίας εἰσώρμησεν εἰς τὸν θάλαμον καὶ προσέπεσεν εἰς τὰ γόνατα τῆς βασιλίσσης.

Ἀπὸ πολλοῦ ἡ νέα θαλαμηπόλος ἐνόησεν ὅτι ὁ Ροβέρτος δὲ Καβάνης ἀπώλεσεν ἐξ ἰδίου σφάλματος τὸν ἔρωτα τῆς Ἰωάννας, ἐφ' ᾗς ἡ τυραννία τοῦ ἀνθρώπου τούτου ἀπέβη δυσφορωτέρα τῆς τοῦ συζύγου.

Ἡ δόνα Κανσία δὲν ἐβράδυνε νὰ παρατηρήσῃ ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς δεσποίνης αὐτῆς ἀνεπαύοντο μετὰ γλυκείας μελαγχολίας ἐπὶ τοῦ Βερτράνδου, ὡραίου νεανίου, κατηφοῦς καὶ ῥεμβώδους, ὅτε δὲ ἀπεφάσισε νὰ λαλήσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ ἦτο πεπεισμένη ὅτι ἡ βασίλισσα ἠγάπα αὐτὸν ἤδη.

Οὐχ ἧττον ὅμως τὸ μέτωπον τῆς Ἰωάννας ἐγένετο καταπόρφυρον, καὶ ἡ ὀργὴ αὐτῆς ἔμελλε νὰ ἐκραγῇ ἀδιακρίτως ἐπὶ τῶν δύο ἐνόχων, ὅτε

τῇ δόνᾳ Κανσίᾳ νὰ προϋπαντήσῃ τὴν παιδαγωγὸν αὐτῆς καὶ τὸν υἱόν της.

Ἀλλὰ πρὶν ἤ εἰσαγάγωμεν εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς βασιλίσσης τὰ δύο ταῦτα πρόσωπα, ἅτινα οἱ ἀναγνῶσται ἡμῶν εἶδον ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῆς Ἰωάννας, παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τοῦ Ροβέρτου, δέον ν' ἀφηγηθῶμεν ἐκ ποίας θαυμαστῆς συγγκυρίας, καὶ μετὰ πόσον ἀπιθάνου ταχύτητος ἡ οἰκογένεια τῆς Καταναίας ὑψώθη ἀπὸ τῆς τελευταίας κλάσεως τοῦ λαοῦ εἰς τὰς πρώτας τάξεις τῆς αὐλῆς.

Ὅτε ἡ δόνα Βιολάντη τῆς Ἀραγῶνος, πρώτη γυνὴ τοῦ Ροβέρτου τῆς Ἀνδεγαυΐας, ἔτεκε τὸν Κάρολον, ὅστις ἐπέπρωτο ν' ἀποθάνῃ δοὺξ τῆς Καλαβρίας, ἐζητήθη τροφὸς τοῦ νεογνοῦ ἐν ταῖς περικαλλεστάταις τῶν γυναικῶν τοῦ λαοῦ. Ἀφοῦ δὲ πολλαὶ ἐπεθεωρήθησαν, πᾶσαι ἐπίσης θαυμασταὶ τὸ κάλλος, τὴν νεότητα καὶ τρυφερότητα, ἡ ἐκλογὴ τῆς ἡγεμονίδος ἔστη ἐπὶ νέας Καταναίας, ὀνόματι Φιλίππας, γυναικὸς ἁλιέως ἐκ Τραπάνου καὶ πλίστρυας τὸ ἐπάγγελμα.

Ἡ νέα γυνή, ἐνῷ ἔπλυνε τὰς ὀθόνας αὐτῆς παρὰ τὸ χεῖλος κρήνης, ἔπλαττεν ὄνειρα ἀλλόκοτα· ἐφαντάζετο ὅτι θὰ παρουσιασθῇ εἰς τὴν αὐλήν, θὰ νυμφευθῇ ἄνδρα ἐπιφανῆ, καὶ θὰ τιμᾶται ὡς μεγάλη κυρία.

Ὅθεν ὅτε ἐκλήθη εἰς τὸν Νέον Πύργον ἠσθάνθη χαρὰν ὑπέρμετρον, καὶ τὸ ὄνειρόν της ἐφάνη ἐπαληθεῦον. Ἡ Φιλίππα ἀποκατέστη λοιπὸν ἐν τῇ αὐλῇ, καὶ ὀλίγους μῆνας ἀφ' ὅτου ἤρξατο γαλουχοῦσα τὸ βρέφος ἐχήρευσεν ἀπὸ τοῦ ἁλιέως.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ὁ Ραϋμόνδος δὲ Καβάνης, αὐλάρχης τοῦ βασιλέως Καρόλου τοῦ Β', ἀγοράσας μαῦρόν τινα παρὰ πειρατῶν, ἐβάπτισεν αὐτόν, δοὺς αὐτῷ τὸ ἴδιόν του ὄνομα, τὸν ἠλευθέρωσε, καὶ βλέπων ὅτι οὔτε δεξιότητος οὔτε νοημοσύνης ἠμοίρει, διώρισεν αὐτὸν ἀρχιμάγειρον τοῦ βασιλέως, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπορεύθη εἰς πόλεμον.

Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ προστάτου αὐτοῦ ὁ μαῦρος, μένων ἐν τῇ αὐλῇ τοσούτῳ καλῶς διεξήγαγε τὰς ἰδίας αὐτοῦ ὑποθέσεις, ὥστε ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ἠγόρασε γαίας, οἰκίας, ὑποστατικά, ἀργυρᾶ σκεύη καὶ ἵππους· οὕτω δὲ ἠδύνατο ν' ἀντιταχθῇ ἐφάμιλλος τῶν πλουσιωτάτων βαρώνων τοῦ βασιλείου· καὶ ἐπειδὴ οὐδέποτε ἐπαύσατο ἐπισπώμενος ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὴν συμπάθειαν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, μετέβη ἀπὸ τοῦ μαγειρείου εἰς τὸ ἱματιοφυλάκιον τοῦ βασιλέως.

Ἡ Καταναία ἀφ' ἑτέρου ἐδείχθη τοσοῦτον ἀνταξία τῆς ἀγάπης τῶν κυρίων αὐτῆς, ὥστε πρὸς ἀμοιβὴν τῆς ἐπιμελοῦς ἐκτελέσεως τῶν καθηκόντων αὐτῆς, ἡ βασίλισσα τῇ ἔδωκε σύζυγον τὸν μαῦρον, καὶ ἀντὶ γαμιαίας δωρεᾶς προεχείρισαν τοῦτον ἱππότην.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὁ Ραϋμόνδος δὲ Καβάνης καὶ Φιλίππα ἡ πλύστρια ὑψώθησαν τοσούτῳ ταχέως, ὥστε οὐδεὶς ἐν τῇ αὐλῇ ἀντεστάθμιζε τὴν ἐπιρροήν των.

Μετὰ τὸν θάνατον τῆς δόνα Βιολάντης, ἡ Καταναία ἐγένετο στενὴ φίλη τῆς δόνα Σανσίας, δευτέρας γυναικὸς τοῦ Ροβέρτου, ἣν παρουσιάσαμεν τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας ταύτης. Κάρολος, ὁ ἐκ γάλακτος υἱὸς αὐτῆς, ἠγάπα αὐτὴν ὡς μητέρα, καὶ ἀλληλοδιαδόχως ἐχρημάτισεν ἐξ ἀπορρήτων θαλαμηπόλος ταῖς δυσὶν αὐτοῦ γυναιξί, μάλιστα δὲ παρὰ τῇ δευτέρᾳ, Μαρίᾳ τῆς Βαλεσίας. Καὶ ἐπειδὴ ἡ πρώην πλύστρια ἐξωκειώθη τέλος πρὸς τὰ ἔθιμα καὶ τοὺς τρόπους τῆς αὐλῆς, ὅτε ἐγεννήθησαν ἡ Ἰωάννα καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς, διωρίσθη παιδαγωγὸς καὶ διδάσκαλος τῶν κοράσιων, καὶ τότε ὁ Ραϋμόνδος προυβιβάσθη αὐλάρχης.

Τέλος ἡ Μαρία τῆς Βαλεσίας, κλινήρης καὶ πνέουσα τὰ λοίσθια, παρέδωκεν ὑπὸ τὴν προστασίαν της τὰς δύο νέας ἡγεμονίδας, δεομένη αὐτῆς νὰ τὰς θεωρῇ ὡς ἰδίας θυγατέρας, καὶ Φιλίππα ἡ Καταναία, τιμωμένη τοῦ λοιποῦ ὡς μήτηρ τῆς κληρονόμου τοῦ θρόνου τῆς Νεαπόλεως, εἶχε τὴν ἐξουσίαν νὰ προβιβάσῃ τὸν σύζυγον αὐτῆς ἀρχιδικαστήν, τοῦθ' ὅπερ ἦτον ἐν τῶν μεγίστων ἀξιωμάτων τοῦ βασιλείου, τοὺς δὲ τρεῖς αὐτῆς υἱοὺς ἱππότας.

Ὁ Ραϋμόνδος δὲ Καβάνης ἐτάφη ὡς βασιλεὺς ἐν μαρμαρίνῳ τύμβῳ ἐντὸς τῆς Παναχράντου, καὶ δύο τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐνεταφιάσθησαν παρ' αὐτῷ μετὰ παρέλευσιν ὀλίγου χρόνου.

Ὁ τρίτος, ὀνόματι Ροβέρτος, νέος ἔκτακτον ἔχων ῥώμην καὶ κάλλος, ἀπεκδυθεὶς τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἔνδυμα, διωρίσθη καὶ αὐτὸς αὐλάρχης, αἱ δὲ δύο θυγατέρες τοῦ πρωτοτόκου ἀδελφοῦ του ἐνυμφεύθησαν ἡ μὲν τὸν κόμητα δὲ Τερλίτσην, ἡ δὲ τὸν κόμητα τῆς Μορκόνης.

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα, καὶ ἡ δύναμις τῆς γυναικὸς τοῦ ἀρχιστρατήγου ἐφαίνετο διὰ παντὸς ἐξησφαλισμένη, ὅτε συμβὰν ἀπροσδόκητον διέσεισεν αἴφνης τὴν ἐπιρροήν της, τὸ δὲ ὑψηλὸν οἰκοδόμημα τῆς εὐτυχίας αὐτῆς, ὅπερ ἤγειρε μετὰ πόνων πολλῶν λίθον πρὸς λίθον, μετὰ τοσαύτης ὑπομονῆς καὶ βραδύτητος, ὑπο-

σκαφὲν ἐκ θεμελίων μικροῦ δεῖν ἀνετρέπετο ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ.

Ἡ αἰφνιδία ἐμφάνισις τοῦ ἀδελφοῦ Ροβέρτου, ὅστις ἠκολούθησεν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Ρώμης τὸν νέον αὐτοῦ μαθητὴν, προωρισμένον ἐκ παίδων ἵνα καταστῇ σύζυγος τῆς Ἰωάννας, παρενέπεσε πρόσκομμα ἐν τῷ μέσῳ πάντων τῶν σκοπῶν τῆς Καταναίας, καὶ σπουδαίως ἠπείλησε τὸ μέλλον αὐτῆς. Ὁ μοναχὸς δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἐφ' ὅσον ἔμενεν ἐν τῇ αὐλῇ ἡ σύζυγος τοῦ ἀρχιδικαστοῦ, ὁ Ἀνδρέας θὰ ἦτο δοῦλος καὶ ἴσως θῦμα τῆς γυναικός του.

Ὅθεν πάντες οἱ διαλογισμοὶ τοῦ ἀδελφοῦ Ροβέρτου συνεκεντρώθησαν ὑποκώφως πρὸς ἕνα καὶ μόνον σκοπὸν, τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς Καταναίας ἢ τὴν ἐκμηδένισιν τῆς ἐπιρροῆς αὐτῆς. Ὁ παιδαγωγὸς τοῦ πρίγκηπος καὶ ἡ διευθύντρια τῆς κληρονόμου τοῦ θρόνου ἀντήλλαξαν ἓν μόνον βλέμμα ψυχρὸν, διαπεραστικὸν, ὀξυδερκὲς καὶ τὰ βλέμματα αὐτῶν διεσταυρώθησαν ὡς δύο μίσους καὶ ἐκδικήσεως ἀστραπαί.

Ἡ Καταναία τότε, αἰσθανομένη ὅτι ἐμαντεύθησαν οἱ σκοποί της, καὶ μὴ τολμῶσα νὰ παλαίσῃ παῤῥησίᾳ κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου διενοήθη νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν κλονιζομένην ἐξουσίαν της διὰ τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς ἀκολασίας.

Ἐνέσταξε βραδέως εἰς τὴν ψυχὴν τῆς μαθητρίας αὐτῆς τὸ δηλητήριον τῆς κακίας, ἠρέθισε τὴν νέαν αὐτῆς φαντασίαν διὰ πρωίμων ἐπιθυμιῶν, ἔσπειρεν εἰς τὴν καρδίαν της τὰ σπέρματα ἀκατανικήτου πρὸς τὸν σύζυγον ἀποστροφῆς, περιέβαλε τὴν δύστηνον κόρην διὰ γυναικῶν ἀκολάστων, ἔθεσεν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῆς ὑπηρεσίαν τὴν ὡραίαν καὶ πλάνον δόνα Κανσίαν, ἣν οἱ σύγχρονοι συγγραφεῖς ἀποκαλοῦσιν ὀνειδιστικῶς ἑταίραν, καὶ πρὸς ἐντελῆ ἀποπεράτωσιν τῶν περὶ ἀτιμίας μαθημάτων ἐξεπόρνευσε τὴν Ἰωάνναν διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς.

Ἡ δύστηνος παῖς φέρουσα ἤδη τὸν ῥύπον τοῦ ἐγκλήματος πρὶν ἢ ἐννοήσῃ τὸν κόσμον, παρεδόθη εἰς τὸ πρῶτον αὐτῆς πάθος μεθ' ὅλου τοῦ ὀργασμοῦ καὶ τοῦ σφρίγους τῆς νεότητος, καὶ ἠγάπησε τὸν Ροβέρτον δὲ Καβάνην, δι' ἔρωτος τοσούτῳ σφοδροῦ καὶ ἐμμανοῦς, ὥστε ἡ πανοῦργος Καταναία, χαίρουσα ἐπὶ τῷ ἔργῳ τῆς ἀτιμίας αὐτῆς, ἐνόμισεν ὅτι ἡ λεία της ἐπαγιδεύθη ἀσφαλῶς καὶ οὐδέποτε θ' ἀπεπειρᾶτο νὰ διαφύγῃ.

Ἕν ἔτος παρῆλθε, καὶ ἡ Ἰωάννα, ὑπὸ τῆς ἐρωτικῆς μέθης τυφλουμένη, οὐδεμίαν συνέλαβεν ὑπόνοιαν περὶ τῆς εἰλικρινείας τοῦ ἐραστοῦ αὐτῆς. Ὁ νέος, φιλόδοξος μᾶλλον ἢ τρυφερὸς τὸν χαρακτῆρα, ὑπέκρυπτεν ἐπιδεξίως τὴν ψυχρότητά του δι' ἀδελφικῆς οἰκειότητος, διὰ τυφλῆς ὑποταγῆς, δι' ἀκαταβλήτου ἀφοσιώσεως· καὶ ἴσως ἐπὶ μακρὸν εἰσέτι θὰ ἠπάτα ἐπιτυχῶς τὴν ἐρωμένην του, ἂν ὁ νέος κόμης τῆς Ἀρτεσίας δὲν συνελάμβανε καὶ αὐτὸς διακαῆ ἔρωτα πρὸς τὴν Ἰωάνναν.

Ὁ ἐπίδεσμος ἔπεσεν αἴφνης ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς νεάνιδος· ἀντιπαραβάλλουσα τὰ δύο ταῦτα αἰσθήματα μετὰ τοῦ ἐνστίκτου ἐκείνου τῆς καρδίας, ὅπερ οὐδέποτε ἀπατᾷ τὴν ἀγαπωμένην γυναῖκα, ἐνόησεν ὅτι ὁ Ροβέρτος δὲ Καβάνης ἠγάπα αὐτὴν δι' ἑαυτὸν, ἐνῷ ὁ Βερτράνδος τῆς Ἀρτεσίας θὰ ἔβλεπε τὴν ζωήν του ὅπως ἴδῃ αὐτὴν εὐτυχῆ· ἀκτὶς φωτὸς ἐφώτισε τὸ παρελθὸν αὐτῆς, ἀνελογίσθη τὰς περιστάσεις αἵτινες προηγήθησαν τοῦ πρώτου ἔρωτός της καὶ ἐπηκολούθησαν αὐτὸν, φρικίασις δὲ διέδραμε τὰς φλέβας αὐτῆς διαλογισθείσης ὅτι ἐθυσιάσθη εἰς ἕνα ἄνανδρον διαφθορέα ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἣν ἠγάπησε πλέον παντὸς ἄλλου ἐν τῷ κόσμῳ, ἣν ὠνόμαζε μητέρα.

Ἡ Ἰωάννα συνῆλθεν εἰς ἑαυτὴν, καὶ ἔκλαυσε πικρῶς. Πληγεῖσα δι' ἑνὸς μόνου τραύματος ἐν πάσῃ ἀγάπῃ αὐτῆς, κατεβίβρωσκε τὴν ὀδύνην της· εἶτα, αἴφνης μένεα πνέουσα, ἤγειρεν ὑπερηφάνως τὴν κεφαλὴν, καὶ μετέβαλεν εἰς περιφρόνησιν τὸν ἔρωτά της.

Ὁ Ροβέρτος, ἀπορῶν ἐκ τῆς ἀγερώχου καὶ ψυχρᾶς συμπεριφορᾶς τῆς Ἰωάννας, τῆς διαδεξαμένης τοσαύτην ἀγάπην, ἐρεθιζόμενος ὑπὸ τῆς ζηλοτυπίας, τραυματισθεὶς ἐν τῇ φιλαυτίᾳ αὐτοῦ, ἐξηρεύγετο πικρὰς μομφὰς καὶ σφοδρὰς ἐπιτιμήσεις, ἀποβαλὼν δὲ τὸ προσωπεῖον, ἐσβέσθη τέλος ἀπὸ τῆς καρδίας τῆς ἡγεμονίδος.

Ἡ σύζυγος τοῦ ἀρχιδικαστοῦ εἶδε τέλος ὅτι καιρὸς ἦτο νὰ ἐπέμβῃ· ἐπέπληξε τὸν υἱόν της καὶ κατηγόρησεν αὐτοῦ ὡς ὑποσκάπτοντος διὰ τῆς ἀδεξιότητός του τὰ σχέδια αὐτῆς.

— Ἀφοῦ δὲν ἠδυνήθης νὰ ἐξουσιάσῃς τὴν ψυχὴν αὐτῆς διὰ τοῦ ἔρωτος, τῷ εἶπε, πρέπει νὰ ἐξουσιάσῃς αὐτὴν διὰ τοῦ φόβου. Ἔχομεν τὸ μυστικὸν τῆς τιμῆς της, δὲν θὰ τολμήσῃ ποτὲ νὰ ἐπαναστῇ καθ' ἡμῶν. Προφανῶς ἀγαπᾷ τὸν Βερτράνδον τῆς Ἀρτεσίας, τοῦ ὁποίου τὰ λυγρὰ ὄμματα καὶ οἱ ταπεινοὶ στεναγμοὶ καταπληκτικὴν ἀντίθεσιν ἀποτελοῦσι πρὸς τὴν ὑπερήφανον ἀμεριμνησίαν σου καὶ τὰς δεσποτικὰς παραφορᾶς σου. Ἡ μήτηρ τῶν πριγκήπων τοῦ Τάραντος, ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, θέλει

δράξει προθύμως τὴν εὐκαιρίαν τοῦ νὰ ὑποβοηθήσῃ τοὺς ἔρωτας τῆς ἡγεμονίδος, ὅπως ἀπομακρύνῃ αὐτὴν ἐπὶ μᾶλλον τοῦ συζύγου της· ἡ Κανσία θὰ ἐκλεχθῇ ὡς μεσῖτις, καὶ θᾶττον ἢ βράδιον θὰ συλλάβωμεν τὸν Ἀρτεσίας πρὸ τῶν ποδῶν τῆς Ἰωάννας. Τότε δὲν θὰ δυνηθῇ πλέον νὰ μᾶς ἀρνηθῇ.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτων, ὁ γέρων βασιλεὺς ἀπέθανε, καὶ ἡ Καταναία, ἥτις οὐκ ἐπαύσατο ἐνεδρεύουσα τὴν στιγμὴν ἣν μεθ' ὑπερβολικῆς ὀξυδερκείας προεῖδεν, ἰδοῦσα τὸν κόμητα τῆς Ἀρτεσίας παρεισδύοντα εἰς τὰ δωμάτια τῆς Ἰωάννας, ἐκάλεσε μεγάλῃ τῇ φωνῇ τὸν υἱόν της, καὶ συμπαρασύρουσα αὐτὸν μεθ' ἑαυτῆς.

— Ἀκολούθει με, τῷ εἶπεν, ἡ βασίλισσα εἶναι ἰδική μας.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἤρχετο μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς.

Ἡ Ἰωάννα, ὀρθία ἐν μέσῳ τοῦ θαλάμου, κάτωχρος τὸ μέτωπον, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀσκαρδαμυκτεὶ ἐπὶ τῶν παραπετασμάτων τῆς κλίνης ἀσενίζουσα, κρύπτουσα ὑπὸ μειδίαμα τὴν ταραχήν της, ἐχώρησεν ἓν βῆμα πρὸς τὴν παιδαγωγὸν αὐτῆς, καὶ ἔκυψε τὸ μέτωπον ὅπως δεχθῇ τὸν ἀσπασμὸν ὃν κατ' ἔθος ἀπέθετεν ἐπ' αὐτοῦ ἡ σύζυγος τοῦ ἀρχιδικαστοῦ κατὰ πᾶσαν πρωΐαν. Ἡ Καταναία ἡσπάσθη αὐτὴν μετὰ πλαστῆς τρυφερότητος, καὶ στρεφομένη πρὸς τὸν υἱόν της, ὅστις ἔκαμψε τὸ γόνυ·

— Ἐπιτρέψατε, ὡραία μου βασίλισσα, εἶπε δεικνύουσα αὐτῇ τὸν Ροβέρτον, ὅπως ὁ ταπεινότατος τῶν ὑπηκόων σας ἀπευθύνῃ ὑμῖν τὰ εἰλικρινῆ αὐτοῦ συγχαρητήρια, καὶ καταθέσῃ πρὸ τῶν ποδῶν σας τὴν ἔκφρασιν τοῦ σεβασμοῦ του.

— Ἐγέρθητι, Ροβέρτε, εἶπεν ἡ Ἰωάννα τείνουσα αὐτῷ τὴν χεῖρα μετ' ἀγαθότητος καὶ οὔτε τὴν ἐλαχίστην δεικνύουσα πικρίαν. Ἀνετράφημεν ὁμοῦ, καὶ δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ ὅτι εἰς τὴν παιδικήν μου ἡλικίαν, δηλαδὴ τοὺς εὐτυχεῖς ἐκείνους χρόνους καθ' οὓς ἀμφότεροι ἤμεθα ἀθῶοι, σὲ ὠνόμασα ἀδελφόν μου.

— Ἀφοῦ τὸ ἐπιτρέπετε, μεγαλειοτάτη, ἀπεκρίνατο ὁ Ροβέρτος μετ' εἰρωνικοῦ μειδιάματος, κ' ἐγὼ ἐπίσης θὰ ἐνθυμοῦμαι πάντοτε τὰ γλυκέα ὀνόματα ἅτινα κατεδέχεσθε νὰ μοὶ δίδητε ἄλλοτε.

— Κ' ἐγὼ θὰ λησμονήσω ὅτι ὁμιλῶ πρὸς τὴν βασίλισσαν τῆς Νεαπόλεως, ἐπανέλαβεν ἡ Καταναία, διὰ ν' ἀσπασθῶ καὶ πάλιν τὴν προσφιλῆ μου θυγατέρα. Θάρρος, μεγαλειοτάτη, διώξατε αὐτὴν τὴν κατήφειαν· ἀρκούντως ἐκλαύσατε, ἀρκούντως ἐσεβάσθημεν τὴν θλῖψιν σας. Καιρὸς εἶναι νὰ φανῆτε εἰς τὸν ἀγαθὸν αὐτὸν λαὸν τῆς Νεαπόλεως, ὅστις δὲν παύει νὰ δοξάζῃ τὸν Θεὸν διότι τῷ ἐχάρισε βασίλισσαν τόσον ὡραίαν καὶ γενναιόφρονα· καιρὸς εἶναι νὰ ἐπιχύσητε τὰς χάριτας ὑμῶν ἐπὶ τῶν πιστῶν σας ὑπηκόων· καὶ ὁ υἱός μου, ὅστις ὑπερβαίνει πάντας κατὰ τὴν πίστιν, διὰ νὰ σᾶς ὑπηρετῇ μετὰ πλείονος ζήλου, ἔρχεται πρὸ πάντων τῶν ἄλλων νὰ σᾶς ζητήσῃ μίαν χάριν.

Ἡ Ἰωάννα ἔβαλε βαρὺ κατὰ τοῦ Ροβέρτου βλέμμα, καὶ τῇ Καταναίᾳ ἀποτεινομένῃ, προσέθηκε μετὰ βαθυτάτης περιφρονήσεως.

— Τὸ ἠξεύρετε, διδασκάλισσά μου, οὐδὲν ἔχω ν' ἀρνηθῶ εἰς τὸν υἱόν σας.

— Οὐδὲν ἄλλο ζητεῖ, ἐπανέλαβεν ἡ παιδαγωγός, ἢ τίτλον ὀφειλόμενον αὐτῷ, καὶ ὃν ἐκληρονόμησε παρὰ τοῦ πατρός του, τὸν τίτλον τοῦ ἀρχιδικαστοῦ τοῦ βασιλείου τῶν Δύο Σικελιῶν, ἐλπίζω, κόρη μου, ὅτι δὲν θὰ δυσκολευθῆτε ποσῶς νὰ τὸν παραχωρήσητε.

— Πρέπει ὅμως νὰ συμβουλευθῶ τὰ μέλη τοῦ συμβουλίου τῆς ἀντιβασιλείας.

— Τὸ συμβούλιον θὰ σπεύσῃ νὰ ἐπικυρώσῃ τὰς θελήσεις τῆς βασιλίσσης, ὑπέλαβεν ὁ Ροβέρτος τείνων αὐτῇ τὴν μεμβράναν μετ' ἐπιτακτικοῦ νεύματος· φθάνει μόνον ν' ἀποταθῆτε εἰς τὸν κόμητα τῆς Ἀρτεσίας.

Καὶ ἠκόντισεν ἐπὶ τοῦ ἐλαφρῶς σεισθέντος παραπετάσματος κεραυνοβόλον βλέμμα.

— Ἔχετε δίκαιον, ἀπεκρίνατο ζωηρῶς ἡ βασίλισσα, καὶ πλησιάσασα εἰς τράπεζαν, ὑπέγραψε τὴν μεμβράναν διὰ τρεμούσης χειρός.

— Τώρα, κόρη μου, ἐν ὀνόματι πασῶν τῶν φροντίδων μου περὶ τῆς παιδικῆς σας ἡλικίας, ἐν ὀνόματι τῆς πλέον ἢ μητρικῆς στοργῆς μεθ' ἧς πάντοτε σᾶς ἠγάπησα, θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μᾶς κάμετε χάριν, ἧς ἡ οἰκογένειά μου θὰ φυλάττῃ αἰωνίως τὴν ἀνάμνησιν.

Ἡ βασίλισσα ὀπισθοχώρησεν ἓν βῆμα, ἐρυθρὰ ἐξ ὀργῆς καὶ ἐκπλήξεως· ἀλλὰ πρὶν εὕρῃ λέξεις πρὸς ἀπόκρισιν, ἡ σύζυγος τοῦ ἀρχιδικαστοῦ ἐξηκολούθησε μετὰ φωνῆς ἀπαθοῦς.

— Σᾶς παρακαλῶ ν' ἀναγορεύσητε τὸν υἱόν μου κόμητα τῆς Ἐβόλης.

— Τοῦτο δὲν ἐξαρτᾶται ἀπ' ἐμοῦ, κυρία· οἱ βαρῶνοι τοῦ βασιλείου θὰ κατεξαναστῶσι πάντες ἐναντίον μου, ἂν ὑψώσω αὐτοδικαίως εἰς μίαν τῶν πρώτων κομητειῶν τοῦ βασιλείου τὸν υἱόν.....

— Μιᾶς πλύστρας καὶ ἑνὸς μαύρου, δὲν εἶναι

οὕτω, μεγαλειοτάτη; προσέθηκε μυκτηρίζων ὁ Ῥοβέρτος. Ὁ Βερτράνδος τῆς Ἀρτεσίας θὰ δυσαρεστηθῇ ἴσως, ἂν ὀνομασθῶ κόμης ὡς αὐτός.

Καὶ προέβη ἓν βῆμα πρὸς τὴν κλίνην φέρων τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς λαβῆς τοῦ ξίφους.

— Ἔλεος, Ῥοβέρτε! ἀνέκραξεν ἡ βασίλισσα ἐμποδίζουσα αὐτόν· θὰ πράξω πᾶν ὅ,τι ζητεῖτε.

Καὶ ὑπέγραψε τὴν μεμβράναν δι' ἧς ἀνηγορεύετο κόμης τῆς Ἐβόλης.

— Καὶ τώρα, διὰ νὰ μὴ ἦναι ὁ τίτλος μου ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι, ἐξηκολούθησεν ὁ Ῥοβέρτος, μετ' ἀναιδοῦς προπετείας, ἐπειδὴ ἠρχίσατε νὰ ὑπογράφητε, παραχωρήτατέ μοι τὸ προνόμιον τοῦ νὰ μετέχω τῶν συμβουλίων τοῦ στέμματος, καὶ κηρύξατε, ἂν εὐαρεστῆσθε, ὅτι ὁσάκις πρόκειται περὶ σοβαρᾶς ὑποθέσεως, ἡ μήτηρ μου καὶ ἐγὼ θὰ ἔχωμεν εἰς τὸ συμβούλιον ἀποφασιστικὴν ψῆφον.

— Ποτέ! ἀνέκραξεν ὠχριῶσα ἡ Ἰωάννα. Φιλίππα, Ῥοβέρτε, καταχρᾶσθε τὴν ἀδυναμίαν μου, φέρεσθε ἀναξιοπρεπῶς πρὸς τὴν βασίλισσάν σας. Ἔκλαυσα, ὑπέφερα κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας, κατεβλήθην ὑπὸ φοβερᾶς ὀδύνης· δὲν ἔχω δυνάμεις ν' ἀσχοληθῶ εἰς ὑποθέσεις τὴν στιγμὴν ταύτην. Ἀποσυρθῆτε, σᾶς παρακαλῶ, αἰσθάνομαι λειποθυμίαν.

— Πῶς, κόρη μου, ὑπέλαβεν ἡ Καταναία μεθ' ὑποκριτικοῦ ὕφους, μήπως ἐπάθατε τίποτε; Ἔλθετε ἀμέσως ν' ἀναπαυθῆτε.

Καὶ ὁρμήσασα πρὸς τὴν κλίνην, ἔδραξε τὸ παραπέτασμα ὑφ' ὃ ἐκρύπτετο ὁ κόμης τῆς Ἀρτεσίας.

Ἡ βασίλισσα ἔβαλε κραυγὴν ὀξεῖαν καὶ ἐπέπεσεν ὡς λέαινα ἐπὶ τῆς παιδαγωγοῦ.

— Σταθῆτε, εἶπε μετὰ πνιγομένης φωνῆς, ἰδοὺ τὸ προνόμιον ὅπου ζητεῖτε, καὶ ἐξέλθετε τώρα, ἂν ἀγαπᾶτε τὴν ζωήν σας.

Ἡ Καταναία καὶ ὁ υἱός της ἐξῆλθον ἐν ἀκαρεί, οὔτε κἂν ἀποκριθέντες, διότι ἔτυχον παντὸς τοῦ ποθουμένου· καὶ ἡ Ἰωάννα τρέμουσα, ἔξω φρενῶν, ὥρμησε πρὸς τὸν Βερτράνδον τῆς Ἀρτεσίας, ὅστις φλεγόμενος ὑπ' ὀργῆς ἔσυρε τὸ ἐγχειρίδιον καὶ ἤθελεν ἐφορμήσει κατὰ τῶν δύο εὐνοουμένων ὅπως ἐκδικήσῃ τὰς πρὸς τὴν βασίλισσαν αὐτῶν ὕβρεις· ἀλλ' ὁ νεανίας ἀμέσως ἀφωπλίσθη ὑπὸ τῆς λάμψεως τῶν ὡραίων ἐκείνων ἱκετευτικῶν ὀφθαλμῶν, ὑπὸ τῶν δύο βραχιόνων, οἵτινες περιέσφιγγον τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, ὑπὸ τῶν δακρύων τῆς Ἰωάννας, καὶ ἔπεσε πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῆς, οὓς ἠσπάσθη μετὰ παραφορᾶς, μὴ σκεπτόμενος ὅτι ἔπρεπε νὰ ζητήσῃ συγχώρησιν διὰ τὴν παρουσίαν του, μὴ λαλῶν περὶ τοῦ ἔρωτός του, ὡς εἰ πάντοτε ἠγαπῶντο· ἐπεδαψίλευσεν αὐτῇ τὰς τρυφερωτάτας θωπείας, ἀπέμαξε τὰ δάκρυά της, ἐθώπευσε τὴν ὡραίαν αὐτῆς κόμην διὰ τῶν ῥρισσόντων χειλέων του· ἡ Ἰωάννα ἐλησμόνησε κατὰ μικρὸν τὴν ὀργήν, τοὺς ὅρκους, τὴν μετάνοιαν αὐτῆς· βαυκαλιζομένη ὑπὸ τῶν μελῳδικῶν λόγων τοῦ ἐραστοῦ αὐτῆς, ἀπεκρίνετο διὰ μονοσυλλάβων οὐδὲν ἐννοοῦσα· ἡ καρδία ἔπαλλε σφοδρῶς ὡς εἰ ἔμελλε νὰ διαῤῥαγῇ τὸ στῆθος αὐτῆς, ἔπεσε δὲ αὖθις ὑπὸ τὸ ἀκαταμάχητον γόητρον τοῦ ἔρωτος, ὅτε νέος θόρυβος ἀπέσπασεν αὐτὴν τῆς ἐκστάσεώς της· ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην ὁ νέος κόμης ἠδυνήθη ν' ἀποσυρθῇ ἄνευ οὐδεμιᾶς σπουδῆς εἰς παρακείμενον θάλαμον, καὶ ἡ Ἰωάννα ἡτοιμάσθη νὰ ὑποδεχθῇ τὸν ἐρχόμενον ὀχληρὸν μετὰ ψυχρᾶς καὶ αὐστηρᾶς ἀξιοπρεπείας.

Ὁ τοσοῦτον ἀκαίρως ἐρχόμενος ὅπως διασκεδάσῃ τὰ ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς βασιλίσσης συμπυκνούμενα θυελλώδη νέφη ἦτον ὁ Κάρολος, ὁ πρεσβύτατος τῶν κλάδων τῆς Δούρας. Ἀφοῦ παρουσίασε τῷ λαῷ τὴν ὡραίαν του ἐξαδέλφην ὡς τὴν μόνην νόμιμον ἡγεμονίδα, ἐζήτησεν ἐπανειλημμένως εὐκαιρίαν νὰ συνδιαλεχθῇ μετ' αὐτῆς, καὶ κατὰ πάντα τὰ φαινόμενα ἡ συνδιάλεξις ἔμελλε νὰ ἦναι κρίσιμος.

Ὁ Κάρολος ἦτον ἐξ ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων οἵτινες πρὸ οὐδενὸς μέσου ὀπισθοδρομοῦσι πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ αὐτῶν· ὑπὸ σφοδρᾶς φιλοδοξίας καταβιβρωσκόμενος, εἰθισμένος ἐκ νεωτάτης ἡλικίας εἰς τὸ κρύπτειν τὰς φλογερωτέρας ἐπιθυμίας του ὑπὸ ἐλαφρὰν ἀμεριμνησίαν, βαδίζων ἀπὸ συνδυασμοῦ εἰς συνδυασμόν, πρὸς ὡρισμένον ἀντικείμενον, καὶ οὔτε κατὰ γραμμὴν παρεκτρεπόμενος τῆς ὁδοῦ ἣν διεχάραττε, διπλασιάζων τὴν σύνεσιν αὐτοῦ καθ' ἑκάστην νίκην καὶ τὴν γενναιότητα καθ' ἑκάστην ἧτταν, ὠχρὸς ἐν τῇ χαρᾷ, μειδιῶν ἐν τῷ μίσει, ἀδιαπέραστος ἐν ταῖς ἰσχυροτάταις συγκινήσεσι τῆς ζωῆς, ὥμοσε νὰ φθάσῃ εἰς τὸν θρόνον τῆς Νεαπόλεως, οὗ ἐπὶ μακρὸν ἐνόμιζεν ἑαυτὸν κληρονόμον ὡς πλησιέστερος ἀνεψιὸς τοῦ Ῥοβέρτου· καὶ τούτῳ τῷ ὄντι ἔπρεπε νὰ δοθῇ ἡ χεὶρ τῆς Ἰωάννας, ἂν ὁ γέρων βασιλεὺς δὲν ἐστοχάζετο περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου του νὰ καλέσῃ τὸν Ἀνδρέαν τῆς Οὐγγαρίας, καὶ ν' ἀποκαταστήσῃ εἰς τὰ δικαιώματά του τὸν πρωτότοκον κλάδον, περὶ οὗ οὐδεὶς τοῦ λοιποῦ ἐμερίμνα.

Ἀλλ' οὔτε ἡ ἄφιξις τοῦ Ἀνδρέα, εἰς τὸ βασίλειον, οὔτε ἡ βαθεῖα ἀδιαφορία μεθ' ἧς ἡ

Ἰωάννα ἀπασχολουμένη ὑπ' ἄλλων παθῶν, ἐδέξατο πάντοτε τὰς προτάσεις τοῦ ἐξαδέλφου αὐτῆς δὲ Δούρας, ἐξησθένισαν ἐπὶ μίαν μόνην στιγμὴν τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ· διότι ὁ ἔρως μιᾶς γυναικὸς καὶ ἡ ζωὴ ἑνὸς ἀνδρὸς οὐδὲν ἐζύγιζον ὡς πρὸς τὸν Κάρολον, ὅταν στέμμα ἐτίθετο ἐπὶ τοῦ ἑτέρου δίσκου τῆς πλάστιγγος.

Ἀφοῦ περιεπόλησε πέριξ τῶν δωμάτων τῆς βασιλίσσης κυβ' ὅλον τὸν χρόνον καθ' ὃν αὕτη ἔμενεν ἀπολύτως ἀόρατος, παρουσιάσθη μετ' εὐσεβάστου προθυμίας ὅπως ἐρωτήσῃ περὶ τῆς ὑγείας τῆς ἐξαδέλφης του. Ὁ νέος δοὺξ καθωράϊσε τὴν εὐγένειαν τῶν χαρακτηριστικῶν αὐτοῦ καὶ τὴν κομψότητα τοῦ σώματος διὰ λαπρᾶς στολῆς χρυσῶν κρινοσήμων γεμούσης καὶ καταστιλβούσης ἐκ τῶν πολυτίμων λίθων. Τὸ ἐξ ἐρυθροῦ ἐπικρόκου ἔνδυμα αὐτοῦ καὶ ὁ τοῦ αὐτοῦ χρώματος ὑπενδύτης καθίστων διὰ τῆς ζωηρότητος αὐτῶν λαμπροτέραν τὴν χροιὰν τοῦ προσώπου του, ἡ δὲ μέλαινα καὶ ἀέτειος κόμη τῶν ὀφθαλμῶν του ἐτόξευεν ἀστραπὰς καὶ ἐζωογόνει τὴν φυσιογνωμίαν του.

Ὁ Κάρολος ὡμίλησεν ἐπὶ πολλὴν ὥραν μετὰ τῆς ἐξαδέλφης του περὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ὃν ἔδειξεν ὁ λαὸς κατὰ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάβρησιν αὐτῆς, καὶ τοῦ ἐν τῷ μέλλοντι λαμπροῦ σταδίου της· ἐχάραξε σύντομον καὶ ἀκριβῆ εἰκόνα τῆς θέσεως τοῦ βασιλείου· καὶ ἐγκώμια ἐπιδαψιλεύων περὶ τῆς συνέσεως τῆς βασιλίσσης κατέδειξεν εὐφυῶς τὰς μᾶλλον ποθητὰς τῇ χώρᾳ βελτιώσεις· τέλος δὲ τοσούτῳ θερμῶς καὶ τοσοῦτον ἐπιφυλακτικῶς ἐνταυτῷ ἐλάλησεν, ὥστε κατώρθωσε νὰ ἐξαλείψῃ τὴν δυσάρεστον ἐντύπωσιν ἣν ἡ ἄφιξίς του παρήγαγε.

Παρὰ τὰς παρεκτροπὰς τῆς ὑπὸ μάλιστα ἀξιοθρηνήτου ἀγωγῆς διαφθαρείσης νεότητος αὐτῆς, ἡ Ἰωάννα ἦτο μεγαλοπράγμων· ἀνωτέρα τῆς ἡλικίας καὶ τοῦ φύλου αὐτῆς, ἅμα ὡς ἦλθεν ὁ λόγος περὶ τῆς εὐημερίας τῶν ἰδίων ὑπηκόων, ἐπελάθετο τῆς ἀλλοκότου θέσεώς της καὶ ἤκουσε τοῦ δουκὸς τῆς Δούρας μετὰ ζωηροτάτης περιεργείας, μετ' εὐμενεστάτης προσοχῆς.

Τότε ἐκεῖνος ἐτόλμησε νὰ ὑπαινιχθῇ τοὺς ἀπειλοῦντας τὴν νέαν βασίλισσαν κινδύνους· ὡμίλησεν ἀορίστως περὶ τοῦ πόσον δυσκόλως διακρίνονται αἱ ἀληθεῖς ἀφοσιώσεις ἀπὸ τῶν ἀνάνδρων συγκαταβάσεων καὶ τῶν ἐκ συμφέροντος σχέσεων· ἐνέμενεν ὁμιλῶν περὶ τῆς ἀχαριστίας τῶν μάλιστα εὐεργετουμένων ἀνθρώπων, τῶν ὡς πιστοτάτων θεωρουμένων. Ἡ δὲ Ἰωάννα ἥτις πρὸ μικροῦ τοσούτῳ ὀλιβερὰν ἔλαβε πεῖραν τῆς ἀληθείας τῶν λόγων τούτων, ἀπήντησε κατ' ἀρχὰς μὲν διὰ μειδιάματος, ὕστερον δὲ μετὰ στιγμιαίαν σιωπήν, εἶπε·

— Εἴθε ὁ Θεὸς, ὃν καλῶ μάρτυρα τῆς εὐθύτητος καὶ τιμιότητος τῶν σκοπῶν μου, ν' ἀφαιρέσῃ τὸ προσωπεῖον τῶν προδοτῶν καὶ νὰ μὲ φωτίσῃ περὶ τῶν ἀληθῶν μου φίλων! Ἠξεύρω ὅτι τὸ ἐπιβαλλόμενόν μοι φορτίον εἶναι πολὺ βαρύ, καὶ δὲν ἐλπίζω πολὺ ἐπὶ τὰς δυνάμεις μου· ἀλλ' ἡ γηραιὰ πεῖρα τῶν συμβούλων εἰς οὓς ὁ πάππος διεπιστεύθη τὴν κηδεμονίαν μου, ἡ σύμπραξις τῆς οἰκογενείας μου, καὶ μάλιστα ἡ ἀγνὴ καὶ ἐγκάρδιος φιλία σας, ἐξάδελφέ μου, θὰ μὲ βοηθήσωσιν, ἐλπίζω, εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων μου.

— Ὁ εἰλικρινέστερος πόθος μου εἶναι νὰ ἐπιτύχητε, ὡραία μου ἐξαδέλφη, καὶ δὲν θέλω νὰ ταράξω στιγμὰς αἵτινες πρέπει ὁλοσχερῶς ν' ἀφιερωθῶσιν εἰς τὴν εὐτυχίαν διὰ δυσπίστων ὑπονοιῶν· δὲν θέλω ν' ἀναμίξω εἰς τὴν πανταχόθεν ἐκλάμπουσαν χαρὰν ἐνῷ προσαγορεύεσθε βασίλισσα, ματαίαν καὶ ἀνωφελῆ λύπην καὶ ἀγανάκτησιν κατὰ τῆς τυφλῆς εἱμαρμένης, ἥτις τίθησι παρὰ τὴν ὑπὸ πάντων ἡμῶν λατρευομένην γυναῖκα, παρ' ὑμᾶς, ἐξάδελφη μου, ἧς ἓν καὶ μόνον βλέμμα ἤθελε καταστήσει τὸν ἄνθρωπον ὀλβιώτερον τῶν ἀγγέλων, ἕνα ξένον ἀναξίως ἐλθόντα νὰ διανεμηθῇ μεθ' ὑμῶν τὸν θρόνον καὶ τὴν καρδίαν σας.

— Λησμονεῖς, Κάρολε, εἶπεν ἡ βασίλισσα τείνουσα τὴν χεῖρα ὡς εἰ ἤθελε νὰ δικόψῃ τοὺς λόγους του, λησμονεῖς ὅτι ὁ Ἀνδρέας εἶναι σύζυγός μου, καὶ κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ πάππου ἐκλήθη ἵνα βασιλεύσῃ μετ' ἐμοῦ.

— Ποτέ! ἀνέκραξεν ὁ δοὺξ μετ' ἀγανακτήσεως· αὐτός! βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως! Ἀλλὰ συλλογισθῆτε λοιπὸν ὅτι ἡ πόλις θὰ ἐσείετο ἐκ θεμελίων, ὅτι ὁ λαὸς θὰ ἐξανίστατο ἀθρόος, ὅτι οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν ἡμῶν θὰ σημάνωσι νέον σικελικὸν ἑσπερινόν, πρὶν ἢ οἱ Νεαπολιτανοὶ συγκατανεύσωσι νὰ κυβερνῶνται ὑπὸ μιᾶς ὄρακὸς μεθύσων καὶ ἀγρίων Οὔγγρων, ὑφ' ἑνὸς ὑποκριτοῦ καὶ δυσμόρφου μοναχοῦ, ὑφ' ἡγεμόνος ὃν μισοῦσιν ὅσον ἀγαπῶσιν ὑμᾶς.

— Ἀλλὰ κατὰ τί λοιπὸν φέγουσιν αὐτόν· ποῖον εἶναι τὸ σφάλμα του;

— Ποῖον τὸ σφάλμα του; κατὰ τί φέγουσιν αὐτὸν μεγαλειοτάτη; Ὁ λαὸς ψέγει αὐτὸν ὡς ἀνίκανον, βάναυσον, ἄγριον· οἱ εὐπατρίδαι ὡς παραβιάσαντα τὰ προνόμια αὐτῶν, καὶ ἀπροκαλύπτως προστατεύοντα ἀνθρώπους ἀφανεῖς τὸ

γένος· κ' ἐγὼ, μεγαλειοτάτη, προσέθηκε ταπεινῶν τὴν φωνὴν, ἐγὼ ψέγω αὐτὸν διότι σᾶς καθιστᾷ δυστυχῆ.

Ἡ Ἰωάννα ἀνέρριξεν ὡς εἰ τραγεῖα χεὶρ ἔψαυσε τὴν πληγὴν αὐτῆς· ἀλλ' ὑπὸ πλαστὴν γαλήνην κρύπτουσα τὴν ταραχήν της ἀπεκρίθη μετὰ παντάπασιν ἀδιαφόρου ὕφους.

— Ὀνειρεύεσαι, πιστεύω, Κάρολε· πόθεν μὲ νομίζεις δυστυχῆ;

— Μὴ ζητῆτε νὰ τὸ δικαιολογήσητε, ἐξαδέλφη μου, ἐπανέλαβε ζωηρῶς ὁ Κάρολος, θὰ κατεστρέφεσθε χωρὶς νὰ τὸν σώσητε.

Ἡ βασίλισσα ἠτένισεν ἀσκαρδαμυκτὶ τὸν ἐξάδελφόν της, ὅπως ἀναγνώσῃ εἰς τὰ μύχια τῆς ψυχῆς του, καὶ ἐξηγήσῃ καλῶς τὴν ἔννοιαν τῶν λόγων τούτων· ἀλλ' ἀδυνατοῦσα νὰ πιστεύσῃ εἰς τὴν ἐν τῇ διανοίᾳ της ἐπελθοῦσαν φρικώδη σκέψιν ὑπεκοίθη ἐντελῆ ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν φιλίαν τοῦ ἐξαδέλφου της, ὅπως εἰσχωρήσῃ εἰς τὰ σχέδιά του, καὶ εἶπεν αὐτῷ νωχελῶς.

— Λοιπὸν ἔστω, Κάρολε, ὑποθέσωμεν ὅτι δὲν εἶμαι εὐτυχὴς, ποῖον φάρμακον θὰ μοὶ προέτεινες διὰ νὰ διαφύγω τὴν κακήν μου τύχην;

— Τὸ ἐρωτᾶτε, ἐξαδέλφη μου; Μήπως πᾶν μέσον δὲν εἶναι καλὸν ὅταν πάσχητε καὶ πρόκειται νὰ ἐκδικηθῆτε;

— Ἀλλὰ καὶ πάλιν πρέπει νὰ καταφύγω εἰς δυνατὰ μέσα. Ὁ Ἀνδρέας δὲν θ' ἀπαρνηθῇ εὐκόλως τὰς ἀπαιτήσεις του· ἔχει κόμμα ὑποστηρίζον αὐτὸν, καὶ ἐν περιπτώσει φανερᾶς ῥήξεως, ὁ ἀδελφός του ὁ βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας, θὰ κηρύξῃ ἴσως πόλεμον ἐναντίον μας καὶ θὰ κατερημώσῃ τὴν χώραν.

Ὁ δοὺξ τῆς Δούρας ἐμειδίασεν ἐλαφρῶς, καὶ ἡ φυσιογνωμία του προσέλαβεν ἔκφρασιν ἀπαισίαν.

— Δὲν μ' ἐννοεῖτε, ἐξαδέλφη μου.

— Ἐξηγηθῆτε λοιπὸν ἄνευ περιφράσεων, εἶπεν ἡ βασίλισσα ἀγωνιζομένη ὅπως μὴ προδοθῇ ἡ ταράττουσα τὰ μέλη της σπασμωδικὴ φρικίασις.

— Ἄκουσον, Ἰωάννα, εἶπεν ὁ Κάρολος λαμβάνων τὴν χεῖρα τῆς ἐξαδέλφης του καὶ φέρων αὐτὴν ἐπὶ τῆς καρδίας του, αἰσθάνεσαι αὐτὸ τὸ ἐγχειρίδιον;

— Τὸ αἰσθάνομαι, εἶπεν ὠχριῶσα ἡ Ἰωάννα.

— Εἴπατε μίαν λέξιν... καὶ...

— Καὶ τί;

— Καὶ αὔριον εἶσθε ἐλευθέρα.

— Πῶς! φόνον! ἀνεφώνησεν ἡ Ἰωάννα ὀπισθοδρομοῦσα ἐκ φρίκης· λοιπὸν δὲν ἠπατήθην, φόνον ἔρχεσθε νὰ μοὶ προτείνητε.

— Ἀναπόφευκτον! προσέθηκεν ὁ δοὺξ ἡσύχως· σήμερον ἐγὼ σᾶς τὸν συμβουλεύω· βραδύτερον ὑμεῖς θὰ τὸν διατάξητε.

— Ἀρκεῖ, δυστυχῆ! δὲν ἠξεύρω ἂν ἦσαι περισσότερον ἀνανδρος ἢ θρασὺς, ἢ περισσότερον θρασὺς παρὰ ἄνανδρος· ἄνανδρος διότι μοὶ ὁμολογεῖς κακοῦργον σχέδιον, βέβαιος ὢν ὅτι δὲν θὰ σὲ καταγγείλλω· θρασὺς, διότι ὁμολογῶν αὐτὸ ἀγνοεῖς ἂν ὑπάρχουν ἐδῶ μάρτυρες ἀκούοντές σου.

— Λοιπὸν, μεγαλειοτάτη, ἐπειδὴ ἀπεκαλύφθην, ἐννοεῖται ὅτι δὲν δύναμαι νὰ σᾶς ἀφήσω πρὶν ἢ μάθω· ἂν ὀφείλω νὰ θεωρῶμαι φίλος σας ἢ ἐχθρός σας.

— Ἐξέλθετε! ἀνεφώνησεν ἡ Ἰωάννα μετὰ καταφρονητικοῦ νεύματος, ὑβρίζετε τὴν βασίλισσάν σας.

— Λησμονεῖτε, ἐξαδέλφη μου, ὅτι δύναμαι μίαν ἡμέραν νὰ ἔχω δικαιώματα ἐπὶ τοῦ βασιλείου σας.

— Μὴ μὲ ἀναγκάζητε νὰ σᾶς διώξω ἀπ' ἐμπρός μου, εἶπεν ἡ Ἰωάννα χωροῦσα πρὸς τὴν θύραν.

— Ἐλᾶτε δὰ, μὴ θυμώνετε, ὡραία μου ἐξαδέλφη, σᾶς ἀφίνω· ἀλλ' ἐνθυμεῖσθε τοὐλάχιστον ὅτι ἐγὼ σᾶς ἔτεινα τὴν χεῖρα καὶ ὑμεῖς τὴν ἀπωθεῖτε. Προσέξατε καλῶς εἰς ὅ,τι σᾶς λέγω κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην στιγμήν· σήμερον εἶμαι ὁ ἔνοχος· μίαν ἡμέραν ἴσως γίνω ὁ δικαστής.

Καὶ ἀπεμακρύνθη βραδέως, στρέφων δὶς ἐπανειλημμένως τὴν κεφαλήν, καὶ μακρόθεν ἐξακοντίζων διὰ νεύματος τὴν φοβερὰν πρόρρησιν αὐτοῦ.

Ἡ Ἰωάννα ἔκρυψε τὸ πρόσωπον ἐντὸς τῶν χειρῶν, καὶ ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἔμενε βεβυθισμένη εἰς τοὺς ὀδυνηροὺς αὐτῆς διαλογισμούς· εἶτα τῆς ὀργῆς ἐπικρατούσης ἐν αὐτῇ πάντων τῶν λοιπῶν αἰσθημάτων, ἐκάλεσε τὴν δόνα Κανσίαν, καὶ τῇ ἔδωκε διαταγὴν οὐδένα ν' ἀφήσῃ τοῦ λοιποῦ νὰ εἰσέλθῃ, ἐφ' οἱαδήποτε προφάσει.

Ἡ ἀπαγόρευσις δὲν ἀπέβλεπε τὸν κόμητα τῆς Ἀρτεσίας· διότι ὁ ἀναγνώστης ἐνθυμεῖται ὅτι ἦτον ἐντὸς τοῦ παρακειμένου θαλάμου.

Ἐν τούτοις ἐπῆλθεν ἡ νύξ, καὶ ἀπὸ τοῦ Μόλου μέχρι τῆς Μεργελλίνας, ἀπὸ τοῦ Καπουανοῦ πύργου μέχρι τοῦ λόφου τοῦ Ἁγίου Ἔλμου, σιγὴ βαθυτάτη διεδέξατο τὰ μυρίας φωνὰς τῆς θορυβωδεστάτης πόλεως τῆς Ὑψηλίου.

Ὁ Κάρολος Δούρας ταχέως ἀπομακρυνόμενος τῆς πλατείας τῶν Κορρηγίων, ἀφοῦ ἐτόξευσε τελευταῖον ἐκδικήσεως βλέμμα ἐπὶ τοῦ Νέου Πύργου, εἰσέδυ εἰς τὸν πολυδαίδαλον λαβύρινθον σκοτεινῶν καὶ πολυκαμπῶν ὁδῶν, πανταχοῦ διασταυρουμένων ἐν τῷ ἀρχαίῳ ἄστει, καὶ μεθ' ἑνὸς τετάρτου τῆς ὥρας πορείαν ὁτὲ μὲν βραδείαν ὁτὲ δὲ κατεσπευσμένην, ἥτις προέδιδε τὴν διανοητικὴν αὐτοῦ ταραχήν, ἀφίκετο εἰς τὸ δουκικὸν μέγαρόν του, κείμενον πλησίον τῆς ἐκκλησίας τοῦ Σὰν Τζοβάνη ἀ Μάρε.

Ἀφοῦ δὲ ἔδωκε διαταγάς τινας δι' ἀποτόμου καὶ τραχείας φωνῆς πρὸς ἕνα τῶν ἀκολούθων του, εἰς ὃν ἐνεχείρισε τὸ ξίφος καὶ τὸν μανδύαν του, ὁ Κάρολος ἐκλείσθη ἐν τῷ δωματίῳ του, μὴ ἀναβὰς παρὰ τῇ δυστυχεῖ μητρί του, ἥτις, κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἔκλαιε, θλιβομένη καὶ μόνη, ἐπὶ τῇ ἀχαριστίᾳ τοῦ υἱοῦ της, καὶ ἐξεδικεῖτο, ὡς πᾶσαι αἱ μητέρες δεομένη τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ.

Ὁ δοὺξ τῆς Δούρας περιεστράφη πολλάκις ἐν τῷ κοιτῶνί του, ὡς λέων ἐν κλωβῷ, ἀριθμῶν τὰ λεπτὰ καὶ ὑπὸ τῆς ἀνυπομονησίας αὐτοῦ διαβιβρωσκόμενος· ἔμελλε δὲ νὰ καλέσῃ ἕνα τῶν οἰκετῶν ὅπως ἐπαναλάβῃ τὰς διαταγάς του, ὅτε ὡς ἀκούσας κρουσθεῖσαν τὴν θύραν ὑποκώφως ἐνόησεν ὅτι ἦλθε τέλος ὁ ἀναμενόμενος.

Ἀνέῳξε ζωηρῶς καὶ ἀνὴρ πεντηκοντούτης, μέλας ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, εἰσῆλθε μετὰ ταπεινοτάτων ὑποκλίσεων, καὶ ἔκλεισεν ἐπιμελῶς τὴν θύραν.

Ὁ Κάρολος ἔπεσεν ἐπὶ θρονίου, καὶ ἀτενίζων ἀσκαρδαμυκτεὶ τὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἵστατο ὄρθιος ἐνώπιόν του, νεύων χαμαὶ τοὺς ὀφθαλμούς, ἔχων ἐσταυρωμένας ἐπὶ τοῦ στήθους τὰς χεῖρας, μετὰ στάσεως δηλούσης τυφλοτάτην ὑπακοήν, τῷ εἶπε βραδέως καὶ ζυγίζων ἑκάστην λέξιν.

— Κύριε Νικόλαε δὲ Μελάτσο, ἐνθυμεῖσθε ἀκόμη τὰς πρὸς ὑμᾶς ἐκδουλεύσεις μου;

Ὁ ἄνθρωπος πρὸς ὃν ἀπετείνοντο αἱ λέξεις αὗται ἐρρικίασεν ὡς εἰ ἤκουσεν ἠχοῦσαν εἰς τὸ οὖς αὐτοῦ τὴν φωνὴν τοῦ Σατανᾶ ἀπαιτοῦντος τὴν ψυχήν του· εἶτα ὑψῶν ἐπὶ τοῦ λαλοῦντος βλέμμα περίφοβον, ἠρώτησε μετὰ βαρείας φωνῆς.

— Τί ἔκαμα, αὐθέντα, καὶ μ' ἐπιπλήττετε τοιουτοτρόπως;

— Δὲν σᾶς ἐπιπλήττω, συμβολαιογράφε, ἀλλ' ἁπλῶς σᾶς ἐρωτῶ.

— Δύναται ποτὲ ὁ αὐθέντης ν' ἀμφιβάλλῃ περὶ τῆς αἰωνίου εὐγνωμοσύνης μου; Ἐγὼ νὰ λησμονήσω τὰς εὐεργεσίας τῆς ἐξοχότητός σας; Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη χάσω εἰς τοιοῦτον βαθμὸν τὸ λογικὸν καὶ τὴν μνήμην, δὲν ἔχω τὴν γυναῖκά μου καὶ τὸν υἱόν μου καθημέραν διὰ νὰ μ' ἐνθυμίζουν ὅτι σᾶς ὀφείλομεν τὰ πάντα, τὴν περιουσίαν, τὴν ζωήν, τὴν τιμήν; Κατέστην ἔνοχος ἀτίμου πράξεως, ἐξηκολούθησεν ὁ συμβολαιογράφος ταπεινώσας τὴν φωνήν, πλαστογραφίας, ἥτις οὐχὶ μόνον τὴν θανατικὴν ποινὴν ἐπέσυρεν ἐπ' ἐμοῦ ἀλλὰ καὶ τὴν δήμευσιν τῶν κτημάτων μου, τὴν καταστροφὴν τῆς οἰκογενείας μου, τὴν πτωχείαν καὶ τὸ ὄνειδος τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ, αὐτοῦ τοῦ υἱοῦ, τοῦ ὁποίου, δυστυχῶς ἐγώ, ἠθέλησα νὰ ἐξασφαλίσω λαμπρὸν μέλλον διὰ φοβεροῦ ἐγκλήματος· εἴχατε εἰς χεῖράς σας τὰς ἀποδείξεις τοῦ ἐγκλήματος....

— Τὰς ἔχω ἀκόμη....

— Καὶ δὲν θὰ μὲ καταστρέψητε, αὐθέντα, ἐπανέλαβε τρέμων ὁ συμβολαιογράφος· ἰδοὺ ἐγὼ εἰς τοὺς πόδας σας, λάβετε τὴν ζωήν μου, ἐξοχώτατε, θὰ ἐκπνεύσω εἰς τὰς βασάνους ἀγογγύστως· ἀλλὰ σώσατε τὸν υἱόν μου, ἀφοῦ τοσοῦτον ἐπιεικὴς ἐφάνητε καὶ ἐφείσθητε αὐτοῦ μέχρι τοῦδε· ἔλεος διὰ τὴν μητέρα του! ἔλεος αὐθέντα.

— Μὴ φοβῆσαι, εἶπεν ὁ Κάρολος νεύων αὐτῷ ν' ἀνεγερθῇ, δὲν πρόκειται περὶ τῆς ζωῆς σου· καὶ τοῦτο θὰ ἔλθῃ ἴσως. Ὅ,τι ἔχω νὰ σὲ ζητήσω τώρα εἶναι πολὺ εὐκολώτερον καὶ ἁπλούστερον.

— Περιμένω τὰς διαταγάς σας, αὐθέντα.

— Καὶ πρῶτον, ἐπανέλαβεν ὁ δοὺξ μετὰ παιγνιώδους εἰρωνικοῦ ὕφους, θὰ συντάξῃς ἐν καλῇ τάξει τὸ προικοσύμφωνόν μου.

— Ἀμέσως ἐξοχώτατε.

— Θὰ γράψῃς εἰς τὸ πρῶτον ἄρθρον, ὅτι ἡ γυνή μου μοὶ φέρει προῖκα τὴν κομητείαν τῆς Ἄλβας, τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Γράτης καὶ τοῦ Γιορδάνου, μετὰ πάντων τῶν ἀπ' αὐτῶν ἐξαρτωμένων κτημάτων καὶ γαιῶν.

— Ἀλλὰ, αὐθέντα.... ἀπήντησεν ὁ τάλας συμβολαιογράφος μετὰ μεγίστης ἀμηχανίας.

— Μήπως εὑρίσκετε καμμίαν δυσκολίαν, κύριε Νικόλαε;

— Θεὸς φυλάξοι, ἐξοχώτατε! ἀλλὰ...

— Τί λοιπόν;

— Ἂν μὲ τὸ συγχωρῇ ὁ αὐθέντης... ἓν μόνον πρόσωπον ἔχει ἐν Νεαπόλει τὴν προῖκα τὴν ὁποίαν ὁρίζει ἡ ἐξοχότης σας.

— Ἔπειτα!

— Καὶ τὸ πρόσωπον τοῦτο, ἐψέλλισεν ὁ συμ-

βολαιογράφος, ἐπὶ μᾶλλον ἀμηχανῶν, εἶναι ἡ ἀδελφὴ τῆς βασιλίσσης.

— Θὰ γράψῃς λοιπὸν εἰς τὸ προικοσύμφωνον τὸ ὄνομα τῆς Μαρίας τῆς Ἀνδεγαυίας.

— Ἀλλὰ, ἐπανέλαβεν εἰσέτι δειλῶς ὁ Νικόλαος, ἡ κόρη τὴν ὁποίαν ἡ ἐξοχότης σας ἐπιθυμεῖ νὰ νυμφευθῇ προωρίσθη, μοὶ φαίνεται, ἐν τῇ διαθήκῃ τοῦ ἀειμνήστου μακαρίτου βασιλέως καὶ κυρίου ἡμῶν, ὡς γυνὴ τοῦ βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας, ἢ τοῦ ἐγγόνου τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας.

— Ἀ! ἀ! ἐννοῶ τὴν ἀπορίαν σου, φίλε συμβολαιογράφε· τοῦτο θὰ σὲ μάθῃ ὅτι ἡ θέλησις τῶν θείων δὲν εἶναι πάντοτε καὶ τῶν ἀνεψιῶν θέλησις.

— Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἂν ἐτόλμων....



Καὶ ἡ Ἰωάννα, τρέμουσα ἔξω φρενῶν, ὥρμησε πρὸς τὸν Βερτράνδον.
Σελ.—197

— Ἂν ὁ αὐθέντης κατεδέχετο νὰ μοὶ δώσῃ τὴν ἄδειαν... ἂν ἠδυνάμην νὰ εἴπω τὴν γνώμην μου, θὰ καθικέτευον ταπεινότατα τὴν ἐξοχότητά σας νὰ σκεφθῇ ὅτι πρόκειται περὶ ἀπαγωγῆς κόρης ἀνηλίκου.

— Ἀπὸ πότε ἔχεις εὐαίσθητον τὴν συνείδη-

σιν κὺρ Νικόλαε;— Ἡ ἀποστροφὴ αὕτη συνωδεύθη μετὰ βλέμματος τοσούτῳ φοβεροῦ, ὥστε ὁ ἄθλιος συμβολαιογράφος ἐμβρόντητος γενόμενος μόλις ἠδυνήθη ν' ἀποκριθῇ.

— Ἐντὸς μιᾶς ὥρας θὰ ἦναι ἕτοιμον τὸ προικοσύμφωνον.

— Λοιπὸν εἴμεθα σύμφωνοι ὡς πρὸς τὸ πρῶτον ζήτημα, ἐξηκολούθησεν ὁ Κάρολος ἐπαναλαμβάνων τὸν φυσικὸν τόνον τῆς φωνῆς του. Ἰδοὺ τώρα ἡ δευτέρα μου παραγγελία. Γνωρίζεις, πιστεύω, ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, καὶ ἱκανῶς ἐκ τοῦ πλησίον, τὸν θαλαμηπόλον τοῦ δουκὸς τῆς Καλαβρίας.

— Τὸν Τομμάζο Πάτσε! εἶναι ὁ καλήτερός μου φίλος.

— Θαυμάσια! Ἄκουσέ μου λοιπόν, καὶ σκέψου ὅτι ἀπὸ τὴν ἐχεμύθειάν σου ἐξαρτᾶται ἡ σωτηρία ἢ ἡ καταστροφὴ τῆς οἰκογενείας σου. Μετ' οὐ πολὺ τελεταίνεται συνωμοσία κατὰ τοῦ ἀνδρὸς τῆς βασιλίσσης· οἱ συνωμόται θ' ἀγοράσωσιν ἀναμφιβόλως τὸν θαλαμηπόλον τοῦ Ἀνδρέα, τὸν ἄνθρωπον τὸν ὁποῖον ὀνομάζεις τὸν καλήτερόν σου φίλον· οὔτε στιγμὴν μὴ τὸν ἀφίνῃς, προσπάθησε νὰ κολληθῇς εἰς αὐτὸν ὡσεὶ σκιά· καὶ ἡμέραν πρὸς ἡμέραν, ὥραν πρὸς ὥραν, ἔρχου νὰ μὲ πληροφορῇς πιστῶς, περὶ τῶν προόδων τῆς συνωμοσίας καὶ τῶν ὀνομάτων τῶν συνωμοτῶν.

— Αὐταὶ εἶναι ὅλαι αἱ διαταγαὶ τῆς ἐξοχότητός σας;

— Αὐταί.

Ὁ συμβολαιογράφος ὑπέκλινεν εὐσεβάστως, καὶ ἐξῆλθεν ὅπως ἐκτελέσῃ ἄνευ ἀναβολῆς ὅσας ἔλαβε διαταγάς. Ὁ Κάρολος διῆλθε τὸ ἐπίλοιπον τῆς νυκτὸς γράφων τῷ θείῳ αὐτοῦ καρδιναλίῳ τῆς Περιγόρδης, ἑνὶ τῶν μάλιστα ἰσχυόντων κληρικῶν παρὰ τῇ αὐλῇ τῆς Λυεννίωνος. Ἱκέτευε δὲ αὐτὸν πρὸ πάντων νὰ ἐμποδίσῃ διὰ τῆς ἐπιρροῆς του τὴν παρὰ τοῦ Κλήμεντος ΣΤ' ὑπογραφὴν τῆς στέψεως τοῦ Ἀνδρέα, καὶ τελευτῶν ἐδέετο θερμότατα τοῦ θείου του νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ πάπα τὴν ἄδειαν τοῦ νὰ νυμφευθῇ τὴν ἀδελφὴν τῆς βασιλίσσης.

— Θὰ ἴδωμεν, ἐξαδέλφη μου, εἶπε σφραγίζων τὴν ἐπιστολήν του, τίς ἡμῶν τῶν δύο ἐννοεῖ κάλλιον τὰ συμφέροντά του. Δὲν θέλετε νὰ μὲ δεχθῆτε ὡς φίλον, καλὰ λοιπόν! θὰ μ' ἐχετε ἀντίπαλον. Κοιμᾶσθε εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν ἐραστῶν σας, θὰ σᾶς ἐξυπνήσω ὅταν ἡ ὥρα σημάνῃ. Μίαν ἡμέραν θὰ ἦμαι ἴσως δοὺξ τῆς Καλαβρίας, δὲν τὸ ἀγνοεῖτε, ἐξαδέλφη μου, εἶναι τίτλος τοῦ κληρονόμου τοῦ θρόνου!

Τὴν ἐπαύριον καὶ τὰς ἀκολούθους ἡμέρας, παρετηρεῖτο ἐντελὴς μεταβολὴ ἐν τῇ συμπεριφορᾷ τοῦ Καρόλου πρὸς τὸν Ἀνδρέαν· προσῆλθεν αὐτῷ δεικνύων ζωηροτάτην συμπάθειαν, ἐκολάκευσεν εὐφυῶς τὰς ὀρέξεις του, καὶ ἔπεισε τὸν ἀδελφὸν Ροβέρτον, ὅτι ἀντὶ νὰ ἦναι ἐναντίος εἰς τὴν στέψιν τοῦ Ἀνδρέα, ὁ διακαέστερος τῶν πόθων του ἦτο νὰ ἴδῃ μετὰ σεβασμοῦ ἐκτελουμένας τὰς θελήσεις τοῦ θείου αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἂν ἐδείχθη ἐνεργῶν κατ' ἐναντίον τρόπον, ἔπραξε τοῦτο προτιθέμενος νὰ καταπραΰνῃ τὸν ὄχλον, ὅστις ἐν τῇ πρώτῃ ἐξάψει ἴσως ἐξανίστατο κατὰ τῶν Οὔγγρων.

Ἐκήρυξεν ἐντόνως ὅτι ἀπὸ καρδίας ἀπεστρέφετο τοὺς περικυκλοῦντας τὴν βασίλισσαν ὅπως ἀποπλανῶσιν αὐτὴν διὰ τῶν συμβουλῶν των, καὶ ὑπεσχέθη νὰ συμπράξῃ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ Ροβέρτου πρὸς ἀνατροπὴν τῶν εὐνοουμένων τῆς Ἰωάννας διὰ παντὸς ἐφικτοῦ μέσου.

Ὁ δὲ δομινικανὸς, καίπερ οὐδόλως πεισθεὶς περὶ τῆς εἰλικρινείας τῶν λόγων τοῦ συμμάχου αὐτοῦ, ἐδέξατο οὐχ' ἧττον μετὰ χαρᾶς στήριγμα τοσούτῳ χρήσιμον τῷ ἡγεμόνι ἀποδίδων τὴν αἰφνίδιον ἀλλαγὴν τοῦ φρονήματος τοῦ Καρόλου εἰς πρόσφατον μετὰ τῆς ἐξαδέλφης του ῥῆξιν, καὶ διανοούμενος νὰ ἐπωφεληθῇ τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ δουκὸς τῆς Δούρας.

Ὁπωσδήποτε ὅμως ὁ Κάρολος τοσούτῳ εἰσεχώρησεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἀνδρέα, ὥστε μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀδύνατον ἦτο νὰ ἴδῃ τις τὸν ἕνα ἄνευ τοῦ ἄλλου. Ἂν ὁ Ἀνδρέας ἐξήρχετο εἰς τὸ κυνήγιον, τὴν ἀγαπητήν αὐτοῦ διασκέδασιν, ὁ Κάρολος προθύμως ἔθετεν εἰς τὴν διάθεσίν του τοὺς θηρευτικοὺς κύνας καὶ ἱέρακας αὐτοῦ· ἂν ὁ Ἀνδρέας διέτρεχεν ἔφιππος τὴν πόλιν, ὁ Κάρολος ἵππευε παρ' αὐτῷ. Συνεμορφοῦτο πρὸς πάσας τὰς ἰδιοτροπίας του, ὥθει αὐτὸν εἰς καταχρήσεις, παρώξυνε τὰς παραφοράς του· ἐν ἑνὶ λόγῳ, ἦτον ὁ ἀγαθὸς ἢ κακὸς δαίμων ὅστις ἐνεφύσα τῷ πρίγκηπι πάντας τοὺς διαλογισμοὺς αὐτοῦ, καὶ διηύθυνε πάσας τὰς πράξεις του.

Ἡ Ἰωάννα ἐνόησεν ἀμέσως τὴν τακτικὴν ταύτην, ἣν ἄλλως προσεδόκα. Ἠδύνατο διὰ μιᾶς μόνης λέξεως νὰ καταστρέψῃ τὸν Δούρας· ἀλλ' ἀπαξιοῦσα τοσούτῳ χαμερπῆ ἐκδίκησιν, ἐφέρετο αὐτῷ μετὰ βαθυτάτης περιφρονήσεως.

Ἡ αὐλὴ διῃρέθη οὕτως εἰς δύο μερίδας· ἀφ' ἑνὸς μὲν τῶν Οὔγγρων ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Ροβέρτου ἀγομένων καὶ φανερῶς ὑποστηριζομένων παρὰ τοῦ Καρόλου Δούρος· ἀφ' ἑτέρου δὲ πάσης τῆς νεαπολιτικῆς ἀριστοκρατίας, ἥς ἡγοῦντο

οἱ πρίγκηπες τοῦ Τάραντος. Ἡ Ἰωάννα, ἀγομένη ὑπὸ τῆς συζύγου τοῦ ἀρχιδικαστοῦ καὶ τῶν δύο θυγατέρων αὐτῆς, τῆς κομήσσης Τερλίτσης καὶ τῆς κομήσσης Μορκόνης, τῆς δόνα Κανσίας καὶ τῆς αὐτοκρατείρας Κωνσταντινουπόλεως, ἐνεκολπώθη τὴν νεαπολιτικὴν μερίδα ἐναντίον τῶν ἀξιώσεων τοῦ συζύγου της.

Πρώτη φροντὶς τῶν ὀπαδῶν τῆς βασιλίσσης ὑπῆρξε νὰ ἐγγράψωσι τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐπὶ πάντων τῶν δημοσίων ἐγγράφων ἄνευ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀνδρέα· ἀλλ' ἡ Ἰωάννα ὑπὸ χρηστότητος καὶ δικαιοσύνης ἐμπνεομένη ἐν μέσῳ τῆς διαφθορᾶς τῆς αὐλῆς αὐτῆς, μόλις συγκατετέθη εἰς τὴν τοιαύτην διαδήλωσιν ὑπείκουσα ταῖς συμβουλαῖς τοῦ Ἀνδρέα τῆς Ἰσερνίας, ἑνὸς τῶν σοφωτάτων νομοδιδασκάλων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐπίσης τιμωμένου ἕνεκα τοῦ εὐγενοῦς αὐτοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς ὑψηλῆς συνέσεως.

Ὁ πρίγκηψ, παροργιζόμενος διότι ἀπεκλείετο τῶν δημοσίων πραγμάτων, ἀπήντησε διὰ τῆς βίας καὶ τοῦ δεσποτισμοῦ. Ἠλευθέρωσεν αὐθαιρέτως αἰχμαλώτους, διένειμε χάριτας τοῖς Οὐγγροις, καὶ ἐπεδαψίλευσε τιμὰς καὶ θησαυροὺς τῷ Ἰωάννῃ Πιπίνῳ, κόμητι τῆς Ἀλταμούρας, τῷ φοβερωτάτῳ καὶ μισητοτάτῳ ἐχθρῷ τῶν βαρώνων τῆς Νεαπόλεως.

Τότε οἱ κόμητες τοῦ Σὰν Σεβερίνου καὶ τοῦ Μιλέτου, τῆς Τερλίτσης καὶ τοῦ Βάλτσου, τοῦ Κατανζάρου καὶ τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου, καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν μεγιστάνων τοῦ βασιλείου, παροξυνθέντες ἐκ τῆς προπετοῦς ἀλαζονείας ἣν ὀσημέραι ἐπεδείκνυτο ὁ εὐνοούμενος τοῦ Ἀνδρέα, ἀπεφάσισαν τὸν ὄλεθρόν του καὶ αὐτοῦ τοῦ προστάτου αὐτοῦ, ἂν ἐπέμενε πολεμῶν τὰ πρωνόμιά των καὶ περιφρονῶν τὴν ὀργήν των.

Ἀφ' ἑτέρου αἱ περὶ τὴν βασίλισσαν γυναῖκες ὤθουν αὐτὴν ἑκάστη κατὰ τὸ ἴδιον συμφέρον πρὸς τὸν νέον ἔρωτά της· καὶ ἡ δύστηνος Ἰωάννα, ἐγκαταλειφθεῖσα παρὰ τοῦ συζύγου της, προδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ Καβάνη, κύπτουσα ὑπὸ τὸ ἄχθος καθηκόντων ὑπερβαινόντων τὰς δυνάμεις αὐτῆς, προσέφευγεν εἰς τὸν ἔρωτα τοῦ Βερτράνδου τῆς Ἀρτεσίας ὃν οὐτ' ἐπειράτο κἂν νὰ καταπολεμήσῃ· διότι πᾶσα θρησκευτικὴ καὶ ἐνάρετος ἀρχὴ κατεστράφη ἐπίτηδες ἐν τῇ διανοίᾳ τῆς νέας βασιλίσσης, καὶ ἡ ψυχή της πρωΐμως ἐκάμφθη ὑπὸ τὴν κακίαν καθὼς τὸ σῶμα τῶν δυσμοίρων ἐκείνων πλασμάτων ὧν τὰ ὀστᾶ συντρίβονται ὑπὸ τῶν τερατουργῶν.

Ὁ Βερτρανδος ἐλάτρευεν αὐτὴν μετὰ ζέσεως ὑπερβαινούσης πᾶν ὅριον τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν. Γευθεὶς τὸ ἄκρον ἄωτον εὐδαιμονίας ἣν οὐδέποτε ἐτόλμησε νὰ ἐλπίσῃ καὶ κατ' αὐτὰς τὰς τολμηροτέρας ὀνειροπολήσεις του, ὁ νέος κόμης μικροῦ δεῖν παρεφρόνει.

Μάτην ὁ πατὴρ αὐτοῦ, Κάρολος τῆς Ἀρτεσίας, κόμης τῆς Αἴρης, κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν καταγόμενος ἀπὸ Φιλίππου τοῦ Τολμηροῦ καὶ μέλος τῆς ἀντιβασιλείας, ἠγωνίσθη δι' αὐστηρῶν ἐπιτιμήσεων, ν' ἀναχαιτίσῃ αὐτὸν παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ κρημνοῦ· ὁ Βερτράνδος μόνον τὸν πρὸς τὴν Ἰωάνναν ἔρωτα αὐτοῦ ἤκουε καὶ τὸ ἀδυσώπητον μῖσός του κατὰ πάντων τῶν ἐχθρῶν τῆς βασιλίσσης.

Πολλάκις, περὶ τὸ λυκόφως τῆς ἑσπέρας, ἐνῷ ἡ αὔρα τοῦ Παυσιλύπου ἢ τοῦ Σορρέντου ἔπαιζε μετὰ τῆς κόμης του, ἠρείδετο διὰ τοῦ ἀγκῶνος ἐφ' ἑνὸς τῶν παραθύρων τοῦ Νέου Πύργου, ὠχρός, ἀκίνητος, βλέπων ἀτενῶς πρὸς τὴν πλατεῖαν, καθ' ἣν ὥραν ὁ δοὺξ τῆς Καλαβρίας καὶ ὁ δοὺξ τῆς Δούρας, παρ' ἀλλήλους καλπάζοντες ἐν μέσῳ νέφους κονιορτοῦ, ἐπανήρχοντο φαιδρῶς ἐκ τοῦ ἐσπερινοῦ αὐτῶν περιπάτου.

Τότε αἱ ὀρρῦς τοῦ νέου κόμητος συνεσπῶντο βιαίως, τὸ τοσοῦτο διαυγὲς καὶ κυανοῦν βλέμμα του ἐξηκόντιζεν ἀγρίας καὶ ἀπαισίους λάμψεις, διαλογισμὸς ἐκδικήσεως καὶ θανάτου διεπέρα ὡς ἀστραπὴ τὸ μέτωπόν του· εἶτα αἴφνης ἀνέφρισσεν ὅλος· ἐλαφρὰ χεὶρ ἠρείδετο ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ· ἐστρέφετο ῥῆμα φοβούμενος μὴ ἀποπτῇ πρὸς οὐρανούς ἡ θεία ὑπτασία, καὶ εὕρισκεν ὀρθίαν ὄπισθέν του νέαν γυναῖκα, ἥτις πυριφλεγεῖς ἔχουσα τὰς παρειάς, πάλλον τὸ στῆθος, λάμποντας καὶ ὑγροὺς τοὺς ὀφθαλμούς, ἤρχετο ν' ἀφηγηθῇ αὐτῷ τὰ τῆς ἡμέρας, καὶ νὰ τῷ ζητήτῃ ἕνα ἐπὶ τοῦ μετώπου ἀσπασμὸν εἰς ἀμοιβὴν τῶν μόχθων αὐτῆς καὶ τῆς ἀπουσίας της,

Καὶ ἡ γυνὴ ἐκείνη, ἥτις πρὸ μικροῦ ὑπηγόρευε νόμους καὶ ἐξήσκει τὴν δικαιοσύνην ἐν μέσῳ σοβαρῶν δικαστῶν καὶ αὐστηρῶν ὑπουργῶν ἦτο μόλις πεντεκαίδεκα ἐτῶν· καὶ ὁ νεανίας ἐκεῖνος, ὅστις κατέστελλε τὴν ὀργὴν τῆς ὀδύνης του, καὶ ὅπως ἐκδικήσῃ αὐτὴν ἐμελέτα βασιλοκτονίαν δὲν ἦτον εἰσέτι εἰκοσαετής· δύο παιδία ἐπὶ τῆς γῆς ῥιφθέντα ὅπως γένωνται τὸ παίγνιον τοσούτῳ στυγερᾶς εἱμαρμένης!

Δύο μῆνες καί τινες ἡμέραι παρῆλθον οὕτως ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ γέροντος βασιλέως, ὅτε πρωΐαν τινὰ τῇ 28 μαρτίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1343 ἡ σύζυγος τοῦ ἀρχιδικαστοῦ Φιλίππα, ἥτις εὗρεν ἤδη μέσον ὅπως συγχωρηθῇ αὐτῇ ἡ

ἄνανδρος ἐνέδρα, δι' ἧς ἡ πρώην τροφὸς ἐβίασε τὴν χεῖρα τῆς βασιλίσσης ἵνα ὑπογράψῃ πᾶν ὅ,τι ἐζήτει ὁ υἱός της, ἡ Φιλίππα, λέγομεν, ὑπ' ἀληθοῦς τρόμου ταραττομένη, ὠχρὰ καὶ ἠλλοιωμένη εἰσῆλθεν εἰς τὰ δώματα τῆς βασιλίσσης, κομίζουσα εἴδησιν ἥτις ἔμελλε νὰ διαχύσῃ καθ' ὅλην τὴν αὐλὴν ταραχὴν καὶ πένθος.

Μαρία ἡ νεωτέρα ἀδελφὴ τῆς Ἰωάννας ἐγένετο ἄφαντος.

Διέδραμον τὰς αὐλὰς καὶ τοὺς κήπους ὅπως ἀνακαλύψωσιν ἴχνος τι· ἠρεύνησαν καθ' ὅλας τὰς γωνίας τοῦ πύργου, ἠρώτησαν τοὺς φύλακας καὶ ἠπείλησαν αὐτοὺς ὅτι θὰ βασανισθῶσιν ὅπως ὁμολογήσωσι τὴν ἀλήθειαν· οὐδεὶς εἶδε τὴν ἡγεμονίδα, καὶ ἐξ οὐδενὸς σημείου παρείχετο ἀφορμὴ πρὸς συμπερασμὸν φυγῆς ἢ ἀπαγωγῆς.

Ἡ Ἰωάννα ὑπὸ τοῦ ἀπροσδοκήτου τούτου τραύματος πληγεῖσα, τραύματος ἐπαυξάνοντος τὴν ὀδύνην της, κατ' ἀρχὰς περιῆλθεν εἰς ἐντελῆ ἀναισθησίαν· εἶτα, συνελθοῦσα ἐκ τῆς πρώτης ἐκπλήξεως, ἐξεμάνη ὡς πάντες οἱ δυστυχεῖς ἀφ' ὧν ἡ ἀπελπισία ἀφαιρεῖ τὸ λογικόν, ἔδωκε διαταγὰς ἤδη ἐκτελεσθείσας, ἐπανέλαβε μυριάκις τὰς αὐτὰς ἐρωτήσεις ὅπως ἀκούσῃ πάλιν τὰς αὐτὰς ἀποκρίσεις, μετ' ἀκάρπου θλίψεως καὶ ἀδίκων ἐπιπλήξεων.

Τὸ πρᾶγμα διεδόθη ἐν βραχεῖ καθ' ὅλην τὴν πόλιν καὶ βαθεῖαν παρήγαγεν ἔκπληξιν· μέγας θόρυβος ἐγένετο ἐν τῷ πύργῳ, τὰ μέλη τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου συνήχθησαν ἐν σπουδῇ, ταχυδρόμοι ἀπεστάλησαν πανταχοῦ, ἀμοιβὴ τρισχιλίων χρυσῶν δουκάτων ἐκηρύχθη τῷ ἀποκαλύψοντι τὸν τόπον ἔνθα ἐκρύπτετο ἡ ἡγεμονίς, καὶ δίκη ἐκινήθη ἀμέσως κατὰ τῶν στρατιωτῶν οἵτινες, κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀπαγωγῆς, ἠγρύπνουν φρουροῦντες τὸν πύργον.

Ὁ Βερτράνδος τῆς Ἀρτεσίας ἔλαβε κατ' ἰδίαν τὴν βασίλισσαν, καὶ διεκοίνωσεν αὐτῇ τὰς ὑπονοίας του, αἵτινες ἔπεσαν ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ Καρόλου τῆς Δούρας· ἀλλ' ἡ Ἰωάννα ταχὺ ἔπεισεν αὐτὸν περὶ τοῦ ἀπιθάνου τῆς εἰκασίας· πρῶτον, ὁ Κάρολος δὲν ἐπάτησε τὸν πόδα εἰς τὸν Νέον Πύργον ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῶν τρικυμιωδῶν αὐτοῦ ἐξηγήσεων μετὰ τῆς βασιλίσσης, προσέχων ν' ἀποχαιρετίζῃ πάντοτε τὸν Ἀνδρέαν πλησίαν τῆς γεφύρας, ὁσάκις συνώδευεν αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν· δεύτερον οὐδέποτε εἶδον καὶ πρότερον ἔτι τὸν νέον δοῦκα ἀπευθύνοντα τὸν λόγον τῇ Μαρίᾳ ἢ ἀνταλλάσσοντα ἓν μετ' αὐτῆς βλέμμα· τέλος ἐκ πασῶν τῶν μαρτυριῶν τούτων ἐξήγετο ὅτι οὐδεὶς ξένος εἰσεχώρησεν εἰς τὸν πύργον κατὰ τὴν παραμονὴν τοῦ συμβάντος, ἐξαιρουμένου ἑνὸς συμβολαιογράφου ὀνόματι κὺρ Νικολάου δὲ Μελάτσου, γέροντος, εὐήθους, παράφρονος ἅμα καὶ εὐλαβοῦς, περὶ οὗ Τομμάζος Πάτσε, ὁ θαλαμηπόλος τοῦ δουκὸς τῆς Καλαβρίας, ἠγγυᾶτο διὰ τῆς κεφαλῆς του.

Ὁ Βερτράνδος ἐπείσθη εἰς τοὺς λόγους τῆς βασιλίσσης, καὶ καθ' ἑκάστην νέας προέβαλλεν εἰκασίας ἀπιθανωτέρας ἀλλήλων, ὅπως διατηρῇ ἐν τῇ ἐρωμένῃ του ἐλπίδα ἣν οὐδαμῶς συγεμερίζετο.

Ἀλλ' ἕνα μῆνα μετὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ κορασίου, καὶ ἀκριβῶς τῇ πρωΐᾳ τῆς δευτέρας 30 ἀπριλίου, σκηνὴ παράφορος καὶ ἀνήκουστος, ἧς ἡ προπέτεια ὑπερέβαινε πάντα ὑπολογισμόν, κατέπληξεν, ἀπελίθωσε τὸν λαὸν τῆς Νεαπόλεως καὶ μετέτρεψεν εἰς ἀγανάκτησιν τὴν θλῖψιν τῆς Ἰωάννας καὶ τῶν φίλων της.

Ἅμα ὡς ἐσήμανε τὴν μεσημβρίαν ὁ κώδων τῆς ἐκκλησίας τοῦ Σὰν Τζοβάνη, αἱ πύλαι τοῦ μεγαλοπρεποῦς μεγάρου τῶν Δούρας ἀνεπετάσθησαν, καὶ διπλῆ σειρὰ ἱππέων, ἐφ' ἵππων χρυσοφαλάρων καὶ φερόντων ἐπὶ τῶν ἀσπίδων τὰ οἰκόσημα τοῦ δουκός, ἐξῆλθεν ὑπὸ τὸν ἦχον τῶν σαλπίγγων, καὶ ἐτάχθη περὶ τὸ μέγαρον, ὅπως ἐμποδίζῃ τοὺς ἔξωθεν ἀνθρώπους τοῦ νὰ ταράξωσι τὴν τελετὴν ἥτις ἔμελλε νὰ τελεσθῇ ὑπὸ τὰ ὄμματα ἀπείρου πλήθους αἴτινος καὶ ὡς διὰ μαγείας συναθροισθέντος ἐπὶ τῆς πλατείας.

Πρὸς τὸ βάθος τῆς αὐλῆς ὑψοῦτο θυσιαστήριον, καὶ ἐπὶ τοῦ ὑψώματος προητοιμάσθησαν δύο προσκεφάλαια ἐκ πορφυροῦ βελούδου ἐφ' ὧν ἦσαν χρυσοκέντητα τὰ κρινόσημα τῆς Γαλλίας καὶ τὸ δουκικὸν στέμμα.

Ὁ Κάρολος προῆλθε, ἐνδεδυμένος λαμπρὰν στολήν, καὶ κρατῶν ἀπὸ τῆς χειρὸς τὴν ἀδελφὴν τῆς βασιλίσσης, τὴν ἡγεμονίδα Μαρίαν, κοράσιον μόλις ἄγων τότε τὸ τρίτον καὶ δέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας.

Ἡ Μαρία ἔκλινε μετὰ συστολῆς τὰ γόνατα ἐφ' ἑνὸς τῶν προσκεφαλαίων, καὶ ἀφοῦ ὁ Κάρολος ἔπραξε τὸ αὐτό, ὁ πρῶτος ἱερεὺς τοῦ οἴκου τῶν Δούρας ἠρώτησεν ἐπισήμως τὸν νέον δοῦκα ποῖοι ἦσαν οἱ σκοποὶ αὐτοῦ ἐμφανιζομένου ἐν τῇ ταπεινῇ ἐκείνῃ στάσει ἐνώπιον ἑνὸς τῶν λειτουργῶν τῆς ἐκκλησίας.

Πρὸς τὰς λέξεις ταύτας, ὁ κὺρ Νικόλαος Μελάτσος, ἑστηριστερώθη τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἀνέγνω σταθερᾷ καὶ καθαρᾷ τῇ φωνῇ πρῶτον μὲν τὸ μεταξὺ τοῦ Καρόλου καὶ τῆς Μαρίας,

προικοσύμφωνον, κατόπιν δὲ τὰ ἀποστολικὰ γράμματα τῆς αὐτοῦ ἁγιότητος τοῦ ὑπερτάτου ποντίφηκος, Κλήμεντος τοῦ ΣΤ', ὅστις ἐν τῇ ἀπολύτῳ αὐτοῦ ἐξουσίᾳ ὑπερπηδῶν πάντα τὰ κωλύοντα τὸ συνοικέσιον τοῦτο προσκόμματα, οἷα ἦσαν ἡ ἡλικία τῆς κόρης καὶ οἱ μεταξὺ τῶν δύο μελλονύμφων συγγενικοὶ δεσμοί, συνεχώρει τῷ πολυποθήτῳ αὐτοῦ υἱῷ Καρόλῳ, τῷ δουκὶ τῆς Δούρας καὶ τῆς Ἀλβανίας, νὰ νυμφευθῇ τὴν ἐνδοξοτάτην Μαρίαν τῆς Ἀνδεγαυίας, ἀδελφὴν τῆς Ἰωάννας, βασιλίσσης τῆς Νεαπόλεως καὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ ἔπεμπεν αὐτοῖς τὴν ἁγίαν του εὐλογίαν.

Ὁ ἱερεὺς ἔλαβε τότε τὴν χεῖρα τοῦ κοράσιου, καὶ ἀφοῦ ἔθηκεν αὐτὴν εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Καρόλου, ἀπήγγειλε τὰς εὐχὰς τῆς ἐκκλησίας. Μετὰ ταῦτα, ὁ Κάρολος ἐξ ἡμισίας στρεφόμενος πρὸς τὸν λαόν, εἶπεν ἰσχυρᾷ τῇ φωνῇ.

— Ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, αὕτη εἶναι ἡ γυνή μου.

— Καὶ οὗτος εἶναι ὁ ἀνήρ μου, προσέθηκεν ἡ Μαρία τρέμουσα.

— Ζήτωσαν ὁ δοὺξ καὶ ἡ δούκισσα τῆς Δούρας! ἀνεφώνησε τὸ πλῆθος χειροκροτοῦν.

Καὶ οἱ δύο νεόνυμφοι, ἱππεύσαντες ἀμέσως δύο ἵππους ἐξίχνους ὡραίους, ἀκολουθούμενοι ὑπὸ τῶν ἱππέων καὶ τῶν θεραπόντων αὐτῶν, περιεπόλησαν πανηγυρικῶς τὴν πόλιν, καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὸ μέγαρόν των ὑπὸ τὸν θόρυβον τῶν ἀνευφημιῶν καὶ τὸν ἦχον τῶν μουσικῶν ὀργάνων.

Ὅτε ἡ ἀπίστευτος αὕτη εἴδησις ἀνηγγέλθη τῇ βασιλίσσῃ, ἡ πρώτη ἐντύπωσις ἣν παρήγαγεν ἐπὶ τῆς ψυχῆς της ὑπῆρξε μεγάλη χαρὰ ἐπὶ τῇ ἀνευρέσει τῆς ἀδελφῆς της· καὶ ἐνῷ ὁ Βερτράνδος τῆς Ἀρτεσίας ἤθελε νὰ ἱππεύσῃ, ἡγούμενος τῶν βαρώνων, ὅπως ἐπιτεθῇ κατὰ τῆς συναθείας καὶ τιμωρήσῃ τὸν ἅρπαγα, ἡ Ἰωάννα ἀνεχαίτισεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς χειρός, ἐγείρουσα ἐπ' αὐτοῦ βλέμμα βαθυτάτην μελαγχολίαν ἐκφράζον.

— Φεῦ! εἶπεν αὐτῷ θλιβερῶς, εἶναι πολὺ ἀργά! Ἐνυμφεύθησαν νομίμως, διότι ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας, ὅστις εἶναι ταὐτοχρόνως, κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ πάππου μου, ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας μας, ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς τὴν ἄδειαν. Λυποῦμαι μόνον τὴν δυστυχῆ μου ἀδελφήν, τὴν λυποῦμαι, διότι τόσῳ νέα γίνεται λεία ἑνὸς οὐτιδανοῦ θυσιάζοντος αὐτὴν εἰς τὴν φιλοδοξίαν του, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι διὰ τῶν γάμων τούτων θ' ἀποκτήσῃ δικαιώματα ἐπὶ τοῦ στέμματός μου. Θεέ μου! ὁποία ὀλεθρία εἱμαρμένη βαρύνει λοιπὸν ἐπὶ τὸν βασιλικὸν κλάδον τῆς Ἀνδεγαυίας! Ὁ πατήρ μου ἀπέθανε νέος ἐν μέσῳ τῶν θριάμβων του· ἡ δυστυχὴς μήτηρ μου ἠκολούθησεν αὐτὸν μετ' οὐ πολὺ εἰς τὸν τάφον· ἡ ἀδελφή μου καὶ ἐγώ, τελευταῖοι γόνοι Καρόλου τοῦ Α', ἰδοὺ ὅτι καὶ αἱ δύο ἡμεῖς, πρὶν ἔτι γένωμεν γυναῖκες παραδιδόμεθα εἰς ἀνάνδρους θεωροῦντας ἡμᾶς ὡς βάθρα δι' ὧν ἀνέρχονται εἰς τὴν ἐξουσίαν.

Ἡ Ἰωάννα κατέπεσε μετὰ συντριβῆς ἐπὶ ἕδρας καὶ πύρινον δάκρυ ἔτρεμεν ἐπ' ἄκρου τῆς βλεφαρίδος αὐτῆς.

— Εἶναι δευτέρα φορά, ἐπανέλαβεν ἐπιπληκτικῶς ὁ Βερτράνδος, καθ' ἣν σύρω τὸ ξίφος μου διὰ νὰ ἐκδικήσω τὰς καθ' ὑμῶν ὕβρεις, καὶ δευτέραν φορὰν τὸ ξίφος μου ἐμβαίνει εἰς τὴν θήκην κατὰ διαταγήν σας· ἀλλ' ἐνθυμοῦ, Ἰωάννα, ὅτι τὴν τρίτην φορὰν δὲν θὰ φανῶ τόσον εὐπειθής· διότι ἡ ἐκδίκησίς μου οὔτε τὸν Ροβέρτον δὲ Καβάνην, οὔτε τὸν Κάρολον Δούρας θὰ πλήξῃ τότε, ἀλλ' ἐκεῖνον ὅστις εἶναι ἡ πηγὴ πάντων τῶν δεινῶν σας.

— Δι' ἀγάπην Θεοῦ, Βερτράνδε, μὴ προφέρῃς καὶ σὺ αὐτοὺς τοὺς λόγους· ἄφες με νὰ ἔρχωμαι πρὸς σὲ ὁσάκις ἡ φρικώδης αὕτη ἰδέα καταλαμβάνει τὸν νοῦν μου, ὁσάκις ἡ αἱματηρὰ αὕτη ἀπειλὴ περιβομβεῖ εἰς τὰ ὦτα μου, καὶ ἡ ἀπαίσιος αὕτη εἰκὼν ὀρθοῦται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου· ἄφες νὰ ἔρχωμαι πρὸς σὲ φίλτατέ μου διὰ νὰ κλαίω εἰς τὸ στῆθός σου, νὰ ὁρκίζω ὑπὸ τὴν πνοήν σου τὰς φλογερὰς σκέψεις μου, νὰ ἀντλῶ ἀπὸ τῶν βλεμμάτων σου ὀλίγον θάρρος δυνάμενον νὰ ζωογονήσῃ τὴν μαρανθεῖσαν ψυχήν μου. Ὦ! εἶμαι ἤδη ἀρκούντως δυστυχὴς καὶ δὲν θέλω νὰ δηλητηριάσω τὸ μέλλον μου ὑπ' αἰωνίων ἐλέγχων. Θὰ εἶναι μοὶ μᾶλλον περὶ συγχωρήσεως καὶ λήθης, οὐχὶ δὲ περὶ μίσους καὶ ἐκδικήσεως· δεῖξόν μοι μίαν ἀκτῖνα ἐλπίδος ἐν μέσῳ τοῦ περικυκλοῦντός με σκότους· καὶ στήριζον τὰ κλονούμενα βήματά μου, ἀντὶ νὰ μὲ ὠθῇς εἰς τὴν ἄβυσσον.

Αἱ τοιαῦται ἀντιλογίαι ἐπαναλαμβάνοντο καθ' ἑκάστην ὁσάκις διεπράττετο νέον ἀδίκημα ὑπὸ τοῦ Ἀνδρέα ἢ τῆς μερίδος αὐτοῦ· καθ' ὅσον αἱ ἐπιθετικαὶ διαθέσεις τοῦ Βερτράνδου καὶ τῶν φίλων τῆς βασιλίσσης ἐγίνοντο ζωηρότεραι, καὶ, ὀφείλομεν νὰ τὸ εἴπωμεν, δικαιότεραι, ἡ Ἰωάννα ἀπέκρουεν αὐτὰς ἀσθενέστερον.

Ἡ οὐγγρικὴ ἐξουσία σήμερα μᾶλλον αὐθαίρετος καὶ ἀφόρητος καθιστᾶσα, τοσοῦτον ἠρέθισε τὰ πνεύματα, ὥστε ὁ μὲν λαὸς ὑπεγόγγυ-

σεν, οἱ δὲ εὐγενεῖς ἐξέφρασαν μεγάλῃ τῇ φωνῇ τὴν δυσαρέσκειάν των.

Οἱ στρατιῶται τοῦ Ἀνδρέα παρεδίδοντο εἰς καταχρήσεις αἵτινες θὰ ἦσαν ἀφόρητοι καὶ ἐν ἀλωθείσῃ πόλει· καθ' ἕκαστον βῆμα εὑρίσκοντο διαπληκτιζόμενοι ἐν τοῖς καπηλείοις ἢ κυλιόμενοι ἐν τοῖς ῥυακίοις ἐν ἐσχάτῃ μέθῃ, ὁ δὲ ἡγεμὼν ἀντὶ νὰ καταδικάζῃ τὰ ὄργια αὐτῶν, κατηγορεῖτο ὡς συμμετέχων αὐτῶν.

Ὁ πρώην παιδαγωγὸς αὐτοῦ, ὅστις ὤφειλεν αὐτοδικαίως ν' ἀποσπάσῃ αὐτὸν τῆς ἀγενοῦς ἐκείνης ζωῆς, ἐβύθιζεν αὐτὸν εἰς τὰς κτηνώδεις ἡδονάς, ἵνα τὸν ἀπομακρύνῃ τῶν δημοσίων πραγμάτων, καὶ ἐν ἀγνοίᾳ του ἐπέσπευδε τὴν λύσιν τοῦ φοβεροῦ δράματος, ὅπερ λεληθότως ἐπλέκετο ἐν τῷ Νέῳ Πύργῳ.

Ἡ χήρα τοῦ Ροβέρτου, δόνα Σανσία τῆς Ἀραγῶνος, ἡ ἀγαθὴ καὶ ἁγία γυνή, ἣν ἴσως ἐλησμόνησαν οἱ ἡμέτεροι ἀναγνῶσται, ὡς ἐλησμονήθη καὶ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ της, βλέπουσα τὴν θείαν ὀργὴν περιίπταμένην ἄνωθεν τοῦ οἴκου αὐτῆς καὶ μὴ δυναμένη νὰ ἀπομακρύνῃ αὐτὴν διὰ τῶν συμβουλῶν, τῶν προσευχῶν, τῶν δακρύων της, ἀφοῦ ἐπὶ ἓν ὁλόκληρον ἔτος, καθὼς ὑπεσχέθη, ἐπενθηρόρησεν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ συζύγου αὐτῆς, περιεβλήθη τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῆς Ἁγίας Μαρίας τοῦ Σταυροῦ, ἐγκαταλείπουσα τὴν δύσμορον ἐκείνην αὐλὴν εἰς τὰ ἀχαλίνωτα πάθη της, ὡς οἱ ἀρχαῖοι προφῆται, οἵτινες, στρέφοντες τὰ νῶτα πρὸς τὰς κατηραμένας πόλεις, ἀπετίναssον τὴν κόνιν τῶν ὑποδημάτων αὐτῶν καὶ ἀπεμακρύνοντο.

Ἡ ἀναχώρησις τῆς Σανσίας ὑπῆρξε δυσοίωνος, καὶ μετὰ μικρὸν οἱ ἐμφύλιοι σπαραγμοί, μετὰ πολλῆς δυσκολίας καταστελλόμενοι, ἐξερράγησαν φανερῶς· ἡ καταιγὶς μυκωμένη πρότερον μακρόθεν, ἔπεσεν αἴφνης ἐπὶ τῆς πόλεως, καὶ ὁ κεραυνὸς δὲν ἐβράδυνε νὰ σφενδονισθῇ.

Τῇ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ τοῦ αὐγούστου 1344, ἡ Ἰωάννα ἔδωκε τὸν ὅρκον εἰς χεῖρας τοῦ Ἀμερίκου, καρδιναλίου τοῦ Ἁγίου Μαρτίνου τῶν Ὀρέων, καὶ ἀντιπροσώπου Κλήμεντος τοῦ ΣΤ', ὅστις ἐθεώρει πάντοτε τὸ βασίλειον τῆς Νεαπόλεως ὡς κτῆμα τῆς Ἐκκλησίας ἀφ' ὅτου ἐδωρήσαντο αὐτὸ οἱ προκάτοχοί του τῷ Καρόλῳ τῆς Ἀνδεγαυίας, ἀφορίσαντες καὶ ἐκθρονίσαντες τὸν οἶκον τῆς Σουαβίας.

Πρὸς τὴν ἐπίσημον ταύτην τελετὴν ἐξελέγη ἡ ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Κλάρας, κοιμητήριον τῶν μοναρχῶν τῆς Νεαπόλεως, ἔνθα ἀνεπαύοντο εἰς καινὰ μνημεῖα, δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν τοῦ ἁγίου βήματος, ὁ πάππος καὶ ὁ πατὴρ τῆς νέας βασιλίσσης.

Ἡ Ἰωάννα τὴν βασιλικὴν χλαμύδα ἐνδεδυμένη, περιεστεμμένη τὸ μέτωπον διὰ τοῦ διαδήματος αὐτῆς ἔδωκε τὸν ὅρκον τῆς πίστεως εἰς χεῖρας τοῦ ἀποστολικοῦ ἀντιπροσώπου, ἐνώπιον τοῦ συζύγου αὐτῆς, ὅστις ἵστατο ὄρθιος ὄπισθέν της, ἁπλοῦς μάρτυς, καθὼς οἱ λοιποὶ ἐξ αἵματος πρίγκηπες.

Μεταξὺ τῶν κληρικῶν, οἵτινες τὰ ἱερὰ αὐτῶν ἄμφια φέροντες, ἀπήρτιζον τὴν λαμπρὰν ἀκολουθίαν τοῦ ἀπεσταλμένου τῆς Αὐενιῶνος, διεκρίνοντο οἱ ἀρχιεπίσκοποι Πίσης, Βάρης, Καπύης καὶ Βρεντησίου, καὶ οἱ σεβασμιώτατοι πατέρες Οὐγολῖνος ὁ ἐπίσκοπος Καστέλλας, καὶ Φίλιππος ὁ Καβαλλιῶνος, γραμματεὺς τῆς βασιλίσσης.

Πᾶσα ἡ τῆς Νεαπόλεως καὶ ἡ οὐγγρικὴ ἀριστοκρατία ἦτο παροῦσα εἰς τὴν τελετὴν ταύτην ἥτις διαῤῥήδην καὶ παῤῥησίᾳ ἀπεμάκρυνε τοῦ θρόνου τὸν Ἀνδρέαν. Ὅθεν κατὰ τὴν ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἔξοδον ἡ τῶν πνευμάτων ἔξαψις ἀνῆλθεν εἰς κρίσιν τοσοῦτον ἀναπόφευκτον, ἀντηλλάγησαν βλέμματα τοσοῦτον ἐχθρικά, καὶ λόγοι τοσοῦτον ἀπειλητικοί, ὥστε ὁ πρίγκηψ βλέπων ὅτι δὲν εἶχε δυνάμεις ἵνα παλαίσῃ πρὸς τοὺς ἐναντίους, ἔγραψεν αὐθημερὸν τὸ ἑσπέρας πρὸς τὴν μητέρα του, ὅτι ἀπεράσισε νὰ ἐγκαταλείψῃ τόπον, ἐν ᾧ ἐκ παίδων ὑπέστη ἀποτυχίας μόνον καὶ δυστυχήματα.

Οἱ τὴν καρδίαν μητρὸς γινώσκοντες εὐχερῶς μαντεύουσιν ὅτι ἡ Ἐλισάβετ τῆς Πολωνίας μόλις τὸν κίνδυνον τοῦ υἱοῦ της μαθοῦσα ἀφίκετο εὐθέως εἰς Νεάπολιν, πρὶν ἢ οὐδεὶς ὑποπτεύσῃ τὴν ἔλευσίν της. Φήμη διεδόθη ἀρέσως ὅτι ἡ βασίλισσα τῆς Οὐγγαρίας ἤρχετο νὰ παραλάβῃ μεθ' ἑαυτῆς τὸν υἱόν της, ἡ δὲ ἀπροσδόκητος αὕτη ἀπόφασις διήγειρε παράδοξα σχόλια, καὶ ἔδωκε νέαν διεύθυνσιν εἰς τὴν πυρετώδη ταραχὴν τῶν πνευμάτων.

Ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ Κατανσία καὶ αἱ δύο θυγατέρες αὐτῆς, καὶ πάντες οἱ αὐλικοί, ὧν οἱ ὑπολογισμοὶ ἐματαιοῦντο ὑπὸ τῆς αἰφνιδίου ἀναχωρήσεως τοῦ Ἀνδρέα, ἔσπευσαν ἵνα πανηγυρίσωσι τὴν ἄφιξιν τῆς βασιλίσσης τῆς Οὐγγαρίας δι' ἐγκαρδιωτάτης καὶ λίαν εὐσεβάστου δεξιώσεως ὅπως ἀποδείξωσιν αὐτῇ ὅτι ἡ μόνωσις καὶ ἡ πικρία τοῦ βασιλόπαιδος ἐν μέσῳ αὐλῆς τοσούτῳ φιλόφρονος καὶ ἀφωσιωμένης αἰτίαν εἶχον μόνην τὴν ἄδικον δυσπιστίαν τῆς ὑπερηφανείας του καὶ τὴν φυσικὴν ἀγριότητα τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ.

Ἡ Ἰωάννα ἐδεξιώθη τὴν μητέρα τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς μετὰ τοσούτῳ βεβαίας καὶ νομίμου συναισθήσεως τῆς ἀξιοπρεπείας αὐτῆς, ὥστε καὶ περ προκατειλημμένη, ἡ Ἐλισάβετ ἐθαύμασε τὴν ἐμβριθῆ εὐγένειαν καὶ τὴν βαθεῖαν εὐαισθησίαν τῆς νύμφης αὐτῆς.

Ὅπως καταστήσωσι τῇ εὐγενεῖ ξένῃ εὐαρεστοτέραν τὴν ἐν Νεαπόλει διαμονήν, ἔδωκαν ἑορτὰς καὶ ἀγῶνας, ἐν οἷς οἱ βαρῶνοι τοῦ βασιλείου ἀνθημιλλῶντο κατὰ τὴν πολυτέλειαν καὶ λαμπρότητα.

Ἡ Μαρία ἥτις ἕνεκα τῆς ὑπερβολικῆς αὐτῆς νεότητος καὶ τῆς πραότητος τοῦ χαρακτῆρος, ἔμενε πάντη μακρὰν τῶν ῥαδιουργιῶν ἐνέδωκε μᾶλλον εἰς τὰς ὁρμὰς τῆς καρδίας της ἢ εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, μεταφέρουσα ἐπὶ τῆς βασιλίσσης τῆς Οὐγγαρίας ὅλην τὴν στοργὴν καὶ τὸ σέβας ὅπερ θὰ ᾐσθάνετο πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῆς μητέρα.

Ἀλλὰ μεθ' ὅλας ταύτας τὰς διαδηλώσεις τοῦ σεβασμοῦ καὶ τοῦ ἔρωτος, ἡ Ἐλισάβετ τῆς Πολωνίας τρέμουσα διὰ τὸν υἱόν της, ἐξ αἰσθήματος μητρικῆς μερίμνης, ἐνέμενεν εἰς τὸν πρῶτον αὐτῆς σκοπόν, ἀσφαλῆ νομίζουσα ἑαυτὴν μόνον ὅταν ὁ Ἀνδρέας ἀπομακρυνθῇ πολὺ τῆς αὐλῆς ἐκείνης τῆς τόσῳ μὲν γλυκείας κατὰ τὸ φαινόμενον τόσῳ δὲ ἀπίστου πράγματι.

Ὁ φαινόμενος μᾶλλον τεθλιμμένος ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει ταύτῃ, καὶ διὰ παντὸς μέσου προσπαθῶν νὰ τὴν ἐμποδίσῃ ἦτον ὁ ἀδελφὸς Ροβέρτος. Ἐγκύπτων εἰς τοὺς πολιτικοὺς αὐτοῦ συνδυασμούς, προσηλωμένος εἰς τὰ μυστηριώδη αὐτοῦ σχέδια μεθ' ὅσης λύσσης ὁ χαρτοπαίκτης ὅταν ἔλθῃ ἡ στιγμὴ τοῦ νὰ κερδήσῃ, ὁ δομινικανός, ὅστις ἔβλεπεν ὅτι εὑρίσκετο εἰς τὴν παραμονὴν μεγίστης ἐπιτυχίας, ὅστις διὰ πανουργίας, φιλοπονίας καὶ ὑπομονῆς, ἔμελλε τέλος νὰ συντρίψῃ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ καὶ νὰ βασιλεύσῃ ὡς ἀπόλυτος ἄρχων, πίπτων αἴφνης ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν ὀνείρων του, κατέβαλεν ἐσχάτην ἀγῶνα καὶ ἠναντιώθη πρὸς τὴν μητέρα τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ.

Ἀλλ' ὁ φόβος ἐλάλει ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Ἐλισάβετ ἰσχυρώτερον ἢ πάντα τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ δομινικανοῦ, καὶ πάντοτε ἀπεκρίνετο τῷ ἀδελφῷ Ροβέρτῳ, ὅτι ἐν ὅσῳ ὁ υἱὸς της δὲν εἶναι βασιλεὺς καὶ δὲν ἔχει ἀκεραίαν ἀπεριόριστον ἐξουσίαν, ἀπερίσκεπτον ἦτο νὰ ἐκθέτῃ αὐτὸν εἰς τοὺς ἐχθρούς του.

Ὁ ὑπουργὸς βλέπων ὅτι τὸ πᾶν ἀπώλετο καὶ ἀδύνατον ἦτο νὰ κατανικήσῃ τοὺς φόβους τῆς γυναικός, περιωρίσθη εἰς τὸ νὰ ζητήσῃ εἰσέτι τριῶν ἡμερῶν προθεσμίαν, καὶ μετὰ τὴν λῆξιν αὐτῆς, ἂν δὲν ἔφθανεν ἡ ἀναμενομένη παρ' αὐτοῦ ἀπάντησις, οὐ μόνον δὲν ἀνθίστατο τοῦ λοιποῦ εἰς τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἀνδρέα, ἀλλὰ τὸν ἠκολούθει καὶ ὁ ἴδιος διὰ παντὸς ἐγκαταλείπων σχέδιον ὅπερ τοσαῦτα πράγματα παρέσχεν αὐτῷ.

Περὶ τὸ τέλος τῆς τρίτης ἡμέρας, καὶ ἐνῷ ἡ Ἐλισάβετ παρεσκευάζετο ὁριστικῶς εἰς ἀναχώρησιν, ὁ μοναχὸς εἰσῆλθε μετὰ φαιδροῦ ὕφους, καὶ δεικνύων αὐτῇ ἐπιστολὴν ἧς ἐν βίᾳ συνέτριψε τὰς σφραγίδας.

— Δόξα σοι ὁ Θεός, μεγαλειοτάτη, ἀνεφώνησε μετὰ θριαμβευτικῆς φωνῆς, δύναμαι τέλος νὰ σᾶς δώσω ἀναμφισβητήτους ἀποδείξεις περὶ τῆς ὀρθότητος τοῦ ζήλου μου καὶ τῆς ὀρθότητος τῶν προβλέψεών μου.

Ἡ μήτηρ τοῦ Ἀνδρέα, ἀφοῦ διέτρεξεν ἀπλήστως τὴν περγαμηνὴν, ἠτένισεν αὖθις τὸ ὄμμα ἐπὶ τοῦ μοναχοῦ μετά τινος δυσπιστίας, μὴ τολμῶσα νὰ παραδοθῇ εἰς τὴν ἐκχειλίζουσαν τῆς καρδίας της χαράν.

— Ναί, μεγαλειοτάτη, ἐπανέλαβεν ὁ μοναχὸς ἀνορθῶν τὸ μέτωπον, καὶ ἡ δυσμορφία αὐτοῦ κατηυγάσθη ὑπὸ τῶν ἀνταναικλάσεων τῆς μεγαλοφυΐας, ναί, μεγαλειοτάτη, δύνασθε νὰ πιστεύσητε τὰ ἴδια ὑμῶν ὄμματα, ἀφοῦ δὲν ἠθελήσατε νὰ δώσητε πίστιν εἰς τοὺς λόγους μου· δὲν εἶναι ὄνειρον πυρετώδους φαντασίας, πλάνη λίαν εὐπίστου διανοίας, πρόληψις λίαν στενῆς κεφαλῆς· εἶναι σχέδιον βραδέως συλληφθὲν, ἐπιπόνως ἐπεξεργασθὲν, εὐφυῶς διεξαχθέν· εἶναι ὁ καρπὸς τῶν ἀγρυπνιῶν μου, ὁ διαλογισμὸς τῶν ἡμερῶν μου, τὸ ἔργον ὅλης μου τῆς ζωῆς. Δὲν ἠγνόουν ὅτι ὁ υἱός σας εἶχε κραταιοὺς ἐχθροὺς ἐν τῇ αὐλῇ τῆς Αὐενιῶνος· ἀλλ' ἤξευρα ἐπίσης ὅτι καθ' ἣν ἡμέραν λάβω ἐν ὀνόματι τοῦ ἡγεμόνος μου τὴν πάνδημον ὑπόσχεσιν τοῦ ν' ἀποσύρω τοὺς νόμους οἵτινες ἐνέβαλον ψυχρότητα μεταξὺ τοῦ πάπα καὶ τοῦ Ροβέρτου, τοῦ ἄλλως τοσούτῳ ἀφωσιωμένου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἤξευρα ὅτι δὲν ἤθελον ἀντισταθῇ εἰς τὴν προσφοράν μου, καὶ ἐφύλαττα τὴν πρότασίν μου ὡς τελευταῖον τραῦμα. Τὸ βλέπετε, μεγαλειοτάτη, οἱ ὑπολογισμοί μου ἦσαν ὀρθοί, οἱ ἐχθροί ἡμῶν ἐσυγχίσθησαν καὶ ὁ υἱός σας θριαμβεύει.

Καὶ στρεφόμενος πρὸς τὸν Ἀνδρέαν, ὅστις ἤρχετο κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν, καὶ μόνους τοὺς τελευταίους λόγους ἀκούσας ἔμενεν ἀπορῶν πρὸ τῆς θύρας.

— Ἔλθετε, τέκνον μου, προσέθηκεν· αἱ πόθαι ἡμῶν ἐξεπληρώθησαν τέλος, εἶσθε βασιλεύς.

— Βασιλεύς! ἐπανέλαβεν ὁ Ἀνδρέας, ἀκίνητος ἐκ τῆς χαρᾶς, τοῦ δισταγμοῦ καὶ τῆς ἐκπλήξεως.

— Βασιλεὺς τῆς Σικελίας καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ· ὢ! ναί, μεγαλειότατε, δὲν ἔχετε ἀνάγκην ν' ἀναγνώστης εἰς τὴν περγαμηνὴν ταύτην ἥτις εἶναι ἄγγελος εἰδήσεως τοσοῦτον αἰσίας ὅσῳ καὶ ἀπροσδοκήτου. Ἰδέτε το εἰς τὰ δάκρυα τῆς μητρός σας, ἥτις ἀνοίγει τὰς ἀγκάλας διὰ νὰ σᾶς θλίψῃ ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτῆς· ἰδέτε το εἰς τὴν ὑπερβολικὴν χαρὰν τοῦ γέροντος παιδαγωγοῦ σας, ὅστις προσπίπτει εἰς τὰ γόνατά σας καὶ προσαγορεύει ὑμᾶς διὰ τίτλου ὃν ἤθελε καθιερώσει ὁ ἀπρατός του, ἂν ἐπέρνεον ἐπὶ πλέον ἀρνούμενοι αὐτόν.

— Καὶ ὅμως, ἐπανέλαβεν ἡ Ἐλισάβετ ἀφοῦ θλιβερῶς ἐσκέφθη, ἂν ἤκουον τὰς προαισθήσεις μου. ἡ ἀναγγελλομένη εἴδησις κατ' οὐδὲν θὰ μετέβαλλε τὰ περὶ ἀναχωρήσεως σχέδιά μας.

— Ὄχι, μῆτέρ μου, ἐπανέλαβεν ἐντόνως ὁ Ἀνδρέας, δὲν θὰ συγκατανεύσητε ν' ἀπέλθω τοῦ βασιλείου καταστρέφων τὴν τιμήν μου. Ἂν ἔχυσα εἰς τὴν ψυχήν σας τὴν πικρίαν καὶ τὴν ὀδύνην δι' ὧν οἱ ἀνανδροι ἐχθροί μου ἐπότισαν τὴν νεότητά μου, αἰτία δὲν εἶναι ἡ ἀποθάρρυνσις, ἀλλὰ τὸ ἀδύνατον φανερᾶς καὶ τρομερᾶς ἐκδικήσεως κατὰ τῶν μυστικῶν αὐτῶν ὕβρεων, τῶν πλαγίων ὀνειδισμῶν, τῶν ὑπογρυπνίων ἐνεργειῶν των. Δυνάμεως ὄὶν ἐστερεῖτο ὁ βραχίων μου, ἀλλὰ στέμμα ἔλειπεν ἀπὸ τοῦ μετώπου μου. Ἠδυνάμην νὰ καταστρίψω τινὰς τῶν ἀθλίων τούτων, ἴσως τοὺς αὐθαδεστέρους, ἴσως τοὺς ἧττον ἐπικινδύνους ἀλλὰ θὰ ἔπληττον ἐν τῇ σκιᾷ, ἀλλ' οἱ ἀρχηγοὶ θὰ μὲ διέφευγον, ἀλλὰ δὲν θὰ ἐτραυμάτιζον πατὲ τὴν καρδίαν τῆς καταχθονίου συνωμοσίας. Ὅθεν κατέφαγον ἐν σιωπῇ τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὸ αἶσχος. Καὶ νῦν ὅτε ἀνεγνωρίσθησαν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τὰ ἐρά μου δικαιώματα, θὰ τοὺς ἴδητε, μῆτέρ μου, τοὺς φοβεροὺς αὐτοὺς βαρώνους, τοὺς συμβούλους τῆς βασιλίσσης, τοὺς κηδεμόνας τῆς βασιλίσσης, θὰ τοὺς ἴδητε τρίβοντας εἰς τὴν γῆν τὸ μέτωπον· διότι ξίφος δὲν ἀπειλεῖ αὐτούς, μάχη δὲν τοῖς προτείνεται, ἴσως πρὸς αὐτοὺς δὲν τοῖς ὁμιλεῖ ἀλλ' ὁ βασιλεὺς κατηγορεῖ, ὁ νόμος καταδικάζει, τὸ ἐκρίωμα τιμωρεῖ.

— Ὠφίλτατε υἱέ μου, ἀνεφώνησεν ἡ βασίλισσα κλαίουσα, ποτὲ δὲν ἀμφέβαλλον οὔτε περὶ τῆς εὐγενείας τῶν αἰσθημάτων σου οὔτε περὶ τῆς δικαιοσύνης τῶν δικαιωμάτων σου· ἀλλ' ὅταν ἡ ζωή σου κινδυνεύῃ, δύναμαι ν' ἀκούσω ἄλλην φωνὴν παρὰ τὴν τοῦ φόβου; δύναμαι νὰ δώσω ἄλλας συμβουλὰς παρὰ τὰς ἐμπνεομένας ὑπὸ τῆς ἀγάπης μου;

— Πιστεύσατέ με, μῆτέρ μου, ἂν ἡ χεὶρ τῶν ἀνάνδρων αὐτῶν δὲν ἔτρεμεν ὅσον καὶ ἡ καρδία των, πρὸ πολλοῦ θὰ ἐθρηνεῖτε τὸν υἱόν σας.

— Διὰ τοῦτο κ' ἐγὼ δὲν φοβοῦμαι τὴν βίαν, ἀλλὰ τὴν προδοσίαν.

— Ἡ ζωή μου ἀνήκει εἰς τὸν Θεὸν καθὼς πάντων τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ ἔσχατος τῶν ἐμμίσθων δορυφόρων δύναται νὰ λάβῃ αὐτὴν ὄπισθεν τῆς γωνίας ὁδοῦ τινος· ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ὀφείλει ἑαυτὸν εἰς τὸν λαόν του.

Ἡ τάλαινα μήτηρ ἐπειράθη ἐπὶ μακρὸν νὰ κάμψῃ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἀνδρέα δι' ἐπιχειρημάτων καὶ παρακλήσεων· ἀλλ' ἀφοῦ ἐξήντλησε καὶ τὸ ὕστατον ἐπιχείρημά της καὶ ἔχυσε τὸ τελευταῖον δάκρυ της, βλέπουσα ὅτι ἔπρεπε ν' ἀποχωρισθῇ τοῦ υἱοῦ της, μετεκαλέσατο παρ' ἑαυτῇ τὸν Βετράμ δὲ Βὼ ἀνώτατον δικαστὴν τοῦ βασιλείου, καὶ τὴν Μαρίαν, δούκισσαν τῆς Δούρας, καὶ ἔχουσα πεποίθησιν εἰς τὴν σύνεσιν τοῦ γέροντος καὶ τὴν ἀθωότητα τῆς νέας γυναικός, παρεκάλεσεν αὐτοὺς νὰ ἐπιβλέπωσι τὸν υἱόν της, διὰ τρυφερωτάτων καὶ σπαραξικαρδίων λόγων· εἶτα ἐξέβαλε τοῦ ἰδίου αὐτῆς δακτύλου πολυτελῶς εἰργασμένον δακτύλιον, καὶ λαβοῦσα κατὰ μέρος τὸν ἡγεμόνα, ἔθηκεν αὐτὸν εἰς τὸν δείκτην τῆς χειρός του, θλίβουσα δὲ αὐτὸν εἰς τὰς ἀγκάλας·

— Υἱέ μου, τῷ εἶπε, μετὰ συγκεκινημένης καὶ τρεμούσης φωνῆς, ἀφοῦ ἀρνεῖσαι νὰ μὲ ἀκολουθήσῃς ἰδοὺ θαυμάτιον φυλακτήριον τοῦ ὁποίου ὤφειλον νὰ κάμω χρῆσιν ἐν ἐσχάτῃ μόνον ἀνάγκῃ. Ἐν ὅσῳ ἔχεις εἰς τὸν δάκτυλόν σου αὐτὸ τὸ δακτυλίδιον, οὔτε σίδηρος οὔτε δηλητήριον ἰσχύει κατὰ σοῦ.

— Βλέπετε λοιπόν, μῆτέρ μου, ἀπήντησεν ὁ πρίγκηψ μειδιῶν, ὅτι ἀφοῦ οὕτω προστατεύομαι δὲν ἔχετε πλέον λόγον νὰ φοβῆσθε διὰ τὰς ἡμέρας μου.

— Δὲν ἀποθνήσκει τις μόνον διὰ τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ δηλητηρίου, ἐπανέλαβεν ἡ βασίλισσα στενάζουσα.

— Θαρρεῖτε, μῆτέρ μου· τὸ ἰσχυρότατον κατὰ παντὸς κινδύνου φυλακτήριον εἶναι αἱ πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ ἐμοῦ δεήσεις σας· εἶναι ἡ γλυκεῖά σας ἀνάμνησις ἥτις θὰ μὲ στηρίζῃ πάντοτε ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς δικαιοσύνης· εἶναι ἡ μητρικὴ στοργή σας ἥτις μακρόθεν θὰ ἐπαγρυπνῇ ἐπ' ἐμοῦ καὶ θὰ μὲ σκέπῃ

διὰ τῶν πτερύγων αὐτῆς ὡς φύλαξ ἄγγελος.

Ἡ Ἐλισάβετ ἠσπάζετο τὸν υἱόν της μετὰ λυγμῶν· καὶ ὅτε ἀπεσπάσθη τῆς ἀγκάλης του ὑφ' ὅλης τῆς αὐλῆς, ἥτις οὐκ ἐπαύσατο ἱπποτικῶς καὶ φιλοφρόνως φερομένη πρὸς αὐτήν.

Ἡ τάλαινα μήτηρ, ὠχρά, κλονουμένη, ἠφα-



Καθ' ἕκαστον βῆμα εὑρίσκοντο διαπληκτιζόμενοι ἐν τοῖς καπηλίοις ἢ κυλιόμενοι ἐν τοῖς ῥυακίοις.—Σελ. 206

ἐνόμισεν ὅτι ἔμελλε νὰ ῥαγῇ ἡ καρδία ἐν τῷ στήθει αὐτῆς.

Τέλος ἀπεφάσισε ν' ἀναχωρήσῃ προπεμπομένη νισμένη, ἠρείδετο βαδίζουσα ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ Ἀνδρέα ἵνα μὴ πέσῃ. Ἐλθοῦσα δὲ εἰς τὸ πλοῖον ὅπερ ἔμελλε νὰ χωρίσῃ αὐτὴν διὰ παν-

τὸς τοῦ υἱοῦ της, ἔπεσε τελευταίαν φορὰν εἰς τὸν λαιμόν του, ἔμεινεν οὕτως ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἄφωνος, ἄδακρυς, ἀκίνητος, καὶ ὅτε ἐδόθη τὸ σημεῖον τῆς ἀναχωρήσεως, αἱ γυναῖνες αὐτῆς ἐδέξαντο αὐτὴν σχεδὸν λειπόθυμον εἰς τὰς ἀγκάλας των.

Ὁ Ἀνδρέας ἔμεινεν ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ, φέρων τὸν θάνατον ἐν τῇ ψυχῇ, ἀτενίζων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ ἱστίου ὅπερ ἔφευγε ὁρμαίως ἀπαίρον πᾶν ὅ,τι ἐν τῷ κόσμῳ ἠγάπα.

Λίγνης τῷ ἐφάνη ὅτι λευκόν τι ἐκινεῖτο μακρόθεν· ἦτον ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἥτις συνελθοῦσα μετὰ πολλοῦ ἀγῶνος ἐσύρετο ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἵνα πέμψῃ αὐτῷ πανύστατον ἀποχαιρετισμόν· διότι συνῃσθάνετο, ἡ δύσμοιρος, ὅτι ὑστάτην φορὰν ἔβλεπε τὸν υἱόν της.

Κατὰ τὴν αὐτὴν σχεδὸν στιγμὴν καθ' ἣν ἡ μήτηρ τοῦ Ἀνδρέα ἐμακρύνετο τοῦ βασιλείου ἡ πρώην βασίλισσα τῆς Νεαπόλεως, ἡ χήρα τοῦ Ροβέρτου δόνα Σανσία τῆς Ἀραγῶνος, παρέδιδε τὸ πνεῦμα.

Ἐτάφη δὲ ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῆς Ἁγίας Μαρίας τοῦ Σταυροῦ, ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς Κλάρας, ὅπερ ἔλαβε περιβληθεῖσα τὸ μοναχικὸν σχῆμα, ὡς λέγει τὸ ἐπιτύμβιον αὐτῆς συντεταγμένον ὡς ἕπεται.

« Ἐνθάδε κεῖται πρότυπον μεγάλης ταπεινοφροσύνης, τὸ σῶμα τῆς ἀειμνήστου ἁγίας ἀδελφῆς Κλάρας, τῆς ἄλλοτε Σανσίας, βασιλίσσης τῆς Σικελίας καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ, χήρας τοῦ γαληνοτάτου ἄ χοντος Ροβέρτου, βασιλέως τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ τῆς Σικελίας, ἥτις βασίλισσα, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως συζύγου αὐτῆς, λήξαντος τοῦ ἔτους τῆς χηρείας, ἀντήλλαξε τὰ πρόσκαιρα πρὸς τὰ αἰώνια ἀγαθὰ, ἑκούσιον πενίαν δεξαμένη, ἕνεκεν τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης, ἀφοῦ διενείματο τὰ ἑαυτῆς ὑπάρχοντα τοῖς πτωχοῖς, περιεβλήθη δὲ τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἐν τῇδε τῇ περιβλέπτῳ μονῇ, ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1344, τῇ 21 ἰανουαρίου, ἰνδικτιῶνος ΙΒ', ἔνθα μακαρίως βιώσασα ὑπὸ τὸν κανόνα Φραγκίσκου τοῦ μάκαρος καὶ πενήτων πατρὸς, ἐξεμέτρησεν ἐν εὐσεβείᾳ τὸν βίον ἔτει σωτηρίῳ 1345 τῇ 28 ἰουλίου, ἰνδικτιῶνος ΙΙ', τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ἐν τῷδε τῷ τύμβῳ ἐτάφη. »

Ὁ θάνατος τῆς δόνα Σανσίας ἐπέσπευσε τὸ καταστρεπτικὸν δράμα ὅπερ ἐπέπρωτο νὰ βάψῃ δι' αἵματος τὸν θρόνον τῆς Νεαπόλεως· ἤθελεν εἴπει τις ὅτι ὁ Θεὸς ἐφείσατο τοῦ ἀγγέλου ἐκείνου τῆς ἐγκατερήσεως καὶ τῆς ἀγάπης, ὅστις προσεφέρετο αὐτῷ ὡς ἐξιλαστικὸν θῦμα πρὸς ἐξαγόρασιν τῶν κριμάτων τῆς οἰκογενείας αὐτῆς, καὶ ἀπήλλαξεν αὐτὸν φρικαλέου θεάματος.

Ὀκτὼ ἡμέρας μετὰ τὴν κηδείαν τῆς πρώην βασιλίσσης, ὁ Βερτράνδος τῆς Ἀρτεσίας εἰσέρχεται παρὰ τῇ Ἰωάννᾳ, ὠχρὸς, ἠλλοιωμένος, μετὰ κόμης ἀτάκτως ἐρριμένης, ἐν ἀπεριγράπτῳ ταραχῇ καὶ ἀταξίᾳ.

Ἡ Ἰωάννα ὥρμησε πρὸ τοῦ ἐραστοῦ αὐτῆς, ὑπὸ τρόμου συνεχομένη καὶ διὰ τοῦ βλέμματος ἐρωτῶσα τὴν αἰτίαν τῆς ταραχῆς του.

— Καλὰ τὸ εἶπον ἐγὼ, μεγαλειοτάτη, ἀνέκραξεν ὁ νέος κόμης μετὰ παραφορᾶς, ὅτι ἐπὶ τέλους ὅλους θὰ μᾶς καταστρέψητε. ἀρνουμένη ἐπιμόνως ν' ἀκούσητε τὰς συμβουλάς μου.

— Δι' ἀγάπην Θεοῦ, Βερτράνδε, ὁμίλει ἐλευθέρως· τί συμβαίνει, ποίας συμβουλὰς ἠρνήθην ν' ἀκούσω;

— Συμβαίνει, μεγαλειοτάτη, ὅτι ὁ εὐγενὴς ὑμῶν σύζυγος, ὁ Ἀνδρέας τῆς Οὐγγαρίας, ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῆς αὐλῆς τῆς Λυεντῶνος βασιλεὺς τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τῆς Σικελίας, καὶ ὅτι εἰς τὸ ἑξῆς θὰ ἦσθε δούλη του.

— Ὀνειρεύεσθε, κόμη τῆς Ἀρτεσίας.

— Δὲν ὀνειρεύομαι, μεγαλειοτάτη, καὶ ἀπόδειξις ὅτι εἶναι ἀληθέστατοι οἱ λόγοι μου εἶναι ἡ ἄφιξις τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ πάπα, κομιζόντων τὸ διάταγμα τῆς στέψεως, εἰς Καπούην, καὶ ἂν ἀπὸ τῆς ἑσπέρας ταύτης δὲν εἰσέρχωνται εἰς τὸν Νέον Πύργον, πράττουσιν οὕτω διὰ νὰ δώσωσι καιρὸν εἰς τὸν νέον βασιλέα νὰ προετοιμασθῇ.

Ἡ βασίλισσα ἔκυψε τὴν κεφαλὴν ὡς εἰ κεραυνὸς ἐδούπησε πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῆς.

— Ὅταν σᾶς ἔλεγα, ἐξηκολούθησεν ὁ κόμης, μετὰ προϊούσης παραφορᾶς, ὅτι ἔπρεπε ν' ἀποκρούσητε τὴν βίαν διὰ τῆς βίας, νὰ συντρίψητε τὸν ζυγὸν τῆς ἀτίμου τυραννίας, ν' ἀπαλλαγῆτε τοῦ ἀνθρώπου τούτου, πρὶν ἡ ἔχῃ τὰ μέσα νὰ σᾶς βλάψῃ, πάντοτε ὀπισθοδρομεῖτε ἐκ παιδαριώδους φόβου, ἐξ ἀνάνδρου γυναικείου δισταγμοῦ.

Ἡ Ἰωάννα ἤγειρεν ἐπὶ τοῦ ἐραστοῦ αὐτῆς βλέμμα δακρύβρεκτον.

— Θεέ μου! Θεέ μου! ἀνεφώνησε συμπλέκουσα ἐξ ἀπελπισίας τὰς χεῖρας, θ' ἀκούω λοιπὸν πάντοτε περὶ ἐμὲ ἀντιβοώσαν τὴν ὀλεθρίαν αὐτὴν κραυγὴν τοῦ θανάτου! Καὶ σὺ Βερτράνδε, καὶ σὺ τὴν ἐπαναλαμβάνεις, καθὼς ὁ Κάρολος τῆς Δούρας, καθὼς ὁ Ροβέρτος δὲ Καβάννης! Διατί, δύστηνε, θέλεις νὰ ὀρθοῦται μέσῳ ἡμῶν φάσμα αἱματόφυρτον, ὅπως καταπνίγῃ διὰ τῆς

παγετώδους αὐτοῦ χειρὸς τὰ μυχευτικὰ ἡμῶν φιλήματα; Ἀρκοῦσι πλέον τὰ τοιαῦτα ἐγκλήματα· ἂς βασιλεύσῃ, ἂν ὠθῇ αὐτὸν εἰς τὴν βασιλείαν ἡ θλιβερὰ φιλοδοξία του· τί πρὸς ἐμὲ ἡ ἐξουσία, ἀφοῦ μοὶ μένει ὁ ἔρως σου!

— Δὲν εἶναι πολὺ βέβαιον ὅτι οἱ ἔρωτές μας θὰ διαρκέσωσι πολύ.

— Τί ἐννοεῖς, Βερτράνδε; Εὐχαριστεῖσαι νὰ μὲ βασανίζῃς ἀσπλάγχνως;

— Ἐννοῶ, μεγαλειοτάτη, ὅτι ὁ νέος βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως προητοίμασε μέλαιναν σημαίαν, διὰ νὰ προηγῆται αὐτοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς στέψεώς του.

— Καὶ νομίζεις, εἶπεν ἡ Ἰωάννα ὠχριῶσα ὡς πτῶμα ἐξελθὸν τοῦ φερέτρου αὐτοῦ, νομίζεις ὅτι ἡ σημαία αὕτη σημαίνει ἀπειλήν;

— Ἤτις ἤδη ἤρχισε νὰ ἐκτελῆται.

Ἡ βασίλισσα ἐκλονίσθη καὶ ἐστηρίχθη ἐπὶ τραπέζης ἵνα μὴ πέσῃ.

— Διηγήσου μοι τὰ πάντα, εἶπε μετὰ πνιγομένης φωνῆς, μὴ φοβῆσαι νὰ μὲ τρομάξῃς· ἰδέ, δὲν τρέμω. Ὦ! Βερτράνδε! σὲ καθικετεύω!

— Οἱ προδόται ἔκαμαν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου τὸν ὁποῖον ὑπολήπτεσθε περισσότερον, ἀπὸ τοῦ συνετωτάτου συμβούλου τοῦ στέμματος, τοῦ ἀκεραιοτάτου δικαστοῦ, τῆς εὐγενεστέρας καρδίας, τῆς αὐστηροτέρας ἀρετῆς....

— Τοῦ Ἀνδρέα τῆς Ἱερνίας!

— Δὲν ὑπάρχει πλέον, μεγαλειοτάτη.

Ἡ Ἰωάννα ἔβαλε κραυγὴν ὡς εἰ ἐφόνευον ἐνώπιον αὐτῆς τὸν εὐγενῆ γέροντα ὃν ὡς πατέρα ἐσέβετο· εἶτα κατεβλήθη, καὶ ἔπεσεν εἰς βαθεῖαν σιωπήν.

— Πῶς τὸν ἐφόνευσαν; ἐπανέλαβε τέλος, ἀτενίζουσα ἐπὶ τοῦ κόμητος μεγάλα καὶ περιφοβα τὰ ὄμματα.

— Χθὲς τὸ ἑσπέρας ὅτε ἐξήρχετο τοῦ πύργου τούτου, ἐνῷ διηυθύνετο πρὸς τὴν οἰκίαν του, αἴφνης ἄνθρωπός τις ὠρθώθη ἐνώπιόν του πλησίον τῆς Πετρουκκίας πύλης· ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶναι εἷς τῶν εὐνουμένων τοῦ Ἀνδρέα, ὁ Κορράδος δὲ Γόττης, τὸν ὁποῖον ἐξέλεξαν ἀναμφιβόλως, διότι ἔχων ὁ ἴδιος παράπονα δι' ἀπόφασιν ἦν ὁ ἀδιάφθορος δικαστὴς ἐξέδωκε κατ' αὐτοῦ, θὰ διέπραττε τὸν φόνον ὡς ἀτομικὴν ἐκδίκησιν. Ὁ ἄνανδρος ἔνευσε πρὸς δύο ἢ τρεῖς τῶν συντρόφων του, οἵτινες περιεκύκλωσαν τὸ θῦμά των ἁρπαροῦντες πᾶν φυγῆς μέσον. Ὁ δυστυχὴς γέρων προσέβλεψεν ἀσκαρδαμυκτὶ τὸν δολοφόνον του, καὶ τὸν ἠρώτησε μετ' ἀταράχου φωνῆς τί τὸν ἤθελε. « Θέλω νὰ χάσῃς τὴν ζωήν σου ὡς μ' ἔκαμες νὰ χάσω τὴν δίκην μου,» ἀνεβόησεν ὁ φονεύς, καὶ χωρὶς νὰ τῷ δώσῃ καιρὸν πρὸς ἀπάντησιν, διεπέρασεν αὐτὸν διὰ τοῦ ξίφους. Οἱ ἄλλοι τότε ἐφώρμησαν κατὰ τοῦ δυστυχοῦς, ὥστις οὔτε εἰς βοήθειαν ἐπειρᾶτο κἂν νὰ κράξῃ, καὶ κατετρύπησαν αὐτὸν διὰ πληγῶν φρικτῶς ἀκρωτηριάσαντες τὸ πτῶμά του, ὅπερ ἀφῆκαν αἱματόφυρτον.

— Ὦ! χρίκη! ἐψιθύρισεν ἡ βασίλισσα καλυπτομένη τὸ πρόσωπον.

— Αὐτὸ εἶναι μόλις τὸ προοίμιον· διότι οἱ κατάλογοι τῶν προγεγραμμένων εἶναι πλήρεις ἤδη· θέλει αἷμα ὁ Ἀνδρέας διὰ νὰ πανηγυρίσῃ τὴν ἀναγόρευσίν του εἰς τὸν θρόνον τῆς Νεαπόλεως. Καὶ ἠξεύρεις Ἰωάννα, ποῖος εἶναι ὁ πρῶτος τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ καταδικασθέντων;

— Ποῖος; ἠρώτησεν ἡ βασίλισσα φρικιῶσα ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν.

— Ἐγώ, ἀπεκρίνατο ὁ κόμης μετὰ φυσικῆς φωνῆς.

— Σύ! ἀνέκραξεν ἡ Ἰωάννα εὐθέως ἀνορθωθεῖσα· σὲ θέλουν τώρα νὰ φονεύσουν! Ὦ! πρόσεξε Ἀνδρέα· ἀπήγγειλες τὴν εἰς θάνατον καταδίκην σου. Πολὺν χρόνον ἀπέτρεπον τὸ στίλβον ἐπὶ τοῦ στήθους σου ἐγχειρίδιον· ἀλλ' ἐξαντλεῖς τὴν ὑπομονήν μου. Οὐαί σοι, πρίγκηψ τῆς Οὐγγαρίας! τὸ αἷμα ὅπερ ἔχυσες θὰ πέσῃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου!

— Ἐνῷ οὕτως ἐλάλει, ἡ ὠχρότης ἐξέλιπε, τὸ ὡραῖον πρόσωπόν της ἐξωγονεῖτο ὑπὸ τοῦ πυρὸς τῆς ἐκδικήσεως, τὸ βλέμμα της ἐτόξευεν ἀστραπάς. Τὸ ἐκκαιδεκαετὲς ἐκεῖνο κοράσιον ἦτο τρομερὸν τὴν ὄψιν· ἔσφιγγε τὴν χεῖρα τοῦ ἐραστοῦ αὐτῆς μετὰ σπασμωδικῆς τρυφερότητος, καὶ προσεκολλᾶτο ἐπ' αὐτοῦ ὡς εἰ σκέπουσα αὐτὸν διὰ τοῦ ἰδίου σώματος.

— Ἡ ὀργή σου ἐγείρεται ὀλίγον ἀργά, ἐξηκολούθησεν ὁ νέος κόμης μετὰ θλιβερᾶς καὶ γλυκείας φωνῆς· διότι ἡ Ἰωάννα τῷ ἐφάνη τοσοῦτον ὡραία κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν, ὥστε δὲν ἠσθάνετο τὴν δύναμιν νὰ τὴν ἐπιπλήξῃ. Δὲν ἠξεύρεις λοιπὸν ὅτι ἡ μήτηρ του τῷ ἀφῆκε φυλακτήριον κατὰ τοῦ ὀλητηρίου καὶ τοῦ σιδήρου;

— Θ' ἀποθάνῃ! ἐπανέλαβεν ἡ Ἰωάννα μετὰ σταθερᾶς φωνῆς· καὶ τὸ φωτίσαν τὴν μορφήν αὐτῆς μειδίαμα ἦτο τοσούτῳ παράδοξον, ὥστε ὁ κόμης ἐταπείνωσε τοὺς ὀφθαλμούς, περίφοβος καὶ αὐτός.

Τῇ ἐπαύριον, ἡ νεαρὰ βασίλισσα τῆς Νεαπόλεως, ὡραιοτέρα καὶ φιλομειδεστέρα ὑπέρ ποτε, καθημένη μετὰ γλυκείας νωχελείας πλησίον πα-

ραθύρου, ἀφ' οὗ ἀνειλίσσετο πρὸ τῶν ὀμμάτων αὐτῆς τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦ κόλπου πανόραμα ἔπλεκε διὰ τῶν λευκῶν καὶ ἁβρῶν αὐτῆς χειρῶν μεταξόχρυσον σχοινίον.

Ὁ ἥλιος διαθραμὼν τὰ δύο περίπου τρίτα τοῦ πυριφλεγοῦς σταδίου του, ἔλουε βραδέως τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ εἰς τὰ κυανᾶ καὶ διαυγῆ ὕδατα, ἔνθα τὸ Παυσίλυπον κατώπτριζε τὴν ἀνθοστερῆ καὶ χλοερὰν κορυφήν του.

Χλιαρὰ καὶ μυροβόλος αὔρα, θωπεύουσα διὰ τῶν πτερύγων αὐτῆς τὰς πορτοκαλλέας τοῦ Σορρέντου καὶ τῆς Ἀμάλφης, διεχεῖτο γλυκεῖα, ἁπαλὴ καὶ δροσερὰ ἐπὶ τῶν κατοίκων τῆς πρωτευούσης νεναρκωμένων ὑπὸ ἡδυπαθοῦς χαυνώσεως.

Ἡ πόλις ἅπασα ἠγείρετο ἀπὸ τοῦ μακροῦ μεσημβρινοῦ ὕπνου, ἐλευθέρως ἀναπνέουσα καὶ τὴν βαρεῖαν αὐτῆς βλεφαρίδα ὑπανοίγουσα.

Ἡ προκυμαία ἐκαλύπτετο ὑπὸ θορυβώδους καὶ ἀπείρου πλήθους, ποικιλλομένου διὰ ζωηροτάτων χρωμάτων· εὐῤῥόσυνοι κραυγαί, φαιδρὰ ἄσματα, ἐρωτικαὶ στροφαί, ὑψούμενα πανταχόθεν τοῦ ἀπεράντου ἐκείνου ἀμφιθεάτρου ἔπληττον τὸ οὖς τῆς Ἰωάννας, ἥτις ἤκουε κλίνουσα τὸ μέτωπον ἐπὶ τοῦ ἐργοχείρου αὐτῆς καὶ βαθὺ ῥεμβάζουσα.

Αἴφνης καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ἐφαίνετο μᾶλλον ἀπησχολημένη, ἀνεσκίρτησεν ἀκούσασα τὸν ἦχον καταστελλομένης ἀναπνοῆς καὶ τὸν θροῦν ὑφάσματος ἐγγίζοντος τὸν ὦμον αὐτῆς· ἐστράφη, ὡς αἰφνιδίως ἀφυπνισθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐπαφῆς ὄφεως, καὶ εἶδε τὸν σύζυγόν της ἐνδεδυμένον λαμπρὰν στολὴν καὶ νωχελῶς ἐπὶ τῶν νώτων τοῦ θρονίου της ἐρειδόμενον.

Ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ὁ πρίγκηψ δὲν ἦλθε νὰ σταθῇ τοσοῦτον οἰκείως παρὰ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Ὅθεν τὸ κίνημα τοῦτο τῆς τρυφερότητος καὶ νωχελείας ἐφάνη κακὸς οἰωνὸς τῇ βασιλίσσῃ.

Ὁ Ἀνδρέας δὲν ἔδειξεν ὅτι παρετήρησε τὸ ἔμπλεων μίσους καὶ τρόμου βλέμμα τῆς γυναικὸς ὅπερ διέφυγεν αὐτὴν ἀκουσίως, καὶ ὑποβὰς εἰς τὴν ψυχρὰν καὶ κανονικὴν αὐτοῦ μορφὴν ὅσην ἠδύνατο, κατὰ τὴν περίστασιν, ἔκφρασιν γλυκύτητος, ἠρώτησεν αὐτὴν μειδιῶν.

— Διατὶ κάμνεις αὐτὸ τὸ ὡραῖον σχοινίον, ὡραία καὶ πιστή μου σύζυγος;

— Διὰ νὰ σᾶς κρεμάσω, ὑψηλότατε! ἀπεκρίθη μειδιῶσα καὶ ἡ βασίλισσα.

Ὁ Ἀνδρέας ὕψωσε τοὺς ὤμους, ἐκλαμβάνων τὴν ὑπὲρ πᾶσαν πιθανότητα θρασεῖαν ἐκείνην ἀπειλὴν ὡς βάναυσον ἀστεϊσμόν. Ἰδὼν δὲ ὅτι ἡ Ἰωάννα ἐνέκυπτεν αὖθις εἰς τὸ ἔργον της, ἠθέλησε νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν συνδιάλεξιν.

— Ὁμολογῶ, ἐξηκολούθησε μετ' ἐντελοῦς ἀταράχου φωνῆς, ὅτι ἡ ἐρώτησίς μου εἶναι τοὐλάχιστον περιττή· ἔπρεπε νὰ ὑποθέσω ἐκ τῆς σπουδῆς μεθ' ἧς ζητεῖτε νὰ τελειώσητε τὸ πολυτελὲς ἐργόχειρόν σας ὅτι εἶναι προωρισμένον δι' ὡραῖόν τινα ἱππότην, τὸν ὁποῖον προτίθεσθε νὰ πέμψητε ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν χρωμάτων σας εἰς κινδυνώδη τινὰ ἐπιχείρησιν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὡραία μου δέσποινα, προσδοκῶ μίαν διαταγὴν ἀπὸ τοῦ στόματός σας· σημειώσατε τὸν τόπον καὶ τὴν ὥραν τῆς δοκιμασίας, καὶ εἶμαι ἐκ τῶν προτέρων βέβαιος ὅτι θὰ κερδήσω τὸ ἄθλον διαφιλονεικῶν αὐτὸ πρὸς πάντας τοὺς λάτρεις ὑμῶν.

— Τοῦτο δὲν εἶναι πολὺ βέβαιον, ἐπανέλαβεν ἡ Ἰωάννα, ἂν ἦσθε τόσον ἀνδρεῖος εἰς τὸν πόλεμον ὅσον καὶ εἰς τὸν ἔρωτα. Καὶ ἐτόξευσεν ἐπὶ τοῦ συζύγου αὐτῆς βλέμμα τοσούτῳ λάγνον, τοσούτῳ περιῤῥοντικόν, ὥστε ὁ νεανίας ἠρυθρίασε μέχρις ὀφθαλμῶν.

— Ἐλπίζω, ἐπανέλαβεν ὁ Ἀνδρέας κρατῶν ἑαυτοῦ, ὅτι θέλω σᾶς δώσει ἐντὸς ὀλίγου τοιαύτας ἀποδείξεις περὶ τῆς ἀγάπης μου, ὥστε τοῦ λοιποῦ δὲν θὰ δύνασθε ν' ἀμφιβάλλητε περὶ αὐτῆς.

— Καὶ πόθεν τὸ ἐλπίζετε, ὑψηλότατε;

— Θὰ σᾶς τὸ ἔλεγα, ἂν ἠθέλατε νὰ μ' ἀκούσητε σπουδαίως.

— Σᾶς ἀκούω.

— Λοιπὸν τὴν τόσῳ μεγάλην πεποίθησιν περὶ τοῦ μέλλοντος ἔχω ἐξ ὀνείρου τὸ ὁποῖον εἶδον τὴν παρελθοῦσαν νύκτα.

— Ὀνείρου! πραγματικῶς ἀξίζει νὰ μοὶ δώσητε ὀλίγας περὶ αὐτοῦ ἐξηγήσεις.

— Ὠνειρεύθην ὅτι ἡ πόλις ἑώρταζε μεγάλην ἑορτήν· πλῆθος ἄπειρον κατεκάλυπτε τὰς ὁδοὺς ὡς ἐκχειλίζων χείμαῤῥος, καὶ ὁ οὐρανὸς ἀντήχει ἐκ τῶν χαρμοσύνων αὐτοῦ κραυγῶν· αἱ σκοτειναὶ ἐκ γρανίτου λίθου προσόψεις ἐκρύβησαν ὑπὸ μετάξινα παραπετάσματα καὶ στεφάνους ἐξ ἀνθέων· αἱ ἐκκλησίαι ἐκοσμήθησαν ὡς ἐν ταῖς ἐπισήμοις τελεταῖς. Ἵππευον παρὰ τὴν πλευρὰν ὑμῶν. — Ἡ Ἰωάννα ἐκινήθη ὑπερηφάνως. — Συγγνώμην, μεγαλειοτάτη, εἶναι ὄνειρον· ἵππευον λοιπὸν δεξιόθεν ὑμῶν, ἐπὶ ὡραίου λευκοῦ ἵππου, μετὰ λαμπρῶν φαλάρων, καὶ ὁ ἀρχιδικαστὴς τοῦ βασιλείου ἔφερε πρὸ ἐμοῦ σημαίαν πρὸς τιμὴν ἀναπεπταμένην. Ἀφοῦ διήλθομεν θριαμβευτικῶς τὰς κυριωτέρας συνοικίας

τῆς πόλεως, ἐφθάσαμεν ὑπὸ τὸν ἦχον τῶν σαλπίγγων, εἰς τὴν βασιλικὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Κλάρας, ὅπου ἐτάφησαν ὁ πάππος σας καὶ ὁ θεῖός μου, καὶ ἐκεῖ, πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου, ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ πάπα, ἀφοῦ ἔβηκε τὴν χεῖρά σας εἰς τὴν ἰδικήν μου, ἀπήγγειλε μακρὸν λόγον, καὶ ἐπέθηκεν ἐναλλὰξ ἐπὶ τῶν μετώπων ἡμῶν τὸ στέμμα τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τῆς Σικελίας, μετὰ ταῦτα οἱ μεγιστᾶνες καὶ ὁ λαὸς ἀνεφώνησαν ὁμοθυμαδόν· «Ζήτωσαν ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα τῆς Νεαπόλεως!» Καὶ ἐγώ, θέλων νὰ διαιωνίσω τὴν μνήμην ἡμέρας τοσοῦτον ἐνδόξου, ἀνηγόρευσα ἱππότας μεταξὺ τῶν μᾶλλον ἀφωσιωμένων τῆς αὐλῆς.

— Καὶ δὲν ἐνθυμεῖσθε τὰ ὀνόματα τῶν ἐκλεκτῶν αὐτῶν οὓς ἐκρίνατε ἀξίους τῶν βασιλικῶν χαρίτων σας;

— Βέβαια, μεγαλειοτάτη, βέβαια, ὁ Βερτράνδος, κόμης τῆς Ἀρτεσίας...

— Ἀρκεῖ, ὑψηλότατε, εἶναι περιττὸν νὰ ὀνομάσητε τοὺς ἄλλους· ἐπίστευα πάντοτε ὅτι ἦσθε μεγαλοπρεπὴς καὶ εὐθὺς εὐπατρίδης· ἀλλὰ νέας τώρα μὲ δίδετε ἀποδείξεις σπείροντες τὰς εὐεργεσίας ὑμῶν ἐπὶ τῶν μᾶλλον τιμωμένων διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης μου. Ἀγνοῶ ἂν οἱ πόθοι σας πραγματοποιηθῶσι ταχέως· ἀλλ' ὁπωσδήποτε ἔστε βέβαιος περὶ τῆς αἰωνίου εὐγνωμοσύνης μου.

Ἡ φωνὴ τῆς Ἰωάννας οὔτε τὴν ἐλαχίστην προέδιδε συγκίνησιν, τὸ βλέμμά της ἐγένετο θωπευτικόν, καὶ γλυκύτατον μειδίαμα ἐπλανᾶτο ἐπὶ τῶν χειλέων της. Ἀλλ' ἀπ' ἐκείνης τῆς στιγμῆς ἀπεφασίσθη ὁ θάνατος τοῦ Ἀνδρέα ἐν τῇ καρδίᾳ της. Ὁ πρίγκηψ λίαν ἀπησχολημένος ὢν ὑπὸ τῶν περὶ ἐκδικήσεως σχεδίων του, καὶ ἰσχυρὰν ἔχων ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν παντοδυναμίαν τοῦ φυλακτηρίου του καὶ τὴν ἀτομικήν του ἀνδρείαν, δὲν συνέλαβε τὴν ἐλαχίστην ὑποψίαν περὶ τοῦ ὅτι ἠδύναντο νὰ προλάβωσιν αὐτόν.

Συνδιελέχθη ἐπὶ μακρὸν μετὰ τῆς γυναικός του φιλικῷ καὶ εὐθύμῳ τῷ τρόπῳ, προσπαθῶν νὰ κατασκοπεύσῃ τὰ μυστικὰ αὐτῆς, καὶ ἐκφράζων τὰ ἑαυτοῦ διὰ συντετμημένων φράσεων καὶ μυστηριωδῶν ἐννοιῶν.

Ὅτε δὲ ἐνόμισεν ὅτι καὶ τὸ ἐλαφρότατον νέφος τῶν ἀρχαίων μνησικακιῶν διεσκεδάσθη ἀπὸ τοῦ μετώπου τῆς Ἰωάννας, ἱκέτευσεν αὐτὴν νὰ τὸν συνοδεύσῃ αὐτή τε καὶ ἡ ἀκολουθία της, εἰς λαμπρὸν κυνηγέσιον, ὅπερ διωργάνιζε διὰ τὴν 20 αὐγούστου, προστιθέμενος ὅτι ἡ τοιαύτη συγκατάβασις τῆς βασιλίσσης θὰ ἦτο δι' αὐτὸν ἡ βεβαιοτάτη ἀπόδειξις τῆς ἐντελοῦς διαλλαγῆς των καὶ τῆς ὁλοσχεροῦς λήθης τοῦ παρελθόντος.

Ἡ Ἰωάννα τὸ ὑπεσχέθη μετὰ γοητευτικῆς χάριτος, καὶ ὁ πρίγκηψ ἀπεσύρθη ἐντελῶς εὐχαριστηθεὶς ἐκ τῆς συνδιαλέξεώς του, σχηματίσας δὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἦρκει νὰ πλήξῃ τοὺς εὐνοουμένους τῆς βασιλίσσης ὅπως ὑπακούηται καὶ ἀγαπᾶται ἴσως ὑπ' αὐτῆς.

Ἀλλὰ τῇ προτεραίᾳ τῆς 20 αὐγούστου παράδοξος καὶ τρομερὰ σκηνὴ συνέβαινεν ἐν τῷ βάθει ἑνὸς τῶν παρακειμένων εἰς τὰ ἀνάκτορα πύργων.

Ὁ Κάρολος Δούρας, ὅστις οὐκ ἐπαύετο ἐπωάζων ἐν τῷ σκότει τὸ καταχθόνιον αὐτοῦ σχέδιον, εἰδοποιηθεὶς παρὰ τοῦ συμβολαιογράφου ὃν διέταξε νὰ ἐπαγρυπνῇ ἐπὶ τῶν προόδων τῆς συνωμοσίας, ὅτι αὐθημερὸν κατὰ τὸ ἑσπέρας ἔμελλε νὰ συγκροτηθῇ ὁριστικὴ συνέλευσις, μέλανα μανδύαν περιβεβλημένος εἰσέδυ εἰς ὑπόγειον διάδρομον, καὶ ὄπισθεν κίονος κρυπτόμενος, ἀνέμενε τὴν ἔκβασιν τῆς συνεδριάσεως.

Μετὰ δίωρον θανάσιμον προσδοκίαν, καθ' ἣν ἕκαστον δευτερόλεπτον ἐσημειοῦτο ὑπὸ τῶν παλμῶν τῆς καρδίας του, ὁ Κάρολος ἐνόμισεν ὅτι ἤκουσε τὸν κρότον θύρας ἀνοιγομένης μετὰ πλείστης ὅσης προφυλάξεως· ἀσθενὴς ἀκτὶς ἐκφεύγουσα τῆς σχισμῆς φανοῦ ἐχύθη τρέμουσα ἐπὶ τοῦ θόλου καὶ μὴ διασκεδάζουσα τὸ σκότος, ἄνθρωπος δὲ ἀποσπώμενος τοῦ τοίχου, ἐβάδισε πρὸς αὐτὸν ὡς ζῶν ἀνάγλυφον. Ὁ Κάρολος ἔβηξεν ἐλαφρῶς· ἦτο τὸ σύνθημα. Ὁ ἄνθρωπος ἔσβεσε τὸ φῶς, καὶ ἔκρυψε τὸ ἐγχειρίδιον ὅπερ ἔσυρε φοβούμενος αἰφνιδίαν ἐπίθεσιν.

— Σὺ εἶσαι, κὺρ Νικόλαε, ἠρώτησεν ὁ δοὺξ ταπεινῇ τῇ φωνῇ.

— Ἐγὼ εἶμαι, ἐξοχώτατε.

— Λοιπόν;

— Ἀπεφασίσθη ὁ θάνατος τοῦ δουκὸς δι' αὔριον ἐνῷ πορεύεται εἰς τὸ κυνήγιον.

— Ἀνεγνώρισες ὅλους τοὺς συνωμότας;

— Ὅλους, μολονότι κρύπτουσι τὰ χαρακτηριστικά των ὑπὸ προσωπεῖον· ἀλλ' ὅτε ἀπήγγειλαν τὸ θανατηφόρον ψήφισμα, τοὺς ἀνεγνώρισα ἐκ τῆς φωνῆς.

— Δύνασαι νὰ μοὶ τοὺς δείξῃς;

— Ἀμέσως μάλιστα· τώρα θὰ περάσωσι πρὸς τὸ βάθος αὐτοῦ τοῦ διαδρόμου· καὶ σταθῆτε, ἰδοὺ ὁ Τομμάζος Πάτσε βαδίζει πρὸ τῶν ἄλλων φέγγων.

Τῷ ὄντι μακρὸν φάντασμα, μέλαν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, ἐπιμελῶς κρύπτον τὸ πρόσωπον ὑπὸ βελούδινον προσωπεῖον, δαυλὸν ἔχον ἐν χειρὶ, διῆλθε τὸ βάθος τοῦ διαδρόμου, καὶ ἔστη ἐπὶ τῆς πρώτης βαθμίδος ἑλικοειδοῦς κλίμακος ἀγούσης εἰς τὰς ἀνωτέρας ὀροφάς. Οἱ συνωμόται ἐχώρουν βραδέως, ἀνὰ δύο, ὡς λιτανεία φασμάτων, ἐπέρων μίαν στιγμὴν εἰς τὸν φωτεινὸν κύκλον ὃν προέχεεν ὁ δαυλὸς καὶ ἐξηφανίζοντο ἐν τῇ σκιᾷ.

— Ἰδοὺ ὁ Κάρολος καὶ ὁ Βερτράνδος τῆς Ἀρτεσίας, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος· ἰδοὺ οἱ κόμητες τῆς Τερλίτσης καὶ τοῦ Κατανζάρου· ἰδοὺ ὁ ἀρχιναύαρχος καὶ ὁ ἀρχιστράτηγος τοῦ βασιλείου, ὁ Γοδεφροὰ δὲ Μαρσὰν, ὁ κόμης τῆς Σκύλλας, καὶ ὁ Ροβέρτος δὲ Καβάνης, ὁ κόμης τῆς Ἐβόλης· αἱ δύο ἐκεῖναι γυναῖκες αἱ ὁμιλοῦσαι ταπεινῇ τῇ φωνῇ μετὰ τοσαύτης εὐστροφίας εἶναι ἡ Αἰκατερίνη τοῦ Τάραντος, αὐτοκράτειρα Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Φιλίππα ἡ Καταναία, διευθύντρια καὶ πρώτη κυρία τῆς βασιλίσσης· ἰδοὺ ἡ δόνα Κανσία, ἡ θαλαμηπόλος καὶ ἐξ ἀπορρήτων τῆς Ἰωάννας, ἰδοὺ καὶ ἡ κόμησσα τῆς Μορκόνης....

Ὁ συμβολαιογράφος ἔστη βλέπων ἐμφανιζομένην σκιὰν, ἥτις ἐβάδιζε κατάμονος, χαμαὶ νεύουσα τὴν κεφαλὴν, κρεμαμένους ἔχουσα τοὺς βραχίονας, καταπνίγουσα τοὺς λυγμοὺς αὐτῆς ὑπὸ τὰς πτυχὰς μακρᾶς καὶ μελαίνης καλύπτρας.

— Καὶ ἡ γυνὴ ἐκείνη ποία εἶναι, ἡ φαινομένη ὅτι μετὰ κόπου ἀκολουθεῖ τὴν πένθιμον συνοδείαν; ἠρώτησεν ὁ δοὺξ σφίγγων τοῦ συντρόφου αὐτοῦ τὸν βραχίονα.

— Ἡ γυνὴ ἐκείνη, ἐψιθύρισεν ὁ συμβολαιογράφος, εἶναι ἡ βασίλισσα!

— Ἄ! τὴν ἔπιασα! διενοήθη ὁ Κάρολος ἀναπνέων ὅλαις δυνάμεσι, μετὰ τῆς βαθείας εὐχαριστήσεως ἣν αἰσθάνεται βεβαίως ὁ Σατανᾶς ὅταν ψυχὴ ἐπὶ πολὺ θηρευομένη πίπτῃ τέλος εἰς τὴν ἐξουσίαν του.

— Καὶ τώρα, ἐξοχώτατε, ἐπανέλαβεν ὁ κὺρ Νικόλαος, ὅτε τὸ πᾶν ἐπανῆλθεν εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν σιγὴν, ἂν μὲ διετάξατε νὰ κατασκοπεύω τὰ διαβήματα τῶν συνωμοτῶν διὰ νὰ σώσητε τὸν νέον πρίγκηπα, ὃν προστατεύετε διὰ τῆς ἀγρύπνου φιλίας σας, σπεύσατε νὰ προειδοποιήσητε αὐτὸν, διότι αὔριον ἴσως θὰ ἦναι πολὺ ἀργά.

— Ἀκολούθει μοι, ἐφώνησεν ἐπιτακτικῶς ὁ δοὺξ· καιρὸς εἶναι νὰ μάθῃς τοὺς ἀληθεῖς σκοπούς μου, διὰ νὰ συμμορφωθῇς ἀκριβέστατα πρὸς τὰς διαταγάς μου.

Καὶ τοὺς λόγους τούτους εἰπὼν ἔσυρεν αὐτὸν πρὸς τὸ ἀντίθετον τοῦ μέρους οὗ οἱ συνωμόται ἐξῆλθον. Ὁ δὲ συμβολαιογράφος εἵπετο μηχανικῶς διὰ μέσου πολυδαιδάλων, σκοτεινῶν διαδρόμων καὶ ἀποκρύφων κλιμάκων, μὴ δυνάμενος νὰ ἐξηγήσῃ τὴν αἰφνίδιον ἀλλαγὴν ἥτις ἐφαίνετο ἐπελθοῦσα εἰς τὰς ἰδέας τοῦ κυρίου αὐτοῦ, ὅτε διερχόμενοι ἕνα τῶν ἀντιθαλάμων τοῦ πύργου συνήντησαν τὸν Ἀνδρέαν, ὅστις ἐπλησίασε πρὸς αὐτοὺς φαιδρῶς· ὁ πρίγκηψ ἔσφιγξε μετὰ τοῦ συνήθους φιλικοῦ τρόπου τὴν χεῖρα τοῦ ἐξαδέλφου αὐτοῦ Δούρας, καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν μετὰ βεβαιότητος μὴ ἐπιδεχομένης ἄρνησιν.

— Λοιπὸν, δοὺξ, θὰ μᾶς συνοδεύσητε αὔριον εἰς τὸ κυνήγιον;

— Συγγνώμην, ὑψηλότατε, ἀπεκρίνατο ὁ Κάρολος μέχρι γῆς ὑποκλίνων, ἀδύνατον μοὶ εἶναι νὰ σᾶς συνοδεύσω αὔριον, διότι ἡ σύζυγός μου εἶναι πολὺ ἀδιάθετος· ἀλλὰ σᾶς παρακαλῶ νὰ δεχθῆτε τὸν ὡραιότερόν μου ἵππακα.

Καὶ ἐξηκόντισε κατὰ τοῦ συμβολαιογράφου βλέμμα καθηλῶσαν αὐτὸν εἰς τὴν θέσιν του.

Ἡ πρωΐα τῆς 20 αὐγούστου ἀνέτειλεν ὡραία καὶ αἰθρία, ὡς ἐξ εἰρωνείας τῆς φύσεως, εἰρωνείας ἀποτελούσης πολλάκις τοσοῦτῳ σκληρὰν ἀντίθεσιν πρὸς τὰς ὀδύνας τῶν ἀνθρώπων.

Μόλις ὑποφωσκούσης τῆς ἡμέρας, κύριοι καὶ ὑπηρέται, ἀκόλουθοι καὶ ἱππόται πρίγκηπες καὶ αὐλικοὶ, οἱ πάντες ἦσαν ἔξυπνοι· κραυγαὶ χαρμόσυνοι ἠκούσθησαν πανταχόθεν ὅτε ἐνεφανίσθη ἡ βασίλισσα, ἱππεύουσα ἵππον χιονόλευκον, καὶ προηγουμένη τῆς λαμπρᾶς ἐκείνης νεολαίας.

Ἡ Ἰωάννα ἦτον ἴσως ὠχροτέρα τοῦ συνήθους· ἀλλ' ἡ ὠχρότης αὐτῆς ἠδύνατο ν' ἀποδοθῇ εἰς τὴν πρωϊνὴν ὥραν, καθ' ἣν ἠναγκάσθη νὰ ἐγερθῇ.

Ὁ Ἀνδρέας, συμπιέζων διὰ τῶν γονάτων ἕνα τῶν γαυροτάτων ἵππων ἐξ ὅσων ποτὲ ἐδάμασεν ἐπὶ ζωῆς του, ἵππευε παρὰ τὴν σύζυγον αὐτοῦ μετ' εὐγενοῦς ὑπερηφανείας, ᾐσθάνετο ἑαυτὸν εὐτυχῆ ἐπὶ τῇ ῥώμῃ αὐτοῦ, εὐτυχῆ ἐπὶ τῇ νεότητι, εὐτυχῆ ἕνεκα μυρίων χρυσῶν ἐλπίδων ὡραϊζουσῶν τὸ μέλλον αὐτοῦ διὰ λαμπροτάτων χρωμάτων.

Οὐδέποτε ἐπέδειξεν ἡ αὐλὴ τῆς Νεαπόλεως πλείονα λαμπρότητα· πάντα τὰ αἰσθήματα τοῦ μίσους καὶ τῆς δυσπιστίας ἐφαίνοντο ἐντελῶς λησμονηθέντα· καὶ αὐτὸς ὁ ἀδελφὸς Ροβέρτος, ὁ φιλύποπτος ὑπουργὸς, βλέπων παρελαύνοντας ὑπὸ τὰ παράθυρά του τοὺς χαιρόυς ἐκείνους ἱππεῖς ἐχάλασε τὰς ῥυτίδας τοῦ πολυμερίμνου μετώπου του καὶ ἐθώπευσεν ὑπερηφάνως τὸν πώγωνα.

Σκοπὸς τοῦ Ἀνδρέα ἦτο νὰ διέλθῃ πολλὰς ἡμέρας κυνηγῶν μεταξὺ Καπούης καὶ Ἀβέρσης, νὰ ἐπανέλθῃ δὲ εἰς Νεάπολιν μόνον ὅταν τὰ πάντα θὰ ἦσαν ἕτοιμα πρὸς τὴν στέψιν αὐτοῦ.

Ἑπομένως, τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐκυνήγησαν περὶ τὸ Μέλιτον, καὶ διῆλθον δύο ἢ τρία χωρία τῆς Τέρρα δὶ Λαβόρε. Περὶ τὸ ἑσπέρας ἡ αὐλὴ κατέλυσεν ἐν Ἀβέρσῃ, καὶ ἐπειδὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον δὲν ὑπῆρχεν ἐν τῇ πόλει πύργος κατάλληλος πρὸς ὑποδοχὴν τῆς βασιλίσσης, τοῦ συζύγου αὐτῆς, καὶ τῆς πολυπληθοῦς ἀκολουθίας των, μετετράπη εἰς βασιλικὸν κατάλυμα ἡ μονὴ τοῦ Ἁγίου Πέτρου τῆς Μαζέλλας, ἀνεγερθεῖσα ὑπὸ Καρόλου τοῦ Β' ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1309.

Ἐνῷ ὁ αὐλάρχης ἔδιδε διαταγὰς διὰ τὸν δεῖπνον καὶ παρεσκεύαζεν ἐν σπουδῇ δωμάτια διὰ τὸν Ἀνδρέαν καὶ τὴν γυναῖκά του, ὁ πρίγκηψ ὅστις καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, ὑπὸ φλογερὸν καύσωνα ἠσχολεῖτο εἰς τὴν ἀγαπητὴν αὐτῷ διασκέδασιν μετὰ πάσης τῆς νεανικῆς ἀμεριμνησίας, ἀνέβη ἐπὶ ἡλιακοῦ ὅπως ἀναπνεύσῃ τὴν ἑσπερινὴν αὔραν μετὰ τῆς ἀγαθῆς Ἰσόλδας του, τῆς προσφιλοῦς αὐτῷ τροφοῦ, ἥτις ἀγαπῶσα αὐτὸν ὑπὲρ τὴν μητέρα του, οὔτε στιγμὴν ἀπεχωρίζετο αὐτοῦ.

Οὐδέποτε ὁ πρίγκηψ ἐδείχθη τοσούτῳ ζωηρὸς καὶ εὐχαριστημένος· ἐξίστατο πρὸς τὴν ὡραιότητα τῆς ἐξοχῆς, τὸ αἴθριον τοῦ οὐρανοῦ, τὴν εὐωδίαν τῆς χλόης· ἀπέτεινε μυρίας ἐρωτήσεις τῇ τροφῷ αὐτοῦ μὴ προσέχων εἰς τὰς ἀπαντήσεις αὐτῆς, αἵτινες βραδέως ἐγίνοντο, διότι ἡ δυστυχὴς Ἰσόλδα ἐθεώρει αὐτὸν μετὰ τῆς βαθείας ἐκείνης θυμηδίας, ἥτις καθίστησι τοσοῦτον ἀφῃρημένας τὰς μητέρας ὅταν ἀκούωσι τῶν τέκνων αὐτῶν.

Ἂν ὁ Ἀνδρέας ὡμίλει αὐτῇ μετὰ ζέσεως περὶ φοβεροῦ ἀγριοχοίρου ὃν ἐκυνήγησε τὴν πρωΐαν διὰ μέσου τοῦ δάσους καὶ ἔβρωψεν ἀφρίζοντα πρὸ τῶν ποδῶν του, ἡ Ἰσόλδα τὸν διέκοπτεν εἰδοποιοῦσα αὐτὸν ὅτι εἶχε κόκκον κόνεως εἰς τὸν κανθὸν τοῦ ὀφθαλμοῦ.

Ἂν ὁ Ἀνδρέας ἔπλαττε σχέδια περὶ τοῦ μέλλοντος, ἡ Ἰσόλδα, ἐνῷ ἐθώπευε τὴν ξανθήν του κόμην τῷ ἔλεγε περίφροντις ὅτι βεβαίως θὰ ἐκουράσθη. Τέλος, εἰς μόνας τὰς ὁρμὰς αὐτοῦ ὑπείκων ὁ νεαρὸς πρίγκηψ προύκάλει τὴν εἰμαρμένην καὶ ἐξ ὅλης ψυχῆς ἐπεζήτει κινδύνους ὅπως καταπολεμήσῃ αὐτούς, ἡ δὲ δυστυχὴς τροφὸς ἀνεφώνει ἐνδάκρυς.

— Δὲν μὲ ἀγαπᾷς πλέον, παιδί μου!

Δυσανασχετῶν πρὸς τὰς συνεχεῖς ταύτας διακοπάς, ὁ Ἀνδρέας ἐπέπληξεν αὐτὴν ἐλαφρῶς, καὶ ἔπαιζε μετὰ τῶν παιδαριωδῶν αὐτῆς φόβων· εἶτα μὴ ἐννοῶν καὶ αὐτὸς πόθεν προήρχετο ἡ ἀνεπαισθήτως καταλαμβάνουσα αὐτὸν μελαγχολικὴ τρυφερότης, προύκάλεσε τὴν διήγησιν μυρίων περιστατικῶν τῆς παιδικῆς του ἡλικίας, ὡμίλησεν αὐτῇ ἐπὶ πολλὴν ὥραν περὶ τοῦ ἀδελφοῦ του Λουδοβίκου, τῆς ἀπούσης μητρός του, καὶ δάκρυ ἀνέβλυσεν εἰς τὸ βλέφαρον αὐτοῦ, ὅτε ἀνεμνήσθη τοῦ ὑστάτου μητρικοῦ ἀποχαιρετισμοῦ.

Ἡ Ἰσόλδα ἤκουεν αὐτοῦ μετὰ χαρᾶς, ἀπήντησε φυσικῶς εἰς πάσας τὰς ἐρωτήσεις του, ἀλλ' οὐδεμία προαίσθησις ἐτάραξε τὴν καρδίαν της· ἡ δυστυχὴς ἠγάπα τὸν Ἀνδρέαν ἐξ ὅλης ψυχῆς· θὰ ἔδιδεν ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν ζωὴν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ καὶ τὸ ἐν οὐρανῷ μερίδιόν της ἐν τῷ ἄλλῳ· ἀλλὰ μήτηρ αὐτοῦ δὲν ἦτο!

Ὅτε τὰ πάντα ἡτοιμάσθησαν, ὁ Ροβέρτος δὲ Καβάνης εἰδοποίησεν ὅτι ἡ βασίλισσα ἀνέμενεν αὐτόν· ὁ Ἀνδρέας ἠτένισεν ὕστατον βλέμμα πρὸς τοὺς γελοέντας ἐκείνους λειμῶνας οὓς ἡ νὺξ ἐκάλυπτε διὰ τοῦ ἀστερόεντος πέπλου αὐτῆς, ἤγγισεν εἰς τὰ χείλη καὶ ἐπὶ τῆς καρδίας του τὴν χεῖρα τῆς τροφοῦ αὐτοῦ καὶ ἠκολούθησε τὸν αὐλάρχην βραδέως καὶ ὠσεὶ ἀκουσίως.

Ἀλλ' ἐν βραχεῖ τὰ λάμποντα ἐν τῇ αἰθούσῃ φῶτα, οἱ ἀρθόνως κυκλοφοροῦντες οἶνοι, οἱ εὔθυμοι λόγοι, αἱ θορυβώδεις ἀφηγήσεις τῶν κατορθωμάτων τῆς ἡμέρας διεσκέδασαν, τὸ ἐπὶ στιγμὴν σκιάσαν τὸ μέτωπον τοῦ πρίγκηπος μελαγχολικὸν νέφος.

Μόνη ἡ βασίλισσα, τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐρείδουσα, ἀτενεῖς ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμούς, ἀκίνητα τὰ χείλη, παρίστατο εἰς τὸ παράδοξον ἐκεῖνο συμπόσιον, ὠχρὰ καὶ ψυχρὰ ὡς ἀπαίσιος ὀπτασία ἀπὸ τοῦ μνήματος κληθεῖσα ἵνα ταράξῃ τὴν χαρὰν τῶν συνδαιτυμόνων.

Ὁ Ἀνδρέας, οὗ τὸ λογικὸν ἐπνίγετο ἤδη εἰς τὰ κύματα τοῦ οἴνου τῆς Καπρέας καὶ τῶν Συρακουσῶν, δυσαρεστηθεὶς ἐκ τοῦ ὕφους τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ὅπερ ἐξελάμβανεν ὡς ὑπεροψίαν, ἐπλήρωσε κύλικα μέχρι στεφάνης καὶ προσήνεγκεν αὐτὴν τῇ βασιλίσσῃ.

Ἡ Ἰωάννα ἐσκίρτησε ζωηρῶς καὶ ἐκίνησε σπασμωδικῶς τὰ χείλη· ἀλλ' οἱ συνωμόται ἐκάλυψαν διὰ τῶν ἠχηρῶν αὐτῶν φωνῶν τὴν ἀκούσιον φρικίασιν ἥτις ἐξέφυγε τοῦ στήθους αὐτῆς.

Μέσῳ δὲ τοῦ γενικοῦ θορύβου, ὁ Ροβέρτος δὲ Καβάνης προέτεινε νὰ διανεμηθῶσιν εἰς τὴν σύγ-

γρικὴν φρουρὰν ἥτις ἐπετήρει τὰς εἰσόδους τῆς μονῆς οἱ αὐτοὶ οἵνοι οἵτινες παρετέθησαν ἐπὶ τῆς βασιλικῆς τραπέζης, καὶ ἡ ὑπερβολικὴ αὕτη ἐλευθεριότης διήγειρε φρενητιώδεις ἀνευφημίας.

Μετὰ μικρὸν αἱ κραυγαὶ τῶν στρατιωτῶν, οἵτινες ἐξέφραζον τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῶν ἐπὶ τοσοῦτον ἀπροσδοκήτῳ γενναιοδωρίᾳ, ἀνεμίγησαν μετὰ τῶν ἀναφωνήσεων τῶν συνδαιτυμόνων. Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς μέθης τοῦ πρίγκηπος ἀνέκραζον πανταχόθεν· — Ζήτω ἡ βασίλισσα! ζήτω ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης ὁ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως!

Τὰ ὄργια παρετάθησαν κατὰ τὸ πλεῖστον τῆς νυκτός· ἐγένετο μετ' ἐνθουσιασμοῦ λόγος περὶ τῶν ἐς αὔριον ἡδονῶν, καὶ ὁ Βερτράνδος τῆς Ἀρτεσίας εἶπε παῤῥησίᾳ ὅτι μετὰ τοσοῦτῳ μακρὰν ἀγρυπνίαν πάντες δὲν θὰ ἠγείροντο ἴσως ἐγκαίρως.

Ὁ Ἀνδρέας εἶπεν ὅτι τὸ κατ' αὐτὸν, μιᾶς ἢ δύο ὡρῶν ἀνάπαυσις ἤρκει πρὸς ἐντελῆ ἐνδυνάμωσίν του, καὶ θερμῶς ηὐχήθη νὰ μιμηθῶσι τὸ παράδειγμά του.

Ὁ κόμης τῆς Τερλίτσης ἐδείχθη εὐσεβάστως δισταγμοὺς ἐκφέρων περὶ τῆς ἀκριβείας τοῦ πρίγκηπος. Ὁ Ἀνδρέας διεμαρτυρήθη, καὶ ἀφοῦ ἀπέτεινε πρόκλησιν πρὸς πάντας τοὺς παρεστῶτας βαρώνους περὶ τοῦ τίς πρῶτος θὰ ἐγερθῇ, ἀπεχώρησε μετὰ τῆς βασιλίσσης εἰς τὰ ἰδιαίτερα δώματα αὐτῶν, ἔνθα μετ' οὐ πολλὴν ὥραν ἐκοιμήθη βαρὺν καὶ βαθὺν ὕπνον.

Περὶ τὴν δευτέραν ὥραν τῆς πρωΐας ὁ Τομμάζος Πάτσε, θαλαμηπόλος τοῦ πρίγκηπος καὶ ἀρχιθυρωρὸς τῶν βασιλικῶν δωμάτων, ἔκρουσε τὴν θύραν τοῦ κυρίου του, ὅπως ἐξυπνίσῃ αὐτὸν διὰ τὸ κυνήγιον.

Κατὰ τὸ πρῶτον κτύπημα οὐδεμία ἀπάντησις ἠκούσθη, καὶ τὸ πᾶν ἐσίγα· κατὰ τὸ δεύτερον, ἡ Ἰωάννα, ἥτις δὲν ἔκλεισεν ὄμμα δι' ὅλης τῆς νυκτὸς, ἐκινήθη, ὡς ἵνα σείσῃ τὸν σύζυγόν της, καὶ εἰδοποιήσῃ αὐτὸν περὶ τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου· κατὰ τὸ τρίτον, ὁ δυστυχὴς νεανίας ἀφυπνίσθη αἴφνης, ἀκούων δὲ ἐν τῷ παρακειμένῳ θαλάμῳ γέλωτας καὶ ψιθυρισμοὺς, καὶ βέβαιος ὅτι γελῶσιν ἐπὶ τῇ ὀκνηρίᾳ αὐτοῦ, ἐπήδησεν ἀπὸ τῆς κλίνης, ἀσκεπὴς τὴν κεφαλὴν, καλυπτόμενος ὑπὸ τοῦ χιτῶνος αὐτοῦ, μόλις ὑποδεδημένος, καὶ ἀνέῳξε τὴν θύραν.

Ἐνταῦθα μεταφράζομεν κατὰ λέξιν τὴν ἀφήγησιν τοῦ Δομινίκου Γραβίνα, ἑνὸς τῶν εὐυποληπτοτέρων χρονογράφων.

Ἅμα ὡς ἐφάνη ὁ πρίγκηψ, οἱ συνωμόται ἐπέπεσαν κατ' αὐτοῦ πάντες ἐνταὐτῷ, ὅπως πνίξωσιν αὐτὸν διὰ τῶν χειρῶν· διότι οὔτε διὰ τοῦ σιδήρου οὔτε διὰ τοῦ δηλητηρίου ἠδύνατο ν' ἀποθάνῃ, ἕνεκα τοῦ δακτυλίου, ὅπερ ἐδωρήσατο αὐτῷ ἡ τάλαινα μήτηρ του.

Ὁ Ἀνδρέας ὅμως, ὡς ἦτο ῥωμαλέος καὶ εὐκίνητος, βλέπων τὴν ἄτιμον προδοσίαν, ἠμύνετο μεθ' ὑπεranθρώπου δυνάμεως, καὶ ῥιπτὰς βάλλων κραυγὰς ἀπεσπάσθη τῆς πιέσεως τῶν φονέων αὐτοῦ, αἱματόεν ἔχων τὸ πρόσωπον, καὶ κατὰ πλοκάμους ἀποτετιλμένην τὴν ξανθὴν αὐτοῦ κόμην.

Ὁ δυστυχὴς νεανίας ἠγωνίζετο νὰ φθάσῃ εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἵνα λάβῃ ὅπλον καὶ ἀνθιστῇ ἀνδρείως κατὰ τῶν δολοφόνων· ἀλλ' ὅτε ἦλθε πλησίον τῆς θύρας, ὁ συμβολαιογράφος κὺρ Νικόλαος δὲ Μελάτσος, περάσας ὡς μοχλὸν τὸ ἐγχειρίδιόν του εἰς τοὺς κρίκους τοῦ κλείθρου, ἔφραξε τὴν εἴσοδον.

Ὁ πρίγκηψ κραυγάζων ἀδιαλείπτως, ἐπικαλούμενος τὴν προστασίαν τῶν πιστῶν αὐτῷ, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν· ἀλλ' αἱ θύραι πᾶσαι ἦσαν κλεισταί, καὶ οὐδεὶς ἔτεινε χεῖρα βοηθείας· διότι ἡ βασίλισσα ἐστώπα, οὐδεμίαν ἀνησυχίαν δεικνύουσα ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ συζύγου αὐτῆς.

Ἐνῷ ταῦτα ἐγίνοντο ἡ τροφὸς Ἰσόλδα, ἀκούσασα μετ' ἐκπλήξεως τὰς κραυγὰς τοῦ φιλτάτου αὐτῆς υἱοῦ καὶ αὐθέντου, ἐπήδησεν ἀπὸ τῆς κλίνης καὶ εἰς τὸ παράθυρον πλησιάσασα ἐπλήρου διὰ φοβερῶν κραυγῶν τὴν οἰκίαν.

Ἤδη οἱ προδόται, ἔμφοβοι ἐκ τοῦ ἀπείρου θορύβου, μολονότι ὁ τόπος ἦτον ἔρημος καὶ τοσοῦτον ἀπόκεντρος, ὥστε οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ δράμῃ πρὸς τὸν θόρυβον τοῦτον, ἡτοιμάζοντο ν' ἀφήσωσι τὸ θῦμά των, ὅτε ὁ Βερτράνδος τῆς Ἀρτεσίας, αἰσθανόμενος ἑαυτὸν μᾶλλον ἔνοχον τῶν ἄλλων, ἐρεθιζόμενος ὑπὸ καταχθονίου λύσσης, ἔδραξεν ἰσχυρῶς τὸν πρίγκηπα ἐκ τοῦ συστάδην, καὶ κατέβαλεν αὐτὸν μετ' ἀπελπιστικὴν πάλην· εἶτα, σύρων αὐτὸν ἀπὸ τῆς κόμης εἰς ἐξώστην πρὸς τοὺς κήπους τετραμμένον, καὶ στηρίζων ἓν γόνυ ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ.

— Ἐδῶ, βαρῶνοι! ἀνέκραξεν ἀποτεινόμενος τοῖς λοιποῖς· ἔχω ὅ,τι χρειάζεται διὰ νὰ τὸν πνίξωμεν.

Καὶ περιέβαλεν εἰς τὸν τράχηλόν του, μακρὸν μεταξόχρυσον σχοινίον, ἐνῷ ὁ δύστηνος ἀσπαίρων ἀνθίστατο παντὶ σθένει· ἀλλ' ὁ Βερτράνδος ἔσφιγξε ταχέως τὸν βρόχον, οἱ δὲ λοιποὶ ῥίψαντες τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ ἐξώστου ἀφῆκαν αὐτὸ

οὕτω κρεμάμενον μέσῳ οὐρανοῦ καὶ γῆς, ἄχρις οὗ ἐπῆλθεν ὁ θάνατος. Καὶ ἐπειδὴ ὁ κόμης τῆς Τερλίτσης ἀπέστρεφε μετὰ φρίκης τὰ βλέμματα ἀπὸ τῆς φρικαλέας ἐκείνης ἀγωνίας, ὁ Ροβέρτος δὲ Καβάνης ἐφώνησεν αὐτῷ ἐπιτακτικῶς·

— Τί κάμνεις ἐκεῖ γαμβρέ μου; τὸ σχοινίον εἶναι μακρὸν καὶ δύναται ἕκαστος ἡμῶν νὰ τὸ κρατῇ· συνενόχους θέλομεν καὶ ὄχι μάρτυρας.

Καὶ ἅμα ἔπαυσαν οἱ τελευταῖοι σπασμοὶ τοῦ θνήσκοντος, ἐκρήμνισαν τὸ πτῶμα ἀπὸ τῆς τρίτης ὀροφῆς, καὶ ἀνοίξαντες τὰς θύρας τῆς αἰθούσης, ἀπῆλθον ὡς οὐδὲν πράξαντες.

Ἡ δὲ Ἰσόλδα δυνηθεῖσα τέλος νὰ προμηθευθῇ ὡς ἀνέβη ὁρμητικῶς εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς βασιλίσσης, καὶ, εὑροῦσα κεκλεισμένην ἔσωθεν τὴν θύραν, ἤρξατο μεγάλῃ φωνῇ καλοῦσα τὸν υἱόν της.

Οὐδεὶς ἀπεκρίνετο· καὶ ὅμως ἡ βασίλισσα ἦτον εἰς τὸν κοιτῶνά της.

Ἡ δυστυχὴς τροφὸς, ἐκστατικὴ, τρέμουσα, ἔξω φρενῶν, διέδραμε πάντας τοὺς διαδρόμους, ἔκρουσε πάντα τὰ κελλία, ἀφύπνισεν ἕνα πρὸς ἕνα τοὺς μοναχοὺς, ἱκετεύουσα νὰ ζητήσωσι μετ' αὐτῆς τὸν πρίγκηπα.

Οἱ μοναχοὶ ἀπήντησαν ὅτι τῷ ὄντι ἤκουσαν ταραχὴν, ἀλλὰ νομίζοντες ὅτι μεθύοντες ἢ ἀποστατήσαντες στρατιῶται διεπληκτίζοντο δὲν ἐθεώρησαν χρέος των νὰ ἐπέμβωσιν.

Ἡ Ἰσόλδα ἐπιμένει προσλιπαροῦσα αὐτούς· ἡ μονὴ γίνεται ἀνάστατος· οἱ μοναχοὶ ἀκολουθοῦσι τὴν τροφὸν, ἥτις προπορεύεται μετὰ φανοῦ.

Ἐμβαίνει εἰς τὸν κῆπον, βλέπει ἐπὶ τοῦ χόρτου λευκόν τι, προχωρεῖ τρέμουσα, βάλλει κραυγὴν ὀξεῖαν, καὶ πίπτει ὑπτία.

Ὁ δύσποτμος Ἀνδρέας ἔκειτο ἐκτάδην αἱματόφυρτος, τὸ σχοινίον ἔχων περὶ τὸν τράχηλον ὡς κλέπτης, τὴν δὲ κεφαλὴν συντετριμμένην ἐκ τῆς βαθείας πτώσεως.

Τότε δύο μοναχοὶ ἀνέβησαν εἰς τὰ δώματα τῆς ἀνάσσης, καὶ, κρούσαντες μετὰ σεβασμοῦ τὴν θύραν, ἠρώτησαν αὐτὴν πενθίμῳ τῇ φωνῇ·

— Μεγαλειοτάτη ἄνασσα, τί θέλετε νὰ κάμουν τὸ πτῶμα τοῦ ἀνδρός σας;

Καὶ ἐπειδὴ ἡ βασίλισσα οὐδὲν ἀπεκρίνετο, κατέβησαν αὖθις βραδέως εἰς τὸν κῆπον, καὶ γονυκλινεῖς ὁ μὲν παρὰ τὴν κεφαλὴν, ὁ δὲ παρὰ τοὺς πόδας τοῦ νεκροῦ, ἤρξαντο ταπεινῇ τῇ φωνῇ ἀπαγγέλλοντες τοὺς ψαλμοὺς τῆς μετανοίας.

Ἀφοῦ δὲ ἐπὶ μίαν ὥραν ἐδεήθησαν, δύο ἕτεροι μοναχοὶ, ἀνέβησαν ἐπίσης εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς Ἰωάννας, καὶ τὴν ἐρώτησιν ἐπαναλαβόντες ἄνευ ἀποκρίσεως ἀντικατέστησαν τοὺς δύο πρώτους μοναχοὺς καὶ ἐδεήθησαν.

Τέλος τρίτον ζεῦγος παρουσιάσθη πρὸ τῆς θύρας τοῦ ἀκάμπτου ἐκείνου θαλάμου, καὶ ἐνῷ ἐπανήρχετο τεθλιμμένον ἐπὶ τῇ ἀποτυχίᾳ τοῦ διαβήματος αὐτοῦ, συνέρρευσε περὶ τὴν μονὴν ὁ λαὸς, καὶ θανάτου κραυγαὶ διέδραμον τὸ ὠργισμένον ἐκεῖνο πλῆθος.

Αἱ συναθροίσεις ἐγίνοντο ἤδη πυκνότεραι, αἱ φωναὶ ὑψοῦντο ἀπειλητικώτεραι ὁ χείμαρρος ἠπείλει τὸ βασιλικὸν κατάλυμα, ὅτε ἡ φρουρὰ τῆς βασιλίσσης ἐνεφανίσθη προτείνουσα τὴν λόγχην, καὶ φορεῖον ἐπιμελῶς κεκλεισμένον, περικυκλούμενον ὑπὸ τῶν πρωτίστων βαρώνων τῆς αὐλῆς, διεπέρασε τὸ ἐξεστηκὸς πλῆθος.

Ἡ Ἰωάννα, ὑπὸ μέλανος κεκαλυμμένη πέπλου, μετέβη εἰς τὰ ἀνάκτορα ἐν μέσῳ τῆς συναδείας αὐτῆς, καὶ οὐδεὶς, λέγουσιν οἱ ἱστορικοὶ, ἐτόλμησε νὰ ὁμιλήσῃ τοῦ λοιποῦ περὶ τοῦ θανάτου τούτου.

Ἀλλὰ τοῦ Καρόλου τῆς Δούρας τὸ φοβερὸν πρόσωπον ἔδει νὰ διαδραματισθῇ ἅμα τῇ ἐκτελέσει τοῦ ἐγκλήματος.

Ὁ δοὺξ ἀφῆκεν ἐπὶ δύο ἡμέρας ὑπὸ τὸν ἄνεμον καὶ τὴν βροχὴν, ἄταφον καὶ ἄνευ τιμῆς, τὸ πτῶμα ἐκείνου ὃν ὁ πάπας ἀνηγόρευσε βασιλέα τῆς Σικελίας καὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὅπως ἡ οἰκτρὰ αὐτοῦ θέα ἐξάψῃ τοῦ πλήθους τὴν ἀγανάκτησιν.

Τῇ δὲ τρίτῃ ἡμέρᾳ μετεκόμισεν αὐτὸ μετὰ μεγίστης ὅσης πομπῆς εἰς τὴν μητρόπολιν τῆς Νεαπόλεως, καὶ συγκαλεσάμενος τοὺς Οὔγγρους πάντας περὶ τὸ φέρετρον, ἀνέκραξε μετὰ βροντώδους φωνῆς·

— Εὐπατρίδαι καὶ δημόται, ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς ἡμῶν ἀνάνδρως ἀπαγχονισθεὶς δι' ἀτίμου προδοσίας. Ὁ Θεὸς δὲν θέλει βραδύνει νὰ παραδώσῃ ἡμῖν τὰ ὀνόματα πάντων τῶν ἐνόχων· ὅσοι ἐπιθυμοῦσιν ἐκδίκησιν ἂς ἀνατείνωσι τὴν χεῖρα ὀμνύοντες κατὰ τῶν φονέων αἱματηρὸν διωγμὸν, ἀδυσώπητον μῖσος, αἰωνίαν ἐκδίκησιν!

Τότε μία μόνη ἠκούσθη κραυγὴ τὴν ἀπελπισίαν καὶ τὸν θάνατον ἐμβαλοῦσα εἰς τὴν καρδίαν τῶν συνωμοτῶν, ὁ δὲ λαὸς διεσπάρη κατὰ τὴν πόλιν κράζων· — Ἐκδίκησις! ἐκδίκησις!

Ἡ θεία δικαιοσύνη, ἥτις προνόμια δὲν γινώσκει, καὶ ὑπὸ στέμματος δὲν ἀναχαιτίζεται, ἔπληξε πρῶτον τὴν Ἰωάνναν ἐν τῷ ἔρωτι αὐτῆς.

Ὅτε οἱ δύο ἐρασταὶ εὑρέθησαν ὁ εἷς ἐνώπιον τοῦ ἄλλου, ἀμφότεροι ὑπὸ φρίκης καὶ ἀηδίας κυριευθέντες, ὀπισθοχώρησαν τρέμοντες, διότι ἡ

μὲν βασίλισσα ἔβλεπεν αὐτὸν ὡς δήμιον τοῦ συζύγου της, ἐκεῖνος δὲ τὴν βασίλισσαν ὡς παραίτιον τοῦ ἐγκλήματος καὶ ἴσως τῆς ἀναποφεύκτου τιμωρίας.

Τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Βερνάρδου τῆς Ἀρτεσίας ἦταν ἠλλοιωμένα, αἱ παρειαὶ κοῖλαι, τὰ ὄμματα ὑπὸ πελιδνοῦ κύκλου περιεζωσμένα· τὸ στόμα ἔχων συνεσπασμένον, τὸν βραχίονα καὶ τὸν δείκτην τεταμένον πρὸς τὴν συνένοχον, ἔβλεπεν ὀρθουμένην ἐνώπιόν του φρικώδη ὀπτασίαν.

Τὸ αὐτὸ σχοινίον δι' οὗ ἔπνιξε τὸν Ἀνδρέαν, τὸ ἔβλεπε νῦν περὶ τὸν τράχηλον τῆς βασιλίσσης τοσούτῳ συνεσφιγμένον, ὥστε εἰσέδυεν εἰς τὰς σάρκας· καὶ δύναμις ἀκαταμάχητος, ἔμπνευσις σατανική, ὤθει, αὐτὸν, τὸν Βερτράνδον εἰς τὸ νὰ πνίξῃ ἰδίαις χερσὶ τὴν γυναῖκα ἐκείνην ἣν τοσοῦτον ἠγάπησεν, ἣν ἐλάτρευεν ἄλλοτε γονυκλινής.

Ὁ κόμης ἐξώρμησε τοῦ θαλάμου μετὰ κινήσεων καὶ νευμάτων μανιωδῶν, ἀσυναρτήτους λόγους προφέρων, καὶ ἐπειδὴ ἐδείκνυε σημεῖα παραλογισμοῦ καὶ παραφροσύνης, ὁ πατὴρ αὐτοῦ, Κάρολος τῆς Ἀρτεσίας, ἀπήγαγεν αὐτὸν καὶ τῇ αὐτῇ ἑσπέρᾳ ἀπῆλθον εἰς τὸ ἐν Ἁγίᾳ Ἀγάθῃ κτῆμά των, ἔνθα ὠχυρώθησαν κατ' ἐνδεχομένης ἐπιθέσεως.

Ἀλλ' ἡ βάσανος τῆς Ἰωάννας, βάσανος βραδεῖα καὶ φοβερά, ἥτις ἐπέπρωτο νὰ διαρκέσῃ μὲν ἑπτὰ καὶ τριάκοντα ἔτη νὰ περατωθῇ δὲ διὰ φρικαλέου θανάτου, μόλις ἐν τῇ ἀρετηρίᾳ διετέλει.

Πάντες οἱ ἄθλιοι ὅσοι συμμετέσχον τοῦ θανάτου τοῦ Ἀνδρέα παρουσιάσθησαν ἀλληλοδιαδόχως τὴν τιμὴν τοῦ αἵματος αἰτούμενοι. Ἡ Κατναία καὶ ὁ υἱός αὐτῆς, οἵτινες νῦν εἶχον ἐν χερσὶν αὐτῶν οὐ μόνον τὴν τιμὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ζωὴν τῆς βασιλίσσης, ἐδιπλασίασαν τὴν ἀπληστίαν καὶ τὸ ἀπαιτητικὸν αὐτῶν· ἡ δόνα Κανσία οὐδένα τοῦ λοιποῦ χαλινὸν ἔθετεν εἰς τὰς ἀκολασίας αὐτῆς, καὶ ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπέβαλε τῇ ἀνεψιᾷ αὐτῆς νὰ νυμφευθῇ τὸν πρωτότοκον αὐτῆς υἱὸν, Ροβέρτον, τὸν πρίγκηπα τοῦ Τάραντος.

Ἡ Ἰωάννα ὑπὸ τοῦ σκώληκος τῆς συνειδήσεως δακνομένη, ὑπὸ τῆς ἀγανακτήσεως βιβρωσκομένη, ὑπὸ τῆς ὑπεροψίας τῶν ὑπηκόων ταπεινουμένη, τὸ μέτωπον μὴ τολμῶσα νὰ ὑψώσῃ, ὑπὸ τῆς αἰσχύνης καταβληθεῖσα, προσέφυγεν εἰς τὰς παρακλήσεις, καὶ ἐξῃτήσατο ὀλιγοήμερον προθεσμίαν· ἡ δὲ αὐτοκράτειρα συγκατετέθη, ἐπὶ τῷ ὅρῳ ὅτι θὰ κατοικήσῃ ὁ υἱός της ἐν τοῖς ἀνακτόροις, καὶ θὰ ἔχῃ τὴν ἄδειαν νὰ βλέπῃ τὴν βασίλισσαν ἅπαξ τῆς ἡμέρας.

Ἡ Ἰωάννα ἔκυψεν ἐν σιωπῇ τὴν κεφαλήν, καὶ ὁ Ροβέρτος τοῦ Τάραντος ἐγκατέστη ἐν τοῖς ἀνακτόροις.

Ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ Κάρολος τῆς Δούρας, ὅστις, διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀνδρέα, ἐγένετο σχεδὸν ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας καὶ καθὰ διελάμβανεν ἡ διαθήκη τοῦ γέροντος βασιλέως, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἡ Ἰωάννα ἀπέθνησκεν ἄνευ νομίμων τέκνων, ἐκληρονόμει τὸ βασίλειον διὰ τῆς γυναικός του Μαρίας, ὁ Κάρολος τῆς Δούρας ἐπέβαλε δύο διαταγὰς τῇ βασιλίσσῃ· πρῶτον νὰ μὴ σκεφθῇ περὶ δευτέρου γάμου πρὶν ἡ συμβουλευθῇ αὐτὸν περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ συζύγου· δεύτερον νὰ χορηγήσῃ αὐτῷ ἀμέσως τὸν τίτλον τοῦ δουκὸς τῆς Καλαβρίας· καὶ ὅπως πείσῃ τὴν ἐξαδέλφην αὐτοῦ εἰς τὴν διπλῆν ταύτην θυσίαν, προσέθηκεν ὅτι ἂν κακοβούλως ἠρνεῖτο νὰ παραχωρήσῃ μίαν τῶν δύο αἰτήσεων, θὰ παραδώσῃ εἰς τὴν δικαιοσύνην τὰς ἀποδείξεις τοῦ ἐγκλήματος καὶ τὰ ὀνόματα τῶν φονέων.

Ἡ Ἰωάννα, καμπτομένη ὑπὸ τὸ ἄχθος τοῦ νέου τούτου δυστυχήματος, δὲν εὗρισκε μέσον πρὸς ἀποφυγήν· ἀλλ' ἡ Αἰκατερίνη ἦτις μόνη ἦτον ἱκανὴ νὰ παλαίσῃ πρὸς τὸν ἀνεψιὸν αὐτῆς, ἀπήντησεν ὅτι ἔπρεπε νὰ τραυματισθῇ ἡ φιλοδοξία τοῦ δουκὸς τῆς Δούρας καὶ νὰ ματαιωθῶσιν αἱ ἐλπίδες του, φανερουμένου πρῶτον, ὡς ἦτον ἀληθὲς, ὅτι ἡ βασίλισσα ἦτον ἔγκυος· καὶ ἂν, παρὰ τὴν εἴδησιν ταύτην, ἐνέμενεν εἰς τὰ σχέδιά του, τότε ἐκείνη ἀνελάμβανε τὴν ἐξεύρεσιν μέσου ὅπως ἐνσπείρῃ μὲν εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἀνεψιοῦ της ταραχὰς καὶ διχονοίας, καταστρέψῃ δὲ τοὺς στενοτέρους αὐτοῦ δεσμοὺς, τὰ πολυτιμότερα συμφέροντά του, καὶ ἀτιμάσῃ αὐτὸν δημοσίᾳ ἐν τῷ προσώπῳ τῆς γυναικὸς καὶ τῆς μητρός του.

Ὁ Κάρολος ἐμειδίασε ψυχρῶς ὅτε ἡ θεία του ἀνήγγειλεν αὐτῷ ἐκ μέρους τῆς βασιλίσσης τὴν προσεχῆ γέννησιν τέκνου τοῦ Ἀνδρέα.

Τῷ ὄντι ὁποίαν σπουδαιότητα ἠδύνατο νὰ ἔχῃ παιδίον εἰσέτι μὴ τεχθὲν, καὶ ὅπερ πράγματι ὀλίγους μόνον μῆνας ἔζησεν, ἐνώπιον ἀνθρώπου ὅστις μετὰ τοσούτῳ θαυμαστῆς ἀπαθείας καὶ δι' αὐτῆς τῆς χειρὸς τῶν ἐχθρῶν του, ἀπηλλάσσετο τῶν ἐνοχλούντων αὐτὸν ἐν τῷ σταδίῳ του;

Ἀπεκρίνατο τῇ αὐτοκρατείρᾳ, ὅτι ἡ αἰσία εἴδησις ἣν κατεδέχετο νὰ τῷ ἀναγγείλῃ διὰ τοῦ ἰδίου αὐτῆς στόματος, ἀντὶ νὰ ἐλαττώσῃ τὴν

πρὸς τὴν ἐξαδέλφην αὐτοῦ ἐπιείκειάν του, ὑπεχρέου αὐτὸν τοὐναντίον ὅπως δείξῃ αὐτῇ ἔτι μείζονα ἀγαθότητα καὶ περισσοτέραν μέριμναν· ὅτι κατὰ συνέπειαν ἐπανελάμβανε τὴν πρότασίν του καὶ ἀνενέου τὴν ὑπόσχεσίν του περὶ τοῦ ὅτι δὲν θὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἐκδίκησιν τοῦ ἀγαπητοῦ αὐτῆς Ἀνδρέα, διότι τρόπον τινὰ τὸ ἔγκλημα δὲν ἐξετελέσθη καθ' ὁλοκληρίαν, ἀφοῦ τὸ παιδίον ἐπέζησε· ἀλλ' ἐδείχθη ἄκαμπτος ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως. Ὑπέδειξε δὲ δεξιῶς τῇ Αἰκατερίνῃ τοῦ Τάραντος ὅτι ἐπειδὴ ἐνείχετό πως καὶ αὐτὴ εἰς τὸν θάνατον τοῦ πρίγκηπος, ὤφειλε, πρὸς ἴδιον αὐτῆς λογαριασμόν, νὰ πείσῃ τὴν βασίλισσαν ὅπως καταπνίξῃ τὴν δίκην.

Ἡ αὐτοκράτειρα ἐφάνη σφόδρα ταραχθεῖσα ἐκ τοῦ ἀπειλητικοῦ τρόπου τοῦ ἀνεψιοῦ της, καὶ τῷ ὑπεσχέθη ὅτι θὰ πράξῃ τὸ κατὰ δύναμιν ὅπως πείσῃ τὴν βασίλισσαν νὰ τῷ παραχωρήσῃ πᾶν τὸ ζητούμενον ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως νὰ χορηγήσῃ ὁ Κάρολος τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν πρὸς διεξαγωγὴν οὕτω λεπτῆς διαπραγματεύσεως.

Ἀλλ' ἡ Αἰκατερίνη ἐπωφελήθη τὴν προθεσμίαν ἣν ἀπέσπασεν ἀπὸ τῆς φιλοδοξίας τοῦ δουκὸς τῆς Δούρας, ὅπως μελετήσῃ καλῶς τὴν ἐκδίκησίν της, καὶ ἐξασφαλίσῃ τὰ μέσα ἀλανθάστου ἐπιτυχίας.

Μετὰ σχέδια γενόμενα δεκτὰ προθύμως καὶ μετὰ λύπης ἐγκαταλειφθέντα, ἐξελέξατο σχέδιον καταχθόνιον, ἀμύθητον, ὅπερ ὁ νοῦς οὐδέποτε θὰ ἐπίστευεν εἰ μὴ ἐπεμαρτυρεῖτο ὁμοθύμως παρὰ πάντων τῶν ἱστορικῶν.

Ἡ δυστυχὴς Ἀγνὴ δὲ Δούρας ἔπασχεν ἀπὸ πολλῶν ἡμερῶν μυστηριώδη χαύνωσιν, ἴσως δὲ ὁ ἀνήσυχος καὶ ταραχώδης χαρακτὴρ τοῦ υἱοῦ της ἦτον αἰτία τῆς βραδείας καὶ ἐπαχθοῦς ἐκείνης νόσου.

Ἐπὶ τῆς δυσδαίμονος ταύτης μητρὸς ἀπεφάσισεν ἡ αὐτοκράτειρα νὰ ἐπιχύσῃ τὰ πρῶτα τοῦ μίσους της ἀποκυήματα. Μετεκαλέσατο τὸν κόμητα τῆς Τερλίτσης καὶ τὴν ἐρωμένην αὐτοῦ δόνα Κανσίαν· ἐπειδὴ δὲ αὕτη, κατὰ διαταγὴν τῆς βασιλίσσης, ὑπηρέτει τὴν Ἀγνὴν, ἀφ' ὅτου ἠσθένησεν, ἡ Αἰκατερίνη ὡδήγησε τὴν νεαρὰν θαλαμηπόλον, ἐγκυον οὖσαν, ν' ἀντικαταστήσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αὐτῆς οὖρους τὸ τῆς ἀσθενοῦς, ὅπως ὁ ἰατρὸς, ἀπατώμενος ἐκ τοῦ συμπτώματος τούτου, ἀναγκασθῇ νὰ ὁμολογήσῃ τῷ Καρόλῳ τῆς Δούρας τὸ σφάλμα καὶ τὴν ἀτιμίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ.

Ὁ κόμης, ὅστις ἀφ' ὅτου συμμετέσχε τῆς βασιλοκτονίας, ἔτρεμε κατὰ πᾶσαν στιγμὴν μὴ καταγγελθῇ, οὐδὲν ἀντέταξε πρὸς τὰς θελήσεις τῆς αὐτοκρατείρας, καὶ ἡ δόνα Κανσία, ἧς ἡ κεφαλὴ ἦτο τοσοῦτῳ κούφη ὅσῳ διεφθαρμένη ἡ καρδία, ἐδέξατο μετὰ παραφόρου χαρᾶς τὴν εὐκαιρίαν τοῦ νὰ ἐκδικηθῇ κατὰ τῆς σεμνοτυφίας ἐξ αἵματος ἡγεμονίδος, ἥτις μόνη ἤθελε νὰ ἦναι ἐνάρετος ἐν μέσῳ αὐλῆς διαβρουμένης ἐπὶ διαφθορᾷ.

Ἅπαξ βεβαιωθεῖσα περὶ τῆς συγκαταθέσεως καὶ τῆς ἐχεμυθίας τῶν συνενόχων αὐτῆς, ἡ Αἰκατερίνη διέβωκεν ἀορίστους μὲν καὶ ἀμφιβόλους φήμας, ἀλλὰ φοβερῶς σπουδαίας ἂν ἐπεκυροῦντο δι' ἀποδείξεως· ἅμα δὲ διασπαρεῖσα ἡ δολία συκοφαντία περιῆλθεν ἀπὸ ἐκμυστηρεύσεως εἰς ἐκμυστήρευσιν εἰς τὰ ὦτα τοῦ Καρόλου.

Καταληφθεὶς ὑπὸ σπασμωδικοῦ τρόμου πρὸς τὴν κεραυνοβόλον ταύτην ἀποκάλυψιν, ὁ δοὺξ μετεκαλέσατο αὐθωρεὶ τὸν οἰκογενειακὸν ἰατρὸν, καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν ἐπιτακτικῶς πόθεν προήρχετο ἡ νόσος τῆς μητρὸς αὐτοῦ.

Ὁ ἰατρὸς ὠχρίασεν, ἐτραύλισεν· ἀλλὰ, στενοχωρούμενος ὑπὸ τῶν ἀπειλῶν τοῦ Καρόλου, ὡμολόγησεν, ὅτι καθ' ἃ ἐπίστευεν ἐφ' ἱκανῶς βασίμων ὑπονοιῶν ἐρειδόμενος, ἡ δούκισσα ἦτον ἔγκυος, ἐπειδὴ ὅμως δυνατὸν νὰ ἠπατήθη κατὰ πρώτην φορὰν, πρὶν ἢ ἀποφασισθῇ τι περὶ τοσούτῳ σπουδαίας διαγνώσεως ἐζήτει νὰ ἐνεργήσῃ δευτέραν ἔρευναν.

Τῇ ἐπιούσῃ, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ἰατρὸς ἐξήρχετο τοῦ κοιτῶνος τῆς Ἀγνῆς, ὁ δοὺξ ἦλθεν εἰς προϋπάντησίν του, καὶ ἀφοῦ ἠρώτησεν αὐτὸν δι' ἐναγωνίου νεύματος, ἐνόησεν ἐκ τῆς σιωπῆς τοῦ ἰατροῦ ὅτι αἱ ὑπόνοιαι αὐτοῦ ἦσαν βασιμώταται.

Ἀλλ' οὐχ ἧττον ὁ ἰατρὸς, διὰ μεγάλης ὁπλισθεὶς περισκέψεως ὡμολόγησεν ὅτι θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τρίτην δοκιμήν.

Οὔτε οἱ κολαζόμενοι δὲν ἔχουσιν ὥρας μακροτέρας τῶν ὡρῶν ἃς διῆλθεν ὁ Κάρολος μέχρι τῆς ἀποφράδος στιγμῆς καθ' ἣν ἐβεβαιώθη ὅτι ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἦτον ἔνοχος. Τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, ὁ ἰατρὸς ἐπεβεβαίωσε κατὰ συνείδησιν ὅτι ἡ Ἀγνὴ δὲ Δούρας ἦτον ἔγκυος.

— Καλὰ, εἶπεν ὁ Κάρολος, ἀποπέμπων τὸν ἰατρὸν ἄνευ οὐδεμιᾶς φαινομένης συγκινήσεως.

Τὸ ἑσπέρας, ἐδόθη τῇ δουκίσσῃ φάρμακον ὅπερ ὁ ἰατρὸς διέταξε, καὶ ἐπειδὴ μεθ' ἡμίσειαν ὥραν κατελήφθη ὑπὸ σφοδρῶν ἀλγηδόνων, ἀνήγγειλαν εἰς τὸν δοῦκα ὅτι ἔπρεπεν ἴσως νὰ συμβουλευθῶσιν ἄλλους σοφοὺς, καθότι ἡ συνταγὴ τοῦ συνήθους ἰατροῦ, ἀντὶ νὰ ἐπενέγκῃ

βελτίωσιν εἰς τὴν κατάστασιν τῆς πασχούσης, κατέστησεν αὐτὴν δεινοτέραν.

Ὁ Κάρολος ἀνέβη βραδέως παρὰ τῇ δουκίσσῃ, καὶ ἀποπέμψας πάντας τοὺς περὶ τὴν κλίνην, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι εἰς οὐδὲν ἄλλο συνετέλουν εἰ μὴ εἰς τὸ νὰ παροξύνωσι τὰς ὀδύνας τῆς μητρός του, ἐκλείσθη μόνος μετ' αὐτῆς.

Ἡ δυστυχὴς Ἀγνὴ, ἐπιλανθανομένη πρὸς τὴν θέαν τοῦ υἱοῦ της τῶν σπαραττουσῶν τὰ σπλάγχνα αὐτῆς βασάνων, ἔσφιγξε μετὰ στοργῆς τὴν χεῖρά του καὶ δακρύσας ἐγέλασε.

Ὁ δὲ Κάρολος, περίῤῥυτος τὸ μέτωπον ὑπὸ ψυχροῦ ἱδρῶτος, πελιδνὸς ὑπὸ τὴν χαλκόχρουν αὐτοῦ μορφὴν, φρικωδῶς διεσταλμένας ἔχων τὰς κόρας τῶν ὀμμάτων, ἔκυψεν ἐπὶ τῆς ἀσθενοῦς καὶ ἠρώτησεν αὐτὴν μετ' ἀπαισίου φωνῆς·

— Λοιπὸν μῆτέρ μου, εἶσθε ὀλίγον καλήτερα;

— Ὦ! ὑποφέρω! ὑποφέρω τρομερὰ, Κάρολέ μου! Αἰσθάνομαι ὅτι ἀναλελυμένος μόλυβδος ῥέει εἰς τὰς φλέβας μου. Ὦ υἱέ μου! φέρε τοὺς ἀδελφούς σου, διὰ νὰ δυνηθῶ νὰ σᾶς δώσω τὴν τελευταίαν εὐχήν μου· διότι δὲν δύναμαι ν' ἀντισταθῶ πολὺ εἰς τὸν πόνον μου. Καίω, φλογίζομαι! Ἐγρήγορα φωνάξατε τὸν ἰατρὸν, ἐδηλητηριάσθην.

Ὁ Κάρολος δὲν ἐσάλευεν ἀπὸ τοῦ προσκεφαλαίου της.

— Νερό! ἐπανελάμβανεν ἡ θνήσκουσα μετὰ διακεκομμένης φωνῆς, νερό! ἕνα ἰατρὸν, ἕνα πνευματικὸν, τὰ τέκνα μου, θέλω νὰ ἰδῶ τὰ τέκνα μου!

Καὶ ἐπειδὴ ὁ δοὺξ ἔμενεν ἀπαθὴς, στυγνὴν τηρῶν σιωπὴν, ἡ ἀθλία μήτηρ, καὶ περ καταβεβλημένη ὑπὸ τῶν ἀλγηδόνων, νομίζουσα ὅτι ἡ λύπη ἀφῄρεσεν ἀπὸ τοῦ υἱοῦ της τὸν λόγον καὶ τὴν κίνησιν, ἀνεκάθησεν ἐπὶ τῆς κλίνης ἐναγωνίως καὶ σείουσα αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βραχίονος, ἀνέκραξε μεθ' ὅλης τῆς ἀπολειπομένης αὐτῇ δυνάμεως·

— Κάρολε, υἱέ μου! τί ἔχεις; ταλαίπωρον τέκνον, θάῤῥος, δὲν εἶναι τίποτε, τὸ ἐλπίζω· ἀλλ' ἐγρήγορα, φωνάξατε βοήθειαν· κράξατε τὸν ἰατρόν μου. Ὦ! δὲν δύνασθε νὰ φαντασθῆτε τί ὑποφέρω!

— Ὁ ἰατρός σας, ἐπανέλαβεν ὁ Κάρολος μετὰ βραδείας καὶ ψυχρᾶς φωνῆς, ἧς ἑκάστη λέξις ἐνεπήγνυτο εἰς τὴν ψυχὴν τῆς μητρός του ὡς ἐγχειριδίου τραῦμα, ὁ ἰατρός σας δὲν δύναται νὰ ἔλθῃ.

— Καὶ διατί; ἠρώτησε κατάπληκτος ἡ Ἀγνή.

— Διότι ὁ κατέχων τὸ μυστικὸν τοῦ αἴσχους ἡμῶν δὲν ἔπρεπε νὰ ζῇ πλέον.

— Δυστυχῆ! ἀνέκραξεν ἡ θνήσκουσα ἐν ἐσχάτῃ φρίκῃ καὶ θλίψει, τὸν ἐδολοφόνησες! ἐδηλητηρίασες ἴσως τὴν μητέρα σου! Ὦ Κάρολε! Κάρολε! ἔλεος διὰ τὴν ψυχήν σου.

— Ὑμεῖς τὸ ἠθελήσατε, ἐπανέλαβεν ὁ Κάρολος μεθ' ὑποκώφου φωνῆς· ὑμεῖς μὲ ὠθήσατε εἰς τὸ ἔγκλημα καὶ τὴν ἀπελπισίαν· ὑμεῖς εἶσθε ἡ αἰτία τῆς ἀτιμίας μου ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ καὶ τῆς ἀπωλείας μου ἐν τῷ ἄλλῳ.

— Τί λέγεις! Ἔλεος Κάρολέ μου, μὴ μ' ἀφήσῃς ν' ἀποθάνω μὲ τὴν σκληρὰν αὐτὴν ἀβεβαιότητα· ποία ὀλεθρία πλάνη σὲ τυφλόνει; Ὁμίλει, ὁμίλει, υἱέ μου· δὲν αἰσθάνομαι τώρα πλέον τὸ καταβιβρῶσκόν με δηλητήριον, τί σᾶς ἔκαμα; εἰς τί μὲ κατηγοροῦν;

Καὶ ἠτένισε τὸν υἱόν της μετ' ἐκστατικοῦ βλέμματος, ἐν ᾧ ἡ μητρικὴ στοργὴ ἐπάλαιεν εἰσέτι πρὸς τὴν ἀγρίαν ἰδέαν τῆς μητροκτονίας· εἶτα βλέπουσα ὅτι ὁ Κάρολος ἔμενε βωβὸς, μεθ' ὅλας τὰς παρακλήσεις αὐτῆς, ἐπανέλαβε μετὰ σπαρακτικῆς φωνῆς.

— Ὁμίλει! δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, πρὶν ἀποθάνω.

— Εἶσθε ἔγκυος, μῆτέρ μου!

— Ἐγώ! ἀνεφώνησεν ἡ Ἀγνὴ μετὰ φωνῆς στεντορείου, ἥτις διέῤῥηξε τὸ στῆθος αὐτῆς. Θεὲ, συγχώρησέ τον! Κάρολε, ἡ μήτηρ σου σὲ συγχωρεῖ καὶ σ' εὐλογεῖ ἀποθνήσκουσα.

Ὁ Κάρολος περιεχύθη εἰς τὸν λαιμὸν αὐτῆς, κράζων βοήθειαν μετ' ἀπελπισίας· νῦν ἐπεθύμει νὰ σώσῃ αὐτὴν θυσιάζων τὴν ζωήν του· ἀλλ' ἦτο πολὺ ἀργά. Ἔβαλε κραυγὴν ἐκ βάθους ψυχῆς, καὶ εὑρέθη κείμενος ἐπὶ τοῦ πτώματος τῆς μητρὸς αὐτοῦ.

Παράδοξα σχόλια ἐγένοντο ἐν τῇ αὐλῇ περὶ τοῦ θανάτου τῆς δουκίσσης τῆς Δούρας καὶ τῆς ἀπωλείας τοῦ ἰατροῦ αὐτῆς· ἀλλὰ τὸ μόνον μὴ ἀμφισβητούμενον ἦτον ἡ στυγνὴ ὀδύνη τοῦ Καρόλου ἥτις βαθυτέρας ἔσκαψε ῥυτίδας ἐπὶ τοῦ ἤδη τοσούτῳ σκυθρωποῦ μετώπου αὐτοῦ.

Μόνη ἡ Αἰκατερίνη ἐνόησεν ὅ,τι ἀληθῶς τρομερὸν ἐνυπῆρχεν ἐν τῇ μελαγχολίᾳ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτῆς· διότι προφανὲς ἦτον αὐτῇ ὅτι ὁ δοὺξ διὰ τοῦ αὐτοῦ τραύματος ἐφόνευσε τὸν ἰατρὸν καὶ ἐδηλητηρίασε τὴν μητέρα του. Ἀλλὰ δὲν προσεδόκα οὕτωσὶ αἰφνιδίαν καὶ σφοδρὰν ἀντίδρασιν ἐν τῇ καρδίᾳ ἀνθρώπου ὅστις ἀπέναντι οὐδετὸς ἐγκλήματος ὀπισθοδρόμει. Ἐνόμιζε τὸν Κάρολον τὰ πάντα δυνάμενον νὰ αἰσθανθῇ, ἐκτὸς

τῶν τύψεων τοῦ συνειδότος. Ἡ σκυθρωπὴ ἐκείνη καὶ συγκεντρωμένη θλῖψις τῇ ἐφάνη δυσοίωνος διὰ τὰ σχέδιά της.

Ἠθέλησε νὰ ἐμβάλῃ τὸν ἀνεψιόν αὐτῆς εἰς οἰκιακὰς θλίψεις, ὅπως μὴ λάβῃ καιρὸν νὰ ἐναντιωθῇ εἰς τὸν γάμον τοῦ υἱοῦ της μετὰ τῆς βασιλίσσης· ἀλλ' ὑπερεπήδησε τὸν σκοπὸν αὐτῆς, καὶ ὁ Κάρολος, εἰσελθὼν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ ἐγκλήματος διὰ φοβεροῦ βήματος, διαῤῥήξας τοὺς δεσμοὺς τῶν ἱερωτέρων σχέσεων, ἐξεδίδοτο εἰς τὰ κακὰ πάθη αὐτοῦ μετὰ πυρετώδους ζέσεως καὶ ἀριμυτάτου αἰσθήματος ἐκδικήσεως.

Ἡ Αἰκατερίνη προσέδραμε τότε εἰς τὴν ὑποταγὴν καὶ τὴν θλῖψιν. Ὑπέδειξε τῷ υἱῷ αὐτῆς ὅτι δι' αὐτὸν ἓν μόνον μέσον ὑπῆρχε πρὸς ἀπόλαυσιν τῆς χειρὸς τῆς βασιλίσσης· τὸ νὰ κολακεύσῃ τὴν φιλοδοξίαν τοῦ Καρόλου καὶ νὰ τεθῇ τρόπον τινὰ ὑπὸ τὴν προστασίαν του.

Ὁ Ροβέρτος τοῦ Τάραντος ἐνόησε τὴν θέσιν αὐτῆς, καὶ ἐπαύσατο θεραπεύων ἐρωτικῶς τὴν Ἰωάνναν, ἥτις ἐδείκνυε ψυχρὰν πρὸς αὐτὸν εὐμένειαν, καὶ ἐπεδίωξε τὴν σχέσιν τοῦ ἐξαδέλφου αὐτοῦ. Ἔδειξε πρὸς αὐτὸν τὴν αὐτὴν συμπάθειαν καὶ τὸ σέβας ὅπερ αὐτὸς ὁ Κάρολος ὑπεκρίθη πρὸς τὸν Ἀνδρέαν ὅτε διενοήθη νὰ καταστρέψῃ αὐτόν.

Ἀλλ' ὁ δοὺξ τῆς Δούρας δὲν ἠπατήθη ἐκ τῶν αἰσθημάτων τῆς φιλίας καὶ ἀφοσιώσεως, ἅτινα ἐξέφραζεν αὐτῷ ὁ πρωτότοκος τοῦ οἴκου Τάραντος, καὶ ἐνῷ ἐφαίνετο λίαν συγκεκινημένος ἐκ τῆς ἀπροσδοκήτου ταύτης παλινῳδίας, προύφυλάττετο ἐκ τῶν φιλοφρονήσεων τοῦ Ροβέρτου.

Συμβὰν ὅλως ἀπροσδόκητον ἐνέπαιξε τὰ σχέδια τῶν δύο ἐξαδέλφων.

Ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν ἐξῆλθον ὁμοῦ ἔφιπποι, ὡς συνείθιζον ἀπὸ τῆς ὑποκριτικῆς συνδιαλλαγῆς αὐτῶν, ὁ Λουδοβίκος τοῦ Τάραντος, ὁ νεώτατος ἀδελφὸς τοῦ Ροβέρτου, ὅστις ἠγάπησε πάντοτε τὴν Ἰωάνναν, διὰ τοῦ ἱπποτικοῦ ἐκείνου καὶ ἀφελοῦς ἔρωτος, ὃν θάπτει τις ὡς θησαυρὸν εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς, ὅταν ἦναι εἰκοσαετὴς καὶ ὡραῖος ὡς ἄγγελος, ὁ Λουδοβίκος, λέγομεν, ὅστις ἀπέχων τῆς ἀτίμου συνωμοσίας τῆς οἰκογενείας του, δὲν ἐῤῥύπανε τὰς χεῖράς του εἰς τὸ αἷμα τοῦ Ἀνδρέα, ὑπ' ἀνηκούστου ὁρμῆς παραφερόμενος, παρουσιάσθη πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ Νέου Πύργου, καὶ ἐνῷ ὁ ἀδελφός του ἔχανε πολυτίμους στιγμὰς ἐπικαλούμενος τὴν εἰς γάμον συγκατάθεσιν, εἶπε νὰ ἀρθῇ ἡ γέφυρα, καὶ διέταξεν αὐστηρῶς τοὺς στρατιώτας νὰ μὴ ἀνοίξωσιν εἰς ἄλλον. Εἶτα, οὔτε στιγμὴν ἀναλογισθεὶς τὴν ὀργὴν τοῦ Καρόλου, ἢ τὴν ζηλοτυπίαν τοῦ Ροβέρτου, ὥρμησεν εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς βασιλίσσης, καὶ ἐκεῖ, ὡς λέγει ὁ Δομίνικος Γραβίνας, ἄνευ προοιμίων, ἐξετέλεσε τὸν σκοπὸν τοῦ γάμου.

Ἀπὸ τοῦ περιπάτου ἐπανερχόμενος, ὁ Ροβέρτος τοῦ Τάραντος, ἠπόρησε βλέπων ὅτι ἡ γέφυρα δὲν κατεβιβάζετο ἀμέσως ἐνώπιόν του, ἐκάλεσε κατ' ἀρχὰς μεγαλοφώνως τοὺς φυλάσσοντας τὸ φρούριον στρατιώτας, ἀπειλῶν αὐτοὺς δι' αὐστηρᾶς τιμωρίας ἐπὶ τῇ ἀσυγχωρήτῳ αὐτῶν ἀμελείᾳ· ἐπειδὴ ὅμως αἱ μὲν πύλαι τῶν ἀνακτόρων ἔμενον κλεισταί, οἱ δὲ στρατιῶται οὐδὲν ἔδιδον σημεῖον φόβου ἢ μετανοίας, ὁ πρίγκηψ ἐκυριεύθη ὑπὸ φοβερᾶς ὀργῆς, καὶ ὤμοσεν ὅτι θὰ κρεμάσῃ ὡς κύνας τοὺς ἀθλίους οἵτινες ἤθελον νὰ τὸν ἐμποδίσωσι τοῦ νὰ εἰσέλθῃ παρ' ἑαυτῷ.

Ἐν τούτοις, ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως φοβουμένη τὴν αἱματηρὰν ἔριδα ἥτις ἔμελλε νὰ ἐπέλθῃ μεταξὺ δύο ἀδελφῶν, προέβη μόνη καὶ πεζῇ εἰς προϋπάντησιν τοῦ υἱοῦ της, καὶ διὰ τοῦ μητρικοῦ γοήτρου αὐτῆς, ἀφοῦ παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ μετριάσῃ τὰς παραφοράς του, ἐνώπιον τοῦ πλήθους ὅπερ ἤρξατο θορυβωδῶς συῤῥέον, ὅπως παραστῇ εἰς τὸ παράδοξον ἐκεῖνο θέαμα, ἀφηγήθη αὐτῷ ταπεινῇ τῇ φωνῇ ὅ,τι συνέβη ἐν τῇ ἀπουσίᾳ του.

Βρυχηθμὸς πληγωθείσης τίγριδος ἐξέφυγε τοῦ στήθους τοῦ Ροβέρτου καὶ μικροῦ δεῖν κατεπάτει τὴν μητέρα, ἐκ τῆς λύσσης τυφλούμενος, ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου αὐτοῦ, ὅστις βοηθῶν τὴν ὀργὴν τοῦ κυρίου του, ὠρθοῦτο μανιωδῶς, καὶ εἰσέπνεε τὸ αἷμα διὰ τῶν μυκτήρων αὐτοῦ.

Ἀφοῦ δὲ ὁ πρίγκηψ ἐξήμεσε μυρίας ὅσας ἀρὰς ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἔστρεψε τὸν χαλινόν, καὶ μετὰ καλπασμοῦ ἀναχωρῶν ἐκ τοῦ κατηραμένου ἐκείνου πύργου, ἀφίκετο πτερόποδος παρὰ τῷ δουκὶ τῆς Δούρας, ὃν μόλις πρὸ μικροῦ ἀφῆκεν, ὅπως πληροφορήσῃ αὐτὸν περὶ τῆς ὕβρεως καὶ κινήσῃ αὐτὸν εἰς ἐκδίκησιν.

Ὁ Κάρολος συνωμίλει νωχελῶς πως μετὰ τῆς νεαρᾶς γυναικός του, ἥτις οὐδόλως ἦτον εἰθισμένη εἰς συνδιάλεξιν τοσούτῳ εἰρηνικὴν καὶ οἰκειότητα τοσούτῳ μεταδοτικήν, ὅτε ὁ πρίγκηψ τοῦ Τάραντος, ἐξηντλημένος, ἀσθμαίνων, περίῤῥυτος ὑπὸ ἱδρῶτος, ἦλθε νὰ ἐκθέσῃ αὐτοῖς τὴν ἀπίθανον διήγησιν τῶν διατρεξάντων. Ὁ Κάρολος ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ τὴν ἐπαναλάβῃ δίς, τοσοῦτον ἀδύνατος ἐφαίνετο αὐτῷ ἡ θρασεῖα ἐπιχείρησις τοῦ Λουδοβίκου.

Εἶτα μεταβαίνων αἰφνιδίως ἀπὸ τῆς ἀμφιβολίας εἰς τὴν λύσσαν, καὶ τυπτόμενος τὸ μέτω-

πον διὰ τῆς σιδηρᾶς χειρίδος του, ἀνέκραξεν ὅτι ἐπειδὴ ἡ βασίλισσα προύκάλει αὐτόν, ἠδύνατο νὰ ἐμποιήσῃ αὐτῇ τρόμον ἐν μέσῳ τοῦ μεγάρου αὐτῆς καὶ ἐν ταῖς ἀγκάλαις τοῦ ἐραστοῦ της· καὶ βαρὺ βλέμμα ῥίπτων ἐπὶ τῆς Μαρίας, ἱκετευούσης αὐτὸν μετὰ δακρύων ὑπὲρ τῆς ἀδελφῆς, ἔσφιγξεν ἰσχυρῶς τὴν χεῖρα τοῦ Ροβέρτου καὶ τῷ ὑπεσχέθη ὅτι ἐφ' ὅσον ἔζη ὁ Λουδοβῖκος δὲν θὰ ἐγίνετο σύζυγος τῆς Ἰωάννας.

Τῇ ἑσπέρᾳ τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐκλείσθη ἐν τῷ γραφείῳ του καὶ διηύθυνεν ἐπιστολὰς εἰς τὴν ἐν Αὐενιῶνι αὐλήν, ὧν τὰ ἀποτελέσματα δὲν ἐβράδυναν. Παπικὸν διάταγμα χρονολογούμενον ἀπὸ τῆς 2 Ἰουνίου 1346 ἀπηυθύνθη τῷ Βερτράμ δὲ Βὼ κόμητι τοῦ Μόντε Σκαλιόζου, ἀρχιδικαστῇ τοῦ βασιλείου τῆς Σικελίας, μετ' ἐντολῆς νὰ ληφθῶσιν ἀκριβέσταται πληροφορίαι περὶ τῶν φονέων τοῦ Ἀνδρέα, οὓς ὁ πάπας ἐκάλυπτε ταὐτοχρόνως διὰ τοῦ ἀναθέματος αὐτοῦ καὶ νὰ τιμωρηθῶσι κατὰ τοὺς αὐστηροτάτους νόμους.

Μυστικὴ ὅμως σημείωσις ἐπισυνήπτετο, σημείωσις σφόδρα πολέμιος πρὸς τοὺς σκοποὺς τοῦ Καρόλου· διότι ὁ ὑπέρτατος ποντίφηξ διέτασσε ῥητῶς τὸν ἀρχιδικαστὴν νὰ μὴ ἀναμίξῃ εἰς τὴν δίκην τὴν βασίλισσαν ἢ τοὺς λοιποὺς ἐξ αἵματος πρίγκηπας, πρὸς ἀποφυγὴν μειζόνων ταραχῶν, ἐπιφυλαττόμενος, ὡς ἀνώτατος τῆς Ἐκκλησίας ἄρχων καὶ προϊστάμενος τοῦ βασιλείου τὸ δικαίωμα τοῦ κρίνειν αὐτοὺς βραδύτερον κατὰ τὴν σύνεσιν αὐτοῦ.

Ὁ Βερτράμ δὲ Βὼ ἐπέδειξε μεγάλην πομπὴν ἐν τῇ φοβερᾷ ταύτῃ δίκῃ. Παράπηγμα ἀνηγέρθη ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῶν δικαστηρίων, καὶ πάντες οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ στέμματος, πάντες οἱ μεγιστᾶνες τοῦ κράτους, οἱ πρώτιστοι βαρῶνες τοῦ βασιλείου, κατεῖχον ἕδρας ὄπισθεν τῶν δικαστῶν.

Τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν ἐν τῇ πόλει δημοσίευσιν τοῦ διατάγματος Κλήμεντος τοῦ Δ', ὁ ἀρχιδικαστὴς ἠδυνήθη νὰ προβῇ εἰς τὴν δημοσίαν ἀνάκρισιν τῶν δύο κατηγορουμένων. Οἱ δὲ ἔνοχοι οἵτινες πρῶτοι ἔπεσαν ὑπὸ τὴν χεῖρα τῆς δικαιοσύνης ἦσαν, ὡς καλῶς δύναταί τις νὰ εἰκάσῃ, οἱ κατέχοντες ἧττον ὑψηλὴν θέσιν καὶ ὧν ἡ ζωὴ δὲν ἐθεωρεῖτο τοσούτῳ πολύτιμος, ἤτοι ὁ Τομμάζος Πάτσε καὶ ὁ κὺρ Νικόλαος δὲ Μελάτσος.

Ἐνήχθησαν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ὅπως, κατὰ τὰ εἰθισμένα, ὑποβληθῶσι προηγουμένως εἰς τὴν βάσανον. Καθ' ἣν στιγμὴν μετέβαινε παρὰ τοῖς δικασταῖς αὐτοῦ, ὁ συμβολαιογράφος, διαβαίνων καθ' ὁδὸν παρὰ τὸν Κάρολον, ἔλαβε καιρὸν νὰ τῷ εἴπῃ ταπεινῇ τῇ φωνῇ.

— Ἐξοχώτατε, ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ σᾶς ἀποδώσω τὴν ζωήν μου· θὰ κάμω τὸ χρέος μου· συνίστω εἰς ὑμᾶς τὴν γυναῖκά μου καὶ τὰ τέκνα μου.

Καί, ἐμψυχωθεὶς ὑπὸ νεύματος τοῦ προστάτου αὐτοῦ, προέβη μετὰ σταθεροῦ βήματος καὶ ἀποφασιστικοῦ ὕφους. Ὁ ἀρχιδικαστής, ἀφοῦ ἤλεγξε τὴν ταυτότητα τῶν κατηγορουμένων, παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς τὸν δήμιον καὶ τοὺς βοηθούς του, ὅπως βασανίσωσιν αὐτοὺς ἐπὶ τῆς δημοσίας πλατείας, πρὸς θέαμα καὶ παραδειγματισμὸν τοῦ πλήθους.

Ἀλλὰ μόλις προσδεθεὶς εἰς τὸ ὀλέθριον σχοινίον, εἷς τῶν κατηγορουμένων, ὁ Τομμάζος Πάτσε, ἐκήρυξε πρὸς μεγάλην τοῦ πλήθους δυσαρέσκειαν, ὅτι θὰ ὁμολογήσῃ τὰ πάντα, καὶ κατὰ συνέπειαν ἠτήσατο νὰ παρουσιασθῇ ἀμέσως ἐνώπιον τῶν δικαστῶν. Πρὸς τὰς λέξεις ταύτας, ὁ κόμης Τερλίτσης, ὅστις παρηκολούθει τὰς ἐλαχίστας τῶν κατηγορουμένων κινήσεις μετὰ θανασίμου ἀγωνίας, ἐπίστευσεν ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐσχάτη ὥρα αὐτοῦ τε καὶ τῶν συνενόχων, καὶ τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ χρώμενος, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Τομμάζος Πάτσε, ὀπισθοδεδεμένας ἔχων τὰς χεῖρας, φρουρούμενος ὑπὸ δύο φυλάκων καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ συμβολαιογράφου, διηυθύνετο πρὸς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῶν δικαστηρίων, προσείλκυσεν αὐτὸν εἰς μεμονωμένην οἰκίαν, ἔσφιγξε δυνατὰ τὸν λαιμὸν αὐτοῦ, καὶ βιάζων αὐτὸν οὕτω νὰ κρεμάσῃ τὴν γλῶσσαν ἔξω, ἔκοψεν αὐτὴν διὰ ξυροῦ.

Αἱ ὠρυγαὶ τοῦ ἀθλίου ὃν οὕτω σκληρῶς ἠκρωτηρίασαν ἔπληξαν τὸ οὖς τοῦ δουκὸς τῆς Δούρας· εἰσεχώρει δὲ εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ διεπράχθη ἡ βάρβαρος αὕτη πρᾶξις, καθ' ἣν στιγμὴν ἐξήρχετο ὁ κόμης Τερλίτσης, καὶ ἐπλησίασε τὸν συμβολαιογράφον, ὅστις παρέστη εἰς τὸ φρικῶδες ἐκεῖνο θέαμα ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου σημείου συγκινήσεως ἢ φόβου.

Ὁ κὺρ Νικόλαος δὲ Μελάτσος, νομίζων ὅτι τὰ αὐτὰ ἔμελλε νὰ πάθῃ, ἐστράφη ἀτάραχος πρὸς τὸν δοῦκα, καὶ τῷ εἶπε μετὰ θλιβεροῦ μειδιάματος.

— Ἐξοχώτατε, τὸ προφυλακτικὸν αὐτὸ μέτρον εἶναι ἀνωφελές, καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ μοὶ κόψητε τὴν γλῶσσαν καθὼς τοῦ δυστυχοῦς συντρόφου μου. Καὶ τὰ τελευταῖα τεμάχια τῆς σαρκός μου ν' ἀποσπάσουν δὲν θὰ ἐκβάλω λέξιν ἀπὸ τὸ στόμα μου· σᾶς τὸ ὑπεσχέθην, ἐξοχώτατε, καὶ ὡς ἐγγύησιν τοῦ λόγου μου ἔχετε

τὴν ζωὴν τῆς γυναικός μου καὶ τῶν τέκνων μου τὸ μέλλον.

— Σιωπὴν δὲν σὲ ζητῶ, ἀπήντησεν ὁ δοὺξ μετ' ἀπαισίου φωνῆς· ἐξεναντίας δύνασαι νὰ μ' ἀπαλλάξῃς διὰ τῶν μαρτυριῶν σου πάντων ἐνταὐτῷ τῶν ἐχθρῶν μου, καὶ σὲ διατάττω νὰ τοὺς καταγγείλῃς εἰς τὸ δικαστήριον.

Ὁ συμβολαιογράφος ἔκλινε τὴν κεφαλὴν μετ' ἐπωδύνου ἐγκαρτερήσεως· εἶτα, ἀνεγείρων αὐτὴν αἴφνης μετὰ φόβου, προέβη ἓν βῆμα πρὸς τὸν δοῦκα καὶ ἐψιθύρισε διὰ πεπνιγμένης φωνῆς·

— Καὶ τὴν βασίλισσαν;

— Δὲν θὰ σὲ πιστεύσουν, ἂν τολμήσῃς νὰ τὴν καταγγείλῃς· ἀλλ' ὅταν ἡ Καταναία καὶ ὁ υἱός της, ὅταν ὁ κόμης Τερλίτσης καὶ ἡ σύζυγός του, ὅταν οἱ στενότεροι τῶν οἰκείων αὐτῆς, ὑπὸ σοῦ κατηγορηθέντες καὶ μὴ ἀντέχοντες εἰς τὴν βάσανον, καταγγείλωσιν αὐτὴν ὁμοφώνως ..

— Ἐννοῶ, ἐξοχώτατε· δὲν θέλετε μόνον τὴν ζωήν μου, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχήν μου. Καλά, σᾶς συνιστῶ καὶ πάλιν τὰ τέκνα μου.

Καὶ ὥδευσε πρὸς τὸ δικαστήριον βαθὺ στενάξας. Ὁ ἀρχιδικαστὴς ἀπηύθυνε τὸ Τομμάζῳ Πάτσε τὰς συνήθεις ἐρωτήσεις· πρὸς δὲ τὸ ἀπελπιστικὸν κίνημα τοῦ δυστυχοῦς ἀνοίξαντος τὸ αἱμοσταγὲς αὐτοῦ στόμα φρίκης ῥῖγος διέδραμεν ἐπὶ τῶν παρεστώτων.

Ἀλλ' ἡ ἔκπληξις καὶ ὁ τρόμος ἐκορυφώθησαν, ὅτε ὁ κὺρ Νικόλαος δὲ Μελάτσος, βραδεῖα καὶ σταθερᾷ τῇ φωνῇ, ὠνόμασε μὲν ἀλλεπαλλήλως πάντας τοὺς φονεῖς τοῦ Ἀνδρέα, ἐκτὸς τῆς βασιλίσσης καὶ τῶν ἐξ αἵματος πριγκήπων, ἀρνήθη δὲ λεπτομερέστατα τὰ τῆς δολοφονίας τοῦ ἡγεμόνος.

Ἀμέσως προέβησαν εἰς τὴν σύλληψιν τοῦ αὐλάρχου Ροβέρτου δὲ Καβάνη καὶ τῶν κομήτων τῆς Τερλίτσης καὶ τοῦ Μορκόνη, οἵτινες παρευρίσκοντο εἰς τὴν αἴθουσαν, καὶ δὲν ἐτόλμησαν ν' ἀντισταθῶσι. Παρελθούσης δὲ μιᾶς ὥρας, ἡ Φιλίππα, αἱ δύο αὐτῆς θυγατέρες, καὶ ἡ δόνα Κανσία εὗρον αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ, ἀφοῦ μάτην ἐπεκαλέσθησαν τὴν προστασίαν τῆς βασιλίσσης.

Ὅσῳ δ' ἀφορᾷ τὸν Κάρολον καὶ τὸν Βερτράνδον τῆς Ἀρτεσίας, οὗτοι κεκλεισμένοι ἐν τῷ φρουρίῳ αὐτῶν τῆς Ἁγίας Ἀγάθης, κατεφρόνουν τῆς δικαιοσύνης· ἐκτὸς δὲ τούτων, πολλοὶ ἄλλοι συνωμόται, ἐν οἷς εὑρίσκοντο οἱ κόμητες τοῦ Μιλέτου καὶ τοῦ Κατανζάρου, ἐσώθησαν διὰ τῆς φυγῆς.

Εὐθὺς ἅμα ὁ κὺρ Νικόλαος ἐδήλωσεν ὅτι οὐδὲν τοῦ λοιποῦ εἶχε νὰ ὁμολογήσῃ καὶ ὅτι εἶπεν εἰς τὸ δικαστήριον τὴν ἀλήθειαν καὶ μόνην τὴν ἀλήθειαν, ὁ ἀρχιδικαστὴς ἀπήγγειλε τὴν καταδίκην του ἐν μέσῳ σιγῆς βαθυτάτης καὶ ἄνευ ἀναβολῆς, ὁ Τομμάζος Πάτσε καὶ ὁ συμβολαιογράφος προσεδέθησαν ἕκαστος εἰς τὴν οὐρὰν ἵππου, καὶ ἀφοῦ ἐσύρθησαν οὕτω διὰ τῶν κυριωτέρων ὁδῶν τῆς πόλεως, ἀπηγχονίσθησαν ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς ἀγορᾶς.

Οἱ λοιποὶ δέσμιοι ἐρρίφθησαν εἰς τὸ βάθος ὑπογείου, ὅπως ἀνακριθῶσι καὶ βασανισθῶσι κατὰ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἑσπέρας ἐν τῇ αὐτῇ εἱρκτῇ εὑρισκόμενοι ἐμέμφοντο ἀλλήλων, ἑκάστου διατεινομένου ὅτι παρεσύρθη ὑπὸ τῶν ἄλλων εἰς τὸ ἔγκλημα, ἡ δόνα Κανσία, ἧς ὁ παράδοξος χαρακτὴρ ἦτον ἀκράδαντος καὶ πρὸ αὐτῆς ἔτι τῆς βασάνου ἢ τοῦ θανάτου, κατέστειλε τὰς μομφὰς τῶν συντρόφων αὐτῆς διὰ θορυβώδους καγχασμοῦ καὶ ἀνεφώνησε φαιδρῶς.

— Νὰ ἰδοῦμε, παιδιά μου, πρὸς τί τὰ τόσῳ πικρὰ παράπονα καὶ αἱ βάρβαροι διαφυγές. Ἀπολογίαν δὲν ἔχομεν, καὶ εἴμεθα ὅλοι ἐξ ἴσου ἔνοχοι. Τὸ κατ' ἐμέ, ἡ ὁποία εἶμαι, ἡ νεωτέρα ὅλων, καὶ μὲ τὴν συγχώρησιν τῶν κυριῶν, ὄχι ἡ ἀσχημοτέρα, ἂν μὲ καταδικάσουν θ' ἀποθάνω τοὐλάχιστον εὐχαριστημένη· διότι ἡδονὴ δὲν ὑπάρχει εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον νὰ μὴ τὴν ἐδοκίμασα· καὶ, τὸ καυχῶμαι, θὰ μοὶ συγχωρηθῶσιν ἴσως πολλά, διότι πολὺ ἠγάπησα· πράγματα ποῦ τὰ γνωρίζετε, ἄρχοντες. Καὶ σύ, κακόγερε, ἐξηκολούθησεν ἀποτεινομένη τῷ κόμητι Τερλίτσης, δὲν ἐνθυμεῖσαι ποῦ ἐπλάγιασες μαζῆ μου εἰς τὸν ἀντιθάλαμον τῆς βασιλίσσης; Ἔλα δὰ μὴν κοκκινίζῃς ἐμπρὸς εἰς τὴν εὐγενῆ σου οἰκογένειαν· ἐξομολογηθῆτε, ἐξοχώτατε, ἠξεύρετε ὅτι εἶμαι ἔγκυος παρὰ τῆς ὑμετέρας ἐξοχότητος· ἠξεύρετε διὰ τίνος μέσου κατεσκευάσαμεν τὴν ἐγκυμοσύνην τῆς ταλαιπώρου ἐκείνης Ἀγνῆς δὲ Δούρας, ὁ Θεὸς συγχωρέσοι την! Ἐγὼ δὲν ἐπίστευα πῶς τὰ χωρατὰ θὰ γυρίσουν τόσῳ γλίγωρα 'ς τ' ἀλήθεια· ὅλ' αὐτὰ τὰ ξεύρετε, καὶ ἄλλα πολλὰ ἀκόμη· λοιπὸν μὴ μᾶς σκοτίζετε πολὺ μὲ τὰ μυργιολόγια σας καὶ δὲν ὑποφέρεσθε, μὰ τὴν πίστιν μου, ἀλλ' ἂς ἑτοιμασθῶμεν ν' ἀποθάνωμεν φαιδρῶς καθὼς ἐζήσαμεν.

Ταῦτα εἰποῦσα ἡ νεαρὰ θαλαμηπόλος ἐχασμήθη ἐλαφρῶς, καὶ πεσοῦσα ἐπὶ τοῦ ἀχύρου, ἐκοιμήθη νήδυμον, ὀνειρευομένη τὰ ὡραιότατα τῶν ὀνείρων τῆς ζωῆς της.

Τῇ ἐπαύριον, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, πλῆθος ἄπειρον κατεκάλυπτε τὰ παράλια. Κατὰ τὴν νύκτα ἐστήθη ἀπέραντον ξύλινον διάφραγμα ὅπως συ-

νέχῃ τὸν λαὸν ἐν τοιαύτῃ ἀποστάσει ὥστε νὰ βλέπῃ μὲν ἀλλὰ νὰ μὴ ἀκούῃ τοὺς καταδίκους.

Ὁ Κάρολος τῆς Δούρας προπορευόμενος λαμπρᾶς συνοδείας ἱππέων καὶ ὑπασπιστῶν, ἐπιβαίνων ἵππου μεγαλοπρεποῦς, μελανειμονῶν εἰς σημεῖον πένθους, ἵστατο παρὰ τὸν περίβολον. Τὸ μέτωπόν του ἠκτινοβόλησεν ἐξ ἀγρίας χαρᾶς, ὅτε οἱ κατηγορούμενοι διῆλθον τὸ πλῆθος ἀνὰ δύο, δεδεμένοι διὰ σχοινίων κατὰ τοὺς καρποὺς τῶν χειρῶν· διότι ὁ δοὺξ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν προσεδόκα ὅτι θὰ ἐξέλθῃ τῶν χειλέων αὐτῶν τὸ ὄνομα τῆς βασιλίσσης.

Ἀλλ' ὁ ἀρχιδικαστὴς, ἄνθρωπος πολυμήχανος, προέλαβε πᾶσαν ἀκριτομυθίαν ἐμπήξας ἄγκιστρον εἰς τὴν γλῶσσαν ἑκάστου τῶν κατηγορουμένων.

Οὕτω δὲ οἱ ἄθλιοι ἐβασανίσθησαν ἐπὶ ἱστοῦ κατέργου, οὐδενὸς οὔτε λέξιν ἀκούοντος ἐκ τῶν φοβερῶν ὁμολογιῶν ἃς ἀπέσπα ἀπ' αὐτῶν ἡ ὀδύνη.

Τούτων γινομένων ἡ Ἰωάννα, μεθ' ὅλα τὰ πρὸς αὐτὴν πταίσματα τῶν πλείστων ἐκ τῶν συνενόχων, αἰσθανομένη ἀναγεννωμένην τὴν συμπάθειαν αὐτῆς πρὸς γυναῖκα ἣν ὡς μητέρα ἐσέβετο ἄλλοτε, πρὸς τὰς συντρόφους τῆς παιδικῆς αὐτῆς ἡλικίας, πρὸς τὰς φίλας αὐτῆς, ἴσως δὲ καὶ λείψανόν τι ἔρωτος πρὸς τὸν Ροβέρτον δὲ Καβάννη, ἔπεμψε δύο διαγγελεῖς ὅπως ἱκετεύσωσι τὸν Βερτρὰμ νὰ χορηγήσῃ χάριν τοῖς ἐνόχοις· ἀλλ' ὁ ἄρχων δικαστὴς, συλλαβὼν τοὺς ἀπεσταλμένους της ὑπέβαλεν αὐτοὺς εἰς τὰς βασάνους· ἐπειδὴ δὲ ὡμολόγησαν ὅτι καὶ αὐτοὶ ἐνείχοντο εἰς τὸν φόνον τοῦ Ἀνδρέα, κατεδίκασεν αὐτοὺς εἰς τὴν μετὰ τῶν ἄλλων ποινήν. Μόνη ἡ δόνα Κανσία, ἕνεκα τῆς καταστάσεως αὐτῆς διέφυγε τὴν βάσανον, καὶ ἡ καταδίκη της ἀνεβλήθη μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ τοκετοῦ.

Ἐνῷ δὲ ἡ ὡραία θαλαμηπόλος ἐπέστρεφεν εἰς τὴν εἱρκτὴν αὐτῆς, μειδιῶσα πρὸς τοὺς ὡραιοτάτους τῶν νέων οὓς ἐν τῷ πλήθει ἔβλεπε, διαβαίνουσα παρὰ τὸν Κάρολον τῆς Δούρας, τῷ ἔνευσε νὰ πλησιάσῃ, καὶ ἐπειδὴ ἕνεκα τοῦ αὐτοῦ προνομίου ἡ γλῶσσα αὐτῆς δὲν διεπεράσθη δι' ἀγκίστρου, τῷ ὡμίλησεν ἐπὶ μικρὸν ταπεινῇ τῇ φωνῇ.

Ὁ δὲ Κάρολος ὠχρίασε φρικωδῶς, καὶ φέρων ἐπὶ τοῦ ξίφους τὴν χεῖρα, ἀνεβόησεν·

— Ἄθλια!

— Λησμονεῖτε, ἐξοχώτατε, ὅτι εἶμαι ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ νόμου.

— Ὦ μῆτέρ μου! δυστυχής μου μῆτερ! ἐψιθύρισεν ὁ Κάρολος μετὰ πνιγομένης φωνῆς, καὶ ἀνετράπη ὕπτιος.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, ὁ λαὸς, πρωϊαίτερος τοῦ δημίου, ἐζήτει μεγαλοφώνως τὴν λείαν του. Πάντα τὰ ἐθνικὰ ἢ μισθωτὰ στρατεύματα ὅσα ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ ἡ δικαστικὴ ἐξουσία, κλιμακηδὸν ἐπὶ τῶν ὁδῶν παρατεταγμένα ἐσχημάτιζον φραγμοὺς κατὰ τοῦ χειμάρρου τοῦ πλήθους.

Τὸ ἔνστικτον ἐκεῖνο τῆς ἀκορέστου ὠμότητος ὅπερ πολλάκις ἐξευτελίζει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἐξηγέρθη παρὰ τῷ ὄχλῳ· τοῦ μίσους ἡ σκοτοδίνη, τοῦ αἵματος ἡ παραφορὰ παρεζάλιζον τὰς κεφαλὰς, ἐθέρμαινον τὰς ἐκδικήσεως διψώσας φαντασίας· ὁμάδες ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν βρυχωμένων ὡς ἀγρίων θηρίων, ἠπείλουν ὅτι θὰ κατεδαφίσωσι τοὺς τοίχους τῆς εἱρκτῆς, ἂν δὲν παρέδιδον αὐτοῖς τοὺς καταδίκους ὅπως ἀπαγάγωσιν αὐτοὺς εἰς θάνατον· καὶ βοὴ ἄπειρος, ἴση, συνεχὴς, ὑψοῦτο ὡς ὁ βρόμος τοῦ κεραυνοῦ καὶ ἐνέβαλε παγετώδη φρίκην εἰς τὴν καρδίαν τῆς βασιλίσσης.

Μεθ' ὅλην ὅμως τὴν εὐμενῆ προσπάθειαν ἣν κατέβαλεν ὁ ἄρχων Βερτρὰμ δὲ Βὼ, κόμης τοῦ Μόντε Σκαλιόζου, ὅπως πληρώσῃ τὸν πόθον τοῦ λαοῦ, αἱ προετοιμασίαι πᾶσαι τῆς πανδήμου θανατώσεως μόλις ἐπερατώθησαν κατὰ τὴν μεσημβρίαν καθ' ἣν ὥραν ὁ ἥλιος ἔκαιε τὴν πόλιν διὰ τῶν πυριφλεγεστάτων αὐτοῦ ἀκτίνων.

Κραυγὴ στεντορεία ἐδόνησε πρῶτον τὸν ἀέρα ἀπὸ δεκακισχιλίων ἀσθμαινόντων στηθῶν βαλλομένη, καθ' ἣν στιγμὴν φήμη διεσπάρη ἐπὶ τοῦ πλήθους ὅτι ἔμελλον νὰ ἐμφανισθῶσιν οἱ κατάδικοι· εἶτα στιγμιαία σιγὴ ἐπῆλθε, καὶ αἱ πύλαι τῆς εἱρκτῆς βραδέως ἐκυλίσθησαν ἐπὶ τῶν ἐσκωριασμένων καὶ τρυγμωδῶν στροφίγγων αὐτῶν.

Τριπλῆ γραμμὴ ἱππέων φρακτὸν φέρουσα τὸ κράνος καὶ προτεταμένην τὴν λόγχην προεπορεύετο ὁρόμον ἀνοίγουσα· μέσῳ δὲ ἀρῶν καὶ ἐμπαιγμῶν ἐξῆλθον ὁ εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου οἱ κατάδικοι, ἕκαστος ἐπὶ ἁμαξίου δεδεμένος, φίμωτρον φέρων καὶ γυμνὸς μέχρις ὀσφύος, μεταξὺ δύο δημίων ἐπιτεταραμμένων νὰ βασανίζωσιν αὐτοὺς καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ.

Ἐπὶ τοῦ πρώτου ἁμαξίου ἦτον ἡ πρώην πλύστρια τῆς Κατάνης, ἡ ὕστερον γενομένη αὐλάρχις καὶ διευθύντρια τῆς βασιλίσσης, ἡ Φιλίππα δὲ Καβάνη, καὶ οἱ δύο δήμιοι οἵτινες ἵσταντο δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν αὐτῆς, μικρὸν ὄπισθεν, ἐμαστίγουν αὐτὴν μετὰ τοσαύτης μανίας, ὥστε

τὸ ἀπὸ τῶν πληγῶν αὐτῆς ἀναβρύον αἷμα κατέλιπε μακρὸν ἴχνος καθ' ὅλας τὰς ὁδοὺς ἃς διῆλθεν ἡ συνοδεία.

Ἀμέσως μετὰ τὴν μητέρα αὐτῶν, εἵποντο ἐπὶ δύο διαφόρων ἁμαξίων, αἱ κόμησσαι τῆς Τερλίτσης καὶ Μορκόνης, ὧν ἡ πρεσβυτέρα ἦτο μόλις ἐννεακαίδεκα ἐτῶν. Αἱ δύο ἀδελφαὶ εἶχον κάλλος τοσοῦτῳ ἐξαίσιον, ὥστε ψιθυρισμὸς ἐκπλήξεως ἠγέρθη ἐκ μέσου τοῦ πλήθους, καὶ ἄπληστα βλέμματα προσηλώθησαν ἐπὶ τῶν γυμνῶν καὶ ῥιγηλῶν αὐτῶν ὤμων.

Ἀλλὰ θηριώδες μειδίαμα διέφευγε τὰ χείλη τῶν ἐπιτετραμμένων τὴν θανάτωσιν αὐτῶν ἐπὶ τῇ θέᾳ τῶν γοητευτικῶν καὶ περιποθήτων ἐκείνων καλλονῶν· διὰ ξυρῶν ὡπλισμένοι ἐξύριζον ἀπ' αὐτῶν σαρκὸς τεμάχια μετὰ βραδύτητος ἡδυπαθοῦς, καὶ ἔῤῥιπτον αὐτὰ πρὸς τὸ πλῆθος, ὅπερ μετὰ λύσσης διεφιλονείκει τὴν ἁρπαγὴν αὐτῶν, καὶ ὥριζε τοῖς δημίοις ποῖον μέρος τοῦ σώματος τῶν θυμάτων ἐπεθύμει περισσότερον.

Ὁ Ῥοβέρτος δὲ Καβάνης, ὁ αὐλάρχης, οἱ κόμητες Τερλίτσης καὶ Μορκόνης, ὁ Ραϋμόνδος Πάτσε, ἀδελφὸς τοῦ πρώην θαλαμηπόλου, ὅστις δύο ἡμέρας πρότερον ἐθανατώθη, καὶ πολλοὶ ἄλλοι κατάδικοι, ἐπίσης ἐφ' ἁμαξίων συρόμενοι, ἐμαστιγοῦντο διὰ σχοινίων καὶ ταὐτοχρόνως ἐξεδέροντο διὰ ξυρῶν· ἀλλ' αἱ σάρκες αὐτῶν ἀπεσπῶντο διὰ πεπυρακτωμένων λαβίδων καὶ ἐῤῥίπτοντο εἰς πύραυνα.

Καθ' ὅλον τῆς ὁδοῦ τὸ μῆκος κραυγὴ ὀδύνης δὲν ἠκούσθη ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ αὐλάρχου, οὐδ' ἅπαξ συνεκάμφθη ὑπὸ τὰς φρικτὰς αὐτοῦ ἀλγηδόνας· καὶ ὅμως οἱ βασανίζοντες αὐτὸν δήμιοι μετὰ τοσαύτης λύσσης ἐξετέλουν τὸ ἔργον των, ὥστε ὁ δύστηνος ἐξέπνευσε πρὶν ἢ ἔλθῃ εἰς τὸν τόπον τῆς θανατώσεως.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς πλατείας Σὰντ' Ἐλίτζιο, ἐστήθη πυρὰ κολοσσαία· αὐτόθι μετεκομίσθησαν οἱ κατάδικοι, καὶ ἐῤῥίφθησαν εἰς τὸ πῦρ τὰ λείψανα τῶν ἠκρωτηριασμένων αὐτῶν σωμάτων.

Ὁ κόμης Τερλίτσης καὶ ἡ αὐλάρχις ἔζων εἰσέτι· δύο δ' αἱματηρὰ δάκρυα ἐῤῥεύσαν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς δυσδαίμονος μητρὸς ὅτε εἶδεν εἰς τὸ πῦρ ῥιπτόμενον τὸ πτῶμα τοῦ υἱοῦ αὐτῆς καὶ τὰ ἀσπαίροντα λείψανα τῶν δύο θυγατέρων της, αἵτινες διὰ τῶν πνιγομένων αὐτῶν κραυγῶν ἐδείκνυον ὅτι οὐκ ἐπαύσαντο ἔτι πάσχουσαι.

Αἴφνης ὅμως φοβερὸς θόρυβος ἐκάλυψε τὰς ὠρυγὰς τῶν θυμάτων, ὁ περίβολος διεσπάσθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἀνατραπείς, καὶ λυσσαλέοι ἄνδρες κατὰ τῆς πυρᾶς ἐφορμῶντες, σπάθας, πελέκεις καὶ μαχαίρας κραδαίνοντες, ἥρπασαν ἀπὸ τῶν φλογῶν τὰ σώματα τῶν καταδίκων νεκρῶν ἢ ζώντων, κατεκερμάτισαν αὐτὰ, καὶ ἀπήγαγον τὰ ὀστᾶ των εἰς μνημόσυνον τῆς φρικτῆς ἐκείνης ἡμέρας, ὅπως κατασκευάσωσι συρίκτρας καὶ λαβὰς ἐγχειριδίων.

Ἡ ἐκδίκησις τοῦ Καρόλου τῆς Δούρας δὲν ἐκορέσθη ἐκ τοῦ θεάματος τῶν φρικτῶν τούτων βασάνων. Ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος δικαστοῦ βοηθούμενος, προὐκάλει καθ' ἑκάστην νέας θανατώσεις, καὶ μετ' οὐ πολὺ ὁ θάνατος τοῦ Ἀνδρέα ἀπέβη πρόφασις πρὸς τὴν διὰ τοῦ νόμου ἐξολόθρευσιν πάντων τῶν ἀνθισταμένων κατὰ τῶν σκοπῶν αὐτοῦ.

Ἀλλ' ὁ Λουδοβίκος τοῦ Τάραντος, ὅστις ἐκυρίευσε τὴν ψυχὴν τῆς Ἰωάννας, καὶ θερμῶς ἐπεκαλεῖτο τὴν ἀναγκαίαν ἄδειαν πρὸς νομιμοποίησιν τοῦ γάμου αὐτοῦ, θεωρῶν τοῦ λοιποῦ ὡς ἀτομικὴν ὕβριν πᾶσαν ὑφηλὴν δικαστικὴν ἀπόφασιν παρὰ τὴν θέλησιν αὐτοῦ γινομένην καὶ μετὰ προδήλου παραβιάσεως τῶν δικαιωμάτων τῆς βασιλίσσης, ὥπλισε πάντας τοὺς θιασώτας αὐτοῦ, καὶ ἐπαυξήσας τὰ στίφη αὐτοῦ διὰ παντὸς τοῦ τυχόντος μισθωτοῦ τυχοδιώκτου, συνεκρότησε δύναμιν ἀρκοῦσαν πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς μερίδος του καὶ ἀντίστασιν κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν τοῦ ἐξαδέλφου του.

Ἡ Νεάπολις διῃρέθη τότε εἰς δύο πολέμια στρατόπεδα συμπλεκόμενα ἐπὶ τῇ ἐλαχίστῃ προφάσει, καὶ αἱ καθημεριναὶ αὗται ἀψιμαχίαι ἐπηκολουθοῦντο ἀείποτε ὑπὸ λεηλασίας ἢ θανάτου τινός.

Ἀλλ' ὅπως ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν μισθωτῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν καὶ διεξαγάγῃ τὸν ἐμφύλιον ἀγῶνα πρὸς τὸν δοῦκα τῆς Δούρας καὶ τὸν ἴδιον αὐτοῦ ἀδελφὸν Ῥοβέρτον, ὁ Λουδοβίκος τοῦ Τάραντος εἶχεν ἀνάγκην χρημάτων, καὶ μιᾷ τῶν ἡμερῶν εὗρε κενὸν τὸ ταμεῖον τῆς βασιλίσσης.

Ἡ Ἰωάννα κατελαμβάνετο ἤδη ἐκ νέου ὑπὸ τῆς στυγνῆς ἀπελπισίας, ὁ δ' ἐραστὴς αὐτῆς, ἀνδρεῖος ὢν καὶ γενναῖος, προσεπάθει ὅσον ἠδύνατο νὰ ἐμψυχώσῃ αὐτὴν, οὐδ' αὐτὸς γινώσκων πῶς ν' ἀπαλλαγῇ τῆς δεινῆς αὐτοῦ θέσεως. Ἀλλ' ἡ μήτηρ του Αἰκατερίνη, ἧς ἡ φιλοδοξία ἐκολακεύετο, καθότι ἔβλεπεν ἕνα τῶν υἱῶν της, ἀδιάφορον ποῖον, ἀνερχόμενον εἰς τὸν θρόνον τῆς Νεαπόλεως, ἦλθεν ἀπροσδοκήτως εἰς βοήθειάν των, καὶ ὑπεσχέθη ἐπισήμῳ τῇ φωνῇ ὅτι ὀλίγαι ἡμέραι ἤρκουν αὐτῇ ὅπως καταθέσῃ πρὸ τῶν ποδῶν τῆς ἀνεψιᾶς της θησαυρὸν πλουσιώτατον

οὔ παρόμοιον δὲν ὠνειρεύθη ποτὲ καὶ περ οὖσα βασίλισσα.

Ἡ αὐτοκράτειρα συμπαρέλαβε τὸ ἥμισυ τῶν στρατευμάτων τοῦ υἱοῦ της, καὶ πορευομένη πρὸς τὴν Ἁγίαν Ἀγάθην, ἐπολιόρκησε τὸ φρούριον εἰς ὃ κατέφυγον ὁ Κάρολος καὶ ὁ Βερτράνδος τῆς Ἀρτεσίας ὅπως διαφύγωσι τὰς καταδιώξεις τῆς δικαιοσύνης.

Ὁ γέρων κόμης ἐκπλαγεὶς ἐπὶ τῇ θέᾳ τῆς γυναικὸς ἐκείνης, ἥτις ὑπῆρξεν ἡ ψυχὴ τῆς συνωμοσίας, οὐδὲν ἐννοῶν ἐκ τοῦ ἐχθρικοῦ αὐτῆς διαβήματος, ἔπεμψε διαγγελεῖς ὅπως ἐρωτήσωσιν αὐτὴν ἐν ὀνόματί του τίς ἦτον ὁ σκοπὸς τῆς παρατάξεως τῶν πολεμικῶν δυνάμεων.

Πρὸς δὲ ταῦτα ἡ Αἰκατερίνη ἀπεκρίνατο διὰ τῶν ἑξῆς ἰδίων αὐτῆς λόγων οὓς μεταφράζομεν αὐτολεξεί·

— Φίλτατοί μου, ἀναγγείλατε ἐκ μέρους ἡμῶν τῷ πιστῷ ἡμῶν φίλῳ Καρόλῳ ὅτι ἐπιθυμοῦμεν νὰ ὁμιλήσωμεν μετ' αὐτοῦ μυστικῶς περὶ ὑποθέσεως ἐνδιαφερούσης ἀμφοτέρους ἡμᾶς ἐξ ἴσου, καὶ νὰ μὴ φοβηθῇ βλέπων ὅτι ἐρχόμεθα ὡς ἐχθροί, διότι τὸ ἐπράξαμεν ἐπίτηδες καὶ δι' αἰτίαν τινὰ ἣν θέλομεν τῷ ἐξηγήσει ἐν τῇ συνεντεύξει. Ἠξεύρομεν ὅτι ἕνεκα τῆς ποδάγρας αὐτοῦ εἶναι κλινήρης· ἰδοὺ διατὶ δὲν ἀποροῦμεν βλέποντες ὅτι δὲν ἦλθεν εἰς συνάντησίν μας. Εὐαρεστήθητε λοιπὸν νὰ τῷ προσφέρητε τοὺς ἀσπασμούς μας, καὶ νὰ τὸν καθησυχάσητε ἐκ μέρους ἡμῶν, εἴπατέ τῳ δὲ ὅτι ζητοῦμεν νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸ κτῆμά του, ἂν τὸ ἐπιτρέπῃ, μετὰ τοῦ ἡμετέρου μυστικοσυμβούλου, τοῦ ἄρχοντος Νικολάου Ἀκκιαγιουόλη καὶ δέκα μόνον ἐκ τῶν στρατιωτῶν ἡμῶν, ἵνα συνδιαλεχθῶμεν μετ' αὐτοῦ περὶ σπουδαίας ὑποθέσεως ἣν δὲν δυνάμεθα νὰ διαπιστευθῶμεν εἰς διαγγελεῖς.

Συνελθὼν ἐκ τῆς ἐκπλήξεώς του, συνεπείᾳ τῶν οὕτως ἀθύλων καὶ φιλικῶν ἐξηγήσεων, ὁ Κάρολος τῆς Ἀρτεσίας ἔπεμψε τὸν υἱόν του Βερτράνδον εἰς προϋπάντησιν τῆς αὐτοκρατείρας, ὅπως δεξιωθῇ αὐτὴν μετὰ παντὸς τοῦ ὀφειλομένου αὐτῇ σεβασμοῦ, ἕνεκα τοῦ βαθμοῦ αὐτῆς καὶ τῆς ὑψηλῆς θέσεως ἐν τῇ αὐλῇ τῆς Νεαπόλεως.

Ἡ Αἰκατερίνη ἀνέβη ζωηρῶς εἰς τὸν πύργον δεικνύουσα χαρὰν εἰλικρινεστάτην, καὶ ἀφοῦ ἠρώτησε περὶ τῆς ὑγείας τοῦ κόμητος ἐκφράζουσα ἐγκαρδίου φιλίας αἰσθήματα, μείνασα μόνη μετ' αὐτοῦ, τῷ εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ καὶ μυστηριωδῶς ὅτι ἐπεσκέψατο αὐτὸν ἵνα τὸν συμβουλευθῇ περὶ τῶν ἐν Νεαπόλει πραγμάτων καὶ ζητήσῃ τὴν δραστηρίαν αὐτοῦ σύμπραξιν ὑπὲρ τῆς βασιλίσσης· ἀλλ' ἐπειδὴ βία δὲν ὑπῆρχεν ἔμενεν ἐν τῷ πύργῳ ἀναμένουσα τὴν ἀνάῤῥωσιν τοῦ κόμητος ὅπως ὠφεληθῇ ἐκ τῶν φώτων αὐτοῦ καὶ διαφωτίσῃ αὐτὴν περὶ τῆς πορείας τῶν γεγονότων ἀφ' ὅτου ἔλειπεν ἐκ τῆς αὐλῆς.

Τέλος ἠδυνήθη τοσούτῳ καλῶς νὰ αἰχμαλωτεύσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ γέροντος καὶ νὰ διαλύσῃ τοσούτῳ δεξιῶς τὰς ὑποψίας του, ὥστε παρεκάλεσεν αὐτὴν νὰ τιμᾷ διὰ τῆς παρουσίας της τὸν πύργον ἐφ' ὅσον τῇ τὸ ἐπέτρεπον αἱ ὑποθέσεις, καὶ βαθμηδὸν ἐδέξατο ἐντὸς τῶν τειχῶν ὅλον τὸ στράτευμα.

Αὐτὸ τοῦτο ἀνέμενεν ἡ Αἰκατερίνη· καθ' ἣν ἡμέραν ὁ στρατὸς αὐτῆς ἐγκατέστη ἐν Ἁγίᾳ Ἀγάθῃ εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ κόμητος ὀργίλη, ὑπὸ τεσσάρων στρατιωτῶν ἀκολουθουμένη, καὶ ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ δράττουσα τὸν γέροντα.

— Ἄθλιε προδότα! ἀνεφώνησε μετ' αὐστηρᾶς φωνῆς, δὲν φεύγεις ἀπὸ τῶν χειρῶν ἡμῶν πρὶν ἢ τιμωρηθῇς ὡς σοὶ ἁρμόζει. Ἀλλὰ δεῖξόν μοι πρῶτον ποῦ ἔκρυψες τὸν θησαυρόν σου, ἂν δὲν θέλῃς νὰ ῥίψω τὸ σῶμά σου βορὰν εἰς τοὺς πετῶντας ἐπὶ τοῦ φρουρίου σου κόρακας.

Ὁ κόμης σφιγκτῶς δεδεμένος, τὸ ἐγχειρίδιον ἐπὶ τοῦ στήθους αἰσθανόμενος, οὔτε κἂν ἐπειράθη νὰ καλέσῃ βοήθειαν· ἔπεσε γονυκλινὴς καὶ καθικέτευσε τὴν αὐτοκράτειραν νὰ φεισθῇ τοὐλάχιστον τῆς ζωῆς τοῦ υἱοῦ του, ὅστις δὲν εἶχεν ἰσθῇ εἰσέτι ἐκ τῆς ταραττούσης τὸ λογικὸν αὐτοῦ μελαγχολίας ἀφ' ὅτου ἐδολοφονήθη ὁ Ἀνδρέας, καὶ ἐπιπόνως συρόμενος μέχρι τοῦ μέρους ὅπου παρέχωσε τὸν θησαυρόν του, ἔδειξεν αὐτὸν διὰ τοῦ δακτύλου τῇ αὐτοκρατείρᾳ, ἐπαναλαμβάνων ἐν μέσῳ τῶν λυγμῶν του.

— Λάβετε τὸ πᾶν· λάβετε τὴν ζωήν μου, ἀλλὰ σώσατε τὸν υἱόν μου.

Ἡ Αἰκατερίνη ἐξίστατο ὑπὸ χαρᾶς βλέπουσα ἐκτάδην πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῆς ἀγγεῖα ἄριστα ἐπεξειργασμένα, θαυμαστὰ τὸν πλοῦτον, νάρθηκας μαργαριτῶν, ἀδαμάντων καὶ ἀνθράκων ἀνεκτιμήτων, κιβώτια πλήρη χρυσῶν ἐλασμάτων, καὶ πάντα τὰ ἀσιατικὰ ἐκεῖνα θαύματα, ἅτινα ὑπερβαίνουσι τὰς ὀνειροπολήσεις τῆς λαμπροτάτης καὶ αἰθεριωτάτης φαντασίας. Ἀλλ' ὅτε ὁ γέρων, μετὰ τρεμούσης φωνῆς, καθικέτευεν ἐπιμόνως ὅπως ἀγοράσῃ διὰ τῆς περιουσίας αὐτοῦ τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ υἱοῦ του, ἡ αὐτοκράτειρα, ἐπαναλαμβάνουσα τὴν ἀνοικτίρμονα ψυχρότητα αὐτῆς, ἀπεκρίνατο τραχέως.

— Διέταξα ἤδη νὰ προσαχθῇ ἐνταῦθα ὁ υἱός σας· ἀλλ' ἑτοιμάσθητε νὰ τὸν ἀποχωρετίσητε διὰ παντός, διότι θὰ διευθυνθῇ εἰς τὸ φρούριον τῆς Μέλφης· ὑμεῖς δὲ πιθανώτατα θὰ τελειώσητε τὰς ἡμέρας σας εἰς τὰ βάθη τοῦ πύργου τῆς Ἁγίας Ἀγάθης.

Τοσοῦτον ἠσθάνθη ἄλγος ὁ δυστυχὴς κόμης ἐκ τοῦ βιαίου χωρισμοῦ, ὥστε μετ' ὀλίγας ἡμέρας εὑρέθη νεκρὸς εἰς τὴν φυλακήν του, αἱματόεντα ἀφρὸν ἔχων ἐπὶ τῶν χειλέων καὶ καταφαγὼν τοὺς γρόνθους ἐξ ἀπελπισίας.

Ὁ δὲ Βερτράνδος δὲν ἐπέζησεν αὐτῷ πολὺν χρόνον. Ἐντελῶς ἀπολέσας τὸ λογικόν, ὅτε ἔμαθε τὸν θάνατον τοῦ πατρός του, ἀπήγξατο ἀπὸ τῶν κιγκλίδων τῆς εἱρκτῆς αὐτοῦ.

Οὕτως ἀμοιβαίως κατεστρέφοντο οἱ φονεῖς τοῦ Ἀνδρέα, ὡς δηλητηριώδη ζῶα ἐν τῷ αὐτῷ κλωβῷ κεκλεισμένα.

Ἡ Αἰκατερίνη τοῦ Τάραντος, ἀποκομίζουσα μεθ' ἑαυτῆς τὸν θησαυρὸν ὃν τοσοῦτον ἐντίμως ἐκέρδησεν, ἦλθεν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Νεαπόλεως, σεμνυνομένη ἐπὶ τῷ ἰδίῳ θριάμβῳ καὶ εὑρέα μελετῶσα σχέδια. Νέα ὅμως δυστυχήματα ἐπῆλθον κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτῆς.

Ὁ Κάρολος τῆς Δούρας ἀφοῦ τελευταίαν φορὰν ᾐτήσατο παρὰ τῆς βασιλίσσης τὸ δουκάτον τῆς Καλαβρίας, ὅπερ κατεῖχε πάντοτε ὁ ἐπίδοξος τοῦ θρόνου διάδοχος, παροξυνθείς, ἐκ τῆς ἀρνήσεως αὐτῆς, ἔγραψεν ἐπιστολὰς τῷ Λουδοβίκῳ τῆς Οὐγγαρίας, προσκαλῶν αὐτὸν ἵνα καταλάβῃ τὸ βασίλειον καὶ ὑποσχόμενος βοήθειαν ὅλαις δυνάμεσι, πρὸς δὲ τὴν παράδοσιν τῶν πρωταιτίων τοῦ θανάτου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, οἵτινες εἶχον διαφύγει μέχρις ἐκείνου τὰς ἐρεύνας τῆς δικαιοσύνης.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας ἐδέξατο τὰς προτάσεις ταύτας μετὰ σπουδῆς, καὶ παρεσκεύασε στρατὸν ὅπως ἐκδικήσῃ τὸν θάνατον τοῦ Ἀνδρέα, καὶ πορευθῇ εἰς κατάκτησιν τῆς Νεαπόλεως. Τὰ δὲ ὄακρυα τῆς μητρός του Ἐλισάβετ καὶ αἱ συμβουλαὶ τοῦ ἀδελφοῦ του Ροβέρτου, τοῦ πρώην ὑπουργοῦ, ὅστις κατέφυγεν εἰς Βούδαν, ἐνίσχυσαν τὰ περὶ ἐκδικήσεως σχέδιά του. Εἶχεν ἤδη ἀπευθύνει πυκνὰ παράπονα εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Ἀβενιώνος, διότι ἀφοῦ ἐτιμωρήθησαν ὑποδεέστεροι δολοφόνοι ἔμενε σκανδαλωδῶς ἀτιμώρητος ἡ πρωτίστη ἔνοχος, ἥτις μεμολυσμένη εἰσέτι διὰ τοῦ αἵματος τοῦ συζύγου της, ἐξηκολούθει διάγουσα ἀκολάστως καὶ ὡς μοιχαλὶς τὸν βίον.

Πρὸς δὲ ταῦτα ὁ πάπας μετὰ πραότητος ἀπήντα ὅτι ἐφ' ὅσον ἀπ' αὐτοῦ ἐξηρτᾶτο θέλει ἱκανοποιήσει τὰ δίκαια παράπονα· ἀλλ' ὅτι ἡ κατηγορία ἔπρεπε νὰ τεθῇ καθαρῶς καὶ νὰ ἐρείδηται ἐπὶ ἀποδείξεων· ὅτι βεβαίως ἡ διαγωγὴ τῆς Ἰωάννας ἐπὶ τοῦ θανάτου καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἦτον ἀξιοκατάκριτος· οὐχ ἧττον ὅμως ἡ αὐτοῦ Μεγαλειότης ὤφειλε νὰ σκεφθῇ ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ῥώμης, ἥτις πρὸ παντὸς ἄλλου ἐπιζητεῖ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην, ἐνήργει ἀείποτε μετὰ πλείστης ὅσης περισκέψεως, καὶ ὅτι ἐν ὑποθέσει μάλιστα οὕτωσὶ σπουδαίᾳ δὲν ἠδύνατο νὰ κρίνῃ ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν φαινομένων.

Ἡ δὲ Ἰωάννα ἀφ' ἑτέρου φοβηθεῖσα τὰς πολεμικὰς προπαρασκευὰς, ἀπέστειλε πρεσβευτὰς εἰς τὴν δημοκρατίαν τῆς Φλωρεντίας, ὅπως ἀποπλυθῇ τοῦ ῥύπου τοῦ ἐγκλήματος ὅπερ ἡ κοινὴ γνώμη προσῆπτεν αὐτῇ, καὶ ἀδιστάκτως ἀπηύθυνεν ἀπολογίαν πρὸς αὐτὴν τὴν οὐγγρικὴν αὐλήν· ἀλλ' ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἀνδρέα ἀπεκρίνατο δι' ἐπιστολῆς κεραυνοβόλου ἐγούσης λακωνισμόν.

«Ἡ παρελθοῦσα τοσοῦτον ἀκόλαστος ζωή σου, ἡ ἀποκλειστικὴ ἐξουσία ἣν ὡκειοποιήθης ἐν τῷ βασιλείῳ σου, ἡ παρὰ σοῦ ἀμεληθεῖσα ἐκδίκησις κατὰ τῶν φονέων τοῦ συζύγου σου, ὁ ἄλλος σύζυγος ὃν ἐνυμφεύθης, καὶ αὐτὴ ἡ ἀπολογία σου, εἶναι ἀρκοῦσαι ἀποδείξεις περὶ τῆς συνενοχῆς σου εἰς τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός σου.»

Ἡ Αἰκατερίνη δὲν ἀπεθάρρησεν ἐκ τῶν ἀπειλῶν τοῦ Λουδοβίκου τῆς Οὐγγαρίας, καὶ ἐξετάζουσα τὴν θέσιν τοῦ υἱοῦ της καὶ τῆς βασιλίσσης, διὰ τοῦ ψυχροῦ ἐκείνου καὶ ὀξυδερκοῦς βλέμματος, ἐξ οὗ οὐδέποτε ἠπατᾶτο, ἐνόησεν ὅτι μόνον μέσον σωτηρίας ἦτον ἡ μετὰ τοῦ Καρόλου συνδιαλλαγὴ, τοῦ θανασίμου αὐτῶν ἐχθροῦ, παραχωρουμένων αὐτῷ πάντων τῶν ζητουμένων. Τότε δυοῖν θάτερον· ἢ θὰ ἐβοήθει αὐτοῖς εἰς ἀπόκρουσιν τοῦ βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας, καὶ ὕστερον, παρελθόντος τοῦ μᾶλλον ἐπείγοντος κινδύνου, θὰ ἐκανόνιζον τοὺς λογαριασμούς των· ἢ θὰ ἠττᾶτο, καὶ τοὐλάχιστον ἤθελον χαρῇ συμπαρασύροντες αὐτὸν εἰς τὴν πτῶσίν των.

Ἡ συνθήκη συνωμολογήθη ἐντὸς τῶν κήπων τοῦ Νέου Πύργου, ὅπου ὁ Κάρολος μετέβη κατὰ πρόσκλησιν τῆς βασιλίσσης καὶ τῆς θείας αὐτῆς. Ἡ Ἰωάννα παρεχώρησεν εἰς τὸν ἐξάδελφον αὐτῆς Δούρας τὸν περιπόθητον τίτλον τοῦ δουκὸς τῆς Καλαβρίας, καὶ ὁ Κάρολος βλέπων ὅτι δι' αὐτοῦ ἐκηρύσσετο κληρονόμος τοῦ βασιλείου, ἐπορεύθη ἄνευ ἀναβολῆς ἐπὶ τὴν Ἀκουίλαν ἀναπετάσασαν ἤδη τὴν σημαίαν τῆς Οὐγγαρίας.

Ὁ ἄθλιος δὲν προεῖδεν ὅτι ἔτρεχεν εὐθὺ πρὸς τὸν ὄλεθρον αὐτοῦ.

Ὅτε ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶδε τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὃν ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἐμίσει, ἀπομακρυνόμενον φαιδρῶς, προσέβλεψεν αὐτὸν μετ' ἀπαισίου ὄφους, μαντεύουσα, ἐκ γυναικείου ἐνστίκτου, ὅτι θὰ πάθῃ τι δεινόν· εἶτα, ἐπειδὴ δὲν εἶχε τοῦ λοιποῦ προδοσίας καὶ ἐκδικήσεις ἐπὶ τῆς γῆς, ἐξ ἀδιαγνώστου νόσου νοσήσασα, ἐσβέσθη αἴφνης ἀγογγύστως καὶ ἄκλαυστος.

Ἐν τούτοις ὁ βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας διελθὼν τὴν Ἰταλίαν μετὰ φοβεροῦ στρατοῦ εἰσῆλθεν εἰς τὸ βασίλειον ἀπὸ τῆς Πουλλης· παντοχοῦ δὲ κατὰ τὴν διάβασίν του ἔτυχε συμπαθοῦς ὑποδοχῆς, καὶ ὁ Ἀλβέρτος καὶ ὁ Μαρτῖνος δέλλα Σκάλας, ἄρχοντες τῆς Βερώνης εἰς ἔνδειξιν τῆς ἀπεριορίστου αὐτῶν ἀφοσιώσεως τῷ ἔδωκαν τριακοσίους ἱππεῖς.

Ἡ περὶ ἐλεύσεως τῶν Οὔγγρων εἴδησις περιέστησεν εἰς ἀπερίγραπτον φόβον τὴν αὐλὴν τῆς Νεαπόλεως. Ἤλπιζεν ὅτι ὁ βασιλεὺς θ' ἀνεχαιτίζετο ἐν τῇ πορείᾳ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἀπεσταλμένου τοῦ πάπα, ὅστις ἦλθεν ἐν Φολίγνῳ ὅπως ἐν ὀνόματι τοῦ ἁγίου πατρὸς, καὶ ἐπὶ ποινῇ ἀφορισμοῦ, ἀπαγορεύσῃ τὸν περαιτέρω ὁρόμον ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῆς ἁγίας ἕδρας· ἀλλ' ὁ Λουδοβῖκος τῆς Οὐγγαρίας ἀπήντησε τῷ ἀπεσταλμένῳ τοῦ Κλήμεντος, ὅτι ἅπαξ καταλαβὼν τὴν Νεάπολιν θὰ ἐθεώρει πάντοτε ἑαυτὸν ὑποτελῆ τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ μέχρις οὗ κατορθώσῃ τοῦτο μόνῳ τῷ Θεῷ καὶ τῇ συνειδήσει αὐτοῦ ὤφειλε λόγον τῶν πράξεών του.

Ὅθεν ὁ ἐκδικητὴς στρατὸς ἔπεσεν ὡς κεραυνὸς εἰς τὴν καρδίαν τοῦ βασιλείου, πρὶν ἢ σκεφθῶσι περὶ σπουδαίων ἀμυντικῶν μέτρων.

Ἐν μόνον μέσον σωτηρίας ὑπελείπετο· ἡ βασίλισσα συγκαλεσαμένη τοὺς μᾶλλον ἀφοσιωμένους αὐτῇ βαρώνους ἔλαβε παρ' αὐτῶν ὅρκον πίστεως καὶ ὑπακοῆς εἰς Λουδοβῖκον τὸν Τάραντος, ὃν παρουσίασεν αὐτοῖς ὡς σύζυγόν της, καὶ ἀφοῦ ἐχωρίσθη κλαίουσα ἀπὸ τῶν πιστοτέρων αὐτῆς ὑπηκόων, ἐπέβη λάθρα καὶ νύκτωρ προβηγκικοῦ πλοίου, καὶ ἀπέπλευσεν εἰς Μασσαλίαν ἀπερχομένη.

Ὁ Λουδοβῖκος τοῦ Τάραντος, ἀκολουθῶν τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ τυχοδιωκτικοῦ καὶ ἱπποτικοῦ αὐτοῦ χαρακτῆρος, ἐξῆλθε τῆς Νεαπόλεως ἄγων τρισχιλίους ἱππεῖς καὶ πολυαρίθμους πεζούς, καὶ ἐστρατοπέδευσεν ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Οὐολτούρνου, ὅπως ἐμποδίσῃ τὴν διάβασιν τῶν πολεμίων· ἀλλ' ὁ βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας προεῖδε τὸ στρατηγικὸν τοῦτο σχέδιον, καὶ ἐνῷ ὁ ἀντίπαλος ἀνέμενεν αὐτὸν ἐν Καπούῃ, ἀφίκετο εἰς Βενεβέντον διὰ τῶν ὀρέων Ἀλίφης καὶ Μορκόνης, καὶ αὐθημερὸν ἐδέξατο τοὺς νεαπολιτανοὺς ἀπεσταλμένους, οἵτινες ἀφοῦ συνεχάρησαν αὐτῷ ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ δι' εὐγλωττοτάτου λογυδρίου, προσήνεγκον αὐτῷ τὰς κλεῖδας τῆς πόλεως καὶ ὤμοσαν ὑποταγὴν ὡς εἰς νόμιμον διάδοχον τοῦ Καρόλου τῆς Ἀνδεγαυίας.

Ἡ περὶ παραδόσεως τῆς Νεαπόλεως εἴδησις διεσπάρη ἐντὸς ὀλίγου εἰς τὸ στρατόπεδον τῆς βασιλίσσης, πάντες δὲ οἱ ἐξ αἵματος πρίγκηπες καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ στρατοῦ, ἐγκαταλιπόντες τὸν Λουδοβῖκον τοῦ Τάραντος κατέφυγον εἰς τὴν πρωτεύουσαν. Ἡ ἀντίστασις ἀπέβαινεν ἀδύνατος. Ὁ Λουδοβῖκος συνοδευόμενος παρὰ τοῦ μυστικοσυμβούλου αὐτοῦ Νικολάου Ἀκκιαγιουόλη, μετέβη αὐθημερὸν τὸ ἑσπέρας εἰς Νεάπολιν ἔνθα οἱ συγγενεῖς ἐγκατέλιπον αὐτὸν ὅπως διαφύγωσι τὸν ἐχθρόν.

Πᾶσα ἐλπὶς σωτηρίας ἀπεδίδρασκεν ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν· οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἐξάδελφοι αὐτοῦ ἱκέτευον αὐτὸν ν' ἀπομακρυνθῇ ταχέως ἵνα μὴ ἐπισύρῃ ἐφ' ὁλοκλήρου τῆς πόλεως τὴν ἐκδίκησιν τοῦ βασιλέως· δυστυχῶς, οὐδὲν πλοῖον ὑπῆρχεν ἐν τῷ λιμένι δυνάμενον νὰ ἐκπλεύσῃ.

Ὁ τρόμος τῶν πριγκήπων ἀνῆλθεν εἰς τὸ ἔπακρον· ἀλλ' ὁ Λουδοβῖκος, ἐπὶ τῷ ἀστέρι αὐτοῦ πεποιθὼς ἐρρίφθη μετὰ τοῦ ἀνδρείου Ἀκκιαγιουόλη εἰς ἡμιτεθραυσμένον σκάφος, καὶ διατάξας τέσσαρας ναύτας νὰ κωπηλατῶσιν ὅλαις δυνάμεσιν, ἐγένετο ἄφαντος μετ' ὀλίγα λεπτὰ, καταλείπων ἐν τῇ θλίψει τὴν οἰκογένειάν του, μέχρις οὗ ἔμαθον ὅτι ἔφθασεν εἰς Πεῖσαν, ὅθεν ἀνεχώρησεν ἵνα εὕρῃ τὴν βασίλισσαν εἰς Προβηγκίαν.

Ὁ Κάρολος Δούρας καὶ ὁ Ροβέρτος τοῦ Τάραντος, οἵτινες ἦσαν οἱ πρεσβύτεροι τῶν δύο βασιλικῶν κλάδων, ἀφοῦ ἐν σπουδῇ συνδιεσκέφθησαν, ἀπεφάσισαν νὰ καταπραΰνωσι τὴν ὀργὴν τοῦ οὔγγρου μονάρχου διὰ τελείας ὑποταγῆς, καὶ καταλιπόντες ἐν Νεαπόλει τοὺς νεωτέρους ἀδελφοὺς κατηυθύνθησαν ἐν τάχει εἰς Ἀβέρσαν, ἔνθα εἶχεν ἐγκαταστῇ ὁ βασιλεύς.

Ὁ Λουδοβῖκος ἐδεξιώθη αὐτοὺς μετὰ σημείων ζωηρᾶς φιλίας, καὶ ἠρώτησε μετ' ἐνδιαφέροντος διατὶ οἱ ἀδελφοί των δὲν ἦσαν ὁμοῦ· οἱ δὲ πρίγκηπες ἀπεκρίναντο ὅτι οἱ νεώτεροι ἀδελφοὶ ἔμειναν ἐν Νεαπόλει ἵνα προετοιμάσωσι τῷ βασιλεῖ ὑποδοχὴν ἀντάξιον τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος.

Ὁ Λουδοβῖκος ηὐχαρίστησεν αὐτοὺς ἐπὶ τῇ εὐμενεῖ ταύτῃ προθέσει, ἀλλὰ παρεκάλεσε ταύτοχρόνως νὰ προσκληθῶσιν οἱ νεώτεροι πρίγκηπες, προσθεὶς ὅτι ἀπείρως εὐαρεστότερον ἦτον αὐτῷ τὸ νὰ εἰσέλθῃ εἰς Νεάπολιν ἐν μέσῳ ἀπάσης τῆς οἰκογενείας του, καὶ ὅτι διακαῶς ἐπεπόθει ν' ἀσπασθῇ τοὺς μικροὺς αὐτοῦ ἐξαδέλφους.

Ὁ Κάρολος καὶ ὁ Ροβέρτος συμμορφούμενοι πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ βασιλέως, ἀπέστειλαν ἀμέσως τοὺς ἱπποκόμους των ἵνα προσκαλέσωσι τοὺς ἀδελφοὺς εἰς Ἄβέρσαν· ἀλλ' ὁ Λουδοβῖκος Δούρας, ὁ πρεσβύτερος τῶν παίδων, παρεκάλεσε τοὺς ἄλλους μετὰ πολλῶν δακρύων νὰ μὴ ὑπακούσωσιν εἰς τὴν διαταγὴν, καὶ ἀπήντησεν εἰς τοὺς διαγγελεῖς ὅτι σφοδρὸς πονοκέφαλος ἐκώλυεν αὐτὸν τοῦ ν' ἀπέλθῃ τῆς Νεαπόλεως.

Πρόφασις οὕτω παιδαριώδης παρώργισε τὸν Κάρολον, καὶ αὐθημερὸν, λακωνικὴ καὶ βητὴ διαταγὴ, οὐδεμίαν ἐπιδεχομένη ἀναβολὴν, ἠνάγκασε τοὺς δυστυχεῖς παῖδας νὰ παρουσιασθῶσιν ἐνώπιον τοῦ μονάρχου. Ὁ Λουδοβῖκος τῆς Οὐγγαρίας ἠσπάσθη αὐτοὺς ἐγκαρδίως τοὺς μὲν μετὰ τοὺς δὲ, ἀπέτεινεν αὐτοῖς διαφόρους ἐρωτήσεις μετὰ φιλικοῦ ὕφους, ἐκάλεσεν αὐτοὺς εἰς τὸν δεῖπνον, καὶ ἐχωρίσθη ἀπ' αὐτῶν, ἀφοῦ διῆλθε μέγα μέρος τῆς νυκτός.

Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ δοὺξ τῆς Δούρας ἀπεχώρει εἰς τὸ κατάλυμά του, ὁ Λέλλος δὲ λ' Ἀκουίλας καὶ ὁ κόμης τῆς Φόνδης παρεισέδυσαν μυστηριωδῶς πλησίον τῆς κλίνης αὐτοῦ, καὶ βεβαιωθέντες ὅτι οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ τοὺς ἀκούσῃ, εἰδοποίησαν αὐτὸν ὅτι ὁ βασιλεὺς ἀπεφάσισεν ἐν συμβουλίῳ συγκροτηθέντι τὴν πρωΐαν νὰ θανατώσῃ αὐτὸν καὶ στερήσῃ ταύτοχρόνως τῆς ἐλευθερίας τοὺς λοιποὺς πρίγκηπας.

Ὁ Κάρολος ἤκουσεν αὐτοὺς μέχρι τέλους μεθ' ὕφους ἀπιστίαν δηλοῦντος, καὶ προδοσίαν ὑποπτεύων, ἀπεκρίνατο ξηρῶς ὅτι μεγάλην ἔχων πεποίθησιν εἰς τὴν τιμιότητα τοῦ ἐξαδέλφου του δὲν ἔδιδε πίστιν εἰς τοσοῦτῳ μέλαιναν συκοφαντίαν. Ὁ Λέλλος ἐπέμενε καθικετεύων αὐτὸν ἐν ὀνόματι τῶν προσφιλεστέρων αὐτῷ ὄντων, ν' ἀκούσῃ τῆς γνώμης των· ἀλλ' ὁ δοὺξ ἀγανακτήσας διέταξεν αὐτὸν αὐστηρῶς νὰ ἐξέλθῃ.

Τῇ ἐπαύριον, ἡ αὐτὴ ὑποδοχὴ ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως, αἱ αὐταὶ πρὸς τοὺς παῖδας θωπεῖαι, ἡ αὐτὴ εἰς τὸ δεῖπνον πρόσκλησις. Τὸ συμπόσιον ἦτο λαμπρόν· κύματα φωτὸς ἐπλήρουν τὴν αἴθουσαν καὶ διέχεον λαμπρὰς ἀνταυγείας· χρυσᾶ ἀγγεῖα προσετέθησαν εἰς τὰς τραπέζας, τὰ ἄνθη ἐμυροβόλουν μεθυστικῶς· οἱ οἶνοι ἤχνιζον ἐν ταῖς κύλιξιν, ἡ ἀνέβρυον ἀπὸ τῶν ἀμφορέων ὡς ἀναθρώσκοντες βαρύτιμοι ἄνθρακες· συνδιαλέξεις θορυβώδεις, διακεκομμέναι, ἀτελεῖς, διεσταυροῦντο πανταχόθεν, ἡ δὲ χαρὰ ἐπορφύρου τὰ πρόσωπα πάντων.

Ὁ Κάρολος Δούρας ἐδείπνει ἀπέναντι τοῦ βασιλέως ἐν ἰδιαιτέρᾳ τραπέζῃ μέσῳ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. Βαθμηδὸν τὸ βλέμμα αὐτοῦ ἐγένετο ἁπλανὲς καὶ τὸ μέτωπον ῥεμβῶδες.

Διελογίζετο ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ αἰθούσῃ θὰ ἐδείπνησεν ὁ Ἀνδρέας τῇ προτεραίᾳ τῆς τραγικῆς αὐτοῦ τελευτῆς, καὶ ὅτι ἐκ πάντων τῶν εἰς θάνατον αὐτοῦ συντελεσάντων οἱ μὲν ἐξέπνευσαν ἐν ταῖς βασάνοις, οἱ δὲ ἔρθινον ἐν τῇ εἰρκτῇ· ἡ βασίλισσα, ἐξόριστος, φυγὰς, ἐπεκαλεῖτο τὸ ἔλεος τῶν ξένων· αὐτὸς μόνος ἦτον ἐλεύθερος.

Ταῦτα διαλογισθεὶς ἀνέφριξε. Καθ' ἑαυτὸν ἐκαυχᾶτο ἐπὶ τῇ βαθείᾳ ἐμπειρίᾳ μεθ' ἧς διεξήγαγε τὴν καταχθόνιον αὐτοῦ συνωμοσίαν, καὶ ἀποσείων τὸ θλιβερὸν αὐτοῦ ὕφος, ἐμειδία μετ' ἀπεριγράπτου ἐκφράσεως ὑπερηφανείας.

Ὁ ἄρρων ἐχλεύαζε κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ' ὁ Λέλλος δὲ λ' Ἀκουίλας ὅστις ὑπηρέτει εἰς τὴν τράπεζαν κύπτων εἰς τὸ οὖς αὐτοῦ τῷ ἐπανέλαβε μετ' ἀπαισίου φωνῆς·

— Δυστυχῆ δοὺξ, διατί ἠρνήθης νὰ μὲ πιστεύσῃς; Φῦγε, εἶναι ἀκόμη καιρός.

Ὁ Κάρολος, δυσαρεστηθεὶς ἐκ τῆς ἰσχυρογνωμοσύνης τοῦ ἀνθρώπου, ἠπείλησεν αὐτὸν, ἂν κατὰ δυστυχίαν του προσέθετε μίαν μόνην λέξιν, ὅτι θέλει ἐπαναλάβει τῷ βασιλεῖ μεγαλοφώνως τοὺς λόγους του.

— Ἔπραξα τὸ χρέος μου, ἐψιθύρισεν ὁ Λέλλος κλίνων τὴν κεφαλήν· τώρα ἂς γένῃ δι' ὑμᾶς ὅ,τι ὁ Θεὸς βούλεται.

Ἐνῷ δὲ ἔλεγε τὰς τελευταίας λέξεις, ὁ βασιλεὺς ἠγέρθη, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ὁ δοὺξ ἐπλησίαζεν αὐτὸν ἵνα τὸν ἀποχαιρετίσῃ αἴφνης μεταβαλὼν τὸ πρόσωπον, ἀνέκραξε μετὰ φοβερᾶς φωνῆς·

— Προδότα! εἶσαι τέλος εἰς χεῖράς μας, θ' ἀποθάνῃς ὡς σοὶ ἀξίζει· ἀλλὰ πρὶν ἢ παραδοθῇς εἰς τὸν δήμιον, ὁμολόγησον διὰ τοῦ ἰδίου στόματός σου τὰς προδοσίας ὧν ἔνοχος κατέστης πρὸς τὴν ἡμετέραν βασιλικὴν μεγαλειότητα, ὅπως μὴ ὑπάρχῃ ἀνάγκη ἄλλης μαρτυρίας διὰ νὰ σὲ κατοδικάσω εἰς ποινὴν ἀνάλογον πρὸς τὰ ἐγκλήματά σου. Ἦλθεν ἡ σειρὰ ἡμῶν τῶν δύο τώρα, δοὺξ τῆς Δούρας.

Εἰπέ μοι πρῶτον διατί, διὰ τῶν ἀτίμων σκευωριῶν σου βοηθῶν τὸν θεῖόν σου καρδινάλιον τῆς Περιγόρδης, παρεμπόδισες τὴν στέψιν τοῦ ἀδελφοῦ μου, τοῦθ' ὅπερ, στερῆσαν αὐτὸν πάσης βασιλικῆς ἐξουσίας, τὸν περιήγαγεν εἰς τοσοῦτῳ οἰκτρὸν τέλος; Ὦ! μὴ ζητήσῃς ν' ἀρνηθῇς.

Ἰδοὺ ἡ διὰ τῆς σφραγῖδος ἐσφραγισμένη ἐπιστολή· τὴν ἔγραψες μυστικῶς· σὲ κατηγορεῖ δημοσίως.

Διατί, ἀφοῦ μᾶς προσείλκυσας ἐνταῦθα διὰ νὰ ἐκδικήσωμεν τὸν θάνατον τοῦ προσφιλοῦς ἡμῶν ἀδελφοῦ, θάνατον, ὃν ἀναμφιβόλως διενήργησας, αἴφνης τρεπόμενος ὑπὲρ τῆς μερίδος τῆς βασιλίσσης, ἐπορεύθης κατὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως Ἀκουΐλας, τολμῶν νὰ συναγείρῃς στρατὸν ἐναντίον τῶν πιστῶν ἡμῶν ὑπηκόων; Ἤλπιζες, προδότα, νὰ μεταχειρισθῇς ἡμᾶς ἀντὶ ἀναβάθρας ὅπως ἀναβῇς εἰς τὸν θρόνον ἀφοῦ ἀπηλλάγης πάντων τῶν λοιπῶν ἀνταγωνιστῶν. Κατόπιν δὲ θ' ἀνέμενες τὴν ἀναχώρησίν μας διὰ νὰ φονεύσῃς τὸν ἡμέτερον ἀντιβασιλέα καὶ καταλάβῃς οὕτω τὸ βασίλειον. Ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην ἐλανθάσθη τὸ προνοητικόν σου.

Ὑπάρχει τέλος ἄλλο ἔγκλημα ὑπερβαῖνον πάντα τὰ λοιπά, ἔγκλημα ἐσχάτης προδοσίας, τὸ ὁποῖον θέλω τιμωρήσει ἀνιλεῶς. Ἀπήγαγες τὴν γυναῖκα ἣν ὁ ἡμέτερος πάππος Ῥοβέρτος προώρισεν ἡμῖν διὰ τῆς διαθήκης ἧς γνῶσιν εἶχες. Ἀποκρίθητι, ἄθλιε, πῶς θὰ δικαιολογήσῃς τὴν ἀπαγωγὴν τῆς ἡγεμονίδος Μαρίας;

Ἡ ὀργὴ τοσοῦτον ἠλλοίωσε τὴν φωνὴν τοῦ Λουδοβίκου, ὥστε ὁ ἦχος τῶν τελευταίων τούτων λόγων ὡμοίαζε πρὸς τὸν βρυγμὸν ἀγρίου θηρίου· τὰ ὄμματα αὐτοῦ ἔλαμπον πυρετώδη λάμψιν, τὰ χείλη ἦσαν ὠχρὰ καὶ τρέμοντα.

Ὁ Κάρολος καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἔπεσαν γονυκλινεῖς, ἀπολιθωθέντες ὑπὸ θανασίμου τρόμου, καὶ ὁ ἄθλιος δοὺξ δὶς ἐπειράθη νὰ ὁμιλήσῃ· ἀλλὰ τοσοῦτον ἰσχυρὸς ἦτον ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων αὐτοῦ, ὥστε λέξιν δὲν ἠδύνατο νὰ συναρθρώσῃ.

Τέλον δὲ, περιστρέψας τὰ ὄμματα, καὶ βλέπων τοὺς δυστήνους ἀθώους ἀδελφούς του οὓς ἐξ ἰδίου σφάλματος ἐθυσίαζεν, ἀνεθάρρησε μικρὸν, καὶ τῷ βασιλεῖ ἀποτεινόμενος.

— Μεγαλειότατε, εἶπε, βλέπω ὅτι μὲ ἀτενίζετε μετὰ φοβερᾶς μορφῆς, καὶ ὡς ἐκ τούτου τρέμω καὶ φρικιῶ. Ἀλλὰ γονυκλινῶς σᾶς καθικετεύω, ἂν ἔπταισα, ἐλεήσατέ με, διότι, μάρτυς μου ὁ Θεὸς, δὲν σᾶς προσεκάλεσα εἰς τὸ βασίλειον κακοβούλως, ἀλλ' ἐπεθύμησα πάντοτε καὶ ἐπιθυμῶ τὴν ἐξουσίαν σας ἐν ὅλῃ τῇ εἰλικρινείᾳ τῆς ψυχῆς μου. Καὶ τώρα, εἶμαι βέβαιος, ἄπιστοι σύμβουλοι ἐπέτυραν ἐναντίον μου τὸ μῖσος ὑμῶν. Ἂν ἀληθεύῃ ὅτι ἐπορεύθην μετ' ἐνόπλου δυνάμεως πλησίον τῆς Ἀκουΐλας, καθὼς εἴπατε, δὲν ἠδυνάμην νὰ πράξω ἄλλως καθότι ἐβιαζόμην παρὰ τῆς βασιλίσσης Ἰωάννας· ἀλλ' ἅμα ἔμαθον τὴν ἄφιξιν ὑμῶν εἰς Φέρμον, ἀπέσυρα τὰ στρατεύματά μου. Ἐλπίζω λοιπὸν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, νὰ τύχω παρ' ὑμῶν χάριτος καὶ εὐσπλαγχνίας. Ἐπειδὴ ὅμως σᾶς βλέπω παροργισμένον ἐναντίον μου, σιωπῶ, καὶ περιμένω νὰ παρέλθῃ ἡ ὀργή σας. Καὶ πάλιν σᾶς καθικετεύω, μεγαλειότατε, λάβετε οἶκτον δι' ἡμᾶς, διότι εἴμεθα εἰς χεῖρας τῆς μεγαλειότητός σας.

Ὁ βασιλεὺς ἀποστρέψων τὴν κεφαλὴν, ἐμακρύνθη βραδέως, καὶ διεπιστεύσατο τοὺς αἰχμαλώτους τῷ Στεφάνῳ Βοεβόδᾳ καὶ τῷ κόμητι δὲ Ζομίκ, οἵτινες ἐπετήρουν αὐτοὺς κατὰ τὸ διάστημα τῆς νυκτὸς, ἐν δωματίῳ παρακειμένῳ εἰς τοὺς βασιλικοὺς θαλάμους.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, ὁ Λουδοβῖκος, ἀκρασθεὶς καὶ τῶν συμβούλων αὐτοῦ, διέταξε νὰ σφαγῇ ὁ Κάρολος τῆς Δούρας ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἔνθα ἀπηγχονίσθη ὁ δύστηνος Ἀνδρέας, καὶ ἀπέστειλε τοὺς λοιποὺς ἐξ αἵματος πρίγκηπας ἀλυσοδέτους εἰς Οὐγγαρίαν, ἔνθα ἐπὶ μακρὸν ἐκρατοῦντο δέσμιοι.

Ὁ Κάρολος σκοτοδινιῶν ἐκ τῆς οὕτως ἀπροόπτου συμφορᾶς, κατατρυχόμενος ὑπὸ τῆς ἀναμνήσεως τῶν ἐγκλημάτων αὐτοῦ, ἀνάνδρως ἐνώπιον τοῦ θανάτου τρέμων, ἔμεινεν ὡς ἀπολωλώς. Ὀκλαδὸν ἐπὶ τῶν γονάτων καθήμενος, κρύπτων διὰ τῶν χειρῶν τὸ πρόσωπον, βάλλων ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν σπασμωδικοὺς λυγμούς, ἠγωνίζετο νὰ στήσῃ τοὺς διαλογισμοὺς αὐτοῦ οἵτινες περιεδινοῦντο ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ ὡς τερατώδες ὄνειρον.

Ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἦτο νύξ· ἀλλὰ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν τὰ ἐσωτερικὰ ἐκεῖνα σκότη διέσχιζον ἀστραπαὶ, καὶ ἐπὶ τῶν μυχῶν τῆς ζοφερᾶς αὐτοῦ ἀπελπισίας, διήρχοντο χρυσίζουσαι μορφαὶ, αἵτινες ἀφίπταντο σκιωπτικὸν ἐκτοξεύουσαι πρὸς αὐτὸν μειδίαμα.

Εἶτα φωναὶ τοῦ ἄλλου κόσμου περιεβόμβουν αὐτοῦ τὰ ὦτα· ἔβλεπε παρελαύνουσαν ἐνώπιόν του μακρὰν φασμάτων λιτανείαν, ὡς ὅτε ἔδειξεν αὐτῷ ὁ Νικόλαος δὲ Μελάτσος τοὺς συνωμότας φεύγοντας δι' ὑπογείου τοῦ Νέου Πύργου. Τὴν φορὰν ὅμως ταύτην τὰ φάσματα εἶχον ἐν χειρὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ ἀπὸ τῆς κόμης σείοντα αὐτὰς ἐπιτύλιζον αὐτὸν διὰ σταγόνων

αἵματος. Ἄλλα δὲ ἐκείνου μάστιγας ἢ ἐκράδαινον ξυράφια, καὶ ἕκαστον ἠπείλει αὐτὸν διὰ τοῦ βασανιστηρίου του.

Τότε ἔβλεπε τὴν μητέρα του μακρόθεν τεί-νουσαν τὰς χεῖρας, καὶ ἐν τῇ ταραχῇ αὐτοῦ ἐνό-μιζεν ὅτι ἂν ἠδύνατο νὰ φθάσῃ πλησίον της ἤθε-



Τὰ φάσματα εἶχον ἐν χειρὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν.— Σελ. 230

Ὑπὸ τοῦ καταχθονίου ἐκείνου πανδαιμονίου καταδιωκόμενος, ὁ δύσμοιρος ἤνοιγε τὸ στόμα ἵνα βάλῃ κραυγὴν ὑστάτην, ἀλλ' ἡ πνοὴ ἔλειψεν ἀπὸ τοῦ στήθους αὐτοῦ, καὶ ἡ φωνὴ ἐξέπνευσεν ἐπὶ τῶν χειλέων.

λε σωτῆρ. Ἀλλὰ καθ' ἕκαστον βῆμα αἱ δύο τῆς ὁδοῦ πλευραὶ συνεσφίγγοντο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, κατέλειπε τεμάχια σαρκὸς εἰς τοὺς τοί-χους προσκολλώμενα, καὶ ὅτε ἀσθμαίνων, γυ-μνός, αἱματόεις, ἤγγιζεν εἰς τὸ τέρμα τοῦ δρό-

μου, ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐμακρύνετο αὖθις, καὶ τὴν αὐτὴν ἕδει νὰ διατρέξῃ ἀπόστασιν. Τὰ δὲ φάσματα ἔτρεχον ἀδιακόπως κατόπιν αὐτοῦ, μυκτηρίζοντα, καὶ ὠρύοντο εἰς τὸ οὖς αὐτοῦ.

— Ἐπικατάρατος ἔστω ὁ ἄτιμος ὅστις ἐφόνευσε τὴν μητέρα του!

Ὁ Κάρολος ἀπεσπάσθη τῆς φρικώδους ταύτης κρίσεως ὑπὸ τῶν κλαυθμῶν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, οἵτινες ἤρχοντο ν' ἀσπασθῶσιν αὐτὸν τελευταίαν φορὰν πρὶν ἢ ἐπιβῶσι τοῦ πλοίου ὅπερ ἀπῆγεν αὐτοὺς εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον.

Ὁ δοὺξ ᾐτήσατο παρ' αὐτῶν συγχώρησιν μεθ' ὑποκώφου φωνῆς, καὶ περιῆλθεν αὖθις εἰς τὴν ἀπελπισίαν του. Οἱ παῖδες ἐσύροντο χαμαί, ἐζήτουν μετὰ κραυγῶν νὰ συμμερισθῶσι τὴν τύχην τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν, καὶ ἐπεκαλοῦντο τὸν θάνατον ὡς ἐλάττωσιν τῆς ποινῆς αὐτῶν.

Ἐπὶ τέλους κατώρθωσαν νὰ χωρίσωσιν αὐτούς, ἀλλ' οἱ γογγυσμοί των ἀντήχουν ἐπὶ πολλὴν εἰσέτι ὥραν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ καταδίκου. Μετά τινων στιγμῶν σιωπὴν, δύο στρατιῶται καὶ δύο οὔγγροι ἱπποκόμοι εἰσελθόντες εἰς τὸ δωμάτιον ἀνήγγειλαν τῷ δουκὶ τῆς Δούρας ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐσχάτη αὐτοῦ ὥρα.

Ὁ Κάρολος ἠκολούθησεν αὐτοὺς ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀντιστάσεως μέχρι τοῦ ὀλεθρίου ἐξώστου ἔνθα ἀπηγχονίσθη ὁ Ἀνδρέας. Ἐνταῦθα δὲ ἐλθόντα ἠρώτησαν αὐτὸν, ἂν ἤθελε νὰ ἐξομολογηθῇ καὶ ἐπειδὴ ἀπεκρίνατο καταφατικῶς, μετεκαλέσαντο μοναχὸν τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου ἐν ᾧ ἔμελλε νὰ διαδραματισθῇ ἡ τρομερὰ σκηνὴ, ὅστις ἤκουσε τὴν ἐξομολόγησιν πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ, καὶ τῷ ἔδωκε τὴν ἄφεσιν.

Ὁ δοὺξ ἠγέρθη ἔπειτα καὶ προέβη μέχρι τῆς θέσεως ἔνθα κατέβαλον τὸν Ἀνδρέαν ὅπως περιβάλωσιν εἰς τὸν λαιμόν του σχοινίον, αὐτόθι δὲ κλίνας αὖθις τὰ γόνατα, ἠρώτησε τοὺς δημίους.

— Φίλοι μου, εἰπατέ μου, σᾶς παρακαλῶ, ἂν ὑπάρχῃ ἀκόμη καμμία ἐλπὶς διὰ τὴν ζωήν μου.

Ἐκείνων δὲ ἀποκριθέντων ὄχι, ὁ Κάρολος ἀνεφώνησε.

— Κάμετε λοιπὸν ὡς διετάχθητε.

Πρὸς τὰς λέξεις ταύτας, ὁ μὲν εἷς τῶν ἱπποκόμων ἐνέπηξεν εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ τὸ ξίφος, ὁ δὲ ἕτερος ἔκοψε τὴν κεφαλήν του διὰ μαχαίρας, καὶ τὸ πτῶμά του ἐρρίφθη ἄνωθεν τοῦ ἐξώστου, εἰς τὸν κῆπον, ἔνθα ἔμεινε τρεῖς ἡμέρας ἄταφον τὸ σῶμα τοῦ Ἀνδρέα.

Τότε ὁ βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας, προπορευόμενος ἀδιακόπως τῆς νεκρωσίμου αὐτοῦ σημαίας, ὥδευσε πρὸς τὴν Νεάπολιν, ἀρνούμενος πᾶσαν τιμὴν, ἀποπέμψας τὴν ἀψίδα ὑφ' ἣν ἔδει νὰ εἰσέλθῃ, οὐδεμίαν ἀκρόασιν δοὺς εἰς τοὺς παρὰ τῆς πόλεως ἐκλεγέντας ἀντιπροσώπους, οὐδὲν πρὸς τὰς ἀνευφημίας τοῦ πλήθους ἀπαντῶν.

Πανοπλίαν δὲ φέρων, ἐπορεύθη εὐθὺ πρὸς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Νέου Πύργου, ἀπελπισίαν καὶ τρόμον καταλείπων ὄπισθεν αὐτοῦ.

Ἡ πρώτη πρᾶξις δι' ἧς ἐνεκαινίασε τὴν εἰς τὴν πρωτεύουσαν εἴσοδον ὑπῆρξεν ἡ διαταγὴ τοῦ νὰ καῇ ἀμέσως ἡ δόνα Κανσία, ἧς ἡ ποινὴ, ὡς εἴπομεν, ἀνεβλήθη ἕνεκα τῆς ἐγκυμοσύνης.

Ὕθεν ἔσυρον αὐτὴν καθὼς καὶ τὰς ἄλλας ἐφ' ἁμαξίου μέχρι τῆς πλατείας τοῦ Σὰντ-Ἐλίτζιο, καὶ ἐρρίφθη εἰς τὴν πυράν.

Ἡ νεαρὰ θαλαμηπόλος, ἧς τὸ κάλλος δὲν ἴσχυσαν νὰ μαράνωσιν αἱ ὀδύναι, ἐκαλλωπίσθη ὡς ἐν ἑορτασίμῳ ἡμέρᾳ, τρελλὴ δὲ καὶ γελόεσσα μέχρις ὑστάτης στιγμῆς, οὐκ ἐπαύσατο σκώπτουσα τοὺς δημίους αὐτῆς καὶ ἀσπασμοὺς πρὸς τὸ πλῆθος πέμπουσα.

Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἡμερῶν, ὁ βασιλεὺς ἔθετο ὑπὸ κράτησιν τὸν Γοδεφροὰ δὲ Μαρσὰν, κόμητα τῆς Σκύλλας, ἀρχιναύαρχον τοῦ βασιλείου, καὶ ὑπεσχέθη αὐτῷ χάριν τῆς ζωῆς ἂν παρέδιδεν εἰς χεῖράς του τὸν Κορράδον δὲ Κατάνζαρον, ἕνα τῶν συγγενῶν του, κατηγορούμενον ὡς συνωμοτήσαντα κατὰ τοῦ Ἀνδρέα. Ὁ δὲ ἀρχιναύαρχος ἐξαγοράζων τὴν ζωὴν αὐτοῦ δι' ἀτίμου προδοσίας, ἔπεμψεν ἄνευ φρίκης τὸν ἴδιον υἱὸν ὅπως ἀνακαλέσῃ τὸν Κορράδον εἰς τὴν πόλιν. Ὁ δυστυχὴς παρεδόθη εἰς τὸν βασιλέα, καὶ, κατὰ διαταγὴν αὐτοῦ, ἐτροχίσθη ζῶν ἐπὶ τροχοῦ πλήρους ξυραφίων.

Ἀλλὰ τὸ θέαμα τῶν ὠμοτήτων τούτων ἀντὶ νὰ πραΰνῃ τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως, ἐφαίνετο ἔτι μᾶλλον παροξύνον αὐτήν. Κατὰ πᾶσαν ἡμέραν νέαι καταγγελίαι νέας ἐπέφερον ποινάς. Αἱ εἰρκταὶ ἔβριθον κατηγορουμένων, καὶ τοῦ Λουδοβίκου ἡ μῆνις ἀνεγεννᾶτο· φόβος δ' ἐντὸς ὀλίγου ἐπῆλθε μὴ μεταχειρισθῇ τὴν πόλιν καὶ τὸ βασίλειον ὡς ἐνεχόμενον γενικῶς εἰς τὸν φόνον τοῦ Ἀνδρέα.

Γογγυσμοὶ τότε ἠγέρθησαν κατὰ τῆς βαρβάρου ταύτης ἐξουσίας, καὶ πάντων οἱ πόθοι ἐστράφησαν πρὸς τὴν φυγάδα βασίλισσαν. Οἱ βαρῶνοι τῆς Νεαπόλεως ἀκουσίως ὤμοσαν πίστιν· ὅτε ἦλθεν ἡ σειρὰ τῶν κομήτων τοῦ Σὰν-Σεβερίνου, φοβούμενοι παγίδα ἠρνήθησαν νὰ παρουσιασθῶσι πάντες ἐνταὐτῷ ἐνώπιον τοῦ Οὔγγρου καὶ ἐν τῇ πόλει τοῦ Σαλέρνου ὀχυρωθέντες, ἀπέστειλαν

πρῶτον τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν ἀρχιεπίσκοπον Ῥογῆρον, ὅπως βεβαιωθῶσι περὶ τῶν πρὸς αὐτοὺς διαθέσεων τοῦ βασιλέως. Τότε μόνον ὁ Ῥοβέρτος τοῦ Σὰν Σεβερίνου καὶ ὁ Ῥογῆρος, κόμης τοῦ Κλαιρμόντου, ἐτόλμησαν νὰ ἔλθωσιν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καὶ πίστιν ὁμόσαντες ἀπεχώρησαν εἰς τὰς γαίας των. Οἱ δὲ λοιποὶ βαρῶνοι ἐμιμήθησαν τὴν περίσκεψιν αὐτῶν, καὶ δι' ὑποκριτικοῦ σεβασμοῦ ἀποκρύπτοντες τὴν δυσαρέσκειαν αὐτῶν, ἐκαραδόκουν εὐκαιρίαν ὅπως ἀποσείσωσι τὸν ξένον ζυγόν.

Ἐν τούτοις ἡ βασίλισσα ἀφίκετο εἰς Νίκαιαν μετὰ πενθήμερον πλοῦν οὐδὲν εὑροῦσα πρόσκομμα ἐν τῇ φυγῇ αὐτῆς. Ἡ διὰ μέσου τῆς Προβηγκίας διάβασις αὐτῆς ἐγένετο θριαμβευτική. Τὸ κάλλος, ἡ νεότης, τὰ δεινὰ αὐτῆς, τὰ πάντα μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν μυστηριωδῶν φημῶν αἵτινες διεδίδοντο περὶ τοῦ παθήματος αὐτῆς, συνέτεινον εἰς διέγερσιν τῆς συμπαθείας τοῦ προβηγκικοῦ λαοῦ.

Ἀγῶνες καὶ τελεταὶ ἡυτοσχεδιάσθησαν πρὸς παραμυθίαν τῆς ἐξορίστου καὶ προγεγραμμένης ἡγεμονίδος· ἀλλ' ἐν μέσῳ τῶν παραφορῶν τῆς χαρᾶς αἵτινες πανταχόθεν τῶν μεγάρων καὶ τῶν πόλεων ἐπεδείκνυντο, ἡ Ἰωάννα, ὑπ' ἀεννάου θλίψεως καταβαλλομένη, κατεβύρωσκε τὴν ἄφωνον ὀδύνην καὶ τὰς φλογερὰς αὐτῆς ἀναμνήσεις.

Πρὸ τῶν πυλῶν τῆς Αἴξ, εὗρε τὸν κλῆρον, τοὺς εὐγενεῖς καὶ τοὺς πρώτους δικαστικοὺς ἄρχοντας, οἵτινες ἐδέξαντο αὐτὴν εὐσεβάστως μὲν ἀλλ' ἄνευ ἐνθουσιασμοῦ. Ἐφ' ὅσον δὲ προέβαινεν ἡ βασίλισσα, ἡ ἔκπληξις αὐτῆς ἐδιπλασιάζετο διότι ἔβλεπε τὴν ψυχρότητα τοῦ λαοῦ τὸ σκυθρωπὸν καὶ βεβιασμένον ὕφος τῶν συνοδευόντων αὐτὴν μεγιστάνων. Μυρία ἀνησυχίας αἴτια παρουσιάζοντο εἰς τὴν ἐπτοημένην διάνοιαν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον φόβου προέβη ὥστε ὑπώπτευσε ῥαδιουργίαν τοῦ βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας. Μόλις ἀφικομένης τῆς συνοδείας εἰς τὸν πύργον Ἀρνώδου, οἱ εὐγενεῖς εἰς δύο πτέρυγας διαιρεθέντες, ἔστησαν ὅπως διέλθῃ ἡ βασίλισσα, ὁ σύμβουλος αὐτῆς Σπινέλλης καὶ δύο γυναῖκες· εἶτα κλείσαντες τὰς τάξεις, ἐχώρισαν τὴν Ἰωάνναν τῆς λοιπῆς ἀκολουθίας· μεθ' ὃ ἕκαστος ἐναλλὰξ ἤρξατο φρουρῶν τὰς πύλας τοῦ φρουρίου.

Τοῦ λοιποῦ ἀμφιβολία δὲν ὑπῆρχεν· ἡ βασίλισσα ἦτον αἰχμάλωτος· ἀλλ' ἀδύνατον ἦτον αὐτῇ νὰ μαντεύσῃ τὴν αἰτίαν τοῦ ἀλλοκότου τούτου μέτρου.

Ἠρώτησε τοὺς μεγιστᾶνας, οἵτινες διαμαρτυρόμενοι περὶ τῆς ἀφοσιώσεως καὶ τοῦ σεβασμοῦ αὐτῶν ἠρνοῦντο νὰ δώσωσιν ἐξηγήσεις ἐν ὅσῳ δὲν εἶχον εἰδήσεις ἐξ Αὐενιῶνος· ἐξηκολούθουν δὲ ἐπιδαψιλεύοντες τῇ Ἰωάννᾳ πάσας τὰς εἰς βασίλισσαν ἀπονεμομένας τιμάς, ἀλλ' ἐπετήρουν αὐτὴν ἀγρύπνως καὶ τῇ ἀπηγόρευον τὴν ἔξοδον.

Ἡ νέα αὕτη ἀτυχία ἐπηύξησε τὴν θλῖψιν αὐτῆς· ἠγνόει τί ἐγένετο ὁ Λουδοβίκος τοῦ Τάραντος, καὶ ἡ φαντασία αὐτῆς ἀείποτε δυστυχήματα πλάττουσα, ἀπαύστως τῇ ἔλεγεν ὅτι μετ' οὐ πολὺ θὰ θρηνήσῃ τὴν ἀπώλειάν του.

Ὁ Λουδοβίκος τοῦ Τάραντος συνοδευόμενος πάντοτε παρὰ τοῦ πιστοῦ αὐτοῦ Ἀκκιαγιουόλη, μετὰ πολλοὺς μόχθους ἐξερρίφθη ὑπὸ τῶν κυμάτων εἰς τὸν λιμένα τῆς Πείσης, καὶ ἐκεῖθεν ἐτράπη τὴν πρὸς τὴν Φλωρεντίαν ὁδὸν ἵνα ζητήσῃ συνδρομὴν ἀνδρῶν καὶ χρημάτων· ἀλλ' οἱ Φλωρεντινοὶ ἀπεφάσισαν νὰ τηρήσωσιν αὐστηρὰν οὐδετερότητα, καὶ κατὰ συνέπειαν ἠρνήθησαν νὰ δεχθῶσιν αὐτὸν ἐν τῇ πόλει.

Τὴν τελευταίαν ἐλπίδα ἀπολέσας ὁ πρίγκηψ ἐβυσσοδόμει ζοφερὰ σχέδια, ὅτε ὁ Νικόλαος Ἀκκιαγιουόλης τῷ εἶπε μετ' ἀποφασιστικοῦ ὕφους·

— Ὑψηλότατε, τοῖς ἀνθρώποις δὲν ἐδόθη τὸ εὐημερεῖν πάντοτε· ὑπάρχουσι δεινὰ διαφεύγοντα τὴν ἀνθρωπίνην πρόνοιαν. Ἦσθε πλούσιος καὶ ἰσχυρός· ἰδοὺ τώρα ὑμεῖς μετημφιεσμένος, φυγάς, ἐπαιτῶν τῶν ἄλλων τὴν συνδρομήν. Πρέπει ν' ἀναμείνητε ἡμέρας οἰκτροτέρας. Μοὶ μένει εἰσέτι ἱκανῶς σημαντικὴ περιουσία· ἔχω συγγενεῖς καὶ φίλους ὧν τὰ κτήματα εἶναι εἰς τὴν διάθεσίν μου· ἂς προσπαθήσωμεν νὰ φθάσωμεν μέχρι τῆς βασιλίσσης, καὶ ἀποφασίσωμεν εὐθὺς τί πρέπει νὰ πράξωμεν. Τὸ κατ' ἐμὲ, οὐδέποτε θὰ παύσω νὰ σᾶς ὑπερασπίζω καὶ νὰ σᾶς ἀκούω ὡς αὐθέντην καὶ κύριόν μου.

Ὁ πρίγκηψ ἐδέξατο μετὰ ζωηροτάτης εὐγνωμοσύνης τὰς οὕτω γενναίας προτάσεις, καὶ ἀπεκρίθη τῷ συμβούλῳ αὐτοῦ ὅτι εἰς χεῖρας αὐτοῦ παρεδίδετο αὐτός τε καὶ τὸ ἀπολειπόμενον αὐτῷ μέλλον.

Ὁ δὲ Ἀκκιαγιουόλης μὴ ἀρκούμενος εἰς τὸ ὑπηρετεῖν τὸν κύριόν του διὰ τῆς ἰδίας ἀφοσιώσεως, ἔπεισε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἄγγελον, ἀρχιεπίσκοπον Φλωρεντίας, μεγάλης εὐνοίας ἀπολαύοντα ἐν τῇ αὐλῇ Κλήμεντος τοῦ ΣΤ', νὰ ἑνωθῇ μετ' αὐτῶν ὅπως προσελκύσωσι τὸν πάπαν ὑπὲρ τοῦ Λουδοβίκου τοῦ Τάραντος.

Οὕτω δὲ, ἄνευ ἑτέρας ἀναβολῆς, ὁ πρίγκηψ, ὁ σύμβουλος αὐτοῦ καὶ ὁ ἀγαθὸς κληρικὸς, πλοίου ἐπιβάντες, διηυθύνθησαν πρὸς τὸν λιμένα τῆς Μασσαλίας· μαθόντες ὅμως ὅτι ἡ βασίλισσα ἐκρατεῖτο αἰχμάλωτος ἐν Αἴξ, ἀπέβησαν εἰς Αἴγκ-Μορτ καὶ διεπεραιώθησαν ἐν τάχει εἰς Αὐενιῶνα.

Ἐφάνησαν δ' ἀμέσως τ' ἀποτελέσματα τῆς συμπαθείας καὶ τῆς ὑπολήψεως τοῦ πάπα πρὸς τὸ ἄτομον καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀρχιεπισκόπου Φλωρεντίας· διότι ὁ Λουδοβῖκος ἐγένετο δεκτὸς ἐν τῇ αὐλῇ τῆς Αὐενιῶνος μεθ' ὅλης τῆς πατρικῆς καὶ ἀπροσδοκήτου ἀγαθότητος. Ὅτε ἔκαμψε τὸ γόνυ ἐνώπιον τοῦ ὑπερτάτου ποντίφηκος, ἡ αὐτοῦ ἁγιότης ἔκυψε πρὸς αὐτὸν συμπαθῶς καὶ ἐβοήθησεν αὐτῷ ν' ἀνεγερθῇ προσαγορεύων ὡς βασιλέα.

Δύο μετὰ ταῦτα ἡμέρας, ἕτερος κλῆρος, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Αἴξ, παρουσιάσθη ἐνώπιον τῆς βασιλίσσης, καὶ ἐπισήμως πρὸ αὐτῆς ὑποκλίνας, ἀπήγγειλε τάδε·

— Χαριτόβρυτος καὶ προσφιλεστάτη ἄνασσα, συγχωρήσατε τῷ ταπεινοτάτῳ καὶ προθυμοτάτῳ θεράποντι ὑμῶν, νὰ ζητήσῃ ἐν ὀνόματι τῶν ὑπηκόων σας χάριν καὶ συγχώρησιν ἐπὶ τῷ θλιβερῷ καὶ ἀναγκαίῳ μέτρῳ ὅπερ ἐνόμισαν ὅτι πρέπει νὰ λάβωσι περὶ τῆς ὑμετέρας μεγαλειότητος. Καθ' ἣν ὥραν ἤλθατε εἰς τὰς ἀκτὰς ἡμῶν, τὸ συμβούλιον τῆς πιστῆς ὑμῖν πόλεως, τῆς Αἴξ, ἔμαθεν ἀπὸ καλῆς πηγῆς ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ δώσῃ τὴν χώραν ἡμῶν εἰς ἕνα τῶν υἱῶν του, ἀποζημιῶν ὑμᾶς δι' ἄλλης κτήσεως, καὶ ὅτι ὁ δοὺξ τῆς Νορμανδίας μετέβη εἰς Αὐενιῶνα ὅπως αὐτοπροσώπως ἐπικαλεσθῇ τὴν ἀνταλλαγὴν ταύτην. Στερεὰν ἀπόφασιν εἴχομεν, μεγαλειοτάτη, καὶ εἰς τὸν Θεὸν ὡρκίσθημεν νὰ πέσωμεν πάντες μᾶλλον μέχρις ἑνὸς, ἢ νὰ ὑποστῶμεν τὴν μυσαρὰν τυραννίαν τῶν ἄλλων. Ἀλλὰ πρὶν ἢ χυθῇ αἷμα, ἠθελήσαμεν νὰ φυλάξωμεν τὸ σεβαστὸν ὑμῶν πρόσωπον ὡς ὅμηρον, ὡς ἱερὰν κιβωτὸν, ἣν οὐδεὶς θὰ ἐτόλμα νὰ ἐγγίσῃ μὴ πίπτων κεραυνόβλητος, καὶ ἤτις ἔμελλε ν' ἀπομακρύνῃ τῶν τειχῶν ἡμῶν τὴν μάστιγα τοῦ πολέμου. Νῦν δὲ ἀρτίως ἀνέγνωμεν τὴν ῥητὴν παραίτησιν τῆς ἀποτροπαίου ταύτης ἀπαιτήσεως ἐν γράμματι ἐπισταλέντι ἐξ Αὐενιῶνος, παρὰ τοῦ ὑπερτάτου ποντίφηκος, ἐν ᾧ ἐγγυᾶται περὶ τοῦ βασιλικοῦ ὑμῶν λόγου. Ἀποδίδομεν ὑμῖν πλήρη καὶ ἀπόλυτον ἐλευθερίαν, καὶ διὰ μόνων εὐχῶν καὶ δεήσεων θέλομεν πειραθῇ νὰ ξενίσωμεν εἰσέτι ὑμᾶς. Ἀναχωρήσατε λοιπὸν, μεγαλειοτάτη, ἂν εὐαρεστῆσθε, ἀλλὰ πρὶν ἢ ἀπέλθητε τῶν χωρῶν τούτων, ἂς ἡ ἀναχώρησις ὑμῶν θέλει βυθίσει εἰς πένθος, ἄφετε ἡμῖν τὴν ἐλπίδα ὅτι θέλετε συγχωρήσει τὴν φαινομένην βίαν ἣν πρὸς ὑμᾶς μετεχειρίσθημεν, φοβούμενοι μὴ ἀπολέσωμεν ὑμᾶς, καὶ ἐνθυμεῖσθε ὅτι καθ' ἣν ἡμέραν παύσητε οὖσα ἡμετέρα ἄνασσα, θέλετε ὑπογράψει τὴν θανατικὴν ἀπόφασιν πάντων τῶν ὑπηκόων ὑμῶν.

Ἡ Ἰωάννα καθησύχασε τὸν ἀρχιεπίσκοπον καὶ τὴν ἐπιτροπὴν τῆς ἀγαθῆς αὐτῆς πόλεως τῆς Αἴξ διὰ θλιβερωτάτου μειδιάματος, καὶ τοῖς ὑπεσχέθη ὅτι θέλει τηρήσει αἰωνίως ἐν τῇ μνήμῃ της τὴν ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν αὐτῶν. Διότι τὴν φορὰν ταύτην δὲν ἠπατᾶτο περὶ τῶν ἀληθῶν αἰσθημάτων τῆς ἀριστοκρατίας καὶ τοῦ λαοῦ, καὶ οὕτω σπανία πίστις δι' εἰλικρινῶν δακρύων ἐπιμαρτυρομένη, συνεκίνησεν αὐτὴν μέχρι βάθους ψυχῆς καὶ πικρῶς ἐπανήγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸ παρελθόν.

Ἀλλὰ λαμπρὰ καὶ θριαμβευτικὴ ὑποδοχὴ ἀνέμενεν αὐτὴν μίαν λεύγαν μακρὰν τῆς Αὐενιῶνος. Ὁ Λουδοβῖκος τοῦ Τάραντος καὶ πάντες οἱ παρόντες ἐν τῇ αὐλῇ καρδινάλιοι ἐξῆλθον εἰς προϋπάντησιν αὐτῆς. Οἰκέται λαμπρὰν στολὴν ἐνδεδυμένοι ἐβάσταζον ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τῆς Ἰωάννας σκιάδα ἐξ ἐρυθροῦ ἐπικρόκου, κατηστερισμένην ὑπὸ χρυσῶν κρινοστόμων καὶ διὰ πτερῶν κοσμουμένην. Ὡραῖοι ἔφηβοι καὶ ὡραῖα κοράσια ἀνθοστεφῆ προεπορεύοντο ψάλλοντα ἐγκώμια. Αἱ ὁδοὶ δι' ὧν ἔμελλε νὰ διέλθῃ ἡ συνοδεία ἐπληροῦντο ὑπὸ διπλοῦ ζῶντος φραγμοῦ, αἱ οἰκίαι ἦσαν σημαιοστόλιστοι, οἱ κώδωνες ἐσήμαινον ὡς ἐν ταῖς μεγάλαις ἐκκλησιαστικαῖς ἑορταῖς. Κλήμης ὁ ΣΤ'. ὑπεδέξατο κατ' ἀρχὰς τὴν βασίλισσαν ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς Αὐενιῶνος, μεθ' ὅλης τῆς λαμπρότητος δι' ἧς ἐγίνωσκε νὰ περιβάληται κατὰ τὰς ἐπισήμους περιστάσεις, εἶτα ὡρίσθη αὐτῇ κατάλυμα ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ καρδιναλίου Ναπολέοντος τῶν Οὐρσίνων, ὅστις, ἀνακάμψας ἀπὸ τῆς ἐν Περούζῃ καρδιναλικῆς συνόδου ἀνήγειρεν ἐν Βιλλενεύβ τὸ βασιλικὸν τοῦτο ἐνδιαίτημα, ἐν ᾧ ὕστερον κατῴκουν οἱ πάπαι.

Οὐδὲν δύναται νὰ δώσῃ ἰδέαν περὶ τοῦ παραδόξου καὶ πολυθορύβου τῆς Αὐενιῶνος κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους. Ἀφ' ὅτου Κλήμης ὁ Ε.' μετήνεγκεν εἰς Προβηγκίαν τὴν ποντιφικὴν ἕδραν, ἡ ἀντίζηλος τῆς Ρώμης εἶδεν ἐντὸς τῶν τειχῶν αὐτῆς πλατείας, ἐκκλησίας, μέγαρα ἐν οἷς οἱ καρδινάλιοι ἐπεδείκνυντο ἀμύθητον πολυτέλειαν.

Πᾶσαι αἱ τῶν λαῶν καὶ τῶν βασιλέων ὑποθέσεις ἐκρίνοντο τότε ἐν τῷ πύργῳ τῆς Αὐενιῶνος. Πρεσβεύαι ἀπὸ πάσης αὐλῆς, ἔμποροι παντοδαποί, τυχοδιῶκται πάσης χώρας, Ἰταλοί, Ἱσπανοί, Οὔγγροι, Ἄραβες, Ἰουδαῖοι, στρατιῶται, ἀθίγγανοι, γελωτοποιοί, ποιηταί, μοναχοί, ἑταῖραι, ἔβρυον, ἐβόμβουν, συνωθοῦντο ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἀπτελοῦντες σύγχισιν γλωσσῶν, ἐθίμων, ἐνδυμασιῶν, φύρδην μίγδην ἀδιέξοδον πομπῆς καὶ ῥακῶν, πολυτελείας καὶ γυμνότητος, πορνείας καὶ μεγαλείου. Ὅθεν οἱ αὐστηροὶ ποιηταὶ τοῦ μέσου αἰῶνος ὀνειδιστικῶς ἐπωνόμασαν ἐν τοῖς ᾄσμασιν αὐτῶν νέαν Βαβυλῶνα τὴν ἐπάρατον πόλιν. Σώζεται περίεργον μνημεῖον τῆς ἐν Αὐενιῶνι διαμονῆς τῆς Ἰωάννας καὶ τῆς ἐξασκήσεως τῆς ἡγεμονικῆς αὐτῆς ἐξουσίας. Ἀγανακτοῦσα ἕνεκα τῆς ἀναιδείας τῶν πορνῶν, αἵτινες ἀναισχύντως παρηγκώνιζον πᾶν ὅ,τι σεβαστὸν ἐν τῇ πόλει, ἡ βασίλισσα τῆς Νεαπόλεως ἐδημοσίευσε περίφημον διάταγμα, τὸ πρῶτον εἰς τὸ εἶδος αὐτοῦ, καὶ ὅπερ ἐχρησίμευσεν ὕστερον ὡς πρότυπον παρομοίων ἐγγράφων, ὅπως ὑποχρεώσῃ τὰς ἀθλίας γυναῖκας, αἵτινες ἐμπορεύοντο τὴν τιμὴν αὐτῶν νὰ ζῶσι περιωρισμέναι ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ ἀσύλῳ, εἰς ὃ ἡ εἴσοδος ἦτον ἐλευθέρα κατὰ πάσας τὰς ἡμέρας τοῦ ἔτους, ἐξαιρουμένων τῶν τριῶν τελευταίων τῆς μεγάλης ἑβδομάδος, ἀπηγορεύετο δὲ τοῖς Ἰουδαίοις διὰ παντός. Ἡγουμένη, ἐκλεγομένη κατ' ἔτος εἶχε τὴν ἀνωτάτην διεύθυνσιν τοῦ παραδόξου τούτου μοναστηρίου. Κανόνες δὲ ἐτέθησαν πρὸς διατήρησιν τῆς τάξεως, καὶ αὐστηραὶ ποιναὶ κατὰ τῶν παραβαινουσῶν αὐτούς. Οἱ σύγχρονοι νομοδιδάσκαλοι ὑπερεξεθείαζον τὸ σωτηριῶδες τοῦτο καθίδρυμα· αἱ ὡραῖαι αὐενιώναι γυναῖκες ὑπερήσπισαν ἐντόνως τὴν βασίλισσαν κατὰ τῶν διαβολικῶν φημῶν αἵτινες ἐπεδίωκον τὴν ἀμαύρωσιν τῆς ὑπολήψεώς της· ὁμοθύμως ἀνυμνεῖτο ἡ σύνεσις τῆς χήρας τοῦ Ἀνδρέα· ἐταράχθη δὲ ἡ συναυλία αὕτη τῶν ἐγκωμίων ὑπὸ μόνων τῶν γογγυσμῶν τῶν περικλείστων, αἵτινες διὰ τῆς βαρβάρου αὐτῶν γλώσσης κατηγόρουν τῆς Ἰωάννας τῆς Νεαπόλεως ὡς παρεμποδιζούσης τὸ ἐμπόριον αὐτῶν ὅπως ἐπιφυλάττῃ ἑαυτῇ τὸ μονοπώλιον.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτων, ἡ Μαρία Δούρας ἦλθε παρὰ τῇ ἀδελφῇ. Εὗρε μέσον, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς νὰ καταφύγῃ εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Σταυροῦ μετὰ τῶν κορασίων αὐτῆς, καὶ ἐνῷ ὁ Λουδοβίκος τῆς Οὐγγαρίας ἠσχολεῖτο εἰς τὸ καίειν τὰ θύματα αὐτοῦ, ἡ δύστηνος ἀνταλλάξασα τὰ γυναικεῖα αὐτῆς ἐνδύματα πρὸς τὸ ῥάσον γέροντος μοναχοῦ διέφυγεν ὡς ἐκ θαύματος καὶ κατώρθωσε νὰ ἐπιβῇ πλοίου ἀπαίροντος εἰς Προβηγκίαν.

Ἡ Μαρία ἀφηγήθη τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς τὰς φρικτὰς λεπτομερείας τῶν ὠμοτήτων τοῦ Λουδοβίκου τῆς Οὐγγαρίας. Μετὰ μικρὸν δὲ νέον τεκμήριον τοῦ ἀδυσωπήτου ἐκείνου μίσους ἐπεκύρωσε τὰς ἀφηγήσεις τῆς ἀπηλπισμένης ἡγεμονίδος· οἱ πρεσβευταὶ τοῦ Λουδοβίκου παρουσιάσθησαν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Αὐενιῶνος ῥητῶς ἐξαιτούμενοι τὴν καταδίκην τῆς βασιλίσσης.

Μεγάλη ἦτον ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ἡ Ἰωάννα τῆς Νεαπόλεως συνηγόρησεν αὐτὴ ὑπὲρ ἑαυτῆς ἐνώπιον τοῦ πάπα, παρόντων πάντων τῶν ἐν Αὐενιῶνι καρδιναλίων, πάντων τῶν πρεσβευτῶν τῶν ξένων δυνάμεων, πάντων τῶν ἐξόχων ἀνδρῶν οἵτινες συνέρρευσαν ἀπὸ τῶν ἐσχατιῶν τῆς Εὐρώπης ὅπως παρευρεθῶσιν εἰς τὴν διαδικασίαν ταύτην, τὴν μοναδικὴν ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς ἱστορίας.

Φαντασθῶμεν εὐρὺν περίβολον εἰς οὗ τὸ κέντρον, ἐφ' ὑψηλοῦ θρόνου, ἥδρευεν ὡς πρόεδρος τῆς σεβαστῆς συγκλήτου, ὁ ἐπίτροπος τοῦ Θεοῦ, ἀπόλυτος καὶ ὑπέρτατος δικαστής, περιβεβλημένος τὴν κοσμικὴν καὶ πνευματικὴν ἐξουσίαν, τὴν ἀνθρωπίνην καὶ θείαν δικαιοσύνην.

Δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν τοῦ ὑπερτάτου ποντίφηκος, οἱ καρδινάλιοι πορφυροστόλιστοι, κατεῖχον θρονία κυκλοειδῶς διατεθειμένα, καὶ ὄπισθεν τῶν βασιλέων τούτων τῆς ἱερᾶς συνελεύσεως, ἀνειλίσσετο μεγαλοπρεπὴς μέχρι τῶν περάτων τῆς αἰθούσης ἡ ἐξ ἐπισκόπων, διακόνων ἀρχιδιακόνων αὐλὴ αὐτῶν, καὶ πᾶσα ἡ ἀπέραντος ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας.

Κατέναντι τοῦ ποντιφικοῦ θρόνου ἐστήθη σανίδωμα προωρισμένον διὰ τὴν βασίλισσαν τῆς Νεαπόλεως καὶ τὴν ἀκολουθίαν αὐτῆς. Παρὰ τοὺς πόδας τοῦ πάπα ἵσταντο ὄρθιοι οἱ πρεσβευταὶ τοῦ βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας, ὀφείλοντες νὰ διαδραματίσωσι πρόσωπον βωβῶν κατηγόρων, καθότι αἱ περιστάσεις τοῦ ἐγκλήματος καὶ αἱ περὶ ἐνοχῆς ἀποδείξεις συνεζητήθησαν προηγουμένως ὑπὸ ἐπίτηδες ἐκλεγείσης ἐπιτροπῆς.

Τὸ λοιπὸν τῆς αἰθούσης κατεπλημμυρεῖτο ὑπὸ λαμπροῦ πλήθους ἀνωτέρων δημοσίων λειτουργῶν, ἐνδόξων πολεμιστῶν, εὐγενῶν ἀπεσταλμένων ἀνθαμιλλωμένων κατὰ τὴν πολυτέλειαν καὶ ἐπίδειξιν. Πάντων ἡ πνοὴ ἀνεστάλη, τὰ βλέμματα πάντων ἦσαν προσηλωμένα ἐπὶ τοῦ βήματος, ἀφ' οὗ ἡ Ἰωάννα ἔμελλε ν' ἀπαγγείλῃ τὴν ἀπολογίαν της.

Κίνησις ἀνησύχου περιεργείας συνώθει πρὸς τὸ κέντρον τὴν πυκνὴν καὶ συμπαγῆ ἐκείνην σωρείαν, ἧς ἄνωθεν ὑψοῦντο οἱ καρδιναλίοι ὡς ὑπερήφανοι μήκωνες ἐκ μέσου χρυσῶν στάχεων ὑπὸ τοῦ ἀνέμου σαλευομένων.

Ἡ Βασίλισσα ἐνεφανίσθη, δίδουσα τὴν χεῖρα τῷ θείῳ αὐτῆς, γέροντι καρδιναλίῳ τῆς Περιγόρδης, καὶ τῇ θείᾳ αὐτῆς κομήσσῃ Ἀγνῇ. Τὸ βάδισμά της ἦτον ἐναὐτῷ τοσούτῳ σεμνὸν καὶ ὑπερήφανον, τὸ μέτωπον τοσούτῳ μελαγχολικὸν καὶ ἀγνόν, τὸ βλέμμα οὕτω νωχελὲς καὶ πεποίθησιν ἐμφαῖνον, ὥστε πρὶν ἢ λαλήσῃ πᾶσαι αἱ καρδίαι ἦσαν ὑπὲρ αὐτῆς.

Ἡ Ἰωάννα ἦτο τότε εἰκοσαέτις καὶ ἐν ἀκμῇ κάλλους· ἀλλ' ὑπερβολικὴ ὠχρότης ἐσκίαζε τὴν στιλπνότητα τῆς μεταξοειδοῦς καὶ διαφανοῦς αὐτῆς ἐπιδερμίδος, αἱ δὲ ἰσχναὶ παρειαίτης ἔφερον τὸν τύπον τῆς ἐξιλεώσεως καὶ τῆς ὀδύνης.

Ἐκ τῶν θεατῶν οἵτινες κατεβίβρωσκον αὐτὴν ἀπληστότερον διὰ τοῦ βλέμματος, διεκρίνετο νέος μελανόθριξ, πυρόφθαλμος, ἐκφραστικώτατος τὴν μορφήν, ὃν βραδύτερον θέλομεν εὕρει ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἱστορίᾳ· ἀλλ' ἵνα μὴ ἀποστρέψωμεν τὴν προσοχὴν τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν, ἀρκοῦμεθα πληροφοροῦντες αὐτοὺς ὅτι ὁ νέος ἐκεῖνος ὠνομάζετο Ζαὺμ τῆς Ἀραγῶνος, ἦτον ἱνφάντης τῆς Μαϋόρκας, καὶ θὰ ἔβλεπεν ὅλον αὐτοῦ τὸ αἷμα ὅπως ἐμποδίσῃ ἓν μόνον τῶν ἐπ' ἄκρου τῶν βλεφαρίδων τῆς βασιλίσσης τρεμόντων δακρύων.

Ἡ Ἰωάννα ὡμίλησε μετὰ συγκεκινημένης καὶ τρεμούσης φωνῆς, διακοπτομένη ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν ἵν' ἀπομάξῃ τοὺς ὑγροὺς καὶ λάμποντας ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, ἡ ἐκπέμψῃ ἕνα τῶν στεναγμῶν ἐκείνων οἵτινες εἰσδύουσιν εὐθὺ πρὸς τὴν ψυχήν.

Ἀφηγήθη μετὰ τοσούτῳ ζωηρᾶς θλίψεως τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἐζωγράφησε μετὰ τοσούτῳ φοβερᾶς ἀληθείας τὴν ἀπόγνωσιν καὶ τὸν τρόμον ὑφ' ὧν κατελήφθη καὶ οἱονεὶ ἐκεραυνοβολήθη ἐκ τοῦ φρικτοῦ συμβάντος, ὕψωσε τὰς χεῖρας πρὸς τὸ μέτωπον μετὰ τοσούτῳ σφοδρᾶς ἀπελπισίας, ὡς ἵνα ἀποσπάσῃ λείψανον παραφροσύνης, ὥστε ῥῖγος οἴκτου καὶ φρίκης διέδραμε τὸ πλῆθος.

Καὶ βεβαίως, κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν, ἂν ἡ ἀφήγησις αὐτῆς ἦτο ψευδὴς, ἡ ἀγωνία της ἦτον ἀληθὴς καὶ τρομερά. Ἄγγελος ὑπὸ τοῦ ἐγκλήματος διαφθαρεὶς, ἐψεύδετο ὡς ὁ Σατανᾶς, ἀλλὰ καὶ ὡς ὁ Σατανᾶς κατεσπαράσσετο ὑπὸ τῶν ἀτελευτήτων βασάνων τῆς ὑπερηφανείας καὶ τῶν ἐλέγχων τοῦ συνειδότος.

Ὅθεν, ὅτε, ἐν τέλει τοῦ λόγου, δακρυχέουσα ἐπεκαλέσθη βοήθειαν καὶ προστασίαν κατὰ τοῦ ἅρπαγος τοῦ βασιλείου της, κραυγὴ γενικῆς ἐπιδοκιμασίας ἐκάλυψε τοὺς τελευταίους αὐτῆς λόγους, πολλαὶ χεῖρες ἐκινήθησαν πρὸς τὴν λαβὴν τῶν ξιφῶν, καὶ οἱ σύγγροι πρεσβευταὶ ἐξῆλθον τῆς συνελεύσεως τὸ μέτωπον ἔχοντες κεκαλυμμένον ὑπὸ συγχίσεως καὶ αἰσχύνης.

Τῇ αὐτῇ ἑσπέρᾳ, πρὸς μεγάλην εὐχαρίστησιν παντὸς τοῦ λαοῦ, ἐξεδόθη ἡ ἀπόφασις δι' ἧς ἡ Ἰωάννα ἐκηρύσσετο ἀθῴα καὶ οὐδαμῶς ἐνεχομένη εἰς τὴν δολοφονίαν τοῦ συζύγου αὐτῆς. Ἐπειδὴ ὅμως ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει ἐδικαιολογεῖτο ἡ διαγωγὴ τῆς βασιλίσσης μετὰ τὸν φόνον, καὶ ἡ ὀλιγωρία αὐτῆς περὶ τὴν καταδίωξιν τῶν ἐνόχων, ὁ πάπας ἀνεγνώρισεν ὅτι ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ ὑπῆρχεν ἀπόδειξις προφανοῦς μαγείας, καὶ ὅτι τὸ ἀποδιδόμενον τῇ Ἰωάννᾳ ἔγκλημα ἦτον ἀναγκαία συνέπεια γοητείας τινὸς ἐπιῤῥιφθείσης ἐπὶ τὴν τάλαιναν γυναῖκα, καὶ καθ' ἃς ἀδύνατον ἦτο ν' ἀνθιστῇ. Ταὐτοχρόνως δὲ ἡ αὐτοῦ ἁγιότης ἐπεκύρωσε τὸν γάμον τῆς βασιλίσσης μετὰ τοῦ Λουδοβίκου τοῦ Τάραντος, καὶ ἐχορήγησεν αὐτῷ τὸ παράσημον τοῦ Χρυσοῦ Ῥόδου καὶ τὸν τίτλον τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας καὶ Ἱερουσαλήμ.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ Ἰωάννα τῇ προτεραίᾳ τῆς ἀθωώσεως ἐπώλησε τῷ πάπᾳ τὴν πόλιν τῆς Ἀβενιῶνος ἀντὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδων φλωρινίων.

Ἐνῷ ἡ βασίλισσα συνηγόρει ὑπὲρ ἑαυτῆς ἐν τῇ αὐλῇ Κλήμεντος τοῦ ΣΤ', φρικώδης ἐπιδημία, γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ μέλανος λοιμοῦ τῆς κοινῶς μαύρης λοιμικῆς, αὐτὴ ἐκείνη περὶ ἧς κατέλιπεν ἡμῖν ὁ Βοκκάκιος τοσούτῳ θαυμαστὴν περιγραφὴν, κατελυμαίνετο τὸ βασίλειον τῆς Νεαπόλεως καὶ τὸ ἐπίλοιπον τῆς Ἰταλίας.

Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Ματθαίου Βιλλάνη, ἡ Φλωρεντία ἀπώλεσε τὰ τρία πέμπτα τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς, ἡ Βολωνία τὰ δύο τρίτα, καὶ σχεδὸν ἡ Εὐρώπη ὅλη ἐδεκατίσθη κατὰ τοιαύτην φοβερὰν ἀναλογίαν.

Οἱ Νεαπολιτανοὶ ἦσαν ἤδη καταβεβλημένοι ἐκ τῆς βαρβαρότητος καὶ τῆς ἀρπακτικότητος τῶν Οὐγγρων· ἀνέμενον δὲ εὐκαιρίαν ὅπως ἐξαναστῶσι κατὰ τοῦ ἀλλοφύλου δυνάστου, καὶ ἀνακαλέσωσι τὴν νόμιμον αὐτῶν ἡγεμονίδα, ἣν, παρὰ τὰ σφάλματα αὐτῆς, οὐδέποτε ἐπαύσαντο ἀγαπῶντες· τοσαύτη ἦτον ἐπὶ τοῦ σαρκικοῦ ἐκείνου λαοῦ ἡ δύναμις τοῦ κάλλους καὶ τῆς νεότητος. Ἅμα ἐνέβαλεν ἡ ἐπιδημία εἰς ἀπο-

σύνθεσιν τὸν στρατὸν καὶ εἰς ταραχὴν τὴν πόλιν, ἐξερράγησαν ἀραὶ κατὰ τοῦ τυράννου καὶ τῶν δημίων του. Ὁ δὲ Λουδοβῖκος τῆς Οὐγγαρίας ἀπειλούμενος ὑπό τε τῆς θείας ὀργῆς καὶ τῆς ἐκδικήσεως τοῦ λαοῦ, τρέμων ἐκ τοῦ φόβου τῆς ἐπιδημίας καὶ τῆς στάσεως, ἐγένετο αἴφνης ἄφαντος ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς, καὶ καταλείπων τὴν διοίκησιν τῆς Νεαπόλεως τῷ Κορράδῳ Λούπῳ, ἑνὶ τῶν στρατηγῶν αὐτοῦ, ἀπέπλευσε μετὰ σπουδῆς ἐκ Βαρλέττης, φυγὼν καὶ αὐτὸς ἐκ τοῦ βασιλείου, ὡς ἐβίασε νὰ φύγῃ πρό τινων μηνῶν τὸν Λουδοβῖκον τοῦ Τάραντος.

Αἱ εἰδήσεις αὗται ἦλθον εἰς Αὐενιῶνα καθ' ἣν στιγμὴν ὁ πάπας εἶχε πέμψει τῇ βασιλίσσῃ τὸ ἔγγραφον τῆς ἀθωώσεως. Παρευθὺς ἀπεφασίσθη ν' ἀφαιρεθῇ τὸ βασίλειον ἀπὸ τοῦ ἐπιτρόπου τοῦ Λουδοβίκου τῆς Οὐγγαρίας.

Ὁ Νικόλαος Ἀκκιαγιουόλης ἀπῆλθεν εἰς Νεάπολιν φέρων μεθ' ἑαυτοῦ τὴν θαυμασίαν ἀπόφασιν τοῦ ποντίφηκος δι' ἧς ἐμαρτυρεῖτο ἐνώπιον πάντων ἡ ἀθωότης τῆς βασιλίσσης, διεσκεδάζοντο οἱ ἐνδοιασμοί, καὶ διηγείρετο ὁ ἐνθουσιασμός.

Ὁ σύμβουλος διηυθύνθη πρῶτον εἰς τὸν πύργον τῆς Μέλτζης διευκούνενον ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Λορέντζου· ἦτο δὲ οὗτος ὁ μόνος πύργος ὅστις ἠρνήθη νὰ παραδοθῇ.

Ὁ πατὴρ καὶ τὸ τέκνον ἠσπάσθησαν ὁ εἷς τὸν ἄλλον μετὰ τῆς δικαίας ἐκείνης ὑπερηφανείας ἣν αἰσθάνονται ἀπέναντι ἀλλήλων δύο μέλη τῆς αὐτῆς οἰκογενείας ἡρωϊκῶς τὸ καθῆκον αὐτῶν ἐκτελέσαντα. Ὁ διοικητὴς τῆς Μέλζης ἐφανέρωσε τῷ μυστικοσυμβούλῳ τοῦ Λουδοβίκου τοῦ Τάραντος ὅτι ἡ ἀλαζονεία καὶ αἱ βαρβαρότητες τῶν ἐχθρῶν τῆς βασιλίσσης δυσηρέστουν τοὺς πάντας, ὅτι συνωμοσία ἐτεκταίνετο ὑπὲρ τῆς Ἰωάννας καὶ τοῦ συζύγου αὐτῆς ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Νεαπόλεως εὐρεῖα ἔχουσα διακλαδώσεις καθ' ἅπαν τὸ βασίλειον, καὶ ὅτι ἡ διχόνοια ἐλυμαίνετο τὸν ξένον στρατόν.

Ὁ ἀκάματος σύμβουλος μετέβη ἐκ Πούλλης εἰς Νεάπολιν, διατρέχων πόλεις καὶ χωρία, παντα χοῦ παρὼν, πολλαπλασιαζόμενος, τρανῶς διακηρύττων τὴν ἀθώωσιν τῆς βασιλίσσης, τὸν γάμον αὐτῆς μετὰ τοῦ Λουδοβίκου τοῦ Τάραντος, καὶ τὰς ἀφέσεις ἃς ὁ πάπας ὑπέσχετο πᾶσι τοῖς καλῶς ὑποδεξομένοις τοὺς νομίμους αὐτῶν ἡγεμόνας.

Ὅτε δὲ εἶδε τὸν λαὸν ἐγειρόμενον κατὰ τὴν διάβασίν του καὶ κράζοντα· « Ζήτω ἡ Ἰωάννα, θάνατος εἰς τοὺς Οὔγγρους!» ἐπανῆλθε πρὸς τοὺς κυρίους αὐτοῦ καὶ ἀνήγγειλεν αὐτοῖς τὸ φρόνημα τῶν ὑπηκόων.

Ἡ Ἰωάννα ἐδανείσθη χρήματα ἀφ' ὅπου ἠδυνήθη, ἐξώπλισε στόλον, καὶ ἀνεχώρησεν ἐκ Μασσαλίας μετὰ τοῦ ἀνδρὸς, τῆς ἀδελφῆς καὶ τῶν δύο πιστῶν αὐτῆς συμβούλων, Ἀκκιαγιουόλη καὶ Σπινέλλη, τῇ 10 σεπτεμβρίου 1348. Ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα, μὴ δυνάμενοι νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν λιμένα, ὅστις ἦτον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐχθροῦ, ἀπέβησαν εἰς Σάντα-Μαρία-δὲλ-Κάρμινε, πλησίον τοῦ Σεβέτου ποταμοῦ, φρενητιωδῶς δ' ἀνευφημούμενοι ὑπὸ πλήθους ἀπείρου, καὶ συνοδευόμενοι ὑπὸ πάσης τῆς νεαπολιτικῆς ἀριστοκρατίας, διηυθύνθησαν πρὸς τὸ μέγαρον τοῦ ἄρχοντος Ἀγιουτορίου, πλησίον τῆς Πόρτα-Καπουάνα, τῶν Οὔγγρων ὀχυρωθέντων ἐν πᾶσι τοῖς πύργοις τῆς πόλεως· ἀλλ' ὁ Νικόλαος Ἀκκιαγιουόλης ἡγούμενος τῶν ὁπαδῶν τῆς βασιλίσσης τοσούτῳ στενῶς ἀπέκλεισε τὰ φρούρια ταῦτα, ὥστε τὸ μὲν ἥμισυ τῶν ἐναντίων ἠναγκάσθη νὰ παραδοθῇ, οἱ δὲ λοιποὶ τραπέντες εἰς φυγὴν, διεσπάρησαν εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ βασιλείου.

Δὲν ἀκολουθοῦμεν τὸν Λουδοβῖκον τοῦ Τάραντος εἰς τὴν ἐπίπονον αὐτοῦ στρατείαν διὰ μέσου τῆς Πούλλης, τῶν Καλαβριῶν καὶ τῶν Ἀβρουττιῶν, ἔνθα ἓν πρὸς ἓν ἀνεκτήσατο τὰ ὑπὸ τῶν Οὔγγρων κατεχόμενα φρούρια. Μετ' ἀγῶνας ἀπαραδειγματίστους τὴν γενναιότητα καὶ ὑπομονὴν, ἦτο κύριος πασῶν σχεδὸν τῶν ὀχυρῶν θέσεων, ὅτε τὰ πράγματα ἤλλαξαν φάσιν αἰφνιδίως, καὶ ἡ τύχη τῶν ὅπλων τῷ ἔστρεψεν ἐκ δευτέρου τὰ νῶτα.

Γερμανὸς πολεμιστὴς, ὀνόματι Οὐάρνερ, λειποτακτήσας ἐκ τοῦ οὐγγρικοῦ στρατοῦ ἵνα πωληθῇ τῇ βασιλίσσῃ, καὶ μεταπωληθεὶς διὰ νέας προδοσίας, ἔπεσεν ἑκουσίως ἐν Κορνέτῳ εἰς χεῖρας τοῦ Κορράδου Λούπου, γενικοῦ ἐπιτρόπου τοῦ βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας, καὶ ἠνώθη φανερῶς, μετ' αὐτοῦ, συμπαρασύρων τοὺς πλείστους τῶν ὑπὸ τὰς διαταγάς του τυχοδιωκτῶν.

Ἡ ἀπροσδόκητος αὕτη λειποταξία ἠνάγκασε τὸν Λουδοβῖκον τοῦ Τάραντος νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Νεάπολιν, καὶ μετὰ μικρὸν ὁ βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας μαθὼν ὅτι τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ὑπὸ τὰς σημαίας του συναθροισθέντα μόνην τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ ἀνέμενον ὅπως στρατεύσωσιν ἐπὶ τὴν πρωτεύουσαν, ἀνέβη μετ' ἰσχυρᾶς ἐπικουρίας ἱππέων εἰς τὸν λιμένα τῆς Μαμφρεδονίας, καὶ, ἀφοῦ κατέλαβε τὴν Τράνην, τὴν Κανόζαν καὶ τὸ Σάλερνον, ἐπολιόρκησε τὴν Ἀβέρσαν.

Κεραυνὸς ἐνέσκηψεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς Ἰωάννας καὶ τοῦ συζύγου αὐτῆς. Ὁ οὐγγρικὸς στρατὸς συνέκειτο ἐκ δεκακισχιλίων ἱππέων καὶ ἐπέκεινα τῶν ἑπτακισχιλίων πεζῶν, ἡ δὲ πόλις ἐφρουρεῖτο ὑπὸ πεντακοσίων μόνων στρατιωτῶν, διοικουμένων παρὰ τοῦ Ἰακώβου Πινιατέλη.

Παρὰ τὴν ἀσύγκριτον ταύτην ὑπεροχὴν τῶν ἐχθρικῶν δυνάμεων, ὁ νεαπολίτης στρατηγὸς ἀπέκρουσεν ἰσχυρῶς τὴν ἔφοδον, καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας εἰς τὰς πρώτας τάξεις μαχόμενος ἐτρώθη διὰ βέλους τὸν πόδα.

Τότε βλέπων ὁ Λουδοβῖκος ὅτι δύσκολον ἦτο νὰ κυριεύσῃ ἐξ ἐφόδου τὴν πόλιν, ἀπεφάσισε νὰ καταστῇ κύριος αὐτῆς διὰ τῆς πείνης. Οἱ πολιορκούμενοι διεπράξαντο ἐπὶ τρεῖς μῆνας θαύματα ἀνδρείας· ἀλλ' ἡ ἀντίστασις ἀπέβαινεν ἀδύνατος καὶ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ἀνεμένετο συνθηκολόγησις, ἐκτὸς ἂν εἶχον ἀπόφασιν νὰ πέσωσι πάντες μέχρις ἑνός.

Ὁ Ρενὼ δὲ Βὼ ὅστις ἔμελλε νὰ ἔλθῃ ἐκ Μασσαλίας μετὰ στολίσκου δέκα γαλερῶν, πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν λιμένων τῆς πρωτευούσης, καὶ ἐξασφάλισιν τῆς φυγῆς τῆς βασιλίσσης, ἂν ὁ οὐγγρικὸς στρατὸς κατελάμβανε τὴν Νεάπολιν, ἐξ ἐναντίων ἀνέμων ἐμποδισθείς, ἠναγκάσθη νὰ σταθῇ κατὰ τὸν πλοῦν. Τὰ πάντα ἐφαίνοντο συνωμοτοῦντα ὑπὲρ τοῦ ἐχθροῦ.

Ὁ Λουδοβῖκος τοῦ Τάραντος, οὗτινος ἡ γενναιόφρων ψυχὴ ἀπεστρέφετο τὴν αἱματοχυσίαν τῶν ἀνδρείων ἐν ἀνίσῳ καὶ ἀπεγνωσμένῳ ἀγῶνι, εὐγενῶς ἀφοσιούμενος προύκάλεσε τὸν βασιλέα τῆς Οὐγγαρίας εἰς λύσιν τοῦ ἀγῶνος διὰ μονομαχίας.

Ἰδοὺ ἡ αὐθεντικὴ περὶ τούτου ἐπιστολὴ τοῦ συζύγου τῆς Ἰωάννας καὶ ἡ ἀπόκρισις τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἀνδρέα.

« Ἔνδοξε βασιλεῦ τῆς Οὐγγαρίας, ὁ τὸ ἡμέτερον βασίλειον ἐπιδραμών,—ἡμεῖς ἐλέῳ Θεοῦ βασιλεὺς τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τῆς Σικελίας, προσκαλοῦμεν ὑμᾶς εἰς μονομαχίαν. Γινώσκομεν ὅτι τῶν λογχοφόρων ὑμῶν ἢ τῶν λοιπῶν ἐθνικῶν οὓς συμπαρεσύρατε περὶ ὀλίγου ποιεῖσθε τὸν θάνατον ὡς κύνας αὐτοὺς θεωροῦντες· ἡμεῖς ὅμως φοβούμενοι τὰ δεινὰ ἅτινα ἐνδέχεται νὰ πάθωσιν οἱ ἡμέτεροι ἄνδρες θέλομεν αὐτοπροσώπως ν' ἀγωνισθῶμεν πρὸς ὑμᾶς, ὅπως περατώσωμεν τὸν παρόντα πόλεμον καὶ εἰρηνεύσωμεν τὸ βασίλειον. Ὅστις ἡμῶν τῶν δύο ἐπιζήσῃ τῷ ἑτέρῳ ἔσται βασιλεύς. Καὶ ὅπως διεξαχθῇ ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ ἡ μονομαχία, προτείνομεν ἵνα γένηται ἐν Παρισίοις, ἐν Περούζῃ, ἐν Αὐενιῶνι, ἢ ἐν Νεαπόλει. Ἐκλέξατε ἕνα τῶν τεσσάρων τούτων τόπων, καὶ ἀποκρίθητε ἡμῖν.»

Ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας, ἀκούσας πρότερον τὴν γνώμην τοῦ συμβουλίου αὐτοῦ, ἀπεκρίνατο οὕτω·

« Μεγάλε βασιλεῦ, ἀνέγνωμεν καὶ ἐλάβομεν γνῶσιν τῆς ἐπιστολῆς ἣν ἐπεστείλατε ἡμῖν διὰ τοῦ κομιστοῦ τῆς παρούσης, καὶ τὴν πρόκλησιν ὑμῶν εἰς μονομαχίαν πάνυ ἀσμένως ἐδεξάμεθα· ἀλλ' οὐδένα τῶν προτεινομένων τόπων παραδεχόμεθα, διότι πάντες εἰσὶν ἡμῖν ὕποπτοι, πολλῶν λόγων ἕνεκα. Ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας εἶναι πρὸς μητρὸς πάππος ὑμῶν, καὶ μολονότι δεσμοὶ αἵματος συνδέουσιν ἡμᾶς μετ' αὐτοῦ, δὲν εἶναι τοσούτῳ στενὸς συγγενής. Ἡ δὲ πόλις τῆς Αὐενιῶνος, καί περ ὀνόματι ἀνήκουσα τῷ ἀνωτάτῳ ποντίφηκι, εἶναι πρωτεύουσα τῆς Προβηγκίας καὶ ἀείποτε ὑπέκειτο εἰς τὴν ὑμετέραν ἐξουσίαν. Ἀλλ' οὔτε εἰς τὴν πόλιν τῆς Περούζης ἔχομεν ἐμπιστοσύνην, διότι ἡ πόλις αὕτη εἶναι ὑμῖν ἀφοσιωμένη. Ὅσῳ δ' ἀφορᾷ τὴν Νεάπολιν, δὲν εἶναι κἂν ἀνάγκη νὰ γράψωμεν ὅτι δὲν δεχόμεθα αὐτήν, καθ' ὅσον καλῶς γινώσκετε ὅτι ἐπανέστη καθ' ἡμῶν, καὶ ἐν αὐτῇ βασιλεύετε. Ἐὰν ὅμως ἐπιθυμῆτε νὰ μονομαχήσητε μεθ' ἡμῶν, τοῦτο γενήσεται παρουσίᾳ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, ὅστις εἶναι ἀνώτατος ἄρχων, ἢ τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας, κοινοῦ ἡμῶν φίλου, ἢ τοῦ πατριάρχου Ἀκουιλίας, ὅστις εἶναι καλὸς καθολικός. Ἂν ὅμως δὲν ἀγαπᾶτε τοὺς προτεινομένους παρ' ἡμῶν τόπους, πρὸς ἄρσιν πάσης προφάσεως καὶ ἀποφυγὴν πάσης ἀναβολῆς, ἐρχόμεθα ἀμέσως πρὸς ὑμᾶς μετὰ τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ. Τότε δὲ ἐξέρχεσθε καὶ ὑμεῖς, καὶ διεξάγωμεν τὴν μονομαχίαν ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν δύο στρατοπέδων.»

Μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν ἐπιστολῶν τούτων, ἡ πρόκλησις τοῦ Λουδοβίκου τοῦ Τάραντος ἔμεινεν ἀτελεσφόρητος. Ἡ φρουρὰ τῆς Ἀβέρσης ἐσυνθηκολόγησε μεθ' ἡρωϊκὴν ἀντίστασιν, καὶ γνωστότατον ἦτον ὅτι ἂν ὁ βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας ἠδύνατο νὰ ἔλθῃ ὑπὸ τὸ τεῖχη τῆς Νεαπόλεως, δὲν ἦτον ἀνάγκη νὰ ῥιψοκινδυνεύσῃ τὴν ζωήν του ἵνα καταλάβῃ τὴν πόλιν.

Εὐτυχῶς ὁ προβηγκιανὸς στολίσκος κατέπλευσε τέλος εἰς τὸν λιμένα. Ἡ τάλαινα ἡγεμονὶς Μαρία, σφίγγουσα ἐν ταῖς ἀγκάλαις τὰ θρηνοῦντα κοράσια αὐτῆς, ὠχρά, λυσίκομος, βλοσυρούς ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμούς, συνεσπασμένον τὸ στόμα, ἔτεινε τὸ οὖς πρὸς πάντα θόρυβον, φοβουμένη ἅμα καὶ ἐλπίζουσα.

Αἴφνης βήματα ἀντήχησαν ἐν τῷ διαδρόμῳ, φιλική φωνὴ ἠκούσθη, ἡ Μαρία ἔπεσε γονυκλινὴς καὶ ἔβαλε κραυγὴν χαρᾶς· ἦτον ὁ ἐλευθερωτής αὐτῆς.

Ὁ Ῥενὼ δὲ Βώ, ναύαρχος τοῦ προβηγκιανοῦ στόλου, προσῆλθεν εὐσεβάστως, ἀκολουθούμενος παρὰ τοῦ πρωτοτόκου αὐτοῦ υἱοῦ Ῥοβέρτου καὶ τοῦ ἱερέως του.

— Εὐχαριστῶ, Κύριε, ἀνεφώνησεν ἡ Μαρία ἀνεγειρομένη, ἐσώθημεν!

— Μίαν στιγμήν, κυρία, ἐπανέλαβεν ὁ Ῥενὼ ἐμποδίζων αὐτὴν διὰ νεύματος· ἐσώθητε, ἀλλ' ὑπὸ ἕνα ὅρον.

— Ὑπὸ ἕνα ὅρον; ἐψιθύρισεν ἡ ἡγεμονὶς ἐκστατική.

— Ἀκούσατέ μου, κυρία· ὁ βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας, ὁ ἐκδικητὴς τῶν δολοφόνων τοῦ Ἀνδρέα, ὁ φονεὺς τοῦ συζύγου σας, εἶναι πρὸ τῶν πυλῶν τῆς Νεαπόλεως· ὁ λαὸς καὶ οἱ στρατιῶται θὰ ὑποταχθῶσι μετὰ τελευταῖον ἡρωϊκὸν ἀγῶνα· ἐντὸς ὀλίγου τὸ πῦρ καὶ ὁ σίδηρος τοῦ νικηφόρου στρατοῦ θὰ διασπείρωσι πανταχοῦ τὴν ἀπόγνωσιν καὶ τὸν θάνατον. Καὶ τὴν φορὰν ταύτην ὁ οὔγγρος δήμιος δὲν θέλει φεισθῆ τῶν θυμάτων αὐτοῦ· θὰ φονεύσῃ τὰς μητέρας ὑπὸ τὰ ὄμματα τῶν τέκνων αὐτῶν, τὰ τέκνα εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν μητέρων. Ἡ κινητὴ γέφυρα τοῦ πύργου τούτου ἀφῃρέθη, καὶ οὐδεὶς ἐπαγρυπνεῖ εἰς τὴν φύλαξίν του· πάντες οἱ ἱκανοὶ νὰ φέρωσι ξίφος ἄνδρες εἶναι εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς πόλεως. Δυστυχία εἰς ὑμᾶς Μαρία Δούρας, ἂν ὁ βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας ἐνθυμηθῇ ὅτι προετιμήσατε τὸν ἀντίζηλόν του!

— Ἀλλὰ δὲν εἶσθε ὑμεῖς ἐδῶ διὰ νὰ μὲ σώσητε; ἀνέκραξεν ἡ Μαρία μετὰ φωνῆς ἐναγωνίου. Ἡ ἀδελφή μου Ἰωάννα δὲν σᾶς διέταξε νὰ μὲ φέρετε πλησίον της;

— Ἡ ἀδελφὴ δὲν εἶναι πλέον εἰς θέσιν νὰ δίδῃ διαταγάς, ἐπανέλαβεν ὁ Ῥενὼ μετὰ περιφρονητικοῦ μειδιάματος. Εὐχαριστίας μόνον ἠδύνατο νὰ μοὶ ἀπευθύνῃ διότι ἔσωσα τὴν ζωήν της, καθὼς καὶ τοῦ συζύγου της, ὅστις ἀνάνδρως τρέπεται εἰς φυγὴν ἀπέναντι τοῦ ἀνθρώπου ὃν ἐτόλμησε νὰ προκαλέσῃ εἰς μονομαχίαν.

Ἡ Μαρία ἠτένισεν ἀσκαρδαμυκτὶ τὸν ναύαρχον, ἵνα βεβαιωθῇ ὅτι αὐτὸς τῷ ὄντι ἐλάλει τοσούτῳ προπετῶς περὶ τῶν κυρίων αὐτοῦ· ἀλλὰ φρίξασα ἐκ τῆς ἀταραξίας τῆς μορφῆς αὐτοῦ, ἐξηκολούθησε λέγουσα μετὰ γλυκείας φωνῆς.

— Ἀφοῦ εἰς μόνην τὴν γενναιοψυχίαν σας θὰ χρεωστῶ τὴν ζωὴν ἐμοῦ καὶ τῶν τέκνων μου, θὰ σᾶς εἶμαι ἀπειράκις εὐγνώμων. Ἀλλ' ἂς σπεύσωμεν, κύριε κόμη, διότι μοὶ φαίνεται κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ὅτι ἀκούω τὴν κραυγὴν τῆς ἐκδικήσεως, καὶ δὲν θὰ μὲ ἀφήσητε ἐκτεθειμένην εἰς τὸν σκληρὸν ἐχθρόν μου.

— Θεὸς φυλάξοι, κυρία! θὰ σᾶς σώσω μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς μου· ἀλλὰ σᾶς εἶπα ὅτι θὰ τὸ πράξω ὑπὸ ἕνα ὅρον.

— Ποῖον; ἠρώτησεν ἡ Μαρία μετὰ βεβιασμένης ἐγκαρτερήσεως.

— Νὰ νυμφευθῆτε τὸν υἱόν μου αὐτὴν τὴν στιγμήν, παρόντος τοῦ αἰδεσιμωτάτου ἱερέως ἡμῶν.

— Αὐθάδη! ἀνέκραξεν ἡ Μαρία ὀπισθοχωροῦσα, καταπόρφυρος ἐξ ἀγανακτήσεως καὶ αἰσχύνης· οὕτω τολμᾷς νὰ ὁμιλῇς εἰς τὴν ἀδελφὴν τῆς νομίμου σου βασιλίσσης; Δόξαζε τὸν Θεόν, διότι εὐαρεστοῦμαι νὰ συγχωρήσω τὴν ὕβριν αὐτὴν εἰς στιγμὴν ζάλης ἥτις ἐτάραξε τὸ λογικόν σου, καὶ προσπάθησε νὰ ἐξαλείψῃς ἀπὸ τῆς μνήμης μου τὴν διαγωγήν σου διὰ τῆς ἀφοσιώσεώς σου.

Ὁ κόμης οὔτε λέξιν ἀποκριθεὶς ἔνευσε πρὸς τὸν υἱόν του καὶ τὸν ἱερέα νὰ τὸν ἀκολουθήσωσι καὶ ἡτοιμάσθη νὰ ἐξέλθῃ τοῦ θαλάμου. Καθ' ἣν στιγμὴν διέβαινε τὸ κατώφλιον, ἡ Μαρία ὥρμησε πρὸς αὐτὸν, καὶ συμπλέκουσα τὰς χεῖρας, ἱκέτευεν ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ, νὰ μὴ ἐγκαταλείψῃ αὐτήν. Ὁ Ῥενὼ ἐστάθη.

— Ἠδυνάμην νὰ ἐκδικηθῶ, εἶπε, διότι μὲ ὑβρίζετε ἀρνουμένη τὸν υἱόν μου τόσον ὑψηλοφρόνως· ἀλλ' ἀφίνω αὐτὴν τὴν φροντίδα εἰς τὸν Λουδοβίκον τῆς Οὐγγαρίας, ὅστις θὰ τὴν ἐκτελέσῃ θαυμάσια.

— Ἔλεος διὰ τὰς δυστυχεῖς μου κόρας! ἐπανελάμβανεν ἡ ἡγεμονὶς· ἔλεος τοὐλάχιστον διὰ τὰ ταλαίπωρα τέκνα μου, ἂν τὰ δάκρυα μου δὲν σᾶς συγκινοῦν.

— Ἂν ἠγαπᾶτε τὰ τέκνα σας, ἀπήντησεν ὁ ναύαρχος συσπῶν τὰς ὀρρῦς, θ' ἀπεφασίζατε ἕως τώρα.

— Ἀλλὰ δὲν ἀγαπῶ τὸν υἱόν σας, ἀνεφώνησεν ἡ Μαρία μεθ' ὑπερηφάνου καὶ τρεμούσης ἐνταύτῳ φωνῆς. Ὦ! Θεέ μου, εἶναι δυνατὸν νὰ παραδιάζωνται τοιουτοτρόπως τὰ αἰσθήματα δυστυχοῦς γυναικός; Ἀλλ' ὑμεῖς, πάτερ, ὑμεῖς, ὁ λειτουργὸς τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἐξηγήσατε λοιπὸν εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον ὅτι δὲν δύναταί τις νὰ καλέσῃ τὸν Θεὸν μάρτυρα ὅρκου ἀπεσπωμένου ἐκ τῆς ἀπηλπισμένης ἀδυναμίας!

— Εἴσθε νέος, ἠγαπήσατε ἴσως· θ' ἀγαπήσητε, βεβαίως, μίαν ἡμέραν. Ὦ! ἐπικαλοῦμαι τὴν νεκρικήν σας τιμιότητα, τὴν ἱπποτικήν σας ὑπερηφάνειά σας πρέπει ν' ἀγανακτῇ βλέπουσα βασανιζομένην δυστυχῆ γυναῖκα ἥτις προσπίπτει εἰς τοὺς πόδας σας ζητοῦσα χάριν καὶ προστα-



Εἰς ἐσχάτην ἔνδειαν περιελθὼν ἠναγκάσθη νὰ ἐπαιτήσῃ τὸν ἄρτον αὐτοῦ.—Σελ. 242.

σίαν. Μίαν μόνην λέξιν εἴπατε, Ροβέρτε, καὶ θὰ σᾶς εὐλογῶ καθ' ὅλας τὰς ὥρας τῆς ζωῆς μου, καὶ ἡ ἀνάμνησίς σας θὰ μένῃ ἐγκεχαραγμένη εἰς τὴν ψυχήν μου ὡς φύλακος ἀγγέλου, καὶ τὰ τέκνα μου θὰ μάθωσι τὸ ὄνομά σας, διὰ νὰ τὸ

ἀδροφροσύνην, πάσας τὰς εὐγενεῖς ὁρμὰς τῆς ψυχῆς σας· ἐνωθῆτε μετ' ἐμοῦ διὰ ν' ἀποτρέψωμεν τὸν πατέρα σας ἀπὸ τοῦ ὀλεθρίου σκοποῦ του. Ποτὲ δὲν μὲ εἴδατε· δὲν ἠξεύρετε ἂν ἀγαπῶ ἄλλον εἰς τὰ ἐνδόμυχα τῆς καρδίας μου. Ἡ

προφέρωσι καθ' ἑκάστην ἐσπέραν, δεόμενα τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ πληρώσεως τῶν πόθων μου. Ὦ! εἴπατε, θέλετε νὰ μὲ σώσητε; καὶ, βραδύτερον, τίς οἶδε, θὰ σᾶς ἀγαπήσω... μετ' ἔρωτος!

— Ὀφείλω νὰ ὑπακούσω εἰς τὸν πατέρα μου, ἀπεκρίνατο ὁ Ροβέρτος, μὴ ἐγείρων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῆς ὡραίας ἱκέτιδος.

Ὁ ἱερεὺς ἐσιώπα. Δύο λεπτὰ παρῆλθον, καθ' ἃ τὰ τέσσαρα ταῦτα πρόσωπα, ἕκαστον ὑπὸ τῶν διαλογισμῶν αὐτοῦ κυριευόμενον ἔμειναν, ἀκίνητα ὡς ἀγάλματα γεγλυμμένα ἐπὶ τῶν τεσσάρων γωνιῶν τάφου. Κατὰ τὸ φοβερὸν τοῦτο διάλειμμα, ἡ Μαρία τρὶς διενοήθη νὰ ῥιφθῇ εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀλλὰ συγκεχυμένος καὶ μεμακρυσμένος θόρυβος ἔπληξεν αἴφνης τὰς ἀκοὰς αὐτῆς· βαθμηδὸν ὁ θόρυβος προσήγγισε, καὶ τῶν φωνῶν κάλλιον διακρινομένων, ἠκούσθησαν γυναῖκες ἐν τῇ ὁδῷ βάλλουσαι τὰς ἀπονενοημένας κραυγάς.

— Φύγετε! φύγετε! φύγετε! Ὁ Θεὸς μᾶς ἐγκαταλείπει, οἱ Οὔγγροι ἐμβῆκαν εἰς τὴν πόλιν.

Οἱ κλαυθμοὶ τῶν τέκνων τῆς Μαρίας ἀπήντησαν πρὸς τὰς κραυγὰς ταύτας, καὶ ἡ μικρὰ Μαργαρίτα ὑψοῦσα πρὸς τὴν μητέρα τὰς χεῖρας ἐξέφραζε τὸν τρόμον αὐτῆς διὰ λόγων ἀνωτέρων τῆς ἡλικίας της. Ὁ δὲ Ρενὼ βλέμμα μὴ ῥίπτων ἐπὶ τῆς συγκινητικῆς ἐκείνης εἰκόνος ἔσυρε πρὸς τὴν θύραν τὸν υἱόν του.

— Σταθῆτε! εἶπεν ἡ ἡγεμονὶς τείνουσα τὴν χεῖρα μετ' ἐπισήμου κινήματος· ἀφοῦ ὁ Θεὸς δὲν ἀποστέλλει ἄλλην βοήθειαν εἰς τὰ τέκνα μου, τὸ θέλημά του εἶναι νὰ πληρωθῇ ἡ θυσία.

Καὶ ἔπεσε γονυκλινὴς ἐνώπιον τοῦ ἱερέως, κύπτουσα τὴν κεφαλὴν ὡς θῦμα τεῖνον τὸν τράχηλον ὑπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου. Ὁ Ροβέρτος δὲ Βὼ ἐτέθη παρ' αὐτῇ καὶ ὁ ἱερεὺς ἀπήγγειλε τὴν τυπικὴν εὐχὴν ἥτις συνέδεεν αὐτοὺς διὰ παντὸς, καὶ καθιέρωσε τὸν ἄτιμον ἐκεῖνον βιασμὸν δι' ἱεροσύλου εὐλογίας.

— Ἐτελείωσεν, ἐψιθύρισεν ἡ χήρα τοῦ Δούρας ἀτενίζουσα ἐπὶ τῶν δύο θυγατέρων αὐτῆς δακρύβρεκτον βλέμμα.

— Ὄχι δὲν ἐτελείωσεν ἀκόμη, ὑπέλαβε τραχέως ὁ ναύαρχος ὠθῶν αὐτὴν πρὸς ἄλλον θάλαμον· πρὶν ἀναχωρήσωμεν πρέπει νὰ ἐκτελεσθῇ ὁ σκοπὸς τοῦ γάμου.

— Δίκαιε Θεέ! ἀνέκραξεν ἡ ἡγεμονὶς μετὰ σπαρακτικῆς φωνῆς, καὶ ἔπεσε λειπόθυμος.

Ὁ Ρενὼ δὲ Βὼ διηύθυνε τὸν στολίσκον αὐτοῦ πρὸς τὴν Μασσαλίαν, ἔνθα ἤλπιζεν ὅτι θὰ στέψῃ τὸν υἱόν του κόμητα τῆς Προβηγκίας, βοηθείᾳ τοῦ παραδόξου αὐτοῦ γάμου μετὰ τῆς Μαρίας Δούρας.

Ἀλλ' ἡ ἀνανδρος αὕτη προδοσία δὲν ὤφειλε νὰ μείνῃ ἀτιμώρητος. Σφοδροτάτου ἀνέμου πνεύσαντος, ἐξώκειλε πρὸς τὴν Γαέταν, ὅπου πρὸ μικροῦ ἀφίκετο ἡ βασίλισσα καὶ ὁ σύζυγος αὐτῆς. Ὁ Ρενὼ διέταξε τοὺς ναύτας αὐτοῦ νὰ μένωσιν εἰς τὸ πέλαγος, ἀπειλῶν ὅτι θὰ ῥίψῃ εἰς τὴν θάλασσαν οἱονδήποτε τολμῶντα νὰ παραβῇ τὰς διαταγάς του.

Τὸ πλήρωμα ἀπήντησε κατ' ἀρχὰς διὰ γογγυσμῶν· μετ' ὀλίγον δὲ θανάτου κραυγαὶ παντοχόθεν ἠγέρθησαν, καὶ ὁ ναύαρχος βλέπων ὅτι ἀπώλετο, προσέφυγεν ἀπὸ τῶν ἀπειλῶν εἰς τὰς παρακλήσεις.

Ἀλλ' ἡ ἡγεμονὶς, ἥτις ἀνέλαβε τὰς αἰσθήσεις αὐτῆς κατὰ τὴν πρώτην ἔκρηξιν τοῦ κεραυνοῦ, συρομένη ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐκάλει βοήθειαν.

— Ἐδῶ, Λουδοβῖκε! ἐδῶ βαρῶνοί μου! θάνατος εἰς τοὺς ἀθλίους οἵτινες ἀνάνδρως μὲ ἠτίμασαν!

Ὁ Λουδοβῖκος τοῦ Τάραντος ὥρμησεν εἰς λέμβον, ἀκολουθούμενος ὑπὸ δέκα τῶν ἀνδρειοτάτων αὐτοῦ ἱπποτῶν, καὶ δι' ἰσχυρᾶς κωπηλασίας κατέφθασε τὸν στολίσκον. Τότε ἡ Μαρία ἐπεράτωσε τὴν ἀφήγησιν αὐτῆς διὰ μιᾶς μόνης λέξεως, καὶ πρὸς τὸν ναύαρχον στραφεῖσα, ὡς ἵνα προκαλέσῃ αὐτὸν ν' ἀπολογηθῇ, κατέβαλεν αὐτὸν διὰ κεραυνοβόλου βλέμματος.

— Ἄθλιε! ἀνεφώνησεν ὁ βασιλεὺς ἐφορμῶν κατὰ τοῦ προδότου, καὶ διεπέρασεν αὐτὸν διὰ τοῦ ξίφους.

Εἶτα ἐδέσμευσε δι' ἁλύσεων τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ τὸν ἀνάξιον λειτουργὸν τοῦ Ὑψίστου ὅστις ἐνείχετο εἰς τὴν βδελυρὰν βίαν ἣν ἀπέτισεν ὁ ναύαρχος διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, λαβὼν δ' ἐν τῇ λέμβῳ τὴν ἡγεμονίδα καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς ἔπλευσεν εἰς τὸν λιμένα.

Ἐν τούτοις οἱ Οὔγγροι, παραβιάσαντες μίαν τῶν πυλῶν τῆς Νεαπόλεως, παρήλαυνον θριαμβευτικῶς πρὸς τὸν Νέον Πύργον· ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν διήρχοντο τὴν πλατεῖαν τῶν Κορραγίων, οἱ Νεαπολῖται παρετήρησαν ὅτι τοσοῦτον ἀδύνατοι ἦσαν οἱ ἵπποι καὶ ἐξηντλημένοι οἱ ἱππεῖς ἐκ τῶν μόχθων τῆς πολιορκίας τῆς Ἀβέρσας, ὥστε μία μόνη πνοὴ ἤρκει ὅπως διασκορπίσῃ τὸν ἐκ φαντασμάτων ἐκεῖνον στρατόν.

Τότε αἴφνης ἀπὸ τοῦ τρόμου εἰς τὴν θρασύτητα μεταπίπτων ὁ λαὸς ἐπέπεσε κατὰ τῶν νικητῶν καὶ ἀπώθησεν αὐτοὺς ἔξω τῶν τειχῶν.

Ἡ αἰφνίδιος αὕτη τοῦ λαοῦ ἀντίστασις ἐδάμασε τὴν ὑπεροψίαν τοῦ βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας, καὶ κατέστησεν αὐτὸν εὐπειθέστερον εἰς τὰς συμβουλὰς τοῦ Κλήμεντος ΣΤ', ὅστις ἐνόμισε τέλος ὅτι ὤφειλε νὰ ἐπέμβῃ.

Ἀνακωχὴ ὑνωμολογήθη πρῶτον ἀπὸ τοῦ φεβρουαρίου 1350 μέχρι τῆς ἀρχῆς ἀπριλίου 1351· τὸ δ' ἐπιὸν ἔτος ἡ ἀνακωχὴ μετετράπη εἰς ὁριστικὴν εἰρήνην, ἀντὶ τριακοσίων χιλιάδων φλωρινίων, δοθέντων παρὰ τῆς Ἰωάννας τῷ βασιλεῖ τῆς Οὐγγαρίας ὡς ἐξόδων τοῦ πολέμου.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Οὔγγρων ἀπεσταλμένος τοῦ πάπα ἦλθε νὰ στέψῃ τὴν Ἰωάνναν καὶ τὸν Λουδοβῖκον τοῦ Τάραντος, καὶ πρὸς τὴν τελετὴν ταύτην ἐξελέγη ἡ 25 μαΐου, ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς.

Πάντες οἱ σύγχρονοι ἱστορικοὶ μετ' ἐνθουσιασμοῦ ποιοῦνται λόγον περὶ τῆς λαμπρᾶς ταύτης τελετῆς, ἧς αἱ λεπτομέρειαι διαιωνίζονται ὑπὸ τοῦ χρωστῆρος τοῦ Γιόττου, ἐν ταῖς τοιχογραφίαις τῆς ἐκκλησίας ἥτις ἐπωνομάσθη ἕνεκα τῆς στέψεως Ἰνκορονάτα.

Γενικὴ ἀμνηστεία ἐξεδόθη περὶ πάντων τῶν ἐν τοῖς προηγουμένοις πολέμοις πολεμησάντων ἐν τῇ μιᾷ ἢ τῇ ἑτέρᾳ φατρίᾳ, εὐφρόσυνοι δὲ κραυγαὶ ὑπεδέξαντο τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν, οἵτινες μετὰ πομπῆς προὐχώρουν ἐφιπποι ὑπὸ τὴν σκιάδα, ἀκολουθούμενοι παρὰ πάντων τῶν βαρώνων τοῦ βασιλείου.

Ἡ χαρὰ ὅμως τῆς ἡμέρας ἐκείνης διεταράχθη ὑπὸ συμβάντος ὅπερ ὁ δεισιδαίμων ὄχλος ἐξέλαβεν ὡς ἀπαίσιον οἰωνόν. Ὁ Λουδοβῖκος τοῦ Τάραντος, ἐπιβαίνων ἵππου μετὰ φαλάρων πολυτελῶν, εἶχε διαθῇ τὴν Πετρουκκίαν Πύλην, ὅτε γυναῖκες θεωροῦσαι τὴν πομπὴν ἀπὸ τῶν παραθύρων αὐτῶν, ἔῤῥιψαν τοσαῦτα ἄνθη ἐπὶ τοῦ βασιλέως, ὥστε ὁ ἵππος πτοηθεὶς ἠνωρθώθη καὶ συνέτριψε τὸν χαλινόν. Ὁ Λουδοβῖκος μὴ δυνάμενος ν' ἀναχαιτίσῃ αὐτόν, ἐπήδησεν ἐλαφρῶς χαμαί· ἀλλὰ ταὐτοχρόνως ἔπεσεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὸ στέμμα καὶ συνετρίβη εἰς τρία. Αὐθημερὸν δὲ ἀπέθανεν ἡ μονογενὴς θυγάτηρ τοῦ Λουδοβίκου καὶ τῆς Ἰωάννας.

Μεθ' ὅλα ταῦτα ὁ βασιλεύς, μὴ θέλων νὰ ἐπισκιασθῇ ἡ λαμπρὰ πομπὴ ὑπὸ πενθίμων σημείων, διέταξε νὰ ἐξακολουθῶσιν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οἱ ἀγῶνες καὶ αἱ ἱπποδρομίαι, καὶ εἰς μνημόσυνον τῆς στέψεως αὐτοῦ συνέστησε τὸ τάγμα τῶν Ἱπποτῶν τοῦ Δεσμοῦ. Ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἥτις ἐσημειώθη διὰ θλιβεροῦ οἰωνοῦ, ὁ βίος αὐτοῦ ἔμελλε νὰ καταστῇ μακρὰ συνέχεια ἀπατηλῶν ἐλπίδων. Ἀφοῦ διεξήγαγε πολέμους ἐν Σικελίᾳ καὶ Πουλλῃ καὶ κατέστειλε τὴν ἀνταρσίαν τοῦ Λουδοβίκου Δούρας, τελειώσαντος τὰς ἡμέρας αὐτοῦ ἐν ταῖς εἱρκταῖς τοῦ Πύργου τοῦ Ὠοῦ, ὁ Λουδοβῖκος τοῦ Τάραντος ἐξασθενήσας ὑπὸ τῶν ἡδονῶν, διαβρωθεὶς ὑπὸ βραδείας νόσου, καταβεβλημένος ἐξ οἰκιακῶν θλίψεων, ἀνηρπάγη ὑπὸ ὀξέος πυρετοῦ, τῇ 5 Ἰουνίου 1362, ἐν ἡλικίᾳ δύο καὶ τεσσαράκοντα ἐτῶν· καὶ πρὶν ἔτι καταβιβασθῇ τὸ πτῶμά του εἰς τοὺς βασιλικοὺς τύμβους τοῦ Ἁγίου Δομινίκου, πολλοὶ μνηστῆρες διεφιλονείκουν τὴν χεῖρα τῆς βασιλίσσης.

Πάντων δὲ τῶν ἀντιζήλων, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλέως τῆς Ἰταλίας, ὑπερίσχυσεν ὁ ἰνφάντης τῆς Μαϋόρκας, ὁ περικαλλὴς ἐκεῖνος νεανίας ὃν ἤδη ὠνομάσαμεν. Ὁ Ζαὺμ τῆς Ἀραγῶνος εἶχε τὴν ἡδεῖαν καὶ μελαγχολικὴν μορφὴν καθ' ἣς ἀδυνατεῖ ἡ γυνὴ ν' ἀντισταθῇ.

Μεγάλαι συμφοραὶ ἂς γενναίως ὑπέστη ἐπέῤῥιψαν ὡσεὶ πένθιμον πέπλον ἐπὶ τῆς νεότητος αὐτοῦ· ἑκκαίδεκα ἔτη διῆλθε κεκλεισμένος ἐντὸς σιδηροῦ κλωβοῦ· ἐλευθερωθεὶς δὲ τῆς φρικτῆς ταύτης εἱρκτῆς δι' ἀντικλειδίου, περιεπλανήθη ἀπὸ αὐλῆς εἰς αὐλὴν ὅπως ἀνακτήσηται τὴν χώραν αὐτοῦ· καὶ λέγουσι μάλιστα ὅτι εἰς ἐσχάτην ἔνδειαν περιελθὼν ἠναγκάσθη νὰ ἐπαιτήσῃ τὸν ἄρτον αὐτοῦ.

Ἡ καλλονὴ τοῦ ξένου νεανίου, ἡ ἀφήγησις τῶν περιπετειῶν αὐτοῦ, ἔθελξαν τὴν Ἰωάνναν καὶ τὴν Μαρίαν ἐν τῇ αὐλῇ τῆς Λυενιῶνος. Ἡ Μαρία ἰδίως συνέλαβε πρὸς τὸν ἰνφάντην ἔρωτα τοσοῦτῳ πλέον σφοδρὸν καθ' ὅσον μᾶλλον ἠγωνίσθη ὅπως συγκεντρώσῃ αὐτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ της.

Ἅμα ἦλθεν εἰς Νεάπολιν ὁ Ζαὺμ τῆς Ἀραγῶνος, ἡ δύσμοιρος ἡγεμονὶς ἣν ἐνύμφευσαν τὸ ἐγχειρίδιον ἐπὶ τοῦ λάρυγγος αὐτῆς θέντες, ἠθέλησε ν' ἀγοράσῃ τὴν ἐλευθερίαν αὐτῆς δι' ἐγκλήματος.

Ἀκολουθουμένη ὑπὸ τεσσάρων ἐνόπλων ἀνδρῶν, εἰσῆλθεν εἰς τὴν εἱρκτὴν, ἐν ᾗ ὁ Ροβέρτος δὲ Βὼ οὐκ ἐπαύσατο τιμωρούμενος ἐπὶ σφάλματι ὅπερ διεπράχθη μᾶλλον ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

Ἡ Μαρία ἔστη ἐνώπιον τοῦ δεσμώτου ἐσταυρωμένας ἔχουσα τὰς χεῖρας, πελιδνὰς τὰς παρειάς, τρέμοντα τὰ χείλη. Ἡ συνέντευξις ὑπῆρξε τρομερά.

Τὴν φορὰν ταύτην ἡ ἡγεμονὶς ἠπείλει, καὶ

ὁ νέος ἐξῆτεῖτο χάριν. Ἡ Μαρία διετέλεσε κωφὴ πρὸς τὰς ἱκεσίας αὐτοῦ, καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ δυστυχοῦς ἐκυλίσθη αἱματοσταγὴς πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῆς, ἐνῷ οἱ δήμιοι ἔρριπτον εἰς τὴν θάλασσαν τὸ σῶμα.

Ἀλλ' ὁ Θεὸς δὲν ἀφῆκεν ἀτιμώρητον τὸν φόνον τοῦτον· ὁ Ζαὺμ προὐτίμησε τὴν βασίλισσαν ἀντὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς, καὶ ἡ χήρα τοῦ Δούρας οὐδὲν ἄλλο ἐκαρπώθη ἐκ τοῦ ἐγκλήματος ἢ τὴν περιφρόνησιν τοῦ ἀνδρὸς ὃν ἠγάπα, καὶ ὁριμεῖς ἐλέγχους τοῦ συνειδότος, ὑφ' ὧν νέα εἰσέτι κατεβιβάσθη εἰς τὸν τάφον.

Ἡ Ἰωάννα ἐνυμφεύθη ἀλληλοδιαδόχως τὸν Ζαὺμ τῆς Ἀραγῶνος, υἱὸν τοῦ βασιλέως τῆς Μαϋόρκας, καὶ τὸν Ὄθωνα Βρούνσβικ, ἐκ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ οἴκου τῆς Σαξωνίας.

Διερχόμεθα δὲ ταχέως τὰ ἔτη ταῦτα, σπεύδοντες ἵνα ἔλθωμεν εἰς τὴν λύσιν τῆς ἱστορίας ταύτης τῶν ἐγκλημάτων καὶ ἐξιλασμῶν.

Ὁ Ζαὺμ μακρυνθεὶς τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἐξακολουθῶν νὰ διάγῃ τὸν πολυκύμαντον αὐτοῦ βίον, ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν ἠγωνίσθη ἐν Ἱσπανίᾳ πρὸς Πέτρον τὸν Σκληρόν, ὅστις ἥρπασε τὸ βασίλειόν του, ἀπέθανε πλησίον τῆς Ναβάρρας περὶ τὰ τέλη τοῦ 1375.

Ὅσῳ δ' ἀφορᾷ τὸν Ὄθωνα, μὴ δυνηθεὶς νὰ διαρύγῃ τὴν θείαν ἐκδίκησιν ἥτις βαρέως ἐπέκειτο τῆς αὐλῆς τῆς Νεαπόλεως, συνεμερίσθη θαρραλέως μέχρις ἐσχάτων τὴν τύχην τῆς βασιλίσσης.

Βλέπουσα ὅτι ἐστερεῖτο νομίμων κληρονόμων, ἡ Ἰωάννα υἱοθέτησε τὸν ἀνεψιὸν αὐτῆς Κάρολον τὸν Εἰρηνικόν, ὡς ἐπωνομάσθη συνεπείᾳ τῆς ἐν Τρεβίζῃ εἰρήνης. Ὁ νέος οὗτος ἦτον υἱὸς τοῦ Λουδοβίκου Δούρας, ὅστις ἀφοῦ ἐπανέστη κατὰ τοῦ Λουδοβίκου τοῦ Τάραντος, ἀπεβίωσεν οἰκτρῶς ἐν τῇ εἱρκτῇ τοῦ πύργου τοῦ Ὠοῦ. Τὸ τέκνον θὰ ὑφίστατο ἐπίσης τὴν τύχην τοῦ πατρός, ἀλλ' ἡ Ἰωάννα παρενέβη ὑπὲρ αὐτοῦ, τῷ ἀπένειμε μυρίας χάριτας, καὶ ἐνύμφευσεν αὐτὸ μετὰ τῆς Μαργαρίτας, θυγατρὸς τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς Μαρίας καὶ τοῦ ἐξαδέλφου της Καρόλου Δούρας τοῦ σφαγέντος ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας.

Σπουδαῖαι διγόνοιαι ἀνεφύησαν ὕστερον μεταξὺ τῆς βασιλίσσης καὶ ἑνὸς τῶν ἀρχαίων ὑπηκόων της, τοῦ Βαρθολομαίου Πρινιάνη, γενομένου πάπα ὑπὸ τὸ ὄνομα Οὐρβανοῦ τοῦ ΣΤ'. Παροργισθεὶς ἐκ τῆς ἀντιπολιτεύσεως τῆς βασιλίσσης, ὁ πάπας εἶπε μιᾷ τῶν ἡμερῶν, ἐν ἐξάψει ὀργῆς, ὅτι «θὰ τὴν στείλῃ νὰ κλώσῃ εἰς κανένα μοναστῆρι.» Ἡ δὲ Ἰωάννα ἐκδικουμένη τὴν ὕβριν ταύτην, ἔδειξεν ἀπροκαλύπτως εὔνοιαν πρὸς τὸν ἀντίπαπαν Κλήμεντα Ζ', καὶ προσήνεγκεν αὐτῷ ἄσυλον ἐν τῷ ἰδίῳ πύργῳ, ὅτε καταδιωκόμενος ὑπὸ τῶν στρατευμάτων τοῦ Οὐρβανοῦ, κατέφυγεν εἰς Φόνδην.

Ἀλλ' ὁ λαὸς ἐξαναστὰς ἐναντίον τοῦ Κλήμεντος ἐφόνευσε τὸν ἀρχιεπίσκοπον Νεαπόλεως, ὅστις συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ, συνέτριψε τὸν σταυρὸν ὅστις μετὰ πομπῆς ἐφέρετο πρὸ τοῦ ἀντίπαπα, καὶ μόλις ἔδωκεν αὐτῷ καιρὸν νὰ ἐπιβῇ πλοίου καὶ ν' ἀποσωθῇ εἰς Προβηγκίαν.

Ὁ Οὐρβανὸς ἐκήρυξε τὴν Ἰωάνναν ἔκπτωτον τοῦ θρόνου, ἔλυσε τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ὅρκου τῆς πίστεως, καὶ ἔδωκε τὸ στέμμα τῆς Σικελίας καὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ Καρόλῳ τῷ Εἰρηνικῷ, ὅστις ἐστράτευσεν ἐπὶ τὴν Νεάπολιν ἄγων ὀκτακισχιλίους Οὔγγρους.

Ἡ βασίλισσα ἀδυνατοῦσα νὰ πιστεύσῃ τοσαύτην ἀγνωμοσύνην ἀπέστειλεν εἰς συνάντησιν τοῦ θετοῦ αὐτῆς υἱοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Μαργαρίταν, ἣν ἠδύνατο νὰ φυλάξῃ ὡς ὅμηρον, καὶ τὰ δύο τέκνα αὐτῆς Λαδίσλαον καὶ Ἰωάνναν, ἥτις ὕστερον ἐγένετο ἡ δευτέρα ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο βασίλισσα. Ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου ὁ νικηφόρος στρατὸς ἀφίκετο πρὸ τῆς Νεαπόλεως, καὶ ὁ Κάρολος περιέζωσε τὴν βασίλισσαν ἐν τῷ πύργῳ αὐτῆς, λησμονῶν, ὁ ἀχάριστος, ὅτι ἡ γυνὴ ἐκείνη ἔσωσε τὴν ζωήν του καὶ ἠγάπησεν αὐτὸν ὡς μήτηρ.

Ἡ Ἰωάννα ὑπέστη κατὰ τὴν πολιορκίαν πανθ' ὅσα καὶ οἱ μᾶλλον ἐμπειροπόλεμοι στρατιῶται ἀδυνατοῦσι νὰ ὑπομείνωσιν. Εἶδε πίπτοντας περὶ αὐτὴν τοὺς πιστοὺς αὐτῇ ἄνδρας ἐξηντλημένους ὑπὸ τῆς πείνης ἢ δεκατιζομένους ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ. Ἀφοῦ ἐστέρησαν αὐτὴν τροφίμων, ἐσφενδόνιζον καθ' ἑκάστην εἰς τὸ φρούριον σεσηπότα πτώματα ὅπως μολύνωσι τὸν ἀέρα ὃν ἀνέπνεεν.

Ὁ Ὄθων ἀπησχολεῖτο μετὰ τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ ἐν Ἀβέρσᾳ· ὁ Λουδοβῖκος τῆς Ἀνδεγαυίας, ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας, ὃν διώρισε διάδοχον ἀποκληρώσασα τὸν ἀνεψιόν της, δὲν ἤρχετο εἰς βοήθειαν αὐτῆς, καὶ ὁ προβηγκιακὸς στόλος ὃν ὑπεσχέθη Κλήμης ὁ Ζ' τότε μόνον ἔμελλε νὰ φανῇ ἐν τῷ λιμένι ὅτε τὸ πᾶν ἤθελεν ἀπολεσθῇ. Ἡ Ἰωάννα ἠτήσατο πενθήμερον ἀνακωχήν, μεθ' ἣν ἂν δὲν ἤρχετο ὁ Ὄθων νὰ ἐλευθερώσῃ αὐτήν, ὑπέσχετο ὅτι θέλει παραδώσῃ τὸ φρούριον.

Κατὰ τὴν πέμπτην ἡμέραν, ὁ στρατὸς τοῦ Ὄθωνος εἰσήλασεν ἀπὸ τῆς Πεδιγρόττης. Ἡ

μάχη ἐγένετο λυσσώδης ἀμφοτέρωθεν, καὶ ἡ Ἰωάννα, ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ πύργου, παρηκολούθει διὰ τοῦ βλέμματος τὸν κονιορτὸν ὃν ἀνετίναζεν ὁ ἵππος τοῦ συζύγου αὐτῆς ἐκ μέσου τῆς πυκνοτάτης συμπλοκῆς τῆς μάχης.

Ἡ νίκη διετέλει ἐπὶ πολὺ ἀβέβαιος· ἐπὶ τέλους δὲ ὁ ἡγεμὼν μετὰ τοσαύτης ἀνδρείας ὥρμησε κατὰ τῆς βασιλικῆς σημαίας, σπεύδων νὰ συμπλακῇ ἐκ τοῦ συστάδην μετὰ τοῦ ἐχθροῦ αὐτοῦ, μετὰ τοσούτῳ σφοδρᾶς συγκρούσεως διήλασεν εἰς τὸ κέντρον τοῦ στρατοῦ, ὥστε πανταχόθεν περισφιγγόμενος, περίφρυτος ὑπὸ ἱδρῶτος καὶ αἵματος, συντετριμμένον φέρων τὸ ξίφος ἠναγκάσθη νὰ παραδοθῇ.

Μίαν μετὰ ταῦτα ὥραν ὁ Κάρολος ἔγραφε τῷ θείῳ αὐτοῦ βασιλεῖ τῆς Οὐγγαρίας ὅτι ἡ Ἰωάννα ἦτον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του, καὶ ἀνέμενε τὰς διαταγὰς τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος ὅπως ἀποφασίσῃ περὶ τῆς τύχης τῆς αἰχμαλώτου.

Ἦτον ὡραία πρωΐα τοῦ μαΐου· ἡ βασίλισσα ἐφυλάσσετο ἀγρύπνως ἐν τῷ πύργῳ τῆς Ἀβέρσας· ὁ Ὄθων εἶχεν ἀπολυθῇ ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ ν' ἀπέλθῃ τῆς Νεαπόλεως· ὁ Λουδοβίκος τῆς Ἀνδεγαυίας, συναγαγὼν τέλος στρατὸν ἐκ πεντήκοντα χιλιάδων ἀνδρῶν, ἔβαινε μετὰ τάχους ἐπὶ τὴν κατάκτησιν τοῦ βασιλείου. Οὐδεμία τῶν εἰδήσεων τούτων περιῆλθεν εἰς τὰς ἀκοὰς τῆς Ἰωάννας, ἥτις ἀπό τινων ἡμερῶν ἔζη ὅσον οἷόν τε μονήρης.

Τὸ ἔαρ ἀνείλισσε πᾶσαν αὐτοῦ τὴν πομπὴν ἐπὶ τῶν μαγικῶν ἐκείνων πεδιάδων, αἵτινες δικαίως ἐπεκλήθησαν γῆ μακαρία καὶ εὐλογημένη, *campagna felice!* Αἱ πορτοκαλέαι ὑπὸ τῆς εὐώδους αὐτῶν χιόνος καλυπτόμεναι, αἱ ὑψιτενεῖς καὶ πορφυρόκαρποι κερασέαι, αἱ σμαραγδόφυλλοι ἐλαῖαι, ἡ τοὺς ἐρυθροὺς αὐτῆς κωδωνίσκους σείουσα βοιά, ἡ ἀγρία συκαμινέα, ἡ ἀειθαλὴς δάφνη, πᾶσα ἡ ἰσχυρὰ καὶ παχύσκιος ἐκείνη φυτεία, ἥτις ἀνάγκην τῆς χειρὸς τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἔχει ὅπως ἀνθῇ ἐν τοῖς προνομιούχοις ἐκείνοις τόποις τῆς φύσεως, ἐσχημάτιζεν ὡς εὐρὺν κῆπον τῇδε κἀκεῖσε διατεμνόμενον ὑπὸ μικρῶν ἀτραπῶν σιωπηλῶν καὶ ὑγρῶν, περιπεφραγμένων διὰ πρασίνης φραγῆς καὶ δι' ὑπογείων βυακίων ἀρδευομένων. Ἤθελεν εἴπει τις ὅτι βλέπει Ἐδὲμ τινα λησμονηθεῖσαν ἐν τῇ τερπνῇ ἐκείνῃ γωνίᾳ τοῦ κόσμου.

Ἡ Ἰωάννα ἐπὶ τοῦ παραθύρου αὐτῆς ἐρειδομένη διὰ τοῦ ἀγκῶνος, ἀνέπνεε τὰς ἀρινὰς εὐωδίας, καὶ ἀνέπαυε τοὺς δακρυβρέκτους ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ἐπὶ στρωμνῆς ἐξ ἀνθέων καὶ χλόης· αὖρα πτερόεσσα καὶ μυροβόλος διεχεῖτο παίζουσα ἐπὶ τοῦ φλογεροῦ αὐτῆς μετώπου, καὶ ἐπέχεεν ἐπὶ τῶν πυρετωδῶν παρειῶν αὐτῆς γλυκεῖαν δρόσον.

Μελῳδικαὶ καὶ μακρόθεν ἀκουόμεναι φωναί, στροφαὶ γνωστοτάτων ᾀσμάτων, διετάρασσον μόναι τὴν σιγὴν τοῦ πενιχροῦ ἐκείνου θαλαμίσκου, τῆς ἐρημικῆς φωλεᾶς, ἔνθα ἐσβύνετο ἐν δακρύοις καὶ μετανοίᾳ ἡ μάλιστα λαμπρὰ καὶ πολυκύμαντος ὕπαρξις τοῦ πολυταράχου καὶ λαμπροῦ ἐκείνου αἰῶνος.

Ἡ βασίλισσα βραδέως ἀνεπόλει ἅπασαν τὴν ζωὴν αὐτῆς ἀφ' ὅτου ᾐσθάνθη τὸν κόσμον· πεντήκοντα ἔτη ἀτυχιῶν καὶ βασάνων. Ἀνεκάλει πρῶτον εἰς τὴν μνήμην τὴν παιδικὴν ἡλικίαν τὴν τοσούτῳ εὐτυχῆ καὶ γλυκεῖαν, τὴν τυφλὴν τοῦ πάππου στοργήν, τὰς ἀγνὰς καὶ ἀφελεῖς τέρψεις τῶν χρόνων ἐκείνων τῆς ἀθωότητος, τὰ θορυβώδη παίγνια τῆς μικρᾶς ἀδελφῆς καὶ τῶν μεγάλων ἐξαδέλφων. Εἶτα ἀνέφρισσεν ἅμα ἀνελογίζετο τὸν γάμον, τὸν καταναγκασμόν, τὴν ἀπολεσθεῖσαν ἐλευθερίαν, τὰς πικρὰς θλίψεις· ἀνεμιμνήσκετο μετὰ φρίκης τῶν ἀπατηλῶν λόγων οὓς ἐψιθύριζον εἰς τὸ οὖς αὐτῆς ὅπως καταβάλωσιν ἐν τῇ νεαρᾷ καρδίᾳ της τὸ σπέρμα τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς κακίας δι' οὗ ἔμελλε νὰ δηλητηριασθῇ ὅλος ὁ βίος αὐτῆς· αἱ φλογεραὶ τοῦ πρώτου ἔρωτος ἀναμνήσεις, ἡ ἐπιορκία καὶ ἡ ἄρνησις τοῦ Ροβέρτου δὲ Καβάνη, αἱ στιγμαὶ τῆς παραφροσύνης οἱ ὡς ὄναρ διελθοῦσαι ἐν ταῖς ἀγκάλαις τοῦ Βερτράνδου τῆς Ἀρτεσίας, ἅπαν ἐκεῖνο τὸ τραγικὸν τὴν λύσιν δρᾶμα, πυρίναις γραμμαῖς ἐζωγραφεῖτο ἐπὶ τοῦ ζοφεροῦ πίνακος τῶν θλιβερῶν αὐτῆς διαλογισμῶν. Εἶτα ἐναγώνιοι κραυγαὶ ἀντήχουν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῆς, ὡς κατ' ἐκείνην τὴν τρομερὰν καὶ ἀποφράδα νύκτα. Ἦτον ἡ θνήσκουσα φωνὴ τοῦ Ἀνδρέα χάριν αἰτουμένου παρὰ τῶν δολοφόνων αὐτοῦ.

Μακρὰ σιγὴ θανάτου διεδέχετο τὴν φρικώδη ταύτην ἀγωνίαν, καὶ ἡ βασίλισσα ἔβλεπε διερχόμενα πρὸ τῶν ὀμμάτων αὐτῆς ἅρματα ἐπονείδιστα ἐν οἷς ἐβασανίζοντο πάντες οἱ συνένοχοι αὐτῆς. Τὰ δὲ λοιπὰ πάντα ἦσαν διωγμοί, φυγή, ἐξορία, ψυχῆς ἔλεγχοι, τιμωρίαι τοῦ οὐρανοῦ, ἀραὶ τῆς γῆς.

Περὶ τὴν βασίλισσαν ἐσχηματίζετο φοβερὰ ἐρημία· σύζυγοι, ἐρασταί, συγγενεῖς, φίλοι, πάντες οἱ περὶ αὐτὴν ἄλλοτε ἦσαν νεκροί, πᾶν ὅ,τι ἠγάπησεν ἢ ἐμίσησεν ἐν τῷ κόσμῳ δὲν ὑπῆρχε πλέον· αἱ χαραί, αἱ θλίψεις, οἱ πόθοι, αἱ ἐλπίδες αὐτῆς τὰ πάντα διὰ παντὸς ἐξηφανίσθησαν.

Ἡ δυστυχὴς βασίλισσα μὴ δυναμένη ν' ἀνθιστῇ πρὸς τὰς εἰκόνας ταύτας τῆς ἐρημώσεως, ἀπεσπάσθη βιαίως τοῦ τρομεροῦ βεμβασμοῦ της, γονυκλινὴς δὲ πρὸ εἰκονοστασίου ἔκλαυσε πικρῶς καὶ προσηυχήθη ἐνθέρμως.

μέλανας ὀφθαλμούς της, ἐκ δὲ τῆς ἐλπίδος τῆς συγχωρήσεως ἀνέτελλεν ἐπὶ τὰ χείλη αὐτῆς οὐράνιον μειδίαμα.

Ἀΐφνης ἡ θύρα τοῦ δωματίου ἐν ᾧ ἡ Ἰωάννα προσηύχετο μετὰ τοσαύτης εὐλαβείας ἀνεῴγη



Τότε εἷς τῶν βαρώνων ἔδειξεν αὐτῇ ἀντὶ πάσης ἀποκρίσεως χρυσομέταξον σχοινίον...

Σελ.—246.

Ἦτον ὡραία εἰσέτι, μεθ' ὅλην τὴν ἐπὶ τῶν χαρακτηριστικῶν αὐτῆς διακεχυμένην ὑπερβολικὴν ὠχρότητα· αἱ γλαφυραὶ γραμμαὶ τῆς ὡοειδοῦς αὐτῆς μορφῆς ἐχαράσσοντο ἐν ὅλῃ τῇ ἀγνότητι αὐτῶν· τὸ πῦρ τῆς μετανοίας ἐζωογόνει δι' ὑπεραν θρώπου λάμψεως τοὺς ὡραίους

μεθ' ὑποκώφου κρότου. Δύο οὖγγροι βαρῶνοι τὰς πανοπλίας αὐτῶν φέροντες ἐνεφανίσθησαν πρὸ τῆς βασιλίσσης καὶ ἔνευσαν αὐτῇ ν' ἀκολουθήσῃ.

Ἡ Ἰωάννα ἠγέρθη ἐν σιωπῇ καὶ ὑπήκουσε τοῖς ἀνθρώποις ἐκείνοις· ἀλλὰ κραυγὴ ὀδύνης

ἐξέφυγε τῶν ἐνδομύχων τῆς ψυχῆς αὐτῆς, ὅτε ἀνεγνώρισε τὸ μέρος ἔνθα ὁ Ἀνδρέας καὶ ὁ Κάρολος Δούρας ἀπέθανον ἀμφότεροι διὰ βιαίου θανάτου.

Οὐχ ἧττον ὅμως συνέλεξε τὰς δυνάμεις αὐτῆς, καὶ μετ' ἀταράχου φωνῆς ἠρώτησε διατί ἤγαγον αὐτὴν εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον.

Τότε εἷς τῶν βαρώνων ἔδειξεν αὐτῇ ἀντὶ πάσης ἀποκρίσεως χρυσομέταξον σχοινίον....

— Γενηθήτω ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ! ἀνεφώνησεν ἡ Ἰωάννα πίπτουσα γονυκλινής.

Μετ' ὀλίγα λεπτὰ ἐπαύσατο πάσχουσα.

Τρίτον πτῶμα ἐρρίπτετο ἄνωθεν τοῦ ἐξώστου τῆς Ἀβέρσης (1).

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

(1). Ἡ βάσις καὶ αἱ λεπτομέρειαι τῆς ἱστορίας ταύτης εἶναι ὅσον δίδοται ἀκριβεῖς. Συνεβουλεύθημεν τὰς διαφόρους ἀφηγήσεις τοῦ Γιαννόνη, Σουμμόντη, Βιλλάνη, Ραϊνάλδου, Παλμιέρη, Κολλενουκίου, Σπονδάνου, Γατάρου, καὶ πρὸ πάντων τὸ λατινικὸν χρονικὸν τοῦ συγχρόνου συγγραφέως Δομινίκου Γραβίνα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΟΥΜΑΣ.

ΒΑΝΙΓΚΑ.

1800—1801.

Τελευτώσης τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοκράτορος Παύλου τοῦ Α', ἤτοι περὶ τὰ μέσα τοῦ πρώτου ἔτους τοῦ ἐννεακαιδεκάτου αἰῶνος, ἐνῷ τετάρτην μετὰ μεσημβρίαν ἐσήμαινε τὸ ὡρολόγιον τοῦ Ἁγίου Πέτρου καὶ Παύλου, οὗ ἡ χρυσῆ τοῦ κωδωνοστασίου κορυφὴ ὑψοῦται ὑπεράνω τῶν ἐπάλξεων τοῦ φρουρίου, ἱκανῶς σημαντικὴ συρροὴ πλήθους ἐκ πάσης τάξεως ἀνθρώπων ἐσχηματίζετο ἀντικρὺ τῆς οἰκίας τοῦ στρατηγοῦ Τσερμαϋλώφ, πρώην στρατιωτικοῦ διοικητοῦ πόλεως κειμένης ἐν τῷ κυβερνείῳ τῆς Πουλτάβας.

Ἀφορμὴ δὲ τῆς συρροῆς τῶν πρώτων περιέργων ἦσαν αἱ ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς προπαρασκευαὶ τῆς ποινῆς τοῦ κνούτου, ἣν ἔμελλε νὰ ὑποστῇ δοῦλος τοῦ στρατηγοῦ ἐκτελῶν παρ' αὐτῷ καθήκοντα κουρέως.

Μολονότι δὲ ἀρκούντως σύνηθες πρᾶγμα εἶναι ἐν Πετρουπόλει ἡ ἐφαρμογὴ τῆς τοιούτου εἴδους ποινῆς, οὐχ ἧττον ἐφέλκεται δημοσίᾳ γινομένη πάντας σχεδὸν τοὺς διαβαίνοντας ἐν τῇ ὁδῷ ἢ πρὸ τῆς οἰκίας ἔνθα μέλλει νὰ ἐφαρμοσθῇ. Αὐτὸ τοῦτο λοιπὸν συνέβη κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην καὶ ἐπήνεγκε τὴν περὶ ἧς εἴπομεν συρροὴν τοῦ πλήθους πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ στρατηγοῦ Τσερμαϋλώφ.

Ἄλλως δὲ, οἱ θεαταὶ, μεθ' ὅλην αὐτῶν τὴν ἀνυπομονησίαν, δὲν ἐδικαιοῦντο νὰ γογγύσωσιν ὡς ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἀναμένοντες, διότι περὶ τὴν [illegible] καὶ ἡμίσειαν, νέος εἰκοσιτεσσάρων ἕως εἰκοσιὲξ ἐτῶν τὴν κομψὴν στολὴν τοῦ ὑπασπιστοῦ φέρων καὶ τὸ στῆθος ἔχων πλῆρες παρασήμων, ἐνεφανίσθη ἐπὶ τῆς πρὸς τὸ βάθος τῆς αὐλῆς μικρᾶς κλίμακος, πρὸ τῆς πτέρυγος ἥτις ἔκειτο ἀπέναντι τῆς μεγάλης θύρας καὶ παρεῖχεν εἴσοδον εἰς τὰ δώματα τοῦ στρατηγοῦ. Ἐνταῦθα δ' ἐλθὼν ἔστη πρὸς στιγμὴν, ἠτένισε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ παραθύρου οὗ τὰ ἐπιμελῶς κεκλεισμένα παραπετάσματα ἀπήλπιζον τὴν περιέργειαν αὐτοῦ· εἶτα, βλέπων ὅτι ἀνωφελῶς παρήρχετο ἡ ὥρα ἔνευσε διὰ τῆς χειρὸς πρὸς γενειήτην ἄνδρα ἱστάμενον παρὰ θύραν ἄγουσαν εἰς τὰ καταλύματα τῶν ὑπηρετῶν· παρευθὺς δὲ, τῆς θύρας ἀνοιχθείσης, ἐφάνη προχωρῶν ἐν μέσῳ τῶν δούλων, διὰ τῆς βίας παρισταμένων εἰς τὸ θέαμα τοῦτο πρὸς παραδειγματισμὸν, ὁ ἔνοχος ὅστις ἔμελλε νὰ τιμωρηθῇ ἐπὶ τῷ σφάλματι αὐτοῦ καὶ ἠκολουθεῖτο ὑπὸ τοῦ ἐκτελεστοῦ τῆς ποινῆς.

Ὁ τιμωρούμενος, ἦτον, ὡς εἴπομεν, κουρεὺς τοῦ στρατηγοῦ, ὁ δ' ἐκτελεστὴς τῆς ποινῆς ἦτον ἁπλούστατα ὁ ἀμαξηλάτης, ὃν ἡ περὶ τὴν χρῆσιν τῆς μάστιγος ἕξις ἀνύψου ἢ ἐταπείνου, ὡς θέλετε, ὁσάκις παρομοία ποινὴ ἐφηρμόζετο, μέχρι τῶν καθηκόντων τοῦ δημίου, καθηκόντων ἄλλως οὐδαμῶς ἀφαιρούντων τὴν ὑπόληψιν οὐτ' αὐτὴν τὴν φιλίαν τῶν συντρόφων αὐτοῦ, πεποιθότων ὅτι ἡ καρδία τοῦ Ἰβὰν κατ' οὐδὲν ἐνείχετο εἰς τὴν ποινὴν αὐτῶν, ἀλλὰ μόνος ὁ βραχίων του ἐνήργει. Ἆρα, ἐπειδὴ ὁ βραχίων αὐτοῦ, καθὼς καὶ τὸ λοιπὸν σῶμα, ἦτον ἰδιοκτησία τοῦ στρατηγοῦ, καὶ κατὰ συνέπειαν οὗτος ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ αὐτὰ κατ' ἀρέσκειαν, οὐδόλως ἠπόρουν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ χρήσει αὐτῶν, μάλιστα δὲ ἐθεώρουν σχεδὸν πάντοτε μαλακωτέραν τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰβὰν ἢ ὑφ' ἑτέρου ἐφαρμοζομένην ποινήν. Καθότι ἐνίοτε ὁ Ἰβὰν, ὅστις ἦτον ἀγαθὸς νέος, ὑπέκλεπτεν ἕνα ἢ δύο κνουτισμοὺς ἐκ τῆς δωδεκάδος, ἣ ἂν ἠναγκάζετο ὑπὸ τοῦ ἐπιβλέποντος τὴν ποινὴν νὰ τηρῇ τάξιν εἰς τοὺς λογαριασμούς του, ἔπραττεν οὕτως ὥστε ἡ ἄκρα τῆς μάστιγος ἔτυπτε τὴν ἐκ πεύκης σανίδα ἐφ' ἧς ἠπλοῦτο ὁ ἔνοχος, τοῦθ' ὅπερ ἀφῄρει τὸ πλεῖστον τῆς ἀλγηδόνος. Ὅθεν, ὅτε ἦτον ἡ σειρὰ τοῦ Ἰβὰν νὰ ἐκταθῇ ἐπὶ τῆς ὀλεθρίας σανίδος

καὶ νὰ λάβῃ δι' ἴδιον αὐτοῦ λογαριασμὸν τὴν τιμωρίαν ἣν συνήθως αὐτὸς ἐξετέλει, ὁ τοῦ μαστιγωτοῦ τὸ ἔργον προσωρινῶς ἐκτελῶν ἐφείδετο τοῦ Ἰβὰν ἐνθυμούμενος οὐχὶ τοὺς ληφθέντας ἀλλὰ μόνους τοὺς παραλειφθέντας ῥαβδισμούς. Ἄλλως δὲ ἡ ἀμοιβαία αὕτη φιλοφρόνησις διετήρει μεταξὺ τοῦ Ἰβὰν καὶ τῶν συντρόφων αὐτοῦ συμπαθῆ ἕνωσιν, ἥτις οὐδέποτε τοσούτῳ στενὴ καθίστατο ὅσον καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλε νὰ ἐφαρμοσθῇ νέα ποινή· εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ πρώτη μετὰ ταύτην ὥρα ἀφιεροῦτο ὁλόκληρος εἰς τὴν ὀδύνην, ἐξ ἧς ἐνίοτε καθίστατο ἄδικος ὁ κνουτισθεὶς πρὸς τὸν κνουτίσαντα, ἀλλὰ σπανίως διήρκει ἡμνησικακία αὕτη μέχρι τῆς ἑσπέρας, ὡσεὶ καπνὸς διαλυομένη πρὸ τοῦ πρώτου ποτηρίου ῥακῆς ὅπερ ὁ δήμιος ἔπινεν εἰς ὑγείαν τοῦ τιμωρηθέντος.

Ὁ ἐφ' οὗ προύκειτο νὰ ἐξασκήσῃ τὴν δεξιότητα αὐτοῦ ὁ Ἰβὰν ἦτον ἀνὴρ τριάκοντα πέντε ἢ τριάκοντα ἓξ ἐτῶν, πυῤῥόθριξ τήν τε κόμην καὶ τὸ γένειον, ἀναστήματος μικροῦ ἄνω τοῦ μεσαίου· ἀνεγνωρίζετο δὲ ἡ ἑλληνικὴ αὐτοῦ καταγωγὴ ἀπὸ τοῦ βλέμματος, ὅπερ ἐνῷ ἐξέφραζε φόβον, διετήρει, ἂν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν οὕτω, ὄπισθεν τῆς στιγμιαίας ταύτης ἐκφράσεως τὸν συνήθη αὐτοῦ χαρακτῆρα τῆς ὀξυνοίας καὶ πανουργίας. Ἐλθὼν πλησίον τοῦ μέρους ἔνθα ἔδει νὰ τιμωρηθῇ, ὁ ἔνοχος ἔστη, ἠτένισεν ἓν βλέμμα πρὸς τὸ παράθυρον ἐφ' οὗ προσέσχεν ἤδη ὁ νεαρὸς ὑπασπιστὴς, καὶ ὅπερ ἔμενεν εἰσέτι ἐπιμελῶς κεκλεισμένον, εἶτα περιφέρων κυκλοειδῶς τὰ ὄμματα ἐπὶ τοῦ πληροῦντος τὴν ὁδὸν πλήθους, ἔστησε τέλος αὐτὰ μετ' ὀδυνηρᾶς φρικιάσεως τῶν ὤμων, ἐπὶ τῆς σανίδος ἐφ' ἧς ὤφειλε νὰ ἐκταθῇ. Τὸ κίνημα τοῦτο δὲν διέλαθε τὸν φίλον του Ἰβὰν, ὅστις προσελθὼν ἵνα ἐκβάλῃ τὸν καλύπτοντα τοὺς ὤμους αὐτοῦ ἐκ ῥαβδωτοῦ ὑφάσματος χιτῶνα, τῷ εἶπε κρυφίως.

— Ἔλα δά, Γρηγόριε, μὴ φοβῆσαι.

— Ξεύρεις τί μὲ ὑπεσχέθης, ἀπεκρίνατο ὁ κατάδικος μετ' ἀῤῥήτου ἱκετευτικῆς ἐκφράσεως.

— Διὰ ταῖς πρώταις ξυλιαῖς ὄχι, Γρηγόριε, μὴν τὸ περιμένῃς. Εἰς ταῖς πρώταις θὰ βλέπῃ ὁ ὑπασπιστὴς, ἀλλὰ 'ς ταῖς ὑστερναῖς, μὴ σὲ μέλῃ, θὰ μπορέσωμεν νὰ τοῦ κλέψωμεν μερικαῖς.

— Πρόσεξε καλὰ τὴν ἄκρη τοῦ κνούτου.

— Ὅ,τι μπορῶ θὰ κάμω, Γρηγόριε, ὅ,τι μπορῶ θὰ κάμω· δὲν μὲ ξεύρεις τώρα σὺ ἐμένα;

— Ἀλλοίμονον ἀμὲ δὲν σὲ ξεύρω! ἀπήντησεν ὁ Γρηγόριος.

— Λοιπόν; εἶπεν ὁ ὑπασπιστής.

— Ὁρίστε, εὐγενέστατε, ἀπήντησεν ὁ Ἰβὰν, εἶμεθα ἕτοιμοι.

— Σταθῆτε, σταθῆτε, ὑψηλότατε, ἀνεφώνησεν ὁ δυστυχὴς Γρηγόριος, ἀπονέμων πρὸς κολακείαν τῷ νέῳ ἀξιωματικῷ τὸν τίτλον τοῦ βὰς βούσσο χοροδιὲ, ὃν φέρουσιν οἱ συνταγματάρχαι· μὲ φαίνεται πῶς ἀνοίγει τὸ παράθυρο τῆς κυρίας Βανίγκας.

Ὁ νέος ἀξιωματικὸς ἔστρεψε ζωηρῶς τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ παράθυρον, ὅπερ, ὡς εἴπομεν, εἶλκυσεν ἤδη πολλάκις τὴν προσοχὴν αὐτοῦ, ἀλλ' οὔτε πτυχὴ ἐσάλευσε τῶν ἔσωθεν τῶν ὑάλων φαινομένων μεταξίνων παραπετασμάτων.

— Ἀπατᾶσαι, κατεργάρη, εἶπεν ὁ ὑπασπιστὴς βραδέως ἀποσπῶν τὰ ὄμματα ἀπὸ τοῦ παραθύρου, ὡς εἰ ἤλπιζε καὶ αὐτὸς νὰ τὸ ἴδῃ ἀνοιγόμενον· ἀπατᾶσαι· κ' ἔπειτα τί ἔχει νὰ κάμῃ εἰς ὅλ' αὐτὰ ἡ εὐγενής σου κυρία;

— Μὲ συγχωρεῖτε, ἐξοχώτατε, ἐξηκολούθησεν ὁ Γρηγόριος, νέον βυθμὸν χαρίζων τῷ ὑπασπιστῇ· ἀλλὰ..... ἐπειδὴ ἐξ αἰτίας της θὰ λάβω.... ἴσως θὰ ἐλυπεῖτο ἕνα πτωχὸν ὑπηρέτην.... καὶ....

— Ἀρκεῖ, εἶπεν ὁ ἀξιωματικὸς μετὰ παραδόξου φωνῆς, καὶ ὡς εἰ αὐτὸς οὗτος εἶχε τὴν γνώμην τοῦ καταδικασθέντος καὶ ἐλυπεῖτο διότι ἡ Βανίγκα δὲν ἀπένειμε χάριν,—ἀρκεῖ, καὶ κάμετε γρήγορα.

— Ἀμέσως, εὐγενέστατε, τώρ' ἀμέσως, εἶπεν ὁ Ἰβάν· εἶτα πρὸς τὸν Γρηγόριον στραφείς·

— Ἐμπρὸς, σύντροφε, εἶπεν, εἶναι ὥρα.

Ὁ Γρηγόριος ἔβαλε βαθὺν στεναγμὸν, ἠτένισε τελευταῖον τὸ παράθυρον, καὶ βλέπων τὸ πᾶν ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει, ἀπεφάσισε τέλος νὰ ἐκταθῇ ἐπὶ τῆς ὀλεθρίας σανίδος· ταὐτοχρόνως δύο ἕτεροι δοῦλοι οὓς ἐξελέξατο βοηθοὺς ὁ Ἰβὰν, ἔλαβον αὐτοῦ τοὺς βραχίονας, καὶ προσέδησαν τοὺς καρποὺς τῶν χειρῶν εἰς δύο ἀπεχούσας ἀλλήλων δοκούς, ὥστε ἐφαίνετο σχεδὸν ὡς ἐπὶ σταυροῦ τεθείς· τότε περιέκλεισαν τὸν λαιμὸν αὐτοῦ ἐντὸς κλοιοῦ, καὶ βλέπων ὅτι τὰ πάντα ἦσαν ἕτοιμα καὶ οὐδὲν εὐνοϊκὸν ὑπὲρ τοῦ ἐνόχου σημεῖον ἐφαίνετο εἰς τὸ ἀδιακόπως κλειστὸν προάθυρον, ὁ νέος ὑπασπιστὴς ἔνευσε διὰ τῆς χειρὸς καὶ εἶπεν· — Ἐμπρός.

— Ὑπομονή, εὐγενέστατε, ὑπομονή, εἶπεν ὁ Ἰβὰν ἀναβάλλων ἔτι τὴν ἐκτέλεσιν, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι σημεῖόν τι θέλει ἐξέλθει τοῦ ἀδυσωπήτου παραθύρου· εἶχε τὸ κνοῦτό μου κόμβον, καὶ ἂν τὸν ἄφινα θὰ εἶχεν ὁ Γρηγόριος τὸ δικαίωμα νὰ παραπονεθῇ.

Τὸ ἐργαλεῖον περὶ οὗ ἐνησχολεῖτο ὁ τιμωρὸς, καὶ οὗ τὸ σχῆμα ἴσως εἶναι ἄγνωστον τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις, εἶναι εἶδος μάστιγος ἧς ἡ λαβὴ ἔχει ἴσως δύο περίπου ποδῶν μῆκος· ἀπὸ τῆς λαβῆς ταύτης ἐξαρτᾶται λωρὶς ὁμαλοῦ δέρματος, ἔχουσα δύο μὲν δακτύλων πλάτος, τεσσάρων δὲ ποδῶν μῆκος· ἡ λωρὶς αὕτη ἀπολήγει εἰς κρίκον χαλκοῦν ἢ σιδηροῦν, ἀφ' οὗ ἐξαρτᾶται ὡς συνέχεια τῆς πρώτης ἑτέρα δερματίνη λωρὶς, δύο ποδῶν τὸ μῆκος, καὶ ἐν ἀρχῇ μὲν ἑνὸς καὶ ἡμίσεως δακτύλου τὸ πλάτος, ἀλλὰ λεπτυνομένη ὁλονέν μέχρις οὗ ἀπολήγει εἰς αἰχμήν· τὴν λωρίδα ταύτην ἐμβάπτουσιν εἰς γάλα καὶ κατόπιν ξηραίνουσιν αὐτὴν εἰς τὸν ἥλιον· ὥστε διὰ τῆς τοιαύτης παρασκευῆς, ἡ ἄκρα αὐτῆς καθίσταται ὀξεῖα καὶ κοπτερὰ ὡς ἡ αἰχμὴ μαχαιριδίου· ἐκτὸς δὲ τούτου, καὶ συνήθως καθ' ἕκαστον ἕκτον ῥαβδισμὸν, ἀλλάσσεται ἡ λωρὶς, καθότι ἡ τοῦ αἵματος ἐπαφὴ μαλακύνει τὴν ἐν ἐνεργείᾳ.

Μεθ' ὅλην τὴν κακὴν θέλησιν ἢ τὴν ἀδεξιότητα αὐτοῦ πρὸς λύσιν τοῦ κόμβου, ὁ Ἰβὰν ἠναγκάσθη βεβαίως νὰ λύσῃ αὐτόν· ἄλλως δὲ οἱ θεαταὶ ἤρξαντο γογγύζοντες οἱ δὲ γογγυσμοὶ των ἐξήγαγον τὸν νεαρὸν ὑπασπιστὴν ἀπὸ τοῦ ῥεμβασμοῦ εἰς ὃν ἐφαίνετο βυθισθεὶς, καὶ ἀνήγειρε τὴν πρὸς τὸ στῆθος κύπτουσαν κεφαλήν του, ἠτένισε τελευταῖον βλέμμα πρὸς τὸ παράθυρον, εἶδεν ὅτι οὐδὲν προεμήνυεν ἐκεῖθεν ἔλεος, ἐστράφη ἐκ νέου πρὸς τὸν ἁμαξηλάτην, καὶ μετὰ νεύματος μὲν ἐπιτακτικωτέρου φωνῆς δὲ μὴ ἐπιδεχομένης ἀναβολὴν διέταξε ν' ἀρχίσῃ ἡ ἐκτέλεσις.

Τοῦ λοιποῦ ἀδύνατος ἦτον ἡ ὀπισθοδρόμησις· ὁ Ἰβὰν ὤφειλε νὰ ὑπακούσῃ· ὅθεν δὲν ἐφρόντισε νὰ εὕρῃ κἂν ἑτέραν πρόφασιν· ὀπισθοχωρήσας δύο βήματα ἵνα δώσῃ ὁρμὴν εἰς τὰς κινήσεις αὐτοῦ, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πρώτην θέσιν· ὀρθούμενος δ' ἐπὶ τῆς ἄκρας τῶν ποδῶν, διέγραψε διὰ τοῦ κνούτου ἀστραπὴν ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ εὐθέως καταφέρων αὐτὸ ἔτυψε τὸν Γρηγόριον μετὰ τοσαύτης δεξιότητος, ὥστε ἡ λωρὶς τρὶς περιέβαλε τὸ σῶμα τοῦ θύματος, ὡς ὄφις αὐτὸ περιελίσσων, καὶ ἔπληξε διὰ τῆς αἰχμῆς τὸ ὑποκάτω τῆς σανίδος ἐφ' ἧς ἔκειτο. Ἀλλ' οὐχ ἧττον, παρὰ τὴν προφύλαξιν ταύτην, ὁ Γρηγόριος ἔβαλε κραυγὴν μεγάλην καὶ ὁ Ἰβὰν ἠρίθμησε μίαν.

Κατὰ τὴν κραυγὴν ἐκείνην ὁ ὑπασπιστὴς ἐστράφη πρὸς τὸ παράθυρον, ἀλλὰ τὸ παράθυρον ἔμενε κλειστὸν, καὶ μηχανικῶς μετέστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ μαστιγουμένου ἐπαναλαμβάνων τὴν λέξιν—μία.

Τὸ κνοῦτον ἐχάραξε τριπλῆν ὑποκύανον αὖλακα ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ Γρηγορίου.

Ὁ Ἰβὰν ἐπανέλαβε τὴν ὁρμήν του, καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς ὡς πρότερον δεξιότητος περιέβαλεν ἐκ νέου τὸν κορμὸν τοῦ βασανιζομένου διὰ τῆς συριζούσης λωρίδος αὐτοῦ προσέχων πάντοτε ἵνα μὴ ἐγγίζῃ αὐτὸν ἡ ἄκρα.

Ὁ Γρηγόριος ἔβαλε δευτέραν κραυγὴν, καὶ ὁ Ἰβὰν ἠρίθμησε δύο.

Τὴν φορὰν ταύτην τὸ αἷμα ἤρξατο οὐχὶ ἀναβρύον ἀλλ' εἰς τὴν ἐπιδερμίδα ἐρχόμενον.

Εἰς τὴν τρίτην σταγόνες τινὲς αἵματος ἐφάνησαν.

Εἰς τὴν τετάρτην ἀνέβλυσε τὸ αἷμα.

Εἰς τὴν πέμπτην ἐπιτυλίσθη ἡ μορφὴ τοῦ ἀξιωματικοῦ, ὅστις ὀπισθοχωρήσας, ἐξέβαλε τὸ χειρόμακτρόν του καὶ ἀπέμαξε τὸ πρόσωπον. Ὁ δὲ Ἰβὰν ἐπωφεληθεὶς τὴν περίστασιν ἠρίθμησεν ἑπτὰ ἀντὶ ἕξ. Ὁ ἀξιωματικὸς οὐδεμίαν ἐπήνεγκε παρατήρησιν.

Εἰς τὴν ἐννάτην ὁ Ἰβὰν ἔστη ὅπως ἀλλάξῃ λωρίδα, καὶ ἐλπίζων ὅτι δευτέρα δολιότης θὰ ἐγίνετο μεθ' ὅσης ἐπιτυχίας καὶ ἡ πρώτη, ἠρίθμησεν ἕνδεκα ἀντὶ δέκα.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν παράθυρον ἀντικρὺ τοῦ τῆς Βανίγκας ἠνοίχθη. Ἀνὴρ τεσσαράκοντα πέντε ἕως τεσσαράκοντα ὀκτὼ ἐτῶν, στρατηγοῦ στολὴν φέρων ἐνεφανίσθη, εἶτα, διὰ τῆς αὐτῆς φωνῆς δι' ἧς ἤθελεν εἴπει—ἐμπρὸς, διπλασιάσατε,—εἶπε· Καλὰ, φθάνει!—καὶ ἐπανέκλεισε τὸ παράθυρον.

Ἅμα τῇ ἐμφανίσει, ὁ νέος ὑπασπιστὴς ἐστράφη πρὸς τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ, τὴν ἀριστερὰν προσκολλήσας ἐπὶ τῆς ῥαφῆς τοῦ παντελονίου του καὶ τὴν δεξιὰν ἐπὶ τοῦ πίλου, καὶ ἔμεινεν ἀκίνητος κατὰ τὰ ὀλίγα λεπτὰ καθ' ἃ διήρκεσεν ἡ ἐμφάνισις· κλεισθέντος δὲ αὖθις τοῦ παραθύρου, ἐπανέλαβε τὰς αὐτὰς τοῦ στρατηγοῦ λέξεις· ὅθεν ἡ ὑψωθεῖσα μάστιξ ἔπεσε μὴ ἐγγίσασα τὸν κνουτιζόμενον.

— Εὐχαρίστησε τὴν αὐτοῦ ὑψηλὴν ἐξοχότητα, Γρηγόριε, εἶπε τότε ὁ Ἰβὰν ἐλίσσων περὶ τὴν λαβὴν τὴν λωρίδα τοῦ κνούτου, διότι σὲ χαρίζει δύο· δηλαδὴ, ὁποῦ λέμε, προσέθηκε κύπτων ἵνα τῷ λύσῃ τὴν χεῖρα, μὲ ταῖς δύο ποῦ σ' ἔκλεψα σὲ κάνουν κεφάλαιον ὀκτὼ μόνον ξυλιαῖς ἀντὶ δώδεκα.— Ἐμπρὸς λοιπὸν σεῖς αὐτοῦ λύσατέ του τὸ ἄλλο χέρι.

Ἀλλ' ὁ δύστηνος Γρηγόριος οὐδένα ἠδύνατο

νὰ εὐχαριστήσῃ· λειποθυμιῶν σχεδὸν ἐκ τῆς ὀδύνης, μόλις ἴστατο. Δύο μουζίκοι ἔλαβον αὐτὸν κάτωθεν τῆς μασχάλης καὶ ἐπανήγαγον αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Ἰβὰν ἀκολουθούμενον εἰς τὸ κατάλυμα τῶν δούλων. Ἐλθὼν ὅμως πρὸ τῆς θύρας ἔστη, ἔστρεψε τὴν κεφαλήν, καὶ βλέπων τὸν ὑπασπιστὴν ὅστις ἠκολούθει αὐτὸν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν μετὰ συμπαθοῦς ὕφους.

— Κύριε Θεόδωρε, ἐφώνησεν, εὐχαριστήσατε ἐκ μέρους μου τὴν αὐτοῦ ὑψηλὴν ἐξοχότητα τὸν στρατηγόν. Ὅσῳ διὰ τὴν κυρίαν Βανίγκαν, προσέθηκε ταπεινῇ τῇ φωνῇ, ἀναδέχομαι νὰ τὴν εὐχαριστήσω ἐγὼ ὁ ἴδιος.

— Τί μουρμουρίζεις μέσα ᾽ς τὰ δόντια σου; ἀνέκραξεν ὁ ἀξιωματικὸς μετ᾽ ὀργίλου κινήματος· διότι ἐνόμισεν ὅτι διέκρινεν ἀπειλὴν ἐν τῇ φωνῇ τοῦ Γρηγορίου.

— Τίποτε, εὐγενέστατε, τίποτε, εἶπεν ὁ Ἰβάν· σᾶς εὐχαριστεῖ ὁ ταλαίπωρος, κύριε Θεόδωρε, διὰ τὸν κόπον ὁποῦ ἐλάβατε νὰ παρασταθῆτε εἰς τὴν τιμωρίαν του, καὶ λέγει πῶς ἦτο μεγάλη τιμὴ δι᾽ αὐτόν· τίποτε ἄλλο.

— Καλά, καλά, εἶπεν ὁ νεανίας, ὑποπτεύων ὅτι ὁ Ἰβὰν μετέβαλε κατά τι τὸ πρωτότυπον κείμενον, ἀλλὰ προφανῶς μὴ θέλων νὰ μάθῃ περισσότερα· — καὶ ἂν ὁ Γρηγόριος δὲν θέλει νὰ μὲ δώσῃ πάλιν ἄλλην φορὰν αὐτὸν τὸν κόπον, ἂς πίνῃ ὀλιγώτερον ῥακί, ἢ ἂς φέρεται μὲ περισσότερον σέβας ὅταν ἦναι μεθυσμένος.

Ὁ Ἰβὰν ἔκλινεν εἰς σημεῖον βαθείας ὑποταγῆς, καὶ ἠκολούθησε τοὺς συντρόφους αὐτοῦ. Ὁ Θεόδωρος ἐπανῆλθεν ὑπὸ τὸν πρόδομον, τὸ δὲ πλῆθος ἀπεμακρύνθη λίαν δυσηρεστημένον ἐκ τῆς κακοβουλίας τοῦ Ἰβὰν καὶ τῆς γενναιοφροσύνης τοῦ στρατηγοῦ, ὅστις ἐζημίωσεν αὐτὸ κατὰ τέσσαρας κνουτισμούς, ἤτοι κατὰ τὸ τρίτον τῆς ποινῆς.

Καὶ νῦν ἀφοῦ ἐγνωρίσθησαν οἱ ἡμέτεροι ἀναγνῶσται μετά τινων προσώπων τῆς ἱστορίας ταύτης, συγχωρηθήτω ἡμῖν νὰ συσχετίσωμεν αὐτοὺς μᾶλλον ἀμέσως μετὰ τῶν μόλις ἐμφανισθέντων ἢ ὄπισθεν τοῦ παραπετάσματος κρυπτομένων.

Ὁ στρατηγὸς κόμης Τσερμαΰλωφ, ὅστις, ὡς εἴπομεν, ἀφοῦ ἔλαβε τὴν διοίκησιν μιᾶς τῶν σημαντικωτάτων περὶ τὴν Πουλτάβαν πόλεων, ἀνεκλήθη εἰς Πετρούπολιν παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Παύλου τοῦ Α᾽, ὅστις ἐτίμα αὐτὸν δι᾽ ὅλως ἰδιαιτέρας φιλίας, ἔμεινε χηρεύων μετὰ θυγατρὸς, κληρονομήσας τὸν πλοῦτον, τὸ κάλλος καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν τῆς μητρὸς, ἥτις ἐκαυχᾶτο ὅτι κατήγετο κατ᾽ εὐθεῖαν γραμμὴν ἀφ᾽ ἑνὸς τῶν πολεμιστῶν τῆς ταρταρικῆς ἐκείνης φυλῆς, ἥτις ἐπέδραμε τὴν Ρωσσίαν κατὰ τὸν τρισκαιδέκατον αἰῶνα, ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Δζεγγὶς-Χάν.

Κατ᾽ ὀλεθρίαν σύμπτωσιν αἱ ὑψηλόφρονες αὗται διαθέσεις ἔτι μᾶλλον ηὐξήθησαν παρὰ τῇ νέᾳ Βανίγκᾳ διὰ τῆς ἀγωγῆς ἣς ἔτυχε. Στερούμενος τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ μὴ δυνάμενος ν᾽ ἀσχοληθῇ ὁ ἴδιος περὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, ὁ στρατηγὸς Τσερμαΰλωφ ἐξελέξατο δι᾽ αὐτὴν ἀγγλίδα παιδαγωγὸν, ἥτις ἀντὶ νὰ καταπολεμήσῃ τὰς ὑπεροπτικὰς ὁρμὰς τῆς μαθητρίας αὐτῆς, ἀνέπτυξεν αὐτὰς ἔτι πλέον ἐνισχύουσα τὴν φυσικὴν αὐτῆς ἀριστοκρατίαν διὰ τῶν μεμετρημένων ἀρχῶν αἵτινες καθιστῶσι τὴν ἀγγλικὴν ἀριστοκρατίαν μίαν τῶν μάλιστα ὑπερηφάνων τῆς γῆς.

Ἐν μέσῳ τῶν διαφόρων μελετῶν εἰς ἃς ἐπεδόθη ἡ Βανίγκα, ὑπῆρχε λοιπὸν μία εἰς ἣν εἰδικῶς ἠσχολήθη, ἡ ἐπιστήμη τῆς θέσεως αὐτῆς, ἂν οὕτω δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅθεν ἐντελῶς ἐγίνωσκε τοὺς βαθμοὺς τῆς εὐγενείας καὶ τῆς ἰσχύος πασῶν τῶν ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν τῶν τε ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων αὐτῆς· ἠδύνατο ἀλανθάστως, τοῦθ᾽ ὅπερ εὔκολον δὲν εἶναι ἐν Ρωσσίᾳ, νὰ καλέσῃ ἕκαστον διὰ τοῦ τίτλου ὃν δικαιοῦται νὰ φέρῃ κατὰ τὴν τάξιν αὐτοῦ. Ὅθεν βαθυτάτην ᾐσθάνετο περιφρόνησιν πρὸς πάντα ὑποδεέστερον τῆς ἐξοχότητος.

Ὅσῳ δ᾽ ἀφορᾷ τοὺς δουλοπαροίκους καὶ τοὺς δούλους, ἐνοείτο ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τῆς Βανίγκας ὅτι ἐθεωροῦντο ὑπ᾽ αὐτῆς ὡς μὴ ὑπάρχοντες· ἦσαν πωγωνοφόρα ζῶα, λίαν ὑποδεέστερα κατὰ τὸ αἴσθημα ὅπερ τῇ ἐνέπνεον, τοῦ ἵππου ἢ τοῦ κυνὸς αὐτῆς· καὶ βεβαίως οὐδ᾽ ἐπὶ στιγμὴν ἤθελε συγκρίνει τὴν ὕπαρξιν ἑνὸς μουζίκου πρὸς τὴν ζωὴν ἑνὸς τῶν δύο τούτων συμπαθῶν ζώων. Κατὰ δὲ τὰ ἄλλα, ὡς πᾶσαι αἱ ἐπιφανεῖς γυναῖκες τοῦ ἔθνους αὐτῆς, ἦτον ἀρκούντως δεινὴ τὰ μουσικὰ, καὶ ἐλάλει ἐπίσης καλῶς τὴν γαλλικὴν, τὴν ἰταλικὴν, τὴν γερμανικὴν καὶ τὴν ἀγγλικήν.

Καθ᾽ ὅσον δ᾽ ἀφορᾷ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου αὐτῆς, ἀνεπτύχθησαν ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὸν χαρακτῆρά της. Ἐκ τούτων προεκύπτεν ὅτι ἡ Βανίγκα ἦτον ὡραία, ἀλλ᾽ εἶχε κάλλος ἴσως ὀλίγον αὐστηρόν. Τῷ ὄντι ὁ μέγας καὶ μέλας αὐτῆς ὀφθαλμὸς, ἡ εὐθεῖα ῥὶς, αἱ πρὸς τὰ ἄνω ῥέπουσαι πτυχαὶ τῶν χειλέων ἕνεκα τῆς ἀγερώχου ἐκφράσεως τῆς φυσιογνωμίας, παρῆγον

ἐκ πρώτης ὄψεως τοῖς πλησιάζουσιν αὐτὴν παράδοξον ἐντύπωσιν ἐκλείπουσαν μόνον ἐνώπιον τῶν ἴσων ἢ ἀνωτέρων αὐτῆς, πρὸς οὓς καθίστατο αὖθις γυνὴ ὡς πᾶσαι αἱ γυναῖκες, ἐνῷ πρὸς τὰς κατωτέρας ἔμενεν ὑπερήφανος καὶ ἀπρόσιτος ὡς θεά.

Ἐν ἡλικίᾳ ἑπτακαίδεκα ἐτῶν, περατωθείσης τῆς ἐκπαιδεύσεως αὐτῆς, ἡ διδάσκαλος, ἧς ἐβλάβη ἡ ὑγεία ἐκ τοῦ τραχέος κλίματος τῆς Πετρουπόλεως, ᾐτήσατο τὴν ἀναχώρησιν αὐτῆς, ἥτις τῇ παρεχωρήθη μετὰ τῆς γενναιοδώρου καὶ πομπώδους εὐγνωμοσύνης ἣν οἱ ὄλβιοι εὐγενεῖς τελευταῖοι ἐκπροσωποῦσιν ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τὴν ὥραν ταύτην· τότε ἡ Βανίγκα ἔμεινε μόνη καὶ ἔχουσα τοῦ λοιποῦ ἰθύντορα ἐν τῷ κόσμῳ μόνην τὴν τυφλὴν στοργὴν τοῦ πατρὸς αὐτῆς, οὗ, ὡς εἴπομεν, ἦτο μονογενὴς θυγάτηρ, καὶ ὅστις ἐν τῷ τραχεῖ καὶ ἀγρίῳ πρὸς αὐτὴν θαυμασμῷ του, ἐθεώρει αὐτὴν ὡς κρᾶμα πάσης ἀνθρωπίνης τελειότητος.

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ στρατηγοῦ, ὅτε ἔλαβεν ἐπιστολὴν παρὰ φίλου τῆς παιδικῆς ἡλικίας πνέοντος τὰ λοίσθια. Ἐξορισθεὶς εἰς τὰς γαίας αὐτοῦ, συνεπείᾳ ἐρίδων τινῶν μετὰ τοῦ Ποτέμκιν, ὁ κόμης Ρωμαϋλὼφ εἶδε διακοπτόμενον τὸ στάδιον αὐτοῦ, καὶ μὴ δυνηθεὶς νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἀπολεσθεῖσαν εὔνοιαν ἀπῆρχετο μετὰ θυμοδακοῦς ἄλγους τετρακοσίας λεύγας μακρὰν τῆς Πετρουπόλεως θλιβόμενος μᾶλλον ἴσως διότι κατεστρέφετο τὸ μέλλον τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ Θεοδώρου, ἢ διὰ τὴν ἐξορίαν καὶ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ δυστυχίαν.

Ὁ κόμης αἰσθανόμενος ὅτι ἔμελλε ν' ἀφήσῃ αὐτὸν μόνον καὶ ἄνευ στηρίγματος ἐν τῷ κόσμῳ, συνίστα ἐν ὀνόματι τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ φιλίας τὸν νεανίαν τῷ στρατηγῷ, ἐπιθυμῶν, ἵνα διὰ τῆς εὐνοίας Παύλου τοῦ Α' λάβῃ δι' αὐτὸν βαθμὸν ἔν τινι τάγματι.

Ὁ στρατηγὸς ἀπεκρίνατο ἀμέσως τῷ κόμητι ὅτι ὁ υἱός του θέλει εὕρει παρ' αὐτῷ δεύτερον πατέρα· ἀλλ' ὅτε ἔφθασεν ἡ παρήγορος ἀπάντησις, ὁ Ρωμαϋλὼφ δὲν ὑπῆρχε πλέον, καὶ ὁ Θεόδωρος λαβὼν τὴν ἐπιστολὴν ἐκόμισεν αὐτὴν τῷ αὐτοκράτορι, ἀναγγέλλων τὴν ἀπορφάνισίν του καὶ ἐπικαλούμενος τὴν ὑποσχεθεῖσαν προστασίαν· ἀλλὰ μεθ' ὅλην τὴν ἐσπευσμένην τοῦ νεανίου ἔλευσιν, ὁ στρατηγὸς εἶχεν ἤδη ἐνεργήσει, καὶ κατὰ παράκλησιν αὐτοῦ Παῦλος ὁ Α' ἔδωκε τῷ νέῳ βαθμὸν ὑπολοχαγοῦ ἐν τῷ τάγματι Σεμονόβσκη· ὅθεν ὁ Θεόδωρος ἀνέλαβε τὰ καθήκοντά του ἅμα τῇ ὑστεραίᾳ τῆς ἀφίξεως του.

Μολονότι ὁ νεανίας παροδικῶς εἶδε τὴν οἰκίαν τοῦ στρατηγοῦ μεταβαίνων εἰς τοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῦ Λιτενοὰ στρατῶνας ἱκανὸν χρόνον ἔμεινεν ὅπως ἴδῃ τὴν Βανίγκαν καὶ τηρήσῃ βαθεῖαν αὐτῆς τὴν ἀνάμνησιν· ἄλλως δὲ ὁ Θεόδωρος ἤρχετο φέρων τὴν καρδίαν πλήρη πρωτογόνων καὶ γενναίων παθῶν, ἡ εὐγνωμοσύνη αὐτοῦ πρὸς τὸν προστάτην ὅστις παρεῖχεν αὐτῷ στάδιον ἦτο βαθεῖα, καὶ πᾶν τὸ ἀνῆκον αὐτῷ ἐφρόνει ὅτι εἶχε δικαίωμα ἐπὶ τῆς εὐγνωμοσύνης του· ὅθεν ἴσως τῷ ἐφάνη ὑπερβολικὴ ἡ καλλονὴ τῆς παρουσιασθείσης αὐτῷ ὡς ἀδελφῆς, καὶ ἥτις ἀδιαφοροῦσα περὶ τοῦ τίτλου τούτου, ἐδέξατο τὸν νέον μετὰ ψυχρότητος καὶ ὑπερηφανείας βασιλίσσης. Ἄλλως ἡ ἐμφάνισις τῆς νεάνιδος, καὶ περ ψυχρὰ καὶ παγετώδης, οὐχ ἧττον κατέλιπεν, ὡς εἴπομεν, ἴχνη ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νεανίου, καὶ ἡ εἰς Πετρούπολιν ἄφιξίς του ἐσημειώθη διὰ νέας καὶ ἀγνώστου ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ συγκινήσεως.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν Βανίγκαν μόλις προσέσχε τὸν νοῦν εἰς τὸν Θεόδωρον· τῷ ὄντι τί ἦτο πρὸς αὐτὴν νέος ὑπολοχαγὸς ἄνευ περιουσίας καὶ μέλλοντος; Ὠνειροπόλει γάμον πριγκηπικὸν ἐκείνη, γάμον καταστήσοντα αὐτὴν μίαν τῶν κραταιοτάτων δεσποινῶν τῆς Ρωσσίας· καὶ, ἐκτὸς ἂν ἔβλεπε πραγματοποιούμενον ὑπὲρ αὐτοῦ ὄνειρον τῶν Ἀραβικῶν Νυκτῶν τῆς Χαλιμᾶς, ὁ Θεόδωρος οὐδὲν ἠδύνατο νὰ ὑποσχεθῇ αὐτῇ παρόμοιον.

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν πρώτην ταύτην συνέντευξιν, ὁ Θεόδωρος, ἐπανῆλθεν ἵν' ἀποχαιρετίσῃ τὸν στρατηγόν· τὸ τάγμα του ἀπετέλει μέρος τῆς ἐπικουρίας ἣν ἤγεν εἰς Ἰταλίαν ὁ ἀντιστράτηγος Σουβαρώφ· ὁ δὲ Θεόδωρος ἀπήρχετο ἢ ὅπως φονευθῇ, ἢ ὅπως καταστῇ ἄξιος τοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐγγυηθέντος εὐγενοῦς προστάτου.

Τὴν φορὰν ταύτην, εἴτε διότι ἡ κομψὴ στολὴ ἣν ἔφερεν ἀνεδείκνυεν ἐξοχώτερον τὸ φυσικὸν τοῦ Θεοδώρου κάλλος, εἴτε διότι ἐν τῇ στιγμῇ τῆς ἀναχωρήσεως καὶ τῇ ἐξάψει τῆς ἐλπίδος, ὁ ἐνθουσιασμὸς ἔστεψε τὸ μέτωπον τοῦ νέου διὰ ποιητικῆς αἴγλης, ἡ Βανίγκα ἐκπλαγεῖσα ἐκ τῆς μεταβολῆς αὐτοῦ, κατεδέχθη, τῇ προσκλήσει τοῦ πατρὸς αὐτῆς, νὰ τείνῃ τὴν χεῖρα πρὸς τὸν χωριζόμενον ἀπ' αὐτῶν.

Τοῦτο ὑπερέβαινε πολὺ ὅ,τι ἐτόλμα ὁ Θεόδωρος νὰ ἐλπίζῃ· ὅθεν ἔκλινε χαμαὶ ἐν γόνυ, ὡς ἤθελε πράξει ἐνώπιον βασιλίσσης, καὶ λαμβάνων τὴν χεῖρα τῆς Βανίγκας εἰς τὰς τρεμούσας

αὐτοῦ χεῖρας, μόλις ἐτόλμησε νὰ ψαύσῃ αὐτὴν διὰ τῶν χειλέων· ἀλλ' ὅσῳ ἐλαφρὸς καὶ ἂν ἦτον ὁ ἀσπασμὸς ἐκεῖνος, ἡ Βανίγκα, ἀνέφριξεν ὡς εἰ ἤγγισεν αὐτὴν πεπυρακτωμένος σίδηρος, διότι ἠσθάνθη ῥῖγος διατρέχον ὅλον αὐτῆς τὸ σῶμα καὶ πύρινον ἐρύθημα ἀνατέλλον εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῆς.

Ὅθεν ἀπέσυρε τοσούτῳ ζωηρῶς τὴν χεῖρα, ὥστε ὁ Θεόδωρος φοβηθεὶς μὴ ὁ ἀποχαιρετισμὸς ἐκεῖνος καὶ περ εὐσεβάστως γενόμενος δυσηρέστησεν αὐτῇ, ἔμεινε γονυκλινής, συνέπλεξε τὰς χεῖρας, καὶ ἤγειρε πρὸς αὐτὴν τοὺς ὀφθαλμοὺς τοιοῦτον ἐκφράζων φόβον, ὥστε ἡ Βανίγκα, λησμονοῦσα τὴν ὑπερηφάνειαν αὐτῆς, ἐνεψύχωσεν αὐτὸν διὰ μειδιάματος.

Ὁ Θεόδωρος ἠγέρθη, πλήρη ἔχων τὴν καρδίαν ἀφάτου χαρᾶς καὶ ἀδυνατῶν νὰ εἴπῃ πόθεν αὕτη προήρχετο· ἀλλ' ἐντελῶς ἠσθάνετο ὅτι καὶ περ ἕτοιμος ὢν ν' ἀποχωρισθῇ τῆς Βανίγκας, οὐδέποτε ὑπῆξεν εὐτυχέστερος ἢ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην.

Ὁ νέος ἀξιωματικὸς ἀνεχώρησε πλάττων χρυσᾶ ὄνειρα· διότι ὁ ὁρίζων αὐτοῦ εἴτε σκοτεινὸς εἴτε λαμπρὸς ἦτον ἐπίφθονος· ἂν ἀπέλληγεν εἰς αἱματηρὸν τάφον, εἶδεν, ὡς ἐνόμισεν, ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς τῆς Βανίγκας ὅτι θὰ ἔκλαιεν αὐτόν· ἂν ἠνοίγετο πρὸς τὴν δόξαν, ἡ δόξα ἦγεν αὐτὸν ἐν θριάμβῳ εἰς Πετρούπολιν, καὶ ἡ δόξα εἶναι ἄνασσα θαυματουργοῦσα ὑπὲρ τῶν εὐνοουμένων αὐτῆς.

Ὁ στρατὸς ὃν συνώδευεν ὁ νέος ἀξιωματικὸς διῆλθε τὴν Γερμανίαν, ἐξεχύθη εἰς Ἰταλίαν διὰ τῶν ὀρέων τῆς Τυρολίας καὶ εἰσήλασεν εἰς Βερόνην τῇ 14 ἀπριλίου 1799· ἀμέσως δὲ ὁ Σουβαρὼφ συνηνώθη μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Μελᾶ ἔχοντος τὴν διοίκησιν τῶν δύο στρατῶν.

Τῇ ἐπαύριον ὁ στρατηγὸς Σαστελὲρ προέτεινε νὰ κατασκοπεύσωσι τὸν ἐχθρόν· ἀλλ' ὁ Σουβαρὼφ βλέπων αὐτὸν μετ' ἀπορίας ἀπεκρίνατο·

— Ἓν μόνον μέσον ἠξεύρω πρὸς κατασκόπευσιν τοῦ ἐχθροῦ, νὰ πορεύωμαι κατ' αὐτοῦ καὶ νὰ τὸν πολεμῶ.

Ὄντως δὲ ὁ Σουβαρὼφ ἦτον εἰθισμένος εἰς τὴν ἐνεργητικὴν ταύτην στρατηγικήν· οὕτως ἐνίκησε τοὺς Τούρκους ἐν Φολξχάνῃ καὶ Ἰσμαηλίῳ· οὕτω κατεκτήσατο τὴν Πολωνίαν μετ' ὀλιγοήμερον στρατείαν, καὶ ἐκυρίευσε τὴν Πράγαν μόλις ἐντὸς τεσσάρων ὡρῶν. Ὅθεν ἡ Αἰκατερίνη εὐγνωμονοῦσα ἔπεμψε τῷ στρατηγῷ ὁρύϊνον στέφανον πολυτίμοις λίθοις διακοσμούμενον, ἀξίας ἑξακοσίων χιλιάδων ρουβλίων· ἀπέστειλεν αὐτῷ διοικητοῦ ῥάβδον ἐκ σφυρηλάτου χρυσοῦ ὅλην ἀδαμαντοκόλλητον, προυβίβασεν αὐτὸν γενικὸν ἀντιστράτηγον μετὰ δικαιώματος τοῦ ἐκλέξαι τάγμα ἀείποτε φερώνυμον αὐτοῦ· εἶτα κατὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ, τῷ ἐπέτρεψε ν' ἀναπαυθῇ μικρὸν εἰς λαμπρὰν γῆν ἣν ἐδωρήσατο αὐτῷ μετ' ὀκτακισχιλίων δουλοπαροίκων οἰκούντων αὐτήν. Οἷον θαυμαστὸν παράδειγμα τῷ Θεοδώρῳ!

Ὁ Σουβαρὼφ, υἱὸς ἁπλοῦ ῥώσσου ἀξιωματικοῦ, ἐξεπαιδεύθη ἐν τῇ σχολῇ τῶν Ὑστεροτόκων, καὶ ἀνεχώρησεν ὑπολοχαγὸς ὡς αὐτός· διατί ἐν τῷ αὐτῷ αἰῶνι νὰ μὴ ὑπάρξωσι δύο Σουβαρώφ;

Ὁ Σουβαρὼφ ἦρχετο λοιπὸν κατόπιν ἀπείρου φήμης, θρῆσκος, λάβρος, ἀκάματος, ἀπαθὴς, λιτὸς τὴν δίαιταν ὡς Τάρταρος, ζωηρὸς ἐν ταῖς μάχαις ὡς Κοζάκος· ἦτον ὄντως ὁ ἁρμόδιος ἀνὴρ πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν νικῶν τοῦ στρατηγοῦ Μελᾶ κατὰ τῶν στρατιωτῶν τῆς δημοκρατίας, ἀποθαρρησάντων ἐκ τῶν ἀκαίρων δισταγμῶν τοῦ Σχέρερ. Ἄλλως δὲ ὁ αὐστροβρώσσικος στρατὸς ἔχων δύναμιν ἑκατοντακισχιλίων ἀνδρῶν μόλις ἀντετάσσετο κατ' εἰκοσιεννέα ἕως τριάκοντα χιλιάδων Γάλλων.

Ὁ Σουβαρὼφ κατήρξατο τοῦ πολέμου, κατὰ τὴν συνήθειαν αὐτοῦ διὰ κεραυνοβόλου κινήματος. Τῇ 20 ἀπριλίου ἐνεφανίσθη πρὸ τῆς Βρεσκίας, ἥτις μάτην ἠθέλησε ν' ἀνθιστῇ· μετὰ κανονοβολισμὸν μόλις ἡμίσειαν ὥραν διαρκέσαντα, ἡ πύλη τῆς Πεσχιέρας διερράγη διὰ πελέκεως, καὶ ἡ μεραρχία Κορτζακώφ, ἧς τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν ἀπετέλει τὸ τάγμα τοῦ Θεοδώρου, εἰσήλασεν εἰς τὴν πόλιν τροχάδην, τὴν φρουρὰν καταδιώκουσα, ἥτις ἐκ μόνων χιλίων διακοσίων ἀνδρῶν συγκειμένη κατέφυγεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν.

Προσβαλλόμενος μεθ' ὁρμῆς ἦν οἱ Γάλλοι δὲν ἦσαν εἰθισμένοι νὰ εὑρίσκωσι παρὰ τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν, καὶ βλέπων ἤδη τὰς κλίμακας τεθειμένας ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων, ὁ μοίραρχος Βουκρὲ ἠτήσατο συνθηκολόγησιν· ἀλλ' ἡ θέσις ἦτο δεινὴ καὶ οὐδεμιᾶς ἔτυχε χάριτος παρὰ τῶν ἀγρίων νικητῶν. Ὁ Βουκρὲ καὶ οἱ στρατιῶται αὐτοῦ ἠχμαλωτεύθησαν.

Ὁ Σουβαρὼφ ἦτον ὁ μόνος ἄνθρωπος ἐν τῷ κόσμῳ ὅστις ἐγίνωσκε νὰ ὠφελῆται ἐκ τῆς νίκης· μόλις κύριος γενόμενος τῆς Βρεσκίας, ἧς ἡ ἐν τάχει κατάληψις ἐνέβαλεν εἰς νέαν ἀποθάρρυνσιν τὸν γαλλικὸν στρατὸν, διέταξε τὸν στρατηγὸν Κράϋ νὰ ἐπισπεύσῃ ἐρρωμένως τὴν πο-

λιορκίαν τῆς Πεσχιέρας· ἐπομένως ὁ στρατηγὸς Κράϋ ἐγκατέστησε τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ ἐν Βαληγίῳ κατ' ἴσην ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Πεσχιέρας καὶ τῆς Μαντούης, ἐκταθεὶς ἀπὸ τοῦ Πάδου μέχρι τῆς λίμνης Γάρδης, ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ Μιγκίου καὶ πολιορκῶν τὰς δύο συνάμα πόλεις.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ ἀρχιστράτηγος, προχωρῶν μετὰ τοῦ κυρίου σώματος τοῦ στρατοῦ, διέβαινε τὸν Ὄγλιον κατὰ δύο συντάγματα, ἐξέτεινε τὸ ἓν τούτων ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Ρόσεμβεργ πρὸς τὴν Βέργαμον, καὶ ὦθει τὸ ἕτερον ὑπὸ τὸν Μελᾶν μέχρι τοῦ Σερίου· ἐνῷ σώματα ἐξ ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ χιλιάδων ἀνδρῶν, διοικούμενα ὑπὸ τῶν στρατηγῶν Καΐμ καὶ Χοενζόλλερν διηυθύνοντο ἐπὶ τὴν Πλακεντίαν καὶ τὴν Κρεμόνην, παρὰ πᾶσαν τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Πάδου ἀνελισσόμενα· ὥστε ὁ ῥωσσοαυστριακὸς στρατὸς προϋχώρει ἀναπτύσσων ὀγδοήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν ἐπὶ μετώπου ὀκτωκαίδεκα λευγῶν.

Ἀπέναντι τῶν προβαινουσῶν δυνάμεων αἵτινες ἦσαν τριπλάσιαι τῶν ἑαυτοῦ, ὁ Σχέρερ ὑποχωρῶν καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν γραμμὴν, ἔλυσε τὰς ἐπὶ τοῦ Ἄδδα γεφύρας του, οὐδαμῶς ἐλπίζων ὅτι ἤθελε δυνηθῇ νὰ ὑπερασπίσῃ αὐτὰς καὶ μετέθεσε τὸ ἀρχιστρατηγεῖον αὐτοῦ εἰς Μεδιόλανα, ἀναμένων ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἀπάντησιν εἰς τὴν ἐπιστολὴν ἣν ἀπηύθυνε πρὸς τὸ διευθυντήριον, καὶ ἐν ᾗ ἀνομολογῶν σιωπηλῶς τὴν ἀνικανότητα αὐτοῦ ἀπέστελλε τὴν παραίτησίν του.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ μὲν διάδοχος αὐτοῦ ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ, ὁ δὲ Σουβαρὼφ ἀείποτε προέβαινε, φοβούμενος ἐπὶ μᾶλλον τὴν ἐπ' αὐτὸν βαρύνουσαν εὐθύνην, ὁ Σχέρερ παρέδωκε τὴν στρατηγίαν εἰς χεῖρας ἑνὸς τῶν ἐμπειροτάτων αὐτοῦ ὑποστρατήγων· ὁ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ παραιτηθέντος ἐκλεγεὶς στρατηγὸς ἦτον ὁ Μορώ, ὅστις μίαν ἔτι φορὰν ἔμελλε νὰ καταπολεμήσῃ τοὺς αὐτοὺς ἐκείνους Ῥώσσους εἰς ὧν τὰς τάξεις ἐπέπρωτο ν' ἀποθάνῃ.

Ὁ ἀπροσδόκητος οὗτος διορισμὸς ἐκηρύχθη ἐν μέσῳ τῶν χαρμοσύνων κραυγῶν τῶν στρατιωτῶν· ἐκεῖνος ὅστις ἕνεκα τῆς λαμπρᾶς αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Ρήνου στρατείας ἐπωνομάσθη ὁ Φάβιος τῶν Γάλλων, διέδραμε πᾶσαν τὴν γραμμὴν τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ, προσαγορευόμενος ὑπὸ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἀνευφημιῶν τῶν διαφόρων αὐτοῦ μεραρχιῶν αἵτινες ἀνέκραζον·

— Ζήτω ὁ Μορώ! ζήτω ὁ σωτὴρ τοῦ στρατοῦ τῆς Ἰταλίας!

Ἀλλ' ὅσῳ μέγας καὶ ἂν ἦτον ὁ ἐνθουσιασμὸς ἐκεῖνος δὲν ἐτύφλωσε τὸν Μορὼ ὡς πρὸς τὴν δεινοτάτην θέσιν ἐν ᾗ εὑρίσκετο· ἐκ τοῦ φόβου μὴ κυκλωθῇ ἀπὸ τῶν δύο ἄκρων αὐτοῦ ἐδέησε νὰ παρουσιάσῃ γραμμὴν παράλληλον πρὸς τὴν τοῦ ῥωσσικοῦ στρατοῦ· εἰς τρόπον ὥστε ὅπως ταχθῇ ἀντιμέτωπος πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ ἠναγκάζετο νὰ ἐκτείνηται ἀπὸ τῆς λίμνης τοῦ Λέκκου μέχρι τῆς Πιτσιγειτόνης ἤτοι ἐπὶ γραμμῆς εἴκοσι λευγῶν.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἠδύνατο νὰ ὑποχωρήσῃ πρὸς τὸ Πεδεμόντιον, νὰ συγκεντρώσῃ τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ ν' ἀναμένῃ αὐτόθι τὰς ἐπικουρίας ἃς ὑπέσχετο τὸ διευθυντήριον· ἀλλ' οὕτως ἐνεργῶν περιῆγεν εἰς κίνδυνον τὸν στρατὸν τῆς Νεαπόλεως παραδίδων αὐτὸν μεμονωμένον τῷ ἐχθρῷ.

Ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν διάβασιν τοῦ Ἄδδα ἐφ' ὅσον ἦτο δυνατὸν, ὅπως δώσῃ τῇ μεραρχίᾳ Δεσσόλλῃ, ἣν ἔμελλε νὰ πέμψῃ ὁ Μασσένας, καιρὸν νὰ φθάσῃ εἰς τὴν γραμμὴν πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἀριστερᾶς αὐτοῦ, ἐνῷ ἡ μεραρχία Γωδιὲ, ἥτις διετάχθη νὰ ἐκκενώσῃ τὴν Τοσκάνην, θὰ ἤρχετο ἐν τάχει ἵνα ἑνωθῇ μετὰ τῆς δεξιᾶς του.

Αὐτὸς δὲ ἐκινήθη πρὸς τὸ κέντρον ὅπως αὐτοπροσώπως ὑπερασπίσῃ τὴν ὠχυρωμένην γέφυραν τοῦ Κασσάνου, ἧς ἡ κεφαλὴ ἐκαλύπτετο ὑπὸ τῆς διώρυγος Ριτόρτου, κατεχομένης κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ὑπὸ περικεχαρακωμένων προσκόπων μετὰ πολυαρίθμου πυροβολικοῦ.

Εἶτα, ἀείποτε συνετὸς ὅσῳ καὶ ἀνδρεῖος, ὁ Μορὼ ἔλαβε πάντα τὰ μέτρα αὐτοῦ ὅπως ἐν περιπτώσει ἀποτυχίας ἐξασφαλίσῃ τὴν πρὸς τὰ Ἀπέννινα καὶ τὴν παραλίαν τῆς Γενούης ὑποχώρησιν.

Μόλις περατωθεισῶν τῶν παρατάξεων αὐτοῦ, ὁ ἀκάματος Σουβαρὼφ εἰσῆλθεν εἰς Τριβέγλιον ἅμα δὲ τῇ ἀφίξει τοῦ ῥώσσου ἀρχιστρατήγου εἰς τὴν πόλιν ταύτην, ὁ Μορὼ ἔμαθε τὴν παράδοσιν τῆς Βεργάμου καὶ τοῦ φρουρίου αὐτῆς, τῇ δὲ 25 ἀπριλίου εἶδε τὰς κεφαλὰς τῶν συνταγμάτων τοῦ συμμαχικοῦ στρατοῦ.

Αὐθημερὸν ὁ ῥῶσσος στρατηγὸς διῄρεσε τὰ στρατεύματα αὐτοῦ εἰς τρία ἰσχυρὰ σώματα, ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ τρία κυριώτερα σημεῖα τῆς γαλλικῆς γραμμῆς, ἀλλ' ἕκαστον ὑπὲρ τὸ ἥμισυ ἀνώτερον τῶν ἀντιπάλων στρατευμάτων· τὸ πρὸς τὸ δεξιὸν κέρας σῶμα διοικούμενον ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Βουκάσσοβιτς προέβη πρὸς τὴν ἄκραν τῆς λίμνης Λέκκου, ἔνθα ἀνέμενεν αὐτὸν

ὁ στρατηγὸς Σερβουριὲ· ἡ ἀριστερὰ πτέρυξ, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Μελᾶ ἦλθεν ἀπέναντι τῶν χαρακωμάτων τοῦ Κασσάνου· τέλος, αἱ αὐστριακαὶ μεραρχίαι τῶν στρατηγῶν Ζὸπφ καὶ Ὄττ, αἱ ἀποτελοῦσαι τὸ κέντρον, συνεκεντρώθησαν ἐν Κανονίᾳ, ὅπως ἐν δεδομένῃ ὥρᾳ δυνηθῶσι νὰ καταλάβωσι τὸ Βάπριον. Τὰ ῥωσσικὰ καὶ αὐστριακὰ στρατεύματα ἐστρατοπέδευσαν μίαν τηλεβόλου βολὴν μακρὰν τῶν Γάλλων προσκόπων.

Τῇ αὐτῇ ἑσπέρᾳ ὁ Θεόδωρος ὅστις μετὰ τοῦ τάγματος αὐτοῦ ἀπετέλει μέρος τῆς μεραρχίας Σαστελὲρ, ἔγραψε τῷ στρατηγῷ Τσερμαϋλώφ.

« Εἴμεθα τέλος ἀπέναντι τῶν γάλλων· μεγάλη μάχη συγκροτεῖται αὔριον τὸ πρωΐ· αὔριον τὸ ἑσπέρας θὰ εἶμαι ἢ λοχαγὸς ἢ νεκρός.»

Τῇ ἐπαύριον, ἥτις ἦτον ἡ 26 ἀπριλίου, τὸ τηλεβόλον ἐδούπησεν, ἅμα ὑποφωσκούσης τῆς ἡμέρας, κατὰ τὰ ἄκρα τῆς γραμμῆς· κατὰ τὸ ἄκρον ἀριστερὸν κέρας τῶν γάλλων ἐπετίθεντο οἱ γρεναδιέροι τοῦ πρίγκηπος Βαγρατίωνος·κατὰ τὸ ἄκρον δεξιὸν, ὁ στρατηγὸς Σεκενδὸρφ ἀποσπασθεὶς τοῦ ἐν Τριβελίῳ στρατοπέδου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Κρέμαν.

Αἱ δύο ἐπιθέσεις ἐγένοντο μετὰ λίαν διαφερούσης ἐπιτυχίας· οἱ γρεναδιέροι τοῦ Βαγρατίωνος ἀπεκρούσθησαν μετὰ τρομερᾶς ζημίας· ἐνῷ ὁ Σεκκενδὸρφ ἐξ ἐναντίας ἐδίωκε τοὺς γάλλους ἐκ τῆς Κρέμας, καὶ ὤθει τὰς κατασκοπεύσεις αὐτοῦ μέχρι τῆς γεφύρας τοῦ Λόδη.

Αἱ προρρήσεις τοῦ Θεοδώρου ἐψεύσθησαν, τὸ στρατιωτικὸν αὐτοῦ σῶμα δὲν συνεπλάκη καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ τὸ τάγμα του ἔμεινεν ἀκίνητον ἀναμένον διαταγὰς μὴ ληφθείσας.

Τὰ πρὸς παράταξιν μέτρα τοῦ Σουβαρὼφ δὲν ἐλήφθησαν εἰσέτι ὁλοσχερῶς· εἶχεν ἀνάγκην τῆς νυκτὸς ἵνα ἐκτελέσῃ αὐτά.

Κατὰ τὴν νύκτα ταύτην, ὁ Μορὼ μαθὼν ὅτι ὁ Σεκκενδὸρφ, ὑπερίσχυσε κατὰ τὸ ἄκρον δεξιὸν αὐτοῦ, ἔπεμψε διαταγὴν τῷ Σερβουριὲ νὰ καταλίπῃ ἐν Λέκκῳ, θέσει εὐκόλως φρουρουμένῃ, μόνην τὴν ὀκτωκαιδεκάτην μοῖραν τῶν εὐζώνων καὶ ἀπόσπασμα δραγόνων, ν' ἀναζεύξῃ δὲ πρὸς τὸ κέντρον μετὰ τῶν λοιπῶν στρατευμάτων· ὁ Σερβουριὲ ἔλαβε τὴν διαταγὴν περὶ τὴν δευτέραν μετὰ τὰ μεσάνυκτα καὶ ἐξετέλεσεν αὐτὴν ἀμέσως.

Ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ Ῥῶσσοι δὲν ἐχρονοτρίβουν· τὸ σκότος τῆς νυκτὸς ἐπωφεληθεὶς ὁ στρατηγὸς Βουκάσσοβιτς, ἔστησε τὴν ὑπὸ τῶν Γάλλων καταστραφεῖσαν γέφυραν τοῦ Βρεβίου, ἐνῷ ὁ στρατηγὸς Σάστελερ ἐζεύγνυε τὸν ποταμὸν δι' ἑτέρας δύο μίλια κατωτέρω τοῦ πύργου τοῦ Τρέτζου. Τῶν δύο τούτων γεφυρῶν ἡ μὲν ἐπεσκευάσθη ἡ δὲ κατεσκευάσθη ἄνευ τῆς ἐλαχίστης εἰδήσεως τῶν γάλλων προσκόπων.

Καταληφθέντες ἀπροπαράσκευοι τῇ τετάρτῃ μετὰ τὰ μεσάνυκτα ὑπὸ τῶν δύο αὐστριακῶν μεραρχιῶν αἵτινες ἀποκρυπτόμεναι ὑπὸ τοῦ χωρίου τοῦ Ἁγίου Γερβασίου ἀφίκοντο εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἄδδα ἀπαρατήρητοι, οἱ ἐπιτεταμμένοι τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ πύργου τοῦ Τρέτσου στρατιῶται ἐγκατέλιπον αὐτὸν καὶ ὑπεχώρησαν· οἱ Αὐστριακοὶ κατεδίωξαν αὐτοὺς μέχρι τοῦ Πότσου· ἀλλ' ἐντεῦθα οἱ Γάλλοι ἔστησαν αἴφνης καὶ ἐστράφησαν πρὸς τοὺς πολεμίους, διότι ἐν Πότσῳ ἦτον ὁ στρατηγὸς Σερβουριὲ καὶ τὰ ἐκ Λέκκου ἐρχόμενα στρατεύματα· ἐπειδὴ δὲ ἤκουσεν ὄπισθεν αὐτοῦ τὸν κανονοβολισμὸν,ἔστη ἐπὶ μίαν στιγμὴν καὶ ὑπακούων εἰς τὸν πρῶτον τοῦ πολέμου νόμον, ἐβάδισε πρὸς τὸν κρότον καὶ τὸν καπνόν· αὐτὸς λοιπὸν συνεπύκνου τὴν φρουρὰν τοῦ Τρέτσου καὶ ἀνελάμβανεν ἐπιθετικὴν θέσιν ἀποστέλλων ἕνα τῶν ὑπασπιστῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν Μορὼ ὅπως εἰδοποιήσῃ αὐτὸν περὶ τῆς κινήσεως ἣν ἔκρινεν ὅτι ὤφειλε νὰ ἐκτελέσῃ.

Ἡ μάχη συνεκροτήθη τότε μεταξὺ τῶν γαλλικῶν καὶ τῶν αὐστριακῶν στρατευμάτων μετ' ἀνηκούστου λύσσης, καθότι οἱ γηραιοὶ τοῦ Βοναπάρτου στρατιῶται ἐκτήσαντο, κατὰ τοὺς πρώτους αὐτῶν ἐν Ἰταλίᾳ πολέμους, ἕξιν ἣν δὲν ἠδύναντο ν' ἀπαρνηθῶσιν, ἤτοι τὸ νικᾶν τοὺς ὑπηκόους τῆς αὐτοῦ αὐτοκρατορικῆς μεγαλειότητος πανταχοῦ ὅπου συνήντων αὐτούς.

Ἡ ὑπεροχὴ ὅμως τοῦ ἀριθμοῦ ἦτο τοιαύτη ὥστε τὰ γαλλικὰ στρατεύματα ἤρξαντο ὀπισθοχωροῦντα, ὅτε μεγάλαι κραυγαὶ ἐκ τῆς ὀπισθοφυλακῆς ἀνήγγειλαν τὴν ἄφιξιν ἐπικουρίας· ὁ στρατηγὸς Γρενιὲ, ἀποσταλεὶς ὑπὸ τοῦ Μορὼ, ἤρχετο μετὰ τῆς μεραρχίας αὐτοῦ καθ' ἣν στιγμὴν ἡ παρουσία του ἦτον ἀναγκαιοτάτη.

Μέρος τῆς νέας μεραρχίας ἐνίσχυσε τὰς γαλλικὰς τάξεις, διέπλασιάσαν τοὺς ἐν τῷ κέντρῳ ὄγκους, ἐνῷ τὸ ἕτερον ἐξετείνετο πρὸς τὴν ἀριστερὰν ὅπως περικυκλώσῃ τοὺς πολεμίους στρατηγούς· εἶτα τὸ τύμπανον ἐκρούσθη αὖθις καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν, καὶ οἱ γάλλοι γρεναδιέροι ἤρξαντο ἀνακτώμενοι τὸ πεδίον ἐκεῖνο τῆς μάχης τὸ δὶς ἀφαιρεθὲν καὶ κυριευθέν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐπικουρία ἔφθανεν εἰς τοὺς Αὐστριακοὺς, ὁ κόμης Σαστελὲρ καὶ ἡ μεραρχία αὐτοῦ· ἡ ἀριθμητικὴ ὑπεροχὴ ἔκλινεν αὖθις ὑπὲρ τοῦ ἐχθροῦ. Ὁ Γρενιὲ συνέστειλεν εὐθὺς

τὴν πτέρυγα αὐτοῦ πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ κέντρου, καὶ ὁ Σερρουριὲ, διαθέτων τὴν ὑποχώρησιν αὐτοῦ κατὰ παραλληλόγραμμον, συνεστάλη ἐπὶ τοῦ Πότσου, ἔνθα ἀνέμεινε τὸν ἐχθρόν.

Αὐτόθι συνεκεντρώθη τὸ πυκνότατον τῆς συμπλοκῆς· τρὶς ἀφῃρέθη καὶ ἐκυριεύθη τὸ χωρίον τοῦ Πότσου, μέχρις οὗ τέλος, προσβαλλόμενοι τετάρτην φορὰν ὑπὸ διπλασίων δυνάμεων, οἱ Γάλλοι ἠναγκάσθησαν νὰ κενώσωσιν αὐτό.

Κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην ἔφοδον, αὐστριακὸς συνταγματάρχης ἐτραυματίσθη κιρίως· ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου, ὁ στρατηγὸς Βέκερ, ὁ διοικῶν τὴν γαλλικὴν ὀπισθοφυλακὴν, μὴ στέργων νὰ ὑποχωρήσῃ μετὰ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ περιεζώσθη μετ' ὀλίγων ἀνδρῶν, καὶ ἀφοῦ εἶδεν αὐτοὺς πίπτοντας πέριξ ἀλλεπαλλήλως, ἠναγκάσθη νὰ παραδώσῃ τὸ ξίφος νέῳ τινὶ ἀξιωματικῷ, τοῦ τάγματος Σεμενοφσκόη, ὅστις παρέδωκε τὸν αἰχμάλωτον αὐτοῦ τοῖς ἑπομένοις στρατιώταις, καὶ παρευθὺς ἐπέστρεψεν εἰς τὴν μάχην.

Οἱ δύο γάλλοι στρατηγοὶ σημεῖον ἑνώσεως εἶχον τὸ χωρίον τοῦ Βαπρίου· ἀλλὰ κατὰ τὴν πρώτην στιγμὴν τῆς ἀταξίας εἰς ἣν ἐνέβαλε τὰ γαλλικὰ στρατεύματα ἡ ἐκκένωσις τοῦ Πότσου, τοσούτῳ βαθεῖα ἔφοδος ἐγένετο ὑπὸ τοῦ αὐστριακοῦ Ἱππικοῦ, ὥστε ὁ Σερρουριὲ εὑρέθη κεχωρισμένος ἀπὸ τοῦ συναδέλφου αὐτοῦ, καὶ ἠναγκάσθη ν' ἀποχωρήσῃ μετὰ δύο χιλιάδων πεντακοσίων ἀνδρῶν εἰς Βερδέριον, ἐνῷ ὁ Γρενιὲ μόνος ἔφθανεν εἰς τὸ συμφωνηθὲν σημεῖον καὶ ἴστατο ὅπως ἐκ νέου ἀντιταχθῇ πρὸς τοὺς πολεμίους. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο δεινὸς ἀγὼν συνεκροτεῖτο ἐν τῷ κέντρῳ.

Ὁ Μελᾶς μετ' ὀκτωκαίδεκα ἢ εἴκοσι χιλιάδων ἀνδρῶν, ἐπετέθη κατὰ τῶν ὠχυρωμένων σκοπῶν, οἵτινες, εὑρίσκοντο, ὡς εἴπομεν, ἐπὶ κεφαλῆς τῆς γεφύρας τοῦ Κασσάνου καὶ τοῦ Ριβόρτο-Κανάλε. Ἀπὸ τῆς ἑβδόμης ὥρας πρὸ μεσημβρίας καὶ ἐνῷ ὁ Μορὼ ἀπεχωρίζετο τῆς μεραρχίας Γρενιὲ, ὁ Μελᾶς ἄγων αὐτοπροσώπως τρία τάγματα αὐστριακῶν γρεναδιέρων ἐπετέθη κατὰ τῶν προκεχωρημένων ὀχυρωμάτων. Ἐνταῦθα, ἐπὶ δύο ὥρας τρομερὰ ἐγένετο σφαγὴ· τρὶς ἀποκρουσθέντες, καταλιπόντες ὑπὲρ τοὺς χιλίους πεντακοσίους ἄνδρας ὑπὸ τὰ ὀχυρώματα, οἱ αὐστριακοὶ τρὶς ἐπανῆλθον εἰς τὴν ἔφοδον, ἑκάστοτε διὰ νέων στρατευμάτων ἐνισχυόμενοι, πάντοτε ἀγόμενοι καὶ ἐμψυχούμενοι ὑπὸ τοῦ Μελᾶ, ἐκδικουμένου τὰς πρώην ἥττας αὐτοῦ.

Τέλος, τετάρτην ἔφοδον ὑποστάντες, ἐξωθούμενοι τῶν χαρακωμάτων αὐτῶν, οἱ Γάλλοι βῆμα πρὸς βῆμα διαφιλονεικοῦντες τὸ ἔδαφος, ἦλθον ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ δευτέρου αὐτῶν περιτειχίσματος, ὅπερ ὑπερήσπιζε τὴν εἴσοδον αὐτῆς τῆς γεφύρας καὶ διῳκεῖτο παρ' αὐτοῦ τοῦ Μορώ.

Ἐκεῖ ἐπὶ δύο εἰσέτι ὥρας, συνεκροτήθη ἀγὼν ἀνδρὸς πρὸς ἄνδρα, ἐνῷ τρομερὸν πυροβολικὸν ἀνταπέστελλε τὸν θάνατον σχεδὸν στόμα πρὸς στόμα. Τέλος οἱ αὐστριακοὶ τελευταῖον συμπυκνωθέντες ὥρμησαν τὴν λόγχην προτείνοντες, καὶ ἐν ἐλλείψει κλίμακος ἢ ῥήγματος, συσσωρεύοντες ἐπ ἀλλήλα πρὸς τὰ ὀχυρώματα τὰ σώματα τῶν φονευομένων συστρατιωτῶν, κατώρθωσαν ν' ἀναβῶσιν εἰς τὴν ἔπαλξιν.

Αἱ στιγμαὶ ἦσαν πολύτιμοι· ὁ Μορὼ διέταξε τὴν ὑποχώρησιν, καὶ ἐνῷ οἱ Γάλλοι διέβαινον αὖθις τὸν Ἄδδαν, αὐτοπροσώπως προΐστατο τῆς διαβάσεως μεθ' ἑνὸς μόνου τάγματος γρεναδιέρων, ἐξ ὧν, ἐντὸς ἡμισείας ὥρας ὑπελείφθησαν μόνον ἑκατὸν εἴκοσι ἄνδρες. Ἐκτὸς δὲ τούτων τρεῖς τῶν ὑπασπιστῶν αὐτοῦ ἐφονεύθησαν πλησίον του. Ἀλλ' ἡ ὑποχώρησις ἐγένετο ἄνευ ἀταξίας· ὁπεχώρησε δὲ τότε καὶ αὐτὸς ἀδιακόπως πρὸς τὸν ἐχθρὸν ἐστραμμένος, ὅστις ἔθετε τὸν πόδα ἐπὶ τῆς γεφύρας καθ' ἣν στιγμὴν ἐκεῖνος ἔφθανεν εἰς τὴν ἀντίπεραν ὄχθην.

Κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν οἱ αὐστριακοὶ ὥρμησαν εἰς καταδίωξιν αὐτοῦ· αἴφνης ὅμως φοβερὸς ἠκούσθη κρότος ὑπερβαίνων τὸν τοῦ πυροβολικοῦ· ἡ δευτέρα τῆς γεφύρας ἄψις ἀνετινάχθη εἰς τὸν ἀέρα, συναρπάζουσα πάντας τοὺς καλύπτοντας τὸ ὀλέθριον διάστημα· ἕκαστος ὀπισθοχώρησε πρὸς τὸ μέρος αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ κενῷ καταλειφθέντι διαστήματι βροχηδὸν κατέπεσαν συντρίμματα ἀνθρώπων καὶ πετρῶν.

Ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Μορὼ παρενέβαλλε στιγμιαῖον πρόσκομμα μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Μελᾶ, εἶδεν ἐν ἀταξίᾳ ἐρχόμενον τὸ στρατιωτικὸν σῶμα τοῦ στρατηγοῦ Γρενιὲ, ὅστις ἐβιάσθη νὰ κενώσῃ τὸ Βάπριον, καὶ ἔφευγε καταδιωκόμενος ὑπὸ τοῦ ῥωσσοαυστριακοῦ στρατοῦ τοῦ Ζὸπφ, τοῦ Ὄττ καὶ τοῦ Σάστελερ. Ὁ Μορὼ διέταξε μεταβολὴν μετώπου καὶ ἀντιμέτωπος ταχθεὶς πρὸς τὸν νέον ἐχθρὸν ὅστις ἐπέπιπτεν ὅλως ἀπροσδοκήτως κατ' αὐτοῦ, κατώρθωσε νὰ συμπυκνώσῃ τὰς τάξεις τοῦ Γρενιὲ καὶ νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν μάχην.

Ἀλλ' ἐνῷ κατὰ τούτου ἐστρέφετο, ὁ Μελᾶς ἐπισκευάσας τὴν γέφυραν, διέβαινε καὶ αὐτὸς τὸν ποταμόν. Ὁ Μορὼ ἐπολεμεῖτο τότε κατά τε τὸ μέτωπον καὶ τὰς δύο πλευρὰς ὑπὸ τριπλασίων δυνάμεων.

Τότε πάντες οἱ περὶ αὐτὸν ἀξιωματικοὶ καθικέτευσαν αὐτὸν νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ὑποχωρήσεώς του· διότι ἀπὸ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ ἐξηρτᾶτο διὰ τὴν Γαλλίαν ἡ διατήρησις τῆς Ἰταλίας. Ὁ Μορὼ ἀντέστη ἐπὶ μακρὸν, διότι ἐνόει τεῦον τὴν ὑποχώρησιν ἐκείνου οὗ ὁ νοῦς ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ μόνη ἀπολειπομένη ἐλπίς.

Ὁ ἀγὼν διήρκεσεν εἰσέτι περὶ τὰς τρεῖς ὥρας, καθ' ἃς ἡ ὀπισθοφυλακὴ τοῦ στρατοῦ διεπράξατο θαύματα ἀνδρείας. Τέλος, ὁ Μελᾶς, βλέπων ὅτι



Ὀρθούμενος δ' ἐπὶ τῆς ἄκρας τῶν ποδῶν, διέγραψε διὰ τοῦ κνούτου ἀστραπὴν ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.—Σελ. 249.

τὰς φοβερὰς συνεπείας τῆς μάχης ἣν ἀπώλεσε, καὶ μεθ' ἣν δὲν ἔστεργε νὰ ἐπιζήσῃ, μολονότι ἀδύνατον ἦτο νὰ κερδήσῃ αὐτήν· ἀλλὰ στρατὸς ἐκλεκτὸς περιεκύκλωσεν αὐτὸν, καὶ, σχηματήσας πέριξ αὐτοῦ τετράγωνον ὀπισθοχώρησεν, ἐνῷ τὸ λοιπὸν τοῦ στρατοῦ ἐφρονεύετο προστατῷ διέφευγεν ὁ ἐχθρὸς καὶ αἰσθανόμενος ὅτι τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἀπαυδήσαντα ἐξ ἐπιμόνου ἀγῶνος, εἶχον ἀνάγκην ἀναπαύσεως, διέταξε νὰ παύσῃ ἡ μάχη, καὶ ἔστη ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Ἀδδα, κλιμακηδὸν ταχθεὶς ἐν τοῖς χωρίοις τοῦ Ἰμάγου, τοῦ Γοργονζόλα καὶ τοῦ Κασ-

σάνου, μένων οὕτω κύριος τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἐφ' οὗ κατελείφθησαν ὑπὸ τῶν Γάλλων δύο χιλιάδες πεντακόσιοι νεκροί, ἑκατὸν τηλεβόλα καὶ εἴκοσιν ὀβούζια.

Τῇ ἑσπέρᾳ ὁ Σουβαρὼφ, καλέσας εἰς δεῖπνον τὸν στρατηγὸν Βέκερ ἠρώτησεν αὐτὸν τίς ἦτον ὁ αἰχμαλωτεύσας αὐτόν. Ὁ δὲ Βέκερ ἀπεκρίθη ὅτι ἦτο νέος ἀξιωματικὸς τοῦ πρώτου εἰσελθόντος εἰς Πότσον τάγματος· ὁ Σουβαρὼφ ἐξήτασεν ἀμέσως ποῖον ἦτον ἐκεῖνο τὸ τάγμα· τῷ ἀπεκρίθησαν ὅτι ἦτο τὸ τοῦ Σεμενοφσκόη· ὁ ἀρχιστράτηγος διέταξε τότε νὰ ἐρευνήσωσιν ἵνα μάθωσι τὸ ὄνομα τοῦ νέου. Μετὰ μίαν στιγμὴν ἀνηγγέλθη ὁ ὑπολοχαγὸς Θεόδωρος Ρωμαΰλιώφ, ὅστις ἤρχετο κομίζων τῷ Σουβαρὼφ τὸ ξίφος τοῦ στρατηγοῦ Βέκερ. Ὁ Σουβαρὼφ ἐκάλεσεν αὐτὸν ἵνα συνδειπνήσῃ μετ' αὐτοῦ καὶ τοῦ αἰχμαλώτου.

Τῇ ἐπαύριον, ὁ Θεόδωρος ἔγραφε τῷ προστάτῃ αὐτοῦ.

«Ἐτήρησα τὴν ὑπόσχεσίν μου· εἶμαι λοχαγός, καὶ ὁ στρατάρχης Σουβαρὼφ ἠτήσατο ὑπὲρ ἐμοῦ παρὰ τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος τοῦ Παύλου Α' τὸ παράσημον τοῦ Ἁγίου Βλαδιμήρου.»

Τῇ 28 ἀπριλίου, ὁ Σουβαρὼφ εἰσήλαυνεν εἰς Μεδιόλανα, ἅτινα ἐγκατέλιπε πρὸ μικροῦ ὁ Μορὼ ἀποχωρῶν ὄπισθεν τοῦ Τεσίνου, καὶ ἑτοιμοκόλλα πανταχοῦ τῆς πρωτευούσης τὴν ἀκόλουθον προκήρυξιν θαυμασίως χαρακτηρίζουσαν τὸ ἦθος τοῦ μοσκοβίτου ἥρωος·

«Ὁ νικηφόρος στρατὸς τοῦ ἀποστολικοῦ καὶ ρωμαϊκοῦ αὐτοκράτορος εἶναι ἐνταῦθα· πολεμεῖ δὲ μοναδικῶς ὑπὲρ ἀποκαταστάσεως τῆς ἁγίας θρησκείας, τοῦ κλήρου, τῶν εὐγενῶν, καὶ τοῦ ἀρχαίου πολιτεύματος τῆς Ἰταλίας.

» Λαοί, ἑνώθητε μεθ' ἡμῶν ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς πίστεως· διότι ἀφίχθημεν μετὰ στρατοῦ εἰς Μεδιόλανα καὶ Πλακεντίαν πρὸς βοήθειαν ὑμῶν.»

Αἱ τοσοῦτον ἀκριβὰ ἀγορασθεῖσαι νίκαι τοῦ Τρεβία καὶ τοῦ Νόβη διεδέξαντο τὴν τοῦ Κασσάνου, καὶ ἀφῆκαν τὸν Σουβαρὼφ οὕτως ἐξησθενημένον, ὥστε δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπωφεληθῇ τὴν ὑπεροχὴν αὐτοῦ· ἄλλως δὲ καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ῥῶσσος στρατηγὸς ἔμελλε νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν πορείαν του, νέον σχέδιον ἐλήφθη σταλὲν παρὰ τοῦ αὐλικοῦ συμβουλίου τῆς Βιέννης.

Αἱ σύμμαχοι δυνάμεις ἐψηφίσαντο τὴν εἰς Γαλλίαν ἐπιδρομήν, καὶ ὁρίζουσαι ἑκάστῳ στρατηγῷ τὴν ὁδὸν ἣν ὤφειλε νὰ τραπῇ πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ νέου τούτου σχεδίου, ἀπεφάσισαν ὁ μὲν Σουβαρὼφ νὰ εἰσέλθῃ εἰς Γαλλίαν διὰ μέσου τῆς Ἑλβετίας, ὁ δὲ ἀρχιδοὺξ νὰ παραχωρήσῃ αὐτῷ τὰς θέσεις του καὶ νὰ κατέλθῃ ἐπὶ τοῦ Κάτω Ῥήνου.

Τὰ στρατεύματα μεθ' ὧν ὁ Σουβαρὼφ, καταλείπων τὸν Μορὼ καὶ τὸν Μακδονάλδον κατέναντι τῶν Αὐστριακῶν, ὤφειλε τοῦ λοιποῦ νὰ πορευθῇ κατὰ τοῦ Μασσένα, ἦσαν τριακοντακισχίλιοι Ῥῶσσοι οὓς εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ ὑπὸ τὰ ὅπλα· ἕτεροι τριακοντακισχίλιοι, ἀποσπασθέντες τοῦ ἐν ἐφεδρείᾳ στρατοῦ, ὃν διῴκει ὁ κόμης Τολστόϋ ἐν Γαλικίᾳ, καὶ οἵτινες ἔμελλον νὰ ἔλθωσιν εἰς Ἑλβετίαν στρατηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Κορτζακώφ· εἰκοσιπέντε ἕως τριάκοντα χιλιάδες Αὐστριακῶν ἀγόμενοι παρὰ τοῦ στρατηγοῦ Χότζ· τέλος, πέντε ἕως ἓξ χιλιάδες μετανάσται γάλλοι, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ πρίγκηπος Κονδέ· ἐν ὅλοις ἐννενήκοντα ἕως ἐννενήκοντα πέντε χιλιάδες ἀνδρῶν.

Ὁ Θεόδωρος ἐτραυματίσθη εἰσερχόμενος εἰς Νόβην· ἀλλ' ὁ Σουβαρὼφ ἐκάλυψε τὸ τραῦμα αὐτοῦ διὰ δευτέρου σταυροῦ, καὶ ὁ βαθμὸς τοῦ λοχαγοῦ ἐπέσπευσε τὴν ἀνάῤῥωσίν του· ὅθεν ὁ νέος ἀξιωματικὸς μᾶλλον εὐτυχὴς καὶ ὑπερήφανος ἐπὶ τῷ νέῳ στρατιωτικῷ βαθμῷ ὃν ἐκέρδησεν, ἠδυνήθη ν' ἀκολουθήσῃ τὸν στρατόν, ὅτε τῇ 13 σεπτεμβρίου ἤρξατο χωρῶν πρὸς τὴν Σαλβέδραν, καὶ εἰσήλαυνε μετὰ τοῦ στρατηγοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Τεσίνου.

Τὰ πάντα ἔβαινον καλῶς μέχρι τοῦδε, καὶ ἐφ' ὅσον διέτριβεν ἐπὶ τῶν πλουσίων καὶ τερπνῶν πεδιάδων τῆς Ἰταλίας, ὁ Σουβαρὼφ ἐσεμνύνετο ἐπὶ τῇ ἀνδρείᾳ καὶ ἀφοσιώσει τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ· ἀλλ' ὅτε μετὰ τὰ εὔφορα λομβαρδικὰ πεδία τὰ ὑπὸ καλλιῤῥόων καὶ εὐωνύμων ποταμῶν ἀρδευόμενα, εἶδον παρουσιαζομένας τὰς τραχείας ὁδοὺς τῆς Λεβαντίνας, καὶ ὀρθουμένας ἐνώπιον αὐτῶν αἰωνίως χιονοσκεπεῖς τὰς ὀῤῥυοέσσας κορυφὰς τοῦ Ἁγίου Γοθάρδου, τότε ὁ ἐνθουσιασμὸς ἐσβέσθη, ἡ δραστικότης ἐξηφανίσθη, καὶ προαισθήσεις ἀπαίσιοι κατέλαβον τὴν καρδίαν τῶν ἀγρίων τέκνων τοῦ Βορῤᾶ. Ἀπροσδόκητοι γογγυσμοὶ διέῤῥαμον τὴν γραμμὴν ὅλην· εἶτα αἴφνης ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ ἔστη, κηρύττουσα ὅτι δὲν ἔστεργε νὰ προβῇ περαιτέρω. Μάτην ὁ Θεόδωρος, ὅστις ἡγεῖτο ἑνὸς λόχου, παρεκάλεσε, καθικέτευσε τοὺς στρατιώτας αὐτοῦ νὰ χωρισθῶσι τῶν συντρόφων αὐτῶν καὶ νὰ δώσωσι τὸ παράδειγμα πρῶτοι βαδίζοντες· οἱ στρατιῶται τοῦ Θεοδώρου ἔῤῥιψαν χαμαὶ τὰ ὅπλα καὶ κατεκλίθησαν παρ' αὐτά.

Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ἔδιδον οὗτοι τὸ δεῖγμα τοῦτο τῆς ἀπειθείας, νέοι γογγυσμοὶ ἠγέρθησαν κατὰ τὴν οὐρὰν τοῦ στρατοῦ, δίκην καταιγίδος ἐπερχόμενοι· ὁ Σουβαρὼφ μετέβαινεν ἀπὸ τῆς ὀπισθοφυλακῆς εἰς τὴν ἐμπροσθοφυλακήν, καὶ ἤρχετο συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης ἀποδείξεως τῆς ἀντιστάσεως καὶ ἀπειθείας ἣν διήγειρε καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν ἐφ' ὅσον παρήλαυνε πρὸ αὐτῆς. Ὅτε δὲ ἔφθασεν εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ συντάγματος οἱ γογγυσμοὶ μετετράπησαν εἰς βλασφημίας.

Τότε ὁ Σουβαρὼφ ἀπηύθυνε τὸν λόγον τοῖς στρατιώταις μετὰ τῆς ἀγρίας ἐκείνης εὐγλωττίας εἰς ἣν ὤφειλεν ὅσα θαύματα μετ' αὐτῶν διεπράξατο.

Ἀλλ' αἱ κραυγαὶ ὑποχώρησις! ὑποχώρησις! ἐκάλυψαν τὴν φωνὴν αὐτοῦ. Τότε συνέλαβε τοὺς μᾶλλον ταραξίας καὶ διέταξε νὰ ῥαβδισθῶσι μέχρις οὗ ἐκπνεύσωσιν ὑπὸ τὴν ἐπονειδιστον ταύτην βάσανον. Ἀλλ' αἱ τιμωρίαι δὲν ἴσχυσαν πλέον ἢ αἱ προτροπαί, καὶ αἱ κραυγαὶ ἐξηκολούθουν.

Ὁ Σουβαρὼφ εἶδεν ὅτι τὸ πᾶν ἀπώλλυτο εἰ μὴ προσέφευγε πρὸς σωφρονισμὸν τῶν στασιαζόντων εἰς ἰσχυρόν τι καὶ ἀπροσδόκητον μέσον. Προσῆλθε τῷ Θεοδώρῳ.

— Λοχαγέ, τῷ εἶπε, ἄφετ' ἐκεῖ τοὺς ἀχρείους αὐτούς· λάβετε ὀκτὼ ὑπαξιωματικούς, καὶ σκάψατε λάκκον.

Ὁ Θεόδωρος ἀπορῶν ἠτένισε τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ, ὡς ἵνα ζητήσῃ τὴν ἐξήγησιν τῆς παραδόξου διαταγῆς.

— Πράξατε ὅ,τι διέταξα, εἶπεν ὁ Σουβαρώφ.

Ὁ Θεόδωρος ὑπήκουσεν, οἱ δὲ ὀκτὼ ὑπαξιωματικοὶ κατήρξαντο τοῦ ἔργου. Μετὰ δέκα λεπτὰ, ὁ λάκκος ἦτον ἐσκαμμένος, πρὸς μεγάλην ἔκπληξιν παντὸς τοῦ στρατοῦ, ὅστις ἦτον ἠθροισμένος ἡμικυκλοειδῶς, παρατεταγμένος ἐπὶ τῶν ἑκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ δύο ὀρέων, ὡς ἐπὶ τῶν βαθμίδων ἀπεράντου ἀμφιθεάτρου.

Τότε ὁ Σουβαρὼφ κατέβη ἀπὸ τοῦ ἵππου, συνέτριψε τὴν σπάθην του καὶ ἔῤῥιψεν αὐτὴν εἰς τὸν λάκκον· ἀφήρεσε τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην τὰς ἐπωμίδας του καὶ ἔῤῥιψεν αὐτὰς μετὰ τῆς σπάθης· εἶτα ἀπέσπασε τὰ καλύπτοντα τὸ στῆθος αὐτοῦ παράσημα καὶ ἔῤῥιψεν αὐτὰ μετὰ τῆς σπάθης καὶ τῶν ἐπωμίδων του· τέλος δὲ γυμνωθεὶς, κατεκλίθη καὶ αὐτὸς ἐντὸς τοῦ λάκκου, κράζων γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ·

— Σκεπάσατέ με ὑπὸ τὸ χῶμα, ἐγκαταλείψατε ἐδῶ τὸν στρατηγόν σας! Δὲν εἶσθε πλέον τέκνα μου, δὲν εἶμαι πλέον πατήρ σας· ἄλλο δὲν μοὶ μένει παρὰ ν' ἀποθάνω.

Πρὸς τοὺς παραδόξους τούτους λόγους, οἵτινες ἀπηγγέλθησαν διὰ τοσούτῳ στεντορείου φωνῆς ὥστε ἠκούσθησαν ὑπὸ παντὸς τοῦ στρατοῦ, οἱ ῥῶσσοι γρεναδιέροι ἔπεσαν εἰς τὸν λάκκον κλαίοντες, καὶ ἀνήγειραν εἰς τὰς ἀγκάλας τὸν στρατηγὸν αὐτῶν, αἰτούμενοι συγγνώμην καὶ ἱκετεύοντες νὰ ὁδηγήσῃ αὐτοὺς πρὸς τὸν ἐχθρόν.

— Ἄ τώρα μάλιστα! ἐφώνησεν ὁ Σουβαρὼφ, ἀναγνωρίζω τὰ τέκνα μου. Πρὸς τὸν ἐχθρόν! πρὸς τὸν ἐχθρόν!

Οὐχὶ πλέον κραυγαὶ ἀλλ' ὠρυγαὶ ἀπήντησαν εἰς τοὺς λόγους τούτους. Ὁ Σουβαρὼφ ἐνεδύθη αὖθις, καὶ ἐνῷ ἐνεδύετο, οἱ ἀτακτότεροι χαμαὶ συρόμενοι προσήρχοντο καὶ ἠσπάζοντο τοὺς πόδας αὐτοῦ. Εἶτα, ἀφοῦ ἐκομβώθησαν μὲν αἱ ἐπωμίδες ἐπὶ τῶν ὤμων του, ἔλαμψαν δὲ ἐκ νέου οἱ σταυροὶ ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ, ἵππευσεν ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ στρατοῦ, οὗ πάντες οἱ στρατιῶται μιᾷ τῇ φωνῇ ὤμνυον ν' ἀποθάνωσι μέχρις ἑνὸς μᾶλλον ἢ νὰ ἐγκαταλείψωσι τὸν πατέρα αὐτῶν.

Αὔθημερὸν, ὁ Σουβαρὼφ ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ Ἀερόλου· ἀλλ' αἱ ἀπορράδες ἤμέραι ἤρξαντο γεννώμεναι, καὶ ὁ νικητὴς τοῦ Κασσάνου, τοῦ Τρεβία καὶ τοῦ Νόβη κατέλιπε τὴν τύχην ἀπαυδήσασαν εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Ἰταλίας.

Ἐπὶ δώδεκα ὥρας ἑξακόσιοι Γάλλοι ἀνεχαίτιζον τρισχιλίους ῥώσσους γρεναδιέρους ὑπὸ τὰ τείχη τῆς πόλεως, ὥστε ἡ νὺξ ἐπῆλθε καὶ ὁ Σουβαρὼφ δὲν ἠδυνήθη νὰ διώξῃ αὐτούς. Τῇ ἐπιούσῃ, κινεῖ πάντα τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ὅπως κυκλώσῃ τὴν δρᾶκα ἐκείνην τῶν ἀνδρείων· ἀλλ' ὁ οὐρανὸς καλύπτεται ὑπὸ νεφῶν, καὶ μετὰ μικρὸν ὁ ἄνεμος ὠθεῖ ψυχρὰν βροχὴν κατὰ πρόσωπον τῶν Ῥώσσων.

Οἱ Γάλλοι ἐπωφελούμενοι τὴν εὐκαιρίαν σημαίνουσι τὴν ὑποχώρησιν, κενοῦσι τὴν κοιλάδα τοῦ Οὐρσερέν, διαβαίνουσι τὸν Ῥεούσσην καὶ παρατάσσονται εἰς τὴν μάχην ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τῆς Φούρκας καὶ τοῦ Γρίμπελ.

Ἀλλ' ὁ σκοπὸς τοῦ ῥωσσικοῦ στρατοῦ ἐν μέρει ἐπιτυγχάνεται, ὁ Ἅγιος Γοθάρδος κυριεύεται. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἅμα ὡς ἀπομακρυνθῇ οἱ Γάλλοι θ' ἀναλάβωσιν αὐτὸν καὶ θὰ τῷ κλείσωσι τὴν ὑποχώρησιν· ἀλλὰ τί μέλλει τῷ Σουβαρώφ; δὲν εἶναι εἰθισμένος νὰ βαίνῃ ἀείποτε ἐπὶ τὰ πρόσω;

Βαίνει λοιπὸν ἀδιαφορῶν περὶ τῶν ὄπισθεν αὐτοῦ, φθάνει εἰς Ἀνδερμάττ, ὑπερβαίνει τὴν

Τρύπαν τοῦ Οὐρὴ, καὶ εὑρίσκει τὸν Λεκούρβην φυλάσσοντα μετὰ χιλίων πεντακοσίων ἀνδρῶν τὰ στενὰ τῆς Γεφύρας τοῦ Διαβόλου.

Ἐνταῦθα ἀρχεται αὖθις ἡ πάλη· ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας χίλιοι πεντακόσιοι Γάλλοι ἀνθίστανται κατὰ τριάκοντα χιλιάδων Ῥώσσων. Ὁ Σουβαρὼφ βρυχᾶται ὡς λέων ἐν δικτύοις περιπλακείς, διότι οὐδὲν ἐννοεῖ ἐκ τῆς τύχης αὐτοῦ.

Τέλος, τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ, μανθάνει ὅτι ὁ Κορτζακὼφ, ὅστις προηγήθη αὐτοῦ καὶ ὃν ὤφειλε νὰ συναντήσῃ, ἠττήθη ὑπὸ τοῦ Μολιτὸρ, καὶ ὅτι ὁ Μασσένας ἀνακτησάμενος τὴν Ζυρίχην κατέχει τὴν τοπαρχίαν τῆς Γλαρίσης. Τότε παραιτεῖται τῆς διαβάσεως τῆς κοιλάδος τοῦ Ρεούσσῃ, καὶ γράφει τῷ Κορζακὼφ καὶ τῷ Ζαλασίς·

« Τρέχω διὰ νὰ διορθώσω τὰ σφάλματά σας· κρατεῖτε καλὰ ὡς τείχη· μοὶ ἐγγυᾶσθε μὲ τὴν κεφαλήν σας δι' ἕκαστον πρὸς τὰ ὀπίσω βῆμα. »

Ἐκτὸς δὲ τούτου ὁ ὑπασπιστὴς ἦτον ἐπιτετραμμένος νὰ διακοινώσῃ τοῖς ῥώσσοις καὶ αὐστριακοῖς στρατηγοῖς ῥητὸν σχέδιον μάχης, καθ' ὃ διετάσσοντο οἱ στρατηγοὶ Λίνσκεν καὶ Ζαλασὶς νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τῶν γαλλικῶν στρατευμάτων ἕκαστος ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτοῦ, καὶ νὰ συνενωθῶσιν ἐν τῇ κοιλάδι τῆς Γλαρίσης, ἔνθα αὐτὸς ὁ Σουβαρὼφ ἔμελλε νὰ καταβῇ διὰ τοῦ Κλὸν-Θὰλ, ὅπως κλείσῃ τὸν Μολιτὸρ μέσῳ δύο σιδηρῶν τειχῶν.

Ὁ Σουβαρὼφ ἦτο τοσούτῳ βέβαιος ὅτι τὸ σχέδιον τοῦτο θὰ ἐπιτύχῃ, ὥστε ἐλθὼν εἰς τὰς ὄχθας τῆς λίμνης τοῦ Κλὸν-Θὰλ ἀπέστειλε κήρυκα προσκαλῶν τὸν Μολιτὸρ νὰ παραδοθῇ, καθότι, εἶπεν, ἦτο περιεζωσμένος πανταχόθεν. Ὁ Μολιτὸρ ἐμήνυσε τότε τῷ στρατάρχῃ ὅτι ἡ συνέντευξις ἣν ἔδωκε τοῖς στρατηγοῖς αὐτοῦ ἀπέτυχε διότι κατετρόπωσεν ἀμφοτέρους, τὸν μὲν μετὰ τὸν δὲ καὶ ἀπέκρουσεν αὐτοὺς πρὸς τὰς Γριζωνικὰς Ἄλπεις· ἀλλ' ὅτι τοὐναντίον, ἐπειδὴ ὁ Μασσένας προὐχώρει διὰ τῆς Μουόττας, αὐτὸς, ὁ Σουβαρὼφ, εὑρίσκετο μέσῳ δύο πυρῶν, καὶ κατὰ συνέπειαν, ὁ Μολιτὸρ προὐκάλει αὐτὸν νὰ καταθέσῃ τὰ ὅπλα.

Τὴν παράδοξον ταύτην ἀπάντησιν ἀκούων, ὁ Σουβαρὼφ ἐνόμισεν ὅτι ὀνειρεύεται· ἀλλ' εὐθέως συνελθὼν καὶ ἐννοῶν οἷον διέτρεχε κίνδυνον μένων ἐντὸς τῶν στενῶν ἔνθα εὑρίσκετο, ἐφώρμησε κατὰ τοῦ στρατηγοῦ Μολιτὸρ· οὗτος ἐδέξατο αὐτὸν μετὰ προτεταμένης τῆς λόγχης, καὶ κλείσας τὸ στενὸν συνεῖχεν ἐπὶ ὀκτὼ ὥρας, μετὰ χιλίων διακοσίων ἀνδρῶν πεντεκαίδεκα ἕως ὀκτωκαίδεκα χιλιάδας Ῥώσσων. Τέλος, ἐπελθούσης τῆς νυκτὸς, ὁ Μολιτὸρ ἐκένωσε τὸ Κλὸν-Θὰλ, καὶ ἀπεχώρησεν ἐπὶ τοῦ Λινθ ὅπως ὑπερασπίσῃ τὰς γεφύρας τοῦ Ναϊφελς καὶ τοῦ Μόλλη. Ὁ γέρων στρατάρχης διεχύθη τότε ὡς χείμαρρος ἐπὶ τῆς Γλαρίσης καὶ τῆς Μιτλόδης· ἐνταῦθα δὲ ἔμαθεν ὅτι ὁ Μολιτὸρ εἶπεν αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν· ὅτι ὁ Ζαλλαχιὲχ καὶ ὁ Λίνσκεν κατετροπώθησαν, καὶ διεσκορπίσθησαν, ὅτι ὁ Μασσένας προέβαινεν ἐπὶ τὴν Σβίτζην, καὶ ὁ στρατηγὸς Ῥόσεμβεργ, ᾧ διεπιστεύσατο τὴν ὑπεράσπισιν τῆς γεφύρας τοῦ Μουόττα, ἠναγκάσθη νὰ παλιν-δρομήσῃ· ὅθεν ἀληθῶς ἔμελλε νὰ περιέλθῃ αὐτὸς οὗτος εἰς ἣν θέσιν ἐνόμισεν ὅτι θέλει περιστήσει τὸν Μολιτόρ.

Ὁ χρόνος ἐπεῖγε πρὸς ὑποχώρησιν· ὁ Σαβουρὼφ ὥρμησεν εἰς τὰ στενὰ τοῦ Ἕλλη τοῦ Σβάουδεν καὶ τοῦ Ἕλμ, οὕτως ἐπισπεύδων τὴν πορείαν αὐτοῦ, ὥστε ἐγκατέλιπε τοὺς τραυματίας του καὶ μέρος τοῦ πυροβολικοῦ.

Παρευθὺς οἱ Γάλλοι ἔδραμον εἰς καταδίωξιν αὐτοῦ, συναντῶντες αὐτὸν ὁτὲ μὲν ἐπὶ τῶν κρημνῶν ὁτὲ δὲ ἐντὸς τῶν νεφῶν. Τότε στρατιαὶ ὅλαι διέβησαν ὅθεν οἱ τῶν αἰγάγρων κυνηγοὶ ἁφῄρουν τὰ ὑποδήματα αὐτῶν, ἐβάδιζον γυμνόποδες καὶ διὰ τῶν χειρῶν ἐκρατοῦντο ἵνα μὴ πέσωσι· τρεῖς λαοὶ ἀπὸ τριῶν διαφόρων σημείων ἐλθόντες συνηντήθησαν ὑπεράνω τῆς καλιᾶς τῶν ἀετῶν ὡσεὶ θέλοντες νὰ καταστήσωσι τὸν Θεὸν ἐγγύτερον κριτὴν τῆς δικαιοσύνης τοῦ ἀγῶνος αὐτῶν.

Τότε ὑπῆρξαν στιγμαὶ καθ' ἃς πάντα ἐκεῖνα τὰ χιονώδη ὄρη μετεβλήθησαν εἰς ἡφαίστεια, ἀφ' ὧν οἱ καταῤῥάκται ἐκυλινδοῦντο αἱματόεντες εἰς τὴν κοιλάδα, καὶ εἰς ἀπυθμένους ἀβύσσους κατεκρημνίζοντο ἀνθρώπινοι χιονοστιβάδες· ὁ δὲ θάνατος τοιοῦτον ἐξήσκει θερισμὸν, ἐκεῖ ἔνθα οὐδέποτε ἀνῆλθεν ἡ ζωὴ, ὥστε οἱ γῦπες ὑπερήφανοι ἐκ τῆς ἀφθονίας καταστάντες, « ἐλάμβανον, ὡς λέγουσιν ἐκ παραδόσεως οἱ χωρικοὶ τῶν ὀρέων, μόνα τὰ ὄμματα τῶν πτωμάτων καὶ ἔφερον αὐτὰ εἰς τὰ μικρά των. »

Τέλος ὁ Σουβαρὼφ κατώρθωσε νὰ συμπυκνώσῃ τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἐν τοῖς πέριξ τοῦ Λινδὼ, καὶ ἀνεκάλεσε τὸν Κορζακὼφ, ὅστις κατεῖχεν εἰσέτι τὴν θέσιν τῆς Βρεγέντζης· ἀλλὰ πάντα τὰ στρατεύματα αὐτοῦ συγκεντρωμένα δὲν ὑπερέβαινον τὰς τριάκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν, λείψανον τῶν ὀγδοήκοντα χιλιάδων ἃς συνεισήνεγκεν ὁ Παῦλος Α' εἰς τὴν συμμαχίαν· διότι ἐντὸς πεντεκαίδεκα ἡμερῶν τρία στρατιωτικὰ σώματα, ὧν ἕκαστον ἦτο πολυαριθμότερον παν-

τὸς τοῦ στρατοῦ τοῦ Μασσένα, κατετροπώθησαν ὑπὸ τοῦ στρατοῦ τούτου.

Ὅθεν ὁ Σουβαρὼφ ἐκμανείς διότι ἐνικήθη ὑπ' αὐτῶν τῶν δημοκρατῶν ὧν προανήγγειλε τὴν ἐξολόθρευσιν, ἐνεκάλει τοὺς Αὐστριακοὺς ὡς αἰτίους τῆς ἥττης αὐτοῦ, καὶ διεκήρυξεν ὅτι θὰ ἀναμείνῃ, πρὶν ἢ ἐπιχειρήσῃ τι ὑπὲρ τῆς συμμαχίας, τὰς διαταγὰς τοῦ αὐτοκράτορός του, ᾧ διεκοίνωσε τὴν προδοσίαν τῶν συμμάχων αὐτοῦ.

Παῦλος ὁ Α' ἀπεκρίνατο ὅτι ὤφειλε νὰ τραπῇ τὴν πρὸς τὴν Ρωσσίαν ὁδὸν, καὶ ἀνακάμψῃ αὐτὸς οὗτος ὅσον τάχιον εἰς Πετρούπολιν, ἔνθα ἀνέμενεν αὐτὸν θριαμβευτικὴ εἴσοδος· τὸ αὐτὸ διάταγμα διελάμβανεν ὅτι ὁ Σουβαρὼφ θὰ κατοικῇ κατὰ τὸ λοιπὸν τοῦ βίου ἐν τοῖς αὐτοκρατορικοῖς ἀνακτόροις, καὶ τέλος ὅτι θέλει ἱδρυθῇ εἰς τιμὴν αὐτοῦ μνημεῖον ἐπὶ μιᾶς τῶν ἐν Πετρουπόλει δημοσίων πλατειῶν.

Ὁ Θεόδωρος ἔμελλε λοιπὸν νὰ ἐπανίδῃ τὴν Βανίγκαν. Παντοχοῦ ὅπου ὑπῆρχε κίνδυνος εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Ἰταλίας, εἰς τοὺς αὐχένας τοῦ Τεσίνου, ἐπὶ τῶν πάγων τοῦ Πραγέλου ὄρους, ὥρμα ἐν τοῖς πρώτοις, καὶ μεταξὺ τῶν ὡς ἀξίων ἀμοιβῆς σημειωθέντων ὀνομάτων, πάντοτε εὑρέθη τὸ ἴδιον αὐτοῦ ὄνομα· ὁ δὲ Σουβαρὼφ λίαν ἀνδρεῖος ὢν ὁ ἴδιος δὲν ἐπεδαψίλευεν ἀφειδῶς τοιαύτας τιμὰς ὅταν δὲν ἀπενέμοντο δικαίως. Ἄρα ἐπανήρχετο, ὡς ὑπεσχέθη, ἄξιος τῶν φρονημάτων τοῦ εὐγενοῦς αὐτοῦ προστάτου, καὶ τίς οἶδεν; ἴσως τοῦ ἔρωτος τῆς Βανίγκας. Ἄλλως δὲ ὁ στρατάρχης ἠγάπησεν αὐτὸν, καὶ οὐδεὶς ἐγίνωσκε ποῦ ἠδύνατο νὰ ὁδηγήσῃ αὐτὸν ἡ φιλία τοῦ Σουβαρὼφ, ὃν Παῦλος ὁ Α' ἐτίμα ὡς ἀρχαῖον ἥρωα.

Οὐδεὶς ὅμως ἠδύνατο νὰ στηριχθῇ ἐπὶ Παύλου τοῦ Α', οὗ ὁ χαρακτὴρ ἦτο κρᾶμα ὑπερβολικῶν καὶ ἀντιθέτων ὁρμῶν· ὅθεν καί τοι κατ' οὐδὲν δειχθεὶς ἀνάξιος τῆς εὐνοίας τοῦ κυρίου αὐτοῦ, ἀγνοῶν πόθεν προήρχετο ἡ δυσμένεια αὕτη, ὁ Σουβαρὼφ ἔλαβεν, ἀφικόμενος εἰς Ρίγαν, ἐπιστολὴν τοῦ ἐξ ἀπορρήτων, ὅστις ἐκοινοποίει αὐτῷ ἐν ὀνόματι τοῦ αὐτοκράτορος, ὅτι ἐπειδὴ ἠνέχθη παρὰ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ τὴν παράβασιν πειθαρχικοῦ νόμου, ὁ αὐτοκράτωρ ἀφῄρει πάντα τὰ ἀξιώματα καὶ τὰς τιμὰς δι' ὧν περιεβλήθη καὶ τῷ ἀπηγόρευε νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιόν του.

Τοιαύτη εἴδησις ἦτο κεραυνὸς κατὰ τοῦ γηραιοῦ πολεμιστοῦ, φέροντος ἤδη τὰ ἕλκη τῶν προσφάτων ἀποτυχιῶν, αἵτινες ὅμοιαι πρὸς τὰς καταιγίδας τῆς ἑσπέρας, ἡμαύρουν λαμπρὰν ἡμέραν. Κατὰ συνέπειαν, συνεκάλεσε πάντας τοὺς ἀξιωματικοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς Ρίγας, ἀπεχαιρέτισεν αὐτοὺς κλαίων, καὶ ὡς πατὴρ χωριζόμενος ἀπὸ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ· εἶτα ἀσπασθεὶς τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς συνταγματάρχας, σφίξας τὴν χεῖρα τῶν λοιπῶν, εἶπεν αὐτοῖς ὑστάτην φορὰν «Ὑγιαίνοιτε!» ἀφεὶς αὐτοὺς ἐλευθέρους ἵν' ἀκολουθήσωσι μόνοι τὴν τύχην αὐτῶν· ἐλκήθρου δὲ ἐπιβὰς καὶ ὁδοιπορῶν νυχθημερὸν, ἀφίκετο μετημφιεσμένος καὶ ἀφανὴς εἰς τὴν πρωτεύουσαν ὅπου ἔμελλε νὰ εἰσελάσῃ θριαμβευτικῶς, καὶ ὡδηγήθη εἰς ἀπόκεντρον συνοικίαν, παρὰ μιᾷ τῶν ἀνεψιῶν αὐτοῦ, ἔνθα μετὰ πεντεκαίδεκα ἡμέρας ἀπέθανε συντετριμμένος τὴν καρδίαν ὑπὸ τῆς θλίψεως.

Ἀφ' ἑτέρου, ὁ Θεόδωρος μετὰ τῆς αὐτῆς σχεδὸν σπουδῆς τοῦ στρατάρχου αὐτοῦ, καὶ ὡς ἐκεῖνος εἰσῆλθεν εἰς Πετρούπολιν οὐδεμιᾶς ἐπιστολῆς προηγηθείσης ἢ ἀναγγειλάσης τὴν ἔλευσίν του· ἐπειδὴ δὲ ὁ Θεόδωρος οὐδένα εἶχε συγγενῆ ἐν τῇ πρωτευούσῃ, καὶ ὁ βίος αὐτοῦ ἄλλως συνεκεντροῦτο ἐφ' ἑνὸς μόνου προσώπου, κατηυθύνθη πρὸς τὴν ὁδὸν Νιέβσκη, ἧς τὴν γωνίαν ἀπετέλει ἡ οἰκία τοῦ στρατηγοῦ, κειμένη κατὰ τὴν ὄχθην τῆς διώρυγος τῆς Αἰκατερίνης· ἐνταῦθα δ' ἐλθὼν, ἐπήδησεν ἀπὸ τῆς ἁμάξης ἑδραμεν εἰς τὴν αὐλὴν, ἀνέβη σκιρτῶν τὰς βαθμίδας, ἀνέῳξε τὴν θύραν τοῦ ἀντιθαλάμου, καὶ ἔπεσεν ἀπροσδοκήτως ἐν μέσῳ τῶν κατωτέρων οἰκετῶν καὶ ἀξιωματικῶν τῆς οἰκίας, οἵτινες ἔβαλον κραυγὴν ἐκπλήξεως ἰδόντες αὐτόν. Ἠρώτησε ποῦ ἦτον ὁ στρατηγός· τῷ ἀπεκρίθησαν δεικνύοντες τὸ ἐστιατώριον, ἔνθα ἦτο προγευόμενος μετὰ τῆς θυγατρός του.

Τότε κατὰ παράδοξον ἀντίδρασιν, ὁ Θεόδωρος ᾐσθάνθη λυόμενα τὰ γόνατά του, καὶ ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ τοίχου, ἵνα μὴ πέσῃ. Καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλε νὰ ἐπανίδῃ τὴν Βανίγκαν, τὴν ψυχὴν ἐκείνην τῆς ψυχῆς του, δι' ἣν καὶ μόνην τοσαῦτα διεπράξατο, ἔφριττε μὴ δὲν εὕρῃ αὐτὴν οἵαν τὴν ἀφῆκε. Ἀλλὰ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἀνεῴγη ἡ θύρα τοῦ ἐστιατωρίου, καὶ ἡ Βανίγκα ἐπεφάνη· ἰδοῦσα δὲ τὸν νέον ἔβαλε κραυγὴν καὶ στραφεῖσα πρὸς τὸν στρατηγόν.

— Πάτερ μου, ὁ Θεόδωρος, εἶπε μετὰ τῆς ἀκαριαίας ἐκείνης ἐκφράσεως ἐξ ἧς ἀλανθάστως δύναται ὁ ἀκούων αὐτὴν νὰ μαντεύσῃ ἐκ ποίου αἰσθήματος ἐμπνέεται.

— Ὁ Θεόδωρος! ἀνέκραξεν ὁ στρατηγὸς ἐξορμῶν καὶ ἀνοίγων τὰς ἀγκάλας.

Ὁ Θεόδωρος ἀνεμένετο ἡ πρὸ τῶν ποδῶν τῆς

Βανίγκας, ἢ ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ πατρὸς αὐτῆς· ἐνόησεν ὅτι ἡ πρώτη στιγμὴ ὠφείλετο εἰς τὸ σέβας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην, καὶ ἐρρίφθη εἰς τοῦ γέροντος τὰς ἀγκάλας. Ἀλλέως πράττων ἤθελεν ὁμολογήσει τὸν ἔρωτά του· καὶ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ὁμολογήσῃ τὸν ἔρωτα τοῦτον πρὶν ἢ μάθῃ ἂν ἀντηγαπᾶτο;

Ὁ Θεόδωρος ἐπεστράφη, καὶ καθὼς ὅτε ἀνεχώρει, ἔκλινε χαμαὶ τὸ γόνυ ἐνώπιον τῆς Βανίγκας· ἀλλὰ μία στιγμὴ ἤρκεσε τῇ ἀγερώχῳ νεάνιδι ὅπως ἀπωθήσῃ εἰς τὰ μυχαίτατα τῆς καρδίας τὰ αἰσθήματα αὐτῆς· τὸ ὡς φλὸξ ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτῆς ἀνατεῖλαν ἐρύθημα ἐξηφανίσθη, καὶ ἐγένετο αὖθις ἡ κόρη ψυχρὸν καὶ ἀγέρωχον ἀλαβάστρινον ἄγαλμα, ἔργον ὑπερηφανείας ὑπὸ τῆς φύσεως πλασθὲν καὶ ὑπὸ τῆς ἀγωγῆς περατωθέν.

Ὁ Θεόδωρος ἠσπάσθη τὴν χεῖρα αὐτῆς, ἡ χεὶρ ἔτρεμεν ἀλλ' ἦτο παγετώδης· ὁ Θεόδωρος ἠσθάνθη λειποθυμίαν, καὶ ἐνόμισεν ὅτι ἀποθνήσκει.

— Λοιπόν, Βανίγκα, εἶπεν ὁ στρατηγός, διατὶ εἶσαι τόσῳ ψυχρὰ πρὸς φίλον διὰ τὸν ὁποῖον τόσον ἐφοβήθημεν καὶ ἐχάρημεν; Ἐμπρός, Θεόδωρε, φίλησε τὴν κόρην μου.

Ὁ Θεόδωρος ἀνηγέρθη ἱκετευτικῶς, ἀλλ' ἔμενεν ἀκίνητος ἀναμένων ὅπως καὶ ἄλλη ἄδεια ἐπικυρώσῃ τὴν τοῦ στρατηγοῦ.

— Δὲν ἠκούσατε τὸν πατέρα μου; εἶπεν ἡ Βανίγκα μειδιῶσα, ἀλλὰ μὴ κρατοῦσα ἀρκούντως ἑαυτῆς ὅπως σβέσῃ τὴν ἐν τῇ φωνῇ ὑπολανθάνουσαν καὶ δονουμένην συγκίνησιν.

Ὁ Θεόδωρος προσήγγισε τὰ χείλη εἰς τὰς παρειὰς τῆς Βανίγκας, καὶ ἐπειδὴ ταὐτοχρόνως ἐκράτει τὴν χεῖρά της, τῷ ἐράνη ὅτι ἐκ νευρικοῦ καὶ ἀνεξαρτήτου τῆς θελήσεως κινήματος, ἡ χεὶρ ἐκείνη ἔσφιγξεν ἐλαφρῶς τὴν ἰδικήν του· ἀσθενὴς δὲ κραυγὴ χαρᾶς μικροῦ δεῖν ἐξέφευγε τοῦ στήθους του, ὅτε ἀτενίζων τὴν Βανίγκαν καὶ αὐτὸς ἐφοβήθη ἐκ τῆς ὠχρότητος τῆς κόρης, ἧς τὰ χείλη μάλιστα ἦσαν λευκὰ ὡς εἰ ἦτο νεκρά.

Ὁ στρατηγὸς ἐκάθισε τὸν Θεόδωρον εἰς τὴν τράπεζαν, ἡ Βανίγκα ἀνέλαβε τὴν θέσιν αὐτῆς, καὶ ἐπειδὴ κατὰ τύχην εἶχεν ἐστραμμένα πρὸς τὸ φῶς τὰ νῶτα, ὁ στρατηγός, ὅστις οὐδεμίαν ἔτρεφεν ὑπόνοιαν οὐδὲν ἐνόησε.

Τὸ πρόγευμα, ὡς εὐκόλως εἰκάζεται, διῆλθεν ἐν τῇ ἀφηγήσει καὶ ἀκροάσει τῆς παραδόξου ἐκείνης στρατείας ἥτις ἤρξατο ὑπὸ τὸν φλογερὸν ἥλιον τῆς Ἰταλίας καὶ ἐπερατώθη εἰς τοὺς πάγους τῆς Ἑλβετίας. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ὑπάρχουσιν ἐν Πετρουπόλει ἐφημερίδες λέγουσαι ἄλλο τι ἐκτὸς τῶν ὅσων συγχωρεῖ ὁ αὐτοκράτωρ νὰ λέγωνται, ἔμαθον μὲν τὰς νίκας τοῦ Σουβαρώφ, ἀλλ' ἠγνόουν τὰς ἀποτυχίας αὐτοῦ· ὁ Θεόδωρος ἀφηγήθη τὰς μὲν μετὰ μετριοφροσύνης τὰς δὲ μετὰ παῤῥησίας.

Μαντεύει τις οἷαν ἄπειρον περιέργειαν ἠσθάνετο ὁ στρατηγὸς ἀκροώμενος παρομοίας διηγήσεις ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου γινομένας· αἱ δύο αὐτοῦ ἐπωμίδες λεχαγοῦ, τὸ ὑπὸ παρασήμων κεκαλυμμένον στῆθός του, ἀπεδείκνυον ὅτι ὁ νεανίας ταπεινοφρόνων ἐπελανθάνετο ἑαυτοῦ ἐν τῇ ἀφηγήσει· ὁ στρατηγὸς ὅμως, λίαν γενναιόφρων ὢν καὶ οὐδόλως φοβούμενος μὴ συμμερισθῇ τὴν δυσμένειαν τοῦ Σουβαρὼφ εἶχεν ἤδη ἐπισκεφθῇ τὸν θνήσκοντα στρατάρχην καὶ ἔμαθε παρ' αὐτοῦ μετὰ πόσης ἀνδρείας ἐπολέμησεν ὁ νέος αὐτοῦ προστατευόμενος.

Ἀφοῦ δὲ οὗτος ἐπεράτωσε τὴν ἀφήγησίν του, ἦλθεν ἡ σειρὰ τοῦ στρατηγοῦ ν' ἀριθμήσῃ πᾶν ὅ,τι ἀγαθὸν ἔπραξεν ὁ Θεόδωρος ἐν στρατείᾳ μόλις ἑνὸς ἔτους· εἶτα τῆς ἀπαριθμήσεως ταύτης περατωθείσης, προσέθηκεν ὅτι ἀπὸ τῆς ἐπιούσης θὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ὡς ὑπασπιστήν του τὸν νέον ἀξιωματικόν.

Πρὸς τὰς λέξεις ταύτας ὁ Θεόδωρος ἠθέλησε νὰ πέσῃ πρὸ τῶν γονάτων τοῦ στρατηγοῦ, ἀλλ' οὗτος ἔλαβεν αὐτὸν δευτέραν φορὰν εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ ἀποδεικνύων ὅτι ἦτο βέβαιος περὶ τῆς ἐπιτυχίας, ὁ στρατηγὸς αὐθημερὸν ὥρισεν αὐτῷ τὸ ἐν τῇ οἰκίᾳ κατάλυμά του.

Τῷ ὄντι τῇ ἐπαύριον ὁ στρατηγὸς ἐπανῆλθεν ἐκ τῶν ἀνακτόρων τοῦ Ἁγίου Μιχαὴλ, εὐαγγελιζόμενος τὴν εἴδησιν ὅτι ἡ αἴτησις αὐτοῦ ἐπέτυχε

Ὁ Θεόδωρος ἠσθάνετο χαρὰν ὑπερτάτην· ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης ἦτον ἀξιωματικὸς τοῦ στρατηγοῦ ἐλπίζων ὅτι θὰ ἐγίνετο μέλος τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ. Τὸ νὰ ζῇ ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην μετὰ τῆς Βανίγκας, νὰ βλέπῃ αὐτὴν κατὰ πᾶσαν ὥραν, νὰ τὴν ἀπαντᾷ καθ' ἑκάστην στιγμὴν ἐν θαλάμῳ, νὰ εὑρίσκηται δὶς τῆς ἡμέρας μετ' αὐτῆς εἰς τὴν αὐτὴν τράπεζαν, ἦτον ὑπέρτερον πάσης τοῦ Θεοδώρου ἐλπίδος· ὅθεν κατ' ἀρχὰς ἐνόμισεν ὅτι ἀρκοῦσα ἤθελεν εἶσθαι αὐτῷ ἡ εὐτυχία αὕτη.

Ἀφ' ἑτέρου ἡ Βανίγκα, καίπερ ἐπὶ τοσοῦτον ὑπερήφανος, ἠσθάνθη ἐνδομύχως ζωηρὰν πρὸς τὸν Θεόδωρον κλίσιν· ἄλλως δὲ ἀνεχώρησε καταλείπων αὐτῷ τὴν βεβαιότητα ὅτι τὴν ἠγάπα, καὶ κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ ἡ γυναικεία αὐτῆς

ὑπερηφάνεια ἐτρέφετο ἐκ τῆς δόξης ἣν ἐκτᾶτο ὁ νέος ἀξιωματικός, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι θέλει βραχύνει τὴν ἀπ' ἐκείνης χωρίζουσαν αὐτὸν ἀπόστασιν. Ὅθεν ὅτε εἶδεν αὐτὸν ἐπανερχόμενον ἀφοῦ διῆλθε μέρος τῆς ἀποστάσεως ταύτης, ἠσθάνθη ἐκ τῶν παλμῶν τῆς καρδίας της, ὅτι ἡ ἱκανοποιηθεῖσα αὐτῆς ὑπερηφάνεια μετετράπη εἰς αἴσθημα τρυφερώτερον, καὶ ὅτι τὸ κατ' αὐτὴν ἠγάπα τὸν Θεόδωρον ὅσον ἠδύνατο ν' ἀγαπήσῃ· οὐχ ἧττον ὅμως ἐνέκλεισεν, ὡς εἴπομεν, τὰ αἰσθήματα ταῦτα ἐν τῷ παγετώδει αὐτῶν περικαλύμματι· διότι τοιαύτη ἐπλάσθη ἡ Βανίγκα· ἐπεθύμει νὰ εἴπῃ ἡμέραν τινὰ τῷ Θεοδώρῳ ὅτι τὸν ἠγάπα· ἀλλὰ μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἤθελεν εὐαρεστηθῇ νὰ τὸ εἴπῃ, δὲν ἤθελε νὰ μαντεύσῃ ὅτι ὁ νέος ἠγαπᾶτο.

Τὰ πράγματα διήρκουν οὕτω ἐπὶ τρεῖς μῆνας καὶ ἡ κατάστασις αὕτη ἦτις ἐφάνη τῷ Θεοδώρῳ ὑπερτάτη εὐτυχία, ἀπέβη μετὰ μικρὸν φρικώδης αὐτῷ βάσανος.

Τῷ ὄντι, τὸ νὰ ἠδύνηταί τις αἰσθανόμενος τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐκχειλίζουσαν ὑπὸ ἔρωτος, νὰ ἦναι ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας ἐνώπιον τῆς ἀγαπωμένης γυναικός, παρὰ τὴν τράπεζαν νὰ συναντᾷ τὴν χεῖρά της, ἐντὸς στενοῦ διαδρόμου νὰ ἐγγίζῃ τὴν ἐσθῆτά της, ὅταν εἰσέρχηται εἰς συναναστροφὴν ἢ ἐξέρχηται τοῦ χοροῦ νὰ αἰσθάνηται αὐτὴν ἐρειδομένην ἐπὶ τοῦ βραχίονός του, καὶ ἀκαταπαύστως νὰ ὑποκρύπτῃ ἀναγκαστικῶς τὰς ἐν τῇ καρδίᾳ του συγκινήσεις ἀείποτε ζωγραφουμένας ἐπὶ τοῦ προσώπου, πάντα ταῦτα εἶναι ἀγὼν καθ' οὗ ἀνθρωπίνη θέλησις ἀδυνατεῖ νὰ παλαίσῃ. Ὅθεν ἡ Βανίγκα εἶδεν ὅτι ὁ Θεόδωρος δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ τηρήσῃ ἐπὶ πλέον τὸ μυστικὸν αὐτοῦ, καὶ ἀπεφάσισε νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀείποτε ἕτοιμον νὰ ἐκφύγῃ τῆς καρδίας αὐτοῦ ἐξομολόγησιν.

Ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν εὑρίσκοντο μόνοι, καὶ ἔβλεπε τοὺς ἀνωφελεῖς ἀγῶνας οὓς κατέβαλεν ὁ νέος ὅπως ἀποκρύψῃ τὸ αἴσθημά του, προέβη εὐθὺ πρὸς αὐτὸν καὶ ἀσκαρδαμυκτὶ αὐτὸν ἀτενίζουσα.

— Μὲ ἀγαπᾶτε, Θεόδωρε; εἶπε.

— Συγγνώμην! συγγνώμην! ἀνεφώνησεν ὁ νέος συμπλέκων τὰς χεῖρας.

— Διατὶ νὰ μὲ ζητῆτε συγγνώμην, Θεόδωρε; Ὁ ἔρως σας δὲν εἶναι ἀγνός;

— Ὦ! ναί! ναί! ὁ ἔρως μου εἶναι ἁγνὸς τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον εἶναι ἄνευ ἐλπίδος.

— Καὶ διατὶ ἄνευ ἐλπίδος; ἠρώτησεν ἡ Βανίγκα· ὁ πατήρ μου δὲν σᾶς ἀγαπᾷ ὡς υἱόν;

— Ὦ! τί μὲ λέγετε; ἀνεφώνησεν ὁ Θεόδωρος· πῶς, ἂν ὁ πατήρ σας μ' ἔδιδε τὴν χεῖρά σας θὰ συγκατενεύατε λοιπόν;....

— Δὲν εἶσθε εὐγενὴς τὴν καρδίαν καὶ τὸ γένος Θεόδωρε; Δὲν ἔχετε περιουσίαν, εἶναι ἀληθές· ἀλλ' εἶμαι ἀρκούντως πλουσία καὶ διὰ τοὺς δύο μας.

— Τότε, ἀλλὰ τότε, δὲν σᾶς εἶμαι λοιπὸν ἀδιάφορος;

— Σᾶς προτιμῶ τοὐλάχιστον πάντων ὅσους εἶδον.

— Βανίγκα! — ἡ νεᾶνις ἐκινήθη ὑπερηφάνως· — Συγχωρήσατέ με! ἐπανέλαβεν ὁ Θεόδωρος, τί πρέπει νὰ πράξω; διατάξατε· ἐνώπιον ὑμῶν δὲν ἔχω θέλησιν· φοβοῦμαι μήπως ἕκαστον τῶν αἰσθημάτων μου σᾶς προσβάλλῃ· ὁδηγεῖτέ με, θὰ ὑπακούω.

— Ὅ,τι πρέπει νὰ πράξητε, Θεόδωρε, εἶναι νὰ ζητήσητε τὴν συγκατάθεσιν τοῦ πατρός μου.

— Λοιπὸν μοὶ ἐπιτρέπετε τὸ διάβημα τοῦτο;

— Ναί, ἀλλ' ὑπὸ ἕνα ὅρον.

— Ποῖον; ὦ! λέγετε! λέγετε!

— Οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ ἀπάντησις τοῦ πατρός μου, νὰ μὴ μάθῃ ποτὲ ὅτι παρουσιάζεσθε ἐνώπιόν του μὲ τὴν ἄδειάν μου· νὰ μὴ ἠξεύρῃ κανεὶς ὅσας ὁδηγίας σᾶς δίδω· ν' ἀγνοῇ ὁ κόσμος ὅλος τὴν πρὸς ὑμᾶς ἐξομολόγησίν μου· τέλος πάντων, ὅ,τι δήποτε καὶ ἂν συμβῇ νὰ μὴ ζητῆτε ἄλλην ἐξ ἐμοῦ συνδρομὴν ἐκτὸς τῶν εὐχῶν μου.

— Πᾶν ὅ,τι θέλετε! ἀνεφώνησεν ὁ Θεόδωρος· ὦ! ναί, πράττω πᾶν ὅ,τι θέλετε! Καὶ δὲν μὲ δίδετε χιλιάκις περισσότερα τῶν ὅσων ἐτόλμων νὰ ἐλπίζω; καὶ ἂν ὁ πατήρ σας μὲ ἠρνεῖτο τί σημαίνει! μήπως δὲν ἠξεύρω, ἐγώ, ὅτι θὰ συμμερισθῆτε τὴν λύπην μου;

— Ναί· ἀλλὰ δὲν θὰ γείνῃ οὕτως, ἐλπίζω, εἶπεν ἡ Βανίγκα τείνουσα τῷ νέῳ ἀξιωματικῷ χεῖρα ἣν ἐκεῖνος θερμότατα ἠσπάσθη· οὕτω λοιπὸν ἐλπίδι καὶ θάρρει.

Καὶ ἡ Βανίγκα ἐξῆλθε καταλείπουσα, καὶ περγυνὴ οὖσα τὸν νέον ἀξιωματικὸν ἑκατοντάκις μᾶλλον αὐτῆς τρέμοντα καὶ συγκεκινημένον.

Λύθημερὸν ὁ Θεόδωρος ἠτήσατο συνέντευξιν μετὰ τοῦ στρατηγοῦ.

Ὁ στρατηγὸς ἐδέξατο τὸν ὑπασπιστὴν αὐτοῦ, κατὰ τὸ σύνηθες, γελόεν ἔχων καὶ ἱλαρὸν τὸ πρόσωπον· ἀλλ' εἰς τὰς πρώτας τοῦ Θεοδώρου λέξεις συνεσκιάσθη ἡ μορφὴ αὐτοῦ. Ἐκ τῆς περιγραφῆς ὅμως τοῦ τοσούτῳ ἀληθοῦς, σταθεροῦ καὶ περιπαθοῦς ἔρωτος ὃν ὁ νέος ἠσθάνετο πρὸς

τὴν θυγατέρα του, καὶ ἀφοῦ ἤκουσεν ὅτι ὁ ἔρως οὗτος, ἦτο τὸ ἐλατήριον τῶν γενναίων ἐκείνων ἔργων ἐφ' οἷς τοσάκις ἐπηνέθη, ὁ στρατηγὸς ἔτεινεν αὐτῷ τὴν χεῖρα, καὶ σχεδὸν ὅσον ἐκεῖνος συγκεκινημένος, τῷ εἶπεν ὅτι, κατὰ τὴν ἀπουσίαν του, ἀγνοῶν τὸν ἔρωτα ὃν ἐν τῇ καρδίᾳ του ἔτρεφε, καὶ οὗ οὐδὲν εὗρεν ἴχνος παρὰ τῇ Βανίγκᾳ, ἔδωκε τὸν λόγον του, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ αὐτοκράτορος, τῷ υἱῷ τοῦ μυστικοσυμβούλου. Τὸ μόνον ὅπερ ἠτήσατο ὁ στρατηγὸς ἦτο νὰ μὴ χωρισθῇ ποσῶς τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ πρὶν ἢ φθάσῃ τὸ ὀκτωκαιδέκατον τῆς ἡλικίας· ὅθεν ἡ Βανίγκα πέντε μόνους μῆνας ἔμελλε νὰ μείνῃ ὑπὸ τὴν πατρικὴν στέγην.

Πρὸς ταῦτα οὐδὲν ἠδύνατο ν' ἀποκριθῇ· ἐν Ρωσσίᾳ, ἡ ἐπιθυμία τοῦ αὐτοκράτορος εἶναι διαταγή, καὶ ἅπαξ ἐκφρασθεῖσαν οὐδεὶς ἔχει τὴν ἰδέαν κἂν νὰ καταπολεμήσῃ αὐτήν. Ἀλλ' ἡ ἄρνησις αὕτη ἐπετύπωσε τοσαύτην ἀπελπισίαν ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ νεανίου, ὥστε ὁ στρατηγὸς συγκινηθεὶς ἐκ τῆς σιωπηλῆς ἐκείνης καὶ ἐγκαρτερούσης ἀπελπισίας, ἤνοιξεν αὐτῷ τὰς ἀγκάλας· ὁ Θεόδωρος ἐρρίφθη ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ στρατηγοῦ σπαραττόμενος ὑπὸ λυγμῶν· τότε ὁ στρατηγὸς ἠρώτησεν αὐτὸν περὶ τῆς θυγατρός του· ἀλλ' ὁ Θεόδωρος ἀπεκρίθη, κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του, ὅτι ἡ Βανίγκα τὸ πᾶν ἠγνόει, τὸ δὲ διάβημα τοῦτο ἐξ αὐτοῦ καὶ μόνου προήρχετο· ἡ διαβεβαίωσις αὕτη καθησύχασέ πως τὸν στρατηγόν, ὅστις ἐφοβήθη μὴ καταστήσῃ δύο δυστυχεῖς.

Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος, ἡ Βανίγκα κατέβη καὶ εὗρε μόνον τὸν πατέρα της. Ὁ Θεόδωρος δὲν εἶχε τὸ θάρρος νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸ γεῦμα, καὶ νὰ εὑρεθῇ, ἀφοῦ πᾶσαν ἀπωλεσεν ἐλπίδα, ἀπέναντι τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῆς θυγατρός του· ἔλαβεν ἔλκηθρον καὶ περιῆλθε τὰ περίχωρα. Ἐφ' ὅσον διήρκεσε τὸ γεῦμα, μόλις ἀντήλλαξαν ὀλίγας λέξεις ὁ στρατηγὸς καὶ ἡ Βανίγκα· ἀλλ' ὅσῳ ἐκφραστικὴ καὶ ἂν ἦτον ἡ σιωπὴ ἐκείνη, ἡ Βανίγκα ἐτήρει γαλήνιον τὴν φυσιογνωμίαν αὐτῆς μετὰ τῆς συνήθους αὐτῇ δυνάμεως, καὶ μόνος ὁ στρατηγὸς ἐδείχθη κατηφὴς καὶ καταβεβλημένος.

Τὸ ἑσπέρας ἐνῷ κατέβαινε διὰ νὰ πίῃ τὸ τέϊον, ἐκάμισαν αὐτὸ εἰς τὸ δωμάτιόν της, λέγοντες ὅτι ὁ στρατηγὸς ἦτο κουρασμένος, καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὸν κοιτῶνά του. Ἡ Βανίγκα ἀπέτεινεν ἐρωτήσεις τινὰς περὶ τοῦ εἴδους τῆς ἀδιαθεσίας του· μαθοῦσα δὲ ὅτι οὐδὲν εἶχεν ἐπίφοβον σύμπτωμα, διέταξε τὸν ἀναγγείλαντα τὸ πρᾶγμα θαλαμηπόλον νὰ ἐκφράσῃ τῷ πατρὶ τὰ σεβάσματά της, λέγουσα ὅτι ἦτο πρόθυμος εἰς τὰς διαταγάς του ἂν εἶχεν ἀνάγκην ἀνθρώπου ἢ πράγματος· ὁ στρατηγὸς ἐμήνυσεν ἀπαντῶν πρὸς τὴν θυγατέρα του ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν εἶχεν ἀνάγκην μόνον ἡσυχίας καὶ ἀναπαύσεως. Ἡ Βανίγκα εἶπεν ὅτι καὶ ἐκείνη θὰ κλεισθῇ ἐντὸς τοῦ κοιτῶνος αὐτῆς, ὁ δὲ θαλαμηπόλος ἀπεχώρησε.

Μόλις ὁ ἐξελθόντος αὐτοῦ, ἡ Βανίγκα ἔδωκε διαταγὴν τῇ ὁμογαλάκτῳ αὐτῆς ἀδελφῇ Ἀννούσκᾳ, ἥτις ἐξεπλήρου καθήκοντα ἀκολούθου, νὰ παραμονεύῃ τὴν ἐπάνοδον τοῦ Θεοδώρου, καὶ νὰ εἰδοποιήσῃ αὐτὴν ἅμα ἔλθῃ.

Κατὰ τὴν ἑνδεκάτην πρὸ τῶν μεσανύκτων ἀνεῴγησαν αἱ θύραι τοῦ μεγάρου. Ὁ Θεόδωρος κατέβη τοῦ ἐλκήθρου, καὶ ἀνέβη πάραυτα εἰς τὸν κοιτῶνά του, ἔνθα κατεκλίθη ἐπὶ ἀνακλίντρου καταβεβλημένος ὑπὸ τὸ ἄχθος τῶν ἰδίων διαλογισμῶν· κατὰ τὰ μεσάνυκτα ἤκουσε κρουομένην τὴν θύραν, ἠγέρθη ἐκπεπληγμένος καὶ ἤνοιξεν· ἡ Ἀννούσκα εἶπεν αὐτῷ νὰ μεταβῇ αὐθωρεὶ παρὰ τῇ δεσποίνῃ αὐτῆς.

Καίπερ ἀπορῶν ἐπὶ τῷ πάντῃ ἀπροσδοκήτῳ μηνύματι, ὁ Θεόδωρος ὑπήκουσε.

Εὗρε τὴν Βανίγκαν καθημένην καὶ λευχειμονοῦσαν, ἐπειδὴ δὲ ἦτον ὠχροτέρα τοῦ συνήθους, ὁ Θεόδωρος ἔστη πρὸ τῆς θύρας, διότι τῷ ἐφάνη ὅτι εἶδεν ἄγαλμα ἕτοιμον ὅπως ἱδρυθῇ ἐπὶ τάφου.

— Ἔλθετε, εἶπεν ἡ Βανίγκα μετὰ φωνῆς ἐν ᾗ ἀδύνατον ἦτο νὰ διακρίνῃ τις τὴν ἐλαχίστην συγκίνησιν.

Ὁ Θεόδωρος προσῆλθεν ἑλκυόμενος ὑπὸ τῆς φωνῆς ἐκείνης ὡς ὁ σίδηρος ὑπὸ τοῦ μαγνήτου. Ἡ Ἀννούσκα ἔκλεισε τὴν θύραν ὄπισθεν αὐτοῦ.

— Λοιπόν, εἶπεν ἡ Βανίγκα, τί σᾶς ἀπήντησεν ὁ πατήρ μου;

Ὁ Θεόδωρος τῇ διηγήθη τὰ διατρέξαντα· ἡ νεᾶνις ἤκουσε τὴν διήγησιν μετ' ἀπαθοῦς βλέμματος· μόνα τὰ χείλη αὐτῆς, τὸ μόνον μέρος τοῦ σώματος αὐτῆς ἐφ' οὗ διεκρίνετο εἰσέτι ἡ παρουσία τοῦ αἵματος, κατέστησαν λευκὰ ὡς ὁ περιβάλλων αὐτὴν κοιτωνίτης. Ὁ δὲ Θεόδωρος τοὐναντίον διεβιβρώσκετο ὑπὸ πυρετοῦ, καὶ ἐφαίνετο σχεδὸν ἀναίσθητος.

— Τώρα ποῖος εἶναι ὁ σκοπός σας; εἶπεν ἡ Βανίγκα μετὰ τῆς αὐτῆς παγετώδους φωνῆς δι' ἧς ἀπηύθυνε τὰς λοιπὰς ἐρωτήσεις.

— Μ' ἐρωτᾶτε ποῖος εἶναι ὁ σκοπός μου; Βανίγκα! τί θέλετε λοιπὸν νὰ κάμω, καὶ τί ἄλλο μοὶ μένει παρά, διὰ νὰ μὴν ἀντιμείψω τὰς

εὐεργεσίας τοῦ προστάτου μου πράττων ἄτιμόν τινα καὶ ἀνανδρον πρᾶξιν, νὰ φύγω τὴν Πετρούπολιν, καὶ νὰ ὑπάγω νὰ φονευθῶ εἰς τὴν πρώτην γωνίαν τῆς Ρωσσίας ὅπου θὰ ἐκραγῇ πόλεμος;

— Εἶσθε τρελλός, εἶπεν ἡ Βανίγκα μετὰ μειδιάματος ἐν ᾧ διεκρίνετο παράδοξον κρᾶμα θριάμβου καὶ περιφρονήσεως· διότι ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ἠσθάνετο τὴν ὑπεροχήν της ἐπὶ τοῦ Θεοδώρου, καὶ ἐνόει ὅτι ἔμελλε νὰ διευθύνῃ ὡς βασίλισσα τὸ ἐπίλοιπον τῆς ζωῆς του.

— Τότε, ἀνεφώνησεν ὁ νέος ἀξιωματικός, ὁδηγήσατέ με. διατάξατε· δὲν εἶμαι δοῦλός σας;

— Πρέπει νὰ μείνετε, εἶπεν ἡ Βανίγκα.

— Νὰ μείνω!

— Ναί, εἶναι γυναικὸς ἡ παιδὸς ἴδιον νὰ ὁμολογῇ τὴν ἧτταν οὕτως ἐκ τοῦ πρώτου τραύματος· ὁ ἀνὴρ, ἂν ἀληθῶς ἦναι ἄξιος τοῦ ὀνόματος τούτου, ὁ ἀνὴρ παλαίει.

— Νὰ παλαίσω! καὶ κατὰ τίνος; κατὰ τοῦ πατρός σας! ποτέ!...

— Τίς σᾶς λέγει νὰ παλαίσητε κατὰ τοῦ πατρός μου; κατὰ τῶν περιστάσεων πρέπει νὰ ἀνδρίζεσθε, διότι οἱ κοινοὶ ἄνθρωποι δὲν δ.ευθύνουσι τὰς περιστάσεις ἀλλ' ἄγονται καὶ φέρονται ὑπ' αὐτῶν. Νὰ φαίνεσθε ἐνώπιον τοῦ πατρός μου ὅτι καταπολεμεῖτε τὸν ἔρωτά σας· ἂς πιστεύσῃ ὅτι τὸν ἐδαμάσατε· ἐπειδὴ δὲ φαίνομαι ἀγνοοῦσα τὸ διάβημά σας, δὲν θὰ μὲ ὑποπτεύσωσι, θὰ ζητήσω δύο ἐτῶν προθεσμίαν καὶ θὰ μοὶ δοθῇ. Τίς οἶδε ποῖαι περιπέτειαι κρύπτονται ἐντὸς τῶν δύο τούτων ἐτῶν; Δυνατὸν ν' ἀποθάνῃ ὁ αὐτοκράτωρ, δυνατὸν ὁ μνηστήρ μου ν' ἀποθάνῃ, καὶ αὐτὸς ὁ πατήρ μου, ὁ Θεὸς φυλάττοι αὐτόν! καὶ αὐτὸς ὁ πατήρ μου ἴσως ἀποθάνῃ!...

— Ἀλλ' ἂν ἀπαιτήσωσι παρ' ὑμῶν;...

— Ἂν ἀπαιτήσωσι παρ' ἐμοῦ! διέκοψεν ἡ Βανίγκα, καὶ ζωηρὸν ἐρύθημα ἀνέτειλεν εἰς τὰς παρειὰς αὐτῆς ἀμέσως ἐξαφανισθὲν,—καὶ ποῖος λοιπὸν θ' ἀπαιτήσῃ τι παρ' ἐμοῦ; Ὁ πατήρ μου; μὲ ἀγαπᾷ πολὺ καὶ δὲν τὸ κάμνει· ὁ αὐτοκράτωρ; ἔχει ἐν τῇ ἰδίᾳ του οἰκογενείᾳ πολλὰς ἀφορμὰς ἀνησυχίας καὶ δὲν ταράττει τὴν ἡσυχίαν τῶν ἄλλων· ἄλλως δὲ μοὶ μένει πάντοτε τελευταῖον καταφύγιον, ἀφοῦ πᾶν μέσον ἐξαντληθῇ· ὁ Νέβας ῥέει τριακόσια βήματα μακράν, καὶ τὰ ὕδατα αὐτοῦ εἶναι βαθέα.

Ὁ Θεόδωρος ἔβαλε κραυγήν· διότι ὑπῆρχεν ἐν τῇ συνοφρυώσει τοῦ μετώπου καὶ τοῖς συνεσφιγμένοις χείλεσι τῆς νεάνιδος τοιοῦτο σημεῖον ἀποφάσεως, ὥστε ἐνόησεν ὅτι ἦτο μὲν δυνατὸν νὰ κατασυντρίψῃ τὴν κόρην ἀλλ' οὐχὶ νὰ καταχάμψῃ αὐτήν.

Ἡ καρδία τοῦ Θεοδώρου διέκειτο ἐν μεγάλῃ ἁρμονίᾳ πρὸς τὸ προβαλλόμενον ὑπὸ τῆς Βανίγκας σχέδιον καὶ ἕνεκα τούτου δὲν προσέφυγεν εἰς νέας παρατηρήσεις.

Ἄλλως δὲ καὶ ἂν εἶχε τὸ θάρρος νὰ πράξῃ τοῦτο ἡ ὑπόσχεσις τῆς Βανίγκας περὶ τοῦ ὅτι θέλει ἀποζημιοῖ αὐτὸν κρυφίως διὰ τὴν δημοσίᾳ ἐπιβαλλομένην ὑπόχρισιν ἤθελε νικήσει τοὺς τελευταίους αὐτοῦ ἐνδοιασμούς· ἔπειτα, ἡ Βανίγκα διὰ τοῦ ἀποφασιστικοῦ αὐτῆς χαρακτῆρος καὶ τῆς πρὸς τοῦτον συμφώνου ἀγωγῆς εἶχε, δέον νὰ εἴπωμεν, ἐπὶ πάντων τῶν περὶ αὐτὴν καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ ἐπιρροὴν εἰς ἣν ἕκαστος ἀνεξετάστως ὑπέκυπτεν.

Ὁ Θεόδωρος ὑπέγραψε λοιπὸν ὡς παιδίον πάσας τὰς ἀπαιτήσεις αὐτῆς, καὶ ὁ ἔρως τῆς κόρης ηὔξησεν ἐκ τῆς καταπολεμηθείσης θελήσεως ἐκείνου καὶ τῆς ἱκανοποιηθείσης ὑπερηφανείας αὐτῆς.

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν νυκτερινὴν ταύτην ἀπόφασιν, ἥτις ἐλήφθη ἐν τῷ κοιτῶνι τῆς Βανίγκας, ἐφημίσθη δι' ἐλαφρὸν πταῖσμα, ἡ τιμωρία εἰς ἣν παρέστησαν οἱ ἡμέτεροι ἀναγνῶσται, καὶ ἧς θῦμα ἦτον ὁ Γρηγόριος, κατ' αἴτησιν τῆς Βανίγκας πρὸς τὸν πατέρα της.

Ὁ Θεόδωρος, ὅστις, καθὰ ὑπασπιστὴς ὤφειλε νὰ ἐπιβλέψῃ τὴν τιμωρίαν τοῦ Γρηγορίου, οὐδαμῶς προσέσχεν εἰς τοὺς ἀπειλητικοὺς λόγους τοῦ δούλου ἀποχωροῦντος.

Ἰδὰν ὁ ἀμαξηλάτης ἀπὸ δημίου ἐγένετο ἰατρὸς, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τῶν ἐσχισμένων ὤμων τοῦ τιμωρηθέντος ἰαματικοὺς ἐπιδέσμους βεβρεγμένους εἰς ὕδωρ καὶ ἅλας.

Ὁ Γρηγόριος ἔμεινεν ἐν τῷ νοσοκομείῳ τρεῖς ἡμέρας, καθ' ἃς ἐβυσσοδόμευεν ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ πάντα τὰ δυνατὰ πρὸς ἐκδίκησιν μέσα· εἶτα, ἐπειδὴ ἐν τέλει τῶν τριῶν ἡμερῶν ἦτο τεθεραπευμένος, ἀνέλαβε τὴν ὑπηρεσίαν του, καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ, πάντες ἐλησμόνησαν τὸ πρᾶγμα· ἔτι πλέον μάλιστα λέγομεν, ὅτι ἂν ὁ Γρηγόριος ἦτον ἀληθὴς Ρῶσσος, ἤθελε λησμονήσει καὶ αὐτὸς τὴν ποινήν, πρὸς ἣν τὰ ταχέα τῆς Μοσκοβίας τέκνα εἶναι τοσοῦτον ἐξωκειωμένα ὥστε δὲν τηροῦσι μακρὰν καὶ μνησίκακον ἀνάμνησιν αὐτῆς· ἀλλ' ὁ Γρηγόριος, ὡς εἴπομεν, εἶχεν ἑλληνικὸν αἷμα εἰς τὰς φλέβας· ὑπεκρίθη καὶ δὲν ἐλησμόνει.

Καί περ δοῦλος ὁ Γρηγόριος, ἕνεκα τῶν παρὰ τῷ στρατηγῷ καθηκόντων ἐγένετο κατὰ μικρὸν

οἰκειότερος τῶν λοιπῶν ὑπηρετῶν. Ἄλλως ἐν πάσῃ τοῦ κόσμου χώρᾳ, οἱ κουρεῖς ἔχουσι μεγάλα προνόμια παρὰ τοῖς ὑπ' αὐτῶν ξυριζομένοις· ἴσως αἰτία τούτου εἶναι ὅτι αὐτομάτως εἴμεθα ἧττον ὑπερήφανοι πρὸς ἄνθρωπον ἔχοντα καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπὶ δέκα λεπτὰ τὴν ζωὴν ἡμῶν εἰς τὰς χεῖράς του.

Ὁ Γρηγόριος ἔχαιρε λοιπὸν τὰ πλεονεκτήματα τοῦ ἐπαγγέλματός του, καὶ πάντοτε σχεδὸν ἡ καθημερινὴ ἐπὶ τοῦ στρατηγοῦ ἐργασία τοῦ κουρέως συνωδεύετο ὑπὸ συνδιαλέξεως ἧς ἥρως ἦτον ὁ κουρεύς.

Ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν ὁ στρατηγὸς ὤφειλε νὰ παρευρεθῇ εἰς ἐπιθεώρησιν, ἐκάλεσε τὸν Γρηγόριον πρὸ τῆς ἡμέρας, καὶ ἐνῷ οὗτος ἔψαυεν ὅσον οἷόν τε ἐλαφρῶς διὰ τοῦ ξυροῦ τὴν παρειάν του, ἡ συνδιάλεξις περιεστράφη ἢ μᾶλλον διηυθύνθη ἐπὶ τοῦ Θεοδώρου, καὶ ὁ κουρεὺς ἔπλεξε λαμπρῶς τὸ ἐγκώμιον αὐτοῦ, ἐξ οὗ φυσικώτατα ὁ κύριός του ἠρώτησεν, ἐνθυμούμενος ἐνδομύχως τὴν τιμωρίαν ἣν ἐφήρμοσεν ἐπ' αὐτοῦ ὁ νέος ὑπασπιστής, ἂν δὲν εὕρισκεν ἐν ἐκείνῳ ὃν προέβαλλεν ὡς πρότυπον τελειότητος ἐλαφρόν τι ἐλάττωμα ἐπισκιάζον τὰ τοσοῦτῳ μεγάλα καὶ ὡραῖα προτερήματα.

Ὁ Γρηγόριος ἀπεκρίνατο ὅτι, ἐξαιρουμένης τῆς ὑπερηφανείας, ἐνόμιζε τὸν Θεόδωρον ἀνεπίληπτον.

— Τῆς ὑπερηφανείας; ἠρώτησεν ἐκπλαγεὶς ὁ στρατηγός, αὐτοῦ μάλιστα τοῦ ἐλαττώματος τὸν ἐνόμιζα πλέον ἀπηλλαγμένον.

— Ἔπρεπε νὰ εἰπῶ τῆς φιλοδοξίας, ἀπήντησεν ὁ Γρηγόριος.

— Πῶς, τῆς φιλοδοξίας; ἐξηκολούθησεν ὁ στρατηγός· ἀλλὰ μὲ φαίνεται ὅτι δὲν ἔδειξε φιλοδοξίαν ἐμβαίνων εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μου· διότι διὰ τῆς διαγωγῆς του εἰς τὸν τελευταῖον πόλεμον ἠδύνατο εὐκόλως νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν τιμὴν τοῦ νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ αὐτοκράτορος.

— Ὦ! ὑπάρχει φιλοδοξία καὶ φιλοδοξία, εἶπε μειδιῶν ὁ Γρηγόριος· ἄλλοι ἐπιθυμοῦν θέσιν ὑψηλήν, ἄλλοι ἔνδοξον συγγένειαν· ἄλλοι θέλουν νὰ τὰ χρεωστοῦν ὅλα εἰς τὸν ἑαυτόν των, ἄλλοι ἐλπίζουν νὰ μεταχειρισθοῦν ὄργανον τὴν γυναῖκά των, καὶ τότε ὑψώνουν τὰ ὀμμάτια των ὑψηλότερα ἀφ' ὅ,τι ἔπρεπε.

— Τί θέλεις νὰ εἰπῇς; ἐφώνησεν ὁ στρατηγὸς ἐννοῶν ἤδη ποῦ ἤθελε νὰ καταλήξῃ ὁ Γρηγόριος.

— Ἤθελα νὰ εἰπῶ, ἐνδοξότατε, ἀπήντησεν οὗτος ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποι παίρνουν θάρρος ἀπὸ τὰς καλωσύνας τῶν ἄλλων, λησμονοῦν τὴν θέσιν των, καὶ βλέπουν ὑψηλότερα, μολονότι εὑρίσκονται τόσον χαμηλὰ ὥστε ἡ κεφαλή των παραζαλίζεται.

— Γρηγόριε, ἀνέκραξεν ὁ στρατηγός, ἐμπλέκεσαι πίστευσέ με εἰς ἄσχημη δουλειά· διότι αὐτὸ ποῦ κάμνεις εἶναι κατηγορία, καὶ ἂν ὡς τοιαύτην τὴν δεχθῶ, θὰ σοὶ χρειασθῇ ἀπόδειξις.

— Μὰ τὸν ἅγιον Βασίλειον! στρατηγέ, καὶ ἀπὸ τὴν χειροτέρη δουλειὰ ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ ξεμπλέξῃ, ὅταν ἔχῃ μὲ τὸ μέρος του τὴν ἀλήθειαν· κ' ἔπειτα ὅσα εἶπα εἶμαι ἕτοιμος καὶ νὰ τ' ἀποδείξω.

— Λοιπόν, ἀνεφώνησεν ὁ στρατηγός, ἐπιμένεις ὑποστηρίζων ὅτι ὁ Θεόδωρος ἀγαπᾷ τὴν θυγατέρα μου;

— Ἄ! εἶπεν ὁ Γρηγόριος μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ διπροσωπίας, ἐγὼ τέτοιο πρᾶγμα δὲν εἶπα· ἡ ἐνδοξότης σας τὸ λέγει· ἐγὼ δὲν εἶπα διόλου τὸ ὄνομα τῆς κυρίας Βανίγκας.

— Αὐτὸ ὅμως ἤθελες νὰ εἰπῇς, δὲν εἶν' ἔτσι; Ἔλα, ἄφησε τώρα τὰ συνειθισμένα σου καὶ ἀποκρίσου ἐλεύθερα.

— Ἀλήθεια, ἐνδοξότατε, αὐτὸ ἤθελα νὰ εἰπῶ.

— Καὶ κατὰ τὴν ἰδέαν σου, ἡ κόρη μου συμμερίζεται τὸν ἔρωτα τοῦτον, χωρὶς ἀμφιβολίαν;

— Τὸ φοβοῦμαι καὶ δι' ἐκείνην καὶ διὰ σᾶς, ἐνδοξότατε.

— Καὶ πόθεν ἔχεις ἀφορμὴν νὰ τὸ πιστεύῃς; Ὁμίλει.

— Πρῶτον, ὁ κ. Θεόδωρος δὲν ἀφίνει εὐκαιρίαν χωρὶς νὰ ὁμιλήσῃ τῆς κυρίας Βανίγκας.

— Εἶναι εἰς τὸ ἴδιο σπῆτι μ' αὐτήν, τί θέλεις, νὰ τὴν ἀποφεύγῃ;

— Ὅταν ἔρχεται ἀπ' ἔξω ἀργὰ ἡ κυρία Βανίγκα, καὶ ὁ κύριος Θεόδωρος δὲν εἶναι κατὰ τύχην μαζῆ σας, ὅ,τι ὥρα καὶ ἂν ἦναι ὁ κύριος Θεόδωρος εἶναι παρὼν καὶ τῆς δίδει τὸ χέρι νὰ καταβῇ ἀπὸ τὴν ἅμαξαν.

— Ὁ Θεόδωρος μὲ περιμένει καὶ κάμνει τὸ χρέος του, εἶπεν ὁ στρατηγός, πιστεύων ἤδη ὅτι αἱ ὑπόνοιαι τοῦ δούλου ἠρείδοντο ἐπὶ ἐπιπολαίων αἰτιῶν· μὲ περιμένει, ἐπανέλαβε, διότι οἱανδήποτε ὥραν τῆς ἡμέρας ἢ τῆς νυκτὸς καὶ ἂν ἔλθω, ἴσως ἔχω διαταγὰς νὰ τῷ δώσω.

— Ἡμέρα δὲν περνᾷ χωρὶς ὁ κ. Θεόδωρος νὰ ἔμβῃ εἰς τῆς κυρίας Βανίγκας, μολονότι δὲν εἶναι συνήθεια νὰ παραχωρῆται τόση εὔνοια εἰς

ἕνα νέον μέσα εἰς τέτοιο σπῆτι ὡς τῆς ἐξοχότητός σας.

— Τὰς περισσοτέρας φορὰς ἐγὼ τὸν στέλλω, εἶπεν ὁ στρατηγός.

— Ναί, τὴν ἡμέραν, ἀπεκρίθη ὁ Γρηγόριος, ἀλλὰ.... τὴν νύκτα;

— Τὴν νύκτα; ἀνεφώνησεν ὁ στρατηγὸς ἐγειρόμενος ὄρθιος, καὶ ὠχριῶν οὕτως ὥστε μετὰ μίαν στιγμὴν ἠναγκάσθη νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τραπέζης.

— Ναί, τὴν νύκτα ἐξοχώτατε, ἀπήντησεν ἡσύχως ὁ Γρηγόριος· καὶ ἐπειδή, καθὼς εἴπατε, ἤρχισα νὰ 'μπλέκωμαι εἰς ἄσχημη δουλειά, πολὺ καλά! θὰ μπλέξω γερά· ἔπειτα, καὶ ἄλλην τιμωρίαν χειροτέραν νὰ πάθω, δὲν τὸ βαστῶ νὰ γελοῦν περισσότερον καιρὸν τόσῳ καλὸν αὐθέντην.

— Πρόσεξε καλὰ εἰς ὅ,τι θὰ εἰπῇς, δοῦλε, διότι γνωρίζω τί πρᾶγμα εἶσαι, καὶ φυλάξου, διότι ἂν ἡ κατηγορία ποῦ κάμνεις ἀπὸ ἐκδίκησιν δὲν στηρίζεται ἐπὶ ἀποδείξεων ὁρατῶν, ψηλαφητῶν, θετικῶν, θὰ τιμωρηθῇς ὡς ἄτιμος συκοφάντης.

— Τὸ δέχομαι, ἀπήντησεν ὁ Γρηγόριος.

— Καὶ λέγεις ὅτι εἶδες τὸν Θεόδωρον νὰ ἐμβαίνῃ νύκτα εἰς τῆς θυγατρός μου;

— Δὲν λέγω πῶς τὸν εἶδα νὰ ἐμβαίνῃ, ἐνδοξότατε, λέγω πῶς τὸν εἶδα νὰ 'βγαίνῃ.

— Καὶ πότε;

— Εἶν' ἕνα τέταρτον τῆς ὥρας, ὅταν ἠρχόμην εἰς τὴν ἐνδοξότητά σας.

— Ψεύδεσαι, εἶπεν ὁ στρατηγὸς ἐγείρων ἐπὶ τοῦ δούλου τὸν γρόνθον.

— Δὲν εἶν' αὐταὶ αἱ συμφωνίαι μας, ἐνδοξότατε, ἀπήντησεν ὁ δοῦλος ὀπισθοχωρῶν· πρέπει νὰ τιμωρηθῶ μόνον ἂν δὲν δώσω ἀποδείξεις.

— 'Αλλ' αἱ ἀποδείξεις σου, ποῖαι εἶναι;

— Σᾶς τὸ εἶπα.

— Καὶ ἐλπίζεις ὅτι θὰ πιστεύσω εἰς τοὺς λόγους σου;

— Ὄχι, ἀλλ' ἐλπίζω πῶς θὰ πιστεύσετε τὰ 'μμάτια σας.

— Καὶ πῶς;

— Τὴν πρώτην φορὰν ὅπου θὰ ἤναι ὁ κ. Θεόδωρος εἰς τῆς κυρίας Βανίγκας περασμένα τὰ μεσάνυκτα, θὰ ἔλθω νὰ εὕρω τὴν ἐνδοξότητά σας, καὶ τότε κρίνετε ὁ ἴδιος ἂν λέγω ψεύματα· ἕως τώρα ὅμως, ἐνδοξότατε, ὅλαι αἱ συμφωνίαι μας εἶναι πρὸς ζημίαν μου.

— Πῶς;

— Ἂν δὲν σᾶς φέρω ἀποδείξεις, θὰ μὲ μεταχειρισθῆτε ὡς ἄτιμον συκοφάντην, πολὺ καλά, ναί· ἂν ὅμως σᾶς φέρω, τί θὰ κερδήσω;

— Χίλια ρούβλια καὶ τὴν ἐλευθερίαν.

— Εἴμεθα σύμφωνοι, ἐνδοξότατε, ἀπήντησεν ἡσύχως ὁ Γρηγόριος καὶ θέτων αὖθις τοὺς ξυροὺς εἰς τὴν ξυροθήκην τοῦ στρατηγοῦ. Κ' ἐλπίζω πῶς πρὶν περάσουν ὀκτὼ ἡμέραι θὰ μὲ δώσετε δίκαιον.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ δοῦλος ἐξῆλθε, καταλείπων, διὰ τῆς εὐσταθείας αὐτοῦ, τὸν στρατηγὸν πεπεισμένον ὅτι ὑπερτάτη δυστυχία ἠπείλει αὐτόν.

Ἀπὸ τῆς ὥρας ταύτης, ὡς εὐκόλως ἐννοεῖται, ὁ στρατηγός, ἤκουε πᾶσαν λέξιν, ἐξήταζε πᾶν νεῦμα ἀνταλλαγὲν ἐνώπιον αὐτοῦ μεταξὺ τῆς Βανίγκας καὶ τοῦ Θεοδώρου· ἀλλ' οὔτε ἐκ τοῦ ὑπασπιστοῦ οὔτε ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ εἰδέ τι ἐπικυροῦν τὰς ὑπονοίας του· τοὐναντίον μάλιστα, ἡ Βανίγκα τῷ ἐφάνη ψυχροτέρα καὶ ἐπιφυλακτικωτέρα ὑπέρ ποτε.

Ὀκτὼ ἡμέραι παρῆλθον οὕτω· κατὰ δὲ τὴν νύκτα τῆς ὀγδόης πρὸς τὴν ἐννάτην, καὶ περὶ τὰς δύο μετὰ τὰ μεσάνυκτα, ἐκρούσθη ἡ θύρα τοῦ στρατηγοῦ· ἦτον ὁ Γρηγόριος.

— Ἂν ἡ αὐτοῦ ἐνδοξότης θέλει νὰ ἔμβῃ εἰς τῆς κόρης του, εἶπεν ὁ Γρηγόριος, θὰ εὕρῃ τὸν κ. Θεόδωρον.

Ὁ στρατηγὸς ὠχρίασεν, ἐνεδύθη οὔτε λέξιν προφέρων, ἠκολούθησε τὸν δοῦλον μέχρι τῆς θύρας τῆς Βανίγκας, καὶ φθὰς ἐκεῖ, ἔνευσε διὰ τῆς χειρὸς ἀποπέμπων τὸν καταγγείλαντα, ὅστις ἀντὶ ν' ἀπομακρυνθῇ, ὡς διετάχθη σιωπηλῶς, ἐκρύβη εἰς τὴν γωνίαν τοῦ διαδρόμου.

Ὅτε ὁ στρατηγὸς ἐνόμισεν ἑαυτὸν μόνον, ἔκρουσε πρώτην φοράν· ἀλλ' εἰς τὴν πρώτην ταύτην φορὰν ἡ σιωπὴ ἀπεκρίθη. Ἡ σιωπὴ ὅμως οὐδὲν ἐσήμαινε, διότι ἡ Βανίγκα ἐκοιμᾶτο ἴσως· ἔκρουσε δευτέραν φοράν, καὶ ἡ φωνὴ τῆς νεάνιδος ἠρώτησε μετὰ τόνου ἐντελῶς γαληνίου.

— Ποῖος εἶναι;

— Ἐγὼ εἶμαι, εἶπεν ὁ στρατηγὸς μετὰ φωνῆς τρεμούσης ἐκ τῆς συγκινήσεως.

— Ἀννούσκα, εἶπεν ἡ νεᾶνις ἀποτεινομένη τῇ ὁμογαλάκτῳ αὐτῆς ἀδελφῇ, ἥτις ἐκοιμᾶτο εἰς παρακείμενον δωμάτιον, ἄνοιξε τοῦ πατρός μου. — Μὲ συγχωρεῖτε, πάτερ μου· ἀλλ' ἡ Ἀννούσκα ἐνδύεται, καὶ εἰς μίαν στιγμὴν ἔρχεται.

Ὁ στρατηγὸς ἀνέμεινε μεθ' ὑπομονῆς· διότι οὐδεμίαν συγκίνησιν κατεῖδεν ἐν τῇ φωνῇ τῆς θυγατρός του, καὶ ἤλπιζεν ὅτι ὁ Γρηγόριος ἠπατήθη.

Μετὰ μίαν στιγμὴν ἡ θύρα ἠνοίχθη, καὶ ὁ

στρατηγὸς εἰσῆλθε, περιφέρων βραδὺ τὸ βλέμμα· ἐν τῷ πρώτῳ κοιτῶνι οὐδεὶς ὑπῆρχεν.

Ἡ Βανίγκα ἦτο κατακεκλιμένη, ὠχροτέρα ἴσως τοῦ συνήθους, ἀλλ' ἐντελῶς γαλήνιος καὶ ἔχουσα ἐπανθοῦν εἰς τὰ χείλη τὸ υἱϊκὸν ἐκεῖνο μειδίαμα μεθ' οὗ ὑπεδέχετο πάντοτε τὸν πατέρα.

— Εἰς ποίαν εὐτυχῆ σύμπτωσιν, ἠρώτησεν ἡ κόρη μετὰ τῆς ἡδυτάτης αὐτῆς φωνῆς, ὀφείλω τὴν εὐτυχίαν νὰ σᾶς ἴδω τόσον ἐξώρας;

— Ἤθελα νὰ σοὶ ὁμιλήσω περὶ σπουδαίου πράγματος, εἶπεν ὁ στρατηγός· καὶ εἰς οἱανδήποτε ὥραν ἐνόμισα ὅτι θὰ μὲ συνεχώρεις ἂν ἐτάραττον τὸν ὕπνον σου.

— Ὁ πατήρ μου εἶναι πάντοτε εὐπρόσδεκτος ὑπὸ τῆς θυγατρός του, εἰς οἱανδήποτε ὥραν τῆς ἡμέρας ἢ τῆς νυκτός.

Ὁ στρατηγὸς περιέστρεψεν αὖθις τὸ βλέμμα καὶ ἐκ πάντων ἐβεβαιώθη ὅτι ἀδύνατον ἦτο νὰ κρύπτεται ἄνθρωπος ἐντὸς τοῦ πρώτου δωματίου, ἀλλ' ἔμενε τὸ δεύτερον.

— Σᾶς ἀκούω, εἶπεν ἡ Βανίγκα μετὰ στιγμιαίαν σιωπήν.

— Ναί, ἀλλὰ δὲν εἴμεθα μόνοι, ἀπεκρίθη ὁ στρατηγός, καὶ εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ μὴ ἀκούσωσιν ἄλλα ὦτα ὅ,τι θὰ σοὶ εἴπω.

— Ἡ Ἀννούσκα, ἠξεύρετε, εἶναι ὁμογάλακτος ἀδελφή μου, εἶπεν ἡ Βανίγκα.

— Ἀδιάφορον, εἶπεν ὁ στρατηγός, καὶ προχωρῶν μετὰ κηρίου πρὸς τὸ παρακείμενον δωμάτιον, ὅπερ ἦτο μικρότερον τοῦ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ.

— Ἀννούσκα, εἶπε, πρόσεχε ἀπ' ἔξω νὰ μὴ μᾶς ἀκούῃ κανείς.

Προφέρων δὲ τοὺς λόγους τούτους, ὁ στρατηγὸς περιέστρεψε τὸ αὐτὸ ἐταστικὸν βλέμμα, ἀλλ' ἐξαιρουμένης τῆς νεάνιδος, οὐδεὶς ἦτον ἐν τῷ δευτέρῳ κοιτῶνι.

Ἡ Ἀννούσκα ὑπήκουσεν, ὁ στρατηγὸς ἐξῆλθεν ὄπισθεν αὐτῆς, καὶ ἀφοῦ τελευταῖον περιέστρεψε βλέμμα, ἐπανῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς θυγατρός του, καὶ ἐκάθησε πρὸς τὰ κάτω τῆς κλίνης αὐτῆς· ἡ δὲ Ἀννούσκα, νευσάσης τῆς δεσποίνης, κατέλειπεν αὐτὴν μόνην μετὰ τοῦ πατρός.

Ὁ στρατηγὸς ἔτεινε τὴν χεῖρα τῇ Βανίγκα, καὶ ἡ Βανίγκα ἔδωκε τὴν ἑαυτῆς ἀδιστάκτως.

— Κόρη μου, εἶπεν ὁ στρατηγός, ἔχω νὰ σοὶ ὁμιλήσω περὶ σπουδαίου πράγματος.

— Ποίου, πάτερ μου; ἠρώτησεν ἡ Βανίγκα.

— Μετ' ὀλίγον γίνεσαι δεκαοκτὼ ἐτῶν, ἐπανέλαβεν ὁ στρατηγός, εἰς αὐτὴν τὴν ἡλικίαν ὑπανδρεύονται συνήθως αἱ κόραι τῆς ῥωσσικῆς ἀριστοκρατίας.

Ὁ στρατηγὸς ἔστη ἐπὶ στιγμὴν ἵνα κρίνῃ ποίαν ἐντύπωσιν ἐνεποίουν οἱ λόγοι του τῇ Βανίγκα· ἀλλ' ἡ χεὶρ αὐτῆς ἔμεινεν ἀκίνητος ἐν τῇ τοῦ πατρὸς αὐτῆς.

— Ἀφ' ἑνὸς ἔτους ὑπεσχέθην ἐγὼ τὴν χεῖρά σου, ἐξηκολούθησεν ὁ στρατηγός.

— Δύναμαι νὰ μάθω εἰς ποῖον; ἠρώτησε ψυχρῶς ἡ Βανίγκα.

— Εἰς τὸν υἱὸν τοῦ νῦν συμβούλου, ἀπήντησεν ὁ στρατηγός· πῶς σοὶ φαίνεται.

— Εἶναι τίμιος καὶ εὐγενὴς νέος, καθὼς λέγουν, εἶπεν ἡ Βανίγκα· ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ ἔχω περὶ αὐτοῦ ἄλλην ἰδέαν ἐκτὸς τῆς κοινῆς γνώμης· δὲν εἶναι ἀπὸ τριῶν μηνῶν φρούραρχος εἰς Μόσχαν;

— Ναί, εἶπεν ὁ στρατηγός, ἀλλ' ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἐπιστρέφει.

— Ἡ Βανίγκα ἔμεινεν ἀπαθής.

— Δὲν ἔχεις λοιπὸν τίποτε νὰ μ' ἀποκριθῇς; ἠρώτησεν ὁ στρατηγός.

— Ὄχι, πάτερ μου· μόνον μίαν χάριν θὰ σᾶς ζητήσω.

— Ποίαν;

— Δὲν ἤθελα νὰ ὑπανδρευθῶ πρὶν γείνω εἴκοσι ἐτῶν.

— Καὶ διατί;

— Τὸ ἔχω τάξιμον.

— Ἀλλ' ἂν αἱ περιστάσεις ἀπῄτουν τὴν παράβασιν αὐτοῦ τοῦ ταξίματος καὶ καθίστων κατεπείγουσαν τὴν τέλεσιν τῶν γάμων;

— Ποῖαι περιστάσεις; ἠρώτησεν ἡ Βανίγκα.

— Ὁ Θεόδωρος σὲ ἀγαπᾷ, εἶπεν ὁ στρατηγὸς ἀτενίζων ἀσκαρδαμυκτὶ τὴν Βανίγκαν.

— Τὸ ἠξεύρω, ἀπεκρίνατο ἡ κόρη ἀπαθέστατα ὡς εἰ περὶ ἄλλης ἐγίνετο λόγος.

— Τὸ ἠξεύρεις! ἀνεφώνησεν ὁ στρατηγός.

— Ναί, μὲ τὸ εἶπε.

— Καὶ πότε;

— Χθές.

— Καὶ τοῦ ἀπήντησες....

— Ὅτι ἔπρεπε ν' ἀπομακρυνθῇ.

— Καὶ συγκατένευσε;

— Ναί, πάτερ μου.

— Πότε ἀναχωρεῖ;

— Ἀνεχώρησε.

— Ἀλλὰ, εἶπεν ὁ στρατηγός, μ' ἀφῆκεν εἰς τὰς δέκα.

— Κ' ἐμὲ μ' ἀφῆκε τὰ μεσάνυκτα, εἶπεν ἡ Βανίγκα.

— Ἄ! εἶπεν ὁ στρατηγός, πρώτην φορὰν ἐλευθέρως ἀναπνέων, εἶσαι καλὴ κόρη, Βανίγκα, καὶ σοὶ παραχωρῶ ὅ,τι ζητεῖς, δηλαδὴ δύο ἔτη ἀκόμη. Συλλογίσου μόνον ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ ἀπεφάσισε τὸν γάμον.

Ὁ πατήρ μου θὰ μοὶ κάμῃ τὴν δικαίαν χάριν νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἀφοῦ εἶμαι τόσον εὐπειθὴς κόρη δὲν θὰ φανῶ ἀντάρτις ὑπήκοος.

— Καλά, Βανίγκα, καλά, εἶπεν ὁ στρατηγός. Οὕτω λοιπὸν ὁ ταλαίπωρος Θεόδωρος σὲ τὰ εἶπεν ὅλα;

— Ναί, εἶπεν ἡ Βανίγκα.

— Ἤξευρες ὅτι ἀπετάθη εἰς ἐμὲ πρῶτον;

— Τὸ ἤξευρα.

— Τότε ἀπ' ἐκεῖνον ἔμαθες ὅτι ὑπεσχέθην τὴν χεῖρά σου εἰς ἄλλον;

— Ἀπ' ἐκεῖνον.

— Καὶ συγκατένευσε ν' ἀναχωρήσῃ; εἶναι ἀγαθὸς καὶ εὐγενὴς νέος· θὰ τὸν ἀκολουθῇ παντοχοῦ ἡ προστασία μου. Ὦ! ἂν δὲν ἔβλεπα τὸν λόγον μου, τὸν ἠγάπων τόσον, ἐξηκολούθησεν ὁ στρατηγός, ὥστε ἂν δὲν εἶχες ἀποστροφὴν πρὸς αὐτόν, εἰς τὴν τιμήν μου θὰ τῷ ἔδιδα τὴν χεῖρά σου.

— Καὶ δὲν δύνασθε ν' ἀποσύρετε τὸν λόγον σας; ἠρώτησεν ἡ Βανίγκα.

— Ἀδύνατον, εἶπεν ὁ στρατηγός.

— Τότε γενηθήτω ὅ,τι πρέπει νὰ γένῃ, εἶπεν ἡ Βανίγκα.

— Ἰδοὺ πῶς πρέπει νὰ ὁμιλῇ ἡ κόρη μου, εἶπεν ὁ στρατηγὸς ἀσπαζόμενος αὐτήν. Χαῖρε, Βανίγκα. Δὲν σ' ἐρωτῶ ὅ' ὅλου ἂν τὸν ἠγάπας. Ἐπράξατε τὸ καθῆκόν σας καὶ οἱ δύο· οὐδὲν ἀπαιτῶ περισσότερον.

Ταῦτα εἰπὼν ἠγέρθη καὶ ἐξῆλθεν· ἡ Ἀννούσκα ἦτον ἐν τῷ διαδρόμῳ, ὁ στρατηγὸς ἔνευσεν αὐτῇ ὅτι ἠδύνατο νὰ ἔμβῃ, καὶ ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του· πρὸ τῆς θύρας τοῦ δωματίου του εὗρε τὸν Γρηγόριον.

— Λοιπόν! ἐνδοξότατε; ἠρώτησεν οὗτος.

— Λοιπόν! εἶπεν ὁ στρατηγὸς εἶχες ἐνταῦτῷ ἄδικον καὶ δίκαιον· ὁ Θεόδωρος ἀγαπᾷ τὴν κόρην μου, ἀλλ' ἡ κόρη μου δὲν τὸν ἀγαπᾷ. Ὁ Θεόδωρος ἐμβῆκεν εἰς τῆς θυγατρός μου εἰς τὰς ἑνδεκα, ἀλλ' εὐγῆκε τὰ μεσάνυκτα διὰ παντός. Ἀδιάφορον, δύνασαι νὰ ἔλθῃς αὔριον, θὰ ἔχῃς τὰ χίλιά σου ρούβλια καὶ τὴν ἐλευθερίαν σου.

Ὁ Γρηγόριος ἀπεμακρύνθη κατάπληκτος.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, ἡ Ἀννούσκα ἐπανῆλθε παρὰ τῇ δεσποίνῃ αὐτῆς, ὡς διετάχθη, καὶ ἔκλεισεν ἐπιμελῶς τὴν θύραν. Πάραυτα ἡ Βανίγκα ἀνεπήδησεν ἀπὸ τῆς κλίνης, καὶ ἐπλησίασεν εἰς τὴν θύραν ἀκούουσα τὰ μακρυνόμενα βήματα τοῦ στρατηγοῦ· ἀφοῦ δ' ἐπαύσαντο ἀντηχοῦντα, ὥρμησε πρὸς τὸν κοιτῶνα τῆς Ἀννούσκας, καὶ ἐν τῷ ἅμα αἱ δύο γυναῖκες ἤρξαντο ἀπωθοῦσαι δέμα νυκτικῶν ἐνδυμάτων ἐρριμένον πρὸς τὸ πλαίσιον παραθύρου. Ὑπὸ τὸ δέμα τοῦτο ἦτο μέγα κιβώτιον μετ' ἐλατηρίου· ἡ Ἀννούσκα ἐπίεσε κομβίον, ἡ Βανίγκα ἀνήγειρε τὸ ἐπίπωμα· αἱ δύο γυναῖκες ἔβαλον ταὐτοχρόνως μεγάλην κραυγήν· τὸ κιβώτιον κατέστη φέρετρον· ὁ νεαρὸς ἀξιωματικὸς ἦτο νεκρός.

Ἐπὶ πολλὴν ὥραν αἱ δύο γυναῖκες ἤλπιζον ὅτι ἐλειποθύμησε μόνον· ἡ Ἀννούσκα ἐῤῥάντισε δι' ὕδατος τὸ πρόσωπόν του, ἡ Βανίγκα τῷ ἔδωκεν ἅλατα ἵνα ὀσφρανθῇ, ἀλλ' εἰς μάτην. Κατὰ τὴν μακρὰν συνδιάλεξιν τοῦ στρατηγοῦ μετὰ τῆς θυγατρός του, ἥτις διήρκεσεν ὑπὲρ τὴν ἡμίσειαν ὥραν, ὁ Θεόδωρος μὴ δυνάμενος νὰ ἐξέλθῃ τοῦ κιβωτίου, οὗ τὸ ἐλατήριον ἐπανεκλείσθη, ἔπαθεν ἀσφυξίαν.

Ἡ θέσις ἦτο δεινοτάτη· αἱ δύο νεάνιδες ἦσαν κεκλεισμέναι μεθ' ἑνὸς πτώματος· καὶ ἡ μὲν Ἀννούσκα ὠρφαίνετο καὶ διέβλεπε μακρόθεν τὴν Σιβηρίαν· ἡ δὲ Βανίγκα, δὲν νὰ εἴπωμεν τὸ δίκαιον, τὸν Θεόδωρον μόνον ἔβλεπεν. Ἀμφότεραι περιῆλθον εἰς ἀπελπισίαν. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἀπελπισία τῆς θαλαμηπόλου ἦτον ἐγωϊστικωτέρα, ἡ Ἀννούσκα εὗρε μέσον ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῆς θέσεως ἐν ᾗ ἀμφότεραι εὑρίσκοντο.

— Κυρία, ἀνεφώνησεν αἴφνης, ἐσώθημεν!

Ἡ Βανίγκα ἀνήγειρε τὴν κεφαλήν, καὶ ἠτένισε τὴν θαλαμηπόλον αὐτῆς μετὰ δακρυβρέκτων ὀφθαλμῶν.

— Ἐσώθημεν! εἶπεν, ἐσώθημεν! ἡμεῖς ἴσως, ἀλλ' ἐκεῖνος!...

— Ἀκούσατε, κυρία, εἶπεν ἡ Ἀννούσκα· ἡ θέσις σας εἶναι τρομερά, ναί, ἀναμφιβόλως· ἡ δυστυχία σας εἶναι μεγάλη, τὸ ὁμολογῶ, ἀλλ' ἡ δυστυχία σας θὰ ἦτο μεγαλειτέρα καὶ ἡ θέσις σας ἔτι τρομερωτέρα, ἂν ὁ πατήρ σας τὰ ἤξευρεν ὅλα...

— Καὶ τί μὲ μέλει; εἶπεν ἡ Βανίγκα. Τώρα θὰ τὸν κλαύσω ἐνώπιον ὅλου τοῦ κόσμου.

— Ναί, ἀλλ' ἐνώπιον ὅλου τοῦ κόσμου θὰ ἦσθε ἠτιμασμένη. Αὔριον οἱ δοῦλοί σας, μεθαύριον ἡ Πετρούπολις θὰ μάθῃ ὅτι ἀνὴρ ἀπέθανε κλεισμένος εἰς τὸ δωμάτιόν σας. Συλλογισθῆτε, κυρία, ἡ τιμή σας εἶναι τιμὴ τοῦ πατρός σας, τῆς οἰκογενείας σας.

— Ἔχεις δίκαιον, εἶπεν ἡ Βανίγκα σείουσα τὴν κεφαλήν, ὡς ἵνα ῥίψῃ ἀπὸ τοῦ μετώπου τοὺς βαρύνοντας αὐτὸ πενθίμους διαλογισμούς· ἔχεις δίκαιον. Τί πρέπει νὰ γείνῃ;

— Ἡ Κυρία γνωρίζει τὸν ἀδελφόν μου Ἰβάν;

— Ναί.

— Πρέπει νὰ τῷ τὰ εἴπωμεν ὅλα.

— Μὲ τὰ σωστά σου τὸ λέγεις; νὰ ἐμπιστευθῶμεν εἰς ἄνδρα! τί λέγω εἰς ἄνδρα! εἰς δουλοπάροικον! εἰς δοῦλον!

— Ὅσῳ ταπεινοτέρα εἶναι ἡ θέσις αὐτοῦ τοῦ δουλοπαροίκου καὶ τοῦ δούλου, ἀπεκρίνατο ἡ θαλαμηπόλος, τόσῳ ἀσφαλέστεραι εἴμεθα περὶ τοῦ μυστικοῦ, διότι τὸ πᾶν δύναται νὰ κερδήσῃ φυλάττων αὐτό.

— Ὁ ἀδελφός σου μεθ' εἶπεν ἡ Βανίγκα μετὰ φόβου καὶ ἀηδίας ἅμα.

— Εἶναι ἀληθὲς, ἀπεκρίνατο ἡ Ἀννούσκα· ἀλλὰ ποῦ θὰ εὕρετε δοῦλον ἄνδρα νὰ μὴ κάμνῃ τὸ ἴδιον; Ὁ ἀδελφός μου μεθ' ὀλιγώτερον τῶν ἄλλων· λοιπὸν ὀλιγώτερος φόβος εἶναι ἀπ' αὐτόν. Κ' ἔπειτα εἰς τὴν θέσιν ὁποῦ εἴμεθα πρέπει νὰ τολμήσωμεν κάτι τι.

— Ἔχεις δίκαιον ἀπήντησεν ἡ Βανίγκα ἀναλαμβάνουσα τὴν συνήθη αὐτῆς ἀποφασιστικότητα, ἥτις ἀείποτε ἐμεγεθύνετο ἀναλόγως πρὸς τὸν κίνδυνον. Πήγαινε νὰ φέρῃς τὸν ἀδελφόν σου.



Τῷ ἔδωκεν ἅλατα ἵνα ὀσφρανθῇ, ἀλλ' εἰς μάτην.—Σελ. 268.

— Δὲν ἠμποροῦμεν νὰ κάμωμεν τίποτε σήμερον τὸ πρωΐ, εἶπεν ἡ Ἀννούσκα παραμερίζουσα τὰ παραπετάσματα τοῦ παραθύρου. Βλέπετε, ἐξημέρωσε.

— Ἀλλὰ τί νὰ τὸ κάμωμεν τὸ πτῶμα αὐτοῦ τοῦ δυστυχοῦς! ἀνέκραξεν ἡ Βανίγκα.

— Θὰ μείνῃ κρυμμένον αὐτοῦ ποῦ εἶναι ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ ἀπόψε, ἐνῷ θὰ ἤσθε εἰς τὸ θέατρον τῆς αὐλῆς, ὁ ἀδελφός μου τὸ σηκόνει.

— Εἶναι ἀληθὲς, ἀληθὲς, ἐψιθύρισεν ἡ Βα-

νίγκα μετὰ παραδόξου φωνῆς· ἀπόψε πηγαίνω εἰς τὸ θέατρον· δὲν δύναμαι νὰ λείψω· θὰ ὑπώπτευον κἄτι τι. Ὦ! ὤ! Θεέ μου! Θεέ μου!....

— Βοηθήσατε, κυρία, εἶπεν ἡ Ἀννούσκα, μόνη μου δὲν εἶμαι τόσῳ δυνατή.

Ἡ Βανίγκα ὠχρίασε δεινῶς· ἀλλ' ὑπὸ τοῦ κινδύνου πιεζομένη, προσῆλθεν ἀποφασιστικῶς εἰς τὸ πτῶμα τοῦ ἐραστοῦ αὐτῆς· εἶτα, ἀνεγείρασα αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὤμων ἐνῷ ἡ θαλαμηπόλος ἤγειρεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν, κατέκλινεν αὖθις αὐτὸν εἰς τὸ κιβώτιον. Ἀμέσως δὲ ἡ Ἀννούσκα κατεβίβασε τὸ ἐπίπωμα καὶ κλείσασα τὸ κιβώτιον διὰ τῆς κλειδὸς ἔθετο τὴν κλεῖδα εἰς τὸ στῆθος αὐτῆς.

Εἶτα ἀμφότεραι ἔῤῥιψαν αὖθις ἐπ' αὐτοῦ τὰ νυκτικὰ ἐνδύματα δι' ὧν ἐκρύβη ἀπὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ στρατηγοῦ.

Ἡ ἡμέρα ἀνέτειλεν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν βλεφάρων τῆς Βανίγκας, ὡς εὐκόλως εἰκάζεται, δὲν ἐκάθησεν ὁ ὕπνος. Οὐχ ἧττον ὅμως κατέβη κατὰ τὴν ὥραν τοῦ προγεύματος· διότι δὲν ἤθελε νὰ δώσῃ τὴν ἐλαχίστην ὑπόνοιαν εἰς τὸν πατέρα της. Μόνον ἐκ τῆς ὠχρότητος αὐτῆς ἐνόμιζέ τις ὅτι ἐξήρχετο τοῦ τάφου. Ὁ στρατηγὸς ἀπέδωκε τὴν ὠχρότητα εἰς τὴν ἐνόχλησιν ἣν ἔδωκεν αὐτῇ.

Ἡ τύχη θαυμασίως ἐξυπηρέτησε τὴν Βανίγκαν ἐμπνεύσασα αὐτῇ νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ Θεόδωρος ἀνεχώρησε· διότι, τότε, οὐ μόνον ὁ στρατηγὸς ἐξεπλάγη μὴ βλέπων αὐτὸν ἐμφανιζόμενον, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ ἡ ἀπουσία του ἐδικαιολόγει τὴν θυγατέρα του, ἔδωκε πρόφασιν εἰς τὴν ἀπουσίαν ταύτην λέγων ὅτι ἀνέθηκεν ἀποστολήν τινα τῷ ὑπασπιστῇ αὐτοῦ. Καθόσον ἀφορᾷ τὴν Βανίγκαν, ἔστη ἔξωθεν τοῦ θαλάμου αὐτῆς μέχρις οὗ ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ ἐνδυθῇ. Ὀκτὼ ἡμέρας πρότερον ἦτον εἰς τὸ θέατρον τῆς αὐλῆς μετὰ τοῦ Θεοδώρου.

Ἡ Βανίγκα ἠδύνατο νὰ τὸ ἀποφύγῃ προφασιζομένη ἐλαφρὰν ἀδιαθεσίαν· ἀλλὰ δύο πράγματα ἐροβεῖτο οὕτω πράττουσα· πρῶτον μὴ ἀνησυχήσῃ ὁ στρατηγός, ὅστις τότε θὰ ἔμενεν ἴσως καὶ αὐτός, καὶ θὰ καθίστη δυσκολωτέραν τὴν ἀπαγωγὴν τοῦ πτώματος· δεύτερον μὴ εὑρεθῇ πρὸ τοῦ Ἰβὰν, καὶ ἐρυθριάσῃ ἐνώπιον ἑνὸς δούλου. Προέκρινε λοιπὸν νὰ καταβάλῃ ὑπεράνθρωπον ἀγῶνα, καὶ ἀναβᾶσα εἰς τὸ δωμάτιόν της, μετὰ τῆς πιστῆς αὐτῆς Ἀννούσκας, ἤρξατο καλλωπιζομένη μετὰ μεγάλης προσοχῆς, ὡς εἰ εἶχε πλήρη χαρᾶς τὴν καρδίαν.

Εἶτα, ἀφοῦ ἐπερατώθη ὁ σκληρὸς ἐκεῖνος καλλωπισμός, διέταξε τὴν Ἀννούσκαν νὰ κλείσῃ τὴν θύραν τοῦ θαλάμου· διότι ἤθελε νὰ ἐπανίδῃ τὸν Θεόδωρον, καὶ νὰ δώσῃ τὸν τελευταῖον ἀσπασμὸν εἰς τὸ σῶμα ἐκείνου ὅστις ὑπῆρξεν ἐραστὴς αὐτῆς.

Ἡ Ἀννούσκα ὑπήκουσε, καὶ ἡ Βανίγκα, ἀνθοστεφὲς ἔχουσα τὸ μέτωπον, κεκαλυμμένον τὸ στῆθος ὑπὸ μαργαριτῶν καὶ ἄλλων πολυτίμων λίθων, ἀλλ' ὑπὸ ταῦτα ἀγάλματος ψυχροτέρα, ἐβάδισεν ὡς βαδίζει φάσμα, πρὸς τὸν κοιτῶνα τῆς ἀκολούθου αὐτῆς. Ἐλθοῦσα δὲ πρὸ τοῦ κιβωτίου, ἡ Ἀννούσκα ἤνοιξεν αὐτὸ ἐκ νέου· τότε ἡ Βανίγκα, οὐδὲν χέουσα δάκρυ, οὐδένα βάλλουσα στεναγμόν, ἀλλὰ μετὰ τῆς βαθείας καὶ ἀψύχου γαλήνης τῆς ἀπελπισίας, ἔκυψε πρὸς τὸν Θεόδωρον, ἔλαβεν ἁπλοῦν δακτύλιον ὃν εἶχεν ὁ νέος εἰς τὸν δάκτυλόν του, ἔθηκεν αὐτὸν εἰς τὸν ἴδιον αὐτῆς δάκτυλον, μεταξὺ δύο λαμπρῶν δακτυλίων, εἶτα ἀσπαζομένη αὐτὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου.

— Χαῖρε, μνηστήρ μου, τῷ εἶπε.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἤκουσε βήματα πλησιάζοντα. Θαλαμηπόλος ἤρχετο νὰ ἐρωτήσῃ ἐκ μέρους τοῦ στρατηγοῦ ἂν ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἦτον ἑτοίμη.

Ἡ Ἀννούσκα ἀφῆκεν ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτῆς τὸ ἐπίπωμα τοῦ κιβωτίου, καὶ ἡ Βανίγκα, πορευθεῖσα ὅπως ἀνοίξῃ ἡ ἰδία, ἠκολούθησε τὸν ἀποσταλέντα ὑπηρέτην ὅστις προεπορεύετο φέγγων, ἐνῷ, πεποιθυῖα ἐπὶ τὴν ὁμογάλακτον αὐτῆς ἀδελφὴν, κατέλειπεν αὐτὴν ὅπως ἐκτελέσῃ τὸ πένθιμον καὶ φοβερὸν χρέος ὅπερ ἀνέλαβε.

Μίαν στιγμὴν μετὰ ταῦτα ἡ Ἀννούσκα εἶδεν ἐξερχομένην διὰ τῆς μεγάλης θύρας τοῦ μεγάρου τὴν ἅμαξαν ἥτις ἀπῆγε τὸν στρατηγὸν καὶ τὴν κόρην αὐτοῦ.

Ἀναμείνασα δὲ μέχρις οὗ παρέλθῃ ἡμίσεια ὥρα, κατέβη καὶ αὐτὴ καὶ ἐπορεύθη εἰς εὕρεσιν τοῦ Ἰβάν.

Εὗρε δ' αὐτὸν πίνοντα μετὰ τοῦ Γρηγορίου, πρὸς ὃν ὁ στρατηγὸς ἐτήρησε τὴν ὑπόσχεσίν του, καὶ ὅστις αὐθημερὸν ἔλαβε χίλια ῥούβλια καὶ τὴν ἐλευθερίαν. Εὐτυχῶς οἱ συνδαιτυμόνες ἦσαν εἰσέτι ἐν ἀρχῇ τῆς διασκεδάσεως, καὶ ὁ Ἰβὰν εἶχε κατὰ συνέπειαν τὰς φρένας ἱκανῶς ὑγιεῖς· ὅθεν ἡ ἀδελφή του ἀδιστάκτως τῷ διεπιστεύθη τὸ μυστικὸν αὐτῆς.

Ὁ Ἰβὰν ἠκολούθησε τὴν Ἀννούσκαν εἰς τὸν θάλαμον τῆς δεσποίνης αὐτῆς· ἐνταῦθα δὲ ἐκείνη τῷ ἐνεχείρισε πρὸς ἐνθύμησιν πᾶν ὅ,τι ἡ ὑπερόπτις μὲν ἀλλὰ γενναιόδωρος Βανίγκα συνε-

χώρησε τῇ ἀδελφῇ νὰ δώσῃ εἰς αὐτόν. Ἡ ὀλίγη ῥακὴ ἣν ἔπιεν ὁ Ἰβὰν προδιέθεσεν αὐτὸν εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην. Ἡ μέθη τῶν Ῥώσσων εἶναι κατ' οὐσίαν τρυφερά· ὁ Ἰβὰν διεμαρτυρήθη περὶ τῆς ἀφοσιώσεώς του διὰ λόγων τοσούτω στρογγύλων ὥστε ἡ Ἀννούσκα ἀδιστάκτως ἐγείρασα τὸ ἐπίπωμα τοῦ κιβωτίου, τῷ ἔδειξε τὸ πτῶμα τοῦ Θεοδώρου.

Πρὸς τὴν τρομερὰν ἐκείνην ὀπτασίαν, ὁ Ἰβὰν ἔμεινεν ἐπὶ στιγμὴν ἀκίνητος· ἀλλὰ μετὰ μικρὸν ὑπελόγισε πόσον χρυσὸν καὶ πόσην εὐημερίαν δύναται νὰ παράσχῃ αὐτῷ ἡ ἐξομολόγησις τοιούτου μυστικοῦ. Κατὰ συνέπειαν, ὤμοσε τοὺς ἱερωτέρους ὅρκους ὅτι οὐδέποτε θὰ προδώσῃ τὴν κυρίαν του, καὶ, ὡς ἤλπιζεν ἡ Ἀννούσκα, ἀνέλαβε τὸν ἐξαφανισμὸν τοῦ πτώματος τοῦ ὑπασπιστοῦ.

Τὸ πρᾶγμα ὑπῆρξεν εὔκολον· ἀντὶ νὰ ἐπιστρέψῃ ἵνα πίῃ μετὰ τοῦ Γρηγορίου καὶ τῶν συντρόφων του, ὁ Ἰβὰν ἀπῆλθεν ἵνα προετοιμάσῃ ἕλκηθρον, ἐπλήρωσεν αὐτὸ ἀχύρου, ἔκρυψεν εἰς τὸ βάθος σιδηρᾶν λαβίδα, ἤγαγεν αὐτὸ εἰς τὴν ἔξω θύραν, καὶ βεβαιωθεὶς ὅτι ὑπ' οὐδενὸς κατεσκοπεύετο, ἔλαβεν ἐν ταῖς ἀγκάλαις τὸ σῶμα τοῦ θανόντος, τὸ ἔκρυψεν ὑπὸ τὸ ἄχυρον, ἐκάθησεν ἄνωθεν, ἤνοιξε τὴν θύραν τοῦ μεγάρου, ἐτράπη τὴν εὐρεῖαν ὁδὸν τοῦ Νιούβσκη μέχρι τῆς Ζαμενίας ἐκκλησίας, διῆλθε διὰ τῶν ἐργαστηρίων τῆς συνοικίας Ρεζεστβενσκόη, ὥθησε τὸ ἕλκηθρον αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Νέβα, ἔστη ἐν μέσῳ τοῦ πεπηγότος ποταμοῦ ἀντικρὺ τῆς ἐρήμου ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Μαγδαληνῆς, καὶ ἐκεῖ ἀσφαλὴς ἐν τῇ ἐρημίᾳ, ὑπὸ τοῦ σκότους τῆς νυκτὸς περιβαλλόμενος, κρυπτόμενος ὄπισθεν τοῦ σκιεροῦ ὄγκου τοῦ ἑλκήθρου, ἤρξατο διὰ τῆς ἀξίνης διασπῶν πάγον ὀκτωκαίδεκα δακτύλων τὸ πάχος, ἀφοῦ δὲ ἐσχημάτισεν ἱκανῶς μεγάλην ὀπήν, ἠρεύνησε τὰ θυλάκια τοῦ Θεοδώρου, ἔλαβε τὰ ἐπ' αὐτοῦ χρήματα, ὤθησεν αὐτὸν διὰ τῆς ἀνοιχθείσης ὀπῆς, τὴν κεφαλὴν βυθίζων πρώτην, καὶ ἐπανέλαβε τὴν πρὸς τὸ μέγαρον ὁδὸν, ἐνῷ τὸ περιωρισμένον τοῦ Νέβα ῥεῦμα παρέσυρε τὸ πτῶμα πρὸς τὸν Φιλλανδικὸν κόλπον.

Μετὰ μιᾶς ὥρας παρέλευσιν, ὁ ἄνεμος ἐσχημάτισε νέον πάγου φλοιὸν καὶ οὔτε ἴχνος κἂν ἐφαίνετο τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἰβὰν ἀνοιχθέντος ῥήγματος.

Κατὰ τὰ μεσάνυκτα, ἡ Βανίγκα ἐπανῆλθεν οἴκαδε μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς. Μύχιος πυρετὸς κατεβίβρωσκεν αὐτὴν καθ' ὅλην τὴν ἑσπέραν· ὅθεν οὐδέποτε ἐφάνη ὡραιοτέρα, καὶ ἀδιαλείπτως ἠνωχλεῖτο ὑπὸ τῶν φιλοφρονήσεων τῶν εὐγενεστέρων καὶ κομψοτέρων νέων τῆς αὐλῆς.

Ἐπανελθοῦσα εὗρεν ὑπὸ τὸν πρόδομον τὴν Ἀννούσκαν, ἥτις ἀνέμενεν αὐτὴν ἵνα λάβῃ τὸ ἐπωμίδιόν της, ὅπερ δίδουσα ἡ Βανίγκα ἠρώτησεν αὐτὴν δι' ἑνὸς τῶν τοσαῦτα σημαινόντων βλεμμάτων.

— Ὅλα ἐτελείωσαν, εἶπεν ἡ θαλαμηπόλος σιγηλῇ τῇ φωνῇ.

Ἡ Βανίγκα ἀνέπνευσεν, ὡς εἰ ἀφῃρέθη ὄρος ἀπὸ τοῦ στήθους αὐτῆς.

Μεθ' ὅλην τὴν ἐφ' ἑαυτῆς ἐξουσίαν, ἡ Βανίγκα δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπομείνῃ ἐπὶ πλέον τὴν παρουσίαν τοῦ πατρὸς αὐτῆς, καὶ εὑροῦσα πρόφασιν τὴν ἑσπερινὴν κόπωσιν δὲν συνεδείπνησε μετὰ τοῦ πατρός.

Ἡ Βανίγκα ἀνῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνά της, καὶ ἐνταῦθα, ἅπαξ τῆς θύρας κλεισθείσης, ἀπέσπασεν ἀπὸ τοῦ μετώπου τὰ ἄνθη αὐτῆς, ἀπὸ τοῦ στήθους τὰ περιδέραια, ἔκοψε διὰ ψαλίδος τὸν πνίγοντα αὐτὴν στερνόδεσμον, καὶ ἐπὶ τῆς κλίνης ἀνατραπεῖσα ἠδυνήθη τέλος νὰ κλαύσῃ καὶ νὰ σπαραχθῇ ἐν ἀνέσει. Ἡ δὲ Ἀννούσκα, ἐδόξαζε τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ ἐκρήξει ταύτῃ τῆς λύπης· ἡ γαλήνη τῆς δεσποίνης ἐφόβιζεν αὐτὴν πλέον τῆς ἀπελπισίας.

Τῆς πρώτης κρίσεως παρελθούσης, ἡ Βανίγκα ἠδυνήθη νὰ προσευχηθῇ.

Διῆλθε μίαν ὥραν γονυκλινὴς, εἶτα, κατὰ παράκλησιν τῆς πιστῆς θεραπαινίδος, κατεκλίθη· ἡ Ἀννούσκα ἐκάθησε πρὸς τοὺς πόδας τῆς κλίνης· οὐδετέρα αὐτῶν ἐκοιμήθη· ἀλλὰ τοὐλάχιστον, ὅτε ἦλθεν ἡ ἡμέρα, τὰ δάκρυα εἶχον ἀνακουφίσει τὴν Βανίγκαν.

Ἡ Ἀννούσκα ἐπετράπη ν' ἀνταμείψῃ τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς· ποσὸν λίαν σημαντικὸν διδόμενον εἰς δοῦλον ἤθελεν ἴσως παρατηρηθῆ. Ὅθεν ἡ Ἀννούσκα εἶπε τῷ Ἰβὰν, ὁσάκις ἔχει ἀνάγκην χρημάτων νὰ ζητῇ.

Ὁ Γρηγόριος, ἐπωφελούμενος τὴν ἐλευθερίαν του, καὶ θέλων νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὰ χίλια αὐτοῦ ρούβλια, ἠγόρασεν ἔξω τῆς πόλεως μικρὸν καπηλεῖον, ἔνθα διὰ τῆς εὐφυΐας αὐτοῦ καὶ τῶν σχέσεών του μετὰ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἀρίστων οἴκων τῆς Πετρουπόλεως, ἤρξατο σπουδαίως ὠφελούμενος, καὶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον τὸ Ἐρυθρὸν Καπηλεῖον, ὡς ὠνομάσθη καὶ ἐχρωματίσθη τὸ κατάστημα τοῦ Γρηγορίου, ἐκτήσατο φήμην μεγάλην.

Ἄλλος ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα αὐτοῦ παρὰ τῷ στρατηγῷ, καὶ, ἐκτὸς τῆς ἀπουσίας τοῦ Θεο-

δώρου, τὰ πάντα ἐπανῆλθον εἰς τὴν συνήθη τάξιν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ κόμητος Τσερμαϋλώφ.

Δύο μῆνες παρῆλθον οὕτω καὶ οὐδεὶς συνέλαβε τὴν ἐλαχίστην ὑπόνοιαν περὶ τῶν διατρεξάντων, ὅτε πρωΐαν τινὰ, πρὸ τῆς συνήθους ὥρας τοῦ προγεύματος, ὁ στρατηγὸς παρεκάλεσε τὴν θυγατέρα του νὰ καταβῇ εἰς τὸ δωμάτιόν του.

Ἡ Βανίγκα ἐσκίρτησεν ὑπὸ φόβου, διότι ἀπὸ τῆς ἀποφράδος ἐκείνης νυκτὸς τὸ πᾶν ἐφόβει αὐτήν.

Οὐχ ἧττον ὅμως ὑπήκουσεν εἰς τὸν πατέρα, καὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτῆς ἀνακαλοῦσα, ὡδευσε πρὸς τὸ σπουδαστήριόν του.

Ὁ κόμης ἦτο μόνος· ἀλλ' ἐκ πρώτης ὄψεως, ἡ Βανίγκα κατενόησεν ὅτι ἡ συνέντευξις δὲν ἦτον ἐπίφοβος. Ὁ στρατηγὸς ἀνέμενεν αὐτὴν μετὰ τοῦ πατρικοῦ ἐκείνου ὕφους, ὅπερ ἐχαρακτήριζεν ἰδίως τὴν φυσιογνωμίαν του, ὁσάκις εὑρίσκετο ἐνώπιον τῆς θυγατρός του. Ἐπομένως προσῆλθεν αὐτῷ μετὰ τῆς συνήθους γαλήνης, καὶ κύπτουσα πρὸ τοῦ στρατηγοῦ ἔδωκεν εἰς ἀσπασμὸν τὸ μέτωπόν της.

Οὗτος ἔνευσεν αὐτῇ νὰ καθήσῃ καὶ τῇ παρουσίασεν ἐπιστολὴν ἀνοικτήν. Ἡ Βανίγκα, ἀποροῦσα ἠτένισεν ἐπὶ μικρὸν τὸν πατέρα, εἶτα ἔστρεψε τὰ βλέμματα πρὸς τὴν ἐπιστολήν, ἥτις ἀνήγγελλε τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς ᾧ ἦτο δεδομένη δι' ὑποσχέσεως ἡ χεὶρ αὐτῆς· ὁ μέλλων γαμβρὸς ἐφονεύθη ἐν μονομαχίᾳ.

Ὁ στρατηγὸς παρηκολούθει διὰ τοῦ βλέμματος ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς θυγατρός του τὴν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως ἐντύπωσιν, καὶ μεθ' ὅλον τὸ ἐφ' ἑαυτῆς κράτος ἡ Βανίγκα ὑπὸ τοσούτων κατεκλύσθη ἐνταὐτῷ διαφόρων λογισμῶν, τοσούτων ὀδυνηρῶν θλίψεων καὶ δηκτικῶν ἐλέγχων ὅτε ἐσκέφθη ὅτι ἦτον αὖθις ἐλευθέρα, ὥστε δὲν ἴσχυσε νὰ ὑποκρύψῃ ὁλοσχερῶς τὴν συγκίνησιν αὐτῆς. Ὁ στρατηγος ἐνόησεν αὐτὴν καὶ τὴν ἀπέδωκεν εἰς τὸν ἔρωτα ὃν ὡς ὑπώπτευεν, ἔτρεφεν ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ πρὸς τὸν νεαρὸν ὑπασπιστήν.

— Ἐμπρὸς, εἶπε μειδιῶν, βλέπω ὅτι τὰ πάντα πηγαίνουν καλήτερα.

— Πῶς τοῦτο, πάτερ μου; ἠρώτησεν ἡ Βανίγκα.

— Ἀναμφιβόλως, ἐπανέλαβεν ὁ στρατηγός· ὁ Θεόδωρος δὲν ἀπεμακρύνθη διότι σὲ ἠγάπα;

— Ναὶ, ἐψιθύρισεν ἡ νεᾶνις.

— Καλὰ, τώρα λοιπὸν, εἶπεν ὁ στρατηγὸς, δύναται νὰ ἐπανέλθῃ.

Ἡ Βανίγκα ἔμεινεν ἄφωνος, ἀτενεῖς ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τρέμοντα τὰ χείλη.

— Νὰ ἐπανέλθῃ.... εἶπε μετὰ μικρόν.

— Βέβαια νὰ ἐπανέλθῃ! Ἂν δυστυχεῖς πολὺ θὰ ἤμεθα, ἐξηκολούθησεν ὁ στρατηγὸς μειδιῶν, ἢ θὰ εὕρωμεν ἐὼ κανένα νὰ ἠξεύρῃ ποῦ εἶναι. Πληροφορήσου, Βανίγκα, εἰπέ μοι τὸν τόπον τῆς ἐξορίας του, καὶ ἐγὼ ἀναλαμβάνω τὰ λοιπά.

— Οὐδεὶς ἠξεύρει ποῦ εἶναι ὁ Θεόδωρος, ἐψιθύρισεν ἡ Βανίγκα μεθ' ὑποκώφου φωνῆς, οὐδεὶς, εἰμὴ ὁ Θεὸς... οὐδεὶς!

— Καὶ πῶς! ἀνέκραξεν ὁ στρατηγὸς δὲν ἔγραψεν ἀφ' ὅτου ἀνεχώρησεν;

Ἡ Βανίγκα ἔσεισε τὴν κεφαλὴν εἰς σημεῖον ἀρνήσεως· τοσούτῳ φρικωδῶς ἐπιέζετο ἡ καρδία της, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ λαλήσῃ.

Καὶ ὁ στρατηγὸς ἐσκυθρώπασε τότε.

— Φοβεῖσαι λοιπὸν μὴν ἔπαθε τίποτε; εἶπε τῇ Βανίγκᾳ.

— Φοβοῦμαι μὴ δὲν ὑπάρχῃ πλέον εὐτυχία δι' ἐμὲ ἐπὶ τῆς γῆς, ἀνεφώνησεν ἡ Βανίγκα, ὑποκύπτουσα εἰς τὴν ἰσχὺν τῆς ὀδύνης αὐτῆς· εἶτα αἴφνης· — Ἄφετέ με ν' ἀποσυρθῶ, πάτερ μου, ἐξηκολούθησεν, ἐντρέπομαι δι' ὅ,τι εἶπα.

Ὁ στρατηγὸς, ὅστις τὴν ἐπιφώνησιν τῆς Βανίγκας ἀπέδωκεν εἰς τὴν λύπην αὐτῆς, διότι τῇ ἐξέφυγεν ἡ ὁμολογία τοῦ ἔρωτός της, ἠσπάσθη ἐπὶ τοῦ μετώπου τὴν θυγατέρα του, καὶ τῇ ἔδωκε τὴν ἄδειαν ν' ἀποσυρθῇ, ἐλπίζων, παρὰ τὸ ἐπώδυνον ὕφος, μεθ' οὗ ἐλάλησεν ἡ Βανίγκα περὶ τοῦ Θεοδώρου, ὅτι θὰ συνηθῇ ν' ἀνεύρῃ αὐτόν.

Τῷ ὄντι δὲ αὐθημερὸν ἐπορεύθη παρὰ τῷ αὐτοκράτορι, ἐξέθηκεν αὐτῷ τὸν ἔρωτα τοῦ Θεοδώρου πρὸς τὴν θυγατέρα του, καὶ ἠτήσατο, ἐπειδὴ ὁ θάνατος ἔλυσεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς πρώτης ὑποσχέσεως, τὴν ἄδειαν τοῦ νὰ διαθέσῃ ὑπὲρ ἐκείνου τὴν χεῖρά της· ὁ αὐτοκράτωρ συγκατένευσεν· ὁ δὲ στρατηγὸς ἐπεκαλέσθη τότε νέαν χάριν· ὁ Παῦλος ἦτον εἰς τὰς καλὰς αὐτοῦ ὥρας καὶ ἐδείχθη διατεθειμένος εἰς παραχώρησιν αὐτῆς· ὁ στρατηγὸς τῷ εἶπεν ὅτι πρὸ δύο μηνῶν ὁ Θεόδωρος ἐγένετο ἄφαντος, ὅτι πάντες καὶ αὐτὴ ἡ θυγάτηρ του, ἠγνόουν ποῦ ἦτο καὶ καθικέτευσε τὸν αὐτοκράτορα νὰ διατάξῃ ἐρεύνας. Ὁ αὐτοκράτωρ μετεκαλέσατο παραχρῆμα τὸν διευθυντὴν τῆς ἀστυνομίας, καὶ ἔδωκε τὰς ἀναγκαίας διαταγάς.

Ἓξ ἑβδομάδες παρῆλθον ἄνευ ἀποτελέσματος. Ἡ Βανίγκα, ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐπιστολῆς ἦτο σκυθρωποτέρα καὶ κατηφεστέρα τοῦ συνήθους· μάτην ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὁ στρατηγὸς ἀνερρίπιζε τὰς ἐλπίδας της· ἡ Βανίγκα ἔσειε

τὴν κεφαλὴν καὶ ἀπεσύρετο. Ὁ στρατηγὸς ἐπαύσατο λαλῶν περὶ τοῦ Θεοδώρου.

Ἀλλ' οὐχ οὕτως ἐγένετο ἐν τῷ οἴκῳ· ὁ νέος ὑπασπιστὴς ἠγαπᾶτο παρὰ τῶν ὑπηρετῶν, καὶ, ἐξαιρουμένου τοῦ Γρηγορίου, οὐδεὶς ἤθελε τὸ κακόν του· ὅθεν ἀφ' ὅτου ἔμαθον ὅτι οὐδεμίαν ἐπετράπη ἀποστολὴν παρὰ τοῦ στρατηγοῦ, ἀλλ' ἐγένετο ἄφαντος, ὁ ἐξαφανισμὸς αὐτοῦ ἦτον ἀέννααν θέμα συνδιαλέξεως ἐν τῷ ἀντιθαλάμῳ, τῷ μαγειρείῳ καὶ τῷ ἱπποστασίῳ.

Καὶ ἀλλαχοῦ δὲ μεγάλως ἠσχολοῦντο περὶ τοῦ πράγματος· ἐν τῷ Ἐρυθρῷ Καπηλείῳ, Ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔμαθε τὴν μυστηριώδη ἀναχώρησιν, ὁ Γρηγόριος ἀνέλαβε τὰς ὑπονοίας του· ἦτο βέβαιος ὅτι εἶδεν εἰσερχόμενον τὸν Θεόδωρον εἰς τὸ δωμάτιον τῆς Βανίγκας, καὶ ἐκτὸς ἂν ἐξῆλθεν ἐνῷ αὐτὸς μετέβαινε παρὰ τῷ στρατηγῷ, δὲν ἐνόει πῶς δὲν εὗρεν ἐκεῖνον παρὰ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ. Ἓν πρᾶγμα ἐπίσης ἀπησχόλει αὐτὸν, ὅπερ τῷ ἐφαίνετο ὅτι ἴσως συνεσχετίζετό πως μετὰ τοῦ συμβάντος· τὰ ἀπό τινος ἔξοδα τοῦ Ἰβὰν, ἔξοδα λίαν ἔκτακτα παρὰ δούλῳ· ἀλλ' ὁ δοῦλος οὗτος ἦτον ἀδελφὸς τῆς προσφιλοῦς τῇ Βανίγκᾳ ὁμογαλάκτου ἀδελφῆς· ὅθεν, καί τοι μὴ βεβαιωθεὶς εἰσέτι ὁ Γρηγόριος ὑπώπτευεν ἤδη τὴν πηγὴν τῶν χρημάτων ἐκείνων. Ἓν πρᾶγμα ἐπεκύρου ἔτι μᾶλλον τὰς ὑπονοίας του, ὅτι ὁ Ἰβὰν, ὅστις ἔμενε πάντοτε οὐ μόνον ὁ ἄριστος τῶν φίλων του, ἀλλὰ καὶ εἷς τῶν ἐκλεκτοτέρων θαμώνων αὐτοῦ ἐγένετο, οὐδέποτε ἐλάλει περὶ τοῦ Θεοδώρου, ἐσιώπα ὅταν ὡμίλουν περὶ αὐτοῦ ἐνώπιόν του, ἂν δὲ ἠρωτᾶτο, ὅσῳ ἀναγκαστικαὶ καὶ ἂν ἦσαν αἱ ἐρωτήσεις ἔδιδε μόνην τὴν λακωνικὴν ταύτην ἀπάντησιν·—Ἂς τ' ἀφήσωμεν αὐτά.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτων, ἦλθεν ἡ ἑορτὴ τῶν Θεοφανείων· εἶναι δὲ μεγάλη ἡμέρα ἐν Πετρουπόλει ἡ ἑορτὴ τῶν Θεοφανείων, διότι ταὐτοχρόνως γίνεται καὶ ὁ ἁγιασμὸς τῶν ὑδάτων· ἐπειδὴ δὲ ἡ Βανίγκα παρέστη εἰς τὴν τελετὴν, καὶ ἀπηύδησεν ἱσταμένη ὀρθία δύο ὥρας ἐπὶ τοῦ Νέβα, ὁ στρατηγὸς δὲν ἐξῆλθε τὸ ἑσπέρας, καὶ ἔδωκε τῷ Ἰβὰν τὴν ἄδειαν νὰ ἐξέλθῃ· ὁ Ἰβὰν ἐπωφεληθεὶς τὴν ἄδειαν ἐπορεύθη εἰς τὸ Ἐρυθρὸν Καπηλεῖον.

Παρὰ τῷ Γρηγορίῳ ὑπῆρχε πλῆθος, ὁ δὲ Ἰβὰν ἔτυχε φιλόφρονος ὑποδοχῆς ἐν τῇ ἀξιοτίμῳ συναναστροφῇ· διότι γνωστὸν ἦτον ὅτι συνήθως ἤρχετο ἔχων πλήρη χρυσοῦ τὰ θυλάκια· τὴν φορὰν ταύτην, δὲν ἀφῆκε τὰς ἕξεις του, καὶ μόλις ἀφικόμενος ἐκωδώνισε τὰ καρπόβολά του, πρὸς μέγαν φθόνον τῶν παρισταμένων.

Πρὸς τὸν εὔγλωττον ἐκεῖνον κωδωνισμὸν, ὁ Γρηγόριος φιάλην βακῆς φέρων ἐν ἑκατέρᾳ τῶν χειρῶν, προσέδραμε μετὰ πολλῆς τῆς σπουδῆς, καθ' ὅσον καλῶς ἐγίνωσκεν ὅτι ὅταν ὁ Ἰβὰν ἐκέρνα, αὐτὸς ὁ Γρηγόριος, διπλῶς ὠφελεῖτο καὶ ὡς πωλητὴς καὶ ὡς συμπότης· ὁ δὲ Ἰβὰν οὐδόλως διέψευσε τὴν διπλῆν ταύτην ἐλπίδα, καὶ ὁ Γρηγόριος προσεκλήθη ἵνα λάβῃ τὸ μερίδιόν του ἐκ τοῦ ποτοῦ.

Ἡ συνδιάλεξις περιεστράφη ἐπὶ τῆς δουλείας, καί τινες τῶν δυστυχῶν ἐκείνων, οἵτινες μόλις εὕρισκον ἀνάπαυσιν τῶν ἀεννάων μόχθων αὐτῶν τέσσαρας ἡμέρας τοῦ ἔτους, κατεκραύγασαν, ἐναντίον τῆς εὐτυχίας τοῦ Γρηγορίου ἀφ' ὅτου ἔτυχε τῆς ἐλευθερίας του.

— Μπᾶ! εἶπεν ὁ Ἰβὰν, ὅστις ἤρξατο θερμαινόμενος ὑπὸ τῆς βακῆς, εἶναι καὶ δοῦλοι πιὸ ἐλεύθεροι ἀπὸ τ' ἀφεντικά των.

— Τί θέλεις νὰ πῇς; ἠρώτησεν ὁ Γρηγόριος κιρνῶν αὐτὸν νέον ποτήριον βακῆς.

— Ἠ! εὐτυχισμένοι, ἤθελα νὰ πῶ, ἐπανέλαβε ζωηρῶς ὁ Ἰβάν.

— Εἶναι δύσκολο ν' ἀποδειχθῇ, εἶπεν ὁ Γρηγόριος μεθ' ὕφους ἀμφιβολίαν σημαίνοντος.

— Καὶ γιατί; Τ' ἀφεντικά μας... ἀπὸ μωρὰ ἀκόμη ὅτι γεννηθοῦν τὰ παραδίνουν 'ς τὰ γέρια δυὸ τριῶν σχολαστικῶν, 'ς ἕνα Φραντζέζο, ἕνα Γερμανὸ καὶ κανέναν Ἐγγλέζο· τ' ἀγαπᾷ δὲν τ' ἀγαπᾷ, πρέπει νὰ τοὺς βαστᾷ συντροφιὰ ὡς ποῦ νὰ γείνουν δεκαφτὰ χρονῶ· θέλει καὶ δὲ θέλει τ' ἀφεντικὸ μαθαίνει τρεῖς τιποτένιαις γλῶσσαις, ἀντὶς νὰ σπουδάσῃ τὴν ὡραία μας γλῶσσα, ποῦ τὴν ξεχνᾷ καμμιὰ φορὰ ὁλότελα 'σὰν μάθῃ τῆς ἄλλαις. Καὶ τότε, σὰν θέλῃ νὰ γένῃ ἄνθρωπος, πρέπει νὰ πάῃ στρατιώτης· ἂν ἦναι ὑπολοχαγὸς, εἶναι σκλάβος τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ· ἂν ἦναι ἀνθυπολοχαγὸς εἶναι σκλάβος τοῦ λοχαγοῦ· ἂν ἦναι λοχαγὸς εἶναι σκλάβος τοῦ ταγματάρχου· κ' ἔτσι πάει ἡ δουλειὰ ἴσα μὲ τὸν αὐτοκράτορα, ποῦ δὲν εἶναι σκλάβος κανενὸς, μὰ ἔξαφνα καὶ 'ς τὰ καλὰ καθούμενα σοῦ τὸν πιάνουν ἀπάνω 'ς τὸ τραπέζι, 'ς τὸν περίπατο ἢ 'ς τὸ κρεββάτι, καὶ σοῦ τὸν φαρμακόνουν, τὸν μαχαιρόνουν ἢ τὸν πνίγουν. Ἂν γένῃ πολιτικὸς, ἄλλος πάλι διάβολος ἐκεῖνος· παίρνει μιὰ γυναῖκα χωρὶς νὰ τὴν ἀγαπᾷ· τοῦ ξεφυτρόνουν παιδιὰ, κι' αὐτὸς δὲν ξεύρ' ἀπὸ ποῦ, θᾷρεῖς κ' εἶναι μανιτάρια· καὶ πρέπει νὰ τὰ κυττάζῃ 'κεῖνα τὰ παιδιά· τυραννιέται μέρα νύκτα γιὰ νὰ θρέψῃ τὴν οἰκογενειά του, ἂν ἦναι πτω-

χός· κι' ἂν ἦναι πλούσιος γιὰ νὰ μὴν τὸν κλέψῃ ὁ ἐπιστάτης του, καὶ τὸν γελάσουν οἱ ὀραγάτηδές του, θέλει 'μπάτσια δεκατέσσερα. Ζωὴ θὰ τὴν 'πῆτε τώρα κι' αὐτή; 'Εμᾶς ἂν πῇς, μᾶς παίρν' ὁ διάβολος! γεννιούμαστε κι' αὐτὸν μοναχὰ τὸν πόνο τῆς γέννας τραβᾷ ἡ μάννα μας, τ' ἄλλα εἶναι δουλειὰ τ' ἀφεντικοῦ. 'Εκεῖνος μᾶς θρέφει, ἐκεῖνος ζαλέει τὴν τέχνη μας, τέχνη πολὺ εὔκολη μὰ τὸ Θεό, ἔξω πιὸ ἂν ἦναι κανένας ζῶο. 'Αρρωστοῦμε; μᾶς κυττάζει χάρισμα ὁ γιατρός του· γιατὶ βλέπετε, ἂν χαθοῦμε 'μεῖς, χάνει κι' αὐτός. Εἴμαστε καλά; ἔχομε σίγουρο τὸ φαΐ μας τέσσερῃς φοραῖς τὴν ἡμέρα, καὶ μιὰ καλὴ σόμπα γιὰ νὰ πλαγιάζωμαι τὴν νύχτα. 'Ερωτοκτυπιούμαστε; ποτὲ 'ς τὸ γάμο μας 'μπόδιο δὲν ὑπάρχει, ὄξω πιὸ ἂν δὲν μᾶς ἀγαπᾷ ἡ νύφη· ἂν μᾶς ἀγαπᾷ, ὁ ἴδιος ὁ ἀφέντης μᾶς βιάζει νὰ τελειώσωμε τὸ γάμο· γιατὶ τοῦ συμφέρει νὰ κάμωμε ὅσῳ μποροῦμε πιότερα παιδιά. Γεννιοῦνται τὰ παιδιά; τὰ κάνουν κ' ἐκεῖνα ὅ,τι ἔκαναν ἐμᾶς. Βρῆτέ μου τώρα πολλὰ μεγάλ' ἀφεντικὰ τόσῳ εὐτυχισμένα 'σὰν τοὺς σκλάβους των.

— Ναί, ναί, ἐψιθύρισεν ὁ Γρηγόριος κιρνῶν νέον ποτήριον ρακῆς· ἀλλὰ κύτταξε σὺ ποῦ δὲν εἶσ' ἐλεύθερος.

— Σὲ τί τάχα ἐλεύθερος; ἠρώτησεν ὁ 'Ιβάν.

— 'Ελεύθερος νὰ πηγαίνῃς ὅπου θέλῃς καὶ ὅταν θέλῃς.

— 'Εγώ; ἐλεύθερος 'σὰν τὸ πουλί, ἀπήντησεν ὁ 'Ιβάν.

— Φαφλατᾶ! εἶπεν ὁ Γρηγόριος.

— 'Ελεύθερος 'σὰν τὸ πουλί! σὲ λέγω, γιατ' ἔχω καλοὺς ἀφεντάδες, καὶ καλὴ κυρὰ μάλιστα, ἐξηκολούθησεν ὁ 'Ιβὰν μετὰ παραδόξου μειδιάματος, κι' ὅ,τι ζητήσω σώνει νὰ τὸ πῶ κ' ἐγένηκε.

— Πῶς; "Αν ἀφοῦ 'μέθυσες σήμερα 'ς τὸ καπελειό μου, ζητοῦσες νἄρθῃς κι' αὔριο νὰ μεθύσῃς, ἐπανέλαβεν ὁ Γρηγόριος, ὅστις προκαλῶν τὸν 'Ιβὰν δὲν ἐλησμόνει τὰ συμφέροντά του, ἂν ζητοῦσες κι' αὐτό....

— Θὰ ξανάρχουμουν, εἶπεν ὁ 'Ιβάν.

— Θὰ ξανάρχουσουν αὔριον; εἶπεν ὁ Γρηγόριος.

— Αὔριο, μεθαύριο, καθεμέρα, 'σὰν θέλω.

— Τὸ βέβαιο εἶναι πῶς ὁ 'Ιβὰν εἶναι ὁ ἀγαπημένος τῆς κυρίας, εἶπεν ἄλλος δοῦλος τοῦ κόμητος, ἐκεῖ εὑρισκόμενος καὶ ἐπωφελούμενος τῆς ἐλευθεριότητος τοῦ συναδέλφου του 'Ιβάν.

— Τὸ ἴδιο κάνει, εἶπεν ὁ Γρηγόριος· ἂς ποῦμε πῶς σοῦ δίνουν τέτοιαις ἄδειαις, πάλ' ἡ τσέπη σου θ' ἀδειάσῃ γλίγωρα.

— Ποτέ! εἶπεν ὁ 'Ιβὰν καταπίνων νέον ποτήριον ρακῆς, ποτὲ δὲν θὰ λείψουν τὰ χρήματα ἀπὸ τὸν 'Ιβὰν ὅσῳ ἔχει ἡ κυρία ἕνα καπίκι μέσα 'ς τὸ πουγγί της.

— Δὲν τὴν ἐγνώριζα γιὰ τόσῳ μεγαλόδωρη, εἶπε μετὰ δριμύτητος ὁ Γρηγόριος.

— "Ω! δὲν ἔχεις θυμητικό, ἀδελφέ· γιατὶ τὸ ξέρεις πολὺ καλὰ πῶς μὲ τοὺς φίλους της δὲν κυττάζει λογαριασμό, ἀπόδειξις ἡ ξυλιαῖς τοῦ κνούτου....

— Γι' αὐτὸ δὲν ἤθελα νὰ πῶ, ἐπανέλαβεν ὁ Γρηγόριος· ὅσῳ γιὰ ξυλιαῖς τὸ ξέρω πῶς τῆς δίνει ἀλύπητα, μὰ τὰ χρήματά της, εἶν' ἄλλο πρᾶμμα, γιατὶ ποτὲ δὲν τὰ εἶδα τί χρῶμα ἔχουν.

— Καλὰ λοιπόν! θέλεις νὰ τὰ 'δῇς τί χρῶμα ἔχουν τὰ δικά μου; εἶπεν ὁ 'Ιβὰν μεθύων ὁλονέν· νὰ, δὲς τα! νὰ καπίκια, νὰ καρπόβολα, νὰ χαρτιὰ γαλάζια τῶν πέντε ρουβλιῶν, νὰ κόκκινα τῶν εἰκοσιπέντε, νὰ καὶ ψιλὰ νὰ καὶ χονδρά· κι' αὔριο σὰν ἀγαπᾷς σοῦ δείχνομαι κι' ἄσπρα ποῦ πᾶνε πενῆντα.— Εἰς ὑγείαν τῆς κυρίας.

Καὶ ὁ 'Ιβὰν ἔτεινεν ἐκ νέου τὸ κύπελλον αὐτοῦ, ὅπερ ὁ Γρηγόριος ἐπλήρωσε μέχρι στεφάνης.

— Μὰ καὶ μὲ τὰ χρήματα, εἶπεν ὁ Γρηγόριος, ὠθῶν ὁλονὲν τὸν 'Ιβάν, καὶ μὲ τὰ χρήματα πάλι καταφρονεμένος δὲν εἶσαι;

— Καταφρονεμένος! εἶπεν ὁ 'Ιβάν, καταφρονεμένος! καὶ ποιὸς τάχα μ' ἔχει καταφρονεμένο; σὺ, γιατ' εἶσ' ἐλεύθερος; "Ωμορφη λευθεριά! καλήτερα ἔχω νὰ ἦμαι σκλάβος καὶ νὰ τρώγω νὰ πίνω παρὰ ἐλεύθερος καὶ νὰ ψοφῶ τῆς πείνας.

— Λέγω καταφρονεμένος ἀπὸ τοὺς ἀφεντάδες μας, ἐπανέλαβεν ὁ Γρηγόριος.

— Καταφρονεμένος ἀπὸ τοὺς ἀφεντάδες μας! ρώτα αὐτοὺς ἐδῶ, τὸν 'Αλέξη καὶ τὸν Δανιήλ, ἂν μὲ καταφρονᾷ ἐμένα ἡ κυρία;

— Ἡ ἀλήθεια εἶναι, εἶπον οἱ δύο ἐρωτηθέντες δοῦλοι, οἵτινες ἀμφότεροι ἀνῆκον εἰς τὸν οἶκον τοῦ στρατηγοῦ, πῶς ὁ 'Ιβὰν θά 'χῃ μάγια καμωμένα· γιατὶ πάντα τοῦ 'μιλοῦν 'σὰν νά ν' ἀφέντης.

— Γιατ' εἶναι τῆς 'Αννούσκας ἀδελφός, εἶπεν ὁ Γρηγόριος, κ' ἡ 'Αννούσκα βύζαξεν ἀπὸ τὴν ἴδια παραμάννα μὲ τὴν κυρία.

— Μπορεῖ, εἶπον οἱ δύο δοῦλοι.

— Ἢ γι' αὐτὸ ἢ γι' ἄλλο, ἐπανέλαβεν ὁ 'Ιβάν· ἀλλὰ τὸ κάτω κάτω ἔτσι εἶναι καὶ ὄχι ἀλλιῶς.

— Ναί, μ' ἂν πέθαινεν ἡ ἀδελφή σου...εἶπεν ὁ Γρηγόριος, ἄ!...

— Ἂν πέθαινεν ἡ ἀδελφή μου θἄταν κρῖμα, ὑπέλαβεν ὁ Ἰβὰν, γιατ' εἶναι καλὸ κορίτσι 'ς τὴν ὑγειὰ τῆς ἀδελφῆς μου! Μὰ καὶ νὰ πεθάνῃ ἡ δουλειά μου δὲν χαλᾷ· μὲ σέβονται γιατ' εἶμαι ἐγὼ, καὶ μὲ σέβονται γιατὶ μὲ φοβοῦνται. Αὐτὸ εἶναι, νά!

— Τὸν σιὸρ Ἰβὰν φοβοῦνται! εἶπεν ὁ Γρηγόριος καγχάζων. Ὁποῦ θὰ πῇ, ἂν ὁ σιὸρ Ἰβὰν βαρηούντανε ν' ἀκούῃ προσταγαῖς, κι' ἂν ἐπρόσταζε κ' ἐκεῖνος θὰ τὸν ἄκουαν τὸν σιὸρ Ἰβάν.

— Μπορεῖ! εἶπεν ὁ Ἰβάν.

— Μπορεῖ, λέγει! ἐπανέλαβεν ὁ Γρηγόριος δυνατώτερον γελῶν· μπορεῖ, λέγει! τ' ἀκοῦτε σεῖς;

— Ναί, εἶπον οἱ δοῦλοι, οἵτινες τοσοῦτον ἔπιον ὥστε μόνον διὰ μονοσυλλάβων ἠδύναντο ν' ἀποκριθῶσι.

— Καλὰ λοιπόν! τώρα πιὸ δὲν λέγω Μπορεῖ, τώρα λέγω Βέβαια.

— Ἄ! ἤθελα πολὺ νὰ τό βλεπ' αὐτὸ, εἶπεν ὁ Γρηγόριος, θὰ ἔδινα κἄτι τι νὰ τό 'βλεπα.

— Βγάλε λοιπὸν ἔξω αὐταῖς ἐδῶ τῆς μαζέττα ις ποῦ πίνουν καὶ μεθοῦν 'σὰν τὰ γουρούνια, καὶ τὸ βλέπεις γιὰ τίποτις.

— Γιὰ τίποτις! εἶπεν ὁ Γρηγόριος, χωρατεύεις! Μπᾶ καὶ θαρρεῖς πῶς τοὺς δίνω καὶ πίνουν χάρισμα;

— Λοιπὸν ἐμένα δὲς! πόσο βρωμόρακο 'μποροῦνε νὰ σοῦ πιοῦν ἀπὸ τώρα ἴσα μὲ τὰ μεσάνυκτα, γιὰ νὰ σφαλίξῃς τὸ καπελειό σου;

— Μᾶ... ἴσα με εἴκοσι βουβλιῶν.

— Νὰ, πάρε τριάντα, 'βγάλ' τους ὄξω καὶ νὰ μείνωμ' οἱ δυό μας.

— Φίλοι μου, εἶπεν ὁ Γρηγόριος ἐξάγων τὸ ὡρολόγιόν του, ὡς θέλων νὰ ἴδῃ τὴν ὥραν, εἶναι κοντὰ μεσάνυκτα, 'ξέρετε τὴν διαταγὴ τοῦ διοικητοῦ λοιπὸν τραβιχθῆτε.

Οἱ Ῥῶσσοι εἰθισμένοι εἰς τὴν παθητικὴν ὑπακοὴν, ἀπεχώρησαν ἀγογγύστως, καὶ ὁ Γρηγόριος ἔμεινε μόνος μετὰ τοῦ Ἰβὰν καὶ τῶν λοιπῶν δύο δούλων τοῦ στρατηγοῦ.

— Λοιπόν! νὰ ποῦ 'μαστε μεταξύ μας, τί ἔχεις σκοπὸ νὰ κάμῃς;

— Δὲν μοῦ λὲς τί θά 'λεγες, ἐπανέλαβεν ὁ Ἰβὰν, ἂν τώρα σ' αὐτὴ τὴν ὥρα, νύκτα καὶ μὲ τόσο κρύο, ἄφινεν ἡ κυρία τοῦ πατέρα της τὸ παλάτι, κ' ἤρχουνταν νὰ πιῇ 'ς τὴν ὑγειά μας ἐδῶ μέσα σ' αὐτὸ τὸ βρωμοκαπηλειὸ, μαζῆ μὲ μᾶς τοὺς σκλάβους;

— Θὰ 'λεγα πῶς ἔπρεπε νὰ τὸ κάμῃς αὐτὸ, καὶ γιὰ πιότερο κέρδος, ἀπήντησεν ὁ Γρηγόριος ὑψῶν τοὺς ὤμους, νὰ τῆς πῆς νὰ φέρῃ κ' ἕνα μπουκάλι βακί· θὰ 'χῃ βέβαια ἀπ' τὸ δικό μου καλήτερο 'ς τὸ ὑπόγειό του ὁ στρατηγός.

— Ἔχει καλήτερο, εἶπεν ὁ Ἰβὰν ὡς ἄνθρωπος ἐντελῶς βέβαιος, καὶ ἡ κυρία θὰ φέρῃ ἕνα μπουκάλι.

— Τρελλὸς εἶσαι! εἶπεν ὁ Γρηγόριος.

— Τρελλὸς εἶναι; ἐπανέλαβον μηχανικῶς οἱ ἕτεροι δύο δοῦλοι.

— Ἄ! τρελλὸς εἶμαι! Αἴ! εἶπεν ὁ Ἰβὰν, καλὰ λοιπόν! βάζεις στοίχημα;...

— Τί στοιχηματίζεις;

— Ἢ νὰ χάνω ἕνα χαρτὶ διακόσιων ρουβλιῶν, ἢ νὰ πίνω ἕνα χρόνο σ' ἑσένα χάρισμα. Πάει;

— Πάει, εἶπεν ὁ Γρηγόριος.

— Εἶναι κ' οἱ συντρόφοι μέσα; ἠρώτησαν οἱ δύο μουζίκοι.

— Εἶναι, εἶπεν ὁ Ἰβάν· καὶ γιὰ τὸ χατῆρί των λιγοστεύομαι τὴ διορία σ' ἕξη μῆνες. Πάει;

— Πάει, εἶπεν ὁ Γρηγόριος.

Οἱ δύο στοιχηματίζοντες ἔτυψαν ἀλλήλων τὰς παλάμας καὶ τὸ πρᾶγμα συνεφωνήθη.

Τότε, μετὰ πεποιθήσεως ἐξ ἧς κατεπλήσσοντο οἱ μάρτυρες τῆς παραδόξου ἐκείνης σκηνῆς, ὁ Ἰβὰν ἔλαβε τὸ διφθερωτὸν αὐτοῦ καρτάνιον, ὅπερ ὡς προφυλακτικὸς ἄνθρωπος εἶχεν ἐκτείνει ἐπὶ τῆς θερμάστρας, περιετυλίχθη καὶ ἐξῆλθε.

Μετὰ παρέλευσιν ἡμισείας ὥρας ἀνεφάνη.

— Λοιπόν! ἀνεφώνησαν ἐνταὐτῷ ὁ Γρηγόριος καὶ οἱ δύο ἕτεροι δοῦλοι.

— Μ' ἀκολουθεῖ, εἶπεν ὁ Ἰβάν.

Οἱ τρεῖς συμπόται ἠτένισαν ἀλλήλους ἐκθαμβοι· ἀλλ' ὁ Ἰβὰν ἀνέλαβεν ἡσύχως τὴν θέσιν του ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν, ἐπλήρωσεν αὖθις τὸ ποτήριον καὶ ὑψῶν αὐτό·

— Εἰς ὑγείαν τῆς κυρίας, εἶπεν· αὐτὸ τοὐλάχιστον τῆς τὸ χρεωστοῦμεν γιατὶ ἔχει τὴν καλωσύνη νἄλθῃ νὰ μᾶς εὕρῃ νύκτα ποῦ κάνει τόσῳ κρύο καὶ τὸ χιόνι πέφτει 'σὰν βαμπάκι.

— Ἀννούσκα, εἶπε φωνή τις ἔξωθεν, κτύπα αὐτὴν τὴν πόρτα, κ' ἐρώτησε τὸν Γρηγόριον ἂν δὲν ἔχῃ μέσα μερικοὺς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους μας.

Ὁ Γρηγόριος καὶ οἱ δύο δοῦλοι προσέβλεψαν ἀλλήλους ὡς ἀπολιθωθέντες· ἀνεγνώρισαν τὴν φωνὴν τῆς Βανίγκας· ὅσον ἀφορᾷ τὸν Ἰβὰν, οὗτος ἀνετρέπετο ὕπτιος ἐπὶ τῆς ἕδρας του μετὰ θαυμαστῆς προπετείας ταλαντευόμενος.

Ἡ Ἀννούσκα ἤνοιξε τὴν θύραν, καὶ ἐφάνη, ὡς εἶπεν ὁ Ἰβὰν, ἡ κατὰ νιφάδας πίπτουσα χιών.

— Ναὶ, κυρία, εἶπεν ἡ νεᾶνις, εἶναι ὁ ἀδελφός μου, καὶ ὁ Δανιὴλ καὶ ὁ Ἀλέξιος.

Ἡ Βανίγκα εἰσῆλθε.

— Φίλοι μου, εἶπε μετὰ παραδόξου μειδιάματος, μὲ εἶπαν ὅτι ἐπίνατε εἰς ὑγείαν μου, καὶ ἔρχομαι νὰ κάμω πρόποσιν ἀντὶ προπόσεως· ἰδοὺ φιάλη παλαιᾶς γαλλικῆς ῥακῆς, τὴν ἐξέλεξα διὰ σᾶς ἀπὸ τὸ ὑπόγειον τοῦ πατρός μου. Δόστε τὰ ποτήρια σας.

Ὁ Γρηγόριος καὶ οἱ δοῦλοι ὑπήκουσαν βραδέως καὶ μετὰ δισταγμοῦ ὡς ἐκ τῆς ἐκπλήξεως, ἐνῷ ὁ Ἰβὰν προέτεινε τὸ ποτήριόν του μετ' ἐντελοῦς ἀναισχυντίας. Ἡ Βανίγκα ἐκέρασεν ἡ ἰδία καὶ πάντας ἐκ τοῦ πλησίον, ἐπειδὴ δὲ ἐδίσταζον νὰ πίωσιν.

— Ἐμπρὸς, εἰς ὑγείαν μου, φίλοι μου, εἶπεν.

— Οὐρρά! ἀνέκραξαν οἱ συμπόται ἐμψυχούμενοι ὑπὸ τοῦ ἡμέρου καὶ οἰκείου ὕφους τῆς εὐγενοῦς νεάνιδος καὶ ἐκένωσαν ἀμυστὶ τὰ ποτήρια αὐτῶν.



Ἡ Βανίγκα ἐκέρασεν ἡ ἰδία καὶ πάντας.

Ἡ Βανίγκα ἐκέρασεν αὐτοὺς καὶ δεύτερον, εἶτα θέτουσα ἐπὶ τῆς τραπέζης τὴν φιάλην.

— Ἀδειάσετέ το αὐτό, φίλοι μου, εἶπε, καὶ ὀλ' ἐμὲ μὴν ἀνησυχῆτε· θὰ περιμένωμεν μὲ τὴν

ἄδειαν τοῦ καταστηματάρχου κοντὰ εἰς τὴν θερμάστραν, ἡ Ἀννούσκα καὶ ἐγὼ, νὰ περάσῃ ἡ χιονιά.

Ὁ Γρηγόριος ἠθέλησε νὰ ἐγερθῇ ἵνα σπρώξῃ τοὺς σκίμποδας πλησίον τῆς θερμάστρας, ἀλλ' εἴτε ἐντελῶς μεθύσας, εἴτε ἐκ ναρκωτικοῦ τινος ἀναμιχθέντος εἰς τὴν ῥακὴν, ἔπεσεν αὖθις ἐπὶ τοῦ θρανίου του, πειρώμενος νὰ ψελλίσῃ συγγνώμην.

— Καλὰ εἴμεθα! καλὰ, εἶπεν ἡ Βανίγκα, μὴν ἐνοχλῆται κανεὶς σας· πίνετε, φίλοι μου, πίνετε.

Οἱ συνδαιτυμόνες ἐπωφελήθησαν τὴν ἄδειαν, καὶ ἕκαστος κατέπιε τὸ περιεχόμενον τοῦ ἔμπροσθεν αὐτοῦ κυπέλλου· ὁ Γρηγόριος μόλις κενώσας τὸ ἰδικόν του ἔπεσεν ἐπὶ τῆς τραπέζης.

— Καλὰ, εἶπεν ἡ Βανίγκα σιγηλῇ τῇ φωνῇ πρὸς τὴν ἀκόλουθον αὐτῆς, τὸ ὁποῖον κάμνει τὴν ἐνέργειάν του.

— Ἀλλὰ ποῖος εἶναι ὁ σκοπός σας; ἠρώτησεν ἡ Ἀννούσκα.

— Τώρα θὰ ἰδῇς.

Οἱ δύο μουζίκοι ἠκολούθησαν μετ' οὐ πολὺ τὸ παράδειγμα τοῦ καπήλου καὶ ἔπεσαν ἀλληλοδιαδόχως ὁ μὲν παρὰ τὸν δὲ· ὁ Ἰβὰν ἔμεινε τελευταῖος, παλαίων ἔτι κατὰ τοῦ ὕπνου καὶ πειρώμενος νὰ ψάλῃ βακχικὸν ᾆσμα· ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου ἡ γλῶσσά του δὲν ἐνήργει, οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκλείσθησαν, ἄκοντος αὐτοῦ, καὶ ἐνῷ ἐζήτει τὸν φεύγοντα ἦχον τραυλίζων λέξεις ἀνάρθρους ἔπεσεν ἀναίσθητος παρὰ τοὺς συντρόφους αὐτοῦ.

Πάραυτα ἡ Βανίγκα ἠγέρθη καὶ ἠτένισεν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων βλέμμα φλογερὸν, εἶτα μὴ πιστεύουσα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, ἐκάλεσεν αὐτοὺς ὀνομαστὶ τὸν ἕνα κατόπιν τοῦ ἄλλου, ἀλλ' οὐδεὶς ἀπεκρίνατο.

Τότε συνέκρουσε τὰς χεῖρας καὶ μετὰ φαιδρᾶς φωνῆς· Ἰδοὺ ἡ στιγμὴ, εἶπε· καὶ πορευθεῖσα εἰς τὸ βάθος τοῦ δωματίου, ἔλαβεν ἀχύρου ἀγκαλίδα, ἣν ἐκόμισεν εἰς γωνίαν τοῦ καπηλείου, ἔπραξε τὸ αὐτὸ κατὰ τὰς λοιπὰς τρεῖς, καὶ ἔλκουσα πευκίνην σανίδα κατάφλεκτον ἐκ τῆς θερμάστρας μετέδωκεν ἀλληλοδιαδόχως τὸ πῦρ εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς καλύβης.

— Τί κάμνετε; ἀνέκραξεν ἡ Ἀννούσκα περίτρομος εἰς ἄκρον καὶ πειρωμένη νὰ ἐμποδίσῃ αὐτήν.

— Θάπτω τὸ μυστικὸν ἡμῶν ὑπὸ τὴν τέφραν, ἀπεκρίνατο ἡ Βανίγκα.

— Ἀλλ' ὁ ἀδελφός μου! ὁ δυστυχής μου ἀδελφὸς! ἀνέκραξεν ἡ νεᾶνις.

— Ὁ ἀδελφός σου εἶναι ἄτιμος καὶ προδότης ἡμῶν· θὰ κατεστρεφόμεθα ἂν δὲν τὸν κατεστρέφαμεν.

— Ὦ! ἀδελφέ μου! δυστυχῆ μου ἀδελφέ!

— Δύνασαι ν' ἀποθάνῃς μετ' αὐτοῦ, εἶπεν ἡ Βανίγκα, συνοδεύουσα τὴν πρότασιν ταύτην μετὰ μειδιάματος ἀποδεικνύοντος ὅτι οὐδόλως θὰ δυσηρεστεῖτο ἂν ἡ Ἀννούσκα ὤθει μέχρι τοιούτου βαθμοῦ τὴν φιλαδελφίαν.

— Ἀλλ' ἰδοὺ τὸ πῦρ, κυρία! ἰδοὺ τὸ πῦρ!

— Ἂς ἐξέλθωμεν λοιπὸν, ἀνεφώνησεν ἡ Βανίγκα, καὶ συμπαρασύρουσα τὴν ὀδυρομένην νεάνιδα, ἔκλεισεν ὄπισθεν αὐτῆς τὴν θύραν καὶ ἔῤῥιψε μακρὰν τὴν κλεῖδα εἰς τὴν χιόνα.

— Δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἂς γυρίσωμεν ὀπίσω γλήγορα ἀνέκραξεν ἡ Ἀννούσκα· Ὦ! δὲν δύναμαι νὰ βλέπω αὐτὸ τὸ φρικτὸν θέαμα.

— Ἂς μείνωμεν ἐξεναντίας, εἶπεν ἡ Βανίγκα, ἀναχαιτίζουσα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τῆς χειρὸς τὴν θεραπαινίδα μετ' ἀνδρικῆς σχεδὸν ῥώμης, ἂς μείνωμεν ἕως οὗ καταπέσῃ ἐπ' αὐτῶν ἡ οἰκία, ἕως οὗ βεβαιωθῶμεν ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ διασωθῇ.

— Ὦ Θεὲ καὶ Κύριε! ἀνεκραύγασεν ἡ Ἀννούσκα πίπτουσα γονυκλινὴς· ἐλέησον τὸν δυστυχῆ ἀδελφόν μου, διότι ὁ θάνατος θέλει ὁδηγήσει αὐτὸν πρὸς σὲ πρὶν ἢ παρασκευασθῇ ὅπως ἐμφανισθῇ ἐνώπιόν σου...

— Ναὶ, ναὶ, προσεύχου, καλὰ κάμνεις, εἶπεν ἡ Βανίγκα, τὰ σώματά των θέλω ν' ἀφανίσω, ἀλλ' ὄχι καὶ τὰς ψυχάς των. Προσεύχου, σοὶ τὸ συγχωρῶ.

Καὶ ἡ Βανίγκα ἔμεινεν ὀρθία, μετ' ἐσταυρωμένων τῶν χειρῶν, λαμπρῶς φωτιζομένη ὑπὸ τῆς πυρκαϊᾶς, ἐνῷ ἡ θεραπαινὶς προσηύχετο.

Ἡ πυρκαϊὰ δὲν διήρκεσε πολύ· ἡ οἰκία ἦτο ξυλίνη διὰ στυπείου πεφραγμένη, ὡς πᾶσαι αἱ οἰκίαι τῶν ῥώσσων χωρικῶν· ὅθεν ἡ φλὸξ κατὰ τὰς τέσσαρας γωνίας ἀναφθεῖσα ἀνέθορεν ἐν ἀκαρεῖ πρὸς τὰ ἔξω, καὶ ὑπὸ τῆς καταιγίδος ἀναῤῥιπιζομένη ἀπετέλεσε μετὰ μίαν στιγμὴν κολοσσαίαν πυράν.

Ἡ Βανίγκα παρηκολούθει μετὰ πυρώδους βλέμματος τὰς προόδους τῆς πυρκαϊᾶς τρέμουσα μὴ ἴδῃ ἐξορμῶν τῶν φλογῶν ἡμίκαυστον φάσμα. Τέλος ἡ στέγη κατέπεσε, καὶ ἡ Βανίγκα, παντὸς ἀπαλλαγεῖσα φόβου, ἐτράπη τότε μόνον τὴν ἄγουσαν πρὸς τὸ μέγαρον τοῦ στρατηγοῦ, ἔνθα, ἕνεκα τῆς ἐλευθέρας εἰσόδου καὶ ἐξόδου τῆς Ἀννούσκας κατὰ πᾶσαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἢ τῆς νυκτὸς, αἱ δύο γυναῖκες εἰσῆλθον ἀόρατοι.

Τῇ ὑστεραίᾳ οὐδὲν ἄλλο διεθρυλλεῖτο ἐν Πετρουπόλει, ἢ ἡ πυρκαϊὰ τοῦ Ἐρυθροῦ Καπηλείου· ἐξεχώσθησαν κάτωθεν τῶν ἐρειπίων τέσσαρα ἡμίφλεκτα πτώματα, καὶ ἐπειδὴ τρεῖς δοῦλοι τοῦ στρατηγοῦ δὲν ἐπανῆλθον οἰκαδε, ὁ στρατηγὸς δὲν ἀμφίβαλλεν ὅτι τὰ δυσδιάγνωστα ἐκεῖνα πτώματα ἦσαν τοῦ Ἰβάν, τοῦ Δανιὴλ καὶ τοῦ Ἀλεξίου· περὶ δὲ τοῦ τετάρτου ἦτο βέβαιος ὅτι ἦτο τοῦ Γρηγορίου.

Αἱ αἰτίαι τῆς πυρκαϊᾶς ἔμειναν μυστικαὶ πρὸς πάντας· ἡ οἰκία ἦτο μεμονωμένη καὶ ὁ νιφετὸς τοσούτῳ σφοδρὸς, ὥστε ἐπὶ τῆς ἐρήμου ὁδοῦ οὐδεὶς συνήντησε τὰς δύο γυναῖκας· ἡ Βανίγκα ἦτο βεβαία περὶ τῆς θεραπαινίδος αὐτῆς. Ἄρα τὸ μυστικὸν αὐτῆς ἐτάφη μετὰ τοῦ Ἰβάν.

Τότε ὅμως ὁ ἔλεγχος τοῦ συνειδότος κατέλαβε τὴν θέσιν τοῦ φόβου· ἡ νεᾶνις ἄκαμπτος ἀπέναντι τοῦ γεγονότος, εὑρέθη ἀσθενὴς κατὰ τῆς ἀναμνήσεως αὐτοῦ ἐνόμισεν ὅτι καταθέτουσα τὸ μυστικὸν τοῦ ἐγκλήματος αὐτῆς εἰς τοὺς κόλπους ἱερέως, θ' ἀνεκουφίζετο ἐκ τοῦ φρικτοῦ ἐκείνου βάρους· ἐπορεύθη λοιπὸν εἰς εὕρεσιν ἱερέως γνωστοῦ ἐπὶ τῇ μεγάλῃ αὐτοῦ εὐσπλαγχνίᾳ, καὶ ἀφηγήθη ὑπὸ τὴν σφραγῖδα τῆς ἐξομολογήσεως πάντα τὰ διαδραματισθέντα.

Ὁ ἱερεὺς ἔμεινεν ἔντρομος ἐκ τῆς ἀφηγήσεως· ἡ θεία εὐσπλαγχνία εἶναι ἄπειρος, ἀλλ' ἡ ἀνθρωπίνη συγχώρησις ἔχει τὰ ὅριά της. Ὁ ἱερεὺς ἠρνήθη τῇ Βανίγκᾳ τὴν ἄφεσιν ἣν ἐζήτει.

Ἡ ἄρνησις ἦτο τρομερά· ἀπεμάκρυνε τὴν Βανίγκαν τῆς ἁγίας τραπέζης· ἡ δὲ ἀπομάκρυνσις θὰ παρετηρεῖτο, καὶ ἤθελεν ἀποδοθῇ βεβαίως εἰς ἀνήκουστον ἁμάρτημα ἢ εἰς ἄγνωστον ἔγκλημα.

Ἡ Βανίγκα προσέπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἱερέως, καὶ ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτῆς, ἐφ' οὗ τὸ αἴσχος της ἤθελε πέσει ὡς ἀτιμία, καθικέτευσεν αὐτὸν νὰ πραὺνῃ τὴν αὐστηρότητα τῆς ἀποφάσεως.

Ὁ ἱερεὺς ἐσκέφθη βαθέως· εἶτα ἐνόμισεν ὅτι εὗρε μέσον τὰ πάντα συμβιβάζον, ἤτοι νὰ προσέλθῃ ἡ Βανίγκα εἰς τὴν ἁγίαν τράπεζαν μετὰ τῶν λοιπῶν νεανίδων· νὰ σταθῇ ὁ ἱερεὺς πρὸ αὐτῆς ὡς καὶ πρὸ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ μόνον ἵνα εἴπῃ αὐτῇ· —Προσεύχεσθε καὶ θρηνεῖτε.— Οἱ δὲ παρεστῶτες ἀπατώμενοι θὰ ἐπίστευον ὅτι μετέλαβε τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ καθὼς αἱ περὶ αὐτήν. Τούτου μόνου ἔτυχεν ἡ Βανίγκα.

Ἡ ἐξομολόγησις αὕτη ἐγένετο περὶ τὴν ἑβδόμην μετὰ μεσημβρίαν, καὶ ἡ ἐρημία τῆς ἐκκλησίας ἠνωμένη μετὰ τοῦ σκότους τῆς νυκτὸς παρεῖχεν αὐτῇ ἔτι φοβερώτερον χαρακτῆρα.

Ὁ ἱερεὺς ἐπανῆλθεν οἰκαδε ὠχρὸς καὶ τρέμων. Ἡ γυνὴ αὐτοῦ Ἐλισάβετ ἀνέμενεν αὐτὸν μόνη, κατακλίνασα πρὸ μικροῦ ἐν τῷ παρακειμένῳ δωματίῳ τὸ ὀκταετὲς αὐτῆς κοράσιον.

Βλέπουσα τὸν σύζυγόν της, ἡ γυνὴ ἔβαλε φόβου κραυγὴν, τοσούτῳ ἠλλοιωμένον καὶ τεταραγμένον εὗρεν αὐτόν. Ὁ ἱερεὺς ἠγωνίσθη νὰ ἐμψυχώσῃ αὐτὴν, ἀλλ' ὁ τρόμος τῆς φωνῆς του ἐπηύξανε τοὺς φόβους αὐτῆς. Ἡ γυνὴ ἠθέλησε νὰ μάθῃ πόθεν προήρχετο ἡ συγκίνησις αὐτοῦ. Ὁ ἱερεὺς ἠρνεῖτο νὰ τὸ εἴπῃ.

Ἡ Ἐλισάβετ εἶχε μάθει τὴν προτεραίαν τὴν ἀσθένειαν τῆς μητρὸς αὐτῆς, καὶ ἐνόμισεν ὅτι ὁ σύζυγος αὐτῆς ἔλαβε δυσάρεστον εἴδησιν· ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτο δευτέρα, ἀπφρὰς ἡμέρα παρὰ τοῖς Ρώσσοις· τὴν πρωΐαν ἐξερχομένη ἡ Ἐλισάβετ συνήντησε πενθηφορούντα· ταῦτα δὲ ἦσαν πολλοὶ ὁμοῦ οἰωνοὶ καὶ ἀφεύκτως προεμήνυον δυστύχημα.

Ἡ Ἐλισάβετ ἔβαλε τοὺς λυγμοὺς καὶ ὀλοφυρομένη ἀνεφώνει· — Ἀπέθανεν ἡ μήτηρ μου!

Ὁ ἱερεὺς μάτην ἠθέλησε νὰ ἐμψυχώσῃ αὐτὴν βεβαιῶν ὅτι ἡ ταραχή του δὲν προήρχετο ἐντεῦθεν· ἡ δύστηνος γυνὴ ὑπὸ μιᾶς καὶ μόνης ἰδέας ἀπασχολουμένη ἀπεκρίνετο εἰς πάσας τὰς διαμαρτυρήσεις ταύτας διὰ τῆς ἀεννάου κραυγῆς· «Ἀπέθανεν ἡ μήτηρ μου!»

Τότε,ὅπως ἀποβάλῃ τὴν τοιαύτην σκοτοδίνην, ὁ ἱερεὺς ὡμολόγησεν αὐτῇ ὅτι ἡ ταραχή του προήρχετο ἐκ τῆς προσφάτου ἐξομολογήσεως ἐγκλήματος.

Ἀλλ' ἡ Ἐλισάβετ ἔσεισε τὴν κεφαλήν.— Ἦτο τέχνασμα, ἔλεγε, διὰ νὰ τῇ κρύψωσι τὴν πλήξασαν αὐτὴν συμφοράν.

Ἡ κρίσις ἀντὶ νὰ πραϋνθῇ καθίσταται σφοδροτέρα· τὰ μὲν δάκρυα παύουσιν, οἱ δὲ σπασμοὶ ἄρχονται· ὁ ἱερεὺς τότε ὁρκίζει αὐτὴν ὅτι θὰ τηρήσῃ ἐχεμύθειαν,— καὶ τὸ ἱερὸν μυστήριον τῆς ἐξομολογήσεως καταπατεῖται προδοθέν.

Ἡ μικρὰ Ἀρίνα ἀφυπνίσθη ἐκ τῶν πρώτων κραυγῶν τῆς Ἐλισάβετ, ἀνήσυχος δὲ καὶ περίεργος ἐνταῦτῳ πρὸς τὰ μεταξὺ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς συμβαίνοντα, ἠγέρθη, ἦλθε ν' ἀκροασθῇ ὄπισθεν τῆς θύρας, καὶ ἤκουσε τὰ πάντα.

Οὕτω τὸ μυστικὸν τοῦ ἁμαρτήματος ἐσβέσθη, ἀλλὰ τὸ μυστικὸν τοῦ ἐγκλήματος εἶναι γνωστόν.

Ἔρχεται ἡ ἡμέρα τῆς θείας μεταλήψεως· ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Συμεῶνος γέμει πιστῶν·

ἡ Βανίγκα ἔκλινε τὰ γόνατά πρὸ τῶν κιγκλίδων τοῦ χοροῦ. Ὄπισθεν αὐτῆς εἶναι ὁ πατήρ της καὶ οἱ ὑπασπισταί αὐτοῦ, ὄπισθεν αὐτῶν οἱ ὑπηρέται των.

Καὶ ἡ Ἀρίνα εἶναι ἐπίσης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς· τὸ κοράσιον περίεργον θέλει νὰ ἴδῃ τὴν Βανίγκαν, ἧς ἤκουσε προφερόμενον τὸ ὄνομα κατὰ τὴν τρομερὰν ἐκείνην νύκτα καθ' ἣν ὁ πατὴρ αὐτοῦ παρέδη τὸ πρῶτον καὶ ἁγιώτατον τῶν καθηκόντων τοῦ ἱερέως. Ἐνῷ ἡ μήτηρ αὐτοῦ προσεύχεται, τὸ κοράσιον, καταλείπει τὴν ἕδραν του, διολισθαίνει μέσῳ τῶν πιστῶν, καὶ φθάνει σχεδὸν μέχρι τῶν κιγκλίδων.

Ἐνταῦθα ἐλθόν, ἐμποδίζεται ὑπὸ τοῦ σωροῦ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ στρατηγοῦ. Ἀλλ' ἡ Ἀρίνα δὲν ἦλθε τοσοῦτῳ μακρόθεν ὅπως μείνῃ καθ' ὁδόν, ἀγωνίζεται νὰ περάσῃ μέσῳ αὐτῶν, οὗτοι ἀνθίστανται, ἐκείνη ἐπιμένει, εἷς αὐτῶν ἀπωθεῖ τὸ κοράσιον ἀποτόμως, ἐκεῖνο δὲ ἀνατραπὲν προσκρούει τὴν κεφαλὴν ἐπὶ θρανίου, καὶ ἀνεγερθὲν καθημαγμένον ἀναφωνεῖ·

— Σκλάβε! τί περηφανεύεσαι; γιατ' εἶσαι δοῦλος τῆς μεγάλης κυρίας ποῦ 'καψε τὸ κόκκινο καπελειό;

Οἱ λόγοι οὗτοι, ἀπαγγελθέντες γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ καὶ ἐν μέσῳ τῆς σιγῆς ἥτις προηγεῖτο τῆς ἱεροτελεστίας, ἠκούσθησαν παρὰ πάντων· μία δὲ κραυγὴ ἀπήντησεν εἰς αὐτούς. Ἡ Βανίγκα ἐλειποθύμησε.

Τῇ ὑστεραίᾳ, ὁ στρατηγὸς ἦτο πρὸ τῶν ποδῶν Παύλου τοῦ Α', καὶ ἀφηγεῖτο αὐτῷ ὡς πρὸς αὐτοκράτορα καὶ δικαστήν του τὴν μακρὰν καὶ φοβερὰν ἱστορίαν, ἣν ἡ Βανίγκα, καταβεβλημένη ὑπὸ τὸν μακρὸν ἀγῶνα ὃν ὑπέστη, τῷ ἀπεκάλυψε τέλος κατὰ τὴν ἑπομένην νύκτα τῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ σκηνῆς.

Ὁ αὐτοκράτωρ, μετὰ τὴν ἀλλόκοτον ταύτην ὁμολογίαν, ἔμεινεν ἐπὶ στιγμὴν σκεπτικός· εἶτα ἐγειρόμενος τοῦ θρονίου, ἐφ' οὗ ἐκάθητο ἐν ὅσῳ διήρκει ἡ ἀφήγησις τοῦ δυστήνου πατρός, ἐπορεύθη πρὸς γραφεῖον καὶ ἔγραψεν ἐπὶ ἁπλοῦ φύλλου χάρτου τὴν ἀκόλουθον ἀπόφασιν.

« Ὁ ἱερεὺς ὅστις παρεβίασεν ὅ,τι δέον νὰ μένῃ ἀπαραβίαστον, ἤτοι τὸ ἀπόῤῥητον τῆς ἐξομολογήσεως ἐξορισθήσεται εἰς Σιβηρίαν καὶ καθαιρεθήσεται. Ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀκολουθήσει αὐτῷ· εἶναι ἔνοχος καθὸ μὴ σεβασθεῖσα τὸν χαρακτῆρα λειτουργοῦ τοῦ Ὑψίστου. Τὸ κοράσιον οὐκ ἐγκαταλείψει τοὺς γονεῖς αὐτοῦ.

» Ἀννούσκα ἡ θαλαμηπόλος, πορευθήσεται ἐπίσης εἰς Σιβηρίαν, καθὸ μὴ εἰδοποιήσασα τὸν κύριον αὐτῆς περὶ τῆς διαγωγῆς τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ.

» Διατηρῶ ὑπὲρ τοῦ στρατηγοῦ πᾶσαν τὴν ὑπόληψίν μου· λυποῦμαι αὐτόν, καὶ συμπονῶ ἐπὶ τῷ πλήξαντι αὐτὸν θανατηφόρῳ τραύματι.

» Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Βανίγκαν, οὐδεμίαν ποινὴν γινώσκω ἐφαρμόσιμον ἐπ' αὐτῆς, θεωρῶ δὲ αὐτὴν ὡς θυγατέρα ἀνδρείου στρατιωτικοῦ, οὗ ὁ βίος ἅπας ἀφιερώθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος. Ἄλλως δὲ τὸ ἔκτακτον τοῦ ἐγκλήματος φαίνεται τιθέμενον τὴν ἔνοχον ἔξω τῶν ὁρίων τῆς αὐστηρότητός μου· αὐτῇ ταύτῃ ἀνατίθημι τὴν καθ' ἑαυτῆς ποινήν. Ἐὰν καλῶς ἐνόησα τὸν χαρακτῆρα τοῦτον, ἂν ἀπολείπωνται αὐτῇ αἰσθήματα ἀξιοπρεπείας, ἡ καρδία αὐτῆς καὶ αἱ τοῦ συνειδότος τύψεις διαχαράξουσι τὴν ὁδὸν ἣν ὀφείλει νὰ τραπῇ. (1). »

Παῦλος ὁ Α' ἐνεχείρισε τῷ στρατηγῷ τὸ ἔγγραφον ἀσφράγιστον, διατάττων νὰ κομίσῃ αὐτὸ τῷ κόμητι Πάχλεν, διοικητῇ τῆς Πετρουπόλεως.

Τῇ ὑστεραίᾳ αἱ διαταγαὶ τοῦ αὐτοκράτορος ἐξετελέσθησαν.

Ἡ Βανίγκα εἰσῆλθεν εἰς μοναστήριον, ἔνθα περὶ τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀπέθανεν ἐξ αἰσχους καὶ ὀδύνης.

Ὁ στρατηγὸς ἐφονεύθη ἐν Αὐστερλίτς, κατὰ τὴν λεγομένην « μάχην τῶν τριῶν αὐτοκρατόρων. »

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΟΥΜΑΣ.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

(1) Ἀρυόμεθα πάσας τὰς λεπτομερείας τῆς τραγικῆς ἱστορίας ἣν ὑπεβάλομεν ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ ἀναγνώστου, καθὼς καὶ τὴν αὐθεντικὴν ἀπόφασιν Παύλου τοῦ Α', ἐκ τοῦ πρό τινων ἐτῶν δημοσιευθέντος ἐξαιρέτου πονήματος ὑπὸ τοῦ κ. Δουπρὲ δὲ Σαὶν-Μὼρ « Ὁ Ἐρημίτης ἐν Ρωσσίᾳ. »

Καὶ ἐκείνῳ μὲν ἀπευθύνομεν πάσας ἡμῶν τὰς εὐχαριστίας, ἡμῖν δ' ἀπολείπεται ὁ φόβος μὴ ἐξησθενήσαμεν τὸ διάφορον τοῦ πρωτοτύπου ἀντικαταστήσαντες αὐτὸ διὰ τῆς ἡμετέρας ἀφηγήσεως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΟΥΜΑΣ.

Η ΜΑΡΚΗΣΙΑ ΓΚΑΝΖ

1667.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1657, ἁπλούστατον καὶ ἄνευ οἰκοσήμων ὄχημα, ἔστη κατὰ τὴν ὀγδόην μετὰ μεσημβρίαν, πρὸ οἰκίας τῆς ὁδοῦ Ὠτεφέλ, ἔνθα ἐστάθμευον ἤδη δύο ἕτεραι ἅμαξαι. Οἰκέτης κατέβη ἀμέσως ὅπως ἀνοίξῃ τὴν θυρίδα· ἀλλὰ φωνὴ γλυκεῖα, καί τοι ὑπότρομος, ἐμπόδισεν αὐτὸν λέγουσα·

— Στάσου νὰ ἰδῶ ἂν ἦν' ἐδῶ.

Πάραυτα δὲ, κεφαλὴ ὑπὸ μέλανος μεταξίνου ἐπωμιδίου τοσούτῳ καλῶς κεκαλυμμένη, ὥστε ἀδύνατον ὀπέβαινε νὰ διακρίνῃ τις τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτῆς, προέκυψε μιᾶς τῶν θυρίδων, καὶ πρὸς τὰ ἄνω βλέπουσα ἐζήτει ἐπὶ τῆς προσόψεως τῆς οἰκίας σημεῖον πρὸς βεβαίωσιν. Φαίνεται δὲ ὅτι ἡ ἄγνωστος γυνὴ εὗρε τὸ ζητούμενον, διότι στραφεῖσα πρὸς τὴν σύντροφον αὐτῆς.

— Ἐδῶ εἶναι, εἶπεν, ἰδοὺ ἡ ἐπιγραφή.

Ἐπομένως ἡ θυρὶς ἀνεῴγη, αἱ δύο γυναῖκες κατέβησαν, καὶ ἀφοῦ ἐκ νέου ἠτένισαν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ πίνακος ἐξ μὲν ἕως ὀκτὼ ποδῶν τὸ μῆκος δύο δὲ τὸ ὕψος, προσηλωμένου κάτωθεν τῶν παραθύρων τῆς δευτέρας ὀροφῆς, καὶ φέροντος γεγραμμένας τὰς λέξεις·

ΚΥΡΙΑ ΒΟΑΖΕΝ,

μαῖα πρώτης κλάσεως,

εἰσέδυσαν ζωηρῶς εἰς διάδρομον, οὗ ἡ θύρα δὲν ἦτο κλειστὴ, καὶ ὅστις εἶχε τοσοῦτο φῶς ὅσον ἤρκει τοῖς εἰσερχομένοις ἢ ἐξερχομένοις ὅπως βλέπωσι τὰς βαθμίδας στενῆς καὶ πολυκαμποῦς κλίμακος ἀγούσης ἀπὸ τοῦ ἰσογείου εἰς τὴν πέμπτην ὀροφήν.

Αἱ δύο ἄγνωστοι, ὧν ἡ μία ἐφαίνετο κατέχουσα θέσιν πολλῷ τῆς ἄλλης ἀνωτέραν, οὐδόλως ἔστησαν πρὸ τῆς θύρας τῆς ἀπέναντι τοῦ πίνακος, ὅστις ὡδήγησεν αὐτὰς, ἀλλὰ τοὐναντίον ἀνέβησαν εἰσέτι μίαν ὀροφήν.

Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς κλίμακος αὐτῆς ἦτο νάννος παραδόξως ἐνδεδυμένος, κατὰ τὸ ἔθος τῶν ἐνετῶν γελωτοποιῶν τοῦ ἑκκαιδεκάτου αἰῶνος· βλέπων δὲ ἐρχομένας τὰς δύο γυναῖκας, ἐξέτεινε μαγικὴν ῥάβδον, ὡς ἵνα ἐμποδίσῃ αὐτὰς τοῦ νὰ προβῶσι περαιτέρω, καὶ ἠρώτησε τί ἤθελον.

— Νὰ συμβουλευθῶμεν τὸ πνεῦμα, ἀπεκρίνατο ἡ ἔχουσα τὴν γλυκεῖαν καὶ ὑπότρομον φωνήν.

— Εἰσέλθετε, καὶ περιμείνατε, ἀπήντησεν ὁ νάννος ὑπεγείρων παραπέτασμα καὶ εἰσάγων τὰς δύο γυναῖκας εἰς ἀντιθάλαμον.

Αἱ γυναῖκες ὑπήκουσαν, καὶ ἐπὶ ἡμίσειαν περίπου ὥραν ἀνέμενον οὐδὲν βλέπουσαι ἢ ἀκούουσαι· τέλος ἀνεῴγη αἴφνης κρυφία θύρα, καὶ φωνή τις εἶπε τὴν λέξιν·

— Εἰσέλθετε.

Αἱ δὲ δύο γυναῖκες εἰσῆλθησαν εἰς δεύτερον μελαμβαφῆ θάλαμον, φωτιζόμενον διὰ τριφώτου λυχνίας ἀπὸ τῆς ὀροφῆς ἐξηρτημένης.

Ἡ θύρα ἐκλείσθη ὄπισθεν αὐτῶν, καὶ αἱ μαντευόμεναι εὑρέθησαν ἐνώπιον τῆς σιβύλλης, γυναικὸς ἀγούσης τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἢ εἰκοστὸν ἕκτον περίπου ἔτος τῆς ἡλικίας.

Ἡ γυνὴ αὕτη πάντη διάφορος τῶν λοιπῶν γυναικῶν προσεπάθει προφανῶς νὰ δειχθῇ γραῖα. Ἦτο μελανείμων, λυσίκομος, γυμνὴ τὸν λαιμὸν, τοὺς βραχίονας καὶ τοὺς πόδας· ἡ περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτῆς ζώνη συνεδέετο δι' ὀγκώδους καρχηδονίου λίθου ἀπαισίως στίλβοντος· εἶχεν ἐν χειρὶ ῥάβδον μαγικὴν, καὶ ἵστατο ἐπὶ σανίδων ἀπομιμουμένων τὸν ἀρχαῖον τρίποδα τῆς Πυθίας, ἀφ' ὧν διέφευγε δριμεῖα καὶ δυνατὴ ὀσμή· κατὰ δὲ τὰ ἄλλα ἦτον ἱκανῶς ὡραία, καίπερ ἔχουσα χυδαῖα τὰ χαρακτηριστικὰ, ἐκτὸς τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς, οἵτινες ἐφαίνοντο ἐκτάκτως μεγάλοι, βαφέντες ἴσως περὶ τὰς βλεφαρίδας θεατρικῶς, καὶ ὅμοιοι πρὸς τὸν καρχηδόνιον λίθον τῆς ζώνης αὐτῆς ἀπαισίους ἔχεον μαρμαρυγάς.

Ὅτε εἰσῆλθον αἱ δύο γυναῖκες, εὗρον τὴν

μάγισσαν ἐρείδουσαν ἐπὶ τῆς χειρὸς τὸ μέτωπον καὶ ὡς ὑπὸ τῶν σκέψεων αὐτῆς ἀφῃρημένην· φοβούμεναι δὲ μὴ ἀποσπάσωσιν αὐτὴν τῆς ἐκστάσεώς της, ἀνέμειναν σιωπηλαὶ μέχρις οὗ εὐδοκήσῃ ν' ἀφήσῃ τὴν θέσιν ἐκείνην.

Μετὰ παρέλευσιν δέκα λεπτῶν ἤγειρε τὴν κεφαλήν, καὶ ὡς εἰ τότε μόνον ἔβλεπεν ὅτι δύο γυναῖκες ἦσαν ἐνώπιόν της.

— Τί μὲ θέλουν πάλιν; ἠρώτησε, καὶ μόνον εἰς τὸν τάφον θὰ εὕρω ἀνάπαυσιν;

— Μᾶς συγχωρεῖτε, κυρία, εἶπεν ἡ γλυκύφωνος, ἀλλ' ἐπεθύμουν νὰ μάθω...

— Σιωπᾶτε! εἶπε πομπωδῶς ἡ σιβύλλα, διότου δὲν θέλω νὰ μάθω τὰς ὑποθέσεις σας, εἰς τὸ πνεῦμα πρέπει ν' ἀποταθῆτε· εἶναι πνεῦμα ζηλότυπον, καὶ ἀπαγορεύει ν' ἀναμιγνύωνται εἰς τὰ μυστικά του· τοῦτο μόνον δύναμαι, νὰ παρακαλέσω αὐτὸ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ νὰ τῷ ὑπακούω.

Ταῦτα εἰποῦσα κατέβη ἀπὸ τοῦ τρίποδος, μετέβη εἰς παρακείμενον θάλαμον, καὶ ἀνεφάνη μετ' ὀλίγον ὠχροτέρα, μᾶλλον καταβεβλημένη, φέρουσα ἀνημμένον πύραυνον καὶ χάρτην ἐρυθρόν· κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν τὸ φῶς τῆς τριφώτου λυχνίας ἐγένετο ἀμυδρόν, καὶ τὸ δωμάτιον ἐφωτίζετο διὰ μόνου τοῦ πυραύνου· πάντα δὲ τὰ ἀντικείμενα προσέλαβον τότε χροιὰν φανταστικὴν ἥτις ἐφόβησε τὰς μαντευομένας, ἀλλὰ τοῦ λοιποῦ δὲν ἦτο καιρὸς ὀπισθοδρομήσεως.

Ἡ προφῆτις ἔθετο ἐν μέσῳ τοῦ θαλάμου τὸ πύραυνον, προσήνεγκε τῇ μιᾷ τῶν γυναικῶν, ἥτις ὡμίλησε πρὸς αὐτήν, τὸ χαρτίον, καὶ τῇ εἶπε·

— Γράψατε ὅ,τι θέλετε νὰ μάθετε.

Ἡ γυνὴ ἔλαβε τὸ χαρτίον διὰ χειρὸς σταθερᾶς, ἐκάθησε παρὰ τράπεζαν καὶ ἔγραψε·

« Εἶμαι νέα; εἶμαι ὡραία; εἶμαι παρθένος, ὕπανδρος, ἢ χήρα; ἰδοὺ διὰ τὸ παρελθόν.

» Θὰ ὑπανδρευθῶ ἅπαξ ἢ δίς; θὰ ζήσω πολὺ ἢ θ' ἀποθάνω νέα; ἰδοὺ διὰ τὸ μέλλον. »

Εἶτα τείνουσα τὴν χεῖρα πρὸς τὴν γρηΐσσαν.

— Τί πρέπει νὰ κάμω τώρα; ἠρώτησε.

— Τυλίξατε τὸ γράμμα εἰς αὐτὴν τὴν σφαῖραν, ἀπήντησεν ἐκείνη δίδουσα τῇ ἀγνώστῳ σφαιρίδιον ἐξ ἀκατεργάστου κηροῦ· καὶ τὰ δύο θὰ καῶσιν ἐμπρός σας εἰς τὰς φλόγας· τὸ πνεῦμα γνωρίζει ἤδη τὰ μυστικά σας. Ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν θὰ ἔχετε τὴν ἀπάντησιν.

Ἡ ἄγνωστος ἔπραξεν ὅ,τι διέταττεν ἡ σιβύλλα· αὕτη δ' ἔλαβεν ἀπὸ τῶν χειρῶν ἐκείνης τὴν σφαῖραν καὶ τὸ περὶ αὐτὴν χαρτίον, καὶ ἔῤῥιψεν ἀμφότερα εἰς τὸ πύραυνον.

— Τώρα τὰ πάντα ἔγειναν ὡς πρέπει, εἶπεν ἡ γρηΐσσα.

— Κῶμε!

Ὁ νάννος εἰσῆλθε.

— Ὁδήγησε τὴν κυρίαν εἰς τὴν ἅμαξάν της.

Ἡ ἄγνωστος κατέλιπε βαλάντιον ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ ἠκολούθησε τὸν Κῶμον, ὅστις μετεβίβασεν αὐτήν, καθὼς καὶ τὴν σύντροφον αὐτῆς, ἥτις ἦτον ἐξ ἀπορρήτων θαλαμηπόλος, διὰ κρυφίας κλίμακος πρὸς χρῆσιν τῶν ἐξερχομένων, ἀγούσης εἰς ἑτέραν ὁδόν· ἀλλ' ὁ ἁμαξηλάτης προειδοποιηθεὶς ἀνέμενεν αὐτὰς πρὸ τῆς θύρας· ὅθεν ἀνέβησαν εἰς τὴν ἅμαξαν καὶ ἀπῆλθον ἐν τάχει πρὸς τὴν Δελφινικὴν ὁδόν.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας, κατὰ τὴν δοθεῖσαν αὐτῇ ὑπόσχεσιν, ἡ περικαλλὴς ἄγνωστος εὗρεν ἐγειρομένη ἀπὸ τοῦ ὕπνου, ἐπὶ τοῦ παρὰ τὴν κλίνην ἑρμαρίου, ἐπιστολίδιον ἄγνωστον ἔχον γραφικὸν χαρακτῆρα καὶ φέρον τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν·

Τῇ ὡραίᾳ Προβηγκιανῇ.

« Εἶσθε νέα, εἶσθε ὡραία, εἶσθε χήρα· ἰδοὺ διὰ τὸ μέλλον.

» Θὰ ὑπανδρευθῆτε ἐκ δευτέρου, θ' ἀποθάνητε νέα ἐκ βιαίου θανάτου· ἰδοὺ διὰ τὸ μέλλον.

» Τὸ Πνεῦμα. »

Ἡ ἀπάντησις ἦτον ἐπὶ χάρτου ὁμοίου πρὸς ἐκεῖνον ἐφ' οὗ ἐγένετο ἡ ἐρώτησις.

Ἡ μαρκησία ἔβαλεν ὠχριῶσα ἐλαφρὰν τρόμου κραυγήν· ἡ πρὸς τὸ παρελθὸν ἀπάντησις ἦτο τοσοῦτον ἐντελῶς ὀρθὴ ὥστε τὴν αὐτὴν ἠδύνατο νὰ φοβηθῇ ἀκρίβειαν περὶ τοῦ μέλλοντος.

Τῷ ὄντι, ἡ περικεκαλυμμένη ἄγνωστος, ἣν εἰσηγάγομεν εἰς τὸ ἄντρον τῆς νεωτέρας σιβύλλης, ἦτον ἡ ὡραία Μαρία δὲ Ροσσὰν, ἥτις πρὸ τοῦ γάμου αὐτῆς ὠνομάζετο Σατωβλάγκ, ἀπὸ τοῦ ὀνόματος ἑνὸς τῶν κτημάτων τοῦ πρὸς μητρὸς πάππου αὐτῆς, τοῦ Ἰωάννου δὲ Νοσὲρ, ὅστις εἶχε περιουσίαν πεντακοσίων ἕως ἑξακοσίων χιλιάδων λιρῶν.

Τριῶν καὶ δεκέτις τὴν ἡλικίαν, ἤτοι τῷ 1649, ἐνυμφεύθη τὸν μαρκήσιον Καστελλάνον, εὐπατρίδην ὅστις ἐκαυχᾶτο ὅτι ἔλκει τὸ γένος ἀπὸ τοῦ Ἰωάννου τῆς Καστιλλίας, υἱοῦ Πέτρου τοῦ Σκληροῦ, καὶ τῆς ἐρωμένης αὐτοῦ Ἰωάννας Δὲ Κάστρου.

Σεμνυνόμενος ἐπὶ τῇ καλλονῇ τῆς νέας αὐτοῦ γυναικός, ὁ μαρκήσιος Καστελλάνος, ὅστις ἦτον ἀξιωματικὸς τοῦ βασιλικοῦ ναυτικοῦ, ἔσπευσεν ἵνα παρουσιάσῃ αὐτὴν εἰς τὴν αὐλήν· ὁ δὲ Λουδοβῖκος ΙΔ', ἄγων τότε μόλις τὸ εἰκο-

στὸν τῆς ἡλικίας, ἐξέστη ἰδὼν τὴν γοητευτικὴν αὐτῆς μορφήν, καὶ πρὸς μεγάλην ἀπελπισίαν τῶν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους περιωνύμων καλλονῶν, ὁἷς ἐχόρευσε μετ' αὐτῆς τῇ αὐτῇ ἑσπέρᾳ· τέλος δὲ πρὸς ἐπίμετρον τῆς φήμης αὐτῆς, ἡ περίδοξος Χριστίνα τῆς Σουηδίας, ἥτις ἦτο τότε ἐν τῇ αὐλῇ τῆς Γαλλίας, εἶπε περὶ αὐτῆς, ὅτι καθ' ἅπαντα τὰ βασίλεια ἅτινα διέβραμεν οὐδεμίαν εἶδεν ὁμοίαν πρὸς τὴν ὡραίαν Προβηγκιανήν. Τὸ ἐγκώμιον τοσούτῳ πολύκροτον κατέστη, ὥστε ἡ ἐπωνυμία ἔμεινε τῇ κυρίᾳ μαρκησίᾳ τοῦ Καστελλάνου, καὶ πανταχοῦ ὑπ' αὐτὴν μόνην ἐγνωρίζετο.

Ἡ εὔνοια τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ', ἡ περὶ αὐτῆς κρίσις τῆς Χριστίνης, ἤρκεσαν ὅπως καταστήσωσιν ἀμέσως τὴν κυρίαν μαρκησίαν Καστελλάνου τοῦ συρμοῦ, καὶ ὁ Μινιὰρ, ὅστις ἔλαβε δίπλωμα εὐγενείας καὶ διωρίσθη ζωγράφος τοῦ βασιλέως, ἐπεσπράγισε τὴν φήμην αὐτῆς, αἰτούμενος τὴν ἄδειαν νὰ γράψῃ τὴν εἰκόνα της· ἡ δὲ εἰκὼν αὕτη σώζεται σήμερον καὶ δίδωσιν ἐντελῆ ἰδέαν περὶ τοῦ κάλλους τῆς ἐξεικονιζομένης· ἐπειδὴ ὅμως ἡ εἰκὼν αὕτη εἶναι μακρὰν τῶν ὀμμάτων τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν, ἀρκούμεθα ἀναγράφοντες διὰ τῶν αὐτῶν λέξεων μεθ' ὧν ἐχαράχθη, τὴν δυθεῖσαν τῷ 1667 παρὰ τοῦ γράψαντος φυλλάδιον δημοσιευθὲν ἐν Ρώμῃ, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν τῶν «Ἀληθῶν καὶ κυριωτέρων περιπετειῶν τοῦ ἀξιοθρηνήτου θανάτου τῆς κυρίας μαρκησίας Δὲ Γκάνζ.»

« Τὸ χιονόλευκον αὐτῆς πρόσωπον ἐφοινίσσετο ἠρέμα διὰ πορφυροῦ χρώματος θαυμασίως συγχωνευομένου μετὰ τοῦ λευκοῦ, ὅπερ ἔτι λευκότερον ἀνεδείκνυτο ὑπὸ τῆς περιστεφούσης τὸ σύμμετρον αὐτῆς μέτωπον ἐβενίνης κόμης· μεγάλοι καὶ ἀμυγδαλωτοὶ ὀφθαλμοί, καταμέλανες ὡς ἡ κόμη, γλυκεῖαν καὶ διαπεραστικὴν ἔβαλλον λάμψιν ἐκθαμβοῦσαν τοὺς ἀτενίζοντας αὐτήν· ἀπαράμιλλον δὲ ἦτο τὸ μικύλλον, τὸ εὔγραμμον, τὸ εὔσχημον τοῦ στόματος, καὶ τὸ κάλλος τῶν ὀδόντων αὐτῆς· τὸ σχῆμα καὶ ἡ κανονικότης τῆς ῥινὸς ἔδιδαν εἰς τὴν καλλονὴν αὐτῆς ὕφος μεγαλοπρεπὲς ἐμπνέον τοσοῦτον σέβας ὅσον ἔρωτα τὸ κάλλος αὐτῆς· τὸ στρογγύλον καὶ εὐτραφὲς τοῦ προσώπου ἐδήλου τὸ σφρῖγος καὶ τὴν ῥώμην τῆς ὑγείας· πρὸς ἐπίμετρον δὲ τῶν θελγήτρων αὐτῆς αἱ χάριτες διηύθυνον τὰ βλέμματα, τὰς κινήσεις τῶν χειλέων καὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς· ἀνάλογον δὲ πρὸς τὸ κάλλος τοῦ προσώπου εἶχε καὶ τὸ σῶμα· τέλος οἱ βραχίονες, αἱ χεῖρες, ἡ στάσις καὶ τὸ βάδισμα αὐτῆς συναπήρτιζον τὴν μάλιστα χαριτόβρυτον εἰκόνα.»

Ἐννοεῖται ὅτι γυνὴ τοσούτῳ θαυμασίως προικισθεῖσα ὑπὸ τῆς φύσεως, ἐν μέσῳ τῆς μάλλον ἐρωτοτρόπου αὐλῆς τοῦ κόσμου τοῦ κόσμου, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διαφύγῃ τὰς συκοφαντίας τῶν ἀντιζήλων αὐτῆς.

Ἀντίθεσιν ἀπετέλει μάλιστα ἡ ψυχρὰ καὶ σοβαρὰ αὐτῆς ὁμιλία, ἡ μᾶλλον συνεστραγμένη καὶ ἔντονος ἢ ἀνειμένη καὶ ἐπίχαρις, πρὸς τὸ ἐπιπόλαιον καὶ κενόσπουδον τῶν τότε λογίων· τούτου δ' ἕνεκα ὅσοι παρ' αὐτῇ ἀπέτυχον, μὴ θεωροῦντες ἑαυτοὺς αἰτίους τῆς ἀποτυχίας, διέδιδον ὅτι ἡ μαρκησία ἦτον ὡραῖον εἴδωλον καὶ σώφρων ὡς ἀναίσθητον ἄγαλμα.

Ἀλλὰ μεθ' ὅλα τὰ ἐν ἀπουσίᾳ τῆς μαρκησίας διαθρυλλούμενα, ἅμα ἐνεφανίζετο εἰς συναναστροφὴν, ἅμα οἱ ὡραῖοι ὀφθαλμοί καὶ τὸ γλυκὺ μειδίαμά της συνώδευον δι' ἀῤῥήτου ἐκφράσεως τοὺς βραχεῖς, πεπνυμένους καὶ πλήρεις ἐννοίας λόγους, οἵτινες ἐφεύγον τὸ ἔρκος τῶν ὀδόντων αὐτῆς, καὶ οἱ μάλιστα προκατειλημμένοι ἐδελεάζοντο, ἐγοητεύοντο, καὶ ἄκοντες ὡμολόγουν ὅτι οὐδὲν τοῦ Θεοῦ πλάσμα προσήγγιζε τοσοῦτον εἰς τὴν τελειότητα.

Ἐθριάμβευε λοιπὸν ἀπρόσιτος ὑπὸ τῆς κακολογίας, τεθωρακισμένη κατὰ τῆς συκοφαντίας, ὅτε ἦλθεν ἡ εἴδησις τοῦ ναυαγίου τοῦ γαλλικοῦ στόλου κατὰ τὸ σικελικὸν πέλαγος καὶ τοῦ θανάτου τοῦ διοικοῦντος αὐτὸν μαρκησίου Καστελλάνου.

Ἡ μαρκησία, ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, ἐδείχθη οἵα πάντοτε ἦτο, πλήρης εὐσεβείας καὶ εὐκοσμίας, καὶ μολονότι δὲν ἠγάπα θερμῶς τὸν σύζυγον αὐτῆς μεθ' οὗ μόλις διῆλθεν ἓν τῶν ἑπτὰ ἐτῶν τῆς συζυγικῆς ζωῆς, ἀμέσως μετὰ τὴν εἴδησιν ταύτην, ἀπεμακρύνθη τῆς κοινωνίας κατοικήσασα παρὰ τῇ πενθερᾷ αὐτῆς Κα Δ'Ἄμπου, καὶ ἐπαόστατο ὁλοσχερῶς οὐ μόνον νὰ δέχηται ἐπισκέψεις ἀλλὰ καὶ νὰ συχνάζῃ εἰς συναναστροφάς.

Ἐξ μῆνας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἡ μαρκησία ἔλαβε παρὰ τοῦ πάππου αὐτῆς Ἰωάννου δὲ Νοσὲρ ἐπιστολὰς δι' ὧν προσεκαλεῖτο κατεπειγόντως εἰς Λυένιῶνα ἵνα τελειώσῃ αὐτόθι τὰς ἡμέρας τοῦ πένθους.

Ὀρφανὴ σχεδὸν ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων, ἡ Κα Δὲ Σατωβλὰγκ ἀνετράφη ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ τούτου γέροντος, ὃν ἠγάπα πολὺ ὅθεν ὑπήκουσε μετὰ σπουδῆς εἰς τὴν πρόσκλησίν του καὶ παρεσκεύασε τὰ πρὸς ἀναχώρησιν.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐφημίζετο ἤδη τὸ ὄνομα τῆς ἔτι νέας καὶ οὐχὶ ὡς ὕστερον περιωνύμου Βοαζέν. Πολλαὶ δὲ φίλαι τῆς μαρκησίας Καστελλάνου συνεβουλεύθησαν τὸ μαντεῖον αὐτῆς, καὶ ἤκουσαν προῤῥήσεις ἀλλοκότους, ὧν τινες ἐπηλήθευσαν εἴτε ἐκ τῆς δεξιότητος τῆς μάντιδος, εἴτε κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν.

Ἡ μαρκησία δὲν ἀντέστη πρὸς τὴν περιέργειαν ἣν ἐνέπνευσαν αὐτῇ αἱ περὶ τῆς τέχνης τῆς Βοαζὲν διάφοροι διηγήσεις, καὶ ἐποιήσατο ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς εἰς Αὐενιῶνα ἀναχωρήσεως τὴν ἐπίσκεψιν ἣν ἀφηγήθημεν. Εἴδομεν δὲ ποίαν ἀπάντησιν ἔλαβεν εἰς τὰς ἐρωτήσεις αὐτῆς.

Ἡ μαρκησία δὲν ἦτο παντάπασι δεισιδαίμων· ἀλλ' ἡ ἀπαισία ἐκείνη προῤῥήσις ἐνετυπώθη εἰς τὸν νοῦν αὐτῆς, καὶ κατέλιπεν ἴχνος βαθὺ ὅπερ δὲν ἴσχυσαν νὰ ἐξαλείψωσιν οὔτε ἡ χαρὰ τῆς εἰς τὴν γενέθλιον χώραν ἐπανόδου, οὔτε ἡ ἀγάπη τοῦ πάππου αὐτῆς, οὔτε οἱ νέοι αὐτῆς θριαμβοι· ἀλλ' αὐτοὶ οὗτοι οἱ θριαμβοι ἐλύπουν τὴν μαρκησίαν, καὶ μετ' οὐ πολὺ καθικέτευσαν τὸν πάππαν νὰ δώσῃ αὐτῇ ἄδειαν ὅπως ἀναχωρήσῃ εἰς μοναστήριον πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ εἰσέτι τριμήνου πένθους.

Ἐκεῖ ἔνθους, ὡς αἱ τάλαιναι περιωρισμέναι κόραι, ἤκουσε κατὰ πρῶτον ἀναφερόμενον τὸ ὄνομα ἀνδρὸς, οὗ τὸ ἀνδρικὸν κάλλος ἦτον ἐφάμιλλον πρὸς τὸ γυναικεῖον αὐτῆς.

Ὁ προνομιοῦχος οὗτος τοῦ οὐρανοῦ ἦτον ὁ ἄρχων τῆς Λενίδας, μαρκήσιος τοῦ Γκὰνζ, βαρὼν τῆς Λαγγεδόκης καὶ διοικητὴς τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, ἐν τῇ διοικήσει τῆς Οὔζης.

Ἡ μαρκησία ἤκουσε τοσάκις νὰ γίνηται λόγος περὶ αὐτοῦ, καὶ τοσάκις εἶπον αὐτῇ ὅτι ἡ φύσις ἐφαίνετο πλάσασα τὸν ἕνα διὰ τὸν ἄλλον, ὥστε ἤρξατο σφοδρῶς ἐπιθυμοῦσα νὰ τὸν ἴδῃ.

Ἀναμφιβόλως δὲ καὶ ὁ ἄρχων τῆς Λενίδας, διὰ παρομοίων εἰσηγήσεων ἐρεθιζόμενος, μεγάλην συνέλαβεν ἐπιθυμίαν νὰ συναντηθῇ μετὰ τῆς μαρκησίας, διότι παραγγελίαν τινὰ φέρων πρὸς τὴν ἐγγονήν του παρὰ τοῦ κ. δὲ Νοσὲρ, μετὰ λύπης βεβαίως βλέποντος παρατεινομένην τὴν ἀπουσίαν αὐτῆς, ἦλθεν εἰς τὸ ἐντευκτήριον, καὶ ἐζήτησε τὴν περικαλλῆ μονάζουσαν.

Αὕτη δὲ καίτοι οὐδέποτε ἰδοῦσα ἀνεγνώρισεν αὐτὸν ἐκ πρώτης ὄψεως· διότι οὐδέποτε ἀπαντήσασα ἄνδρα τοσοῦτον ὡραῖον, ἐσκέφθη ὅτι οὐδεὶς ἕτερος ἦτον ἢ ὁ περιλάλητος μαρκήσιος Δὲ Γκάνζ.

Ὅ,τι ἔδει νὰ συμβῇ συνέβη· ἡ μαρκησία Καστελλάνου καὶ ὁ μαρκήσιος Γκὰνζ, ἐτρώθησαν ὑπὸ τοῦ ἔρωτος ἅμα εἶδαν ἀλλήλους.

Ἦσαν ἀμφότεροι νέοι, ὁ μαρκήσιος ἦτον εὐγενὴς, ἡ μαρκησία πλουσία· κατὰ πάντα λοιπὸν τὸ συνοικέσιον ἐφαίνετο ἁρμόζον· ὅθεν ἀνεβλήθη μόνον μέχρι λήξεως τοῦ πένθους, καὶ οἱ γάμοι ἐτελέσθησαν τῷ 1538. Ὁ μὲν μαρκήσιος ἦτον εἰκοσαέτης· ἡ δὲ μαρκησία ἦγε τὸ εἰκοστὸν δεύτερον ἔτος.

Αἱ ἀρχαὶ τοῦ γάμου τούτου ὑπῆρξαν ἐντελῶς εὐτυχεῖς· πρώτην φορὰν ἠράτο ὁ μαρκήσιος, ἡ δὲ μαρκησία οὐδέποτε ἐνεθυμεῖτο ὅτι ἠράσθη. Τὴν εὐτυχίαν ταύτην συνεπλήρωσαν δύο τέκνα, υἱὸς καὶ κόρη. Ἡ μαρκησία ἐπελάθετο παντελῶς τῆς ἀπαισίας προῤῥήσεως, ἣ ἂν ἐνίοτε ἀνεμιμνήσκετο αὐτῆς, ἠπόρει πῶς ἔδωκε πίστιν εἰς αὐτήν.

Τοιαύτη εὐδαιμονία οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· ὅταν δὲ τυχαίως καταπέμπηται, εἶναι δώρημα τῆς ὀργῆς μᾶλλον ἢ τῆς ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ.

Τῇ ἀληθείᾳ, διὰ τὸν ἔχοντα καὶ χάνοντα αὐτὴν κάλλιον ἦθελεν εἶσθαι ἂν οὐδέποτε ἐγίνωσκεν αὐτήν.

Πρῶτος ὁ μαρκήσιος ἐδαρύνθη τὴν εὐδαίμονα ταύτην ζωήν. Βαθμηδὸν ἐγίνετο αὐτῷ ἐπαισθητὴ ἡ ἔλλειψις τῶν νεανικῶν ἡδονῶν, καὶ ἀπομακρυνόμενος τῆς μαρκησίας ἤρξατο πλησιάζων τοὺς ἀρχαίους αὐτοῦ φίλους.

Ἡ δὲ μαρκησία, ἥτις ἔθυσεν εἰς τὸν βωμὸν τῆς συζυγικῆς ἀγάπης τὰς κοινωνικὰς ἕξεις, παρεδόθη εἰς τὰς συναναστροφὰς, ἔνθα νέοι θριαμβοι ἀνέμενον αὐτήν.

Οἱ θριαμβοι οὗτοι διήγειραν τὴν ζηλοτυπίαν τοῦ μαρκησίου, ὅστις ὅμως ὢν ὑπὲρ τὸ μέτρον ἄνθρωπος τοῦ αἰῶνος αὐτοῦ, δὲν ἐξετέθη γελοίως εἰς τὰ ὄμματα τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἔκλεισεν εἰς τὰ μύχια τῆς ψυχῆς τὸ αἴσθημά του, ὅπερ κατὰ πᾶσαν εὐκαιρίαν ἐξεδηλοῦτο ὑπὸ νέαν μορφήν.

Τοὺς γλυκεῖς ἐκείνους ἐρωτικοὺς λόγους, οἵτινες ὡμοίαζον πρὸς ἀγγέλων φθόγγους, διεδέξαντο οἱ ὁριμεῖς καὶ δηκτικοὶ, οἱ προάγγελοι προσεχοῦς ῥήξεως.

Μετ' οὐ πολὺ ὁ μαρκήσιος καὶ ἡ μαρκησία ἐβλέποντο μόνον καθ' ἣν ὥραν δὲν ἠδύναντο νὰ μὴ συναντηθῶσιν· ἐπὶ τέλους δὲ ὁ μαρκήσιος προφασιζόμενος ὅτι κατεπείγουσαι ὑποθέσεις ἠνάγκαζον αὐτὸν ν' ἀναχωρῇ, καὶ μετὰ μικρὸν ἄνευ οὐδεμιᾶς προφάσεως, ἔλειπε κατὰ τὰ τρία τέταρτα τοῦ ἔτους, καὶ ἡ μαρκησία ἦτον αὖθις χήρα.

Πάσας τὰς συγχρόνους πηγὰς συμβουλευόμενοι εὑρίσκομεν αὐτὰς ὁμοφώνως ὁμολογούσας ὅτι ἦτον ἀείποτε ἡ αὐτὴ, πλήρης ὑπομονῆς γαλήνης καὶ κοσμιότητος, σπανίως δὲ ἀπαντᾷ τοιαύτη ὁμοφροσύνη περὶ γυναικὸς νέας καὶ ὡραίας.

Περὶ τὸν χρόνον τοῦτον, ὁ μαρκήσιος, ὅστις κατὰ τὰς βραχείας στιγμὰς ἃς παρ' αὐτῇ διήρχετο, ἐδυσφόρει καὶ ἠθύμει ὁσάκις ἔμενε κατὰ μόνας μετὰ τῆς συζύγου του, προσεκάλεσε τοὺς δύο ἀδελφοὺς αὐτοῦ, τὸν ἱππότην καὶ τὸν ἀββᾶν Δὲ Γκάνζ. Εἶχε δὲ καὶ τρίτον, ὅστις ὡς δευτερότοκος ἔφερε τὸν τίτλον τοῦ κόμητος, καὶ ἦτο συνταγματάρχης τοῦ τάγματος τῆς Λαγγεδόκης· ἐπειδὴ ὅμως οὗτος οὐδὲν διεδραμάτισε πρόσωπον ἐν τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ, δὲν ἐνασχολούμεθα περὶ αὐτοῦ.

Ὁ ἀββᾶς Δὲ Γκάνζ, ὅστις ἔφερε μὲν τὸν τίτλον τοῦτον ἀλλὰ δὲν ἦτον ἐκκλησιαστικὸς, ἔλαβεν αὐτὸν ἵνα χαίρῃ τὰ προνόμιά του· ἦτο δὲ λόγιος ποιητικίζων, ἱκανῶς εὐειδὴς, μολονότι ἐνίοτε ὁσάκις ὠργίζετο, οἱ ὀφθαλμοί του ἐξέφραζον παράδοξον ὠμότητα· κατὰ δὲ τὰ ἄλλα ἀκόλαστος, ἀναιδὴς, ὡς πράγματι μέλος τοῦ κλήρου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ὁ ἱππότης Δὲ Γκάνζ, πεπροικισμένος ἐπίσης ἐν μέρει διὰ τῆς τοσούτῳ δαψιλῶς διακεχυμένης ἐπὶ τῆς οἰκογενείας του καλλονῆς, ἦτον εἷς τῶν μετρίων ἐκείνων ἀνδρῶν, οἵτινες ἀρέσκονται εἰς τὴν μηδαμινότητα αὐτῶν, καὶ γηράσκουσιν ἀνίκανοι πρός τε τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν, ἐκτὸς ἂν ἑτέρα φύσις ἐρρωμενεστέρα ἁρπάσῃ καὶ παρασύρῃ αὐτοὺς, ὠχρούς καὶ ἀμυδροὺς ἀστέρας, εἰς τὸν στρόβιλον αὐτῆς.

Αὐτὸ δὲ τοῦτο ἔπασχεν ὁ ἱππότης ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ· ὑπείκων εἰς ἐπιρροὴν ἣν καὶ αὐτὸς ἠγνόει, καὶ καθ' ἧς ἤθελεν ἀνθιστῇ μετ' ἐπιμονῆς παιδίου, ἂν ὑπώπτευε κἂν αὐτὴν, ἦτο μηχανὴ ἑτεροκίνητος, ὑπακούουσα εἰς τὰς θελήσεις ἑτέρας διανοίας καὶ τὰ πάθη ἑτέρας καρδίας, μηχανὴ ἐπομένως τοσούτῳ μᾶλλον φοβερὰ, καθ' ὅσον οὐδεμία αὐτόματος ἢ ἔλλογος κίνησις ἠδύνατο παρ' αὐτῷ νὰ στήσῃ τὴν ἅπαξ διδομένην ὥθησιν.

Ἄλλως δὲ, τὴν ἐπὶ τοῦ ἱππότου ἐπιρροὴν ἐξήσκει ἐν μέρει ὁ ἀββᾶς καὶ ἐπὶ τοῦ μαρκησίου. Ἄνευ περιουσίας, ὡς ὑστερότοκος, ἄνευ προσόδων, διότι καὶ περ φέρων τὸ ἐκκλησιαστικὸν σχῆμα, δὲν ἐξεπλήρου τὰ καθήκοντα αὐτοῦ, κατώρθωσε νὰ πείσῃ τὸν μαρκήσιον, πλουτοῦντα οὐ μόνον ἐκ τῆς ἰδίας περιουσίας ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς συζυγικῆς, ἥτις θὰ ἐδιπλασιάζετο σχεδὸν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ κ. Δὲ Νοσὲρ, ὅτι ἀνάγκη ἦτο ν' ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν τοῦ οἴκου αὐτοῦ καὶ τὴν διαχείρισιν τῶν κτημάτων του ἄνθρωπος ἀφωτιωμένος, ὡς τοιοῦτος δὲ προσεφέρετο αὐτός.

Ὁ μαρκήσιος συγκατετέθη προθύμως, ἀνιώμενος, ὡς εἴπομεν, τότε ἐκ τῆς οἰκιακῆς μονώσεως, καὶ ὁ ἀββᾶς ἦγαγε μεθ' ἑαυτοῦ τὸν ἱππότην, ὅστις ἠκολούθησεν αὐτὸν ὡσεὶ σκιὰ καὶ δὲν ἐθεώρει ἀληθῶς ὡς μὴ ὄντα.

Ἡ μαρκησία ὡμολόγησε πολλάκις ὕστερον, ὅτι τὴν πρώτην φορὰν καθ' ἣν εἶδε τοὺς ἀνθρώπους τούτους, μολονότι τὸ ἐξωτερικὸν αὐτῶν ἦτο κατὰ πάντα εὐάρεστον, ἠσθάνθη ἐπαχθὲς αἴσθημα καταλαβὸν τὴν καρδίαν αὐτῆς, ἡ δὲ περὶ βιαίου θανάτου προφρησις ἐκείνη τῆς γοήσης, ἣν ἀπὸ τοσούτου χρόνου ἐλησμόνησεν, ὁμοία πρὸς ἀστραπὴν, ἀπήστραψεν αἴφνης πρὸ τῶν ὀμμάτων αὐτῆς

Ἀλλ' οὐχ οὕτως εἶχε τὸ πρᾶγμα ὡς πρὸς τοὺς δύο ἀδελφούς· ἡ καλλονὴ τῆς μαρκησίας ἐξέπληξεν ἀμφοτέρους, καὶ τοι κατὰ τρόπον ἀλλοῖον. Ὁ ἱππότης ἐξέστη ἐνώπιον αὐτῆς ὡς ἐνώπιον ὡραίου ἀγάλματος· ἀλλ' ἠσθάνθη οἵαν ἐντύπωσιν ἤθελεν αἰσθανθῇ βλέπων μάρμαρον, καὶ ἂν ὁ ἱππότης ἐγκατελείπετο εἰς τὴν ἰδίαν βούλησιν, αἱ συνέπειαι τοῦ θαυμασμοῦ τούτου οὐδαμῶς θὰ ἦσαν ἐπίφοβοι.

Ἄλλως δὲ ὁ ἱππότης οὔτε ἐμεγέθυνεν οὔτε ὑπέκρυφε τὴν ἐντύπωσιν αὐτοῦ ἐνώπιον τῆς νύμφης του.

Ὁ δὲ ἀββᾶς τοὐναντίον ἐκ πρώτης ὄψεως κατελήφθη ὑπὸ βαθείας καὶ σφοδρᾶς ἐπιθυμίας τοῦ ν' ἀπολαύσῃ τῆς γυναικὸς ταύτης, τῆς περικαλεστάτης τῶν ὅσων ποτὲ εἶδε· ἀλλὰ τοσούτῳ κύριος τῶν ἐντυπώσεων αὐτοῦ ὅσῳ καὶ δοῦλος αὐτῶν. ὁ ἱππότης, μόλις εἶπεν ὀλίγους φιλοφρονητικοὺς λόγους οὔτε τὸν λέγοντα οὔτε τὴν ἀκούουσαν ἐνοχοποιοῦντας· καὶ ὅμως, πρὶν ἢ περατωθῇ ἡ πρώτη αὕτη συνδιάλεξις, ὁ ἀββᾶς ἀπεφάσισεν ἀμετακλήτως τὴν κατοχὴν τῆς ὡραίας γυναικός.

Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν μαρκησίαν, μολονότι ἡ ἐκ τῶν δύο ἀνδραδέλφων αὐτῆς ἐντύπωσις οὐδέποτε ὁλοσχερῶς ἐξηλείφθη, ἡ δεξεαστικὴ καὶ εὔστροφος εὐφυΐα τοῦ ἀββᾶ, καὶ ἡ παντελὴς μηδαμινότης τοῦ ἱππότου ἐπανήγαγον αὐτὴν εἰς εὐγενέστερα αἰσθήματα· διότι ἡ μαρκησία ἦτο μία τῶν ψυχῶν ἐκείνων αἵτινες οὐδέποτε μὲν ὑποπτεύουσι τὸ κακὸν, ὅταν μικρὸν ὑφ' οἱονδήποτε σχῆμα κρύπτηται, λυποῦνται δὲ ἀ-

ναγνωρίζουσαι αὐτό, ὅταν ἀναλάβῃ τὴν ἀληθῆ ὄψιν.

Μεθ' ὅλα ταῦτα, ἡ ἄφιξις τῶν δύο ἀδελφῶν διέχυσεν ἀμέσως ὀλίγην ζωὴν καὶ φαιδρότητα ἐν τῇ οἰκίᾳ. Ἐπὶ πλέον δὲ, πρὸς μεγάλην ἔκπληξιν τῆς μαρκησίας, ὁ σύζυγος αὐτῆς, ὁ ἀπὸ τοσούτου χρόνου ἀδιαφορῶν πρὸς τὸ κάλλος αὐτῆς, ἐφάνη ἐκ νέου γοητευόμενος ὑπὸ τῶν θελγήτρων της· οἱ δὲ λόγοι του κατέστησαν βαθμηδὸν συμπαθέστεροι.

Ἡ μαρκησία οὐδέποτε ἐπαύσατο ἀγαπῶσα αὐτόν· τὴν ἔλλειψιν τοῦ ἔρωτός του ὑπέστη μετ' ἐγκαρτερήσεως· τὴν δ' ἐπάνοδον αὐτοῦ ἐδέξατο μετὰ χαρᾶς, καὶ τρεῖς μῆνες παρῆλθον ὅμοιοι πρὸς ἐκείνους οἵτινες ἀπὸ πολλοῦ ἦσαν μεμακρυσμένη καὶ σχεδὸν ἐσβεσμένη ἀνάμνησις.

Ἐνεκολπώθη λοιπὸν αὖθις μετὰ τῆς ἐξόχου ἐκείνης εὐχερείας τῆς νεότητος ἥτις οὐδὲν ἄλλο ἐπιδιώκει, ἐκτὸς τῆς εὐτυχίας, τὸν εὐδαίμονα βίον, οὔτ' ἐρευνήσασα κἂν ποῖος ἀγαθὸς δαίμων ἐπανέφερεν αὐτῇ τὸν θησαυρὸν ὃν ἐνόμιζεν ἀπολεσθέντα, ὅτε προσεκλήθη παρὰ γείτονος ἐν τῇ ἐξοχῇ, ἵνα διέλθῃ ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὴν ἔπαυλιν αὐτῆς. Ὁ ἀνὴρ αὐτῆς καὶ οἱ δύο ἀνδράδελφοι συνώδευσαν αὐτήν. Μέγα κυνηγέσιον παρεσκευάσθη ἐκ τῶν προτέρων, καὶ ἅμα τῇ ἀρίξει ἕκαστος προητοιμάσθη ὅπως παρευρεθῇ εἰς αὐτό.

Ὁ ἀββᾶς, ὅστις ἕνεκα τῆς εὐφυΐας αὐτοῦ κατέστη περιζήτητος εἰς πᾶσαν συναναστροφήν, ἐκηρύχθη κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν συνοδίτης τῆς μαρκησίας, ἡ δὲ νύμφη αὐτοῦ ἐδέξατο αὐτὸν μετὰ τῆς συνήθους εὐμενείας.

Ἕκαστος τῶν κυνηγῶν, τὸ παράδειγμα τοῦτο μιμούμενος, ἐξελέξατο γυναῖκα, περὶ ἧς ὤφειλε νὰ φροντίζῃ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν εἶτα τῆς ἱπποτικῆς ταύτης προφυλάξεως ληφθείσης, ἕκαστος ὥδευσε πρὸς τὸν τόπον τῆς συνεντεύξεως.

Συνέβη δὲ ὅ,τι συμβαίνει πάντοτε, οἱ κύνες ἐκυνήγησαν πρὸς ἴδιον ὄρελος. Δύο μόνοι ἢ τρεῖς περιπαθεῖς ἐρασταὶ τῆς θήρας ἠκολούθησαν τοὺς κύνας· οἱ δὲ λοιποὶ διεσκορπίσθησαν.

Ὁ ἀββᾶς, ὡς συνοδίτης τῆς μαρκησίας, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν κατέλιπεν αὐτήν, καὶ τοσοῦτον ἐπιδεξίως ἀπεμακρύνθη ὥστε εὑρέθη μετ' αὐτῆς κατὰ μόνας· ἦτο δ' αὕτη εὐκαιρία ἣν ἀπὸ μηνὸς ἐπεζήτει μετὰ τοσαύτης μερίμνης μεθ' ὅσης ἀπέφευγεν αὐτὴν ἡ μαρκησία.

Ὅθεν, ἅμα ἡ μαρκησία ἐνόησεν ὅτι μετὰ σκοποῦ ὁ ἀββᾶς ἀπεμακρύνθη τῶν θηρευτῶν, ἠθέλησε νὰ κεντήσῃ τὸν ἵππον καὶ νὰ ὁράμῃ πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος· ἀλλ' ὁ ἀββᾶς ἐμπόδισεν αὐτήν.

Ἡ μαρκησία οὔτε ἠδύνατο οὔτε ἤθελε νὰ συγκροτήσῃ πάλην· ἠρκέσθη ἀναμένουσα τοὺς λόγους τοῦ ἀββᾶ, προσλαμβάνουσα τὸ ὑπεροπτικὸν καὶ ἀγέρωχον ὕφος ὅπερ τοσούτῳ καλῶς ὑποκρίνονται, αἱ γυναῖκες ὅταν βούλωνται ν' ἀποδείξωσι τῷ ἀνδρὶ ὅτι οὐδὲν πρέπει ἐξ αὐτῶν νὰ ἐλπίζῃ.

Ἐπῆλθε στιγμιαία σιγὴ, ἣν ὁ ἀββᾶς διέκοψε πρῶτος.

— Κυρία, εἶπε, σᾶς ζητῶ συγγνώμην ἂν μετεχειρίσθην αὐτὸ τὸ μέσον διὰ νὰ σᾶς ὁμιλήσω κατὰ μόνας· ἀλλ' ἐπειδὴ, μολονότι εἶμαι ἀνδράδελφός σας, δὲν ἐφαίνεσθε διατεθειμένη νὰ μοὶ παραχωρήσητε τὴν χάριν ταύτην, ἂν δὲν τὴν ἐζήτουν, ἐσκέφθην ὅτι κάλλιον ἦτο δι' ἐμὲ ἂν σᾶς ἀφήρουν τὸ μέσον τῆς ἀρνήσεως.

Ἀφοῦ ἐδιστάσατε νὰ μοὶ ζητήσητε πρᾶγμα τόσον ἁπλοῦν, κύριε, ἀπεκρίνατο ἡ μαρκησία, ἀφοῦ τοιαύτας προφυλάξεις ἐλάβετε διὰ νὰ μὲ βιάσετε νὰ σᾶς ἀκούσω, θὰ ἠξεύρατε, βεβαίως, ἐκ τῶν προτέρων ὅτι οἱ λόγοι σας ἦσαν τοιοῦτοι ὥστε δὲν ἠδυνάμην νὰ τοὺς ἀκούσω. Εὐαρεστήθητε λοιπὸν νὰ σκεφθῆτε πρὶν ἀρχίσητε τὴν συνδιάλεξιν, τὴν ὁποίαν καὶ ἐνταῦθα ὡς ἀλλαχοῦ, σᾶς προειδοποιῶ ὅτι ἐπιφυλάττομαι τὸ δικαίωμα νὰ διακόψω εὐθὺς ἅμα παύσῃ νὰ μοὶ φαίνηται κοσμία.

— Ὡς πρὸς τοῦτο, κυρία, νομίζω δύναμαι νὰ σᾶς ἐγγυηθῶ, ὅτι οἱαδήποτε πράγματα θελήσω νὰ σᾶς εἰπω θὰ τ' ἀκούσητε μέχρι τέλους· κ' ἔπειτα εἶναι τόσον ἁπλᾶ, ὥστε περιττὸν εἶναι ν' ἀνησυχῆτε· ἤθελα νὰ σᾶς ἐρωτήσω, κυρία, ἂν παρετηρήσατε τὴν ἀλλαγὴν τῆς διαγωγῆς τοῦ συζύγου σας πρὸς ὑμᾶς.

— Ναὶ, κύριε, καὶ ἡμέρα δὲν παρῆλθε χωρὶς νὰ εὐχαριστήσω τὸν Θεὸν διὰ τὴν εὐτυχίαν ταύτην.

— Ἐσφάλατε, κυρία, ἐπανέλαβεν ὁ ἀββᾶς μετὰ μειδάματος αὐτῷ μόνῳ ἰδιάζοντος, ὁ Θεὸς ἐδῶ δὲν ἀναμιγνύεται. Εὐχαριστεῖτε αὐτὸν διότι σᾶς ἔπλασε τὴν ὡραιοτέραν καὶ θελκτικωτέραν τῶν γυναικῶν, καὶ ὁ Θεὸς ἱκανὰς δοξολογίας θ' ἀναμένῃ παρ' ὑμῶν, μὴ ἀφαιρῶν τὰς εἰς ἐμὲ ἀνηκούσας.

— Δὲν σᾶς ἐννοῶ, κύριε, εἶπε ψυχρῶς ἡ μαρκησία.

— Πολὺ καλὰ, θὰ μ' ἐνοήσετε, ἀγαπητή μου νύμφη. Ἐγὼ ἔκαμα τὸ θαῦμα διὰ τὸ ὁποῖον εὐχαριστεῖτε τὸν Θεὸν, εἰς ἐμὲ λοιπὸν ἀνήκει ἡ

εὐγνωμοσύνη. Ὁ Θεὸς εἶναι πολὺ πλούσιος καὶ δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ κλέπτῃ τοὺς πτωχούς.

— Ἔχετε δίκαιον, κύριε· ἂν ἀληθῶς εἰς ὑμᾶς ὀφείλω τὴν ἐπιστροφὴν ταύτην ἧς ἠγνόουν τὴν αἰτίαν, πρῶτον θὰ εὐχαριστήσω ὑμᾶς κατόπιν δὲ τὸν Θεόν, ὅστις σᾶς ἐνέπνευσε τὴν καλὴν αὐτὴν ἰδέαν.

— Ναί, ἀπήντησεν ὁ ἀββᾶς· ἀλλ' ὁ Θεός, καθὼς μ' ἐνέπνευσε καλὴν ἰδέαν, ἂν ἡ καλὴ αὐτὴ ἰδέα δὲν μοὶ φέρῃ τὸ ἐλπιζόμενον κέρδος, ἴσως μ' ἐμπνεύσῃ καὶ κακήν.

— Τί θέλετε νὰ εἰπῆτε, κύριε;

— Ὅτι εἰς ὅλην τὴν οἰκογένειάν μας μία μόνη θέλησις ὑπάρχει, καὶ ἡ θέλησις αὕτη εἶναι ἡ ἰδική μου· ὅτι τῶν ἀδελφῶν μου ἡ κεφαλὴ στρέφει κατὰ τὴν ἰδιοτροπίαν αὐτῆς τῆς θελήσεως, ὡς ἀνεμοδείκτης, καὶ ὅτι ὁ τὴν θερμότητα ἐμφυτεύσας δύναται καὶ τὴν ψυχρότητα νὰ ἐμφυτεύσῃ.

— Περιμένω ἀκόμη νὰ ἐξηγηθῆτε, κύριε.

— Λοιπόν, ἀγαπητή μου νύμφη, ἀφοῦ σᾶς ἀρέσκει νὰ μὴ μ' ἐννοῆτε, ἐξηγοῦμαι σαρέστερα. Ὁ ἀδελφός μου ἀπεμακρύνθη ὑμῶν ἐκ ζηλοτυπίας· εἶχον ἀνάγκην νὰ σᾶς δώσω ἰδέαν τῆς ἐπ' αὐτοῦ ἐπιρροῆς μου, καὶ ἀπὸ τῆς ἐσχάτης ἀδιαφορίας ἐπανήγαγον αὐτὸν εἰς τὰς ὁρμὰς τοῦ ζωηροτάτου ἔρωτος, δεικνύων αὐτῷ ὅτι ἀδίκως σᾶς ὑπώπτευε. Λοιπὸν φθάνει μόνον νὰ τῷ εἴπω ὅτι ἠπατήθην, νὰ ἐπιστήσω τὰς ἀορίστους ὑποψίας του ἐφ' οἱουδήποτε ἀνδρός, καὶ θὰ τὸν ἀπομακρύνω ἀφ' ὑμῶν καθὼς τὸν ἔκαμα νὰ σᾶς πλησιάσῃ. Δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ σᾶς δώσω ἀπόδειξιν τῶν ὅσων λέγω· ἠξεύρετε πολὺ καλὰ ὅτι λέγω τὴν ἀλήθειαν.

— Καὶ ποῖον σκοπὸν εἴχατε παίζοντες αὐτὴν τὴν κωμῳδίαν;

— Νὰ σᾶς ἀποδείξω, κυρία, ὅτι δύναμαι κατ' ἀρέσκειαν νὰ σᾶς κάμω κατηφῆ ἢ εὔθυμον, προσφιλῆ ἢ ἐγκαταλελειμμένην, λατρευομένην ἢ μισουμένην. Τώρα ἀκούσατέ μου· σᾶς ἀγαπῶ.

— Μὲ ὑβρίζετε, κύριε, ἀνεφώνησεν ἡ μαρκησία προσπαθοῦσα ν' ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ ἀββᾶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου της.

— Μὴ μεγάλους λόγους ἀγαπητή μου νύμφη· διότι σᾶς εἰδοποιῶ, μ' ἐμὲ δὲν ὠφελοῦν. Ποτὲ δὲν ὑβρίζει τις γυναῖκα λέγων ὅτι τὴν ἀγαπᾷ· ἀλλὰ δι' ἀπείρων τρόπων τὴν βιάζει νὰ συμμερισθῇ τὸν ἔρωτά του. Πταίει μόνον ὁσάκις ἀπατηθῇ εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ μέσου, καὶ οὐδὲν πλέον.

— Καὶ δύναμαι νὰ μάθω ποῖον μέσον ἐξελέξατε; ἠρώτησεν ἡ μαρκησία μετὰ μειδιάματος δηλοῦντος ἐσχάτην περιφρόνησιν.

— Τὸ μόνον ὅπερ δύναται νὰ ἐπιτύχῃ μετὰ γυναικὸς ἀταράχου, ψυχρᾶς καὶ ἰσχυρᾶς ὡς ὑμᾶς, τὴν πεποίθησιν περὶ τοῦ ὅτι τὸ συμφέρον σας ἀπαιτεῖ νὰ συμμερισθῆτε τὸν ἔρωτά μου.

— Ἀφοῦ φρονεῖτε ὅτι τοσοῦτῳ καλῶς μὲ γνωρίζετε, ἀπεκρίνατο ἡ μαρκησία προσπαθοῦσα καὶ πάλιν εἰς μάτην ν' ἀποσύρῃ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου αὐτῆς, πρέπει τότε νὰ μάθετε διὰ ποίου τρόπου γυνὴ ὡς ἐμὲ ὀφείλει νὰ δεχθῇ τοιαύτην ἐξομολόγησιν· εἴπατε εἰς ὑμᾶς αὐτὸν ὅ,τι θὰ σᾶς ἔλεγα, καὶ μάλιστα ὅτι θὰ ἔλεγα εἰς τὸν σύζυγόν μου.

Ὁ ἀββᾶς ἐμειδίασε.

— Ὦ! ὅσῳ δι' αὐτό, ὑπέλαβεν, εἶσθε κυρία νὰ πράξητε, ὡς βούλεσθε. Εἴπατε ὅ,τι θέλετε εἰς τὸν σύζυγόν σας· ἐπαναλάβετέ του τὴν συνδιάλεξίν μας λέξιν πρὸς λέξιν· προσθέσατε πᾶν ὅ,τι ἡ μνήμη σᾶς ἀνακαλέσῃ, εἴτε ἀληθὲς εἴτε ψευδές, ὅσῳ τὸ δυνατὸν ἐναντίον μου· ἔπειτα ἀφοῦ καλῶς τὸν διδασκαλεύσητε, ἀφοῦ πιστεύσητε ὅτι τὸν ἐπείσατε, θὰ τῷ εἴπω ἐγὼ δύο λέξεις καὶ θὰ τὸν ἀναστρέψω ὡς αὐτὸ τὸ χειρόκτιον. Ἰδοὺ ὅσα εἶχα νὰ σᾶς εἴπω, κυρία· δὲν σᾶς κρατῶ πλέον· δύνασθε νὰ μ' ἔχητε φίλον ἀφωσιωμένον ἢ θανάσιμον ἐχθρόν. Σκέφθητε.

Ταῦτα δ' εἰπών, ὁ ἀββᾶς ἀφῆκε τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου τῆς μαρκησίας, ἥτις ἐπτέρνισεν αὐτὸν ἠρέμα ἵνα μὴ δείξῃ φόβον καὶ σπουδήν. Ὁ ἀββᾶς ἠκολούθησεν αὐτήν, καὶ ἀμφότεροι ἐπανεῦρον τὴν θηρευτικὴν συνοδείαν.

Ὁ ἀββᾶς εἶπεν ἀλήθειαν. Ἡ μαρκησία, μεθ' ὅλας τὰς ἀπειλὰς αὐτῆς, ἐσκέφθη περὶ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ ἀνθρώπου τούτου ἐπὶ τοῦ ἀνδρός της, ἐπιρροῆς πολλάκις ἀποδειχθείσης· ὅθεν ἐτήρησε σιωπήν, ἐλπίζουσα ὅτι ὅπως ἐκφοβήσῃ αὐτὴν ἐδείχθη χείρων ἢ ὅσον ἀληθῶς ἦτο. Περὶ τούτου ὅμως δεινῶς ἠπατᾶτο.

Ὁ δὲ ἀββᾶς ἠθέλησε νὰ ἴδῃ πρῶτον ἂν ὤφειλε ν' ἀποδώσῃ τὰς ἀρνήσεις τῆς μαρκησίας εἰς προσωπικὴν ἀντιπάθειαν ἢ εἰς ἀληθῆ ἀρετήν. Ὁ ἱππότης, ὡς εἴπομεν, ἦτον ὡραῖος· εἶχε τὴν ἕξιν τῆς ἀναστροφῆς μετὰ τῆς ὑψηλῆς κοινωνίας, ἕξιν ἀντικαθιστῶσαν τὴν εὐφυΐαν· πρὸς δὲ ταύτῃ τὴν ἰσχυρογνωμοσύνην, καρπὸν τῆς μικρονοίας αὐτοῦ· ἐπεχείρησε νὰ πείσῃ αὐτὸν ὅτι ἠγάπα τὴν μαρκησίαν, τοῦθ' ὅπερ δὲν ἦτο δύσκολον.

Εἴπομεν ποίαν ἐντύπωσιν παρήγαγεν ἐπὶ τοῦ

Ιππότου ἡ πρώτη θέα τῆς Κας Δὲ Γκάνζ· ἀλλ' οὗτος ἐκ τῶν προτέρων γινώσκων τὴν φήμην τῆς νύμφης αὐτοῦ ὡς γυναικὸς αὐστηροτάτης τὰ ἤθη οὐδέποτε ἐφαντάσθη νὰ ἐρωτευθῇ αὐτήν.

Ὑπείκων ὅμως εἰς τὴν ἐπιῤῥοὴν ἣν ἐξήσκει ἐπὶ πάντων τῶν περὶ αὐτὴν, ὁ Ιππότης διετέλει πλήρης ἀφοσιώσεως ὑπὲρ αὐτῆς· ἡ δὲ μαρκησία, ἥτις οὐδεμίαν αἰτίαν εἶχε νὰ δυσπιστῇ πρὸς τὴν ἀφοσίωσιν ταύτην ἣν ἐξελάμβανε φιλικὴν, ἐφέρετο πρὸς τὸν ἀνδράδελφον, παρὰ τὸ σύνηθες, μετὰ μείζονος οἰκειότητος.

Ὁ ἀββᾶς ἦλθε παρ' αὐτῷ, καὶ βεβαιωθεὶς ὅτι ἦσαν μόνοι.

— Ἱππότα, τῷ εἶπεν, ἀγαπῶμεν καὶ οἱ δύο τὴν αὐτὴν γυναῖκα, καὶ ἡ γυνὴ αὕτη εἶναι γυνὴ τοῦ ἀδελφοῦ μας. Μὴ διασταυρωθῶμεν ἐν τῷ ἔρωτι ἡμῶν· ἐγὼ περιστέλλω τὸ αἴσθημά μου, καὶ δύναμαι τοσούτῳ μᾶλλον νὰ θυσιάσω αὐτὸ χάριν σοῦ, καθ' ὅσον πιστεύω ὅτι σὺ προτιμᾶσαι· προσπάθησε λοιπὸν ν' ἀποκτήσῃς τὸν ἔρωτα ὃν πιστεύω ὅτι ἔχει πρὸς σὲ ἡ μαρκησία, καὶ ἀφ' ἧς ἡμέρας τὸ κατορθώσῃς, ἀποσύρομαι, ἄλλως ἂν ἀποτύχῃς, παραχώρησέ μοι εὐγενῶς τὴν θέσιν σου, διὰ νὰ δοκιμάσω καὶ ἐγὼ ἂν ἡ καρδία της εἶναι ἀληθῶς ἀπόρθητος, ὡς οἱ πάντες λέγουσι.

Ὁ Ιππότης οὐδέποτε διενοήθη ὅτι ἦτο δυνατὸν ν' ἀπολαύσῃ τοῦ ἔρωτος τῆς μαρκησίας· ἀφ' ὅτου ὅμως ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ἄνευ οὐδενὸς φαινομένου ἀτομικοῦ συμφέροντος, ἤγειρεν ἐν αὐτῷ τὴν ἰδέαν ὅτι ἐνδεχόμενον ἦτο ν' ἀγαπᾶται, ἅπας ὁ ἐν τῇ αὐτομάτῳ ἐκείνῃ μηχανῇ ἔρως καὶ ἡ φιλαυτία ἐνεκολπώθησαν τὴν ἰδέαν ταύτην, καὶ ἤρξατο διπλασιάζων τὰς πρὸς τὴν νύμφην αὐτοῦ φιλοφρονήσεις.

Αὕτη δὲ, ἥτις οὐδέποτε συνέλαβεν ὑπονοίας, ἐφέρετο κατ' ἀρχὰς τῷ Ιππότῃ μετ' εὐμενείας ἣν ἐπηύξανεν ἡ πρὸς τὸν ἀββᾶν περιφρόνησις.

Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ, ὁ Ιππότης μὴ ἐννοῶν πόθεν ἐπήγαζεν ἡ τοιαύτη εὐμένεια, ἐξηγήθη σαφέστερον.

Ἡ μαρκησία ἀποροῦσα καὶ ἀμφιβάλλουσα κατ' ἀρχὰς, ἀφῆκεν αὐτὸν λέγοντα μέχρις οὗ φωτισθῇ περὶ τῶν σκοπῶν του καὶ τότε ἀνεχαίτισεν αὐτὸν ὡς τὸν ἀββᾶν, διά τινων τῶν πικρῶν ἐκείνων λέξεων, ἃς αἱ γυναῖκες εὑρίσκουσιν ἐν τῇ ἀδιαφορίᾳ εὐχερέστερον ἢ ἐν τῇ ἀρετῇ αὐτῶν.

Ἀπέναντι τῆς ἀποτυχίας ταύτης, ὁ Ιππότης, ὅστις πόῤῥω ἀπεῖχε τῆς ἰσχυρᾶς τοῦ ἀδελφοῦ του θελήσεως, ἀπώλεσε πᾶσαν ἐλπίδα, καὶ παῤῥησίᾳ ὡμολόγησε τούτῳ τὴν ἀτυχῆ ἔκβασιν τῶν φροντίδων καὶ τοῦ ἔρωτος αὐτοῦ. Αὐτὸ δὲ τοῦτο ἀνέμενεν ὁ ἀββᾶς, τὸ μὲν πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς φιλαυτίας αὐτοῦ, τὸ δὲ πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν σχεδίων του.

Μετέτρεψεν εἰς σφοδρὸν μῖσος τὸ αἴσχος τοῦ Ιππότου, καὶ τότε βέβαιος ὢν ὅτι ἔχει αὐτὸν οὐ μόνον στήριγμα ἀλλὰ καὶ συνένοχον, ἐπελήφθη τοῦ κατὰ τῆς μαρκησίας σχεδίου του.

Τὸ ἀποτέλεσμα ἐφάνη πάραυτα ἐκ τῆς νέας τοῦ κ. Δὲ Γκάνζ ψυχρότητος. Νέος τις, ὃν ἡ μαρκησία συνήντα ἐνίοτε ἐν ταῖς συναναστροφαῖς, καὶ μεθ' οὗ ἕνεκα τῆς εὐφυΐας του, ἠρέσκετο συνδιαλεγομένη, ἐγένετο εἰ μὴ ἡ αἰτία, τοὐλάχιστον ὅμως ἡ πρόφασις νέας ζηλοτυπίας, ἐκραγείσης δι' ἐρίδων ἀσχέτων πρὸς τὴν ἀληθῆ αἰτίαν, ὡς καὶ ἄλλοτε ἐγένετο· ἡ μαρκησία ὅμως οὐδόλως ἠπατήθη· ἀνεγνώρισεν ἐν τῇ μεταβολῇ ταύτῃ τὴν ὀλεθρίαν χεῖρα τοῦ ἀνδραδέλφου αὐτῆς. Ἀλλ' ἀντὶ ὡς ἐκ τούτου νὰ πλησιάσῃ αὐτῷ ἔτι πλέον ἀπεμακρύνθη· καὶ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης, οὐδεμίαν παρέλειψεν εὐκαιρίαν ὅπως δείξῃ αὐτῷ οὐ μόνον τὴν ἀπομάκρυνσιν ἀλλὰ καὶ τὴν ἄκραν περιφρόνησιν αὐτῆς.

Τὰ πράγματα εἶχον οὕτως ἐπὶ πολλοὺς μῆνας. Καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἡ μαρκησία διέκρινε μείζονα ψυχρότητα ἐν τῷ συζύγῳ αὐτῆς, καὶ μολονότι ἡ κατασκόπευσις ἐγένετο ἀοράτως, ᾐσθάνετο ὅτι ἄγρυπνος ἐπιτήρησις περικυκλοῦσα αὐτὴν ἀνεκάλυπτε τὰς μᾶλλον ἀπορρήτους πράξεις τοῦ βίου της.

Ὁ δὲ ἀββᾶς καὶ ὁ Ιππότης ἦσαν οἱ αὐτοὶ πάντοτε· μόνον ὁ μὲν ἀββᾶς ὑπέκρυψε τὸ μῖσος αὐτοῦ ὑπὸ τὸ σύνηθες μειδίαμά του, ὁ δὲ Ιππότης τὸ πεῖσμά του ὑπὸ τὴν ψυχρὰν ἐκείνην καὶ ἄκαμπτον ἀξιοπρέπειαν τῶν μικροψύχων ἀνδρῶν ἣν δεικνύουσιν ὁσάκις νομίζουσι ταπεινωθεῖσαν τὴν ματαιοφροσύνην των.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτων ἀπέθανεν ὁ Ἰωάννης Δὲ Νοσὲρ, προστιθεὶς εἰς τὴν ἤδη σημαντικὴν περιουσίαν τῆς ἐγγόνης του ἑξακοσίας ἕως ἑπτακοσίας χιλιάδας λιρῶν.

Ἡ δ' ἐπαύξησις αὕτη τοῦ πλούτου ἐγίνετο ἐν χερσὶ τῆς μαρκησίας παραφέρνος περιουσία, ὡς ἐλέγετο τότε ἐν ταῖς ὑπὸ τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου διοικουμέναις χώραις, ἤτοι, ἐπειδὴ ἤρχετο μετὰ τὸν γάμον δὲν συμπεριελαμβάνετο εἰς τὴν φερνὴν τῆς γυναικὸς, ἥτις οὕτως ἐλευθέρως ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ αὐτὴν κατὰ βούλησιν.

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν κληρονομίαν ταύτην, ὁ σύζυγος καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ μαρκησίου

ἔμαθον ὅτι προσεκάλεσε συμβουλαιογράφον ὅπως φωτίσῃ αὐτὴν περὶ τῶν δικαιωμάτων της. Τὸ δὲ διάβημα τοῦτο ἐφαίνετο γινόμενον ὅπως ἀπαλλάξῃ τὴν κληρονομίαν ἀπὸ τῆς κοινῆς τῶν συμβίων κατοχῆς· διότι ἕνεκα τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ πρὸς τὴν γυναῖκά του ὁ μαρκήσιος, ὅστις πολλάκις ὡμολόγει καθ' ἑαυτὸν ὅτι ἦτον ἄδικος, μικρὰν ἐλπίδα ἔτρεφε περὶ τοῦ ἐναντίου.

Περὶ τὸν χρόνον τοῦτον συνέβη τι παράδοξον. Εἰς γεῦμα διδόμενον παρὰ τοῦ μαρκησίου, παρετέθη ἐν τέλει γλύκυσμα, ἀφ' οὗ πάντες μὲν ὅσοι ἔφαγον ἐβλάβησαν, ὁ δὲ μαρκήσιος καὶ οἱ δύο ἀδελφοὶ αὐτοῦ μὴ γευθέντες αὐτοῦ οὐδὲν ἔπαθον.

Τὰ λείψανα τοῦ γλυκύσματος, ὅπερ ὑπετέθη ὡς αἴτιον τῆς ἀδιαθεσίας τῶν συνδαιτυμόνων, καὶ ἰδίως τῆς μαρκησίας, ἥτις ὀλίγα ἐγεύσατο αὐτοῦ, ὑπεβλήθησαν εἰς ἀνάλυσιν καὶ εὑρέθησαν περιέχοντα ἀρσενικόν, ἀναμεμιγμένον ὅμως μετὰ τοῦ γάλακτος, ὅπερ εἶναι τὸ ἀντίδοτον αὐτοῦ, καὶ ἐπομένως ἀπολέσαν μέρος τῆς δυνάμεώς του. Ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν προέκυψε δεινὸν ἐκ τούτου, τὸ σφάλμα ἐπερρίφθη εἰς ὑπηρέτην ἀπατηθέντα ἴσως καὶ ἐκλαβόντα τὸ ἀρσενικὸν ὡς σάκχαριν· πάντες δὲ ἐλησμόνησαν αὐτὸ ἢ ὑπεκρίθησαν ὅτι τὸ ἐλησμόνησαν.

Ἐν τούτοις, ἀνυποκρίτως ὁ μαρκήσιος ἐφαίνετο βαθμηδὸν συνδιαλαττόμενος πρὸς τὴν γυναῖκά του· ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην ἡ κυρία Δὲ Γκὰνζ οὐδαμῶς ἠπατήθη ὡς πρὸς τὴν ἀληθῆ αἰτίαν τῆς συνδιαλλαγῆς. Διέβλεπε καὶ ἐνταῦθα τὴν ἐγωϊστικὴν χεῖρα τοῦ ἀββᾶ, ὅστις ἔπεισε τὸν ἀδελφόν του ὅτι ἑπτακόσιαι χιλιάδες λιρῶν περιπλέον ἐν τῇ οἰκογενείᾳ κάπως ἐσήμαινον, καὶ ἔπρεπε νὰ παραβλέψῃ τὰ ἐλαφρὰ τῆς συζύγου του σφάλματα· ὁ δὲ μαρκήσιος ἐπειράθη νὰ πολεμήσῃ διὰ καλῶν μέσων τὴν εἰσέτι ἀμφίβολον ἰδέαν τῆς μαρκησίας περὶ τῆς συντάξεως διαθήκης.

Περὶ τὸ φθινόπωρον, ἀπεφασίσθη νὰ μεταβῶσιν εἰς Γκὰνζ, μικρὰν πόλιν κειμένην πρὸς τὸ κάτω μέρος τῆς Λαγγεδόκης, ἐν τῇ διοικήσει τοῦ Μομπελλιέρου, ἑπτὰ λεύγας μακρὰν αὐτοῦ καὶ ἐννεακαίδεκα μακρὰν τῆς Λύενιῶνος.

Τὸ πρᾶγμα ἦτο φυσικώτατον, διότι ὁ μαρκήσιος ἦτο κύριος τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ εἶχεν αὐτόθι ἔπαυλιν, ἀλλ' ἡ μαρκησία ἀκούσασα τὸ σχέδιόν του κατελήφθη ὑπὸ παραδόξου φρικιάσεως. Ἡ ἀνάμνησις τῆς προρρήσεως ἐπανῆλθεν εἰς τὴν μνήμην αὐτῆς.

Ἡ τοσοῦτῳ πρόσφατος καὶ δυσεξήγητος ἀπόπειρα δηλητηριάσεως ἐδιπλασίασε φυσικώτατα τοὺς φόβους αὐτῆς.

Μὴ ὑποπτεύουσα ἀπ' εὐθείας καὶ θετικῶς τοὺς ἀνδραδέλφους αὐτῆς ἐπὶ τῷ ἐγκλήματι τούτῳ ἤξευρεν ὅτι ἦσαν ἐχθροὶ αὐτῆς ἀδυσώπητοι.

Ἡ ἀναχώρησις αὕτη εἰς μικρὰν πόλιν, ἡ ἐν μεμονωμένῃ ἐπαύλει διαμονὴ ἐν μέσῳ νέας καὶ ἀγνώστου κοινωνίας, οὐδὲν αἴσιον προεσημαίνοντο· ἀλλὰ γελοῖον ἦθελεν εἶσθαι, ἂν ἀπροκαλύπτως ἀνθίστατο. Ἄλλως δὲ ἐπὶ ποίων αἰτιῶν να στηρίξῃ τὴν ἀντίστασιν αὐτῆς; Ἡ μαρκησία ἂν ὡμολόγει τοὺς φόβους αὐτῆς, ἔπρεπε νὰ κατηγορήσῃ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῶν ἀνδραδέλφων αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τίνι ἠδύνατο νὰ κατηγορήσῃ αὐτῶν; Τὸ συμβὰν τοῦ δηλητηριασθέντος γλυκύσματος δὲν ἦτον ἰσχυρὰ ἀπόδειξις. Ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ ἐγκλείσῃ πάντα φόβον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς καὶ νὰ παραδοθῇ εἰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ.

Οὐχ ἧττον ὅμως δὲν ἠθέλησε ν' ἀπέλθῃ τῆς Λύενιῶνος πρὶν ἢ συντάξῃ τὴν διαθήκην αὐτῆς, ἣν προὐτίθετο νὰ γράψῃ ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Κ. Δὲ Νοσέρ. Προσεκλήθη συμβολαιογράφος, ὅστις συνέταξε τὸ ἔγγραφον.

Ἡ Κα μαρκησία Δὲ Γκὰνζ καθίστη τὴν μητέρα αὐτῆς, Καν Δὲ Ροσσὰν, γενικὴν κηδεμόνα ἐντελλομένη αὐτῇ νὰ καταστήσῃ κληρονόμον ὅντινα ἤθελεν ἐκ τῶν δύο τέκνων τῆς κληροδοτούσης, ἅτινα ἦσαν ἄρρεν ἐξαετὲς καὶ κοράσιον πενταετές.

Ἀλλ' εἰς ταῦτα δὲν ἠρκέσθη ἡ μαρκησία, ἥτις βαθέως συνησθάνετο ὅτι δὲν ἔμελλε νὰ ἐπιζήσῃ εἰς τὸ ὀλέθριον ταξείδιον· κρύφα καὶ νύκτωρ, συνεκάλεσε τοὺς προὔχοντας τῆς Λύενιῶνος καὶ πολλοὺς τῶν ἐπιφανῶν ἀνήκοντας εἰς τὰς πρώτας οἰκογενείας τῆς πόλεως καὶ ἐνώπιον αὐτῶν ἐκήρυξε διὰ ζώσης φωνῆς κατ' ἀρχὰς, ὅτι ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἤθελεν ἀποθάνει, καθικέτευε τοὺς ἐντίμους μάρτυρας, οὓς πρὸς τοῦτο συνεκάλεσε, ν' ἀναγνωρίσωσιν ὡς ἀληθῆ, ἑκούσιον καὶ ἀπαραβιάστως γραφεῖσαν μόνην τὴν διαθήκην, ἣν ὑπέγραψε τὴν προτεραίαν, βεβαιοῦσα ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι πᾶσα ἄλλη μεταγενεστέρα διαθήκη ὑ' ἀπέῤῥεεν ἢ ἐκ δόλου ἢ ἐκ βίας.

Τὴν διὰ ζώσης φωνῆς διακήρυξιν ταύτην, ἡ μαρκησία ἀνενέωσεν ἐγγράφως ὑπέγραψε τὸν περιέχοντα αὐτὴν χάρτην, καὶ παρέδωκεν αὐτὸν ὑπὸ τὴν φύλαξιν τῶν παρ' αὐτῆς διορισθέντων θεματοφυλάκων.

Τοιοῦτο προφυλακτικὸν μέτρον ληφθὲν μετὰ

τοσούτων λεπτομερειῶν, διήγειρε ζωηρῶς τὴν περιέργειαν τῶν ἀκροατῶν· πολλαὶ ἐρωτήσεις ἀπηυθύνθησαν τῇ μαρκησίᾳ· ἀλλ' οὐδὲν ἐκ τούτων ἐξήχθη εἰμὴ μόνον, ὅτι οὕτω πράττουσα πάντα τὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα καὶ τὰς θρησκευτικὰς κοινότητας τῆς Λυένιῶνος· παντα-χοῦ δὲ κατέλιπεν ἀφθόνους ἐλεημοσύνας, ὅπως δέωνται αὐτῆς καὶ ψάλλωνται λειτουργίαι,



Βλέπων δὲ ἐρχομένας τὰς δύο γυναῖκας, ἐξέτεινε μαγικὴν ῥάβδον ὡς ἵνα ἐμποδίσῃ αὐτάς.—Σελ. 280.

εἶχε λόγους οὓς δὲν ἠδύνατο ν' ἀποκαλύψῃ.

Ἡ αἰτία τῆς συνελεύσεως διετηρήθη μυστική, καὶ ἕκαστος τῶν ἀπαρτισάντων αὐτὴν ὑπεσχέθη τῇ μαρκησίᾳ ὅτι δὲν θὰ φανερώσῃ αὐτήν.

Τῇ ἐπαύριον ἤτις ἦτον ἡ παραμονὴ τῆς εἰς Γκάνζ ἀναχωρήσεως, ἡ μαρκησία ἐπεσκέψατο ἵνα μὴ ἀφήσῃ αὐτὴν ὁ Θεὸς ν' ἀποθάνῃ πρὶν ἢ ἀξιωθῇ τῶν ἀχράντων μυστηρίων.

Τὸ ἑσπέρας ἀπεχαιρέτισε πάντας τοὺς φίλους αὐτῆς μετὰ τῆς συμπαθείας καὶ τῶν δακρύων γυναικὸς πεπεισμένης ὅτι ὁ ἀποχαιρετισμὸς ἐκεῖνος ἦτον ὁ τελευταῖος· τέλος διῆλθεν ὅλην

τὴν νύκτα ἐν προσευχῇ, καὶ ὅτε ἡ θαλαμηπόλος εἰσῆλθεν ἵνα ἀφυπνίσῃ αὐτήν, τὴν εὗρε γονυκλινῆ ἐν τῇ θέσει ἔνθα ἀφῆκεν αὐτὴν ἀφ' ἑσπέρας.

Ἀνεχώρησαν εἰς Γκάνζ· καθ' ὁδὸν οὐδὲν ἀπευκταῖον συνέβη. Ἀφικομένη εἰς τὴν ἔπαυλιν ἡ μαρκησία εὗρε τὴν πενθερὰν αὐτῆς, γυναῖκα λίαν ἀριστοκρατικὴν καὶ εὐσεβῆ, ἡ δὲ παρουσία αὐτῆς, μολονότι ἔμελλε νὰ ᾖναι προσωρινή, ἐνεψύχωσε μικρὸν τὴν δυστυχῆ. Ἡ παλαιὰ ἔπαυλις ἦτο προητοιμασμένη, καὶ ὡς κατοικία τῆς μαρκησίας ἐξελέγη, ὁ εὐπρεπέστατος καὶ κομψότατος θάλαμος, κείμενος ἐν τῇ πρώτῃ ὀροφῇ, καὶ τετραμμένος πρὸς αὐλὴν περικυκλουμένην πανταχόθεν ὑπὸ σταύλων.

Εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης ἑσπέρας καθ' ἣν ἔμελλε νὰ κατακλιθῇ, ἡ μαρκησία διηρεύνησε προσεκτικώτατα τὸ δωμάτιον, καὶ οὐδαμοῦ διέκρινέ τι ἐπικυροῦν τοὺς φόβους αὐτῆς, ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ὁλονὲν αὐξάνοντας.

Μετ' ὀλίγον χρόνον, ἡ μήτηρ τοῦ μαρκησίου ἀπῆλθε τῆς Γκάνζ, ἐπανακάμπτουσα εἰς Μομπελλιέραν. Τῇ δ' ἐπαύριον τῆς ἀναχωρήσεως, ὁ μαρκήσιος εἶπεν ὅτι κατεπείγουσαι ὑποθέσεις ἀνεκάλουν αὐτὸν εἰς Αὐενιῶνα, καὶ ἀπῆλθε τῆς ἐπαύλεως.

Ἡ μαρκησία ἔμεινε λοιπὸν μόνη μετὰ τοῦ ἀββᾶ, τοῦ ἱππότου καὶ ἱερέως ὀνόματι Περρέττου, ὅστις ἀπὸ εἰκοσιπενταετίας διετέλει παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ τοῦ μαρκησίου. Τὸ δὲ λοιπὸν προσωπικὸν τῆς οἰκίας συνέκειτο ἐξ ὀλίγων ὑπηρετῶν.

Πρώτη φροντὶς τῆς μαρκησίας, ἅμα ὡς ἀφίκετο εἰς τὴν ἔπαυλιν ὑπῆρξε νὰ σχηματίσῃ μικρὰν συναναστροφὴν ἐν τῇ πόλει. Τὸ πρᾶγμα ἐγένετο εὐκόλως· ἐκτὸς τοῦ γένους ὅπερ περιποιεῖ τιμὴν τοῖς ἀναστρεφομένοις μετ' αὐτῆς, ἡ συμπαθητικὴ χάρις αὐτῆς ἐνέπνεεν ἐκ πρώτης ὄψεως τὴν ἐπιθυμίαν τῆς φιλίας της. Ὅθεν ἡ μαρκησία δὲν ἐκυριεύετο ὑπὸ τοσαύτης πλήξεως ὡς κατ' ἀρχὰς ὑπώπτευε.

Ἡ προφύλαξις αὕτη δὲν ἀπέβη ἀνωφελής· ἀντὶ νὰ διέλθῃ τὸ φθινόπωρον μόνον ἐν Γκάνζ, ἡ μαρκησία, κατὰ τὰς ἐπιστολὰς τοῦ συζύγου της, ἠναγκάσθη καὶ νὰ διαχειμάσῃ αὐτόθι. Καθ' ὅλον δὲ τὸν χρόνον τοῦτον ὁ ἀββᾶς καὶ ὁ ἱππότης της ἐφαίνοντο ἐντελῶς ἐπιλαθόμενοι τῶν πρώτων περὶ αὐτῆς σχεδίων, καὶ ἐγένοντο αὖθις ἀδελφοὶ πλήρεις σεβασμοῦ καὶ φιλοφρονήσεων.

Ἀλλ' ἐν μέσῳ τούτων πάντων ὁ κύριος Δὲ Γκάνζ ἔμενε μακρὰν, καὶ ἡ μαρκησία, ἥτις οὐδέποτε ἐπαύσατο ἀγαπῶσα αὐτὸν, ἀπέβαλε μὲν ἤδη τὸν φόβον οὐχὶ ὅμως καὶ τὴν θλῖψιν.

Ἡμέραν τινὰ ὁ ἀββᾶς εἰσελθὼν αἴφνης εἰς τὸν θάλαμόν της κατέλαβεν αὐτὴν ἀπομάττουσαν τὰ δάκρυά της· ἐκ δὲ τοῦ μικροῦ τούτου μυστικοῦ εὐκόλως ἔμαθε καὶ τὰ λοιπά.

Ἡ μαρκησία ὡμολόγησεν ὅτι ἐν ὅσῳ ὁ σύζυγός της ζῇ οὕτως ἀπομεμακρυσμένος αὐτῆς καὶ ψυχρὸς δὲν ὑπάρχει εὐτυχία ἐν τῷ κόσμῳ δι' αὐτήν.

Ὁ ἀββᾶς ἐπειράθη νὰ παραμυθήσῃ αὐτήν· ἀλλ' ἐνῷ τὴν παρηγόρει, τῇ εἶπεν ὅτι ἡ θλῖψις, ἣν ᾐσθάνετο ἐπήγαζεν ἐξ αὐτῆς τῆς ἰδίας· ὅτι ὁ σύζυγός της ἐθλίβη ἴσως ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸν δυσπιστίας, δυσπιστίας ἧς ἀπόδειξις ἦτον ἡ διαθήκη της, ἡ τοσούτῳ μᾶλλον ταπεινωτικὴ καθ' ὅσον ἐγένετο δημοσίᾳ, καὶ ὅτι ἐφ' ὅσον ὑπῆρχεν ἡ διαθήκη, οὐδεμίαν ἔπρεπε νὰ ἐλπίζῃ συνδιαλλαγήν. Εἰς ταῦτα περιωρίσθη ἡ πρώτη συνδιάλεξις.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ ἀββᾶς εἰσῆλθε παρὰ τῇ μαρκησίᾳ φέρων ἐπιστολὴν ἣν ἔλαβε παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ ὃν ἔθεν ἐμπιστευτικῶς. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἔβριθε τρυφερῶν παραπόνων κατὰ τῆς πρὸς αὐτὸν διαγωγῆς τῆς γυναικός του, καὶ ἐν ἑκάστῃ φράσει ὑπελάνθανεν ἔρως, ὃν μόναι αἱ σπουδαῖαι ἀφορμαὶ ἂς εἶχεν ὁ μαρκήσιος παρέβλαπτον.

Ἡ μαρκησία συνεκινήθη κατ' ἀρχὰς μεγάλως ἐκ τῆς ἐπιστολῆς· ἀλλὰ σκεφθεῖσα ἀμέσως ὅτι ἀκριβῶς διῆλθε μεταξὺ τῶν πρὸς τὸν ἀββᾶν ἐξηγήσεών της καὶ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ὅσος χρόνος ἀπῃτεῖτο ὅπως μάθῃ αὐτὰς ὁ μαρκήσιος, ἀνέμεινε νέας καὶ ἰσχυροτέρας ἀποδείξεις, ὅπως μεταβάλῃ γνώμην.

Ἀλλ' ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ὁ μὲν ἀββᾶς, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι θὰ συνδιαλλάξῃ τὸν ἄνδρα πρὸς τὴν γυναῖκα, καθίστατο ἀπαιτητικώτερος ὡς πρὸς τὴν διαθήκην, ἡ δὲ μαρκησία ἀνησυχοῦσά πως ἐκ τῆς ἐπιμονῆς ταύτης, ἐκυριεύετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὑπονοιῶν.

Τέλος ὁ ἀββᾶς τοσούτῳ ἐξεβίασεν αὐτὴν, ὥστε ἐσκέφθη ὅτι ἐπειδὴ ἕνεκα τῶν ἐν Αὐενιῶνι ληφθέντων μέτρων δὲν ἠδύνατο ν' ἀκυρώσῃ τὴν διαθήκην, αἱρετώτερον ἦτο νὰ φανῇ ἐνδίδουσα ἢ νὰ παροργίσῃ διὰ σταθερᾶς καὶ ἐπιμόνου ἀρνήσεως, τὸν ἄνθρωπον ὃν μεγάλως ἐφοβεῖτο.

Τὴν πρώτην φορὰν καθ' ἣν ἐπανῆλθε εἰς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, τῷ εἶπεν ὅτι ἦτο πρόθυμος νὰ δώσῃ τὸ νέον τοῦτο δεῖγμα τῆς ἀγάπης, δι' οὗ θὰ συνδιηλλάττετο μετὰ τοῦ ἀνδρός της, καὶ διατάξασα νὰ ἔλθῃ συμβολαιογράφος συνέταξεν

ἐνώπιον τοῦ ἀββᾶ καὶ τοῦ ἱππότου νέαν διαθήκην, ἐν ᾗ διώριζε τὸν μαρκήσιον γενικὸν διαχειριστήν.

Ἡ δευτέρα αὕτη διαθήκη ἔφερεν ἡμερομηνίαν 5 μαΐου 1667.

Ὁ ἀββᾶς καὶ ὁ ἱππότης ἐξέφρασαν τῇ μαρκησίᾳ ζωηροτάτην χαράν, διότι ἔβλεπον τέλος μηδενισθεῖσαν τὴν αἰτίαν τῆς διχονοίας, καὶ ἠγγυήθησαν περὶ τοῦ καλλιτέρου μέλλοντος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν.

Ἡμέραι τινὲς παρῆλθον ἐν τῇ ἐλπίδι ταύτῃ, ἣν ἐπεβεβαίωσεν ἐπιστολὴ τοῦ μαρκησίου ἀναγγέλλουσα τὴν προσεχῆ ἐπάνοδόν του εἰς τὴν ἐπαυλιν τῆς Γκάνζ.

Τῇ 16 μαΐου, ἡ μαρκησία πάσχουσα μικρὸν ἀφ' ἑνὸς ἢ δύο μηνῶν, ἀπεφάσισε νὰ λάβῃ ἰατρικόν· ἐξέφρασε λοιπὸν τὴν ἐπιθυμίαν της τῷ φαρμακοποιῷ παρακαλοῦσα αὐτὸν νὰ τῇ παρασκευάσῃ φάρμακον κατ' ἀρέσκειάν του καὶ νὰ τὸ πέμψῃ τὴν ἐπιοῦσαν.

Τῷ ὄντι, τῇ πρωΐᾳ, κατὰ τὴν συμφωνηθεῖσαν ὥραν ἐστάλη τὸ φάρμακον, ἀλλ' ἐφάνη τῇ μαρκησίᾳ τοσούτῳ μέλαν καὶ πηκτόν, ὥστε δυσπιστοῦσα πρὸς τὴν ἐπιστήμην τοῦ παρασκευάσαντος αὐτό, τὸ ἔκλεισεν, οὐδὲν εἰποῦσα, εἰς ἐρμάριον τοῦ δωματίου της, καὶ κατέπιεν ὀλίγα καταπότια ἧττον δραστικὰ μὲν ἀλλὰ συνήθη καὶ μὴ ἐμπνέοντα τοσαύτην ἀηδίαν.

Μόλις παρελθούσης τῆς ὥρας καθ' ἣν ἡ μαρκησία ὤφειλε νὰ πίῃ τὸ φάρμακον, ὁ ἀββᾶς καὶ ὁ ἱππότης ἔπεμψαν ἄνθρωπον ἵνα μάθωσι πῶς ἔχει. Ἐκείνη δὲ τοῖς ἐμήνυσεν ὅτι ἦτο καλλίτερα, καὶ προσεκάλεσεν αὐτοὺς εἰς μικρὸν γεῦμα ὅπερ προσέφερε περὶ τὴν τετάρτην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν εἰς τὰς γυναῖκας μεθ' ὧν συνανεστρέφετο.

Μετὰ μισῆς ὥρας παρέλευσιν, ὁ ἀββᾶς καὶ ὁ ἱππότης ἔπεμψαν ἄνθρωπον νὰ ἐρωτήσῃ καὶ πάλιν περὶ τῆς ὑγείας της· ἡ δὲ μαρκησία μὴ δοῦσα προσοχὴν εἰς τὴν ὑπερβολικὴν ταύτην φιλοφροσύνην, ἣν ὕστερον ἀνεπόλησεν εἰς τὴν μνήμην, ἀπήντησεν, ὡς καὶ τὴν πρώτην φοράν, ὅτι εἶχεν ὅσον οἷόν τε καλῶς.

Ἡ μαρκησία ἐδείχθη εὐθυμοτάτη πρὸς τοὺς προσκεκλημένους· κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν ἦλθον πάντες οἱ τυνδαιτυμόνες· ὁ ἀββᾶς καὶ ὁ ἱππότης εἰσήχθησαν, τὸ δὲ γεῦμα παρετέθη.

Οὔτε ὁ εἷς οὔτε ὁ ἄλλος ἠθέλησαν νὰ μεταλάβωσιν αὐτοῦ· ὁ ἀββᾶς ὅμως παρεκάθησεν εἰς τὴν τράπεζαν· ἀλλ' ὁ ἱππότης ἵστατο ἐρειδόμενος ἐπὶ τῆς κλίνης

Ὁ ἀββᾶς ἦτο περίφροντις, καὶ ἐνίοτε μόνον αἴφνης ἀπεσπᾶτο τῶν σκέψεών του· τότε δ' ἐφαίνετο ἀποδιώκων ἐπικρατοῦσάν τινα ἰδέαν· ἀλλὰ μετὰ μικρὸν ἡ ἰδέα αὕτη, ἰσχυροτέρα τῆς θελήσεώς του, ἐβύθιζεν αὖθις αὐτὸν εἰς ῥεμβασμὸν ὅστις τοσούτῳ μᾶλλον ἐξέπληττε τοὺς πάντας, καθ' ὅσον ἦτο πάντη ξένος πρὸς τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ.

Ὅσῳ δ' ἀφορᾷ τὸν ἱππότην, οὗτος εἶχε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀδιαλείπτως προσηλωμένους ἐπὶ τῆς νύμφης αὐτοῦ, καὶ τοῦτο, ἀπεναντίας τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἦτο τοσοῦτον ὀλίγης ἀπορίας ἄξιον, καθ' ὅσον οὐδέποτε ἡ μαρκησία ἐφάνη ὡραιοτέρα.

Μετὰ τὸ γεῦμα, οἱ κεκλημένοι ἀπεσύρθησαν· ὁ ἀββᾶς προέπεμψε τὰς γυναῖκας, ὁ δὲ ἱππότης ἔμεινε παρὰ τῇ μαρκησίᾳ· ἀλλὰ μόλις ἐξελθόντος τοῦ ἀββᾶ, ἡ κυρία Δὲ Γκὰνζ εἶδε τὸν ἱππότην ὠχριῶντα, καὶ ἐνῷ ἦτον ὄρθιος πίπτοντα παρὰ τὴν κλίνην.

Ἡ μαρκησία ἀνήσυχος, ἠρώτησεν αὐτὸν τί εἶχεν· ἀλλὰ πρὶν ἢ δυνηθῇ ν' ἀποκριθῇ, ἡ προσοχὴ αὐτῆς ἐτράπη ἀλλαχοῦ.

Ὁ ἀββᾶς ὠχρὸς καὶ ἠλλοιωμένος ὅσον ὁ ἱππότης, ἐπανήρχετο εἰς τὸν θάλαμον ἔχων ἀνὰ χεῖρας ποτήριον καὶ πιστόλιον, καὶ ἔκλεισεν ὄπισθεν αὐτοῦ διὰ διπλῆς στροφῆς τὴν θύραν.

Πρὸς τὴν θέαν ταύτην ἔντρομος ἡ μαρκησία ἠγέρθη ἐξ ἡμισείας ἐπὶ τῆς κλίνης, ἐφ' ἧς ἔμενε καθ' ὅλον τὸ γεῦμα, βλέπουσα ἄφωνος καὶ ἄλαλος.

Τότε ὁ ἀββᾶς ἐπλησίασεν αὐτὴν, μετὰ τρεμόντων χειλέων, ἠνωρθωμένων τριχῶν καὶ φλογερῶν ὀφθαλμῶν, παρουσιάζων δ' αὐτῇ τὸ ποτήριον καὶ τὸ πιστόλιον.

— Κυρία, τῇ εἶπε, μετὰ στιγμιαίαν φοβερὰν σιωπὴν, ἐκλέξατε, δηλητήριον, πῦρ,— καὶ νεύων τῷ ἱππότῃ, ὅστις ἐξιφούλκησεν, —ἢ σίδηρον.

Ἡ μαρκησία ἤλπισεν ἐπὶ μίαν στιγμήν· ἰδοῦσα τὴν κίνησιν τοῦ ἱππότου, ἐνόμισεν ὅτι ἤρχετο εἰς βοήθειάν της· ἀλλ' εὐθὺς ἐννοήσασα ὅτι ἠπατᾶτο, καὶ εὑρισκομένη μέσῳ δύο ἀνδρῶν ἀπειλούντων αὐτὴν ἀμφοτέρων, διωλίσθησεν ἀπὸ τῆς κλίνης χαμαὶ καὶ πίπτουσα γονυκλινής.

— Τί ἔπραξα, ἀνεφώνησε Θεέ μου! καὶ ἀποφασίζεται τοιουτοτρόπως τὸν θάνατόν μου, καὶ γίνεσθε δήμιοι ἀφοῦ ἐγίνατε δικασταί; Δι' οὐδὲν ἄλλο εἶμαι ἔνοχος πρὸς ὑμᾶς, παρὰ διότι ἐφάνην πολὺ πιστὴ εἰς τὰ πρὸς τὸν σύζυγόν μου

χρέη, τὸν σύζυγόν μου, ὅστις εἶναι ἀδελφός σας. Εἶτα, βλέπουσα ὅτι ἀνωφελεῖς ἀπέβαιναν αἱ πρὸς τὸν ἀββᾶν ἱκεσίαι, οὕτινος τὰ βλέμματα καὶ αἱ κινήσεις ἐδείκνυον στερεὰν ἀπόφασιν, ἐστράφη πρὸς τὸν ἱππότην.

— Καὶ σύ, ἀδελφέ μου! τῷ εἶπεν, ὦ Θεέ μου! Θεέ μου! καὶ σύ! ἀλλ' εὐσπλαχνίσου με λοιπόν, δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ!

Οὗτος ὅμως πλήττων διὰ τοῦ ποδὸς τὸ ἔδαφος καὶ στηρίζων ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτῆς τὴν αἰχμὴν ξίφους.

— Ἀρκεῖ, κυρία, ἀπεκρίθη, ἀρκεῖ, καὶ ἀποφασίσατε ἄνευ ἀναβολῆς· εἰ δ' ἄλλως θ' ἀποφασίσωμεν ἡμεῖς.

Ἡ μαρκησία ἐστράφη τελευταίαν φορὰν πρὸς τὸν ἀββᾶν καὶ τὸ μέτωπόν της ἐκρούσθη ὑπὸ τοῦ στομίου τοῦ πιστολίου. Τότε εἶδεν ὅτι ὤφειλε ν' ἀποθάνῃ, καὶ ἐκλέγουσα ἐκ τῶν τριῶν εἰδῶν τοῦ θανάτου τὸ ἧττον φοβερόν.

— Δότε μοι λοιπὸν τὸ δηλητήριον, εἶπε, καὶ εἴθε ὁ Θεὸς νὰ σᾶς συγχωρήσῃ τὸν θάνατόν μου.

Ταῦτα λέγουσα ἔλαβε τὸ ποτήριον· ἀλλὰ τὸ μέλαν καὶ πυκνὸν ὑγρὸν ὑφ' οὗ ἐπληροῦτο τοσαύτην ἐνεποίησεν αὐτῇ ἀποστροφήν, ὥστε ἠθέλησε νὰ προσφύγῃ εἰς ὑστάτην ἀπόπειραν· βλασφημία ὅμως φρικώδης τοῦ ἀββᾶ καὶ ἀπειλητικὸν κίνημα τοῦ ἀδελφοῦ του ἔσβεσαν ἐν αὐτῇ καὶ τὸν ἔσχατον τῆς ἐλπίδος σπινθῆρα.

Προσήγγισε τὸ ποτήριον εἰς τὰ χείλη, καὶ ψιθυρίζων ἅπαξ ἔτι·

— Θεέ μου, Κύριε, ἐλέησόν με, κατέπιε τὸ περιεχόμενον.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, σταγόνες τινὲς τοῦ βευστοῦ ἔπεσαν ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτῆς, καὶ ἐν τῷ ἅμα ἔκαυσαν τὸ δέρμα της ὡς ἀνημμένοι ἄνθρακες· διότι τῷ ὄντι τὸ καταχθόνιον ποτὸν συνέκειτο ἐξ ἀρσενικοῦ καὶ ὑδροχλωρούχου ἀναλελυμένων εἰς νιτρικὸν ὀξύ· εἶτα, νομίζουσα ὅτι ἄλλο τι πλέον δὲν ἀπῄτουν παρ' αὐτῆς ἀφῆκεν ἀπὸ τῶν χειρῶν τὸ ποτήριον ὅπερ ἔπεσε χαμαί. Ἡ μαρκησία ἠπατᾶτο.

Ὁ ἀββᾶς ἀνέλαβε τὸ ποτήριον, καὶ παρατηρῶν ὅτι ἅπαν τὸ κατακρήμνισμα ἔμεινεν εἰς τὸν πυθμένα, συνέλεξε δι' ἀργυροῦ μαχαιριδίου τὴν πεπηγυῖαν ὕλην ἥτις ἐκολλήθη κατὰ τὴν περιφέρειαν τοῦ ποτηρίου, ἤνωσεν αὐτὴν μετὰ τῆς ἐν τῷ πυθμένι ἀπολειφθείσης, καὶ προσφέρων τῇ μαρκησίᾳ σφαιρίδιον ἔχον μέγεθος ὅσον λεπτοκαρύου ἐπ' ἄκρου τοῦ μαχαιριδίου.

— Ἐμπρὸς κυρία, εἶπεν αὐτῇ, πρέπει νὰ καταπιῆτε αὐτὸ τὸ χάπι.

Ἡ μαρκησία ὑπομείνασα ἀνέῳξε τὰ χείλη. Ἀντὶ ὅμως νὰ πράξῃ ὅ,τι διέταττεν ὁ ἀββᾶς, ἐκράτησε τὸ λείψανον τοῦ δηλητηρίου ἐν τῷ στόματι, ἐρρίφθη ἐπὶ τῆς κλίνης βάλλουσα κραυγὴν καὶ ἐναγκαλιζομένη ἐκ τοῦ ἄλγους τὰ προσκεφάλαια αὐτῆς, ἔπτυσεν αὐτὸ λαθραίως εἰς τὰς σινδόνας, οὐδὲν ἐννοησάντων τῶν δολοφόνων αὐτῆς, καὶ στραφεῖσα πρὸς αὐτοὺς τότε.

— Δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, εἶπεν αὐτοῖς συμπλέξασα τὰς χεῖρας, ἐφονεύσατε τὸ σῶμά μου, μὴ κολάζητε τοὐλάχιστον καὶ τὴν ψυχήν μου, ἀλλὰ πέμψατέ μοι ἕνα πνευματικόν.

Μεθ' ὅλην τὴν σκληρότητα αὐτῶν ὁ ἀββᾶς καὶ ὁ ἱππότης ἤρξαντο ἀναμφιβόλως μαλασσόμενοι ἐκ τοιούτου θεάματος, ἄλλως δὲ τὸ θανατηφόρον ἔργον ἦτο τετελεσμένον· μετὰ τὸ ποτὸν ὅπερ ἔπιεν, ἡ μαρκησία ὀλίγα μόνα λεπτὰ θὰ ἔζη· ἐξῆλθον λοιπόν, κατὰ τὴν παράκλησίν της, καὶ ἔκλεισαν ὄπισθεν αὐτῶν τὴν θύραν.

Ἀλλ' ἡ μαρκησία μόλις εὑρεθεῖσα μόνη διενοήθη ὅτι ἴσως ἠδύνατο να φύγῃ.

Ἔβραμεν εἰς παράθυρον ὅπερ εἶχεν ὕψος εἰκοσιδύο μόνων ποδῶν, ἀλλ' ἠνοίγετο πρὸς ἔδαφος πετρώδες καὶ πλῆρες ἐρειπίων.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ μαρκησία ἔφερε τὴν νυκτικὴν ἐνδυμασίαν ἐνεδύθη ἐν βιᾷ μετάξινον ὑποφόριον ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἔδενεν αὐτὸ περὶ τὴν ὀσφύν, ἤκουσε βήματα πλησιάζοντα εἰς τὸ δωμάτιον· νομίζουσα δὲ τότε, ὅτι οἱ δολοφόνοι ἐπανήρχοντο ὅπως ἀποτελειώσωσιν αὐτήν, ἔβραμεν ὡς παράφρων πρὸς τὸ παράθυρον.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἔθετε τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ χείλους αὐτοῦ, ἀνεῴγη ἡ θύρα· ἡ μαρκησία οὐδὲν πλέον διελογίσθη, καὶ ἐρρίφθη κατὰ κεφαλῆς.

Εὐτυχῶς ὁ αἴφνης εἰσελθών, ὅστις ἦτον ὁ ἱερεὺς τῆς ἐπαύλεως, προλαβὼν ἐξέτεινε τὴν χεῖρα καὶ ἔδραξεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ὑποφορίου.

Τὸ ὑποφόριον ἐσχίσθη ὑπὸ τοῦ βάρους τῆς μαρκησίας· ἀλλ' ὁπωσδήποτε ἡ ἀντίστασις αὐτοῦ καί τοι ἐλαφρὰ, ἤρκεσεν ὅπως ἀλλάξῃ τὴν διεύθυνσιν τοῦ σώματος· ἡ μαρκησία, ἥτις ἀφεύκτως ἔμελλε νὰ συντρίψῃ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς ἔπεσε τοὐναντίον ὀρθία πληγωθεῖσα μόνον τοὺς πόδας ἐπὶ τῶν πετρῶν.

Μεθ' ὅλην τῆς πτώσεως τὴν ζάλην, ἡ μαρκησία εἶδέ τι κρημνιζόμενον κατόπιν αὐτῆς καὶ ἐπήδησε πλαγίως.

Ὁ ἱερεὺς βλέπων ὅτι διέφευγε τῶν χειρῶν του ἠθέλησε νὰ συντρίψῃ αὐτὴν, ὅπτων παμμεγέθη ὑδρίαν πλήρη ὕδατος· ἀλλ' εἴτε διότι κακῶς ἔλαβε τὰ μέτρα του εἴτε διότι ἡ μαρκησία προέ-

λαβεν ὄντως νὰ παραμερίσῃ, τὸ ἀγγεῖον συνετρίβη πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῆς ἀβλαβῶς, καὶ ὁ ἱερεύς, ἰδὼν ὅτι ἀπέτυχε τοῦ σκοποῦ, ὥρμησε πρὸς τὰ ὀπίσω, καὶ ἔδραμε νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν ἀββᾶν καὶ τὸν ἱππότην ὅτι τὸ θῦμα διέφευγε.

Ἡ δὲ μαρκησία μόλις τὴν γῆν πατήσασα, μετὰ θαυμαστῆς διανοητικῆς γαλήνης, εἰσήγαγε βαθέως εἰς τὸν λάρυγγα τὴν ἄκραν ἑνὸς τῶν βοστρύχων τῆς κόμης αὐτῆς ὅπως προκαλέσῃ ἐμετόν, τοῦθ' ὅπερ ἦτο τοσοῦτον εὐκολώτερον καθ' ὅσον ἔφαγε πολὺ κατὰ τὸ μικρὸν γεῦμα, καὶ τοσοῦτον ὠφελιμώτερον καθ' ὅσον αἱ τροφαὶ προϋφύλαξαν ὀπωσοῦν τὸν στόμαχον ἀπὸ τῆς ὀξύτητος τοῦ δηλητηρίου.

Μόλις δ' ἀφοῦ ἐξήμεσεν ὅ,τι ἔφαγεν, ἐξημερωμένος ἀγριόχοιρος κατέπιεν αὐτὸ καὶ κυριευθεὶς ὑπὸ σπασμῶν ἐξέπνευσε παρευθύς.

Ὡς εἴπομεν ὅμως, ὁ θάλαμος ἦτο τετραμμένος πρὸς αὐλὴν κλειστήν· καὶ ἡ μαρκησία, πηδῶσα ἀπὸ τοῦ κοιτῶνος αὐτῆς εἰς τὴν αὐλήν, ἐνόμισε κατ' ἀρχὰς ὅτι φυλακὴν μόνον ἤλλαξεν· ἀλλ' αἴφνης ἰδοῦσα φῶς τρέμον διὰ μέσου ἑνὸς τῶν φεγγιτῶν τοῦ ἱπποστασίου, ἡ μαρκησία ἔδραμε πρὸς αὐτό, καὶ εὑροῦσα ἱπποκόμον ἑτοιμαζόμενον νὰ κοιμηθῇ.

— Δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, φίλε μου, τῷ εἶπε, σῶσόν με! εἶμαι φαρμακευμένη! θέλουν νὰ μὲ φονεύσουν, μὴ μ' ἐγκαταλείπῃς, σὲ ὁρκίζω! εὐσπλαγχνίσου με, καὶ ἄνοιξέ μου τὸν σταῦλον, νὰ φύγω! νὰ σωθῶ!

Ὁ ἱπποκόμος δὲν ἐνόησε πολὺ ὅ,τι τῷ ἔλεγεν ἡ μαρκησία· ἀλλὰ βλέπων γυναῖκα λυσίκομον, ἡμίγυμνον, καὶ βοήθειαν ἐπικαλουμένην, ἔλαβεν αὐτὴν ὑπὸ τὸν βραχίονά του, τὴν ὡδήγησε νὰ περάσῃ τὸ ἱπποστάσιον, ἀνέῳξε τὴν θύραν, καὶ ἡ μαρκησία εὑρέθη ἐν τῇ ὁδῷ.

Δύο γυναῖκες διέβαινον, ὁ ἱπποκόμος παρέδωκεν αὐτὴν εἰς χεῖράς των, ἀδυνατῶν νὰ ἐξηγήσῃ αὐταῖς ὅ,τι ὁ ἴδιος ἠγνόει. Ἡ δὲ μαρκησία ἐραίνετο ἀδυνατοῦσα νὰ εἴπῃ ἄλλο τι ἐκτὸς μόνων τῶν λόγων τούτων.

— Σώσατέ με, εἶμαι φαρμακευμένη! δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ! σώσατέ με!

Αἴφνης ἐξέφυγε τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἤρξατο φεύγουσα ὡς παράφρων.

Εἶδεν εἴκοσι βήματα μακρὰν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῆς θύρας δι' ἧς ἐξῆλθε, τοὺς καταδιώκοντας αὐτὴν δύο δολοφόνους.

Τότε ὥρμησαν κατόπιν αὐτῆς, ἐκείνης μὲν κραζούσης ὅτι ἐδηλητηριάσθη, τούτων δὲ φωνούντων ὅτι ἦτο τρελλή, καὶ ταῦτα ἐν μέσῳ πλήθους, ὅπερ ἀγνοοῦν ὑπὲρ τίνος νὰ συνταχθῇ, ἐξετρέπετο τῆς ὁδοῦ, ὅπως διαθῇ τὸ θῦμα καὶ οἱ φονεῖς.

Ὁ τρόμος ἐχορήγει τῇ μαρκησίᾳ ὑπεράνθρωπον δύναμιν.

Ἡ γυνὴ ἐκείνη, εἰθισμένη εἰς τὸ βαδίζειν μετὰ σανδαλίων μεταξίνων, ἐπὶ παχυχνόων ταπήτων, ἔτρεχε τότε καθαιμάσσουσα τοὺς γυμνοὺς αὐτῆς πόδας ἐπὶ τῶν πετρῶν καὶ τῶν χαλίκων, μάτην ἐπικαλουμένη βοήθειαν, ἣν οὐδεὶς παρέσχεν αὐτῇ· διότι, τῷ ὄντι, ὁ βλέπων αὐτὴν τρέχουσαν παραφόρως, νυκτικὰ ἐνδεδυμένην, λυσίκομον, μόνον φόρεμα ἔχουσαν τὸ κατεσχισμένον ὑποφόριον, δύσκολον ἦτο νὰ μὴ πιστεύσῃ, καθὼς οἱ ἀνδράδελφοί της ἔλεγον, ὅτι ἡ γυνὴ αὕτη ἦτο τρελλή.

Τέλος ὁ ἱππότης κατέφθασεν αὐτήν, τὴν ἀνεχαίτισε, καὶ παρασύρας αὐτὴν μεθ' ὅλας τὰς κραυγάς της, εἰς τὴν πλησιεστέραν οἰκίαν, ἔκλεισεν ἔσωθεν τὴν θύραν, ἐνῷ ὁ ἀββᾶς ἐπὶ τοῦ κατωφλίου, πιστόλιον ἔχων ἐν χειρί, ἠπείλει ὅτι θὰ καύσῃ τὸν ἐγκέφαλον οἱουδήποτε τολμῶντος νὰ πλησιάσῃ.

Ἡ οἰκία, εἰς ἣν εἰσῆλθον ὁ ἱππότης καὶ ἡ μαρκησία, ἀνῆκε Δεσπρά τινι, ἀπόντι κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, καὶ παρὰ τῇ συζύγῳ αὐτοῦ συνήχθησαν πολλαὶ τῶν φίλων τῆς μαρκησίας.

Ἡ μαρκησία καὶ ὁ ἱππότης παλαίοντες εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ ἦτο συνηγμένη ἡ συναναστροφή· ἐπειδὴ δὲ πολλαὶ τῶν ἀπαρτιζουσῶν αὐτὴν ἀνεστρέφοντο μετὰ τῆς μαρκησίας, ἠγέρθησαν ἐν τῷ ἅμα, μεγάλως ἐκπλαγεῖσαι, ὅπως παράσχωσιν αὐτῇ συνδρομήν.

Ἀλλ' ὁ ἱππότης ἀπεμάκρυνεν αὐτὰς ζωηρῶς, ἐπαναλαμβάνων ὅτι ἡ μαρκησία ἦτο τρελλή· πρὸς τὴν ἀδιάκοπον ταύτην κατηγορίαν, ἣν ἐπεκύρουν ἀληθῶς τὰ φαινόμενα, ἡ μαρκησία ἀπεκρίνετο δεικνύουσα τὸν κεκαυμένον αὐτῆς λαιμὸν καὶ τὰ μέλανα χείλη, καὶ συστρέφουσα τὰς χεῖρας ἐκ τῆς ἀλγηδόνος ἀνέκραζεν ὅτι ἐδηλητηριάσθη καὶ ἀποθνήσκει.

Ἠτεῖτο δ' ἐπιμόνως γάλα ἢ τοὐλάχιστον ὕδωρ· τότε ἡ γυνὴ διαμαρτυρομένου ἱερέως, ὀνομαζομένη κυρία Βρυνέλλη, ἔχωσε λαθραίως εἰς τὴν χεῖρα αὐτῆς θήκην περιέχουσαν ἀλεξιφάρμακον ἀφ' οὗ κατέπιεν ἐν σπουδῇ ὀλίγα τεμάχια, ἐνῷ ὁ ἱππότης ἦτον ἐστραμμένος πρὸς ἄλλο μέρος.

Ταὐτοχρόνως δὲ ἑτέρα γυνὴ προσήνεγκεν αὐτῇ ποτήριον ὕδατος· ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἔφερεν αὐτὸ εἰς τὸ στόμα, ὁ ἱππότης τὸ συνέτριψε μεταξὺ τῶν ὀδόντων αὐτῆς, καὶ δι' ἑνὸς

βήγματος τοῦ ποτηρίου ἔκοψε τὰ χείλη της.

Τότε πᾶσαι αἱ γυναῖκες ἠθέλησαν νὰ ἐπιπέσωσι κατὰ τοῦ Ἱππότου· ἀλλ' ἡ μαρκησία φοβουμένη μὴ ἔτι πλέον παροξυνθῇ, καὶ ἐλπίζουσα ὅτι θ' ἀφοπλίσῃ αὐτόν, ἠτήσατο τοὐναντίον νὰ μείνῃ μετ' αὐτοῦ μόνη· πᾶσαι δὲ αἱ παρεστῶσαι ἐνέδωκαν εἰς τὰς παρακλήσεις αὐτῆς καὶ μετέβησαν εἰς τὸ πλησίον δωμάτιον· αὐτὸ τοῦτο ἤθελε καὶ ὁ Ἱππότης.

Ἅμα ἔμειναν μόνοι, ἡ μαρκησία συμπλέκουσα τὰς χεῖρας, ἔπεσεν ἐνώπιον αὐτοῦ γονυκλινὴς, λέγουσα διὰ τῆς γλυκυτέρας καὶ ἱκετευτικωτέρας αὐτῆς φωνῆς·

— Ἱππότα, ἀγαπητέ μου ἀδελφὲ, δὲν αἰσθάνεσαι λοιπὸν διόλου οἶκτον δι' ἐμέ; ἀφοῦ σὲ ἠγάπων πάντοτε τρυφερῶς καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ὥραν χύνω τὸ αἷμά μου ὑπὲρ σοῦ; Ἠξεύρεις ὅτι δὲν σοὶ λέγω ματαίους λόγους· καὶ ὅμως πῶς μὲ μεταχειρίζεσαι χωρὶς αἰτίαν; καὶ τί θὰ εἰπῇ ὁ κόσμος διὰ τὴν τοιαύτην διαγωγήν σου; Ἀχ! ἀδελφέ μου, πόσον εἶμαι δυστυχὴς διότι τόσῳ σκληρῶς μοὶ φέρεσαι! Καὶ ὅμως, ναί, ἀγαπητέ μου ἀδελφὲ, ἂν εὐδοκήσῃς νὰ μὲ οἰκτείρῃς, καὶ νὰ μοὶ σώσῃς τὴν ζωὴν, μὰ τὴν ἐν οὐρανοῖς θέσιν μου, σοὶ ὀμνύω ὅτι τίποτε δὲν θὰ ἐνθυμοῦμαι ἀφ' ὅσα συνέβησαν, καὶ θὰ σὲ θεωρῶ πάντοτε, πάντοτε ὡς προστάτην καὶ φίλον μου.

Αἴφνης ἡ μαρκησία ὠρθώθη μεγάλην βάλλουσα κραυγὴν, καὶ φέρουσα τὴν χεῖρα εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ στήθους.

Ἐνῷ ἐλάλει, ὁ Ἱππότης εἵλκυσεν ἐν ἀγνοίᾳ της τὸ βραχύτατον αὐτοῦ ξίφος, καὶ δι' αὐτοῦ ὡς ὀϊστοῦ ἐγχειριδίου ἔπληξεν αὐτὴν εἰς τὸν κόλπον.

Τὸ πρῶτον τοῦτο τραῦμα ἐπηκολούθησε δεύτερον ἐπὶ τοῦ μεταφρένου κατενεχθὲν, καὶ μὴ εἰσχωρῆσαν βαθέως.

Μετὰ τὰ δύο ταῦτα τραύματα, ἡ μαρκησία ἤρξατο τρέχουσα πρὸς τὴν θύραν τῆς αἰθούσης ὅπου ἀπεχώρησαν αἱ γυναῖκες, κράζουσα·

— Βοήθειαν! μὲ φονεύουν.

Ἀλλ' ἓως οὗ διαδράμῃ τὸν θάλαμον, ὁ Ἱππότης κατέφερεν αὐτῇ εἰσέτι πέντε διὰ τοῦ ξίφους τραύματα ἐπὶ τῆς ῥάχεως· καὶ ἀναμφιβόλως ἤθελε κατενέγκει πλείονα, ἂν ἐν τῷ τελευταίῳ τραύματι δὲν συνετρίβετο τὸ ξίφος· ἄλλως δὲ τὸ τραῦμα τοῦτο μετὰ τοσαύτης κατηνέχθη δυνάμεως, ὥστε ἡ συντριβεῖσα λεπὶς ἔμεινεν ἐμπεπηγμένη εἰς τὸν ὦμον, ἡ δὲ μαρκησία ἔπεσε πρηνὴς, κολυμβῶσα εἰς τὸ αἷμα, ὅπερ πανταχόθεν ἔῤῥεε καὶ κατεπλημμύρει τὸ δωμάτιον.

Ὁ Ἱππότης ἐνόμισεν ὅτι ἐφόνευσεν αὐτὴν, καὶ ἐπειδὴ ἤκουε τὰς γυναῖκας τρεχούσας εἰς βοήθειαν αὐτῆς, ἐξώρμησε τοῦ δωματίου· ὁ ἀββᾶς ἦτον ἀδιακόπως ἐπὶ τοῦ κατωφλίου, τὸ πιστόλιον ἔχων ἐν χειρί· ὁ Ἱππότης ἔλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βραχίονος ἵνα παρασύρῃ αὐτόν· καὶ ἐπειδὴ ὁ ἀββᾶς ἐδίσταζε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ.

— Ἂς ἀποσυρθῶμεν, ἀββᾶ, τῷ εἶπεν, ἐτελείωσεν ἡ ὑπόθεσις.

Ὁ Ἱππότης καὶ ὁ ἀββᾶς προὐχώρησαν ὀλίγα βήματα ἐν τῇ ὁδῷ· ἀλλὰ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἀνεῴγη παράθυρον, καὶ αἱ γυναῖκες, αἵτινες ἀνεῦρον τὴν μαρκησίαν ἐκπνέουσαν, ἐκάλεσαν βοήθειαν· τὰς δὲ κραυγὰς αὐτῶν ἀκούσας ὁ ἀββᾶς ἔστη ἀμέσως, καὶ ἀπὸ τοῦ βραχίονος τὸν Ἱππότην λαβών.

— Τί ἔλεγες λοιπὸν, Ἱππότα; ἠρώτησεν· ἀφοῦ φωνάζουν βοήθειαν, δὲν ἀπέθανε λοιπόν;

— Μὰ τὴν πίστιν μου, πήγαινε νὰ ἰδῇς σὺ ὁ ἴδιος, ἀπεκρίνατο ὁ Ἱππότης, ἀρκετὰ ἔκαμα τὸ χρέος μου· εἶναι ἡ σειρά σου.

— Μὰ τὴν ζωήν μου, οὕτω κ' ἐγὼ τὸ ἐννοῶ, ἀνεφώνησεν ὁ ἀββᾶς· καὶ δραμὼν ἐκ νέου εἰς τὴν οἰκίαν, εἰσώρμησεν εἰς τὸ δωμάτιον, καθ' ἣν στιγμὴν αἱ γυναῖκες ὑπεγείρουσαι μετὰ μεγάλου κόπου τὴν μαρκησίαν, διότι ἐκ τῆς ἀδυναμίας μόλις ἐκινεῖτο, μετεκόμιζον αὐτὴν εἰς τὴν κλίνην.

Ὁ ἀββᾶς παρηγκώνισεν αὐτὰς, καὶ μέχρι τῆς μαρκησίας προβαίνων, ἐστήριξεν ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτῆς τὸ πιστόλιον· ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἐπυροβόλει, ἡ κυρία Βρυνέλλη, ἡ αὐτὴ ἥτις ἔδωκε τὸ ἀλεξιφάρμακον τῇ μαρκησίᾳ, ὕψωσε διὰ τῆς χειρὸς τὸν σωλῆνα, ἡ δὲ σφαῖρα ἐνεπάγη εἰς τὴν ὀροφήν.

Ὁ ἀββᾶς ἔδραξε τότε ἀπὸ τοῦ σωλῆνος τὸ πιστόλιον, καὶ κατήνεγκε τὴν ἀκτηρίδα τοσούτῳ σφοδρῶς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς κυρίας Βρυνέλλη, ὥστε μικροῦ δεῖν κατέβαλλεν αὐτήν· ἡτοιμάζετο δὲ νὰ πλήξῃ καὶ δεύτερον, ἀλλὰ πᾶσαι αἱ γυναῖκες συνενωθεῖσαι ὥθησαν αὐτὸν πρὸς τὴν θύραν μετ' ἀπείρων ἀρῶν καὶ ἔκλεισαν αὐτὴν ὄπισθέν του.

Εὐθὺς δὲ οἱ δύο δολοφόνοι, ἐπωφελούμενοι τὸ σκότος τῆς νυκτὸς ἔφυγον ἐκ τῆς Γκάνζ, καὶ ἀφίκοντο εἰς Ὠδενὰς, μίαν ὅλην λεῦγαν μακρὰν, περὶ τὴν δεκάτην μετὰ μεσημβρίαν.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, αἱ γυναῖκες περιέθαλπον τὴν μαρκησίαν.

Κατ' ἀρχὰς ἠθέλησαν νὰ κατακλίνωσιν αὐτὴν, ὡς εἴπομεν ἤδη· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ τεμάχιον τοῦ

ξίφους ἐμπόδιζεν αὐτὴν τοῦ νὰ κατακλιθῇ, ἐπειράθησαν εἰς μάτην ν' ἀποσπάσωσιν αὐτὸ βαθέως ἐμπαγὲν εἰς τὸ ὀστοῦν.

Τότε ἡ μαρκησία ὡδήγησεν ἡ ἰδία τὴν κυρίαν Βρυνέλλη τί νὰ πράξῃ, εἰποῦσα νὰ καθήσῃ ἐπὶ τῆς κλίνης ἡ ἔλκουσα τὴν κοπεῖσαν λεπίδα, ἐνῷ δὲ αἱ ἄλλαι γυναῖκες ὑποβαστάζουσιν αὐτὴν ὀρθίαν, ἐκείνη νὰ ὁράξῃ ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ τὴν λεπίδα, καὶ ἐπὶ τῶν νώτων αὐτῆς στηρίζουσα τὰ γόνατα, νὰ σύρῃ ὅλαις δυνάμεσι καὶ μετὰ μεγάλου τιναγμοῦ.

Τὸ μέσον τοῦτο ἐπέτυχε τέλος, καὶ ἡ μαρκησία ἠδυνήθη νὰ κατακλιθῇ· ἦτον ἐννάτη ἑσπερινὴ ὥρα, καὶ περὶ τὰς τρεῖς ὥρας διήρκει ἡ φρικώδης αὕτη τραγῳδία.

Τούτων γινομένων, οἱ πρόκριτοι τῆς Γκὰνζ, μαθόντες τὰ διατρέξαντα, καὶ πιστεύοντες ἤδη ὅτι ὄντως δολοφονία διεπράχθη, μετέβησαν αὐτοπροσώπως καὶ μετὰ δημοσίας δυνάμεως παρὰ τῇ μαρκησίᾳ, ἥτις ἅμα ὡς εἶδεν αὐτοὺς ἀνέλαβε δυνάμεις, καὶ ἐπὶ τῆς κλίνης καθημένη, ἐκ τοῦ πολλοῦ φόβου, ἐπεκαλέσθη τὴν προστασίαν των, συμπεπλεγμένας ἔχουσα τὰς χεῖρας, διότι ἐνόμιζεν ὅτι βλέπει πάντοτε τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον ἐκ τῶν δολοφόνων αὐτῆς.

Οἱ προϋχοντες εἶπον αὐτῇ νὰ μὴ φοβῆται, ἔθεντο φρουροὺς εἰς πᾶσαν ἔξοδον τῆς οἰκίας, καὶ ἐνῷ μετὰ πάσης σπουδῆς ἐκάλουν ἰατροὺς καὶ χειρούργους ἐκ Μομπελλιέρου, εἰδοποίησαν τὸν βαρῶνα Τρισσὰν πρωτοδίκην τῆς Λαγγεδόκης περὶ τοῦ διαπραχθέντος ἐγκλήματος, πέμποντες αὐτῷ τὸ ὄνομα καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν δολοφόνων· οὗτος δὲ ἔπεμψεν ἀμέσως πάντας τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦ ἐπὶ τὰ ἴχνη των· ἀλλ' ἦτον ἤδη πολὺ ἀργά· ἔμαθεν ὅτι ὁ ἀββᾶς καὶ ὁ ἱππότης κατέλυσαν κατὰ τὴν νύκτα τῆς δολοφονίας, ἐν Ὠβενά· αὐτόθι δὲ, ἀφοῦ ἦλθον εἰς ἔριδας μεμφόμενοι ἀλλήλων ἐπὶ ἀδεξιότητι, παρὰ μικρὸν ἐσφάζοντο, καὶ τέλος ἀνεχώρησαν πρὸ τῆς αὐγῆς ἀποπλεύσαντες ἐξ ὅρμου λεγομένου λὲ Γκρὰ δὲ Παλαβάλ.

Ὁ μαρκήσιος τῆς Γκὰνζ ἦτον ἐν Αὐενιῶνι, ἔνθα ἐνῆγεν εἰς τὸ πταισματοδικεῖον ὑπηρέτην κλέψαντα διακόσια σκοῦδα, ὅτε ἔμαθε τὰ διαδραματισθέντα.

Ὠχρίασε δὲ φρικωδῶς ἀκούων τὴν ἀφήγησιν αὐτῶν, καὶ ὑπὸ σφοδροτάτης ὀργῆς κυριευθεὶς κατὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ ὤμοσεν ὅτι οὐδεὶς ἄλλος ἐκτὸς αὐτοῦ θὰ ἦναι δήμιός των.

Ἀλλὰ καὶ περ ἀνησυχῶν περὶ τῆς καταστάσεως τῆς μαρκησίας, ἀνέμεινε μέχρι τῆς ἐπαύριον μετὰ μεσημβρίαν, πρὶν ἢ ἀπέλθῃ καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο εἶδε τινὰς τῶν ἐν Αὐενιῶνι φίλων αὐτοῦ, οὐδαμῶς λαλήσας αὐτοῖς περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης.

Ἀφικόμενος εἰς Γκὰνζ τέσσαρας μόνας ἡμέρας μετὰ τὴν ὁλοφονίαν, μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κ. Δεσπρὰ, καὶ ἠθέλησε νὰ ἴδῃ τὴν γυναῖκά του παρασκευασθεῖσαν εἰς τὴν συνέντευξιν ταύτην ὑπ' ἀγαθῶν κληρικῶν.

Ἡ μαρκησία μόλις μαθοῦσα ὅτι ἦλθε, συγκατένευσε νὰ ὑποδεχθῇ αὐτόν· ἀμέσως δὲ ὁ μαρκήσιος ἐμβῆκεν εἰς τὸν κοιτῶνα, ὅλως ἔνδακρυς καὶ βαθυτάτην δεικνύων ἀπελπισίαν.

Ἡ μαρκησία ἐδέξατο τὸν ἄνδρα αὐτῆς ὡς σύζυγος συγχωροῦσα καὶ χριστιανὴ θνήσκουσα. Μόλις ἀπηύθυνεν αὐτῷ ἐλαφρὰς ἐπιπλήξεις περὶ τῆς ἀπουσίας του, καὶ μάλιστα ἐπειδὴ ὁ μαρκήσιος παρεπονεῖτο ἐνὶ τῶν κληρικῶν διὰ τὰς ἐπιπλήξεις ταύτας, ἐκάλεσε παρὰ τὴν κλίνην τὸν σύζυγόν της, ἐνώπιον τῶν παρεστώτων, ἠτήσατο παρ' αὐτοῦ δημοσίᾳ καὶ ἀπειράκις συγγνώμην, ἱκετεύουσα αὐτὸν ν' ἀποδώσῃ τοὺς προσβλητικοὺς ἴσως λόγους αὐτῆς εἰς τὴν σφοδρότητα τῶν ἀλγηδόνων καὶ οὐχὶ εἰς ἔλλειψιν ἀγάπης.

Μείνας δὲ μόνος μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ὁ μαρκήσιος, ἠθέλησε νὰ ἐπωφεληθῇ τὴν μετάνοιαν ταύτην ὅπως πείσῃ αὐτὴν ν' ἀκυρώσῃ τὰ ἐνώπιον τῶν προκρίτων τῆς Αὐενιῶνος κηρυχθέντα· διότι ὁ ἀντιλεγάτος καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ αὐτοῦ πιστῶς τηροῦντες τὰς πρὸς τὴν μαρκησίαν ὑποσχέσεις, ἠρνήθησαν νὰ πρωτοκολλήσωσι τὸ νέον ἐν Γκὰνζ δωρητήριον, ὅπερ συνετάχθη κατ' εἰσήγησιν τοῦ ἀββᾶ, καὶ ἐστάλη παρὰ τούτου, ἅμα ὑπεγράφη, τῷ ἀδελφῷ.

Ἀλλ' ἡ μαρκησία ἐδείχθη ὡς πρὸς τοῦτο ἀκλόνητος, λέγουσα ὅτι ἡ περιουσία αὕτη ἦτον ὡρισμένη διὰ τὰ τέκνα της, καὶ ἐπομένως ἐθεώρει αὐτὴν ἱεράν, οὐδὲν δυναμένη νὰ μεταβάλῃ ἐξ ὅσων ἔπραξεν ἐν Αὐενιῶνι, καθότι τοιαῦτα ἦσαν τὰ ἀληθῆ καὶ τελευταῖα αὐτῆς φρονήματα.

Παρὰ τὴν διακήρυξιν ταύτην, ὁ μαρκήσιος οὐχ ἧττον ἐξηκολούθει μένων παρὰ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ καὶ ἐπιμελούμενος αὐτῆς ὡς ἀφωσιωμένος σύζυγος.

Δύο ἡμέρας μετὰ τὸν μαρκήσιον Δὲ Γκὰνζ, ἦλθεν ἡ κ. Δὲ Ροσσὰν, ἥτις μεγάλως ἐξεπλάγη εὑροῦσα τὴν θυγατέρα αὐτῆς εἰς χεῖρας ἑνὸς τῶν φονέων αὐτῆς, ὡς διεδίδοτο.

Ἀλλ' ἡ μαρκησία τοὐναντίον φρονοῦσα ἠγωνίσθη παντὶ σθένει οὐ μόνον νὰ μεταπείσῃ αὐτὴν ἀλλὰ καὶ νὰ κατορθώσῃ ὅπως ἀσπασθῇ αὐ-

τὸν ὡς υἱόν. Ἡ τοιαύτη τύφλωσις τῆς μαρκησίας τοσούτῳ κατέθλιβε τὴν κυρίαν Δὲ Ροσσὰν, ὥστε μεθ' ὅλην τὴν στοργὴν αὐτῆς οὔτε δύο κἂν ἡμέρας ἔμεινε παρὰ τῇ θυγατρὶ, καὶ μεθ' ὅλας τὰς παρακλήσεις τῆς θνησκούσης, ἀνέκαμψεν εἰς τὰ ἴδια.

Ἡ ἀναχώρησις αὕτη μεγάλως ἐλύπησε τὴν μαρκησίαν. ἥτις ἐδέετο νὰ μεταγάγωσιν αὐτὴν εἰς Μομπελλιέρον, διότι μόνη ἡ θέα τοῦ τόπου ἔνθα τοσούτῳ σκληρῶς ἐδολοφονήθη ἀνεμίμνησκεν αὐτῇ ἀκαταπαύστως οὐ μόνον τὸν φόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν φονέων τὴν μορφὴν, ὑφ' ὧν κατεδιώκετο καθ' ὕπνον ὁσάκις βραχὺ ἐκοιμᾶτο, καὶ αἴφνης ἀφυπνίζετο μετὰ κραυγῶν εἰς βοήθειαν καλοῦσα.

Δυστυχῶς ὅμως ὁ ἰατρὸς ἔκρινεν ὅτι ἕνεκα τῆς πολλῆς ἀδυναμίας δὲν ἔπρεπε νὰ μετακινηθῇ. καὶ ἐγνωμοδότησεν ὅτι οὐδεμία μετακίνησις ἦτον ἀκίνδυνος.

Ἡ μαρκησία ἀκούσασα τὴν ἀπόφασιν ταύτην τοῦ ἰατροῦ, ἥτις ἐφαίνετο διαψευδομένη ὑπὸ τοῦ ζωηροῦ χρώματος τοῦ προσώπου καὶ τῶν λαμπρῶν αὐτῆς ὀφθαλμῶν, ἔστρεψε πάντα διαλογισμὸν πρὸς τὰ οὐράνια, καὶ διενοεῖτο μόνον πῶς ν' ἀποθάνῃ ὡς ἁγία, ἀφοῦ ἔπαθεν ὡς μάρτυς.

Ὅθεν ᾐτήσατο τὰ ἅγια μυστήρια. ἀνενέωσε τὰς πρὸς τὸν σύζυγον αἰτήσεις καὶ τὴν συγχώρησιν τῶν ἀδελφῶν, μετὰ πραότητος, ἥτις σὺν τῇ καλλονῇ ἐδίδου τι ἀγγελικὸν εἰς τὴν μορφήν της.

Ἀλλ' ὅτε εἰσῆλθεν ὁ ἱερεὺς μετὰ τῶν μυστηρίων, μετεβλήθη οἵρνης ἡ ἔκφρασις ἐκείνη, καὶ ἡ μορφή της ἐξέφρασε τρόμον ἀπεριόριστον. Εἶδεν ὅτι ὁ ἱερεὺς ὁ προσκομίζων αὐτῇ τὴν ὑστάτην τοῦ οὐρανοῦ παραμυθίαν ἦτον ὁ ἄτιμος Περέττης, ὃν ἐθεώρει συνένοχον τοῦ ἀδοῦ καὶ τοῦ ἱππότου, διότι, ἀφοῦ ἐπειράθη νὰ ἐμποδίσῃ αὐτὴν τοῦ νὰ πέσῃ ἀπὸ τοῦ παραθύρου, ἠθέλησε νὰ τὴν συντρίψῃ διὰ τῆς πλήρους ὕδατος ὑδρίας, καὶ βλέπων ὅτι διεσώθη, ἔδραμε νὰ εἰδοποιήσῃ τοὺς δύο δολοφόνους, οὓς ὡδήγησεν ἐπὶ τὰ ἴχνη της.

Συνῆλθεν ὅμως ἐν βραχεῖ, καὶ βλέπουσα, ὅτι ὁ ἱερεὺς ἄνευ ἐλέγχων συνειδότος ἐπλησίαζεν εἰς τὴν κλίνην αὐτῆς, δὲν ἠθέλησε νὰ γεννήσῃ μέγα σκάνδαλον καταγγέλλουσα αὐτὸν ἐν τοιαύτῃ στιγμῇ, καὶ κύπτουσα πρὸς αὐτόν·

— Πάτερ μου, εἶπεν, ἐλπίζω ὅτι πρὸς ἐνθύμησιν τῶν διατρεξάντων, καὶ διὰ νὰ παύσῃ ὁ δίκαιος φόβος μου θὰ δεχθῆτε ἄνευ δυσκολίας τὸ ἥμισυ τῆς μεταλήψεως· διότι, καθὼς ἐνίοτε ἤκουον, εἰς χεῖρας τῶν πονηρῶν τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, σύμβολον σωτηρίας ὂν καθίσταται θανάτου αἴτιον.

Ὁ ἱερεὺς προσέκλινεν εἰς σημεῖον συγκαταθέσεως.

Ἡ μαρκησία ἐκοινώνησε λοιπὸν οὕτω, διανεμηθεῖσα τὴν μετάληψιν μεθ' ἑνὸς τῶν φονέων αὐτῆς, εἰς ἀπόδειξιν ὅτι συνεχώρει καὶ αὐτῷ καθάπερ τοῖς λοιποῖς, καὶ ὅτι ἐδέετο τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων ἵνα συγχωρήσωσιν ἐπίσης αὐτῇ.

Κατὰ τὰς ἑπομένας ἡμέρας ἡ κατάστασις τῆς πασχούσης δὲν ἐφαίνετο δεινοτέρα, καθότι ὁ καταβιβρώσκων τὴν μαρκησίαν πυρετὸς καθωράϊζε τοὐναντίον τὸ κάλλος τῆς μορφῆς αὐτῆς καὶ ἐδίδου πλείονα ζωὴν εἰς τὴν φωνὴν καὶ τὰς κινήσεις αὐτῆς.

Ὅθεν οἱ πάντες ἔτρεφον ἀγαθὰς ἐλπίδας, ἐκτὸς αὐτῆς, ἥτις αἰσθανομένη κάλλιον παντὸς ἄλλου τὴν κατάστασίν της, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἠπατήθη, καὶ ἀδιαλείπτως παρὰ τὴν κλίνην ἔχουσα τὸν υἱόν της, ἄγοντα τὸ ἑβδομον ἔτος, ἔλεγεν αὐτῷ συχνότατα νὰ τὴν βλέπῃ διὰ νὰ ἐνθυμῆται αὐτὴν ἐφ' ὅρου ζωῆς καὶ ποτὲ νὰ μὴ τὴν λησμονήσῃ εἰς τὰς προσευχάς του.

Τότε τὸ ταλαίπωρον παιδίον ἔκλαιε πικρῶς καὶ ὑπέσχετο ὅτι οὐ μόνον θὰ τὴν ἐνθυμῆται ἀλλὰ θὰ τὴν ἐκδικήσῃ ὅταν ἀνδρωθῇ. Πρὸς δὲ τοὺς λόγους τούτους ἡ μαρκησία ἐπέπληττεν αὐτὸ πράως λέγουσα ὅτι πᾶσα ἐκδίκησις ἀνήκει τῷ Θεῷ καὶ τῷ βασιλεῖ, καὶ ὅτι αἱ τοιαῦται ὀργαὶ αὐτοῖς ἀνατίθενται.

Τῇ 13 ἰουνίου ὁ κ. Καταλὰν, σύμβουλος ἀπεσταλμένος τοῦ κοινοβουλίου τῆς Τολώσσης, ἀφίκετο εἰς Γκάνζ μετὰ πάντων τῶν ἀναγκαίων ὑπαλλήλων, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἴδῃ τῇ αὐτῇ ἑσπέρᾳ τὴν μαρκησίαν, ἥτις ἐπὶ πολλὰς ὥρας βαρέως κοιμηθεῖσα εἶχε νεναρκωμένον τὸν νοῦν· Ὅθεν ἀνέμεινε μέχρι τῆς ἐπιούσης.

Τῇ ἐπαύριον ὁ κ. Καταλὰν ἄνευ τῆς γνώμης οὐδενὸς μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κ. Δεσπρὰ, καὶ παρὰ τὴν μικρὰν ἀντίστασιν τῶν φυλασσόντων αὐτὴν, ἦλθεν εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς μαρκησίας.

Ἡ θνήσκουσα ἐδέξατο αὐτὸν μετὰ θαυμαστῆς διανοητικῆς ἀταραξίας, ἐξ οὗ ὁ κ. Καταλὰν ἐπίστευσεν ὅτι τῇ προτεραίᾳ προὐτίθεντο νὰ ἐμποδίσωσι πᾶσαν συνέντευξιν αὐτοῦ μετὰ τῆς πασχούσης.

Ἡ μαρκησία κατ' ἀρχὰς οὐδὲν ἠθέλησε ν' ἀφηγηθῇ ἐξ ὅσων συνέβησαν, λέγουσα ὅτι δὲν

ἠδύνατο νὰ κατηγορήσῃ καὶ νὰ συγχωρήσῃ ἐν-ταύτῳ· αλλ' ὁ κ. Καταλὰν ἔπεισεν αὐτὴν εἰπὼν ὅτι ὤφειλε πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ ὁμολογήσῃ τῇ δικαιοσύνῃ τὴν ἀλήθειαν, διότι, ἐνέλλείψει ὁδηγιῶν, ἡ δικαιοσύνη πλανωμένη ἴσως ἔπληττε

ἐγίνωσκε πᾶν ὅ,τι ἐπεθύμει νὰ μάθῃ, δὲν ἐπέμεινε περισσότερον, φοβούμενος μὴ βαρύνῃ αὐτήν.

Τῷ ὄντι δὲ ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας, τοσούτῳ δεινῶς ἔπασχεν ἡ μαρκησία ὥστε, παρὰ τὴν συνήθη αὐτῆς σταθερότητα, ἔβαλλε κραυγὰς



Κυρία, τῇ εἶπε,... ἐκλέξατε, δηλητήριον, πῦρ,... ἢ σίδηρον.—Σελ. 291.

τοὺς ἀθώους ἀντὶ τῶν ἐνόχων, καὶ ἀρηγήθη αὐτῷ ἐν μιᾷ καὶ ἡμισείᾳ ὥρᾳ πάσας τὰς λεπτομερείας τοῦ φρικαλέου δράματος.

Τῇ ἐπιούσῃ ὁ κ. Καταλὰν ἔμελλε νὰ ἐπανέλθῃ· ἀλλ' ἡ μαρκησία ἔπασχεν ὄντως δεινότερον. Ἐβεβαιώθη δὲ ἰδίοις ὄμμασι, καὶ ἐπειδὴ μετὰ δεήσεων ἀναμιγνυμένας. Οὕτω διῆλθε τὴν ἡμέραν τῆς 4ης καὶ μέρος τῆς 5ης.

Ἐπὶ τέλους δὲ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἥτις ἦτο κυριακὴ, περὶ τὴν τετάρτην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν, ἐξέπνευσε.

Παρευθὺς ἐγένετο αὐτοψία τοῦ σώματος, καὶ

οἱ ἰατροὶ ἀπέδειξαν ὅτι ἡ μαρκησία ἀπέθανεν ἐκ μόνης τῆς ὀξύτητος τοῦ δηλητηρίου, οὐδενὸς τῶν ἑπτὰ τραυμάτων ὄντως θανατηφόρου. Εὗρον δὲ κεκαυμένα τὰ σπλάγχνα καὶ μέλανα τὸν ἐγκέφαλον.

Ἀλλὰ μεθ' ὅλον τὸ καταχθόνιον ἐκεῖνο ποτόν, ὅπερ, κατὰ τὴν ἰατρικὴν ἔκθεσιν, καὶ λέαιναν θὰ ἐφόνευεν ἐντὸς ὀλίγων ὡρῶν, ἡ μαρκησία, ἐπάλαισεν ἐννεακαίδεκα ἡμέρας,—τοσοῦτον,—προστίθησιν ἡ ἰατρικὴ ἔκθεσις, ἀφ' ἧς ἀρυόμεθα μέρος τῶν λεπτομερειῶν,—τοσοῦτον ἡ φύσις ὑπερήσπιζεν ἐρωτικῶς τὸ ὡραῖον σῶμα ὅπερ μετὰ τοσούτου πόνου ἔπλασε.

Ἅμα ὡς ἔμαθεν ὁ κ. Καταλὰν τὸν θάνατον τῆς μαρκησίας, ἐπειδὴ εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ δώδεκα σωματοφύλακας τοῦ διοικητοῦ, δέκα τοξότας καὶ ἕνα χωροφύλακα, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἔπαυλιν τοῦ μαρκησίου τῆς Γκὰνζ, μετὰ διαταγῆς νὰ συλλάβωσιν αὐτὸν τὸν ἱερέα καὶ πάντας τοὺς ὑπηρέτας, ἐκτὸς τοῦ ἱπποκόμου, ὅστις ἐβοήθησε τὴν φυγὴν τῆς μαρκησίας.

Ὁ διοικὼν τὸ μικρὸν τοῦτο ἀπόσπασμα εὗρε τὸν μαρκήσιον περιπατοῦντα μετὰ πολλῆς θλίψεως καὶ ταραχῆς ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῆς ἐπαύλεως. Καὶ ὅτε ἐδηλοποίησεν αὐτῷ τὴν διαταγὴν ἧς ἦτο κομιστής, ὁ μαρκήσιος ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀντιστάσεως, καὶ ὡς εἰ ἦτο προπαρεσκευασμένος εἰς τὰ συμβησόμενα, ἀπεκρίθη ὅτι προθύμως ὑπήκουε, καὶ ὅτι ἄλλως πάντοτε προὐτίθετο νὰ καταγγείλῃ ἐνώπιον τοῦ κινοβουλίου τοὺς φονεῖς τῆς γυναικός του.

Παρέδωκε δὲ τὴν κλεῖδα τοῦ γραφείου αὐτοῦ, καὶ ἀμέσως μετήχθη μετὰ τῶν λοιπῶν κατηγορουμένων εἰς τὰς εἱρκτὰς τοῦ Μομπελλιέρου.

Ἅμα εἰσελθόντος τοῦ μαρκησίου εἰς τὴν πόλιν, διεσπάρη ἡ φήμη τῆς ἀφίξεώς του μετ' ἀπιστεύτου ταχύτητος ἀπὸ ὁδοῦ εἰς ὁδόν. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο νύξ, πάντα τὰ παράθυρα ἐφωτίσθησαν, καὶ τινες μετὰ δαυλῶν ἐξερχόμενοι ἐσχημάτισαν πυρολαμπῆ συνοδείαν ἐν ᾗ πᾶς τις διέκρινεν αὐτόν.

Ἐπέβαινεν, ὡς ὁ ἱερεύς, ἀθλίου μισθωτοῦ ἵππου, καὶ περιεκυκλοῦτο παντοχόθεν ὑπὸ τοξοτῶν, οἷς ἀναρριβόλως ὤφειλε, κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην, τὴν ζωήν· διότι τοσούτῳ σφοδρὰ ἦτον ἡ κοινὴ ἀγανάκτησις, ὥστε ἕκαστος παρεκίνει τὸν πλησίον του νὰ κατακερματίσῃ αὐτόν, τὸ δὲ πρᾶγμα βεβαίως θὰ ἐγίνετο, ἂν δὲν ἐφυλάσσετο τοσοῦτον ἀγρύπνως.

Ἅμα ἔμαθε τὸν θάνατον τῆς θυγατρὸς αὐτῆς, ἡ κυρία Δὲ Ροσσὰν ἐγένετο κάτοχος τῆς περιουσίας αὐτῆς, καὶ ἐκήρυξεν ὅτι θέλει καταδιώξει τοὺς ἐνόχους μέχρις οὗ ἐκδικήσῃ τὸν θάνατον τῆς θυγατρός.

Ὁ κ. Καταλὰν ἐπελήφθη παραχρῆμα τῆς ἀνακρίσεως. Ἡ πρώτη ἀνάκρισις τοῦ μαρκησίου διήρκεσεν ἕνδεκα ὥρας· Εἶτα, ἀμέσως αὐτὸς καὶ οἱ συγκατηγορούμενοι μετήχθησαν ἀπὸ τῶν εἱρκτῶν τοῦ Μομπελλιέρου εἰς τὰς τῆς Τολώσης. Ὑπόμνημα δὲ κατηγορητήριον τῆς κυρίας Δὲ Ροσσὰν κατεδίωξεν αὐτοὺς καὶ ἐνταῦθα ἀποδεικνύον εὐκρινέστατα ὅτι ὁ μαρκήσιος μετεῖχε τοῦ ἐγκλήματος τῶν δύο ἀδελφῶν του, εἰ μὴ κατὰ πρᾶξιν, τοὐλάχιστον ὅμως κατὰ διάνοιαν, ἐπιθυμίαν καὶ βούλησιν.

Ἡ ὑπεράσπισις τοῦ μαρκησίου ὑπῆρξεν ἁπλουστάτη· κατὰ δυστυχίαν του εἶχεν ἀδελφοὺς δύο κακούργους, οἵτινες κατ' ἀρχὰς ἐπεβουλεύθησαν τὴν τιμήν, εἶτα τὴν ζωὴν γυναικὸς ἣν ἠγάπα τρυφερῶς· ἐθανάτωσαν αὐτὴν διὰ θηριώδους θανάτου, καὶ πρὸς ἐπίμετρον δυστυχίας, κατηγορεῖτο, αὐτὸς ἀθῷος, ὡς ἐνεχόμενος εἰς τὸν θάνατον τοῦτον.

Τῷ ὄντι αἱ ἀνακρίσεις, μεθ' ὅλην τὴν λεπτομέρειαν αὐτῶν, ἠθικὴν μόνον εὐθύνην ἐπέρριψαν ἐπὶ τοῦ μαρκησίου, ἥτις ὑπῆρξεν, φαίνεται, ἀνεπαρκὴς, καὶ δὲν ἔπεισεν τοὺς δικαστὰς ἵνα ἐφαρμόσωσι τὴν θανατικὴν ποινήν.

Συνεπείᾳ τούτων, τῇ 21 αὐγούστου 1667, ἐξεδόθη ἀπόφασις καταδικάζουσα τὸν μὲν ἀββᾶν καὶ τὸν ἱππότην τῆς Γκὰνζ νὰ διαμελισθῶσι ζῶντες, τὸν δὲ μαρκήσιον τῆς Γκὰνζ εἰς ἰσόβιον ἐξορίαν, ἀφοῦ δημευθῇ ἡ περιουσία αὐτοῦ, ἀφαιρεθῶσιν οἱ τίτλοι τῆς εὐγενείας του καὶ ἀπολέσῃ τὰ κληρονομικὰ δικαιώματα.

Ὁ δὲ ἱερεὺς Περέττης κατεδικάσθη διὰ βίου εἰς τὰ κάτεργα, ἀφοῦ προηγουμένως καθηρέθη ὑπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς.

Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐγένετο πολύκροτος ὅσον καὶ ἡ δολοφονία, καὶ ἔδωκεν ἀφορμὴν, κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ὅτε δὲν εἶχον ἐφευρεθῇ εἰσέτι αἱ ἐλαφρυντικαὶ περιστάσεις, εἰς μακρὰς καὶ μανιώδεις συζητήσεις.

Τῷ ὄντι ὁ μαρκήσιος ἦ ἦτο συνένοχος ἢ ὄχι· ἂν μὲν δὲν ἦτον, ἡ ποινὴ ἦτον ὑπὲρ τὸ δέον βαρεῖα, ἂν δὲ ἦτον, ἡ ἀπόφασις ἐθεωρεῖτο ὑπὲρ τὸ δέον συγκαταβατική.

Τοῦτο δ' ἐφρόνει καὶ ὁ Λουδοβῖκος ΙΔ', ὅστις ἐνεθυμεῖτο τὸ κάλλος τῆς μαρκησίας Δὲ Γκάνζ· διότι μετὰ παρέλευσιν ὀλίγου χρόνου, καὶ ἐνῷ ἐνόμιζον ὅτι ἐλησμόνησε τὸ φοβερὸν δρᾶμα, ὅτε ἐζητεῖτο παρ' αὐτοῦ ἡ χάρις τοῦ μαρκησίου τῆς

Δόνζης, κατηγορουμένου ὡς δηλητηριάσαντος τὴν γυναῖκά του.

— Δὲν εἶναι ἀνάγκη χάριτος, ἀπεκρίνατο ὁ βασιλεύς, διότι ἀνήκει εἰς τὸ κοινοβούλιον τῆς Τολώσσης, καὶ ὁ μαρκήσιος τῆς Γκὰνζ δὲν ἔλαβεν ἀνάγκην αὐτῆς.

Εὐκόλως δὲ μαντεύεται ὅτι ἐν τόσῳ θλιβερὸν γεγονὸς ἔδωκεν ὕλην ἀνεξάντλητον τοῖς λογίοις καὶ ποιηταῖς τῶν χρόνων ἐκείνων, ἀσκούντων τὸν οἶστρον αὐτῶν ἐπὶ τοῦ φρικαλέου θανάτου τῆς περικαλλεστάτης γυναικὸς τοῦ αἰῶνος.

Νῦν δὲ ἐπειδὴ οἱ ἡμέτεροι ἀναγνῶσται, καὶ ἐλάχιστον ἂν ἐνδιαφέρωνται εἰς τὰ τῆς φοβερᾶς ἱστορίας, ἣν ἀφηγήθημεν, βεβαίως θέλουσιν ἐρωτήσει ἡμᾶς τί ἐγένοντο οἱ φονεῖς, ἀκολουθοῦμεν αὐτοὺς ἀφ' ἧς στιγμῆς ἔρυγον κρυβέντες οἱ μὲν εἰς τὴν νύκτα τοῦ θανάτου οἱ δὲ εἰς τὸ σκότος τῆς λήθης.

Πρῶτος ὁ ἐφημέριος Περέττης ἀπέτισε τὸ κοινὸν χρέος, ἀποθανὼν δέσμιος ἐνῷ μετήγετο ἀπὸ Τολώσσης εἰς Βρέστην.

Ὁ ἱππότης ἀπεχώρησεν εἰς Βενετίαν καὶ κατετάχθη εἰς τὸν στρατὸν τῆς Γαληνοτάτης Δημοκρατίας, ἥτις εἶχε τότε πόλεμον κατὰ τῶν Τούρκων, καὶ ἐστάλη εἰς Κρήτην, ἣν οἱ μουσουλμάνοι ἐπολιόρκουν ἀπὸ εἰκοσιδύο ἐτῶν· μόλις δ' ἐνταῦθα ἐλθών, ἐνῷ περιεπάτει ἐπὶ τῶν ὀχυρωμάτων τῆς πόλεως μετὰ δύο ἄλλων ἀξιωματικῶν, βόμβα ἐξερράγη πρὸ τῶνποδῶν αὐτῶν, ἧς ἓν ῥῆγμα ἐφόνευσε τὸν ἱππότην, κατ' οὐδὲν βλάψαν τοὺς περὶ αὐτόν, τοῦθ' ὅπερ ἐθεωρήθη ὡς τιμωρία τοῦ οὐρανοῦ.

Τοῦ ἀββᾶ ἡ ἱστορία εἶναι μακροτέρα καὶ παραδοξοτέρα· κατέλιπε τὸν ἱππότην ἐν τοῖς πέριξ τῆς Γενούης, καὶ διαδραμὼν ὅλον τὸ Πεδεμόντιον, μέρος τῆς Ἑλβετίας καὶ μίαν γωνίαν τῆς Γερμανίας εἰσῆλθεν εἰς Ὁλλανδίαν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Λαμαρτελλιέρου. Μετὰ πολλοὺς δισταγμοὺς περὶ τοῦ τόπου ἔνθα ἔπρεπε νὰ ἐγκαταστῇ, ἀπεχώρησε τέλος εἰς Βιάνον, οὗ ἦρχε τότε ὁ κόμης τῆς Λίππης· ἐνταῦθα δὲ ἐσχετίσθη μετ' εὐπατρίδου, παρουσιάσαντος αὐτὸν τῷ κόμητι ὡς γάλλον φυγάδα ἕνεκα λόγων θρησκευτικῶν.

Ὁ κόμης εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης συνδιαλέξεως, εἶδεν ὅτι ὁ ξένος ὅστις ἠτεῖτο ἄσυλον ἐν τῇ χώρᾳ αὐτοῦ, ἦτον οὐ μόνον ἀγχινούστατος ἀλλὰ καὶ κρίσιν εἶχεν εὐθυτάτην, βλέπων δ' αὐτὸν λόγιον καὶ ἐπιστήμονα, τῷ προέτεινε ν' ἀναλάβῃ τὴν ἀγωγὴν τοῦ ἐννεαετοῦς υἱοῦ του· τοιαύτη πρότασις ἦτο τύχη ἔκτακτος διὰ τὸν ἀββᾶν. Δὲ Γκάνζ, ὅστις μετὰ χαρᾶς ἐδέχθη αὐτήν.

Ὁ ἀββᾶς Δὲ Γκάνζ ἦτον εἷς τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων οἵτινες μέγα κράτος ἔχουσιν ἐφ' ἑαυτῶν· ἅμα εἶδεν ὅτι τὸ συμφέρον αὐτοῦ, ἡ ἀσφάλεια αὐτῆς τῆς ὑπάρξεώς του ἐπέβαλλεν αὐτῷ τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην, ὑπέκρυψε μετὰ μεγίστης φροντίδος πάντα τὰ κακὰ αὐτοῦ πάθη, δεικνύων μόνας τὰς ἀρετάς· παιδαγωγὸς αὐστηρὸς κατά τε τὴν καρδίαν καὶ τὴν διάνοιαν, κατώρθωσεν, ὑπὸ τὰς δύο ταύτας ἐπόψεις, νὰ καταστήσῃ τὸν μαθητὴν αὐτοῦ ἡγεμόνα τοσοῦτον ἐντελῆ, ὥστε ὁ κόμης τῆς Λίππης, χρησιμοποιῶν τὴν σύνεσιν καὶ παιδείαν τοῦ ἀββᾶ, ἤρξατο συμβουλευόμενος τὸν παιδαγωγὸν περὶ πάντων τῶν δημοσίων πραγμάτων· οὕτω δὲ ἐντὸς ὀλίγου, οὐδὲν ἔχων δημόσιον ὑπούργημα, ὁ ψευδὴς Λαμαρτελλιέρος ἐγένετο ἡ ψυχὴ τῆς μικρᾶς ἡγεμονίας.

Ἡ κόμησσα εἶχε παρ' ἑαυτῇ νέαν συγγενῆ ἄνευ περιουσίας ἀλλ' ἐπιφανεστάτην τὸ γένος, ἣν θερμῶς ἠγάπα· ταχέως δ' ἐνόησεν ὅτι τὸ δυστυχὲς κοράσιον συνέλαβε πρὸς τὸν παιδαγωγὸν τοῦ υἱοῦ της αἴσθημα τρυφερὸν οὐδόλως πρέπον εἰς τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ κοινωνικὴν θέσιν, αἴσθημα ὅπερ ἐκ τῆς ὁσημέραι προαγομένης ἐπιῤῥοῆς του θρασυνόμενος, ὁ ψευδὴς Λαμαρτελλιέρος, παντὶ σθένει ἐνήργησεν ὅπως ἐμπνεύσῃ καὶ ὑποθάλψῃ· ἡ κόμησσα προσεκάλεσε τότε τὴν ἐξαδέλφην της, καὶ πείσασα αὐτὴν νὰ ὁμολογήσῃ τὸν ἔρωτά της, τῇ εἶπεν ὅτι μεγάλην μὲν βεβαίως ἔτρεφεν ἀγάπην πρὸς τὸν παιδαγωγὸν τοῦ υἱοῦ της, ὃν αὐτή τε καὶ ὁ σύζυγός της προὐτίθεντο ν' ἀνταμείψωσι διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις του πρός τε τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν χώραν διὰ συντάξεων καὶ ὑπουργημάτων, ἀλλ' ὅτι λίαν ὑψηλόφρων φιλοδοξία ἦτον ὁ Λαμαρτελλιέρος ὀνομαζόμενος, ὁ ἄνευ συγγενῶν καὶ οἰκογενείας, νὰ θηρεύῃ τὴν χεῖρα νεάνιδος συγγενευούσης μεθ' ἡγεμονικοῦ οἴκου· ὅτι δὲν ἀπῄτει μὲν νὰ ἦναι ὁ μνηστὴρ τῆς ἐξαδέλφης αὐτῆς Βουρβῶνος, Μομμορενσὺ, ἢ Ροὰν, ἀλλ' ἐπεθύμει τοὐλάχιστον νὰ ἔχῃ ἐπισημότητά τινα, νὰ ἦναι εὐπατρίδης οἱοσδήποτε, ἔστω καὶ γασκῶνος.

Ἡ νέα συγγενὴς τῆς κομήσσης τῆς Λίππης ἐπανέλαβε κατὰ λέξιν τὴν ἀπόκρισιν ταύτην τῷ ἐραστῇ αὐτῆς, νομίζουσα ὅτι θὰ κατεπλήσσετο· ἀλλ' οὗτος ἀπήντησε τοὐναντίον, ὅτι ἀφοῦ τὸ μόνον πρόσκομμα ἦτο τὸ γένος αὐτοῦ ὑπῆρχε μέσον ὅπως ἐξομαλυνθῇ.

Ὄντως δὲ, ὁ ἀββᾶς μετὰ ὀκτὼ ἔτη, ἅτινα διῆλθε παρὰ τῷ πρίγκηπι μεγάλως τιμώμενος καὶ εὐνοούμενος, ἐνόμιζεν ὅτι ἀρκούντως εἶχυσε τὴν ἐμπιστοσύνην αὐτοῦ καὶ ἠδύνατο ἐρειδόμε-

νος ἐπὶ τῆς εὐμενείας του νὰ τῷ ἀποκαλύψῃ τὸ ἀληθὲς ὄνομά του.

Ἠτήσατο λοιπὸν παρὰ τῆς κομήσσης ἀκρόασιν, παραχωρηθεῖσαν ἀμέσως καὶ προσκλίνων εὐσεβάστως ἐνώπιον αὐτῆς·

— Κυρία, εἶπεν, ἐκολακευόμην πιστεύων ὅτι ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης μ' ἐτίμα διὰ τῆς ὑπολήψεως αὐτῆς· καὶ ὅμως σήμερον ἀνθίσταται πρὸς τὴν εὐτυχίαν μου· ἡ συγγενὴς τῆς Ὑμετέρας Ὑψηλότητος εὐαρεστεῖται νὰ μὲ δεχθῇ σύζυγον, ὁ δὲ πρίγκηψ υἱός]σας συγκαταβαίνει εἰς τοὺς πόθους μου καὶ συγχωρεῖ τὴν τόλμην μου· τί λοιπὸν σᾶς ἔκαμα, κυρία, καὶ μόνη ὑμεῖς εἶσθε ἐναντίον μου; καὶ κατὰ τί δύνασθε νὰ μὲ κατακρίνητε ἀπὸ ὀκτὼ ἐτῶν καθ' ἃ ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ᾖμαι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ὑμετέρας Ὑψηλότητος;

— Δι' οὐδὲν σᾶς κατακρίνω, κύριε, ἀπεκρίνατο ἡ κόμησσα· ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ κατακρίνωσιν ἐμὲ διότι ὑπέμεινα τοιοῦτον γάμον· σᾶς ἐνόμιζα πολὺ φρόνιμον καὶ λογικὸν ἄνδρα καὶ δὲν ἐπίστευον ποτὲ ὅτι θ' ἀναγκασθῶ νὰ σᾶς ἐνθυμίσω ὅτι ἐφ' ὅσον περιωρίζεσθε εἰς εὐπρεπεῖς αἰτήσεις καὶ μετρίαν φιλοδοξίαν, ἤμην εὐγνώμων πρὸς ὑμᾶς· θέλετε νὰ διπλασιασθῇ ἡ μισθοδοσία σας; τὸ πρᾶγμα εἶναι εὔκολον· θέλετε ὑπουργήματα; σᾶς δίδομεν· ἀλλὰ παρεκτρέπεσθε ἐπὶ τοσοῦτον, κύριε, ὥστε νὰ ἐπιδιώκητε συγγένειαν ἣν οὐδέποτε πρέπει νὰ ἐλπίζητε.

— Ἀλλά, κυρία, ἐπανέλαβεν ὁ ἱκετεύων, τίς σᾶς εἶπεν ὅτι τὸ γένος μου εἶναι τοσοῦτον ἀφανές, ὥστε μοὶ ἀφαιρεῖ πᾶσαν ἐλπίδα συγκατανεύσεως;

— Ἀλλ' ὑμεῖς ὁ ἴδιος, μοὶ φαίνεται, κύριε, ἀπεκρίθη ἡ κόμησσα μετ' ἀπορίας, ἢ ἂν δὲν τὸ εἴπατε, τὸ εἶπεν ἀνθ' ὑμῶν τὸ ὄνομά σας.

— Καὶ ἂν αὐτὸ τὸ ὄνομα δὲν ἦτον ἰδικόν μου, κυρία, εἶπεν ὁ ἀββᾶς ἀναθαῤῥῶν· ἂν δυστυχεῖς, τρομεραὶ, ὀλέθριαι περιστάσεις μ' ἐβίασαν νὰ λάβω τὸ ὄνομα τοῦτο διὰ νὰ κρύψω ἄλλο ἀπαισιωτάτης φήμης ἀπολαῦον, ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης θὰ ἦναι τοσοῦτον ἄδικος, ὥστε νὰ μὴ ἀλλάξῃ γνώμην;

— Κύριε, ἀπεκρίνατο ἡ κόμησσα, εἴπατε τόσα, ὥστε πρέπει νὰ τελειώσητε· τίς εἶσθε; λέγετε· καὶ ἂν, ὡς ἐννοεῖτε, κατάγεσθε ἐξ εὐγενῶν, σᾶς ὁμνύω ὅτι δὲν θὰ μ' ἐμποδίσῃ ἡ ἔλλειψις τοῦ πλούτου.

— Φεῦ! κυρία, ἀνεφώνησεν ὁ ἀββᾶς πίπτων πρὸ τῶν γονάτων αὐτῆς· τὸ ὄνομά μου, εἶμαι βέβαιος, εἶναι γνωστότατον τῇ Ὑμετέρᾳ Ὑψηλότητι, καὶ τὴν ὥραν ταύτην εὐχαρίστως ἔδιδα τὸ ἥμισυ τοῦ αἵματός μου διὰ νὰ μὴ τὸ ἠκούατε ποτέ· ἀλλὰ τὸ εἴπατε κυρία! προὐχώρησα πολὺ καὶ δὲν δύναμαι νὰ ὀπισθοδρομήσω. Λοιπόν, εἶμαι ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος ἀββᾶς Δὲ Γκὰνζ, τοῦ ὁποίου τὰ ἐγκλήματα σᾶς εἶναι γνωστὰ καὶ περὶ οὗ σᾶς ἤκουσα πολλάκις ὁμιλοῦσαν!

— Ὁ ἀββᾶς Δὲ Γκάνζ! ἀνεφώνησεν ἡ κόμησσα μετὰ φρίκης· ὁ ἀββᾶς Δὲ Γκάνζ; Εἶσθε ὁ μυσαρὸς ἐκεῖνος ἀββᾶς Δὲ Γκὰνζ, οὗ τὸ ὄνομα μόνον ἐμποιεῖ φρίκην; Καὶ εἰς ὑμᾶς, εἰς τὸν φονέα ἐκεῖνον, εἰς τὸν ἄτιμον διεπιστεύθημεν τὴν ἀγωγὴν τοῦ μονογενοῦς ἡμῶν υἱοῦ; Ὦ! ἐλπίζω δι' ἡμᾶς πάντας ὅτι ψεύδεσθε, κύριε· διότι ἂν ἐλέγατε τὴν ἀλήθειαν, νομίζω ὅτι τὴν αὐτὴν στιγμὴν θὰ σᾶς συνελάμβανον καὶ θὰ σᾶς ἔστελλον εἰς Γαλλίαν διὰ νὰ ὑποστῆτε τὴν ποινήν σας. Ἂν ὅσα μὲ εἴπατε ᾖναι ἀληθῆ, θὰ πράξετε κάλλιστα νὰ φύγητε ἀμέσως οὐ μόνον ἐκ τοῦ παλατίου, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἐκ τοῦ πριγκηπάτου· θὰ μὲ βασανίζῃ καθ' ὅλην μου τὴν ζωὴν ἡ ἰδέα ὅτι ἑπτὰ ἔτη ἔμεινα ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην μεθ' ὑμῶν.

Ὁ ἀββᾶς ἠθέλησε ν' ἀποκριθῇ· ἀλλ' ἡ κόμησσα τοσοῦτον ὕψωσε τὴν φωνὴν, ὥστε ὁ ἡγεμονόπαις, οὗ ὁ παιδαγωγὸς ἔχαιρε τὴν εὔνοιαν, καὶ ὅστις ἠκροᾶτο πρὸ τῆς θύρας τοῦ δωματίου τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἔκρινεν ὅτι κακὴν τροπὴν ἐλάμβανεν ἡ ὑπόθεσις τοῦ προστατευομένου αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθεν ὅπως διορθώσῃ αὐτήν.

Εὗρε δὲ τὴν μητέρα του τοσοῦτον ἔντρομον, ὥστε αὐτομάτως ἔσυρεν αὐτὸν πρὸς ἑαυτήν, ὡς εἰ θέλουσα νὰ τεθῇ ὑπὸ τὴν προστασίαν του, μάτην δὲ ἐδεήθη καὶ καθικέτευσε, μόλις κατορθώσας ν' ἀπέλθῃ ἀνενόχλητος ὁ παιδαγωγός του ὅπου βούλεται, εἰς οἱονδήποτε τοῦ κόσμου μέρος, ἀλλ' ἐπὶ ῥητῇ ἀπαγορεύσει τοῦ νὰ ἐμφανισθῇ ποτε ἐνώπιον τοῦ κόμητος ἢ τῆς κομήσσης τῆς Λίππης.

Ὁ ἀββᾶς Δὲ Γκὰνζ ἀπεχώρησεν εἰς Ἀμστελόδαμον, ἔνθα ἐγένετο διδάσκαλος γλωσσῶν, καὶ ὅπου ἐλθοῦσα ἡ ἐρωμένη του ἐνυμφεύθη αὐτήν· ὁ μαθητής του, ὅστις καὶ περ μαθὼν παρὰ τῶν γονέων του τὸ ἀληθὲς ὄνομα τοῦ ψευδοῦς Λαμαρτελλιέρου δὲν συνεμερίζετο τὴν κατ' αὐτοῦ φρίκην των, διετήρει αὐτὸν ἐν ὅσῳ εἶχεν ἀνάγκην· τοῦτο δὲ διήρκεσε μέχρις οὗ ἡλικιωθείσης τῆς γυναικός του κατέστη κύριος ἰδιοκτησιῶν τινων αὐτῆς.

Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγου χρόνου διὰ τῆς κομσίας αὐτοῦ διαγωγῆς καὶ τῶν ἐπιστημονικῶν

γνώσεων, ἃς κατέστησε στερεωτέρας ἐπὶ μακρὸν καὶ σπουδαίως μελετήσας, εἰσήχθη εἰς τὸ ἱεροσυνέδριον τῶν διαμαρτυρομένων· ἐνταῦθα δὲ ἀπέθανε μετὰ παραδειγματικὸν βίον, καὶ μόνος ὁ Θεὸς οἶδεν ἂν ἦτον ὑποκρισία ἢ μετάνοια ἡ φαινομένη ἀρετὴ αὐτοῦ.

Ὅσῳ δ' ἀφορᾷ τὸ μαρκήσιον Δὲ Γκάνζ, οὗτος καταδικαθεὶς, ὡς εἴδομεν, εἰς ἐξορίαν καὶ δήμευσιν, ἀπήχθη εἰς τὰ μεθόρια τῆς Σαβοΐας, καὶ ἀφέθη αὐτόθι ἐλεύθερος.

Ἀφοῦ διῆλθε δύο ἢ τρία ἔτη ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, μέχρις οὗ λησμονηθῇ τὸ φοβερὸν δρᾶμα ἐν ᾧ ἀνεμίγη, ἐπανῆλθεν εἰς Γαλλίαν, καὶ ἐπειδὴ, τῆς κ. Δὲ Ροσσὰν ἀποθανούσης, οὐδεὶς τοῦ λοιποῦ ἐνδιεφέρετο εἰς τὴνκαταδίωξίν του,ἐπανῆλθεν κεκρυμμένος.

εἰςΓκάνζ,εἰς τὴν ἔπαυλίν του·ἔνθα ἔμενε σχεδὸν

Ὁ κ. Δὲ Βαβὶλ, ἔφορος τῆς Λαγγεδόκης, ἔμαθεν ὅτι ὁ μαρκήσιος παρεβίασε τὴν ἐξορίαν του· ταὐτοχρόνως ὅμως εἶπον αὐτῷ ὅτι ἔνθερμος καθολικὸς ὁ μαρκήσιος ἐβίαζε τοὺς ὑποτελεῖς του νὰ πορεύωνται εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν, οἱανδήποτε θρησκείαν πρεσβεύοντες· ἦτο δὲ τότε ἡ ἐποχὴ τῶν διωγμῶν ἐναντίον τῶν ἀναμορφωτικῶν, καὶ ὁ ζῆλος τοῦ μαρκησίου, ὡς ἐφρόνει ὁ Βαβὶλ ἀπέπλυνε πέραν μάλιστα τοῦ δέοντος τὴν κηλίδα τοῦ πταίσματος ἐφ' ᾧ κατηγορεῖτο· συνεπείᾳ τούτου, ἀντὶ νὰ καταδιώξῃ αὐτὸν ἀντήλλασσε μυστικῶς ἐπιστολὰς μετ' αὐτοῦ, τὸν ἐνεθάρρυνε γράφων ὅτι ἀκωλύτως ἠδύνατο νὰ διαμένῃ ἐν Γαλλίᾳ, καὶ ὀξύνων τὸν θρησκευτικὸν ζῆλόν του· δώδεκα ἔτη παρῆλθον τοιουτοτρόπως.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ μικρὸς υἱὸς τῆς μαρκησίας, ὃ εἴδομεν πρὸ τῆς νεκρικῆς κλίνης, ἦλθεν εἰς τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας, καὶ πλούσιος ὢν ἔκ τε τῆς πατρικῆς περιουσίας, ἣν ἀπέδωκεν αὐτῷ ὁ θεῖός του, καὶ τῆς μητρικῆς κληρονομίας, ἣν διενεμήθη μετὰ τῆς ἀδελφῆς, ἐνυμφεύθη εὐγενῆ νεάνιδα, πλουσίαν καὶ ὡραίαν, ὀνόματι Δὲ Μοασσάκ.

Κληθεὶς δὲ ὑπὸ τὴν στρατιωτικὴν σημαίαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ βασιλέως, ὁ κόμης ἦγαγε τὴν γυναῖκά του εἰς τὴν ἔπαυλιν τῆς Γκάνζ, καὶ συστήσας αὐτὴν θερμῶς εἰς τὴν φροντίδα τοῦ πατρός του, ἀφῆκεν αὐτὴν ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησίν του.

Ὁ μαρκήσιος Δὲ Γκάνζ, ἦγε τὸ δεύτερον καὶ τεσσαρακοστὸν τῆς ἡλικίας, καὶ μόλις ἐφαίνετο τριακοντούτης· ἦτον εἷς τῶν περικαλλεστάτων ἀνδρῶν· ἠράσθη τῆς νύμφης αὐτοῦ καὶ ἤλπισεν ὅτι θ' ἀνταγαπηθῇ· ἀλλ' ὅπως ἐπιτύχῃ κάλλιον τοῦ σκοποῦ του, πρῶτον ἐφρόντισε ν' ἀπομακρύνῃ αὐτῆς, διὰ λόγους θρησκευτικούς, νεάνιδα σύντροφον αὐτῆς ἐκ παίδων, ἣν θερμῶς ἠγάπα.

Τὸ μέτρον τοῦτο, οὗ τὴν αἰτίαν ἠγνόει ἡ μαρκησία, κατέθλιψεν αὐτὴν, ἥτις μετὰ πολλῆς δυσαρεσκείας κατώκησε τὴν παλαιὰν ἐκείνην ἔπαυλιν τῆς Γκάνζ, τὸ εἰσέτι πρόσφατον θέατρον τῆς φοβερᾶς ἱστορίας ἣν ἀφηγήθημεν.

Κατώκει ἐν τῷ αὐτῷ διαχωρίσματι ἐν ᾧ ἡ δολοφονία διεπράχθη· ὁ κοιτὼν αὐτῆς ἦτον ὁ τῆς ἀποθανούσης μαρκησίας, ἡ κλίνη ἡ αὐτὴ, τὸ παράθυρον δι' οὗ ἔφυγεν ἐκείνη ἦτο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν της, καὶ τὰ πάντα μέχρι τοῦ ἐλαχίστου ἐπίπλου ἀνεμίμνησκον τὰς λεπτομερείας τῆς αἱματηρᾶς ἐκείνης καταστροφῆς.

Ἀλλ' ἔτι δεινότερον ἦτο τὸ πρᾶγμα, ὅτε δὲν ἦτο τοῦ λοιποῦ δυνατὸν ν' ἀμφιβάλλῃ περὶ τῶν σκοπῶν τοῦ πενθεροῦ αὐτῆς, ὅτε εἶδεν ὅτι ἠγαπᾶτο παρ' ἐκείνου οὗ τὸ ὄνομα μόνον ἀκούουσα πολλάκις κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ὠχρία ὑπὸ τοῦ τρόμου, καὶ εὑρίσκετο ἀνὰ πᾶσαν ὥραν τῆς ἡμέρας μόνη, κατὰ μόνας μετὰ τοῦ ἀνδρὸς ὃν ἡ δημοσία γνώμη κατεδίωκεν εἰσέτι ὡς φονέα.

Ἀλλαχοῦ ἴσως ἡ δύστηνος ἐνεψυχοῦτό πως ἐπὶ τὸν Θεὸν ἐλπίζουσα· ἀλλ' ἐνταῦθα ἔνθα ὁ Θεὸς ἀφῆκε νὰ φονευθῇ διὰ τοσούτῳ σκληροῦ θανάτου ἓν τῶν ὡραιοτάτων καὶ σωφρωνεστάτων πλασμάτων τῆς γῆς, δὲν ἐτόλμα νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν ἀρωγήν του, διότι ἐφαίνετο ἀποστρέψας τὰ βλέμματα ἀπὸ τῆς οἰκογενείας ταύτης.

Ἀνέμενε μετὰ δεινοτέρου φόβου ὁσημέραι, διερχομένη ἐφ' ὅσον ἠδύνατο τὰς ἡμέρας μετὰ τῶν ἐν Γκάνζ εὐγενῶν γυναικῶν, ὧν τινες ὑπῆρξαν μάρτυρες τῆς δολοφονίας τῆς πενθερᾶς αὐτῆς, καὶ ἐπηύξανον τοὺς φόβους της, διὰ τῶν διηγήσεών των, ἃς ὑπὸ τῆς ἀπελπιστικῆς τοῦ τρόμου ἐπιμονῆς κατεχομένη ἤθελε ν' ἀκούῃ ἐπαναλημμένως.

Τὰς δὲ νύκτας διήρχετο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γονυκλινὴς, ἐνδεδυμένη, τρέμουσα πρὸς τὸν ἐλάχιστον κρότον· ἀναπνέουσα μόνον ὅτε ὑπέφωσκεν ἡ ἡμέρα, καὶ τότε τολμῶσα νὰ κατακλιθῇ ὅπως ἀναπαυθῇ ἐπὶ ὀλίγας ὥρας.

Τέλος αἱ ἀπόπειραι τοῦ μαρκησίου τοσοῦτον ἄμεσοι καὶ μετὰ σπουδῆς ἐγένοντο, ὥστε ἡ κ. Δὲ Μοασσὰκ ἀπεφάσισεν ἀνθ' οἱασδήποτε θυσίας ν' ἀπαλλαγῇ τῶν χειρῶν αὐτοῦ.

Κατ' ἀρχὰς συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ γράψῃ πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς, ἐκτιθεμένη τὴν θέσιν ἐν ᾗ εὑρίσκετο καὶ βοήθειαν ἐξαιτουμένη· ἀλλ' ὁ πατὴρ αὐτῆς ἦτο νεοκαθολικὸς, καὶ πολλὰ ὑπέστη

ὑπὲρ τῶν ἀναμορφωτῶν· ἄρα πρόδηλον ἦτον ὅτι ἡ ἐπιστολὴ αὐτῆς θ' ἀπεσφραγίζετο παρὰ τοῦ μαρκησίου, ἐπὶ θρησκευτικοῖς λόγοις, καὶ ὅτι τότε τὸ διάβημα τοῦτο, ἀντὶ νὰ σώσῃ κατέστρεφεν αὐτήν.

Ὅθεν ἐν μόνον εἶχε καταφύγιον· ὁ σύζυγος αὐτῆς ἦτο παλαιοκαθολικός· ὁ σύζυγος αὐτῆς ἦτο λοχαγὸς τῶν δραγόνων, πιστὸς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ· οὐδεμία πρόφασις ἀποσφραγίσεως ὑρίστατο· ἀπεφάσισε ν' ἀπευθυνθῇ αὐτῷ, ἐξέθηκε τὴν θέσιν ἐν ᾗ εὑρίσκετο, ἔγραψε δι' ἑτέρας χειρὸς τὴν διεύθυνσιν, καὶ ἔπεμψε τὴν ἐπιστολὴν εἰς Μομπελλιέρον ἔνθα ἐδόθη εἰς τὸ ταχυδρομεῖον.

Ὁ νέος μαρκήσιος ἦτον ἐν Μὲτς ὅτε ἔλαβε τὴν ἐπιστολὴν τῆς γυναικός του· παρευθὺς δὲ ἀνεπόλησε πάσας τὰς ἀναμνήσεις τῆς παιδικῆς ἡλικίας· εἶδεν ἑαυτὸν αὖθις παρὰ τὴν κλίνην τῆς θνησκούσης μητρός του, ὁμνύοντα ὅτι δὲν θὰ λησμονήσῃ αὐτὴν ποτὲ, καὶ θὰ δέηται καθ' ἑκάστην ὑπὲρ αὐτῆς.

Ἡ εἰκὼν τῆς γυναικός του, ἣν ἐλάτρευεν, ἐνεφανίσθη αὐτῷ ἐν τῷ κοιτῶνι, ἐκτεθειμένη εἰς τὴν αὐτὴν βίαν, προωρισμένη εἰς τὸ αὐτὸ τέλος· ταῦτα ἤρκουν ὅπως κινήσωσιν αὐτὸν εἰς ἀποφασιστικὸν διάβημα· ἐρρίφθη εἰς ἅμαξαν ταχυδρομικὴν, ἀφίκετο εἰς Βερσαλλίας, ᾐτήσατο ἀκρόασιν παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ ταύτης τυχὼν προσέπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ', τὴν ἐπιστολὴν τῆς γυναικός του δεικνύων, καὶ καθικετεύων αὐτὸν νὰ βιάσῃ τὸν πατέρα του ὅπως ἐπανακάμψῃ εἰς τὴν ἐξορίαν, ὅπου, ὤμνυεν ἐπὶ τῆς τιμῆς του, ὅτι θὰ τῷ διαβιβάζῃ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐν ἀνέσει.

Ὁ βασιλεὺς ἠγνόει ὅτι ὁ μαρκήσιος Δὲ Γκὰνζ διέρρηξε τὴν ἐξορίαν του, ὁ δὲ τρόπος καθ' ὃν ἐμάνθανε τοῦτο δὲν ἐφείλκυε τὴν συγχώρησιν τοῦ μονάρχου. Ἑπομένως διέταξεν ἀμέσως ἂν ὁ μαρκήσιος Δὲ Γκὰνζ εὑρίσκετο ἐν Γαλλίᾳ, νὰ ἐνεργηθῇ ἡ δίκη του μετὰ μεγίστης αὐστηρότητος.

Κατ' εὐτυχίαν τοῦ μαρκησίου, ὁ κόμης Δὲ Γκὰνζ, ὁ μόνος τῶν ἀδελφῶν ὅστις ἔμεινεν ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἠγνοεῖτο μάλιστα, ἔμαθεν ἐγκαίρως τὴν ἀπόφασιν τοῦ βασιλέως.

Ἀνεχώρησεν ἐκ Βερσαλλιῶν διὰ ταχυδρομικῆς ἁμάξης, καὶ μετὰ μεγάλης σπουδῆς ὁδοιπορῶν ἦλθε νὰ εἰδοποιήσῃ αὐτὸν περὶ τοῦ ἐπαπειλοῦντος κινδύνου· ἀμέσως δὲ ἀμφότεροι ἀπῆλθον τῆς Γκὰνζ καὶ ἀπεσύρθησαν εἰς Αὐενιῶνα.

Ἡ κομητεία τοῦ Βεναισίνου ἀνήκουσα εἰσέτι κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τῷ πάπᾳ καὶ κυβερνωμένη ὑπὸ ἀντιληγάτου ἐθεωρεῖτο ὡς ξένη χώρα.

Ἐνταῦθα εὗρε τὴν κυρίαν Δ' Οὐρβὰν, θυγατέρα αὐτοῦ, ἥτις παντὶ σθένει ἠγωνίσθη νὰ κρατήσῃ αὐτὸν παρ' ἑαυτῇ· ἀλλ' ἂν οὕτως ἔπραττε θὰ κατεφρόνει ἀναφανδὸν τῶν διαταγῶν τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ', καὶ ὁ μαρκήσιος δὲν ἐτόλμησε νὰ μείνῃ φανερῶς ἐνταῦθα, φοβούμενος μὴ πάθῃ τι δεινόν· συνεπείᾳ δὲ τούτου, ἀπεχώρησεν εἰς τὸ μικρὸν χωρίον τῆς Ἴσλης, κείμενον ἐπὶ τερπνῆς τοποθεσίας, παρὰ τὴν κρήνην Βωκλούζ· ἐνταῦθα ἐξηφανίσθη, οὐδεὶς ἤκουσέ τι περὶ αὐτοῦ, καὶ ὅτε ἐγὼ αὐτὸς ἐπεχείρησα περιοδείαν κατὰ τὴν μεσημβρινὴν Γαλλίαν τῷ 1835, μάτην ἀνεζήτησα ὀλίγα ἴχνη τοῦ ἀφανοῦς καὶ ἀγνώστου τούτου θανάτου, ὅστις ἐπηκολούθησε τοσοῦτῳ θορυβώδη καὶ τρικυμιώδη βίον.

Ἐπειδὴ, προκειμένου περὶ τῶν τελευταίων συμβάντων τοῦ μαρκησίου Δὲ Γκὰνζ, εἴπομεν τὸ ὄνομα τῆς κ. Δ' Οὐρβὰν, θυγατρὸς αὐτοῦ, δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ ἀκολουθήσωμεν αὐτῇ ἐν μέσῳ τῶν ἀλλοκότων συμβάντων τῆς ζωῆς αὐτῆς ὅσῳ σκανδαλώδη καὶ ἂν ὦσι· τοιαῦτα ἄλλως ἦτον ἡ τύχη τῆς οἰκογενείας ταύτης, ὥστε ἐπὶ ἕνα περίπου αἰῶνα ἀπησχόλει τὴν προσοχὴν τῆς Γαλλίας, εἴτε διὰ τῶν ἐγκλημάτων, εἴτε διὰ τῶν ἰδιοτροπιῶν αὐτῆς.

Ἀποθανούσης τῆς μαρκησίας ἡ θυγάτηρ αὐτῆς, ἐξαέτις μόλις, ἔμεινε παρὰ τῇ ἐπιδόξῳ κληρονόμῳ Γκὰνζ, ἥτις ὅτε τὸ κοράσιον ἐγένετο δωδεκαετὲς, παρουσίασεν αὐτῷ ὡς σύζυγον τὸν μαρκήσιον Δὲ Περῤῥὼ, ὅστις ἐχρημάτισεν ἐραστὴς τῆς μάμμης αὐτοῦ.

Καὶ τοι ἑβδομηκοντούτης, ὁ μαρκήσιος, γεννηθεὶς ἐπὶ Ἐρρίκου τοῦ Δ', εἶδε τὴν αὐλὴν Λουδοβίκου τοῦ ΙΓ', τὴν νεότητα τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ', καὶ διετέλεσεν εἷς τῶν κομψοτέρων καὶ ἐρασμιωτέρων ἀρχόντων αὐτοῦ· εἶχε πάντας τοὺς τρόπους τῶν δύο τούτων ἐποχῶν, τῶν ἐρωτικωτέρων τοῦ κόσμου, ὅθεν τὸ κοράσιον ἀγνοοῦν εἰσέτι τί ἐσήμαινε γάμος, καὶ οὐδέποτε ἰδὸν ἄλλον ἄνδρα, ἐνέδωκεν ἄνευ ἀποστροφῆς, καὶ ἐλογίζετο εὐτυχὲς ὡς γινόμενον κυρία μαρκησία Δὲ Περῤῥώ.

Ὁ μαρκήσιος, πλουσιώτατος, ὢν, ἦλθεν εἰς ῥῆξιν πρὸς τὸν ὑστερότοκον ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὅστις τοσοῦτῳ μῖσος ἠσθάνετο πρὸς αὐτὸν, ὥστε ἐνυμφεύετο ἐπίτηδες ὅπως ἁρπάσῃ ἀπ' αὐτοῦ τὴν κληρονομιὰν ἐφ' ἧς εἶχε δικαιώματα, ἂν ἀπέθνησκεν ἄνευ ἀπογόνων.

Δυστυχῶς ἐνόησεν ἀμέσως ὅτι τὸ μέσον ὅπερ

ἐξελέξατο ὅπως ἀποκτήσῃ κληρονόμους ἦτο μὲν ἀποτελεσματικὸν παντὶ ἄλλῳ, ἀλλὰ δι' αὐτὸν ἔμενεν ἀνωφελές.

Οὐχ ἧττον ὅμως δὲν ἀπηλπίζετο καὶ ἀνέμενεν ἓν ἢ δύο ἔτη, διαλογιζόμενος καθ' ἑκάστην ὅτι ὁ οὐρανὸς θέλει θαυματουργήσει ὑπὲρ αὐτοῦ· ἐπειδὴ ὅμως ἑκάστη ἡμέρα ἀφῄρει τὰς περὶ τοιούτου θαύματος ἐλπίδας, τὸ δὲ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ μῖσος αὐτοῦ ηὔξανεν ἐφ' ὅσον ἔβλεπεν ἀδύνατον τὴν ἐκδίκησιν, ἔλαβε μέτρον παράδοξον καὶ πάντη ἀρχαϊκόν· ἦτοι ν' ἀποκτήσῃ διὰ μέσου ἄλλου, ὡς οἱ ἀρχαῖοι Σπαρτιᾶται, ὅ,τι ἠρνεῖτο αὐτῷ ὁ οὐρανός.

Ὁ μαρκήσιος δὲν ἠναγκάσθη νὰ ἐρευνήσῃ ἐπὶ πολὺ ὅπως εὕρῃ τὸν ἐκδικήσοντα αὐτόν· ἐν τῇ οἰκίᾳ εἶχεν ἀκόλουθον ἑπταικαίδεκα ἕως ὀκτωκαίδεκα ἐτῶν, υἱὸν φίλου του ἀποθανόντος ἄνευ περιουσίας, ὅστις θνήσκων παρέδωκεν αὐτὸν εἰς χεῖράς του· ὁ νεανίσκος οὗτος κατὰ ἓν ἔτος ὑπερβαίνων τὴν ἡλικίαν τῆς νέας κυρίας του, καὶ βλέπων αὐτὴν καθ' ἑκάστην ἐκ τοῦ πλησίον ἐτρώθη ὑπὸ περιπαθοῦς ἔρωτος, ὃν ἠγωνίζετο μὲν νὰ ὑποκρύπτῃ ὁ δυστυχὴς, ἀλλὰ δὲν διέφευγε τὸ πεπειραμένον ὄμμα τοῦ μαρκησίου, ὅστις ἰδὼν μετ' ἀνησυχίας τὰς προόδους τοῦ πάθους, ἔχαιρεν ἐξ ἐναντίας ὕστερον, ἀφ' ὅτου ἔλαβε τὸ ῥηθὲν μέτρον.

Ὁ μαρκήσιος βραδέως μὲν ἀπεφάσιζεν ἀλλὰ ταχέως ἐξετέλει· στερεὰν συλλαβὼν ἀπόφασιν, μετεκαλέσατο τὸν ἀκόλουθον καὶ ἀφοῦ ἔλαβεν ἔνορκον παρ' αὐτοῦ ὑπόσχεσιν ὅτι θὰ τηρήσῃ μεγάλην ἐχεμύθειαν, καὶ εἶπεν αὐτῷ ὅτι πρὸς ἀμοιβὴν θὰ τῷ ἀγοράσῃ βαθμὸν ταγματάρχου, ἐξέθηκεν αὐτῷ τί ἐζήτει· ὁ δυστυχὴς νεανίας, ἐκπλαγεὶς ἐκ τῆς ἀπροσδοκήτου ἐκείνης ἐκμυστηρεύσεως, ἐνόμισε κατ' ἀρχὰς ὅτι ἦτο πανουργία τοῦ μαρκησίου ὅπως πείσῃ αὐτὸν νὰ ὁμολογήσῃ τὸν ἔρωτά του, καὶ ἦτον ἕτοιμος νὰ πέσῃ πρὸ τῶν ποδῶν του καὶ νὰ εἴπῃ αὐτῷ τὰ πάντα.

Ὁ μαρκήσιος ὅμως, ἰδὼν τὴν ταραχήν του, καὶ εὐχερῶς μαντεύσας τὴν αἰτίαν, ἐνεψύχωσεν αὐτὸν ὁμνύων εἰς τὴν τιμήν του, ὅτι ἐπέτρεπεν αὐτῷ νὰ ἐπιχειρήσῃ τὰ πάντα πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ποθουμένου.

Ἐπειδὴ δὲ κατὰ βάθος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ὁ νέος τὸν αὐτὸν ἔτρεφε πόθον, ἡ συμφωνία ἐγένετο ταχέως· ὁ ἀκόλουθος ὑπεχρεώθη μεθ' ὅρκων φοβερῶν νὰ τηρήσῃ ἐχεμύθειαν· ὁ δὲ μαρκήσιος, τὸ ἐπ' αὐτῷ συμπράττων, τῷ ἐχορήγησε χρυσὸν, πιστεύων ὅτι καὶ ἡ σωφρωνεστάτη τῶν γυναικῶν δὲν ἀνθίσταται ἐνταὐτῷ πρὸς τὴν νεότητα, τὸ κάλλος καὶ τὸν πλοῦτον· κατὰ δυστυχίαν ὅμως τοῦ μαρκησίου, ἡ ἀνύπαρκτος αὕτη γυνὴ ὑπῆρχε, καὶ ἡ γυνὴ αὕτη ἦτον ἡ ἰδία αὐτοῦ σύζυγος.

Ὁ ἀκόλουθος τοσοῦτον ἐπεθύμει νὰ ὑπακούσῃ τῷ μαρκησίῳ, ὥστε αὐθημερὸν ἡ κυρία αὐτοῦ ἐνόησεν ἐκ τῶν περιθάλψεων αὐτοῦ, τῆς προθυμίας μεθ' ἧς ὑπήκουεν εἰς τὰς διαταγάς της, τῆς ταχύτητος περὶ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν, ὅπως ὀλίγα λεπτὰ ταχύτερον ἐπανέλθῃ παρ' αὐτῇ, τὴν μεταβολὴν ἥτις προῆλθεν ἐκ τῆς παραχωρηθείσης αὐτῷ ἀδείας.

Ἡ μαρκησία νυχαριστεῖτο καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἀφελείᾳ της ὡμολόγησεν αὐτῷ τὴν εὐχαρίστησίν της. Μετὰ δύο ἡμέρας ὁ ἀκόλουθος ἐνεφανίσθη πρὸ αὐτῆς, φέρων λαμπρὰν στολήν· ἐκείνη δὲ εὗρεν αὐτὸν ὡραιότερον, εἶπεν αὐτῷ τοῦτο, καὶ παίζουσα ἐξήταζε λεπτομερῶς πάντα τὰ μέρη τῆς στολῆς αὐτοῦ, ὡς εἰ εἶχεν ἐνώπιόν της νευρόσπαστον.

Ἡ οἰκειότης ὅμως αὕτη ἐδιπλασίαζε τὸν ἔρωτα τοῦ ἀτυχοῦς νεανίου, ὅστις οὐχ ἧττον συνεστέλλετο καὶ ἔτρεμεν ἐνώπιον τῆς κυρίας αὐτοῦ, ὡς ὁ Χερουβεὶμ πρὸ τῆς ὡραίας μητρυιᾶς του· καθ' ἑκάστην ἑσπέραν ὁ μαρκήσιος ἠρώτα αὐτὸν ποῦ εὑρίσκετο, καὶ καθ' ἑκάστην ἑσπέραν ὁ ἀκόλουθος ὡμολόγει ὅτι οὔτε βῆμα προυχώρησε· τότε ὁ μαρκήσιος ἐπέπληττε, ἠπείλει ὅτι θ' ἀφαιρέσῃ τὰ ὡραῖα ἐνδύματα, καὶ θ' ἀποσύρῃ τὰς λαμπρὰς ὑποσχέσεις, καὶ θ' ἀποταθῇ τέλος εἰς ἄλλον· ταύτην τὴν τελευταίαν ἀπειλὴν ἀκοῦον τὸ μειράκιον ἠνδρίζετο, ὑπέσχετο ὅτι θὰ φανῇ τολμηρότερος τῇ ἐπαύριον, καὶ τῇ ἐπαύριον διήρχετο τὴν ἡμέραν λέγων διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῇ δεσποίνῃ αὐτοῦ μυρίας ὅσας τρυφερότητας, ἃς ἐκείνη, ἐν τῇ ἀθωότητι αὐτῆς, δὲν ἐνόει· τέλος ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν ἡ κυρία Δὲ Περβὼ ἠρώτα αὐτὸν διατί ἔβλεπεν αὐτὴν τοιουτοτρόπως, ἐτόλμησε νὰ τῇ ὁμολογήσῃ τὸν ἔρωτά του· ἀλλὰ τότε αἴφνης μεταβαλοῦσα τρόπον ἡ κυρία Περβὼ ἔλαβεν ὕφος σοβαρὸν καὶ διέταξεν αὐτὸν νὰ ἐξέλθῃ τοῦ θαλάμου της.

Ὁ δύσερως ἐραστὴς ὑπήκουσε, καὶ ἔδραμεν ἀμέσως ἄπελπις ἵνα διαπιστευθῇ τὴν θλῖψιν του τῷ συζύγῳ, οὗτος δὲ ἐδείχθη συμμεριζόμενος αὐτὴν εἰλικρινέστατα, ἀλλὰ παρεμύθει αὐτὴν λέγων ὅτι ἀναμφιβόλως κακῶς ἐξελέξατο τὴν ὥραν· ὅτι πᾶσα γυνὴ, καὶ ἡ ἥκιστα αὐστηρὰ τὰ ἤθη, ἔχει ἀποφράδας τινὰς ὥρας καθ' ἃς εἶναι ἀπρόσμαχητος· ὅτι ἔπρεπε νὰ ἔχῃ μιᾶς ἢ δύο ἡμερῶν

ὑπομονήν, νὰ συνδιαλλαγῇ πρὸς τὴν κυρίαν του, καὶ ἐπωφελούμενος καταλληλοτέραν εὐκαιρίαν, νὰ μὴ ἀποδειλιάσῃ πρὸς τὰς ἀρνήσεις.

Ταῦτα δὲ λέγων ἔδωκε τῷ ἀκολούθῳ βαλάντιον πλῆρες χρυσοῦ, ὅπως ἐν ἀνάγκῃ ἀγοράσῃ τὴν ἐξ ἀπορρήτων θαλαμηπόλον τῆς μαρκησίας.

Ὁδηγούμενος οὕτως ὑπὸ τῆς μακρᾶς πείρας τοῦ συζύγου, ὁ ἀκόλουθος ἤρξατο δεικνύων αἰσχύνην καὶ μετάνοιαν· ἀλλ' ἐπὶ μίαν ἢ δύο ἡμέρας, ἡ μαρκησία δὲν ἐκάμπτετο ἐκ τῆς ταπεινώσεως αὐτοῦ· ἐπὶ τέλους ὅμως σκεφθεῖσα βεβαίως λογικώτερον καὶ τῇ βοηθείᾳ τοῦ κατόπτρου καὶ τῆς θαλαμηπόλου αὐτῆς, ἐνόησεν ὅτι τὸ πταῖσμα δὲν ἦτον ἀσυγχώρητον, καὶ ἀφοῦ δεινῶς ἐπετίμησε τὸν πταίστην, ἀκούοντα αὐτῆς μετ' ὀφθαλμῶν χαμαὶ νευόντων, ἔτεινεν αὐτῷ τὴν χεῖρα, τῷ συνεχώρησε, καὶ ἐδέξατο αὐτὸν ὡς πρότερον θεράποντα πιστόν.

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα· ὁ ἀκόλουθος δὲν ἤγειρε τοῦ λοιποῦ τὰ ὄμματα, δὲν ἐτόλμα ν' ἀνοίξῃ τὸ στόμα, καὶ ἡ μαρκησία ἐλυπεῖτο ἐπὶ τῇ σιωπῇ ταύτῃ ἐνθυμουμένη πόσον ἦτο πρότερον λάλος καὶ χαρίεις.

Πρωΐαν τινὰ ἡ μαρκησία ἠὐτρεπίζετο, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ἄδειαν νὰ μείνῃ ἐντὸς τοῦ κοιτῶνος· ἐπωφεληθεὶς δὲ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἡ θαλαμηπόλος ἐξῆλθε, προσέπεσεν εἰς τοὺς πόδας της, καὶ τῇ εἶπεν ὅτι ματαίως ἠγωνίσθη νὰ ἐξαλείψῃ τὸν ἔρωτά του, καὶ ὅτι ἂν ἔτι ὤφειλε ν' ἀποθάνῃ ὑπὸ τὸ ἄχθος τῆς ὀργῆς αὐτῆς, ἔπρεπε νὰ τῇ εἴπῃ ὅτι ὁ ἔρως οὗτος ἦτον ἄπειρος, αἰώνιος καὶ τῆς ζωῆς του ἰσχυρότερος.

Ἡ μαρκησία ἠθέλησε τότε νὰ διώξῃ αὐτὸν ὡς καὶ πρότερον· ἀλλ' ἀντὶ νὰ ὑπακούσῃ, ὁ ἀκόλουθος κάλλιον διδαχθεὶς ἔλαβεν αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας του.

Ἡ μαρκησία, ἐφώνησεν, ἐκραύγασεν, ἔκοψε τὸ σχοινίον τοῦ κωδωνίσκου αὐτῆς· ἡ θαλαμηπόλος ἀγορασθεῖσα κατὰ τὴν συμβουλὴν τοῦ μαρκησίου, ἀπεμάκρυνε τὰς λοιπὰς γυναῖκας, καὶ οὐδαμῶς ἔσπευδε νὰ ἔλθῃ· ἡ μαρκησία τότε, ἀποκρούουσα τὴν βίαν διὰ τῆς βίας, ἀπεσπάσθη τῶν ἀγκαλῶν τοῦ ἀκολούθου, ὥρμησε πρὸς τὸν κοιτῶνα τοῦ συζύγου αὐτῆς, καὶ ἀτημέλητος, λυσίκομος, ἡμίγυμνος τὸ στῆθος, ὡραιοτέρα ὑπέρ ποτε, ἐρρίφθη εἰς τὴν ἀγκάλην του, προστασίαν αἰτουμένη κατὰ τοῦ αὐθάδους ὅστις ὕβρισεν αὐτήν.

Ἀλλὰ πόσον ἐξεπλάγη ἡ μαρκησία, ὅτε, ἀντὶ νὰ ὀργισθῇ, ὁ μαρκήσιος ψυχρῶς ἀπήντησεν ὅτι οἱ λόγοι της ἦσαν ἀπίθανοι· ὅτι ὁ νέος τῷ ἐφάνη πάντοτε φρονιμώτατος, καὶ ἀναμφιβόλως μνησικακοῦσα ἐναντίον του δι' ἐλαφρόν τι πταῖσμα, μετεχειρίζετο τοῦτο διὰ ν' ἀπαλλαγῇ αὐτοῦ· ἀλλὰ προσέθηκεν ὅτι μεθ' ὅλον τὸν πρὸς αὐτὴν ἔρωτά του, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ εὐαρεστήσῃ αὐτῇ ἐν παντὶ πράγματι, παρεκάλει αὐτὴν νὰ μὴ ἀπαιτῇ τοιοῦτον πρᾶγμα, καθότι ὁ νέος ἦτον υἱὸς τοῦ φίλου του, καὶ ἐπομένως θετὸν αὐτοῦ τέκνον.

Ἡ μαρκησία ἀπεχώρησε τεθορυβημένη, ἀγνοοῦσα ποῦ ν' ἀποδώσῃ τὴν ἀπόκρισιν τοῦ συζύγου της, καὶ διανουμένη, ἐν ἐλλείψει τῆς προστασίας αὐτοῦ, νὰ θωρακισθῇ διὰ τῆς ἰδίας αὐτῆς αὐστηρότητος.

Τῷ ὄντι ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ἡ μαρκησία ἐδείκνυτο πρὸς τὸ μειράκιον τοσοῦτον αὐστηρά, ὥστε ὁ ἐραστὴς ἀγαπῶν εἰλικρινῶς θ' ἀπέθνησκε τῆς λύπης, εἰ μὴ ἐνεψύχου αὐτὸν ὁ μαρκήσιος.

Ἀλλὰ καὶ οὗτος ἤρξατο ἀπελπιζόμενος, ἡ δὲ ἀρετὴ τῆς γυναικός του κατέθλιβεν αὐτὸν ὡς θὰ κατέθλιβεν ἄλλον τὸ εὐάλωτον τῆς συζύγου αὐτοῦ.

Τέλος ἀπεφάσισε, βλέπων ὅτι τὰ πράγματα ἔμενον πάντοτε εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον, ἡ δὲ μαρκησία οὐδόλως ἐξημεροῦτο, νὰ προσφύγῃ εἰς ἔσχατον μέτρον.

Ἔκρυψε τὸν ἀκόλουθον εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς γυναικός του, καὶ ἐγερθεὶς κατὰ τὸν πρῶτον αὐτῆς ὕπνον, κατέλιπε κενὴν τὴν παρ' αὐτῇ θέσιν του, ἐξῆλθεν ἠρέμα, ἔκλεισε διὰ διπλῆς στροφῆς τὴν θύραν, καὶ ἠκροᾶτο προσεκτικῶς ἀναμένων τὰ συμβησόμενα.

Ἀπὸ δέκα μόλις λεπτῶν ἠκροᾶτο τοιουτοτρόπως, ὅτε ἤκουσεν ἐν τῷ κοιτῶνι μέγαν θόρυβον, ὃν εἰς μάτην ἠγωνίζετο νὰ καταπαύσῃ ὁ ἀκόλουθος· ὁ μαρκήσιος ἤλπιζεν ὅτι θὰ ἐπιτύχῃ, ἀλλ' ὁ θόρυβος αὐξάνων ὁλονὲν τῷ ἀπέδειξεν ὅτι καὶ τὴν φορὰν ταύτην ἠπατᾶτο.

Μετὰ μικρὸν ἠκούσθη φωνὴ καλοῦσα εἰς βοήθειαν, διότι ἡ μαρκησία δὲν ἠδύνατο νὰ σύρῃ τὸν κώδωνα, τοῦ σχοινίου ὑψωθέντος ἐπίτηδες, καὶ ἐπειδὴ οὐδεὶς ἀπεκρίνετο πρὸς τὰς κραυγὰς αὐτῆς, τὴν ἤκουσε πηδῶσαν χαμαὶ ἀπὸ τῆς κλίνης, τρέχουσαν πρὸς τὴν θύραν, καὶ ἐπειδὴ ἦτο κλειστή, ὁρμῶσαν πρὸς τὸ παράθυρον, ὅπερ ἐπειράθη ν' ἀνοίξῃ· ἡ σκηνὴ ἀνῆλθεν εἰς μέγαν παροξυσμόν.

Ὁ μαρκήσιος ἀπεφάσισε τότε νὰ ἔμβῃ, φοβηθεὶς μὴ συμβῇ τι ἀπευκταῖον, ἢ μήπως αἱ κραυγαὶ τῆς γυναικός του προσελκύσωσι διαβά-

την τινὰ, ὅστις ἠδύνατο νὰ διακωδωνίσῃ αὔριον τὸ πρᾶγμα καθ' ὅλην τὴν πόλιν.

Ἡ μαρκησία μόλις ἰδοῦσα αὐτὸν, ἔπεσεν εἰς αὐτὸς ὁ αὐθάδης ἐνεργεῖ ἀπὸ τριῶν μηνῶν οὐ μόνον ἐπ' ἀδείᾳ μου, ἀλλὰ καὶ κατὰ διαταγήν μου.



Διέταξεν αὐτὸν νὰ ἐξέλθῃ τοῦ θαλάμου της.—Σελ. 303.

τὰς ἀγκάλας του, καὶ τὸν ἀκόλουθον δεικνύουσα·

— Λοιπὸν, κύριε! εἶπε, διστάζετε ἀκόμη νὰ μ' ἀπαλλάξητε αὐτοῦ τοῦ αὐθάδους;

— Ναὶ, κυρία, ἀπεκρίνατο ὁ μαρκήσιος, διότι

Ἡ μαρκησία κατεπλάγη. Τότε ὁ μαρκήσιος ἐξήγησεν συνέπειαν τοῦ ἀκολούθου τὰ πάντα· καθικέτευσε τὴν γυναῖκά του νὰ συμμερισθῇ τὸν πόθον του πρὸς ἀπόκτησιν κληρονόμου, ἓν

θὰ ἐθεώρει ὡς ἴδιον τέκνον του, ἀρκεῖ μόνον νὰ γεννηθῇ παρ' αὐτῆς· ἀλλὰ καίπερ νεωτάτη τὴν ἡλικίαν, ἡ μαρκησία, ἀπεκρίθη μετ' ἀξιοπρεπείας ἀσυνήθους εἰς τὴν ἡλικίαν της, ὅτι ἡ ἐπ' αὐτῆς ἐξουσία του εἶχεν ὅρια δοθέντα ὑπὸ τοῦ νόμου, οὐχὶ δὲ κατ' ἀρέσκειαν παρ' αὐτοῦ τιθέμενα, καὶ ὅτι μεθ' ὅλην τὴν ἐπιθυμίαν της πρὸς τὸ νὰ εὐαρεστήσῃ αὐτῷ, οὐδέποτε θὰ ὑπατούσῃ ἐπὶ βλάβῃ τῆς σωτηρίας καὶ τῆς τιμῆς αὐτῆς.

Ἀπάντησις τοσούτῳ θετικὴ κατέστρεφε τὰς ἐλπίδας τοῦ μαρκησίου, καὶ τῷ ἀπεδείκνυεν ὅτι ἀδύνατον ἦτο ν' ἀποκτήσῃ κληρονόμον ἐκ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ· ἐπειδὴ ὅμως κατ' οὐδὲν ἔσφαλεν ὁ ἀκόλουθος, ἐξεπλήρωσε τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ ἀγοράσας αὐτῷ ἓν τάγμα, καὶ μεθ' ὑπομονῆς εἶχε παρ' ἑαυτῷ τὴν ἐνρετωτάτην γυναῖκα τῆς Γαλλίας· ἄλλως δὲ ἡ ὑπομονὴ αὐτοῦ δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολύ· μετὰ τρεῖς μῆνας ἀπέθανεν, ἀφοῦ ἐξεμυστηρεύθη τῷ φίλῳ αὐτοῦ μαρκησίῳ Δ' Οὐρβὰν τὴν αἰτίαν τῆς θλίψεώς του.

Ὁ μαρκήσιος Δ' Οὐρβὰν εἶχεν υἱὸν ἐν ὥρᾳ γάμου· ἐσκέφθη ὅτι γυνή, ἧς ἡ ἀρετὴ ἀντέσχε καὶ ἐθριάμβευσε κατὰ τοιαύτης δοκιμασίας, θαυμασίως ἐνέπρεπε τῷ υἱῷ αὐτοῦ· παρελθόντος δὲ τοῦ πένθους, παρουσίασε τῇ ὡραίᾳ χήρᾳ τὸν νέον μαρκήσιον δ' Οὐρβὰν, ὅστις μετ' οὐ πολὺ ἐνυμφεύθη αὐτήν.

Εὐτυχέστερος τοῦ προκατόχου αὐτοῦ, ὁ μαρκήσιος Δ' Οὐρβὰν ἐντὸς δύο ἐτῶν καὶ ἡμίσεος εἶχε τρεῖς κληρονόμους οὓς ἠδύνατο ν' ἀντιτάξῃ πρὸς τοὺς ἀντιποιουμένους τὰ κληρονομικὰ δικαιώματα, ὅτε ὁ Ἱππότης Δὲ Βουλλιὼν ἦλθεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς κομητείας Βεναισσίνου.

Ὁ Ἱππότης δὲ Βουλλιὼν ἦτον ὁ τύπος τῶν διεφθαρμένων τῆς ἐποχῆς, ὡραῖος, νέος, εὐσωμος, ἀνεψιὸς ἰσχυροῦ ἐν Ρώμῃ καρδιναλίου, καὶ σεμνυνόμενος ἐπὶ τῇ συγγενείᾳ αὐτοῦ μετ' οἴκου ἔχοντος ἡγεμονικὰ προνόμια.

Ὁ Ἱππότης, ἐν τῇ ἀδιακρίτῳ κομποῤῥημοσύνῃ αὐτοῦ οὐδεμιᾶς τῶν γυναικῶν ἐφείδετο· ὅθεν ἡ διαγωγή του ἐγέννησε σκάνδαλα ἐν ταῖς συναναστροφαῖς τῆς κυρίας Μαιντενὼ ἧς ἡ ἐπιῤῥοὴ ἀνέτελλεν ἤδη.

Εἷς τῶν φίλων του αὐτόπτης μάρτυς τῆς δυσαρεσκείας ἣν ἐξεδήλωσε κατ' αὐτοῦ ὁ Λουδοβῖκος ΙΔ', ὅστις ἤρξατο εἰς τὰ τῆς θρησκείας εὐλαβῶς ἀσχολούμενος, ἐνόμισεν ὅτι ἐκδούλευσιν ἀπονέμει αὐτῷ λέγων ὅτι ὁ βασιλεὺς «φυλάττει κατ' αὐτοῦ ἕνα ὄντι».

— Διάβολε, ἀπήντησεν ὁ Ἱππότης τί δυστυχὴς ὅπου εἶμαι ἂν τὸ μόνον ὄντι ποῦ τοῦ ἔμεινε τὸ ἔχει διὰ νὰ μὲ δαγκάσῃ.

Τὸ λογοπαίγνιον κατέστη πολύκροτον, καὶ ἦλθεν εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ'· ὁ δὲ Ἱππότης ἔμαθεν, ἀπ' εὐθείας σχεδὸν τὴν φοράν ταύτην, ὅτι, καθὰ ἐπεθύμει ὁ βασιλεὺς. ὤφειλε νὰ περιηγηθῇ ἐπί τινα ἔτη· γινώσκων δὲ ὁποῖος κίνδυνος ἠπείλει αὐτὸν, ἂν παρήκουε, προέκρινε τῆς Βαστιλλίας τὰς ἐπαρχίας· ἀνεχώρησε λοιπὸν ἐκ Παρισίων καὶ ἦρχετο εἰς Αὐενιῶνα ἐφελκύων τὴν συμπάθειαν ὡς ὡραῖος, νέος, καὶ καταδιωκόμενος εὐπατρίδης.

Ἡ ἀρετὴ τῆς κυρίας Δ' Οὐρβὰν διεφημίζετο τοσοῦτον ἐν Αὐενιῶνι ὅσον σκανδαλώδης ὑπῆρξεν ἐν Παρισίοις ἡ ἀκολασία τοῦ Ἱππότου.

Φήμη ἴση πρὸς τὴν ἑαυτοῦ καὶ τοσούτῳ ἐκ διαμέτρου ἀντικειμένη ἠρέθισεν αὐτὸν παραδόξως, καὶ ἀπεφάσισε νὰ παίξῃ τὴν μὲν ἀντὶ τῆς δὲ.

Ἄλλως δὲ εὐκόλως ἠδύνατο ν' ἀποπειραθῇ τοιοῦτον παίγνιον. Ὁ κύριος Δ' Οὐρβὰν βέβαιος ὢν περὶ τῆς ἀρετῆς τῆς γυναικός του, ἀφῆκεν αὐτὴν πάντῃ ἐλευθέραν· ὁ Ἱππότης ἔβλεπεν αὐτὴν πανταχοῦ ὅπου ἤθελε, καὶ ὁσάκις τὴν ἔβλεπεν εὕρισκε μέσον νὰ δεικνύῃ αὐτῇ ἔρωτα ὁσημέραι θερμότερον γινόμενον.

Εἴτε διότι ἐπέστη ἡ ὥρα τῆς κ. Δ' Οὐρβὰν, εἴτε διότι ἡ μεθ' ἡγεμονικοῦ οἴκου συγγένεια τοῦ Ἱππότου ἐθάμβωσεν αὐτὴν, ἡ μέχρις ἐκείνου τοσοῦτον ἀγρία ἀρετὴ αὐτῆς, ἀνέλυσεν ὡς ἡ χιὼν ὑπὸ τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας τοῦ μαΐου, καὶ εὐτυχέστερος τοῦ δυσέρωτος ἀκολούθου ὁ Ἱππότης κατέλαβε τὴν θέσιν τοῦ συζύγου, ἡ δὲ κυρία Δ' Οὐρβὰν δὲν ἀπεφάσισε τὴν φοράν ταύτην νὰ κράξῃ βοήθειαν.

Ὁ δὲ Ἱππότης δημόσιον θρίαμβον ἐπιζητῶν, ἐφρόντισεν ἐντὸς ὀλίγου νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν πόλιν ἅπασαν περὶ τῆς εὐδαιμονίας του· εἶτα, ἐπειδὴ δύσπιστοί τινες ἐκ τῶν πέριξ τοῦ οἴκου τῆς κυρίας Δ' Οὐρβὰν ἀμφέβαλλον εἰσέτι, ὁ Ἱππότης διέταξεν ἕνα τῶν ὑπηρετῶν του ν' ἀναμένῃ αὐτὸν πρὸ τῆς θύρας τῆς μαρκησίας μετὰ φανοῦ καὶ κωδωνίσκου.

Κατὰ τὴν πρώτην ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ὁ Ἱππότης ἐξῆλθεν· ὁ δὲ ὑπηρέτης εὐθὺς προεπορεύθη κωδωνίζων.

Πρὸς τὸν ἀσυνήθη τοῦτον κρότον, πολυάριθμοι πολῖται νήδυμον ὑπνώττοντες ἀφυπνίσθησαν, καὶ περίεργοι ὄντες νὰ ἴδωσι τί συμβαίνει, προέκυψαν ἀπὸ τῶν παραθύρων. Τότε εἷ-

δον τὸν ἱππότην, ὅστις ἐβάδιζε σοβαρῶς ὄπισθεν τοῦ φέγγοντος καὶ κωδωνίζοντος ὑπηρέτου, ἐπὶ τῶν ὁδῶν αἵτινες ἦγον ἀπὸ τῆς οἰκίας τῆς κ. Δ' Οὐρβὰν πρὸς τὴν ἰδικήν του.

Ἐπειδὴ δὲ ἀπ' οὐδενὸς ἔκρυψε τὸν εὐτυχῆ ἔρωτά του, οὐδεὶς ἐφρόντισε νὰ ἐρωτήσῃ κἂν πόθεν ἤρχετο. Ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ πιθανῶς ὑπῆρχον εἰσέτι τινὲς ἀπιστοῦντες, ἐπανελάμβανε πρὸς ἰδίαν αὐτοῦ ἱκανοποίησιν τρεῖς κατὰ συνέχειαν νύκτας τὸ αὐτὸ τέχνασμα· ὅθεν τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ οὐδεὶς ἀμφιβάλλε.

Καθὼς τοῦτο συμβαίνει πολλάκις ἐν τοιαύτῃ περιστάσει, ὁ κ. Δ' Οὐρβὰν οὔτε γρὺ ἤξευρεν ἐκ τῶν διατρεξάντων, μέχρις οὗ φίλος του εἰδοποίησεν αὐτὸν ὅτι ἦτο τὸ παίγνιον τῆς πόλεως.

Τότε, ἀπηγόρευσε τῇ γυναικὶ αὐτοῦ νὰ ἐπανίδῃ τὸν ἐραστήν της. Ἡ δὲ ἀπαγόρευσις αὕτη παρήγαγε τοὺς συνήθεις καρπούς. Τῇ ἐπαύριον ἅμα ὡς ἐξῆλθεν ὁ κ. Δ'-Οὐρβὰν, ἡ μαρκησία μετεπέμψατο τὸν ἱππότην ὅπως ἀναγγείλῃ αὐτῷ ὅτι ἀμφότεροι ὑπέπεσαν εἰς δυσμένειαν· ἀλλ' εἶδεν ὅτι ἐκεῖνος ἦτο κάλλιον αὐτῆς τεθωρακισμένος κατὰ τοιούτων τραυμάτων, καὶ ἐπειράθη ν' ἀποδείξῃ αὐτῇ, μεμφόμενος τὴν ἀπερισκεψίαν της, ὅτι ἔπταιεν ἡ ἰδία· ὅθεν ἡ τάλαινα γυνὴ πεισθεῖσα ὅτι ἦτον αἰτία τῶν ἰδίων αὐτῆς δεινῶν, ἔκλαυσε πικρῶς.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, ὁ κ. Δ' Οὐρβὰν, ὅστις πρώτην φορὰν ἐζηλοτύπει, ἔτι βαρυτέραν ζηλοτυπίαν ᾐσθάνθη, μαθὼν ὅτι ὁ ἱππότης ἦτο παρὰ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, ἔκλεισε τὰς θύρας καὶ παρεμόνευσε μετὰ τῶν ὑπηρετῶν του ἐν τῷ ἀντιθαλάμῳ, ὅπως συλλάβῃ αὐτὸν ἐξερχόμενον.

Ἀλλ' ὁ ἱππότης ὃν τὰ δάκρυα τῆς κυρίας Δ' Οὐρβὰν δὲν ἐτάραττον, ἤκουσε πάσας τὰς προετοιμασίας, καὶ ὑποπτεύων ἐνέδραν ἐπήδησεν ἀβλαβῶς ἀπὸ τοῦ παραθύρου εἰς τὴν ὁδὸν ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ, μέσῳ πλήθους ἀνθρώπων, καὶ ἀνέκαμψεν εἰς τὰ ἴδια οὐδόλως τὸ βῆμα σπεύδων.

Τῇ αὐτῇ ἑσπέρᾳ, ὁ ἱππότης προτιθέμενος νὰ ἀφηγηθῇ λεπτομερέστατα τὴν νέαν ταύτην περιπέτειαν προσεκάλεσέ τινας τῶν φίλων του εἰς δεῖπνον παρὰ ξενοδόχῳ ὀνόματι Πετεινῷ, ὅστις λίαν παχύσαρκος ὢν ἐχρησίμευεν ἀντὶ μεγαλοπρεποῦς ἐμβλήματος εἰς τὸ ξενοδοχεῖον του ὁσάκις ἵστατο πρὸ τῆς θύρας.

Ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος γινώσκων οἵους γαστριμάργους ἐξένιζεν, ἔπραξε πᾶν τὸ ἐπ' αὐτῷ ὅπως εὐαρεστήσῃ αὐτοῖς, καὶ αὐτὸς οὗτος ὑπηρέτει τοὺς συνδαιτυμόνας.

Οὗτοι δὲ διενυκτέρευσαν πίνοντες, καὶ περὶ τὴν πρωΐαν, ὁ ἱππότης καὶ οἱ σύντροφοί του μεθύοντες, προσεκάλεσαν τὸν ξενοδόχον, ὅστις γελόεις καὶ φαιδρὸς ἵστατο εὐσεβάστως πρὸ τῆς θύρας.

Τότε ὁ ἱππότης προσήνεγκεν αὐτῷ ποτήριον πλῆρες οἴνου, τὸν ἐβίασε νὰ συμπίῃ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐνῷ συστελλόμενος ἕνεκα τῆς τιμῆς ταύτης, ὁ δύστηνος ἐξέφραζε τὰς εὐχαριστίας του μετὰ πολλῶν ὑποκλίσεων.

— Διάβολε, τῷ εἶπε, μ' αὐτὸ τὸ πάχος ὁποῦ ἔχεις, δὲν σοῦ ταιριάζει νὰ ᾖσαι πετεινός, πρέπει νὰ σὲ κάμω καπῶνι.

Ἡ παράδοξος αὕτη πρότασις ἐγένετο δεκτὴ, ὡς ἦτον ἐπόμενον νὰ γένῃ παρ' ἀνθρώπων μεθυόντων καὶ ὡς ἐκ τῆς κοινωνικῆς αὐτῶν θέσεως εἰθισμένων εἰς τὴν ἀτιμωρησίαν.

Ὁ δυστυχὴς ξενοδόχος συνελήφθη, ἐδέθη ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ ἀπέθανε κατὰ τὴν ἐγχείρησιν. Ὁ ἀντιληγάτος, εἰδοποιηθεὶς περὶ τοῦ φόνου τούτου, παρ' ἑνὸς τῶν ὑπηρετῶν, προσδραμόντος ἅμα ἤκουσε τὰς κραυγὰς τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ εὑρόντος αὐτὸν καθημαγμένον εἰς χεῖρας τῶν δημίων του, κατ' ἀρχὰς ἠθέλησε νὰ θέσῃ ὑπὸ κράτησιν τὸν ἱππότην καὶ νὰ τιμωρήσῃ αὐτὸν παραδειγματικῶς.

Ἀλλ' ἀνεχαιτίσθη ὑπὸ τοῦ πρὸς τὸν καρδινάλιον Δὲ Βουλλιὼν σεβασμοῦ, καὶ ἠρκέσθη διαμηνύσας αὐτῷ, ὅτι ἂν ἐν τῷ ἅμα δὲν ἐξήρχετο τῆς πόλεως θὰ παραδοθῇ εἰς χεῖρας τῆς δικαιοσύνης, καὶ θὰ δικασθῇ.

Ὁ δὲ ἱππότης βαρυνθεὶς τὴν ἐν Αὐενιῶνι διαμονὴν, δὲν ἠναντιώθη κατ' αὐτοῦ, διέταξε ν' ἀλείψωσι τοὺς τροχοὺς τῆς ἁμάξης του καὶ νὰ τῷ ὀθῶσιν ἵπποι. Ἀλλὰ μέχρις οὗ εὑρεθῶσιν οἱ ἵπποι, ἐπεθύμησε νὰ ἐπανίδῃ τὴν κυρίαν Δ' Οὐρβὰν.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ μόνη οἰκία ἐν ᾗ ὁ ἱππότης δὲν ἀνεμένετο, ἀφοῦ διὰ τοιούτου τρόπου ἐξῆλθεν αὐτῆς τῇ προτεραίᾳ, ἦτον ἡ τῆς μαρκησίας, εἰσεχώρησεν εἰς αὐτὴν μετὰ μεγίστης εὐκολίας καὶ συναντηθεὶς μετὰ τῆς συντρεχούσης αὐτῷ θαλαμηπόλου, εἰσήχθη παρὰ τῇ μαρκησίᾳ.

Αὕτη δὲ, μὴ ἐλπίζουσα τοῦ λοιποῦ νὰ ἐπανίδῃ τὸν ἱππότην ἐδέξατο αὐτὸν μεθ' ὅσης χαρᾶς δύναται νὰ δεχθῇ γυνὴ τὸν ἀγαπώμενον, καὶ μάλιστα ὅταν ὁ ἔρως ἦναι ἀπηγορευμένος.

Ὁμοία πρὸς τὴν γυναῖκα ἦτις ἐλυπεῖτο τοὺς διασπῶντας τὸν Διαμιανὸν ἵππους λέγουσα ὅτι:

— Κρῖμα εἶναι νὰ κουράζωνται τόσῳ τὰ καϋμένα τὰ ζῶα· — ἡ μαρκησία συνεκέντρου πᾶ-

σαν αὐτῆς τὴν συμπάθειαν ἐπὶ τοῦ ἱππότου, ὅστις ἠναγκάζετο νὰ φύγῃ ἐξ Αὐενιῶνος «διὰ ψύλλου πήδημα».

Τέλος ἦλθεν ἡ ὥρα τοῦ ἀποχωρισμοῦ, καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὴν ὀλεθρίαν ταύτην ὥραν, ὁ ἱππότης, ἀγνοῶν τί νὰ εἴπῃ, παρεπονεῖτο διότι δὲν εἶχε τι πρὸς ἀνάμνησιν τῆς μαρκησίας, ἐκείνη κατεβίβασε τὴν εἰκόνα αὐτῆς ἥτις ἦτον ἐν τῷ αὐτῷ πλαισίῳ μετὰ τῆς εἰκόνος τοῦ συζύγου της, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ ἱππότῃ. Οὗτος ὅμως ἀντὶ νὰ συγκινηθῇ ἐκ τοῦ ἐρωτικοῦ τούτου δείγματος, κατέθηκεν αὐτὸ ἐξερχόμενος ἐπὶ τραπέζης, ἐφ' ἧς, μεθ' ἡμίσειαν ὥραν, εἶδεν αὐτὸ ἡ μαρκησία, ἐφαντάσθη ὅτι ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου ἀπασχολούμενος ἐλησμόνησε τὸ ἀντίτυπον, καὶ συμπεραίνουσα τὴν ἐπὶ τοιαύτῃ λήθῃ θλῖψιν τοῦ ἱππότου, ἐκάλεσεν ὑπηρέτην, καὶ ἐγχειρίσασα αὐτῷ τὴν εἰκόνα, διέταξε νὰ ἱππεύσῃ καὶ νὰ ὁράμῃ κατόπιν τῆς ἁμάξης τοῦ ἱππότου.

Ὁ ὑπηρέτης ἔλαβε ταχυδρομικὸν ἵππον, καὶ σπεύδων μεγάλως εἶδε μακρόθεν τὸν φυγάδα ἀλλάσσοντα ἵππους. Διὰ πολλῶν δὲ νευμάτων καὶ δυνατῶν κραυγῶν ἀπετείνετο πρὸς τὸν ἁμαξηλάτην ὅπως μικρὸν ἀναμείνῃ. Ἀλλὰ τοῦ ἁμαξηλάτου εἰπόντος τῷ ἱππότῃ, ὅτι ἄνθρωπός τις ἐφαίνετο ἔφιππος ἀπὸ ῥυτῆρος ἐρχόμενος, οὗτος ἐνόμισεν ὅτι κατεδιώκετο, καὶ διέταξε ν' ἀναχωρήσῃ ἡ ἅμαξα πετῶσα.

Τοσούτῳ δὲ καλῶς ἐξετελέσθη ἡ διαταγὴ αὕτη ὥστε μόλις μίαν καὶ ἡμίσειαν λεῦγαν πορρωτέρω κατέφθασε τὴν ἅμαξαν ὁ δυστυχὴς ὑπηρέτης, καὶ εἰπὼν τῷ ἡνιόχῳ νὰ σταθῇ, κατέβη τοῦ ἵππου, καὶ ἔδωκεν εὐσεβάστως τῷ ἱππότῃ τὴν εἰκόνα, καθ' ἣν εἶχεν ἐντολήν.

Οὗτος δὲ ἐκ τοῦ πρώτου φόβου συνελθών, τὸν ἔστειλεν εἰς τὸν διάβολον, καὶ τῷ εἶπε νὰ «ὑπάγῃ ἀπ' ἐκεῖ, ποῦ ἦλθε», ἐπιστρέφων τὴν εἰκόνα, καθότι «δὲν ἤξευρε τί νὰ τὴν κάμῃ».

Ὁ ὑπηρέτης ὅμως, ὡς πιστὸς διαγγελεύς, ἀπεκρίνατο ὅτι ἔλαβε θετικὴν ἀπάντησιν, καὶ δὲν ἐτόλμα νὰ ἐμφανισθῇ ἄπρακτος ἐνώπιον τῆς κυρίας Δ' Οὐρβάν. Ὁ ἱππότης, βλέπων τότε ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ νικήσῃ τοῦ ἀνθρώπου τὴν ἐπιμονήν, ἐζήτησε διὰ τοῦ ἡνιόχου, παρὰ πεταλωτοῦ οὗ ἡ οἰκία ἔκειτο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, σφυρίον μετὰ τεσσάρων ἥλων καὶ καθήλωσεν αὐτὸς οὗτος τὴν εἰκόνα ὄπισθεν τῆς ἁμάξης του· εἶτα ἐπέβη αὐτῆς, διέταξε τὸν ἡνίοχον νὰ μαστίσῃ τοὺς ἵππους, καὶ ἀνεχώρησε καταλείπων τὸν ἀπεσταλμένον τῆς κυρίας Δ'-Οὐρβὰν κεχηνότα καὶ μεγάλως ἀπορροῦντα ἐπὶ τῇ χρήσει ἣν ἐποιήσατο ὁ ἱππότης τῆς εἰκόνος τῆς ἐρωμένης αὐτοῦ.

Κατὰ τὸν ἀκόλουθον σταθμόν, ὁ ἡνίοχος ἐπανακάμπτων ἠτήσατο τὴν ἀντιμισθίαν αὐτοῦ· ὁ ἱππότης ἀπήντησεν ὅτι δὲν εἶχε χρήματα. Ὁ ἡνίοχος ἐπέμενε ζητῶν, καὶ τότε ὁ ἱππότης καταβὰς ἀπὸ τῆς ἁμάξης ἀποκαθήλωσε τὴν εἰκόνα τῆς κ. Δ' Οὐρβὰν, λέγων αὐτῷ ὅτι ἀρκεῖ νὰ τὴν ἐκθέσῃ εἰς πώλησιν ἐν Αὐενιῶνι καὶ νὰ διηγηθῇ πῶς περιῆλθεν εἰς χεῖράς του, ὅπως κερδήσῃ εἰκοσάκις πλείονα τοῦ ἀγωγίου του· ὁ δὲ ἡνίοχος, ὅστις εἶδεν ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἠδύνατο νὰ κερδήσῃ παρὰ τοῦ ἱππότου, ἐδέξατο τὸ ἐνέχυρον, καὶ κατὰ γράμμα ἀκολουθῶν τὰς ὁδηγίας του, ἐξέθηκεν αὐτὴν τῇ ἐπαύριον πρὸ τῆς θύρας μεταπράτου τῆς πόλεως μετ' ἐντελοῦς διηγήσεως τῶν διατρεξάντων.

Αὐθημερὸν δὲ, ἡ εἰκὼν ἠγοράσθη ἀντὶ εἰκοσιπέντε λουδοβικείων.

Ὡς εὐκόλως μαντεύεται, τὸ πρᾶγμα παρήγαγε κρότον πολὺν καθ' ὅλην τὴν πόλιν. Τῇ ἐπιούσῃ ἡ κ. Δ' Οὐρβὰν ἐγένετο ἄφαντος οὐδενὸς μαθόντος ποῦ μετέβη, καθ' ἣν ὥραν οἱ συγγενεῖς τοῦ μαρκησίου συνεκρότουν συμβούλιον ἐν ᾧ ἀπεφασίσθη νὰ ζητήσωσι παρὰ τοῦ βασιλέως ἔνταλμα συλλήψεως.

Ἓν τῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου τούτου ἀναχωροῦν τῇ ἐπαύριον εἰς Παρισίους ἐνετάλη νὰ προβῇ εἰς τ' ἀπαιτούμενα διαβήματα· ἀλλ' εἴτε ἐξ ἀδρανείας, εἴτε ἐκ συνεννοήσεως μετὰ τῆς κυρίας Δ' Οὐρβὰν οὐδὲν ἠκούσθη περὶ τῶν ἐνεργειῶν του ἐν Αὐενιῶνι.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, ἡ κ. Δ' Οὐρβὰν, ἥτις ἀπεχώρησε παρά τινι θείᾳ αὐτῆς, ἦλθε μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς εἰς διαπραγματεύσεις αἰσίως περατωθείσας καὶ ἕνα μῆνα μετὰ τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο, ἐπανῆλθε θριαμβευτικῶς ὑπὸ τὴν συζυγικὴν στέγην.

Διακόσιαι πιστόλαι, δοθεῖσαι παρὰ τοῦ καρδιναλίου Δὲ Βουλλιὼν κατεπράϋναν τοὺς συγγενεῖς τοῦ δυστυχοῦς ξενοδόχου, οἵτινες κατ' ἀρχὰς ἀνηνέχθησαν εἰς τὰ δικαστήρια, καὶ ἀμέσως ἀπέσυραν τὴν μήνυσιν αὐτῶν, κοινοποιήσαντες ὅτι κακῶς ἔπραξαν καταφυγόντες εἰς τὴν δικαιοσύνην ἕνεκα μύθου ἀναξίου προσοχῆς, ὅτι δὲ καθ' ἃς εἶχον ἀσφαλεστέρας μαρτυρίας ὁ συγγενὴς αὐτῶν ἀπέθανεν ἐκ κεραυνοβόλου ἀποπληξίας.

Διὰ τῆς κοινοποιήσεως ταύτης ἥτις ἐξήλειψε τὴν κακὴν ἰδέαν τοῦ βασιλέως περὶ τοῦ ἱππότου Δὲ Βουλλιὼν, ἠδυνήθη οὗτος μετὰ διετῆ περιή-

γησιν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ, νὰ κατέλθῃ εἰς Γαλλίαν ἀνενοχλήτως.

Οὕτως ἐξέλιπεν οὐχὶ ἡ οἰκογένεια τῆς Γκὰνζ, ἀλλ' ὁ κρότος ὃν ἐν τῷ κόσμῳ παρήγαγεν. Ἐκ διαλειμμάτων ὅμως, ὁ δραματουργὸς ἢ ὁ μυθιστοριογράφος ἐκθάπτει τὴν ὡραίαν καὶ αἱματηρὰν μορφὴν τῆς μαρκησίας, ὅπως παρουσιάσῃ αὐτὴν εἴτε ἐπὶ τῆς σκηνῆς εἴτε ἐν βιβλίῳ· ἀλλ' ἐν αὐτῇ καὶ μόνῃ περιορίζεται πάντοτε ἡ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις, πολλοὶ δὲ περὶ τῆς μητρὸς γράψαντες ἐντελῶς ἀγνοοῦσι τὰ περὶ τῶν τέκνων.

Σκοπὸς ἡμῶν ἦτο νὰ πληρώσωμεν τὸ κενὸν τοῦτο· ἰδοὺ διατὶ ἠθελήσαμεν ν' ἀφηγηθῶμεν ὅ,τι παρέλειψαν οἱ προηγηθέντες ἡμῶν καὶ νὰ δώσωμεν τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις ὅ,τι δίδωσιν αὐτοῖς τὸ θέατρον, καὶ πολλάκις αὐτὸς ὁ κόσμος,—τὴν κωμῳδίαν μετὰ τὸ δρᾶμα.

ΜΥΡΑΤΗΣ

Τῇ 18 Ἰουνίου 1815, ἀκριβῶς καθ' ἣν ὥραν διεκυβεύετο ἡ τύχη τῆς Εὐρώπης ἐν Βατερλώ, ἀνὴρ ὡς ἐπαίτης ἐνδεδυμένος ἐβάδιζε σιωπηλῶς ἐπὶ τῆς ἀπὸ Τουλῶνος εἰς Μασσαλίαν ἀγούσης ὁδοῦ. Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν εἴσοδον τῶν αὐχένων τοῦ Ὀλλιούλη, ἔστη ἐπὶ μικροῦ ὑψώματος ἀφ' οὗ ἠδύνατο νὰ κατοπτεύσῃ πᾶσαν τὴν περὶ αὐτὸν θέσιν· τότε εἴτε διότι ἀφίκετο εἰς τὸ τέρμα τῆς ὁδοιπορίας του, εἴτε διότι πρὶν ἢ εἰσχωρήσῃ εἰς τὸ τραχὺ καὶ σκοτεινὸν ἐκεῖνο στενόν, ὅπερ ὀνομάζεται αἱ Θερμοπύλαι τῆς Προβηγκίας, ἠθέλησε ν' ἀπολαύσῃ μικρὸν ἔτι τῆς μεγαλοπρεποῦς θέας, ἥτις ἀνειλίσσετο πρὸς τὸν μεσημβρινὸν ὁρίζοντα τῆς κλιτύος τῆς παρὰ τὴν μεγάλην ὁδὸν τάφρου, στρέφων τὰ νῶτα πρὸς τὰ ἀμφιθεατρικῶς ὑψούμενα βορείως τῆς πόλεως ὄρη, καὶ ἔχων ἐπομένως ὑπὸ τοὺς πόδας του εὔφορον πεδιάδα, ἧς ἡ ἀσιατικὴ δενδροφυτεία συνάγει ὡς ἐν φυτοκομείῳ δένδρα καὶ φυτὰ ἄγνωστα τῇ λοιπῇ Γαλλίᾳ.

Πέραν τῆς καταυγαζομένης ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων πεδιάδος ἐξετείνετο ἡ θάλασσα γαλήνιος καὶ λεία ὡς κάτοπτρον, ἐπὶ δὲ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος ὠλίσθαινεν ἓν μόνον πολεμικὸν βρίκιον, ὅπερ δροσερὰν αὔραν ἐπωρελούμενον, ἀνεπετάννυε πρὸς αὐτὴν πάντα τὰ ἱστία, καὶ ὑπὸ τούτων ὠθούμενον ἔπλεε ταχὺ πρὸς τὸ ἰταλικὸν πέλαγος.

Ὁ ἐπαίτης ἠκολούθησεν αὐτὸ ἁπλήστως διὰ τῶν ὀφθαλμῶν μέχρις οὗ ἐκρύβη μεταξὺ τοῦ ἀκρωτηρίου Θιὲν καὶ τῆς πρώτης τῶν Ἱέρων νήσων· εἶτα, ἅμα ἐξηφανίσθη ἡ λευκὴ ὀπτασία, ἔβαλε βαθὺν στεναγμόν, ἔκυψεν αὖθις ἐπὶ τῶν χειρῶν τὸ μέτωπον, καὶ ἔμεινεν ἀκίνητος, βαθέως σκεπτόμενος, μέχρις οὗ ποδοβολητὸν ἵππων ἀκούσας ἀνεσκίρτησεν, ἀνήγειρεν ἀμέσως τὴν κεφαλήν, ἔσεισε τὴν μακρὰν καὶ μέλαιναν κόμην του, ὡς εἰ ἤθελε νὰ βίψῃ ἀπὸ τοῦ μετώπου τοὺς βαρύνοντας αὐτὸ πικροὺς διαλογισμούς, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀτενίζων πρὸς τὴν εἴσοδον τῶν στενῶν, ἀφ' ἧς ἤρχετο ὁ κρότος τῶν πετάλων, εἶδε μετὰ μικρὸν ἐξερχομένους δύο ἱππεῖς οὓς ἀναμφιβόλως ἀνεγνώρισε· διότι ἐν τῷ ἅμα ἀνορθωθείς, ἀφῆκε τὴν ῥάβδον ἥτις ἐξέφυγε τῶν χειρῶν του, ἐσταύρωσε τοὺς βραχίονας καὶ ἐστράφη πρὸς αὐτούς.

Οἱ δὲ νεωστὶ ἐλθόντες μόλις ἰδόντες αὐτὸν ἔστησαν καὶ ὁ προπορευόμενος ἀφίππευσεν, ἔρριψε τὸν χαλινὸν εἰς χεῖρας τοῦ συντρόφου του, ἀποκαλυφθεὶς δὲ τὴν κεφαλὴν καὶ φέρων ἐν χειρὶ τὸν πῖλον μολονότι ἀπεῖχεν ὑπὲρ τὰ πεντήκοντα βήματα τοῦ ῥακενδύτου, προσῆλθεν αὐτῷ εὐσεβάστως· ὁ δ' ἐπαίτης ἀφῆκεν αὐτὸν νὰ πλησιάσῃ κατηφὴς καὶ ἀξιοπρεπὴς ἔχων τὸ ὕφος, καὶ οὐδαμῶς κινηθείς· ὅτε δὲ μικρὸν μόνον ἀπεῖχε.

— Λοιπόν! κύριε στρατάρχα, τῷ εἶπεν, ἐμάθατε νέα;

— Ναί, μεγαλειότατε, ἀπεκρίνατο σκυθρωπὸς ὁ ἐρωτηθείς.

— Καὶ ποίου εἴδους;....

— Τοιαῦτα ὥστε θὰ προετίμων πᾶς ἄλλος ἐκτὸς ἐμοῦ ν' ἀναγγείλῃ αὐτὰ τῇ ὑμετέρᾳ μεγαλειότητι. ..

— Λοιπὸν ὁ αὐτοκράτωρ ἀρνεῖται τὰς ἐκδουλεύσεις μου! λησμονεῖ τὰς νίκας τοῦ Ἀβουκίρ, τοῦ Ἐὐλώ, τῆς Μόσχας;

— Ὄχι, μεγαλειότατε, ἀλλ' ἐνθυμεῖται τὴν συνθήκην τῆς Νεαπόλεως, τὴν ἅλωσιν τοῦ Ρηγίου καὶ τὸν κηρυχθέντα κατὰ τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Ἰταλίας πόλεμον!

Ὁ ἐπαίτης ἔτυψε τὸ μέτωπον.

— Ναί, ναί, εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ ἴσως ἐφάνην ἄξιος τῶν μομφῶν τούτων· ἀλλ' ὡς μοὶ φαίνεται ὅμως, ἔπρεπε νὰ ἐνθυμηθῇ ὅτι ἐν ἐμοὶ δύο ἄνθρωποι ὑπῆρχον, ὁ στρατιώτης ὃν κατέστησεν ἀδελφόν του, καὶ ὁ ἀδελφός του ὃν κατέστησε βασιλέα... Ναί, ὡς ἀδελφὸς εἶχεν ἄ-

δικον καὶ μέγα ἄδικον πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ὡς βασιλεὺς, μὰ τὴν ζωήν μου! δὲν ἠδυνάμην ἄλλως νὰ πράξω... Ὤφειλον νὰ ἐκλέξω μεταξὺ τῆς σπάθης μου καὶ τοῦ στέμματος, μεταξὺ ἑνὸς τάγματος καὶ ἑνὸς λαοῦ! .... Ἀκούσατε, Βροῦνε, δὲν ἠξεύρετε πῶς συνέβη τὸ πρᾶγμα! Ὑπῆρχεν ἀγγλικὸς στόλος οὗ τὸ τηλεβόλον ἐβρόντα ἐντὸς τοῦ λιμένος· ὑπῆρχε νεαπολιτικὸς λαὸς ὅστις ὠρύετο εἰς τὰς ὁδούς. Ἂν ἤμην μόνος, θὰ διηρχόμην μὲ μίαν λέμβον διὰ μέσου τοῦ στόλου, μὲ τὴν σπάθην μου διὰ μέσου τοῦ πλήθους· ἀλλ' εἶχον γυναῖκα καὶ τέκνα. Καὶ ὅμως ἐδίστασα, ἠδέα ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ προδότου καὶ τοῦ λειποτάκτου ἤθελε προσκολληθῇ εἰς τὸ ὄνομά μου μ' ἔκαμε νὰ χύσω περισσότερα δάκρυα ἀφ' ὅσα θὰ μοὶ προξενήσῃ ποτὲ ὁ θάνατος τῶν προσφιλεστάτων μοι ὄντων... Τέλος πάντων δὲν μὲ θέλει, δὲν ἔχει οὕτω; ... Τί λοιπὸν μοὶ μένει νὰ πράξω; ...

— Βασιλεῦ, πρέπει ἡ μεγαλειότης σας νὰ ἐξέλθῃ τῆς Γαλλίας αὐθωρεί.

— Καὶ ἂν δὲν ὑπήκουον;

— Αἱ διαταγαί μου εἶναι τότε νὰ σᾶς συλλάβω καὶ νὰ σᾶς παραδώσω εἰς στρατοδικεῖον! ...

— Τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ἔκαμνες, δὲν εἶναι ἀληθὲς, παλαιέ μου συστρατιῶτα;

— Τὸ ὁποῖον θὰ ἔκαμνα, δεόμενος τοῦ Θεοῦ νὰ μὲ θανατώσῃ καθ' ἣν στιγμὴν ἐκτείνω ἐφ' ὑμῶν τὴν χεῖρα!

— Τώρα σὲ γνωρίζω Βροῦνε· ἠδυνήθης νὰ μείνῃς ἀνδρεῖος καὶ ἔντιμος σύ! Δὲν σοὶ ἔδωκε βασίλειον, δὲν σοὶ ἔθεσε περὶ τὸ μέτωπον τὸν πύρινον ἐκεῖνον κύκλον, ὅστις καλεῖται στέμμα καὶ φέρει παραφροσύνην· δὲν σ' ἔθεσε μεταξὺ τῆς συνειδήσεώς σου καὶ τῆς οἰκογενείας σου. Οὕτω λοιπὸν, ἀνάγκη νὰ φύγω ἐκ τῆς Γαλλίας ν' ἀρχίσω πάλιν τὸν πλάνητα βίον, ν' ἀποχαιρετίσω τὸ Τουλὼν, τὸ ἀνακαλοῦν εἰς ἐμὲ τόσας ἀναμνήσεις! Ἴδε, Βροῦνε, ἐξηκολούθησεν ὁ Μυράτης ἐρειδόμενος ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ στρατάρχου, δὲν εἶν' ἐδῶ πεῦκαι τόσον ὡραῖαι ὡς αἱ τῆς Παμφιλείου ἐπαύλεως, φοίνικες ὡς οἱ τοῦ Καΐρου, ὄρη ὡς τὰ τυρολικά; Ἴδὲ πρὸς τ' ἀριστερὰ τὸ ἀκρωτήριον ἐκεῖνο τῆς Γιέν· δὲν εἶναι ἄνευ τοῦ Βεσουβίου, δὲν εἶναί τι ὡς τὸ Καστελλαμάρε καὶ τὸ Σόρρεντον; Ἰδοὺ καὶ τὸ Σαὶν Μανδριὲ, τὸ κλεῖον ἐκεῖ κάτω τὸν κόλπον, ὁμοιάζει πρὸς τὸν βράχον μου τῆς Καπρέας, τὸν ὁποῖον ὁ Λαμάρχ τόσῳ καλὰ ὑπέκλεψε παρὰ τοῦ ἡλιθίου Οὐδσων Λόου; Ἄ! Θεέ μου! καὶ πρέπει ν' ἀποχωρισθῶ πάντων αὐτῶν! Δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ μείνω εἰς αὐτὴν τὴν γωνίαν τῆς γαλλικῆς γῆς; λέγε, Βροῦνε....

— Μεγαλειότατε, μὲ βλάπτετε πολύ! ἀπεκρίθη ὁ στρατάρχης.

— Εἶναι ἀληθὲς· ἂς τ' ἀφήσωμεν αὐτά. Τί νέα;

— Ὁ αὐτοκράτωρ ἀνεχώρησεν ἐκ Παρισίων πρὸς τὸν στρατόν· τὴν ὥραν αὐτὴν θὰ πολεμοῦν...

— Τὴν ὥραν αὐτὴν θὰ πολεμοῦν, καὶ δὲν εἶμ' ἐκεῖ! Ὦ! καὶ ὅμως αἰσθάνομαι ὅτι θὰ τῷ ἐφαινόμην ὠφέλιμος ἐν ἡμέρᾳ μάχης! Μὲ πόσην εὐχαριστησιν ἤθελα ἐπιτεθῇ κατὰ τῶν ἀθλίων ἐκείνων Πρώσσων καὶ τῶν ἀτίμων Ἄγγλων! Βροῦνε, δός μοι διαβατήριον. Θ' ἀναχωρήσω ἀστραπηδόν, θὰ φθάσω ὅπου εἶναι ὁ στρατὸς, θὰ εἴπω τὸ ὄνομά μου εἰς ἕνα συνταγματάρχην. Θὰ τὸ εἴπω, δός μοι τὸ τάγμα σου· θὰ ἐπιτεθῶ μετ' αὐτοῦ· καὶ ἂν τὸ ἑσπέρας ὁ αὐτοκράτωρ δὲν μοὶ τείνῃ τὴν χεῖρα, πετῶ τὰ μυαλά μου, σοὶ δίδω τὸν λόγον τῆς τιμῆς μου!... Κάμε ὅ,τι σὲ ζητῶ, Βροῦνε, καὶ ὁπωσδήποτε τελειώσῃ τὸ πρᾶγμα θὰ σοὶ εὐγνωμονῶ αἰωνίως!

Δὲν δύναμαι μεγαλειότατε...

— Πολὺ καλὰ, ἀρκεῖ.

— Καὶ ἡ μεγαλειότης σας θ' ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς Γαλλίας;

— Δὲν ἠξεύρω· ἄλλως δὲ, ἐκπληρώσατε τὰς διαταγάς σας, στρατάρχα, καὶ ἂν μ' ἐπανεύρητε, συλλάβετέ με· καὶ διὰ τούτου πράττετέ τι ὑπὲρ ἐμοῦ! Ἡ ζωὴ μοὶ εἶναι σήμερον βαρὺ φορτίον, καὶ ὅστις μ' ἀπαλλάξῃ αὐτῆς θὰ μοὶ κάμῃ ἐκδούλευσιν... Ὑγίαινε Βροῦνε.

Καὶ ἔτεινε τὴν χεῖρα τῷ στρατάρχῃ· οὗτος ἠθέλησε ν' ἀσπασθῇ αὐτὴν, ἀλλ' ὁ Μυράτης ἤνοιξε τὰς ἀγκάλας του, οἱ δὲ δύο ἀρχαῖοι συμπολεμισταὶ ἔμειναν ἐπὶ μικρὸν ἐνηγκαλισμένοι, τὸ στῆθος ἔχοντες ἐξωγκωμένον ὑπὸ στεναγμῶν, τοὺς ὀφθαλμοὺς δακρυόεντας· εἶτα τέλος ἐχωρίσθησαν.

Ὁ Βροῦνος ἵππευσεν αὖθις· ὁ Μυράτης ἀνέλαβε τὴν ῥάβδον του, καὶ οἱ δύο ἐκεῖνοι ἄνδρες ἐμακρύνθησαν ἀλλήλων, ὁ μὲν ὅπως δολοφονηθῇ ἐν Λυενιῶνι, ὁ δὲ ὅπως τουφεκισθῇ ἐν Πίτσῳ.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, ὡς ὁ Ριχάρδος Γ', ὁ Ναπολέων ἀντήλλασσεν ἐν Βατερλὼ τὸ στέμμα ἀνθ' ἑνὸς ἵππου.

Μετὰ τὴν ἀνωτέρω συνέντευξιν, ὁ πρώην βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως ἀπεσύρθη παρὰ τῷ ἀνεψιῷ αὐτοῦ, ὅστις ὠνομάζετο Βοναπαρτῆς, καὶ ἦτο

πλοίαρχος φρεγάτας· ἀλλ' ἡ ὑποχώρησις αὕτη ἔδει νὰ ἦναι προσωρινὴ μόνον, καθότι ἡ συγγένεια διήγειρε τὰς ὑπονοίας τῆς ἐξουσίας. Κατὰ συνέπειαν ὁ Βοναφοῦ ἐσκέφθη πῶς νὰ παράσχῃ τῷ θείῳ αὐτοῦ μυστικώτερον ἄσυλον. Ἔστρεψε τὰ βλέμματα ἐπὶ φίλου αὐτοῦ δικηγόρου, οὗ ἐγίνωσκε τὴν ἀδιάφθορον καὶ ἄκαμπτον χρηστότητα, καὶ τῇ αὐτῇ ἑσπέρᾳ παρουσιάσθη παρ' αὐτῷ. Ἀφοῦ δὲ συνδιελέχθησαν περὶ διαφόρων πραγμάτων, ἠρώτησεν αὐτὸν ἂν εἶχε παραθαλάσσιόν τι κτῆμα, καὶ ἀκούσας ἀπάντησιν καταφατικήν, προσεκλήθη τῇ ἐπαύριον νὰ προγευματίσῃ παρ' αὐτῷ· ἡ δὲ πρότασις ἐγένετο, ὡς εἰκός, δεκτὴ μετ' εὐχαριστήσεως.

Τῇ ἐπαύριον, κατὰ τὴν συμφωνηθεῖσαν ὥραν, ὁ Βοναφοῦ ἀφίκετο εἰς Βόνεττον ὡς ὠνομάζετο ἡ ἀγροτικὴ ἔπαυλις, ἣν κατῴκουν ἡ γυνὴ καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ Μαρουΐνου. Τὸ κατ' αὐτόν, μέλος ὢν τοῦ δικαστικοῦ κλάδου τῆς Τουλῶνος, ἦτον ἠναγκασμένος νὰ μένῃ ἐντὸς τῆς πόλεως. Μετὰ τὰς πρώτας συνήθεις φιλοφρονήσεις ὁ Βοναφοῦ προσῆλθεν εἰς τὸ παράθυρον, καὶ νεύων τῷ Μαρουΐνῳ νὰ πλησιάσῃ

— Ἐνόμιζα τῇ εἶπε μετ' ἀνησυχίας, ὅτι τὸ κτῆμά σας ἔκειτο πλησιέστερον τῆς θαλάσσης.

— Ἀπέχομεν μόλις δέκα λεπτῶν ὁρόμον.

— Ἀλλὰ δὲν φαίνεται.

— Αὐτὸς ὁ λόφος τὸ κρύπτει.

— Ἕως οὗ ἑτοιμασθῇ τὸ πρόγευμα, θέλετε νὰ κάμωμεν ἕνα γῦρον εἰς τὸ παραθαλάσσιον;

— Εὐχαρίστως, τοῦ ἵππου σας τὸ ἐφίππειον ἀκόμη δὲν ἀγρηρέθη, ἑτοιμάζω καὶ τὸν ἰδικόν μου, καὶ ἔρχομαι νὰ σᾶς συμπαραλάβω.

Ὁ Μαρουΐνος ἐξῆλθεν. Ὁ Βοναφοῦ ἔμεινε πρὸ τοῦ παραθύρου, εἰς τοὺς διαλογισμοὺς αὐτοῦ βεβυθισμένος. Ἄλλως δὲ, αἱ οἰκοδέσποιναι εἰς τὰς ἑτοιμασίας τοῦ προγεύματος ἀπησχολημέναι δὲν παρετήρησαν ἢ δὲν ἐφάνησαν παρατηροῦσαι τὴν προσήλωσιν αὐτοῦ. Ἐντὸς πέντε λεπτῶν ὁ Μαρουΐνος ἐπανῆλθε· τὰ πάντα ἦσαν ἕτοιμα. Ὁ δικηγόρος καὶ ὁ ξένος αὐτοῦ ἵππευσαν καὶ διηυθύνθησαν ἐν τάχει πρὸς τὴν θάλασσαν. Ὅτε δὲ ἦλθον ἐπὶ τῆς ἄμμου ὁ πλοίαρχος ἀνέστειλε τὴν ὁρμὴν τοῦ ἵππου του, καὶ ἐπὶ ἡμίσειαν σχεδὸν ὥραν διατρέχων τὴν παραλίαν, ἐφάνη τὰ μέγιστα προσέχων εἰς τὰς θέσεις τῶν ἀκτῶν. Ὁ Μαρουΐνος ἠκολούθει αὐτὸν οὐδὲν ἐρωτῶν περὶ τῆς ἐρεύνης ταύτης, ἥτις ἐφαίνετο φυσικωτάτη ὡς γινομένη παρ' ἀξιωματικοῦ τοῦ ναυτικοῦ.

Τέλος μετὰ μιᾶς ὥρας πορείαν, οἱ δύο συνοδοιτυμόνες ἐπανῆλθον εἰς τὴν ἀγροτικὴν ἔπαυλιν. Ὁ Μαρουΐνος ἠθέλησε ν' ἀφαιρέσῃ τὰ ἐφίππεια τῶν ἵππων· ἀλλ' ὁ Βοναφοῦ ἠναντιώθη λέγων ὅτι ἀμέσως μετὰ τὸ πρόγευμα ἦτον ἠναγκασμένος νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Τουλών. Ὄντως δὲ μόλις τοῦ καφὲ προσενεχθέντος, ὁ πλοίαρχος ἠγέρθη καὶ ἀπεχαιρέτισε τοὺς ξενίζοντας αὐτόν. Ὁ δὲ Μαρουΐνος ἀνακαλούμενος εἰς τὴν πόλιν ὑπὸ τῶν ὑποθέσεων αὐτοῦ, ἵππευσε καὶ συνεπορεύθη μετὰ τοῦ φίλου του εἰς Τουλών.

Μετὰ δέκα λεπτῶν ὁρόμον, ὁ Βοναφοῦ ἐπλησίασε τῷ συνοδοιπόρῳ, καὶ στηρίζων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ μηροῦ αὐτοῦ.

— Μαρουΐνε, τῷ εἶπεν, ἔχω νὰ σοὶ εἴπω τι σπουδαῖον, νὰ σ' ἐμπιστευθῶ σημαντικὸν μυστικόν.

— Λέγε, πλοίαρχε. Μετὰ τοὺς πνευματικοὺς ἠξεύρεις ὅτι οὐδεὶς εἶναι μᾶλλον ἐχέμυθος τῶν συμβολαιογράφων, καὶ τῶν δικηγόρων μετὰ τοὺς συμβολαιογράφους.

— Ἐννοεῖς βέβαια ὅτι δὲν ἦλθον εἰς τὴν ἐξοχήν σου ἁπλῶς χάριν περιπάτου. Σπουδαιοτέρα αἰτία, σοβαρωτέρα εὐθύνη μὲ ἀπασχολεῖ, καὶ ἐξέλεξα σὲ μεταξὺ πάντων τῶν φίλων μου, φρονῶν ὅτι ἦσο πρὸς ἐμὲ τόσον ἀφωσιωμένος ὥστε θὰ μ' ἔκαμνες μεγάλην ἐκδούλευσιν.

— Ἔκαμες καλά, πλοίαρχε.

— Ἂς ἔλθωμεν εἰς τὸ προκείμενον σαφῶς καὶ καθαρῶς, ὡς ἁρμόζει εἰς ἀνθρώπους ὑπολη-πτομένους ἀλλήλους καὶ ἀμοιβαίαν ἐμπιστοσύνην ἔχοντας. Ὁ θεῖος μου, ὁ βασιλεὺς Ἰωακεὶμ, εἶναι προγεγραμμένος· κρύπτεται εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ μείνῃ, διότι εἰς ἐμὲ πρῶτον θὰ ἐνεργηθῇ κατ' οἶκον ἔρευνα. Ἡ ἔπαυλίς σου εἶναι μεμονωμένη, καὶ ἐπομένως καταλληλοτάτη ὡς καταφύγιον. Πρέπει νὰ θέσῃς αὐτὴν εἰς τὴν διάθεσίν μου μέχρις οὗ τὰ πράγματα συγχωρήσουν εἰς τὸν βασιλέα νὰ λάβῃ οἱανδήποτε ἀπόφασιν.

— Δύνασαι νὰ διαθέσῃς αὐτὴν κατὰ βούλησιν, εἶπεν ὁ Μαρουΐνος.

— Καλά· ὁ θεῖος θὰ κοιμηθῇ ἐκεῖ ἀπόψε.

— Ἀλλὰ δός μοι καιρὸν τοὐλάχιστον νὰ καταστήσω αὐτὴν ἀξίαν τοῦ βασιλικοῦ ξένου τὸν ὁποῖον θὰ ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ὑποδεχθῶ.

— Πτωχέ μου Μαρουΐνε, ἀνωφελῶς θὰ ἐκοπίαζες, καὶ ἡ ἀναβολὴ θὰ ἦτον ὀχληρά. Ὁ βασιλεὺς Ἰωακεὶμ ἀπώλεσε τὴν ἕξιν τῶν ἀνακτόρων καὶ τῶν αὐλικῶν· εἶναι σήμερον πολὺ εὐτυχὴς ὅταν εὑρίσκῃ μίαν καλύβην καὶ ἕνα φίλον·

ἄλλως δὲ τὸν προειδοποίησα, τόσῳ βέβαιος ἤμην ἐκ τῶν προτέρων περὶ τῆς ἀπαντήσεώς σας. Σκοπεύει νὰ κοιμηθῇ ἀπόψε εἰς τὴν οἰκίαν σου· ἂν τώρα ἐδοκίμαζα ν' ἀλλάξω κατά τι τὴν ἀπόφασίν μου, θὰ ἐξελάμβανεν ὡς ἄρνησιν τὴν ἀναβολήν, καὶ θὰ ἐχάνατε πᾶσαν τὴν ἀξίαν τῆς ὡραίας καὶ ἀγαθῆς πράξεώς σας. Οὕτω λοιπὸν τετέλεσται, εἴμεθα σύμφωνοι· ἀπόψε εἰς τὰς δέκα, εἰς τὸ Πεδίον τοῦ Ἄρεως.

Πρὸς τὰς λέξεις ταύτας, ὁ πλοίαρχος ἀνεχώρησε, καλπάζοντος τοῦ ἵππου. Ὁ Μαρουΐνος ἔστρεψε τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου του, καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἐπαυλίν του ἵνα δώσῃ τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς πρὸς ὑποδοχὴν ξένου οὗ τὸ ὄνομα δὲν εἶπε.

Κατὰ τὴν δεκάτην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν, ὡς συνεφωνήθη, ὁ Μαρουΐνος ἦτον ἐν τῷ Πεδίῳ τοῦ Ἄρεως, ὅπερ ἐπληροῦτο τότε ὑπὸ τοῦ πεδινοῦ πυροβολικοῦ τοῦ στρατάρχου Βρούνου. Οὐδεὶς εἶχεν εἰσέτι φθάσει. Περιεπάτει μεταξὺ τῶν ἁμαξῶν τοῦ πυροβολικοῦ, ὅτε ὁ σκοπὸς προσελθὼν ἠρώτησεν αὐτὸν τί ἔπραττεν. Ἡ ἀπόκρισις ἦτον ἀρκούντως δύσκολος, διότι δὲν περιπατεῖ τις πρὸς ἁπλῆν τέρψιν κατὰ τὴν δεκάτην ὥραν τῆς ἑσπέρας ἐν μέσῳ πεδίου τοῦ πυροβολικοῦ· ὅθεν ἐζήτησε νὰ ὁμιλήσῃ μετὰ τοῦ πρωτοφύλακος. Ὁ ἀξιωματικὸς προῆλθεν· ὁ δὲ Μαρουΐνος παρουσιάσθη αὐτῷ ὡς δικηγόρος, πάρεδρος τοῦ δημάρχου Τουλῶνος, τῷ εἶπεν ὅτι ἔδωκε συνέντευξιν εἴς τινα ἐπὶ τοῦ Πεδίου τοῦ Ἄρεως, ἀγνοῶν ὅτι ἦτον ἀπηγορευμένον τὸ τοιοῦτον, καὶ ἀνέμενε τὸν ἄνθρωπον

Συνεπείᾳ τῆς ἐξηγήσεως ταύτης, ὁ ἀξιωματικὸς τῷ ἔδωκε τὴν ἄδειαν νὰ μείνῃ καὶ ἀνέκαμψεν εἰς τὰ ἴδια. Ὁ δὲ σκοπὸς πιστὸς τηρητὴς τῆς πειθαρχίας ἐπανέλαβε τὸν μεμετρημένον αὐτοῦ περίπατον ἀδιαφορῶν περὶ τῆς παρουσίας τοῦ ξένου.

Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων λεπτῶν, ὄμιλος πολλῶν ἀνθρώπων ἐφάνη προσερχόμενος. Ὁ οὐρανὸς ἦτον αἴθριος καὶ μεγαλοπρεπὴς ἡ δὲ σελήνη λαμπρῶς ἐσελάγιζεν. Ὁ Μαρουΐνος ἀνεγνώρισε τὸν Βοναφοῦ καὶ προσῆλθεν αὐτῷ. Ὁ πλοίαρχος ἔλαβεν αὐτὸν ἀμέσως ἀπὸ τῆς χειρὸς, ὡδήγησεν αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀλληλοδιαδόχως ἑνὶ ἑκάστῳ αὐτῶν ἀποτεινόμενος·

— Μεγαλειότατε, τῷ εἶπεν, ἰδοὺ ὁ φίλος περὶ οὗ σᾶς ὡμίλησα.

Εἶτα πρὸς τὸν Μαρουΐνον στραφείς·

— Καὶ ὑμεῖς, τῷ εἶπεν, ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως, προγεγραμμένος καὶ φυγὰς, τὸν ὁποῖον σᾶς ἐμπιστεύομαι. Δὲν λέγω ὅτι εἶναι δυνατὸν ν' ἀναλάβῃ μίαν ἡμέραν τὸ στέμμά του· τότε ἤθελον σᾶς ἀφαιρέσει πᾶσαν τὴν ἀξίαν τῆς ὡραίας σας πράξεως... Τώρα, γενῆτε ὁδηγός του· σᾶς ἀκολουθοῦμεν μακρόθεν· ἐμπρός.

Ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ δικηγόρος ἐκινήθησαν ἀμέσως. Ὁ Μυράτης ἦτο τότε ἐνδεδυμένος κυανοῦν ἐπενδύτην στρατιωτικόν τε καὶ πολιτικὸν, εἶχε λευκὴν περισκελίδα καὶ ὑποδήματα μετὰ πτερνιστήρων. Ἔτρεφε μακρὰν τὴν κόμην, εὐρὺν τὸν μύστακα καὶ βαθὺ τὸ γένειον. Καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ ἠρώτα τὸν ξενίζοντα περὶ τῆς θέσεως τῆς ἐπαύλεως ἣν ἔμελλε νὰ κατοικήσῃ καὶ περὶ τῆς εὐκόλου εἰς τὴν θάλασσαν καταβάσεως ἐν περιπτώσει κινδύνου.

Περὶ μέσας τὰς νύκτας ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ Μαρουΐνος ἀφίκοντο εἰς Βόνεττον· ἡ βασιλικὴ ἀκολουθία συνήντησεν αὐτοὺς ἐντὸς δέκα λεπτῶν· συνέκειτο δὲ ἐκ τριακοντάδος ἀνδρῶν. Ἀφοῦ δὲ ἔλαβεν ἀναψυκτικά τινα ἡ μικρὰ ἐκείνη ὁμὰς, ὑστάτη αὐλὴ τοῦ ἐκπτώτου βασιλέως, ἀπεσύρθη ἵνα διασπαρῇ ἐν τῇ πόλει καὶ τοῖς περιχώροις, ὁ δὲ Μυράτης ἔμεινε μόνος μετὰ τῶν γυναικῶν, διατηρήσας παρ' ἑαυτῷ ἕνα μόνον θαλαμηπόλον ὀνόματι Λεβλάγκ.

Ὁ Μυράτης ἔμεινεν ἕνα ὡς ἔγγιστα μῆνα ἐν τῇ ἐρημίᾳ ἐκείνῃ, ἀσχολούμενος καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν εἰς τὸ ἀπαντᾶν πρὸς τὰς ἐφημερίδας αἵτινες κατηγόρουν αὐτοῦ ἐπὶ προδοσίᾳ κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος. Ἡ κατηγορία αὕτη ἦτον ἡ μέριμνα αὐτοῦ, τὸ καταδιῶκον αὐτὸν φάσμα· νυχθημερὸν ἠγωνίζετο ν' ἀποδιώξῃ αὐτὸ ἀναζητῶν ἐν τῇ δυσχερεῖ θέσει εἰς ἣν περιῆλθε πάντας τοὺς λόγους ἐξ ὧν ἐνήργησεν ὡς ἐνήργησεν.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ ἀπευκταία εἴδησις τῆς ἥττης τοῦ Βατερλὼ διεδόθη. Ὁ προγράψας αὐτοκράτωρ προεγράφη καὶ αὐτὸς, καὶ ἀνέμενεν ἐν Ροσεφόρ, ὡς ὁ Μυράτης ἐν Τουλῶνι, τί ἔμελλον ν' ἀποφασίσωσι περὶ αὐτοῦ οἱ πολέμιοι. Ἀγνοεῖται εἰσέτι εἰς ποίαν ἐνδόμυχον φωνὴν ἐνέδωκεν ὁ Ναπολέων, ὅτε ἀποκρούων τὰς συμβουλὰς τοῦ στρατηγοῦ Λαλλεμάνδου καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ λοχαγοῦ Βωδίνου, προετίμησε τῆς Ἀμερικῆς τὴν Ἀγγλίαν, καὶ ἀπῆλθεν, ἄλλος Προμηθεὺς, ἵνα προσπατταλευθῇ ἐπὶ τοῦ βράχου τῆς Ἁγίας Ἑλένης.

Ἡμεῖς θέλομεν εἶπει ἐνταῦθα ἐκ ποίας τυχαίας περιστάσεως ὁ Μυράτης εὑρέθη ἐν ταῖς τάφροις τοῦ Πίτσου· εἶτα θέλομεν ἀφήσει τοὺς τὴν εἱμαρμένην πιστεύοντας νὰ ἐξαγάγωσιν ἐκ τῆς παραδόξου ταύτης ἱστορίας οἷον ἂν βούλων-

ται φιλοσοφικὸν συμπέρασμα. Τὸ καθ' ἡμᾶς, ἁπλοῖ χρονογράφοι ὡς εἴμεθα, δὲν δυνάμεθα ἢ νὰ ἐγγυηθῶμεν περὶ τῆς ἀκριβείας τῶν γεγονότων ἅτινα ἤδη ἀφηγήθημεν, καὶ τῶν ἑπομένων.

Ὁ βασιλεὺς Λουδοβῖκος ΙΗ' ἀνέβη αὖθις εἰς τὸν θρόνον· πᾶσα λοιπὸν ἐλπὶς περὶ τῆς ἐν Εὐρώπῃ διαμονῆς τοῦ Μυράτου ἀπώλετο· ἔδει ν' ἀναχωρήσῃ.

Ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Βοναφοῦ ἐναύλωσε βρίκιον διὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ πρίγκηπος Ῥόκκα Ῥωμάνα. Πᾶσα ἡ ἀκολουθία αὐτοῦ ἐπέβη τοῦ πλοίου καὶ ἤρξαντο μετακομίζοντες τὰ πολύτιμα πράγματα ἅτινα ἠδυνήθη νὰ σώσῃ ὁ προγεγραμμένος ἐκ τοῦ ναυαγίου τῆς βασιλείας αὐτοῦ.

Καὶ πρῶτον μετεκομίσθη σάκκος πλήρης χρυσοῦ ζυγίζων ἑκατὸν ὡς ἔγγιστα λίτρας, εἶτα λαβὴ ξίφους ἐφ' ἧς ἦσαν αἱ εἰκόνες τοῦ βασιλέως τῆς βασιλίσσης καὶ τῶν τέκνων του, καὶ τὰ δημοτικὰ ἔγγραφα τῆς οἰκογενείας του, δεδεμένα διὰ βελούδου καὶ κοσμούμενα ὑπὸ τῶν σημάτων αὐτοῦ. Αὐτὸς δὲ ὁ Μυράτης ἐφύλαξεν ἐφ' ἑαυτοῦ ζώνην, ἐν ᾗ ἦσαν μετά τινων πολυτίμων ἐγγράφων, ἕως εἴκοσιν ἀδάμαντες ἀξίας τεσσάρων περίπου ἑκατομμυρίων.

Ἀφοῦ πᾶσαι αἱ ἑτοιμασίαι τοῦ ἀπόπλου ἀπεφασίσθησαν, συνεφωνήθη ἵνα τῇ ὑστεραίᾳ, 1ῃ αὐγούστου, κατὰ τὴν πέμπτην ὥραν πρὸ μεσημβρίας, ἡ λέμβος τοῦ βρικίου παραλάβῃ τὸν βασιλέα ἐξ ὁρμίσκου ἀπέχοντος δέκα λεπτῶν δρόμον τῆς ἀγροτικῆς ἐπαύλεως.

Ὁ βασιλεὺς διῆλθε τὴν νύκτα διαχαράττων τῷ Μαρουΐνῳ ὁρμολόγιον δι' οὗ ἔμελλε νὰ φθάσῃ μέχρι τῆς βασιλίσσης, ἥτις ἦτο τότε, νομίζω, ἐν Αὐστρίᾳ. Κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀναχωρήσεως ἀπεπερατώθη, καὶ καταλείπων τὸ κατώφλιον τῆς φιλοξένου ἐκείνης οἰκίας, ἐν ᾗ εὗρεν ἄσυλον, ἐνεχείρισεν αὐτὸ τῷ ξενίσαντι μεθ' ἑνὸς τόμου τοῦ Βολταίρου εὐμετακομίστου ἕνεκα τῆς στερεοτύπου αὐτοῦ ἐκδόσεως. Κάτωθεν τοῦ διηγήματος τοῦ Μικρομεγάλου ὁ βασιλεὺς ἔγραψεν.

« Ἡσύχασε, προσφιλής μοι Καρολίνα· μολονότι πολὺ δυστυχὴς, εἶμαι ἐλεύθερος. Ἀναχωρῶ ἀγνοῶν ποῦ πορεύομαι· ἀλλὰ πανταχοῦ ὅπου ὑπάγω ἡ καρδία μου θ' ἀνήκει εἰς σὲ καὶ εἰς τὰ τέκνα μου.

Ι. Μ.»

Μετὰ δέκα λεπτὰ, ὁ Μυράτης καὶ ὁ ξένος αὐτοῦ ἀνέμενον ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Βονέττου τὴν ἔλευσιν τῆς λέμβου ἥτις ἔμελλε νὰ μεταγάγῃ τὸν φυγάδα εἰς τὸ πλοῖόν του.

Ἀνέμενον δὲ οὕτω μέχρι τῆς μεσημβρίας καὶ οὐδὲν ἐφάνη· ἔβλεπον ὅμως εἰς τὸν ὁρίζοντα τὸ σωτήριον βρίκιον, ὅπερ μὴ δυνάμενον ν' ἀγκυροβολήσῃ ἕνεκα τοῦ ἀπυθμένου τῆς θαλάσσης, ἐλοξοδρόμει, κινδυνεῦον οὕτω νὰ διεγείρῃ τὰς ὑπονοίας τῶν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς σκοπῶν. Κατὰ τὴν μεσημβρίαν, ὁ βασιλεὺς κατάκοπος, ὑπὸ τοῦ ἡλίου φλεγόμενος, ἦτο κατακεκλιμένος ἐπὶ τῆς ἄμμου, ὅτε ὑπηρέτης προσῆλθε φέρων ἀναψυκτικά τινα σταλέντα παρὰ τῆς ἀνησυχούσης κυρίας Μαρουΐνου πρὸς τὸν σύζυγον αὐτῆς διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον.

Ὁ βασιλεὺς ἔλαβε ποτήριον ὕδατος συγκεκερασμένου μετ' οἴνου, ἔφαγε πορτοκάλιον, καὶ ἀνηγέρθη μικρὸν ἵνα ἴδῃ μήπως φανῇ ἐπὶ τοῦ ἀπεράντου πελάγους ἡ ἀναμενομένη λέμβος. Ἡ θάλασσα ἦτον ἔρημος, καὶ τὸ βρίκιον μόνον ἐταλαντεύετο ἐπιχαρίτως εἰς τὸν ὁρίζοντα ἀνυπομόνων πρὸς ἀναχώρησιν ὡς ἵππος τὸν κύριον αὐτοῦ ἀναμένων.

Ὁ βασιλεὺς ἐστέναξε καὶ κατεκλίθη αὖθις ἐπὶ τῆς ἄμμου. Ὁ ὑπηρέτης ἐπανῆλθεν εἰς Βόνεττον διαταχθεὶς ν' ἀποστείλῃ εἰς τὸν αἰγιαλὸν τὸν ἀδελφὸν τοῦ Μαρουΐνου.

Μετὰ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας ἦλθε καὶ σχεδὸν ἀμέσως ἀπῆλθεν ἔφιππος μετὰ τάχους εἰς Τουλῶνα, ὅπως μάθῃ παρὰ τοῦ Βοναφοῦ πόθεν ἐκωλύθη ἡ λέμβος νὰ ἔλθῃ εἰς παραλαβὴν τοῦ βασιλέως.

Ἀφικόμενος δὲ παρὰ τῷ πλοιάρχῳ εὗρε τὴν οἰκίαν γέμουσαν ἐνόπλου δυνάμεως· ἐγίνετο κατ' οἶκον ἔρευνα πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ Μυράτου. Ὁ ὑπηρέτης προσῆλθε τέλος ἐν μέσῳ τοῦ θορύβου παρὰ τῷ Βοναφοῦ, καὶ ἔμαθεν ὅτι ἡ λέμβος ἀπέπλευσε κατὰ τὴν συμφωνηθεῖσαν ὥραν καὶ ὅτι βεβαίως ἀπεπλανήθη εἰς τοὺς κολπίσκους τοῦ Ἁγίου Λουδοβίκου καὶ τῆς Ἁγίας Μαργαρίτας· τοῦθ' ὅπερ ὄντως συνέβη.

Κατὰ τὴν πέμπτην ὥραν ὁ Μαρουΐνος ἐκόμιζε τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ καὶ τῷ βασιλεῖ τὰς εἰδήσεις ταύτας, αἵτινες περιέστησαν αὐτοὺς εἰς ἀμηχανίαν.

Ὁ βασιλεὺς δὲν εἶχε τοῦ λοιποῦ τὴν γενναιότητα νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ οὔτε διὰ τῆς φυγῆς κἂν· διετέλει ἐν μιᾷ τῶν στιγμῶν ἐκείνων τῆς ἀπογνώσεως αἵτινες καταλαμβάνουσιν ἐνίοτε τὸν ἰσχυρώτατον ἄνδρα, ἀδυνατῶν νὰ ἐξενέγκῃ γνώμην περὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀσφαλείας καὶ καταλείπων τῷ Μαρουΐνῳ πᾶσαν περὶ

τούτου φροντίδα. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἁλιεὺς ἐπέστρεφεν ἄδων εἰς τὸν λιμένα. Ὁ Μαρουΐνος ἔνευσεν αὐτῷ νὰ ἔλθῃ, ὁ δὲ ἁλιεὺς ὑπήκουσεν.

Ὁ Μαρουΐνος ἠγόρασε πρῶτον πάντας τοὺς ἀγρευθέντας ἰχθῦς παρὰ τοῦ ἀνθρώπου· ἀφοῦ δὲ ἔδωκεν εἰς ἀντίτιμον νομίσματά τινα, ἐπέδειξε τὸν στίλβοντα χρυσὸν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του, καὶ τῷ προσήνεγκε τρία λουδοβίκεια, ἂν ἤθελε νὰ ὁδηγήσῃ ἕνα ἐπιβάτην εἰς τὸ ἀπέναντι τοῦ Σταυροῦ τῶν Σημείων βρίκιον. Ὁ ἁλιεὺς ἐδέξατο. Ἡ ἐλπὶς αὕτη τῆς σωτηρίας ἐλίσχυσεν ἀμέσως τὸν Μυράτην, ὅστις ἠγέρθη, ἠσπάσθη τὸν Μαρουΐνον, παρήγγειλεν αὐτῷ νὰ μεταβῇ πρὸς τὴν γυναῖκά του καὶ νὰ τῇ ἐγχειρίσῃ τὸν τόμον τοῦ Βολταίρου· εἶτα ἐπήδησεν εἰς τὴν λέμβον, ἥτις παραχρῆμα ἀπεμακρύνθη.

Ἀπεῖχε δὲ ἤδη μικρὸν τῆς παραλίας ὅτε ὁ βασιλεὺς εἶπε τῷ κωπηλάτῃ νὰ σταθῇ, καὶ ἔνευσε τῷ Μαρουΐνῳ ὅτι ἐλησμόνησέ τι. Τῷ ὄντι δὲ ἐπὶ τῆς ἄμμου ἦτον ὁδοιπορικὸς σάκκος ἐν ᾧ ὁ Μυράτης ἔκλεισε λαμπρὸν ζεῦγος ἐπιχρύσων πιστολίων, δωρηθὲν παρὰ τῆς βασιλίσσης καὶ καθ' ὑπερβολὴν ὑπ' αὐτοῦ ἀγαπώμενον. Μόλις δ' ἐλθὼν μέχρις ἀποστάσεως ἀφ' ἧς ἡ φωνὴ ἠκούετο ἐξήγησε τὸ αἴτιον τῆς ἐπανόδου αὐτοῦ. Ὁ δὲ Μαρουΐνος ἔλαβεν ἀμέσως τὸν σάκκον, καὶ μὴ ἀναμείνας τὴν προσέγγισιν τοῦ Μυράτου ἔῤῥιψεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ εἰς τὴν λέμβον· ὁ σάκκος πίπτων ἠνοίχθη καὶ ἐν τῶν πιστολίων ἐφάνη. Ὁ ἁλιεὺς δι' ἑνὸς μόνου βλέμματος ἰδὼν τὸ βασιλικὸν ὅπλον συνέλαβεν ὑπονοίας ἐκ τῆς πολυτελείας αὐτοῦ. Οὐχ ἧττον ὅμως ἐξηκολούθει κωπηλατῶν πρὸς τὸ πλοῖον.

Ὁ Μαρουΐνος βλέπων αὐτὸν ἀπομακρυνόμενον, ἀφῆκε τὸν ἀδελφόν του ἐπὶ τῆς παραλίας, καὶ ἀποχαιρετίσας ὑστάτην φορὰν τὸν βασιλέα ὅστις ἀντεχαιρέτισεν, ἀνέκαμψεν οἴκαδε ἵνα καθησυχάσῃ τὴν γυναῖκά του καὶ ἀναπαυθῇ ὀλίγας στιγμὰς καθὸ ἔχων μεγάλην ἀνάγκην ἀναπαύσεως.

Μετὰ παρέλευσιν δύο ὡρῶν ἐξηγέρθη τοῦ ὕπνου, διότι ἡ χωροφυλακὴ ἦλθε νὰ ἐνεργήσῃ κατ' οἶκον ἔρευναν παρ' αὐτῷ. Ἡ ἔρευνα ἐγένετο πανταχοῦ, ἀλλ' οὐδὲν ἴχνος τοῦ βασιλέως εὑρέθη. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν αἱ ἔρευναι ἦσαν ζωηρόταται ἐπανῆλθεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ· ὁ Μαρουΐνος εἶδεν αὐτὸν μειδιῶν, διότι ἐνόμιζε σωθέντα τὸν βασιλέα· ἀλλ' ἐκ τῆς ἐκφράσεως τοῦ προσώπου τοῦ ἀδελφοῦ του ἐνόησεν ὅτι νέον ἐπῆλθε δυστύχημα· ὅθεν ἅμα ἀπηλλάγη πρὸς στιγμὴν τῶν ἐνοχλήσεων τῆς ἐνόπλου δυνάμεως, ἐπλησίασε τῷ ἀδελφῷ.

— Λοιπόν! εἶπεν, ὁ βασιλεὺς ἔφθασεν εἰς τὸ πλοῖον, ἐλπίζω;

— Ὁ βασιλεὺς εἶναι πεντήκοντα βήματα μακρὰν κρυμμένος εἰς τὰ ἐρείπια.

— Διατί ἐπέστρεψε;

— Ὁ ἁλιεὺς ἐπροφασίσθη κακοκαιρίαν, καὶ ἠρνήθη νὰ τὸν ὁδηγήσῃ ἕως εἰς τὸ βρίκιον.

— Τὸν ἄθλιον!

Οἱ χωροφύλακες ἐπανῆλθον. Καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἀνωφελεῖς ἔρευναι ἐνηργοῦντο ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ τοῖς πέριξ αὐτῆς· πολλάκις οἱ τὸν βασιλέα ζητοῦντες διέβησαν ὀλίγα βήματα μακρὰν αὐτοῦ, ἐκεῖνος δὲ ἤκουσε τὰς ἀπειλὰς καὶ τὰς ἀρὰς αὐτῶν. Τέλος ἡμίσειαν ὥραν πρὸ τῆς ἡμέρας, ἀπεσύρθησαν· ὁ δὲ Μαρουΐνος, ἀφοῦ ἀπεμακρύνθησαν, ἔδραμε πρὸς τὴν κρύπτην τοῦ βασιλέως καὶ εὗρεν αὐτὸν ἐντὸς κοιλώματος πιστόλιον ἔχοντα ἐν ἑκατέρᾳ τῶν χειρῶν· ὁ δυστυχὴς δὲν ἀντέσχε πρὸς τὴν κόπωσιν καὶ ἀπεκοιμήθη. Ἐδίστασε πρὸς στιγμὴν νὰ ἐπαναγάγῃ αὐτὸν εἰς τὸν πλάνητα καὶ πολυκύμαντον βίον, ἀλλ' ἐπειδὴ οὔτε λεπτὸν ἔπρεπε νὰ παρέλθῃ καὶ ὁ χρόνος ἦτο πολύτιμος, ἀφίπνυσεν αὐτόν.

Ἀμέσως ὥδευσαν πρὸς τὸν αἰγιαλόν· ἡ πρωϊνὴ ὁμίχλη ἐξετείνετο ἐπὶ τῆς θαλάσσης· διακόσια βήματα μακρὰν οὐδὲν διεκρίνετο· ἠναγκάσθησαν ν' ἀναμείνωσι. Τέλος αἱ πρῶται ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου ἤρξαντο ἐφέλκουσαι τὸν νυκτερινὸν ἀτμόν, ὅστις ἐσχίσθη ἐπὶ τῆς θαλάσσης ὀλισθαίνων, ὅμοιος πρὸς τὰ ἐν οὐρανῷ ὀλισθαίνοντα νέφη.

Ὁ ἄπληστος τοῦ βασιλέως ὀφθαλμὸς εἰσέδυεν εἰς ἑκάστην τῶν ἐνώπιον αὐτοῦ χαρασσομένων ὑγρῶν κοιλάδων οὐδὲν διακρίνων· ἤλπιζεν ὅμως ὅτι ὄπισθεν τῆς κινητῆς ἐκείνης αὐλαίας θὰ φανῇ τέλος τὸ σωτήριον βρίκιον.

Ὁ ὁρίζων ἐγένετο βαθμηδὸν αἴθριος· ἐλαφροὶ ἀτμοί, πρὸς καπνοὺς ὅμοιοι, περιέδραμον μικρὸν ἔτι τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, καὶ ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν ὁ βασιλεὺς ἐνόμιζεν ὅτι ἀναγνωρίζει τὰ λευκὰ ἱστία τοῦ πλοίου αὐτοῦ. Τέλος ὁ τελευταῖος ἐξηλείφθη βραδέως, ἡ θάλασσα ἀπεκαλύφθη καθ' ὅλην τὴν ἄπειρον ἔκτασιν αὐτῆς· ἦτον ἔρημος.

Τὸ βρίκιον μὴ τολμῶν ν' ἀναμείνῃ πλείονα χρόνον ἀνεχώρησε τὴν νύκτα.

— Ἄγωμεν, εἶπεν ὁ βασιλεὺς στραφεὶς πρὸς τὸν ξενίσαντα αὐτόν, ἐῤῥίφθω κύβος, θὰ ὑπάγω εἰς τὴν Κορσικήν.

Αὔθημερὸν, ὁ στρατάρχης Βροῦνος ἐδολοφονεῖτο ἐν Αὐενιῶνι.

Ὁ Μυράτης ἔμεινε κεκρυμμένος παρὰ τῷ Μαρουΐνῳ μέχρι τῆς 22 αὐγούστου. Τότε δὲν ἠπειλεῖτο ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Λουδοβίκου ΙΑ' προεγράφετο· τοῦ λοιποῦ δὲν ἤρχετο δακρυρροοῦσα ἡ τοῦ Βρούνου χρηστότης ἵνα δώσῃ αὐτῷ ὅσας ἔλαβε διαταγὰς, ἀλλ' ἡ μυσαρὰ ἀγνωμοσύνη τοῦ Ριβιέρου (1) προέγραφε τὴν κεφαλὴν τοῦ σώσαντος τὴν ἰδικήν του (2). Ὁ Ριβιέρος ἔγραψε μὲν τῷ πρώην βασιλεῖ τῆς Νεαπόλεως νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς τὴν εὐμένειαν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας, ἀλλ' ἡ ἀόριστος αὕτη πρόσκλησις δὲν ἐφάνη τῷ προγεγραμμένῳ ἀρκοῦσα ἐγγύησις καὶ μάλιστα ἐξ ἀνδρὸς ἐπιτρέψαντος νὰ σφαγῇ σχεδὸν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του στρατάρχης τῆς Γαλλίας φέρων διαβατήριον ὑπογεγραμμένον τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ χειρί.

Ὁ Μυράτης ἐγίνωσκε τὴν σφαγὴν τῶν Μαμελούκων ἐν Μασσαλίᾳ, τὴν δολοφονίαν τοῦ Βρούνου ἐν Αὐενιῶνι· προεισδοποιήθη τὴν προτεραίαν ὑπὸ τοῦ ἀστυνόμου τοῦ Τουλὼν (3) ὅτι ῥητὴ διαταγὴ ἐδόθη νὰ συλληφθῇ· ὅθεν τοῦ λοιποῦ ἦτον ἀδύνατος ἡ ἐν Γαλλίᾳ διαμονή.

Ἡ Κορσικὴ μετὰ τῶν φιλοξένων αὐτῆς πόλεων, τῶν φιλικῶν ὀρέων καὶ τῶν ἀβάτων δασῶν, ἀπεῖχε μόλις πεντήκοντα λεύγας· ἔδει νὰ ἀφιχθῇ εἰς Κορσικὴν καὶ ν' ἀναμείνῃ εἰς τὰς πόλεις, τὰ ὄρη ἢ τὰ δάση αὐτῆς τί ἤθελον ἀποφασίσει οἱ βασιλεῖς ὡς πρὸς τὴν τύχην ἐκείνου ὃν ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη ἀπεκάλουν ἀδελφὸν αὐτῶν.

Κατὰ τὴν δεκάτην μετὰ μεσημβρίαν, ὁ βασιλεὺς κατέβη εἰς τὸ παραθαλάσσιον. Ἡ μέλλουσα ν' ἀπαγάγῃ αὐτὸν λέμβος δὲν ἦλθεν εἰσέτι· ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην, οὐδεὶς ὑπῆρχε φόβος ὅτι θὰ λείψῃ· ὁ κόλπος ἠρευνήθη κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας ὑπὸ τριῶν φίλων ἀφοσιωθέντων ὑπὲρ τοῦ ἀτυχοῦς φυγάδος· οἱ φίλοι οὗτοι ἦσαν ὁ Βλαγκὰρ, ὁ Λαγκλὰδ καὶ ὁ Δοναδιὲ, καὶ οἱ τρεῖς ἀξιωματικοὶ τοῦ ναυτικοῦ, ἄνδρες νοήμονες καὶ ἀγαθοὶ τὴν καρδίαν, οἵτινες ὤμοσαν ἐπὶ τῆς ζωῆς αὐτῶν ὅτι θὰ ὁδηγήσωσι τὸν Μυράτην εἰς Κορσικὴν, καὶ τῷ ὄντι ἔμελλον νὰ ἐκθέσωσι τὴν ζωὴν αὐτῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ὑποσχέσεώς των.

Ὁ Μυράτης εἶδε λοιπὸν ἄνευ ἀνησυχίας ἔρημον τὸ παραθαλάσσιον· ἐξ ἐναντίας μάλιστα ἡ ἀναβολὴ αὕτη τῷ παρεῖχε στιγμὰς υἱϊκῆς χαρᾶς. Ἐπὶ τῆς γωνίας ἐκείνης τῆς γῆς, ἐπὶ τῆς ἀμμώδους ἐκείνης γλώσσης, ὁ δυστυχὴς προγεγραμμένος προσέκειτο εἰσέτι τῇ Γαλλίᾳ, τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ἐνῷ ἅμα ἐπάτει τὸν πόδα εἰς τὸ μέλλον ν' ἀπαγάγῃ αὐτὸν πλοῖον, ὁ χωρισμὸς ἐγίνετο μακρὸς εἰ μὴ αἰώνιος.

Ἐν μέσῳ τῶν διαλογισμῶν, ἐσκίρτησεν αἴφνης καὶ ἐστέναξε· παρετήρησεν ἐν τῷ διαφανεῖ σκότει τῆς μεσημβρινῆς νυκτὸς ἱστίον διολισθαῖνον ὡς φάσμα ἐπὶ τῶν κυμάτων. Ἐντὸς ὀλίγου ἄσμα ναύτου ἠκούσθη· ὁ δὲ Μυράτης ἀνεγνώρισε τὸ σύνθημα, καὶ ἀπεκρίθη ἀνάπτων τὸ ἔναυσμα πιστολίου, εὐθὺς δὲ ἡ λέμβος διηυθύνθη πρὸς τὴν ξηράν· ἐπειδὴ ὅμως ἐβυθίζετο τρεῖς πόδας εἰς τὸ ὕδωρ ἠναγκάσθη νὰ σταθῇ δέκα ἢ δώδεκα βήματα μακρὰν τῆς παραλίας· δύο ἄνδρες ἐπήδησαν ἀμέσως εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἔφθασαν εἰς τὴν λέμβον, ὁ δὲ τρίτος ἔμεινε περιβεβλημένος τὸν μανδύαν του καὶ κατακεκλιμμένος παρὰ τὸ πηδάλιον.

— Λοιπόν, καλοί μου φίλοι, εἶπεν ὁ βασιλεὺς προϋπαντῶν τὸν Βλαγκὰρ καὶ τὸν Λαγκλὰδ μέχρις οὗ ἠσθάνθη τὸ κῦμα βρέχον τοὺς πόδας του, ἦλθεν ἡ ὥρα δὲν ἔχει οὕτω; Ὁ ἄνεμος εἶναι καλὸς, ἡ θάλασσα γαλήνιος· πρέπει ν' ἀναχωρήσωμεν.

— Ναὶ, ἀπεκρίνατο ὁ Λαγκλὰδ, ναὶ, μεγαλειότατε, πρέπει ν' ἀναχωρήσωμεν, καὶ ὅμως ἴσως θὰ ἦτο φρονιμώτερον ν' ἀναβάλωμεν εἰς αὔριον τὸ πρᾶγμα.

— Διατί; ἠρώτησεν ὁ βασιλεύς.

Ὁ Λαγκλὰδ δὲν ἀπήντησεν, ἀλλὰ στραφεὶς πρὸς δυσμὰς, ὕψωσε τὴν χεῖρα, κατὰ τὸ ἔθος τῶν ναυτικῶν, καὶ ἐσύριξεν ἵνα καλέσῃ τὸν ἄνεμον.

— Εἶναι περιττὸν, εἶπεν ὁ Δοναδιὲ, ὅστις ἔμεινεν ἐν τῇ λέμβῳ, ἰδοὺ ἀρχίζει νὰ φυσᾷ, καὶ μετ' ὀλίγον θὰ ἔχῃς φύσημα ὅσον θέλεις... Πρόσεξε, Λαγκλὰδ, πρόσεξε· ἐνίοτε ὁ προσκαλῶν τὸν ἄνεμον ἐξυπνᾷ τὴν τρικυμίαν.

Ὁ Μυράτης ἀνεσκίρτησε, διότι ἐφαίνετο ὅτι ἡ συμβουλὴ ἐκείνη ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀναβαίνουσα ἐδίδετο ὑπὸ τοῦ δαίμονος τῶν ὑδάτων· ἀλλ' ἡ ἐντύπωσις ὑπῆρξε βραχεῖα, καὶ παρευθὺς συνῆλθε.

— Τόσῳ τὸ καλήτερον εἶπεν· ὅσον ἄνεμον ἔχομεν τόσῳ ταχύτερα προχωροῦμεν.

— Ναὶ, ἀπεκρίνατο ὁ Λαγκλὰδ, ὁ Θεὸς ὅμως ἠξεύρει ποῦ θὰ φθάσωμεν ἂν ἐξακολουθῇ νὰ στρίφῃ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον.

— Μὴ ἀναχωρῆτε ἀπόψε, μεγαλειότατε, εἶπεν ὁ Βλαγκὰρ, συνενῶν τὴν γνώμην αὐτοῦ μετὰ τῆς τῶν δύο συντρόφων του.

— Ἀλλὰ διατί τέλος πάντων;

— Διότι, βλέπετε τὴν μαύρην ἐκείνην γραμμήν; λοιπὸν εἰς τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου μόλις ἐφαίνετο, τώρα, ἰδέτε την, σκεπάζει μέρος τοῦ ὁρίζοντος· ἐντὸς μιᾶς ὥρας δὲν θὰ ὑπάρχῃ ἀστὴρ εἰς τὸν οὐρανόν.

— Φοβεῖσθε; εἶπεν ὁ Μυράτης.

— Φοβούμεθα; ἀπήντησεν ὁ Λαγκλὰδ, καὶ τί; τὴν τρικυμίαν; τοῦτο δὲ λέγων ἀνύψωσε τοὺς ὤμους. Εἶναι σχεδὸν τὸ ἴδιον ὡς ἂν ἠρώτων τὴν μεγαλειότητά σας ἂν φοβῆται σφαῖραν κανονίου.... Ὅ,τι λέγομεν ἀποβλέπει, ὑμᾶς, μεγαλειότατε· ἀλλ' εἰς δελφίνια τῆς θαλάσσης ὡς ἡμᾶς τί ἔχει νὰ κάμῃ ἡ τρικυμία;

— Ἀναχωροῦμεν λοιπόν! ἀνεφώνησεν ὁ Μυράτης στενάζων. Ὑγίαινε, Μαρουΐνε .. Μόνος ὁ Θεὸς δύναται νὰ σᾶς ἀνταμείψῃ δι' ὅσα ὑπὲρ ἐμοῦ ἐπράξατε. Εἶμαι εἰς τὰς διαταγάς σας, κύριοι.

Πρὸς τὰς λέξεις ταύτας, οἱ δύο ναυτικοὶ ἔδραξαν τὸν βασιλέα ἕκαστος ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μηροῦ, καὶ αἴροντες αὐτὸν ἐπ' ὤμων, ἐμβῆκαν ἀμέσως εἰς τὴν θάλασσαν· ἐντὸς μιᾶς στιγμῆς ἐπέβη τῆς λέμβου. Ὁ Λαγκλὰδ καὶ Βλαγκὰρ ἀνέβησαν ὄπισθεν αὐτοῦ· ὁ Δοναδιὲ ἔμεινεν εἰς τὸ πηδάλιον, οἱ δὲ λοιποὶ δύο ἀξιωματικοὶ ἐπελήφθησαν τῶν ἱστίων καὶ ἀνεπέτασαν αὐτά. Αὔθωρει, ὡς ἵππος αἰσθανόμενος τὸν πτερνιστῆρα, ἡ μικρὰ λέμβος ἐφάνη ζωογονουμένη· οἱ ναυτικοὶ ἔρριψαν ἀμέριμνον πρὸς τὴν γῆν βλέμμα, ὁ δὲ Μυράτης, αἰσθανόμενος ὅτι ἀπεμακρύνετο, ἐστράφη πρὸς τὸν φιλοξενήσαντα καὶ ἐφώνησεν αὐτῷ παύστατον.

— Ἔχετε τὸ ὁρμολόγιόν σας μέχρι Τεργέστης... μὴ λησμονῆτε τὴν γυναῖκά μου!... Ὑγιαίνετε!... ὑγιαίνετε!...

— Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς φυλάττῃ, μεγαλειότατε, ἐψιθύρισεν ὁ Μαρουΐνος.

Καὶ ἐπὶ ὀλίγην εἰσέτι ὥραν, ἕνεκα τοῦ ἐν τῷ σκότει διαγραφομένου λευκοῦ ἱστίου, ἠδυνήθη νὰ παρακολουθήσῃ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν μετὰ τάχους ἀπομακρυνομένην λέμβον, ἥτις ἐγένετο τέλος ἄφαντος.

Ὁ Μαρουΐνος ἔμεινεν εἰσέτι μικρὸν ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ, καὶ περ οὐδὲν βλέπων ἢ ἀκούων· τότε δὲ, κραυγὴ ἐξασθενοῦσα ἕνεκα τῆς ἀποστάσεως ἔφθασεν ἔτι μέχρις αὐτοῦ· ἡ κραυγὴ ἐκείνη ἦτον ὁ ὕστατος ἀποχαιρετισμὸς τοῦ Μυράτου πρὸς τὴν Γαλλίαν.

Ὅτε ὁ κ. Μαρουΐνος μοὶ ἀφηγήθη ἐσπέραν τινὰ, ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἔνθα συνέβη τὸ πρᾶγμα, τὰς περιγραφείσας λεπτομερείας, τοσούτῳ ζωηρῶς διετηροῦντο ἐν τῇ μνήμῃ του, μολονότι παρῆλθον εἴκοσιν ἔτη, ὥστε ἀνεμιμνήσκετο καὶ τῶν ἐλαχίστων περιστατικῶν τοῦ νυκτερινοῦ ἐκείνου ἀπόπλου. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης μ' ἐβεβαίωσεν ὅτι προαίσθησις δυστυχήματος κατέλαβεν αὐτὸν, ὅτι δὲν ἠδύνατο ν' ἀποσπασθῇ τῆς παραλίας, καὶ πολλάκις τῷ ἦλθε ν' ἀνακαλέσῃ τὸν βασιλέα· ἀλλ' ὅμοιος πρὸς ὀνειρευόμενον, ἤνοιγε τὸ στόμα οὐδεμίαν φωνὴν ἐκφέρων. Ἐφοβεῖτο μὴ νομισθῇ ἀνόητος, καὶ μόλις τὴν μίαν μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ἤτοι δύο ὥρας καὶ ἡμίσειαν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς λέμβου, ἀνέκραξεν οἰκαδε μετὰ δακεθύμου ἄλγους.

Οἱ δὲ ῥιψοκίνδυνοι θαλασσοπόροι ἀνήχθησαν εἰς τὴν εὐρεῖαν θαλασσίαν τροχιὰν ἥτις ἄγει ἀπὸ Τουλῶνος εἰς Βαστίαν, καὶ κατ' ἀρχὰς ἐνόμισεν ὁ βασιλεὺς ὅτι τὰ πράγματα διέψευδον τὴν προρρήσιν τῶν γάλλων ναυτικῶν· ὁ ἄνεμος ἀντὶ ν' αὐξήσῃ, ἔπεσε κατὰ μικρὸν, καὶ δύο ὥρας μετὰ τὸν ἀπόπλουν ἡ λέμβος ἐταλαντεύετο οὔτε προχωροῦσα οὔτε ὀπισθοδρομοῦσα ἐπὶ κυμάτων ἄτινα ἀπὸ λεπτοῦ εἰς λεπτὸν ἐπὶ μᾶλλον ἰσοπεδοῦντο.

Ὁ Μυράτης ἔβλεπε κατηφὴς σβεννύμενον ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἐν ᾗ ἐνόμιζεν ἑαυτὸν δεσμευθέντα, τὸν φωσφορεοειδῆ ὁλκὸν ὃν ἔσυρε κατόπιν του τὸ μικρὸν σκάφος· εἶχε συννεφωμένον θάρρος κατὰ τῆς τρικυμίας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ κατὰ τῆς γαλήνης· μὴ ἐρωτῶν δὲ κἂν τοὺς συμπλέοντας μετ' αὐτοῦ, ὧν παρεξήγει τὴν ἀνησυχίαν, κατεκλίθη εἰς τὸ κύτος τοῦ σκάφους, περιειλίχθη τὸν μανδύαν αὐτοῦ, καὶ κλείων τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς εἰ ἐκοιμᾶτο, παρεδόθη εἰς τὸ κῦμα τῶν διαλογισμῶν του πολλῷ θορυβωδέστερον καὶ πλέον σαλευόμενον τοῦ τῆς θαλάσσης.

Μετὰ μικρὸν οἱ δύο ναῦται, πιστεύοντες ὅτι ὑπνώττει, ἠνώθησαν μετὰ τοῦ πρωρέως, καὶ καθήσαντες παρὰ τὸ πηδάλιον, ἤρξαντο σκεπτόμενοι.

— Κακὰ ἔκαμες, Λαγκλὰδ, εἶπεν ὁ Δοναδιὲ, νὰ πάρῃς τότῳ μικρὰν ἢ τόσῳ μεγάλην λέμβον· χωρὶς κατάστρωμα δὲν ἀντέχομεν εἰς τὴν τρικυμίαν, καὶ χωρὶς κουπιὰ δὲν προχωροῦμεν μὲ τὴν γαλήνην.

— Εἰς τὸν Θεόν μου! δὲν ἠμποροῦσα νὰ διαλέξω. Ἠναγκάσθην νὰ πάρω ὅ,τι εὗρῆκα, καὶ ἂν δὲν ἦτον ἐποχὴ τῆς λακέρδας, μητ' αὐτὴν τὴν παλιόβαρκα θὰ εὕρισκα, ἢ θὰ ἐγύρευα εἰς τὸν λιμένα, καὶ τόσῳ πολλὴ εἶναι ἡ ἐπιτήρησις, ὥστε θὰ ἔμβαινα χωρὶς ἴσως νὰ εὔγω...

— Εἶναι γερὴ τοὐλάχιστον; εἶπεν ὁ Βλαγκάρ.

— Τὸ κῦρες! ἠξεύρεις τί θὰ εἰπῇ σανίδια καὶ καρφιὰ ὁποῦ μουσκεύουν ἕξη χρόνια μὲ 'ς τὸ ἁρμυρὸ νερό; Εἰς συνειθισμένας περιστάσεις δὲν τὴν παίρνει κανεὶς νὰ περάσῃ ἀπὸ τὴν Μασσαλίαν εἰς τὸν πύργον τοῦ Ἰφ, ἀλλὰ τώρα καθὼς εἴμεθα ἡμεῖς γυρίζει κανεὶς τὸν κόσμον μ' ἕνα καρυδότσεφλο.

— Σούτ! εἶπεν ὁ Δοναδιέ.

Οἱ ναῦται ἠκροάσθησαν· ἀπώτατος βρόντος ἠκούσθη, ἀλλὰ τοσοῦτον ἀσθενὴς ὥστε μόνον τὸ ἐξησκημένον οὖς τέκνου τῆς θαλάσσης διέκρινεν αὐτόν.

— Ναί, ναί, εἶπεν ὁ Λαγκλάδ· εἶναι εἰδοποίησις δι' ὅσους ἔχουν πόδια ἢ πτερὰ νὰ γυρίσουν 'ς τὴ φωλιὰ ποῦ δὲν ἔπρεπε ν' ἀφήσουν.

— Εἴμεθα μακρὰν ἀπὸ τὰ νησιά; εἶπε ζωηρῶς ὁ Δοναδιέ.

— Μίαν λεύγαν σχεδόν. Βάλετε κατ' ἐκεῖ τὴν πρώραν.

— Καὶ διατί; εἶπεν ὁ Μυράτης ἀνεγειρόμενος.

— Διὰ ν' ἀράξωμεν, ἂν ἠμποροῦμεν, μεγαλειότατε...

— Ὄχι, ὄχι, ἀνεφώνησεν ὁ Μυράτης, δὲν θέλω νὰ πατήσω πλέον τὴν ξηρὰν εἰμὴ εἰς τὴν Κορσικήν· δὲν θέλω ν' ἀποχαιρετίσω καὶ πάλιν τὴν Γαλλίαν. Κ' ἔπειτα ἡ θάλασσα εἶναι γαλήνιος, καὶ ἰδοὺ μᾶς ἔρχεται πάλιν ὁ ἄνεμος...

— Ὅλα κάτω! ἐφώνησεν ὁ Δοναδιέ.

Εὐθὺς ὁ Λαγκλὰδ καὶ ὁ Βλαγκὰρ ἔδραμον πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς. Τὸ ἱστίον ὠλίσθησεν ἐπὶ τοῦ ἱστοῦ, καὶ κατέπεσεν εἰς τὸ κύτος τοῦ σκάφους.

— Τί κάμνετε; ἐφώνησεν ὁ Μυράτης· λησμονεῖτε ὅτι εἶμαι βασιλεὺς καὶ διατάττω;

— Μεγαλειότατε, εἶπεν ὁ Δοναδιέ, ὑπάρχει βασιλεὺς ἰσχυρότερός σας ἐδῶ, ὁ Θεός· ὑπάρχει φωνὴ καλύπτουσα τὴν ἰδικήν σας, ἡ τῆς τρικυμίας... Ἄφετέ μας νὰ σώσωμεν τὴν ὑμετέραν μεγαλειότητα, ἂν ἦναι δυνατόν, καὶ τίποτε μὴ ἀπαιτῆτε περισσότερον...

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἀστραπὴ διηυλάκισε τὸν ὁρίζοντα, βροντὴ ἐγγύτερον ἠκούσθη, ἐλαφρὸς ἀφρὸς ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος, ἡ δὲ λέμβος ἐσκίρτησε φρικιῶσα ὡς ἔμψυχον ὄν.

Ὁ Μυράτης ἤρξατο ἐννοῶν ὅτι ὁ κίνδυνος προσήγγιζε· τότε ἠγέρθη μειδιῶν, ἔρριψεν ὄπισθέν του τὸν πῖλον αὐτοῦ, ἔσεισε τὴν μακρὰν κόμην του, ὡσφράνθη τὴν τρικυμίαν ὡς ὡσφραίνετο τὸν καπνὸν τῆς μάχης· ὁ στρατιώτης ἦτον ἕτοιμος εἰς πόλεμον.

— Μεγαλειότατε, εἶπεν ὁ Δοναδιέ, εἴδατε μάχας πολλάς· ἀλλ' ἴσως τρικυμίαν δὲν εἴδατε· ἂν ἦσθε περίεργος δι' αὐτὸ τὸ θέαμα, προσκολληθῆτε εἰς τὸν ἱστὸν καὶ βλέπετε, διότι μᾶς ἔρχεται μία εὐπαρουσίαστος.

— Τί πρέπει νὰ κάμω; εἶπεν ὁ Μυράτης· δὲν δύναμαι νὰ σᾶς βοηθήσω εἰς τίποτε;

— Ὄχι, πρὸς τὸ παρόν, μεγαλειότατε! ἀργότερα σᾶς βάλλομεν εἰς τὰς ἀντλίας.

Κατὰ τὸν διάλογον τοῦτον, ἡ καταιγὶς προώδευεν· ἤρχετο ἐπὶ τοὺς θαλασσοπόρους ὡς ἵππος ἀφηνιῶν, ἄνεμον καὶ πῦρ ἀπὸ τῶν μυκτήρων πνέων, τὸν κεραυνὸν χρεμετιζόμενος καὶ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ τὸν ἀφρὸν τῶν κυμάτων πατάσσων. Ὁ Δοναδιὲ ὤθησε τὸ πηδάλιον, ἡ λέμβος ἐνέδωκεν ὡς ἐννοοῦσα τὴν ἀνάγκην προθύμου ὑπακοῆς, καὶ παρουσίασε τὴν πρύμναν πρὸς τὴν ῥιπὴν τοῦ ἀνέμου· τότε ὁ καταιγίζων ἄνεμος διῆλθε καταλείπων ὄπισθέν του τὴν θάλασσαν φρικιῶσαν, καὶ τὸ πᾶν ἐφάνη γαληνιάσαν. Ἡ λαῖλαψ ἀνελάμβανε δυνάμεις.

— Τὴν ἐγλυτώσαμεν λοιπὸν μ' αὐτὴ τὴν μπόρα; εἶπεν ὁ Μυράτης.

— Ὄχι, μεγαλειότατε, εἶπεν ὁ Δοναδιέ, αὐτὸς εἶναι ἀκροβολισμὸς τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς, τώρα θὰ μᾶς χαιρετίσῃ καὶ τὸ σῶμα τοῦ στρατοῦ.

— Καὶ δὲν κάμνομεν μερικὰς ἑτοιμασίας διὰ νὰ τὸ ὑποδεχθῶμεν; ἀπεκρίνατο εὐθύμως ὁ βασιλεύς.

— Ποίας; εἶπεν ὁ Δοναδιέ. Δὲν ἔχομεν πλέον ἕνα δάκτυλον πανὶ ὅπου νὰ πιάσῃ ὁ ἄνεμος, καὶ ἐν ὅσῳ ἡ λέμβος δὲν κάμνει νερὰ θὰ πλέωμεν 'σὰν τὸ φελλό. Βαστᾶτε καλά, μεγαλειότατε.....

Τῷ ὄντι δευτέρα ῥιπὴ ἀνέμου ἴπτατο ὁρμητικώτερον τῆς πρώτης ὑπὸ βροχῆς καὶ ἀστραπῶν συνοδευομένη. Ὁ Δοναδιὲ ἐπειράθη νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν αὐτὴν κίνησιν· ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ πηδαλιουχήσῃ ἐγκαίρως καὶ ὁ ἄνεμος περιεκύκλωσε τὴν λέμβον· ὁ ἱστὸς ἐκάμφθη ὡς κάλαμος· εἰς τὸ σκάφος εἰσέῤῥευσε κῦμα.

— Εἰς τὰς ἀντλίας! ἔκραξεν ὁ Δοναδιέ. Μεγαλειότατε, ἰδοὺ ἡ ὥρα νὰ μᾶς βοηθήσετε...

Ὁ Βλαγκὰρ, ὁ Λαγκλὰδ καὶ ὁ Μυράτης ἔδραξαν τοὺς πίλους αὐτῶν καὶ ἤρξαντο κενοῦντες τὴν λέμβον. Ἡ θέσις τῶν τεσσάρων ἐκείνων ἀνδρῶν ἦτο δεινή, διήρκεσε δὲ τρεῖς ὥρας. Ὑπο-

φωσκούσης τῆς ἡμέρας ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος· ἡ θάλασσα ὅμως ἔμεινεν ἐξωγκωμένη καὶ τρικυμιώδης. Ἡ ἀνάγκη τοῦ φαγητοῦ ἐγίνετο ἐπαισθητή· πάντα τὰ τρόφιμα ἐβλάβησαν ὑπὸ τοῦ θαλασσίου ὕδατος, μόνος δὲ ὁ οἶνος ἔμεινεν ἀνέπαφος. Ὁ βασιλεὺς ἔλαβε φιάλην, καὶ κατέπιε πρῶτος ὀλίγον, εἶτα ἔδωκεν αὐτὴν τοῖς συντρόφοις, οἵτινες ἔπιον καὶ αὐτοί· ἡ ἀνάγκη ἐδίωξε τὴν ἐθιμοταξίαν. Ὁ Λαγκλὰδ εἶχε κατὰ τύχην πλάκας σοκολάτας, ἃς προσήνεγκε τῷ βασιλεῖ. Ὁ Μυράτης διένειμεν αὐτὰς εἰς τέσσαρα ἴσα μερίδια καὶ ἐβίασε τοὺς συντρόφους του νὰ φάγωσι· περατωθέντος δὲ τοῦ δείπνου, ἐτράπησαν εἰς τὴν Κορσικήν· ἀλλ' ἡ λέμβος τοσοῦτον ἐβλάβη ὥστε πιθανότης δὲν ὑπῆρχεν ὅτι θὰ δυνηθῇ νὰ προσεγγίσῃ εἰς Βαστίαν.

Ἡ ἡμέρα παρῆλθεν ὁλόκληρος, οἱ δὲ θαλασσοπόροι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ προχωρήσωσιν ὑπὲρ τὰς δέκα λεύγας· ἔπλεον μὲ τὸν μικρὸν φ λ ό κ ο ν, μὴ τολμῶντες ν' ἀναπετάσωσι τὸ μέγα ἱστίον· ὁ δὲ ἄνεμος ἦτο τοσοῦτον ἄστατος, ὥστε ἡ ὥρα ἐδαπανᾶτο εἰς τὸ παλαίειν πρὸς τὰς ἰδιοτροπίας αὐτοῦ.

Τὸ ἑσπέρας ὕδωρ ἐφάνη εἰσρέον διὰ μέσου τῶν κακῶς ἡρμοσμένων σανίδων· τὰ χειρόμακτρα τοῦ πληρώματος ἐνωθέντα ἤρκεσαν πρὸς τὸ βῦσαι τὴν λέμβον· ἡ ζοφερὰ καὶ μελαγχολικὴ νὺξ περιέζωσεν αὖθις αὐτοὺς διὰ τοῦ σκότους.

Ὁ Μυράτης κεκμηκὼς ἀπεκοιμήθη· ὁ Βλαγκὰρ καὶ ὁ Λαγκλὰδ ἀνέλαβον θέσιν παρὰ τῷ Δοναδιέ, καὶ οἱ τρεῖς ἐκεῖνοι ἄνδρες, οἵτινες ἐφαίνοντο ἀναισθητοῦντες πρὸς τὸν ὕπνον καὶ τὸν κάματον, ἠγρύπνησαν ὑπὲρ τῆς ἡσυχίας τοῦ ὕπνου του.

Ἡ νὺξ ὑπῆρξε, κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀρκούντως ἥσυχος· ἐνίοτε ὅμως ὑπόκωφοι τρυγμοὶ ἠκούοντο. Τότε δὲ οἱ τρεῖς ναυτικοὶ ἠτένιζον ἀλλήλους μετὰ παραδόξου ἐκφράσεως· εἶτα οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐστρέφοντο αὖθις πρὸς τὸν βασιλέα κοιμώμενον εἰς τὸ κύτος τοῦ πλοιαρίου ἐκείνου, ἐντὸς τοῦ θαλασσοβρέκτου μανδύου του, τοσούτῳ βαθέως ὅσον ἐκοιμήθη εἰς τὰς ἄμμους τῆς Αἰγύπτου καὶ τὴν χιόνα τῆς Ῥωσσίας. Τότε εἷς αὐτῶν ἠγείρετο μετέβαινεν εἰς τὸ ἕτερον ἄκρον τοῦ πορθμείου συρίζων μεταξὺ τῶν ὀδόντων τὸν ἦχον προδηγικοῦ ἄσματος... καὶ ἀφοῦ συνεβουλεύετο τὸν οὐρανόν, τὰ κύματα, τὴν λέμβον, ἐπανήρχετο πρὸς τοὺς συντρόφους αὐτοῦ, καὶ ἐκάθητο ψιθυρίζων·

— Ἀδύνατον· δὲν φθάνομεν ποτέ, ἐκτὸς ἂν γείνῃ θαῦμα.

Ἡ νὺξ παρῆλθεν οὕτως· ὑποφωσκούσης δὲ τῆς ἡμέρας ἐφάνη πλοῖον.

— Πλοῖον! ἀνέκραξεν ὁ Δοναδιέ, πλοῖον!

Πρὸς τὴν κραυγὴν ταύτην ὁ βασιλεὺς ἀφυπνίσθη. Τῷ ὄντι μικρὸν ἐμπορικὸν βρίκιον ἐφαίνετο ἐκ Κορσικῆς ἐρχόμενον καὶ πλέον πρὸς τὸ Τουλών. Ὁ Δοναδιὲ ἔστρεψε πρὸς αὐτὸ τὴν πρῷραν, ὁ Βλαγκὰρ ἀνεπέτασε τὰ ἱστία ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε ἡ λέμβος κατεβάλλετο, καὶ ὁ Λαγκλὰδ ἔδραμεν εἰς τὴν πρῷραν ἀνυψῶν τὸν μανδύαν τοῦ βασιλέως ἐπ' ἄκρου ἁρπάγης.

Μετὰ μικρὸν οἱ ἐπιβάται τῆς λέμβου ἐνόησαν ὅτι παρετηρήθησαν· τὸ βρίκιον διηυθύνετο πρὸς αὐτούς, καὶ ἐντὸς δέκα λεπτῶν ἀπεῖχον ἀλλήλων πεντήκοντα βήματα. Ὁ πλοίαρχος ἐνεφανίσθη ἐπὶ τῆς πρώρας. Τότε ὁ βασιλεὺς ἔκραξεν αὐτόν, προσφέρων ἀδρὰν ἀμοιβὴν ἂν ἤθελε νὰ δεχθῇ αὐτὸν μετὰ τῶν τριῶν συντρόφων του καὶ ν' ἀπαγάγῃ αὐτοὺς εἰς Κορσικήν. Ὁ πλοίαρχος ἤκουσε τὴν πρότασιν· εἶτα ἀμέσως, πρὸς τὸ πλήρωμα στραφείς, ἔδωκε ταπεινῇ τῇ φωνῇ διαταγὴν ἣν δὲν ἠδυνήθη ν' ἀκούσῃ ὁ Δοναδιέ, ἀλλ' ἐνόησε πιθανῶς ἐκ τοῦ νεύματος, διότι παρευθὺς διέταξε τὸν Λαγκλὰδ καὶ τὸν Βλαγκὰρ νὰ ἐκτελέσωσι κίνησιν δι' ἧς ἔμελλον ν' ἀπομακρυνθῶσι τοῦ πλοίου. Ἐκεῖνοι δὲ ὑπήκουσαν μετὰ τῆς παθητικῆς προθυμίας τῶν ναυτικῶν· ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ἔκρουσε τὸν πόδα·

— Τί κάμνετε, Δοναδιέ; τί κάμνετε; ἀνέκραξε, δὲν βλέπετε ὅτι ἔρχεται πρὸς ἡμᾶς;

— Ναί, εἰς τὴν ψυχήν μου, τὸ βλέπω... Ὑπάκουσον Λαγκλάδ, ἐμπρός, Βλαγκὰρ ὀγλίγωρα. Ναί, ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς καὶ ἴσως πολὺ ἀργὰ τὸ ἐνόησα. Καλά, καλά· ἐδῶ τώρα. Τότε ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ πηδαλίου καὶ μετέδωκεν αὐτῷ κίνησιν οὕτωσὶ αἰφνιδίαν καὶ σφοδράν, ὥστε ἡ λέμβος βιασθεῖσα ν' ἀλλάξῃ ἀμέσως διεύθυνσιν ἐφάνη τραχυνομένη κατ' αὐτοῦ, ὡς ἤθελε πράξει ἵππος κατὰ τοῦ χαλινοῦ· τέλος δὲ ὑπήκουσε. Κῦμα τεράστιον ἐξεγερθὲν ὑπὸ τοῦ πρὸς αὐτὴν ἐρχομένου κολοσσοῦ παρέσυρεν αὐτὴν ὡς φύλλον· τὸ βρίκιον διῆλθεν ὀλίγους πόδας μακρὰν τῆς πρύμνης.

— Ἄ! προδότα! ἀνεφώνησεν ὁ βασιλεύς, ὅστις μόλις ἤρξατο ἐννοῶν τὸν σκοπὸν τοῦ πλοιάρχου· ταὐτοχρόνως δὲ ἔσυρε πιστόλιον ἀπὸ τῆς ζώνης του κράζων·

— Ἔφοδος, ἔφοδος, καὶ ἐπειράθη νὰ πυροβολήσῃ κατὰ τοῦ βρικίου· ἀλλ' ἡ πυρῖτις ἦτο βεβρεγμένη καὶ δὲν ἐφλέχθη· ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκμανεὶς οὐκ ἐπαύετο κράζων· Ἔφοδος! ἔφοδος!

— Ναὶ, ναὶ, ὁ ἄθλιος ἢ μᾶλλον ὁ ἀνόητος, εἶπεν ὁ Δονασιὲ μᾶς ἐξέλαβεν ὡς πειρατὰς, καὶ ἠθέλησε νὰ μᾶς καταβυθίσῃ, ὡς νὰ εἴχαμεν ἀνάγκην αὐτοῦ πρὸς τοῦτο.

Ἀληθῶς δὲ ῥίπτων τις τὰ βλέμματα ἐπὶ τῆς λέμβου εὐκόλως ἤθελεν ἐννοήσει ὅτι ἤρξατο γινομένη ὑποβρύχιος. Ἡσωτήριος πλήρης κινδύνου ἀπόπειρα τοῦ Δονασιὲ δεινῶς ἐξησθένησε τὸ σκάφος καὶ ἡ θάλασσα εἰσέῤῥεε διὰ πολλῶν ἀνεῳγότων μερῶν· ἔδει νὰ ἐπαναληφθῇ ἡ διὰ τῶν πίλων κένωσις τοῦ ὕδατος· ἡ δὲ ἐργασία αὕτη διήρκεσε δέκα ὥρας. Τέλος ὁ Δονασιὲ ἔβαλε καὶ δευτέραν φορὰν τὴν σωτήριον ταύτην κραυγήν·

— Πλοῖον! πλοῖον!...

Ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ δύο σύντροφοι αὐτοῦ ἐπαύσαντο τοῦ ἔργου ἀμέσως· ἀνεπετάσθησαν ἐκ νέου τὰ ἱστία, ἐτράπη ἡ πρῴρα πρὸς τὸ πλοῖον, ὅπερ προσήρχετο, καὶ δὲν προσεῖχον εἰς τὸ ὕδωρ ὅπερ μὴ καταπολεμούμενον ἀνυψώθη ταχέως.



Οἱ δὲ δύο ἀρχαῖοι συμπολεμισταὶ ἔμειναν ἐπὶ μικρὸν ἐναγκαλισμένοι.—Σελ. 311.

Τοῦ λοιποῦ, ἦτο ζήτημα χρόνου, λεπτῶν, δευτερολέπτων, καὶ οὐδὲν πλέον· ἔπρεπε νὰ προσεγγίσωσιν εἰς τὸ πλοῖον πρὶν ἢ καταποντι-

σθῶσι. Τὸ δὲ πλοῖον ἀφ' ἑτέρου ἐφαίνετο κατανοοῦν τὴν ἐπικίνδυνον θέσιν τῶν ἐπικαλουμένων τὴν βοήθειαν αὐτοῦ· ἤρχετο ὁρμαῖον.

Πρῶτος ὁ Λαγκλὰδ ἀνεγνώρισεν αὐτό· ἦτο πλοῖον τῆς κυβερνήσεως ταχυδρομικὸν ἐκτελοῦν τὴν μεταξὺ Τουλῶνος καὶ Βαστίας ὑπηρεσίαν. Ὁ Λαγκλὰδ ἦτο φίλος τοῦ πλοιάρχου, ἐκάλεσεν αὐτὸν ὀνομαστὶ διὰ τῆς ἰσχυρᾶς ἐκείνης φωνῆς τῆς ἀγωνίας, καὶ ἠκούσθη.

Ἦτο καιρός· τὸ ὕδωρ ἀνέβαινεν ἀδιαλείπτως· ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σύντροφοι αὐτοῦ ἦσαν ἤδη ἐντὸς τῆς θαλάσσης μέχρι γονάτων· ἡ λέμβος ἔστενεν ὡς ψυχορράγων ἄνθρωπος· τοῦ λοιποῦ δὲν ἔπλεεν ἐπὶ τὰ πρόσω, ἀλλὰ περιεδινεῖτο.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην τρία σχοινία ἀπὸ τοῦ πλοίου ῥιφθέντα ἔπεσαν εἰς τὴν λέμβον· ὁ βασιλεὺς ἥρπασε τὸ ἓν, ὥρμησε καὶ ἔδραξε τὴν σχοινίνην κλίμακα· οὕτως ἐσώθη. Ὁ Βλαγκὰρ καὶ ὁ Λαγκλὰδ ἔπραξαν σχεδὸν ταὐτοχρόνως τὸ αὐτό· ὁ Δοναδιὲ ἔμεινε τελευταῖος, ὡς ὤφειλε, καὶ ἐνῷ ἐπάτει τὸν ἕνα πόδα ἐπὶ τῆς κλίμακος τοῦ πλοίου, ἠσθάνθη ὑπὸ τὸν ἕτερον βυθιζομένην τὴν λέμβον· ἐστράφη μετὰ τῆς ἀπαθείας ναυτικοῦ, εἶδε τὴν ἄβυσσον ἀνοίγουσαν τὸ εὐρὺ αὐτῆς χάσμα ὑπ' αὐτόν, καὶ ἐν ἀκαρεῖ ἡ καταπινομένη λέμβος περιεστράφη καὶ ἐξηφανίσθη. Πέντε δευτερόλεπτα ἂν εἰσέτι παρήρχοντο, οἱ τέσσαρες ἄνδρες οἵτινες νῦν ἐσώζοντο, διὰ παντὸς ἀπώλλυντο (4) !...

Μόλις πατήσαντος τοῦ Μυράτου τὸ κατάστρωμα, ἄνθρωπός τις ἐρρίφθη πρὸ τῶν ποδῶν του· ἦτο δὲ μαμελοῦκος, ὃν ἄλλοτε ἐπανήγαγεν ἐξ Αἰγύπτου, καὶ ὅστις ἐνυμφεύθη εἰς Καστελλαμάρε· ἐμπορικαὶ ὑποθέσεις ὤθησαν αὐτὸν πρὸς τὴν Μασσαλίαν, ἔνθα διέφυγεν ὡς ἐκ θαύματος τὴν σφαγὴν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ· μεθ' ὅλην δὲ τὴν μεταμφίεσιν αὐτοῦ καὶ τοὺς μόχθους οὓς ὑπέστη ἀνεγνώρισε τὸν πρώην κύριόν του. Ἕνεκα τῶν ἐπιφωνήσεων αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξακολουθήσῃ ἄγνωστος ὤν· τότε ὁ γερουσιαστὴς Καζαβιάγκας, ὁ πλοίαρχος Ὀλέττας, εἷς ἀνεψιὸς τοῦ πρίγκηπος Βασιόκκη, εἷς ἔφορος ὀνόματι Βοέρκος, οἵτινες ἔφευγον καὶ αὐτοὶ τὰς σφαγὰς τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας, ἐπὶ τοῦ πλοίου εὑρισκόμενοι προσηγόρευσαν αὐτὸν μεγαλειότατον καὶ ἠύτοσχεδίασαν πέριξ αὐτοῦ μικρὰν αὐλήν· ἡ μετάβασις ἦτον αἰφνιδία· ἐπήνεγκε δὲ ἀκαριαίαν μεταβολήν· τοῦ λοιποῦ δὲν ἦτο Μυράτης ὁ προγεγραμμένος, ἀλλ' Ἰωακεὶμ ὁ Α', βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως.

Ἡ γῆ τῆς ἐξορίας ἐξηφανίσθη μετὰ τῆς καταποντισθείσης λέμβου· ἀντ' ἐκείνης δὲ ἐνεφανίσθη ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος ἡ Νεάπολις καὶ ὁ μεγαλοπρεπὴς αὐτῆς κόλπος ὡς θαυμάσιος ἀντικατοπτρισμός, ἀναμφιβόλως δὲ ἡ πρώτη ἰδέα τοῦ ὀλεθρίου πολέμου τῆς Καλαβρίας ἐγεννήθη κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας τῆς μέθης αἵτινες ἐπηκολούθησαν τὰς ὥρας τῆς ἀγωνίας.

Οὐχ ἧττον ὁ βασιλεύς, ἀγνοῶν εἰσέτι ὁποία ὑποδοχὴ ἀνέμενεν αὐτὸν ἐν Κορσικῇ, ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦ κόμητος τοῦ Κάμπο Μέλλε, καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπέβη εἰς τὴν ξηρὰν ἐν Βαστίᾳ τῇ 25 αὐγούστου. Ἀλλ' ἡ προφύλαξις ὑπῆρξεν ἀνωφελής· τρεῖς μετὰ τὴν ἄφιξιν αὐτοῦ ἡμέρας οὐδεὶς ἠγνόει τὴν ἐν τῇ πόλει παρουσίαν του. Ὁ λαὸς ἐσχημάτιζεν ὁμίλους καὶ κραυγαὶ ζήτω ὁ Ἰωακείμ! ἠκούοντο, ὁ δὲ βασιλεὺς φοβούμενος μὴ ταράξῃ τὴν δημοσίαν ἡσυχίαν, ἐξῆλθε τῇ αὐτῇ ἑσπέρᾳ τῆς πόλεως μετὰ τῶν τριῶν αὐτοῦ συντρόφων καὶ τοῦ μαμελούκου του.

Δύο μετὰ ταῦτα ὥρας εἰσήρχετο εἰς Βισκοβάτον καὶ ἔκρουε τὴν θύραν τοῦ στρατηγοῦ Φραγκεσκέττη, ὅστις διετέλεσεν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ του καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ἀπελθὼν τῆς Νεαπόλεως συγχρόνως μετὰ τοῦ βασιλέως, κατῴκησεν ἐν Κορσικῇ σὺν τῇ γυναικὶ αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πενθεροῦ του Κολόνα Σικάλδη.

Ἐδείπνει δὲ ὅτε τῷ εἶπον ὅτι ξένος τις ἤθελε νὰ τῷ ὁμιλήσῃ. Ἐξῆλθε καὶ εὗρε τὸν Μυράτην περιβεβλημένον στρατιωτικὸν μανδύαν, καὶ φέροντα περισκελίδας, ἐπικνημίδια καὶ σανδάλια στρατιώτου.

Ὁ στρατηγὸς ἔστη ἐκστατικός· ὁ Μυράτης ἠτένισεν ἐπ' αὐτοῦ τὸν μέγαν καὶ μέλανα ὀφθαλμόν του· εἶτα σταυρώσας τὰς χεῖρας·

— Φραγκεσκέττη, τῷ εἶπεν, ἔχεις εἰς τὴν τράπεζάν σου θέσιν διὰ τὸν πεινῶντα στρατηγόν σου; ἔχεις ὑπὸ τὴν στέγην σου ἄσυλον διὰ τὸν προγεγραμμένον βασιλέα σου;...

Ὁ Φραγκεσκέττης ἔβαλε κραυγὴν ἐκπλήξεως ἀναγνωρίσας τὸν Ἰωακείμ, καὶ δὲν ἠδυνήθη ν' ἀποκριθῇ ἀλλ' ἔπεσε πρὸ τῶν ποδῶν του καὶ ἠσπάζετο τὴν χεῖρά του. Ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης ἡ οἰκία τοῦ στρατηγοῦ ἐτέθη εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Μυράτου.

Μόλις διασπαρείσης ἐν τοῖς πέριξ τῆς φήμης ὅτι ἦλθεν ὁ βασιλεὺς ἔδραμον εἰς Βισκοβάτον ἀξιωματικοὶ παντὸς βαθμοῦ, ἀπόμαχοι ὑπ' αὐτὸν πολεμήσαντες καὶ κορσικανοὶ κυνηγοὶ καταγοητευόμενοι ἐκ τοῦ ῥιψοκινδύνου αὐτοῦ χα-

ρακτῆρος· ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἡ οἰκία τοῦ στρατηγοῦ μετεσχηματίσθη εἰς ἀνάκτορον, τὸ χωρίον εἰς βασιλικὴν καθέδραν καὶ ἡ νῆσος εἰς βασίλειον.

Ἀλλόκοτοι φῆμαι διεσπάρησαν περὶ τῶν σκοπῶν τοῦ Μυράτου, στρατὸς δὲ ἐξ ἐννεακοσίων ἀνδρῶν ἐνίσχυέ πως αὐτάς.

Τότε ὁ Βλαγκὰρ, ὁ Λαγκλὰδ καὶ ὁ Δοναδιὲ ἀπεχαιρέτισαν αὐτόν· ὁ Μυράτης ἠθέλησε νὰ ἐμποδίσῃ αὐτούς· ἀλλ' ἐκεῖνοι ἀφιερώθησαν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ προγεγραμμένου, καὶ οὐχὶ ὑπὲρ τῆς τύχης τοῦ βασιλέως.

Εἴπομεν ὅτι ὁ Μυράτης εὗρεν ἐπὶ τοῦ πλοίου τῆς Βαστίας ἕνα τῶν ἀρχαίων αὐτοῦ μαμελούκων ὀνόματι Ὀθέλλον, καὶ ὅτι οὗτος ἠκολούθησεν αὐτῷ εἰς Βισκοβάτον· ὁ πρώην βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως διενοήθη νὰ καταστήσῃ πράκτορα αὐτοῦ τὸν ἄνθρωπον. Οἰκογενειακαὶ σχέσεις ἀνεκάλουν αὐτὸν φυσικώτατα εἰς Καστελλαμάρε· διέταξεν αὐτὸν νὰ ἐπανακάμψῃ ἐκεῖσε, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἐπιστολὰς τοῖς μᾶλλον ἀφωσιωμένοις.

Ὁ Ὀθέλλος ἀνεχώρησεν, ἀφίκετο αἰσίως παρὰ τῷ πενθερῷ αὐτοῦ, καὶ ἐνόμισεν ὅτι δύναται νὰ τῷ εἴπῃ τὰ πάντα· ἐκεῖνος ὅμως φοβηθεὶς εἰδοποίησε τὴν ἀστυνομίαν· νυκτερινὴ δὲ κατ' οἶκον ἔρευνα ἐνηργήθη παρὰ τῷ Ὀθέλλῳ καὶ ἡ ἀλληλογραφία κατεσχέθη.

Τῇ ἐπιούσῃ, πάντες οἱ πρὸς οὓς διηυθύνοντο αἱ ἐπιστολαὶ συνελήφθησαν, καὶ διετάχθησαν νὰ ἀποκριθῶσι τῷ Μυράτῃ ὡς εἰ ἦσαν ἐλεύθεροι, πλὴν ὁρίσωσι δὲ αὐτῷ τὸ Σάλερνον ὡς ἐπίκαιρον μέρος πρὸς ἀπόβασιν· πέντε ἐπὶ ἑπτὰ ὑπήκουσαν ἀνάνδρως· οἱ δὲ λοιποὶ δύο, οἵτινες ἦσαν δύο Ἱσπανοὶ ἀδελφοί, ἠρνήθησαν ἀπολύτως, καὶ ἐρρίφθησαν εἰς τὰς εἱρκτάς.

Τούτων γινομένων, ὁ Μυράτης, ἀπῆλθεν ἐκ Βισκοβάτου, τῇ 17 σεπτεμβρίου, συνοδευόμενος παρὰ τοῦ στρατηγοῦ Φραγκεσκέττη καὶ πολλῶν κορσικανῶν ἀξιωματικῶν, ὡδευσε πρὸς τὸ Αἰάκειον διὰ τῆς Κοτώνης, τῶν ὀρέων τῆς Σέρρας, τοῦ Βόσκου, Βενάκου, Βιβάρου, τῶν αὐχένων τοῦ δάσους τοῦ Βετσανόβου καὶ τοῦ Βογωνιάνη· πανταχοῦ δὲ ἐτιμήθη ὡς βασιλεύς, καὶ πρὸ τῶν πυλῶν τῶν πόλεων ἐδέξατο πολλὰς πρεσβείας λόγους ἀπαγγελλούσας καὶ προσαγορευούσας αὐτὸν ὡς βασιλέα· τέλος τῇ 23 σεπτεμβρίου ἀφίκετο εἰς Αἰάκειον.

Ἅπας ὁ λαὸς ἀνέμενεν αὐτὸν ἔξω τῶν τειχῶν· ἡ δὲ εἰς τὴν πόλιν εἴσοδος αὐτοῦ ἦτο θρίαμβος· μετηνέχθη μέχρι τοῦ ξενοδοχείου ὅπερ ἐκ τῶν προτέρων ὡρίσθη παρὰ τῶν καταλυμάτιῶν· πάντα ταῦτα ἠδύναντο νὰ ταράξωσι τὴν κεφαλὴν ἀνθρώπου ἧττον εὐαισθήτου τοῦ Μυράτου· τὸ κατ' αὐτὸν ἐμέθυεν ὑπὸ χαρᾶς· εἰσερχόμενος εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ἔτεινε τὴν χεῖρα τῷ Φραγκεσκέττῃ·

— Ἴδετε, τῷ εἶπε, ἐκ τοῦ τρόπου μεθ' οὗ μὲ ὑποδέχονται οἱ Κορσικανοὶ τί θὰ πράξωσι δι' ἐμὲ οἱ Νεαπολιτανοί.

Αὗται ἦσαν αἱ πρῶται διαφυγοῦσαι αὐτὸν λέξεις περὶ τῶν μελλόντων σχεδίων του, καὶ ἀπ' αὐτῆς ἐκείνης τῆς ἡμέρας διέταξε πάντα τὰ πρὸς ἀναχώρησιν.

Συνήχθησαν δέκα μικραὶ ἑρολκίδες· Μελιταῖός τις ὀνόματι Βαρβάρας, πρώην πλοίαρχος φρεγάτας τοῦ νεαπολιτανικοῦ ναυτικοῦ, διωρίσθη ἀρχηγὸς τῆς ἐκστρατείας· διακόσιοι πεντήκοντα ἄνδρες ἐστρατολογήθησαν καὶ εἰδοποιήθησαν νὰ ὦσιν ἕτοιμοι πρὸς ἀναχώρησιν κατὰ τὸ πρῶτον σύνθημα.

Ὁ Μυράτης δὲν ἀνέμενε τοῦ λοιποῦ εἰμὴ τὰς ἀπαντήσεις πρὸς τὰς ἐπιστολὰς τοῦ Ὀθέλλου· ἔλαβε δ' αὐτὰς κατὰ τὴν πρωΐαν τῆς 28, καὶ προσκαλεσάμενος πάντας τοὺς ἀξιωματικοὺς εἰς μέγα γεῦμα ἔδωκε διπλοῦν μισθὸν καὶ σιτηρέσιον τοῖς ἀνθρώποις αὐτοῦ.

Ὁ βασιλεὺς ἐγεύετο τῶν ἐπιδορπίων, ὅτε ἀνηγγέλθη αὐτῷ ἡ ἔλευσις τοῦ Μακερόνη, ἀπεσταλμένου τῶν ξένων δυνάμεων κομίζοντος τῷ Μυράτῃ τὴν ἀπάντησιν ἣν ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἀνέμενεν ἐν Τουλῶνι.

Ὁ Μυράτης ἠγέρθη ἀπὸ τῆς τραπέζης, μετέβη εἰς παρακείμενον δωμάτιον, ὁ δὲ Μακερόνης παρουσιάσθη ὡς ἐπιτετραμμένος ἐπίσημον ἀποστολὴν, καὶ ἐπέδωκε τῷ βασιλεῖ τελεσίγραφον τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας ὅπερ ἦτο συντεταγμένον ὡς ἕπεται·

« Ὁ κ. Μακερόνης ἐπιτρέπεται διὰ τοῦ παρόντος ἐγγράφου νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν βασιλέα Ἰωακεὶμ ὅτι ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας θέλει χορηγήσει αὐτῷ ἄσυλον ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ του ὑπὸ τοὺς ἑπομένους ὅρους·

» 1ον Ὁ βασιλεὺς θέλει λάβει ἰδιωτικὸν ὄνομα· τῆς δὲ βασιλίσσης δεχθείσης τὸ τοῦ Λιπάνου, προτείνεται τῷ βασιλεῖ νὰ λάβῃ τὸ αὐτὸ ὄνομα.

» 2ον Ἔσται συγκεχωρημένον τῷ βασιλεῖ νὰ ἐκλέξῃ μίαν πόλιν τῆς Βοημίας, τῆς Μοραυίας, ἢ τῆς Ἄνω Αὐστρίας, ὅπως ἐγκαταστῇ ἐν αὐτῇ· δύναται μάλιστα ἀκωλύτως νὰ κατοικήσῃ ἐν ἐξοχῇ τῶν αὐτῶν ἐπαρχιῶν.

» 3ον Ὁ βασιλεὺς θέλει δώσει τὸν λόγον τῆς τιμῆς αὐτοῦ τῇ αὐτοῦ Καισαροβασιλικῇ Μεγαλειότητι ὅτι δὲν θὰ ἐγκαταλείψῃ ποτὲ τὰ αὐστριακὰ Κράτη ἄνευ τῆς ῥητῆς συγκαταθέσεως τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ὅτι θὰ ζήσῃ ὡς διακεκριμένος ἰδιώτης, ἀλλ' ὑποκείμενος εἰς τοὺς ἰσχύοντας ἐντὸς τῶν αὐστριακῶν Κρατῶν νόμους.

» Εἰς ἔνδειξιν καὶ ὅπως γένηται χρῆσις αὐτοῦ ὅπου δεῖ ἐγένετο καὶ ὑπεγράφη τὸ παρὸν ὑπὸ τοῦ ὑποφαινομένου κατὰ διαταγὴν τοῦ αὐτοκράτορος.

» Ἐδόθη ἐν Παρισίοις, τῇ 11 7βρίου 1815.

» [Ὑπογ.] Ὁ πρίγκηψ ΜΕΤΤΕΡΝΙΧ. »

Ὁ Μυράτης ἐμειδίασε τελευτῶν τὴν ἀνάγνωσιν, καὶ ἔνευσε τῷ Μακερόνῃ ν' ἀκολουθήσῃ αὐτῷ. Ὡδήγησε δ' αὐτὸν τότε ἐπὶ τοῦ δώματος τῆς οἰκίας, ὅπερ ὑπερέκειτο ὅλης τῆς πόλεως καὶ ὑπὲρ ὃ ἀνεπετάννυτο ἡ σημαία του κυμαινομένη ὡς ἐπὶ βασιλικοῦ μεγάρου· ἐκεῖθεν ἐφαίνετο τὸ Αἰάκειον ἀγαλλιώμενον, φαιδρὸν καὶ κατάφωτον, ὁ λιμὴν ἔνθα ἐσάλευεν ὁ στολίσκος καὶ αἱ βρίθουσαι πλήθους ὁδοὶ ὡς ἐν ἡμέρᾳ πανηγύρεως.

Ὁ λαὸς μόλις ἰδὼν τὸν Μυράτην ἀνεφώνησε μιᾷ τῇ φωνῇ·

— Ζήτω ὁ Ἰωακεὶμ! ζήτω ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ναπολέοντος! ζήτω ὁ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως!

Ὁ Μυράτης ἐχαιρέτισεν, αἱ δὲ κραυγαὶ ἐδιπλασιάσθησαν καὶ ἡ μουσικὴ τῆς φρουρᾶς ἐπαιάνισεν ἐθνικοὺς ἤχους.

Ὁ Μακερόνης ἠγνόει ἂν ὤφειλε νὰ πιστεύσῃ τοὺς ὀφθαλμούς καὶ τὰ ὦτα αὐτοῦ· ὁ δὲ βασιλεὺς ἀφοῦ ἐνετρύφησεν εἰς τὴν ἔκπληξιν αὐτοῦ, προσεκάλεσεν αὐτὸν νὰ καταβῇ εἰς τὴν αἴθουσαν. Τὸ ἐπιτελεῖόν του ἦτον ἐνταῦθα συνηγμένον ἐν μεγάλῃ στολῇ· ἐνόμιζέ τις ὅτι εὑρίσκεται ἐν Καζέρτῳ ἢ Καποδιμόντε. Τέλος, μετὰ στιγμιαῖον δισταγμὸν, ὁ Μακερόνης προσῆλθε τῷ Μυράτῃ.

— Μεγαλειότατε, τῷ εἶπε, ποίαν ἀπάντησιν ὀφείλω νὰ δώσω τῇ αὐτοῦ μεγαλειότητι τῷ αὐτοκράτορι τῆς Αὐστρίας;

— Κύριε, ἀπεκρίνατο ὁ Μυράτης μετὰ τῆς ἀγερώχου ἐκείνης ἀξιοπρεπείας ἥτις τοσοῦτον ἐνέπρεπε τῇ ὡραίᾳ μορφῇ του, θέλετε διηγηθῇ τῷ ἀδελφῷ μου Φραγκίσκῳ ὅ,τι εἴδατε καὶ ὅ,τι ἠκούσατε· καὶ κατόπιν θέλετε προσθέσει ὅτι αὐτὴν τὴν ἰδίαν νύκτα ἀπέρχομαι εἰς ἀνάκτησιν τοῦ τῆς Νεαπόλεως βασιλείου μου.

Αἱ ἐπιστολαὶ αἵτινες ἔπεισαν τὸν Μυράτην ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς Κορσικῆς ἐκομίσθησαν αὐτῷ παρὰ Καλαβροῦ ὀνόματι Λουϊδζη, παρουρουσιάσθη τῷ βασιλεῖ ὡς ἀπεσταλμένου τοῦ Ἄραβος Ὀθέλλου, ὅστις, ὡς εἴπομεν, ἐρρίφθη εἰς τὰς εἱρκτὰς τῆς Νεαπόλεως, καθὼς καὶ οἱ πρὸς οὓς ἐπεστέλλοντο αἱ ἐπιστολαὶ ὧν ἦτο κομιστής.

Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται γραφεῖσαι παρὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς ἀστυνομίας τῆς Νεαπόλεως ὑπεδείκνυον τῷ Ἰωακεὶμ τὸν λιμένα τοῦ Σαλέρνου ὡς ἐπικαιροτάτην θέσιν πρὸς ἀπόβασιν· διότι ὁ βασιλεὺς Φερδινάνδος συνήθροισεν ἐκεῖσε τρισχιλίους αὐστριακοὺς στρατιώτας, μὴ τολμῶν νὰ ἐμπιστευθῇ τοῖς Νεαπολιτανοῖς, οἵτινες ἐτήρουν λαμπρὰν καὶ γενναίαν τὴν ἀνάμνησιν τοῦ Μυράτου· ὅθεν πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Σαλέρνου διηυθύνθη ὁ στολίσκος· ἀλλ' ἐλθὼν ἔξωθεν τῆς νήσου Καπρέας ὑπέστη σφοδρὰν τρικυμίαν καὶ ἐξώκειλε μέχρι τῆς Πάολας, λιμενίσκου κειμένου δέκα λεύγας μακρὰν τῆς Κοσέντσας.

Κατὰ συνέπειαν, τὰ πλοῖα διενυκτέρευσαν ἀπὸ τῆς 5 μέχρι τῆς 6 ὀκτωβρίου ἐν ῥωγμῇ τινι τοῦ αἰγιαλοῦ, ἥτις ἀναξίως ἠδύνατο νὰ ὀνομασθῇ ὅρμος· ὁ δὲ βασιλεὺς ὅπως ἄρῃ πᾶσαν ὑπόνοιαν ἀπὸ τῶν σικελῶν ἀκταιωρῶν καὶ τῶν ταχυδρομικῶν πλοίων, διέταξε νὰ σβεσθῶσι τὰ φῶτα καὶ νὰ λοξοδρομῶσι μέχρι τῆς ἡμέρας· ἀλλὰ περὶ τὴν μίαν μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἔπνευσεν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς ἄνεμος τοσοῦτῳ σφοδρῶς κατα[illegible]γίζων, ὥστε τὰ πλοῖα ἀνήχθησαν εἰς τὸ πέ[illegible]λαγος· ἐκ δὲ τούτου, τῇ 6, περὶ τὸ λυκαυγές, εὑρέθη μόνον τὸ πλοῖον οὗ ἐπέβαινεν ὁ βασιλεύς. Κατὰ τὴν πρωΐαν συνηνώθη μετὰ τῆς ἑρολκίδος τοῦ πλοιάρχου Σικκόνη καὶ τὰ δύο πλοῖα προσωρμίσθησαν τῇ τετάρτῃ μετὰ μεσημβρίαν ἔξωθεν τοῦ Σάντο-Λοὺτσιντο.

Τῇ ἑσπέρᾳ ὁ βασιλεὺς διέταξε τὸν ταγματάρχην Ὀκταβιανὸν ν' ἀποβῶσιν εἰς τὴν ξηρὰν ἵνα λάβωσι πληροφορίας· ὁ Λουϊδζης προσηνέχθη ὡς σύντροφος αὐτοῦ, ὁ δὲ Μυράτης ἐδέξατο τὴν εὐμενῆ σύμπραξίν του· ὁ Ὀκταβιανὸς καὶ ὁ ὁδηγὸς αὐτοῦ μετέβησαν λοιπὸν εἰς τὴν ξηράν, ἐνῷ τοὐναντίον ὁ Σικκόνης καὶ ἡ ἑρολκὶς αὐτοῦ ἀνήγοντο εἰς τὸ πέλαγος πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ λοιποῦ στολίσκου.

Περὶ τὴν ἑνδεκάτην τῆς νυκτὸς ὁ σκαπὸς τοῦ βασιλικοῦ πλοίου διέκρινεν ἐν μέσῳ τῶν κυμάτων ἄνθρωπον κολυμβῶντα πρὸς τὸ πλοῖον καὶ ἅμα προσῆλθε μέχρις ὅπου ἐφικνεῖτο ἡ φωνὴ ἔκραξεν αὐτόν· ὁ κολυμβητὴς εἶπεν ἀμέσως τὸ

ὄνομά του· ἦτον ὁ Λουϊδζης· ἔπεμψαν αὐτῷ τὴν λέμβον καὶ ἦλθεν εἰς τὸ πλοῖον· τότε ἀφηγήθη ὅτι ὁ μὲν ταγματάρχης Ὀκταβιανὸς συνελήφθη, αὐτὸς δὲ οὗτος μόλις διεσώθη πεσὼν εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἡ πρώτη τοῦ Μυράτου ὁρμὴ ὑπῆρξε νὰ πορευθῇ εἰς βοήθειαν τοῦ Ὀκταβιανοῦ· ἀλλ' ὁ Λουϊδζης ἐξήγησε τῷ βασιλεῖ πόσον κινδυνώδης καὶ ἀνωφελὴς ἦτον ἡ τοιαύτη ἀπόπειρα· οὐχ ἧττον ὅμως ὁ Ἰωακεὶμ μέχρι τῆς δευτέρας μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἔμενεν ἀναποφάσιστος.

Τέλος ἔδωκε διαταγὴν ν' ἀναχθῶσιν αὖθις εἰς τὸ πέλαγος. Κατὰ τὴν κίνησιν ἥτις ἐγένετο πρὸς τοῦτο, εἷς ναύτης ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐξηφανίσθη πρὶν ἢ προφθάσωσι νὰ ἔλθωσιν εἰς βοήθειαν αὐτοῦ. Ἀναντιῤῥήτως οἱ οἰωνοὶ ἦσαν ἀπαίσιοι.

Τῇ 7 κατὰ τὴν πρωΐαν παρετηρήθησαν δύο πλοῖα. Ὁ βασιλεὺς διέταξεν ἀμέσως νὰ παρασκευασθῶσι πρὸς ἄμυναν· ἀλλ' ὁ Βαρβάρας ἀνεγνώρισεν ὅτι ἦσαν ἡ ἑρολκὶς τοῦ Σικκόνη καὶ ἡ λιβορνὶς τοῦ Κουῤῥάνδου, αἵτινες ἠνώθησαν καὶ συνέπλεον. Ἀνεπετάσθησαν τὰ σημεῖα καὶ οἱ δύο πλοίαρχοι προσῆλθον εἰς τὸν ναύαρχον.

Ἐνῷ σκέψις ἐγίνετο περὶ τῆς πορείας ἣν ἔδει νὰ τραπῶσι, λέμβος προσῆλθεν εἰς τὸ πλοῖον τοῦ Μυράτου. Ταύτης ἐπέβαινεν ὁ πλοίαρχος Περνίκης καὶ εἷς ὑποπλοίαρχος ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ· ἤρχοντο δὲ αἰτούμενοι παρὰ τοῦ βασιλέως τὴν ἄδειαν νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸ πλοῖόν του, καὶ μὴ θέλοντες νὰ μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ τοῦ Κουῤῥάνδου, ὅστις, κατὰ τὴν γνώμην αὐτῶν, ἦτο προδότης.

Ὁ Μυράτης μετεπέμψατο αὐτὸν, καὶ μεθ' ὅλας τὰς περὶ ἀφοσιώσεως διαμαρτυρήσεις του κατεβίβασεν αὐτὸν μετὰ πεντήκοντα ἀνδρῶν εἰς λέμβον καὶ διέταξε νὰ προσδέσωσιν αὐτὴν εἰς τὸ πλοῖόν του.

Ἡ διαταγὴ ἐξετελέσθη παραχρῆμα, καὶ ὁ μικρὸς στόλος ἐπανέλαβε τὸν πλοῦν αὐτοῦ, παραπλέων τὰ παράλια τῆς Καλαβρίας· ἀλλὰ κατὰ τὴν δεκάτην μετὰ μεσημβρίαν, καθ' ἣν ὥραν εὑρίσκοντο ἔξωθεν τοῦ κόλπου τῆς Ἁγίας Εὐφημίας, ὁ πλοίαρχος Κουῤῥάνδος ἔκοψε τὴν κάλω ἥτις ἐῤῥυμούλκει αὐτὸν, καὶ δι' ἰσχυρᾶς κωπηλασίας, ἀπεμακρύνθη τοῦ στολίσκου.

Ὁ Μυράτης εἶχε κατακλιθῇ ἐνδεδυμένος· εἰδοποίησαν αὐτὸν περὶ τοῦ συμβάντος. Ὥρμησεν ἀμέσως εἰς τὸ κατάστρωμα, καὶ ἦλθεν ἐν καιρῷ εἰσέτι ὅπως ἴδῃ τὴν λέμβον, ἥτις ἔφευγε πρὸς τὴν Κορσικὴν, βυθιζομένην καὶ ἐξαφανιζομένην ἐν τῷ σκότει. Ἔμεινεν ἀκίνητος ἄνευ ὀργῆς καὶ κραυγῶν· ἐστέναξε μόνον καὶ ἔκλινε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ στῆθος· ἓν ἔτι φύλλον ἔπιπτεν ἀπὸ τοῦ γοητευτικοῦ δένδρου τῶν ἐλπίδων του.

Ὁ στρατηγὸς Φραγκεσκέττης ἐπωφελήθη τὴν ὥραν ἐκείνην τῆς ἀποθαῤῥύνσεως ὅπως συμβουλεύσῃ αὐτὸν νὰ μὴ ἀποβῇ παντάπασιν εἰς Καλαβρίαν καὶ νὰ μεταβῇ εὐθὺ πρὸς τὴν Τεργέστην, ὅπως αἰτήσηται παρὰ τῆς Αὐστρίας τὸ προσενεχθὲν ὑπ' αὐτῆς ἄσυλον.

Ὁ βασιλεὺς διέκειτο ἐν μιᾷ τῶν στιγμῶν τῆς ἐσχάτης κοπώσεως καὶ θανασίμου θλίψεως καθ' ἃς ἡ καρδία καταπίπτει ἀδρανής· κατ' ἀρχὰς ἀντέστη, καὶ κατόπιν ἐνέδωκε.

Κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ὁ στρατηγὸς εἶδεν ὅτι ναύτης κατακεκλιμένος ἐν τοῖς ἐλιγμοῖς τῶν κάλων ἠδύνατο ν' ἀκούῃ πᾶν ὅ,τι ἐλέγετο, διεκόπη καὶ ἔδειξεν αὐτὸν διὰ τοῦ δακτύλου τῷ Μυράτῃ, ὅστις ἠγέρθη, εἶδε τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀνεγνώρισε τὸν Λουϊδζην· καταβεβλημένος ἐκ τοῦ κόπου, ἀπεκοιμήθη ἐπὶ τῆς γεφύρας.

Ἡ παῤῥησία τοῦ ὕπνου αὐτοῦ ἐνεψύχωσε τὸν βασιλέα, ὅστις ἄλλως εἶχε πᾶσαν ἐμπιστοσύνην πρὸς αὐτόν. Ἡ στιγμιαίως διακοπεῖσα συνδιάλεξις ἐπανελήφθη λοιπόν· συνεφωνήθη οὐδὲν νὰ λεχθῇ περὶ τῶν νέων ἀποφασισθέντων σχεδίων, νὰ διαβῶσι τὸν πορθμὸν τῆς Μεσσήνης, νὰ κάμψωσι τὸ ἀκρωτήριον Σπαρτηβέντον, καὶ νὰ εἰσπλεύσωσι τὸν Ἀδριατικόν· εἶτα ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ στρατηγὸς κατέβησαν εἰς τὸ μεσαῖον κατάστρωμα.

Τῇ ἐπαύριον 8 ὀκτωβρίου εὑρίσκοντο ἔξωθεν τοῦ Πίτσου, ὅτε ὁ Ἰωακεὶμ, ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ Βαρβάρα περὶ τοῦ πρακτέου διέταξε νὰ πηδαλιουχήσῃ πρὸς τὸ ἀκρωτήριον τῆς Μεσσήνης· ὁ Βαρβάρας ἀπεκρίνατο ὅτι ἦτο πρόθυμος ἀλλ' εἶχεν ἀνάγκην ὕδατος καὶ τροφίμων· ἐπομένως προέτεινε νὰ ἐπιβῇ τῆς ὁλκάδος τοῦ Σικκόνη καὶ νὰ πλεύσῃ εἰς τὴν ξηρὰν πρὸς ἀνανέωσιν τῶν ζωοτροφιῶν του· ὁ βασιλεὺς ἐδέξατο· ὁ Βαρβάρας ἐζήτησε τότε παρ' αὐτοῦ τὰ διαβατήρια ἅτινα ἔλαβε παρὰ τῶν συμμάχων δυνάμεων, ἵνα, ὡς ἔλεγε, μὴ ἐνοχληθῇ ὑπὸ τῶν ἐπιτοπίων ἀρχῶν.

Τὰ ἔγγραφα ταῦτα ἦσαν σπουδαιότατα καὶ ὁ Μυράτης δὲν συγκατετίθετο νὰ δώσῃ αὐτὰ εἰς ἄλλου χεῖρας· ἴσως μάλιστα ὁ βασιλεὺς ἤρξατο συλλαμβάνων ὑπόνοιάν τινα· ἠρνήθη λοιπόν. Ὁ Βαρβάρας ἐπέμεινεν· ὁ Μυράτης διέταξεν αὐτὸν νὰ μεταβῇ εἰς τὴν ξηρὰν ἄνευ τῶν ἐγγράφων. Ὁ Βαρβάρας ἠρνήθη θετικῶς· ὁ δὲ βασι-

λεὺς εἰθισμένος εἰς τὸ ὑπακούεσθαι ἤγειρεν ἐπὶ τοῦ Μελιταίου τὴν μάστιγά του· ἀλλὰ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν μεταβαλὼν ἀπόφασιν, διέταξε τοὺς στρατιώτας νὰ ἑτοιμάσωσι τὰ ὅπλα, τοὺς ἀξιωματικοὺς νὰ ἐνδυθῶσι τὴν μεγάλην αὐτῶν στολήν, καὶ αὐτὸς οὗτος ἔδωκε τὸ παράδειγμα· ἡ ἀπόβασις ἀπεφασίσθη, καὶ τὸ Πίτσον ἔμελλε νὰ καταστῇ ὁ κόλπος Ζουὰν τοῦ νέου Ναπολέοντος.

Ἐπομένως, τὰ πλοῖα διηυθύνθησαν πρὸς τὴν ξηράν. Ὁ βασιλεὺς κατέβη εἰς ἐφολκίδα μετ' εἰκοσιοκτὼ στρατιωτῶν καὶ τριῶν ὑπηρετῶν, ἐν οἷς ἦτο καὶ ὁ Λουΐδζης. Ἐλθὼν παρὰ τὸν αἰγιαλόν, ὁ στρατηγὸς Φραγκεσκέττης ἐκινήθη ὅπως ἀποβῇ εἰς τὴν ξηράν, ἀλλ' ὁ Μυράτης ἐμπόδισεν αὐτόν·

— Ἐγώ, εἶπε, πρέπει ν' ἀποβῶ πρῶτος· καὶ ἐπήδησεν εἰς τὴν παραλίαν.

Ἔφερε στολὴν στρατηγοῦ, λευκὴν περισκελίδα μεθ' ὑποδημάτων τῆς ἱππασίας, ζώνην δι' ἧς ἐπέρων δύο πιστόλια, πῖλον χρυσοκέντητον, οὗ τὸ ἐθνόσημον ἐκρατεῖτο ὑπὸ κομβιοδόχης ἐκ τεσσάρων καὶ δεκαέξ ὀκταέδρων ἀδαμάντων· τέλος ἔφερεν ὑπὸ μάλης τὴν σημαίαν ὑφ' ἣν προὐτίθετο νὰ συναγάγῃ τοὺς ὀπαδούς του· τὴν δεκάτην πρὸ μεσημβρίας ἐσήμαινε τὸ ὡρολόγιον τοῦ Πίτσου.

Ὁ Μυράτης διηυθύνθη πρὸς τὴν πόλιν ἀμέσως, ἀπέχων αὐτῆς μόλις ἑκατὸν βήματα, διὰ ὁδοῦ ἐστρωμένης ὑπὸ πλακῶν πλατυτάτων κλιμακηδὸν διατεθειμένων. Οὐδεὶς ἀνεγνώρισεν αὐτόν, καὶ ἕκαστος μετ' ἀπορίας ἐθεώρει τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο ἐπιτελεῖον, ὅτε εἶδε μεταξὺ τῶν χωρικῶν ἕνα πρώην λοχίαν ὑπηρετήσαντα ἐν τῇ φρουρᾷ αὐτοῦ τῆς Νεαπόλεως. Ἐβάδισεν εὐθὺ πρὸς αὐτόν, καὶ ἐπιθεὶς εἰς τὸν ὦμον αὐτοῦ τὴν χεῖρα·

— Ταβέλλα, τῷ εἶπε, δὲν μὲ γνωρίζεις;

Ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτος οὐδὲν ἀπεκρίνετο·

— Εἶμαι ὁ Ἰωακεὶμ Μυράτης· εἶμαι ὁ βασιλεύς σου, τῷ εἶπεν· εἰς σὲ ἀνήκει ἡ τιμὴ νὰ κράξῃς πρῶτος Ζήτω ὁ Ἰωακείμ!

Ἡ ἀκολουθία τοῦ Μυράτου ἐδόνησε πάραυτα τὸν ἀέρα διὰ τῶν ἀνευφημιῶν αὐτῆς· ἀλλ' ὁ Καλαβρὸς ἔμεινε σιωπηλός, καὶ οὐδεὶς τῶν συντρόφων αὐτοῦ ἐπανέλαβε τὴν κραυγὴν ἧς τὸ σύνθημα ἔδωκεν αὐτὸς ὁ βασιλεύς· τοὐναντίον μάλιστα ὑπόκωφος βοὴ διέτρεχε τὸ πλῆθος.

Ὁ Μυράτης ἐνόησε τὴν φρικίασιν ἐκείνην ἥτις προεμήνυε καταιγίδα.

— Λοιπόν! εἶπε τῷ Ταβέλλᾳ, ἂν δὲν θέλῃς νὰ κράξῃς Ζήτω ὁ Ἰωακείμ, ὕπαγε τοὐλάχιστον νὰ μ' εὕρῃς ἕνα ἵππον, καὶ ἀπὸ λοχίου σὲ προβιβάζω λοχαγόν.

Ὁ Ταβέλλας ἀπεμακρύνθη σιωπῶν· ἀλλ' ἀντὶ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ληφθεῖσαν διαταγήν, ἐπανέκαμψεν οἴκαδε καὶ δὲν ἀνεφάνη.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ λαὸς συνηθροίζετο ἀδιαλείπτως καὶ οὐδὲν φιλικὸν σημεῖον ἀνήγγειλε τῷ Μυράτῃ τὴν συμπάθειαν ἣν προσεδόκα· ἠσθάνθη ὅτι ἀπώλλυτο ἂν δὲν ἐλάμβανε ταχεῖαν ἀπόφασιν.

— Εἰς Μοντελεόνε! ἀνέκραξεν ὁρμῶν πρῶτος εἰς τὴν ἄγουσαν πρὸς τὴν πόλιν ταύτην ὁδόν.

— Εἰς Μοντελεόνε! ἐπανέλαβον ἀκολουθοῦντες αὐτῷ οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ στρατιῶται. Τὸ δὲ πλῆθος σιωπηλὸν πάντοτε ἤνοιξεν αὐτοῖς δίοδον.

Ἀλλ' ἅμα ἔφυγεν ἐκ τῆς πλατείας, ζωηρὰ ταραχὴ ἐγεννήθη· ἀνὴρ δὲ ὀνόματι Γεώργιος Πελλεγρῖνος ἐξῆλθε τῆς οἰκίας του ὡπλισμένος διὰ πυροβόλου καὶ διῆλθε τὴν πλατεῖαν ὁρμαίως κράζων· — Εἰς τὰ ὅπλα. Ἐγίνωσκεν ὅτι ὁ λοχαγὸς Τρέντα Καπέλλης, ὅστις διώκει τὴν χωροφυλακὴν τῆς Κοσέντσας, ἦτο κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐν Πίτσῳ, καὶ ἐπορεύετο ἵνα προειδοποιήσῃ αὐτόν. Ἡ κραυγὴ εἰς τὰ ὅπλα εὗρε πλείονα ἠχὼ ἐν τῷ πλήθει ἐκείνῳ ἢ ἡ ἀνευφημία Ζήτω ὁ Ἰωακείμ.

Πᾶς Καλαβρὸς ἔχει ἐν πυροβόλον, ἕκαστος ἔδραμεν ἵνα λάβῃ τὸ ἰδικόν του, καὶ ὅτε ὁ Τρέντα Καπέλλης καὶ ὁ Πελλεγρῖνος ἐπανῆλθον ἐπὶ τῆς πλατείας, εὗρον περὶ τοὺς διακοσίους ἐνόπλους ἄνδρας· ἡγούμενοι δὲ αὐτῶν ὥρμησαν ἀμέσως εἰς καταδίωξιν τοῦ βασιλέως· συνήντησαν δὲ αὐτὸν δέκα περίπου λεπτῶν δρόμον μακρὰν τῆς πλατείας, ἐκεῖ ὅπου εἶναι σήμερον ἡ γέφυρα.

Ὁ Μυράτης βλέπων αὐτοὺς ἐρχομένους ἔστη καὶ ἀνέμεινεν αὐτούς.

Ὁ Τρέντα Καπέλλης προέβη τότε τὴν σπάθην φέρων πρὸς τὸν βασιλέα·

— Κύριε, τῷ εἶπεν οὗτος, θέλετε ν' ἀλλάξητε τὰς ἐπωμίδας τοῦ λοχαγοῦ πρὸς τὰς ἐπωμίδας τοῦ στρατηγοῦ; Κράξατε ζήτω ὁ Ἰωακείμ! καὶ ἀκολουθήσατέ με μ' αὐτοὺς τοὺς ἀνδρείους εἰς Μοντελεόνε.

— Μεγαλειότατε, ἀπεκρίνατο ὁ Τρέντα Καπέλλης εἴμεθα ὅλοι πιστοὶ ὑπήκοοι τοῦ βασιλέως Φερδινάνδου, καὶ ἐρχόμεθα νὰ σᾶς πολεμήσωμεν, ὄχι νὰ σᾶς συνοδεύσωμεν· παραδοθῆτε

λοιπὸν, ἂν θέλετε νὰ προλάβητε τὴν αἱματοχυσίαν.

Ὁ Μυράτης ἠτένισε τὸν ἀξιωματικὸν τῆς χωροφυλακῆς μετ' ἀπεριγράπτου ἐκφράσεως· εἶτα μὴ ἀξιώσας αὐτὸν ἀποκρίσεως, τῷ ἔνευσε διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς ν' ἀπομακρυνθῇ, ἐνῷ ἔφερε τὴν ἄλλην εἰς τὴν ἀκτηρίδα ἑνὸς τῶν πιστολίων αὐτοῦ. Ὁ Γεώργιος Πελλεγρῖνος εἶδε τὸ κίνημα.

— Πρηνὴς, λοχαγέ! πρηνής! ἐφώνησεν.

Ὁ λοχαγὸς ὑπήκουσε, καὶ εὐθὺς σφαῖρα διέβη συρίζουσα ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ ἔψαυσε τὴν κόμην τοῦ Μυράτου.

— Πῦρ! διέταξεν ὁ Φραγκεσκέττης.

— Παρὰ πόδας ἅρμ! ἔκραξεν ὁ Μυράτης, καὶ σείων διὰ τῆς δεξιᾶς τὸ χειρόμακτρόν του, προέβη βῆμα ἓν πρὸς τοὺς χωρικούς· ἀλλὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν γενικὴ ἐκπυρσοκρότησις ἐγένετο· εἷς ἀξιωματικὸς καὶ δύο ἢ τρεῖς στρατιῶται ἔπεσαν.

Ἐν τοιαύτῃ περιστάσει, ὅταν ἄρξηται ῥέον τὸ αἷμα, ῥέει ἀδιακόπως. Ὁ Μυράτης ἐγίνωσκε τὴν ὀλεθρίαν ταύτην ἀλήθειαν· ὅθεν ἡ ἀπόφασίς του ἐλήφθη ταχεῖα καὶ ὁριστική.

Εἶχεν ἐνώπιόν του μὲν πεντακοσίους ἐνόπλους ἄνδρας, ὄπισθέν του δὲ κρημνὸν τριάκοντα ποδῶν τὸ ὕψος· ὥρμησεν ἀπὸ τοῦ ἀποτόμου βράχου ἐφ' οὗ εὑρίσκετο, ἔπεσεν εἰς τὴν ἄμμον καὶ ἀνηγέρθη ἀβλαβῶς· ὁ στρατηγὸς Φραγκεσκέττης καὶ ὁ ὑπασπιστὴς αὐτοῦ Καμπάνας ἐξετέλεσαν μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιτυχίας τὸ αὐτὸ ἅλμα καὶ οἱ τρεῖς κατέβησαν ὁρμαῖοι πρὸς τὴν θάλασσαν, διὰ μικροῦ δάσους ἐκτεινομένου μέχρις ἑκατὸν βημάτων ἀπὸ τῆς παραλίας, καὶ ἀποκρύψαν ὡς πρὸς στιγμὴν αὐτοὺς τῶν ἐχθρῶν των. Κατὰ τὴν ἐκ τοῦ δάσους ἔξοδον, νέος πυροβολισμὸς ὑπεδέξατο αὐτοὺς, αἱ δὲ σφαῖραι ἐσύριξαν πέριξ, ἀλλ' οὐδένα ἔβλαψαν, καὶ οἱ τρεῖς φυγάδες ἐξηκολούθουν τρέχοντες πρὸς τὸν ἀμμώδη αἰγιαλόν.

Τότε μόνον εἶδεν ὁ βασιλεὺς ὅτι ἡ ἀποβιβάσασα αὐτὸν λέμβος ἀνεχώρησε. Τὰ ἀποτελοῦντα τὸν στολίσκον αὐτοῦ τρία πλοῖα, ἀντὶ νὰ μείνωσιν ἵνα προστατεύσωσι τὴν ἀπόβασίν του, ἐπελαγοδρόμουν καὶ ἀπέπλεον πλησίστια.

Ὁ Μελιταῖος Βαρβάρας ἀπῆγε μεθ' ἑαυτοῦ οὐ μόνον τὴν τύχην τοῦ Μυράτου, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐλπίδα, τὴν σωτηρίαν, τὴν ζωὴν αὐτοῦ· ἡ προδοσία ἕνεκα τοῦ μεγέθους αὐτῆς καθίστατο ἀπίστευτος. Ὅθεν ὁ βασιλεὺς ἐξέλαβε τὴν ἐγκατάλειψιν ταύτην ὡς ἁπλοῦν τέχνασμα, καὶ βλέπων ἁλιευτικὸν σκάφος εἰς τὴν ἄμμον εἱλκυσμένον ἐπὶ ἡπλωμένων δικτύων, ἔκραξε πρὸς τοὺς δύο αὐτοῦ συντρόφους·

— Τὴν λέμβον εἰς τὴν θάλασσαν!

Καὶ οἱ τρεῖς τότε ἤρξαντο ὠθοῦντες τὴν λέμβον ἵνα καθελκύσωσιν αὐτὴν, μετὰ τῆς ὁραστηριότητος ἣν δίδωσιν ἡ ἀπελπισία, τῶν δυνάμεων ἃς χορηγεῖ ἡ ἀγωνία.

Οὐδεὶς ἐτόλμησε νὰ ὑπερβῇ τὸν βράχον ὅπως καταδιώξῃ αὐτοὺς, καὶ οἱ ἐχθροί των ἠναγκασμένοι νὰ λοξοδρομήσωσιν ἔδιδον αὐτοῖς ὀλίγων στιγμῶν ἐλευθερίαν. Ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου κραυγαὶ ἠκούσθησαν.

Ὁ Γεώργιος Πελλεγρῖνος καὶ ὁ Τρέντα Καπέλλης ἀκολουθούμενοι παρὰ παντὸς τοῦ Πίτσου, ἐξώρμησαν ἑκατὸν πεντήκοντα βήματα περίπου μακρὰν τοῦ μέρους ἔνθα ὁ Μυράτης, ὁ Φραγκεσκέττης καὶ ὁ Καμπάνας ἐξήντλουν τὰς δυνάμεις αὐτῶν ὅπως καθελκύσωσι τὴν λέμβον ὠθοῦντες αὐτὴν ἐπὶ τῆς ἄμμου.

Τὰς κραυγὰς ἐκείνας ἐπηκολούθησεν ἀμέσως γενικὸς πυροβολισμός, ὁ Καμπάνας ἔπεσε· σφαῖρα διεπέρασε τὸ στῆθός του. Ἀλλ' ἡ λέμβος καθειλκύσθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἔπλεεν· ὁ στρατηγὸς Φραγκεσκέττης ἐπήδησεν ἐντὸς αὐτῆς· ὁ Μυράτης ἠθέλησε ν' ἀκολουθήσῃ αὐτῷ, ἀλλὰ παντάπασι δὲν ἐνόησεν ὅτι οἱ πτερνιστῆρες τῶν ἱπποτικῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ ἦσαν ἐμπεπλεγμένοι εἰς τὰ δίκτυα.

Ἡ λέμβος ἐνδίδουσα εἰς τὴν παρ' αὐτοῦ δοθεῖσαν ὦθησιν ἐξέφυγεν ὑπὸ τὰς χεῖράς του, καὶ ὁ βασιλεὺς ἔπεσε τοὺς μὲν πόδας ἐπὶ τῆς ἄμμου ἔχων, τὴν δὲ κεφαλὴν εἰς τὴν θάλασσαν.

Πρὶν ἢ προφθάσῃ νὰ ἐγερθῇ ὁ λαὸς ἐπετέθη κατ' αὐτοῦ· ἐν ἀκαρεῖ ἀπέσπασε τὰς ἐπωμίδας του, τὴν σημαίαν καὶ τὴν στολήν του, καὶ ἤθελε κατακερματίσει αὐτὸν, ἂν ὁ Γεώργιος Πελλεγρῖνος καὶ ὁ Τρέντα Καπέλλης λαμβάνοντες τὴν ζωήν του ὑπὸ τὴν προστασίαν των, δὲν ἔδιδον αὐτῷ ἑκατέρωθεν τὸν βραχίονα, ὑπερασπίζοντες καὶ οὗτοι αὐτὸν κατὰ τοῦ ὄχλου.

Οὕτω διῆλθεν ὡς αἰχμάλωτος τὴν θέσιν ἣν πρὸ μιᾶς ὥρας ἐπάτει ὡς βασιλεύς. Οἱ ὁδηγοὶ αὐτοῦ ἤγαγον αὐτὸν εἰς τὸ φρούριον· ὦθησαν αὐτὸν εἰς τὴν κοινὴν εἱρκτὴν, ἔκλεισαν τὴν θύραν, καὶ ὁ βασιλεὺς εὑρέθη ἐν μέσῳ κλεπτῶν καὶ δολοφόνων, οἵτινες ἀγνοοῦντες τίς ἦτο καὶ ἐκλαμβάνοντες ὡς συνάδελφον ὑπεδέξαντο αὐτὸν δι' ὕβρεων καὶ χλευασμῶν.

Μετὰ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας ἠνοίχθη αὖθις ἡ εἱρκτὴ καὶ εἰσῆλθεν ὁ φρούραρχος Ματτέης· εὗρε

δὲ τὸν Μυράτην ὄρθιον, σταυροῦντα τοὺς βραχίονας, καὶ αἴροντα ὑπερηφάνως τὴν κεφαλήν. Ἄῤῥητος μεγαλειότητος ἔκφρασις ὑπῆρχεν ἐν ἐκείνῳ τῷ ἡμιγύμνῳ ἀνδρί, οὗ ἡ μορφὴ κατεσπιλοῦτο ὑπὸ λάσπης καὶ αἵματος. Ὑπέκλινε πρὸ αὐτοῦ.

— Φρούραρχε, τῷ εἶπεν ὁ Μυράτης ἀναγνωρίζων τὸν βαθμὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἐπωμίδων, ἴδετε πέριξ ὑμῶν, καὶ εἴπατε ἂν ἦναι αὐτὴ φυλακὴ διὰ βασιλέα!

Τότε συνέβη τι παράδοξον· οἱ ἐγκληματίαι ἐκεῖνοι, οἵτινες νομίζοντες τὸν Μυράτην συνένοχον, ἐδέξαντο αὐτὸν μετ' ἀλαλαγμῶν καὶ γελώτων, ἔκυψαν πρὸ τῆς βασιλικῆς μεγαλειότητος, ἣν παντάπασι δὲν ἐσεβάσθησαν ὁ Πελλεγρῖνος καὶ ὁ Τρέντα Καπέλλης, καὶ σιωπηλοὶ ἀπεχώρησαν εἰς τὰ μυχαίτατα τῆς εἱρκτῆς. Ἡ δυστυχία ἔχρισεν ἐκ νέου τὸν Ἰωακείμ.

Ὁ φρούραρχος Ματτεῖ ἐψιθύρισε δικαιολογούμενος, καὶ ἐκάλεσε τὸν Μυράτην ν' ἀκολουθήσῃ αὐτῷ εἰς δωμάτιον ὅπερ ἄρτι παρεσκεύασε δι' αὐτόν· ἀλλὰ πρὶν ἢ ἐξέλθῃ ὁ Μυράτης ἠρεύνησεν εἰς τὸ θυλάκιόν του, ἐξήγαγε μίαν δρᾶκα χρυσοῦ καὶ ῥίπτων αὐτὴν ὡς βροχὴν εἰς τὸ μέσον τῆς εἱρκτῆς.

— Λάβετε, εἶπε στρεφόμενος πρὸς τοὺς δεσμώτας, δὲν πρέπει νὰ λέγουν ὅτι ἐδέχθητε τὴν ἐπίσκεψιν βασιλέως ἔστω καὶ αἰχμαλώτου, καὶ ἄνευ στέμματος, χωρὶς νὰ σᾶς φιλοδωρήσῃ.

— Ζήτω ὁ Ἰωακείμ! ἀνέκραξαν οἱ δεσμῶται.

Ὁ Μυράτης ἐμειδίασε πικρῶς. Αὐτοὶ οὗτοι οἱ λόγοι ἂν ἐπανελαμβάνοντο ὑπὸ ἰσαρίθμων φωνῶν, πρὸ μιᾶς ὥρας, ἐπὶ τῆς δημοσίου πλατείας, ἀντὶ ν' ἀντηχῶσι νῦν ἐν εἱρκτῇ, θὰ καθίστων αὐτὸν βασιλέα τῆς Νεαπόλεως!

Τὰ σπουδαιότατα ἀποτελέσματα προκύπτουσιν ἐνίοτε ἐξ αἰτιῶν τοσούτῳ μικρῶν, ὥστε νομίζει τις ὅτι ὁ Θεὸς καὶ ὁ Σατανᾶς παίζουσιν εἰς τοὺς κύβους τὴν ζωὴν ἢ τὸν θάνατον τῶν ἀνθρώπων, τὴν ὕψωσιν ἢ τὴν πτῶσιν τῶν θρόνων.

Ὁ Μυράτης ἠκολούθησε τὸν φρούραρχον Ματτέην, ὅστις ὡδήγησεν αὐτὸν εἰς μικρὸν θάλαμον ἀνήκοντα τῷ θυρωρῷ, ὃν οὗτος παρεχώρησε τῷ βασιλεῖ. Ἔμελλε δὲ ν' ἀποσυρθῇ, ὅτε ὁ Μυράτης ἀνεκάλεσεν αὐτόν.

— Κύριε φρούραρχε, τῷ εἶπεν, ἐπιθυμῶ ἓν εὐῶδες λουτρόν.

— Μεγαλειότατε, τὸ πρᾶγμα εἶναι δύσκολον.

— Λάβετε πεντήκοντα δουκάτα· ἂς ἀγοράσουν ὅλον τὸ ὕδωρ τῆς Κολωνίας ὅσον εὑρεθῇ.

Ἄ! νὰ μὲ στείλουν καὶ ῥάπτας.

— Ἀδύνατον θὰ ἦναι νὰ εὕρωμεν ἐδῶ ἀνθρώπους ἱκανοὺς νὰ κάμουν ἄλλο τι εἰμὴ ἐγχωρίους ἐνδυμασίας.

— Ἂς ὑπάγουν εἰς Μοντελεόνε, καὶ ἂς μὲ φέρουν ἐδῶ ὅσους εὕρουν.

Ὁ φρούραρχος ὑπέκλινε καὶ ἐξῆλθε.

Ὁ Μυράτης ἐλούετο ὅτε ἀνηγγέλθη αὐτῷ ἡ ἐπίσκεψις τοῦ ἱππότου Ἀλκαλά, στρατηγοῦ τοῦ Ἰμφαντάδου καὶ διοικητοῦ τῆς πόλεως. Ἐκόμιζε δαμασκηνὰ σκεπάσματα, σιδόνας καὶ θρονία.

Ὁ Μυράτης συνεκινήθη ἐκ τῆς τοιαύτης φιλοφρονήσεως, καὶ ἀνέλαβε νέαν γαλήνην.

Αὐθημερὸν, κατὰ τὴν δευτέραν ὥραν, ὁ στρατηγὸς Νουντσιάντης ἦλθεν ἐκ Σὰν Τροπέα μετὰ τρισχιλίων ἀνδρῶν.

Ὁ Μυράτης μετὰ χαρᾶς ἐπανεῖδεν ἀρχαῖον φίλον· ἀλλ' ἅμα τῇ πρώτῃ λέξει, ὁ βασιλεὺς ἐνόησεν ὅτι ἦτον ἐνώπιον δικαστοῦ, ἡ δὲ παρουσία του σκοπὸν εἶχεν οὐχὶ ἁπλῆν ἐπίσκεψιν, ἀλλὰ τακτικὴν ἀνάκρισιν.

Ὁ Μυράτης ἠρκέσθη ἀποκριθεὶς ὅτι μετέβαινεν ἀπὸ Κορσικῆς εἰς Τεργέστην φέρων διαβατήριον τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας, ὅτε ἕνεκα τῆς τρικυμίας καὶ τῆς ἐλλείψεως τῶν τροφίμων ἠναγκάσθη νὰ προσορμισθῇ εἰς Πίτσον. Πρὸς δὲ πάσας τὰς λοιπὰς ἐρωτήσεις ὁ Μυράτης ἀντέταξεν ἰσχυρογνώμονα σιωπήν· εἶτα τέλος βαρυνθεὶς ἐκ τῆς ἐπιμονῆς τοῦ ἀνακρίνοντος·

— Στρατηγὲ, τῷ εἶπε, δύνασθε νὰ μοὶ δανείσητε φορέματα διὰ νὰ ἐξέλθω τοῦ λουτροῦ;

Ὁ στρατηγὸς ἐνόησεν ὅτι οὐδὲν ἔπρεπε ν' ἀναμένῃ, ἐχαιρέτισε τὸν βασιλέα καὶ ἐξῆλθε. Μετὰ δέκα λεπτὰ ὁ Μυράτης ἔλαβε πλήρη στολὴν, ἐνεδύθη ἀμέσως, ἐζήτησε γραφίδα καὶ μελάνην, ἔγραψε τῷ ἀρχιστρατήγῳ τῶν αὐστριακῶν στρατευμάτων εἰς Νεάπολιν, τῷ πρεσβευτῇ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, πληροφορῶν αὐτοὺς περὶ τῆς ἐν Πίτσῳ καθειρξεως.

Ἀφοῦ δ' ἔγραψε τὰς ἐπιστολὰς ταύτας, ἠγέρθη, ἐβάδισε μικρὸν τεταραγμένος ἐν τῷ δωματίῳ, καὶ τέλος αἰσθανόμενος τὴν ἀνάγκην ἀέρος, ἤνοιξε τὸ παράθυρον. Ἡ ὅρασις ἐξετείνετο ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀμμώδους παραλίας ἐν ᾗ συνελήφθη.

Δύο ἄνδρες ἔσκαπτον λάκκον ἐν τῇ ἄμμῳ ὑπὸ τὸ μικρὸν στρογγύλον ὀχύρωμα. Ὁ Μυράτης μηχανικῶς ἐθεώρει αὐτοὺς ἐργαζομένους. Οἱ δύο ἐκεῖνοι ἄνδρες, ἀφοῦ ἔσκαψαν τὸν λάκκον, εἰσῆλθον εἰς παρακειμένην οἰκίαν καὶ πάραυτα ἐξῆλθον φέροντες πτῶμα.

Ὁ βασιλεὺς ἀνεκάλεσε τὰς ἀναμνήσεις του, καὶ τῷ ἐφάνη τῷ ὄντι ὅτι ἐν μέσῳ τῆς τρομερᾶς ἐκείνης σκηνῆς εἶδέ τινα πίπτοντα παρ' αὐτῷ· ἀλλ' ἠγνόει τίς ἦτο.

Τὸ πτῶμα ἦτον ἐντελῶς γυμνόν· ἀλλ' ἐκ τῆς μακρᾶς μελαίνης κόμης, ἐκ τῆς τρυφερότητος τῶν χαρακτηριστικῶν, ὁ βασιλεὺς ἀνεγνώρισε τὸν Καμπάναν· ἦτον ὁ προσφιλέστατος τῶν ὑπασπιστῶν αὐτοῦ.

Ἡ σκηνὴ ἐκείνη βλεπομένη ὑπὸ τὸ λυκαυγές, ἐκ τοῦ παραθύρου εἱρκτῆς· ὁ ἐν τῇ ἐρημίᾳ ἐνταφιασμὸς ἐπὶ τῆς ἀμμώδους ἐκείνης παραλίας, συνεκίνησε τὸν Μυράτην ἰσχυρώτερον τῶν ἰδίων αὐτοῦ συμφορῶν. Θρόμβοι δακρύων ἀνέβλυσαν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ καὶ ἐῤῥεύσαν σιωπηλῶς ἐπὶ τῆς λεοντώδους μορφῆς του.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ στρατηγὸς Νουντσιάντης ἐπανῆλθε, καὶ κατέλαβεν αὐτὸν τείνοντα τοὺς βραχίονας, δακρύβρεκτον ἔχοντα τὸ πρόσωπον.

Ὁ Μυράτης ἤκουσε θύρυβον, ἐστράφη, καὶ βλέπων τὴν ἔκπληξιν τοῦ γέροντος στρατιώτου·

— Ναί, στρατηγέ, τῷ εἶπε, ναί, κλαίω. Κλαίω αὐτὸν τὸν εἰκοσιτεσσάρων ἐτῶν νέον, ὃν μοὶ ἐνεπιστεύθη ἡ οἰκογένειά του, καὶ ὅστις ἐξ αἰτίας μου ἀπέθανε· κλαίω τὸ εὐρύ, πλούσιον καὶ λαμπρὸν μέλλον ὅπερ ἐσβέσθη ἐντὸς ἀγνώστου λάκκου, ἐπὶ ἐχθρικῆς γῆς καὶ πολεμίας παραλίας. Ὦ Καμπάνα! Καμπάνα! ἂν ποτε ἀναβῶ πάλιν εἰς τὸν θρόνον, θὰ σοὶ ἐγείρω τύμβον βασιλικόν!

Ὁ στρατηγὸς εἶχε παρασκευάσει γεῦμα ἐν τῷ παρακειμένῳ θαλάμῳ· ὁ δὲ Μυράτης ἠκολούθησεν αὐτῷ, ἐκάθησεν εἰς τὴν τράπεζαν, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ φάγῃ. Τὸ πρὸ μικροῦ θέαμα κατεσπάραξε τὴν καρδίαν του· καὶ ὅμως ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος διέδραμε γαλήνιος τὰ πεδία τῶν μαχῶν τοῦ Ἀβουκὶρ, τοῦ Ἐϋλὼ καὶ τῆς Μόσχας!

Μετὰ τὸ γεῦμα ὁ Μυράτης εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἐνεχείρισε τῷ στρατηγῷ Νουντσιάντῃ τὰς διαφόρους ἐπιστολὰς ἃς ἔγραψε, καὶ παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ τὸν ἀφήσῃ μόνον. Ὁ στρατηγὸς ἐξῆλθε.

Ὁ Μυράτης περιῆλθε πολλάκις τὸν θάλαμόν του, βαδίζων μεγάλοις βήμασι, καὶ ἱστάμενος ἑκάστοτε πρὸ τοῦ παραθύρου ἀλλὰ μὴ ἀνοίγων αὐτό. Τέλος ἐφάνη καταπνίγων βαθεῖαν ἀποστροφήν, ἔθηκε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ σιδήρου δι' οὗ ἐκλείετο καὶ εἵλκυσε πρὸς ἑαυτὸν τὸ παραθυρόφυλλον.

Ἡ νὺξ ἦτον εὐδία· ἡ παραλία ὅλη διεκρίνετο. Ἀνεζήτησε διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν θέσιν ἐν ᾗ ἐτάφη ὁ Καμπάνας· δύο κύνες τὸν τάφον ξύοντες ἔδειξαν αὐτῷ ποῦ ἔκειτο. Ὁ βασιλεὺς ὤθησεν αὖθις τὸ παράθυρον μεθ' ὁρμῆς, καὶ ἐῤῥίφθη ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ ἐνδεδυμένος. Φοβούμενος ὅμως μὴ ἀποσοβηθῇ ἡ ταραχὴ αὐτοῦ εἰς ἀτομικὸν φόβον, ἐξεδύθη, κατεκλίθη καὶ ἐκοιμήθη, ἢ ὑπεκρίθη ὅτι ἐκοιμήθη καθ' ὅλην τὴν νύκτα.

Τῇ 9 τὸ πρωὶ ἦλθον οἱ ζητηθέντες παρὰ τοῦ Μυράτου ῥάπται. Παρήγγειλεν αὐτοῖς ἁφθονα ἐνδύματα, ἅτινα ἐφρόντισε νὰ ἐξηγήσῃ λεπτομερῶς μετὰ τῆς πομπώδους αὐτοῦ φαντασίας. Ἠσχολεῖτο δὲ περὶ ταῦτα ὅτε εἰσῆλθεν ὁ στρατηγὸς Νουντσιάντης. Ἤκουσε κατηφὴς τὰς διδομένας παρὰ τοῦ βασιλέως διαταγάς· πρὸ μικροῦ ἔλαβε τὰ τηλεγραφήματα δι' ὧν διετάσσετο ὁ στρατηγὸς νὰ δικάσῃ τὸν βασιλέα τῆς Νεαπόλεως διὰ στρατοδικείου.

Ἀλλ' εὗρεν αὐτὸν τοσοῦτῳ ἀμέριμνον, ἥσυχον καὶ σχεδὸν εὔθυμον, ὥστε δὲν ἐτόλμα νὰ τῷ ἀναγγείλῃ ὅτι ἐνήγετο εἰς δίκην· ἀνέλαβε μάλιστα τὴν εὐθύνην τοῦ ν' ἀναβάλῃ τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ στρατοδικείου μέχρις οὗ λάβῃ ἔγγραφον διαταγήν. Ἡ δὲ διαταγὴ αὕτη ἐλήφθη τῇ 12 τὸ ἑσπέρας ἔχουσα ὡς ἕπεται·

Νεάπολις, 9 ὀκτωβρίου 1814.

» Φερδινάνδος ἐλέῳ Θεοῦ, κτλ., ἐψηφίσαμεν καὶ διατάττομεν τὰ ἑξῆς·

» Ἄρθρ. 1ον. Ὁ στρατηγὸς Μυράτης ἐναχθήσεται ἐνώπιον στρατοδικείου, οὗ τὰ μέλη διορισθήσονται παρὰ τοῦ ἡμετέρου ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν.

» Ἄρθρ. 2ον. Ἡμίσεια μόνη ὥρα χορηγηθήσεται τῷ καταδίκῳ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων.

[Ὑπογ.] ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ.

Ἕτερον δὲ ὑπουργικὸν διάταγμα περιεῖχε τὰ ὀνόματα τῶν μελῶν τοῦ στρατοδικείου, ἅτινα ἦσαν.

Ἰωσὴφ Φάσκουλος, ὑπασπιστὴς, ἀρχηγὸς τοῦ ἐπιτελείου, πρόεδρος·

Ῥαφαὴλος Σκάλφαρος, ἀρχηγὸς τῆς λεγεῶνος τῆς Κάτω Καλαβρίας.

Λατέρεος Νατάτης, ἀντισυνταγματάρχης τοῦ βασιλικοῦ ναυτικοῦ.

Ἰεννάριος Λαντσέττας, ἀντισυνταγματάρχης τοῦ μηχανικοῦ.

W. T., λοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ.

Φραγκίσκος Δὲ Βεγγὲ, ὁμοίως.

Φραγκίσκος Μαρτελλάρης, ὑπολοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ.

Φραγκίσκος Φρόϊος, ὑπολοχαγὸς τοῦ 3ου τάγματος.

Γιοβάννης δὲ λὰ Κάμερας, γενικὸς εἰσαγγελεὺς ἐν τῷ κακουργοδικείῳ τῆς κάτω Καλαβρίας.

Καὶ Φραγκίσκος Παπαβάσσης, γραμματεύς.

Τὸ στρατοδικεῖον συνῆλθε τὴν νύκτα.

Τῇ 13 ὀκτωβρίου, κατὰ τὴν ἕκτην ὥραν πρὸ μεσημβρίας, ὁ λοχαγὸς Σράτης εἰσῆλθεν εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ βασιλέως, ὅστις ἐκοιμᾶτο βαθέως· ὁ Σράτης ἔμελλε νὰ ἐξέλθῃ, ὅτε πρὸς τὴν θύραν βαδίζων προσέκρουσεν ἐπὶ ἕδρας· ὁ κρότος οὗτος ἀφύπνισε τὸν Μυράτην.

— Τί μὲ θέλετε, λοχαγέ; ἠρώτησεν ὁ βασιλεύς.

Ὁ Στράτης ἠθέλησε νὰ ὁμιλήσῃ ἀλλ' ἔμεινεν ἄναυδος.

— Ἄ! ἄ! εἶπεν ὁ Μυράτης, φαίνεται ὅτι ἐλάβατε εἰδήσεις ἐκ Νεαπόλεως;...

— Ναί, μεγαλειότατε, ἐψιθύρισεν ὁ Σράτης.

— Καὶ τί ἀναγγέλλουν; εἶπεν ὁ Μυράτης.

— Τὴν δίκην σας, μεγαλειότατε.

— Καὶ ὑπὸ τίνος θὰ ἐκδοθῇ ἡ ἀπόφασις, παρακαλῶ; Ποῦ θὰ εὕρωσιν ὁμοτίμους διὰ νὰ μὲ κρίνωσιν; Ἂν μὲ θεωρήσουν ὡς βασιλέα, πρέπει νὰ συγκαλεσθῇ ἐκ βασιλέων δικαστήριον· ἂν ὡς στρατάρχην τῆς Γαλλίας πρέπει νὰ ἔχω στρατάρχων κριτήριον, καὶ ἂν μὲ θεωρήσωσιν ὡς στρατηγόν, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ἐλάχιστον, μοὶ χρειάζονται στρατηγοὶ ὡς ἔνορκοι.

— Μεγαλειότατε ἐκηρύχθητε δημόσιος ἐχθρός, καὶ ὡς τοιοῦτος ὑποβάλλεσθε εἰς ἔκτακτον στρατοδικεῖον· εἶναι ὁ νόμος ὃν ὑμεῖς αὐτὸς ἐξεδώκατε κατὰ τῶν ἀνταρτῶν.

— Ὁ νόμος οὗτος ἐγένετο διὰ λῃστάς, καὶ ὄχι δι' ἐστεμμένας κεφαλάς, κύριε, εἶπεν ἀγερώχως ὁ Μυράτης. Εἶμαι ἕτοιμος νὰ μὲ δολοφονήσωσι· καλά· δὲν ἐπίστευα τὸν βασιλέα Φερδινάνδον ἱκανὸν νὰ πράξῃ τοῦτο.

— Μεγαλειότατε δὲν θέλετε ν' ἀκούσητε τὸν κατάλογον τῶν δικαστῶν σας;

— Βέβαια, κύριε, βέβαια· θὰ ἦναι περίεργον· ἀναγνώσατε, σᾶς ἀκούω.

Ὁ λοχαγὸς Στράτης ἀνέγνωσε τὰ ἀνωτέρω σημειωθέντα ὀνόματα. Ὁ Μυράτης ἤκουσεν αὐτὰ μεθ' ὑπερηφάνου μειδιάματος.

— Ἄ! ἐξηκολούθησεν, ἀφοῦ ὁ λοχαγὸς ἐτελείωσε, φαίνεται ὅτι ἐλήφθη πᾶν μέτρον.

— Πῶς τοῦτο, μεγαλειότατε;

— Ναί, δὲν ἠξεύρετε ὅτι πάντες οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, ἐξαιρουμένου τοῦ εἰσηγητοῦ Φραγκίσκου Φρόϊου, μοὶ ὀφείλουσι τοὺς βαθμούς των; Θὰ φοβηθῶσι μήπως κατηγορηθῶσιν ὡς εὐγνωμονοῦντες, καὶ, παρὰ μίαν ψῆφον ἴσως, ἡ ἀπόφασις θὰ ἦναι ὁμόθυμος.

— Μεγαλειότατε, ἂν ἐνεφανίζεσθε ἐνώπιον τοῦ στρατοδικείου, ἂν ὁ ἴδιος ὑπερησπίζατε τὴν ὑπόθεσίν σας;

— Σιωπή, κύριε, σιωπή, εἶπεν ὁ Μυράτης. Διὰ ν' ἀναγνωρίσω τοὺς διορισθέντας κριτάς μου, πρέπει νὰ σχίσω πολλὰς τῆς ἱστορίας σελίδας· τοιοῦτο δικαστήριον εἶναι ἀνάρμοδιον, καὶ αἰσχύνομαι νὰ παρουσιασθῶ ἐνώπιόν του· ἠξεύρω ὅτι δὲν δύναμαι νὰ σώσω τὴν ζωήν μου, ἀρετὲ μὲ νὰ σώσω τοὐλάχιστον τὴν βασιλικὴν ἀξιοπρέπειαν.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ ὑπολοχαγὸς Φραγκίσκος Φρόϊος εἰσῆλθε διὰ νὰ ἐξετάσῃ τὸν κατηγορούμενον, καὶ ἠρώτησε τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον, τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν πατρίδα του.

Πρὸς τὰς ἐρωτήσεις ταύτας, ὁ Μυράτης ἠγέρθη δεινὴν ἐκφράζων ἀξιοπρέπειαν.

— Εἶμαι ὁ Ἰωακεὶμ Ναπολέων, βασιλεὺς τῶν δύω Σικελιῶν, ἀπεκρίθη, καὶ σᾶς διατάττω νὰ ἐξέλθητε.

Ὁ εἰσηγητὴς ὑπήκουσε.

Τότε ὁ Μυράτης ἐνεδύθη περισκελίδας μόνον, καὶ ἠρώτησε τὸν Στράτην ἂν ἠδύνατο ν' ἀποχαιρετίσῃ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα του.

Οὗτος δὲ μὴ δυνάμενος τοῦ λοιποῦ νὰ ὁμιλήσῃ ἀπεκρίνατο διὰ καταφατικοῦ νεύματος, καὶ ἀμέσως ὁ Ἰωακεὶμ καθήσας πρὸ τραπέζης ἔγραψε τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολήν. (5).

« Προσφιλής μοι ἀπὸ καρδίας Καρολίνα,

» Ἤγγικεν ἡ ὀλεθρία ὥρα, θ' ἀποθάνω διὰ τοῦ ἐσχάτου τῶν θανάτων· ἐντὸς μιᾶς ὥρας δὲν θὰ ἔχῃς σύζυγον, καὶ τὰ τέκνα μας δὲν θὰ ἔχωσι πατέρα· ἐνθυμεῖσθέ με, καὶ μὴ λησμονῆτε ποτὲ τὴν μνήμην μου.

» Ἀποθνήσκω ἀθῷος, καὶ ἡ ζωή μοὶ ἀφαιρεῖται δι' ἀδίκου ἀποφάσεως

» Ὑγίαινε, Ἀχιλλεῦ μου· ὑγίαινε Λαιτιτία μου· ὑγίαινε, Λουκιανέ μου· ὑγίαινε, Λουΐζα μου.

» Δείχθητε ἀντάξιοι ἐμοῦ· σᾶς ἀφίνω ἐπὶ γῆς καὶ ἐντὸς βασιλείου πλήρους ἐξ ἐχθρῶν μου· δείχθητε ἀνώτεροι τῆς δυστυχίας, καὶ ἐνθυμεῖσθε νὰ μὴ νομίζεσθε πλέον ἢ ὅ,τι εἴσθε σκεπτόμενοι τί πρότερον ἦσθε.

» Ὑγιαίνετε· σᾶς εὐλογῶ. Μὴ καταρασθῆτε ποτὲ τὴν μνήμην μου. Ἀναμιμνήσκεσθε ὅτι ἡ

μεγίστη λύπη ἣν αἰσθάνομαι ἐν τῷ θανάτῳ μου εἶναι ὅτι ἀποθνήσκω μακρὰν τῶν τέκνων μου, μακρὰν τῆς γυναικός μου, καὶ οὐδένα φίλον ἔχω νὰ μοὶ κλείσῃ τὰ ὄμματα.

» Ὑγίαινε, Καρολίνα μου· ὑγιαίνετε τέκνα μου· λάβετε τὴν πατρικὴν εὐλογίαν μου, τὰ τρυφερά μου δάκρυα καὶ τοὺς τελευταίους ἀσπασμούς μου.

» Ὑγιαίνετε, ὑγιαίνετε· μὴ λησμονῆτε τὸν δυστυχῆ πατέρα σας.

» Πίτσον, τῇ 15 ὀκτωβρίου 1815.

» ΙΩΑΚΕΙΜ ΜΥΡΑΤΗΣ.»

Τότε ἔκοψε βόστρυχον ἀπὸ τῆς κόμης αὐτοῦ καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν τῇ ἐπιστολῇ. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἰσῆλθεν ὁ στρατηγὸς Νουντσιάντης· ὁ δὲ Μυράτης προσελθὼν ἔσφιγξε τὴν χεῖρά του.

— Στρατηγέ, τῷ εἶπεν, εἶσθε πατὴρ, εἶσθε σύζυγος, θὰ μάθετε μίαν ἡμέραν τί σημαίνει νὰ χωρισθῇ τις ἀπὸ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων του· ὁρκίσθητέ μοι ὅτι ἡ ἐπιστολὴ αὕτη θὰ ἐγχειρισθῇ.

— Μὰ τὰς ἐπωμίδας μου, εἶπεν ὁ στρατηγὸς ἀποματτόμενος τοὺς ὀφθαλμούς.

— Ἐλᾶτε, ἐλᾶτε, θάρρος στρατηγέ, εἶπεν ὁ Μυράτης· εἴμεθα στρατιῶται, ἠξεύρομεν τί εἶναι ὁ θάνατος. Μίαν χάριν μόνον· θὰ μ' ἀφήσητε νὰ διατάξω τὸ πῦρ, δὲν ἔχει οὕτω;

Ὁ στρατηγὸς ἔνευσε διὰ τῆς κεφαλῆς ὅτι παρεχωρεῖτο αὐτῷ ἡ τελευταία αὕτη χάρις.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ εἰσηγητὴς εἰσῆλθεν ἔχων ἐν χειρὶ τὴν ἀπόφασιν τοῦ βασιλέως. Ὁ Μυράτης ἐμάντευσε περὶ τίνος προὔκειτο.

— Ἀναγνώσατε, κύριε, τῷ εἶπε ψυχρῶς, σᾶς ἀκούω.

Ὁ εἰσηγητὴς ὑπήκουσεν. Ὁ Μυράτης δὲν ἠπατήθη· ὁ θάνατος ἀπεφασίσθη παμψηφεί, ἐξαιρουμένης μιᾶς μόνης ψήφου.

Ἀφοῦ δ' ἐπερατώθη ἡ ἀνάγνωσις, ὁ βασιλεὺς ἐστράφη πρὸς τὸν Νουντσιάντην.

— Στρατηγέ, τῷ εἶπε, πιστεύσατε ὅτι κατὰ νοῦν χωρίζω τὸ πλῆττόν με ἐργαλεῖον ἀπὸ τῆς διευθυνούσης αὐτὸ χειρός. Δὲν ἐπίστευα ὅτι ὁ Φερδινάνδος θὰ μ' ἐτουφέκιζεν ὡς σκύλον· δὲν ὀπισθοδρομεῖ ἀπέναντι αὐτῆς τῆς ἀτιμίας! καλὰ, ἂς ἀφήσωμεν αὐτά. Δὲν παρεδέχθην ὡς ἁρμοδίους τοὺς κριτάς μου ἀλλ' ὄχι καὶ τοὺς δημίους μου. Ποίαν ὥραν προσδιορίζετε διὰ τὴν θανάτωσίν μου;

— Ὁρίσατε αὐτὴν ὁ ἴδιος, μεγαλειότατε, εἶπεν ὁ στρατηγός.

Ὁ Μυράτης ἐξήγαγεν ὡρολόγιον, ἐφ' οὗ ἦτον ἡ εἰκὼν τῆς γυναικός του· τυχαίως δὲ ἐξήχθη ἐστραμμένη πρὸς τοὺς ὀφθαλμούς του ἡ εἰκὼν ἀντὶ τῆς πλακὸς τῶν ὡρῶν· ἐθεώρησεν αὐτὴν μετὰ τρυφερότητος.

— Ἴδετε, στρατηγέ, εἶπε δεικνύων αὐτὴν τῷ Νουντσιάντῃ, εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς βασιλίσσης· τὴν γνωρίζετε, δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὴν ὁμοιάζει;

Ὁ στρατηγὸς ἀπέστρεψε τὴν κεφαλήν. Ὁ Μυράτης ἔβαλε στεναγμὸν καὶ ἔθηκεν αὖθις τὸ ὡρολόγιον εἰς τὸ θυλάκιόν του.

— Λοιπόν! Μεγαλειότατε, εἶπεν ὁ εἰσηγητὴς, ποίαν ὥραν ὁρίζετε;

Ἄ! ἔχετε δίκαιον, εἶπεν ὁ Μυράτης μειδιῶν, ἐλησμόνησα διατὶ εὔγαλα τὸ ὡρολόγιόν μου βλέπων τὴν εἰκόνα τῆς Καρολίνας.— Τότε εἶδεν ἐκ νέου τὸ ὡρολόγιον ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην ἀπὸ τοῦ μέρους τῶν ὡρῶν. — Λοιπόν, εἰς τὰς τέσσαρας, ἂν θέλετε· παρῆλθον αἱ τρεῖς, πεντήκοντα λεπτὰ σᾶς ζητῶ εἶναι πολλὰ, κύριε;

Ὁ εἰσηγητὴς ὑπέκλινε καὶ ἐξῆλθεν. Ὁ στρατηγὸς ἠθέλησε ν' ἀκολουθήσῃ αὐτόν.

— Δὲν θὰ σᾶς ἐπανίδω πλέον Νουντσιάντη; εἶπεν ὁ Μυράτης.

— Αἱ διαταγαί μου μὲ ὑποχρεοῦσι νὰ παρευρεθῶ εἰς τὸν θάνατόν σας, μεγαλειότατε, ἀλλὰ δὲν θὰ ἔχω τὴν δύναμιν.

— Καλὰ, στρατηγέ, καλά· σᾶς ἀπαλλάττω τοῦ νὰ ἦσθε παρὼν τὴν τελευταίαν στιγμήν· ἀλλ' ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς ἀπειχαρετίσω ἅπαξ ἔτι καὶ νὰ σᾶς ἀσπασθῶ.

— Θὰ εὑρεθῶ εἰς τὸν δρόμον σας, μεγαλειότατε.

— Εὐχαριστῶ. Τώρα ἄφετέ με μόνον.

— Μεγαλειότατε, εἶναι ἔξω δύο ἱερεῖς.

Ὁ Μυράτης ἔδειξεν ἀγανάκτησιν.

— Θέλετε νὰ τοὺς δεχθῆτε; ἐξηκολούθησεν ὁ στρατηγός.

— Ναὶ, εἰσάξατέ τους.

Ὁ στρατηγὸς ἐξῆλθε. Μετὰ μίαν στιγμὴν οἱ δύο ἱερεῖς ἐνεφανίσθησαν πρὸ τῆς θύρας· ὁ μὲν ὠνομάζετο Φραγκίσκος Πελλεγρῖνος, καὶ ἦτο θεῖος τοῦ προξενήσαντος τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως· ὁ δὲ δὸν Ἀντώνιος Μασδέας.

— Τί ἔρχεσθ' ἐδῶ νὰ κάμετε; εἶπεν αὐτοῖς ὁ Μυράτης.

— Νὰ σᾶς ἐρωτήσωμεν ἂν θέλετε ν' ἀποθάνετε ὡς χριστιανός.

— Θ' ἀποθάνω ὡς στρατιώτης. Ἀφήσατέ με.

Ὁ δὲ Φραγκίσκος Πελλεγρῖνος ἀπεσύρθη. Ἀναμφιβόλως ἐστενοχωρεῖτο ἐνώπιον τοῦ Ἰωακείμ. Ὁ δὲ Ἀντώνιος Μασδέας ἔμεινεν ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῆς θύρας.

— Δὲν μὲ ἠκούσατε; εἶπεν ὁ βασιλεύς.

— Ναί, βεβαίως, ἀπεκρίνατο ὁ γέρων· ἀλλὰ συγχωρήσατέ μοι, μεγαλειότατε, νὰ μὴ πιστεύσω ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ τελευταία σας θέλησις. Δὲν εἶναι πρώτη φορά, καθ' ἣν σᾶς βλέπω καὶ σᾶς καθικετεύω· ἔτυχεν ἄλλοτε νὰ σᾶς ζητήσω χάριν.

— Ποίαν;

— Ὅτε ἡ μεγαλειότης σας ἦλθεν εἰς Πίτσον, τῷ 1810 ἐζήτησα, παρ' αὐτῆς εἰκοσιπέντε χιλιάδας φράγκων διὰ νὰ περατωθῇ ἡ οἰκοδομὴ τῆς ἐκκλησίας· ἡ μεγαλειότης σας μ' ἔστειλε τεσσαράκοντα χιλιάδας.

— Διότι προέβλεπον ὅτι θὰ ἐνταφιασθῶ εἰς αὐτὴν, ἀπεκρίνατο μειδιῶν ὁ Μυράτης.

— Λοιπόν! μεγαλειότατε, εὐελπιστῶ ὅτι δὲν θέλετε ἀρνηθῇ τὴν δευτέραν μου παράκλησιν, ὡς δὲν ἠρνήθητε καὶ τὴν πρώτην. Μεγαλειότατε, σᾶς τὸ ζητῶ γονυκλινής.— Ὁ γέρων ἔπεσε πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Μυράτου.— Ἀποθάνετε ὡς χριστιανός!

— Θὰ σᾶς εὐχαριστήσῃ λοιπὸν πολὺ τοῦτο; εἶπεν ὁ βασιλεύς.

— Μεγαλειότατε, θὰ ἔδιδα τὰς ὀλίγας ἡμέρας αἵτινες μοὶ μένουσιν ὅπως τύχω παρὰ τοῦ Θεοῦ τῆς χάριτος τοῦ νὰ σᾶς ἐπισκεφθῇ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ κατὰ τὴν τελευταίαν σας ὥραν.

— Λοιπόν! εἶπεν ὁ Μυράτης, ἀκούσατε τὴν ἐξομολόγησίν μου· κατηγορῶ ἐμαυτοῦ, ὅτε ἤμην παιδίον, διότι παρήκουα τοὺς γονεῖς μου· κατόπιν ἔγεινα ἀνὴρ, καὶ δι' οὐδὲν ἄλλο ἔχω νὰ μεμφθῶ ἐμαυτοῦ.

— Μεγαλειότατε, μοὶ δίδετε μαρτυρίαν ὅτι ἀποθνήσκετε ἐν τῇ χριστιανικῇ θρησκείᾳ;

— Ἀναμφιβόλως, εἶπεν ὁ Μυράτης. Καὶ λαβὼν γραφίδα ἔγραψεν.

« Ἐγὼ, ὁ Ἰωακεὶμ Μυράτης, ἀποθνήσκω χριστιανὸς, πιστεύων εἰς τὴν ἁγίαν καθολικὴν, ἀποστολικὴν καὶ ρωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν. » Καὶ ὑπέγραψε.

— Τώρα, πάτερ μου, ἐξηκολούθησεν ὁ βασιλεὺς, ἂν ἔχετε καὶ τρίτην χάριν νὰ μὲ ζητήσητε, σπεύσατε, διότι ἐντὸς ἡμισείας ὥρας δὲν θὰ ἦναι πλέον καιρός.

Τῷ ὄντι τὸ ὡρολόγιον τοῦ πύργου κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐσήμαινε τὴν τρίτην καὶ ἡμίσειαν.

Ὁ ἱερεὺς ἔνευσεν ὅτι τὰ πάντα ἐτελείωσαν·

— Ἀφήσατέ με λοιπὸν μόνον, εἶπεν ὁ Μυράτης.

Ὁ γέρων ἐξῆλθεν.

Ὁ Μυράτης ἐβάδισεν ὀλίγα λεπτὰ μεγάλοις βήμασιν ἐντὸς τοῦ δωματίου του· εἶτα ἐκάθησεν ἐπὶ τῆς κλίνης του καὶ ἔῤῥιψε τὴν κεφαλὴν ἐντὸς τῶν δύο χειρῶν του. Ἀναμφιβόλως κατὰ τὸ τέταρτον τῆς ὥρας καθ' ὃ ἔμεινεν οὕτω προσκείμενος εἰς τὰς σκέψεις αὐτοῦ εἶδεν ἀντιπαρερχόμενον ἐνώπιόν του ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον, ἀπὸ τοῦ ξενοδοχείου ἀφ' οὗ ὡρμήθη μέχρι τῶν ἀνακτόρων εἰς ἃ εἰσῆλθε· ἀναμφιβόλως τὸ ῥιψοκίνδυνον αὐτοῦ στάδιον ἀνειλίσσετο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του ὅμοιον πρὸς χρυσοῦν ὄνειρον, λαμπρὸν ψεῦδος, ἢ παραμύθιον τῆς Χαλιμᾶς. Ὡς οὐράνιον τόξον ἔλαμψεν ἐν καταιγίδι, καὶ ὡς οὐράνιον τόξον τὰ δύο αὐτοῦ ἄκρα ἔκρυπτεν εἰς τὰ νέφη τῆς γεννήσεως καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Τέλος ἀνένηψεν ἀπὸ τῆς ἐνδομύχου μελέτης καὶ ἀνήγειρε τὸ ὠχρὸν μὲν ἀλλὰ γαλήνιον μέτωπόν του. Τότε προσῆλθεν εἰς κάτοπτρον καὶ διηυθέτησε τὴν κόμην αὐτοῦ· ὁ ἀλλόκοτος χαρακτήρ του δὲν ἐγκατέλιπεν αὐτόν. Μέλλων νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον τοῦ θανάτου ἠτρεπίζετο ὅπως καταστῇ εὐπαρουσίαστος. Ἡ τετάρτη ὥρα ἠκούσθη. Ὁ Μυράτης ἤνοιξεν ὁ ἴδιος τὴν θύραν.

Ὁ στρατηγὸς Νουντσιάντης ἀνέμενεν αὐτόν.

— Εὐχαριστῶ, στρατηγὲ, τῷ εἶπεν ὁ Μυράτης· ἐφυλάξατε τὸν λόγον σας· ἀσπασθῆτέ με, καὶ ἀποσυρθῆτε κατόπιν, ἂν θέλετε.

Ὁ στρατηγὸς ἔπεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ βασιλέως κλαίων καὶ μὴ δυνάμενος νὰ εἴπῃ λέξιν.

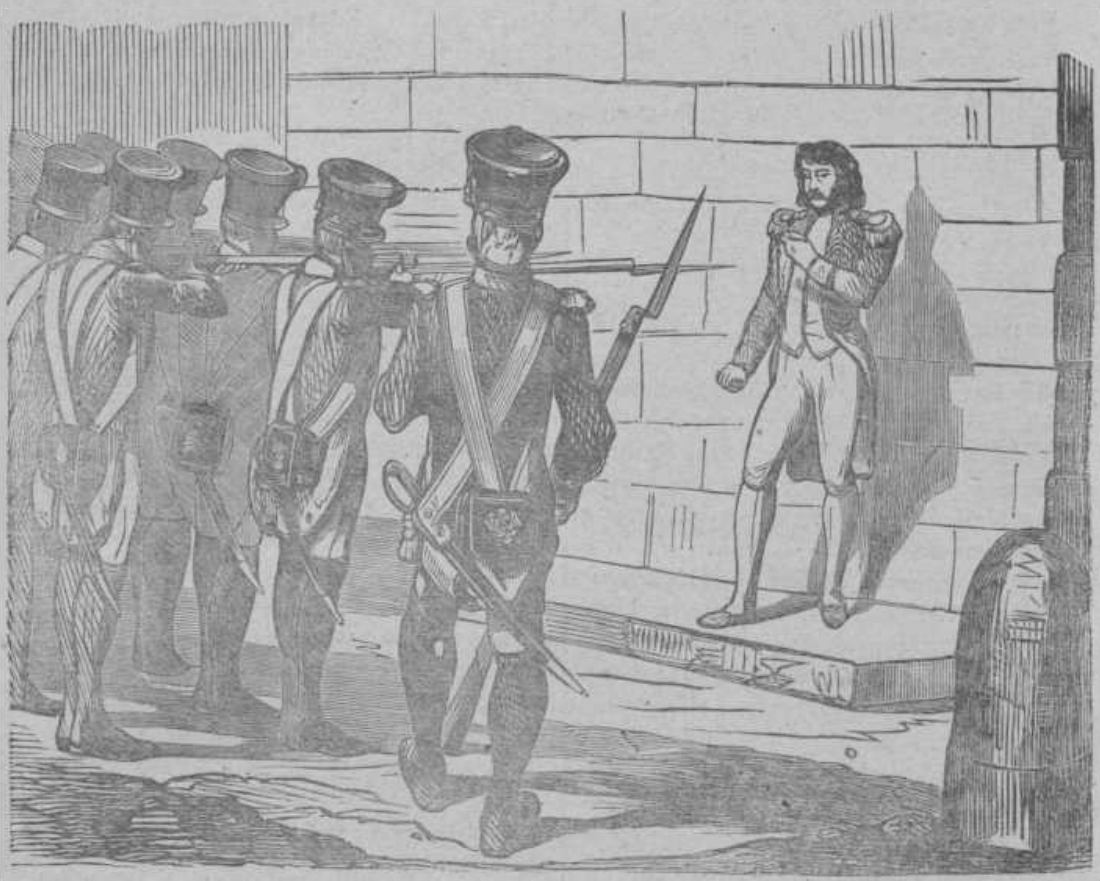
— Ἔμπρὸς, θάῤῥος, τῷ εἶπεν ὁ Μυράτης· βλέπετε ὅτι εἶμαι ἥσυχος.

Ἡ ἡσυχία ἐκείνη συνέτριβε τὸ θάῤῥος τοῦ στρατηγοῦ. Ἐξώρμησε τοῦ διαδρόμου καὶ ἐξῆλθε τοῦ πύργου τρέχων ὡς ἔξω φρενῶν.

Τότε ὁ βασιλεὺς ἐβάδισε πρὸς τὴν αὐλὴν ἔνθα τὰ πάντα ἦσαν ἕτοιμα πρὸς τὴν θανάτωσιν. Ἐννέα ἄνδρες καὶ εἷς δεκανεὺς ἦσαν ἐν γραμμῇ παρατεταγμένοι πλησίον τῆς θύρας τοῦ συμβουλίου· ἐνώπιον αὐτῶν ἦτο τοῖχος δώδεκα ποδῶν τὸ ὕψος· τρία βήματα πρὸ τοῦ τοίχου τούτου ἦτο κατώφλιον ἐκ μιᾶς μόνης βαθμίδος· ὁ Μυράτης ἐπορεύθη ἵνα σταθῇ ἐπὶ τῆς βαθμίδος ἐκείνης, ἀφ' ἧς ὑπερέκειτο ἕνα περίπου πόδα τῶν ἐπιτεταμμένων τὴν θανάτωσιν αὐτοῦ στρατιωτῶν. Ἐνταῦθα ἐλθὼν, ἐξήγαγε τὸ ὡρολόγιόν του, ἠσπάσθη τὴν εἰκόνα τῆς γυναικός του, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπ' αὐτῆς ἀτενίζων, διέταξε γέμισιν

τῶν ὅπλων. Πρὸς τὴν λέξιν πῦρ, πέντε τῶν ἐννέα ἀνδρῶν ἐπυροβόλησαν· ὁ Μυράτης ἔμεινεν ὄρθιος. Οἱ στρατιῶται ἠσχύνθησαν νὰ πυροβολήσωσι κατὰ τοῦ βασιλέως αὐτῶν· ἐσκόπευσαν ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ.

Κατ' ἐκείνην ἴσως τὴν στιγμὴν ἐφάνη λαμπρότατα ἡ λεοντώδης ἐκείνη γενναιότης ἥτις ἦτον ἡ ἰδιάζουσα τῷ Μυράτῃ ἀρετή· οὐδὲν χαρακτηριστικὸν τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἠλλοιώθη· νης καὶ ἀταραξίας, τοῦ αὐτοῦ προσώπου, ἐπανέλαβε τὰς θανασίμους λέξεις τὴν μίαν κατόπιν τῆς ἄλλης, ἄνευ βραδύτητος, ἄνευ σπουδῆς, ἰσοχρόνως καὶ ὡς εἰ διέταττεν ἁπλῆν ἄσκησιν· ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην εὐτυχέστερος ἢ τὴν πρώτην, πρὸς τὴν λέξιν πῦρ, ἔπεσε διαπερασθεὶς ὑπὸ ὀκτὼ σφαιρῶν, ἄνευ οὐδεμιᾶς κινήσεως, ἄνευ οὐδενὸς στεναγμοῦ καὶ μὴ ἀφεὶς τὸ ὡρολόγιον ὅπερ ἔσφιγγεν ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρί. (6).



Ἠσπάσθη τὴν εἰκόνα τῆς γυναικός του, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπ' αὐτῆς ἀτενίζων, διέταξε γέμισιν τῶν ὅπλων.

οὐδεὶς μυὼν τοῦ σώματος αὐτοῦ ἐξησθένησε· μόνον προσέβλεψε τοὺς στρατιώτας ἐκφράζων πικρὰν εὐγνωμοσύνην, καί·

— Εὐχαριστῶ, φίλοι μου, τοῖς εἶπεν· ἀλλ' ἐπειδὴ θᾶττον ἢ βράδιον εἶσθε ὑποχρεωμένοι νὰ σκοπεύσητε ἀλανθάστως, μὴ παρατείνητε τὴν ἀγωνίαν μου. Τοῦτο μόνον σᾶς ζητῶ, νὰ σκοπεύσητε τὴν καρδίαν καὶ νὰ φεισθῆτε τοῦ προσώπου. Ἐξ ἀρχῆς λοιπόν.

Καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς φωνῆς, τῆς αὐτῆς γαλή-

Οἱ στρατιῶται ἀνήγειραν τὸ πτῶμα, κατέκλιναν αὐτὸ ἐπὶ τῆς κλίνης ἔνθα πρὸ ὀέκα λεπτῶν ἐκάθητο, καὶ ὁ λοχαγὸς ἔθετο φρουρὰν πρὸ τῆς θύρας.

Τὸ ἑσπέρας ἄνθρωπός τις παρουσιάσθη θέλων νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν νεκρικὸν θάλαμον· ὁ σκοπὸς ἠρνήθη αὐτῷ τὴν εἴσοδον· ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐζήτησε νὰ ὁμιλήσῃ τῷ φρουράρχῳ. Προσαχθεὶς δ' ἐνώπιόν του, ἔδειξεν αὐτῷ διαταγήν. Ὁ φρούραρχος ἀνέγνω αὐτὴν μετ' ἐκπλήξεως

ἅμα καὶ ἀηδίας· εἶτα τῆς ἀναγνώσεως περατωθείσης, προέπεμψεν αὐτὸν μέχρι τῆς θύρας δι' ἧς δὲν ἀφῆκαν αὐτὸν νὰ διέλθῃ.

— Ἄφετε τὸν κύριον Λουϊδζην νὰ περάσῃ, εἶπε τῷ φρουρῷ. Ὁ φρουρὸς παρουσίασε τὰ ὅπλα τῷ φρουράρχῳ αὐτοῦ. Ὁ Λουϊδζης εἰσῆλθε.

Μόλις παρελθόντων τῶν δέκα λεπτῶν, ἐξῆλθεν ἔχων ἐν χειρὶ καθημαγμένον χειρόμακτρον· ἐν δὲ τῷ χειρομάκτρῳ ἦτο πρᾶγμα ὅπερ ὁ φρουρὸς δὲν ἠδυνήθη ν' ἀναγνωρίσῃ.

Μετὰ παρέλευσιν μιᾶς ὥρας, λεπτουργὸς ἐκόμισε τὸ φέρετρον ὅπερ ἔμελλε νὰ περικλείσῃ τὸν νεκρὸν τοῦ βασιλέως. Ὁ ἐργάτης εἰσῆλθεν εἰς τὸν θάλαμον, ἀλλὰ σχεδὸν ἀμέσως ἐκάλεσε τὸν σκοπὸν μετ' ὀλίγου φρίκης. Ὁ στρατιώτης ἤνοιξε μικρὸν τὴν θύραν ἵνα ἴδῃ πόθεν προῆλθεν ὁ τρόμος τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ δὲ λεπτουργὸς τῷ ἔδειξε διὰ τοῦ δακτύλου ἀκέφαλον πτῶμα.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως Φερδινάνδου ἀνευρέθη ἐντὸς κρυπτοῦ ἐρμαρίου τοῦ κοιτῶνός του ἡ κεφαλὴ ἐκείνη διατηρουμένη ἐντὸς οἰνοπνεύματος. (7)

Ὀκτὼ ἡμέρας μετὰ τὴν ἐν Πίτσῳ θανάτωσιν ἕκαστος ἔτυχε τῆς ἀμοιβῆς αὐτοῦ· ὁ μὲν Τρέντα Καπέλλης ἐγένετο συνταγματάρχης, ὁ δὲ στρατηγὸς Νουντσιάντης ἀνηγορεύθη μαρκήσιος, καὶ ὁ Λουϊδζης ἀπέθανε δηλητηριασθείς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(1) Ἀντὶ 48,000 φράγκων. (2) Συνωμοσία τοῦ Μαζεγρύ. (3) Ὁ Ζολικλέδ. (4) Αἱ λεπτομέρειαι αὗται εἶναι δημώδεις ἐν Τουλῶνι, καὶ εἰκοστάκις ἤκουσα αὐτὰς ἐγὼ αὐτὸς κατὰ τὴν δευτέραν διαμονήν μου ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τῷ 1834 καὶ 1835· τινὲς δὲ τῶν ἀφηγουμένων αὐτὰς τὰς ἤκουσαν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ στόματος τοῦ Λαγκλάδ καὶ τοῦ Δοναδιέ. (5) Τὴν αὐθεντικότητα αὐτῆς δυνάμεθα νὰ ἐγγυηθῶμεν ὡς ἀντιγράψαντες αὐτὴν ἐν Πίτσῳ ἐξ ἀντιγράφου τοῦ πρωτοτύπου ληφθέντος ὑπὸ τοῦ ἱππότου Λλκαλά. (6) Ἡ κυρία Μυράτου ἐξηγόρασε τὸ ὡρολόγιον τοῦτο ἀντὶ 200 λουδοβικείων. (7) Ἐπειδὴ δὲν πιστεύω ὅτι γίνονται θηριωδίαι ἄνευ αἰτίας ἠρώτησα τὸν στρατηγὸν Τ... πόθεν αὕτη προήρχετο· ἀπεκρίθη δὲ ὅτι, ἐπειδὴ ὁ Μυράτης ἐδικάσθη καὶ ἐτουφεκίσθη ἐν ἀποκέντρῳ γωνίᾳ τῆς Καλαβρίας, ὁ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως ἐφοβεῖτο μὴ τυχοδιώκτης τις παρουσιασθῇ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰωακείμ· τότε δὲ τῷ ἀπήντησαν δεικνύοντες τὴν κεφαλὴν τοῦ Μυράτου.

ΚΑΡΟΛΟΣ ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΣΑΝΔ.

1819.

Τῇ 22 μαρτίου 1819, περὶ τὴν ἐννάτην πρὸ μεσημβρίας, νεανίας εἰκοσιτετραέτης περίπου φέρων τὴν στολὴν τῶν γερμανῶν σπουδαστῶν, ἔστη ἐπὶ μικροῦ ὑψώματος κειμένου κατὰ τὰ τρία τέταρτα τῆς ὁδοῦ τοῦ Καισερθὰλ ἐν Μανεΐμ, ἀφ' οὗ φαίνεται ἡ πόλις αὕτη, γαληνιος καὶ εὐτυχὴς ἐγειρομένη ἐν μέσῳ τῶν κήπων, οἵτινες ἄλλοτε μὲν ἦταν ὀχυρώματα σήμερον δὲ περιζωννύουσι καὶ περισφίγγουσιν αὐτὴν ὡς ζώνη ἐξ ἀνθέων καὶ φύλλων. Ἐνταῦθα ἐλθών, ἀνύψωσε τὸν πῖλον αὐτοῦ, ἐφ' οὗ συνεπλέκοντο τρία φύλλα δρυὸς ἀργυροκέντητα, καὶ τὸ μέτωπον ἀποκαλύπτων, ἔμεινε μίαν στιγμὴν ἀσκεπὴς τὴν κεφαλὴν ὁροσιζόμενος ὑπὸ τῆς αὔρας ἥτις ὑψοῦτο ἐκ τῆς κοιλάδος τοῦ Νεκκέρου. Τὰ ἀκανόνιστα χαρακτηριστικὰ αὐτοῦ ἐνεποίουν ἐκ πρώτης ὄψεως ἀλλόκοτον ἐντύπωσιν· ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ὁ βλέπων τὴν ὠχρότητα τοῦ ὑπὸ τῆς εὐφλογίας ἐσκαμμένου προσώπου του, τὴν ἄπειρον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ γλυκύτητα καὶ τὴν γλαφυρῶς περιστέφουσαν τὸ ὑψηλὸν καὶ εὐρὺ μέτωπόν του μέλαιναν καὶ κυμαινομένην κόμην, ἠσθάνετο συμπάθειαν ἀνεξήγητον εἰς ἣν ἐνέδιδεν ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀντιστάσεως. Ἦτον ἐνωρὶς εἰσέτι, ἀλλ' ἐκ τοῦ κονιορτοῦ τῶν ὑποδημάτων του ἐφαίνετο ὅτι ἐπορεύθη μακρὰν ὁδόν· ἀναμφιβόλως δὲ ἦτον ἐγγὺς τοῦ τέρματος διότι καταθεὶς τὸν πῖλον καὶ ἀναρτήσας τὴν ἀχώριστον σύντροφον τοῦ γερμανοῦ πίπαν ἐξέβαλε σημειωματάριον καὶ ἔγραψε διὰ μολυβδοκονδύλου.

« Ἀνεχώρησα ἐκ Βενεΐμ εἰς τὰς πέντε πρὸ μεσημβρίας, ἔφθασα ἔξωθεν τῆς Μανεΐμ εἰς τὰς ἐννέα καὶ τέταρτον. Ὁ Θεὸς βοηθός ! »

Καὶ κρύψας αὖθις τὸ σημειωματάριον ἔμεινε πρὸς στιγμὴν ἀκίνητος, κινῶν τὰ χείλη ὡς εἰ προσηύχετο κατὰ διάνοιαν, ἔλαβε τὸν πῖλόν του, καὶ ἐπανέλαβε τὴν εἰς Μανεΐμ ἄγουσαν.

Ὁ νέος οὗτος σπουδαστὴς ἦτον ὁ Κάρολος Λουδοβῖκος Σὰνδ ἐξ Ἰέννης ἐρχόμενος διὰ μέσου Φραγκφόρτης καὶ Δαρμστάδης, ὅπως δολοφονήσῃ τὸν Κοτσεβοῦ.

Νῦν δὲ, ἐπειδὴ θέλομεν θέσει ὑπὸ τὰ ὄμματα τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν μίαν τῶν τρομερῶν πράξεων ὧν μόνη ἡ συνείδησις γίνεται κριτὴς ἀληθὴς, συγχωρηθήτω ἡμῖν νὰ καταστήσωμεν αὐτοῖς γνωστὸν ἐκεῖνον, ὃν οἱ μὲν βασιλεῖς ἐθεώρησαν ὡς ὁλοφάνον, οἱ δὲ κριταὶ ὡς μέλος τῆς ἑταιρίας τῶν πεφωτισμένων, καὶ ἡ νεολαία τῆς Γερμανίας ὡς μάρτυρα.

Ὁ Κάρολος Λουδοβῖκος Σὰνδ ἐγεννήθη τῇ 5 ὀκτωβρίου 1795, ἐν Βοσιέδελ, ἐπὶ τῶν ὀρέων τοῦ Φίτσελ· ἦτο δὲ ὁ νεώτατος υἱὸς τοῦ Γοδεφροὰ Χριστοφόρου Σὰνδ, πρώτου προέδρου καὶ δικαστικοῦ συμβούλου τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσσίας, καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ Δωροθέας Ἰωάννας Οὐϊλελμίνης Σχάφ. Ἐκτὸς δύο πρεσβυτέρων ἀδελφῶν, τοῦ Γεωργίου, ὅστις ἠσπάσθη τὸ ἐμπορικὸν στάδιον ἐν Σαὶν Γὰλλ, καὶ τοῦ Φρειδερίκου (Φρὶτς), ὅστις ἐγένετο δικηγόρος ἐν τῷ ἐφετείῳ τοῦ Βερολίνου, εἶχε μίαν πρωτότοκον ἀδελφὴν, ὀνόματι Καρολίναν καὶ μίαν ὑστερότοκον ὀνόματι Ἰουλίαν.

Ἀπὸ τῆς κοιτίδος εἰσέτι ἔπαθεν εὐφλογίαν κακοηθεστάτην, ἥτις πανταχοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ διαδοθεῖσα ἐγύμνωσε τὰς πλευρὰς αὐτοῦ καὶ σχεδὸν κατέφαγε τὸ κρανίον του. Ἐπὶ πολλοὺς μῆνας διετέλει μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου μέχρις οὗ ἐνίκησεν ἡ ζωή.

Οὐχ ἧττον ὅμως ἔμεινεν ἀδύνατος καὶ φιλάσθενος μέχρι τοῦ ἑβδόμου ἔτους ὅτε ἐκινδύνευσεν αὖθις ἐξ ἐγκεφαλικοῦ πυρετοῦ. Ἀλλ' ὁ πυρετὸς οὗτος παρελθὼν ἀπήνεγκε μεθ' ἑαυτοῦ πᾶν ἴχνος τῆς προτέρας νόσου.

Ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης, ἐφάνη ἀναγεννωμένη ἡ ὑγεία καὶ ἡ ῥώμη αὐτοῦ· ἀλλὰ κατὰ τὰς δύο

μακρὰς ταύτας νόσους ὀπισθοδρόμησε μεγάλως ἡ ἐκπαίδευσις αὐτοῦ, καὶ μόλις ἐν ἡλικίᾳ ὀκτὼ ἐτῶν ἤρξατο σπουδάζων· ἐκτὸς δὲ τούτου ἐπειδὴ αἱ σωματικαὶ ὁδύναι ἀνέστειλαν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν διανοητικῶν δυνάμεων, ἐδέησε νὰ καταβάλῃ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς δὶς μείζονα τῶν ἄλλων ἐπιμέλειαν ὅπως τύχῃ τοῦ αὐτοῦ ἀποτελέσματος.

Βλέπων δὲ τοὺς ἀγῶνας τοῦ παιδὸς ὁ καθηγητὴς Σαλφράγκ, εὐπαίδευτος καὶ διακεκριμένος ἀνὴρ, γυμνασιάρχης ἐν Χόφ, τοσοῦτῳ ἠγάπησεν αὐτὸν ὥστε διορισθεὶς ὕστερον διευθυντὴς τοῦ ἐν Ρεγενσβούργῳ γυμνασίου, δὲν ἠδυνήθη νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τοῦ μαθητοῦ του καὶ ἔλαβεν αὐτὸν μεθ' ἑαυτοῦ. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐνδεκαέτης τὴν ἡλικίαν ἔδωκε τὸ πρῶτον δεῖγμα τῆς γενναιότητος καὶ φιλανθρωπίας αὐτοῦ.

Ἡμέραν τινὰ συμπεριπατῶν μετὰ τῶν νέων φίλων του, ἤκουσε φωνὰς ἐπικαλουμένας βοήθειαν· ὀκταέτης ἢ ἐννεαέτης περίπου παῖς ἔπεσεν εἰς λίμνην. Παρευθὺς ὁ Σὰνδ, μὴ μεριμνῶν περὶ τῶν ὡραίων ἑορτασίμων ἐνδυμάτων του, καίτοι ἀγαπῶν αὐτὰ πολύ, ὥρμησεν εἰς τὸ ὕδωρ καὶ ἀνηκούστους καταβαλὼν ἀγῶνας ὡς πρὸς τὴν ἡλικίαν του, κατώρθωσε νὰ σώσῃ τὸν πνιγόμενον.

Ἐν ἡλικίᾳ δώδεκα ἢ δεκατριῶν ἐτῶν, ὁ Σὰνδ εὐκινητότερος γενόμενος, ἐπιδεξιώτερος καὶ τολμηρότερος πολλῶν τῶν πρεσβυτέρων, ἐπάλαιε πολλάκις παίζων μετὰ τῶν παιδίων τοῦ χωρίου καὶ τῶν περιχώρων.

Τὸ στάδιον τῶν παιδικῶν τούτων ἀγώνων, ἀμυδρὰ καὶ ἀθώα ἀπομίμησις τῶν κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον μεγάλων μαχῶν ὑφ' ὧν ἐζυμοῦτο μεθ' αἵματος ἡ γῆ τῆς Γερμανίας, ἦτο συνήθως πεδιὰς ἐκτεινομένη ἀπὸ τῆς πόλεως Βονσιέδελ μέχρι τοῦ ὄρους τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, ἐφ' οὗ ὑψοῦνται ἐρείπια καὶ ἐν αὐτοῖς πύργος ἀκέραιος διατηρούμενος.

Ὁ Σὰνδ ὅστις ἦτον εἷς τῶν μᾶλλον ἀκρατήτων στρατιωτῶν βλέπων ὅτι ἡ μερὶς αὐτοῦ ἠττήθη πολλάκις ἕνεκα τοῦ ὀλιγαρίθμου αὐτῆς, πρὸς θεραπείαν τοῦ ἀτόπου τούτου, ἀπεφάσισε νὰ ὀχυρώσῃ τὸν πύργον τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς αὐτὸν ἐν τῇ προσεχεῖ μάχῃ, ἂν ἡ τύχη ἐδείκνυτο ἐναντία.

Διεκοίνωσε τὸ σχέδιον τοῖς συμμαχηταῖς οἵτινες παρεδέξαντο αὐτὸ μετ' ἐνθουσιασμοῦ. Ἑπομένως διῆλθον μίαν ἑβδομάδα συνάγοντες ἐν τῷ πύργῳ πάντα τὰ πρὸς ἄμυναν ἀναγκαῖα, ἐπισκευάζοντες τὰς θύρας καὶ τὰς κλίμακας. Αἱ προετοιμασίαι αὗται ἐγένοντο μετὰ τοσαύτης μυστικότητος, ὥστε ὁ ἐχθρικὸς στρατὸς οὐδὲν ὡσφράνθη.

Ἦλθεν ἡ κυριακή· αἱ ἑορταζόμεναι ἡμέραι ἦσαν ἡμέραι μάχης· εἴτε ἐκ τοῦ αἴσχους τῆς τελευταίας ἥττης εἴτε ἐξ οἱασδήποτε ἄλλης αἰτίας ἡ μερὶς τοῦ Σὰνδ ἐδείχθη ἀσθενεστέρα παρὰ τὸ σύνηθες. Οὐχ ἧττον ὅμως ἐκ τῶν μέσων τῆς ὑποχωρήσεως ἐμψυχουμένη ἐδέξατο τὴν μάχην. Ἡ σύγκρουσις δὲν ὑπῆρξε μακρά· τὸ ἓν τῶν δύο μερῶν ἦτο πολὺ κατώτερον τὸν ἀριθμὸν καὶ δὲν ἠδύνατο ν' ἀνθιστῇ ἐπὶ μακρόν· ὅθεν ἤρξατο ὑποχωροῦν μεθ' ὅσης ἠδύνατο τάξεως πρὸς τὸν πύργον τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, ὅπου ἔφθασεν ὄχι μετὰ πολλῆς ζημίας· Ἐνταῦθα ἐλθόντες τινὲς ἀνέβησαν ἀμέσως ἐπὶ τῶν ἀναλήμνων καὶ ἐνῷ οἱ ἄλλοι ἐμάχοντο κάτωθεν τοῦ τείχους, ἔβαλλον ἐπὶ τῶν νικητῶν λίθους καὶ χάλικας.

Οὗτοι δὲ ἀπορούντες ἐκ τοῦ νέου τρόπου καὶ πρῶτον εἰσαχθέντος ἀμυντικοῦ μέσου ὑπεχώρησαν ὀλίγα βήματα· τὸ λοιπὸν τοῦ στρατοῦ ἐπωφεληθὲν τὴν στιγμὴν ταύτην εἰσῆλθεν εἰς τὸ φρούριον καὶ ἔκλεισε τὴν θύραν.

Μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξις τῶν πολιορκητῶν· ἔβλεπον ἀείποτε ἄχρηστον τὴν θύραν ἐκείνην καὶ ἰδοὺ αἴφνης ἀντιτάσσει ἀντίστασιν προφυλάττουσαν τοὺς πολιορκουμένους ἀπὸ τῶν τραυμάτων αὐτῶν. Τρεῖς ἢ τέσσαρες ἀποσπασθέντες ἀπῆλθον εἰς ζήτησιν ἐργαλείων ὅπως διαρρήξωσιν αὐτήν· κατὰ δὲ τὸ διάστημα τοῦτο τὸ λοιπὸν τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ εἶχεν ἀποκεκλεισμένην τὴν φρουράν.

Μετὰ παρέλευσιν ἡμισείας ὥρας οἱ ἀπεσταλμένοι ἐπανῆλθον οὐ μόνον μετὰ μοχλῶν καὶ πτύων ἀλλὰ καὶ μετ' ἐπικουρίας σημαντικῆς ἐκ τῶν παίδων τοῦ χωρίου ὅπου ἐζήτησαν τὰ πολιορκητικὰ ὄργανα. Τότε ἤρξατο ἡ ἔφοδος· ὁ Σὰνδ καὶ οἱ σύντροφοι αὐτοῦ ἠμύνοντο ὡς ἀπηλπισμένοι· ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ πρόδηλον ἐγένετο ὅτι ἡ φρουρὰ θὰ ἠναγκάζετο νὰ συνθηκολογήσῃ. Προέτεινον νὰ θέσωσι λαχνὸν καὶ νὰ ἐξαποστείλωσιν ἕνα τῶν πολιορκουμένων, ὅστις, καταφρονῶν τοῦ κινδύνου, θὰ ἐξήρχετο τοῦ πύργου καὶ διερχόμενος ὡς ἠδύνατο τὸν ἐχθρικὸν στρατὸν θὰ προσεκάλει βοηθοὺς τοὺς λοιποὺς παῖδας τοῦ Βονσιέδελ, οἵτινες ἀνάνδρως ἔμειναν οἴκαδε.

Ἡ ἀφήγησις τοῦ κινδύνου τῶν συντρόφων αὐτῶν, τὸ ἐπὶ πάντων ἐγκολαφθησόμενον αἴσχος, ἤθελε βεβαίως ὑπερνικήσει τὴν ὀκνηρίαν αὐτῶν, καὶ πείσει αὐτοὺς νὰ ἐπενέγκωσιν ἀντιπερισπασμὸν δι' οὗ ἠδύνατο ἡ φρουρὰ νὰ πει-

ραθῇ ἔξοδον. Ἡ γνώμη αὕτη ἐγένετο δεκτή· ἀλλ' ἀντὶ ν' ἀφήσῃ κριτὴν τὴν τύχην ὁ Σὰνδ προσηνέχθη οἰκειοθελῶς πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς ταύτης. Ἐπειδὴ δὲ ἕκαστος ἐγίνωσκε τὴν ἀνδρείαν, τὴν δεξιότητα καὶ εὐκινησίαν αὐτοῦ, ἡ πρότασις ἐγένετο δεκτὴ ὁμοθύμως, καὶ ὁ νέος Δέκιος παρεσκευάσθη πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἀφοσιώσεως αὐτοῦ.

Τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτον ἀκίνδυνον· δύο μόνα μέσα πρὸς ἔξοδον ὑπῆρχον· τὸ μὲν διὰ τῆς πύλης καὶ τότε ἔπιπτε προφανῶς εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν, τὸ δὲ δ.' ἅλματος ἀπὸ ἐξώστου λίαν ὑψηλοῦ καὶ μὴ φυλαττομένου ὑπὸ τῶν πολιορκητῶν. Ὁ Σὰνδ οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν διστάσας, ἐπορεύθη πρὸς τὸν ἐξώστην· ἐκεῖ δὲ εὐσεβὴς ἀείποτε καὶ ἐνῷ ἔπαιζεν ἔτι, εἶπε βραχεῖαν προσευχήν, καὶ ἄνευ φόβου, ἄνευ δισταγμοῦ, μετὰ στερεᾶς πεποιθήσεως, ἐπήδησεν ἀφ' ὕψους εἰκοσιδύο ποδῶν.

Ὁ Σὰνδ ὥρμησεν ἀμέσως πρὸς τὸ Βονσιέδελ, καὶ ἔφθασεν ἐκεῖ, μολονότι οἱ πολέμιοι ἔπεμψαν πρὸς καταδίωξίν του τοὺς ὠκυποδεστάτους αὐτῶν. Τότε οἱ πολιορκούμενοι βλέποντες τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σχεδίου των, ἐνεψυχώθησαν καὶ συνήνωσαν τὰς δυνάμεις αὐτῶν κατὰ τῶν πολιορκούντων, τὸ πᾶν ἐλπίζοντες ἐκ τῆς εὐγλωττίας τοῦ Σὰνδ, ὅστις διὰ ταύτης μεγάλην ἐπιρροὴν ἐξήσκει ἐπὶ τῶν παίδων.

Ὄντως δὲ μετὰ παρέλευσιν ἡμισείας ὥρας ἐφάνη ἄγων τριακοντάδα παίδων ὁμηλίκων σφενδόναις καὶ τόξοις ὡπλισμένων. Οἱ πολιορκηταὶ κινδυνεύοντες νὰ προσβληθῶσιν ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν, ἐνόησαν τὸ μὴ ἐπίκαιρον τῆς θέσεως αὐτῶν καὶ ὑπεχώρησαν, ἡ δὲ νίκη ἔστεψε τὴν μερίδα τοῦ Σὰνδ, ὅστις ἔδρεψε πάντας τοὺς καρποὺς τῶν πόνων αὐτοῦ.

Τὸ ἀνέκδοτον τοῦτο ἀφηγήθημεν λεπτομερῶς, ὅπως ἐνοήσωσιν οἱ ἡμέτεροι ἀναγνῶσται ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ παιδὸς οἷος ἔμελλε ν' ἀποβῇ ὁ τοῦ ἀνδρὸς, ὃν θέλομεν ἴδει γαλήνιον καὶ ὑπέροχον ἐν μέσῳ τῶν μικρῶν ἢ μεγάλων περιπετειῶν τοῦ βίου.

Περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον, ὁ Σὰνδ διέφυγε δύο κινδύνους ὡς ἐκ θαύματος. Ἡμέραν τινὰ ἔπεσε καὶ συνετρίβη πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ σκάφη πλήρης ἀσβέστου. Ἄλλοτε δὲ, ὁ πρίγκηψ τοῦ Κοβούργου, ὅστις, διατρίβοντος τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσσίας ἐν τοῖς λουτροῖς τοῦ Ἀλεξάνδρου, κατῴκει παρὰ τοῖς συγγενεῦσι τοῦ Σὰνδ, ἐπανερχόμενος ἐν τάχει ἐπὶ τεθρίππου κατέλαβεν αἰφνιδίως τὸν νέον Κάρολον ὑποκάτω μεγάλης θύρας οὕτως ὥστε οὐδὲν ὑπῆρχε μέσον νὰ φύγῃ δεξιᾷ ἢ ἀριστερᾷ, ἐνῷ ὁ ἁμαξηλάτης, ὑπὸ τῆς ὁρμῆς τοῦ δρόμου ἐφέρετο ἀκατάσχετος· ὁ δὲ Σὰνδ ἔπεσε πρηνὴς καὶ ἡ ἅμαξα διῆλθεν ἐπὶ τοῦ σώματός του ἀβλαβῶς.

Ἀπ' ἐκείνης δὲ τῆς στιγμῆς, πολλοὶ ἐθεώρησαν αὐτὸν ὡς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προστατευόμενον.

Ἐν τούτοις τὰ πολιτικὰ συμβάντα ἀνειλίσσοντο πέριξ τοῦ παιδίου, ὅπερ ἐκ τῆς σπουδαιότητος αὐτῶν ὡρίμαζε πρὸ τῆς ὥρας. Ὁ Ναπολέων ἐπεκάθητο ὡς λίθος βαρὺς ἐπὶ τῶν στέρνων τῆς Γερμανίας. Ὁ δὲ Στὰπ ἠθέλησε νὰ ὑποκριθῇ τὸ πρόσωπον τοῦ Μουκίου Σκαιβόλα καὶ ἀπέθανε μάρτυς βασιλεύς.

Ὁ Σὰνδ ἦτο τότε ἐν Χὸφ, καὶ ἐσπούδαζεν ἐν τῷ γυμνασίῳ τοῦ ἀγαθοῦ αὐτοῦ καθηγητοῦ Σαλφράγκ. Ἔμαθε δὲ ὅτι ἐκεῖνος ὃν ἐθεώρει ὡς Ἀντίχριστον ἔμελλε νὰ κάμῃ ἐπιθεώρησιν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἐγκατέλειψεν αὐτὴν ἀμέσως καὶ ἐπανῆλθε παρὰ τοῖς γονεῦσιν αὐτοῦ, οἵτινες ἠρώτησαν αὐτὸν διατὶ ἀφῆκε τὸ γυμνάσιον.

— Διότι, ἀπεκρίθη, δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ εὐρεθῶ εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν μετὰ τοῦ Ναπολέοντος χωρὶς ν' ἀποπειραθῶ νὰ τὸν φονεύσω καὶ δὲν αἰσθάνομαι ἀκόμη τὴν χεῖρά μου τόσω σταθεράν.

Ταῦτα συνέβαινον τῷ 1809, ὅτε ὁ Σανδ ἦτο τεσσαρακαιδεκέτης τὴν ἡλικίαν.

Ἡ εἰρήνη ὑπογραφεῖσα τῇ 15 ὀκτωβρίου παρέσχεν ὀλίγην ἀνάπαυλαν τῇ Γερμανίᾳ, καὶ ἐπέτρεψε τῷ νέῳ φανατικῷ νὰ ἐπαναλάβῃ τὰς σπουδάς του μὴ ἀπασχολούμενος ὑπὸ τῶν πολιτικῶν, περὶ ὧν ἐνησχολεῖτο εἰσέτι τῷ 1811, ὅτε ἔμαθεν ὅτι τὸ γυμνάσιον διελύθη καὶ ἀντικατέστη διὰ προπαιδευτηρίου ἐν ᾧ ἔμενεν ὡς καθηγητὴς ὁ γυμνασιάρχης Σαλφράγκ· ἀλλ' ἀντὶ τοῦ πρώην μισθοῦ τῶν χιλίων φλωρινίων ἡ νέα θέσις ἐχορήγει αὐτῷ μόνον πεντακόσια.

Ὁ Κάρολος δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ μένῃ ἐν τῷ προπαιδευτηρίῳ, ἔνθα ἦτον ἀδύνατον νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς σπουδάς του· ἔγραψε δὲ τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἀναγγέλλων τὸ πρᾶγμα καὶ λέγων μετὰ πόσης μετριοπαθείας ἐδέχθη αὐτὸν ὁ γέρων γερμανὸς φιλόσοφος· ἰδοὺ δὲ ἡ ἀπάντησις τῆς μητρὸς τοῦ Σὰνδ, ἧς ἡ ἰσχυρὰ καρδία οὐδέποτε κατεβλήθη ἐν μέσῳ τῶν σφοδροτάτων θλίψεων.

« Ἀγαπητέ μου Κάρολε,

» Μετὰ μεγίστης θλίψεως ἔμαθον τὸ δυστύχημα τοῦ καθηγητοῦ σου καὶ τοῦ θετοῦ πατρός σου· ἀλλ' ὅσῳ τρομερὸν καὶ ἂν ᾖναι θὰ τὸ ὑπο-

μείνῃ, ἔσο βέβαιος, διὰ νὰ δώσῃ μέγα παράδειγμα εἰς τὴν ἀρετὴν τῶν μαθητῶν αὐτοῦ τῆς ὑποταγῆς ἣν ὀφείλει πᾶς ὑπήκοος τῷ βασιλεῖ ὃν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Θεός. Ἄλλως δὲ, ἔσο πεπεισμένος, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ ἑτέρα εὐθεῖα καὶ καλῶς λελογισμένη πολιτικὴ παρὰ τὴν ἐξαγομένην ἀπὸ τοῦ ἐξῆς ἀρχαίου παραγγέλματος· — Θεὸν σέβου, δίκαιος ἔσο, καὶ οὐδένα φοβοῦ.

» Ἔχε δὲ προσέτι κατὰ νοῦν ὅτι ὅπου ἡ ἀδικία κραυγάζει ἐναντίον τῶν δικαστῶν, ἀκούεται ἡ φωνὴ τοῦ λαοῦ καὶ ἐγείρει τοὺς καταπίπτοντας.

» Ἂν ὅμως, παρὰ πᾶσαν πιθανότητα, δὲν συνέβαινεν οὕτω τὸ πρᾶγμα· ἂν ὁ Θεὸς ἐπέβαλλεν εἰς τὴν ἔξοχον ἀρετὴν τοῦ ἡμετέρου φίλου τὴν ὑψηλὴν ταύτην δοκιμασίαν, ἂν ὁ κόσμος παρεγνώριζεν αὐτὸν, ἡ δὲ Θεία Πρόνοια ἐγένετο μέχρι τοιούτου βαθμοῦ ὀφειλέτις αὐτοῦ, ἔχει ἐπίσης ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, πίστευσόν με, ὑπερτάτας ἀποζημιώσεις· πάντα τὰ πράγματα καὶ πάντα τὰ γεγονότα ἅτινα κινοῦνται περὶ ἡμᾶς καὶ ἐφ' ἡμῶν οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ μηχαναὶ ἃς ὑψηλοτέρα χεὶρ τίθησιν εἰς κίνησιν, ὅπως συμπληρῶμεν τὴν ἀγωγὴν ἡμῶν διὰ καλλίτερον κόσμον, ἐν ᾧ καὶ μόνῳ θὰ καταλάβωμεν τὴν ἀληθῆ ἡμῶν θέσιν.

» Ἐπιμελοῦ λοιπὸν, ἀγαπητόν μου τέκνον, νὰ ἐπαγρυπνῇς ἐπὶ σεαυτοῦ ἀδιαλείπτως, ἵνα μὴ ἐκλαμβάνῃς μεγάλας καὶ ὡραίας πράξεις μεμονωμένας ἀντὶ ἀληθοῦς ἀρετῆς, καὶ νὰ ᾖσαι ἕτοιμος ὅπως κατὰ πᾶσαν στιγμὴν πράξῃς ὅ,τι παρὰ σοῦ ἀπαιτεῖ τὸ καθῆκον. Κατὰ λάθος, βλέπεις, οὐδὲν εἶναι μέγα, οὐδὲν εἶναι μικρὸν, ὅταν ἐξετάζῃ τις τὰ πράγματα μεμονωμένα τὰ μὲν ἀπὸ τῶν δὲ, καὶ μόνον τὸ σύνολον παράγει τὸ κακὸν ἢ τὸ ἀγαθόν.

» Ἄλλως δὲ ὁ Θεὸς πέμπει τὴν δοκιμασίαν μόνον εἰς τὴν καρδίαν, ἐν ᾗ ἔθετο τὴν δύναμιν, ὁ δὲ τρόπος, μεθ' οὗ μοὶ λέγεις ὅτι ὁ καθηγητής σου ὑπέμεινε τὴν ἐπελθοῦσαν αὐτῷ δυστυχίαν εἶναι νέα ἀπόδειξις τῆς μεγάλης καὶ αἰωνίου ταύτης ἀληθείας. Θὰ λάβῃς αὐτὸν ὡς πρότυπον, ἀγαπητόν μοι τέκνον, καὶ ἂν γένῃ ἀνάγκη νὰ μεταβῇς ἀπὸ τῆς Χὸφ εἰς τὴν Βαμβέργην, θὰ ὑπομείνῃς τὸ τοιοῦτον μετὰ θάρρους· τρεῖς παιδεύσεις ἔχει ὁ ἄνθρωπος· τὴν παρὰ τῶν γονέων, τὴν ἐκ τῶν περιστάσεων ἐπιβαλλομένην καὶ τέλος τὴν ὑπ' αὐτοῦ τούτου λαμβανομένην· ἂν δὲ ἐπήρχετο τὸ δυστύχημα τοῦτο, δεήθητι τοῦ Θεοῦ ὅπως σὲ ἀξιώσῃ νὰ περατώσῃς σὺ αὐτὸς τὴν τελευταίαν ταύτην παίδευσιν, τὴν σπουδαιοτάτην πασῶν.

» Θὰ σοὶ δώσω ἐπίσης ὡς παράδειγμα τὴν ζωὴν καὶ τὴν διαγωγὴν τοῦ πατρός μου, περὶ οὗ ὀλίγα ἤκουσες, διότι ὅτε ἐγεννήθης ἦτον ἤδη μεταξὺ τῶν νεκρῶν, ἀλλ' οὗτινος ὁ νοῦς καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ ἐν σοὶ μόνῳ ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου ἀνεγεννήθησαν.

» Ἡ ἀποτεφρώσασα τὴν γενέθλιον πόλιν του ὀλεθρία πυρκαϊὰ κατέστρεψε τὴν περιουσίαν αὐτοῦ καὶ τῶν γονέων του· ἐκ δὲ τῆς θλίψεως ἣν ᾐσθάνθη ὁ πατήρ του ἐπὶ τῇ γενικῇ καταστροφῇ, διότι τὸ πῦρ μετεδόθη ἐκ γειτονικῆς οἰκίας, ἀπώλεσε τὴν ζωὴν, καὶ ἐνῷ ἡ μήτηρ του κοιτομένη ἀπὸ ἓξ ἐτῶν ἐπὶ τῆς ἐπωδύνου κλίνης αὐτῆς, ὑπὸ φοβερῶν σπασμῶν κατεχομένη, ἔτρεφε κατὰ τὰ διαλείμματα τῶν πόνων αὐτῆς τρία κοράσια διὰ τοῦ ἔργου τῶν χειρῶν της, ἐκεῖνος εἰσήχθη ὡς ἁπλοῦς ὑπάλληλος εἰς μέγαν ἐμπορικὸν οἶκον τοῦ Λὺγουστοβούργου, ἔνθα ἤρεσεν ὁ ζωηρὸς μὲν ἀλλ' εὐθὺς χαρακτὴρ αὐτοῦ, ἔμαθεν ἐπάγγελμα εἰς ὃ δὲν ἦτο προωρισμένος ὑπὸ τῆς φύσεως, καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν γενέθλιον οἰκίαν μετὰ καρδίας ἀγνῆς καὶ ἀσπίλου ἵνα γένηται τὸ στήριγμα τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν.

» Ὁ ἄνθρωπος δύναται πολὺ ὁσάκις θέλῃ· ἕνωσον μετὰ τῶν δεήσεών μου τὰς προσπαθείας σου, καὶ τὰ λοιπὰ ἀνάθες εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ.»

Ἡ πρόρρησις τῆς καθαροδόξου ἐπληρώθη· μετ' οὐ πολὺ ὁ γυμνασιάρχης Σαλφράγκ διωρίσθη καθηγητὴς ἐν Ριχεμβούργῳ, ἔνθα ἠκολούθησεν αὐτῷ ὁ Σὰνδ, καὶ αὐτόθι εὑρίσκουσιν αὐτὸν τὰ συμβάντα τοῦ 1813. Κατὰ μάρτιον ἔγραφε τῇ μητρὶ αὐτοῦ.

» Μόλις δύναμαι νὰ σᾶς ἐκφράσω, ἀγαπητὴ μῆτερ, πόσον ἀρχίζω τώρα νὰ ᾖμαι ἥσυχος καὶ εὐτυχὴς, ἀφ' ὅτου μοὶ ἐπιτρέπεται νὰ πιστεύω εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος μου, ἥτις ὡς ἀκούω πανταχόθεν, ἔσται λίαν προσεχὴς, τῆς πατρίδος ἣν ἐν τῇ πρὸς τὸν Θεὸν πίστει μου βλέπω ἀπὸ τοῦδε ἐλευθέραν καὶ κραταιάν· τῆς πατρίδος τέλος ὑπὲρ ἧς πάντα τὰ δεινὰ δύναμαι νὰ ὑποστῶ, καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον. Ἐνισχύθητι ὅπως ὑπομείνῃς τὴν κρίσιν ταύτην. Ἂν ἡ καλὴ ἡμῶν ἐπαρχία ταλαιπωρῆται, ὕψωσον πρὸς τὸν Παντοδύναμον τὰ ὄμματα καὶ φέρε ὕστερον αὐτὰ πρὸς τὴν ὡραίαν καὶ πλουσίαν φύσιν. Ἡ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ, ἥτις ἔσωσε καὶ ἐσκέπασε τοσούτους ἀνθρώπους ἐπὶ τοῦ τριακον-

τκετοῦς βροτολοιγοῦ πολέμου, δύναται καὶ θέλει εἰσέτι σήμερον ὅ,τι ἠδυνήθη καὶ ἠθέλησε τότε. Τὸ κατ' ἐμὲ πιστεύω καὶ ἐλπίζω.»

Τὰ ἐν Λειψίᾳ ἀπέδειξαν ὀρθὰς τὰς προαισθήσεις τοῦ Σάνδ· τὸ δὲ 1814 ἐπῆλθε καὶ ἐνόμισε τὴν Γερμανίαν ἐλευθέραν.

Τῇ 10 δεκεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, κατέλιπε τὸ Ριχερμβοῦργον μετὰ τοῦ ἑξῆς ἐνδεικτικοῦ τῶν καθηγητῶν αὐτοῦ.

« Ὁ Κάρολος Σάνδ εἶναι εἷς τῶν ὀλιγαρίθμων ἐκλεκτῶν νέων, οἵτινες διαπρέπουσιν ἐνταὐτῷ κατά τε τὰ φυσικὰ καὶ διανοητικὰ χαρίσματα· κατὰ δὲ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν φιλεργίαν ὑπερβαίνει πάντας τοὺς συμμαθητὰς αὐτοῦ, τοῦθ' ὅπερ ἐξηγεῖ τὰς ταχείας καὶ βαθείας προόδους αὐτοῦ ἐν πάσαις ταῖς φιλοσοφικαῖς καὶ φιλολογικαῖς ἐπιστήμαις· μόνον δ' ἐν τοῖς μαθηματικοῖς δὲν εἶναι εἰσέτι ἐντελῶς μεμορφωμένος. Οἱ καθηγηταὶ προπέμπουσιν αὐτὸν μετὰ θερμοτάτων εὐχῶν.

» Ριχεμβοῦργον, 15 σεπτεμβρίου 1814.

» Ι. Α. ΚΕΥΝ,

» Γυμνασιάρχης καὶ καθηγητὴς πρώτης κλάσεως.»

Ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἄλλου οἱ γονεῖς καὶ μάλιστα ἡ μήτηρ τοῦ Σάνδ παρεσκεύασαν τὴν γόνιμον ταύτην γῆν, ἐν ᾗ κατέβαλλον οἱ καθηγηταὶ τὰ σπέρματα τῆς ἐπιστήμης· ὁ δὲ Σάνδ ἐγίνωσκε τοῦτο καλῶς, διότι καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλε ν' ἀπέλθῃ εἰς τὸ πανεπιστήμιον τῆς Τυβίγγης, ὅπου ὤφειλε νὰ περατώσῃ τὰς ἀναγκαίας τῷ ἐφημερίῳ θεολογικὰς γνώσεις, ἔγραφεν αὐτοῖς·

« Ὁμολογῶ ὅτι ὀφείλω ὑμῖν, καθὼς καὶ πάντες οἱ ἀδελφοί μου καὶ αἱ ἀδελφαί μου, τὸ μέγα καὶ ὡραῖον μέρος τῆς ἐκπαιδεύσεώς μου, ἧς εἶδον στερουμένους τοὺς πλείστους τῶν περὶ ἐμέ. Μόνος ὁ οὐρανὸς δύναται νὰ σᾶς ἀνταμείψῃ, διὰ τῆς πεποιθήσεως ὅτι ἐξεπληρώσατε τὰ τῶν γονέων καθήκοντα τοσοῦτον εὐγενῶς καὶ γενναίως ἐν τοσούτοις ἄλλοις.»

Ἀφοῦ ἐπεσκέψατο τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν Σαὶν Γάλλ, ὁ Σάνδ ἀφίκετο εἰς Τυβίγγην, ἔνθα προσείλκυσεν ἰδίως αὐτὸν ἡ φήμη τοῦ Ἐσχεμμάϊερ· διῆλθε δὲ τὸν χειμῶνα ἥσυχος, καὶ οὐδὲν ἄλλο συνέβη αὐτῷ ἢ ὅτι εἰσήχθη μέλος εἴς τινα λέσχην τῆς Βύρσχεν, ὀνομαζομένην Τευτονίαν· εἶτα ἦλθον αἱ ἑορταὶ τοῦ Πάσχα τοῦ 1815, καὶ μετ' αὐτῶν ἡ φοβερὰ εἴδησις ὅτι ὁ Ναπολέων ἀπέβη εἰς τὸν κόλπον Ζουάν.

Παρευθὺς σύμπασα ἡ γερμανικὴ νεολαία ἡ δυναμένη φέρειν ὅπλα συνηνώθη ἐκ νέου ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ 1813 καὶ 1814· ὁ δὲ Σάνδ ἠκολούθησε τὸ γενικὸν παράδειγμα, διαφέρων τῶν ἄλλων κατὰ τοῦτο μόνον καθ' ὅτι τὸ κινοῦν αὐτὸν ἐλατήριον δὲν ἦτον ἀκράτητος ἐνθουσιασμός ἀλλ' ἀπόφασις γαληνιαία καὶ περιεσκεμμένη.

Κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἔγραφεν ἐν Βονσιέδελ.

« 22 ἀπριλίου 1815.

» Ἀγαπητοί μου γονεῖς, μέχρι τοῦδε μὲ ἐβλέπατε εὐπειθῆ εἰς τὰ πατρικὰ ὑμῶν μαθήματα καὶ τὰς συμβουλὰς τῶν ἀξιολόγων καθηγητῶν μου· μέχρι τοῦδε ἠγωνιζόμην ὅπως δειχθῶ ἀντάξιος τῆς ἀγωγῆς ἣν δι' ὑμῶν ἔπεμψέ μοι ὁ Θεός, καὶ ἐπεμελήθην ὅπως καταστῶ ἄξιος πρὸς κήρυξιν τοῦ θείου λόγου. Ἕνεκα τούτου δύναμαι σήμερον νὰ κοινοποιήσω ὑμῖν εἰλικρινῶς τὴν ἀπόφασίν μου, βέβαιος ὢν ὅτι ὡς φιλόστοργοι γονεῖς, θὰ ἡσυχάσητε, καὶ ὡς γερμανοὶ καὶ φιλοπάτριδες θὰ ἐπαινέσητε μᾶλλον τὴν ἀπόφασίν μου, καὶ δὲν θὰ θελήσητε νὰ μ' ἀποτρέψητε.

» Ἡ πατρὶς καλεῖ καὶ πάλιν εἰς βοήθειαν, τὴν δὲ φορὰν ταύτην ἡ πρόσκλησις ἀποτείνεται καὶ εἰς ἐμέ, διότι τώρα ἔχω δύναμιν καὶ θάρρος. Δεινὴ δὲ συνεκροτεῖτο πάλη ἐν ἐμοί, πιστεύσατέ με, διότι προσεπάθουν ἐξ ἀνάγκης ν' ἀπέχω τοῦ κοινοῦ ἀγῶνος, ὅτε τῷ 1813 ἔβαλεν ἡ πατρὶς τὴν πρώτην αὐτῆς κραυγήν, μόνη δὲ ἡ πεποίθησις ὅτι χιλιάδες ἄλλων ἐπολέμουν καὶ ἐθριάμβευον τότε ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τῆς Γερμανίας, ἐνῷ ἐγὼ ἔπρεπε νὰ ζήσω διὰ τὸ εἰρηνικὸν ἐπάγγελμα εἰς ὃ ἤμην προωρισμένος, μόνη ἡ πεποίθησις αὕτη μὲ ἀνεχαίτισε. Νῦν δὲ πρόκειται νὰ διατηρήσωμεν τὴν ἀρτιπαγῆ ἐλευθερίαν, ἥτις ἐνιαχοῦ ἀποφέρει ἤδη τοσοῦτο πλοῦσιον τὸν θερισμόν. Ὁ παντοδύναμος καὶ πανοικτίρμων Θεὸς ἐπιφυλάττει ἡμῖν εἰσέτι τὴν μεγάλην ταύτην δοκιμασίαν, ἥτις ἔσται ἡ τελευταία· ἡμῖν λοιπὸν ἀπόκειται νὰ δείξωμεν ὅτι ἐσμὲν ἄξιοι τοῦ ὑπερτάτου χαρίσματος αὐτοῦ, καὶ ὅτι δυνάμεθα νὰ διατηρῶμεν αὐτὸ ἐρρωμένως καὶ εὐσταθῶς.

» Οὐδέποτε ὑπῆρξε μείζων ὁ κίνδυνος τῆς πατρίδος, καὶ ἕνεκα τούτου ἐν τῇ γερμανικῇ νεολαίᾳ οἱ ἰσχυροὶ ὀφείλουσι νὰ ὑποστηρίζωσι τοὺς κλονουμένους ὅπως οἱ πάντες ὁμοθυμαδὸν ἐξαναστῶσιν. Ἤδη συρρέουσι παντοχόθεν ὑπὸ τὰς σημαίας αὐτῶν οἱ ἡμέτεροι ἀδελφοὶ τοῦ βορρᾶ· αἱ πολιτεῖαι τῆς Βυρτεμβέργης ἐγείρον-

ται πασσυδεί, καὶ πανταχόθεν ἐθελονταὶ προσέρχονται ἵν' ἀποθάνωσιν ὑπὲρ πατρίδος. Ἐγὼ αὐτός, θεωρῶ χρέος μου νὰ πολεμήσω ὑπὲρ τῆς πατρίδος μου καὶ πάντων τῶν προσφιλῶν μοι ὄντων. Ἐὰν δὲν ἤμην βαθέως πεπεισμένος περὶ τῆς ἀληθείας ταύτης, δὲν ἤθελον διακοινώσει ὑμῖν παντάπασι τὴν ἀπόφασίν μου· ἀλλ' ἔχω οἰκογένειαν μὲ ἀληθῶς γερμανικὴν καρδίαν, ἥτις θὰ μ' ἐθεώρει ἄνανδρον καὶ ἀνάξιον υἱὸν ἂν δὲν ὑπεῖκον εἰς τὴν ὁρμὴν ταύτην. Αἰσθάνομαι βεβαίως τὸ μέγεθος τῆς θυσίας μου· θλίβομαι, πιστεύσατέ με, καταλείπων τὰς ὡραίας μου σπουδὰς, καὶ πορευόμενος ἵνα τεθῶ ὑπὸ τὰς διαταγὰς βαναύσων καὶ ἀναγώγων ἀνθρώπων, ἀλλ' ἡ θυσία αὕτη ἐπαυξάνει τὸ θάρρος μου πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἐλευθερίας τῶν ἀδελφῶν μου· ἄλλως δὲ τῆς ἐλευθερίας ταύτης ἐξασφαλισθείσης, ἂν ὁ Θεὸς εὐδοκήσῃ, θέλω ἐπιστρέψει φέρων τὸν λόγον αὐτοῦ.

» Ἀποχαιρετίζω λοιπὸν ὑμᾶς προσωρινῶς, ἀξιότιμοι γονεῖς μου, ἀδελφοί, ἀδελφαί μου καὶ πάντες οἱ προσφιλοῖς μου. Ἐπειδὴ δὲ μετὰ ὥριμον σκέψιν, ὅ,τι κρίνω ἁρμοδιώτερον εἶναι νὰ ὑπηρετήσω μετὰ τῶν Βαυαρῶν, θέλω καταταχθῆ ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ὁ πόλεμος εἰς λόχον πυροβολιστῶν τοῦ ἔθνους τούτου. Ὑγιαίνετε λοιπὸν, ζῆτε ἐν εὐτυχίᾳ· ὅσῳ μεμακρυσμένος καὶ ἂν ἦμαι ἀφ' ὑμῶν, θέλω τηρεῖ τὰς εὐσεβεῖς ἐντολάς σας. Ἐν τῇ νέᾳ ταύτῃ ὁδῷ, θέλω μείνει, ἐλπίζω, ἀγνὸς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ θέλω προσπαθεῖ πάντοτε νὰ βαδίζω ἐν τῇ ἁπλότητι ἥτις ἀνυψοῖ ὑπὲρ τὰ γήϊνα καὶ ἄγει πρὸς τὰ οὐράνια, ἴσως δὲ ἐν τῷ σταδίῳ τούτῳ μοὶ ἐπιφυλάσσεται ἡ ὑψηλὴ γλυκυθυμία ἣν θέλω αἰσθανθῆ σώζων ψυχάς τινας ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας.

» Ἡ προσφιλής μοι εἰκών σας θέλει μὲ περικυκλοῖ ἀεννάως· ἀεννάως δὲ θέλω νὰ ἔχω πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ τὸν Κύριον, ὅπως μετὰ χαρᾶς ὑφίσταμαι τοὺς πόνους καὶ μάχθους τοῦ ἁγίου τούτου πολέμου. Συμπεριλαμβάνετέ με εἰς τὰς προσευχάς σας· ὁ Θεὸς θέλει καταπέμψει ὑμῖν τὴν ἐλπίδα καλητέρων καιρῶν ὅπως βοηθῇ ὑμῖν εἰς τὸ φέρειν τὸ ἄχθος τῶν νῦν χαλεπῶν καιρῶν. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἐνταμωθῶμεν ταχέως ἐκτὸς ἂν ἀναδειχθῶμεν νικηταί· ἂν δὲ ἡττηθῶμεν, ὁ μὴ γένοιτο! τότε ἡ τελευταία μου θέλησις ἦν σᾶς παρακαλῶ, σᾶς καθικετεύω νὰ ἐκτελέσητε εἶναι, προσφιλεῖς καὶ χρηστοί μου γερμανοὶ γονεῖς, ν' ἀφήτητε χώραν δούλην ἀπερχόμενοι εἰς ἄλλην οὔποτε ὑποδουλωθεῖσαν.

» Ἀλλὰ διατὶ νὰ θλίβηται οὕτως ἀμοιβαίως ἡ καρδία μας; Δὲν ἀγωνιζόμεθα δίκαιον καὶ ἅγιον ἀγῶνα καὶ ὁ Θεὸς δὲν εἶναι δίκαιος καὶ ἅγιος; Πῶς λοιπὸν νὰ μὴ ἀναδειχωῶμεν νικηταί; Βλέπετε ὅτι ἐνίοτε ἀμφιβάλλω· ὅθεν εἰς τὰς ἐπιστολάς σας, τὰς ὁποίας ἀνυπομόνως ἀναμένω, οἰκτείρετέ με καὶ μὴ τρομάζητε τὴν ψυχήν μου, διότι, ἐν οἱαδήποτε περιπτώσει, θέλομεν εὑρεθῇ ὁμοῦ ἐν ἄλλῃ πατρίδι ἥτις ἔσται ἐλευθέρα καὶ εὐτυχής.

» Ὁ διὰ βίου εὐπειθὴς καὶ εὐγνώμων υἱός σας

ΚΑΡΟΛΟΣ ΣΑΝΔ. »

Οἱ ἑξῆς δύο στίχοι τοῦ Καίρνερ ἦσαν γεγραμμένοι ἐν ὑστερογράφῳ·

"Ισως ὑπὲρ τὰ πτώματα τοσούτων πολεμίων,
Ἐνῷ θερμὸν ἐξ αἵματος ἀχνίζει τὸ πεδίον,
Φανῇ εἰς τὸν ὁρίζοντα ἀστὴρ ἐλευθερίας.

Μετὰ τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ τούτου πρὸς τοὺς γονεῖς του, καὶ τῶν ποιήσεων τοῦ Καίρνερ ἐν στόματι, ἀφῆκεν ὁ Σὰνδ τὰ βιβλία του καὶ τῇ 10 μαΐου εὑρίσκομεν αὐτὸν ὡπλισμένον μεταξὺ τῶν ἐθελοντῶν κυνηγῶν οἵτινες ἐτάχθησαν ὑπὸ τὸν Φαλκεγχάουζεν διατρίβοντα τότε ἐν Μανέϊμ· εὗρε δὲ τὸν δεύτερον αὐτοῦ ἀδελφὸν προπορευθέντα αὐτοῦ, καὶ ἔμαθον ὁμοῦ πάντα τὰ στρατιωτικὰ γυμνάσια.

Ὁ Σὰνδ καὶ πρὸ μὴ ἐθισθεὶς πρὸς μεγάλους σωματικοὺς πόνους ὑπέμεινε τοὺς τῆς ἐκστρατείας μετὰ θαυμαστῆς δυνάμεως, ἀρνούμενος πᾶσαν ἀνακούφισιν παρὰ τῶν ἀνωτέρων αὐτοῦ· διότι δὲν ἤθελε νὰ τὸν ὑπερβῇ ἄλλος ἐν τοῖς ὑπὲρ τῆς πατρίδος μόχθοις αὐτοῦ.

Καθ' ὅλην τὴν ὁδὸν διενέμετο ἀδελφικῶς ὅ,τι εἶχε μετὰ τῶν συστρατιωτῶν, βοηθῶν τοῖς ἀσθενεστέροις, αἴρων τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν, ἱερεὺς δὲ καὶ στρατιώτης ἅμα, ὑπεστήριζεν αὐτοὺς διὰ τοῦ λόγου ὅταν ἦτον ἀνίσχυρος πρὸς ἄλλο τι.

Τῇ 18 ἰουνίου, περὶ τὴν ὀγδόην μετὰ μεσημβρίαν ἀφίκετο εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης τοῦ Βατερλὼ, τῇ δὲ 14 ἰουλίου εἰσῆλθεν εἰς Παρισίους.

Τῇ 18 δεκεμβρίου 1815, ὁ Κάρολος Σὰνδ καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐπέστρεψαν εἰς Βονσιέδελ, πρὸς μεγάλην χαρὰν τῆς οἰκογενείας των. Διῆλθε δὲ παρ' αὐτῇ τὰς ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων καὶ τῆς πρώτης τοῦ ἔτους ἀλλ' ὑπὸ τῆς ζέσεως αὐτοῦ πρὸς τὴν νέαν κλίσιν του ἐλαυνόμενος δὲν ἠδυνήθη νὰ διατρίψῃ παρ' αὐτοῖς πλείονα

χρόνον, καὶ τῇ 7 Ἰανουαρίου ἀφίκετο εἰς Ἔρλαγγεν.

Τότε δὲ πρὸς ἀνάκτησιν τοῦ ἀπολεσθέντος χρόνου, ἀπεφάσισε νὰ ὑποβάλῃ τὴν ἡμέραν αὐτοῦ εἰς ὡρισμένους καὶ ὁμοιομόρφους κανόνας, καὶ καθ' ἑκάστην ἑσπέραν νὰ γράφῃ ὅ,τι ἀπὸ πρωΐας ἔπραξε. Τῇ βοηθείᾳ δὲ τοῦ ἡμερολογίου τούτου θέλομεν παρακολουθήσει τὸν ἐξημμένον νεανίαν οὐ μόνον εἰς πάσας τὰς πράξεις τοῦ βίου ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς σκέψεις καὶ εἰς τοὺς δισταγμοὺς τῆς συνειδήσεώς του.

Ἐν αὐτῷ εὑρίσκεται ὁλόκληρος, ἁπλοῦς μέχρις ἀφελείας, ἐξημμένος μέχρι παραφροσύνης, ἀγαθὸς πρὸς τοὺς ἄλλους μέχρις ἀδυναμίας, αὐστηρὸς πρὸς ἑαυτὸν μέχρις ἀσκητισμοῦ. Μία τῶν μεγάλων αὐτοῦ θλίψεων ἦτον ἡ δαπάνη τῶν γονέων αὐτοῦ διὰ τὰ δίδακτρά του, πᾶσα δὲ περιττὴ καὶ δαπανηρὰ ἡδονὴ κατέλειπε τύψιν συνειδήσεως ἐν τῇ καρδίᾳ του.

Ὅθεν τῇ 9 φεβρουαρίου 1816, γράφει·

« Σήμερον ἐσκόπευα νὰ ἐπισκεφθῶ τοὺς γονεῖς μου. Ἐπομένως ἐπῆγα εἰς τὸ κατάστημα καὶ διεσκέδασα πολύ. Ὁ Ν καὶ ὁ Τ ἤρχισαν τότε, κατὰ τὴν αἰώνιον συνήθειάν των, νὰ μὲ πειράζουν διὰ τὸ Βονσιέδελ ἕως τὰς ἕνδεκα. Ἀλλὰ κατόπιν ὁ Ν καὶ ὁ Τ ἤρχισαν νὰ μὲ βασανίζουν θέλοντες νὰ μὲ πάρουν εἰς τὸ καφενεῖον (1)· τὸ ἠρνήθην ὅσον ἠδυνάμην· ἐπειδὴ ὅμως ἐπὶ τέλους ἐφαίνοντο νομίζοντες ὅτι ἐκ περιφρονήσεως δὲν ἤθελον νὰ πίω ἓν ποτήριον οἴνου τοῦ Ρήνου μετ' αὐτῶν, δὲν ἐτόλμησα ν' ἀντισταθῶ περισσότερον. Δυστυχῶς δὲν τοὺς ἔφθασε μόνον τὸ Βραουβέργερ, καὶ ἐνῷ εἶχον ἀκόμη πλήρες τὸ ποτήριόν μου κατὰ τὸ ἥμισυ, ὁ Ν διέταξε μίαν φιάλην Καμπανίτου. Ἀφοῦ ἄδειασεν ἡ πρώτη, ὁ Τ διέταξε δευτέραν καὶ πρὶν ἀκόμη πίωμεν αὐτὴν ἐζήτησαν καὶ οἱ δύο μίαν ἀκόμη δι' ἐμὲ καὶ παρὰ τὴν θέλησίν μου. Ἐγύρισα εἰς τὸ σπῆτι καταζαλισμένος ἔπεσα εἰς τὸν σοφᾶ, ἐκοιμήθην μίαν ὥραν σχεδὸν καὶ κατόπιν ἐπλάγιασα.

» Οὕτως ἐπέρασεν ἡ αἰσχρὰ αὕτη ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἐνθυμήθην ἀρκούντως τοὺς ἀγαθοὺς καὶ χρηστούς μου γονεῖς, οἵτινες ζῶσι τόσῳ πτωχικὰ καὶ μὲ τόσην δυσκολίαν, καὶ παρεκινήθην ὑπὸ τοῦ παραδείγματος τῶν ἐχόντων χρήματα νὰ ἐξοδεύσω τέσσαρα φλωρίνια, ἔξοδον περιττὸν μὲ τὸ ὁποῖον ὅλη μου ἡ οἰκογένεια ἠδύνατο νὰ ζήσῃ δύο ἡμέρας.

» Συγχώρησόν μοι, Θεέ μου, συγχώρησόν μοι, σὲ καθικετεύω, καὶ δέξαι τὸν ὅρκον μου ὅτι δὲν θὰ ὑποπέσω ποτὲ εἰς τὸ αὐτὸ σφάλμα. Θέλω νὰ ζῶ εἰς τὸ ἑξῆς ἐγκρατέστερον ἀφ' ὅσον συνειθίζω, διὰ νὰ διορθώσω τῆς ἀσωτείας μου τὰς ζημίας εἰς τὸ πτωχόν μου βαλάντιον, καὶ νὰ μὴ βιασθῶ νὰ ζητήσω χρήματα παρὰ τῆς μητρός μου πρὶν ἔλθῃ ἡ ἡμέρα νὰ φροντίσῃ μόνη της.»

Ταὐτοχρόνως δὲ ἐνῷ ὁ δείλαιος νεανίας θεωρεῖ ὡς ἔγκλημα τὴν δαπάνην τεσσάρων φλωρινίων, ἀποθνήσκει μία τῶν ἐξαδέλφων του, ἤδη χήρα, καταλιποῦσα τρία ὀρφανά. Ἀμέσως σπεύδει πρὸς παραμυθίαν τῶν δυστήνων μικρῶν, καθικετεύει τὴν μητέρα του ν' ἀναλάβῃ τὴν ἀνατροφὴν τοῦ νεωτάτου, καὶ μέγα χαίρων ἐπὶ τῇ καταφατικῇ ἀποκρίσει αὐτῆς, ἐκφράζει ὡς ἔπεται τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ.

« Διὰ τὴν χαρὰν ἣν μοὶ ἐνεποίησεν ἡ ἐπιστολή σας καὶ τὸν φιλικώτατον τρόπον μεθ' οὗ μοὶ λαλεῖ ἡ ψυχή σας ἔστε εὐλογημένη μῆτέρ μου! Ὡς ἔπρεπε νὰ ἐλπίζω καὶ νὰ ᾖμαι πεπεισμένος, ἐλάβατε τὸν μικρὸν Ἰούλιον· τοῦτο δὲ ἐπλήρωσέ με ἐκ νέου βαθυτάτης πρὸς ὑμᾶς εὐγνωμοσύνης, καθόσον μάλιστα, ὡς ἐκ τῆς ἀεννάου ἐμπιστοσύνης μου εἰς τὴν ἀγαθότητάς σας, ἔδωκα ἐνῷ ἔζη εἰς τὴν μικρὰν καλὴν ἐξαδέλφην τὴν ὑπόσχεσιν ἣν ἐκπληροῦτε ἀντ' ἐμοῦ μετὰ τὸν θάνατόν της.»

Περὶ τὸν μάρτιον ὁ Σανδ ἠσθένησεν ἐπὶ ποδὸς καὶ ἠναγκάσθη ν' ἀπέλθῃ εἰς τὰ λουτρά· ἡ μήτηρ ἦτο τότε εἰς τὰ καμινευτήρια τοῦ Ρέδδιτς, ἀπέχοντα τρεῖς ἢ τέσσαρας λεύγας τοῦ Βονσιέδελ, ἔνθα κεῖνται τὰ λουτρά. Ὁ Σανδ ἐγκατέστη εἰς τὰ λουτρὰ μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἣν εἶχε τοῦ νὰ μὴ διακόψῃ τὰς ἐργασίας του, ὁ πρὸς χρῆσιν τῶν λουτρῶν ἀπαιτούμενος χρόνος, τὰ προσφερόμενα γεύματα, αὐτοὶ οἱ χάριν τῆς ὑγείας του περίπατοι, παρέβλαπτον τὴν κανονικότητα τῆς συνήθους ὑπάρξεώς του καὶ ἐγέννων ἐν αὐτῇ ἐλέγχους τοῦ συνειδότος.

Ὅθεν ἐν τῷ ἡμερολογίῳ αὐτοῦ ἀπαντῶσιν αἱ ἑξῆς γραμμαὶ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 14 ἀπριλίου.

« Ἡ ζωὴ ἄνευ ὑψηλοῦ σκοποῦ πρὸς ὃν τείνει πᾶς διαλογισμὸς καὶ πᾶσα πρᾶξις, εἶναι κενὴ καὶ ἔρημος· ἀπόδειξις ἡ σημερινή μου ἡμέρα· τὴν διῆλθον μὲ τοὺς ἰδικούς μου, καὶ ἀναμφιβόλως ἠσθάνθην μεγάλην εὐχαρίστησιν· ἀλλ' εἰς τί τὴν διῆλθον; εἰς τὸ νὰ τρώγω ἀκατάπαυστα· ὥστε, ὅτε ἠθέλησα νὰ ἐργασθῶ, δὲν ἠδυνήθην νὰ κάμω τίποτε καλόν. Πλήρης τρυφηλότητος καὶ ἀβεβαιότητος, ἐσυρόμην ἀπόψε εἰς

δύο ἢ τρεῖς συναναστροφάς, καὶ ἔφυγα ἔχων τὰς αὐτὰς διαθέσεις.»

Διὰ τὰς ἐκδρομὰς ταύτας, ὁ Σὰνδ ἵππευε μικρὸν ἵππον ἀνήκοντα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ καὶ ὃν ἠγάπα πολύ. Ὁ μικρὸς οὗτος ἵππος ἠγοράσθη μετὰ μεγάλης δυσκολίας· διότι, ὡς εἴπομεν, πᾶσα ἡ οἰκογένεια ἦτο πτωχή.

Ἡ ἀκόλουθος σημείωσις, ἥτις ἀναφέρεται εἰς τὸ ζῶον τοῦτο, θέλει δώσει ἰδέαν περὶ τῆς ἀφελοῦς καρδίας τοῦ Σάνδ.

« 19 ἀπριλίου.

» Σήμερον ἤμην εὐτυχὴς εἰς τὸ καμινευτήριον καὶ ἐργατικώτατος πλησίον τῆς καλῆς μητρός μου. Τὸ ἑσπέρας ἐπέστρεψα μὲ τὸν μικρὸν ἵππον. Ἀπὸ προχθὲς ὅτε παρεπάτησε καὶ ἐπληγώθη εἰς τὸν πόδα, εἶναι δυσήνιος καὶ εὐερέθιστος· ἐλθὼν ἠννήθη νὰ φάγῃ. Κατ' ἀρχὰς ἐνόμισα ὅτι δὲν τῷ ἤρεσκεν ἡ τροφή του, καὶ τῷ ἔδωκα ὀλίγην ζάχαριν μὲ κανέλλα ὁποῦ τὴν ἀγαπᾷ πολύ· τὰ ἐδοκίμασε ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ τὰ φάγῃ. Τὸ ταλαίπωρον τὸ ζῶον φαίνεται ὅτι ἔχει, ἐκτὸς τοῦ πληγωμένου ποδός του, καὶ ἄλλην ἐσωτερικὴν βλάβην. Ἂν ἐγίνετο κατὰ δυστυχίαν χωλὸν ἢ φιλάσθενον, ὅλοι καὶ αὐτοὶ οἱ γονεῖς μου, θὰ ἔρριπτον εἰς ἐμὲ τὸ σφάλμα, μολονότι τὴν περιεποιήθην καλῶς. Θεέ μου! Κύριε, σὺ ὁ δυνάμενος τὰ μεγάλα καὶ τὰ μικρά, ἀπομάκρυνον ἀπ' ἐμοῦ τὴν δυστυχίαν ταύτην καὶ θεράπευσέ το ὅσον τάχιον. Ἂν ὅμως ἄλλως ἀπεφάσισες, καὶ ἂν ἡ νέα αὕτη δυστυχία ἐπέπρωτο νὰ πέσῃ ἐφ' ἡμῶν, θὰ προσεπάθουν νὰ ὑπομείνω αὐτὴν μετὰ θάρρους καὶ ὡς ἐξιλέωσιν ἁμαρτίας τινός. Ἄλλως δὲ, Θεέ μου! ἀνατίθημι εἰς χεῖράς σου τὸ πρᾶγμα ὡς καὶ τὴν ζωήν μου καὶ τὴν ψυχήν μου.»

Τῇ 20 ἀπριλίου ἔγραφε·

« Ὁ μικρὸς ἵππος εἶναι καλά· ὁ Θεὸς μ' ἐβοήθησε. »

Τὰ γερμανικὰ ἤθη εἶναι τόσῳ διάφορα τῶν ἡμετέρων, αἱ δὲ ἀντιθέσεις ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ ἀνθρώπῳ τοσοῦτῳ συχναὶ πέραν τοῦ Ῥήνου, ὥστε ἔδει νὰ προσδράμωμεν εἰς πάσας τὰς σημειώσεις ταύτας ὅπως συλλάβωσιν οἱ ἀναγνῶσται ὀρθὴν ἰδέαν περὶ τοῦ χαρακτῆρος τούτου, κράματος ἀφελείας καὶ ὀρθοφροσύνης, παιδαριώδους ἀδυναμίας καὶ ῥώμης, ἀποθαρρύνσεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ, ὑλικῶν λεπτομερειῶν καὶ ποιητικῶν ἰδεῶν, ὧν ἕνεκα ὁ Σὰνδ καθίσταται ἀκατάληπτος δι' ἡμᾶς ἄνθρωπος. Ὅθεν ἐξακολουθοῦμεν τὴν εἰκόνα, διότι ἐλλείπουσιν εἰσέτι αἱ τελευταῖαι γραμμαί.

Ἐπανελθὼν ἐξ Ἐρλαγγεν, μετ' ἐντελῆ θεραπείαν, ὁ Σὰνδ ἀνέγνω πρώτην φορὰν τὸν Φάουστ· πρῶτον ἐξεπλάγη ἐκ τοῦ πονήματος τούτου, ὅπερ ἐθεώρησεν ἀκολασίαν τῆς μεγαλοφυΐας· ἀφοῦ δὲ ἀνέγνωσεν αὐτὸν ὅλον ἐπανερχόμενος εἰς τὴν πρώτην ἐντύπωσιν, ἔγραψε·

« 4 μαΐου.

» Ὢ φρικαλέα πάλη τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ δαίμονος! Ὅτι εἶναι ἐν ἐμοὶ Μεφιστοφιλῆς τὸ αἰσθάνομαι μόνον τὴν ὥραν ταύτην, καὶ τὸ αἰσθάνομαι, ὦ Θεέ μου, μετὰ τρόμου!

« Περὶ τὰς ἕνδεκα πρὸ τοῦ μεσονυκτίου ἐτελείωσα τὴν ἀνάγνωσιν τῆς τραγῳδίας ταύτης, καὶ εἶδον καὶ ᾐσθάνθην ἐντός μου τὸν δαίμονα, ὥστε τὸ μεσονύκτιον κατήντησεν, ἐν μέσῳ τῶν κλαυθμῶν καὶ τῆς ἀπελπισίας μου, νὰ φοβῶμαι αὐτὸς ἐμαυτόν.»

Ἐν τούτοις ὁ Σὰνδ περιέπιπτε βαθμηδὸν εἰς μεγάλην μελαγχολίαν, ἐξ ἧς ἠδύνατο νὰ ἐξαγάγῃ αὐτὸν μόνη ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ ἐξαγνίσῃ καὶ ἠθικοποιήσῃ τοὺς περὶ αὐτὸν σπουδαστάς. Δι' ὅντινα γινώσκει τὸν βίον τῶν πανεπιστημίων τοιοῦτος ἀγὼν θέλει φανῇ ὑπεράνθρωπος. Ὁ Σὰνδ ὅμως δὲν ἀπεδειλίασε, καὶ ἂν δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξασκήσῃ ἐπὶ πάντων τὴν ἐπιρροήν του, κατώρθωσε τοὐλάχιστον νὰ σχηματίσῃ περὶ ἑαυτὸν σημαντικὸν κύκλον συγκείμενον ἐκ τῶν νοημονεστέρων καὶ καλητέρων· ἀλλὰ μεθ' ὅλα ταῦτα ἐν μέσῳ τῶν ἀποστολικῶν τούτων ἔργων, κατελαμβάνετο ὑπὸ παραδόξου ἐπιθυμίας τοῦ θανάτου· ἐφαίνετο ἀναμιμνησκόμενος τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἔχων ἀνάγκην νὰ ἐπανακάμψῃ εἰς αὐτόν· τοὺς δὲ πειρασμοὺς τούτους ἐκάλει νοσταλγίαν τῆς ψυχῆς.

Οἱ προσφιλεῖς αὐτῷ συγγραφεῖς ἦσαν ὁ Λέσσιγκ, ὁ Σχίλλερος, ὁ Ἥρδερ καὶ ὁ Γκαῖτε· ἀφοῦ δὲ ἀνέγνωσεν εἰκοσάκις τοὺς δύο τελευταίους, ἰδοὺ τί ἔγραφε·

« Τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν συνδέονται· αἱ ὀδύναι τοῦ νέου Βέρθερ καὶ αἱ γοητεῖαι τοῦ Βεϊσλιγγεν εἶναι σχεδὸν ἡ αὐτὴ ἱστορία· ἀδιάφορον, δὲν πρέπει νὰ κρίνωμεν τί τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν παρὰ τοῖς ἄλλοις, διότι τοῦτο εἶναι ἔργον τοῦ Θεοῦ. Πολὺν διῆλθον χρόνον τοῦτο διαλογιζόμενος, καὶ εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἐν οὐδεμιᾷ περιστάσει δὲν ἔπρεπε νὰ τολμᾷ τις νὰ ζητῇ τὸν διάβολον παρὰ τοῖς ἄλλοις, καὶ ὅτι δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ κρίνωμεν· τὸ μόνον πλάσμα ἐφ' οὗ ἔχομεν ἐξουσίαν νὰ κρίνωμεν καὶ νὰ καταδικάσωμεν, εἴμεθα ἡμεῖς αὐτοί, καὶ μετὰ τούτου ἀεννάως ἔχομεν ἀρκούσας φροντίδας,

ὑποθέσεις καὶ λύπας. Σήμερον ἔτι ἠσθάνθην βαθεῖαν ἐπιθυμίαν νὰ ἐξέλθω τοῦ κόσμου τούτου καὶ νὰ εἰσέλθω εἰς ἄλλον ἀνώτερον· ἀλλ' ἡ ἀδιαλείπτῳ πάλῃ ἣν συνεκρότει κατὰ τῆς βιοῤρωσκούσης αὐτὸν ἐπιθυμίας τοῦ θανάτου· καθ' ἑκάστην ἔτι πλέον ἐδίσταζε περὶ ἑαυτοῦ, τῇ δὲ



Ἐξίβαλε σημειωματάριον καὶ ἔγραψε διὰ μολυβδοκονδύλου.
Σελ. —334.

ἐπιθυμία αὕτη ἦτο μᾶλλον ἀδυναμία ἢ δύναμις, κατάπτωσις ἢ ὁρμή.

Τὸ ἔτος 1816 διῆλθε διὰ τὸν Σὰνδ μετὰ τοιούτων εὐσεβῶν δοκιμῶν ἐπὶ τῶν νέων συντρόφων του, ἐν τῇ αἰωνίᾳ ἐρεύνῃ ἑαυτοῦ καὶ τῇ 1ῃ Ἰανουαρίου 1817, ἰδοὺ ἡ προσευχὴ ἣν ἔγραφεν ἐν τῷ ἡμερολογίῳ του·

« Παραχώρησον Κύριε, εἰς ἐμὲ πρὸς ὃν ἔδωκας τὸ αὐτεξούσιον πέμπων με ἐπὶ τῆς γῆς, τὴν χάριν τοῦ νὰ μὴ παύσω τὴν συνεχῆ ταύτην

ἐμαυτοῦ ἐξέτασιν καὶ νὰ μὴ ἐγκαταλείψω αἰσχρῶς τὴν μέχρι τοῦδε ἔρευναν τῆς συνειδήσεώς μου. Δός μοι δύναμιν ὅπως αὐξήσω τὴν περὶ τῆς ζωῆς μου προσοχὴν καὶ ἐλαττώσω ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὴν ἐπὶ τῆς ζωῆς τῶν ἄλλων· αὔξησε τὴν θέλησίν μου, διὰ νὰ καταστῇ ἀρκούντως ἰσχυρὰ πρὸς καταστολὴν τῶν σωματικῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν διανοητικῶν ἀποπλανήσεων· δός μοι εὐσεβῆ συνείδησιν καὶ ὅλως ἀφιερωμένην εἰς τὴν ἐπουράνιον βασιλείαν σου, ὅπως ἀνήκω σοι πάντοτε, ἢ ἀφοῦ ἁμαρτήσω δύναμαι εἰσέτι νὰ ἐπανέλθω πρὸς σέ.»

Ὁ Σὰνδ εἶχε δίκαιον δεόμενος τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1817, οἱ δὲ φόβοι αὐτοῦ ἦσαν προαισθήσεις· ὁ οὐρανὸς τῆς Γερμανίας φωτισθεὶς ὑπὸ τῆς Λειψίας καὶ τοῦ Βατερλὼ ἐγένετο αὖθις ζοφερός· τὸν κολοσσαῖον καὶ παγκόσμιον δεσποτισμὸν τοῦ Ναπολέοντος διεδέξατο ἡ ἀτομικὴ καταπίεσις τῶν ἡγεμονίσκων ἐκείνων οἵτινες συνεκρότουν τὴν γερμανικὴν ὁλαιταν, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἐκέρδησαν οἱ λαοὶ κατακρημνίσαντες τὸν γίγαντα ἢ τὸ κυβερνᾶσθαι ὑπὸ νάνων.

Τότε διωργανίσθησαν πανταχοῦ τῆς Γερμανίας αἱ μυστικαὶ ἑταιρίαι, περὶ ὧν λέγομεν ἐνταῦθα ὀλίγα τινά, καθότι ἡ ἱστορία ἣν γράφομεν εἶναι οὐ μόνον τῶν ἀτόμων ἀλλὰ καὶ τῶν ἐθνῶν, καὶ ὁσάκις παρουσιασθῇ εὐκαιρία, θέλομεν περιχαράττει εὐρὺν καὶ ἄποπτον ὁρίζοντα περὶ τὸν πίνακα ἡμῶν.

Αἱ μυστικαὶ ἑταιρίαι τῆς Γερμανίας περὶ ὧν τοσαῦτα ἠκούσαμεν ἐνῷ δὲν ἐγινώσκομεν αὐτάς, φαίνονται, ὅταν προσαναπλέῃ τις αὐτὰς ὡς ποταμούς, λαμβάνουσαι τὴν πηγὴν αὐτῶν ἀπὸ συνδέσμου τινὸς μετὰ τῶν περιφήμων ἐκείνων λεσχῶν τῶν πεφωτισμένων καὶ τῶν ἐλευθέρων τεκτόνων, αἵτινες τοσοῦτῳ πολύκροτοι ἐγένοντο ἐν Γαλλίᾳ περὶ τὸ τέλος τοῦ ὀκτωκαιδεκάτου αἰῶνος.

Καθ' ὃν χρόνον ἐγίνετο ἡ ἐπανάστασις τοῦ 89, αἱ διάφοροι αὗται φιλοσοφικαί, πολιτικαὶ καὶ θρησκευτικαὶ αἱρέσεις, ἐδέξαντο μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὴν δημοκρατικὴν προπαγάνδαν, καὶ αἱ ἐπιτυχίαι τῶν πρώτων γάλλων στρατηγῶν ἀπεδόθησαν πολλάκις εἰς τὰς μυστικὰς ἐνεργείας τῶν θιασωτῶν τούτων.

Ὅτε ὁ Βοναπάρτης ὅστις ἔλαβε γνῶσιν αὐτῶν, καὶ ἐγένετο μάλιστα, λέγουσι, μέλος ἀντήλλαξε τὴν στρατηγικὴν αὐτοῦ στολὴν πρὸς τὴν αὐτοκρατορικὴν χλαμύδα, πᾶσαι αἱ αἱρέσεις αὗται, αἵτινες ἐθεώρουν αὐτὸν ὡς ἐξωμότην καὶ προδότην, οὐ μόνον ἐξανέστησαν κατ' αὐτοῦ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἐζήτησαν ἐχθρούς· ἐπειδὴ δὲ ἔθιγον τὰς χορδὰς εὐγενῶν καὶ γενναίων παθῶν ἔτυχον καλῆς ὑποδοχῆς, καὶ οἱ ἡγεμόνες οἵτινες ἠδύναντο νὰ ὠφεληθῶσιν ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν, ἐφάνησαν πρὸς στιγμὴν ἐμψυχοῦντες αὐτόν.

Ὁ ἡγεμὼν Λουδοβίκος τῆς Πρωσσίας, ἐν ἄλλοις, ἐχρημάτισε πρωτομαγίστωρ μιᾶς τῶν ἑταιριῶν τούτων.

Ἡ πρὸς δολοφονίαν τοῦ Στὰνζ ἀπόπειρα ἦτον εἷς τῶν κεραυνῶν τῆς καταιγίδος ταύτης· ἀλλὰ τῇ ἐπαύριον ἦλθεν ἡ ἐν Βιέννῃ εἰρήνη· ἡ ταπείνωσις τῆς Αὐστρίας συνεπλήρωσε τὴν ἀποσύνθεσιν τοῦ γηραιοῦ γερμανικοῦ σώματος. Θανασίμως ἤδη τρωθεῖσαι τῷ 1806 καὶ ἐπαγρυπνούμεναι ὑπὸ τῆς γαλλικῆς ἀστυνομίας αἱ ἑταιρίαι αὗται, ἀντὶ νὰ ἐξακολουθήσωσι δημοσίᾳ διοργανιζόμεναι, ἠναγκάσθησαν νὰ στρατολογῶνται ἐν τῷ σκότει.

Τῷ 1811 πολλοὶ πράκτορες τῶν ἑταιριῶν τούτων συνελήφθησαν ἐν Βερολίνῳ, ἀλλ' αὐταὶ αἱ πρωσσιναὶ ἀρχαὶ προεστάτευον αὐτάς, κατὰ μυστικὴν διαταγὴν τῆς βασιλίσσης Λουΐζας· ὅθεν εὐκόλως ἠδυνήθησαν νὰ ἐξαπατήσωσι τὴν γαλλικὴν ἀστυνομίαν.

Περὶ τὸν φεβρουάριον τοῦ 1813, αἱ ἀτυχίαι τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ ἀνεζωπύρωσαν τὸ θάρρος τῶν ἑταιριῶν, διότι πρόδηλον ἦτον ὅτι ὁ Θεὸς ἤρχετο εἰς βοήθειαν αὐτῶν· οἱ σπουδασταὶ μάλιστα μετέσχον ἐνθουσιωδῶς τῶν νέων ἀποπειρῶν αὐτῶν· πολλαὶ σχολαὶ σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου ἐνεγράφησαν εἰς αὐτὰς ἐκλέγουσαι ἀρχηγοὺς τοὺς διευθυντὰς καὶ καθηγητάς· ὁ ποιητὴς Καίρνερ, φονευθεὶς ἐν Λειψίᾳ τῇ 18 ὀκτωβρίου, ἐγένετο ὁ ἥρως τοῦ ἀγῶνος τούτου.

Ὁ θρίαμβος τοῦ ἐθνικοῦ κινήματος, ὅπερ ἤγαγε δὶς μέχρι τῶν Παρισίων τὸν πρωσσικὸν στρατόν, οὗ μέγα μέρος συνέκειτο ἐξ ἐθελοντῶν, ἐπήνεγκε φοβερὰν ἀντίδρασιν ἐν Γερμανίᾳ, ὅτε ἐγνώσθησαν αἱ συνθῆκαι τοῦ 1815 καὶ τὸ νέον γερμανικὸν πολίτευμα· πάντες οἱ νεανίαι ἐκεῖνοι, οἵτινες παρὰ τῶν ἡγεμόνων παροξυνόμενοι ἐξανέστησαν ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας, κατενόησαν εὐθὺς ὅτι ἦσαν ὄργανα δι' ὧν ἐστερεώθη ὁ εὐρωπαϊκὸς δεσποτισμός· ἠθέλησαν ν' ἀπαιτήσωσι τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν δοθεισῶν ὑποσχέσεων, ἀλλ' ἡ πολιτικὴ τοῦ Ταλλεϋράνδου καὶ τοῦ Μεττερνίχου ἔπεσεν ἐπ' αὐτῶν βαρεῖα, καὶ καταπιέζουσα αὐτοὺς ἅμα ἀπήγγειλαν τοὺς πρώτους λόγους, τοὺς ἐβίαστε νὰ κρύψωσι τὴν δυσαρέσκειαν καὶ τὰς ἐλπίδας αὐτῶν ὑπὸ τὴν

στέγην τῶν πανεπιστημίων, ἅτινα ἀπολαύοντα ἰδιαιτέρας τινὸς διοικήσεως, διέφευγον εὐχερέστερον τὰς ἀνιχνεύσεις τῶν κατασκόπων τῆς ἱερᾶς συμμαχίας, ἀλλὰ καὶ τοι περιωρισμέναι αἱ ἑταιρίαι αὗται οὐχ ἧττον ὑφίσταντο ἀνταποκρινόμεναι ἀμοιβαίως διὰ σπουδαστῶν περιοδευόντων, οἵτινες ἐπιτετραμμένοι προφορικὰς ἀποστολάς, διέτρεχον τὴν Γερμανίαν ὑπὸ τὴν πρόφασιν ὅτι βοτανολογοῦσι, καὶ διερχόμενοι ἀπὸ ὄρους εἰς ὄρος ἔσπειρον πανταχοῦ τοὺς φωτεινοὺς καὶ πλήρεις ἐλπίδος λόγους ἐξ ὧν οἱ μὲν λαοὶ ἀπλήστως ἀείποτε τρέφονται οἱ δὲ βασιλεῖς πάντοτε φοβοῦνται.

Εἴδομεν ὅτι ὁ Σὰνδ, ὑπὸ τοῦ γενικοῦ κινήματος παρασυρθείς, μετέσχεν ὡς ἐθελοντὴς τῆς στρατείας τοῦ 1815, καί τοι ἄγων τότε μόλις τὸ ἐννεακαιδέκατον ἔτος· κατὰ τὴν ἐπάνοδον ἀπεγοητεύθησαν καὶ αὐτοῦ αἱ χρυσαῖ ἐλπίδες, καὶ ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου προσλαμβάνει τὸ ἡμερολόγιον αὐτοῦ τὸν χαρακτῆρα τοῦ μυστικισμοῦ καὶ τῆς μελαγχολίας ὃν οἱ ἡμέτεροι ἀναγνῶσται βεβαίως παρετήρησαν.

Μετ' οὐ πολὺ κατετάχθη εἰς μίαν τῶν ἑταιριῶν τούτων, τὴν ὀνομαζομένην Τευτονίαν, καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἐγκολπωθεὶς εὐλαβῶς τὸν νέον ἀγῶνα ἠγωνίζετο ἵνα καταστήσῃ τοὺς συναταίρους ἀξίους τῆς ἐπιχειρήσεως, ἠθικοποιῶν αὐτοὺς καὶ ἐν μέρει μὲν ἐπέτυχε κατὰ δὲ τὸ πλεῖστον ἐναυάγησαν αἱ προσπάθειαί του.

Ἐν τούτοις ὁ Σὰνδ κατώρθωσε νὰ σχηματίσῃ περὶ ἑαυτὸν κύκλον τινὰ καθαροδόξων, περιλαμβάνοντα ἑξήκοντα ἢ ὀγδοήκοντα περίπου σπουδαστὰς ἀνήκοντας εἰς τὴν αἵρεσιν τοῦ Βυρσχενσχάφτ, ἥτις παρὰ τὰ σκώμματα τῆς ἀντιπάλου αἱρέσεως (τῆς Λανδμανσχάφτ), ἐξηκολούθει πορευομένη τὴν πολιτικὴν καὶ θρησκευτικὴν αὐτῆς ὁδόν· εἰς τῶν φίλων του, ὀνόματι Διττμὰρ, καὶ αὐτὸς ἦσαν σχεδὸν οἱ ἀρχηγοὶ αὐτῶν· μολονότι δὲ ἡ τοιαύτη ἐξουσία ὑπ' οὐδεμιᾶς ἐκλογῆς ἐπεκυροῦτο, ἡ ἐπιρροὴ ἦν ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων ἐξήσκουν ἦτον ἀπόδειξις, ὅτι, δοθείσης εὐκαιρίας, ἤθελον ὁμοθυμαδὸν ὑπακούσει εἰς τὴν κατ' ἀρέσκειαν αὐτῶν ὥθησιν.

Αἱ συνελεύσεις τῶν Βύρσχεν ἐγίνοντο ἐπὶ μικροῦ λόφου στεφομένου ὑπὸ παλαιοῦ πύργου, μικρὸν ἀπέχοντος τοῦ Ἐρλαγγεν, ὃν ὁ Σὰνδ καὶ ὁ Διττμὰρ ἐπωνόμασαν Rutli, εἰς μνημόσυνον τοῦ τόπου ἐν ᾧ ὁ Οὐάλτερ Φὺρστ, ὁ Μελχθὰλ καὶ ὁ Σταουφφάσερ ἔδωκαν τὸν ὅρκον τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς πατρίδος των. Ἐνταῦθα ὑπὸ τὴν πρόφασιν ὅτι παίζουσιν οἱ σπουδασταὶ ἀνωκοδόμησαν διὰ τῶν παλαιῶν ἐρειπίων νέαν οἰκίαν καὶ ἐναλλὰξ μετέβαινον ἀπὸ τῆς πράξεως εἰς τὸ συμβολικὸν καὶ ἀπὸ τοῦ συμβολικοῦ εἰς τὴν πρᾶξιν.

Τοσοῦτῳ δὲ προώδευεν ἡ ἑταιρία καθ' ἅπασαν τὴν Γερμανίαν, ὥστε οὐ μόνον οἱ πρίγκηπες καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γερμανικῆς ὁμοσπονδίας ἤρξαντο ἀνησυχοῦντες, ἀλλὰ καὶ αἱ μεγάλαι εὐρωπαϊκαὶ δυνάμεις.

Ἡ Γαλλία ἀπέστελλε πράκτορας ἐπιτετραμμένους νὰ συντάττωσιν ἐκθέσεις, ἡ δὲ Ρωσσία διετήρει τοιούτους ἐπιτοπίως, καὶ πολλάκις αἱ ἐναντίον καθηγητοῦ καταδιώξεις, αἱ ἐν ὅλον πανεπιστήμιον διαταράττουσαι, εἶχον τὴν πηγὴν αὐτῶν ἐν διακοινώσει στελλομένῃ παρὰ τοῦ ἀνακτοβουλίου τοῦ Κεραμεικοῦ ἢ παρὰ τοῦ τῆς Πετρουπόλεως.

Ἐν μέσῳ δὲ τῶν οὕτω παρασκευαζομένων γεγονότων, ὁ Σὰνδ, ἀφοῦ ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Θεοῦ, κατήρξατο τοῦ ἔτους 1817 μετὰ τῶν θλιβερῶν διαθέσεων ἐν αἷς εἴδομεν αὐτὸν, καὶ ἐν αἷς διετηρεῖτο μᾶλλον ἐκ τῆς πρὸς τὰ πράγματα ἢ τῆς πρὸς τὴν ζωὴν ἀηδίας. Τῇ 8 μαΐου κατατρυχόμενος ὑπὸ τῆς μελαγχολίας ταύτης ἦν ἀδυνατεῖ νὰ ὑπερνικήσῃ, καὶ ἥτις πηγὴν ἔχει πάσας τὰς διαψευσθείσας πολιτικὰς ἐλπίδας του, γράφει ἐν τῷ ἡμερολογίῳ του·

« Μοὶ εἶναι ἀκόμη ἀδύνατον νὰ ἐπιδοθῶ σπουδαίως εἰς τὴν ἐργασίαν, καὶ ἡ πρὸς τὴν ὀκνηρίαν αὕτη τάσις, ἡ ὑποχονδριακὴ διάθεσις, ἥτις καλύπτει διὰ μέλανος πέπλου πάντα τὰ τοῦ βίου, ἐξακολουθεῖ καὶ αὐξάνει, παρὰ τὴν ἠθικὴν κίνησιν εἰς ἣν χθὲς ἐπεδόθην. »

Κατὰ τὴν ὥραν τῶν διακοπῶν, φοβούμενος μὴ αὐξήσῃ τὴν στενοχωρίαν τῶν γονέων του διὰ πλεονάσματος τῶν ἐξόδων, δὲν θέλει νὰ πορευθῇ παρ' αὐτοῖς, καὶ προτιμᾷ νὰ ὁδοιπορῇ πεζῇ μετὰ τῶν φίλων.

Ἀναμφιβόλως ἡ ὁδοιπορία αὕτη, ἐκτὸς τοῦ τερπνοῦ αὐτῆς μέρους, εἶχε τὸν πολιτικὸν αὐτῆς σκοπόν. Ἀλλ' ὅπως ποτ' ἂν ᾖ, τὸ ἡμερολόγιον τοῦ Σὰνδ, σημειοῖ καθ' ὅλην τὴν ἐκδρομὴν ταύτην μόνον τὸ ὄνομα τῶν πόλεων ἃς διῆλθεν.

Ἄλλως δὲ, ὅπως λάβωμεν ἰδέαν περὶ τῆς εὐπειθείας τοῦ Σὰνδ πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτοῦ, πρέπει νὰ μάθωμεν ὅτι ἐπεχείρησε τὴν ἐκδρομὴν ἀφοῦ ἔτυχε τῆς μητρικῆς ἀδείας.

Ἐπιστρέψαντες ὁ Σὰνδ, ὁ Διττμὰρ καὶ οἱ φίλοι αὐτῶν, οἱ Βύρσχεν, εὗρον τὸ Rutli των κατεσκαμμένον ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν τῆς

Λανδμανσχὰφφ, ἡ οἰκία ἣν ᾠκοδόμησαν ἦτο κατηδαφισμένη, τὰ δὲ ἐρείπια αὐτῆς διεσπαρμένα. Ὁ Σὰνδ ἐξέλαβεν ὡς οἰωνὸν τὸ γεγονὸς τοῦτο, καὶ βαθέως ἐθλίβη.

« Μοὶ φαίνεται, Θεέ μου! λέγει ἐν τῷ ἡμερολογίῳ του, ὅτι τὸ πᾶν κλυδωνίζεται περὶ ἐμέ. Ἐν τῇ ψυχῇ μου πυκνοῦται ὀσημέραι σκότος ζοφερώτερον· αἱ ἠθικαί μου δυνάμεις ἀντὶ ν' αὐξήσωσιν ἐλαττοῦνται· ἐργάζομαι καὶ δὲν δύναμαι ν' ἀναβῶ· βαίνω πρὸς τὸν σκοπὸν, καὶ δὲν φθάνω· ἐξαντλοῦμαι, καὶ οὐδὲν μέγα κατορθῶ. Αἱ ἡμέραι τῆς ζωῆς φεύγουσιν ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης· αἱ φροντίδες καὶ αἱ ἀνησυχίαι αὐξάνουσιν· οὐδαμοῦ βλέπω λιμένα διὰ τὸν ἱερὸν καὶ γερμανικὸν ἡμῶν ἀγῶνα. Ἐπὶ τέλους θὰ πέσωμεν, διότι καὶ ἐγὼ ἤδη κλονίζομαι. Ὦ Κύριε καὶ πάτερ! προστάτευσόν με, σῶσόν με, καὶ ὁδήγησόν με πρὸς τὴν γῆν ἐκείνην ἀφ' ἧς ἀκαταπαύστως ἀποδιωκόμεθα ὡς ἐκ τῆς ἀδιαφορίας τῶν κλονιζομένων πνευμάτων.»

Περὶ τὸν χρόνον τοῦτον δεινότατον συμβὰν ἔτρωσε τὰ μυχιαίτατα τῆς καρδίας τοῦ Σὰνδ· ὁ φίλος αὐτοῦ Διττμὰρ, ἐπίγη.

Ἰδοὺ τί ἔγραφεν αὐθημερὸν τῇ πρωΐᾳ ἐν τῷ ἡμερολογίῳ του·

« Ὦ Θεὲ παντοδύναμε! τί μέλλω γενέσθαι; Ἀπὸ δεκατεσσάρων ἡμερῶν διάκειμαι ἐν ἀταξίᾳ, καὶ δὲν ἐτόλμησα ν' ἀτενίσω πρὸς τὸ παρελθὸν ἢ τὸ μέλλον τῆς ζωῆς μου· ὥστε ἀπὸ τῆς 4 Ἰουνίου μέχρι τῆς ὥρας ταύτης, τὸ ἡμερολόγιόν μου ἔμεινε κενόν. Καὶ ἐν τούτοις καθημέραν χρειάζομαι διὰ νὰ σὲ ὑμνήσω Θεέ μου! ἀλλ' ἡ ψυχή μου ἀγωνιᾷ. Κύριε, μὴ ἀποστρέφῃς ἀπ' ἐμοῦ τὸ πρόσωπόν σου· ὅσῳ πλείονα προσκόμματα τόσῳ μείζων ἀπαιτεῖται δύναμις.»

Τῇ ἑσπέρᾳ, προσέθηκε τὰς ἑξῆς ὀλίγας λέξεις εἰς τὰς γραμμὰς ταύτας.

« Ἀπελπισία, ἀπόγνωσις, ἀπέθανεν ὁ παμφίλτατός μου Διττμάρ.»

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, ἣν γράφει πρὸς τὴν οἰκογένειάν του, περιέχει τὴν ἀφήγησιν τοῦ τραγικοῦ συμβάντος

« Ἠξεύρετε ὅτι, ἀναχωρησάντων τῶν ἀρίστων μου φίλων, Γ. Κ. καὶ Ζ., συνεδέθην ἰδίως μετὰ τοῦ προσφιλεστάτου μοι Διττμὰρ, ἤτοι τοῦ ἀληθοῦς καὶ χρηστοῦ Γερμανοῦ, εὐαγγελικοῦ χριστιανοῦ, πλέον ἢ ἀνθρώπου τέλος πάντων! Ψυχὴ ἀγγέλου ἀείποτε πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἐλαυνομένη, γαλήνιος, εὐσεβὴς καὶ ῥέκτις· ἦλθε νὰ κατοικήσῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ καθηγητοῦ Γρύνλερ, ἐν δωματίῳ ἀπέναντι τοῦ ἰδικοῦ μου· ἠγαπώμεθα, ἐβοηθοῦμεν ἀλλήλους, καὶ ἀπὸ κοινοῦ ὑπεμένομεν τὴν εὐτυχίαν ἢ τὴν ἀτυχίαν. Κατὰ τὴν τελευταίαν ἐκείνην ἑσπέραν τοῦ ἔαρος, ἀφοῦ εἰργάσθημεν ἐν τῷ δωματίῳ του καὶ ἐνισχύθημεν ἐκ νέου κατὰ πάντων τῶν βασάνων τοῦ βίου, καὶ ἐν τῷ σκοπῷ ὃν ἐπιδιώκομεν, μετέβημεν περὶ τὴν ἑβδόμην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν, εἰς τὰ λουτρὰ τοῦ Ρέδνιτζ. Ζοφερωτάτη καταιγὶς συνεσώρευε τὰ νέφη ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀλλ' ἐφαίνετο εἰσέτι μόνον πρὸς τὸν ὁρίζοντα. Ὁ συνοδεύων ἡμᾶς Ε, προέτεινε νὰ ἐπιστρέψωμεν· ἀλλ' ὁ Διττμὰρ ἐπέμεινε, λέγων ὅτι ὀλίγον ἀπεῖχεν ὁ πορθμός. Ὁ Θεὸς ηὐδόκησε νὰ μὴ εἴπω ἐγὼ τὸν φονικὸν τοῦτον λόγον. Ὅθεν ἐπανελάβομεν τὸν δρόμον· ἡ δύσις τοῦ ἡλίου ἦτο λαμπρά. Τὴν βλέπω εἰσέτι μετὰ τῶν ἀργυροστερφῶν ἰοχρόων νεφῶν της, διότι ἐνθυμοῦμαι καὶ τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας τῆς ἀποφράδος ἐκείνης ἑσπέρας.

» Ὁ Διττμὰρ κατέδυ πρῶτος· μόνος αὐτὸς ἐξ ἡμῶν ἤξευρε νὰ κολυμβᾷ· ὅθεν προεπορεύθη διὰ νὰ μᾶς δείκνυῃ τὸ βάθος. Τὸ νερὸν ἔφθανε μέχρι τοῦ στήθους μας· ἐκεῖνος δὲ ἐχώνετο μέχρι τῶν ὤμων, ὅτε μᾶς προειδοποίησε νὰ μὴ προβῶμεν περαιτέρω, διότι δὲν ἐπάτει. Ἀμέσως δὲ ἔπλευσε καὶ ἤρχισε νὰ κολυμβᾷ· ἐνῷ δὲ μόλις ἀπεῖχεν ὀλίγας ὀργυιὰς ἐλθὼν εἰς τὸ μέρος ὅπου χωρίζεται εἰς δύο ὁ ποταμὸς, ἔβαλε κραυγὴν, καὶ θέλων νὰ πατήσῃ, ἔγεινεν ἄφαντος. Ἐτρέξαμεν εὐθὺς εἰς τὴν ὄχθην, ἐλπίζοντες ὅτι ἐκεῖθεν θὰ τὸν βοηθήσωμεν εὐκολώτερον· ἀλλὰ δὲν εἴχομεν πρόχειρα οὔτε καμάκιον οὔτε σχοινία, καὶ, καθὼς σᾶς εἶπα, οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν ἤξευρε νὰ κολυμβᾷ. Ἐκράξαμεν τότε βοήθειαν παντὶ σθένει. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ Διττμὰρ ἀνεφάνη, καὶ μετ' ἀνεκφράστου ἀγῶνος, ἔδραξε τὴν ἄκραν κλάδου ἰτέας ἄνωθεν τοῦ ὕδατος κρεμαμένην· ἀλλ' ὁ κλάδος δὲν ἀντέσχε, καὶ ὁ φίλος ἡμῶν ἐβυθίσθη ἐκ νέου ὡς αἰφνίδιον τραῦμα λαβών.

» Φαντάζεσθε εἰς ποίαν κατάστασιν ἤμεθα, ἡμεῖς, οἱ φίλοι του, ἀτενεῖς καὶ βλοσυροὺς ἔχοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς, κύπτοντες ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, προσπαθοῦντες νὰ διαπεράσωμεν τὰ βάθη τῶν ὑδάτων του. Θεέ μου! Θεέ μου! πῶς δὲν παρεφρονήσαμεν;

» Ἐν τούτοις μέγα πλῆθος συνέρρευσεν ἀκούσαν τὰς κραυγὰς ἡμῶν. Ἐπὶ δύο ὥρας τὸν ἐζήτουν μὲ λέμβους καὶ ἁρπάγας· τέλος δὲ κατώρθωσαν ν' ἀνασύρωσι τὸ πτῶμά του ἀπὸ τῆς ἀβύσσου. Χθὲς τὸν προεπέμψαμεν ἐπισήμως εἰς

τὸ κοιμητήριον. Οὕτω μετὰ τοῦ τέλους τοῦ ἔαρος τούτου ἤρξατο τὸ σοβαρὸν θέρος τῆς ζωῆς μου. Ἐχαιρέτισα αὐτὸ βαρυθυμῶν καὶ μελαγχολῶν, νῦν δὲ μὲ βλέπετε εἰ μὴ παρηγορηθέντα τοὐλάχιστον ὅμως ἐνισχυθέντα ὑπὸ τῆς θρησκείας, ἥτις, τῇ βοηθείᾳ τοῦ Χριστοῦ, μοὶ δίδει τὴν πεποίθησιν ὅτι θέλω ἐπανεύρει τὸν φίλον μου ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀφ' οὗ θέλει μ' ἐμπνέει δύναμιν κατὰ τῶν δοκιμασιῶν τῆς παρούσης ζωῆς· τώρα οὐδὲν ἄλλο ἐπιθυμῶ ἢ νὰ ἡξεύρω ὅτι πάντες εἶσθε ἥσυχοι περὶ ἐμοῦ.»

Ἀντὶ δὲ τὸ τοιοῦτο συμβὰν νὰ συνδέσῃ διὰ κοινῆς ὀδύνης τὰς δύο αἱρέσεις τῶν σπουδαστῶν, παρώξυνε τοὐναντίον τὸ κατ' ἀλλήλων μῖσος. Ἐκ τῶν πρώτων προσδραμόντων εἰς βοήθειαν εἷς ἦτο μέλος τῆς Λανδμανσχάφτ γινώσκων νὰ κολυμβᾷ· ἀλλ' ἀντὶ νὰ δώσῃ βοήθειαν, ἀνεφώνησε·

— Φαίνεται ὅτι θ' ἀπαλλαχθῶμεν ἑνὸς σκυλο-Βύρσγεν· Δόξα σοι ὁ Θεός!

Παρὰ τὴν ἐκδήλωσιν ταύτην τοῦ μίσους, ἥτις ἄλλως δυνατὸν νὰ ἦτον ἀτομικὴ οὐχὶ δὲ ἐκ μέρους τοῦ σωματείου, οἱ Βύρσγεν προσεκάλεσαν τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν νὰ παρευρεθῶσιν εἰς τὴν κηδείαν τοῦ Διττμὰρ. Μόνη δὲ αὐτῶν ἀπάντησις ἦτον ἀπότομος ἄρνησις καὶ ἀπειλὴ ὅτι θὰ διαταράξωσι τὴν κηδείαν ὑβρίζοντες τὸν νεκρόν.

Οἱ Βύρσγεν προεισδοποίησαν τότε τὴν ἐξουσίαν, ἥτις ἔλαβε τὰ μέτρα της, καὶ πάντες οἱ φίλοι τοῦ Διττμὰρ συνώδευσαν τὸ λείψανον αὐτοῦ ξιφήρεις.

Τὴν ἥσυχον ταύτην ἀλλ' ἀποφασιστικὴν διαδήλωσιν βλέπουσα ἡ Λανδμανσχάφτ δὲν ἐτόλμησε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀπειλὴν αὐτῆς, καὶ περιωρίσθη μόνον εἰς τὸ ὑβρίσαι τὴν νεκρικὴν πομπὴν διὰ γελώτων καὶ ἀσμάτων.

Ὁ Σὰνδ ἔγραφεν εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του·

« Ὁ θάνατος τοῦ Διττμὰρ εἶναι μεγάλη ἀπώλεια δι' ὅλους καὶ ἰδιαιτέρως δι' ἐμέ· μοὶ ἔδιδε τὸ περίσσευμα τῆς ἰσχύος του καὶ τῆς ζωῆς του· ἀνεγαίτιζεν, ὡς διὰ προχώματος, ὅ,τι ἀθέβαιον καὶ ἀναποφάσιστον εἶχεν ὁ χαρακτήρ μου. Παρ' αὐτοῦ ἔμαθον νὰ μὴ φοβῶμαι τὴν ἐπερχομένην κατιγίδα, νὰ μάχωμαι καὶ ν' ἀποθνήσκω γενναίως.»

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν κηδείαν, ὁ Σὰνδ ἦλθεν εἰς ἔριδας ἕνεκα τοῦ Διττμὰρ μεθ' ἑνὸς τῶν ἀρχαίων ἐχθρῶν του, ὅστις ἐλειποτάκτησεν ἀπὸ τῶν Βύρσγεν πρὸς τὴν Λανδμανσχάφτ, καὶ διεκρίθη κατὰ τὴν κηδείαν ἐπὶ τῇ ἀπρεπεῖ αὐτοῦ ἱλαρότητι. Ἀπεφασίσθη νὰ μονομαχήσωσι τὴν ἐπιοῦσαν, καὶ αὐθημερὸν ὁ Σὰνδ ἔγραψεν ἐν τῷ ἡμερολογίῳ του·

« 17 αὐγούστου.

» Αὔριον ὀφείλω νὰ μονομαχήσω μετὰ τοῦ Π. Γ· καὶ ὅμως ἠξεύρεις, Θεέ μου, πόσον φίλοι ἤμεθα ἄλλοτε, ἐκτὸς τῆς μικρᾶς δυσπιστίας ἣν μοὶ ἐνέπνεε πάντοτε ἡ ψυχρότης του· ἀλλ' ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ, ἡ μυσαρὰ διαγωγή του μὲ κατεβίβασεν ἀπὸ τῆς τρυφερωτέρας εὐσπλαγχνίας εἰς τὸ βαθύτερον μῖσος.

» Θεέ μου! μὴ ἀποσύρῃς τὴν χεῖρά σου οὔτε ἀπ' ἐμοῦ οὔτε ἀπ' ἐκείνου, διότι ἀμφότεροι ὡς ἄνδρες μαχόμεθα! ἀλλὰ κρῖνον μόνον τὸν ἀγῶνά μας καὶ δὸς τὴν νίκην τῷ ἔχοντι δίκαιον. Ἂν μὲ καλέσῃς ἐνώπιον τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου σου, γινώσκω καλῶς ὅτι θέλω ἐμφανισθῇ ὑπὸ τὸ ἄχθος αἰωνίου ἀρᾶς· ὅθεν δὲν ἐρείδομαι ἐπ' ἐμαυτοῦ, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

» Ὅ,τι δήποτε καὶ ἂν συμβῇ, ἔσο δεδοξασμένος καὶ εὐλογημένος Θεέ μου! Ἀμήν.

» Ἀγαπητοί μου γονεῖς, ἀδελφοὶ καὶ φίλοι σᾶς συνιστῶ εἰς τὴν προστασίαν τοῦ Θεοῦ.»

Ὁ Σὰνδ ἀνέμεινεν εἰς μάτην τὴν ἐπιοῦσαν ἐπὶ δύο ὥρας· ὁ ἀντίπαλός του δὲν παρουσιάσθη.

Ἄλλως δὲ, ἡ τοῦ Διττμὰρ ἀπώλεια δὲν παρήγαγεν ἐπὶ τοῦ Σὰνδ τὸ ἀποτέλεσμα ὅπερ αὐτὸς οὗτος φαίνεται ὑποδεικνύων ἐν τῷ ἡμερολογίῳ του.

Στερηθεὶς τῆς ἰσχυρᾶς ἐκείνης ψυχῆς ἐφ' ἧς ἐπανεπαύετο, ὁ Σὰνδ ἐνόησεν ὅτι ὤφειλε νὰ καταστήσῃ, διὰ διπλῆς δραστηριότητος, τὸν θάνατον τοῦ Διττμὰρ ἧττον ὀλέθριον τῇ μερίδι αὐτοῦ· ὄντως δὲ ἐξηκολούθησεν αὐτὸς μόνος τὸν ἀγῶνα τῆς ἀδελφοποιήσεως ὃν ὁμοῦ ἐπεδίωκον, καὶ ὁ πατριωτικὸς συνασπισμὸς οὔτε στιγμὴν παρεμποδίσθη.

Ἐπῆλθον αἱ διακοπαί, καὶ ὁ Σὰνδ ἀπῆλθε τοῦ Ἐρλαγγεν ἀνεπιστρεπτεί. Ἀπὸ τῆς Βονσιέδελ ὤφειλε νὰ πορευθῇ εἰς Ἰέναν πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν θεολογικῶν αὐτοῦ σπουδῶν.

Μετά τινας ἡμέρας ἃς διῆλθεν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ του καὶ αἵτινες ἐσημειώθησαν ἐν τῷ ἡμερολογίῳ του ὡς κατὰ πάντα εὐτυχεῖς, ὁ Σὰνδ ἀναχωρήσας ἀφίκετο εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον, ἐπὶ τῶν ἑορτῶν τοῦ Βαρβούργου.

Αἱ ἑορταὶ αὗται αἵτινες συνέστησαν διὰ τὴν ἐπετηρίδα τῆς ἐν Λειψίᾳ μάχης, εἶχον μεγάλην ἐπισημότητα καθ' ἅπασαν τὴν Γερμανίαν· μολονότι δὲ οἱ ἡγεμόνες ἐγίνωσκον ὅτι ἦσαν κέν-

τρον ἐπιμιξίας ἀνὰ πᾶν ἔτος ἀνανεούμενον, δὲν ἐτόλμων εἰσέτι νὰ προγράψωσιν αὐτάς.

Τῷ ὄντι ἡ Τευτονικὴ ἀδελφότης ἐτέθη ἐν μέσῳ τῶν ἑορτῶν τούτων, καὶ ὑπεγράφη ὑπὸ δισχιλίων καὶ ἐπέκεινα ἀπεσταλμένων τῶν διαφόρων πανεπιστημίων τῆς Γερμανίας. Ὑπῆρξε δ' αὕτη ἡμέρα χαρμόσυνος διὰ τὸν Σάνδ· διότι ἀνεῦρεν ἐκεῖ, ἐν μέσῳ νέων φίλων πλείστους ἄλλους ἐκ τῶν ἀρχαίων.

Ἐν τούτοις ἡ κυβέρνησις, ἥτις οὐδαμῶς ἐτόλμησε νὰ προσβάλῃ τὸν συνασπισμὸν τοῦτον διὰ τῆς βίας, ἀπεφάσισε νὰ ὑποσκάψῃ αὐτὸν διὰ τοῦ λόγου.

Ὁ Στάουρεν ἐδημοσίευσε φοβερὸν ὑπόμνημα κατὰ τῶν ἀδελφοτήτων, ὅπερ, ὡς ἐλέγετο, συνετάχθη κατὰ πληροφορίας χορηγηθείσας ὑπὸ τοῦ Κοτσεβοῦ.

Τὸ ὑπόμνημα τοῦτο ἐγένετο πολύκροτον, οὐ μόνον ἐν Ἰένᾳ, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλην τὴν Γερμανίαν. Ἦτο τὸ πρῶτον τραῦμα κατὰ τῆς ἐλευθερίας τῶν σπουδαστῶν.

Ἰδοὺ τὰ ἴχνη τοῦ γεγονότος τούτου ἐν τῷ ἡμερολογίῳ τοῦ Σάνδ·

« 24 νοεμβρίου.

» Σήμερον, ἀφοῦ εἰργάσθην μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας, ἐξῆλθον περὶ τὰς τέσσαρας μετὰ μεσημβρίαν μετὰ τοῦ Ε. Διερχόμενοι τὴν πλατεῖαν τῆς Ἀγορᾶς, ἠκούσαμεν ἀναγινωσκομένην τὴν νέαν καὶ ἰοβόλον ὕβριν τοῦ Κοτσεβοῦ. Ὁποίαν λύσσαν ἔχει ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἐναντίον τῶν Βύρσχεν καὶ παντὸς τοῦ ἀγαπῶντος τὴν Γερμανίαν;»

Πρώτην φορὰν καὶ μετὰ τοιούτων λόγων τὸ ἡμερολόγιον τοῦ Σὰνδ φέρει τὸ ὄνομα τοῦ ἀνδρὸς ὃν ἔμελλε νὰ δολοφονήσῃ μετὰ ὀκτωκαίδεκα μῆνας.

Τῇ 29 τὸ ἑσπέρας ὁ Σὰνδ γράφει εἰσέτι.

« Αὔριον ἀπέρχομαι θαρραλέως καὶ φαιδρῶς ἐντεῦθεν χάριν προσκυνήσεως εἰς Βονσιέδελ· ἐκεῖ θὰ ἐπανεύρω τὴν μητέρα μου τὴν μεγαλόκαρδον καὶ τὴν τρυφερὰν μου ἀδελφὴν Ἰουλίαν· ἐκεῖ θὰ ψυχράνω τὴν κεφαλήν μου καὶ θὰ θερμάνω τὴν ψυχήν μου. Θέλω παρευρεθῆ πιθανῶς εἰς τὸν γάμον τοῦ καλοῦ μου Φρειδερίκου μετὰ τῆς Λουΐζας, καὶ εἰς τὸ βάπτισμα τοῦ πρώτου τέκνου τοῦ φιλτάτου μοι Δουρσμίθ. Θεὲ καὶ πάτερ μου! οἷος ἐδείχθης πρὸς ἐμὲ κατὰ τὸ ἐπώδυνον στάδιον, τοιοῦτος ἔσο μετ' ἐμοῦ κατὰ τὸ χαρμόσυνον.»

Τὸ ταξείδιον τοῦτο ἐφαίδρυνεν ὄντως τὸν Σάνδ. Ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Διττμὰρ, ἐξέλιπον αἱ ὑποχονδριακαὶ αὐτοῦ διαθέσεις. Τοῦ Διττμὰρ ζῶντος, ἠδύνατο ν' ἀποθάνῃ· τοῦ Διττμὰρ ἀποθανόντος, ὤφειλε νὰ ζήσῃ.

Τῇ 11 δεκεμβρίου, ἐπανῆλθεν ἐκ Βονσιέδελ εἰς Ἰέναν, καὶ τῇ 30 τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἔγραψε τὴν ἑξῆς δέησιν ἐν τῷ ἡμερολογίῳ αὐτοῦ.

« Κύριε τοῦ ἐλέους, κατηρξάμην τοῦ ἔτους τούτου μετὰ τῆς προσευχῆς, καὶ περὶ τὰς ἡμέρας ταύτας ἤμην ἀφηρημένος καὶ βαρύθυμος. Ὅταν βλέπω πρὸς τὰ ὀπίσω, εὑρίσκω, φεῦ! ὅτι δὲν ἐβελτιώθην· ἀλλ' εἰσῆλθον βαθύτερον εἰς τὸν βίον, καὶ δοθείσης εὐκαιρίας, αἰσθάνομαι δύναμιν πρὸς ἐνέργειαν.

» Διότι ἦσο ἀείποτε μετ' ἐμοῦ, Κύριε, καὶ ὅταν μετὰ σοῦ δὲν ἤμην.»

Ἂν οἱ ἡμέτεροι ἀναγνῶσται παρηκολούθησαν μετά τινος περιεργείας τὰ διάφορα ἀποσπάσματα τοῦ ἡμερολογίου ὅπερ ἐθέσαμεν ὑπ' ὄψιν αὐτῶν, εἶδον βεβαίως στερεουμένην κατὰ μικρὸν τὴν ἀπόφασιν τοῦ Σὰνδ καὶ ἐξαπτομένην τὴν κεφαλήν του.

Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τοῦ 1818 αἰσθανόμεθα τὸ ἐπὶ πολὺ δειλῆμον καὶ πλανώμενον βλέμμα του περιλαμβάνον εὐρύτερον ὁρίζοντα καὶ προσηλούμενον εἰς σκοπὸν εὐγενέστερον. Τοῦ λοιποῦ ἡ φιλοδοξία του δὲν ἀρκεῖται εἰς τὴν ἁπλῆν ζωὴν τοῦ ποιμένος τῆς ἐκκλησίας οὔτε εἰς τὴν στενὴν ἐπιρροὴν ἣν δύναται νὰ ἐξασκήσῃ ἐν μικρῷ δήμῳ, ἅτινα ἐν τῇ νεανικῇ αὐτοῦ μετριοφροσύνῃ, τῷ ἐφάνησαν ὁ κολοφὼν τῆς εὐτυχίας καὶ τῆς εὐδαιμονίας, ἀλλὰ τὴν πατρίδα του, τὸν γερμανικὸν λαόν του, τὴν ἀνθρωπότητα σύμπασαν περιλαμβάνει ἐντὸς τῶν γιγαντείων σχεδίων αὐτοῦ περὶ τῆς πολιτικῆς ἀναγεννήσεως. Ὅθεν ἐπὶ τῆς λευκῆς σελίδος τοῦ δεθέντος ἡμερολογίου του, τῷ 1818, γράφει·

« Ἄφες με, Κύριε, νὰ στερεωθῶ ἐν τῇ ἰδέᾳ ἣν συνέλαβον περὶ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς ἀνθρωπότητος διὰ τῆς ἁγίας θυσίας τοῦ Γιοῦσου. Εὐδόκησον ἵνα γένωμαι ὁ Χριστὸς τῆς Γερμανίας, καὶ καταστῶ ὡς ὁ Ἰησοῦς, τῇ συνάρσει αὐτοῦ, ἰσχυρὸς καὶ ὑπομονητικὸς ἐν τῇ ὀδύνῃ.»

Ἐν τούτοις τὰ ἀντιδημοκρατικὰ φυλλάδια τοῦ Κοτσεβοῦ ἐπολλαπλασιάζοντο καὶ ὀλεθρίαν ἐξήσκουν ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῶν κυβερνώντων. Πάντες σχεδὸν οἱ ἐξυβριζόμενοι ἐν τοῖς λιβέλλοις ἐκείνοις ἦσαν γνωστοὶ καὶ ἐτιμῶντο ἐν Ἰένῃ· ἐννοεῖται δὲ ὁποῖα ἀποτελέσματα παρήγαγον αἱ ὕβρεις αὗται ἐπὶ τῶν νεαρῶν ἐκείνων κεφαλῶν καὶ τῶν εὐγενῶν καρδιῶν, αἵτινες ὥθουν τὴν πεποίθησιν μέχρι τυφλώσεως καὶ

τὸν ἐνθουσιασμὸν μέχρι φανατισμοῦ. Ὅθεν ἰδοὺ τί γράφει ὁ Σὰνδ τῇ 5 μαΐου ἐν τῇ ἐφημερίδι αὐτοῦ.

« Κύριε, διατὶ λοιπὸν ἡ μελαγχολικὴ αὕτη ἀγωνία ἥτις ἐκ νέου μὲ κατέλαβεν! Ἀλλὰ σταθερὰ καὶ ἀκλόνητος θέλησις ὑπερνικᾷ τὰ πάντα, ἡ δὲ ἰδέα τῆς πατρίδος δίδει τοῖς μᾶλλον τεθλιμμένοις καὶ τοῖς ἀσθενεστέροις χαρὰν καὶ θάρρος. Ὅταν τὸ σκέπτωμαι, ἀπορῶ πάντοτε πῶς δὲν εὑρίσκεται παρ' ἡμῖν κανεὶς ἀρκούντως γενναῖος ὅπως ἐμπήξῃ μάχαιραν εἰς τὸν λαιμὸν τοῦ Κοτσεβοῦ ἢ παντὸς ἄλλου προδότου.»

Ἀείποτε δὲ ὑπὸ τοῦ διαλογισμοῦ τούτου κατεχόμενος, ἐξακολουθεῖ ὡς ἔπεται τῇ 18 μαΐου·

« Εἷς ἄνθρωπος οὐδὲν εἶναι παραβαλλόμενος πρὸς ἕνα λαόν· εἶναι μονὰς πρὸς διλλιόνια παραβαλλομένη· εἶναι λεπτὸν πρὸς αἰῶνα συγκρινόμενον. Ὁ ἄνθρωπος οὗτινος οὐδὲν προηγεῖται καὶ ὃν οὐδὲν ἀκολουθεῖ, γεννᾶται, ζῇ καὶ ἀποθνήσκει ἐν διαστήματι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον μακρῷ, ἀλλ' ὅπερ σχετικῶς πρὸς τὴν αἰωνιότητα μόλις ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν διάρκειαν τῆς ἀστραπῆς. Εἷς λαὸς ἐξεναντίας εἶναι ἀθάνατος.»

Ἐν τούτοις ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, ἐν μέσῳ τῶν διαλογισμῶν τούτων οἵτινες ἔφερον τὸν τύπον τῆς πολιτικῆς εἱμαρμένης ἥτις ὠθεῖ αὐτὸν πρὸς τὸ αἱματηρὸν ἔργον, ἀναφαίνεται ὁ ἀγαθὸς καὶ φαιδρὸς νεανίας.

Τῇ 24 ἰουνίου γράφει πρὸς τὴν μητέρα του·

« Ἔλαβον ἤδη τὴν μεγάλην καὶ ὡραίαν ἐπιστολήν σας, συνοδευομένην μὲ τὴν τόσον πλήρη καὶ φιλόκαλον συλλογὴν τῶν νυκτικῶν φορεμάτων, διὰ τὰ ὁποῖα ἠσθάνθην χαρὰν ὡς παιδίον. Ἄλλα πάλιν αὐτὰ εὐεργετήματα. Αἱ παρακλήσεις μου ποτὲ δὲν μένουν ἀνεκτέλεστοι, ἀκαταπαύστως δὲ πρέπει νὰ εὐχαριστῶ ὑμᾶς καὶ τὸν Θεόν. Λαμβάνω ἐνταῦτῳ χιτῶνας, δύο ζεύγη ὡραίας σινδόνας, ἓν ἐργόχειρόν σας δῶρον, ἐργόχειρον τῆς Ἰουλίας καὶ τῆς Καρολίνας, ἐδέσματα καὶ γλυκύσματα· ὥστε πηδῶ εἰσέτι ἐκ τῆς χαρᾶς μου, καὶ τρὶς περιεστράφην ἐπὶ τῆς πτέρνης ὅτε ἤνοιξα τὸ μικρὸν δέμα. Δέχθητε ἀπὸ καρδίας τὰς εὐχαριστίας μου καὶ συμμερίσθητε ὡς δωρουμένη τὴν χαρὰν τοῦ λαβόντος.

» Σήμερον ἐν τούτοις εἶναι ἡμέρα βαρεῖα, ἡ τελευταία ἡμέρα τοῦ ἔαρος, ἐπέτειος τῆς ἀπωλείας τοῦ εὐγενοῦς μου καὶ καλοῦ Διττμάρ. Κατακυριεύομαι ὑπὸ μυρίων διαφόρων καὶ συγκεχυμένων αἰσθημάτων· ἀλλ' ἔχω ἐν ἐμοὶ δύο μόνα πάθη ἀκατάβλητα, ἅτινα ὅμοια πρὸς δύο χαλυβδίνους στήλας, ὑποβαστάζουσιν ἅπαν τὸ χάος τοῦτο· εἶναι δὲ ταῦτα ἡ περὶ Θεοῦ ἰδέα καὶ ἡ ἀγάπη τῆς πατρίδος μου.»

Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο, ὁ βίος τοῦ Σὰνδ μένει κατ' ἐπιφάνειαν γαλήνιος καὶ ὁμαλός· ἡ ἐσωτερικὴ καταιγὶς κατηυνάσθη· τέρπεται ἐκ τῆς φιλοπονίας αὐτοῦ καὶ τῆς εὐδιαθεσίας του. Ἀλλ' ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀπευθύνει ἑαυτῷ μεγάλας μομφὰς ἐπὶ τῇ τάσει αὐτοῦ πρὸς τὴν λιχνείαν, ἣν δὲν δύναται νὰ νικήσῃ πάντοτε. Τότε δὲ ἀποκαλεῖ αὐτὸς ἑαυτὸν περιῤῥονητικῶς «συκοφάγον ἢ πλακουντοφάγον.»

Ἐν μέσῳ δὲ τούτων πάντων, ἐξακολουθεῖ ἡ θρησκευτικὴ καὶ πολιτικὴ ἔξαψις. Ἐκτελεῖ μετὰ τῶν φίλων του προσηλυτιστικὴν περιοδείαν ἐν Λειψίᾳ, Βιττεμβέργῃ καὶ Βερολίνῳ, ἐπισκέπτεται δὲ πάντα τὰ παρὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ πεδία τῶν μαχῶν.

Τῇ 18 ὀκτωβρίου ἐπανέρχεται εἰς Ἰέναν, ἔνθα ἐπαναλαμβάνει τὰς σπουδὰς αὐτοῦ μετὰ μείζονος ὑπέρ ποτε ἐπιμελείας. Ἐν τοῖς πανεπιστημιακοῖς τούτοις ἔργοις λήγει δι' αὐτὸν τὸ 1818, καὶ μόλις ἤθελεν ὑποπτεύσει τις τὴν φοβερὰν ἀπόφασιν ἣν συνέλαβεν, ἂν δὲν εὑρίσκετο ἐν τῷ ἡμερολογίῳ του ἡ ἑξῆς τελευταία σημείωσις ὑπὸ ἡμερομηνίαν 31 δεκεμβρίου·

« Οὕτω τελειόνω τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ 1818 σοβαρῶς καὶ ἐπισήμως, καὶ ἀπεφάσισα ἡ παρελθοῦσα ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων νὰ ᾖναι ἡ τελευταία ἣν ἑώρτασα. Ἂν ἐξαχθῇ τι ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀγώνων, ἂν ὁ ἀγὼν τῆς ἀνθρωποτητος ὑπερισχύσῃ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πατρίδι, ἂν ἐν μέσῳ τῆς ἀπίστου ταύτης ἐποχῆς ἀναγεννηθῶσιν ὀλίγα γενναῖα αἰσθήματα ταῦτα πάντα γενήσονται ὅταν πέσῃ ὁ ἄθλιος, ὁ προδότης, ὁ λοπλάνος, ὁ ἄτιμος Κοτσεβοῦ! Εἶμαι πεπεισμένος περὶ τούτου, καὶ ἐν ὅσῳ δὲν ἔχω τετελεσμένον τὸ ἔργον ὅπερ ἀπεφάσισα, οὐδεμίαν θέλω ἔχει ἀνάπαυσιν.

» Σὺ Κύριε, ὁ εἰδὼς ὅτι καθιέρωσα τὸν βίον ὑπὲρ τῆς μεγάλης ταύτης πράξεως, σὺ τώρα ὅτε ἐστερεώθη ἐν τῇ διανοίᾳ μου, δός μοι τὴν ἀληθῆ σταθερότητα καὶ γενναιότητα τῆς ψυχῆς.»

Ἐνταῦθα τελευτᾷ τὸ ἡμερολόγιον τοῦ Σὰνδ, οὗ κατήρξατο ὅπως εὐσταθὴς γένηται καὶ τοῦ σκοποῦ τυχὼν περὶ οὐδενὸς ἄλλου ἐφρόντιζεν. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ταύτην μόνην τὴν ἰδέαν εἶχε, καὶ βραδέως μὲν ὡρίμαζε τὸ σχέδιον αὐτῆς ἐν τῇ κεφαλῇ του, ἐξῳκειοῦτο δὲ πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς· πᾶσαι ὅμως αἱ ἐκ τοῦ δια-

λογισμοῦ τούτου ἐντυπώσεις ὑπῆρξαν ἐνδόμυχοι, καὶ οὐδεμία ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Πρὸς πάντας ἦτον ὁ αὐτός· ἀπό τινος μόνον παρετηρεῖτο ὅτι ἦτον ἐντελῶς γαλήνιος καὶ φαιδρός. Κατ' οὐδὲν μετέβαλε τὰς ὥρας τῶν μαθημάτων αὐτοῦ· καὶ ἤρξατο συχνάζων μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας εἰς μαθήματα τῆς ἀνατομίας.

Μιᾷ τῶν ἡμερῶν εἶδον αὐτὸν προσέχοντα συντονώτερον παρὰ τὸ σύνηθες εἰς μάθημα ἐν ᾧ ὁ καθηγητὴς ἀπεδείκνυε τὰς διαφόρους λειτουργίας τῆς καρδίας, ἐξετάζοντα μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας τὴν ἐν τῷ στήθει θέσιν αὐτῆς ζητοῦντα ν' ἀκούσῃ ἐπανειλημμένως δὶς ἢ τρὶς τινὰς τῶν ἀποδείξεων, ἐνῷ δ' ἐξήρχετο ἐρωτῶντα εἰσέτι τοὺς ἀκούοντας τὴν ἰατρικὴν νέους, περὶ τῆς λεπτότητος τοῦ ὀργάνου τούτου, ὅπερ δι' ἑνὸς μόνου τραύματος ἂν τρωθῇ, ἔστω καὶ ἀσθενεστάτου, ἐπέρχεται θάνατος· πάντα δὲ ταῦτα ἐποίει μετὰ τοσαύτης ἀδιαφορίας καὶ ἀταραξίας, ὥστε οὐδεὶς τῶν περὶ αὐτὸν ὑπώπτευσέ τι.

Ἄλλοτε ὁ Λ. Σ., εἷς τῶν φίλων του, εἰσέρχεται εἰς τὸ δωμάτιόν του· ὁ Σὰνδ ὅστις ἤκουσεν αὐτὸν ἀναβαίνοντα, ἀνέμενεν ὄρθιος πρὸ τραπέζης, κρατῶν μαχαίριον δι' οὗ κόπτεται χάρτης· ἅμα ἐμφανισθέντος ἐκείνου, ὁ Σὰνδ ἐπιτίθεται, τῷ καταφέρει ἐλαφρὸν κτύπημα ἐπὶ τοῦ μετώπου, καὶ ἐνῷ φέρει τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτοῦ, καταφέρει δεύτερον ὀλίγον σφοδρότερον κατὰ τοῦ στήθους· εὐχαριστηθεὶς δ' ἐκ τῆς δοκιμῆς.

— Βλέπεις, τῷ εἶπεν ὁ Σὰνδ, ὅταν θέλῃ τις νὰ φονεύσῃ ἄνθρωπον, ἰδοὺ πῶς κάμνει· τοῦ φοβερίζει τὸ πρόσωπον, ἐκεῖνος δὲ φέρει ἐκεῖ τὰς χεῖρας, καὶ τότε ἐμπήγει τὴν μάχαιραν εἰς τὴν καρδίαν του.

Οἱ δύο νέοι ἐγέλασαν πολὺ ἐκ τῆς φονικῆς ταύτης ἀποδείξεως, καὶ τὸ ἑσπέρας ὁ Λ. Σ. ἀφηγήθη αὐτὴν τῷ Βαϊγχάουζ ὡς μίαν τῶν τοσούτῳ συνήθων τῷ φίλῳ του ἰδιοτροπιῶν. Μετὰ τὸ γεγονὸς, ἡ παντομίμα αὕτη ἐξηγήθη ἀφ' ἑαυτῆς.

Ἦλθεν ὁ μάρτιος· ὁ Σὰνδ ἐγίνετο ὁσημέραι ἡσυχώτερος, συμπαθέστερος καὶ καλήτερος· ἤθελεν εἴπει τις ὅτι προκειμένου ν' ἀποχωρισθῇ τῶν φίλων του διὰ παντὸς, προὐτίθετο νὰ καταλείπῃ αὐτοῖς ἀνεξάλειπτον τὴν μνήμην του. Τέλος ἀνήγγειλεν ὅτι, ἕνεκα πολλῶν οἰκογενειακῶν ὑποθέσεων, ἔμελλε νὰ ἐπιχειρήσῃ μικρὸν ταξείδιον, καὶ παρεσκευάζετο μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ ἐπιμελείας ἀλλὰ καὶ σπανίας γαλήνης. Μέχρις ἐκείνης τῆς ὥρας ἐξηκολούθει ἐργαζόμενος κατὰ τὸ σύνηθες, οὔτε στιγμὴν ἀναπαυόμενος· διότι δυνατὸν ἦτο ν' ἀποθάνῃ ὁ Κοτσεβοῦ ἢ νὰ φονευθῇ ὑπὸ ἄλλου πρὸ τῆς προθεσμίας ἣν ὥρισε καθ' ἑαυτὸν ὁ Σὰνδ, καὶ δὲν ἤθελε νὰ χρονοτριβήσῃ.

Τῇ 7 μαρτίου, ὁ Σὰνδ προσεκάλεσε πάντας τοὺς φίλους αὐτοῦ νὰ διέλθωσι παρ' αὐτῷ τὴν ἑσπέραν καὶ ἀνήγγειλεν ὅτι ἀναχωρεῖ μετὰ τὴν αὔριον τῇ 9.

Πάντες προέτειναν αὐτῷ τότε νὰ τὸν προπέμψωσιν ὀλίγας λεύγας· ἀλλ' ὁ Σὰνδ ἠρνήθη· φοβηθεὶς μήπως ἐκ τῆς ἀθώας ταύτης διαδηλώσεως ἐνοχοποιηθῶσιν ὕστερον.

Ἀνεχώρησε λοιπὸν μόνος, ἀφοῦ, πρὸς ἀποσκοράκισιν πάσης ὑπονοίας, ἐνοικίασε μὲν αὔθις τὸ οἴκημά του δι' ἓξ μῆνας, διῆλθε δὲ τὴν Ἐρφούρτην καὶ τὴν Ἰσενάχ, ὅπως ἐπισκέψηται τὸ Βαρτσβοῦργον.

Ἐντεῦθεν ἀνεχώρησεν εἰς Φραγκφόρτην, ἔνθα κατέλυσε τῇ 17, καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἐξηκολούθησε τὴν ὁδὸν αὐτοῦ διὰ τῆς Δαρμστάτης. Τέλος, τῇ 23, κατὰ τὴν ἐννάτην πρὸ μεσημβρίας, ἀφίκετο ἐπὶ τοῦ λοφίσκου ἔνθα εὑρομεν αὐτὸν ἐν ἀρχῇ τοῦ διηγήματος τούτου. Καθ' ὅλην τὴν ὁδὸν, ἦτον ὁ ἀγαθὸς καὶ φαιδρὸς νεανίας ὃν δὲν ἠδύνατο νὰ ἴδῃ καὶ νὰ μὴ ἀγαπήσῃ τις.

Ἐλθὼν εἰς Μανέϊμ, κατέλυσεν ἐν Βειμβέργῃ, καὶ ἐνεγράφη μετὰ τῶν ὁδοιπόρων ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἐρρίκου. Ἀμέσως ἠρώτησε ποῦ κατῴκει ὁ Κοτσεβοῦ. Ὁ σύμβουλος διέμενε πλησίον τῆς ἐκκλησίας τῶν ἰησουϊτῶν· ἡ οἰκία του ἐσχημάτιζε τὴν γωνίαν ὁδοῦ, καὶ μολονότι δὲν ἠδύναντο νὰ τῷ εἴπωσιν ἀκριβῶς τὸ γράμμα (2) δὲν ἐλανθάσθη.

Ὁ Σὰνδ ἐπορεύθη κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ Κοτσεβοῦ· ἦτο σχεδὸν ἡ δεκάτη ὥρα· τότε εἶπον αὐτῷ ὅτι ὁ σύμβουλος ἐξήρχετο κατὰ πᾶσαν πρωΐαν εἰς περίπατον μιᾶς ἢ δύο ὡρῶν ἐν δενδροστοιχίᾳ τοῦ κήπου τοῦ Μανέϊμ· ὁ Σὰνδ ἔμαθε ποῦ ἦτον ἡ δενδροστοιχία καὶ ποίαν στολὴν ἔφερεν ὁ σύμβουλος, διότι οὐδέποτε ἰδὼν αὐτὸν δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ.

Ὁ Κοτσεβοῦ ἐτράπη κατὰ τύχην ἄλλην δενδροστοιχίαν, ὁ δὲ Σὰνδ περιεδιάβασε μίαν ὥραν ἐν τῷ κήπῳ· ἀλλ' οὐδένα βλέπων συμφωνοῦντα πρὸς τὴν δοθεῖσαν περιγραφὴν τῆς ἐνδυμασίας τοῦ Κοτσεβοῦ μετέβη αὖθις εἰς τὴν οἰκίαν, ὅπου ἐπέστρεψε μὲν ὁ Κοτσεβοῦ, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν δεχθῇ διότι ἐγεύετο.

Ὁ Σὰνδ ἐπανῆλθεν εἰς Βειμβέργην, καὶ ἔλαβε

θέσιν εἰς τὸ ἐστιατώριον ἔνθα ἐγευμάτισε μετὰ τοσαύτης γαλήνης καὶ φαιδρότητος μάλιστα, ὥστε εἵλκυσε τὴν προσοχὴν πάντων διὰ τῆς ἐναλλὰξ ζωηρᾶς, ἁπλῆς καὶ ὑψηλῆς ὁμιλίας του. Κατὰ τὴν πέμπτην μετὰ μεσημβρίαν, ἀνέκαμψε καὶ τρίτον παρὰ τῷ Κοτσεβοῦ, ὅστις αὐθημερὸν προσέφερε μέγα γεῦμα· ἀλλ' ἐδόθησαν διαταγαὶ νὰ εἰσαχθῇ ὁ Σάνδ.

Εἰσήχθη εἰς μικρὸν σπουδαστήριον συγκοινωνοῦν μετὰ τοῦ ἀντιθαλάμου· μετὰ μίαν στιγμὴν ἐνεφανίσθη ὁ Κοτσεβοῦ.

Ὁ Σὰνδ ὑπεκρίθη τότε τὸ δρᾶμα ἐν ᾧ προεγυμνάσθη ἐπὶ τοῦ φίλου αὐτοῦ Α. Σ. ἀπειληθέντος εἰς τὸ πρόσωπον· ὁ Κοτσεβοῦ ἔκρυψε διὰ τῶν χειρῶν τὸ πρόσωπον, καὶ ἀπεκάλυψε τὸ στῆθος· ὁ Σὰνδ ἐνέπηξεν ἀμέσως τὸ ἐγχειρίδιον εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ· ὁ Κοτσεβοῦ ἔβαλε μίαν μόνην κραυγὴν ἐκλονίσθη, ἀνετράπη, ἐπὶ θρονίου καὶ ἔμεινε νεκρός.

Πρὸς τὴν κραυγὴν ταύτην ἔδραμεν ἐξαετὲς θυγάτριον, ἓν τῶν κορασίων τῆς Γερμανίας, τῶν κεφαλὴν ἐχόντων χερουβεῖμ, κυανοῦς τοὺς ὀφθαλμούς, μακρὰν καὶ κυματίζουσαν τὴν κόμην.

Τὸ κοράσιον περιεχύθη εἰς τὸ σῶμα τοῦ Κοτσεβοῦ, σπαραξικαρδίους βάλλον κραυγάς, καὶ καλοῦν τὸν πατέρα του· ὁ δὲ Σὰνδ ὄρθιος πρὸ τῆς θύρας, δὲν ὑπέμεινε τὸ θέαμα τοῦτο, καὶ μὴ προβὰς περαιτέρω, ἐνέπηξε μέχρι λαβῆς εἰς τὸ στῆθος τὸ ἐγχειρίδιον εἰσέτι ἀποστάζον αἷμα τοῦ Κοτσεβοῦ.

Βλέπων δὲ μετ' ἀπορίας, ὅτι παρὰ τὸ δεινὸν τραῦμα δι' οὗ ἐτρώθη, δὲν ἠσθάνετο ἐρχόμενον τὸν θάνατον, καὶ μὴ θέλων νὰ ἐμπέσῃ ζῶν εἰς χεῖρας τῶν προστρεχόντων ὑπηρετῶν, ὥρμησε πρὸς τὴν κλίμακα. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἰσήρχοντο οἱ κεκλημένοι, ἰδόντες δὲ νεανίαν ὠχρὸν, ὅλον αἱματόφυρτον, μάχαιραν ἐν τῷ στήθει φέροντα, ἔβαλον μεγάλας κραυγὰς καὶ παρεμέρισαν ἀντὶ νὰ συλλάβωσιν αὐτόν. Ὁ Σὰνδ διῆλθε λοιπὸν καὶ πάλιν τὴν κλίμακα καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν ἔξω θύραν· δέκα βήματα μακρὰν διήρχετο περίπολος πορευομένη ὅπως ἀλλάξῃ τοὺς σκοποὺς τοῦ πύργου, ὁ δὲ Σὰνδ ἐνόμισεν ὅτι καλεῖται ὑπὸ τῶν κραυγῶν αἵτινες κατεδίωκον αὐτὸν, καὶ ἔπεσε γονυκλινὴς ἐν μέσῳ τῆς ὁδοῦ, λέγων· «Πάτερ μου, δέξαι τὴν ψυχήν μου.»

Ἀποσπάσας δὲ τὴν μάχαιραν ἐκ τῆς πληγῆς, κατήνεγκε δεύτερον τραῦμα κάτωθεν τοῦ πρώτου καὶ ἐλειποθύμησε.

Ὁ Σὰνδ μετεκομίσθη εἰς τὸ νοσοκομεῖον καὶ ἐφρουρεῖτο αὐστηρότατα· τὰ τραύματα ἦσαν καίρια, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐμπειρίας τῶν προσκληθέντων ἰατρῶν δὲν ἀπέβησαν θανατηφόρα· τὸ ἓν μάλιστα ἐθεραπεύθη βραδύτερον· ἀλλὰ τὸ δεύτερον οὐχί, ἐπειδὴ ὁ σίδηρος ἐνεπάγη μεταξὺ τῆς πλευριτικῆς πλευρᾶς καὶ τῆς πνευμονικῆς, ἐσχηματίσθη δὲ ἔκχυσις μέσῳ τῶν δύο κοιλωμάτων· ὅθεν ἀντὶ νὰ ἐπουλώσωσιν αὐτὸ τὸ διετήρησαν ἐπιμελῶς ἀνοικτὸν, ὅπως καθ' ἑκάστην πρωΐαν ἐξάγωσι διὰ σίφωνος τὸ κατὰ τὴν νύκτα ἐκχυθὲν αἷμα, ὡς γίνεται ἐν τῇ ἐγχειρήσει τῆς ἐμπυαιμίας. Παρὰ τὴν θεραπείαν ταύτην, ὁ Σὰνδ ἦτον ἐπὶ τρεῖς μῆνας μέσῳ ζωῆς καὶ θανάτου.

Ὅτε τῇ 26 μαρτίου ἐγένετο γνωστὴ ἐν Ἰένῃ ἡ δολοφονία τοῦ Κοτσεβοῦ, ἡ ἀκαδημαϊκὴ σύγκλητος ἀνοίξασα τὸ οἴκημα τοῦ Σὰνδ εὗρε δύο ἐπιστολὰς, τὴν μὲν πρὸς τοὺς φίλους αὐτοῦ καὶ συνεταίρους, ἐν ᾗ διεκήρυττεν ὅτι τοῦ λοιποῦ δὲν ἦτο μέλος τῆς ἑταιρίας αὐτῶν, μὴ στέργων νὰ ἔχωσιν ὡς ἀδελφὸν ἄνθρωπον ὅστις ἔμελλε ν' ἀποθάνῃ ἐπὶ τοῦ ἱκριώματος· τὴν δὲ περιέχουσαν ἀκριβῆ ἔκθεσιν τῆς μελλούσης αὐτοῦ πράξεως καὶ τῶν αἰτίων αὐτῆς μετ' ἐπιγραφῆς « Τοῖς προσφιλεστάτοις καὶ στενοτάτοις φίλοις μου » Μολονότι δὲ ὀλίγον μακρὰ ἡ ἐπιστολὴ εἶναι τοσοῦτον ἐπίσημος καὶ ἀρχαϊκὴ, ὥστε δὲν διστάζομεν νὰ ὑποβάλωμεν αὐτὴν ὁλόκληρον ὑπὸ τὰ ὄμματα τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν.

« Πρὸς πάντας τοὺς ἐμοὺς,

» Χρησταὶ καὶ αἰωνίως προσφιλεῖς ψυχαὶ,

» Διατὶ νὰ ἐπαυξήσω τὴν θλῖψιν ὑμῶν ἡρώτων ἐμαυτόν, καὶ ἐδίσταζον νὰ σᾶς γράψω· ἀλλ' ἡ θρησκεία τῆς καρδίας θὰ ὑβρίζετο διὰ τῆς σιωπῆς μου· ὅσῳ δὲ βαθυτέρα εἶναι ἡ ὀδύνη, τοσούτῳ μείζονα ἀνάγκην ἔχει, ὅπως ἐξαλειφθῇ, νὰ ἐξαντλήσῃ πρῶτον μέχρι τρυγὸς τὴν ἄψινθον τῆς κύλικος αὐτῆς. Ἐξελθε λοιπὸν τοῦ πολυωδύνου στήθους μου· ἐμπρὸς, μακρὰ καὶ σκληρὰ βάσανος τῆς τελευταίας συνδιαλέξεως, ἥτις ὅμως μόνη, ὅταν ἦναι εἰλικρινὴς, δύναται νὰ πραΰνῃ τὴν λύπην τοῦ χωρισμοῦ!

» Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη σᾶς φέρει τὸν ὕστατον ἀποχαιρετισμὸν τοῦ υἱοῦ σας καὶ τοῦ ἀδελφοῦ σας. Τὸ μέγιστον δυστύχημα τῆς ζωῆς διὰ πᾶσαν γενναίαν καρδίαν εἶναι νὰ ἴδῃ τὸν ἀγῶνα τοῦ Θεοῦ ἀναστελλόμενον ἐξ ἰδίου ἡμῶν σφάλματος· ἡ δὲ μᾶλλον ἐπονειδιστος ἀτιμία εἶναι τὸ νὰ βλέπωμεν ἀπαθῶς τὰ ὑπὸ μυρίων ἀνδρῶν ἀνδρείως κατακτηθέντα, καὶ ὑπὲρ ὧν μυριάδες μετὰ χαρᾶς ἐθυσιάσθησαν, μεταβαλλόμενα εἰς ὄνειρον παροδικὸν, ἄνευ ἀληθῶν καὶ

θετικῶν συνεπειῶν. Ἡ ἀνάστασις τοῦ γερμανικοῦ ἡμῶν βίου ἤρξατο κατὰ τὰ τελευταῖα εἴκοσιν ἔτη, ἰδίως δὲ κατὰ τὸ ἅγιον ἔτος 1813, μετὰ θεοπνεύστου ἀνδρείας. Ἀλλ' ἰδοὺ ὅτι ὁ πατρικὸς οἶκος σείεται ἐκ θεμελίων. Ἐμπρός! ἀνεγείρωμεν αὐτὸν καινὸν καὶ κολλιπρεπῆ οἷος πρέπει νὰ ἦναι ὁ ἀληθὴς οἶκος τοῦ Θεοῦ.

» Ὀλιγάριθμοι εἶναι οἱ ἀνθιστάμενοι καὶ θέλοντες ν' ἀντιταχθῶσιν ὡς πρόχωμα κατὰ τοῦ χειμάρρου τῆς προόδου τῆς ὑψηλῆς φιλανθρωπίας παρὰ τῷ γερμανικῷ λαῷ.

» Διατί ὁλόκληροι μεγάλοι ὄγκοι θὰ καμφθῶσιν ὑπὸ τὸν ζυγὸν διεστραμμένης μειονοψηφίας; Καὶ διατί μόλις θεραπευθέντες νὰ ὑποπέσωμεν εἰς νόσον χείρονα τῆς ἀφ' ἧς ἐλυτρώθημεν;

» Πολλοὶ τῶν διαφθορέων τούτων, οἱ πάντων ἀτιμότατοι, παίζουσι μεθ' ἡμῶν τὸ παίγνιον τῆς διαφθορᾶς· ἐν αὐτοῖς εἶναι ὁ Κοτσεβοῦ, ὁ πάντων δεξιώτατος καὶ χείριστος, ἀληθὴς λόγων μηχανή, ἀφ' ἧς ἀπορρέει πᾶς μυσαρὸς λόγος καὶ πᾶσα ὀλεθρία συμβουλή. Ἡ φωνὴ αὐτοῦ εὐφυῶς ἔχει πρὸς τὸ ἀφαιρεῖν πᾶσαν δυσαρέσκειαν καὶ πικρίαν ἡμῶν κατὰ τῶν ἀδικωτάτων μέτρων, καὶ εἶναι τοιαύτη οἵα ἀπαιτεῖται τοῖς βασιλεῦσιν ὅπως ἀποκοιμίζωσιν ἡμᾶς ἐν τῷ παλαιῷ καὶ ῥαθύμῳ ὕπνῳ ὅστις εἶναι τῶν λαῶν ὁ θάνατος.

» Καθ' ἑκάστην προδίδει μυσαρῶς τὴν πατρίδα, ἀλλ' οὐχ ἧττον παρὰ τὴν προδοσίαν αὐτοῦ λατρεύεται εἰσέτι ὡς εἴδωλον παρὰ τῆς ἡμισείας Γερμανίας, ἥτις δέχεται ἔκθαμβος καὶ ἄνευ ἀντιστάσεως τὸ δηλητήριον, ὅπερ προσφέρει αὐτῇ διὰ τῶν περιοδικῶν αὐτοῦ λιβέλλων, προστατευόμενος καὶ περιτυλισσόμενος ὑπὸ τοῦ γοήτρου μεγάλης ποιητικῆς φήμης.

» Ὑπ' αὐτοῦ παροξυνόμενοι οἱ ἡγεμόνες τῆς Γερμανίας, οἵτινες ἐπελάθοντο τῶν ὑποσχέσεων αὐτῶν, οὐδὲν θέλουσιν ἀφήσει νὰ τελεσθῇ ἐλεύθερον ἢ καλόν· ἢ καὶ ἂν τοιοῦτό τι παρὰ τὴν θέλησιν αὐτῶν, τελεσθῇ, θέλουσι συνασπισθῇ μετὰ τῶν Γάλλων ἵνα ἐξαφανίσωσιν αὐτό. Ὅπως μὴ καλυφθῇ ἡ σύγχρονος ἡμῶν ἱστορία δι' αἰωνίου ὀνείδους, πρέπει νὰ πέσῃ.

» Τὸ εἶπον πάντοτε· ἂν θέλωμεν νὰ εὕρωμεν μέγα καὶ πανύστατον φάρμακον τῆς ἐξουθενίσεως ἐν ᾗ διατελοῦμεν, δέον οὐδεὶς νὰ φοβηθῇ τὴν πάλην ἢ τὴν ὀδύνην, ἡ δὲ ἀληθὴς ἐλευθερία τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ θέλει ἐξασφαλισθῇ τότε μόνον ὅταν ἐπιληφθῇ μὲν τοῦ ἀγῶνος καὶ ὁ ἀνδρεῖος πολίτης, πᾶς δὲ υἱὸς τῆς πατρίδος παρασκευασθεὶς ὅπως ἀγωνισθῇ ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης καταφρονήσῃ τῶν ἀγαθῶν τοῦ κόσμου τούτου, ὅπως ζηλώσῃ τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν τῶν ὑπὸ τοῦ θανάτου φυλαττομένων.

» Τίς λοιπὸν θέλει πλήξει τὸν ἄθλιον αὐτὸν μισθωτὸν, τὸν ὤνιον προδότην;

» Ἀναμένω ἀπὸ πολλοῦ ἐν φόβῳ, ἐν προσευχῇ καὶ δακρύοις, ἐγὼ ὅστις δὲν ἐγεννήθην διὰ τὸν φόνον, νὰ μὲ προλάβῃ, νὰ μὲ λυτρώσῃ ἄλλος καὶ νὰ μ' ὀφήσῃ οὕτως ἐξακολουθοῦντα τὸν ὁρόμον μου ἐν τῇ ἡσύχῳ ἀτραπῷ ἣν ἐξελεξάμην. Καὶ ὅμως παρὰ τὰς δεήσεις μου, παρὰ τὰ δάκρυά μου, ὁ ὀφείλων νὰ πλήξῃ δὲν παρουσιάζεται· τῷ ὄντι ἕκαστος, καθὼς ἐγὼ, ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ ἐλπίζῃ ἐπὶ ἄλλον, ἑκάστου δὲ οὕτως ἐλπίζοντος, πᾶσα ὥρα ἀναβολῆς καθίστησι χείρονα τὴν θέσιν ἡμῶν· διότι ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν, καὶ οἷον αἶσχος ἤθελεν εἶσθαι δι' ἡμᾶς! ὁ Κοτσεβοῦ ἀτιμώρητος δύναται ν' ἀπέλθῃ τῆς Γερμανίας καὶ νὰ πορευθῇ εἰς Ρωσσίαν ἵνα καταφάγῃ τοὺς θησαυροὺς ἀνθ' ὧν ἀντήλλαξε τὴν τιμήν του, τὴν συνείδησίν του καὶ τὸ γερμανικὸν ὄνομά του.

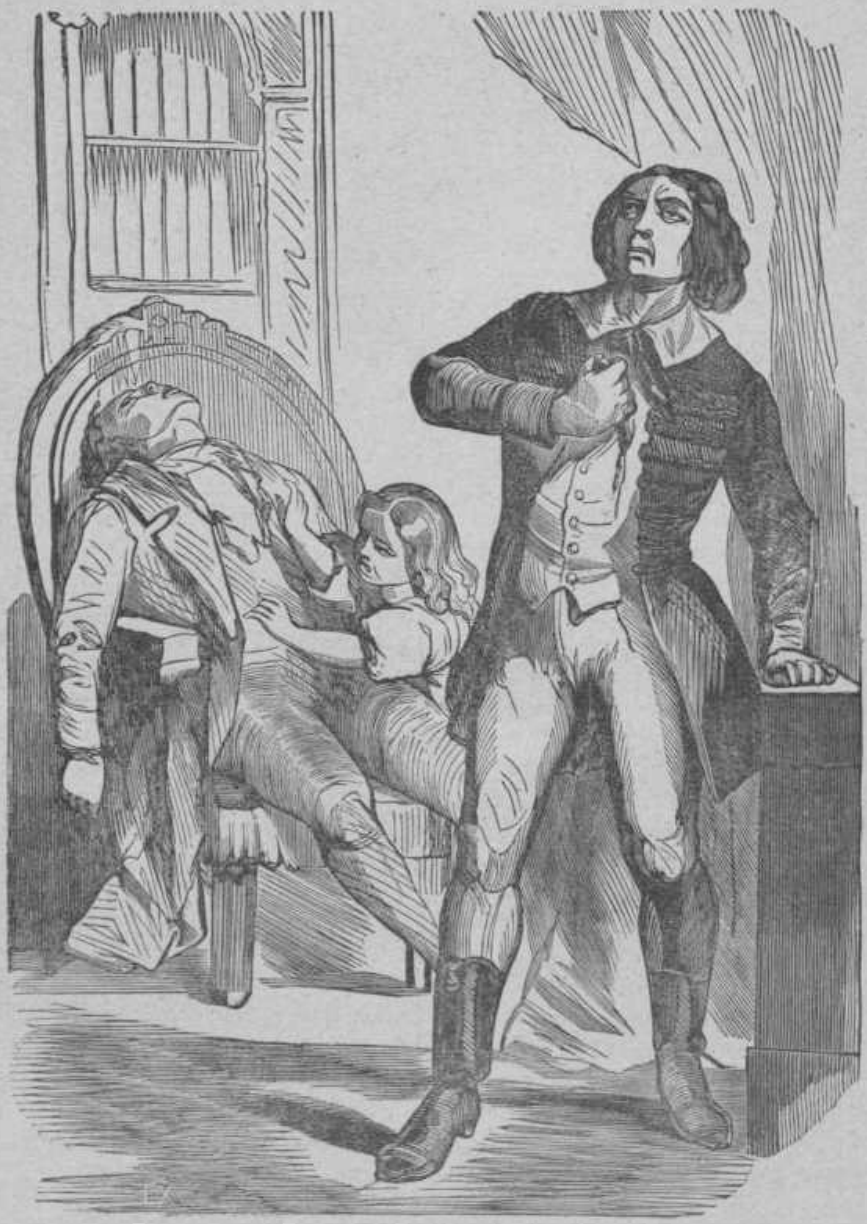
» Τίς θέλει δυνηθῇ νὰ προφυλάξῃ ἡμᾶς τοῦ αἴσχους τούτου, ἂν ἕκαστος, ἂν ἐγὼ αὐτὸς δὲν αἰσθάνωμαι τὴν δύναμιν τοῦ νὰ σώσω τὴν προσφιλῆ μου πατρίδα, γινόμενος ὁ ἐκλεκτὸς τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ; Οὕτω λοιπὸν ἐμπρός! ἐγὼ θὰ ὁρμήσω θαῤῥαλέως κατ' αὐτοῦ (μὴ τρομάζετε), κατ' αὐτοῦ, τοῦ ἀκαθάρτου λαοπλάνου· ἐγὼ θέλω φονεύσει τὸν προδότην, ὅπως σβεννυμένη ἡ φθοροποιὸς αὐτοῦ φωνὴ παύσῃ τοῦ ν' ἀπομακρύνῃ ἡμᾶς τῶν διδαγμάτων τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ.

» Ἀκαταμάχητον καὶ ἐπίσημον καθῆκον μὲ ὠθεῖ πρὸς τὴν πρᾶξιν ταύτην, ἀφ' ὅτου ἀνεγνώρισα μέχρι ποίας ὑψηλῆς τύχης δύναται ν' ἀνέλθῃ ὁ γερμανικὸς λαὸς ἐν τῷ νῦν αἰῶνι· ἀφ' ὅτου δὲ γινώσκω τὸν ἄνανδρον καὶ τὸν ὑποκριτὴν ὅστις μόνος ἐμποδίζει αὐτὸν τοῦ ν' ἀνέλθῃ, ἡ ἐπιθυμία αὕτη ἐγένετο δι' ἐμὲ, ὡς καὶ διὰ πάντα Γερμανὸν θέλοντα τὸ δημόσιον καλὸν, αὐστηρὰ καὶ σπουδαία ἀνάγκη.

» Εἴθε διὰ τῆς δημώδους ταύτης ἐκδικήσεως νὰ δείξω εἰς πᾶσαν εὐθεῖαν καὶ ἔντιμον συνείδησιν ποῦ ἔγκειται ὁ ἀληθὴς κίνδυνος, καὶ νὰ σώσω ἀπὸ τοῦ ἐπαπειλοῦντος μεγάλου καὶ προσεχοῦς κινδύνου τὰς ἐξευτελιζομένας καὶ συκοφαντουμένας ἀδελφότητας ἡμῶν! Εἴθε τέλος νὰ διασπείρω τρόμον μὲν ἐπὶ τῶν κακῶν καὶ ἀνάνδρων, ἀνδρείαν δὲ καὶ πίστιν ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν! Οἱ λόγοι καὶ τὰ γραφόμενα οὐδὲν ἀποτέλεσμα

φέρουσιν, αἱ πράξεις μόναι δύνανται. Θέλω πράξει λοιπόν· καὶ τοι βιαίως ἐξερχόμενος τῶν ὡραίων μου περὶ τοῦ μέλλοντος ὀνείρων, οὐχ θανάτῳ, τὴν ὁδὸν ταύτην ἣν διανύων θέλω ἀποτίσει τὸ πρὸς τὴν πατρίδα χρέος.

»Οὕτω λοιπόν, χαίρετε, πισταὶ καρδίαι· βε-



Ἐνέπηξε μέχρι λαβῆς εἰς τὸ στῆθος τὸ ἐγχειρίδιον εἰσέτι ἀποστάζον αἷμα τοῦ Κοτσιέβου.
Σελ.—351.

βαίως εἶναι σκληρὸς ὁ ταχὺς οὗτος χωρισμός· βεβαίως ἐψεύσθησαν αἱ ἐλπίδες μου καὶ οἱ πόθοι ὑμῶν· ἀλλὰ παρηγορηθῶμεν πρῶτον διὰ τῆς ἰδέας ὅτι ἐπράξαμεν τὸ παρὰ τῆς φωνῆς τῆς ἤτων πέποιθα ἐντελῶς ἐπὶ τὸν Θεόν· αἰσθάνομαι μάλιστα χαρὰν οὐρανίαν, ἀφ' ὅτου ζητῶν ὡς οἱ Ἑβραῖοι τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, βλέπω χαρασσομένην ἐνώπιόν μου, ἐν τῇ νυκτὶ καὶ τῷ

πατρίδος ἀπαιτούμενον· εἶναι, ὡς ἠξεύρετε, ἡ ἀρχὴ ἐν ᾗ ἀείποτε ἔζησα. Θέλετε εἶπει ἀναμφιβόλως μεταξύ σας· «Διὰ τῶν θυσιῶν μας ἔμαθε νὰ γινώσκῃ τὴν ζωὴν καὶ νὰ γεύηται τῶν ἐπιγείων ἡδονῶν, ἐφαίνετο δὲ βαθέως ἀγαπῶν τὴν γενέθλιον χώραν καὶ τὸ ταπεινὸν ἐπάγγελμα εἰς ὃ ἐκλήθη.» Οἴμοι, ναί! ἀληθεύει τοῦτο· ὑπὸ τὴν προστασίαν σας καὶ μετὰ τῶν ἀναριθμήτων θυσιῶν σας, ἡ γενέθλιος χώρα καὶ ἡ ζωή μοὶ ἐγένοντο προσφιλέστατα. Ναί, τῇ βοηθείᾳ ὑμῶν, εἰσέδυν εἰς τὴν Ἕδραν τῆς ἐπιστήμης καὶ ἐβίων τὸν ἐλεύθερον τῆς διανοίας βίον· δι' ὑμῶν, ἠτένισα τὴν ἱστορίαν, καὶ κατόπιν ἠρεύνησα τὴν συνείδησίν μου ὅπως ἐγκολπωθῶ τοὺς ἐδραίους κίονας τῆς πίστεως ὑπὲρ τοῦ Αἰωνίου.

» Ναί, ὤφειλον νὰ διέλθω ἡσύχως τὸν παρόντα βίον ὡς κῆρυξ τοῦ Εὐαγγελίου· ναί, ὤφειλον πιστὸς πρὸς τὸ ἀξίωμά μου, νὰ προφυλαχθῶ κατὰ τῶν καταιγίδων τῆς ὑπάρξεως ταύτης. Ἀλλὰ θὰ ἤρκει τοῦτο πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ ἀπειλοῦντος τὴν Γερμανίαν κινδύνου; ὑμεῖς αὐτοί, ἐν τῇ ἀπείρῳ ἀγάπῃ σας, δὲν ὀφείλετε, τοὐναντίον, νὰ μὲ παραινέσητε ὅπως ῥιψοκινδυνεύσω τὴν ζωήν μου ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ καλοῦ; Τοσοῦτοι νεώτεροι Ἕλληνες ἔπεσαν ἡδὺ ὅπως ἐλευθερώσωσι τὴν πατρίδα των ἀπὸ τῶν Τούρκων, καὶ ἀπέθανον σχεδὸν ἄνευ οὐδενὸς ἀποτελέσματος καὶ οὐδεμιᾶς ἐλπίδος· καὶ ὅμως μυριάδες νέων μαρτύρων δὲν ἀποθαρρύνονται παντάπασι καὶ εἶναι ἕτοιμοι νὰ πέσωσιν ἐπίσης· ἐγὼ δὲ θὰ δισταίσω ν' ἀποθάνω!

» Δὲν πιστεύετε ὅτι παρεγνώρισα τὴν ἀγάπην σας, ἢ ὅτι ἡ ἀγάπη σας εἶναι δι' ἐμὲ ἐπιπόλαιόν τι. Τίς λοιπὸν ἤθελε μὲ ὠθήσει πρὸς τὸν θάνατον, εἰ μὴ ἡ πρὸς ὑμᾶς ἀνάγκη τοῦ ν' ἀποδείξω τὴν ἀφοσίωσιν ταύτην πρὸς τὴν οἰκογένειάν μου καὶ τὴν χώραν μου;

» Μῆτέρ μου, θὰ εἴπῃς «Διατί ἀνέθρεψα υἱὸν τὸν ὁποῖον ἠγάπων καὶ ὅστις μὲ ἠγάπα, περὶ οὗ ἔλαβον ἀπείρους φροντίδας καὶ ὑπέστην μυρίους πόνους· ὅστις διὰ τῶν δεήσεών μου καὶ τοῦ παραδείγματός μου, ἠσθάνθη τὸ καλὸν, καὶ παρ' οὗ ἔπρεπε, μετὰ τὸ μακρὸν καὶ ἐπίπονον στάδιόν μου, νὰ τύχω τῶν αὐτῶν περιθάλψεων; Διατί τώρα μ' ἐγκαταλείπει;

» Ὦ καλή μου καὶ τρυφερὰ μῆτερ! καὶ θὰ εἴπητε τοῦτο ἴσως· ἀλλὰ καὶ ἡ μήτηρ ἄλλου δὲν ἤθελεν εἴπει τὸ αὐτό; Καὶ πῶς νὰ παρέρχωνται οὕτω πάντα ἐν λόγοις, ὅταν πρέπῃ νὰ ἐργασθῶμεν ὑπὲρ πατρίδος! καὶ ἂν οὐδεὶς ἤθελε νὰ ἐργασθῇ, τί θὰ ἐγίνετο ἡ μήτηρ πάντων, ἡ Γερμανία καλουμένη; Ἀλλ' ὄχι, οἱ τοιοῦτοι γογγυσμοὶ εἶναι μακρὰν σοῦ, εὐγενὴς γύναι· ἐνόησα ἤδη ἅπαξ ποῦ ἡ φωνή σου μὲ καλεῖ· ἂν δὲ τὴν ὥραν ταύτην, οὐδεὶς ἐνεφανίζετο ὑπέρμαχος τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ, σὺ αὐτὴ ἤθελες μὲ ὠθήσει πρὸς τὸν ἀγῶνα.

» Ἔχω πρὸ ἐμοῦ δύο ἀδελφοὺς καὶ δύο ἀδελφάς, εὐγενεῖς καὶ χρηστοὺς πάντας. Θὰ μείνωσιν οὗτοι, μῆτέρ μου· ἔπειτα θὰ ἔχητε προσέτι ὡς υἱοὺς πάντα τὰ τέκνα τῆς Γερμανίας τὰ τὴν πατρίδα ἀγαπῶντα.

» Πᾶς ἄνθρωπος ἔχει ἓν στάδιον ὅπερ ὀφείλει νὰ διατρέξῃ· τὸ ἐμὸν καθιερώθη εἰς τὴν πρᾶξιν ἣν μέλλω νὰ ἐκτελέσω· καὶ πεντήκοντα ἀκόμη ἂν ἔζων ἔτη, δὲν ἤθελα ζήσει εὐτυχέστερος.

» Γίαινε, μῆτέρ μου· σᾶς συνιστῶ εἰς τὴν προστασίαν τοῦ Θεοῦ· εἴθε νὰ σᾶς ὑψώσῃ μέχρι τῆς χαρᾶς ἣν ἀδυνατεῖ νὰ ταράξῃ ἡ δυστυχία! Ὁδηγήσατε τὰ μικρὰ τέκνα σας, διὰ τὰ ὁποῖα τοσοῦτον ἐπεθύμουν νὰ δειχθῶ τρυφερὸς φίλος, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν μεγαλοπρεπῶν ἡμῶν ὀρέων. Ἐκεῖ, ἐπὶ τοῦ παρ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἐγερθέντος βωμοῦ, ἐν μέσῳ τῆς Γερμανίας, ἃς ὁμόσωσιν ὅτι ἅμα ἔχωσιν ἀρκούσας δυνάμεις θέλουσι ὀράξει τὸ ξίφος καὶ τότε μόνον θὰ καταθέσωσιν αὐτὸ ὅταν ἑνωθῶσι διὰ τῆς ἐλευθερίας πάντες οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν· ὅταν πάντες οἱ Γερμανοί, ἔχοντες ἐλεύθερον πολίτευμα, καταστῶσι μεγάλοι ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, ἰσχυροὶ κατὰ τῶν γειτόνων αὐτῶν, καὶ ἡνωμένοι πρὸς ἀλλήλους.

» Ἂς ἀνυψοῖ ἀείποτε ἡ πατρίς μου τὰ εὐτυχῆ αὐτῆς βλέμματα πρὸς σὲ Πάτερ παντοδύναμε! Ἂς καταπέμπεται ἀδιαλείπτως ἡ εὐλογία σου ἐπὶ τῶν ἑτοίμων πρὸς θερισμὸν στάχεων, καὶ τῶν ἑτοιμοπολέμων αὐτῆς στρατῶν, ἀναγνωρίζων δὲ τὰς χάριτας ἃς ἐπεδαψίλευσας αὐτῷ, ὁ γερμανικὸς λαὸς ἔστω ἀείποτε ὁ πρῶτος ἐγειρόμενος ἐν τοῖς λαοῖς ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος, ἥτις εἶναι ἡ εἰκών σου ἐπὶ τῆς γῆς!

» Ὁ αἰωνίως συνδεδεμένος μεθ' ὑμῶν υἱὸς,
ἀδελφὸς καὶ φίλος,

» Ἐν Ἰένῃ, μαρτίου ἀρχομένου 1819.

» ΚΑΡΟΛΟΣ ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΣΑΝΔ.»

Ὁ Σὰνδ, μετενεχθεὶς κατ' ἀρχὰς εἰς τὸ νοσοκομεῖον, ὡς εἴπομεν, μετηνέχθη μετὰ τρεῖς μῆνας εἰς τὸ δεσμωτήριον τῆς Μανεΐμ, ἔνθα ὁ διευθυντὴς Μ. Γ. προπαρεσκεύασεν αὐτῷ δωμάτιον. Ἐκεῖ δὲ ἔμεινε δύο μῆνας εἰσέτι ἐν ἐσχάτῃ ἀδυναμίᾳ· ὁ ἀριστερὸς αὐτοῦ βραχίων παρέλυσεν ἐντελῶς· ἡ φωνή του ἦτον ἀσθενεστάτη·

ἑκάστη κίνησις προὐξένει αὐτῷ ἀγρίας ἀλγηδόνας· ὅθεν μόλις τῇ 11 αὐγούστου, ἤτοι πέντε μῆνας μετὰ τὸ ἱστορηθὲν συμβάν, ἠδυνήθη νὰ γράψῃ τῇ οἰκογενείᾳ του τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολήν·

« Φίλτατοι γονεῖς,

» Ἡ ἀνακριτικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ μεγάλου δουκὸς μοὶ διεκοίνωσε χθὲς ὅτι δυνατὸν νὰ μὲ χαροποιήσητε μεγάλως ἐρχόμενοι εἰς ἐπίσκεψίν μου, καὶ ὅτι ἴσως σᾶς ἴδω καὶ σᾶς ἀσπασθῶ ἐνταῦθα, ὑμᾶς, μῆτέρ μου, καί τινας τῶν ἀδελφῶν μου!

» Δὲν ἠπόρησα διὰ τὸ νέον τοῦτο δεῖγμα τῆς μητρικῆς στοργῆς σας, ἡ ἐλπὶς αὕτη ἀνεζωπύρησεν ἐν ἐμοὶ τὴν θερμὴν ἀνάμνησιν τῆς εὐτυχοῦς ζωῆς ἣν ἠδέως ὁμοῦ διήλθομεν. Ἡ χαρὰ καὶ ἡ λύπη, ἡ ἐπιθυμία καὶ ἡ θυσία ταράττουσι σφοδρῶς τὴν καρδίαν μου, καὶ ἐδέησε νὰ σταθμίσω τὴν μίαν παρὰ τὴν ἄλλην, μετὰ τῆς δυνάμεως τοῦ λογικοῦ, πάσας τὰς διαφόρους ταύτας συγκινήσεις ὅπως καταστῶ κύριος ἐμαυτοῦ καὶ λάβω ἀπόφασιν σύμφωνον πρὸς τοὺς πόθους μου.

» Ἡ πλάστιγξ ἔκλινε πρὸς τὴν θυσίαν.

» Ἠξεύρετε, μῆτέρ μου, ὁπόσην χαρὰν καὶ γενναιότητα δύναται νὰ μοὶ δώσῃ ἓν βλέμμα τῶν ὀφθαλμῶν σας, ἡ καθημερινὴ μεθ' ἡμῶν ἀνατροφὴ, οἱ εὐσεβεῖς καὶ ὑψηλοὶ λόγοι σας κατὰ τὸ βραχύτατον τοῦτο διάστημα. Ἀλλ' ἠξεύρετε ἐπίσης τὴν θέσιν μου, καὶ ἄριστα γινώσκετε τὴν φυσικὴν πορείαν τῶν θλιβερῶν ἀνακρίσεων, ὥστε θέλετε συνομολογήσει μετ' ἐμοῦ ὅτι τοιαύτη ἐνόχλησις, κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ἀνανεουμένη, πολὺ ἤθελε ταράξει τὴν χαρὰν ἡμῶν ἂν δὲν ἐξηφάνιζεν αὐτὴν καθ' ὁλοκληρίαν. Ἄλλως δὲ, μῆτέρ μου, μετὰ τὴν μακρὰν καὶ ἐπίπονον πορείαν, ἣν θέλετε ἀναγκασθῇ νὰ ἐπιχειρήσητε, ἵνα μὲ ἐπανίδητε, σκέφθητε τὰς φοβερὰς ὀδύνας τοῦ χωρισμοῦ, ὅταν ἔλθῃ ἡ στιγμὴ νὰ χωρισθῶμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ.

» Ἂς περιορισθῶμεν λοιπὸν εἰς τὴν θυσίαν, καὶ ἂς συγκοινωνῶμεν μόνον κατὰ διάνοιαν, διὰ τῆς σκέψεως, ἣν ἡ ἀπόστασις δὲν ἐμποδίζει, ἐν ᾗ ἀρύομαι τὴν μόνην μου χαράν, καὶ ἥτις ἀείποτε, παρὰ τὴν θέλησιν τῶν ἀνθρώπων, θέλει χορηγεῖσθαι ἡμῖν ὑπὸ τοῦ Κυρίου καὶ Πατρὸς ἡμῶν.

» Ὅσον ἀφορᾷ τὴν σωματικήν μου κατάστασιν, ἀγνοῶ αὐτὴν ἐντελῶς. Βλέπετε ὅμως ὅτι ἀφοῦ τέλος σᾶς γράφω ὁ ἴδιος, ἐξήχθην τῆς προτέρας ἀβεβαιότητος. Ὅσον διὰ τὰ λοιπὰ καθὰ ἐλαχίστην ἰδέαν ἔχων περὶ τοῦ ὀργανισμοῦ μου δὲν δύναμαι νὰ κρίνω τὸ ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα τῶν τραυμάτων μου.

» Ἐκτὸς ὀλίγης δυνάμεως ἣν ἀνέλαβον, ἡ κατάστασίς μου εἶναι ἡ αὐτὴ καὶ φέρω αὐτὴν μετ' ἀταραξίας καὶ ὑπομονῆς· καθότι ὁ Θεὸς ἔρχεται εἰς βοήθειάν μου καὶ μοὶ δίδει τὸ θάρρος καὶ τὴν σταθερότητα· θὰ μὲ βοηθήσῃ, πιστεύσατε, νὰ εὕρω κατὰ πάντα τὴν ψυχικὴν ἀγαλλίασιν καὶ τὴν πνευματικὴν δύναμιν. Ἀμήν.

» Εὐτυχεῖτε.

» Ὁ βαθέως σεβόμενος ὑμᾶς υἱός,

» Ἐν Μανείμ, 11 αὐγούστου 1819.

» ΚΑΡΟΛΟΣ ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΣΑΝΔ.»

Ἕνα μῆνα μετὰ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἦλθον τρυφεραὶ ἀπαντήσεις ἐκ μέρους ὅλης τῆς οἰκογενείας. Ἐκ δὲ τούτων παρατίθεμεν ἐνταῦθα μόνην τὴν ἀπάντησιν τῆς μητρὸς τοῦ Σάνδ, καθὸ συμπληροῦσαν τὴν ἰδέαν, ἣν ἠδυνήθησαν νὰ σχηματίσωσιν οἱ ἀναγνῶσται περὶ τῆς μεγαλοκάρδου ταύτης γυναικὸς, ὡς ἀποκαλεῖ αὐτὴν ἀείποτε ὁ υἱός της.

« Ἀγαπητὲ, ἀνεκφράστως ἀγαπητὲ Κάρολε,

» Πόσην ἡδονὴν ἠσθάνθην ἐπαναβλέπουσα μετὰ τοσοῦτον χρόνον τὰ γράμματα τῆς προσφιλοῦς σου χειρός! Οὔτε ὁδοιπορία τόσον κοπιαστικὴ, οὔτε ὁρόμος τόσον μακρὸς ὑπάρχει ἐμποδίζων με τοῦ νὰ σ' ἐπανεύρω· μετὰ βαθείας καὶ ἀπείρου στοργῆς θὰ ἐπορευόμην εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς ἐπὶ μόνῃ τῇ ἐλπίδι νὰ σὲ ἴδω μόνον.

» Ἐπειδὴ ὅμως γνωρίζω καλῶς καὶ τὴν τρυφερὰν ἀγάπην σου καὶ τὴν βαθεῖάν σου μέριμναν περὶ ἐμοῦ, καὶ ἐπειδὴ μοὶ προβάλλεις μετὰ τοσαύτης σταθερότητος καὶ ἀρρενωπῆς σκέψεως αἰτίας καθ' ὧν οὐδὲν ἔχω ν' ἀντιτάξω, καὶ ἃς ὀφείλω νὰ σεβασθῶ, θέλω πράξει, φίλτατέ μοι Κάρολε, ὡς ἠθέλησας καὶ ἀπεφάσισας. Θέλομεν ἐξακολουθεῖ μακρόθεν τὴν ἀμοιβαίαν διακοίνωσιν τῶν ἰδεῶν μας· ἀλλ' ἔσο ἥσυχος, οὐδὲν δύναται νὰ μᾶς χωρίσῃ· σὲ περιβάλλω διὰ τῆς ψυχῆς μου, καὶ οἱ μητρικοί μου διαλογισμοὶ φρουροῦσι περὶ σέ.

» Εἴθε ἡ ἄπειρος στοργὴ, ἡ ὑποστηρίζουσα καὶ ὁδηγοῦσα ἡμᾶς εἰς ζωὴν καλλιτέραν νὰ διατηρῇ, ἀγαπητέ μοι Κάρολε, τὴν γενναιότητα καὶ σταθερότητά σου.

» Ὑγίαινε, καὶ ἔσο στερρῶς πεπεισμένος ὅτι δὲν θέλω παύσει ποτὲ ἀγαπῶσά σε ἰσχυρῶς καὶ βαθέως.

» Ἡ πιστή σου μήτηρ, ἠαιωνίως ἀγαπῶσά σε.»

Ὁ δὲ Σὰνδ ἀπήντησε·

» Ἰανουάριος 1820.

» Ἐκ τῆς νήσου μου Πάτμου.

» Προσφιλεῖς μου γονεῖς ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαί,

» Ἐν μέσῳ τοῦ σεπτεμβρίου, παρελθόντος ἔτους, ἔλαβον διὰ τῆς εἰδικῆς ἀνακριτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ μεγάλου δουκὸς, οὗ ἐξετιμήσατε ἤδη τὴν φιλανθρωπίαν, τὰς ἀπὸ τοῦ τέλους αὐγούστου καὶ ἀρχὰς σεπτεμβρίου ἀγαπητὰς ἐπιστολάς σας, αἵτινες μετὰ μαγικῆς δυνάμεως μ' ἐνέπλησαν χαρᾶς, μεταφέρουσαί με ἐντὸς τῶν καρδιῶν σας.

» Ὑμεῖς, φιλόστοργέ μου πάτερ, μοὶ ἐγράφετε τὴν ἡμέραν τῆς ἑξηκοστῆς ἑβδόμης ἐπετηρίδος τῶν γενεθλίων σας, καὶ μ' εὐλογεῖτε ἐν τῇ διαχύσει τῆς τρυφερωτάτης στοργῆς σας.

» Ὑμεῖς δὲ, προσφιλεστάτη μῆτερ, μὲ καταξιοῖτε τῆς ὑποσχέσεως ὅτι θέλετε ἐξακολουθεῖ τρέφουσα πρὸς ἐμὲ τὴν μητρικὴν στοργήν σας, εἰς ἣν ἐν παντὶ καιρῷ ἀκράδαντον εἶχον πίστιν· καὶ οὕτως ἔλαβον τὰς δύο ὑμῶν εὐλογίας αἵτινες, ἐν ᾗ θέσει εὑρίσκομαι, θέλουσιν ἐπιδράσει ἐπ' ἐμὲ ὠφελιμώτερον ἢ οὐδὲν ἄλλο πρᾶγμα ὑπὸ πάντων ὁμοῦ τῶν βασιλέων τῆς γῆς χορηγούμενον. Ναὶ, μὲ τρέφετε ἀφθόνως διὰ τῆς εὐλογημένης στοργῆς σας, καὶ χάριτας ὑμῖν ὁμολογῶ, προσφιλεῖς μοι γονεῖς, μετὰ τῆς εὐσεβάστου εὐπειθείας, ἣν ἡ καρδία μου μοὶ ἐμπνέει ἀείποτε ὡς πρῶτον καθῆκον ἑνὸς υἱοῦ.

» Ἀλλ' ὅσῳ μείζων εἶναι ἡ στοργή σας, ὅσῳ τρυφερώτεραι αἱ ἐπιστολαί σας, τοσούτῳ μᾶλλον ὑποφέρω, σᾶς τὸ ὁμολογῶ, ἐκ τῆς ἑκουσίου θυσίας εἰς ἣν ὑπεβλήθημεν τοῦ νὰ μὴ βλέπωμεν ἀλλήλους, καὶ δὲν ἐδράδυνα νὰ σᾶς ἀπαντήσω, προσφιλεῖς μου γονεῖς, εἰμὴ ὅπως λάβω ἐγὼ ὁ ἴδιος καιρὸν ν' ἀνεύρω τὴν δύναμιν ἣν ἀπώλεσα.

» Καὶ ὑμεῖς ἐπίσης, ἀγαπητὲ γαμβρέ μου καὶ ἀγαπητὴ ἀδελφὴ, μὲ βεβαιοῦτε περὶ τῆς εἰλικρινοῦς καὶ ἀδιαλείπτου ἀφοσιώσεώς σας. Καὶ ὅμως, μετὰ τὸν τρόμον ὃν διέσπειρα ἐπὶ πάντων ὑμῶν, δὲν φαίνεσθε εἰσέτι ἀκριβῶς γινώσκοντες ὅ,τι πρέπει νὰ σκεφθῆτε περὶ ἐμοῦ· ἀλλ' ἡ καρδία μου πλήρης εὐγνωμοσύνης διὰ τὰς παρελθούσας εὐεργεσίας σας, ἀφ' ἑαυτῆς ἐμψυχοῦται· διότι τὰ ἔργα σος λαλοῦσι, καὶ μοὶ λέγουσιν ὅτι, ἂν δὲν ἠθέλατε πλέον νὰ μ' ἀγαπᾶτε ὡς σᾶς ἀγαπῶ, δὲν ἠδύνασθε νὰ πράξητε ἀλλέως. Αἱ πράξεις αὗται εἶναι δι' ἐμὲ πολυτιμώτεραι, τὴν ὥραν ταύτην, πασῶν τῶν δυνατῶν διαμαρτυρήσεων, καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν τρυφερωτέρων λόγων.

» Καὶ σὺ ἐπίσης, καλέ μου ἀδελφὲ, θὰ συγκατένευες νὰ τρέξῃς μετὰ τῆς φιλτάτης ἡμῶν μητρὸς εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ρήνου, ἐδῶ, ἔνθα ἤρξαντο αἱ ἀληθεῖς σχέσεις τῆς ψυχῆς μεταξὺ ἡμῶν, ἔνθα ὡς ἀδελφοὶ ἐγενόμεθα (3). Ἀλλ' εἰπέ μοι, δὲν εἶσαι ἐδῶ τῷ ὄντι κατὰ διάνοιαν, ὅταν ἐγὼ βλέπω τὴν ἄφθονον πηγὴν παρηγορίας ἣν μοὶ φέρει ἡ ἐγκάρδιος καὶ τρυφερὰ ἐπιστολή σου;

» Καὶ σὺ, ἀγαθὴ νύμφη, οἵα ἐκ πρώτης ὄψεως ἐδείχθης πρός με, ἐν τῇ ἀβρᾷ στοργῇ σου, ὡς ἀληθὴς ἀδελφὴ, τοιαύτη καὶ σήμερον μοὶ φαίνεσαι. Αἱ αὐταὶ πάντοτε τρυφεραὶ σχέσεις ὑπάρχουσιν, ἡ αὐτὴ ἀδελφικὴ συμπάθεια· αἱ παραμυθίαι σου, αἵτινες ἀπορρέουσιν ἐκ βαθείας καὶ εὐπειθοῦς εὐσεβείας, κατῆλθον ἀναψυκτικαὶ μέχρι τῶν μυχιαιτάτων τῆς καρδίας μου. Ἀλλὰ πρέπει, καλή μου νύμφη, πρέπει νὰ εἴπω καὶ σοὶ καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅτι λίαν ἀφειδὴς φαίνεσαι ἐν τοῖς περὶ ἐμοῦ ἐπαίνοις σου, ἡ δὲ ὑπερβολικὴ σου ἐπιείκεια μὲ κάμνει νὰ βλέπω ἐν τῷ κατόπτρῳ τῆς συνειδήσεώς μου πάσας τὰς ἀδυναμίας μου.

» Σὺ, ἀγαθὴ Ἰουλία, οὐδὲν ἐπιθυμεῖς περισσότερον ἢ τὸ νὰ μ' ἀπαλλάξῃς τῆς ἀναμενούσης με τύχης, μὲ βεβαιοῖς δ' ἐν ὀνόματι σοῦ καὶ τῶν ἄλλων πάντων, ὅτι εὐτυχεῖς θὰ ἐλογίζεσθε ἂν ἀντ' ἐμοῦ ἐτιμωρεῖσθε· ἐκ τούτων σὲ ἀναγνωρίζω καθ' ὁλοκληρίαν καὶ βλέπω τὰς γλυκείας, τὰς τρυφερὰς σχέσεις ἐν αἷς ἐκ παίδων ἐζήσαμεν. Ὦ! θάρρει, καλὴ Ἰουλία! διὰ τῆς προστασίας τοῦ Θεοῦ, σοὶ ὑπόσχομαι, ὅτι θὰ μοὶ ἦτο εὔκολον, πολλῷ εὐκολώτερον ἀφ' ὅσον ἐνόμιζον, νὰ ὑπομείνω τὴν λαχοῦσάν μοι τύχην.

» Δέχθητε λοιπὸν πάσας τὰς ζωηρὰς καὶ εἰλικρινεῖς εὐχαριστίας μου, διότι ηὐφράνατε τοιουτοτρόπως τὴν καρδίαν μου.

» Νῦν, ὅτε ἀνεγνώρισα, ἐκ τῶν ἐπιῤῥωστικῶν τούτων ἐπιστολῶν, ὅτι, ὡς πρὸς τὸν ἄσωτον υἱὸν, ἡ στοργὴ καὶ ἡ ἀγαθότης τῆς οἰκογενείας μου εἶναι πρὸς ἐμὲ μεγαλείτεραι κατὰ τὴν ἐπάνοδον ἢ τὴν ἀναχώρησίν μου, θέλω, μεθ' ὅσης δύναμαι ἐπιμελείας, νὰ σᾶς περιγράψω τὴν σωματικὴν καὶ ἠθικήν μου κατάστασιν, παρακαλῶ δὲ τὸν Θεὸν νὰ στηρίξῃ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ τοὺς λόγους μου, ὅπως ἡ ἐπιστολή μου περιλάβῃ τὸ ἀντίῤῥοπον τῶν ἡμετέρων, καὶ βοηθήσῃ ὑμᾶς νὰ περιέλθητε εἰς τὴν γαλήνην καὶ ἀταραξίαν εἰς ἣν ἐγὼ αὐτὸς περιῆλθον.

» Σκληρυνθείς, διὰ τῆς ἐπ' ἐμαυτοῦ δυνάμεως, ἐναντίον τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν τῆς γῆς, ἠξεύρετε ἤδη ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα παρελθόντα ἔτη ἔζησα μόνον διὰ τὰς ἠθικὰς ἀγαλλιάσεις, ὀφείλω δὲ νὰ εἴπω ὅτι καμφθείς ἐκ τῶν ἀγώνων μου ἴσως, ὁ Κύριος, ἡ ἁγία πηγὴ παντὸς ἀγαθοῦ, μὲ κατέστησεν εὐφυῆ πρὸς ἀναζήτησιν αὐτῶν καὶ μοὶ παρεχώρει τὴν ἄνετον αὐτῶν ἀπόλαυσιν· ὁ Θεὸς εἶναι ἀείποτε παρ' ἐμὲ, ὡς ἄλλοτε, εὑρίσκω δ' ἐν αὐτῷ, ὑπερτάτῃ ἀρχῇ παντὸς πράγματος, ἐν αὐτῷ τῷ ἱερῷ ἡμῶν πατρὶ, οὐ μόνον τὴν παρηγορίαν καὶ τὴν δύναμιν, ἀλλὰ καὶ φίλον ἀμετάβλητον, ἔμπλεων τοῦ ἁγιωτάτου ἔρωτος, ὅστις πανταχοῦ θέλει μὲ συνοδεύει ὅπου λάβω ἀνάγκην τῶν παραμυθιῶν του. Βεβαίως, ἂν ἀπεμακρύνετο ἀπ' ἐμοῦ, ἢ ἀπέστρεφον ἀπ' αὐτοῦ τὰ βλέμματα, σήμερον ἤθελον εἶσθαι πολὺ δυστυχὴς καὶ ἐλεεινός· ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ τοὐναντίον, ἐμὲ τὸ ταπεινὸν καὶ ἀσθενὲς πλάσμα μὲ καθιστᾷ ἰσχυρὸν καὶ ῥωμαλέον καθ' οἵας δήποτε συμφορᾶς.

» Ὅ,τι μέχρι τοῦδε ἐσεβάσθην ὡς ἱερὸν, ὅ,τι ἐπεθύμησα ὡς καλὸν, ὅ,τι ἐπόθησα ὡς οὐράνιον, κατ' οὐδὲν μετεβλήθη ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ. Εὐχαριστῶ δὲ τῷ Θεῷ, διότι ἤθελον εἶσθαι νῦν λίαν ἀπηλπισμένος ἂν ἔπρεπε ν' ἀναγνωρίσω ὅτι ἡ καρδία μου ἐλάτρευσεν ἀπατηλὰς εἰκόνας καὶ περιεβλήθη ὀραπέτιδας χιμαίρας. Ὅθεν ἡ πεποίθησίς μου εἰς τὰς τοιαύτας ἰδέας, ὁ ἀγνὸς πρὸς αὐτὰς ἔρως μου, πρὸς αὐτὰς, αἵτινες εἶναι ὁ φύλαξ ἄγγελος τῆς διανοίας μου, αὐξάνουσιν ὁσημέραι, καὶ θέλουσιν αὐξάνεσθαι οὕτω μέχρι τῆς τελευτῆς μου, εὐχερέστερον, ὡς ἐλπίζω, ὁδηγοῦσαί με ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου εἰς τὴν αἰωνιότητα.

» Τὸν σιωπηλόν μου βίον διέρχομαι ἐν χριστιανικῇ ἐκστάσει καὶ ταπεινότητι, ἐνίοτε δὲ βλέπω ἄνωθεν στελλομένας ὀπτασίας, δι' ὧν, ἐκ γενετῆς μου ἐλάτρευσα τὸν οὐρανὸν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ αἵτινες μοὶ παρέχουσι δύναμιν νὰ ὑψωθῶ μέχρι τοῦ Κυρίου ἐπὶ τῶν φλογερῶν πτερύγων τῆς προσευχῆς μου.

» Ἡ νόσος, καί τοι μακρὰ, ἐπώδυνος καὶ σκληρὰ, ὑπὸ τῆς θελήσεώς μου ἱκανῶς δαμαζομένη μοὶ ἐπέτρεπε νὰ ἐνασχολῶμαι συνεχῶς περὶ τὴν ἱστορίαν, τὰς θετικὰς ἐπιστήμας καὶ τὰ ὡραῖα μέρη τῆς θρησκευτικῆς ἀγωγῆς· ὅτε δὲ ἡ ὀδύνη σφοδροτέρα γινομένη διέκοπτεν ἐπὶ μικρὸν τὰς ἐνασχολήσεις ταύτας, ἐπάλαιον οὐχ ἧττον νικηφόρως κατὰ τῆς ἀνίας· διότι αἱ τοῦ παρελθόντος ἀναμνήσεις, ἡ ἐν τῷ παρόντι ἐγκαρτέρησις, καὶ ἡ πίστις εἰς τὸ μέλλον, ἦσαν τοσούτῳ ἄφθονοι καὶ ἰσχυραὶ ἐν ἐμοὶ καὶ περὶ ἐμὲ, ὥστε δὲν μὲ ἄφινον νὰ πέσω ἀπὸ τοῦ ἐπιγείου μου παραδείσου.

» Ποτὲ, ἐν ᾗ θέσει ἐξ ἐμαυτοῦ εὑρίσκομαι καὶ καθ' ἃς ἀρχὰς ἔχω, ποτὲ δὲν ἤθελον ζητήσει τι ὑπὲρ τῆς εὐζωΐας μου· καὶ ἐντοσούτῳ ὑπὸ τοσούτων εὐεργεσιῶν ἐτιμήθην, ὑπὸ τοσούτων περιθάλψεων καὶ μετὰ τοιαύτης λεπτότητος καὶ φιλανθρωπίας ἦν φεῦ! δὲν δύναμαι ν' ἀνταποδώσω ὑπὸ πάντων ἐκείνων μεθ' ὧν ἦλθον εἰς συνάφειαν, ὥστε πόθοι οὓς μόλις ἐτόλμων νὰ συλλάβω ἐν τῷ ἀποκρυφοτέρῳ μυχῷ τῆς καρδίας μου ὑπερεπληρώθησαν πέραν τοῦ δέοντος. Οὐδέποτε κατεβλήθην τοσοῦτον ὑπὸ τῶν σωματικῶν ἀλγηδόνων ὥστε νὰ μὴ λέγω ἐνδομύχως ὑψῶν πρὸς οὐρανὸν τὴν διάνοιαν «Γενηθήτω ὅ,τι δήποτε τὸ ῥάκος τοῦτο·» ὅσῳ δὲ μεγάλαι καὶ ἂν ἦσαν αἱ λύπαι αὗται δὲν ἠδυνάμην νὰ παραβάλω αὐτὰς πρὸς τὰς ψυχικὰς ὀδύνας ἃς ἐν τῇ συναισθήσει τῶν ἡμετέρων ἀδυναμιῶν καὶ σφαλμάτων, αἰσθανόμεθα τόσῳ βαθείας καὶ πικράς.

» Ἄλλως δὲ, σπανίως τώρα μὲ καθιστᾷ ἀναίσθητον ἡ ὀδύνη αὕτη· τὸ οἴδημα καὶ ἡ φλόγωσις οὐδέποτε προώδευσαν πολὺ, οἱ δὲ πυρετοὶ ἦσαν πάντοτε μέτριοι, μολονότι ἀπὸ δέκα ὡς ἔγγιστα μηνῶν ἀναγκάζομαι νὰ μένω ὕπτιος ἐπὶ τῆς κλίνης, μὴ δυνάμενος ν' ἀνεγερθῶ, καὶ μολονότι ἐξῆλθε τοῦ στήθους μου, ἐκ τοῦ μέρους τῆς καρδίας, ὑπὲρ τὰς τεσσαράκοντα κοτύλας ὕλης. Ὄχι, ἡ πληγὴ τοὐναντίον, καί τοι πάντοτε ἀνοικτὴ, εἶναι εἰς καλὴν κατάστασιν· ὀφείλω δὲ τοῦτο οὐ μόνον εἰς τὰς ἐξαιρέτους περιθάλψεις ὑφ' ὧν περιβάλλομαι, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ καθαρὸν αἷμα ὅπερ παρ' ὑμῶν ἔλαβον, μῆτέρ μου.

» Οὔτως, οὔτε αἱ βοήθειαι τῆς γῆς οὔτε αἱ ἐμψυχώσεις τοῦ οὐρανοῦ μοὶ ἔλειψαν. Οὕτως εἶχον πᾶσαν ἀφορμὴν κατὰ τὴν ἐπέτειον τῶν γενεθλίων μου — Ὦ! ὄχι νὰ καταρασθῶ τὴν ὥραν καθ' ἣν ἐγεννήθην, ἀλλὰ, τοὐναντίον, μετὰ τὴν σπουδαίαν μελέτην τοῦ κόσμου τούτου, νὰ εὐχαριστήσω τὸν Θεὸν, καὶ ὑμᾶς, προσφιλεῖς μοι γονεῖς, διὰ τὴν ζωὴν ἣν μοὶ ἐδώκατε! —Ἐώρτασα αὐτὴν τῇ 18 ὀκτωβρίου μετὰ γαληνίου καὶ θερμῆς ὑποταγῆς εἰς τὸ ἅγιον τοῦ Θεοῦ θέλημα. — Τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων, ἐζήτησα νὰ τεθῶ εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἀφιερωμένων τῷ Κυρίῳ τέκνων, καὶ τῇ θείᾳ συ-

νάρσει, τὸ νέον ἔτος παρελεύσεται ὡς καὶ τὸ παρελθόν, ἐν ταῖς σωματικαῖς ὀδύναις ἴσως, ἀλλὰ βεβαίως ἐν τῇ ἀγαλλιάσει τῆς ψυχῆς. Καὶ μετὰ τοῦ πόθου τούτου, τοῦ μόνου ὃν τρέφω, ἀποτείνομαι πρὸς ὑμᾶς, φίλτατοι γονεῖς μου, καὶ πρὸς ὑμᾶς ἀγαπητοί μου ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαί.

» Δὲν δύναμαι νὰ ἐλπίζω ὅτι θέλω ἴδει καὶ εἰκοστὸν πέμπτον νέον ἔτος· εἴθε λοιπὸν ἡ εὐχὴ ἣν ἐκφράζω νὰ εἰσακουσθῇ! εἴθε ἡ εἰκὼν αὕτη τῆς παρούσης ζωῆς μου νὰ σᾶς φέρῃ ὀλίγην ἡσυχίαν! καὶ εἴθε ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, ἣν σᾶς γράφω ἐκ βάθους καρδίας, νὰ σᾶς ἀποδείξῃ οὐ μόνον ὅτι δὲν εἶμαι ἀνάξιος τῆς ἀνεκφράστου πρὸς πάντας στοργῆς σας, ἀλλά, τοὐναντίον, νὰ μοὶ ἐξασφαλίσῃ αἰωνίως τὴν στοργὴν ταύτην!

» Κατ' αὐτάς, ἔλαβον καὶ τὴν ἀγαπητὴν ἐπιστολήν σας τῆς 2 δεκεμβρίου, ἀγαθή μου μῆτερ, ἡ δ' ἐπιτροπὴ τοῦ μεγάλου δουκὸς εἶχε τὴν καλοσύνην νὰ μ' ἀφήσῃ ν' ἀναγνώσω ἐπίσης τὴν ἐπιστολὴν τοῦ καλοῦ μου ἀδελφοῦ ἥτις συνώδευσε τὴν ὑμετέραν.

» Μοὶ δίδετε ἀρίστας εἰδήσεις περὶ τῆς ὑγείας πάντων, καὶ μοὶ πέμπετε σακχαρωτὰς ὀπώρας ἐκ τῆς ἀγαπητῆς οἰκίας σας. Τὰ μάλιστα μὲ χαροποιεῖ ὅτι φροντίζετε περὶ ἐμοῦ θέρος τε καὶ χειμῶνα· μ' εὐχαριστεῖ μεγάλως ἡ τοιαύτη μέριμνα· ὑμεῖς καὶ ἡ καλή μου Ἰουλία ἐδρέψατε καὶ παρεσκευάσατε δι' ἐμὲ τὰς ὀπώρας ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἐξ ὅλης δὲ ψυχῆς ἐγὼ ἐντρυφῶ εἰς τὴν γλυκεῖαν αὐτῶν γεῦσιν.

» Αἰσθάνομαι χαρὰν εἰλικρινῆ διὰ τὴν εἰς τὸν κόσμον ἔλευσιν τοῦ μικροῦ ἐξαδέλφου, συγχαίρω δὲ τοὺς καλοὺς γονεῖς καὶ συγγενεῖς αὐτοῦ· μεταβαίνω κατὰ διάνοιαν διὰ τὴν βάπτισίν του εἰς τὴν περιπόθητον κοινότητα ἡμῶν, καὶ τῷ φέρω τὴν ἀγάπην μου ὡς ἀδελφός, χριστιανός, ἐπικαλοῦμαι δ' ἐπ' αὐτοῦ πάσας τὰς εὐλογίας τοῦ οὐρανοῦ.

» Ὅπως μὴ παρενοχλῶμεν ὑπὲρ τὸ δέον τὴν δικαστικὴν ἐπιτροπὴν τοῦ μεγάλου δουκὸς, θέλομεν ἀναγκασθῇ, νομίζω, νὰ παραιτηθῶμεν τῆς ἀλληλογραφίας ταύτης.

» Τελευτῶ λοιπὸν διαβεβαιῶν ὑμᾶς, ἀλλ' ὑστάτην φορὰν ἴσως, περὶ τῆς βαθείας μου υἱϊκῆς ὑποταγῆς καὶ τῆς ἀδελφικῆς μου ἀγάπης.

» Ὁ τρυφερώτατα ἀγαπῶν ὑμᾶς,

» ΚΑΡΟΛΟΣ ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΣΑΝΔ.»

Τῷ ὄντι ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης πᾶσα ἀνταπόκρισις ἔπαυσε μεταξὺ τοῦ Καρόλου καὶ τῆς οἰκογενείας του, καὶ τῇ ἔγραψε μόνον ἅπαξ, ὅτε ἔμαθε τὴν ἀναμένουσαν αὐτὸν τύχην, ἐπιστολὴν ἣν παρατίθεμεν κατωτέρω.

Ἐκ ταύτης εἴδομεν ὁποίων περιθάλψεων ἐτύγχανεν ὁ Σάνδ· ἡ δὲ φιλανθρωπία αὕτη οὔτε στιγμὴν διεκόπη. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι οὐδεὶς ἐθεώρει αὐτὸν τυχαῖον δολοφόνον, ὅτι πολλοὶ ἐλυποῦντο αὐτὸν κρυφίως, τινὲς δὲ καὶ ἐδικαιολόγουν αὐτὸν φανερῶς.

Καὶ αὐτὸ τὸ δικαστήριον τοῦ μεγάλου δουκὸς παρέτεινε τὴν ὑπόθεσιν ἐφ' ὅσον ἦτο δυνατόν· διότι κατ' ἀρχὰς ἐνόμισαν ὅτι ὁ Σὰνδ ἕνεκα τῶν βαρέων αὐτοῦ τραυμάτων δὲν εἶχεν ἀνάγκην νὰ παραδοθῇ εἰς τὸν δήμιον, καὶ εὐτυχὲς θὰ ἐλογίζετο ἂν ὁ Θεὸς ἀνελάμβανε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως. Ἀλλ' αἱ προβλέψεις αὐτοῦ ἠπατήθησαν· ἡ ἐμπειρία τοῦ ἰατροῦ ἐθριάμβευσεν οὐχὶ κατὰ τῆς πληγῆς ἀλλὰ κατὰ τοῦ θανάτου. Ὁ Σὰνδ δὲν ἐθεραπεύθη ἀλλ' ἔμεινε ζῶν, καὶ ἤρξαντο βλέποντες ὅτι ἔπρεπε νὰ φονεύσωσιν αὐτόν.

Τῷ ὄντι, ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος, ὅστις εἶχε διορίσει τὸν Κοτσεβοῦ σύμβουλον αὐτοῦ, καὶ δὲν ἠπατήθη περὶ τῆς αἰτίας τῆς δολοφονίας, ἐζήτει ἐπιμόνως νὰ ἐξακολουθήσῃ ἡ δικαιοσύνη τὸν ὁρόμον της. Ἡ ἀνακριτικὴ ἐπιτροπὴ ἠναγκάσθη λοιπὸν νὰ προβῇ εἰς τὸ ἔργον αὐτῆς· ἐπιθυμοῦσα ὅμως λίαν εἰλικρινῶς νὰ ἔχῃ πρόφασιν ὅπως παρατείνῃ τὴν διαδικασίαν ἐπὶ μήκιστον διέταξε νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν Σὰνδ ἰατρὸς ἐξ Εἰδελβέργης καὶ νὰ συντάξῃ ἀκριβῆ ἔκθεσιν περὶ τῆς θέσεώς του· ἐπειδὴ δὲ ὁ Σὰνδ ἔμενεν ἀδιαλείπτως κλινήρης, καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ θανατώσωσιν αὐτὸν ἐν τῇ κλίνῃ του, ἤλπιζεν ὅτι ἡ ἔκθεσις τοῦ ἰατροῦ, ἐπικυροῦσα τὸ ἀδύνατον τῆς ἐξεγέρσεως τοῦ δεσμώτου, ἤθελεν ἔλθει εἰς βοήθειάν της καὶ ἐπενέγκει νέαν ἀναβολήν.

Κατὰ συνέπειαν, ὁ ὁρισθεὶς ἰατρὸς ἦλθεν ἐξ Εἰδελβέργης εἰς Μανεῖμ, καὶ παρουσιασθεὶς ἐνώπιον τοῦ Σὰνδ, ὡς ἐλκυόμενος ἐκ τῆς συμπαθείας ἣν ἐνέπνεεν, ἠρώτησεν αὐτὸν ἂν δὲν ᾐσθάνετο ὀλίγην βελτίωσιν καὶ ἂν τῷ ἦτον ἀδύνατον νὰ ἐγερθῇ.

Ὁ Σὰνδ ἠτένισεν αὐτὸν μίαν στιγμήν, εἶτα μετὰ μειδιάματος·

— Ἐννοῶ, κύριε, τῷ εἶπεν· ἐπιθυμοῦν νὰ μάθουν ἂν ἤμαι ἀρκούντως ἰσχυρὸς διὰ ν' ἀναβῶ ἐπὶ ἰκριώματος· τὸ κατ' ἐμὲ δὲν ἠξεύρω, ἀλλὰ θὰ δοκιμάσωμεν ὁμοῦ.

Ταῦτα εἰπὼν ἠγέρθη, καὶ μεθ' ὑπερανθρώπου

γενναιότητος διέτρεξε δίς τὸ δωμάτιον, τοῦθ' ὅπερ οὐδαμῶς ἐδοκίμασεν ἀπὸ δεκατεσσάρων μηνῶν, καὶ καθήσας αὖθις ἐπὶ τῆς κλίνης·

— Βλέπετε, κύριε, εἶπεν, ὅτι εἶμαι ἀρκούντως ἰσχυρός· ἐπομένως θὰ ἔκαμνα τοὺς δικαστάς μου νὰ χάνωσι πολύτιμον καιρὸν ἂν ἐκράτουν αὐτοὺς πλειότερον μετὰ τὴν δίκην μου· ἂς ἐκδώσωσι λοιπὸν τὴν ἀπόφασίν των, διότι οὐδὲν ἐμποδίζει τοῦ λοιποῦ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς.

Ὁ ἰατρὸς συνέταξε τὴν ἔκθεσίν του· ἡ ὀπισθοδρόμησις ἦτον ἀδύνατος· ἡ Ρωσσία ἐπέσπευδεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὸ πρᾶγμα, τῇ δὲ 5 μαΐου 1820 τὸ ἀνώτατον δικαστήριον ἐξέδωκε τὴν ἐξῆς ἀπόφασιν, ἥτις ἐπεκυρώθη τῇ 12 ὑπὸ τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος τοῦ μεγάλου δουκὸς τοῦ Βάδεν.

«.... ὁ Κάρολος Σὰνδ ἐκ Βονσιέδελ, ἔνοχος δολοφονίας, κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὁμολογίαν, τοῦ αὐτοκρατορικοῦ συμβούλου τῆς Ρωσσίας Κοτσεβοῦ, πρὸς δικαίαν αὐτοῦ ποινὴν καὶ παραδειγματισμὸν τῶν ἄλλων, καταδικάζεται εἰς τὸν δι' ἀποκεφαλισμοῦ θάνατον.

» Πάντα τὰ ἔξοδα τῆς δίκης καὶ τῆς θανατώσεως, χορηγοῦνται, ἕνεκα ἀπορίας τοῦ καταδικαζομένου, παρὰ τοῦ δημοσίου ταμείου.»

Βλέπομεν ὅτι, μολονότι ἡ ἀπόφασις κατεδίκασεν εἰς θάνατον τὸν κατηγορούμενον, τοῦθ' ὅπερ ἦτο δύσκολον ν' ἀποφύγῃ, κατὰ βάθος ὅμως καὶ κατ' οὐσίαν ἦτον ὅσον ἐνῆν πρακτικά, διότι πλήττουσα τὸν Σὰνδ, δὲν κατέστρεφε διὰ μακρᾶς καὶ δαπανηρᾶς δίκης τὴν ἐνδεῆ αὐτοῦ οἰκογένειαν.

Ἐγένετο ὅμως εἰσέτι πενθήμερος ἀναβολή, καὶ ἡ ἀπόφασις ὑπεγράφη μόλις τῇ 17.

Ὅτε ἀνήγγειλαν τῷ Σὰνδ ὅτι δύο σύμβουλοι τῆς δικαιοσύνης ἦσαν πρὸ τῆς θύρας, ὑπώπτευσεν ὅτι ἤρχοντο ἵνα τῷ ἀναγνώσωσι τὴν ἀπόφασιν· ἐζήτησε δὲ μιᾶς στιγμῆς καιρὸν διὰ νὰ ἐγερθῇ, τοῦθ' ὅπερ ἅπαξ μόνον ἔτι ἔπραξε, καὶ ἐν ᾗ περιστάσει εἴπομεν, ἀπὸ δεκατεσσάρων μηνῶν. Δὲν ἠδυνήθη ὅμως ν' ἀκούσῃ τὴν ἀπόφασιν ὄρθιος, ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀδυναμίας του, καὶ χαιρετίσας τὴν παρὰ τοῦ θανάτου στελλομένην αὐτῷ πρεσβείαν, ἐζήτησε νὰ καθήσῃ, λέγων ὅτι δὲν ἔπραττε τοῦτο ἐξ ἀνανδρίας τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἐκ σωματικῆς ἀσθενείας· εἶτα προσέθηκε·

— Καλῶς ὡρίσατε, κύριοι, διότι τόσον ὑποφέρω ἀπὸ δεκατεσσάρων μηνῶν, ὥστε εἶσθε δι' ἐμὲ λυτρωταὶ ἄγγελοι.

Ἤκουσεν ὅλην τὴν ἀπόφασιν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπιτηδεύσεως καὶ γλυκὺ μειδίαμα ἔχων ἐπὶ τῶν χειλέων· περατωθείσης δὲ τῆς ἀναγνώσεως·

— Δὲν ἐπερίμενα καλητέραν τύχην, κύριοι, εἶπε· καὶ ὅτε πρὸ ἑνὸς ἔτους καὶ ἐπέκεινα, ἐστάθην ἐπὶ τοῦ ὑπεράνω τῆς πόλεως λοφίσκου, εἶδον ἐκ τῶν προτέρων τὴν θέσιν ἥτις ἔμελλε νὰ γένῃ τάφος μου· ὀφείλω λοιπὸν νὰ εὐχαριστήσω τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους διότι παρέτειναν μέχρι σήμερον τὴν ὕπαρξίν μου.

Οἱ σύμβουλοι ἐξῆλθον· ὁ δὲ Σὰνδ ἠγέρθη δευτέραν φορὰν χαιρετίζων αὐτοὺς ἀπερχομένους ὡς ἠγέρθη ἵνα χαιρετίσῃ τὴν εἴσοδόν των· εἶτα ἐκάθησεν αὖθις σκεπτικὸς ἐπὶ τῆς ἕδρας, παρ' ἣν ἵστατο ὁ Μ. Γ. διευθυντὴς τῆς φυλακῆς. Μετὰ στιγμιαίαν σιωπὴν, δάκρυ ἀνέβλυσε τρέμον ἐφ' ἑκάστης τῶν βλεφαρίδων τοῦ καταδίκου καὶ ἔῤῥευσεν ἐπὶ τῶν παρειῶν του· εἶτα σίφνης ἐπιστραφεὶς πρὸς τὸν Μ. Γ. ὃν ἠγάπα πολύ· «Ἐλπίζω, εἶπεν, ὅτι οἱ γονεῖς μου προκρίνουσι νὰ μὲ ἴδωσιν ἀποθνήσκοντα ἐκ τοιούτου βιαίου θανάτου ἢ ἐκ βρσδείας καὶ αἰσχρᾶς τινος νόσου· τὸ κατ' ἐμὲ, χαίρω ἀκούων σημαίνουσαν τὴν ὥραν τοῦ θανάτου μου, ἥτις θέλει ἱκανοποιήσει τοὺς μισοῦντάς με, καὶ ἐκείνους τοὺς ὁποίους, κατὰ τὰς ἀρχάς μου, ὀφείλω ἐγὼ αὐτὸς νὰ μισῶ.»

Εἶτα ἔγραψε τῇ οἰκογενείᾳ αὐτοῦ·

« Μανεΐμ, τῇ 17 τοῦ μηνὸς τοῦ ἔαρος 1820.

» Ἀγαπητοὶ γονεῖς, ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαί,

» Θὰ ἐλάβετε βεβαίως, διὰ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ μεγάλου δουκὸς, τὰς τελευταίας μου ἐπιστολάς· ἀπήντων δι' αὐτῶν εἰς τὰς ὑμετέρας, καὶ ἐζήτουν νὰ σᾶς παρηγορήσω διὰ τὴν θέσιν μου ζωγραφῶν ὑμῖν τὴν κατάστασιν τῆς ψυχῆς μου οἵα εἶναι, τὴν καταφρόνησιν εἰς ἣν περιῆλθον παντὸς εὐθραύστου καὶ ἐπιγείου, καὶ ἣν ὀφείλει τις νὰ ὑπομένῃ ὡς ἀνάγκην, ὅταν ἀντισταθμίζεται πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν μιᾶς ἰδέας καὶ τὴν διανοητικὴν ἐλευθερίαν ἥτις μόνη δύναται νὰ θρέψῃ τὴν ψυχὴν ἡμῶν· ἐν ἐνὶ λόγῳ, ἐζήτουν νὰ σᾶς παρηγορήσω διαβεβαιῶν ὑμᾶς ὅτι πιστῶς καὶ ἀκριβῶς ἐν ἐμοὶ διεφύλαξα τὰ αἰσθήματα, τὰς ὀρχὰς καὶ τὰς πεποιθήσεις περὶ ὧν ἄλλοτε σᾶς ὡμίλουν· ἀλλ' ὑπέρμετρος ἦτον ἐξ ἐμοῦ ἡ τοιαύτη προφύλαξις, εἰμὶ βέβαιος, διότι οὐδέποτε ἀπητήσατε ἄλλο τι παρ' ἐμοῦ ἢ τὸ νὰ ἔχω τὸν Θεὸν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ· εἴδατε δὲ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν σας, πῶς ἡ ἀρχὴ αὕτη εἰσέδυ τοιουτοτρόπως εἰς τὴν ψυχήν μου, ὥστε ἐγένετο δι' αὐτὸν καὶ διὰ τὸν ἄλλον κόσμον ὁ μόνος σκοπὸς τῆς

εὐδαιμονίας μου· ἀναμφιβόλως, ἐπειδὴ ἦτον ἐν ἐμοὶ καὶ παρ' ἐμὲ, ὁ Θεὸς ἔσται ἐν ὑμῖν καὶ παρ' ὑμᾶς καθ' ἣν στιγμὴν ἡ ἐπιστολὴ αὕτη σᾶς διαβιβάσῃ τὴν εἴδησιν ὅτι ἀνεγνώσθη ἡ καταδίκη μου. Εὐχαρίστως ἀποθνήσκω, ὁ δὲ Κύριος θέλει μοὶ δώσει δύναμιν ὅπως ἀποθάνω ὡς πρέπει ν' ἀποθνήσκῃ τις.

» Σᾶς γράφω ἐντελῶς ἥσυχος καὶ ἀτάραχος κατὰ πάντα, ἐλπίζω δὲ ὅτι καὶ ἡ ζωή σας θέλει διέλθει ἀτάραχος καὶ ἥσυχος, μέχρις οὗ ἀνευρεθῶσιν αἱ ψυχαὶ ἡμῶν πλήρεις νέας δυνάμεως, ὅπως ἀγαπώμεθα καὶ γευώμεθα ὁμοῦ τῆς αἰωνίας εὐδαιμονίας.

» Ὁ Θεὸς ἔστω μεθ' ὑμῶν καὶ μετ' ἐμοῦ,

» Ὁ υἱός, ἀδελφὸς καὶ φίλος σας,

» ΚΑΡΟΛΟΣ ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΣΑΝΔ.»

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης, οὐδὲν ἐτάραξε τοῦ λοιποῦ τὴν γαλήνην αὐτοῦ· καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν συνδιελέχθη εὐθυμότερον τοῦ συνήθους, ἐκοιμήθη καλῶς, ἐξύπνησε μόλις κατὰ τὴν ἑβδόμην καὶ ἡμίσειαν, εἶπεν ὅτι ἠσθάνετο νέαν δύναμιν καὶ εὐχαρίστησε τὸν Θεὸν ὡς οὕτως ἐπισκεπτόμενον αὐτόν.

Ἀπὸ τῆς προτεραίας ἐγένετο γνωστὸν τὸ περιεχόμενον τῆς ἀποφάσεως, καὶ διεδόθη ὅτι ὡς ἡμέρα τῆς θανατώσεως ὡρίσθη ἡ 20 μαΐου, ἤτοι τρεῖς ὅλας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς πρὸς τὸν κατάδικον.

Ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας, τῇ ἀδείᾳ τοῦ Σὰνδ, εἰσήγοντο οἱ θέλοντες νὰ συνδιαλεχθῶσι μετ' αὐτοῦ, τρεῖς δὲ ἰδίως ἔμειναν ἐπὶ μακρὸν παρ' αὐτῷ.

Ὁ ἐκ Βάδης Ὄλζουγγεν, ὁ ἡγούμενος τῆς περιπόλου ἥτις συνέλαβεν αὐτὸν, ἦ μᾶλλον τὸν ἀνήγειρε θνήσκοντα καὶ μετήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸ νοσοκομεῖον. Ἠρώτησεν ἂν τὸν ἀνεγνώριζεν· ὁ δὲ Σὰνδ τοσοῦτον εἶχε τὰς φρένας του ὅτε ἐτρώθη, ὥστε καί τοι μίαν μόνην στιγμὴν ἰδὼν τὸν ἀξιωματικὸν, ἀνεμνήσθη τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν τῆς στολῆς ἣν ἔφερε πρὸ δεκατεσσάρων μηνῶν, καὶ ἦτις ἦτον ἡ μεγάλη.

Ὅτε ἡ συνδιάλεξις περιεστράφη εἰς τὸν θάνατον ὃν ἔμελλε νὰ ὑποστῇ ὁ Σὰνδ τοσούτῳ νέος τὴν ἡλικίαν, ὁ ἀξιωματικὸς ἐλυπήθη αὐτόν· ἀλλ' ὁ Σὰνδ ἀπήντησεν αὐτῷ μειδιῶν.

— Μία μόνη διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ ὑμῶν καὶ ἐμοῦ, κύριε ἀξιωματικὲ, ὅτι ἐγὼ μὲν ἀποθνήσκω ὑπὲρ τῆς πεποιθήσεώς μου, ὑμεῖς δὲ θέλετε ἀποθάνει ὑπὲρ ἀλλοτρίας πεποιθήσεως.

Μετὰ τὸν ἀξιωματικὸν ἦλθε νέος σπουδαστὴς τῆς Ἰένης, ὃν ὁ Σὰνδ ἐγνώρισεν ἐν τῷ πανεπιστημίῳ. Εὑρίσκετο ἐν τῷ δουκάτῳ τῆς Βάδης καὶ ἠθέλησε νὰ ἐπισκεφθῇ αὐτόν· ἡ ἀναγνώρισις αὐτῶν ὑπῆρξε συγκινητικὴ, καὶ ὁ σπουδαστὴς ἔκλαυσε πολύ· ἀλλ' ὁ Σὰνδ παρηγόρησεν αὐτὸν μετὰ τῆς συνήθους γαλήνης καὶ ἀταραξίας του.

Εἷς ἐργάτης ἐζήτησε τότε νὰ εἰσαχθῇ παρὰ τῷ Σὰνδ, ἐρειδόμενος ἐπὶ τοῦ ὅτι ὑπῆρξε συμμαθητὴς αὐτοῦ ἐν Βονσιέδελ, μολονότι δὲ δὲν ἐνθυμεῖτο τὸ ὄνομά του, ἔδωκε διαταγὴν νὰ τὸν ἀφήσωσι νὰ εἰσέλθῃ· ὁ ἐργάτης τῷ ὑπέμνησεν ὅτι ἀπετέλει μέρος τοῦ μικροῦ στρατοῦ ὃν ὁ Σὰνδ διῴκει τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐφόδου κατὰ τοῦ πύργου τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης.

Ἡ πληροφορία αὕτη ὡδήγησε τὸν Σὰνδ, ὅστις ἀνεγνώρισεν αὐτὸν ἐντελῶς, καὶ τῷ ὡμίλησε τότε μετὰ τρυφερᾶς συμπαθείας περὶ τῆς γενεθλίου χώρας του καὶ τῶν ἀγαπητῶν ὀρέων της, εἶτα ἐνετείλατο αὐτῷ ν' ἀσπασθῇ τὴν οἰκογένειάν του, παραγγέλλων ἐκ νέου τῇ μητρὶ, τῷ πατρὶ, τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ταῖς ἀδελφαῖς νὰ μὴ λυπηθῶσι παντελῶς δι' αὐτὸν, διότι ὁ ἐπιτετραμμένος νὰ φέρῃ πρὸς αὐτοὺς τοὺς τελευταίους του λόγους ἠδύνατο νὰ παραστήσῃ αὐτοῖς μετὰ πόσης γαλήνης καὶ φαιδρότητος ἀνέμενε τὸν θάνατον.

Τὸν ἐργάτην διεδέξατο εἷς τῶν κεκλημένων οὓς ὁ Σὰνδ ἀπήντησεν ἐπὶ τῆς κλίμακος ἅμα τῷ θανάτῳ τοῦ Κοτσεβοῦ. Ἠρώτησεν αὐτὸν ἂν ἀνεγνώριζε τὸ ἔγκλημά του καὶ ἂν ἠσθάνετο μετάνοιαν· ὁ δὲ Σὰνδ ἀπεκρίνατο·

«— Ἐσκεπτόμην περὶ τούτου ἐπὶ ἓν ὁλόκληρον ἔτος, σκέπτομαι δὲ περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου ἀπὸ δεκατεσσάρων μηνῶν, ἀλλὰ κατ' οὐδὲν μετέβαλον φρόνημα· ἔπραξα ὅ,τι ὤφειλον νὰ πράξω.»

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν καὶ τούτου, ὁ Σὰνδ μετεκαλέσατο τὸν Μ. Γ., διενθυντὴν τῆς φυλακῆς, καὶ τῷ εἶπεν ὅτι εἶχεν εὐχαριστησιν νὰ συνομιλήσῃ μετὰ τοῦ δημίου πρὸ τῆς θανατώσεως, θέλων νὰ τῷ ζητήσῃ ὁδηγίας πῶς πρέπει νὰ σταθῇ διὰ νὰ καταστήσῃ τὴν ἀποτομὴν ἀσφαλεστέραν καὶ εὐχερεστέραν.

Ὁ Μ. Γ. ἀντέτεινε μικρόν· ἀλλ' ὁ Σὰνδ ἐπέμεινε μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ πραότητος, καὶ ὁ Μ. Γ. ὑπεσχέθη τέλος τῷ Σὰνδ ὅτι θέλει προειδοποιήσει περὶ τούτου τὸν δήμιον ἅμα ἔλθῃ ἐξ Ἐϊσελβέργης, ἔνθα κατῴκει. Τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας διῆλθεν ἐν νέαις ἐπισκέψεσι, φιλοσοφικαῖς καὶ ἠθικαῖς διατριβαῖς, ἐν αἷς ὁ Σὰνδ ἀνέπτυξε τὰς θρησκευτικὰς καὶ κοινωνικὰς

αὐτοῦ θεωρίας, μετὰ σαφηνείας περὶ τὰς ἐκφράσεις καὶ ὕψους περὶ τὰς ἰδέας πρωτοφανοῦς. Ὁ διευθυντὴς τῆς εἰρκτῆς πκρ' οὗ ἔμαθον τὰς λεπτομερείας ταύτας, μοὶ ἔλεγεν ὅτι θὰ ἐθλίβετο μα· ἀλλ' ἀναμφιβόλως ἔκαυσεν αὐτὸ, διότι οὐδὲν ἴχνος εὑρέθη. Κατὰ τὴν ἑνδεκάτην κατεκλίθη καὶ ἐκοιμήθη μέχρι τῆς ἕκτης· τῇ ὑστεραίᾳ ὑπέμεινε τὴν ἀείποτε ὀδυνηροτάτην ἐπί-



Ὁ Βιδεμὰν, ὠχρότατος καὶ τρέμων σύσσωμος ἔδωκεν αὐτῷ τὴν βομφαίαν.
Σελ.—362.

ἐφ' ὅρου ζωῆς διότι δὲν ἔμαθε νὰ στενογραφῇ, ὅπως συλλέξῃ πάσας αὐτοῦ τὰς σκέψεις, αἵτινες ἤθελον ἀποτελέσει παράρτημα τοῦ Φαίδωνος.

Ἐπῆλθεν ἡ νύξ· ὁ Σὰνδ διῆλθε μέρος τῆς ἑσπέρας γράφων· νομίζεται δὲ ὅτι συνέθετο ποίησιν τοῦ τραύματός του, μετ' ἐκτάκτου γενναιότητος, μὴ λειποθυμήσας, ὡς ἐνίοτε τοῦτο ἔπασχε, οὔτε κατ' ἐλάχιστον γογγύσας· ἀλήθειαν ἔλεγεν εἰπὼν ὅτι ἐνώπιον τοῦ θανάτου ὁ Θεὸς ηὐδόκει νὰ καταπέμψῃ αὐτῷ τὸ πρῴην

σθένος. Ἡ ἐπίδεσις ἐγένετο· ὁ Σὰνδ ἦτο κλινήρης κατὰ τὸ σύνηθες· ὁ Μ. Γ. ἐκάθητο παρὰ τοὺς πόδας τῆς κλίνης αὐτοῦ, ὅτε ἡ θύρα ἀνεῴγη, ἀνὴρ δέ τις εἰσελθὼν ἐχαιρέτισε τὸν Σὰνδ καὶ τὸν Μ. Γ. Ὁ διευθυντὴς τῆς εἱρκτῆς ἠγέρθη ἀμέσως καὶ μετὰ φωνῆς ἧς δὲν ἴσχυε νὰ ὑποκρύψῃ τὴν συγκίνησιν·

— Ὁ χαιρετῶν ὑμᾶς, εἶπε τῷ Σὰνδ, εἶναι ὁ κ. Βιδεμὰν ἐξ Ἐϊδελβέργης μεθ' οὗ ἐπεθυμήσατε νὰ ὁμιλήσητε.

— Κύριε, τῷ εἶπε, καλῶς ὡρίσατε· εἶτα, καθίσας αὐτὸν παρὰ τὴν κλίνην καὶ λαβὼν τὴν χεῖρά του, ηὐχαρίστησε πρῶτον αὐτὸν διὰ τὴν ὑποχρέωσιν μετὰ τόνου τοσούτῳ βαθέος καὶ φωνῆς οὕτω γλυκείας, ὥστε ὁ κ. Βιδεμὰν βαθέως συγκινηθείς, δὲν ἠδυνήθη ν' ἀποκριθῇ. Ὁ δὲ Σὰνδ τὸν ἐνεψύχωσε παρακινῶν αὐτὸν νὰ τῷ ὁμιλήσῃ, καὶ νὰ τῷ δώσῃ τὰς λεπτομερείας ἃς ἐπεθύμει, λέγων ὅπως ἐνθαῤῥύνῃ αὐτόν·

— Θαῤῥεῖτε, κύριε, διότι ἐγὼ δὲν θὰ φανῶ ἐλλειπής· δὲν θὰ σαλεύσω· καὶ ἂν ἀκόμη χρειασθῆτε δύο ἢ τρία κτυπήματα διὰ νὰ χωρίσητε τὴν κεφαλήν μου, καθὼς λέγουν ὅτι ἐνίοτε συμβαίνει, μὴ ταράττεσθε διόλου διὰ τοῦτο.

Τότε ὁ Σὰνδ ἠγέρθη ἐρειδόμενος ἐπὶ τοῦ Μ. Γ. διὰ νὰ προβῇ μετὰ τοῦ δημίου εἰς τὴν παράδοξον καὶ τρομερὰν προγύμνασιν τοῦ δράματος ἐν ᾧ ἔμελλε νὰ ὑποκριθῇ τῇ ὑστεραίᾳ τὸ κύριον πρόσωπον.

Ὁ Βιδεμὰν ἐκάθισεν αὐτὸν ἐπὶ ἕδρας, τῷ ἔδωκε τὴν δέουσαν θέσιν, καὶ κατῆλθε μετ' αὐτοῦ εἰς πάσας τὰς λεπτομερείας τῆς θανατώσεως.

Ὁ δὲ Σὰνδ ἐντελῶς διδαχθείς, παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ μὴ βιασθῇ καὶ νὰ ἑτοιμασθῇ καλῶς. Εἶτα ἐξέφρασεν αὐτῷ ἐκ τῶν προτέρων τὰς εὐχαριστίας του, «διότι, προσέθηκε, κατόπιν δὲν δύναμαι πλέον νὰ σᾶς εὐχαριστήσω.» Ὁ Σὰνδ κατεκλίθη ἐκ νέου, ἀφεὶς τὸν δήμιον ὠχρότερον καὶ μᾶλλον κλονούμενον αὐτοῦ.

Πᾶσαι αἱ λεπτομέρειαι αὗται διεφυλάχθησαν ὑπὸ τοῦ Μ. Γ. διότι, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν δήμιον, τοιαύτη ἦτον ἡ συγκίνησίς του, ὥστε οὐδὲν ἐνεθυμεῖτο.

Ὄπισθεν τοῦ Βιδεμὰν, εἰσῆλθησαν τρεῖς ἐκκλησιαστικοὶ μεθ' ὧν ὁ Σὰνδ συνδιελέχθη περὶ θρησκευτικῶν· εἷς αὐτῶν ἔμεινεν ἐξ ὥρας παρ' αὐτῷ, καὶ ἀπερχόμενος τῷ εἶπεν ὅτι ἐντολὴν εἶχε νὰ λάβῃ παρ' αὐτοῦ τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι δὲν θέλει ὁμιλήσει πρὸς τὸν λαὸν ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς καταδίκης.

Ὁ Σὰνδ ὑπεσχέθη τοῦτο καὶ προσέθετο. «Καὶ ἂν ἀκόμη τὸ ἤθελον, ἡ φωνή μου ἔγεινε τόσον ἀδύνατος, ὥστε ὁ λαὸς δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ τὴν ἀκούσῃ.»

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἱδρύετο τὸ ἱκρίωμα ἐν τῷ λειμῶνι ὅστις ἐκτείνεται ἀριστερόθεν τῆς ὁδοῦ Ἐϊδελβέργης. Ἦτο δὲ ὕψωμα πέντε μὲν ἕως ἓξ ποδῶν τὸ ὕψος δέκα δὲ τὸ πλάτος κατὰ παντοίαν διεύθυνσιν. Ἐπειδὴ δὲ προϋπελογίσθη ὅτι ἕνεκα τῆς συμπαθείας ἣν ἐνέπνεεν ὁ κατάδικος καὶ τῆς προσεγγίσεως τῆς Πεντηκοστῆς, ἔμελλε νὰ συῤῥεύσῃ ἄπειρον πλῆθος, καὶ φόβος ἐπέκειτο μὴ στασιάσωσι τὰ πανεπιστήμια, ἐτριπλασιάσθη μὲν ἡ φρουρὰ τοῦ δεσμωτηρίου, μετεκλήθη δὲ ἐκ τῆς Καρλσρούης εἰς Μανεῖμ ὁ στρατηγὸς Νεουστάϊν μετὰ χιλίων διακοσίων πεζῶν, τριακοσίων πεντήκοντα ἱππέων καὶ ἑνὸς λόχου τοῦ πυροβολικοῦ μετὰ τῶν τηλεβόλων αὐτοῦ.

Τῇ 19 μετὰ μεσημβρίαν συνέῤῥευσαν τοσοῦτοι σπουδασταὶ εἰς τὰ περίχωρα, ὥστε ἀπεφασίσθη, ἀντὶ νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ θανάτωσις τῇ ὑστεραίᾳ κατὰ τὴν ἑνδεκάτην πρὸ μεσημβρίας, ὡς συνεφωνήθη, νὰ ἐπιταχυνθῇ καὶ νὰ ἐκτελεσθῇ κατὰ τὴν πέμπτην. Ἀλλ' ἀπῃτεῖτο πρὸς τοῦτο ἡ συγκατάθεσις τοῦ Σὰνδ, διότι δὲν ἐδικαιοῦντο νὰ θανατώσωσιν αὐτὸν εἰμὴ τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἀποφάσεως, ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀπόφασις ἀνεγνώσθη αὐτῷ κατὰ τὴν δεκάτην καὶ ἡμίσειαν, ὁ Σὰνδ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ζήσῃ μέχρι τῆς ἑνδεκάτης.

Πρὸ τῆς τετάρτης ὥρας, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ καταδίκου, ὅστις ἐκοιμᾶτο βαθέως καὶ ἠναγκάσθησαν ν' ἀφυπνίσωσιν αὐτόν. Ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς μειδιῶν κατὰ τὴν συνήθειάν του, καὶ ὑποπτεύων διατί ἤρχοντο·

— Τόσῳ καλὰ ἄρά γε ἐκοιμήθην, ἠρώτησεν, ὥστε εἶναι ἤδη ἑνδεκα πρὸ μεσημβρίας;

Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ ὄχι, ἀλλ' ὅτι ἤρχοντο νὰ τῷ ζητήσωσι τὴν συγκατάθεσίν του ἵνα ἐπισπεύσωσι τὴν ὥραν, διότι, ἐφοβοῦντο, εἶπον, σύγκρουσιν μεταξὺ τῶν φοιτητῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν, καὶ ἐπειδὴ ἐλήφθησαν πάντα τὰ ἀναγκαῖα στρατιωτικὰ μέτρα, ἡ σύγκρουσις αὕτη ἀφεύκτως ἤθελεν ἀποβῇ ὀλεθρία τοῖς φίλοις αὐτοῦ.

Ὁ Σὰνδ ἀπεκρίθη ὅτι ἦτον ἕτοιμος τὴν αὐτὴν στιγμὴν, ὅτι ἐζήτει μόνον καιρὸν νὰ λουσθῇ, ὡς συνείθιζον οἱ ἀρχαῖοι πρὸ τῆς μάχης.

Ἀλλ' ἡ ῥητὴ αὐτοῦ ἄδεια δὲν ἤρκει· ὅθεν ἐδόθη τῷ Σὰνδ γραφὶς καὶ χάρτης καὶ ἔγραψε

σταθερᾷ τῇ χειρὶ διὰ τοῦ συνήθους χαρακτῆρος τῆς γραφῆς αὐτοῦ·

«Εὐχαριστῶ τὰς ἀρχὰς τῆς Μανέϊμ, διότι προέλαβον τὴν διακαεστέραν ἐπιθυμίαν μου ἐπισπεύδουσαι κατὰ ἓξ ὥρας τὴν θανάτωσίν μου.

» *Sit nomem Domine benedictum.*

» Ἐκ τοῦ δωματίου τῆς εἱρκτῆς, τῇ 20 μαΐου,
» πρωΐ, ἡμέρᾳ τῆς ἀπελευθερώσεώς μου.

» ΚΑΡΟΛΟΣ ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΣΑΝΔ.»

Ἀφοῦ ἐνεχείρισεν ὁ Σὰνδ τὰς δύο ταύτας γραμμὰς τῷ γραμματεῖ, προσῆλθεν ὁ ἰατρὸς ἵνα ἀλλάξῃ κατὰ τὸ σύνηθες τὴν πληγήν του. Ὁ Σὰνδ ἐνητένισεν αὐτὸν μειδιῶν.

— Ἀξίζει τὸν κόπον; ἠρώτησεν αὐτόν.

— Θὰ σᾶς δώσῃ περισσοτέραν δύναμιν, ἀπήντησεν ὁ ἰατρός.

— Τότε ὁρίσατε, εἶπεν ὁ Σάνδ.

Ἐκόμισαν λουτρὸν, ὁ δὲ Σὰνδ κατεκλίθη ἐν αὐτῷ, καὶ διηυθέτησεν ἐπιμελέστατα τὴν ὡραίαν καὶ μακρὰν αὐτοῦ κόμην· περατώσας δὲ τὸν καλλωπισμόν του περιεβλήθη ῥεδιγγόταν γερμανικοῦ σχήματος, ἤτοι βραχεῖαν καὶ μὲ τὸ περιλαίμιον τοῦ χιτῶνος πίπτον ἐπὶ τῶν ὤμων, περισκελίδας στενὰς καὶ λευκὰς μεθ' ὑποδημάτων.

Τότε ὁ Σὰνδ ἐκάθησεν ἐπὶ τῆς κλίνης του καὶ προσηυχήθη μικρὸν ταπεινῇ τῇ φωνῇ μετὰ τῶν ἱερέων· περατώσας δὲ τὴν προσευχὴν εἶπε τοὺς δύο τούτους στίχους τοῦ Καῖρνερ·

Πᾶν ὅ,τι γῆϊνον φεύγει καὶ λήγει
Καὶ ὁ οὐράνιος βίος ἀνοίγει.

Τότε ἀπεχαιρέτισε τὸν ἰατρὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς λέγων·

— Μὴ θεωρεῖτε αἰτίαν τῆς ταραχῆς τῆς φωνῆς μου τὴν ἀδυναμίαν ἀλλὰ τὴν εὐγνωμοσύνην μου.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἱερεῖς προέτεινον νὰ συνοδεύσωσιν αὐτὸν μέχρι τοῦ ἱκριώματος.

— Εἶναι περιττὸν, εἶπεν αὐτοῖς, εἶμαι κατὰ πάντα ἕτοιμος, διάκειμαι καλῶς μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ μετὰ τῆς συνειδήσεώς μου. Καὶ ἔπειτα δὲν εἶμαι σχεδὸν ἐκκλησιαστικὸς ἐγὼ αὐτός;

Ἑνὸς δ' αὐτῶν ἐρωτήσαντος ἂν δὲν ἀπήρχετο μῖσος φέρων ἐν τῇ καρδίᾳ.

— Αἴ! Θεέ μου, εἶπε, μήπως ἠσθάνθην ποτὲ μῖσος;

Τότε ἠκούσθη ὁ ὀλονὲν αὐξάνων θόρυβος τῆς ὁδοῦ, ὁ δὲ Σὰνδ εἶπεν αὖθις ὅτι ἠδύναντο νὰ διατάξωσι τὰ κατ' αὐτὸν καὶ ὅτι ἦτον ἕτοιμος. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἰσῆλθεν ὁ δήμιος μετὰ τῶν δύο βοηθῶν του· ἔφερε δὲ μακρὸν μέλανα μανδύαν ὑφ' ὃν ἔκρυπτε τὴν ῥομφαίαν του· ὁ Σὰνδ ἔτεινεν αὐτῷ τὴν χεῖρα συμπαθῶς· ἐπειδὴ δὲ ὁ Βιδεμὰν, ἐνοχλούμενος ὑπὸ τοῦ ξίφους ὅπερ ἐπεθύμει νὰ κρύψῃ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Σὰνδ, δὲν ἐτόλμα νὰ προχωρήσῃ·

— Ἔλθετε λοιπὸν, τῷ εἶπεν ὁ Σὰνδ, καὶ δείξατέ μοι τὸ ξίφος σας· δὲν εἶδα ποτὲ τοιοῦτον, καὶ εἶμαι περίεργος νὰ ἴδω πῶς εἶναι κατεσκευασμένον.

Ὁ Βιδεμὰν ὠχρότατος καὶ τρέμων σύσσωμος ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ῥομφαίαν· ὁ δὲ Σὰνδ ἐξήτασεν αὐτὴν μετὰ προσοχῆς, ἔψαυσε διὰ τοῦ δακτύλου τὸ κοπτερὸν μέρος τῆς λεπίδος καὶ,

— Ἄγωμεν, εἶπεν ἡ λεπὶς εἶναι καλή· μὴ τρέμετε, καὶ ὅλα θὰ ὑπάγουν καλά.— Στραφεὶς δὲ πρὸς τὸν Μ. Γ. ὅστις ἔκλαιε,

— Θὰ μὲ κάμετε τὴν χάριν, εἶπε, νὰ μὲ συνοδεύσητε μέχρι τοῦ ἱκριώματος, δὲν ἔχει οὕτω;

Ὁ δὲ Γ. ἔνευσε διὰ τῆς κεφαλῆς, ναὶ, διότι δὲν ἠδύνατο ν' ἀποκριθῇ. Ὁ Σὰνδ ἔλαβε τὸν βραχίονά του, καὶ τρίτην φοράν.

— Αἴ καλά! ἐπανέλαβε, τί περιμένετε λοιπὸν, κύριοι; εἶμαι ἕτοιμος.

Ἀφικόμενος εἰς τὴν αὐλὴν ὁ Σὰνδ, εὗρεν εἰς τὰ παράθυρα πάντας τοὺς δεσμώτας κλαίοντας. Ὁ Σὰνδ καί τοι οὐδέποτε ἰδὼν αὐτοὺς τοὺς εἶχεν ἀρχαίους φίλους· διότι ὁσάκις διέβαινον πρὸ τῆς θύρας αὐτοῦ, γινώσκοντες ὅτι ἐκεῖ ἔκειτο κλινήρης ὁ φοιτητὴς ὅστις ἐφόνευσε τὸν Κοτσεβοῦ, ἀνύψουν τὰς ἀλύσους των ἵνα μὴ παρενοχλῶσιν αὐτὸν διὰ τοῦ κρότου.

Ἅπαν τὸ Μανέϊμ ἦτον ἐν ταῖς ὁδοῖς αἵτινες ἦγον πρὸς τὸν τόπον τῆς θανατώσεως, καὶ ἐφρουροῦντο ὑπὸ πολυαρίθμων περιπόλων. Τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἀνεγνώσθη ἡ ἀπόφασις, ἐζήτησαν παντα χοῦ τῆς πόλεως ἁμάξιον ὅπως μεταγάγῃ τὸν Σὰνδ εἰς τὸ ἱκρίωμα· ἀλλ' οὐδεὶς οὔτε αὐτοὶ οἱ ἁμαξοπηγοὶ ἠθέλησαν νὰ δώσωσιν ἐπὶ ἐνοικίῳ ἢ νὰ πωλήσωσιν· ὅθεν ἠναγκάσθησαν ν' ἀγοράσωσιν ἐξ Εἰδελβέργης, μὴ λέγοντες πρὸς τί ἤθελον νὰ τὸ μεταχειρισθῶσιν.

Ὁ Σὰνδ εὗρε τὸ ἁμάξιον τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ καὶ ἀνέβη ἐντὸς αὐτοῦ μετὰ τοῦ Γ., πρὸς ὃν στραφεὶς τότε εἶπε σιγηλῇ τῇ φωνῇ εἰς τὸ οὖς·

— Ἂν μὲ ἴδητε, κύριε, κατὰ τύχην ὠχριῶντα, εἰπατέ μοι τὸ ὄνομά μου, τὸ ὄνομά μου μόνον, ἐννοεῖτε; καὶ τοῦτο ἀρκεῖ.

Ἀνοιχθείσης τῆς θύρας ἐπεφάνη ὁ Σάνδ· τότε πᾶσαι αἱ φωναὶ ὁμοθυμαδὸν ἀνέκραξαν·

— Ὑγίαινε, Σάνδ, ὑγίαινε· ταὐτοχρόνως δὲ ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ ὁδῷ συμπεπυκνωμένου πλήθους καὶ τῶν παραθύρων, τῷ ἔῤῥιψαν ἀνθοδέσμας ὧν τινες ἔπεσαν ἐντὸς αὐτῆς τῆς ἁμάξης. Πρὸς τὰς φιλικὰς ἐκείνας κραυγὰς καὶ τὴν θέαν ἐκείνην, ὁ Σάνδ, ὅστις μέχρις ἐκείνης τῆς ὥρας οὔτε στιγμὴν ἐμικροψύχησεν, ἠσθάνθη τὰ δάκρυα παρὰ τὴν θέλησίν του βρέχοντα τὰ βλέφαρά του, καὶ ἀποδίδων τοὺς πανταχόθεν ἀπευθυνομένους χαιρετισμούς, ἐψιθύρισε ταπεινῇ τῇ φωνῇ· «Ὦ Θεέ μου! δός μοι γενναιότητα!»

Τῆς πρώτης ταύτης ἐκρήξεως παρελθούσης, ἡ συνοδεία ἐκίνησεν ἐν μέσῳ βαθείας σιγῆς· μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μεμονωμένη φωνὴ ἔκραζεν,— Ὑγίαινε Σάνδ, — καὶ ῥινόμακτρον σειόμενον ὑπὸ χειρὸς ἀνατεινομένης ὑπεράνω τοῦ πλήθους, ἐδείκνυε τῷ καταδίκῳ πόθεν ἦλθεν ἡ κραυγὴ ἐκείνη.

Ἑκατέρωθεν τοῦ ἁμαξίου ἐβάδιζον δύο ὑπάλληλοι τῆς εἱρκτῆς μετὰ πενθίμων κρηδέμνων περὶ τὸν βραχίονα, ὄπισθεν δὲ ἤρχετο δεύτερον ὄχημα μετὰ τῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως.

Ὁ ἀὴρ ἦτο ψυχρότατος· ἔβρεξε καθ' ὅλην τὴν νύκτα, ὁ δὲ οὐρανὸς νεφελώδης καὶ ζοφερὸς ἐφαίνετο συμμεριζόμενος τὴν γενικὴν θλῖψιν. Ὁ Σάνδ ἀδυνατῶν νὰ μένῃ καθήμενος ἦτον ἡμικεκλιμένος ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ Γ., ὅστις συνώδευεν αὐτόν· τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦτο γλυκὺ, γαλήνιον καὶ πάσχον· τὸ ἀνοικτὸν καὶ ἐλεύθερον μέτωπον, τὰ συμπαθητικὰ χαρακτηριστικά του, καὶ περ μὴ ὄντα κανονικῶς ὡραῖα, ἐφαίνοντο γηράσαντα πολλὰ ἔτη κατὰ τὰ παρελθόντα δεινοπαθήματα δεκατεσσάρων μηνῶν. Ἡ συνοδεία ἀφίκετο τέλος εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς θανατικῆς ποινῆς, ἥτις περιεκυκλοῦτο ὑπὸ λόχου πεζικοῦ· ὁ Σάνδ ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ πρὸς τὴν γῆν, καὶ παρετήρησε τὸ ἱκρίωμα. Ἰδὼν δὲ αὐτὸ ἐμειδίασε γλυκὺ μειδίαμα, καὶ καταβαίνων ἀπὸ τῆς ἁμάξης εἶπεν·

— Ἤγωκεν, ὁ Θεὸς μ' ἔδωκε δύναμιν ἕως τώρα.

Ὁ διευθυντὴς τῆς φυλακῆς καὶ οἱ πρῶτοι ὑπάλληλοι ὑπεβάστασαν αὐτὸν διὰ ν' ἀναβῇ τὰς βαθμίδας. Κατὰ τὴν βραχεῖαν ταύτην ἀνάβασιν, ἦτο κεκυρτωμένος ἐκ τῆς ὀδύνης· ἀλλ' εἰς τὴν κορυφὴν ἐλθὼν, ἠνωρθώθη λέγων·

— Ἰδοὺ λοιπὸν ὁ τόπος ὅπου θ' ἀποθάνω!

Ἔπειτα, πρὶν ἢ φθάσῃ εἰς τὴν ἕδραν ἐφ' ἧς ἔδει νὰ καθήσῃ διὰ τὴν καρατόμησιν, ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ Μανέζιν, καὶ διέδραμε διὰ τοῦ βλέμματος ἅπαν τὸ περικυκλοῦν αὐτὸν πλῆθος· κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἀκτὶς τοῦ ἡλίου διεπέρασε τὰ νέφη. Ὁ Σάνδ ἐχαιρέτισεν αὐτὴν μειδιῶν καὶ ἐκάθησε.

Τότε, ἐπειδὴ, κατὰ τὰ διατεταγμένα, ὤφειλον ν' ἀναγνώσωσιν αὐτῷ ἐκ δευτέρου τὴν ἀπόφασιν, ἠρώτησαν αὐτὸν ἂν ἠσθάνετο ἀρκοῦσαν δύναμιν ὅπως ἀκροασθῇ τῆς ἀναγνώσεως ὄρθιος. Ὁ δὲ Σάνδ ἀπεκρίθη ὅτι ἤθελε νὰ δοκιμάσῃ καὶ ἤλπιζεν ὅτι ἐν ἐλλείψει σωματικῆς ῥώμης, ἤθελεν ὑποστηρίξει αὐτὸν ἡ ἠθικὴ δύναμις. Ἠγέρθη ἀμέσως ἀπὸ τῆς ὀλεθρίας ἕδρας, παρακαλῶν τὸν Γ. νὰ σταθῇ πολὺ πλησίον του διὰ νὰ τὸν ὑποστηρίξῃ ἂν ἐκλονίζετο. Ἡ προφύλαξις ὑπῆρξεν ἀνωφελής. Ὁ Σάνδ οὐδαμῶς ἐκλονίσθη.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἀποφάσεως, ἐκάθησεν αὖθις καὶ εἶπε γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ·

— Ἀποθνήσκω παραδιδόμενος εἰς τὸν Θεόν...

Ἀλλ' ἅμα ἤκουσε τὰς λέξεις ταύτας ὁ Γ διέκοψεν αὐτόν·

— Σάνδ, εἶπε, τί ὑπεσχέθης;

— Ἔχετε δίκαιον, ἀπεκρίθη, τὸ ἐλησμόνησα.

Τότε ἐσιώπησεν, ἀλλ' ἀνατείνας τὴν δεξιὰν καὶ ἐκτείνων αὐτὴν ἐπισήμως εἰς τὸν ἀέρα, εἶπεν ἡμιεσβεσμένῃ τῇ φωνῇ, εἰς τρόπον ὥστε ἠκούσθη ὑπὸ μόνων τῶν περιστοιχούντων αὐτόν.

— Μαρτύρομαι τὸν Θεὸν ὅτι ἀποθνήσκω ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς Γερμανίας.

Εἶτα, ταῦτα λέγων, καὶ ὡς ἔπραξε μὲ τὸ χειρόκτιον αὐτοῦ ὁ Κορράδινος, ἔῤῥιψεν ὑπὲρ τὸν στοῖχον τῶν στρατιωτῶν τὸ ῥινόμακτρον αὐτοῦ εἰλιγμένον εἰς τὸ μέσον τοῦ λαοῦ.

Τότε ὁ δήμιος προσῆλθεν αὐτῷ ἵνα κόψῃ τὴν κόμην του, ἀλλ' ὁ Σάνδ ἀντέστη κατ' ἀρχάς.

— Εἶναι διὰ τὴν μητέρα σας, εἶπεν αὐτῷ ὁ Βιδεμάν.

— Εἰς τὴν τιμήν σας, κύριε; ἠρώτησεν ὁ Σάνδ.

— Εἰς τὴν τιμήν μου.

— Τότε λοιπὸν ἔμπρος, εἶπεν ὁ Σάνδ παρουσιάζων τὴν κόμην αὐτοῦ τῷ δημίῳ.

Ἔκοψαν αὐτοῦ ὀλίγους βοστρύχους καὶ μόνον τοὺς ὄπισθεν πίπτοντας, ἔδεσαν δὲ τοὺς ἄλλους διὰ ταινίας ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς. Τότε ὁ δήμιος ἔδεσε τὰς χεῖράς του ἐπὶ τοῦ στήθους· ἐπειδὴ ὅμως ἡ θέσις αὕτη τὸν ἠνώχλει καὶ ἕνεκα τοῦ τραύματος ἠνάγκαζεν αὐτὸν νὰ κλίνῃ τὴν κεφαλὴν, ἔθηκαν αὐτὰς ἐπὶ τῶν μηρῶν καθέτως καὶ τὰς προσέδεσαν οὕτω διὰ σχοινίων. Κατόπιν, ἐπειδὴ ἤθελον νὰ ἐπιδέσωσιν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς, παρεκάλεσε τὸν Βιδεμὰν νὰ δέσῃ αὐτοὺς τοιουτοτρόπως ὥστε νὰ δύναται

νὰ βλέπῃ τὸ φῶς μέχρις ὑστάτης στιγμῆς. Ἐγένετο δὲ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ.

Τότε βαθεῖα καὶ θανάσιμος σιγὴ περιεσκέπασε τὸ πλῆθος καὶ περιέζωσε τὸ ἱκρίωμα. Ὁ δήμιος ἔσυρε τὸ ξίφος αὐτοῦ ὅπερ ἤστραψεν ὡς ἀστραπὴ καὶ κατεβιβάσθη. Παρεμβὺς δὲ δεινὴ κραυγὴ ἐξῆλθεν ἀπὸ εἰκοσακισχιλίων ὁμοῦ στηθῶν· ἡ κεφαλὴ δὲν ἔπεσε, καὶ μολονότι ἔκλινε πρὸς τὸ στῆθος συνείχετο εἰσέτι μετὰ τοῦ τραχήλου. Πατάξας δὲ καὶ δεύτερον ὁ δήμιος κατέβαλε τὴν κεφαλὴν καὶ μέρος τῆς χειρός.

Κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν, παρὰ τοὺς ἀγῶνας τῶν στρατιωτῶν, διεσπάσθη ὁ στοῖχος, ἄνδρες καὶ γυναῖκες ὥρμησαν πρὸς τὸ ἱκρίωμα, τὸ αἷμα ἐσπογγίσθη μέχρι ῥανίδος διὰ τῶν ῥινομάκτρων, ἡ ἕδρα ἐφ' ἧς ἐκαθέσθη ὁ Σὰνδ κατεκερματίσθη καὶ διενεμήθη, οἱ δὲ μὴ δυνηθέντες νὰ λάβωσιν ἐξ αὐτῆς τεμάχιον ἔκοψαν αἱμοσταγῆ τεμάχια ξύλου ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἱκριώματος.

Ἡ κεφαλὴ καὶ τὸ πτῶμα ἐτέθησαν εἰς μέλαν φέρετρον καὶ ἐκομίσθησαν εἰς τὴν εἱρκτὴν φρουρούμενα ὑπὸ πολυαρίθμου στρατιωτικῆς δυνάμεως. Κατὰ τὸ μεσονύκτιον τὸ πτῶμα μετηνέχθη ἐν σιγῇ, ἄνευ λαμπάδων καὶ φώτων εἰς τὸ προτεσταντικὸν κοιμητήριον ἔνθα πρὸ δεκατεσσάρων μηνῶν εἶχε ταφῇ ὁ Κοτσεβοῦ. Λάκκος ἐσκάφη μυστηριωδῶς· τὸ φέρετρον κατεβιβάσθη εἰς αὐτὸν καὶ οἱ παρευρεθέντες εἰς τὸν ἐνταφιασμὸν ὡρκίσθησαν ἐπὶ τοῦ Εὐαγγελίου νὰ μὴ ἀποκαλύψωσι τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐτάφη ὁ Σὰνδ, πρὶν ἢ ἀπολυθῶσι τοῦ ὅρκου αὐτῶν. Τότε ἐκαλύφθη ὁ τάφος διὰ τῆς ἐπιδεξίως ἀφαιρεθείσης καὶ πάλιν τεθείσης χλόης, τοιουτοτρόπως ὥστε νὰ μὴ φαίνηται ὁ τάφος νωπός· εἶτα οἱ νυκτερινοὶ νεκροθάπται ἐξῆλθον, καταλιπόντες φρουρὸν πρὸ τῆς εἰσόδου.

Ἐκεῖ ἀναπαύονται, εἴκοσι βήματα μακρὰν ἀλλήλων, ὁ Σὰνδ καὶ ὁ Κοτσεβοῦ· ὁ μὲν Κοτσεβοῦ ἀντικρὺ τῆς θύρας, ἐν τῷ καταφανεστέρῳ μέρει τοῦ κοιμητηρίου, καὶ ὑπὸ τύμβον φέροντα τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν·

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΚΑΤΕΔΙΩΞΕΝ ΑΥΤΟΝ ΑΝΙΔΕΩΣ,
ΘΑΙΒΕΡΟΣ ΑΥΤΟΥ ΛΑΧΝΟΣ ΕΓΕΝΕΤΟ Η ΣΥΚΟΦΑΝΤΙΑ,
ΕΥΡΕΝ ΕΥΤΥΧΙΑΝ ΜΕΝ ΕΝ ΜΟΝΑΙΣ ΤΑΙΣ ΑΓΚΑΛΑΙΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΑΥΤΟΥ,
ΑΝΑΠΑΥΣΙΝ ΔΕ ΕΝ ΜΟΝΟΙΣ ΤΟΙΣ ΚΟΛΠΟΙΣ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ.
Ο ΦΘΟΝΟΣ ΑΕΙΠΟΤΕ ΗΓΡΥΠΝΕΙ ΙΝΑ ΚΑΛΥΨΗΤΗ ΔΙ' ΑΚΑΝΘΩΝ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΑΥΤΟΥ,
ΕΘΑΛΛΟΝ ΔΙ' ΑΥΤΟΝ ΤΟΥ ΕΡΩΤΟΣ ΤΑ ΡΟΔΑ·
Ο ΟΥΡΑΝΟΣ ΣΥΓΧΩΡΗΣΑΙ ΑΥΤΩ,
ΩΣ ΕΠΙ ΓΗΣ ΣΥΝΕΧΩΡΗΣΕ.

Ὁ δὲ Σὰνδ ἐν γωνίᾳ καὶ παραβύστῳ εἰς λάκκον παρεχώσθη κείμενον κατὰ τὴν ἐσχατιὰν τοῦ κοιμητηρίου ἀριστερόθεν τῆς θύρας αὐτοῦ· ἀγρία δὲ δαμασκηνέα, ἧς ἕκαστος περιηγητὴς δρέπει διαβαίνων ὀλίγα φύλλα, ὑψοῦται μόνη ἐπὶ τοῦ τάφου ἐκείνου τοῦ πάσης ἐπιτυμβίου ἐπιγραφῆς ἀμοιροῦντος.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν λειμῶνα ἐν ᾧ ὁ Σὰνδ ἐκαρατομήθη, καλεῖται ἔτι καὶ σήμερον ὑπὸ τοῦ λαοῦ—

Sand's Himmelfartsweise.

τοῦθ' ὅπερ σημαίνει,

Ο ΛΕΙΜΩΝ ΤΗΣ ΕΙΣ ΟΥΡΑΝΟΝ ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ ΤΟΥ ΣΑΝΔ.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ σεπτεμβρίου 1838, ἤμεθα ἐν Μανέϊμ ὅπου διέτριψα τρεῖς ἡμέρας, διὰ νὰ συλλέξω ὅσας ἠδυνάμην λεπτομερείας περὶ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Καρόλου Λουδοβίκου Σάνδ. Ἀλλὰ μετὰ τὰς τρεῖς ταύτας ἡμέρας, παρὰ τὴν δραστηριότητα τῶν ἐρευνῶν μου, αἱ λεπτομέρειαι ἦσαν εἰσέτι ἀτελέσταται, εἴτε διότι κακῶς ἀπηυθυνόμην, εἴτε διότι ὡς ξένος ἐνέπνεον δυσπιστίαν εἰς τοὺς πρὸς οὓς ἀπηυθυνόμην.

Κατέλιπον λοιπὸν τὸ Μανέϊμ ἱκανῶς δυσηρεστημένος, καὶ ἀφοῦ ἐπεσκέφθην τὸ μικρὸν κοιμητήριον τῶν διαμαρτυρομένων ἐν ᾧ εἶναι τεθαμμένοι, εἴκοσι βήματα μακρὰν ἀλλήλων ὁ Σὰνδ καὶ ὁ Κοτσεβοῦ διέταξα τὸν ἡνίοχόν μου νὰ τραπῇ τὴν πρὸς Ἐϊδελβέργην ὁδόν, ὅτε, μετ' ὀλίγα βήματα, γινώσκων ποῦ ἀπέβλεπον αἱ ἔρευναί μου, ἔστη ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐρωτῶν με ἂν δὲν ἤθελον νὰ ἴδω τὴν θέσιν ἐν ᾗ ἐθανατώθη ὁ Σάνδ. Ταὐτοχρόνως δὲ μοὶ ἐδείκνυε διὰ τῆς χειρὸς μικρὸν γήλοφον ἐν μέσῳ λειμῶνος ὀλίγον μακρὰν ἑνὸς ῥύακος. Συγκατένευσα μετὰ σπουδῆς, καὶ, μολονότι ὁ ἡνίοχός μου ἔμεινεν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ μετὰ τῶν συνοδοιπόρων μου, ἀνεγνώρισα τὴν δειχθεῖσάν μοι θέσιν, ἐκ τινων λειψάνων κυπαρίσσου, ἀμαράντων καὶ μυοσωτίδων ἐσπαρμένων χαμαί.

Ἐννοεῖται ὅτι ἡ θέα αὕτη, ἀντὶ νὰ ἐλαττώσῃ τὴν ἀνιχνευτικὴν ἐπιθυμίαν μου, ἐπηύξησεν αὐτήν. Δυσηρεστούμην λοιπὸν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀναχωρῶν μετὰ τοσούτῳ ἐλλειπῶν εἰδήσεων, ὅτε παρετήρησα ἄνδρα τεσσαράκοντα πέντε ἕως πεντήκοντα ἐτῶν περιδιαβάζοντα ὀλίγα βήματα μακρὰν τοῦ μέρους, ἔνθα ἤμην ἐγὼ αὐτός, καὶ ὅστις ὑποπτεύων τὴν ἐλκύουσάν με αἰτίαν, μ' ἐθεώρει μετὰ περιεργείας. Ἀπεφάσισα νὰ προσφύγω εἰς ἐσχάτην ἀπόπειραν, καὶ πορευθεὶς πρὸς αὐτόν·

— Θαέμου, κύριε, τῷ εἶπον, εἶμαι ξένος· περιηγοῦμαι διὰ νὰ συλλέξω πάσας τὰς τοσούτῳ πλουσίας καὶ ποιητικὰς παραδόσεις τῆς Γερμανίας σας. Ἐκ τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖον μὲ παρατηρεῖτε, ὑποπτεύω ὅτι ἠξεύρετε τί μὲ προσελκύει εἰς τὸν λειμῶνα τοῦτον. Δύνασθε νὰ μοὶ δώσητε ὀλίγας πληροφορίας περὶ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Σάνδ;

— Πρὸς ποῖον σκοπόν, κύριε; μὲ ἠρώτησε μετ' ἀκαταλήπτου σχεδὸν γαλλικῆς γλώσσης.

— Πρὸς γερμανικώτατον σκοπόν, κύριε, μὴ φοβῆσθε, ἀπεκρίθην. Ἐξ ὅσων ἔμαθον, ὁ Σάνδ εἶναι δι' ἐμὲ μία τῶν σκιῶν ἐκείνων αἵτινες ἐμφανίζονται ὑμῖν μεγαλείτεραι καὶ ποιητικώτεραι, ὡς περιβεβλημέναι αἱματόστικτον σινδόνην. Ἀλλ' ἐν Γαλλίᾳ δὲν εἶναι γνωστός· ἴσως συγχέουσιν αὐτὸν μετὰ τῶν Φιέσκων ἢ τῶν Μινιέρων, καὶ ἐπεθύμουν νὰ φωτίσω τὸ ἐπ' ἐμοὶ τοὺς ὁμοεθνεῖς μου.

— Μετὰ μεγάλης εὐχαριστήσεως, κύριε, ἤθελον συνεργήσει πρὸς τοῦτο· ἀλλὰ βλέπετε ὅτι μόλις ὁμιλῶ γαλλιστί, ὑμεῖς δὲ δὲν ὁμιλεῖτε διόλου γερμανικά· ὥστε δύσκολον εἶναι νὰ συνεννοηθῶμεν.

— Ἂν ἦναι τοῦτο δὲν βλάπτει, ὑπέλαβον· ἔχω εἰς τὴν ἅμαξαν ἕνα ἢ μᾶλλον μίαν διερμηνέα, ἐξ ἧς θέλετε μεγάλως εὐχαριστηθῆ, ἐλπίζω, καὶ ἥτις ὁμιλεῖ γερμανικὰ ὡς ὁ Γκαῖτε· πρὸς αὐτὴν ἅμα ἀρχίσητε νὰ ὁμιλῆτε σᾶς προκαλῶ, ἂν δύνασθε, νὰ μὴ τὰ εἴπητε ὅλα.

— Ἄγωμεν λοιπόν, κύριε, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος. Ἐπιθυμῶ πολὺ νὰ σᾶς φανῶ χρήσιμος.

— Ἐπορεύθημεν εἰς τὴν ἅμαξαν, ἀναμένουσαν εἰσέτι ἐπὶ τῆς μεγάλης ὁδοῦ, καὶ παρουσίασα τῇ συνοδοιπόρῳ μου τὸν νεοσύλλεκτόν μου. Ἀντηλλάχθησαν αἱ συνήθεις προσαγορεύσεις καὶ ἤρξατο ἡ συνδιάλεξις ἐν καθαρωτάτῃ σαξωνικῇ.

Μολονότι οὐδὲν ἐνόουν ἐξ ὅσων ἐλέγοντο, εὐκόλως ἔβλεπον ἐκ τῆς συντομίας τῶν ἐρωτήσεων καὶ τοῦ μήκους τῶν ἀποκρίσεων, ὅτι ἡ συνδιάλεξις ἦτον ἐκ τῶν περιεργοτάτων. Ἐπὶ τέλους, μετὰ παρέλευσιν ἡμισείας ὥρας, ἐπιθυμῶν νὰ μάθω ποῦ εὑρίσκοντο·

— Λοιπόν; εἶπον.

— Λοιπὸν μοὶ ἀπεκρίθη ἡ διερμηνεύς μου, εἶχες τύχην, καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀποταθῇς εἰς καταλληλότερον ἄνθρωπον.

— Ὁ κύριος ἐγνώρισε τὸν Σάνδ;

— Ὁ κύριος εἶναι ὁ διευθυντὴς τῆς εἱρκτῆς ἐν ᾗ ἐκλείσθη, ὁ κ. Γ.

— Ἀληθῶς;

— Ἐπὶ ἐννέα μῆνας, ὁλονὲν ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐξῆλθε τοῦ νοσοκομείου, ὁ κύριος τὸν ἔβλεπε καθ' ἑκάστην.

— Θαυμάσια!

— Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ τοῦτο μόνον, ὁ κύριος ἦτο μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἅμαξαν ἥτις τὸν ἔφερεν εἰς τὸν θάνατον· ὁ κύριος ἦτο μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἱκριώματος· εἰς ὅλον τὸ Μανέϊμ μία μόνη εἰκὼν τοῦ Σὰνδ ὑπάρχει καὶ ὁ κύριος τὴν ἔχει.

Κατεβίβρωσκον ἑκάστην λέξιν· ἀλχημιστὴς τῆς διανοίας ἤνοιγον τὴν χοάνην μου καὶ εὕρισκον ἐν αὐτῇ χρυσόν.

— Ἐρώτησον ὀλίγον, ὑπέλαβον ζωηρῶς, ἂν ὁ κύριος ἐπιτρέπῃ νὰ λάβωμεν ἐγγράφως ὅσας πληροφορίας δύναται νὰ μοὶ δώσῃ.

Ἡ διερμηνεύς μου ἠρώτησεν ἐκ νέου· εἶτα στραφεῖσα πρὸς ἐμέ.

— Γίνεται, μοὶ εἶπε.

Ὁ κ. Γ. οὐκ ἐπαύσατο φερόμενος φιλοφρόνως. Μετὰ μεγίστης συγκαταβάσεως, λεπτομερεστάτης ὑπομονῆς καὶ πιστοτάτης μνήμης, ἀνέδραμε πρὸς πᾶσαν περιπέτειαν ὡς ὁδηγός μου χρησιμεύων· ἀφοῦ δὲ τὸ πᾶν ἐξήντλησε περὶ τοῦ Σάνδ, καὶ ἠρώτησα αὐτὸν τίνι τρόπῳ ἐξετελοῦντο αἱ θανατικαὶ ποιναί·

— Ὅσον δι' αὐτό, μοὶ ἀπεκρίθη, δύναμαι νὰ σᾶς δώσω συστατικὸν πρός τινα ἐν Ἐϊδελβέργῃ ὅστις θέλει σᾶς δώσει πᾶσαν πληροφορίαν περὶ τούτου.

Ἐδέχθην μετ' εὐγνωμοσύνης, καὶ ἐνῷ μετὰ μυρίας εὐχαριστίας ἀπεχαιρέτιζον τὸν κ. Γ. μοὶ ἔδωκε τὴν συστατικὴν ἐπιστολὴν φέρουσαν ἐπιγραφήν·

«Τῷ κυρίῳ διδάκτορι Βιδεμὰν, Μεγάλη Ὁδὸς, ἀριθ. 111, εἰς Ἐϊδελβέργην.»

Ἐστράφην πρὸς τὸν κ. Γ.

— Μήπως εἶναι συγγενὴς τοῦ δημίου ὅστις ἀπεκεφάλισε τὸν Σάνδ; ἠρώτησα.

— Εἶναι υἱός του, καὶ ἦτο πλησίον του ὅτε ἔπεσεν ἡ κεφαλή.

— Τί ἐπάγγελμα μετέρχεται λοιπόν;

— Τὸ αὐτὸ μετὰ τοῦ πατρός του, τὸν ὁποῖον διεδέχθη.

— Ἀλλὰ τὸν ὀνομάζετε διδάκτορα;

— Ἀναμφιβόλως· εἰς ἡμᾶς οἱ δήμιοι φέρουσι τὸν τίτλον τοῦτον.

— Ἀλλὰ τέλος πάντων διδάκτωρ τίνος;

— Διδάκτωρ τῆς χειρουργικῆς.

— Σταθῆτε, εἶπον, εἰς ἡμᾶς εἶναι ὅλως τὸ ἐναντίον· ἐκεῖ τοὺς χειρούργους ὀνομάζουν δημίους.

— Ἄλλως δὲ θὰ εὕρετε, προσέθηκεν ὁ κ. Γ. ἕνα πολὺ καθὼς πρέπει νέον, ὅστις μολονότι ἦτο τότε πολὺ μικρὸς ἀκόμη φυλάττει βαθεῖαν τὴν ἀνάμνησιν τοῦ πράγματος. Ὅσῳ διὰ τὸν ταλαίπωρον πατέρα του, νομίζω ὅτι εἶχε κάλλιον νὰ κόψῃ τὴν δεξιάν του χεῖρα ἢ ν' ἀποκεφαλίσῃ τὸν Σάνδ· ἀλλὰ καὶ ἂν ἠρνεῖτο θὰ εὕρισκον ἄλλον. Ἠναγκάσθη λοιπὸν νὰ πράξῃ ὅ,τι διετάχθη, καὶ ἔπραξεν ὅπως ἠδυνήθη.

Ἐξέφρασα τὰς εὐχαριστίας μου τῷ κ. Γ. στερεὰν ἀπόφασιν ἔχων νὰ κάμω χρῆσιν τῆς ἐπιστολῆς του καὶ ἀπήλθομεν εἰς Ἐϊδελβέργην, ὅπου ἐφθάσαμεν κατὰ τὴν ἐνδεκάτην πρὸ τοῦ μεσονυκτίου.

Ἡ πρώτη μου ἐπίσκεψις τῇ ὑστεραίᾳ ἐγένετο πρὸς τὸν κ. διδάκτορα Βιδεμιάν.

Οὐχὶ ἄνευ συγκινήσεώς τινος ἦν ἄλλως εἶδον ἀντανακλωμένην καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου τῶν συνοδοιπόρων μου, ἐκρούσαμεν τὸν κώδωνα τῆς θύρας τοῦ ἐσχάτου κριτοῦ, ὡς ἀποκαλοῦσιν αὐτὸν οἱ Γερμανοί.

Γραῖά τις ἦλθε νὰ μᾶς ἀνοίξῃ, καὶ εἰσήγαγεν ἡμᾶς, ὅπως ἀναμείνωμεν τὸν κ. Βιδεμὰν, ὅστις ἠτρεπίζετο ἐντὸς ὡραίου, μικροῦ σπουδαστηρίου, ἀριστερόθεν προδόμου καὶ κάτωθεν μιᾶς κλίμακος.

Τὸ σπουδαστήριον ἐκεῖνο ἔβριθε σπανιοτήτων, ζωοφύτων, κογχυλίων, τεταριχευμένων πτηνῶν καὶ ἀπεξηραμένων φυτῶν· ἐπὶ τοῦ τοίχου ἦτον ἀνηρτημένον δισώληνον πυροβόλον, πυριτιδαποθήκη καὶ ἀσκοπήρα, ἐξ ὧν ἐφαίνετο ὅτι ὁ κ. Βιδεμὰν ἦτο κυνηγός.

Μετ' ὀλίγον ἠκούσαμεν τὸν κρότον τῶν βημάτων αὐτοῦ καὶ ἡ θύρα ἠνοίχθη.

Ὁ κ. Βιδεμὰν ἦτον ὡραιότατος νέος τριάκοντα ἕως τριάκοντα δύο ἐτῶν, μέλαινας ἔχων παραγναθίδας περιστεφούσας τὴν ἀρρενωπὴν καὶ ἐκφραστικωτάτην αὐτοῦ μορφήν· ἔφερε δὲ πρωϊνὴν στολὴν μετά τινος ἀγροτικῆς ἐπιτηδεύσεως.

Κατ' ἀρχὰς ἐδείχθη οὐ μόνον στενοχωρούμενος ἀλλὰ καὶ δυσαρεστούμενος ἐκ τῆς ἐπισκέψεως ἡμῶν.

Ἡ ἄσκοπος περιέργεια ἧς ἀντικείμενον αὐτὸς ἐφαίνετο ἦτον ὄντως παράδοξος. Ἔσπευσα νὰ δώσω αὐτῷ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ κ. Γ. καὶ νὰ τῷ εἴπω τὴν αἰτίαν τῆς ἐπισκέψεώς μου.

Τότε βαθμηδὸν συνῆλθε, ἐν τέλει δὲ ἐδείχθη τοσούτῳ φιλόξενος καὶ ὑποχρεωτικὸς πρὸς ἡμᾶς ὅσον ὁ συστήσας ἡμᾶς τὴν προτεραίαν.

Ὁ κ. Βιδεμὰν ἀνεκάλεσε πάσας τὰς ἀναμνήσεις του· καὶ αὐτὸς ἐπίσης ἐτήρησε βαθεῖαν τὴν ἀνάμνησιν τοῦ Σάνδ, καὶ ἀφηγήθη ἡμῖν, ἐν ἄλλοις, ὅτι ὁ πατήρ του κινδυνεύων νὰ ἐνοχοποιηθῇ, ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ παραγγείλῃ ἄλλο ἱκρίωμα δι' ἐξόδων του, διὰ νὰ μὴ ἀποκεφαλισθῇ ἄλλος ἐγκληματίας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐφ' οὗ ἐθυσιάσθη ὁ μάρτυς.

Ἡ ἄδεια τῷ ἐδόθη, ἐκ δὲ τοῦ ἱκριώματος ὁ Βιδεμιὰν κατεσκεύασε τὰς θύρας καὶ τὰ παράθυρα ἀγροτικοῦ οἰκίσκου ἐν μέσῳ ἀμπέλου κειμένου.

Ἐπὶ τρία ἢ τέσσαρα ἔτη ὁ οἰκίσκος ἐκεῖνος ἦτον ἱερὸν προσκύνημα· ἀλλὰ βαθμηδὸν τὸ

πλῆθος ἐγένετο ὀλιγαριθμότερον, σήμερον δὲ ὅτε τινὲς τῶν ἀπομαξάντων διὰ τοῦ ῥινομάκτρου αὐτῶν τὸ αἷμα τοῦ ἰκριώματος κατέχουσι δημόσια ὑπουργήματα καὶ εἶναι μισθωτοὶ τῆς κυβερνήσεως, μόνοι οἱ ξένοι ζητοῦσιν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ ἴδωσι τὰ παράδοξα ἐκεῖνα ἄγια λείψανα. Ὁ κ. Βιδεμὰν μοὶ ἔδωκεν ὁδηγόν, διότι ἀφοῦ τὰ πάντα ἤκουσα ἤθελον τὰ πάντα νὰ ἴδω. Ὁ οἰκίσκος κεῖται ἡμίσειαν λεῦγαν μακρὰν τῆς Ἐϊδελβέργης, ἀριστερόθεν τῆς ὁδοῦ Καρλοσρούης, καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ τῆς πρὸς τὸ ὄρος ὁδοῦ. Εἶναι δὲ ἴσως τὸ μόνον ἐν τῷ κόσμῳ τοιούτου εἴδους μνημεῖον.

Οἱ ἡμέτεροι ἀναγνῶσται θέλουσι κρίνει κάλλιον ἐκ τοῦ ἀνεκδότου τούτου ἢ ἐκ παντὸς ἄλλου λόγου ἡμῶν, οἷος ἄνθρωπος ἦτον ἐκεῖνος ὅστις ἀφῆκε τοιαύτην ἀνάμνησιν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ φύλακος καὶ τοῦ δημίου αὐτοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

(1) Weinhaous, εἶδος καπηλείου εἰς ὃ συνέρχονται οἱ σπουδασταὶ τὸ ἑσπέρας ἵνα καπνίσωσι καὶ πίωσι ζῦθον καὶ οἶνον τοῦ Ῥήνου.

(2) Ἐν Μανέϊμ αἱ οἰκίαι εἶναι ἠριθμημέναι διὰ στοιχείων τοῦ ἀλφαβήτου καὶ οὐχὶ δι' ἀριθμῶν.

(3) Ἐν τοῖς πέριξ τοῦ Μανέϊμ εὑρέθησαν τῷ 1815 ὑπὸ τὰς αὐτὰς σημαίας ὁ Κάρολος καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ.



ΜΑΡΙΑ ΣΤΥΑΡΤΗ.

1587.

Ὀνόματά τινα βασιλέων εἶναι προωρισμένα εἰς τὴν δυστυχίαν. Ἡ Μοῖρα ἐπικλώθει τοῖς φέρουσιν αὐτὰ ἡμέρας πλήρεις πικρίας καὶ θλίψεων ἃς κόπτει διὰ βιαίας καὶ ὀδυνηρᾶς κινήσεως τῆς ψαλίδος αὐτῆς. Τοιοῦτον ὄνομα ἐν Γαλλίᾳ εἶναι τὸ τοῦ Ἐρρίκου. Ἐρρῖκος ὁ Α' ἐδηλητηριάσθη, Ἐρρῖκος ὁ Β' ἐφονεύθη ἐν δημοσίοις ἀγῶσιν. Ἐρρῖκος ὁ Γ' καὶ Ἐρρῖκος ὁ Δ' ἐδολοφονήθησαν. Ὅσον ἀφορᾷ Ἐρρῖκον τὸν Ε', οὗ τὸ παρελθὸν εἶναι τοσούτῳ ἀπαίσιον, μόνος ὁ Θεὸς γινώσκει τί ἐπιφυλάττει αὐτῷ τὸ μέλλον.

Ἐν Σκωτίᾳ τοιαῦτα εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν Στυαρτῶν.

Ροβέρτος Α', ὁ γενάρχης τοῦ οἴκου τούτου ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ ὀκτὼ καὶ εἴκοσιν ἐτῶν ἐκ μαρασμοῦ.

Ροβέρτος Β' ὁ εὐτυχέστερος τῆς οἰκογενείας, ἠναγκάσθη νὰ διέλθῃ μέρος τῆς ζωῆς αὐτοῦ οὐ μόνον μεμονωμένος ἀλλὰ καὶ ἀφανής, ἕνεκα φλογώσεως τῶν ὀφθαλμῶν ἐξ ἧς καθίσταντο

ἐρυθροὶ ὡς τὸ αἷμα. Ροβέρτος ὁ Γ' κατεβλήθη ὑπὸ τῆς λύπης ἣν ἠσθάνθη ἐκ τοῦ θανάτου ἑνὸς τῶν υἱῶν αὐτοῦ καὶ τῆς αἰχμαλωσίας ἑτέρου.

Ἰάκωβος ὁ Α' ἐπλήγη διὰ μαχαίρας ὑπὸ τοῦ Γραχὰμ ἐν τῇ μονῇ τῶν Μαύρων Μοναχῶν τοῦ Πέρθ.

Ἰάκωβος ὁ Β' ἐφονεύθη, ἐν τῇ πολιορκίᾳ τοῦ Λουξεμβούργου, ὑπὸ ῥήγματος ἐκραγέντος τηλεβόλου.

Ἰάκωβος ὁ Γ' ἐδολοφονήθη ὑπ' ἀγνώστου ἐντὸς μύλου εἰς ὃν κατέφυγε κατὰ τὴν μάχην τῆς Σαυσίας.

Ἰάκωβος ὁ Δ' τρωθεὶς ὑπὸ δύο βελῶν καὶ μιᾶς λόγχης ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν εὐπατριδῶν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης τοῦ Φλόδδεν.

Ἰάκωβος ὁ Ε' ἀπέθανεν ἐκ λύπης διότι ἀπώλεσε τοὺς δύο υἱούς του καὶ τύψεων τοῦ συνειδότος διότι ἐθανάτωσε τὸν Ἀμιλτῶνα.

Ἰάκωβος ὁ ΣΤ' προωρισμένος ἵνα ἑνώσῃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὰ δύο στέμματα τῆς Σκωτίας καὶ τῆς Ἀγγλίας, υἱὸς δολοφονηθέντος πατρὸς, ἔζη βίον θλιβερὸν καὶ ψοφοδεῆ μεταξὺ τῶν ἰκριωμάτων τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας Στυάρτη καὶ τοῦ υἱοῦ του Καρόλου τοῦ Α'.

Κάρολος ὁ Β' διῆλθε μέρος τοῦ βίου αὐτοῦ ἐν ἐξορίᾳ. Ἰάκωβος ὁ Β' ἀπέθανεν ἐξόριστος.

Ὁ ἱππότης τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἀφοῦ ἐκηρύχθη βασιλεὺς τῆς Σκωτίας ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἰακώβου τοῦ Η' καὶ τῆς Ἀγγλίας καὶ Ἰρλανδίας ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰακώβου Γ' ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ μὴ δυνηθεὶς νὰ περιποιήσῃ εἰς τὰ ὅπλα αὐτοῦ οὔτε τῆς ἥττης κἂν τὴν λάμψιν.

Ὁ υἱὸς αὐτοῦ Κάρολος Ἐδουάρδος μετὰ τὴν ἐν Δέρβῃ συμπλοκὴν καὶ τὴν μάχην τοῦ Κωλλόδεν ἀπὸ ὄρους εἰς ὄρος συνελαυνόμενος ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἀπὸ παραλίας εἰς παραλίαν διαγηχόμενος, ἡμίγυμνος καταφυγὼν εἰς γαλλικὸν πλοῖον ἀπῆλθεν εἰς Φλωρεντίαν ἔνθα καὶ ἀπέθανεν οὐδέποτε ἀναγνωρισθεὶς ἠγεμὼν παρὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν αὐλῶν.

Τέλος, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἑρρῖκος Βενέδικτος, ὁ ὕστατος τῶν Στυαρτῶν κληρονόμος, ἀφοῦ ἔζησεν ἐκ συντάξεως τρισχιλίων λιρῶν χορηγουμένης παρὰ τοῦ βασιλέως Γεωργίου τοῦ Γ', ἐξέπνευσεν ἐντελῶς λησμονηθεὶς καὶ κληροδοτῶν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἀνοβέρου πάντα τὰ λειμήλια τοῦ στέμματος, ἅτινα Ἰάκωβος ὁ Β' συνεπήνεγκε μεθ' ἑαυτοῦ μεταβὰς εἰς Εὐρώπην τῷ 1688, εἰς ἔνδειξιν βραδείας μὲν ἀλλ' ὁλοσχεροῦς ἀναγνωρίσεως τῆς νομιμότητος τῆς οἰκογενείας ἥτις διεδέξατο τὸν θρόνον.

Ἐν μέσῳ τῆς δυστυχοῦς ταύτης γενεᾶς ἡ Μαρία Στυάρτη ὑπῆρξεν ἡ προνομιοῦχος τῆς δυστυχίας. Ὅθεν ὁ Βραντὼμ εἶπε περὶ αὐτῆς· « Οἱ βουλόμενοι νὰ γράψωσι περὶ τῆς ἐπιφανοῦς ταύτης βασιλίδος τῆς Σκωτίας ἔχουσι δύο εὐρύτατα θέματα, τὸ τῆς ζωῆς καὶ τὸ τοῦ θανάτου αὐτῆς. » Διότι ὁ Βραντὼμ ἐγνώρισεν αὐτὴν ἐν μιᾷ τῶν ὀδυνηροτάτων περιπετειῶν τοῦ βίου της, δηλαδὴ ὅτε ἀπήρχετο ἐκ τῆς Γαλλίας εἰς Σκωτίαν.

Τῇ 9 αὐγούστου 1581, ἀφοῦ ἀπώλεσεν ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ ἔτει μητέρα καὶ σύζυγον, ἡ Μαρία Στυάρτη ἐπίκληρος τῆς Γαλλίας καὶ βασίλισσα τῆς Σκωτίας ἐν ἡλικίᾳ ἐννεακαίδεκα ἐτῶν, συνοδευομένη ὑπὸ τῶν καρδιναλίων τῆς Γυίζης καὶ τῆς Λωραίνης, θείων αὐτῆς, τοῦ δουκὸς καὶ τῆς δουκίσσης Γυίζης, τοῦ δουκὸς τῆς Ὠμάλης καὶ τοῦ κ. Νεμοὺρ ἀφίκετο εἰς Κάλαισον, ἔνθα ἀνέμενον αὐτὴν δύο πλοῖα, τὸ μὲν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Μεβιλλιὼν τὸ δὲ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ πλοιάρχου Ἀλβίζη. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ διέτριψεν ἓξ ἡμέρας. Τῇ δὲ 15 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς μετὰ θλιβερωτάτους ἀποχαιρετισμοὺς πρὸς τὴν οἰκογένειάν της, συνοδευομένη παρὰ τῶν κ. κ. Δ' Ὠμὰλ, Δ' Ἐλβὲφ, καὶ Ραμβίλ, μετὰ πλείστων εὐπατριδῶν, ἐν οἷς ἦσαν ὁ Βραντὼμ καὶ ὁ Σαβὰρ, ἐπέβη τοῦ πλοίου τοῦ Μεβιλλιὼν, ὅπερ ἀμέσως διετάχθη ν' ἀναχθῇ εἰς τὸ πέλαγος, τοῦθ' ὅπερ ἔπραξε διὰ τῆς κώπης, καθότι, τοῦ ἀνέμου σφοδροῦ ὄντος τὰ ἱστία δὲν ἐχρησίμευον.

Ἡ Μαρία Στυάρτη ἦτο τότε ἐν ἀκμῇ κάλλους, ἔτι λαμπροτέρου καθισταμένου διὰ τῶν πενθίμων αὐτῆς ἐνδυμάτων· κάλλους τοσοῦτον ἐξαισίου ὥστε διεγείρετο περὶ αὐτὴν γόητρον ἀκαταμάχητον ἀφ' οὗ οὐδεὶς τῶν πρὸς οὓς ἐδείχθη φιλάρεσκος διέφυγε, καὶ ὅπερ ἀπέβη σχεδὸν τοῖς πᾶσιν ὀλέθριον. Ὅθεν συνετέθη κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ᾄσμάτιον περὶ αὐτῆς, ὅπερ καθ' ἃ ὡμολόγουν καὶ αὐταὶ αἱ ἀντίζηλοι αὐτῆς περιεῖχε μόνην τὴν ἀλήθειαν.

Κατ' ἐκείνην λοιπὸν τὴν στιγμὴν, ἡ Μαρία Στυάρτη, φέρουσα τὸ μέγα λευκὸν πένθος αὐτῆς ἦτον ὑπέρ ποτε ὡραία· διότι θρόμβοι δακρύων ἔῤῥεον σιωπηλῶς ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, ἐνῷ σείουσα διὰ τῆς χειρὸς ῥινόμακτρον, ὀρθία ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τῆς πρύμνης, ἀπεχαιρέτιζεν αὐτὴ ἡ τοσούτῳ θλιβομένη ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει τοὺς τοσούτῳ θλιβομένους διότι ἔμενον. Τέλος, μετὰ παρέλευσιν ἡμισείας ὥρας, ἐξῆλθον τοῦ λιμένος, καὶ εὐρέθησαν εἰς τὸ πέλαγος.

Αἴφνης ἡ Μαρία ἤκουσε μεγάλας κραυγὰς ὄπισθέν της· πλοῖον πλέον πλησίστιον προσέκρουσεν ἐξ ἀπειρίας τοῦ πρωρέως κατὰ σκοπέλου, καὶ διερράγη, τρέμον δὲ καὶ γογγύζον ὡς τραυματισθεὶς ἄνθρωπος, ἤρξατο καταποντιζόμενον ἐν μέσῳ τῶν γόων ἅπαντος τοῦ πληρώματος.

Ἡ Μαρία ἔντρομος, ὠχρά, ἄλαλος καὶ ἀκίνητος ἐθεώρει αὐτὸ βαθμηδὸν ὑποβρύγιον γινόμενον, ἐνῷ τὸ δυστυχὲς πλήρωμα, ἐφ' ὅσον ἐξηφανίζετο ἡ τρόπις, ἀνέβαινεν εἰς τὰς κεραίας καὶ τοὺς προτόνους, ὅπως ἀναβάλῃ ἐπί τινα λεπτὰ τὴν ἀγωνίαν του· τέλος δὲ τρόπις, κεραῖαι, ἱστοί, πάντα κατεβαραθρώθησαν εἰς τὸ χαῖνον στόμα τοῦ Ὠκεανοῦ.

Ἐφάνησαν ἐπιπλέοντα πρὸς στιγμὴν μέλανά τινα σημεῖα ἐξαφανισθέντα καὶ αὐτὰ ἀλληλοδιαδόχως· εἶτα τὸ κῦμα ὤθησε τὸ κῦμα, καὶ οἱ θεαταὶ τοῦ φρικαλέου ἐκείνου δράματος, βλέποντες ἔρημον καὶ γαλήνιον τὸν Ὠκεανόν, ὡς εἰ οὐδὲν συνέβη, ἠρώτησαν ἑαυτοὺς μὴ δὲν ἦτον ὀπτασία ἐπιφανεῖσα καὶ ἐξαφανισθεῖσα.

— Φεῦ! ἐφώνησεν ἡ Μαρία καταπεσοῦσα καὶ ἐρείδουσα τοὺς δύο αὐτῆς βραχίονας ἐπὶ τῆς πρύμνης τοῦ πλοίου, ὁποῖος θλιβερὸς οἰωνὸς διὰ τόσῳ θλιβερὸν ταξείδιον. Εἶτα, ἀτενίζουσα αὖθις πρὸς τὸν λιμένα, ὅστις ἤρξατο φεύγων πρὸς τὸν ὁρίζοντα, τοὺς ἐπὶ μικρὸν ξηρανθέντας ὑπὸ τοῦ τρόμου καὶ πάλιν ὑγρανθέντας ὀφθαλμοὺς αὐτῆς· — Ὑγίαινε, Γαλλία, ἐψιθύρισεν, ὑγίαινε Γαλλία· καὶ ἐπὶ πέντε ὥρας ἔμενεν οὕτω κλαίουσα καὶ ψιθυρίζουσα· «Ὑγίαινε Γαλλία! ὑγίαινε Γαλλία!»

Τὸ σκότος ἐπῆλθεν, ἐκείνη δὲ ἐθρήνει εἰσέτι· καὶ τότε ἐπειδὴ τὰ ἀντικείμενα ἐξηλείφοντο καὶ ἐκαλεῖτο εἰς δεῖπνον·

— Τώρα τῷ ὄντι σὲ χάνω, φίλη Γαλλία, εἶπεν ἐγειρομένη, διότι ἡ ζυλότυπος νὺξ θέτει πέπλον ἐπὶ πέπλου, μέλανα πέπλον ῥίπτουσα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν. Ὑγίαινε λοιπὸν ὑστάτην φοράν, προσφιλής μοι Γαλλία, διότι ποτὲ πλέον δὲν θὰ σὲ ἐπανίδω.

Ταῦτα εἰποῦσα κατέβη λέγουσα ὅτι ἦτον ὅλως τὸ ἐναντίον τῆς Διδοῦς, ἥτις μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Αἰνείου, ἐθεώρει μόνα τὰ κύματα, ἐνῷ ἐκείνη, ἡ Μαρία, δὲν ἠδύνατο ν' ἀποσπάσῃ τῆς γῆς τὰ βλέμματα.

Τότε πάντες ἐσχημάτισαν κύκλον περὶ αὐτήν. Ἀλλ' ἐκείνη ὁλονὲν ἐπὶ μᾶλλον θλιβομένη, ἀδυνατοῦσα ν' ἀποκριθῇ, διότι κατεπνίγετο ὑπὸ τῶν δακρύων, μόλις ἔτρωγε· καὶ στήσασα κλίνην ὑπὸ τὴν πρύμναν προσεκάλεσε τὸν πηδαλιοῦχον, καὶ διέταξεν αὐτὸν ἂν ἔβλεπεν εἰσέτι τὴν ξηράν, ἀνατελλούσης τῆς ἡμέρας, ν' ἀφυπνίσῃ αὐτὴν ἀμέσως.

Κατὰ τοῦτο δὲ ἠὐνόησεν ἡ τύχη τὴν Μαρίαν· διότι, τοῦ ἀνέμου κοπάσαντος, τὸ πλοῖον εὑρέθη ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἐξωθεν τῆς Γαλλίας εἰσέτι.

Μεγάλως δ' ἐχάρη ἡ Μαρία, ὅτε, ἀφυπνισθεῖσα ὑπὸ τοῦ πηδαλιούχου, ὅστις δὲν ἐλησμόνησε τὴν διαταγὴν αὐτῆς, ἠγέρθη ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ διὰ μέσου τοῦ ἀνοιχθέντος παραθύρου εἶδεν ἅπαξ ἔτι τὴν προσφιλῆ ἀκτήν.

Ἀλλὰ περὶ τὴν πέμπτην πρὸ μεσημβρίας, τοῦ ἀνέμου πνεύσαντος, τὸ πλοῖον ἀπεμακρύνθη ταχέως, ἡ δὲ γῆ ἀπεκρύβη, καὶ ἡ Μαρία κατεκλίθη αὖθις ὠχρὰ ὡσεὶ νεκρὰ καὶ ψιθυρίζουσα·

— Ὑγίαινε Γαλλία! δὲν θὰ σ' ἐπανίδω πλέον.

Τῷ ὄντι, ἐν τῇ οὕτω περισπουδάστῳ αὐτῇ Γαλλίᾳ διέρρευσαν τὰ κάλλιστα ἔτη τοῦ βίου αὐτῆς.

Γεννηθεῖσα ἐν μέσῳ τῶν πρώτων θρησκευτικῶν ταραχῶν, παρὰ τὴν κλίνην τοῦ θνήσκοντος πατρὸς αὐτῆς ἐπέπρωτο νὰ ἴδῃ τὸ πένθος ἀπὸ τῆς κοιτίδος μέχρι τοῦ τάφου ἐκτεινόμενον, ἡ δ' ἐν Γαλλίᾳ διαμονή της ἦτον ἀκτὶς ἡλίου ἐν τῇ νυκτὶ αὐτῆς.

Ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἡ συκοφαντία κατεδίωξεν αὐτήν, τοσούτῳ δὲ γενικῶς διεδόθη ἡ φήμη ὅτι εἶχε σωματικὸν ἐλάττωμα κωλύον αὐτὴν τοῦ νὰ ζήσῃ ἐν τῷ κόσμῳ, ὥστε ἡμέραν τινὰ ἡ μήτηρ αὐτῆς Μαρία Γυίζη ἀγανακτήσασα ἐκ τῶν διαδιδομένων ψευδῶν, ἐγύμνωσεν αὐτὴν ἀπὸ τῶν σπαργάνων καὶ τὴν ἔδειξε γυμνὴν τῷ πρεσβευτῇ τῆς Ἀγγλίας, ὅστις ἐζήτει αὐτὴν εἰς γάμον ἐκ μέρους τοῦ Ἐρρίκου Η' διὰ τὸν πρίγκηπα τῆς Οὐαλλίας μόλις πενταετῆ τὴν ἡλικίαν καὶ ἐκεῖνον.

Στεφθεῖσα ἐν ἡλικίᾳ ἐννέα μηνῶν ὑπὸ τοῦ καρδιναλίου Βεατών, ἀρχιεπισκόπου τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, ἐκλείσθη ἀμέσως ὑπὸ τῆς μητρὸς, φοβουμένης ἀπιστίαν τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας, ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Στίρλιγγ.

Μετὰ παρέλευσιν δύο ἐτῶν μὴ νομίζουσα ἱκανῶς ἀσφαλῆ τὸν πύργον τοῦτον μετήγαγεν αὐτὴν εἰς νῆσον τῆς λίμνης Μενταίθ, ἔνθα ἦν μοναστήριον, τὸ μόνον ὑπάρχον ἐκεῖ κτίριον ἐχρησίμευσεν ὡς ἄσυλον εἰς τὴν βασιλόπαιδα καὶ τέσσαρα κοράσια γεννηθέντα τὸ αὐτὸ ἔτος μετ' αὐτῆς, φέροντα τὸ γλυκὺ τῆς Μαρίας ὄνομα, καὶ ὀφείλοντα νὰ περιβάλλωσιν αὐτήν, εἴτε

ἐν εὐτυχίαις, εἴτε ἐν ἀτυχίαις, ὠνομάζοντο αἱ Μαρίαι τῆς βασιλίσσης.

Ἦσαν δὲ αὗται ἡ Μαρία Λιβιγκστών, ἡ Μαρία Φλέμιγκ, ἡ Μαρία Σεϋτών καὶ ἡ Μαρία Βεατών.

Ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἔμεινε μέχρις οὗ, τοῦ κοινοβουλίου ἐπιδοκιμάσαντος τὸν γάμον αὐτῆς μετὰ τοῦ ἐπιδόξου διαδόχου τοῦ γαλλικοῦ θρόνου, υἱοῦ τοῦ Ἑρρίκου Β', μετήχθη εἰς τὸν πύργον Δουμβαρτών, ἔνθα ἀνέμενε τὴν ὥραν τῆς ἀναχωρήσεως.

Ἐνταῦθα δὲ παρεδόθη τῷ Βρεζὲ ζητοῦντος αὐτὴν ἐκ μέρους τοῦ Ἑρρίκου Β'.

Ἀναχωρήσασα διὰ τῶν ἐν τῷ στόματι τοῦ Κλύδου προσωρμισμένων γαλλικῶν πλοίων, ἡ Μαρία ἀφοῦ κατεδιώχθη ἐπιμόνως ὑπὸ τοῦ ἀγγλικοῦ στόλου, εἰσῆλθε τῇ 15 αὐγούστου 1548 εἰς τὸν λιμένα τῆς Βρέστης, ἓν ἔτος μετὰ τὴν θανάτωσιν Φραγκίσκου τοῦ Α'.

Ἐκτὸς τῶν τεσσάρων Μαριῶν τῆς βασιλίσσης, τὰ πλοῖα ἔφερον εἰς Γαλλίαν τρεῖς ἔτι τῶν νόθων αὐτῆς ἀδελφῶν, ἐν οἷς καὶ τὸν προεστῶτα τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου Ἰάκωβον Στυάρτην, ὅστις ὕστερον ἐξώμοσε τὸ καθολικὸν δόγμα, φέρων δὲ τὸν τίτλον ἀντιβασιλέως καὶ τὸ ὄνομα τοῦ νόμιμος Μυρράη ἐγένετο τοσοῦτον ὀλέθριος τῇ δυστυχεῖ Μαρίᾳ.

Ἀπὸ τῆς Βρέστης ἡ Μαρία μετέβη εἰς Ἅγιον Γερμανὸν τῆς Λάγης, ἔνθα ὁ ἄρτι ἀναγορευθεὶς Ἑρρίκος Β' φιλοφρονέστατα ὑποδεξάμενος ἔπεμψεν αὐτὴν εἰς μονὴν ἐν ᾗ ἀνετρέφοντο αἱ κληρονόμοι τῶν ἐπιφανεστάτων οἴκων τῆς Γαλλίας. Ἐνταῦθα ἀνεπτύχθησαν αἱ ἀρεταὶ τῆς Μαρίας.

Γεννηθεῖσα μετὰ καρδίας γυναικὸς καὶ κεφαλῆς ἀνδρὸς ἡ Μαρία ἐκτήσατο οὐ μόνον πάντα τὰ προσόντα μελλούσης βασιλίσσης ἀλλὰ καὶ γνώστεις τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν.

Ὅθεν ἐν ἡλικίᾳ τεσσαρωνκαίδεκα ἐτῶν ἀπήγγειλεν ἐντὸς αἰθούσης τοῦ Λούβρου, ἐνώπιον Ἑρρίκου τοῦ Β', τῆς ἀπὸ Μεδίκων Αἰκατερίνης καὶ πάσης τῆς αὐλῆς, αὐτοσχέδιον λατινικὸν λόγον ἐν ᾧ ὑπεστήριζεν ὅτι ἐμπρέπει ταῖς γυναιξὶν ἡ τῶν γραμμάτων καλλιέργεια καὶ ὅτι εἶναι ἄδικον, τυραννικὸν τὸ ἀφαιρεῖν ἀπὸ τῶν ἀνθῶν τὴν εὐωδίαν διὰ τοῦ περιορισμοῦ τῶν νεανίδων ἐντὸς τῶν κατ' οἶκον ἀσχολιῶν.

Ἐννοεῖται δὲ ὁποίας ἔτυχεν ὑποδοχῆς ἡ ἐπίδοξος βασίλισσα τοιαύτην ὑποστηριζουσα θέσιν, ἐν τῇ λογιωτέρᾳ καὶ σχολαστικωτέρᾳ αὐλῇ τῆς Εὐρώπης.

Μεταξὺ τῆς φιλολογίας τοῦ Ῥαβελαὶ καὶ τοῦ Μαρότου ἤτις ἐρρέπε πρὸς τὴν παρακμήν, καὶ τῆς τοῦ Ρονσάρδου καὶ τοῦ Μονταίγνου, οἵτινες ἔβαινον πρὸς τὸ ἀπόγαιον σημεῖον τῆς ἀκμῆς αὐτῶν, ἡ Μαρία ἐγένετο βασίλισσα τῆς ποιήσεως, λίαν ὀ' εὐτυχὴς ἤθελε λογίζεσθαι ἂν οὐδέποτε ἔφερεν ἄλλο στέμμα παρὰ τὸ καθ' ἑκάστην ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς τιθέμενον ὑπὸ τοῦ Ρονσάρδου, Βελλαὶ, Μαιζὼν Φλὲρ καὶ Βραντώμ. Ἀλλὰ « τὸ πεπρωμένον οὐ πῦρ οὐ σιδηροῦν σχήσει τεῖχος. »

Ἐν μέσῳ τῶν ἑορτῶν ἃς ἠγωνίζετο ν' ἀναστήσῃ ὁ θνήσκων ἱπποτισμὸς, ἐπῆλθεν ὁ ὀλέθριος ἱππικὸς ἀγὼν τῶν Τουρνέλλων· Ἑρρῖκος ὁ Β', τρωθεὶς τὸ πρόσωπον ὑπὸ ῥήγματος λόγχης, ἀνεπαύθη πρωΐμως παρὰ τοὺς προγόνους αὐτοῦ, ἡ δὲ Μαρία Στυάρτη ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῆς Γαλλίας, ἔνθα ἀπὸ τοῦ πένθους τοῦ Ἑρρίκου μετέβη εἰς τὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ ἀπὸ τούτου εἰς τὸ τοῦ συζύγου της.

Τὴν ἀπώλειαν ταύτην ἡ Μαρία ᾐσθάνθη καὶ ὡς γυνὴ καὶ ὡς ποιήτρια· ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῆς ἐξεχύθησαν πικρὰ ὀάκρυα καὶ ἐναρμόνιοι γογγυσμοί.

« Τότε, λέγει ὁ Βραντὼμ, ἦτο καλλίστη τὴν ὄψιν· καθότι ἡ λευκότης τοῦ προσώπου αὐτῆς ἀνθημιλλᾶτο πρὸς τὴν λευκότητα τοῦ πέπλου αὐτῆς, ἥτις ἐπὶ τέλους ἠττᾶτο καὶ τὸ χιονόλευκον πρόσωπον ἀνεδείκνυτο πολλῷ ὑπέρτερον τὴν λευκότητα. Οὕτω, προστίθησιν, ἀφ' ὅτου ἐχήρευσεν ἔβλεπον αὐτὴν ὠχρὰν ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν Σκωτίᾳ, ὅπου ἐδέησε νὰ μεταβῇ ἐντὸς ὀκτωκαίδεκα μηνῶν, πρὸς μεγίστην αὐτῆς θλῖψιν, καὶ μετὰ τὴν χηρείαν αὐτῆς, ὅπως εἰρηνεύσῃ τὸ βασίλειόν της ταρασσόμενον ὑπὸ θρησκευτικῶν διαιρέσεων. Καὶ ὅμως φεῦ! οὔτε ἐπεθύμει οὔτε ἤθελε τοῦτο, καὶ πολλάκις εἶδον αὐτὴν φοβουμένην τὴν τοιαύτην ἀναχώρησιν· διότι ἐπεθύμει ἑκατοντάκις περισσότερον νὰ μείνῃ ἐν Γαλλίᾳ ἁπλῆ ἐπίκληρος χήρα, ἀρκουμένη εἰς τὸ εἰσόδημα τῆς Τουραίνης καὶ τοῦ Ποατοῦ ἢ νὰ βασιλεύσῃ ἐν τῇ ἀγρίᾳ αὐτῆς χώρᾳ· ἀλλ' οἱ θεῖοι αὐτῆς, τινὲς τούτων τοὐλάχιστον εἰ μὴ πάντες, συνεβούλευσαν καὶ ἔβιασαν μάλιστα αὐτὴν νὰ μεταβῇ εἰς Σκωτίαν μετανοήσαντες ὕστερον πικρῶς. »

Ἡ Μαρία ὑπήκουσεν, ὡς εἴδομεν, καὶ ἀνεχώρησεν ὑπὸ τοιούτους οἰωνοὺς, ὥστε, ὅτε ἀπεκρούβη ἡ ξηρὰ, μικροῦ δεῖν ἀπέθνησκε.

Τότε δὲ ἡ ὅλως ποιητικὴ ἐκείνη ψυχὴ ἀνέπεμψε τοὺς ἑξῆς στίχους·

Χαῖρε ·γελόεσσα Γαλλία
χαῖρε πατρίς μου προσφιλής,
Ὅπου διῆλθεν εὐτυχὴς
ἡ παιδική μου ἡλικία.
Χαῖρε Γαλλία, χαίρετε ὡραῖαι μου ἡμέραι.
Τὸ ἥμισύ μου ἔλαβε τὸ ποντοπόρον πλοῖον
καὶ φέρεις εἰς τοὺς κόλπους σου τοῦ ἄλλου τὸ μνη-
[μεῖον·
Τὸ ἄλλο τοῦτο πρὸς μικρὰν ἐνθύμησίν μου φέρε.

—

Τὸ ἥμισυ τοῦτο ἑαυτῆς ὅπερ ἡ Μαρία κατέλειπεν ἐν Γαλλίᾳ ἦτο τὸ σῶμα τοῦ νέου βασιλέως ὅστις συμπαρέσυρε μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὸν τάφον πᾶσαν τὴν εὐτυχίαν τῆς δυστήνου Μαρίας.

Ἡ Μαρία μίαν μόνην ἔτρεφεν ἐλπίδα, ὅτι ἡ θέα ἀγγλικοῦ στόλου θὰ ἠνάγκαζε τὸν στολίσκον αὐτῆς ν' ἀνακρούσηται πρύμναν· ἀλλ' ἔδει νὰ πληρωθῇ τὸ πεπρωμένον.

Ἀσυνήθης ὁμίχλη κατὰ τὴν θερινὴν ὥραν τοῦ ἔτους ἐξετάθη ἐφ' ὅλου τοῦ πορθμοῦ· ἦτο δὲ τοσούτῳ πυκνὴ ὥστε δὲν ἐφαίνετο ἀπὸ τῆς πρύμνης ὁ ἱστός. Διήρκεσε δὲ καθ' ὅλην τὴν κυριακὴν ἥτις ἦτον ἡ ἐπιοῦσα τῆς ἀναχωρήσεως καὶ διεσκεδάσθη μόλις τὴν δευτέραν κατὰ τὴν ὀγδόην ὥραν πρὸ μεσημβρίας.

Ὁ στολίσκος ὅστις καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο ἔπλεε τυχαίως εὑρέθη ἐν μέσῳ τοσούτῳ πολυαρίθμων σκοπέλων, ὥστε, ἂν ἡ ὁμίχλη διήρκει ὀλίγα εἰσέτι λεπτά, τὸ πλοῖον θὰ ἐξωκελλεν ἀφεύκτως ἐπὶ βράχου καὶ θὰ κατεποντίζετο ὡς τὸ πρὸ τοῦ λιμένος πλοῖον. Ἕνεκα τῆς αἰθρίας ταύτης ὁ πρωρεὺς ἀνεγνώρισε τὰς ἀκτὰς τῆς Σκωτίας, καὶ μετὰ μεγάλης δεξιότητος διευθύνων τὰ τέσσαρα πλοῖά του διὰ μέσου τῶν σκοπέλων προσωρμίσθη τῇ 20 αὐγούστου εἰς Λείθαν, ἔνθα οὐδὲν ἡτοιμάσθη πρὸς ὑποδοχὴν τῆς βασιλίσσης.

Οὐχ ἧττον ὅμως ἅμα τῇ ἀφίξει αὐτῆς οἱ προΰχοντες τῆς πόλεως συνῆλθον καὶ ἐδεξιώθησαν αὐτήν. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο συνήγαγον ἀθλίας τινὰς ἡμιόνους, ὧν αἱ ἱπποσκευαὶ ἦσαν παμπάλαιοι, ὅπως ὁδηγήσωσι τὴν βασίλισσαν εἰς Ἐδιμβοῦργον.

Ταῦτα ἰδοῦσα ἡ Μαρία δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ κλαύσῃ πάλιν· διότι ἀνεμιμνήσκετο τῆς ἐν Γαλλίᾳ λαμπρότητος καὶ πολυτελείας, καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως ἡ Σκωτία ἐνεφανίζετο πρὸ αὐτῆς ἐν πάσῃ τῇ ἀθλιότητι. Τῇ ἐπαύριον ἔμελλε νὰ ἐμφανισθῇ ἐν πάσῃ τῇ θηριωδίᾳ.

Ἀφοῦ διῆλθεν ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Ὁλυρούδ νύκτα καθ' ἣν, λέγει ὁ Βραντώμ, πεντακόσιοι ἕως ἑξακόσιοι ἀχρεῖοι τῆς πόλεως, ἀντὶ ν' ἀφήσωσιν αὐτὴν νὰ κοιμηθῇ, ἐπαιάνιζον ὑπὸ τὰ παράθυρα αὐτῆς ἀθλίαν μουσικήν, ἐπεθύμησε ν' ἀκροασθῇ τῆς θείας λειτουργίας.

Δυστυχῶς ὁ λαὸς τοῦ Ἐδιμβούργου ἀνῆκε σχεδὸν καθ' ὁλοκληρίαν εἰς τὴν ἀναμορφωθεῖσαν θρησκείαν· ὅθεν, ἐκμανεὶς διότι ἡ βασίλισσα ἐκ πρώτης ἀφετηρίας ἔδιδε τὸ τεκμήριον τοῦτο τοῦ παπισμοῦ, εἰσήλασε διὰ τῆς βίας εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὡπλισμένος δι' ἐγχειριδίων, λίθων καὶ ῥοπάλων, ὅπως φονεύσῃ τὸν δυστυχῆ ἱερέα της, ὅστις κατέφυγε παρὰ τῇ βασιλίσσῃ, ἐνῷ ὁ ἀδελφὸς τῆς Μαρίας, ὁ ἡγούμενος τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, ὅστις ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου εἶχε μείζονα κλίσιν πρὸς τὸ στρατιωτικὸν ἢ τὸ ἐκκλησιαστικόν, ἔδραξε ξίφος, καὶ παρεμβὰς μεταξὺ τοῦ λαοῦ ἐκήρυξεν ὅτι θὰ φονεύσῃ ἰδιοχείρως τὸν πρῶτον ὅστις προχωρήσῃ ἐν βήματι. Ἡ εὐστάθεια αὕτη μετὰ τοῦ ἀξιοπρεποῦς καὶ ἐπιβλητικοῦ ὕφους τῆς βασιλίσσης, ἀνεχαίτισε τὸν ζῆλον τῶν νέων ἀναμορφωτῶν.

Διότι, ὡς εἴπομεν, ἡ Μαρία ἀφίκετο ἐν μέσῳ τοῦ ἀναβρασμοῦ τῶν πρώτων θρησκευτικῶν πολέμων. Ἔνθερμος καθολική, ὡς πᾶσα ἡ μητρική αὐτῆς οἰκογένεια, ἐνέπνεε τοῖς Οὐγενότοις σπουδαιοτάτους φόβους· ὅθεν φήμη διεσπάρη ὅτι ἡ Μαρία, ἀντὶ νὰ προσορμισθῇ εἰς Λείθαν, καθὼς ἠναγκάσθη ἐκ τῆς ὁμίχλης, ὤφειλε νὰ προσεγγίσῃ εἰς Ἀβερδήνην, ἔνθα, ἔλεγον, θὰ εὕρισκε τὸν κόμητα Οὔντλην, ἕνα τῶν πιστῶν εἰς τὸ καθολικὸν δόγμα πατρικίων ὅστις μετὰ τὴν οἰκογένειαν τῶν Ἀμιλτώνων, ἦτον ὁ πλησιέστερος καὶ ἰσχυρότερος συγγενὴς τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας.

Ὑπὸ τούτου βοηθουμένη καὶ εἰκοσακισχιλίων στρατιωτῶν τοῦ βαρόνος, θὰ ἐπορεύετο ἐπὶ τὸ Ἐδιμβοῦργον καὶ θὰ ἐγκαθίστη τὴν καθολικὴν θρησκείαν καθ' ὅλην τὴν Σκωτίαν. Τὰ πράγματα ἀπέδειξαν μετ' οὐ πολὺ ὅτι ἡ κατηγορία αὕτη ἦτο ψευδής.

Ἡ Μαρία ἠγάπα πολύ, ὡς εἴπομεν, τὸν ἡγούμενον τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, ὅστις ἦτον υἱὸς Ἰακώβου τοῦ Ε' καὶ εὐγενοῦς ἀπογόνου τῶν κομήτων τοῦ Μάρ, ἥτις ἦτο περικαλλεστάτη, κατὰ τὴν νεότητα αὐτῆς, καὶ ἥτις παρὰ τὸν γνωστότατον πρὸς αὐτὴν ἔρωτα Ἰωακώβου τοῦ Ε' καὶ τὸ τέκνον ὅπερ ἐγένετο τούτου καρπός, ἐνυμφεύθη οὐχ ἧττον τὸν λόρδον Δούγλαν Δὲ Λόχλεβεν, ἐξ οὗ ἔγέννησε δύο ἄλλους υἱούς, τὸν πρωτότοκον, ὀνόματι Οὐίλλιαμς καὶ τὸν ὑστερότοκον Γεώργιον, οἵτινες οὕτως ἦσαν ἐξά-

δελφοι τοῦ ἀντιβασιλέως. Ὅθεν μόλις ἀναβᾶσα εἰς τὸν θρόνον, ἡ Μαρία ἀπέδωκε τῷ ἡγουμένῳ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου τὸν τίτλον τοῦ κόμητος Μάρ, ὅστις ἀνῆκεν εἰς τοὺς πρὸς μητρὸς συγγενεῖς αὐτῆς καὶ ἐπειδὴ ὁ τοῦ κόμητος Μυρράη ἐχήρευσεν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ περιβοήτου Θωμᾶ Ραδόλφου, ἡ Μαρία ἕνεκα τῆς ἀδελφικῆς αὐτῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Ἰάκωβον Στυάρτην, δὲν ἐβράδυνε νὰ προσθέσῃ τὸν τίτλον τοῦτον εἰς ὅσους ἐκόσμουν ἤδη αὐτήν.

Ἀλλ' ἐνταῦθα τὸ πρᾶγμα ἀπέβαινε δυσχερὲς καὶ μᾶλλον πολύπλοκον· διότι ὁ νέος κόμης τῶν ἀληθῶν σκοπῶν τῆς περιοδείας ταύτης, καθ' ὅσον μάλιστα ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰωάννης Γόρδων, ἕνεκα καταχρήσεών τινων ἐν τῇ ἐξουσίᾳ, κατεδικάσθη εἰς προσωρινὴν φυλάκισιν Οὐχ ἧττον ὅμως ἐδείχθη εὐπειθέστατος τῇ βασιλίσσῃ, πέμψας εἰς προϋπάντησιν αὐτῆς διαγγελεῖς προσκαλοῦντας αὐτὴν ν' ἀναπαυθῇ εἰς τὸν πύργον του, καὶ αὐτοπροσώπως ἀκολουθῶν αὐτοὺς ἵνα διὰ ζώσης φωνῆς ἐπαναλάβῃ τὴν πρόσκλησιν.

Δυστυχῶς ὅμως καθ' ἣν ἀκριβῶς στιγμὴν συνήντα τὴν βασίλισσαν, ὁ διοικητὴς τῆς Ἰμ-



Ἐπίβη τοῦ πλοίου τοῦ Μεδιλλίων. Σελ.—369.

Μυρράης ἔχων τὸν γνωστὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα, δὲν ἦτον ἄνθρωπος ἀρκούμενος εἰς τὸν τίτλον τῶν γαιῶν αὐτοῦ· ἄρα αἱ γαῖαι αἵτινες ἀνῆκον εἰς τὸ στέμμα ἀπὸ τῆς ἐξαλείψεως τοῦ ἄρρενος κλάδου τῶν ἀρχαίων κομήτων, κατελαμβάνοντο βαθμηδὸν ὑπὸ κραταιῶν γειτόνων, ἐν οἷς εὑρίσκετο ὁ περιβόητος κόμης Οὔντλη περὶ οὗ ἤδη ἐλαλήσαμεν· ἐκ δὲ τούτου προέκυψεν ὅτι ἐπειδή, ὡς ἔκρινεν ἡ βασίλισσα, αἱ διαταγαὶ αὐτῆς ἤθελον εὕρει προσκόμματα, προφασιζομένη ὅτι θὰ ἐπισκεφθῇ τὰς βορείους αὐτῆς κτήσεις ἐγένετο ἡγέτις στρατοῦ διοικουμένου ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς κόμητος Μὰρ καὶ Μυρράη.

Ὁ δὲ κόμης Οὔντλης οὐδόλως ἠπατήθη περὶ βερνέσσης, ἄνθρωπος ἀφοσιωμένος αὐτῷ, ἠρνεῖτο τῇ Μαρίᾳ τὴν εἴσοδον τοῦ πύργου καίπερ βασιλικοῦ ὄντος.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ Μυρράης φρονιῶν ὅτι τοιοῦτοι ἀντάρται δὲν ἦσαν ἐπιεικείας ἄξιοι ἐκαρατόμησεν αὐτὸν ὡς ἔνοχον ἐσχάτης προδοσίας.

Τὸ νέον τοῦτο δεῖγμα τῆς ἀκλονήτου εὐσταθείας ἀπέδειξε τῷ Οὔντλῃ ὅτι ἡ νεαρὰ ἄνασσα δὲν εἶχε τὴν διάθεσιν ν' ἀφήσῃ τοῖς ἀριστοκράταις τὴν ὑπερτάτην σχεδὸν ταύτην ἐξουσίαν ἣν ἐταπείνωσεν ὁ πατὴρ αὐτῆς· ὅθεν, παρὰ τὴν εὐμενεστάτην ὑποδοχὴν ἧς ἔτυχεν, ἐπειδὴ ἔμαθεν εὑρισκόμενος ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ὅτι ὁ υἱός του τῆς εἰρκτῆς ἀποδρὰς ἐγένετο ἀρχηγὸς τῶν

ὑποτελῶν αὐτοῦ, ἐφοβήθη μὴ τὸν ὑπολάβωσιν, ὡς ἦτον ἀναμφιβόλως, συνένοχον τῆς ἀποστασίας, καὶ ἀνεχώρησε τὴν αὐτὴν νύκτα, ἵνα ἀναλάβῃ τὴν διοίκησιν τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ, ἀπόφασιν ἔχων, ἐπειδὴ ἡ Μαρία εἶχε μεθ' ἑαυτῆς ἑπτὰ μόλις ἢ ὀκτὼ χιλιάδας ἀνδρῶν, νὰ δοκιμάσῃ τὴν τύχην μάχης, κηρύττων ὅμως, ὡς ὁ Βούκλευ, ὅτε ἐπειράθη ν' ἀποσπάσῃ τὸν Ἰάκωβον Ε' τῶν χειρῶν τῶν Δούγλας, ὅτι δὲν ἔτρεφε μῖσος κατὰ τῆς βασιλίσσης ἀλλὰ κατὰ μόνου τοῦ ἀντιβασιλέως ὅστις εἶχεν αὐτὴν ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν του καὶ διέστρεφε τὰς ἀγαθὰς προθέσεις της.

Ὁ Μυρράης ὅστις ἐγίνωσκεν ὅτι πολλάκις πᾶσα ἡ εἰρήνη τῆς βασιλείας ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῆς ἐν ἀρχῇ ἀναπτυσσομένης εὐσταθείας, συνεκάλεσεν ἀμέσως πάντας τοὺς βαρῶνας τῶν βορείων χωρῶν ὧν αἱ γαῖαι ἔκειντο πλησίον τῶν ἑαυτοῦ ἵνα στρατεύσῃ κατὰ τοῦ Οὔντλη· πάντες δ' ὑπήκουσαν, διότι ὁ οἶκος Γορδώνων ἦτον ἤδη τοσοῦτῳ κραταιὸς ὥστε ἕκαστος ἐφοβεῖτο μὴ καταστῇ ἔτι κραταιότερος· ἀλλ' ὅμως προφανὲς ἦτον ὅτι ἂν ὑπῆρχε μῖσος κατὰ τοῦ ὑποτελοῦς δὲν ὑπῆρχε μεγάλη συμπάθεια ὑπὲρ τῆς βασιλίσσης καὶ ὅτι οἱ πλεῖστοι ἤλθον ἄνευ σταθερῶν φρονημάτων καὶ ἀναμένοντες τὴν πορείαν τῶν περιστάσεων.

Οἱ δύο στρατοὶ συνηντήθησαν πλησίον τῆς Ἀβερδήνης· ὁ Μυρράης διέθεσεν ἀμέσως τὰ ἐξ Ἐδιμβούργου στρατεύματα περὶ ὧν ἦτον ἀσφαλὴς, ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὑψώματος, καὶ παρέταξε κλιμακηδὸν ἐπὶ τῆς κλιτύος τοῦ λόφου πάντας τοὺς βορείους συμμάχους αὐτοῦ· ὁ Οὔντλης ἐπορεύθη κατ' αὐτῶν ἀποφασιστικῶς καὶ ἐπετέθη κατὰ τῶν γειτόνων αὐτοῦ ὀρεινῶν, οἵτινες μετὰ βραχεῖαν ἀντίστασιν ὑπεχώρησαν ἀτάκτως. Παρευθὺς δὲ οἱ στρατιῶται αὐτοῦ ἔβριψαν τὰς λόγχας, ἐξεφούλκησαν καὶ κράζοντες Γόρδων, Γόρδων! κατεδίωξαν τοὺς φυγάδας, καὶ ἤδη ἐνόμιζον ὅτι ἐκέρδησαν τὴν μάχην, ὅτε προσέκρουσαν αἴφνης ἐπὶ τοῦ στρατιωτικοῦ σώματος τοῦ Μυρράη, ὅπερ ἔμεινεν ἀκίνητον ὡς σιδηροῦς προμαχῶν, καὶ διὰ τῶν μακρῶν αὐτοῦ λογχῶν εὐχερῶς ὑπερίσχυε τῶν ἀντιπάλων ὡπλισμένων διὰ μόνων τῶν δοράτων αὐτῶν.

Τότε ἦλθεν ἡ σειρὰ τοῦ Γόρδωνος νὰ ὀπισθοχωρήσῃ, τοῦθ' ὅπερ βλέπουσαι αἱ βόρειαι φυλαὶ συνεπυκνώθησαν καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὴν συμπλοκὴν, ἑκάστου στρατιώτου φέροντος κλάδον ἐρείκης εἰς τὸν πῖλον διὰ νὰ γνωρίζηται ὑπὸ τῶν συστρατιωτῶν· οἱ ὀρεινοὶ ἐβροβόλησαν ἀπὸ τοῦ λόφου ὡς χειμάρρος παρασύροντες πᾶν τὸ ἀνθιστάμενον.

Τότε ὁ Μυρράης βλέπων ὅτι ἐπέστη ἡ στιγμὴ νὰ μεταβάλῃ τὴν ἧτταν εἰς φυγὴν ἐφώρμησε μετὰ παντὸς τοῦ ἱππικοῦ· ὁ δὲ Οὔντλης ὅστις ἦτο λίαν εὔσαρκος καὶ βαρύτατα ὡπλισμένος, ἔπεσε καὶ συνετρίβη ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν ἵππων.

Ὁ Ἰωάννης Γόρδων, αἰχμαλωτευθεὶς κατὰ τὴν φυγὴν αὐτοῦ ἐκαρατομήθη μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐν Ἀβερδήνῃ· ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ νεώτατος ἔτι ὢν δὲν ὑπέστη τὴν αὐτὴν ποινὴν ἀλλ' ἐκλείσθη προσωρινῶς ἐντὸς εἱρκτῆς καὶ ἐθανατώθη ὕστερον ἀκριβῶς καθ' ἣν ἡμέραν ἐγένετο ἑκκαιδεκαέτης τὴν ἡλικίαν.

Ἡ Μαρία παρέστη εἰς τὴν μάχην, ἡ δὲ ἀταραξία καὶ ἡ γενναιότης ἣν ἐνεδείξατο ζωηρὰν ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν τοῖς ἀγρίοις προμάχοις αὐτῆς, οἵτινες καθ' ὅλην τὴν ὁδὸν ἤκουον αὐτῆς λεγούσης ὅτι ἐπεθύμει νὰ ἦναι ἀνὴρ ὅπως διέρχηται τὰς μὲν ἡμέρας ἔφιππος τὰς δὲ νύκτας ὑπὸ σκηνὴν καὶ φέρῃ θώρακα ἀλυσιδωτὸν ἐπὶ τοῦ σώματος, κράνος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἀσπίδα ἐν χειρὶ καὶ πλατὺ ξίφος παρὰ τὴν πλευράν.

Ἡ Μαρία εἰσῆλθεν εἰς Ἐδιμβοῦργον ἐν μέσῳ τοῦ γενικοῦ ἐνθουσιασμοῦ· διότι ἡ στρατεία ἐκείνη κατὰ τοῦ κόμητος Οὔντλη, ὅστις ἦτο καθολικὸς κατέστη δημοκρατικωτάτη παρὰ τοῖς κατοίκοις τοῦ Ἐδιμβούργου, οἵτινες δὲν ἐνόουν τὰ ἀληθῆ αἴτια ἐξ ὧν προῆλθε.

Ἦσαν ἀναμεμορφωμένοι, ὁ κόμης ἦτο παπιστὴς· εἶχον ἕνα ἐχθρὸν ὀλιγώτερον· ἰδοὺ τί μόνον ἐσκέφθησαν.

Ὅθεν οἱ Σκῶτοι ἐν μέσῳ τῶν ἀνευφημιῶν αὐτῶν ἐξέφρασαν εἴτε διὰ ζώσης φωνῆς εἴτε δι' ἀναφορῶν ὅτι ἐπεθύμουν νὰ ἔλθῃ εἰς δευτέρου γάμου κοινωνίαν ἡ βασίλισσα αὐτῶν, ἥτις ἔμεινεν ἄτεκνος ἐκ τοῦ Φραγκίσκου Β'.

Ἡ Μαρία συγκατένευσε, καὶ ἐνδιδοῦσα εἰς τὰς συνετὰς συμβουλὰς τῶν περὶ αὐτὴν ἀπεφάσισε νὰ συμβουλευθῇ περὶ τοῦ γάμου τούτου τὴν Ἐλισάβετ, ἥτις, ὡς ἐγγόνη τοῦ Ἑρρίκου Ζ', ἦτο διάδοχος ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἀπέθνησκεν ἄκληρος ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας· δυστυχῶς δὲν ἔδειξε πάντοτε τοιαύτην περίσκεψιν· διότι ἀποθανούσης τῆς Μαρίας Τυδορίδος, ἥτις ἀπεκαλεῖτο αἱματηρὰ Μαρία, ἀπῄτησε τὸν θρόνον Ἑρρίκου τοῦ Η', καὶ ἐρειδομένη ἐπὶ τῆς ἀνόμου γεννήσεως τῆς Ἐλισάβετ, ἔλαβε μετὰ τοῦ ἐπιδόξου διαδόχου τὸν τίτλον τῶν βασιλέων τῆς Σκωτίας, Ἀγγλίας καὶ Ἰρλανδίας, ἔκοψε νόμισμα μετὰ τοῦ τίτλου τούτου καὶ ἐτόρευσεν

ἀργυρᾶ σκεύη μετὰ τῶν νέων βασιλικῶν σημάτων.

Ἡ Ἐλισάβετ ὑπερέβαινε κατὰ ἐννέα ἔτη τὴν Μαρίαν, ἤτοι κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον, δὲν ἦτον εἰσέτι τριακοντοῦτις· ἄρα ἦτον ἀντίζηλος αὐτῆς οὐ μόνον ὡς βασίλισσα ἀλλὰ καὶ ὡς γυνή.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐκπαίδευσιν ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὑπερτέρα ταύτης· διότι εἶχε μὲν ὀλιγώτερον γόητρον ἐν τῷ πνεύματι ἀλλὰ μείζονα στερεότητα ἐν τῇ κρίσει· ἐξοικειωθεῖσα πρὸς τὴν πολιτικὴν, τὴν φιλοσοφίαν, τὴν ἱστορίαν, τὴν εὐγλωττίαν, τὴν ποίησιν καὶ τὴν μουσικὴν, ἐκτὸς τῆς ἀγγλικῆς, μητρικῆς αὐτῆς γλώσσης, ἐλάλει καὶ ἔγραφεν ἐντελῶς τὴν ἑλληνικὴν, τὴν λατινικὴν, τὴν γαλλικὴν, τὴν ἰταλικὴν καὶ τὴν ἱσπανικήν· ἀλλ' ὑπερτέρα κατὰ τοῦτο τῆς Μαρίας ἦτον ὑποδεεστέρα κατὰ τὴν καλλονὴν καὶ μάλιστα τὰ θέλγητρα τῆς ἀντιζήλου αὐτῆς.

Ἡ Ἐλισάβετ εἶχεν, εἶναι ἀληθὲς, μεγαλοπρεπὲς καὶ ἐπαγωγὸν τὸ ἐξωτερικὸν, ζωηροὺς καὶ λάμποντας τοὺς ὀφθαλμοὺς, χιονόλευκον τὴν χροιὰν, ἀλλὰ πυρρόχρουν τὴν κόμην, μέγαν τὸν πόδα (1) καὶ στιβαρὰν τὴν χεῖρα, ἐνῷ ἡ Μαρία, τοὐναντίον, μετὰ τῆς ὡραίας φαιοξάνθου κόμης αὐτῆς (2), τοῦ εὐγενοῦς καὶ ἀνοικτοῦ μετώπου, τῶν ὀρρύων αὐτῆς ἃς ἠδύνατο νὰ ψέξῃ τις μόνον διότι τὰ τόξα αὐτῶν ἐκυρτοῦντο τοσούτῳ κανονικῶς ὥστε ἐφαίνοντο διὰ χρωστῆρος γραφεῖσαι, τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς ἀφ' ὧν ἀεννάως ἔρρεε πύρινον φίλτρον, τῆς ῥινὸς τῆς ὅλως ἑλληνικῆς κατὰ τὸ εὔγραμμον καὶ κανονικὸν, τοῦ τοσούτῳ ῥοδίνου καὶ ἐπαφροδίτου στόματος ὥστε ἐφαίνετο ὅτι, καθὼς ἓν ἄνθος θάλλει καὶ ἀνοίγεται μόνον ὅπως ἀναπέμψῃ τὴν εὐωδίαν αὐτοῦ, οὕτως ἠνοίγετο καὶ ἐκεῖνο ὅπως ἠδεῖς ἐκβάλῃ λόγους, μετὰ τοῦ λευκοῦ καὶ ἐπιχαρίτου ὡς τοῦ κύκνου λαιμοῦ αὐτῆς, τῶν ἀλαβαστρίνων καὶ ἁβρῶν χειρῶν, τοῦ θεοειδοῦς σώματος καὶ τοῦ μικκύλου παιδικοῦ ποδὸς ἀπετέλει σύνολον ὅπερ ὁ φανατικώτατος ὑπὲρ τοῦ σχήματος καὶ τῶν γραμμῶν ἀγαλματοποιὸς κατ' οὐδὲν ἠδύνατο νὰ ψέξῃ.

Τὸ μέγα καὶ ἀληθὲς ἔγκλημα τῆς Μαρίας ἦτο τοῦτο· ἓν μόνον ἐλάττωμα ἂν εἶχεν ἐπὶ τοῦ προσώπου ἢ τοῦ σώματος δὲν ἀπέθνησκεν ἐπὶ τοῦ ἐκριώματος.

Ὅθεν ἡ καλλονὴ αὕτη ἦτο τῇ Ἐλισάβετ, ἥτις οὐδέποτε εἶδεν αὐτὴν, καὶ ἐπομένως ἐξ ἀκοῆς μόνον ἔκρινε, πρόξενος μεγάλης ἀνησυχίας καὶ ζηλοτυπίας ἣν δὲν ἴσχυε κἂν νὰ ὑποκρύψῃ, καὶ ἥτις ἀκαταπαύστως ἐξεδηλοῦτο δι' ἐρωτήσεων καὶ ἀγανακτήσεων.

Ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν συνδιελέγετο οἰκείως μετὰ τοῦ Ἰακώβου Μελβίλ περὶ τῆς αἰτίας δι' ἣν ἦλθεν εἰς τὴν αὐλήν της, καὶ ἥτις ἦτον ἡ παρὰ τῆς Μαρίας Στυάρτης ἀνατεθεῖσα τῇ Ἐλισάβετ ἐκλογὴ συζύγου, ἐκλογὴ ἣν ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας ἐδείχθη ἐπιθυμοῦσα πρῶτον νὰ ἐπιστήσῃ ἐπὶ τοῦ κόμητος τῆς Λυσεστέρης, ὡδήγησε τὸν Σκῶτον πρεσβευτὴν εἰς σπουδαστήριον, ἐν ᾧ ἔδειξεν αὐτῷ διαφόρους εἰκόνας μετ' ἰδιοχείρων αὐτῆς σημειώσεων· ἡ πρώτη ἦτο τοῦ κόμητος τῆς Λυσεστέρης.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ εὐπατρίδης οὗτος ἦτον ἀκριβῶς ὁ ὑπὸ τῆς Ἐλισάβετ ὁρισθεὶς μνηστὴρ, ὁ Μελβίλ ἐζήτησε παρὰ τῆς βασιλίσσης τὴν εἰκόνα ἵνα δείξῃ αὐτὴν τῇ δεσποίνῃ του· ἀλλ' ἡ Ἐλισάβετ ἠρνήθη λέγουσα ὅτι αὐτὴν μόνην εἶχεν.

Ὁ Μελβίλ τότε ἀπεκρίνατο μειδιῶν ὅτι ἔχουσα τὸ πρωτότυπον ἠδύνατο νὰ δώσῃ τὸ ἀντίτυπον· ἀλλ' ἡ Ἐλισάβετ παντάπασι δὲν ἔστερξεν. Μετὰ τὴν μικρὰν ταύτην συζήτησιν τῇ ἔδειξε τὴν εἰκόνα τῆς Μαρίας Στυάρτης ἣν ἠσπάσθη τρυφερώτατα ἐκφράζουσα τῷ Μελβίλ ὅτι μεγάλως ἐπόθει νὰ ἴδῃ τὴν δέσποιναν αὐτοῦ.

— Εὐκολώτατον τοῦτο, μεγαλειοτάτη, ἀπεκρίθη οὗτος· θέσατε φύλακας εἰς τὸν κοιτῶνάς σας προφασιζομένη ὅτι εἶσθε ἀδιάθετος, καὶ ἀναχωρήσατε μετημφιεσμένη εἰς Σκωτίαν, ὡς ἔπραξεν ὁ Ἰάκωβος Ε' διὰ τὴν Γαλλίαν, ὅτε ἠθέλησε νὰ ἴδῃ τὴν ὕστερον σύζυγόν του Μαγδαληνὴν τῆς Βαλεσίας.

— Οἴμοι! ἀπεκρίνατο ἡ Ἐλισάβετ, τὸ ἐπεθύμουν ἀλλὰ δὲν εἶναι τόσον εὔκολον ὅσον τὸ νομίζετε Εἴπατε τοὐλάχιστον εἰς τὴν βασίλισσάν σας ὅτι τὴν ἀγαπῶ τρυφερῶς καὶ θέλω νὰ ζήσωμεν φιλικώτερον ἢ μέχρι τοῦδε.

Εἶτα μεταβαίνουσα εἰς θέμα οὗτινος ἀπὸ πολλοῦ ἐφαίνετο ὅτι ἐπεθύμει να ἐπιληφθῇ·

— Ἂς ἴδωμεν, Μελβίλ, ἐξηκολούθησεν, εἰπατέ μοι ἐλευθέρως· εἶναι ἡ ἀδελφή μου τόσον ὡραία ὅσον τὴν λέγουν;

— Θεωρεῖται ὡς πολὺ ὡραία, ἀπεκρίνατο ὁ Μελβίλ· ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ δώσω περὶ τούτου ἰδέαν εἰς τὴν μεγαλειότητά σας, διότι δὲν ἔχω ὅρον συγκρίσεως.

— Σᾶς δίδω ἐγὼ, εἶπεν ἡ βασίλισσα· εἶναι ὡραιοτέρα ἐμοῦ;

— Μεγαλειοτάτη, ἀπήντησεν ὁ Μελβίλ, ὑμεῖς εἶσθε ἡ ὡραιοτέρα τῆς Ἀγγλίας, καὶ

ἡ Μαρία Στυάρτη ἡ ὡραιοτέρα τῆς Σκωτίας.

— Τέλον πάντων ποία εἶναι ὑψηλοτέρα ἡμῶν τῶν δύο; ἠρώτησεν ἡ Ἐλισάβετ, ἣν ἡ ἀπόκρισις αὕτη ὅσῳ δεξιὰ καὶ ἂν ἦτο, δὲν ηὐχαρίστει καθ' ὁλοκληρίαν.

— Ἡ ἄνασσά μου, μεγαλειοτάτη, ἐπανέλαβεν ὁ Μελβίλ· ἀναγκάζομαι νὰ τὸ ὁμολογήσω.

— Τότε λοιπὸν εἶναι πολὺ ὑψηλή, εἶπε ῥιμέως ἡ Ἐλισάβετ, διότι ἐγὼ ἔχω τὸ μεγαλείτερον ἀνάστημα. Καὶ ποῖαι εἶναι αἱ ἀγαπηταί της διασκεδάσεις;

— Εἶναι, μεγαλειοτάτη, τὸ κυνήγιον, ἡ ἱππασία, ἡ λύρα καὶ τὸ κλειδοκύμβαλον.

— Εἶναι δυνατὴ εἰς τὸ κλειδοκύμβαλον; ἠρώτησεν ἡ Ἐλισάβετ.

— Ναί, βέβαια, μεγαλειτάτη, εἶπεν ὁ Μελβίλ, ἀρκούντως δυνατὴ ὡς βασίλισσα.

Ἡ συνδιάλεξις ἔμεινε μέχρι τοῦ σημείου τούτου· ἐπειδὴ ὅμως καὶ ἡ Ἐλισάβετ ἦτο δεινὴ τὰ μουσικά, παρήγγειλε τῷ μυλόρδῳ Οὔστδεν νὰ εἰσαγάγῃ τὸν Μελβίλ παρ' αὐτῇ καθ' ἣν ὥραν ἔκρουε τὸ κλειδοκύμβαλον ὅπως ἀκούσῃ αὐτῆς χωρὶς νὰ φαίνηται ὅτι παίζῃ δι' αὐτόν. Πράγματι δὲ αὐθημερὸν ὁ Οὔστδεν εἰσήγαγε τὸν πρεσβευτὴν εἰς στοὰν χωριζομένην ἀπὸ τῶν δωμάτων τῆς ἀνάσσης μόνον διὰ καταπετάσματος, ὥστε τοῦ εἰσηγητοῦ ὑπεγείραντος αὐτό, ὁ Μελβίλ ἠκροάσατο ἀνέτως τῆς Ἐλισάβετ, ἥτις ἐστράφη ἀφοῦ ἐτελείωσε τὸ μέγα τεμάχιον ὅπερ ἔκρουεν ἄλλως μετὰ πολλῆς τῆς ἐμπειρίας. Βλέπουσα δὲ τὸν Μελβίλ ὑπεκρίθη ὅτι μεγάλως ὠργίσθη καὶ ἠθέλησε μάλιστα νὰ κτυπήσῃ αὐτόν· ἐπραΰνθη δὲ κατὰ μικρὸν ἡ ὀργή της πρὸ τῶν φιλοφρονήσεων τοῦ πρεσβευτοῦ καὶ ἐξέλιπεν ὅτε ὡμολόγησεν αὐτῇ ὅτι ἡ Μαρία Στυάρτη δὲν ἦτον ἐπίσης ἔμπειρος εἰς τὸ κλειδοκύμβαλον.

Ἀλλὰ ταῦτα δὲν ἤρκουν· σεμνυνομένη ἐπὶ τῷ θριάμβῳ τούτῳ, ἡ Ἐλισάβετ ἠθέλησε προσέτι νὰ ἴδῃ αὐτὴν ὁ Μελβίλ χορεύουσαν. Ἑπομένως ἀνέβαλεν ἐπὶ δύο ἔτι ἡμέρας τὰ γράμματα αὐτῆς ὅπως δυνηθῇ νὰ παρευρεθῇ ὁ Μελβίλ εἰς χορὸν παρ' αὐτῆς διδόμενον.

Τὰ δὲ γράμματα ταῦτα, ὡς εἴπομεν, ἀνήγγελλον ὅτι, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Ἐλισάβετ ἔπρεπεν ἡ Μαρία Στυάρτη νὰ νυμφευθῇ τὸν Λύσεστερ· ἀλλ' ἡ πρότασις αὕτη δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκληφθῇ σπουδαία.

Ὁ Λύσεστερ, ὅστις ἄλλως εἶχεν ἀτομικῶς μετρίαν ἀξίαν, λίαν κατώτερος ὢν τὸ γένος, δὲν ἤρμοζεν ὡς μνηστὴρ τῆς θυγατρὸς τοσούτων βασιλέων· ἡ Μαρία λοιπὸν ἀπήντησεν ὅτι ἐθεώρει τὸ συνοικέσιον ἀνάρμοστον.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτων, συνέβη ἐν τῇ αὐλῇ παράδοξος καὶ τραγικὴ ἱστορία.

Μετὰ τῶν συνοδευσάντων τὴν Μαρίαν Στυάρτην εὐπατριδῶν, ἦτον, ὡς εἴπομεν, καὶ εὐγενὴς νεανίας ὀνόματι Σατελάρ, ἀληθὴς τύπος τῆς τότε ἀριστοκρατίας, πρὸς μητρὸς ἀνεψιὸς τοῦ Βαγιάρδου, ποιητὴς καὶ ἱππότης, εὐφυέστατος καὶ ἀνδρειότατος, ἀνήκων δὲ τῷ στρατάρχῃ Δαμβίλ, οὗ μέρος τοῦ οἴκου ἀπετέλει. Ἕνεκα τῆς ὑψηλῆς ταύτης θέσεως, ὁ Σατελὰρ καθ' ὅλην τὴν ἐν Γαλλίᾳ διαμονὴν ἐθεράπευεν ἐρωτικῶς τὴν Μαρίαν Στυάρτην ἥτις ἐξελάμβανε τὰς ἐμμέτρους πρὸς αὐτὴν φιλοφρονήσεις ὡς τὰς συνήθεις τῶν χρόνων ἐκείνων ποιητικὰς καὶ ἐρωτοτρόπους ἐξομολογήσεις, ὑφ' ὧν αὐτὴ μάλιστα καθ' ἑκάστην ἠνωχλεῖτο.

Ἀλλ' ὅτε ὁ Σατελὰρ ἠρᾶτο θερμότερον τῆς βασιλίσσης, αὕτη ἠναγκάσθη ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς Γαλλίας.

Τότε ὁ στρατάρχης Δαμβίλ, ὅστις ἠγνόει τὸν ἔρωτα τοῦ Σατελάρ, καὶ αὐτὸς οὗτος ὑπὸ τῆς εὐμενοῦς ὑποδοχῆς τῆς Μαρίας ἐμψυχούμενος παρουσιάσθη σὺν τοῖς ἄλλοις ὡς διάδοχος τοῦ Φραγκίσκου παρὰ τῇ βασιλίσσῃ, ἀπῆλθεν εἰς Σκωτίαν μετὰ τῆς δυστυχοῦς ἐξορίστου συμπαραλαβὼν τὸν Σατελάρ, καὶ μὴ φανταζόμενος ὅτι ἦτον ἀντεραστής, ἐξωμολογήθη αὐτῷ τὸν ἔρωτά του, καὶ τὸν ἀφῆκε παρὰ τῇ Μαρίᾳ ὅτε ἠναγκάσθη νὰ χωρισθῇ ἀπ' αὐτῆς, ἐντειλάμενος τῷ νέῳ ποιητῇ νὰ ὑποθάλπῃ παρ' αὐτῇ τὰ ἐρωτικά του συμφέροντα.

Ἐκ τῆς τοιαύτης θέσεως μυστικοσυμβούλου ὁ Σατελὰρ ἦλθεν ἐγγύτερον τῆς Μαρίας, καὶ ἐπειδὴ ποιητὴν ὄντα ἡ βασίλισσα μετεχειρίζετο αὐτὸν ὡς ἀδελφόν, ἐθρασύνθη καὶ τὸ τᾶν ἀπετόλμα πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ἐρωτικῶν αὐτοῦ σκοπῶν.

Ἑσπέραν τινὰ εἰσέδυ λαθραίως εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς Μαρίας Στυάρτης καὶ ἐκρύβη ὑπὸ τὴν κλίνην· ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἡ βασίλισσα ἐξεδύετο, τὸ κυνάριον αὐτῆς ἤρξατο ὑλακτοῦν μετὰ τοσαύτης δυνάμεως ὥστε αἱ γυναῖκες ἔδραμον πρὸς τὰς ὑλακὰς αὐτοῦ καὶ ἀκολουθοῦσσι διὰ τοῦ βλέμματος τὴν διεύθυνσιν αὐτῶν ἀνεκάλυψαν τὸν Σατελάρ.

Ἡ γυνὴ εὐκόλως συγχωρεῖ ἔγκλημα ἐκ σφοδροῦ ἔρωτος δικαιολογούμενον· ἡ Μαρία Στυάρτη ἦτο γυνὴ πρὶν ἢ γένηται βασίλισσα, καὶ συνεχώρησε.

Ἀλλ' ἡ ἀγαθότης αὐτὴ ηὔξησε τὴν πεποίθησιν τοῦ Σατελὰρ, ὅστις αἰτίαν τῆς ἐπιπλήξεως ἐθεώρησε τὴν παρουσίαν τῶν γυναικῶν τῆς βασιλίσσης, καὶ ὑπέθεσεν ὅτι ἂν ἦτο μόνη, ἤθελε τῷ συγχωρήσει ἔτι πληρέστερον· ὅθεν μετὰ τρεῖς ἑβδομάδας ἡ αὐτὴ σκηνὴ ἀνενεώθη. Ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην, ὁ Σατελὰρ καταληφθεὶς ἐντὸς ἐρμαρίου, ὅτε ἡ βασίλισσα ἦτον ἤδη ἐν τῇ κλίνῃ, παρεδόθη εἰς τὰς χεῖρας τῶν φυλάκων.

Ἡ στιγμὴ ἦτο κακῶς ἐκλελεγμένη· τοιοῦτο σκάνδαλον, ἐνῷ ἡ βασίλισσα ἔμελλε νὰ νυμφευθῇ ἐκ δευτέρου, ἀπέβαινεν ὀλέθριον τῇ Μαρίᾳ εἰ μὴ ἀπέβαινεν ὀλέθριον τῷ Σατελάρ.

Ὁ Μυρράης ἐπελήφθη τῆς ὑποθέσεως· φρονῶν δὲ ὅτι δημοσία δίκη ἠδύνατο μόνη νὰ σώσῃ τὴν ὑπόληψιν τῆς ἀδελφῆς του μετὰ τοσαύτης δυνάμεως ὑπεστήριξε τὴν κατηγορίαν, ὥστε ὁ Σατελὰρ ἀποδειχθεὶς ἔνοχος ἐγκλήματος καθοσιώσεως κατεδικάσθη εἰς θάνατον.

Ἡ Μαρία παρεκάλεσε μικρὸν τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς ὅπως ἀποστείλῃ τὸν Σατελὰρ εἰς Γαλλίαν· ἀλλ' ὁ Μυρράης κατέδειξεν ὅτι ἡ τοιαύτη χρῆσις τοῦ δικαιώματος τῆς χάριτος θὰ εἶχε φοβερὰς συνεπείας· ὅθεν ἡ Μαρία ἠναγκάσθη ν' ἀφήσῃ ἐλεύθερον τὸν ῥοῦν τῆς δικαιοσύνης καὶ ὁ Σατελὰρ ἀπήχθη πρὸς θάνατον.

Ἐλθὼν δὲ εἰς τὸ ἐκρίωμα, ὅπερ ἐστήθη πρὸ τοῦ παλατίου τῆς βασιλίσσης, ὁ Σατελὰρ ὅστις δὲν ἐδέχθη ἱερέα, ἤκουσεν ἀναγινωσκομένην τὴν εἰς τὸν θάνατον ᾠδὴν τοῦ Ροσάρδου, καὶ περατωθείσης τῆς ἀναγνώσεως, ἐστράφη πρὸς τὰ παράθυρα τῆς βασιλίσσης καὶ ἀναφωνήσας ὑστάτην φοράν·

— Ἴγιαινε ἡ ὡραιοτέρα καὶ σκληροτέρα ἡγεμονὶς τοῦ κόσμου, — ἔτεινε τὸν τράχηλον πρὸς τὸν δήμιον, οὐδεμίαν δείξας μετάνοιαν, οὐδὲν βαλὼν γογγυσμόν. Ὁ θάνατος οὗτος τοτούτῳ μᾶλλον ἐτάραξε τὴν βασίλισσαν καθ' ὅσον ἐτόλμησε νὰ συμπαθήσῃ αὐτῷ παῤῥησίᾳ.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο διεσπάρη ἡ φήμη ὅτι ἡ βασίλισσα τῆς Σκωτίας συγκατένευσεν εἰς δεύτερον γάμον καὶ πολλοὶ μνηστῆρες παρουσιάσθησαν, καταγόμενοι ἐκ τῶν πρώτων ἡγεμονικῶν οἴκων τῆς Εὐρώπης· πρῶτον ὁ ἀρχιδοὺξ Κάρολος, τρίτος υἱὸς τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, εἶτα ὁ ἐπίδοξος διάδοχος τῆς Ἱσπανίας, ὁὸν Κάρολος, αὐτὸς ὁ θανατωθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρός του, κατόπιν ὁ δοὺξ τῆς Ἀνδεγαυίας, ὁ ὕστερον Ἑρρῖκος Γ'. Ἀλλὰ νυμφευομένη ἀλλοδαπὸν πρίγκηπα ἀπηρνεῖτο τὰ ἐπὶ τοῦ στέμματος τῆς Ἀγγλίας δικαιώματά της.

Ἡ Μαρία ἠρνήθη λοιπὸν, καὶ σεμνυνομένη ἐπὶ τῇ ἀρνήσει ταύτῃ παρὰ τῇ Ἐλισάβετ, ἔστρεφε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ συγγενοῦς αὐτῆς, ὀνόματι Ἑρρίκου Στυάρτου, λόρδου Δαρλέη, καὶ υἱοῦ τοῦ κόμητος Λεννόξ.

Ἡ Ἐλισάβετ, ἥτις οὐδεμίαν ἠδύνατο νὰ εὕρῃ εὔσχημον πρόφασιν κατὰ τοῦ γάμου τούτου, διότι ἡ βασίλισσα τῆς Σκωτίας ἐξέλεγεν οὐ μόνον Ἄγγλον ὡς σύζυγον ἀλλὰ καὶ μέλος τῆς ἰδίας αὐτῆς οἰκογενείας, συνεχώρησε τῷ κόμητι Λεννόξ καὶ τῷ υἱῷ του νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Σκωτίας, ἐπιφυλαττομένη, ἂν τὰ πράγματα ἐλάμβανον σπουδαίαν τροπὴν, ν' ἀνακαλέσῃ ἀμφοτέρους παρ' ἑαυτὴν, εἰς δὲ τὴν διαταγὴν ταύτην θὰ ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ ὑπακούσωσι, διότι πάντα τὰ κτήματα αὐτῶν ἔκειντο ἐν Ἀγγλίᾳ.

Ὁ Δαρλέης ἦτον ὀκτωκαιδεκέτης, ὡραῖος, εὐπρεπὴς, κομψός· ἐγίνωσκε τὴν γοητευτικὴν διάλεκτον τῶν εὐπατριδῶν τῆς αὐλῆς τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας ἣν ἡ Μαρία ἐπαύσατο ἀκούουσα ἀπὸ τῆς εἰς Σκωτίαν ἐξορίας της· ἐδελεάσθη ὑπὸ τῶν κατ' ἐπιφάνειαν πλεονεκτημάτων τούτων, καὶ δὲν διέκρινεν ὅτι ὑπὸ τὸν λαμπρὸν ἐκεῖνον φλοιὸν ἔκρυπτε βαθεῖαν μηδαμινότητα, ἀμφίβολον ἀνδρείαν, χαρακτῆρα εὐμετάβολον καὶ ἀπότομον.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἦλθε μέχρις αὐτῆς ὑπὸ τὴν προστασίαν ἀνδρὸς οὗ ἡ ἐπιῤῥοὴ ἦτο μοναδικὴ ὅσον ἡ ὑψηλὴ θέσις ἧς ἕνεκα ἐξήσκει αὐτήν. Λαλοῦμεν περὶ τοῦ Δαβὶδ Ῥιτσίου.

Ὁ Δαβὶδ Ῥίτσιος, ὅστις τοσούτῳ μέγα πρόσωπον διεδραμάτισεν ἐν τῷ βίῳ τῆς Μαρίας Στυάρτης, καὶ οὗ ἡ παράδοξος εὔνοια παρέσχεν, ἄνευ πιθανῆς αἰτίας, τοῖς ἐχθροῖς τοσούτῳ σκληρὰ κατ' αὐτῆς ὅπλα, ἦτον υἱὸς μουσικοῦ τοῦ Τουρίνου πολυμελῆ ἔχοντος οἰκογένειαν, ὅστις βλέπων ὅτι ἠσθάνετο ζωηρὰν κλίσιν πρὸς τὴν μουσικὴν, τὸν ἐδίδαξε τὰς ἀρχὰς τῆς τέχνης. Ἐν ἡλικίᾳ πεντεκαίδεκα ἐτῶν κατέλιπε τὴν πατρικὴν στέγην, καὶ ἐπορεύθη πεζῇ εἰς Νίκαιαν, ἔνθα διετήρει τὴν αὐλὴν αὐτοῦ ὁ δοὺξ τῆς Σαβοΐας.

Ἐνταῦθα δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δουκὸς τοῦ Μορέτου, καὶ τούτου διορισθέντος μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἐτῶν εἰς τὴν ἐν Σκωτίᾳ πρεσβείαν, ὁ Ῥίτσιος ἠκολούθησεν αὐτῷ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ νέος οὗτος εἶχεν ὡραιοτάτην φωνὴν καὶ ἔπαιζεν ἐπὶ τῆς κινύρας καὶ τῆς βαρβίτου ἀσμάτια ὧν αὐτὸς συνέθετε τοὺς στίχους καὶ τοὺς ἤχους, ὁ πρεσβευτὴς ὡμίλησε περὶ

αὐτοῦ τῇ Μαρίᾳ, ἥτις ἐπεθύμησε νὰ τὸν ἴδῃ.

Ὁ Ρίτσιος πλήρης πεποιθήσεως εἰς ἑαυτὸν, βλέπων ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ ταύτῃ τῆς βασιλίσσης μέσον πρὸς ἀνύψωσιν ὑπήκουσε προθύμως, ἔψαλεν ἐνώπιον της καὶ εὐηρέστησε.

Τότε ἡ Μαρία ἐζήτησεν αὐτὸν παρὰ τοῦ Μορέτου μεθ' ὅσης σπουδαιότητος θὰ ἐζήτει ἐκλεκτὸν τὸ γένος κύνα ἢ καλῶς ἀνατεθραμμένον ἱέρακα. Ὁ Μορέτος ἔδωκεν αὐτὸν ὑπερηφανόμενος διότι εὗρισκεν ἀφορμὴν νὰ ἐξυπηρετήσῃ αὐτήν· ἀλλ' ἅμα εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν της, ἡ Μαρία ἐνόησεν ὅτι ἡ μουσικὴ ἦτο τὸ ἐλάχιστον τῶν πλεονεκτημάτων αὐτοῦ καὶ ὅτι ἐκτὸς αὐτῆς εἶχε γνώσεις εἰ μὴ βαθείας τοὐλάχιστον ποικίλας, τὸν νοῦν εὐμήχανον, τὴν φαντασίαν ζωηρὰν, τοὺς τρόπους γλυκεῖς, συνάμα δὲ πολλὴν τόλμην καὶ ὑπερηφάνειαν.

Ἀνεμίμνησκεν αὐτῇ τοὺς καλλιτέχνας τῆς Ἰταλίας οὓς εἶδεν ἐν τῇ αὐλῇ τῆς Γαλλίας, καὶ ἐλάλει αὐτῇ τὴν γλῶσσαν τοῦ Μαρότου καὶ τοῦ Ρονσάρδου ὧν ἤξευρεν ἐκ στήθους τὰ ὡραιότερα ποιήματα· ταῦτα ἦσαν πλείονα τῶν ἀρκούντων πρὸς τὸ ἀρέσκειν τῇ Μαρίᾳ Στυάρτῃ. Ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἐγένετο εὐνοούμενος αὐτῆς, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ τούτων, κενωθείσης τῆς θέσεως τοῦ γραμματέως τῆς γαλλικῆς ἀλληλογραφίας, διωρίσθη ἐν αὐτῇ ὁ Ρίτσιος.

Ὁ Δαρλέης, ὅστις ἤθελεν ἀντὶ πάσης θυσίας νὰ ἐπιτύχῃ, προσηταιρίσατο τὸν Ρίτσιον ἀγνοῶν, ὅτι δὲν εἶχεν ἀνάγκην τοῦ τοιούτου στηρίγματος· ἐπειδὴ δὲ ἀφ' ἑτέρου ἡ Μαρία, ἥτις ἐκ πρώτης ὄψεως ἠράσθη αὐτοῦ, φοβουμένη νέαν τινὰ ῥαδιουργίαν τῆς Ἐλισάβετ, ἐπέσπευδεν ἐφ' ὅσον τὸ συνεχώρουν αἱ περιστάσεις, τὸ συνοικέσιον ταῦτο, τὰ πράγματα ἔβαινον μετὰ θαυμαστῆς ταχύτητος, καὶ ἐν μέσῳ τῆς δημοσίου χαρᾶς, τῇ συγκαταθέσει τῶν εὐγενῶν, ἐκτὸς ἀσθενοῦς μειοψηφίας ἧς προεξῆρχεν ὁ Μυρράης, ὁ γάμος ἐτελέσθη τῇ 29 ἰουλίου 1565 ὑπὸ αἰσιωτάτους οἰωνούς.

Δύο ἡμέρας πρότερον, ὁ Δαρλέης καὶ ὁ κόμης Λεννὸξ, ὁ πατὴρ αὐτοῦ, διετάχθησαν ν' ἀνακάμψωσιν εἰς Λονδῖνον, καὶ ἐπειδὴ δὲν ὑπήκουσαν, ὀκτὼ ἡμέρας μετὰ τὴν τέλεσιν τῶν γάμων, ἔμαθον ὅτι ἡ κόμησσα Λεννὸξ, ἡ μόνη συγγενὴς αὐτῶν ἥτις ἔμεινεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς Ἐλισάβετ, συνελήφθη καὶ ἀπήχθη εἰς τὸν πύργον. Οὕτως ἡ Ἐλισάβετ ὑπενδίδουσα εἰς τὴν πρώτην ταύτην ὁρμὴν ἣν τοσοῦτον ἐπιπόνως κατέστελλε ἐξήνεγκεν εἰς φῶς πάντα τὰ φιλέκδικα πάθη αὐτῆς.

Ἡ Ἐλισάβετ ὅμως δὲν ἦτο γυνὴ ἀρκουμένη εἰς ἄκαρπον ἐκδίκησιν· ὅθεν ἀπέλυσε μετ' οὐ πολὺ τὴν κόμησσαν καὶ ἔστρεψε τὰ βλέμματα πρὸς τὸν Μυρράην, τὸν μᾶλλον δυσηρεστημένον ἐκ τῶν λόρδων τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ὅστις ἐκ τοῦ γάμου τούτου ἀπώλεσε πᾶσαν τὴν ἐπιρροήν αὐτοῦ· ὅθεν ἄνευ δυσκολίας ἡ Ἐλισάβετ ἔθηκεν εἰς χεῖρας αὐτοῦ τὰ ὅπλα. Πράγματι δὲ ἀφοῦ ἀπέτυχεν ἡ πρώτη ἀπόπειρα ὅπως καταστῇ κύριος τοῦ Δαρλέη, ἐκάλεσεν ἐπικούρους τὸν δοῦκα τοῦ Σατελλερώ, τὸν Γαιλγκαίρτ, τὸν Ἀργύλην, καὶ τὸν Ρόθην, καὶ συναγαγὼν ὅσους ὀπαδοὺς ἠδυνήθη ἐπανέστη φανερῶς κατὰ τῆς βασιλίσσης. Αὕτη δ' ὑπῆρξεν ἡ πρώτη πρόδηλος πρᾶξις τῆς ἐχθροπαθείας ἥτις ὕστερον ἀπέβη τοσοῦτον ὀλεθρία τῇ Μαρίᾳ.

Ἡ βασίλισσα ἀφ' ἑτέρου προσεκάλεσεν εἰς βοήθειαν τὴν ἀριστοκρατίαν, ἥτις προθύμως ἐτάχθη περὶ αὐτὴν, καὶ οὕτως ἐντὸς τριῶν μηνῶν περιεστοιχίσθη ὑπὸ τοῦ ἀρίστου στρατοῦ ὃν ποτε συνήγαγε βασιλεὺς τῆς Σκωτίας.

Ὁ Δαρλέης ἐγένετο ἀρχηγὸς τῆς λαμπρᾶς ταύτης συμμαχίας ἐπιβαίνων γαύρου ἵππου, ἐπίχρυσον φέροντος πανοπλίαν καὶ συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς βασιλίσσης, ἥτις ἀμαζόνος ἔνδυμα φέρουσα καὶ πιστόλια ἐντὸς θήκης τοῦ ἐφιππίου, ἠθέλησε νὰ συνεκστρατεύσῃ ἵνα μὴ χωρισθῇ στιγμὴν ἀπ' αὐτοῦ. Ἀμφότεροι ἦσαν νέοι ἀμφότεροι ἦσαν ὡραῖοι καὶ ἐξῆλθον τοῦ Ἐδιμβούργου ἐν μέσῳ τῶν ἀνευφημιῶν τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ στρατοῦ.

Ὁ Μυρράης καὶ οἱ συνένοχοι αὐτοῦ οὔτε κἂν ἐπειράθησαν ν' ἀντισταθῶσι, καὶ ἡ ἐκστρατεία διῆλθεν ἐν πορείᾳ τοσούτῳ πολυπλόκῳ καὶ ἀντιθέτῳ ὥστε ἡ ἐπανάστασις αὕτη ἐπωνομάσθη *Run about Raid*, ἤτοι δρόμος κατὰ παντοίαν διεύθυνσιν.

Ὁ Μυρράης καὶ οἱ ἀντάρται ἀπεχώρησαν εἰς Ἀγγλίαν, ἔνθα ἡ Ἐλισάβετ, καὶ περ δεικνύουσα ὅτι κατακρίνει τοὺς ἀκροβολισμοὺς αὐτῶν διεβίβασεν αὐτοῖς πάντα τὰ χρειώδη.

Ἡ Μαρία ἐπανέκαμψεν εἰς Ἐδιμβοῦργον ἀγαλλομένη ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ ἐκβάσει τῶν δύο πρώτων στρατειῶν, μὴ ὑποπτεύουσα ὅτι ἡ νέα αὕτη εὐνοια τῆς τύχης ἦτον ἡ τελευταία, καὶ ὅτι ἐνταῦθα ἵστατο ἡ βραχεῖα αὐτῆς εὐδαιμονία.

Τῷ ὄντι ἐν βραχεῖ ἐνόησεν ὅτι διὰ τοῦ Δαρλέη ἔλαβεν οὐχὶ, ὡς ἐπίστευεν, ἐρωτότροπον καὶ φιλόφρονα σύζυγον ἀλλὰ δεσπότην ἀπόλυτον καὶ ἀπότομον, ὅστις οὐδεμίαν ἔχων τοῦ

λοιποῦ αἰτίαν ἵνα κρύπτηται ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς γυναικός του ἐδείχθη οἷος ἀληθῶς ἦτο, δηλαδὴ ἔμπλεως αἰσχρῶν ἐλαττωμάτων, ἐν οἷς ἡ μέθη καὶ ἡ ἀκολασία ἦσαν τὰ ἐλάχιστα. Ὅθεν μετ' οὐ πολὺ σοβαραὶ διενέξεις ἀνεφύησαν ἐν τῷ βασιλικῷ ἀνδρογύνῳ.

Ὁ Δαρλέης νυμφευόμενος τὴν Μαρίαν δὲν ἐγένετο βασιλεὺς ἀλλὰ μόνον σύζυγος τῆς βασιλίσσης. Ἔπρεπεν, ὅπως ἀπονεμηθῇ αὐτῷ ἐξουσία σχεδὸν ἀντιβασιλική, νὰ παραχωρήσῃ αὐτῷ ἡ Μαρία τὸ λεγόμενον γαμήλιον στέμμα, ὅπερ, κατὰ τὴν βραχεῖαν αὐτοῦ βασιλείαν, ἔφερεν ὁ Φραγκίσκος Β', ἡ δὲ Μαρία ἕνεκα τῆς πρὸς αὐτὴν διαγωγῆς τοῦ Δαρλέη οὐδόλως προυτίθετο νὰ τὸ παραχωρήσῃ.

Ὅθεν μεθ' ὅλας τὰς παρακλήσεις αὐτοῦ καὶ τὰς διαφόρους μηχανορραφίας του, ἡ Μαρία ἀεννάως καὶ ἐπιμόνως ἠρνεῖτο. Ὁ δὲ Δαρλέης ἐκπληττόμενος ἐκ τῆς ἰσχυρᾶς ταύτης θελήσεως βασιλίσσης ἐρασθείσης αὐτοῦ ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε ν' ἀνυψώσῃ αὐτὸν μέχρις αὐτῆς καὶ μὴ πιστεύων ὅτι ἠρύετο ταύτην ἀφ' ἑαυτῆς ἠρεύνησεν ὅπως εὕρῃ τίς μυστικὸς καὶ ἰσχυρὸς σύμβουλος ἐνέπνεεν αὐτήν. Αἱ ὑπόνοιαί του ἔπεσαν ἐπὶ τοῦ Ριτσίου.

Τῷ ὄντι εἰς οἱανδήποτε αἰτίαν (καὶ τοῦτο παρὰ τοῖς ὀξυδερκεστάτοις τῶν ἱστορικῶν μένει εἰσέτι σκοτεινὸν) ἂν ὤφειλεν ὁ Ριτσιος τὴν ἐπιρροὴν αὐτοῦ, εἴτε διέταττεν ὡς ἐραστὴς, εἴτε συνεβούλευεν ὡς ὑπουργὸς, αἱ συμβουλαί του, ἐν ὅσῳ ἔζη ἐδίδοντο ἀείποτε πρὸς μεγίστην δόξαν τῆς βασιλίσσης. Ἐξ οὗτω ταπεινῶν ὁρμηθεὶς, ἤθελε τοὐλάχιστον νὰ δειχθῇ ἀντάξιος τῆς ἀνυψώσεως αὐτοῦ, καὶ τὸ πᾶν ὀφείλων τῇ Μαρίᾳ ἠγωνίζετο ν' ἀποδώσῃ αὐτῇ τὰ ὀφειλόμενα διὰ τῆς ἀφοσιώσεως.

Ἆρα ὁ Δαρλέης δὲν ἠπατήθη, καὶ ὄντως ὁ Ριτσιος κατεθλιβόμενος διότι συνετέλεσέ πως εἰς συνοικέσιον ὅπερ προέβλεπεν ὅτι θ' ἀποβῇ τοσούτῳ δυστυχὲς, ἔδιδε τῇ Μαρίᾳ συμβουλὴν νὰ μὴ ἐγκαταλείψῃ μέρος τῆς ἐξουσίας αὐτῆς εἰς τὸν ἤδη κατέχοντα πολὺ μείζονα τῆς ἀξίας του διὰ τοῦ μετ' αὐτῆς γάμου.

Ὁ Δαρλέης, ὡς πάντες οἱ ἀσθενεῖς ἅμα καὶ βίαιοι τὸν χαρακτῆρα, δὲν ἐπίστευεν ὅτι ἄλλοι ἠδύναντο νὰ ἔχωσιν ἐπίμονον θέλησιν, ἂν ἡ θέλησις αὕτη δὲν ὑπεστηρίζετο ὑπὸ ξένης ἐπιρροῆς. Ἐνόμισε λοιπὸν ὅτι ἀπαλλαττόμενος τοῦ Ριτσίου ἀφεύκτως ἐτύγχανε τοῦ ποθουμένου, διότι αὐτὸς μόνος, καθ' ἃ ἐῤῥόνει, ἠναντιοῦτο εἰς τὴν παραχώρησιν τοῦ γαμηλίου στέμματος.

Κατὰ συνέπειαν, ἐπειδὴ ὁ Ριτσιος ὡς ὑψωθεὶς διὰ τῆς ἰδίας ἀξίας ἐμισεῖτο παρὰ τῶν εὐγενῶν, ὁ Δαρλέης εὐκόλως διωργάνισε συνωμοσίαν, ὁ δὲ Ἰάκωβος Δουγλᾶς Δὲ Μόρτων καγκελάριος τοῦ βασιλείου ἐδέξατο τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς.

Δευτέραν ἤδη φορὰν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἀφηγήσεως ταύτης γράφομεν τὸ ὄνομα τοῦ Δουγλᾶς, ὅπερ τοσούτῳ συνεχῶς ἀπαντᾷ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Σκωτίας, κατ' ἐκείνους δὲ τοὺς χρόνους ἐκλιπὸν ἀπὸ τοῦ πρωτοτόκου κλάδου τῶν λεγομένων Μαύρων Δουγλᾶς, διετηρεῖτο ἐν τῷ ὑστεροτόκῳ τῶν Ἐρυθρῶν.

Ἦτον ἀρχαία, εὐγενὴς καὶ ἰσχυρὰ οἰκογένεια, ἥτις, ὅτε οἱ ἄῤῥενες ἀπόγονοι τοῦ Ροβέρτου Βρουκίου, ἐξέλιπον, διεφιλονείκησε τὴν βασιλείαν πρὸ τὸν πρῶτον τῶν Στυαρτῶν, ἀπὸ δὲ τοῦ χρόνου ἐκείνου, ἀεννάως παρέπλεε τὸν θρόνον, ὁτὲ μὲν στήριγμα ὁτὲ δὲ πολέμιος αὐτοῦ, πάντα μέγαν οἶκον ζηλοτυπῶν, διότι πᾶν μεγαλεῖον ἐπεσκίαζεν αὐτὸν, καὶ μάλιστα τὸ τῶν Ἀμιλτώνων, οἵτινες εἰ μὴ ἴσοι ἦσαν τοὐλάχιστον οἱ μετ' αὐτοὺς ἰσχυρότεροι.

Καθ' ὅλην τὴν βασιλείαν τοῦ Ἰακώβου Ε', ἕνεκα τοῦ κατ' αὐτῶν μίσους τοῦ βασιλέως, οἱ Δουγλᾶς ἀπώλεσαν οὐ μόνον ὅλην τὴν ἐπιρροὴν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐξωρίσθησαν τῆς Ἀγγλίας. Τὸ μῖσος τοῦτο προήρχετο ἐκ τοῦ ὅτι ἥρπασαν τὴν κηδεμονίαν τοῦ βασιλόπαιδος καὶ ἐφύλαξαν αὐτὸν περιωρισμένον μέχρις ἡλικίας πεντεκαίδεκα ἐτῶν.

Τότε, τῇ βοηθείᾳ ἑνὸς τῶν ἀκολούθων αὐτοῦ, Ἰάκωβος ὁ Ε' διέφυγεν ἐκ Φαλκλάνδης, καὶ ἀφίκετο εἰς Στίρλιγγ, οὗ ὁ διοικητὴς ἦτον ὁμόρρων αὐτῷ. Ἅμα δὲ ἐλθὼν εἰς τὸν πύργον τοῦτον διεκήρυξεν ὅτι πᾶς Δουγλᾶς πλησιάζων μέχρις ἀποστάσεως δώδεκα μιλίων θὰ κατεδιώκετο ὡς ἔνοχος ἐσχάτης προδοσίας.

Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου ἔλαβεν ἀπόφασιν τοῦ κοινοβουλίου διακηρύττουσαν αὐτοὺς ἐνόχους βιαιοπραγίας καὶ τοὺς κατεδίκασεν εἰς ἐξορίαν· ἔμειναν λοιπὸν προσγεγραμμένοι ἐν ὅσῳ ὁ βασιλεὺς ἔζη, καὶ κατῆλθον εἰς Σκωτίαν ἀποθανόντος αὐτοῦ.

Τούτου ἕνεκα, μολονότι ἀνεκλήθησαν περὶ τὸν θρόνον καὶ κατεῖχον διὰ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ Μυῤῥάη, καταγομένου πρὸς μητρὸς ἀπὸ τῶν Δουγλᾶς, τὰ σπουδαιότατα ἀξιώματα, δὲν συνεχώρησαν τῇ θυγατρὶ τὸ μῖσος ὅπερ ἔτρεφε κατ' αὐτῶν ὁ πατήρ.

Ἰδοὺ διατὶ, ὁ Ἰάκωβος Δουγλᾶς, καὶ περ ὢν

καγκελάριος τοῦ βασιλείου, καὶ ἐπομένως ἐπιτετραμμένος τὴν ἐκτέλεσιν τῶν νόμων, ἐγένετο ἀρχηγὸς συνωμοσίας σκοπὸν ἐχούσης τὴν παραβίασιν πάντων τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων νόμων.

Πρώτη ἰδέα τοῦ Δουγλᾶς ὑπῆρξε νὰ προσενεχθῇ πρὸς τὸν Ρίτσιον ὡς πρὸς τοὺς εὐνοουμένους τοῦ Ἰακώβου Γ' ἐπὶ τῆς γεφύρας τοῦ Λάουδερ ἤτοι νὰ ἐνεργήσῃ κατ' αὐτοῦ δίκην εἰκονικὴν, καὶ κατόπιν νὰ τὸν ἀπαγχονίσῃ.

Ἀλλὰ τοιοῦτος θάνατος δὲν ἦρκει πρὸς ἐκδίκησιν τοῦ Δαρλέη· ἐπειδὴ τὴν βασίλισσαν πρὸ πάντων ἤθελε νὰ τιμωρήσῃ τιμωρῶν τὸν Ρίτσιον, ἀπῄτησε νὰ ἐκτελεσθῇ ὁ φόνος παρούσης τῆς βασιλίσσης.

Ὁ Δουγλᾶς προσηταιρίσατο τὸν λόρδον Ρούθουεν, ὀκνηρὸν, μαλθακὸν καὶ ἀκόλαστον συβαρίτην, ὅστις ἐν τῇ περιστάσει τάυτῃ, ὑπεσχέθη ὅτι καὶ θώρακα θὰ περιβληθῇ πρὸς ἔνδειξιν τῆς ἀφοσιώσεώς του· εἶτα, βέβαιος ὢν καὶ ἀσφαλὴς περὶ τῆς πίστεως τοῦ σπουδαίου τούτου συνενόχου, ἠσχολήθη εἰς εὕρεσιν ἄλλων ὀργάνων.

Ἀλλ' ἡ συνωμοσία δὲν ἐχαλκεύετο μετὰ πολλῆς περισκέψεως, καὶ ὑπόνοιαί τινες διηγέρθησαν· ὅθεν ὁ Ρίτσιος πολλὰς ἔλαβε συμβουλὰς ἃς περιεφρόνησε. Πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ Ἰάκωβος Μελβίλ παντὶ σθένει ἠγωνίσθη νὰ πείσῃ αὐτὸν περὶ τῶν ἐπικειμένων κινδύνων ἐν αὐλῇ οὕτω φθονερᾷ καὶ ἀγρίᾳ οἵα ἡ τῆς Σκωτίας, κατὰ ξένου χαίροντος τοσοῦτον ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην· ὁ Ρίτσιος ἐδέξατο τοὺς ὑπαινιγμοὺς τούτους ὡς ἄνθρωπος ἀπόφασιν ἔχων νὰ μὴ ἐφαρμόσῃ αὐτοὺς εἰς ἑαυτόν· ὁ δὲ Ἰάκωβος Μελβίλ πεποιθὼς ὅτι ἱκανὰ ἔπραξε πρὸς ἀνάπαυσιν τῆς συνειδήσεώς του, δὲν ἐπέμεινε περισσότερον.

Τότε ἦλθε γάλλος ἱερεὺς ὅστις ἐθεωρεῖτο λίαν ἔμπειρος ἀστρολόγος, εἰσήχθη παρὰ τῷ Ρίτσιῳ καὶ εἰδοποίησεν αὐτὸν ὅτι καθ' ἃ προεμήνυον οἱ ἀστέρες, διέτρεχε κίνδυνον θανάτου, καὶ ἔπρεπε νὰ προφυλάττηται πρὸ πάντων ἀπὸ νόθου τινός.

Ὁ δὲ Ρίτσιος ἀπεκρίνατο ὅτι ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐτιμήθη διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς ἡγεμονίδος αὐτοῦ, ἐκ τῶν προτέρων ἀπεφάσισε τὴν θυσίαν τῆς ζωῆς του ὑπὲρ τῆς θέσεώς του· ὅτι οἱ Σκῶτοι ἦσαν ἐν γένει ταχεῖς μὲν πρὸς τὸ ἀπειλεῖν ἀλλὰ βραδεῖς πρὸς τὸ ἐκτελεῖν· ὅτι ὅσον ἀφορᾷ τὸν νόθον περὶ οὗ τῷ ὡμίλει, καὶ ὅστις ἦτον ἀναμφιβόλως ὁ κόμης Μυρράης, θὰ φροντίσῃ νὰ μὴ προχωρήσῃ ποτὲ τόσον βαθέως εἰς τὴν Σκωτίαν ἵνα ἐγγίσῃ αὐτὸν διὰ τοῦ ξίφους του, καὶ ἂν ἔτι ἦτο μακρὰν ἀπὸ τῆς Δουμφρίας μέχρι τοῦ Ἐδιμβούργου· τοῦθ' ὅπερ ἐσήμαινεν ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ὅτι ὁ Μυρράης θὰ ἔμενεν ἐφ' ὅρου ζωῆς ἐξόριστος εἰς Ἀγγλίαν, διότι ἡ Δουμφρία ἦτο μία τῶν πρώτων ὀχυρῶν θέσεων τῶν μεθορίων.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, ἡ συνωμοσία ἔβαινεν ἐπὶ τὰ πρόσω, ὁ δὲ Δουγλᾶς καὶ ὁ Ρούθουεν συγκαλέσαντες τοὺς συνενόχους καὶ λαβόντες τὰ μέτρα αὐτῶν ἦλθον πρὸς τὸν Δαρλέην ὅπως συμφωνήσωσι μετ' αὐτοῦ.

Πρὸς ἀμοιβὴν τῆς αἱματηρᾶς αὐτῶν ἐκδουλεύσεως ἀπῄτουν παρὰ τοῦ Δαρλέη νὰ τύχῃ τῆς συγχωρήσεως τοῦ Μυρράη καὶ τῶν ὡς αὐτὸς ἐνεχομένων εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ κατὰ παντοίαν διεύθυνσιν δρόμου. Ὁ Δαρλέης ὑπεσχέθη πᾶν ὅ,τι ἤθελον, καὶ ταχυδρόμος ἀπεστάλη πρὸς τὸν Μυρράην, ἵνα τῷ εἴπῃ ποία ἦτον ἡ παρασκευαζομένη ἀπόπειρα καὶ νὰ ἦναι ἕτοιμος ὅπως ἐπανέλθῃ εἰς Σκωτίαν ἅμα τῇ πρώτῃ προσκλήσει.

Τούτου δὲ γενομένου, ὁ Δαρλέης ὑπέγραψεν ἔγγραφον δι' οὗ ἀνεγνώριζεν ὅτι ἦτον αὐτουργὸς καὶ ἀρχηγὸς τῆς ἐπιχειρήσεως.

Οἱ λοιποὶ δολοφόνοι ἦσαν ὁ κόμης Μόρτων, ὁ κόμης Ρούθουεν, ὁ Γεώργιος Δουγλᾶς, ὁ νόθος Δ' Ἄγγος, ὁ Λίνδλεϋ καὶ ὁ Ἀνδρέας Καρρέθ. Τὸ δ' ἐπίλοιπον αὐτῶν συνέκειτο ἐκ στρατιωτῶν, αὐτόχρημα φονικῶν μηχανῶν, ἀγνοούντων περὶ τίνος κἂν προύκειτο.

Ὁ Δαρλέης ἀνέλαβε τὸν ὁρισμὸν τῆς καταλλήλου ὥρας.

Μετὰ τὴν αὔριον τῆς ἡμέρας καθ' ἣν συνεφωνήθησαν ταῦτα, ὁ Δαρλέης εἰδοποιηθεὶς ὅτι ἡ βασίλισσα ἦτο μόνη μετὰ τοῦ Ρίτσιου, ἠθέλησεν αὐτὸς οὗτος νὰ βεβαιωθῇ περὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς εὐνοίας, ἧς ἀπήλαυε παρ' αὐτῇ ὁ πρωθυπουργός. Ἐπομένως μετέβη εἰς τὰ δώματα αὐτῆς διὰ μικρᾶς θύρας ἧς εἶχε πάντοτε ἐφ' ἑαυτοῦ τὴν κλεῖδα· ἀλλὰ μάτην περιεστράφη ἡ κλεὶς ἐν τῷ κλείθρῳ· ἡ θύρα δὲν ἠνοίγετο. Τότε ὁ Δαρλέης ἔκρουσε λέγων τὸ ὄνομά του, ἀλλὰ τοσούτῳ περιεφρονεῖτο ὑπὸ τῆς γυναικός του, ὥστε ἡ Μαρία ἀφῆκεν αὐτὸν ἔξω, μολονότι ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ἦτο μόνη μετὰ τοῦ Ρίτσιου εἶχε καιρὸν ἵνα ἐκβάλῃ αὐτόν· ὁ Δαρλέης, παροξυνθεὶς ὑπὸ τοῦ γεγονότος τούτου προσεκάλεσε τὸν Μόρτωνα, τὸν Ρούθουεν, τὸν Λεννὸξ, τὸν Λίνδλεϋ καὶ τὸν νόθον Δουγλᾶς, ὥρισε δὲ ὡς ἡμέραν δολοφονίας τοῦ Ρίτσιου τὴν μετὰ τὴν αὔριον.

Εἶχον δὲ μόλις ἀποφασίσει περὶ πασῶν τῶν λεπτομερειῶν καὶ διανεμηθῇ τὸ πρόσωπον ὅπερ ἕκαστος ὤφειλε νὰ διαδραματίσῃ ἐν τῇ αἱματηνωμοσίας σας καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ συνάρσει θὰ ἐφαρμόσω πάραυτα τὸ ἰατρικὸν αὐτῶν.

Πρὸς τὰς λέξεις ταύτας, καὶ πρὶν ἢ συνέλ-



Μαρία Στυάρτη.

ρᾳ ταύτῃ τραγῳδίᾳ, ὅτε αἴφνης καὶ ἐξ ἀπροόπτου, τῆς θύρας ἀνοιχθείσης, ἐπεφάνη ἡ Μαρία Στυάρτη.

— Μυλόρδοι, εἶπε, περιττὸν εἶναι νὰ συγχροτῆτε μυστικὰ συμβούλια. Ἔμαθον τὰς συθωσιν οἱ συνωμόται, ἔκλεισεν αὖθις τὴν θύραν, καὶ ἐξηφανίσθη ὡς ἐφήμερος ἀλλ' ἀπειλητικὴ ὀπτασία. Πάντες ἔμειναν ἐκπεπληγμένοι, ἐμβρόντητοι. Πρῶτος δὲ ὁ Μόρτων ἀνέλαβε τὸν λόγον.

— Μυλόρδοι, εἶπεν, ἐδῶ παίζομεν παιγνίδι ζωῆς ἢ θανάτου, καὶ τοῦτο ὄχι μὲ τὸν ἐμπειρότερον καὶ δυνατώτερον ἀλλὰ μὲ τὸν ταχύτερον. Ἂν δὲν ἀφανίσωμεν αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, ἐχάθημεν. Ὄχι λοιπὸν αὖριον ἀλλ' ἀπόψε πρέπει νὰ τὸν κτυπήσωμεν.

Πάντες ἐπευφήμησαν, καὶ αὐτὸς ὁ Ρούθουεν, ὅστις καίπερ ὠχρὸς, πυρέσσων ἐξ ἀκολάστου νόσου, ὑπεσχέθη νὰ μὴ ὑπολειφθῇ τῶν ἄλλων. Τὸ μόνον μεταβληθὲν ἐν τῇ προτάσει τοῦ Μόρτωνος ἦτον ὅτι ὁ φόνος ἐξετελεῖτο τῇ ἐπαύριον διότι κατὰ τὴν γνώμην πάντων μόλις ἤρκει μία ἡμέρα πρὸς συνάθροισιν τῶν κατωτέρων συνωμοτῶν ὧν ὁ ἀριθμὸς συνεποσοῦτο εἰς ἑκατὸν πεντήκοντα.

Τῇ ἐπαύριον, ἥτις ἦτο σάββατον 9 μαρτίου 1566, ἡ Μαρία Στυάρτη, κληρονομήσασα παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς Ἰακώβου τοῦ Ε' τὴν πρὸς τὴν ἐθιμοταξίαν ἀποστροφὴν καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς ἐλευθερίας, προσεκάλεσεν εἰς δεῖπνον ἓξ πρόσωπα, ἐν οἷς καὶ τὸν Ρίτσιον.

Ὁ Δαρλέης εἰδοποιηθεὶς ἀπὸ πρωΐας περὶ τούτου, προειδοποίησεν ἀμέσως τοὺς συνωμότας γνωστοποιῶν αὐτοῖς ὅτι θέλει εἰσάξει αὐτοὺς ὁ ἴδιος εἰς τὰ ἀνάκτορα ἀπὸ τῆς ἕκτης μέχρι τῆς ἑβδόμης ὥρας. Οἱ συνωμόται ἀπεκρίθησαν ὅτι θὰ ἦναι ἕτοιμοι.

Ἡ πρωΐα ἦτο σκοτεινὴ καὶ θυελλώδης, ὡς εἶναι ἐν Σκωτίᾳ πᾶσαι σχεδὸν αἱ πρῶται ἡμέραι τοῦ ἔαρος, περὶ δὲ τὴν ἑσπέραν ἐδιπλασιάσθη ἡ συμπύκνωσις τῆς χιόνος καὶ ἡ σφοδρότης τοῦ ἀνέμου.

Ἡ Μαρία ἔμεινε λοιπὸν μετὰ τοῦ Ριτσίου κεκλεισμένη, ὁ δὲ Δαρλέης, ὅτε πολλάκις προεβῆ μέχρι τῆς ἀποκρύφου θύρας ἤκουσε τὸν ἦχον τῶν μουσικῶν ὀργάνων καὶ τὴν φωνὴν τοῦ εὐφωνουμένου ᾄδοντος τὰς ἡδείας ἐκείνας μελῳδίας, αἵτινες μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν διεσώθησαν καὶ ἃς ἀποδίδωσιν εἰσέτι αὐτῷ ὁ λαὸς τοῦ Ἐδιμβούργου.

Αἱ μελῳδίαι αὗται ἦσαν ὡς πρὸς τὴν Μαρίαν μία ἀνάμνησις τῆς διαμονῆς αὐτῆς ἐν Γαλλίᾳ, ἧς οἱ ἀοιδοὶ τοὺς Μεδίκους παρακολουθήσαντες ἐγένοντο ἠχὼ τῆς Ἰταλίας· ἀλλ' ὡς πρὸς τὸν Δαρλέην ἦσαν ὕβρις, καὶ ἑκάστοτε ἀπεσύρετο ἔτι σταθερώτερος ἐν τῷ σκοπῷ αὐτοῦ.

Κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν οἱ συνωμόται οἵτινες ἔλαβον ἐν ἡμέρᾳ τὸ σύνθημα ἔκρουσαν τὴν θύραν, καὶ τοσούτῳ εὐκολώτερον εἰσήχθησαν καθ' ὅσον αὐτὸς ὁ Δαρλέης, εὑρὼν μανδύαν περιβεβλημένος ἀνέμενεν αὐτοὺς κατὰ τὴν ὁρσοθύραν. Παρευθὺς οἱ ἑκατὸν πεντήκοντα στρατιῶται εἰσέδυσαν εἰς ἐσωτερικὴν αὐλὴν, ἔνθα ἐτάχθησαν ὑπὸ τὰ ἱπποστάσια, ὅπως προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τοῦ ψύχους καὶ μὴ βλέπωνται ἐπὶ τῆς καλυπτούσης τὸ ἔδαφος χιόνος. Παράθυρον ζωηρῶς φωτιζόμενον ἠνοίγετο πρὸς τὴν αὐλὴν ταύτην· ἦτο τὸ παράθυρον τοῦ γραφείου τῆς βασιλίσσης· ἅμα ἐδίδοτο τὸ πρῶτον σημεῖον ἀπὸ τοῦ παραθύρου τούτου, οἱ στρατιῶται ὤφειλον νὰ διαρρήξωσι τὴν θύραν καὶ νὰ ἔλθωσιν εἰς βοήθειαν τῶν ἀρχηγῶν τῆς συνωμοσίας.

Ἀφοῦ αἱ ὁδηγίαι αὗται ἐδόθησαν, ὁ Δαρλέης ὡδήγησε τὸν Μόρτωνα, τὸν Ρούθουεν, τὸν Λεννὸξ, τὸν Λίνδλεϋ, τὸν Ἀνδρέαν Καρρὲθ καὶ τὸν νόθον Δουγλᾶς εἰς τὸ συνεχόμενον μετὰ τοῦ γραφείου δωμάτιον ὅπερ ἐχωρίζετο αὐτοῦ μόνον διὰ παραπετάσματος πρὸ τῆς θύρας. Ἐκεῖθεν ἠδύναντο ν' ἀκούσωσι πᾶν ὅ,τι ἐλέγετο καὶ δι' ἑνὸς μόνου ἅλματος νὰ πέσωσιν εἰς τὸ μέσον τῶν συνδαιτυμόνων.

Ὁ Δαρλέης ἀφῆκεν αὐτοὺς ἐν τῷ δωματίῳ, παραγγέλλων νὰ σιωπῶσιν· εἶτα, δίδων ὡς σημεῖον εἰσόδου τὴν στιγμὴν καθ' ἣν θὰ ἤκουον αὐτοῦ κράζοντος Ἐδῶ, Δουγλᾶς! περιεστράφη διὰ τοῦ κρυφίου διαδρόμου, ὅπως βλέπουσα αὐτὸν ἐμβαίνοντα διὰ τῆς συνήθους θύρας, ἡ βασίλισσα, μὴ συλλάβῃ ὑπονοίας ἐκ τῆς ἀπροόπτου ταύτης ἐπισκέψεως.

Ἡ Μαρία ἐδείπνει μεθ' ἓξ προσώπων, ἔχουσα, ὡς λέγουσιν ὁ Δὲ Θοῦ καὶ ὁ Μελβίλ, τὸν Ρίτσιον ἐκ δεξιῶν· ἐνῷ τοὐναντίον ὁ Κάμδεν διαβεβαιοῖ ὅτι ἔτρωγεν ὀρθιος ἐν κυλικείῳ. Ἡ συνδιάλεξις ἦτο φαιδρὰ καὶ οἰκεία· διότι ἕκαστος παρεδίδοτο εἰς τὴν βαθεῖαν ἐκείνην θυμηδίαν ἣν αἰσθάνεταί τις ὅταν ἦναι ἐν ἀσφαλεῖ καλῶς κεκλεισμένος καὶ ἐσκεπασμένος, πρὸ τραπέζης λαμπρᾶς, ἐνῷ ἡ μὲν χιὼν μαστίζει τὰ παράθυρα ὁ δὲ ἄνεμος μινυρίζει ἐπὶ τῶν καπνοδοχῶν.

Αἴφνης ἡ Μαρία, ἀποροῦσα διότι βαθυτάτη σιωπὴ διεδέξατο τὴν ζωηρὰν καὶ θερμὴν συνομιλίαν τῶν συνδαιτυμόνων ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ δείπνου, καὶ ὑποπτεύουσα ἐκ τῆς διευθύνσεως τῶν βλεμμάτων αὐτῶν ὅτι ἡ αἰτία τῆς ἀνησυχίας των ἦτον ὄπισθεν αὐτῆς, ἐστράφη, καὶ εἶδε τὸν Δαρλέην· ἐρειδόμενον ἐπὶ τῶν νώτων τοῦ θρονίου της.

Ἡ βασίλισσα ἐσκίρτησε· διότι μολονότι ὁ σύζυγος αὐτῆς εἶχε τὸ μειδίαμα ἐπὶ τῶν χειλέων, τὸ μειδίαμα ἐκεῖνο προσέλαβεν ἐνῷ ἠτένιζε τὸν Ρίτσιον τοσούτῳ παράδοξον ἔκφρασιν,

ὥστε πρόδηλον ἦτον ὅτι δεινόν τι ἔμελλε νὰ συμβῇ.

Κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν, ἡ Μαρία ἤκουσεν ἐν τῷ πλησίον θαλάμῳ βαρὺ καὶ συρόμενον βῆμα ὅπερ ἐπλησίαζεν εἰς τὸ γραφεῖον, εἶτα τὸ παραπέτασμα ἀνυψώθη καὶ ὁ λόρδος Ρόθουεν τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ φέρων, ἧς μόλις ἐβάσταζε τὸ βάρος, ὠχρὸς ὡς φάσμα, ἐπεφάνη ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῆς θύρας, καὶ ἐν σιγῇ ξυρουλκήσας ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ ξίφους του.

Ἡ βασίλισσα ἐνόμισεν ὅτι ἦτο παράφρων.

— Τί θέλετε, μυλόρδε; τῷ εἶπε· καὶ διατί ἔρχεσθε εἰς τὰ ἀνάκτορα οὕτως ὡπλισμένος;

— Ἐρωτήσατε περὶ τούτου τὸν βασιλέα, μεγαλειοτάτη, ἀπεκρίνατο ὁ Ρούθουεν μετὰ φωνῆς ὑποκώφου. Ἐκεῖνος πρέπει νὰ σᾶς ἀποκριθῇ.

— Ἐξηγήθητε, μυλόρδε, ἠρώτησεν ἡ Μαρία στραφεῖσα πρὸς τὸν Δαρλέην· τί σημαίνει ἡ τοιαύτη λήθη τῆς εὐπρεπείας;

— Σημαίνει, μεγαλειοτάτη, ἀπήντησεν ὁ Δαρλέης δακτυλοδεικτῶν τὸν Ρίτσιον, ὅτι πρέπει αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐξέλθῃ ἐντεῦθεν τώρα ἀμέσως.

— Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἰδικός μου, μυλόρδε, εἶπεν ἡ Μαρία ὑπερηφάνως ἀνορθουμένη, καὶ ἑπομένως παρ' ἐμοῦ μόνου λαμβάνει διαταγάς.

— Ἐδῶ, Δουγλάς! ἔκραξεν ὁ Δαρλέης.

Πρὸς τὰς λέξεις ταύτας, οἱ συνωμόται, οἵτινες ἀπό τινων στιγμῶν ἐπλησίασαν τὸν Ρούθουεν, φοβούμενοι μήπως ἕνεκα τοῦ καθ' ὑπερβολὴν εὐμεταβόλου χαρακτῆρός του ὁ Δαρλέης ἐκάλεσεν αὐτοὺς ἀνωφελῶς καὶ μὴ δὲν τολμήσῃ νὰ εἴπῃ τὸ σύνθημα, ὥρμησαν μετὰ τοσαύτης σπουδῆς εἰς τὸ δωμάτιον, ὥστε ἀνέτρεψαν τὴν τράπεζαν.

Τότε ὁ Δαβὶδ Ρίτσιος βλέπων ὅτι αὐτὸν ἤθελον νὰ κακοποιήσωσιν, ἐρρίφθη ὄπισθεν τῆς βασιλίσσης γονυκλινὴς, ὁράττων τὰ κράσπεδα τῆς ἐσθῆτος αὐτῆς, καὶ κράζων ἰταλιστί·

— *Giustizia! giustizia!* (δικαιοσύνη! δικαιοσύνη!)

Τῷ ὄντι δὲ ἡ βασίλισσα πιστὴ εἰς τὸν χαρακτῆρα αὐτῆς, καὶ μὴ ἀποδειλιῶσα παντάπασιν ἐκ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης εἰσβολῆς, ἔστη πρὸ τοῦ Ρίτσιου, καὶ ἔσκεπεν αὐτὸν ὄπισθεν τῆς μεγαλειότητός της. Ἀλλ' ὑπὲρ τὸ δέον ἤλπιζεν ἐπὶ τὸ σέβας τῆς ἀριστοκρατίας ἐκείνης ἥτις ἦτον εἰθισμένη ἀπὸ πέντε αἰώνων εἰς τὸ παλαίειν ἐκ τοῦ συστάδην μετὰ τῶν βασιλέων αὐτῆς. Ὁ Ἀνδρέας Καρρὲδ ἐστήριζεν ἐγχειρίδιον ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτῆς καὶ ἠπείλησεν ὅτι θὰ τὴν φονεύσῃ ἂν ἐπέμενεν ἐπὶ πλέον ὑπερασπίζουσα ἐκεῖνον οὗ ἀπεφασίσθη ὁ θάνατος.

Τότε ὁ Δαρλέης μὴ σεβόμενος τὴν ἐγκυμοσύνην τῆς βασιλίσσης περιέβαλεν αὐτὴν διὰ τῶν βραχιόνων καὶ μετεκίνησεν αὐτὴν, ὁ δὲ Ρίτσιος ἔμεινε τότε ἐκτεθειμένος, γονυκλινὴς, ὠχρὸς καὶ τρέμων, ἐνῷ ὁ νόθος Δουγλᾶς ἐπικυρῶν τὴν προρρήσιν τοῦ ἀστρολόγου, ὅστις εἰδοποίησε τὸν Ρίτσιον νὰ προφυλάσσηται ἀπὸ νόθου τινὸς, ἔσυρεν αὐτὸ τὸ ἐγχειρίδιον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐνέπηξεν αὐτὸ εἰς τὸ στῆθος τοῦ ὑπουργοῦ, ὅστις ἔπεσε τετρωμένος ἀλλ' οὐχὶ νεκρός.

Ἀμέσως δὲ ὁ Μόρτων ἔλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν καὶ τὸν ἔσυρεν ἀπὸ τοῦ γραφείου εἰς τὸ δωμάτιον καταλείπων ἐπὶ τοῦ σανιδώματος τὸ μακρὸν ἐκεῖνο ἴχνος αἵματος ὅπερ δείκνυται εἰσέτι μέχρι τῆς σήμερον· ἐνταῦθα δὲ ἐλθών, ἕκαστος ἐπέπεσε κατ' αὐτοῦ ὡς ἐπὶ λείας, καὶ λυσσωδῶς ἔπληττε τὸ πτῶμα ὅπερ διετρυπήθη διὰ πεντήκοντα ἓξ τραυμάτων ἐγχειριδίου.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, ὁ Δαρλέης συνεῖχε τὴν βασίλισσαν, ἥτις νομίζουσα ὅτι δὲν ἐτελείωσαν τὰ πάντα, οὐκ ἐπαύετο χάριν ἐπικαλουμένη.

Ἀλλ' ὁ Ρούθουεν ἀνεφάνη ὠχρότερος ἢ τὴν πρώτην φοράν, καὶ ἐρωτήσαντος τοῦ Δαρλέη ἂν ὁ Ρίτσιος ἦτο νεκρὸς, ἔνευσε διὰ τῆς κεφαλῆς καταφατικῶς· εἶτα, ἐπειδὴ ἐν ἀναῤῥώσει διατελῶν δὲν ἀντεῖχε πρὸς πλείονα κόπον, ἐκάθησε, μολονότι ἡ βασίλισσα, ἣν ἀπέλυσε τέλος ὁ Δαρλέης, ἔμενεν ὀρθία ἐν τῇ αὐτῇ θέσει.

Πρὸς τὸ τραῦμα τοῦτο ἡ Μαρία δὲν ἐκρατήθη.

— Μιλόρδε; ἀνέκραξε, τίς σᾶς ἔδωκε τὴν ἄδειαν νὰ καθήσητε ἐνώπιόν μου, καὶ πόθεν ἔχετε τόσην αὐθάδειαν;

— Μεγαλειοτάτη, ἀπεκρίνατο ὁ Ρούθουεν ὄχι ἐξ αὐθαδείας ἀλλ' ἐξ ἀδυναμίας οὕτω πράττω· διότι διὰ νὰ ὑπηρετήσω τὸν σύζυγόν σας, ἐκινήθην περισσότερον ἀφ' ὅσον μοὶ τὸ ἐπιτρέπουσιν οἱ ἰατροί.

Εἶτα στραφεὶς πρὸς ὑπηρέτην.

— Δόσατέ μοι ἕνα ποτῆρι κρασί, εἶπε, δεικνύων, πρὶν ἢ τὸ θέσῃ εἰς τὴν θήκην, τὸ ἐγχειρίδιόν του ὅλον αἱμοσταγὲς τῷ Δαρλέῃ, διότι ἰδοὺ ἡ ἀπόδειξις ὅτι τὸ ἐκέρδησα μὲ τὸ παραπάνω.

Ὁ ὑπηρέτης ὑπήκουσεν, ὁ δὲ Ρούθουεν ἐκένωσε τὸ ποτήριον μετὰ μεγάλης ἀταραξίας ὡς εἰ ἐξετέλει τὴν ἀθωοτέραν πρᾶξιν.

— Μυλόρδε! εἶπε τότε ἡ βασίλισσα ἐν βῆμα πρὸς αὐτὸν χωροῦσα, δυνατὸν ἐπειδὴ εἶμαι γυνή, παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ θέλησίν μου, νὰ μὴ τύχω ποτὲ τῆς εὐκαιρίας νὰ σᾶς ἀνταποδώσω ὅ,τι μοὶ κάμνετε· ἀλλὰ, προσέθηκε τυπτομένη μετὰ δυνάμεως τὴν γαστέρα διὰ τῆς χειρὸς, ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ἐδῶ φέρω καὶ τοῦ ὁποίου ὠφείλατε νὰ σεβασθῆτε τὰς ἡμέρας, ἀφοῦ τοσοῦτον ὀλίγον σέβεσθε τὴν μεγαλειότητά μου, θὰ μ' ἐκδικήσῃ μίαν ἡμέραν ὁι' ὅλας αὐτὰς τὰς ὕβρεις.

Εἶτα, μετὰ νεύματος ἀγερώχου ἅμα καὶ ἀπειλητικοῦ, ἀπεσύρθη διὰ τῆς θύρας τοῦ Δαρλέη, ἣν ἔκλεισεν ἐξερχομένη.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην μέγας θόρυβος ἠκούσθη ἐν τῷ θαλάμῳ τῆς βασιλίσσης. Ὁ Οὔντλεϋ, ὁ Δ' Ἀθὸλ καὶ ὁ Βόθουελ, οὓς θέλομεν ἴδει μετὰ μικρὸν σπουδαῖον διαδραματίζοντας πρόσωπον ἐν τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ, ἐδείπνουν συνηνωμένοι ἐν ἄλλῳ προδόμῳ τῶν ἀνακτόρων, ὅτε αἴφνης ἤκουσαν ἀλαλαγμοὺς καὶ κλαγγὴν ὅπλων· ὅθεν ἔδραμον μετὰ σπουδῆς, ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀθὸλ, ὅστις προεπορεύετο προσέκοψε τὸν πόδα εἰς τὸ πτῶμα τοῦ Ῥιτσίου ἀγνοῶν τίς ἦτον, ὁ οὕτως ἐκτάδην κείμενος ἄνωθεν τῆς κλίμακος, ἐνόμισαν βλέποντες ἄνδρα δολοφονηθέντα, ὅτι ἐκινδύνευεν ἡ ζωὴ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης, καὶ ἐξιφούλκησαν ὅπως παραβιάσωσι τὴν ὑπὸ τοῦ Μόρτωνος φυλαττομένην θύραν.

Ἀλλ' ἅμα ὁ Δαρλέης ἐνόησε τί συμβαίνει, ἐξώρμησε τοῦ γραφείου, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Ῥούθουεν, καὶ παρουσιασθεὶς ἐνώπιον τῶν νέων λόρδων.

— Μυλόρδοι, εἶπεν, ἡ βασίλισσα καὶ ἐγὼ εἴμεθα ἐν ἀσφαλείᾳ, καὶ οὐδὲν ἐνταῦθα συνέβη ἄνευ τῶν διαταγῶν μας. Ἀποσύρθητε λοιπὸν, θὰ μάθητε περισσότερα ἐν καιρῷ τῷ δέοντι. Ὅσῳ δι' αὐτὸν ἐδῶ, εἶπεν ἀνεγείρων τὴν κεφαλὴν τοῦ Ῥιτσίου ἀπὸ τῶν τριχῶν, ἐνῷ ὁ νόθος Δουγλᾶς ἔφεγγε διὰ λαμπάδος ἵνα δυνηθῶσι ν' ἀναγνωρίσωσιν αὐτὸν, ἴδετε τίς εἶναι, καὶ ἂν ἀξίζῃ τὸν κόπον ν' ἀνησυχῆτε δι' αὐτόν.

Τῷ ὄντι δὲ, ἅμα ὁ Οὔντλεϋ, ὁ Δ' Ἀθὸλ καὶ ὁ Βόθουελ ἀνεγνώρισαν τὸν μουσικὸν ὑπουργὸν, ἐπανέθηκαν εἰς τὴν θήκην τὰ ξίφη των καὶ χαιρετίσαντες τὸν βασιλέα ἀπεσύρθησαν.

Ἡ Μαρία ἕνα μόνον ἐβυσσοδόμει διαλογισμὸν ἐν τῇ καρδίᾳ, τὴν ἐκδίκησιν. Ἐνόησεν ὅμως ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκδικηθῇ ἐνταύτῳ κατὰ τοῦ συζύγου καὶ τῶν συντρόφων αὐτοῦ· ὅθεν κατέβαλε πάντα τὰ θέλγητρα τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ κάλλους αὐτῆς ὅπως ἀποσπάσῃ τὸν βασιλέα τῶν συνενόχων αὐτοῦ.

Τὸ πρᾶγμα δὲν ὑπῆρξε δύσκολον· ἀφοῦ ἡ ἀπότομος μανία, ἥτις παρέσυρε πολλάκις τὸν Δαρλέην πέραν παντὸς ὁρίου, κατεπραΰνθη, ἐφοβήθη αὐτὸς οὗτος διὰ τὸ ἔγκλημα ὅπερ διέπραξε, καὶ ἐνῷ οἱ δολοφόνοι μετὰ τοῦ Μυρράη ἐνωθέντες ἀπεφάσιζον νὰ τῷ δώσωσι τὸ περιπόθητον γαμήλιον στέμμα, ὁ Δαρλέης, ἄστατος ὅσῳ καὶ βίαιος, φοροδεὴς ὅσῳ καὶ σκληρὸς, συνωμολόγει, ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ θαλάμου τῆς Μαρίας, ἀπέναντι τοῦ μόλις πλυθέντος αἵματος, ἑτέραν συνθήκην, καθ' ἣν ὑπεχρεοῦτο νὰ παραδώσῃ τοὺς συνενόχους του.

Τῷ ὄντι δὲ, τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὸ περιγραφὲν συμβὰν, οἱ φονεῖς ἔμαθον παράδοξον εἴδησιν, ὅτι δηλαδὴ ὁ Δαρλέης καὶ ἡ Μαρία, συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ λόρδου Σεϋτὼν, διέφυγον ὁμοῦ ἐκ τῶν ἀνακτόρων τοῦ Ὁλυρούδ.

Τρεῖς δὲ εἰσέτι ἡμέρας ὕστερον, προκήρυξις ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τῆς Μαρίας καὶ χρονολογουμένη ἐκ Δουμβὰρ ἐφάνη καλοῦσα περὶ τὴν βασίλισσαν ἐν ὀνόματι αὐτῆς τε καὶ τοῦ βασιλέως, πάντας τοὺς εὐγενεῖς καὶ τοὺς βαρώνους τῆς Σκωτίας, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐνεχομένων εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ κατὰ παντοίαν διεύθυνσιν ὁρόμου, οἷς οὐ μόνον πλήρης καὶ ὁλοσχερὴς ἀμνηστεία ἐχορηγεῖτο ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἡ πρώην ἐμπιστοσύνη ἀπεδίδοτο.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπέσπα τοὺς περὶ τὸν Μυρράην ἀπὸ τοῦ Μόρτωνος καὶ τῶν λοιπῶν δολοφόνων, οἵτινες βλέποντες καὶ αὐτοὶ ὅτι τοῦ λοιποῦ δὲν ἦσαν ἀσφαλεῖς ἐν Σκωτίᾳ, κατέφυγον εἰς Ἀγγλίαν, ἔνθα πᾶς ἐχθρὸς τῆς βασιλίσσης, παρὰ τὰς κατ' ἐπιφάνειαν καλὰς σχέσεις τῆς Μαρίας καὶ τῆς Ἐλισάβετ, ἦτον ἀείποτε βέβαιος ὅτι θὰ τύχῃ εὐμενοῦς ὑποδοχῆς. Ὁ δὲ Βόθουελ, ὅστις ἠθέλησε νὰ ἐναντιωθῇ κατὰ τῆς δολοφονίας, διωρίσθη ἀρχιφύλαξ τοῦ βασιλείου.

Κατὰ δυστυχίαν τῆς τιμῆς αὐτῆς, ἡ Μαρία ἀείποτε γυνὴ μᾶλλον ἢ βασίλισσα ἐνῷ τοὐναντίον ἡ Ἐλισάβετ ἦτον ἀείποτε βασίλισσα μᾶλλον ἢ γυνὴ, μόλις ἅμα κατέστη αὖθις ἰσχυρὰ ὡς πρώτην βασιλικὴν πρᾶξιν ἐκοινοποίησε τὴν διαταγὴν τοῦ νὰ ἐκταφῇ ὁ Ῥίτσιος, ὅστις ἐτάφη ἄνευ πομπῆς πρὸ τῆς πύλης τοῦ πλησιεστέρου εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ὁλυρούδ ναοῦ καὶ νὰ μετακομισθῇ εἰς τὸ κοιμητήριον τῶν βασιλέων τῆς Σκωτίας, ἐνοχοποιουμένη ἔτι πλέον ἐκ τῶν

τιμῶν ἃς ἀπένεμε τῷ νεκρῷ ἢ ἐκ τῆς εὐνοίας ἣν ἐχορήγει τῷ ζῶντι.

Ἡ τοσοῦτον ἀπερίσκεπτος αὕτη διαδήλωσις ἐπήνεγκε φυσικῶς νέας ἔριδας μεταξὺ τῆς Μαρίας καὶ τοῦ Δαρλέη· αἱ δὲ ἔριδες αὗται ἐγένοντο τοσούτῳ πικρότεραι, καθ' ὅσον, ὡς ἐννοεῖται, ἡ συνδιαλλαγὴ τῆς γυναικὸς πρὸς τὸν ἄνδρα, ἦτον ἐπίπλαστος καθ' ὅσον ἀπέβλεπεν ἐκείνην τοὐλάχιστον· ὅθεν ἔτι μᾶλλον ἐνισχυομένη ὑπὸ τῆς ἐγκυμοσύνης αὐτῆς, ἀπέπτυσε πάντα χαλινόν, καὶ τὸν Δαρλέην καταλιποῦσα, μετέβη ἀπὸ τῆς Δουμβὰρ εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Ἐδιμβούργου, ἔνθα τῇ 19 Ἰουνίου 1556, ἦτοι τρεῖς μῆνας μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Ῥιτσίου, ἔτεκεν υἱόν, ὅστις ἐγένετο ὕστερον Ἰάκωβος ὁ ΣΤ'.

Ἅμα ἐλευθερωθεῖσα, ἡ Μαρία μετεπέμψατο τὸν τακτικὸν αὐτῆς ἀπεσταλμένον παρὰ τῇ Ἐλισάβετ, Ἰάκωβον Μελβίλ, καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ ν' ἀναγγείλῃ τὴν εἴδησιν τῇ βασιλίσσῃ τῆς Ἀγγλίας, παρακαλῶν αὐτὴν ταὐτοχρόνως νὰ βαπτίσῃ τὸν βασιλόπαιδα.

Ἐλθὼν εἰς Λονδῖνον ὁ Μελβίλ παρουσιάσθη ἀμέσως εἰς τὰ ἀνάκτορα· ἐπειδὴ ὅμως ἦτο χορὸς ἐν τῇ αὐλῇ, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἴδῃ τὴν βασίλισσαν, καὶ ἠρκέσθη γνωστοποιήσας τῷ ὑπουργῷ Σεσὶλ τὴν αἰτίαν τῆς ἐλεύσεώς του, παρεκάλεσε δ' αὐτὸν νὰ ἐπικαλεσθῇ παρὰ τῆς ἀνάσσης ἀκρόασιν διὰ τὴν ἐπαύριον.

Ἡ Ἐλισάβετ ἐχόρευε τετράχορον (κατρίλλιας), καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Σεσὶλ πλησιάσας αὐτὴν τῇ εἶπε ταπεινοτάτῃ τῇ φωνῇ.

— Ἡ βασίλισσα τῆς Σκωτίας Μαρία ἐγέννησεν υἱόν.

Πρὸς τοὺς λόγους τούτους ὠχρίασε φρικωδῶς, βλέπουσα δὲ περὶ ἑαυτὴν μετὰ παραφόρων ὀφθαλμῶν καὶ ὡς εἰ ἐκινδύνευε νὰ λειποθυμήσῃ ἐβάδισε πρὸς θρονίον ἐφ' οὗ ἐστηρίχθη, εἶτα αἴφνης μὴ δυναμένη νὰ σταθῇ ὀρθία, ἐκάθησεν, ἀνέτρεψε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐβυθίσθη εἰς ὀδυνηρὸν ῥεμβασμόν.

Τότε μία τῶν γυναικῶν τῆς αὐλῆς, διασχίζουσα τὸν περὶ τὴν βασίλισσαν σχηματισθέντα κύκλον ἠρώτησεν αὐτὴν τί ἐσκέπτετο μετὰ τοσαύτης θλίψεως.

— Λίτ! κυρία, ἀπήντησεν ἡ Ἐλισάβετ μετ' ἀγανακτήσεως, δὲν ἠξεύρετε ὅτι ἡ Μαρία Στυάρτη ἐγέννησεν υἱόν, ἐνῷ ἐγὼ εἶμαι κορμὸς στεῖρος, ὅστις θ' ἀποθάνῃ ἄνευ βλαστῶν;

Ἀλλ' ἔμπειρος οὖσα πολιτικὴ ἡ Ἐλισάβετ μεθ' ὅλην τὴν εὐχερῆ ὑπακοὴν αὐτῆς εἰς τὴν πρώτην ὁρμὴν δὲν ἠθέλησε νὰ προδοθῇ μακρότερον ἐκδηλοῦσα τὴν ὀδύνην αὐτῆς. Ὅθεν ὁ χορὸς ἐξηκολούθησεν ὁ δὲ διακοπεὶς τετράχορος ἐπανελήφθη καὶ ἐπερατώθη.

Τῇ ἐπαύριον ὁ Μελβίλ ἔτυχεν ἀκροάσεως. Ἡ Ἐλισάβετ ὑπεδέξατο αὐτὸν θαυμάσια, βεβαιοῦσα ὅτι μεγίστην ἠσθάνθη χαρὰν ἐκ τῆς εἰδήσεως ἧς ἦτο κομιστὴς, καὶ ἥτις, ἔλεγεν, ἐθεράπευσεν αὐτὴν ἀπὸ ἀσθενείας ἐξ ἧς ἔπασχεν ἐπὶ πεντεκαίδεκα ἡμέρας.

Ὁ Μελβίλ ἀπεκρίθη ὅτι ἡ ἄνασσα αὐτοῦ ἔσπευσε νὰ μεταδώσῃ αὐτῇ τὴν χαράν της γνώσκουσα ὅτι δὲν εἶχε καλητέραν φίλην· ἀλλὰ προσέθηκεν ὅτι μικροῦ δεῖν ἠγόραζε διὰ τῆς ζωῆς αὐτῆς ἡ Μαρία τὴν χαρὰν ταύτην, καθότι ὁ τοκετὸς ἦτο λίαν ἐπώδυνος.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ τρίτην φορὰν ἐπανήρχετο εἰς τὸ περὶ ὀδύνης τοῦ τοκετοῦ, προτιθέμενος ν' αὐξήσῃ τὴν πρὸς τὸν γάμον ἀποστροφὴν τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας.

— Μείνατε ἥσυχος, Μελβίλ, ἀπεκρίνατο ἡ Ἐλισάβετ, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ ἐπαναλαμβάνητε, ποτὲ δὲν θὰ ὑπανδρευθῶ· ἀντὶ συζύγου ἔχω τὸ βασιλειόν μου καὶ ἀντὶ τέκνων τοὺς ὑπηκόους μου. Ὅταν ἀποθάνω θέλω νὰ χαραχθῇ ἐπὶ τοῦ τάφου μου· «Ἐνθάδε κεῖται Ἐλισάβετ ἡ τοσαῦτα ἔτη βασιλεύσασα καὶ παρθένος ἀποθανοῦσα.»

Ὁ Μελβίλ ἐπωφελήθη τὴν εὐκαιρίαν ὅπως ἀνακαλέσῃ εἰς τὴν μνήμην τῆς Ἐλισάβετ τὴν ἐπιθυμίαν ἣν ἐξέφρασε πρὸ τριῶν ἢ τεσσάρων ἐτῶν νὰ ἴδῃ τὴν Μαρίαν· ἀλλ' ἐκτὸς τῶν ὑποθέσεων τοῦ Κράτους αἵτινες ἀπῄτουν, εἶπεν ἡ Ἐλισάβετ, τὴν παρουσίαν αὐτῆς ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ βασιλείου, οὐδόλως ἔμελεν αὐτῇ ἐξ ὅσων ἤκουε περὶ τοῦ κάλλους τῆς ἀντιζήλου της νὰ ἐκτεθῇ εἰς παραλληλισμὸν ταπεινοῦντα τὴν ὑπερηφάνειαν αὐτῆς.

Ἠρκέσθη λοιπὸν πέμψασα ἀντιπρόσωπον τὸν κόμητα Βεδφὸρ, ὅστις ἀναχωρήσας μετὰ πολλῶν ἄλλων μεγιστάνων ἐβάπτισεν ἐν μεγάλῃ πομπῇ τὸν βασιλόπαιδα καὶ ὠνόμασεν αὐτὸν Κάρολον Ἰάκωβον.

Παρετηρήθη ὅτι ὁ Δαρλέης δὲν παρευρέθη εἰς τὴν τελετὴν ταύτην, καὶ ὅτι ἡ ἀπουσία του μεγάλως ἐσκανδάλισε τὸν ἀπεσταλμένον τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας. Τοὐναντίον δὲ ὁ Ἰάκωβος Ἐδοῦρνος, κόμης Βόθουελ, εἶχε τὴν πρώτην θέσιν.

Αἰτία τούτου ἦτον ὅτι ἀπὸ τῆς ἑσπέρας καθ' ἣν ὁ Βόθουελ ἔδραμε πρὸς τὰς κραυγὰς τῆς Μα-

ρίας ὅπως ἐναντιωθῇ εἰς τὸν φόνον τοῦ Ριτσίου | εἰς Ἰεδβοῦργον ὅπου ἀφίκετο κατὰ τὴν νύκτα.
ἐκέρδησε τὴν εὔνοιαν τῆς βασιλίσσης, ἧς παρ-
ρησίᾳ ἐφαίνετο ἐγκολπούμενος τὴν μερίδα, ἐκτὸς
τῶν λοιπῶν δύο τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ κόμητος
Μυρράη.

Ὁ Βόθουελ ἦτον ἀνὴρ ἄγων ἤδη τὸ πέμπτον
καὶ τριακοστὸν τῆς ἡλικίας, ἀρχηγὸς τῆς ἰσχυ-
ρᾶς οἰνογενείας τοῦ Ἐπβούρνου ἤτις εἶχε με-
γάλην ἐπιρροὴν ἐν τῷ ἀνατολικῷ Λοθιάν καὶ
τῇ κομητείᾳ τῆς Βερβίκης· κατὰ δὲ τὰ ἄλλα
ἦτο βίαιος, ἀπότομος, εἰς πᾶσαν ἀκολασίαν ἔκ-
δοτος καὶ τὰ πάντα δυνάμενος νὰ πράξῃ ὅπως
κορέσῃ τὴν φιλοδοξίαν του ἣν οὔτε νὰ ὑποκρύψῃ
κἂν ἐφρόντιζε. Ἐν τῇ νεότητι αὐτοῦ ἐθεωρεῖτο
ἀνδρεῖος· ἀλλ' ἀπὸ πολλοῦ οὐδεμίαν σπου-
δαίαν εὐκαιρίαν εὗρεν ἵνα σύρῃ τὸ ξίφος.

Ἂν ἡ δύναμις τοῦ βασιλέως ἐκλονίσθη ὑπὸ
τῆς ἰσχύος τοῦ Ριτσίου, διὰ τῆς τοῦ Βόθουελ
ἀνετράπη καθ' ὁλοκληρίαν. Οἱ μεγιστᾶνες, κατὰ
τὸ παράδειγμα τοῦ εὐνουμένου, δὲν ἠγείροντο
τοῦ λοιποῦ ἐνώπιον τοῦ Δαρλέη, καὶ βαθμηδὸν
ἐπαύσαντο φερόμενοι αὐτῷ ὡς πρὸς ἴσον· οἱ
ἵπποι καὶ αἱ ἅμαξαι αὐτοῦ ἠλαττώθησαν, τὰ
ἀργυρᾶ του σκεύη ἀφῃρέθησαν καὶ ἀξιωματικοί
τινες παρ' αὐτῷ μείναντες τῷ παρεῖχον τὰς
ἐκδουλεύσεις των ἀντὶ πικροτάτων ἀηδιῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν βασίλισσαν οὐδ' ἔκρυπτε
κἂν τὴν πρὸς αὐτὸν ἀποστροφήν, ἀποφεύγουσα
αὐτὸν ἀποτόμως, μέχρι τοιούτου βαθμοῦ ὥστε
ἐπορεύθη μετὰ τοῦ Βόθουελ εἰς Ἀλβάνην, καὶ
ἀμέσως ἔφυγεν ἐντεῦθεν διότι ἦλθεν ὁ Δαρλέης·
μεθ' ὅλα ταῦτα ὅμως ὁ βασιλεὺς ὑπέμενεν· ἀλλὰ
νέα ἀπερισκεψία τῆς Μαρίας ἐπήνεγκε τέλος
τὴν δεινὴν καταστροφήν, ἣν τινες προέβλεπον
ἤδη ἀφ' ὅτου ἡ βασίλισσα συνέδεσε σχέσεις μετὰ
τοῦ Βόθουελ.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ ὀκτωβρίου 1556, ἐνῷ ἡ
βασίλισσα συνεκρότει δικαστήριον ἐν Ἰεδβούρ-
γῳ, ἀνήγγειλαν αὐτῇ ὅτι ὁ Βόθουελ ἐνῷ ἠσχο-
λεῖτο εἰς σύλληψιν κακοποιοῦ ὀνόματι Ἰωάννου
Ἐλλιὸτ δοῦ Πὰρκ ἐτραυματίσθη βαρέως εἰς τὴν
χεῖρα· ἡ δὲ βασίλισσα ἥτις ἡτοιμάζετο νὰ με-
ταβῇ εἰς τὸ συμβούλιον, ἀνέβαλεν ἀμέσως τὴν
συνεδρίασιν εἰς αὔριον, καὶ διατάξασα νὰ πα-
ρασκευάσωσιν ἵππον, ἀνεχώρησεν ἀπερχομένη
εἰς τὸν πύργον τοῦ Ἑρμιτηρίου, ὃν κατῴκει
ὁ Βόθουελ, καὶ ὧδευσεν οὐδσμοῦ σταθμεύσασα,
μολονότι ἡ ὁδὸς εἶχε μῆκος εἴκοσι μιλίων καὶ
ἐδέησε νὰ διέλθῃ δάση, βάλτους καὶ ποταμούς·
εἶτα, ἀφοῦ ἔμεινεν ὀλίγας ὥρας κατὰ μόνας
μετ' αὐτοῦ, ἀνέκαμψε μετὰ τῆς αὐτῆς σπουδῆς

Μολονότι δὲ τὸ διάβημα τοῦτο μέγαν παρήγαγε
κρότον, ἔτι πλέον παρεξηγήθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν
τῆς βασιλίσσης, οἵτινες ἀνῆκον πρὸ πάντων εἰς
τὴν ἀναμορφωθεῖσαν θρησκείαν, ὁ Δαρλέης μό-
λις ἔμαθεν αὐτὸ μετὰ παρέλευσιν δύο μηνῶν,
ἤτοι ἀφοῦ ὁ Βόθουελ, ἐντελῶς θεραπευθεὶς ἐπα-
νέκαμψε μετὰ τῆς βασιλίσσης εἰς Ἐδιμβοῦργον.

Τότε ὁ Δαρλέης ἐνόμισεν ὅτι δὲν ὤφειλε νὰ
ὑπομείνῃ ἐπὶ πλέον τοιαύτας ταπεινώσεις. Ἀλλ'
ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς προδοσίας αὐτοῦ πρὸς τοὺς συ-
νενόχους του δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ εὕρῃ ἐν ὅλῃ
τῇ Σκωτίᾳ εὐπατρίδην στέργοντα νὰ σύρῃ ὑπὲρ
αὐτοῦ τὸ ξίφος, ἀπεφάσισε νὰ εὕρῃ τὸν πατέρα
αὐτοῦ κόμητα Λεννὸξ, ἐλπίζων ὅτι διὰ τῆς ἐπιρ-
ροῆς αὐτοῦ ἤθελε προσεταιρισθῇ τοὺς δυσηρε-
στημένους οἵτινες ἀφ' ὅτου ἠνοείτο ὁ Βόθουελ
ἦσαν πολυάριθμοι.

Δυστυχῶς ἀδιάκριτος καὶ ἀπερίσκεπτος κατὰ
τὸ σύνηθες, ὁ Δαρλέης διεπιστεύθη τὸ σχέδιον
τοῦτο εἴς τινας τῶν ἀξιωματικῶν του, οἵτινες
εἰδοποίησαν τὸν Βόθουελ περὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ
κυρίου των.

Ὁ Βόθουελ οὐδόλως ἐφάνη ἐναντιούμενος εἰς
τὸ ταξείδιον τοῦτο· ἀλλὰ μόλις ἀπέχων ἓν
μίλιον τοῦ Ἐδιμβούργου ὁ Δαρλέης ᾐσθάνθη
σφοδροὺς πόνους· οὐχ' ἧττον ὅμως ἐξηκολούθει
τὸν ὁρόμον του καὶ ἦλθε δεινῶς πάσχων εἰς
Γλασκόβην.

Πάραυτα δὲ μετεπέμψατο περιώνυμον ἰατρὸν,
ὀνόματι Ἰάκωβον Ἀβρενέτην, ὅστις εὗρε τὸ
σῶμά του πλῆρες ἐξανθημάτων καὶ ἀδιστάκτως
ἐκήρυξεν ὅτι ἐδηλητηριάσθη. Ἄλλοι ὅμως, ἐν
οἷς καὶ ὁ Οὐάλτερ Σκὸτ, βεβαιοῦσιν ὅτι ἡ νόσος
οὐδὲν ἄλλο ἦτον ἢ εὐφλογία.

Ὅπως ποτ' ἂν ᾖ, ἡ βασίλισσα, πρὸ τοῦ κιν-
δύνου ὃν διέτρεχεν ὁ σύζυγός της ἐφάνη λησ-
μονήσασα τὴν μνησικακίαν της, καὶ παντὸς κιν-
δύνου καταφρονοῦσα, μετέβη παρὰ τῷ Δαρλέῃ
προπορευομένου τοῦ ἰατροῦ της.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἂν πιστεύσωμεν τὰς ἀκο-
λούθους ἐπιστολὰς ἀπὸ Γλασκόβης ἃς κατηγο-
ρήθη ὅτι ἔγραψε τῷ Βόθουελ, ἐγίνωσκεν ἄρι-
στα τὴν νόσον ὑφ' ἧς ἔπασχε καὶ δὲν ἐθεώρει
αὐτὴν κολλητικήν.

Ἐπειδὴ δὲ αἱ ἐπιστολαὶ αὗται εἶναι ὀλίγον
γνωσταὶ καὶ φαίνονται ἡμῖν περιεργόταται,
μεταγράφομεν αὐτὰς ἐνταῦθα· κατόπιν θέλομεν
εἰπεῖ πῶς περιῆλθον εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ὁμο-
σπόνδων ἀρχόντων καὶ ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτῶν
εἰς τὰς τῆς Ἐλισάβετ, ἥτις πλήρης χαρᾶς ἀνε-

φώνησε λαμβάνουσα αὐτάς·—« Δόξα τῷ Θεῷ, κρατῶ λοιπὸν τέλος τὴν ζωήν της καὶ τὴν τιμήν της εἰς τὰς χεῖράς μου!»

ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

« Ὅτε ἀνεχώρησα ἀπὸ τοῦ τόπου ἔνθα ἀφῆκα τὴν καρδίαν μου, κρίνατε εἰς ποίαν κατάστασιν εὑρισκόμην, δείλαιον σῶμα ἄνευ ψυχῆς· ὅθεν καθ' ὅλον τὸ γεῦμα δὲν ὡμίλησα κανενός, καὶ οὐδεὶς ἐτόλμησε νὰ μὲ πλησιάσῃ, διότι ἦτον εὔκολον νὰ ἴδῃ τις ὅτι ἡ διαμονὴ δὲν ἦτον εὐάρεστος. Ὅτε ἔφθασα μίαν λεύγαν μακρὰν τῆς πόλεως, ὁ κόμης Λεννὸξ μοὶ ἔπεμψεν ἕνα τῶν εὐγενῶν του διὰ νὰ μοὶ συγχαρῇ ἐκ μέρους του καὶ νὰ τὸν δικαιολογήσῃ διότι δὲν ἦλθεν ὁ ἴδιος· μοὶ ἐμήνυσε δὲ προσέτι ὅτι δὲν ἐτόλμα νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιόν μου ἀφ' ὅτου ἐπέπληξα τὸν Κούνιγγαμ. Ὁ εὐπατρίδης οὗτος μὲ παρεκάλεσεν, ὡς ἀφ' ἑαυτοῦ, νὰ ἐξετάσω τὴν διαγωγὴν τοῦ κυρίου του διὰ νὰ ἐξακριβώσω ἂν αἱ ὑπόνοιαί μου ἦσαν ἀληθεῖς. Τῷ ἀπήντησα ὅτι ὁ φόβος ἦτο νόσος ἀνίατος, ὅτι ὁ κόμης Δὲ Λεννὸξ δὲν θὰ ἦτο τοσούτῳ τεταραγμένος ἂν ἡ συνείδησίς του δὲν ἤλεγχεν αὐτόν, καὶ ὅτι ἂν μοὶ διέφυγον ὀλίγαι ζωηρότητες, ἦσαν δικαία ἀντεκδίκησις τῆς ἐπιστολῆς ἣν μοὶ ἔγραψε.

» Οὐδεὶς τῶν κατοίκων ἦλθε νὰ μ' ἐπισκεφθῇ, ἐξ οὗ πιστεύω ὅτι πάντες εἶναι ὑπὲρ αὐτοῦ· πρὸς δὲ τούτοις, ἐμιλοῦσι περὶ αὐτοῦ εὐμενέστατα καθὼς καὶ περὶ τοῦ υἱοῦ του. Ὁ βασιλεὺς ἐμήνυσε χθὲς τὸν Ἰωακεὶμ καὶ τὸν ἠρώτησε διατὶ δὲν κατοικῶ μαζῆ του, προσθέτων ὅτι ἡ παρουσία μου θὰ τὸν ἐθεράπευεν ἀμέσως, ἠρώτησε δὲ καὶ ἐμὲ ἐπίσης μὲ ποῖον σκοπὸν ἦλθον· ἂν ἦλθον νὰ συνδιαλλαγῶ πρὸς αὐτόν· ἂν ἦσθε ἐδῶ· ἂν συνέταξα τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ οἴκου μου, ἂν ἔλαβον γραμματεῖς τὸν Πάριν καὶ τὸν Γιλβέρτην καὶ ἂν πάντοτε εἶχον ἀπόφασιν ν' ἀποπέμψω τὸν Ἰωστήφ.

» Δὲν ἠξεύρω ποῖος τὸν ἐπληροφόρησε τόσον καλῶς. Ἔμαθε καὶ αὐτὸν τὸν γάμον τοῦ Σεβαστιανοῦ. Τῷ ἐζήτησα τὴν ἐξήγησιν μιᾶς τῶν ἐπιστολῶν του ἐν ᾗ παρεπονεῖτο κατὰ τῆς σκληρότητος ἀνθρώπων τινῶν. Μοὶ ἀπεκρίθη ὅτι ἠπόρει, ἀλλ' ὅτι ἡ παρουσία μου τοσαύτην τῷ ἐνεποίει χαρὰν ὥστε ἐνόμιζεν ὅτι θ' ἀποθάνῃ. Μ' ἐπέπληξεν ὀλίγον διότι μ' εὗρισκε ῥεμβάζουσαν· τὸν ἀφῆκα δὲ νὰ δειπνήσω· μὲ παρεκάλεσε νὰ ἐπανέλθω, καὶ ἐπανῆλθον. Μοὶ ἐξέθηκε τότε τὴν ἱστορίαν τῆς ἀσθενείας του, καὶ μοὶ εἶπεν ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἤθελεν εἰμὴ νὰ γράψῃ διαθήκην δι' οὗ θὰ μοὶ ἐκληροδότει τὰ πάντα, προσθέτων ὅτι ἔσφαλον καὶ ἐγὼ μικρὸν διὰ τὴν ἀσθένειάν του, καὶ ὅτι ἀπέδιδεν αὐτὴν εἰς τὴν ψυχρότητά μου.

» — Μ' ἐρωτᾷς, προσέθηκε, ποῖοι εἶναι οἱ ἄνθρωποι καθ' ὧν παραπονοῦμαι· κατὰ σοῦ, σκληρά, παραπονοῦμαι, κατὰ σοῦ, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδυνήθην νὰ κάμψω διὰ τῶν δακρύων μου καὶ τῆς μετανοίας μου. Ἠξεύρω ὅτι σὲ δυσηρέστησα ἀλλ' ὄχι εἰς ὅ,τι μὲ ἐπιπλήττεις· δυσηρέστησα ἐπίσης τινὰς τῶν ὑπηκόων σου ἀλλὰ μοὶ τὸ συνεχώρησες. Εἶμαι νέος, καὶ λέγεις ὅτι πάντοτε ὑποπίπτω εἰς τὰ αὐτὰ σφάλματα· ἀλλὰ νέος ὡς ἐμὲ, ἄνευ πείρας δὲν ὑποπίπτει εἰς σφάλματα, δὲν παραβαίνει τὰς ὑποσχέσεις του, δὲν μετανοεῖ ὕστερον καὶ μὲ τὸν καιρὸν διορθόνεται; Ἂν θέλῃς νὰ μὲ συγχωρήσῃς ἀκόμη μίαν φορὰν, σοὶ ὑπόσχομαι νὰ μὴ σὲ δυσαρεστήσω τοῦ λοιποῦ ποτέ. Ἡ μόνη χάρις τὴν ὁποίαν σοὶ ζητῶ εἶναι νὰ ζήσωμεν ὁμοῦ ὡς δύο σύζυγοι, νὰ ἔχωμεν τὴν αὐτὴν τράπεζαν, τὴν αὐτὴν κλίνην· ἂν ἦσαι ἄκαμπτος ποτὲ δὲν θὰ ἐγερθῶ ἀπὸ τῆς κλίνης. Εἰπέ μοι, σὲ παρακαλῶ, τὴν ἀπόφασίν σου· μόνος ὁ Θεὸς γινώσκει τί ὑποφέρω, καὶ τοῦτο διότι δὲν ἐνασχολοῦμαι εἰ μὴ περὶ σοῦ, διότι δὲν λατρεύω εἰ μὴ σέ. Ἂν ἐνίοτε σὲ δυσηρέστησα σὲ αὐτὴν πρέπει νὰ αἰτιᾶσαι· διότι ὅταν τις μὲ δυσαρεστῇ, ἂν μοὶ ἦτο συγκεχωρημένον νὰ παραπονεθῶ πρὸς σὲ, δὲν ἤθελον ἐμπιστευθῇ εἰς ἄλλους τὰς θλίψεις μου, ἀλλ' ὅταν ἤμεθα κακῶς διατεθειμένοι πρὸς ἀλλήλους, ἀναγκάζομαι νὰ τὰς περικλείσω ἐν ἐμαυτῷ, καὶ τοῦτο μὲ καθιστᾷ τρελλόν.

» Κατόπιν μ' ἐδίασε πολὺ νὰ μείνω μετ' αὐτοῦ καὶ νὰ κατοικήσω ἐν τῇ οἰκίᾳ του· ἀλλ' ἐδικαιολογήθην καὶ τῷ ἀπεκρίθην ὅτι εἶχεν ἀνάγκην νὰ λάβῃ καθάρσιον, καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ τοῦτο ἀνέτως ἐν Γλασκόβῃ· τότε μοὶ εἶπε ὅτι καθὼς ἤξευρεν ἔφερα φορεῖον δι' αὐτόν, ἀλλὰ προετίμα νὰ συνταξιδεύσῃ μετ' ἐμοῦ. Ἐνόμιζε, φρονῶ, ὅτι σκοπὸν εἶχον ν' ἀποστείλω αὐτὸν εἰς εἰρκτήν· τῷ ἀπεκρίθην ὅτι θὰ τὸν ὡδήγουν εἰς Κραιγμιλλὲρ, ὅτι ἐκεῖ θὰ εὕρισκεν ἰατροὺς, ὅτι θὰ ἔμενα πλησίον του καὶ θὰ ἠδυνάμεθα νὰ βλέπωμεν τὸν υἱόν μου. Μοὶ ἀπήντησεν ὅτι θὰ ὑπάγῃ ὅπου θελήσω νὰ τὸν ὁδηγήσω, ἀρκεῖ μόνον νὰ τῷ παραχωρήσω ὅ,τι μοὶ ἐζήτησε. Ἄλλως δὲ δὲν θέλει νὰ τὸν ἴδῃ τις. Ἐκτὸς τούτου μοὶ εἶπεν ἄπειρα πράγματα τὰ ὁποῖα δὲν δύναμαι νὰ σᾶς ἀναφέρω καὶ ἐξ ὧν

ὑμεῖς αὐτὸς θὰ ἐξεπλήττεσθε· παντελῶς δὲν ἔστεργε νὰ μ' ἀφήσῃ νὰ φύγω, ἤθελε ν' ἀγρυπνήσω ὅλην τὴν νύκτα.

» Τὸ κατ' ἐμέ, ὑπεκρινόμην ὅτι τὰ πάντα ἐπίστευον, καὶ ἐφαινόμην ὅτι ἀληθῶς ἐνδιεφερόμην περὶ αὐτοῦ. Ἄλλως δὲ οὐδέποτε εἶδον αὐτὸν τοσοῦτῳ μικρὸν καὶ ταπεινόν· καὶ ἂν δὲν ἤξευρα πόσον εὐκόλως διαχύνεται ἡ καρδία του, καὶ πόσον ἡ ἰδική μου εἶναι ἄτρωτος ὑπὸ παντὸς ἄλλου βέλους ἐκτὸς τῶν ὑφ' ὑμῶν τοξευθέντων, νομίζω ὅτι ἠδυνάμην νὰ συγκινηθῶ· ἀλλὰ μὴ φοβῆσθε· προτιμῶ ν' ἀποθάνω μᾶλλον ἢ νὰ παραβῶ τὴν πρὸς ὑμᾶς ὑπόσχεσίν μου. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ ὑμᾶς, πρέπει νὰ προσενεχθῆτε κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον πρὸς τοὺς ἀπίστους ἐκείνους οἵτινες παντὶ σθένει θὰ προσπαθήσωσι νὰ σᾶς ἀπομακρύνωσιν ἐμοῦ· νομίζω ὅτι ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι εἶναι τοῦ αὐτοῦ φυράματος. Οὗτος ἔχει πάντοτε ἕτοιμα τὰ ὄκρυα, ὑποκλίνει πρὸ παντὸς ἀνθρώπου, ἀπὸ τοῦ μεγαλειτέρου μέχρι τοῦ μικροτέρου· θέλει νὰ προσεταιρισθῇ αὐτοὺς καὶ νὰ ἑλκύσῃ τὴν συμπάθειαν. Τοῦ πατρός του ἤλθε σήμερον αἷμα ἀπὸ τὴν μύτην καὶ τὸ στόμα· κρίνατε τί σημαίνουν αὐτὰ τὰ συμπτώματα· ἀκόμη δὲν τὸν εἶδα, διότι οἰκουρεῖ.

» Ὁ βασιλεὺς θέλει νὰ τῷ δίδω ἐγὼ ἡ ἰδία νὰ τρώγῃ, ἄλλως δὲν τρώγει· ἀλλ' ὅτι καὶ ἂν κάμω δὲν θ' ἀπατηθῆτε περισσότερον ἀφ' ὅσον ἀπατῶμαι ἐγὼ ἡ ἰδία. Εἴμεθα ἡνωμένοι, ὑμεῖς καὶ ἐγὼ μὲ δύο εἰδῶν ἀνθρώπους πολὺ μισητούς (3)· ἂς διαρρήξῃ λοιπὸν ὁ ἅδης αὐτοὺς τοὺς δεσμούς, καὶ ἂς συνδέσῃ ὡραιοτέρους ὁ οὐρανὸς καὶ ἀδιαρρήκτους· ἂς καταστήσῃ ἡμᾶς τὸ τρυφερώτερον καὶ πιστότερον ζεῦγος· ἰδοὺ τὸ σύμβολον τῆς πίστεως ἐν ᾧ θέλω ν' ἀποθάνω.

» Συγχωρήσατε τὸ ἄθλιον γράψιμόν μου· πρέπει νὰ μαντεύσητε πλέον τοῦ ἡμίσεος, ἀλλὰ θεραπείαν δὲν γνωρίζω. Ἀναγκάζομαι νὰ σᾶς γράψω ἐν βίᾳ ἐνῷ ὅλοι κοιμῶνται· ἀλλὰ μείνατε ἥσυχος, αἰσθάνομαι ἄπειρον εὐχαρίστησιν ἐκ τῆς ἀγρυπνίας· διότι δὲν κοιμῶμαι ὡς οἱ ἄλλοι μὴ δυναμένη νὰ κοιμηθῶ ὡς ἐπεθύμουν, δηλαδὴ εἰς τὰς ἀγκάλας σου.

» Θὰ πέσω νὰ κοιμηθῶ· αὔριον τελειόνω τὴν ἐπιστολήν μου· ἔχω πολλὰ νὰ σοὶ γράψω· εἶναι πολὺ ἀργά· συλλογίσου τὴν λύπην μου. Πρὸς σὲ γράφω, περὶ ἐμοῦ σοὶ ὁμιλῶ, καὶ ἀναγκάζομαι νὰ τελειώσω...

» Δὲν δύναμαι ὅμως νὰ μὴ γεμίσω ἐν βίᾳ ὅσον χαρτίον μοὶ μένει. Κατηραμένος ὁ ξειμυαλισμένος ὅστις μὲ βασανίζει τόσῳ πολύ! Ἂν δὲν ἦτον αὐτὸς θὰ σοὶ ἔλεγα νοστιμώτερα πράγματα· δὲν ἤλλαξε πολύ· καὶ ὅμως ἐπῆρε πολύ· Κ' ἔπειτα ὀλίγον ἔλειψε νὰ μ' ἔλθῃ λειποθυμία ἀπὸ τὴν δυσωδίαν τῆς ἀναπνοῆς του· διότι τώρα εἶναι δυσωδεστέρα τῆς τοῦ ἐξαδέλφου σου· μαντεύεις ὅτι εἶναι καὶ αὐτὸς δεύτερος λόγος διὰ νὰ μὴ τὸν πλησιάζω· ἐξ ἐναντίας μάλιστα ἀπομακρύνομαι ὅσον δύναμαι καὶ κάθημαι ἐπὶ καθέκλας παρὰ τὴν κλίνην αὐτοῦ.

» Ἴδωμεν ἂν δὲν ἐλησμόνησά τι.

» Ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ πατρός του κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν.

» Ἡ ἀνάκρισις περὶ τοῦ Ἰωακείμ.

» Τὰ ἔξοδα τῆς οἰκίας μου.

» Οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀκολουθίας μου.

» Αἰτία τῆς ἀφίξεώς μου.

» Ἰωσήφ.

» Συνδιάλεξις μεταξὺ αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ.

» Ἡ ἐπιθυμία του πρὸς τὸ ἀρέσκειν εἰς ἐμὲ καὶ ἡ μετάνοιά του.

» Διερμήνευσις τῆς ἐπιστολῆς του.

» Ὁ Λεβιγκστών.

» Ἄ! αὐτὸν τὸν ἐλησμόνησα. Χθὲς ὁ Λεβιγκστὼν εἶπε κρυφίως· κατὰ τὸ δεῖπνον εἰς τὸν Λὰ δὲ Ρὲρ νὰ πίῃ εἰς ὑγείαν τοῦ λεγάμενου καὶ νὰ μὲ παρακαλέσῃ νὰ τιμήσω τὴν πρόποσιν. Μετὰ τὸ δεῖπνον, ἐνῷ ἐστηριζόμην ἐπὶ τοῦ ὤμου πλησίον τοῦ πυρός, μοὶ εἶπε·

»— Δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι αἱ τοιαῦται ἐπισκέψεις εἶναι πολὺ εὐάρεστοι καὶ διὰ τοὺς κάμνοντας καὶ διὰ τοὺς δεχομένους αὐτάς; Καὶ ὅμως ὅσῳ εὐχαριστημένοι καὶ ἂν φαίνωνται διὰ τὸν ἐρχομόν σας στοιχηματίζω ὅτι ἡ χαρά των ἐξισοῦται πρὸς τὴν λύπην ἐκείνου τὸν ὁποῖον ἀφήσατε μόνον σήμερον, καὶ ὅστις δὲν θὰ εὐχαριστηθῇ ποτὲ ἂν δὲν σᾶς ἐπανίδῃ.

» Τὸν ἠρώτησα περὶ τίνος ἤθελε νὰ μοὶ ὁμιλήσῃ. Μοὶ ἀπεκρίθη τότε σφίγγων τὸν βραχίονά μου·

»— Περὶ ἑνὸς ἐκείνων οἵτινες δὲν ἠκολούθησαν ὑμᾶς, καὶ μεταξὺ αὐτῶν σᾶς εἶναι εὔκολον νὰ μαντεύσητε ποῖον θέλω νὰ εἴπω.

» Ἕως εἰς τὰς δύο εἰργάσθην διὰ τὸ βραχιόλιον· ἔκλεισα μέσα μικρὸν κλειδίον δεμένον ἀπὸ δύο σειρήτια· δὲν εἶναι τόσῳ καλὰ δουλευμένον ὅσον ἐπεθύμουν, ἀλλὰ δὲν εἶχα καιρὸν νὰ τὸ κάμω καλήτερον· ἄλλην φορὰν σᾶς κάμνω ὡραιότερον. Πρόσεξε νὰ μὴ τὸ ἰδοῦν· διότι τὸ εἰργάσθην ἐνώπιον ὅλων καὶ χωρὶς ἄλλο θὰ τὸ γνωρίσουν.

» Ἐπανέρχομαι ἀδιακόπως, ἀκουσίως μου, εἰς τὸ φρικτὸν ἔγκλημα τὸ ὁποῖον μὲ συμβουλεύεις. Μὲ βιάζεις εἰς ὑποκρίσεις καὶ μάλιστα τὴν ἰδίαν κλίνην μετ' αὐτοῦ, ὡς πρότερον, καὶ νὰ μὴ τὸν ἐγκαταλείπω τόσῳ συχνά. Ἂν συγκατανεύσω, θὰ πράξῃ λέγει, ὅ,τι θελήσω, καὶ



Καταληφθεὶς ἐντὸς ἐρμαρίου, ὅτε ἡ βασίλισσα ἦτον ἤδη ἐν τῇ κλίνῃ, παρεδόθη εἰς χεῖρας τῶν φυλάκων. —Σελ. 377.

εἰς προδοσίας αἱ ὁποῖαι μοὶ προξενοῦν ῥῖγος· κάλλιον ν' ἀπέθνησκα, πιστεύσατέ μοι, παρὰ νὰ πράξω τοιαῦτα ἔργα· διότι ῥαγίζει ἡ καρδία μου. Δὲν θέλει νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ ἂν δὲν τῷ ὑποσχεθῶ ὅτι θὰ ἔχω τὴν ἰδίαν τράπεζαν καὶ θὰ μὲ ἀκολουθήσῃ παντοῦ· μὲ παρεκάλεσεν ὅμως ν' ἀναβάλω δύο ἡμέρας τὴν ἀναχώρησίν μου. Προσεποιήθην ὅτι συγκατανεύω εἰς ὅ,τι ἤθελεν· ἀλλὰ τῷ εἶπον νὰ μὴ ὁμιλήσῃ κανενὸς περὶ τῆς συνδιαλλαγῆς μας, μήπως ταράξῃ ἄρ-

χοντάς τινας. Τέλος θὰ τὸν σύρω πανταχοῦ ὅπου θελήσω.... Φεῦ! δὲν ἠπάτησα ποτὲ κανένα· ἀλλὰ τί δὲν κάμνω διὰ νὰ σοὶ ἀρέσω; Διάταξε, καὶ ὅ,τι ὁήποτε συμβῇ, θὰ ὑπακούσω. Ἀλλ' ἰδὲ ὁ ἴδιος ἂν δὲν ἦναι δυνατὸν νὰ ἐπινοηθῇ μυστικόν τι μέσον ὡς ἰατρικόν. Θὰ λάβῃ καθάρσιον εἰς Κραιγμιλλὲρ καὶ θὰ κάμῃ λουτρά· δι' ὀλίγον καιρὸν δὲν θὰ ἐξέλθῃ. Καθ' ὅσον βλέπω εἶναι πολὺ ἀνήσυχος· ἔχει ὅμως μεγάλην ἐμπιστοσύνην εἰς ὅ,τι τῷ λέγῳ· ἀλλ' ἡ ἐμπιστοσύνη του δὲν προχωρεῖ τόσον ὥστε νὰ ἐξομολογῆται εἰς ἐμέ. Ἂν θέλῃς θὰ τῷ φανερώσω τὰ πάντα· δὲν εὐχαριστοῦμαι ν' ἀπατῶ τὸν ἐμπιστευόμενον εἰς ἐμέ. Ἄλλως δὲ θὰ γείνῃ ὅ,τι θελήσῃς· μὴ μὲ τιμᾷς ἕνεκα τούτου ὀλιγώτερον. Σὺ μὲ τὸ συνεβούλευσες· ποτὲ ἡ ἐκδίκησις δὲν θὰ μὲ παρέσυρε τόσῳ μακράν. Ἐνίοτε μὲ πλησιάζει εἰς μέρος πολὺ εὐαίσθητον, καὶ μ' ἐγγίζει κατάκαρδα ὅταν μοὶ λέγῃ ὅτι τῷ εἶναι γνωστὰ τὰ ἰδικά του ἐγκλήματα, ἀλλ' ὅτι καθ' ἑκάστην γίνωνται μεγαλείτερα, τὰ ὁποῖα ἀνωφελῶς προσπαθοῦσι νὰ κρύπτωσι, διότι πάντα τὰ ἐγκλήματα εἰσοδήποτε καὶ ἂν ἦναι, μεγάλα καὶ μικρά, ἔρχονται εἰς γνῶσιν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀποτελοῦσι τὸ σύνηθες θέμα τῶν συνδιαλέξεών των. Προσθέτει ἐνίοτε ὁμιλῶν περὶ τῆς κυρίας Δὲ Ρέρ.—Εὔχομαι νὰ σὲ τιμήσωσιν αἱ ἐκδουλεύσεις του.— Μ' ἐβεβαίωσεν ὅτι καθ' ἃ πολλοὶ πιστεύουσι, καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος, δὲν ἦμην κυρία ἐμαυτῆς· ἀναμφιβόλως διότι ἀπέρριψα τὰς προτάσεις του. Τέλος, εἶναι βέβαιον ὅτι εἶναι πολὺ ἀνήσυχος δι' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἠξεύρεις καὶ ὑποπτεύει μάλιστα ὅτι καταδιώκεται ἡ ζωή του. Περιέρχεται εἰς ἀπελπισίαν ὁσάκις περιστραφῇ περὶ σοῦ ἡ συνδιάλεξις ἢ περὶ τοῦ Λεθιγκτὼν καὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου. Ἀλλ' οὔτε καλὸν οὔτε κακὸν λέγει περὶ τῶν ἀπόντων· τοὐναντίον μάλιστα ἀποφεύγει πάντοτε τὴν περὶ αὐτῶν ὁμιλίαν. Ὁ πατήρ του οἰκουρεῖ· ἀκόμη δὲν τὸν εἶδον. Οἱ Ἀμιλτῶνες εἶναι ἐδῶ πολυάριθμοι καὶ μὲ παρακολουθοῦσι πανταχοῦ· πάντες οἱ φίλοι τοῦ ἄλλου μὲ συνοδεύουν ὁσάκις τὸν ἐπισκέπτομαι. Μὲ παρεκάλεσε νὰ εὑρεθῶ αὔριον πλησίον του κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἔγερσίν του. Τὰ λοιπὰ σοὶ τὰ λέγει ὁ ταχυδρόμος μου.

» Καῦσε τὴν ἐπιστολήν μου· εἶν' ἐπικίνδυνον νὰ τὴν φυλάξῃς. Ἄλλως δὲ δὲν ἀξίζει τὸν κόπον, καθὸ περιέχουσα ζοφερὰς σκέψεις.

» Σὺ δὲ μὴ δυσαρεστήσαι ἂν ἦμαι τεθλιμμένη, καὶ ἀνήσυχος σήμερον ἀφοῦ διὰ νὰ σοὶ ἀρέσω περιφρονῶ τιμὴν, συνείδησιν καὶ κινδύνους. Μὴ λοιπὸν ἐκλαμβάνῃς ἐπὶ κακοῦ ὅ,τι σοὶ λέγω, καὶ μὴ ἀκούῃς τὰς κακοβούλους ἐξηγήσεις τοῦ γυναικαδέλφου σου· εἶναι ἀπατεὼν τὸν ὁποῖον δὲν πρέπει ν' ἀκούῃς ἐπὶ βλάβῃ τῆς τρυφερωτάτης καὶ πιστοτάτης ἐρωμένης. Πρὸ πάντων μὴ κάμπτησαι ὑπὸ τῆς γυναικὸς ταύτης· τὰ πλαστὰ δάκρυά της οὐδὲν εἶναι παραβαλλόμενα πρὸς ὅσα ἀληθῆ χύνω ἐγὼ, καὶ πρὸς ὅ,τι ὑποφέρω ἐκ τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς σταθερότητος, διὰ νὰ κατορθώσω νὰ διαδεχθῶ αὐτήν· δι' αὐτὸ καὶ μόνον προδίδω ἀκουσίως μου πάντας ὅσοι δύνανται νὰ παρεμποδίσωσι τὸν ἔρωτά μου. Ὁ Θεὸς γένοιτό μοι ἵλεως· ὁ Θεὸς νὰ σοὶ καταπέμψῃ πᾶν ἀγαθὸν ταῖς ἱκεσίαις καὶ εὐχαῖς ταπεινῆς καὶ τρυφερᾶς φίλης ἐλπιζούσης ταχέως παρὰ σοῦ ἄλλην ἀμοιβήν. Εἶναι πολὺ ἀργά· ἀλλὰ πάντοτε μετὰ λύπης ἀφίνω τὴν γραφίδα ὅταν σοὶ γράφω· δὲν τελειόνω ὅμως τὴν ἐπιστολήν μου πρὶν ἀσπασθῶ τὰς χεῖράς σου. Συγχώρησόν μοι διότι εἶναι τόσῳ κακογραμμένη· ἴσως τὸ κάμνω ἐπίτηδες διὰ ν' ἀναγκασθῇς νὰ τὴν ἀναγνώσῃς πολλάκις. Ἀντέγραψα ἐν βίᾳ ὅσα ἐσημείωσα εἰς τὸ σημειωματάριόν μου, καὶ δὲν μ' ἔφθασε τὸ χαρτί. Ἐνθυμοῦ τὴν τρυφερὰν σου φίλην καὶ γράφε εἰς αὐτὴν συχνά· ἀγάπα με ὅσῳ σὲ ἀγαπῶ τρυφερῶς, καὶ ἐνθυμοῦ·

» Τοὺς λόγους τῆς κ. Δὲ Ρέρ.
» Τοὺς Ἄγγλους.
» Τὴν μητέρα του.
» Τὸν κόμητα τῆς Ἀργύλης.
» Τὸν κόμητα Βόθουελ.
» Τὴν κατοικίαν τοῦ Ἐδιμβούργου.»

ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

« Φαίνεται ὅτι μ' ἐλησμόνησες κατὰ τὴν ἀπουσίαν σου, καθ' ὅσον μάλιστα μοὶ ὑπεσχέθης ἀναχωρῶν νὰ μοὶ γράψῃς λεπτομερέστερον ὅ,τι νέον συμβῇ. Ἡ ἐλπὶς ὅτι θὰ λάβω εἰδήσεις σου μοὶ ἐνεποίησε σχεδὸν τόσην χαρὰν ὅσην θὰ ἠσθανόμην ἐκ τῆς ἐπανόδου σου· τὴν ἀνέβαλες πλειότερον ἀφ' ὅσον μοὶ ὑπεσχέθης. Τὸ κατ' ἐμὲ μολονότι δὲν μοὶ γράφεις, παίζω πάντοτε τὸ πρόσωπόν μου. Τὴν δευτέραν θὰ τὸν ὑπάγω εἰς Κραιγμιλλὲρ, καὶ ἐκεῖ θὰ διέλθῃ ὅλην τὴν τετάρτην. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην θὰ ὑπάγω εἰς Ἐδιμβοῦργον νὰ φλεβοτομηθῶ, ἐκτὸς ἂν μὲ δώσῃς ἄλλην διαταγήν. Εἶναι εὐθυμότερος παρὰ τὸ σύνηθες καὶ ὑπὲρ ποτὲ ὑγιέστερος. Μοὶ λέγει ὅ,τι δύναται διὰ νὰ μ' ἀποδείξῃ ὅτι μὲ ἀγαπᾷ· ἔχει περὶ ἐμοῦ

μεγάλην μέριμναν, καὶ προλαμβάνει πᾶσαν ἐπιθυμίαν μου· πάντα ταῦτα τόσῳ πολὺ μ' εὐχαριστοῦν ὥστε ποτὲ δὲν ἐμβαίνω εἰς τὸ δωμάτιόν του ἂν δὲν μὲ πονέσῃ τὸ πλευρόν μου, τόσον βαρύνομαι τὴν συντροφίαν του. Ἂν ὁ Πάρις μ' ἔρερεν ὅ,τι τῷ ἐζήτησα, θὰ ἐθεραπευόμην ἀμέσως. Ἂν δὲν ἐπιστρέψῃς ὅταν θὰ ὑπάγω ὅπου ἠξεύρεις, γράψον μοι, σὲ παρακαλῶ, καὶ μήνυσόν μοι τί θέλεις νὰ πράξω· διότι ἂν δὲν διεξαγάγῃς τὰ πράγματα μετὰ περισκέψεως, προβλέπω ὅτι ὅλον τὸ βάρος ἐπ' ἐμοῦ θὰ πέσῃ· ἐξέτασον τὰ πάντα καὶ στάθμισον καλῶς τὸ πρᾶγμα. Σοὶ στέλλω τὴν ἐπιστολήν μου διὰ τοῦ Βέτωνος, ὅστις ἀναχωρεῖ κατὰ τὴν ἡμέραν ἥτις ὡρίσθη ὑπὸ τοῦ Βαλφούρ. Δὲν μοὶ μένει πλέον εἰ μὴ νὰ σὲ παρακαλέσω νὰ μὲ πληροφορήσῃς περὶ τοῦ ταξειδίου σου.»

ΤΡΙΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

«Ἐστάθην ὅπου ἠξεύρεις περισσότερον ἀφ'ὅ,τι ἔπρεπε, διὰ νὰ ἐπιτύχω παρ' αὐτοῦ πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θὰ σοὶ εἴπῃ ὁ κομιστὴς τῆς παρούσης· εἶναι ὡραία εὐκαιρία διὰ νὰ περικαλύψωμεν ὅλους τοὺς σκοπούς μας· τῷ ὑπεσχέθην νὰ φέρω αὔριον τὸ πρόσωπον τὸ ὁποῖον ἠξεύρεις. Φρόντισε, ἂν σοὶ φαίνηται καλόν. Οἴμοι! παρέβην τὰς συμφωνίας μας· διότι μοὶ ἀπηγόρευσες νὰ σοὶ γράψω, ἢ νὰ σοὶ στείλω ταχυδρόμον. Ἄλλως ὁ σκοπός μου δὲν εἶναι νὰ σὲ δυσαρεστήσω· ἂν ἤξευρες ὑπὸ ποίων φόβων ταράσσομαι, δὲν θὰ εἶχες ὁ ἴδιος τόσους φόβους καὶ τόσας ὑπονοίας. Ἀλλὰ τοὺς ὑπομένω πεπεισμένη ὅτι μόνη ἀρχὴ αὐτῶν εἶναι ὁ ἔρως, ἔρως ὃν τιμῶ πλέον παντὸς ἄλλου πράγματος ἐπὶ τῆς ὑφηλίου.

» Τὰ αἰσθήματά μου καὶ αἱ εὐεργεσίαι μου μοὶ εἶναι ἀσφαλεῖς ἐγγυηταὶ περὶ τοῦ ἔρωτος τούτου, καὶ τῆς καρδίας σου· ὡς πρὸς τοῦτο ἡ ἐμπιστονύνη μου εἶναι πλήρης· ἀλλ' ἐξηγήσου, πρὸς Θεοῦ, καὶ ἄνοιξόν μοι τὴν καρδίαν σου· ἄλλως θα φοβηθῶ μήπως ὡς ἐκ τῆς κακῆς μου μοίρας καὶ τῆς αἰσίας ἐπιρροῆς τῆς εἰμαρμένης ἐπὶ γυναικῶν ἦττον ἐμοῦ πιστῶν, ἀντικατασταθῶ ὑπ' ἄλλης ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὡς ἡ Μήδεια ἐν τῇ τοῦ Ἰάσονος, ὄχι διότι θέλω νὰ σὲ παραβάλω πρὸς ἐραστὴν τόσον ἀτυχῆ ὅσον ἦτον ὁ Ἰάσων, καὶ νὰ παραλληλισθῶ πρὸς τέρας οἷον ἡ Μήδεια, μολονότι ἔχεις ἱκανὴν ἐπιρροὴν ἐπ' ἐμοῦ ὅπως μὲ ἀναγκάσῃς νὰ τῇ ὁμοιάσω ὁσάκις τὸ ἀπαιτήσῃ ὁ ἔρως ἡμῶν, καὶ ὁσάκις πρόκειται νὰ διαφυλάξω τὴν εἰς ἐμὲ μόνην ἀνήκουσαν καρδίαν σου· διότι λέγω ἀνῆκον εἰς ἐμὲ ὅ,τι ἠγόρασα διὰ τοῦ τρυφεροῦ καὶ σταθεροῦ ἔρωτος ὅστις ἀνέφλεξε τὴν καρδίαν μου, ἔρωτος ζωηροτέρου σήμερον ὑπέρ ποτε, καὶ ὅστις θέλει τελειώσει μόνον μετὰ τῆς ζωῆς μου· ἔρωτος τέλος διὰ τὸν ὁποῖον περιφρονῶ καὶ τοὺς κινδύνους καὶ τοὺς ἐλέγχους τῆς συνειδήσεως οἵτινες ἴσως ἔσονται αἱ θλιβεραὶ αὐτοῦ συνέπειαι. Ἀντὶ τῆς θυσίας ταύτης μίαν μόνην χάριν σοὶ ζητῶ· νὰ ἐνθυμῆσαι τόπον ὅστις δὲν ἀπέχει πολὺ ἐντεῦθεν· δὲν ἀπαιτῶ νὰ ἐκπληρώσῃς αὔριον τὴν ὑπόσχεσίν σου· ἀλλὰ θέλω νὰ σὲ ἴδω, διὰ νὰ διασκεδάσω τὰς ὑποψίας σου. Ἓν μόνον πρᾶγμα ζητῶ παρὰ τοῦ Θεοῦ· νὰ σὲ κάμῃ ν' ἀναγνώσῃς εἰς τὴν καρδίαν μου, ἥτις ἀνήκει ὀλιγώτερον εἰς ἐμὲ ἢ εἰς σέ, καὶ νὰ σὲ φυλάττῃ ἀπὸ πάσης δυστυχίας ἐν ὅσῳ ζῶ τοὐλάχιστον· ἡ ζωή μου μοὶ εἶναι προσφιλὴς ἐφ' ὅσον σοὶ ἀρέσκει καὶ ἐφ' ὅσον ἐγὼ ἡ ἰδία σοὶ ἀρέσκω.

» Θὰ κατακλιθῶ· ὑγίαινε· γράψον μοι αὔριον τὰ κατὰ σὲ, διότι ἀνησυχῶ. Ὡς τὸ διαφυγὸν τοῦ κλωβίου του πτηνόν, ἢ τὴν ἀπολέσασαν τὸν σύντροφον τρυγόνα, μόνη θὰ θρηνῶ τὴν ἀπουσίαν σου ὅσῳ βραχεῖα καὶ ἂν ἦναι. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη εὐτυχεστέρα ἐμοῦ, θὰ ὑπάγῃ ἀπόψε ὅπου ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ ὑπάγω, ἐκτὸς ἂν ὁ ταχυδρόμος σ' εὕρῃ κοιμώμενον, ὡς τὸ φοβοῦμαι.

» Δὲν ἐτόλμησα νὰ τὴν γράψω ἐνώπιον τοῦ Ἰωσὴφ, τοῦ Σεβαστιανοῦ καὶ τοῦ Ἰωακείμ, οἵτινες μόλις μ' ἀφῆκαν ὅτε ἤρχισα νὰ γράφω.»

Ὡς ἐξάγομεν βλέποντες καὶ ὑποθέτοντες ἀληθεῖς τὰς ἐπιστολὰς ταύτας, ἡ Μαρία συνέλαβε πρὸς τὸν Βόθουελ ἓν τῶν ἀχαλινώτων παθῶν ἅτινα εἶναι τοσούτῳ μᾶλλον ἰσχυρὰ παρὰ ταῖς τιτρωσκομέναις ὑπ' αὐτῶν γυναιξὶ καθ' ὅσον ἧττον ἐννοεῖται ἡ ἐμπνεύσασα αὐτὰ αἰτία· ὁ Βόθουελ δὲν ἦτο πλέον νέος· ὁ Βόθουελ οὐδαμῶς ἦτον ὡραῖος, καὶ ὅμως ἡ Μαρία ἐθυσίαζε χάριν αὐτοῦ νέον σύζυγον, θεωρούμενον ὡς ἕνα τῶν ὡραιοτάτων ἀνδρῶν τοῦ αἰῶνός του. Ἦτον οἱονεὶ μαγεία τις.

Οὕτως ὁ Δαρλέης, μόνον ἐμπόδιον τῶν δύο ἐραστῶν, ἦτο προ πολλοῦ καταδεδικασμένος εἰ μὴ ὑπὸ τῆς Μαρίας, τοὐλάχιστον ὅμως ὑπὸ τοῦ Βόθουελ· ἐπειδὴ ὅμως ἡ δύναμις τῆς κράσεώς του ἐθριάμβευσε κατὰ τοῦ δηλητηρίου, ἐζήτησαν ἄλλο εἶδος θανάτου.

Ἡ βασίλισσα, καθὼς ἀναγγέλλει αὐτὸ ἐν τῇ

πρὸς τὸν Βόθουελ ἐπιστολή της, ἠρνήθη νὰ ἐπαναγάγῃ μεθ' ἑαυτῆς τὸν Δαρλέην καὶ ἐπανέκαμψε μόνη εἰς Ἐδιμβοῦργον. Ἀφικομένη δὲ εἰς τὴν πόλιν ταύτην διέταξε νὰ μετακομισθῇ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπὶ φορείου· ἀλλ' ἀντὶ νὰ πέμψῃ αὐτὸν εἰς Στίρλιγγ ἢ εἰς Ὀλυρούδ, ἀπεφάσισε νὰ ὁρισθῇ αὐτῷ κατάλυμα ἐν τῇ μονῇ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀγρῶν.

Ὁ βασιλεὺς ἀντέταξε δυσκολίας τινάς, ὅτε ἔμαθε τὴν ἀπόφασιν ταύτην· ἐπειδὴ ὅμως δὲν εἶχεν ἐξουσίαν ἵνα ἐναντιωθῇ ἠρκέσθη μεμψιμοιρῶν ἐπὶ τῇ μονώσει εἰς ἣν κατεδικοζετο· ἀλλ' ἡ βασίλισσα τῷ ἐμήνυσεν ὅτι πρὸς τὸ παρὸν δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν δεχθῇ ἐν Ὀλυρούδ, ἢ ἐν Στιρλίγγ, φοβουμένη μήπως ἡ ἀσθένεια ἦτο κολλητική, καὶ μεταδοθῇ εἰς τὸν υἱόν της· ὅθεν ἐξ ἀνάγκης ὁ Δαρλέης ἠρκέσθη εἰς τὸ ὁρισθὲν αὐτῷ κατάλυμα, ὅπερ ἦτο μεμονωμένη μονή, ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς μὴ διασκεδάζουσα τὰς ὑπονοίας τοῦ βασιλέως, διότι ἔκειτο μεταξὺ δύο ἐκκλησιῶν καὶ δύο νεκροταφείων· ἡ μόνη οἰκία ἦτις ἀπεῖχεν αὐτῆς μέχρι βολῆς τόξου ὡς ἔγγιστα ἀνῆκεν εἰς τοὺς Ἀμιλτῶνας, καὶ ἐπειδὴ ἦσαν θανάσιμοι ἐχθροὶ τοῦ Δαρλέη ἡ γειτνίασις αὐτῶν ἦτον ἥκιστα ἐνθαρρυντική· περαιτέρω, πρὸς βορρᾶν, ἠγείροντο ποταπαί τινες καλύβαι, ἀποκαλούμεναι τῶν κλεπτῶν τὸ σταυροδρόμι. Περιελθὼν τὴν νέαν αὐτοῦ κατοικίαν ὁ Δαρλέης παρετήρησεν ὅτι δύο ὀπαὶ χωροῦσαι ἀνθρώπου σῶμα ἦσαν ἀνεῳγμέναι ἐπὶ τῶν τοίχων· ἐζήτησε νὰ φράξωσι τὰς ὀπὰς ἐκείνας δι' ὧν ἠδύναντο νὰ ἔμβωσι κακοποιοί· ὑπεσχέθησαν ὅτι θὰ σταλῶσι κτίσται, ἀλλ' οὐδὲν ἐγένετο, καὶ αἱ ὀπαὶ ἔμειναν ἀνοικταί.

Τῇ ἐπαύριον τῆς ἀφίξεώς του εἰς Κιρσφιέλδ, ὁ βασιλεὺς παρετήρησε φῶς εἰς τὴν πλησίον οἰκίαν ἣν ἐνόμιζεν ἔρημον· ἠρώτησε τὴν ἐπιοῦσαν τὸν Ἀλέξανδρον Δυρχάμ πόθεν τὸ φῶς προήρχετο, καὶ ἔμαθεν ὅτι ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου κατέλιπεν, ἄγνωστον διὰ ποίαν αἰτίαν, τὸ ἐν Ἐδιμβούργῳ μέγαρόν του, καὶ κατῴκει ἐκεῖ ἀπὸ τῆς προτεραίας· ἡ εἴδησις αὕτη ἐπηύξησε τὴν ἀνησυχίαν τοῦ βασιλέως, καθότι ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἁγίου Ἀνδρέου ἦτον εἷς τῶν ἀσπονδοτάτων ἐχθρῶν του.

Ὁ βασιλεὺς βαθμηδὸν ἐγκαταλειφθεὶς παρὰ πάντων τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, κατῴκει τὴν πρώτην ὀροφὴν μικροῦ μεμονωμένου περιπτέρου, ἔχων παρ' ἑαυτῷ μόνον τὸν ῥηθέντα Ἀλέξανδρον Δυρχάμ ὅστις ἦτο θαλαμηπόλος του.

Ὁ Δαρλέης, ὅστις, ὡς εἴπομεν, ἐφοβεῖτο κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ἀπόπειραν ἐναντίον τῆς ζωῆς του, τῷ εἶπε νὰ μετακομίσῃ τὴν κλίνην του εἰς τὸ δωμάτιόν του, ὥστε οὕτως ἀμφότεροι ἐκοιμῶντο ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ κοιτῶνος.

Κατὰ τὴν νύκτα τῆς 8 φεβρουαρίου, ὁ Δαρλέης ἀφύπνισε τὸν Δυρχάμ· τῷ ἐφάνη ὅτι ἤκουσε βήματα ἐντὸς τοῦ κάτωθεν αὐτοῦ διαμερίσματος τῆς οἰκίας· ὁ Δυρχὰμ ἠγέρθη, ἔλαβε ξίφος διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς, κηρίον διὰ τῆς ἑτέρας καὶ κατέβη εἰς τὸ ἰσόγειον· ἀλλὰ μολονότι ὁ Δαρλέης ἦτο βεβαιότατος ὅτι δὲν ἠπατήθη, ὁ Δυρχὰμ ἐπανῆλθε λέγων ὅτι οὐδένα εἶδε.

Ἡ πρωΐα τῆς ἐπιούσης οὐδὲν ἐπήνεγκε νέον. Ἡ βασίλισσα ἐνύμφευσεν ἕνα τῶν ὑπηρετῶν αὐτῆς ὀνόματι Σεβαστιανὸν Ὠδέρνιον ὃν συμπαρέλαβεν ἐκ Γαλλίας καὶ ἠγάπα πολύ. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ βασιλεὺς τῇ ἐμήνυσεν ὅτι ἀπὸ δύο ἡμερῶν δὲν εἶδεν αὐτὴν, ἀπῆλθεν ἐκ τοῦ γάμου περὶ τὴν ἕκτην μετὰ μεσημβρίαν καὶ ἐπεσκέψατο αὐτὸν συνοδευομένη ὑπὸ τῆς κομήσσης Ἀργύλης καὶ τῆς κομήσσης Οὔντλεϋ. Ἐνῷ δὲ ἦτον ἐνταῦθα, ὁ Δυρχὰμ, ἑτοιμάζων τὴν κλίνην αὐτοῦ ἔκαυσε τὴν ἀχυρίνην αὐτῆς στρωμνὴν καὶ μέρος τοῦ στρώματος· ἐπειδὴ δὲ ἐρρίφθησαν ἀπὸ τοῦ παραθύρου ὅπως μὴ μεταδοθῇ τὸ πῦρ εἰς τὰ λοιπὰ ἔπιπλα, ἔμεινεν ἄνευ κλίνης, καὶ ᾐτήσατο τὴν ἄδειαν νὰ μεταβῇ εἰς τὴν πόλιν ἵνα κοιμηθῇ· ἀλλ' ὁ Δαρλέης, ὅστις ἀνεμιμνήσκετο τῶν χθεσινῶν φόβων καὶ ἠπόρει πῶς ἔσπευσεν ὁ Δυρχὰμ νὰ ῥίψῃ ἀπὸ τοῦ παραθύρου πάντα τὰ τῆς κλίνης αὐτοῦ, παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ μὴ ἀπομακρυνθῇ, προσφέρων αὐτῷ ἓν τῶν στρωμάτων του ἢ καὶ αὐτὴν τὴν κλίνην του. Ὁ Δυρχὰμ ὅμως ἐπέμεινε, λέγων ὅτι ἠσθάνετο ἀδιαθεσίαν καὶ θὰ ηὐχαριστεῖτο πολὺ ἂν ἔβλεπε τῇ αὐτῇ ἑσπέρᾳ ἰατρόν.

Τότε ἡ βασίλισσα παρενέβη ὑπὲρ τοῦ Δυρχὰμ καὶ ὑπεσχέθη τῷ Δαρλέῃ νὰ πέμψῃ αὐτῷ ἄλλον θαλαμηπόλον ἵνα διανυκτερεύσῃ παρ' αὐτῷ· ὁ Δαρλέης ἠναγκάσθη τότε νὰ ἐνδώσῃ, καὶ δευτέραν ὑπόσχεσιν λαβὼν παρὰ τῆς Μαρίας περὶ τῆς ἀποστολῆς ἄλλου θαλαμηπόλου, ἀπέλυσε κατ' ἐκεῖνο τὸ ἑσπέρας τὸν Δυχάμ. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ὁ Πάρις περὶ οὗ ποιεῖται λόγον ἡ βασίλισσα ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς αὐτῆς, εἰσῆλθεν· ἦτο δὲ γάλλος νεανίας διατρίβων ἀπό τινων ἐτῶν ἐν Σκωτίᾳ, καὶ ἀφοῦ ὑπηρέτησε παρὰ τῷ Βόθουελ καὶ τῷ Σεϋτὼν ἦτο κατὰ τὸ παρὸν ἄνθρωπος τῆς βατιλίσσης. Βλέπουσα αὐτὸν ἠγέρθη, καὶ ἐπειδὴ ὁ Δαρλέης ἤθελε νὰ κρατήσῃ αὐτὴν εἰσέτι.

— Τῇ ἀληθείᾳ, εἶπεν, εἶναι ἀδύνατον μυλόρδε· ἀφῆκα, διὰ νὰ σᾶς ἰδῶ, τὸν γάμον τοῦ πτωχοῦ Σεβαστιανοῦ, καὶ πρέπει νὰ ἐπιστρέψω, διότι ὑπεσχέθην νὰ ὑπάγω μὲ προσωπίδα εἰς τὸν χορόν.

Ὁ βασιλεὺς δὲν ἐτόλμησε νὰ ἐπιμείνῃ· ἀνέμνησε δὲ μόνον αὐτῇ τὴν περὶ ἀποστολῆς ὑπηρέτου ὑπόσχεσιν· ἡ δὲ Μαρία ἐπανέλαβεν αὐτὴν καὶ τρίτον καὶ ἐξῆλθε μετὰ τῆς ἀκολουθίας της. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν κ. Δυρχὰμ, ἀνεχώρησεν ἅμα τυχὼν τῆς ἀδείας.

Ἦτον ἐννάτη ὥρα μετὰ μεσημβρίαν· ὁ Δαρλέης, ἀπολειφθεὶς μόνος, ἔκλεισεν ἐπιμελῶς τὰς θύρας ἔσωθεν, καὶ κατεκλίθη ἐπιφυλαττόμενος νὰ ἐγερθῇ ὅπως ἀνοίξῃ τῷ ὑπηρέτῃ ὅστις ἔμελλε νὰ διανυκτερεύσῃ μετ' αὐτοῦ.

Μόλις δὲ κατακλιθεὶς ἤκουσεν αὖθις τὸν θόρυβον ὡς τὴν προτεραίαν· τὴν φορὰν ταύτην ὁ Δαρλέης ἠκροᾶτο μεθ' ὅλης τῆς προσοχῆς ἣν δίδωσιν ὁ φόβος· καὶ μετὰ μικρὸν δὲν ἀμφίβαλλεν ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποι ἐβάδιζον κάτωθεν αὐτοῦ. Νὰ κράξῃ ἦτον ἀνωφελὲς, νὰ ἐξέλθῃ ἐπικίνδυνον· ν' ἀναμείνῃ μόνον ἠδύνατο ὁ βασιλεύς. Ἐβεβαιώθη ἐκ νέου ὅτι αἱ θύραι ἦσαν καλῶς κεκλεισμέναι, ἔθηκε τὸ ξίφος του ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον τῆς κλίνης, ἔσβεσε τὸ φῶς φοβούμενος μὴ ἐξ αὐτοῦ προδοθῇ, καὶ ἀνέμεινεν ἐν σιωπῇ τὴν ἔλευσιν τοῦ ὑπηρέτου· ἀλλ' αἱ ὧραι παρῆλθον καὶ ὁ ὑπηρέτης δὲν ἦλθε.

Κατὰ τὴν μίαν μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ὁ Βόθουελ, ἀφοῦ ἐφ' ἱκανὸν χρόνον συνδιελέχθη μετὰ τῆς βασιλίσσης, ἐνώπιον τοῦ λοχαγοῦ τῶν σωματοφυλάκων, ἐπανῆλθεν οἰκαδε ὅπως ἀλλάξῃ ἐνδυμασίαν· μετ' ὀλίγα δὲ λεπτὰ, ἐξῆλθε περιβεβλημένος εὐρὺν μανδύαν γερμανοῦ οὐσάρου, διῆλθε τὸ σῶμα τῶν φυλάκων καὶ ἀνέῳξε τὴν πύλην τοῦ μεγάρου· ἐξελθὼν δὲ ὦδευσε μετὰ πάσης σπουδῆς πρὸς τὸ Κιρσφιέλδ, ὅπου εἰσέδυ διὰ τῆς ὀπῆς τοῦ τοίχου· μόλις δὲ προχωρήσας ὀλίγα βήματα εἰς τὸν κῆπον, συνήντησε τὸν διοικητὴν τοῦ πύργου Ἰάκωβον Βαλφούρ.

— Λοιπὸν, τῷ εἶπε, ποῦ εὑρισκόμεθα;

— Ὅλα εἶναι ἕτοιμα, ἀπεκρίνατο ὁ Βαλφοὺρ, καὶ σᾶς ἐπεριμέναμεν διὰ νὰ δώσωμεν φωτιὰ εἰς τὸ φυτίλι.

— Καλὰ, ἐπανέλαβεν ὁ Βόθουελ, ἀλλὰ θέλω πρῶτον νὰ βεβαιωθῶ ὅτι εἶναι εἰς τὸ δωμάτιόν του.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Βόθουελ ἀνέῳξε τὴν θύραν τοῦ περιπτέρου δι' ἀντικλειδίου, καὶ ἀναβὰς ψηλαφητεὶ τὴν κλίμακα, ἠκροάσθη πρὸ τῆς θύρας τοῦ Δαρλέη, ὅστις μὴ ἀκούων τοῦ λοιποῦ θόρυβον ἐκοιμήθη ἀλλ' ὕπνον τεταραγμένον, ὡς ἐφαίνετο ἐκ τῆς διακεκομμένης ἀναπνοῆς του. Ὀλίγον ἔμελε τῷ Βόθουελ τί ὕπνον ἐκοιμᾶτο, ἤρκει μόνον νὰ ᾖναι ἀληθῶς ἐντὸς τοῦ κοιτῶνός του· κατέβη λοιπὸν σιωπηλὸς, ὡς ἀνέβη, καὶ λαβὼν φανὸν ἀπὸ τῶν χειρῶν ἑνὸς τῶν συνωμοτῶν εἰσῆλθεν αὐτὸς οὗτος εἰς τὴν κάτω αἴθουσαν θέλων νὰ ἴδῃ ἂν ἦσαν πάντα καλῶς παρεσκευασμένα· ἡ αἴθουσα ἐκείνη ἦτο πλήρης βαρελίων πυρίτιδος, καὶ θρυαλλὶς παρεσκευασμένη ἀνέμενεν ἕνα μόνον σπινθῆρα ὅπως ἀναφλέξῃ τὸ ἡφαίστειον.

Ὁ Βόθουελ ἀπεχώρησε τότε εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ κήπου μετὰ τοῦ Βαλφοὺρ, τοῦ Δαβὶδ, τοῦ Κάμπερ καὶ τριῶν ἢ τεσσάρων ἄλλων, καταλείπων ἕνα ἄνδρα πρὸς ἀνάφλεξιν τῆς θρυαλλίδος. Μετὰ μιᾶς στιγμῆς παρέλευσιν ἦλθε πρὸς αὐτούς.

Τότε ἐπεκράτησεν ἀγωνία ὀλίγων λεπτῶν, καθ' ἃ οἱ πέντε ἄνδρες ἐθεώρουν ἀλλήλους ἐν σιγῇ καὶ οἰονεὶ αὐτοὶ ἑαυτοὺς φοβούμενοι· εἶτα βλέπων ὅτι οὐδεμία ἔκρηξις ἐγίνετο, ὁ Βόθουελ ἐστράφη μετ' ἀγανακτήσεως πρὸς τὸν πυροτέχνην ἐπιπλήττων αὐτὸν ὡς ἐκ φόβου ἀναμφιβόλως κακῶς ἐκπληρώσαντα τὸ ἔργον του. Οὗτος ἐβεβαίωσε τὸν κύριόν του ὅτι πάντα καλῶς εἶχον, ἐπειδὴ δὲ ὁ Βόθουελ ἀνυπομονῶν, ἤθελε νὰ ἴδῃ ὁ ἴδιος ἐκ τοῦ πλησίον, ὁ πυροτέχνης εἶπεν ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃ νὰ ἴδῃ ποῦ εὑρίσκετο τὸ ἔργον. Ὅντως δὲ ἐπανῆλθεν εἰς τὸ περίπτερον καὶ περάσας τὴν κεφαλὴν διὰ θυρίδος τινὸς εἶδε τὴν θρυαλλίδα καίουσαν εἰσέτι.

Μετά τινα λεπτὰ, ὁ Βόθουελ εἶδεν αὐτὸν ἐπανερχόμενον ὁρμαίως καὶ νεύοντα ὅτι τὰ πάντα καλῶς εἶχον· ταὐτοχρόνως δὲ τρομερὰ ἔκρηξις ἠκούσθη, τὸ περίπτερον ἀνετινάχθη κατασυντριβὲν, ἡ πόλις καὶ ὁ κόλπος ἐφωτίσθησαν ὑπὸ λάμψεως ὑπερβαινούσης τὸ φῶς τῆς ζωηροτάτης ἡμέρας καὶ τὸ πᾶν συνεκαλύφθη αὖθις ὑπὸ τοῦ σκότους, ἡ δὲ σιγὴ διεκόπτετο ὑπὸ μόνης τῆς πτώσεως τῶν πετρῶν καὶ τῶν δοκῶν αἵτινες κατέπιπτον χαλαζηδόν.

Τῇ ὑστεραίᾳ ἀνευρέθη τὸ σῶμα τοῦ βασιλέως ἐντὸς πλησίον κήπου· δὲν ἐβλάβη ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἕνεκα τῶν στρωμάτων ἐφ' ὧν ἦτο κατακεκλιμένος, καὶ ἐπειδὴ ἀναμφιβόλως ἐν τῷ τρόμῳ αὐτοῦ, ἐρρίφθη ἐπὶ τῆς κλίνης του, περιβεβλημένος τὸν κοιτωνίτην αὐτοῦ καὶ τὰς ἐμβάδας φέρων εἰς τοὺς πόδας, καὶ ἀνευρέθη οὕτως ἐκτὸς τῶν ἐμβάδων ἐρριμένων ὀλίγα βήματα μακρὰν

αὐτοῦ, ἐνόμισαν ὅτι ἐπνίγη πρῶτον καὶ ὕστερον ἐκομίσθη ἐκεῖ· ἀλλὰ κατὰ τὴν πιθανωτέραν γνώμην, οἱ φονεῖς προσέφυγον ἁπλῶς εἰς μόνην τὴν πυρίτιδα, ἱκανῶς ἰσχυρὰν βοηθὸν ἀφ' ἑαυτῆς καὶ ἀλανθάστως ἐπιτυγχάνουσα τοῦ σκοποῦ.

Ἡ βασίλισσα ἦτον ἢ δὲν ἦτο συνένοχος; τοῦτο οὐδεὶς ποτε ἔμαθεν, ἐκτὸς αὐτῆς, τοῦ Βόθουελ καὶ τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' εἴτε ἦτον εἴτε δὲν ἦτο συνένοχος, ἡ ἀπερίσκεπτος, ὡς πάντοτε, διαγωγή της ἔδωκεν εἰς τὴν κατ' αὐτῆς κατηγορίαν τῶν ἐχθρῶν της εἰ μὴ τὴν ἀξίαν τοὐλάχιστον ὅμως τὴν ὄψιν τῆς ἀληθείας.

Ἅμα ἔμαθε τὴν εἴδησιν ταύτην διέταξε νὰ κομισθῇ ἐνώπιόν της τὸ πτῶμα καὶ ἐκτείνασα αὐτὸ ἐπὶ θρανίου, τὸ ἐξήτασεν ὀλίγας στιγμὰς μετὰ περιεργείας μᾶλλον ἢ θλίψεως· εἶτα ὁ νεκρὸς βαλσαμωθεὶς κατετέθη τῇ αὐτῇ ἑσπέρᾳ καὶ ἄνευ πομπῆς παρὰ τὸν τοῦ Ριτσίου.

Κατὰ τὰ ἐν Σκωτίᾳ ἔθιμα αἱ χῆραι τῶν βασιλέων ὤφειλον ν' ἀποσύρωνται ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐντὸς θαλάμου καθ' ὁλοκληρίαν κλειστοῦ πρὸς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας· τῇ δωδεκάτῃ ἡμέρᾳ ἡ Μαρία ἀνέῳξε τὰ παράθυρά της καὶ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ Βόθουελ εἰς Σεὺτων, ἀγροτικὴν οἰκίαν δύο λεύγας ἀπέχουσαν τῆς πρωτευούσης, ἔνθα ὁ πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας Δυκρὸ εὗρεν αὐτὴν καὶ ἀπηύθυνεν αὐτῇ νουθεσίας ὑφ' ὧν ἐπείσθη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ἐδιμβοῦργον· ἀλλ' ἀντὶ τῶν ἀνευφημιῶν αἵτινες συνήθως ὑπεδέχοντο τὴν ἔλευσίν της, ἐγένετο δεκτὴ μετὰ παγερᾶς σιγῆς, μία δὲ μόνη γυνὴ ἀνεφώνησεν ἐκ τοῦ πλήθους·

— Ὁ Θεὸς νὰ τὴν μεταχειρισθῇ κατὰ τὰ ἔργα της!

Τὸ ὄνομα τῶν φονέων δὲν ἦτο μυστικὸν τῷ λαῷ· ὅτε ὁ Βόθουελ ἔδωκεν εἰς ῥάπτην μεγαλοπρεπὲς ἔνδυμα λίαν εὐρὺ δι' αὐτὸν, παραγγέλλων νὰ τὸ προσαρμόσῃ εἰς τὸ σῶμά του, ὁ ἐργάτης ἀνεγνώρισεν αὐτὸ ὡς ἀνῆκον τῷ βασιλεῖ·

— Εἶναι δίκαιον, εἶπε, κατὰ τὴν συνήθειαν, ὁ δήμιος κληρονομεῖ τὸν κατάδικον.

Ἐν τούτοις ὁ κόμης Λεννὸξ ὑποστηριζόμενος ὑπὸ τῶν γογγυσμῶν τοῦ λαοῦ, ᾐτεῖτο γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ τὴν τιμωρίαν τῶν φονέων τοῦ υἱοῦ του καὶ παρουσιάζετο ὡς κατήγορος αὐτῶν.

Ἡ βασίλισσα ἠναγκάσθη λοιπὸν ὅπως καταστείλῃ τὴν πατρικὴν ἀγανάκτησιν, νὰ διατάξῃ τὸν κόμητα τῆς Ἀργύλης ἀρχιδικαστὴν τοῦ βασιλείου ὅπως προβῇ εἰς ἀνακρίσεις· αὐθημερὸν δὲ, ὅτε ἐδόθη ἡ διαταγὴ αὕτη, προκήρυξις ἐτοιχοκολλήθη κατὰ τὰς ὁδοὺς τοῦ Ἐδιμβούργου, ἐν ᾗ ἡ βασίλισσα ὑπέσχετο δισχιλίας λίρας στερλίνας εἰς ὅντινα γνωστοποιήσῃ τοὺς φονεῖς τοῦ βασιλέως.

Τὴν ἐπιοῦσαν, πανταχοῦ ὅπου ἐτοιχοκολλήθη ἡ προκήρυξις εὑρέθη ἑτέρα οὕτω συντεταγμένη·

« Ἐπειδὴ ἐδημοσιεύθη ὅτι ὅσοι γνωστοποιήσωσι τοὺς φονεῖς τοῦ βασιλέως θὰ λάβωσι δισχιλίας λίρας στερλίνας, ἐγὼ ὅστις ἐνήργησα καλὰς ἐρεύνας, βεβαιῶ ὅτι αὐτουργοὶ τοῦ φόνου εἶναι ὁ κόμης Βόθουελ, ὁ Ἰάκωβος Βαλφοὺρ, ὁ ἐφημέριος τῆς Φλίτς Δαβὶδ, ὁ Κάμπερ, ὁ Βλακμέστερ, ὁ Ἰωάννης Σπὲνς καὶ αὐτὴ ἡ βασίλισσα.»

Ἡ εἰδοποίησις αὕτη ἐσχίσθη, ἀλλ' ὡς συνήθως συμβαίνει, εἶχεν ἤδη ἀναγνωσθῇ ὑπὸ παντὸς τοῦ λαοῦ.

Ὁ κόμης Λεννὸξ κατήγγελλε τὸν Βόθουελ, ἡ δὲ φωνὴ τοῦ λαοῦ ἥτις κατήγγελλεν αὐτὸν ὡς ἐκεῖνος, ὑπεβοήθει αὐτὸν μετὰ τοσαύτης δυνάμεως, ὥστε ἡ Μαρία ἐβιάσθη νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν δίκην αὐτοῦ· πᾶν ὅμως μέτρον ἐλήφθη ὅπως ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τοῦ κατηγόρου τὸ μέσον τοῦ ἀποδεῖξαι ἔνοχον τὸν κατηγορούμενον.

Τῇ 28 μαρτίου ὁ κόμης Λεννὸξ εἰδοποιήθη ὅτι ἡ δωδεκάτη ἀπριλίου ὡρίσθη ὡς δικάσιμος· δεκατέσσαρες μόνον ἡμέραι τῷ παρεχωροῦντο ὅπως συλλέξῃ θανασίμους ἀποδείξεις κατὰ τοῦ ἰσχυροτάτου ἀνδρὸς πάσης τῆς Σκωτίας· ὅθεν ὁ κόμης Λεννὸξ, κρίνων ὅτι ἡ δίκη αὕτη ἦτο περίγελως οὐδαμῶς ἐνεφανίσθη.

Ὁ Βόθουελ τοὐναντίον ἐπορεύθη εἰς τὸ δικαστήριον, συνοδευόμενος ὑπὸ πεντακισχιλίων τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ καὶ διακοσίων ἐκλεκτῶν πυροβολιστῶν, οἵτινες ἐφύλαττον τὰς θύρας· ὅθεν ἐφαίνετο μᾶλλον βασιλεὺς ἐλθὼν ἵνα παραβιάσῃ τοὺς νόμους ἢ κατηγορούμενος μέλλων νὰ ὑπακούσῃ εἰς αὐτούς, καὶ συνέβη ὅ,τι ἔδει νὰ συμβῇ, ἤτοι οἱ ἔνορκοι ἠθώωσαν τὸν Βόθουελ ἀπὸ τοῦ ἐγκλήματος οὗ πάντες, καὶ αὐτοὶ οἱ δικασταὶ, ἐγίνωσκον αὐτὸν ἔνοχον.

Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀποφάσεως, ὁ Βόθουελ ἐτοιχοκόλλησε τὴν ἑξῆς προκήρυξιν·

« Μολονότι ἀρκούντως ἀπεπλύθην τοῦ φόνου τοῦ βασιλέως, ἐφ' ᾧ ψευδῶς κατηγγέλθην, ὅπως ἔτι κάλλιον δικαιώσω τὴν ἀθωότητά μου, εἰμὶ ἕτοιμος νὰ μονομαχήσω καθ' οἱουδήποτε τολμῶντος νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἐφόνευσα τὸν βασιλέα.»

Τῇ ἐπιούσῃ εὑρέθη τοιχοκολλημένη ἡ ἑξῆς ἀπάντησις·

« Δέχομαι τὴν πρόκλησιν, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἐκλέξῃς χώραν οὐδετέραν.»

Μόλις ὅμως ἐξενεχθείσης τῆς ἀποφάσεως ταύτης, φῆμαι διεσπάρησαν περὶ γάμου τῆς βασιλίσσης μετὰ τοῦ κόμητος Βόθουελ. Καὶ ἦτο μὲν λίαν παράδοξος καὶ ἀπερίσκεπτος ὁ γάμος οὗτος, ἀλλ' αἱ σχέσεις τῶν δύο ἐραστῶν ἦσαν τοσοῦτῳ γνωσταὶ ὥστε οὐδεὶς ἀμφιβαλλεν ὅτι ἦσαν ἀληθεῖς. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ πάντα ὑπετάσσοντο τῷ Βόθουελ, εἴτε ἐκ φόβου εἴτε ἐκ φιλοδοξίας, δύο μόνοι ἄνδρες ἐτόλμησαν νὰ διαμαρτυρηθῶσιν ἐκ τῶν προτέρων κατὰ τοῦ συνοικεσίου τούτου, ὁ λόρδος Ἔρρις καὶ ὁ Ἰάκωβος Μελβίλ.

Ἡ Μαρία ἦτον ἐν Στίρλιγγ, ὅτε ὁ λόρδος Ἔρρις ἐπωφεληθεὶς στιγμιαίαν ἀπουσίαν τοῦ Βόθουελ, προσέπεσεν εἰς τοὺς πόδας της, καθικετεύων αὐτὴν νὰ μὴ ἀτιμασθῇ νυμφευομένη τὸν φονέα τοῦ συζύγου της, τοῦθ' ὅπερ ἀφεύκτως θὰ ἔπειθε τοὺς εἰσέτι ἀμφιβάλλοντας ὅτι ἦτο συνένοχός του.

Ἀλλ' ἡ βασίλισσα ἀντὶ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Ἔρρις ἐπὶ τῇ ἀφοσιώσει ταύτῃ, ἐδείχθη λίαν ἐκπληττομένη ἐκ τῆς τόλμης αὐτοῦ, νεύουσα δ' αὐτῷ ἀγερώχως ν' ἀνεγερθῇ, τῷ ἀπήντησε ψυχρῶς ὅτι οὐδὲν ἠσθάνετο ἡ καρδία της πρὸς τὸν κόμητα Βόθουελ, καὶ ὅτι ἂν ποτε ἤρχετο εἰς δεύτερον γάμον, τοῦθ' ὅπερ δὲν ἦτο παντάπασι πιθανόν, δὲν θὰ ἐλησμόνει οὔτε τὰ πρὸς τὸν λαὸν οὔτε τὰ πρὸς ἑαυτὴν καθήκοντα.

Ὁ Μελβίλ δὲν ἀπεθαρρύνθη καὶ ὑποκριθεὶς ὅτι ἔλαβεν ἐπιστολὴν παρ' ἑνὸς τῶν φίλων του, ὀνόματι Θωμᾶ Βισχὸπ, ἐξ Ἀγγλίας, ἔδειξεν αὐτὴν τῇ βασιλίσσῃ· ἡ δὲ Μαρία ἅμα ἰδοῦσα τὰς πρώτας γραμμὰς ἀνεγνώρισε τὸ ὕφος καὶ πρὸ πάντων τὴν ἀγάπην τοῦ πρεσβευτοῦ αὐτῆς, δίδουσα δὲ τὴν ἐπιστολὴν τῷ κόμητι Λιδιγκτών, ὅστις ἦτο παρών·

— Ἰδού, τῷ εἶπεν, ἐπιστολὴ παραδοξοτάτη. Ἀναγνώσατέ την. Εἶναι παιγνίδι ἐξ ὅσων συνειθίζει ὁ Μελβίλ.

Ὁ Λιδιγκτὼν ἠτένισε τὰ ὄμματα ἐπὶ τῆς ἐπιστολῆς· ἀλλὰ μόλις ἐλθὼν εἰς τὸ ἥμισυ αὐτῆς, ἔλαβε τὸν Μελβίλ ἀπὸ τῆς χειρὸς, καὶ παρασύρων αὐτὸν πρὸς παράθυρον·

— Φίλε μου, Μελβίλ, τῷ εἶπεν, ἦσο τρελλὸς, βέβαια, ὅταν ἔδειξες τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν εἰς τὴν βασίλισσαν· διότι, ἅμα λάβῃ γνῶσιν αὐτῆς ὁ κόμης Βόθουελ, καὶ τοῦτο δὲν θὰ βραδύνῃ, θὰ βάλῃ νὰ σὲ δολοφονήσουν. Ἔπραξες ὡς τίμιος ἄνθρωπος, εἶναι ἀληθὲς· ἀλλ' εἰς τὴν αὐλὴν εἶναι καλήτερον νὰ ἐνεργῇ τις ὡς ἔμπειρος ἄνθρωπος. Ἀποσύρθητι λοιπὸν ὅσον τάχιον· ἐγὼ σὲ τὸ λέγω.

Ὁ Μελβίλ ὑπήκουσεν εἰς τὴν γνώμην ταύτην καὶ ἔλειψεν ὀκτὼ ἡμέρας. Ὁ δὲ Λιδιγκτὼν δὲν ἠπατήθη· ἅμα ἐπανῆλθεν ὁ Βόθουελ παρὰ τῇ βασιλίσσῃ ἔμαθε πάντα τὰ διατρέξαντα, καὶ καταρώμενος τὸν Μελβίλ ἀνεζήτει αὐτὸν παντοχοῦ ἀλλ' εἰς μάτην.

Ἡ ἀρχὴ αὕτη τῆς ἀντιπολιτεύσεως καὶ περ ἀσθενὴς οὖσ ἦττον ἐνέβαλεν εἰς ἀνησυχίαν τὸν Βόθουελ, ὅστις, βέβαιος ὢν περὶ τοῦ ἔρωτος τῆς Μαρίας ἀπεφάσισε νὰ σφοδρύνῃ τὰ πράγματα. Κατὰ συνέπειαν, ἐνῷ ἡ βασίλισσα ἐπανήρχετο ἐκ Στίρλιγγ εἰς Ἐδιμβοῦργον, ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὰς περιγραφείσας σκηνὰς, ὁ Βόθουελ παρουσιάσθη αἴφνης εἰς τὴν γέφυραν τοῦ Γραμμῶν μετὰ χιλίων ἱππέων καὶ ἀφοπλίσας τὸν κόμητα Οὔντλεϋ, τὸν Λιδιγκτὼν καὶ τὸν Μελβίλ ἐπανελθόντας παρὰ τῇ ἐρωμένῃ αὐτοῦ, ἔδραξεν ἀπὸ τοῦ χαλινοῦ τὸν ἵππον τῆς βασιλίσσης, καὶ μετὰ πλαστῆς βίας ἠνάγκασε τὴν Μαρίαν νὰ παλινδρομήσῃ καὶ ν' ἀκολουθήσῃ αὐτῷ εἰς Δουμβὰρ, τοῦθ' ὅπερ ἡ βασίλισσα ἔπραξεν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀντιστάσεως, πρᾶγμα παράδοξον ἐκ μέρους γυναικὸς τοιοῦτον ἐχούσης χαρακτῆρα ὡς ὁ τῆς Μαρίας.

Τῇ ἐπαύριον, οἱ κόμητες Οὔντλεϋ, Λιδιγκτὼν, Μελβίλ καὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀκολουθίας των ἀπελύθησαν· εἶτα, μετὰ παρέλευσιν δέκα ἡμερῶν, ὁ Βόθουελ καὶ ἡ βασίλισσα ἐπανῆλθον ὁμοῦ εἰς Ἐδιμβοῦργον.

Μετὰ δὲ τὴν αὔριον τῆς ἐπανόδου ταύτης, ὁ Βόθουελ ἔδωκεν ἐν ξενοδοχείῳ μέγα γεῦμα εἰς τοὺς εὐγενεῖς ὀπαδοὺς αὐτοῦ. Μετὰ τὸ γεῦμα, ἐπ' αὐτῆς τῆς τραπέζης ἐφ' ἧς ἐδόθη, ἐν μέσῳ ποτηρίων ἡμικενωθέντων καὶ ἀνατετραμμένων φιαλῶν, ὁ Λινσδάϋ, ὁ Ρούθουεν, ὁ Μόρτων, ὁ Μαιτλάνδος, καὶ δώδεκα ἢ πεντεκαίδεκα ἄλλοι ἄρχοντες, ὑπέγραψαν πρᾶξιν ἥτις οὐ μόνον ἐκήρυττεν ὅτι ἐν ψυχῇ καὶ συνειδήσει ὁ Βόθουελ ἦτον ἀθῷος, ἀλλὰ προσέτι συνίστη αὐτὸν τῇ βασιλίσσῃ ὡς ἁρμόζοντα αὐτῇ σύζυγον.

Ἡ πρᾶξις αὕτη ἐτελεύτα διὰ τῆς ἑξῆς παραδόξου ὁμολογίας.

« Τέλος πάντων ἡ βασίλισσα δὲν δύναται νὰ πράξῃ ἀλλέως, διότι ὁ κόμης ἀπήγαγεν αὐτὴν καὶ ἐκοιμήθη μετ' αὐτῆς.»

Ἀλλ' ὅμως δύο πράγματα ἀνθίσταντο πρὸς τὸν γάμον τοῦτον· πρῶτον ὁ Βόθουελ εἶχεν ἤδη νυμφευθῇ τρὶς, καὶ αἱ τρεῖς αὐτοῦ γυναῖκες ἔζων· δεύτερον ἀπαγαγὼν τὴν βασίλισσαν, κα-

θίστη ἄκυρον διὰ τῆς βίας ταύτης τὸ μετ' αὐτοῦ συνοικέσιον· κατὰ πρῶτον ἐπελήφθησαν τῆς ἐξομαλύνσεως τοῦ πρώτου προσκόμματος, ὅπερ ἦτο καὶ δυσκολώτερον.

Αἱ δύο πρῶται γυναῖκες τοῦ Βόθουελ ἦσαν ἀφανεῖς τὸ γένος, καὶ ἐπομένως ἀνάξιαι προσοχῆς. Ἀλλ' ἡ τρίτη ἦτο θυγάτηρ τοῦ κόμητος Οὔντλεϋ, τοῦ αὐτοῦ ὅστις συνετρίβη ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν ἵππων, καὶ ἀδελφὴ Γόρδωνος τοῦ καρατομηθέντος.

Κατ' εὐτυχίαν τοῦ Βόθουελ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐπεθύμει τὸ διαζύγιον ὅσον καὶ ὁ ἴδιος ἕνεκα τῶν παρελθουσῶν παρεκτροπῶν του. Ὅθεν ἄνευ δυσκολίας ἐπείσθη νὰ κινήσῃ ἀγωγὴν ἐπὶ μοιχείᾳ κατὰ τοῦ συζύγου της. Ὁ Βόθουελ ὡμολόγησεν ὅτι εἶχεν ἀθεμίτους σχέσεις μετὰ συγγενοῦς τῆς γυναικός του, καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἁγίου Ἀνδρέου, ὁ αὐτὸς ὅστις κατέλυσεν εἰς τὴν μεμονωμένην οἰκίαν τοῦ Κιρσριὲλδ ὅπως παρευρεθῇ εἰς τὸν θάνατον τοῦ Δαρλέη, ἐξήνεγκε τὴν ἀπόφασιν τοῦ χωρισμοῦ. Ἡ δίκη ἐπερατώθη ἐντὸς δέκα ἡμερῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ δεύτερον πρόσκομμα, ἡ Μαρία ἀνέλαβε νὰ ἄρῃ αὐτὸ ἐκ μέσου ἡ ἰδία· διότι παρουσιασθεῖσα εἰς τὸ δικαστήριον, ἐκήρυξεν ὅτι οὐ μόνον συνεχώρει τῷ Βόθουελ τὴν πρὸς αὐτὴν διαγωγήν του, ἀλλ' ὅτι ἀναγνωρίζουσα αὐτὸν ὡς ἀγαθὸν καὶ πιστὸν ὑπήκοον προὐτίθετο νὰ προβιβάσῃ αὐτὸν εἰς νέα ἀξιώματα ἐντὸς ὀλίγου.

Ὄντως δὲ μετὰ παρέλευσιν ἡμερῶν τινων ἀνηγόρευσεν αὐτὸν δοῦκα τοῦ Ὀρκνέϋ, τῇ δὲ 15 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, ἤτοι τέσσαρας μόλις μῆνας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Δαρλέη, ἡ κούφη μέχρις ἀφροσύνης Μαρία ἡ ἐπικαλεσθεῖσα ἄδειαν ὅπως νυμφευθῇ καθολικὸν πρίγκηπα, τὸν ἐκ τρίτου βαθμοῦ συγγενῆ αὐτῆς, ἐνυμφεύθη τὸν Βόθουελ, ὀψίπλουτον διαμαρτυρόμενον, ὅστις ἐκτὸς τοῦ διαζυγίου του ἦτο δίγαμος, καὶ ὅστις οὕτως εἶχε τέσσαρας ζώσας γυναῖκας, συμπεριλαμβανομένης τῆς βασιλίσσης.

Οἱ γάμοι ἐτελέσθησαν θλιβερῶς, καὶ ὡς ἥρμοζεν εἰς τελετὴν γινομένην ὑπὸ τοσοῦτον αἱματηροὺς οἰωνούς. Ὁ Μόρτων, ὁ Μαιτλάνδος καί τινες χαμερπεῖς κόλακες τοῦ Βόθουελ παρευρέθησαν μόνοι. Ὁ πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας, μολονότι ἦτο δημιούργημα τοῦ οἴκου Γυίζη, ἐξ οὗ κατήγετο ἡ βασίλισσα, ἠρνήθη νὰ παρευρεθῇ.

Ἡ πλάνη τῆς Μαρίας ὑπῆρξε βραχεῖα· μόλις ὑψωθέντος εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Βόθουελ, εἶδεν οἷον δεσπότην προσέλαβε. Βάναυσος, ἀπότομος καὶ βίαιος, ἐφαίνετο ἐκλεχθεὶς ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας ὡς ἐκδικητὴς τῶν σφαλμάτων ὧν ἐγένετο εἰσηγητὴς ἢ συνένοχος· Ἐν βραχεῖ αἱ παραφοραὶ αὐτοῦ ἐπὶ τοσοῦτον ἐξετραχύνθησαν, ὥστε ἡμέραν τινὰ μὴ δυναμένη νὰ ὑπομείνῃ αὐτὰς ἡ Μαρία ἥρπασε τὸ ἐγχειρίδιον τοῦ Ἀρεσκίνου, ὅστις ἦτο παρὼν μετὰ τοῦ Μελβίλ εἰς μίαν τῶν σκηνῶν ἐκείνων καὶ ἠθέλησε νὰ τρωθῇ λέγουσα ὅτι προέκρινε τὸν θάνατον μᾶλλον ἢ ζωὴν, οὕτω δυστυχῆ· καὶ ὅμως, πρᾶγμα ἀνεξήγητον, παρὰ πάσας τὰς ἀπαύστως ἀνανεουμένας τραχύτητας, ἡ Μαρία, ἐπιλανθανομένη ὅτι ἦτο γυνὴ καὶ βασίλισσα, ἐπέστρεφεν ἀείποτε πρώτη πρὸς τὸν Βόθουελ, τρυφερὰ καὶ πειθήνιος ὡς παιδίον.

Οὐχ ἧττον ὅμως αἱ δημόσιαι γινόμεναι σκηναὶ παρέσχον πρόφασιν τοῖς εὐπατρίδαις οἵτινες εὐκαιρίαν ἐπεζήτουν ἵνα φανερώσωσι τὴν ὀργήν των. Ὁ κόμης Μάρ, παιδαγωγὸς τοῦ βασιλόπαιδος, ὁ Ἀργύλης, ὁ Ἀθόλ, ὁ Γλαιγκαίρν, ὁ Λίνδλαϋ, ὁ Βούθ καὶ μέχρις αὐτοῦ τοῦ Μόρτωνος καὶ τοῦ Μαιτλάνδου, τῶν αἰωνίων συνενόχων τοῦ Βόθουελ, ἐξανέστησαν ἵνα ἐκδικηθῶσιν, ἔλεγον, τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, καὶ λυτρώσωσι τὸν υἱὸν ἀπὸ τῶν χειρῶν αἵτινες ἐθανάτωσαν τὸν πατέρα καὶ ἐκράτουν τὴν μητέρα αἰχμάλωτον.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν Μυρράην οὗτος ἀπεκρύβη ὁλοσχερῶς κατὰ πάντα τὰ τελευταῖα συμβάντα, ὧν ἐν τῇ κομητείᾳ τῆς Φίρης ὅτε ὁ βασιλεὺς ἐδολοφονήθη, καὶ τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς δίκης τοῦ Βόθουελ, ζητήσας τὴν ἄδειαν παρὰ τῆς ἀδελφῆς του νὰ περιοδεύσῃ τὴν Εὐρώπην.

Ἡ ἐπανάστασις ἐγένετο τοσούτῳ ταχέως καὶ ἀστραπηδὸν ὥστε οἱ συνωμόσαντες εὐπατρίδαι ὧν τὸ σχέδιον ἦτο νὰ συλλάβωσιν ἐξ ἀπροόπτου τὴν Μαρίαν καὶ τὸν Βόθουελ, μικροῦ δεῖν ἐκ πρώτης ἀφετηρίας ἐπετύγχανον. Ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα ἐκάθηντο εἰς τὴν τράπεζαν παρὰ τῷ λόρδῳ Βόρθουϊκ, ὅστις ἐδεξιοῦτο αὐτοὺς, ὅτε αἴφνης ἀνηγγέλθη ὅτι σημαντικὴ συνάθροισις ἐνόπλων ἀνδρῶν περιεκύκλου τὸ μέγαρον.

Οἱ δύο σύζυγοι ὑπώπτευσαν ὅτι κατ' αὐτῶν ἐγίνετο τὸ κίνημα, καὶ ἐπειδὴ οὐδὲν εἶχον μέσον πρὸς ἀντίστασιν, ὁ Βόθουελ ἔλαβε τὰ ἐνδύματα ἱπποκόμου, ἡ Μαρία τὴν στολὴν ἀκολούθου, καὶ ἀμφότεροι ἱππεύσαντες ἀμέσως διέφυγον διὰ μιᾶς θύρας, ἐνῷ οἱ συνωμόται εἰσήρχοντο διὰ τῆς ἄλλης.

Οἱ φυγάδες ἀπεσύρθησαν εἰς Δουμβάρ. Ἐνταῦθα δὲ συνεκάλεσαν πάντας τοὺς φίλους τοῦ Βόθουελ καὶ ἔδωκαν αὐτοῖς νὰ ὑπογράψωσιν εἶδος ὁμοσπονδίας, δι' ἧς ὑπεχρεοῦντο νὰ ὑπερασπίσωσι τὴν βασίλισσάν των.



Ἐστήριζεν ἐγχειρίδιον ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτῆς καὶ ἠπείλησεν ὅτι θὰ τὴν φονεύσῃ.
Σελ —383.

ρασπίζωσι τὴν βασίλισσαν καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτων ὁ Μυρράης ἦλθεν ἐκ Γαλλίας, καὶ ὁ Βόθουελ παρουσίασεν αὐτῷ ὡς καὶ τοῖς λοιποῖς τὸ ἔγγραφον τῆς ὁμοσπονδίας· ἀλλ' ὁ Μυρράης ἠρνήθη νὰ θέσῃ τὴν ὑπογραφήν του, λέγων ὅτι ὕβριζον αὐτὸν νομίζοντες ὅτι ἦτον ἀνάγκη νὰ κρατῆται δι' ἐγγράφου ὑποσχέσεως προκειμένου νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν ἀδελφὴν καὶ βασίλισσάν του.

Τῆς δὲ ἀρνήσεως ταύτης ἐπενεγκούσης ἔριδα μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Βόθουελ, ὁ Μυρράης, πιστεύων τηρεῖν τὸ τῆς οὐδετερότητος σύστημα αὐτοῦ, ἀπεχώρησεν εἰς τὴν κομητείαν του, καὶ ἀφῆκε τὰ πράγματα ἀκολουθοῦντα

ἄνευ αὐτοῦ τὸν ὀλέθριον ῥοῦν ὃν ἐτράπησαν.

Οἱ δὲ συνασπισθέντες, ἀφοῦ ἀπέτυχον ἐν Βόρθουϊκ, μὴ αἰσθανόμενοι ἑαυτοὺς ἱκανῶς ἰσχυροὺς ὅπως ἐπιτεθῶσι κατὰ τοῦ Βόθουελ ἐν Δουμβὰρ, ἐπορεύθησαν ἐπὶ τὸ Ἐδιμβοῦργον, ἔνθα διεπραγματεύοντο μετ' ἀνθρώπου περὶ οὗ ὁ Βόθουελ ἦτον ἀσφαλής. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦτον ὁ Ἰάκωβος Βαλφοὺρ, ῥρούραρχος τῆς ἀκροπόλεως, ὁ αὐτὸς ὅστις ἐπεστάτησεν εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς ὑπονόμου δι' ἧς ἀνετινάχθη ὁ Δαρλέης, καὶ ὃν ὁ Βόθουελ ἀπήντησεν εἰσερχόμενος εἰς τὸν κῆπον τοῦ Κιρσφιέλδ. Ὁ δὲ Βαλφοὺρ οὐ μόνον παρέδωκε τὴν ἀκρόπολιν τοῦ Ἐδιμβούργου εἰς χεῖρας τῶν ἀνταρτῶν ἀλλ' ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ μικρὸν ἀργυροῦν κιβώτιον, ὅπερ φέρον ἐστεμμένον Φ ἐδείκνυεν ὅτι προήρχετο ἐκ Φραγκίσκου τοῦ Β', καὶ τῷ ὄντι ἦτο δῶρον τοῦ πρώτου ἀνδρός της ὅπερ ἐδωρήσατο ἡ βασίλισσα τῷ Βόθουελ.

Ὁ Βαλφοὺρ διεβεβαίου ὅτι τὸ κιβώτιον ἐκεῖνο περιεῖχε πολύτιμα ἔγγραφα, ἅτινα ἐν ταῖς παρούσαις περιστάσεσιν, ἠδύναντο νὰ ὠφελήσωσι μεγάλως τοὺς ἐχθροὺς τῆς Μαρίας.

Οἱ σύμμαχοι λόρδοι ἀνέῳξαν αὐτό, καὶ εὗρον τὰς τρεῖς ἀληθεῖς ἢ πλαστὰς ἐπιστολὰς, ὧν ἐμνημονεύσαμεν, τὸ προικοσύμφωνον τῶν δύο συζύγων, καὶ δώδεκα αὐτόγραφα ποιήματα τῆς βασιλίσσης.

Καθὼς εἶπεν ὁ Βαλφοὺρ, ταῦτα ἦσαν διὰ τοὺς ἐχθροὺς τῆς Μαρίας πλοῦτον καὶ πολύτιμον ἔρμαιον, νίκης λαμπρότερον· διότι ἡ μὲν νίκη παρέδιδε μόνην τὴν ζωὴν τῆς βασιλίσσης ἡ δὲ προδοσία τοῦ Βαλφοὺρ τὴν τιμήν αὐτῆς.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, ὁ Βόθουελ ἐνήργησε στρατολογίας καὶ ἐνόμιζεν ὅτι δύναται νὰ διεξαγάγῃ τὸν πόλεμον· ἑπομένως, ἐξεστράτευσε μὴ ἀναμείνας καὶ τοὺς Ἀμιλτῶνας, οἵτινες συνεκάλουν τοὺς ὑποτελεῖς αὐτῶν, καὶ τῇ 15 ἰουνίου 1567 αἱ δύο ἀντίπαλοι μερίδες εὑρέθησαν ἀντιμέτωποι.

Ἡ Μαρία, ἥτις ἠγωνίζετο ν' ἀποφύγῃ τὴν αἱματοχυσίαν, ἀπέστειλεν ἀμέσως τοῖς συμμάχοις λόρδοις τὸν πρεσβευτὴν τῆς Γαλλίας, ὅπως παρακινήσῃ αὐτοὺς νὰ καταθέσωσι τὰ ὅπλα· οὗτοι ὅμως ἀπεκρίθησαν «ὅτι ἡ βασίλισσα ἠπατᾶτο ἐκλαμβάνουσα αὐτοὺς ὡς ἀντάρτας· ὅτι δὲν ἐπορεύοντο παντελῶς ἐναντίον αὐτῆς, ἀλλ' ἐναντίον τοῦ Βόθουελ.»

Τότε οἱ φίλοι τοῦ βασιλέως ἔπραξαν τὸ ἐπ' αὐτοῖς ὅπως διαῤῥήξωσι τὰς διαπραγματεύσεις καὶ συνάψωσι τὴν μάχην· ἦτον ἤδη λίαν ὀψέ, οἱ στρατιῶται ἐγίνωσκον ὅτι ἠγωνίζοντο ὑπὲρ ἑνὸς ἀνδρὸς καὶ ἐπορεύοντο εἰς μάχην χάριν τῆς ἰδιοτροπίας μιᾶς γυναικὸς οὐχὶ δὲ πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἔθνους· ὅθεν ἔκραξαν γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ ὅτι ἀφοῦ κατὰ μόνου τοῦ Βόθουελ ἤρχοντο οἱ πολέμιοι, μόνος αὐτὸς ἔπρεπε νὰ ὑπερασπίσῃ ἑαυτόν.»

Οὗτος δὲ κενόδοξος καὶ οἰηματίας, ὡς πάντοτε, ἐδημοσίευσε τότε ὅτι ἦτον ἕτοιμος ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀθωότητά του διὰ τῶν ὅπλων καθ' οἱουδήποτε τολμῶντος νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἦτον ἔνοχος.

Αὐθωρεὶ δὲ πάντες οἱ ἐν τῷ πολεμίῳ στρατοπέδῳ εὐγενεῖς ἐδέξαντο τὴν πρόκλησιν· καὶ ἐπειδὴ παρεχωροῦντο τὰ πρωτεῖα τοῖς ἀνδρειοτέροις, ὁ Κιρκάλδης Δὲ Λαγκράνζ, ὁ Μυρράης Δὲ Τουλλιβαρδὲν καὶ ὁ λόρδος Λίνδσαϋ Δὲ Βὺρ προὐκάλεσαν αὐτὸν ἀλληλοδιαδόχως.

Ἀλλ' εἴτε ἀποδειλιάσας, εἴτε μὴ πιστεύσας εἰς τὸ δίκαιον τοῦ ἀγῶνός του ἐν τῇ στιγμῇ τοῦ κινδύνου, κατέφυγεν εἰς προφάσεις, ὅπως ὑπεκφύγῃ τὴν μονομαχίαν, προφάσεις τοσούτῳ παραδόξους ὥστε αὐτὴ ἡ βασίλισσα ἠσχύνθη καὶ οἱ πιστότεροι τῶν φίλων του ἐγόγγυσαν.

Τότε ἡ Μαρία, βλέπουσα τὴν ὀλεθρίαν τῶν πνευμάτων διάθεσιν, ἀπεφάσισε νὰ μὴ ῥιψοκινδυνεύσῃ μάχην. Ἔπεμψε λοιπὸν κήρυκα πρὸς τὸν Κιρκάλδην Δὲ Λαγκράνζ διοικοῦντα ἐμπροσθοφυλακὴν, καὶ ἐνῷ οὗτος ἀπροφύλακτος προύχώρει ἵνα συνδιαλεχθῇ μετὰ τῆς βασιλίσσης, ὁ Βόθουελ, ἐκμανείς ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀνανδρίας, ἔδωκε διαταγὴν εἰς στρατιώτην νὰ πυροβολήσῃ κατ' αὐτοῦ ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην αὐτὴ ἡ Μαρία παρενέβη ἀπαγορεύουσα ἐπὶ ποινῇ θανάτου τὴν ἐλαχίστην παραβίασιν. Ταὐτοχρόνως δὲ ἐπειδὴ ἡ παρὰ τοῦ Βόθουελ δοθεῖσα ἀπερίσκεπτος διαταγὴ διεδόθη ἐν τῷ στρατῷ, τοιοῦτοι γογγυσμοὶ ἐξηγέρθησαν, ὥστε κατενόησεν ὅτι ἀπώλεσε διὰ παντὸς τὴν δημοτικότητά του.

Αὐτὸ δὲ τοῦτο ἐσκέφθη καὶ ἡ βασίλισσα· διότι ἀποτέλεσμα τῆς συνδιαλέξεως αὐτῆς μετὰ τοῦ λόρδου Κιρκάλδη ὑπῆρξεν ἡ ἐγκατάλειψις τοῦ Βόθουελ, καὶ ἡ μετάβασις αὐτῆς εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν συμμάχων, ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ καταθέσωσιν ἐνώπιον αὐτῆς τὰ ὅπλα καὶ νὰ ἐπαναγάγωσιν αὐτὴν ὡς βασίλισσαν εἰς Ἐδιμβοῦργον.

Ὁ Λαγκράνζ ἐκόμισε τοὺς ὅρους τούτους εἰς τοὺς εὐγενεῖς, καὶ ὑπεσχέθη νὰ ἐπανέλθῃ τῇ ἐπαύριον φέρων εὐχάριστον ἀπάντησιν. Ἀλλὰ

καθ' ἣν στιγμὴν προῦκειτο νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν Βόθουελ ἠσθάνθη αὖθις πρὸς αὐτὸν τὸν ὀλέθριον ἐκεῖνον ἔρωτα, ὃν οὐδέποτε ἴσχυσε νὰ ὑπερνικήσῃ, καὶ ὑπὸ τοσαύτης ἀδυναμίας κατελήφθη ὥστε θερμὰ χέουσα δάκρυα, καὶ ἐνώπιον πάντων ἠθέλησε νὰ μηνύσῃ τῷ Λαγκράνζ ὅτι διέλυσε πᾶσαν συνθήκην· ἐπειδὴ ὅμως ὁ Βόθουελ ἐνόησεν ὅτι τοῦ λοιποῦ δὲν ἦτον ἀσφαλὴς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, αὐτὸς οὗτος ἐπέμεινεν ὅπως τὰ πράγματα μείνωσιν ἐν ᾗ διετέλουν καταστάσει, καὶ καταλείπων τὴν Μαρίαν περίλυπον, ἵππευσε καὶ ἀπεμακρύνθη τρέχων ἀπὸ ῥυτῆρος, μέχρι τοῦ Δουρβάρ.

Τῇ ἐπαύριον, κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν, οἱ προηγούμενοι τοῦ λόρδου Κιρκάλδη Λαγκράνζ σαλπιγκταὶ ἀνήγγειλαν τὴν ἄφιξιν αὐτοῦ. Ἡ Μαρία ἵππευσεν ἀμέσως καὶ ἐξῆλθεν εἰς προϋπάντησίν του· εἶτα, ἐνῷ ἐπέζευεν ἵνα χαιρετίσῃ αὐτήν·

— Μυλόρδε, εἶπε, παραδίδομαι εἰς ὑμᾶς, ὑπὸ τοὺς ὅρους οὓς μοὶ προτείνετε ἐκ μέρους τῶν εὐγενῶν, καὶ ἰδοὺ ἡ χεὶρ μου εἰς σημεῖον ἐντελοῦς ἐμπιστοσύνης.

Τότε ὁ Κιρκάλδης ἔκλινε τὸ γόνυ, ἠσπάσθη μετὰ σεβασμοῦ τὴν χεῖρα τῆς βασιλίσσης· εἶτα ἀνεγερθεὶς ἔλαβε τὸν ἵππον αὐτῆς ἀπὸ τοῦ χαλινοῦ, καὶ ἤγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν συμμάχων.

Πάντες οἱ εὐπατρίδαι τοῦ στρατοῦ ἐδέξαντο αὐτὴν μετὰ δειγμάτων σεβασμοῦ τοιούτων ὥστε μείζονα δὲν ἠδύνατο ν' ἀπαιτήσῃ· ἀλλ' οὐχ οὕτως εἶχε τὸ πρᾶγμα διὰ τοὺς στρατιώτας καὶ τοὺς κοινοὺς τῶν ἀνθρώπων. Ἅμα ἦλθεν ἡ βασίλισσα εἰς τὴν δευτέραν γραμμὴν ἥτις ἐσχηματίζετο παρ' αὐτῶν, μεγάλοι γογγυσμοὶ ἠγέρθησαν καὶ πολλαὶ φωναὶ ἀνέκραξαν·

« Εἰς τὸ πῦρ, τὴν μοιχαλίδα! εἰς τὸ πῦρ τὴν πατροκτόνον! »

Ἡ Μαρία ὅμως ὑπέμενε μεθ' ἱκανῆς στωϊκότητος τοὺς ὀνειδισμοὺς τούτους· ἀλλ' ἐπεφυλάσσετο αὐτῇ δεινοτέρα δοκιμασία. Λίψνης εἶδεν ὑψουμένην ἐνώπιον αὐτῆς σημαίαν ἐφ' ἧς ἐζωγραφεῖτο ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ βασιλεὺς ἐκτάδην ἐντὸς τοῦ ὀλεθρίου κήπου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ βασιλόπαις γονυκλινὴς συμπλέκων τὰς χεῖρας καὶ πρὸς οὐρανὸν αἴρων τὰ ὄμματα μετὰ τῆς ἑξῆς ἐπιγραφῆς.

« Κύριε κρῖνον καὶ ἐκδίκησον τὸν ἀγῶνα μου! »

Ἡ Μαρία ἀνεχαίτισε τὸν ἵππον της αἰφνιδίως πρὸς τὴν θέαν ταύτην καὶ ἠθέλησε νὰ παλινδρομήσῃ, ἀλλ' ἅμα προυχώρησεν ὀλίγα βήματα ἔκλεισεν ἐκ νέου τὴν διάβασιν αὐτῆς ἡ κατήγορος σημαία. Πανταχοῦ ὅπου ἐπορεύθη, συνήντησε τὴν ἀπαίσιον ταύτην ὀπτασίαν.

Ἀκαταπαύστως, ἐπὶ δύο ὥρας, εἶχε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τὸ πτῶμα τοῦ βασιλέως ζητοῦν ἐκδίκησιν, καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν βασιλόπαιδα, ἱκετεύοντα τὸν Θεὸν νὰ τιμωρήσῃ τοὺς φονεῖς. Τέλος δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑπομείνῃ ἐπὶ πλέον τὴν θέαν ταύτην, καὶ βαλοῦσα κραυγὴν ἀνετράπη, ἐντελῶς ἀπολέσασα τὰς αἰσθήσεις καὶ μικροῦ δεῖν ἔπιπτεν εἰ μὴ ὑπεβαστάζετο.

Τὸ ἑσπέρας εἰσῆλθεν εἰς Ἐδιμβοῦργον, προπορευομένης ἀδιαλείπτως τῆς σκληρᾶς σημαίας· ὡμοίαζε δὲ ἤδη μᾶλλον πρὸς αἰχμάλωτον ἢ πρὸς βασίλισσαν· διότι, ἐπειδὴ οὔτε μίαν στιγμὴν ηὐκαίρησεν ἐντὸς τῆς ἡμέρας νὰ καλλωπισθῇ, ἡ κόμη αὐτῆς ἔπιπτεν ἀτάκτως ἐπὶ τῶν ὤμων της· τὸ πρόσωπόν της ἦτον ὠχρὸν καὶ ἔφερε τὰ ἴχνη τῶν δακρύων· τέλος τὰ ἐνδύματά της ἦσαν κονισαλέα καὶ κατεσπιλωμένα. Αὐτόθι καὶ ἐφ' ὅσον εἰσεχώρει εἰς τὴν πόλιν κατεδίωκον αὐτὴν οἱ χλευασμοὶ καὶ αἱ ἀραὶ τοῦ πλήθους.

Τέλος ἠμιθανὴς ἐκ τοῦ κόπου, καταβεβλημένη ὑπὸ τῆς ὀδύνης, κύπτουσα ὑπὸ τὸ ἄχθος τῆς αἰσχύνης ἀφίκετο εἰς τὸν οἶκον τοῦ λόρδου δημάρχου· μόλις ὅμως εἰσελθούσης αὐτῆς, ὅλος ὁ λαὸς τοῦ Ἐδιμβούργου συνέῤῥευσεν ἐπὶ τῆς πλατείας μετὰ κραυγῶν αἴτινες ἐνίοτε προσελάμβανον φοβερὸν ἀπειλῆς χαρακτῆρα.

Πολλάκις ἡ Μαρία ἠθέλησε νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸ παράθυρον ἐλπίζουσα ὅτι ἡ θέα αὐτῆς, ἧς τοσάκις ἐδοκίμασε τὴν ἐπιῤῥοήν, ἤθελεν ἀφοπλίσει ἅπαν ἐκεῖνο τὸ πλῆθος· ἀλλ' ἑκάστοτε ἔβλεπεν ὡς αἱματηρὸν παραπέτασμα κυμαινομένην μέσῳ αὐτῆς καὶ τοῦ λαοῦ τὴν σημαίαν ἐκείνην, ὡς φοβερὰν διερμήνευσιν τῶν αἰσθημάτων τοῦ πλήθους.

Ἀλλ' ἅπαν ἐκεῖνο τὸ μῖσος ἀπηυθύνετο εἰσέτι μᾶλλον τῷ Βόθουελ ἢ αὐτῇ· τὸν Βόθουελ κατέτρεχον διὰ τῆς χήρας τοῦ Δαρλέη. Αἱ ἀραὶ ἦσαν διὰ τὸν Βόθουελ· ὁ Βόθουελ ἦτον ὁ μοιχός, ὁ Βόθουελ ἦτον ὁ φονεύς, ὁ Βόθουελ ἦτον ὁ ἀνανδρος· ἐνῷ ἡ Μαρία ἦτον ἡ ἀσθενὴς καὶ γοητευθεῖσα γυνή, ἥτις τῇ αὐτῇ ἑσπέρᾳ ἔδωκε νέον δεῖγμα τῆς ἀφροσύνης αὐτῆς.

Ἅμα ἡ νὺξ διέλυσε τὸ πλῆθος καὶ ὀλίγη σιωπὴ ἐπῆλθεν, ἡ Μαρία μὴ ταρασσομένη δι' ἑαυτὴν ἀνεμνήσθη τοῦ Βόθουελ ὃν ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ, καὶ ὅστις κατ' ἐκείνην τὴν

ὥραν ἦτο προγεγραμμένος καὶ φυγάς· ἐνῷ ἐκείνη, ὡς ἐνόμιζεν, ἔμελλε ν' ἀναλάβῃ τὸν τίτλον καὶ τὴν θέσιν τῆς βασιλίσσης. Τρέφουσα δὲ τὴν αἰώνιον πεποίθησιν τῆς γυναικὸς εἰς τὸν ἴδιον αὐτῆς ἔρωτα ἐφ' οὗ μετρεῖ τὸν ἔρωτα τοῦ ἄλλου, διελογίσθη ὅτι ὁ Βόθουελ ἐλυπεῖτο κυρίως οὐχὶ διότι ἀπώλεσε τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δύναμιν, ἀλλὰ διότι ἀπώλεσεν αὐτήν. Τῷ ἔγραψε λοιπὸν μακρὰν ἐπιστολήν, ἐν ᾗ λησμονοῦσα ἑαυτήν, τῷ ὑπέσχετο μετὰ τῶν ἐκφράσεων τοῦ τρυφερωτάτου ἔρωτος ὅ-τι δὲν θέλει ἐγκαταλείψει αὐτὸν ποτὲ καὶ θέλει ἀνακαλέσει αὐτὸν ἅμα λάβῃ τὴν ἐξουσίαν διὰ τοῦ χωρισμοῦ τῶν συμμάχων λόρδων· γράψασα δὲ τὴν ἐπιστολὴν ἐκάλεσε στρατιώτην, τῷ ἔδωκε βαλάντιον πλῆρες χρυσοῦ, καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ νὰ κομίσῃ τὴν ἐπιστολὴν εἰς Δουμβὰρ, ἔνθα θὰ ἦτον ὁ Βόθουελ, ἂν δὲ ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν, ν' ἀκολουθήσῃ αὐτὸν μέχρις οὗ τὸν εὕρῃ.

Τότε κατεκλίθη καὶ ἐκοιμήθη ἡσυχωτέρα· διότι μεθ' ὅλην τὴν ἰδίαν αὐτῆς δυστυχίαν ἐνόμιζεν ὅτι κατεπράϋνε δεινὰ μείζονα τῶν ἑαυτῆς.

Τῇ ἐπιούσῃ ἡ βασίλισσα ἀφυπνίσθη ὑπὸ τοῦ βήματος ἐνόπλου ἀνδρὸς εἰσελθόντος εἰς τὸν κοιτῶνά της. Ἐξισταμένη δὲ καὶ ἔντρομος ἐπὶ τῇ ἀπρεπείᾳ ταύτῃ, ἥτις οὐδὲν καλὸν προοιωνίζετο, ἡ Μαρία ἠγέρθη μικρὸν ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ τὰ παραπετάσματα διανοίξασα, εἶδεν ὄρθιον ἐνώπιόν της τὸν λόρδον Λινσδάϋ δὲ Βὺρ, ὅστις, ὡς ἐγίνωσκεν, ἦτον εἷς τῶν ἀρχαιοτάτων ἐχθρῶν της· ὅθεν ἠρώτησεν αὐτὸν μετὰ φωνῆς ἣν μάτην ἠγωνίζετο νὰ καταστήσῃ σταθεράν, τί ἤθελε παρ' αὐτῆς τοιαύτην ὥραν.

— Γνωρίζετε, κυρία, αὐτὸ τὸ γράψιμον; ἠρώτησεν ὁ λόρδος Λινσδάϋ μετὰ τραχείας φωνῆς παρουσιάζων τῇ βασιλίσσῃ τὴν ἐπιστολὴν ἣν ἔγραψε τὴν νύκτα τῷ Βόθουελ, καὶ ἣν ὁ στρατιώτης ἐνεχείρισε τοῖς συμμάχοις λόρδοις ἀντὶ νὰ κομίσῃ αὐτὴν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον.

— Ναί, βέβαια, μυλόρδε, ἀπεκρίνατο ἡ βασίλισσα· ἀλλ' εἶμαι λοιτὸν ἤδη ὑπὸ κράτησιν καὶ γίνεται κατάσχεσις τῆς ἀλληλογραφίας μου; ἢ μήπως δὲν συγχωρεῖται πλέον εἰς γυναῖκα νὰ γράφῃ πρὸς τὸν ἄνδρα της;

— Ὅταν ὁ ἀνὴρ ᾖναι προδότης, ἀπήντησεν ὁ Λινσδάϋ, ὄχι, κυρία, δὲν συγχωρεῖται πλέον νὰ γράφῃ μία γυνὴ εἰς τὸν ἄνδρα της, ἐκτὸς ἂν ἡ γυνὴ αὕτη συμμετέχῃ τῆς προδοσίας του· τὸ ὁποῖον ἄλλως μοὶ φαίνεται καλῶς ἀποδεικνυόμενον ἐκ τῆς ὑποσχέσεως ἣν δίδετε πρὸς τὸν ἄθλιον ἐκεῖνον ὅτι θὰ τὸν ἀνακαλέσητε.

— Μυλόρδε, ἀνέκραξεν ἡ Μαρία, διακόπτουσα τὸν Λινσδάϋ, λησμονεῖτε ὅτι ὁμιλεῖτε πρὸς τὴν βασίλισσάν σας;

— Ὑπῆρχεν ἐποχὴ, κυρία, καθ' ἣν θὰ σᾶς ὡμίλουν μὲ γλυκυτέραν φωνὴν καὶ τὰ γόνατα κλίνων, πολονότι δὲν εἶναι διόλου φυσικὸν εἰς ἡμᾶς τοὺς γηραλέους Σκώτους νὰ πιθηκίζωμεν ὡς τοὺς ἐν Γαλλίᾳ αὐλικούς σας· ἀπό τινος ὅμως, ἕνεκα τῶν εὐμεταβόλων ἐρώτων σας, μᾶς ἔχετε τόσῳ συνεχῶς ἐν ἐκστρατείᾳ μὲ τὸ ὅπλον ἐπ' ὤμων, ὥστε ἡ φωνή μας ἐβράγχνιασεν εἰς τὸν παγετώδη ἀέρα τῆς νυκτὸς, καὶ τὰ σκληρυνθέντα γόνατά μας δὲν λυγίζουν εἰς τὰ παραμηρίδια ἡμῶν· πρέπει λοιπὸν νὰ μὲ δεχθῆτε οἷος εἶμαι, κυρία, σήμερον, ὅτε, πρὸς εὐτυχίαν τῆς Σκωτίας, δὲν εἶσθε πλέον ἐλευθέρα νὰ ἐκλέγητε τοὺς εὐνοουμένους σας.

Ἡ Μαρία ὠχρίασε δεινῶς πρὸς τὴν ἔλλειψιν ταύτην τοῦ σεβασμοῦ, πρὸς ἣν εἰσέτι δὲν ἦτο παντάπασιν ἐξωκειωμένη, ἀλλὰ καταστέλλουσα εὐθὺς ἐφ' ὅσον ἠδύνατο τὴν ὀργήν της.

— Ἀλλὰ πάλιν, μυλόρδε, εἶπεν, ὅσην διάθεσιν καὶ ἂν ἔχω νὰ σᾶς δεχθῶ οἷος εἶσθε, πρέπει τοὐλάχιστον νὰ ἠξεύρω ὑπὸ ποῖον τίτλον ἔρχεσθε πρὸς ἐμέ. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ἣν ἔχετε εἰς χεῖρας θὰ ἐσκεπτόμην ὅτι ἔρχεσθε ὡς κατάσκοπος ἂν ἐκ τῆς εὐκόλου εἰσόδου σας εἰς τὸ δωμάτιόν μου, χωρὶς νὰ ζητηθῆτε, δὲν ἐπίστευα ὅτι ἔρχεσθε ὡς δεσμοφύλαξ. Λάβετε λοιπὸν τὴν καλωσύνην νὰ μοὶ εἴπητε ποῖον ἐκ τῶν δύο τούτων ὀνομάτων πρέπει νὰ σᾶς δώσω.

— Οὔτε τὸ ἓν οὔτε τὸ ἄλλο, κυρία· Διότι εἶμαι ἁπλούστατα συνοδοιπόρος σας, ἀρχηγὸς τῆς φρουρᾶς ἥτις θὰ σᾶς ὁδηγήσῃ εἰς τὸν πύργον τοῦ Λόχλεβεν, τὸ μέλλον κατάλυμα ὑμῶν. Καὶ μάλιστα μόλις φθάσω ἐκεῖ ὑποχρεοῦμαι νὰ σᾶς ἀφήσω διὰ νὰ ἔλθω νὰ βοηθήσω τοὺς λόρδους συμμάχους ὅπως ἐκλέξωμεν ἀντιβασιλέα.

— Οὕτω λοιπὸν, εἶπεν ἡ Μαρία, ὡς αἰχμάλωτος καὶ οὐχὶ ὡς βασίλισσα παρεδόθην εἰς τὸν λόρδον Λαγκράνζ; Τὰ πράγματα συνεφωνήθησαν ἀλλέως, μοὶ φαίνεται· ἀλλὰ χαίρω βλέπουσα πόσος καιρὸς ἀπαιτεῖται εἰς σκώτους εὐγενεῖς διὰ νὰ γένωσι προδόται καὶ ἐπίορκοι.

— Ἡ μεγαλειότης σας λησμονεῖ ὅτι ὡρκίσθημεν ὑπὸ ἕνα ὅρον, ἐπανέλαβεν ὁ Λινσδάϋ.

— Ποῖον ὅρον; ἠρώτησεν ἡ Μαρία.

— Ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ χωρισθῆτε διὰ παντὸς ἀπὸ τοῦ φονέως τοῦ συζύγου σας, καὶ ἰδοὺ πόθεν ἀποδεικνύεται, προσέθηκε δεικνύων τὴν ἐπι-

στολὴν, ὅτι ἐλησμονήσατε τὴν ὑπόσχεσίν σας, πρὶν ἢ σκεφθῶμεν νὰ παραβῶμεν τὴν ἰδικήν μας.

— Καὶ διὰ ποίαν ὥραν προσδιορίζεται ἡ ἀναχώρησίς μου; εἶπεν ἡ Μαρία, ἥτις ἤρξατο βαρυνομένη ὑπὸ τῆς συζητήσεως ταύτης.

— Διὰ τὰς ἕνδεκα, κυρία.

— Καλὰ, μυλόρδε· ἐπειδὴ δὲν θέλω νὰ περιμένῃ ἡ εὐγενεία σας, θὰ μὲ κάμετε τὴν χάριν ν' ἀποσυρθῆτε καὶ νὰ μὲ πέμψητε κανένα διὰ νὰ μὲ βοηθήσῃ νὰ ἐνδυθῶ, ἐκτὸς ἂν ἦναι ἀνάγκη νὰ ἐνδυθῶ μόνη μου!

Τοὺς δὲ λόγους τούτους προφέρουσα ἡ Μαρία ἔνευσε τοσούτῳ δεσποτικῶς, ὥστε ὅσον ἂν ἐπεθύμει ν' ἀποκριθῇ πρὸς αὐτὴν ὁ Λινσδάϋ ὑπέκλινε καὶ ἐξῆλθεν. Ὄπισθεν αὐτοῦ εἰσῆλθεν ἡ Μαρία Σεϋτών.

Κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν ἡ βασίλισσα ἦτον ἑτοίμη· τοσαῦτα ἔπαθεν ἐν Ἐδιμβούργῳ, ὥστε ἐξήρχετο ἄνευ οὐδεμιᾶς θλίψεως. Ἄλλως δὲ, εἴτε ὅπως ἀπαλλαγῇ τῶν ταπεινώσεων τῆς προτεραίας, εἴτε ὅπως ἀποκρυβῇ ἡ ἀναχώρησις αὐτῆς εἰς τοὺς ἐναπολειπομένους ἴσως ὀπαδοὺς αὐτῆς ἡτοιμάσθη δι' αὐτὴν φορεῖον, εἰς ὃ ἡ Μαρία ἐπέβη ἄνευ ἀντιστάσεως, καὶ μετὰ δίωρον πορείαν ἀφίκετο εἰς Δουδδιγκτῶνα, ἔνθα μικρὸν πλοῖον ἀνέμενεν αὐτὴν ὅπερ ἀπέπλευσεν ἅμα ἐπέβη αὐτοῦ, καὶ τῇ ἐπαύριον περὶ τὸ λυκαυγὲς ἀπέβη ἐκεῖθεν τοῦ κόλπου τοῦ Ἐδιμβούργου ἐν τῇ κομητείᾳ τῆς Φίφης.

Ἡ Μαρία ἔστη ἐν τῷ πύργῳ τῆς Ροζίθης ἀκριβῶς ὅσην ὥραν ἔπρεπεν ἵνα προγευματίσῃ· εἶτα ἀμέσως ἐπανέλαβε τὴν πορείαν αὐτῆς, διότι ὁ λόρδος Λινσδάϋ εἶπεν ὅτι ἤθελε νὰ φθάσῃ εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον τῇ αὐτῇ ἑσπέρᾳ, καὶ ὄντως ἅμα τοῦ ἡλίου δύσαντος, ἡ Μαρία εἶδε χρυσουμένους ὑπὸ τῶν ὑστάτων αὐτοῦ ἀκτίνων τοὺς ὑψηλοὺς πύργους τοῦ μεγάρου τοῦ Λόχλεβεν, κειμένου ἐπὶ νησυδρίου ἐν μέσῳ τῆς ὁμωνύμου λίμνης.

Ἀναμφιβόλως, ἡ αἰχμάλωτος ἄνασσα ἀνεμένετο ἤδη ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ Λόχλεβεν, διότι ὅτε ἀφίκετο ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τῆς λίμνης ὁ ἱπποκόμος τοῦ λόρδου Λινσδάϋ ἀνεπέτασε τὴν σημαίαν του, ἥτις μέχρις ἐκείνου ἔμενεν ἐντὸς τῆς θήκης αὐτῆς καὶ ἔσεισεν αὐτὴν ἐκ δεξιῶν πρὸς τ' ἀριστερὰ, ἐνῷ ὁ κύριός του ἐσάλπιζε διὰ μικρᾶς κυνηγετικῆς σάλπιγγος ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ ἐξηρτημένης. Ἀμέσως δὲ λέμβος ἐκ τῆς νήσου ἔπλευσε πρὸς τὴν συνοδείαν, ἐλαυνομένη ὑπὸ τεσσάρων ῥωμαλέων κωπηλατῶν, οἵτινες ταχέως διῆλθον τὴν μέχρι τοῦ παροχθίου ἀπόστασιν· ἡ Μαρία ἐπέβη τῆς λέμβου σιωπηλὴ καὶ ἐκάθησεν ἐπὶ τῆς πρύμνης, ἐνῷ ὁ λόρδος Λινσδάϋ καὶ ὁ ἱπποκόμος αὐτοῦ ἵσταντο ὄρθιοι ἐνώπιόν της· ἐπειδὴ δὲ ὁ ὁδηγὸς αὐτῆς δὲν εἶχε πλείονα διάθεσιν αὐτῆς πρὸς συνδιάλεξιν, ἠδύνατο νὰ ἐξετάσῃ ἐν ἀνέσει τὴν μέλλουσαν κατοικίαν της.

Ἡ ἔπαυλις ἢ μᾶλλον τὸ φρούριον τοῦ Λόχλεβεν ἐξ αὐτῆς τῆς τοποθεσίας καὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς αὐτοῦ ὀπωσοῦν ἀπαίσιον, καθίστατο ἔτι ἀπαισιώτερον ἐκ τῆς ὥρας καθ' ἣν ἐνεφανίζετο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς βασιλίσσης. Ἦτο, καθ' ὅσον ἠδύνατο νὰ κρίνῃ ἐν μέσῳ τῶν ἀπὸ τῆς λίμνης ὑψουμένων ἀτμῶν, ἐν τῶν ὀγκωδῶν ἐκείνων κτιρίων τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος, ἅτινα τοσούτῳ καλῶς περιφράσσονται ὥστε φαίνονται ὡς λιθίνη πανοπλία γίγαντος· ἐφ' ὅσον ἐπλησίαζε πρὸς αὐτὸ ἡ Μαρία διέκρινε τὰ σχήματα δύο μεγάλων στρογγύλων πύργων οἵτινες συνεῖχον τὰς γωνίας αὐτοῦ καὶ καθίστων αὐτὸ αὐστηρὸν τὸν ῥυθμὸν ὡς εἱρκτήν· συστὰς γηραλέων δένδρων, ἥτις περιφραττομένη ὑφ' ὑψηλοῦ τοίχου ἢ μᾶλλον ὑπὸ ὀχυρώματος ὑψοῦτο πρὸς τὴν βόρειον πρόσοψιν αὐτοῦ καὶ ἐφαίνετο ὡς ἐκ λίθων δενδροφυτεία, συνεπλήρου τὸ σύνολον τῆς μελαγχολικῆς ἐκείνης κατοικίας, ἐνῷ τοὐναντίον ἡ ὅρασις ἀφισταμένη αὐτῆς καὶ ἀπὸ νήσων εἰς νήσους σκιρτῶσα ἐβυθίζετο πρὸς δυσμὰς, πρὸς βορρᾶν καὶ πρὸς μεσημβρίαν εἰς τὴν ἀπέραντον πεδιάδα τοῦ Κινρὸς, ἢ ἵστατο πρὸς νότον ἐπὶ τῶν ὀδοντωτῶν κορυφῶν τοῦ Βὲν Λομὸνδ, οὗ οἱ ἔσχατοι λόφοι ἐξηφανίζοντο πρὸ τῶν ὀχθῶν τῆς λίμνης.

Τρία πρόσωπα ἀνέμενον τὴν Μαρίαν πρὸ τῆς θύρας τῆς ἐπαύλεως· ἡ λαίδη Δουγλὰς, ὁ Οὐίλλιαμ Δουγλὰς, ὁ υἱός του καὶ δωδεκαέτης παῖς ὅστις ὠνομάζετο μικρὸς Δουγλὰς καὶ οὔτε υἱὸς οὔτε ἀδελφὸς τῶν κατοικούντων τὴν ἔπαυλιν ἦτον ἀλλὰ μόνον μεμακρυσμένος συγγενής. Ὡς ἐννοεῖται δὲ αἱ φιλοφρονήσεις ἐγένοντο βραχεῖαι μεταξὺ τῆς Μαρίας καὶ τῶν ξενιζόντων αὐτὴν, καὶ ἡ βασίλισσα ὁδηγηθεῖσα εἰς τὸ διαμέρισμα αὐτῆς ὅπερ ἔκειτο εἰς τὴν πρώτην ὀροφὴν καὶ οὗ τὰ παράθυρα ἠνοίγοντο πρὸς τὴν λίμνην, ἀφέθη εὐθὺς μετὰ τῆς Μαρίας Σεϋτών, τῆς μόνης τῶν τεσσάρων Μαριῶν εἰς ἣν ἐδόθη ἄδεια νὰ συνοδεύσῃ αὐτήν.

Ἀλλ' ὅμως μεθ' ὅλην τὴν βραχύτητα τῆς συνδιατριβῆς καὶ τοὺς συντόμους καὶ μεμετρημένους λόγους τῆς δεσμώτιδος μετὰ τῶν δεσμοφυλάκων, ἡ Μαρία ἠδυνήθη ἐξ ὅσων ἐγίνωσκεν

ἐκ τῶν προτέρων νὰ σχηματίσῃ ἱκανῶς ἀκριβῆ ἰδέαν περὶ τῶν νέων προσώπων ἅτινα ἀνεμίγνυντο εἰς τὴν ἱστορίαν αὐτῆς.

Ἡ λαίδυ Λόχλεβεν, γυνὴ τοῦ λόρδου Οὐίλλιαμ Δουγλὰς, περὶ ἧς εἴπομεν ἤδη ὀλίγας λέξεις ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης ἱστορίας, ἦτο γυνὴ πεντήκοντα ἓξ ἢ ἑξήκοντα ἐτῶν ἥτις ἱκανῶς ὡραία οὖσα ἐν τῇ νεότητι αὐτῆς εἵλκυσε τὰ βλέμματα τοῦ βασιλέως Ἰακώβου τοῦ Ε', ὅστις ἐγέννησεν ἐξ αὐτῆς υἱὸν, αὐτὸν τὸν Μυρράην καλούμενον ὃν ἤδη εὕρομεν τοσάκις ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Μαρίας καὶ ὅστις καὶ περ ἀνόμου οὔσης τῆς γεννήσεώς του, ἐθεωρήθη πάντοτε ὡς ἀδελφὸς ὑπὸ τῆς βασιλίσσης· Πρὸς στιγμὴν ἡ λαίδυ Λόχλεβεν ἤλπισεν ὅτι ἕνεκα τοῦ σφοδροῦ ἔρωτος τοῦ βασιλέως θὰ ἐγίνετο σύζυγός του, τοῦθ' ὅπερ ἦτο δυνατὸν ἄλλως καθότι ἡ οἰκογένεια τοῦ Μὰρ ἀφ' ἧς κατήγετο ἦτον ἴση πρὸς τὰς γηραλεωτάτας καὶ εὐγενεστάτας τῆς Σκωτίας.

Δυστυχῶς ὅμως, εἴτε ἐκ συκοφαντίας, εἴτε ἐκ κακολογίας, φῆμαί τινες διασπειρόμεναι μεταξὺ τῶν νέων ἀρχόντων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης περιῆλθον εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ Ἰακώβου· ἔλεγον ὅτι συγχρόνως μετὰ τοῦ βασιλικοῦ αὐτῆς ἐραστοῦ ἡ ὡραία εὐνοουμένη εἶχεν ἕτερον, ὃν ἐξελέξατο, ἐκ περιεργείας ἀναμφιβόλως ἐν τῇ κατωτάτῃ τάξει τοῦ λαοῦ. Προσέθετον δὲ ὅτι ὁ Πόρτερφελδ οὗτος ἦτον ὁ ἀληθὴς πατὴρ τοῦ παιδὸς, ὅστις ὠνομάσθη ἤδη Ἰάκωβος Στυάρτης, καὶ ἀνετρέφετο παρὰ τοῦ βασιλέως ὡς υἱός του ἐν τῷ μοναστηρίῳ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου.

Αἱ ἀληθεῖς ἢ ψευδεῖς αὗται φῆμαι ἀνεχαίτισαν τὸν Ἰάκωβον καθ' ἣν στιγμὴν ἐξ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν τεκοῦσαν αὐτῷ υἱὸν ἦτον ἕτοιμος ν' ἀνυψώσῃ αὐτὴν μέχρι τοῦ βασιλικοῦ θρόνου· ὅθεν ἀντὶ νὰ νυμφευθῇ αὐτὴν ὁ ἴδιος τῇ προέτεινε νὰ ἐκλέξῃ ἕνα τῶν μεγιστάνων τῆς αὐλῆς· ἐπειδὴ δὲ ἦτο περικαλλεστάτη καὶ ἡ εὔνοια τοῦ βασιλέως παρηκολούθει τὸν γάμον, ὁ λόρδος Οὐίλλιαμ Δουγλὰς ὅστις ἐξελέχθη γαμβρὸς οὐδόλως ἠναντιώθη.

Ἀλλὰ παρὰ τὴν ἄμεσον ταύτην προστασίαν, ὑφ' ἣν εἶχεν αὐτὴν Ἰάκωβος ὁ Ε' ἐν' ὅσῳ ἔζη, ἡ λαίδυ Δουγλὰς οὐδέποτε ἐλησμόνησεν ὅτι ἐξέφυγε τῶν χειρῶν αὐτῆς ὑψηλοτέρα τύχη· ὅθεν ἐμίσησεν ἐκείνην ἥτις, κατ' αὐτὴν, ἥρπασε τὴν θέσιν της, ἡ δὲ δυστυχὴς Μαρία ἐκληρονόμησε φυσικῶς τὴν βαθεῖαν κατ' αὐτῆς ἀποστροφὴν τῆς λαίδυ Δουγλὰς, ἀποστροφὴν ἀποκαλυφθεῖσαν ἤδη ἐκ τῶν ὀλίγων λόγων οὓς αἱ δύο γυναῖκες ἀντήλλαξαν.

Ἄλλως δὲ, γηράσκουσα, εἴτε ἐκ μετανοίας' εἴτε ἐξ ὑποκρισίας, ἡ λαίδυ Δουγλὰς ἐγένετο σεμνότυφος καὶ καθαρόδοξος, συνενοοῦσα κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην μετὰ τῆς φυσικῆς δριμύτητος τοῦ χαρακτῆρος αὐτῆς πᾶσαν τὴν τραχύτητα τῆς νέας θρησκείας ἣν ἐνεκολπώθη.

Ὁ Οὐίλλιαμ Δουγλὰς, ὅστις ἦτο πρωτότοκος υἱὸς τοῦ λόρδου Λόχλεβεν, καὶ ἦτο πρὸς μητρὸς ἐξάδελφος τοῦ Μυρράη, ἦτον ἀνὴρ τριάκοντα πέντε ἕως τριάκοντα ἓξ ἐτῶν, ἀθλητικὸς τὸ σῶμα, τραχὺς καὶ ζωηρὸς τὰ χαρακτηριστικὰ, πυρρόθριξ ὡς πᾶς ὁ ὑστερότοκος κλάδος καὶ ἐκληρονόμησε τὸ πατρικὸν ἐκεῖνο μῖσος, ὅπερ ἀπ' αἰῶνος οἱ Δουγλὰς ἔτρεφον κατὰ τῶν Στυαρτῶν, καὶ ὅπερ ἐξεδηλώθη διὰ τοσούτων συνωμοσιῶν, ἀνταρσιῶν καὶ δολοφονιῶν.

Καθ' ὅσον ἡ τύχη γηνόει ἢ ἐγκατέλειπε τὸν Μυρράην, ὁ Οὐίλλιαμ Δουγλὰς εἶδε τὸν ἀδελφικὸν ἀστέρα προσεγγίζοντα ἢ ἀφιστάμενον αὐτοῦ· ᾐσθάνθη τότε ὅτι ἔζη βίον ξένον καὶ ἀφωσιώθη ψυχῇ τε καὶ σώματι ὑπὲρ ἐκείνου ὅστις ἦτον ἡ ἀρχὴ τοῦ μεγαλείου του ἢ ἡ αἰτία τῆς ταπεινώσεως.

Ἡ πτῶσις τῆς Μαρίας, ἥτις ἀναγκαίως ἔμελλε ν' ἀνυψώσῃ τὸν Μυρράην, ἦτο λοιπὸν δι' αὐτὸν χαρᾶς πρόξενος, καὶ οἱ λόρδοι σύμμαχοι δὲν ἠδύναντο νὰ ποιήσωσι καλητέραν ἐκλογὴν ἐμπιστευόμενοι τὴν δεσμώτιδα αὐτῶν εἰς τὴν μνησικακίαν τῆς λαίδυ Δουγλὰς καὶ τὸ νοῆμον μῖσος τοῦ υἱοῦ της.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν μικρὸν Δουγλὰς ἦτον, ὡς εἴπομεν, παῖς δωδεκαέτης ὀρφανὸς ἀπό τινων μηνῶν, ὃν οἱ Λόχλεβεν προσέλαβον, καὶ ἔτρεφον δι' ἄρτου ποτιζομένου ὑπὸ παντοίων πικριῶν. Συνεπείᾳ τούτου ὁ παῖς ὑπερήφανος καὶ φιλέκδικος ὡς Δουγλὰς, γινώσκων, μολονότι ἡ περιουσία αὐτοῦ ἦτο κατωτέρα, ὅτι κατὰ τὸ γένος ἦτον ἴσος πρὸς τοὺς ὑπερηφάνους συγγενεῖς του, μετέβαλε κατὰ μικρὸν τὴν ἀρχικὴν εὐγνωμοσύνην του εἰς διαρκὲς καὶ βαθὺ μῖσος· διότι συνείθιζον νὰ λέγωσιν ὅτι οἱ Δουγλὰς εἶχον μίαν ἡλικίαν διὰ τὸν ἔρωτα, ἀλλ' ὄχι καὶ διὰ τὸ μῖσος.

Ὡς ἐκ τούτου αἰσθανόμενος τὴν ἀσθένειαν καὶ τὴν μόνωσιν αὐτοῦ ὁ παῖς περιέστειλεν ἐν ἑαυτῷ τὸ φρόνημά του μετὰ δυνάμεως ὑπερβαινούσης τὴν ἡλικίαν του, καὶ ταπεινὸς καὶ πειθήνιος κατὰ τὸ φαινόμενον, ἐκαραδόκει τὴν στιγμὴν καθ' ἣν θὰ ἐγίνετο ἀνὴρ, καὶ θ' ἀπεμακρύνετο τοῦ Λόχλεβεν ἴσως δὲ καὶ θὰ ἐξεδικεῖτο κατὰ τῆς ἀγερώχου προστασίας τῶν κατοικούν-

των αὐτό. Ἀλλὰ τὰ αἰσθήματα ἅτινα περιεγράψαμεν δὲν ἐξετείνοντο ἐπὶ πάντων τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας, καὶ ὅσον ἐν τῷ μυχῷ τῆς καρδίας ὁ μικρὸς Δουγλᾶς ἐμίσει τὸν Οὐίλλιαμ καὶ τὴν μητέρα του, τοσοῦτον ἠγάπα τὸν Γεώργιον, τὸν δεύτερον τῶν υἱῶν τῆς λαίδυ Λόχλεβεν, περὶ οὗ εἰσέτι οὐδὲν εἴπομεν, διότι, ἐπειδὴ ἦτον ἀπὼν ἐκ τῆς ἐπαύλεως ὅτε ἦλθεν ἡ βασίλισσα, δὲν εὕρομεν καιρὸν μέχρι τοῦδε νὰ παρουσιάσωμεν αὐτὸν τοῖς ἀναγνώσταις.

Ὁ Γεώργιος ὅστις ἦτο τότε εἰκοσιπέντε ἴσως ἢ εἰκοσιὲξ ἐτῶν ὡς ἔγγιστα, ἦτο δεύτερος υἱὸς τοῦ λόρδου Λόχλεβεν· ἀλλὰ κατὰ παράδοξον συγκυρίαν, ἥτις ὡς ἐκ τῆς τυχοδιωκτικῆς νεότητος τῆς μητρός του παρεξηγήθη ὑπὸ τοῦ σὶρ Οὐίλλιαμ, ὁ δεύτερος οὗτος υἱὸς οὐδὲν παρουσίαζε τῶν διακριτικῶν χαρακτηριστικῶν τῶν Δουγλᾶς, ἅτινα ἦσαν πλατεῖαι καὶ ἐρυθραὶ παρειαί, μεγάλα ὦτα καὶ πυρρόχρους κόμη. Ὅθεν ὁ δείλαιος Γεώργιος, ὅστις τοὐναντίον ἐπροικίσθη παρὰ τῆς φύσεως δι' ὠχρῶν παρειῶν, βαθέων κυανῶν ὀφθαλμῶν καὶ μελαίνης κόμης, ἐγένετο, ἅμα τῇ ἐλεύσει αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον, θῦμα τῆς ἀδιαφορίας τοῦ πατρός του καὶ τοῦ μίσους τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ του.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν μητέρα του, εἴτε διότι τῷ ὄντι ἐξεπλάγη ἀληθῶς ὡς ὁ λόρδος Δουγλᾶς ἐκ τῆς διαφορᾶς ταύτης ἐν τῷ γένει, εἴτε διότι ἐγίνωσκε τὴν αἰτίαν καὶ ἐσωτερικῶς ἐτύπτετο ὑπὸ τῆς συνειδήσεως, ὁ Γεώργιος οὐδέποτε, φανερῶς τοὐλάχιστον, ἔλαβε δείγματα ζωηρᾶς στοργῆς ἐκ μέρους αὐτῆς· τούτου δ' ἕνεκα ὁ νέος καταδιωκόμενος ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ὑπὸ δυσμοιρίας ἀνεξηγήτου ἀνέθαλεν ὡς ἄγριον δενδρύλλιον μεστὸν μὲν ἰκμάδος καὶ δυνάμεως ἀλλ' ἀκαλλιέργητον καὶ μεμονωμένον.

Ὅθεν ἀφ' ἡλικίας πεντεκαίδεκα ἐτῶν, οἱ περὶ αὐτὸν εἰθίσθησαν εἰς τὰς ἄνευ αἰτίας ἀπουσίας αὐτοῦ, ἐξηγουμένας ἄλλως ἐκ τῆς περὶ αὐτοῦ ἀδιαφορίας πάντων· ἐνίοτε μόνον ἀνεφαίνετο εἰς τὴν ἔπαυλιν, ὅμοιος πρὸς τὰ παροδικὰ ἐκεῖνα πτηνὰ ἅτινα ἀείποτε ἐπανέρχονται εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, ἀλλὰ μίαν μόνην στιγμὴν ἀναπαύονται, εἶτα ἀπέρχονται ἄγνωστον πρὸς ποῖον σημεῖον τοῦ κόσμου διευθύνοντα τὴν πτῆσιν αὐτῶν.

Ὁμοίας δυστυχίας ἔνστικτον συνήνωσε τὸν μικρὸν Δουγλᾶς μετὰ τοῦ Γεωργίου· ὁ Γεώργιος βλέπων ὑπὸ πάντων βασανιζόμενον τὸ παιδίον συνέλαβε φιλίαν πρὸς αὐτό, ὁ δὲ μικρὸς Δουγλᾶς αἰσθανόμενος ὅτι ἀγαπᾶται ἐν μέσῳ τῆς περικυκλούσης αὐτὸν ἀδιαφορίας ἐστράφη πρὸς τὸν Γεώργιον ἀνοίγων πρὸς αὐτὸν τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν· ἕνεκα τῆς ἀμοιβαίας ταύτης ἀγάπης ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν τὸ παιδίον ἔπραξεν, ἀγνοῶ τί σφάλμα, ὁ δὲ Οὐίλλιαμ Δουγλᾶς ὕψωσε τὴν μάστιγα δι' ὧν ἔδαιρε τοὺς κύνας ἵνα πατάξῃ τὸ παιδίον, ὁ Γεώργιος, ὅστις ἐκάθητο σκυθρωπὸς καὶ σκεπτικὸς ἐπὶ πέτρας ὁρμήσας εὐθέως ἀπέσπασε τὴν μάστιγα ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ ἔρριψεν αὐτὴν μακράν. Πρὸς τὴν ὕβριν ταύτην, ὁ Οὐίλλιαμ ἐξεφρύλκησεν, ὁ Γεώργιος ἔπραξε τὸ αὐτό, οἱ δὲ δύο ἀδελφοὶ οἵτινες ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν θὰ ἐμισοῦντο ὡς ἐχθροὶ ἔμελλον ν' ἀλληλοσφαγῶσιν· ὅτε ὁ μικρὸς Δουγλᾶς, ἀναλαβὼν τὴν μάστιγα προσέπεσε γονυκλινὴς εἰς τοὺς πόδας τοῦ Οὐίλλιαμ, τῷ προσήνεγκε τὸ ἀτιμωτικὸν ὅπλον καὶ εἶπεν αὐτῷ·

— Κτύπα με, ἐξάδελφε, μοὶ πρέπει.

Ἡ πρᾶξις αὕτη τοῦ παιδὸς παρέσχεν ὀλίγων λεπτῶν σκέψιν εἰς τοὺς δύο νεανίας, οἵτινες φοβηθέντες τὸ ἔγκλημα ὅπερ ἔμελλον νὰ διαπράξωσιν, ἔθηκαν αὖθις τὰ ξίφη εἰς τὴν θήκην, καὶ ἀπεμακρύνθησαν σιωπηλοὶ ἕκαστος πρὸς τὸ μέρος του.

Ἀπὸ τοῦ ἐπεισοδίου τούτου, ἔτι μᾶλλον ἐνισχύθη ἡ φιλία τοῦ Γεωργίου καὶ τοῦ μικροῦ Δουγλᾶς, τοῦ δὲ παιδὸς τὸ αἴσθημα ἔφθασε μέχρι λατρείας.

Ἐνδιατρίβομεν ἴσως πολὺ ἐπὶ τῶν λεπτομερειῶν τούτων, ἀλλ' οἱ ἀναγνῶσται ἡμῶν θέλουσι συγχωρήσει ἡμῖν ἀναμφιβόλως ὅταν ἴδωσι πόσον χρησιμεύουσιν ἐν τῷ μέλλοντι.

Ἰδοὺ ἐν μέσῳ ποίας οἰκογενείας, ἐξαιρουμένου τοῦ Γεωργίου, ὅστις ὡς εἴπομεν, ἦτον ἀπὼν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀφίξεως αὐτῆς, ἔπεσεν ἡ βασίλισσα μεταβαίνουσα ἐν μιᾷ στιγμῇ ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῆς δυνάμεως εἰς τὴν θέσιν δεσμώτιδος, διότι ἅμα τῇ ἐπιούσῃ ἡ Μαρία εἶδεν ὅτι ὡς τοιαύτη κατῴκει τὴν ἔπαυλιν τοῦ Λόχλεβεν.

Τῷ ὄντι, ἡ λαίδυ Δουγλᾶς παρουσιάσθη ἐνώπιον αὐτῆς ἀπὸ πρωΐας, καὶ μετ' ἀμηχανίας καὶ μίσους κακῶς κρυπτομένου ὑπὸ τὸ πρόσχημα εὐσεβάστου ἀδιαφορίας προσεκάλεσε τὴν Μαρίαν ν' ἀκολουθήσῃ αὐτὴν ὅπως λάβῃ γνῶσιν τῶν διαφόρων μερῶν τοῦ φρουρίου ἅτινα ἐκ τῶν προτέρων ὡρίσθησαν πρὸς ἰδιαιτέραν αὐτῆς χρῆσιν.

Τότε ὡδήγησεν αὐτὴν διὰ μέσου τριῶν δωματίων, ὧν τὸ ἓν ἦτο προσδιωρισμένον ὡς κοιτὼν αὐτῆς, τὸ δεύτερον ὡς αἴθουσα καὶ τὸ τρίτον ὡς ἀντιθάλαμος· εἶτα πρώτη καταβᾶσα ἐ-

λικοειδῆ κλίμακα, δι' ἧς ἐξήρχοντο εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ μεγάρου, τὴν μόνην ἔξοδον αὐτοῦ, διῆλθε τὴν αἴθουσαν ταύτην καὶ ἦγαγε τὴν Μαρίαν εἰς τὸν κῆπον, οὗ ἡ βασίλισσα εἶδεν ἀφικνουμένη τὰ δένδρα ὑπερυψούμενα τῶν τειχῶν· ἦτο δ' ὁ κῆπος μικρὸν τετράγωνον περιέχον ἀνθῶνα εἰς οὗ τὸ μέσον ὑψοῦτο τεχνητὴ κρήνη. Εἰσήρχοντο δ' εἰς αὐτὸν διὰ χθαμαλωτάτης θύρας ἀντικειμένης πρὸς ἄλλην ὁμοίαν ἐπὶ τοῦ ἀπέναντι τοίχου· ἡ δευτέρα αὕτη θύρα ἠνοίγετο πρὸς τὴν λίμνην, καὶ ὡς πᾶσαι αἱ θύραι τοῦ μεγάρου ὧν αἱ κλεῖδες οὐδέποτε ἔλειπον ἀπὸ τῆς ζώνης ἢ τοῦ προσκεφαλαίου τοῦ Οὐίλλιαμ Δουγλᾶς, ἐφρουρεῖτο ἡμέρας καὶ νυκτὸς ὑπὸ σκοποῦ. Τοσαύτη ἦτον ὅλη ἡ κυριαρχία τῆς πρώην ἐξουσιαζούσης τὰ παλάτια, τὰς πεδιάδας καὶ τὰ ὄρη βασιλείου ὅλου.

Ἡ Μαρία ἐπανελθοῦσα εἰς τὸ ὠμάτιόν της, εὗρεν ἕτοιμον τὸ πρόγευμα καὶ τὸν Οὐίλλιαμ Δουγλᾶς ὄρθιον παρὰ τὴν τράπεζαν διότι παρίστατο ὡς κρεωδαίτης καὶ προγεύστης τῆς βασιλίσσης.

Παρὰ τὸ μῖσος αὐτῶν κατὰ τῆς Μαρίας, οἱ Δουγλᾶς θὰ ἐθεώρουν ὡς ἀνεξίτηλον ἐπὶ τῆς τιμῆς αὐτῶν κηλῖδα οἱονδήποτε πάθημα τῆς δεσμώτιδος ἐν ὅσῳ κατώκει ἐν τῇ ἐπαύλει των· ὅθεν ἵνα μὴ συλλάβῃ ὑπόνοιάν τινα ἡ βασίλισσα, ὁ Οὐίλλιαμ Δουγλᾶς ὡς οἰκοδεσπότης, ἠθέλησεν οὐ μόνον νὰ κόπτῃ ἐνώπιον τῆς βασιλίσσης τὰ παρατεθειμένα φαγητὰ ἀλλὰ καὶ νὰ γεύηται αὐτῶν, καθὼς καὶ νὰ πίνῃ ἐκ τοῦ ὕδατος ἢ τῶν διαφόρων πρὸ αὐτῆς ποτῶν.

Ἡ προφύλαξις αὕτη ἐλύπησε μᾶλλον ἢ ἐνεψύχωσε τὴν Μαρίαν· διότι ἐνόησεν ὅτι ἐφ' ὅσον ἔμενεν ἐν τῇ ἐπαύλει, ἡ ἐθιμοταξία αὕτη ἤθελεν ἀφαιρέσει πᾶσαν οἰκειότητα ἀπὸ τῆς τραπέζης αὐτῆς. Τὸ πρᾶγμα ὅμως προήρχετο ἐκ τοσοῦτον εὐγενοῦς προθέσεως, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ ψέξῃ τοὺς ξενίζοντας αὐτήν· ὑπέμεινε λοιπὸν τὴν συντροφίαν ταύτην καὶ περ ἀφόρητον· ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης τοσούτῳ συνέταμε τὰ γεύματα αὐτῆς, ὥστε μόλις κατὰ τὴν ἐν Λόχλεβεν διαμονὴν διήρκεσεν ἓν τέταρτον τῆς ὥρας τὸ μακρότατον αὐτῆς γεῦμα.

Δύο ἡμέρας μετὰ τὴν ἄφιξίν της, ἡ Μαρία, ἐνῷ παρεκάθητο εἰς τὴν τράπεζαν ἵνα προγευθῇ, εὗρεν ἐπὶ τοῦ πινακίου της ἐπιστολὴν τεθεῖσαν ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ Οὐίλλιαμ Δουγλᾶς. Ἡ Μαρία ἀνεγνώρισε τὸν χαρακτῆρα τοῦ Μυρράη, καὶ ἐκ πρώτης ἀφετηρίας ὑπερεχάρη· διότι ἂν ὑπελείπετο αὐτῇ ἀκτὶς ἐλπίδος προήρχετο ἐκ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς, πρὸς ὃν ἀείποτε ἐδείχθη καλή, ὃν ἀπὸ ἡγουμένου τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου προεβίβασε κόμητα, δίδουσα αὐτῷ τὰς ὡραίας γαίας, αἵτινες ἀπετέλουν μέρος τῆς πρώην κομητείας Μυρράη, καὶ εἰς ὃν ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου, τοῦθ' ὅπερ ἦτο σπουδαιότερον, συνεχώρησεν ἢ ὑπεκρίθη ὅτι συγχωρεῖ τὴν συμμετοχὴν αὐτοῦ εἰς τὴν δολοφονίαν τοῦ Ριτσίου.

Ὅθεν μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξις αὐτῆς ὅτε, ἀνοίξασα τὴν ἐπιστολήν, εὗρε πικρὰς μομφὰς κατὰ τῆς διαγωγῆς αὐτῆς, παραίνεσιν πρὸς μετάνοιαν, καὶ διαβεβαίωσιν πολλάκις ἐπαναλαμβανομένην ὅτι οὐδέποτε θὰ ἐξέλθῃ τῆς εἱρκτῆς αὐτῆς.

Ἐτελεύτα δὲ ἀναγγέλλων ὅτι, μεθ' ὅλην τὴν ἀποστροφὴν αὐτοῦ πρὸς τὰ δημόσια πράγματα, ἠναγκάσθη νὰ δεχθῇ τὴν ἀντιβασιλείαν, τοῦθ' ὅπερ ἔπραξε μᾶλλον ὑπὲρ τῆς ἀδελφῆς του ἢ ὑπὲρ τῆς πατρίδος, καθόσον ἦτο τὸ μόνον μέσον ὅπως ἀνθιστῇ κατὰ τῆς ἀτιμωτικῆς δίκης τῶν εὐγενῶν ἐναντίον της, ὡς αὐτουργοῦ ἢ τοὐλάχιστον πρωταιτίου τοῦ θανάτου τοῦ Δαρλέη. Ἦτο λοιπόν, κατὰ τὴν γνώμην του, μεγάλη τιμὴ δι' αὐτὴν ἡ κάθειρξις αὕτη, καὶ ὤφειλε νὰ δοξάζῃ τὸν Θεόν, ὡς βελτιώσαντα τὴν ἀναμένουσαν αὐτὴν τύχην, ἂν δὲν ἐπέμβαινεν ὑπὲρ αὐτῆς.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐκεραυνοβόλησε τὴν Μαρίαν· ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἤθελε νὰ χαρῶσιν οἱ ἐχθροί της βλέποντες αὐτὴν πάσχουσαν, περιέκλεισεν ἐν ἑαυτῇ τὴν ὀδύνην της, καὶ στρεφομένη πρὸς τὸν Οὐίλλιαμ Δουγλάς·

— Μυλόρδε, τῷ εἶπεν, ἡ ἐπιστολὴ αὕτη περιέχει εἰδήσεις τὰς ὁποίας ἠξεύρετε ἤδη ἀναμφιβόλως, διότι μολονότι δὲν εἴμεθα τέκνα τῆς αὐτῆς μητρός, ὁ γράφων μοι εἶναι ὁμοβάθμιος συγγενής μας, καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ γράψῃ πρὸς τὴν ἀδελφήν του χωρὶς ταυτοχρόνως νὰ γράψῃ καὶ πρὸς τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ· ἄλλως δὲ, ὡς καλὸς υἱός, θὰ ἐπεθύμησε νὰ κοινοποιήσῃ εἰς τὴν μητέρα του τὰ ἀπροσδόκητα μεγαλεῖα αὐτοῦ.

— Ναί, μεγαλειοτάτη, ἀπεκρίνατο ὁ Οὐίλλιαμ, ἠξεύρομεν ἀπὸ τῆς χθὲς, ὅτι κατ' εὐτυχίαν τῆς Σκωτίας, ὁ ἀδελφός μου διωρίσθη ἀντιβασιλεύς· καὶ ἐπειδὴ εἶναι υἱὸς τόσον σεβόμενος τὴν μητέρα του ὅσον εἶναι ἀφωσιωμένος εἰς τὴν πατρίδα του, ἐλπίζομεν ὅτι θὰ θεραπεύσῃ τὴν πρὸς ἀμφοτέρας βλάβην τῶν παντοειδῶν εὐνοουμένων.

— Εἶναι ἴδιον ἀγαθοῦ υἱοῦ καὶ ταυτοχρό-

νως φιλόφρονος ἀνδρὸς νὰ μὴ ἀνατρέχῃ περαιτέρω ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Σκωτίας, ἀπήντησεν ἡ Μαρία Στυάρτη, καὶ νὰ μὴ κάμνῃ τὴν κόρην νὰ αἰσχύνηται διὰ τὰ σφάλματα τοῦ πατρός· διότι, καθὼς ἤκουσα, ἡ βλάβη διὰ τὴν ὁποίαν παραπονεῖται ἡ ἐξοχότης σας, ἦτο προγενεστέρα τῆς ἐποχῆς ἣν ὁρίζετε, καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰάκωβος Ε' εἶχεν ἐπίσης τοὺς εὐνοουμένους καὶ τὰς εὐνοουμένας του μάλιστα. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι, καθ' ἃ προσθέτουσι, καὶ οἱ μὲν παρεγνώρισαν τὴν φιλίαν του καὶ αἱ δὲ τὸν ἔρωτά του. Ἂν τὸ ἀγνοῆτε ὁ μυλόρδος δύναται νὰ σᾶς πληροφορήσῃ, ἂν εἰσέτι ζῇ, κάποιος Πορτεφὲλ ἢ Πορτεφιέλδ, δὲν ἠξεύρω ποῖος, διότι δὲν εἶμαι συνειθισμένη νὰ ἐνθυμοῦμαι καὶ νὰ προφέρω τὰ ὀνόματα τῶν ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ περὶ τοῦ ὁποίου δύναται ἀντ' ἐμοῦ νὰ σᾶς πληροφορήσῃ ἡ εὐγενὴς μήτηρ σας.

Πρὸς τὰς λέξεις ταύτας, ἡ Μαρία Στυάρτη ἠγέρθη, καὶ, καταλείπουσα τὸν Οὐίλλιαμ Δουγλᾶς πορφυροῦν ἐξ ὀργῆς, ἐπανῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνά της, καὶ ἔκλεισεν ἔσωθεν τὴν θύραν.

Καθ' ὅλην ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἡ Μαρία οὐδόλως κατέβη, καὶ ἔμενε πρὸ τοῦ παραθύρου, ἀφ' οὗ ἐτέρπετο τοὐλάχιστον ἐκ μεγαλοπρεποῦς θέας, ἐκτεινομένης ἐπὶ τῶν πεδιάδων καὶ τοῦ χωρίου Κινρός· ἀλλ' ἡ ἀπέραντος ἐκείνη ἔκτασις ἐπίεζεν ἔτι μᾶλλον τὴν καρδίαν της, ὅτε φέρουσα τὰ βλέμματα ἀπὸ τοῦ ὁρίζοντος ὑπὸ τὴν ἔπαυλιν, ἔβλεπε τὰ τείχη της πανταχόθεν περικυκλούμενα ὑπὸ τῶν βαθέων ὑδάτων τῆς λίμνης εἰς ὧν τὴν ἀπέραντον ἐπιφάνειαν ἐταλαντεύετο ὡς σημεῖον μία μόνη λέμβος ἐξ ἧς ἠλίευεν ὁ μικρὸς Δουγλᾶς. Ἀπό τινων στιγμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Μαρίας προσηλώθησαν μηχανικῶς ἐπὶ τοῦ παιδὸς ἐκείνου, ὃν παρετήρησεν ἤδη κατὰ τὴν ἄφιξίν της, ὅτε αἴφνης ὁ ἦχος σάλπιγγος ἀντήχησεν ἀπὸ τοῦ Κινρός. Παραχρῆμα δὲ ὁ μικρὸς Δουγλᾶς ἔρριψε τὴν ὁρμιάν του, καὶ ἤρξατο κωπηλατῶν πρὸς τὸ μέρος ἀφ' οὗ ἠκούσθη τὸ σύνθημα, μετὰ δεξιότητος καὶ ῥώμης ἀνωτέρας τῆς ἡλικίας του.

Ἡ Μαρία ἥτις ἄνευ αἰτίας ἔστησεν ἐπ' αὐτοῦ τὸ βλέμμα, ἐξηκολούθησεν ἀκολουθοῦσα αὐτὸν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ εἶδεν αὐτὸν διευθυνόμενον πρὸς μέρος τῆς ὄχθης τοσούτῳ μεμακρυσμένον ὥστε ἡ λέμβος τῇ ἐφαίνετο ὡς ἀδιόρατον σημεῖον ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου ἀνεφάνη μεγεθυνομένη καθ' ὅσον ἐπλησίαζε, καὶ ἡ Μαρία τότε ἠδυνήθη νὰ διακρίνῃ ὅτι ἐπανῆγε πρὸ τὴν ἔπαυλιν νέον ἐπιβάτην, ὅστις ἔδραξε καὶ αὐτὸς τὰς κώπας ἡ δὲ λέμβος ἵπτατο ἐπὶ τῶν γαληνίων ὑδάτων τῆς λίμνης, ἐφ' ὧν κατέλειπεν αὔλακα σπινθηρακίζουσαν πρὸς τὰς τελευταίας ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου.

Ἐν ἀκαρεῖ δὲ ὡς βέλος ἱπταμένη ἐπλησίασε τοσοῦτον ὥστε ἡ Μαρία διέκρινεν ὅτι ὁ δεξιὸς καὶ ῥωμαλέος κωπηλάτης ἦτο νεανίας εἰκοσιπέντε ἕως εἰκοσιἓξ ἐτῶν, μετὰ μακρᾶς μελαίνης κόμης, φέρων πράσινον ἔνδυμα καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σκοῦφον ὀρεινοῦ, ὑπὸ πτερῶν ἀετοῦ κοσμούμενον ἐνῷ δὲ ἐπλησίζε στρέφων τὰ νῶτα πρὸς τὸ παράθυρον, ὁ μικρὸς Δουγλᾶς ὅστις ἠρείδετο ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ τῷ εἶπεν ὀλίγας λέξεις ὧν ἕνεκα ἐστράφη πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἦτον ἡ βασίλισσα· εὐθὺς δὲ ἡ Μαρία, ἐξ αὐτομάτου κινήσεως μᾶλλον ἢ ἐκ τοῦ φόβου μήπως γένηται ἀντικείμενον ματαίας περιεργείας ἐρρίφθη πρὸς τὰ ὀπίσω, ἀλλ' ἀφοῦ εἶδε τὴν ὡραίαν καὶ ὠχρὰν μορφὴν τοῦ ἀγνώστου, ὅστις ὅτε ἐκείνη ἐπανῆλθεν εἰς τὸ παράθυρον, ἀπεκρύβη ὄπισθεν γωνίας τοῦ μεγάρου.

Τὸ πᾶν διέδωσιν ἀφορμὴν εἰς συμπεράσματα τῇ δεσμώτιδι· ἡ Μαρία ἐνόμισεν ὅτι ἡ μορφὴ ἐκείνη τοῦ νεανίου δὲν ἦτον ἄγνωστος αὐτῇ, καὶ ὅτι εἶχεν ἤδη ἐμφανισθῇ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν της· ἀλλ' ὅμως μεθ' ὅσης προσοχῆς καὶ ἂν ἠρώτησε τὴν μνήμην της, οὐδὲν διακεκριμένον ἀνεμιμνήσκετο ὅθεν ἡ βασίλισσα ἐπίστευσε τέλος ὅτι ἦτο παίγνιον τῆς φαντασίας της ἢ ἠπατήθη ἐξ ἀορίστου καὶ μεμακρυσμένης ἀναμνήσεως.

Ἀλλ' ἀκούσης τῆς Μαρίας, ὁ διαλογισμὸς οὗτος κατέλαβε σημαντικὴν θέσιν ἐν τῇ διανοίᾳ της· ἔβλεπεν ἀκαταπαύστως τὴν μικρὰν ἐκείνην λέμβον ἐπιψαύουσαν τὸ ὕδωρ, καὶ τὸν νεανίαν καὶ τὸν παῖδα, οἵτινες ἐπέβαινον αὐτῆς, πλησιάζοντας ὅπως τὴν συνοδεύσωσιν. Ὡς ἐκ τούτου δὲ, μολονότι οὐδὲν ὑπῆρχε θετικὸν ἐν τοῖς ὀνείροις τῆς δεσμώτιδος, ἐκοιμήθη κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα ἠτυχώτερον ἢ ὅσον ἐκοιμᾶτο ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Λόγλεβεν.

Τῇ ἐπιούσῃ, ἐγειρομένη ἡ Μαρία ἔδραμε πρὸς τὸ παράθυρον· ὁ καιρὸς ἦτον ὡραῖος, καὶ τὸ πᾶν ἐφαίνετο προσμειδιῶν αὐτῇ, τὸ ὕδωρ, ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ. Μὴ ἐννοοῦσα δὲ ποία αἰτία ἀνεχαίτιζεν αὐτὴν, δὲν ἠθέλησε νὰ καταβῇ εἰς τὸν κῆπον πρὸ τοῦ προγεύματος· ἀλλ' ὅτε ἀνεῴγη ἡ θύρα, ἐστράφη ζωηρῶς· ἦτον, ὡς καὶ τὴν προτεραίαν, ὁ Οὐίλλιαμ Δουγλᾶς ὅστις ἤρχετο ἵνα ἐκπληρώσῃ τὸ καθῆκον αὐτοῦ ὡς προγεύστης.

Τὸ πρόγευμα ἐγένετο βραχὺ καὶ σιωπηλόν· εἶτα ἅμα ὁ Δουγλᾶς ἀπεσύρθη, ἡ Μαρία κατέβη καὶ αὐτή· διερχομένη δὲ τὴν αὐλήν, παρετήρησε δύο ἵππους ἑτοίμους, οἵτινες ἐσήμαινον τὴν προσεχῆ ἀναχώρησιν κυρίου καὶ ἱπποκόμου. Μή τοι ἀνεχώρει ἤδη ὁ μακροκόμης καὶ μελανόθριξ νεανίας; τοῦτο δὲν ἐτόλμησεν ἡ δὲν ἠθέλησε νὰ ἐρωτήσῃ ἡ Μαρία. Ἐπομένως ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον της καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν κῆπον· διὰ τοῦ πρώτου βλέμματος περιέβαλεν αὐτὸν ὁλόκληρον. Ἦτον ἔρημος.

Ἡ Μαρία περιεπάτησε μίαν στιγμήν· εἶτα αἴφνης βαρυνθεῖσα ἐκ τοῦ περιπάτου, ἀνέβη αὖθις εἰς τὸ δωμάτιόν της· διερχομένη δὲ τὴν αὐλήν, παρετήρησεν ὅτι οἱ ἵπποι ἔλειπον. Ὅθεν ἅμα εἰσελθοῦσα εἰς τὸ δωμάτιόν της ἔδραμε πρὸς τὸ παράθυρον, ὅπως ἴδῃ μήπως ἀνακαλύψῃ τι ἐπὶ τῆς λίμνης ὁδηγοῦν αὐτὴν εἰς τὰς εἰκασίας της· τῷ ὄντι, μία λέμβος ἀπεμακρύνετο, ἐν αὐτῇ δὲ ἦσαν οἱ δύο ἵπποι καὶ οἱ ἱππεῖς· εἷς τῶν ἱππέων ἐκείνων ἦτον ὁ Οὐίλλιαμ Δουγλᾶς, καὶ ὁ ἄλλος ἁπλοῦς ἱπποκόμος τῆς οἰκίας.

Ἡ Μαρία παρηκολούθησε τὴν λέμβον διὰ τῶν ὀφθαλμῶν μέχρις οὗ προσήγγισεν εἰς τὴν παραλίαν. Ἐκεῖ ἀφικόμενοι, οἱ δύο ἱππεῖς ἐξῆλθον, ἔσυραν κατόπιν αὐτῶν τοὺς ἵππους, καὶ ἀπεμακρύνθησαν ταχὺ καλπάζοντες ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ δι' ἧς ἦλθεν ἡ βασίλισσα· ὅθεν ἐπειδὴ οἱ ἵπποι ἔφερον πλήρη ἀποσκευήν, ἡ Μαρία ἐσκέφθη ὅτι ὁ Οὐίλλιαμ Δουγλᾶς ἐπορεύετο εἰς Ἐδιμβοῦργον.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν λέμβον, μόλις ἀποβιβάσασα τοὺς δύο αὐτῆς ἐπιβάτας ἐπανέκαμψεν εἰς τὸ μέγαρον.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ Μαρία Σεϋτὼν ἀνήγγειλε τῇ βασιλίσσῃ ὅτι ἡ λαίδη Δουγλᾶς ᾐτεῖτο τὴν ἄδειαν νὰ εἰσαχθῇ παρ' αὐτῇ.

Δευτέραν φοράν, μετὰ μακρὸν μῖσος ἐκ μέρους τῆς λαίδης Δουγλᾶς, καὶ περιφρονητικὴν ὀλιγωρίαν ἐκ μέρους τῆς βασιλίσσης, αἱ δύο γυναῖκες ἔμελλον νὰ παρουσιασθῶσιν ἐνώπιον ἀλλήλων· ὅθεν ἡ βασίλισσα, μετὰ τοῦ αὐτοματου αἰσθήματος τῆς ἐρωτοτροπίας ὑφ' οὗ ἐλαύνονται αἱ γυναῖκες, ἐν οἱᾳδήποτε θέσει, ἀγωνιζόμεναι ἵνα φανῶσιν ὡραῖαι πρὸς τὰς γυναῖκας μάλιστα, ἔνευσε διὰ τῆς χειρὸς τῇ Μαρίᾳ Σεϋτὼν, καὶ πορευθεῖσα πρὸ μικροῦ κατόπτρου ἀνηρτημένου ἀπὸ τοῦ τοίχου ἐντὸς βαρέος γοτθικοῦ πλαισίου ἠυτρέπισε τοὺς βοστρύχους τῆς κόμης αὐτῆς διώρθωσε τὸ τρίχαπτον τοῦ περιλαιμίου της, καὶ καθήσασα ἐν τῇ μᾶλλον πρεπούσῃ αὐτῇ θέσει ἐπὶ μεγάλου θρονίου, τοῦ μόνου ὅπερ εὑρίσκετο ἐντὸς τῆς αἰθούσης, εἶπε μειδιῶσα τῇ Μαρίᾳ Σεϋτὼν ὅτι ἠδύνατο νὰ εἰσαγάγῃ τὴν λαίδη Δουγλᾶς, ἥτις ἀμέσως εἰσήχθη.

Ἡ Μαρία δὲν ἠπατήθη· ἡ λαίδη Δουγλᾶς, μεθ' ὅλον τὸ μῖσος αὐτῆς πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰακώβου Ε', καὶ τὴν ἐφ' ἑαυτῆς ἐξουσίαν δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ ἐκφράσῃ διά κινήματος ἔκπληξιν σημαίνοντος τὴν ἐπ' αὐτῆς ἐντύπωσιν τοῦ ἐξαισίου ἐκείνου κάλλους· ἐνόμισεν ὅτι θέλει εὕρει τὴν Μαρίαν καταβεβλημένην ὑπὸ τῆς δυστυχίας της, ὠχρὰν ἐκ τῶν πόνων, τεταπεινωμένην ὑπὸ τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ ἔβλεπεν αὐτὴν γαλήνιον, ὡραίαν καὶ ἀγέρωχον κατὰ τὸ σύνηθες. Ἡ Μαρία ἐνόησε τέλος οἵαν ἐνεποίει ἐντύπωσιν καὶ μετ' εἰρωνικοῦ μειδιάματος ἀπευθυνομένη τὸ μὲν τῇ Μαρίᾳ Σεϋτὼν, ἥτις ἠρείδετο ἐπὶ τῶν νώτων τῆς ἕδρας αὐτῆς, τὸ δὲ τῇ ἐπισκεπτομένῃ αὐτὴν οὕτως ἀπροσδοκήτως.

— Εὐτυχεῖς λογιζόμεθα σήμερον, εἶπε, καθότι θέλομεν ἀπολαύσει, ὡς φαίνεται, τῆς συναναστροφῆς τῆς ἀγαθῆς ἡμῶν οἰκοδεσποίνης, ἣν ἄλλως εὐχαριστοῦμεν, διότι εὐηρεστήθη νὰ τηρήσῃ εἰσέτι ἀπέναντι ἡμῶν τὴν ματαίαν ἐθιμοταξίαν προαναγγέλλουσα τὴν ἐπίσκεψίν της, ἧς ἠδύνατο ν' ἀπαλλαγῇ, καθὸ ἔχουσα τὰς κλεῖδας τοῦ καταλύματος ἡμῶν.

— Ἂν ἡ παρουσία μου ἐνοχλῇ τὴν ὑμετέραν μεγαλειότητα, ἀπήντησεν ἡ λαίδη Λόχλεβεν, λυποῦμαι τοσούτῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων καθῆκον ἔχω νὰ ἐπιβάλω αὐτὴν εἰς τῆς ἡμέρας τοὐλάχιστον ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ἡ ἀπουσία τοῦ υἱοῦ μου, ὅστις προσεκλήθη εἰς Ἐδιμβοῦργον παρὰ τοῦ ἀντιβασιλέως· περὶ τούτου δὲ ἤρχόμην νὰ προειδοποιήσω τὴν ὑμετέραν γαληνότητα, οὐχὶ μετὰ τῆς ματαίας ἐθιμοταξίας τῆς αὐλῆς ἀλλὰ μετὰ τοῦ σεβασμοῦ ὃν ἡ λαίδη Λόχλεβεν ὀφείλει παντὶ τῷ φιλοξενουμένῳ ἐν τῷ πύργῳ αὐτῆς.

— Ἡ ἀγαθὴ ἡμῶν οἰκοδέσποινα παρεξήγησε τὴν ἡμετέραν πρόθεσιν, ἐπανέλαβεν ἡ Μαρία μετὰ πλαστῆς ἀφελείας, καὶ αὐτὸς ὁ ἀντιβασιλεὺς δύναται νὰ μαρτυρήσῃ τὴν εὐχαριστησιν ἣν εἴχομεν πάντοτε πλησιάζοντες πάντας τοὺς δυναμένους νὰ ὑπομνήσωσιν ἡμῖν, καὶ ἐμμέσως ἔτι τὸν προσφιλέστατον ἡμῶν πατέρα Ἰάκωβον τὸν Ε'. Ἀδίκως ἄρα ἡ λαίδη Δουγλᾶς ἤθελεν ἐξηγήσει δυσαρέστως πρὸς αὐτὴν τὴν ἔκπληξιν ἡμῶν ὅτε εἴδομεν αὐτήν· ἡ δὲ φι-

λοξενία ἣν προσφέρει ἡμῖν τοσούτῳ φιλοφρόνως, δὲν ὑπόσχεται ἡμῖν, παρὰ τὴν καλὴν αὐτῆς θέλησιν, ἀρκούσας διασκεδάσεις, ὅπως στερηθῶμεν τῶν ὑπὸ τῶν ἐπισκέψεων αὐτῆς ἀφεύκτως παρεχομένων.

— Δυστυχῶς, μεγαλειοτάτη, ἀπεκρίνατο ἡ λαίδυ Λόχλεβεν, ἣν ἡ Μαρία εἶχεν ὀρθίαν ἐνώπιόν της, μολονότι μεγάλως εὐχαριστοῦμαι ἐκ τῶν ἐπισκέψεων τούτων ἀναγκάζομαι νὰ στερηθῶ αὐτῶν, ἐκτὸς ἂν γίνωνται καθ' ἃς ὥρας εἶπον ὑμῖν. Εἶμαι τώρα τόσῳ γραῖα ὥστε δὲν ἀντέχω πρὸς τὸν κόπον καὶ τόσον ὑπερήφανος πάντοτε ὥστε δὲν ὑπομένω τοὺς σαρκασμούς.

— Τῷ ὄντι, Σεϋτών, ἀνεφώνησεν ἡ Μαρία ὡς εἰ ἐνεθυμεῖτο τι, δὲν ἐσκέφθημεν ὅτι ἡ λαίδυ Λόχλεβεν κερδήσασα τὸ δικαίωμα τοῦ κάθησθαι ἐνώπιον τοῦ βασιλέως ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ πατρός μου, ἔπρεπε νὰ διατηρήσῃ αὐτὸ ἐν τῇ εἰρκτῇ τῆς βασιλίσσης θυγατρός του. Δότε σκαμνίον, σκαμνίον, Σεϋτών, διὰ νὰ μὴ στερηθῶμέν ταχέως καὶ ἕνεκα λάθους τῆς μνήμης, τῆς συναναστροφῆς τῆς χαριεστάτης ἡμῶν οἰκοδεσποίνης· ἢ κάλλιον, ἐξηκολούθησεν ἡ Μαρία ἐγειρομένη καὶ δεικνύουσα τῇ λαίδυ Λόχλεβεν, ἥτις ἐκινεῖτο ἵν' ἀποσυρθῇ, ἂν τὸ σκαμνίον δὲν σᾶς χωρῇ, μυλαίδυ, λάβετε τὸ θρονίον αὐτό, δὲν εἶσθε τὸ πρῶτον πρόσωπον τῆς οἰκογενείας σας ὅπερ ἐκάθησεν εἰς τὴν θέσιν μου.

Πρὸς τὸν ὑπαινιγμὸν τοῦτον, ὅστις ἀνεμίμνησκεν αὐτῇ τὴν ἁρπαγὴν τοῦ θρόνου ὑπὸ τοῦ Μυρράη, ἡ λαίδυ Λόχλεβεν ἔμελλεν ἀναμφιβόλως νὰ δώσῃ ἀπάντησιν πλήρη πικρίας, ὅτε ἐνεφανίσθη μὴ προαναγγελθεὶς ὁ μακροκόμης καὶ μελανόθριξ νεανίας ἐπὶ τοῦ κατωφλίου, καὶ ἐχώρησε πρὸς τὴν λαίδυ Λόχλεβεν μὴ χαιρετίσας τὴν Μαρίαν, καί·

— Κυρία, εἶπεν ὑποκλίνων πρὸ αὐτῆς, ἡ ὁδηγήσασα τὸν ἀδελφόν μου λέμβος ἐπέστρεψε, καὶ εἷς τῶν ἐπιβατῶν αὐτῆς εἶναι ἐπιτετραμμένος κατεπείγουσαν παραγγελίαν πρὸς ὑμᾶς ἣν ἐλησμόνησε νὰ δώσῃ εἰς ὑμᾶς τὴν ἰδίαν ὁ λόρδος Οὐίλλιαμ.

Εἶτα χαιρετίσας τὴν νέαν κυρίαν μετὰ τοῦ αὐτοῦ σεβασμοῦ, ἐξῆλθεν εὐθὺς τοῦ δωματίου, μὴ στρέψας κἂν τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν βασίλισσαν, ἥτις λυπηθεῖσα ἐκ τῆς αὐθαδείας ταύτης, ἐστράφη πρὸς τὴν Μαρίαν Σεϋτὼν καὶ μετὰ τῆς συνήθους αὐτῆς ἀταραξίας, εἶπε·

— Τί μᾶς διηγήθησαν, Σεϋτών, δι' ὑβριστικὰς φήμας, αἵτινες διεδόθησαν περὶ τῆς ἀγαθῆς ἡμῶν οἰκοδεσποίνης, καθ' ὅσον ἀφορᾷ παιδίον ὠχρὸν τὴν ὄψιν καὶ μὲ μαύρην κόμην; Ἂν τὸ παιδίον ἐκεῖνο, ὡς εἰκάζω, ἔγεινεν ὁ ἐντεῦθεν ἐξελθὼν τώρα νέος, εἶμαι ἑτοίμη νὰ διαβεβαιώσω πάντας τοὺς ἀπιστοῦντας ὅτι εἶναι ἀληθὴς Δουγλᾶς, εἰ μὴ κατὰ τὴν ἀνδρείαν, περὶ ἧς δὲν δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν, ἀλλὰ τοὐλάχιστον κατὰ τὴν θρασύτητα ἧς ἔδωκεν ἡμῖν πρόσφατα δείγματα. Ἂς ἔμβωμεν εἰς τὸν κοιτῶνά μου Σεϋτών, ἐξηκολούθησεν ἡ βασίλισσα ἐρειδομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος τῆς Μαρίας Σεϋτών· διότι ἴσως ἡ ἀγαθὴ ἡμῶν οἰκοδέσποινα νομίσῃ ἐκ φιλοφροσύνης, ὅτι ὑποχρεοῦται νὰ μᾶς κρατήσῃ συντροφίαν περισσοτέραν ὥραν, ἐνῷ ἠξεύρομεν ὅτι ἀνυπομόνως ἀλλαχοῦ περιμένεται.

Ταῦτα δ' εἰποῦσα ἡ Μαρία εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνά της, ἐνῷ ἡ γηραιὰ λαίδυ, σκοτοδινιῶσα ἔτι ἐκ τῆς χαλάζης τῶν σαρκασμῶν τῆς βασιλίσσης ἀπεσύρετο ψιθυρίζουσα·

— Ναί, ναί, εἶναι Δουγλᾶς, καὶ τοῦ Θεοῦ βοηθοῦντος θὰ τὸ ἀποδείξῃ, ἐλπίζω.

Ἡ βασίλισσα ἀντεῖχεν ἐν ὅσῳ ἦτο παροῦσα ἡ ἐχθρὰ αὐτῆς· ἀλλ' ἅμα μείνασα μόνη ἔπεσεν ἐπὶ ἕδρας καὶ μόνην τὴν Μαρίαν Σεϋτὼν ἔχουσα μάρτυρα τῆς ἀδυναμίας της ἤρξατο κρουνηδὸν χέουσα δάκρυα· διότι ὄντως ἐτρώθη σκληρῶς· μέχρις ἐκείνης τῆς ὥρας οὐδεὶς ποτε ἐπλησίασεν αὐτὴν ἄνευ σεβασμοῦ πρὸς τὸ μεγαλεῖον ἢ τὴν καλλονὴν αὐτῆς. Αὐτὸς δ' ἐκεῖνος, περὶ οὗ ἀγνοοῦσα διατί, συνέλαβεν αὐτομάτους ἐλπίδας, ὕβρισεν αὐτὴν διττῶς καὶ ὡς βασίλισσαν καὶ ὡς γυναῖκα· ὅθεν ἔμεινε κεκλεισμένη μέχρι τῆς ἑσπέρας.

Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος, ὡς προειδοποίησε τὴν Μαρίαν, ἡ λαίδυ Λόχλεβεν ἀνέβη παρὰ τῇ βασιλίσσῃ φέρουσα τὴν τιμητικὴν αὐτῆς στολήν, καὶ προπορευομένων τεσσάρων ὑπηρετῶν φερόντων τὰ διάφορα φαγητὰ ἐξ ὧν ἀπετελεῖτο τὸ γεῦμα τῆς δεσμώτιδος, καὶ ἀκολουθουμένη ὑπὸ τοῦ γέροντος ἐπιστάτου τῆς ἐπαύλεως, ὅστις ὡς ἐν ἡμέραις μεγάλων τελετῶν εἶχε τὴν χρυσῆν ἅλυσιν περὶ τὸν λαιμὸν καὶ τὴν ἐλεφαντίνην βακτηρίαν ἐν χειρί. Οἱ ὑπηρέται παρέθηκαν ἐπὶ τῆς τραπέζης τὰς παροψίδας, καὶ ἀνέμειναν ἐν σιγῇ μέχρις οὗ ἡ βασίλισσα εὐαρεστηθῇ νὰ ἐξέλθῃ τοῦ θαλάμου της, ἀλλὰ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ θύρα ἀνεῴγη καὶ ἀντὶ τῆς βασιλίσσης ἐφάνη ἡ Μαρία Σεϋτών.

— Κυρία, εἶπεν εἰσερχομένη, ἡ αὐτῆς μεγαλειότης ἦτον ἀδιάθετος τὴν ἡμέραν καὶ ἀπόψε δὲν θὰ φάγῃ τίποτε· περιττὸν εἶναι λοιπὸν νὰ τὴν περιμείνητε περισσότερον.

— Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἐλπίζω, ἀπεκρίνατο ἡ λαίδυ Λόχλεβεν, ὅτι θ' ἀλλάξῃ γνώμην· ὁπωσδήποτε ὅμως, ἰδέτε με ὅτι ἐκπληρῶ τὸ καθῆκόν μου.

Πρὸς δὲ τὰ λέξεις ταύτας, ὑπηρέτης προσήνεγκε τῇ λαίδυ Λόχλεβεν ἄρτον καὶ ἅλας ἐπὶ ἀργυροῦ δίσκου, ἐνῷ ὁ γηραιὸς ἐπιστάτης, ὅστις ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Οὐίλλιαμ Δουγλᾶς ἐξεπλήρου χρέη κρεωδαίτου, προσέφερεν αὐτῇ ἐπὶ πινακίου ἐπίσης ἀργυροῦ ἓν τεμαχιον ἐξ ἑκάστου τῶν προσκομισθέντων φαγητῶν· μετὰ δὲ ταῦτα·

— Λοιπὸν, ἠρώτησεν ἡ λαίδυ Λόχλεβεν, ἡ βασίλισσα δὲν θὰ φανῇ διόλου σήμερον;

— Τοιαύτη εἶναι ἡ ἀπόφασις τῆς αὐτῆς μεγαλειότητος, ἀπήντησεν ἡ Μαρία Σεϋτών.

— Ἡ παρουσία ἡμῶν εἶναι λοιπὸν περιττὴ, εἶπεν ἡ γραῖα· ἀλλ' ὁπωσδήποτε, ἡ τράπεζα εἶναι ἑτοίμη, καὶ ἂν ἡ αὐτῆς μεγαλειότης ἔχῃ ἀνάγκην ἀπό τίποτε ἀρκεῖ μόνον νὰ φωνάξῃ.

Ταῦτα εἰποῦσα ἡ λαίδυ Λόχλεβεν μεθ' ὅσης ἀκαμψίας καὶ ἀξιοπρεπείας ἦλθεν, ἀπεσύρθη, ἀκολουθουμένη ὑπὸ τῶν τεσσάρων αὐτῆς ὑπη-



Τὸ γόνυ κλίνων ἐξήγαγε τοῦ στήθους αὐτοῦ χαρτίον ὅπερ προσήνεγκε τῇ βασιλίσσῃ.
Σελ.—412.

ρετῶν καὶ τοῦ ἐπιστάτου. Καθὼς ἡ λαίδυ Λόχλεβεν προεῖδεν, ἡ βασίλισσα, ἐνδοῦσα εἰς τὰς παρακλήσεις τῆς Μαρίας Σεϋτὼν, ἐξῆλθε τέλος τοῦ κοιτῶνός της, περὶ τὴν ὀγδόην μετὰ μεσημβρίαν, παρεκάθησεν εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ὑπηρετουμένη ὑπὸ τῆς μόνης κυρίας τῆς τιμῆς ἥτις ἐναπελείπετο αὐτῇ, ἔφαγεν ὀλίγον· εἶτα ἐγερθεῖσα ἐπορεύθη πρὸς τὸ παράθυρον.

Ἦτο μία τῶν λαμπρῶν ἐκείνων θερινῶν νυκτῶν, καθ' ἃς ἡ φύσις ὅλη φαίνεται ἑορτάζουσα· ὁ οὐρανὸς ἦτο κατεσπαρμένος ὑπ' ἀστέρων ἀντανακλωμένων ἐν τῇ λίμνῃ, καὶ μέσῳ αὐτῶν, ὡς ζωηρότερος ἀστὴρ, ἔλαμπεν ἡ φλὸξ πυραύνου ἀνημμένου ἐπὶ τῆς πρύμνης μικρᾶς λέμβου· ἡ βασίλισσα, ὑπὸ τὴν διαχεομένην ἀπ' αὐτοῦ λάμψιν διέκρινε τὸν Γεώργιον Δουγλᾶς καὶ τὸν μικρὸν Δουγλᾶς ἁλιεύοντας. Μολονότι δὲ σφόδρα ἐπεθύμει ν' ἀναπνεύσῃ κατὰ τὴν ὡραίαν ἐκείνην ἑσπέραν τὸν καθαρὸν ἀέρα τῆς νυκτὸς, ἡ θέα τοῦ νέου ἐκείνου ὅστις τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὕβρισεν αὐτὴν βαναύσως, τοσοῦτῳ ζωηρὰν ἐντύπωσιν τῇ ἐνεποίησεν, ὥστε ἀμέσως ἔκλεισε τὸ παράθυρον καὶ ἀποχωρήσασα εἰς τὸν κοιτῶνά της, κατεκλίθη, ἀναγινωσκούσης τῆς συνδεσμώτιδος αὐτῆς προσευχάς τινας μεγαλοφώνως· ἀλλὰ μὴ δυναμένη νὰ κοιμηθῇ ἐκ τῆς πολλῆς ταραχῆς, ἀνηγέρθη, καὶ κοιτωνίτην περιβληθεῖσα, ἦλθεν αὖθις πρὸ τοῦ παραθύρου· ἡ λέμβος δὲν ἐφαίνετο.

Ἡ Μαρία διῆλθε μέρος τῆς νυκτὸς βυθίζουσα τὰ βλέμματα εἰς τὰς ἀπείρους τοῦ οὐρανοῦ ἐκτάσεις ἢ τὰ βάθη τῆς λίμνης, καὶ παρὰ τὴν φύσιν τῶν ταρασσόντων αὐτὴν διαλογισμῶν, ᾐσθάνθη μεγίστην ἀνακούφισιν ἐκ τῆς ἐπαφῆς τοῦ καθαροῦ ἀέρος καὶ τῆς θέας τῆς γαληνιαίας καὶ σιωπηλῆς ἐκείνης νυκτός· ὅθεν τὴν ἐπιοῦσαν ἠγέρθη ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἡσυχωτέρα καὶ καρτερικωτέρα. Δυστυχῶς ὅμως ἡ θέα τῆς λαίδυ Λόχλεβεν, ἥτις παρουσιάσθη ἐνώπιον αὐτῆς κατὰ τὴν ὥραν τοῦ προγεύματος, ὅπως ἐκπληρώσῃ τὰ χρέη κρεωδαίτιδος, παρώξυνεν αὖθις αὐτὴν μεγάλως.

Ἐν τούτοις ἴσως τὰ πράγματα θὰ ἔμενον ὡς εἶχον, ἂν ἡ λαίδυ Λόχλεβεν ἀντὶ νὰ μείνῃ ὀρθία παρὰ τὸ ὀψοφυλάκιον, ἀπεσύρετο ἀφοῦ ἐγεύσατο τῶν διαφόρων φαγητῶν ἐξ ὧν τὸ γεῦμα συνέκειτο· ἀλλ' ἡ ἐπίμονος αὐτῆς παρουσία καθ' ὅλην τὴν ὥραν τοῦ γεύματος, ἥτις ἴσως κατὰ βάθος ἦτο δεῖγμα σεβασμοῦ μόνον, ἐφάνη ἀφόρητος τυραννία εἰς τὴν βασίλισσαν.

— Σεϋτὼν, εἶπεν, ἐλησμόνησες ὅτι ἤδη ἡ ἀγαθὴ ἡμῶν οἰκοδέσποινα παρεπονεῖτο χθὲς ὅτι ἐκουράζετο νὰ στέκηται ὀρθία; Πρόσφερέ την λοιπὸν ἓν τῶν δύο σκαμνίων ἐξ ὧν σύγκεινται τὰ βασιλικὰ ἡμῶν ἔπιπλα, καὶ πρόσεξε νὰ μὴ δώσῃς ἐκεῖνο τοῦ ὁποίου εἶναι σπασμένο τὸ ποδάριον.

— Ἂν τὰ ἔπιπλα τῆς ἐπαύλεως τοῦ Λόχλεβεν, εἶναι εἰς τόσῳ κακὴν κατάστασιν, μεγαλοτάτη, ἀπήντησεν ἡ γηραιὰ λαίδυ, πταίουν οἱ βασιλεῖς τῆς Σκωτίας· οἱ δυστυχεῖς Δουγλᾶς, ἀφ' ἑνὸς αἰῶνος σχεδὸν τόσον ὀλίγον μέρος ἔλαβον εἰς τὰς χάριτας τῶν ἡγεμόνων αὐτῶν, ὥστε δὲν ἠδυνήθησαν νὰ διατηρήσωσι τὴν λαμπρότητα τῶν προγόνων αὐτῶν ὅσον ἁρμόζει εἰς τὴν θέσιν ἁπλῶν ἰδιωτῶν, καὶ ὑπῆρξεν ἐν Σκωτίᾳ κάποιος μουσικὸς ἐξοδεύων, ὡς βεβαιοῦσιν, ἐντὸς ἑνὸς μηνὸς τὸ ἑνὸς ὁλοκλήρου ἔτους εἰσόδημα αὐτῶν.

— Ὅσοι ἠξεύρουν τόσῳ καλῶς νὰ λαμβάνουν, μυλαίδυ, ἀπεκρίνατο ἡ βασίλισσα, δὲν ἔχουν ἀνάγκην νὰ τοὺς δώσουν· οἱ Δουγλᾶς, μοὶ φαίνεται, τίποτε δὲν ἔχασαν περιμένοντες, καὶ δὲν ὑπάρχει ὑστερότοκος υἱὸς ἐκ τῆς εὐγενοῦς ταύτης οἰκογενείας μὴ δυνάμενος νὰ θρεύσῃ σήμερον τὸ λαμπρότερον συνοικέσιον· λυπηρὸν εἶναι τῷ ὄντι, διότι ἡ ἀδελφὴ ἡμῶν βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας ἔταξεν, ὡς βεβαιοῦται, νὰ μείνῃ παρθένος.

— Ἡ κάλλιον, ὑπέλαβεν ἡ λαίδυ Λόχλεβεν, διότι ἡ βασίλισσα τῆς Σκωτίας δὲν ἐχήρευσεν ἐκ τοῦ τρίτου ἀνδρός της. Ἄλλως δὲ, ἐξηκολούθησεν ἡ γραῖα ὑποκρινομένη ὅτι μετανοεῖ δι' ὅσα εἶπε, δὲν λέγω τοῦτο διὰ νὰ ψέξω τὴν ὑμετέραν μεγαλειότητα, οἱ καθολικοὶ θεωροῦσι τὸν γάμον ὡς μυστήριον, καὶ, ἕνεκα τούτου τὸ λαμβάνουσιν ὅσῳ συχνότερον δύνανται.

— Αὐτὴ λοιπὸν εἶναι ἡ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν οὐγενότων διαφορά· διότι οἱ οὐγενότοι μὴ ἔχοντες τὸ αὐτὸ σέβας πρὸς αὐτὸν, νομίζουσιν εἰς τινας περιστάσεις ὅτι συγχωρεῖται ν' ἀπαλλάσσωνται αὐτοῦ.

Τὸν δεινὸν τοῦτον σαρκασμὸν ἀκούουσα ἡ λαίδυ Λόχλεβεν προέβη ἓν βῆμα πρὸς τὴν Μαρίαν Στυάρτην ἔχουσα ἐν χειρὶ τὸ μαχαίριον δι' οὗ ἔκοψε τεμάχιον τοῦ προσενεχθέντος αὐτῇ κρέατος· ἀλλ' ἡ βασίλισσα ὠρθώθη ἐνώπιον αὐτῆς μετὰ τοσαύτης γαλήνης καὶ μεγαλοπρεπείας, ὥστε εἴτε ἐξ ἀκουσίου σεβασμοῦ, εἴτε ἐξ αἰσχύνης ἐπὶ τῇ πρώτῃ ταύτῃ ὁρμῇ ἀφῆκε τὸ ὅπλον ὅπερ ἔφερε καὶ οὐδὲν εὑρίσκουσα ἰκανῶς ἔντονον πρὸς ἔκφρασιν τῶν διαταρασσόντων αὐτὴν αἰσθημάτων, ἔνευσε τοῖς ὑπηρέταις νὰ ἀ-

κολουθήσωσιν αὐτὴν, καὶ ἐξῆλθε μεθ' ὅσης ἀξιοπρεπείας παρεῖχεν αὐτῇ ἡ ὀργή.

Μόλις δ' ἐξελθούσης τῆς λαίδυ Λόγλεβεν ἡ βασίλισσα ἐκάθησε φαιδρὰ καὶ θριαμβεύουσα ἐπὶ τῇ νίκῃ ἣν κατήγαγεν, ἔφαγε δὲ μετὰ πολλῆς ὀρέξεως, ἐνῷ ἡ Μαρία Σεϋτὼν ὑπεγόγγυζεν οἰκτείρουσα ὅσον οἷόν τε εὐσεβάστως τὸ ὀλέθριον δῶρον τῆς ἑτοιμολογίας ὅπερ ἔλαβε παρὰ τῆς φύσεως ἡ Μαρία καὶ ὑπῆρξε μετὰ τοῦ κάλλους αὐτῆς μία τῶν αἰτιῶν πάντων τῶν δεινῶν αὐτῆς· ἀλλ' ἡ βασίλισσα ἐγέλα μόνον διὰ τὰς παρατηρήσεις ταύτας λέγουσα ὅτι ἦτο περίεργος νὰ ἴδῃ τοὺς μορφασμοὺς τῆς ἀγαθῆς οἰκοδεσποίνης της κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος.

Μετὰ τὸ πρόγευμα, ἡ βασίλισσα κατέβη εἰς τὸν κῆπον· εὐχαριστηθείσης τῆς ὑπερηφανείας αὐτῆς ἀνέλαβε μέρος τῆς εὐθυμίας της, ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε ἰδοῦσα, ἐνῷ διήργετο τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς κιθάραν ἐπὶ ἔδρας λησμονηθεῖσαν, διέταξε τὴν Μαρίαν Σεϋτὼν νὰ λάβῃ αὐτὴν, ὅπως ἴδῃ, εἶπεν, ἂν ἐνθυμεῖτο τὴν ἀρχαίαν της ἐπιτηδειότητα. Ἀληθῶς δὲ ἡ βασίλισσα ἦτον ἀρίστη κιθαρῳδός. Ἡ Μαρία Σεϋτὼν ὑπήκουσεν.

Ἐλθοῦσα εἰς τὸν κῆπον ἡ βασίλισσα ἐκάθησεν ὑπὸ τὰ παχυσκιώτερα δένδρα, καὶ ἐκεῖ, χορδίσασα τὸ ὄργανόν της, ἐξήγαγε κατ' ἀρχὰς ζωηρὰς καὶ ἐλαφρὰς ἁρμονίας, αἵτινες βαθμηδὸν ἐγένοντο θλιβερώτεραι, ἐνῷ ταὐτοχρόνως ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτῆς περιεχεῖτο βαθὺ μελαγχολίας νέφος.

Ἡ Μαρία Σεϋτὼν προσέβλεπεν αὐτὴν μετ' ἀνησυχίας καὶ περ ἀπὸ πολλοῦ εἰθισμένη εἰς τὰς αἰφνιδίους μεταβολὰς τοῦ χαρακτῆρος τῆς δεσποίνης αὐτῆς, καὶ ἡτοιμάζετο νὰ ἐρωτήσῃ αὐτὴν πόθεν προήρχετο ὁ αἴφνης τὴν μορφὴν αὐτῆς καλύψας ζοφερὸς πέπλος, ὅτε κανονίσασα τὴν ἁρμονίαν αὐτῆς ἡ Μαρία ἤρξατο ᾄδουσα ταπεινῇ τῇ φωνῇ καὶ ὡς δι' ἑαυτὴν μόνην.

Ὁ τελευταῖος στίχος ἀπέπτη ἐκπνέων ὡς εἰ ἡ βασίλισσα ἐξηντλήθη, συγχρόνως δὲ ἐξέφυγε τῶν χειρῶν αὐτῆς ἡ κιθάρα, καὶ ἤθελε πέσει χαμαί, ἂν ἡ Μαρία Σεϋτὼν δὲν προσέπιπτε γονυκλινὴς καὶ δὲν ἐκράτει αὐτήν. Ἡ νεᾶνις ἔμεινεν οὕτως ἐπί τινα ὥραν πρὸ τῶν ποδῶν τῆς δεσποίνης αὐτῆς, ἀτενίζουσα αὐτὴν ἐν σιγῇ, ἐπειδὴ δὲ ἔβλεπεν ὅτι ἐπὶ μᾶλλον ἐβυθίζετο εἰς ζοφεροὺς διαλογισμούς.

— Αὐτοὶ οἱ στίχοι ἀνεκάλεσαν εἰς τὴν μνήμην τῆς μεγαλειότητός σας θλιβερὰν ἀνάμνησιν; ἠρώτησε διστάζουσα.

— Ὦ! ναὶ, ἀπεκρίθη ἡ βασίλισσα· μ' ἐνθύμισαν τὸν δυστυχῆ ὅστις ἔκαμεν αὐτούς.

— Καὶ δύναμαι, ἄνευ ἀδιακρισίας, ἐξακολούθησεν ἡ Μαρία Σεϋτὼν, νὰ ἐρωτήσω τὴν ὑμετέραν μεγαλειότητα τίς εἶναι ὁ ποιητὴς αὐτῶν;

— Οἴμοι! ἦτον εὐγενὴς, ἀνδρεῖος καὶ ὡραῖος νέος πλήρης ἀφοσιώσεως τὴν καρδίαν καὶ ἐξημμένος τὴν κεφαλὴν, ὅστις θὰ μὲ ὑπερήσπιζεν· ἀλλ' ἡ τόλμη του μοὶ ἐφάνη θρασύτης καὶ τὸ σφάλμα του ἔγκλημα· Τί θέλεις; δὲν τὸν ἠγάπων. Ὁ δυστυχὴς Σατελὰρ, ἐφάνην πολὺ σκληρὰ πρὸς αὐτὸν.

— Δὲν τὸν κατεδιώξατε ὑμεῖς, ἀλλ' ὁ ἀδελφός σας· δὲν τὸν κατεδικάσατε ὑμεῖς, ἀλλ' οἱ δικασταί.

— Ναὶ, ναὶ, ἠξεύρω ὅτι εἶναι καὶ αὐτὸς θῦμα τοῦ Μυρράη, καὶ διὰ τοῦτο βεβαίως μὲ ἦλθε πρὸ ὀλίγου εἰς τὴν μνήμην ἡ ἀνάμνησίς του. Ἀλλ' ἠδυνάμην νὰ τῷ χορηγήσω, χάριν Μαρία, καὶ ὑπῆρξα ἀκαμπτος· ἀφῆκα ν' ἀναβῇ τὸ ἐκρίωμα ἄνθρωπος οὗ τὸ μόνον ἔγκλημα ἦτον ὅτι σφοδρῶς μὲ ἠγάπησε, καὶ τώρα ἀπορῶ καὶ παραπονοῦμαι διότι πάντες μ' ἐγκατέλειψαν. Ἄκουσε, Μαρία, ἓν πρᾶγμα μὲ τρομάζει· ὅταν κατέρχωμαι εἰς τὴν καρδίαν μου, εὑρίσκω ὅτι οὐ μόνον ἀνταξία τῆς τύχης μου ὑπῆρξα, ἀλλὰ καὶ ὅτι ὁ Θεὸς δὲν μὲ τιμωρεῖ τόσον αὐστηρῶς.

— Εἰς ποίας ἰδέας παραδίδεται ἡ μεγαλειότης σας! ἀνεφώνησεν ἡ Μαρία· ἰδοὺ λοιπὸν ποῦ σᾶς παρέσυραν οἱ ἀτυχεῖς ἐκεῖνοι στίχοι τοὺς ὁποίους ἀνεκαλέσατε εἰς τὴν μνήμην, σήμερον ἀκριβῶς ὅτε ἠρχίζατε ν' ἀναλαμβάνητε ὀλίγον τὴν εὐθυμίαν σας.

— Φεῦ! ἀπήντησεν ἡ βασίλισσα σείουσα τὴν κεφαλὴν καὶ βαθὺ στένουσα, ὀλίγισται ἡμέραι παρῆλθον ἀπὸ ἓξ ἐτῶν χωρὶς νὰ εἴπω στιγμὴν τοὺς στίχους τούτους, μολονότι σήμερον πρώτην φορὰν τοὺς ἐπαναλαμβάνω μεγαλοφώνως. Ἦτο Γάλλος καὶ ἐκεῖνος Μαρία· μοὶ ἐξώρισαν, μοὶ ἀφῄρεσαν πάντας τοὺς ἐκ Γαλλίας ἐρχομένους. Ἐνθυμεῖσαι τὸ πλοῖον ἐκεῖνο, τὸ καταποντισθὲν ἐνώπιον ἡμῶν, ὅτε ἐξήλθομεν τοῦ λιμένος τοῦ Καλαΐσου; ἔκραξα τότε ὅτι ἦτο θλιβερὸς οἰωνός· ἠθελήσατε πάντες νὰ μ' ἐμψυχώσητε· λοιπόν! τώρα τίς εἶχε δίκαιον ὑμεῖς ἢ ἐγώ;

Ἡ βασίλισσα διετέλει ἐν μιᾷ τῶν ἐξάψεων ἐκείνων τῆς λύπης ὧν μόνον φάρμακον εἶναι τὰ δάκρυα· ὅθεν ἡ Μαρία Σεϋτὼν κατανοοῦσα

ὅτι πᾶσα παραμυθία θὰ ἦτον οὐ μόνον ματαία, ἀλλὰ καὶ ὀχληρὰ, ἀντὶ ν' ἀντενεργῇ κατὰ τῆς μελαγχολίας τῆς δεσποίνης αὐτῆς, συνεμερίσθη αὐτὴν καὶ κατὰ συνέπειαν ἡ βασίλισσα, ἥτις ἐπνίγετο ὑπὸ τῶν λυγμῶν ἔκλαυσεν ἐπὶ τέλους, τὰ δὲ δάκρυα ἀνεκούφισαν αὐτήν. Εἶτα, κατὰ μικρὸν ἀνέλαβε τὸ ἐφ' ἑαυτῆς κράτος, καὶ ἡ κρίσις ἐκείνη παρῆλθε κατὰ τὸ σύνηθες, καταλείπουσα αὐτὴν σταθερωτέραν καὶ ἀποφασιστικωτέραν ὑπέρ ποτε· ὥστε ὅτε ἀνέβη εἰς τὸν κοιτῶνά της ἀδύνατον ἦτο ν' ἀναγνωσθῇ ἐπὶ τοῦ προσώπου της ἡ ἐλαχίστη ἀλλοίωσις.

Ἡ ὥρα τοῦ γεύματος ἐπλησίαζεν, ἡ δὲ Μαρία, ἥτις τὸ πρωὶ ἀνέμενεν αὐτὴν ἀνυπομόνως ὅπως ἀπολαύσῃ τοῦ θριάμβου αὐτῆς κατὰ τῆς λαίδυ Λόχλεβεν, ἔβλεπεν αὐτὴν προβαίνουσαν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν μετ' ἀνησυχίας· μόνη ἡ ἰδέα ὅτι θὰ εὑρεθῇ αὖθις ἐνώπιον τῆς γυναικὸς ἐκείνης ἧς ἀείποτε ἔδει νὰ καταπολεμῇται ἡ ὑπερηφάνεια διὰ τῆς θρασύτητος, ἦτο νέος μόχθος μετὰ τοὺς ἠθικοὺς μόχθους τῆς ἡμέρας. Ὅθεν ἀπεφάσισεν, ὡς τὴν προτεραίαν, νὰ μὴ παρουσιασθῇ παν:άπασιν εἰς τὸ γεῦμα· τοσούτῳ δὲ μᾶλλον ἐχάρη συλλαβοῦσα τὴν ἀπόφασιν ταύτην, καθ' ὅσον, τὴν φορὰν ταύτην, δὲν ἤρχετο ἡ λαίδυ Λόχλεβεν ἵνα ἐκπληρώσῃ παρ' αὐτῇ χρέη ἄτινα ἓν μέλος τῆς οἰκογενείας ἦτον ἐπιτετραμμένον πρὸς καθησύχασιν τῆς βασιλίσσης, ἀλλ' ὁ Γεώργιος Δουγλὰς, ὃν ἔπεμψεν ἀντικαταστάτην ἡ μήτηρ του παρωργισμένη ἐκ τῆς χθεσινῆς σκηνῆς.

Ὅθεν, ὅτε ἡ Μαρία Σεϋτὼν εἶπε τῇ βασιλίσσῃ ὅτι ἔβλεπε τὸν μέλανα ἔχοντα τὴν κόμην νεανίαν διερχόμενον τὴν αὐλὴν ἵνα μεταβῇ παρ' αὐτῇ, ἡ βασίλισσα ἔτι πλέον ἐμακάρισεν ἑαυτὴν ἐπὶ τῇ ἀποφάσει ἣν συνέλαβε· διότι ἡ θρασύτης τοῦ νεανίου ἔτρωσε τὴν καρδίαν της βαθύτερον ἢ πᾶσαι αἱ ἀλαζονικαὶ ὕβρεις τῆς μητρὸς αὐτοῦ.

Ἡ βασίλισσα δὲν ἐξεπλάγη λοιπὸν μικρὸν, ὅτε μετ' ὀλίγα λεπτὰ ἡ Μαρία Σεϋτὼν ἐπανῆλθεν εἰς τὸν θάλαμόν της, καὶ τῇ ἀνήγγειλεν ὅτι ὁ Γεώργιος Δουγλὰς, ἀποπέμψας τοὺς ὑπηρέτας, ἐπεθύμει νὰ τιμηθῇ δι' ἰδιαιτέρας ἀκροάσεως θέλων νὰ ὁμιλήσῃ αὐτῇ περὶ σπουδαίας ὑποθέσεως.

Ἡ βασίλισσα ἠρνήθη ἐν πρώτοις· ἀλλ' ἡ Μαρία Σεϋτὼν τῇ εἶπεν ὅτι τὸ ὕφος καὶ οἱ τρόποι τοῦ νεανίου τοσούτῳ διέφερον τὴν φορὰν ταύτην τῶν προτέρων, ὥστε, καθὰ ἐφρόνει, ἡ δέσποινά της δὲν θὰ ἔπραττε καλῶς ἀπορρίπτουσα τὴν αἴτησίν του. Ἡ βασίλισσα τότε ἠγέρθη, καὶ μετὰ τῆς συνήθους ὑψηλοφροσύνης καὶ μεγαλοπρεπείας αὐτῆς, εἰσῆλθεν εἰς τὸν πλησίον θάλαμον, καὶ ἀφοῦ προέβη τρία βήματα, ἔστη μεθ' ὑπεροπτικοῦ ὕφους, ἀναμένουσα ὅπως ὁ Γεώργιος ἀπευθύνῃ αὐτῇ τὸν λόγον.

Ἡ Μαρία Σεϋτὼν ἔλεγεν ἀλήθειαν· ὁ Γεώργιος Δουγλὰς δὲν ἦτο πλέον ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος· ὅσον ἀγέρωχον καὶ ὑπερήφανον εἶδεν αὐτὸν ἡ βασίλισσα τὴν προτεραίαν, τοσούτῳ σήμερον ἐφαίνετο συνεσταλμένος καὶ δειλήμων. Ἐκινήθη καὶ αὐτὸς πρὸς τὴν βασίλισσαν, ἀλλὰ βλέπων τὴν Μαρίαν Σεϋτὼν ὀρθίαν ὄπισθεν αὐτῆς.

— Μεγαλειοτάτη, τῇ εἶπεν, ἐπεθύμουν νὰ ὁμιλήσω εἰς τὴν μεγαλειότητά σας μόνην, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τύχω αὐτῆς τῆς χάριτος;

— Ἡ Μαρία Σεϋτὼν δὲν εἶναι ξένη πρὸς ἐμὲ, κύριε· εἶναι ἀδελφή μου, εἶναι φίλη μου καὶ ἔτι πλέον συναιχμάλωτός μου.

— Καὶ ὡς τοιαύτην, μεγαλειοτάτη, σέβομαι αὐτὴν μεγάλως· ὅ,τι ὅμως ἔχω νὰ εἴπω ὑμῖν δὲν δύναται ν' ἀκουσθῇ παρ' ἄλλων ὤτων ἐκτὸς τῶν ὑμετέρων. Οὕτω λοιπὸν, μεγαλειοτάτη, ἐπειδὴ ἡ κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν παρουσιαζομένη εὐκαιρία δὲν θέλει παρουσιασθῇ ἄλλην φορὰν ἴσως, ἐν ὀνόματι παντὸς τοῦ προσφιλεστάτου ὑμῖν ἐν τῷ κόσμῳ, χαρίσατέ μοι ὅ,τι σᾶς ζητῶ.

Ἐν τῇ φωνῇ τοῦ Γεωργίου ὑπῆρχε τοιαύτη ἔκφρασις εὐσεβάστου παρακλήσεως, ὥστε ἡ Μαρία ἐστράφη πρὸς τὴν νεάνιδα, καὶ διὰ τῆς χειρὸς φιλικῶς νεύουσα.

— Πήγαινε λοιπὸν, Μαρία, τῇ εἶπεν, ἀλλ' ἔσο ἥσυχος, τίποτε δὲν χάνεις, ἂν δὲν ἀκούσῃς. Πήγαινε.

Ἡ Μαρία Σεϋτὼν ἀπεχώρησεν, ἡ δὲ βασίλισσα παρηκολούθησεν αὐτὴν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν μειδιῶσα μέχρις οὗ ἐκλείσθη ἡ θύρα· τότε δὲ στραφεῖσα πρὸς τὸν Γεώργιον·

— Τώρα, κύριε, τῷ εἶπεν, εἴμεθα μόνοι, ὁμιλεῖτε.

Ἀλλ' ὁ Γεώργιος, ἀντὶ ν' ἀποκριθῇ, προέβη πρὸς τὴν βασίλισσαν, καὶ τὸ γόνυ κλίνων ἐξήγαγε τοῦ στήθους αὐτοῦ χαρτίον ὅπερ προσήνεγκε τῇ βασιλίσσῃ.

Ἡ Μαρία ἔλαβεν αὐτὸ μετ' ἀπορίας, ἀνέπτυξεν αὐτὸ, ἀτενίζουσα τὸν Δουγλὰς ὅστις ἔμενεν ἐν τῇ αὐτῇ στάσει, καὶ ἀνέγνω τὰ ἑπόμενα·

« Ἡμεῖς, κόμητες, λόρδοι καὶ βαρῶνοι, θεωρήσαντες ὅτι ἡ ἡμετέρα βασίλισσα προσωποκρατεῖται ἐν Λόχλεβεν, καὶ ὅτι οἱ πιστοὶ αὐτῆς

ὑπήκοοι δὲν δύνανται νὰ συγκοινωνήσωσι μετ' αὐτῆς, βλέποντες δ' ἀφ' ἑτέρου ὅτι τὸ καθῆκον ἐπιβάλλει ἡμῖν νὰ φροντίσωμεν περὶ τῆς ἀσφαλείας αὐτῆς, ὑποσχόμεθα καὶ ὁμνύομεν νὰ μεταχειρισθῶμεν πᾶν εὔλογον μέτρον ἀφ' ἡμῶν ἐξαρτώμενον πρὸς ἀπελευθέρωσιν αὐτῆς ὑπὸ ὅρους ἁρμοδίους πρὸς τὴν τιμὴν τῆς αὐτῆς μεγαλειότητος, τὸ καλὸν τοῦ βασιλείου, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν κρατούντων αὐτὴν περιφυλακισμένων, ἀρκεῖ μόνον νὰ συγκατανεύσωσιν εἰς τὴν ἀπόλυσιν αὐτῆς· ἂν δὲ ἀρνῶνται κηρύττομεν ὅτι ἐσμὲν διατεθειμένοι νὰ θυσιάσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, τοὺς φίλους, τοὺς ὑπηρέτας, τοὺς ὑποτελεῖς, τὰ κτήματα, τὰ σώματα καὶ τὰς ζωὰς ἡμῶν, ὅπως ἐλευθερώσωμεν αὐτὴν, ὅπως ἐξασφαλίσωμεν τὸν πρίγκηπα καὶ συνδράμωμεν ὑπὲρ τῆς τιμωρίας τῶν φονέων τοῦ μακαρίτου βασιλέως. Ἂν δὲ ἐπιτεθῶσιν ἕνεκα τούτου καθ' ἡμῶν, ὑποσχόμεθα νὰ ὑπερασπίσωμεν ἑαυτοὺς καὶ βοηθήσωμεν ἀλλήλους, ἐπὶ ποινῇ ἀτιμίας καὶ ἐπιορκίας. Ὁ Θεὸς γένοιτο ἡμῖν βοηθός.

»Ὑπεγράφη ἰδίαις ἡμῶν χερσὶν ἐν Δυμβαρτών.

» Σαιντ-Ἀνδρὲ, Ἀργύλης, Οὔντλεϋ, Ἀρβροὰθ, Γαλλοβάϋ, Ῥὸς, Φλέμιγγ, Ἔρρις, Σκίρλιγγ, Κίλβιννιγγ, Οὐίλτ, Ἀμιλτὼν καὶ Σαὶν-Κλαίρ, ἱππότης.»

— Καὶ ὁ Σεϋτών! ἀνέκραξεν ἡ Μαρία, δὲν βλέπω, μεταξὺ ὅλων αὐτῶν τῶν ὑπογραφῶν τὴν τοῦ πιστοῦ μου Σεϋτών.

Ὁ Δουγλᾶς, γονυκλινὴς πάντοτε, ἐξήγαγε δεύτερον χαρτίον ἀπὸ τοῦ στήθους του, καὶ προσήνεγκεν αὐτὸ τῇ βασιλίσσῃ μετὰ τῶν αὐτῶν δειγμάτων τοῦ σεβασμοῦ. Περιεῖχε δὲ τοὺς ὀλίγους τούτους λόγους·

» Ἐμπιστεύθητε τῷ Γεωργίῳ Δουγλᾶς· διότι ἡ ὑμετέρα μεγαλειότης δὲν ἔχει πλέον ἀφωσιωμένον φίλον καθ' ὅλον τὸ βασίλειον αὐτῆς.

» Σεϋτών.»

Τότε ἡ Μαρία ἐταπείνωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν Δουγλὰς μετ' ἐκφράσεως αὐτῇ μόνῃ ἰδιαζούσης· εἶτα τείνουσα αὐτῷ τὴν χεῖρα ἵνα ἀνεγερθῇ·

— Ἀχ! εἶπε μετὰ στεναγμοῦ ἐν ᾧ ὑπῆρχε χαρὰ μᾶλλον ἢ λύπη, βλέπω καλῶς ὅτι ὁ Θεὸς δὲν μ' ἐγκατέλειψεν εἰσέτι, μεθ' ὅλα μου τὰ σφάλματα· ἀλλὰ πῶς γίνεται εἰς αὐτὴν τὴν ἔπαυλιν, ὑμεῖς, ὁ Δουγλάς!.... Ὦ! καταντᾷ ἀπίστευτον!

— Μεγαλειοτάτη, ἀπεκρίνατο ὁ Γεώργιος, πρὸ ἑπτὰ ἐτῶν σᾶς εἶδον πρώτην φορὰν ἐν Γαλλίᾳ, καὶ ἀπὸ ἑπτὰ ἐτῶν σᾶς ἀγαπῶ!

Ἡ Μαρία ἔκαμεν ἓν κίνημα· ἀλλ' ὁ Δουγλὰς ἐξέτεινε τὴν χεῖρα καὶ ἔσεισε τὴν κεφαλὴν μεθ' ὕφους τοσούτῳ βαθείας ὀδύνης, ὥστε ἐνόησεν ὅτι ἠδύνατο ν' ἀκούσῃ ὅ,τι ἔμελλε νὰ εἴπῃ αὐτῇ ὁ νέος, ὅστις ἐξηκολούθησε λέγων·

— Θαῤῥεῖτε, μεγαλειοτάτη, ποτὲ δὲν ἤθελα σᾶς ὁμολογήσει τοῦτο, ἂν ἡ ὁμολογία αὕτη, ἐξηγοῦσα ὑμῖν τὴν διαγωγήν μου, δὲν ὤφειλε νὰ σᾶς δώσῃ μείζονα ἐπ' ἐμοῦ ἐμπιστοσύνην. Ναὶ, ἀπὸ ἑπτὰ ἐτῶν σᾶς ἀγαπῶ· ἀλλὰ καθὼς ἀγαπᾷ τις ἄστρον ὅπερ ἀδυνατεῖ νὰ φθάσῃ, Παναγίαν ἣν μόνον νὰ ἱκετεύῃ δύναται· ἀπὸ ἑπτὰ ἐτῶν, σᾶς παρηκολούθησα παντα χοῦ, χωρὶς οὐδέποτε νὰ προσέξητε εἰς ἐμὲ, χωρὶς οὐδέποτε νὰ εἴπω λέξιν ἢ νὰ κάμω νεῦμα διὰ νὰ ἑλκύσω τὰ βλέμματά σας. Ἤμην ἐπὶ τοῦ πλοίου τοῦ Ἱππότου Μεδιλλιὼν, ὅτε διεπλεύσατε εἰς Σκωτίαν· ἤμην μεταξὺ τῶν στρατιωτῶν τοῦ ἀντιβασιλέως, ὅτε ἐνικήσατε τὸν Οὔντλεϋ· ἤμην ἐν τῇ φρουρᾷ, ἥτις συνώδευσεν ὑμᾶς ὅτε ἐπορεύθητε εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ ἀσθενοῦντος βασιλέως εἰς Γλασκόβην· ἔφθασα εἰς Ἐδιμβοῦργον μίαν ὥραν ἀφοῦ ἀνεχωρήσατε εἰς Λόχλεβεν· καὶ τότε μοὶ ἐφάνη ὅτι πρώτην φορὰν μοὶ ἀπεκαλύφθη ἡ ἀποστολή μου, καὶ ὅτι ὁ ἔρως ἐκεῖνος, ὃν ἕως τότε ἐθεώρουν ὡς ἔγκλημα, ἦτο τοὐναντίον θεία χάρις. Ἐμαθον ὅτι οἱ εὐγενεῖς ἦσαν συνηγμένοι ἐν Δυμβαρτών· ἔδραμον ἐκεῖ. Ἠγγυώμην διὰ τοῦ ὀνόματός μου, ἠγγυώμην διὰ τῆς τιμῆς μου, ἠγγυώμην διὰ τῆς ζωῆς μου, καὶ ἔτυχον παρ' αὐτῶν ἕνεκα τῆς εὐκολίας μεθ' ἧς ἠδυνάμην νὰ ἐπανέλθω εἰς τὸ φρούριον τοῦτο, τῆς εὐτυχίας τοῦ νὰ κομίσω ὑμῖν τὸ ὑπογραφὲν παρ' ἐκείνων ἔγγραφον.

Τώρα, μεγαλειοτάτη, λησμονήσατε πᾶν ὅ,τι σᾶς εἶπα, ἐκτὸς τῶν διαβεβαιώσεων περὶ τῆς ἀφοσιώσεως καὶ τοῦ σεβασμοῦ μου· λησμονήσατε ὅτι εἶμαι πλησίον σας· εἶμαι συνειθισμένος εἰς τὸ νὰ μὴ βλέπωμαι· μόνον, ἂν ἔχητε ἀνάγκην τῆς ζωῆς μου, κάμετε ἓν νεῦμα· διότι ἀπὸ ἑπτὰ ἐτῶν ἡ ζωή μου σᾶς ἀνήκει.

— Οἴμοι! ἀπήντησεν ἡ Μαρία, σήμερον τὸ πρωὶ παρεπονούμην ὅτι δὲν ἀγαπῶμαι πλέον, καὶ ὤφειλον ἐξεναντίας νὰ παραπονοῦμαι διότι μὲ ἀγαπῶσιν εἰσέτι· διότι ὁ ἔρως ὃν ἐμπνέω εἶναι ὀλέθριος καὶ θανάσιμος. Ὅσῳ νέα καὶ ἂν ἦμαι, Δουγλᾶς, στρέψατε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὰ ὀπίσω, καὶ ἀριθμήσατε τοὺς τάφους οὓς ἤδη

ἀφῆκα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ μου, Φραγκίσκος Β', Σατελλάρ, Ρίτσιος, Δαρλέης. Ὦ! ἀπαιτεῖται πλέον ἡ ἔρως νῦν ὅπως συνδεθῇ τις μετὰ τῆς τύχης μου, ἀπαιτεῖται ἡρωϊσμὸς καὶ ἀφοσίωσις, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον, ὡς τὸ εἴπατε, Δουγλᾶς, εἶναι ἔρως ἄνευ δυνατῆς ἀμοιβῆς, ἐννοεῖτε καλῶς;

— Ὦ! μεγαλειοτάτη, μεγαλειοτάτη, ἀπεκρίνατο ὁ Δουγλᾶς, καὶ δὲν εἶναι ὑπὲρ ἀξίαν μου ἀμοιβὴ, τὸ νὰ σᾶς βλέπω καθ' ἑκάστην, νὰ τρέφω τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ ἐλευθερία θέλει σᾶς ἀποδοθῇ δι' ἐμοῦ, καὶ νὰ ἔχω τοὐλάχιστον, ἂν δὲν σᾶς ἀποδώσω αὐτὴν, τὴν βεβαιότητα ὅτι θ' ἀποθάνω πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σας;

— Ὁ δυστυχὴς νέος! ἐψιθύρισεν ἡ Μαρία ὑψοῦσα πρὸς οὐρανὸν τὰ βλέμματα, καὶ ὡς εἰ ἀνεγίνωσκεν ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἀναμένουσαν τὸν νέον ὑπερασπιστὴν αὐτῆς τύχην.

— Εὐτυχὴς Δουγλᾶς! ἐξ ἐναντίας, ἀνέκραξεν ὁ Γεώργιος ὀράττων τὴν χεῖρα τῆς βασιλίσσης καὶ ἀσπαζόμενος αὐτὴν μετὰ σεβασμοῦ μᾶλλον ἴσως ἢ ἔρωτος — εὐτυχὴς Δουγλᾶς! διότι ἔλαβεν ἤδη παρὰ τῆς ὑμετέρας μεγαλειότητος πλείονα τῶν ὅσων ἤλπιζε, λαβὼν ἕνα στεναγμόν.

— Καὶ τί ἀπεφασίσατε μετὰ τῶν φίλων μου; εἶπεν ἡ βασίλισσα ἀνεγείρουσα τὸν Δουγλᾶς, ὅστις ἕως τότε ἔμενε γονυκλινὴς ἐνώπιον αὐτῆς.

— Οὐδὲν εἰσέτι, ἀπήντησεν ὁ Γεώργιος· διότι μόλις ἐλάβομεν καιρὸν νὰ ἐνταμωθῶμεν· ἡ δραπέτευσίς σας, ἀδύνατος ἄνευ ἐμοῦ, εἶναι δύσκολος καὶ μ' ἐμὲ ἀκόμη, καὶ ἡ μεγαλειότης σας εἶδεν ὅτι ἐδέησε νὰ παραδῷ δημοσίᾳ τὸ πρὸς αὐτὴν σέβας, ὅπως τύχω τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς μητρός μου, ἧς ἕνεκα σήμερον ἔχω τὴν εὐτυχίαν νὰ βλέπω αὐτήν· ἂν ποτὲ ἐκταθῇ ἡ ἐμπιστοσύνη αὕτη ἐκ μέρους τῆς μητρός μου ἢ τοῦ ἀδελφοῦ μου, μέχρι τοιούτου βαθμοῦ ὥστε νὰ μοὶ παραδώσωσι τὰς κλεῖδας τοῦ μεγάρου, τότε ἐσώθητε! Ἂς μὴ ἀπορῇ λοιπὸν ἡ μεγαλειότης σας διὰ τίποτε· ἐνώπιον πάντων θὰ εἶμαι πάντοτε Δουγλᾶς, δηλαδὴ ἐχθρὸς, καὶ μέχρι ὅτου δὲν ὑπάρχει κίνδυνος τῆς ζωῆς σας, μεγαλειοτάτη, οὐδένα λόγον θὰ εἴπω, οὐδὲν νεῦμα θὰ κάμω δυνάμενον νὰ προδώσῃ τὴν πίστιν ἣν εἰς ὑμᾶς ὡρκίσθην· ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου, ἂς μάθῃ καλῶς ἡ Ὑμετέρα μεγαλειότης ὅτι παρὼν ἢ ἀπὼν, σιωπῶν ἢ ὁμιλῶν, ἐνεργῶν ἢ ἀναπαυόμενος, θὰ εἶμαι πάντοτε κατὰ πάντα ἐπίπλαστος ἐντὸς τῆς ἀφοσιώσεώς μου. Μόνον, ἐξηκολούθησεν ὁ Δουγλᾶς πλησιάζων εἰς τὸ παράθυρον, καὶ δεικνύων τῇ βασιλίσσῃ μικρὰν οἰκίαν κειμένην ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ Κινρὸς, — μόνον βλέπετε καθ' ἑκάστην ἑσπέραν πρὸς τὴν διεύθυνσιν ταύτην μεγαλειοτάτη, καὶ ἐν ὅσῳ βλέπετε ἐκεῖ φέγγον φωῦς, οἱ φίλοι σας θὰ ἐπαγρυπνῶσιν ἐφ' ὑμῶν, καὶ δὲν πρέπει ν' ἀπελπισθῆτε.

— Εὐχαριστῶ, Δουγλᾶς, εὐχαριστῶ, εἶπεν ἡ βασίλισσα, εὐχαριστεῖταί τις ἀνευρίσκων ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καρδίαν ὡς τὴν ὑμετέραν· ὦ! εὐχαριστῶ!

— Καὶ τώρα, ἄνασσα, ἀπήντησεν ὁ νέος, πρέπει ν' ἀφήσω τὴν μεγαλειότητά σας· ἂν ἔμενα περισσότερον πλησίον σας θὰ ἐγεννῶντο ὑπόνοιαι, καὶ μὲ μίαν μόνην ὑπόνοιαν περὶ ἐμοῦ, σκέφθητε καλῶς, ἄνασσα, τὸ φῶς ἐκεῖνο, ὁ μόνος ὑμῶν φάρος, σβέννυται, καὶ τὸ πᾶν αὐθις σκοτίζεται.

Πρὸς τὰς λέξεις ταύτας, ὁ Δουγλᾶς ὑπέκλινε μᾶλλον εὐσεβάστως ἢ μέχρι τοῦδε, καὶ ἀπεσύρθη, καταλείπων τὴν Μαρίαν πλήρη ἐλπίδων καὶ ἔτι μᾶλλον ὑπερηφανείας, διότι τὴν φορὰν ταύτην ἀληθῶς τῇ γυναικὶ καὶ οὐχὶ τῇ βασιλίσσῃ ἐδίδοτο ἡ τιμὴ ἧς ἐτύγχανεν.

Ὡς τῇ εἶπεν ἡ βασίλισσα, ἡ Μαρία Σεϋτὼν ἔμαθε τὰ πάντα, καὶ αὐτὸν τὸν ἔρωτα τοῦ Δουγλᾶς, αἱ δὲ δύο γυναῖκες ἀνέμενον ἀνυπομόνως τὸ ἑσπέρας, ὅπως ἴδωσιν ἂν τὸ ὑποσχεθὲν ἄστρον λάμψῃ ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος, καὶ ἡ ἐλπὶς αὐτῶν δὲν ἐψεύσθη· κατὰ τὴν ῥηθεῖσαν ὥραν, ὁ φάρος ἀνήφθη, ἡ βασίλισσα ἐσκίρτησεν ὑπὸ χαρᾶς, διότι αὕτη ἦτον ἡ διαβεβαίωσις τῶν ἐλπίδων της, καὶ ἡ σύντροφος αὐτῆς δὲν ἠδύνατο νὰ τὴν ἀποσπάσῃ τοῦ παραθύρου ὅπου ἔμενεν ἀτενίζουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ οἰκίσκου τοῦ Κινρός.

Τέλος ἐνέδωκεν εἰς τὰς παρακλήσεις τῆς Μαρίας Σεϋτὼν, καὶ συγκατένευσε νὰ κατακλιθῇ· ἀλλὰ δὶς ἐν τῷ διαστήματι τῆς νυκτὸς, ἠγέρθη ἀφορητεὶ ἵνα πορευθῇ πρὸς τὸ παράθυρόν της· τὸ φῶς ἐξηκολούθει λάμπον καὶ μόνον περὶ τὸ λυκαυγὲς ἐσβέσθη μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ ἀστέρων.

Τὴν ἐπιοῦσαν, εἰς τὸ πρόγευμα, ὁ Γεώργιος ἀνήγγειλε τῇ βασιλίσσῃ τὴν ἐπάνοδον τοῦ ἀδελφοῦ του Οὐίλλιαμ Δουγλᾶς· ἤρχετο κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἑσπέραν· ὅσον ἀφορᾷ τὸν Γεώργιον, οὗτος ὤφειλε ν' ἀπέλθῃ τοῦ Δόχλεβεν τῇ ἐπαύριον πρωΐ, ὅπως συννενοηθῇ μετὰ τῶν λόρδων οἵτινες ὑπέγραψαν τὴν διαδήλωσιν, καὶ

οἵτινες ἐχωρίσθησαν ἀμέσως ὅπως στρατολογήσωσιν ἐν ταῖς διαφόροις αὐτῶν κομητείαις.

Ἡ βασίλισσα δὲν ἠδύνατο ν' ἀποπειραθῇ ἀποτελεσματικῶς ὀραπέτευσιν εἰμὴ μόνον ὅταν ἦτο βεβαία ὅτι θὰ συναγάγῃ περὶ αὐτὴν στρατὸν ἀξιόμαχον· ὅσον ἀφορᾷ τὸν Δουγλᾶς, τοσούτῳ εἰθίσθησαν εἰς τὰς σιωπηλὰς ἀναχωρήσεις του καὶ τὰς ἀπροσδοκήτους ἐπανόδους του, ὥστε δὲν ὑπῆρχε φόβος μὴ διεγείρῃ ὑπονοίας ἡ ἀναχώρησίς του.

Πάντα συνέβησαν ὡς εἶπεν ὁ Γεώργιος· τὸ ἑσπέρας ὁ ἦχος τῆς σάλπιγγος ἀνήγγειλε τὴν ἄφιξιν τοῦ Οὐίλλιαμ Δουγλᾶς, ὅστις εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ τὸν λόρδον Ρούθουεν, υἱὸν τοῦ δολοφονήσαντος τὸν Ρίτσιον, καὶ, ἐξορισθεὶς μετὰ τοῦ Μόρτωνος, συνεπείᾳ τοῦ φόνου τούτου, ἀπέθανεν ἐν Ἀγγλίᾳ ἐκ τῆς νόσου ὑφ' ἧς ἔπαθε κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ καταστρεπτικοῦ δράματος οὗ τοσούτῳ μετέσχε. Ὑπερέβαινε δὲ κατὰ μίαν ἡμέραν τὸν λόρδον Λινσδάϋ Δὲ Βὺρ καὶ τὸν σὶρ Ροβέρτον Μελβίλ, ἀδελφὸν τοῦ πρώην πρεσβευτοῦ τῆς Μαρίας παρὰ τῇ Ἐλισάβετ· καὶ οἱ τρεῖς ἦσαν ἐπιτετραμμένοι ἀποστολὴν τοῦ ἀντιβασιλέως παρὰ τῇ βασιλίσσῃ.

Τῇ ἐπαύριον τὸ πᾶν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν συνήθη τάξιν, ὁ δὲ Οὐίλλιαμ Δουγλὰς ἀνέλαβε τὰ χρέη τοῦ κρεωδαίτου. Τὸ πρόγευμα παρῆλθεν, ἡ δὲ Μαρία οὐδὲν ἔμαθε περὶ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Γεωργίου, ἢ περὶ τῆς ἀφίξεως τοῦ Ρούθουεν Ἐγερθεῖσα τῆς τραπέζης ἔστη πρὸ τοῦ παραθύρου της· μόλις δὲ παρ' αὐτὸ ἐλθοῦσα ἤκουσε τὸν ἦχον σάλπιγγος ἀντηχοῦντα ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τῆς λίμνης, καὶ εἶδε μικρὰν ἴλην ἱππέων ἀναμένουσαν ὅπως ἡ λέμβος παραλάβῃ τοὺς ἐξ αὐτῶν μέλλοντας νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν ἔπαυλιν.

Ἡ ἀπόστασις ἦτο τόσῳ μεγάλη ὥστε ἡ Μαρία οὐδένα διέκρινε τῶν ἐρχομένων εἰς ἐπίσκεψίν της· ἀλλ' ἦτο πρόδηλον ἐκ τῶν σημείων ἅτινα ἀντηλλάσσοντο μεταξὺ τῆς ἴλης τῶν ἱππέων καὶ τῶν κατοίκων τοῦ φρουρίου, ὅτι οἱ νεωστὶ ἀφικόμενοι ἦσαν ἐκ τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς. Τούτου δ' ἕνεκα ἡ βασίλισσα ἀνησυχοῦσα ἠτένιζεν ἀδιαλείπτως τὴν πρὸς αὐτοὺς πλέουσαν λέμβον. Εἶδεν ἐπιβαίνοντας δύο μόνους ἄνδρας καὶ τὴν λέμβον ἀμέσως διευθυνομένην πρὸς τὸν πύργον.

Ἐφ' ὅσον ἐπλησίαζεν ἡ λέμβος αἱ προαισθήσεις τῆς Μαρίας μετεβάλλοντο εἰς ἀληθεῖς φόβους, διότι ἐνόμισεν ὅτι εἷς τῶν δύο ἐπιβατῶν ἦτον ὁ λόρδος Λινσδάϋ Δὲ Βὺρ, αὐτὸς ὁ πρὸ ὀκτὼ ἡμερῶν ἀπαγαγὼν αὐτὴν εἰς τὴν εἱρκτήν της. Τῷ ὄντι δὲ αὐτὸς ἦτο καλυπτόμενος τὴν κεφαλὴν διὰ χαλυβδίνου κράνους ἄνευ προμετωπίδος, ἀσκεπῆ ἀφίνοντος τὴν τραχεῖαν αὐτοῦ μορφὴν ἥτις ἐπλάσθη ὅπως ἐκφράζῃ τὰ ἰσχυρὰ πάθη, καὶ τὸ μακρὸν καὶ μέλαν αὐτοῦ γένειον ὅπερ ἐσπαρμένον ὑπ' ὀλίγων λευκῶν τριχῶν κατέβαινε μέχρι τοῦ στήθους του· τὸ σῶμα αὐτοῦ εἶχε τεθωρακισμένον ὡς εἰ ἀπήρχετο εἰς πόλεμον· ἔφερε τὸν πιστὸν αὐτοῦ θώρακα τὸν ἄλλοτε στιλπνὸν καὶ καλῶς κεχρυσωμένον, ἀλλ' ὅστις, ἀκαταπαύστως εἰς τὴν βροχὴν καὶ τὴν ὁμίχλην ἐκτιθέμενος ἐβιβρώσκετο νῦν ὑπὸ τῆς σκωρίας· ἐπὶ δὲ τῶν νώτων, φαρέτρας δίκην, μέγα ξίφος, τοσούτῳ βαρὺ ὥστε μόνον διὰ δύο χειρῶν ἠδύνατο νὰ μεταχειρισθῇ τις αὐτό, καὶ τοσούτῳ μακρόν, ὥστε, ἐνῷ ἡ λαβὴ ὑψοῦτο μέχρι τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου, ἡ αἰχμὴ κατέβαινε μέχρι τοῦ δεξιοῦ πτερνιστῆρος· ἐν ἑνὶ λόγῳ, ἦτο πάντοτε ὁ αὐτὸς στρατιώτης, οὐδὲν ἄλλο γινώσκων εἰμὴ τὸ δίκαιον καὶ τὴν δύναμιν, καὶ ἀείποτε ἕτοιμος, ἵνα ποιήσηται χρῆσιν τῆς δυνάμεως ὅταν ἐφρόνει ὅτι εἶχε δίκαιον.

Ἡ βασίλισσα ἦτο τοσούτῳ ἀπησχολημένη ἐκ τῆς θέας τοῦ λόρδου Λινσδάϋ Δὲ Βὺρ, ὥστε μόνον ὅτε ἡ λέμβος ἦτον ἐγγὺς εἰς τὸ παρόχθιον ἠτένισε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ συντρόφου αὐτοῦ καὶ ἀνεγνώρισε τὸν Ροβέρτον Μελβίλ, τοῦθ' ὅπερ παρηγόρησεν αὐτὴν, διότι ἐν οἱαδήποτε περιπτώσει ἤξευρε τοὐλάχιστον ὅτι θὰ εὕρισκεν ἐν αὐτῷ συμπάθειαν, εἰ μὴ φανερὰν τοὐλάχιστον ὅμως μυστικήν. Ἄλλως δὲ ἡ στολή του, ἐξ ἧς ἠδύνατο νὰ κρίνῃ τις αὐτὸν, καθὼς καὶ τὸν λόρδον Λινσδάϋ ἐκ τῆς ἑαυτοῦ, ἀπετέλει ἐντελῆ ἀντίθεσιν πρὸς τὴν τοῦ συντρόφου αὐτοῦ· ἔφερεν ὑπενδύτην ἐκ μέλανος βελούδου, μετὰ πίλου καὶ πτεροῦ τοῦ αὐτοῦ χρώματος προσηλωμένου διὰ χρυσῆς πόρπης· τὸ μόνον ἐπιθετικὸν καὶ ἀμυντικὸν αὐτοῦ ὅπλον ἦτο μικρὸν ξίφος, ὅπερ ἐφαίνετο φέρων μᾶλλον ὅπως καταδείκνηται ὁ βαθμὸς αὐτοῦ ἢ πρὸς ἐπίθεσιν καὶ ἄμυναν· ὅσον ἀφορᾷ τὰ χαρακτηριστικὰ καὶ τοὺς τρόπους αὐτοῦ, συνεφώνουν πρὸς τὸ εἰρηνικὸν ἐξωτερικόν του. Τὸ ὠχρὸν αὐτοῦ πρόσωπον ἐξέφραζε δεξιότητα ἅμα καὶ νημοσύνην, τὸ λεπτὸν καὶ ἐλαφρῶς κυρτούμενον ἀνάστημα αὐτοῦ ἐκ συνηθείας μᾶλλον ἢ ἐκ τῆς ἡλικίας, διότι κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἦτο τεσσαράκοντα πέντε ἐτῶν, ἐθήλουν εὔκολον καὶ συνδιαλλακτικὸν χαρακτῆρα.

Ἡ παρουσία ὅμως τοῦ εἰρηνικοῦ ἐκείνου ἀνδρὸς ὅστις ἐφαίνετο οἱονεὶ ἐπιβλέπων τὸν δαί-

μονα τοῦ πολέμου, δὲν ἐνεψύχωσε τὴν βασίλισσαν, καὶ ἐπειδὴ πλέουσα πρὸς τὴν ἀποβάθραν ἡ λέμβος ἀπεκρύβη ὄπισθεν τῆς γωνίας πύργου διέταξε τὴν Μαρίαν Σεϋτὼν νὰ καταβῇ, ἵνα μάθῃ, ἂν ἦτο δυνατὸν, διὰ ποίαν αἰτίαν ἤρχετο εἰς Λόχλεβεν ὁ λόρδος Λινσδάϋ, γινώσκουσα ὅτι ἕνεκα τοῦ ἰσχυροῦ χαρακτῆρος δι' οὗ ἦτο πεπροικισμένη, δὲν εἶχεν ἀνάγκην νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν ταύτην εἰμὴ ὀλίγα λεπτὰ πρότερον διὰ νὰ δώσῃ εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῆς, οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦτο, τὴν γαλήνην ἐκείνην καὶ μεγαλοπρέπειαν, ὧν ἀείποτε ἐδοκίμασε τὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς.

Μείνασα μόνη, ἡ Μαρία ἠτένισεν αὖθις τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οἰκίσκον τοῦ Κινρὸς, ἀλλὰ ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀποστάσεως οὐδὲν διέκρινε· ἄλλως δὲ τὰ παραθυρόφυλλα αὐτοῦ ἦσαν κεκλεισμένα δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, καὶ ἐφαίνοντο ὅτι ἠνοίγοντο μόνον τὸ ἑσπέρας, ὅμοια πρὸς τὰ νέφη, ἅτινα καλύπτοντα τὸν οὐρανὸν μίαν ὅλην πρωΐαν, διασκεδάζονται τέλος ὅπως δείξωσι τῷ ναυαγοῦντι ναύτῃ ἕνα μόνον ἀστέρα. Οὐχ ἧττον ὅμως ἐξηκολούθει ἰσταμένη οὕτως ἀκίνητος πρὸ τοῦ παραθύρου καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σημείου ἀτενίζουσα, ὅτε ἐξήχθη τῆς ἀφώνου ταύτης προσοχῆς ὑπὸ τῶν βημάτων τῆς Μαρίας Σεϋτών.

— Λοιπὸν, Μαρία; ἠρώτησε στραφεῖσα ἡ βασίλισσα.

— Ἡ μεγαλειότης σας δὲν ἠπατήθη ἧττον ἀληθῶς ὁ σὶρ Ροβέρτος καὶ ὁ λόρδος Λινσδάϋ· ἀλλ' ἀπὸ τῆς χθὲς, ἦλθε μετὰ τοῦ σὶρ Οὐίλλιαμ Δουγλᾶς, τρίτος πρεσβευτὴς, οὗ τὸ ὄνομα, πολὺ τὸ φοβοῦμαι θὰ ἦναι ἔτι μισητότερον εἰς τὴν μεγαλειότητά σας τῶν δύο ὀνομάτων τὰ ὁποῖα εἶπα.

— Ἀπατᾶσαι, Μαρία, ἀπήντησεν ἡ βασίλισσα, οὔτε τοῦ Μελβὶλ οὔτε τοῦ Λινσδάϋ τὸ ὄνομα μοὶ εἶναι μισητόν· τὸ τοῦ Μελβὶλ ἐξ ἐναντίας, εἶναι εἰς τὰς περιστάσεις καθ' ἃς εὑρίσκομαι ἓν τῶν εὐαρεστοτέρων εἰς τὰς ἀκοάς μου· ὅσον διὰ τὸ τοῦ λόρδου Λινσδάϋ, δὲν μοὶ εἶναι παντελῶς εὐάρεστον ἀναμφιβόλως, ἀλλ' οὐχ ἧττον εἶναι ἔντιμον ὄνομα, φερόμενον πάντοτε ὑπ' ἀνθρώπων ἀποτόμων καὶ ἀγρίων, εἶναι ἀληθὲς, ἀλλ' ὄχι προδοτῶν. Εἰπέ μοι λοιπὸν ποῖον εἶναι τὸ ὄνομα τοῦτο, Μαρία, διότι, τὸ βλέπεις, εἶμαι ἀτάραχος καὶ προητοιμασμένη.

— Οἴμοι! ἀνασσα, ἐπανέλαβεν ἡ Μαρία, ὅσον ἀτάραχος καὶ προητοιμασμένη ἂν ἦσθε, ἀνακαλέσατε εἰσέτι ὅλας τὰς δυνάμεις σας, οὐ μόνον ὅπως ἀκούσητε προφερόμενον τὸ ὄνομα τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ὑποδεχθῆτε ἐντὸς ὀλίγου τὸν φέροντα αὐτὸ ἄνδρα· διότι τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι τὸ τοῦ λόρδου Ρούθουεν.

Ἡ Μαρία Σεϋτὼν εἶπεν ἀλήθειαν, καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο τρομερὰν ἔσχεν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς βασιλίσσης· διότι ἅμα ἐξέφυγε τῶν χειλέων τῆς νεάνιδος, ἡ Μαρία Στυάρτη ἔβαλε κραυγὴν, καὶ ὠχριῶσα ὡς εἰ ἔμελλε νὰ λειποθυμήσῃ, ἐκρατήθη ἀπὸ τοῦ χείλους τοῦ παραθύρου.

Ἡ Μαρία Σεϋτὼν, περίτρομος ἕνεκα τῆς ἐντυπώσεως ἣν παρήγαγε τὸ ἀπαίσιον ἐκεῖνο ὄνομα, ὥρμησεν ἀμέσως πρὸς τὴν βασίλισσαν ὅπως ὑποστηρίξῃ αὐτὴν· ἀλλ' αὕτη ἐκτείνουσα τὴν μίαν χεῖρα πρὸς αὐτὴν, ἐνῷ ἐστήριζε τὴν ἄλλην ἐπὶ τῆς καρδίας της.

— Δὲν εἶναι τίποτε, εἶπεν, εἰς μίαν στιγμὴν θὰ συνέλθω· ναὶ, Μαρία, ναὶ, τὸ εἶπες, εἶναι ἀπαίσιον ὄνομα καὶ ἀναμεμιγμένον μετὰ τῆς αἱματηροτάτης τῶν ἀναμνήσεών μου. Ὅ,τι ἔρχονται νὰ μοὶ ζητήσουν τοιοῦτοι ἄνδρες θὰ ἦναι πολὺ τρομερόν· ἀλλ' ἀδιάφορον, ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἦμαι ἑτοίμη νὰ δεχθῶ τοὺς πρεσβευτὰς τοῦ ἀδελφοῦ μου, ἀναμφιβόλως ἐν ὀνόματι αὐτοῦ πέμπονται· σὺ, Μαρία, ἐμπόδισε νὰ εἰσέλθουν, διότι ἔχω ἀνάγκην ὀλίγων στιγμῶν διὰ νὰ συνέλθω· μὲ γνωρίζεις· δὲν θ' ἀργήσω.

Εἰποῦσα δὲ ταῦτα ἡ βασίλισσα ἀπεχώρησε στερρῷ τῷ βήματι πρὸς τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνός της. Ἡ Μαρία Σεϋτὼν ἔμεινε μόνη, θαυμάζουσα τὴν ῥώμην ἐκείνην τοῦ χαρακτῆρος, ἣ ις καθίστη τὴν Μαρίαν Στυάρτην, τοσοῦτον ἐντελῶς γυναῖκα ὑπὸ πᾶσαν ἄλλην ἔποψιν, ἄνδρα κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ κινδύνου. Εὐθὺς ἐπορεύθη πρὸς τὴν θύραν ὅπως κλείσῃ αὐτὴν διὰ τοῦ ξυλίνου μοχλοῦ ὃν ἐπέρων μέσῳ δύο σιδηρῶν κρίκων, ἀλλ' ὁ μοχλὸς ἔλειπεν, ὅθεν οὐδὲν ὑπῆρχε μέσον ἵνα κλεισθῇ ἡ θύρα ἔσωθεν. Μετὰ παρέλευσιν μιᾶς στιγμῆς ἤκουσεν ὅτι ἀνέβαινον τὴν κλίμακα, μαντεύουσα δ' ἐκ τοῦ βαρέος καὶ ἠχηροῦ βήματος τοῦ ἐρχομένου ὅτι θὰ ἦτον ὁ λόρδος Λινσδάϋ, περιέστρεψεν ἅπαξ ἔτι κύκλῳ τὸ βλέμμα μήπως ἴδῃ τι δυνάμενον ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν μοχλὸν, καὶ οὐδὲν εὑρίσκουσα πλησίον, ἐπέρασε τὸν βραχίονά της εἰς τοὺς κρίκους, ἀπόφασιν ἔχουσα νὰ συντρίψῃ αὐτὸν μᾶλλον ἢ ν' ἀφήσῃ νὰ εἰσέλθῃ τις παρὰ τῇ δεσποίνῃ αὐτῆς πρὸ τῆς ἁρμοδίας ὥρας.

Τῷ ὄντι, ἅμα οἱ ἀναβαίνοντες ἦλθον πρὸ τῆς θύρας ἐκρούσθη αὕτη σφοδρῶς, καὶ φωνὴ ἀπότομος ἀνέκραξεν·

— Ἔμπρὸς, ἐμπρὸς, ἀνοίξατε, ἀνοίξατε ἀμέσως.

— Καὶ ἐν τίνι δικαιώματι, εἶπεν ἡ Μαρία Σεϋτών, μὲ διατάττουν θρασέως ν' ἀνοίξω τὴν θύραν τῆς βασιλίσσης τῆς Σκωτίας;

— Ἐν τῷ δικαιώματι τοῦ πρέσβεως τοῦ ἀντιβασιλέως ὅστις εἰσέρχεται ἐν ὀνόματι αὐτοῦ παντα χοῦ· εἶμαι ὁ λόρδος Λινσδάϋ, καὶ ἔρχομαι νὰ ὁμιλήσω εἰς τὴν λαίδυ Μαρίαν Στυάρτην.

— Ἐπειδὴ εἶναί τις πρέσβυς, ἀπήντησεν ἡ Μαρία Σεϋτών, δὲν σημαίνει ὅτι δύναται νὰ μὴ προαναγγέλλητε ἐπισκεπτόμενος γυναῖκα καὶ πολὺ περισσότερον βασίλισσαν· καὶ ἂν ὁ πρέσβυς αὐτὸς ἦναι, καθὼς τὸ λέγει, λόρδος Λιν-



Ἐπίασε τὸν βραχίονα της εἰς τοὺς κρίκους ἀπόφασιν ἔχουσα νὰ συντρίψῃ αὐτόν.
Σελ.—415.

σδάϋ, περιμένει, ὡς θὰ ἔκαμνεν ἀντ' αὐτοῦ πᾶς εὐγενὴς Σκῶτος, ἕως οὗ εὐκαιρήσῃ ἡ βασίλισσά του.

— Μὰ τὸν Ἅγιον Ἀνδρέαν! ἀνέκραξεν ὁ λόρδος Λινσδάϋ, ἀνοίξατε, εἰδεμὴ συντρίβω τὴν θύραν.

— Ὄχι, μυλόρδε, μή, σᾶς παρακαλῶ, εἶπεν ἄλλη φωνή, ἦτις, ὡς ἀνεγνώρισεν αὐτὴν ἡ Μαρία Σεϋτών, ἦτο τοῦ Μελβίλ, ἂς περιμείνωμεν κάλλιον μίαν στιγμὴν τὸν λόρδον Ρούθουεν, ὅστις ἀκόμη δὲν εἶναι ἕτοιμος.

— Μὰ τὴν ψυχήν μου, ἀνεφώνησεν ὁ Λινσδάϋ σείων τὴν θύραν, οὔτε λεπτὸν δὲν περιμένω. Εἶτα βλέπων ὅτι ἀνθίστατο. Τί μ' ἔλεγες λοιπόν, ἀχρεῖε, ἐξηκολούθησεν ὁ Λινσδάϋ ἀπευθυνόμενος τῷ ἐπιστάτῃ, ὅτι ἀφῃρέθη ὁ μοχλός;

— Εἶναι ἀληθὲς, ἀπήντησεν οὗτος.

— Τότε λοιπὸν μὲ τί κρατεῖ τὴν θύραν αὐτὴ ἡ κυράτσα;

— Μὲ τὸν βραχίονά μου, μυλόρδε, τὸν ὁποῖον ἐπέρασα εἰς τοὺς κρίκους, ὡς ἔπραξε διὰ τὸν βασιλέα Ἰάκωβον Α', μία Δουγλᾶς, ὅταν οἱ Δουγλᾶς εἶχον μαῦρα μαλλιὰ καὶ ὄχι κόκκινα, ἦσαν δὲ πιστοὶ καὶ ὄχι προδόται.

— Ἀφοῦ ἠξεύρεις τόσον καλὰ τὴν ἱστορίαν σου, πρέπει νὰ ἐνθυμῆσαι ὅτι ὁ ἀδύνατος αὐτὸς φραγμὸς δὲν ἐμπόδισε διόλου τὸν Γραχὰμ, ὅτι ὁ βραχίων τῆς Αἰκατερίνης Δουγλᾶς ἔσπασεν ὡς λεπτὴ ῥάβδος, καὶ ὁ Ἰάκωβος Α' ἐφονεύθη ὡς σκύλος.

— Ἀλλ' ὑμεῖς, μυλόρδε, ἀπήντησεν ἡ θαρσαλέα νεᾶνις, θὰ ἠξεύρετε ἐπίσης τὸ τραγοῦδι ὁποῦ τραγουδοῦν ἀκόμη εἰς τὰς ἡμέρας μας·

Τοῦ σὶρ Ροβέρτου τοῦ Γραχὰμ
ἂς ποῦμ' ἀνάθεμά του
ποῦ σκότωσε τὸ βασιλιᾶ
κ' εὐγῆκε τ' ὄνομά του.

— Μαρία, ἀνεφώνησεν ἡ βασίλισσα, ἦτις ἤκουσε τὴν ἔριδα ταύτην ἀπὸ τοῦ κοιτῶνός της, Μαρία, σὲ διατάττω ν' ἀνοίξῃς τὴν θύραν εἰς τὴν στιγμὴν, ἀκούεις;

Ἡ Μαρία ὑπήκουσε, καὶ ὁ λόρδος Λινσδάϋ εἰσῆλθεν, ἀκολουθούμενος παρὰ τοῦ Μελβίλ, ὅστις ἐβάδιζεν ὄπισθέν του, κύπτων τὴν κεφαλὴν καὶ βραδεῖ τῷ βήματι. Ἐλθὼν δὲ εἰς τὸ μέσον τοῦ δευτέρου θαλάμου, ὁ λόρδος Λινσδάϋ ἔστη, καὶ περιβλέψας·

— Λοιπὸν, ποῦ εἶναι; ἠρώτησε, δὲν μᾶς ἔκαμε νὰ περιμένωμεν ἀρκετὴν ὥραν ἔξω, καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ τὴν περιμένωμεν καὶ μέσα; ἢ φαντάζεται ὅτι μεθ' ὅλους τοὺς τοίχους αὐτοὺς καὶ τὰς κιγκλίδας εἶναι πάντοτε βασίλισσα;

— Ὑπομονὴ, μυλόρδε, ἐψιθύρισεν ὁ σὶρ Ροβέρτος· βλέπετε ὅτι ὁ λόρδος Ρούθουεν δὲν ἦλθεν ἀκόμη, καὶ ἐπειδὴ τίποτε χωρὶς αὐτὸν δὲν ἠμποροῦμεν νὰ κάμωμεν, ἂς τὸν περιμείνωμεν.

— Ἂς περιμένῃ ὅστις θέλει, ἀπήντησεν ὁ Λινσδάϋ φρυάττων ἐξ ὀργῆς, ἐγὼ ὅμως ὄχι, καὶ ὅπου καὶ ἂν ἦναι θὰ τὴν εὕρω.

Πρὸς ταῖς λέξεσι ταύταις, προέβη ὀλίγα βήματα πρὸς τὸν κοιτῶνα τῆς Μαρίας Στυάρτης, ἀλλὰ ταὐτοχρόνως ἡ βασίλισσα ἀνέῳξε τὴν θύραν, μὴ δεικνύουσα ὅτι ἐταράχθη οὔτε ἐκ τῆς ἐπισκέψεως, οὔτε ἐκ τῆς θρασύτητος τοῦ ἐπισκεπτομένου, καὶ οὕτω περικαλλὴς, οὕτω πλήρης μεγαλείου, ὥστε ἕκαστος, μέχρις αὐτοῦ τοῦ Λινσδάϋ, ἔμεινε σιωπηλὸς πρὸ τῆς θέας αὐτῆς, καὶ οἱονεὶ ὑπείκων εἰς ἀνωτέραν δύναμιν, ὑπέκλινεν ἐνώπιον αὐτῆς εὐσεβάστως.

— Φοβοῦμαι μὴ σᾶς ἔκαμα νὰ περιμένετε, μυλόρδε, εἶπεν ἡ βασίλισσα, ἀπαντῶσα εἰς τὸν χαιρετισμὸν τῶν πρεσβευτῶν δι' ἐλαφρᾶς μόνον κλίσεως τῆς κεφαλῆς· ἀλλ' ἡ γυνὴ δὲν εὐχαριστεῖται νὰ ὑποδέχηται, καὶ ἐχθροὺς ἔτι, πρὶν ἢ διέλθῃ ὀλίγα λεπτὰ καλλωπιζομένη. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι οἱ ἄνδρες ὀλιγώτερον προσέχουν εἰς τὴν ἐθιμοτυπίαν ταύτην, προσέθηκεν ἀτενίζουσα ἐμφαντικὸν βλέμμα ἐπὶ τῆς ἐσκωριασμένης πανοπλίας καὶ τοῦ ῥυπαροῦ καὶ τετρυπημένου ἐνδύματος τοῦ λόρδου Λινδσάϋ.

— Καλημέρα, Μελβίλ, ἐπανέλαβε, μὴ προσέχουσα εἰς τὰς ὀλίγας αἰτιολογίας ἃς ἐψέλλιζεν ὁ Λινδσάϋ· καλῶς ὡρίσατε εἰς τὴν φυλακήν μου, ὡς ἄλλοτε εἰς τὰ ἀνάκτορά μου, διότι σᾶς νομίζω ἐπίσης πιστοὺς εἰς ἀμφότερα. Εἶτα στρεφομένη πρὸς τὸν Λινδσάϋ, ὅστις ἔβλεπε τὴν θύραν ἀνυπομόνως ἵνα ἴδῃ ἐρχόμενον τὸν Ρούθουεν· ἔχετε ἐκεῖ μυλόρδε, εἶπε δακτυλοδεικτοῦσα τὴν ῥομφαίαν ἣν ἔφερεν ἐπ' ὤμων, σύντροφον πιστὸν μολονότι ὀλίγον βαρύν· μήπως ἐνομίζατε ἐρχόμενος ἐδῶ ὅτι θὰ εὕρητε ἐχθροὺς νὰ τὸ μεταχειρισθῆτε κατ' αὐτῶν; Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, εἶναι ἀλλόκοτος στολισμὸς, προκειμένου νὰ παρουσιασθῇ τις ἐνώπιον γυναικός. Ἀδιάφορον ὅμως, μυλόρδε, εἶμαι τόσῳ Στυάρτη ὥστε δὲν φοβοῦμαι τὴν θέαν ξίφους, ἔστω καὶ γυμνοῦ, σᾶς προειδοποιῶ.

— Δὲν εἶναι διόλου ἀνάρμοστος ἐδῶ μεγαλειοτάτη ἀπεκρίνατο ὁ Λινδσάϋ περῶν αὐτὸ ἔμπροσθέν του καὶ ἐρείδων τὸν ἀγκῶνα ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τῆς λαβῆς του, διότι εἶναι παλαιὸς γνώριμος τῆς οἰκογενείας σας.

— Οἱ πρόγονοί σας, μυλόρδε, ἦσαν τόσον ἀνδρεῖοι καὶ ἔντιμοι, ὥστε δὲν διαμφισβητῶ ὅ,τι μοὶ λέγετε· Ἄλλως δὲ, μία τόσῳ καλὴ λεπὶς θ' ἀπέδωκεν αὐτοῖς καλὰς ἐκδουλεύσεις.

— Ναὶ, μεγαλειοτάτη, καὶ βεβαίως τοῖς ἀπέδωκεν, ἀλλ' ἐξ ἐκείνων τῶν ἐκδουλεύσεων τὰς ὁποίας οἱ βασιλεῖς δὲν συγχωροῦσιν. Ὁ παραγγείλας τὴν κατασκευὴν αὐτοῦ ἦτον Ἀρχιβάλδος ὁ Κουδονοχρεμαστὴς, καὶ ἦτον ὡπλισμένος δι' αὐτοῦ καθ' ἣν ἡμέραν, δικαιολογῶν τὸ ὄνομά του, συνέλαβεν ἐντὸς αὐτῆς τῆς σκηνῆς τοῦ βασιλέως Ἰακώβου Γ', τοῦ πάππου σας, τοὺς ἀναξίους αὐτοῦ εὐνοουμένους, Κόχραν, Χοὺμμελ, Λεονάρδον καὶ Τορπιχὲν, τοὺς ὁποίους ἐκρέμασεν εἰς τὴν γέφυραν τοῦ Λάουδερ μὲ τοὺς χαλινοὺς τῶν ἵππων τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ· δι' αὐτοῦ προσέτι τοῦ ξίφους ἐφόνευσε δι' ἑνὸς μόνου τραύματος, ἐντὸς περιφράκτου σταδίου, τὸν Σπὲνς, δὲ Κιλσπινδῆ, ὅστις ὕβρισεν αὐτὸν ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ βασιλέως Ἰακώβου τοῦ Δ' ἐλπίζων ἐπὶ τὴν προστασίαν τοῦ κυρίου αὐτοῦ, ἥτις ὅμως δὲν προεφύλαξεν αὐτὸν κάλλιον τῆς ἀσπίδος του ἣν ἐδιχοτόμησε. Ἀποθανόντος τοῦ κυρίου του δύο ἔτη μετὰ τὴν ἧτταν τοῦ Φλόδδεν, εἰς ἣς τὸ πεδίον τῆς μάχης ἀφῆκε τοὺς δύο υἱούς του καὶ διακοσίους πολεμιστὰς ὀνομαζομένους Δουγλὰς, περιῆλθεν εἰς χεῖρας τοῦ κόμητος Ἄγκου, ὅστις ἔσυρεν αὐτὸ ἐκ τῆς θήκης ὅτε ἐδίωξε τοὺς Ἀμιλτῶνας ἐξ Ἐδιμβούργου, καὶ τοῦτο τόσῳ ταχέως καὶ ἐντελῶς, ὥστε ἡ ὑπόθεσις ἐκείνη ἐπωνομάσθη Σ ά ρ ω μ α τ ῶ ν Ὀ ρ ό μ ω ν. Τέλος ὁ πατήρ σας Ἰάκωβος Ε' εἶδεν αὐτὸ λάμπον εἰς τὴν μάχην τῆς γεφύρας τοῦ Τουήδου, ὅτε ὁ Βουκλὲ, ὑπὸ πούτου ἐξεγερθεὶς ἠθέλησε ν' ἀποσπάσῃ αὐτὸν τῆς κηδεμονίας τῶν Δουγλᾶς, ὀγδοήκοντα δὲ πολεμισταὶ ἐκ τοῦ οἴκου Σκὸτ ἔμειναν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης.

— Ἀλλὰ, εἶπεν ἡ Βασίλισσα, πῶς αὐτὸ τὸ ὅπλον, μετὰ τοιαῦτα κατορθώματα, δὲν ἔμεινεν ὡς τρόπαιον εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν Δουγλᾶς; Ἀναμφιβόλως μεγάλη τις αἰτία θὰ παρεκίνησε τὸν κόμητα Ἄγκον νὰ στερηθῇ πρὸς χάριν σας τοῦ νέου τούτου Καλιβούρνου (4).

— Ναὶ, ἀναμφιβόλως, μεγαλειοτάτη, μεγάλη αἰτία, ἀπήντησεν ὁ Λινσδάϋ, μεθ' ὅλα τὰ πρὸς αὐτὸν ἱκετευτικὰ νεύματα τοῦ Μελβίλ, αὐτὴ μάλιστα ὑπερέχει τῶν ἄλλων καθότι ἐγγὺς ἡμῶν οὖσα δύναται νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν μνήμην σας. Πρὸ δέκα ἡμερῶν, εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης τοῦ Κάρβερυ-Χὶλ, μεγαλειοτάτη, ὅτε ὁ ἄτιμος Βόθουελ εἶχε τὴν θρασύτητα νὰ δημοσιεύσῃ προκήρυξιν δι' ἧς προεκάλει εἰς μονομαχίαν οἱονδήποτε τολμῶντα νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι δὲν ἦτον ἀθῶος ἀπὸ τοῦ φόνου τοῦ συζύγου σας βασιλέως· τῷ ἐμήνυσα τότε, ἐγὼ τρίτος, ὅτι ἦτο δολοφόνος. Καὶ ἐπειδὴ ἠρνεῖτο νὰ μονομαχήσῃ μετὰ τῶν δύο ἄλλων προφασιζόμενος ὅτι δὲν ἦσαν μόνον βαρῶνοι, παρουσιάσθην ἐγὼ ὅστις εἶμαι κόμης καὶ λόρδος. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ὁ εὐγενὴς κόμης Μόρτων μοὶ ἐχάρισεν αὐτὸ τὸ καλὸν ξίφος διὰ νὰ μονομαχήσω μετ' αὐτοῦ μέχρις ἐσχάτων. Εἰς τρόπον ὥστε ἂν ἦτο κατά τι ἀλαζονικώτερος ἢ κατά τι ὀλιγώτερον ἄνανδρος, οἱ σκῦλοι καὶ οἱ γῦπες θὰ ἔτρωγον αὐτὴν τὴν ὥραν τὰ τεμάχια τὰ ὁποῖα διὰ τῆς καλῆς αὐτῆς λεπίδος θὰ ἔκοπτα ἀπὸ τοῦ σκελετοῦ τοῦ προδότου ἐκείνου.

Πρὸς τοὺς λόγους τούτους, ἡ Μαρία Σεϋτὼν καὶ ὁ Ροβέρτος Μελβὶλ ἠτένισαν ἀλλήλους περίφοβοι, διότι τὰ συμβάντα ἅπερ ἀνεκάλουν ἦσαν τόσῳ πρόσφατα, ὥστε ἔζων εἰσέτι, ὡς εἰπεῖν, ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς βασιλίσσης· ἀλλ' ἐκείνη μετ' ἀπιστεύτου ἀπαθείας καὶ τὸ μειδίαμα τῆς περιφρονήσεως ἔχουσα ἐπὶ τῶν χειλέων.

— Εἶναι εὔκολον, εἶπε, μυλόρδε, νὰ νικήσῃ τις ἐχθρὸν μὴ παρουσιαζόμενον εἰς τὴν μάχην. ἀλλ' ὅμως, πιστεύσατέ με, ἂν ἡ Μαρία ἐκληρονόμει τὴν βομφαίαν τῶν Στυαρτῶν, ὡς ἐκληρονόμησε τὸ σκῆπτρον αὐτῶν, τὸ ξίφος σας ὅσῳ μακρὸν καὶ ἂν ἦναι, ἴσως θὰ σᾶς ἐφαίνετο λίαν βραχύ. Ἐπειδὴ ὅμως πρὸς τὸ παρὸν δὲν ἔχετε νὰ μᾶς διηγηθῆτε, μυλόρδε, εἰμὴ μόνον ὅ,τι ἐσκοπεύατε νὰ πράξητε καὶ ὄχι ὅ,τι ἐπράξατε, εὐαρεστήθητε νὰ σᾶς ἐπαναφέρω εἰς τι πραγματικώτερον, διότι δὲν συμπεραίνω ὅτι ἐλάβατε τὸν κόπον νὰ ἔλθητε ἐδῶ ἁπλῶς καὶ καθαρῶς μόνον διὰ νὰ προσθέσητε ἓν κεφάλαιον εἰς τὴν μικρὰν πραγματείαν περὶ ἱσπανικῶν καυχήσεων τοῦ Κ. Βραντώμ.

— Ἔχετε δίκαιον, μεγαλειοτάτη, ἀπεκρίνατο ὁ Λινσδάϋ ἐρυθριῶν ἐξ ὀργῆς, καὶ θὰ ἐγνωρίζετε ἤδη τὸ αἴτιον τῆς ἀποστολῆς μας, ἂν ὁ λόρδος Ρούθουεν δὲν ἠργοπόρει τόσῳ γελοίως. Ἀλλὰ, προσέθηκε, λάβετε ὑπομονὴν, τὸ πρᾶγμα δὲν θὰ μακρύνῃ πολὺ, διότι ἰδοὺ τον.

Τῷ ὄντι, κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἠκούσθησαν βήματα ἀναβαίνοντα τὴν κλίμακα καὶ πλησιάζοντα εἰς τὸν θάλαμον, πρὸς δὲ τὸν κρότον αὐτῶν, ἡ βασίλισσα, ἥτις μετὰ τοσαύτης εὐσταθείας ὑπέμεινε τὰς ὕβρεις τοῦ Λινσδάϋ, ὠχρίασε τοσοῦτον ὀφθαλμοφανῶς, ὥστε ὁ Μελβὶλ,

ὅστις ἔβλεπεν αὐτὴν ἀδιαλείπτως, ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὸ θρονίον ὡσεὶ θέλων νὰ τὸ σπρώξῃ πρὸς αὐτήν· ἀλλ' ἡ βασίλισσα ἔνευσεν ὅτι δὲν ἦτον ἀνάγκη, καὶ ἠτένισε μετὰ πλαστῆς ἀταραξίας τὸ βλέμμα ἐπὶ τῆς θύρας. Ὁ λόρδος Ρούθουεν ἐπεράνη· πρώτην φορὰν ἔβλεπε τὸν υἱόν, ἀφ' ὅτου ὁ Ρίτσιος ἐδολοφονήθη παρὰ τοῦ πατρός.

Ὁ λόρδος Ρούθουεν ἦτο πολεμιστὴς ἅμα καὶ πολιτικός· κατ' ἐκείνην δὲ τὴν ὥραν ἡ στολή του μετεῖχεν ἀμφοτέρων τῶν ἐπαγγελμάτων τούτων· ἔφερεν ἔνδυμα ἐκ βουβαλῆς κεντητῆς, ἱκανῶς κομψόν, ὅπως φέρηται ἀτημελῶς ἐν αὐλῇ βασιλικῇ, καὶ ἐφ' οὗ ἐν ἀνάγκῃ προσηρμόζετο διὰ πορπῶν θώραξ μετασχηματίζων αὐτὸ εἰς πολεμικὴν στολήν· ὡς ὁ πατήρ του ἦτον ὠχρός· ὡς ὁ πατήρ του, ὤφειλε ν' ἀποθάνῃ νέος, ἔτι δὲ πλέον ἢ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἔφερεν ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας τὴν κατήφειαν ἐκείνην ἥτις ἦτο κακὸς οἰωνός, καὶ ἐξ ἧς οἱ μάντεις ἀναγνωρίζουσιν ἐκείνους οἵτινες πέπρωται ν' ἀποθάνωσιν ἐκ βιαίου θανάτου.

Ὁ λόρδος Ρούθουεν συνήνου ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐξευγενισμένην ἀξιοπρέπειαν αὐλικοῦ καὶ τὸν ἄκαμπτον χαρακτῆρα ὑπουργοῦ· ὅθεν καίπερ ἀπόφασιν ἔχων νὰ λάβῃ παρὰ τῆς Μαρίας Στυάρτης κοὶ δι' αὐτῆς ἔτι τῆς βίας, ὅτι ἦρχετο νὰ ζητήσῃ ἐν ὀνόματι τοῦ ἀντιβασιλέως, οὐχ ἧττον εἰσερχόμενος ἀπηύθυνεν αὐτῇ χαιρετισμὸν ψυχρὸν μὲν ἀλλὰ σέβας ἐμφαίνοντα πρὸς ὃν ἡ βασίλισσα ἀπήντησε δι' ὑποκλίσεως· εἶτα, ὁ ἐπιστάτης ἐπλησίασε πρὸ τὸ κενὸν θρονίον βαρεῖαν τράπεζαν ἐφ' ἧς προπαρεσκευάσθησαν πάντα τὰ χρειώδη πρὸς γραφήν, καὶ εἰς ἓν σημεῖον τῶν δύο λόρδων, ἐξῆλθε καταλείπων τὴν βασίλισσαν καὶ τὴν σύντροφον αὐτῆς μόνας μετὰ τῶν τριῶν πρεσβευτῶν.

Τότε ἡ βασίλισσα, κρίνουσα ὅτι ἡ τράπεζα ἐκείνη καὶ τὸ θρονίον ὁι' αὐτὴν ἡτοιμάσθησαν ἐκάθησε, καὶ μετὰ βραχεῖαν σιωπὴν, διακόπτουσα ἡ ἰδία τὴν σιγὴν ἐκείνην τὴν ἀπαισιωτέραν παντὸς λόγου.

— Μυλόρδοι, εἶπε, βλέπετε ὅτι σᾶς περιμένω· τὸ μήνυμα λοιπὸν τὸ ὁποῖον ἔχετε νὰ μοὶ διακοινώσητε εἶναι τόσῳ τρομερὸν, ὥστε δύο πολεμισταὶ περίφημοι οἷοι οἱ λόρδοι Λινσδάϋ καὶ Ρούθουεν, διστάζουσι, καθ' ἣν στιγμὴν πρέπει νὰ μοὶ τὸ διακοινώσωσιν;

— Μεγαλειοτάτη, ἀπήντησεν ὁ Ρούθουεν, δὲν εἶμαι, ὡς ἠξεύρετε, ἐξ οἰκογενείας διστάζούσης νὰ πράξῃ τὸ καθῆκόν της, ὅσῳ ἐπίπονον καὶ ἂν ἦναι· ἄλλως δὲ ἐλπίζομεν ὅτι ἡ φυλάκισίς σας προπαρεσκεύασεν ὑμᾶς ἵν' ἀκούσητε ὅ,τι ἔχομεν νὰ σᾶς εἴπωμεν ἐκ μέρους τοῦ μυστικοῦ συμβουλίου.

— Τοῦ μυστικοῦ συμβουλίου! εἶπεν ἡ βασίλισσα· καὶ ἐν τίνι δικαιώματι παρ' ἐμοῦ συστὰν ἐνεργεῖ ἄνευ ἐμοῦ; Ἀδιάφορον, περιμένω τὴν ἀποστολήν σας· προϋποθέτω ὅτι εἶναι ἀναφορὰ ἐπικαλουμένη τὸ ἔλεός μου ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων οἵτινες ἐτόλμησαν νὰ ἐγγίσωσιν ἐξουσίαν ἣν εἶχον παρὰ μόνου τοῦ Θεοῦ.

— Μεγαλειοτάτη, ἀπήντησεν ὁ Ρούθουεν, ὅστις ἐφαίνετο ἐπιτεταμμένος τὸ ἐπίμοχθον ἔργον τοῦ ῥήτορος, ἐνῷ ὁ Λινσδάϋ, ἄφωνος καὶ ἀνυπομονῶν, ἔσφιγγε τὴν λαβὴν τοῦ μακροῦ ξίφους του, λυποῦμαι διότι θὰ σᾶς ἐξαγάγω καὶ πάλιν τῆς πλάνης ὡς πρὸς τοῦτο· δὲν ἔρχομαι παντελῶς νὰ ἐπικαλεσθῶ τὸ ἔλεός σας, ἀλλὰ τούναντίον νὰ σᾶς προσφέρω τὴν συγχώρησιν τοῦ μυστικοῦ συμβουλίου.

— Εἰς ἐμὲ, μυλόρδε, εἰς ἐμέ! ἀνέκραξεν ἡ Μαρία· ὑπήκοοι προσφέρουσι συγχώρησιν εἰς τὴν βασίλισσαν αὐτῶν! Ὦ! τὸ πρᾶγμα εἶναι τόσῳ νέον καὶ τόσῳ θαυμαστὸν, ὥστε ἡ ἔκπληξίς μου ὑπερβαίνει τὴν ἀγανάκτησίν μου, καὶ θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ ἐξακολουθήσητε, ἀντὶ νὰ σταθῆτε ἕως ἐδῶ, ὡς ὤφειλον ἴσως νὰ πράξω.

— Καὶ θέλω ὑπακούσει ὑμῖν τοσούτῳ προθυμότερον, μεγαλειοτάτη, ἐξηκολούθησε μὴ ταραχθεὶς ὁ Ρούθουεν, καθόσον ἡ συγχώρησις χορηγεῖται ὑπό τινας ὅρους περιεχομένους ἐντὸς τῶν ἐγγράφων τούτων ἅτινα εἶναι προωρισμένα εἰς ἀποκατάστασιν τῆς ἡσυχίας ἐν τῷ Κράτει, ἡσυχίας τόσῳ σκληρῶς διαταραχθείσης ὑπὸ τῶν σφαλμάτων ἅτινα ἔρχονται νὰ ἐπανορθώσωσι.

— Καὶ μοὶ συγχωρεῖται, μυλόρδε, ν' ἀναγνώσω τὰ ἔγγραφα ταῦτα, ἢ ὀφείλω, παρασυρομένη ὑπὸ τῆς ἐμπιστοσύνης μου εἰς τοὺς παρουσιάζοντας αὐτὰ, νὰ ὑπογράψω αὐτὰ τυφλοῖς ὄμμασιν;

— Ὄχι, μεγαλειοτάτη, ἀπήντησεν ὁ Ρούθουεν· τὸ μυστικὸν συμβούλιον ἐπιθυμεῖ ἐξ ἐναντίας νὰ λάβητε γνῶσιν αὐτῶν, διότι ἀπαραβιάστως ὀφείλετε νὰ ὑπογράψητε αὐτά.

— Ἀναγνώσατέ μοι λοιπὸν αὐτὰ τὰ πρακτικὰ, μυλόρδε, διότι ἡ ἀνάγνωσις αὕτη εἶναι, νομίζω, ἐντὸς τῶν παραδόξων καθηκόντων τὰ ὁποῖα ἀνελάβετε.

« Κληθεῖσαι ἐκ νεαρωτάτης ἡλικίας εἰς τὴν κυβέρνησιν τοῦ βασιλείου καὶ εἰς τὸ στέμμα τῆς

Σκωτίας, κατεβάλομεν πᾶσαν φροντίδα εἰς τὰ τῆς διοικήσεως· ἀλλὰ τοσούτους πόνους καὶ μόχθους ὑπέστην ὥστε δὲν αἰσθάνομαι πλέον ἱκανῶς ἐλεύθερον τὸν νοῦν καὶ μεγάλας τὰς δυνάμεις ὅπως φέρω τὸ φορτίον τῶν ὑποθέσεων τοῦ Κράτους· κατὰ συνέπειαν, καὶ ἐπειδὴ ἡ θεία χάρις ηὐδόκησε νὰ χαρίσῃ ἡμῖν υἱόν, ὃν ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἴδωμεν φέροντα ἐνῷ ζῶμεν τὸ στέμμα ὅπερ ἀνήκει αὐτῷ δικαιώματι γεννήσεως, ἀπεφασίσαμεν νὰ παραιτηθῶμεν καὶ παραιτούμεθα χάριν αὐτοῦ διὰ τοῦ παρόντος ἐγγράφου, ἀπαραβιάστως καὶ ἐκουσίως, πάντων τῶν δικαιωμάτων ἡμῶν ἐπὶ τοῦ στέμματος καὶ τῆς κυβερνήσεως τῆς Σκωτίας, θέλουσα ν' ἀναβῇ ἀμέσως τὸν θρόνον, ὡς εἰ ἐκαλεῖτο εἰς αὐτὸν διὰ τοῦ φυσικοῦ ἡμῶν θανάτου καὶ οὐχὶ ἕνεκα τῆς ἰδίας ἡμῶν θελήσεως· ὅπως δ' ἡ παροῦσα ἡμῶν παραίτησις ἔχῃ ἐντελέστερον καὶ ἐπισημότερον ἀποτέλεσμα, καὶ οὐδεὶς δύνηται νὰ προφασίζηται ἄγνοιαν, δίδομεν πληρεξουσιότητα τοῖς ἡμετέροις πιστοῖς ἐξαδέλφοις, τοῖς λόρδοις Λινσδάϋ Δὲ Βὺρ καὶ Οὐίλλιαμ Ρούθουεν, νὰ ἐμφανισθῶσιν ἐν ὀνόματι ἡμῶν ἐνώπιον τῶν εὐγενῶν, τοῦ κλήρου καὶ τῶν ἀστῶν τῆς Σκωτίας, ὧν θέλουσι συγκαλέσει συνέλευσιν ἐν Στίρλιγγ, καὶ ἐκ μέρους ἡμῶν νὰ δοθῇ παραίτησις δημοσίᾳ καὶ πανδήμως πάντων τῶν ἡμετέρων δικαιωμάτων ἐπὶ τοῦ στέμματος καὶ τῆς κυβερνήσεως τῆς Σκωτίας.

» Ὑπεγράφη ἀπαραβιάστως, καὶ ὡς ἔνδειξις μιᾶς τῶν ὑστάτων ἡμῶν βασιλικῶν θελήσεων, ἐν τῷ ἡμετέρῳ πύργῳ τοῦ Λόχλεβεν, τῇ Ἰουνίου 1567.»

Ἡ ἡμερομηνία ἦτον ἄγραφος.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ταύτην ἐπεκράτησε στιγμιαία σιωπή, εἶτα·—Ἠκούσατε μεγαλειοτάτη; ἠρώτησεν ὁ Ῥούθουεν.

— Ναί, ἀπεκρίνατο ἡ Μαρία Στυάρτη, ναί, ἤκουσα στασιαστικοὺς λόγους οὓς δὲν ἐνόησα, καὶ ἐσκέφθην ὅτι τὰ ὦτά μου, ἅτινα δοκιμάζουσι νὰ ἐθίσωσιν ἀπό τινος εἰς παράδοξον γλῶσσαν μὲ ἠπάτων εἰσέτι, καὶ τοῦτο ἐσκέφθην χάριν τῆς τιμῆς σας, μυλόρδε Οὐίλλιαμ Ρούθουεν καὶ μυλόρδε Λινσδάϋ Δὲ Βὺρ.

— Μεγαλειοτάτη, ἀπήντησεν ὁ Λινσδάϋ ἀγανακτῶν διότι ἐτήρησεν ἐπὶ τοσαύτην ὥραν σιωπήν, ἡ τιμὴ ἡμῶν οὐδεμίαν ἔχει ἀνάγκην γυναικὸς ἥτις τοσούτῳ κακῶς ἐφύλαξε τὴν ἰδικήν της.

— Μυλόρδε! εἶπεν ὁ Μελβίλ, τολμῶν νὰ βίψῃ μίαν ὑπὲρ τῆς βασιλίσσης λέξιν.

— Ἄφετέ τον, ἂς λέγῃ Ροβέρτε, ἀπήντησεν ἡ βασίλισσα· ἔχομεν ἐν τῇ συνειδήσει ἡμῶν θώρακα ἰσχυρὸν ὅσον ὁ θώραξ δι' οὗ τοσούτῳ φρονίμως ἐθωρακίσθη ὁ μυλόρδος Λινσδάϋ, μολονότι πρὸς αἶσχος τῆς δικαιοσύνης δὲν ἔχομεν πλέον ῥομφαίαν. Ἐξακολουθεῖτε, μυλόρδε, ἐπανέλαβεν ἡ βασίλισσα στρεφομένη πρὸς τὸν λόρδον Ρούθουεν· αὐτὰ εἶναι πάντα ὅσα ζητοῦσι παρ' ἐμοῦ οἱ ὑπήκοοί μου; Μίαν ἡμερομηνίαν καὶ μίαν ὑπογραφήν, ἆ! εἶναι πολὺ μικρὰ πράγματα ἀναμφιβόλως· καὶ τὸ δεύτερον αὐτὸ χαρτίον, τὸ ὁποῖον ἐφυλάξατε διὰ νὰ προβῆτε βαθμολογικῶς, περιέχει πιθανῶς ἔτι δυσκολωτέραν αἴτησιν ταύτης δι' ἧς ζητεῖτε νὰ παραχωρηθῇ εἰς παιδίον ἑνὸς μόλις ἔτους στέμμα ὅπερ μοὶ ἀνήκει δικαιωματικῶς καὶ νὰ ἔγκαταλείψω τὸ σκῆπτρον διὰ νὰ λάβω ἠλακάτην.

— Αὐτὸ τὸ ἄλλο χαρτίον, ἀπήντησεν ὁ Ρούθουεν μὴ ἀποδειλιάσας ἐκ τοῦ πικρῶς εἰρωνικοῦ ὕφους τῆς βασιλίσσης εἶναι τὸ ἔγγραφον δι' οὗ ἡ ὑμετέρα μεγαλειότης ἐπικυροῖ τὴν ἀπόφασιν τοῦ μυστικοῦ συμβουλίου, ὅπερ ἀνηγόρευσε τὸν προσφιλέστατον ὑμῖν ἀδελφόν, τὸν κόμητα Μυρράη, τὸν ἀντιβασιλέα.

— Καὶ πῶς! ἐπανέλαβεν ἡ Μαρία τὸ μυστικὸν συμβούλιον φρονεῖ ὅτι ἔχει ἀνάγκην τῆς ἐπικυρώσεώς μου διὰ πρᾶξιν τόσῳ ἀσήμαντον; καὶ ὁ προσφιλέστατός μοι ἀδελφός, διὰ νὰ φέρῃ αὐτὴν ἄνευ τύψεων τῆς συνειδήσεως, ἔχει ἀνάγκην νὰ προσθέσω ἐγὼ νέον τίτλον εἰς τοὺς τοῦ κόμητος Μὰρ καὶ τοῦ Μυρράη, τοὺς ὁποίους ἤδη τῷ ἔδωκα; ἀλλὰ πάντα ταῦτα εἶναι ὅ,τι ταπεινὸν καὶ συγκινητικόν· μέγα δὲ ἄδικον θὰ εἶχον ἂν παρεπονούμην. Μυλόρδοι, ἐξακολούθησεν ἡ βασίλισσα ἐγειρομένη καὶ μεταβάλλουσα τόνον φωνῆς, ἐπιστρέψατε πρὸς τοὺς ἀποστείλαντας ὑμᾶς καὶ εἴπατε αὐτοῖς ὅτι πρὸς τοιαύτας αἰτήσεις ἡ Μαρία Στυάρτη οὐδεμίαν ἀπάντησιν δίδει.

— Προσέξατε, μεγαλειοτάτη, ἀπεκρίθη ὁ Ρούθουεν διότι σᾶς τὸ εἶπα, ὑπὸ μόνους τοὺς ὅρους τούτους δύναται νὰ σᾶς δοθῇ συγχώρησις.

— Καὶ ἂν ἀποποιηθῶ τὴν γενναίαν ταύτην συγχώρησιν, ἠρώτησεν ἡ Μαρία, τί γίνεται;

— Δὲν δύναμαι νὰ προδικάσω περὶ ἀποφάσεως, μεγαλειοτάτη, ἀλλ' ὑμεῖς ἀρκούντως γινώσκετε τοὺς νόμους καὶ μάλιστα τὴν ἱστορίαν τῆς Σκωτίας καὶ τῆς Ἀγγλίας, ὥστε δὲν ἀγνοεῖτε ὅτι ὁ φόνος καὶ ἡ μοιχεία εἶναι ἐγκλήματα ὧν ἕνεκα πλεῖσται ὅσαι βασίλισσαι διὰ θανάτου ἐτιμωρήθησαν.

— Καὶ ἐπὶ ποίων ἀποδείξεων δύναται νὰ βασισθῇ τοιαύτη κατηγορία μυλόρδε; Συγγνώμην διὰ τὴν ἐπιμονήν μου, ἥτις σᾶς ἀπασχολεῖ πολυτίμους ὥρας· ἀλλ' ἐνδιαφέρομαι τόσον εἰς τὴν ὑπόθεσιν ὥστε πρέπει νὰ μοὶ ἐπιτραπῇ τοιαύτη ἐρώτησις.

— Ἀπόδειξις, μεγαλειοτάτη, ὑπάρχει μία μόνη, τὸ ἠξεύρω, ἀλλ' ἀκαταμάχητος εἶναι· δὲ ὁ κατεσπευσμένος γάμος τῆς χήρας τοῦ δολοφονηθέντος μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν δολοφόνων, καὶ αἱ ἐπιστολαί, αἵτινες ἐνεχειρίσθησαν ἡμῖν παρὰ τοῦ Ἰακώβου Δὲ Βαλφοὺρ, ἐξ ὧν ἀποδείκνυται ὅτι οἱ ἔνοχοι συνήνωσαν τὰς μοιχαλίδας καρδίας των, πρὶν ἢ συγχωρηθῇ αὐτοῖς νὰ συνδέσωσι τὰς αἱμοσταγεῖς χεῖράς των.

— Μυλόρδε, ἀνεφώνησεν ἡ βασίλισσα, λησμονεῖτε γεῦμά τι δοθὲν ἐντὸς οἰνοπωλείου του Λονδίνου, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Βόθουελ, πρὸς αὐτοὺς τοὺς εὐγενεῖς οἵτινες σήμερον τὸν ἀποκαλοῦσι μοιχὸν καὶ φονέα; λησμονεῖτε ὅτι συνεπείᾳ τοῦ γεύματος ἐκείνου, καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς τραπέζης ἐφ' ἧς ἐδόθη, ὑπεγράφη ἔγγραφον προσκαλοῦν αὐτὴν τὴν ἰδίαν γυναῖκα ἣν κατηγορεῖτε σήμερον διὰ τὴν σπουδὴν τῶν νέων γάμων της, νὰ ἀφήσῃ τὸ πένθος τῆς χηρείας καὶ νὰ ἐνδυθῇ τὴν νυμφικὴν ἐσθῆτα; Ἂν ὑμεῖς τὸ ἐλησμονήσατε, μυλόρδε, τοῦθ' ὅπερ δὲν θὰ ἐτόλμων τὴν ἐγκράτειάν σας πλέον τοῦ μνημονικοῦ σας ἀναλαμβάνω ἐγὼ νὰ θέσω αὐτὸ ὑπ' ὄψιν σας, ἐγὼ ἥτις τὸ ἐνθυμοῦμαι, ἴσως δὲ καλῶς ἐρευνῶντες θέλομεν εὑρεῖ μεταξὺ τῶν ὑπογραφῶν τὰ ὀνόματα τοῦ Λινσδάϋ Δὲ Βὺρ καὶ τοῦ Οὐίλλιαμ Ρούθουεν. Ὦ εὐγενῆ λόρδε Ἔρρις, ἀνέκραξεν ἡ Μαρία, ἐντυμε Ἰάκωβε Μελβίλ, μόνοι λοιπὸν ὑμεῖς εἴχατε δίκαιον, ὅτε προσεπίπτετε εἰς τοὺς πόδας μου, καθικετεύοντές με νὰ μὴ συνάψω τὸν γάμον ἐκεῖνον, ὅστις, ὡς βλέπω σήμερον, ἦτο παγὶς στηθεῖσα κατ' ἀπείρου γυναικὸς, ὑπὸ συμβούλων ἀπίστων ἢ δολίων ἀρχόντων.

— Μεγαλειοτάτη, ἀνεφώνησεν ὁ Ρούθουεν παραφερόμενος μεθ' ὅλην τὴν ψυχρὰν αὐτοῦ ἀπάθειαν, ἐνῷ ὁ Λινσδάϋ ἐδείκνυε σημεῖα ἀγανακτήσεως θορυβωδέστερα καὶ ἦττον ἀμφίβολα, — πᾶσαι αἱ συζητήσεις αὗται ἐκτρέπουσιν ἡμᾶς τοῦ σκοποῦ· ἐπὶ τὸ προκείμενον λοιπὸν, σᾶς παρακαλῶ, καὶ εἴπατε ἡμῖν, ἂν ἐξασφαλιζομένης τῆς ζωῆς καὶ τῆς τιμῆς σας, συγκατανεύητε νὰ παραιτηθῆτε τοῦ στέμματος τῆς Σκωτίας.

— Καὶ ποίας ἐγγυήσεις θὰ ἔχω ὅτι θὰ κρατήσητε ὅσας ὑποσχέσεις μοὶ δίδετε ἐνταῦθα;

— Τὸν λόγον ἡμῶν, μεγαλειοτάτη, ἀπήντησεν ὑπερηφάνως ὁ Ρούθουεν.

— Ὁ λόγος σας, μυλόρδε, εἶναι πολὺ ἀσθενὴς ἐγγύησις, ἀφοῦ τόσῳ ταχέως λησμονεῖτε τὴν ὑπογραφήν σας· δὲν ἔχετε τίποτε ἄλλο μικρὸν πρᾶγμα νὰ προσθέσητε διὰ νὰ μὲ καθησυχάσητε περισσότερον;

— Ἀρκεῖ Ρούθουεν, ἀρκεῖ, ἀνέκραξεν ὁ Λινσδάϋ· δὲν βλέπετε ὅτι ἀπὸ μιᾶς ὥρας ἡ γυνὴ αὕτη ἀπαντᾷ μόνον δι' ὕβρεων εἰς ὅλας ἡμῶν τὰς προτάσεις;

— Ναὶ, ἂς ἀναχωρήσωμεν, εἶπεν ὁ Ρούθουεν καὶ ὑμᾶς αὐτὴν μόνην νὰ αἰτιᾶσθε, μεγαλειοτάτη, τὴν ἡμέραν καθ' ἣν θὰ κόψῃ τὸ νῆμα τοῦ ἐπικρεμαμένου τῆς κεφαλῆς ὑμῶν ξίφους.

— Μυλόρδοι, ἀνεφώνησεν ὁ Μελβίλ, μυλόρδοι, ὀλίγον ὑπομείνατε μικρὸν, καὶ συγχωρήσατε κατά τι τὴν συνειθισμένην εἰς τὸ διατάττειν καὶ σήμερον ἠναγκασμένην νὰ ὑπακούῃ.

— Λοιπόν! εἶπεν ὁ Λινσδάϋ ἐπιστραφείς, μείνατε παρ' αὐτῇ καὶ προσπαθήσατε νὰ κατορθώσητε διὰ τῶν χρυσῶν λόγων σας ὅ,τι ἀρνεῖται πρὸς τὴν ἐλευθέραν καὶ ἔντιμον αἴτησίν μας. Ἐντὸς ἑνὸς τετάρτου, ἐπανερχόμεθα, ἐντὸς ἑνὸς τετάρτου νὰ ἦναι ἑτοίμη ἡ ἀπάντησις!

Μετὰ τὰς λέξεις ταύτας οἱ δύο εὐπατρίδαι ἐξῆλθον ἀφέντες τὸν Μελβίλ μετὰ τῆς βασιλίσσης, τὰ δὲ βήματα αὐτῶν ἠκούοντο διακριδὸν ἐκ τοῦ χαλαὶ κροτοῦντος μακροῦ ξίφους τοῦ Λινσδάϋ ὅπερ ἀντήχει ἐφ' ἑκάστης βαθμίδος τῆς κλίμακος.

Ἅμα ἔμειναν μόνοι, ὁ Μελβίλ ἔπεσε πρὸ τῶν ποδῶν τῆς βασιλίσσης.

— Μεγαλειοτάτη, τῇ εἶπε, πρὸ μικροῦ ἐλέγετε ὅτι ὁ λόρδος Ἔρρις καὶ ὁ ἀδελφός μου ἔδωναν εἰς τὴν ὑμετέραν μεγαλειότητα συμβουλὴν ἣν μετενόησε διότι δὲν ἤκουσε· λοιπὸν, μεγαλειοτάτη, προσέξατε καὶ εἰς τὴν ἰδικήν μου συμβουλὴν, διότι εἶναι σπουδαιοτέρα τῆς ἄλλης, διότι ἔτι πικρότερον θέλετε λυπηθῇ μὴ ἀκούσασα αὐτήν. Ἀχ! δὲν ἠξεύρετε τί δύναται νὰ συμβῇ, ἀγνοεῖτε τί εἶναι ἱκανὸς νὰ πράξῃ ὁ ἀδελφός σας.

— Μοὶ φαίνεται ὅμως, ἀπεκρίθη ἡ βασίλισσα, ὅτι περὶ τούτου μ' ἐπληροφόρησε· τί θὰ πράξῃ περισσότερον τῶν ὅσων ἔπραξε; Δημοσίαν δίκην! ὦ! αὐτὸ κ' ἐγὼ ζητῶ· ἂς μ' ἀφήσωσι μόνον ν' ἀπολογηθῶ καὶ θὰ ἴδωμεν ποῖοι δικασταὶ θέλουσι τολμήσει νὰ μὲ καταδικάσωσι.

— Ναὶ, ἀλλ' ἀκριβῶς αὐτὸ θέλουσιν ἀπο-

φύγει, μεγαλειοτάτη· διότι ἔπρεπε νὰ ἦναι ἀνόητος, ἀφοῦ σᾶς κρατοῦσιν ἐδῶ εἰς αὐτὸν τὸν μεμονωμένον πύργον, φρουρουμένην ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν σας, ἔχουσαν μάρτυρα μόνον τὸν Θεὸν ὅστις ἐκδικεῖται μὲν ἀλλὰ δὲν προλαμβάνει τὸ ἔγκλημα· Ἐνθυμήθητε, ἄνασσα, τί εἶπεν ὁ Μακιαβέλης· « Ποτὲ ὁ τάφος βασιλέως δὲν εἶναι μακρὰν τῆς εἰρκτῆς αὐτοῦ· » εἶσθε, ἐξ οἰκογενείας, ἐν ᾗ ἀποθνήσκουσι νέοι τὴν ἡλικίαν, ἄνασσα, καὶ πάντοτε σχεδὸν δι' ἀπαισίου θανάτου· δύο τῶν προπατόρων σας ἀπωλέσθησαν διὰ τοῦ σιδήρου καὶ εἷς διὰ τοῦ δηλητηρίου.

— Ὦ! ἂν ὁ θάνατος ἦτο ταχὺς καὶ εὔκολος, ἐφώνησεν ἡ Μαρία, θὰ τὸν ἐδεχόμην, καὶ ὡς ἐξιλασμὸν τῶν σφαλμάτων μου· διότι ὑπερηφανεύομαι μὲν παραβάλλουσα ἐμαυτὴν πρὸς ἄλλους ἀλλὰ ταπεινοφρονῶ αὐτὴ ἐμαυτὴν κρίνουσα· ἀδίκως μὲ κατηγοροῦσιν ὡς συνένοχον τοῦ θανάτου τοῦ Δαρλέη, ἀλλὰ δικαίως μὲ καταδικάζουσιν ὡς νυμφευθεῖσαν τὸν Βόθουελ.

— Ἡ ὥρα ἐπείνει ἄνασσα! ἡ ὥρα ἐπείγει, ἀνέκραξεν ὁ Μελβίλ θεωρῶν τὴν κλεψύδραν, ἥτις ἐπὶ τῆς τραπέζης τεθειμένη ἠρίθμει τὰς ὥρας. Θὰ ἐπανέλθωσι τώρα· μετὰ μίαν στιγμὴν θὰ ἦν' ἐδῶ· καὶ αὐτὴν τὴν φορὰν ἀπαιτεῖται ἀπάντησις. Ἀκούσατε, ἄνασσα, καὶ ὠφελήθητε τοὐλάχιστον ὅσον δύνασθε ἐκ τῆς θέσεώς σας. Εἶσθε ἐδῶ μόνη μετὰ μιᾶς γυναικός, ἄνευ φίλων, ἄνευ φρουρᾶς, ἄνευ ἐξουσίας· παραίτησις ὑπογεγραμμένη ἐν τοιαύτῃ θέσει οὐδέποτε θὰ φανῇ εἰς τὸν λαόν σας ὡς ἀπαραβιάστως χορηγηθεῖσα, ἀλλὰ θὰ ἐκληφθῇ πάντοτε ὡς διὰ τῆς βίας ἀποσπασθεῖσα· καὶ ἂν ἦναι ἀνάγκη, μεγαλειοτάτη, ἂν ἔλθῃ ἡμέρα εὐκαιρος πρὸς διαμαρτύρησιν, τότε θὰ ἔχετε δυο μάρτυρας περὶ τῆς ἐφ' ὑμῶν ἐπιβληθείσης βίας· τὴν Μαρίαν Σεϋτὼν καὶ τὸν Ροβέρτον Μελβίλ, εἶπεν ἀνησύχως περιβλέψας.

Ἅμα δὲ ἐτελεύτα τὰς λέξεις ταύτας, ἠκούσθησαν ἐκ νέου ἐπὶ τῆς κλίμακος τὰ βήματα τῶν δύο λόρδων ἐπανερχομένων πρὶν ἔτι παρέλθῃ τὸ τέταρτον τῆς ὥρας· ἐντὸς ὀλίγου, τῆς θύρας ἀνοιχθείσης, ἐπεφάνη ὁ Ρούθουεν, ἐνῷ ὑπεράνω τοῦ ὤμου αὐτοῦ ἐφαίνετο ἡ κεφαλὴ τοῦ Λινσδάϋ.

— Μεγαλειοτάτη, εἶπεν ὁ Ρούθουεν, ἰδοὺ ἐπανήλθομεν· ἀπεφάσισεν ἡ ὑμετέρα μεγαλειότης; Ἐρχόμεθα ζητοῦντες τὴν ἀπάντησιν αὐτῆς.

— Ναί, εἶπεν ὁ Λινσδάϋ, ὠθῶν τὸν Ρούθουεν ὅστις ἔφραττεν αὐτῷ τὴν εἴσοδον, καὶ προχωρῶν εἰς τὴν τράπεζαν· καὶ ἀπόκρισιν καθαρὰν, ἀκριβῆ, θετικὴν καὶ ἄνευ ὀπισθοβουλίας.

— Εἶσθε ἀπαιτητικὸς, μυλόρδε, εἶπεν ἡ βασίλισσα. Μόλις θὰ εἴχατε τὸ δικαίωμα νὰ περιμένητε τοῦτο ἐκ μέρους μου ἂν ἤμην πέραν τῆς λίμνης, ἐν πλήρει ἐλευθερίᾳ καὶ περικυκλουμένη ὑπὸ πιστῆς φρουρᾶς· ἀλλ' ἐντὸς αὐτῶν τῶν τειχῶν, ὄπισθεν αὐτῶν τῶν κιγκλίδων, εἰς τὰ ἐνδότερα αὐτοῦ τοῦ φρουρίου, καὶ νὰ σᾶς ἔλεγα ὅτι ὑπογράφω ἑκουσίως δὲν ἠθέλατε τὸ πιστεύσει. Ἀλλ' ἀδιάφορον, θέλετε τὴν ὑπογραφήν μου· ἔχει καλῶς! σᾶς τὴν δίδω· Μελβίλ, δότε μοι τὴν γραφίδα.

— Ἐλπίζω ὅμως, εἶπεν ὁ λόρδος Ρούθουεν, ὅτι ἡ μεγαλειότης σας δὲν προτίθεται νὰ στηριχθῇ μίαν ἡμέραν ἐπὶ τῆς θέσεως ἐν ᾗ εὑρίσκεται ὅπως διαμαρτυρηθῇ κατὰ τῶν πραχθησομένων;

Ἡ βασίλισσα ἔκυπτεν ἵνα γράψῃ, εἶχε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ χάρτου, ὅτε ὁ λόρδος Ρούθουεν ἀπέτεινεν αὐτῇ τοὺς λόγους τούτους. Ἀλλ' ἅμα ἐλέχθησαν, ἡ Μαρία ἠνωρθώθη ὑπερηφάνως καὶ ἀφεῖσα τὴν γραφίδα.

— Μυλόρδε, εἶπε, πρὸ μικροῦ ὅ,τι μοὶ ἐζητεῖτε ἦτον ἁπλῆ καὶ καθαρὰ παραίτησις, καὶ ἔμελλον νὰ ὑπογράψω αὐτὴν Ἂν ὅμως μετὰ τῆς παραιτήσεως ἐνωθῇ ἡ πρεσθήκη αὕτη, ὅτι ἀρνοῦμαι ὁηλαδὴ ἐξ οἰκείας θελήσεως, καὶ ὡς ἀναξίαν ἐμαυτὴν κρίνουσα, τὸν θρόνον τῆς Σκωτίας, τοῦτο οὐδέποτε θὰ ἔπραττον καὶ διὰ τὰ τρία ἠνωμένα στέμματα ἅτινα μοὶ ἔκλεψαν ἀλλεπαλλήλως.

— Προσέξατε, εἶπεν ὁ Λινσδάϋ, ὁράττων ἀπὸ τοῦ καρποῦ τὴν χεῖρα τῆς βασιλίσσης διὰ τῆς σιδηρᾶς αὐτοῦ χειρίδος καὶ σφίγγων αὐτὴν μεθ' ὅλης τῆς δυνάμεως τῆς ὀργῆς του, προσέξατε, διότι ἡ ὑπομονή μας ἐξηντλήθη, καὶ ἴσως ἐπὶ τέλους συντρίψωμεν τὸ μὴ στέργον νὰ καμφθῇ.

Ἡ βασίλισσα ἔμεινεν ὀρθία, καὶ μολονότι ζωηρὸν ἐρύθημα ἀνέθορεν ὡς φλὸξ ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτῆς οὔτε λέξιν εἶπεν οὔτε ἐκινήθη· οἱ ὀφθαλμοί της μόνον προσηλώθησαν ἐκφράζοντες τοσαύτην περιφρόνησιν ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ βαναύσου βαρώνου, ὥστε οὗτος καταισχυνθεὶς ἐπὶ τῇ παραφορᾷ αὐτοῦ, ἀπέλυσε τὴν χεῖρα ἣν ἔδραξε καὶ ὀπισθοχώρησεν ἓν βῆμα. Τότε, ἀνασύρουσα τὴν χειρίδα τῆς ἐσθῆτος αὐτῆς καὶ δεικνύουσα τὰ ἰσχυρὰ ἴχνη τῆς σιδηρᾶς χειρίδος τοῦ λόρδου Λινσδάϋ ἐπὶ τοῦ βραχίονός της.

— Ἰδοὺ τί ἐπερίμενα, μυλόρδοι, εἶπε τοῖς

πρεσβευταῖς, καὶ οὐδὲν τοῦ λοιποῦ μ' ἐμποδίζει νὰ ὑπογράψω· ναί, παραιτοῦμαι ἀπαραβιάστως τοῦ θρόνου καὶ τοῦ στέμματος τῆς Σκωτίας, ἰδοὺ δὲ ἡ ἀπόδειξις ὅτι δὲν παρεβιάσθη παντάπασιν ἡ θέλησίς μου.

Ταῦτα εἰποῦσα ἔλαβε τὸν κάλαμον, καὶ ὑπέγραψεν ἐν τάχει τὰ δύο ἔγγραφα, ἔτεινεν αὐτὰ τῷ λόρδῳ Ρούθουεν, καὶ χαιρετίσασα μετὰ πλείστης ἀξιοπρεπείας ἀπεχώρησε βραδέως εἰς τὸ δωμάτιόν της, συνοδευομένη ὑπὸ τῆς Μαρίας Σεϋτών· ὁ δὲ Ρούθουεν ἠκολούθησεν αὐτὴν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἀφοῦ ἐγένετο ἄφαντος.

— Ἀδιάφορον, εἶπεν, ὑπέγραψε, καὶ μολονότι τὸ μέσον ὅπερ μετεχειρίσθητε, Λινσδάϋ, εἶναι ἱκανῶς ἀσύνηθες ἐν τῇ διπλωματίᾳ, εἶναι οὐχ ἧττον ἀποτελεσματικόν, ὡς φαίνεται.

— Μὴ ἀστειεύεσθε, Ρούθουεν, εἶπεν ὁ Λινσδάϋ· διότι εἶναι εὐγενὲς πλάσμα, καὶ ἂν ἐτόλμων, θὰ ἐρριπτόμην εἰς τοὺς πόδας του διὰ νὰ ζητήσω συγχώρησιν.

— Εἶναι καιρὸς ἀκόμη, ἀπήντησεν ὁ Ρούθουεν, καὶ ἡ Μαρία, ἐν ᾗ θέσει εὑρίσκεται δὲν θέλει φανῇ αὐστηρά· ἴσως εἶναι ἀποφασισμένη νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀθωότητός της, καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει μαχητὴς οἷος σὺ ἠδύνατο ν' ἀλλάξῃ τὴν φάσιν τῶν πραγμάτων.

— Μὴ ἀστειεύεσθε, Ρούθουεν, ἐπανέλαβε καὶ δεύτερον ὁ Λινσδάϋ μετὰ μείζονος σφοδρότητος· διότι ἂν εἶχον πεποίθησιν περὶ τῆς ἀθωότητός της, ὡς ἔγω περὶ του ἐγκλήματος αὐτῆς, σᾶς ἐγγυῶμαι ὅτι οὐδεὶς θὰ ἤγγιζε τρίχα τῆς κεφαλῆς της οὐδ' αὐτὸς ὁ ἀντιβασιλεύς.

— Διάβολε! μυλόρδε, εἶπεν ὁ Ρούθουεν, δὲν σᾶς ἐνόμιζα τόσον εὐαίσθητον πρὸς γλυκεῖαν φωνὴν καὶ κλαίοντα ὀφθαλμόν· γνωρίζετε τὴν ἱστορίαν τοῦ δόρατος τοῦ Ἀχιλλέως, τὸ ὁποῖον ἐθεράπευε διὰ τῆς σκωρίας του τὰ ἴδια αὐτοῦ τραύματα· κάμετε ὡς ἐκεῖνο, μυλόρδε, κάμετε.

— Ἀρκεῖ, Ρούθουεν, ἀρκεῖ, ἀπεκρίνατο ὁ Λινσδάϋ· ὁμοιάζετε πρὸς χαλύβδινον θώρακα τῶν Μεδιολάνων τρὶς μὲν λαμπρότερον σιδηρᾶς πανοπλίας τῆς Γλασκόβης ἀλλὰ καὶ τρὶς σκληρότερον· γνωρίζομεν ὁ εἷς τὸν ἄλλον, Ρούθουεν, λοιπὸν ἀρκοῦν αἱ ἀστειότητες ἢ αἱ ἀπειλαί· ἀρκοῦν, πιστεύσατέ με, ἀρκοῦν.

Καὶ μετὰ τοὺς λόγους τούτους, ὁ λόρδος Λινσδάϋ ἐξῆλθε πρῶτος, ἀκολουθούμενος παρὰ τοῦ Ρούθουεν καὶ τοῦ Μελβίλ, ἐκείνου μὲν αἴροντος τὴν κεφαλὴν καὶ ὑποκρινομένου θρασεῖαν ἀδιαφορίαν, τούτου δὲ κατηφοῦς, κλίνοντος τὸ μέτωπον καὶ μὴ ζητοῦντος κἂν νὰ ὑποκρύψῃ τὴν ἐκ τῆς σκηνῆς ταύτης ἀλγεινὴν ἐντύπωσιν.

Ἡ βασίλισσα ἐξῆλθε τοῦ θαλάμου της μόλις τὸ ἑσπέρας, ἐλθοῦσα πρὸ τοῦ παραθύρου ἀφ' οὗ ἐφαίνετο ἡ λίμνη· κατὰ τὴν συνήθη ὥραν εἶδε λάμπον ἐν τῷ οἰκίσκῳ τοῦ Κινρὸς τὸ φῶς ὅπερ τοῦ λοιποῦ ἀπετέλει τὴν μόνην αὐτῆς ἐλπίδα· ἐπὶ ἕνα δὲ ὁλόκληρον μῆνα μόνη παραμυθία της ἦτο τὸ φῶς ἐκεῖνο ὅπερ ἔβλεπε καθ' ἑκάστην νύκτα ἀπλανὲς καὶ πιστόν.

Παρελθόντος δὲ τοῦ μηνὸς, καὶ ἐνῷ δὲν ἤλπιζεν ὅτι θέλει ἐπανίδει τὸν Γεώργιον Δουγλᾶς, πρωΐαν τινὰ ἀνοίγουσα τὸ παράθυρον, ἔβαλε κραυγήν. Ἡ Μαρία Σεϋτὼν ἔδραμε· καὶ ἡ βασίλισσα μὴ δυναμένη νὰ προφέρῃ λέξιν, ἔδειξεν αὐτῇ ἐν μέσῳ τῆς λίμνης τὴν μικρὰν λέμβον ἐπ' ἀγκύρας, ἐν δὲ τῇ λέμβῳ τὸν μικρὸν Δουγλᾶς καὶ τὸν Γεώργιον οἵτινες ἠσχολοῦντο εἰς τὴν προσφιλῆ αὐτοῖς τέρψιν, τὴν ἁλιείαν. Ὁ νέος ἦλθε τὴν προτεραίαν, καὶ ἐπειδὴ ἕκαστος ἦτον εἰθισμένος εἰς τὰς ἀπροσδοκήτους ἐπανόδους του, ὁ σκοπὸς δὲν ἐσάλπισε κἂν, καὶ ἡ βασίλισσα ἠγνόει ὅτι ἐπανῆλθε τέλος εἰς φίλος αὐτῆς.

Τρεῖς ὅμως ἡμέρας εἰσέτι δὲν ἔβλεπε τὸν φίλον εἰμὴ ἐπὶ τῆς λίμνης· εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας ὁ Γεώργιος Δουγλᾶς δὲν κατέλειπε τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἀφ' οὗ ἠδύνατο νὰ θεωρῇ τὰ παράθυρα τῆς βασιλίσσης, καὶ αὐτὴν τὴν βασίλισσαν, ὅταν, ὅπως ἀνακαλύψῃ εὐρύτερον ὁρίζοντα ἐστήριζε τὸ πρόσωπον ἐπὶ τῶν κιγκλίδων.

Τέλος τῇ πρωΐᾳ τῆς τετάρτης ἡμέρας, ἡ βασίλισσα ἀφυπνίσθη ὑπὸ μεγάλου θορύβου κυνῶν καὶ σαλπίγγων· ἔδραμεν εὐθὺς πρὸς τὸ παράθυρον διότι τὸ πᾶν φαίνεται περίεργον τῷ δεσμώτῃ, καὶ εἶδε τὸν Οὐίλλιαμ Δουγλᾶς ἀποπλέοντα μετὰ θηρευτικῶν κυνῶν καὶ ἰχνηλατῶν. Ἀληθῶς δὲ, διακόψας ἐπὶ μίαν ἡμέραν τὰ χρέη τοῦ δεσμοφύλακος, ὅπως αἰσθανθῇ τέρψιν μᾶλλον ἁρμόζουσαν πρὸς τὴν κοινωνικὴν αὐτοῦ θέσιν καὶ τὸ γένος του, ἀπήρχετο εἰς θήραν ἐντὸς τῶν δασῶν ἅτινα καλύπτουσι τὸ τελευταῖον ὕψωμα τοῦ Βὲν Λομόνδου καὶ ἐκτείνονται μέχρι τῶν ὀχθῶν τῆς λίμνης.

Ἡ βασίλισσα ἐσκίρτησεν ὑπὸ χαρᾶς, διότι ἤλπιζεν ὅτι ἡ λαίδη Λόχλεβεν θὰ ἐμνησικάκει, καὶ τότε ὁ Γεώργιος ἤθελεν ἀτικαταστήσει τὸν ἀδελφόν του· ἡ ἐλπὶς αὕτη δὲν διεψεύσθη. Κατὰ τὴν συνήθη ὥραν, ἡ βασίλισσα ἤκουσε τὰ βήματα τῶν φερόντων τὸ πρόγευμα· ἀνοιχθείσης

δὲ τῆς θύρας εἶδεν ἐμβαίνοντα τὸν Γεώργιον Δουγλὰς, ὅστις προηγεῖτο τῶν κομιζόντων τὰς παροψίδας ὑπηρετῶν.

Ὁ Γεώργιος μόλις ἐχαιρέτισεν αὐτὴν· ἀλλ' ἡ βασίλισσα προεδοποιήθη ὑπ' αὐτοῦ νὰ μὴ ἀπορῇ διὰ τίποτε, καὶ ἀνταπέδωκε μετ' ἀγερώχου ὕφους τὸν χαιρετισμόν· εἶτα, οἱ ὑπηρέται ἐξετέλεσαν τὴν ὑπηρεσίαν των καὶ ἐξῆλθον ὡς συνείθιζον.

— Τέλος πάντων, εἶπεν ἡ βασίλισσα, ἰδοὺ λοιπὸν ἐπεστρέψατε.

Ὁ Γεώργιος ἔνευσε διὰ τοῦ δακτύλου, ἠκροάσθη παρὰ τὴν θύραν προσέχων, ἂν πάντες οἱ ὑπηρέται πραγματικῶς ἀπεσύροντο, καὶ δὲν ἔμεινέ τις κατασκοπεύων, ἐπανελθὼν δὲ ἡσυχώτερος καὶ ὑποκλίνων μετὰ σεβασμοῦ·

— Ναί, μεγαλειοτάτη, ἀπεκρίθη, καὶ χάρις τῷ Θεῷ. ἐπιστρέφω ἄγγελος καλῶν εἰδήσεων.

— Ὦ! λέγετε ταχέως! ἀνεφώνησεν ἡ βασίλισσα, διότι ἡ διαμονὴ εἰς αὐτὸν τὸν πύργον



Ὁ μικρὸς Δουγλάς.

εἶναι κόλασις. Ἐμάθατε ὅτι ἦλθον δὲν ἔχει οὕτω, καὶ ὅτι μ' ἐβίασαν νὰ ὑπογράψω παραίτησιν,

— Ναὶ, μεγαλειοτάτη, ἀπήντησεν ὁ Δουγλάς· ἀλλ' ἐμάθομεν ἐπίσης ὅτι διὰ τῆς βίας μόνον ἠδυνήθησαν νὰ λάβωσι παρ' ἡμῶν τὴν ὑπογραφήν. ἡ δὲ πρὸς τὴν ὑμετέραν μεγαλειότητα ἀφοσίωσις ἡμῶν ἔγεινε μεγαλειτέρα εἰ δυνατόν.

— Ἀλλὰ τέλος, τί ἐκάματε;

— Οἱ Σεϋτὼν καὶ οἱ Ἀμιλτὼν, οἵτινες εἶναι, ὡς γινώσκει ἡ ὑμετέρα μεγαλειότης, οἱ πιστότατοι τῶν θεραπόντων αὐτῆς, — ἡ Μαρία ἐστράφη μειδιῶσα, καὶ ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὴν Μαρίαν Σεϋτὼν, — συνήθροισαν ἤδη, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεώργιος, τὰ στρατεύματα αὐτῶν, ἕτοιμα νὰ πολεμήσωσιν εἰς τὸ πρῶτον σημεῖον· ἐπειδὴ ὅμως αὐτοὶ μόνοι δὲν εἶναι ἱκανοὶ τὸν ἀριθμὸν πρὸς διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου, θέλομεν διευθυνθῇ κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸ Δυμβαρτὼν, οὗ ὁ διοικητὴς εἶναι ἰδικός μας, καὶ τὸ ὁποῖον διὰ τῆς θέσεως καὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ δύναται ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ν' ἀντισταθῇ πρὸς πάντα τὰ στρατεύματα τοῦ ἀντιβασιλέως μέχρις οὗ δυνηθῶσι νὰ προσέλθωσιν εἰς ἡμᾶς πᾶσαι αἱ πισταὶ καρδίαι.

— Ναὶ, ναὶ, εἶπεν ἡ βασίλισσα· βλέπω καλῶς τί θὰ πράξωμεν, ἅμα ἐξέλθωμεν ἐντεῦθεν· ἀλλὰ πῶς θὰ ἐξέλθωμεν;

— Ἰδοὺ περίστασις, ἄνασσα, καθ' ἣν δέον ἡ ὑμετέρα μεγαλειότης ν' ἀνακαλέσῃ τὴν γενναιότητα ἧς τοσοῦτῳ μεγάλα δείγματα ἔδωκε.

— Ἂν ἔχω ἀνάγκην μόνον γενναιότητος καὶ ἀπαθείας ἀπήντησεν ἡ βασίλισσα, ἔστε ἥσυχος, οὔτε τῆς μιᾶς οὔτε τῆς ἄλλης θὰ στερηθῶ.

— Ἰδοὺ ῥινίον, εἶπεν ὁ Γεώργιος ἐγχειρίζων τῇ Μαρίᾳ Στυάρτῃ τὸ ἐργαλεῖον τοῦτο ὅπερ ἔκρινεν ἀνάξιον τοῦ ἐγγίζειν τὰς χεῖρας τῆς βασιλίσσης, καὶ ἀπόψε θὰ φέρω εἰς τὴν Μεγαλειότητά σας σχοινία πρὸς κατασκευὴν κλίμακος. Θὰ ῥινίσητε μίαν τῶν κιγκλίδων αὐτοῦ τοῦ παραθύρου· εἶναι ὑψηλὸν μόλις εἴκοσι πόδας· θέλω ἀναβῇ μέχρις ὑμῶν καὶ διὰ νὰ τὴν δοκιμάσω καὶ διὰ νὰ σᾶς ὑποστηρίξω· εἷς τῶν ἀνθρώπων τῆς φρουρᾶς εἶναι πωλημένος εἰς ἐμὲ, θὰ μᾶς ἀφήσῃ νὰ περάσωμεν διὰ τῆς θύρας ἣν εἶναι ἐπιτετραμμένος νὰ φρουρῇ, καὶ εἴσθε ἐλευθέρα.

— Καὶ πότε τοῦτο; ἀνεφώνησεν ἡ βασίλισσα.

— Πρέπει νὰ περιμείνητε δύο πράγματα, ἄνασσα· πρῶτον νὰ συναθροίσωμεν ἐν Κινρὸς ἀρκούσαν φρουρὰν πρὸς ἀσφάλειαν τῆς ὑμετέρας μεγαλειότητος· δεύτερον νὰ φθάσῃ ἡ φρουρὰ τῆς νυκτοφυλακῆς τοῦ Θωμᾶ Οὐάρδεν εἰς ἀπόκεντρον θύραν ὅπου θὰ φθάσωμεν ἀόρατοι.

— Καὶ πῶς θὰ τὸ ἠξεύρετε; μένετε λοιπὸν εἰς τὸν πύργον;

— Οἴμοι! ὄχι ἄνασσα, ἀπεκρίθη ὁ Γεώργιος· εἰς τὸν πύργον εἶμαι δι' ὑμᾶς φίλος ἀνωφελὴς, ἐπικίνδυνος μάλιστα, ἐνῷ ἅμα περάσω τὴν λίμνην δύναμαι νὰ σας συνδράμω διαφοροτρόπως καὶ ἀποτελεσματικῶς.

— Καὶ πῶς θὰ μάθετε ὅτι ἦλθεν ἡ σειρὰ τῆς νυκτοφυλακῆς τοῦ Οὐάρδεν;

— Ὁ ἀνεμοδείκτης τοῦ βορείου πύργου, ἀντὶ νὰ στρέφηται μετὰ τῶν ἄλλων πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀνέμου, θὰ μένῃ ἀκίνητος ἐναντίον αὐτοῦ.

— Ἀλλ' ἐγὼ, πῶς θὰ ἔχω εἴδησιν;

— Καὶ ταῦτα πάντα προεβλέφθησαν· τὸ καθ' ἑκάστην νύκτα λάμπον φῶς ἐν τῷ οἰκίσκῳ τοῦ Κινρὸς σᾶς λέγει ἀκαταπαύστως ὅτι οἱ φίλοι σας ἐπαγρυπνοῦσιν ὑπὲρ ὑμῶν· ἀλλ' ὅταν θελήσητε νὰ μάθετε ἂν ἡ ὥρα τῆς ἀπελευθερώσεώς σας ἐπλησίασεν ἢ ἦναι μακρὰν, θέσατε καὶ ὑμεῖς φῶς πρὸ τοῦ παραθύρου. Ἀμέσως τὸ ἄλλο θὰ γένῃ ἄφαντον· τότε μετρήσατε, θέτουσα τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ στήθους σας, τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας σας· ἂν φθάσητε μέχρι τοῦ ἀριθμοῦ εἴκοσι, χωρὶς νὰ φανῇ τὸ φῶς, οὐδὲν εἶναι εἰσέτι ὡρισμένον· ἂν φθάσητε μόνον μέχρι τοῦ ἀριθμοῦ δέκα, σημαίνει ὅτι ἐγγίζει ἡ στιγμή· ἂν τὸ φῶς δὲν σᾶς δίδῃ καιρὸν νὰ μετρήσητε πέραν τῶν πέντε, σημαίνει ὅτι ἡ ὁραπέτευσίς σας ὡρίσθη διὰ τὴν νύκτα τῆς ἐπαύριον· ἂν δὲν ἀναφαίνηται πλέον, θὰ ἐκτελεσθῇ τὴν αὐτὴν ἑσπέραν· τότε ἡ φωνὴ τῆς γλαυκὸς τρὶς ἐπαναλαμβανομένη ἐν τῇ αὐλῇ, θὰ ἦναι τὸ σύνθημα· ῥίψατε λοιπὸν τὴν κλίμακα, ὅταν ἀκούσητε αὐτήν.

— Ὦ! Δουγλᾶς, ἀνέκραξεν ἡ βασίλισσα, ὑμεῖς μόνος ἠδύνασθε τὰ πάντα νὰ προβλέψητε καὶ νὰ ὑπολογίσητε οὕτω. Εὐχαριστῶ, ἑκατοντάκις! εὐχαριστῶ! Καὶ ἔτεινεν αὐτῷ πρὸς ἀσπασμὸν τὴν χεῖρα.

Ζωηρὸν ἐρύθημα ἔβαψε τὰς παρειὰς τοῦ νέου· ἀλλὰ σχεδὸν ἀμέσως, καταστέλλων τὴν συγκίνησίν του, ἔκλινε χαμαὶ τὸ γόνυ καὶ περικλείων ἐν ἑαυτῷ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἔρωτος ἐκείνου περὶ οὗ ἅπαξ μόνον ὡμίλησε τῇ βασι-

λίσῃ ὑποσχόμενος αὐτῇ νὰ μὴ τῇ ὁμιλήσῃ τοῦ λοιποῦ περὶ τούτου, ἔλαβε τὴν χεῖρα ἣν ἔτεινεν αὐτῷ ἡ Μαρία καὶ τὴν ἠσπάσθη μετὰ τοσούτου σεβασμοῦ, ὥστε οὐδεὶς θὰ διέκρινεν ἐν τῇ πράξει ταύτῃ ἄλλο τι ἢ ἀφοσιώσεως καὶ πίστεως ἔκφρασιν.

Εἶτα, χαιρετίσας τὴν βασίλισσαν, ἐξῆλθεν ἵνα μὴ διεγείρῃ ὑπονοίας διὰ μακροτέρας διαμονῆς παρ' αὐτῇ.

Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος, ὁ Δουγλὰς ἔφερε δέμα σχοινίων, ὅπερ δὲν ἤρκει. Ἀλλὰ τὸ ἑσπέρας ἡ Μαρία Σεϋτὼν θὰ τὸ ἐξετύλιτσεν ἀφίνουσα κρεμαμένην τὴν ἄκραν ἀπὸ τοῦ παραθύρου, καὶ ὁ Γεώργιος ἤθελε προσθέσει τὸ ἐπίλοιπον· τὸ πρᾶγμα ἐγένετο ὡς ἐλέχθη καὶ ἄνευ οὐδενὸς κινδύνου, μίαν ὥραν μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῶν κυνηγῶν.

Τὴν ἐπιοῦσαν ὁ Γεώργιος ἀπῆλθε τοῦ πύργου.

Ἡ βασίλισσα καὶ ἡ Μαρία Σεϋτὼν ἀμέσως ἐπελήφθησαν τῆς κατασκευῆς τῆς σχοινίνης κλίμακος, ὅθεν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἦτο κατεσκευασμένη.

Αὐθημερὸν δὲ τὸ ἑσπέρας, ἡ βασίλισσα ἀνυπομονοῦσα ἢ μᾶλλον θέλουσα νὰ δοκιμάσῃ τὸ ἄγρυπνον τῶν ὑπηδῶν αὐτῆς ἐπλησίασεν εἰς τὸ παράθυρον τὴν λυχνίαν· ἐν ἀκαρεῖ δὲ καὶ ὡς εἶπεν αὐτῇ ὁ Γεώργιος Δουγλὰς, τὸ φῶς τοῦ οἰκίσκου τοῦ Κυρὸς ἐξηφανίσθη· ἡ βασίλισσα ἔθηκε τότε τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας αὐτῆς καὶ ἠρίθμησεν εἰκοσιδύο· εἶτα τὸ φῶς ἀνεφάνη· ἦσαν ἕτοιμοι κατὰ πάντα ἀλλ' οὐδὲν εἰσέτι ἀπεφασίσθη.

Ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας ἡ βασίλισσα συνεβουλεύετο οὕτω τὸ φῶς καὶ τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας της, ἀλλὰ κατ' οὐδὲν μετεβάλλετο ὁ ἀριθμὸς τῶν παλμῶν· τέλος τὴν ἐννάτην ἡμέραν εὐθὺς ἅμα ἠρίθμησε δέκα, ἀνεφάνη τὸ φῶς εἰς τὸν ἑνδέκατον.

Ἡ βασίλισσα ἐνόμισεν ὅτι ἠπατήθη, μὴ τολμῶσα νὰ ἐλπίσῃ ὅ,τι τῇ ἀνηγγέλλετο· ἀπέσυρε τὴν λυχνίαν, καὶ μετὰ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας ἔθετο αὐτὴν ἐκ νέου πρὸ τοῦ παραθύρου· ὁ ἄγνωστος ἀνταποκριτὴς ἐνόησε μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ νοημοσύνης, ὅτι ἐζητεῖτο νέα δοκιμή, καὶ τὸ φῶς τοῦ οἰκίσκου ἐκρύβη. Ἡ Μαρία συνεβουλεύθη ἐκ νέου τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας της, καὶ μολονότι ἔπαλλε ταχύτατα, πρὸ τοῦ δωδεκάτου παλμοῦ, ἔλαμπεν εἰς τὸν ὁρίζοντα ὁ προστάτης ἀστὴρ· τοῦ λοιποῦ ἀμφιβολία δὲν ὑπῆρχε, τὸ πᾶν ἀπεφασίσθη.

Ἡ Μαρία δὲν ἠδυνήθη νὰ κοιμηθῇ καθ' ὅλην τὴν νύκτα· ἡ ἐπιμονὴ αὕτη τῶν ὑπηδῶν της ἐνέπνεεν αὐτῇ εὐγνωμοσύνην βαίνουσαν μέχρι δακρύων. Ἡ ἡμέρα ἔφεξε καὶ ἡ βασίλισσα ἠρώτησε πολλάκις τὴν σύντροφόν της ἵνα βεβαιωθῇ ὅτι δὲν ὠνειρεύθη· καθ' ἕκαστον θόρυβον ὃν ἤκουεν ἐνόμιζεν ὅτι ἀνεκαλύφθη τὸ σχέδιον ἀφ' οὗ ἐξηρτᾶτο ἡ ἐλευθερία της, καὶ ὅτε, κατὰ τὴν ὥραν τοῦ προγεύματος καὶ τοῦ γεύματος, ὁ Οὐίλλιαμ Δουγλὰς εἰσῆλθε, κατὰ τὸ σύνηθες, μόλις ἐτόλμησε νὰ προσβλέψῃ αὐτὸν, φοβουμένη μήπως ἀναγνώσῃ ἐπὶ τοῦ προσώπου του τὴν ἀγγελίαν τῆς τῶν πάντων ἀπωλείας.

Τὸ ἑσπέρας ἡ βασίλισσα ἠρώτησεν ἐκ νέου τὸ φῶς, ὅπερ ἔδωκε τὴν αὐτὴν ἀπάντησιν· οὐδὲν μετεβλήθη· ὁ φάρος ἐδείκνυε πάντοτε ἐλπίδα.

Ἐπὶ πέντε ἡμέρας ἐξηκολούθει δεικνύων οὕτως ἐγγίζουσαν τὴν στιγμὴν τῆς ὁραπετεύσεως· τὸ δ' ἑσπέρας τῆς ἕκτης, πρὶν ἢ ἀριθμήσῃ ἡ βασίλισσα πέντε παλμοὺς, ἀνεφάνη τὸ φῶς· ἡ βασίλισσα ἐστηρίχθη ἐπὶ τῆς Μαρίας Σεϋτὼν σχεδὸν λειποθυμοῦσα ἐκ τῆς χαρᾶς καὶ τοῦ φόβου. Ἡ ὁραπέτευσις αὐτῆς ὡρίσθη διὰ τὴν ἑσπέραν τῆς αὔριον. Ἡ βασίλισσα ἀνενέωσε τὴν δοκιμὴν καὶ ἔλαβε τὴν αὐτὴν ἀπάντησιν· ἀμφιβολία τοῦ λοιποῦ δὲν ὑπῆρχε, τὰ πάντα ἦσαν ἕτοιμα, ἐκτὸς τῆς γενναιότητος τῆς δεσμώτιδος διότι ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἐμικροψύχησε, καὶ ἂν ἡ Μαρία Σεϋτὼν δὲν προσέφερεν ἐγκαίρως ἔδραν, θὰ ἔπιπτε χαμαί· ἀλλὰ παρελθούσης τῆς πρώτης ἐντυπώσεως, συνῆλθεν ὡς συνήθως καὶ ἐγένετο ἰσχυροτέρα, ἀποφασιστικωτέρα ὑπέρ ποτε.

Μέχρι τοῦ μεσονυκτίου ἡ βασίλισσα ἔμεινε πρὸ τοῦ παραθύρου, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀτενίζουσα ἐπὶ τοῦ μακαρίου φωτός· τέλος ἡ Μαρία Σεϋτὼν ἔπεισεν αὐτὴν νὰ κατακλιθῇ προτείνουσα, ἂν δὲν ἤθελε νὰ κοιμηθῇ, νὰ τῇ ἀναγνώσῃ στίχους τινὰς τοῦ Ρονσάρδου ἢ κεφάλαια τῶν Ἱστοριῶν τῆς Θαλάσσης· ἀλλ' ἡ Μαρία οὐδεμίαν βέβηλον ἀνάγνωσιν ἤθελε ν' ἀκούσῃ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, καὶ εἶπεν ὅτι θέλει ν' ἀκούσῃ τὸ Ὡρολόγιον ἀπαντῶσα εἰς τὰς δεήσεις ὡς εἰ παρίστατο εἰς λειτουργίαν τελουμένην ὑπὸ καθολικοῦ ἱερέως· ὑποφωσκούσης ὅμως τῆς ἡμέρας ἀπεκοιμήθη, καὶ ἡ Μαρία Σεϋτὼν μὴ δυναμένη νὰ σταθῇ ἐκ τοῦ κόπου ἐκοιμήθη ἀμέσως ἐπὶ τοῦ παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τῆς βασιλίσσης θρονίου.

Τῇ ἐπαύριον ἠγέρθη αἰσθανομένη ὅτι ἔτυπτον

τὸν ὦμον αὐτῆς· ἔτυπτε δ' αὐτὴν ἡ βασίλισσα ἐγερθεῖσα ἀπὸ τοῦ ὕπνου.

— Ἦλθε λοιπὸν νὰ ἰδῇς, Μαρία, εἶπεν αὐτῇ, ἦλθε λοιπὸν νὰ ἰδῇς τί ὡραίαν ἡμέραν μᾶς δίδει ὁ Θεός· ὦ! πόσον ἡ φύσις εἶναι ζῶσα, πόσην εὐτυχίαν θὰ αἰσθανθῶ ὅταν εὑρεθῶ πάλιν ἐλεύθερα ἐπὶ τῶν ὀρέων ἐκείνων καὶ πεδιάδων! Ἐξ ἀποφάσεως ὁ οὐρανὸς εἶναι ὑπὲρ ἡμῶν.

— Μεγαλειοτατη, ἀπήντησεν ἡ Μαρία, κάλλιον εἶχον νὰ ἔβλεπα καιρὸν ὀλιγώτερον ὡραῖον θὰ μᾶς ὑπεσχετο νύκτα σκοτεινοτέραν· καὶ σκέφθητε ὅτι ἔχομεν ἀνάγκην σκότους μᾶλλον ἢ φωτός.

— Ἄκουσον, εἶπεν ἡ βασίλισσα, ἐκ τούτου θὰ ἐνοήσωμεν ἂν ἀληθῶς ἦναι ὑπὲρ ἡμῶν ὁ Θεός· ἂν ὁ καιρὸς μένῃ καθὼς εἶναι, τότε ναί, ἔχεις δίκαιον, σημαίνει ὅτι μᾶς ἐγκαταλείπει· ἂν ὅμως χαλάσῃ, ὦ! τότε, Μαρία, δὲν εἶναι ἀληθές; θὰ ἔχωμεν προφανῆ ἀπόδειξιν τῆς προστασίας του.

Ἡ Μαρία Σεϋτὼν ἐμειδίασε νεύουσα διὰ τῆς κεφαλῆς ὅτι ἐδέχετο τὴν δεισιδαιμονίαν τῆς δεσποίνης αὐτῆς· τότε ἡ βασίλισσα, μὴ δυναμένη νὰ μένῃ ἀργή, ἐνῷ τοσούτῳ μεγάλως ἀπησχολεῖτο ἡ διάνοιά της, συνέλεξε τὰ ὀλίγα αὐτῆς κειμήλια, τὰ ἔκλεισεν ἐντὸς κιβωτίου, ἡτοίμασε διὰ τὸ ἑσπέρας μέλαιναν ἐσθῆτα, ὅπως ἔτι κάλλιον κρύπτηται ἐν τῷ σκότει· περατώσασα δὲ τὰς προετοιμασίας ταύτας, ἐπανῆλθε πλησίον τοῦ παραθύρου, ἀδιαλείπτως φέρουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τῆς λίμνης εἰς τὸν οἰκίσκον τοῦ Κινρὸς, κλειστὸν καὶ βωβὸν κατὰ τὸ σύνηθες.

Ἡ ὥρα τοῦ προγεύματος ἦλθεν· ἡ βασίλισσα ἦτο τόσον εὐτυχής, ὥστε ὑπεδέχθη τὸν Οὐίλλιαμ Δουγλᾶς μετὰ πλείονος εὐμενείας παρὰ τὸ σύνηθες, καὶ μόλις μετὰ πολλῆς τῆς δυσκολίας ἠδυνήθη νὰ μείνῃ ἐν τῇ αὐτῇ θέσει καθημένη ἐφ' ὅσον διήρκει τὸ πρόγευμα· ἐκρατεῖτο ὅμως, καὶ ὁ Οὐίλλιαμ Δουγλᾶς ἀπεσύρθη μὴ φανεὶς ὅτι παρετήρησε τὴν ταραχήν της.

Ἅμα δ' ἐξῆλθεν, ἡ Μαρία ἔδραμεν εἰς τὸ παράθυρον· ἐδίψη ἀέρος, καὶ ἐκ τῶν προτέρων κατεβιβρωσκε διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τοὺς εὐρεῖς ὁρίζοντας οὓς ἔμελλεν ἐκ νέου νὰ διέλθῃ· τῇ ἐφαίνετο ὅτι ἅπαξ ἐλευθερωθεῖσα, οὐδέποτε θὰ ἐκλείετο πάλιν ἐντὸς παλατίου ἀλλ' ἀδιακόπως θὰ περιεπλανᾶτο εἰς ἐξοχήν· εἶτα, ἐν μέσῳ πάντων ἐκείνων τῶν παλμῶν τῆς χαρᾶς, κατελαμβάνετο ἐνίοτε ἐξ ἀπροσδοκήτου πιέσεως τῆς καρδίας. Τότε ἐστρέφετο πρὸς τὴν Μαρίαν Σεϋτὼν πειρωμένη νὰ ἐμψυχωθῇ ἐκ τῆς δυνάμεώς της, καὶ ἡ νεᾶνις ὑπεστήριζεν αὐτὴν ἐκ καθήκοντος μᾶλλον ἢ ἐκ πεποιθήσεως.

Καί τοι βραδεῖαι διὰ τὴν βασίλισσαν αἱ ὧραι παρήρχοντο· μετὰ μεσημβρίαν νέφη τινὰ διῆλθον κυμαινόμενα τὸ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ· ἡ βασίλισσα ἔδειξεν αὐτὰ μετὰ χαρᾶς τῇ συντρόφῳ αὐτῆς, ἡ δὲ Μαρία Σεϋτὼν ἐχάρη οὐχὶ ποσῶς ἐκ τοῦ φαντασιώδους οἰωνοῦ ὃν ἐζήτει ἡ βασίλισσα, ἀλλ' ἕνεκα τῆς πραγματικῆς σπουδαιότητος τοῦ νεφελώδους οὐρανοῦ ὡς πρὸς τὴν φυγήν. Ἐνῷ δὲ αἱ δύο δεσμώτιδες παρηκολούθουν ἐν τῷ οὐρανῷ τὰ ἀτμοειδῆ καὶ κινητὰ κύματα αὐτοῦ, ἦλθεν ἡ ὥρα τοῦ γεύματος, καθ' ὃ ἦτον ἀνάγκη νὰ ὑποστῇ ἡ βασίλισσα ἡμίσειαν ἔτι ὥραν ὑποκρίσεως τοσούτῳ δυσκολωτέρας καθ' ὅσον, ἀναμφιβόλως, εὐγνωμονῶν πρὸς τὴν εὐμένειαν ἣν ἔδειξεν αὐτῷ τὸ πρωΐ ἡ βασίλισσα, ὁ Οὐίλλιαμ Δουγλὰς ἐνόμισεν ὅτι ὑπεχρεοῦτο καὶ αὐτὸς νὰ συνοδεύσῃ τὰ χρέη του μετά τινων συνήθων φιλοφρονήσεων, ἐξ ὧν ἐβιάσθη ἡ βασίλισσα νὰ μετάσχῃ τῆς συνδιαλέξεως ζωηρότερον τοῦ ὀέοντος· ἄλλως δὲ ὁ Οὐίλλιαμ Δουγλᾶς οὐδόλως ἐφάνη παρατηρῶν τὴν ἀλλοφροσύνην ταύτην καὶ πάντα διῆλθον ὡς ἐν τῷ προγεύματι.

Εὐθὺς ἅμα ἐξῆλθεν ὁ Οὐίλλιαμ, ἡ Μαρία Στυάρτη ἔδραμεν εἰς τὸ παράθυρον τὰ ὀλίγα νέφη ἅτινα πρὸ μιᾶς ὥρας διέτρεχον τὸν οὐρανὸν συνεπυκνώθησαν καὶ ἐξετάθησαν, πᾶν δὲ κυανοῦν χρῶμα ἐξηλείφθη ἀντικαταστὰν ὑπὸ χροιᾶς ἀμαυρᾶς ὡς τῆς τοῦ κασσιτέρου. Αἱ προαισθήσεις λοιπὸν αὐτῆς ἐπληλήθευον· ὅσον ἀφορᾷ τὸν οἰκίσκον τοῦ Κινρὸς ὅστις διεκρίνετο εἰσέτι ἐν τῷ λυκόφωτι, ἦτον εἰσέτι κλειστὸς καὶ ἐφαίνετο ἔρημος.

Ἡ νὺξ ἐπῆλθε· τὸ φῶς ἔλαμψε κατὰ τὸ σύνηθες, ἡ βασίλισσα ἐποίησε τὸ σημεῖον, τὸ δὲ φῶς ἐγένετο ἄφαντον. Ἡ Μαρία Στυάρτη ἀνέμεινεν ἀνωφελῶς, τὸ φῶς δὲν ἀνεφαίνετο· ἡ φυγὴ ἦτον ὡρισμένη δι' αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἑσπέραν. Ἡ βασίλισσα ἤκουσεν ἀλληλοδιαδόχως ἠχοῦσαν τὴν ὀγδόην, τὴν ἐννάτην καὶ τὴν δεκάτην ὥραν. Κατὰ τὴν δεκάτην ἤλλαξαν τοὺς σκοπούς· ἡ Μαρία Στυάρτη ἤκουσε τὴν περίπολον διερχομένην ὑπὸ τὰ παράθυρά της, τὰ δὲ βήματα αὐτῆς ἀπομακρυνόμενα· εἶτα ἐπικράτησε γενικὴ σιγὴ καὶ ἡμίσεια ὥρα παρῆλθεν οὕτως· αἴφνης ἤχησε τρὶς ἡ φωνὴ γλαυκὸς, ἡ δὲ βασίλισσα ἀνεγνώρισε τὸ σύνθημα τοῦ Γεωργίου Δουγλᾶς· ἦλθεν ἡ ἐσχάτη ὥρα.

Ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν ἡ βασίλισσα ἀνελάμβανε πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτῆς· ἔνευσε τῇ Μαρίᾳ Σεϋτὼν ν' ἀφαιρέσῃ τὴν κιγκλίδα καὶ νὰ προσδέσῃ τὴν σχοινίνην κλίμακα, ἐνῷ σβέσασα τὸ φῶς ἐζήτησε ψηλαφητεὶ ἐν τῷ κοιτῶνι αὐτῆς τὴν θήκην τῶν ἐναπολειφθέντων αὐτῇ κειμηλίων· ὅτε ἐπανῆλθεν, ὁ Γεώργιος Δουγλὰς ἦτον ἤδη ἐν τῷ δωματίῳ.

— Τὰ πάντα βαίνουσι καλῶς ἄνασσα, εἶπεν· οἱ φίλοι σας περιμένουν πέραν τῆς λίμνης ὁ Θωμᾶς Οὐάρδεν φρουρεῖ εἰς τὴν μικρὰν θύραν, καὶ ὁ Θεὸς μᾶς ἔπεμψε νύκτα σκοτεινήν.

Ἡ βασίλισσα μὴ ἀποκριθεῖσα, ἔτεινεν αὐτῷ τὴν χεῖρα· ὁ Γεώργιος ἔκαμψε τὸ γόνυ καὶ προσήγγισεν εἰς τὰ χείλη του τὴν χεῖρα, ἀλλ' ἐγγίζων αὐτὴν τὴν ἠσθάνθη τρέμουσαν καὶ κατάψυχρον.

— Μεγαλειοτάτη εἶπε, δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἀναλάβετε ὅλην τὴν γενναιότητά σας καὶ μὴ καταβάλλεσθε ἐν τοιαύτῃ στιγμῇ.

— Παναγία Παρθένε, ἐψιθύρισεν ἡ Μαρία Σεϋτὼν, ἐλθὲ εἰς βοήθειαν ἡμῶν!

— Καλέσατε πρὸς ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τῶν βασιλέων προγόνων σας, εἶπεν ὁ Γεώργιος, διότι τὴν ὥραν ταύτην δὲν ἀπαιτεῖται ἡ ἐγκαρτέρησις χριστιανῆς, ἀλλ' ἡ ἰσχὺς καὶ ἡ ἀπόφασις βασιλίσσης.

— Ὦ Δουγλᾶς! Δουγλᾶς! ἀνέκραξεν ἐπωδύνως ἡ βασίλισσα, εἰς μάντις μοὶ προεῖπεν ὅτι θ' ἀποθάνω ἐν εἱρκτῇ καὶ ἐκ βιαίου θανάτου, δὲν ἦλθεν ἄρά γε ἡ ὥρα τῆς προρρήσεως;

— Ἴσως, εἶπεν ὁ Γεώργιος, ἀλλὰ προτιμώτερον νὰ ζήσητε ὡς βασίλισσα ἢ νὰ ζῆτε ἐντὸς τοῦ παλαιοῦ τούτου πύργου, δεσμῶτις καὶ συκοφαντουμένη.

— Ἔχετε δίκαιον, Γεώργιε, εἶπεν ἡ βασίλισσα· ἀλλ' ἡ πρώτη συγκίνησις ἀπορρέει ὅλως διόλου ἐκ τῆς γυναικὸς, σύγγνωτέ μοι· καὶ μετὰ στιγμιαίαν διακοπήν· Ἄγωμεν, εἶπεν, εἶμαι ἑτοίμη.

Ὁ Γεώργιος ἐπορεύθη ἀμέσως εἰς τὸ παράθυρον, ἐστερέωσεν ἐκ νέου τὴν κλίμακα, ἀναβὰς δὲ ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ παραθύρου καὶ κρατούμενος διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς ἀπὸ τῶν κιγκλίδων, ἔτεινε τὴν ἄλλην πρὸς τὴν βασίλισσαν, ἥτις τολμηρὰ ὅσον ἦτο δειλὴ πρὸ μιᾶς στιγμῆς, ἀνέβη ἐπὶ σκαμνίου, καὶ ἔθηκε τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ ἔξω χείλους τοῦ παραθύρου, ὅτε αἴφνης ἀντήχησε κάτωθεν τοῦ πύργου ἡ κραυγὴ

— Τίς εἶ!

Ἡ βασίλισσα ἐρρίφθη πρὸς τὰ ὀπίσω, τὸ μὲν αὐτομάτως τὸ δὲ ἀπωθουμένη ὑπὸ τοῦ Γεωργίου, ὅστις τοὐναντίον, ἔκυψεν ἔξω τοῦ παραθύρου ἵνα ἴδῃ πόθεν ἤρχετο ἡ κραυγὴ ἐκείνη, ἥτις δὶς ἐπαναληφθεῖσα δὶς ἔμεινεν ἄνευ ἀπαντήσεως, καὶ παραχρῆμα συνωδεύθη ὑπὸ πυροβολισμοῦ· κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ στιγμὴν ὁ φρουρῶν ἐπὶ τοῦ πύργου σκοπὸς ἐσάλπισεν, ἕτερος ἐσήμανε τὸν κώδωνα τῆς προσκλήσεως καὶ αἱ κραυγαί·—Εἰς τὰ ὅπλα, εἰς τὰ ὅπλα! καὶ προδοσία, προδοσία! ἀντήχησαν καθ' ὅλον τὸν πύργον.

— Ναὶ, ναὶ, προδοσία, προδοσία! ἀνεβόησεν ὁ Γεώργιος Δουγλὰς πηδῶν εἰς τὸ δωμάτιον, ναὶ, ὁ ἄτιμος Οὐάρδεν μᾶς ἐπρόδωκε· προβὰς δὲ πρὸς τὴν Μαρίαν, ψυχρὰν καὶ ἀκίνητον ὡς ἄγαλμα·

— Θαῤῥεῖτε, μεγαλειοτάτη, εἶπε, θαῤῥεῖτε! ὅ,τι δήποτε συμβῇ, ἔχετε εἰσέτι ἕνα φίλον ἐντὸς τοῦ πύργου, τὸν μικρὸν Δουγλάς.

Μόλις δ' ἅμα εἶπε τοὺς λόγους τούτους, ἡ θύρα τῶν δωμάτων τῆς βασιλίσσης ἀνεῴγη, καὶ ὁ Οὐίλλιαμ μετὰ τῆς λαίδυ Λόχλεβεν, προπορευομένων ὑπηρετῶν λαμπαδοφόρων καὶ ἐνόπλων στρατιωτῶν, ἐπεφάνησαν ἐπὶ τοῦ κατωφλίου. Τὸ οἴκημα τῆς βασιλίσσης ἐπληρώθη ἀνθρώπων καὶ φωτός.

— Μῆτέρ μου, εἶπεν ὁ Οὐίλλιαμ Δουγλὰς, δεικνύων τὸν ἀδελφόν του ἐνώπιον τῆς Μαρίας Στυάρτης καὶ σκέπτοντα αὐτὴν διὰ τοῦ σώματός του, μὲ πιστεύετε τώρα; Ἰδέτε.

Ἡ γραῖα ἔμεινεν ἐπί τινα δευτερόλεπτα ὄναυδος· ἀναλαβοῦσα δὲ τέλος τὴν χρῆσιν τῆς φωνῆς καὶ ἓν βῆμα προχωρήσασα·

— Ὁμίλει, Γεώργιε Δουγλὰς, ἀνεφώνησεν, ὁμίλει, καὶ ἀπόπλυνον αὐτὴν τὴν ἰδίαν στιγμὴν τὴν ἐπὶ τῆς τιμῆς σου βαρύνουσαν κατηγορίαν· εἰπὲ μόνον τοὺς λόγους τούτους· Ποτὲ εἰς Δουγλὰς δὲν παρέβη τὸ καθῆκόν του· καὶ σὲ πιστεύω.

— Ναὶ, μῆτέρ μου, ἐπανέλαβεν ὁ Οὐίλλιαμ εἰς Δουγλάς!.... ἀλλ' αὐτὸς, αὐτὸς δὲν εἶναι Δουγλάς.

— Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ εἰς τὸ γῆρας μου τὴν ἀναγκαίαν δύναμιν, ἀνέκραξεν ἡ λαίδυ Λόχλεβεν, διὰ νὰ ὑπομείνω τοιαύτην δυστυχίαν ἐκ μέρους ἑνὸς τῶν υἱῶν μου, καὶ τοιαύτην ὕβριν ἐκ μέρους ἄλλου. Ὦ γύναι γεννηθεῖσα ὑπὸ ἀπαίσιον ἀστέρα, ἐξηκολούθησεν ἀπευθυνομένη τῇ βασιλίσσῃ, πότε λοιπὸν θὰ παύσῃς οὖσα εἰς

χεῖρας τοῦ δαίμονος ὄργανον ἀπωλείας καὶ θανάτου παντὸς τοῦ πλησιαζοντός σε! Ὦ γηραιὲ οἶκε τοῦ Λόχλεβεν, κατηραμένη ἡ ὥρα καθ' ἣν ἡ γόησσα αὕτη διέβη τὸ κατώφλιόν σου!

— Μὴ λέγε τοῦτο, μῆτερ μου, ἐφώνησεν ὁ Γεώργιος· εὐλογημένη ἐξ ἐναντίας ἡ στιγμὴ ἥτις ἀποδεικνύει ὅτι ἂν ὑπάρχωσι Δουγλὰς μὴ ἐνθυμούμενοι πλέον τί ὀφείλουσιν εἰς τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν, ὑπάρχουσιν ἄλλοι οὐδέποτε τοῦτο λησμονήσαντες.

— Δουγλάς! Δουγλάς! ἐψιθύρισεν ἡ Μαρία Στυάρτη, δὲν σᾶς τὸ εἶπα;

— Κ' ἐγὼ, μεγαλειοτάτη, εἶπεν ὁ Γεώργιος τί σᾶς ἀπήντησα τότε; ὅτι παντὸς πιστοῦ ὑπηκόου τῆς μεγαλειότητός σας χρέος ἦτο καὶ τιμὴ ν' ἀποθάνῃ ὑπὲρ ὑμῶν.

— Ἀπόθανε λοιπὸν, ἀνεβόησεν ὁ Οὐίλλιαμ Δουγλὰς ὁρμῶν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ξιφήρης, ἐνῷ οὗτος πρὸς τὰ ὀπίσω πηδήσας εἶλκε τὸ ξίφος αὐτοῦ, καὶ διὰ κινήσεως ταχείας μὲν ὡς ὁ νοῦς παραφόρου δὲ ὡς τὸ μῖσος, ἐλάμβανεν ἀμυντικὴν θέσιν. Ἀλλὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν ἡ Μαρία Στυάρτη ὥρμησε μέσῳ τῶν δύο νέων.

— Οὔτε βῆμα μὴ προχωρῆτε, λόρδε Δουγλὰς εἶπεν· εἰς τὴν θήκην τὸ ξίφος. Γεώργιε, ἢ μεταχειρισθῆτε αὐτὸ μόνον διὰ νὰ ἐξέλθητε ἐντεῦθεν καὶ κατὰ παντὸς ἄλλου ἐκτὸς τοῦ ἀδελφοῦ σας. Ἔχω εἰσέτι ἀνάγκην τῆς ζωῆς σας· φείδεσθε αὐτῆς.

— Καὶ ἡ ζωή μου καὶ ὁ βραχίων μου καὶ ἡ τιμή μου, εἶναι εἰς τὴν διάθεσίν σας, μεγαλειοτάτη, καὶ ἀφοῦ τὸ διατάσσετε, τὰ φυλάττω δι' ὑμᾶς.

Ταῦτα δ' εἰπὼν ἐξώρμησε διὰ τῆς θύρας μετὰ βίας καὶ τόλμης τοιαύτης ὥστε οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ τὸν ἀναχαιτίσῃ.

— Ὀπίσω, ἐκραύγασε πρὸς τοὺς ὑπηρέτας οἵτινες ἔφραττον τὴν δίοδον, κάμετε τόπον εἰς τὸν νέον αὐθέντην Δουγλὰς, εἰδεμὴ δυστυχία σας!

— Συλλάβετέ τον, ἔκραξεν ὁ Οὐίλλιαμ· ἂς τὸν συλλάβουν νεκρὸν ἢ ζῶντα· πυροβολήσατέ τον, φονεύσατέ τον ὡς σκύλον!

Δύο ἢ τρεῖς στρατιῶται, μὴ τολμῶντες νὰ παρακούσωσι τὸν Οὐίλλιαμ, ὑπεκρίθησαν ὅτι καταδιώκουσι τὸν ἀδελφόν του· εἶτα ἠκούσθησαν πολλοὶ πυροβολισμοὶ, καὶ φωνὴ κράζουσα ὅτι ὁ Γεώργιος Δουγλᾶς ἔπεσεν εἰς τὴν λίμνην.

— Διέφυγε λοιπόν; ἀνεφώνησεν ὁ Οὐίλλιαμ.

Ἡ Μαρία Στυάρτη ἀνέπνευσεν, ἡ δὲ γηραιὰ λαίδη ὕψωσε πρὸς οὐρανὸν τὰς χεῖρας.

— Ναὶ, ναὶ, ἐψιθύρισεν ὁ Οὐίλλιαμ· ναὶ εὐχαριστήσατε τὸν οὐρανὸν διὰ τὴν φυγὴν τοῦ υἱοῦ σας· διότι ἡ φυγή του καλύπτει δι' αἴσχους ὅλον ἡμῶν τὸν οἶκον, διότι ἀπὸ ταύτης τῆς ὥρας θεωρούμεθα συνένοχοι τῆς προδοσίας του.

— Λυπήσου με, Οὐίλλιαμ, ἐφώνησεν ἡ λαίδη Λόχλεβεν συστρέφουσα τοὺς βραχίονας, δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, λυπήσου τὴν γραίαν μητέρα σου! δὲν βλέπεις ὅτι χάνομαι;

Πρὸς δὲ ταῖς λέξεσι ταύταις ἀνετράπη ὠχρὰ καὶ κλονουμένη, καὶ εἷς τῶν ὑπηρετῶν ἐκράτησεν αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας του.

— Νομίζω, μυλόρδε, εἶπεν ἡ Μαρία Σεύτων προσελθοῦσα, ὅτι ἡ μήτηρ σας ἔχει τὴν ὥραν ταύτην τόσην ἀνάγκην περιθαλψεως ὅσην ἀνάγκην ἀναπαύσεως ἡ βασίλισσα· δὲν κρίνετε ὅτι καιρὸς εἶναι ν' ἀποσυρθῆτε;

— Ναὶ, ναὶ, εἶπεν ὁ Οὐίλλιαμ, διὰ νὰ σᾶς δώσω καιρὸν νὰ πλέξητε νέους ἱστοὺς ἀράχνης, δὲν εἶναι ἀληθές; καὶ νὰ ἴδητε ποίας ἄλλας μυίας θὰ συλλάβητε; Καλὰ, ἐξακολουθεῖτε τὸ ἔργον σας· εἴδατε ὅμως ὅτι εὐόλως δὲν ἀπατᾶται ὁ Οὐίλλιαμ Δουγλάς. Παίξατε τὸ παιγνιδιόν σας· θὰ παίξω τὸ ἰδικόν μου. Εἶτα στρεφόμενος πρὸς τοὺς ὑπηρέτας. Ἐξέλθετε πάντες, προσέθηκε, καὶ ὑμεῖς ἔλθετε μῆτερ μου.

Οἱ ὑπηρέται καὶ οἱ στρατιῶται ὑπήκουσαν· εἶτα ὁ Οὐίλλιαμ Δουγλὰς ἐξῆλθε τελευταῖος, ὑποστηριζων τὴν λαίδη Λόχλεβεν· ἡ δὲ βασίλισσα ἤκουσεν αὐτὸν διπλοκλείοντα τὰς θύρας τῆς εἰρκτῆς αὐτῆς.

Ἅμα ἔμεινε μόνη ἡ Μαρία καὶ βεβαία ὅτι οὐδεὶς ἔβλεπεν ἢ ἤκουεν αὐτὴν, ἀπώλεσε πᾶσαν σύναμιν, καὶ ἐπὶ θρονίου πεσοῦσα ἔβαλε τοὺς λυγμούς.

Ἀληθῶς εἶχεν ἀνάγκην ὅλης τῆς γενναιότητος αὐτῆς ὅπως μέχρι τοιούτου βαθμοῦ ἀντισταθῇ, μόνη δὲ ἡ θέα τῶν ἐχθρῶν της καθίστη αὐτὴν οὕτω γενναίαν· ἐξελθόντων ὅμως ἐκείνων, εὐθὺς ἐνόησε τὴν θέσιν της καθ' ὅλην τὴν ὀλεθρίαν βαρύτητα αὐτῆς.

Ἐκθρονισθεῖσα, δεσμῶτις, ἄνευ ἑτέρου φίλου, ἐντὸς τοῦ ἀπορθήτου ἐκείνου πύργου, ἐκτὸς ἑνὸς παιδίου ἐφ' οὗ μόλις ἐπέστησε τὴν προσοχὴν, καὶ ὅπερ ἦτο τὸ μόνον καὶ ὕστατον νῆμα ὅπερ συνέδεε τὰς παρελθούσας μετὰ τῶν μελλουσῶν ἐλπίδων της, τί εἶχεν ἡ Μαρία Στυάρτη λείψανον τῶν δύο θρόνων αὐτῆς καὶ τῆς διπλῆς δυνάμεως; Τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐκάλυψε τὰ πάντα· τὸ ὄνομα αὐτῆς, δι' οὗ ἐλευθέρα οὖσα ἤθελεν ἴσως συνταράξει τὴν Σκωτίαν ἅπασαν, ἀλλ' ὅπερ μικρὸν κατὰ μικρὸν ἔμελλε νὰ ἐξαλειφθῇ ἀπὸ

τῆς καρδίας τῶν ὀπαδῶν, καὶ ἴσως, ἐνῷ εἰσέτι ἔζη, ἡ λήθη θὰ ἐκάλυπτεν αὐτὸ ὡς νεκρικὴ σινδόνη. Τοιαύτη τις ἰδέα ἦτον ἀφόρητος εἰς ψυχὴν μεγαλόφρονα ὡς ἡ τῆς Μαρίας Στυάρτης, καὶ ὀργανισμὸν ὅστις ὡς ὁ τῶν ἀνθέων ἐδεῖτο πρὸ παντὸς ἄλλου ἀέρος, φωτὸς καὶ ἡλίου.

Εὐτυχῶς ἐναπελείπετο αὐτῇ ἡ προσφιλεστάτη τῶν τεσσάρων Μαριῶν, ἥτις, ἀείποτε πιστὴ καὶ παρήγορος, ὑπεστήριζε καὶ παρεμύθει αὐτήν· τὴν φορὰν ὅμως ταύτην δὲν ἦτον εὔκολον τὸ πρᾶγμα, καὶ ἡ βασίλισσα ἀπήντα εἰς τὰς πράξεις καὶ τοὺς λόγους αὐτῆς διὰ λυγμῶν καὶ δακρύων, ὅτε αἴρνης, θεωροῦσα ἀπὸ τοῦ παραθύρου εἰς ὃ πλησίον ἔθετο τὸ θρονίον τῆς δεσποίνης αὐτῆς.

— Τὸ φῶς! ἀνεφώνησε, μεγαλειοτάτη, τὸ φῶς!

Συγχρόνως δὲ ἀνήγειρε τὴν βασίλισσαν, καὶ τὸν βραχίονα ἔξω τοῦ παραθύρου τείνουσα, ἐδείκνυεν αὐτῇ τὸν φάρον, αἰώνιον ἐλπίδος σύμβολον, ἀναφθὲν ἐκ νέου ἐν μέσῳ τῆς ζοφερᾶς ἐκείνης νυκτὸς ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ Κινρός· δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀπατηθῶσιν· ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ οὐδεὶς ἐσελάγιζεν ἀστήρ.

— Θεέ μου καὶ Κύριε, σ' εὐχαριστῶ, εἶπεν ἡ βασίλισσα πίπτουσα γονυκλινὴς καὶ ἀνατείνουσα τὰς χεῖρας πρὸς οὐρανὸν μετ' εὐγνωμοσύνης· ὁ Δουγλὰς ἐσώθη, καὶ οἱ φίλοι μου ἀγρυπνοῦσι πάντοτε.

Μετὰ θερμὴν δέησιν ἐνισχύσασαν ὁπωσοῦν αὐτήν, ἡ βασίλισσα εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνά της, καὶ συντετριμμένη ἐκ τῶν διαφόρων ἀλλεπαλλήλων συγκινήσεων, ἐκοιμήθη ὕπνον ἀνήσυχον καὶ τεταραγμένον, ἐπαγρυπνούσης μέχρι πρωΐας τῆς ἀκαμάτου Μαρίας Σεϋτών.

Ὁ Οὐίλλιαμ Δουγλὰς τὸ εἶπεν· ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἡ βασίλισσα ἐγένετο ὄντως δεσμώτις, καὶ δὲν συνεχωρεῖτο αὐτῇ νὰ καταβῇ εἰς τὸν κῆπον ἄνευ τῆς συνοδείας δύο στρατῶν· ὅθεν ὁ ὅρος ἐφάνη αὐτῇ τοσοῦτον ὀχληρὸς καὶ ἀφόρητος, ὥστε προέκρινε νὰ παραιτηθῇ τῆς διασκεδάσεως ταύτης, ἥτις ὑπὸ τοιούτων μέτρων περικυκλουμένη ἀπέβαινε βάσανος. Ἐκλείσθη λοιπὸν εἰς τὰ δώματα αὐτῆς, εὑρίσκουσα πικράν τινα καὶ ὑπερήφανον εὐφροσύνην ἐν αὐτῇ τῇ ὑπερβολῇ τῆς ἀτυχίας αὐτῆς.

Ὀκτὼ ἡμέρας μετὰ τὰ περιγραφέντα συμβάντα, ἐνῷ ἐσήμαινε τὴν ἐννάτην ὁ κώδων τοῦ πύργου, ἡ δὲ βασίλισσα καὶ ἡ Μαρία Σεϋτὼν ἐκάθηντο πρὸ τραπέζης κεντῶσαι, λίθος ἀπὸ τῆς αὐλῆς σφενδονισθεὶς ἐπέρασε διὰ τῶν κιγκλίδων τοῦ παραθύρου, συνέτριψε μίαν ὕαλον, καὶ ἔπεσεν εἰς τὸ δωμάτιον. Κατ' ἀρχὰς ἡ βασίλισσα ἐνόμισεν ὅτι ἐρρίφθη τυχαίως ἢ πρὸς ἐξυβρισμόν· ἀλλ' ἡ Μαρία Σεϋτών, στραφεῖσα, παρετήρησεν ὅτι περὶ τὸν λίθον ἦτον εἰλιγμένον χαρτίον· ἀνέλεξε δ' αὐτὸν ἀμέσως. Τὸ χαρτίον ἦτον ἐπιστολὴ τοῦ Γεωργίου Δουγλᾶς, γεγραμμένη ὡς ἑπεται·

« Μὲ διετάξατε νὰ ζῶ, μεγαλειοτάτη, σᾶς ὑπήκουσα, καὶ ἡ μεγαλειότης σας ἐνόησεν ἐκ τοῦ φωτὸς τοῦ Κινρός, ὅτι οἱ θεράποντες αὐτῆς ἐξηκολούθουν ἀγρυπνοῦντες. Ἀλλ' ὅπως μὴ διεγερθῶσιν ὑπόνοιαι οἱ διὰ τὴν ἀποφράδα ταύτην νύκτα συναθροισθέντες στρατιῶται διεσκορπίσθησαν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ καὶ δὲν θέλουσι συνοχθῇ εἰμὴ ὅταν νέα ἀποπειρα καταστήσῃ ἀναγκαίαν τὴν παρουσίαν των. Ἀλλ' οἴμοι! τὴν ἀπόπειραν ταύτην ἂν ἀνανεώσωμεν τώρα, σᾶς καταστρέφομεν, διότι οἱ δεσμοφύλακες τῆς ὑμετέρας μεγαλειότητος εἶναι ἄγρυπνοι. Ἄφετε λοιπὸν αὐτοὺς νὰ λάβωσι πάντα τὰ προφυλακτικὰ των μέτρα, μεγαλειοτάτη· ἄφετε αὐτοὺς ν' ἀποκοιμηθῶσιν ἐν τῇ ἀσφαλείᾳ αὐτῶν ἐνῷ ἡμεῖς, ἐξακολουθοῦμεν ἀγρυπνοῦντες ὑπὲρ ὑμῶν μετ' ἀσφαλείας.

» Ὑπομονὴ καὶ θάρρος! »

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἀπέδωκε τῇ βασιλίσσῃ ὅλην τὴν προτέραν γενναιότητα· εἶχε μετὰ τοῦ Γεωργίου μέσον συγκοινωνίας διὰ τοῦ μικροῦ Δουγλᾶς· διότι αὐτὸς ἀναμφιβόλως ἔρριψε τὸν λίθον· ἔγραψε μετὰ σπουδῆς ἀπάντησιν τῷ Γεωργίῳ, ἐν ᾗ παρήγγελλεν αὐτῷ νὰ ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην της πρὸς πάντας τοὺς λόρδους οἵτινες ὑπέγραψαν τὴν διαμαρτύρησιν, καὶ ἐν ᾗ καθικέτευεν αὐτούς, ἐν ὀνόματι τῆς πίστεως ἣν ὤμοσαν, νὰ μὴ ψυχράνωσι τὴν ἀφοσίωσίν των, ὑποσχομένη ὅτι καὶ αὐτὴ ἀναμένει τὸ ἀποτέλεσμα μετὰ τῆς αἰτουμένης ὑπομονῆς καὶ γενναιότητος.

Ἡ βασίλισσα δὲν ἠπατήθη· τὴν ἐπιοῦσαν, ἐνῷ ἦτον εἰς τὸ παράθυρόν της, ὁ μικρὸς Δουγλὰς ἦλθε νὰ παίξῃ ὑπὸ τὸν πύργον καὶ μὴ αἴρων τὴν κεφαλήν, ἔστη ἀκριβῶς κάτωθεν αὐτῆς, ἵνα σκάψῃ παγίδα πρὸς παγίδευσιν πτηνῶν. Ἡ βασίλισσα εἶδε μὴ βλέπῃ τις αὐτήν, καὶ βεβαιωθεῖσα ὅτι τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς αὐλῆς ἦτον ἔρημον, ἔρριψε τὸν ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτῆς λίθον· πρῶτον ἐφοβήθη μήπως ἔπραξε σοβαρὸν λάθος· διότι ὁ μικρὸς Δουγλὰς οὔτε κἂν ἐστράφη πρὸς τὸν κρότον, καὶ μόλις μετὰ μίαν στιγμήν, καθ' ἣν ἡ καρδία τῆς δεσμώτιδος ἐπιέζετο ὑπὸ φρι-

κτῆς ἀγωνίας, ἀδιαφόρως καὶ ὡς εἰ ἐζήτει ἄλλο τι, ὁ παῖς, οὐδὲν τέλος σημεῖον συννοήσεως δείξας πρὸς τὴν ῥίψασαν αὐτὴν ἔθετο τὴν ἐπιστολὴν ἐντὸς τοῦ θυλακίου του, περατῶν μετὰ μεγίστης ἀταραξίας τὸ ὀρξάμενον, ἔργον, καὶ δεικνύων τῇ βασιλίσσῃ, διὰ τῆς ἀνωτέρας τῆς ἡλικίας του ἀταραξίας κατὰ πόσον ἠδύνατο νὰ ἐλπίσῃ ἐπ' αὐτόν.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἡ βασίλισσα ἀνέλαβε νέαν ἐλπίδα· ἐν τούτοις αἱ ἡμέραι, αἱ ἑβδομάδες, οἱ μῆνες παρήρχοντο οὐδεμίαν μεταβολὴν ἐπιφέροντες εἰς τὴν θέσιν αὐτῆς· ἦλθεν ὁ χειμών· ἡ δεσμῶτις εἶδε τὴν χιόνα ἐκτεινομένην ἐπὶ τῶν πεδιάδων καὶ τῶν ὀρέων, τὴν δὲ λίμνην στερεὰν παρέχουσαν τὴν διάβασιν εἰς τὴν ἀντίπεραν ὄχθην, ἂν ἠδύνατο νὰ διέλθῃ τὴν θύ αν μόνην· ἀλλ' οὐδεμία ἐπιστολὴ ἐκόμισε κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τὴν παρήγορον εἴδησιν ὅτι ἠσχολοῦντο περὶ τὴν ἀπολύτρωσιν αὐτῆς· μόνον καθ' ἑκάστην ἐσπέραν τὸ πιστὸν φῶς ἀνήγγελλεν αὐτῇ ὅτι ἀγρυπνεῖ πιστὸς φίλος.

Ἡ φύσις ἐξηγέρθη μετὰ μικρὸν τοῦ νεκρικοῦ αὐτῆς ὕπνου, πρώϊμοι δὲ τινες ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου διεπέρασαν τὰ νέφη τοῦ ζοφεροῦ τῆς Σκωτίας οὐρανοῦ· ἡ χιὼν ἀνέλυσεν, ἡ λίμνη διέῤῥηξε τὸν κρυστάλλινον αὐτῆς φλοιὸν, οἱ πρῶτοι θαλλοὶ ἐβλάστησαν, ἡ χλόη ἀνεφάνη· τὸ πᾶν ἐξῆλθε τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, προσεγγίζοντος τοῦ γελοέντος καὶ πολυανθέμου ἔαρος, μεγάλως δ' ἐθλίβετο ἡ Μαρία βλέπουσα ὅτι αὕτη μόνη κατεδικάσθη εἰς αἰώνιον χειμῶνα.

Τέλος ἐσπέραν τινὰ ἐνόμισεν ὡς ἐκ τῶν κινήσεων τοῦ φωτὸς ὅτι καινόν τι συνέβαινεν· ἠρώτησε δὲ τοσακις τὸ ὑποτρέμον ἐκεῖνο δείλαιον ἄστρον, καὶ τοσάκις ἀφῆκεν αὐτὸ ν' ἀριθμήσῃ ὑπὲρ τὰς εἴκοσι φορὰς τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας της ὥστε ὅπως ἀπαλλαγῇ τῆς ἐκ τῆς ἀποτυχίας λύπης, ἀπὸ πολλοῦ δὲν ἠρώτα αὐτὸ· ἀπεφάσισεν ὅμως νὰ δοκιμάσῃ τελευταίαν ἀπόπειραν, καὶ σχεδὸν ἄνευ ἐλπίδος ἐπλησίασε τὸ φῶς εἰς τὸ παράθυρον, καὶ ἀπεμάκρυνεν αὐτὸ ἀμέσως· ἀείποτε δ' ἕτοιμον εἰς τὸ σύνθημα τὸ ἄλλο ἐκρύβη τὴν αὐτὴν στιγμὴν, καὶ ἀνεφάνη κατὰ τὸν ἑνδέκατον παλμὸν τῆς καρδίας τῆς βασιλίσσης. Ταὐτοχρόνως δέ, καὶ κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν, λίθος διελθὼν τὸ παράθυρον ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τῆς Μαρίας Σεϋτών. Ἦτο δὲ, ὡς ὁ πρῶτος, ἐντὸς ἐπιστολῆς τοῦ Γεωργίου· ἡ βασίλισσα ἔλαβεν αὐτὴν ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς συντρόφου της, τὴν ἤνοιξε καὶ ἀνέγνωσεν·

« Ἡ στιγμὴ πλησιάζει· οἱ ὀπαδοί σας εἶναι συνηθροισμένοι· ἀνακαλέσατε ὅλην τὴν γενναιότητά σας.

» Ἄφετε αὔριον εἰς τὰς ἑνδεκα μετὰ μεσημβρίαν σχοινίον κρεμάμενον ἀπὸ τοῦ παραθύρου σας, καὶ ἀνασύρατε τὸ δέμα τὸ ὁποῖον θὰ προσδεθῇ. »

Ἔμεινεν ἐν τοῖς θαλάμοις τῆς βασιλίσσης τὸ περίσσευμα τῶν σχοινίων ἅτινα ἐχρησίμευσαν εἰς κατασκευὴν τῆς ἁρπαγείσης ὑπὸ τῶν φυλάκων κλίμακος κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς ἀποτυχούσης δραπετεύσεως· τὴν ἐπιοῦσαν, κατὰ τὴν ῥηθεῖσαν ὥραν, αἱ δύο δεσμώτιδες ἔκλεισαν τὴν λυχνίαν εἰς τὸν κοιτῶνα ἵνα μὴ προδοθῶσιν ὑπὸ τοῦ φωτὸς, καὶ ἡ Μαρία Σεϋτών προσελθοῦσα εἰς τὸ παράθυρον ἐκρέμασε τὸ σχοινίον. Μετὰ μίαν στιγμὴν, ᾐσθάνθη ἐκ τῶν κινήσεων αὐτοῦ ὅτι προσεδένετό τι. Ἡ Μαρια Σεϋτών ἔσυρε, καὶ δέμα ἱκανῶς ὀγκώδες ἦλθεν εἰς τὰς κιγκλίδας δι' ὧν δὲν ἐχώρει ἕνεκα τοῦ ὄγκου αὐτοῦ. Τότε ἡ βασίλισσα ἦλθεν εἰς βοήθειαν τῆς συντρόφου αὐτῆς. Τὸ δέμα ἐλύθη, καὶ τὰ περιεχόμενα χωρισθέντα ἀπ' ἀλλήλων ἐπέρασαν εὐκόλως.

Αἱ δύο δεσμώτιδες ἀπεκόμισαν αὐτὰ εἰς τὸν κοιτῶνα, καὶ κλεισθεῖσαι ἔνδοθεν, ἤρξαντο ἐξετάζουσαι αὐτά· εὗρον δὲ δύο πλήρεις οἰκοστολὰς Δουγλάς.

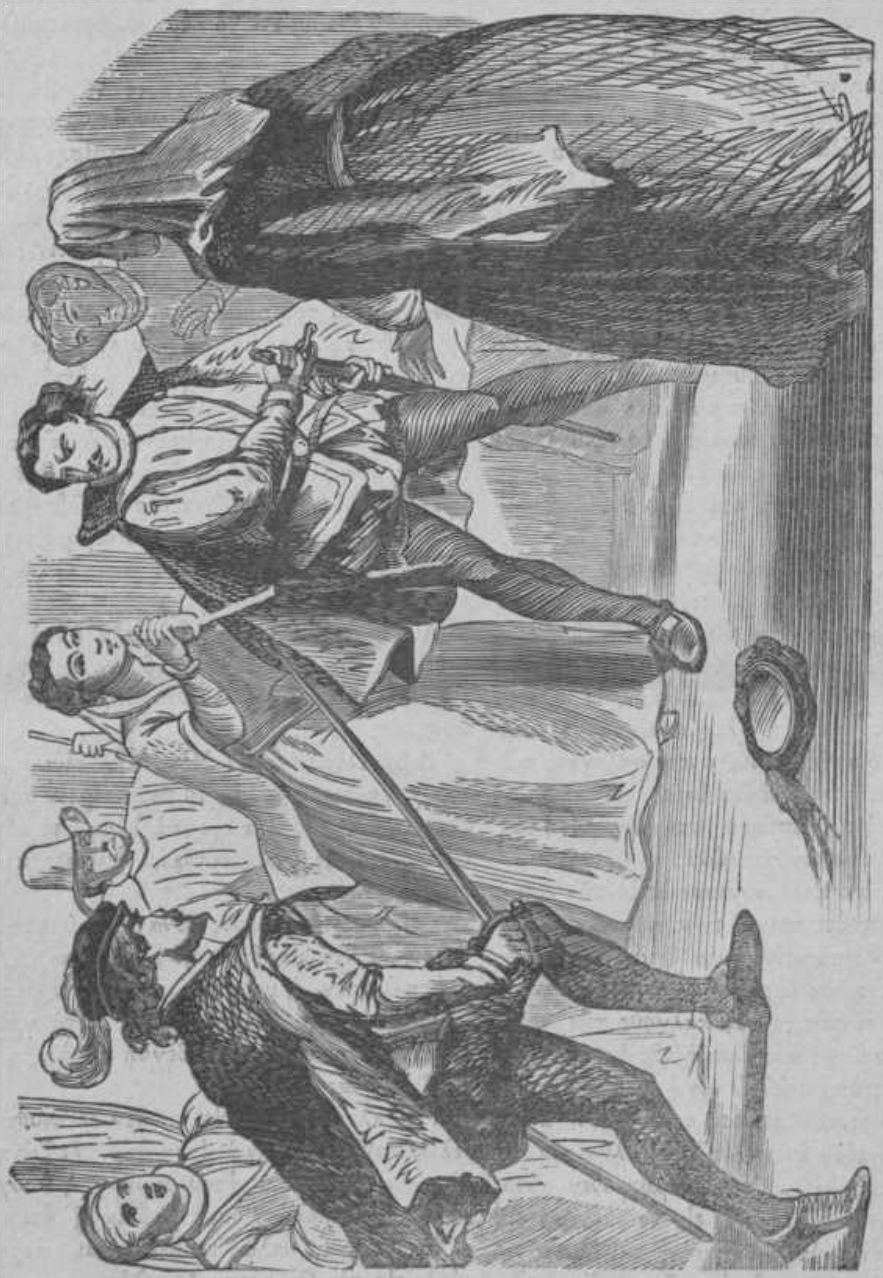
Ἡ βασίλισσα οὐδὲν ἐνόει, ἀλλ' εἶδεν ἐπιστολὴν προσηλωμένην εἰς τὸ περιλαίμιον μιᾶς τῶν στολῶν. Σπεύδουσα δὲ νὰ λύσῃ τὸ αἴνιγμα τοῦτο, ἀνέῳξε τὴν ἐπιστολὴν ἀμέσως καὶ ἀνέγνω τὰ ἑπόμενα·

« Μόνον διὰ θράσους δύναται ἡ ὑμετέρα μεγαλειότης ν' ἀναλάβῃ τὴν ἐλευθερίαν· ἂς ἀναγνώσῃ λοιπὸν ἡ μεγαλειότης σας τὴν ἐπιστολὴν ταύτην καὶ ἂς ἀκολουθήσῃ κατὰ γράμμα, ἂν καταδέχηται νὰ παραδεχθῇ αὐτὰς, τὰς ἐν αὐτῇ ὁδηγίας.

« Αἱ κλεῖδες τοῦ πύργου δὲν λείπουσι παντελῶς καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἀπὸ τῆς ζώνης τοῦ γέροντος ἐπιστάτου· ἀφοῦ σημάνῃ ἡ ὑποχώρησις, καὶ περιπολήσῃ ὅπως βεβαιωθῇ ὅτι πᾶσαι αἱ θύραι εἶναι καλῶς κεκλεισμέναι, παραδίδει αὐτὰς εἰς τὸν Οὐίλλιαμ Δουγλὰς, ὅστις, ἂν ἀγρυπνῇ, κρεμᾷ αὐτὰς εἰς τὴν ζώνην τοῦ ξίφους του, ἢ, ἂν κοιμᾶται, θέτει αὐτὰς ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιόν του. Ἀπὸ πέντε μηνῶν, ὁ μικρὸς Δουγλὰς, τὸν ὁποῖον εἶναι συνειθισμένοι νὰ βλέπωσιν ἐργαζόμενον εἰς τὸ σιδηρουργεῖον τοῦ πύργου, ἀσχολεῖται εἰς κατασκευὴν κλειδῶν

ἱκανῶς ὁμοίων πρὸς τὰς ἄλλας, καὶ δυναμένων ν' ἀπατήσωσι τὸν Οὐίλλιαμ ἅπαξ ἀντικαθιστῶσαι ἐκείνας.

»Εἰς πρώτην εὐκαιρίαν ἣν δύναται νὰ εὕρῃ τὴν Μαρίαν Σεὺτων, τὰ ἀνδρικὰ ἐνδύματα καὶ θὰ προπορευθῇ ὁδηγῶν αὐτὰς διὰ τῆς καταλληλοτέρας πρὸς δραπέτευσιν αὐτῶν ὁδοῦ· μία λέμβος ἔσται ἑτοίμη καὶ ἀναμένουσα. Μέχρις



— Ἀπόθανε λοιπόν, ἀνεβόησεν ὁ Οὐίλλιαμ Δουγλὰς θέμων κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ξιφήρης.—Σελ. 429.

ἡ ὑμετέρα μεγαλειότης συμβουλευομένη καθ' ἑκάστην προσεκτικῶς τὸ φῶς, ὁ μικρὸς Δουγλὰς θ' ἀντικαταστήσῃ τὰς ἀληθεῖς διὰ τῶν πλαστῶν κλειδῶν θὰ ἔμβῃ εἰς τὸν θάλαμον τῆς βασιλίσσης ἣν θέλει εὑρεῖ ἐνδεδυμένην, καθὼς καὶ ἐκείνης τῆς ὥρας, καθ' ἑκάστην ἑσπέραν καὶ ὅπως ἐθισθῶσιν εἰς τὰς νέας ταύτας ἐνδυμασίας καὶ ὅπως δώσωσιν εἰς αὐτὰς ἐξωτερικὸν τοιοῦτον ὥστε νὰ φαίνωνται μετημφιεσμέναι, ἡ αὐτῆς μεγαλειότης καὶ ἡ μὶς Μαρία Σεὺτων θὰ περι-

βάλωνται τὰς στολὰς ἃς ὀφείλουσι νὰ φέρωσιν ἀπὸ τῆς ἐννάτης ὥρας μέχρι τοῦ μεσονυκτίου. Ἄλλως δὲ δυνατὸν, χωρὶς νὰ ἔχῃ καιρὸν ὅπως εἰδοποιήσῃ αὐτὰς, νὰ ἔλθῃ ἄφνης ὁ ὁδηγός των· ἄρα ἀφεύκτως πρέπει νὰ τὰς εὕρῃ ἑτοίμους.

» Τὰ ἐνδύματα θ' ἁρμόζωσιν ἐντελῶς τῇ αὐτῆς μεγαλειότητι καὶ τῇ συντρόφῳ αὐτῆς καθότι τὸ μέτρον ἐλήφθη ἐπὶ τῆς μὶς Μαρίας Φλέμιγγ καὶ τῆς μὶς Μαρίας Λιβιγκστὼν, αἵτινες ἔχουσιν ἀπολύτως τὸ αὐτὸ σῶμα.»

Αἱ δύο δεσμώτιδες ἔμειναν ἐκστατικαὶ ἐκ τῆς θρασύτητος τοῦ σχεδίου τούτου· κατὰ πρῶτον προσέβλεψαν ἀλλήλας τεθλιμμέναι· διότι ταῖς ἐφάνη ὅτι ἡ ἐπιτυχία ἦτον ἀδύνατος. Οὐχ ἧττον ὅμως ἐδοκίμασαν τὴν μεταμφίεσίν των· ὡς εἶπεν ὁ Γεώργιος, ἥρμοζεν ἀμφοτέραις ὡς εἰ ἐλήφθη μέτρον ἐπ' αὐτῶν τῶν ἰδίων.

Καθ' ἑκάστην ἑσπέραν ἡ βασίλισσα, καθὼς παρήγγειλεν αὐτῇ ὁ Γεώργιος, συνεβουλεύετο τὸ φῶς, ἐπὶ ἕνα ὅλον μῆνα, ἐν ᾧ καθ' ἑκάστην ἐπίσης ἑσπέραν ἡ βασίλισσα καὶ ἡ Μαρία Σεϋτών, μολονότι τὸ φῶς οὐδὲν ἀνήγγελλε νέον, ἐνεδύοντο τὰ ἀνδρικὰ αὐτῶν ἐνδύματα, ἀλλὰ καὶ ἐκτήσαντο ἀμφότεραι τοσαύτην ἕξιν ὥστε ἔφερον αὐτὰ καθὼς τὰ γυναικεῖα.

Τέλος τῇ 2 μαΐου 1568, ἡ βασίλισσα ἀφυπνίσθη ὑπὸ σαλπίσματος, ἀνησυχοῦσα δὲ περὶ τῆς σημασίας αὐτοῦ, περιεβλήθη κοιτωνίτην, καὶ ἔδραμεν εἰς τὸ παράθυρον, ὅπου ἦλθε καὶ ἡ Μαρία Σεϋτών. Ἱκανοὶ ἱππεῖς ἵσταντο ἐπὶ τῆς ἀπέναντι ὄχθης τῆς λίμνης, ἔχοντες ἀναπεπταμένην τὴν σημαίαν τῶν Δουγλᾶς, καὶ τρεῖς λέμβοι ἐκωπηλάτουν ὁμοῦ ἀνθαμιλλώμεναι πρὸς ταχυτέραν παραλαβὴν τῶν νεήλυδων.

Τὸ συμβὰν τοῦτο ἐγένετο αἰτία φόβου διὰ τὴν βασίλισσαν· ἐν ᾧ σημείῳ εὑρίσκετο, ἡ ἐλαχίστη ἀλλαγὴ τῶν ἐν τῷ πύργῳ ἐθίμων ἦτον ἐπίφοβος· διότι ἠδύνατο ν' ἀνατρέψῃ πάντα τὰ ἀποφασισθέντα σχέδια. Ὁ φόβος οὗτος ἐδιπλασιάσθη ὅτε αἱ λέμβοι ἐπλησίασαν, καὶ ἡ βασίλισσα ἀνεγνώρισεν ἐντὸς τῆς μεγαλειτέρας τὸν λόρδον Δουγλᾶς, σύζυγον τῆς λαίδυ Λόχλεβεν καὶ πατέρα τοῦ Οὐίλλιαμ καὶ τοῦ Γεωργίου.

Ὁ γέρων ἱππότης ὅστις ἦτο θεματοφύλαξ εἰς τὰ βόρεια τῆς Σκωτίας ἤρχετο νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν παλαιόν του πύργον ἀφ' οὗ ἔλειπε τρία ἔτη.

Ἦτο δὲ τοῦτο γεγονὸς διὰ τοὺς ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Λόχλεβεν· ὅθεν ὀλίγας στιγμὰς μετὰ τὴν ἄφιξιν τῶν λέμβων, ἡ Μαρία Στυάρτη ἤκουσε τὰ βήματα τοῦ γέροντος ἐπιστάτου, ὅστις ἀνέβαινε τὴν κλίμακα· ἤρχετο δὲ ν' ἀναγγείλῃ τῇ βασιλίσσῃ τὴν ἄφιξιν τοῦ κυρίου του, καὶ ἐπειδὴ ἔπρεπε νὰ πανηγυρίσωσιν αὐτὴν πάντες οἱ κατοικοῦντες τὸν πύργον τοῦ Λόχλεβεν ὅτε ὁ αὐθέντης ἐπανήρχετο, προσεκάλεσε τὴν βασίλισσαν εἰς τὸ πρὸς τιμὴν τῆς ἐπανόδου του γεῦμα· εἴτε ἐξ αὐτομάτου, εἴτε ἐξ ἀποστροφῆς, ἡ βασίλισσα δὲν ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν.

Ὁ κώδων καὶ ἡ σάλπιγξ ἤχουν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν· ὁ λόρδος Δουγλᾶς, ὡς ἀληθὴς φεουδαλικὸς ἄρχων ὡδοιπόρει ἔχων πριγκηπικὴν συνοδείαν. Ἀδιακόπως νέοι στρατιῶται καὶ θεράποντες διέβαινον ὑπὸ τὰ παράθυρα τῆς βασιλίσσης· ὑπηρέται δὲ καὶ ἱπποκόμοι ἔφερον στολὴν ὁμοίαν πρὸς ἐκείνην ἣν ἔλαβον ἡ βασίλισσα καὶ ἡ Μαρία Σεϋτών.

Ἡ Μαρία ἀνέμενεν ἀνυπομόνως τὴν νύκτα. Τὴν προτεραίαν ἔτι συνεβουλεύθη τὸ φῶς, καὶ τῇ ἀνήγγειλεν ὡς πάντοτε, ἀναφαινόμενον κατὰ τὸν ἑνδέκατον ἢ δωδέκατον παλμὸν τῆς καρδίας της, ὅτι ἤγγιζεν ἡ ὥρα τῆς δραπετεύσεως· ἀλλ' ἐφοβεῖτο πολὺ μήπως ἡ ἄφιξις τοῦ λόρδου Δουγλᾶς διαταράξῃ τὰ πάντα καὶ μήπως ἀναγγείλῃ αὐτῇ ἀναβολὴν τὸ σύνθημα τῆς ἑσπέρας ἐκείνης. Ὅθεν εὐθὺς ἅμα εἶδεν ἀναπτόμενον τὸ φῶς, ἐπλησίασε τὴν λυχνίαν εἰς τὸ παράθυρον· τὸ φῶς ἐγένετο ἀμέσως ἄφαντον, καὶ ἡ Μαρία Στυάρτη, μετὰ φοβερᾶς ἀγωνίας, ἤρξατο ἐρωτῶσα αὐτό· ἡ δὲ ἀγωνία κατέστη σφοδροτέρα ὅτε ὑπερέβη τοὺς πεντεκαίδεκα παλμούς. Τότε ἔπαυσεν ἀριθμοῦσα, κατεβλήθη καὶ ἠτένιζε μηχανικῶς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῆς θέσεως ὅπου ὑπῆρχε τὸ φῶς. Ἀλλὰ πόσον ἐξεπλάγη, ὅτε μετ' ὀλίγα λεπτὰ δὲν εἶδεν αὐτὸ ἀναφαινόμενον, καὶ ὅτε ἡμισείας ὥρας παρελθούσης ὁ οἰκίσκος ἔμενε σκοτεινός. Ἡ βασίλισσα τότε ἀνενέωσε τὸ σύνθημα, ἀλλ' οὐδεμίαν ἔλαβεν ἀπάντησιν· ἡ αὐτὴ ἑσπέρα ὡρίσθη πρὸς δραπέτευσιν.

Ἡ βασίλισσα καὶ ἡ Μαρία Σεϋτὼν τοσούτῳ μικρὸν προσεδόκων τὸ γεγονὸς τοῦτο, ὥστε, παρὰ τὴν συνήθειάν των, δὲν ἐνεδύθησαν κατ' ἐκεῖνο τὸ ἑσπέρας τὴν ἀνδρικὴν αὐτῶν στολήν· ὅθεν ὥρμησαν ἀμέσως εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς βασιλίσσης, οὗ ἔκλεισαν καλῶς ἔνδοθεν τὴν θύραν καὶ ἤρξαντο ἐνδυόμεναι. Εὐθὺς δὲ ἅμα ἐνεδύθησαν ἤκουσαν κλειδὸς στρεφομένην ἐν τῷ κλείθρῳ καὶ ἔσβεσαν ἀμέσως τὸ φῶς. Ἐλαφρὰ βήματα ἐπλησίασαν εἰς τὴν θύραν. Αἱ δύο γυναῖκες ἐστηρίζοντο ἡ μία ἐπὶ τῆς ἄλλης διότι ἀμφότεραι μικροῦ δεῖν ἔπιπτον. Ἐκρούσθη ἐλαφρῶς ἡ θύρα. Ἡ βασίλισσα ἠρώτησε τίς ἦτο, καὶ ἡ φωνὴ τοῦ

μικροῦ Οὐίλλιαμ ἀπεκρίθη διὰ τῶν δύο πρώτων στίχων παλαιᾶς χορῳδίας·

Δουγλὰς, Δουγλὰς,
Πιστὸς καὶ τρυφερός.

Ἡ Μαρία ἀνέῳξεν ἀμέσως· ἦτο τὸ σύνθημα τοῦ Γεωργίου Δουγλᾶς.

Ὁ παῖς δὲν ἔφερε φῶς. Ἐξέτεινε τὴν χεῖρα καὶ συνήντησε τὴν τῆς βασιλίσσης· ὑπὸ τὴν λάμψιν τῶν ἀστέρων ἡ Μαρία Στυάρτη εἶδεν αὐτὸν κλίνοντα τὸ γόνυ, εἶτα ᾐσθάνθη ἐπὶ τῶν δακτύλων της ἐπιτιθέμενα τὰ χείλη του.

— Εἶναι ἕτοιμος ἡ μεγαλειότης σας νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ; ἠρώτησε ταπεινῇ τῇ φωνῇ καὶ ἀνεγειρόμενος.

— Ναὶ, τέκνον μου, ἀπεκρίνατο ἡ βασιλισσα· ἀλλ' εἶναι λοιπὸν δι' ἀπόψε;

— Μὲ τὴν ἄδειαν τῆς Μεγαλειότητός σας, ναὶ, εἶναι δι' ἀπόψε.

— Ὅλα λοιπὸν εἶνα· ἕτοιμα;

— Ὅλα.

— Τί πρέπει νὰ κάμωμεν;

— Νὰ μὲ ἀκοθουθήσετε παντοῦ.

— Ὦ Θεέ μου, Θεέ μου, ἐφώνησεν ἡ Μαρία Στυάρτη, ἐλέησον ἡμᾶς!

Εἶτα βραχεῖαν εἰποῦσα προσευχὴν, ἐνῷ ἡ Μαρία Σεϋτὼν ἐλάμβανε τὴν θήκην τῶν κοσμημάτων τῆς βασιλίσσης·

— Εἶμαι ἕτοιμος, εἶπε, καὶ σὺ Μαρία;

— Καὶ ἐγὼ ἐπίσης, ἀπήντησεν ἡ Μαρία Σεϋτών.

— Ἐλᾶτε λοιπὸν, εἶπεν ὁ μικρὸς Δουγλάς.

Αἱ δύο δεσμώτιδες ἠκολούθησαν τὸν παῖδα, προπορευομένης τῆς βασιλίσσης καὶ κατόπιν ἐρχομένης τῆς Μαρίας Σεϋτών. Ὁ μικρὸς ὁδηγὸς αὐτῶν ἔκλεισε προσεκτικῶς τὴν θύραν ὅπως μὴ ὑποπτεύσῃ τι ἡ νυκτερινὴ περίπολος, ἂν τυχὸν διέβαινεν ἐκεῖθεν· ἔπειτα ἤρξατο καταβαίνων τὴν ἑλικοειδῆ κλίμακα. Ὅτε ἔφθασαν εἰς τὸ ἥμισυ τῶν βαθμίδων ἤλθε μέχρις αὐτῶν ὁ θόρυβος τοῦ συμποσίου, κρᾶμα καγχασμῶν, συγκεχυμένων φωνῶν καὶ συγκρούσεων ποτηρίων. Ἡ βασίλισσα ἔθηκε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ μικροῦ αὐτῆς ὁδηγοῦ.

— Ποῦ μᾶς ὁδηγεῖς; ἠρώτησεν αὐτὸν περίφοβος.

— Ἔξω ἀπὸ τὸν πύργον, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον.

— Ἀλλὰ πρέπει νὰ περάσωμεν τὴν μεγάλην αἴθουσαν;

— Βέβαια· καὶ ἰδοὺ ἀκριβῶς τί προέβλεψεν ὁ Γεώργιος. Μέσα εἰς τοὺς ὑπηρέτας, τῶν ὁποίων ἡ μεγαλειότης σας φέρει τὴν στολὴν, κανεὶς δὲν θὰ τὴν γνωρίσῃ.

— Ὦ Θεέ μου! Θεέ μου! ἐψιθύρισεν ἡ βασίλισσα ἐρειδομένη ἐπὶ τοῦ τοίχου.

— Θάρρος, μεγαλειοτάτη, εἶπε ταπεινοτάτῃ τῇ φωνῇ ἡ Μαρία Σεϋτών, ἄλλως ἐχάθημεν!

— Ἔχεις δίκαιον, ἀπήντησεν ἡ βασίλισσα· ἔμπρός.

Καὶ ἐπανέλαβον τὸν δρόμον αὐτῶν, ὁδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ παιδὸς, ὅστις κάτωθι τῆς κλίμακος ἔστη, καὶ προσφέρων τῇ βασιλίσσῃ ὑδρίαν πλήρη οἴνου.

— Θέσατε αὐτὴν τὴν στάμναν εἰς τὸν δεξιόν σας ὦμον, μεγαλειοτάτη· θὰ κρύψῃ τὸ πρόσωπόν σας ἀπὸ τοὺς καθημένους εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ ὅταν σηκόνῃ κάτι τι ἡ μεγαλειότης σας θὰ ἐμπνεύσῃ ὀλιγωτέρας ὑπονοίας. Ὑμεῖς, μὶς Μαρία, δότε μοι αὐτὴν τὴν θήκην, καὶ βάλετε ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτὸ τὸ κάνιστρον μὲ τὸ ψωμί. Τώρα, εἶναι καλά· αἰσθάνεσθε ἀρκετὴν δύναμιν;

— Ναὶ, εἶπεν ἡ βασίλισσα.

— Ναὶ, εἶπεν ἡ Μαρία Σεϋτών.

— Τότε ἀκολουθεῖτέ μοι.

Τὸ παιδίον ἐπανέλαβε τὸν δρόμον του, καὶ μετά τινα βήματα, αἱ φυγάδες εὑρέθησαν εἰς εἶδός τι ἀντιθαλάμου κειμένου πρὸ τῆς μεγάλης αἰθούσης, καὶ εἰς ὃν ἔφθανεν ὁ θόρυβος καὶ τὸ φῶς. Πολλοὶ θεράποντες ἠσχολοῦντο εἰς διαφόρους ὑπηρεσίας· οὐδεὶς προσεῖχεν εἰς αὐτοὺς καὶ τοῦτο ἐνεψύχωσεν ὀλίγον τὴν βασίλισσαν. Ἄλλως δὲ τοῦ λοιποῦ δὲν ἔπρεπε νὰ ὀπισθοδρομήσωσιν· ὁ μικρὸς Δουγλᾶς εἰσῆλθεν εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν.

Οἱ συνδαιτυμόνες καθήμενοι ἐκατέρωθεν μακρᾶς τραπέζης καθ' ὃν ἕκαστος εἶχε βαθμὸν, ἐγεύοντο τῶν ἐπιδορπίων, καὶ ἐπομένως εὑρίσκοντο εἰς τὸ φαιδρότατον σημεῖον τῆς εὐωχίας. Ἄλλως δὲ ἡ αἴθουσα ἦτο τοσούτῳ μεγάλη ὥστε παρὰ τὰ πολλαπλᾶ φῶτα αὐτῆς ἔμενον ἐν εὐνοϊκωτάτῳ σκιόφωτι τὰ δύο μέρη τοῦ διαμερίσματος, ἐν ᾧ πεντεκαίδεκα ἢ εἴκοσιν ὑπηρέται ἤρχοντο καὶ ἀπήρχοντο.

Ἡ βασίλισσα καὶ ἡ Μαρία Σεϋτὼν ἀνεμίχθησαν μετὰ τοῦ πλήθους ἐκείνου ὅπερ λίαν ἀπησχολημένον ὂν δὲν προσεῖχεν εἰς αὐτοὺς, καὶ χωρὶς νὰ σταθῶσι, χωρὶς νὰ μικροψυχήσωσι, χωρὶς νὰ ἴδωσι πρὸς τὰ ὀπίσω, ἔφθασαν εἰς τὴν ἄλλην θύραν, καὶ εὑρέθησαν ἐν τῷ προθάλαμῳ ὅστις ἔκειτο ἀπέναντι τοῦ ἄλλου ὃν διῆλθον πρὶν ἢ εἰσέλθωσιν.

Ἡ βασίλισσα ἀπέθηκεν αὐτόθι τὴν ὑδρίαν

αὐτῆς, ἡ Μαρία Σεϋτὼν τὸ κάνιστρόν της, καὶ ἀμφότεραι, παρὰ τοῦ παιδὸς ἀδιαλείπτως ὁδηγούμεναι, εἰσῆλθον εἰς διάδρομον ὃν διελθοῦσαι εὑρέθησαν ἐν τῇ αὐλῇ. Περίπολος διέβαινε κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν, ἀλλὰ δὲν ἔδωκε προσοχὴν εἰς αὐτούς.

Ὁ παῖς ἐβάδιζε πρὸς τὸν κῆπον, ἀκολουθούμενος πάντοτε ὑπὸ τῶν δύο γυναικῶν. Ἐνταῦθα ἐδέησε νὰ ζητήσωσιν ἐπί τινα ὥραν πεία τῶν κλειδῶν ἤνοιγε τὴν θύραν· ἡ στιγμὴ ἐκείνη περιεῖχεν ἄῤῥητον ἀγωνίαν· τέλος ἡ κλεὶς περιεστράφη ἐν τῷ κλείθρῳ, ἡ δὲ θύρα ἀνεῴγη· ἡ βασίλισσα καὶ ἡ Μαρία Σεϋτὼν ὥρμησαν εἰς τὸν κῆπον. Ὁ παῖς ἔκλεισεν ὄπισθεν αὐτῶν τὴν θύραν.

Ἀφοῦ ἦλθεν εἰς τὰ δύο περίπου τρίτα, ὁ μικρὸς Δουγλὰς ἐξέτεινε τὸν βραχίονα νεύων αὐταῖς νὰ σταθῶσιν· εἶτα θεὶς χαμαὶ τὴν θήκην καὶ τὰς κλεῖδας, ἐπλησίασε πρὸς ἀλλήλας τὰς χεῖρας, καὶ φυσήσας ἔνδον ἐμιμήθη τρὶς τὴν κραυγὴν τῆς γλαυκὸς, οὕτω καλῶς ὥστε ἀδύνατον ἦτο νὰ ὑποπτευθῇ ὅτι φωνὴ ἀνθρώπου ἔβαλλε τοὺς ἤχους ἐκείνους· τότε ἀναλαβὼν τὴν θήκην καὶ τὰς κλεῖδας, ἐξηκολούθησε προβαίνων ἀκροποδητεὶ καὶ τεινων τὸ οὖς. Ἐλθόντες δὲ παρὰ τὸν τοῖχον ἔστησαν ἐκ νέου, καὶ μετὰ στιγμιαίαν προσοχὴν καὶ ἀγωνίαν, ἠκούσθη στεναγμὸς καὶ κατόπιν κρότος τις ὡς σώματος πεσόντος. Μετά τινα λεπτὰ φωνὴ γλαυκὸς ἀνταπήντησε.

— Ἐτελείωσεν, εἶπεν ἡσύχως ὁ μικρὸς Δουγλὰς· ἐμπρός.

— Τί ἐτελείωσεν; ἠρώτησεν ἡ βασίλισσα, καὶ τί στεναγμὸς εἶναι αὐτὸς τὸν ὁποῖον ἠκούσαμεν;

— Ἦτο σκοπὸς εἰς τὴν πρὸς τὴν λίμνην θύραν, ἀπήντησεν ὁ παῖς· ἀλλὰ τώρα δὲν εἶναι πλέον.

Ἡ βασίλισσα ᾐσθάνθη πηγνύμενον τὸ αἷμα εἰς τοὺς μυχοὺς τῆς καρδίας αὐτῆς, ἐνῷ ταὐτοχρόνως ψυχροῦ ἱδρῶτος μαργαρῖται ἀνεφύοντο παρὰ τὰς ῥίζας τῶν τριχῶν αὐτῆς· διότι ἐνόησε τὰ πάντα· εἰς δυστυχῆς ἀπώλεσε τὴν ζωὴν ἐξ αἰτίας αὐτῆς. Ἤρεισθη κλονουμένη ἐπὶ τῆς Μαρίας Σεϋτὼν, ἥτις ἐπίσης σχεδὸν ᾐσθάνετο λειποθυμίαν. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ μικρὸς Δουγλὰς ἐδοκίμαζε τὰς κλεῖδας· ἡ δευτέρα ἀνέῳξε τὴν θύραν.

— Ἡ βασίλισσα; εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ ἄνθρωπος ἀναμένων ἐκ τῶν ὄπισθεν τοῦ τοίχου.

— Μὲ ἀκολουθεῖ, ἀπεκρίθη ὁ παῖς.

Ὁ Γεώργιος Δουγλὰς, διότι ἐκεῖνος ἦτον, ὥρμησεν εἰς τὸν κῆπον, καὶ λαβὼν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸν βραχίονα τῆς βασιλίσσης ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸν τῆς Μαρίας Σεϋτὼν παρέσυρεν αὐτὰς ζωηρῶς ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τῆς λίμνης. Διαβαίνουσα τὴν θύραν ἡ Μαρία Στυάρτη ἄκουσα ἐῤῥιψεν ἀνήσυχον βλέμμα περὶ ἑαυτὴν καὶ τῇ ἐφάνη ὅτι ἄμορφος ὄγκος ἔκειτο παρὰ τὸ τεῖχος, ἐπειδὴ δὲ ἐῤῥίγησε σύσσωμος.

— Μὴ τὸν λυπῆσθε, εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ ὁ Γεώργιος, διότι εἶναι δικαιοσύνη τοῦ οὐρανοῦ. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἦτον ὁ ἄτιμος Οὐάρδεν, ὅστις μᾶς ἐπρόδωκε.

— Οἴμοι! εἶπεν ἡ βασίλισσα, ὅσον ἔνοχος καὶ ἂν ἦτον ἀπέθανεν οὐχ ἧττον ἐξ αἰτίας μου.

— Ἀφοῦ ἐπρόκειτο περὶ τῆς σωτηρίας σας, μεγαλειοτάτη, ἔπρεπε νὰ φεισθῶμεν ὀλίγων σταγόνων ἀγενοῦς αἵματος; Ἀλλὰ, σιωπή! Ἀπ' ἐδῶ, Οὐίλλιαμ, ἀπ' ἐδῶ· ἂς ἀκολουθήσωμεν τὸ τεῖχος τοῦ ὁποίου μᾶς κρύπτει ἡ σκιά. Ἡ λέμβος εἶναι εἴκοσι βήματα μακρὰν, καὶ σωζόμεθα.

Ταῦτα λέγων ὁ Γεώργιος ἔσυρεν ἔτι ταχύτερον τὰς δύο γυναῖκας· καὶ οἱ τέσσαρος ἔφθασαν ἀόρατοι μέχρι τῶν ὀχθῶν τῆς λίμνης· Καθὼς εἶπεν ὁ Δουγλᾶς, μικρὰ λέμβος ἀνέμενε, καὶ βλέποντες προσερχομένους τοὺς φυγάδας τέσσαρες κωπηλάται, ἐντὸς τοῦ κύτους αὐτῆς κεκλιμένοι, ἠγέρθησαν, καὶ εἰς τούτων, πηδήσας εἰς τὴν ξηρὰν, ἔσυρε τὴν ἄλυσον, ὅπως ἐπιβῇ ἡ βασίλισσα καὶ ἡ Μαρία Σεϋτών. Ὁ Δουγλὰς ἐκάθησεν αὐτὰς εἰς τὴν πρώραν, ὁ παῖς ἔλαβε τὸν οἴακα τοῦ πηδαλίου, καὶ ὁ Γεώργιος διὰ τοῦ ποδὸς ἀπώθησε τὴν λέμβον ἥτις ἤρξατο ὀλισθαίνουσα ἐπὶ τῆς λίμνης.

— Καὶ τώρα, εἶπεν ἀληθῶς ἐσώθημεν· διότι ἂν ἐδοκίμαζον νὰ μᾶς φθάσωσιν εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς ἂν ἐκυνήγουν θαλασσίαν χελιδόνα εἰς τὸ στενὸν τοῦ Σολβάη. Τραβᾶτε παιδιὰ, τραβᾶτε· ἀδιάφορον ἂν μᾶς ἀκούσουν· τὸ κυριώτερον εἶναι νὰ εὕγωμεν ἀνοικτά.

— Τίς εἶ; ἐκραύγασεν φωνὴ ἀπὸ τοῦ δώματος τοῦ πύργου.

— Τραβᾶτε! τραβᾶτε! εἶπεν ὁ Δουγλὰς στὰς πρὸ τῆς βασιλίσσης.

— Τὴν λέμβον! τὴν λέμβον! ἐφώνησεν ἡ αὐτὴ φωνή· φέρετε τὴν λέμβον!— Εἶτα βλέπων ὅτι ἐξηκολούθει ἀπομακρυνομένη.

— Προδοσία! προδοσία! ἀνεβόησεν ὁ σκοπὸς εἰς τὰ ὅπλα!

Παραχρῆμα δὲ λάμψις ἐφώτισε τὴν λίμνην·

ἐκπυρσοκρότησις πυροβόλου ἠκούθη, καὶ σφαῖρα διῆλθε συρίζουσα· ἡ βασίλισσα ἔβαλεν ἐλαφρὰν κραυγήν, καὶ περ οὐδένα διατρέχουσα κίνδυνον, τοῦ Γεωργίου, ὡς εἴπομεν, τεθέντος ἐνώπιόν της καὶ κρύψαντος αὐτὴν ὁλόκληρον διὰ τοῦ σώματός του.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἤχησεν ὁ κώδων τοῦ κινδύνου, ἐφάνησαν δὲ πάντα τὰ φῶτα τοῦ πύργου κινούμενα καὶ τρέχοντα ὡς ἔξαλλα ἐντὸς τῶν θαλάμων.

— Θάρρος, παιδιὰ, εἶπεν ὁ Δουγλὰς, κωπηλατεῖτε ὡς ἂν ἐκρέματο ἡ ζωή σας ἐξ ἑκάστης κωπηλασίας, διότι πρὶν ἢ παρέλθωσι πέντε λεπτὰ, θὰ μᾶς κυνηγήσῃ ἡ λέμβος.

— Αὐτὸ δὲν εἶναι τόσον εὔκολον ὅσον τὸ νομίζεις, Γεώργιε, εἶπεν ὁ μικρὸς Δουγλὰς, διότι ἔκλεισα ὅλας τὰς θύρας, καὶ ὡς νὰ τὰς ἀνοίξουν τὰ κλειδιὰ ὁποῦ τοὺς ἄφησα, θὰ περάσῃ καιρός. Ὅσῳ δι' αὐτὰ, προσέθηκε δεικνύων τὰς κλεῖδας ἃς τοσούτῳ δεξιῶς ὑπεξήρεσε, τὰς παραδίδω εἰς τὸν Κελπίαν, τὸν δαίμονα τῆς λίμνης, καὶ τὸν διορίζω θυρωρὸν τοῦ πύργου τοῦ Λόχλεβεν.

Ἡ ἐκπυρσοκρότησις μικροῦ τηλεβόλου ἀπήντησε πρὸς τὸν ἀστεϊσμὸν τοῦ Οὐίλλιαμ· ἐπειδὴ ὅμως ἡ νὺξ ἦτο λίαν σκοτεινὴ καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ σκοπεύσωσιν εἰς τόσῳ μεγάλην ἀπόστασιν, εἶα ἦτον ἡ μεταξὺ τοῦ πύργου καὶ τῆς λέμβου, ἡ σφαῖρα ἔπεσεν εἴκοσι βήματα μακρὰν τῶν φυγάδων ἐνῷ ὁ κρότος ἐσβύννετο ἀπὸ ἠχοῦς εἰς ἠχὼ μεταδιδόμενος. Τότε ὁ Δουγλὰς ἔσυρε πιστόλιον ἀπὸ τῆς ζώνης του, καὶ προειδοποιήσας τὰς γυναῖκας νὰ μὴ φοβηθῶσιν ἐπυροβόλησεν εἰς τὸν ἀέρα, οὐχὶ ὅπως ἀπαντήσῃ διὰ ματαίας ἐπιδείξεως πρὸς τὸν κανονοβολισμὸν τοῦ πύργου, ἀλλ' ὅπως προειδοποιήσῃ ὁμάδα πιστῶν φίλων, οἵτινες ἀνέμενον αὐτοὺς ἐπὶ τῆς ἀντίπεραν ὄχθης τῆς λίμνης, ὅτι ἐσώθη ἡ βασίλισσα.

Ἐν ἀκαρεῖ δὲ μολονότι ὑπῆρχεν ἔτι κίνδυνος ἐν ὅσῳ ἦσαν τόσῳ πλησίον τοῦ Κινρὸς, κραυγαὶ χαρᾶς ἀντήχησαν ἐπὶ τοῦ παροχθίου, καὶ τοῦ Οὐίλλιαμ ἀποκλίναντος τὸ πηδάλιον, τὸ σκάφος προσωρμίσθη εἰς τὸ μέρος ὅπου ἠκούσθησαν.

Ὁ Δουγλὰς τότε ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὴν βασίλισσαν, ἥτις ἐπήδησεν ἐλαφρῶς ἐπὶ τῆς ὄχθης, καὶ προσπεσοῦσα γονυκλινὴς, ἐδόξασε τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ ἐλευθερώσει αὐτῆς.

Ἐγερθεῖσα δὲ ἡ βασίλισσα εὑρέθη περικυκλουμένη ὑπὸ τῶν πιστοτάτων αὐτῆς θεραπόντων, τοῦ Ἀμιλτὼν, τοῦ Ἔρρις, τοῦ Σεϋτὼν, πατρὸς τῆς Μαρίας.

Ἐμμανὴς ὑπὸ χαρᾶς, ἡ βασίλισσα ἔτεινεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας, εὐχαριστοῦσα διὰ λόγων διακεκομμένων, οἵτινες ἐξέφραζον τὴν μέθην, τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῆς κάλλιον τῶν ὡραιοτέρων φράσεων, ὅτε αἴφνης, ἐπιστραφεῖσα εἶδε τὸν Γεώργιον Δουγλὰς μεμονωμένον καὶ κατηφῆ. Τότε παρευθεῖσα πρὸς αὐτὸν καὶ τῆς χειρὸς αὐτοῦ λαβομένη·

— Μυλόρδοι, εἶπε παρουσιάζουσα αὐτοῖς τὸν Γεώργιον καὶ δεικνύουσα τὸν Οὐίλλιαμ, ἰδοὺ οἱ δύο ἐλευθεραταί μου· ἰδοὺ ἐκεῖνοι πρὸς οὓς ἐνόσῳ ζῶ θὰ τρέφω εὐγνωμοσύνην ἣν οὐδέν ποτε θέλει πληρώσει.

— Μεγαλειοτάτη, εἶπεν ὁ Δουγλὰς, ἕκαστος ἡμῶν ἔπραξε μόνον τὸ καθῆκόν του, ὁ δὲ μᾶλλον βιψοκινδυνεύσας εἶναι καὶ ὁ εὐτυχέστερος. Ἂν ὅμως ἡ ὑμετέρα μεγαλειότης θέλῃ νὰ μὲ πιστεύσῃ οὔτε λεπτὸν θὰ χάσῃ εἰς ἀνωφελεῖς λόγους.

— Ὁ Δουγλὰς ἔχει δίκαιον, εἶπεν ὁ λόρδος Σεϋτών· τοὺς ἵππους, τοὺς ἵππους!

Παρευθὺς δὲ καὶ ἐνῷ τέσσαρες ταχυδρόμοι ἀνεχώρουν εἰς τέσσαρας διαφόρους διευθύνσεις, ὅπως ἀναγγείλωσι τοῖς φίλοις τῆς βασιλίσσης τὴν αἰσίαν αὐτῆς δραπέτευσιν, παρουσίασαν αὐτῇ ἵππον πρὸς χρῆσίν της ἐφ' οὗ ἐπήδησε μετὰ τῆς συνήθους αὐτῆς δεξιότητος· εἶτα τὸ μικρὸν στράτευμα, ὅπερ ἐξ εἴκοσι μάλις ἀνθρώπων συγκείμενον ἐφρούρει τὴν μέλλουσαν τύχην τῆς Σκωτίας, κάμψαν τὴν κώμην τοῦ Κινρὸς, ἣν ὁ πυροβολισμὸς τοῦ πύργου ἐνέβαλεν ἀναμφιβόλως εἰς ταραχὴν, ἐτράπη ταχὺ τῷ καλπασμῷ τὴν πρὸς τὸν πύργον Σεϋτὼν ἄγουσαν, ἔνθα εὑρίσκετο ἤδη ἀρκοῦσα φρουρὰ πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς βασιλίσσης ἐν περιπτώσει ἐπιθέσεως.

Ἡ βασίλισσα ἐβάδισε δι' ὅλης τῆς νυκτὸς, συνοδευομένη ἀφ' ἑνὸς μὲν παρὰ τοῦ Δουγλᾶς, ἀφ' ἑτέρου δὲ παρὰ τοῦ λόρδου Σεϋτὼν, καὶ περὶ τὴν αὐγὴν ἔστησαν πρὸ τῆς θύρας τοῦ πύργου τοῦ West-Niddrie, ἀνήκοντος, ὡς εἴπομεν, τῷ λόρδῳ Σεϋτὼν καὶ κειμένου ἐν τῷ δυτικῷ Λοθιάν.

Ὁ Δουγλὰς ἐπήδησε χαμαὶ ἀπὸ τοῦ ἵππου αὐτοῦ ὅπως τείνῃ τὴν χεῖρα τῇ Μαρίᾳ Στυάρτῃ· ἀλλ' ὁ λόρδος Σεϋτὼν ἀπήτησε τὰ προνόμια αὐτοῦ ὡς οἰκοδεσπότης. Ἡ δὲ βασίλισσα παρηγόρησε διὰ βλέμματος τὸν Δουγλὰς, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ φρούριον.

— Μεγαλειοτάτη, εἶπεν αὐτῇ ὁ λόρδος Σεϋτὼν ὁδηγῶν τὴν ἄνασσαν εἰς τὸν πρὸ ἐννέα μη-

νῶν παρασκευασθέντα αὐτῇ θάλαμον, ἡ μεγαλειότης σας θὰ ἔχῃ ἀνάγκην ἀναπαύσεως, μετὰ τοὺς κόπους καὶ τὰς συγκινήσεις, ἃς ἀπὸ χθὲς τῆς πρωΐας ὑπέστη· ἃς κοιμηθῇ λοιπὸν ἥσυχος καὶ περὶ οὐδενὸς ἂς μὴ φροντίζῃ· ἂν ἀκούσῃ τυχὸν θόρυβον θὰ προέρχηται ἐξ ἀναμενομένης ἐπικουρίας φίλων. Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, ἡ μεγαλειότης σας οὐδὲν ἔχει νὰ φοβηθῇ ἐν ὅσῳ κατοικεῖ τὸν πύργον ἑνὸς Σεϋτών.

Ἡ βασίλισσα ηὐχαρίστησεν ἐκ νέου τοὺς ἐλευθερωτὰς αὐτῆς, ἔδωκε τελευταίαν φορὰν πρὸς ἀσπασμὸν τὴν χεῖρά της τῷ Δουγλὰς, ἠσπάσθη τὸν μικρὸν Οὐίλλιαμ ἐπὶ τοῦ μετώπου, καὶ διώρισεν αὐτὸν εὐνοούμενον ἀκόλουθόν της ἐν τῷ μέλλοντι· ἔπειτα ἐπωφελουμένη τὴν δοθεῖσαν αὐτῇ συμβουλὴν, εἰσῆλθεν εἰς τὸν θάλαμόν της, ἔνθα ἡ Μαρία Σεϋτών, ἀποκλειομένης πάσης ἄλλης γυναικὸς, ἀπῄτησε τὸ προνόμιον τοῦ ἐκπληροῖν παρὰ τῇ ἀνάσσῃ τὰ καθήκοντα ἅτινα ἐπὶ ἐνδεκάμηνον κάθειρξιν ἐξεπλήρου ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Λόχλεβεν.

Ἀνοίξασα τοὺς ὀφθαλμοὺς τὴν ἐπιοῦσαν ἡ Μαρία Στυάρτη ἐνόμισεν ὅτι εἶδεν ἓν τῶν ὀδυνηρῶν ἐκείνων ὀνείρων τῶν δεσμωτῶν οἵτινες ἐγειρόμενοι ἀπὸ τοῦ ὕπνου, ἀνευρίσκουσι τοὺς μοχλοὺς τῆς θύρας αὐτῶν καὶ τὰς κιγκλίδας τῶν παραθύρων. Ὅθεν ἡ βασίλισσα μὴ δίδουσα πίστιν εἰς τὰς ἰδίας αὐτῆς αἰσθήσεις ἔδραμεν ἡμίγυμνος πρὸς τὸ παράθυρον.

Ἡ αὐλὴ ἔβριθε στρατιωτῶν, καὶ οἱ στρατιῶται ἐκεῖνοι ἦσαν πάντες φίλοι προσδραμόντες ἅμα ἔμαθον τὴν δραπέτευσιν αὐτῆς· ἀνεγνώρισε τὰς σημαίας τῶν πιστῶν αὐτῆς φίλων· ἦσαν οἱ Σεϋτών, οἱ Ἀβροὰθ, οἱ Ἐρρὶς καὶ οἱ Ἀμιλτὼν, εὐθὺς δ' ἅμα ἐφάνη εἰς τὸ παράθυρον αὐτῆς πᾶσαι αἱ σημαῖαι ἐκεῖναι ἔκλιναν ἐνώπιόν της, μετὰ κραυγῶν ἑκατοντάκις ἐπαναληφθεισῶν·

— Ζήτω ἡ Μαρία τῆς Σκωτίας! ζήτω ἡ βασίλισσα ἡμῶν!

Τότε μὴ δοῦσα προσοχὴν εἰς τὸ ἄτακτον τῆς ἐνδυμασίας, ὡραία καὶ σεμνὴ ἐκ τῆς συγκινήσεως καὶ εὐτυχίας αὐτῆς, ἐχαιρέτισε καὶ ἐκείνη, δακρύβρεκτος τοὺς ὀφθαλμούς· τὴν φορὰν ὅμως ταύτην ἔχεε δάκρυα χαρᾶς· Ἐν τούτοις ἡ βασίλισσα παρετήρησεν ὅτι ἦτον ἡμίγυμνος καὶ ἐρυθριῶσα διότι παρεσύρθη οὕτως ὑπὸτῆς παραφορᾶς της, ἐρρίφθη πρὸς τὰ ὀπίσω, καταπόρφυρος ἐξ αἰδοῦς.

Τότε συνέλαβε πρὸς ὥραν σοβαροὺς φόβους ὡς γυνή· ἔφυγεν ἐκ τοῦ πύργου τοῦ Λόχλεβεν ἐνδεδυμένη τὴν οἰκοστολὴν τῶν Δουγλᾶς, καὶ οὔτε εὐκαιρήσασα οὔτε δυνηθεῖσα νὰ λάβῃ μεθ' ἑαυτῆς γυναικεῖον ἔνδυμα. Δὲν ἠδύνατο ὅμως νὰ μένῃ ἀνδρικὰ ἐνδεδυμένη· ὅθεν ἐξέφρασε τὴν ἀνησυχίαν της τῇ Μαρίᾳ Σεϋτών, ἥτις ἀπήντησεν ἀνοίξασα τὰ ἐρμάρια τοῦ θαλάμου ἐν ᾧ εὑρίσκετο ἡ βασίλισσα. Τὰ δὲ ἐρμάρια ἦσαν πλήρη οὐ μόνον ἐσθήτων, αἵτινες ἐκόπησαν συμφώνως πρὸς τὸ σῶμα τῆς Μαρίας Φλέμιγγ, καθὼς τὸ ἀνδρικὸν ἔνδυμα, ἀλλὰ πάντων τῶν ἀναγκαίων πρὸς καλλωπισμὸν γυναικός. Ἡ βασίλισσα ἠπόρει καὶ ἐξίστατο νομίζουσα ὅτι εὑρίσκεται ἐντὸς μυθώδους κατοικίας νηρηΐδων.

— Μαρία, εἶπε βλέπουσα τὰς μὲν μετὰ τὰς δὲ τὰς ἐσθῆτας ἐκείνας ὧν τὰ ὑφάσματα ἦσαν ἐκλελεγμένα μετ' ἐξαιρέτου φιλοκαλίας· ἤξευρα τὸν πατέρα σου ἀνδρεῖον καὶ χρηστὸν ἱππότων, ἀλλὰ δὲν τὸν ἐνόμιζα τόσον ἔμπειρον περὶ τοὺς καλλωπισμούς! θέλομεν τὸν διορίσει γραμματέα τοῦ ἱματιοφυλακείου ἡμῶν.

— Οἴμοι! μεγαλειοτάτη, ἀπεκρίθη μειδιῶσα ἡ Μαρία Σεϋτών, δὲν ἠπατήθητε· ὁ πατήρ μου ἐστίλβωσε τὸν ἔσχατον θώρακα, ἠκόνησε τὸ ἔσχατον ξίφος, ἀνεπέτασε τὴν τελευταίαν σημαίαν τοῦ πύργου, ἀλλ' ὁ πατήρ μου, μολονότι ἕτοιμος ὢν ν' ἀποθάνῃ ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας μεγαλειότητος, οὔτε στιγμὴν ἤθελε σκεφθῇ νὰ προσενέγκῃ ὑμῖν ἄλλο τι παρὰ τὴν στέγην του πρὸς ἀνάπαυσίν σας, ἢ τὸν μανδύαν του ὅπως καλυφθῆτε. Καὶ πάλιν ὁ Δουγλὰς προέβλεψε πάντα, παρεσκεύασε πάντα, πάντα μέχρι καὶ τῆς Ροζαβέλλας τῆς ἀγαπητῆς ἵππου τῆς ὑμετέρας μεγαλειότητος, ἥτις ἀνυπομόνως ἀναμένει ἐν τῇ φάτνῃ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἱππεύουσα αὐτὴν ἡ μεγαλειότης σας θὰ εἰσέλθῃ θριαμβευτικῶς εἰς Ἐδιμβοῦργον.

— Καὶ πῶς ἠδυνήθη νὰ τὴν ἀναλάβῃ; ἠρώτησεν ἡ Μαρία. Ἐνόμιζα ὅτι ἐν τῇ διανομῇ τῶν λαφύρων ἡ Ροζαβέλλα ἔλαχεν εἰς τὴν ὡραίαν Ἀλίκην τὴν εὐνοουμένην τοῦ ἀδελφοῦ μου σουλτάναν.

— Ναὶ, ναὶ, εἶπεν ἡ Μαρία Σεϋτών, εἶναι ἀληθὲς, καὶ ἐπειδὴ ἦτο γνωστὴ ἡ ἀξία τῆς Ροζαβέλλας ἐφυλάσσετο κεκλεισμένη ὑπὸ στρατιᾶς ὅλης ἱπποκόμων· ἀλλ' ὁ Δουγλὰς εἶναι θαυματουργὸς ἄνθρωπος, καὶ καθὼς εἶπον, ἡ Ροζαβέλλα περιμένει τὴν ὑμετέραν μεγαλειότητα.

— Εὐγενῆ Δουγλάς! ἐψιθύρισεν ἡ βασίλισσα μετὰ δακρυβρέκτων ὀφθαλμῶν· εἶτα, ὡς ὁμιλοῦσα καθ' ἑαυτήν — Καὶ ὅμως, εἶπεν, ἰδοὺ ἀφοσιώσεις τὰ ὁποῖας δὲν δυνάμεθα ν' ἀνταμείψωμεν. Οἱ ἄλλοι γίνονται εὐτυχεῖς διὰ τῶν τι-

μῶν, τῶν θέσεων, τῶν χρημάτων· ἀλλ' ὁ Δουγλὰς, τί τὸν μέλλει αὐτὸν δι' ὅλα ταῦτα;

— Ἄγωμεν, μεγαλειοτάτη, ἄγωμεν, εἶπεν ἡ Μαρία Σεϋτών· ὁ Θεὸς ἀναλαμβάνει τὰ χρέη τῶν βασιλέων· ἐκεῖνος θέλει ἀνταμείψει τὸν Δουγλάς. Ἡ δὲ μεγαλειότης σας ἂς ἐνθυμηθῇ ὅτι ἀναμένεται εἰς τὸ γεῦμα· ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ δείξῃ πρὸς τὸν πατέρά μου, προσέθηκε μειδιῶσα, τὴν περιφρόνησιν ἣν ἔδειξε χθὲς πρὸς τὸν λόρδον Δουγλὰς, ἀρνουμένη νὰ συμμερισθῇ τὸ ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ αὐτῆς ἐπανόδῳ διδόμενον συμπόσιον.

— Καὶ καλῶς τὸ ἐσκέφθην, ἀπήντησεν ἡ Μαρία. Ἀλλ' ἔχεις δίκαιον, ἀγαπητή μου, πᾶς ἀφήσωμεν τὰς θλιβερὰς ἰδέας· θέλομεν σκεφθῇ ὅταν ἀληθῶς καταστῶμεν αὖθις βασίλισσα τί δυνάμεθα νὰ πράξωμεν ὑπὲρ τοῦ Δουγλᾶς.

Ἡ βασίλισσα ἐνεδύθη καὶ κατέβη. Ὡς εἶπεν ἡ Μαρία Σεϋτών, οἱ προϋχοντες τῆς μερίδος αὐτῆς ἦσαν ἤδη συνηγμένοι καὶ ἀνέμενον ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ πύργου. Ἡ ἄφιξις αὐτῆς ἐχαιρετίσθη δι' εὐφημιῶν μετὰ ζωηροτάτου ἐνθουσιασμοῦ, καὶ ἡ ἄνασσα ἐκάθησεν εἰς τὴν τράπεζαν ἔχουσα δεξιόθεν μὲν τὸν λόρδον Σεϋτών, ἀριστερόθεν δὲ τὸν Δουγλὰς, καὶ ὄπισθεν αὐτῆς τὸν μικρὸν Οὐίλλιαμ, ὅστις ἀνέλαβεν αὐθημερὸν τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ ὡς ἀκόλουθος.

Τῇ ἐπαύριον πρωΐ ἡ βασίλισσα ἀφυπνίσθη ὑπὸ τοῦ ἤχου τῶν κεράτων καὶ σαλπίγγων· συνεφωνήθη ἀπὸ τῆς προτεραίας ν' ἀπέλθωσι τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς Ἀμιλτῶνα καὶ ἐκεῖ νὰ ἀναμείνωσι νέας ἐπικουρίας

Ἡ βασίλισσα ἐνεδύθη κομψὴν στολὴν ἀμαζόνος, καὶ μετὰ μικρὸν ἱππεύσασα τὴν Ροζαβέλλαν ἐφάνη ἐν μέσῳ τῶν ὑπερασπιστῶν αὐτῆς. Αἱ χαρμόσυνοι κραυγαὶ ἐδιπλασιάσθησαν· ἕκαστος ἐθαύμασε τὸ κάλλος αὐτῆς, τὴν χάριν καὶ τὴν ἀνδρείαν της.

Ἡ Μαρία Στυάρτη ἐγίνετο αὖθις οἵα ἦτο, καὶ ἠσθάνετο ὅτι ἀνελάμβανε τὸ γόητρον ὅπερ ἀείποτε ἐξήσκει ἐπὶ τῶν πλησιαζόντων αὐτήν. Πάντες ηὐφραίνοντο, πάντες ηὐτύχουν, ὁ δ' εὐτυχέστερος ἦτον ἴσως ὁ μικρὸς Οὐίλλιαμ, ὅστις πρώτην φορὰν ἐπὶ ζωῆς του, εἶχε τόσον ὡραίαν στολὴν καὶ τόσον ὡραῖον ἵππον.

Δισχίλιοι ἢ τρισχίλιοι ἄνδρες ἀνέμενον τὴν βασίλισσαν ἐν Ἀμιλτῶνι, ὅπου ἀφίκετο τῇ αὐτῇ ἑσπέρᾳ· κατὰ δὲ τὴν ἑπομένην νύκτα τῆς ἀφίξεως αὐτῆς, ὁ στρατός της συνεποσώθη εἰς ἑξακισχιλίους.

Τῇ 2 μαΐου ἦτο πεφυλακισμένη, οὐδένα φίλον ἔχουσα ἐν τῇ φυλακῇ ἢ μόνον ἓν παιδίον, οὐδὲν ἄλλο μέσον συγκοινωνίας μετὰ τῶν ὀπαδῶν αὐτῆς ἐκτὸς τοῦ τρέμοντος καὶ ἀβεβαίου φωτὸς μιᾶς λυχνίας, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας, ἤτοι ἀπὸ τῆς κυριακῆς μέχρι τῆς τετάρτης, εὑρίσκετο, οὐ μόνον ἐλευθέρα, ἀλλὰ καὶ ἡγεῖτο ἰσχυρᾶς ὁμοσπονδίας, ἀριθμούσης ὡς ἀρχηγοὺς ἐννέα κόμητας, ὀκτὼ λόρδους, ἐννέα ἐπισκόπους, πλείστους βαρώνους καὶ ἄρχοντας φημιζομένους ὡς ἀνδρειοτάτους ἐν Σκωτίᾳ.

Ἡ γνώμη τῶν φρονιμωτέρων ἐκ τῶν περὶ τὴν βασίλισσαν, ἦτο νὰ κλεισθῶσιν ἐντὸς τοῦ φρουρίου Δυμβαρτών, ὅπερ ἀπόρθητον ὄν, ἤθελε δώσει καιρὸν εἰς πάντας τοὺς ὀπαδοὺς αὐτῆς νὰ συναχθῶσι, ὅσῳ μακρὰν καὶ διεσπαρμένοι ἂν ἦσαν· κατὰ συνέπειαν, ἡ ἀρχηγία τῶν στρατευμάτων ἅτινα ἔμελλον νὰ ὁδηγήσωσιν εἰς τὴν πόλιν ταύτην τὴν βασίλισσαν ἀνετέθη τῷ κόμητι Ἀργύλης, καὶ τῇ 11 μαΐου ἐξήλασε μετὰ δεκακισχιλίων ἀνδρῶν.

Ὁ Μυρράης ἦτον ἐν Γλασκόβῃ ὅτε ἔμαθε τὴν δραπέτευσιν τῆς βασιλίσσης· ἡ θέσις ἦτον ὀχυρὰ, ἀπεφάσισε νὰ μείνῃ ἐν αὐτῇ καὶ ἐκάλεσε πρὸς ἑαυτὸν τοὺς ἀνδρειοτάτους καὶ μᾶλλον ἀφοσιωμένους αὐτῷ.

Ὁ Κιρκάλδης Δὲ Λαγκράνζ, ὁ Μόρτων, ὁ Λινσδάϋ Δὲ Βὺρ, ὁ λόρδος Λόχλεβεν καὶ ὁ Οὐίλλιαμ Δουγλὰς ἔδραμον, ἑξακισχίλιοι δὲ ἄνδρες ἐκ τῶν ἀρίστων στρατευμάτων τοῦ βασιλείου συνήχθησαν περὶ αὐτούς, ἐνῷ ὁ λόρδος Ρούθουεν ἐνήργει ἐν ταῖς κομητείαις τῆς Βερβίκης καὶ τοῦ Ἄγκου στρατολογίαν.

Τῇ 13 μαΐου ὁ Μόρτων κατελάμβανεν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ τὸ χωρίον τῆς Λαγκσίδης, δι' οὗ ἔδει νὰ διέλθῃ ἡ βασίλισσα μεταβαίνουσα εἰς Δυμβαρτῶνα. Ἡ εἴδησις τῆς κατοχῆς ταύτης ἦλθεν εἰς τὴν βασίλισσαν, ὅτε οἱ δύο στρατοὶ ἀπεῖχον ἀλλήλων τρεῖς εἰσέτι λεύγας. Πρώτη δὲ ἰδέα ἐπῆλθε τῇ Μαρίᾳ ν' ἀποφύγῃ τὴν μάχην· ἀνεμιμνήσκετο τῆς τελευταίας μάχης τοῦ Καρβερῆ-Χὶλ δι' ἧς ἐχωρίσθη τοῦ Βόθουελ καὶ ἐπανήχθη εἰς Ἐδιμβοῦργον· ὅθεν ἐξέφρασε φανερῶς τὴν γνώμην ταύτην, ἣν ἐπεδοκίμασεν ὁ Γεώργιος Δουγλὰς, ὅστις, φέρων μέλαιναν πανοπλίαν ἄνευ οἰκοσήμου τινὸς ἐξηκολούθει βαδίζων παρὰ τὴν βασίλισσαν.

— Ν' ἀποφύγωμεν τὴν μάχην! ἀνέκραξεν ὁ λόρδος Σεϋτών, μὴ τολμῶν ν' ἀποκριθῇ τῇ ἡγεμονίδι αὐτοῦ, καὶ ἀπαντῶν πρὸς τὸν Δουγλὰς, ὡς εἰ ἐξήνεγκεν αὐτὸς τὴν γνώμην ταύτην, τοῦτο θὰ ἐκάμναμεν ἴσως ἂν ἤμεθα εἷς

ἐναντίον δέκα, ἀλλὰ βεβαίως δὲν τὸ κάμνομεν ὅταν εἴμεθα τρεῖς ἐναντίον δύο. Παράδοξα λέγετε, νέε ἄρχων, ἐξηκολούθησεν ὁμιλῶν μετὰ περιφρονήσεως, καὶ λησμονεῖτε, μοὶ φαίνεται, ὅτι εἶσθε Δουγλᾶς καὶ ὁμιλεῖτε πρὸς ἕνα Σεϋτών.

— Μυλόρδε, ἀπεκρίνατο ὁ Γεώργιος ἀταράχως, ὅταν ἐκθέτωμεν τὴν ζωὴν μόνων τῶν Σεϋτὼν καὶ τῶν Δουγλὰς, θέλετε μ' εὐρεῖ, ἐλπίζω, ἐπίσης ὡς ὑμᾶς ἕτοιμον πρὸς μάχην, εἴτε εἰς κατὰ δέκα εἴτε τρεῖς κατὰ δύο ἂν ἤμεθα, ἀλλὰ τὴν ὥραν ταύτην ἐγγυώμεθα περὶ ὑπάρξεως πολὺ προσφιλεστέρας εἰς τὴν Σκωτίαν πάντων τῶν Σεϋτὼν καὶ τῶν Δουγλάς. Ἡ γνώμη μου εἶναι λοιπὸν ν' ἀποφύγωμεν τὴν μάχην.

— Πόλεμον! πόλεμον! ἀνέκραξαν πάντες οἱ ἀρχηγοί.

— Τὸ ἀκούετε, μεγαλειοτάτη; εἶπεν ὁ λόρδος Σεϋτὼν τῇ Μαρίᾳ Στυάρτῃ· εἶναι ἐπικίνδυνον νομίζω νὰ ἐναντιωθῶμεν κατὰ τοιαύτης ὁμοθύμου γνώμης. Ἐν Σκωτίᾳ, μεγαλειοτάτη, ἔχομεν παλαιὰν παροιμίαν λέγουσαν, ὅτι ἡ γεναιότης, εἶναι ὅ,τι φρονιμώτερον.

— Ἀλλὰ δὲν ἠκούσατε, εἶπεν ἡ βασίλισσα ὅτι ὁ ἀντιβασιλεὺς κατέχει ὀχυρὰν θέσιν;

— Τὸ λαγωνικὸν κυνηγεῖ τὸν λαγωὸν ἐπὶ τοῦ λόφου ὡς καὶ ἐπὶ τῆς πεδιάδος, ἀπεκρίνατο ὁ Σεϋτών. Ὅπου καὶ ἂν ἦναι θὰ τὸν ξετρυπώσωμεν.

— Γενηθήτω λοιπὸν τὸ θέλημά σας, μυλόρδοι. Δὲν θέλω νὰ λέγωσιν ὅτι ἡ Μαρία Στυάρτη ἐπανέθηκεν εἰς τὴν θήκην τὸ ξίφος ὅπερ ἔσυρον ὑπὲρ αὐτῆς οἱ πρόμαχοι αὐτῆς.

Στραφεῖσα δὲ πρὸς τὸν Δουγλάς·

— Γεώργιε, τῷ εἶπεν, ἐκλέξατέ μου φρουρὰν εἴκοσι ἀνδρῶν καὶ λάβετε τὴν ἀρχηγίαν των· δὲν θὰ χωρισθῆτε ἀπ' ἐμοῦ.

Ὁ Γεώργιος ὑπέκλινεν εἰς σημεῖον ὑπακοῆς, ἐξελέξατο εἴκοσιν ἄνδρας ἐκ τῶν ἀνδρειοτάτων, ἔθετο τὴν βασίλισσαν μέσῳ αὐτῶν καὶ ἐγένετο ἀρχηγός των· εἶτα ὁ στρατὸς, ὅστις ἐστάθμευε, διετάχθη νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν πορείαν του. Μετὰ παρέλευσιν δύο ὡρῶν, ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ εἶδε τοὺς πολεμίους, ἔστη, καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ στρατοῦ ἠνώθη μετ' αὐτῆς.

Οἱ στρατιῶται τῆς βασιλίσσης εὑρίσκοντο τότε ἐπὶ γραμμῆς παραλλήλου πρὸς τὴν πόλιν τῆς Γλασκόβης, τὰ δὲ κατέναντι αὐτῶν ὑψώματα ἐκαλύπτοντο ἤδη ὑπὸ στρατοῦ οὗ ἄνωθεν ἐκυμάτιζον, καθὼς καὶ ἐν τῷ στρατῷ τῆς Μαρίας αἱ βασιλικαὶ σημαῖαι τῆς Σκωτίας. Ἀφ' ἑτέρου δὲ, καὶ ἐπὶ τῆς ἀντιθέτου κλιτύος, ἐξετείνετο τὸ χωρίον τῆς Λαγασίδης, περικυκλούμενον ὑπὸ φραγμῶν καὶ κήπων. Ἡ πρὸς αὐτὸ ἄγουσα ὁδὸς ἥτις ἠκολούθει πάσας τὰς ἀνωμαλίας τοῦ ἐδάφους, καθίστατο εἰς ἓν μέρος τόσῳ στενὴ ὥστε μόλις διήρχοντο δύο ἄνθρωποι κατὰ μέτωπον, καὶ ἀπωτέρω ἐδυθίζετο ἐντὸς κοιλάδος ἧς πέραν ἀνεφαίνετο χωριζιμένη τότε εἰς δύο κλάδους, ὧν ὁ μὲν ἀνέβαινεν εἰς τὸ χωρίον Λαγοσίδης, ὁ δὲ ἦγεν εἰς Γλασκόβην.

Τὴν φύσιν τοῦ ἐδάφους βλέπων ὁ κόμης Ἀργύλης ἐνόησεν ἀμέσως πόσον σπουδαία ἦτον ἡ κατάληψις τοῦ χωρίου ἐκείνου, καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν λόρδον Σεϋτών, ἔδωκεν αὐτῷ διαταγὴν ν' ἀναχωρήσῃ καλπάζων καὶ νὰ προσπαθήσῃ ὅπως ἀφίκηται ἐκεῖ πρὸ τῶν πολεμίων, οἵτινες, ἀναμφιβόλως, τὴν αὐτὴν γνώμην σχηματίσαντες ἐξαπέστελλον τὴν αὐτὴν στιγμὴν σημαντικὸν σῶμα ἱππικοῦ.

Ὁ λόρδος Σεϋτὼν συνήγαγεν ἀμέσως τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ· ἀλλ' ἐνῷ παρέτασσεν αὐτοὺς περὶ τὴν σημαίαν του, ὁ λόρδος Ἀρβροὰθ ἐξιφούλκησε, καὶ προσελθὼν τῷ κόμητι Ἀργύλης.

— Μυλόρδε, τῷ εἶπε, μὲ ἀδικεῖτε ἀναθέτοντες τῷ λόρδῳ Σεϋτὼν τὴν κατάληψιν τῆς θέσεως ἐκείνης· ὡς ἀρχηγὸς τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς ἐγὼ πρέπει νὰ ἔχω τὴν τιμὴν αὐτήν. Εὐαρεστήθητε λοιπὸν νὰ κάμω χρῆσιν τοῦ προνομίου μου ἀπαιτῶν αὐτήν.

— Ἐγὼ ἔλαβον τὴν διαταγὴν νὰ καταλάβω αὐτήν, ἐγὼ θὰ τὴν καταλάβω, ἀνεφώνησεν ὁ Σεϋτών.

— Ἴσως, ἀπεκρίθη ὁ λόρδος Ἀρβροὰθ· ἀλλ' ὄχι πρὸ ἐμοῦ!

Πρὸ σοῦ, καὶ πρὸ πάντων τῶν Ἀμιλτὼν τοῦ κόσμου, ἀνέκραξεν ὁ Σεϋτὼν πτερνίζων τὸν ἵππον αὐτοῦ πρὸς καλπασμὸν, καὶ ὁρμῶν εἰς τὴν κοίλην ὁδόν·—Ἅγιος Βεννέ! καὶ ἐμπρός!

— Ἐδῶ, πιστοί μου! ἐκραύγασεν ὁ λόρδος Ἀρβροὰθ ὁρμῶν καὶ οὗτος πρὸς τὸ αὐτὸ μέρος· ἐδῶ, στρατιῶταί μου! — Ὁ Θεὸς καὶ ἡ βασίλισσα!

Τὰ δύο στρατεύματα ὥρμησαν ἀμέσως ἐν ἀταξίᾳ καὶ συνεκρούσθησαν ἐν τῷ στενῷ, ἔνθα, ὡς εἴπομεν μόλις δύο ἄνδρες ἐχώρουν κατὰ μέτωπον. Ἐνταῦθα δεινὴ συμπλοκὴ ἐγένετο καὶ ἡ μάχη ἤρξατο μεταξὺ τῶν φίλων οἵτινες ὤφειλον νὰ ἑνωθῶσι κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Τέλος τὰ δύο στρατεύματα καταλείποντα ὄπισθεν αὐτῶν σώματά τινα πνιγέντα ἐν τῇ συμπιέσει ἢ καὶ φονευθέντα ὑπὸ τῶν συντρόφων αὐτῶν, διῆλθον φύρδην μίγδην τὸ στενὸν καὶ ἐγένοντο ἅφαντα

ἐντὸς τῆς χαράδρας. Ἀλλὰ κατὰ τὴν πάλην ταύτην, ὁ Σεϋτὼν καὶ ὁ Ἀρβροὰθ ἀπώλεσαν χρόνον πολύτιμον, καὶ τὸ παρὰ τοῦ Μυρράη σταλὲν ἀπόσπασμα, ὅπερ ἐτράπη τὴν ὁδὸν τῆς Γλασκόβης, κατέλαβε τὸ χωρίον ὅπερ νῦν ἔδει οὐχὶ νὰ καταληφθῇ ἀλλὰ νὰ κυριευθῇ.

Ὁ Ἀργύλης εἶδεν ὅτι ἐκεῖ ἔμελλε νὰ συγκεντρωθῇ ὁ ἀγὼν τῆς ἡμέρας, καὶ κατανοῶν ἐπὶ μᾶλλον τὴν σπουδαιότητα τοῦ χωρίου, ἀνέλαβεν ἀμέσως τὴν ἀρχηγίαν τοῦ σώματος τοῦ στρατοῦ διατάσσων ὀπισθοφυλακὴν ἐκ δισχιλίων ἀνδρῶν νὰ μένῃ ἐκεῖ ἀναμένουσα νέας διαταγὰς ὅπως ἀναμιχθῇ εἰς τὴν συμπλοκήν. Ἀλλ' ὁ ἀρχηγὸς αὐτῆς εἴτε κακῶς ἐννοήσας, εἴτε ποθῶν ν' ἀναδειχθῇ ὑπὸ τὰ ὄμματα τῆς βασιλίσσης, ἅμα κρυβέντος τοῦ Ἀργύλη εἰς τὴν χαράδραν ἐφ' ἧς τὸ ἄκρον ἡ μάχη συνεκροτεῖτο ἤδη μεταξὺ τοῦ Κιρκάλδη Δὲ Λαγκρὰνζ καὶ τοῦ Μόρτωνος ἀφ' ἑνὸς, τοῦ Ἀρβροὰθ καὶ τοῦ Σεϋτὼν ἀφ' ἑτέρου, μὴ ἀκούων τὰς κραυγὰς τῆς Μαρίας Στυάρτης ἀπῆλθε καὶ αὐτὸς καλπάζων, κατέλιπε δὲ τὴν βασίλισσαν ἄνευ ἑτέρας φρουρᾶς ἐκτὸς τῆς μικρᾶς συνοδείας τῶν εἴκοσιν ἀνδρῶν ἣν ὁ Δουγλὰς ἐξελέξατο. Ὁ Δουγλὰς ἐστέναξε.

— Οἴμοι! εἶπεν ἡ βασίλισσα ἥτις ἤκουσεν αὐτὸν, δὲν εἶμαι στρατιώτης· ἰδοὺ ὅμως, μοὶ φαίνεται, μάχη πολὺ κακῶς ἀρξαμένη.

— Τί θέλετε ὑπέλαβεν ὁ Δουγλὰς, εἴμεθα ἀπὸ τοῦ πρώτου μέχρι τοῦ τελευταίου κατεσκοτισμένοι, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες οὗτοι φέρονται σήμερον ὡς τρελλοὶ ἢ ὡς παιδία.

— Νίκη! νίκη! εἶπεν ἡ βασίλισσα ἰδοὺ οἱ ἐχθροὶ ὑποχωροῦσι. Βλέπω τὰς σημαίας τοῦ Σεϋτὼν καὶ τοῦ Ἀβροὰθ αἵτινες κυματίζουσι πλησίον τῶν πρώτων οἰκιῶν τοῦ χωρίου. Ὦ ἀνδρεῖοί μου λόρδοι, ἀνεφώνησε χειροκροτοῦσα, νίκη! νίκη!



Το παιδίον ὥρμησε ταχὺ ὡς κεραυνὸς, οὐδόλως ἀκοῦον.—Σελ. 441.

Αἴφνης ὅμως ἔστη βλέπουσα στρατιωτικὸν σῶμα πολεμίων κατὰ πλευρὰν βαῖνον ὅπως ἐπιτεθῇ ἐναντίον τῶν νικητῶν.

— Δὲν εἶναι τίποτε, δὲν εἶναι τίποτε, εἶπεν ὁ Δουγλὰς· ἐν ὅσῳ μόνον ἱππικὸν ὑπάρχει δὲν ἔχομεν μεγάλα πράγματα νὰ φοβηθῶμεν, ἄλλως δὲ ὁ κόμης Ἀργύλης ἐγκαίρως θὰ προφθάσῃ διὰ νὰ τοὺς ὑποστηρίξῃ.

— Γεώργιε! εἶπεν ὁ μικρὸς Οὐίλλιαμ.

— Τί τρέχει; ἠρώτησεν ὁ Δουγλάς.

— Βλέπεις; ἐξηκολούθησε τὸ παιδίον ἐκτείνον τὸν βραχίονα πρὸς τὸ ἐχθρικὸν σῶμα ὅπερ προέβαινε καλπάζον.

— Τί;

— Ἕκαστος ἔφιππος φέρει εἰς τὰ ὀπίσθια τοῦ ἵππου του ἕνα πυροβολιστήν· εἰς τρόπον ὥστε τὸ στράτευμα εἶναι ὁλοκληρότερον ἀφ' ὅ,τι φαίνεται.

— Εἶναι ἀληθὲς, εἰς τὴν ψυχήν μου, καὶ τὸ παιδίον ἔχει καλὴν ὅρασιν. Ἂς ἀναχωρήσῃ τις ἀμέσως εἰς τὰ τέσσαρα νὰ δώσῃ εἴδησιν περὶ τούτου εἰς τὸν κόμητα Ἀργύλης.

— Ἐγώ! ἐγώ! ἀνέκραξεν ὁ μικρὸς Οὐίλλιαμ. Ἐγὼ τοὺς εἶδα πρῶτος, ἐγὼ ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ δώσω τὴν εἴδησιν.

— Ὕπαγε λοιπὸν, τέκνον μου, εἶπεν ὁ Δουγλὰς, καὶ ὁ Θεὸς νὰ σὲ φυλάττῃ!

Τὸ παιδίον ὥρμησε ταχὺ ὡς κεραυνὸς, οὐδόλως ἀκοῦον ἢ ὑποκρινόμενον ὅτι δὲν ἀκούει τὴν βασίλισσαν ἀνακαλοῦσαν αὐτό. Εἶδον αὐτὸ διερχόμενον τὸ στενὸν καὶ εἰσδύον εἰς τὴν κοίλην ὁδὸν, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Ἀργύλης ἐξώρμα αὐτῆς καὶ ἤρχετο εἰς βοήθειαν τοῦ Σεϋτὼν καὶ τοῦ Ἀρβροάθ.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, τὸ ἐχθρικὸν ἀπόσπασμα ἔβριψε χαμαὶ τὸ πεζικὸν αὐτοῦ, ὅπερ ἐν τῷ ἅμα συσσωματωθὲν, διεσπείρετο παρὰ τὰ χείλη τῆς χαράδρας δι' ἀτραπῶν ἀβάτων ὑπὸ τοῦ ἱππικοῦ.

— Ὁ Οὐίλλιαμ θὰ φθάσῃ πολὺ ἀργὰ, ἀνεφώνησεν ὁ Δουγλὰς, ἢ καὶ ἐγκαίρως ἂν φθάσῃ ἡ εἴδησις ἀποβαίνει τώρα ἀνωφελὴς εἰς αὐτούς. Ὦ! ἄφρονες, ἄφρονες ἡμεῖς! ἰδοὺ πῶς ἐχάσαμεν πάντοτε τὰς μάχας ἡμῶν.

— Λοιπὸν ἐχάθη ἡ μάχη; ἠρώτησεν ὠχριῶσα ἡ Μαρία.

— Ὄχι, μεγαλειοτάτη, ὄχι, ἀνεφώνησεν ὁ Δουγλὰς, ὄχι χάρις τῷ Θεῷ, ὄχι ἀκόμη· ἀλλ' ἐκ τῆς πολλῆς βίας τὴν ἠρχίσαμεν κακῶς.

— Καὶ ὁ Οὐίλλιαμ; εἶπεν ἡ Μαρία Στυάρτη.

— Λαμβάνει τώρα τὸ βάπτισμα τοῦ πυρὸς· διότι ἂν δὲν ἀπατῶμαι, θὰ ἦναι αὐτὴν τὴν ὥραν εἰς τὸ ἴδιον μέρος ὅπου οἱ πυροβολισταὶ ῥίπτουσι τόσῳ συχνοὺς πυροβολισμούς.

— Τὸ ταλαίπωρον παιδίον! ἀνέκραξεν ἡ βασίλισσα, ἂν ἐπάθαινε τίποτε, οὐδέποτε θὰ παρηγορούμην.

— Οἴμοι! μεγαλειοτάτη, ἀπήντησεν ὁ Δουγλὰς, πολὺ φοβοῦμαι μήπως ἡ πρώτη μάχη του θὰ ἦναι καὶ ἡ τελευταία, καὶ μήπως τὸ παῖν τελειώσῃ δι' αὐτό· διότι, ἂν δὲν ἔχω λάθος, ἰδοὺ ὁ ἵππος του ἐπιστρέφει ἄνευ ἀναβάτου.

— Ὦ Θεέ μου! Θεέ μου! εἶπεν ἡ βασίλισσα κλαίουσα καὶ πρὸς οὐρανὸν ἀνατείνουσα τὰς χεῖρας, πέπρωται λοιπὸν νὰ ἦμαι ὀλεθρία εἰς πάντας τοὺς περὶ ἐμέ!

Ὁ Γεώργιος δὲν ἠπατήθη· ὁ ἵππος τοῦ Οὐίλλιαμ ἦτον ὁ ἐπιστρέφων ἄνευ τοῦ ἀναβάτου αὐτοῦ καὶ αἱματόφυρτος.

— Μεγαλειοτάτη, εἶπεν ὁ Δουγλὰς, δὲν εἴμεθα καλὰ ἐδῶ· ἂς φθάσωμεν εἰς ἐκεῖνο τὸ ὕψωμα ἐφ' οὗ κεῖται ὁ πύργος τοῦ Κροκστόνη· ἐκεῖθεν θὰ βλέπωμεν ὅλον τὸ πεδίον τῆς μάχης.

— Ὄχι, ὄχι ἀπ' ἐκεῖ! ὄχι ἀπ' ἐκεῖ! εἶπεν ἡ βασίλισσα περιδεής· εἰς ἐκεῖνον τὸν πύργον διῆλθον τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ γάμου μου μετὰ τοῦ Δαρλέη· εἶναι κακὸς οἰωνός.

— Λοιπόν! ὑποκάτω τοῦ πρίνου ἐκείνου τότε, εἶπεν ὁ Γεώργιος, δεικνύων ἄλλον γήλοφον πλησίον τοῦ πρώτου· ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη νὰ μὴ χάσωμεν καμμίαν λεπτομέρειαν ἐκ τῆς συμπλοκῆς. Τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἴσως διὰ τὴν μεγαλειότητά σας, ἐκ κινήματος κακῶς κριθέντος ἢ ἐξ ἑνὸς λεπτοῦ εἰς μάτην δαπανηθέντος.

— Ὁδηγήσατέ με λοιπὸν, διότι τὸ κατ' ἐμὲ δὲν βλέπω πλέον· ἑκάστη βολὴ τοῦ τρομεροῦ ἐκείνου πυροβολικοῦ ἀντηχεῖ μέχρι τῶν μυχῶν τῆς καρδίας μου.

Ἀλλ' ὅμως μεθ' ὅλην τὴν κατάλληλον θέσιν τοῦ ὑψώματος ἐκείνου πρὸς ἐπίβλεψιν ὅλου τοῦ πεδίου τῆς μάχης, αἱ πολλαπλαῖ πυρσοκροτήσεις τῶν τηλεβόλων καὶ τῶν τουφεκίων, ἐκάλυπτον αὐτὸ διὰ τοιούτου νέφους καπνοῦ, ὥστε ἦτον ἀδύνατον νὰ διακρίνῃ τις ἄλλο τι εἰμὴ ὄγκους κρυπτομένους ἐν μέσῳ τῆς ἀνθρωποκτόνου ἐκείνης ὁμίχλης.

Τέλος μετὰ μίαν ὥραν τοιούτου λυσσώδους ἀγῶνος, εἶδον διὰ τῶν ἐσχατιῶν τῆς θαλάσσης ἐκείνης τοῦ καπνοῦ, ἐκχειλίζοντας τοὺς φυγάδας, οἵτινες διεσκορπίζοντο πανταχοῦ καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῶν νικητῶν. Ἐξ ἐκείνης ὅμως τῆς ἀποστάσεως, ἦτον ἀδύνατον νὰ διακριθῇ ὁ νικήσας ἢ ὁ ἡττηθείς, αἱ δὲ σημαῖαι αἵτινες ἀμφοτέρωθεν ἔφερον τὰ σήματα τῆς Σκωτίας, κατ' οὐδὲν εἰσέτι διευκρίνιζον τὴν σύγχυσιν ἐκείνην.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, εἶδον καταβαίνουσαν ἀπὸ τῶν λόφων τῆς Γλασκόβης πᾶσαν τὴν ὑπόλοιπον ἐφεδρείαν τοῦ Μυρράη, ἥτις ἤρχετο ἀπὸ ῥυτῆρος ν' ἀναμιχθῇ εἰς τὴν μάχην· ἀλλ' ἡ κίνησις αὕτη ἴσως ἐγίνετο καὶ πρὸς ὑποστήριξιν ἡττηθέντων φίλων. Ἐν τούτοις μετ' ὀλίγον ἐξέλιπε πᾶσα ἀμφιβολία· διότι ἡ ἐφεδρεία ἐκείνη ἐπετέθη κατὰ τῶν εἰς φυγὴν τρεπομένων οὓς ἐνέβαλεν εἰς νέαν σύγχυσιν. Ὁ στρατὸς

τῆς βασιλίσσης ἠττήθη. Κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν τρεῖς ἢ τέσσαρες ἱππεῖς ἐφάνησαν ἐντεῦθεν τῆς χαράδρας τρέχοντες ἀπὸ ῥυτῆρος. Ὁ Δουγλᾶς ἀνεγνώρισεν αὐτοὺς ὡς ἐχθρούς.

— Φύγετε, μεγαλειοτάτη, ἀνέκραξεν ὁ Γεώργιος· φύγετε χωρὶς νὰ χάσετε δευτερόλεπτον, διότι ἐκεῖνοι οἵτινες μᾶς ἔρχονται ἐκεῖ ἀκολουθοῦνται ὑπὸ ἄλλων. Κερδήσατε δρόμον, ἐνῷ ἐγὼ θὰ τοὺς ἀναχαιτίζω. Καὶ ὑμεῖς, εἶπεν ἀποτεινόμενος τῇ φρουρᾷ, πέσετε μέχρις ἑνὸς μᾶλλον ἢ ν' ἀφήσητε νὰ συλληφθῇ ἡ βασίλισσα.

— Γεώργιε! Γεώργιε! ἐφώνησεν ἡ βασίλισσα, ἀκίνητος καὶ οἱονεὶ προσηλωθεῖσα εἰς τὴν θέσιν αὐτῆς.

Ἀλλ' ἤδη ὁ Γεώργιος ταχὺς ὡς ἀστραπὴ ἐπὶ τοῦ γαύρου αὐτοῦ ἵππου, ὅστις ἦτο θαυμαστὸς τὴν ῥώμην, ὥρμησε πρὸς τὸ στενὸν καὶ ἔφθασεν εἰς αὐτὸ πρὸ τῶν ἐχθρῶν. Ἐνταῦθα δὲ ἔστη, προέτεινε τὴν λόγχην, καὶ μόνος ἐναντίον πέντε ἀνέμεινεν ἀνδρείως τὴν σύγκρουσιν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν βασίλισσαν, δὲν ἠθέλησε ν' ἀναχωρήσῃ· ἀλλὰ τοὐναντίον ὡς ἀπολιθωθεῖσα, ἔμεινεν ἐν τῇ αὐτῇ θέσει καὶ τὰ βλέμματα ἀτενίζουσα ἐπὶ τῆς συμπλοκῆς ἐκείνης ἥτις συνεκροτεῖτο μόλις πεντακόσια βήματα μακρὰν αὐτῆς. Αἴφνης, στρέφουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς, εἶδεν ὅτι εἷς αὐτῶν ἔφερεν ἐν μέσῳ τῆς ἀσπίδος του αἱμοσταγῆ καρδίαν, ἥτις ἦτον οἰκόσημον τῶν Δουγλᾶς. Τότε ἔβαλε κραυγὴν ὀδύνης, καὶ χαμαὶ νεύουσα τὴν κεφαλήν.

— Δουγλᾶς πρὸς Δουγλᾶς· ἀδελφὸς πρὸς ἀδελφόν! ἐψιθύρισε· μ' ἔλειπε τὸ τελευταῖον τοῦτο τραῦμα.

— Μεγαλειοτάτη! μεγαλειοτάτη! ἀνέκραξαν οἱ στρατιῶται τῆς φρουρᾶς, δὲν πρέπει νὰ χάσωμεν μίαν στιγμήν· ὁ νέος ἄρχων Δουγλᾶς δὲν δύναται ν' ἀνθέξῃ πολὺ τοιουτοτρόπως μόνος ἐναντίον πέντε· ἂς φύγωμεν! ἂς φύγωμεν!

Καὶ δύο τούτων λαβόντες ἀπὸ τοῦ χαλινοῦ τὸν ἵππον τῆς βασιλίσσης ἐκίνησαν αὐτὸν εἰς καλπασμόν, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Γεώργιος, ἀφοῦ κατέβαλε δύο τῶν ἐχθρῶν του καὶ ἐτραυμάτισε τρίτον ἀνετράπη καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοῦ χώματος ῥωθεὶς τὴν καρδίαν δι' αἰχμῆς λόγχης. Ἡ βασίλισσα ἔβαλε στεναγμὸν βλέπουσα αὐτὸν πίπτοντα· εἶτα, ὡς εἰ ἐκεῖνος μόνος ἀνεχαίτιζεν αὐτήν, καὶ φονευθέντος αὐτοῦ, περὶ οὐδενὸς ἄλλου πράγματος ἐνδιεφέρετο, ἐπτέρνισε τὴν Ροζαβέλλαν πρὸς καλπασμόν, καὶ ἐπειδὴ αὐτή τε καὶ ἡ φρουρὰ αὐτῆς ἵππευον ἀρίστους ἵππους, ἐν βραχεῖ ἐφύγον μακρὰν τοῦ πεδίου τῆς μάχης.

Διέδραμε τοιουτοτρόπως ἐξήκοντα μίλια οὐδαμῶς ἀναπαυθεῖσα καὶ ἀκαταπαύστως δάκρυα χέουσα ἢ στενάζουσα· ἐν τέλει δὲ ἀφοῦ διῆλθε τὰς κομητείας τοῦ Ρεμφρὲβ καὶ τοῦ Ἀὺρ, ἀφίκετο εἰς τὴν μονὴν τοῦ Δυνδρεννάν, ἐν τῷ Γαλλοβάῃ, καὶ βεβαία ὅτι, πρὸς στιγμὴν τοὐλάχιστον ἦτον ἐκτὸς παντὸς κινδύνου, ἔδωκε διαταγὴν νὰ σταθῶσιν. Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς ὑπεδέξατο αὐτὴν μετὰ σεβασμοῦ πρὸ τῆς θύρας τοῦ μοναστηρίου.

— Σᾶς φέρω τὴν δυστυχίαν καὶ τὴν καταστροφήν, πάτερ μου, εἶπεν ἡ βασίλισσα ἀφιππεύουσα.

— Καλῶς νὰ ὁρίσουν, ἀπεκρίθη ὁ ἡγούμενος, ἀφοῦ συνοδεύονται ὑπὸ τοῦ καθήκοντος.

Ἡ βασίλισσα παρέδωκε τὴν Ροζαβέλλαν εἰς ἕνα τῶν συνοδευσάντων αὐτὴν στρατιωτῶν, ἐρειδομένη δ' ἐπὶ τῆς Μαρίας Σεϋτών, ἥτις ἀδιαλείπτως συνώδευεν αὐτήν, καὶ ἐπὶ τοῦ λόρδου Ἔρρις, προφθάσαντος αὐτὴν καθ' ὁδόν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ μοναστήριον.

Ὁ λόρδος Ἔρρις δὲν ἔκρυψεν ἀπὸ τῆς Μαρίας Στυάρτης τὴν θέσιν αὐτῆς· ἡ μάχη ἀπωλέσθη καθ' ὁλοκληρίαν, καὶ μετὰ τῆς μάχης πᾶσα ἐλπὶς ἀναβάσεως εἰς τὸν θρόνον τῆς Σκωτίας, πρὸς τὸ παρὸν τοὐλάχιστον. Τρία τινὰ μόνον ἔδει νὰ ἐκλέξῃ ἡ βασίλισσα· ν' ἀποχωρήσῃ ἢ εἰς Γαλλίαν, ἢ εἰς Ἱσπανίαν, ἢ εἰς Ἀγγλίαν· κατὰ τὴν γνώμην τοῦ λόρδου Ἔρρις, ἥτις συνεφώνει μετὰ τοῦ ἰδίου αὐτῆς φρονήματος ἐξέλεξε τὸ τρίτον, καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν νύκτα ἔγραψε τῇ Ἐλισάβετ τὸ ἑξῆς διπλοῦν ἐπιστολίδιον ἐμμέτρως καὶ πεζῶς.

« Προσφιλής μοι ἀδελφή,

» Πολλάκις παρεκάλεσα ὑμᾶς νὰ δεχθῆτε τὸ σαλευόμενον σκάφος μου εἰς τὸν λιμένα σας ἐν ὥρᾳ θυέλλης. Ἂν κατὰ τὸν παρόντα κίνδυνον εὕρῃ λιμένα σωτηρίας, θέλω βίψει διὰ παντὸς εἰς αὐτὸν τὰς ἀγκύρας μου· ἄλλως δὲ ὁ Θεὸς ἐπιβλέπει τὸ σκάφος διότι εἶναι ἕτοιμον καὶ τεθωρακισμένον ὅπως ἀντιπαλαίσῃ κατὰ πάσης τρικυμίας· προσηνέχθην ἐλευθέρως πρὸς ὑμᾶς· μὴ ἐκλαμβάνητε ἐπὶ κακοῦ ὅ,τι σᾶς γράφω· δὲν ἔχω δυσπιστίαν, ὡς ἐκ τῶν γραφομένων ἐξάγεται, διότι τρέφω τελείαν ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν φιλίαν σας.»

Τὸ ἑξῆς ᾄσματιον συνώδευε τὴν ἐπιστολήν·

Εἷς μόνος διαλογισμὸς τὸν νοῦν μου βασανίζει
Γλυκύπικρος τὸ στῆθος μου ἀπαύστως τυραννεῖ·
Ἀμφιβολία καὶ ἐλπὶς αὐτὸν ἀναρριπίζει.
Ἐγήρασ' ἡ καρδία μου καὶ ἡ ψυχὴ πονεῖ.

—

Πεθῶ, ὦ φίλη ἀδελφή, πεθῶ τὸν ἀσπασμόν σου,
Θέλω ταχὺ νὰ αἰσθανθῶ τὸ τέρμα τῶν δεινῶν.
Ὦ! σπεῦσον, ἡ καρδία μου ζητεῖ τὸ βάλσαμόν σου·
Μὲ κυριεύει αἴσθημα βαρὺ καὶ ἀλγεινόν.

—

Ὠλίσθαινε τὸ σκάφος μου πρὸς τὸν λιμένα πλέον,
Πλὴν λάβρον ἐπιπνέοντα ἀπήντησε βορρᾶν,
Καὶ τοῦ λιμένος ἔξωθεν ἐκρούβη τελευταῖον
Τὸ ἄστρον τῆς ἐλπίδος μου εἰς νύκτα ζοφεράν.

—

Κυμαίνομαι εἰς σκέψεων καὶ φόβον μέγαν σάλον·
Εἶναι τῆς τύχης παίγνιον πολλάκις οἱ θνητοί·
Σφοδρὰν ἐγείρει λαίλαπα κατὰ σκαφῶν μεγάλων,
Καὶ ὑπ' αὐτὴν συντρίβονται τῆς γῆς οἱ δυνατοί!

—

Ἡ Ἐλισάβετ ἐσκίρτησεν ὑπὸ χαρᾶς λαμβάνουσα τὴν διπλῆν ταύτην ἐπιστολήν· ἀπὸ ὀκτὼ ἐτῶν καθ' ἃ τὸ μῖσος αὐτῆς κύξανεν ὁσημέραι κατὰ τῆς Μαρίας Στυάρτης, ἀδιαλείπτως παρηκολούθει αὐτὴν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ὡς ἡ λύκαινα τὴν δορκάδα· ἐπὶ τέλους ἡ δορκὰς ἤρχετο ἄσυλον ζητοῦσα εἰς τὸ ἄντρον τῆς λυκαίνης· ἡ Ἐλισάβετ οὐδέποτε ἤλπισε τοιοῦτόν τι· ὅθεν ἔπεμψεν ἐν τῷ ἅμα διαταγὴν τῷ ἀστυνομοδικαστῇ τῆς Κουμβερλάνδης νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν Μαρίαν Στυάρτην ὅτι ἦτον ἑτοίμη πρὸς ὑποδοχὴν αὐτῆς.

Ὡρᾶιαν τινὰ ἠκούσθη κέρας σαλπίζον ἐπὶ τῆς παραλίας· ἦλθεν ὁ ἀπεσταλμένος τῆς βασιλίσσης Ἐλισάβετ ζητῶν τὴν βασίλισσαν Μαρίαν Στυάρτην.

Τότε θερμῶς ἐδεήθησαν τῆς φυγάδος οἱ περὶ αὐτὴν νὰ μὴ ἐμπιστευθῇ εἰς ἀντίζηλον κατά τε τὴν δύναμιν καὶ τὴν δόξαν καὶ τὸ κάλλος· ἀλλ' ἡ δύστηνος πεπτωκυῖα βασιλὶς ἔτρεφε τελείαν ἐμπιστοσύνην εἰς ἐκείνην ἣν ἐκάλει καλὴν της ἀδελφήν, καὶ ἐνόμιζεν ὅτι ἔμελλεν ἐλευθέρα καὶ ἀπηλλαγμένη φροντίδων, νὰ καταλάβῃ ἐν τῇ αὐλῇ τῆς Ἐλισάβετ τὴν ὀφειλομένην εἰς τὸν βαθμὸν καὶ τὰ δεινὰ αὐτῆς θέσιν· ὅθεν ἐπέμεινε μεθ' ὅλας τὰς δεήσεις τῶν ἀποτρεπόντων αὐτήν.

Καὶ ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς αἰῶνι εἴδομεν ὅτι ἡ αὐτὴ σκοτοδίνη κατέλαβεν ἕτερον βασιλικὸν φυγάδα, ὅστις ἔδωκεν ἐμπιστοσύνην, ὡς ἡ Μαρία Στυάρτη, ἐτιμωρήθη καὶ αὐτὸς σκληρῶς διὰ τὴν ἐμπιστοσύνην του, καὶ ἀνεῦρεν ἐν τῷ φονικῷ κλίματι τῆς Ἁγίας Ἑλένης τὸ ἱκρίωμα τοῦ Ροθεριγγάη.

Ἡ Μαρία Στυάρτη ἀνεχώρησε μετὰ τῆς μικρᾶς αὐτῆς συνοδείας· ἐλθοῦσα δὲ εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Σολβάϋ κόλπου, εὗρε τὸν φύλακα τῶν ἀγλικῶν μεθορίων· ἦτο δ' εὐπατρίδης ὀνόματι Λάουτερ, ὅστις ἐδέξατο τὴν βασίλισσαν μετὰ μεγίστης φιλοφρονήσεως, ἀλλ' εἶπεν αὐτῇ ὅτι τρεῖς μόναι γυναῖκες εἶχον τὴν ἄδειαν νὰ συνοδεύσωσιν αὐτήν· ἡ Μαρία Σεύτων ἀπήντησεν ἀμέσως τὸ προνόμιον αὐτῆς .... ἡ βασίλισσα ἔτεινεν αὐτῇ τὴν χεῖρα.

— Οἴμοι! Μαρία, εἶπεν αὐτῇ, καὶ ὅμως ἔπρεπε νὰ ἔλθῃ ἄλλων ἡ σειρά, διότι σὺ ἱκανὰ ὑπέστης ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ μετ' ἐμοῦ.

Ἀλλ' ἡ Μαρία, μὴ δυναμένη ν' ἀποκριθῇ πρασεκολλήθη εἰς τὴν χεῖρα αὐτῆς, νεύουσα διὰ τῆς κεφαλῆς ὅτι οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ ἤθελε χωρίσει αὐτὴν ἀπὸ τῆς δεσποίνης της.

Τότε πάντες οἱ συνοδεύοντες τὴν βασίλισσαν ἀνενέωσαν τὰς παρακλήσεις αὐτῶν ὅπως μὴ ἐμμείνῃ εἰς τὴν ἀλεθρίαν ἐκείνην ἀπόφασιν· ἐνῷ δὲ ἦτον εἰσέτι εἰς τὸ τρίτον τῆς ἀγούσης πρὸς τὴν ὁλκάδα σανίδος, ὁ ἡγούμενος τοῦ Δυνδρεννὰν, ὅστις παρέσχε τῇ Μαρίᾳ Στυάρτῃ τοσούτῳ κινδυνώδη καὶ συγκινητικὴν φιλαξενίαν, εἰσῆλθε μέχρι γόνατος εἰς τὸ ὕδωρ πειρώμενος ν' ἀποτρέψῃ αὐτήν· ἀλλ' εἰς μάτην· ἡ βασίλισσα ἀπεφάσισε.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ Λάουτερ ἦλθε πρὸς τὴν βασίλισσαν.

— Μεγαλειοτάτη εἶπεν αὐτῇ, δέξασθε καὶ πάλιν τὴν ἔκφρασιν τῆς λύπης μου, διότι δὲν δύναμαι νὰ προσενέγκω ἐγκάρδιον ὑποδοχὴν ἐν Ἀγγλίᾳ εἰς πάντας τοὺς θέλοντας ν' ἀκολουθήσωσιν ὑμᾶς· ἀλλ' ἡ ἡμετέρα ἄνασσα ἔδωκεν ἡμῖν θετικὰς διαταγὰς, καὶ χρέος ἔχομεν νὰ ἐκτελέσωμεν αὐτάς. Μοὶ συγχωρεῖται νὰ ὑπομνήσω εἰς τὴν ὑμετέραν μεγαλειότητα ὅτι ἔχομεν βοηθητικὸν καιρόν;

— Θετικὰς διαταγάς! ἀνεφώνησεν ὁ ἡγούμενος· τὸν ἀκούετε μεγαλειοτάτη; Ὦ! ἐχάθητε ἂν φύγετε ἐκ τῆς παραλίας ταύτης! Ὀπίσω, ἐν ὅσῳ μένει καιρὸς εἰσέτι! ὀπίσω, μεγαλειοτάτη, δι' ἀγάπην Θεοῦ! Ἐδῶ, ἄρχοντες, ἱππόται, ἐδῶ! ἀνεφώνησεν ἐπιστραφεὶς πρὸς τὸν λόρδον Ἔρρις καὶ τοὺς λοιποὺς εὐπατρίδας οἵτινες συνώδευον τὴν Μαρίαν Στυάρτην· μὴ ἐπιτρέψητε νὰ σᾶς ἐγκαταλείψῃ ἡ βασίλισσα ὑμῶν, καὶ ἂν ἔτι πρέπῃ νὰ παλαίσητε ἐνταῦτῳ

κατ' αὐτῆς καὶ τῶν Ἄγγλων, ἐμποδίσατέ την, ἄρχοντες, δι' ἀγάπην Θεοῦ! ἐμποδίσατέ την!

— Τί σημαίνει αὐτὴ ἡ βία σεβασμιώτατε; εἶπεν ὁ ὁροφύλαξ· ἦλθον ἐδῶ κατὰ ῥητὴν αἴτησιν τῆς ἡγεμονίδος σας· εἶναι ἐλευθέρα νὰ ἐπιστρέψῃ πρὸς ὑμᾶς καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ προστρέξητε εἰς τὴν βίαν. — Τῇ δὲ βασιλίσσῃ ἀπευθυνόμενος· — Μεγαλειοτάτη, εἶπε, ἐξ οἰκείας καὶ ἀπαραβιάστου θελήσεως στέργετε νὰ μὲ ἀκολουθήσητε εἰς Ἀγγλίαν; Ἀποκρίθητε, σᾶς καθικετεύω, διότι εἶναι ἀνάγκη, χάριν τῆς τιμῆς μου, νὰ μάθῃ ὅλος ὁ κόσμος ὅτι μὲ ἠκολουθήσατε ἐλευθέρως.

— Κύριε, ἀπήντησεν ἡ Μαρία Στυάρτη, σᾶς ζητῶ συγχώρησιν ἐν ὀνόματι τοῦ ἐναρέτου τούτου λειτουργοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς βασιλίσσης αὐτοῦ, δι' ὅ,τι εἶπεν ὑβριστικὸν ἴσως καθ' ὑμῶν. Ἐλευθέρως ἀφίνω τὴν Σκωτίαν καὶ παραδίδομαι εἰς χεῖράς σας ἔχουσα πεποίθησιν ὅτι θὰ ἤμαι κυρία ἢ νὰ μένω ἐν Ἀγγλίᾳ παρὰ τῇ βασιλίσσῃ ἀδελφῇ μου, ἢ νὰ ἐπιστρέψω εἰς Γαλλίαν πρὸς τοὺς σεβαστοὺς γονεῖς μου. Ἐπιστραφεῖσα δὲ πρὸς τὸν ἱερέα· τὴν εὐλογίαν σας, πάτερ μου, εἶπε, καὶ ὁ Θεὸς νὰ σᾶς προστατεύῃ.

— Οἴμοι! οἴμοι! ἐψιθύρισεν ὁ ἡγούμενος, ὑπακούων τῇ βασιλίσσῃ, δὲν ἔχομεν ἡμεῖς ἀνάγκην της προστασίας τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον ὑμεῖς τέκνον μου. Εἴθε ἡ εὐλογία πτωχοῦ ἱερέως ν' ἀπομακρύνῃ τῆς βασιλικῆς ὑμῶν κεφαλῆς τὰ δεινὰ ἅτινα προβλέπω! Ὑπάγετε, καὶ γενηθήτω δι' ὑμᾶς ὅ,τι ὁ Κύριος ἀπεφάσισεν ἐν τῇ σοφίᾳ καὶ εὐσπλαγχνίᾳ αὐτοῦ.

Τότε ἡ βασίλισσα ἔτεινε τὴν χεῖρα τῷ ἀστυνομοδικαστῇ, ὅστις ὡδήγησεν αὐτὴν εἰς τὴν ὁλκάδα, ἀκολουθουμένην παρὰ τῆς Μαρίας Σεϋτών καὶ δύο μόνων ἄλλων γυναικῶν.

Ἀμέσως τὰ ἱστία ἀνεπετάσθησαν, καὶ τὸ πλοιάριον ἤρξατο μακρυνόμενον ἀπὸ τῶν αἰγιαλῶν τοῦ Γαλλοβάη, καὶ πλέον πρὸς τὴν Κουμβερλάνδην.

Ἐν ὅσῳ ἐφαίνετο, οἱ συνοδεύοντες τὴν βασίλισσαν ἔμειναν ἐπὶ τῆς παραλίας, ἀποτείνοντες αὐτῇ ἀποχαιρετισμοῦ σημεῖα, ἅτινα ὀρθία ἐπὶ τῆς πρύμνης τῆς ὁλκάδος, ἤτις ἀπῆγεν αὐτὴν ἀπέδιδε διὰ τοῦ ῥινομάκτρου.

Τέλος ἡ ὁλκὰς ἐγένετο ἄφαντος, καὶ πάντες ἔβαλον λυγμοὺς καὶ στεναγμούς. Εἶχον δίκαιον, διότι αἱ προαισθήσεις τοῦ ἀγαθοῦ ἡγουμένου τοῦ Δυνδρεννὰν ἦσαν ἀληθέσταται, καὶ ὑστάτην φορὰν ἔβλεπον τὴν Μαρίαν Στυάρτην.

Ἀφικομένη εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀγγλίας, ἡ βασίλισσα τῆς Σκωτίας εὗρε διαγγελεῖς τῆς Ἐλισάβετ ἐπιτετραμμένους νὰ ἐκφράσωσιν αὐτῇ τὴν λύπην της διότι δὲν ἠδύνατο νὰ δεχθῇ αὐτὴν, οὔτε νὰ τὴν δεξιωθῇ μεθ' ὅσης συμπαθείας ἤθελεν ἡ καρδία της. Ἀλλ' ἦτον ἀνάγκη, προσέθηκαν, ν' ἀπολογηθῇ πρότερον ἡ βασίλισσα περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Δαρλέη, οὗ ἡ οἰκογένεια οὖσα ὑπήκοος τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας εἶχε δικαίωμα ἐπὶ τῆς προστασίας καὶ δικαιοσύνης αὐτῆς.

Ἡ Μαρία Στυάρτη ἦτον οὕτω τετυφλωμένη, ὥστε δὲν εἶδε τὴν παγίδα, καὶ ἀμέσως ἐδείχθη πρόθυμος ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀθωότητα αὐτῆς πρὸς εὐχαρίστησιν τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς Ἐλισάβετ· αὕτη ὅμως ἅμα ἔλαβεν εἰς χεῖράς της τὴν ἐπιστολὴν τῆς Μαρίας Στυάρτης, ἐγένετο ἀπὸ διαιτητοῦ κριτὴς, καὶ διορίσασα ἐπιτρόπους πρὸς ἀκρόασιν τῶν ὑποδίκων, προσεκάλεσε τὸν Μυρράην νὰ ἐμφανισθῇ καὶ νὰ κατηγορήσῃ τῆς ἀδελφῆς. Ὁ Μυρράης ὅστις ἐγίνωσκε τοὺς μυστικοὺς σκοποὺς τῆς Ἐλισάβετ περὶ τῆς ἀντιζήλου αὐτῆς, οὔτε στιγμὴν ἐδίστασε. Ἦλθεν εἰς Ἀγγλίαν κομίζων τὸν νάρθηκα, ὅστις περιεῖχε τὰς γνωστὰς τρεῖς ἐπιστολὰς, στίχους καὶ ἄλλα τινὰ ἔγγραφα ἀποδεικνύοντα ὅτι ἡ βασίλισσα οὐ μόνον ἦτον ἐρωμένη τοῦ Βόθουελ, ζῶντος ἔτι τοῦ Δαρλέη, ἀλλὰ καὶ εἶχε γνῶσιν τῆς δολοφονίας τοῦ ἀνδρός της. Ἀφ' ἑτέρου δὲ, ὁ Λόρδος Ἐρρὶς καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ῥὸς, δικηγόροι τῆς βασιλίσσης διισχυρίσθησαν ὅτι αἱ ἐπιστολαὶ ἐκεῖναι ἦσαν ὑποβολιμαῖαι, ὅτι ἐπλαστογραφήθησαν, καὶ πρὸς ἀπόδειξιν ἐζήτησαν ἀλλὰ δὲν εὗρον πραγματογνώμονας· ὅθεν ἡ μεγάλη αὕτη διαφορὰ ἔμεινεν ἐκκρεμὴς διὰ τοὺς μέλλοντας αἰῶνας, καὶ οὐδὲν ἔτι ἀπεφασίσθη θετικὸν, μέχρι τῆς ὥρας ὑπὸ τῶν σοφῶν καὶ τῶν ἱστορικῶν.

Μετὰ πεντάμηνον ἀνάκρισιν, ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας ἐκοινοποίησε τοῖς διαδικαζομένοις, ὅτι ἐπειδὴ οὐδὲν ἀνεκάλυψεν ἐκ τῆς διαδικασίας ταύτης κατὰ τῆς τιμῆς τοῦ κατηγοροῦντος ἢ τῆς κατηγορουμένης, τὰ πάντα ἔμενον ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει μέχρις οὗ εἷς τούτων χορηγήσῃ νέας ἀποδείξεις.

Συνεπείᾳ δὲ τῆς ἀλλοκότου ταύτης ἀποφάσεως, ἡ Ἐλισάβετ ὤφειλε ν' ἀποπέμψῃ τὸν ἀντιβασιλέα εἰς Σκωτίαν καὶ ν' ἀφήσῃ τὴν Μαρίαν Στυάρτην ἐλευθέραν ὅπως ἀπέλθῃ ὅπου ἐβούλετο. Ἀλλ' ἀντὶ τούτου, μετήγαγε τὴν δεσμώτιδα αὐτῆς ἀπὸ τοῦ πύργου Βολτὼν εἰς τὸν τῆς Καρλίτσης, ὅθεν ἡ δειλαία Μαρία Στυάρτη

ἔβλεπεν ἀπὸ τοῦ δώματος τὰ κυανόλευκα ὄρη τῆς Σκωτίας αὐτῆς.

Ἐν τούτοις, μεταξὺ τῶν ὑπὸ τῆς Ἐλισάβετ διορισθέντων δικαστῶν πρὸς ἐξέτασιν τῆς διαγωγῆς τῆς Μαρίας Στυάρτης ἦτον ὁ Θωμᾶς Χόβαρτ, δοὺξ τῆς Νορφόλκης ὅστις, εἴτε ἀναγνωρίσας τὴν ἀθωότητα τῆς Μαρίας, εἴτε ἐλαυνόμενος ὑπὸ τοῦ φιλοδόξου σκοποῦ ὅστις ἐχρησίμευσεν ὕστερον ὡς βάσις τῆς κατηγορίας του, ἤτοι ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ νυμφευθῇ τὴν Μαρίαν Στυάρτην, νὰ μνηστεύσῃ τὴν θυγατέρα του μετὰ τοῦ νέου βασιλέως καὶ νὰ καταστῇ ἀντιβασιλεὺς τῆς Σκωτίας, ἀπεφάσισε νὰ ἐξαγάγῃ τῆς εἱρκτῆς τὴν βασίλισσαν.

Πολλὰ μέλη τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ ὑψηλῆς ἀριστοκρατίας, ἐν οἷς καὶ οἱ κόμητες Βεστμορελὰνδ καὶ Νορθουμβερλὰνδ, με ἔσχον τῆς συνωμοσίας ταύτης καὶ ὑπεσχέθησαν ὅτι θέλουσιν ὑποστηρίξει αὐτὴν παντὶ σθένει. Ἀλλὰ τοῦ σχεδίου αὐτῶν διακοινωθέντος τῷ ἀντιβασιλεῖ, οὗτος κατήγγειλεν αὐτὸ τῇ Ἐλισάβετ, ἥτις διέταξε τὴν σύλληψιν τοῦ Νορφόλκ. Ὁ Βεστμορελὰνδ καὶ ὁ Νορθουμβερλὰνδ εἰδοποιηθέντες ἐγκαίρως διέβησαν τὰ σύνορα καὶ κατέφυγον εἰς τὰ στρατιωτικὰ μεθόρια τοῦ βασιλείου τῆς Σκωτίας, ἅτινα ἦσαν εὐνοϊκὰ τῇ βασιλίσσῃ Μαρίᾳ. Ὁ μὲν πρῶτος ἀφίκετο εἰς Φλάνδραν, ἔνθα καὶ ἀπέθανεν ἐν ἐξορίᾳ, ὁ δὲ δεύτερος παραδοθεὶς τῷ Μυρράῃ, ἀπεστάλη εἰς τὸν πύργον τοῦ Λόχλεβεν, ὅστις ἐφύλαξεν αὐτὸν πιστότερον τῆς ἡγεμονικῆς αὐτοῦ δεσμώτιδος. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν Νορφόλκ, οὗτος ἐθανατώθη.

Ὡς βλέπομεν ὁ ἀστὴρ τῆς Μαρίας Στυάρτης οὐδὲν ἀπώλεσε τῆς ὀλεθρίας αὐτοῦ ἐπιρροῆς.

Ἐν τούτοις ὁ ἀντιβασιλεὺς ἐπανῆλθεν εἰς Ἐδιμβοῦργον, πλουτῶν ἐκ τῶν δώρων τῆς Ἐλισάβετ, καὶ πράγματι κερδήσας τὴν ὑπόθεσίν του παρ' αὐτῇ, διότι ἡ Μαρία ἐκρατεῖτο ἐν φυλακῇ· ἀμέσως δὲ ἠσχολήθη περὶ τὴν διασπορὰν τῶν λειψάνων τῶν ὀπαδῶν αὐτῆς· καὶ μόλις κλείσας τὰς πύλας τοῦ πύργου Λόχλεβεν ἐπὶ τοῦ Βεστμορελάνδου, κατεδίωξεν, ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλόπαιδος Ἰακώβου τοῦ ΣΤ', τοὺς ὑπερασπίσαντας τὴν μητέρα του, καὶ μεταξὺ τούτων ἰδίως τοὺς Ἀμιλτὼν, οἵτινες ἀπὸ τοῦ σαρώματος τῶν ὁδῶν τοῦ Ἐδιμβούργου ἦσαν θανάσιμοι ἐχθροὶ τῶν Δουγλάς· ἐξ τῶν πρωτίστων μελῶν τῆς οἰκογενείας ταύτης κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον καὶ μόλις ἠλαττώθη ἡ ποινὴ αὐτῶν μεταβληθεῖσα εἰς ἰσόβιον ἐξορίαν κατὰ παράκλησιν τοῦ Ἰωάννου Κνὸξ, ὅστις εἶχε τότε τοσαύτην ἐπιρροὴν ἐν Σκωτίᾳ, ὥστε ὁ Μυρράης δὲν ἐτόλμησε ν' ἀρνηθῇ τὴν χάριν αὐτῶν.

Εἷς τῶν ἀμνηστευθέντων ἦτον Ἀμιλτών τις Βοθουελχάου, ἀνὴρ τῶν ἀρχαίων ἡμερῶν τῆς Σκωτίας, ἄγριος καὶ φιλέκδικος ὡς οἱ ἄρχοντες τῶν χρόνων τοῦ Ἰακώβου Α'. Ἀπεσύρθη δὲ εἰς τὰ ὄρη ἔνθα εὗρεν ἄσυλον, καὶ ἔμαθεν ὅτι ὁ Μυρράης, ὅστις, διὰ τῆς δημεύσεως τῶν κτημάτων τῶν ἐξορίστων, ἔδωκε τὰ κτήματα αὐτοῦ ἐνὶ τῶν εὐνοουμένων του, ἐδίωξε τὴν ἀσθενῆ καὶ κλινήρη γυναῖκά του ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῆς οἰκίας, καὶ τοῦτο μὴ δοὺς αὐτῇ καιρὸν νὰ ἐνδυθῇ, μολονότι ἡ ὥρα τοῦ ἔτους ἦτο ψυχροτάτη. Ἡ δὲ δύστηνος γυνὴ ἄνευ ἀσύλου, ἄνευ ἐνδυμάτων, ἄνευ ἄρτου, παρεφρόνησε καὶ περιεπλανᾶτο οὕτως ἐπί τινα χρόνον οἰκτον ἅμα καὶ τρόμον ἐμπνέουσα, διότι ἕκαστος ἐφοβεῖτο μὴ ἐνοχοποιηθῇ βοηθῶν αὐτήν. Ἐπὶ τέλους, ἀπέθανε τῆς πείνης καὶ τοῦ ψύχους ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῆς θύρας ἀφ' ἧς ἐδιώχθη.

Τὴν εἴδησιν ταύτην μαθὼν ὁ Βοθουελχάου, παρὰ τὸν βίαιον αὐτοῦ χαρακτῆρα, οὐδεμίαν ἔδειξεν ὀργήν· μόνον ἀπήντησε μετὰ τρομεροῦ μειδιάματος· — Καλά· θὰ τὴν ἐκδικήσω.

Τὴν ἑπομένην ἡμέραν, ὁ Βοθουελχάου κατέλιπε τὰ ὄρη αὐτοῦ καὶ κατέβη, μετημφιεσμένος εἰς τὴν πεδιάδα, φέρων διαταγὴν τοῦ ἀρχιεπισκόπου τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, νὰ τῷ ἀνοίξωσιν οἰκίαν ἣν εἶχεν ὁ κληρικὸς οὗτος ὁ παρακολουθήσας τὴν τύχην τῆς βασιλίσσης μέχρις ἐσχάτων, ἐν Λινλιτγόβᾳ.

Ἡ οἰκία αὕτη, κειμένη κατὰ τὴν κυριωτέραν ὁδὸν, εἶχε ξύλινον ἐξώστην πρὸς τὴν πλατεῖαν καὶ θύραν πρὸς τοὺς ἀγρούς. Ὁ Βοθουελχάου εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν νύκτωρ, κατέλυσεν ἐν τῷ πρώτῳ διαμερίσματι, ἐξέτεινε μέλαν ἐριοῦχον ἐπὶ τῶν τοίχων, ἵνα μὴ φαίνηται ἐκ τῶν ἔξω, ἐκάλυψε τὸ σανίδωμα διὰ στρωμνῶν ὅπως μὴ ἀκούωνται ἐκ τοῦ ἰσογείου τὰ βήματά του, ἔδεσεν ἵππον ἕτοιμον κατὰ πάντα ἐντὸς τοῦ κήπου, περιέκοψε τὸ ἄνω μέρος τῆς μικρᾶς πρὸς τὸν ἐξώστην θύρας ἵνα δυνηθῇ νὰ διέλθῃ καλπάζων, ὡπλίσθη διὰ πυροβόλου, καὶ ἐκλείσθη ἐντὸς τοῦ δωματίου.

Πᾶσαι αἱ προετοιμασίαι ἐγένοντο, ὡς μαντεύετε, διότι ὁ Μυρράης ἔμελλε νὰ μεταβῇ τῇ ἐπαύριον εἰς Λινλιτγόβ. Ἀλλ' ὅμως μεθ' ὅλην αὐτῶν τὴν μυστικότητα, μικροῦ δεῖν ἀπέβαινον ἀνωφελεῖς, διότι φίλοι τοῦ ἀντιβασιλέως προειδοποίησαν αὐτὸν ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἀσφάλεια ἐν

τῇ πόλει, ἥτις ἀνῆκε σχεδὸν ὁλοσχερῶς εἰς τοὺς Ἀμιλτών, καὶ συνεβούλευσαν αὐτὸν νὰ παρακάμψῃ αὐτήν· ἀλλ' ὁ Μυρράης ἦτον ἀνδρεῖος καὶ εἰθισμένος νὰ μὴ ὀπισθοδρομῇ ἀπέναντι πραγματικοῦ κινδύνου, ὅθεν ἐγέλασεν ἐπὶ κινδύνῳ ὃν ἐθεώρει φαντασιώδη, καὶ ἠκολούθησε τολμηρῶς τὸ πρῶτον σχέδιον, ὅπερ συνίστατο εἰς τὸ νὰ μὴ παρεκτραπῇ τῆς ὁδοῦ παντάπασιν.

Ἑπομένως, ἐπειδὴ ἡ ὁδὸς πρὸς ἣν ἦτο τεταμμένος ὁ ἐξώστης τοῦ ἀρχιεπισκόπου τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου ἦτο κατὰ τὴν διάβασιν αὐτοῦ, εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν, βραδεῖ τῷ βήματι καὶ προπορευομένων τῶν σωματοφυλάκων οἵτινες ἤνοιγον τὸν δρόμον, ὡς συνεβούλευσαν αὐτὸν οἱ φίλοι του, διότι μέγα πλῆθος συνέρρεεν ἵνα ἴδῃ αὐτόν.

Ὅτε δὲ ἦλθεν ἔμπροσθεν τοῦ ἐξώστου, ὡς εἰ συνεμάχει ἡ τύχη μετὰ τοῦ φονέως, τοσαύτη ἐγένετο ἡ συρροή, ὥστε ὁ Μυρράης ἠναγκάσθη νὰ σταθῇ πρὸς στιγμήν· ἡ ἀνάπαυσις αὕτη ἔδωκε τῷ Βοθουελχάου καιρὸν ἵνα σκοπεύσῃ ἀνέτως. Ἐστήριξε τὸ πυροβόλον του ἐπὶ τοῦ ἐξώστου, καὶ σκοπεύσας αὐτὸν μεθ' ὅλου τοῦ ἀναγκαίου χρόνου καὶ τῆς ἀπαιτουμένης ἀταραξίας ἐπυροβόλησεν.

Ὁ Βοθουελχάου ἐγέμισεν οὕτω τὸ πυροβόλον, ὥστε ἡ σφαῖρα, ἀφοῦ διεπέρασε τὸ στῆθος τοῦ ἀντιβασιλέως ἐφόνευσε τὸν ἵππον εὐπατρίδου δεξιόθεν αὐτοῦ ἱσταμένου· ὁ Μυρράης ἔπεσεν ἐν ἀκαρεῖ λέγων·—Θεέ μου! ἀπέθανα.

Ἐπειδὴ εἶδον ἐκ τίνος παραθύρου ἐξῆλθεν ἡ βολὴ, οἱ περὶ τὸν ἀντιβασιλέα, ἔδραμον εὐθὺς πρὸς τὴν μεγάλην θύραν τῆς οἰκίας ἥτις ἦτο τετραμμένη πρὸς τὴν ὁδὸν καὶ διέρρηξαν αὐτήν· ἀλλ' ἦλθον ἐν καιρῷ μόνον ὅπως ἴδωσι τὸν Βοθουελχάου φεύγοντα διὰ τῆς μικρᾶς θύρας τοῦ κήπου ἐπὶ τοῦ ἵππου ὃν εἶχεν ἕτοιμον ἱππεύσαν ἀμέσως τοὺς ἵππους αὐτῶν οὓς εἶχον ἀφήσει ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ διελθόντες τὴν οἰκίαν κατεδίωξαν αὐτόν. Ὁ Βοθουελχάου εἶχε καλὸν ἵππον καὶ προεπορεύετο κατά τι τῶν ἐχθρῶν του· τέσσαρες ὅμως σὺτῶν πιστόλια ἔχοντες ἐν χερσὶν εἶχον τοσούτῳ καλοὺς ἵππους, ὥστε κατέφθανον ἤδη αὐτόν.

Τότε ὁ Βοθουελχάου βλέπων ὅτι ἡ μάσπιξ καὶ οἱ πτερνιστῆρες ἦσαν ἀνεπαρκεῖς, ἔσυρε τὸ ἐγχειρίδιόν του καὶ δι' αὐτοῦ ἐκέντει τὸν ἵππον. Ὁ δὲ ἵππος αὐτοῦ, ὑπὸ τὸ τρομερὸν ἐκεῖνο ἐλατήριον, ἀνέλαβε νέαν ῥώμην, καὶ πηδήσας φάραγγα ὀκτωκαίδεκα ποδῶν τὸ πλάτος, ἔθηκε μέσῳ τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ τῶν διωκτῶν φραγμὸν, ὃν οὗτοι δὲν ἐτόλμησαν νὰ ὑπερπηδήσωσιν.

Ὁ φονεὺς ἐζήτησεν ἄσυλον ἐν Γαλλίᾳ, ὅπου ἀπεχώρησεν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Γυίζων. Ἐνταῦθα δὲ ἐπειδὴ ἡ τολμηρὰ αὐτοῦ ἀπόπειρα περιεποίησεν αὐτῷ ἔξοχον φήμην, τῷ προέτειναν, ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῶν σφαγῶν τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου, νὰ δολοφονήσῃ τὸν ναύαρχον Κολιγνύ. Ἀλλ' ὁ Βοθουελχάου ἀπέῤῥιψε τὴν πρότασιν μετ' ἀγανακτήσεως, λέγων ὅτι ἦτον ἐκδικητὴς τῶν καθ' ἑαυτοῦ ὕβρεων, οὐχὶ δὲ δολοφόνος, καὶ ὅτι οἱ κατὰ τοῦ ναυάρχου ἔχοντες παράπονα ἤρκει νὰ ἐλθωσιν ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτὸν πῶς ἔπραξε καὶ νὰ πράξωσιν ὡς αὐτός.

Ὁ δὲ Μυρράης, ἀπέθανε τὴν πρώτην νύκτα μετὰ τὸ τραῦμα αὐτοῦ, καταλιπὼν τὴν ἀντιβασιλείαν τῷ κόμητι Λεννόξ, πατρὶ τοῦ Δαρλέη· τὴν εἴδησιν τοῦ θανάτου τούτου λαβοῦσα, ἡ Ἐλισάβετ ἀνέκραξεν ὅτι ἀπώλεσε τὸν ἄριστον αὐτῆς φίλον.

Ἐνῷ ταῦτα συνέβαινον ἐν Σκωτίᾳ, ἡ Μαρία Στυάρτη ἐξηκολούθει οὖσα αἰχμάλωτος, παρὰ τὰς κατεπειγούσας καὶ ἀλλεπαλλήλους διαμαρτυρήσεις Καρόλου τοῦ Θ' καὶ Ἐῤῥίκου τοῦ Γ'. Μόνον φοβηθεῖσα ἐκ τῆς ὑπὲρ αὐτῆς ἀποπείρας, ἡ Ἐλισάβετ μετήγαγεν αὐτὴν εἰς τὸν πύργον τοῦ Σχέφιελδ, περὶ ὃν νέαι περίπολοι ἦσαν ἀκατεπαύστως εἰς κίνησιν.

Ἐν τούτοις αἱ ἡμέραι, οἱ μῆνες, τὰ ἔτη παρήρχοντο, καὶ ἡ δύστηνος Μαρία, ἥτις τοσούτῳ ἀνυπομόνως ὑπέμεινε τὴν ἐνδεκάμηνον αὐτῆς κάθειρξιν ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Λόχλεβεν, ἐσύρετο ἐπὶ πεντεκαίδεκα ἢ ἑκκαίδεκα ἤδη ἔτη, παρὰ τὰς διαμαρτυρήσεις αὐτῆς καὶ τῶν πρεσβευτῶν τῆς Γαλλίας καὶ Ἱσπανίας, ἀπὸ φυλακῆς εἰς φυλακὴν, ὅτε τέλος ἀπήχθη εἰς τὸν πύργον τοῦ Τουτβούρη καὶ παρεδόθη τῷ Ἀμύᾳ Πωλέττῳ, τελευταίῳ αὐτῆς δεσμοφύλακι· εὗρε δὲ ὡς κατοικίαν αὐτῆς δύο μόνα χθαμαλὰ καὶ κάθυγρα δωμάτια, ἔνθα βαθμηδὸν αἱ ἐναπολειπόμεναι αὐτῇ δυνάμεις τοσοῦτον ἐξηντλήθησαν, ὥστε ὑπῆρχον ἡμέραι καθ' ἃς δὲν ἠδύνατο νὰ βαδίσῃ ἕνεκα τῶν καθ' ὅλα τὰ μέλη πόνων αὐτῆς.

Τότε ἡ ἄλλοτε ἀνάσσουσα δύο βασιλείων, ἡ ἐν ἐπιχρύσῳ λίκνῳ γεννηθεῖσα, ἡ ἐν τῷ ἐπικράκῳ καὶ τῇ μετάξῃ ἀνατραφεῖσα, ἠναγκάσθη νὰ ταπεινωθῇ μέχρι τοῦ νὰ ἐπαιτῇ παρὰ τοῦ δεσμοφύλακος αὐτῆς κλίνην ἦττον σκληρὰν καὶ θερμοτέρα σκεπάσματα.

Ἡ δὲ αἴτησις αὕτη θεωρηθεῖσα ὡς ὑπόθεσις τοῦ Κράτους, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς διαπραγμα-

τεύσεις αἵτινες διήρκεσαν ἕνα μῆνα, μεθ' ὃν ἐχορηγήθη τέλος τῇ δεσμώτιδι τὸ ζητούμενον. Καὶ ὅμως τὸ νοσῶδες τῆς εἱρκτῆς, τὸ ψῦχος καὶ αἱ παντοειδεῖς στερήσεις δὲν ἐνήργουν μεθ' ἱκανῆς δραστικότητος ἐπὶ τοῦ ὑγιοῦς ἐκείνου καὶ ῥωμαλέου ὀργανισμοῦ. Ἠθέλησαν νὰ ἐννοήσῃ ὁ Πωλέττος ὅτι μεγάλην ἐκδούλευσιν θὰ ἔκαμνεν εἰς τὴν βασίλισσαν τῆς Ἀγλλίας συντέμνων τὴν ὕπαρξιν ἐκείνης ἥτις καταδικασθεῖσα ἤδη ἐν τῇ διανοίᾳ τῆς ἀντιζήλου αὐτῆς, ἐβράδυνε τοσοῦτο ν' ἀποθάνῃ.

Ἀλλ' ὁ Ἀμύας Πωλέττος, καὶ περ βάναυσος καὶ τραχὺς πρὸς τὴν Μαρίαν Στυάρτην, ἐκήρυξεν ὅτι, ἐν ὅσῳ ἔμενε παρ' αὐτῷ, οὐδὲν ἐφοβεῖτο ἐκ τοῦ δηλητηρίου ἢ τοῦ ἐγχειριδίου, καθ' ὅσον θὰ ἐγεύετο πάντων τῶν προσφερομένων τῇ δεσμώτιδι βρωμάτων, καὶ οὐδεὶς θὰ ἐπλησίαζεν αὐτὴν ἂν δὲν ἦτο παρὼν ἐκεῖνος. Τῷ ὄντι, δολοφόνοι σταλέντες παρὰ τοῦ Λείσεστερ, αὐτοῦ ἐκείνου ὅστις ἐθήρευσεν ἐπὶ μικρὸν τὴν χεῖρα τῆς περικαλλοῦς Μαρίας Στυάρτης, ἐδιώχθησαν ἐκ τοῦ πύργου ἅμα ἔμαθεν ὁ αὐστηρὸς αὐτῆς φύλαξ μετὰ ποίων σκοπῶν εἰσῆλθον. Ὅθεν ἐδέησε νὰ ὑπομείνῃ ἡ Ἐλισάβετ, ἀρκουμένη εἰς τὸ βασανίζειν ἐκείνην ἣν, δὲν ἠδύνατο νὰ φονεύσῃ· καὶ ἐλπίζουσα πάντοτε ὅτι νέα τις εὐκαιρία ἤθελε παρουσιασθῇ πρὸς ἐπανάληψιν τῆς δίκης. Τὴν εὐκαιρίαν ταύτην, ἥτις τοσοῦτον ἐβράδυνεν ἐπήνεγκε τέλος ὁ ὀλέθριος ἀστὴρ τῆς Μαρίας Στυάρτης.

Νέος τις καθολικὸς εὐπατρίδης, τελευταῖον λείψανον τοῦ γηραιοῦ ἐκείνου ἱπποτισμοῦ ὅστις ἐσβέννυτο ἤδη κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ἐξαφθεὶς ἐκ τοῦ ἀφορισμοῦ τοῦ Πίου Ε', ὅστις ἐκήρυττε τὴν Ἐλισάβετ ἔκπτωτον τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς βασιλείου καὶ ἀπόκληρον τῆς ἐν οὐρανῷ σωτηρίας, ἀπεφάσισε ν' ἀποδώσῃ τὴν ἐλευθερίαν τῇ Μαρίᾳ, ἣν ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἐθεώρουν οὐχὶ πλέον ὡς ἐπὶ πολιτικῷ ἐγκλήματι καθειργμένην, ἀλλ' ὡς μάρτυρα τῆς πίστεως αὐτῆς.

Συνεπείᾳ τούτου, καταφρονῶν τοῦ νόμου, ὃν ἔθετο ἡ βασίλισσα τῷ 1585, καὶ ὅστις ἔφερεν ὅτι ἂν ἐμελετᾶτό τι κατ' αὐτῆς ὑπὸ ἢ ὑπὲρ προσώπου, ὅπερ ἤθελε νομίσει ὅτι ἔχει δικαιώματα εἰς τὸ στέμμα τῆς Ἀγγλίας θὰ διωρίζετο ἐπιτροπὴ συγκειμένη ἐξ εἰκοσιπέντε μελῶν, ἥτις ἀποκλειομένου παντὸς ἄλλου δικαστηρίου, ἦτον ἐπιτεταμμένη τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἐγκλήματος καὶ τὴν καταδίκην τῶν ἐνόχων, οἱοιδήποτε καὶ ἂν ἦσαν, ὁ Βαβιγκτὼν, μὴ ἀποδειλιάσας ἐκ τοῦ παραδείγματος τῶν προκατόχων αὐτοῦ, συνεκάλεσε πέντε τῶν φίλων αὐτοῦ, θερμῶν ὡς αὐτὸς καθολικῶν, οἵτινες περιέπλεξαν τὴν ζωὴν καὶ τὴν τιμὴν αὐτῶν εἰς συνωμοσίαν ἧς αὐτὸς προεξῆρχε, καὶ σκοπὸν μὲν εἶχε τὴν δολοφονίαν τῆς Ἐλισάβετ, ἀποτέλεσμα δὲ τὴν ἐνθρόνισιν τῆς Μαρίας Στυάρτης ὡς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας. Ἀλλὰ τὸ σχέδιον τοῦτο καὶ περ ἐντέχνως παρασκευασθὲν, ἀπεκαλύφθη τῷ Οὐαλσιγγάμ, ὅστις ἀφῆκε τοὺς συνωμότας νὰ προβῶσιν ἐφ' ὅσον ἐφρόνει ὅτι δὲν ὑπῆρχε κίνδυνος, καὶ τὴν παραμονὴν τῆς ὁρισθείσης πρὸς τὴν δολοφονίαν ἡμέρας συνέλαβεν αὐτούς.

Μεγάλην δὲ χαρὰν ᾐσθάνθη ἡ Ἐλισάβετ ἐκ τῆς ἀπονενοημένης ταύτης ἀποπείρας, ἐξ ἧς, κατὰ τὸ κείμενον τοῦ νόμου ἔθετε τέλος εἰς χεῖρας αὐτῆς τὴν ζωὴν τῆς ἀντιζήλου.

Παραχρῆμα διαταγαὶ ἐδόθησαν τῷ Ἀμύᾳ Πωλέττῳ νὰ κατάσχῃ τὰ ἔγγραφα τῆς δεσμώτιδος καὶ νὰ μεταγάγῃ αὐτὴν εἰς τὸν πύργον τοῦ Φοθεριγγάη. Ὁ δεσμοφύλαξ, τότε, χαλαρώσας ὑποκριτικῶς τὴν συνήθη αὐτοῦ αὐστηρότητα, προέτεινε τῇ Μαρίᾳ Στυάρτῃ, ἐπὶ προφάσει τοῦ ὅτι εἶχεν ἀνάγκην ν' ἀναπνεύσῃ καθαρὸν ἀέρα, νὰ ἐξέλθῃ ἔφιππος εἰς περίπατον. Ἡ ἀθλία δεσμῶτις, ἥτις ἀπὸ τριῶν ἐτῶν δὲν εἶδε τὴν ἐξοχὴν εἰμὴ διὰ μέσου τῶν κιγκλίδων τῆς εἱρκτῆς αὐτῆς, ἐδέχθη μετὰ χαρᾶς, καὶ ἐξῆλθε τοῦ Τιτβούρη μέσῳ δύο φυλάκων, ἱππεύουσα, πρὸς μείζονα ἀσφάλειαν, ἵππον οὗ αἱ κνῆμαι ἦσαν πεπεδημέναι. Οἱ δύο οὗτοι φύλακες ὡδήγησαν αὐτὴν εἰς τὴν μέλλουσαν κατοικίαν της, τὸν πύργον τοῦ Φοθεριγγάη, ἔνθα εὗρε τὸ διαμέρισμα ἐν ᾧ ἔμελλε νὰ κατοικήσῃ ὅλως μελαμβαφές. Ἡ Μαρία Στυάρτη ἤρχετο νὰ ἔμβῃ ζῶσα εἰς τὸν τάφον αὐτῆς. Ὁ δὲ Βαβιγκτὼν καὶ οἱ συνένοχοί του ἐθανατώθησαν.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, συνελαμβάνοντο οἱ δύο γραμματεῖς αὐτῆς, Κοὺρλ καὶ Νάβ καὶ ἐγίνετο κατάσχεσις πάντων τῶν ἐγγράφων αὐτῆς, ἅτινα ἀπεστάλησαν τῇ Ἐλισάβετ διαταξάσῃ τοὺς τεσσαράκοντα ἐπιτρόπους νὰ συνέλθωσι καὶ νὰ προβῶσιν ἄνευ ἀναβολῆς εἰς τὴν δίκην τῆς δεσμώτιδος. Ἦλθον εἰς Φοθεριγγάην τῇ 14 ὀκτωβρίου 1586, καὶ συναχθέντες, ἅμα τῇ ἐπιούσῃ, εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ πύργου, ἐπελήφθησαν τῆς ἀνακρίσεως.

Ἡ Μαρία ἠρνήθη κατ' ἀρχὰς νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον αὐτῶν διακηρύξασα ὅτι δὲν ἀνεγνώριζεν ὡς δικαστὰς αὐτῆς τοὺς ἐπιτρόπους καθότι δὲν ἦσαν ὁμότιμοι αὐτῆς, καὶ θεωροῦσα ἀναρμοδίους

τοὺς ἀγγλικοὺς νόμους, ὧν οὐδέποτε ἔσχε τὴν προστασίαν, καὶ οἵτινες ἀείποτε ἐγκατέλειπον αὐτὴν εἰς τὸ κράτος τῆς βίας. Βλέπουσα ὅμως ὅτι οὐχ ἧττον προέβαινον εἰς τὴν ὑπόθεσιν καὶ ὅτι πᾶσα συκοφαντία ἐγίνετο δεκτή, οὐδενὸς παρισταμένου ὅπως ἀποκρούσῃ αὐτὴν, ἀπεφάσισε νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τῶν ἐπιτρόπων. Παρατίθεμεν ἐνταῦθα τὰς δύο ἀνακρίσεις ἃς ὑπέστη ἡ Μαρία Στυάρτη ὡς ἔχουσιν ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ Βελλιέβρου πρὸς τὸν Βιλλεροά. Ὁ Βελλιέβρης, ὡς θέλομεν ἴδει παρακατιόντες, ἀπεστάλη ἐκτάκτως ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας Ἑρρίκου τοῦ Γ' παρὰ τῇ Ἐλισάβετ.



Ἡ δὲ δύστηνος γυνὴ ἄνευ ἀσύλου, ἄνευ ἐνδυμάτων, ἄνευ ἄρτου, παρεφρόνησε.
Σελ.—445.

. . . . . .

Ἡ βασίλισσα τῆς Σκωτίας ἐλάλησε τάδε·

— Οὐδένα ὑμῶν τῶν συναθροισθέντων ἐνθάδε θεωρῶ ἴσον μου καὶ δικαστὴν δικαιούμενον νὰ μ' ἐξετάσῃ ἐφ' οἱασδήποτε κατ' ἐμοῦ κατηγορίας. Ὅθεν, ὅ,τι πράττω καὶ λέγω ὑμῖν κατὰ τὴν ὥραν ταύτην, ἀπορρέει ἐξ οἰκείας μου θελήσεως, μαρτύρομαι δὲ τὸν Θεὸν ὅτι εἶμαι ἀγνὴ καὶ ἀθῴα ἐν συνειδήσει ἀπὸ τῶν ἐναντίον μου τοξευομένων συκοφαντιῶν καὶ κατηγοριῶν. Διότι εἶμαι ἐλευθέρα ἡγεμονὶς καὶ ἐκ γενετῆς βασίλισσα, οὐδενὶ ὑποκειμένη εἰμὴ τῷ Θεῷ, ᾧ καὶ μόνῳ ὀφείλω λόγον τῶν πράξεών μου. Ἕνεκα τούτου διαμαρτύρομαι καθ' ὑμῶν ὅπως μὴ ἀποβῇ ἡ ἐνώπιόν σας ἐμφάνισις ἐπιζήμιος εἰς ἐμὲ ἢ τοὺς βασιλεῖς, πρίγκηπας καὶ μονάρχας συμμάχους μου, ἢ τῷ υἱῷ μου, ἀπαιτῶ δὲ νὰ σημειωθῇ εἰς τὰ πρακτικὰ ἡ διαμαρτύρησίς μου.

Τότε ὁ καγκελάριος, εἷς τῶν ἐπιτρόπων καὶ αὐτὸς, διεμαρτυρήθη κατὰ τῆς διαμαρτυρήσεως, καὶ διέταξε ν' ἀναγνωσθῇ εἰς ἐπήκοον τῆς βασιλίσσης τῆς Σκωτίας τὸ διάταγμα δι' οὗ διωρίσθησαν δικασταὶ, διάταγμα ἐρειδόμενον ἐπὶ τῶν νόμων καὶ θεσμῶν τοῦ Κράτους.

Ἀλλὰ τότε ἡ Μαρία Στυάρτη ἀπήντησεν ὅτι διεμαρτύρετο ἐκ δευτέρου, ὅτι οἱ εἰρημένοι θεσμοὶ καὶ νόμοι ἦσαν ἀνίσχυροι κατ' αὐτῆς, καθότι δὲν ἐτέθησαν ὅπως κυβερνῶσιν ἀνθρώπους ἔχοντας τὸν βαθμὸν αὐτῆς.

Πρὸς δὲ ταῦτα ὁ ἀρχιγραμματεὺς ἀπήντησεν ὅτι καθ' ἃς εἶχον διαταγὰς ἔπρεπε νὰ προβῶσιν εἰς τὰ τῆς δίκης καὶ ἂν ἔτι ἠρνεῖτο ν' ἀποκριθῇ, ἐκήρυξε δὲ ὅτι θέλει ὑπερπηδήσει τὴν διαδικασίαν καθ' ὅσον ὑπέκειτο εἰς τὴν διπλῆν τοῦ νόμου περίπτωσιν, τῶν συνωμοτῶν οὐ μόνον συνωμοσάντων ὑπὲρ αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τῇ συγκαταθέσει αὐτῆς· πρὸς δὲ τοῦτο ἡ βασίλισσα τῆς Σκωτίας ἀπεκρίθη ὅτι οὔτε ἡ ἰδέα κἂν τῇ ἐπῆλθε.

Ὅθεν ἀνεγνώσθησαν πρὸς αὐτὴν αἱ ἐπιστολαὶ ἃς, ὡς διετείνοντο, ἔγραψε τῷ Βαβιγκτῶνι καὶ τούτου αἱ ἀπαντήσεις.

Ἡ Μαρία Στυάρτη ἐβεβαίωσε τότε ὅτι οὐδέποτε εἶδε τὸν Βαβιγκτῶνα, οὐδέποτε συνδιελέχθη μετ' αὐτοῦ, οὔτε ἐπιστολήν του ποτὲ ἔλαβε, καὶ ὅτι προὐκάλει τοὺς πάντας νὰ εἴπωσιν ἂν ποτε ἔπραξέ τι πρὸς βλάβην τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας· ὅτι ἄλλως φυλασσομένη τοσοῦτον αὐστηρῶς, μακρὰν πάσης συγκοινωνίας, ὑπ' ἐχθρῶν περικυκλουμένη, πάσης τέλος συμβουλῆς στερουμένη, δὲν ἠδυνήθη νὰ μετάσχῃ τῶν πράξεων ἐφ' αἷς κατηγορεῖτο ἢ νὰ ἐπιδοκιμάσῃ αὐτάς· ὅτι ἄλλως πολλοὶ ἄγνωστοι ἔγραφον αὐτῇ καὶ πλῆθος ἐπιστολῶν ἐλάμβανεν ἀγνοοῦσα τίνες ἦσαν οἱ γράφοντες.

Τότε ἀνεγνώσθη αὐτῇ ἡ ἐξομολόγησις τοῦ Βαβιγκτῶνος, ἀλλ' ἐκείνη ἀπήντησεν ὅτι ἠγνόει τί ἤθελον νὰ εἴπωσιν· ὅτι ἄλλως, ἂν ὁ Βαβιγκτὼν καὶ οἱ συνένοχοι αὐτοῦ εἶπον τοιαῦτα πράγματα, ἦσαν ἄνανδροι, δόλιοι καὶ ψεῦσται.

— Κ' ἔπειτα, προσέθηκε, δείξατέ μοι τὸ γράψιμον καὶ τὴν ὑπογραφήν μου, ἀφοῦ λέγετε ὅτι ἔγραψα πρὸς τὸν Βαβιγκτῶνα, καὶ ὄχι πλαστογραφημένα ἀντίγραφα, ὡς αὐτὰ τὰ ὁποῖα κατ' ἀρέσκειαν ἐγεμίσατε διὰ ψευδῶν.

Τότε ἔδειξαν αὐτῇ τὴν ἐπιστολὴν ἣν, ὡς ἔλεγον, ἔγραψε πρὸς αὐτὴν ὁ Βαβιγκτών.

Ἐκείνη δὲ ἐρρίψεν ἓν βλέμμα καὶ εἶπε·

— Διόλου δὲν γνωρίζω τὴν ἐπιστολὴν αὐτήν.

Ἀφοῦ δὲ τῇ ἔδειξαν καὶ τὴν ἀπάντησίν της, εἶπε·

— Οὔτε τὴν ἀπάντησιν αὐτὴν δὲν γνωρίζω. Ἂν μὲ δείξητε τὴν ἰδίαν μου ἐπιστολὴν καὶ τὴν ἰδίαν μου ὑπογραφὴν μεθ' ὅσων λέγεται ὅτι περιέχει παραδέχομαι τὰ πάντα· ἀλλὰ μέχρι τοῦδε, ὡς εἶπα, οὐδὲν μοὶ παρουσιάζετε ἀξιόπιστον, εἰμὴ μόνον ἀντίγραφα τὰ ὁποῖα ἐπενοήσατε καὶ παρεγεμίσατε κατ' ἀρέσκειαν.

Ταῦτα λέγουσα ἠγέρθη, καὶ δακρυρροοῦσα·

— Ἂν ποτε, εἶπε, συγκατετέθην εἰς τοιαύτας μηχανορραφίας, σκοπὸν ἐχούσας τὸν θάνατον τῆς ἀδελφῆς μου, παρακαλῶ τὸν Θεὸν οὔτε νὰ μ' ἐλεήσῃ οὔτε νὰ μ' εὐσπλαγχνισθῇ. Ἐξομολογοῦμαι ὅτι ἔγραψα πρὸς πολλοὺς, ὅτι παρεκάλεσα νὰ ἐνεργήσωσι πρὸς ἀπελευθέρωσίν μου ἀπὸ τῶν ἀθλίων εἱρκτῶν, ὅπου μαραίνομαι ἡγεμονὶς φυλακισμένη καὶ πάσχουσα ἀπὸ δεκαεννέα ἐτῶν καὶ ἑπτὰ μηνῶν· ἀλλ' οὐδέποτε οὔτε κατὰ διάνοιαν ἀπεφάσισα νὰ γράψω ἢ καὶ νὰ ἐπιθυμήσω τοιαῦτα πράγματα κατὰ τῆς βασιλίσσης. Ναὶ, ἐξομολογοῦμαι προσέτι ὅτι ἐνήργησα πρὸς ἀπελευθέρωσιν καταδιωκομένων τινῶν καθολικῶν, καὶ ἂν ἠδυνάμην τότε ἢ καὶ νῦν ἔτι νὰ διαφυλάξω καὶ σώσω αὐτοὺς διὰ τοῦ ἰδίου αἵματός μου ἀπὸ τῶν ποινῶν αὐτῶν, ἤθελα τὸ πράξει ἐμποδίζουσα τὴν καταστροφὴν αὐτῶν παντὶ σθένει.

Ἐπιστραφεῖσα δὲ πρὸς τὸν γραμματέα Οὐάλσιγγαμ·

— Ἄλλως δὲ, μυλόρδε, τῷ εἶπεν, ἀφοῦ σᾶς βλέπω ἐδῶ, ἠξεύρω πόθεν τοξεύεται τὸ βέλος· ὑπῆρξατε ἀείποτε ὁ μέγιστος ἐχθρὸς ἐμοῦ καὶ τοῦ υἱοῦ μου, καὶ ἱκετεύσατε τοὺς πάντας ὅπως ἐνεργήσωσιν ἐναντίον μου.

Οὕτω κατὰ πρόσωπον καταγορηθεὶς ὁ Οὐάλσιγγαμ ἠγέρθη.

— Μεγαλειοτάτη, εἶπε, διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἀπατᾶσθε, καὶ ὅτι οὐδέποτε ἔπραξά τι καθ' ὑμῶν ἀνάξιον ἐναρέτου ἀνδρὸς, οὔτε ὡς ἰδιώτης οὔτε ὡς δημόσιος ὑπάλληλος.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἡ βασίλισσα ἠναγκάσθη αὖθις νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ προσωρινοῦ δικαστηρίου, καθεσθεῖσα δὲ εἶπε γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ τάδε.

— Δὲν ἀγνοεῖτε, μυλόρδοι καὶ κύριοι, ὅτι εἶμαι κυρίαρχος βασίλισσα, χρισθεῖσα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ δυναμένη οὔτε ὀφείλουσα νὰ ἐμφανισθῶ ἐνώπιον ὑμῶν ἐφ' οἱαδήποτε αἰτίᾳ καὶ νὰ δικασθῶ κατὰ τοὺς ὑμετέρους νόμους· διότι εἶμαι ἡγεμονὶς καὶ ἐλευθέρα καὶ εἰς οὐδένα τῶν ἡγεμόνων ὀφείλω πλείονα τῶν ὅσων μοὶ ὀφείλει, περὶ ὅσων δὲ κατηγοροῦμαι ὅτι ἐνήργησα κατὰ τῆς ἀδελφῆς μου δὲν δύναμαι ν' ἀπαντήσω, ἂν δὲν ἐπιτρέψητε τὴν σύμπραξιν τοῦ συμβουλίου μου. Ἂν ὅμως ἀποῤῥίψητε τὴν αἴτησίν μου, πράξατε ὅ,τι βούλεσθε· ἀλλ' ἐπαναλαμβάνουσα τὰς διαμαρτυρήσεις κατὰ πάσης τῆς διαδικασίας, ἐπικαλοῦμαι τὴν κρίσιν τοῦ μόνου καὶ ἀληθοῦς δικαιοκρίτου, τοῦ Θεοῦ, τῶν βασιλέων καὶ πριγκήπων, τῶν συμμάχων καὶ ὁμασπόνδων μου.

Ἡ διαμαρτύρησις αὕτη κατεγράφη ἐκ δευτέρου εἰς τὰ πρακτικὰ κατ' αἴτησιν αὐτῆς.

Τότε εἶπον αὐτῇ ὅτι ἔγραψε καὶ πολλὰς ἐπιστολὰς τοῖς χριστιανοῖς ἡγεμόσι κατά τε τῆς βασιλίσσης καὶ τοῦ βασιλείου τῆς Ἀγγλίας.

— Ὅσον ἀφορᾷ τοῦτο, ἀπήντησεν ἡ Μαρία Στυάρτη, διαφέρει τὸ πρᾶγμα, καὶ δὲν τὸ ἀρνοῦμαι, ἂν δὲ ἐγίνετο καὶ πάλιν ἤθελα τὸ πράξει ζητοῦσα τὴν ἐλευθερίαν μου διότι οἱοσδήποτε ἐν τῷ κόσμῳ εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνὴ τὸ αὐτὸ θὰ ἔπραττε, καὶ θὰ ἐπεκαλεῖτο τὴν ἀρωγὴν τῶν φίλων του ὅπως λυτρωθῇ καθείρξεως τοσούτῳ σκληρᾶς ὅσον ἡ ἰδική μου. Μὲ κατηγορεῖτε διά τινων ἐπιστολῶν τοῦ Βαβιγκτῶνος· ἔχει καλῶς· δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι μοὶ ἔγραψε καὶ τῷ ἀπήντησα· ἂν ὅμως εὕρητε εἰς τὰς ἀπαντήσεις μου μίαν μόνην λέξιν περὶ τῆς βασιλίσσης ἀδελφῆς μου, τότε ναί, ἔχετε ἀφορμὴν νὰ μὲ καταδιώξητε. Ἀπήντησα πρὸς τὸν γράψαντα ὅτι θὰ μὲ ἐλευθερώσῃ ὅτι δέχομαι τὴν προτασίν του ἂν δὲν ἐνοχοποιώμεθα ἀμφότεροι, καὶ οὐδὲν πλέον.— Ὅσῳ διὰ τοὺς γραμματεῖς μου, προσέθηκεν ἡ βασίλισσα, δὲν ἐλάλησαν ἐκεῖνοι ἀλλὰ τὰ βασανιστήρια διὰ τοῦ στόματος αὐτῶν· αἱ δὲ ἐξομολογήσεις τοῦ Βαβιγκτῶνος καὶ τῶν συνενόχων αὐτοῦ εἶναι μικροῦ λόγου ἄξιαι, διότι νῦν ἀφοῦ ἀπέθανον δύνασθε νὰ λέγητε ὅτι εἶπον ὅσα θέλετε.

Ταῦτα εἰποῦσα ἡ βασίλισσα ἠρνήθη νὰ προσθέσῃ πλείονα, ἂν δὲν τῇ ἐδίδετο συμβούλιον, καὶ ἐκ τρίτου διαμαρτυρηθεῖσα ἀπεχώρησεν εἰς τὰ ἴδια· ἀλλ' ἡ ἀνάκρισις ἐξηκολούθει καὶ περ ἀπούσης ἐκείνης.

Ἐν τούτοις ὁ ἐν Λονδίνῳ πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας Σατωνὲφ ἐκ τοῦ πλησίον βλέπων τὰ πράγματα δὲν ἠπατᾶτο περὶ τῆς πορείας αὐτῶν· ὅθεν ἅμα διεφημίσθη ὅτι ἤρξατο δικαζομένη ἡ Μαρία Στυάρτη, ἔγραψε τῷ βασιλεῖ Ἐρρίκῳ Γ' ἵνα ἐπέμβῃ ὑπὲρ τῆς δεσμώτιδος.

Ἐρρῖκος ὁ Γ' ἔπεμψεν ἀμέσως παρὰ τῇ βασιλίσσῃ Ἐλισάβετ ἔκτακτον πρεσβείαν, ἧς προῖστατο ὁ Βελλιέβρης· ταὐτοχρόνως δὲ, μαθὼν ὅτι Ἰάκωβος ὁ ΣΤ', υἱὸς τῆς Μαρίας, ἀντὶ νὰ ἐνδιαφέρηται περὶ τῆς τύχης τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἀπήντησε τῷ ὑπουργῷ τῆς Γαλλίας, Κουρσέλλῃ, ὅστις τῷ ὡμίλει περὶ αὐτῆς· «Οὐδὲν δύναμαι, νὰ πράξω· ἂς πίῃ ὅ,τι ἔχυσε,» τῷ ἔγραψε τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολὴν, ὅπως πείσῃ τὸν ἡγεμονόπαιδα νὰ βοηθήσῃ αὐτὸν εἰς τὰ διαβήματά του·

» 21 νοεμβρίου 1856.

« Κουρσέλλη, ἔλαβον τὴν ἀπὸ 4 παρελθόντος ὀκτωβρίου ἐπιστολήν σας, ἐν ᾗ εἶδον τί ἀπήντησεν ὁ βασιλεὺς τῆς Σκωτίας εἰς ὅσα τῷ εἴπατε περὶ τῆς πρὸς αὐτὸν συμπαθείας μου, ἀποδείξας ὅτι ἐπιθυμεῖ ν' ἀνταποκριθῇ κατὰ πάντα πρὸς τὴν συμπάθειάν μου ταύτην· ἐπεθύμουν ὅμως νὰ μάθω ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας ὅτι ἐφέρετο συμπαθέστερον πρὸς τὴν βασίλισσαν μητέρα του, καὶ ἤθελεν ἀπὸ καρδίας νὰ διαθέσῃ τὰ πάντα πρὸς συνδρομὴν αὐτῆς ἐν ᾗ θλίψει εὑρίσκεται νῦν, θεωρῶν ὅτι ἡ εἱρκτὴ ἐν ᾗ ἀδίκως κρατεῖται ἀπὸ ὀκτωκαίδεκα καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν παρεκίνησεν αὐτὴν ἴσως νὰ δώσῃ προσοχὴν εἰς τὰ προταθέντα μέσα πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας ἣν οἱ πάντες μὲν διακαῶς ἐπιθυμοῦσι, ἔτι δὲ πλέον οἱ γεννηθέντες ἡγεμόνες καὶ ἄρχοντες τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, οἵτινες μετ' ὀλιγωτέρας ὑπομονῆς ὑφίστανται τὴν κάθειρξιν! Ὀφείλει ἐπίσης νὰ σκεφθῇ, ὅτι ἡ καλή μου ἀδελφὴ, ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας, παρασύρεται ὑπὸ τῶν συμβούλων ἐκείνων οἵτινες ἐπιθυμοῦσι νὰ μολυνθῇ διὰ τοῦ αἵματος τῆς βασιλίσσης Μαρίας, τοῦθ' ὅπερ θέλει μεγάλως ἀτιμάσει

αὐτὸν, καθ' ὅσον θὰ νομισθῇ ὡς ἀρνηθεὶς τῇ ἰδίᾳ μητρὶ τὴν παρὰ τῇ Βασιλίσσῃ τῆς Ἀγγλίας ἐπέμβασιν αὐτοῦ, ἥτις ἴσως ἤθελεν εἶσθαι ἱκανὴ ἵνα συγκινήσῃ αὐτὴν, ἂν ἤθελε νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ μέτρον τοῦτο ὅσῳ ταχέως καὶ προθύμως ἐπέτασσεν αὐτῷ τὸ φυσικὸν χρέος. Ἄλλως δὲ φόβος ἐπίκειται δι' αὐτὸν μήπως, τῆς μητρὸς ἀποθανούσης, ἔλθῃ ἡ σειρά του, καὶ σκεφθῶσι τὰ αὐτὰ κατ' αὐτοῦ νὰ πράξωσι διὰ βιαίου τινὸς τρόπου, ἵνα καταστῇ εὐαλωτοτέρα ἡ τῆς Ἀγγλίας διαδοχὴ τοῖς μετὰ τὴν Βασίλισσαν Ἐλισάβετ, καὶ οὐ μόνον σρετερισθῶσι τὰ ἐπὶ τοῦ ἀγγλικοῦ στέμματος δικαιώματα τοῦ Βασιλέως τῆς Σκωτίας, ἀλλὰ καὶ καταστήσωσιν ἀμφισβητήσιμα τὰ ἐπὶ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ στέμματος. Ἀγνοῶ ἐν ποίᾳ καταστάσει θὰ διατελῶσι τὰ πράγματα τῆς νύμφης μου ὅταν λάβητε τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, ἀλλὰ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐν οἱαδήποτε περιπτώσει ἐπιθυμῶ νὰ παροτρύνητε θερμῶς τὸν βασιλέα τῆς Σκωτίας εἰς ὑπεράσπισιν τῆς μητρός του, καὶ νὰ τῷ ἐκφράσητε ἐκ μέρους μου, ὅτι ἐπειδὴ φερόμενος οὕτω θέλει ἐπαινεθῇ ὑπὸ πάντων τῶν λοιπῶν βασιλέων καὶ βασιλευόντων πριγκήπων, δέον νὰ ἦναι βέβαιος ὅτι μὴ ἐκπληρῶν τὸ καθῆκόν του θέλει κατακριθῇ μενάλως ἴσως δὲ ὑποστῇ σημαντικὴν ζημίαν ἐν αὐτῷ τῷ ἰδίῳ στέμματι. Πρὸς δὲ τούτοις, ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατάστασιν τῶν ἰδίων μου ὑποθέσεων, μάθετε ὅτι ἡ βασίλισσα μήτηρ μου πρόκειται νὰ ἔλθῃ ἐντὸς ὀλίγου τοῦ βασιλέα τῆς Ναβάρρας, καὶ νὰ διαπραγματευθῇ μετ' αὐτοῦ τὴν εἰρηνοποίησιν τοῦ βασιλείου, τοῦθ' ὅπερ ἂν ἐπιχειρήσῃ μεθ' ὅσης καὶ ἐγὼ εὐμενείας, ἐλπίζω ὅτι τὰ πράγματα θὰ λάβωσι καλὴν τροπὴν, οἱ δὲ ὑπήκοοί μου θέθουσιν ἀναπαυθῇ μικρὸν ἐκ τῶν δεινῶν καὶ συμφορῶν τοῦ πολέμου· δέομαι τοῦ Χριστοῦ, Κουρσέλλη, ἵνα διαφυλάττῃ ὑμᾶς.

» Ἐγράφη ἐν Ἁγίῳ Γερμανῷ τῆς Λάγης, τῇ 21 νοεμβρίου 1586.

» [Ὑπογ.] ΕΡΡΙΚΟΣ

» Καὶ κατωτέρω, ΒΡΥΛΛΑΡ.»

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἔπεισε τέλος Ἰάκωβον τὸν ΣΤ' νὰ προβῇ εἰς διαδήλωσίν τινα ὑπὲρ τῆς μητρός του· ἀπέστειλε τὸν Γραίη, τὸν Ροβέρτον Μελβίλ καὶ τὸν Κουέθην παρὰ τῇ Βασιλίσσῃ Ἐλισάβετ. Ἀλλὰ μολονότι τὸ Λονδῖνον ἀπεῖχεν ὀλιγώτερον τοῦ Ἐδιμβούργου ἢ τῶν Παρισίων, οἱ γάλλοι ἀπεσταλμένοι προηγήθησαν τῶν σκώτων.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι εἰς Κάλαισον ἐλθὼν τῇ 27 νοεμβρίου, ὁ Βελλιέβρης εὗρεν ἐκτακτον ταχυδρόμον τοῦ Σατωνὲφ, ἐπιτετραμμένον νὰ εἴπῃ αὐτῷ ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ χάσῃ στιγμὴν, καὶ ὅστις ὅπως προλάβῃ πᾶν πρόσκομμα, ἐναύλωσε πλοῖον ἕτοιμον ἐν τῷ λιμένι. Ἀλλὰ μεθ' ὅλην τὴν προθυμίαν αὐτῶν οἱ εὐπατρίδαι ἠναγκάσθησαν ν' ἀναμείνωσι τὴν διάθεσιν τοῦ ἀνέμου, ὅστις μόλις ἐγένετο βοηθητικὸς τῇ 28, παρασκευῇ, κατὰ τὸ μεσονύκτιον· ἐκτὸς δὲ τούτου τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἐλθόντες εἰς Δοῦβρον περὶ τὴν ἐνάτην ὥραν, ἦσαν πάντες τοσοῦτῳ τεταραγμένοι ἐκ τῆς ναυτιάσεως, ὥστε ἔμειναν μίαν ὅλην ἡμέραν ἐν τῇ πόλει πρὸς ἀνάπαυσιν, καὶ μόλις τῇ 30 ἠδυνήθη ν' ἀναχωρήσῃ ὁ Σατωνὲφ ἐπὶ τοῦ ἀποσταλέντος παρὰ τοῦ Σατωνὲφ ὀχήματος διὰ τοῦ Βραγκαλεόνη, καὶ νὰ πορευθῇ εἰς Λονδῖνον συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὸν εὐπατριδῶν, ἱππευόντων ταχυδρομικοὺς ἵππους· ἀλλ' ἀναπαυθέτες ὀλίγας μόνον ὥρας καθ' ὁδὸν ὅπως ἀνακτήσωνται τὸν ἀπολεσθέντα χρόνον ἀφίκοντο εἰς Λονδῖνον τῇ δευτέρᾳ 1ῃ δεκεμβρίου κατὰ τὴν μεσημβρίαν.

Ὁ Βελλιέβρης ἔπεμψεν εὐθὺς ἕνα τῶν εὐπατριδῶν αὐτοῦ ὀνόματι Βιλλιερ πρὸς τὴν βασίλισσαν τῆς Ἀγγλίας, ἥτις εἶχε τὴν αὐλὴν αὐτῆς ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Ριχεμόνδου· ἡ ἀπόρασις ἦτον ἤδη μυστικῶς ἐκδεδομένη πρὸ ἓξ ἡμερῶν καὶ ὑποβεβλημένη εἰς τὸ κοινοβούλιον ὅπερ συνεζήτει περὶ αὐτῆς κεκλεισμένων τῶν θυρῶν.

Οἱ γάλλοι πρεσβευταὶ ἦτον ἀδύνατον νὰ τύχωσι χείρονος ὥρας πρὸς ἐμφάνισιν αὐτῶν ἐνώπιον τῆς Ἐλισάβετ· ἥτις, ὅπως κερδήσῃ καιρὸν, ἠρνήθη νὰ δεχθῇ τὸν Βιλλιερ διαμηνύσασα αὐτῷ ὅτι θέλει μάθει ὁ ἴδιος τῇ ἐπιούσῃ τὴν αἰτίαν τῆς ἀρνήσεως.

Τῷ ὄντι, τῇ ἐπαύριον, φήμη διεδόθη ἐν Λονδίνῳ ὅτι ἡ γαλλικὴ πρεσβεία ἦτο μεμολυσμένη καὶ ὅτι ἐπειδὴ δύο τῶν συγκροτούντων αὐτὴν ἀπέθανον ὑπὸ πανώλους ἐν Καλαίσῳ, ἡ βασίλισσα δὲν ἠδύνατο, μεθ' ὅλην τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῆς πρὸς τὸ εὐαρεστῆσαι τῷ Ἑρρίκῳ Γ', νὰ ἐκθέσῃ τὴν πολύτιμον αὐτῆς ὕπαρξιν δεχομένη τοὺς ἀπεσταλμένους του.

Ἡ ἔκπληξις τοῦ Βελλιέβρη μαθόντος τὴν εἴδησιν ταύτην, ὑπῆρξε μεγάλη· διεμαρτυρήθη ὅτι ἡ βασίλισσα ἠπατήθη ὑπὸ ψευδοῦς ἐκθέσεως, καὶ ἐπέμενεν ἵνα παρουσιασθῇ. Οὐχ ἧττον ὅμως αἱ ἀναβολαὶ διήρκεσαν ἓξ ἔτι ἡμέρας· ἐπειδὴ δὲ οἱ πρεσβευταὶ ὑπείλουν ὅτι θέλουσιν ἀναχωρήσει μὴ ἀναμένοντες ἐπὶ πλείονα χρό-

νον, καὶ ὁπωσδήποτε ἡ Ἐλισάβετ ὑπὸ τῆς Ἱσπανίας ἀπειλουμένη δὲν ἤθελε νὰ ἐρίσῃ πρὸς τὴν Γαλλίαν, ἐμήνυσε τῇ 7 δεκεμβρίου πρωΐᾳ, τῷ Βελλιέβρῃ, ὅτι ἦτον ἑτοίμη νὰ δεχθῇ αὐτὸν μετὰ τὸ γεῦμα ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Ριχεμόνδου μετὰ τῆς ἀκολουθίας του.

Κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν οἱ πρεσβευταὶ τῆς Γαλλίας παρουσιάσθησαν πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ πύργου, εἰσαχθέντες δὲ παρὰ τῇ βασιλίσσῃ εὗρον αὐτὴν ἐπὶ τοῦ θρόνου καθημένην καὶ περικυκλουμένην ὑπὸ τῶν ἐπιφανεστάτων μεγιστάνων τοῦ βασιλείου.

Τότε ὁ Σατωνὲφ καὶ ὁ Βελλιέβρης, ὁ μὲν τακτικὸς πρεσβευτὴς ὁ δὲ ἔκτακτος ἀπεσταλμένος, προσαγορεύσαντες αὐτὴν ἐξ ὀνόματος τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας ἤρξαντο ἀπευθύνοντες αὐτῇ τὰς παραστάσεις τοῦ Ἑρρίκου Γ'.

Ἡ δὲ Ἐλισάβετ ἀπήντησεν οὐ μόνον γαλλιστὶ ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ὡραιοτέρας κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον λαλουμενης γλώσσης, καὶ ὑπὸ τοῦ πάθους παρασυρομένη, διισχυρίσθη ὅτι ἡ βασίλισσα τῆς Σκωτίας κατεδίωξεν αὐτὴν ἀείποτε, καὶ ὅτι τρίτην φορὰν ἠθέλησε δι' ἀπείρων μέσων νὰ βλάψῃ τὴν ζωήν της· τοῦθ' ὅπερ ὑπέμεινε μὲν μετὰ μεγίστης ὑπομονῆς, ἀλλ' οὐδέποτε ἐτραυμάτισέ τι αὐτὴν βαθύτερον ἢ ἡ τελευταία συνωμοσία, τοῦ συμβάντος τούτου, προσέθηκε μετὰ θλίψεως, προξενήσαντος αὐτῇ πλείονας στεναγμοὺς καὶ δάκρυα ἢ ἡ ἀπώλεια πάντων τῶν συγγενῶν αὐτῆς, καθόσον μάλιστα ἡ βασίλισσα τῆς Σκωτίας ἦτο πλησιεστάτη συγγενὴς αὐτῆς καὶ συνεδέετο διὰ συγγενικῶν δεσμῶν μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας· ἐπειδὴ δὲ ἐν ταῖς παραστάσεσιν αὐτῶν ὁ Σατωνὲφ καὶ ὁ Βελλιέβρης ὑπέβαλον αὐτῇ διάφορα ἱστορικὰ παραδείγματα, ἀνέλαβεν ἀπαντῶσα τὴν ἰδιάζουσαν αὐτῇ σχολαστικότητα καὶ τοῖς εἶπεν ὅτι εἶδε μὲν καὶ ἀνέγνωσε πολλὰ βιβλία ἐπὶ ζωῆς της, πλείονα τῶν ὅσων μυρίαι ὅσαι ἐκ τοῦ φύλου αὐτῆς ἀνέγνωσαν, ἀλλ' οὐδέποτε ἀπήντησεν ἐν αὐτοῖς ἓν μόνον παράδειγμα τοιαύτης πράξεως συγγενοῦς κατὰ συγγενοῦς, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἀδελφὸς αὐτῆς δὲν ἠδύνατο καὶ δὲν ὤφειλε νὰ τὴν ὑποστηρίξῃ ἐν τῇ κακίᾳ της, ἀφοῦ τοὐναντίον εἶχε χρέος νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν τιμωρίαν της δικαίαν οὖσαν· ταῦτα δὲ προσέθηκεν, ἀποτεινομένη ἰδίως τῷ Βελλιέβρῃ· ἀπὸ δὲ τοῦ ὕψους τῆς ὑπερηφανείας της κατελθοῦσα προσέλαβεν ὕφος γλυκύ, καὶ εἶπεν ὅτι μεγάλως ἐθλίβετο διότι δὲν ἐπέμπετο μετὰ καλητέρας ἀποστολῆς· ὅτι ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν θ' ἀπαντήσῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτῆς βασιλεῖ Ἑρρίκῳ, δι' οὗ τὴν ὑγείαν ἐμερίμνα, καθὼς καὶ περὶ τῆς ὑγείας τῆς βασιλομήτορος, ἥτις θὰ ὑφίστατο τοσοῦτον κόπον πρὸς εἰρηνοποίησιν τοῦ βασιλείου τοῦ υἱοῦ αὐτῆς· εἶτα μὴ θέλουσα ν' ἀκούσῃ πλείονα ἀπεχώρησεν εἰς τὸν θάλαμον αὐτῆς.

Οἱ ἀπεσταλμένοι ἀνέκαμψαν εἰς Λονδῖνον ἔνθα ἀνέμειναν τὴν ὑποσχεθεῖσαν ἀπάντησιν· ἐνῷ ὅμως ἀνέμενον εἰς μάτην, ἔμαθον λεληθότως τὴν ἐκδοθεῖσαν κατὰ τῆς βασιλίσσης Μαρίας θανατικὴν ἀπόφασιν, καὶ ἕνεκα τούτου ἐπέστρεψαν εἰς Ριχεμόντον ὅπως νέας ποιήσωνται παραστάσεις τῇ βασιλίσσῃ τῆς Ἀγγλίας. Μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἀκάρπους ἐπισκέψεις, ἐγένοντο τέλος δεκτοί, τῇ 15 δεκεμβρίου.

Ἡ βασίλισσα δὲν ἠρνήθη παντάπασιν ὅτι ἡ ἀπόφασις ἐξεδόθη, καὶ ἐπειδὴ εὐκόλως ἐφαίνετο ὅτι ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ δὲν προὐτίθετο νὰ κάμῃ χρῆσιν τοῦ δικαιώματος τῆς χάριτος, ὁ Βελλιέβρης, κρίνων ὅτι οὐδὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ, ἠτήσατο διαβατήριον ὅπως ἐπανέλθῃ παρὰ τῷ βασιλεῖ αὐτοῦ· ἡ δ' Ἐλισάβετ ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ αὐτὸ ἐντὸς δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν.

Τῇ ἀκολούθῳ τρίτῃ, 17 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς δεκεμβρίου, τὸ κοινοβούλιον, καθὼς καὶ οἱ πρώτιστοι εὐπατρίδαι τοῦ βασιλείου, συνεκαλέσθη ἐν τοῖς ἀνακτόροις τῆς Οὐεσμινστέρης, ἔνθα ἐν πλήρει συνεδριάσει καὶ ἐνώπιον πάντων ἀπηγγέλθη ἡ θανατικὴ ἀπόφασις κατὰ τῆς Μαρίας Στυάρτης· εἶτα αὐτὴ ἡ ἰδία ἀπόφασις μετὰ μεγάλης πομπῆς καὶ ἐπισημότητος ἀνεγνώσθη ἐπὶ τῶν πλατειῶν καὶ τῶν τριόδων τοῦ Λονδίνου, ὅθεν διεδόθη καθ' ἅπαν τὸ βασίλειον· ἐπὶ δὲ τῇ διακηρύξει ταύτῃ οἱ κώδωνες ἤχουν εἰκοσιτέσσαρας ὥρας, ἐνῷ αὐστηρόταται διαταγαὶ ἐδίδοντο ἑκάστῳ τῶν κατοίκων ν' ἀνάψῃ πυρὰς πρὸ τῆς οἰκίας του, ὡς εἴθισται ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὴν παραμονὴν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.

Τότε ἐν μέσῳ τοῦ θορύβου ἐκείνου τῶν κωδώνων, ὑπὸ τὴν λάμψιν τῶν πανηγυρικῶν ἐκείνων πυρῶν, ὁ Βελλιέβρης, θέλων, πρὸς ἀνάπαυσιν τῆς συνειδήσεώς του, νὰ προσφύγῃ εἰς ἐσχάτην ἀπόπειραν, ἔγραψε τῇ βασιλίσσῃ Ἐλισάβετ τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολήν.

« Ἄνασσα χθὲς κατελίπομεν τὴν ὑμέτεραν μεγαλειότητα, προσδοκῶντες καθὰ εὐηρεστήθητε νὰ εἴπητε ἡμῖν ὅτι θέλομεν τύχει ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἀπαντήσεώς σας ἀφορώσης τὴν ἐξ ὀνόματος τοῦ ἡμετέρου ἀγαθοῦ κυρίου καὶ ἀδελφοῦ σας παράκλησιν ὑπὲρ τῆς νύμφης καὶ συμμάχου

αὐτοῦ βασιλίσσης τῆς Σκωτίας· ἐπειδὴ ὅμως σήμερον τὴν πρωΐαν ἐπληροφορήθημεν ὅτι ἡ κατ' αὐτῆς ἐκδοθεῖσα ἀπόφασις διεκηρύχθη καθ' ἅπαν τὸ Λονδῖνον, μολονότι ἄλλο τι ἠλπίζομεν ἐκ τῆς ὑμετέρας ἐπιεικείας καὶ τῆς φιλίας ἣν τρέφετε πρὸς τὸν ἀγαθὸν βασιλέα ἀδελφόν σας, ἵνα μὴ κατ' οὐδὲν τοὐλάχιστον παραμελήσωμεν τὸ καθῆκον ἡμῶν, καὶ πιστεύοντες ὅτι ἐξυπηρετοῦμεν τὰς προθέσεις τοῦ βασιλέως καὶ κυρίου ἡμῶν, ἠθελήσαμεν νὰ ἐπιστείλωμεν ὑμῖν τὴν παροῦσαν, δι' ἧς ἐκ δευτέρου καθικετεύομεν ὑμᾶς ταπεινότατα νὰ μὴ ἀποῤῥίψητε τὴν θερμοτάτην καὶ εὐμενεστάτην δέησιν τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος καὶ νὰ χαρίσητε τὴν ζωὴν τῇ βασιλίσσῃ τῆς Σκωτίας, τουθ' ὅπερ ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς θέλει δεχθῇ ὡς μεγίστην χάριν· ἐπειδὴ δὲ τοὐναντίον οὐδὲν ἄλλο ἤθελε λυπήσει τόσον αὐτὸν ὅσον δυστύχημα τῆς βασιλίσσης τῆς Σκωτίας, οὔσης συγγενοῦς αὐτοῦ, καὶ ἐπειδὴ ὅτε ἔπεμψεν ἡμᾶς πρὸς τὴν μεγαλειότητά σας δὲν ἠλπιζεν ὅτι ἦτο δυνατὸν ν' ἀποφασισθῇ οὕτω ταχέως τοιαύτη θανάτωσις, καθικετεύομεν ὑμᾶς ἄνασσα, ταπεινότατα, πρὶν ἢ ἐπιτρέψητε τὴν ἐκτέλεσιν νὰ δώσητε ἡμῖν καιρὸν ὅπως εἰδοποιήσωμεν αὐτὸν περὶ τῶν διατρεχόντων, καὶ μάθητε πρὸ τῆς τελειωτικῆς ὑμῶν ἀποφάσεως, ὅτι εὐαρεστηθῇ νὰ εἴπῃ ἡ αὐτοῦ χριστιανικωτάτη μεγαλειότης καὶ νὰ κρίνῃ περὶ τῆς μεγίστης ὑποθέσεως ἥτις ἀφ' ὅτου ζῶμεν, ὑπεβλήθη ποτὲ εἰς τὴν κρίσιν τῶν ἀνθρώπων. Ὁ ἄρχων Σαὶν-Σὺρ ὅστις θέλει ἐγχειρίσει τὴν παροῦσαν τῇ ὑμετέρᾳ μεγαλειότητι, θὰ κομίσῃ ἡμῖν, ἂν εὐαρεστῆσθε τὴν καλήν σας ἀπάντησιν.

» Ἐν Λονδίνῳ, τῇ 16 δεκεμβρίου 1586.

» [Ὑπογ.] ΔΕ ΒΕΛΛΙΕΒΡΗΣ,

» Καὶ ΔΕ Λ'ΩΒΕΣΠΙΝ ΣΑΤΩΝΕΦ. »

Αὐθημερὸν ὁ Σαὶν-Σὺρ καὶ οἱ λοιποὶ γάλλοι εὐπατρίδαι ἐπανέκαμψαν εἰς Ριχεμόνδον κομίζοντες τὴν ἐπιστολὴν ταύτην· ἀλλ' ἡ βασίλισσα δὲν ἠθέλησε παντάπασι νὰ τοὺς δεχθῇ, προφασιζομένη ἀδιαθεσίαν, ὅθεν ἠναγκάσθησαν νὰ καταλίπωσι τὴν ἐπιστολὴν τῷ Οὐάλσιγγαμ, πρώτῳ γραμματεῖ τῆς Ἐπικρατείας, ὅστις ὑπεσχέθη αὐτοῖς ὅτι θὰ στείλῃ ἀπάντησιν τῆς βασιλίσσης τὴν ἐπιοῦσαν.

Παρὰ τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην, οἱ γάλλοι εὐπατρίδαι ἀνέμειναν δύο εἰσέτι ἡμέρας· τῇ δὲ δευτέρᾳ τέλος ἡμέρᾳ περὶ τὸ ἑσπέρας, δύο ἄγγλοι εὐπατρίδαι ἦλθον πρὸς τὸν Βελλιέβρην εἰς Λονδῖνον, καὶ διὰ ζώσης φωνῆς, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπιστολῆς ἐπικυρούσης ὅσα ἦσαν ἐπιτετραμμένοι νὰ εἴπωσιν, ἀνήγγειλαν ἐξ ὀνόματος τῆς βασιλίσσης αὐτῶν, ὅτι πρὸς ἀπάντησιν τῆς γραφείσης ἐπιστολῆς, καὶ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἐπιθυμίας ἣν ἐξέῤῥασαν τοῦ νὰ τύχωσι προθεσμίας ὅπως εἰδοποιήσωσι τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας, ἡ αὐτῆς μεγαλειότης εὑηρεστεῖτο νὰ παραχωρήσῃ δώδεκα ἡμέρας.

Ἐπειδὴ δὲ αὕτη ἦν ἡ τελευταία θέλησις τῆς Ἐλισάβετ, καὶ ἀνωφελὴς ἦτον ἡ περαιτέρω χρονοτριβή, ἐστάλη ἀμέσως ὁ Ζανλὴς πρὸς τὴν αὐτοῦ μεγαλειότητα τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας εἰς ὃν ἐκτὸς τοῦ μακροῦ γράμματος τοῦ Σατωνὲφ καὶ τοῦ Βελλιέβρου ὅπερ ἦτον ἐπιτετραμμένος νὰ ἐγχειρίσῃ, ὤφειλε νὰ εἴπῃ διὰ ζώσης φωνῆς ὅ,τι εἶδε καὶ ἤκουσε σχετικῶς πρὸς τὰ πράγματα τῆς βασιλίσσης Μαρίας, ἐφ' ὅσον διέτριβεν ἐν Ἀγγλίᾳ.

Ἐρρῖκος ὁ Γ' ἀντεπέστειλεν ἀμέσως γράμμα περιέχον νέας ὁδηγίας διὰ τὸν Σατωνὲφ καὶ τὸν Βελλιέβρην· ἀλλὰ μεθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν σπουδὴν ὁ Ζανλὴς ἀφίκετο εἰς Λονδῖνον τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ ἡμέρᾳ, δηλαδὴ τεσσαράκοντα ὀκτὼ ὥρας μετὰ τὴν λῆξιν τῆς χορηγηθείσης προθεσμίας· οὐχ ἧττον ὅμως ἐπειδὴ ἡ ἀπόφασις δὲν εἶχεν ἐκτελεσθῇ εἰσέτι, ὁ Βελλιέβρης καὶ ὁ Σατωνὲφ ἀπῆλθον ἐν ἀκαρεῖ εἰς τὸν πύργον τοῦ Γρηνουΐκου, κείμενον μίαν ὥραν μακρὰν τοῦ Λονδίνου, ἔνθα ἡ βασίλισσα διήρχετο τὰς ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων, ὅπως ἐπικαλεσθῶσιν ἀκρόασιν καὶ διαβιβάσωσι τὴν ἀπάντησιν τοῦ βασιλέως των· ἀλλ' ἐπὶ τέσσαρας ἢ πέντε ἡμέρας οὐδενὸς ἐτύγχανον· ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἀπεθαῤῥύνοντο ἀλλ' ἀκαταπαύστως ἐπανήρχοντο, τῇ 6 ἰανουαρίου προσεκλήθησαν τέλος παρὰ τῆς βασιλίσσης.

Εἰσῆλθησαν δὲ, καθὼς τὴν πρώτην φοράν, μετὰ πάσης τῆς τότε ἐθιμοταξίας, καὶ εὗρον τὴν Ἐλισάβετ ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς ἀκροάσεως· οἱ πρεσβευταὶ προσῆλθον, προσηγόρευσαν αὐτὴν, καὶ ὁ Βελλιέβρης ἤρξατο ἀπευθύνων αὐτῇ μετὰ σεβασμοῦ μὲν ἀλλὰ καὶ εὐσταθείας συνάμα τὰς παραστάσεις τοῦ κυρίου αὐτοῦ· ἡ Ἐλισάβετ ἤκουσεν αὐτὰς ἀνυπομονησίαν ἐκφράζουσα, ταραττομένη ἐπὶ τοῦ θρονίου αὐτῆς· ἐπὶ τέλους δὲ μὴ δυναμένη νὰ κρατήσῃ ἑαυτῆς, ἠγέρθη καὶ ὁλοπόρφυρος ἐξ ὀργῆς·

— Κύριε Δὲ Βελλιέβρη, εἶπεν, ἔχετε τῷ ὄντι ἐντολὴν παρὰ τοῦ βασιλέως ἀδελφοῦ μου νὰ μοὶ ὁμιλήσητε τοιουτοτρόπως;

— Ναὶ, ἄνασσα, ἀπεκρίνατο μεθ' ὑποκλί-

σεως ὁ Βελλιέβρης, ἔχω ῥητὴν παραγγελίαν.

— Καὶ τὴν παραγγελίαν αὐτὴν τὴν ἔχετε γεγραμμένην διὰ χειρός του; ἐξηκολούθησεν ἡ Ἐλισάβετ.

— Ναί, ἄνασσα, ἐπανέλαβε μετὰ τῆς αὐτῆς ἀταραξίας ὁ πρεσβευτής· ὁ βασιλεὺς κύριός μου, ὁ ἀγαθὸς ὑμῶν ἀδελφός, ἐνετείλατό μοι ῥητῶς, διὰ αὐθυπογράφων γραμμάτων, νὰ κάμω τῇ ὑμετέρᾳ μεγαλειότητι τὰς παραστάσεις, ἃς ἔσχον τὴν τιμὴν νὰ τῇ ἀπευθύνω.

— Λοιπόν! ἀνεφώνησεν ἡ Ἐλισάβετ πᾶν μέτρον ὑπερβαίνουσα, σᾶς ζητῶ ἀντίγραφον τοῦ γράμματος τούτου, ὑπογεγραμμένον διὰ τῆς χειρός σας, καὶ σκέφθητε ὅτι εἶσθε ὑπόλογος διὰ πᾶσαν λέξιν ἀφαιρεθεῖσαν ἢ προστεθεῖσαν.

— Ἄνασσα, ἀπεκρίθη ὁ Βελλιέβρης, δὲν εἶναι ἴδιον τῶν ἀνάκτων τῆς Γαλλίας, οὔτε τῶν πρακτόρων αὐτῶν, τὸ πλαστογραφεῖν γράμματα ἢ ἔγγραφα· ὅθεν αὔριον ἅμα τῇ πρωΐᾳ θέλετε ἔχει τὰ ζητούμενα ἀντίγραφα, καὶ σᾶς ἐγγυῶμαι διὰ τῆς τιμῆς μου περὶ τῆς ἀκριβείας αὐτῶν.

— Ἀρκεῖ, κύριε, ἀρκεῖ! εἶπεν ἡ βασίλισσα, καὶ νεύσασα πρὸς πάντας τοὺς ἐν τῇ αἰθούσῃ νὰ ἐξέλθωσιν ἔμεινε περὶ τὴν μίαν ὥραν μετὰ τοῦ Σατωνὲφ καὶ τοῦ Βελλιέβρη. Οὐδεὶς γινώσκει τί συνέβη ἐν τῇ συνεντεύξει ταύτῃ, εἰμὴ μόνον ὅτι ἡ βασίλισσα ὑπεσχέθη νὰ πέμψῃ πρεσβευτὴν τῷ βασιλεῖ τῆς Γαλλίας, ὅστις καθ' ἃ ὑπεσχέθη ἡ βασίλισσα ἤθελε φθάσει εἰς Παρισίους εἰ μὴ πρότερον, τοὐλάχιστον ὅμως ταυτοχρόνως μετὰ τοῦ Βελλιέβρη, κομίζων τὴν ὑστάτην ἀπόφασιν περὶ τῆς βασιλίσσης τῆς Σκωτίας· τότε ἡ Ἐλισάβετ ἀπεσύρθη ἀποδείξασα τοῖς γάλλοις ἀπεσταλμένοις ὅτι μάτην ἤθελον πειραθῇ νὰ ἐπανίδωσιν αὐτήν.

Τῇ 13 Ἰανουαρίου, οἱ πρεσβευταὶ ἔλαβον τὰ διαβατήριά των καὶ ταυτοχρόνως τὴν εἴδησιν ὅτι πλοῖον τῆς βασιλίσσης ἀνέμενεν αὐτοὺς ἐν Δούβρῳ. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεως αὐτῶν συνέβη τι παράδοξον· εὐπατρίδης ὀνόματι Στραφφὸρ, ἀδελφὸς τοῦ παρὰ τῷ βασιλεῖ τῆς Γαλλίας πρεσβευτοῦ τῆς Ἐλισάβετ, παρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ Τράππη ἑνὸς τῶν ὑπαλλήλων τοῦ γαλλικοῦ προξενείου, λέγων ὅτι ἐγνώριζε δεσμώτην φυλακισθέντα διὰ χρέη, ὅστις εἶχε νὰ τῷ διακοινώσῃ τι σπουδαιότατον, καὶ ὅπως ἔτι μᾶλλον σπεύσῃ τῷ εἶπεν ὅτι ἡ ὑπόθεσις ἐσχετίζετο μετὰ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας καὶ ἀπέβλεπε τὴν βασίλισσαν τῆς Σκωτίας Μαρίαν.

Ὁ Τράππης, καὶ τοι δυσπιστῶν ἕνεκα τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως ταύτης, δὲν ἠθέλησεν, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν θὰ ἦσαν σφαλεραὶ αἱ ὑπόγοιαί του, νὰ ἔχῃ ὕστερον ἀφορμὴν τύψεων τοῦ συνειδότος ἕνεκα ὀλιγωρίας ἐν τοιαύτῃ κατεπειγούσῃ περιστάσει.

Μετέβη λοιπὸν μετὰ τοῦ Στραφφὸρ εἰς τὸ δεσμωτήριον ἔνθα ἐκρατεῖτο ὁ θέλων νὰ συνδιαλεχθῇ μετ' αὐτοῦ. Ὅτε δὲ ἦλθεν, ὁ δεσμώτης εἶπεν αὐτῷ ὅτι ἐπροσωποκρατήθη διὰ χρέος ἑκατὸν εἴκοσι μόνων σκούδων, καὶ τοσούτῳ σφοδρῶς ἐπεθύμει τῆς ἐλευθερίας ὥστε ἂν ὁ Σατωνὲφ συγκατετίθετο νὰ δώσῃ ἀντ' αὐτοῦ τὸ ποσὸν ἐκεῖνο, ὑπέσχετο νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν βασίλισσαν τῆς Σκωτίας ἀπὸ τοῦ κινδύνου ἐν ᾧ διατέλει φονεύων δι' ἐγχειριδίου τὴν Ἐλισάβετ· τὴν πρότασιν ταύτην ἀκούσας ὁ Τράππης, εἶδε τὴν παγίδα ἥτις ἐστήνετο κατὰ τοῦ γάλλου πρεσβευτοῦ καὶ ἐξεπλάγη μεγάλως· εἶπε δὲ ὅτι, καθὰ ἦτο βέβαιος, ὁ Σατωνὲφ ἤθελε θεωρήσει κακίστην πᾶσαν ἐπιχείρησιν σκοπὸν ἔχουσαν ν' ἀπειλήσῃ καθ' ὁτιδήποτε τὴν ζωὴν τῆς βασιλίσσης Ἐλισάβετ ἢ τὴν ἡσυχίαν τοῦ βασιλείου· εἶτα μὴ στέργων ν' ἀκούσῃ πλείονα ἐπανῆλθε παρὰ τῷ Σατωνὲφ καὶ ἀφηγήθη αὐτῷ τὰ γενόμενα· ἀμέσως δὲ ὁ Σατωνὲφ, ὅστις διεῖδε τὴν ἀληθῆ αἰτίαν τῆς προτάσεως ταύτης, εἶπε τῷ Στραφφὸρ ὅτι παράδοξον ἦτο πῶς εὐπατρίδης οἷος αὐτὸς ἐδέχετο νὰ γένῃ κομιστὴς τοιαύτης προδοσίας πρὸς ἄλλον εὐπατρίδην καὶ διέταξεν αὐτὸν εὐθὺς νὰ ἐξέλθῃ τῆς πρεσβείας ἀνεπιστρεπτεί.

Τότε ὁ Στραφφὸρ ἀπεσύρθη καὶ φαινόμενος ὅτι θεωρεῖ ἑαυτὸν ἀπωλόλοτα, καθικέτευσε τὸν Τράππην νὰ τῷ συγχωρήσῃ τὴν εἰς Γαλλίαν ἀναχώρησιν μετὰ τῶν γάλλων ἀπεσταλμένων· ὁ Τράππης ἀνηνέχθη τῷ Σατωνὲφ, ὅστις πάραυτα ἀπήντησεν ὅτι οὐ μόνον τοῦ καταλύματος αὐτοῦ ἐξώσθη ἀλλὰ καὶ πᾶσα σχέσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ προσωπικοῦ τῆς πρεσβείας ἀπηγορεύετο, ὅθεν ἡ αἴτησίς του, ὡς ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ, ἀπερρίπτετο· προσέθηκε δὲ ὅτι σεβόμενος τὸν ἐν Γαλλίᾳ ἀδελφόν του κόμητα Στραφφὸρ, τὸν συνάδελφον αὐτοῦ ὡς πρεσβευτὴν, δὲν κατήγγελλεν αὐθωρεὶ τῇ Ἐλισάβετ τὴν προδοσίαν του. Αὐθημερὸν ὁ Στραφφὸρ συνελήφθη.

Μετὰ τὴν συνδιάλεξιν ταύτην, ὁ Τράππης ἀνεχώρησεν ὅπως συναντήσῃ τοὺς συνταξειδιώτας αὐτοῦ, οἵτινες προεπορεύθησαν ὀλίγας ὥρας, ἀλλὰ καθ' ἣν ὥραν ἦτον ἔξωθεν τοῦ Δούβρου συλληφθεὶς καὶ αὐτὸς ἀπήχθη εἰς τὰς εἱρ-

κτὰς τοῦ Λονδίνου. Ἐρωτηθεὶς δὲ αὐθημερὸν ὁ Τράππης ἀφηγήθη παῤῥησίᾳ τὰ διατρέξαντα, ἐπικαλούμενος τὸν Σατωνὲφ μάρτυρα τῆς ἀληθείας τῶν λόγων του.

Τὴν ἐπιοῦσαν ἐγένετο δευτέρα ἀνάκρισις καὶ μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξίς του, ὅτε ἐζήτησε τὴν τῆς προτεραίας καὶ τῷ ἔδειξαν μόνον, κατὰ τὸ ἔθιμον τῆς ἀγγλικῆς δικαιοσύνης, παρεφθαρμένα ἀντίγραφα ἐν οἷς εὑρίσκοντο ὁμολογίαι ἐνοχοποιοῦσαι αὐτόν τε, καὶ τὸν Σατωνέφ· διεμαρτυρήθη καὶ κατεκραύγασεν, ἠρνήθη ν' ἀπαντήσῃ καὶ νὰ ὑπογράψῃ τι νέον καὶ ἀπήχθη εἰς τὸν Πύργον τοῦ Λονδίνου μετὰ διπλῶν προφυλακτικῶν μέτρων πρὸς ἔνδειξιν ὅτι κατηγορεῖτο βαρέως.

Τῇ ἐπαύριον ὁ Σατωνὲφ μετεκλήθη ἐνώπιον τῆς βασιλίσσης, καὶ ἐξητάσθη κατ' ἀντιπαράστασιν πρὸς τὸν Στραφφὸρ, ὅστις διισχυρίζετο ἀναισχύντως ὅτι διεπραγματεύθη συνωμοσίαν μετὰ τοῦ Τράππη καὶ τινος δεσμώτου διὰ χρέη, συνωμοσίαν οὐδὲν ἄλλο προτιθεμένην ἢ ἐπιβουλὴν κατὰ τῆς ζωῆς τῆς βασιλίσσης. Ὁ Σατωνὲφ ὑπερήσπισεν ἑαυτὸν θερμῶς καὶ μετ' ἀγανακτήσεως· ἀλλ' ἡ Ἐλισάβετ μέγα συμφέρον ἔχουσα νὰ μὴ πεισθῇ, οὔτε τὰ ἐναργέστατα τῶν ἐπιχειρημάτων παρεδέχετο. Ὅθεν εἶπε τῷ Σατωνὲφ ὅτι καθὸ πρεσβευτὴν ἐσέβετο αὐτὸν καὶ δὲν διέταττε τὴν σύλληψίν του ὡς συνενόχου τοῦ Τράππη· ἀποστείλασα δὲ ἀμέσως, ὡς ὑπεσχέθη, πρεσβευτὴν τῷ βασιλεῖ Ἑρρίκῳ Γ', ἐνετείλατο αὐτῷ οὐχὶ νὰ τὴν δικαιολογήσῃ διὰ τὴν ἀπόφασιν ἥτις ἄρτι ἐξεδόθη καὶ τὸν θάνατον ὅστις ἔμελλε μετὰ μικρὸν νὰ ἐπέλθῃ, ἀλλὰ νὰ κατηγορήσῃ τὸν Σατωνὲφ ὡς συμμετασχόντα συνωμοσίας ἧς καὶ μόνης ἡ ἀνακάλυψις ἔπεισεν αὐτὴν νὰ συγκατατεθῇ εἰς τὸν θάνατον τῆς βασιλίσσης τῆς Σκωτίας, καθ' ὅσον ἦτον ἐκ πείρας βεβαία ὅτι ἐν ὅσῳ ἔζη ἡ ἐχθρὰ αὐτῆς, ἠπειλεῖτο κατὰ πᾶσαν ὥραν ἡ ἰδία αὐτῆς ὕπαρξις.

Αὐθημερὸν ἡ Ἐλισάβετ, ἔσπευσε νὰ διαδώσῃ οὐ μόνον ἐν Λονδίνῳ, ἀλλὰ καὶ καθ' ἅπασαν τὴν Ἀγγλίαν, τὴν φήμην τοῦ νέου κινδύνου, ὃν διέφυγεν· ὅθεν ὅτε δύο ἡμέρας μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν γάλλων ἀπεσταλμένων, ἀφίκοντο οἱ πρεσβευταὶ τῆς Σκωτίας, οἵτινες, ὡς βλέπομεν, δὲν ἔσπευδον πολὺ, ἡ βασίλισσα ἀπήντησεν αὐτοῖς ὅτι κακῶς συνέπιπτεν ἡ αἴτησίς των, ἐν ὥρᾳ καθ' ἣν ἔλαβεν ἀπόδειξιν ὅτι ἡ ζωὴ αὐτῆς, τῆς Ἐλισάβετ, ἐκινδύνευεν ἐφ' ὅσον ὑπῆρχεν ἡ Μαρία Στυάρτη.

Πρὸς τοὺς λόγους τούτους ὁ Ροβέρτος Μελβίλ ἠθέλησε ν' ἀπαντήσῃ· ἀλλ' ἡ Ἐλισάβετ παρωργίσθη λέγουσα ὅτι αὐτὸς, ὁ Μελβίλ, ἔδωκε τῷ βασιλεῖ τῆς Σκωτίας τὴν κακὴν συμβουλὴν νὰ μεσιτεύσῃ ὑπὲρ τῆς μητρός του, καὶ ὅτι ἂν εἶχε σύμβουλον ὡς αὐτὸν ἤθελε τὸν καρατομήσει. Πρὸς δὲ ταῦτα ὁ Μελβίλ ἀπεκρίθη ὅτι·

— Καὶ μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς οὐδέποτε θὰ ἀπετρέπετο τοῦ νὰ δώσῃ καλὴν συμβουλὴν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ. καὶ ὅτι, τοὐναντίον ἄξιος ἀποκεφαλισμοῦ ἦτον ὅστις ἤθελε ποτὲ συμβουλεύσει τὸν υἱὸν ν' ἀρνήσῃ τὴν μητέρα ν' ἀποβάνῃ.

Ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει ταύτῃ, ἡ Ἐλισάβετ διέταξεν αὐτοὺς ν' ἀπουρθῶσιν, εἰποῦσα ὅτι θέλει τοῖς διακοινώσει τὴν ἀπάντησιν αὐτῆς.

Τρεῖς ἢ τέσσαρες ἡμέραι παρῆλθον, καὶ ἐπειδὴ οὐδὲν ἐμάνθανον, ἠτήσαντο πάλιν ἀκρόασιν ἵνα μάθωσι τὴν ὑστάτην ἀπόφασιν τῆς ἀνάσσης παρ' ἧς ἀπεστάλησαν· ἡ βασίλισσα τότε συγκατένευσε, καὶ ἡ ἀκρόασις ἐγένετο ὡς ἡ τοῦ Βιλλιέβρη, πλήρης ἀντεγκλήσεων καὶ παραπόνων. Ἐπὶ τέλους, ἡ Ἐλισάβετ ἠρώτησεν αὐτοὺς ποίαν ἀσφάλειαν τῇ ἔδιδον περὶ τῆς ζωῆς της, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν συγκατένευε νὰ χαρίσῃ τὴν ζωὴν τῇ βασιλίσσῃ τῆς Σκωτίας. Οἱ δὲ ἀπεσταλμένοι ἀπεκρίθησαν ὅτι ἐντολὴν εἶχον νὰ ὑποσχεθῶσιν ἐξ ὀνόματος τοῦ βασιλέως τῆς Σκωτίας, τοῦ κυρίου αὐτῶν καὶ πάντων τῶν εὐπατριδῶν τοῦ βασιλείου, ὅτι ἡ Μαρία Στυάρτη παραιτεῖται, χάριν τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, πάντων τῶν ἐπὶ τοῦ στέμματος τῆς Ἀγγλίας δικαιωμάτων, δίδει δὲ ὡς ἐγγυητὰς τῆς ὑποσχέσεως ταύτης τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας, πάντας τοὺς πρίγκηπας καὶ εὐπατρίδας, τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους αὐτῆς.

Πρὸς τὴν ἀπάντησιν ταύτην, ἡ βασίλισσα ἀπολέσασα τὴν συνήθη αὐτῆς ὀξύνοιαν, ἀνεφώνησε·

— Τί μὲ λέγετε, Μελβίλ; Τότε θὰ ὠπλίζα τὸν ἐχθρόν μου διὰ δύο δικαιωμάτων, ἐνῷ ἓν μόνον ἔχει.

— Ἡ μεγαλειότης σας θεωρεῖ λοιπὸν τὸν βασιλέα κύριόν μου ὡς ἐχθρόν της; ἀπεκρίθη ὁ Μελβίλ· ἐνομίζετο εὐτυχέστερος, ἄνασσα, καὶ ἐφρόνει ὅτι ἦτο συμμαχός σας.

— Ὄχι, ὄχι, εἶπεν ἡ Ἐλισάβετ ἐρυθριῶσα, ἡ σειρὰ τοῦ λόγου τὸ φέρει, καὶ ἂν εὑρίσκητε μέσον νὰ συμβιβάσητε τὸ πᾶν, κύριοι, διὰ νὰ σᾶς ἀποδείξω, τοὐναντίον, ὅτι θεωρῶ τὸν βασιλέα Ἰάκωβον ΣΤ' ὡς καλὸν καὶ πιστὸν μου φίλον, εἶμαι προθυμοτάτη νὰ κλίνω πρὸς τὴν

ἐπιείκειαν· ζητήσατε λοιπὸν καὶ ὑμεῖς, προσέθηκεν, ἐνῷ ἐγὼ ζητῶ ἀφ' ἑτέρου.

Ταῦτα εἰποῦσα ἐξῆλθε τοῦ θαλάμου, καὶ τῆς αὐλῆς ἦλθε πρὸς τὸν Γραίην, διευθυντὴν τῆς πρεσβείας, ἐπισκεπτόμενος ἔῆθεν αὐτὸν χάριν ἐθιμοταξίας, καὶ συνδιαλεγόμενος μετ' αὐ-



Διένεμεν αὐτὰ ἰδίᾳ χειρί, οὐδενὸς τῶν λαμβανόντων γινώσκοντος τί περιεῖχον· Σελ.—468.

οἱ πρεσβευταὶ ἀπεσύρθησαν, μετὰ τοῦ μικροῦ σπινθῆρος τῆς ἐλπίδος ὃν ἔδωκεν αὐτοῖς ἡ βασίλισσα.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἑσπέραν, εὐπατρίδης τις τοῦ τῷ εἶπεν· « Ὅτι πολὺ δύσκολον ἦτο νὰ συμβιβασθῇ ἡ ἀσφάλεια τῆς βασιλίσσης Ἐλισάβετ μετὰ τῆς ζωῆς τῆς δεσμώτιδος αὐτῆς· ὅτι ἄλλως, ἂν ἐδίδετο χάρις τῇ βασιλίσσῃ τῆς

Σκωτίας, καὶ ἡ αὐτὴ ἡ ὁ υἱός της ἀνέβαινον μίαν ἡμέραν εἰς τὸν θρόνον τῆς Ἀγγλίας, δὲν ὑπῆρχε πλέον καμμία ἀσφάλεια διὰ τοὺς εὐπατρίδας δικαστὰς οἵτινες ἔδωκαν μέλαιναν ψῆφον κατ' αὐτῆς· ὅτι δὲν ὑπῆρχεν εἰμὴ ἓν μόνον μέσον πρὸς συμβιβασμὸν πάντων, τὸ νὰ παραιτηθῇ ὁ βασιλεὺς τῆς Σκωτίας τῶν ἐπὶ τῆς Ἀγγλίας ἀξιώσεών του· ὅτι ἄλλως δὲν ἦτο κατ' αὐτὸν, βέβαιον ὅτι ἡ Ἐλισάβετ θὰ σώσῃ τὴν ζωὴν τῆς βασιλίσσης τῆς Σκωτίας.» Ὁ Γραίη, θεωρῶν αὐτὸν ἀσκαρδαμυκτὶ, ἠρώτησεν ἂν ἡ ἄνασσα αὐτοῦ τῷ ἔδωκεν ἐντολὴν νὰ τῷ ὁμιλήσῃ τοιουτοτρόπως, τοῦθ' ὅπερ ὁ εὐπατρίδης ἠρνήθη. λέγων ὅτι πάντα ταῦτα εἶπεν ἐξωδίκως καὶ ἐν εἴδει ἰδίας αὐτοῦ γνώμης.

Ἡ Ἐλισάβετ ἐδέξατο τελευταίαν φορὰν τοὺς ἀπεσταλμένους τῆς Σκωτίας, καὶ εἶπεν αὐτοῖς τότε·

« Ὅτι καλῶς σκε θεῖσα οὐδὲν εὗρε μέσον ὅπως σώσῃ τὴν ζωὴν τῆς βασιλίσσης τῆς Σκωτίας ἐξαναλίζουσα τὴν ἰδικήν της, καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν ἠδύνατο νὰ δώσῃ χάριν.»

Πρὸς τὴν διακήρυξιν ταύτην ὁ Γραίη ἀπεκρίνατο·

« Ὅτι ἀφοῦ οὕτως εἶχε τὸ πρᾶγμα, εἶχεν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἐντολὴν νὰ εἴπῃ αὐτῇ ὅτι διεμαρτύροντο, ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως Ἰακώβου, ὅτι πᾶν τὸ γενόμενον κατὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἦτον ἄκυρον, καθότι ἡ βασίλισσα Ἐλισάβετ, οὐδὲν εἶχε δικαίωμα ἐπὶ βασιλίσσης ὡς αὐτὴν, καὶ ἦτις ἦτον ἴση αὐτῇ κατά τε τὸν βαθμὸν καὶ τὴν γέννησιν· κατὰ συνέπειαν ἐκήρυττον ὅτι ἅμα τῇ ἐπανόδῳ αὐτῶν καὶ ἀφοῦ ὁ κύριός των μάθῃ τὴν ἔκβασιν τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν, θέλει συναθροίσῃ τὰς βουλὰς αὐτοῦ καὶ πέμψῃ διαγγελεῖς πρὸς πάντας τοὺς χριστιανοὺς ἡγεμόνας, ὅπως συσκεφθῇ μετ' αὐτῶν τί ἔδει νὰ πράξῃ ἵνα ἐκδικήσῃ ἐκείνην ἣν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ σώσωσι.»

Τότε ἡ Ἐλισάβετ παρωργίσθη αὖθις, λέγουσα ὅτι βεβαίως δὲν εἶχον ἐντολὴν παρὰ τοῦ βασιλέως των νὰ τῇ ὁμιλήσωσι τοιουτοτρόπως· ἐκεῖνοι ὅμως προέτειναν τότε νὰ δώσωσι τὴν διαμαρτύρησιν ἔγγραφον καὶ ὑπογεγραμμένην παρ' αὐτῶν· ἡ δ' Ἐλισάβετ ἀπήντησεν ὅτι θέλει πέμψει πρεσβευτὴν πρὸς ἐξομάλυνσιν τούτων πάντων μετὰ τοῦ καλοῦ αὐτῆς φίλου καὶ συμμάχου βασιλέως τῆς Σκωτίας. Ἀλλ' οἱ ἀπεσταλμένοι εἶπον τότε ὅτι ὁ κύριος αὐτῶν οὐδένα ἤθελε ν' ἀκούσῃ πρὶν ἐπανέλθωσιν. Ἡ Ἐλισάβετ παρεκάλεσεν αὐτοὺς τότε νὰ μὴ ἀπέλθωσιν ἀμέσως, καθότι περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης δὲν ἔλαβεν εἰσέτι τελειωτικὴν ἀπόφασιν.

Κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς ἀκροάσεως ταύτης, τοῦ λόρδου Ἴγγλεϋ ἐλθόντος παρὰ τῷ Γραίῃ καὶ δείξαντος ὅτι θαυμάζει ὡραῖα πιστόλια ἐξ Ἰταλίας, ὁ Γραίη, ἅμα ἀνεχώρησεν ἔπεμψεν αὐτὰ δῶρον τῷ λόρδῳ διὰ τοῦ νέου ἐξαδέλφου αὐτοῦ. Ὁ δὲ νέος ὑπερχαίρων ἐπὶ τῇ εὐαρέστῳ ἀποστολῇ ταύτῃ, ἠθέλησε νὰ ἐκπληρώσῃ αὐτὴν τὴν ἰδίαν ἑσπέραν, καὶ ἐπορεύθη εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἔνθα κατῴκει ὁ συγγενὴς αὐτοῦ. Μόλις ὅμως διελθὼν θαλάμους τινὰς, συνελήφθη, ἠρευνήθη, καὶ εὑρέθησαν ἐπ' αὐτοῦ τὰ πιστόλια· μολονότι δὲ ἦσαν κενὰ, ἐτέθη ἀμέσως ὑπὸ κράτησιν, οὐχὶ ὅμως ἐν τῷ πύργῳ ἀλλ' ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ δωματίῳ.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν φήμη διεδόθη ὅτι οἱ πρεσβευταὶ τῆς Σκωτίας ἠθέλησαν καὶ αὐτοὶ νὰ δηλοφονήσωσι τὴν βασίλισσαν, τὰ δὲ παρ' αὐτοῦ τοῦ Γραίη δοθέντα πιστόλια εὑρέθησαν ἐπὶ τοῦ φονέως.

Ἡ ὑπέρμετρος αὕτη κακοβουλία ἐφώτισε τοὺς πρεσβευτὰς, οἵτινες πεισθέντες ἐπὶ τέλους ὅτι οὐδὲν ἠδύναντο ὑπὲρ τῆς ταλαίνης Μαρίας Στυάρτης, ἐγκατέλιπον αὐτὴν εἰς τὴν ἰδίαν τύχην καὶ τῇ ἐπαύριον ἀπῆλθον εἰς Σκωτίαν.

Μόλις δ' αὐτῶν ἀναχωρησάντων, ἡ Ἐλισάβετ ἔπεμψε τὸν γραμματέα αὐτῆς Δαβισῶνα πρὸς τὸν Ἀμύαν Πωλέττον μετ' ἐντολῆς νὰ βολιδοσκοπήσῃ τοῦτον καθ' ὅσον ἀπέβλεπε τὴν δεσμώτιδα· ἀκουσίως φοβουμένη τὴν δημοσίαν θανάτωσιν, ἡ βασίλισσα ἐπανῆλθεν εἰς τὰς πρώτας ἰδέας περὶ δηλητηριάσεως ἢ δολοφονίας· ἀλλ' ὁ Ἀμύας Πωλέττος διεκήρυξεν ὅτι οὐδένα ἄλλον, ἐκτὸς τοῦ δημίου, ἀφίνει νὰ εἰσέλθῃ παρὰ τῇ Μαρίᾳ καὶ τοῦτο ἂν ἔφερε ψήφισμα ἐν καλῇ τάξει. Ὁ Δαβισὼν ἀνήγγεκε τὴν ἀπάντησιν ταύτην τῇ Ἐλισάβετ, ἥτις ἀκούσασα αὐτὴν ἔκρουσε πολλάκις χαμαὶ τὸν πόδα, καὶ ἀφοῦ ἔπαυσεν ἀδυνατοῦσα νὰ κρατήσῃ ἑαυτῆς, ἀνεφώνησεν·

—Ὦ διάβολε! ἰδοὺ παράδοξος ἀκριβολόγος αἰωνίως τυμπανίζων τὴν πίστιν αὐτοῦ καὶ μὴ δίδων ἓν αὐτῆς δεῖγμα!

Τότε ἐδέησε ν' ἀποφασίσῃ τι ἡ Ἐλισάβετ· ἐζήτησε λοιπὸν τὸ ψήφισμα παρὰ τοῦ Δαβισῶνος ὅστις ἔδωκεν αὐτὸ, καὶ λησμονοῦσα ὅτι ἦτο θυγάτηρ βασιλίσσης ἀποθανούσης ἐπὶ τοῦ ἐκριώματος, ὑπέγραψεν αὐτὸ οὐδεμίαν δείξασα συγκίνησιν· εἶτα ἐπιθεῖσα τὴν μεγάλην σφραγῖδα τῆς Ἀγγλίας·

— Ὑπάγετε, εἶπε γελῶσα, ν' ἀναγγείλητε

τῷ Οὐάλσιγγαμ ὅτι τὸ πᾶν τετέλεσται διὰ τὴν βασίλισσαν Μαρίαν· ἀλλ' εἴπατε αὐτῷ τοῦτο μὲ τρόπον, διότι ἐπειδὴ εἶναι ἀσθενὴς, φοβοῦμαι μὴ ἀποθάνῃ ἐκ τῆς σφοδρᾶς ἐντυπώσεως.

Ἦτο δὲ τοσούτῳ μᾶλλον θηριώδης ὁ ἀστεϊσμὸς καθ' ὅσον ὁ Οὐάλσιγγαμ ἦτο γνωστὸς ὡς ὁ λυσσωδέστατος τῶν ἐχθρῶν τῆς βασιλίσσης τῆς Σκωτίας.

Περὶ τὸ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ἥτις ἦτο σάββατον, 14, ὁ Βὴλ, γαμβρὸς τοῦ Οὐάλσιγγαμ μετεκλήθη εἰς τὰ ἀνάκτορα. Ἡ βασίλισσα ἐνεχείρισεν αὐτῷ τὴν θανατικὴν ἀπόφασιν, καὶ μετ' αὐτῆς ἐντολὴν ἀπευθυνομένην εἰς τοὺς κόμητας Σχρεσβουρὴ, Κέντης, καὶ Ῥοθλάνδης καὶ τοὺς λοιποὺς μεγιστᾶνας τῶν περιχώρων τοῦ Φθεριγγάη, ὅπως παρευρεθῶσιν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως.

Ὁ Βὴλ ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ τὸν δήμιον τοῦ Λονδίνου, ὃν ἡ Ἐλισάβετ ἐνέδυσεν ὅλον διὰ μέλανος ἐπικρόκου, ἕνεκα τοῦ ἐπισήμου τῆς περιστάσεως, καὶ ἀνεχώρησε δύο ὥρας μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τοῦ διατάσσοντος αὐτὸν ἐντάλματος (7).

Ἐν τούτοις, ἡ βασίλισσα Μαρία ἐγίνωσκεν ἀπὸ δύο μηνῶν τὴν ἀπόφασιν τῶν δικαστῶν. Λύθημερὸν δὲ ὅτε ἐξεδόθη, ἔμαθε τὸ πρᾶγμα παρὰ τοῦ ἱερέως αὐτῆς, εἰς ὃν ἐδόθη ἄδεια νὰ ἴδῃ αὐτὴν μόνην τὴν φορὰν ταύτην. Ἡ δὲ Μαρία Στυάρτη ἐπωφεληθεῖσα τὴν εὐκαιρίαν ἐνεχείρισεν αὐτῷ τρεῖς ἐπιστολὰς ἃς ἔγραψεν αὐθωρεί, τὴν μίαν πρὸς τὸν πάπαν Σίξτον Ε', τὴν ἄλλην πρὸς τὸν δοῦκα Βερνάρδον Μενδόκην, τὴν τρίτην πρὸς τὸν δοῦκα τῆς Γυίζης ἦν καὶ παρατίθεμεν ἐνταῦθα ἔχουσαν ὡς ἑπεται·

« 4 δεκεμβρίου 1586.

« Καλέ μου ἐξάδελφε, πρὸς σὲ τὸν προσφιλέστατόν μοι ἐν τῷ κόσμῳ λέγω ὑγίαινε, ἑτοίμη νὰ θανατωθῶ ἀδίκως, διὰ θανάτου ὃν χάρις τῷ Θεῷ οὐδείς ποτε τῶν ἡμετέρων οὔτε βασίλισσα καὶ μάλιστα ἰσοδύναμός μου, ὑπέστη. Ἀλλὰ, καλέ μου ἐξάδελφε, δόξασον τὸν Θεόν· διότι ἤμην ἀνωφελὴς ἐν τῷ κόσμῳ τοῦτῳ ἀνωφελὴς τῷ τε Θεῷ καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ, καθὸ δεσμῶτις· ἐνῷ τοὐναντίον ἐλπίζω ὅτι ὁ θάνατός μου θέλει μαρτυρήσει τὴν σταθερότητα τῆς πίστεώς μου καὶ τὴν διάθεσίν μου πρὸς τὸ παθεῖν ὑπὲρ συντηρήσεως καὶ παλινορθώσεως τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ ἀτυχεῖ ταύτῃ νήσῳ. Καὶ, μολονότι οὐδέποτε δήμιος ἔβαψε τὴν χεῖρά του εἰς τὸ ἡμέτερον αἷμα, μὴ αἰσχύνου, φίλτατε· διότι ἡ κρίσις τῶν αἱρετικῶν, οἵτινες οὐδὲν ἔχουσι δικαίωμα ἐπ' ἐμοῦ τῆς ἐλευθέρας βασιλίσσης, ὠφελεῖ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τὰ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ. Ἄλλως δὲ ἂν συγκατένευον, εἰς ὅ,τι μοὶ προτείνουσι, δὲν ἤθελον ὑπομείνει τὸ τραῦμα τοῦτο. Πάντες οἱ ἐκ τοῦ οἴκου ἡμῶν κατεδιώχθησαν παρὰ τῆς αἱρέσεως ταύτης, μάρτυς ὁ ἀγαθὸς πατήρ σου, δι' οὗ ἐλπίζω ὅτι θέλω τύχει χάριτος παρὰ τῷ δικαιοκρίτῳ Θεῷ. Σοὶ συνιστῷ λοιπὸν τοὺς ἀγαθούς μου θεράποντας, τὴν ἀπότισιν τῶν χρεῶν μου καὶ τὴν σύστασιν ἐνιαυσίου μνημοσύνου ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου, οὐχὶ δι' ἐξόδων σου, ἀλλ' ὡς θέλεις λάβει παραγγελίαν διὰ τῶν δυστυχῶν καὶ ἀφωσιωμένων μου θεραπόντων, οἵτινες ἔσονται μάρτυρες τῆς τελευταίας μου τραγῳδίας. Εἴθε ὁ Θεὸς νὰ δίδῃ εὐτυχίαν εἰς σὲ, τὴν γυναῖκά σου, τὰ τέκνα σου, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ ἐξαδέλφους καὶ μάλιστα τὸν ἀρχηγὸν τῆς οἰκογενείας ἡμῶν, τὸν καλόν μου ἀδελφὸν καὶ ἐξάδελφον, καὶ πάντας τοὺς ἰδικούς του. Ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἐμὴ πρὸς τὰ τέκνα μου νὰ ἦναι ἐπὶ τῶν ἰδικῶν σου, ἅτινα συνιστῶ εἰς τὸν Θεὸν οὐχ ἧττον τοῦ ἰδίου μου υἱοῦ ὅσον δύσμοιρος καὶ ἐξηπατημένος ἂν ἦναι. Θέλετε λάβει δακτυλίδιά μου δι' ὧν θὰ ἐνθυμῆσθε νὰ παραγγέλλητε δεήσεις τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῆς ψυχῆς τῆς δειλαίας ἐξαδέλφης σου, στερουμένης πάσης βοηθείας καὶ συμβουλῆς, ἐκτὸς τῆς τοῦ Ὑψίστου, ὅστις μοὶ παρέχει δύναμιν καὶ γενναιότητα ἵνα ἀντέχω μόνη πρὸς τοσούτους λύκους ὠρυομένους ὄπισθέν μου. Δόξα τῷ Θεῷ.

» Πίστευσον ἰδίως ὅ,τι θ' ἀκούσῃς παρ' ἀνθρώπου ὅστις θέλει σοὶ ἐγχειρίσει ἐκ μέρους μου δακτυλίδιον μὲ ῥουβίνια· διότι ἐν συνειδήσει σοὶ ὑπόσχομαι ὅτι θὰ σοὶ εἴπῃ ἀληθῶς ὅσα τῷ παρήγγειλα καὶ κυρίως ὅ,τι ἀφορᾷ τοὺς δυστυχεῖς μου θεράποντας. Σοὶ συνιστῶ τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν διὰ τὴν ἁπλῆν του εἰλικρίνειαν καὶ τὴν χρηστότητά του ὅπως διορίσῃς αὐτὸν εἰς καλήν τινα θέσιν. Τὸν ἐξέλεξα ὡς ἥκιστα μεροληπτικὸν, καὶ ἁπλούστερα δυνάμενον νὰ σοὶ φέρῃ τὰς παραγγελίας μου. Νὰ μὴ γένῃ γνωστὸν, παρακαλῶ, ὅτι σοὶ εἶπέ τι ἰδιαιτέρως, διότι δυνατὸν νὰ τὸν βλάψῃ ὁ φθόνος.

» Πολλὰ ὑπέφερα ἀπὸ δύο καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν καὶ δὲν ἠδυνήθην νὰ σοὶ τὰ γράψω ἕνεκα σπουδαίας αἰτίας. Ἂς ἔχῃ δόξαν ὁ Θεὸς δι' ὅλα, καὶ ἂς σοὶ δίδῃ τὴν χάριν νὰ ἐμμένῃς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἐκκλησίας ἐν ὅσῳ ζῇς, οὐδέποτε δὲ νὰ ἐξέλθῃ τοῦ ἡμετέρου γένους ἡ τιμὴ τοῦ νὰ χύνωμεν προθύμως ἄνδρες καὶ γυναῖκες

τὸ αἷμα ἡμῶν πρὸς συντήρησιν τῆς πίστεως, τιθεμένου κατὰ μέρους παντὸς ἄλλου τῶν ἐγκοσμίων ἀγαθῶν.

» Τὸ κατ' ἐμὲ αἰσθάνομαι ὅτι πατρόθεν καὶ μητρόθεν εἶμαι ἀξία νὰ χύσω τὸ αἷμά μου καὶ σκοπὸν δὲν ἔχω νὰ ἐξευτελισθῶ. Ὁ ὑπὲρ ἡμῶν σταυρωθεὶς Ἰησοῦς καὶ πάντες οἱ ἅγιοι μάρτυρες καθιστῶσιν ἡμᾶς διὰ τῆς ἐπεμβάσεώς των ἀξίους τῆς ἐκουσίου προσφορᾶς τῶν ἡμετέρων σωμάτων ὑπὲρ τῆς δόξης αὐτοῦ!

» Προτιθέμενοι νὰ μ' ἐξευτελίσωσι κατέρριψαν τὴν σκιάδα τοῦ θρόνου μου, καὶ κατόπιν ἦλθεν ὁ φύλαξ μου λέγων νὰ γράψω πρὸς τὴν βασίλισσάν των, διότι ἡ πρᾶξις αὕτη δὲν ἐξετελέσθη κατὰ διαταγήν της, ἀλλὰ κατὰ συμβουλὴν μελῶν τινων τοῦ συμβουλίου. Τοῖς ἔδειξα ἀντὶ τῶν σημάτων μου ἐπὶ τῆς εἰρημένης σκιάδος τὸν σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Θὰ τὰ μάθητε αὐτὰ ὅλα· ἔκτοτε ἔγειναν ἡμερώτεροι.

» Ἐκ Φοθεριγγάη, πέμπτη 24 νοεμβρίου.

» Ἡ ἀγαπῶσά σε ἐξαδέλφη καὶ καλλίστη φίλη

» ΜΑΡΙΑ.

« Β. τῆς Σκωτίας. Δ. τῆς Γαλλίας.»

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἔμαθε τὴν ἀπόφασιν τῶν δικαστῶν της, ἡ Μαρία Στυάρτη οὐδεμίαν ἔτρεφεν ἐλπίδα· διότι, ἐπειδὴ ἐγίνωσκεν ὅτι ὅπως σωθῇ ἀπητεῖτο ἡ χάρις τῆς Ἐλισάβετ, ἐθεώρει ἑαυτὴν τοῦ λοιποῦ ὡς ἀπολεσθεῖσαν, καὶ ἠσχολεῖτο μόνον πῶς ν' ἀποθάνῃ καλῶς. Τῷ ὄντι, ἐπειδὴ ἐνίοτε ἐκ τοῦ ψύχους καὶ τῆς ὑγρασίας τῶν εἱρκτῶν ἐγίνετο παράλυτος καθ' ὅλα τὰ μέλη αὐτῆς ἐπί τινα χρόνον ἐφοβήθη μήπως διατελῇ ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ὅταν ἔλθωσιν εἰς ζήτησιν αὐτῆς, καὶ δὲν δυνηθῇ νὰ βαδίσῃ τολμηρῶς πρὸς τὸ ἐκρίωμα, ὡς προὐτίθετο. Μετεπέμψατο λοιπόν, τῷ σαββάτῳ 14 φεβρουαρίου, τὸν ἰατρὸν αὐτῆς Βουργοέν, καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν κατατρυχομένη, ὡς ἔλεγεν, ὑπὸ προαισθήσεως ὅτι ὁ θάνατος αὐτῆς ἦτο προσεχής, τί ἔδει νὰ πράξῃ ὅπως προλάβῃ τὴν ἐπάνοδον τῶν παραλυουσῶν αὐτὴν ἀλγηδόνων. Οὗτος δὲ ἀπεκρίθη ὅτι καλὸν ἦθελεν εἶσθαι δι' αὐτὴν νὰ καθαρισθῇ διὰ νωπῶν χόρτων. Ὑπάγετε λοιπόν, εἶπεν ἡ βασίλισσα, καὶ ζητήσατε ἐκ μέρους μου παρὰ τοῦ Ἀμύα Πωλέττου τὴν ἄδειαν νὰ μοὶ συνάξωσι χόρτα εἰς τοὺς ἀγρούς.

Ὁ Βουργοὲν κατέβη παρὰ τῷ Ἀμύᾳ, ὅστις πάσχων καὶ αὐτὸς ἰσχίασιν, ἐνόει κάλλιον παντὸς ἄλλου τὴν ἀνάγκην τῶν παρὰ τῆς βασιλίσσης ζητουμένων φαρμάκων. Καὶ ὅμως ἡ αἴτησις αὕτη καὶ τοι ἁπλουστάτη εὗρε μεγάλα προσκόμματα. Ὁ Ἀμύας ἀπεκρίθη ὅτι οὐδὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ ἂν δὲν ἀνεφέρετο τῷ συντρόφῳ αὐτοῦ Δρουρῇ, ἀλλ' ὅτι ἠδύναντο νὰ φέρωσι μελάνην καὶ χάρτην, ὁ δὲ Βουργοὲν νὰ δώσῃ σημείωσιν τῶν χρειαζομένων χόρτων καὶ θὰ προσπαθήσωσι νὰ προμηθευθῶσιν αὐτά. Ὁ Βουργοὲν ἀπήντησεν ὅτι δὲν ἤξευρε τόσῳ καλῶς τὴν ἀγγλικὴν, καὶ ὅτι οἱ φαρμακοποιοὶ τοῦ χωρίου δὲν ἤξευρον καλῶς τὴν λατινικὴν, ὥστε δὲν ἔπρεπε νὰ θέσῃ εἰς κίνδυνον τὴν ζωὴν τῆς βασιλίσσης ἕνεκα σφάλματος αὐτοῦ ἢ τῶν ἄλλων. Τέλος μετ' ἀπείρους διστάγμους, ὁ Πωλέττος ἐπέτρεψε τῷ Βουργοὲν νὰ ἐξέλθῃ, τοῦθ' ὅπερ ἔπραξε συνοδευόμενος παρὰ τοῦ φαρμακοποιοῦ Γόρζων· ὅθεν ἅμα τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ἡ βασίλισσα ἤρξατο ὑποβαλλομένη εἰς θεραπείαν.

Αἱ προαισθήσεις δὲν ἠπάτησαν τὴν Μαρίαν Στυάρτην· τῇ τρίτῃ 17 φεβρουαρίου, περὶ τὰς δύο μετὰ μεσημβρίαν, οἱ κόμητες τῆς Κέντης, τοῦ Σχεσβουρῆ καὶ τῆς Βὴλ ἐμήνυσαν τῇ βασιλίσσῃ ὅτι ἐπεθύμουν νὰ τῇ ὁμιλήσωσιν. Ἡ δὲ βασίλισσα ἀπήντησεν ὅτι ἦτο κλινήρης καὶ ἀσθενής· ἀλλ' ἂν εἶχόν τι σπουδαῖον νὰ τῇ διακοινώσωσιν ἐζήτει ὀλίγης ὥρας καιρὸν διὰ νὰ ἐγερθῇ.

Τῇ ἀπήντησαν ὅτι ἡ διακοίνωσίς των δὲν ἐπεδέχετο ἀναβολὴν, καὶ παρεκάλουν αὐτὴν νὰ προετοιμασθῇ· τοῦθ' ὅπερ ἡ βασίλισσα ἔπραξεν ἀμέσως, καὶ ἐγερθεῖσα ἀπὸ τῆς κλίνης περιεβλήθη κοιτωνίτην, καὶ ἐκάθητε πλησίον μικρᾶς τραπέζης ἔνθα συνείθιζε νὰ διέρχηται τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας.

Τότε οἱ δύο κόμητες συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ Βὴλ, τοῦ Ἀμύα Πωλέττου καὶ τοῦ Δρυζὼν Δρουρῆ εἰσῆλθον. Ὄπισθεν δὲ αὐτῶν ἤρχοντο, ἑλκυόμεναι ὑπὸ περιεργείας ἀνησύχου, αἱ προσφιλέσταται αὐτῇ κόραι καὶ οἱ πιστότατοι θεράποντες. Ἦσαν δὲ γυναῖκες μὲν, ἡ Ρεναία Δὲ Ρεάλλυ, ἡ Γίλλη Μωβραίη, ἡ Ἰωάννα Κεννεδὺ, ἡ Ἐλσπὲθ Κούρλη, Μαρία Παγὲ καὶ Σωσάννα Κερκάδυ· ἄνδρες δὲ Δομίνικος Βουργοὲν, ὁ ἰατρὸς αὐτῆς, Πέτρος Γόρζων ὁ φαρμακοποιός της, Ἰάκωβος Γερβάσιος ὁ χειροῦργός της, Ἀννίβας Σνέβαρτ, ὁ θαλαμηπόλος της, Διδιέρος Σιρφλὰρ, ὁ σκευοφύλαξ, Ἰωάννης Λάουδερ, ὁ σιτοποιός της καὶ Μαρτῖνος Οὐέτος ὁ ἀρχιμάγειρος αὐτῆς.

Τότε ὁ κόμης Σχεσβουρῆ, ἀσκεπὴς τὴν κεφαλὴν, καθὼς πάντες οἱ περιεστῶτες οἵτινες οὕτως ἔμενον ἐφ' ὅσον ἦσαν ἐντὸς τοῦ θαλάμου τῆς

βασιλίσσης, ἤρξατο λέγων ἀγγλιστὶ τῇ Μαρίᾳ·

— Μεγαλειοτάτη, ἡ σεβαστή μου ἄνασσα, ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας, μὲ ἔπεμψε πρὸς ὑμᾶς, μετὰ τοῦ κόμητος Κέντης καὶ τοῦ σὶρ Ῥοβέρτου Βὴλ, παρόντων ἐνταῦθα, ὅπως ἀναγγείλωμεν ὑμῖν, ὅτι ἀφοῦ ἐντίμως προέβημεν εἰς ἐξέτασιν τοῦ ἔργου ἐφ' ᾧ κατηγορεῖσθε καὶ θεωρεῖσθε ἔνοχος, ἐξέτασιν ὑποβληθεῖσαν ἤδη τῇ ὑμετέρᾳ μεγαλειότητι ὑπὸ τοῦ λόρδου Βουρχούρστ, καὶ ἀφοῦ ἀνέβαλε τὴν ἀπόφασιν ἐφ' ὅσον ἀπ' αὐτῆς ἐξηρτᾶτο, δὲν δύναται πλέον νὰ ἐναντιωθῇ σήμερον πρὸς τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς οἵτινες ἐκ τῆς μεγάλης περὶ τῆς ζωῆς της μερίμνης καὶ ἀνησυχίας ἐπικαλοῦνται τὴν ἐκτέλεσιν. Πρὸς τοῦτο ἤλθομεν κομίζοντες διάταγμα ὅπερ παρακαλοῦμεν ν' ἀκούσητε.

— Ἀναγνώσατε, μυλόρδε, ἀκούω, ἀπεκρίνατο ἡ Μαρία Στυάρτη μετὰ μεγίστης ἀταραξίας.

Ὁ δὲ Ῥοβέρτος Βὴλ ἀναπτύξας τὸ εἰρημένον ἐπὶ περγαμηνῆς διάταγμα, ἐσφραγισμένον διὰ τῆς μεγάλης ἐκ κιτρίνου κηροῦ, σφραγίδος ἀνέγνω τὰ ἑπόμενα·

« Ἐλισάβετ, ἐλέῳ Θεοῦ, βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ἰρλανδίας, κτλ. κτλ. τοῖς ἡμετέροις ἐξαδέλφοις Γεωργίῳ, κόμητι τοῦ Σχουεσβουρῆ, στρατάρχῃ τῆς Ἀγγλίας, Ἐρρίκῳ τῷ κόμητι Κέντου, Ἐρρίκῳ τῷ κόμητι Δέρβης, Γεωργίῳ τῷ κόμητι Κουμβερλάνδης, Ἐρρίκῳ, τῷ κόμητι Πεμβρὼκ (8), χαίρειν.

» Ἰδόντες τὴν ὑφ' ἡμῶν καὶ τῶν μελῶν τοῦ ἡμετέρου συμβουλίου ἐκδοθεῖσαν ἀπόφασιν τῶν εὐπατριδῶν καὶ δικαστῶν κατὰ τῆς πρώην βασιλίσσης τῆς Σκωτίας φερούσης τὸ ὄνομα τῆς Μαρίας, θυγατρὸς καὶ κληρονόμου Ἰακώβου τοῦ πέμπτου βασιλέως τῆς Σκωτίας, κοινῶς καλουμένης βασιλίσσης τῆς Σκωτίας καὶ ἐπικλήρου τῆς Γαλλίας, ἣν ἀπόφασιν αἱ βουλαὶ τοῦ ἡμετέρου βασιλείου συγκαλεσθεῖσαι ἐν τῷ κοινοβουλίῳ ἡμῶν, οὐ μόνον συνεπέραναν ἀλλὰ καὶ μετὰ ὥριμον σύσκεψιν ἐπεκύρωσαν ὡς δικαίαν καὶ ἔλλογον· ἰδόντες ἐπίσης τὴν ἐπίμονον δέησιν καὶ παράκλησιν τῶν ἡμετέρων ὑπηκόων, ἱκετευόντων ἡμᾶς καὶ παραινούντων νὰ προβῶμεν εἰς τὴν δημοσίευσιν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς, καθ' ὅσον κρίνουσι ταύτην ἐπαξίως ἐκδοθεῖσαν, προσθέτουσι δὲ ὅτι ἡ κάθειρξις τῆς εἰρημένης πρώην βασιλίσσης εἶναι καθημερινὸς κίνδυνος οὐ μόνον τῆς ἡμετέρας ζωῆς ἀλλὰ καὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἀπογόνων των καὶ τῆς δημοσίας ἀσφαλείας, τόσον ἕνεκα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς ἀληθοῦς τοῦ Χριστοῦ θρησκείας ὅσον ἕνεκα τῆς εἰρήνης καὶ ἡσυχίας τοῦ Κράτους τούτου, μολονότι δὲν προέβημεν μέχρι τοῦδε εἰς ἐκτέλεσιν τῆς εἰρημένης ἀποφάσεως, ἀλλ' ὅμως ὅπως ἱκανοποιήσωμεν τὰς πρὸς ἡμᾶς αἰτήσεις τοῦ κοινοβουλίου, κτλ. κτλ. ἐντελλόμεθα ὑμῖν ἅμα τῇ ἐγχειρίσει τοῦ παρόντος νὰ μεταβῆτε εἰς τὸν πύργον τοῦ Φοθεριγγάη, ἔνθα εὑρίσκεται ἡ πρώην βασίλισσα τῆς Σκωτίας ὑπὸ τὴν φύλαξιν τοῦ ἡμετέρου φίλου καὶ θεράποντος συμβούλου Ἀμύα Πωλέττου, καὶ κατὰ διαταγήν σας νὰ ἐκτελεσθῇ ἐκεῖ ἡ ἀπόφασις ἐπὶ παρουσίᾳ ὑμῶν αὐτῶν καὶ τοῦ εἰρημένου Ἀμύα Πωλέττου καὶ πάντων τῶν δικαστικῶν οὓς θέλετε διατάξει νὰ παρευρεθῶσιν, κτλ. κτλ.

» Ἐγένετο καὶ ἐδόθη ἐν τῷ ἡμετέρῳ μεγάρῳ τοῦ Γρηνουΐκου, τῇ πρώτῃ φεβρουαρίου (10 φεβρουαρίου κατὰ τὸ νέον ἡμερολόγιον) τῷ εἰκοστῷ ἐννάτῳ ἔτει τῆς ἡμετέρας βασιλείας.»

Ἡ Μαρία ἤκουσε τὴν ἀνάγνωσιν ταύτην μετὰ μεγίστης ἀταραξίας καὶ ἀξιοπρεπείας, μετὰ δὲ τὸ πέρας αὐτῆς, ποιήσασα τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ.

— Καλῶς νὰ ἔλθῃ, εἶπε, πᾶσα ἀγγελία ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ ἐρχομένη! Εὐχαριστῶ Θεέ μου, σὲ τὸν καταδεξάμενον περατῶσαι πάνθ' ὅσα δεινὰ ὑφίσταμαι ἀπὸ ἐννεακαίδεκα ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα.

— Μεγαλειοτάτη, εἶπεν ὁ κόμης Κέντου, μὴ αἰτιᾶσθε ἡμᾶς διὰ τὸν θάνατόν σας· ἦτον ἀναγκαῖος πρὸς ἡσυχίαν τοῦ Κράτους καὶ πρόοδον τοῦ νέου δόγματος.

— Λοιπόν, ἀνεφώνησεν ἡ Μαρία μετὰ χαρᾶς, θὰ ἔχω τὴν εὐτυχίαν ν' ἀποθάνω ὑπὲρ τῆς θρησκείας τῶν πατέρων μου· λοιπὸν ὁ Θεὸς μὲ καταξιοῖ τῆς δόξης τοῦ μαρτυρίου. Εὐχαριστῶ, Θεέ μου, προσέθηκε συνδέουσα τὰς χεῖρας μεθ' ἥττονος ἐξάψεως ἀλλὰ πλείονος εὐσεβείας, εὐχαριστῶ διότι μὲ καταξιοῖς τοιαύτης τελευτῆς ἧς ἤμην ἀναξία. Τοῦτο, ὦ Θεέ μου, εἶναι ὄντως ἀπόδειξις ὅτι μὲ ἀγαπᾷς, καὶ δι' αὐτοῦ μὲ βεβαιοῖς ὅτι μὲ δέχεσαι μεταξὺ τῶν δούλων σου· διότι, μολονότι εἶχον μάθει τὴν ἀπόφασιν ταύτην, ἐφοβούμην ἕνεκα τῆς πρὸς ἐμὲ συμπεριφορᾶς ἀπὸ ἐννεακαίδεκα ἐτῶν, μήπως δὲν εἶμαι ἐγγὺς τοσοῦτον αἰσίας τελευτῆς, φρονοῦσα ὅτι ἡ βασίλισσα ὑμῶν δὲν ἤθελε τολμήσῃ νὰ ἐπιβάλῃ χεῖρα ἐπ' ἐμοῦ, ἥτις εἶμαι, ἐλέῳ Θεοῦ, βασίλισσα ὡς ἐκείνη, βασιλέως θυγάτηρ ὡς ἐκείνη, κεχρισμένη ὡς ἐκείνη, πλησιεστάτη συγγενής της, ἐγγονὴ τοῦ βασιλέως Ἐρρίκου ἑβδό-

μου, καὶ ἤτις εἶχον τὴν τιμὴν νὰ γένω βασίλισσα τῆς Γαλλίας ἧς εἶμαι εἰσέτι ἐπίκληρος· τοσούτῳ δὲ μείζων ἦτον ὁ φόβος μου καθόσον, προσέθηκεν ἐκτείνουσα τὴν χεῖρα ἐπὶ Καινῆς Διαθήκης, πλησίον αὐτῆς ἐπὶ τῆς μικρᾶς τραπέζης, καθόσον, τὸ ὀμνύω ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ τούτου βιβλίου, οὐδέποτε ἐπεδίωξα ἢ ἐπεδοκίμασα οὔτε ἐπεθύμησα κἂν τὸν θάνατον τῆς ἀδελφῆς μου βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας.

— Μεγαλειοτάτη, ἀπήντησεν ὁ κόμης τοῦ Σέντου χωρῶν ἓν πρὸς αὐτὴν βῆμα καὶ δακτυλοδεικτῶν τὴν Καινὴν Διαθήκην, τὸ βιβλίον τοῦτο ἐφ' οὗ ὠμόσατε δὲν εἶναι παντάπασιν ἀληθὲς διότι εἶναι ἡ παπιστικὴ μεθερμήνευσις· κατὰ συνέπειαν, ὁ ὅρκος σας δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀληθέστερος τοῦ βιβλίου ἐφ' οὗ ἐγένετο.

— Μυλόρδε, ἀπήντησεν ἡ βασίλισσα, ὅ,τι λέγετε εἶναι δυνατὸν δι' ὑμᾶς, οὐχὶ ὅμως καὶ δι' ἐμὲ, ἥτις καλῶς γινώσκω ὅτι τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι ἡ ἀληθὴς καὶ πιστὴ ἑρμηνεία τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου, ἑρμηνεία γενομένη ὑπὸ σοφωτάτου διδάκτορος, ἐναρετωτάτου ἀνθρώπου, καὶ ἐπικυρωθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας.

— Μεγαλειοτάτη, ἐπανέλαβεν ὁ κόμης τοῦ Κέντου, ἡ μεγαλειότης σας ἔμεινεν ἐφ' ὅσων ἐδιδάχθη καὶ ἔμαθεν ἐν τῇ νεότητι αὐτῆς, χωρὶς ποτὲ νὰ ἐρευνήσητε τί τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν· δὲν εἶναι λοιπὸν παντάπασιν ἄπορον ὅτι ἐμείνατε ἐν τῇ πλάνῃ σας, καθότι δὲν ἠκούσατε ἄνθρωπον δυνάμενον νὰ σᾶς διδάξῃ τὴν ἀλήθειαν· διὰ τοῦτο, καὶ ἐπειδὴ ἡ μεγαλειότης σας ὀλίγας ὥρας μόνον θὰ μείνῃ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, καὶ ἑπομένως δὲν πρέπει νὰ χρονοτριβῇ εἰς μάτην, μὲ τὴν ἄδειαν της, θὰ φέρωμεν τὸν πρεσβύτερον τοῦ Πετερβορούγου, τὸν σοφώτατον εἰς τὰ θρησκευτικὰ, ὅστις διὰ τοῦ λόγου θέλει προπαρασκευάσει ὑμᾶς εἰς τὴν σωτηρίαν σας, ἣν πρὸς μεγάλην θλῖψιν ἡμῶν καὶ τῆς βασιλίσσης μας κινδυνεύετε ν' ἀπολέσητε διὰ πάσης παπιστικῆς μωρίας, παιδαριώδους ἀνοησίας, ἀπομακρυνούσης τοὺς καθολικοὺς τοῦ ἀκεραίου λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς γνώσεως τῆς ἀληθείας.

— Πλανᾶσθε, μυλόρδε, ἀπεκρίθη πράως ἡ βασίλισσα, ἂν πιστεύσητε ὅτι ἀνετράφην ἀμεριμνοῦσα περὶ τῆς πίστεως τῶν πατέρων μου, καὶ μὴ ἀσχολουμένη σπουδαίως περὶ πράγματος τοσούτῳ σημαντικοῦ ὅσον ἡ θρησκεία. Διῆλθον, τουναντίον, τὴν ζωήν μου μετὰ σοφῶν καὶ πεπαιδευμένων ἀνδρῶν παρ' ὧν ἐδιδάχθην ὅσα ἔδει νὰ μάθω καὶ ἐτράφην ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν, ἀφ' ὅτου μοὶ ἀφῃρέθησαν τὰ μέσα τοῦ ν' ἀκροῶμαι τοῦ λόγου αὐτῶν. Ἆρα ἐπειδὴ οὐδέποτε ἀμφέβαλλον ἐπὶ τῆς ζωῆς μου δὲν θέλω ἀμφιβάλλει βέβαια πρὸ τῆς στιγμῆς τοῦ θανάτου. Ἰδοὺ δὲ ὁ κύριος κόμης τοῦ Σχουεσβουρῆ, παρὼν ἐνταῦθα, ὅστις θέλει σᾶς εἰπεῖ ὅτι ἀπὸ τῆς εἰς Ἀγγλίαν ἀφίξεώς μου, ἠκροάσθην, ἐφ' ᾧ καὶ μετανοῶ, ἐπὶ μίαν ὅλην τεσσαρακοστὴν τῶν σοφωτάτων διδακτόρων σας, καὶ οὐδεμίαν ἐντύπωσιν μ' ἔκαμαν τὰ ἐπιχειρήματά των. Ἀνωφελῶς λοιπὸν, μυλόρδε, ἠθέλατε προσκαλέσει παρὰ σκληροτραχήλῳ ὡς ἐμὲ τὸν πρεσβύτερον τοῦ Πετερβορούγου μεθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν σοφίαν. Τὸ μόνον ὅπερ σᾶς ζητῶ ὡς ἀντάλλαγμα, μυλόρδε, καὶ δι' ὃ θέλω τρέφει ἀνέκφραστον πρὸς ὑμᾶς εὐγνωμοσύνην εἶναι νὰ μοὶ πέμψητε τὸν ἱερέα μου, τὸν ὁποῖον ἔχετε περιωρισμένον ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ οἴκου διὰ νὰ μὲ παρηγορήσῃ καὶ νὰ μὲ προετοιμάσῃ εἰς τὸν θάνατον, ἢ, ἐν ἐλλείψει αὐτοῦ, ἄλλον ἱερέα, οἱονδήποτε, καὶ πτωχὸν ἐφημέριον ἀκόμη πτωχοῦ χωρίου, μὴ οὖσα δυσκολωτέρα τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ ζητοῦσα νὰ κατέχῃ τὴν θεολογικὴν ἐπιστήμην, φθάνει μόνον νὰ ἔχῃ τὴν πίστιν.

— Μετὰ λύπης, ἄνασσα, ἐπανέλαβεν ὁ κόμης τοῦ Κέντου, ἀναγκάζομαι ν' ἀρνηθῶ τὴν χάριν αὐτὴν εἰς τὴν ὑμετέραν μεγαλειότητα, ἀλλὰ θὰ ἦτον ἐναντίον τῆς θρησκείας καὶ τῆς συνειδήσεώς μας, καὶ θὰ ἤμεθα ἔνοχοι τοῦτο πράττοντες· διὰ τοῦτο σᾶς προσφέρωμεν πάλιν τὸν σεβάσμιον πρεσβύτερον τοῦ Πετερβορούγου, βέβαιοι ὄντες ὅτι ἡ μεγαλειότης σας θὰ εὕρῃ πλείονα παραμυθίαν καὶ εὐχαρίστησιν ἐν αὐτῷ ἢ ἄλλῳ ἐπισκόπῳ, ἱερεῖ ἢ ἐπιτρόπῳ τῆς καθολικῆς θρησκείας.

— Εὐχαριστῶ, μυλόρδε, εἶπεν εἰσέτι ἡ βασίλισσα· ἀλλὰ δὲν τὸν χρειάζομαι, καὶ ἐπειδὴ ἔχω τὴν συνείδησιν καθαρὰν ἀπὸ τοῦ ἐγκλήματος διὰ τὸ ὁποῖον θ' ἀποθάνω, τῇ βοηθείᾳ τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐξομολόγησιν θὰ ἔχω τὸ μαρτύριον. Τώρα δὲ σᾶς ἐνθυμίζω, μυλόρδε, ὅ,τι ὑμεῖς αὐτὸς μοὶ εἴπατε, ἔχω ὀλίγων ὡρῶν ζωήν· καὶ διὰ νὰ μὲ ὠφελήσουν αἱ ὀλίγαι αὗται ὧραι πρέπει νὰ τὰς διέλθω ἐν προσευχαῖς καὶ μελέταις, οὐχὶ δὲ ἐν ματαίαις λογομαχίαις.

Ταῦτα εἰποῦσα, ἠγέρθη, χαιρετίσασα τὸν σὶρ Ῥοβέρτον Βὴλ, τὸν Ἀμύαν καὶ τὸν Δρούρην, ἔδειξε διὰ νεύματος ἀξιοπρεπεστάτου ὅτι ἐπεθύμει νὰ μείνῃ μόνη καὶ ἤσυχος· εἶτα, ἐνῷ ἡτοιμάζοντο νὰ ἐξέλθωσιν.

— Ἀληθῶς, μυλόρδοι, εἶπε, κατὰ ποίαν

ὥραν ὀφείλω νὰ προετοιμασθῶ διὰ τὸν θάνατον;

— Αὔριον περὶ τὰς ὀκτώ, μεγαλειοτάτη, ἀπεκρίνατο τραυλίζων ὁ κόμης Σχουεσβουρῆ.

— Καλά, εἶπεν ἡ Μαρία· ἀλλὰ δὲν ἔχετε καμμίαν ἀπάντησιν νὰ μὲ δώσητε ἐκ μέρους τῆς ἀδελφῆς μου Ἐλισάβετ καθ' ὅσον ἀφορᾷ ἐπιστολὴν τὴν ὁποίαν τῇ ἔγραψα πρὸ ἑνὸς περίπου μηνός;

— Καὶ τί ἐπραγματεύετο ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη, σᾶς παρακαλῶ, μεγαλειοτάτη; ἠρώτησεν ὁ κόμης Κέντου.

— Τὰ τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου καὶ τῆς κηδείας μου, μυλόρδε· ἐζήτησα νὰ ἐνταφιασθῶ ἐν Γαλλίᾳ, ἐντὸς τῆς μητροπολιτικῆς ἐκκλησίας τῶν Ῥημῶν, παρὰ τὴν μακαρίτιδα μητέρα μου τὴν βασίλισσαν.

— Ἀδύνατον αὐτό, μεγαλειοτάτη, ἀπήντησεν ὁ κόμης Κέντου· ἀλλὰ μὴ ἀνησυχεῖτε δι' ὅλας αὐτὰς τὰς λεπτομερείας, ἡ σεβαστή μου κυρία, ἡ βασίλισσα θέλει φροντίσει ὡς ἁρμόζει. Ἔχει ἄλλο τι νὰ μᾶς ζητήσῃ ἡ μεγαλειότης σας;

— Ἐπεθύμουν προσέτι νὰ μάθω, εἶπεν ἡ Μαρία ἂν θὰ συγχωρηθῇ εἰς τοὺς θεράποντάς μου νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰς ἑστίας των μὲ τὰ ὀλίγα τὰ ὁποῖα θὰ δυνηθῶ νὰ τοῖς δώσω, τὰ ὁποῖα οὐδὲν εἶναι ὡς πρὸς τὰς μακρὰς ἐκδουλεύσεις των καὶ τὴν πολυχρόνιον κάθειρξιν ἣν ἐξ αἰτίας μου ὑπέστησαν.

— Δὲν ἔχομεν ἐντολὴν ν' ἀπαντήσωμεν εἰς τοῦτο, μεγαλειοτάτη, εἶπεν ὁ κόμης τοῦ Κέντου, ἀλλὰ φρονοῦμεν ὅτι θέλει τακτοποιηθῇ καὶ τοῦτο καθὼς τὰ λοιπά, κατὰ τὴν θέλησίν σας. Αὐτὰ εἶναι ὅλα ὅσα ἤθελε νὰ μᾶς εἴπῃ ἡ μεγαλειότης σας;

— Ναί, μυλόρδε, ἀπήντησεν ἡ βασίλισσα χαιρετίζουσα δευτέραν φορὰν, καὶ τώρα δύνασθε ν' ἀποσυρθῆτε.

— Μίαν στιγμὴν, μυλόρδοι· δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, μίαν στιγμὴν, ἀνέκραξεν ὁ γέρων ἱατρὸς καταλείπων τὰς τάξεις τῶν ὑπηρετῶν καὶ ῥιπτόμενος πρὸ τῶν γονάτων τῶν δύο κομήτων.

— Τί θέλετε; ἠρώτησεν ὁ λόρδος Σχουεσβουρῆ.

— Νὰ σᾶς ὑποδείξω, μυλόρδοι, ἀπήντησε κλαίων ὁ γέρων Βουργοέν, ὅτι πολὺ ὀλίγον καιρὸν ἐδώκατε εἰς τὴν βασίλισσαν διὰ τόσῳ μεγάλην ὑπόθεσιν οἵα ἡ τῆς ζωῆς. Λάβετε ὑπ' ὄψιν, μυλόρδοι, ποίαν τάξιν καὶ ποῖον βαθμὸν κατεῖχε μεταξὺ τῶν ἡγεμόνων τῆς γῆς ἐκείνη ἣν κατεδικάσατε, καὶ σκέφθητε ἂν ἦναι καλὸν καὶ πρέπον νὰ φέρησθε πρὸς αὐτὴν ὡς πρὸς χυδαίαν καὶ μετρίας τάξεως κατάδικον. Ἂν δὲν τὸ κάμνετε διὰ τὴν εὐγενῆ ταύτην βασίλισσαν, μυλόρδοι, κάμετέ το δι' ἡμᾶς, τοὺς δυστυχεῖς ὑπηρέτας της, οἱ ὁποῖοι ἔχοντες τὴν τιμὴν νὰ ζῶμεν τοσοῦτον χρόνον πλησίον της, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποχωρισθῶμεν αὐτῆς τόσῳ ταχέως καὶ ἀπροετοίμαστοι. Ἄλλως δὲ, μυλόρδοι, σκέφθητε ὅτι γυνὴ τῆς τάξεώς της πρέπει νὰ ἔχῃ ὀλίγον καιρὸν πρὸς τακτοποίησιν τῶν τελευταίων της ὑποθέσεων. Καὶ τί μέλλει γενέσθαι δι' αὐτὴν καὶ δι' ἡμᾶς, Θεέ μου! ἂν πρὸ τοῦ θανάτου, δὲν ἔχῃ καιρὸν νὰ κανονίσῃ τοὺς λογαριασμούς της καὶ τὴν περιουσίαν της καὶ νὰ θέσῃ εἰς τάξιν τὰ ἔγγραφα καὶ τοὺς τίτλους αὐτῆς; Ἔχει ν' ἀνταμείψῃ ἐκδουλεύσεις καὶ νὰ ἐκπληρώσῃ εὐσεβῆ καθήκοντα. Πρέπει νὰ παραμελήσῃ τὰς μὲν ἢ τὰ δέ. Ἀλλ' ἠξεύρομεν ὅτι θέλει ἐνασχοληθῇ μόνον περὶ ἡμῶν, καὶ οὕτω, μυλόρδοι, θέλει παραμελήσει τὴν ἰδίαν αὐτῆς σωτηρίαν. Παραχωρήσατε λοιπὸν αὐτῇ ὀλίγας εἰσέτι ἡμέρας, μυλόρδοι· καὶ ἐπειδὴ ἡ δέσποινα ἡμῶν ἐκ πολλῆς ὑπερηφανείας δὲν στέργει νὰ σᾶς ζητήσῃ παρομοίαν χάριν, ἐγὼ σᾶς τὴν ζητῶ ἐν ὀνόματι ἡμῶν πάντων, καὶ σᾶς καθικετεύω νὰ μὴ ἀρνηθῆτε εἰς πτωχοὺς θεράποντας αἴτησιν ἣν βεβαίως δὲν ἤθελεν ἀπορρίψει ἡ σεβαστὴ ὑμῶν ἄνασσα, ἂν εἶχον τὸ εὐτύχημα νὰ καταθέσω αὐτὴν πρὸ τῶν ποδῶν της.

— Εἶναι λοιπὸν ἀληθὲς, μεγαλειοτάτη, ἠρώτησεν ὁ σὶρ Ριχάρδος Βὴλ, ὅτι δὲν ἐκάματε ἀκόμη διαθήκην;

— Ὄχι, κύριε, ἀπήντησεν ἡ βασίλισσα.

— Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, μυλόρδοι, εἶπεν ὁ σὶρ Ριχάρδος Βὴλ, στρεφόμενος πρὸς τοὺς δύο κόμητας, θὰ ἦτον ἴσως καλὸν ν' ἀναβάλωμεν τὸ πρᾶγμα μίαν ἢ δύο ἡμέρας.

— Ἀδύνατον, κύριε, ἀπεκρίνατο ὁ κόμης Σχουεσβουρῆ, ἡ ὥρα εἶναι ὡρισμένη, καὶ οὐδὲν δυνάμεθα νὰ μεταβάλωμεν, οὔτε λεπτὸν κἂν, τὴν ὥραν ταύτην.

— Ἀρκεῖ, Βουργοέν, ἀρκεῖ, εἶπεν ἡ βασίλισσα· ἐγέρθητε, σᾶς τὸ διατάττω.

Ὁ Βουργοὲν ὑπήκουσε, καὶ ὁ κόμης Σχουεσβουρῆ στραφεὶς πρὸς τὸν σὶρ Ἀμύαν Πωλέττον καὶ τὸν Δρούρην ἐξῆλθεν, ἡ δὲ βασίλισσα ἔμεινε μόνη μετὰ τῶν θεραπόντων αὐτῆς (9).

Τότε στραφεῖσα πρὸς τας γυναῖκάς της μετὰ προσώπου γαληνίου ὡς εἰ ἦτον ἀσήμαντον τὸ πρὸ μικροῦ συμβὰν αὐτῇ.

— Λοιπὸν, Ἰωάννα, εἶπεν, ἀποτεινομένη τῇ

Κεννεδὺ, δὲν σᾶς προειδοποίησα πάντοτε καὶ δὲν ἤμην βεβαία ὅτι ἐν τῷ μυχῷ τῆς καρδίας των ἐπεθύμουν νὰ πράξωσιν ὅ,τι ἔπραξαν, καὶ δὲν ἔβλεπον ἐκ πάντων τῶν τρόπων αὐτῶν τὸν σκοπὸν πρὸν δν ἔτεινον, καὶ δὲν ἤξευρα καλῶς ὅτι ἤμην εἰς τὴν ψευδῆ θρησκείαν των πολὺ μέγα ἐμπόδιον καὶ δὲν μὲ ἄφινον νὰ ζήσω; Ἄγωμεν, προσέθηκε, τώρα, ὀγλίγωρα τὸ δεῖπνον, διὰ νὰ τακτοποιήσω τὰς ὑποθέσεις μου.

Εἶτα, βλέπουσα ὅτι, ἀντὶ νὰ ὑπακούσωσιν, οἱ θεράποντες αὐτῆς ἔκλαιον καὶ ὠδύροντο.

— Τέκνα μου, τοῖς εἶπε μετὰ θλιβεροῦ μειδιάματος ἀλλ' ἄνευ οὐδενὸς δακρύου, δὲν εἶναι καιρὸς νὰ κλαύσητε· τὸ ἐναντίον μάλιστα, διότι ἂν μὲ ἀγαπᾶτε, πρέπει νὰ χαίρητε ἀφοῦ ὁ Κύριος ἐπιτρέπῃ ν' ἀποθάνω ὑπὲρ τῆς λατρείας του μὲ λυτρόνει τῶν βασάνων τὰ ὁποῖα ὑποφέρω ἀπὸ ἐννεακαίδεκα ἐτῶν. Τὸ κατ' ἐμὲ, τὸν εὐχαριστῶ διότι ἀποθνήσκω ὑπὲρ τῆς δόξης τῆς θρησκείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ. Λοιπὸν ἑκάστη ὑμῶν ἂς ἔχῃ ὑπομονήν, καὶ ἐνῷ οἱ ἄνδρες προετοιμάζουσι τὸ δεῖπνον, ἡμεῖς αἱ γυναῖκες θὰ δεηθῶμεν τοῦ Θεοῦ.

Πάραυτα δὲ οἱ μὲν ἄνδρες ἐξῆλθον κλαίοντες καὶ ὀλολύζοντες, ἡ δὲ βασίλισσα καὶ αἱ θεράπαιναι αὐτῆς ἔκλιναν τὰ γόνατα. Ἀφοῦ δὲ εἶπον πολλὰς προσευχὰς, ἡ Μαρία ἀνηγέρθη, καὶ διατάξασα νὰ φέρωσιν ὅσα χρήματα εἶχεν ἐμέτρησεν αὐτὰ καὶ τὰ διῄρεσεν εἰς διάφορα μερίδια ἄτινα ἔθηκεν εἰς βαλάντια, μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀνθρώπου δι' ὃν προωρίσθησαν, γεγραμμένου διὰ τῆς χειρός της, καὶ κατέθεσεν αὐτὰ μετὰ τῶν χρημάτων.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ὁ δεῖπνος ἦτο παρατεθειμένος, παρεκάθησε δὲ εἰς τὴν τράπεζαν μετὰ τῶν γυναικῶν της ὡς συνείθιζε νὰ πράττῃ, τῶν λοιπῶν οἰκετῶν ἱσταμένων ὀρθίων ἢ κινουμένων ἄνω καὶ κάτω, τοῦ δὲ ἰατροῦ ὑπηρετοῦντος αὐτῇ ὡς ἔπραττεν ἀφ' ὅτου ἀφῆρεσαν τὸν ἐπιστάτην της.

Οὔτε πλέον οὔτε ἔλαττον τοῦ συνειθισμένου ἔφαγε, λαλοῦσα καθ' ὅλον τὸν δεῖπνον περὶ τοῦ κόμητος Κέντου, καὶ τίνι τρόπῳ προεδόθη εἰς τὸ περὶ τῆς θρησκείας, διὰ τῆς ἐπιμονῆς αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ δώσῃ τῇ βασιλίσσῃ διαμαρτυρόμενον ποιμένα, ἀντὶ καθολικοῦ ἱερέως.

— Εὐτυχῶς, προσέθηκε γελῶσα, ἀπῃτεῖτο ἄλλος ἐμπειρότερος αὐτοῦ διὰ νὰ μὲ προσηλυτίσῃ.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ Βουργοὲν ἔκλαιεν ὄπισθεν τῆς βασιλίσσης, διότι διενοεῖτο ὅτι ὑστάτην φορὰν τὴν ὑπηρέτει, καὶ ὅτι ἡ οὕτω τρώγουσα, λαλοῦσα καὶ γελῶσα, τὴν ἐπιοῦσαν κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν θὰ ἦτο ψυχρὸν καὶ ἀναίσθητον πτῶμα.

Ἐν τέλει τοῦ δείπνου, ἡ βασίλισσα προσεκάλεσε πάντας τοὺς θεράποντας αὐτῆς· εἶτα, πρὶν ἢ ἀφαιρεθῇ τι ἀπὸ τῆς τραπέζης, ἐπλήρωσεν οἴνου ποτήριον, ἠγέρθη, καὶ ἔπιεν εἰς ὑγείαν των, ἐρωτῶσα ἂν ἐκεῖνοι δὲν ἤθελον νὰ πίωσιν ὑπὲρ σωτηρίας τῆς ψυχῆς της. Τότε εἶπε νὰ δοθῶσιν εἰς πάντας ποτήρια· πάντες ἔπεσαν γονυκλινεῖς, καὶ πάντες, λέγει ἡ ἔκθεσις ἀφ' ἧς ἀρυόμεθα τὰς λεπτομερείας ταύτας, ἔπιον, ἀναμιγνύοντες τὰ δάκρυά των μετὰ τοῦ οἴνου, καὶ αἰτούμενοι συγχώρησιν παρὰ τῆς βασιλίσσης δι' ὅσα τυχὸν ἐλύπησαν αὐτήν. Ἡ δὲ βασίλισσα ἀπὸ καρδίας τὴν ἔδωκε, καὶ ἐζήτησε νὰ πράξωσι τὸ αὐτὸ πρὸς αὐτήν, καὶ νὰ λησμονήσωσι τὰς παραφοράς της, παρακαλοῦσα νὰ θεωρήτωσιν αἰτίαν αὐτῶν τὴν κάθειξίν της.

Εἶτα, ἀφοῦ μικρὰ ἐλάλησε ἐξηγοῦσα αὐτοῖς τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καθήκοντα καὶ παραινοῦσα νὰ ἐμμένωσιν ἐν τῇ καθολικῇ πίστει, παρήγγειλεν αὐτοῖς, μετὰ τὸν θάνατόν της, νὰ ζῶσιν ὁμοῦ ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀγάπῃ, ἐπιλανθανόμενοι πάσης ἔριδος καὶ φιλονεικίας ἐν τῷ παρελθόντι.

Περατωθέντος δὲ τοῦ λόγου της, ἡ βασίλισσα ἠγέρθη ἀπὸ τῆς τραπέζης, καὶ ἠθέλησε νὰ καταβῇ εἰς τὸ ἱματιοφυλακεῖόν της, διὰ νὰ ἴδῃ τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ κοσμήματα ἅτινα ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ· ἀλλ' ὁ Βουργοὲν ὑπέδειξεν αὐτῇ ὅτι προτιμώτερον ἦτο νὰ τῇ φέρωσι πάντα τὰ διάφορα ἐκεῖνα πράγματα εἰς αὐτὸ τὸ δωμάτιόν της, δύο λόγων ἕνεκα, πρῶτον ἵνα μὴ κουρασθῇ καὶ δεύτερον ἵνα μὴ ἴδωσιν αὐτὴν οἱ Ἄγγλοι. Ὁ τελευταῖος οὗτος λόγος ἔπεισεν αὐτήν, καὶ ἐνῷ οἱ ὑπηρέται ἐδείπνουν, ἐκόμισεν εἰς τὸ δωμάτιόν της πάσας τὰς ἐσθῆτας αὐτῆς, λαβοῦσα δὲ τὸν κατάλογον αὐτῶν ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ ἱματιοφύλακος ἔγραψεν ἐν τῷ περιθωρίῳ ἑκάστου πράγματος τὸ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου εἰς ὃν ἐδωρεῖτο. Ἐφ' ὅσον δὲ ἐσημείου αὐτὰ οὕτως ὁ λαμβάνων τὸ δῶρον ἐτίθει αὐτὸ κατὰ μέρος.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ λίαν ἀτομικὰ αὐτῆς πράγματα, διέταξε νὰ πωληθῶσιν, ἐκ δὲ τῆς τιμῆς αὐτῶν νὰ γένωσι τὰ ἔξοδα τῆς ἀναχωρήσεως τῶν οἰκετῶν, ὅταν ἐπανακάμψῃ ἕκαστος εἰς τὴν πατρίδα του, γινώσκουσα καλῶς ὅτι τὰ ἔξοδα ἦσαν ὑπέρογκα καὶ οὐδεὶς εἶχε χρήματα. Περατωθείσης δὲ τῆς σημειώσεως ταύτης, ὑπέγραψεν αὐτὴν ἰδία χειρὶ, καὶ τὴν ἐνεχείρισε τῷ ἱματιο-

φύλακι. Μετὰ ταῦτα εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν της ὅπου ἐκομίσθησαν οἱ δακτύλιοι αὐτῆς, τὰ κειμήλια καὶ τὰ πολυτιμώτερα τῶν ἐπίπλων, ἐξήτασεν αὐτὰ ἓν πρὸς ἕν, μέχρι τῶν σμικροτάτης ἀξίας, καὶ τὰ διένειμε καθὼς τὰς ἐσθῆτας· ὅθεν εἴτε παρὼν εἴτε ἀπὼν ἕκαστος ἔλαβε τὸ μερίδιόν του. Τότε ἔδωκεν ἐκτὸς τούτων καὶ τοῖς πιστοτέροις τῶν περὶ αὐτὴν, τὰ κειμήλια ἅτινα προώρισε διὰ τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν τῆς Γαλλίας, τὸν βασιλέα υἱόν της, τὴν βασιλομήτορα, τοὺς κ.κ. Γυΐζης καὶ Λωραίνης,

— Ἔχετε δίκαιον εἶπε, καὶ τοῖς ἔδωκε τὸ ζητούμενον.

Τούτου γενομένου καὶ μὴ ἔχουσα ἐλπίδα ὅτι θέλει ἴδει τὸν πνευματικὸν αὐτῆς ἔγραψεν αὐτῷ τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν.

« Σήμερον ὅλην τὴν ἡμέραν ἐβασανίσθην ἕνεκα τῆς θρησκείας μου καὶ παρεκλήθην νὰ δεχθῶ τὰς παρηγορίας αἱρετικοῦ· θέλετε μάθει παρὰ τοῦ Βουργοὲν καὶ τῶν ἄλλων, ὅτι μεθ' ὅσα καὶ ἂν μοὶ εἶπον ἔμεινα ἀκλόνητος, ὅτι πιστῶς ὡμολόγησα τὴν θρησκείαν ἐν ᾗ θέλω



Σοὶ συγχωρῶ, φίλε μου, εἶπεν ἡ Μαρία. καὶ πρὸς ἀπόδειξιν ἰδοὺ ἀσπάσθητε τὴν χεῖρά μου.—Σελ. 470.

οὐδένα λησμονοῦσα ἐν τῇ διανομῇ πρίγκηπα οὐδεμίαν ἡγεμονίδα ἐκ τῶν συγγενῶν αὐτῆς. Πρὸς δὲ τούτοις, ἠθέλησε νὰ διατηρήσῃ ἕκαστος τὰ ὑπὸ τὴν φύλαξίν του πράγματα, δίδουσα τὰ λευκὰ αὐτῆς ἐνδύματα τῇ φροντιζούσῃ περὶ αὐτῶν, τὰ μετάξινα ἐργόχειρα τῇ ἐπιμελουμένῃ αὐτῶν, τὰ ἀργυρᾶ σκεύη τῷ σκευοφύλακι καὶ οὕτω καθεξῆς· ἐπειδὴ δὲ τῇ ἐζήτουν ἀπόδειξιν.

— Εἶναι περιττὴ, εἶπεν εἰς ἐμὲ μόνην ἐχρεωστεῖτε λογαριασμὸν, καὶ αὔριον ἑπομένως εἰς οὐδένα θὰ ὀφείλητε λόγον.

Ἐπειδὴ δὲ τῇ εἶπον ὅτι ἴσως ἀπαιτήσῃ αὐτὰ ὁ βασιλεὺς υἱός της.

ν' ἀποθάνω. Ἐζήτησα ὅπως σᾶς συγχωρηθῇ νὰ δεχθῆτε τὴν ἐξομολόγησίν μου καὶ νὰ μοὶ μεταδώσητε τὰ ἄχραντα μυστήρια τοῦθ' ὅπερ μοὶ ἠρνήθησαν καθὼς καὶ νὰ μετατακομισθῇ τὸ σῶμά μου καὶ νὰ κάμω ἐλευθέρως τὴν διαθήκην μου· εἰς τρόπον ὥστε οὐδὲν δύναμαι νὰ γράψω ἢ διὰ μόνον τῶν χειρῶν αὐτῶν καὶ κατ' ἀρέσκειαν τῆς δεσποίνης αὐτῶν. Ὅθεν μὴ δυναμένη νὰ σᾶς ἴδω, ἐξομολογοῦμαι ἐν γένει τὰ ἁμαρτήματά μου, ὡς ἤθελον πράξει τοῦτο ἰδιαιτέρως, δεομένη ὑμῶν, ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ, νὰ προσευχηθῆτε καὶ ν' ἀγρυπνήσητε τὴν νύκτα ταύτην μετ' ἐμοῦ, πρὸς ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν

μου, νὰ μοὶ πέμψητε δὲ τὴν συγχώρησιν ἐπὶ πᾶσι δι' ὧν ἐλύπησα ὑμᾶς. Θέλω προσπαθήσει νὰ σᾶς ἴδω ἐνώπιον αὐτῶν, καθὼς ἐπέτρεψαν τοῦτο τῷ ἐπιστάτῃ μου, καὶ ἂν μοὶ ἐπιτρέπηται, ἐνώπιον πάντων γονυκλινὴς θέλω ζητήσει τὴν εὐλογίαν σας. Πέμψατε τὰς καλλίστας προσευχὰς ἐξ ὅσων γινώσκετε διὰ τὴν νύκτα ταύτην καὶ δι' αὔριον τὴν πρωΐαν· διότι ὁ χρόνος εἶναι βραχὺς, καὶ δὲν ἔχω καιρὸν νὰ γράψω· ἀλλ' ἔστε ἥσυχος, θέλω σᾶς συστήσει καθὼς τοὺς λοιποὺς θεράποντάς μου καὶ πρὸ πάντων θέλουσιν ἐξασφαλισθῆ τὰ εἰσοδήματά σας.

Ὑγιαίνετε, διότι δὲν ἔχω περισσότερον καιρόν. Διαβιβάσατέ μοι ἐγγράφως εἴ τι εὕρετε ἐκ προσευχῶν καὶ παραινέσεων χρησιμώτερον ὑπὲρ τῆς σωτηρίας μου. Σᾶς στέλλω τὸ τελευταῖόν μου μικρὸν δακτυλίδιον.»

Εὐθὺς δὲ μετὰ ταύτην, ἡ βασίλισσα ἔγραψε τὴν διαθήκην της (10), καὶ μονοκονδυλιᾶς, ὡς κοινῶς λέγομεν, πετῶντι καλάμῳ, σχεδὸν μὴ ἐγείρασα τὴν γραφίδα ἀπὸ τοῦ χάρτου, ἔγραψε δύο μεγάλα φύλλα περιέχοντα πολλὰ ἄρθρα, ἐν οἷς οὐδὲν ἐλησμονήθη; εἴτε παρὼν εἴτε ἀπών, διανέμουσα τὸ ὀλίγον ὅπερ εἶχε μετ' ἀκριβοῦς δικαιοσύνης καὶ κατὰ τὰς ἀνάγκας μᾶλλον ἢ τὰς ἐκδουλεύσεις ἑνὸς ἑκάστου.

Οἱ παρ' αὐτῆς ἐκλεχθέντες ἐκτελεσταὶ τῆς διαθήκης ἦσαν ὁ δοὺξ τῆς Γυίζης, πρῶτος αὐτῆς ἐξάδελφος, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Γλασκόβης, ὁ πρεσβευτὴς αὐτῆς, ὁ ἐπίσκοπος Ρὸς, ὁ πρῶτος ἱερεὺς αὐτῆς καὶ ὁ σφραγιδοφύλαξ αὐτῆς Ρενυσῶ, καὶ οἱ τέσσαρες βεβαίως λίαν ἀντάξιοι τῆς ἐντολῆς ἣν ἐλάμβανον, ὁ μὲν πρῶτος ἕνεκα τῆς ἰσχύος του, οἱ δὲ δύο ἐπίσκοποι ἕνεκα τῆς εὐσεβείας καὶ εὐσυνειδησίας των, καὶ ὁ ἔσχατος ἕνεκα τῆς πολυπειρίας αὐτοῦ.

Περατωθείσης τῆς διαθήκης ἔγραψε τὴν ἑξῆς ἐπιστολὴν τῷ βασιλεῖ τῆς Γαλλίας·

« Κύριε ἀνδράδελφέ μου,

» Ῥιφθεῖσα κατὰ θείαν παραχώρησιν καὶ ἐξ ἁμαρτιῶν μου, πιστεύω, εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς βασιλίσσης ταύτης, τῆς ἐξαδέλφης μου, ὅπου πολλὰ ἔπαθον ἀπὸ εἴκοσι ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα, κατεδικάσθην τέλος ὑπ' αὐτῆς τε καὶ τοῦ κοινοβουλίου της εἰς θάνατον· ζητήσασα δὲ τὰ ἔγγραφά μου, ἀφαιρεθέντα παρ' αὐτῶν, διὰ νὰ γράψω τὴν διαθήκην μου οὐδὲν ἠδυνήθην ν' ἀποσύρω χρήσιμον, οὔτε κἂν τὴν ἄδειαν ἔλαβον νὰ γράψω ἐλευθέρως τὰς τελευταίας μου θελήσεις, οὔτε μοὶ ἐπέτρεψαν νὰ μετακομισθῇ τὸ σῶμά μου, ὡς σφόδρα ἐπεθύμουν, εἰς τὸ βασίλειόν σας, ἔνθα εἶχον τὴν τιμὴν νὰ ἦμαι βασίλισσα, ἀδελφή σας καὶ σύμμαχός σας· Σήμερον, μετὰ τὸ γεῦμα, μοὶ ἀπηγγέλθη ἀνενδοιάστως ἡ κατ' ἐμοῦ ἀπόφασις καθ' ἣν καταδικάζομαι νὰ ἀποκεφαλισθῶ ὡς ἐγκληματίας εἰς τὰς ὀκτὼ πρὸ μεσημβρίας. Δὲν εὐκαιρῶ να σᾶς διηγηθῶ ἐκτενῶς τὰ διατρέξαντα· ἀλλ' ἂν εὐαρεστῆσθε νὰ πιστεύσητε τὸν ἰατρόν μου καὶ τοὺς λοιποὺς ἀπηλπισμένους ὑπηρέτας μου, θὰ ἀκούσητε τὴν ἀλήθειαν, καὶ χάρις τῷ Θεῷ, καταφρονῶ τοῦ θανάτου, ὃν διαματύρομαι ὅτι λαμβάνω ἀθῶα ἀπὸ παντὸς ἐγκλήματος, καὶ ἂν ἔτι ἤμην ὑπήκοός των, τοῦθ' ὅπερ οὐδέποτε ἐγενόμην. Ἄλλως δὲ, ἡ πίστις μου εἰς τὴν καθολικὴν θρησκείαν καὶ τὰ δικαιώματά μου ἐπὶ τοῦ ἀγγλικοῦ στέμματος εἶναι αἱ πραγματικαὶ αἰτίαι τῆς καταδίκης μου, καὶ ὅμως δὲν θέλουσι νὰ μοὶ ἐπιτρέψωσι νὰ εἴπω ὅτι ὑπὲρ τῆς θρησκείας μου ἀποθνήσκω, διότι ἡ θρησκεία μου φονεύει τὴν ἰδικήν των. Τοῦτο δὲ εἶναι τοσοῦτον ἀληθὲς, ὥστε μοὶ ἀφῄρεσαν τὸν ἱερέα μου, ὅστις, καὶ τοι φυλακισθεὶς ἐν τῷ αὐτῷ πύργῳ, δὲν δύναται νὰ ἔλθῃ ἢ νὰ μὲ παρηγορήσῃ, ἢ νὰ μοὶ μεταδώσῃ τὰ ἄχραντα μυστήρια ἀλλὰ, τοὐναντίον, μὲ παρεκίνησαν μεγάλως νὰ δεχθῶ τὰς παρηγορίας τοῦ λειτουργοῦ αὐτῶν, ὃν πρὸς τοῦτο μετεκάλεσαν.

»Ὁ κομιστὴς τῆς παρούσης, καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ὑπηρετῶν μου, οἵτινες εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπήκοοί σας, θέλουσι μαρτυρήσει ὑμῖν τίνι τρόπῳ θέλω ἐκπληρώσει τὴν ὑστάτων πρᾶξίν μου. Νῦν ἀπολείπεταί μοι νὰ καθικετεύσω ὑμᾶς ὡς χριστιανικώτατον βασιλέα, ὡς ἀνδράδελφόν μου, ὡς ἀρχαῖον σύμμαχόν μου, καὶ τοσάκις τιμήσαντά με διὰ τῆς ἐκφράσεως τῆς πρὸς ἐμὲ φιλίας, νὰ δώσητε δεῖγμα τῆς φιλίας ταύτης, διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς εὐσπλαγχνίας σας, ἀνακουφίζοντές με ἀπὸ χρέους ἀφ' οὗ ἄνευ ὑμῶν δὲν δύναμαι ν' ἀπαλλάξω τὴν συνείδησίν μου, ἤτοι ν' ἀνταμείψητε τοὺς ἀγαθούς μου καὶ ἀπηλπισμένους θεράποντας ἀφίνοντες αὐτοῖς τοὺς μισθούς των· προσέτι δὲ παραγγέλλοντες δεήσεις ὑπὲρ βασιλίσσης ἥτις ὠνομάσθη χριστιανικωτάτη καὶ ἀποθνήσκει καθολικὴ στερουμένη πάντων τῶν ἀγαθῶν αὐτῆς. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν υἱόν μου σᾶς τὸν συνιστῶ ἐφ' ὅσον εἶναι ἀξιοσύστατος καθότι δὲν δύναμαι νὰ ἐγγυηθῶ περὶ αὐτοῦ· ἀλλ' ὅσον διὰ τοὺς θεράποντας σᾶς τοὺς συνιστῶ μεθ' ἡνωμένων τῶν χειρῶν. Ἐτόλμησα νὰ σᾶς πέμψω δύο πέτρας σπανίας διὰ τὴν ὑγείαν, ἐπιθυμοῦσα τὰ ζῆτε ἐπὶ μακρὸν ἐν-

τελῶς ὑγιὴς καὶ εὐδαίμων· θέλετε λάβει αὐτὰς ὡς διδομένας παρὰ τῆς προσφιλεστάτης σας νύμφης θνησκούσης καὶ τεκμήριον παρεχούσης τῆς πρὸς ὑμᾶς ἐγκαρδίου ἀγάπης.

» Θέλω σᾶς συστήσει τοὺς θεράποντάς μου διὰ σημειώσεως καὶ θὰ διατάξητε νὰ δοθῇ πρὸς σωτηρίαν τῆς ψυχῆς μου μέρος τῶν ὅσων μοὶ ὀφείλετε, ἂν εὐαρεστῆσθε, σᾶς καθικετεύω ἐν ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ οὗ θέλω δεηθῇ αὐριον κατὰ τὸν θάνατόν μου διὰ νὰ μ' ἀφήσητέ τι πρὸς σύστασιν ἐνιαυσίου μνημοσύνου καὶ διανομὴν βοηθημάτων.

» Τετάρτη, 2 μετὰ τὸ μεσονύκτιον.

» Ἡ προσφιλής σας καὶ καλὴ ἀδελφὴ,

» ΜΑΡΙΑ Β...»

Πάντων δὲ τῶν ἐγγράφων τούτων, τῆς διαθήκης καὶ τῶν ἐπιστολῶν ἐγένοντο ἀντίγραφα, καὶ ἡ βασίλισσα τὰ ὑπέγραψεν ὅπως φθάσωσιν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον ἂν ἐγίνετο κατάσχεσις αὐτῶν ὑπὸ τῶν Ἄγγλων. Ὁ Βουργοὲν εἶπε τότε αὐτῇ ὅτι κακῶς ἔπραττε τοσούτῳ σπεύδουσα νὰ κλείσῃ αὐτὰ, διότι δυνατὸν ἐντὸς δύο ἢ τριῶν ὡρῶν νὰ ἐνθυμηθῇ ὅτι παρέλειψέ τι. Ἡ βασίλισσα ὅμως δὲν ἔδωκε προσοχὴν εἰς τὴν παρατήρησιν ταύτην, λέγουσα ὅτι καθὼς ἦτο βεβαία εὐδὲν ἐλησμόνησε, καὶ ἂν ἐλησμόνησέ τι, δὲν εἶχε πλέον κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἄλλην ἀσχολίαν ἢ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν δέησιν καὶ τὴν ἐξέτασιν τῆς συνειδήσεώς της. Ὅθεν ἔκλεισε πάντα ἐκεῖνα τὰ διάφορα ἀντικείμενα εἰς τὰ συρτάρια ἐπίπλου, οὗ τὴν κλεῖδα παρέδωκε τῷ Βουργοὲν, καὶ λουτρὸν τῶν ποδῶν διατάξασα ἔμεινεν ἐν αὐτῷ ὀλίγα περίπου λεπτὰ, κατεκλίθη, καὶ διῆλθε τὴν νύκτα ἐπὶ τῆς κλίνης οὐχὶ κοιμωμένη ἀλλ' ἀκαταπαύστως προσευχομένη ἢ πίπτουσα εἰς ἔκστασιν.

Περὶ τὴν τετάρτην μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ἡ βασίλισσα ἤτις συνείθιζε ν' ἀκούῃ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἱστορίας ἁγίου τινὸς ἢ ἁγίας, ὡς συνέχειαν τῆς ἑσπερινῆς προσευχῆς, δὲν ἠθέλησε νὰ παρεκκλίνῃ τῆς ἕξεως ταύτης, καὶ ἀφοῦ ἐδίστασε μεταξὺ πολλῶν διὰ τὸ ἐπίσημον τῆς εὐκαιρίας, ἐξελέξατο τὸν μέγιστον ἐν ἁμαρτωλοῖς, ἤτοι τὸν Λησταὴν τὸν Καλὸν, λέγουσα ταπεινοφρόνως·

— Ὅσῳ μέγας ἁμαρτωλὸς καὶ ἂν ἦτον, ἡμάρτησεν ὀλιγώτερον ἐμοῦ· θέλω λοιπὸν νὰ τὸν παρακαλέσω εἰς ἀνάμνησιν καὶ μνημόσυνον τῶν παθῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ νὰ μ' εὐσπλαγχνισθῇ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου μου, ὡς εὐσπλαγχνίσθη αὐτὸν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν, σκεπτομένη ὅτι δύο μόνων ὡρῶν ζωὴν εἶχεν εἰσέτι, ἠγέρθη καὶ ἤρξατο ἐνδυομένη· ἀλλὰ πρὶν ἢ λάβῃ πάντα τὰ ἐνδύματα αὐτῆς, ὁ Βουργοὲν εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν της, καὶ φοβούμενος μήπως οἱ ἀπόντες θεράποντες γογγύσωσι κατὰ τῆς βασιλίσσης, ἂν τυχὸν δυσαρεστοῦντο ἐκ τῆς διαθήκης, καὶ κατηγορήσωσι τῶν παρόντων ὡς ὠφεληθέντων ἐκ τοῦ μεριδίου των, ἱκέτευσε τὴν Μαρίαν νὰ προσκαλέσῃ πάντας καὶ νὰ τὸ εἴπῃ ἐπὶ παρουσίᾳ αὐτῶν· τοῦθ' ὅπερ ἡ Μαρία ἔκρινε καλὸν καὶ συγκατετέθη ἀμέσως.

Τότε προσεκλήθησαν πάντες οἱ θεράποντες ἡ δὲ βασίλισσα ἀνέγνω τὴν διαθήκην, λέγουσα ὅτι αὕτη ἦτον ἡ ἐλευθέρα, πλήρης καὶ ἀπαράβιαστος θέλησις αὐτῆς, γεγραμμένη καὶ ὑπογεγραμμένη διὰ τῆς ἰδίας χειρός της· ὅτι κατὰ συνέπειαν, παρεκάλει τοὺς παρεστῶτας νὰ συμπράξωσι παντὶ σθένει εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐφαρμογὴν αὐτῆς· γενομένης δὲ τῆς ἀναγνώσεως, καὶ ὑποσχέσεως παρὰ πάντων δοθείσης αὐτῇ περὶ τῆς ἀκριβοῦς τηρήσεως τῶν ἐντολῶν της, ἐνεχείρισεν αὐτὴν τῷ Βουργοὲν, ἐντελλομένη νὰ τὴν διαβιβάσωσι τῷ Γυΐζῃ, κυρωτέρῳ ἐκτελεστῇ τῆς διαθήκης, συγχρόνως δὲ τὰς πρὸς τὸν βασιλέα ἐπιστολὰς καὶ τὰ σπουδαιότερα τῶν ἐγγράφων της· διατάξασα δὲ νὰ μετακομισθῇ πρὸς αὐτὴν ὁ νάρθηξ ἐν ᾧ ἔθηκε τὰ βαλάντια περὶ ὧν ἀνωτέρω ἐλαλήσαμεν, ἤνοιξεν αὐτὰ τὰ μὲν μετὰ τὰ δὲ, καὶ βλέπουσα ἐκ τοῦ γραμματίου ὅπερ ἐντὸς αὐτῶν ἔκλεισε τίνι ἦτο προωρισμένον ἕκαστον, διένειμεν αὐτὰ ἰδίᾳ χειρὶ, οὐδενὸς τῶν λαμβανόντων γινώσκοντος τί περιεῖχον.

Τὰ δῶρα ταῦτα συνεποσοῦντο ἀπὸ εἴκοσι σκούδων μέχρι τριακοσίων, οὐδενὸς ὑπερβαίνοντος τὸ ποσὸν τοῦτο ἀλλ' οὔτε καὶ κατωτέρου αὐτοῦ ὄντος. Πρὸς δὲ τὰ ποσὰ ταῦτα προσέθηκεν ἑπτακοσίας λίρας διὰ τοὺς πτωχοὺς, ἤτοι διακοσίας διὰ τοὺς ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ πεντακοσίας διὰ τοὺς ἐν Γαλλίᾳ· εἶτα ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν ἀνθρώπων τῆς ἀκολουθίας ἰδιαίτερα χρήματα διὰ τοὺς πτωχοὺς, καὶ τέλος ἑκατὸν πεντήκοντα σκοῦδα τῷ Βουργοὲν, ὅπως διανεμηθῶσιν εἰς πάντας καθ' ἣν στιγμὴν χωρισθῶσι· οὕτω δὲ εἰκοσιεξ ἕως εἴκοσι ἑπτὰ πρόσωπα ἔλαβον κληροδότημα εἰς χρήματα.

Ἡ βασίλισσα ἐξετέλεσε πάντα ταῦτα μετὰ μεγάλης ἀταραξίας καὶ γαλήνης, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀλλοιώσεως τῆς μορφῆς αὐτῆς· ὅθεν ἐφαίνετο ὅτι παρεσκευάζετο μόνον πρὸς ταξεί-

διον ἢ ἀλλαγὴν κατοικίας· εἶτα ἀπεχαιρέτισεν ἐκ νέου τοὺς θεράποντας αὐτῆς παρηγοροῦσα αὐτοὺς καὶ παραγγέλλουσα νὰ ζῶσιν ἐν εἰρήνῃ, ἐνῷ συγχρόνως ἐνεδύετο ὅσῳ κάλλιον καὶ κομψότερον ἠδύνατο.

Μετὰ τὸ πέρας τοῦ καλλωπισμοῦ της, ἡ βασίλισσα μετέβη εἰς τὸν ἀντιθάλαμον, ἔνθα ἦτον ἱδρυμένον καὶ κεκαλυμμένον θυσιαστήριον, πρὸ τοῦ ὁποίου, πρότερον ὁ ἱερεὺς αὐτῆς ἐλειτούργει· κλίνασα δὲ τὸ γόνυ ἐπὶ τῶν βαθμίδων, ἐνῷ περιεκύκλουν αὐτὴν οἱ θεράποντες, κατήρξατο τῶν δεήσεων τῆς μεταλήψεως, καὶ ἀφοῦ εἶπεν αὐτάς, ἐξαγαγοῦσα χρυσῆς θήκης ὄστιαν καθαγιασθεῖσαν ὑπὸ τοῦ πάπα Πίου Ε', ἣν ἐφύλαττεν ἀείποτε εὐλαβῶς διὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου, εἶπε τῷ Βουργοὲν νὰ λάβῃ αὐτήν, καὶ ἐπειδὴ ἦτον ὁ πρεσβύτερος τὴν ἡλικίαν, ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν ἱερέα, τοῦ γήρως ὄντος ἁγίου καὶ ἱεροῦ, τοιουτοτρόπως δὲ, παρὰ πάντα τὰ ἐναντίον αὐτῆς μέτρα, ἡ βασίλισσα ἐκοινώνησε τῶν ἀχράντων μυστηρίων.

Μετὰ τὴν θείαν μυσταγωγίαν, ὁ Βουργοὲν εἶπε τῇ βασιλίσσῃ ὅτι ἐλησμόνησεν ἐν τῇ διαθήκῃ τρία πρόσωπα, τὰς δεσποινίδας Βωρεγάρδου καὶ Μομβρούν καὶ τὸν ἱερέα της. Ἡ δὲ βασίλισσα ἠπόρησε μεγάλως· ἐπὶ τῇ ὅλως ἀκουσίῳ ταύτῃ λήθῃ, καὶ ἀναλαβοῦσα τὴν διαθήκην, ἔγραψε τὴν περὶ αὐτῶν θέλησίν της ἐν τῇ πρώτῃ κενῇ σελίδι· κλίνασα δὲ αὖθις τὸ γόνυ προσηυχήθη· ἀλλὰ μετ' ὀλίγην ὥραν ἐπειδὴ ὑπέφερε πολὺ ἐκ τῆς τοιαύτης θέσεως, ἀνηγέρθη, τοῦ δὲ Βουργοὲν κομίσαντος ὀλίγον ἄρτον καὶ οἶνον, ἔπιε καὶ ἔφαγεν· εἶτα ἔτεινεν αὐτῷ τὴν χεῖρα καὶ ηὐχαρίστησεν αὐτῷ διότι τὴν ἐβοήθησεν εἰς τὸ τελευταῖον γεῦμά της, ὡς συνείθιζε νὰ πράττῃ. Ἀνακτησαμένη δὲ δυνάμεις ἔκλινεν αὖθις τὰ γόνατα ἵνα προσευχηθῇ.

Ἅμα ἤρξατο προσευχομένη ἡ βασίλισσα ἤκουσε κρουομένην τὴν θύραν καὶ ἐνόησε τί ἐζήτουν παρ' αὐτῆς, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν εἶχε περατώσει τὰς προσευχάς της, παρεκάλεσε τοὺς ἐρχομένους πρὸς ζήτησιν αὐτῆς ν' ἀναμείνωσι μίαν στιγμήν, καὶ εἶπεν ὅτι ἐντὸς ὀλίγων στιγμῶν ἑτοιμάζεται.

Τότε ὁ κόμης Κέντου καὶ Σχουεσβουρῆ ἐνθυμούμενοι τὴν ἀντίστασιν αὐτῆς ὅτε ἐδέησε νὰ καταβῇ ἐνώπιον τοῦ ἐκτάκτου δικαστηρίου καὶ νὰ ἐμφανισθῇ πρὸ τῶν δικηγόρων, ἀνεβίβασαν ὀλίγους φύλακας εἰς τὸν ἀντιθάλαμον ἔνθα αὐτοὶ οὗτοι ἀνέμενον, ὅπως ἀπαγάγωσιν αὐτὴν διὰ τῆς βίας ἐν ἀνάγκῃ, ἢ ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἠρνεῖτο, νὰ ἔλθῃ ἑκουσίως ἢ ἂν ὑπερήσπιζον αὐτὴν οἱ θεράποντες· ἀλλὰ δὲν εἶναι παντάπασιν ἀληθὲς ὅτι οἱ δύο βαρῶνοι εἰσῆλθον εἰς τὸν κοιτῶνά της, ὥς τινες λέγουσιν. Ἅπαξ μόνον ἐπάτησαν ἐν αὐτῷ τὸν πόδα, ὅτε, ὡς εἴπομεν, ἦλθον πρὸς ἀνάγνωσιν τῆς ἀποφάσεως.

Ἀφοῦ ὅμως ἀνέμειναν ὀλίγα λεπτά, ὡς παρεκάλεσεν αὐτοὺς ἡ βασίλισσα ἔκρουσαν αὖθις τὴν θύραν περὶ τὴν ὀγδόην ὥραν συνοδευόμενοι ὑπὸ φυλάκων· μεγάλως δ' ἐξεπλάγησαν ὅτε εὐθὺς ἀνοιγείσης τῆς θύρας, εἶδον τὴν Μαρίαν γονυκλινῆ καὶ προσευχομένην· τότε ὁ σὶρ Θωμᾶς Ἀνδρέας, ὅστις ἦτον ἀστυνομοδικαστὴς τῆς κομητείας Νορθαμπτῶνος, εἰσῆλθε μόνος λευκὴν φέρων ῥάβδον, ἐνῷ δὲ πάντες ἔμενον γονυκλινεῖς καὶ προσευχόμενοι, διῆλθεν ὅλην τὴν αἴθουσαν βραδεῖ τῷ βήματι καὶ ἔστη ὀρθὸς ὄπισθεν τῆς βασιλίσσης· ἐνταῦθα δὲ ἀνέμεινε μίαν στιγμὴν, καὶ ἐπειδὴ ἡ Μαρία Στυάρτη ἐφαίνετο μὴ βλέπουσα αὐτόν·

— Μεγαλειοτάτη, εἶπεν αὐτῇ, οἱ ἄρχοντες μ' ἔπεμψαν πρὸς ὑμᾶς.

Ἱρὸς τὰς λέξεις ταύτας, ἡ βασίλισσα ἐστράφη, καὶ ἐγερθεῖσα εὐθὺς ἐν μέσῳ τῆς προσευχῆς αὐτῆς·

— Ἄγωμεν, ἀπεκρίθη, καὶ ἡτοιμάσθη ν' ἀκολουθήσῃ.

Τότε ὁ Βουργοὲν, λαβὼν τὸν μέλανα ξύλινον σταυρὸν μετὰ Χριστοῦ ἐλεφαντίνου ἄνωθεν τοῦ θυσιαστηρίου·

— Μεγαλειοτάτη, εἶπεν αὐτῇ, δὲν ἀγαπᾶτε νὰ πάρετε αὐτὸν τὸν μικρὸν σταυρόν;

— Εὐχαριστῶ, διότι μοὶ τὸ ὑπενθυμίσατε, ἀπήντησεν ἡ Μαρία· τὸ εἶχα σκοπὸν ἀλλὰ τὸ ἐλησμόνησα.

Δόσασα δὲ αὐτὸν Ἀννίβᾳ Στέβαρτ τῷ θαλαμηπόλῳ αὐτῆς, ὅπως λάβῃ αὐτὸν ἐν καιρῷ τῷ δέοντι, ἐπορεύετο πρὸς τὴν θύραν ἐρειδομένη ἀφ' ἑνὸς, ἕνεκα τῆς σφοδρᾶς ποδαλγίας της, ἐπὶ τοῦ Βουργοὲν, ὅστις, πλησιάσας πρὸς τὴν θύραν ἀφῆκεν αὐτὴν αἴφνης λέγων·

— Ἡ μεγαλειότης σας, ἄνασσα, ἠξεύρει ἂν τὴν ἀγαπῶμεν, καὶ πάντες ἡμεῖς ὅσους βλέπετε ἐδῶ εἴμεθα πρόθυμοι νὰ τῇ ὑπακούσωμεν, καὶ ἂν ἔτι μᾶς διατάττε ν' ἀποθάνωμεν ὑπὲρ αὐτῆς· ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἀντέχω νὰ σᾶς ὁδηγήσω μακρότερον· ἄλλως δὲ, δὲν εἶναι διόλου πρέπον ἡμεῖς οἵτινες ὀφείλομεν νὰ σᾶς ὑπερασπίσωμεν μέχρι τελευταίας ῥανίδος τοῦ αἵματός μας, νὰ φαινόμεθα παραδίδοντες ὑμᾶς οὕτως εἰς χεῖρας τῶν ἀτίμων αὐτῶν Ἄγγλων.

— Ἔχετε δίκαιον, Βουργοὲν, εἶπεν ἡ βασίλισσα· ἄλλως δὲ θλιβερὸν θέαμα θὰ ἦτο διὰ σᾶς ὁ θάνατός μου, θέαμα τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ σᾶς δείξω φειδομένη τῆς ἡλικίας καὶ τῆς φιλίας σας. Κύριε ἀστυνομοδικαστὰ, προσέθηκε, προσκαλέσατέ τινα νὰ μὲ ὑποστηρίξῃ διότι βλέπετε ὅτι δὲν δύναμαι νὰ βαδίσω.

Ὁ ἀστυνομοδικαστὴς ὑπέκλινε καὶ ἔνευσε πρὸς τοὺς δύο φύλακας οὓς ἔκρυψεν ὄπισθεν τῆς θύρας ὅπως βοηθήσωσιν αὐτῷ, ἂν ἀνθίστατο ἡ βασίλισσα, νὰ προσέλθωσι καὶ νὰ ὑποστηρίξωσιν αὐτήν· ἡ δὲ Μαρία Στυάρτη ἐξηκολούθησε νὰ βαδίζῃ, προπορευομένων καὶ ἀκολουθούντων τῶν θεραπόντων αὐτῆς οἵτινες ἔκλαιον καὶ συνέστρεφον τὰς χεῖρας. Ἀλλὰ πρὸ τῆς δευτέρας θύρας, ἕτεροι φύλακες ἀνεχαίτισαν αὐτοὺς εἰπόντες ὅτι δὲν ἐπετρέπετο νὰ προχωρήσωσι περαιτέρω.

Τότε πάντες κατεκραύγασαν ἐναντίον τῆς τοιαύτης ἀπαγορεύσεως, λέγοντες εἰς τοὺς φύλακας ὅτι ἀπὸ ἐννεακαίδεκα ἐτῶν καθ' ἃ ἦσαν κεκλεισμένοι μετὰ τῆς βασιλίσσης, συνώδευον αὐτὴν ἀείποτε ὅπου ἂν ἐπορεύετο· ὅτι φρικτὸν ἦτο νὰ στερῶσι τὴν δέσποιναν αὐτῶν τῆς ὑπηρεσίας των κατὰ τὴν ἐσχάτην ὥραν της, καὶ ὅτι τοιαύτη διαταγὴ ἐδόθη ἀναμφιβόλως διότι ἤθελον νὰ ἐφαρμόσωσιν ἐπ' αὐτῆς ἄτιμόν τι καὶ ὠμὸν μέμετρον, οὗ δὲν ἐπεθύμουν νὰ τοὺς ἔχωσι μάρτυρας.

Τότε ὁ Βουργοὲν, ὅστις προεξῆρχεν αὐτῶν, βλέπων ὅτι οὐδὲν κατωρθοῦτο διὰ ἀπειλῶν καὶ παρακλήσεων, ἐζήτησε νὰ ὁμιλήσῃ μετὰ τῶν κομήτων· ἀλλὰ καὶ ἡ παράκλησις αὕτη δὲν εἰσηκούσθη· ἐπειδὴ δὲ οἱ θεράποντες ἤθελον νὰ διέλθωσι διὰ τῆς βίας, οἱ στρατιῶται ἀπώθησαν αὐτοὺς σφοδρῶς διὰ τῆς ἀκτηρίδος τῶν πυροβόλων πατάσσοντες· ἡ δὲ βασίλισσα ταῦτα βλέπουσα ἀνεφώνησε·

— Κακὸν ἰδικόν σας εἶναι, ἂν ἐμποδίζητε τοὺς ἀνθρώπους μου νὰ μὲ συνοδεύσουν, καὶ ἀρχίζω νὰ πιστεύω, ὡς αὐτοί, ὅτι, ἐκτὸς τοῦ θανάτου μου, ἔχετε κακόν τινα σκοπὸν ἐναντίον μου.

— Μεγαλειοτάτη ἀπήντησεν ὁ ἀστυνομοδικαστὴς, τέσσαρες τῶν ἀνθρώπων σας εἶναι ὡρισμένοι διὰ νὰ σᾶς ἀκολουθήσωσι καὶ ὄχι πλείονες· ὅταν καταβῆτε θὰ τοὺς φέρουν πλησίον σας.

— Πῶς! εἶπεν ἡ βασίλισσα, οἱ τέσσαρες ὡρισμένοι ἄνθρωποι δὲν δύνανται οὔτε νὰ μὲ ἀκολουθήσωσι τὴν στιγμὴν αὐτήν;

— Τοιαύτη διαταγὴ ἐδόθη παρὰ τῶν κομήτων, ἀπήντησεν ὁ ἀστυνομοδικαστὴς, καὶ λυποῦμαι πολὺ, μεγαλειοτάτη, ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ κάμω τίποτε.

Τότε ἡ βασίλισσα ἐστράφη πρὸς αὐτοὺς, καὶ λαβοῦσα τὸν σταυρὸν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Ἀννίβα Στέβαρ, καὶ διὰ τῆς ἑτέρας χειρὸς φέρουσα τὴν σύνοψιν αὐτῆς καὶ τὸ ῥινόμακτρόν της·

— Τέκνα μου, τοῖς εἶπε, μία ὀδύνη προστίθεται εἰσέτι εἰς τὰς λοιπὰς ἡμῶν ὀδύνας· ἂς ὑπομείνωμεν αὐτὴν ὡς χριστιανοὶ, καὶ ἂς προσενέγκωμεν τὴν νέαν ταύτην θυσίαν τῷ Θεῷ.

Πρὸς τοὺς λόγους τούτους ἐξερράγησαν παντοχόθεν λυγμοὶ καὶ κραυγαί· οἱ δυστυχεῖς θεράποντες ἔπεσαν γονυκλινεῖς, καὶ οἱ μὲν ἐκυλίοντο χαμαὶ τὴν κόμην τίλλοντες, οἱ δὲ ἡσπάζοντο τὰς χεῖρας αὐτῆς, τὰ γόνατα καὶ τὰ κράσπεδα τῆς ἐσθῆτος αὐτῆς, συγχώρησιν ἐξαιτούμενοι διὰ πᾶν τυχὸν σφάλμά των, καλοῦντες μητέρα καὶ ἀποχαιρετίζοντες αὐτήν.

Ἀλλὰ κρίνων ἀναμφιβόλως ὅτι ἡ σκηνὴ αὕτη πολὺ παρετείνετο, ὁ ἀστυνομοδικαστὴς ἔνευσεν, οἱ στρατιῶται ἀπώθησαν ἄνδρας καὶ γυναῖκας εἰς τὸ δωμάτιον καὶ ἔκλεισαν τὴν θύραν· ἀλλὰ καί τοι κεκλεισμένης οὔσης τῆς θύρας, ἡ βασίλισσα ἤκουε τὰς κραυγὰς καὶ τοὺς θρήνους αὐτῶν, δι' ὧν ἐφαίνοντο συνοδεύοντες αὐτὴν μέχρι τοῦ ἱκριώματος, παρὰ τὴν θέλησιν τῶν φυλάκων.

Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς κλίμακος ἡ βασίλισσα εὗρε τὸν Ἀνδρέαν Μελβίλ ὅστις ἀνέμενεν αὐτήν· ἦτον ὁ ἐπιστάτης ὃν πρὸ πολλοῦ ἐχώρισαν ἀπ' αὐτῆς, καὶ ὅστις ἔτυχε τέλος τῆς ἀδείας τοῦ νὰ τὴν ἴδῃ ὑστάτην φορὰν κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου αὐτῆς. Ἡ βασίλισσα τότε ταχύνασα τὸ βῆμα προσῆλθεν αὐτῷ, καὶ κλίνασα τὸ γόνυ ἵνα λάβῃ τὴν εὐλογίαν του, ἣν ἔδωκεν ἐκεῖνος κλαίων·

— Μελβίλ, τῷ εἶπε γονυκλινὴς εἰσέτι, καὶ πρώτην φορὰν ἐνικῶς πρὸς αὐτὸν ἀποτεινομένη, ἐπειδὴ ἦσο καλὸς πρὸς ἐμὲ θεράπων ἔσο καὶ πρὸς τὸν υἱόν μου τοιοῦτος· ὕπαγε νὰ εὕρῃς αὐτὸν ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατόν μου· διηγήσου αὐτῷ ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ τὰ πάντα· εἰπέ τον ὅτι τῷ εὔχομαι πᾶν ἀγαθὸν καὶ δέομαι τοῦ Θεοῦ νὰ καταπέμψῃ αὐτῷ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.

— Ἄνασσα ἀπεκρίθη ὁ Μελβίλ, ἰδοὺ βεβαίως ἡ θλιβερωτάτη τῶν ἀποστολῶν ἃς ποτε ἄνθρωπος ἀνέλαβεν· ἀδιάφορον ὅμως, θέλω ἐκτελέσει αὐτὴν πιστῶς, σᾶς τὸ ὁμνύω.

— Τί λέγεις, Μελβίλ; ἐπανέλαβεν ἡ βασί-

λισσα ἐγειρομένη· καὶ ποίαν καλητέραν εἴδησιν, ἀπεναντίας, δύνασαι νὰ τῷ φέρῃς ἐκτὸς τῆς ἀπαλλαγῆς μου ἀπὸ παντὸς δεινοῦ; Εἰπέ τῳ ὅτι πρέπει νὰ χαρῇ διότι ἐτελείωσαν τὰ δεινὰ τῆς Μαρίας Στυάρτης· εἰπέ τῳ ὅτι ἀποθνήσκω καθολικὴ, σταθερὰ εἰς τὴν θρησκείαν μου, Σκωτὶς καὶ Γαλλὶς, ὅτι συγχωρῶ τοὺς θανατοῦντάς με. Εἰπέ τῳ ὅτι ἡ ἐπιθυμία μου ἦτο πάντοτε νὰ ἦναι ἡνωμέναι ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Σκωτία· εἰπέ τῳ τέλος, ὅτι οὐδὲν ἔπραξα δυνάμενον νὰ φέρῃ βλάβην εἰς τὸ βασίλειον, οὔτε νὰ παραβλάψῃ τὸ βασιλικὸν αὐτοῦ ἀξίωμα καὶ τὴν ἡγεμονικὴν κυριαρχίαν του. Καὶ τώρα, Μελβίλ, καλὴν ἐντάμωσιν εἰς τοὺς οὐρανούς.

Τότε ἐρεισθεῖσα ἐπὶ τοῦ γέροντος οὗ τὸ πρόσωπον ἦτο δακρύβρεκτον, κατέβη τὴν κλίμακα ἧς κάτωθεν εὗρε τοὺς δύο κόμητας, σὶρ Ἐρρῖκον Ταλβὸτ, υἱὸν τοῦ λόρδου Σχουεσβουρῆ, Ἀμύαν Πωλέττον, Δρυζὼν Δρουρῆ, Ροβέρτον Βὴλ καὶ πολλοὺς τῶν ἐγχωρίων εὐπατριδῶν, ἡ δὲ βασίλισσα, χωροῦσα πρὸς αὐτοὺς ἄνευ ὑψηλοφροσύνης ἀλλὰ καὶ ἄνευ ταπεινώσεως, ἐξέφρασε παράπονα λέγουσα ὅτι ἠρνήθησαν τοῖς ἀνθρώποις αὐτοῖς τὴν ἄδειαν τοῦ νὰ τὴν συνοδεύσωσι καὶ ἐζήτησε νὰ τοῖς χορηγηθῇ ἡ ἄδεια. Οἱ λόρδοι συνεσκέφθησαν, καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν, ὁ κόμης Κέντου ἠρώτησε τίνες ἦσαν ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους ἤθελε, καὶ εἶπεν ὅτι τῇ παρεχωροῦντο ἕως ἓξ. Τότε ἡ βασίλισσα ὥρισεν ἐκ μὲν τῶν ἀνδρῶν, τὸν Βουργοὲν, τὸν Γορζὼν, τὸν Γερβάσιον καὶ τὸν Διδιέρον, ἐκ δὲ τῶν γυναικῶν, τὴν Ἰωάνναν Κεννεδὺ καὶ τὴν Ἐλσπὲθ Κύρλ, αἵτινες ἦσαν αἱ προσφιλέστεραι αὐτῇ, μολονότι ἡ τελευταία ἦτον ἀδελφὴ τοῦ προδόντος αὐτὴν γραμματέως. Ἀλλ' ἐνταῦθα νέον ἠγέρθη πρόσκομμα, τῶν κομήτων λεγόντων ὅτι ἡ ἄδεια δὲν ἐξετείνετο καὶ ἐπὶ τῶν γυναικῶν αἵτινες δὲν ἦσαν εἰθισμέναι πρὸς τοιαῦτα θεάματα, ταράττουσι δὲ διὰ τῶν κραυγῶν καὶ θρήνων αὐτῶν τὸ πᾶν, καὶ ἅμα κοπῇ ἡ κεφαλὴ ὁρμῶσιν εἰς τὸ ἱκρίωμα διὰ νὰ σπογγίσωσι τὸ αἷμα διὰ τῶν ῥινομάκτρων αὐτῶν, τοῦθ' ὅπερ δὲν ἦτο πρέπον.

— Κύριοι, εἶπε τότε ἡ βασίλισσα, ἐγγυῶμαι καὶ ὑπόσχομαι διὰ τοὺς ἀνθρώπους μου ὅτι οὐδὲν θὰ πράξωσι τῶν ὅσων φοβοῦνται αἱ ἐντιμότητές σας. Οἴμοι! οἱ ταλαίπωροι! θὰ ἔχαιρον πολὺ ἂν μὲ ἀπεχαιρέτιζον, καὶ ἐλπίζω ὅτι ἡ δέσποινά σας οὖσα παρθένος καὶ βασίλισσα, καὶ ἑπομένως εὐαίσθητος πρὸς τὴν τιμὴν τῶν γυναικῶν, δὲν σᾶς ἔδωκε τόσῳ περιωρισμένην ἐντολὴν, ὥστε νὰ μὴ δύνασθε νὰ μοὶ παραχωρήσητε τὸ ὀλίγον τὸ ὁποῖον σᾶς ζητῶ, καθ' ὅσον μάλιστα, προσέθηκε μετὰ βαθείας ὀδύνης, πρέπει νὰ γένῃ τι χάριν τοῦ βαθμοῦ μου· διότι τέλος πάντων, εἶμαι ἐξαδέλφη τῆς βασιλίσσης ὑμῶν, ἐγγονὴ Ἐρρίκου τοῦ Ζ', ἐπίκληρος βασίλισσα τῆς Γαλλίας καὶ κεχρισμένη βασίλισσα τῆς Σκωτίας.

Τότε οἱ εὐπατρίδαι συνδιεσκέφθησαν εἰσέτι μικρὸν, καὶ τῇ ἐχορήγησαν τὸ ζητούμενον. Κατὰ συνέπειαν, δύο φύλακες ἀνέβησαν εὐθὺς ἵνα προσκαλέσωσι τὰ ὁρισθέντα πρόσωπα.

Τότε ἡ βασίλισσα προὐχώρησε πρὸς τὴν μεγάλην αἴθουσαν, στηριζομένη ὑπὸ δύο εὐγενῶν τοῦ Ἀμύα Πωλέττου, ἀκολουθουμένη παρὰ τῶν κομήτων καὶ εὐπατριδῶν, τοῦ ἀστυνομοδιδασκάλου προπορευομένου, καὶ τοῦ Ἀνδρέα Μελβὶλ φέροντος τὴν οὐρὰν τῆς ἐσθῆτος αὐτῆς. Ἡ στολὴ αὐτῆς ἦς, ὡς εἴπομεν, ἐπεμελήθη ὅσον ἠδύνατο, ἦτο κεφαλόδεσμος ἐξ ἀρίστης βατίστας μετὰ τριχάπτων καὶ κρηδέμνου ἐπίσης ἐκ τριχάπτου ὄπισθεν ἐῤῥιμμένου καὶ μέχρι γῆς καταβαίνοντος. Ἔφερε μανδύαν ἐκ μέλανος ὁλοσηρικοῦ (σατὲν), ὑπερῤῥαμμένον ἔνδοθεν διὰ λεπτοῦ σηρικοῦ ὑφάσματος καὶ ἔμπροσθεν ὑπὸ λευκοϊκτίδος κοσμούμενον, μετὰ μακρᾶς οὐρᾶς καὶ περιχειρίδων μέχρι γῆς κρεμαμένων· τὰ κομβία ἦσαν ἐκ γαγάτου, βαλανοειδῆ καὶ μαργαροκόσμητα, τὸ δὲ περιλαίμιον κατὰ τὸν ἰταλικὸν συρμόν· τὸ κολόβιον αὐτῆς ἦτον ἐκ μέλανος ῥαβδωτοῦ ὁλοσηρικοῦ, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἔφερε στηθόδεσμον, ὄπισθεν λυόμενον, ἐκ βυσσινοβαφοῦς ὁλοσηρικοῦ, περιεῤῥαμμένον δι' ἐπικρόκου τοῦ αὐτοῦ χρώματος· ἅλυσος ἐξ εὐωδῶν σφαιριδίων μετὰ χρυσοῦ σταυροῦ, περιέβαλλε τὸν λαιμόν της, καὶ δύο κομβολόγια ἐκρέμαντο ἀπὸ τῆς ζώνης αὐτῆς· οὕτως εἰσῆλθεν εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν ἔνθα ἦν τὸ ἱκρίωμα.

Ἦτο δὲ τὸ ἱκρίωμα σανίδωμα δύο περίπου ποδῶν τὸ ὕψος, δώδεκα τὸ πλάτος, περικυκλούμενον ὑπὸ κιγκλίδων καὶ καλυπτόμενον διὰ μελαίνης σαγῆς, ἐφ' ἧς ἦτο μικρὸν σκαμνίον προσκεφάλαιον, ὅπως [ἐπ' αὐτοῦ κλίνῃ τὰ γόνατα, καὶ ἐπίζηνον ἐπίσης διὰ μέλανος πέπλου κεκαλυμμένον.

Τὴν στιγμὴν καθ' ἣν, ἀφοῦ ἀνέβη τὰς δύο βαθμίδας, ἔθηκε τὸν πόδα ἐπὶ τῶν ὀλεθρίων σανίδων, ὁ δήμιος προσῆλθε καὶ συγγνώμην αἰτούμενος ἐπὶ τῷ καθήκοντι ὅπερ ἔμελλε νὰ ἐκτελέσῃ, ἔκλινε χαμαὶ τὸ γόνυ, κρύπτων ὄπισθεν αὐτοῦ τὸν πέλεκυν ὃν εἶχεν ἐν χειρί· ἀλλ' ἡ Μαρία εἶδε τὸν πέλεκυν καὶ αἴφνης ἀνέκραξεν·

— Ἀ! πολὺ κάλλιον εἶχα νὰ μοὶ κοπῇ ἡ κεφαλὴ διὰ ξίφους, κατὰ τὸν γαλλικὸν τρόπον!..

— Ἐγὼ δὲν πταίω, μεγαλειοτάτη, εἶπεν ὁ δήμιος, ἂν δὲν ἦναι δυνατὸν νὰ πληρωθῇ ἡ τελευταία αὕτη ἐπιθυμία τῆς μεγαλειότητός σας· ἐπειδὴ ὅμως δὲν προειδοποιήθην νὰ λάβω μαζύ μου σπάθην καὶ εὗρον ἐδῶ μόνον αὐτὸν τὸν πέλεκυν, ἐξ ἀνάγκης θὰ τὸν μεταχειρισθῶ. Σᾶς ἐμποδίζει λοιπὸν τοῦτο νὰ μοὶ συγχωρήσητε.

— Σοὶ συγχωρῶ, φίλε μου, εἶπεν ἡ Μαρία, καὶ πρὸς ἀπόδειξιν ἰδοὺ ἀσπάσθητι τὴν χεῖρά μου.

Τότε ἀφοῦ ἤγγισε διὰ τῶν χειλέων του τὴν χεῖρα τῆς βασιλίσσης, ὁ δήμιος ἀνηγέρθη καὶ ἔφερε πλησίον αὐτῆς τὸ σκαμνίον.

Ἡ Μαρία ἐκάθησεν ἐπ' αὐτοῦ, ὁ κόμης τοῦ Κέντου καὶ ὁ κόμης Σχουεσβουρῆ ἵσταντο ὄρθιοι ἀριστερόθεν αὐτῆς, ὁ δὲ δημοτικὸς πάρεδρος καὶ οἱ δήμιοι ἐνώπιον αὐτῆς, ὁ Ἀμύας Πωλέττας ὄπισθεν, καὶ γύρωθεν τῶν κιγκλίδων οἱ εὐπατρίδαι, περὶ τοὺς διακοσίους πεντήκοντα, ὁ δὲ Ροβέρτος Βὴλ ἤρξατο ἀναγινώσκων τὸ δεύτερον τὴν ἀπόφασιν· ἐνῷ δὲ ἤρχιζεν εἰσῆλθον οἱ μετακληθέντες θεράποντες καὶ ἔστησαν ὄπισθεν τοῦ ἱκριώματος, οἱ μὲν ἄνδρες ἀναβάντες εἰς θρανίον ἐρειδόμενον ἐπὶ τοῦ τοίχου, αἱ δὲ γυναῖκες ἱστάμεναι κάτωθεν τοῦ θρανίου· τότε ἱσπανικὸν κυνάριον ὑπεραγαπώμενον ὑπὸ τῆς βασιλίσσης, ἐλθὸν ἀθορύβως, καὶ ὡσεὶ φοβούμενον μὴ διωχθῇ, κατεκλίθη παρὰ τὴν δέσποιναν αὐτοῦ.

Ἡ βασίλισσα ἤκουσεν ὅλην τὴν ἀπόφασιν μὴ δεικνύουσα ὅτι δίδει μεγάλην προσοχήν, ὡς εἰ ἀπέβλεπε πᾶσαν ἄλλην ἐκτὸς αὐτῆς, καὶ ὕφος ἔχουσα φαιδρὸν ὡς εἰ ἤκουσε συγχώρησιν ἀντὶ τῆς θανατικῆς ἀποφάσεως· ἀφοῦ δ' ἐτελείωσεν ὁ Βὴλ καὶ ἐφώνησε μεγάλῃ τῇ φωνῇ· «Ὁ Θεὸς σώζοι τὴν βασίλισσαν Ἐλισάβετ.» κραυγὴ πρὸς ἣν οὐδεὶς ἀπήντησεν, ἡ Μαρία ἐποιήσατο τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, καὶ ἐγερθεῖσα ἄνευ τῆς ἐλαχίστης τοῦ προσώπου ἀλλοιώσεως, ὡραιοτέρα μάλιστα ὑπὲρ ποτε·

— Μυλόρδοι, εἶπεν, ἐγεννήθην βασίλισσα, κυρίαρχος ἡγεμονίς, οὐχὶ δὲ τοῖς νόμοις ὑποκειμένη, πλησιεστάτη συγγενὴς τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας καὶ νόμιμος αὐτῆς κληρονόμος· πολὺν χρόνον ἤμην δεσμώτις εἰς τὴν χώραν ταύτην, ὑπέστην πολλὰς θλίψεις καὶ ὀδύνας ἃς οὐδεὶς εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ μοὶ προξενήσῃ, νῦν δὲ πρὸς ἐπίστεψιν τούτων πάντων, θέλω ἀπολέσει τὴν ζωήν. Λοιπόν, μυλόρδοι, ἔστε μάρτυρες ὅτι ἀποθνήσκω ἐν τῇ καθολικῇ πίστει, εὐχαριστοῦσα τὸν Θεὸν διότι μοὶ ἐπιτρέπει νὰ ἀποθάνω ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ ἀγῶνος, καὶ διαμαρτυρομένη σήμερον, ὡς πάντοτε, δημοσίως καὶ ἰδιωτικῶς, ὅτι οὐδέποτε συνώμοσα, οὔτε ἐπεδοκίμασα ἢ ἐπεθύμησα τὸν θάνατον τῆς βασιλίσσης, οὔτε ἄλλο τι ἐναντίον αὐτῆς· ἀλλὰ τοὐναντίον ἠγάπησα αὐτὴν καὶ ἀείποτε ὑπέβαλλον αὐτῇ καλοὺς καὶ εὐλόγους ὅρους πρὸς κατάπαυσιν τῶν ταραχῶν τοῦ βασιλείου καὶ ἐλευθέρωσίν μου ἀπὸ τῆς εἱρκτῆς. πάντα δὲ ταῦτα, γινώσκετε καλῶς, μυλόρδοι, ἔπραξα οὐδέποτε τιμηθεῖσα παρ' αὐτῆς δι' ἀπαντήσεως. Τέλος οἱ ἐχθροί μου κατώρθωσαν τὸν σκοπὸν αὐτῶν, ὅστις ἦτο νὰ μὲ θανατώσωσιν· οὐχ ἧττον ὅμως συγχωρῶ αὐτοὺς καθὼς καὶ πάντας τοὺς πειραθέντας τι ἐναντίον μου. Μετὰ τὸν θάνατόν μου θὰ μάθῃ ὁ κόσμος τίνες εἶναι οἱ διαπράξαντες καὶ οἱ ἐπιθυμήσαντες αὐτόν. Ἀλλ' ἀποθνήσκω οὐδενὸς κατηγοροῦσα, φοβουμένη μήπως ὁ Κύριος μὲ ἀκούσῃ καὶ μ' ἐκδικήσῃ.»

Τότε, εἴτε φοβηθεὶς μήπως τοιοῦτος λόγος, ὑπὸ τοσούτῳ μεγάλης βασιλίσσης λεγόμενος, συγκινήσῃ λίαν ἰσχυρῶς τὴν συνέλευσιν, εἴτε διότι οἱ λόγοι οὗτοι ἐπέφερον ἀναβολήν, ὁ πρεσβύτερος τοῦ Πετερβορούγου ἦλθεν ἐνώπιον τῆς Μαρίας καὶ ἐπὶ τῶν κιγκλίδων ἐρειδόμενος·

— Μεγαλειοτάτη, εἶπεν αὐτῇ, ἡ σεβαστή μου δέσποινα μοὶ παρήγγειλε νὰ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς... Ἀλλὰ πρὸς τοὺς λόγους τούτους, ἡ Μαρία στραφεῖσα καὶ διακόπτουσα αὐτόν·

— Κύριε πρεσβύτερε, ἀπεκρίθη μεγάλῃ τῇ φωνῇ, μεθ' ὑμῶν δὲν ἔχω νὰ κάμω τίποτε· δὲν θέλω παντάπασιν νὰ σᾶς ἀκούσω, καὶ σᾶς παρακαλῶ ν' ἀποσυρθῆτε.

— Μεγαλειοτάτη, εἶπεν ὁ πρεσβύτερος, ἐπιμένων παρὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἤτις ἐξεφράσθη τοσοῦτον εὐσταθῶς καὶ σαφῶς, μίαν μόνην στιγμὴν ζωῆς ἔχετε· ἀλλάξατε φρόνημα, ἐξομόσατε τὴν πλάνην σας, καὶ θέσατε τὴν πίστιν σας ἐν μόνῳ τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ ὅπως δι' αὐτοῦ σωθῆτε.

— Πᾶν ὅ,τι δύνασθε νὰ εἴπητε εἶναι ἀνωφελές, ἀπήντησεν ἡ βασίλισσα, καὶ τίποτε δὲν κερδίζετε· σιωπᾶτε λοιπόν, σᾶς παρακαλῶ, καὶ ἄφετέ με ν' ἀποθάνω ἥσυχος.

Ἐπειδὴ δὲ εἶδεν ὅτι ἤθελε νὰ ἐξακολουθήσῃ, ἐκάθησεν ἐπὶ τοῦ ἄλλου μέρους τοῦ σκαμνίου στρέφουσα πρὸς αὐτὸν τὰ νῶτα· ἀλλ' ὁ πρεσβύτερος περιῆλθεν εὐθὺς κύκλῳ τὸ ἱκρίωμα, καὶ εὑρέθη πάλιν ἀπέναντι αὐτῆς· τότε, ἐνῷ

ἔμελλε νὰ λαλήσῃ, ἡ βασίλισσα ἐστράφη ἐκ νέου, ὡς ἦτο πρότερον. Τοῦθ' ὅπερ βλέπων ὁ κόμης Σχουεσβουρῆ·

— Μεγαλειοτάτη, εἶπε, λυποῦμαι πολὺ ἀληθῶς διότι σᾶς κυριεύει ἡ τρέλλα τοῦ παπισμοῦ ἐπιτρέψατε, ἂν εὐαρεστῆσθε, νὰ δεηθῶμεν ὑπὲρ ὑμῶν.

— Μιλόρδε, ἀπεκρίνατο ἡ βασίλισσα, ἂν θέλετε νὰ δεηθῆτε ὑπὲρ ἐμοῦ, σᾶς εὐχαριστῶ, διότι ὁ σκοπός σας εἶναι καλός· ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ συμμεθέξω τῶν δεήσεών σας, διότι δὲν εἴμεθα τῆς αὐτῆς θρησκείας.

Τότε οἱ κόμητες ἐκάλεσαν τὸν πρεσβύτερον, καὶ ἐνῷ ἡ βασίλισσα ἐπὶ τοῦ σκαμνίου καθημένη προσηύχετο ταπεινοτάτῃ τῇ φωνῇ, οὗτος, γονυκλινὴς ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ ἱκριώματος προσηύχετο μεγάλῃ τῇ φωνῇ· ἐν μέσῳ δὲ τῆς δεήσεως ἣν ἀπήγγελλεν ἔχουσα ἐγκόλπιον περὶ τὸν λαιμὸν, σταυρὸν ἐν μιᾷ χειρὶ καὶ τὴν σύνοψιν αὐτῆς ἐν τῇ ἑτέρᾳ, ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ σκαμνίου γονυκλινὴς γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ λατινιστὶ προσευχομένη, ἐνῷ οἱ ἄλλοι προσηύχοντο ἀγγλιστὶ, ἀφοῦ δ' ἐκεῖνοι ἐσιώπησαν ἐπανέλαβε τὴν προσευχὴν ἀγγλιστὶ καὶ αὐτὴ ὅπως ἐννοῆται, δεομένη ὑπὲρ τῆς τεθλιμμένης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τοῦ τέλους τοῦ διωγμοῦ τῶν καθολικῶν καὶ τῆς αἰσίας βασιλείας τοῦ υἱοῦ της· εἶτα εἶπε μετὰ φωνῆς πλήρους ζέσεως καὶ πίστεως, ὅτι ἤλπιζε νὰ σωθῇ διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὑφ' οὗ τὸν σταυρὸν ἔμελλε νὰ χύσῃ τὸ αἷμά της.

Πρὸς τὰς λέξεις ταύτας, ὁ κόμης Κέντου δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατηθῇ περισσότερον, καὶ μὴ σεβόμενος τὴν ἁγιότητα τῆς στιγμῆς ἐκείνης.

— Αἴ! μεγαλειοτάτη, εἶπε, θέσατε τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ ῥίψατε ἔξω ὅλον αὐτὸν τὸν σωρὸν τῶν παπιστικῶν ψευδῶν.

Ἐκείνη ὅμως μὴ δίδουσα ἀκρόασιν, ἐξηκολούθησε δεομένη τῶν ἁγίων νὰ μεσιτεύσωσιν ὑπὲρ αὐτῆς παρὰ τῷ Θεῷ, ἀσπαζομένη δὲ τὸν σταυρὸν ἀνεφώνησε·

— Κύριε! Κύριε! δέξαι με εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τεταμένην ἀγκάλην σου, καὶ συγχώρησόν μοι πάντα τὰ ἁμαρτήματά μου.

Καθήσασα δὲ αὖθις ἐπὶ τοῦ σκαμνίου ἠρωτήθη παρὰ τοῦ κόμητος Κέντου ἂν εἶχε νὰ ὁμολογήσῃ τι καὶ ἀπεκρίθη ὅτι μὴ οὖσα παντάπασιν ἔνοχος, θὰ ἐψεύδετο πρὸς ἑαυτὴν ἂν ὡμολόγει τι.

— Καλῶς, ἐπανέλαβεν ὁ κόμης· τότε, μεγαλειοτάτη, ἑτοιμασθῆτε.

Ἡ δὲ βασίλισσα ἠγέρθη καὶ ἐπειδὴ ἐπλησίαζεν ὁ δήμιος ἵνα ἐκδύσῃ αὐτήν·

— Ἄφες με, φίλε μου, τῷ εἶπεν· ἠξεύρω καλλιον τί πρέπει νὰ κάμω, καὶ δὲν εἶμαι συνειθισμένη νὰ ἐκδύωμαι ἐνώπιον τόσου πλήθους οὔτε νὰ ἔχω τοιούτους θαλαμηπόλους.

Καλέσασα δὲ τὰς δύο αὐτῆς γυναῖκας, ἤρξατο ἀφαιροῦσα τὰς καρφίδας τοῦ κεφαλοδέσμου, καὶ ἐπειδὴ ἡ Ἰωάννα Κεννεδὺ καὶ ἡ Ἐλσπὲθ Κὺρλ ἀπονέμουσαι τὴν ἐσχάτην ταύτην ἐκδούλευσιν τῇ δεσποίνῃ των δὲν ἠδύναντο νὰ κρατήσωσι τὰ θερμὰ αὐτῶν δάκρυα·

— Μὴ κλαίητε, ταῖς εἶπε γαλλιστὶ, διότι ὑπεσχέθην καὶ ἐγγυήθην διὰ σᾶς.

Τότε ἡ βασίλισσα ἤρξατο ἐκδυομένη βοηθοῦσα πρὸς τοῦτο ἡ ἰδία, ὡς συνείθιζε νὰ πράττῃ ὅτε τὸ ἑσπέρας ἡτοιμάζετο νὰ κατακλιθῇ, καὶ ἀφαιρέσασα ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ αὐτῆς τὸν χρυσοῦν σταυρὸν, ἠθέλησε νὰ δώσῃ αὐτὸν τῇ Ἰωάννᾳ, λέγουσα τῷ δημίῳ·

— Φίλε μου, ἠξεύρω ὅτι πᾶν τὸ ἐπ' ἐμοῦ σοὶ ἀνήκει· ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι κατάλληλον πρὸς χρῆσίν σου, ἄφες με νὰ διαθέσω αὐτὸ, σὲ παρακαλῶ, διὰ τὴν κυρίαν, καὶ θὰ σοὶ δώσῃ τὸ διπλοῦν τῆς ἀξίας τοῦ ἀργυροῦ τούτου σταυροῦ. Ἀλλ' ὁ δήμιος ἀφεὶς αὐτὴν μόλις νὰ τελειώσῃ, ἥρπασεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν χειρῶν λέγων·

— Εἶναι δικαίωμά μου.

Ἡ δὲ βασίλισσα δὲν ἐταράχθη ἐκ τῆς βαρβαρότητος ταύτης, καὶ ἐξηκολούθησεν ἐκβάλλουσα τὰ ἐνδύματά της μέχρις οὗ ἔμεινε φέρουσα ἁπλοῦν ὑποφόριον.

Ἀπαλλαγεῖσα οὕτω πάντων τῶν κοσμημάτων αὐτῆς, ἐκάθησεν αὖθις ἐπὶ τοῦ σκαμνίου, ἡ δὲ Ἰωάννα Κεννεδὺ προσελθοῦσα, ἐξήγαγε τοῦ θυλακίου αὐτῆς τὸ χρυσοκέντητον ἐκ βατίστας ῥινόμακτρον, ὅπερ ἡτοίμασεν ἀπὸ τῆς προτεραίας καὶ ἐπέδεσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, τοῦθ' ὅπερ οἱ κόμητες, οἱ ἄρχοντες καὶ εὐπατρίδαι ἔβλεπον μετ' ἀπορίας, τοῦ πράγματος ἀσυνήθους ὄντος ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐπειδὴ δὲ ἐνόμιζεν ὅτι ἔμελλεν νὰ κόψωσι τὴν κεφαλὴν αὐτῆς κατὰ τὸν γαλλικὸν τρόπον, ἤτοι ἐνῷ ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ σκαμνίου, ἔστη ὀρθία, ἀκίνητος καὶ μετ' ἀλυγίστου τοῦ τραχήλου, ὅπως δώσῃ μείζονα εὐκολίαν τῷ δημίῳ, ὅστις ἀφ' ἑτέρου, ἀγνοῶν ἐντελῶς τί νὰ πράξῃ, ἔμενεν ὄρθιος, τὸν πέλεκυν ἔχων ἐν χειρὶ καὶ μὴ πλήττων· τέλος ὁ βοηθὸς ἔλαβε τὴν βασίλισσαν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, καὶ σύρων αὐτὴν πρὸς τὰ ἔμπροσθεν ἠνάγκασεν αὐτὴν νὰ πέσῃ ἐπὶ τῶν γονάτων.

Τότε ἡ Μαρία ἐνόησε τί ἤθελον παρ' αὐτῆς καὶ ψηλαφητεὶ ἐζήτει τὸ ἐπίξηνον διὰ τῶν χειρῶν· αἵτινες ἐξηκολούθουν κρατοῦσαι ἡ μὲν τὴν τοῦ δημίου τὰς ἀπέσυρε, φοβούμενος μὴ κοπῶσι μετὰ τῆς κεφαλῆς· ἐνῷ δὲ ἡ βασίλισσα ἔλεγε·



Καὶ σύρων αὐτὴν πρὸς τὰ ἔμπρὸς ἠνάγκασεν αὐτὴν νὰ πέσῃ ἐπὶ τῶν γονάτων.
Σελ.—471.

σύνοψιν ἡ δὲ τὸν σταυρὸν, ἔθηκεν ἐπ' αὐτοῦ τὸν λαιμὸν, τιθεμένη τὰς δύο χεῖρας ἡνωμένας ὑπὸ τὴν σιαγόνα ὅπως ἐξακολουθήσῃ προσευχομένη μέχρις ὑστάτης στιγμῆς· ἀλλ' ὁ βοηθὸς

— Εἰς χεῖράς σου Κύριε, In manus tuas, Domine, ὁ δήμιος ἀνέτεινε τὸν πέλεκυν ὅστις ἦτον ἁπλούστατα πέλεκυς δι' οὗ σχίζονται ξύλα, καὶ κατήνεγκε τὴν πρώτην ἧτις

ἤγγισε πολὺ ὑψηλὰ, καὶ εἰς τὸ κρανίον ἐμπαγε σα ἀνετίναξε διὰ τῆς σφοδρότητος αὐτῆς ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς καταδίκου τὸν σταυρὸν καὶ τὸ βιβλίον, ἀλλὰ δὲν ἀπέσπασε τὴν κεφαλήν.

Σκοτοδινιῶσα ὅμως ἐκ τοῦ τραύματος ἡ βασίλισσα οὐδόλως ἐκινήθη καὶ οὕτως ἔδωκε καιρὸν τῷ δημίῳ νὰ δευτερώσῃ· ἀλλὰ καὶ τὴν φορὰν ταύτην δὲν ἔπεσεν ἡ κεφαλὴ, καὶ ἐδέησε νὰ κατενεχθῇ τρίτον τραῦμα ὅπως ἀποχωρισθῇ ἐντελῶς τῶν ὤμων μεθ' ὧν συνεῖχεν αὐτὴν εἰσέτι τεμάχιον σαρκός.

Τέλος, τῆς κεφαλῆς χωρισθείσης ἐντελῶς, ὁ δήμιος ὕψωσεν αὐτὴν ἵνα τὴν δείξῃ τοῖς παρισταμένοις, λέγων·

— Ὁ Θεὸς σώζοι τὴν βασίλισσαν Ἐλισάβετ!

— Οὕτω ν' ἀπολεσθῶσι πάντες οἱ ἐχθροὶ τῆς αὐτῆς μεγαλειότητος! ἀπήντησεν ὁ πρεσβύτερος τοῦ Πετερβορούγου.

— Ἀμὴν, εἶπεν ὁ κόμης τοῦ Κέντου· ἀλλὰ ἡ εὐχή του δὲν εὗρεν ἠχώ· οὐδεμία ἄλλη φωνὴ ἠδυνήθη ν' ἀποκριθῇ, διότι πᾶσαι ἐπνίγοντο ὑπὸ τῶν λυγμῶν καὶ τῶν δακρύων.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ κεκρύφαλος τῆς βασ.λίσσης ἀπεσπάσθη, καὶ ἐφάνη ἡ κόμη αὐτῆς ἐν χρῷ κεκαρμένη, λευκὴ ὡς κόμη ἑβδομηκοντούτιδος· τὸ δὲ πρόσωπον αὐτῆς τοσοῦτῳ μετεβλήθη κατὰ τὴν ἀγωνίαν ἐκείνην ὥστε οὐδεὶς ἤθελε τὸ ἀναγνωρίσει, ἂν δὲν ἤξευρεν ὅτι ἦτον ἰδικόν της.

Τὸ θέαμα τοῦτο ἐκίνησεν εἰς μεγάλας κραυγὰς τοὺς παρισταμένους· διότι, φοβερὸν ἰδεῖν, τὰ ὄμματα ἔμειναν ἀνοικτὰ, τὰ δὲ χείλη ἐξηκολούθουν κινούμενα ὡς εἰ ἤθελον νὰ προσευχηθῶσιν ἔτι, καὶ ἡ νευρικὴ αὕτη κίνησις διήρκεσεν ἓν τέταρτον τῆς ὥρας μετὰ τὴν ἀποκοπὴν τῆς κεφαλῆς.

Τότε οἱ θεράποντες τῆς βασιλίσσης ὥρμησαν πρὸς τὸ ἱκρίωμα, ἀναλέγοντες ὡς ἅγια λείψανα τὴν σύνοψιν καὶ τὸν σταυρὸν, εἶτα ἡ Ἰωάννα Κεννεδὺ ἐνεθυμήθη τὸ κυνάριον ὅπερ ἦλθε παρὰ τῇ κυρίᾳ του, καὶ περιέβλεψε πανταχοῦ ζητοῦσα καὶ καλοῦσα αὐτὸ ἀνωφελῶς διότι ἐγένετο ἄφαντον.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν, ἐνῷ εἷς τῶν δημίων ἔλυε τὰς περικνημίδας τῆς βασιλίσσης αἵτινες ἦσαν χρυσοκέντητοι ἐξ ὁλοσηρικοῦ κυανοῦ, εὗρε τὸ δύστυχὲς ζῶον κεκρυμμένον ὑπὸ τὸ ὑποφόριον (φούστανον) αὐτῆς καὶ ἐδέησε νὰ σύρωσιν αὐτὸ διὰ τῆς βίας· ἀλλὰ διαφυγὸν καὶ πάλιν κατέφυγε μεταξὺ τῶν ὤμων καὶ τῆς κεφαλῆς τῆς βασιλίσσης, ἣν ὁ δήμιος ἀπέθηκε πλησίον τοῦ κορμοῦ. Ἡ Ἰωάννα τότε ἔλαβεν αὐτὸ παρὰ τὰς ὑλακάς του, καὶ τὸ ἀπέσυρεν αἱματόφυρτον, διότι διαταγὴ ἐδόθη τοῖς πᾶσι νὰ κενώσωσι τὴν αἴθουσαν.

Ὁ Βουργοὲν καὶ ὁ Γερβάσιος ἔμειναν ὀπίσω, παρακαλοῦντες τὸν Ἀμύαν Πωλέττον, ν' ἀφήσῃ αὐτοὺς νὰ λάβωσι τὴν καρδίαν τῆς βασιλίσσης, ὅπως μετενέγκωσιν αὐτὴν εἰς Γαλλίαν, ὡς ὑπεσχέθησαν, ἀλλὰ ταχέως ἀπεδιώχθησαν τῆς αἰθούσης, ἧς ἐκλείσθησαν πᾶσαι αἱ θύραι, καὶ ἔμειναν ἐντὸς αὐτῆς μόνον ὁ δήμιος μετὰ τοῦ πτώματος.

Ἐνταῦθα ἀφηγεῖται ὁ Βραντὼμ ὅτι συνέβη τι ἄτιμον!

Τὸ σῶμα καὶ ἡ κεφαλὴ ἐκομίσθησαν δύο ὥρας μετὰ τὴν καρατόμησιν εἰς τὴν αὐτὴν αἴθουσαν ἔνθα προσήχθη ἡ Μαρία Στυάρτη ἐνώπιον τῶν δικαστῶν, καὶ ἐτέθησαν ἐπὶ τραπέζης ἧς πέριξ εἶχον καθήσει οἱ κριταὶ, κεκαλυμμένα διὰ μελαίνης σαγῆς· ἔμειναν δ' αὐτόθι μέχρι τῆς τρίτης μετὰ μεσημβρίαν, καθ' ἣν ὥραν ὁ Οὐάτερ, ἰατρὸς τοῦ Στανδφὸρ, καὶ ὁ χειρουργὸς τοῦ χωρίου Φοθεριγγάη, ἦλθον ἵν' ἀνοίξωσι καὶ ταριχεύσωσι τὸ σῶμα, τοῦθ' ὅπερ ἔπραξαν ἐνώπιον τοῦ Ἀμύα Πωλέττου καὶ τῶν στρατιωτῶν, οὐδόλως αἰδούμενοι τὸν βαθμὸν ἢ τὸ φῦλον τοῦ δειλαίου ἐκείνου πτώματος, ὅπερ οὕτως ἐξετέθη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν πάντων τῶν βουλομένων νὰ ἴδωσιν αὐτό· εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ ὕβρις αὕτη δὲν ἐξεπλήρωσε τὸν σκοπόν της· διότι φήμη διεδίδοτο ὅτι ἡ βασίλισσα εἶχε τὰς κνήμας ἐξωδηκυίας καὶ ἦτον ὑδρωπική, ἐνῷ τοὐναντίον οὐδεὶς τῶν παρισταμένων ἠδυνήθη νὰ μὴ ὁμολογήσῃ ὅτι οὐδέποτε εἶδε σῶμα νεάνιδος ἐν ἀνθηρᾷ ὑγείᾳ εὐρυθμότερον καὶ ὡραιότερον τοῦ τῆς Μαρίας Στυάρτης, ἀποθανούσης ἐκ βιαίου θανάτου μετὰ ἐννεακαίδεκα ἐτῶν δεινὰ καὶ κάθειρξιν.

Τοῦ σώματος ἀνατμηθέντος, εὑρέθη ἡ σπλὴν ἐν τῇ συνήθει αὐτῆς καταστάσει, ἔχουσα μόνον τὰς φλέβας ὀλίγον πελιδνὰς, ὁ πνεύμων ὑποκίτρινος ἐνιαχοῦ, ὁ δὲ ἐγκέφαλος ὑπερβαίνων κατὰ ἓν ἕκτον τὸν συνήθη παρὰ ταῖς ὁμογενέσι καὶ ὁμιλῆξιν ὄγκον αὐτοῦ· ὅθεν τὸ πᾶν ὑπέσχετο μακροβιότητα τῇ γυναικὶ ἧς ἡ ὥρα τοῦ θανάτου τοσοῦτῳ πρωΐμως καὶ σκληρῶς ἐπῆλθε.

Ἐκθέσεως δὲ συνταχθείσης περὶ τῶν ἀνωτέρω, τὸ σῶμα ἐταριχεύθη ὀπωσοῦν καλῶς, ἐτέθη ἐντὸς μολυβδίνου φερέτρου, τοῦτο δὲ ἐντὸς

ἄλλου ξυλίνου, καὶ ἔμεινεν ἐπὶ τῆς τραπέζης μέχρι τῆς πρώτης αὐγούστου, ἤτοι πέντε περίπου μῆνας, μηδενὶ δοθείσης ἀδείας νὰ πλησιάσῃ αὐτό· ἰδόντες μάλιστα οἱ Ἄγγλοι ὅτι οἱ ἀτυχεῖς θεράποντες τῆς Μαρίας Στυάρτης, οἵτινες ἐκρατοῦντο εἰσέτι περιωρισμένοι ἔβλεπον αὐτὸ διὰ τῆς ὀπῆς τοῦ κλείθρου, ἔφραξαν τὴν ὀπὴν ἵνα μὴ δύνωνται νὰ βλέπωσι καὶ τὸ φέρετρον ἐν ᾧ περιείχετο τὸ λείψανον ἐκείνης ἣν τοσοῦτον ἠγάπησαν.

Ἐν τούτοις, μίαν ὥραν μετὰ τὸν θάνατον τῆς Μαρίας Στυάρτης, ὁ Ἐρρίκος Ταλβώ, ὅστις παρευρέθη εἰς αὐτόν, ἀνεχώρησεν εἰς Λονδῖνον ἔφιππος ἀπὸ βυτῆρος καὶ φέρων τῇ Ἐλισάβετ τὴν περὶ τοῦ θανάτου τῆς ἀντιζήλου της ἔκθεσιν· ἀλλ' ἅμα τὰς πρώτας γραμμὰς ἀναγνοῦσα, ἡ Ἐλισάβετ, πιστὴ εἰς τὸν χαρακτῆρα αὐτῆς ἔβαλε μεγάλας κραυγὰς ὀδύνης καὶ ἀγανακτήσεως, λέγουσα ὅτι κακῶς ἐνοήθησαν αἱ διαταγαί της, καὶ πολὺ ἐβιάσθησαν, ὅτι πάντα ταῦτα ἐγένοντο κατὰ λάθος τοῦ γραμματίως τῆς Ἐπικρατείας Δαβισῶνος, εἰς ὃν ἔδωκε τὸ ψήφισμα ἵνα φυλάττῃ αὐτὸ μέχρις οὗ λάβῃ μίαν ἀπόφασιν, οὐχὶ δὲ ὅπως στείλῃ αὐτὸ εἰς Φοθεριγγάϋ.

Κατὰ συνέπειαν, ὁ Δαβισὼν ἐστάλη εἰς τὸν Πύργον τοῦ Λονδίνου, καὶ κατεδικάσθη εἰς δέκα χιλιάδων λιρῶν πρόστιμον, ὡς ἐξαπατήσας τὴν βασίλισσαν. Ἐν μέσῳ δὲ τῆς ταραχῆς ταύτης διατάσσεται ἀποκλεισμὸς πάντων τῶν εἰς τοὺς διαφόρους λιμένας τοῦ βασιλείου πλοίων ὅπως μὴ μεταδοθῇ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἡ εἴδησις τοῦ θανάτου τούτου, εἰμὴ μόνον δι' ἐμπείρων ἀπεσταλμένων δυναμένων νὰ παραστήσωσι τὴν θανάτωσιν ὑπὸ τὰ μᾶλλον εὐνοϊκὰ ὑπὲρ τῆς βασιλίσσης χρώματα.

Ταὐτοχρόνως δὲ αἱ σκανδαλώδεις πανηγύρεις αἵτινες ἐτελέσθησαν κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἀποφάσεως τιμῶσι τὴν εἴδησιν τῆς θανατώσεως. Τὸ Λονδῖνον φωταγωγεῖται, χαρμόσυνα πυρὰ ἀνάπτονται πρὸ τῶν θυρῶν, ὁ δὲ ἐνθουσιασμὸς εἶναι τοσοῦτος, ὥστε παραβιάζεται ἡ εἴσοδος τῆς γαλλικῆς πρεσβείας καὶ λαμβάνονται ἐξ αὐτῆς ξύλα πρὸς ἀνάφλεξιν τῶν πυρῶν ἀφοῦ ἤρχοντο σβεννύμεναι.

Καταθλιβόμενος ἐκ τούτων ὁ Σατωνὲρ ἦτον εἰσέτι κεκλεισμένος ἐν τῇ πρεσβείᾳ, ὅτε ἔλαβε μετὰ παρέλευσιν πεντεκαίδεκα ἡμερῶν, πρόσκλησιν τῆς Ἐλισάβετ.

Ὁ Σατωνὲρ μετέβη παρ' αὐτῇ εἰς τὴν ἐξοχικὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Καντορβερῆ, θετικώτατον ἔχων σκοπὸν νὰ μὴ εἴπῃ αὐτῇ λέξιν περὶ τῶν διαδραματισθέντων· ἀλλ' ἅμα εἶδεν αὐτὸν ἡ Ἐλισάβετ μελανείμων, ἠγέρθη, ἐπορεύθη πρὸς αὐτὸν καὶ φιλοφρονέστατα φερομένη τῷ εἶπεν ὅτι ἦτον ἑτοίμη νὰ θέσῃ πάσας τὰς δυνάμεις τοῦ βασιλείου της εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Ἐρρίκου Γ' ὅπως βοηθήσῃ αὐτῷ εἰς τὸν κατὰ τῆς ὁμοσπονδίας (Ligue) ἀγῶνα.

Ὁ Σατωνὲρ ἐδέξατο πάσας τὰς προτάσεις ταύτας ψυχρὸς καὶ αὐστηρὸς τὸ ὕφος, οὔτε λέξιν εἰπὼν περὶ τοῦ γεγονότος οὗ ἕνεκα ἐπενθηφόρει αὐτός τε καὶ ἡ βασίλισσα· ἀλλ' ἐκείνη ἀπὸ τῆς χειρὸς αὐτὸν λαβοῦσα, παρεμέρισε, καὶ μετὰ βαθυτάτων στεναγμῶν.

— Ἀχ! κύριε, εἶπεν, ἀφ' ὅτου δὲν σᾶς εἶδον μοὶ συνέβη τὸ μέγιστον δυστύχημα ὅπερ ἠδύνατό ποτε νὰ μοὶ συμβῇ· θέλω νὰ εἴπω περὶ τοῦ θανάτου τῆς καλῆς μου ἀδελφῆς τῆς βασιλίσσης τῆς Σκωτίας, ἀφ' οὗ ὀμνύω εἰς αὐτὸν τὸν Θεόν, εἰς τὴν ψυχήν μου καὶ τὴν σωτηρίαν μου, ὅτι εἶμαι πάντῃ ἀθῶα.

Ὑπέγραψα τὸ διάταγμα, εἶναι ἀληθὲς· ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι τοῦ συμβουλίου μου μ' ἐπαιξαν παιγνίδι τὸ ὁποῖον μὲ κατετάραξεν· ἀκόμη δὲν δύναμαι νὰ ἡσυχάσω, καὶ ὀμνύω εἰς τὸν Θεόν, ὅτι ἂν δὲν ἦτον ἡ μακρὰ ὑπηρεσία των, θὰ τοὺς ἀπεκεφάλιζα. Ἔχω σῶμα γυναικός, κύριε, ἀλλ' εἰς αὐτὸ τὸ γυναικεῖον σῶμα ὑπάρχει ἀνδρικὴ καρδία.

Ὁ Σατωνὲρ ὑπέκλινε οὐδὲν ἀποκριθείς, ἀλλὰ ἡ πρὸς Ἐρρίκον τὸν Γ' ἐπιστολή του καὶ ἡ ἀπάντησις αὐτοῦ ἀποδεικνύουσιν ὅτι οὐδέτερος τούτων ἠπατήθη παρὰ τοῦ θήλεος Τιβερίου.

Ἐν τούτοις, ὡς εἴπομεν, οἱ δυστυχεῖς θεράποντες ἔμειναν περιωρισμένοι, καὶ τὸ δείλαιον σῶμα ἀνέμενε βασιλικὸν ἐνταφιασμὸν ἐντὸς τῆς μεγάλης αἰθούσης.

Τὰ πράγματα ἔμενον οὕτω, καθὰ ἔλεγεν ἡ Ἐλισάβετ, ὅπως λάβῃ καιρὸν νὰ διατάξῃ διὰ τὴν καλὴν αὐτῆς ἀδελφὴν Μαρίαν ὡραίαν κηδείαν, πράγματι ὅμως διότι ἡ βασίλισσα δὲν ἐτόλμα νὰ θέσῃ τοσοῦτῳ πλησίον ἀλλήλων τὸν μυστικὸν καὶ ἄτιμον καὶ τὸν δημόσιον καὶ βασιλικὸν ἐνταφιασμόν· ἄλλως δὲ ἀπῃτεῖτο χρονικὸν διάστημα ὅπως πιστοποιηθῶσιν αἱ παρὰ τῆς Ἐλισάβετ διασπειρόμεναι φῆμαι πρὶν ἢ γνωσθῇ ἡ ἀλήθεια ἐκ στόματος τῶν θεραπόντων, διότι ἡ βασίλισσα ἤλπιζεν ὅτι ἀφοῦ ὁ ὀχνηρὸς ἐκεῖνος λαὸς σχηματίσῃ μίαν τινὰ ἰδέαν περὶ τοῦ θανάτου τῆς βασιλίσσης τῆς Σκωτίας, δὲν ἤθελε τοῦ λοιποῦ μεταβάλει γνώμην. Τέλος,

μόνον ὅτε ἀπηύδησαν οἱ φυλάττοντες ὅσον καὶ οἱ φυλαττόμενοι, ἡ Ἐλισάβετ λαβοῦσα ἔκθεσιν περιέχουσαν ὅτι τὸ σῶμα κακῶς ταριχευθὲν δὲν ἠδύνατο νὰ διατηρηθῇ ἐπὶ πλέον, διέταξε νὰ τελεσθῇ ἡ κηδεία.

Κατὰ συνέπειαν ἀπὸ τῆς 1ης αὐγούστου ἐστάλησαν ῥάπται καὶ ῥάπτριαι παρὰ τῇ Ἐλισάβετ μετ' ἐριούχου καὶ μαύρων σηρικῶν ὑφασμάτων ὅπως ἐνδύσωσι πένθιμα πάντας τοὺς θεράποντας τῆς Μαρίας. Οὗτοι ὅμως ἠρνήθησαν αὐθαιμῶς ἀναμείναντες τὰ δῶρα τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας καὶ ἰδίᾳ δαπάνῃ πενθηφορήσαντες ἅμα τῷ θανάτῳ τῆς δεσποίνης· οὐχ ἧττον ὅμως ῥάπται καὶ ῥάπτριαι ἐπεδόθησαν εἰς τὸ ἔργον μετὰ τοσαύτης ὀραστηριότητος, ὥστε τῇ 7 αὐγούστου τὸ πᾶν ἐπερατώθη.

Τὴν ἑπομένην ἡμέραν περὶ τὴν ὀγδόην μετὰ μεσημβρίαν, μεγάλη φορτηγὸς ἅμαξα, ἐλκομένη ὑπὸ τεσσάρων πενθηφορούντων ἵππων καὶ διὰ μέλανος ἐπικρόκου κεκαλυμμένων, καθὼς ἡ ἅμαξα, ἥτις, ἐκτὸς τούτου, ἐκοσμεῖτο ὑπὸ μικρῶν σημαιῶν φερουσῶν κεντητὰ τὰ σήματα τῆς Σκωτίας, ἤτοι αὐτὰ τὰ τῆς βασιλίσσης, καὶ τὰ τῆς Ἀραγῶνος ἀνήκοντα τῷ Δαρλέῃ, ἔστη πρὸ τῆς πύλης τοῦ πύργου Φοθεριγγάη. Ἠκολουθεῖτο δὲ ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν κηρύκων, συνοδευομένου παρὰ εἴκοσιν ἐφίππων εὐπατριδῶν, μετὰ τῶν θεραπόντων καὶ ἀκολούθων αὐτῶν, πάντων πενθίμως ἐνδεδυμένων.

Ὁ τῶν κηρύκων ἀρχηγὸς ἀφιππεύσας, ἀνέβη μετὰ πάσης τῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ εἰς τὸ δωμάτιον ἔνθα ἔκειτο τὸ σῶμα, κατεβίβασε καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῇ φορτηγῷ ἁμάξῃ μετὰ παντὸς τοῦ δυνατοῦ σεβασμοῦ, ἑκάστου τῶν παρισταμένων ἔχοντος ἀσκεπῆ τὴν κεφαλὴν καὶ τηροῦντος βαθεῖαν σιγήν.

Ἡ ἐπίσκεψις καὶ ἡ πρᾶξις αὕτη μέγαν ἤγειραν θόρυβον μεταξὺ τῶν δεσμωτῶν οἵτινες συνδιεσκέφθησαν ἐπὶ μικρὸν ἵνα ἴδωσιν ἂν δὲν ἤρμοζε νὰ ζητήσωσιν ἄδειαν ὅπως συνοδεύσωσι τὸ σῶμα τῆς δεσποίνης αὐτῶν, ὅπερ δὲν ἠδύναντο καὶ δὲν ὤφειλον ν' ἀφήσωσιν οὕτω μόνον ἐξερχόμενον· ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλον νὰ ζητήσωσι τὴν ἄδειαν τοῦ νὰ ὁμιλήσωσι πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τῶν κηρύκων, οὗτος εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ ἦσαν συνηγμένοι, καὶ τοῖς εἶπεν ὅτι κατ' ἐντολὴν τῆς δεσποίνης αὐτοῦ, τῆς σεβαστῆς ἀνάσσης τῆς Ἀγγλίας, ἐτελεῖτο ἡ κηδεία τῆς βασιλίσσης τῆς Σκωτίας ὅσον οἷόν τε μεγαλοπρεπῶς· ὅτι μὴ θέλων παντάπασι νὰ δειχθῇ κατώτερος οὕτω ὑψηλῆς ἀποστολῆς, προητοίμασεν ἤδη κατὰ τὸ πλεῖστον τὰ τῆς ἐκφορᾶς ἥτις ἔμελλε νὰ τελεσθῇ τῇ 10 αὐγούστου, ἤτοι μετὰ τὴν αὔριον, ἀλλ' ὅτι ἐπειδὴ τὸ μολύβδινον φέρετρον, ἐν ᾧ περιεκλείετο τὸ σῶμα ἦτο βαρύτατον, ἦτο καλλιον νὰ μετακομισθῇ ἐκ τῶν προτέρων κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα εἰς τὸ μέρος ἔνθα προητοιμάσθη τὸ μνῆμα, παρὰ νὰ περιμείνωσιν αὐτὴν τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ· οὕτω δὲ νὰ μὴ ἀνησυχήσωσιν ἐκ τῆς τοιαύτης μετακομιδῆς, καθότι ὁ ἐνταφιασμὸς τοῦ φερέτρου ἦτό τι προκαταρκτικόν, ἄλλως δὲ ἂν τινες αὐτῶν ἤθελον νὰ συνοδεύσωσι τὸ πτῶμα ὅπως ἴδωσι τί γενήσεται, ἦσαν ἐλεύθεροι, οἱ δὲ μένοντες ἤθελον παρακολουθήσει τὴν νεκρώσιμον πομπήν, τῆς βασιλίσσης Ἐλισάβετ ἐπιθυμούσης νὰ παρευρεθῶσιν ἅπαντες εἰς τὴν κηδείαν ἀπὸ τοῦ πρώτου μέχρι τοῦ ἐσχάτου.

Ἡ βεβαίωσις αὕτη καθησύχασε τοὺς δυστυχεῖς δεσμώτας οἵτινες ἀπέστειλαν τὸν Βουργοὲν, τὸν Γερβάσιον καὶ ἐξ αὐτῶν ὅπως ἀκολουθήσωσι τὸν νεκρὸν τῆς δεσποίνης αὐτῶν· ἦσαν δὲ οὗτοι ὁ Ἀνδρέας Μελβίλ, ὁ Στεβὰρ, ὁ Γορζὼν, ὁ Χόβαρτ, ὁ Λάουδερ, καὶ ὁ Νικόλαος Δελαμάρ. Κατὰ τὴν δεκάτην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν ἐτάχθησαν ὄπισθεν τῆς νεκροπομποῦ ἅμαξης προπορευομένου τοῦ κήρυκος, συνοδευόντων πεζῶν ἀνδρῶν οἵτινες ἔφεγγον διὰ λαμπάδων καὶ ἀκολουθούντων εὐγενῶν μετὰ τῆς θεραπείας αὐτῶν.

Οὕτως ἀφίκοντο δύο ὥρας μετὰ τὸ μεσονύκτιον, εἰς Πετερβορούγον, ὅπου εὑρίσκεται μεγαλοπρεπὴς ἐκκλησία κτισθεῖσα ὑπ' ἀρχαίου σάξωνος βασιλέως, ἐν ᾗ ἀριστερόθεν τοῦ χοροῦ ἦτον ἤδη τεθαμμένη ἡ ἐξ Ἀραγῶνος Λικατερίνη, γυνὴ τοῦ βασιλέως Ἐρρίκου τοῦ Η', καὶ ἔνθα ἦτον ὁ τύμβος αὐτῆς κοσμούμενος ἴσως ὑπὸ σκιάδος φερούσης τὰ σήματα αὐτῆς.

Ἐλθόντες εὗρον τὴν ἐκκλησίαν ὅλην κατεστρωμένην διὰ μαύρων ὑφασμάτων, κατὰ τὴν γαλλικὴν συνήθειαν, ἐκτὸς τῶν περὶξ ἀναπτομένων κηρίων.

Ὁ τροῦλλος κατεκαλύπτετο ὑπὸ τῶν σκωτικῶν καὶ ἀγγλικῶν σημάτων, ἅτινα ὑπῆρχον καὶ ἐπὶ σημαιῶν ὁμοίων πρὸς τὰς τῆς νεκροπομποῦ ἁμάξης.

Τὸ ὁμοίωμα τοῦ φερέτρου ἦτον ἤδη ἱδρυμένον ὑπὸ τὸν τροῦλλον συνίστατο δὲ εἰς φέρετρον, κεκαλυμμένον διὰ μέλανος ἀργυροκρόσσου ἐπικρόκου (βελούδου), καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἦτο προσκεφάλαιον ἐκ τοῦ ἰδίου ὑφάσματος καὶ χρώματος, φέρον βασιλικὸν στέμμα.

Δεξιόθεν τοῦ τρούλλου καὶ ἀπέναντι τοῦ μνήματος τῆς βασιλίσσης Αἰκατερίνης τῆς Ἀραγῶνος ἐσκάφη τὸ τῆς Μαρίας τῆς Σκωτίας· ἦτο δὲ λάκκος πλίνθινος παρεσκευασμένος ὅπως καλυφθῇ ὕστερον διὰ πλακὸς ἢ μαρμαρίνου τύμβου καὶ ἐν αὐτῷ ἐμελλε νὰ κατατεθῇ τὸ φέρετρον ὅπερ ἀνέμενεν ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Πετερβορούγου παρὰ τὴν θύραν φέρων τὰ ἐπισκοπικὰ ἄμφια ἀλλ' ἄνευ μίτρας βακτηρίας καὶ μανδύου συνοδευόμενος παρὰ τοῦ πρεσβυτέρου αὐτοῦ καὶ τινων ἄλλων ἱερέων.

Τὸ σῶμα εἰσήχθη εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἄνευ ψαλμῳδίας ἢ δεήσεως καὶ κατεβιβάσθη εἰς τὸν τάφον ἐν μέσῳ βαθείας σιωπῆς· ἀμέσως δὲ οἱ διακόψαντες τὸ ἔργον αὐτῶν κτίσται ἐπελήφθησαν αὐτοῦ ἐκ νέου χώσαντες τὸν λάκκον μέχρι τῆς ἐπιφανείας καὶ ἀφέντες ὀπὴν ἑνὸς καὶ ἡμίσεως ποδὸς ὡς ἔγγιστα, δι' ἧς ἠδύνατό τις νὰ ἴδῃ τὸ ἔνδον τοῦ μνήματος καὶ νὰ ῥίψῃ ἐπὶ τοῦ φερέτρου, ὡς ἔθος ἐν ταῖς βασιλικαῖς κηδείαις, τὰς συντετριμμένας ῥάβδους τῶν ἀξιωματικῶν, καὶ τὰς φερούσας τὰ σήματα αὐτῶν σημαίας.

Περατωθείσης δὲ τῆς νυκτερινῆς ταύτης τελετῆς, ὁ Μελβίλ, ὁ Βουργοὲν καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεσταλμένοι ὡδηγήθησαν εἰς τὸ ἐπισκοπεῖον, ἔνθα ἔμελλον νὰ συναχθῶσιν οἱ τὴν κηδείαν ἀκολουθήσαντες, καὶ ὧν ὁ ἀριθμὸς συνεποσοῦτο εἰς πλείονας τῶν τριακοσίων πεντήκοντα, πάντων ἐκλελεγμένων, ἐκτὸς τῶν θεραπόντων, μεταξὺ τῶν ἀρχῶν, τῶν εὐγενῶν καὶ τοῦ προτεσταντικοῦ κλήρου.

Τὴν ἐπιοῦσαν πέμπτην 9 αὐγούστου, ἤρξαντο ἐπιστρωννύμεναι αἱ αἴθουσαι τῶν συμποσίων διὰ βαρυτίμων ὑφασμάτων, ἐνώπιον τοῦ Μελβίλ, τοῦ Βουργοὲν καὶ τῶν λοιπῶν προσκληθέντων μᾶλλον ὅπως ἴδωσι τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ λαμπρότητα τῆς βασιλίσσης Ἐλισάβετ ἢ ὅπως παραστῶσιν εἰς τὸν ἐνταφιασμὸν τῆς βασιλίσσης Μαρίας. Ἀλλ' ὡς εὐκόλως ἐννοεῖται, οἱ δύστηνοι δεσμῶται ἐδείχθησαν ψυχροὶ πρὸς τὴν λαμπρότητα ἐκείνην.

Τῇ παρασκευῇ 10 αὐγούστου, πάντες οἱ κεκλημένοι συνελθόντες ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ Πετερβορούγου παρετάχθησαν κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν τάξιν, καὶ ἐπορεύθησαν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἥτις ἔκειτο πλησίον· λαβόντος δ' ἑκάστου τούτων ἐν τῷ χορῷ τὴν οἰκείαν θέσιν, οἱ ψάλται ἤρξαντο ψάλλοντες νεκρώσιμον ἀκολουθίαν ἀγγλιστὶ καὶ κατὰ τὸ δόγμα τῶν διαμαρτυρομένων.

Ἅμα ἀκούσας τὰς πρώτας λέξεις τῆς ἀκολουθίας, καὶ ἰδὼν ὅτι δὲν ἐψάλλετο ὑπὸ τῶν καθολικῶν ἱερέων, ὁ Βουργοὲν ἐξῆλθε τῆς ἐκκλησίας, διακηρύττων ὅτι δὲν ἔστεργε νὰ παραστῇ εἰς τοιαύτην ἱεροσυλίαν, καὶ συνωδεύθη ὑπὸ πάντων τῶν θεραπόντων τῆς Μαρίας, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἐκτὸς τοῦ Μελβὶλ καὶ τοῦ Βάρβου Μωβραίη, οἵτινες ἐσκέφθησαν ὅτι ἐν οἱαδήποτε γλώσσῃ ψαλλομένη ἡ ἀκολουθία ἦτο καταληπτὴ τῷ Κυρίῳ. Ἡ ἔξοδος αὕτη παρήγαγε μέγα σκάνδαλον· ἀλλ' οὐχ ἧττον ὁ ἐπίσκοπος ἔκαμε τὴν διδαχήν του.

Μετὰ ταῦτα, ὁ ἀρχηγὸς τῶν κηρύκων εὗρε τὸν Βουργοὲν καὶ τοὺς συντρόφους αὐτοῦ, οἵτινες περιεπάτουν ἐν τῷ μοναστηρίῳ καὶ ἀνήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι ἔμελλε νὰ τελεσθῇ ἡ θεία μυσταγωγία, προσεκάλεσε δὲ αὐτοὺς νὰ μετάσχωσι τῆς τελετῆς ταύτης· ἀλλ' ἐκεῖνοι ἀπεκρίθησαν, ὅτι καθολικοὶ ὄντες δὲν ἠδύναντο νὰ παρουσιασθῶσιν εἰς τὴν θείαν μυσταγωγίαν πρὸ θυσιαστηρίου ὅπερ δὲν ἐπεδοκίμαζον.

Ὅθεν ὁ ἀρχηγὸς τῶν κηρύκων ἐπέστρεψε λίαν δυσηρεστημένος διότι ἐταράχθη τὸ σύνολον τῆς τελετῆς ὑπὸ τῆς διχονοίας ταύτης· ἀλλ' ἡ θεία μυσταγωγία ἐτελέσθη οὐχ ἧττον καθὼς ἡ διδαχή.

Τότε δὲ εἰς τελευταίαν ἀπόπειραν προσφυγὼν ἐμήνυσεν αὐτοῖς ἐκ νέου λέγων ὅτι ἡ ἀκολουθία ἐπερατώθη καθ' ὁλοκληρίαν, καὶ ἐπομένως ἠδύναντο νὰ ἐπανέλθωσιν ὅπως παρευρεθῶσιν εἰς τὰς βασιλικὰς τελετάς, αἵτινες ἀνῆκον εἰς μίαν μόνην θρησκείαν, τὴν τοῦ τάφου· τὴν δὲ φορὰν ταύτην συγκατένευσαν ἀλλ' ὅτε ἦλθον αἱ ῥάβδοι ἦσαν συντετριμμέναι καὶ αἱ σημαῖαι ἐρριμμέναι εἰς τὸν τάφον διὰ τῆς ὀπῆς ἣν ἔφραττον ἤδη οἱ ἐργάται.

Τότε, ἐν τῇ αὐτῇ τάξει μεθ' ἧς ἦλθεν, ἡ συνοδεία, ἀνέκαμψε πρὸς τὴν ἐπισκοπὴν, ἔνθα λαμπρὸν ἐπικήδειον γεῦμα ἦτο παρεσκευασμένον.

Κατὰ παράδοξον ἀντίφασιν, ἡ Ἐλισάβετ, ἥτις, ἀφοῦ ἐτιμώρησε τὴν ζῶσαν ὡς ἔνοχον μετεχειρίσθη τὴν νεκρὰν ὡς βασίλισσαν, ἠθέλησε πρὸς τούτοις νὰ τύχωσι τῶν τιμῶν τοῦ ἐπικηδείου γεύματος οἱ θεράποντες, οἵτινες ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἐλησμονοῦντο ὑπ' αὐτῆς.

Ἀλλ' ὡς οἰκοθεν ἐννοεῖται, οὗτοι κακῶς ἐδέξαντο τὴν φιλοφρόνησιν, οὔτε θαυμασμὸν δεικνύμενοι ἐπὶ τῇ πολυτελείᾳ ταύτῃ, οὔτε χαίροντες ἐπὶ τῇ εὐωχίᾳ, ἀλλὰ τοὐναντίον βρέχοντες διὰ δακρύων τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον αὐτῶν, καὶ οὐδεμίαν ἄλλην ἀπάντησιν δίδοντες εἰς τὰς πρὸς αὐτοὺς τιμὰς καὶ ἐρωτήσεις.

Ὅθεν ἅμα περατωθέντος τοῦ γεύματος, οἱ δείλαιοι θεράποντες ἀπῆλθον τοῦ Πετερβορούγου καὶ ἐτράπησαν τὴν ἄγουσαν εἰς Φοθεριγγάην, ἔνθα ἔμαθον ὅτι ἦσαν ἐλεύθεροι ν' ἀπέλθωσιν ὅπου ἐβούλοντο.

Ἄνευ ἀναβολῆς ἐπωφελήθησαν τὴν ἀπόλυσιν αὐτῶν, διότι ἔζων ἐν διηνεκεῖ φόβῳ, μὴ θεωροῦντες ἀσφαλῆ τὴν ζωὴν αὐτῶν, ἐν ὅσῳ διέτριβον ἐν Ἀγγλίᾳ.

Συνέλεξαν λοιπὸν ἀμέσως πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν, καὶ ἐξῆλθον πεζῇ τοῦ πύργου Φοθεριγγάη, τῇ δευτέρᾳ 13 αὐγούστου 1587.

Ὁ Βουργοὲν ὅστις ἐβάδιζε τελευταῖος, ἐλθὼν εἰς τὸ ἀπέναντι τῆς κρεμαστῆς γεφύρας ἐστράφη, καὶ μολονότι χριστιανὸς, μὴ δυνάμενος νὰ συγχωρήσῃ τῇ Ἐλισάβετ οὐχὶ ἕνεκα τῶν ἰδίων αὐτοῦ δεινῶν ἀλλὰ ἕνεκα τῶν τῆς δεσποίνης του ἐστράφη, λέγομεν, πρὸς τὰ βασιλοκτόνα τείχη καὶ τὰς χεῖρας τείνων πρὸς αὐτὰ εἶπε, γεγωνυίᾳ καὶ ἀπειλητικῇ τῇ φωνῇ τοὺς ἑξῆς λόγους τοῦ Δαβίδ·

«καὶ γνωσθήτω ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐνώπιον τῶν »ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἡ ἐκδίκησις τοῦ αἵματος τῶν »δούλων σου τοῦ ἐκχυνομένου· εἰσελθέτω ἐνώ»πιόν σου ὁ στεναγμὸς τῶν πεπεδημένων.»

Ἡ ἀρὰ τοῦ γέροντος εἰσηκούσθη καὶ ἡ ἀδυσώπητος ἱστορία ἀνέλαβε τὴν τιμωρίαν τῆς Ἐλισάβετ.

Εἴπομεν ὅτι ὁ πέλεκυς τοῦ δημίου πλήττων τὴν κεφαλὴν τῆς Μαρίας Στυάρτης, ἀνετίναξεν ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτῆς τὸν σταυρὸν καὶ τὴν σύνοψιν ἣν ἐκράτει.

Εἴπομεν προσέτι ὅτι τὰ δύο ἅγια λείψανα συνελέγησαν ὑπὸ τῶν περὶ αὐτήν.

Ἀγνοοῦμεν τί ἐγένετο ὁ σταυρὸς, ἀλλ' ἡ σύνοψις εἶναι ἐν τῇ βασιλικῇ βιβλιοθήκῃ, ἔνθα δύνανται νὰ ἴδωσιν αὐτὴν οἱ περὶ τὰς ἱστορικὰς ταύτας ἀναμνήσεις περίεργοι.

Τὴν αὐθεντικότητα τοῦ βιβλίου ἀποδεικνύουσι δύο πιστοποιητικὰ γεγραμμένα ἐφ' ἑνὸς τῶν ἐξωφύλλων.

Ἰδοὺ ταῦτα·

1ον ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΝ.

«Ἡμεῖς ὁ ὑποφαινόμενος ἔξαρχος τῆς μικρᾶς μερίδος τοῦ τάγματος τοῦ Κλουνὺ, πιστοποιοῦμεν ὅτι τὸ παρὸν βιβλίον ἐνεχειρίσθη ἡμῖν κατὰ διαταγὴν τοῦ μακαρίτου Δὸν Μιχαὴλ Ναρδίνου, ἱερέως τοῦ εἰρημένου ἡμῶν τάγματος, ἀποθανόντος ἐν τῷ ἡμετέρῳ κολλεγίῳ τοῦ Ἁγίου Μαρτιάλου τῆς Αὐενιῶνος, τῇ 28 μαρτίου 1723, ἐν ἡλικίᾳ ὀγδοήκοντα περίπου ἐτῶν, ὧν τὰ τριάκοντα παρ' ἡμῖν διῆλθε πάνυ φιλοθρήσκως βιώσας, ἦν δὲ Γερμανὸς τὸ ἔθνος καὶ διετέλεσεν ἀξιωματικὸς ἐν τῷ στρατῷ.

»Εἰσελθὼν δὲ εἰς Κλουνὺ τὸν μοναστικὸν ἠσπάσατο βίον ἀπαρνησάμενος τὰ ἐγκόσμια, καὶ φυλαξάμενος, τῇ ἀδείᾳ τῶν προϊσταμένων, μόνον τόδε τὸ βιβλίον ὅπερ ἐγίνωσκεν ἀνῆκον μέχρι τελευτῆς τοῦ βίου τῇ Μαρίᾳ Στυάρτῃ, βασιλίσσῃ τῆς Ἀγγλίας καὶ Σκωτίας.

»Πρὸ τοῦ θανάτου καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ κεχωρισμένος, ἠτήσατο ἵνα πρὸς ἀσφαλῆ ἐγχείρισιν πεμφθῇ ἡμῖν ἐσφραγισμένον διὰ τοῦ ταχυδρομείου.

»Τοιοῦτον δὲ οἷον ἐλάβομεν, ἐδεήθημεν τοῦ ἀββᾶ Βινιὼν, συμβούλου τῆς Ἐπικρατείας καὶ βιβλιοφύλακος τοῦ βασιλέως ἵνα δέξηται τό δε τὸ πολύτιμον μνημεῖον τῆς εὐσεβείας βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας καὶ γερμανοῦ ἀξιωματικοῦ αὐτῇ τε καὶ ἡμῖν ὁμοθρήσκου.

»[Ὑπογ.] ἀδελφὸς ΓΕΡΑΡΔΟΣ ΠΟΝΣΕ,
»Ἀνώτατος ἔξαρχος.»

2ον ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΝ.

« Ἡμεῖς ὁ Ἰωάννης Παῦλος Βινιὼν, βιβλιοφύλαξ τοῦ βασιλέως χαίρομεν τυγχάνοντες καιροῦ τοῦ δεῖξαι τὸν ἡμέτερον ζῆλον, διὰ τῆς παραδόσεως τοῦ εἰρημένου χειρογράφου εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς αὐτῆς μεγαλειότητος.

» 8 ἰουλίου 1724,

» [Ὑπογ] ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΕΤΡΟΣ ΒΙΝΙΩΝ.»

Τὸ χειρόγραφον τοῦτο ἐφ' οὗ ἐπέστησε τὰ ἔσχατα αὐτῆς βλέμματα ἡ βασίλισσα τῆς Σκωτίας, εἶναι σχήματος 12ου, διὰ γοτθικῶν χαρακτήρων γεγραμμένον καὶ περιέχον λατινικὰς προσευχάς· κοσμεῖται δὲ ὑπὸ μικρογραφιῶν χρυσοποικίλτων καὶ παριστωσῶν εἰκόνας τῆς προσευχῆς, θέματα τῆς ἱερᾶς ἱστορίας ἢ τοῦ βίου τῶν ἁγίων καὶ τῶν μαρτύρων.

Ἑκάστη σελὶς περιεκοσμεῖτο δι' ἀραβουργημάτων ἀναμεμιγμένων μετὰ στεφάνων ἐξ ἀνθέων καὶ ὀπωρῶν, ἀφ' ὧν ἐξέχουσιν ἀλλόκοτοι μορφαὶ ἀνθρώπων καὶ ζώων.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ δέσιμον, κατεφθαρμένον σήμερον, ἢ ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἴσως εἶναι ἐκ μέλανος ἐπιχρόου, οὗ αἱ πλευραὶ κοσμοῦνται ἐν τῷ μέσῳ ὑπὸ φλογίου ἐκ μίλτου, ἐντεθειμένου εἰς ἀργυρᾶν σφενδόνην περικυκλουμένην ὑπὸ στροφείου μεθ' οὗ συνδέονται διαγωνίως, ἀπὸ τῆς μιᾶς μέχρι τῆς ἄλλης γωνίας τοῦ περικαλύμματος, δύο ἐπίχρυσοι κορδύλαι πλεκταὶ καὶ μετὰ κόμβων, ἀπολήγουσαι εἰς θύσανον κατὰ τὰ δύο ἄκρα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

(1) Ἡ Ἐλισάβετ ἐδωρήσατο ἓν ζεῦγος τῶν σανδαλίων αὐτῆς εἰς τὸ ἐν Ὀξωνίᾳ πανεπιστήμιον· δεικνύουσι δὲ ἐκ τοῦ μεγέθους αὐτῶν τὸν πόδα ἀνδρὸς σύνηθες ἔχοντος σῶμα.

(2) Πολλοὶ τῶν ἱστορικῶν λέγουσιν ὅτι ἡ Μαρία Στυάρτη εἶχε μέλαιναν τὴν κόμην· ἀλλὰ ὁ Βραντὼμ, ὅστις εἶδεν αὐτὴν, διότι, ὡς εἴπομεν, συνώδευσεν αὐτὴν εἰς Σκωτίαν, βεβαιοῖ ὅτι ἦτο ξανθόξανθος.

« Καὶ ταῦτα λέγων [ὁ δήμιος] ἐξέβαλε τὸν κεκρύφαλον αὐτῆς ἐκ περιφρονήσεως, ὅπως δείξῃ τὴν ἤδη λευκὴν κόμην της, ἣν ὅμως δὲν ἐφοβεῖτο ἐν ὅσῳ ἔζη νὰ δεικνύῃ οὔτε νὰ βοστρυχίζῃ, ὡς ὅτε εἶχεν αὐτὴν τοσούτῳ ὡραίαν καὶ ξανθόξανθον. »

(3) Ἡ Μαρία ἐννοεῖ ἐνταῦθα τὴν δεσποινίδα Οὔντλεϋ, γυναῖκα τοῦ Βόθουελ, ἣν οὗτος ἀπέπεμψεν, ἀποθανόντος τοῦ βασιλέως, ὅπως νυμφευθῇ τὴν βασίλισσαν.

(4) Ἱστορία τῆς Σκωτίας ὑπὸ Οὐάλτερ Σκότ. — Ὁ Ἀββᾶς, μέρος ἱστορικόν.

(5) Ἱστορία τῆς Σκωτίας, ὑπὸ Οὐάλτερ Σκοτ. — Ὁ Ἀββᾶς, μέρος ἱστορικόν.

(6) Ἔκθεσις διὰ τὸν κ. Βιλλερσὰ περὶ τῶν γενομένων ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὸ τοῦ κ. δὲ Βελλιέβρη ἐν τοῖς πράγμασι τῆς βασιλίσσης τῆς Σκωτίας κατὰ τὸν μῆνα νοέμβριον καὶ δεκέμβριον 1586, καὶ κατ' ἰανουάριον τοῦ 1587.

(7) Ἔκθεσις περὶ τοῦ πῶς ἀπεκεφαλίσθη ἡ βασίλισσα τῆς Σκωτίας, τῇ 8 φεβρουαρ. 1587 ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Φοθεριγγάη, μετὰ σημειώσεων τῶν ὑπ' αὐτῆς λεχθέντων καὶ τῶν περιπετειῶν τῆς εἰρημένης ἀποκεφαλίσεως, ὑπὸ τοῦ κ. Θωμᾶ Ἀνδρέα δημοτικοῦ παρέδρου ὄντος τότε διὰ καστοῦ τῆς κομητείας Νορθαμπτῶνος, καὶ παρόντος εἰς τὴν εἰρημένην ἀποκεφάλισιν.

(8) Οἱ κόμητες Κουμβερλάνδης, Δέρβης καὶ Πεμβρώκ δὲν ὑπήκουσαν εἰς τὰς διαταγὰς τῆς βασιλίσσης καὶ οὔτε εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἀποφάσεως οὔτε εἰς τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς παρευρέθησαν.

(9) Ὁ θάνατος τῆς βασιλίσσης τῆς Σκωτίας ἐπικλήρου τῆς Γαλλίας. Βασιλικῆς Βιβλιοθήκης ἀριθ. 936.

ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ ΣΤΥΑΡΤΗΣ.

(7 καὶ 8 φεβρουαρίου Π. Η. — 19 καὶ 20 φεβρουαρ. 1587, Ν.Η.)

Ἀντίγραφον τῆς διαθήκης καὶ ἐνὸς ὑπομνήματος τῆς μακαρίτιδος βασιλίσσης Μαρίας Στυάρτης, βασιλίσσης τῆς Σκωτίας καὶ ἐπικλήρου τῆς Γαλλίας· τὸ εἰρημένον ἀντίγραφον ληφθὲν ἐκ τοῦ πρωτοτύπου τῆς εἰρημένης διαθήκης τοῦ εἰρημένου ὑπομνήματος, καὶ ὅλον γραφὲν καὶ ὑπογραφὲν διὰ χειρὸς τῆς εἰρημένης βασιλίσσης, τῇ προτεραίᾳ καὶ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ θανάτου αὐτῆς ὅστις ἐγένετο τῇ 8 φεβρουαρίου 1587.

Ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς, τοῦ Γιοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος·

Ἐγὼ ἡ Μαρία, ἐλέῳ Θεοῦ, βασίλισσα τῆς Σκωτίας, ἐπίκληρος τῆς Γαλλίας, ἐγγὺς οὖσα τοῦ θανάτου, καὶ μὴ ἔχουσα μέσον ἵνα γράψω τὴν διαθήκην μου, συνέλεξα ἐγγράφως τὰ ἄρθρα ταῦτα, ἅτινα ἐννοῶ καὶ θέλω νὰ ἔχωσι τὸ αὐτὸ κῦρος ὡς εἰ ἐγίνοντο ἐπισήμως.

Διαμαρτυρομένη ὅτι ἀποθνήσκω ἐν τῇ καθολικῇ, ἀποστολικῇ καὶ ῥωμαϊκῇ πίστει.

Πρῶτον θέλω νὰ ψαλῇ μεγάλη λειτουργία ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Διονυσίου, ἐν Γαλλίᾳ, καὶ ἄλλη ἐν ἁγίῳ Πέτρῳ τῶν Ρημῶν, ἔνθα πάντες οἱ θεράποντές μου θέλουσιν εὑρεθῇ καθ' ὃν τρόπον δοθῇ διαταγὴ τοῖς κατωτέρω ὁριζομένοις ἐντολοδόχοις.

Δεύτερον νὰ τελῆται διὰ παντὸς ἐνιαύσιον μνημόσυνον ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου, ἐν ᾧ τόπῳ καὶ καθ' ὃν τρόπον θεωρηθῇ καταλληλότερον.

Ὅπως ἐπαρκῇ ἡ δαπάνη τοῦ μνημοσύνου τούτου, θέλω νὰ πωληθῶσιν αἱ ἐν Φοντενεβλὼ οἰκίαι μου, ἐλπίζουσα ὅτι ἐπὶ πλέον ὁ βασιλεὺς θέλει μὲ βοηθήσει, ὡς παρακαλῶ αὐτόν, ἐν τῷ μνημοσύνῳ μου.

Θέλω τὸ ἐν Τρεσπάγνῃ κτῆμά μου νὰ μείνῃ τῷ ἐξαδέλφῳ μου Γυίζῃ διὰ μίαν τῶν θυγατέρων αὐτοῦ, ἂν νυμφευθῇ.

Κατὰ τὰς τρεχούσας τριμηνίας, θέλω ὀφήσει τὸ ἥμισυ τῶν καθυστερουμένων μοι ἢ μέρος αὐτῶν, ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ πληρωθῇ τὸ ἕτερον ὅπως γένηται χρῆσις αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἐκτελεστῶν τῆς διαθήκης μου εἰς ἑλέη διηνεκῆ.

Πρὸς εὐκολωτέραν δ' ἐκτέλεσιν τοῦ ἄρθρου τούτου, τὰ ἔγγραφα θέλουσι ζητηθῆ καὶ ἐκδοθῆ συμφώνως πρὸς τὴν ἀπόφασιν τῆς ἐκτελέσεως τὴν ὥραν τῆς διαθήκης.

Θέλω ἐπίσης τὰ ἐκ τῆς δίκης μου μετὰ τοῦ Σεκονδάτου ἐξαχθησόμενα χρήματα νὰ διανεμηθῶσιν ὡς ἔπεται·

Πρὸς ἐξόφλησιν τῶν ἐξῆς χρεῶν μου καὶ χρηματικῶν ἐνταλμάτων τῶν μὴ ἐξωφλημένων ἤδη. Πρῶτον, τῶν δύο χιλιάδων σκούδων τοῦ Κούρλη, ἅτινα θέλω νὰ τῷ πληρωθῶσιν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀντιρρήσεως, ὡς προῖξ, χωρὶς ὁ Νάου ἢ ἄλλος τις νὰ δυνηθῇ νὰ τῷ ζητήσῃ τι, οἱανδήποτε ὑποχρέωσιν καὶ ἂν ἔχῃ, καθ' ὅσον μάλιστα ἡ ὑποχρέωσις αὕτη ἦτον εἰκονικὴ τὰ δὲ χρήματα ἦσαν ἰδικά μου καὶ ὄχι δάνεια, τὰ ὁποῖα δὲ μόνον εἰς αὐτὸν καὶ κατόπιν τὰ ἀπέσυρα μετὰ τῶν λοιπῶν.

Δίδω τῷ Σαρτελοᾷ, ἂν δύναται νὰ εἰσπράξῃ αὐτά, τὰς τέσσαρας χιλιάδας φράγκων ἃς ὑπεσχέθην ἐν περιπτώσει θανάτου καὶ χίλια διὰ νὰ ὑπανδρεύσῃ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, καθότι μοὶ ἐζήτησε τὸ ὑπόλοιπον διὰ τὰ ἐν τῇ εἰρκτῇ ἔξοδά του.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ περὶ τῆς αὐτῆς ποσότητος ἔνταλμα τοῦ Νάου, ὃν εἶναι ὑποχρεωτικόν, καὶ ἕνεκα τούτου ἐφρόνουν πάντοτε ὅτι ἔπρεπε νὰ πληρωθῇ τελευταῖον, καὶ τοῦτο ἂν ἀποδείξῃ διὰ τῆς μαρτυρίας τῶν θεραπόντων μου, ὅτι οὐδὲν ἔπραξεν ἐναντίον τοῦ ὅρου ὑφ' ὃν ἔδωκα αὐτό.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν λογαριασμὸν τῶν χιλίων διακοσίων σκούδων ὃν ὑπέβαλεν εἰς τὴν ἔγκρισίν μου, δανεισθέντα ὑπ' αὐτοῦ διὰ τὴν ἐν Βωρεγὰρ ὑπηρεσίαν μου μέχρις ἑξακοσίων σκούδων καὶ τοῦ Γερβασίου τριακόσια, καὶ τὰ λοιπὰ ἀγνοῶ πόθεν, πρέπει ν' ἀποτίσῃ αὖθις αὐτὰ ἐξ ἰδίων του καὶ νὰ ἐξοφλήσω μὲν ἐγώ, ν' ἀκυρωθῇ δὲ τὸ ἔνταλμα, διότι οὐδὲν ἔλαβον ἀλλ' ὅλον τὸ ποσὸν εἶναι εἰς τὸ ταμεῖόν του. Ἐπειδὴ δὲ ὁπωσδήποτε πρέπει τὸ ποσὸν τοῦτο νὰ μοὶ ἐπιστραφῇ ἀκέραιον, καθότι οὐδὲν ἔλαβον, καὶ ἂν ἔτι ἐπληρώθη, ὀφείλω νὰ ζητήσω τὸ δίκαιόν μου· ἔπειτα θέλω νὰ μετρήσῃ ὁ Πασχυιὲ τὰ χρήματα ἅτινα ἐδαπάνησε καὶ ἔλαβε κατ' ἐντολὴν τοῦ Νάου, διὰ χειρὸς τοῦ Σατωνέφ, πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλίας.

Περιπλέον θέλω νὰ ἐξετασθῶσιν οἱ λογαριασμοί μου καὶ νὰ πληρωθῇ ὁ ταμίας μου· νὰ πληρωθῶσι δ' ἐπίσης πάντες οἱ μισθοὶ καὶ τὰ μερίδια τῶν ἀνθρώπων μου τοῦ τε παρελθόντος καὶ τοῦ τρέχοντος ἔτους, ἐκτὸς τῶν μισθῶν καὶ συντάξεων τοῦ Νάου καὶ τοῦ Κούρλη, μέχρις οὗ γένηται γνωστὸν οἵας ἀμοιβῆς ἄξιοι παρ' ἐμοῦ ἔσονται, ἐκτὸς ἂν ἡ γυνὴ τοῦ Κούρλη περιέλθῃ εἰς ἔνδειαν ἢ πάθῃ ἐξ αἰτίας μου· τὰ αὐτὰ ἀφορῶσι καὶ τὸν Νάου.

Θέλω αἱ δύο χιλιάδες καὶ τετρακόσια φράγκα ἅτινα ἐδωρησάμην τῇ Ἰωάννᾳ Κεννεδύ, νὰ τῇ πληρωθῶσιν εἰς ἄργυρον, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ δώρῳ πρὸς αὐτὴν ἐγένετο λόγος· τούτου δὲ γενομένου, ἡ σύνταξις τοῦ Βόλλυ Δουγλὰς μοὶ μένει καὶ δίδω αὐτὴν τῷ Φοντεναίῃ διὰ τὰς μὴ ἀνταμειφθείσας ἐκδουλεύσεις του.

Θέλω νὰ ζητηθῶσι καὶ νὰ ἐπιστραφῶσι τὰ τετρακισχίλια σκοῦδα τοῦ τραπεζίτου οὔτινος ἐλησμόνησα τὸ ὄνομα· ἀλλ' ὁ ἐπίσκοπος Γλασκόβης θὰ τὸ ἐνθυμῆται ἀρκούντως, καὶ ἂν λείπῃ τὸ πρῶτον ἔνταλμα θέλω νὰ τοῖς δοθῇ ἐν ἐπὶ τῶν πρώτων χρημάτων τοῦ Σεκονδάτου.

Τὰ ἐνδεκακισχίλια φράγκα ἅτινα ὁ πρεσβευτὴς ἔλαβε παρ' ἐμοῦ θέλω νὰ διανεμηθῶσι τοῖς νῦν ἀπερχομένοις ὑπηρέταις μου· ἤτοι.

Πρῶτον, δισχίλια φράγκα εἰς τὸν ἰατρόν μου.

Δύο χιλιάδες εἰς τὴν Ἐλισάβετ Κούρλη.

Δύο χιλιάδες εἰς τὴν Σεβαστιανὴν Παίγνη.

Δύο χιλιάδες εἰς τὴν ἀναδεκτήν μου Μαρίαν Παίγνη.

Εἰς τὸν Βωρεγὰρ χίλια φράγκα.

Χίλια εἰς τὸν Γορζών.

Χίλια εἰς τὸν Γερβάσιον.

Πρὸς δὲ τούτοις ἐκ τῶν ἄλλων εἰσοδημάτων τοῦ Σεκονδάτου καὶ πάντων τῶν τυχηρῶν μου θέλω νὰ μεταχειρισθῶ πεντακισχίλια φράγκα πρὸς βοήθειαν τῶν ἐν Ῥημοῖς παίδων.

Εἰς τὰς μαθητρίας μου δύο χιλιάδας φράγκων.

Εἰς τοὺς τέσσαρας ἐπαίτας τὸ ποσὸν ὅπερ ἤθελον νομίσει ἀναγκαῖον οἱ ἐκτελεσταὶ τῆς διαθήκης μου κατὰ τὰ μέσα τὰ ὁποῖα θέλουσιν εὑρεθῇ.

Πεντακόσια φράγκα εἰς τὰ νοσοκομεῖα.

Εἰς τὸν ἀρχιμάγειρον Μαρτῖνον δίδω χίλια φράγκα.

Χίλια φράγκα εἰς τὸν Ἀννίβαν καὶ ἀφίνω αὐτὸν εἰς τὸν ἐξάδελφόν μου Γυίζην, τὸν ἀνάδοχον αὐτοῦ, ἵνα τοποθετήσῃ που αὐτὸν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ του.

Ἀφίνω πεντακόσια φράγκα εἰς τὸν Νικόλαον καὶ πεντακόσια φράγκα διὰ τὰς θυγατέρας του ὅταν ὑπανδρεύσῃ αὐτάς.

Ἀφίνω πεντακόσια φράγκα ε᾽ς τὸν Ροβῖνον Ἀμιλτῶνα, καὶ παρακαλῶ τὸν υἱόν μου νὰ τὸν λάβῃ καθὼς καὶ τὸν Γλασκόβης ἢ τὸν ἐπίσκοπον Ῥός.

Ἀφίνω εἰς τὸν Διδιέρην τὸ γραφεῖόν του ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ βασιλέως.

Δίδω πεντακόσια φράγκα εἰς τὸν Ἰωάννην Λάουδερ, καὶ παρακαλῶ τοὺς ἐξαδέλφους μου Γυίζην ἢ Μαΐνην νὰ λάβωσιν αὐτὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν των, τοὺς δὲ κ.κ. Γλασκόβης καὶ Ῥὸς νὰ φροντίσωσι περὶ αὐτοῦ. Θέλω νὰ λαμβάνῃ ὁ πατήρ του τοὺς μισθούς του καὶ τῷ ἀφίνω πεντακόσια φράγκα.

Θέλω νὰ πληρωθῶσι χίλια φράγκα τῷ Γορζὼν ἀπέναντι χρημάτων καὶ ἄλλων πραγμάτων ἅτινα μοὶ προύμήθευσεν ἐν τῇ ἀνάγκῃ μου.

Θέλω, ἂν ὁ Βουργοὲν ἐκτελέσῃ τὴν προσκύνησιν ἣν ἔταξα ὑπὲρ ἐμοῦ τῷ Ἁγίῳ Νικολάῳ, νὰ τῷ δοθῶσι χίλια πεντακόσια φράγκα ὡς ὁδοιπορικὰ ἔξοδα.

Ἀφίνω, κατὰ τὰ ἀσθενῆ μου μέσα, ἑξακισχίλια φράγκα τῷ ἐπισκόπῳ Γλασκόβης καὶ τρισχίλια φράγκα τῷ ἐπισκόπῳ Ῥός.

Χαρίζω τὰ ἀπὸ τοῦ ἀναδεκτοῦ μου υἱοῦ τοῦ Ρουϊσσὼ ὑφαιρεθέντα τυχηρὰ καὶ δικαιώματα.

Δίδω τριακόσια φράγκα τῷ Λαουρένζ.

Περιπλέον τριακόσια φράγκα τῇ Σωσάννῃ.

Ἀφίνω δὲ δέκα χιλιάδας φράγκων εἰς τοὺς τέσσαρας ἐγγυητάς μου παρὰ τῷ Βαρμύ.

Θέλω τὰ ἐκ τῶν ἐπίπλων προερχόμενα χρήματα, ἐπίπλων ἅτινα διέταξα νὰ πωληθῶσιν ἐν Λονδίνῳ, νὰ δοθῶσιν ὡς ἔξοδα τῆς μεταβάσεως τῶν ἀνθρώπων μου εἰς Γαλλίαν.

Ἀφίνω τὸ ὄχημά μου εἰς τὰς θυγατέρας μου, οἱ δὲ ἵπποι νὰ πωληθῶσιν ἢ ἄλλως νὰ μεταχειρισθῶσιν αὐτοὺς κατὰ τὰς ἀνάγκας των.

Ἑκατὸν περίπου σκοῦδα ἐκ μισθῶν τῶν παρελθόντων ἐτῶν ὀφείλονται τῷ Βουργοὲν καὶ θέλω νὰ τῷ πληρωθῶσιν.

Ἀφίνω δύο χιλιάδας φράγκων Μελβὶλ τῷ οἰκονόμῳ μου.

Διορίζω κύριον ἐκτελεστὴν τῆς θελήσεώς μου τὸν ἐξάδελφόν μου δοῦκα τῆς Γυίζης.

Μετ᾽ αὐτὸν τὸν ἀρχιεπίσκοπον Γλασκόβης, τὸν ἐπίσκοπον Ῥὸς, καὶ τὸν Ρουϋσσώ, σφραγιδοφύλακα αὐτοῦ.

Ἐννοῶ νὰ ἀπολαμβάνῃ ἡ ἐκκλησία τὰ δύο αὐτῆς εἰσοδήματα.

Συνιστῶ τὴν ἀναδεκτήν μου Μαρίαν Παίγην εἰς τὴν ἐξαδέλφην μου κ. δὲ Γυίζη, καὶ παρακαλῶ νὰ λάβῃ αὐτὴν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν της, τὴν δὲ θείαν μου Σαιμπιὲρ νὰ τοποθετήσῃ εἰς καλήν τινα θέσιν τὴν Μαβραίην ἢ νὰ κρατήσῃ αὐτὴν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν της πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ.

Ἐγένετο σήμερον τῇ 7 φεβρουαρίου 1587.

[Ὑπογ.] ΜΑΡΙΑ, βασίλισσα.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ἢ
τελευταία μου ἀναφορὰ
πρὸς τὸν βασιλέα,

Ὅπως διατάξῃ νὰ πληρωθῶσιν ὅσα μοὶ ὀφείλει ἐκ τῶν ἐπιχορηγήσεών μου, καθὼς καὶ ὅσα χρήματα ἔδωκεν ἡ μακαρῖτις βασίλισσα μήτηρ μου ἐν Σκωτίᾳ πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ βασιλέως πενθεροῦ μου, ὅπως συσταθῇ ἐνιαύσιον μνημόσυνον ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου, καὶ ὥσιν ἐν ἀρίστῃ καταστάσει τὰ ὑπ᾽ ἐμοῦ συστάντα ἐλεημοσύνια καὶ μικρὰ καθιδρύματα.

Προσέτι δὲ ὅπως εὐαρεστηθῇ νὰ μοὶ ἀφήσῃ τὴν ἐπιχορήγησίν μου ὡς ἐπικλήρου ἐπὶ ἓν ἔτος μετὰ τὸν θάνατόν μου διὰ ν᾽ ἀνταμείψω τοὺς θεράποντάς μου.

Προσέτι, ἂν εὐαρεστῆται, ν᾽ ἀφήσῃ τοὺς μισθοὺς καὶ τὰς συντάξεις αὐτῶν ἐφ᾽ ὅρου ζωῆς ὡς ἐγένετο διὰ τοὺς ἀξιωματικοὺς τῆς βασιλίσσης Ἀλιενόρ.

Πρὸς τούτοις, καθικετεύω αὐτὸν νὰ δεχθῇ τὸν ἰατρόν μου εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του, ὡς ὑπε-

σχέθη καὶ νὰ διατηρῇ αὐτὸν ὡς κατὰ σύστασιν ληφθέντα.

Νὰ διορισθῇ ἐκ νέου εἰς τὴν θέσιν του ὁ ἱερεύς μου καὶ νὰ τῷ δοθῇ μικρὸν εἰσόδημα, διὰ νὰ δέηται τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου κατὰ τὸ ἐπίλοιπον τῆς ζωῆς του.

Ὁ δὲ παλαιὸς σιτοποιός μου Διδιέρος εἰς ὃν ἔδωκα ὑπούργημα πρὸς ἀμοιβὴν, νὰ ἔχῃ αὐτὸ ἐφ' ὅρου ζωῆς, λίαν προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν ὤν.

Ἐγένετο τῇ πρωΐᾳ τῆς ἡμέρας τοῦ θανάτου μου, τετάρτῃ, ὀγδόῃ φεβρουαρίου 1587.

[Ὑπογ.] ΜΑΡΙΑ, βασίλισσα.

ΟΙ ΣΕΝΣΑΙ.

1598.

Ἂν μεταβῆτε εἰς Ῥώμην, καὶ ἐπισκεφθῆτε τὴν Παμιλικὴν ἔπαυλιν, ἀναμφιβόλως ἀφοῦ ζητήσητε ὑπὸ τὰς ὑψηλὰς ἐκείνας πεύκας καὶ παρὰ τοὺς ἀμπελῶνας τὴν σκιὰν καὶ τὴν ὀρόσον, αἵτινες ἦσαν τοσοῦτῳ σπάνιαι ἐν τῇ καθέδρᾳ τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, θέλετε καταβῇ πρὸς τὸ Ἰνανίκουλον ὄρος, διὰ τερπνῆς ὁδοῦ, ἐν ᾗ θ' ἀπαντήσητε τὴν Παυλικὴν κρήνην.

Ἀφοῦ δὲ ὑπερβῆτε τὸ μνημεῖον τοῦτο καὶ σταθῆτε πρὸς στιγμὴν ἐπὶ τοῦ ἐξώστου τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Πέτρου ἐν Μοντόριο, ἥτις ὑπέρκειται τῆς Ῥώμης ἁπάσης, θέλετε ἐπισκεφθῇ τὸ μοναστήριον τοῦ Βραμάντου, εἰς οὗ τὸ κέντρον, ἐντὸς κοιλώματος ὀλίγων ποδῶν, ἐγείρεται ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως ἐν ᾗ ἐσταυρώθη ὁ ἅγιος Πέτρος, ναΐσκος ἐξ ἡμισείας ἑλληνικὸς καὶ χριστιανικός· εἶτα θέλετε ἀναβῇ διὰ πλαγίας θύρας εἰς αὐτὴν τὴν ἐκκλησίαν.

Ἐνταῦθα, ὁ μισθωτὸς ὁδηγὸς, θέλει σᾶς δείξει, ἐν μὲν τῷ πρώτῳ παρεκκλησίῳ πρὸς τὰ δεξιὰ τὸν μαστιγούμενον Χριστὸν τοῦ Σεβαστιανοῦ δὲλ Πιόμβο, ἐν δὲ τῷ τρίτῳ πρὸς τὰ ἀριστερὰ Χριστὸν ἐν τῷ τάφῳ, ὑπὸ τοῦ Φιαμίγγου· τῶν δὲ δύο τούτων ἀριστουργημάτων ἐν ἀνέσει ἐξετασθέντων θέλει ὁδηγήσει ὑμᾶς πρὸς ἑκάστην ἄκραν τοῦ διατέμνοντος σταυροῦ, καὶ θὰ δείξῃ ὑμῖν ἀφ' ἑνὸς μὲν μίαν εἰκόνα τοῦ Σαλβιάδη ἐπὶ ἀρδωσίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ζωγραφίαν τοῦ Βαζάρη· εἶτα δεικνύων ὑμῖν θλιβερῶς ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου ἓν ἀντίγραφον τοῦ μαρτυρίου τοῦ Ἁγίου Πέτρου ὑπὸ τοῦ Γκυίδου θέλει ἀφηγηθῇ ὑμῖν ὅτι αὐτόθι ἐλατρεύετο ἐπὶ τρεῖς αἰῶνας ἡ μεταμόρφωσις τοῦ θείου Ραφαήλου, ἁρπαγεῖσα ὑπὸ τῶν Γάλλων τῷ 1806 καὶ ἀποδοθεῖσα τῷ πάπᾳ παρὰ τῶν συμμάχων τῷ 1814.

Ἐπειδὴ δὲ θὰ ἐθαυμάσατε ἤδη πιθανῶς τὸ ἀριστούργημα τοῦτο ἐν τῷ Βατικανῷ, ἄρετε αὐτὸν ὁμιλοῦντα, καὶ ζητήσατε πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου ἐπιτύμβιον πλάκα ἣν θέλετε ἀναγνωρίσει ἐξ ἑνὸς σταυροῦ καὶ μιᾶς ἁπλῆς λέξεως *Orate* (Δέεσθε), ὑπὸ τὴν πλάκα ἐκείνην εἶναι τεθαμμένη ἡ Βεατρίκη Σένση, ἧς ἡ τραγικὴ ἱστορία κατέλειπεν ἡμῖν βαθεῖαν ἐντύπωσιν.

Ἦτο θυγάτηρ τοῦ Φραγκίσκου Σένση. Μικρὸν μόνον ἂν πιστεύῃ τις ὅτι οἱ ἄνθρωποι γεννῶνται ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὸν αἰῶνα αὐτῶν, καὶ ὅτι οἱ μὲν ἐπ' ἀγαθῷ οἱ δὲ ἐπὶ κακῷ ἐκπροσωποῦσιν αὐτὸν, ἴσως περίεργον θέλει εἶσθαι διὰ τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν νὰ ῥίψωμεν βλέμμα ταχὺ ἐπὶ τῆς περιόδου ἥτις παρῆλθε, πρὸ τῆς

ἐκτελέσεως τῶν ἐξιστορηθησομένων. Ὁ Φραγκίσκος Σένσης θέλει φανῇ αὐτοῖς τότε ὡς διαβολικὴ ἐνσάρκωσις τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ.

Τῇ 11 αὐγούστου 1492, μετὰ τὴν βραδεῖαν ἀγωνίαν Ἰννοκεντίου τοῦ Η' καθ' ἣν διακόσιοι εἴκοσι φόνοι διεπράχθησαν ἐν ταῖς ὁδοῖς τῆς Ρώμης, Ἀλέξανδρος ὁ ΣΤ' ἀνέβη ἐπὶ τοῦ παπικοῦ θρόνου.

Υἱὸς ἀδελφῆς τοῦ πάπα Καλλίστου τοῦ Γ', ὁ Ροδερῖκος Λενζουόλης Βοργίας ἐγέννησε πρὶν ἢ προχειρισθῇ καρδινάλιος, πέντε τέκνα ἐκ τῆς Ρόζας Βανότσας, ἣν ἐνύμφευσεν ὕστερον μετὰ πλουσίου ρωμαίου.

Τὰ τέκνα ταῦτα ἦσαν·

Φραγκίσκος ὁ δοὺξ τῆς Γανδίας.

Ὁ Καῖσαρ, ὅστις ἐγένετο ἐπίσκοπος καὶ καρδινάλιος, ὕστερον δὲ δοὺξ τοῦ Βαλεντινικοῦ.

Ἡ Λουκρητία ἥτις ἀφοῦ ἔλαβεν ἐραστὰς τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς ἐνυμφεύθη τετράκις· τὴν πρώτην μετὰ τοῦ Ἰωάννου Σφόρτζα, ἄρχοντος τοῦ Πεζάρου, ὃν διεζεύχθη ἕνεκα ἀναφροδισίας· τὴν δευτέραν μετὰ τοῦ Ἀλφόνσου, δουκὸς τῆς Βισιγλίας, ὃν ἐδολοφόνησεν ὁ Καῖσαρ· τὴν τρίτην μετὰ τοῦ Ἀλφόνσου τῆς Ἔστης, δουκὸς τῆς Φερράρας, ἀφ' οὗ ἐχωρίσθη διὰ δευτέρου διαζυγίου· τέλος δὲ τὴν τετάρτην μετὰ τοῦ Ἀλφόνσου τῆς Ἀραγῶνος, ὅστις πρῶτον ἐτραυματίσθη δι' ἐγχειριδίου ἐπὶ τῶν βαθμίδων τῆς πύλης τοῦ Ἁγίου Πέτρου, εἶτα ἐπνίγη μετὰ τρεῖς ἑβδομάδας, διότι δὲν ἀπέθνησκε πολὺ ταχέως ἐκ τῶν τραυμάτων αὐτοῦ, μόλον ὅτι ἦσαν θανάσιμα.

Ὁ Γουίφρης κόμης τῆς Σκύλλας, περὶ οὗ ὀλίγα μόνον γινώσκονται.

Εἶτα τέλος εἷς τελευταῖος περὶ οὗ οὐδὲν ἀπολύτως γινώσκεται.

Ὁ γνωστότερος τῶν τριῶν τούτων ἀδελφῶν ἦτον ὁ Καῖσαρ Βοργίας, ὅστις τὰ πάντα προδιέθεσεν ὅπως γένηται βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του, καὶ τὰ μέτρα αὐτοῦ ἦσαν ἀσφαλέστατα πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ κολοσσαίου τούτου σκοποῦ. Προεῖδε πᾶσαν περίπτωσιν, ἐκτὸς μιᾶς μόνης· ταύτην ὅμως ἵνα μαντεύσῃ ἔδει νὰ ἦναι αὐτόχρημα σατανᾶς. Κρινάτω περὶ τούτου ὁ ἀναγνώστης.

Ὁ πάπας ἐκάλεσεν εἰς δεῖπνον τὸν καρδινάλιον Ἀδριανὸν ἐν τῇ κατὰ τὸ Βελβεδέρε ἀμπέλῳ αὐτοῦ· ὁ καρδινάλιος Ἀδριανὸς ἦτο πλουσιώτατος, καὶ ὁ πάπας ἐπεθύμει νὰ κληρονομήσῃ αὐτὸν καθὼς τοὺς καρδιναλίους τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου, τῆς Καπούης, καὶ τῆς Μοδένας.

Κατὰ συνέπειαν, ὁ Καῖσαρ Βοργίας ἔπεμψε δύο φιάλας δηλητηριασμένου οἴνου πρὸς τὸν οἰνοχόον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, οὐδὲν αὐτῷ ἐκμυστηρευθεὶς καὶ παραγγείλας νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὰς μόνον ὅταν διαταχθῇ παρὰ τοῦ ἰδίου· δυστυχῶς κατὰ τὸν δεῖπνον, ὁ οἰνοχόος ἀπεμακρύνθη μικρὸν, καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἀδίξιος ὑπηρέτης προσήνεγκεν ἐκ τοῦ οἴνου ἐκείνου τῷ πάπᾳ, τῷ Καίσαρι Βοργίᾳ καὶ τῷ καρδιναλίῳ τοῦ Κορνέτου.

Ἀλέξανδρος ὁ ΣΤ' ἀπέθανεν ἐντὸς ὀλίγων ὡρῶν· ὁ Καῖσαρ Βοργίας ἔμεινε κλινήρης καὶ ἤλλαξεν ὁλοσχερῶς δέρμα· τέλος ὁ καρδινάλιος τοῦ Κορνέτου, ἀφοῦ ἀπώλεσε τὴν ζωὴν καὶ τὴν χρῆσιν τῶν αἰσθήσεων, περιέπεσεν εἰς νόσον ἐξ ἧς μικροῦ δεῖν ἀπέθνησκεν.

Πῶς ὁ Γ' διεδέξατο Ἀλέξανδρον τὸν ΣΤ' καὶ ἐκυβέρνησεν εἰκοσιπέντε ἡμέρας· τὴν εἰκοστὴν ἕκτην ἐδηλητηριάσθη.

Ὁ Καῖσαρ Βοργίας εἶχεν ὀκτωκαίδεκα ἱσπανοὺς καρδιναλίους οἵτινες ὤφειλον αὐτῷ τὴν εἰς τὸ ἱερὸν συνέδριον εἴσοδον· οἱ καρδινάλιοι οὗτοι ἀνῆκον αὐτῷ καθ' ὁλοκληρίαν καὶ διέθετεν αὐτοὺς κατὰ βούλησιν.

Ἐπειδὴ δὲ πάντοτε ἐπασχεδεινῶς καὶ εἰς οὐδὲν τῷ ἐχρησίμευον, ἐπώλησεν αὐτοὺς τῷ Ἰουλιανῷ δὲ λὰ Ροβέρα καὶ ὁ Ἰουλιανὸς δὲ λὰ Ροβέρας ἐξελέγη πάπας ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἰουλίου τοῦ Β' καὶ ὁ χριστιανισμὸς προσέλαβεν ἐπὶ τῆς παπείας αὐτοῦ εἰδωλολατρικὸν χαρακτῆρα, ὅστις ἀπὸ τῆς τέχνης εἰς τὰ ἤθη μεταβὰς δίδωσι τῇ ἐποχῇ ταύτῃ παράδοξον χαρακτῆρα.

Τὰ ἐγκλήματα ἐξέλιπον πρὸς στιγμὴν ἀντικαταστάντα ὑπὸ τῶν ἀκολασιῶν· ἀλλ' ἀκολασιῶν θελκτικῶν, ἀκολασιῶν φιλοκάλων, ὡς τὰς ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐξασκουμένας καὶ ὑπὸ τοῦ Κατούλου ὑμνουμένας.

Λέων ὁ Γ' ἀπέθανεν ἀφοῦ συνήνωσεν ὑπὸ τὴν ἡγεμονείαν του, ἥτις διήρκεσεν ὀκτὼ ἔτη ὀκτὼ μῆνας καὶ ἐννεακαίδεκα ἡμέρας, τὸν Μιχαὴλ Ἄγγελον, τὸν Ραφαῆλον, τὸν Λεονάρδον Βίγκιον, τὸν Κορρήγιον, τὸν Ἀνδρέαν δὲλ Σάρτον, τὸν Φράτε, τὸν Ἰούλιον Ρωμανὸν, τὸν Ἀριόστον, τὸν Γυισαρδῖνον καὶ τὸν Μακκιαβέλην.

Ἰούλιος ὁ ἀπὸ Μεδίκων καὶ ὁ Πομπήιος Κολλόνας ἦσαν ἕτοιμοι πρὸς διαδοχὴν αὐτοῦ.

Ἐπειδὴ δὲ ἦσαν ἔμπειροι πολιτικοὶ, αὐλικοὶ ἐντριβέστατοι τὰ δημόσια, περιπλέον δὲ ἄνδρες ἀληθῶς ἱκανοὶ καὶ σχεδὸν ἐφάμιλλοι, οὐδέτερος αὐτῶν ἠδύνατο νὰ τύχῃ τῆς πλειονοψη-

φίας, καὶ τὸ συνέδριον παρετείνετο πρὸς μεγάλην πλῆξιν τῶν καρδιναλίων.

Μιᾷ δὲ τῶν ἡμερῶν εἷς καρδινάλιος μᾶλλον τῶν λοιπῶν ἀνιώμενος, προέτεινε νὰ ἐκλέξωσιν, ἀντὶ τοῦ Μεδίκου ἢ τοῦ Κολόννα, τὸν υἱὸν κατὰ τοὺς μὲν ἑνὸς ὑφάντου κατὰ τοὺς δὲ ἑνὸς ζυθοποιοῦ τῆς Οὐτρέχτης, περὶ οὗ οὐδεὶς μέχρις ἐκείνου ἐσκέφθη, καὶ ὅστις κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἦτο διοικητὴς τῆς μοναρχίας ἐν Ἱσπανίᾳ, ἀπόντος Καρόλου τοῦ Πέμπτου.

Ὁ ἀστεϊσμὸς ἐπέτυχε, πάντες οἱ καρδινάλιοι ἐπεκρότησαν τὴν πρότασιν τοῦ συναδέλφου αὐτῶν, καὶ ὁ Ἀδριανὸς ἐξελέγη κατὰ τύχην πάπας.

Ἦτον ἀληθὴς Φλαμανδὸς οὐδὲ γρῦ ἐκ τῆς ἰταλικῆς εἰδώς. Ὅτε ἀφίκετο εἰς Ρώμην καὶ εἶδε τὰ ἑλληνικὰ ἀριστουργήματα διὰ τοσαύτης δαπάνης συναχθέντα παρὰ Λέοντος τοῦ Ι', ἠθέλησε νὰ συντρίψῃ αὐτὰ ἀνακράζων *Sunt idola antiquorum* (εἶναι ἀρχαῖα εἴδωλα). Πρώτη αὐτοῦ φροντὶς ὑπῆρξε ν' ἀποστείλῃ τὸν νούντσιον Φραγκίσκον Σερεγάτην εἰς τὴν ἐν Νυρεμβέργῃ δίαιταν, συγκαλεσθεῖσαν ἕνεκα τῶν ταραχῶν τοῦ Λουθήρου, μεθ' ὁδηγιῶν αἵτινες δίδουσιν ἰδέαν περὶ τῶν ἠθῶν τῆς ἐποχῆς.

« Ὁμολογήσατε παῤῥησίᾳ, εἶπεν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε τὸ σχίσμα καὶ τὸν διωγμὸν τοῦτον ἐξ ἁμαρτιῶν τῶν ἀνθρώπων καὶ μάλιστα τῶν ἱερέων καὶ προεστώτων τῆς Ἐκκλησίας· διότι, καθὰ γινώσκομεν, πολλὰ βδελυγμοῦ ἄξια ἐγένοντο ἐν τῇ ἁγίᾳ ἕδρᾳ.»

Ὁ Ἀδριανὸς ἤθελε νὰ ἐπαναγάγῃ τοὺς Ρωμαίους εἰς τὰ ἁπλᾶ καὶ αὐστηρὰ ἤθη τῆς ἀρχεγόνου ἐκκλησίας, καὶ πρὸς τοῦτο μετεῤῥύθμιζε λεπτομερέστατα τὰ πάντα.

Ἐξ ἑκάστου τῶν ἱπποκόμων οὓς εἶχεν ὁ Λέων Ι', παραδείγματος χάριν, διετήρησε μόνον δώδεκα· ἕνα, ὡς ἔλεγεν, ἔχῃ δύο πλείονας τῶν καρδιναλίων.

Τοιοῦτος πάπας δὲν ἠδύνατο νὰ κυβερνήσῃ ἐπὶ μακρόν· ὅθεν ἀπέθανεν, ἀφοῦ ἐπάπευσεν ἓν ἔτος.

Τὴν ἐπομένην τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἡμέραν ἡ θύρα τοῦ ἰατροῦ αὐτοῦ εὑρέθη ἀνθοστόλιστος, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς «Τῷ ἐλευθερωτῇ τῆς πατρίδος.»

Ἰούλιος ὁ ἀπὸ Μεδίκων καὶ ὁ Πομπήιος Κολόννας εὑρέθησαν αὖθις ὑποψήφιοι.

Αἱ ῥαδιουργίαι ἐπανελήφθησαν, καὶ ἡ καρδιναλικὴ σύγκλητος διῃρέθη τοιουτοτρόπως ὥστε οἱ καρδινάλιοι ἐπίστευσαν προσωρινῶς ὅτι ἠδύναντο ν' ἀπαλλαγῶσι τῆς ἀμηχανίας πράττοντες ὡς πρότερον, ἤτοι ἐκλέγοντες τρίτον ἀντίζηλον· ἐγίνετο μάλιστα ἤδη λόγος περὶ τοῦ καρδιναλίου Ὀρσίνη, ὅτε Ἰούλιος ὁ ἀπὸ Μεδίκων προσέφυγεν εἰς τὸ ἐξῆς ἱκανῶς εὐφυὲς στρατήγημα.

Ἔλειπον αὐτῷ πέντε ψῆφοι· πέντε τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ προέτειναν εἰς πέντε τῶν περὶ τὸν Κολόνναν νὰ στοιχηματίσωσιν ἑκατὸν χιλιάδας δουκάτων ἀντὶ δέκα χιλιάδων ὅτι δὲν θέλει ἐκλεχθῇ Ἰούλιος ὁ ἀπὸ Μεδίκων.

Κατὰ τὴν πρώτην ψηφοφορίαν, μετὰ τὸ στοίχημα, Ἰούλιος ὁ ἀπὸ Μεδίκων ἔλαβε τὰς πέντε ἐλλειπούσας ψήφους· οὐδεμία ὑπῆρχεν ἀντίῤῥησις· οἱ καρδινάλιοι οὐδομῶς ἐπωλήθησαν, ἐστοιχημάτισαν καὶ οὐδὲν πλέον.

Κατὰ συνέπειαν, τῇ 18 νοεμβρίου 1523, Ἰούλιος ὁ ἀπὸ Μεδίκων ἀνηγορεύθη πάπας ὑπὸ τὸ ὄνομα Κλήμεντος τοῦ Ζ'. Αὐθημερὸν δὲ ἀπέτισε γενναίως τὰς πεντακοσίας χιλιάδας δουκάτων ἃς ἀπώλεσαν οἱ πέντε ὀπαδοί του.

Ἐπὶ τῆς παπείας ταύτης, καὶ κατὰ τοὺς ἑπτὰ μῆνας καθ' οὓς ἡ Ρώμη κατακτηθεῖσα ὑπὸ τῶν λευθηρανῶν στρατιωτῶν τοῦ κοντοσταύλου Βουρβῶνος, ἔβλεπε διαπραττομένας τὰς φρικωδεστάτας βεβηλώσεις τῶν ἁγίων πραγμάτων, ἐγεννήθη ὁ Φραγκίσκος Σένσης.

Ἦτον υἱὸς τοῦ Νικολάου Σένση, ἀποστολικοῦ θησαυροφύλακος ἐπὶ τοῦ πάπα Πίου τοῦ Ε'. Ἐπειδὴ δὲ ὁ σεβάσμιος οὗτος ἱεράρχης ἠσχολήθη πολλῷ μᾶλλον περὶ τὴν πνευματικὴν ἢ τὴν κοσμικὴν διοίκησιν τοῦ βασιλείου του, ὁ Νικόλαος Σένσης ἐπωφεληθεὶς ταύτην τὴν ἀπὸ τῶν ἐγκοσμίων ἀποχὴν ἐκτήσατο καθαρὸν εἰσόδημα ἑκατὸν ἑξήκοντα χιλιάδων γροσίων, ἤτοι δύο ἑκατομμυρίων πεντακοσίων χιλιάδων φράγκων ὡς ἔγγιστα τοῦ ἡμετέρου νομίσματος· ὁ δὲ μονογενὴς υἱός του Φραγκίσκος Σένσης ἐκληρονόμησε τὴν περιουσίαν ταύτην.

Τὴν νεότητα αὐτοῦ διῆλθεν ὑπὸ πάπας τοσοῦτον ἠσχολημένους περὶ τὸ σχίσμα τοῦ Λουθήρου, ὥστε δὲν εἶχον καιρὸν νὰ σκεφθῶσι περὶ ἄλλου τινός.

Ἐκ τούτου προέκυψεν ὅτι ὁ Φραγκίσκος Σένσης, γεννηθεὶς μετὰ πονηρῶν ὁρμῶν καὶ κάτοχος κολοσσαίας περιουσίας, δι' ἧς ἠγόραζε τὴν ἀτιμωρησίαν, ἐγένετο ἔκδοτος εἰς πάσας τὰς παραφορὰς τῆς ἀχαλινώτου καὶ περιπαθοῦς αὐτοῦ ἰδιοσυγκρασίας.

Τρὶς φυλακισθεὶς δι' ἀτίμους ἔρωτας ἀπελύθη ἀντὶ διακοσίων χιλιάδων γροσίων, πέντε ἑκατομμυρίων φράγκων περίπου.

Δέον δὲ νὰ εἴπωμεν ἐπίσης ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν οἱ πάπαι εἶχον μεγάλην ἀνάγκην χρημάτων.

Ἐπὶ Γρηγορίου τοῦ ΙΓ' κυρίως ἤρξαντο σπουδαίως ἐνασχολούμενοι περὶ τοῦ Φραγκίσκου Σένση.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ παπεία αὕτη θαυμασίως ὑπεβοήθει τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ παραδόξου τούτου δὸν Ζουάν.

Ἐπὶ τοῦ Βολωναίου Μπουογκομπάνη, τὰ πάντα συνεχωροῦντο ἐν Ρώμῃ εἰς ὅντινα ἠδύνατο νὰ δωροδωκήσῃ ἐνταυτῷ τὸν δολοφόνον καὶ τοὺς δικαστάς.

Ὁ βιασμὸς καὶ ὁ φόνος ἦσαν πράγματα τοσούτῳ συνήθη ὥστε ἡ δημοσία δικαιοσύνη μόλις προσεῖχεν εἰς τοιαύτας μηδαμινότητας, ἂν οὐδεὶς ὑπῆρχεν ὁ καταδιώκων τὸν ἔνοχον· ὁ Θεὸς ἀντήμειψε τὸν ἀγαθὸν Γρηγόριον τὸν ΙΓ', ὅστις κατηξιώθη νὰ ἴδῃ νὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου. (ά.)

Κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὁ Φραγκίσκος Σένσης ἦτον ἤδη ἀνὴρ τεσσαράκοντα τεσσάρων ἕως τεσσαράκοντα πέντε ἐτῶν ὡς ἔγγιστα, λίαν καλλίσωμος καὶ ῥωμαλεώτατος, καίπερ ὀλίγον ἰσχνὸς φαινόμενος.

Εἶχε τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς ὑποφαίους, τὰ ὄμματα μεγάλα καὶ ἐκφραστικά, μολονότι τὸ ἄνω βλέφαρον ἔνευε πολὺ πρὸς τὰ κάτω, μακρὰν τὴν ῥῖνα, λεπτὰ τὰ χείλη καὶ χαριτόβρυτον τὸ μειδίαμα ὅπερ ὅμως εὐχερῶς μετέβαλεν ἔκφρασιν, καὶ καθίστατο τρομερόν, ὅταν ὁ ὀφθαλμὸς αὐτοῦ συνήντα ἐχθρόν· τότε μικρὸν ἂν ἐταράσσετο ἢ παρωργίζετο, κατελαμβάνετο ὑπὸ νευρικοῦ τρόμου ὅστις παρετείνετο διὰ φρικιάσεων πολὺ μετὰ τὴν παραγαγοῦσαν αὐτὸν κρίσιν.

Δεξιὸς πρὸς πάσας τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις καὶ μάλιστα τὴν ἱππασίαν, ἐπορεύετο ἐνίοτε τροχάδην ἀπὸ τῆς Ρώμης εἰς Νεάπολιν, μολονότι αἱ δύο πόλεις ἀπέχουσιν ἀλλήλων μίαν καὶ τεσσαράκοντα λεύγας, διήρχετο διὰ μέσου τῶν δασῶν τοῦ Ἁγίου Γερμανοῦ καὶ τῶν Ποντικῶν ἑλῶν μὴ φοβούμενος τοὺς λῃστὰς καὶ περ μόνος ὢν καὶ ἐνίοτε μόνα ὅπλα ἔχων τὸ ξίφος καὶ τὸ ἐγχειρίδιον.

Ὅταν ὁ ἵππος αὐτοῦ ἔπιπτεν ἐκ τοῦ καμάτου ἠγόραζεν ἄλλον· ἂν δὲν ἤθελον νὰ τῷ τὸν πωλήσωσιν, ἥρπαζεν αὐτὸν διὰ τῆς βίας· ἂν ἀνθίσταντο, ἐκτύπα, καὶ τοῦτο πάντοτε διὰ τῆς αἰχμῆς οὐδέποτε δὲ διὰ τῆς λαβῆς.

Ἄλλως δὲ ἐπειδὴ ἦτο γνωστὸς εἰς πάσας τὰς ἐπικρατείας τῆς Αὐτοῦ Ἁγιότητος, καὶ ἐφημίζετο ὡς ἐλευθέριος, οὐδεὶς ἠναντιοῦτο εἰς τὴν θέλησίν του, τῶν μὲν ὑποχωρούντων ἐκ φόβου, τῶν δὲ ἐκ συμφέροντος. Κατὰ δὲ τὰ ἄλλα ἀσεβὴς ὤν, ἱερόσυλος καὶ ἄθεος, οὐδέποτε εἰσήρχετο εἰς ἐκκλησίαν ἢ ἂν εἰσήρχετο, ἔπραττε τοῦτο ὅπως βλασφημήσῃ τὸν Θεόν.

Πολλοὶ ἔλεγον ὅτι ἀκορέστως ἐθήρευε παραδόξους περιπετείας, καὶ ὅτι ἔγκλημα δὲν ὑπῆρχε μὴ διαπραττόμενον ὑπ' αὐτοῦ, ἂν διὰ τῆς ἐκτελέσεώς του ἐνόμιζεν ὅτι θὰ αἰσθανθῇ μίαν μόνην νέαν ἐντύπωσιν.

Ἐν ἡλικίᾳ τεσσαράκοντα πέντε ἐτῶν σχεδὸν, ἐνυμφεύθη πλουσιωτάτην γυναῖκα, ἧς τὸ ὄνομα παρ' οὐδενὸς χρονογράφου ἀναφέρεται.

Ἀπέθανε δὲ καταλιποῦσα αὐτῷ ἑπτὰ τέκνα, πέντε ἄῤῥενα καὶ δύο θήλεα.

Τότε ἦλθεν εἰς δεύτερον γάμον μετὰ τῆς Λουκρητίας Πετρώνη, ἥτις ἐκτὸς τῆς χροιᾶς αὐτῆς λευκοτάτης οὔσης, ἦτον ὁ ἐντελὴς τύπος τῆς ῥωμαϊκῆς καλλονῆς. Ὁ δεύτερος οὗτος γάμος ἀπέβη στεῖρος.

Ὡς εἰ ἔδει νὰ μὴ αἰσθανθῇ ποτὲ φυσικὸν τῷ ἀνθρώπῳ αἴσθημα, ὁ Φραγκίσκος Σένσης ἀπεστρέφετο τὰ τέκνα του, καὶ δὲν ἔκρυπτε κἂν τὸ κατ' αὐτῶν μῖσος.

Ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν ἔκτιζεν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ λαμπροῦ αὐτοῦ μεγάρου παρὰ τὸν Τίβεριν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ, εἶπε τῷ ἀρχιτέκτονι, διαγράφοντι κατὰ διαταγήν του σχέδιον οἰκογενειακοῦ κοιμητηρίου· « ἐδῶ ἐλπίζω ὅτι θὰ τὰ βάλω ὅλα. »

Ὁ δὲ ἀρχιτέκτων πολλάκις ὕστερον ὡμολόγησεν ὅτι ἐπτοήθη ἐκ τοῦ συνειδέυσαντος τοὺς λόγους τούτους γέλωτος, καὶ ὅτι ἂν δὲν εἶχε τόσον κέρδος ἐκ τῆς ἐργασίας τοῦ Φραγκίσκου Σένση, θὰ ἠρνεῖτο τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ ἔργου του.

Ὅθεν μόλις τῶν υἱῶν αὐτοῦ δυναμένων ν' αὐτοδιοικῶνται, ἀπέστειλε τοὺς τρεῖς πρεσβυτέρους, Ἰάκωβον, Χριστόφορον καὶ Ῥόκκον, εἰς τὸ ἐν Ἱσπανίᾳ πανεπιστήμιον τῆς Σαλαμάγκας· ἀναμφιβόλως δὲ ἐφρόνει ὅτι μόνον ἀπομακρύνων αὐτοὺς ἀπηλάσσετο αὐτῶν διὰ παντός· διότι εὐθὺς μετὰ τὴν ἀναχώρησίν των δὲν ἐφρόντισε περὶ αὐτῶν οὔτε κἂν περὶ τῶν πρὸς ζωάρκειαν.

Τούτου ἕνεκα μετά τινων μηνῶν πάλην καὶ δυστυχίαν, οἱ τρεῖς δυστυχεῖς νεανίαι ἠναγκάσθησαν ν' ἀπέλθωσι τῆς Σαλαμάγκας· ἐπανῆλθον ἐπαιτοῦντες καθ' ὅλην τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν

Ἰταλίαν πεζῇ καὶ γυμνόποδες, καὶ ἀφίκοντο εἰς Ῥώμην, ἔνθα εὗρον τὸν πατέρα αὐτῶν αὐστηρότερον, ὁριμύτερον καὶ ἀκαμπτότερον ὑπέρ ποτε.

Ταῦτα ἐγίνοντο κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς παπείας τοῦ Κλήμεντος Η', ὅστις ἐφημίζετο ἐπὶ δικαιοσύνῃ.

Οἱ τρεῖς νεανίσκοι ἀπεφάσισαν ν' ἀποταθῶσιν αὐτῷ, αἰτούμενοι ὅπως ἡ Αὐτοῦ Ἁγιότης διατάξῃ νὰ χορηγῆται αὐτοῖς μικρὰ σύνταξις ἐκ τοῦ ἀπείρου πλούτου τοῦ πατρὸς αὐτῶν.

Κατὰ συνέπειαν ἐπορεύθησαν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ πάπα ἐν Φρασκάτῃ, ἔνθα ᾠκοδόμει τὴν ὡραίαν Ἀλδοβρανδινικὴν ἔπαυλιν, καὶ ἐξέθηκαν τὴν αἴτησίν των· ὁ πάπας ἀνεγνώρισε τὸ δικαίωμά των, καὶ ἐβίασε τὸν Φραγκίσκον νὰ χορηγῇ ἑκάστῳ σύνταξιν ἐκ δισχιλίων σκούδων.

Ὁ Φραγκίσκος ἠγωνίσθη διὰ παντὸς δυνατοῦ μέσου νὰ ὑπεκφύγῃ τὴν ἀπόφασιν ταύτην· ἀλλ' ἔλαβε διαταγὰς τοσοῦτον ὁριστικὰς, ὥστε ἐδέησε νὰ ὑπακούσῃ.

Περὶ τούτους τοὺς χρόνους ἐφυλακίσθη τὸ τρίτον διὰ τοὺς ἀτίμους ἔρωτας αὐτοῦ.

Οἱ τρεῖς υἱοί του τότε ἀπετάθησαν τῷ πάπᾳ λέγοντες ὅτι ὁ πατὴρ ἠτίμαζε τὸ ὄνομά των, καὶ καθικετεύοντες αὐτὸν νὰ ἐφαρμόσῃ πᾶσαν τὴν αὐστηρότητα τοῦ νόμου.

Ὁ πάπας ἔκρινε μυσαρὸν τὸ τοιοῦτον διάβημα καὶ ἐβίωσεν αὐτοὺς ἐπονειδίστως. Ὁ δὲ Φραγκίσκος ἀπελύθη καὶ τὴν φορὰν ταύτην διὰ δωροδοκίας.

Ἐννοεῖται ὅτι τὸ διάβημα τοῦτο οὐδόλως μετέβαλεν εἰς στοργὴν τὸ μῖσος ὅπερ ἔτρεφεν ὁ Φραγκίσκος κατὰ τῶν τέκνων του· ἐπειδὴ ὅμως οἱ υἱοὶ ἠδύναντο νὰ διαφύγωσι τὴν πατρικὴν ὀργήν του, ἀνεξάρτητοι ὄντες διὰ τῆς συντάξεως ἧς ἐτύγχανον, ἡ ὀργή του ἔπεσεν ἐπὶ τῶν δύο δυστυχῶν θυγατέρων του.

Ἐντὸς ὀλίγου ἡ θέσις των κατέστη τοσοῦτον ἀφόρητος, ὥστε ἡ πρωτότοκος, καί περ ἐκ τοῦ πλησίον ἐπιτηρουμένη κατώρθωσε ν' ἀπευθύνῃ τῷ πάπᾳ ἀναφοράν, ἐν ᾗ ἐξέθηκε τὰς κακώσεις ἃς ὑφίστατο καὶ καθικέτευε τὴν Αὐτοῦ Ἁγιότητα ἢ νὰ νυμφεύσῃ αὐτὴν ἢ νὰ τὴν εἰσαγάγῃ εἰς μοναστήριον.

Κλήμης ὁ Η' ᾠκτειρεν αὐτήν· ἐβίασε τὸν Φραγκίσκον Σένσην νὰ τῇ δώσῃ προῖκα ἑξήκοντα χιλιάδας σκούδων, καὶ ἐνύμφευσεν αὐτὴν μετὰ τοῦ Καρόλου Γαβριέλλη ἐξ εὐγενοῦς οἰκογενείας τοῦ Γουββίου.

Ὁ Φραγκίσκος μικροῦ δεῖν παρεφρόνει ἐκ τῆς ὀργῆς βλέπων ὅτι ἀφηρπάζετο τὸ θῦμά του.

Περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον, ὁ θάνατος ἐλύτρωσε δύο ἕτερα· ὁ Ῥόκκος καὶ ὁ Χριστόφορος Σένσης ἐφονεύθησαν ἐν διαστήματι ἐνὸς ἔτους, ὁ μὲν ὑπὸ λαχανοπώλου οὗ τὸ ὄνομα ἀγνοεῖται, ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ Παύλου Κόρσου δὲ Μάσσα, τοῦθ' ὅπερ παρηγόρησε τὴν λύπην τοῦ Φραγκίσκου, ὅστις κατεδίωξε διὰ τῆς φιλαργυρίας αὐτοῦ καὶ μετὰ θάνατον τοὺς υἱούς του, διότι ἐβεβαίωσε τοὺς ἱερεῖς ὅτι ὀβολὸν δὲν θέλει δαπανήσει διὰ τὰ ἔξοδα τῆς Ἐκκλησίας· ὅθεν ἐκομίσθησαν εἰς τὸ προετοιμασθὲν αὐτοῖς κοιμητήριον ὑπὸ τὰ ὄμματά του, ἐν τῷ φερέτρῳ τῶν ἐπαντῶν, καὶ ἀφοῦ εἶδ.ν αὐτοὺς ἀμφοτέρους ἐνταῦθα κειμένους ἀνεφώνησεν ὅτι ἦτον ἤδη πολὺ εὐτυχὴς καθὸ ἀπαλλαγεὶς δύο τοσούτῳ ἀθλίων πλασμάτων, ἀλλ' ὅτι δὲν ἤθελεν εἶσθαι ἐντελῶς ἀπηλλαγμένος πρὶν ἢ κατατεθῶσι τὰ δύο λοιπὰ τέκνα του πλησίον τῶν δύο πρώτων· καὶ ὅτι ἀφοῦ τὸ τελευταῖον ἀποβιώσῃ, ἤθελεν, εἰς σημεῖον χαρᾶς, νὰ φωταγωγήσῃ τὸ μέγαρόν του πυρπολῶν αὐτό.

Μεθ' ὅλα ταῦτα ὁ Φραγκίσκος ἔλαβε πάντα τὰ δυνατὰ μέτρα ὅπως ἡ δευτέρα θυγάτηρ του Βεατρίκη Σένση, μὴ ἀκολουθήσῃ τὸ παράδειγμα τῆς πρώτης.

Ἦτο τότε κοράσιον δώδεκα ἕως δεκατριῶν ἐτῶν, ὡραῖον καὶ ἀθῶον ὡς ἄγαλμα. Μακραὶ ξανθαὶ τρίχες, ἡ τοσούτῳ σπανία καλλονὴ ἐν Ἰταλίᾳ, ὥστε ὁ Ραφαὴλος θείαν ἐκλαμβάνων αὐτὴν, τὴν ἔδωκεν εἰς ἁπάσας τὰς Παναγίας του, ἀπεκάλυπτον διαμεριζόμεναι μέτωπον θαυμασίως καλλίμορφον καὶ ἐκυμάτιζον πυκνῶς βοστρυχιζόμεναι ἐπὶ τῶν ὤμων του· οἱ οὐρανόχροοι ὀφθαλμοί του εἶχον ὅσον δίδοται οὐρανίαν ἔκφρασιν· τὸ ὕψος τοῦ σώματος ἦτο μέτριον ἀλλὰ σύμμετρον, καὶ κατὰ τὰς βραχείας στιγμὰς καθ' ἃς ὁ φυσικὸς χαρακτὴρ αὐτοῦ διεδηλοῦτο διὰ μέσου τῶν δακρύων του, ἀνεφαίνετο ζωηρὸς, φαιδρὸς καὶ συμπαθητικὸς ταὐτοχρόνως ὅμως καὶ πλήρης σταθερότητος.

Ὅπως ἦ βέβαιος καὶ ἀσφαλὴς περὶ αὐτῆς, ὁ Φραγκίσκος εἶχεν αὐτὴν κεκλεισμένην ἐντὸς ἀποκέντρου θαλάμου τοῦ μεγάρου αὐτοῦ, οὗ αὐτὸς μόνος ἔφερε τὴν κλεῖδα. Ἐκεῖ ὁ παράδοξος καὶ ἄκαμπτος δεσμοφύλαξ ἐπεσκέπτετο αὐτὴν καθ' ἑκάστην φέρων τὸ φαγητόν της.

Μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν τριῶν καὶ δέκα ἐτῶν εἰς ἣν ἔφθασε τέλος ἐδείκνυεν αὐτῇ ἀδυσώπητον τραχύτητα· ἀλλ' αἴφνης πρὸς μεγάλην ἔκπληξιν τῆς δειλαίας Βεατρίκης, ἐπρούθη. Διότι

ἡ Βεατρίκη ἀπὸ παιδὸς ἐγίνετο νεᾶνις· διότι τὸ κάλλος αὐτῆς ἠνοίγετο ὡς ἄνθος· διότι ὁ Φραγκίσκος ὅστις οὐδενὸς ἐγκλήματος ἔδει νὰ ἦναι ἄπειρος, ἠτένισεν ἐπ' αὐτῆς αἱμομικτικὸν βλέμμα.

Ἐννοεῖται ὅτι ἕνεκα τῆς ἀγωγῆς ἧς ἔτυχεν ἡ Βεατρίκη, μακρὰν οὖσα πάσης συναναστροφῆς, καὶ αὐτῆς τῆς μητρυιᾶς, ἠγνόει τό τε κακὸν καὶ τὸ ἀγαθόν· ἦτο λοιπὸν μᾶλλον πάσης ἄλλης εὐδιάφθορος· οὐχ ἧττον ὅμως ὁ Φραγκίσκος κατέβαλε πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ καταχθονίου σκοποῦ του πᾶν ὅ,τι ὁ νοῦς αὐτοῦ ἠδύνατο νὰ μηχανευθῇ. Ἐπί τινα χρόνον ἡ Βεατρίκη ἀφυπνίζετο ὑπὸ μουσικῆς γλυκυθύμου ἥτις ἐφαίνετο αὐτῇ παραδείσιος. Ὅτε δὲ ὡμίλει περὶ αὐτῆς τῷ πατρί, οὗτος ἄφινεν αὐτὴν πιστεύουσαν ὅτι ἀπὸ τοῦ παραδείσου ὄντως ἤρχετο ἡ μουσικὴ ἐκείνη, καὶ προσέθετεν ὅτι κατ' εἰδικὴν τοῦ Θεοῦ ἀμοιβὴν οὐ μόνον ἔμελλε ν' ἀκούῃ τοῦ λοιποῦ ἀλλὰ καὶ νὰ βλέπῃ.

Τῷ ὄντι, μίαν νύκτα καθ' ἣν ἐρειδομένη διὰ τοῦ ἀγκῶνος ἐπὶ τῆς κλίνης ἡ νεᾶνις ἠκροᾶτο τῆς γοητευτικῆς ἐκείνης ἁρμονίας, ἡ θύρα τοῦ κοιτῶνός της ἠνοίχθη αἴφνης, καὶ ἀπὸ τοῦ σκότους ἐν ᾧ εὑρίσκετο τὰ βλέμματά της εἰσέδυσαν εἰς λαμπροφωτίστους αἰθούσας πλήρεις τῶν μύρων ἐκείνων ἅτινα ἀναπνέει τις κατ' ὄναρ· περικαλλεῖς, ἡμίγυμνοι νεανίαι καὶ γυναῖκες, οἵας εἶδεν ἐν τοῖς πίναξι τοῦ Γκυίδου καὶ τοῦ Ῥαφαήλου, περιεπάτουν καὶ ἐφαίνοντο πλήρεις χαρᾶς καὶ εὐτυχίας· ἦσαν δὲ οἱ κίναιδοι καὶ αἱ παλλακίδες τοῦ Φραγκίσκου. ὅστις πλούσιος ὡς βασιλεύς, ἀνενέου κατὰ πᾶσαν νύκτα τὰ ὄργια τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν τοῖς γάμοις τῆς Λουκρητίας καὶ τὰς ἀκολασίας τοῦ Τιβερίου ἐν Καπρέᾳ.

Μετὰ μίαν ὥραν ἡ θύρα ἐκλείσθη καὶ ἡ πλάνος ὀπτασία διελύθη, καταλείπουσα τὴν Βεατρίκην, ὅλως τεταραγμένην καὶ ἐκστατικήν.

Κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν νύκτα, ἡ αὐτὴ ὀπτασία ἀνενεώθη· μόνον τὴν νύκτα ταύτην ὁ Φραγκίσκος Σένσης εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς θυγατρός του καὶ παρεκάλεσεν αὐτὴν νὰ μετάσχῃ τῆς ἑορτῆς. Ὁ Φραγκίσκος ἦτο γυμνός. Ἀγνοοῦσα διατί, ἡ Βεατρίκη ἐνόησεν ὅτι κακῶς ἤθελε πράξει ἂν ἐνέδιδεν εἰς τὰς παρακλήσεις τοῦ πατρὸς αὐτῆς· ἀπεκρίθη ὅτι μὴ βλέπουσα μεταξὺ πασῶν τῶν γυναικῶν ἐκείνων τὴν μητρυιὰν αὐτῆς Λουκρητίαν Πετρώνη, δὲν ἐτόλμα ν' ἀφήσῃ τὴν κλίνην της καὶ ν' ἀναμιχθῇ μετὰ τοσούτων ἀγνώστων.

Ὁ Φραγκίσκος ἠπείλησε καὶ παρεκάλεσεν· ἀλλ' ἀπειλαὶ καὶ παρακλήσεις ἀπέβησαν ἀνωφελεῖς.

Ἡ Βεατρίκη περιειλίχθη εἰς τὰς σινδόνας αὐτῆς καὶ ἐπιμόνως ἠρνήθη νὰ ὑπακούσῃ τῷ Φραγκίσκῳ.

Τὴν ἐπιοῦσαν, κατεκλίθη ἐνδεδυμένος. Κατὰ τὴν συνήθη ὥραν, ἀνοιχθείσης τῆς θύρας, ἀνεφάνη τὸ νυκτερινὸν θέαμα.

Τὴν φορὰν ταύτην ἡ Λουκρητία Πετρώνη συνηριθμεῖτο μετὰ τῶν γυναικῶν αἵτινες διήρχοντο πρὸ τῶν θυρῶν τῆς Βεατρίκης· ἡ βία ἐπειθανάγκασεν αὐτὴν εἰς τοιαύτην ταπείνωσιν· ἡ Βεατρίκη πολὺ μακρὰν οὖσα δὲν ἔβλεπε τὸ ἐρύθημα καὶ τὰ δάκρυα αὐτῆς.

Ὁ Φραγκίσκος τῇ ἔδειξε τὴν μητρυιὰν αὐτῆς, ἣν μάτην ἀνεζήτησε τὴν προτεραίαν, καὶ ἐπειδὴ οὐδὲν εἶχε τοῦ λοιποῦ νὰ εἴπῃ, ἀπήγαγεν αὐτὴν μεθ' ἑαυτοῦ ὅλως τεθορυβημένην καὶ ἐρυθριῶσαν εἰς τὸ μέσον τῶν ὀργίων ἐκείνων.

Ἐκεῖ ἡ Βεατρίκη εἶδεν ἄγνωστα καὶ ἄτιμα πράγματα! . . .

Οὐχ ἧττον ὅμως ἀντέστη ἐπὶ μακρόν· ἐνδόμυχος φωνὴ τῇ ἔλεγεν ὅτι ἐκεῖνα πάντα ἦσαν φρικώδη· ἀλλ' ὁ Φραγκίσκος εἶχε τὴν βραδεῖαν ἐπιμονὴν δαίμονος.

Μετὰ τῶν θαμάτων ἅτινα ἐνόμιζε κατάλληλα πρὸς ἐξέγερσιν τῶν αἰσθήσεων αὐτῆς, συνήνωνεν αἱρετικὰς διδασκαλίας ἀποπλανώσας τὸν νοῦν· τῇ ἔλεγεν ὅτι οἱ μέγιστοι τῶν ἁγίων οὓς ἡ ἐκκλησία σέβεται, πάντες ἐγεννήθησαν ἐκ τῆς μίξεως τοῦ πατρὸς μετὰ τῆς θυγατρός· καὶ ἡ Βεατρίκη ἔπραξεν ἔγκλημα, ἐνῷ ἠγνόει εἰσέτι τί ἐστὶν ἁμάρτημα.

Τότε ἡ κτηνωδία αὐτοῦ δὲν εἶχεν ὅρια· ἐβίαζε τὴν Λουκρητίαν καὶ τὴν Βεατρίκην νὰ συμμερίζωνται τὴν αὐτὴν κλίνην, ἀπειλῶν τὴν γυναῖκά του ὅτι θὰ τὴν φονεύσῃ ἂν ἔλεγε λέξιν εἰς τὴν θυγατέρα του ἀποκαλύπτουσαν ὅ,τι μυσαρὸν ὑπῆρχεν ἐν τοιαύτῃ ἐπιμιξίᾳ. Ὅθεν τὰ πράγματα διήρκεσαν οὕτως ὑπὲρ τὰ τρία ἔτη.

Περὶ τὸν χρόνον τοῦτον, ὁ Φραγκίσκος ἠναγκάσθη ν' ἀναχωρήσῃ καὶ ἐπομένως κατέλειπεν ἐλευθέρας καὶ μόνας τὰς γυναῖκας.

Τὸ πρῶτον ὅπερ ἔπραξεν ἡ Λουκρητία ἦτον ἡ πρὸς τὴν Βεατρίκην ἀποκάλυψις πάσης τῆς ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν ἀτιμίας· τότε συνέταξαν ὁμοῦ ὑπόμνημα, ἐν ᾧ ἐξέθετον τῷ πάπᾳ πανθ' ὅσα ὑπέστησαν.

Ἀλλ' ὁ Φραγκίσκος Σένσης ἔλαβε πρὶν ἀναχωρήσῃ τὰ μέτρα του· πάντες οἱ περὶ τὸν πά-

παν ἦσαν ἠγορασμένοι ἢ ἤλπιζον ὅτι θ' ἀγορασθῶσιν.

Ἡ ἀναφορὰ δὲν περιῆλθεν εἰς χεῖρας τῆς Αὐτοῦ Ἁγιότητος καὶ αἱ δύο δύστηνοι γυναῖκες, αἵτινες ἀνεμιμνήσκοντο ὅτι Κλήμης ὁ Η' ἀπέπεμψεν ἄλλοτε τὸν Ἰάκωβον, τὸν Χριστόφορον καὶ τὸν Ῥόκκον, ἐνόμισαν ὅτι συμπεριελήφθησαν ἐν τῇ αὐτῇ προγραφῇ καὶ ἐθεώρησαν ἑαυτὰς ἐγκαταλελειμμένας.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτων, ὁ Ἰάκωβος, ἐπωφελούμενος τὴν ἀπουσίαν τοῦ πατρός του ἦλθεν εἰς ἐπίσκεψιν αὐτῶν μεθ' ἑνὸς φίλου του ἀββᾶ ὀνόματι Γκουέρρα, νέου εἰκοσιπέντε ἕως εἰκοσιἑξ ἐτῶν, καταγομένου ἐκ μιᾶς τῶν εὐγενεστέρων οἰκογενειῶν τῆς Ῥώμης, φορᾶς μεστοῦ, ἀποφασιστικοῦ καὶ θαῤῥαλέου, οὗ πᾶσαι αἱ γυναῖκες ἐπῄνουν τὸ κάλλος, διότι ὄντως εἶχε μετ' ἀνεπτυγμένων ῥωμαϊκῶν χαρακτήρων κυανοῦς ὀφθαλμοὺς θαυμασίους τὴν γλυκύτητα, μακρὰν καὶ ξανθὴν κόμην, καστανὸν τὸ γένειον καὶ τὰς ὀῤῥῦς· προσθέσατε εἰς ταῦτα εὐρυμάθειαν, φυσικὴν εὐγλωττίαν πλήρη γοητείας, φωνὴν γλυκεῖαν καὶ ἠχηρὰν, καὶ θέλετε ἔχει ἰδέαν περὶ τοῦ ἀββᾶ Γκουέρρα.

Μόλις ἰδὼν τὴν Βεατρίκην ἠράσθη αὐτῆς. Ἡ δὲ νεᾶνις ἀφ' ἑτέρου ταχέως ἠσθάνθη συμπάθειαν πρὸς τὸν νέον κληρικόν.

Ἡ ἐν Τριδέντῳ σύνοδος δὲν εἶχεν ἔτι συγκροτηθῇ καὶ ἐπομένως οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἠδύναντο νὰ νυμφευθῶσι. Συνεφωνήθη ὅπως κατὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ Φραγκίσκου ὁ ἀββᾶς Γκουέρρας αἰτήσηται τὴν χεῖρα τῆς Βεατρίκης παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς, αἱ δὲ γυναῖκες εὐτυχεῖς ἕνεκα τῆς ἀπουσίας τοῦ δεσπότου αὐτῶν ἔζων ὀνειροπολοῦσαι μέλλον αἰσιώτερον.

Μετὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας μῆνας, καθ'οὓς ἐντελῶς ἠγνοεῖτο τί ἐγένετο, ὁ Φραγκίσκος ἐπανῆλθεν. Εὐθὺς δ' ἀπὸ τῆς πρώτης νυκτὸς, ἠθέλησε νὰ ἐπαναλάβῃ μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ τὰς αἱμομικτικὰς ὁρέξεις του· ἀλλ' ἡ Βεατρίκη δὲν ἦτο τοῦ λοιποῦ ἡ αὐτή· τὸ δειλὸν καὶ εὐπειθὲς κοράσιον ἐγένετο ὑβριζομένη κόρη· ἀντέστη κατὰ τῶν παρακλήσεων, τῶν ἀπειλῶν καὶ τῶν μαστιγώσεων· ὁ ἔρως ἐνίσχυε καὶ ἐπερρώνυεν αὐτήν. Ἡ ὀργὴ τοῦ Φραγκίσκου ἔπεσεν ἐπὶ τῆς γυναικός του, ἧς κατηγόρει ὡς προδούσης αὐτόν· ἐῤῥάβδισεν αὐτὴν τραχέως.

Ἡ Λουκρητία Πετρώνη ἦτον ἀληθὴς ῥωμαϊκὴ λύκαινα, φλογερὰ ἐν τῷ ἔρωτι, φλογερὰ ἐν τῇ ἐκδικήσει· ὑπέμεινε τὰ πάντα ἀλλ' οὐδὲν συνεχώρησε.

Τούτων γενομένων, ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν, ὁ ἀββᾶς Γκουέρρας παρουσιάθη ἐνώπιον τοῦ Φραγκίσκου Σένση πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ συμφωνηθέντος διαβήματος.

Ὁ Γκουέρρας πλούσιος, νέος, εὐγενὴς καὶ ὡραῖος, εἶχε δίκαιον νὰ ἐλπίζῃ, καὶ ὅμως ἀπεπέμφθη ἀποτόμως ὑπὸ τοῦ Φραγκίσκου.

Ἡ πρώτη αὕτη ἄρνησις δὲν ἀπεθάῤῥυνεν αὐτόν ἐπανῆλθε δευτέραν καὶ τρίτην φορὰν, ἐπιμένων ἐπὶ τῆς ἁρμονίας τοῦ τοιούτου συνοικεσίου.

Τέλος ὁ Φραγκίσκος παροργισθεὶς ἀπεκρίνατο τῷ ἰσχυρογνώμονι ἐραστῇ ὅτι ὑπῆρχε λόγος δι' ὃν ἡ Βεατρίκη δὲν ἠδύνατο νὰ γένῃ σύζυγος οὔτε αὐτοῦ οὔτε ἄλλου.

Ὁ Γκουέρρας ἠρώτησε ποῖος ἦτον ὁ λόγος· ὁ δὲ Φραγκίσκος ἀπήντησε «Διότι εἶναι ἐρωμένη μου.»

Ὁ Γκουέρρας ὠχρίασε πρὸς τοιαύτην ἀπόκρισιν, μολονότι κατ' ἀρχὰς οὔτε λέξιν ἐπίστευσεν· ἀλλ' ὅ,τε εἶδε διὰ ποίου μειδιάματος ὁ Φραγκίσκος Σένσης συνώδευε τοὺς λόγους αὐτοῦ, ἠναγκάσθη νὰ πιστεύσῃ ὅτι καίπερ φοβερὰ οὖσα ἦτον ἀληθής.

Ὁ Γκουέρρας ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας δὲν ἠδύνατο νὰ εἰσχωρήσῃ μέχρι τῆς Βεατρίκης· τέλος ἔφθασε μέχρις αὐτῆς. Τελευταίαν ἐλπίδα ἔτρεφεν ὅτι ἡ Βεατρίκη θέλει ἀρνηθῇ τοιαύτας βδελυγμίας· ἡ Βεατρίκη ὡμολόγησε τὰ πάντα. Ἀπὸ ἐκείνης τῆς ὥρας οὐδεμία ἀνθρωπίνη ἐλπὶς ὑπελείπετο τοῖς δύο ἐρασταῖς· ἀνυπέρβατος ἄβυσσος ἐχώριζεν αὐτούς. Ἀπεχωρίσθησαν ἀλλήλων ὀλοφυρόμενοι, ὑποσχόμενοι αἰώνιον ἔρωτα.

Μεθ' ὅλα ταῦτα αἱ δύο γυναῖκες δὲν εἶχον εἰσέτι ἀποφασίσει νὰ διαπράξωσιν ἔγκλημα, καὶ ἴσως τὸ πᾶν οὕτω θὰ διήρχετο ἀθορύβως ἐν γωνίᾳ καὶ παραβύστῳ, ἂν νύκτα τινὰ δὲν εἰσήρχετο ὁ Φραγκίσκος εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς θυγατρός του καὶ δὲν ἐβίαζεν αὐτὴν εἰς νέον ἔγκλημα· ἔκτοτε τὸ πᾶν ἐλέχθη, ὁ Φραγκίσκος κατεδικάσθη.

Εἴπομεν ὅτι ἡ Βεατρίκη εἶχε ψυχὴν ἐπιδεκτικὴν τῶν βελτίστων ὡς καὶ τῶν χειρίστων αἰσθημάτων· ἠδύνατο νὰ ὑψωθῇ μέχρι τοῦ ἐξαισίου καὶ νὰ καταβῇ μέχρι τοῦ κακίστου.

Εὗρε τὴν μητέρα αὐτῆς, τῇ διηγήθη τὴν νέαν ὕβριν ἧς ἐγένετο θῦμα· ἡ διήγησις αὕτη διήγειρε παρὰ τῇ ἑτέρᾳ γυναικὶ τὴν ἀνάμνησιν τῶν ὅσων ὑπέστη· καὶ ἀμφότεραι, ἀμοιβαίως ἐρεθιζόμεναι ἀπεφάνθησαν ὅτι ἔδει νὰ φονευθῇ ὁ Φραγκίσκος.

Ὁ Γκουέρρας προσεκλήθη εἰς τοῦτο τὸ περὶ θανάτου συμβούλιον. Εἶχε πλήρη μίσους τὴν καρδίαν καὶ ἐδίψη ἐκδικήσεως. Ἀνέλαβε νὰ εὕρῃ τέκνα του ἐν τῇ δυστυχίᾳ. Πρὸς συζήτησιν τοῦ πράγματος ἐξελέξαντο τὴν οἰκίαν τοῦ Γκουέρρα. Ὁ μὲν Ἰάκωβος εὗρε χωροφύλακα ὀνόματι Μάρτσιον, ὁ δὲ Γκουέρρας ἕτερον ὀνόματι Ὀ-

Ἐνθυμούμεθα τί ὑπέστη ἄλλοτε παρὰ τοῦ πατρός του· κατόπιν ἐνυμφεύθη, καὶ ὁ ἄκαμπτος γέρων κατέλειπεν αὐτὸν, τὴν γυναῖκα καὶ τὰ



Ὁ Φραγκίσκος Σένσής εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς θυγατρός του, καὶ προσκάλεσεν αὐτὴν νὰ μετάσχῃ τῆς ἐστίας.—Σελ. 486.

τὸν Ἰάκωβον Σένσην, οὗ ἄνευ αἱ γυναῖκες οὐδὲν ἐπεχείρουν, καθότι ὡς πρωτότοκος ἦτον ἡ κεφαλὴ τῆς οἰκογενείας. Ὁ Ἰάκωβος Σένσης εὐκόλως εἰσῆλθεν εἰς τὴν συνωμοσίαν.

λύμπιον. Ἀμφότεροι εἶχον λόγους πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἐγκλήματος, ὁ μὲν ἐξ ἔρωτος ὁ δὲ ἐκ μίσους.

Ὁ Μάρτσιος, ὅστις ἦτον ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Ἰακώβου, πολλάκις ἔτυχε νὰ ἴδῃ τὴν Βεατρίκην καὶ ἠράσθη αὐτῆς, ἀλλ' ἐννοεῖται διὰ τοῦ σιωπηλοῦ ἐκείνου καὶ ἄνευ ἐλπίδος ἔρωτος ὅστις καταβιβρώσκει τὴν ψυχήν. Ἅμα ἔμαθεν ὅτι τὸ προτεινόμενον αὐτῷ ἔγκλημα προσήγγιζεν αὐτὸν τῇ Βεατρίκῃ, ἐδέξατο ἄνευ ἑτέρων συμφωνιῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν Ὀλύμπιον, οὗτος ἐμίσει τὸν Φραγκίσκον, διότι ὁ Φραγκίσκος ἐγένετο αἴτιος ν' ἀπολέσῃ τὴν θέσιν τοῦ φρουράρχου τῆς Ῥόκκα Πετρέλλας, ὀχυροῦ πύργου κειμένου ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Νεαπόλεως καὶ ἀνήκοντος τῷ πρίγκηπι Κολόννᾳ.

Κατὰ πᾶν σχεδὸν ἔτος, ὁ Φραγκίσκος Σένσης διήρχετο μετὰ τῆς οἰκογενείας του ὀλίγους μῆνας ἐν Ῥόκκᾳ Πετρέλλα, διότι ὁ πρίγκηψ Κολόννας, ὅστις ἦτον εὐγενὴς καὶ μεγαλοπρεπὴς ἄρχων, πολλάκις ἔχων ἀνάγκην χρημάτων καὶ εὑρίσκων ἐν τῷ βαλαντίῳ τοῦ Φραγκίσκου ἐκολάκευε παντοιοτρόπως τὸν φίλον του.

Ὁ δὲ Φραγκίσκος νομίζων ὅτι εἶχεν ἀφορμὰς δυσαρεσκείας κατὰ τοῦ Ὀλυμπίου, παρεπονέθη τῷ Κολόννᾳ καὶ ὁ Ὀλύμπιος ἀπεπέμφθη.

Ἰδού, μετὰ πολλὰς διασκέψεις τί ἀπεφασίσθη μεταξὺ τῶν δύο γυναικῶν, τοῦ Ἰακώβου, καὶ Γκουέρρα, τοῦ Μαρτσίου καὶ Ὀλυμπίου, ἐν τοῖς συμβουλίοις ἐν οἷς ἕκαστος ἔδωκε τὴν γνώμην του.

Ὁ χρόνος καθ' ὃν ὁ Φραγκίσκος Σένσης συνείθιζε νὰ μεταβαίνῃ εἰς Ῥόκκα Πετρέλλαν ἐπλησίαζε· συνεφωνήθη νὰ συλλεχθῶσιν ἕως δώδεκα νεαπολιτανοὶ λῃσταί, οὓς ἀνέλαβε νὰ προμηθεύσῃ ὁ Ὀλύμπιος ἕνεκα τῶν ἀρχαίων αὐτοῦ ἕξεων ἐν τῇ χώρᾳ· νὰ κρυβῶσιν ἐντὸς δάσους ἐπὶ τῆς ὁδοῦ κειμένου, καὶ εἰδοποιούμενοι περὶ τῆς ὥρας καθ' ἣν ἀνεχώρει ὁ Φραγκίσκος Σένσης ν' ἀπαγάγωσιν αὐτὸν μεθ' ὅλης τῆς οἰκογενείας του.

Τότε θὰ διεπραγματεύοντο περὶ λύτρων ἀδρῶν· οἱ υἱοὶ θ' ἀπεστέλλοντο εἰς Ῥώμην ὅπως πέμψωσιν αὐτά· ἀλλ' ὑποκρινόμενοι ὅτι δὲν εὑρίσκουσι τοσοῦτο μέγα ποσὸν, θὰ ἐχρονοτρίβουν μέχρις οὗ παρέλθῃ ἡ παρὰ τῶν λῃστῶν δοθεῖσα προθεσμία, καὶ ἐκεῖνοι τότε θὰ ἐφόνευον τὸν Φραγκίσκον.

Τοιουτοτρόπως, πᾶσα περὶ συνενοχῆς ὑπόνοια ἐξηφανίζετο καὶ οἱ ἀληθεῖς δολοφόνοι διέφευγον τὴν δικαιοσύνην. Ἀλλὰ μεθ' ὅλον τὸν καλὸν αὐτοῦ συνδυασμὸν τὸ πρᾶγμα δὲν ἐπέτυχε.

Ὅτε ὁ Φραγκίσκος ἀνεχώρησεν ἐκ Ῥώμης, ὁ ἀποσταλεὶς παρὰ τῶν συνωμοτῶν κατάσκοπος δὲν ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ τοὺς λῃστὰς, οἵτινες μὴ προειδοποιηθέντες, δὲν ἐξετέλεσαν τὴν γενομένην συμφωνίαν καὶ κατέβησαν λίαν βραδέως ἐκ τῆς ὁδοῦ.

Ὁ Φραγκίσκος εἶχε διέλθει, καὶ ἔφθασε κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν σῶος καὶ ἀκέραιος εἰς Ῥόκκα Πετρέλλαν.

Οἱ δὲ λῃσταὶ ἀφοῦ ἀνωφελῶς περιεπλανήθησαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἐννόησαν ὅτι διέφυγεν ἡ λεία των, καὶ μὴ θέλοντες νὰ μείνωσι περισσότερον εἰς μέρος ἔνθα διέτριψαν ἤδη περὶ τὴν μίαν ἑβδομάδα, ἀπεφάσισαν ν' ἀναζητήσωσιν ἀλλαχοῦ βεβαιότερον κέρδος.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, ὁ Φραγκίσκος ἐγκατέστη ἐν τῷ φρουρίῳ, καὶ ὅπως ἀνετώτερον τυραννῇ τὴν Λουκρητίαν καὶ τὴν Βεατρίκην, ἀπέπεμψεν εἰς Ῥώμην τὸν Ἰακώβον καὶ τοὺς δύο ἄλλους υἱούς του.

Ἐνταῦθα ἐπανελήφθησαν αἱ ἄτιμοι αὐτοῦ ἐπὶ τῆς Βεατρίκης ἀπόπειραι, καὶ τοῦτο μέχρι τοιούτου βαθμοῦ ὥστε ἀπεφάσισε νὰ ἐκτελεσῃ ἡ ἰδία τὸ ἔργον ὅπερ ἠθέλησε ν' ἀναθέσῃ εἰς ἄλλων χεῖρας.

Ὁ Ὀλύμπιος καὶ ὁ Μάρτσιος, οἵτινες οὐδὲν ἐφοβοῦντο ἐκ τῆς δικαιοσύνης, οὐκ ἐπαύσαντο περιπολοῦντες ἐν τοῖς πέριξ· ἡμέραν τινὰ ἡ Βεατρίκη εἶδεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ παραθύρου καὶ ἔνευσεν ὅτι θέλει νὰ τοὺς διακοινώσῃ τι.

Κατὰ τὴν αὐτὴν νύκτα, ὁ Ὀλύμπιος ὅστις καθὸ φρούραρχος ἄλλοτε ἐγίνωσκε πάσας τὰς ἐξόδους τοῦ φρουρίου, κατώρθωσε νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς αὐτὸ μετὰ τοῦ συντρόφου του.

Ἡ Βεατρίκη ἀνέμενεν αὐτοὺς ἐν χθαμαλῷ παραθύρῳ ἀνοιγομένῳ πρὸς αὐλὴν ἀπόκεντρον· ἐνταῦθα ἔδωκεν αὐτοῖς ἐπιστολὰς τῷ Γκουέρρᾳ καὶ τῷ Ἰακώβῳ.

Ὁ Ἰάκωβος ὤφειλε νὰ ἐπιδοκιμάσῃ ὡς καὶ τὴν πρώτην φοράν, τὸν φόνον τοῦ πατρός του· διότι ἡ Βεατρίκη οὐδὲν ἤθελε νὰ πράξῃ ἄνευ τῆς συγκαταθέσεώς του.

Ὁ δὲ Γκουέρρας νὰ δώσῃ αὐτῷ χίλια γρόσια τὸ ἥμισυ τῆς μετὰ τοῦ Ὀλυμπίου συμφωνηθείσης τιμῆς· διότι ὁ Μάρτσιος τὸ πᾶν ἔπραττεν ἐξ ἔρωτος ὑπὲρ τῆς Βεατρίκης, ἣν ἐλάτρευεν εὐλαβῶς ὡς Παναγίαν· τοιοῦτ' ὅπερ βλέπουσα ἡ νεᾶνις τῷ ἔδωκεν ὡραῖον πορφυροῦν μανδύαν,

χρυσοκέντητον, λέγουσα αὐτῷ νὰ τὸν φέρῃ διὰ τὸν ἔρωτά της.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ὑπόλοιπον ἔμελλε νὰ δοθῇ ὑπὸ τῶν δύο γυναικῶν ἀφοῦ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ γέροντος καταστῶσι κύριαι τῆς περιουσίας του.

Οἱ δύο μίσθιοι ἀνεχώρησαν, καὶ αἱ αἰχμάλωτοι ἀνέμενον ἐναγωνίως τὴν ἐπάνοδόν των.

Κατὰ τὴν συμφωνηθεῖσαν ἡμέραν ἀνεφάνησαν. Ὁ Ἐκουέρρας ἔδωκε τὰ χίλια γρόσια, καὶ ὁ Ἰάκωβος τὴν συγκατάθεσίν του.

Οὐδὲν λοιπὸν ἀνέστελλε τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ φοβεροῦ σχεδίου, καὶ ὡς ἡμέρα ὡρίσθη ἡ 8 σεπτεμβρίου, ἑορτὴ τῆς γεννήσεως τῆς Θεοτόκου· ἀλλ' ἡ Λουκρητία ἦτις ἦτο λίαν εὐσεβὴς, δὲν ἠθέλησε νὰ πράξῃ διπλοῦν ἁμάρτημα μολύνουσα τὴν ἁγίαν ταύτην ἡμέραν καὶ τὸ πρᾶγμα ἀνεβλήθη διὰ τὴν ἐπιοῦσαν 9.

Κατὰ συνέπειαν, τῇ 9 σεπτεμβρίου 1598 αἱ δύο γυναῖκες δεπνοῦσαι μετὰ τοῦ γέροντος, ἔχυσαν ὄπιον εἰς τὸ ποτήριόν του, καὶ τοῦτο μετὰ τοσαύτης ἐπιδεξιότητος, ὥστε καίπερ λίαν δυσαπάτητος, οὐδόλως τὸ ἐννόησε, καὶ καταπιὼν τὸ ναρκωτικὸν ποτὸν, ἐκυριεύθη ἀμέσως ὑπὸ βαθυτάτου ὕπνου.

Ἀπὸ τῆς προτεραίας εἰσῆλθησαν εἰς τὸ ῥοῦριον ὁ Μάρτσιος καὶ ὁ Ὀλύμπιος, μείναντες κεκρυμμένοι δι' ὅλης τῆς νυκτὸς καὶ τῆς ἡμέρας· διότι, ὡς εἴπομεν, τῇ προτεραίᾳ ἔμελλε νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ δολοφονία ἂν δὲν ἀνεβάλλετο ἕνεκα τῶν θρησκευτικῶν ἐνδοιασμῶν τῆς Λουκρητίας Πετρώνη.

Περὶ τὸ μεσονύκτιον ἡ Βεατρίκη ὡδήγησεν αὐτοὺς εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ πατρὸς αὐτῆς, οὗ ἤνοιξεν ἡ ἰδία τὴν θύραν.

Οἱ δολοφόνοι εἰσῆλθον καὶ αἱ δύο γυναῖκες ἀνέμειναν τὸ ἀποβησόμενον ἐν παρακειμένῳ δωματίῳ.

Μετὰ μίαν στιγμὴν, εἶδον ἀναφανέντας τοὺς δολοφόνους ὠχροὺς καὶ ἀθυμοῦντας, ἐπειδὴ δὲ ἔσειον τὴν κεφαλὴν μὴ ὁμιλοῦντες, ἐνόησαν ὅτι οὐδὲν ἐξετελέσθη.

— Τί τρέχει λοιπὸν, ἀνεφώνησεν ἡ Βεατρίκη, καὶ ποῖος σᾶς ἐμποδίζει;

— Τρέχει, ἀπεκρίναντο οἱ δολοφόνοι, ὅτι εἶναι ἀνανδρία νὰ φονεύσωμεν ἕνα ταλαίπωρον γέροντα κοιμώμενον. Συλλογισθέντες τὴν ἡλικίαν του τὸν ἐλυπήθημεν.

Τότε ἡ Βεατρίκη ἠνώρθωσεν ἀγερώχως τὴν κεφαλὴν μεθ' ὑποκώφου δὲ καὶ βαθείας φωνῆς ἤρξατο ὑβρίζουσα αὐτοὺς οὕτω.

— Λοιπὸν, σεῖς οἱ ἄνδρες οἱ ὁποῖοι κάμνετε τοὺς ἀνδρείους καὶ ἰσχυροὺς δὲν ἔχετε τὸ θάρρος νὰ φονεύσητε γέροντα κοιμώμενον! Τί λοιπὸν θὰ ἐγίνετο ἂν ἦτον ἔξυπνος; Καὶ διὰ τοῦτο μᾶς κλέπτετε χρήματα! Ἀφοῦ λοιπὸν ἡ ἀνανδρία σας μὲ βιάζει, ἐγὼ θὰ φονεύσω τὸν πατέρα μου· ἀλλὰ καὶ σεῖς δὲν θὰ ζήσετε πολὺ κατόπιν αὐτοῦ.

Πρὸς τοὺς λόγους τούτους οἱ δολοφόνοι ἠσχύνθησαν, καὶ νεύοντες ὅτι θὰ ἐκτελέσωσι τὰ συμπεφωνημένα εἰσῆλθον εἰς τὸν κοιτῶνα συνοδευόμενοι παρὰ τῶν δύο γυναικῶν.

Ἀκτὶς τῆς σελήνης ἀπὸ τοῦ παραθύρου καταῤῥέουσα ἐφώτιζε τὴν γαλήνιον μορφὴν τοῦ γέροντος οὗ αἱ πολιαὶ τρίχες ἔτρεψαν εἰς τὰ ὀπίσω τοὺς δολοφόνους.

Τὴν φορὰν ταύτην ἐδείχθησαν ἀνιλεεῖς.

Ὁ εἷς αὐτῶν ἐκράτει δύο μεγάλα καρφία ὅμοια πρὸς τὰ χρησιμεύσαντα εἰς τὴν σταύρωσιν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὁ ἕτερος σφυρίον· ὁ τὰ καρφία κρατῶν ἔθηκεν ἓν καθέτως ἐπὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ γέροντος· ὁ δὲ τὸ σφυρίον κρατῶν ἐκτύπησε καὶ τὸ καρφίον ἐνεπάγη εἰς τὴν κεφαλήν. Ἐνέπηξαν δ' ἐπίσης τὸ δεύτερον καρφίον εἰς τὸν λάρυγγα· ὅθεν ἡ ἀθλία ἐκείνη ψυχὴ ἡ φέρουσα τὸ ἄχθος τοσούτων ἐγκλημάτων ἐν τῷ βίῳ αὐτῆς ἀπέπτη οὕτω βιαίως τοῦ σώματος ὅπερ ἐκυλίσθη χαμαὶ ἀσπαῖρον.

Τότε ἡ νεᾶνις πιστῶς τηροῦσα τὴν ὑπόσχεσίν της, ἐχειρίσατο τοῖς δολοφόνοις ὀγκώδες βαλάντιον περιέχον τὸ ὑπόλοιπον τοῦ συμφωνηθέντος ποσοῦ καὶ ἀπέπεμψεν αὐτούς.

Ἅμα ἔμειναν μόναι αἱ δύο γυναῖκες ἀπέσπασαν τὰ καρφία, καὶ διὰ σινδόνης περικαλύψασαι τὸ πτῶμα, ἔσυραν αὐτὸ διὰ μέσου τῶν δωματίων, ὅπως ῥίψωσιν αὐτὸ εἰς ἀκαλλιέργητον κῆπον.

Προὐτίθεντο δὲ οὕτω πράττουσαι νὰ καταστήσωσι πιθανὸν ὅτι ὁ γέρων ἐφονεύθη μόνος, ἐνῷ μετέβαινε νύκτωρ εἰς δωμάτιον κείμενον κατὰ τὴν ἐσχατιὰν τῆς στοᾶς.

Ἐλθοῦσαι δὲ εἰς τὸ κατώφλιον τοῦ τελευταίου δωματίου ἠσθάνθησαν ἐκλειποῦσας τὰς δυνάμεις των· τότε ἐνῷ ἀνεπαύοντο μικρὸν, ἡ Λουκρητία εἶδε τοὺς δύο δολοφόνους οἵτινες μὴ ἀποχωρήσαντες εἰσέτι διενέμοντο τὸν χρυσόν.

Προσεκάλεσεν αὐτοὺς εἰς βοήθειαν· ἐκεῖνοι δὲ ὑπήκουσαν, μετεκόμισαν τὸ σῶμα ἐπὶ ξύστου, καὶ εἰς μέρος δειχθὲν ὑπὸ τῆς Βεατρίκης καὶ τῆς Λουκρητίας, ἔῤῥιψαν αὐτὸ ἐπὶ χαμαιάκτης (κουφοξυλιᾶς), εἰς ἣς τοὺς κλάδους ἔμει-

νε. Τὰ πάντα ἐγένοντο ὡς προέβλεψεν ἡ Βεατρίκη καὶ ἡ μητρυιὰ αὐτῆς· τῇ πρωΐᾳ, ὅτε εὑρέθη τὸ πτῶμα ἐμπεπλεγμένον ἔτι εἰς τοὺς κλάδους τῆς χαμαιάκτης, ἕκαστος ἐνόμισεν ὅτι ὁ Φραγκίσκος ὀλισθήσας ἀπὸ τοῦ ξυστοῦ ἐκείνου ὅστις δὲν εἶχε φραγμὸν, ἔπεσε καὶ ἐφονεύθη οὕτως.

Ὡς ἐκ τούτου δὲ ἐν μέσῳ τῶν μυρίων ἀμυχῶν τοῦ σώματος, οὐδεμία ἐδόθη προσοχὴ εἰς τὰς πληγὰς τῶν δύο καρφίων.

Αἱ δὲ γυναῖκες ἀφ' ἑτέρου, ἅμα ἔμαθον τὴν εἴδησιν ταύτην, ἐξῆλθον βάλλουσαι κραυγὰς μεγάλας καὶ ἄφθονα χέουσαι δάκρυα· ὥστε ἂν ἠδύνατό τις νὰ συλλάβῃ τὴν ἐλαχίστην ὑπόνοιαν ἢ οὕτως ἀληθὴς καὶ βαθεῖα λύπη ἤθελε διαλύσει αὐτὴν ἐν ἀκαρεί· ὅθεν οὐδεὶς ὑπώπτευσέ τι, ἐκτὸς τῆς πλυντρίας τοῦ πύργου, εἰς ἣν ἡ Βεατρίκη ἔδωκε νὰ πλύνῃ τὴν περιτυλίξασαν τὸν πατέρα της σινδόνην, λέγουσα ὅτι τὸ κηλιδοῦν αὐτὴν ἄφθονον αἷμα προήρχετο ἐξ αἱμορραγίας τῶν ἐμμήνων αὐτῆς ἐπελθούσης τὴν νύκτα.

Ἡ πλύντρια ἐπίστευσεν ἢ ὑπεκρίθη ὅτι πιστεύει αὐτήν· οὐχ ἧττον ὅμως οὐδὲν εἶπε πρὸς τὸ παρὸν περὶ τῆς περιπτώσεως ταύτης· ὥστε τῆς κηδείας τελεσθείσης, αἱ δύο γυναῖκες ἀνέκαμψαν ἀκωλύτως εἰς Ῥώμην, ἔνθα προσεδόκων τέλος ἡσυχώτερον βίον.

Ἐνῷ δ' ἔζων αὐτόθι ἄνευ ἀνησυχίας, ἀλλὰ ἴσως οὐδαμῶς ἄνευ ἐλέγχων, ἐπελήφθη τοῦ ἔργου αὐτῆς ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ.

Ἡ αὐλὴ τῆς Νεαπόλεως ἔμαθε τὸν αἰφνίδιον καὶ ἀπρόοπτον θάνατον τοῦ Φραγκίσκου Σένση, καὶ συλλαβοῦσα ὑπονοίας ὅτι ὁ θάνατος οὗτος δὲν ἦτο φυσικὸς, ἀπέστειλε βασιλικὸν ὑπάλληλον εἰς Πετρέλλαν ἵνα ἐκθάψῃ τὸν νεκρὸν καὶ ἀναζητήσῃ ἐπ' αὐτοῦ τὰ ἴχνη τῆς δολοφονίας, ἂν ὄντως δολοφονία ἐγένετο.

Ἅμα τῇ ἀφίξει τοῦ ὑπαλλήλου τούτου, πάντες οἱ κάτοικοι τοῦ πύργου συνελήφθησαν, καὶ ἀπήχθησαν σιδηροδέσμιοι εἰς Νεάπολιν. Ἀλλὰ οὐδεμία ἔνδειξις εὑρέθη, ἐκτὸς τῆς καταθέσεως τῆς πλυντρίας, ἥτις ἐμαρτύρησεν ὅτι ἡ Βεατρίκη ἔδωκεν αὐτῇ νὰ πλύνῃ σιμοβαφῆ σινδόνην. Ἦτον ὅμως φοβερὰ ἡ μαρτυρία αὕτη· διότι ἐρωτηθεῖσα, ἂν ἐν ψυχῇ καὶ συνειδήσει, ἐπίστευεν ὅτι τὸ αἷμα προήρχετο ἐκ τῆς αἰτίας ἣν εἶπεν ἡ Βεατρίκη, ἀπεκρίνατο ὅτι δὲν τὸ ἐπίστευε, καθόσον αἱ κηλίδες τῇ ἐφάνησαν ὑπὲρ τὸ δέον ζωηραὶ καὶ ἐρυθραί.

Ἡ κατάθεσις αὕτη ἀπεστάλη εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν αὐλήν· ἀλλ' ἀναμφιβόλως ἐφάνη ἀνεπαρκὴς πρὸς προσωποκράτησιν τῶν Σένσων.

Πολλοὶ λοιπὸν μῆνες παρῆλθον οὕτω ἀνενοχλήτως καὶ κατ' αὐτοὺς ἀπέθανεν ὁ νεώτερος τῶν υἱῶν.

Ὅθεν ἐκ τῶν πέντε ἀδελφῶν δύο μόνοι ὑπελείποντο, ὁ πρωτότοκος Ἰάκωβος καὶ ὁ προτελευταῖος Βερνάρδος.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, βεβαίως ἠδύναντο νὰ φύγωσι καὶ νὰ φθάσωσιν εἰς Βενετίαν ἢ Φλωρεντίαν· ἀλλ' οὐτ' ἐσκέφθησαν κἂν τοῦτο καὶ ἔμειναν ἐν Ῥώμῃ ἀναμένοντες τὸ ἀποβησόμενον.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτων ὁ Γκουέρρας ἔμαθεν ὅτι, κατὰ τὰς προηγηθείσας τοῦ θανάτου τοῦ Φραγκίσκου ἡμέρας, ὁ Μάρτσιος καὶ ὁ Ὀλύμπιος παρετηρήθησαν περιπολοῦντες περὶ τὸ φρούριον, ὥστε ἡ ἀστυνομία τῆς Νεαπόλεως διέταξε τὴν σύλληψιν αὐτῶν.

Ὁ Γκουέρρας ἦτο προφυλακτικὸς ἄνθρωπος καὶ δυσκόλως ἐπαγιδεύετο ὅταν ἐγκαίρως προειδοποιεῖτο.

Ὁ ἐπιτραπεὶς τὴν δολοφονίαν τοῦ Ὀλυμπίου εὗρεν αὐτὸν ἐν Τέρνῃ, καὶ διὰ τῆς μαχαίρας ἔπληξεν αὐτὸν εὐσυνειδήτως, κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του· ἀλλ' ὁ ὀφείλων νὰ πέμψῃ εἰς ἄλλου τὸν Μάρτσιον ἀφίκετο δυστυχῶς λίαν βραδέως εἰς Νεάπολιν· ἀπὸ τῆς προτεραίας ὁ δολοφόνος ἦτον εἰς χεῖρας τῆς δικαιοσύνης.

Βασανισθεὶς ὁ Μάρτσιος ὡμολόγησε τὰ πάντα. Ἀπεστάλη δὲ καὶ αὐτοῦ ἡ κατάθεσις εἰς Ῥώμην, ὅπου μετὰ μικρὸν ἔμελλε νὰ σταλῇ ὅπως γένηται ἡ ἀντιπαράστασις αὐτοῦ πρὸς τοὺς κατηγορουμένους.

Ταὐτοχρόνως ὁ Ἰάκωβος, ὁ Βερνάρδος, ἡ Λουκρητία καὶ ἡ Βεατρίκη ἐτέθησαν ὑπὸ κράτησιν· φυλακὴ αὐτῶν ἦτο κατ' ἀρχὰς τὸ μέγαρον τοῦ πατρός των, ἔνθα ἐτέθη ἰσχυρὰ φρουρά.

Ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου, τῶν ἐνδείξεων καθισταμένων ὁσημέραι σπουδαιοτέρων, ἀπήχθησαν εἰς τὸν πύργον τῆς Κόρτε Σαβέλλας, ἔνθα ἀντιπαρέστησαν ἐνώπιον τοῦ Μαρτσίου, ἐπιμόνως ὅμως ἠρνοῦντο, οὐ μόνον τὴν εἰς τὸ ἔγκλημα ἐνοχὴν αὐτῶν ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐγνώριζον τὸν δολοφόνον· ἡ Βεατρίκη μάλιστα ἔδειξε μεγίστην σταθερότητα, πρώτη αὐτὴ ζητοῦσα νὰ παρουσιασθῇ πρὸ τοῦ Μαρτσίου, καὶ ἐβεβαίωσε μετὰ τοσαύτης ἀξιοπρεπείας καὶ ἀταραξίας ὅτι ὁ κατηγγέλων ἐψεύδετο, ὥστε αὐτὸς βλέπων αὐτὴν ὡραιοτέραν ὑπέρ ποτε, ἀπεφάσισεν, ἀφοῦ δὲν ἠδύνατο νὰ ζήσῃ ὑπὲρ αὐτῆς, νὰ τὴν σώσῃ ἀποθνήσκων.

Όντως δὲ εἶπεν ὅτι πᾶνθ' ὅσα κατέθεσε μέχρις ἐκείνης τῆς ὥρας ἦσαν ψεύδη καὶ ὅτι ἐζητεῖτο συγχώρησιν παρά τε τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Βεατρίκης· οὔτε ἀπειλαί, οὔτε βάσανοι, ἀπέσπασαν ἀπ' αὐτοῦ λέξιν, καὶ ἀπέθανε κλειστὸν ἔχων τὸ στόμα ἐν μέσῳ τῶν βασάνων. Οἱ Σένσαι ἐνόμιζον ὅτι ἐσώθησαν.

Ἀλλ' ὅλως ἔδοξε τῇ οὐρανίᾳ τοῦ Θεοῦ βουλῇ. Ὁ φονεύσας τὸν Ὀλύμπιον συνελήφθη ἐν τῷ μεταξὺ τούτων δι' ἕτερον ἔγκλημα. Ἐπειδὴ δὲ οὐδένα λόγον εἶχε νὰ κρύψῃ τὰ μὲν μᾶλλον τῶν δὲ, ὡμολόγησεν ὅτι διετάχθη παρὰ τοῦ Γκουέρρα ν' ἀπαλλάξῃ αὐτὸν τῶν ἐνοχλήσεων δολοφόνου τινὸς ὀνόματι Ὀλυμπίου.

Εὐτυχῶς, ὁ Γκουέρρας ἔμαθεν ἐγκαίρως τὸ πρᾶγμα· τότε, ἐπειδὴ ἦτον ἄνθρωπος πολυμήχανος, οὐδαμῶς ἐδειλίασεν ἢ κατεβλήθη ὡς ἤθελε πάθει πᾶς ἄλλος ἀντ' αὐτοῦ· καὶ ἐπειδὴ καθ' ἣν στιγμὴν διεβιβάσθη αὐτῷ ἡ εἴδησις εἶχε παρ' ἑαυτῷ τὸν ἀνθρακέα του ὅστις ἔφερεν ἄνθρακας εἰς τὴν οἰκίαν, εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸ δωμάτιόν του, τῷ ἔδωκεν ἄφθονον ποσὸν χρημάτων ὅπως ἀγοράσῃ τὴν σιωπήν του, εἶτα πληρώσας ἀντὶ ἰσοβαροῦς χρυσοῦ τὰ παλαιὰ καὶ ῥυπαρὰ ἐνδύματα ἅτινα ἔφερεν, ἔκοψε τὴν ὡραίαν ξανθὴν κόμην του, ἧς τοσοῦτον ἐπεμελεῖτο, ἔβαψε τὸ γένειον, ἐβρύπανε τὸ πρόσωπον, ἠγόρασε δύο ὄνους, ἔθηκεν ἐπ' αὐτῶν ἀνθράκων φορτίον καὶ διέτρεχε τὰς ὁδοὺς τῆς Ῥώμης χωλαίνων καὶ κράζων, ἐνῷ τὸ στόμα αὐτοῦ ἦτο πλῆρες μέλανος ἄρτου καὶ κρομμύων· «Κάρβουνα, καλὰ κάρβουνα, ποιὸς θέλει, ποιὸς θὰ πάρῃ;»

Εἶτα, ἐνῷ πᾶσα ἡ χωροφυλακὴ ἀνεζήτει αὐτὸν ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν, ἐξῆλθε τῆς πόλεως, συνήντησε μισθωτοὺς στρατιώτας, ἀνεμίχθη μετ' αὐτῶν καὶ ἀφίκετο εἰς Νεάπολιν, ὅθεν ἀπέπλευσε· οὕτω δὲ οὐδείς ποτε ἔμαθε τί ἐγένετο. Τινὲς ὅμως λέγουσιν, ἄνευ βεβαιότητος, ὅτι μετέβη εἰς Γαλλίαν, ἔνθα κατετάχθη στρατιώτης καὶ ὑπηρέτησεν ἐν ἑλβετικῷ τάγματι μισθωτῶν τοῦ Ἐρρίκου Δ'.

Αἱ μαρτυρίαι τοῦ χωροφύλακος καὶ ὁ ἐξαφανισμὸς τοῦ Γκουέρρα οὐδεμίαν ἀφῆκαν ἀμφιβολίαν περὶ τῆς συνενοχῆς τῶν Σένσων. Κατὰ συνέπειαν μετήχθησαν ἀπὸ τοῦ πύργου εἰς τὴν εἱρκτήν· οἱ δύο ἀδελφοὶ βιασθέντες, δὲν εἶχον τὴν δύναμιν ν' ἀντιστῶσι, καὶ ὡμολόγησαν ἑαυτοὺς ἐνόχους. Ἡ Λουκρητία Πετρώνη μάλιστα ἦτο τοσούτῳ παχεῖα ὥστε δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑπομείνῃ τὴν βάσανον τοῦ σχοινίου καὶ μόλις ἀπὸ τῆς γῆς ἀρθεῖσα ἐζήτησε νὰ καταβιβασθῇ, καὶ ὡμολόγησε πᾶνθ' ὅσα ἤξευρε.

Ὅσῳ δ' ἀφορᾷ τὴν Βεατρίκην αὕτη ἔμεινεν ἀπαθής· ὑποσχέσεις ἀπειλαὶ, βάσανοι οὐδὲν ἴσχυσαν ἐπὶ τοῦ ζωηροῦ καὶ ῥωμαλέου ἐκείνου διοργανισμοῦ· ὑπέμεινε τὰ πάντα μετ' ἐντελοῦς γενναιότητος, ὁ δὲ δικαστὴς Ὀδυσσεὺς Μοσκάτης μεθ' ὅλην τὴν εἰδικὴν αὐτοῦ ἱκανότητα καὶ φήμην οὔτε λέξιν ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ στόματος αὐτῆς παρὰ τὴν θέλησίν της. Ἀνήνεγκε δὲ πάντα τῷ Κλήμεντι Η. μὴ τολμῶν ν' ἀναλάβῃ εὐθύνην ἐν οὕτω φοβερᾷ ὑποθέσει· τότε ὁ πάπας φοβούμενος μήπως γοητευόμενος ὑπὸ τοῦ κάλλους τῆς ἐνόχου ἦν ἐπετράπη ν' ἀνακρίνῃ, ὁ Ὀδυσσεὺς Μοσκάτης, μαλαχθῇ καὶ δὲν ἐφαρμόσῃ αὐστηρῶς τὴν βάσανον, ἀπέσυρε τῶν χειρῶν αὐτοῦ τὴν δίκην καὶ ἀνέθηκεν αὐτὴν ἑτέρῳ ἀνακριτῇ, γνωστῷ ἐπὶ τῇ ἀκάμπτῳ αὐστηρότητι αὐτοῦ.

Οὗτος ἐπανέλαβε πᾶσαν τὴν σχετικὴν πρὸς τὴν Βεατρίκην διαδικασίαν ἀνεθεώρησεν ἑκάστην ἀνάκρισιν, καὶ ἰδὼν ὅτι ἡ Βεατρίκη μόνην τὴν συνήθη βάσανον ὑπέστη, διέταξε νὰ ὑποστῇ τήν τε συνήθη καὶ τὴν ἔκτακτον.

Ἡ βάσανος αὕτη ἦτον, ὡς εἴπομεν, ἡ τοῦ σχοινίου, μία τῶν φοβερωτάτων ἐξ ὅσων ἐπενόησεν ὁ τοσοῦτον ἀγχίνους καὶ ἐφευρετικὸς περὶ τὰς βασάνους ἄνθρωπος.

Ἐπειδὴ ὅμως αἱ τρεῖς αὗται λέξεις, **βάσανος τοῦ σχοινίου** δὲν παρέχουσι τοῖς ἀναγνώσταις ἡμῶν σαφῆ ἰδέαν περὶ τοῦ εἴδους τῆς σημαινομένης ποινῆς, παρατίθεμεν ὀλίγας περὶ αὐτῆς λεπτομερείας καὶ κατόπιν τὰ τῆς δίκης κατ' ἀντιγραφὴν τῶν ἐν τῷ Βατικανῷ δικογράφων.

Ἐν Ῥώμῃ ὑπῆρχον ἐν χρήσει πολυειδεῖς βάσανοι· αἱ δὲ συνηθέστεραι ἦσαν ἡ βάσανος τῶν συρικτρῶν, ἡ τοῦ πυρὸς, ἡ τῆς ἀγρυπνίας καὶ ἡ τοῦ σχοινίου.

Ἡ βάσανος τῶν συρικτρῶν, ἡ μαλακωτάτη πασῶν, ἐφηρμόζετο ἐπὶ μόνων τῶν παίδων καὶ τῶν γερόντων· συνίστατο δὲ εἰς τὸ εἰσάγειν μεταξὺ τῆς σαρκὸς καὶ τῶν ὀνύχων τοῦ καταδίκου καλάμους τεμνομένους ἐν εἴδει συρίκτρας.

Ἡ βάσανος τοῦ πυρὸς, ἥτις συχνάκις ἐφηρμόζετο πρὶν ἡ εὑρεθῇ ἡ τῆς ἀγρυπνίας, ἐγίνετο φερομένων τῶν ποδῶν τοῦ ἐνόχου πλησίον μεγάλου πυρός.

Ἡ βάσανος τῆς ἀγρυπνίας, ἣν ἐφεῦρεν ὁ Μαρσίλιος, συνίστατο εἰς τὸ καθίζειν τὸν κατηγο-

ρούμενον ἐπὶ κραββάτου πέντε ποδῶν τὸ ὕψος καὶ διαγωνίως τεμνομένου· ὁ κατάδικος ἦτο γυμνὸς καὶ εἶχε τὰς χεῖρας δεδεμένας ὄπισθεν ἐπὶ τοῦ κραββάτου· δύο δὲ ἄνδρες ἐκάθηντο παρὰ τὰς πλευράς του, ἀντικαθιστώμενοι κατὰ πᾶσαν πέμπτην ὥραν, καὶ ἐμποδίζοντες αὐτὸν νὰ κοιμηθῇ. ἅμα ἔκλειε τὰ ὄμματα.

Ὁ Μαρσίλιος λέγει ὅτι οὐδέποτε εἶδεν ἄνθρωπον ἀντέχοντα πρὸς τὴν βάσανον ταύτην· ριεῖχε δὲ τὴν περὶ τοῦ βασανισμοῦ ἀπειλὴν, τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὸ βασανιστήριον δωμάτιον, τέλος τὴν γύμνωσιν καὶ τὴν περίδεσιν τῶν σχοινίων, ὡς εἰ προῦκειτο νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ βάσανος. Ἐκτὸς τοῦ φόβου ὃν ἐνέπνεον αἱ προπαρασκευαὶ αὗται, ὑπῆρχε καὶ ἀρχὴ ἀλγηδόνων ἐν τῇ συσφίγξει τῶν καρπῶν τῆς χειρός. Ὁ πρῶτος οὗτος βαθμὸς ἤρκει ἐνίοτε ὅπως ὁμολογήσωσι τὸ ἔγκλημα μικρόψυχοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες.



Καὶ κράζων, ἐνῷ τὸ στόμα αὐτοῦ ἦτο πλῆρες μέλανος ἄρτου καὶ κρουμώων· «Κέρδουνα, καλὰ κάρβ υνα ποιὸς θέλε, ποιὸς θὰ πάρῃ;».—Σελ. 492.

ἀλλ' ὁ Μαρσίλιος κηυχᾶται. Ὁ Φαρινάκκης μαρτυρεῖ μόνον ὅτι ἐπὶ ἑκατὸν βασανιζομένων διὰ τῆς ἀγρυπνίας πέντε μόνοι δὲν ὡμολόγησαν τὸ ἔγκλημα. Καὶ τοῦτο ἀρκούντως κολακεύει τὸν ἐφευρόντα τὴν βάσανον.

Ἡ βάσανος τοῦ σχοινίου τέλος, ἡ συνηθεστάτη πασῶν, ἥτις διῃρεῖτο εἰς τρεῖς βαθμούς· τὴν ἐλαφρὰν, τὴν βαρεῖαν καὶ τὴν βαρυτάτην.

Ὁ πρῶτος βαθμὸς ἢ ἡ ἐλαφρὰ βάσανος, συνίστατο εἰς αὐτὸν τὸν ἐκ τῆς βασάνου φόβον· πε-

Ὁ δεύτερος βαθμὸς, ἡ βαρεῖα βάσανος, συνίστατο, ἀφοῦ ὁ κατάδικος ἐγυμνοῦτο καὶ ἐδένοντό ἐκ τῶν καρπῶν αἱ χεῖρες ὄπισθεν, εἰς τὸ περᾶν τὸ σχοινίον διὰ κρίκου προσηλωμένου εἰς τὸν θόλον καὶ προσδένειν αὐτὸ εἰς τροχοῦ λαβὴν, δι' ἧς κατὰ θέλησιν ὑψοῦτο ἢ κατεβιβάζετο ὁ κατάδικος, τοῦτο δὲ ἠρέμα ἢ βιαίως, ὡς ἐβούλετο ὁ δικαστής. Τῆς ἐργασίας ταύτης περατουμένης, ἀνύψουν αὐτὸν ὑπὲρ τὴν γῆν, ἐφ' ὅσον ἤρκει τὸ Πάτερ ἡμῶν, τὸ Θεο-

τόκε Παρθένε, ἢ τὸ Κύριε ἐλέησον· ἂν δ' ἐξηκολούθει ἀρνούμενος, ἐδιπλασιάζετο ὁ χρόνος τῆς αἰωρήσεως. Ὁ δεύτερος οὗτος βαθμὸς μεθ' οὗ ἔληγεν ἡ συνήθης βάσανος ἐφημόζετο ὁσάκις ἦτο πιθανὸν μὲν ἀλλὰ μὴ ἀποδεδειγμένον τὸ ἔγκλημα.

Ὁ τρίτος βαθμός, ἢ ἡ βαρυτάτη βάσανος, ἀφ' οὗ ἤρχιζεν ἡ ἔκτακτος, ὠνομάζετο οὕτως ὅταν ὁ κατάδικος, ἀφ' οὗ ἐκρεμᾶτο ἀπὸ τῶν καρπῶν ἐπὶ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας, ἡμίσειαν ὥραν ἢ καὶ μίαν ὅλην, ἐσείετο παρὰ τοῦ ὀχμίου εἴτε ὡς κώδωνος ῥόπτρον, εἴτε καταῤῥιπτόμενος καὶ αἴφνης εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς γῆς ἀπόστασιν αἰωρούμενος· ἂν ἀντεῖχε πρὸς τὴν βάσανον ταύτην, τοῦθ' ὅπερ ἦτο σχεδὸν ἀνήκουστον καθότι ἔκοπτε τοὺς καρποὺς τῶν χειρῶν μέχρις ὀστέων καὶ ἐξήρθρου τὰ μέλη, προσετίθεντο βάρη εἰς τοὺς πόδας, καὶ διπλασιαζομένης οὕτω τῆς βαρύτητος ἐδιπλασιάζετο ἡ ὀδύνη.

Ἡ τελευταία αὕτη βάσανος ἐφημόζετο μόνον ὅταν τὸ ἔγκλημα οὐ μόνον ἀποδεδειγμένον ἦτον ἀλλὰ καὶ στυγερόν, ἢ διεπράχθη ἐπὶ προσώπου ἱεροῦ, ἤτοι πατρὸς, καρδιναλίου, μεγάλου πρίγκηπος ἢ σοφοῦ.

Εἴδομεν ὅτι ἡ Βεατρίκη κατεδικάσθη εἰς τε τὴν συνήθη καὶ τὴν ἔκτακτον βασανον· γινώσκομεν δὲ ὁποία τις ἦτον αὕτη· νῦν παραχωρήσωμεν τὸν λόγον τῷ δικαστικῷ γραμματεῖ.

«Ἐπειδὴ δὲ καθ' ὅλην τὴν ἀνάκρισιν οὐδὲν ἠθέλησε νὰ ὁμολογήσῃ, ὡδηγήθη παρὰ δύο χωροφυλάκων ἀπὸ τῆς εἱρκτῆς εἰς τὸ βασανιστήριον, ἔνθα ἀνέμενεν αὐτὴν ὁ βασανιστὴς, καὶ ἐνταῦθα, ἀφοῦ ἐξυρίσθησαν αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς αὐτῆς, ὁ βασανιστὴς ἐκάθισεν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ μικροῦ σκαμνίου, ἀφῆρεσε τὰ ἐνδύματα, τὰ ὑποδήματα καὶ τὰς περικνημίδας αὐτῆς, ἔδεσεν ὄπισθεν τῶν νώτων τὰς χεῖράς της, προσέδεσεν αὐτὰς εἰς σχοινίον περασθὲν διὰ τροχαλίας προσηλωμένης ἐπὶ τῆς στέγης τοῦ εἰρημένου βασανιστηρίου καὶ συνδεόμενον κάτωθεν μετὰ τροχοῦ περιστρεφομένου ὑπὸ δύο ἀνδρῶν καὶ μετὰ τεσσάρων ῥάβδων.

«Πρὶν ἢ ἀναβιβασθῇ ἠρωτήσαμεν αὐτὴν ἐκ νέου περὶ τῆς εἰρημένης πατροκτονίας· ἀλλὰ παρὰ τὰς μαρτυρίας τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τῆς μητρυιᾶς αὐτῆς, αἵτινες ἐκ νέου παρουσιάσθησαν αὐτῇ ὑπογεγραμμέναι παρ' ἐκείνων, ἠρνεῖτο ἐπιμόνως, λέγουσα· «Ἀνασύρατέ με καὶ κάμετέ με ὅ τι θέλετε· σᾶς εἶπα τὴν ἀλήθειαν τίποτε ἄλλο δὲν λέγω καὶ ἂν ἀκόμη μοῦ σπαράξητε τὰ μέλη.»

Ἕνεκα τούτου, ἀνεσύραμεν αὐτὴν ἔχουσαν, ὡς εἴρηται, δεδεμένας τὰς χεῖρας εἰς τὸ εἰρημένον σχοινίον, μέχρις ὕψους δύο ποδῶν ὡς ἔγγιστα, καὶ ἀφέντες αὐτὴν οὕτω ἐφ' ὅσον διήρκεσε το Πάτερ ἡμῶν, ἠρωτήσαμεν αὐτὴν ἐκ νέου περὶ τῶν γεγονότων καὶ περιπετειῶν τῆς εἰρημένης πατροκτονίας· ἀλλ' οὐδὲν ἠθέλησε νὰ εἴπῃ ἐκτὸς τῶν ὅσων εἶπεν, οὔτε ν' ἀποκριθῇ δι' ἄλλων λόγων ἐκτὸς τῶν ἑξῆς· «Μὲ φονεύετε! μὲ φονεύετε!»

Ἀνεβιβάσαμεν αὐτὴν ὑψηλότερον καὶ μέχρις ὕψους τεσσάρων ποδῶν, καὶ ἠρξάμεθα λέγοντες τὸ Θεοτόκε παρθένε.

Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἥμισυ τῆς προσευχῆς ἡμῶν ὑπεκρίθη ὅτι ἐλειποθύμησεν.

«Ἐχύσαμεν ἕνα κάδδον ὕδατος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς· αἰσθανθεῖσα δὲ τὴν δρόσον συνῆλθε καὶ ἀνεφώνησε· « Θεέ μου! ἀπέθανα! Μὲ φονεύετε! » ἀλλ' ἄλλο τι δὲν ἠθέλησε νὰ εἴπῃ.

«Τοῦτο δὲ βλέποντες καὶ ὅτι ἐπέμενεν ἀρνουμένη, διετάξαμεν τὸν βασανιστὴν νὰ μεταβῇ εἰς τὸν τιναγμόν.

«Κατὰ συνέπειαν ὁ βασανιστὴς, ἀνεβίβασεν αὐτὴν εἰς ὕψος δέκα ποδῶν, καὶ ἠρωτήσαμεν αὐτὴν περὶ τῆς ἀληθείας· ἀλλ' εἴτε διότι ἀπώλεσε τὸν λόγον, εἴτε διότι δὲν ἤθελε νὰ ὁμιλήσῃ, ἀπεκρίθη διὰ νεύματος τῆς κεφαλῆς σημαίνοντος ὅτι δὲν ἤθελεν ἢ δὲν ἠδύνατο νὰ εἴπῃ τι.

« Τοῦθ' ὅπερ βλέποντες, ἐνεύσαμεν τῷ ὀχμίῳ ν' ἀπολύσῃ τὸ σχοινίον καὶ κατέπεσεν ἀφ' ὕψους δέκα ποδῶν εἰς δύο ποδῶν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς γῆς· ἔβαλε μεγάλην κραυγὴν καὶ ἔμεινεν ὡς διαῤῥαγεῖσα.

«Ἐχύσαμεν ὕδωρ ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτῆς συνῆλθεν εἰς ἑαυτὴν, καὶ ἀνέκραξε τὸ δεύτερον. « Ἄτιμοι δολοφόνοι, μὲ φονεύετε· ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας νὰ μ' ἀποσπάσητε, ἄλλο δὲν σᾶς λέγω.»

«Κατὰ συνέπειαν, διετάξαμεν νὰ δεθῇ εἰς τοὺς πόδας αὐτῆς βάρος πεντήκοντα λιτρῶν.

«Ἀλλὰ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν, ἀνοιχθείσης τῆς θύρας, πολλαὶ φωναὶ ἐκραξαν·

« Φθάνει φθάνει μὴ τὴν βασανίζετε περισσότερον. . .»

Αἱ φωναὶ αὗται ἦσαν τοῦ Ἰακώβου, τοῦ Βερνάρδου Σένση, καὶ τῆς Λευκρητίας Πετρώνη.

Οἱ δικασταὶ, ἰδόντες τὴν ἰσχυρογνωμοσύνην τῆς Βεατρίκης, διέταξαν τὴν ἀντιπαράστασιν τῶν κατηγορουμένων, οἵτινες ἀπὸ πέντε μηνῶν δὲν εὑρέθησαν ὁμοῦ.

Προσῆλθον τότε εἰς τὸ βασανιστήριον, καὶ

βλέποντες κρεμαμένην τὴν Βεατρίκην, ἐξηρθρωμένους ἔχουσαν τοὺς βραχίονας καὶ βεβρεγμένην διὰ τοῦ ῥέοντος ἐκ τῶν γρόνθων αὐτῆς αἵματος,

— Ἡ ἁμαρτία ἔγεινεν, ἔκραξεν αὐτῇ ὁ Ἰάκωβος, τώρα πρέπει νὰ μετανοήσωμεν διὰ νὰ σώσωμεν τὴν ψυχήν μας, νὰ ὑποφέρωμεν γενναίως τὸν θάνατον, καὶ νὰ μὴ σὲ ἀφήσωμεν νὰ βασανίζεσε τοιουτοτρόπως.

Τότε, σείουσα τὴν κεφαλὴν ὡς εἰ θέλουσα ν' ἀποσείσῃ τὴν ὀδύνην,

— Λοιπόν, εἶπεν ἡ Βεατρίκη, θέλετε ν'ἀποθάνητε! Ἀφοῦ τὸ θέλετε ἂς γείνῃ.

Εἶτα στρεφομένη πρὸς τοὺς χωροφύλακας,

— Λύσατέ με, προσέθηκεν· ἀναγνώσατε μου τὴν ἀνάκρισιν καὶ ὅ,τι ὀφείλω νὰ ἐπιδοκιμάσω τὸ ἐπιδοκιμάζω· ὅ,τι ὀφείλω ν' ἀρνηθῶ τὸ ἀρνοῦμαι.

Τότε ἡ Βεατρίκη κατεβιβάσθη καὶ ἐλύθη· εἷς κουρεὺς «κατήρτισε τοὺς ἐξηρθρωμένους αὐτῆς βραχίονας κατὰ τὸν συνήθη τρόπον»· ἀνεγνώσθη εἰς ἐπήκοον αὐτῆς ἡ ἀνάκρισις, καὶ, ὡς ὑπεσχέθη, ὡμολόγησε τὰ πάντα.

Μετὰ τὰς μαρτυρίας αὐτῆς, κατ' αἴτησιν τῶν δύο ἀδελφῶν, συνηνώθησαν πάντες ἐν τῇ αὐτῇ εἱρκτῇ, ἀλλὰ τῇ ἐπαύριον ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Βερνάρδος ἀπήχθησαν εἰς τὰς εἱρκτὰς τῆς Τορδινόνας· αἱ δὲ δύο γυναῖκες ἔμειναν ἔνθα ἦσαν.

Ὁ πάπας ἀναγνοὺς τὰς μαρτυρίας αἵτινες περιεῖχον ἁπάσας τὰς λεπτομερείας τοῦ ἐγκλήματος τοσαύτην φρίκην ᾐσθάνθη, ὥστε διέταξε νὰ συρθῶσιν οἱ ἔνοχοι χαμαὶ διὰ μέσου τῶν ὁδῶν τῆς Ῥώμης δεδεμένοι ἀπὸ τῆς οὐρᾶς ἀδαμάστων ἵππων.

Ἀλλὰ τοσούτῳ φοβερὰ ἀπόφασις ἐκίνησε τὴν γενικὴν ἀγανάκτησιν, ὥστε πολλοὶ μεγιστᾶνες καρδινάλιοι ἢ πρίγκηπες, ταπεινῶς προσέπεσαν γονυκλινεῖς εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἁγίου πατρὸς, δεόμενοι αὐτοῦ ν' ἀνακαλέσῃ τὴν ἀπόφασίν του, ἢ νὰ ἐπιτρέψῃ τοὐλάχιστον τοῖς καταδικασθεῖσιν ὅπως ὑποβάλωσι τὴν ἀπολογίαν των.

— Καὶ αὐτοὶ ἀπεκρίνατο Κλήμης ὁ Η', ἔδωκαν εἰς τὸν δυστυχῆ πατέρα των καιρὸν νὰ ὑποβάλῃ τὴν ἰδικήν του, ὅτε ἐφόνευσαν αὐτὸν ἐπονειδίστως καὶ ἀνιλεῶς.

Ἠττηθεὶς δὲ τέλος ὑπὸ τοσούτων δεήσεων παρεχώρησε τρεῖς ἡμέρας.

Ἀμέσως δὲ, ἐπιληφθέντες τῆς τοσούτῳ δραματικῆς ταύτης ὑποθέσεως, οἱ ἄριστοι καὶ μέγιστοι δικηγόροι τῆς Ῥώμης ἤρξαντο γράφοντες ὑπομνήματα καὶ γνωμοδοτήσεις, καὶ, κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν, ἐνεφανίσθησαν ἐνώπιον τῆς αὐτοῦ Ἁγιότητος.

Ὁ πρῶτος λαλήσας ἦτον ὁ Νικόλαος Ἄγγελος, καὶ εὐθὺς ἀπὸ τοῦ προοιμίου τοσαύτην ἐπεδείξατο εὐρράδειαν, ὥστε ἐκ τῆς φρικιάσεως τῆς ὁμηγύρεως ἐφάνη ἡ ὑπὲρ τῶν ἐνόχων συμπάθεια αὐτῆς.

Τότε ὁ πάπας φοβηθεὶς τὴν ἐντύπωσιν ἐκείνην τῶν λόγων του, διεκοψεν αἴφνης αὐτόν.

— Λοιπόν,εἶπε μετὰ φωνῆς πλήρους ἀγανακτήσεως, θὰ εὑρεθῶσι μεταξὺ τῶν εὐγενῶν ἄνθρωποι φονεύοντες τὸν πατέρα των, καὶ θὰ εὑρεθῶσι μεταξὺ τῶν δικηγόρων ἄνθρωποι συνηγοροῦντες ὑπὲρ αὐτῶν! Οὐδέποτε ἠθέλομεν πιστεύσει οὐδέποτε ἠθέλομεν παραδεχθῇ τοῦτο!

Πρὸς τὴν τρομερὰν ταύτην τοῦ πάπα ἐπιτίμησιν, οἱ πάντες ἐσιώπησαν, ἐκτὸς τοῦ Φαρινάκκη, ὅστις, ἐμψυχούμενος ἐκ τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ ἀποστολῆς, ἀπήντησεν εὐσεβάστως μὲν ἀλλ' εὐσταθῶς·

— Ἁγιώτατε πάτερ, δὲν ἤλθομεν ἐνταῦθα ὅπως ὑπερασπίσωμεν τοὺς ἐγκληματίας ἀλλ' ἵνα σώσωμεν τοὺς ἀθώους· διότι ἂν κατορθώσωμεν ν' ἀποδείξωμεν ὅτι τινὲς τῶν κατηγορουμένων ἐνήργησαν ἐν τῇ περιπτώσει τῆς νομίμου ἀμύνης διατελοῦντες, ἐλπίζω ὅτι θέλουσι φανῇ συγγνωστοὶ ἐνώπιον τῆς Ὑμετέρας Ἁγιότητος· διότι, καθὼς ὑπάρχουσι περιπτώσεις προβλεπόμεναι ὑπὸ τοῦ νόμου καθ' ἃς ὁ πατὴρ δύναται νὰ φονεύσῃ τὸ τέκνον, ὑπάρχουσιν ἐπίσης ἄλλαι ἐν αἷς τὸ τέκνον δύναται νὰ φονεύσῃ τὸν πατέρα (2). Κατὰ συνέπειαν, θέλομεν λαλήσει τῇ Ὑμετέρᾳ Ἁγιότητι ὅταν εὐαρεστηθῇ νὰ δώσῃ ἡμῖν τὸν λόγον.

Κλήμης ὁ Η' ἐδείχθη τότε τοσούτῳ ἀνεκτικὸς ὅσῳ παρωξυσμένος ἦτο, καὶ ἤκουσε τὴν συνηγορίαν τοῦ Φαρινάκκη, ἐρειδομένην κυρίως ἐπὶ τοῦ ὅτι ὁ Φραγκίσκος Σένσης ἐπαύσατο πατὴρ ὢν ἀφ' ἧς ἡμέρας παρεβίασε τὴν θυγατέρα του.

Ἐπεκαλέσθη δὲ πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ βιασμοῦ τούτου τὸ παρὰ τῆς Βεατρίκης σταλὲν ὑπόμνημα τῇ Αὐτοῦ Ἁγότητι, δι' οὗ καθικέτευεν αὐτὴν, ὡς ἔπραξεν ἡ ἀδελφή της, νὰ ἐξαγάγῃ αὐτὴν τῆς πατρικῆς οἰκίας καὶ νὰ θέσῃ αὐτὴν εἰς μοναστήριον.

Δυστυχῶς, ὡς εἴπομεν, τὸ ὑπόμνημα τοῦτο ἐξηφανίσθη, καὶ μάτην ἀνεζητήθη ἐπιμελῶς ἐν τῇ γραμματείᾳ.

Ὁ πάπας ἔλαβε πάντα τὰ ἔγγραφα, καὶ ἀπέπεμψε τοὺς δικηγόρους, οἵτινες ἀπεσύρθησαν ἀμέσως, ἐξαιρουμένου τοῦ Ἀλτιέρη, ὅστις ἔσχατος ἀπολειφθεὶς ἔπεσε γονυκλινὴς πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ πάπα, λέγων·

— Ἁγιώτατε πάτερ, δὲν ἠδυνάμην νὰ πράξω ἄλλως ἢ νὰ ἐμφανισθῶ ἐνώπιον τῆς Ὑμετέρας Ἁγιότητος κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, καθὸ δικηγόρος τῶν πτωχῶν, ἀλλ' ἐξαιτοῦμαι ταπεινῶς συγγνώμην.

Ὁ πάπας ἀνήγειρεν αὐτὸν μετ' ἀγαθότητος καὶ τῷ εἶπε·

— Ὑπάγετε, δὲν ἀπορροῦμεν δι' ὑμᾶς ἀλλὰ διὰ τοὺς ἄλλους, οἵτινες προστατεύουσι καὶ ὑπερασπίζουσιν αὐτούς.

Καὶ ἐπειδὴ ὁ πάπας ἐνδιεφέρετο μεγάλως περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, δὲν ἠθέλησε νὰ κοιμηθῇ καθ' ὅλην τὴν νύκτα, καὶ ἐπελήφθη τῆς μελέτης αὐτῆς μετὰ τοῦ καρδιναλίου τοῦ Ἁγίου Μαρκέλλου, ἀνδρὸς νοημονεστάτου καὶ πολυπείρου περὶ τὰ τοιαῦτα· εἶτα, γενομένης περιλήψεως, διεκοίνωσεν αὐτὴν τοῖς δικηγόροις, οἵτινες ἔμειναν εὐχαριστημένοι, καὶ ἤρξαντο ἐλπίζοντες ὅτι θὰ ἐχαρίζετο τοῖς καταδίκοις ἡ ζωή· διότι κατὰ πάσας τὰς πληροφορίας, ἦτον ἀποδεδειγμένον, ὅτι ἂν τὰ τέκνα ἐξανέστησαν κατὰ τοῦ πατρὸς, πᾶσα ἀδικία καὶ ὕβρις ἐξ αὐτοῦ προήρχετο, καὶ ὅτι ἡ ἀδικία καὶ ἡ ὕβρις ἦτο πρὸς τὴν Βεατρίκην μάλιστα τοιαύτη, ὥστε ἀπὸ τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς, ὡς εἰπεῖν, εἰλκύσθη μέχρι τοῦ τεραστώδους ἐγκλήματος ὑπὸ τῆς τυραννίας, τῆς κακοτροπίας καὶ τῆς βαρβαρότητος τοῦ πατρὸς αὐτῆς.

Ὅθεν ὑπὸ τὸ κράτος τῆς παλινῳδίας ταύτης πρὸς ἐλαφρύνουσα αἰσθήματα διέταξεν ὁ πάπας ὅπως οἱ κατηγορούμενοι τεθῶσιν ἐκ νέου ἐν τῇ εἱρκτῇ, καὶ ἐπέτρεψε νὰ βοηθῇ μάλιστα αὐτοῖς ἐλπὶς περὶ τῆς ζωῆς.

Ἡ Ῥώμη ἀνέπνευσεν, ἐλπίζουσα ὡς ἡ δύστηνος ἐκείνη οἰκογένεια καὶ ἀγαλλωμένη ὡς εἰ ἡ ἰδιωτικὴ ἐκείνη χάρις ἦτο δημοσία, ὅτε αἱ ἀγαθαὶ τοῦ πάπα διαθέσεις ἐξέλιπον ἅμα τῇ εἰδήσει νέου ἐγκλήματος· ἡ μαρκησία τοῦ Σάντα Κρότσε ἐφονεύθη, ἐν ἡλικίᾳ ἑξήκοντα ἐτῶν ὑπὸ τοῦ Παύλου δὲ Σάντα Κρότσε, τοῦ υἱοῦ αὐτῆς· καὶ τοῦτο θηριωδῶς, διὰ πεντεκαίδεκα ἕως εἴκοσι τραυμάτων δι' ἐγχειριδίου, διότι δὲν ἤθελε νὰ καταστήσῃ αὐτὸν μόνον κληρονόμον. Ὁ ἔνοχος ἐτράπη εἰς φυγήν.

Κλήμης ὁ Η' ἔριξε βλέπων ὀρθούμενα ἐνώπιον αὐτοῦ τὰ δύο ταῦτα σχεδὸν δίδυμα ἐγκλήματα· οὐχ ἧττον ὅμως ἦτον ἠναγκασμένος, πρὸς ὥραν, νὰ μεταβῇ εἰς Μόντε Κάβαλλον, ἔνθα, κατὰ τὴν ἀκόλουθον πρωΐαν, ἔδει νὰ προχειρίσῃ ἕνα καρδινάλιον δικαιοῦχον τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Μαρίας τῶν Ἀγγέλων. Εὐθὺς ὅμως ἀπὸ τῆς ἐπαύριον, ἥτις ἦτο παρασκευὴ τῆς 10 σεπτεμβρίου 1599, προσεκάλεσε περὶ τὴν ὀγδόην πρὸ μεσημβρίας τὸν διοικητὴν τῆς Ῥώμης Ταβέρναν, καὶ τῷ εἶπεν·

— Ἀνατίθεμεν ὑμῖν, εὐγενέστατε, τὴν ὑπόθεσιν τῶν Σένσων, ὅπως ἐκτελέσητε τὸ ἔργον τῆς δικαιοσύνης ὅσον τάχιον.

Ὁ διοικητὴς Ταβέρνας ἀφῆκεν ἀμέσως τὴν αὐτοῦ ἁγιότητα καὶ ἐπανελθὼν εἰς τὸ μέγαρόν του, συνεκάλεσε πάντας τοὺς δικαστὰς τῶν κακουργοδικείων τῆς πόλεως καὶ ἐν τῇ συνελεύσει ταύτῃ οἱ Σένσαι κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον.

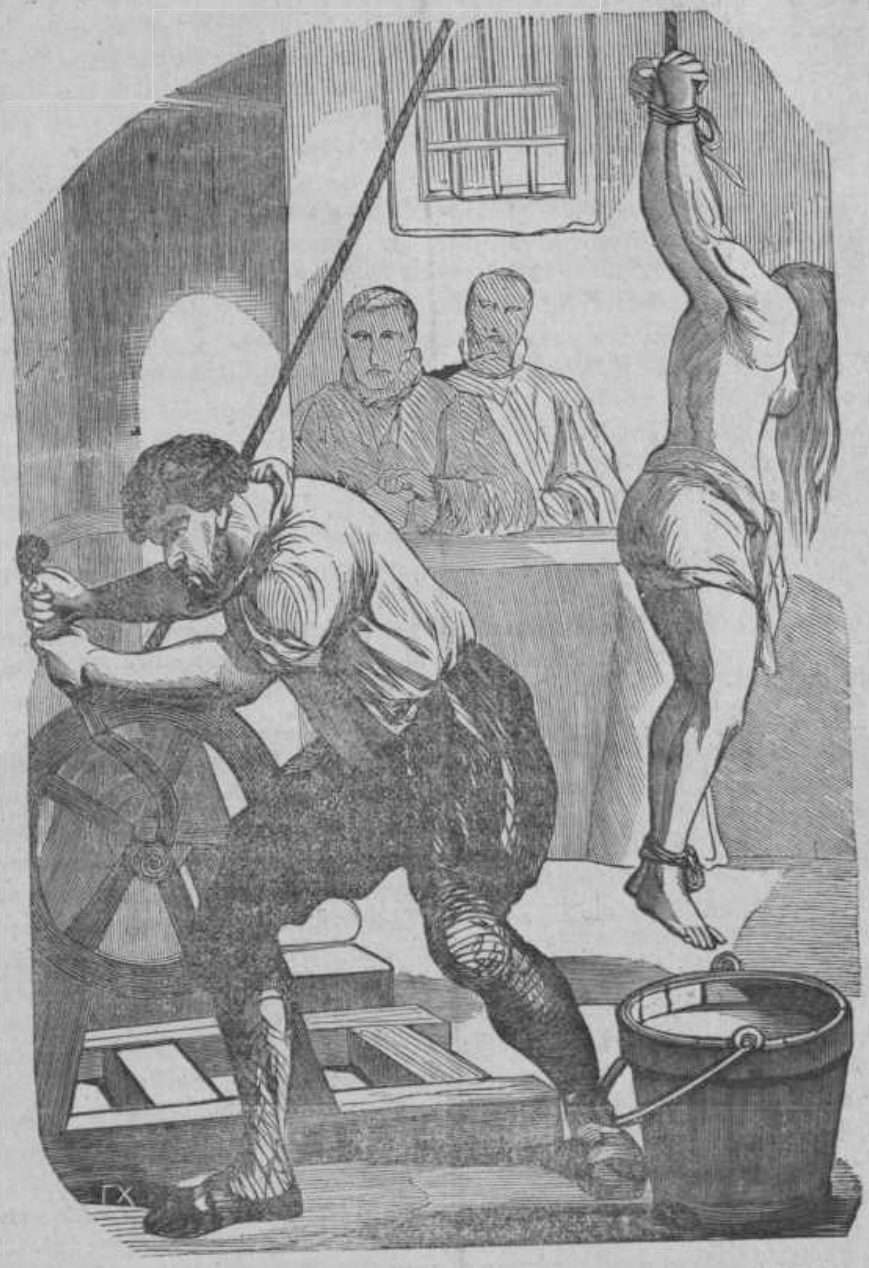
Ἡ ὁριστικὴ ἀπόφασις ἐγένετο γνωστὴ ἀμέσως· ἐπειδὴ δὲ ἡ δυστυχὴς αὕτη οἰκογένεια ἐνέπνεεν ὀσημέραι μείζονα συμπάθειαν, πολλοὶ καρδινάλιοι ἔτρεχον δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἔφιπποι ἢ ἐν ἁμάξῃ, ὅπως κατορθώσωσιν ἵνα ἐκτελεσθῇ μὲν μυστικῶς τοὐλάχιστον καὶ ἐν τῇ εἱρκτῇ τῶν γυναικῶν, χορηγηθῇ δὲ χάρις τῷ Βερναρδίνῳ ἀθῴῳ παιδίῳ πεντεκαίδεκα ἐτῶν, ὅπερ οὐδαμῶς μετασχὸν τοῦ ἐγκλήματος συμπεριελαμβάνετο ἐν τῇ καταδίκῃ.

Ὁ δὲ μᾶλλον ἐργασθεὶς καὶ μοχθήσας ὑπὲρ τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἦτον ὁ καρδινάλιος Σφόρτζας, ὅστις ὅμως οὐδὲν κατώρθωσε παρὰ τῇ Αὐτοῦ Ἁγιότητι οὔτε κἂν ἐλπίδος ἀορίστου τυχών. Μόνος ὁ Φαρινάκης, συνειδήσεως ἔλεγχον ὑποκινήσας, ἠδυνήθη νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ πάπα τὴν χάριν τῆς ζωῆς τοῦ Βερναρδίνου, καὶ τοῦτο μόλις τῇ πρωΐᾳ τοῦ σαββάτου, μετὰ μακρὰς ἱκεσίας καὶ δεήσεις.

Ἀλλ' ἀπὸ τῆς προτεραίας ἤδη τὰ ἐπικουρικὰ σωματεῖα μετέβησαν εἰς τὰς δύο εἱρκτὰς τῆς Κόρτε Σαβέλλας καὶ τῆς Τορδινώνης. Ἐπειδὴ ὅμως αἱ προπαρασκευαὶ τοῦ τεραστίου ἐκείνου δράματος, ὅπερ ἔμελλε νὰ λυθῇ ἐπὶ τοῦ φρουρίου τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου, διήρκεσαν καθ' ὅλην τὴν νύκτα, μόλις περὶ τὴν πέμπτην μετὰ τὸ μεσονύκτιον εἰσῆλθεν ὁ γραμματεὺς τοῦ δικαστηρίου παρὰ τῇ Βεατρίκῃ καὶ τῇ Λουκρητίᾳ Πετρώνῃ ὅπως ἀναγνώσῃ αὐταῖς τὴν ἀπόφασιν.

Ἀμφότεραι ἐκοιμῶντο μὴ ὑποπτεύουσαι τὰ ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν συμβαίνοντα. Ὁ γραμματεὺς ἀφύπνισεν αὐτὰς, ὅπως ταῖς εἴπῃ ὅτι δικασθεῖσαι παρὰ τῶν ἀνθρώπων, ὤφειλον νὰ προετοιμασθῶσιν ὅπως ἐμφανισθῶσιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Ἡ Βεατρίκη κατεβλήθη κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τοῦ ἀκούσματος· οὔτε λόγους εὗρισκεν ὅπως παραπονεθῇ, οὔτε ἐνδύματα ἵνα ἐνδυθῇ καὶ ἠγέρθη μετὰ μείζονος δυνάμεως τὴν εἴδησιν, καὶ ἐνεδύετο ὅπως πορευθῇ εἰς τὸν ναὸν, παροτρύνουσα εἰς ἐγκαρτέρησιν τὴν Βεατρίκην· ἀλλ' αὕτη ὡς



Καὶ κατέπεσεν ἀφ' ὕψους δέκα ποδῶν εἰς δύο ποδῶν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς γῆς· ἔβαλε μεγάλην κραυγὴν καὶ ἔμεινεν ὡς διαῤῥαγεῖσα—Σελ. 494.

τῆς κλίνης γυμνὴ, κλονιζομένη ὡς εἰ ἐμέθυεν· ἀλλ' ἐν βραχεῖ, ἀνέλαβε τὴν χρῆσιν τοῦ λόγου καὶ ἤρξατο ἐξερευγομένη κραυγὰς καὶ ὠρυγάς.

Ἡ δὲ Λουκρητία ἤκουσεν εὐσταθέστερον καὶ παράφρων πάντοτε ἔτρεχεν ἄνω καὶ κάτω συστρέφουσα τοὺς βραχίονας καὶ τὴν κεφαλὴν κατὰ τοῦ τοίχου τύπτουσα, ἀνεῴνει δὲ μόνον «Ν' ἀποθάνω! ν' ἀποθάνω! πρέπει ν' ἀποθάνω

τόσον ἀπροσδοκήτως, ἐπὶ ἰκριώματος! ἐπὶ ἀγχόνης! Θεέ μου Θεέ μου!»

Ἡ δὲ κρίσις αὕτη προέβαινεν ὁλονὲν αὐξάνουσα καὶ ἀνῆλθε μέχρι τρομεροῦ παροξυσμοῦ, μεθ' ὅν, τοῦ σώματος πᾶσαν δύναμιν ἀπολέσαντος, ἀνέλαβεν ἡ ψυχὴ τὸ σθένος αὐτῆς· ἀπὸ δὲ τῆς ὥρας ἐκείνης ἦτον ἄγγελος πραότητος καὶ εὐσταθείας κάτοπτρον.

Κατὰ πρῶτον ἐζήτησε συμβολαιογράφον ἵνα γράψῃ τὴν διαθήκην αὐτῆς· ἡ αἴτησις αὕτη εἰσηκούσθη, καὶ ἅμα ἦλθεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ νόμου, θέλουσα εὐθὺς ν' ἀπαλλαγῇ τῆς μερίμνης τῶν ἐγκοσμίων, ὑπηγόρευσεν αὐτῷ τοὺς ὅρους τῆς διαθήκης μετὰ πολλῆς ἀταραξίας καὶ τάξεως· ἐτελεύτα δὲ αἰτουμένη ἵνα κατατεθῇ τὸ σῶμα αὐτῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Πέτρου ἐν Μοντόριο, ἥτις ἐφαίνετο ἀπὸ τοῦ μεγάρου τοῦ πατρὸς αὐτῆς καὶ ἦν ἰδιαζόντος ἐσέβετο.

Κατέλιπε πεντακόσια σκοῦδα ταῖς μοναχαῖς τῶν Στιγμάτων, καὶ διέταξεν ἵνα διὰ τῆς προικὸς αὐτῆς συμποσουμένης εἰς πεντεκαίδεκα χιλιάδας σκούδων, νυμφευθῶσι πεντήκοντα ἐνδεῆ κοράσια.

Ὅτῳ δ' ἀφορᾷ τὸν τόπον τοῦ ἐνταφιασμοῦ της ἐξελέξατο τὴν πρὸ τοῦ ἁγίου βήματος θέσιν, ἔνθα ἦτον ἡ ὡραία ἐκείνη εἰκὼν τῆς Μεταμορφώσεως ἣν τοσάκις ἐπὶ ζωῆς της ἐθαύμασεν.

Ἡ Λουκρητία ἐκ τοῦ παραδείγματος τούτου ἐμψυχουμένη ἤρξατο καὶ αὕτη ὑπαγορεύουσα τὰς ὑστάτας αὐτῆς θελήσεις· ἐζήτησε νὰ κομισθῇ τὸ σῶμά της εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐν Βελάβρῳ, νὰ διανεμηθῶσιν ἐλεημοσύναι τριάκοντα δύο σκοῦδα καὶ ἄλλα εὐσεβῆ κληροδοτήματα.

Μετὰ ταῦτα, αἱ δύο γυναῖκες ἠνώθησαν ἐν μιᾷ καρδίᾳ εἰς δέησιν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ κλίναται γόνυ, ἀπήγγελλον τοὺς ψαλμοὺς καὶ τὰς δεήσεις τῶν ἀγωνιώντων.

Οὕτως ἔμειναν μέχρι τῆς ὀγδόης ὥρας μετὰ μεσημβρίαν, ὅτε ἠτήσαντο τὴν ἐξομολόγησιν καὶ λειτουργηθεῖσαι ἐκοινώνησαν· διὰ δὲ τῶν ἁγίων τούτων προπαρασκευῶν ἐπὶ ταπεινότατα αἰσθήματα τραπεῖσα, ἡ Βεατρίκη εἶπε τῇ μητρυιᾷ αὐτῆς ὅτι δὲν ἤρμοζε νὰ φανῶσιν ἐπὶ τοῦ ἰκριώματος ἑορτάσιμα φέρουσαι· παρήγγειλε λοιπὸν δύο ἐνδύματα, ἓν διὰ τὴν Λουκρητίαν καὶ ἕτερον δι' ἑαυτὴν λέγουσα νὰ κατασκευασθῶσι κατὰ τὸν τρόπον τῶν καλογραιῶν, ἤτοι μέχρι τοῦ λαιμοῦ φθάνοντα, ἔχοντα πτυχὰς μακρὰς καὶ εὐρείας χειρίδας.

Τὸ μὲν τῆς Λουκρητίας ἦτο μέλαν ἐκ βαμβακίνου ὑφάσματος τὸ δὲ τῆς Βεατρίκης ἐκ μεταξίνου.

Παρήγγειλε δὲ προσέτι καὶ μικρὸν κεφαλόδεσμον.

Τὰ διάφορα ταῦτα ἐνδύματα ἐκομίσθησαν αὐταῖς μετὰ σχοινίων ὅπως ζωσθῶσιν· ἔθεντο δὲ αὐτὰ πλησίον των ἐπὶ ὥραν, καὶ ἐπανέλαβον τὴν προσευχήν.

Ἐπιστάσης τῆς ὡρισμένης στιγμῆς, εἰδοποιήθησαν ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐσχάτη αὐτῶν ὥρα.

Τότε ἡ Βεατρίκη ἥτις ἦτον εἰσέτι γονυκλινής, ἐγειρομένη μετὰ γαληνίου καὶ σχεδὸν φαιδροῦ τοῦ προσώπου· «Μῆτέρ μου, εἶπεν, ἰδοὺ ἡ στιγμὴ καθ' ἣν ἄρχεται τὸ μαρτύριον ἡμῶν· φρονῶ λοιπὸν ὅτι καιρὸς εἶναι νὰ προετοιμασθῶμεν, καὶ ν' ἀποδώσωμεν πρὸς ἀλλήλας τελευταίαν ἐκδούλευσιν ἐνδυόμεναι καθὼς εἴχομεν τὴν συνήθειαν.»

Τότε ἐνεδύθησαν τὰς προπαρασκευασθείσας ἐσθῆτας, ἐζώσθησαν διὰ τῶν σχοινίων, καὶ τῆς Βεατρίκης ἐπιθείσης τὸν κεφαλόδεσμον, ἀνέμειναν οὕτω τὴν ὑστάτην αὐτῶν πρόσκλησιν.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, ἀνεγνώσθη ἡ ἀπόφασις τῷ Ἰακώβῳ καὶ τῷ Βερνάρδῳ, οἵτινες ἀνέμενον καὶ αὐτοὶ τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου.

Περὶ τὴν δεκάτην ὥραν ὁ Ἐλεήμων Σύλλογος, ὅστις ἦτο φλωρεντινός, ἀφίκετο εἰς τὴν εἰρκτὴν τῆς Τορδινώνης, καὶ ἔστη ἐπὶ τοῦ κατωφλίου μετὰ τοῦ τιμίου σταυροῦ, ἀναμένων τοὺς δειλαίους νεανίσκους.

Ἐνταῦθα, μικροῦ δεῖν συνέβαινε βαρὺ δυστύχημα. Ἐνῷ πολλοὶ ἦσαν ἠπὶ τῶν παραθύρων τῆς εἰρκτῆς ὅπως ἴδωσιν ἐξερχομένους τοὺς καταδίκους, ὤθησέ τις μέγα ἀνθοδοχεῖον πλῆρες χώματος, ὅπερ ἔπεσεν εἰς τὴν ὁδὸν καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ φονεύσῃ ἕνα τῶν συναδέλφων, ἀκριβῶς ἕνα τῶν δαυλοφόρων οἵτινες προεπορεύοντο τοῦ σταυροῦ.

Τὸ δοχεῖον ἐκεῖνο διέβη τοσούτῳ πλησίον τῆς φλογὸς τοῦ δαυλοῦ, ὥστε ὁ ἄνεμος ἔσβεσεν αὐτήν.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀνεῴγησαν αἱ πύλαι καὶ ὁ Ἰάκωβος ἐνεφανίσθη πρῶτος ἐπὶ τοῦ κατωφλίου· ἔκλινε δ' εὐθὺς τὰ γόνατα προσκυνῶν εὐλαβέστατα τὸν σταυρόν.

Ἔφερεν εὐρεῖαν πένθιμον ἐφεστρίδα ὁλοσχερῶς καλύπτουσαν αὐτόν, καὶ ὑφ' ἣν εἶχε γυμνὸν τὸ στῆθος. Διότι καθ' ὅλην τὴν ὁδὸν ὤφειλεν ὁ δήμιος νὰ βασανίζῃ αὐτὸν διὰ πεπυρακτωμένων λαβίδων κειμένων ἐπὶ πυραύνου ἐντὸς τοῦ ἁμαξίου. Ἀνέβη εἰς τὴν ἅμαξαν, ἔνθα

ὁ δήμιος ἐκάθισεν αὐτὸν καταλλήλως πρὸς τὸν σκοπόν του. Τότε ἐξῆλθε καὶ ὁ Βερναρδῖνος, ὅτε δὲ ἐνεφανίσθη, ὁ εἰσαγγελεὺς τῆς Ρώμης εἶπε τοὺς ἑξῆς λόγους γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ.

«Κύριε Βερνάρδε Σένση, ἐν ὀνόματι τοῦ μακαρίου ἡμῶν Σωτῆρος, ὁ ἡμέτερος ἅγιος πατὴρ ὁ πάπας χαρίζει ὑμῖν τὴν ζωήν, διατάττει δὲ μόνον νὰ συνοδεύσητε πάντας τοὺς ἐκ τοῦ αἵματός σας μέχρι τοῦ ἱκριώματος καὶ τοῦ θανάτου, μὴ λησμονοῦντες νὰ δεηθῆτε ὑπὲρ ἐκείνων μεθ' ὧν ἐμέλλατε ν' ἀποθάνητε.»

Πρὸς τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην εἴδησιν, μέγας ψιθυρισμὸς χαρᾶς ἐγένετο ἐν τῷ πλήθει, καὶ οἱ μετανοοῦντες ἔλυσαν ἀμέσως τὴν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ μικρὰν σανίδα· διότι ἕνεκα τοῦ ἀσθενοῦς τῆς ἡλικίας του ἐνόμισαν ὅτι ἔδει νὰ τῷ κρύψωσι τὴν θέαν τοῦ ἱκριώματος.

Τότε ὁ δήμιος, ὅστις ἐτοποθέτησε τὸν Ἰάκωβον, κατέβη ἵνα παραλάβῃ τὸν Βερνάρδον, καὶ, ἀφοῦ καθυπεβλήθη αὐτῷ ἡ χάρις, τῷ ἀφῆρεσε τὰ δεσμά, καὶ θεὶς αὐτὸν ἐν τῷ αὐτῷ ἁμαξίῳ τοῦ ἀδελφοῦ, τὸν ἐβάλετο αὐτὸν διὰ λαμπροῦ μανδύου μετὰ χρυσῶν κροσσῶν, διότι τὸ δεῖλαιον παιδίον εἶχεν ἤδη γυμνοὺς τοὺς ὤμους καὶ τὸν λαιμὸν καθὸ μέλλον νὰ κατατομηθῇ.

Τινὲς ἠδύναντο βλέποντες εἰς χεῖρας τοῦ δημίου τοσούτῳ πολυτελῆ μανδύαν· ἀλλ' ἔμαθον ὅτι ἦτον ὁ αὐτὸς ὃν ἔδωκεν ἡ Βεατρίκη πρὸς τὸν Μάρτσιον ὅπως πείσῃ αὐτὸν νὰ δολοφονήσῃ τὸν πατέρα της, καὶ ὃν ἐκληρονόμησεν ὁ δήμιος μετὰ τὴν θανάτωσιν τοῦ φονέως.

Ἡ θέα παντὸς ἐκείνου τοῦ πλήθους τοιαύτην ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν τῷ μικρῷ Βερνάρδῳ, ὥστε ἐλειποθύμησε.

Οἱ ψαλμοὶ ἤρξαντο καὶ ἡ συνοδεία προέβαινε διευθυνομένη πρὸς τὴν εἰρκτὴν τῆς Κόρτε Σαβέλλας.

Πρὸ τῆς πύλης ἐλθὼν ὁ ἅγιος σταυρὸς ἔστη ἀναμένων τὰς γυναῖκας, αἵτινες ἐξῆλθον ἀμέσως, ἔπεσαν γονυκλινεῖς ἐπὶ τοῦ κατωφλίου, καὶ προσεκύνησαν, μετὰ δὲ τοῦτο ἡ συνοδεία ἐτέθη αὖθις εἰς κίνησιν.

Αἱ δύο γυναῖκες ἤρχοντο μετὰ τὴν τελευταίαν γραμμὴν τῶν μετανοούντων, βαδίζουσαι πεζῇ ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ἔχουσα ἑκάστη τὴν κεφαλὴν κεκαλυμμένην μέχρι τῆς ζώνης, μετὰ τῆς διαφορᾶς ὅτι ἡ Λουκρητία, καθὸ χήρα, ἔφερε μέλανα πέπλον καὶ τοῦ αὐτοῦ χρώματος ἐμβάδας μεθ' ὑψηλῶν πτερνῶν καὶ κοσύμβων κατὰ τὸν τότε συρμόν, ἐνῷ ἡ Βεατρίκη, καθὸ νεᾶνις, ἔφερε μετάξινον κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ὅμοιον πρὸς τὸν ὑπενδύτην, μετ' ἀργυροκεντήτου τριχωτοῦ ὑφάσματος, ἐπὶ τῶν ὤμων πίπτοντος καὶ ἐπικαλύπτοντος τὸ ἰσχνὸν ὑποχιτώνιον αὐτῆς, λευκὰς ἐμβάδας μεθ' ὑψηλῶν πτερνῶν, κοσμουμένας διὰ χρυσῶν θυσσανίσκων καὶ κερασοχρόων κροσσῶν· ἐκτὸς δὲ τούτων ἀμφότεραι εἶχον ἐλευθέρας τὰς χεῖρας καὶ μόνον διὰ χαλαροῦ σχοινίου δεδεμένας, ὅπως ἑκάστη φέρῃ σταυρὸν μὲν ἐν τῇ μιᾷ χειρόμακτρον δὲ ἐν τῇ ἑτέρᾳ.

Κατὰ τὴν νύκτα τοῦ σαββάτου, μέγα ἱκρίωμα ἐστήθη ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς γεφύρας τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου, ἐπὶ δὲ τοῦ ἱκριώματος ἐφαίνοντο παρεσκευασμένα ἡ σανὶς καὶ τὸ ἐπίξηνον. Ὑπεράνω τοῦ ἐπιξήνου ἠωρεῖτο εὐρὺς σίδηρος ὅστις ὀλισθαίνων μεταξὺ δύο ἐντομῶν κατήρχετο βαρὺς ἐπὶ τοῦ ἐπιξήνου, ἅμα ὡς ἐχαλαροῦτο τὸ ἐλατήριόν του.

Πρὸς τὴν γέφυραν λοιπὸν τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου ὥδευσεν ἡ συνοδεία. Ἡ Λουκρητία ἦτις ἦτον ἀσθενεστέρα τῶν δύο ἔκλαιε πικρῶς· ἀλλ' ἡ Βεατρίκη εἶχε γαλήνιον καὶ εὐθαρσὲς τὸ πρόσωπον.

Ἀφικόμεναι εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου, αἱ γυναῖκες ἀπήχθησαν ἀμέσως εἰς παρεκκλήσιον, ἔνθα εὐθὺς ὡδηγήθησαν παρ' αὐταῖς ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Βερνάρδος· ἔμειναν δὲ ἐνταῦθα πρὸς στιγμὴν ἡνωμένοι καὶ οἱ τέσσαρες, εἶτα ἦλθον ζητοῦντες πρῶτον τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Βερνάρδον ὅπως ἀπαγάγωσιν αὐτοὺς εἰς τὸ ἱκρίωμα, μολονότι ὁ μὲν ἔμελλε νὰ θανατωθῇ τελευταῖος, ὁ δὲ ἔτυχε χάριτος.

Ἀλλ ἐλθὼν ἐπὶ τοῦ ὑψώματος, ὁ Βερνάρδος ἐλειποθύμησε καὶ δεύτερον· ἐνῷ δὲ ὁ δήμιος ἤρχετο εἰς βοήθειάν του, τινὲς νομίζοντες ὅτι θέλει θανατώσει αὐτὸν, ἔκραξαν γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ· «ἔχει τὴν χάριν του!»

Ὁ δὲ δήμιος καθησύχασεν αὐτοὺς καθίζων τὸν Βερνάρδον παρὰ τὸ ἐπίξηνον. Ὁ Ἰάκωβος ἔπεσε γονυκλινὴς ἀπὸ τοῦ ἑτέρου μέρους.

Τότε ὁ δήμιος κατέβη, ἐπορεύθη πρὸς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐπανήγαγε κατ' ἀρχὰς τὴν Λουκρητίαν ἥτις ἔδει νὰ θανατωθῇ πρώτη.

Ἀφοῦ ἦλθε πρὸ τοῦ ἱκριώματος, ἔδεσεν ὄπισθεν τῶν νώτων τὰς χεῖρας αὐτῆς, ἔσχισε τὸ ἄνω τοῦ περισκελίου ὅπως ἀποκαλύψῃ τοὺς ὤμους καὶ ἐξετέλεσε τὴν εἰς τὴν ἐκκλησίαν προσέλευσιν αὐτῆς προσκαλέσας αὐτὴν ἵνα ἀσπασθῇ τὰς πληγὰς τοῦ Χριστοῦ, τούτου δὲ γενομένου, ἤγαγεν αὐτὴν εἰς τὴν κλίμακα, ἣν ἐπιπόνως ἀνέβη, λίαν παχεῖα οὖσα· εἶτα, ἅμα

ἦλθεν ἐπὶ τοῦ ὑψώματος, ἀφῆρεσε τὸν καλύπτοντα τὴν κεφαλὴν αὐτῆς πέπλον.

Μέγα δὲ τοῦτο αἶσχος ἐγένετο τῇ Λουκρητίᾳ τὸ νὰ φανῇ οὕτω γυμνὴ τὰ στέρνα· ὅτε δὲ εἶδε τὸ ἐπίξηνον, τρόμος κατέλαβε τοὺς ὤμους αὐτῆς, ἐξ οὗ ἐρρίγησαν πάντες οἱ θεαταί· τότε δακρυρροοῦσα καὶ γεγωνυῖα τῇ φωνῇ εἶπε.

« Θεέ μου ἐλέησόν με· καὶ ὑμεῖς ἀδελφοί μου δέεσθε ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου. »

Ταῦτα δ' εἰποῦσα, καὶ ἀγνοοῦσα τίνι τρόπῳ νὰ τοποθετηθῇ ἐστράφη πρὸς Ἀλέξανδρον τὸν πρῶτον δήμιον, καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν τί ἔπρεπε νὰ πράξῃ· ἐκεῖνος δὲ τῇ ἀπεκρίθη νὰ διασκελίσῃ τὴν σανίδα καὶ νὰ ἐξαπλωθῇ ἐπ' αὐτῆς· τοῦθ' ὅπερ ἔπραξε λίαν ἐπιπόνως καὶ αἰσχυντηλῶς· ἀλλὰ τότε, ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο, ἕνεκα τῶν προεχόντων μαστῶν αὐτῆς, νὰ θέσῃ ἐπὶ τοῦ ἐπιξήνου τὸν τράχηλον, ἐδέησε νὰ προστεθῇ τεμάχιον ξύλου ὅπως ὑψωθῇ· καθ' ὅλον δὲ τὸν χρόνον τοῦτον, ἡ δύστηνος ἀνέμενε, μᾶλλον ἐκ τῆς αἰσχύνης ἢ ἐκ τοῦ φόβου τοῦ θανάτου πάσχουσα· τέλος δὲ διηυθετήθη καταλλήλως, ὁ δήμιος ἐχάλασε τὸ ἐλατήριον, καὶ ἡ κεφαλή, τοῦ κορμοῦ ἀποσπασθεῖσα, ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ ἱκριώματος, ἔνθα ὀλίγ ἢ τρὶς ἀνεπήδησε ῥίγος ἐμποιοῦσα τοῖς θεαταῖς· ὁ δὲ δήμιος ὀράξας ἔδειξεν αὐτὴν τῷ λαῷ, καὶ περιελίξας διὰ μέλανος μεταξωτοῦ ἔθηκεν αὐτὴν μετὰ τοῦ σώματος ἐντὸς φερέτρου κάτωθεν τοῦ ἱκριώματος. Ἐνῷ δὲ πάντα τὰ χρειώδη διηυθετοῦντο διὰ τὴν Βεατρίκην, βαθμίδες πλήρεις θεατῶν κατέπεσαν, πολλοὶ ἐφονεύθησαν καὶ ἔτι πλείονες ἠκρωτηριάσθησαν ἢ ἐτραυματίσθησαν.

Τῆς μηχανῆς διευθετηθείσης καὶ τοῦ αἵματος πλυθέντος, ὁ δήμιος ἀνέκαμψεν εἰς τὸ παρεκκλήσιον ὅπως παραλάβῃ τὴν Βεατρίκην, ἥτις προσβλέψασα πρῶτον τὸν ἅγιον σταυρὸν, εἶπε προσευχάς τινας ὑπὲρ ἑαυτῆς, καὶ βλέπουσα τὸν δήμιον ἐρχόμενον μετὰ σχοινίων ἀνὰ χεῖρας, ἐφώνησεν· « Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ δέσῃς αὐτὸ τὸ σῶμα διὰ τὴν φθορὰν καὶ νὰ λύσῃς τὴν ψυχὴν πρὸς τὴν ἀθανασίαν. »

Τότε, ἐγερθεῖσα, ἐξῆλθεν ἐπὶ τῆς πλατείας, ἔνθα εὐλαβῶς ἠσπάσθη τὰς πληγὰς τοῦ Χριστοῦ, εἶτα καταλιποῦσα τὰς ἐμβάδας αὐτῆς κάτωθεν τοῦ ἱκριώματος, ἀνέβη ἐλαφρῶς τὴν κλίμακα, καὶ ἐπειδὴ ἐκ τῶν προτέρων ὡδηγήθη, διεσκέλισε ζωηρῶς τὴν σανίδα, διευθετοῦσα ὅσον τάχιον τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ἐπιξήνου, ὅπως μὴ φανῶσιν οἱ γυμνοὶ αὐτῆς ὦμοι.

Ἀλλὰ μεθ' ὅλα τὰ προφυλακτικὰ μέτρα ἄτινα ἔλαβεν ὅπως ἐν τάχει γένηται τὸ πρᾶγμα, ἐδέησε ν' ἀναμείνῃ· διότι ὁ πάπας γινώσκων τὸν ὀργίλον αὐτῆς χαρακτῆρα καὶ φοβούμενος μὴ ὑποπέσῃ εἰς ἁμάρτητά τι μέσῳ τῆς ἀφέσεως καὶ τοῦ θανάτου, ἔδωκε διαταγὴν ἵνα καθ' ἣν στιγμὴν εὑρίσκηται ἡ Βεατρίκη ἐπὶ τοῦ ἱκριώματος, ἐκπυρσοκροτήσῃ ὡς σύνθημα τηλεβόλον ἀπὸ τοῦ φρουρίου τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου· τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐγένετο πρὸς μεγάλην ἔκπληξιν παντὸς τοῦ λαοῦ, διότι οὐδεὶς ἀνέμενε τὴν ἐκπυρσοκρότησιν ταύτην, οὐδ' αὐτὴ ἡ Βεατρίκη ἥτις ἠγέρθη σχεδὸν ὀρθία· ἀμέσως δὲ ὁ πάπας, ὅστις προσηύχετο ἐν Μόντε Καβάλλῳ, ἔδωκε τῇ Βεατρίκῃ τὴν ὑστάτην ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν.

Πέντε λεπτὰ λοιπὸν ὡς ἔγγιστα παρῆλθον ἔτι, καθ' ἃ ἡ κατάδικος ἀνέμενε, τὸν τράχηλον θεῖσα αὖθις ἐπὶ τοῦ ἐπιξήνου· ἀφοῦ δὲ ὁ δήμιος ἐπίστευσεν ὅτι ἐδόθη ἡ ἄφεσις, ἀπέλυσε τὸ ἐλατήριον, καὶ ἡ κοπὶς ἔπεσε.

Τότε παράδοξον ἐφάνη ἀποτέλεσμα· ἐνῷ ἡ κεφαλὴ ἐσκίρτα ἀφ' ἑνὸς, τὸ σῶμα ἀπεσύρετο ὡς βαδίζον πρὸς τὰ ὀπίσω· παραχρῆμα δὲ ὁ δήμιος ἔλαβε τὴν κεφαλὴν καὶ ἔδειξεν αὐτὴν τῷ λαῷ· εἶτα διηυθέτησεν αὐτὴν ὡς καὶ τὴν ἄλλην, καὶ ἠθέλησε νὰ θέσῃ τὸ σῶμα τῆς Βεατρίκης μετὰ τοῦ τῆς μητρυιᾶς αὐτῆς· ἀλλ' οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἐλέους ἔλαβον αὐτὸ ἀπὸ τῶν χειρῶν του, καὶ ἐνῷ εἰς τούτων ἤθελε νὰ θέσῃ αὐτὸ ἐν τῷ φερέτρῳ ἐξέφυγε τῶν χειρῶν του καὶ ἔπεσε χαμαὶ ἀπὸ τοῦ ἱκριώματος· ἐν δὲ τῇ πτώσει ταύτῃ ὅλος ὁ κορμὸς ἐξῆλθε τῶν ἐνδυμάτων, ὥστε κονισαλέον καὶ αἱμόβρεκτον ὂν ἐδέησε νὰ πλυθῇ πολλὴν ὥραν· πρὸς τὴν θέαν ταύτην ὁ δυστυχὴς Βερναρδῖνος ἐλειποθύμησε καὶ τρίτον, τοσοῦτῳ μάλιστα βαθέως, ὥστε ἐποτίσθη οἶνον ἵνα συνέλθῃ.

Ἦλθε τέλος ἡ σειρὰ τοῦ Ἰακώβου· εἶδε θνησκούσας τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν, τὰ δὲ ἐνδύματα αὐτοῦ ἐβάφησαν ὑπὸ τοῦ αἵματός των· ὁ δήμιος προσελθὼν ἀφῆρεσε τὸν μανδύαν του καὶ τότε ἐφάνησαν ἐφ' ὅλου τοῦ στήθους αὐτοῦ τὰ δήγματα τῶν πεκυρακτωμένων λαβίδων, ἅτινα τοσαῦτα ἦσαν ὥστε κατεκάλυπτον τὸ σῶμα· ἀμέσως δὲ ἠγέρθη οὕτως ἡμίγυμνος, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν στραφείς·

« Βερνάρδε, τῷ εἶπεν, ἂν εἰς τὴν ἀνάκρισίν μου σ' ἐνοχοποίησα καὶ σ' ἐπεβάρυνα, τὸ ἔπραξα ψευδῶς, καὶ μολονότι διέψευσα ἤδη τὴν μαρτυρίαν ταύτην, ἐπαναλαμβάνω καθ' ἣν στιγμὴν μέλλω νὰ ἐμφανισθῶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὅτι εἶσαι ἀθῶος, καὶ ὅτι θηριώδης δικαιοσύνη σὲ

κατεδίκασεν εἰς τὸ φρικτὸν τοῦτο θέαμα.»

Τότε ὁ δήμιος ἔκαμψεν αὐτὸν ἐπὶ τῶν γονάτων, προσέδεσε τὰς κνήμας του εἰς μίαν τῶν ὀκῶν τοῦ ἰκριώματος, καὶ ἐπιδέσας αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς συνέτριψε τὴν κεφαλήν του διὰ ῥοπάλου· αὐθωρεὶ δὲ καὶ ἐνώπιον πάντων ἔκοψεν εἰς τέσσαρα τεμάχια τὸ σῶμά του. (8)

Ἅμα περατωθείσης τῆς σφαγῆς ταύτης, ἡ ἀδελφότης ἀπεσύρθη, ἀπάγουσα τὸν Βερνάρδον· ἐπειδὴ δὲ ἔπασχεν ὑπὸ δεινοῦ πυρετοῦ, τὸ παιδίον ἐφλεβοτομήθη καὶ κατεκλίθη.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ πτώματα τῶν δύο γυναικῶν, Φραγκισκανῶν μοναχῶν τῆς Ῥώμης· ἐκεῖ δὲ, κατὰ τὴν θέλησιν αὐτῆς, ἐτάφη κάτωθεν τοῦ ἁγίου βήματος. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐπίσης ἑσπέραν ἡ Λουκρητία ἐκομίσθη, καθὰ ἐνετείλατο, εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐν Βελάβρῳ.

Δυνάμεθα δὲ νὰ εἴπωμεν ὅτι σύμπασα ἡ Ῥώμη παρέστη εἰς τὴν τραγῳδίαν ταύτην, καὶ ὅτι αἱ ἅμαξαι, οἱ ἵπποι, οἱ πεζοὶ καὶ τὰ ἁμαξίδια ἦσαν τὰ μὲν ἐπὶ τῶν δὲ κατὰ δυστυχίαν ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτο τοσοῦτῳ θερμὴ καὶ καυστική, ὥστε πολλοὶ μὲν ἐλειποθύμησαν, πολλοὶ δὲ ἀνέκαμψαν πυρέσσοντες καὶ ἄλλοι ἀπέθανον



Ἐνῷ ἡ κεφαλὴ ἐσείετο ἀφ' ἑαυτῆς, τὸ σῶμα ἀπεσύρετο ὡς βαδίζων πρὸς τὰ ὀπίσω.
Σελ. —500.

διηυθετήθη ἕκαστον ἐν τῷ φερέτρῳ αὐτοῦ, ὑπὸ τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἁγίου Παύλου, κάτωθεν τῆς γεφύρας, μετὰ τεσσάρων λευκῶν λαμπάδων, αἵτινες ἔκαιον μέχρι τῆς τετάρτης μετὰ μεσημβρίαν, καὶ τότε μετεκομίσθησαν μετὰ τῶν τεμαχίων τοῦ σώματος τοῦ Ἰακώβου εἰς τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Ἀποκεφαλισθέντα· τέλος, περὶ τὴν ἐννάτην μετὰ μεσημβρίαν, τὸ σῶμα τῆς νεάνιδος, ἀνθοσκεπὲς, φέρων τὰ ἐνδύματα μεθ' ὧν ἐκαρατομήθη, ἐκομίσθη εἰς τὸν Ἅγιον Πέτρον ἐν Μοντόριο, μετὰ πεντήκοντα ἀνημμένων λαμπάδων, καὶ ἀκολουθούμενον ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν τῶν Στιγμάτων καὶ πάντων τῶν κατὰ τὴν νύκτα, διότι ἔμειναν ἐκτεθειμένοι πρὸς τὸν ἥλιον ἐπὶ τρεῖς ὥρας, καθ' ἃς διήρκεσεν ἡ θανάτωσις.

Τῇ ἑπομένῃ τρίτῃ 14 σεπτεμβρίου, ἑορταζομένου τοῦ Ἁγίου Σταυροῦ, ἡ ἀδελφότης τοῦ Ἁγίου Μαρκέλλου ἰδιαιτέρου τυχοῦσα προνομίου παρὰ τοῦ πάπα, ἀπέλυσε τῆς εἱρκτῆς τὸν δύσμοιρον Βερνάρδον Σένσην ἐπὶ τῷ ὁρκωτίσῃ, ἐντὸς τοῦ ἔτους, δύο χιλιάδας καὶ πεντακόσια ῥωμαϊκὰ σκοῦδα τῇ ἀδελφότητι τῆς Παναγίας Τριάδος τῆς γεφύρας τοῦ Σίξτου, ὡς εὑρηται ἔτι καὶ σήμερον ὡμολογημένον ἐν τοῖς ἀρχείοις αὐτῆς.

Νῦν, ἐὰν, ἀφοῦ εἴδατε τὸν τάφον, θέλητε νὰ σχηματίσητε περὶ τῆς ἐν αὐτῷ κειμένης ἰδέαν θετικωτέραν τῆς ἐκ τῆς ἀφηγήσεως σχηματιζομένης, πορεύθητε εἰς ἐπίσκεψιν τῆς Βαρβερινείου στοᾶς, καὶ θὰ εὕρητε μεθ' ἑτέρων πέντε ἀριστουργημάτων, τὴν εἰκόνα τῆς Βεατρίκης παρὰ τοῦ Γκυίδου γραφεῖσαν, κατά τινας μὲν, ἐν τῇ προηγηθείσῃ τῆς θανατώσεως νυκτὶ, κατ' ἄλλους δὲ ἐν ᾗ ὥρᾳ ἐπορεύετο πρὸς τὸν θάνατον· εἶναι θελκτικὴ κεφαλὴ, φέρουσα κεφαλόδεσμον ἀφ' οὗ πίπτει ὁ ἱματισμὸς μετ' ἀφθόνου κόμης ἀνοικτοῦ καστανοῦ χρώματος, μετὰ μαύρων ὀφθαλμῶν, ἐν οἷς νομίζει τις ὅτι βλέπει εἰσέτι τὰ ἴχνη μόλις ἀπομαχθέντων δακρύων, ῥινὸς ἐντελοῦς καὶ στόματος παιδικοῦ· ὡς πρὸς τὴν γροιὰν, ἤτις ἦτο λευκοτάτη, κακῶς ἤθελε κρίνει τις ἐκ τῆς εἰκόνος, καθότι ἡ γραφὴ κατέστη ἐρυθροειδὴς, αἱ δὲ σάρκες πλίνθου προσέλαβον χρῶμα, καὶ ἡ ἐξεικονιζομένη φαίνεται εἰκοσιν ἕως εἰκοσιδύο ἐτῶν.

Παρὰ τὴν εἰκόνα ταύτην εἶναι ἡ τῆς Λουκρητίας Πετρώνη· φαίνεται δὲ ἐκ τῶν διαστάσεων τῆς κεφαλῆς ὅτι ἀνήκει εἰς σῶμα βραχὺ μᾶλλον ἢ ὑψηλόν. Εἶναι ὁ τύπος τῆς ῥωμαίας γυναικὸς ἐν ὅλῃ τῇ ὑπερηφανείᾳ αὐτῆς, μετὰ τῶν ζωηρῶν αὐτῆς σαρκῶν, τῶν ὡραίων γραμμῶν, τῆς εὐθείας ῥινὸς, τῶν μελανῶν ὀφρύων καὶ τοῦ ὑπεροπτικοῦ ἅμα δὲ καὶ ὑγροῦ ἐξ ἡδυπαθείας βλέμματος· ἀνευρίσκει τις ἐν μέσῳ τῶν στρογγύλων καὶ εὐτραφῶν παρειῶν της τοὺς γοητευτικοὺς ἐκείνους λακκίσκους περὶ ὧν ποιεῖται λόγον ὁ χρονογράφος, καὶ ὧν ἕνεκα ἐφαίνετο μειδιῶσα μετὰ θάνατον, στόμα θαυμάσιον, καὶ τρίχας βοστρυχωτὰς ἐπὶ τοῦ μετώπου, αἵτινες ἀπὸ τῶν κροτάφων πίπτουσαι περιέστεφον θαυμασίως τὸ πρόσωπον αὐτῆς.

Τοῦ δὲ Ἰακώβου καὶ τοῦ Βερνάρδου, ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχουσιν εἰκόνες αὐτῶν, ἀναγκαζόμεθα ν' ἀρυσθῶμεν τὴν περιγραφὴν ἐκ τοῦ χειρογράφου, ἀφ' οὗ ἠρύσθημεν πάσας τὰς λεπτομερείας τῆς αἱματηρᾶς ταύτης ἱστορίας· ἰδοὺ δὲ αὕτη οἵα δέδοται παρὰ τοῦ συγγραφέως, αὐτόπτου μάρτυρος τοῦ δράματος ἐν ᾧ διεδραμάτισαν τὸ πρόσωπον αὐτῶν. Ὁ μὲν Ἰάκωβος ἦτον εἰκοσαεξάετης περίπου τὴν ἡλικίαν, καλλίσωμος, καλλίμορφος, μελανόθριξ καὶ μελανοπώγων.

Ὁ δὲ Βερναρδῖνος, ὁ δείλαιος παῖς, ἦτον εἰκὼν τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ μέχρι τοιούτου βαθμοῦ ὥστε ὅτε ἐνεφανίσθη ἐπὶ τοῦ ἱκριώματος, μετὰ τῆς μακρᾶς αὐτοῦ κόμης καὶ τῆς παρθενικῆς μορφῆς, πολλοὶ ἐνόμισαν κατ' ἀρχὰς ὅτι ἦτον ἡ Βεατρίκη· ἦγε δὲ τὸ τεσσαρακαιδέκατον ἢ πεντεκαιδέκατον τῆς ἡλικίας.

Ὁ Θεὸς ἀναπαύσοι αὐτούς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

(α). Ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου εἶναι στυγερὸν καὶ ἀπαίσιον ὄνομα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς καθολικῆς θρησκείας. Τῇ 24 αὐγούστου 1572, ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου, ὁ τότε βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Κάρολος Θ', ὠθούμενος ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ τῆς τῶν Μεδίκων Αἰκατερίνης, διαβούλου ἐπὶ τῷ ῥᾳδιουργῳ καὶ διαβολικῷ αὐτῆς πνεύματι, διέταξε μυστικῶς γενικὴν σφαγὴν τῶν διαμαρτυρομένων καθ' ἅπασαν τὴν Γαλλίαν. Τὰ μεταξὺ παπιστῶν καὶ διαμαρτυρομένων πάθη, εἰ καὶ ὑποκώφως κοχλάζοντα, ἐφαίνοντο ὅμως καθεύδοντα, καὶ πρὸ τριῶν ἡμερῶν ὁ γάμος τοῦ διαμαρτυρομένου Ἑρρίκου βασιλέως τῆς Ναβάρρας (τοῦ μετέπειτα Ἑρρίκου τοῦ Δ' βασιλέως τῆς Γαλλίας) μετὰ τῆς καθολικῆς Μαργαρίτας τοῦ Βαλοὰ ἐσφράγισε τὴν συνδιαλλαγὴν τῶν θρησκευτικῶν κομμάτων. Ἀλλ' αἴφνης τὴν νύκτα τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου, ὡς εἴπομεν, ἐνῷ οἱ δυστυχεῖς διαμαρτυρόμενοι ἐκοιμῶντο ἀμέριμνοι, πλῆθος στρηνιώντων καὶ μεθυόντων παπιστῶν ἐπέπεσαν κατ' αὐτῶν, καὶ ἐφ' ὅλην τὴν νύκτα τρομερὰ καὶ φρικαλέα ἐγένετο σφαγή. Τὰ θύματα τῆς σφαγῆς ταύτης,

κατὰ τὴν πιθανωτέραν γνώμην, συνεποσώθησαν εἰς εἰκοσακισχιλίας ψυχὰς, μεταξὺ δ' αὐτῶν ἀναφέρονται πολλοὶ ἐπίσημοι ἄνδρες, ὡς ὁ ναύαρχος Κολιγνὺ, ὁ Λαροσεφουκῶλτος, κλπ.

Πολλοὶ τῶν ἱστορικῶν διαβεβαιοῦσιν ὅτι αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Κάρολος ἐπυροβόλει ἔκ τινος παραθύρου τοῦ Λούβρου κατὰ τῶν διαμαρτυρομένων. Ἐνῷ ταῦτα συνέβαινον ἐν Παρισίοις, ὁ Κάρολος ἀπέστελλε διαταγὰς εἰς πάντας τοὺς διοικητὰς τῶν ἐπαρχιῶν νὰ πράξωσι τὰ αὐτά. Ἀλλὰ πρὸς τιμὴν τῆς ἀνθρωπότητος, εὑρέθησαν πολλοὶ διοικηταὶ ἀρνηθέντες τὴν ἐκτέλεσιν τῶν οὕτως ἀπανθρώπων διαταγῶν τοῦ βασιλέως, εἷς δὲ τούτων, ὁ διοικητὴς τῆς Βαϊῶνος κόμης Ὄρθες, ἀπήντησε διὰ τῶν ἀξιομνημονεύτων τούτων λόγων· «Μεγαλειότατε, μεταξὺ τῶν φρουρῶν μου εὗρον μὲν χρηστοὺς πολίτας καὶ ἀνδρείους στρατιώτας, ἀλλ' οὐδένα δήμιον.» Ἡ στυγερὰ αὕτη σφαγὴ καλεῖται ἐν τῇ ἱστορίᾳ Ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου καὶ Παρισινὸς φονικὸς γάμος.

---

(1) Paolo Ciovio, *Vie de Léon X.* livre II, page 82.—*Vie du Cardinal Pompée Colonna*, page 358.—Stendhal, *Promenades dans Rome.*

(2) Ἴδε πάσας τὰς περὶ τούτου λεπτομερείας καὶ ἄλλας παραδοξοτέρας· *La funesta Morte di Giacomo e Beatrice Cenci*, ὑπὸ τοῦ ἀββᾶ Ἀγγέλου Μαΐου· καὶ *Muratori*, Ῥωμαϊκὰ χρονικά· ἐνταῦθα ὁ Μουρατόρης θετικῶς διαβεβαιοῖ τὰς ἐρωτικὰς σχέσεις τοῦ πατρὸς καὶ τῆς θυγατρὸς, ἃς ἄλλοι αἰδημονέστεροι ἱστορικοὶ ὑπεννοοῦσι μόνον. Ἰδοὺ τὸ ἰταλικὸν κείμενον.

« Restò Beatrice la minore in casa, e fatta grande e bella, soggiacque alle disordinate voglie de chi l'avea procreata, giacchè fece egli credere non peccaminoso un atto di tanta iniquità : non si vergognava il perverso uomo d'abusarsi della figla sugli occhi della stessa sua moglie, matrigna di lei. Dacchè la fanciulla avertita della brutalità del padre, cominciò a ripugnare, si passò ad exigere colle battiture, ciò che con gli inganni sulle prime, era ottenuto.»

(3) « Voi adunque, o uomini, che fate li bravi e furibondi, non avete coraggio di amazzare uno chi dorme ; ben pero ardireste amazzarlo quando vegliasse ; ed in questo modo si pigliano li danari ! orsù giacchè è codardia la vostra, io stessa ucciderò il padre, ma voi non camperete molto ! »

(4) Φαρινάκκη, *de Supplieiis.*

(5) « Poi gli fece venire avanti la matrigna, ed i fratelli mentre stava legata alla corda. Perciò il signore Giacomo giunto insieme con la matrigna innanzi alla sorella gli disse : « Bisogna ridursi a far penitenza per salvarsi l'anima, e sopportare di buon cuore la morte della giustizia, e non lasciarsi ostinatamente straziare. » A questo rispose la giovane: « Dunque volete morire? ma in questo fate un errore ; ma perchè volete così, così sia ! » E voltandosi alli sbirri disse : « Dunque scioglietemi, e mi sia letto l'esame, e quello che dovrò approvare approverò, e quello che dovrò negare negarò. »

(6) Αἱ παρὰ τῶν ῥωμαϊκῶν νόμων προβλεπόμεναι περιπτώσεις καθ' ἃς ὁ πατὴρ δύναται νὰ φονεύσῃ τὸ τέκνον εἶναι τρεισκαίδεκα τὸν ἀριθμόν.

ά. Ἐὰν ὁ υἱὸς ἐπέβαλε χεῖρα τῷ πατρί.
β'. Ἐὰν ὁ υἱὸς ὕβρισε δεινῶς τὸν πατέρα.
γ'. Ἐὰν ὁ υἱὸς κατηγόρησε τοῦ πατρὸς ἐπὶ θανασίμῳ ἁμαρτήματι, ἐξαιρουμένου τοῦ ἁμαρτήματος τῆς καθοσιώσεως κατὰ τοῦ βασιλέως ἢ τῆς προδοσίας τῆς πατρίδος.
δ'. Ἐὰν ὁ υἱὸς ἀναστρέφηται μετὰ κακούργων.
έ. Ἐὰν ὁ υἱὸς ἔστησεν ἐνέδρας κατὰ τῆς ζωῆς τοῦ πατρός.
ς'. Ἐὰν ὁ υἱὸς ἔπραξεν αἱμομιξίαν μετὰ τῆς ἐκ δευτέρου γάμου γυναικὸς ἢ τῆς παλλακίδος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.
ζ'. Ἐὰν ὁ υἱὸς ἠρνήθη νὰ ἐγγυηθῇ περὶ τοῦ πατρὸς ἕνεκα χρεῶν φυλακισθέντος.
η'. Ἐὰν ὁ υἱὸς ἐκώλυσε διὰ τῆς βίας τὸν πατέρα τοῦ νὰ διαθέσῃ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ.
θ'. Ἐὰν ὁ υἱὸς συνηνώθη παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ πατρὸς μετ' ἀθλητῶν ἢ κωμικῶν.
ί. Ἐὰν ἡ θυγάτηρ ἀρνηθεῖσα τὸν, γάμον διάγει βίον ἀκόλαστον.
ιά. Ἐὰν τὰ τέκνα ἠρνήθησαν νὰ περιθάλψωσιν ἀσθενοῦντα τὸν πατέρα.
ιβ'. Ἐὰν τὰ τέκνα παραμελῶσι νὰ ἐξαγοράσωσι τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα αὐτῶν αἰχμαλώτους παρὰ τοῖς ἀπίστοις.
ιγ'. Ἐὰν ὁ υἱὸς ἐξώμοσε τὴν καθολικὴν θρησκείαν.

(7) Ἴδε τὴν συνηγορίαν ταύτην ἐν τοῖς Συγγράμμασι τοῦ Φαρινάκκη. *Consilium* 66 σελὶς 396.

(8) Ἐπειδὴ δυνατὸν νὰ νομίσωσί τινες ὅτι ἀρεσκώμεθα ῥίκην ἐμποιοῦντες. ἀναγράφομεν

ἐνταῦθα τὴν ἐπίσημον ἔκθεσιν· ὁ ἀναγνώστης θέλει ἴδει ὅτι ἐκολάσαμεν μᾶλλον ἢ ἐμεγεθύναμεν αὐτήν· ἰδοὺ τὰ περὶ Λευρητίας.

« Ed in ciò dire non sapendo come accommodarsi, domandò ad Alessandro primò boja, che cosa avea da fare ; onde gli disse, che cavalcasse la tavola del ceppo, e che sopra di quella si stendesse ; ma per essere troppo grassa e grossa, e per la vergogna durò fatica assai, a mettere una gamba a cavallo a quella tavola, e non potendo aggiustare la testa sopra il ceppo per l'elevato petto che aveva, fu necessario di fare posare il collo sopra un altro legnetto, dove doveva cadere il colpo, onde in accommodarsi, la povera signora, vi spese del tempo assai, e perchè la tavola non era più larga di un palme, con il muoversi sele strapparono tntte le zinne....»

Νῦν μεταβῶμεν εἰς τὴν Βεατρίκην.

« Subito, che le fu spiccata la testa, alzò ella con tanta furia le gambe, che quasi rivoltò tutti i panni a rovescio, ed il busto si ritirò addietro più di un palmo. Fù indi levata la testa e mostrata al popolo e poi accommodata come l'atra, ed avendo i confrati legato il corpo sotto le braccia con una corda, lo calarono giù per farlo mettere intrò il cataletto con la matrigna ; ma sfugitta ad uno la corta da mano diede il cadavero un gran stramazzione per terra, onde le saltarono fuori tutte le zinne per questa caduta, e così tutta impiastrata di sangue e plovere bisognò perdere gran tempo in lavarla...»

Ἔρχεται κατόπιν ὁ Ἰάκωβος.

« Quindi fatto porre in ginocchioni, gli furono legati le gambe al tavolato del palco, e bendatoli gli occhi fù dal boja mazzolato, e squartato e subito morto.»

ΝΙΣΙΔΑ

ΥΠΟ

PIER ANGELO FIORENTINO.

1825

Ἡ νεᾶνις δὲν ἠδυνήθη νὰ κλείσῃ τὸ ὄμμα καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἥτις ἠκολούθησε τὴν μετὰ τοῦ ξένου συνέντευξιν αὐτῆς.

Ἡ αἰφνίδια αὐτοῦ ἐμφάνισις, ἡ ἀλλόκοτος ἐνδυμασία του, ἡ παράδοξος ὁμιλία του διήγειραν ἐν αὐτῇ ἀόριστον αἴσθημα κοιμώμενον εἰς τοὺς μυχοὺς τῆς καρδίας.

Εἶχε τότε ἐν ἀκμῇ νεότητος, ῥώμης καὶ κάλλους. Ἡ Νισίδα δὲν ἦτον ἐκ τῶν ἀσθενῶν καὶ δειλῶν ἐκείνων φύσεων αἵτινες συντρίβονται ὑπὸ τῆς ὀδύνης ἢ τυραννοῦνται ὑπὸ τοῦ δεσποτισμοῦ.

Πολλοῦ γε καὶ δεῖ· καθότι πάντα τὰ περὶ αὐτὴν συνετέλουν ὑπὲρ τῆς ἀταράχου καὶ γαληνίου τύχης αὐτῆς· ἡ τρυφερὰ καὶ ἀφελὴς αὐτῆς ψυχὴ ἀνεπτύχθη ἐν ἀτμοσφαίρᾳ εὐτυχίας καὶ εἰρήνης.

Ἂν δὲν ἠγάπησε μέχρι τῆς ἡλικίας ταύτης, δὲν ἔπρεπεν αὐτὴ νὰ κατακριθῇ ὡς ψυχρά, ἀλλ' εἰ τῆς νήσου κάτοικοι ὡς ὑπερβαλλόντως δειλοί.

Τὸ τυφλὸν καὶ βαθὺ σέβας ὅπερ περιέβαλλε τὸν γέροντα ἁλιέα ἐχάραξε περὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ κύκλον σεβασμοῦ, ὑπολήψεως καὶ ὑποταγῆς ὃν οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ ὑπερβῇ.

Διὰ μεγάλης οἰκονομίας καὶ φιλοπονίας, ὁ Σολομὼν προήχθη εἰς εὐπορίαν ἧς ἕνεκα ἠρυθριῶν οἱ λοιποὶ ἐνδεεῖς ἁλιεῖς.

Οὐδεὶς ἐζήτησεν εἰς γάμον τὴν Νισίδαν, διότι οὐδεὶς ἐπίστευεν ὅτι ἦτον ἀντάξιος αὐτῆς.

Ὁ μόνος τῶν λάτρεων αὐτῆς, ὅστις ἐτόλμησε νὰ τῇ φανερώσῃ τὸ πάθος αὐτοῦ ἦτον ὁ Βαστιανὸς, ὁ πιστότατος καὶ ἀγαπητότατος φίλος τοῦ Γαβριὴλ· ἀλλ' ὁ Βαστιανὸς οὐδόλως ἤρεσκεν αὐτῇ.

Ὅθεν πεποιθυῖα ἐπὶ τὴν καλλονὴν αὐτῆς, ὑποστηριζομένη ὑπὸ μυστηριώδους ἐλπίδος οὐδέποτε τὴν νεότητα ἐγκαταλειπούσης, ἀνέμενεν ἐγκαρτεροῦσα ὡς βασιλόπαις βλέπουσα ἐρχόμενον ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς τὸν μνηστῆρα αὐτῆς.

Κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἐξῆλθε τῆς νήσου πρώτην φορὰν ἐπὶ ζωῆς της, λαχοῦσα μεταξὺ τῶν παρθένων τοῦ βασιλείου αἵτινες ἀφιεροῦντο παρὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν εἰς τὴν εἰδικὴν προστασίαν τῆς Παναγίας.

Ἀλλὰ καταβαλλομένη ὑπὸ τὸ ἄχθος καθήκοντος τοσούτῳ νέου πρὸς αὐτὴν, ἐρυθριῶσα καὶ συγκεχυμένη ὑπὸ τὰ βλέμματα πλήθους ἀπείρου, μόλις ἐτόλμα νὰ ἐγείρῃ τοὺς ἐκστατικοὺς αὐτῆς ὀφθαλμούς, καὶ τὰ μεγαλεῖα τῆς πόλεως παρῆλθον πρὸ αὐτῆς ὡς ὄναρ οὗ ἀόριστος ἐτήρει τὴν ἀνάμνησιν.

Ὅτε παρετήρησε τὴν παρουσίαν τοῦ ὡραίου ἐκείνου νεανίου, τοῦ τοσοῦτον εὐλυγίστου καὶ κομψοῦ, εὐγενοῦς κἀὶ ἀποφασιστικοῦ τὸ ὕφος, ὅστις ἀπετέλει ἀντίθεσιν πρὸς τὴν συστολὴν καὶ ἀδεξιότητα τῶν λοιπῶν αὐτῆς ἐραστῶν, κατελήφθη ὑπ' ἐνδομύχου ταραχῆς, καὶ ἀναμφιβόλως θὰ ἐπίστευεν ὅτι ἦλθεν ὁ πρίγκηψ αὐτῆς ἂν δὲν ἐνεποίει αὐτῇ δυσάρεστον ἐντύπωσιν τὸ πενιχρὸν τῆς ἐνδυμασίας του.

Οὐχ ἧττον ὅμως ἐνέδωκεν εἰς μακροτέραν τοῦ δέοντος ἀκρόασιν καὶ ἀπεσύρθη πιεζομένη

τὸ στῆθος, πυρώδης τὴν παρειάν, ἀλγοῦσα τὴν καρδίαν ἄλγος μύχιον καὶ δηκτικόν. Ἡ τάλαινα κόρη θ' ἀπέθνησκεν ἐκ φόβου ἂν ἐμάντευε τὴν ἀλήθειαν.

— Ἂν ὁ πατέρας μου δὲν θέλει νὰ τὸν πάρω, ἔλεγε καθ' ἑαυτήν, ταρασσομένη ὑπὸ τοῦ πρώτου ἐλέγχου τῆς ζωῆς αὐτῆς, κακὰ θὰ κάμω νὰ τὸν ὁμιλήσω. Καὶ ὅμως εἶναι τόσον ὡραῖος!

Τότε ἔκλινε τὰ γόνατα πρὸ τῆς Παναγίας, τῆς μόνης ἐξ ἀπορρήτων αὐτῆς, καθότι ἡ τάλαινα κόρη μητέρα δὲν ἐγνώρισε, καὶ ἐπειράθη νὰ ἐκθέσῃ αὐτῇ τὰς ψυχικὰς ὀδύνας· ἀλλ' οὐδόλως ἠδυνήθη νὰ περατώσῃ τὴν προσευχήν.

Αἱ ἰδέαι συνεχέοντο ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτῆς, καὶ αἴφνης ἐξέφερεν ἀλλοκότους λόγους. Βεβαίως ἡ Παναγία ὤκτειρε τὴν προστατευομένην αὐτῆς, διότι ἠγέρθη ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν παρηγόρου σκέψεως καὶ ἀπόρασιν ἔχουσα νὰ ἐμπιστευθῇ τὰ πάντα τῷ πατρὶ αὐτῆς.

«Διόλου δὲν ἀμφιβάλλω, ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν ἐκδυομένη, πῶς ὁ πατέρας μ' ἀγαπᾷ. Καλά! ἂν μ'ἐμποδίσῃ νὰ τοῦ ὁμιλῶ, θὰ ἦναι διὰ τὸ καλόν μου. Πραγματικῶς, εἶναι πρώτη φορὰ ὁποῦ τὸν βλέπω, προσέθηκε κατακλινομένη, καὶ τώρα ποῦ τὸ συλλογίζομαι, τὸν νομίζω πολὺ αὐθάδη διότι ἐτόλμησε νὰ μὲ ὁμιλήσῃ. Μ' ἔρχεται σχεδὸν νὰ γελάσω μαζύ του.

«Μὲ πόσην πεποίθησιν μ'ἐπωλοῦσεν αἰσθήματα, τί παραμύθια μ' ἔκοφτε, πῶς ἐγούρλιζε τὰ 'μμάτια του! ἀ! ἦτο γελοῖος. Ναί, δὲν λέγω ὄχι, εἶναι πολὺ ὡραῖα, καὶ τὸ στόμα του, καὶ τὸ μέτωπόν του καὶ τὰ μαλλιά του! Δὲν ὑποπτεύει πῶς παρετήρησα τὰ χέρια του, πολὺ ἄσπρα μὰ τὴν ἀλήθεια, ὅταν τὰ ὕψωνε εἰς τὸν οὐρανὸν ὡσὰν τρελλὸς καὶ ἐμετροῦσε τὸ περιγιάλι.

«Οὔφ! ἂς πάει στὸ καλό, τί δὲν θὰ μ' ἀφήσῃ νὰ κοιμηθῶ κι' αὐτός!

«Πῶς νὰ ζωγραφισθῇ 'ς τὸ νοῦ μου τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τοῦ νέου;

«Δὲν θέλω πιὸ νὰ τὸν βλέπω! ἀνερώνησε σύρουσα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς τὴν σινδόνην μετὰ παιδικῆς ὀργῆς. Εἶτα ἐγέλα κρυφίως ἐπὶ τῇ ἐνδυμασίᾳ τοῦ μνηστῆρος αὐτῆς, καὶ ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἐσκέπτετο «τί θὰ εἰποῦν ἡ φιληνάδες της.» Αἴφνης συνέσπασε τὸ μέτωπον ὀδυνηρῶς, φρικώδης διαλογισμὸς διωλίσθησεν εἰς τὴν ψυχὴν αὐτῆς· ἐρρίγησεν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν.

«Ἂν εὕρισκε καμμίαν ἄλλην πιὸ εὔμορφη ἀπὸ 'μένα; Οἱ ἄνδρες εἶναι τόσῳ ζῶα! Ἐτελείωσεν, εἶναι πολὺ ζέστη καὶ δὲν θὰ κοιμηθῶ ἀπόψε.»

Τότε ἐκάθησεν ἐν μέσῳ τῆς κλίνης αὐτῆς, καὶ ἐξηκολούθησε μέχρι τῆς πρωΐας τὸν μονόλογον ὃν χάριν τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν παραλείπομεν.

Ἅμα ἀνέτειλεν ἡ πρώτη τῆς ἡμέρας ἀκτὶς διαχεομένη διὰ τῶν συμπεπλεγμένων κλάδων τῶν ἱάσμων, πίπτουσα ὑπότρομος ἐν μέσῳ τοῦ κοιτῶνος, ἡ Νισίδα ἐνεδύθη μετὰ σπουδῆς, καὶ ἐπορεύθη κατὰ τὸ σύνηθες ἵνα παρουσιάσῃ τὸ μέτωπον εἰς τὸν πατρικὸν ἀσπασμόν.

Ὁ γέρων ἀμέσως διέκρινε τὴν ἐπὶ τῆς μορφῆς τῆς θυγατρός του χαύνωσιν καὶ κόπωσιν τῆς ἀϋπνίας, καὶ μετ' ἀνησύχου σπουδῆς παραμερίζων τὴν καλύπτουσαν τὰς παρειὰς αὐτῆς ὡραίαν μέλαιναν κόμην.

— Τί ἔχεις κόρη μου; τῇ εἶπε· δὲν ἐκοιμήθηκες καλά;

— Δὲν ἐκοιμήθηκα διόλου, ἀπεκρίθη ἡ Νισίδα, μειδιῶσα ὅπως καθησυχάσῃ τὸν πατέρά της· εἶμαι πολὺ καλά· ἀλλὰ θὰ σ' ἐξομολογηθῶ κάτι τι.

— Λέγε γλίγωρα, κόρη μου, μὴ μὲ τρελλαίνῃς!

— Ἴσως ἔκαμα ἄσχημα· ἀλλὰ θέλω νὰ μὲ ὑποσχεθῇς πρῶτα πῶς δὲν θὰ μὲ μαλώσῃς.

— Ξεύρεις πολὺ καλὰ πῶς εἶσαι χαϊδεμένη, εἶπεν ὁ γέρων θωπεύων αὐτήν· δὲν θ' ἀρχίσω νὰ φαίνωμαι αὐστηρὸς ἀπὸ σήμερα.

— Ἕνας νέος ποῦ δὲν εἶναι ἀπὸ τὸ δικό μας τὸ νησί, καὶ δὲν 'ξεύρω καὶ τ' ὄνομά του, μὲ 'μίλησε χθὲς τὸ βράδυ, τὴν ὥρα ποῦ παιρνα τὸν ἀέρά μου 'ς τὸ παράθυρο.

— Καὶ τί βιαστικὸν εἶχε νὰ σὲ πῇ, Νισίδά μου;

— Μὲ παρεκάλεσε νὰ σ' ὁμιλήσω.

— Σ' ἀκούω. Τί 'μπορῶ νὰ κάμω δι' αὐτόν;

— Νὰ μὲ διατάξῃς νὰ τὸν πάρω.

— Καὶ θὰ μὲ ἤκουες μ' εὐχαρίστησιν;

— Ναί, πιστεύω, πατέρα μου, εἶπεν ἡ νεᾶνις μετ' ἀθωότητος. Κ' ἔπειτα σὺ ὁ ἴδιος θὰ κρίνῃς μὲ τὴν φρόνησίν σου· ἤθελα νὰ σ' ὁμιλήσω πρὶν νὰ τὸν γνωρίσω, διὰ νὰ μὴ μακραίνῃ σχέσις ὁποῦ δὲν εἶναι τῆς γνώμης σου ἴσως. Ἀλλὰ ὑπάρχει ἐμπόδιον.

— Ξεύρεις πῶς ἐμπόδια δὲν γνωρίζω ὅταν ἦναι λόγος διὰ τὴν εὐτυχίαν τῆς κόρης μου.

— Εἶναι πτωχός, πατέρα μου.

— Ἀκόμη καλλίτερα, πρέπει δι' αὐτὸ νὰ

τὸν ἀγαπῶ περισσότερον. Ἐδῶ ἔχομεν ἐργασίαν ὁλόκληρον, καὶ δόξα τῷ Θεῷ, τὸ τραπέζι μου χωρεῖ καὶ τρίτο παιδί. Εἶναι νέος· ἔχει χέρια· ξεύρει βέβαια καμμιὰ τέχνη;

— Εἶναι ποιητής.

— Ἀδιάφορον· πές του νὰ ἔλθῃ νὰ μ' ὁμιλήσῃ, καὶ ἂν ἦναι τίμιο παιδί, σὲ ὑπόσχομαι, κόρη μου, ὅτι θὰ κάμω τὰ πάντα διὰ νὰ σὲ κάμω εὐτυχῆ τὸ γληγορώτερο.

Ἡ Νισίδα ἠσπάσθη ἐκθύμως τὸν πατέρα της καὶ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἀκράτητον ᾐσθάνετο χαρὰν, ἀναμένουσα τὴν ἑσπέραν ἀνυπομόνως ὅπως μεταδώσῃ τῷ νεανίᾳ τοσοῦτο λαμπρὰν ἀγγελίαν.

Ὁ Ἐλίγης δὲ Βραγκαλεόνης μετρίως ἐκολακεύθη, ὡς δύνασθε νὰ πιστεύσητε, ἐκ τῆς μεγαλοψυχίας τοῦ ἁλιέως πρὸς αὐτόν· ἀλλ' ὡς τέλειος παρθενοπίπης, ἐφάνη καταγοητευθείς.

Μὴ ἐπιλανθανόμενος ὅτι ὑπεκρίνετο πρόσωπον φανατικοῦ σπουδαστοῦ καὶ ἐκδεδιηγημένου ἔπεσε γονυκλινὴς, καὶ ἀπήγγειλε θερμὴν δοξολογίαν πρὸς τὸν ἀστέρα τῆς Ἀφροδίτης.

Κατόπιν δὲ ἀποτεινόμενος τῇ παρθένῳ, προσέθηκε μετὰ γαληνοτέρας φωνῆς ὅτι παρευθὺς θὰ γράψῃ τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ πατρὶ, ὅστις ἐντὸς μιᾶς ἑβδομάδος θὰ ἤρχετο προβαίνων εἰς τὴν ῥητὴν αὐτοῦ αἴτησιν τοῦ γάμου.

Μέχρις ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐζήτησεν ὡς χάριν νὰ μὴ παρουσιασθῇ εἰς τὸν Σολομῶντα ἢ εἰς οἱονδήποτε ἐν τῇ νήσῳ, προφασιζόμενος ὅτι ἐντροπὴν ᾐσθάνετο ἕνεκα τῶν παλαιῶν αὐτοῦ ἐνδυμάτων, καὶ βεβαιῶν τὴν μνηστὴν αὐτοῦ ὅτι ὁ πατήρ του θέλει κομίσει αὐτῷ πλήρη ἐνδυμασίαν διὰ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων.

Ἐνῷ ἡ δύσμοιρος ἔβαινε πρὸς τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου μετὰ τοσούτῳ φοβερᾶς βεβαιότητος, ὁ Τρέσπολος, συμμορφούμενος πρὸς τὰς θελήσεις τοῦ αὐθέντου αὐτοῦ, ἐγκατέστη ἐν τῇ νήσῳ ὡς προσκυνητὴς ἐξ Ἱεροσολύμων.

Ὑποκρινόμενος δὲ θαυμάσια τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἐπιπάσσων δι' ἁγιογραφικῶν φράσεων τοὺς λόγους του, ὡς πρώην ἐφημέριος, διένεμεν ἄφθονα φυλακτήρια, καὶ ξύλα τοῦ ἀληθοῦς σταυροῦ (τὸ κοινῶς τίμιο ξύλο), καὶ γάλα τῆς Παναγίας, καὶ πάντας τοὺς ἀνεξαντλήτους θησαυροὺς ἀφ' ὧν ὁσημέραι τρέφεται ἡ ἄπληστος εὐλάβεια τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνθρώπων.

Τοσούτῳ δὲ μᾶλλον αὐθεντικὰ ἦσαν τὰ ἅγια λείψανα αὐτοῦ, καθόσον δὲν ἐπώλει αὐτὰ, καὶ μεθ' ὑπομονῆς ἁγίας τὴν πενίαν φέρων, ἠὐχαρίστει τοὺς πιστοὺς καὶ ἠρνεῖτο τὰ ἐλέη αὐτῶν.

Μόνον ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὴν δεδοκιμασμένην ἀρετὴν τοῦ Σολομῶντος, συγκατετέθη νὰ συμμερισθῇ τὸν ἄρτον τοῦ ἁλιέως καὶ ἐγευμάτιζε παρ' αὐτῷ τακτικῶς ὡς εἰ προσήρχετο εἰς τὴν τράπεζαν κοινοβίου.

Ἡ ἐγκράτεια αὐτοῦ ἐνέβαλεν εἰς ἀπορίαν τοὺς πάντας· ἄρτου κύπελλον εἰς ὕδωρ ἐμβεβαμμένον, ὀλίγα κάρυα ἢ σῦκα, ἤρκουν τῷ ἁγίῳ ἀνθρώπῳ πρὸς ζωοτροφίαν, ἤτοι πρὸς διάσωσιν ἐκ τοῦ θανάτου. Ἄλλως δὲ ἔτερπε τὴν Νισίδαν ἀφηγούμενος τὰς περιηγήσεις αὐτοῦ καὶ μυστηριώδεις ἐκφέρων προρρήσεις.

Δυστυχῶς ἐνεφανίζετο μόνον τὸ ἑσπέρας, διότι τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας διήρχετο εἰς σωματικὰς κακώσεις καὶ προσευχάς· ἤτοι εἰς τὸ νὰ παρηγορῇ ἐν τῷ κρυπτῷ τὴν λιτότητα ἣν δημοσίᾳ ἐξ ἀνάγκης ἐπεδύκνυε, νὰ μεθύῃ ὡς Ἄγγλος καὶ νὰ ῥέγχῃ ὡς βούβαλος.

Κατὰ τὴν πρωΐαν τῆς ἑβδόμης ἡμέρας, ἀπὸ τῆς ὑποσχέσεως ἣν ἔδωκεν ὁ πρίγκηψ τῇ θυγατρὶ τοῦ ἁλιέως, ὁ Βραγκαλεόνης εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ θεράποντος αὐτοῦ, καὶ σείων αὐτὸν τραχέως ἐφώνησεν εἰς τὸ οὖς αὐτοῦ.

— Σήκω Βρωμόσκυλο.

Ὁ Τρέσπολος αἴφνης ἀφυπνισθείς, ἔτριβε μετὰ τρόμου τοὺς ὀφθαλμούς. Οἱ ἡσύχως ἐν τῷ φερέτρῳ κείμενοι νεκροὶ δὲν θέλουσιν ἐξαρνισθῇ τοσοῦτον ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως ὅταν ἡ σάλπιγξ τῆς δευτέρας παρουσίας ἀποσπάσῃ αὐτοὺς τοῦ ὕπνου των. Οὐχ ἧττον ὅμως τοῦ φόβου διαλύσαντος ἀμέσως τὴν πνιγηρὰν ὁμίχλην ἥτις διεχύθη ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ, ἀνεκάθησε, καὶ ἠρώτησε μετ' ἐκστατικοῦ ὕφους.

— Τί τρέχει, ὑψηλότατε;

— Τρέχει ὅτι θὰ σὲ γδάρω ζωντανὸ ἂν δὲν ἀφήσῃς αὐτὴν τὴν βρωμοσυνήθειαν νὰ κοιμᾶσαι εἰκοσιτέσσαρας ὥρας τὴν ἡμέραν.

— Δὲν ἐκοιμούμουν πρίγκηπά μου, ἀνεφώνησεν ὁ ὑπηρέτης μετ' ἀναισχυντίας πηδῶν ἀπὸ τῆς κλίνης· ἐμελετοῦσα. . .

— Ἄκουσ' ἐδῶ, εἶπεν ὁ πρίγκηψ μετ' αὐστηροῦ τόνου. Ἔκαμες, νομίζω, ὁοῦλος εἰς φαρμακεῖον;

— Μάλιστα, ὑψηλότατε, κ' ἔφυγα διότι ὁ παραφέντης μου μ' ἔβαζεν ὁ βάρβαρος νὰ κοπανίζω φάρμακα, καὶ μοῦ 'βγαζε τὴ ψυχὴ στὸ γουδί, τὰ χέρια μου δὲν τὰ νοιώθα.

— Πάρ' αὐτὸ τὸ μποτιλάκι· ἔχει μέσα διάλυσιν ὀπίου.

— Κύριε τοῦ ἐλέους! ἀνεφώνησεν ὁ Τρέσπολος πίπτων γονυκλινής.

— Σήκ' ἀπάνω, χαμένε, καὶ πρόσεξε καλὰ | εἰς Ἕ,τι θὰ σὲ πῶ. Ἐκεῖνο τὸ ἀνόητο κορίτσι ἡ Νισίδα ἐπιμένει καὶ ἀπαιτεῖ νὰ ὁμιλήσω τοῦ πατέρα του. Τὴν ἔκαμα νὰ πιστεύσῃ πῶς ἀναχωρῶ ἀπόψε διὰ νὰ πάρω τὰ χαρτιά μου. Καιρὸν δὲν πρέπει νὰ χάνωμεν. Εἶσαι πολὺ γνωρισμένος εἰς τοῦ ψαρᾶ τὸ σπῆτι. Θὰ χύσῃς αὐτὸ τὸ ὑγρὸν εἰς τὸ κρασί των· μοῦ ἐγγυᾶσαι μὲ τὴν ζωήν σου ὅτι δὲν θὰ ὑπερβῇς τὴν δόσιν ἡ ὁποία ἀρκεῖ διὰ νὰ φέρῃ βαρὺν ὕπνον. Θὰ φροντίσῃς νὰ μοῦ ἑτοιμάσῃς δι' ἀπόψε μία καλὴ σκάλα· ὕστερα θὰ πᾷς νὰ μὲ περιμένῃς εἰς τὴν βάρκα μου, ὅπου θὰ εὕρῃς τὸν Νουμᾶ καὶ τὸν Βοναροῦ. Ἔχουν τὰς διαταγάς μου. Δὲν ἔχω ἀνάγκην ἀπὸ σὲ διὰ ν' ἀναβῶ· ἔχω τὸ μαχαίρι μου τοῦ Κάμπο Μπάσσο.

— Ἀλλὰ, ὑψηλότατε, ἐτραύλισε καταπεπληγμένος ὁ Τρέσπολος.

— Μουρμοῦρες δὲν θέλω, ἀνέκραξεν ὁ πρίγκηψ κρούων τὸν πόδα μετὰ παραφορᾶς, ἢ, μὰ τὰ κόκκαλα τοῦ πατρός μου, θὰ σὲ γιατρεύσω μία γιὰ πάντα ἀφ' ὅλους σου τοὺς δισταγμούς· Καὶ περιεστράφη ἐπὶ τῆς πτέρνης αὐτοῦ ὕφος ἔχων ἀνθρώπου πεπεισμένου ὅτι δὲν θὰ τολμήσωσι νὰ παρακούσωσι τὰς διαταγάς του.

Ὁ ἀτυχὴς Τρέσπολος ἐξετέλεσε κατὰ γράμμα τὰς διαταγὰς τοῦ κυρίου του. Ἐν αὐτῷ ὁ φόβος ὑπερεῖχε παντὸς ἄλλου αἰσθήματος.

Κατ' ἐκεῖνο τὸ ἑσπέρας, ὁ δεῖπνος τοῦ ἁλιέως εἶχεν ἀπελπιστικὴν κατήφειαν, ὁ δὲ ψευδοπροσκυνητὴς μάτην ἠγωνίσθη ν' ἀναζωογονήσῃ αὐτὸν διὰ τῆς ἐπιπλάστου αὐτοῦ φαιδρότητος.

Ἡ Νισίδα ἀπησχολεῖτο ὑπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ μνηστῆρος αὐτῆς, καὶ ὁ Σολομῶν, ἐν ἀγνοίᾳ του συμμεριζόμενος τὴν θλῖψιν τῆς θυγατρός του, μόλις κατέπιεν ὀλίγας σταγόνας οἴνου, χαριζόμενος εἰς τὰς ἐπανειλημμένας παρακλήσεις τοῦ ξένου αὐτοῦ.

Ὁ Γαβριὴλ εἶχεν ἀναχωρήσει τὴν πρωΐαν εἰς Σορρέντον συνοδεύων τὸν Βαστιανόν, καὶ ἔμελλε νὰ ἐπανέλθῃ ἐντὸς δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν, ἡ δὲ ἀπουσία αὕτη ἐπηύξανε τὴν μελαγχολίαν τοῦ γέροντος. Ἅμα ὡς ἀπεχώρησεν ὁ Τρέσπολος, ὁ ἁλιεὺς ὑπέκυψεν εἰς τὴν κόπωσιν αὐτοῦ. Ἡ δὲ Νισίδα κρεμαμένους ἔχουσα τοὺς βραχίονας, βεβαρυμένην τὴν κεφαλήν, πιεζομένην ὑπὸ θλιβερᾶς προαισθήσεως τὴν καρδίαν, μόλις ἠδύνατο ν' ἀναβῇ εἰς τὸν κοιτῶνά της, καὶ ἀφοῦ μηχανικῶς ἀνεζωπύρησε τὴν λυχνίαν, ἔπεσεν ἐπὶ τῆς κλίνης ὠχρὰ καὶ ἄκαμπτος ὡς νεκρά.

Ἡ λαΐλαψ ἐξερρήγνυτο βιαίως, μία τῶν φοβερῶν ἐκείνων λαιλάπων τῆς μεσημβρίας καθ' ἃς τὰ συμπυκνούμενα νέφη αἴφνης διαρρηγνύμενα χέουσι χειμάρρους βροχῆς καὶ χαλάζης, καὶ ἐπαπειλοῦσι δεύτερον κατακλυσμόν.

Ὁ γδοῦπος τῆς βροντῆς ἠκούετο ὁλονὲν ἐγγύτερος, καὶ ἐμιμεῖτο τὸν κρότον τηλεβόλων. Ὁ κόλπος ἐκεῖνος, ὁ ἄλλοτε τοσούτῳ γαλήνιος, λεῖος καὶ ὁμαλός, ὥστε ἡ νῆσος ἠδύνατο νὰ κατοπτρισθῇ ἐντὸς αὐτοῦ ὡς ἐν κατόπτρῳ, συνεσκοτίσθη ἐν ἀκαρεῖ· τὰ τροφόεντα κύματα ἀνασκιρτῶντα καὶ μαινόμενα συνεκρούοντο ὡς ἵπποι βαθυχαῖται· ἡ δὲ νῆσος ἔτρεμε σειομένη ὑπὸ φοβερῶν δονήσεων.

Οἱ ἀτρομητότεροι τῶν ἁλιέων εἵλκυσαν εἰς τὴν ξηρὰν τὰ σκάφη αὐτῶν, καὶ ἐν ταῖς καλύβαις κλεισθέντες ἐνεψύχουν ὡς ἠδύναντο τὰς περιδεεῖς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα των.

Ἐν μέσῳ τοῦ ἐπικρατοῦντος ἐπὶ τῆς θαλάσσης πυκνοῦ σκότους, ἐφαίνετο λάμπουσα, καθαρὰ καὶ διαυγὴς ἡ πρὸ τῆς εἰκόνος τῆς Παναγίας λυχνία τῆς Νισίδας.

Δύο λέμβοι ἄνευ πηδαλίου, ἄνευ ἱστίων, ἄνευ κώπης, ὑπὸ τῶν κυμάτων σαλευόμεναι, ὑπὸ τῆς ῥιπῆς τοῦ ἀνέμου πληττόμεναι, περιεδινοῦντο ὑπεράνω τῆς ἀβύσσου· δύο ἄνδρες ἦσαν ὄρθιοι ἐντὸς τῶν δύο ἐκείνων λέμβων, τεταμένους ἔχοντες τοὺς μυῶνας, γυμνὰ τὰ στέρνα, ἀνεμουμένην τὴν κόμην. Ἐκρατοῦντο δὲ ἀπὸ τῆς χειρὸς ὅπως μὴ ἀποχωρίσωσι τὰ σκάφη αὐτῶν, θεωροῦντες ὑπεροπτικῶς τὴν θάλασσαν καὶ τῆς λαίλαπος καταφρονοῦντες.

— Καὶ πάλιν, σὲ παρακαλῶ, ἀνεφώνησε εἷς τῶν δύο ἀνδρῶν, ἄφες με Γαβριήλ· σὲ ὑπόσχομαι ὅτι μὲ τὰ δύο μου σπασμένα κουπιὰ καὶ ὀλίγην ἐπιμονήν, θὰ πιάσω εἰς τὸ Τόρρε πρὶν ἐξημερώσῃ.

Τρελλὸς εἶσαι Βαστιανέ· ἀπὸ τὸ πρωῒ δὲν μπορέσαμε νὰ πλησιάσωμε τὸ Βινόν, καὶ ἀναγκασθήκαμε νὰ κάνωμε βόλταις· οὔτε ἡ ἐπιτηδειότης σου οὔτε ἡ παλληκαριά σου σὲ ὠφέλησε μ' αὐτὴν τὴν διαβολοτρικυμίαν ποῦ μᾶς ἐξέπεσεν ὡς ἐδῶ.

— Εἶναι πρώτη φορὰ ποῦ ἀρνεῖσαι νὰ μὲ ἀκολουθήσῃς, ὑπέλαβεν ὁ νεανίας.

— Ἀλήθεια! ναί, φίλε μου Βαστιανέ· δὲν ἠξεύρω πῶς, ἀλλ' ἀπόψε αἰσθάνομαι μίαν δύναμιν ὁποῦ μὲ σπρώχνει εἰς τὸ νησί, χωρὶς νὰ θέλω. Ἐλύσσαξεν ὁ ἀέρας καὶ μὲ γυρνᾷ πίσω· λοιπὸν ἄκουσε νὰ σὲ πῶ, σοῦ τὸ ἐξομολογοῦμαι καὶ ἂς μὲ νομίσῃς τρελλόν, μὲ φαίνεται

πῶς ἕνα τόσῳ ἁπλοῦν καὶ συνειθισμένον πρᾶγμα εἶναι προσταγὴ τοῦ Θεοῦ. Βλέπεις ἐκείνη τὴν κανδήλα ποῦ καίει;

— Τὴν γνωρίζω, ἀπεκρίθη ὁ Βαστιανὸς καταπνίγων στεναγμόν.

— Τὴν ἄναψαν ἐμπρὸς 'ς τὴν Παναγία τὴν ἡμέραν ποῦ ἐγεννήθη ἡ ἀδελφή μου, καὶ δεκαοκτὼ χρόνους δὲν ἔπαυσε νὰ καίῃ 'μέρα νύκτα. Τὸ εἶχε τάξιμον ἡ μητέρα μου.

Δὲν ἠξεύρεις, φίλτατέ μου Βαστιανέ, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἠξεύρῃς πόσας σπαρακτικὰς σκέψεις μ' ἐνθυμίζει αὐτὸ τὸ τάξιμον.

Ἡ ταλαίπωρη μητέρα μου μ' ἐφώναξε κοντά της πρὶν νὰ ξεψυχήσῃ καὶ μὲ διηγήθη τρομερὰν ἱστορίαν, φρικτὸν μυστήριον, ὁποῦ κάθεται 'ς τὴν ψυχήν μου 'σὰν βαρὺ μολύβι, καὶ δὲν ἠμπορῶ διὰ νὰ ἐλαφρωθῶ νὰ τὸ ἐκμυστηρευθῶ εἰς ἕνα φίλον.

Ἀφοῦ ἐτελείωσε τὴν θλιβερὰν διήγησίν της ἐζήτησε νὰ ἴδῃ καὶ νὰ φιλήσῃ τὴν ἀδελφήν μου μωρὸ ἀκόμη ὅτι ἐγεννήθη· ἔπειτα μὲ τὸ τρεμουλιαστό καὶ παγωμένο χέρι της, ἠθέλησε ν' ἀνάψῃ ἡ ἰδία τὸ κανδῆλι. «Ἐνθυμοῦ, εἶπε κ' ἐκεῖνα ἦταν τὰ στερνά της λόγια, ἐνθυμοῦ, Γαβριὴλ, πῶς ἡ ἀδελφή σου εἶναι ταγμένη 'ς τὴν Παναγία. Ὅσῳ καίει αὐτὸ τὸ φῶς ἐμπρὸς εἰς τὴν ἁγίαν εἰκόνα τῆς Παναγίας, ἡ ἀδελφή σου δὲν παθαίνει τίποτε.»

Ἠμπορεῖς νὰ καταλάβῃς διατί τὴν νύκτα ποῦ περνοῦμε τὸν κόρφο στηλόνω πάντοτε τὰ 'μμάτια μου ἐπάνω σ' ἐκείνη τὴν κανδήλα.

Ἔχω στερεὰν ἰδέαν ὅτι τὴν ἡμέραν ὁποῦ θὰ σβύσῃ τὸ φῶς αὐτό, θὰ πετάξῃ εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἡ ψυχὴ τῆς ἀδελφῆς μου.

— Καλὰ λοιπόν! ἀνέκραξεν ὁ Βαστιανὸς μετ' ἀποτόμου φωνῆς προδιδούσης τὴν συγκίνησιν τῆς καρδίας αὐτοῦ, ἂν προτιμᾷς νὰ μείνῃς, πηγαίνω ὁλομόναχος.

— Σ' τὸ καλό, εἶπεν ὁ Γαβριὴλ ἀπολύων τὴν χεῖρα τοῦ συντρόφου του καὶ μὴ ἀποστρέφων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τοῦ παραθύρου πρὸς ὃ ἠσθάνετο ἑαυτὸν ἑλκυόμενον ὑπ' ἀνεξηγήτου γοητείας.

Ὁ Βαστιανὸς ἐγένετο ἄφαντος, καὶ ὁ ἀδελφὸς τῆς Νισίδας, ὑπὸ τῶν κυμάτων βοηθούμενος, ἐπλησίαζεν ἐπὶ μᾶλλον πρὸς τὴν παραλίαν, ὅτε, αἴφνης, ἔβαλε κραυγὴν φοβερὰν ὑπερισχύσασαν τῆς πολυθορύβου λαίλαπος.

Ὁ ἀστὴρ ἐσβέσθη· ἡ λυχνία ἐφυσήθη.

— Ἡ ἀδελφή μου ἀπέθανε! ἀνεβόησεν ὁ Γαβριὴλ, καὶ εἰς τὴν θάλασσαν ὁρμήσας, διέσχισε τὰ κύματα ταχὺς ὡς κεραυνός.

Ἡ λαίλαψ ἐδιπλασίασε τὴν ὁρμὴν αὐτῆς· μακραὶ ἀστραπῶν αὐλακες διασχίζουσαι τὴν πλευρὰν τῶν νεφῶν, κατεπλημμύρουν τὰ ἀντικείμενα διὰ τῆς ὑποξάνθου καὶ διακεκομμένης λάμψεως αὐτῶν.

Ὁ ἁλιεὺς εἶδε κλίμακα ἐρειδομένην ἐπὶ τῆς προσόψεως τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ἔθραξεν αὐτὴν μετὰ σπασμωδικῆς χειρὸς, καὶ διὰ τριῶν ἁλμάτων ὥρμησεν εἰς τὸ δωμάτιον.

Ὁ πρίγκηψ ἠσθάνθη ἀλλόκοτον συγκίνησιν εἰσδύων εἰς τὸ σεμνὸν καὶ σιωπηλὸν ἐκεῖνο ἄσυλον. Τὸ γαλήνιον καὶ γλυκὺ βλέμμα τῆς Παναγίας, ἥτις ἐφαίνετο προστατεύουσα τὸν ὕπνον τῆς ἀποκοιμηθείσης νεάνιδος, τὸ μῦρον ἐκεῖνο τῆς ἀθωότητος ὅπερ διεχεῖτο πέριξ τῆς παρθενικῆς κλίνης, ἡ λυχνία ἐκείνη, ἡ ἀγρυπνοῦσα ἐν μέσῳ τοῦ σκότους ὡς ψυχὴ προσευχομένη, ἐνεποίησαν ἄγνωστον ταραχὴν τῷ διαφθορεῖ.

Παροργισθεὶς ἐκ τῆς συγκινήσεως ταύτης ἣν ἔλεγε παράλογον ἀνανδρίαν, ἔσβεσε τὸ ὀχληρὸν φῶς καὶ ἐχώρει πρὸς τὴν κλίνην αὐτὸς ἑαυτοῦ μεμφόμενος, ὅτε ὁ Γαβριὴλ ἐφώρμησε κατ' αὐτοῦ μετὰ τοῦ θηριώδους βρυγμοῦ τραυματισθείσης τίγριδος.

Ὁ Βραγκαλεόνης, διὰ τολμηροῦ καὶ ταχέος κινήματος ἀποδεικνύοντος οὐχὶ τοσούτῳ κοινὴν ἀνδρείαν καὶ δεξιότητα, ἀντιπαλαίων πρὸς τὴν πίεσιν τοῦ ῥωμαλέου αὐτοῦ ἀντιπάλου, εἵλκυσε διὰ τῆς δεξιᾶς μακρὸν ἐγχειρίδιον μετὰ λεπτῆς καὶ ὀξυστόμου λεπίδος.

Ὁ Γαβριὴλ ἐμειδίασε περιφρονητικῶς, ἀπέσπασεν ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τὸ ὅπλον, καὶ ἐνῷ ἔκυπτεν ἵνα συντρίψῃ αὐτὸ ἐπὶ τοῦ γόνατος, ἐμμανῶς ἐπιτεθεὶς διὰ τῆς κεφαλῆς ἐκλόνισε τὸν πρίγκηπα, ὃ καὶ ἐκύλισεν αὐτὸν τρία βήματα μακράν, εἶτα κύπτων ἐπὶ τῆς δυστυχοῦς ἀδελφῆς του καὶ θεωρῶν αὐτὴν δι' ἀπλήστου βλέμματος πρὸς τὴν παροδικὴν λάμψιν ἀστραπῆς·

— Νεκρά! ἐπανέλαβε συμπλέκων ἐξ ἀπελπισίας τὰς χεῖρας, νεκρά!

Ἐν τῷ δεινῷ παροξυσμῷ ὅστις συνέσφιγγε τὸν λάρυγγα αὐτοῦ δὲν εὗρισκεν ἄλλας λέξεις ἵνα κορέσῃ τὴν λύσσαν αὐτοῦ ἢ ἐκχύσῃ τὴν ὀδύνην του. Αἱ τρίχες του ἃς ἡ λαίλαψ ἐκόλλησεν ἐπὶ τῶν παρειῶν, ὠρθώθησαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, ἠσθάνθη ψῦχος μέχρι τοῦ μυελοῦ τῶν ὀστέων καὶ ἀναστρέφοντα τὰ δάκρυα πρὸς τὴν καρδίαν του.

Ἡ στιγμὴ ἦτο τρομερά· ἐλησμόνησεν ὅτι ὁ δολοφόνος ἔζη εἰσέτι.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτων, ὁ πρίγκηψ, ὃν οὔτε ἐπὶ δευτερόλεπτον κατέλειπεν ἡ θαυμαστὴ αὐτοῦ ἀταραξία, ἀνηγέρθη πλήρης μωλώπων καὶ αἱμοσταγής. Ὠχρὸς καὶ τρέμων ἐξ ὀργῆς, ἐζήτει πανταχοῦ ὅπλον ὅπως ἐκδικηθῇ· ὁ Γαβριὴλ ἐπανῆλθε πρὸς αὐτὸν στυγνότερος καὶ ἀπαισιώτερος ὑπέρ ποτε, καὶ, σφίγγων τὸν λαιμόν του διὰ σιδηρᾶς χειρός, ἔσυρεν αὐτὸν εἰς τὸν κοιτῶνα, ἐν ᾧ ὁ γέρων ἐκοιμᾶτο.

— Πατέρα μου! πατέρα μου! ἀνέκραξε μετὰ σπαραξικαρδίου φωνῆς, ἰδοὺ ὁ ἄνανδρος δολοφόνος τῆς Νισίδας.

Ὁ δὲ γέρων ὅστις ἔπιεν ὀλίγας μόνον σταγόνας ἐκ τοῦ ναρκωτικοῦ ποτοῦ, ἀφυπνίσθη ὑπὸ τῆς κραυγῆς ἐκείνης, ἥτις ἀντήχησε μέχρι τῆς ψυχῆς του· ἠγέρθη ὡς ὠθούμενος ὑπ' ἐλατηρίου, ἔρριψε τὰ σκεπάσματα, καὶ μετὰ τῆς ὁρμητικῆς ἐκείνης δραστηριότητος ἣν ὁ Θεὸς χορηγεῖ εἰς τὰς μητέρας ἐν ταῖς ὥραις τοῦ κινδύνου, ἀνέβη εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς θυγατρός του, εὗρε φῶς, ἔπεσε γονυκλινὴς ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς κλίνης καὶ ἤρξατο ἐτάζων τὸν σφυγμὸν τοῦ τέκνου του, καὶ ἀκροώμενος τῆς ἀναπνοῆς του μετὰ θανασίμου ἀγωνίας.

Πάντα ταῦτα ἐγένοντο ἐν χρόνῳ βραχυτέρῳ τοῦ πρὸς τὴν διήγησιν ἀπαιτουμένου.

Ὁ Βραγκαλεόνης, ἀνήκουστον καταβαλὼν ἀγῶνα, ἀπηλλάγη τῶν χειρῶν τοῦ ἁλιέως, καὶ ἀναλαβὼν ἀμέσως τὴν πριγκιπικὴν αὐτοῦ ὑπερηφάνειαν, εἶπε μετ' ἐντόνου φωνῆς·

— Δὲν θὰ μὲ φονεύσητε, πρὶν μ' ἀκούσητε.

Ὁ Γαβριὴλ ἠθέλησε νὰ ἐκσφενδονίσῃ κατ' αὐτοῦ αἱματηρὰς ὕβρεις, ἀλλ' ἀδυνατῶν ν' ἀρθρώσῃ λέξιν ἤρξατο κλαίων.

— Ἡ ἀδελφή σας δὲν εἶναι νεκρά, εἶπεν ὁ πρίγκηψ μετὰ ψυχρᾶς ἀξιοπρεπείας, εἶναι μόνον ἀποκοιμισμένη. Δύνασθε νὰ βεβαιωθῆτε ὁ ἴδιος, καὶ σᾶς δίδω τὸν λόγον τῆς τιμῆς μου ὅτι δὲν θὰ σαλεύσω βῆμα ἀπ' ἐδῶ.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἀπηγγέλθησαν μετὰ τοιούτου τόνου ἀληθείας, ὥστε ὁ ἁλιεὺς ἠσθάνθη ζωηρὰν ἐξ αὐτῶν ἐντύπωσιν. Ἀκτὶς ἐλπίδος ἀπροσδοκήτου ἐφώτισεν αἰφνιδίως τοὺς διαλογισμούς του· ἠτένισεν ἐπὶ τοῦ ξένου βλέμμα μίσους καὶ δυσπιστίας, καὶ ἐψιθύρισε μετὰ φωνῆς ὑποκώφου.

— Μὴν ἐλπίζῃς ὅμως πῶς θὰ μοῦ φύγῃς.

Εἶτα ἀνέβη παρὰ τῇ ἀδελφῇ του καὶ πλησιάζων τὸν γέροντα, ἠρώτησεν αὐτὸν τρέμων·

— Λειπόν! πατέρά μου;

Ὁ δὲ Σολομὼν ἀπώθησεν αὐτὸν ἠρέμα διὰ τῆς χειρὸς μετὰ τῆς μερίμνης μητρὸς ἀποδιωκούσης ἀπὸ τῆς κοιτίδος τοῦ τέκνου βομβοῦν ἔντομον, καὶ νεύων αὐτῷ νὰ σιωπήσῃ προσέθηκε ταπεινῇ τῇ φωνῇ.

— Οὔτε νεκρὰ εἶναι οὔτε φαρμακευμένη. Θὰ τὴν ἐπότισαν τίποτε μὲ κακὸν σκοπόν. Ἡ ἀναπνοή της εἶναι τακτική, καὶ ἡ γλίγωρα, θὰ ἔλθῃ εἰς τὰς αἰσθήσεις της.

Ὁ Γαβριὴλ, βεβαιωθεὶς περὶ τῆς ζωῆς τῆς Νισίδας, κατέβη σιπωπηλῶς εἰς τὸ ἰσόγειον, ἔνθα κατέλιπε τὸν διαφθορέα.

Ἦτο σκυθρωπὸς καὶ σοβαρός· τὴν φορὰν ταύτην δὲν ἤρχετο νὰ σπαράξῃ διὰ τῶν ὀνύχων τὸν φονέα τῆς ἀδελφῆς του, ἀλλὰ νὰ διευκρινίσῃ μυστήριον προδοσίας καὶ ἀτιμίας, καὶ νὰ ἐκδικήσῃ τὴν ἀνάνδρως ὑβρισθεῖσαν τιμήν του.

Ἀνεπέτασε τὴν θύραν τῆς εἰσόδου, ἥτις ἔβλεπε πρὸς τὸ δωμάτιον ἔνθα συνήθως κατεκλίνετο μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ κατὰ τὰς σπανίας νύκτας ἃς διήρχετο ἐν τῇ οἰκίᾳ.

Ἡ βροχὴ εἶχε παύσει, σελήνης ἀκτὶς διαπερῶσα τὰ νέφη εἰσέδυ αἴφνης εἰς τὸ δωμάτιον.

Ὁ ἁλιεὺς νυτρέπισε τὰ βεβρεγμένα ἐνδύματα αὐτοῦ, ἀπέσεισε τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῆς κόμης του, προέβη πρὸς τὸν ξένον, ὅστις ἀνέμενεν αὐτὸν στερρῷ τῷ ποδὶ, καὶ ἀφοῦ ὑπερηφάνως ἠτένισεν αὐτόν·

— Τώρα, τῷ εἶπε, θα μ' ἐξηγήσετε πῶς εὑρεθήκατ' ἐδῶ.

— Ὁμολογῶ, εἶπεν ὁ πρίγκηψ ἀνέτως καὶ μετ' αὐθαδεστάτης ἀταραξίας, ὅτι τὰ ἐξωτερικὰ φαινόμενα εἶναι ἐναντίον μου. Ἡ τύχη τῶν ἐρωτευμένων τὸ ἔχει νὰ τοὺς μεταχειρίζωνται ὡς κλέπτας. Ἀλλὰ, μολονότι δὲν ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς ἦμαι γνωστὸς, εἶμαι μνηστὴρ τῆς ὡραίας Νισίδας, μὲ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ πατρός, ἐννοεῖται. Ἄρα, ἐπειδὴ, κατὰ δυστυχίαν μου, ἔχω γονεῖς πολὺ σκληροὺς, ἠναγκάσθησαν νὰ μοὶ δώσουν τὴν συγκατάθεσίν των. Ὁ ἔρως μ' ἀπεπλάνησε, καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ ὑποπέσω εἰς σφάλμα διὰ τὸ ὁποῖον νέοι ὡς σὲ πρέπει νὰ ἦναι ἐπιεικεῖς. Ἐκτὸς δὲ τούτων, τὸ πρᾶγμα ἦτον ἁπλῆ ἀπόπειρα ἁπαγωγῆς, μὲ τοὺς ὡραιοτέρους σκοποὺς, σᾶς ὁρκίζομαι, καὶ ἰδοὺ εἶμαι ἕτοιμος νὰ διορθώσω τὰ πάντα ἂν σᾶς συμφέρῃ νὰ μοῦ δώσητε τὴν χεῖρα καὶ νὰ μὲ ὀνομάσητε ἀδελφόν.

— Μὲ συμφέρει νὰ σὲ ὀνομάσω ἄνανδρον καὶ προδότην, ἀπεκρίνατο ὁ Γαβριὴλ, οὗ αἱ παρειαὶ ἐφλογίσθησαν ὅτε ἤκουσε περὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ λόγους τοσούτῳ ἀναιδῶς ἐπιπολαίους. Ἂν μ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐκδικοῦνται τὰς ὕβρεις εἰς τὰς πόλεις, ἡμεῖς οἱ ψαράδες ἔχομεν ἄλλο σύστημα. Ἄ! σοῦ πέρασ' ἡ ἰδέα πῶς ἠμπορεῖς νὰ φέρῃς εἰς τὸ σπῆτί μας καταστροφὴν καὶ ἀτιμίαν, νὰ πληρώσῃς ἀτίμους κλέπτας ὁποῦ ἦλθαν νὰ φάγουν τὸ ψωμὶ ἑνὸς γέροντος, διὰ νὰ φαρμακεύσουν τὴν κόρην του, νὰ χωθῇς τὴν νύκτα 'σὰν λῃστὴς μὲ τὸ μαχαῖρι εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ἀδελφῆς μου, καὶ νὰ γλυτώσῃς ἀροῦ πάρῃς τὴν ὡραιοτέραν γυναῖκα τοῦ βασιλείου!

Ὁ πρίγκηψ ἐποίησε κίνημα.

— Ἄκουσε, ἐπανέλαβεν ὁ Γαβριὴλ, ἠμποροῦσα νὰ σὲ κάμω κομμάτια καθὼς τὸ μαχαῖρί σου, ἀλλὰ σὲ λυποῦμαι. Βλέπω πῶς τίποτε δὲν ἠμπορεῖς νὰ κάμῃς μὲ τὰ χέρια σου, οὔτε νὰ ὑπερασπισθῇς οὔτε νὰ ἐργασθῇς. Πήγαινε ἀρχίζω νὰ τὰ καταλαμβάνω ὅλα· ἐκαυχήθηκες, ἄρχοντά μου, ἔκλεψες τὴν πτώχεια σου· ἐστολίσθης μὲ τὰ παληὰ φορέματα, ἀλλὰ δὲν τὸ ἀξίζεις.

Ἔβαλε δὲ κατὰ τοῦ πρίγκηπος βλέμμα εἰς ἄκρον περιφρονητικόν, εἶτα πλησιάσας εἰς ἑρμάριον κεκρυμμένον ἐν τῷ τοίχῳ, ἐξήγαγε πυροβόλον καὶ πέλεκυν.

— Ἰδοὺ εἶπεν, αὐτὰ εἶναι ὅλα τὰ ὅπλα τοῦ σπητιοῦ· διάλεξε.

Εὐτυχίας ἀστραπὴ ἔλαμψεν ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ πρίγκηπος, ὅστις μέχρι τοῦδε κατεβρόωσκε τὴν ὀργὴν αὐτοῦ· ἥρπασεν ἀπλήστως τὸ πυροβόλον, ὀπισθοχώρησε τρία βήματα καὶ ἀνορθούμενος καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ ὕψος·

— Θὰ ἔκαμνες, εἶπε, καλήτερα ἂν ἐξ ἀρχῆς μ' ἐδάνειζες αὐτὸ τὸ ὅπλον· διότι θὰ μὲ ἀπήλλαττες ἀπὸ τὴν ἀηδίαν νὰ βλέπω τοὺς παραλογισμούς σου καὶ τὰς τρελλὰς παραφοράς σου. Εὐχαριστῶ παλληκάρι μου· ἕνας ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτας μου θὰ σὲ φέρῃ τὸ τουφέκι σου. Ὕγιαινε· πάρε διὰ τὸν κόπον σου.

Καὶ ἔῤῥιψεν αὐτῷ τὸ βαλάντιόν του, ὅπερ ἔπεσε βαρέως πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ ἀλιέως.

— Σᾶς ἐδάνεισα τὸ τουφέκι, διὰ νὰ μονομαχήσετε μαζῆ μου, ἀνεφώνησεν ὁ Γαβριὴλ, ἀκίνητος ἐκ τῆς ἐκπλήξεως.

— Κάθου ἥσυχος, παλληκόρι μου, εἶσαι τρελλὸς εἶπεν ὁ πρίγκηψ χωρῶν ἓν βῆμα πρὸς τὴν θύραν.

— Λοιπὸν ἀρνεῖσθε νὰ ὑπερασπισθῆτε; ἠρώτησεν ὁ Γαβριὴλ μετ' ἀποφασιστικοῦ τόνου.

— Σὲ τὸ εἶπα πῶς δὲν ἠμπορῶ νὰ μονομαχήσω μαζῆ σου.

— Καὶ διατί;

— Διότι ὁ Θεὸς οὕτως ἠθέλησε· διότι σὺ ἐγεννήθῃς διὰ νὰ ἔρπῃς κ' ἐγὼ διὰ νὰ σὲ καταπατῶ ὑπὸ τοὺς πόδας μου· διότι ὅλον τὸ αἷμα ὅσον ἠδυνάμην νὰ χύσω εἰς αὐτὴν τὴν νῆσον δὲν ἐξαγοράζει μίαν σταγόνα τοῦ αἵματός μου· διότι χίλιαι ζωαὶ ἀθλίων ὡς σὲ δὲν ἀξίζουν μίαν ὥραν τῆς ἰδικῆς μου, διότι θὰ γονατίσῃς πρὸ τοῦ ὀνόματός μου τὸ ὁποῖον θὰ προφέρω· τέλος διότι σὺ μὲν εἶσαι πτωχὸς ψαρᾶς, ἐγὼ δὲ ὀνομάζομαι πρίγκηψ Βραγκαλεόνης.

Πρὸς τὸ φοβερὸν τοῦτο ὄνομα, ὅπερ ὁ νέος εὐπατρίδης ἐσφενδόνισε κατὰ κεφαλῆς αὐτοῦ, ὡς ἵνα κεραυνοβολήσῃ αὐτὸν, ὁ ἁλιεὺς ἀνεσκίρτησεν ὡς λέων. Ἀνέπνευσεν εὐρέως, ὡς εἰ ἀνῄγειρε κολοσσαῖον βάρος ἀπὸ πολλοῦ πιέζον τὴν καρδίαν του.

— Ἄ! ἀνεβόησεν, ἔρχεσαι νὰ παραδοθῇς ὑψηλότατε. Ὁ πτωχὸς ψαρᾶς καὶ ὁ παντοδύναμος πρίγκηψ ἔχουν χρέος αἵματος νὰ ἐξοφλήσουν. Θὰ πληρώσῃς διὰ σὲ καὶ διὰ τὸν πατέρα σου· Θὰ κυττάξωμεν τοὺς λογαριασμούς μας, ὑψηλότατε, προσέθηκεν ἐγείρων τὸν πέλεκυν κατὰ κεφαλῆς τοῦ πρίγκηπος, ὅστις ἐσκόπευεν αὐτόν. Ὦ! πολὺ βιάσθηκατε νὰ διαλέξετε, τὸ τουφέκι δὲν εἶναι γεμάτο.

Ὁ πρίγκηψ κατέστη ὠχρός.

— Ὑπάρχει ἀνάμεσα εἰς τὰς οἰκογενείας μας, ἐξηκολούθησεν ὁ Γαβριὴλ, φρικτὸν μυστήριον, τὸ ὁποῖον ἡ μητέρα μου μ' ἐξεμυστηρεύθη πρὶν ἀποθάνῃ, τὸ ὁποῖον ὁ πατέρας μου δὲν γνωρίζει, καὶ κανεὶς εἰς τὸν κόσμον δὲν πρέπει νὰ τ' ἀκούσῃ. Σὺ...ἀλλάζει τὸ πρᾶγμα...σὺ θ' ἀποθάνῃς.

Ἔσυρεν αὐτὸν εἰς τὴν αὐλήν.

— Ξεύρεις διατί ἡ ἀδελφή μου, τὴν ὁποίαν ἤθελες ν' ἀτιμάσῃς ἦτον ἀφιερωμένη εἰς τὴν Παναγίαν; Διότι ὁ πατέρας σου ἠθέλησε, καθὼς καὶ σὺ, ν' ἀτιμάσῃ τὴν μητέρα μου. Εἰς τὴν κατηραμένην σου οἰκογένειαν εἶναι ἡ ἀτιμία πατροπαράδοτος. Δὲν ἠξεύρεις πόσα μεγάλα καὶ φοβερὰ βάσανα ὑπέφερεν ἡ μητέρα μου, βάσανα τὰ ὁποῖα τὴν κατέστρεψαν, τὴν ἔῤῥιψαν εἰς τὸν τάφον πολὺ νέαν, καὶ τὰ ὁποῖα ἡ ἀγγελικὴ ἐκείνη ψυχὴ ἐτόλμησε νὰ ἐμπιστευθῇ μόνον εἰς τὸν υἱόν της τὴν ὑστερινὴν ὥραν, καὶ

τοῦτο διὰ νὰ μὲ ὑποχρεώσῃ νὰ φυλάττω τὴν ἀδελφήν μου.

Μίαν ἡμέραν, δὲν εἴμεθα ἀκόμη γεννημένοι, τὴν βλέπῃ καὶ νὰ θαυμάζῃ τὴν εὐμορφιά της· κατηγόρησε τὴν τυφλὴν τύχην ὁποῦ ἔθαψε τὸ ὡραῖον ἐκεῖνο διαμάντι εἰς ἕνα ξηρονῆσι· εἶπε



Ἔκλεισαν τὸ ταλαίπωρον κυράσιον εἰς ὑπόγειον ὅπου μόλις ἔφτιγγε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας.
Σελ.—513.

μία ὡραία κυρία, πλουσία ἐνδυμένη, ἦλθε 'ς τὸ νησὶ μὲ λαμπρὰν λέμβον· ἐζήτησε νὰ ἰδῇ τὴν μητέρα μου, ἡ ὁποία ἦτο νέα καὶ ὡραία ὡς εἶναι σήμερον ἡ Νισίδα μου. Δὲν τὴν ἐχόρταινε νὰ χίλια ἐγκώμια, ἔκαμε χίλια χάδια καὶ χαρίσματα τῆς μητέρας μου, καὶ τέλος πάντων μετὰ πολλὰ κλωθογυρίσματα, τὴν ἐζήτησεν ἀπὸ τοὺς γονεῖς νὰ τὴν πάρῃ μαζή της κυρίαν τῆς

τιμῆς. Οἱ πτωχοὶ ἄνθρωποι προέβλεπον ὅτι ἡ προστασία μιᾶς τόσῳ μεγάλης κυρίας θὰ ἀμῇ λαμπρὸν τὸ μέλλον τῆς κόρης των καὶ ἀπὸ ἀδυναμίαν ἔστερξαν.

Ἡ κυρία ἐκείνη ἦτον ἡ μητέρα σου· καὶ ἠξεύρεις διατί ἤρχετο νὰ εὕρῃ μὲ τοιοῦτον τρόπον τὸ πτωχὸν ἐκεῖνο κοράσιον; Διότι ἡ μητέρα σου εἶχεν ἐραστήν, καὶ διότι ἤθελε μὲ αὐτὸ τὸ ἄτιμον μέσον, ν' ἀτφαλισθῇ ἀπὸ τοῦ πρίγκηπος τὴν ὀργήν.

— Σιώπα, ἄθλιε.

— Ὦ! θὰ μ' ἀκούσετε ἕως τὸ τέλος, ὑψηλότατε. Τὰς πρώτας ἡμέρας ἡ πτωχή μου μητέρα εἶχε τὰς πλέον τρυφερὰς περιποιήσεις· ἡ πριγκηπέσσα οὔτε στιγμὴν ἔκαμνε χωρὶς αὐτήν· οἱ πλέον κολακευτικοὶ λόγοι, τὰ ὡραιότερα φορέματα, τὰ πλουσιώτερα στολίδια ἦσαν δι' αὐτήν· οἱ ὑπηρέται τὴν ἐσέβοντο ὡς νὰ ἦτο κόρη τῶν κυρίων των. Ὅταν οἱ γονεῖς ἐπῆγαν νὰ τὴν ἰδοῦν διὰ νὰ μάθουν ἂν δὲν ἐλυπεῖτο ποῦ τοὺς ἀφῆκε, τὴν εὑρῆκαν τόσον ὡραίαν καὶ τόσον εὐτυχῆ, ὥστε εὐλόγησαν τὴν πριγκηπέσσαν ὡς ἀγαθὸν ἄγγελον ἀπὸ τὸν Θεὸν σταλμένον. Ὁ πρίγκηψ ἔλαβε τότε πρὸς τὴν μητέρα μου παράδοξον συμπάθειαν· ὀλίγον κατ' ὀλίγον οἱ τρόποι του ἔγιναν πλέον ἐλεύθεροι καὶ χαϊδευτικοί. Τέλος ἡ πριγκηπέσσα ἔλειψε διὰ μερικὰς ἡμέρας, λυπουμένη διότι δὲν ἠδύνατο νὰ πάρῃ μαζή της τὸ ἀγαπητό της παιδί, καθὼς τὴν ὠνόμαζε. Τότε ἡ κτηνωδία τοῦ πρίγκηπος δὲν ἐγνώριζε πλέον ὅρια· δὲν ἔκρυψε πλέον τοὺς αἰσχρούς του σκοπούς· ἔβαλεν ἐμπρὸς εἰς τὴν πτωχὴν κόρην μαργαριτάρια καὶ διαμάντια· ἔπεσεν ἀπὸ τὸν δυνατώτερον ἔρωτα εἰς τὴν φοβερωτέραν ὀργήν, ἀπὸ τὰς πλέον ταπεινὰς παρακλήσεις εἰς τοὺς χειροτέρους φοβερισμούς. Ἔκλεισαν τὸ ταλαίπωρον κοράσιον εἰς ὑπόγειον ὅπου μόλις ἔφεγγε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, καὶ κάθε πρωὶ ἕνας ἄγριος δεσμοφύλαξ τοῦ ἔρριπτεν ἕνα κομμάτι μαῦρο ψωμὶ καὶ τοῦ ἔλεγε μὲ ὅρκους, ὅτι, ἂν ἤθελεν, ἦτο τὸ μόνον εὔκολον ν' ἀλλάξῃ τὴν θέσιν της φθάνει νὰ ἐγίνετο ἐρωμένη τοῦ πρίγκηπος. Τὸ βάσανον αὐτὸ ἐβάσταξε δύο χρόνους. Ἡ πριγκηπέσσα ἐπῆγεν εἰς μακρυνὸ ταξείδι εἰς τὸ ἐξωτερικόν, καὶ οἱ πτωχοὶ γονεῖς τῆς μητέρας μου ἐνόμιζαν πῶς ἡ κόρη των ἦτο πάντοτε εὐτυχὴς μὲ τὴν προστάτιδά της. Ὅταν ἐπέστρεψε, θὰ εἶχε βέβαια καὶ ἄλλα λάθη διὰ συγχώρησιν καὶ τὰ ἔβαλε μὲ τὸν πρίγκηπα, τὸν εἶπεν ἀνεπιδέξιον, ἔβγαλεν ἀπὸ τὴν φυλακὴν τὴν μητέρα μου, ἔδειξεν ὅτι ἐπειράχθη πολὺ διὰ τὰ φρικτὰ βάσανά της, τὰ ὁποῖα ἔκαμνε πῶς δὲν γνωρίζει, ἐσφόγγισε τὸ δάκρυά της, καὶ μὲ ἀπιστίαν πολὺ τεχνικὴν ἐδέχθη τὰς εὐχαριστήσεις τοῦ θύματος τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ θυσιάσῃ.

Ἕνα βράδυ, — ἐτελείωσα, ὑψηλότατε, — ἡ πριγκηπέσσα ἠθέλησε νὰ δειπνήσῃ ὁλομόναχη μὲ τὴν κυρίαν τῆς τιμῆς· τὰ σπανιώτερα ὀπωρικά, τὰ ἐκλεκτότερα φαγητά, τὸ λαμπρότερον κρασί, ἐδόθησαν εἰς τὴν ταλαίπωρον μητέρα μου, τῆς ὁποίας ἡ ὑγεία καὶ τὸ λογικὸν ἀδυνάτισεν ἡ μεγάλη στέρησις· παρεδόθηκεν εἰς ἀρρωστημένην εὐθυμίαν. Τὴν ἐκέρασαν διαβολικὰ ποτά, καὶ τοῦτο τὸ ἔχετε πατροπαράδοτον εἰς τὴν οἰκογένειάν σας. Ἡ μητέρα μου ἠσθάνετο ἔξαψιν, τὰ ἰμάτιά της ἔλαμπαν μὲ λάμψιν πυρετοῦ, τὰ μάγουλά της ἔγειναν φωτιά. Τότε ἐμβῆκεν ὁ πρίγκηψ .... Ἡ μητέρα ἐκρύφθηκε σὰν τρομασμένο περιστέρι εἰς τὸ στῆθος τῆς πριγκηπέσσας, ἡ ὁποία τὴν ἔσπρωχνε μὲ τὸ γέλοιά. Ἡ δυστυχισμένη νέα, τὰ ἔχασεν, ἔτρεμε σύσσωμος, ἔβαλε τὰ κλαύματα καὶ ἐγονάτισεν εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀτίμου ἐκείνου δωματίου. Ἦτον ἡ ἑορτὴ τῆς ἁγίας Ἄννας· ἔξαφνα τὸ σπῆτι κλονίζεται, οἱ τοῖχοι σχίζονται, ἄγριαι φωναὶ ἀπελπισίας ἀντιλαλοῦν εἰς τοὺς δρόμους. Ἡ μητέρα μου ἐσώθη. Ὁ σεισμὸς ἐκεῖνος κατέστρεψε τὴν μισὴν Νεάπολιν. Τὸ ἠξεύρετε καλὰ ὑψηλότατε, διότι τὸ παλαιόν σας παλάτι δὲν κατοικεῖται πλέον.

— Ποῦ θέλεις νὰ φθάσῃς; ἀνέκραξεν ὁ Βραγκαλεόνης μετὰ δεινοτάτης ταραχῆς.

Ὦ! θέλω ἁπλούστατα νὰ σᾶς πείσω ὅτι πρέπει νὰ μονομαχήσετε μαζή μου, ἀπήντησε ψυχρῶς ὁ ἁλιεὺς τείνων αὐτῷ φυσέκιον· καὶ τώρα προσέθηκεν ἐξαπτόμενος, κάμετε τὴν προσευχήν σας, ὑψηλότατε· διότι, σᾶς τὸ προειδοποιῶ, θὰ ἀποθάνετε ἀπὸ τὸ χέρι μου· πρέπει νὰ δοθῇ δικαιοσύνη!

Ὁ πρίγκηψ ἐξήτασε προσεκτικῶς τὴν πυρίτιδα καὶ τὰς σφαίρας, ἐβεβαιώθη ὅτι τὸ πυροβόλον ἦτον ἐν ἀρίστῃ καταστάσει, ἐγέμισεν αὐτό, καὶ σπεύδων ἵνα τελειώσῃ, ἐσκόπευσε τὸν ἁλιέα· ἀλλ' εἴτε ἐκ τῆς ταραχῆς ἣν ἠσθάνθη κατὰ τὴν τρομερὰν διήγησιν τοῦ ἀντιπάλου του, εἴτε βραχέντος τοῦ χόρτου ὑπὸ τῆς θυέλλης, καθ' ἣν στιγμὴν προέτεινε τὸν ἀριστερὸν πόδα ὅπως ἀσφαλίσῃ τὴν βολήν του, ὠλίσθησεν, ἀπώλεσε τὴν ἰσορροπίαν καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ γόνατος.

Ἡ βολὴ ἔπληξε τὸν ἀέρα.

— Αὐτὴ δὲν πιάνεται, ὑψηλότατε, ἀνεφώ-

νησεν εὐθὺς ὁ Γαβριὴλ τεινων αὐτῷ δεύτερον φυσέκιον.

Πρὸς τὴν ἐκπυρσοκρότησιν ὁ Σολομῶν ἐνεφανίσθη εἰς τὸ παράθυρον, καὶ ἐννοῶν περὶ τίνος προέκειτο, ἀνέτεινε πρὸς οὐρανὸν τὰς χεῖρας ὅπως ἀπευθύνῃ τῷ Θεῷ ἄρωνον καὶ θερμὴν δέησιν.

Ὁ Ἐλίτζης ἐξερευγόμενος ῥικώδη βλασφημίαν, ἐγέμισεν αὖθις ἐν σπουδῇ τὸ ὅπλον αὐτοῦ· ἀλλὰ καταπλαγεὶς ἐκ τῆς εὐσταθείας τοῦ νεανίου ἐκείνου, ὅστις ἵστατο ἀκίνητος καὶ ὄρθιος ἐνώπιόν του, τοῦ γαληνίου καὶ ἀπαθοῦς ἐκείνου γέροντος, ὅστις ἐφαίνετο ἱκετεύων τὸν Θεόν, ἐν ὀνόματι τῆς πατρικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας, νὰ κηρυχθῇ ὑπὲρ τοῦ ἀθῴου, συγχισθεὶς ἐκ τῆς πτώσεώς του, τρέμων τὸ γόνυ, θλασθεὶς τὸν βραχίονα, ᾐσθάνθη διατρέχον τὰς φλέβας αὐτοῦ τὸ ῥῖγος τοῦ θανάτου. Ἀλλ' οὐχ ἧττον ἀγωνιζόμενος ἵνα καταστείλῃ τὴν συγκίνησίν του, ἐσκόπευσε καὶ δεύτερον· ἡ σραῖρα ἐσύριξεν εἰς τὸ οὖς τοῦ ἁλιέως καὶ ἐνεπάγη εἰς τὸν κορμὸν λεύκης.

Ὁ πρίγκηψ μετὰ τῆς δυνάμεως ἣν δίδωσιν ἡ ἀπελπισία. ἔδραξε τὸν σωλῆνα τοῦ ὅπλου ἀμφοτέραις ταῖς χερσίν· ἀλλ' ὁ Γαβριὴλ προέβαινε φοβερὸς, τὸν πέλεκυν αὐτοῦ κραδαίνων, καὶ πρώτην πλῆξας ἐπάταξε τὴν ἀκτηρίδα.

Ἐδίσταζεν ὅμως εἰσέτι νὰ φονεύσῃ ἄνδρα ἀνυπεράσπιστον, ὅτε δύο ἔνοπλοι θεράποντες ἐνεφανίσθησαν κατὰ τὸ ἄκρον τῆς ὁδοῦ.

Ὁ Γαβριὴλ δὲν εἶδεν αὐτοὺς ἐρχομένους· ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν οἱ δύο προδόται ἔμελλον νὰ συλλάβωσιν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὤμων, ὁ Σολομῶν ἔβαλε κραυγὴν καὶ ὥρμησεν εἰς βοήθειαν τοῦ υἱοῦ του.

— Ἐδῶ Νουμᾶ! ἐδῶ Βοναφοῦ! θάνατος εἰς τοὺς λῃστάς! Θέλουν νὰ μὲ δολοφονήσουν!

— Ψεύματα, πρίγκηψ Βραγκαλεόνη, ἀνεβόησεν ὁ Γαβριὴλ, καὶ διὰ τοῦ πελέκεως πατάξας διέῤῥηξεν αὐτοῦ τὸ κρανίον.

Οἱ δύο μίσθιοι οἵτινες ἤρχοντο εἰς ὑπεράσπισιν τοῦ κυρίου των βλέποντες αὐτὸν πίπτοντα, ἐτράπησαν εἰς φυγήν· ὁ Σολομῶν καὶ ὁ υἱός του ἀνέβησαν εἰς τὸν θάλαμον τῆς Νισίδας.

Ἡ νεᾶνις πρὸ μικροῦ ἀπέσεισε τὸν βαρὺν αὐτῆς ὕπνον, ἐλαφροῦ ἰῶρῶτος θρόμβοι ἐσχημάτιζον μαργαρίτας ἐπὶ τοῦ μετώπου της, καὶ ἤνοιξε βραδέως τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν ὑποφώσκουσαν ἡμέραν.

— Πῶς μὲ κυττάζετε ἔτσι πατέρά μου; εἶπε μετὰ μικρᾶς ἔτι ἐκστάσεως, ψαύουσα διὰ τῆς χειρὸς τὸ μέτωπον.

Ὁ γέρων ἠσπάσθη αὐτὴν τρυφερῶς.

— Ἐπέρασες μεγάλον κίνδυνον, πτωχή μου Νισίδα, τῇ εἶπε· σήκω, καὶ ἂς εὐχαριστήσωμεν τὴν Παναγίαν.

Εἶτα καὶ οἱ τρεῖς πεσόντες πρὸ τῆς ἁγίας εἰκόνος τῆς Παναγίας ἤρξαντο δεόμενοι αὐτῆς.

Ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐτὴν ἀμέσως στιγμὴν κρότος ὅπλων ἀντήχησεν εἰς τὴν αὐλὴν, ἡ οἰκία ἐζώσθη ὑπὸ στρατιωτῶν, καὶ ἐνωμοτάρχης τῆς χωροφυλακῆς συλλαβὼν τὸν Γαβριὴλ, εἶπεν αὐτῷ τρανῇ τῇ φωνῇ

— Ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου, σᾶς συλλαμβάνω, διὰ τὸν φόνον ὃν διεπράξατε ἐπὶ τοῦ ἀτόμου τῆς αὐτοῦ ἐκλαμπροτάτης ὑψηλότητος τοῦ πρίγκηπος Βραγκαλεόνη.

Ἡ Νισίδα, ἐκπλαγεῖσα ἐκ τῶν λόγων τούτων, ἔμεινεν ὠχρὰ καὶ ἀκίνητος ὡς ἓν τῶν ἐπὶ τῶν τάφων μαρμαρίνων ἀγαλμάτων· ὁ Γαβριὴλ ἡτοιμάζετο ἤδη εἰς ἀπονενοημένην ἀντίστασιν, ἀνεχαιτίσθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

— Σινιὸρ τενέντε, εἶπεν ὁ γέρων ἀποτεινόμενος τῷ ἀξιωματικῷ, ὁ υἱός μου ἐφόνευσε τὸν πρίγκηπα νομίμως ὑπερασπιζόμενος· διότι ἐκεῖνος ἀνέβηκεν εἰς τὸ σπῆτί μας καὶ ἐμβῆκε κρυφὰ τὴν νύκτα ὡπλισμένος. Αἱ ἀποδείξεις εἶναι ἐμπρός σας. Ἰδοὺ μία σκάλα εἰς τὸ παράθυρον, καὶ ἰδοὺ, προσέθηκεν ἀναλέγων δύο τεμάχια συντετριμμένης λεπίδος, ἕνα μαχαῖρι μὲ τὸ οἰκόσημον τῶν Βραγκαλεόνων. Κ' ἔπειτα, ἐὰν ἀρνούμεθα νὰ σᾶς ἀκολουθήσωμεν.

Οἱ τελευταῖοι λόγοι τοῦ ἁλιέως κατεκαλύφθησαν ὑπὸ τῶν κραυγῶν κάτω οἱ πουλημένοι! κάτω οἱ χωροφύλακες! αἴτινες πανταχόθεν ἐπανελαμβάνοντο.

Ἡ νῆσος ὅλη ἦτον εἰς τὰ ὅπλα, καὶ οἱ ἁλιεῖς ἤθελον κατακερματισθῇ κάλλιον μέχρις ἑνὸς πρὶν ἐπιτρέψωσιν εἰς τινα νὰ ἐγγίσῃ μίαν μόνην τρίχα τῆς κεφαλῆς τοῦ Σολομῶντος ἢ ἑνὸς τῶν τέκνων αὐτοῦ.

Ἀλλ' ὁ γέρων ἐνεφανίσθη πρὸ τῆς θύρας αὐτοῦ, καὶ τεινων τοὺς βραχίονας μετὰ γαληνίου καὶ σοβαροῦ κινήματος δι' οὗ ἀφώπλισε τὴν ὀργὴν τοῦ λαοῦ·

— Εὐχαριστῶ, παιδιά μου, εἶπε, πρέπει νὰ σεβασθῶμεν τὸν νόμον. Θὰ ὑπερασπισθῶ ἐγὼ μόνος μου ἐμπρὸς εἰς τοὺς δικαστὰς τὴν ἀθωότητα τοῦ υἱοῦ μου.

Τρεῖς μόλις μῆνες παρῆλθον ἀφ' ἧς ἡμέρας εἴδομεν πρώτην φορὰν τὸν γέροντα ἁλιέα τῆς

Νισίδας καθήμενον πρὸ τῆς θύρας τῆς οἰκίας του, ἀκτινοβολοῦντα ὑπὸ τῆς περὶ αὐτὸν εὐτυχίας, ἔργου τῶν ἰδίων αὐτοῦ χειρῶν, ἐνθρονισμένον ὡς βασιλέα ἐπὶ τοῦ πετρίνου ἐδωλίου του, καὶ εὐλογοῦντα τὰ δύο τέκνα του, τὰ ὡραιότατα τῆς νήσου. Νῦν ὅμως τὸ πᾶν μετεβλήθη ἐν τῇ ζωῇ τοῦ ποτὲ τοσοῦτον εὐτυχοῦς καὶ ἐπιζήλου ἀνδρός.

Ὁ γελόεις οἰκίσκος, ὁ πρὸς τὸν κόλπον κύπτων, ὡς κύκνος παρὰ τὴν ὄχθην διαυγοῦς λίμνης, εἶναι ἠρημωμένος καὶ θλιβερός· ἡ μικρὰ αὐλή, ἡ ὑπὸ λειρίων καὶ λευκοκανθῶν περιστεφομένη, ἔνθα φαιδροὶ ὅμιλοι ἐκάθηντο περὶ τὴν ἑστίαν, εἶναι σιωπηλὴ καὶ ἔρημος.

Οὐδεὶς ἀνθρώπινος θόρυβος τολμᾷ νὰ διαταράξῃ τὸ πένθος τῆς στυγνῆς ἐκείνης ἐρημίας.

Μόνον, περὶ τὸ ἑσπέρας, τὸ θαλάσσιον κῦμα οἰκτεῖρον τὰς τοσούτῳ δεινὰς συμφορὰς μορμύρει ἐπὶ τῆς ἄμμου φλοισβίζον καὶ βάλλει θλιβεροὺς στεναγμούς.

Ὁ Γαβριὴλ κατεδικάσθη. Ἡ εἴδησις περὶ τοῦ θανάτου τοῦ εὐγενοῦς πρίγκηπος Βραγκαλεόνη, τοῦ τοσούτῳ νέου, περικαλλοῦς, πολυεράστου, κατετάραξεν οὐ μόνον τὴν ἀριστοκρατίαν τῆς Νεαπόλεως ἀλλὰ καὶ πάσας τὰς κλάσεις βαθέως παρώργισε.

Πάντες ἐθρήνησαν αὐτὸν καὶ ὁμόθυμος κραυγὴ ἐκδικήσεως ἠγέρθη κατὰ τοῦ φονέως.

Ἡ δικαιοσύνη προέβη εἰς τὸ καθῆκον αὐτῆς μετὰ φοβερᾶς ταχύτητος.

Ἄλλως δὲ οἱ δικασταὶ οἵτινες ἐκλήθησαν ὅπως δικάσωσι τὴν λυπηρὰν ταύτην ὑπόθεσιν ἐπεδείξαντο ἀνεπίληπτον ἀκεραιότητα.

Οὐδεμία παρατήρησις ξένη πρὸς τὸ καθῆκον αὐτῶν, οὐδεὶς σεβασμὸς ὀφειλόμενος πρὸς οὐτωσὶ ἐπιφανῆ καὶ κραταιὰν οἰκογένειαν ἐκλόνησε τὴν πεποίθησιν τῆς συνειδήσεως αὐτῶν.

Ἡ ἱστορία ἐτήρησε τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἀξιομνημονεύτου ταύτης δίκης, καὶ οὐδεμία δύναται νὰ ἐπιρρίψῃ τοῖς ἀνθρώποις μομφὴν, μὴ ἐπιρριπτομένην ἐνταῦτῳ εἰς τὴν ἀτέλειαν τῶν ἀνθρωπίνων νόμων.

Ἡ τῶν πραγμάτων ἐπιφάνεια, δι' ἧς ὀλεθρίως διαψεύδεται ὑπὸ τοῦ δαίμονος τοῦ κακοῦ ἡ ἀλήθεια ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ, κατεβάρυνε τὸν δύστηνον ἁλιέα διὰ τῶν ἐναργεστάτων ἀποδείξεων.

Ὁ Τρέσπολος, ἐν ᾧ ὁ φόβος διέλυσε πάντα ἐνδοιασμὸν, ἐρωτηθεὶς πρῶτος ὡς ἐξ ἀποῤῥήτων τοῦ νέου πρίγκηπος, ἐμαρτύρησε μετὰ ψυχρᾶς ἀναισχυντίας, ὅτι τοῦ ἐνδόξου αὐθέντου αὐτοῦ ὀηλώσαντος τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ὑπεκφύγῃ ἐπί τινας ἡμέρας τὰς ἐνοχλήσεις νέας γυναικὸς, ἧς ὁ ἔρως ἐκόρεσεν αὐτὸν, ἠκολούθησεν αὐτῷ εἰς τὴν νῆσον μετὰ τριῶν ἢ τεσσάρων τῶν πιστοτέρων αὐτοῦ ὑπηρετῶν, καὶ ὅτι ὁ ἴδιος ἐδέχθη τὴν μεταμφίεσιν αὐτοῦ εἰς προσκυνητὴν, μὴ θέλων νὰ φανερωθῇ ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης εἰς τοὺς ἁλιεῖς, οἵτινες βεβαίως θὰ παρηνώχλουν διὰ τῶν ἱκεσιῶν αὐτῶν ἄρχοντα τοσούτῳ ἰσχυρόν.

Δύο ἀγροφύλακες τυχαίως εὑρεθέντες ἐπὶ τῆς κατωφερείας τοῦ λόφου κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ἐγκλήματος ἐπεκύρωσαν διὰ τῆς μαρτυρίας των τὴν μακρὰν κατάθεσιν τοῦ θεράποντος· κεκρυμμένοι ὄπισθεν δενδρυλλίων, εἶδον τὸν Γαβριὴλ ἐπιπίπτοντα κατὰ τοῦ πρίγκηπος, καὶ ἤκουσαν εὐδιακρίτως τοὺς ὑστάτους λόγους τοῦ θνήσκοντος, καλοῦντος βοήθειαν κατὰ τοῦ φονέως.

Πάντων τῶν μαρτύρων, καὶ αὐτῶν τῶν τῆς ὑπερασπίσεως, ἦσαν ἐπιβαρυντικαὶ αἱ μαρτυρίαι, μολονότι ἠγωνίζοντο νὰ καταστήσωσιν αὐτὰς ἐλαφρυντικάς.

Ὅθεν ἡ ἀνάκρισις μετὰ τῆς συνήθους αὐτῇ ὀξυδερκείας καὶ τῆς ἀλανθάστου βεβαιότητος, ἐξήγαγεν ὅτι ὁ πρίγκηψ Ἐλίζης δὲ Βραγκαλεόνης, πρὸς καιρὸν ἀηδιάσας τὴν ἐν τῇ πόλει διαμονὴν, κατέφυγεν εἰς τὸ νησύδριον τῆς Νισίδας ὅπως ἐπιδοθῇ ἡσύχως εἰς τὴν ἐκ τῆς ἁλιείας τέρψιν, ἥτις ἐν παντὶ καιρῷ ἦτον ἡ κυρία κλίσις αὐτοῦ (ἀπόδειξις δὲ ἐπισυνήπτετο εἰς τὰ δικόγραφα ὅτι ὁ πρίγκηψ ἀνελλειπῶς παρίστατο κατ' ἔτος εἰς τὴν ἁλιείαν τοῦ θύννου κατὰ τὰς ἐν Παλέρμῳ κτήσεις αὐτοῦ·) ὅτι ἅπαξ οὕτω κρυφθέντα ἐν τῇ νήσῳ ὁ Γαβριὴλ ἠδυνήθη νὰ ἀναγνωρίσῃ αὐτὸν, καθὸ συνοδεύσας πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ εἰς τὴν λιτανείαν, καὶ συνέλαβεν ἀναμφιβόλως τὸν σκοπὸν νὰ δολοφονήσῃ αὐτόν.

Κατὰ τὴν ἡμέραν ἥτις προηγήθη τῆς νυκτὸς τοῦ ἐγκλήματος, παρετηρήθη ἡ ἀπουσία τοῦ Γαβριὴλ, ἡ ταραχὴ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ.

Περὶ δείλην ὀψίαν, ὁ πρίγκηψ ἀπέπεμψε τὸν ὑπηρέτην αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθε πάντη μόνος, κατὰ τὴν συνήθειαν αὐτοῦ, ἵνα περιπατήσῃ ἐπὶ τῆς παραλίας.

Καταληφθεὶς ὑπὸ τῆς θυέλλης, καὶ ἀγνοῶν τὰ κατατόπια τῆς νήσου, περιεπλανήθη περὶ τὴν οἰκίαν τοῦ ἁλιέως, ἄσυλον ζητῶν· τότε ὁ Γαβριὴλ, ἐμψυχούμενος ὑπὸ τοῦ σκότους καὶ τοῦ θορύβου τῆς καταιγίδος, ὅστις θὰ ἐκάλυπτε τὰς κραυγὰς τοῦ θύματός του, μετὰ μακρὸν δι-

σταγμὸν, ἀπεφάσισε νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ἔγκλημά του, καὶ ὅς πυροβολήσας κατὰ τοῦ δυστυχοῦς νεανίου ἀνεπιτυχῶς, ἐφόνευσεν αὐτὸν διὰ τοῦ πελέκεως πατάσσων· τέλος, καθ' ἣν στιγμὴν ὑπὸ τοῦ Σολομῶντος βοηθούμενος, ἔμελλε νὰ ῥίψῃ τὸ πτῶμα εἰς τὴν θάλασσαν, ἐπιφανέντων τῶν ὑπηρετῶν τοῦ πρίγκηπος, ἀνέβησαν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς νεάνιδος, καὶ πλάσαντες τὸν παράλογον αὐτῶν μῦθον, προσέπεσαν γονυκλινεῖς πρὸ τῆς Παναγίας ὅπως ἐξαπατήσωσι τὴν δικαιοσύνην.

Πᾶσαι αἱ περιπτώσεις ἃς ἐπεκαλεῖτο ὁ δυστυχὴς Σολομῶν ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ του ἐστρέφοντο κατ' αὐτοῦ· ἡ ἐπὶ τοῦ παραθύρου τῆς Νισίδας προσηρεισμένη κλίμαξ ἀνῆκε τῷ ἁλιεῖ· τὸ ἐγχειρίδιον ὅπερ ὁ νέος Βραγκαλεόνης ἔφερε πάντοτε ἐφ' ἑαυτοῦ πρὸς ἰδίαν ὑπεράσπισιν, τῷ ἀφηρέθη προφανῶς μετὰ τὸν θάνατόν του, καὶ ὁ Γαβριὴλ ἔσπευσε νὰ συντρίψῃ αὐτὸ, ὅπως ἐξαλείψῃ, ἐφ' ὅσον ἠδύνατο, τὰ ἴχνη τοῦ ἐγκλήματός του.

Οὔτε ἓν δευτερόλεπτον ἐπέστησαν τὴν προσοχήν των εἰς τὴν μαρτυρίαν τοῦ Βαστιανοῦ, ὅστις ἵνα ἐξαφανίσῃ τὴν περὶ προμελέτης γνώμην, διεβεβαίου ὅτι ὁ κατηγορούμενος ἐχωρίσθη ἀπ' αὐτοῦ μόνον ὅτε ἐξερράγη ἡ θύελλα ἐν τῇ νήσῳ· πρῶτον ὁ νέος δύτης ἦτο γνωστὸς ὡς πιστότατος φίλος τοῦ Γαβριὴλ καὶ θερμότατος μνηστὴρ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ· δεύτερον καθ' ἣν ὥραν ἐβεβαίου ὅτι ἦτον ἐν τοῖς πέριξ τῆς Νισίδας εἶδον αὐτὸν προσεγγίζοντα εἰς Τόῤῥε.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐρωτικὰς σχέσεις τοῦ πρίγκηπος μετὰ τῆς πτωχῆς χωρικῆς, οἱ δικασταὶ ὕψωσαν τοὺς ὤμους διὰ τὴν γελοίαν ταύτην διαβεβαίωσιν, καὶ μάλιστα τὴν λεγομένην ἀντίστασιν τῆς νεάνιδος καὶ τὰ ἔσχατα μέτρα εἰς προσέφυγεν ὁ πρίγκηψ ὅπως κάμψῃ τὴν ἀρετὴν τῆς Νισίδας.

Ὁ Ἐλίγης Βραγκαλεόνης τοσούτῳ νέος, ὡραῖος, θελκτικὸς, καὶ ἐνταὐτῷ ἀπαθὴς, ἦτον ἐν μέσῳ τῶν ἐπιτυχιῶν αὐτοῦ, ὥστε οὐδέποτε ὑπώπτευσαν αὐτὸν ἐπὶ βίᾳ ἐκτὸς μόνον ὁσάκις ἤθελε ν' ἀπαλλαγῇ τῶν ἐρωμένων αὐτοῦ.

Τέλος βαρεῖα καὶ ἀκαταμάχητος ἀπόδειξις ἀνέτρεπε πάντα τῆς ὑπερασπίσεως τὰ ἐπιχειρήματα· ὑπὸ τὴν κλίνην τοῦ ἁλιέως εὑρέθη βαλάντιον φέρον τὰ οἰκόσημα τοῦ Βραγκαλεόνη, πλῆρες χρυσοῦ, ὅπερ ὁ πρίγκηψ ἐξεφενδόνισεν, —ἂν οἱ ἡμέτεροι ἀναγνῶσται δὲν ἐλησμόνησαν αὐτὸ,—ὡς ὑστάτην ὕβριν πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Γαβριὴλ.

Ὁ γέρων δὲν ἐμικροψύχησεν ἀπέναντι τοῦ ἐκ ψεύδους οἰκοδομήματος τούτου· μετὰ τὰς ἀγορεύσεις τῶν δικηγόρων ὧν ἀντὶ χρυσοῦ ἠγόρασε τὴν καταστρεπτικὴν εὐγλωττίαν, ὑπερήσπισεν αὐτὸς οὗτος τὸν υἱόν του, καὶ διέχυσεν ἐπὶ τοῦ λόγου αὐτοῦ τοσαύτην ἀλήθειαν, τοσοῦτο πάθος καὶ τοσαῦτα λυγρὰ δάκρυα, ὥστε σύμπαν τὸ ἀκροατήριον συνεκινήθη, καὶ τρεῖς τῶν δικαστῶν ἐψηφίσαντο ὑπὲρ τῆς ἀθωώσεως· ἀλλὰ δὲν ἔτυχε τῆς πλειονοψηφίας, καὶ ἡ ὀλεθρία ἀπόφασις ἐξεδόθη.

Ἡ εἴδησις διεσπάρη παραχρῆμα ἐν τῇ μικρᾷ νήσῳ, καὶ ἐνεποίησε βαθεῖαν ἀποθάρρυνσιν.

Οἱ ἁλιεῖς οἵτινες κατὰ τὴν πρώτην εἰσβολὴν τῆς δημοσίου δυνάμεως, ἀθρόοι ὑπὲρ τοῦ συντρόφου αὐτῶν ἐξανέστησαν, ἔκυπτον τὸ μέτωπον ἀγογγύστως πρὸ τῆς παντοδυναμίας τοῦ κριθέντος πράγματος.

Ὁ Σολομῶν ἐδέξατο ἄνευ συνοφρυώσεως τὸ διαπεράσαν τὴν καρδίαν του ἐγχειρίδιον τραῦμα. Στεναγμὸς δὲν ἐξέφυγε τοῦ στήθους του, δάκρυ δὲν ἀνέβλυσεν εἰς τὸ βλέφαρόν του, αἷμα δὲν ἔῤῥευσεν ἐκ τῆς πληγῆς αὐτοῦ.

Ἀφ' ἧς ἡμέρας συνελήφθη ὁ υἱός του, ἐπώλησε πᾶν ὅ,τι εἶχεν ἐν τῷ κόσμῳ, μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ μικροῦ ἀργυροῦ σταυροῦ, ὃν ἐκληροδότησεν αὐτῷ θνήσκουσα ἡ γυνή του, μέχρι τοῦ ἐκ μαργαριτῶν περιδεραίου, ὅπερ τοσοῦτον ἐκολάκευε τὴν πατρικὴν ὑπερηφάνειαν, ἀμαυρουμένης τῆς λευκότητος αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ τῆς προσφιλοῦς αὐτῷ Νισίδας.

Ἔτρωγε μόνον τεμάχιον ἄρτου ὅπερ ἔῤῥιπτον ἐλεοῦντες αὐτὸν οἱ διαβάται, καὶ ἐκοιμᾶτο ἐπὶ τῶν βαθμίδων τῶν ἐκκλησιῶν ἢ πρὸ τῆς θύρας τῶν δικαστῶν.

Ὅπως ἐννοηθῇ κατ' ἀξίαν τὸ ἡρωϊκὸν θάρρος τοῦ κακοδαίμονος τούτου πατρὸς, δέον ἐν ἑνὶ μόνῳ βλέμματι νὰ περιλάβωμεν πᾶσαν τὴν ἔκτασιν τῆς συμφορᾶς αὐτοῦ.

Ὁ θάνατος τοῦ τέκνου δὲν ἦτον ἡ μόνη θλῖψις ἥτις ἐσπάραττε τὴν μαρτυρικὴν ταύτην καρδίαν. Καταβεβλημένος ὑπό τε τῆς ἡλικίας καὶ τῆς ὀδύνης, διέβλεπε μετ' ἐπισήμου γαλήνης τὴν φοβερὰν στιγμὴν καθ' ἣν ὁ υἱός του ἔμελλε νὰ προηγηθῇ αὐτοῦ κατ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὸν τάφον.

Θυμοδακέστατον ἄλγος ἠσθάνετο ἀναλογιζόμενος τὸ προσαρθησόμενον τῇ οἰκογενείᾳ αὐτοῦ αἶσχος.

Τὸ πρῶτον ἱκρίωμα ἐν τῇ νήσῳ ἐκείνῃ τῇ τοσοῦτον ἡμέρᾳ τὰ ἤθη, τοσοῦτον ἐναρέτῳ, καὶ

πενομένη μὲν ἀλλ' ἐντίμῳ, ἠγείρετο διὰ τὸν Γαβριὴλ, ἡ δ' ἐπονείδιστος αὐτῇ ποινὴ ἠτίμαζε πάντας τοὺς κατοίκους καὶ ἐπετύπου εἰς τὸ μέτωπόν των τὴν πρώτην τῆς ἀτιμίας σφραγίδα.

Ἐξ ἀλγεινῆς καὶ ὅμως τοσούτῳ φυσικῆς ἐν ἀνθρώποις μεταβάσεως, ὁ δύσμοιρος πατὴρ εἰς τοιαύτην περιῆλθεν ἀπόγνωσιν, ὥστε ἐπόθει τὰς ὥρας τοῦ κινδύνου ἐξ ὧν ἔτρεμεν ἄλλοτε, τὰς ὥρας ἐκείνας καθ' ἃς ὁ υἱός του γενναίως θὰ ἀπέθνησκε.

Καὶ νῦν τὸ πᾶν ἀπώλετο· βίος τοσούτῳ μακρὸς ἐν φιλοπονίᾳ, αὐταπαρνησίᾳ, εὐεργεσίαις· ὑπόληψις ἀγνὴ καὶ ἀκηλίδωτος, πέραν τοῦ κόλπου ἐκτεινομένη εἰς μεμακρυσμένας χώρας, πατροπαράδοτος θαυμασμὸς γενεῶν πολλῶν λατρείας σχεδὸν μετέχων, πάντα ταῦτα εἰς οὐδὲν ἄλλο ἐχρησίμευσαν ἢ εἰς τὸ νὰ σκάψωσι βαθύτερον τὴν ἄβυσσον εἰς ἣν ἐν ἄκρᾳ κατεκρημνίσθη ὁ ἁλιεὺς ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς βασιλικῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος.

Τὸ γόητρον, ἡ θεία αἴγλη, ἧς ἄνευ οὐδὲν εἶναι ἅγιον ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἐξηφανίσθη. Τοῦ λοιποῦ δὲν ἐτόλμων νὰ ὑπερασπίσωσι τὸν δυστυχῆ· ἐλυποῦντο αὐτόν.

Μετ' οὐ πολὺ τὸ ὄνομα αὐτοῦ θὰ λέγηται μετὰ φρίκης, ἡ δὲ Νισίδα, ἡ τάλαινα ὀρφανή, θὰ ἦναι διὰ πάντας ἀδελφὴ καταδίκου.

Αὐτὸς ὁ Βαστιανὸς ἀπέστρεφε τὴν κεφαλὴν κλαίων.

Ὅθεν, ἀφοῦ πᾶσαι αἱ ἀνακοπαὶ ἐλήξαν, ἀφοῦ πάντα τὰ διαβήματα τοῦ δυστήνου Σολεμῶντος ἐναυάγησαν, βλέποντες αὐτὸν παραδόξως μειδιῶντα ὡς ὑπὸ τὴν πίεσιν σταθερᾶς ἰδέας, ἔλεγον ἐν τῇ πόλει ὅτι ὁ γέρων ἐξέστη τῶν φρενῶν.

Ὁ Γαβριὴλ εἶδεν ἀνατέλλουσαν τὴν ἐσχάτην αὐτοῦ ἡμέραν μετὰ γαλήνης καὶ ἀταραξίας. Ἐκοιμήθη νήδυμον· ἠγέρθη ἀπὸ τοῦ ὕπνου πλήρης ἀφάτου εὐτυχίας· φαιδρὰ καὶ παιγνιώδης ἡλιακὴ ἀκτὶς ἀπὸ τοῦ φεγγίτου αὐτοῦ διαῤῥέουσα, ἔτρεμεν ἐπὶ τοῦ λεπτοῦ καὶ χρυσίζοντος ἀχύρου τῆς εἰρκτῆς αὐτοῦ· φθινοπωρινὴ δὲ αὔρα περὶ αὐτὸν παίζουσα ἐθώπευε τὸ μέτωπον αὐτοῦ δι' εὐαρέστου δρόσου καὶ κατεχεῖτο τρέχουσα ἐπὶ τῆς μακρᾶς σύτοῦ κόμης.

Ὁ δεσμοφύλαξ, ὅστις προσεφέρετο αὐτῷ ἀεὶποτε μετὰ φιλανθρωπίας, ἀφ' ὅτου διετέλει ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησίν του, ἐκπλαγεὶς ἐκ τοῦ εὐδαίμονος αὐτοῦ ὕφους, ἐδίστασεν ἐπὶ μικρὸν ν' ἀναγγείλῃ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἐφημερίου, φοβούμενος μὴ ἀποσπάσῃ τὸν δυστυχῆ δεσμώτην ἀπὸ τοῦ ῥεμβασμοῦ αὐτοῦ.

Ὁ Γαβριὴλ ἤκουσε χαίρων τὴν εἴδησιν ταύτην· συνδιελέχθη ἐπὶ δύο ὥρας μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ ἱερέως, καὶ ἔχυσε γλυκὺ δάκρυ κατὰ τὴν ὥραν τῆς τελευταίας ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν του. Ὁ δ' ἐφημέριος ἐξῆλθε τῆς εἰρκτῆς δακρυῤῥοῶν, καὶ τρανῶς διακηρύττων ὅτι οὐδέποτε ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ εὗρε ψυχὴν ὡραιοτέραν, ἁγνοτέραν, μᾶλλον ἔμπλεων ἐγκαρτερήσεως καὶ γενναιοτητος.

Ὁ ἁλιεὺς ἠσθάνετο εἰσέτι τὴν παρήγορον αὐτοῦ συγκίνησιν, ὅτε εἰσῆλθεν ἡ ἀδελφή του.

Ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀνήγειραν αὐτὴν λειπόθυμον ἐκ τοῦ δωματίου, ἐν ᾧ συνελήφθη ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς, ἡ δύστηνος κόρη, καταφυγοῦσα παρὰ τῇ θείᾳ αὐτῆς, καὶ ἑαυτὴν ἐλέγχουσα ὡς αἰτίαν παντὸς τοῦ κακοῦ, ἔκλαιεν ἀδιαλείπτως πρὸ τῆς ἁγίας αὐτῆς προστάτιδος.

Ὑπὸ τὴν ὀδύνην καμπτομένη ὡς ἀρτιθαλὲς κρῖνον ὑπὸ τὴν καταιγίδα κυρτούμενον, διήρχετο ὥρας ὁλοκλήρους, ὠχρὰ, ἀκίνητος, ἀπὸ τῆς γῆς ἀφῃρημένη, καὶ τὰ δάκρυα αὐτῆς ἔῤῥεον σιωπηλῶς ἐπὶ τῶν ὡραίων συμπεπλεγμένων χειρῶν της.

Ὅτε ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ πορευθῇ ὅπως ἀσπασθῇ πανύστατον τὸν ἀδελφὸν, ἡ Νισίδα ἠγέρθη μετὰ τοῦ θάῤῥους ἁγίας. Ἐξῆλειψε τὰ ἴχνη τῶν δακρύων, ἐστίλβωσε τὴν ὡραίαν μέλαιναν κόμην αὐτῆς, ἐνεδύθη τὴν καλλίστην λευκὴν ἐσθῆτα· τὸ δυστυχὲς κοράσιον ἠγωνίσθη νὰ κρύψῃ τὴν ὀδύνην του δι' ἀγγελικοῦ τεχνάσματος. Εἶχε τὴν δύναμιν νὰ μειδιᾷ!

Τὴν δεινὴν αὐτῆς ὠχρότητα, ἰδὼν ὁ Γαβριὴλ ἠσθάνθη πιεζομένην τὴν καρδίαν του, νέφος διῆλθεν ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν του, ἠθέλησε νὰ ὁράμῃ εἰς συνάντησίν της· ἀλλ' ἐμποδιζόμενος ὑπὸ τῆς ἁλύσσου ἥτις προσήλου αὐτὸν ε᾽ς τὸν στύλον τῆς φυλακῆς του, ὀπισθοχώρησεν αἰφνιδίως καὶ ἐκλονίσθη.

Ἡ Νισίδα ὥρμησε πρὸς τὸν ἀδελφὸν καὶ ἐκράτησεν αὐτὸν εἰς τὰς ἀγκάλας της. Ἡ νεᾶνις ἐνόησε τὸ πᾶν· ἐβεβαίωσεν αὐτὸν ὅτι εἶχε καλῶς.

Φοβουμένη μὴ ἀνακαλέσῃ αὐτὸν εἰς τὴν τρομερὰν θέσιν του ἐλάλει αὐτῷ εὐστρόφως περὶ μυρίων πραγμάτων, περὶ τῆς θείας αὐτῆς, τοῦ ὡραίου καιροῦ, τῆς Παναγίας.

Εἶτα αἴφνης διεκόπτετο, περίτρομος ἐκ τῶν ἰδίων λόγων, περίτρομος ἐκ τῆς σιωπῆς· ἠτένιζεν ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς βλέμ-

μα φλογερόν, ὡς εἰ ἤθελε νὰ γοητεύσῃ αὐτόν. Βαθμηδὸν ἐξωτερνήθη· ἐλαφρὰ χροιὰ ἔβαφε τὰς ἰσχνὰς παρειάς της, καὶ ὁ Γαβριὴλ ἐξαπατηθεὶς ἐκ τῶν ὑπερανθρώπων ἀγώνων τῆς νεάνιδος, εὗρεν αὐτὴν ὡραίαν ἔτι, καὶ ἐδόξασεν ἐν τῇ καρδίᾳ του τὸν Θεὸν ὡς φεισάμενον τοῦ ἀσθενοῦς ἐκείνου πλάσματος.

Ἡ Νισίδα, ὡς εἰ παρηκολούθει τοὺς ἀποκρύφους διαλογισμοὺς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς, προσῆλθεν αὐτῷ, τῷ ἔσφιγξε τὴν χεῖρα δεικνύουσα ὅτι ἐνόησε, καὶ ἐψιθύρισεν εἰς τὸ οὖς αὐτοῦ σιγηλότατα·

— Κατ' εὐτυχίαν, ὁ πατέρας λείπει τώρα δύο ἡμέρας· μ' ἐμήνυσεν ὅτι θὰ τὸν κρατήσουν εἰς τὴν πόλιν. Ὅσῳ δι' ἡμᾶς διαφέρει νέοι εἴμεθα, καὶ ἔχομεν θάρρος.

Ἡ τάλαινα κόρη ἔτρεμεν ὡς φύλλον.

— Τί θὰ γείνῃς, πτωχή μου Νισίδα; ἀνεφώνησεν ὁ Γαβριὴλ στενάζων.

— Μπᾶ! θὰ παρακαλῶ τὴν Παναγίαν. Μήπως ἐκείνη δὲν μᾶς φυλάττει;

Ἡ νεᾶνις ἔστη, καταπλαγεῖσα ἐκ τοῦ ἤχου τῶν λόγων αὐτῆς, οὓς τοσούτῳ σκληρῶς διέψευδεν ἡ περίστασις. Ἀλλὰ, τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς προσβλέπουσα, ἐξηκολούθησε μετὰ ζωηροῦ τόνου·

— Καὶ βέβαια μᾶς φυλάττει. Ἀπόψε μάλιστα τὴν εἶδα 'ς τ' ὄνειρόν μου. Ἐκρατοῦσεν εἰς τὰς ἀγκάλας τὸν μικρὸν Ἰησοῦν, καὶ μ' ἐκύτταζε τρυφερὰ τρυφερὰ ὡς μητέρα. Θέλει νὰ μᾶς κάμῃ ἁγίους· διότι μᾶς ἀγαπᾷ, καὶ διὰ νὰ ἤμεθα ἅγιοι, βλέπεις, Γαβριὴλ, πρέπει νὰ ὑποφέρωμεν.

— Καλὰ λοιπόν! πήγαινε νὰ προσευχηθῇς δι' ἐμέ, καλή μου ἀδελφή· φῦγε ἀπὸ τὸν θλιβερὸν αὐτὸν τόπον, νὰ μὴ ταράξῃς τὴν γενναιότητά σου, καὶ ἴσως καὶ τὴν ἰδικήν μου. Πήγαινε, θὰ ἐνταμωθῶμεν ἐκεῖ ἐπάνω, ὅπου ἡ μητέρα μᾶς περιμένει. ἡ μητέρα ποῦ σὺ δὲν ἐγνώρισες, καὶ μὲ τὴν ὁποίαν συχνὰ θὰ ὁμιλῶ διὰ σέ. Ὑγίαινε! ἀδελφή μου, καλὴν ἐντάμωσιν!...

Καὶ ἠσπάσθη αὐτὴν ἐπὶ τοῦ μετώπου.

Ἡ νεᾶνις συνήγαγεν ἐν τῇ καρδίᾳ πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτῆς διὰ τὴν ὑστάτην ἐκείνην στιγμήν· ἐβάδισε σταθερῷ τῷ βήματι· ἐλθοῦσα δὲ εἰς τὸ κατώφλιον, ἐστράφη, καὶ ἀπεχαιρέτισεν αὐτὸν διὰ τῆς χειρὸς, συνέχουσα τὴν ἔκρηξιν τῶν λυγμῶν αὐτῆς διὰ νευρικῆς συσπάσεως· ἀλλ' ἅμα εὐρέθη ἐν τῷ διαδρόμῳ, λυγμὸς ἐξέρυγε τοῦ στήθους αὐτῆς, καὶ ὁ Γαβριὴλ, ὅστις ἤκουσεν αὐτὸν ἀντηχοῦντα ὑπὸ τὸν θόλον ἐνόμισεν ὅτι ἡ καρδία του ἐκινδύνευε νὰ ῥαγῇ.

Εἶτα ἔπεσε γονυκλινὴς, καὶ, πρὸς οὐρανὸν ἀνατείνων τὰς χεῖρας, ἀνεφώνησε·

— Ἐτελείωσαν τὰ βάσανά μου· τίποτε σχεδὸν δὲν μὲ συνδέει μὲ τὴν ζωήν. Εὐχαριστῶ, Θεέ μου! κρατεῖς ἀλλοῦ τὸν πατέρα μου, ἠθέλησες νὰ λυτρώσῃς τὸν ταλαίπωρον γεροντα ἀπὸ λύπην ἀνωτέραν τῶν δυνάμεών του.

Μεσημβρία ἦτον ὅτε, ἀφοῦ ἐξήντλησε πάντα τὰ δυνατὰ μέσα, ἔῤῥιψε τὸν χρυσὸν αὐτοῦ μέχρις ὀβολοῦ, ἐνηγκαλίσθη τὰ γόνατα τοῦ ἐσχάτου τῶν ὑπηρετῶν, Σολομῶν ἁλιεὺς ὠδευσε πρὸς τὴν εἰρκτὴν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Τὸ μέτωπόν του ἦτο τοσούτῳ καταβεβλημένον, ὥστε οἱ φύλακες ὀπισθοχώρησαν ὑπὸ οἴκτου καταληφθέντες, καὶ ὁ δεσμοφύλαξ ἔκλαυσε κλείων ὄπισθεν αὐτοῦ τὴν θύραν.

Ὁ γέρων ἔμεινεν ὀλίγας στιγμὰς ἀκίνητος, ὅλως ἀφῃρημένος ὑπὸ τῆς θέας τοῦ υἱοῦ του. Ἐκ τῆς ἀγρίας λάμψεως τῆς κόρης τῶν ὀφθαλμῶν του, θὰ ἐμάντευέ τις ὅτι ἀπαίσιος σκοπὸς ἐβυσσοδομεύετο, ταρόσσων κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐφάνη ὅμως ἐκπλαγεὶς ἐκ τῆς καλλονῆς τοῦ Γαβριήλ.

Τρίμηνος κάθειρξις κατέστησε λευκὴν τὴν ἡλιοκαῆ ὄψιν του· ἡ ὡραία μέλαινα κόμη του ἔπιπτε βοστρυχωτὴ περὶ τὸν λαιμὸν, τὰ ὄμματα αὐτοῦ ἠτένιζον τὸν πατέρα ὑγρὰ καὶ λάμποντα.

Οὐδέποτε ἡ κεφαλὴ ἐκείνη ἦτον ὡραιοτέρα ἢ καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλε νὰ πέσῃ.

— Ἀλήμων ὦ! ταλαίπωρε υἱέ μου, τῷ εἶπεν ὁ γέρων· ἐλπὶς δὲν ὑπάρχει πλέον· πρέπει νὰ ἀποθάνῃς.

— Τὸ ἠξεύρω, ἀπεκρίνατο ὁ Γαβριὴλ μετὰ τόνου τρυφερᾶς ἐπιπλήξεως, καὶ δι' αὐτὸ δὲν λυποῦμαι τώρα. Ἀλλὰ καὶ σὺ διατὶ θέλεις νὰ μὲ λυπῇς εἰς τὴν ἡλικίαν σου; Ἤλπιζα .... Διατὶ δὲν ἔρεινες εἰς τὴν πόλιν.

— Εἰς τὴν πόλιν, ἐπανέλαβεν ὁ γέρων, εἶναι ὅλοι ἀσπλαγχνοι· ἔπεσα εἰς τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως, εἰς τοὺς πόδας ὅλων· χάρις δὲν ὑπάρχει, εὐσπλαγχνία δὲν ὑπάρχει δι' ἡμᾶς.

— Αἴ! Θεέ μου, καὶ τί εἶναι ὁ θάνατος δι' ἐμέ; Καθημέραν τὸν ἀπαντῶ εἰς τὴν θάλασσαν. Ἡ μεγαλειτέρα μου βάσανος, ἡ μόνη μου βάσανος εἶναι ἡ λύπη ποῦ σὲ δίδουν.

— Κ' ἐγὼ, πιστεύεις, Γαβριήλ μου, ὅτι ὑπο-

φέρω μόνον διότι βλέπω τὸν θάνατόν σου; Ὤ! | εἶναι χωρισμὸς ὀλίγων ἡμερῶν· θὰ ἔλθω μετ' ὀλίγον εἰς ἐντάμωσίν σου. Ἀλλὰ φοβερωτέρα λύπη μὲ καταβάλλει. Ἐγὼ εἶμαι δυνατός, εἶμαι ἀνήρ... Καὶ διεκόπη, φοβούμενος μὴ εἴπε πολλά· εἶτα πλησιάζων τὸν υἱόν του προσέθηκε μετὰ φωνῆς πλήρους δακρύων·

— Συγχώρησέ με, Γαβριὴλ μου, εἶμαι αἴτιος τοῦ θανάτου σου. Ἔπρεπε νὰ φονεύσω ἐγὼ τὸν πρίγκηπα. Εἰς τὸν τόπον μας δὲν καταδικάζουν εἰς θάνατον τὰ παιδία καὶ τοὺς γέροντας. Εἶμαι ὀγδοήκοντα ἐτῶν καὶ περισσότερον· θὰ μ' ἔδιδαν χάριν· μὲ τὸ εἶπαν, ὅταν ἐζητοῦσα χάριν διὰ σὲ κλαίων· καὶ πάλιν σὲ λέγω, συγχώρησέ με, Γαβριήλ· ἐνόμισα ὅτι ἡ κόρη μου ἦτο νεκρά· τίποτε πλέον δὲν ἐσυλλογίσθην· καὶ ἔπειτα δὲν ἐγνώριζα τὸν νόμον.

— Πατέρα μου! πατέρα μου! ἐπανελάμβανε συγκεκινημένος ὁ Γαβριήλ, τί λέγεις; Θὰ ἔδιδα χιλιάκις τὴν ζωήν μου διὰ ν' ἀγοράσω μίαν ἡμέραν τῆς ἰδικῆς σου. Ἀφοῦ ἔχεις τὴν δύναμιν νὰ παρευρεθῇς εἰς τὴν τελευταίαν μου ὥραν, μὴ φοβῆσαι· δὲν θὰ μὲ ἰδῇς διόλου νὰ ὠχριάσω· ὁ υἱός σου θὰ ἦναι ἄξιος σοῦ.

— Καὶ χρεωστεῖ ν' ἀποθάνῃ! ν' ἀποθάνῃ! ἀνέκραξεν ὁ Σολομὼν τύπτων μετ' ἀπελπισίας τὸ μέτωπον καὶ ἐκσφενδονίζων πρὸς τοὺς τοίχους τῆς εἱρκτῆς βλέμμα πύρινον, ὡς εἰ ἤθελε νὰ διατρυπήσῃ αὐτούς.

— Θὰ ὑπομείνω, πατέρα μου, εἶπεν ὁ Γαβριὴλ μετὰ πραότητος· ὁ Χριστὸς δὲν ἀνέβη ἐπὶ τοῦ σταυροῦ;

— Ναί, ἐψιθύρισεν ὁ γέρων μετὰ φωνῆς ὑποκώφου· ἀλλὰ δὲν ἄφινε κατόπιν του ἀδελφὴν ἀτιμαζομένην ὑπὸ τοῦ θανάτου.

Οἱ λόγοι οὗτοι, οἵτινες διέφυγον τὸν γέροντα ἀλιέα ἀκουσίως αὐτοῦ, διέτρυσαν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Γαβριὴλ αἰφνιδίαν καὶ ζωηρὰν λάμψιν.

Πρώτην φορὰν διέβλεπε πᾶσαν τὴν ἀτιμίαν τοῦ θανάτου αὐτοῦ· τὸν ἀναιδῆ ὄχλον συνωθούμενον περὶ τὸ ἐκρίωμα, τὴν εἰδεχθῆ χεῖρα τοῦ δημίου δράττουσαν αὐτὸν ἀπὸ τῆς κόμης, καὶ τὰς σταγόνας τοῦ αἵματός του κατασπιλούσας τὴν λευκὴν ἐσθῆτα τῆς ἀδελφῆς του καὶ ὑπὸ αἴσχους καλυπτούσας αὐτήν.

— Ὤ! ἂν εἶχα ὅπλον! ἀνέκραξεν ὁ Γαβριὴλ περιφέρων τοὺς βλοσυροὺς αὐτοῦ ὀφθαλμούς.

— Τὸ ὅπλον δὲν λείπει, ἀπήντησεν ὁ Σολομὼν φέρων τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς λαβῆς ἐγχειριδίου, ὅπερ ἔκρυψεν εἰς τοὺς κόλπους αὐτοῦ.

— Καλὰ λοιπόν! φόνευσέ με, πατέρα μου, εἶπεν ὁ Γαβριὴλ ταπεινῇ τῇ φωνῇ, ἀλλὰ μετ' ἀκαταμαχήτου τόνου πειθοῦς καὶ παρακλήσεως· ὦ! ναί! σὲ τὸ ὁμολογῶ, τώρα, τοῦ δημίου ἡ χεὶρ μὲ φοβίζει. Τὴν Νισίδαν μου, τὴν πτωχήν μου Νισίδαν! τὴν εἶδα· ἦτον ἐδῶ πρὸ ὀλίγου, ὡραία καὶ λευκὴ ὡς ἡ θρηνοῦσα Παναγία· ἐγέλα δ' ἀ νὰ μὲ κρύψῃ τὸν πόνον της. Ἔχαιρεν ἡ ταλαίπωρος διότι ἐνόμιζεν ὅτι ἐλείπες. Ὤ! πόσον γλυκὺ θὰ μὲ εἶναι ν' ἀποθάνω διὰ τῆς χειρός σου! Μ' ἔδωκες τὴν ζωήν, πάρε την, πατέρα μου, ἀφοῦ τὸ θέλει ὁ Θεός. Καὶ ἡ Νισίδα θὰ σωθῇ. Ὤ! μὴ διστάζῃς· θὰ ἦτον ἀνανδρία καὶ τῶν δύο μας· εἶναι ἀδελφή μου, εἶναι κόρη σου!

Καὶ βλέπων ὅτι ἡ ἰσχυρὰ θέλησίς του καθυπέταξε τὸν γέροντα·

— Ἐδῶ, εἶπεν, ἐδῶ, πατέρα μου! Καὶ προσήνεγκε τὸ στῆθος πρὸς τὸ τραῦμα. Ὁ δυστυχὴς πατὴρ ἤγειρε τὴν χεῖρα ἵνα πλήξῃ· ἀλλὰ σπασμὸς θανάσιμος κατετάραξε τὰ μέλη του· ἔπεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ υἱοῦ του, καὶ ἀμφοτέρων ἔρρεον κρουνηδὸν τὰ δάκρυα.

— Δυστυχῆ πατέρα, εἶπεν ὁ Γαβριήλ, ἔπρεπε νὰ τὸ προβλέψω. Δός μοι τὸ μαχαῖρι, καὶ στρέψε τὸ πρόσωπον· εἶμαι νέος, καὶ τὸ χέρι μου δὲν τρέμει.

— Ὤ! ὄχι, ἐπανέλαβεν ὁ Σολομὼν ἐπισήμως, ὄχι, υἱέ μου· διότι τότε γίνεσαι αὐτόχειρ! Ἂς ἀναβῇ καθαρὰ ἡ ψυχή σου εἰς τὸν οὐρανόν! Ὁ Θεὸς θὰ μὲ δώσῃ τὴν δύναμίν του. Κ' ἔπειτα, ἔχομεν καιρόν! Καὶ ὑστάτη ἐλπὶς ἀκτὶς ἔλαμψεν εἰς τὸ βλέμμα τοῦ ἁλιέως.

Τότε ἐν τῷ μυχῷ τῆς εἱρκτῆς ἐκείνης διεδραματίσθη σκηνὴ ἀπερίγραπτος. Ὁ δεῖλαιος πατὴρ ἐκάθησεν ἐπὶ τοῦ ἀχύρου, παρὰ τὸν υἱόν του, καὶ κατέκλινεν ἠρέμα τὴν κεφαλήν του ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτοῦ· περιέφερε βραδέως τὴν χεῖρα εἰς τοὺς μεταξώδεις βοστρύχους τῆς κόμης του, τῷ ἀπηύθυνε μυρίας ἐρωτήσεις μετὰ θωπειῶν ἀναμεμιγμένας. Ὅπως ἐμπνεύσῃ αὐτῷ ἀπέχθειαν πρὸς τὸν κόσμον τοῦτον, τῷ ἐλάλει ἀκαταπαύστως περὶ τοῦ ἄλλου. Εἶτα αἴφνης παλινῳδῶν, ἠρώτα αὐτὸν λεπτομερῶς περὶ πασῶν τῶν περιπετειῶν τοῦ παρελθόντος. Ἐνίοτε διεκόπτετο ἐντρόμως, καὶ ἠρίθμει τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας του μετὰ σπουδῆς τὴν ὥραν σημειοῦντας.

— Εἰπέ με τὰ ὅλα παιδί μου· ἔχεις καμμίαν ἐπιθυμίαν, πρὶν ἀποθάνῃς; Ἀφίνεις καμμίαν κρυφίαν ἐρωμένην; Ὅτι μᾶς ἔμεινε θὰ ἦναι ἰδικόν της.

— Ἄλλον δὲν λυποῦμαι εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον παρὰ σὲ καὶ τὴν ἀδελφήν μου. Σεῖς εἶσθε οἱ μόνοι, τοὺς ὁποίους ἠγάπησα ἀφ' ὅτου ἀπέθανεν ἡ μητέρα μου.

— Λοιπόν! παρηγορή σου, ἡ ἀδελφή σου θὰ σωθῇ.

— Ὦ! ναί, θ' ἀποθάνω εὐτυχής.

— Συγχωρεῖς τοὺς ἐχθρούς μας;

— Ἐξ ὅλης μου καρδίας. Παρακαλῶ τὸν Θεὸν νὰ ἐλεήσῃ τοὺς μάρτυρας, οἱ ὁποῖοι μὲ κατηγόρησαν. Εἴθε νὰ μοὶ συγχωρήσῃ τὰ σφάλματά μου!

— Πόσων ἐτῶν εἶσαι τώρα; ἠρώτησεν αἰφνιδίως ὁ γέρων, διότι αἱ ῥρένες του ἤρξαντο σαλευόμεναι, καὶ ἀπώλεσε τὴν μνήμην.

— Ἤμην εἰκοσιπέντε ἐτῶν τῶν Ἁγίων Πάντων.

— Ἀληθινά· ἡ ἡμέρα ἦτο κακὴ ἐφέτος· ἦσο φυλακισμένος.

— Ἐνθυμεῖσθε, πρὸ πέντε ἐτῶν, τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἐκέρδησα τὸ βραβεῖον τῆς λεμβοδρομίας εἰς τὴν Βενετίαν.

— Διηγήσου με τοῦτο, παιδί μου.

Καὶ ἠκροᾶτο τὰς χεῖρας ἐντὸς τῶν χειρῶν τοῦ υἱοῦ του ἔχων, τεταμένον τὸν λαιμόν, χαῖνον τὸ στόμα. Ἀλλὰ βημάτων κρότος ἠκούσθη ἐν τῷ διαδρόμῳ, καὶ ἡ θύρα ἐκρούσθη ἄπαξ ὑποκώφως. Ἦτον ἡ ὀλεθρία ὥρα. Ὁ δεῖλαιος πατὴρ τὴν ἐλησμόνησεν.

Οἱ ἱερεῖς ἐψάλλον ἤδη τὴν νεκρώσιμον αὐτῶν ψαλμῳδίαν· ὁ δήμιος ἦτον ἕτοιμος· ἡ συνοδεία ἐκινεῖτο, ὅτε Σολομὼν ὁ ἀλιεὺς ἐπεφάνη αἴφνης πρὸ τῆς θύρας τῆς εἱρκτῆς, φλογώδες ἔχων τὸ βλέμμα, ἀκτινοβολοῦν τὸ μέτωπον ὑπὸ τῆς αἴγλης τῶν πατριαρχῶν.

Ὁ γέρων ἠνωρθώθη κατ' ὅλον τὸ ὕψος αὐτοῦ, καὶ ὑψῶν διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς τὴν αἱμοσταγῆ μάχαιραν·

— Ἡ θυσία ἐξετελέσθη, εἶπε μετ' ἐξαισίου φωνῆς. Ὁ Θεὸς δὲν ἔστειλε τὸν ἄγγελόν του νὰ ἐμποδίσῃ τὴν χεῖρα τοῦ Ἀβραάμ.....

Τὸ πλῆθος ἔφριξεν αὐτὸν ἐν θριάμβῳ.

PIER-ANGELO FIORENTINO.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ.

(1.) Αἱ λεπτομέρειαι τῆς ὑποθέσεως ταύτης περιέχονται ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ Κακουργοδικείου τῆς Νεαπόλεως. Οὐδὲν μετεβάλομεν οὔτε ἐκ τῆς ἡλικίας οὔτε ἐκ τῆς θέσεως τῶν ἐν τῇ διηγήσει προσώπων. Εἷς τῶν περιφημοτάτων δικηγόρων τῆς Νεαπόλεως ἐνήργησεν ὑπὲρ τῆς ἀθωώσεως τοῦ γέροντος.

ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΔΙΑΒΟΗΤΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ.

ΠΙΝΑΞ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Οἱ Κύριοι

—

Αἱ Κυρίαι

Ἑλ. Μωϋσιάδου
Πηνελ. Λ. Φωκᾶ
Ἑλ. Παππαγιαννοπούλου
Ἑλ. Ἀσδέρη
Ἐριφίλη Σταματιάδη
Κατίνα Μαυρομμάτη

—

Ἀναστ. Λαμπρίδης
Περικλ. Μιχαϊλίδης
Σπυρ. Ὀδοντοϊατρὸς
Χριστ. Ι. Ριζᾶς
Σταμ. Ζαφειρόπουλος
Παναγ. Κυριακίδης
Κωνστ. Ἐμμανουὴλ
Χαράλ. Θεοδωρίδης
Λ. Νεγρεπόντης
Δ. Νεγρεπόντης
Ξεν. Π. Δούκας
Ἀπόστ. Βασιλειάδης
Γεώρ. Γιανναρόπουλος
Κων. Μαλανδράκης
Ἀναστ. Ζευγώλης
Στεφ. Ὀγνιάνοβιτζ
Ἀντ. Φλίζης
Μ. Κουμπαράκης

Ἀριστ. Παπαδόπουλος
Α. Ν. Πάντζοβιτζ
Ν. Ἐϊπλῆς
Ἰάκ. Θαλασσινὸς
Κ. Ν. Μιχαίλίδης (ἐκ Κουσ-[γουντζουκίου)
Χρ. Εὐστρατιάδης
Ἰωάν. Ἡλίου
Ἰωάν. Γιαννάκοβιτζ
Ἐμ. Ξενοδόχος
Γεώρ. Πετρίδης
Ν. Ἰ. Συγινὸς
Ι. Δ. Κομνιανὸς
Γεώρ. Λαγουδάκης
Δημ. Κουμαριανὸς
Ἰωάν. Βοῦρος
Μιχαὴλ Δ. Μικρόπουλος
Κωνστ. Γαλάτσης
Γρ. Σωτηριάδης
Ι. Γ. Ζάμπογλους
Ἡλιόδωρος Ροδοκανάκης
Εὐστρ. Δημητριάδης
Μ. Εὐτυχίδης
Χαράλ. Ἀντικάκης
Περικλ. Ἀρτεμίδης
Γεώρ. Ἀγγελίδης
Ι. Μελαχρινὸς
Γεώργ. Ἀσλάνη

Γεώργ. Δούδας
Ἀναστ. Γρημάνης
Βασ. Ἀριστοκλῆς
Κωνστ. Φωτίδης
Ν. Κωνσταντινίδης
Παντολ. Παππαδόπουλος
Παντολ. Εὐθυμίου
Ἀχιλ. Ι. Σαράφογλους
Δημήτρ. Κιπριτάκης
Ι. Κ. Μικράκης
Ν. Ἰσμυρίδου
Περικλ. Πορτοκαλίδης
Θεόδ. Καραβέγγλους
Γεώργ. Ζηβανίδης
Πρ. Χρήστου
Δημ. Κανταρτζίδης
Σπ. Τελέγκας
Κων. Καλέργης
Γρ. Λέσβιος
Χρ. Κηλίκης
Ἰωάν. Δημητρίου
Θεόδ. Δαμαλᾶς
Νικ. Τριανταφύλλου
Ἀβρ. Ἀγαθόπουλος
Κων. Παγωνίδης
Χρ. Ζάμπογλους
Δημ. Χριστίδης
Βασ. Γεωργιάδης

Γεώρ. Κοντόπουλος
Νικόλ. Ἀναστασιάδης
Παρίσης Ξανθόπουλος
Κων. Παππαευαγγέλου
Δημητράκη ἐφένδ. Στεργιάδης
Σπυράκη ἐφένδ. Ἀλεξανδρίδης
Ἀγγ. Κωνσταντινίδης
Β. Δρόσος
Ἐμ. Θεολογίδης
Χρ. Καραγκιόζης
Νηλεὺς Καμαράδος
Δημ. Πετρίδης
Ἰωάν. Καροῦσος
Θ. Γεωργιάδης ἰατρὸς
Κ. Γεωργιάδης
Γ. Δεκάριστος
Θ. Χ. Μοσχόπουλος
Θ. Κιουπετζόγλους
Σ. Λαμπίκης
Σ. Παπαδάκης
Γ. Κέντρος
Δ. Ι. Βαρότσης
Γ. Ζερπίνης
Σπυρ. Θεοχαρίδης
Κων. Σοφιανὸς
Βασίλ. Βιάγκης

—

Οἱ ἐν Φαναρίῳ

—

Νικ. Σουλίδης
Ἱππ. Ταβουλάρης
Γεώρ. Βιτάλης
Σπυρ. Θεοδωρίδης
Γ. Περουκέρης
Σταυρ. Κονδύλης
Ἀχ. Σαράφογλους
Ἰάκ. Γ. Μπάρας

—

Οἱ ἐν Μεγάλῃ Σχολῇ

—

Ι. Φωτιάδης
Θωμ. Θωμαΐδης
Βασίλειος Μεταλᾶς
Ι. Τσιτσόπουλος
Ἀπόστ. Ἀποστολίδης
Κ. Ταχυντζῆς
Μ. Ν. Πασάκης
Γ. Ζεβανίδης
Κων. Χρ. Κωνσταντινίδης
Κωνστ. Ἀφεντούλης
Ἐλευθ. Ε. Παπαδόπουλος
Νικ. Σίμων
Κωνστ. Κυπριανὸς
Πασχ. Ἀθανασίου
Ἐμμ. Παρθενίου
Πέτρ. Κόντης

—

Οἱ ἐν Πέρᾳ

—

Γεώργιος Ν. Τριαντάφυλλος
Pie Vitalis
Φραγκίσκος Γαβαλᾶς
Στέφ. Ζάκας
Φρ. Σιγάλας
Θεμ. Βουργαράκης
Ἀντ. Λεφάκης
Ν. Μαλούσης
Ἀρ. Ράπτης
Δ. Ἀνδρεάδης
Βασ. Δημητρίου
Giovanni Vitalis
Haralam. Diamandopoulos
Αντ. Παλαμάρης
Θησεὺς Ἡσυχίδης
Γ. Γαλάτης
Χατζ. Παντελῆς
Γ. Καροῦσσος
Σταῦρ. Χ. Χριστοφιλλίδης
Θεόδ. Μαυρογένης
Ἀκριβὸς Κοντὸς
Βασίλ. Καργόπουλος
Ι. Κλεομενίδης
Ι. Παναγόπουλος
Παντ. Ζερνοκοσεβίτζ
Δημ. Λεφάκης
Ἀνδρέας Πάλλης
Ἰω. Λεοντόπουλος
Π. Ψωμιάδης
Ἄγγ. Ἀβραμίδης
Νικόλαος Τσιμπῆς
Περικ. Μακελαράκης
Ἀλεξ. Νικολαΐδης
Σπυρ. Μαλιάκας
Νικ. Χαραλάμπου
Χαράλ. Β. Μαρτόπουλος
Ξεν. Ζαχαριάδης
Σταῦρος Σταυρίδης
Νικ. Α Βαγδάτης
Νικ. Α. Τιβέριος
Κων. Ἡλιόπουλος
Αὐγ. Πομπέρας
Παναγ. Σπανέλης
Βασ. Γ. Ριγόπουλος
Ἰω. Χατζ. Πέτρου
Ἰω. Κρεμέζου
Ἀντ. Καρδιώτης
Δημ. Ν. Κουρέντης
Ἀλέξ. Λέφος
Γεώρ. Τσαμήχας
Ζίφος Ἰατρὸς
Γεώρ. Ἀπολλινάτος
Δημ. Φλαμπουριάρης
Παναγ. Μηχαϊλίδης
Ι. Παππαδόπουλος
Σπυρ. Ταβουλάρης
Θεοδ. Γ. Ἰατρουδάκης
Ἰωάννης Κολάρος
Κων. Βόμβας
Α. Τριαντάφυλλος
Θεμιστοκλῆς Κ. Κόρακας
Ν. Τριαντάφυλλος
Ἀνώνυμος
Ἰωάν. Παλαμάρης
Ζαννῆς Στεφάνοβικ
Χαρ. Φαρμακόπουλος
Ἰω. Πλέσσος
Π. Δ. Κατημέρης
Δ. Κατημέρης
Ι. Η. Κάρρης
Νικ. Ροδούσης
Θεόφ. Ἀνδρικίδης
Νικ. Ι. Ζέης
Ἀλέξ. Ι, Τρωϊανὸς
Σταμ. Μίχαλος
Νικόλαος Μπίστης
Ι. Ἀναγνωστόπουλος
Καπετὰν Εὐαγγέλης Ραφαλᾶς
Ἀρ. Καρατζᾶς
Παναγ. Βαλλιάνος
Προκ. Καψάλης
Ἀχ. Κουντούρης
Μιχ. Κυριακοῦ
Γ. Πάγκαλος
Δ. Κωνσταντόπουλος
Μιχ. Μηνᾶς

Κ. Λεονέλης
Ἀλ. Οἰκονομίδης
Δημ. Σαράφης
Εὐστρ. Οἰκονομίδης
Σταμ. Βιτάλης
Κων. Χρυσαφίδης
Γεώργιος Βαρβαρέζος
Α. Κουντούρης
Π. Ραφτόπουλος
Α. Ζαφειριάδης
Ξεν. Δημόπουλος
Ἰωάννης Λουκίδης Λέσβιος
Ἰω. Ἀλτίκης
Κ. Γιαννόπουλος
Παναγ. Δημητριάδης
Σταμ. Σάρδης
Δημ. Φιλικός
Γ. Καραγιαννόπουλος
Βασ. Ι. Γαβριηλίδης
Βενιαμὶν Ψώμας
Α. Ἀράπογλου
Α. Μ. Σαλλύθερος
Γ. Καλπάκας
Β. Μεταλᾶς
Α. Σταυρόπουλος
Γεώρ. Λιβάνιος
Περ. Παυλόπουλος
Α. Νικολαΐδης
Ἀνέστης Μηνάκης
Τηλέμαχος Τσηλιάνης
Ι. Καραγιαννόπουλος
Ι. Α. Βότσης (ἐκ Πατρῶν)
Γεώρ. Νομικός
Ι. Λεμοντσόγλους
Ἀντώνιος Ψαραύτης
Π. Ἀντωνιάδης
Παναγ. Φωκίδης
Θ. Ἰσμυρίδης
Σωκρ. Νικολαΐδης
Θεμιστοκλ. Ἀντύπας
Νάνος Θεοχαρίδης
Βασ. Νικολαΐδης
Σ. Σ. Στηλιαννόπουλος
Νικ. Παππαθεοδώρου
Κωνστ. Σταυρίδης
Ἀθ. Μάτσκας
Βασ. Κουμπάρος
Συμ. Μοσχούτης
Χρ. Μιλιόπουλος
Γ. Μάσχας
Σοφ. Ζήσης

Θεμ. Ν. Ζαχαράκης
Ξεν. Λεμοντζόγλους
Ἀθ. Βάρβας
Γ. Ἐμμ. Τσαπαρίσης
Π. Κ. Μάνος
Γ. Μιχαηλίδης
Πέτρ. Σ. Παναγιώτου
Γ. Πιλαφτσῆς
Κωνστ. Βλαχάκης
Χαράλ. Νικολαΐδης
Κων. Κωνσταντινίδης
Ἰωάν. Οἰκονόμος
Ἀντ. Βασιλειάδης
Χρ. Χρυσοδόντης
Μιχ. Χαραλαμπίδης
Ραφαὴλ Κόεν
Κωνστ. Ἀσλανίδης
Μιχ. Οἰκονόμος
Ἡρακλ. Χαλίδης
Ι. Μασαριτάκης
Τ. Χωραφιάδης
Γ. Βασιλείου
Παν. Πακασόπουλος
Κυρ. Ἰακιμόπουλος
Κων. Ἀλφατζῆς
Παν. Βοντίδης
Ι. Τσιτσόπουλος
Κων. Βρετὸς
Π. Βλάχος Ἰωάννου
Θεμ. Κουζόγλους
Γ. Μαρκέζος
Α. Ἀρβανιτάκης
Δημ. Γαλάνης
Ι. Παντελουᾶς.
Δ. Εὐκλείδης
Δημ. Χριστόπουλος
Χαράλ. Μιχαηλίδης
Ι. Λεκατίδης
Λαέρτης Ε. Κονταρῆς
Ι. Μαρκόπουλος
Ε. Σεμιριώτης
Ι. Διαμαντίδης
Σ. Καγκελάρης
Ἀπόστ. Ἀναστασιάδης
Κ. Ἀποστολίδης
Μηχ. Κουμάκης
Ἰωάννης Λιάμπεϊς
Γρ. Ι. Καλύβας
Παυσανίας
Ι. Μωυσιάδης
Γεώργιος Ὀχάνης

Νικόλαος Φούστας
Κ. Σταματιάδης
Κ. Φιλομαθὴς
Λ. Κούπα
Εὐστρ. Καλαμπάκας
Grégoire Zellich
Ἀθ. Βλάχος
Σταῦρ. Καρατζᾶς
Χρ. Νικολαΐδης
Κ. Χαδούμογλους
Θεόδ. Κωνσταντινίδης
Ι. Ἀθανασιάδης
Εὐαγγ. Εὐαγγελινίδης
Γ. Παππαδόπουλος
Σ. Καγκελαρίδης
Χρ. Σοφιανὸς
Νικ. Μενελάου
Δ. Ξανθόπουλος
Ν. Γ. Ζαρίφης
Εὐστ. Ζαχάρωφ
Κ. Τσερώνης
Κ. Ροδοβίτς
Ν. Παππαδόπουλος
Ἀλέξ. Λαμπρινὸς
Ν. Κορμανδόπουλος
Β. Ἀναστασιάδης
Εὐθ. Γιοβάνοβιτς
Β. Δ. Φρυδᾶς
Ι. Καπλάνογλους
Β. Καμβόπουλος
Κ. Βλαστάρης
Σοφοκλῆς Σπυράκης
Ἐμμ. Κορωνάκης
Γ. Τρωϊανὸς
Δ. Μακρῆς
Ἀνδρ. Γρηγοριάδης
Ἐμμ. Μερτζανώφ
Κων. Νικολαΐδης
Τηλ. Χρυσολέων
Ἀδελφοὶ Ἀφεντούλοι
Γεώρ. Χα. Δ. Κάλφας
Ι. Γ. Πανόπουλος
Δημ. Μακράκης
Θεόδ. Χ. Παΐδας
Μηνᾶς Χ. Οἰκονομίδης
Ἑρμῆς Ἀναστασιάδης
Ἀντ. Ἀντύπας
Ἰω. Μισαηλίδης
Τσιτσιανόπουλος
Κλεάνθ. Ἰακωβίδης
Ι. Ἰακωβίδης

Γεωργ. Μήκαρος
Ν. Πασπαλῆς
Π. Καλλιάδης
Σταμ. Ἀγέλαστος
Μενελ. Χρηστίδης
Ἰορ. Νικολαΐδης
Κ. Πουλουλίδης
Δ. Σχινᾶς
Ν. Καλατζῆς
Σταυρ. Φλωρόπουλος
Φωτ. Μελαχρινὸς
Γεωρ. Ῥωσσέτος
Α. Ἀδαμαντίδης
Δ. Μπούλης
Ἀθ. Κούρτελης
Κων. Θ. Χαριτωνίδης
Ἰπ. Μαργαρίτης
Δ. Ῥεβελάκης
Ν. Βελακόζας
Δ. Σῶκος
Ν. Βαμβακάκης
Ἀνδ. Ζυγομαλᾶς
Γεώρ. Ἀναστασιάδης
Μιχ. Μόστρας
Σωκρ. Κούμας
Μιχ. Νικολάου
Βασ. Τσαγκάρης
Β. Βανοῦτσος
Π. Ἀντωνόπουλος
Ζ. Βαρβεράκης
Μ. Ζαννὸς
Θεόδ. Βούλγαρης

Μιχ. Μελισσινὸς
Ἐπα. Χλώτου
Μιχ. Βενιζέλος
Βασ. Μακρῆς
Θεμ. Κόλακας
Δ. Μαραγκὸς
Δ. Πετρίδης
Λημ. Δημητρίου
Πέτρος Ξιφομάχος
Βασ. Μανούσος
Ματθ. Δεσποτάκης
Μ. Θεριανὸς
Ἀριστ. Πιεστῆς
Β. Βακάλογλους
Μιχ. Θωμᾶς
Ι. Ζάρας
Θεμ. Μήλτου
Δ. Πανόπουλος
Θ. Καρατζᾶς
Θ. Ῥουσσόπουλος

—

Οἱ ἐν Ταταούλοις

—

Σαραντ. Α. Βλαχοπαναγιώτης
Λ. Μαλάτης
Αὐγ. Φαρμακοποιὸς
Κων. Ἀναδιάρης
Ἑρμῆς Λοζαρίδης
Μιχαὴλ Χρηστίδης

Μ .Γεωργιάδης
Γεωρ. Ἰγγλέσης
Δ. Λεοντίδης
Κων. Πολίτης
Νικ. Χόρας
Γρ. Ζωηλίδης
Σταυρ. Νικολαΐδης
Σ. Νεστορίδης
Ξεν. Ζωγράφος
Νικ. Χριστοφιλίδης
Εὐστρ. Σπάρταλης
Ἀσύκ. Ἰωαννίδης
Γεώρ. Κούρτελης
Ἀντ. Ἰορδάνου
Εὐστρ. Μαρτίνης
Δημ. Μαλάτης

—

Οἱ ἐν Διπλοκιονίῳ

—

Νικόλαος Δοσεμετζίμπασης
Σπ. Λεκατσᾶς
Στ. Σ. Ξανόθπουλος
Σωτ. Βαβάκης
Φιλόστοργος Βασιλειάδης
Λαζ. Ἀλεξανδρίδης
Ν. Ξανθόπουλος
Ν. Δ. Τζοάννης
Κωνστ. Τριαντάφυλλος
Πολύθ. Λαφαζάνης

——

ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

Ἀλεξανδρόβεης ἰατρ. Βασιλ.
Δ. Γ. Ψωμάκης
Π. Γ. Τσέτσικας
Δ. Γ. Μακρῆς

Παυλ. Ν. Βλαχλίδης
Δ. Γ. Μελίβρυτος
Περ. Π. Ἀραβαντινὸς
E. Julien

Πέτρ. Ρόγκας
Χρ. Παππανικολάου
Σπ. Στύλος
Ι. Ν. Δεσίπρης

——

ΕΝ ΓΙΟΥΡΓΕΒΩ

Μαργετῆ καὶ Θάνου.

ΕΝ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΙ

Louloudi Partzo

——

ΕΝ ΡΟΥΣΤΣΟΥΚΙΩ

Démétr. eff. Théodossiadi
D. Guérakis
N. Macris
E. Danéssis

N. Spanopoulos
N. Candarzidis
C. Vercos
E. Jean

G. Magnis
G. Marinopoulos
Frères Géorguiadis

ΕΝ ΚΙΩ

Γ. Α. Λασκαρίδης
Γερασ. Κ. Ἀντίπα
Δημ. Π. Πινάτσης

Ἀλέκ. Ζαφειρόπουλος
Στεφ. Σ. Πινάτσης
Ι. Γ. Βορίδης

Ἀπόστ. Βαλλῆς
Ἠλίας Α. Τσερβένης
Ἐμμ. Ἀγαπίδης

ΕΝ ΧΙΩ

Αντ. Γ. Γεώργαλος
Ν. Μαραδάκης ἰατρὸς
Ι. Γ. Σετζης
Κ. Γ. Ἀρμενάκης

Α. Μορτάκης
Μ. Ν. Κεφαλᾶς
Κωνστ. Π, Πατρόνας
Ἐπαμ. Ι. Σμυρνούδης

Α. Μ. Καλιμασίας
Γ. Χρύσσης
Ἰάκ. Σουρίας

ΕΝ ΣΥΡΩ

Αἰκατερ. Α. Κασαβέτη
Ι. Πασαλιάδης

Α. Ν. Ἰωαννίδης
Α. Βογιαζόγλου

Χ. Ι. Φιλίππου
Ι. Πασαλιάδης

ΣΗΜ.— Τῶν ἐν Σμύρνῃ συνδρομητῶν τὰ ὀνόματα δὲν ἐδημοσιεύθησαν διότι δὲν ἐπεστράφησαν ἡμῖν αἱ ἀγγελίαι.